III. évfolyam. Budapest, 1900. január 1. 1. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Olvasóinkhoz.
Takarékosság és vizhiány.
Szeged városa tanácsa.
A lakhatási engedélyek kiadásának megszoritása.
A magyar ipar és a főváros.
Tradicziók.
A főváros kölcsönügye.
A mérnöki hivatal megrendszabályozása.
A gránit.
Közjótékonysági politika.
A számonkérőszék ülése.
Szinház.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Mozgó fényképek.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 6 frt ❁ Fél évre . . . . . 3 frt

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással.**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., Józsaf-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. o o o

o o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Kávé import.

Szállitás közvetlenül **Trieszt**ből elvámolva és bérmentve utánvét mellett:

4 1/2	kgr. finom	**Cuba** nagyszemü . .	6.— frt
4 1/2	„ valódi	„ I. rendü . . .	6.50 „
4 1/2	„ „	**Java**	5.78 „
4 1/2	„	**Portorico**	5.82 „
4 1/2	„	„ legfi. I. rendü	6.46 „
4 1/2	„	**Gyöngykáve**	6.36 „
4 1/2	„	**Laguayra** igen finom	7.— „
4 1/2	„	valódi **nyugotindiai** .	7.— „
4 1/2	„	**Ceylon** különl. nagysz.	7.36 „

vasuton 30 kgr. vételnél 7 krral krgja olcsóbb. Kitünő minőségü valódi áruért kezeskedünk.

SOMOGYI és TARSA.

BUDAPEST, VII. ker., Kertész-utcza 37. szám.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendeglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogásáért esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Sebestyén és társa
Telefon:
„Hattyu-mosóda“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Freudiger Mózes és fia

szállitási vállalkozók.

Mindennemü berendezési és felszerelési czikkekben, ugymint: fa- és vasbutor, vászon- és ruhanemüek stb., kórházak, tébolydák, árvaházak, szegényházak, börtönök, fegyházak, javitóintézetek, törvényszéki és ügyészségi hivatalhelyiségek stb. részére.

Iroda: VI. kerület. BUDAPEST, Laudon-utcza 6.
Telefon. (Saját házában.) Telefon.

Hirdetéseket

jutányos árban felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

III. évfolyam. Budapest, 1900. január 1. I. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP.

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 6 frt
Félévre . . . . . 3 frt

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám

BUDAPEST SZÉKES FŐVÁROS STATISZTIKAI HIVATALA

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett. Kitartó, fáradságos munkával tördeli azt a nagy közömbösséget, a melylyel a főváros közönsége a községi ügyek iránt viseltetik. Ennek a nagy városnak ezerféle alkatelemből összeállitott lakossága ma még nem az otthonát szereti a fővárosban, hanem a kenyerét. Ezenkivül semmi egyéb nem füzi ehhez a nagyközséghez, a melynek óriás szervezete belenyul az egyén életének minden mozzanatába.

Ott találjuk a városi hatóságot a születéstől a halálozásig minden lépésünknél. Az kisér, az őriz, véd, támogat és végrehajtat bennünket. Életünk fele, épp ugy, mint keresményünk nagy része a városi közigazgatás keretében és kezelésében tünik el és megy keresztül.

A kik Budapestet otthonuknak tekintik, nagyon kevesen vannak. A világvárosi méltóságra törekvő székesfőváros több mint fél milliónyi lakossága állandó fluktuaczióban van s ugyszólván napról-napra ezrekre rug a változás, a melyet a ki- és bevándorlók idéznek elő.

A szeretet melege a székesfőváros iránt csak azoknak a lelkében él, a kiknek ez a nagyváros mindenük, otthonuk, büszkeségük, mert ők is tagjai az ország első testületének. De ezek igen kevesen vannak. S ezért nagy a községi ügyek iránt tanusitott közömbösség. A lakosság ezrei nem is tudják, de nem is törődnek azzal, hogy a városi közigazgatás az okozója minden bajuknak s egyuttal az orvoslója is. A vizet — a mit iszunk — a házak és utczák köztisztaságát, a közélelmezés rendben tartását, a közvilágitást a város adja ellenszolgáltatásképpen a községi adókért. Nagy arányokban adja vissza nekünk a város azt, a mit fillérekben befizetünk s hogy mégis oly sok a panasz a városi közigazgatás ellen — annak egyik legfőbb oka, hogy nem törődünk azzal, kik vezetik ezt a várost, kik intézik a község sorsát, nem érvényesitjük befolyásunkat a választásoknál lustaságból, nemtörődömségből.

A községi ügyek iránt tanusitott általános közömbösség megtörését tüzte maga elé a „Magyar Székesfőváros“, a mely mindig, minden körülmények között a nagyközönség érdekét szolgálta. Ellenőrizte a főváros intéző szerveit s minden kérdésben nyiltan kifejezte a maga meggyőződését.

Nem tömjénezte a nagyokat és a hatalmasokat, hanem éber figyelemmel kisérte az uralkodó körök müködését, a melyet szigoruan birált, mert a maga szemével szemlélte az eseményeket s csak egy urat szolgál — a nagyközönséget.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyekben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, oda törekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását egy jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség figyelmével megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben, az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér, uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától értető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss és jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s marad a mi programmunk.

Hisszük és bizunk bnnne, hogy az alapelvek mellett továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

* * *

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	6 frt
Fél évre	3 »

Köztisztviselőknek:

Egész évre	4 frt
Fél évre	2 »

Takarékosság és vizhiány.

Az oktalan takarékosság következtében a főváros lakosságának nagyrésze a mult héten két napig vizhiányban szenvedett. A végleges vizmüvek tiz uj kutját egy öreg napszámos munkás kezeli. A kutakból 40000 köbméter vizet kell a fővárosnak kapni. A tiz kut azonban a mult vasárnap és hétfőn még tiz litert sem adott. Sőt kilátás volt arra, hogy az egész óriási gépezet csővezeték s a többi hozzátartozó mind tönkre megy s kárba vesznek azok a százezrek, amiket a tiz kutba be épitettek.

A kutak kezelésével megbizott napszámos a vizmagasságot szabályozó készüléket annyira emelte, hogy a szivó csövek levegővel teltek meg, a levegő szoritotta a vizet s ha kellő pillanatban észre nem veszik, hogy a szivattyuk viz helyett levegőt szivnak és tolnak, felrobban az egész alkotmány. Szerencsére észre vették a hibát s két napi szakadatlan munka után kiszivattyuzták a csőhálózatba beülepedett levegőt s szabaddá tették a kutak vizét.

De mi történik, ha a katasztrófát nem tudják elháritani? Kit vonnak felelősségre a történtekért s ki téríti meg az esetleg okozott károkat?

Ha a lakosság heteken és esetleg hónapokon át viz nélkül marad: ki ennek az oka? Kajlinger Mihály vizvezetéki igazgató, a tanács, vagy a törvényhatóság? A két utóbbit minden esetre csak közvetett felelősség terheli, közvetlen Kajlinger a hibás, mert neki tudnia kell azt, hogy napszámos munkásra olyan nagyfontosságu munkát nem szabad bizni — még takarékosságból sem.

A főváros lakosságát a lehető legkegyetlenebb módon zaklatják a vizdijakért. Ezer számra büntetik a vizpazarlókat, illő tehát, hogy az igazgató ur gondoskodjék arról, hogy ez a zaklatott nép viz nélkül soha se maradjon. Ne takarékoskodjék ott, a hol hasonló veszedelem érheti a fővárost, mert a szakmunkás alkalmazásának mellőzése kegyetlenül megboszulhatja magát. Itt a precedens. Vonják le belőle akiket illet, a tanulságot s ne takarékoskodjanak a forintokkal, a mikor a véletlen százezrekre rugó kárt okozhat.

Szeged városa felirata.

A főváros tanácsához pártolás végett Szeged város törvényhatósága feliratot küldött, a melynek intentiója az, hogy a törvényhatóságok az állami funkcziók ingyenes elvégzését tagadják meg. A feliratot nem kell részletesen ismertetnünk. Magunk is sokszor foglalkoztunk azzal a tarthatatlan állapottal, hogy a főváros százezrekre rugó kiadást teljesit minden évben, ellenszolgáltatás, nélkül az állam helyett számtalanszor hibáztattuk, hogy a főváros erélytelen olyan jogainak az érvényesitésében, a melyek kétségtelenül megilletik s csak ott nagyhangu, a hol maga is meg van győződve, hogy nincs igaza.

A magyar állam kormánya és az ország fővárosa között olyanforma a viszony, mint az uzsorás és a tehetetlen, balek adós között. A kormány elvesz, megragad mindent, a miből a főváros egy kis haszonra tehetne szert; olyan szolgálatokat követel a várostól, a melyeknek teljesitése tömérdek áldozatba kerül; a maga kreálta intézményeket a város pénzén tartja el, katonát állittat, adót szedet a város embereivel és végezetül, a mikor arról van szó, hogy a fővárost jogosan megeilletö községi adót az állam kereskedelmi alkalmazottain behajthassa, egyszerüen megtiltja az adófizetést.

Ez a magyar kormány az ország fővárosával szemben. De még több, illetőleg csak kapzsibb.

Sajnos, a főváros hatósága annyira alárendelte magát a kormány hiveinek, a kik dominálnak a törvényhatóságban, hogy komoly ellentállást tőlük nem várhatunk. A tanács és a polgármesterek sokkal jobb barátságban élnek a főváros országgyülési képviselőivel és Márkus Józseffel, a főpolgármesterrel, a kormány képviselőjével, hogysem kellemetlen ellenzékieskedésre csábittatnák magukat. Bárha a főváros érdeke nagyon is megkövetelné az erélyes ellentállást, anyagi helyzete pedig majdnem életkérdéssé teszi a mostani állapotok megváltoztatását: reménynünk erre igen kevés van.

A fővárost amióta megnyergelték állami funkcziókkal és a velük járó nagy költségekkel, folyton kér és rimánkodik segitségért Persze süket füleknek könyörög. A kormány nem vesz tudomást a bajról, mert hivei, a kik közvetithetnék a főváros kellemetlen helyzetéről az értesitést, inkább hallgatnak. A főváros elbirja — igy vélekednek ők, a főváros képviselői — és nem tesznek semmit a közterhek apasztására. A kormány meg annál kevésbbé. Inkább szaporitja a terheket, a melyek amugy is olyan nagyok, hogy a lakosság tekintélyes része nemcsak polgári, hanem magán kötelezettségének sem tud immár megfelelni.

S a polgárság mellett fizetési zavarokba jutott maga a főváros is, a mely a pénzügyi egyensulyt még valótlan adatokkal sem tem tudja a háztartásában megteremteni. S a kormány megtagad néhány ezer forint községi adót, a mely jogosan illeti meg a fővárost.

Persze ha elég erélyes a főváros tanácsa, a kormánynak szerezhetne néhány meleg napot. De ehhez belátás, erély és a főváros érdekeit minden körülmény közepett megvédeni tudó önzetlen jó akarat kell. Ha az megvolna a tanácsban: azt a néhány ezer forint községi adót busásan behozhatnák — más uton.

Be kell szüntetni a katonai ügyosztályt, illetőleg a működését felfüggeszteni. Ez az ügyosztály ma tisztán személyzeti

kiadásával 59,627 forintba kerül. Ehhez számítva a katonabeszállásolás, ujonczozás stb. 18,712 forintnyi költségét, a főváros 78,339 forintot ad a katonai igazgatás ellátására a nélkül, hogy az állam ezért a tisztán katonai szolgálatért egy krajczárral is kárpótolná.

Az adóbehajtás, nyilvántartás, elszámolás 400,000 forinton felül apasztja meg a főváros bevételét. Ez a költség nagy összegekkel emelkedik évről-évre, mert a főváros fokozatos fejlődése az adógépezet megfelelő javitását vonja maga után. A főváros folyton sürgeti a kormányt a hozzájárulásra s a kormány felelete az, hogy megtagad olyan községi adót, amelyről tudta, hogy fizetni kell. Hátha a főváros megtagadja az adóbehajtást, mit tesz a kormány?

Vagy ha a főváros azt mondaná: te tartozol nekem X. ezer forint községi adóval; én tartozom neked 10,584 forint földadóval, 23,055 forint házbéradóval; 10,254 tőkekamatadóval; ezeket most levonásba teszem s ennek megfelelően törlöm a te adósságodat. Vajjon beleegyeznék a kormány?

Mert a fővárosnak okvetlenül tennie kell valamit, a mai állapot nem maradhat tovább is változatlanul. Mindazok az állami funkczió, a melyeket a kormány a fővárossal végeztet, hovatovább nagyobb kiadásokat igényelnek. Ezekhez az állam nem akar hozzájárulni, a főváros pedig nem fedezheti egymaga.

Az államrendőrség még 1896-ban 618,605 forintba került. 1897-ben már 941,033 forintot követeltek a fővárostól, s ezt a horribilis összeget a belügyminiszter ugy számolta el, hogy 1895. és 1896. évekre visszamenőleg követelt megfelelő *zárszámadási többletet*. A fővárosnak igen kellemetlenül esett ez a magas kvóta és erősen panaszkodott. A belügyminiszter megszánta a panaszkodót, 1898-ra *csak* 804,570 forintot, 1899-re *csak* 834,912 forintot követel. Hogy majd 1900-ban mennyi lesz a *zárszámadási* többlet, arról egyelőre hallgat a krónika.

Épp igy járt a főváros az *állami* anyakönyvi hivatalokkal. A miniszter, már mint a belügyi, nagylelküen felajánlott 15,000 forint szubvenczió és megengedte, hogy a főváros az anyakönyvi illetékekkel kárpótolja magát. Ezek az illetékek 4—5000 forintra emelkedtek, holott a kiadások 1896-ban 78,405 forintra, 1897-ben 68,000 forintra, 1898-ban 91,216 forintra, 1899-ben 94,736 forintra rugtak, mig a szubvenczió csak 10,000 forinttal emelkedett, 15,000-ről 25,000-re, az illeték-bevételek pedig majdnem változatlanok.

Hát nem a legpazarabb háztartás az a melyben körül belül négy milliónyi szivességi kötelezettség szerepel? Olyan kötelezettség, a melyért a főváros semmire sem számithat az államtól. Még arra sem, hogy a közös bevételek szaporitásánál (a vámvonalak kihelyezése ügyében) némely terheket magára vállaljon. Még kevésbbé számithat tehát olyan szivességre, hogy a vásárcsarnokaihoz nagyobb tarifális engedményeket kapjon a termelők részére.

És miután mindezek ismert, tudott dolgok: a főváros lakossága, valószinüleg tudja azt is, hogy a kik az állami ellenszolgáltatások kieszközlését elmulaszlották, vagy halogatták: azok részben tanács a tagjai, részben a törvényhatóságban ülnek; de köztük ott vannak valamennyien a főváros országgyülési képviselői, a kik önmagukon kivül mást, vagy más érdeket nem képviselnek.

S ezek az illetékes faktorok hallgattak, vagy nem tettek semmit.

Most itt van előttük Szeged városa felirata. Itt az alkalom a *tettre*. Ne üssék agyon hallgatással a pártolásra érdemes feliratot, hanem csatolják hozzá a régóta gyüjtött panaszokat s egyesült erővel vessenek véget a jelenlegi mizerabilis állapotoknak.

A lakhatási engedélyek kiadásának megszoritása.

— Az épitő ipar és a közegészség. —

A főváros törvényhatósága szeptemberben azt a kérdést tárgyalta, hogy a két vagy több emeletes lakóházakra, a melyeket novemberben kezdtek épiteni, kiadható-e a lakhatási engedély az épités megkezdését követő esztendőben.

A középitési bizottság azt javasolta, hogy az ilyen házakra ne adjon a főváros lakhatási engedélyt s az épitésügyi szabályzat 360. szakaszát ilyen értelemben módositsák. Mert a téli fagyban épült házak az első esztendőben nedvesek és egészségtelenek. A közgyülés a javaslatot visszaadta a tanácsnak azzal, hogy alaposan tárgyalja le s csak azután terjessze vissza

E meghagyás következtében a közegészségügyi bizottság *Halmos* János polgármester elnöklete alatt ujra tárgyalás alá vette a középitési bizottság javaslatát s azt a jelzett részében teljesen megváltoztatta.

A közegészségügyi bizottság ugyanis arra az álláspontra helyezkedett, hogy a lakhatási engedélyek kiadása előtt a használatba veendő házakat egészségrendőri és épitésrendőri szempontból meg kell vizsgálni. Ha ezt a vizsgálatot szigoruan végrehajtják, akkor nedves és egészségtelen lakásokra amugy sem adnak lakhatási engedélyt. A tervezet módositás tehát felesleges, amely egyrészt az épitő közönséget, másrészt az épitőipart is sulyosan terhelné, anélkül, hogy a szigoritásra szükség volna.

Ellenben módositandónak mondta a bizottság az épitésügyi szabályzat 375. §-át, a mely nem mondja ki határozottan, hogy az egészség és épitésrendőri vizsgáló bizottságban hatósági orvos is legyen. A bizottság a jelzett szakaszt akképp kivánja módositani, hogy az eljáró bizottságban hatósági orvosnak is részt kell venni s egyben meg kell változtatni a lakhatási engedélyek megtagadása esetére illetékes felebbviteli hatóságokat is. A változtatás, a melyet a bizottság kiván, az, hogy:

1) ha a lakhatási engedélyt az I. foku hatóság egészségügyi szempontból tagadja meg, akkor a felfolyamodás elintézésére II. fokon a polgármester, III. fokulag a főváros közigazgatási bizottsága illetékes;

2) ha a lakhatási engedélyt az I. foku hatóság épitésrendőri szempontból tagadja meg, akkor II. fokban a közmunkatanács, III. fokban a belügyminiszter dönt.

A Reáltanoda-utcza meghosszabbitása.

Dr Böke és dr Navratil egyetemi tanárok azzal a kérelemmel fordultak a fővárosi közmunkák tanácsához, hogy a belvárosi Reáltanoda-utczát a Muzeum-körutig hosszabbittassa meg. A közmunkatanács ma a kérelmet a fővárosi tanácshoz tette át azzal, hogy a tervet a maga részéről is helyesli és kivitelre ajánlja, — azonban — a fővárosi pénzalapnak a költségekre fedezete nincsen, a tervet tehát melegen ajánlja a főváros figyelmébe. A közép. bizottság is elvben mellette van.

A magyar ipar és a főváros.

— Vizcsap szállitás. — Tüzkár ellen való biztositás. —

Országos mozgalom indult meg a magyar ipar felkarolása érdekében. De ezt a mozgalmat, mintha láttuk volna már. Évtizedenként különböző időszakokban el fogja az embereket a hazafiasság láza s akkor pártolnak mindent, a mi nemzeti, a mi magyar. Hosszu élete ennek a tünetnek nincs. Olyan, mint a betegség, a mely végig tör a szervezeten s csak nyomokat hagy maga után.

Mi magunk is szót emeltünk a magyar ipar érdekében. De ugyanakkor sajnálattal konstatáltuk, azt is, hogy az iparpártolás tulhajtása — tisztelet a kivételeknek — tulajdonképp kizsarolása akar lenni a közönségnek. Mert s ez mai is meggyőződésünk, a jóravaló, szolid iparnak hazafias fölbuzdulásra, mü érzelmekre nincs szüksége. Régóta utat tört magának a komoly ipar itthon és a külföldön is. Akárhány nagy jelentőségü jó nevü gyártmánya van már az országnak s ezek az iparczikkek nem a hazafias frázisok melegágyának hanem a komoly törekvő munkának a termékei.

Az a nemes, jobb czélokra érdemes felbuzdulás, a mely a magyar ipar érdekében ma ujra lándsát tör, egyrészt megtéveszti a nagyközönséget, másrészt az elismert, igazán magyar iparnak veszedelmes konkurrenciát csinál, mert ezt a nemes fölbuzdulást éppen a magyar ipar kárán csupán az *élelmesség* fogja kihasználni tudni.

Minden alkalommal könnyen meggyőződhetünk arról hogy a magyar ipar pártolása egyszerü üzleti reklám, a mely nek czégére alatt a legtöbb esetben rossz portékát akarnak a közönségre drága pénzért sózni. Sőt azt is gyakran tapasztaljuk, hogy a magyar ipar czimét leginkább azok szeretik használni, a kik teljesen távol állanak a magyar ipartól. S a czimet magát csupán azért használják, mert biztosra veszik, hogy hamis czégér alatt könnyen tuladhatnak olyan árukon is, amelyeknek különben vevőközönséget egyáltalán nem tudnak szerezni.

Ezt az esetet legutóbb a főváros üzleti dolgainál látjuk.

A főváros a vizvezetékhez 15000 frt ára vizcsapot akart beszerezni. Három czég is tett ajánlatot: Kelsen, aki nyiltan bevallotta, hogy ő idegen; a Schlik-gyár, továbbá a Teudloff részvénytársaság. A szállitást a Kelsen czég nyerte el, mert körülbelül 20—25 százalékkal volt olcsóbb — versenyző társainál.

Érdekes, hogy a versenynél Teudloff r.-t. őszintén megmegmondta, hogy csak a kisebb anyagokat tudja Budapesten gyártani, a nagyobb csöveket már külföldről hozatja — a főtelepéről s csak annyiban magyar gyár, hogy az igazgatósági elnök Morzsányi Károly törv. bizottsági tag.

Hasonló volt az eljárás a tüzkár biztositó intézeteknél, a melyek szintén a magyar firma alatt inditották meg a versenyt s csak az utolsó perczben sült ki, hogy a körülbelül 160 százalékkal drágább „*Magyar*“ czégek époly kevéssé, magyarok mint sokkal olcsóbb versenytársaik.

A magyar ipar czim a fővárosnak eddig is sok ezrébe került és félő, hogy ezentul, ha sokáig tart még ez a nagy felbuzdulás, nem csak sok pénzébe kerül a városnak a frázis pártolás, hanem nagy anyagi kárai is lesznek

Legyen óvatos a tanács a *magyar iparral* szemben s csupán csak azt fogadja el magyarnak, a melyik igazán magyar, anélkül, hogy azért a czimért meg akarná zsarolni a fogyasztó közönséget.

Tradicziók.

Minden szükebb emberi csoportosulatok ma is — ha nem is jogilag — de társadalmilag valóságos kasztot képeznek; azzá teszi őket az ugynevezett tradiczió, a hagyományos szellem. Hogy ez sokszor káros, nevetséges és helytelen, erről most nem akarok szólni. De tény, hogy meg van s ha valaki ujonnan kerül egy ilyen csoportozatba, mondjuk: testületbe, azt körül fogja ez a szellem, apránként megöröl benne minden eredetiséget s hosszu, de biztos munkával a „homonovus“-ból csinál szürke egzisztenciát — széklábat faragó átlagembert. Nagyon kevesen vannak, a kik ez alól magukat emancipálni tudják, kikben az *Én* keményebb, mint a tradiczió sulya. Ezek aztán két csoportra oszlanak. Az egyik — s ez a legkeményebb — nemcsak nem akkczeptálja azt a bizonyos hagyományos szellemet, de birokra kel vele — aminek vége rendesen az, hogy véresre veri fejét a bürokráczia mestergerendájában — s megy büszke fővel, könnyü szivvel rögösebb, de szebb uton az ideál után. A másik csoport nem hagyja magát lenyügözni a szürke tradicziók által, de nem is megy neki, szépen félre áll s időnként mégis fel-fel üditi a hagyományok poshadó vizét.

Az ilyenek a hivatali vagy más testületek leghasznosabb tagjai. S minden testületnek, mely egészséges és mely józan tradicziókkal bir, ez az önfentartás által is sugallt kötelessége, hogy ezeknek minél megfelelőbb érvényesitését előmozditsa. A főváros tisztviselői karának is megvannak a maga jeles, érdemes és hasznos tagjai, kik ezen utóbb emlitett kategóriába tartoznak. És ezeknek valósággal mesterséges elpusztitásában tünik fel igazán a főváros tiszti testületében élő tradicziónak helytelensége. Nem nevelnek fiatal erőket, hanem a legkörmönfontabb módon a jó anyagot is tönkre teszik.

Ha valakit találnak, a kit a fentebb felállitott kategoriákba be lehet sorolni, azt pártolják, viszik előre, megbizzák fontos dolgokkal s mikor már bizonyos „jó hire“ van, akkor a nyakába akasztanak minden fontos dolgot, a legkülönfélébb és egymással semmi összefüggésben nem lévő ügyeket, nem tekintve az egyéni munkaképesség határaira és az idő korlátolt voltára. Mert ebből a felfedezőkre is, a kik a felfedezett munkaerőt lelketlenül kizsákmányolni tudják, nem csekély előny háramlik. Ugy tesznek, mint a bérlő a földjeivel: kiszipolyozza minden erejét, nem törődve azzal — hogy mi lesz azután. És ezt a rabló gazdaságot látjuk mindenütt: a fogalmazási szakban, a szakhivatalokban: a mérnökök közt és a számvevőségnél, erős következetes pusztilással müködni.

Amiből két sulyos helytelenség következik: a város tudása egy-egy elmében összpontosul; ha az illető akadályozva van, vagy netán baj éri: a város nagy közigazgatásának gépezete meg áll s ahol eddig akadály nélkül haladt: most zökkenő döczögés közt czammog. A másik és talán még ennél is sulyosabb következménye, hogy az illetőket folyton fokozottabb felületességre szoktatják, aztán, ha az illető alapjában véve reális ember, akkor egy-egy felületességi hibája

folytán méltánytalan és igazságtalan bukás lesz része, ha pedig elég vakmerő *humbug-man*, ugy — bukik *felfelé*, hogy még szélesebb körben dominálion a felületesség.

Mikor a polgármester ur az ügyköröknek — habár ideiglenesen — helyesebb beosztását keresztül vitte, jó lesz egyidejüleg ezekre a jelenségekre is figyelmet forditani s reméljük, hogy jóakaratu törekvései egyszersmindenkorra véget fognak vetni a modern rabszolga gazdálkodásának.

A főváros kölcsönügye.

Fenyegetőleg közeledik a főváros több nagyobb kötelezettségének lejárati ideje s nem látunk semmi előleges intézkedést, hogy azok teljesithetéséről a főváros gondoskodnék. Előrelátható, hogy ennek a mulasztásnak ismét olyan sulyos következményei lesznek, mint a folyó év tavaszán, mikor a 100 milliós kölcsön második kibocsátási részlete nem volt realizálható, mert az emissiora szövetkezett bankok elfogadható elővételi ajánlatot nem tettek.

De az egyszeri kudarcz nem nyitotta fel ugy látszik az irányitó körök szemeit. Vajjon mire várnak? Programm megállapitásra, hosszas tanakodásra, hogy mire forditsák, minő beruházásokba fektessék a felveendő milliókat — immár nincs szükség, mert ezen összegek jelentékeny része máris le van kötve nagyobb közmunkák megrendelésével, sőt jelentékeny részben oly összegek esedékessége folytán, melyek már a folyó évben fizetendők lettek volna, s a melyeknek elhalasztása máris a főváros életének, és gazdasági jó hirnevének sulyos próbára tételével volt csak lehetséges.

A fővárosnak ezek után az esedékes tartozások pontos fizetéséről feltétlenül gondoskodnia kell. Ennél fontosabb önkormányzati problémája nincs most Budapestnek. S mit tettek e czél érdekében? Veszik fel növekvő részletekben a nagy nehezen lekvidált 6 milliós függő kölcsönrészeit, mely után oly magas kamatokat kell fizetnünk, mint valamely Balkán államnak. Egy uj kölcsön (részlet) folyósitása előtt tele kiabálhatjuk az egész világot koldusságunk megnagyobbitott rémképeivel, élére verik a garast és czéltalan intézkedések sorozatával a hagyományos és ismeretes gazdálkodás kitaposott ösvényein haladnak.

Talán arra vár a törvényhatóság, hogy a kölcsönadó bankok hozzák tenyéren ajánlataikat, kérve, hogy fogadja el fölös millióikat a város? Ezt a tanulságot meritették a folyó év elején lefolyt tárgyalásokból? Ismét az esedékességeket megelőző pár nap alatt akarnak egy 32 millió koronás pénzügyi müveletet lebonyolitani? Ismét mesterségesen akarnak alkalmat adni a bankoknak, hogy a fővárost előintézkedések teljes hijában ugy sarokba szoritsák, hogy kénytelen legyen elfogadni bármily sulyos feltételeket, hogy ugy megszoritsák lábain a spanyol csizmát, ahogy nekik tetszik?

Előrelátható, hogy a pénzpiacz állapota rövidesen — vagyis addigra, mig a kölcsönrészletek értékesitéseinek meg kell történnie — nem fog annyira jobbra fordulni, hogy a szövetkezett bankok az idei áraknál kedvezőbb elővételi árt ajánljanak a fővárosnak. Hiszen ha csak kevéssé gondolkozunk, be kell látnunk, hogy $5^1/_2\%$-os bankkvóta mellett a fővárosi kötvények tőzsdei árfolyama nem reális, s azt ezen a magasságon csak a kibocsátóbankok tartják, hogy kedvezőbb viszonyok közt a rég várt árfolyam nyereséget megkaphassák. És ezen körülménynyel számot vetve már most meg kell tenni minden intézkedést, hogy a szükséges összeg kellő időben rendelkezésre álljon. Ekkor legalább a főváros is fegyveresen fog szemben állani a bankok követeléseivel s ez maga olyan döntő körülmény, hogy kedvezőbb árajánlatra lehet kilátása a fővárosnak a kötvények eladásánál.

Noha nagyon valószinü, hogy ennek daczára sem lesz az a financziális müvelet lebonyolitható. — És ezen körülmény, kell, hogy gondolkodóba ejtse az irányadó köröket a főváros kölcsönügyének olyatén reorganizáczióiáról, mely a fővárost megkiméine a hasonló ismétlődő rázkódásoktol.

Hiszen ezt a kölcsönt azért vette fel a város, mert nagy beruházásokat akart tenni s a főváros hirtelen fellendülése folytán oly közmüvek emeléséről kellett gondoskodnia, melyek, — miután a lakosság vagyonosodásának gyarapodása a város fejlődésével lépést nem tartott, a folyó bevételekből fedezhetők nem voltak Mindkét esetben ugy a befektetések jövedelmezőségére, mint a közjövedelmek fokozódására csak hosszu évek multán lehet számitani s már a kölcsön felvétel módozatainak megállapitásánál teljesen elhibázott és helytelen volt *törleszteses kölcsönt* felvenni s mikor a főváros ugyis átmeneti pénzszükében volt még mielőtt befektetései gyümölcsöket hozhatnának, azt a saturált budgetet nemcsak a már felhasznált kölcsönösszegek kamataival, de annak törlesztési részleteivel is terhelni. Hasonló esetben arra kell törekedni, hogy a költségvetés minden halasztható tehertől meneküljön. S ez képezi most is a probléma megoldását. Elvégre Budapest még mindig bir annyi vagyonnal és annyi hitellel, hogy állósitott kölcsönkötvényei acceptabilis kamatláb mellett realizálhatók legyenek. Számos külföldi bank tett annak idején ajánlatot a kötvények megvételére s nem hisszük, hogy ezen ajánlatot megmásitanák egy járadékkölcsönnel szemben. Annál is inkább, mert a külföldi tőke csak akkor megy ki hazájából, ha megfelelőbb értékesülést talál, mint otthon s akkor nem szivesen látja a tőkés, ha ki van téve annak, hogy rövid időn belül ujra gondoskodni kell tőkéje megfelelő elhelyezéséről.

Csak egy akadálya van ennek, hogy a fővárosi czimletek papir (osztrák) értékre szólnak. Azonban mi sem gátolja uj, aranyértékü czimletek kibocsátását. Az effektiv kamatláb alig alakulna kedvezőtlenebbül, mint most, mert ily módon az az egész világpiacz versenyeinek hatása alatt alakulna s nem volna kitéve a budapesti önző és titkos monopoliumot élvező bankok kényének.

Az állami kész fizetéseknek előbb-utóbb való felvitele ugyis ezt a hatást fogja a fővárosi kötvényekre gyakorolni, jobb tehát ennek is provideálni s értékeinket egy előrelátható hullámzástól megóvni.

Ott van a tőke dus és a világeseményektől kevésbbé érintett Belga piacz; meg vagyunk győződve, hogy ott czimleteink eredményesen bevezethetők volnának, csak kellő hatáskörrel biró csekély számu meghatalmazott lássa el az ügyeket, mert végre is be kell látnunk, hogy egy 400 fejü testülettel egy bank sem hajlandó komolyan tárgyalni.

Ezen bevezető sikere pedig esetleg alkalmul fog szolgálhatni arra, hogy kedvezőbb viszonyok közt a főváros összes adósságait konvertálva, járadék adóssággá változtassa át — elhalasztva a tőke fizetését oly időkre, mikor azt a vagyonosabb polgárság egy jobban gazdálkodó hatóság vezetése alatt könynyü szerrel fogja teljesiteni.

A mérnöki hivatal megrendszabályozása.

Ujévi ajándéknak a mérnöki hivatal terjedelmes rendeletet kapott a polgármestertől. A rendelet elmondja, hogy a főpolgármester átvizsgálta a hivatalokat és teméndek rendetlenséget talált bennük. A kezelése, az akták elintézési módja s az egész szervezete méltán panasz tárgya s a főpolgármester határozottan felszólitotta a polgármestert, hogy a tapasztalt mulasztásokon, hibákon és bajokon sürgősen segitsen.

A polgármesteri rendelet nem mondja el a vizsgálat részleteit s igy csak sejthetjük, hogy a gyorsan bekövetkezett intézkedést olyan körülmények siettetik, a melyek halasztást nem türnek. A most mégjelent polgármesteri rendelet egyelőre csak a segédhivatalok ügykezelésén változtat. Az iktatás, kiadás levéltározás olyan kezekben volt s olyan elbánásban részesült, a milyet közhatóságnak egyáltalán nem lett volna szabad eltürnie.

Évek óta hangoztatják, hogy a mérnöki hivatalban az elintézett akták, számlák, épitési engedélyek kinyerése a segédhivatalok ajtajánál hajótörést szenvedett. Nyiltan beszélik az érdekelt felek, sőt egyes köztisztviselők magok is hangoztatják, hogy minden egyes ügynek meg volt a maga tulsága, a mely nélkül a fél nem boldogulhatott. De kegyeletből vagy nemtörődömségből türték a bajokat egész mostanáig.

A polgármester rendelete legalább ennek a visszaéléseknek véget vet. De némely intézkedésében már most olyan hibát találunk, a melyet mindenesetre korrigálni kell. A rendelet ugyanis azt mondja, hogy ezentul a mérnöki hivatal előterjesztéseit eredetiben rá kell vezetni a tanácsi megkeresésre. Ez a rendelkezés a mérnöki hivatalra rendkivül terheket ró. Eddig az volt az eljárás, hogy az egyes szakosztályok javaslataikat és előterjesztéseiket külön mérnöki előadói iven tették meg, a középitési igazgató ugyancsak erre vezette rá a maga megjegyzését és csak a tisztázatot adták át a tanácsnak akképp, hogy az előterjesztést a legtöbb esetben magára a tanácsi megkeresésre vezették. A hivatalnak azonban megmaradt a maga fogalmazványa, a melyet a mérnöki hivatal külön levéltárában kezelt. Nem volt tehát arra utalva, hogy a tanácsi ügyosztályokban, vagy a mi még sokkal hátrányosabb: a főlevéltárban keresse az aktáit. Visszatérő ügyeknél az eredeti fogalmazványt egyszerüen kiemelték a mérnöki hivatali levéltárból minden nagyobb utánjárás nélkül.

Az uj rend szerint a mérnök csak akkor láthatja a régi előterjesztéseket, ha az összes aktákat egyszerre kézhez kapja, vagy esetleg maga jár utána hivatalról hivatalra a mig nyomára akad a keresett ügyiratnak. A polgármesteri rendeletnek ezt a részét tehát okvetlenül meg kell változtatni. Hasonlóképpen hibás a rendeletnek az a része, a mely a tanácsot arra utasitja, hogy a végszámlák elintézését a kövezési járulék kivetésétől válassza el, mert a két dolognak egybekapcsolása a végszámlák kintalványozását rendkivül feltartja. Ugy tudjuk, hogy a tanács csak nem régiben és hosszas megfontolás után hozta ezt a határozatát s igy a polgármester utasitása egyenesen a tanács dezavuálása lenne. Másrészt pedig már a főváros érdeke is megkivánja, hogy ez a két dolog továbbra is egyszerre intéztessék el, legföllebb az elintézés módján kellene változtatásokat tenni. A rendelet egyébként a mai napon lépett életbe. A mérnöki hivatal belső szervezetére vonatkozó változtatásokat a polgármester külön szolgálati utasitás alakjában fogja megtenni.

A gránit.

Budapest székesfőváros büszkesége a fővárosi tanács dédelgetett kedvence: *a gránit*. A gránit, a mely szilárd, tartós, fagynak, viznek ellentálló, de olyan drága, mint az orvosság. A gránit, a mely származott légyen Schaffhausenből, vagy Mauthausenből, esetleg Kis-Sebesről: egyformán drága.

A főváros tanácsa hosszu ideig nem akart konkurrenciát csinálni a két külföldi gyárnak és ajánlhattak akármilyen jó s akármilyen olcsó gránitkövet — a városi szakértelem szigoruan ragaszkodott a Schaffhauseni és a Mauthauseni gránithoz.

Végre megszületett Kis-Sebes a maga gránitjával, a mely nek szine, minősége, tartóssága egyezik a két külföldiével, még az ára is ugyanaz.

Ámbár néha mégis változnak a hazai gránit árai. A mikor ugyanis kevés a Mauthauseni készlete, akkor megdrágul a kis-sebesi gránit. De rögtön beáll a baisse, mikor Mauthausen nagy arányu készletekkel nyomja az árakat.

Ezt az árhullámzást a főváros kényelmesen ellensulyozhatná, ha nem tartózkodna annyira a gránittal szemben versenytárs állitástól. A szeretet és ragaszkodás, a melyet a tanács a magyar gránit iránt tanusitott ujabban, a mikor megfelelő versenytárs áll rendelkezésre épp oly érthetetlen, mint annak idején a külföldi gránit iránt tanusitott nagy bizalma. A magyar gránit jó időkben ezrenkint 340—380 frtért kapható, de vannak azután rossz idők, a mikor a 400 frtos ár épp olyan szilárd, mint maga a gránit. A főváros százezreket fogyaszt évenkint a gránit koczkákból s a legkisebb árhullámzás is érzékenyen sujtja a kövezés költségelőirányzatát. Még sem teszi meg a tanács, hogy a gránittal teljesen egyenértékü, hasonló minőségü és tartósságu bazalt koczkákkal egészséges versenyt teremtene s ha kevéssel is, mindenesetre mérsékelné a mostani kiadásokat.

A bazaltról minden szépet és jót mond a főváros mérnöki hivatala, de óvatosan tartózkodik, hogy ezt a sok szépet és jót a gyakorlatban is érvényesitse. A tartózkodás okát nem ismerjük — nem is kutatjuk. De mindenesetre szükségesnek tartjuk, hogy a takarékosság jegyében dolgozó törvényhatóság a kövezési kiadások leszállitásánál gondoljon az egészséges versenyre, a melyet a hasonló minőségü anyagok egymással szemben előidéznének, gondoljon arra, hogy százezreket mentene meg a fővárosnak, ha a kövezési szükséglet fedezésénél megszüntetik a monopóliumot.

Közjótékonysági politika.

Nemcsak az elmélet, de nálunk a törvény is a főváros feladatává és kötelességévé teszi — egész helyesen — a szegény ügy rendezését. A helybeli illetőségü szegények ki nem utasithatók és ellátásukról a község (a főváros) tartozik gondoskodni. Oly imperativ rendelkezése ez a törvénynek, mely elől kitérni, mely alól kibujni nem lehet.

A közjótékonysági — szegényügyi politika feladata e kérdést ugy megoldani, hogy a *község lehető csekély megterhelésével az összes arra rászoruló szegényekről oly módon gondoskodni, hogy az az emberi méltóságot és a koldusban élő önérzetet ne sértse, amellett lehetőleg a munkára serkentsen és gátat vessen a szegénység további terjedésének.* Ami a céltudatos egymást kiegészitő intézkedések egész sorozatát követeli.

S ha utána nézünk annak, amik a fővárosban e tekintetben történtek, csak lesujtó itéletet mondhatunk. A főváros évenként jelentékeny összegeket költ e czélra, számbavehető eredmény nélkül, s jegyezzük meg, hogy minden céltalanul elköltött fillér százszoros sulylyal esik a mérlegbe. Nem a fővárosi jótékony *intézetekről* szólunk, ezek egész külön megbirálást igényelnek, de szólunk azokról az összegekről, melyeket a főváros rögtöni segélyek és jótékonysági egyesületek segélye czimen költ. Költ anélkül, hogy a nyomor valódiságát megvizsgálná, anélkül, hogy az egyesületek javadalmazását egyenletessé tenné, a segély összegek felhasználását szabályozná és ellenőrizné — s éppen ennélfogva az ilyetén módon kiadott — nem felhasznált — pénz mi eredményt sem mutat fel. A legnagyobb vegyességben kapnak segélyt közoktatási, kulturális, jótékonysági, sport és más egyletek, a rögtöni segély elnyerése végett megjelenők, anélkül, hogy csak hozzávetőleg is szabályozva volna, hogy kinek, mit és mily alkalomkor lehet és kell adni. Csak ily módon történhetik, hogy a *főváros pénzével mesterségesen idegen koldusok bevándorlását mozditották elő*, ez a rendszer, a helyett, hogy a szegénység korlátozására szolgált volna még csak fejlesztette azt, s mesterségesen növelte és növeli a főváros terheit.

A segélynyujtásban előzetesen megállapitandó elvek szerint kell eljárni, legyen ez a segélyezés akár közhatósági, akár társadalmi.

Hogy melyik helyesebb e kettő között, lehet még vitatkozni, de nálunk ahol kellő élénkségü és fejlettségü, bizonyos irányokban már kiforrott és megállapodott társadalmi élet nincs, itt nem nehéz a kettő közül választani. Legkevésbbé szabad pedig a társadalmi tevékenységet minden ellenőrzés nélkül fix összegekkel támogatni. Akit az igazi jótékonyság nemessége, a kérdés fontosságának felismerése késztet a jótékonyság gyakorlására, az fog tudni áldozni és fog tudni munkálkodni a czél érdekében, hogy a disponibilis tőkéket ezekbe a csatornákba vezesse, hogy a szegényekszükségletét és fogyasztási igényeit kielégitse, annak nem kell a közhatóságnak minden, a szent ügy iránti érdeklődéstől ment, és erkölcsi alapot nélkülöző alamizsnája. Ez a rendszer mesterségesen növeli a társadalmi stréberek számát, kik a főváros pénzén akarnak kitünni, nem tényleges jótékonyságukkal, de „tevékenységük“ szájas hirdetésével.

De nemcsak az a baj, hogy a jótékonysági akczió (ne mondjunk egyelőre mást) a sok kézen át teljesen elposványosodik, hanem az is, hogy a minden (bár minimális) ellenszolgáltatás nélküli készpénz segélyezések elölik az egyéni önérzetet s a münyomort minden vészes következményét mesterségesen fejlesztik.

Itt van már nagyon az ideje, hogy ezen gyökerestül felfordult, alapjában, viszás állapotoknak radikális és mélyreható reformokkal egyszersmindenkor a véget vessenek. A dolog mélyére hatolva, azt kell néznünk, mindenek előtt, hogy mi az igazi szegénység? Amire talán legmegfelelőbben azzal válaszolhatunk: *a fogyasztóképesség hiánya*. Ez igy van és a közsegélyezés végczélja nem az, hogy néhány fillérrel vagy egy rossz ebéddel segitsen a szegényen, mi másnap elfogy, s a nyomor és az éhség ujra eljön: hanem az, hogy oly helyzetbe hozza az illetőt, hogy a szükségeseket magának állandóan és jutányosan meg tudja szerezni. A munkaközvetités, a fogyasztási egyletek, a munkaalkalmak szaporitása és megujitása olcsó és jó tápszerek ruházat és lakás biztositása képezik a szegénység ellenszereit. Aki nem teljesen képtelen minden munkára, az azért, amit kap, végezzen ha csak valami minimális külön ellenszolgáltatást, hogy lelkét az az édes tudás töltse el, hogy megszolgálja azt, amit kapott, s nem alamizsnából élő koldus, nem a társadalom szemétdombjára dobott s minden emberiességgel nélkülözni kényszerült *semmi*, vagy legfeljebb az igavonó baromnál is rosszabb *valami*.

Nálunk e téren semmi sem történt. Csak a nyomor és a rendszer kinövései fokozottak. Pedig a főváros külön ügyosztályt szervezett ezen ügyek ellátására. Az ügyosztály azonban ugy látszik abban a meggyőződésben van, hogy nincs más feladata, mint a beérkező aktákat eltologatni, s nézni nyugodtan mint növekszik a szegénység pusztitó hatalma.

Pedig az égető kérdés sürgős megoldásra vár, s addig kell sietni, mig a nyomor csak esdekel.

Polgári házasok gyermekei.

A budapesti róm. kath. egyházi anyakönyvekben bejegyezve levő gyermekek anyakönyv kiigazitási ügyeit a fővárosi tanács a hatósági nyomozás befejezése után a budapesti kerületességhez szokta áttenni, hogy a kivánt kiigazitást saját hatáskörében elrendelje. A tanács mindenkor igy jár el, mikor a törvénytelennek anyakönyvezett gyermek szüleit a polgári törvények szerint törvényes házastársaknak kell tekinteni. Az egyházi hatóság azonban csak akkor rendelheti el a törvényesitést, ha a szülők az egyházi törvények értelmében is törvényes házastársak, tehát ha a polgári házasságkötésüket egyházilag is megáldották. Az esztergomi érseki helynök tegnap megkeresést intézett a tanácshoz, hogy az olyan szülők gyermekeinek törvényesitési ügyét, kik egymással csupán polgári házasságot kötöttek, — ne is tegye át az egyházi hatósághoz, mert az egyház saját törvényeivel ellenkező intézkedést nem tehet. A kath. egyházi hatóság csak polgárilag egybekelt házastársaknak *rom. kath.* gyermekét csak abban az esetben ismerheti el törvényes származásunak, ha a szülők *más vallásuak* és házasságuk a világi törvények értelmében érvényes.

A számonkérőszék ülése.

Márkus József főpolgármester elnöklete alatt pénteken délelőtt ülése volt a számonkérőszéknek. Az ülésben a polgármester, a két alpolgármester, az összes tanácsosok, a szakhivatalok főnökei és a főjegyző vettek részt. Előadó volt Lachosinszky Árpád fogalmazó.

Az elnöklő főpolgármester megnyitó szavaiban előadta a számonkérőszék egybehivásának okát. A mult hetekben sorra vizsgálta a segédhivatalokat, a mérnöki és számvevőségi szakosztályokat. Az elavult szabályok szerint dolgozó hivatalok ügymenete képtelen az egyre nagyobb forgalommal megküzdeni. Az ügykezelés szabályozására ujitásokat kér. Másrészt azt tapasztalta, hogy a hátralékok kimutatása még mindig nem felel meg a valóságos állapotnak. Mert hátraléknak mutatják ki azokat a tárgyakat is, amelyek — ugyan más ügyosztályban — de mégis elintézést nyertek.

A számonkérőszék az elnök előterjesztése alapján a következőket határozta:

A hátralék kimutatásokat, hogy végre tiszta képet nyerjenek, a kiadóhivatal és a levéltár könyveivel fogják összehasonlitani s a végleges eredményt az egybevetés után állapitják meg.

A tanácsi ügyosztályoknak kötelességükké teszik, hogy a rövid uton való elintézésre kiadott tárgyakat a szakhivatalóknál sürgessék. Az ilyen tárgyaknál mutatkozó nagy restanciának az az oka, hogy az ügyosztályok elmulasztották a sürgetéseket.

Az emiatt támadt hátrányok megszüntetésére kétféle intézkedést tettek:

A multra nézve a számonkérőszék felhivja a polgármestert, hogy utasitsa az összes hivatalokat a rövid uton kiadott ügyek érdemleges elintézésére. A számonkérőszék erre vonatkozólag *hat hónapi* terminust engedélyezett.

A jövőre nézve az ügyosztályok kötelesek pontos hátralék kimutatást adni. A polgármester utasitotta a szakhivatalokat, hogy a rövid uton elintézendő tárgyakkal sürgetés nélkül végezzenek.

Különösen felhivja a számonkérőszék a polgármestert, hogy a régebbi évekből fennmaradt restanciák dolgában a mérnököket egyenkint hallgassa meg s a mennyiben a hátralékot kellően nem igazolják, a mulasztókat szigoruan büntesse.

Az 1898. évi restanczia feldolgozására 1900. április végéig adtak halasztást.

Az ülés ezzel véget ért.

A Ferenczváros parkja.

A IX. kerületi választmány azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a Ferenczváros számára játéktérről és parkról gondoskodjék. Erre már most szükség van, mert félő, hogy a telkek ára rohamosan emelkedni fog s ha idejekorán nem szereznek a park számára telket, azt később majd csak igazán tetemes áldozatok árán lesz lehetséges megtenni. A választmány ajánl is egy telektömböt, mely a czélnak látszólag megfelelő lenne. Ez a Soroksári, Kinizsi, Köztelek és Knézits-utczák között levő terület, melyen több fővárosi épület — igy a régi katonaügyosztály is — fekszik. Ezt most még aránylag kisebb áldozattal át lehetne alakitani közkert és játszótérré.

Szinház.

Szinházi hét.

— A főpróbák. — Mégegyszer Britannicus. —

E hét szinházi eseménye a főpróbák beszüntetése. Nem akarunk ez intézkedéssel magával foglalkozni, először is, mert ahhoz az intendánsnak kétségkivül joga volt és mi eddig is a főpróbákat kedvezménynek, nem jognak tekintettük, melynek elvonása felett panaszkodni izléstelenség volna, másodszor pedig azért, mert ez intézkedés mellett különösen a mi viszonyaink között sok mindent lehet felhozni. De igenis foglalkoznunk kell a főpróbák megszüntetésnek indokolásával.

Az intendáns ezt az intézkedést azzal indokolta, hogy a szinművészek a sötét nézőtér és hiányzó közönséggel szemben elfogultak voltak, vagyis nem tudták a főpróbákon megtalálni a helyes hangulatot és játékuk tudásuk mögött maradt, mi a birálatokat, melyet a főpróbák benyomásai alatt irattak, kedvezőtlenül befolyásolta. Mi éppen az ellenkezőt tapasztaltuk. A premiérek tulzott, erőszakos, egyszóval komediáskodó játékával szemben igen gyakran vágyódtunk a főpróbák előkelőbb, nuanceirozottabb játéka után, melyeknél a hatástkereső és gyakran fölösleges kitörések nem homályositották el a pointek egész sorozatát. Különösen szembeötlő volt a tulzott játék Britannicus némely szereplőjénél. Az egész darabban csak egy jelenet volt azzal az előkelőséggel és antik nyugalommal játszva, melyet Racine igényel. Ez a negyedik felvonás jelenete Agrippina és Nero között, melyben Jászai Mari asszony kifogástalan, erőteljes és mégis mértékletes szavalása egy ideig mértékletességre birta a többi szereplőket is. Máskülönben egész este körülbelül ugy adták Racinet, mint Hauptmann Takácsait lehet adni és a nyugalmat, a stylust, a méltóságot, egyszóval mindazt, mit a kothurnus szóban foglalunk össze, hiába kerestük. Kimenet erről beszélve — az igaz nem teljesen illetékes személytől — azt a nyilatkozatot hallottuk, hogy szándékosan igy rontották el Racinet, miután közönségünket a szinházban nem tartják érettnek a stylizált előadásokra.

Nem tudom igaz-e, mit hallottunk. Ha igen, ugy ehhez nem kell commentár. Nem szabad közönségünket kiskorunak tekinteni, mert a kivel sohasem kezdenek ugy bánni, mint nagykoruval kell, az sohase lesz azzá. Tehát még egyszer ismételjük, mit a a mult számban irtunk: csak Racinet és Corneillet, ha csak lehet, Goethe Tasszoja sem ártana. De az ily darabok stylusának megfelelő előadásban, mely alkalmas volna nevelni egyaránt szinészeinket, közönségünket és talán a sajtót is.

Gömöry Olivér.

Feljelentett cselédszerzők.

A „Budapesti foglalkozást közvetitők és cselédelhelyezők ipartársulata“ legutóbb ismét két elhelyező üzlettulajdonos ellen tett a tanácsnál feljelentést. Az ipartársulat figyelmezteti a tanácsot, hogy az egyik cselédszerző nem folytatja iparát, hanem déligyümölcs kereskedést üz, a közvetitő irodában pedig üzletvezetőt tart. Ez a fővárosi szabályrendelet értelmében tiltott dolog. A másik cselédszerzőnek a főváros különböző helyein öt üzlete van s valóságos üzérkedést folytat velük. Ezek közül az üzletek közül többet a nélkül nyitott meg, hogy arra a hatóságtól iparigazolványt szerzett volna. A tanács a cselédszerzők ellen vizsgálatot inditott.

Ajánló-levél

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklödök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

B. U. É. K.

A szerkesztőség.

Mozgó fényképek.

— *Századvégi sorozat.* —

I. kép.

A budapesti jégmezők.

Mozgó hópelyhek szállnak le az alvó városra sürüen, s reggelre mozdulatlan hó lesz belöle; de jönnek a mozgó házmesterek és elsöprik a havat a gyalogjáróról, a hol most már csak vékony hóréteg marad. A havazás eláll, hirtelen fagy lesz, s a gyalogjárón lenn vékony hóréteg csonttá fagyván, valódi mintaképe a sarkvidéki jégmezőknek, czivilizált keretben, négyemeletes paloták között jönnek a mozgó emberek és szépen sorra kitörik a nyakukat, lábukat, karjukat s egyéb tagjaikat. Végül pedig, a mikor valamelyik ház előtt már kitörte a nyakát valaki, akkor előjön a mozgó házmester és szénport, hamut vagy fürészport hint mozogva a jégmezőre.

Változik a szin s a budapesti négyemeletes bérpaloták mozdulatlan belsejét látjuk. Az udvar közepén garmadába rakott hó s mig a ház előtt legalább a nyaktörés után — mégis némi hamu vagy fürészpor van hintve a gyalogjáróra, bent a kapu alatt, lépcsőházban, vagy emeleti folyosókon mindenütt a leghamisitatlanabb tükörsimaságuak a márványlapok és kőkoczkák. Ez részint azért van igy, mert a házak belsejével már sem főváros, sem rendőr, sem a kutya nem törödik. A házakban a házi r az úr, meg a házmester, a lakó tehát örüljön, ha a házbérért még korcsolyázhatik is. És korcsolyáznak is, valamennyien mozogva, gyakran elvágódva és még gyakrabban káromkodva. De azért ide sehova sem jönnek be mozgó rendőrök, vagy hatósági közegek, hogy föllrják és följelentsék a mozdulatlan, lusta, haszontalan házmestereket.

(*Jegyzet:* De bizzunk: majd ha egy mozgó városi korifeus egyszer egyszersmindenkorra kitöri a saját lakása ajtaja előtt a nyakát, akkor — jövőre — majd a házak belsejében is hintenek hamut a házmesterek a sikos lépcsőkre és folyosókra, meg kapualjakba.)

II. kép.

Éjjeli világitás.

Látszik a székes főváros szabályrendelete a lépcsőházak éjjeli világitásáról. Aztán látszik egy, még egy másik, harmadik, tizedik, századik mozdulatlan lépcsőház. Aztán látszik, hogy beesteledik s a mozgó házmester meggyujtja a lépcsőházban a gázt. Aztán látszik, hogy a házmester megyen becsukni a kaput, mert már tiz óra van, visszajövet pedig megyen és sorra oltogatja el a lépcsőházban a gázt. Aztán az látszik, hogy semmi sem látszik. Csupán a nagy mozdulatlan sötétség látszik, a mely még az éjjeli világitásról szóló szabályrendeletet is elnyeli. Aztán ha jön haza egy mozgó ur, a ki mindig hatost ad a házmesternek, az a házmester kézilámpájának a világitása mellett mehet föl az emeletre; ha azonban olyan ember (nem is ur, a manóba!) jön haza, a ki csak öt krajczárt szokott fizetni kapupénz fejében, az mehet föl mozogva a mozdulatlan sötétségben.

Jegyzet: És mindez azért van, mert nem szoritják eléggé a mozdulatlan háziurakat, a kik, a helyett, hogy lakóik kényelmével és testi épségével törödnének, semmivel sem törödnek. Miért törödnének akkor ök a szabályrendeletekkel? S ha törödnek is, csak annyiban teszik, hogy az egész éjszaki világitást házmesterök zsebére rendezik; mivel pedig a házmesterek végtére még sem mind háziurak, s nehezökre esik a minden éjjeli petróleummal való világitás (mert a háziur nem engedi fogyasztani a gázt), érthető, ha ök sem hajlandók ily czélra kidobni a hatosaikat. Valamint az is érthető, ha a sötét lépcsőházakban botorkáló lakók röstellik a szegény házmestereket följelenteni. Jó lenne hát, ha a főváros ellenőriztetné jobban azokat a zsugori háziurakat!

Egy vállalkozó, aki mer.

A fővárosnak igen sok baja van a vállalkozóival. Némelyiket a különféle protekczió annyira elkapatta, hogy egyáltalán nem lehet birni velük. Különösen sok kellemetlenséget okoz egy asztalos, Kovács Zsigmond, ki különféle butor vállalataival ugyancsak megboszszantja a tanácsot. Teszi pedig ezt minden tartózkodás, vagy aggodalom nélkül, mert tántorithatlanul bizik a mérnöki hivatal mindenkor tanusitott jóakaratában. Épithetnek felőle iskolát, melyet szeptemberben akarnak megnyitni, ha egyszer a vállalkozást a maga számára financzirozta, jöhet azután akár egy fél esztendeig sürgetés a mérnöki hivataltól, középitési igazgatótól, tanácstól nyakra-főre, ez neki mind hekuba. Sőt az is gyakori szokása, hogy az elvállalt munkát egy kicsit máskép készíti el, a saját — gusztusa szerint, nem a hogy megrendelték. A *tanács* már megbüntette a dohány-utczai iskola berendezésének szállításánál. Pénzbüntetéssel sujtották a VI. ker. előljáróság épitésénél, a hol az ablakokat és ajtófákat kissé keskenyebbre szabta, mint a hogy vállalta. Legujabban pedig a II. ker. Ponty- és Szalag-utcza sarkán épült fővárosi iskola berendezésének szállitásával késett el. A tanács az uj iskolát már át is vette, a berendezést azonban nem fogadta el, mert a megrendelt butorok nagy részét a vállalkozó Kovács ur nem szállitotta, a mit pedig szállitott, abban sincs sok köszönet, mert mindenféle hiányosságokat találtak rajtok. A tanács a makacs vállalkozóra e miatt ma ujabb 50 frt. pénzbüntetést rótt ki.

A főváros legkisebb kápolnája.

Érdekes kicsike költségvetést terjesztett az I. ker. előljáróság a tanács elé. A Pozsonyhegyen, a Virányosdülőben van egy kis kápolna, melyet valamikor Szent-Annáról nevezték el. Néha napján, nyári bucsu időben tartanak benne Istenszolgálatot, egyébként pedig a főváros viseli gondját. Fentartása költségeit külön alapból fedezik, mely ez idő szerint 171 frt. 60 krra rug. A kápolna költségei az idén 21 frt. 95 krra. rugtak. Erre az összegre mentegetőzve jegyzi meg az előljáróság, hogy azért ilyen nagy, mert a kápolna tetőzetén javitásokat kellett eszközölni. A rendes kiadás csupán az ápr. 20-án, május 9-én és aug. 31-én szükséges égő olaj ára, néhány krajczár. — Érdekes a kis kápolna leltára is. A berendezés a legegyszerübb, néhány igen-igen olcsó disztárgy az összes ékessége az apró templomocskának.

A meglágyult tanács.

A „Müegyetemi football klub" a minap folyamodott a tanácshoz, hogy a klub használatára a belvárosi főreáliskola tornatermét engedje át, illetőleg a már tavaly adott engedelmet hosszabbitsa meg. A tanács azonban a kérelmet elutasitotta, mert a reáliskola tornatanára sokat panaszkodott a sportoló ifjuságra. Igy többek közt felhánytorgatta, hogy a technikusok egy negyvenkilós sulyzót vittek a terembe, s a tornatanár attól tart, hogy a kis nebulói is megpróbálják emelgetni, a mitől valami bajuk eshetik. — A footballisták mindamellett megismételték kérelmüket s fogadalmat tettek, hogy ezentul jobban vigyáznak majd a rendre. A tanács ma a megujitott kérelmet teljesitette, kikötötte azonban, hogy az iskola falain belül dohányozniok nem szabad és a tornaszereket használat után kötelesek helyre rakni. Mindezeken felül pedig a terem használatáért fütés-világitás fejében 40 frt bért tartoznak fizetni a fővárosnak.

Az államvasutak és a központi vásárcsarnok.

Komoly összeütközés van keletkezőben az államvasutak és a főváros között a központi vásárcsarnok vasuti forgalma miatt. A csarnokban, a melyet a nagykereskedelem központi lerakó helyének szántak, megfelelő vasuti perronról nem gondoskodtak. Egyetlen sinpár áll a csarnok elszükitett részén az áruforgalom lebonyolitására. Ez az egy sinpár már kezdetben is kevés volt, ma meg éppen alkalmatlan az egyre fokozódó forgalom közvetitésére. Az államvasutaknak a vásárcsarnoki áruk torlódása miatt rendkivül sok kellemetlenségük van, a melyből különben bőven kijut az áruk tulajdonosának s a kereskedőknek egyaránt. Napokig, sőt hetekig vesztegelnek az áruval terhelt kocsik, a mig bejuthatnak a keskeny perronra. Az államvasutak igazgatósága most felhivta a fővárost, hogy a forgalmat nagy mérvben hátráltató akadályokat szüntesse meg s vagy a jelenlegi csarnokban rendezzen be még egy vasuti irakodót, vagy a központi vásárcsarnokon kivül más módon gondoskodjék arról, hogy a vasuti forgalom fennakadást ne szenvedjen.

A Szent-István kórház kibővitése.

A Szent-István kórházban uj szolga pavillont épitenek. A kórház épitése alkalmával ugyanis erről megfeledkeztek, s a szolgák eddig a pinczében laktak és étkeztek Ez az állapot azonban immár türhetetlen, mert a pinczén vonul keresztül a központi fütés csővezetéke, ugy hogy nyáron néha 42 fok hőség is van benne. Az uj pavillont 74 ágyra tervezik és a szolgaszemélyzet számára tágas ebédlőről gondoskodnak benne. Az uj épület terveit, amelyeket *Hőnigh* Dezső mérnök készitett a mérnöki hivatal beterjesztette a tanács elé. A pavillon épitési költsége ha alá pinczézik, 27000 frtba kerül. Pincze nélkül pedig 23000 frtra rugnak a költségek.

A fővárosi segédhivatalok költözködése.

A fővárosi tanács segédhivatalai mindeddig az ujvárosházán maradtak, régi helyiségeikben. Ebből a Károlykaszárnyában elhelyezett ügyosztályokra igen sok kellemetlenség származott, mert a távolfekvő segédhivatalokkal igen nehézzé vált az érintkezés. Ha a feleknek, vagy hivatalnokoknak valami számra, vagy iratcsomóra van szükségük, órák hosszát igényhe vette a szaladgálás. A sokat panaszolt bajnak legközelebb vége szakad, minthogy a Károlykaszárnya középső (a régi kápolna) épületének átalakitása immár elkészült s a hivatalok ujév után már átköltözhetnek bele. Az eddigi megállapodások szerint a tanácsi iktató és kiadó hivatalok január 2-ikán költözködnek át uj helyiségeikbe, a tanácsi levéltár pedig a rákövetkező napokban megy utána.

A VIII. ker. elöljáróság központi fütőkészüléke.

A józsefvárosi elöljáróság uj épületében a főváros központi fütőkészüléket rendeztetett be. A munka azonban rosszul sikerült s a tanács nem akarta a vállalkozótól átvenni. A kályhák füstöltek, az egész szerkezet rosszul müködött. A hideg idő azonban kérlelhetlenül elérkezett s a fütőkészüléket használatba kellett venni a nélkül, hogy formaszerint elfogadták volna. A vállalkozó időközben azután a hiányosságokat pótolta és a hibákat kijavitotta s most kéri, hogy a munkát hivatalosan vegyék át. A mérnöki hivatal azt a javaslatot tette, a tanácsnak, hogy fogadja el a fütőberendezést, mert a vállalkozó ugyis megbünhödött hanyagságáért azzal, hogy a hátralékos járandóságot visszatartották. A három évi jótállás idejét pedig deczember közepétől számitsák, a mikor már a berendezés kifogástalanul kezdett müködni.

A budai állandó szinház helye.

A budai állandó szinház ügyében több budai polgár memorandumot nyujtott be a középitési igazgatóhoz. A budai polgárok azt kérik, hogy a szinházat az Albrecht-utra, az utnak a felállitandó Hunyady-szoborral szemben levő fordulójára épitsék. A mérnöki hivatal ma azzal a véleményes jelentéssel terjesztette be az emlékiratot a tanácshoz, hogy a terv teljességgel képtelen, s a megjelölt helyre szinházat épiteni sem esztetikai, sem technikai szempontból nem lehetséges.

Szivar automaták ellen.

A m. kir. pénzügyigazgatóság dohány- és szivar-automatákat akar a főváros utczáin felállitani. Az igen ügyes, erős és egyszerü szerkezetü szekrények éjjel nappal rendelkezésére állanának a közönségnek, s mindegyikben tizenkét fajta szivart lehetne elhelyezni. Ha az automatákat felállitanák a vasárnapi munkaszünetet a dohánytőzsdésekre is ki lehetne terjeszteni, a nélkül, hogy akár a kincstárnak, akár a közönségnek kára származnék belőle. — A pénzügyigazgatóság egyelőre próbaképen két minta szekrény felállitására kért a fővárostól engedelmet. Az automatákat a Fővámtéren és a Deák Ferencz-téren állitanák fel. A fővárosi közmunkák tanácsa a kérelmet pártolólag tette át a fővárosi tanácshoz, mely azonban azt ma elutasitotta A tanács szerint az automatákra nincsen semmi szükség, mert a vasárnap is nyitva tartott dohánytőzsdék a közönség igényeit kényelmesen kielégitik. Ezenfelül pedig az automaták közterületeket is foglalnának el, már pedig a tanács a közterületeknek a közönségtől való elvonásába már csak *elvből* sem *egyezhetik* bele.

Szerencsés, boldog uj esztendőt kivánunk ügyfeleinknek és előfizetőinknek.

A Magyar Székesfőváros
kiadóhivatala.

Közgazdaság.

Az uj vámvonalak.

A vámvonalak kiterjesztése nyomán nagyobb lesz a fővárosnak adóvonallal körülzárt területe. Az uj területet 1900. január elsején vonják be az elzárt területbe s a fővárosi pénzügyigazgatóság hirdetés utján figyelmezteti a közönséget erre az alakulásra. Az uj adóvonalnak ez az iránya:

A Duna balpartján a vonal az összekötő hidnál indul ki s a vasuti töltés mellett halad a soroksári-utig; belevonja a közvágóhidat, de a marhavásártér és a konzervgyár a vonalon kivül marad. Az adóvonal itt átszeli a Vágóhid-utczát s visz a Szent László-kórházig. Innen a Kőbányai-ut átszelésével a kőbányai felső pályaudvar északi határa mentén visz, a körvasut mentén a Danubius hajógyárig. A Margitsziget a fogyasztási adóvonalba esik.

A Duna jobbpartján a vámvonalnak az összekötő hid, az összekötő vasuti töltés a kelenföldi összekötő iv és a déli vasut töltése a határa; innen a kis Gellérthegy alján vonul el az Alkotás-utczáig, a helyőrségi kórház közelében levő árokig, ott áttér az Istvánhegy jobb oldalára a vizvezetéki telephez s elvonul a kis Svábhegy lejtőjén a városmajor felé, a hol az uj Jánoskórház határozza meg az irányt. Ott a Pasarét átszelésével a zöldmáli utra tér a vonal s a kis-czelli katonai kincstári épület mellett elhaladva, kijut a bécsi utra s visz az Aranyhegyi árok mentén a Dunáig.

Az utak, a melyeken bort, hust és egyéb közégi fogyasztási adó alá eső czikkeket a fővárosba behozni szabad, ezek: Soroksári-ut, üllői, kőbányai, fehér, kereszturi, kerepesi, Szentmihályi-ut, Erzsébet királyné-utja, Váczi-ut, a hol fogyasztási adóhivatalok, vagy kirendeltségek vannak. Továbbá Budán a fehérvári, promontori, budaörsi, istenhegyi, budakeszi, bécsi és szentendrei-ut. Ezeken kivül a következő hajóállomásokon szabad fogyasztási adó alá eső czikkeket behozni: központi vásárcsarnok, Eskü-tér, Rudolf-kőpart, felső-kőpart, ó-budai kikötő és Bomba-tér. Végre a Budapest felé irányuló vasuti és helyiérdekü vasutak állomásain.

Minden egyéb utat tilos utnak tekintenek s mint ilyen tilalmi táblákkal és sorompókkal van megjelölve és pénzügyőröktől ellenőrizve. A ki tiltott uton akar adóköteles tárgyat a fővárosba hozni, azt megbüntetik. Az uj rend ma, január 1-én lépett életbe.

Szocziálisták hatalmába került egyesület.

A budapesti kocsigyártó segédek szakegyesülete ellen panaszos kérvények érkeztek az utóbbi időben a tanácshoz. Az egyesület tagjai közé csapatostól vettek fel tagokat a nélkül, hogy az alapszabályok megkövetelte beiratási dijat lefizették volna. Nagy részük ezenfelül nem is szakbeli ember, ki az egyesületnek tagja sem lehet. Ilyen módon többségre jutott egy párt az egyesület kebelében, mely a választmányi helyeket nemzetközi szocziálistákkal töltötte be s a vezetés hatalmát egészen ezek kezébe játszotta át. A kisebbségre szoritott munkás tagok közül néhányan panaszt tettek az elöljáróságnál az egyesület vezetősége ellen, mire a választmány egyszerüen kizárta őket az egyesületből. A tanács a panaszok alapján szigoru vizsgálatot inditott s a kizáró határozatokat megsemmisitette. A kocsigyártó vagy rokon iparokkal nem foglalkozó egyéneket a tagok sorából törülte, a pénztárost állásától elmozditotta, mert szintén nem szakmunkás. Az egyik választmányi tagot legutóbb számvevőnek is megválasztották. Ez is alapszabályellenes dolog miért is a tanács a tagot mindkét tisztségétől megfosztotta. A beiratási dij nélkül felvett tagok beiratási dijának megtéritésére az elnököt és választmányt a tanács egyetemlegesen kötelezte. A hatóság intézkedése az egyesület régi tagjai között általános örömöt és megelégedést keltett, mert csak igy remélhető, hogy a már-már egészen züllésnek indult egyesületet a komoly munkások számára megmenthessék.

Hivatalos hirdetések.

M. k. államvasutak igazgatóság. 195833. sz. F. II

Menetrend módosítás a szolnok h.-m.-vásárhelyi vonalon.

Az 1900 évi január hó 1-től kezdve a H.-M.-Vásárhelyről reggel 4 óra 43 perczkor Szolnokra induló valamint a Szolnokról délután 4 óra 48 perczkor H.-M.-Vásárhelyre induló 8404—8401, illetve 8402—8403 személyvonatnak járatása Szentes és Hód-Mező-Vásárhely között megszünik és helyette a nevezett vonalrészen egy-egy uj vegyes vonat fog forgalomba helyeztetni.

Ezen uj vegyes vonat H.-M.-Vásárhelyről reggel 7 óra 40 perczkor indul és Szentesre délelőtt 9 óra 30 perczkor érkezik, visszafelé pedig Szentesről délután 4 óra 57 perczkor indul és H.-M.-Vásárhelyre este 6 óra 57 perczkor érkezik.

Budapest, 1899. évi deczember hó 20-án.

Az igazgatóság.

Utánnyomás nem dijaztatik.

M. kir. államvasutak. 170225—99. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak szolga személyzete számára 1900. évi augusztus hó 1-től 1905. évi julius hó 31-ig terjedő időtartam alatt szükséges vászon zubbonyok elkészitéséhez megkivántató

csikos vászon

szállitása iránt ezennel nyilvános pályázat hirdettetik.

Az egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve *„Ajánlat 170225—99. szhoz csikos vászon szállitása iránt“* külső czimmel *1900-iki január hó 25-én déli 12 óráig* a magy. kir. államvasutak anyag leltárbeszerzési szakosztályánál (Budapesten, Andrássy-ut 73. II. em. 43 ajtó sz. a) benyujtandók, vagy oda pósta utján beküldendők.

Bánatpénz fejében az ajánlott mennyiség értékének 5 %-a készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban *1900. évi január hó 24. napjának déli 12 oráig* a m. kir. államvasutak főpénztáránál leteendő.

A m. kir. államvasutak igazgatósága.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Magy. kir. államvasutak. 189992—99 szám.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a budapesti főmühelyi szertárában az 1900. év első felében összegyülő és nél külözhetővé való különböző ócska fémanyagokat értesiteni óhajtván, ezek eladása czéljából nyilvános pályázatot hirdet.

A feleslegessé váló mennyiségek határozatlanok ugyan, az ajánlat benyujtására szolgáló ürlap azonban feltünteti azon mennyiségeket, melyek az ezen folyó év első felében hozzávetőleg összegyülhetnek. A vevő tehát nem tarthat igényt arra, hogy valamenyi kiirt anyag nem, vagy hogy egyik, vagy másik nemü anyagból határozott mennyiség, adassék át, hanem köteles az időként tényleges feleslegként rendelkezésére bocsátandó mennyiségeket átvenni, illetve azokkal beérni, kötelezi továbbá magát az 1900. évi jun. hó végéig összegyülő készletet 1900. évi julius hó végéig okvetlenül átvenni.

A pályázni kivánok kéretnek, hogy egy koronás magyar bélyeggel ellátott ajánlataikat a m. kir. államvasutak igazgatóságának anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában (VI., Andrássy-ut 73 szám. II. emelet) a következő czimzéssel *„Ajánlat ócska fémanyagok megvételére 1899—92—99 számhoz“ 1900. évi január hó 26-ának déli 12 óráig benyujtani sziveskedjenek.*

A m. kir. államvasutak igazgatósága fentartja továbbá magának a jogot, hogy az ajánlatok közül tekintet nélkül a ajánlott árakra, szabadon választhasson s hogy végre a czél elérésére másféle intézkedéseket is tehessen.

Budapest, 1899. évi deczember hóban.

Az igazgatóság.

Gyors- és teheráruk házhoz szállitása.

A magyar kir. államvasutak a vasuti üzletszabályzat 68. §-a alapján már évekkel ezelőtt rendszeresitette azon intézményt, hogy a budapest-józsefváros, budapest-nyugoti és budapest-dunaparti teherpályaudvarokra érkező gyors- és teherárukat a a czimzetteknek saját szerződött fuvarosával házhoz, — illetve a feladandó árukat a lakásból a vasuthoz szállittatja, ha a czimzett a Duna balpartján a IV—IX. kerületben vagy a tisztviselő telepen lakik. Ugyancsak ezen szerződött fuvarosával vámoltatja el a Budapesten átmenő és azon Budapestre helyben rendelt vámárukat is, melyeknek elvámolása a vasutra bizatott; egyuttal a külföldről érkező — házhoz szállitott — szállitmányok után kiállitandó árunyilatkozatokat is ezen megbizottja által állittatja ki. Utánvétellel terhelt, Budapesten a Duna jobbpartján lakó felek részére szóló, továbbá, terjedelmes, tüzveszélyes és oly áruk, melyeknek összsulya az egy tonnát meghaladja, csakis a vállalkozóval kötendő előzetes egyezség alapján szállittatnak házhoz. Jogában áll azonban mindenkinek, hogy a vállalkozó által való házhoz szállitást igénybe ne vegye, mit az illető állomásokkal egyszerü irásbeli megkereséssel közölhet. A házhoz vagy háztól való elszállitási dijak a következők: a) gyorsárukért: 10 kg. sulyig 15 kr., 10 kg.—25 kg.-ig 20 kr., 25 kg-on felül 50 kg.-ig 25 kr., 50 kg.-on felül minden megkezdett 50 kg. 20 kr. b) teherárukért: 50 kg. sulyig 20 kr. 50 kg.-on felül minden megkezdett 50 kg. 15 kr. A statisztikai árunyilatkozatok kiállitásáért a vállalkozó nyilatkozatonként 5 krt számithat. Az áruk házhoz szállitása esetén, ha az áru fogyasztási vagy vámilletéknek alávetve nincs, s a czimzett a fuvarlevélben kijelölt helyen feltalálható, s az árut ott át is veszi, csak a fuvarlevélen felszámitott összeg szedetik be. Ha az áru vámilletéknek vagy fogyasztási adónak van alávetve, még a czimzettnek kézbesitendő vámnyugta, illetve adóbárcza szerint fizetett vámilleték, fogyasztási adó és vámközvetitési illetékek is megfizetendők. A szállitmányozó az árut a lakás vagy üzlethelyiség azon részébe tartozik állitani, mely e czélra neki kijelöltetett. Ha czimzett áru befuvarozása idején lakásán nincs, a másodszor, esetleg többször is megkisérlett kézbesitésért külön illeték nem számitható fel. Ha azonban czimzett a fuvarlevélben kijelölt helyen nem találtatnék, s tartózkodási helyét csak a bejelentési hivatal utján lehet megtudni, a rendes fuvarozási dijon kivül még 10 krajczár fizetendő. Ha czimzett az áru átvételét megtagadja, vagy azt a városnak más, nem a fuvarlevélben megjelölt helyére küldi, a visszavitel, ujra való elhozatal, vagy más helyre való szállitásért a dijszabásszerü illeték ujból felszámitható. Esettleges panaszok a budapest-jobbparti üzletvezetőséghez juttatandók.

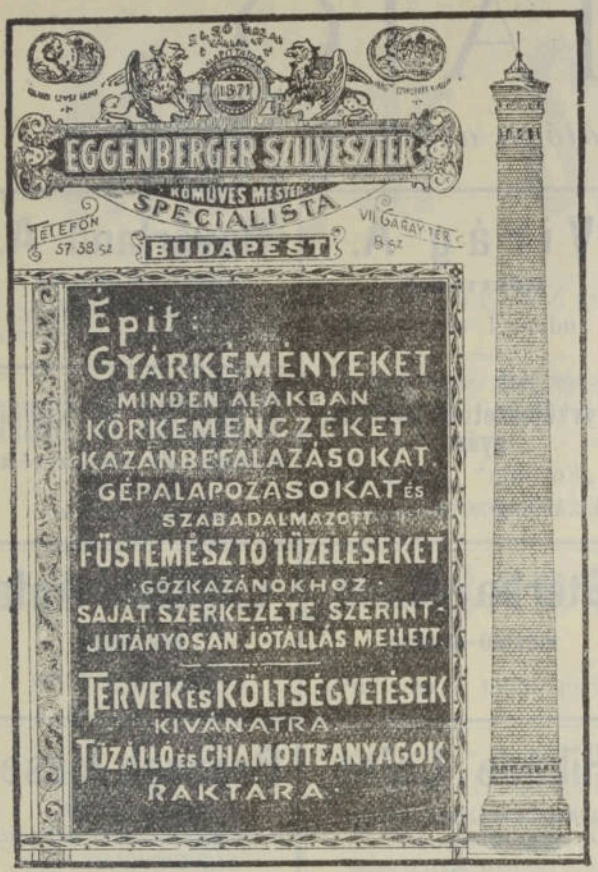
Magy. kir. államvasutak Igazgatósága 191082/99 C. II.

Hirdetmény.

Osztrák-magyar-bajor vasuti kötelék dijtételeinek helyesbitése. A magyar kir. államvasutak kezelése alatt álló helyiérdekü vasutak vonalain a gyors- és teheráruk szállitására f. évi november 1-én kiadott helyidijszabás alapján az osztrák-magyar bajor kötelék forgalomban gabona stb szállitására fenálló kivételes dijszabás (III. rész 2 füzet) II. függelékében tájékoztatásképp bentfoglalt 100 kg.-ként fillérekben kifejezett rovatolási dijtételek következőleg módosulnak: Pozsony ujváros átm. Csallóköz-Ábony 44-ről 34-re. Dunaszerdahely 46-ról 37-re, Nagy-Légh 36-ról 27-re. Potony 40-ről 32-re. Moson-Szt.-János 34-ről 40-re. Továbbá felvétetett, mint uj állomás a győr-veszprémdombovári h. é. vasut Kocsola-Dalmánd állomása és pedig i Lepsényig 45 és Ó-Dombovárig 18 fillérrel 100 kg.-kint.

Budapest, 1899. deczember 9-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága, egyszersmind a részes vasutak nevében.

RÖCK ISTVÁN

gép- és gőzkazángyára
vas- és érczöntődéje

BUDAPEST

IX., Soroksári-utcza 24.

Készít: ***magas nyomású kompound- és triplexpanziós gőzgépeket. sz. Trikart***-féle kényszermozgásu ***Corliss vezénnyel.*** — ***Biztonsági vizcsöves gőzkazánokat*** minden nagyságban ***Bánó és Szüts legujabb szabadalma*** szerint.

Továbbá minden nagyságu és szerkezetü ***hajógépeket,*** kihuzható forr- és fütőcsöves ***lokomobilokat, gőzkazánokat,*** tüzelő-, forraló- és hullámlemezes tüzelőcsövekkel, ***gőzmalmi és téglagyári berendezéseket.*** Szab. különbzéki emeltyüs-szerkezetü ***tor- és olajsajtókat,*** valamint ***olajgyártási berendezéseket*** és elvállal mindennemü a ***gépészeti szakmába vágó munkákat.***

Tervez és berendez mindennemü vizműtelepet

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kiviteliben és jutányos áron.

UTMUTATÓ

a Károlykaszárnyában lévő kiválóan ajánlható üzletekhez.

Miakits Mihály
vendéglője
II. udvar földszi t.
Üzletvezető:
Zidarits Ödön.

Schwihalek L.
különféle szobrok készitője,
Középépület I. em. 20.

Virág A.
könyvkötő
II. udvar I em. 14. sz.
—
cs. és. kir. szab tulajd.
köyvkötészeti és papiráru gyára,
a „Fortuna" levélgyüjtő kizárólagos készitője.

Haverland A.
vasszerkezet és gépműhely
Károlykaszárnya, középépület.

Beke István
butorasztalos
Középépület, földsz. 40.

Urbancsok és Simon
bádogos és vizvezetéki szerelő
Középület I. 23. szám.

Petratorits J.
asztalos-üzlete
Középépület I. em. 17—18.

Raab László
diszmű-esztergályos
Középépület I em. 7.

Sterba Manó
mázoló-mester
Középépület I. em. 25½

Englisch Antal
aranyozó
Középépület I. 19.

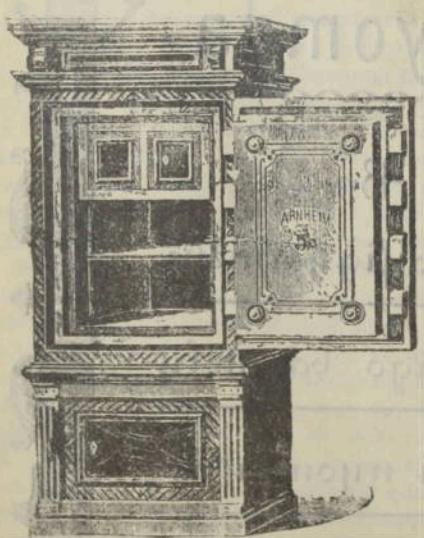
Mészáros Gyula
asztalos-üzlete
Középépület I. em. 21

Gold Simon
diszműesztergályos
I. udv. földsz.

Hikáde Lajos
konyhafelszerelések kereskedése Középudvar
fedett vásárcsarnokkal szemben.

Bezzegh József
asztalos üzlete.
megrendeléseket elfogad.
KÖZÉPEPÜLET I. 15.

ARNHEIM S. J.
a centinens első és legnagyobb
pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
es BERLIN
Alapittatott 1883-ban.

Pánczél-szobák.
Safe-deposit.
Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

GANZ ÉS TÁRSA
vasöntőde és gépgyár részvénytársulat Budapesten.
A vas- és acélöntés, valamint a gépgyártás keretébe tartozó mindennemü munkát szállit. Főbb specialitásai
hengerszékek és malomberendezések
turbinák,
zsilipek, zsilipkapuk, alagcsósajtók, téglagyártógépek
gáz- és petroleum-motorok, petroleum-ekék,
gáz- és petroleum-kalapácsok, szivattyuk, vasuti kocsik, kőmunkáló gépek, kenderkikészitő gépek, uti hengerek, kőtörő-, zuzó- és apritógépek.
Mechwart-féle forgó gözekék.
Elektromos világitás és erőátvitel egyirányu, váltakozó és forgó árammal.
Dynamogépek, motorok, elektromos bánya-berendezések, felhuzók, szellőztetők, elektromos vasutak, hordozható elektromos furógépek, elektr. daruk, szivattyuk, iviampák, mérőkészülékek stb.
Városi iroda: **Kossuth Lajos-utcza 18**

"Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, Lipót-utcza 43. szám.

III. évfolyam Budapest, 1900. január 8. 2. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Uj vásárcsarnokok.
Olvasóinkhoz.
A városatyák hanyagsága.
A IX. kerület jövője.
A mérnökök magángyakorlata.
A főváros megkárosítása.
Angol közigazgatási ügyek.
Vázlatok az elmult évről
Szinház.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

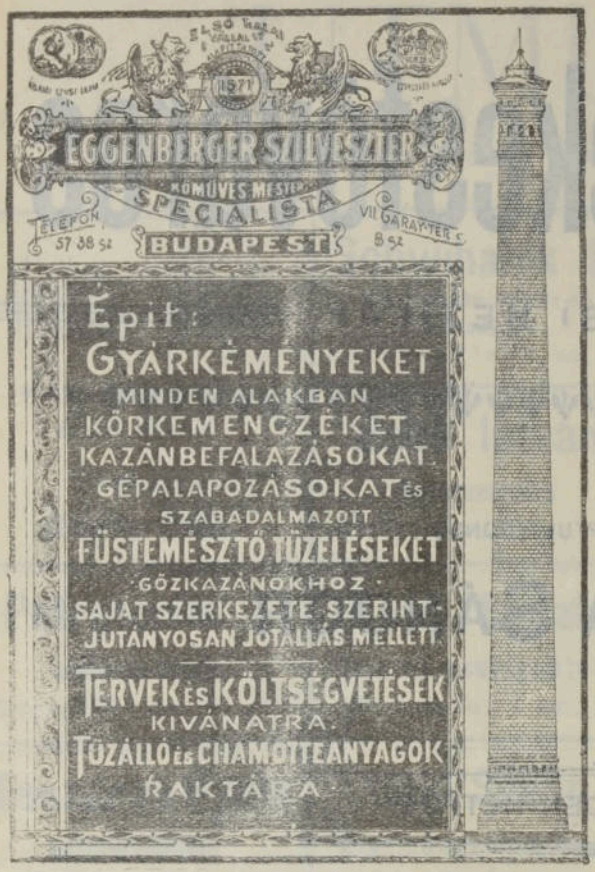
ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 6 frt ❁ Fél évre . . . . . 3 frt

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takarékтüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Kávé import.

Szállitás közvetlenül **Trieszt**ből elvámolva és bérmentve utánvét mellett:

4½ kgr.	finom	**Cuba** nagyszemü . .	6.— frt
4½ „	valódi	„ I. rendü . . .	6.50 „
4½ „	„	**Jáva**	5.78 „
4½ „		**Portorico**	5.82 „
4½ „		„ legfi. I. rendü	6.46 „
4½ „		**Gyöngykávé**	6.36 „
4½ „		**Laguayra** igen finom	7.— „
4½ „		valódi **nyugotindiai** .	7.— „
4½ „		**Ceylon** különl. nagysz.	7.36 „

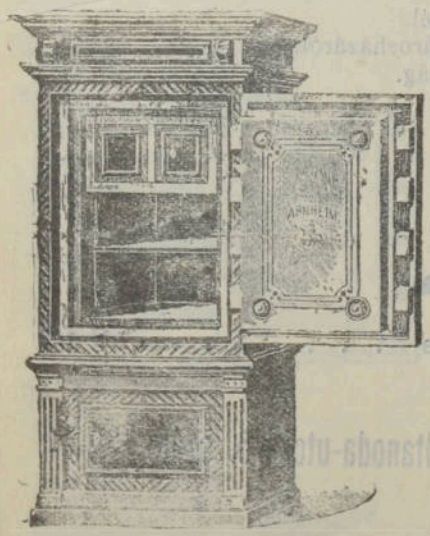
vasuton 30 kgr. vételnél 7 krral krgja olcsóbb. Kitünő minőségü valódi áruért kezeskedünk.

SOMOGYI és TÁRSA.

BUDAPEST, VII. ker., Kertész-utcza 37. szám.

ARNHEIM S. J.

a continens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN

Alapittatott 1883-ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.

Mintaraktár:
Dorottya-utcza 7. szám.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (tagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:

Budapest,
Kanizsa
Angern } a Ferd. császár
Dzieditz } északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz }
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez }

Szállitható intézetek működnek:

Kémelbach-Ybbs
Smichov, Prága melletti } cs. k. államvasutak
Chrytin } Galiczia
Zadworze }
Hirschberg, cseh északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtehradi vasut.

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra nemkülönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdony-szinekben stb. stb.

III. évfolyam. Budapest, 1900. január 8. 2. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP.

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 6 frt
Félévre . . . . . 3 frt

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám

Uj vásárcsarnokok.

A főváros közélelmezési állapotát jellemzi az államvasutak igazgatóságának panasza, a melyről mult számunkban adtunk hirt. Az államvasutak képtelenek a központi vásárcsarnokba irányuló forgalmat lebonyolitani, mert a diszes épületben vasuti kirakodásra alkalmas hely nincs. Napokig — sőt hetekig vesztegelnek az árukkal megrakott kocsik a teherpályaudvarokon, ebből a veszteglésből kára van az államvasutaknak, amelynek forgalmában óriás akadály ez a sok veszteglő kocsi; káruk van a termelőknek, mert áruikat kellő időben piaczra szállitani nem tudják s a változó időjárás mellett az áru az elemek rongálásának is ki van téve; de károsodnak a kereskedők is, akik a fogyasztó piaczot egyenletesen nem képesek megfelelő áruval ellátni.

Mindezeknek a bajoknak a központi vásárcsarnok szük perronja az okozója. Az államvasutak igazgatósága, hogy a bajon legalább részlegesen segitve legyen, azt ajánlotta, hogy a központi vásárcsarnoknak a Csepel-rakpartra néző részén, amelyben az apró jószágok piacza van — rendezzenek be vasuti kirakodót. Eltekintve azonban ettől az ideiglenes rendezéstől, az igazgatóság elkerülhetetlennek tartja a vásárcsarnokok áruforgalmának rendszeres lebonyolitása érdekéből egy pótvásárcsarnok épitését.

Az államvasutak igazgatóságának ez az állásfoglalása röviden, de annál határozottabban megjelöli azt az irányt, a melyet a főváros közélelmezési ügyeinek intézői követni tartoznak. A székes főváros közélelmezésének tökéletes és czélszerü ellátása csakugyan attól függ, hogy a tömegáru forgalmának lebonyolitása könnyü-e vagy rendszertelen.

A központi vásárcsarnokban ma az áruelhelyezés lehetetlen. Vasuti perronja nincs; két sinpárja volt, az egyik sinpárt árusok szállták meg.

Összetorlódott a nagy épületben a nagykereskedő, a kiskereskedő. Egyik terhére van a másiknak; egyik rontja a másiknak az üzleti forgalmát: illetőleg jól berendezett detailkereskedelemről ma szó sem lehet, mert azok is kiskereskedők, akiknek csak közvetiteniök lenne szabad s viszont az engross árulást erőltetik azok, akiknek sem anyagi tőkéjük, sem fogyasztó piaczuk nincs a nagyban való árusitáshoz.

Ez a kaosz okozza azt, hogy Budapesten a vásárcsarnokok létesitése egészségtelenül befolyásolta az élelmezési czikkek árfolyamát. Berlinben, ha ugyan szabad ezt a minta várost Budapesttel összehasonlitani, a vásárcsarnokok megnyitása második esztendejében az árak már normálisak lettek, mig az élelmiszerek várakozáson felül megjavultak. Mi ha őszinték akarunk lenni, sine ira et studio konstatálhatjuk, hogy ezzel a drága intézménynyel is felsültünk. A kik tervezték, boldogok voltak, hogy tervük megvalósul, s elragadtatásuk mámorában nem sokat törődtek azzal, hogy alkotásuk meg fog-e felelni a gyakorlati életnek olyan jól, mint a hogy a papiron kiszámitották. Ma el kell ismerniök, hogy az intézmény tökéletlen.

Gáncscsal nem akarjuk illetni őket, mert a bajon lehet segiteni. A segités egyik módja: őszinte beismerése annak, hogy a központi vásárcsarnok nem maradhat meg a mai formájában. Beismerése annak; hogy a nagy és közvetitő kereskedelmet a kis kereskedelemtől el kell választani, mert a forgalom egészséges megnö-

vekedésére mindaddig nem lehet számitani, a mig a terjeszkedésre mód és eszköz hiányzik.

Ezeken fordul meg Budapest közélelmezésének a megjavitása s erre az őszinte beismerés áldozatán kivül anyagilag is ujabb áldozatot kell hoznia a törvényhatóságnak.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását egy jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el ha, a közönség figyelmével megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegénységy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss és jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programmunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	6 frt.
Fél évre	3 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 „

A városatyák hanyagsága.

Ugy látszik a város atyák nem tudnak felemelkedni feladatuk magaslatára.

Ennek legtermészetesebb következtetése, hogy nincs érzékük az önkormányzati igazgatás iránt.

Kétségbe vonom, hogy a város atyák tudnák mily kötelezettségek teljesitése háramlik reájuk.

Ezt nálunk nem is keresik. Aki csak egy csekélyke vagyon, de annál nagyobb alkalmazkodási képeséget tud produkálni, az már igényt tart arra, hogy város atyának megválassza az az érdekeltség, melynek csatlósává szegődött. — Itt aztán már kinek is jutna eszébe, hogy használhat e valamiben az illető az önkormányzatnak vagy sem.

Pedig az önkormányzati intézmények csak akkor müködhetnek igazán jól, ha önmagukra s közvetve a társadalomra — mint a melynek egészséges és egységes volta — a benne szerveződött közületekre is kihat — üdvöset és jót tud teremteni.

Mert tisztelt városatyák! Az önkormányzati test, megköveteli, hogy minden izében ápoltassék. Olyan az mint az ember, melynek ha bármely tagja beteg — ugy egészében is képtelen a tevékenységre. — Ha a municipium nem tud a törvényben lerakott jogának érvényt szerezni, ha elvesztette önbecsülését, ha önerejéből nem bir többé ujat — a közérdekeltségre üdvöset alkotni, ugy beigazolta öntudatos müködésének csorbulását életre valóságának képtelenségét.

Ne igyekezzenek olyanok bejutni a törvényhatósági bizottságba, kik akár előképzettség hiánya, akár társadalmi állásuknál fogva más irányban oly nagyon le vannak foglalva, hogy a közület ügyeivel vagy soha, vagy csak nagyon ritkán foglalkozhatnak.

Tulajdonkép maga a polgárság az oka annak, hogy érdekeinek képviseletével olyanokat biz meg, kik az önkormányzat müködését csak hátráltatják.

Számtalan esetben merülnek fel a közgyülésen olyan kérdések, melyeknek megvitatása nagy szakszerüséget kiván. Mit tapasztalunk.

Azt, hogy egyik másik tisztességes városatya, ki otthon napestig a gyalupadon vagy háromlábu széken szorgalmatoskodik, a szerdai közgyülésen a vasutügyek rendezésében fáradozik.

Vegyük az érem másik oldalát. Nagyobb szabásu alkotások megteremtését javasolja az egyik arra való város atya, tán nem is helytelen a javaslat, de keresztülvitele nagy áldozatokkal jár, pedig a várható eredmény egyáltalán nincs arányban a beruházással.

A javaslat tevő oly szépen terjeszti javaslatát elő a közgyülésnek, hogy a virágos és complikált mondat szerkezetből az a derék város atya kisem tudja hámozni, hogy miről is van tulajdonkép szó.

Mi a következmény? A beszéd tetszett, a javaslatot klikbeli tette, tehát az csak jó lehet; megszavazzák.

Nagy értéke van az ilyen öntudatos szavazatoknak. De nem kérünk belőle.

Lássa be minden egyes tagja az önkormányzati testnek, hogy a közérdek emelésével a maga jól felfogott egyéni érdekeit mozditja elő.

Járjanak a városatyák rendesen a közgyülésekre; a ki pedig nem érez magában hivatottságot avagy kötelességérzetet, az ne vállaljon mandátumot, hanem engedje azt át olyanoknak, kik a kapott tisztességet meg is tudják becsülni.

Annak, az eszmének, bár törvényszerü volna, hogy a póttagok hivassanak be a bizottságba — éppenséggel nem vagyunk támogatói, hanem igenis kivánatosnak tartanók, ha a polgármester ur egy erős hangu felhivást intézne azokhoz, a kiket illet, hogy tegyék kötelességüket, a melyre önként, sőt talán még áldozatokkal is vállalkoztak. Mert az önkéntes bizalom — munkára kötelezi azt, aki a megbizatást elfogadta.

A IX. kerület jövője.

— A Ferenczvárosi Polgári Kör. —

Minden kerületnek megvan a maga helyiértékü társaskőre. Ott érlelik a kerület kivánságait, megállapitják a teendőiket, formálisan beavatkoznak a főváros községi életébe a lokalpatriotizmus legerősebb fegyvereivel. Valamennyi kerületi kör között legcsöndesebb volt máig a *ferenczvárosi*. S ez a csöndesség erősen észrevehető a kerületen, amely a legnagyobb mértékben hátra maradott.

Igazán mostoha gyermeke a fővárosnak, amely szivesen megfeledi ezik a gyermekeiről. Főképp ha nem lármáznak. S a ferenczvárosiak tudnak hallgatni: ezt bizonyitja a kerület elmaradt volta. Ebből az elmaradottságból most igyekszik kivergődni. A kör tagjai erős akczióra készülnek, amely a IX. kerület sorsát jobbra forditaná. Nagyobb tevékenységet akarnak kifejteni a közügyek s főképp a községi ügyek megvitatásában s ha igaz, tervezik a *kerületnek a X. kerülettől politikailag leendő ketté választását.*

A kör évi közgyülésére most készülnek. A választmány megállapitotta évi jelentését, a melynek fontosabb részéből adjuk a következőket:

Az együttérzés ápolása és élesztése mellett azonban törekvéseiknek gyupontját, s tevékenységünk kiváló tárgyát képezte annak az elérése, hogy körünk a székesfőváros és különösen kerületünk közügyeivel minél élénkebben foglalkozzék s azok irányitására is kifejezte a maga befolyását.

Mindnyájan tapasztalhattuk ugyanis, hogy körünk eddigelé a közügyek iránt kellő figyelmet és érdeklődést nem tanusitott, következésképen nem dicsekedhetett azzal sem, hogy a főváros közéletében felmerülő, igen gyakran kerületünk érdekeit is felölelő ügyek menetére különös figyelemre méltó befolyást gyakorolt volna.

Tagjaink közöl alig egynehányan, jelesül azok, kik egyuttal a fővárosi törvényhatósági bizottságnak is tagjai, s kik ezen minőségüknél fogva a közügyek tárgyalásában állandóan részt vesznek, ide nem számitható kivételt képeznek ugyan, e kivétel azonban még távolról sem jelentheti, hogy a polgári kör alapszabályszerü jogait tényleg gyakorolja s ugy a maga elé tüzött czélnak teljesen megfelel.

A közügyek terén való szereplés polgári körünknek testületi hivatása s az alapszabályok 2. §.-ában iktatott czéljainak egyik kimagasló része:

A kör tagjai egymással, valamint a törvényhatósági bizottság tagjaival azon czélból érintkeznek, hogy a kerület viszonyait kölcsönösen jobban ismerjék és érdekeit annál nagyobb mértékben mozdithassák elő.

Ekként rendelkezik a kör czélja felől az alapszabályok idézett szakasza s e rendelkezés helyessége, sőt korszerü hasznossága kétségtelen.

Tán elég indok erre ama különben tapasztalati tény, hogy a közéletben szereplő polgártársaink nagyrésze körünk tagja lévén, a szellemi értelmességét s a társadalmi előkelőséget képviselő elemek szine — java körünkben pontosul össze. Minthogy pedig azokról az előfeltételekről való gondoskodás, melyektől Ferenczváros jövendő boldogulása és fejlődése függ, első sorban reánk, mint e kerület polgáraira hárul, ennélfogva a „Ferenczvárosi polgári kört" a IX. kerület közélete középpontjának kell tekintenünk, oly egyesületi pontnak, hol az előkelő polgárság minden osztálya tömörül, hogy egyességessé váljék; hol az előkelőség, izlés, tehetség, munkaerő, tekintély, rang, szóval minden erő és érték együtt biztositják az intenziv müködést s jogos alapul szolgálnak arra, hogy körük és a közügyek intézésében mérvadó szerepet vigyen s Ferenczváros társadalmi mozgalmaiban a vezérszerepet megragadja.

És jóllehet mindig tudatában voltunk eme fontos hivatásunknak, mégis önérzetes nyiltsággal be kell vallanunk, hogy körünk az imént jelzett irányban mindeddig lényegesebb szerepet nem vitt, s ezen a téren kifejtett müködésével a várakozásoknak teljesen meg nem felelt.

Körözö levelünkben már az elmult év folyamán ismertettük vázlatosan a mélyen tisztelt tagtárs urakkal ebbeli nézetünket s tudattuk azt is, hogy a kör eddigi tevékenységének kiterjesztése, jelesül az érdeklődésnek a közügyek iránt való felkelése, ébrentartása és fokozása, valamint a kör ezen irányu czélja és hivatása, betöltése érdekében minő reformokat léptettünk életbe. Talán nem lesz érdektelen, ha az emlitett közleményünkben elmondottakról az alább következőkben e helyütt is megemlékezünk

Hecht Ernő érdemes tagtársunk már az 1894. évben inditványozta a választmánynak, hogy a kör köz- és társadalmi tevékenységének kiterjesztéséről gondoskodjék, inditványára azonban, melyet irásban is benyujtott s melyet mint az azon évről szóló választmányi jelentésben olvassuk, a választmány tekintélyes része támogatott, nem tudjuk mi okból, intézkedés nem történt.

Páratlan ügybuzgalmu alelnökeink és szeretett tagtársunk Horváth József ur érdeme, hogy a megpenditett eszme ujból napirendre került.

Az ő nemes kezdeményezése és irásban is megokolt inditványának tárgyalása végett kiküldött bizottság javaslatára m. évi május hó 5-én tartott választmányi ülésünkben a kitüzött czél elérésére kebelünkből „közügyi bizottságot" alakitottunk s tagjaivá Horváth József elnöklete alatt: Antony Tamás, Czigler Győző, Fluck Gusztáv, Dr. Hecht Ernő, Hindy Kálmán, Kárpáti Béla, Kiss E. János, Kiss István, Dr. Kovách Gyula, Kürfürst Miksa, Dr. Raisz Rezső, Szeletzky Lajos, Dr. Springer Ferencz és Vajka Károly urakat választották meg.

Feladatává tettük a bizottságnak, hogy ugy a kerületet mint az egész fővárost illető sőt még országos érdekü, — országos politikától távol álló — fontosabb ügyeket és társadalmi mozgalmakat figyelemmel kisérje, a felmerülő kérdéseket a kör-

tagok belevonásával vitassa meg s a választmányi tárgyalásra készítse elő. Valahányszor ily közügyi kérdések felmerülnek a bizottság azoknak megbeszélése végett a kör helyiségében tanácskozást tart, melyre a kör tagjait is köteles meghívni. A kijelölt és megvitatott kérdések iránt támadt hangulatból azután a bizottság megállapítja az irányadó véleményt s e tapasztalt vélemény alapján teszi meg a választmányhoz intézkedés czéljából javaslatát.

Ezen intézkedésünk arra a felfogásra támaszkodik, hogy általa meg lesz a kívánt kapcsolat a kör tagjai és annak választmánya között, s hogy akként a vélvetett munkálkodás és összhangzatos együttműködés sikere el nem maradhat.

A kik a körben felmerülő jelenségeket figyelemmel kísérték, örvendetesen tapasztalhatták, hogy a körünk magatartása a kifejtett irányban már is előnyösen megváltozott.

S ez természetes következménye annak az élénk és lelkes munkálkodásnak, melyet közügyi bizottság létezésétől eltelt rövid idő alatt kifejtett s melylyel nem csak a körtagok érdeklődését méltán felkelthette, hanem a választmány bizalmát is teljesen kiérdemelte.

Fontosabbnál-fontosabb kérdések vannak a bizottság előtt napirenden. A bizottság kezdeményezésére körünk szerepe a közügyek terén már is hatékonyan nyilvánult, midőn a Duna jobbparti részén gyüjtött szemétnek a fővárosi tanács által a Duna balpartjára, jelesül a IX. kerületben levő vasuti rakodóra tervezett kifuvarozása ellen a kerület egészséges fejlődése érdekében állást foglalt; mely alkalommal a fővárosi tanácshoz intézett emlékiratában álláspontját a fővárosi szemétfuvarozási ügy egész körére kiterjesztette az egyébb társas körök támogatását pedig körlevélben kikérte. Az elért kedvező eredmény legjobban bizonyítja a kör tekintélyét és az ily feladatokra való rátermettségét."

A mérnökök magángyakorlata.

A főváros a tisztviselői fizetések rendezése alkalmával szigoruan kikötötte, hogy magánfoglalkozást egy tisztviselője sem gyakorolhat. A fogalmazó szakbeliek — igazán elenyésző csekély kivétellel — állják is a kikötést. A többi ágnál már nagy eltérések vannak. A tanitók magán leczkéket adnak. A számvevőségiek magánfeleknél könyvelősködnek s akárhány a fővárossal üzleti összeköttetésben álló vállalkozókkal dolgozik s nyakra-főre szerkeszti a főváros ellen a számlákat, amelyeket ő fog számfejteni.

És a hány ága van a közigazgatásnak, pedig sok van, annyiféle magánkeretben találjuk a mi tisztviselőinket ujabb kiadásban. Az ipartestületeknél, mint jegyzőt, a főváros valamely bérletének mint kirendelt gondnokot, a kit a bérlő fizet. Az orvos és mérnök: a legkönnyebben ellenőrizhető s igy legkevesebb köztük a magánpraxist üző.

Mégis leginkább az ellen a két szakma ellen emelik a legtöbb panaszt. Az orvosokat minduntalan feljelentik a mérnökökkel együtt, mert valamelyik kollegájuk magángyakorlaton kapta őket. A polgármester meginditja ellenük a vizsgálatot, a mely rendesen nem derit ki semmit. De a feljelentés és az annak következtében lefolytatott vizsgálat tekintet nélkül az eredményre rendesen, a megvádolt tisztviselőnek a karriérjébe kerül.

Akárhogyan védekezik is, bármennyire tisztázza is magát, a rágalomból rajta maradt egy rész, amelyet eltávolitani képtelen. S ha a köztisztviselőt becsületében megtámadják, — pedig az eskünek anyagi érdekből való megszegése már becsületbeli vétség — csak ugy menekülhet az elbukástól, ha a vád alól való felmentésével megmenekül mindazoktól a következményektől, a melyek ellenkező esetben érhetnék. De a védekezése éppen ennek a két testületnek s különösen a mérnököknek rendkivül nehéz. S e miatt van, hogy ellenük teszik a legtöbb feljelentést.

A tilalom csak azt mondja, hogy magángyakorlatot nem folytathat. De semmiféle magyarázatot, vagy felvilágositást nem ad arra, hogy mit ért magán gyakorlat alatt. A mérnök tervez, számit és végrehajt. Tervezése gyakran csak ambiciójának a folyománya. Lehetséges, hogy valamely nagyobb, művésziesebb kivitelt igénylő alkotás terveit a mérnök csak azért készíti el, hogy nevének dicsőséget szerezzen. Anyagi érdek a tervezésnél nem szerepel. Legföllebb a kitüntetésnek szánt jutalomdijat lehetne a tervezés dotaciójául felróni. Hasonlóképen vagyunk a számitásokkal, a melyek szorosan összefüggnek a tervezéssel, mert igen világos, hogy a tervező tudja leghelyesebben kiszámitani a munkája létesitésével járó költségeket. A tervezés végrehajtása a tulajdonképpeni magángyakorlat. A mennyiben a mérnök tényleges müszaki munkát végez: jogos ellene a panasz.

Sajnos, a főváros határozata a magángyakorlat minéműségét ennyire nem fejti ki és igy történt, hogy legutóbb is éppen a határozat rossz magyarázása következtében négy tevékeny, buzgó és igazán fáradhatatlan fiatal mérnököt jelentettek fel magángyakorlat folytatása miatt.

Meginditották ellenük a vizsgálati eljárást már hónapokkal ez előtt. Még ma sem fejezték be. Négy ambiciózus, tehetséges ember jár hónapok óta azzal a tudattal, hogy ők vádlottak s bár lelkiismeretük tiszta, sorsuk a vak véletlenre van bizva, a mely ime hónapok óta üldözi őket és kiszolgáltatja a tömeg kiváncsiságának, amely várja az akasztást.

Semmiféle irányban nem akarjuk a vizsgálatot befolyásolni, bár mi magunk az esetek egyikében sem látunk még csak vizsgálatra alkalmas anyagot sem. De a főváros érdekében szükségesnek tartjuk, hogy hasonló eljárástól óvjuk az intéző köröket. Ne huzzák-halaszszák a vizsgálatot. Vádlottnak lenni, nem lehet kellemes még a bünösnek sem. Kétszeresen terhes állapot a vádlott szerepe arra, aki ártatlan. Ezt gondolja meg a vizsgálatnál eljáró hatóság. A feljelentésekre ez az egyik észrevételünk. A másik pedig az, hogy a magángyakorlatot tiltó határozatot ki kell bővíteni és pontosan meg kell állapitani a magángyakorlat fogalmát és eseteit. Oktalan és alaptalan zaklatásnak nem szabad az embereket kitenni, ha mindjárt csak köztisztviselő is az illető. De a magángyakorlat eseteinek megállapitásánál figyelembe kell venni a konkurrenciát is, mert a legtöbb feljelentésnek az alapját ott találjuk meg.

A betegsegélyző pénztár gyógydij hátralékai.

Az általános munkás betegsegélyző pénztár a legutóbbi időben a kórházi költségek fejében nagy összeggel maradt adósa a fővárosnak. Többszöri szorgalmazás után ma engedélyt adott a tanács a pénztárnak, hogy az 1421 frt 21 kr hátralékos tartozását részletekben törleszthesse le.

A főváros megkárosítása.

Tavaly kinos feltünést keltett egy csöndes fegyelmi ügy, amely az iskolai tüzelőanyaggal állott kapcsolatban. Az idén a *gáz-ügy* fog az iskola igazgatói rovásos táblán szerepelni. Az igazgatók magánlakása, amelyet az iskolaépületben kapnak, teljesen modern berendezésü.

A minden komforttal ellátott lakást a főváros gázzal világitja. A népszerübb igazgatók ugyan ujabban villamos csillárokat kaptak. De maradjunk a gáznál. A főváros óriás költségeket fizet évenkint a gázgyárnak. Hogy mennyit, az kiszámithatatlan, mert a budget könyvek szétszórt és homályos adataiból korrekt adat össze sem szerezhető. Az pedig sehol sincs megirva, hogy az iskola igazgatók annyit fogyasztanak-e, amennyit megfizetnek.

A mérnöki hivatal azt állitja, hogy nem; azt mondja, hogy a főváros nagy kárt szenved az iskola igazgatók gázfogyasztásánál. A legtöbb igazgatói lakás három szoba, előszoba, konyha, fürdőszoba, külön lépcsőház, klozetből áll. A lakásban gázkályhák, a fürdőszobában hasonlóképp, valamint a főzés is a konyhában gázzal történik.

Mindezért fizet az igazgató hat forint havi átalányt. A mérnöki hivatal számszerüen is igazolja, hogy az átalány kevés. Azt kivánja, hogy az igazgatók magánlakását külön gázórával szereljék fel, s mindegyik anynyit fizessen, amennyit tényleg fogyaszt.

A tanács azonban — tudja Isten, miért — nagyon sajnálja az igazgatókat, illetőleg a fővárost. Azt állitja, hogy a gázórák berendezése igen sokba kerülne s a főváros anyagi helyzete ezt a beruházást nem birja meg. Sokkal helyesebb, ha megmaradnak a mostani rendszer mellett.

Igy a tanács! Nem értjük az okoskodását; azt sem tudjuk felfogni, hogy a nagy kiméletre miért van szükség? Ha a tanács meggyőződött legyen, arról, hogy a főváros a jelenlegi rend mellett károsodik: miért nem fogadja el a szakhivatala reális ajánlatát? Mert az nem kifogás, hogy a gázórák berendezése pénzbe kerül. Ez a kifogás magától elesik, miután a beruházás költsége busásan megtérül. A kidobott pénz az, amit a gáz alakjában ajándékoz el a tanács. Vagy a főváros anyagi helyzete csupán az ilyen, oktalanul kidobott befektetéseket birja meg?

Jo lenne, ha ezt a gázmanipulációt legközelebb napirendre keritenék.

Az alpolgármesterek uj munkaköre.

A tanácsi ügyosztályok uj beosztása következtében a polgármester az alpolgármesterek munkakörét is ujból megállapitotta. Matuska Alajos alpolgármestert megbizta az I., VI., VII., VIII. és X. ügyosztály munkálatainak felülvizsgálatával és a kis tanácsülések vezetésével. Rózsavölgyi Gyula alpolgármester pedig a II., III., IV., V. és IX., ügyosztály munkáit revideálja, a heti jegyzékeket irja alá, és a vadászjegyek kiállitását intézi.

Angol közigazgatási ügyek.*)

Parish (parochia, paroisse; plébánia) az angol községi szervezetnek ősi képlete. A P.-nek, mint a plébániai hivek összességének pásztora, főnöke, eredetileg természetesen maga a plébános (rektor, vicar), akinek segédszervei az egyházgondnokok, templomatyák (churchwardens). A XIII. század óta, ahogy a hivekre rendes, évi egyházi adót (church rate) kezdenek kivetni, azoknak gyülekezete is tényező kezd lenni, legalább az anyagi kérdésekben és — ha nem is tetszik a hierarchiának — a P. a plébános egyszerü hatósági kerületéből lassankint egyház-községgé fejlődik. Az egyház müködési köre régebben a mainál sokkal több tárgyat, igy a többi közt pl. a szegényügyet is, ölelvén fel, ezek a P.-ek mind több és több társadalmi közigazgatási feladatnak gondozására vállalkoznak. Lassankint odafejlődnek a dolgok, hogy az alattvalók polgári kötelességeik és jogaik szempontjából általában azon egyházközségek, P.-ek szerint jönnek tekintetbe, amelyekben laknak. Ezenközben győz a reformatio és befejezést nyer a világi elemnek az egyházi gyámkodás alól való felszabaditása. A világi társadalom illetve maga az állam, amely éppen a laicus társadalomnak legfőbb kifejezője, az egyházi hatáskörből a maga gondjaiba veszi át az egyházközségek nem kizárólag egyházi érdekü feladatainak ellátását. Igy veszi át már a Tudor-ok törvényhozása a szegényügy gondozását és ezt közszolgálattá emeli. A világi az állami társadalom e mellett azonban fenntartja a történeti formákat és a közigazgatást a helyett, hogy erre valami külön, uj községi formatiókat teremtene, továbbra is az egyház-község, a P. saecularisált formájának keretei közt intézi. A P. ime politikai szervezet; illetve a politikai P., főleg amióta a dissidensek is elismertették, elvált az egyházi P.-tól.

A szegényügyet, amely egyfelül a munkabiró szegényeknek munkával való ellátására, másfelül a munkaképtelen szegényeknek segélyezésére irányul, az uj P.-ben az egyházgondnokokkal együtt már a grófsági békebirák által kinevezett szegényügyi felügyelők (overseers af the poors) kezelik; az egyházi adó mintájára külön adót (poor rate) vetnek ki az ingatlanokra, sőt később az egyházi adó maga is csak egyik részlete a szegényügyi adónak. Idővel a törvények a közutak (highway) gondozását is a P.-re bizzák s mindinkább szaporitják közigazgatási feladatait; sajátos jelenség e mellett az, hogy az egyes közigazgatási feladatokra külön-külön szervezetek (poor law P., highway P.) alakittatnak a nélkül, hogy a helyi közigazgatás egy az összes közfeladatokra kiterjedő, egyetemes hatóságu helyi községi szervezetben, a milyen pl. a mi községünk is, egyesittetnék. Az óta, hogy 1868. az egyházi adó fizetése önkéntessé tétetik, illetve annak a nem-anglikánokra való kivetése véget ér, s az egyház és az állam ezen a ponton is elválnak, az egyházi és a világi P. nem fedik már egymást szükségképen. A Poor laaw P. és a highway P. nem felelnek meg szükségképen valamely egyházi P.-nek is. Ez az utóbbi ma már csak az anglican egyház hiveit érdekli. Korunkban az egyházi P.-nek száma mintegy 13,000, a világi, a közigazgatási P.-neké 15,000.

A grófsági békebirák, akik lassankint a régi rendészeti feladaton kivül kezükbe keritették a grófságban, „megyében" (l.

*) Dr. *Rényi* József: Dolgozatok az angol és franczia közigazgatási jog köréből" czimü könyvéből.

county) folyó egész közigazgatást, az elvilágiasitott P. közigazgatásának is főhatóságaivá lettek. A P. az illetékes békebiró, illetve a grófságbeli békebirák negyedévi közgyüléseinek fenhatósága alatt áll. Az általuk kinevezet rendbiztosok (constables), szegényügyi felügyelők (overseers of the poor), utbiztosok (overseers of the highway) intézik a P.-ekben a közigazgatást; eredetileg megannyi ingyenes tisztviselő, aki ahogy a sor reá kerül, köteles a tisztséget elvállalni; a régi selfgovernment-nek egyik alapgondolata lévén, hogy bizonyos körü'mények közt az ingyenes hivataloskodás polgári kötelesség.

Valamiként pedig az egyes polgárok a közügyet ily ingyenes hivataloskodással szolgálni kötelesek, akként köteles a P. is bizonyos meghatározott költségeinek viselésére, a nélkül, azonban, hogy adómegszavazási joga volna. A P.-nek ilyen joga eredetileg nincs. A községi polgárok közgyülésének olyan költségvetési jogáról, amelylyel szám szerint megállapithatná az egyes közigazgatási feladatok ellátására szükséges összeget, szintén nem lehet szó. Az adó összegét a békebirói fenhatóság alatt eljáró helyi tisztviselők, a szegényügyi adót, illetőleg pl. az egyházgondnokok és szegényügyi felügyelők állapitják meg; ők végzik az egyéni adókivetést és végzik a beszedést. A vestry, a P.-beli adózó polgárok közgyülése ilykép mind jelentéktelenebbé válik és e tekintetben általában a városi képviselőtestületek sorsára jutott; igen sok P.-ben u. n. seleet vestry-ré lett, a kiváltságos polgároknak cooptatio utján kiegészülő testületévé; ez az állapot a XVIII. században fénykorát érte.

A kommunalis adók terhét viselő, de a jogok sánczain kivül maradt nem kiváltságos polgárság ilyen háttérbe szoritásának, az adóteher folytonos emelkedése mellett, elvégre is véget kellett érnie. Az igény, hogy aki adót fizet, annak legalább arra legyen joga, hogy a közügyek intézésében magát választottjai által képviseltesse, a demokratius áramlatok felülkerekedése idejében mind sürgetőbben nyilvánult. A XIX. századbeli angol törvényhozás e körülmények hatása alatt szervezi a közigazgatási board-ok (bizottmányi alakban működő társas hatóságok) rendszerét. A különféle közigazgatási feladatokra az összes adózók hozzájárulásával választott ilyen szakbizottmányok hatósága alatt külön külön szervezeteket alkot. Igy szövetkezteti a P.-eket községi körökké, járásokká (union, district), pl. a szegényügyi közigazgatás czéljaira egy közös bizottmány, board of guardians, az egészségügyi közigazgatás czéljaira a board of health, a közutak kezelésére a board of superintendence of highwais hatósága alatt. Ez az 1832. Reform-bill óta felkapott és sokat emlegetett board-rendszer egyfelül a régi selfgovernment szellemével áll ellenkezésben, mert a helyi érdekképviseletnek nyit rést a selfgovernmentbe, mely egész jogi természete szerint „országos“ közigazgatás s mert a board-ok fizetett tisztviselőit állitja a polgári kötelességből ingyen hivataloskodó régi tisztviselők helyébe; másfelül azonban bizonyos ujabb mélyreható különbséget állapitott meg az angol és kontinentalis jogfejlődés közigazgatási alakulatai között. Anglia ugyanis egy-egy ilyen board hatósága alatt csupa P.-szövetkezetet (ujabban is 1876. united school district school board) állitott olyan ügyek intézésére, a melyeket nálunk az egyes községek intéznek. Igaz, hogy tekintettel sok P.-nok csekély anyagi erejére, az ily szövetkezés a közigazgatási czélok érdekében áll, de másfelül kérdéses maradt, vajjon a helyi községi szervezetnek és a községi önállóságnak az ilyen szövetkezetnek és a községi önnállóságnak az ilyen szövetkezetek által való leszoritása, a P.-nek egyszerü adószedési és board-választókerületté lehanyatlása, a községi öntudatnak és individuálitásnak ilyen elerőtlenitése tanácsos volt-e. Elvégre is a helyi község földrajzi, közgazdasági stb. okokból már ha nem is teljes izoláltságra, de kétségkivül bizonyos önnállóságra van utalva. Vajjon elvehető-e attól a saját individuálitása, a nélkül, hogy rajta némi erőszakot el ne követnének?

Ezek a szempontok vezethették az angol törvényhozást az 1894. évi local government act megalkotására. Ez a törvény, amely hivatva volt életre kelteni a helyi községben a már-már szunnyadó öntudatot, széles democratikus alapon választott községi képviselőtestületet szervez és azt eléggé érdemleges hatáskörrel ruházza fel. Egyuttal rést üt a törvény a boardok kizárólagos uralmán is; a P. és county „megye“ közé közbeeső tagosulatként districteket, holmi „járás“-félét szervez és a szintén választott járási képviselőtestület mindinkább bővülő hatáskörébe utalja át a boardok, nem különben a békebirák kisebb gyüléseinek (special-sessions) több fontos teendőjét. Ha már most ebben van ugyan megint valami közeledés a continentalis közigazgatási tagosulatok felé, teljesen még mindig nem hagyott fel Anglia azzal, hogy az egyes közigazgatási feladatokat illetőleg külön-külön a helyi községi individuumtól független szervezeteket alkosson: közigazgatási szervezetéből még mindig hiányzik az a község-tipus, amely hovatovább a közigatás minden ágazatának egyetemes jellegü hatáskörrel biró legalsóbbrendü expositurája; mint pl. a magyar, a német vagy a franczia község.

Amit az angol törvény a P. communalis önállóságának ujra felélesztése érdekében tett, nagyjában ebben foglalható össze.

A 300 vagy ennél nagyobb számu lakossal biró P.-ben két községi gyülekezet van. Az egyik a P. meeting, a községi közgyülés, az összes választók gyülése, a másik a P. council a községi képviselőtestület. Oly P.-ben, melynek 300-nál kevesebb lakosa van, a P. council megalkotása nem kötelező, sőt a 100-nál is kisebb számu lakossal biró P.-ben egyedül P. meeting van

A képviselőtestület tagjait 1 évre választják, ha egyébként a censusnak megfelelnek, nők is választhatók. Mennyi legyen a képviselőtestület tagjainak száma, azt a grófsági képviselőtestület határozza meg. Elnököt (chairman) a képviselőtestület saját kebeléből vagy akár azon kivül választ; ugyancsak választ egy titkárt és pénztárost is. Évente négyszer tart rendes ülést; az elnök bármikor ülést hirdethet, hét tag kivánatára köteles azt egybehivni. A képviselőtestület „body corporate“, mint ilyen magánjogi személyiségként is tesz számot és a községi vagyon tulajdonosaként szerepel. A képviselőtestület hatáskörébe részben kifejezett törvényi rendelkezéssel odautalt ügyek, részben pedig a P. meeting, tehát az összes községi választópolgárok közgyülése által odautalt ügyek tartoznak, különben is a képviselőtestület sok határozata igényeli ezen közgyülés jóváhagyását.

A képviselőtestület szervezése ismét egyik fontos jelensége a P. teljes elvilágiasitásának. A vestry ma már csak az, ami a legrégibb időkben, a hivők gyülekezete. A szegényügy

közigazgatásban sincs többé szerepük az egyházgondnoknak (churchwardens) sem; ez ma csak a szegényügyi felügyelők (overseers) dolga, akiket a községi képviselőtestület választ; ugyancsak beleszólása van a képviselőtestületnek a jótékony alapitványok kezelésébe.

Kezeli továbbá a P. council a községi vagyont is; szerezhet viszteherrel és viszteher nélkül: községi vagyonalkatrészek elidegenitéséhez azonban a P. meeting jóváhagyása szükséges. A községi vagyon felett való ilyen rendelkezés a képviselőtestület hatáskörének, illetve a község önrendelkezési jogának sulypontja.

A képviselőtestületnek fontos szerepe jut a socialpolitikai reformok, igy különösen az allotments-ról szóló törvények végrehajtásában is; e törvények általában ismeretes ezélja az, hogy a munkásnépet mérsékelt haszonbér fejében földhöz juttassák, földéhségét kielégitsék, megakadályozzák a földmivelő elemnek a város kba özönlését és elősegitsék a nagybirtok nyomása alatt már-már veszendőfélben lévő kis birtokososztály uj életre keltését.

Közreműködik a képviselőtestület, a járási képviselőtestület (district council) idevágó jogainak fentartása mellett a közegészségügyi és közlekedésügyi közigazgatásban. Elég szerény a szerepe adóügyi téren; felszólalhat ugyan a grófsági és egyéb helyi adóknak a községre kivetett összege ellen, de önálló adóztatási jogot alig gyakorol. Már nagyon kis összegeknél kezdődik a P. meeting jóváhagyásának követelménye. Mindezek a képviselőtestület szükségképi törvényi hatáskörébe tartoznak.

Tekintélyes módon bővülhet azonban a képviselőtestület hatásköre az által, hogy a P. meeting vagyis a községi polgárok közgyülése bizonyos törvényeknek, az ugynevezett adoptiv actoknak temetőkről, közfürdőkről, közhasznu intézmények szervezetéről szóló rendelkezéseit adoptálja, azaz befogadja. Ezek végrehajtása azután a képviselőtestület dolga. Ez a képviselőtestületnek a községi közgyülés megbizása folytán nyert hatásköre.

Oly P.-ben, ahol külön képviselőtestület nincs, ennek törvényi, valamint egyébként a P. meetingtől adott delegatió folytán nyerendő ügykörét maga a P meeting, a községi közgyülés látja el.

A P. közigazgatása, amint ebből a vázlatból látható, az ügyek különbözőségéhez képest illetékes grófsági, járási képviselőtestület, a boardok, illetve a békebirák vezetése, felügyelete alatt folyik.

Mindent összevetve, megint csak kiemelendő az angol közigazgatási szervezetnek az a sajátossága, hogy a „községi" közigazgatást, amely a continensen a helyi községben mégis sak bizonyos concentrálás mellett folyik, annyi sokféle specialszervezet közt osztja meg. Ezért hiába is keresünk az angol P.-ben olyan egyetemes jellegü hatáskörrel, jurisdictióval biró vezérszervet, amilyen pl. különösen a franczia községben a maire (l. Commune). Ennek a teendői a P.-ben különféle egymással párhuzamosan, de nem közösen eljáró szakszervek (overseers, surveyors stb.) közt oszlanak meg. Az angol jog nem keresi, mint a franczia, az átlátszó, egyformásitó szerkezeteket, hanem inkább individualizál; a községi életben is, mint me látható, számos, az egyes közigazgatási feladatok szerint alakult külön specialszervezeteket ismer, amelyeket a történeti nyomokon haladva fentartott és mint a fát, bokrot szabadon hagyott fejlődni, legfeljebb olykor-olykor nyesegetett, a nélkül, hogy azokat egy az összes közfeladatokra kiterjedő egyetemes hatóságu helyi községi kötelékben, amilyen például a mienk, egyesitette volna.

Jegyzőválasztás.

Herein Károly tanácsjegyzőnek előljáróvá történt megválasztása következtében egy első osztályu jegyzői állás üresedett meg a fővárosnál. Az uj első osztályu jegyzőt hir szerint már a legközelebbi közgyülésen megválasztják, a mikor betöltik a fokozatos előléptetés folytán megüresedő másodosztályu jegyzői állást is. — Az első osztályu jegyző tisztségére csaknem egyetlen és biztos jelölt Goreczky Zsigmond tanácsjegyző, a mostani IV. ker., előljáró helyettes. A másodosztályu jegyzői állásra igen heves küzdelmet várnak Ivánszky Imre és Csaplovich Pál első osztályu fogalmazó között. Mind a kettő rokonszenves, tehetséges és szorgalmas tagja a főváros tisztviselői karának. Mégis inkább Ivánszky mellett szól az a körülmény, hogy régebben áll a főváros szolgálatában s mint ilyen tágabb ismeretre, nagyobb gyakorlatra tehetett szert, mint ellenfele. Ivánszky évekig szolgált a pénzügyi osztályban Márkus József akkori tanácsos alatt s azóta a II. kerületben működik. Munkássága, nem lévén a központba beosztva — kevésbé szembetünő, — annál inkább dicsérik azonban azok, kiknek körében szorgalmát és buzgó törekvését annyi időn át mindenkor teljes megelégedésre érvényesitette.

Budavár megvétele — uj köntösben.

Benczur Gyulának „Budavár megvétele" czimü ösmert festménye, mely a főváros tulajdona, nemrég érkezett vissza müncheni és bécsi utjából. A drága képet a tanács a Zerge-utczai főreáliskola egyik mintázó termében helyezte el. A többrendbeli utazás egy kissé megviselte a müvet, a mennyiben a firniss nagyrészt elillant róla. Heuffel Adolf középitési igazgató most a tanács megbizásából átfesttette a képet. A kényes munka végrehajtására szivességből maga Benczur Gyula ügyelt fel s elég jól sikerült. A tanács ma Benczurnak köszönetét fejezte ki az ingyen munkáért.

A bazalt és a gránit.

A főváros mindent elkövet, hogy jó kövező anyagra tegyen szert. Mindenféle szakértő bizottság kétségt lenül megállapitotta, hogy a legjobb kövező anyag a gránit, a minek csak a bazalt a méltó versenytársa. A fővárosnak rengeteg pénzébe kerül a kövező anyag, mert az árakat mindenfelé hallatlanul felcsigázzák. Ezek ellen csak egy orvosság lenne: jó minőségü uj, hazai anyagra szert tenni s azt a versenybe belevinni. A hazai anyag olcsóság tekintetében nagyon érthetően leverhetné a külföldi drága konkurrenciát. A tanács időnként szakértő bizottsággal próbáltatja ki az ujabban üzembe vett hazai bányákat. Hosszu idő óta azonban most jutott abba az örvendetes helyzetbe, hogy fáradságát siker koronázta. A *Roheim* Náthán korláti bazalt bányájára kimondották a versenyképességet, mert a czég termékei teljesen kifogástalanok és első minőségüek.

Vázlatok az elmult évről.

— A Magyar Székesfővárosból. —

A főváros közigazgatásának teljes és hiteles krónikáját, müködésének világos képét adjuk alább, a mint azt a *Magyar Székesfőváros* mult évi számaiból olvastuk. A mit a főváros tanácsa, ügyosztályai terveztek és végrehajtottak, a mit a törvényhatóság alkotott, megirtuk, hogy megörökitsük, hogy maga a hatóság is lássa az elmult esztendő eredményét. Nem tartózkodunk itt-ott véleményünk hangoztatásától sem, mert a krónikát nem tartanók hitelesnek és jónak, ha nem füszereznők azzal az őszinteséggel, amelynek néhol nagyon is helye van.

Január.

Hatósági tüzkárbiztositó intézet. A tanács hatodik ügyosztálya a városi tüzkárbiztositó intézet felállitását szorgalmazza. A főváros számos nagy kiadásai között tekintélyes helyet foglal el a tüzoltóság eltartása is s hogy ennek rohamosan nagyobbodó költségeitől meneküljön, a városi tüzkárbiztositó intézetet vette tervbe. Az intézetből azonban máig sincs semmi. A tervezet, melyet a közgyülés jóváhagyott, elintézetlenül hever a kormánynál.

Az állandó budai szinház. Bánffy miniszterelnök sürgeti a városház lebontását, mert a miniszterelnöki palotát ujra akarja épittetni. Gyors tárgyalások folynak, a Várszinház felett megütik a dobot, a budaiak egymásután kijelölik az uj állandó szinház helyét: majd jött a fordulat, uj miniszterelnök, uj tervek; csak az épületek maradtak régi helyükön s a budai állandó szinház maradt továbbra is utópia.

Uj javadalmi dijjegyzék. A pénzügyminiszter az évről-évre készült javadalmi dijjegyzék helyett, állandó valamit kér. A főváros három évre állapitja meg az uj dijjegyzéket lényeges változásokkal.

Panasz a Vigadó bérlője ellen A harmadfél millió frtos Vigadó piszkos, el van hanyagolva, a konyhájától rettegnek, a koncertjeire nem megy senki s a jóhirü mulató tönkre megy, ha a bérlő Egerváryt ki nem teszik. Azóta itt is nagy a változás. Egerváry ki- és tönkrement, a Vigadót pedig maga a tanács kezelte sokáig s csak hosszu idők után tudta tetemes bérveszteség mellett értékesiteni.

A köztisztaság reformja Az elnöki B ügyosztály elkészitette a köztisztaság reformjának életre való tervezetét. A nagy szabásu munka, a melynek Melly Béla dr, tanácsjegyző a szerzője, szabályrendelet alakjában életbelépett.

A hirdetési ügy rendezése. A közjövedelmek szaporitásának egyik fontos tényezője a hirdetési ügy, a melyet szabályrendelet utján akart a tanács rendezni. A szabályrendelet tervezete el is készült, megkezdték a tárgyalását is, de több nagy reformmal együtt elaludt.

Az Auervilágitás kiterjesztése. A fővárosnak az Auertársaság azt az ajánlatot tette, hogy ha az Auerlámpákat két ezerre szaporitja, egy-egy lámpa évi fentartási árát 1 frt 48 krral leszállitja. Egész esztendei tárgyalás után 1900-ban ujra kezdik a tárgyalásokat.

A levéltárból. A főváros levéltára ellen panaszos levelet kaptunk. Óriás rendetlenség uralkodik a levéltárban. A főlevéltáros vagy könyvtárban, vagy régiségekben vagy kalendáriumban utazik, de a levéltárban nem található. És ezen kivül még néhány százféle panaszról szólt a levél. Ma sincs különben.

A vizmérők ellen. Óriás harczot kezdtek a vizmérő órák ellen. A törvényhatóság irgalmatlanul ki akarta küszöbölni a megbizhatatlan szerszámokat. S utasitotta is a tanácsot, hogy az uj vizdijszabályzatban gondoskodjék az órák mellőzéséről. A tanács szót is fogadott, amennyiben szorgalmasan szaporitja a vizmérő órák számát, mert a vizvezetéki igazgató azt mondja: Óra nélkül nincsen pénz, pénz nélkül nincs viz, tehát óránk lenni kell.

Vasuti ügyosztály. A vasuti ügyosztályt ekkor kezdték. Ma pedig 1900-ban a következőket irjuk:

A vasuti ügyosztály. A tanács ujonan felállitott közlekedési ügyosztálya január 2-án kezdte meg müködését Magyar-u. 23. sz. ház I. emeletén levő helyiségében. Az uj ügyosztály a megszünt adóügyosztály régi helyiségéből vett át négy utczai szobát és két előszobát. A többi fenmaradt udvari helyiségeket egyelőre az adóügyi levéltár foglalja el, melynek a központ és a kerületek között való felosztásán most dolgoznak a külön e munkára kirendelt hivatalnokok. A közlekedési ügyosztály munkássága egyelőre inkább csak az odatartozó ügyiratok összehalmozására szoritkozik, mert a munka anyagot több helyről, az eddig illetékes ügyosztályokból kell összegyüjteni.

A vasutügyosztály — hátrányai. Az ügyosztály még csak a jövő évben, illetőleg holnapután lép életbe s már is rettegnek tőle a vasutak. A vasutépitéssel szoros kapcsolatban varnak a vizcsőfektetés, csatornaépités, kövezés, világitás közmunkái. Mostanáig mindezek a munkák egy osztályban, a középitésiben nyertek elintézést, mert odatartoztak a vasutügyek. Január elsejétől a közlekedési ügyeket a vasutügyosztály kezeli, a vele egybefüggő többi ügy azonban megmarad a II. ügyosztályban. A vasutügyosztály felállitásának czélja az volt, hogy a vasutügyek elintézése gyorsabb legyen. Most utólag jöttek rá, hogy az uj ügyosztály csupán a szerződésszerü ügyeket intézheti, az épitéseknél felmerülő földalatti közmunkák elbirálására nem illetékes. Sőt még azt sem mondották ki az uj vasuti szakbizottság szervezésénél, hogy az a vasutengedélyezés minden mozzanatára illetékes, a miáltal a középitési bizottság mellőzhető lett volna. Végre nem utolsó baj az sem, hogy a mérnöki hivatalban is százfelé osztva kezelik a vasutügyeket s egyetlen mérnöke sincs a fővárosnak, a ki teljesen beledolgozta volna magáta a vasuti ügyekbe. Mindezek az apró hátrányok pedig azt eredményezik, hogy a vasutügyeket ezután *egy* helyett *két* ügyosztály, *három* (pénzügyi, vasuti albizottság, középitési) bizottság helyett *négy* bizottság fogja kezelni, tárgyalni és elodázgatni.

Országos lelenczház. Az országos lelenczház felállitását sürgeti a főváros törvényhatósága. Megajánlotta nagylelküen az ingyentelket, a kezelése alatt álló lelenczalapokat. A kormány a

telket év közben át is vette, a régóta várt intézmény épitését azonban még ma sem kezdték meg. Pedig milyen nagy szüksége volna erre az épitő-iparnak — nem is szólva a hajléktalan lelenczek ezreiről.

Február.

A Szent György-tér szabályozása. Erzsébet királyné szobrának elhelyezése kivánja a Szent György-tér megfelelő szabályozását. Rendkivül gyorsan intézték el a szabályozás kérdését, előbb akképpen, hogy a tér változatlanul marad, utóbb a józan követeléseknek megfelelően ugy, hogy a miniszterelnöki palotából a tér arányositása végett annyit vágnak le, hogy a palota a honvédelmi minisztérium épületével egy homlokzatba jusson. A kivitel függőben van.

Adózási mizériák. A gyárosokat és vállalkozókat alkalmazottaik adója miatt zaklatják. A pénzügyminiszter rendelete értelmében ők felelősek az adók pontos befizetéséért. A rendelet ellen természetesen opponáltak — természetesen eredménytelenül.

A kerületi választmányok központi szervezete. A kerületi választmányok működése nem egyöntetü, ezt panaszolja a negyedik kerületi választmány, a mely sürgeti, hogy állitsanak egy központi szervezetet a választmányok kiküldötteiből s ez a szervezet irányitsa, vezesse az egyes kerületek választmányát. A terv ügyében még nem határoztak.

Uj temetési rend. Meg akarják szüntetni a lakásból való nyilvános temetkezést. Közegészség, köztisztaság, kegyelet és emberi érdek követelik a reformot. Központi ravatalozó házat tervez a város a temetőkben. Nagyszabásu ujitásokat igér az a tervezet, amely az év végén jelent meg.

Az állami funkcziók ingyenes ellátása ellen állást foglalt a főváros. A katonai ügyek elvégzése, adókezelés, anyakönyvi hivatalok eltartása stb. százezrekbe kerül s a főváros mindezekhez megfelelő állami hozzájárulást sürget. Kétségtelen, hogy törekvése hiábavaló.

A tüdőbeteg szanatórium A tüdőbetegek szanatóriumának egyesülete ingyentelek ajándékozására kérte a várost. A törvényhatóság teljesitette a kérelmet.

Márczius.

A Váczi-ut rendezése. Az V. és VI. kerület gyárosai, akik a Váczi-ut határán vannak, a teljesen elhanyagolt ut helyreállitását sürgetik. A majdnem egész éven át tartó váczi uti harcz eredménye az, hogy az utat 1900. tavaszán fogják megépiteni.

A józsefvárosi plébánia kettéválasztása. A józsefvárosi katolikusok uj plébánia templomot követelnek és a plébánia kettéválasztását. Kanovits esperes hozzájárult a hivők kérelméhez, amely azóta valamelyik tanácsos asztalfiókjában pihen.

A mérnöki hivatal rendezése. A mérnöki hivatal bajait feszegetik, szellőztetik, Támadják a vezetőket és az alkalmazottakat. Utasitják a polgármestert, hogy a hivatal rendbehozására tegye meg a kellő intézkedéseket. A polgármester az év végén adta ki a mérnöki hivatalt szabályozó rendeletét.

Az iskolák fütőszerének rendbentartása. A főváros szomoruan tapasztalta, hogy az iskolákban tulságosan fogy a tüzelőanyag. A tapasztalat kellemetlen felfedezésekre vezetett. Néhány csendes fegyelmi ügy után megalkották a szigoru fütési szabályzatot és remélhető, hogy a tüzelőszer ezután nagyobb kelendőségnek fog örvendeni, amióta szabályrendelettel őrzik a fogyasztást.

Előljáró választás. Eszláry Sándor tanácsjegyzőt a törvényhatóság megválasztotta VIII. kerületi előljárónak.

A főváros élelmezése. A fővárosi egylet nagyszabásu memorandumot dolgozott ki, a melyben a főváros élelmezési ellátásának reformját, a fogyasztási adók mérséklését és arányositását sürgeti.

Házeltolások. A régi városháza lebontásának kérdése aktuálissá vált s egyuttal néhány élelmes vállalkozó egy uj iparág meghonositását akarja a vén épület megtartásával elérni. Az épületet ugyanis az uj szabályozási vonalra akarják tolni. Majd a régi városháza után a Mester-utczai községi iskola, a Dréherpalota, a belvárosi plébánia templom eltolásával próbálkoznak. A kisérletezések eredménytelenek maradtak; mert a főváros fél az uj vállalkozástól, a mely legalább a jelenlegi formájában nagyon is amerikaias.

A Czitadella felhasználása. Mi legyen a czitadellából, müvésztanya vagy gyermek menedék hely? Nagy apparátussal megindított kérdés, a mely még ma is kérdés.

A tanitói fizetések reviziója. A főváros a tanitói fizetéseket arányositani akarja, mert a tanitónők fizetése magasabb, mint a képesitett tanároké. A revizióhoz azonban félve nyulnak, mert nem tudják, hogy az arányositást mi módon hajtsák végre: a tanitónői fizetések leszállitásával vagy a tanárok fizetésének egyoldalu felemelésével. A mig ezt a kérdést meg nem oldják, a revizió függőben marad.

Április.

A Ferenczváros jövője. A Ferenczváros rendkivül mostoha kerülete a fővárosnak. Valamennyi kerület érvényesiti a maga helyi érdekeit, csak a Ferenczváros az elnyomott. A kerület akcióba lépett és néhány nagyszabásu helyiérdekü kérdés (közraktárak kihelyezése, uj szabályozások, önálló politikai kerület stb.) napirendre hozásával igyekszik sorsát megjavitani.

Uj központi városháza. Az uj központi városháza épitésének kérdése napirendre került. A polgármester tekintélyének és akaraterejének egész sulyával karolta fel a kérdést. Az évfolyamán temérdek tárgyalást és ülést tartottak, nagy reklámmal intézték a Károly-kaszárnya telkének az uj városháza elhelyezése szempontjából szükséges szabályozására vonatkozó pályázatot. Mikor pedig sem pénzt, sem időt, sem embert nem kimélve belátták, hogy a szabályozási tervek nem a legsikerültebbek, hogy a fővárosnak évtizedek mulva is alig álland módjában 15—20 millió értért városházát épiteni: a polgármester is megnyugodott s teljes energiával hajtotta végre a Károly-kaszárnya lakhatóvá tételét.

A szegényügyi statisztika. A szegény kérdést megakarták oldani, csak a módját nem tudták, hogy hogyan. Végre megállapodtak abban, hogy el kell készitteni a szegényügyi statisztikát, mert csak azután lehet a szegényügy rendezésére gondolni, ha tisztában leszünk a szegények számával.

Adó a csatorna tisztitásért. Az 1899-ik év egyik ujabb terhe a csatorna tisztitási járulék, a melynek szabályrendelete ebben a hónapban látott napvilágot.

A Baross-utczai dohánygyár. A Józsefváros a Baross-utczai dohánygyár eltávolitását és a terület uj felosztását sürgeti. A

tanácsnál régóta ott hever a Józsefvárosnak erre vonatkozó memoranduma, de nem igen tett az ügy érdekében semmit.

Park és vásárcsarnok. Az eskütéri hid budai oldalán a fővárosnak négy telke volt 300000 frt értékben a tabáni vásárcsarnok czéljaira. A közmunkatanács a Rudasfürdőtől a Döbrentey-térig megszakitás nélkül parkot akar létesiteni s addig tárgyalt a fővárossal, mig a törvényhatóság átengedte a vásárcsarnok telkeket park czélokra. Kárpótlásul a közmunkatanács 100000 frt erejéig vesz részt a tabáni vásárcsarnok uj telkeinek vásárlásában.

A tisztviselők vasárnapi munkaszünete. A kereskedelmi miniszter elrendelte, hogy a minisztériumokban vasárnaponkint ne legyen rendes hivatal, hanem minden egyes szakosztályban inspekciósok legyenek a felek kiszolgálására. A rendeletet a közigazgatási tisztviselők is örömmel látnák s várták, sőt ma is várják, hogy a polgármester megteszi ez irányban a kellő — lépéseket.

A városrendezés szabályrendelete ebben a hónapban annyira jutott, hogy vegyes bizottságot küldtek ki a tárgyalására. Az érdekes szabályrendelet, a mely hivatva lenne sok visszásságot megszüntetni, meddő tárgyalásoknál az év végéig sem jutott tovább.

Sok a rendőrség budgetje. A belügyminiszter megküldi a rendőrségi költségvetés zárószámadását. A főváros rémülve látja, hogy a rendőrségi kvóta ujra szaporodik. Ismét csak remonstrál a nagy teher ellen, de felterjesztésének megint csak az az eredménye, ami régen: magasabbra tették a kvótát.

Huszonötév kisajátitási terhe. A terjedék értékesitése végett megállapitották, hogy 1874-től 1898-ig a főváros mennyit sajátitott ki. A kisajátitásra 45 millió forintot költöttek, amelyből mindössze 6—700000 frt térült meg.

Május.

A Belváros veszedelme. A belvárosi kereskedőket rendkivül megdöbbentette az a hir, hogy a metropol vasutat alagutszerüen fogják a Belvároson keresztül megépiteni. A IV. ker. kereskedelme az uj Dunahidakkal járó szabályozások következtében már eddig is rendkivül sokat szenvedett s a tervezett vasut épités előreláthatóan ujabb károkkal fenyegeti a kereskedőket. A meginditott mozgalomnak annyiban sikere lett, hogy a hatóság a vasutépitést oly föltétellel engedélyezte, ha azt aknaszerüen hajtják végre.

A köterek ellenőrzése. Régi baj, hogy a főváros elegendő mennyiségben nem tart követ készletben. A kövezési munkákhoz a kövező mesterek adják a kőanyagot, természetesen jóval drágábban. A mérnöki hivatal javaslatára elhatározzák, hogy a közmunkákhoz ezentul maga a főváros fogja adni a kőanyagot, amelyet nagymennyiségben fognak a bányatulajdonosoktól beszerezni. *Fock* Ede mérnök elkészitette a köterek ellenőrzésére vonatkozó szabályrendeletet, a melyet hosszas tárgyalás után az év végén fogadott el a törvényhatóság.

Nincs pénz az iskolákra. Az 500 milliós kölcsön kötvényeiből esedékes részletet a bankok nem vették át. A főváros kénytelen az előirányzott közmunkák költségeinek fedezésére függő kölcsönt felvenni. A drága kölcsön miatt törlik az elhalaszthatók épitéseket. Ezek között első sorban törülték az összes nagyobbs abásu iskolaépitéseket.

A lipótmezei vasuthaboru. A lipótmezei közuti vasut épitése tárgyában keményhangu miniszteri leirat érkezik, amely kegyetlenül megostorozza a főváros hatóságát a lipótmezei vasut épitésének betiltása miatt. Óriási forrongás, a tanács vád alá helyezése, a törvényhatóság obstrukcziója, az egész főváros lázban ég, a feltornyosult veszedelmet azonban *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter szépen, lassan elháritja s az év végére a vasutügyek terén kitör az örökbéke.

Gyermekjátszó-terek. Néhány jólelkü adakozó alapitványokat tett gyermekjátszó-terek létesitésére. A tanács utasitására a mérnöki hivatal néhány tervet ki is dolgozott, a tervek azonban megrekedtek a közoktatásügyi bizottságnál mindörökre.

A városligeti és a népligeti kofák. A tanács VI. ügyosztálya szabályrendelet tervezetet készitett a városligeti és népligeti kofák kereskedelmi és köztisztasági rendbentartására. Az ujitásra, amely ugyan nagy szigorral bánt el a szegény kofákkal, különösen közegészségügyi szempontból nagy szükség volt.

A magándetektivek. A tanács átiratban felhivta a rendőrfőkapitányt, hogy a magándetektivek ellen erélyes intézkedéseket tegyen. A főkapitány kijelentette, hogy a magándetektiv el nevezést ő soha meg nem engedte, a maga részéről kitartóan üldözi őket s legczélszerübb, ha a kerületi előljáróságok erre a foglalkozásra nem adnak ki iparengedélyt.

Az adóhivatalok ujjászervezése. Faller Ferencz tanácsos beterjeszti az adóhivatali személyzet szaporitására, illetőleg véglegesitésére vonatkozó tervezetét. A javaslat szerint, a mely 36.000 frt évi többlet költséget ró a fővárosra, a napidijas személyzet nagy része véglegesitést nyer. A reform az év végéig kormányhatósági jóváhagyást is nyert.

Berlin város költségvetése. Megjelent Berlin város háztartásának kimutatása, a melyet Budapest háztartásával összehasonlitva közölt a „Magyar Székesfőváros.“

A középiskolák megszüntetése. A főváros mindenáron mérsékelni akarja tanügyi kiadásait. Igy elhatároz a, hogy a tulajdonában levő középiskolákat (reáliskolákat és kereskedelmi iskolákat) megszünteti. A tanügyi osztály előterjesztésére azonban egyelőre a megszüntetés tervével felhagynak.

Munkáskertek Brüsselben. Brüssel városa a munkáscsaládok támogatására nagy kiterjedésü munkáskerteket létesitett. Ezeket a kerteket ingyen használatra adják át a munkáscsaládoknak. A kertek minden terméke a munkásoké, akik igy rendkivül csekély ellenszolgáltatás mellett (amennyiben a termékeket csak a munkáskertek igazgatóságának adhatják el) tiszta és olcsó zöldségféléhez és az asszony és gyereknép kedves foglalkozáshoz jutnak.

Szabályrendelet a fürdőkre. A tiszti főorvos szabályrendeletet készitett a fürdőkre. Megrendszabályozza a tyukszemvágókat és köpölyözőket és egyuttal a fürdők tisztántartására is szigoru kikötéseket csinált.

A gázvilágitás Berlinben. Budapest évenként több száz ezer forinttal adózik a közvilágitás ellátásáért. Berlin városa megszerezte magának a gázgyárakat s mig egy részt a közvilágitást teljesen ingyen látja el, a házi kezelésbe átvett gyárak öt millió márka tiszta jövedelmet juttatnak a városnak.

Junius.

A vásárcsarnokok építése. Matuska alpolgármester a vásárcsarnok építő bizottság nevében beterjeszti a vásárcsarnokok építésére vonatkozó végleszámolást. Az építésre engedélyezett összegből negyedfélszázezer frtot takaritottak meg.

Taxaméter. Az I. ügyosztályban serényen dolgoznak a taxaméter szabályrendeletének életbeléptetésén. Az erős igyekezetnek azonban az év végéig positiv eredménye — sajnos — nem lett.

A lelenczkérdés. A belügyminiszter szabályrendeletileg oldotta meg a hét éven aluli elhagyott gyermekek ellátásának és gondozásának kérdését: a községek feladatává tette az elhagyatott árvák felkarolását.

Az uj „Nemzeti Szinház." Széll Kálmán miniszterelnök meleghangu leiratot intéz a fővároshoz, hogy az uj Nemzeti Szinház részére ingyen telket adjon. A főváros sokáig tanakodik a fölött, hogy honnan vegyen alkalmas szinház telket, végre miután belátja, hogy a népesebb területen minden talpalatnyi földet beépitett, kijelenti, hogy szinház épitésre alkalmas telke nincs.

Az örökimádás temploma. Az Erzsébet királyné emlékére tervezett örökimádás templom helyét keresi a mérnöki hivatal. A belvárosi uj plébánia templom, a Rókus kórház, a tisztviselőtelepi Rezső-tér és még néhány apró tér jön kombináczióba a rendkivül sürgősnek jelzett ügyben. Döntés azonban az év végéig nem történt.

Gyógyithatatlan betegek üdülőháza. San Marco herczegné a III. ker. Bécsi-uton levő telkén 400000 frt költséggel olyan üdülőház épitését kezdi meg, a melyben a kórházakból kikerült gyógyithatlan betegek nyernek ápolást.

Szőllőgazdaság. A főváros igen sokat ráfizet a szőllőskertjeire. Deák Tamás intéző terjedelmes javaslatban tesz előterjesztést a szőllőgazdaság jövedelmezővé tételére. Javaslatában biztatja a fővárost, hogy 3—4 év mulva nagy haszna lesz a szőllőkertekből.

Üdülő helyek a fővárosi erdőkben. Budapestnek több mint 4000 hold kiterjedésü gyönyörü erdősége van a budai részeken. A „Magyar Székesfőváros" azt az inditványt teszi, hogy a tanács tegye ezeket az erdőségeket hozzáférhetőbbé és népies leirásokkal a közönség előtt ismeretebbé. Mert igy könnyü szerrel jut a főváros lakossága remek fekvésü üdülőhelyekhez.

A közmunkatanács megszüntetése. A főváros közgyülése elhatározta, hogy 1870. X. t. cz. revizióját kéri a kormánytól és azt, hogy a közmunkatanácsot szüntesse meg. A „Magyar Székesfőváros" teljesen illetékes helyen azt az értesülést nyerte, hogy a közmunkatanács megszüntetése helyett hatáskörének kibővitése van tervbe véve.

Jóváhagyott szabályrendeletek. A belügyminiszter a költségelőirányzat elkészitésére és a kerékpár adóra vonatkozó szabályrendeleteket jóváhagyta.

A belvárosiak a prostituczió ellen. A Belváros háztulajdonosai megokolt memorandumban fordultak a polgármesterhez és a rendőrséghez, a Belvárosban tultengő prostituczió megfékezése végett. A panaszos állapotokon a rendőr főkapitány néhány szerény intézkedéssel igyekezett segiteni.

A füstemésztők. Az iparhatósági megbizottak igen erős akcziót inditottak, hogy a város területén levő gyárakra a füstnélkül való tüzelés kötelezővé tétessék. Több üdvös javaslat fekszik a tanács előtt a füstemésztők tárgyában, de konkrét intézkedés még nincs.

Az öt emeletes házak. A közmunkatanács minden áron megakarta akadályozni az öt emeletes házak épitését, de ettől az erős elhatározástól utóbb eltért és a Klotild főherczegasszony belvárosi két palotájánál az ötödik emeletet is megengedte.

— Folytatjuk. —

A katonai és magán uszodák.

Az ó-budai Dunaágban hatósági ellenőrzés és előleges bejelentés nélkül felállitott katonai uszóház dolga a minap került a tanács elé. A tanács elfogadta a felsőbb katonai hatóságoknak azt az elvi álláspontját, hogy a müszaki csapatok Dunafürdőjét tisztán csak katonai gyakorlótér számba lehet venni s mint ilyen a közigazgatási hatóság felügyelete és ellenőrzése hatáskörén kivül áll. Egyidejüleg a közönséges uszóházak dolgával is foglalkozott a tanács és kimondotta, hogy ezentul minden uszóház felállitását idejekorán jó előre be kell jelenteni s ha bármilyen legkisebb hiányosságot észlel bennük a vizsgáló bizottság, a tanács a fürdő megnyitására az ideiglenes engedelmet sem fogja megadni. Eddig igen sok bajt okoztak a tanácsnak a hiányosan berendezett Duna-fürdők, jóformán a fél nyáron át minduntalan ujabb vizsgálatokat kellett tartani s még igy is alig tudták a tulajdonosokat a szükséges pótlások elkészitésére szoritani. Tavasztól kezdve minden egyes uszóházra vonatkozólag megállapitja a tanács a maximumát annak, hogy hány ember fürödhetik egy-egy uszodában egyszerre. A ki több közönséget enged be a fürdőbe, azt szigoruan megbüntetik.

Változások a dispenzácziók és sajtó ügyek ellátásánál.

A különféle anyakönyv kiigazitási és egyéb anyakönyvi ügyeket, dispenzácziós kérelmeket és sajtó ügyeket eddig az A) ügyosztály, vagyis a polgármesteri hivatal látta el. A főváros adminisztrácziójában az uj évvel beállott változás következtében ezek az ügyek a tanács I., jog-, ipar- és rendészeti ügyosztályának hatáskörébe kerültek át. Ezentul tehát az efféle ügyekben a I. ügyosztályhoz (IV., Károly-körut 28. II. em.) kell fordulni. A megbővitett ügyosztályban már el f glalta helyét dr Seregi Zoltán tanácsjegyző és még két tisztviselő, kiket a polgármesteri hivatalból osztottak oda be.

Két szakaszjegy a siklón

A várbeli sikló ellen sokan panaszkodnak, mert nem ad külön jegyet a *le* és *fel* menetelre. Még többen panaszkodnak a miatt, mert esténkint csak addig közlekedik, a mig a propellerek. Néha még addig sem. A főváros tanácsa majdnem *három negyed évvel* ezelőtt utasitotta a társaságot, hogy a jegyeket ossza meg s külön-külön adjon jegyet a menetekre. Egyben meghagyta azt is, hogy este 11 óráig rendes kocsijáratot tartson. A társaság megfelebbezte a főváros határozatát, a melyet a kereskedelmi miniszter még ma sem intézett el. A tanács elhatározta, hogy a határozat jóváhagyását megsürgeti.

Szinház.

Secesszió.

Secesszió — igy forditották Lavedan „Nouveau jeu“ darabjának a czimét. Szerintünk nem elég szerencsésen, mert secessziónál első sorban az uj irányra gondolunk müvészeti és irodalmi téren, holott Lavedan darabja inkább a szokások terén mutat nem is annyira ujmódi, mint különczködő embereket. De ne akadékoskodjunk csekélységek felett, foglalkozzunk a dolog meritumával. Paul Gostard (Fenyvessy) különczködő ember, ki puszta különczködésből szakit barátnéjával, Balettel (Lánczy Illka), és ismét csupa különczködésből elvesz egy leányt, kit csak egy este látott a Folies Berger páholyában. A fiatal asszony Varsányi k. a.) éppoly különcz, mint férje, mindketten házasságtörést követnek el, mi alkalmat nyujt a rendőri közegnek, kétszer végigjátszani az ismert rajtakapási jelenetet.

És pedig Paulra Balettenél törnek reá, a rendőrbiztos és a nem igen tiszteletreméltó após (Hegedüs), ki veje áldása mellett utólag barátságot köt Balettel. — Mint látjuk, sem uj jellemek, sem uj helyzetek.

Az egyetlen különbség a „Secesszió“ és a vigszinház szokott darabjai között, hogy ebben a házasságtörési és az ágyban játszó jelenet meg van duplázva. Miért ne? Ha ezt egyátalában szabad szinpadra hozni, mért legyen csak egyszer szabad és miértne kétszer? Szóval az egész nem egyéb, mint egy kevés irodalmi becsesel biró darab, mely borsos jelenetek által számit — teljes joggal — pénztári sikerre.

Mert hiába foglalta el a szerző csak imént helyét az „Academie Francaise“ hozzáférhetetlen testületében, a „Secesszió“nak irodalmi becse nincs. A jellemnek az erőteljes nevettető hatás kedvéért éppen olyan félrecsavartak, mint bármely helyzetvigjátékban és a helyzetek sem ujak. És hogy az egész a századvégiséget gunyoló korrajz lenne, az merő külsőség, épen elegendő, hogy ürügyül szolgáljon borsos párbeszédekre ott is, hol a helyzet kivételképen nem borsos. Kár, hogy igy van; mert a szöveg mindenütt szellemes, méltó Lavedan nagy hiréhez. Mily maradandó becsü dolgot lehetett volna csinálni, ha ebbe a secessionista világba belekever néhány józan alakot vagy secessionista alakjait, ha már nekünk is vissza kell élni ezzel a kifejezéssel, normalis, józan milieu közé állitja!

A közönség különben kitünően mulatott és, mi Budapesten nagy dolog, még az ötödik és utolsó fölvonás után is tapsoltak. Mint mindig, ugy most is a kritika erkölcsi fölháborodása legjobb reclamul fog szolgálni a Vigszinháznak, ugy hogy Lavedan darabjának állandó sikert jósolhatunk. Mi részünkről fölöslegesnek tartjuk részt venni az erkölcsi fölháborodásban. Első sorban, mert ugy sem használ, másodszor pedig azért, mert a nevettető vigjáték, ha kétértelmü tárgyakról is van szó, nemesitőleg hat az emberre. Nem mintha kigyógyitana minket épen azokból a hibákból, melyek felett nevettünk, de azáltal, hogy gyakorolja nevetési képességünket, hogy finomitja érzékeinket a komikum iránt.

Megjegyzem, hogy ezt a „secessziós“ fölfogást nem magam gondoltam ki, hanem Lessing, a mint ez olvasható az 1767-ben megjelent Hamburgi Dramaturgia 29-dik fejezetében. Furcsa, hogy majdnem mindig lehet a jó öreg Lessingre hivatkozni, ha az ember a szinpadi modernismus mellett foglal állást.

A legnagyobb elismerést érdemli a vigszinház a külső rendezésért. Nem egyszer és nem alkalmilag, hanem az egész vonalon győzedelmeskedett a realismus, mely nem engedi, hogy a szinpadon egy rendes szoba épen oly nagy legyen, mint egy terem.

És mily jól hatott a kisebb helyiség a közönség illuziójára, ugymint a játék természetességére! Fájdalom, a nemzeti szinházban nem vagyunk annyira.

Az előadás kissé álmos volt, mi a főszereplő (Fenyvessy ur) álmosságára vezethető vissza. Ennek daczára Lánczy Ilka asszony mai, kifogástalan alakitásával megmutatta, hogy ő egymaga is tud egy darabot sikerre vinni, melyben Hegedüsnek, közönségünk kedveltjének, csak kis szerepe van. (melyben nem kevésbbé tündökölt.) A többiek kisebb szerepekben hatásosan támogatták a főszereplőket.

Gömöry Olivér.

A Lukácsfürdő parkja.

A Szent-Lukács-fürdő részvénytársaság azzal a kérelemmel fordult a tarácshoz, hogy a fürdőhöz tartozó parkokat a főváros gondozásába vegye át s a fővárosi kertészszel kezeltesse. A társaság ezért megfelelő anyagi kárpótlást ajánl a fővárosnak. A számvevőség megállapitotta, hogy a parkok gondozása évenként körülbelül 3200 frtba kerül. A tanács azonban a megajánlott összeget nem fogadta el a fürdő társaságot kérelmével elutasitotta, mert a főváros kertészeti személyzetének teljes erejét igénybe fogják venni a jövő évi nagyszabásu parkozó munkák, melyeket okvetlenül végre akarnak hajtani. Igy a jövő évre tervezik az üllői-uti Népliget kiterjesztését a kőbányai-utig, a VIII. ker. Ujvásártér közkertté alakitását, a Ferenczteren a Rökkszilárd-féle 4000 frtos alapitványból gyermekjátszóhelyet s az uj hidák körül különféle fásitásokat. — Ezek a munkák a személyzet egész idejét lefoglalják a főváros részére.

A kapuczinus atyák tekepályája.

A II. ker. uj fővárosi iskola tüzfalának épitése alkalmával a szomszédos kapuczinusok tekepályáját tönkre tették. A tekepálya helyreállitása 400 frtba kerül. A tanácsnak ma kellett volna az összeget kiutalványozni, azonban nem tehette, — mert nincs reá fedezet. Hogy pedig a károsult barátok kárpótlásáról mégis gondoskodhassanak, felhivta a tanács a mérnöki hivatalt, hogy az ügyben kezdjen velük tárgyalásokat és az eredményről tegyen jelentést.

Az uj Váczi utcza.

A fővárosi közmunkák tanácsa elhatározta, hogy a mostani Lipót- és a volt Városház-utczát is Váczi-utczának nevezi el. Igy e név alatt olvad össze a Gizella-tértől egészen a Fővámtérig vezető utvonal. A házak számozását a Gizella-téren kezdik. Az eddigi Váczi-utcza számozása ilyen formán ezentul a Gizella tér felől lévő első ház lesz. — A tanács utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy az uj utcza név- és számtáblákat készitesse el és függesztesse ki. Ismét egy sokat vitatott-forgatott ügy került le vele a napirendről.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Felebbezések gyógydij ügyekben.

A budapesti kerületi betegsegélyző pénztárt az V. ker. elöljáróság pénzbüntetés terhe alatt kötelezte, hogy bizonyos gyógydijakat a fővárosnak téritsen meg. A határozat ellen a pénztár felebbezést adott be a tanácshoz. A tanacs azonban a fellebezés hivatalból visszautasitotta, mert gyógydij ügyekben csupán a kibocsájtott, fizetési meghagyás ellen lehet törvényes határidőn időn belül felszólamlással élni az illetékes hatóság előtt, ha pedig ezt a fél elmulasztotta, többé jogorvoslatnak helye nem lehet. A kórházi költség kirovása azzal, hogy a fizetési meghagyás ellen felszólamlást be nem adtak, jogerőssé vált. A behajtás érdekében tett további hatósági intézkedések ellen további felebbezést elfogadni nem lehet, mert ez nem lenne egyéb, mint szabad teret engedni az erőszakos és törvénytelen huza-vonának. — Természetesen a mint ez a szabály alkalmazható a betegsegélyző pénztárral szemben, éppen ugy érvényes minden más magánfél ügyében is.

Másolatok a szobrokról.

Egyik budapesti czég folyamodott a kereskedelmi miniszterhez, hogy engedje meg, hogy az összes magyarországi szobrokról másolatokat készithessen. A czég a másolatokat kicsinyitett alakban forgalomba hozná s hazafias czélt vél vele előmozditani. Különösen tanulógyermekek számára kedves és tanulságos szobadisz lenne egy-egy nagyjelentőségü szobor másolata. A miniszter a kérelmet elutasitotta.

A főváros épitő állványokat vásárol.

Különös vásárlást tett a napokban a főváros. Testes aktacsomó a tanusága, hogy megvett 800 frt. ára épület állványt, a mi ugyis megvolt, és kifizette érte a vételárat, a nélkül, hogy egy krajczárjába került volna. Pedig ez a furcsaság nem mese, még csak nem is tréfa. A fővárosnak ugyanis házilagos munkálatok czéljára állványfára volt szüksége. A lipótvárosi bazilika épitése alapjának pedig állványfák voltak a birtokában, melyekre az épitkezésnél immár szükség nincsen. Felhasználták tehát a bazilika állványfáit; kitörölték a leltárból a rájuk vonatkozó tételt; a tanács kiutalványozta a 800 frt vételárt a községi alapból és beutalta az összeget a templomépités alapjánál. Két-három határozat, egypár utalvány, utóvégre is csak irka-firka. Elvégre pedig a rend a fődolog!

Felmentett konzul.

A belügyminiszter ma közölte a hatóságokkal, hogy a szerb külügyi hivatal értesitése szerint Sándor szerb király Ullmann Pál budapesti tiszteletbeli szerb alkonzult e tisztessége alól felmentette.

Báró Lipthay-utcza.

A fővárosi közmunkák tanácsa a II. ker. Zsigmond-utcza és Margit rakodópart között a Pálffy-tértől a Margithidig vezető utczát, mely már házakkal teljesen kiépült, báró Lipthay Béla emlékezetére „Báró Lipthay“-utczának nevezte el. A tanács ma utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy az uj-utcza név- és számtábláit függesztesse ki. Lipthay báró emlékezetét rövid idő mulva tehát látható jel örökiti meg a székes-fővárosban.

Közgazdaság.

Társas czégek tagjainak kell-e személyenként külön iparigazolványt váltani?

Egy háromtagu czég a belvárosban butoreladási üzletet akart nyitni s az iparigazolvány kiadásáért a IV. ker. elöljáróságához folyamodott. Az elöljáróság azonban a bejelentést tudomásul nem vette, hanem utasitotta a czéget, hogy minden tagja számára külön-külön folyamodjék iparigazolványért és az összes czégtulajdonosok külön-külön fizessék le a szokásos 10 frt dijat, mert az elöljáróság szerint csupán jogi személy és részvénytársaság, ha üzletvezetőt állit, gyakorolhatnak egy iparigazolvány alapján valamilyen ipart. Magán társas czégek vagy egyéni czégek pedig sem jogi személyeknek, sem részvénytársaságnak nem tekinthetők. A határozatot a tanács is helyben hagyta. A kereskedelmi miniszter ma az alsófoku iparhatóságok határozatait megváltoztatta s kötelezte az elöljáróságot, hogy a kért iparigazolványt a társas czégnek adja ki. A miniszter okfejtése igen egyszerü. Az ipartörvény (1884. évi XVII t.-cz.) 4. §-a közkereseti társaságokra is alkalmazható, ebből világosan következik, hogy nem az egyes tagoknak kell iparigazolványt váltaniok, hanem a társas czég, mint ilyen köteles az iparigazolványért folyamodni. Ez az elvi döntés sok abuzusnak fogja előreláthatólag elejét venni.

Megtagadott vasuti előmunkálati engedélyek.

Fränkl Lajos budapesti mérnök, épitési vállalkozó Bodajktól, esetleg Moórtól Budapestig, — dr. Okolicsányi Zoltán pedig Pápától — Buda-Eörsig akart vasutat épiteni. A kereskedelmi miniszter azonban a kért előmunkálati engedélyeket ma megtagadta.

Az agrár-bank vasutja.

A magyar agrár- és járadékbank részvénytársaságnak a kereskedelmi miniszter ma a cs. és kir. szab. déli vaspályatársaság Bodajk állomásától Zámoly, Csákvár, Acsa, Vaál, Gyuró, Sóskut és Török-Bálint irányában a m. kir. államvasutak Budapest—Kelenföld állomásáig vezetendő rendes nyomtávolságu gőzüzemü helyi érdekü vasutvonal megépitésére az előmunkálati engedélyt megadta.

Első Leánykiházasitási egylet m. sz.

Mult évi deczember hóban 1233 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 54.271 kor. 36 fil. fizettetett ki. 1899. évi január 1-től deczember 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 15,271 és a kifizetett nászjutalékok összege 524,203 kor. 40 fil. Az intézet fennállása óta nászjutalékok fejében 5.779,290 kor. 60 fil. fizettetett ki. 1899. deczember 31-én a felügyelő bizottság dr. Alexander Bernát egyetemi tanár elnöklete alatt tartott évzárlati vizsgálata alkalmával a következő vagyon-állományt állapitotta meg. És pedig: 1. Befektetés 2 budapesti házban 1.511,308 kor. 50 fil. Takarépénztári betétekben 1.596.751 kor. 24 fil. 3. 4½ % elsőrendü záloglevelekben 1.801.660 kor. — fil. 4. Kötvénykölcsönökben 153.839 kor. 18 fil. 5. Pénzkészletben 18,604 kor. 56 fil. Összesen 5.112,163 kor. 48 fil.

Hirdetéseket
jutányos árban felvesz a
Magyar Székesfőváros
kiadóhivatala.

Trogmeyer Kálmán
városi kútmester és mechanikus
Budapest, Csömöri-ut 30. szám.
Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők, tüzoltógépek tüzifecskendők** és
mezőgazdasági gépek
elkészitésére, **főjavitások** eszközlésére,
cséplőgarniturák
s minden rendszerü
lokomobilok
javitására;
mind enféle **világitó-testek** valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.
Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

Belvárosi Könyvnyomda
Budapest, IV., Lipót-utcza 43.
Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.
Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

"Belvárosi Könyvnyomda" Budapest; Lipót-utcza 43. szám.

II. évfolyam Budapest, 1900. január 15. 3. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A pályaudvarok kihelyezése.
Olvasóinkhoz.
Rudolf trónörökös emléke.
Igéret és valóság
Változások a tisztviselői karban.
Vázlatok az elmult évről.
Központi városháza.
Szervezkedés.
Szinház.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

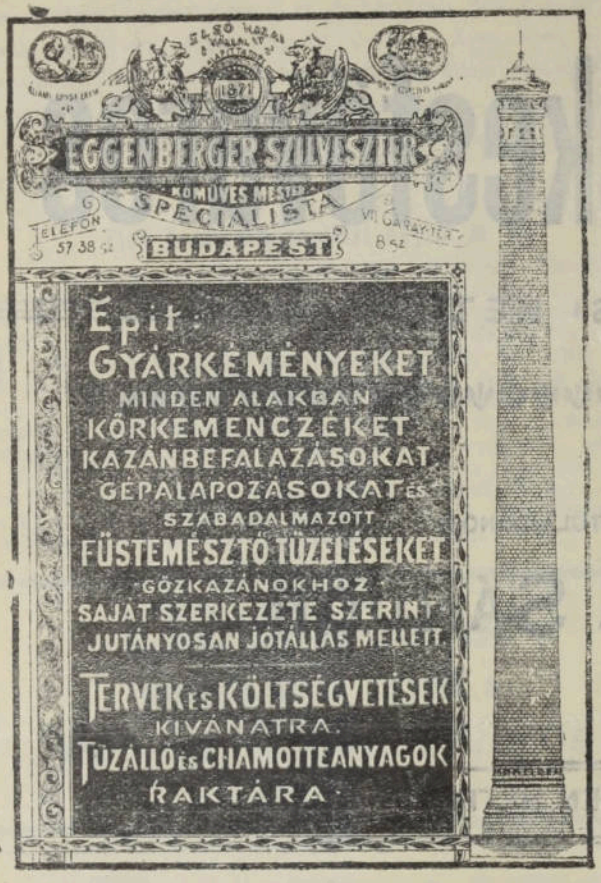
ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Kávé import.

Szállitás közvetlenül **Trieszből** elvámolva és bérmentve utánvét mellett:

4½	kgr. finom	**Cuba** nagyszemü . .	6.— frt
4½	„ valódi	„ I. rendü . . .	6.50 „
4½	„ „	**Jáva**	5.78 „
4½	„	**Portorico**	5.82 „
4½	„	„ legfi. I. rendü	6.46 „
4½	„	**Gyöngykávé**	6.36 „
4½	„	**Laguayra** igen finom	7.— „
4½	„	valódi **nyugotindiai** .	7.— „
4½	„	**Ceylon** különl. nagysz.	7.36 „

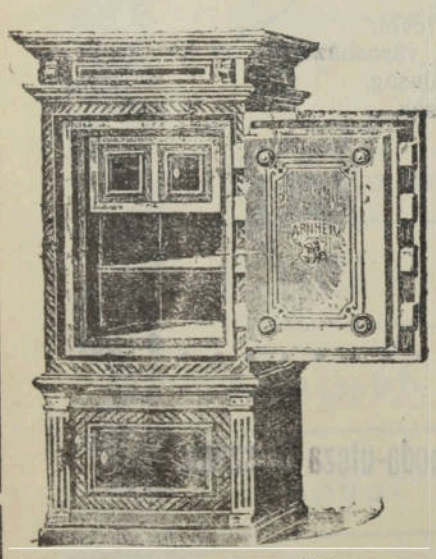
vasuton 30 kgr. vételnél 7 krral krgja olcsóbb. Kitünő minőségü valódi áruért kezeskedünk.

SOMOGYI és TÁRSA.

BUDAPEST, VII. ker., Kertész-utcza 37. szám.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN

Alapittatott 1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern } a Ferd. császár
Dzieditz } északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz }
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez }

Szállitható intézetek működnek:
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin } Galiczia
Zadworze }
Hirschberg, cseh északi vasut
Aussig, Aussig-Teplitzi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 1900. január 15. 3. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A pályaudvarok kihelyezése.

A főváros két nagy kerületének a Terézvárosnak és Józsefvárosnak fejlődésében közvetetlen akadályai a pályaudvarok. A keleti és nyugoti pályaudvar eltávolitására a főváros nem is gondolhat, mert nem áll módjában azokat a költségeket elölegezni, amik a pályaudvarok kisajátitására szükségesek. Csak maga a kormány teheti meg a főváros kedvéért azt a szivességet, hogy a város belső területéből a vasuti pályaházakat kihelyezteti. Az államnak a kihelyezés nem kerül áldozatába, mert uj pályaudvarok épitésére nem kell többet áldoznia, mint a mennyit a felszabaduló területek értékesitéséből kap.

Az államvasutak igazgatósága belátta a mostani tarthatatlan állapotot s a nyugoti pályaudvar kitelepitésére vonatkozó terveket elkészitette és benyujtotta Hegedüs miniszternek. A kitelepitéssel egyidejüleg az igazgatóság azt tervezi, hogy a fővárosnak egy nagy központi személypályaudvart és egy központi teherpályaudvart épit. A két pályaudvarba összpontositaná a főváros személy- és teherforgalmát. A nyugoti pályaudvar kihelyezésével a Teréz-körut, Váczi körut, Podmaniczky-utcza, Lehel-utcza közötti rész felszabadul, parczellázható és értékesithető.

A Terézvárosnak nagy örömet szerezhet ez a terv, mert hisz csak nemrég járt küldöttségben a kereskedelmi miniszternél a pályaudvar kitelepitése végett. A kerület nemcsak fejlődésében állott meg a pályaudvar kapuinál, amugy is sokat szenvedett. A pályaudvar kazánjai, géptelepei, szénraktárai valóságos istenverés voltak a szomszédos házak lakóira, de ártottak magának a városligetnek is. A miniszter és az államvasutak igazgatósága tahát rendkivül elözékenységet tanusit, mikor az évtizedes panaszoknak egyszerre véget akarnak vetni.

Föltételezzük, hogy nem pillanatnyi elhatározás, mely máról-holnapra megmásitható, a kihelyezés terve, hanem komoly czél, amelynek végrehajtására komolyan törekszenek. Annál inkább hisszük ezt, mert a kihelyezés semmi anyagi áldozatába nem kerül a kormánynak. Akármilyen nagyszabásu változtatással tervezi az uj pályaudvar megépitését, költségeire mindenkor elegendö fedezetet nyujt az az óriás telek komplexus, amely a kihelyezés után, mint beépithető városterület megmarad.

A pályaudvar teste keresztül-kasul élénk utvonalak megnyitásának állta az utját. Ezek az utvonalak most elnyerik természetes meghosszabbitásukat s mig igy egyrészt a Teréz-körut, Lipót-körut és Váczi-körut forgalmában óriásilag meggyarapodott, másrészt a feldarabolandó telek értéke is nagy mértékben fog emelkedni. A kitelepitéssel tehát nemcsak a főváros nyer, nagy haszna lesz abból az államnak is.

A kereskedelmi miniszter a pályaudvarok rendezésénél rég óta általánosan érzett bajokat orvosol. A főváros nagyvárosias karakterét a mai forgalmi viszonyoknak megfelelö tágas' kényelmes a város belső forgalmát nem hátráltató modern pályaudvar mindenesetre előnyösen emelné. De ettől eltekintve, az államvasutak érdekei is követelik a pályaudvarok megnagyobbitását. A mostani megosztott rendszer mellett is alig tudják a forgalmat lebonyolitani s csak a vasutasok bámulatos éberségének tudható be, hogy nagyobb vasuti szerencsétlenségek a főváros területén nem fordulnak elő.

Tudtunkkal a kereskedelmi minisztérium-

ban több nagyobbszabásu tervezet van, a melyek a vasuti pályaudvarok czélszerü elhelyezésére vonatkoznak. Ha a miniszter napirendre keriti ezt az örökké égető kérdést, bizonyára ismeri az ebben az irányban eddig beterjesztett munkálatokat. Ezek között nem utolsó a Zielinsky Szilárd mérnök terve, a mely egy központi főpályaudvart akar a mostani megosztott pályaudvarok helyett. Ezt a főpályaudvart a város területén földalatti vonalakkal akarja a kivülről érkező fövasuti vonalakkal kapcsolatba hozni. Ezen a terven kivül, még két, vagy három nagyobbszabásu koncepció van a minisztériumban. Ugy látszik, a miniszter le akar evvel a kérdéssel számolni. Ha igen — ugy reméljük, hogy a főváros hatósága nélkül — a kérdést nem intézi el. A főváros tanácsát pedig már most figyemeztetjük, hogy lépjen érintkezésbe a kereskedelmi minisztériummal, nehogy a fővárost közvetlen közelről érdeklő kérdést a hatóság közömbössége miatt — a főváros hozzájárulása nélkül — oldják meg.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyet len óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását egy jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség figyelmével megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér-uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss és jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s marad a mi programmunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Rudolf trónörökös emléke.

Néhai Karácsonyi Guidó gróf Rudolf trónörökös születése alkalmából annak idején nagyszabásu alapitványt tett. Az alapitvány összegét a belügyminiszter kezeli s a kijelölt czélokra időnként az alapitó jogutódjával, ez idő szerint Karácsonyi Jenő gróffal egyetértőleg szokta az esedékes részleteket kiutalványozni. Ma a miniszter az orsz. vereskereszt egyesület Erzsébet kórháza részére tett 10000 frtos alapitvány hetedik részlete fejében 1000 frtot, a budai jótékony nőegyesület egykor fennállott Marczibányi-alapitvány kiegészitésére harmadik részletül 500 frtot, a nagypénteki ref. társaság gyermek otthonának tett 4000 frtos alapitvány második részlete fejében 1000 frtot és a magyar gazdasszonyok egyesülete javára tett 4000 frtos alapitvány elsőrészleteként 500 frtot utalványozott ki. A magyar gazdasszonyok orsz. egyesületének az alapitvány kamatait szabad csupán felhasználnia, a tőkét érintetlenül fenn kell tartani. Az alapitó oklevelet csupán az összes részletek kiutalványozása után fogják elkészíteni.

Ugyancsak a Karácsonyi Guidó féle alapitványból az országos kisdedóvó egyesület és a protestáns orsz. árvaegyesület a maga részét már teljes összegében kézhez vette.

A miniszter ennél fogva elrendelte, hogy az egyesületek az alapitóleveleket készitsék el. — Több más egyesület gyakran fordul azzal a kérelemmel a miniszterhez, hogy az alapitványból segélyben részesitse őket. A miniszter ma kijelenti, hogy az *utalványozás csupán az alapitó jogutódjával egyetértőleg iörténhetik.* Ezuttal pedig a *megállapodás már más irányban létrejött*, semmiféle ujabb kérelmet tehát figyelembe *nem vehet.*

A főváros uj asztalosa.

A tanács a fővárosnál előforduló asztalosmunkák ellátására nyilvános árlejtést tartott. Az árlejtés elég kedvező eredménynyel végződött, a mennyiben a legolcsóbb ajánlattevő Szabó György asztalos a megállapitott egységárakból 31 százalék árengedményt tett. A tanács meg is kötötte vele a szerződést a melynek értelmében 1902. deczember hó végéig az összes előforduló asztalos munkák elkészitését reá bizzák.

Igéret és valóság.

— *Elveszett százezrek.* —

Az állam a legjobb akarattal viseltetik a főváros sorsa iránt. Ime a példa:

1899. október hónap.

Tekintetes Tanács!

Az 1899. évi VI. t.-czikk értelmében a főváros a belső és külső területe után 740,676 frt 33 krajczár évi átalányt fog kapni az államtól az italmérési jövedékből való részesedése fejében. Ez az átalányösszeg három évre van megállapitva és tulajdonképp 1901-ben jár le az utolsó részlet.

A főváros eddig az 1888: XXXV. t.-czikk alapján kapta az italmérési jövedelmek után járó részesedést. Még pedig akképpen, hogy a kormány 40,000 forintos havi részletekben 480,000 forintot minden évben lefizetett előre, a többletet pedig az évi számadások lezárása után adta ki. Így az 1898. évre eső jutalékból is eddig csak 480,000 frtot kapott a város, a többletről, a mely az idén esedékes, a kormány még nem számolt el.

A pénzügyminisztérium — valószinüleg tévedésből — most arról értesitette a fővárost, hogy az 1899: VI t.-czikkben megszabott átalány már az 1898-iki részesedés helyébe lett megállapitva. A kifizetésnek tehát csak a törvényben megszabott időtől: 1899. január elsejétől kezdve, vagyis a folyó évben kellett volna megtörténnie. Ez az álláspont a fővárosnak tetemes kárt okozhat, mert az uj törvény az 1898-iki részesedést nem érinti. Az uj törvény 1890 január elsejétől 1901 deczember végéig terjedő három évre szabja meg a fix átalányt. Ennek következtében a főváros az 1898. évre még a régi alapon kapja a jutalékát. Más szóval az 1898-ban felvett 480,000 frt és a leszámolás után felmerülő többlet 1898. évre jár, nem pedig 1899-re, mint a hogy a pénzügyminisztérium állitja. Ezt a kijelentést az támogatja, hogy az eddig 1890 óta tett fizetések is mindig a megelőző évek javára számittattak. A pénzügyminisztériumnak az a rendelkezése tehát, hogy 1901-ben már a 480,000 frt s előleget nem adja, mert 1900-ban az 1901. évre eső részletet előlegezi s igy 1901-ben csak a többletet fizeti: határozott tévedés.

Az eddig érvényben volt részesedés szerint a főváros a következőképp vette fel a jutalékait:

1890.	évben előlegképen	150,000·—
1891.	„ további előleg . . .	350,000·—
1892.	„ leszámolás alapján . .	67,799·51
1894.	„ végleszámolás alapján	24,302·79
	Összesen	592,102·30 frt

1891. évre:

1891.	40,000 frt havi előlegekből .	480,000·—
1892.	leszámolás alapján	18,633·84
1894.	végleszámolás alapján . . .	11,344·13
	Összesen	509,977·97 frt

1892. évre:

1892.	40,000 frt havi előlegekből .	480,000·—
1894.	végleszámolás alapján . . .	23,491·89
	Összesen	503,491·89 frt

1893. évre:

1893.	40,000 frt havi előlegekből .	480,000·—
1894.	végleszámolás alapján . . .	155,883·39
	Összesen	635,883·39 frt

1894. évre:

1894.	40,000 frt havi előlegekből .	480,000·—
1895.	végleszámolás alapján . . .	200,625·90
	Összesen	680,625·90 frt

1885. évre:

1895.	40,000 frt havi előlegekből .	480,000·—
1896.	tovnbbi előlegekből	200,000·—
897.	végleszámolás alapján . . .	47,173·05
	Összesen	727,173·05 frt

1886. évre:

1896.	40,000 frt havi előlegekből .	480,000·—
1897.	végleszámolás alapján . . .	299,092·31
	Összesen	779,092·31 frt

1897. vvre:

1897.	40,000 frt havi előlegekből .	480,000·—
1898.	végleszámolás alapján . . .	234,471·91
	Összesen	714,471·91 frt

1898. évre:

1898 évben 40,000 frtos havi előlegekből 480,000 frt

A végrészlet csak 1899. évben lesz a megejtendő végleszámolás eredménye alapján utalványozandó.

Ebből a kimutatásból kétségtelen, hogy a fővárosnak föltétlenül jár az 1888: XXXV. törv.-czikk szerinti többlet, majdnem 240,000 frt, 1901-re pedig a 480,000 forintos előleg. Legyen tehát résen a tanács, igyekezzék a pénzügyminisztériumot a tévedésről haladéktalanul meggyőzni, nehogy a főváros e mulasztás következtében 720,000 frttal károsodjék.

Tisztelettel

Lampl Hugó
főszámvevő.

A tanács a főszámvevő javaslata értelmében felterjesztést intézett a pénzügyminiszterhez. Amig a felterjesztés elintézést nyert, beköszöntött az uj esztendő, a főváros sietett a kormány üdvözlésére, a melynek feje *Széll* Kálmán egyebek között igy biztatta a főváros küldöttségét:

Széll Kálmán: „Mindig azt vallotta, hogy ha van főváros, a melynek fejlesztése és felvirágoztatása az ország érdekében fekszik, ugy Budapest az, a mely kifelé képviseli az országot és egyike a legfőbb országos érdekeknek, hogy a főváros nemzeti jellegét erősitsük, azt kulturális és gazdasági tekintetben emeljük; hiszen a főváros fejlődésében az egész ország haladását tükrözi vissza. Tudja, hogy vannak még bajok, de azok nagyobbára a rohamos haladással járnak és reméli, hogy a főváros a kormánynyal vállvetve a bajokat le fogja küzdeni. Budapest fővárosának ugyanaz a szerep jut az országgal szemben, mint a szivnek az emberi testben. Budapest az, ami az egész ország vérkeringését mozgásba hozza, és éltető ereje kisugárzik az egész ország perifériáiba. De nagy jelentősége van a fővárosnak a Kelettel szemben is, és valamint védőbástyája az egész magyarságnak az országon belül, ugy van hivatva közvetiteni a Kelet felé a müvelődést

A magyar kormány a székesfőváros nagy nemzeti, gazdasági és kulturális hivatásának tudatában mindig azon lesz, hogy a fővárost annak teljesitésében segitse." (Zajos éljenzés.)

A kormányfőnök eme szép és magasztos kijelentéseire mintegy válaszképp elintézte a pénzügyminiszter a főváros felterjesztését.

Értesitette a várost, hogy a kérelmet nem teljesitheti, mert a törvény 1899 január elsejétől átalányösszeget állapit meg, tehát részesedésről többé szó nem lehet.

*

A főváros elveszti a 720.000 frtot.
És hol a kormány jóakarata?

Változások a tisztviselői karban.

Marich Géza halála.

A fővárosnak egyik legderekabb jegyzője dőlt ki a mult héten. *Marich* Géza tanácsjegyzőt a hosszas, évek óta rágódó kór végre is legyőzte. A főváros tisztviselői kara igen törekvő, szorgalmas és nagytehetségü tagját s egy kiváló kartársat vesztett el benne. Talán ez az oka, hogy a részvét általános a városházán. A halálesetről külön gyászjelentést adott ki a főváros jegyzői és fogalmazói kara. A közgazdasági és közélelmezési VIII., ügyosztály fogalmazó személyzete pedig élén *Almády* Géza h. tanácsossal körlevelet intézett az összes kartársakhoz. Felhivták abban a figyelmet arra a sulyos veszteségre, a mely a főváros tisztikarát érte s felszólitották az összes kartársakat, hogy a végtisztességen kivétel nélkül valamennyien jelenjenek meg. Ez a fővárosnál szinte szokatlan meleg kollegiális összetartás, a mely e szomoru eset alkalmával nyilvánult, kétségkivül jól esett mindazoknak, kik jóindulattal tekintenek erre a hatalmas és mégis olyan szertehuzó testületre. Az elhunytat a mult kedden temették. Ravatalánál dr *Melly* Béla tanácsjegyző az igaz szeretet meleg hangján bucsuztatta a korán elvesztett kartársat. Az emelkedett hangu beszéd, a mely mélyen meghatotta a gyászoló közönséget, egész terjedelmében ez:

Sokkal jobban szerettünk, tiszteltünk és becsültünk téged elhunyt kedves kartársunk és jó barátunk, semhogy bucsuzás nélkül bocsáj hatnánk el az örökkévalóság végtelen utjára.

Sokkal közelebb állottál szivünkhöz, semhogy néma maradhasson bennünk a fájdalom, melyet elhunytod felett érezünk és sokkal kiválóbb voltál közöttünk, semhogy elhallgathatnók az érdemeket, a melyek az elismerésnek hervadhatlan koszoruival födik el koporsódat.

Az elismerés, a tisztelet, a szeretet és a fájdalom mind szólni késztetnek e gyászos pillanatban.

Az elismerés megillet téged azért a határtalan buzgóságért, melyet minden munkádban kifejtettél, önzetlenül, teljes odaadással, minden erődet megfeszitve, mig leroskadtál; a tisztelet megillet téged, mert minden tevékenységedben nemes hév, lelkes indulat és eszményi törekvés vezettek; a szeretet megillet téged, mert az istenadta költői lélek tisztaságával szerettél bennünket, kartársaidat és barátaidat, s a fájdalom, melyet érezünk, méltó tehozzád, mert halálodban nemcsak egy jó barátunkat és készséges kartársunkat sajnáljuk, hanem Budapest székes-főváros törvényhatósága is egyik kiváló és jeles, legjobb tisztviselőjét vesztette el benned.

A székes-főváros közélelmezésének rendezésében a közgazdasági és közélelmezési intézetek és intézmények megalkotásában oly annyira előkelő és tevékeny munkát fejtettél ki, hogy ezekben az intézményekben a te munkád mindig fenn fogja tartani a te neved.

A köztisztviselőnek mintaképe voltál és annál nemesebb mintaképe, mert szerénység, önzetlenség és jellemtisztaság alkották egyéniségedet. És mint barát mindig igaz, hüséges és mindig ragaszkodó valál.

Lélekben és értelemben egyaránt gazdag erényekkel és ismeretekkel szolgált d a közügyet; független igazságérzeted mindég elháritotta a pártos befolyást és valóságos lelkigyönyört élveztél, ha az elhagyott igazügy védelmére keltél.

És e munkában és e küzdelemben lelkednek forró tüze elemésztette testi szervezetedet, mely nem tudott versenyt tartani lelki erőiddel.

Tudjuk, hogy jobban szeretted hivatalodat, mint tenmagadat; láttuk, hogy többet dolgoztál, mint a mennyit testi erőd megengedett, s mindég aggódva néztük, hogy kevésbbé ápoltad roskadós testedet, semmint azt barátaid szeretete óhajtotta volna.

Olyan volt a te pályád, mint a harcosé, a ki, midőn a csatában kapott sebéből kigyógyult, ujra visszatér a harctérre tovább küzdeni, hogy diadalra segitse a szent ügyet.

Már évek óta gyötört a gyilkoló kór, s te, beteg ágyadból ujra és ujra kikelve oda álltál közénk dolgozni, küzdeni — küzdeni mindhalálig.

Most kiesett a toll kezedből; a halál kiragadta azokból mindörökre; elfáradt tested nyugodni tért.

Legyen ez a te nyugalmad neked édes; s miként vissza visszavonulva a világ sértő zajától, csöndes magányodban a költészet ábrándjaiba ringattad lelkedet: — éppen ugy legyen a te örök álmod is a költői képzelet legszebb ábrándja.

Álmodjál rólunk kartársaidról és barátaidról, a kiket szerettél, a kiket itt hagytál, hogy ugyanazzal a nemes hévvel, lelkes indulattal és eszményi törekvéssel küzdjünk tovább, mint a hogy te küzdöttél feledhetetlen jó barátunk!

Legyen a te álmod édes és nyugodalmad örökké háboritlan.

Isten veled!

*

Jegyzőválasztás.

A Herein Károly előljáróvá történt választása következtében megüresedett első osztályu jegyzői állást a főváros törvényhatósági bizottságának egyik legközelebbi ülésén kellett volna megválasztani. A kiirt pályázat már le is járt, azonban a tanács azt határozta, hogy a Marich Géza jegyző elhalálozásával megüresedett állásra is kiirja a pályázatot és a két első osztályu jegyzői állást együttesen töltik be. A jegyzőválasztást tehát csak februárban fogják megtartani. — A jegyzői állásra vonatkozó pályázattal egyidejüleg kiirják az összes többi fokozatosan megüresedhető alsóbb állásokra is a pályázatot. Mint hirlik a másodosztályu jegyzői tiszt elnyerése érdekében a fiatalabb másodosztályu fogalmazók közül többen erősen aspirálnak s nagy korteskedést fejtenek ki. Ezért a régibb szolgálatu, rangban idősebb első osztályu fogalmazók elhatározták, hogy valamennyien be fogják nyujtani pályázati kérvényüket, nehogy egyes szemfülesebb fiatal kollégájuk, kik sokkal rövidebb idő óta működnek a főváros szolgálatában ügyes korteskedés árán megelőzhessék őket. — A tanács magánépitési (III.) ügyosztályába Herein Károly helyére dr Raisz Rezső jegyzőt fogják valószinüleg áthelyezni. Raisz drt a belügyminiszter a napokban már felmentette anyakönyvvezetői állásától. Szó van azonban arról is, hogy Herein helyére *Emőd* József katonai és illetőségi ügyosztályi, vagy Alkér Emil VI. kerületi előljárósági jegyzőt teszik át.

Vázlatok az elmult évről.

— A Magyar Székesfővárosból. —

Julius.

Felekezetiség a választásoknál. Erősen megróvják a fogalmazói kar egyik tagját, mert a küszöbön álló választásokba a kvalifikáció és szolgálati érdemek szempontjain kivül bizonyos vallási színezetet kevert. — Szerencsére a felelem nagyobb volt, mint maga az alap s igy a kilátásba helyezett vallásháboru, amely a közigazgatásban fennálló felekezeti békét megbontotta, szerencsésen elmult.

A Fővárosi Egylet működése. A Fővárosi Egylet kiadta évi jelentését. Panaszkodik az egyesület a pártolás hiány miatt. Tagjainak száma egyre csökken s daczára azoknak a nagy kérdéseknek, a melyeket az egyesület ülésein megvitat, jelentőségéből egyre veszit. Az évi jelentés legfontosabb pontja a közlekedés megjavitására irányuló egyleti tevékenység leirása.

Az eltolt házak adómentessége. A házeltolás iparág meghonositásával napirendre került az a kérdés is, hogy az eltolt ház adómentes-e? Egy magánfél intézett ez irányban konkrét kérdést a pénzügyminiszterhez. Az eredmény azonban a házeltolásra kedvezőtlen.

Ó-Buda felosztása. A III-ik kerület végleges szabályozásán a közmunkatanács és a főváros nem tudnak megegyezni. Mindegyik a maga izlése szerint akarja a kerületet szabályozni, a minek az a természetes következése, hogy Ó Buda ma is szabályozatlan.

A sebes hajtásról. Számtalan paragrafusok tiltják a sebes hajtást, anélkül természetesen, hogy a tilalomnak pozitiv eredménye lenne. Szélsebesen repül a villamos, villámgyorsan robognak az egy és kétfogatu hintók s óriás dübörgéssel száguldanak a terheskocsik. Ez a helyzet, a mely ellen egyik kerületi elöljáróság szomoruan panaszkodik.

Az Erzsébet leányárvaház. A pénztár üres, a székesfőváros rendre lemond a tervbe vett közmunkákról. Ezek között van az Erzsébet leányárvaház uj épülete is, a melyet a Törökvészdülőben kellett volna fölépiteni. A telket évekkel előbb megvették az árvaház czéljaira s az épitést is előkészitették, a mostoha viszonyok miatt azonban bizonytalan időre elhalasztották.

Adómentesség kiterjesztése. Az I., II. és III. kerület főbb vonalaira harmincz éves adómentességet kérnek az érdekeltek. A kérelmet, a melynek a meglehetősen elhagyatott területeken elég jogosultsága van, az illetékes hatóságok is támogatták.

Az adókezelés államositása. A főváros az adókezelésnél majdnem 300.000 frt évi költséget visel, minden ellenszolgáltatás nélkül az állam helyett. Az V-ik ügyosztály előterjesztést nyujt be, a melyben azt ajánlja, hogy megfelelő rekompenzátiót kérjenek az államtól az adókezelés költségeire. Az előterjesztés alapján a törvényhatóság felirt a kormányhoz. Válasz még nincs.

Bérkocsisok panasza. A bérkocsisok memorandumot intéztek a fölöttes hatóságokhoz és kérik, hogy a bérkocsi számok nem csak örökség utján, hanem egyszerü adás-vétel utján átruházhatók legyenek, a számozatlan bérkocsisokat szigoruabb elbánás alá vessék s végül ne a kerületi kapitányságok, hanem a központ végezze a kihágási biráskodást. A bérkocsisok panaszos memorandumára a hatóság még nem felelt, pedig a nagyközönség érdeke is sürgeti, hogy a bérkocsi ipar üzésében minél előbb nyugat európai rend álljon be.

Nyári költségelőirányzat. A kerületi elöljáróságok beterjesztették az 1900 évre szóló előirányzatukat. A tiz kerületnek összes kiadása 4.020.116 korona, bevétele: 4.236.742 korona.

Augusztus.

Vasuti jubileum. Csöndesen, zajtalanul érte meg az első villamos vasut: A budapesti városi villamos vasut társaság alapitásának tiz esztendős évfordulóját. A mit a főváros az elmult évtized alatt forgalomban, felvirágzásban elért, abban nagy része van a villamos vasutaknak, a melyek az egész várost átszelő hálózatukkal megszüntették a távolságot. Gyors menettel kiméli az időt s az időben elvesztegetett értéket.

A hiteltullépések. A polgármester szigoru rendeletben óvja a tanácsot a tulkiadásoktól. A főváros háztartásának egyensulya megbomlott főképp azért, mert a költségvetésileg megállapitott kereteket nem tartották be. A hiteltullepések okozzák, hogy a háztartásban állandó a zavar. Ennek elkerülésére utasitja a tanácsot a polgármester.

A pinczemühelyek ellen. A tiszti főorvos szabályrendeletet készitett a pinczemühelyek ellen. Az iparosok és iparos segédek között duló betegségeket az egészségtelen mühelyeknek tulajdonitja a tiszti főorvos, s köteleztetni akarja az iparosokat a pinczemühelyek felhagyására.

Magánáverési csarnok. Valami vállalkozó magánáverési csarnokot akar felállitani. A csarnokban magánfelek halmozhák fel eladásra szánt tárgyaikat s az eladás hatósági személy jelenlétében történnék. A kereskedelmi miniszter a kérelmet elutasitotta.

Nagy Dezső lemondása. Nagy Dezső müegyetemi tanár lemondott a törvényhatósági bizottságban elfoglalt állásáról. A sertés közvágóhid hütő berendezésének elnyerésénél erős verseny folyt a Nicholson és Röck czég között. Ebbe a versenybe Nagy Dezső tekintélyének és technikai tudásának egész sulyával bele ment s minthogy az általa pártolt elvek nem győztek, lemondott mandátumáról.

A milleniumi alapitvány. A tanügyi és a közjótékonysági ügyosztály a milleniumi alapitvány kamatainak felosztására nézve javaslatot terjeszt be. A két ügyosztály körvonalozza, hogy az egy millió forintos alapitvány 40.000 frtnyi évi kamatát miképp használják fel. Végleges intézkedés azonban a kamatok felhasználására még nincs.

Szeptember.

A szegények pénze. A polgármester elrendeli, hogy az elöljáróságok pénzkezelése, a segélypénzek kiosztása miképp történjék. A rendeletre szükség volt, mert az elöljáróságokat eddig semmiféle forma nem kötötte a pénzkezelésnél.

Szinházak tüzbiztonsága. A tanács I. ügyosztálya tárgyaltatja a szinházak tüzbiztonságára vonatkozó szabályrendelet. A szabályrendelet, a melyre határozottan szükség van, a rendőrség akadékoskodása következtében egyátalán nem haladt előre. Minduntalan akad valami kifogás a tervezet ellen, mig végre a tanács megunva a sok huza vonát, elhatározta, hogy a szabályrendelet tervezetet letárgyaltatja.

A közmunkatanács évi jelentése. A közmunkatanács kiadta évi jelentését. A jelentésben a királyné emlékének megörökitéséről, az 1898.-ban végrehajtott szabályozási munkálatokról, az uj hidakkal kapcsolatos rendezésről, a katonai laktanyák megváltásáról, a fővárosi pénzalap állami előlegeiről stb. számol be.

A főváros vagyonleltára. Napirendre kerül az uj vagyonleltár megállapitása, a mely az 1899. évi záró-számadáshoz csatolandó. *A „Magyar Székesfőváros"* a mellett harczol, hogy az uj vagyon leltárt ne a bürókban, hanem hiteles helyszini felvételek alapján készitsék el.

Uj temetési rend. Viola Imre tanácsos haza tért arról a körutjáról, a melyet Milanóban, Münchenben és Dresdában tett, a temetkezés tanulmányozása végett. A tanulmányut főczélja a temetkezés rendszabályozása s a központi felravatalozás életbe léptetése.

Adóárverési csarnokok. A főváros adóárverési csarnokai ellen rendkivül nagy az elkeseredés. A hatóság felügyelete alatt álló csarnokokban a szegény nép adóban lefoglalt holmiai épp ugy áldozatul esnek az árverési hiénáknak, mint az előtt, mikor lakásukon folytatták az árveréseket. Az árverési csarnok rendszer különösen a miatt gyülölt, mert a lefoglalt holmikat az árverés napját megelőzőleg kell beszállitani s a szorult felek idő előtt kénytelenek a zálogolás szégyenét kiállani. Magy mozgalom indult meg a csarnok rendszer ellen, a melynek azonban nem volt semmi eredménye.

A Vérmező felosztása. A budaiak a vérmezőt fel szerették volna osztani. A tanács alkudozást kezdett a katonai kincstárral, a terület átengedése végett. A katonaság azonban olyan követelésekkel állott elő, hogy a főváros egyszer és mindenkorra lemondott arról, ho y a Vérmezőt a maga részére megszerezze.

A király háza. A király megvette a Curia és a királyi tábla régi telkét. A telek 782 □-öl nagy, a vételár □-ölenként 1100 frt. összesen 860.200 frt. A királynak Bpesten ez az első vásárlása. A hatalmas területen a király öt emeletes bérházat épit, az épitést 1900 márcziusban kezdik meg.

A Szervita-tér tulajdonjoga. Ma sincs még eldöntve, hogy kié a Szervita-tér. A szervitarend a magáénak vindikálja, a tanács azonban hiteles levéltári adatokkal és okmányokkal azt bizonyitja, hogy a tér a fővárosé.

A Kossuth Lajos-utcza vasutja. Egy szerény memorandum aktuálissá teszi azt a kérdést, hogy a Kossuth Lajos utczában lesz-e vasut? A mérnöki hivatal a memorandum kapcsán azt jelenti a tanácsnak, hogy a vasut épitéséről csak 1900. vagy 1901-ben az utcza végleges rendezése után lehet szó. De addig is szükséges volna a Kerepesi-uti vonalnak a Kossuth Lajos-utczán át leendő meghosszabbitása végett tárgyalásokat kezdeni.

A lakhatási engedélyek reformja. A tanács III. ügyosztálya az egészségtelen épitések meggátlása végett reformálni akarta lakhatási engedélyek kiadását. Törekvése a törvényhatóság akaratán hajótörést szenvedett.

Átszálló forgalom. A két villamos vasut társaság életbe léptette a pesti vonalakra az átszálló forgalmat, a föld alatti vasuttársaság pedig szakasz jegyeket honositott meg a vonalán.

A délutáni szini előadások. A szinház igazgatók egyre másra ostromolják a főváros tanácsát, a hétköznap délutáni előadások engedélyezése végett. A tanács teljesitené is az igazgatók kérelmét, de a tüzoltó főparancsnok ellenzi az előadások szaporitását, mert kevés a tüzoltója s igy a tanács elutasitja az igazgatókat.

Villamos omnibuszok. Az omnibusz társaság sorsa rendkivül rosszra fordult. Az egész világ villamos vasuton jár, a lassu omnibuszt kerüli mindenki. Innen a határozat, hogy átalakulnak villamos automobilokre. Az év végeig nem fejezték be a tárgyalásokat.

Kőbánya uj plébánosa. A törvényhatóság nagy lelkesedéssel Hock János országgyülési képviselőt kőbányai plébánossá megválasztja. A választás országszerte nagy tetszést és óriási lelkesedést kelt, mert a választással a főváros helyre hozta az előző politikai időszak alatt elkövetett mulasztását, a mikor Hockot a várbeli plébános választásnál mellőzte.

Október.

Uj nyugdijszabályzat. Faller Ferencz főjegyző korában elkészitette a nyugdijszabályzat uj szervezetét. Ennek alapján a főszámvevő kiszámitotta, hogy az uj szervezet a községi pénztárra már az első évben majdnem 20.000 frt több kiadást ró, 15 év mulva pedig a nyugdijterhek évi többlete 80.000 frt. A számitást maga a főszámvevő sem tartja megbizhatónak, másrészt pedig attól fél, hogy a nagyobb nyugdijjárulék elviselhetlen teherrel sujtaná a tisztviselőket. Az uj szabályzatot még nem tárgyalták.

Hatósági tüzkárbiztositó intézet. A „Magyar Székesfőváros" evelet közöl egyik előfizetőjétől, a ki figyelmezteti a polgármestert, hogy a hatósági tüzkárbiztositóintézet terve hónapok óta hever elintézetlenül a kormánynál.

Uj iskolák ingyen. A közmunka programmot a főváros redukálta, mert nincs pénze. Az iskola épitésre előirányzott 1,468.620 koronából 830.000 koronát törültek. Bár elismerték, hogy az iskolákra szükség van. A főváros 24 uj iskolához juthatna, ha 64 igazgatói lakás 192 helyiségét mai rendeltetésüktől elvonná és tantermekké alakitaná át.

A lakbérleti szabályok revisiója. 1885. óta a mikor a lakbérleti szabályrendeletet életbe léptették, szakadatlanul panaszolkodik lakó és lakást adó — a szabályrendelet hiányosságai ellen. Két fiatal ügyvéd életre való, ügyes javaslatot, készitett a melyben modern alapra állitják a lakásbérlet szabályrendeletét. Sajnos sem a tanács, sem az ügyészség nem vett tudomást a hézagpótló munkáról.

A központi fertőtlenitő intézetről. Dr. Bukovszky György igazgató kiadta a központi fertőtlenitő intézet tavalyi müködéséről szóló évi jelentését. Az ujabban létesitett közhasznu intézmények között kiváló helyet foglaló intézmény haladása és fejlődése meglepő. 1898-ban 4074 lakást fertőtlenitettek. Egyéni fertőtlenités alatt volt 638 személy. A lakásokon fertőtlenitett tárgyak száma 377.312 drb. Az intézetben gőzzel fertőtlenitett tárgyak száma 134.171 drb.

Az épitő ipar ellen. A tanács minden eszközt megragad, hogy a főváros jövedelmét fokozza. Elhatározta azt is, hogy az épitési engedélyek díját, az engedély kiadása előtt — egyszerre fizetteti le. A határozatot, a mely a pangásnak indult — épitőipart még nagyobb válságba sodorta volna — a törvényhatóság nem hagyta jóvá.

Iskolaszéki tagok választása. Minden nagyobb érdeklődés nélkül meg volt az iskola tagok választása. A tiz kerületben 705 iskolaszéki tagot választottak, — nem sokkal volt több a szavazók száma

Pótdijak. Rényi főjegyző a hivatalos kiküldetések és eljárások, valamint az átköltözködések alkalmával a székesfőváros terhére fölszámitható dijakról uj szabályzatot készitett, a mely az év végeig nem került tárgyalás alá.

A vasuti konfliktusok. A főváros törvényhatósága és a kereskedelmi miniszter között a vasutak engedélyezése tárgyában felmerült összeütközések véglegesen elsimultak. A kereskedelmi miniszter engesztelékeny hangu leiratára a törvényhatóság is engedett a maga álláspontjából és egymás kölcsönös megértésével megkezdték a függő kérdések békés elintézését.

A főváros muzeuma. A tanács Dr. *Toldy* László főlevéltárost felmenti a főváros muzeumának gondozásától és Dr. *Kruzsinszky* Bálintot a nemzeti muzeum tisztjét bizza meg a főváros muzeumának rendbehozásával. Kruzsinszky nagy ambicziával lát munkájához, elkészíti a muzeum beosztásának tervezetét s rendezi az anyagot.

A közmunkatanács reviziója. A törvényhatóság 1898. deczember havában elhatározta, hogy az 1870. X. t. cz. megváltoztatására megteszi a kellő lépéseket. Utasitására a tiszti ügyészség mérnöki hivatal és számvevőség elkészitették jelentéseiket, a melyekben kifejtik a törvény megváltoztatásának szükségességét, okait s egyuttal előadják azokat a módositásokat, a melyek szerint a törvény reformálandó lenne. A szakszerü alapos jelentések az év végeig nem kerültek tárgyalás alá.

A főváros és az italmérési jövedék. Az 1899. évi VI. t. cz rendelkezése értelmében a főváros az italmérési jövedékből részesedés helyett pausal összegben kapja a kártalanitást. A főszámvevő felhivja a tanács figyelmét a pénzügyminiszternek arra a rendeletére, a melyben tudatja a fővárossal, hogy az uj törvény értelmében a pausal összegben való jutalékot 1898-tól számitják. A főváros ilyenformán több mint 700.000 forinttal károsodik. A tanács a főszámvevő előterjesztése alapján felterjesztést intézett a kormányhoz.

Állami közkórház Budapesten. A Rókus kórház lebontásától elállt a főváros, mert az uj közkórház több milliónyi költségeire nincs fedezete. Az a szándéka, hogy 500.000 frt költséggel renoválja az ódon épületet s meg hagyja mai helyén. Ezzel szemben azonban általános az az óhaj, hogy a Rókust le kell bontani, s a főváros által adandó ingyen területen az állam épithessen uj közkórházat.

November.

Költség előirányzat. Megjelent a jövő év költség előirányzata. A kiadások összege: 37.116.468 korona. a bevételek összege 36.202,915 korona a hiány 913553 korona. A defiiczitet beható tárgyalások után teljesen eltüntették s a kormányhatósági jóváhagyás alá terjesztett költségvetés már néhány száz korona többletet mutat.

Pótlékrendszer. A költségelőirányzat tárgyalása alkalmából napirendre kerültek mindazok a rendszertelenségek, a melyek a főváros vagyoni helyzetét sulyosbitják. Ezek között első a pótlékrendszer. A főváros a maga jól dotált tisztviselőinek ok és alap nélkül, mindenféle czimen szórja a pótlékokat. Tizenhárom féle pótlék van divatban s ezek közül egyik másik tisztviselő 5—6 féle pótlékot élvez. A mindenféle czimen élvezett pótlékok majdnem egy millió forinttal terhelik évenként a költségvetést.

A Dunai forgalom. A tanács nem igen törődik a dunai forgalommal. A teherhajó tulajdonosok nagy része, köztük a fővárosi legelőkelőbb biztositó társaságok panaszt emeltek a dunai kerületi kapitányságnál a rakodópartok elhanyagolt volta miatt. A kapitányság erélyes felhivására a tanács a panaszokat legalább részben orvosolta.

Az idegen forgalom előmozditása. A főváros idegen forgalmát papiroson régóta megteremtették. A valóságban idegen forgalomról alig lehet szó A polgármester országos akcióit tervez az idegen forgalom előmozditására, mert belátja, hogy a főváros a maga erejéből megfelelő idegen forgalmat — teremteni nem tud.

A vásárcsarnokokról. Változnak az élelmiszerek árai, az árhullámzás azonban folyton *hausse*-t mutat. A közönség elkeseredése nagy, a tanács azonban megszokta a szidalmakat, s miután a főváros szorult anyagi helyzetben van, nem mernek a bajok orvoslására szükséges módozatokkal őszintén előállani. S marad minden a mint volt.

Az iskolák tanszerei. Egy elemi iskolai igazgató (az iskolája a legsötétebb külvárosban van) mindössze 4000 frt ára tanszert rendel az iskolájának. A tanács megijed s kiadja az utasitást hogy a tanszerek beszerzését szabályozni kell.

Olcsó hus A főváros huspárolót akar felállitani. Megjelent az uj intézmény szabályrendeletének tervezete. A huspárolóban a nem veszedelmesen beteg állatok husát emberi használatra alkalmassá preparálják. A nép igy olcsó hushoz és kitünő husleveshez jut. Hogy mikor — az bizonytalan.

A piaristák telke. A piaristák belvárosi telkét, a mely 1847 □-szögöl terjedelmü, a fővárosnak ki kell sajátitania. Három évvel ezelőtt másfél millió volt a telkek ára, most két millió. Ha a főváros még néhány évig vár, a telek még néhány százezer forinttal lesz drágább.

Közbiztonság a templomokból. A közrendészeti bizottság konstatálja, hogy a főváros templomaiban a közbiztosság tekintetében semmiféle óvintézkedés nincs. Felhivja a tanácsot, hogy a szabályrendeletek tömkelegét egy ujabb szabályrendelettel szaporitsa — a templomokról.

Vándorol a központár. A főváros házi pénztára, a melynek állandó lakása a régi városháza volt — helyet cserélt. Az ódon épület lebontása következtében átköltözött a Károly kaszárnyába. A költözésnél 150 millió korona értéket vittek át az uj helyiségbe.

Jótékonyság és szegény ügy. Itt a tél, népkonyhák és melegedő szobák munkás kaszinók zsufolásig megtellenek éhező nyomorgó tömeggel. Mindenfelől jönnek a hitelt kérő átiratok. A kerületek tehetetlenek a szegényeikkel szemben, mert sokan

vannak és kevés jut rájuk A deczentralizált jótékonyság gyönge. Régóta szervezni kellene a száz felé forgácsolt jótékony erőket, hogy egyesülve közös akarattal gyürjék le a fővárosban lábra kapott nagy szegénységet.

A rendszer változik. A belügyminiszter a törvényhatóságnak két fontos határozatát hagyta jóvá. Az egyik a közigazgatás belső berendezésében tett változtatásokra, a másik az adóhivataloknál szervezett végleges állások rendszeresitésére vonatkozik. Az uj rend értelmében a polgármester az aprólékos teendők alul felszabadul, az adóügyosztály megszünik s helyébe lép a közlekedési ügyosztály 30 tagu bizottsággal. Az adóhivataloknál a napidijasok helyét végleges alkalmazottak foglalják el. Az uj rend 1900-ban lép életbe.

A mérnöki hivatal ellen. Vigan folyik a költségvetés tárgyalása. A pénzügyi és gazdasági bizottsági tagok azonban kimerültek azoknak az okoknak a keresésében, hogy mi idézi elő az örökös deficitet. Steiger Gyula kisütötte, hogy nem *mi*, hanem *ki* — a bajok oka. Más szóval minden bajok szülőforrássa a mérnöki hivatal. S a tárgyalás folyamán mellékes a költségvetés: elemeire bontják a tehetetlen bünbakot.

A katonai kiadások. Kullmann Lajos tanácsos érdekes javaslatot terjeszt a tanács elé. Azt inditványozza, hogy a honvédelmi minisztertől a katonai költségek megtérítését követeljék. 88000 frt az az összeg, a mit a főváros évenkint a katonai kiadásokra fordit. Ezt kéri vissza a főváros a kormánytól. Bizonyára hiába.

5500 üres lakás. Egyrészt nagy a lakás mizéria, drága a házbér, rosszak a lakások — másrészt, azt mondja a statisztikai hivatal, jön a jobb jövő, mert immár 5500 lakás áll üresen. A háziurak nem igen ijedtek meg, bár itt-ott a lakók vakmerő reményt táplálnak a kilátásba helyezett jobb jövő iránt.

Deczember.

A fővárosi törvény reviziója. Heltai Ferencz nyilvánosságra hozza a fővárosi törvény reviziója tárgyában készitett tervezetét. A munka nagy feltünést kelt.

A dunaparti viaduktos vasut. A kereskedelmi miniszter erélyes fellépése következtében befejezik a dunaparti viaduktos vasut ügyét. Megállapitják az engedélyokiratot, az épités módozatokat és a vasut költségeit.

Az iskola adó. A főváros financziái rendbehozásának egyik eszközeül életbe akarta léptetni az 5%-os iskola adót A belügyminiszter a tervet nem hagyta jóvá.

Adómentes házak. A tanács összeállitotta a főváros főbb utvonalaira biztositott 30 éves adómentesség lejáratát.

Uj személyzeti beosztás. A közigazgatás szervezetében történt változások első következménye — a személyzet uj beosztása. Ezek között a legfontosabb az, hogy a közlekedési ügyosztály vezetését Szabó Károly, a tanügyiét Faller Ferencz tanácsosok kapták meg, a közélelmezési ügyosztály élére pedig Almássy Géza h. tanácsost állitotta a polgármester.

Vizsgák a fővárosnál. Az adóhivataloknál rendszeresitett uj állásokat, csak azok foglalják el, akik az adószámviteli gyakorlati vizsgát leteszik. A vizsgák miatt rendkivüli nagy az elkeseredés az érdekelt tisztviselők körében. Mindenfelől gyanusitó hangok emelkednek — annyira, hogy a tanács a már lejárt pályázatot megsemmisiti s uj pályázatot ir ki.

A költségvetés a törvényhatóság előtt. A közgyülés tárgyalja a költségvetést. Vita nincs. En bloc elfogadnak mindent de meggyőzik önön magukat, hogy drága az adminisztrazió. Egyéb nem történt.

Munkások biztositása. Bern városában a foglalkozás nélkül levő munkások segitésére biztositó intézetet állit a hatóság. Az intézet tagjai munkahiány esetén megfelelő segedelemben részesülnek.

A Németvölgy ivóvize. Panaszos kérelemmel fordulnak a németvölgyiek a polgármesterhez. Nincs ivóvizök. A vizvezeték igazgató elzárja előlük a Farkasvölgyi vizcsapokat. Kutat kérnek a fővárostól, különben szomjan halnak.

A külföldi lakás mizériák. A „*Magyar Székesfőváros*“ érdekesen ismerteti a külföldi lakás mizériákat — összehasonlitva a budapestiekkel. Az összehasonlitás anyagát a hollandiai, a szász, a porosz a bajor viszonyok szolgáltatják.

A magyar ipar. Lelkesülten izgat mindenki a magyar ipar mellett. A székes-főváros tisztviselői pedig átkozzák a magyar ipart, a mely czeruza, toll és egyéb iróeszköz alakjában van rájuk kényszeritve. A fővárosnak a sok haszontalan anyag tömérdek pénzébe kerül, de pártolni kell a magyar ipart.

A 4. §. A törvényhatóság *Ügyrendjének* 4. §-a kimondja, hogy a melyik városatya két hónapon keresztül igazolás nélkül elmarad a közgyülésekről, elveszti mandátumát. A „*Magyar Székesfőváros*“ karácsonyi száma a közgyülési hiteles jegyzőkönyvek nyomán közli azoknak a városatyáknak nevét, a kik az ügyrend értelmében — elvesztették mandátumukat.

Városatyák karácsonya. A „*Magyar Székesfőváros*“ a törvényhatóság bizottsági tagjainak minden áron kedvében akar járni s karácsonyi ajándékképpen közölte annak a kétszáz bizottsági tagnak nevét, akiknek mandátuma a jövő évben lejár.

A Lánczhid jubileuma. A lánczhid jubilál, s ebből az alkalomból a Dunahidak igazgatósága kiadta a budapesti Dunahidak forgalmának statisztikáját.

Nemzeti kötelességek. Budapest az ország szive idegenül áll az ország többi törvényhatóságával szemben. A „*Magyar Székesfőváros*“ azt sürgeti, hogy a főváros tanácsa tegye meg a közeledő lépéseket, a melyek bensőbb összeköttetésbe hozhatnák a társhatóságokkal. Budapest, csak akkor lehet igazán az ország szive, ha szoros kapcsolatban áll az országgal s azzal az erővel, a mellyel rendelkezik, magához füzi vidéki társait s körülveszi őket azzal a szeretettel, a melylyel őt vette körül a nemzet s a melynek mai nagyságát köszönheti.

Büszke honvéd altisztek.

A honvédelmi miniszter protekciójával erősen felsült a főváros. A tanács most tartotta meg az uj egészségőrök választását s a miniszter egyenes ajánlatára az egészségőri állásokra három igazolványos altisztet is megválasztott. Érdekes azonban hogy a három közül egy sem fogadta el a megválasztását. Egyik azért nem, mert hosszas katonai szolgálatának idejét a főváros beszámitani hajlandó nem volt, a másik kettő pedig utólag nem tartotta a maga számára megfelelőnek az egészségőri állást.

Központi városháza.

A tanács határozata következtében az összes fővárosi központi hivatalok a jövő év végéig átköltöz ködnek a Károlykaszárnyába. E czélból az épületnek még át nem alakított részeit a hivatalos helyiségek számára megfelelő módon renoválni fogják.

Azok a központi hivatalok, melyek ez idő szerint vagy bérházakban, vagy az uj városházán vannak elhelyezve, valamennyien otthagyják mostani helyiségeiket. A teljesen kiüritett uj városháza épületébe egyelőre beleköltözködik a IV. kerületi előljáróság, a központi számviteli hivatal, a hadmentességi díj nyilvántartási osztálylyal együtt. Később ez utóbbiak is a Károlykaszárnyába hurczolkodnak át.

A mostani tervek szerint az uj városházán fog még maradni a főpolgármester hivatala és a közgyülési terem. Valószinü azonban, hogy később ezeknek is a kaszárnyában fognak helyiségeket berendezni, még pedig a főpolgármesternek a rostély utczai oldal még felhasználatlan részéből, a közgyülési terem számára pedig az adóárverési csarnokot bővitenék ki. Ebben az esetben a lipót-utczai uj városháza épületét a piarista atyáknak ajánlanák fel kárpótlásul a Városháztéren levő telkükért, melyet a főváros okvetlenül meg akar szerezni.

Természetesen ez a terv még csupán a jövő zenésze, mert még ma az sem bizonyos, hogy a piaristarend a cserét elfogadná-e?

A mérnöki hivatal már elkészitette a kaszárnyaépület még felhasználatlan részei átalakitására vonatkozó terveket. E szerint a rostély- és károly-utczai oldalon és a középszárny még alkalmas részét használnák fel.

Földszinten helyeznék el a székesfővárosi házi nyomdát, az első emeleten az árvaszék, a két alpolgármester, a II., III., VIII. és IX., ügyosztály, a levéltár, kapcsolatban a már átköltözködött iktató- és kiadó hivatallal és a főv. statisztikai hivatal helyezkednék el; a II. emeletre kerülne a tanács V., ügyosztálya, a tiszti főorvosi hivatal, vizmü igazgatóság, közp. adószámviteli hivatal, fővárosi könyvtár (ez már ott is van) és a mérnöki hivatal egy része, végre a III. emeleten a mérnöki hivatal többi osztályai, gazdasági hivatal és vásárigazgatóság helyiségeit rendeznék be.

Az ujabb átalakitások már nagyobb bajjal fognak járni, mint az eddigiek, mert ezek a helyiségek legénységi lakások voltak s olyan elhanyagolt állapotban vannak, hogy még a menyezeteket is ujra kell elkészittetni. Az összes átalakitások munkálata előreláthatólag 500.000 frtba fog kerülni és csak 1901. telére lesz kész. Némi vigasztalás, hogy egy csomó bérház évi bérkiadásait meg fogja azontul takaritani a főváros. A Borz-utcza 7. sz. ház már félig üres, — az árvaszék lipót-utczai épülete is felszabadul sok egyébb mással együtt.

A régi városháza szobrai.

A régi városházát legközelebb kezdik bontani. Mérő János fővárosi bizottsági tag azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a városháza épületén levő tizenegy szobrot engedje át neki, illetőleg szállittassa ki a a Svábhegyre, hol a park és erdő egyes helyei diszitésére állitanák fel. A mérnöki hivatal a tanács felhivására ma bejelentette, hogy a szobroknak semmi mübecsük sincs, az átszállitás és felállitás költségeit éppen nem érdemelnék meg. A mérnöki hivatal azt javasolja, hogy a főváros a szobrokat az épület anyagokkal együtt adja el.

Szervezkedés.

A „bizottmányok.“

A községi autonómia sarkalatos elve volt mindenhez módot találni arra, hogy az egyes polgárok minél részletesebben ellenőrizhessék a választott hatóság müködését és hogy a követendő kormányzati irányra vonatkozólag minden alkalommal utmutatást adhassanak, ha erre nézve a legkisebb kétség forogna fönn. A székesfőváros önkormányzatának kvalifikálásánál ezen elvek a legmeszszebb menő liberalitással érvényesültek a minek következménye lőn, hogy ma a legaprólékosabb kérdésekben is a polgárság kivánsága a törvény a tisztviselők számára.

Nem vonható kétségbe, hogy a valódi, ideális autonómia csak ilyen módon értelmezhető, de messze járnánk az igazságtól, ha ezt a rendszert egyszersmind praktikusnak és czélszerünek mondanók. Summum, jus, summa injuria! És mint az emberek számára alkotott minden intézmény, ugy a törvény sem alapulhat a szigoru és kérlelhetlen elveken.

Nem szabad szem elől téveszteni, mindig egyénekkel kell számolnunk, sohasem lehet valamely dolgot oly módon általánositani, hogy az minden tekintetben megfelelő legyen. Beszélhetünk az általános emberi átlag, az ideális emberek, legjobb esetben nagyon sok embernek megfelelő intézményről, de elképzelhetetlen az egész emberiségnek igényeihez más alkotást elképzelni.

Ebben a tekintetben a tökéletesség felé közeledve elérhetünk egy ponthoz, a melyen túl alkotásunk talán abszolute jobb és tökéletesebb lesz, de használatban sokkal kevésbbé czélszerübb, tehát tulajdonképp mégis kevésbbé előnyös.

Ezekben találja magyarázatát az a tény, hogy fővárosunk autonómiája daczára azon helyes elveknek, a melyek alapján formáltatott, éppen a tulságba vitt ideálisnak keresése miatt nem helyes és sem a kornak, sem a viszonyoknak, de főleg az egyéneknek nem megfelelő.

Igy történt azután, hogy a tisztviselői felelősség legfőbb itélőszékei, a bizottmányok tulajdonképpen a a közigazgatás valóságos kerékkötői lettek, a melyek bár nagy hatalmukkal sok hibát korrigálnak, de nagyon gyakran megálló erejüknél fogva nem egy üdvös és szükséges dolgot vetnek vissza.

Az ily nagy gépezetnél, a milyen fővárosunk adminisztrátiója a tulajdonképeni és elképzelhető teljes ellenőrzés csakis a személyi lehet. Nagyon természetes, hogy a fontosabb és nagyobb érdekeket ámitó dolgokban rendkivül előnyös, ha a tisztviselő egy számos tagból álló testületre, egy szakbizottmányra támaszkodhatik, mely ezáltal intézkedése is gyarapszik hatályosságban és nem érzi oly sulyosan az egyéni felelősség terhét. Áll ez főleg ahhoz, ha az a bizottmány a legnagyobb függetlenséggel határoz és tagjainak mindegyike át van hatva a szavazatával járó felelősség érzetétől. Ilyenkor ennek a testületnek támogatása a tisztviselőnek valóságos kitüntetése, a melyet állásfoglalásának kelyessége által kiérdemelt. Ilyenkor az elhangzott véleményt olyan vezérfonalnak köteles tekinteni, a melyhez működését nézni tartozik.

Ámde érvényesüljön egy ilyen bizottmány kebelében bárminő érdek egy hatalmi vágy, elvész annak tekintélye ugy kifelé, mint a tisztviselőre nézve és ha a példaadás nem lesz, és káros helyre nem hozható az a hiba, a mely az igaz ügynek legyőzetésében rejlik.

Áttérve ezekután a főváros specziális esetére és azon bizottmányokra a melyek az ő sorsát intézik, azt tapasztaljuk, hogy azok eddigi működésük alapján a legkevésbbé sem ringathatnak bennünket abban a hitben, hogy azt a magas szempontot megtaláljuk döntéseikben, a melyet jogosan kivánnunk kell. Nagyon érthető és menthető ha egy testületben egyes tagok befolyása, tagtársaik véleményének irányitása élénkebb, mint az egyenlőség megszabása, hiszen ugy az érdekek, mint az értelmek szava mindenütt sulyosan esik a mérlegbe, de talán sehol sem látjuk az egyéni tekintélynek hatalmát oly döntő módon nyilvánulni, mint a főváros bizottmányaiban. Már pedig ezáltal minden határozat elveszti igaszságos alapját, mert hiszen most a függő és felelősségre vonható tisztviselő átgondolt véleményével szemben a független és senkinek nem felelő nagyhatalmu bizottsági tag akarata megy keresztül, a mely akaratnak inditó oka ezerféle érdek, rokon egy ellenszenv lehet, és csak igen ritkán a fölfogás különbözősége és talán soha az igazság kivánatának érzése.

Még ha a bizottmányok hatalma csak negativ erő lenne és egyes határozatok visszautasitásában állana, hagyján, de nálunk az ő szava döntő, a mit ő akar, keresztül megy ha kellő befolyásos tagjai óhajtja mert hiszen a közgyülés is ennek a bizottmánynak kibővitése, olyanokkal a kik az ő tagjai után indulnak, a sok vélemények teszik magukévá.

*

Kétséget nem szenved, hogy mind ezen dolgok oly szinben tünnek föl mintha az autonómia érdekében lennének, mivel a polgárok egyéni befolyását a közigazgatás ágaiban lehetővé teszik. De mert ezen befolyás a dolog természeténél fogva nem egyedül az igazság és jog érdekében történik, már nem javára: de kárára válik az egész intézménynek.

Nehéz a mai viszonyok között, a midőn a kerületi és polgári körök meg különböző más érdekszövetkezetek nagyra növelték egynéhány polgár és azok révén egyes kotteriák hatalmát, radikális eszközt találni a mely a visszaéléseket megszüntetve, egyuttal oly térre terelje az egyéni ambiczió és tetvágytól, de főleg a hatalom felé való törekvéstől áthatott polgárokat, hogy más szerzett jogaikról lemondjanak, de semmiféle félrendszabály itt nem segithet. Redukálni kell a hatalmat minden vonalon és a mi a fő oly módon, hogy ne cselekvő, inditványozó vagy alkotó módon nyilvánuljon, hanem az legyen a minek helyesen lennie kellene, ellenőrző, gátló erő, a mely képes lehessen megakadályozni egy talán kellőképen ki nem forrott akcziót, gátat vessen az olyan nagy horderejü dolgoknak, a melyeknek ugy financziális vagy közérdek szempontjából nem jött el az ideje. Nem pedig mint ez ma történik, teljes függetlensége tudatában egy-egy bizottság olyan ügyeket vigyen dülőre, a melyeknek azután a felelőség a tisztviselői kart, bár teljesen hibáján kivül illeti.

Adjunk inkább minden munkát a bizottságok kezébe, de vonjuk meg tőlük a végrehajtó hatalmat, legyenek ők mintegy fölülvizsgálói a tisztviselők működésének, a melyet gáncsolhatnak, de azt a saját igényeik szerint szabályozni ne legyenek jogositva.

Akkor majd a bizottság nem lesz a hivatalnok fölött lebegő damoklesi penge, hanem a szigoru ellenőrizés kitünő foruma.

Szinház.

Nemzeti szinház.

A mult héten a „Secesszió“ mellett hely szüke miatt nem foglalkozhattam a „Félemberekkel,“ mert helytelen lett volna ily komoly munkával ugy mellékesen elbánni.

Azóta a „félemberek“ megszüntek actualisnak lenni, a napi sajtó letárgyalta a darabot előnyeivel és hibáival együtt, ugy, hogy e helyen egy héttel késve, a darab tartalmának elbeszélése, részleteinek fejtegetése nem igen volna a helyén. De egy komoly természetü szindarab és annak fogadtatása mindig tanulságos dolog, oly irányban is, melyre az ember első pillanatban nem is gondolna. A „Félemberek“ ily problemát vetnek fel. Láttunk egy három felvonásos szinjátékot, melyben már kezdetben komoly irodalmi terméket ismerhetünk föl; a szereplő személyek érdekeltek, mert hiszen a mi környezetünkben élnek; a bonyodalom, ha helyenként nélkülözte is a szinpadon kivánatos tömörséget és átlátszóságot, többnyire elég érdekfeszitő; a társadalmi háttér igaz és actualis; a nyelvezet kifogástalan, a szövegben pedig vannak egyes mondatok, melyek örökre bevésik magukat emlékezetünkbe; mint

Ozmándy: Csak a jóság boldogit.

Ilosvayné: Engem csak a boldogság tehet jóvá.

Ezekkel a jó tulajdonságokkal szemben a hibák nem igen nyomnak a latban. Rosszabb daraboknak is elnéztük, hogy, helyzetdarabok,és hogy cselekményeik ott fe'ejtett névjegyekre épültek; a hiányzó nagyszabásu szerepeit pótolhatott sok más, melyek között egyik sem semmitmondó, stb. És mégis, ha őszinték akarunk lenni, a darab nem hatott. Miért?

Azért mert nem elég melodramaticus?

Sőt inkább; Ibsennél az ujabb franczia és német iróknál a melodramaticus mozzanatok teljesen hiányzanak és épen azért hatnak oly elevenen, és ha a Félembereknek egyátalában van szerkezeti hibája, ugy ez az, hogy az elavuló félben lévő ifj. Dumas által teremtett szinpadi technika szerint készült. Sokáig nem tudtam önmagamnak megmagyarázni a darab hatástalanságát, és azt a bizonyos kényelmetlenség érzését, melyet a vége után mindannyiszor tapasztaltam magamon és másokon. Végre a következőkben véltem föllelni.

Malonyay darabja részben lélektani, részben társadalmi szindarab. A háttér teljesen társadalmi. Természetes, hogy a társadalmi viszonyok, melyek komoly drámában értékesithetők, nem lehetnek kedvezők.

A hol minden rendben van, ott idyll keletkezik, és nem drámai conflictus.

Természetes tehát, hogy a társadalmi háttér a Malonyay darabjában sem lehet egészen épületes. E háttér a politikai és választási corrupczió, vagy általánosságban mondom a stréberség.

Kitünő théma, melyet mint minden hasonlót, kétféleképen lehet szinpadra vinni. Vagy kigunyoljuk, és ekkor társadalmi vigjáték keletkezik; vagy pedig az erkölcstelen háttér, mint minden erkölcstelenség, conflictusokat idéz elő, amelyek drámai alakban oldhatók meg, tetszés szerint optimista vagy pessimista megoldással.

Az első esetben a jókedv, a nevetés ellensulyozza az ily háttér kinos hatását, és jó hangulatban, megelégedve távoznak a szinpadtól.

Az alábbi esetben pedig a háttér conflictussá alakult át, mint ilyen megragadott, és az érdeklődés, melyet a háttér keltett, ki lett elégítve, ugy, hogy ez esetben is, ha nem is meg, de kielégítve távozhatunk.

Mi történik azonban a „Félemberek"-ben? Látjuk a stréberség hátterét; fölismerjük a megszokott laza erkölcsi fölfogást, melyben élünk; egyes vonásokban felismerjük személyes ismerőseinket, másokban barátainkra találunk. Egy vagy más ténykedést elkövethethette rokonunk, egy negyediket talán önmagunk vittünk véghez, vagy legalább gondoltunk reá. Mindez mi oly korhüvé teszi a darabot, és dicséretére válik a szerző iró tehetségének, alkalmas érdeklődésünket fokozott mértékben megragadni. Mindenki azt kérdi magától, mi fog történni a szereplőkkel, — mi velünk, stréber félemberekkel. És ime — nem történik semmi. Azaz történik igen sok, az érdekesebbnél érdekesebb dolog, de mindez azzal a háttérrel, mely erős kézzel, de egy kicsit kellemetlenül ragadott meg az első fölvonásban, csak külső összefüggésban áll. A darab thémája egy férj, felesége, és egy másik asszony, a cselekmény, amennyiben erre vonatkozik lélektani, annyira, hogy a külső cselekmény semmi, gyönge visszatükröződése a személyek belső életének, lelki hangulatainak. Minden jó, érdekes, a legjobb értelembe véve modern.

De minek akkor az a kellemetlen háttér? Minek kellett reámutatni gyönge oldalunkra?

Ha nevethettünk volna magunkon, vagy ha egy conflictus rázta volna meg a lelkünket, mely a stréberségből ered — de minek mutatni ezt a hátteret, hogy a cselekmény egy házasság és két egész, és egy fél szerelem körül forogjon?

Mindezt érdekkel néztük volna és figyelemmel, és jobban mulattunk volna rajta, ha a szerző nem mutat nekünk oly hátteret, mely kényelmetlen, és mely akkor, mi később fejlődik, nem szükséges. Egy szóval a darab, bármennyire érdekelt is valakit, nem elégítette *ki* azokat a várakozásokat, melyeket önmaga keltett, és ezért nem voltunk annyira *meg*-elégedve, a mint azt a darab máskülömben egészben véve megérdemelte volna. Mindebből egy érdekes uj dramaaturgiai szabály keletkezik: társadalmi darabokat ugy szabad csak irni, hogy a darab maga a társadalmi mozzanatból fejlődjék — de a hatás érdekében nem kivánatos, hogy az ettől független cselekmény mellett társadalmi hátteret is mutassunk, mert ezáltal oly érdeklődéseket keltünk, melyeket nem tudunk kielégiteni, ill tve a háttérnek, ha már elkerülhetetlen, nem szabad sohasem annyira elő térbe lépni, hogy tőle várhassuk a főcselekményt.

Nehogy egészen ujságirói szempontból már is elévült, tudniillik a mult hét eseményeivel foglalkozzunk áttérek a hét egyik szinházi eseményére, az „Ármány és Szerelem" előadására, melyben a nemzeti szinház uj erői debutiroztak. Első sorban igen sajnálatos, hogy ezek az érdekes debuk épen ennek a darabnak nem igaz szerepeiben történtek, melyeknek nálunk Magyarországon még történeti becsük nincsen, ugy hogy nem lehet megitélni, mire lesznek az uj erők más, jobb és igazabb darabokban képesek. Igy csak egy dolog tüntetett föl, Hettyei kisasszony bámulatos tehetsége, apró mozzanatokkal is sokat kifejezni. Ez a tehetség pedig nem más, mint egy bizonyos uralom a közönség felett, melyet a művész kenyszeriteni tud, hogy nála apróságokat is észrevegyenek, melyek másoknál észrevétlenül maradnak. Ez egyike a legbecsesebb adományoknak, mert lehetővé teszi, hogy a művész gazdáikodjék, és mindég tartson még valamit tartalékban a fokozásra. Ha ezt a gazdálkodást megtanulja, nem kételkedünk, hogy csakugyan az a művésznő lesz Hettyei kisasszonyból, melyet tavalyi föllépte után a „Helyet a nőknek" czimü vigjátékban remélni lehetett.

Gömöry Olivér.

A belvárosi plébánia ügye.

Érdekes inditványt nyujtott be ma a tanácshoz Domaniczky István nyug. honvédezredes. Az ezredes váczi lakos, a főváros dolgai iránt azonban melegen érdeklődik s már nem az első eset, hogy nagy fontosságu dologra hivja fel a hatóság figyelmét. Ezuttal a belvárosi plébánia tervezett lebontása ellen emel szót. A főváros érdekességét, diszét a budai régiségek, aquincum, a helyreállitott Mátyás templom rendkivüli mértékben emelik. A balpartnak egyetlen középkori müemléke a belvárosi plébánia templom, ezt okvetetlenül meg kellene menteni az elpusztitástól. Jeles nemzeti irók emelték fel már érdekében szavukat, a folyamodó is kéri, hogy ne semmisitsék meg. A fővárosnak most nem igen akad három millió koronája az uj templom épitésére, a Belvárost pedig nem lehet plébánia nélkül hagyni. Domaniczky azt szeretné, hogy a főváros tegye közzé a templom szentélyének leirását, a szakkörök állapitsák meg a mütörténelmi becsét, s a főváros forduljon a törvényhozáshoz, hogy az épület stilszerü ujjáalakitásának költségeit vállalja magára. Tiz-tizenöt évi részletekben ez könnyü szerrel megtörténhetnék, s igy a pesti oldal is nyerne a Mátyástemplomhoz hasonló becsességet

Az istenhegyiek káplánja.

A krisztinavárosi plébános előterjesztést tett a tanácshoz, hogy a főváros az Istenhegyen külön önálló helyi káplánságot szervezzen. A tanács ma kimondotta, hogy a maga részéről a külön káplán kinevezését szintén szükségesnek találja s utasitotta az I. ügyosztályt, hogy az állás szervezése dolgában tegye folyamatba a szükséges tárgyalásokat, különösen pedig készitesse elő az ügyet pénzügyi szempontból s vajjon a fővárost, mint kegyurat az uj káplán kinevezésével járó költségek milyen mértékben fogják terhelni. Mielőtt a tanács ezt a határozatát meghozta volna, meghallgatta a fővárosi statisztikai hivatal jelentését is a környék népessége felől. Az 1896. november 16-iki népszámlálás adatai szerint az összes krisztinavárosi kültelkek állandó lakossága 7143 lélekre rugott. Ebből az Istenhegyre és környékére (Mártonhegy, Orbánhegy és Zugliget, — a Lipótmező kivételével) 4293 jut. Az 1891-iki népszámlálás szerint az I. kerületi kültelkek lakosságának 78·2 százalék a róm. kath. vallásu. E szerint a Krisztinaváros kültelkein 5600 kath. hivő lakik, melyből az Istenhegy közvetlen környékére 3400 esik. Az állandó lakosság számát a nyaralók többszörösen felemelik. Pontos adatokat e tekintetben nem nyujthat a statisztikai hivatal, mert az adatgyüjtések kivétel nélkül télidőben történnek. A házak és lakások száma után következtetve azonban 1881. óta legalább három szorosra emelkedett a nyaralók száma, mely átlagos számitás szerint 5 6000 főre rughat. Az 1898—99. iskolai évben az istenhegyi községi iskolában 163 róm. kath. tanuló iratkozott be, a zugligetiben 36, a labanczutiban 93 és lipótmezeiben 64 tanult. Ezek az adatok elég világosan bizonyitják, hogy az uj káplánra épenséggel szükség van

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Kitüntetés.

Stromszky Sándor mérnököt a Ferencz József földalatti vasut mozgósitási és mühelyszolgálati vezetőjét az olasz király az olasz koronarend lovagkeresztjével tüntette ki. A belügyminiszter ma küldötte meg a külföldi rendjelet a tanácsnak, hogy a mérnök részére kézbesittesse.

A kőbányai templom számadásai.

A kőbányai uj plébánia templom már teljesen elkészült s a tanács most az épités költségeinek végleges leszámolásával bajlódik. Az elszámolás alkalmával beszedték azokat az adományokat, amiket egyesek a templom javára tettek volt. Igy többek közt most vételezték be a főváros pénztárában a Dlauchy Guidó 5000 frtos adományát. Ebből a pénzből került ki a plébánia nagyharangja. Dreher Antal 10000 frtot adott a főoltár költségére, Tóth György 1500 frtot üvegfestésü oltárképre és Horváth A. János 1200 frtot diszes keresztelő kut felállitására. Ezek a kegyes adományok némileg megkönnyitették a diszes templom épitésével a fővárosra háramló terhet. A zárószámadásokkal legközelebb teljesen elkészülnek s akkor krajczár pontossággal ki fog derülni, hogy mennyibe került Kőbánya uj temploma.

A vizvezeték nagyobbodása.

A főváros vizvezetéki igazgatósága ma ülést tartott, melyen tudomásul vette, hogy a szent-endrei sziget tervezett 45 uj kutja közül 23 már teljesen elkészült. A bizottság a Grünwald testvérek és Schiffer vállalkozó czég részére 120.000 frtot kiutalványozott.

Érdekes lelet.

Az adóügyosztály költözködése alkalmával a lim-lomok között érdekes leletre bukkantak. A felső vizivárosi róm. kath. plébánia tizenhárom darab anyakönyvének másodpéldányát találták meg. Az anyakönyvek 1890—93. évekből valók s van közöttük keresztelési, házassági és halotti jegyzék is. Az anyakönyvek annak idején minden valószinüség szerint egyik elhunyt tanácsos kezén kallódtak el, ki akkoriban a felsővizivárosi plébánia templom biztosa volt. Neki kellett volna azokat az eredeti anyakönyvekkel összehasonlitani. Feller Ferencz tanácsos ma a megkerült okmányokat beterjesztette a tanácshoz, hogy összehasonlitás czéljából a jelenlegi templombiztosnak adják ki.

Gyárak a Belvárosban.

A kerületi elöljáróságoknak időszakonként jelentést kell tenniök a tanácshoz a kerületben levő gyárak állapotáról. A IV ker. elöljáróság jelentése most érkezett be, s azt a ritka értesitést tartalmazza, hogy a Belvárosban levő gyárak száma legujabban kettővel szaporodott. Egy ezüstmüves gyár költözött át a Teréz- és egy paplangyár az Erzsébetvárosból. Ritka jelenség, hogy az inkább pusztulófélben levő Belvárosban, hol olyan drága a helyiségek bére, a gyári mühelyek száma szaporodást mutat.

Elemi iskolai ünnepek jövedelmének elszámolása.

A tanács igen gyakran ad engedelmrt arra, hogy különösen a kerületi iskolaszékek a fővárosi iskolák termében jótékonyczélu ünnepélyeket és hangversenyeket tarthassanak. Az ilyen mulatságok jövedelmének elszámolását maga a tanács szokta ellenőrizni. Legutóbb egy konkrét eset alkalmával kellemetlen feltünést keltett, hogy a tanács az iskolában tartott mulatság jövedelméről krajczár pontossággal egybeállitott részletes számadást követelt. A jótékony czél érdekében munkálkodó urak mondhatni kisebb zaklatást láttak a dologban s az egyik budai iskolaszék az ügy érdekében felirt a tanácshoz, hogy változtassa meg szigoru álláspontját, mert az elkedvetlenitheti a a legjobb akaratu buzgólkodókat is és kárára lehet annak a jótékony czélnak, a melynek érdekében akar a tanács is működni. Ez előterjesztés alapján tegnap kimondotta a tanács, hogy a hasonló számadások részletes felülvizsgálatát ezentul mindig az illető iskolaszékekre fogja bizni s ő maga csupán a számadások beterjesztett eredménye alapján adja meg a felmentést. Ez a határozat azonban kizárólag csak az elemi iskolai ünnepélyekre és mulatságokra vonatkozik, — a többi iskolákra vonatkozólag a régi eljárás marad érvényben.

A földalatti villamos várócsarnokai.

A Ferencz-József földalatti villamos vasut 1896-ban olyan feltétellel kapott engedélyt a tanácstól az ártézi fürdőnél és az állatkertnél a favázas ideiglenes, váróhelyek felállitására, — ha öt éven belül, tehát 1901. október haváig helyettük diszes vasszerkezetü csarnokokat fog felépiteni. A határidő lassanként lejárófelbe jut, miért is felhivta már most a tanács a vasuttársaságot, hogy az uj csarnokok tervét terjeszsze be. Egyuttal arra is figyelmeztette a tanács a társaságot, hogy a harmadik hidat is meg kell az emlitet határidőn belül épittetnie. A hid a városligeti tó partját fogja összekötni az állatkert előtt elvonuló

kocsiuttal. — Megjegyezzük, hogy a csarnokok felállitása dolgában szükség esetén hajlandó lesz a főváros haladékot adni, mert az artézi fürdő uj épületének helyét még nem állapitották meg. Azt meg nem követelheti a tanács a vállalattól, hogy nagy költséggel felépittesse a városcsarnokokat, és az uj artézi fürdő felépitése után ujabb költségek árán helyezze azt át megint a megváltozott helyi viszonyokhoz képest máshová. — De hát akkor minek követeli a tanács a vásárcsarnokok terveit? Sötét titok.

Ki köteles a „Budapesti Közlönyt" tanulmányozni?

Ezen a fogas kérdésen már vagy egy fél év óta töri a fejét a tanács és a főváros mérnöki hivatala. A furcsa problema akkor került felszinre, mikor a tanács elrendelte, hogy a mérnöki hivatal az ingatlanok adómentességéről vezessen pontos nyilvántartást és hogy megkönnyitse a munkáját, a határozatához mellékelte a hivatalos lap egy csomó példányát. Ebben ugyanis közlik az adómentességek engedélyezését, lejáratuk pontos idejét és mindenféle körülményeit. A mérnöki hivatal tisztelettel meghajolt a tanács rendelkezése előtt és kijelentette hogy a nyilvántartást, ami szakmájába vágó, némiképen müszaki dolog, szivesen vezeti. Az ujságokat azonban visszaküldötte, mert a hivatalos lap tanulmányozása inkább jogászoknak való teendő. Bizza ezt a tanács a tiszti ügyészségre. Ollózzák ki itt a nyilvántartásra vonatkozó adatokat, s adja ki azokat a tanács a mérnöki hivatal nyilvántartása számára. A tanács az előterjesztéshez azonban nem járult hozzá, hanem ujból utasitotta a mérnököket, hogy buvárkodjanak a hivatalos lapban. Ma azután a mérnöki hivatal ujra csak előterjesztéssel fordult a tanácshoz Neki bizony nincs idejg a kiszabott munkára, hanem ha már mindenképen a nyakába akarják sózni, akkor legyen a tanács akarata szerint. Csakhogy akkor először is rendelje meg a mérnöki hivatal számára a hivatalos lapot, másodszor pedig rendeljen ki egy külön munkaerőt, aki a nagy gonddal szerkesztett ujságot végig olvassa.

Itt, ott és mindenütt.

Knuth Károly vállalkozó arról nevezetes a főváros történetében, hogy ő készitette azt a káposztásmegyeri százezer forintos vizvezetéki főnyomócsövet, a melyik rögtön felmondta a szolgálatot, mihelyt beleeresztették a vizet. A dologból akkor rengeteg per kerekedett, amely még végleges befejezést most sem nyert. A fővárosnak pedig az egész csőfektetést elölről kellett kezdeni. A tanács annyira bosszankodott a vállalkozó rossz munkáján, hogy kimondotta, hogy Knuth Károlylyal a főváros számára többé semmiféle munkát sem végeztet. Ezt a határozatot akkor a közgyülés is jóváhagyta. Azt azonban nem kell hinni, hogy a vizvezeteki berendező szereplése ezzel véget ért a városházán. Ellenkezőleg, a legtöbb szakmájába vágó dolgot ma is ő végzi a főváros számára. Legutóbb az Erzsébet szegényházban javitotta, tisztitotta és megujitotta az összes vizvezetékeket, s ezenkivül is, amerre csak hasonló munkákat végeznek, ott mindenütt a kitiltott bepe elt és kiátkozott vállalkozó szerepel. Ha pedig a mérnöki hivatal látóhatárán feltünedezik egy-egy reegkivüli módon sürgős számla . . . azt már kivülről tudják, a hátáról megismerik, — hogy a Knuth Káaolyé.

Közgazdaság.

A sütők vasárnapi munkaszünete

A vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvény végrehajtása tárgyában még Lukács Béla kereskedelmi miniszter rendeletet adott ki, melynek értelmében a sütőiparnál a kovászolás, bedagasztás és fütés a munkaszüneti napon, a segédek kellő felváltása mellett esti 10 órakor megkezdhető. A sütők iparestülete sérelmesnek, sőt a sütőipar különleges természeténél fogva kivihetetlennek találta ezt a rendeletet s Hegedüs Sándor miniszterhez memorandummal fordult a rendelet megváltztatása érdekében. A miniszter véleményadásra hivta fel ez ügyben a székesfőváros tanácsát. A tanács viszont megokult véleményes jelentés beterjesztésére utasitotta az összes kerületi előljáróságokat, melyek most dolgoznak a jelentések összeállitásán.

A munkaviszonyból eredő kártérítési kötelezettségek

Egyik budapesti czég ellen egy volt alkalmazottja panaszt tettek a VI. ker. előljáróságnál, mert a szolgálatából felmondás nélkül bocsájtották el. Az előljáróság a czégtulajdonost pénzbüntetéssel sujtotta és a panaszos kártérítési követelését is megitélte. A czég felebbezése következtében az ügy a tanács elé került, mely az itéletet egész terjedelmében felülbirálta és részben megváltoztatta. A kereskedelmi miniszter a tanács itéletének csupán a pénzbüntetésére vonatkozó részét hagyta helyben, mert a tanácsnak nem lett volna joga a kártérítési követelést felülbirálni. Az 1884 évi XVII. t.-cz. 176. §-a, (— az ipartörvény —) alapján a munkaviszony megszüntetéséből eredő kártérítési követelésekre vonatkozólag az elsőfoku iparhatóság felebbezés kizárásával határoz, az elégedetlen fél vélt jogait ezenkivül csupán a törvény rendes utján kisérelheti meg érvényesiteni. A felsőbb közigazgatási hatóságok hatáskörébe sz ilyen tárgyu biráskodás nem tartozhatik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők, tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **főjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgalok.

NEM HUL A HAJ NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpak pződás** és mindennemü **fejbőrbetegség**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR

uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

WEISZBERGER MIHÁLY

kerékpárkészitő- és **HUNGARIA** javitó-intézete

BUDAPEST, V., Izabella-utcza 61. szám (Andrássy-ut sarok.)

Elvállal mindennemü kerékpárjavitásokat, ugymint: átalakitásokat a legujabb minta szerint, ugyszintén zománczozást és nickelezést.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

III. évfolyam Budapest, 1900. jannár 22. 4. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Hol az igazság?
Az épitő ipar és a főváros.
Budapest fürdőinek fejlödése.
Az átiratási dijak.
A százmilliós kölcsön és a bankok.
Hamisitott külföldi élelmi czikkek.
A mérnökök magángyakorlata.
Állami munkaközvetitő intézet.
A jótékony egyesületek ellenörzése.
A vámvonalak kihelyezése.
Elintézetlen ügy.
Miért?
A cselédügy rendezéséhez.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Olvasóinkhoz.
Közgazdaság.
Hirdetések.

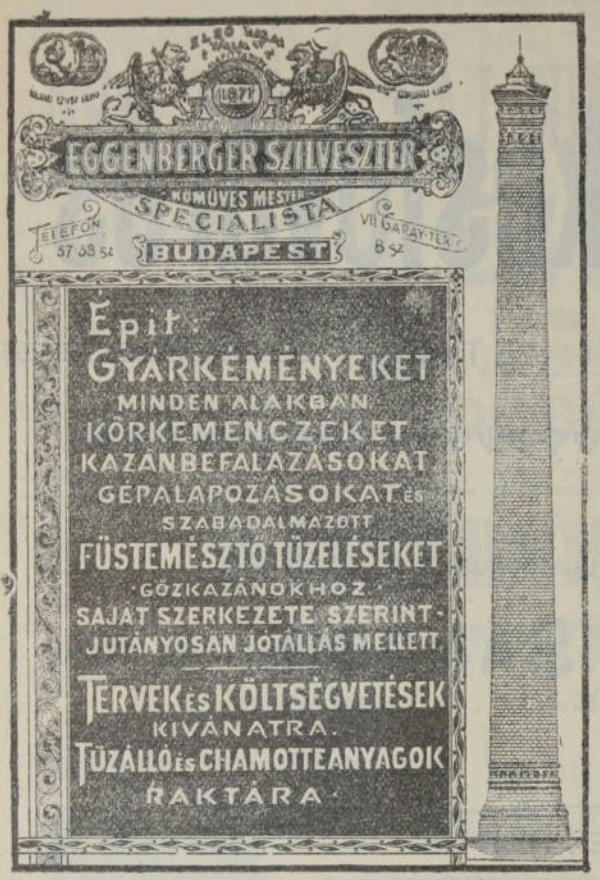
ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Kávé import.

Szállitás közvetlenül **Trieszből** elvámolva és bérmentve utánvét mellett:

4½ kgr.	finom **Cuba** nagyszemü . .	6.—	frt
4½ „	valódi „ I. rendü . . .	6.50	„
4½ „	„ **Java**	5.78	„
4½ „	**Portorico**	5.82	„
4½ „	„ legfi. I. rendü	6.46	„
4½ „	**Gyöngykáve**	6.36	„
4½ „	**Laguayra** igen finom	7.—	„
4½ „	valódi **nyugotindiai** .	7.—	„
4½ „	**Ceylon** különl. nagysz.	7.36	„

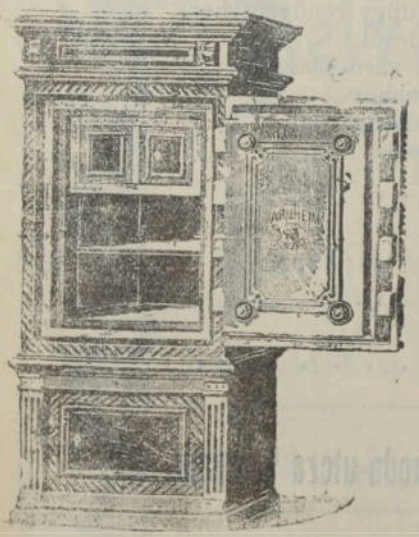
vasuton 30 kgr. vételnél 7 krral krgja olcsóbb. Kitünő minőségü valódi áruért kezeskedünk.

SOMOGYI és TÁRSA.

BUDAPEST, VII. ker., Kertész-utcza 37. szám.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern } a Ferd. császár
Dziediz } északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz }
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez }

Szállitható intézetek működnek:
Nemetpacca-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin } Galiczia
Zadworze }
Hirschberg, csoh északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 1900. január 22. 4. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Hol az igazság?

A épitö iparosok panaszszal fordultak a fővároshoz, mert a hatósággal szemben nehéz a vállalkozók helyzete. Szigoru feltételeket köt ki, olcsó árért kivánja a munkát, rövid határidöt szab még a legolcsóbb munkához is s a vállalkozásnál nincs tekintettel arra, hogy kit illet a munka, a tökepénzest-e, a ki megelégszik a minimális haszonnal, vagy az iparost, a ki megélhetése végett és mert jobb munkát ad, magasabb árat számit.

A panaszra nem sokáig maradt adós a főváros. Az a felelet, a melyet a mérnöki hivatal nevében a középitési igazgató átadott a tanácsnak, teljes pártatlansággal válaszol minden kérdésre. Sokban igazat ad az iparosoknak, de főbb pontjaiban határozottan tiltakozik az ellen az irányzat ellen, a mely, egyrészt a főváros mérnöki karának dehonesztálásával járna, másrészt kiszámithatatlan anyagi károkat okozna a fővárosnak.

A közmunkáknál a főváros, a mely közpénzzel dolgozik, csupán azt veheti tekintetbe, hogy a vállalkozó tisztességes, megbizható-e s rendelkezik-e azokkal a föltételekkel, a melyek a vállalat elvégzéséhez szükségesek. Tovább a hatóság nem mehet. A szabadversenyből nem zárhat ki senkit, mert hisz keserü tapasztalatai vannak arra, hogy a versenyen kivül végeztetett munkák 30—40 százalékkal drágábbak azoknál — a melyeket nyilvános árlejtésen adnak ki. A versenynél elért eredményekre a fővárosnak nagy sulyt kell fektetnie és nem kell félnie az olcsóságtól, mert a munka jóságáért nem csak a vállalkozó, hanem első sorban föleskiidött tisztviselője: a mérnök — felelös.

A panasznak ezt a részét tehát helyesen intézi el a mérnöki hivatal azzal, hogy a vállalkozást első sorban megfelelő ipari képesitéshez köti.

Az épitő iparosok panaszának sulya máskülönben is nem erre, hanem a számlák elintézésének megváltoztatására van fektetve. Kifogásolják, hogy befektetett tőkéjükre bizonytalan ideig kell varakozniok s ha a rendes üzleti forgalomnál megkivántató tőkénél jóval nagyobb fölöslegük nincs — akkor képtelenek a közmunkákat elvállalni — a tőke lekötöttsége miatt. Szigoru föltételekhez kivánják kötni a számlák elintézését s nem riadnak vissza attól, hogy a felmerülő késedelemert pénzbüntetéssel sujtsák a hatósági közeget.

Itt nincs igazuk — azt mondja a mérnöki hivatal. A számlasürgetés nem egyéb presszionál, a melylyel a legtöbb esetben kétes követeléseket akarnak liquidáltatni. A vállalkozók sohasem adnak olyan pontos számlát, a melyet a mérnök gondos tanulmányozás és pontos szerintezés nélkül aláirhatna. Minden számla kivétel nélkül helyesbitésre szorul, mert minden egyes iparos eltér az egységártól, mihelyest a költségvetés tételein a legcsekélyebb változást eszközölnek. A számlák pontos revideálása gyakran hetekig tartó munka, amelyet gyorsitani a főváros anyagi megkárositása nélkül — nem lehet.

Az épitő iparosoknak is tudniok kell, hogy vannak hanyag, sőt rosszhiszemü vállalkozók is. Ha ennek a csoportnak olyan eszközök állanak rendelkezésére, a melyekkel a maga érdekeit előtérbe tolhatja, akkor nemcsak él, hanem vissza is él ezekkel az eszközökkel. Szorongatja a mérnököt, sürgeti és fenyegeti, megfosztja függetlenségétől, szabad akaratától — megint csak a főváros anyagi kárára.

A főváros a maga jól felfogott érdekében nem szolgáltathatja ki magát olyan törekvéseknek, a melyekből anyagi károsodása nyilvánvaló. Mint hatóságnak kötelessége a hozzáforduló ipart — tőle telhetőleg támogatni. Kötelessége a felmerült jogos panaszokat lehető jó akarattal orvosolni. De kötelessége bizni annak a testületnek az állításában, a melynek érdeke az övével egy, a mely neki hüséget fogadott: a mérnöki hivatalában.

Az a javaslat, a melyet a mérnöki hivatal készitett, teljes alapossággal ráczáfol azokra a mende-mondákra, a melyeket a hivatalról széltében-hosszában terjesztettek. A mérnöki hivatal ezzel a javaslattal nemcsak akcióképességéről ad fényes tanuságot, hanem kézzelfoghatólag bebizonyitja azt is, hogy teljesen feladata magaslatán áll, hü sáfárja a főváros vagyonának és megbizható őre a főváros jogainak.

Nehéz a munkaadó és munkát vállaló érdekét összeegyeztetni — igy mondják az épitő iparosok — a mérnöki hivatal elismeri ennek az állitásnak az igazságát, javaslatában azonban szerencsés kézzel oldja meg a kérdést. Hisszük, hogy az összes érdekelt felek megelégedésére.

* * *

Az épitő ipar és a főváros.

— Válasz az épitő ipartestületek memorandumára. —

A budapesti épitőmesterek, kőmüves, kőfaragó és ácsmesterek ipartestülete a fővároshoz már régebben memorandumot nyujtott be s abban azt kérte, hogy a főváros középitkezésénél az árlejtési és szerződéses feltételeket az iparosok érdekében megfelelően módositsa.

Erre a memorandumra a mérnöki hivatal megbizásából *Barcza* Elek főmérnök nagyszabásu munkálatot dolgozott ki, a melyben az összes kérdésekre szakszerüen kiterjeszkedve, nagy alapossággal és tudással teszi meg a kért reformra való javaslatokat. A székesfőváros mérnöki hivatala — ugymond — szivesen nyujt segitő kezet az épitő iparnak, hogy szükkeblüséggel ne vádoltassék, de e segitésnél esküjökhöz hiven nem mellőzhetik a székesfőváros érdekeit s azokat a vállalkozók rovására nem szorithatják háttérbe. Javaslataikat e kettős érdek szemmeltartásával készitették s a következő pontokban terjesztik a tanács elé:

1. A mesterek memorandumának első pontja azt panaszolja, hogy a középitkezések legnagyobb részét tőkepénzes, semmi képesitéssel nem biró vállalkozók nyerik el. Ennek megszüntetését kérik. A mérnöki hivatal kijelenti, hogy ez a panasz nem áll egész terjedelmében, mert a képesitéshez és iparengedélyhez kötött munkákat, eddig is csak képesitett iparosnak adták ki, képesitéssel nem biró vállalkozóknak csak akkor adtak ilyen munkát, ha olyan társsal szövetkezett a kinek a képesitése meg volt. Mind a mellett a hivatal azt javasolja, hogy ezentul már az árlejtés kiirása alkalmával kössék ki az ipari képesités és jogosultság igazolását;

2. Kimondandó, hogy a főváros középitkezéseinél munkát csak magyar honosságu helybeli iparos kaphat.

3. Szigoritani kell a vállalati feltételeket. A jóhiszemü, becsületes vállalkozónak ugyanis a legszigorubb feltétel sem terhes, mig a rosszhiszemü a mai laza rendszert könnyen kijátsza és a fővárosnak kárt okoz. A hanyag és rosszhiszemü vállalkozó megbüntetése lassu és nehézkes, mert a müvezető mérnök megintése, majd az épitő bizottság által konstatált mulasztás után szabja csak ki a tanács a büntetést, amely alól a vállalkozók könnyen kieviczkélhetnek.

4. A mesterek memoranduma panaszolja, hogy a vállalkozó tőke a városnál soká le van kötve, a késedelmes utalványozás miatt. Az ipartestület azt javasolja, hogy a mérnöki hivatal a kereset kimutatást és számlákat nyolcz nap alatt intézze el s ujabb nyolcz nap alatt a tanács az utalványozott összeget fizesse ki. A késedelem után a főváros késedelmi kamatot fizessen, a melyet attól a közegétől hajtson be, a kinek mulasztása okozta a késlekedést. A mérnöki hivatal ez ellen a javaslat ellen a leghatározottabban tiltakozik, mert ennek kivitele fizikailag és erkölcsileg — lehetetlen. Ha a főváros ezt a javaslatot elfogadná, akkor maga kényszeritené a mérnökeit arra, hogy a hibás, tulzott felszámitásokkal terhelt számlákat felületes számitással, könnyelmüen revideálják. Kiszámithatatlan kárt okozna ez a javaslat a fővárosnak, különösen akkor, a midőn csoportosan érkeznek a számlák. A büntetés terhe alatt dolgozó mérnök megfosztatnék függetlenségétől, ki lenne szolgáltatva a vállalkozók prédájának, a kik tudva, hogy a számlákat büntetés terhe alatt gyorsan s igy felületesen kell elintézni, tetszés szerinti összegeket számitanának fel. A mérnöki hivatal azt javasolja, hogy a hatóság a 8—8 napos terminust csak jóváhagyott költségü rövid uti számlákra fogadja el, ennek betartására szigoruan utasitsa a mérnöki hivatalt, de a végleszámolások elintézésére — ne vállaljon határidőt.

5. Javasolja a mérnöki hivatal, hogy a jótállási határidő letelte után a főváros a vállalkozók jelentkezése és kérelme nélkül is vizsgáltassa felül a végzett munkákat s a vizsgálat eredményéhez képest 14 nap alatt fizesse vissza a vállalkozó biztositékát. A jótállási határidő pontos nyilvántartása végett a szakosztályok kezelőtisztjei ezentul olyan időmutató táblát vezessenek, a melyből a jótállási határidőt napról-napra konstatálhatják. Egyben szükséges, hogy a mérnöki hivatal részére uj, teljes rendszeres szolgálati utasitás készüljön, a mely a mérnökök jog és hatáskörét szabályozza.

6. Nem fogadja el a mérnöki hivatal a mestereknek azt a javaslatát, hogy a munkát ne naptári időre, hanem munkanapokra adják ki. Ez lehetetlen, mert igy valamely munka elintézésére végleges terminust sohasem tudnának megállapitani. A sztrájkot, elemi csapást eddig is vis majornak tekintette a hivatal.

7. Minden iparczik, mely hazai forrásból beszerezhető: hazai és egyenlő feltétel mellett, helybeli iparostól szerzendő be.

8. A munkákra beadott ajánlat felett a hatóság 14 nap alatt köteles dönteni. Kivételnek azok a mun-

kák, a melyeknél nagyobb összehasonlító számitásokat kell tenni.

9. A jótállási részlet és a szerintezési részlet ezentul is 5-5 százalék. A jótállási részletet az egyes munkáknál a következő beosztás szerint fogják visszatartani:

Három évig:

1. A kőmüves.
2. Ácsmunka
3. Asztalos és padozati munka
4. Mázoló
5. Bádogos
6. Cserép és palafedő
7. Cserép és vaskályhák
8. Vizvezeték és csatornázási munkáknál.

Két évig lesz visszatartva:

1. A kőfaragó
2. Szobafestő
3. Légszesz és villamos világitási
4. Terrazzó és czementlap burkolási
5. Lakatos munkák.

Egyéb épitési munkáknál a biztositék csak egy évig tartandó vissza.

Végül javasolja a hivatal, hogy mindezeket a a pontozatokat az ipartestületek és a főváros szakértő bizottsági tagjaiból vegyes bizottság által tárgyaltassa a tanács, hogy a mostani rendetlen állapotoknak véget vessenek.

Budapest fürdőinek fejlődése.

Ásványos, gyógyitó vizekben, forrásokban, fürdőkben Magyarország igen előkelő helyet foglal el a kontinensen. A gyógyitó hatásu fürdőkből Budapestre is szép számmal juttatott a bőkezü természet. — Van ártézi fürdőnk kettő is, egy sereg forrás, melyek közül egymaga a *Sárosfürdő* elég lenne arra, hogy fővárosunknak világhirt szerezzen s olyan zarándoklást idézzen ide elő a nagy külföldről, a milyet a leghiresebb világfürdők se látnak.

A főváros általános fejlődésére tulzás nélkül elmondhatni hogy meseszerü, mégis a budapesti fürdők hire talán ma sem nagyobb, mint a mekkorára a jó vidéki atyafiak körében emelte az ötvenes-hatvanas évek jámbor szóbeszéde. A budapesti fürdők csaknem kivétel nélkül a főváros tulajdonai. Ez a kipkedő kapkodó főváros azonban kincses bányáit nem aknázza ki. Még csak meg sem kisérti igazán hasznukat venni.

Nem tudni könnyelmüségnek nevezzük ezt a nemtörődömséget, vagy korlátoltságnak, de annyi bizonyos, hogy példátlan a maga nemében. A legujabb időben próbálgattak egyetmást a fővárosi fürdőkkel, ez azonban a semminél majdnem kevesebb. Nem egy külföldi, ki ifju fővárosunkban megfordult, nyilatkozott bámulattal vegyes borzalommal e felől a száldobágyi gazdálkodás felől.

Ott a városligeti artézi fürdő, ugyan fejlődött-e csak egy fokkal a megnyitása óta? Vesz-e róla tudomást a legközelebbi környék lakosain kivül valaki? A Rudas-fürdő a tanács dédelgetett gyermeke. Bár talán ma legnépszerübb a főváros fürdői között ugyan nem nőtte-e ki már az ifju, haladó város? Mit tesznek érte, hogy megérdemelt módon még a vidéki közönséget is idecsődítenék. Kielégiti-e kellőképpen a modern igényeket mai berendezése? Eddig legalább volt egy kicsinyke, satnya üdülő-kertje, (— abból is korcsmát csináltak —) az eskü-téri hid munkája azt is felemésztette. A környéke por és piszok; épületei vedlettek. — De hát még a legkülönb, a maga nemében páratlan Sárosfürdő! Egyszerüen felvette a néhai nevet. Azt a forrást, a minek csudahatását ma is bámulattal emlegetik apáink, a melynek annyi nyomorék, beteg ember köszönheti testi épségét, gyógyulását, ujjászületését, — egyszerüen betömték. Ugyan mi lenne ebből a forrásból, ha történetesen valami élelmes külföldi városban fakasztja létre az irgalmas teremtő? Tekintsük a külföld példáját. Számtalan német, franczia és mindenféle egyéb város a maga kisebbszerü fürdőcskéit nem országos, hanem világhirre tudja emelni. Megannyi bő jövedelmi forrást nyujt tulajdonosának s a városok háztartásában egyik fő bevételi tétel a fürdők hajtotta dús haszon. A budapesti Sárosfürdő ezidőszerint a közmunkatanács tulajdona. Beszélik, hogy valamily nagyobbszabásu terve volna vele. Egyelőre azonban csak any nyit látunk, hogy évek óta parlagon hever. A fővárosnak ezt a forrást meg kellene szereznie, még pedig azonnal; azután nyissa meg a szenvedő emberiség számára és emelje arra a szinvonalr , a mi méltán megilleti.

A budai fürdőkhöz immár, különösen ha az eskütéri hid is elkészül, — kifogástalan a közlekedés. Itt az idő, hogy évtizedek mulasztását helyrepótolják. Budapest elég nagy várossá fejlödött ahhoz, hogy a reá sulyosodó feladatot megbirja. Ki kell aknázni azt a kincset, a mit a természet bőkezüen juttatott. Szolgálatot tesz vele az emberiségnek, hasznot szerez vele magának és közönségének. Ha nem értenek hozzá, ám keressenek valami más, uj módot, de tétlenül nézni ezt a hátramaradást tovább nem lehet.

Igaz, hogy mint általán a hasonló jövedelmező-vállalatoknál, a hivatalos, házi kezelés nem szokott a czélnak megfelelni. Erre még eddig mindenütt ráfizettek. A külföldön már át is látták ezt. A hires fürdőket kibocsájtották a bürokratikus kezelés alól. A hivatalos tintaemésztő gazdálkodás Budapesten sem vált be jobban, mint egyebütt. Rosszabbul talán igen. Nos, ha nem tudnak vele semmire sem menni, tegyenek kisérletet más egyébbel. — Áldozatoktól nem szabad visszariadni, mert *ez a befektetés* biztosan meghozza a maga busás gyümölcsét. Ne az adók mesterséges felcsigázásán törjék végnélkül a fejüket, hanem éljenek avval, a mit Isten adott.

A budakeszi erdő megnyitása.

A főváros a budakeszi erdőből üdülőhelyet akar alakitani. Az erdőhöz azonban igen rossz utak vezetnek. Az első lépés tehát, hogy jó közlekedést biztositsanak a környéken. A mérnöki hivatal ma beterjesztette a tanácshoz az uj ut tervét, mely a Németvölgyből a Farkasvölgyön át a budakeszi erdőig vezetne. Az uj ut kényelmes sétaut lenne s a báró Eötvös-utig 8 öl szélesre tervezik. Bár az uj utra okvetlen szükség van, a mérnöki hivatal mindazonáltal azt javasolja, hogy a tanács csupán abban az esetben épittesse meg, ha a telektulajdonosok a szükséges területeket ingyen átengedik. Az a kivánság egyébiránt jogos is, mert az uj ut éppen a környékbeli telektulajdonosoknak lesz leginkább hasznukra.

Az átiratási dijak.

Még 1897-ben uj szabályrendeletet alkotott a főváros, a melyben az ingatlanok átiratási dijait ujra megállapitotta s az ujabb törvényeknek megfelelően módositotta.

A kormány a szabályrendeletet nem hagyta jóvá, mert az önálló városi átiratási dijat nem akarta elfogadni, hanem a közigazgatási bíróság álláspontja alapján azt kivánta, hogy a főváros az átirásoknál a kincstári illeték arányában kivetett pótlékot szedjen.

A főváros tehát az uj szabályrendeletnek nem vehette hasznát s kénytelen máig is a régi átiratási dijat szedni. E miatt sok összeütközése van a közigazgatási bírósággal, a mely az örökösödés, csere és közcélu ingatlanok átiratása ügyében a régi szabályrendelet intézkedéseit nem fogadja el.

Ilyenformán a főváros egészen más dijakat ró ki, mint a közigazgatási bíróság. A kormány már tavaly őszszel megunta a sok hercze-hurczát s az átiratási dijak ügyében értekezletet hivott össze, hogy a dolgot végleg rendezhessék.

A főváros, miután az uj szabályrendeletet nem érvényesitheti, beleegyezik abba, hogy az átiratási dijat a mai önálló jellegétől megfoszszák és megfelelőbb kulcs alapján az állami illeték után pótlékképen vessék ki.

Az uj rendszer azonban rendkivül komplikált kezeléssel járna s ennek elkerülése végett a főváros arra kérte a kormányt, hogy a főváros javára szedendő illetéket a megállapitandó kulcs szerint maga vesse ki és szedje be.

Az anketre, a mely tavaly lett volna, annak idején a főváros a maga részéről Faller Ferencz tanácsolt, Fülöp Kálmán h. főügyészt és Grimm Gábor számtanácsost küldte ki. Az értekezletből azonban semmi sem lett, mert nem tudták eldönteni azt a kérdést, hogy ki legyen az értekezlet elnöke: a belügyminiszter, vagy a pénzügyminiszter. Mind a kettő jogot formált az elnökségre: a belügyminiszter azért, mert a fővárosról van szó; a pénzügyminiszter, mert illeték megállapitásáról kell határozni. Végre is a dolog a régiben maradt. A pénzügyminiszter most végre mégis reá szánta magát, hogy az ügyet végleg rendezteti. Ezért a mult őszszel el maradt értekezletet legközelebb ujból összehivja. Most már talán remélhető, hogy a sokat vajudó kérdés végleges megoldást fog nyerni.

Tanerőket közvetitő intézet a fővárosban.

Egy okleveles tanitónő arra kér engedelmet a tanácstól, hogy a fővárosban tanerőket (— nevelőnőket és bonne-okat —) közvetitő irodát nyithasson. A szükséges kétezer korona biztositékot is felajánlotta a folyamodó, ki tervével egy régen hiányzó intézetet vél megnyitni a nagyközönség számára. A tanács azonban arra az elvi álláspontjára helyezkedve, hogy foglalkozást közvetitő üzlet nyitására a már kész szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyása előtt ujabb engedélyt nem ad, — a biztositékot nem fogadja el.

A százmilliós kölcsön és a bankok.

A főváros 1896-ban tizenkét előkelő budapesti pénzintézettel egyezséget kötött 100 millió koronás kölcsön felvételére. Az egyezség szerint a bankok 1897. január 30-án harminczmillió korona értékü kötvényt átvettek. A nagy kölcsönre vonatkozó további megállapodások értelmében a főváros hat millió korona értékü kötvényt a saját alapjainál helyezett el, a fenmaradó 64 millió koronát, pedig 16 millió koronás részletekben 1898., 1899. 1900. és 1901. években, mindenkor márczius elsején kellett volna a bankoknak átvenniök, illetőleg 48 órával a felsorolt határnapok előtt be kell jelenteniök, vajjon a megállapitott opcziót kivánják-e gyakorolni? A szövetkezett bankok tavaly a rendkivül kedvezőtlen pénzügyi viszonyok miatt a határnap letelte előtt kijelentették, hogy az esedékes kötvényeket át nem veszik. Igy a folyó évre már 32. millió korona válik esedékessé. A főváros most nyilatkozat tételére hivta fel a pénzintézeteket, vajjon hajlandók-e az idén gyakorolni az opcziót? A bankok képviseletével megbizott „Magyar általános hitelbank" az opczió ügyében a napokban értekezletre hivja össze az érdekelt pénzintézeteket. Ezen az értekezleten állapitják meg, hogy a kötvényeket átvegyék-e, s milyen árfolyamon történjék az átvétel s az esedékes 32 millió korona értékü kötvényből mennyit vegyenek át? A kiszivárgott hirek szerint a bankok fentartják tavaly tett ajánlatukat s egyelőre csak tizenhat millió korona értékü kötvény optálására hajlandók, amelyből első sorban a tavaly megszavazott tizenkét millió korona függő kölcsönből eddig felvett összeget vonnák le.

*

Ujabb értesülés szerint a főváros a hat millió forintos függő kölcsön terhére még e hónap folyamán felvesz egy millió forintot. Ez lesz a *negyedik* millió. A harmadikat deczember végén vette föl. Akkor már az a hir járta, hogy arra a millióra a tisztviselői fizetések kiegyenlitése miatt volt szükség. Most, hogy a negyedik milliót megint hónap elseje előtt veszik föl: a deczemberben kolportált bizonyos valószinüséget nyer, ami a főváros hitelére nem a legelőnyösebb.

*

A „*Fővárosi Tudósitó*" teljesen beavatott helyről a következő értesülést nyerte: Budapest székesfőváros százmillió koronás kölcsönének további kibocsájtási részleteivel alighanem az idén is kudarczot fog vallani. A főváros a papirjaiért $97^1/_2$-es árfolyamot kér, de csak 4% kamatozást kötelez. A kölcsön financzirozására szövetkezett bankok alig egy héttel ezelőtt olyan pénzügyi müveletbe mentek bele, amely teljes pénzkészletüket igénybe veszi. *Az „Angol bank" közvetlen megkeresésére majdnem összes arany-készletüket, amelyet a valuta rendezése czéljából hosszu időn át felhalmoztak: 8% os kamatozás mellett az angol kormány rendelkezésére bocsájtották.* Az aranynak az országból történt ez a nagymérvü kivonása a bankokat most legalább rövid ideig minden nagyobb pénzügyi operácziótól tartozkodásra kényszeriti.

Uj utak a fővárosban.

A mérnöki hivatal jelentése alapján tegnap tudomásul vette a tanács, hogy a Szajbely-féle telekcsoporton a' jóváhagyott kisajátitási egyezség értelmében több ut elkészült. Az uj utakat már át is adták a közforgalomnak.

Hamisitott külföldi élelmi czikkek.

Budapest el van árasztva külföldi élelmi czikkekkel, amelyeknek nagy része hamisitvány. A főváros illetékes hatóságainak minden törekvése, amelylyel a hamisitott gyártmányokat ki akarják szoritani: meghiusul, mert egyes kereskedők és ügynökök körmönfont eljárással állandóan kijátszák az ellenőrző közegeket.

Szomoru eredményt mutat az a statisztika, amelyből azt olvassuk, hogy a külföldről beszállitott drágán fizetett élelmi czikkek nagyrésze (majdnem 50%-a) közönséges hamisitvány Kommentár helyett felsoroljuk a kimutatás néhány adatát, amely a külföldi gyártmányok megbizhatóságára nem a legjobb világot veti

A *sör* sürű komlókeverék.

A *pálinka és cognac* főképpen: a *Cognac Concentre* elnevezésü a legközönségesebb mügyártmány, a melyet higitott spirituszból, sőt denaturált szeszből állitanak elő.

A *kenyér* egy része szivacsos, a melyben 44% viz van, másrésze kesernyés, tele megégett anyaggal.

A *tojásnemüekben* tojás nincs, mert a sárgás szint kátrányfestő anyaggal adják meg.

Vaj és olvasztott vaj a legkülönfélébb módon van hamisitva. Némely vajnál tulsok a viz; az olvasztott vaj ellenben savanyu és büdös, mert a kiolvasztásnál régi, avas vajat kevertek bele.

A *kakaót* kakaó héjjal és más anyaggal keverik.

A *csokoládét*, kukoricza, korpaliszt, ocker festék és kokusz zsir, vagy margarin keverékből készitik. Ez az oka, hogy ujabb időben a csokoládé ára rendkivül leszállt.

Egy zöldség konzervgyár a paradicsom konzervet vörös kátrányfestőanyaggal, a zöld babot rézgáliczczal hamisitja.

A *hentesáruk között* a gothai virsli és a thuringiai szalámi mesterségesen ártalmas anyagokkal van festve, az amerikai virsli pedig — boraxsavat tartalmaz.

A *baraczk izt* keményitő sziruppal hamisitják.

A *czukoráruk* hamisitása majdnem ellenőrizhetetlen, de kétségtelen, hogy a legtöbb czukor szinezése nemcsak köztisztasági szempontból kifogásolható, hanem az egészségre is rendkivül ártalmas, mert a szinezéshez a legkülönbözőbb fémsavakat, főképpen pedig arzén, czink és rézoldatot használják.

A *borsot* kukoricza és korpaliszttel, olajmaggal, pálmamagliszt, dióhéjjal és köleshéjjal keverik;

a *tahéjjat* ásványanyag, farost, árpaliszt és köleshéj keverékből állitják elő;

a *sáfrányt* áztatják és festik, hogy szint és sulyt kapjon;

az *ánist* agyaggal keverik, hogy sulyosabb legyen;

a *mézet* enyv hozzátételével hamisitják;

a *santos kávé* a legértéktelenebb gyártmány, a mely közzé kávé törmeléket, éretlen és fekete babot és apró fekete köveket kevernek;

a *kávé pörköldék* némelyike a hamisitott kávénak sellakkal és gyantával ad fényt.

A *tejet* lefölözés után vizzel és szódával keverik.

A *disznózsirt* egészségtelen anyagokkal, igy faggyuval hamisitják.

A *teába* apró, szinezett füanyagot, használt és ujra szárított teát kevernek.

A *lisztet* kukoriczaliszttel hamisitják, amely közzé szárított gyom, anyarozs, üszög és gombanemüek őrlött porát keverik.

Ezek azok az anyagok, amelyeket drága pénzért — mint külföldi árut — fogyaszt a főváros közönsége.

A mérnökök magángyakorlata.

— Levél a szerkesztőhöz. —

A legutóbbi fizetés-rendezés alkalmából kimondotta a közgyülés, hogy a székesfőváros alkalmazottai magángyakorlatot nem folytathatnak. Ezt a határozatot 8276/96. eln. sz. alatt polgármesteri rendelet alakjában közölték a főváros végleges alkalmazottaival.

Azóta a fogalmazói karban felmerült néhány preczedenssel kapcsolatban a tanács jóváhagyta, hogy *azok* (amennyiben magán foglalkozásuk, mint egyesületi, részvénytársasági jegyző, titkár stb., a főváros érdekeivel összefüggésbe nem jő), kivonhatók a rendelet hatása alól. De sértetlen és szigoru érvénynyel bir a rendelet ma is a mérnökökkel szemben, holott talán sehol sem indokolható kevésbbé az, mint éppen a mérnöki hivatal alkalmazottaival szemben. Mert hisz sem anyagi, még kevésbbé erkölcsi ok nem forog fenn, amely a rendelet életbe léptetését elfogadhatóvá tenné. Az erkölcsi oldalát tekintve, egy város fejlődésére, iparára, kereskedelmére, igy általános jóléte csak kedvező befolyással lehet, ha minél több müszaki ember müködik, munkálkodik benne; de másrészről meg semmiképpen sem fordulhat elő a legkisebb inkompatibilitás sem. A főváros érdekeivel egy magánépitkezés annál kevésbbé kerülhet összeütközésbe, mert hisz az épitési szabályzat értelmében minden épület ugyis épités-rendőri felügyelet alá tartozik. Összeütközésbe igy legfölebb a mérnöki hivatal IV. szakosztályának magánépitési szakosztálya jöhetne; de ott is pusztán csakis arra a kerületre, amely kerület az illető mérnök felügyelete alá tartozik s semmiképpen sem a középitési vagy a többi szakosztály, melynek ügyköre teljesen távol áll az épités-rendőri teendők elintézésétől s a hol a napidijas alkalmazottak, akik részben ugyanoly munkakört töltenek be, mint a véglegesek, hivatalos teendőik legkisebb veszélyeztetése nélkül amugy is folytatják a magángyakorlatot.

A mi már most az anyagi oldalát illeti, itt a tanács kétféle mértékkel mért egyenrangu hivatalnokaival szemben. A tiszti orvosok minimális fizetését lakással együtt szokatlan méltányossággal 3200 frtban állapitották meg, hogy a magángyakorlat nélkül is, tisztességes megélhetésükről gondoskodva legyen, mig ugyanakkor az ugyanoly kvalifikáczióval biró legkisebb fizetésü, II. o. segédmérnök 1350 frt évi fizetést kap; a magángyakorlattól ő is el van ugyan tiltva, de ezen kereseiforrás elvonásáért, semmi kárpotlásban sem részesül. Egy ily mérnök a számvevőség által, különféle czimen levont illetékek leszámitása után, azután havonként körülbelül 73—74 frt fizetést huz, egy oly szégyenteljes csekély összeget, melyért milliókat épit a fővárosnak, ugyanannyiért teszik felelőssé, de melynél az alatta müködő legutolsó kéményseprő, csatornatisztitó, kőmives vagy géplakatos is többet keres.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a mérnöki hivatal rendkivül kedvezőtlen előléptetési viszonyai mellett egy állásban 7—8 évig is vesztegelhet valaki, ugy a kimondott, leplezetlen nyomor az, amelybe ez a rendelet saját hivatalnokait — főleg, ha azok még családosak is s magánvagyonuk nincs — maga dönti.

Éppen ezért a leginkább munkaképes s legkisebb javadalmazásu fiatal erő sinli meg legjobban ezen magában is tarthatatlan és igazságtalan rendeletet.

A főváros törvényhatóságának nem lehet czélja, hogy egyik tisztviselőjénél szigorubb mértéket alkalmazzon, mint a másiknál. Ha tehát a tiszti orvosok minimális fizetésének megállapitásakor a méltányosságra helyezkedve 3200 frt évi fizetést határoztak a magángyakorlat eltiltása folytán őket ért megrövidités kárpótlásául, a fogalmazói karban előfordult 2—3 precedens jóváhagyásával pedig ezen kar mintegy diszpenzálva van a rendelet hatása alól, ugy méltányos és jogos, hogy ugyanezen elvek legyenek mérvadók a mérnöki hivatallal szemben is. Vagy legyen nagyobb itt is a minimális fizetés, ugy hogy az maga szerény, de tisztességes ekszisztenczját nyujtson, vagy szüntessék meg a magángyakorlatot eltiltó rendeletet.

Az utóbbira vonatkozólag rendszerint az a felsőbb észrevétel, hogy a hivatalos teendők elhanyagolására vezet, pedig aki a viszonyokat csak kicsinyt ismeri, tisztában van az iránt, hogy erélyes vezetés mellett, a midőn a kötelességeit elhanyagoló hivatalnok ellen a fegyelmi vizsgálat fegyvere bármikor alkalmazható ez az állitás is tarthatatlan a gyakorlatban. De itt van a műszaki napidijasok felhozott esete, akik azért minden fennakadás nélkül folytatják hivatalos munkájokat is.

Legyen tehát egyike azoknak a kérdéseknek, amelyeknek megoldása elől a hivatása magaslatán álló s tisztvi selőinek érdekeit szivén viselő középitési igazgató nem fog kiérni.

Állami munkaközvetitő intézet.

A kereskedelmi miniszter most hagyta jóvá a budapesti munkaközvetitő intézet ügyviteli szabályzatát. A szabályzat szerint az állam, a főváros és a budapesti kereskedelmi kamara, Budapest székesfőváros területén ipari és kereskedelmi munkaközvetitő intézetet tartanak fenn, melynek czélja a munkaadók és munkát keresők között a kor, nem és foglalkozási ágra való tekintet nélkül a főváros területén és a vidékre munkát közvetiti. Ezen munkaközvetités kiterjed az ipari munka minden nemére, a kereskedelemre, valamint bányászatra.

Az intézet összes költségeit a fentartó hatóságok egymás között megállapitott kulcs szerint fedezik.

Az intézet ügyeit a fentartó hatóságok képviselőiből, továbbá munkaadókból és munkásokból álló 36 tagu választmány és ennek kebeléből alakitott végrehajtó bizottság intézi, illetőleg azokra felügyel. A választmány tagjainak megbizatása négy évre terjed; az első két év után a tagok fele sorsolás utján kiválik, azután pedig kétévenkint azok válnak ki, akiknek megbizatása már négy évig tartott.

A választmány saját kebeléből elnököt választ, kinek megerősitése a kereskedelemügyi miniszternek van fentartva.

A végrehajtó-bizottság, melynek elnöke a választmány elnöke, ezen kivül kilencz választott tagból áll, kik közül három a munkaadók, három munkások és három a választmány sem nem munkaadó, sem nem munkástagjai közül választandó. A végrehajtó-bizottság tagjainak megbizatása ugyanazon időre terjed, mint a választmányi tagoké.

A munkaközvetitő intézet igénybevétele teljesen dijmentes.

Az intézet egy férfi, egy női és egy tanoncz-osztályból áll. E három osztály helyileg is egymástól lehetőleg elkülönitendő. A férfi-osztályban ezenkivül lehetőleg elkülönitendő a mesterséget tanult munkát keresők és a mesterséget nem tanult munkát keresők közvetitése.

A munkaadóknak a betöltendő helyekre vonatkozó jelentései és a munkát keresők jelentkezései élő szóval, telefonon vagy irásban történhetnek. Minthogy azonban az intézet személyzetének a munkát keresők munkakönyveibe vagy egyéb irományaiba betekintést kell nyernie, ez utóbbiaktól lehetőleg személyes jelentkezés követelendő. Az irásbeli jelentkezésre szolgáló nyomtatványok az intézet helyiségében a hivatalos órák alatt ugy a munkaadók, mint a munkát keresők részére ingyen adatnak.

A jelentkezések lehetőleg időszerinti sorrendben intéztetnek el, azok azonban, kiknek ellátásra szorult gyermekeik vannak, másokkal szemben előnyben részesülnek.

Azok számára, kiknek az intézet munkát adni nem tudott, kivánságukra erről igazolvány adatik.

Azon munkaadók, kiknek ipartelepe nem a fővárosban, vagy annak közelében van, még mielőtt hozzájuk munkások küldetnének, az illető munkások felől tájékoztatandók és ez utóbbiak csak azon esetben küldendők az illető munkaadókhoz, ha ezek a nyert tájékoztatás után ebbe beleegyeztek és az utazási költségek fedezések tekintetében megállapodások jöttek létre.

Az intézet a munkakeresetről és kinálatról hetenként lapok és falragaszok utján kimutatásokat tesz közzé és működésének eredményéről a fentartó hatóságoknak negyedévenként és évenként statisztikai kimutatások utján is beszámol.

Az intézet a földmivelésügyi m. kir. minisztérium kebelében működő gazdasági munkaközvetitő intézménynyel, ugyszintén a székesfőváros területén, valamint a vidéken levő munkaközvetitéssel foglalkozó ipartestületek, társulatok és egyesületekkel, valamint a munkanélküliség enyhitésével foglalkozó intézményekkel kapcsolatos, illetőleg összeköttetést tart fenn, mely viszony külön szabályozásnak van fentartva.

Sztrájk és munkakizárás esetén az intézet a munkaközvetitést rendesen folytatja.

A szabályzat jóváhagyásával egyidejüleg felhivást intézett a miniszter a székesfőváros közönségéhez, a budapesti kereskedelmi iparkamarához, valamint az országos iparegyesülethez, hogy kiküldötteiket a választmányba legkésőbb január 25-ig válaszszák meg, egyuttal utasitotta a székesfőváros tanácsát, mint másodfoku iparhatóságot, hogy a betegsegélyző pénztárak által legkésőbb január 28-ig ejtesse meg a munkástagok választását.

Ha a hatóságok és testületek a kitüzött határidőket betartják, akkor mi sem áll utjában annak, hogy az első hatósági munkaközvetitő intézet megkezdje működését.

A jótékony egyesületek ellenőrzése.

A mult év folyamán tömérdek panasz merült fel néhány, a jótékonyság czégére alatt müködő egyesület üzelmei miatt. A belügyminiszter és a főváros együttes erővel igyekezett a jótékonysági panamákat felderiteni, de ez a törekvés a száz számra tenyésző rendetlen és ellenőrizhetetlen egyesületek ügykezelésén hajótörést szenvedett. A kormány felhivására a főváros elhatározta, hogy az egyesületek ellenőrzésére szigoru szabályrendeletet alkot, az egyesületek keletkezését pedig a lehető legnagyobb mértékben korlátozza. Az ellenőrzésre vonatkozó szabályrendelet, amelynek tárgyalását jövő héten kezdik meg, a következő :

Szabályrendelet a székes-főváros területén müködő jótékonysági egyesületek ellenőrzése ügyében.

1. §. A jótékonysági egyesületek müködése felett való ellenőrzést az 1873. évi április hó 29-én 1394. eln. szám alatt és az 1875. évi május hó 2-án 1508. eln. szám alatt kelt belügyminiszteri rnndeletek alapján a kerületi elöljáróságok gyakorolják a részükre megállapitott szolgálati utasitás értelmében.

2. §. Tartozik minden jótékonysági egyesület a székhelyét és ügyvezető igazgatójának nevét az egyesület müködésének megkezdésétől számitott 8 nap alatt, a székhelyben vagy az ügyvezető igazgató személyében történt változást, a változás megtörténtétől számitott 8 nap alatt az illetékes kerületi elöljáróságnál bejelenteni.

Amennyiben az egyesület a székhelyét más kerületbe teszi át, a változás a régi székhelyre illetékes elöljáróságnál a fentebb megállapitott határidő alatt bejelentendő, mely az uj székhelyre illetékes kerületi elöljáróságot a változásról 8 nap alatt hivatalból értesiti.

A ma már müködő jótékonysági egyesületek tartoznak székhelyüket és az ügyvezető igazgatójuk nevét jelen szabályrendelet életbeléptétől számitott 8 nap alatt az illetékes kerületi elöljáróságnál bejelenteni.

3. §. Tartoznak a jótékonysági egyesületek a zárszámadásukat, a mérleget, továbbá amennyiben költségelőirányzatot és évi jelentést készitenek, a költségelőirányzatot és évi jelentést is, azoknak megállapitásától számitott 30 nap alatt az illetékes kerületi elöljáróságnak hiteles másolatban bemutatni.

4. §. Nyilvános, vagyis az egyesületi tagok körén kivül gyüjtések az 1897. évi 33100. számu belügyminiszteri rendelet értelmében csakis polgármesteri engedély alapján eszközölhetők.

5. §. Tartozik a kerületi elöljáróság panasz esetén az illető jótékonysági egyesületnél azonnal vizsgálatot tartani s az állam vagy az egyesületi tagok érdekében minden törvényes intézkedést felelősség terhe alatt megtenni, tartozik továbbá fontosabb esetekben a panaszokról s az azok következtében tett intézkedésekről esetről-esetre a tanácshoz jelentést, esetleg az egyesület felfüggesztése iránt előterjesztést tenni.

Szabálytalanság esetén a vizsgálat folytán felmerült költségeket a szabálytalanságot okozó egyesületi közeg, ennek vagyontalansága esetén pedig az egyesület tartozik viselni. Ezek a költségek közigazgatási végrehajtás utján hajtandók be.

6. §. Tartozik a kerületi elöljáróság saját közegei utján a kerületében müködő minden jótékonysági egyesületnél legalább egyszer vizsgálatot tartani annak megállapitása végett, hogy az illető egyesület a jóváhagyott alapszabályainak korlátain belül müködik-e ? Szabálytalanság esetén a kerületi elöljáróság az 5. §.-ban emlitett eljárást követi. Ily vizsgálatok folytán az egyesületek, vagy annak közegei ellen költségek nem számithatók fel, kivéve azt az esetet, ha tényleg szabálytalanság állapittatott meg, mely esetben a költségek az 5. §. második bekezdése értelmében viselendők.

7. §. A vizsgálatot teljesitő hatósági közeg ugy az 5. mint 6. §§.-okban emlitett esetekben a tapasztaltakról a kerület elöljáróságnak jelentést tesz, maga azonban utasitásokat az egyesület részére nem adhat.

8. §. Jelen szabályrendelet 2. és 3. §§-nak áthágása kihágást képez és a székes-fővárosi szegényalap javára forditandó 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatlanság esetén pedig 5 napig terjedhető elzárással büntetendő. A 4. §. áthágása az 1897. évi 35100. számu belügyminiszteri rendelet értelmében kihágást képez és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén pedig 10 napig terjedhető elzárással büntetendő.

9 §. Jelen szabályrendelet 2. és 3. §§.-nak áthágása folytán keletkező kihágási ügyekben I. fokban a ker. elöljáróság, II. fokban a székes-fővárosi tanács, III. fokban a m. kir. belügyminiszter itél.

10. § Jelen szabályrendelet annak kihirdetése után 1 hó mulva lép hatályba.

A vámvonalak kihelyezése.

A főváros, a csempészés megakadályozása végett, nagy területre kiterjesztette a vámhatárait s ezekre az uj vonalakra 400,000 frt költséggel uj pénzügyőri laktanyákat emelt. Az épitésnél, amelyet tavaly juliusban adtak ki, első izben alkalmazták azt az elvet, hogy a nagyvállalkozók mellett a kisiparosokat is bevonták a vállalkozásba. A megosztott munka kiadásainál a főváros átlag 20% engedményt nyert a vállalkozótól. Augusztus elején kezdték meg az épitést, amelyet az összes szakkörök megelégedésére deczember végével teljesen befejeztek. Az épitést Schwendtner József főmérnök vezette. Összesen 52 épületet emeltek, amelyeket a főváros és a pénzügyi kormány ez év január 1-én vett át a müszaki vezetőktől.

A vámvonalak kiterjesztése ezzel befejezett lett. A főváros és az állam a kiterjesztés következtében évenkint 100,000 frttal több jövedelmet huznak a fogyasztási adókból. A felépitett ingatlanok elhelyezése és a épitési költség hozzávetőleges végösszege a következő :

A két emeletes vámházak helye: Üllői-uton, Kőbányai-uton, Fehér-uton, Kerepesi-uton, Erzsébet királyné-uton, Váczi-uton, Fehérvári uton, épitési költség: 206414.76 frt.

A Vámellenőri házak helye: Üllői-uton, Kőbányai-uton, Fehér-uton, Kerepesi-uton, Erzsébet királyné-utján, Váczi-uton, Fehérvári-uton, Laszlovszky-uton, épitési összeg: 13457.41 frt.

A kirendeltségi épületek helye: Rákos-kereszturi-uton, Szent-Mihályi-uton, Átlós-uton, építési összeg: 6503·87 frt.

A három fekhelyes pénzügyőri házak helye: Remetehegyen Kis-Czeilnél, Szépvölgyi-uton, Dunai kikötő öbölnél, Balzsam-utczában, építési összeg: 4820.38 frt.

A kétfekhelyü pénzügyőri házak helye: Az összekötő híd budai fejénél, Kis svábhegyi-uton, Palotai-uton, Csömöri-ut fölötti átjárónál, Mester-utcza és Vágóhid-utcza sarkán, építési összeg: 5285.15 frt.

Az egy fekhelyes pénzügyőri házak helye: a Promontori-uton, Átlós-ut fölötti uton, a déli vasuti alagut déli oldalán Trombitás-uton, Vérhalmi dülő-uton, Lukácsfürdőnél Dunapart Vizafogó védgátnál Dunapart, Grünvald-féle szeszgyárnál Dunapart, Ujpesti hajóállomásnál Dunapart, Csömöri-uton, Kolozsvári utczában, Felső vaspálya-uton, Fertő-uton, Gyáli-uton Ferencz városi állomásköz, Szent László kórháznál, építési összeg 12767.37 frt.

Ezeken kivül a sorompók, korlátok, aklok figyelmeztető táblák, czölöpök és ör-faköpönyegek költség összege 10.000 frt. Épités alatt áll még három pénzügyőri kaszárnya, amelyek május elsejére készülnek el.

Elintézetlen ügy.

— Indisrkéciók egy kérvényből. —

X ur, kinek a VII. kerület kültelkén, gondolom, 600 négyszögöl üres telke van, már 1880. óta folyton kéri a fővárost engedné meg neki, hogy telkét két, 300 négyszögöles telekre parczellázza s ugy épitse be. Minthogy azonban ebben az épitési övezetben, gondolom, csupán 600 négyszögöl telkekre szabad épiteni, az, hogy X ur vágya teljesedésben menjen, első sorban és mindenek felett függ a VII. kerületi kültelkek épitési övezetének megváltoztatásától.

A VII. kerületi kültelkek épitési övezetének megváltoztatása pedig függ a városrendezési szabályrendelet életbeléptetésétől. A városrendezési szabályrendelet életbeléptetésére pedig a legközelebbi száz esztendő alatt egyelőre nincs kilátás, minélfogva nincs kilátás egyelőre a legközelebbi száz esztendő alatt a VII. kerületi kültelkek épitési övezetének megváltoztatására sem, valamint arra sem, hogy *X* ur az ő 600 négyszögöles telkét a legközelebbi száz esztendő alatt 300 négyszögölesre parczellázhassa.

X ur, a ki határozottan igen szellemes embernek látszik, éppen ezért a főváros tanácsához legutóbb beadott kérvényében rendkivül elmés gunynyal csipkedi a fővárost és azt a lázas buzgalmat, melyet a fővárosi hatóságok adófizető polgáraik érdekében sohasem mulasztanak el kifejteni.

— Gyorsasággal — ugymond X ur az emlitett kérvényben — nem akarom vádolni a fővárost, mert mindig előttem lebeg annak a jó barátomnak esete, a ki 1876-ban tiszti biztositékának visszaadását kérte a fővárostól. De, bármily türelmesen várt is a tiszti biztositék visszaadására, kérvényét évek hosszu során keresztül nem intézték el, ugy, hogy 1884-ben elhalálozván, a biztositékra való igényt fiára ruházta, a ki viszont a mult esztendőben, 1899-ben, (tehát 23 évvel az első kérvény benyujtása után) unokáira ruházta az igényt, mert neki — azt hiszi — már nincs reménysége, hogy a biztositék visszafizetését megérje. Én is — teszi hozzá X ur — tapasztalván a kérvényeim elintézése körül nyilvánuló lázas gyorsaságot, egyenest azért nősültem meg, hogy a telkem parczellázására egykor adandó engedélynek legalább gyermekeim vehessék majd hasznát; de, fájdalom, házasságom magtalan s igy magamban kell várnom a jövő fejleményeit. Mivel pedig nekem nincs kilátásom arra, hogy Mathusálemi kort érjek el, tisztelettel kérem a tanácsot, hogy kérvényemet elintézés végett terjeszsze fel a belügyminiszterhez. Tudom ugyan, hogy tulajdonképp a közmunkatanácshoz kellene áttenni a kérvényt, de kérem a fővárosi tanácsot, kiméljen meg ettől engem. Mert a közmunkatanács, igaz hamar elintézi a hozzá érkezett darabokat. Tapasztalásból tudom, hogy 24 óra alatt elintézi. Sajnos azonban, ez az elintézés csupán ennyiből áll;

„— A kérvény véleményadás végett kiadatik a székesfőváros tanácsának.“

És ezzel ismét belejutunk a régi kerékvágásba, amelyből pedig már csak azért is szeretnék kikerülni, mert az alatt a 10 év alatt, mely idő alatt telkem parczellázásának ügye függőben van, nem kevesebb, mint 28 kérvényt adtam be, a melyek mindegyikéhez természetesen egész csomó akta csatoltatván, külön nyilvántartást kell vezetnem róluk s ez évenkint körülbelül 120 frtomba kerül. Ezenkivül, ha uj kérvényt akarok beadni, az összes előző ügyiratokat és aktacsomókat ismételten át kell tanulmányoznom, a mi szintén tetemes időveszteségembe kerül. . . .

És igy tovább. Hely szüke miatt azonban, fájdalom, nem folytathatjuk az emlékezetből való idézeteket, a melyek pedig csakugyan pompás charakteristiconját adják azoknak a példás állapotoknak, melyeknek szeretett fővárosunk hivatali ügykezelésében örvendhetünk. És a mi a dologban a legjobb, X urat, eme szép kérvényével megint elutasitotta a tanács, mert miként föntebb jeleztük:

X ur telkének parczellázása első sorban és mindenek felett függ a VII. kerületi kültelkek épitési övezetének megváltoztatásától; a VII. kerületi kültelkek épitési övezetének megváltoztatása függ a városrendezési szabályrendelet életbeléptetésétől, a városrendezési szabályrendelet életbeléptetésére pedig a legközelebbi száz év alatt egyelőre nincs kilátás.

Indiscrét.

A budai telekkönyvi betétek másolata.

A tanács elhatározta, hogy az I.—III. ker. kir. járásbiróság birtokában levő budai telekkönyvi betétekről másolatot szerez be s azt a mérnöki hivatalnál helyezi el. A másolatok el is készültek, azonban a mérnöki hivatal most azt javasolja, hogy tagadja meg a tanács átvételüket, mert nincsenek egy napra vonatkoztatva és nincsenek hitelesitve. A tanács nagy meglepetéssel fogadta a jelentést, mert a másolatok megrendelésekor éppen a mérnöki hivatal indltványozta, hogy ne kivánjanak hitelesitett másolatokat, mert ezek igen sokba kerülnének. Felhivta tehát a tanács ujból a mérnöki hivatalt, hogy a dologban tizenöt nap alatt tegyen ujabb jelentést, vajjon az emlitett hiányosságok pótlása okvetlenül szükséges-e? A mérnöki hivatal ma halasztást kért január végéig. Érdemleges előterjesztést csak akkor fog tenni. Addig személyes tárgyalások utján tisztázza a kérdést a járásbirósággal és a fővárosi tiszti ügyészséggel.

Miért?

Mikor Halmos János polgármester 3 év előtt trónra lépett, miért vette meg a Károlykaszárnya épületét 6 és fél millió frtért?

Mikor meg volt a kaszárnya, miért hirdettek sürgősen pályázatot egy, az épület telkén emelendő uj városháza tervére?

Mikor a beérkezett pályamüvek közt jó egy se, csak csupán rossz és meg nem felelő terv volt, miért adták ki mégis a pályadijakat olyképpen, hogy a legroszabb tervnek itélték oda a legkisebb dijat, s a legkevésbé rosznak — nem a legjobbnak — az elsőt?

Mikor ez meg volt, miért utasitották a mérnöki hivatalt, hogy sürgősen készitse el az uj városháza költségvetését?

Mikor a költségvetés elkészült, de a budapesti bankok tavaly februárban a nagy pénz szüke miatt nem fogadhatták e a fővárostól az 50 millió frtos kölcsönnek mult évre esedékes 8 millió frt ára kötvényeit: miért határozta el a polgármester hogy ha uj városháza nincs, legalább az ócska kaszárnya épület egyes részeit javitsák ki és abba költözzék egy-két városi hivatal? Miért?

S most, hogy az idén a budapesti bankok az elmaradt kötvényeket is, meg az ideieket is hajlandók elfogadni (összesen 32 millió korona értékben) tehát a mikor már meg lesz a szükséges pénz, miért nem épitik fel az uj városházát s miért költöztetik be a régi kaszárnyába a fővárosi hivatalokat? Miért? Miért?

S miért történik ez a költöztetés olyan sürgősen, hogy 1900 végéig már az összes fővárosi hivatalok bent lesznek az átalakitott Károlykaszárnyában? De miért, óh, ki tudja megmondani, hogy miért? . . .

*

. . . Nagyon egyszerü. En megmondom, hogy miért? Az egész igen ártatlan, sőt némileg tiszteletre méltó hiuság kérdése. Ha tudniillik valamely uj középület elkészül, az épület falába szép, fekete, vagy szürke márvány táblát szoktak elhelyezni, a melyre aranyos betükkel vésik rá, hogy mikor, mily körülmények közt és (ez a fő) kiknek a regime-je alatt avatták fel az illető középületet. Már most ha a Károlykaszárnyát lebontják és helyére uj városházát épitenek, ennek a falában is el kell helyezni ilyen aranybetüs márványtáblát. De az épitkezés a bankok tavalyi fizetésképtelensége miatt elodázódott s Halmos János polgármester belátta, hogy ha csak 1900-ban kezdik lebontani a régi kaszárnyát s ugy épitenek uj városhányát a helyébe, ez sokkal később fog elkészülni, mintha egyáltalában nem emelnek uj városházát, hanem inkább a régi kaszárnyát — némi átalakitásokkal — egyszerüen fölavatják uj városházává. Ez még 1900-ban mind megtörténhetik és bizonyos, hogy a márványtábla elhelyezése igy hamarosabb ténynyé válik, mint egy esetleges uj épitkezésnél. Mivel pedig mindnyájan Isten markában vagyunk, jobb ma egy renovált veréb, mint holnap egy ujonan épitett tuzok, annál is inkább, mert a verébre épp ugy el lehet helyezni a márványtáblát ma, mint a tuzokra, bizonytalan idő mulva és ki tudja, talán kinek az oraegise alatt.

Éljen tehát a renovált veréb és álljon ezen — de minél hamarabb — a diszes, aranybetüs márványtábla, hirdetvén derék polgármesterünk örök dicsőségét ekképpen:

EZEN
UJ VÁROSHÁZA MEGVÉTETETT A KATONAI KINCSTÁRTÓL HAT ÉS FÉL MILLIÓ FORINTON, ÁTALAKITTATOTT, MEGHALA ÉS ELTEMETTETÉK, HALOTTAIBÓL FELTÁMADT, ILLETVE RENOVÁLTATOTT, A HIVATALOS HASZNÁLATNAK VÉGLEGESEN ÁTADATOTT 1900 ÉV DECEMBER 31-IKÉN,
I. F. J. DICSŐSÉGES URALKODÁSA
SZÉLL KÁLMÁN BELÜGYMINISZTERSÉGE
MÁRKUS JÓZSEF FŐPOLGÁRMESTERSÉGE
ÉS
HALMOS JÁNOS POLGÁRMESTERSÉGE ALATT
AZ ÉPÜLET UDVARÁBAN TELEPITETT HENTES ÉS MÉSZÁROS ÜZLETEKKEL, PÁLINKÁS BUTIKOKKAL, RÖFÖSKERESKEDÉSEKKEL, CSIRKEPIACZCZAL ÉS CSIRKEFOGÓKKAL EGYETEMBEN.
AZ ÖRÖK VILÁGOSSÁG FÉNYESKEDJÉK NEKI.

*

. . Hát nyájas olvasó, *ezért* kell mindennek igy történnie.

S Károlyka.

A cselédügy rendezéséhez.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Az egyetlen napirenden levő örök kérdés: A cselédügy rendezése. A fővárosnak alig van valamire való hatósága, a melynek e — kérdés miatt — ne főtt volna a feje. Helyes megoldást sem a városi tanács — sem az ere hivatottabb rendőrség nem csinált. Társadalmi életünkben a cselédkérdés az örök téma s boldogok azok a ritka kivételek, a melyekben ez az ügy lekerül a napirendről.

A helyszerzők és kifutók megrendszabályozásával vélték kezdetben a cselédmizériákat megszüntethetni. A helyszerzők nem sokat törődnek a kezükben levő cselédanyaggal. Ők helyre állitanak mindenkit, a kinek helye akad, a kifutó gondja pedig az, hogy kimozditsa a helyére állott cselédet, mert uj hely — uj cseléd fokozza a jövedelmet, ha csöndes a forgalom.

Majd a cselédanyag nevelése, az erkölcsi elzülléstől való megóvása volt a hatóságok gondoskodásának tárgya. Számitottak e téren a társadalom támogatására is, a mi részben bevált, a mennyiben egyes buzgólkodók kezdeményezésére megalakult a cselédeket elhelyező „Márta egyesület.“

Szó volt arról is, hogy rendezik a cselédbiráskodást, a gazda és a cseléd között levő viszonyt, s lehetőleg az egész cselédkérdést a rendőrség hatásköre alá helyezik. Szó sincs róla, tervekben és eszmékben gazdag ez a kérdés, de a kivitel tulságosan silány. A cselédkérdés ma ugyanott van, sőt valamivel hátrább, mint volt néhány évvel ezelőtt.

A cselédanyag teljesen elzüllött. A főváros alsóbb néprétegében pusztitó erkölcsi bünök áldozata lett nagy részben az az óriás anyag, a mely Budapesten szolgálatot vállal. A helyszerző irodák tömve vannak kétes existenciákkal, börtönből sőt fegyházakból kikerült alakokkal. A cselédkönyv ma már illuzórius valami, a melyet a cseléd minden aggódás nélkül elhagy, mert könnyen kap ujat, vagy lop régit. A gazdáknak csak elenyésző csekély része fordul panaszszal a rendőrséghez, mert az idejök drága s

nincs kedvük a rendőrkapitányságok előszobáiban szedett-vedett nép között órákhosszat ácsorogni.

A cselédbejelentő kötelezettsége ma már semmi, mert a cselédkönyv adatait a gazda nem ellenőrizheti, azt pedig sem a helyszerzők, sem a rendőrség nem tudatja vele, hogy a könyv tulajdonosa és szolgálatba álló egyén azonos-e s nem valami erkölcsileg teljesen elbukott egyént fogadott-e házához.

Ezuttal nincs szándékomban a cselédmizériákat végig felsorolni, csak konstatálni kivánom azt a tényt, hogy a hütelen, megbizhatatlan, rosz erkölcsü cselédnép könnyelmü elhelyezése a cselédmizériák egyik oka. Az ilyen személyek ellenőrizésére a hatóságnak nagyobb gondot kellene forditania, mert tagadhatatlan hogy a gyakori változásokat a szolgálatot vállalók roszasága idézi elő.

Anélkül, hogy a szolgálat vállalást egyesekre lehetetlenné tegyék: a hatóság megváltoztathatja a czelédigazolványok kiállitását, mert sokan és nem ok nélkül — a mostani cselédigazolványok, vagyis a cselédkönyvek tökéletlen rendszerében keresik a bajok egyik forrását. A cselédkönyvek igen felületes adatokat tartalmaznak a cselédek személyi viszonyaira vonatkozólag, ugy, hogy a gazda a cselédkönyv nyomán semmi alapos értesülést nem szerezhet a cseléd multjára, kilétére vonatkozólag és legkevésbé sem ellenőrizheti, vajjon az ajánlkozó cseléd jogos tulajdonosa-e a felmutott könyvnek. Gyakran megesik, hogy rovott multu, ösmeretes tolvajok, szédelgők, megszökött fegyenczek jutnak cselédkönyv birtokába. Ha másképp nem, hát lopják valahol a könyvet. A felületes és egyébként sem komoly személyleirás semmi bizonyitékul sem szolgál. A gazda gyanutlanul felfogadja és csak akkor ébred a valóra, mikor már kárt szenvedett.

A rendőrségnek mielőbb reformálni kellene a cselédkönyveket. Be kellene hozni az arczképes cselédigazolványokat. A cselédkönyvért jelentkezőknek a könyv kiállitása alkalmával hü fényképet kellessen a hatóság előtt bemutatniok, hogy a képet hivatalos uton a könyvbe illeszszék s belepecsételjék.

Ezzel az ujitással legalább — egyelőre — a könyvlopásokat lehetne meggátolni.

A régi városháza szobrai.

A régi városház homlokzatát tizenegy köszobor disziti. Az épület lebontása alkalmával a szobrok eddigi rendeltetése megszünik. Mérő János fővárosi bizottsági tag arra kérte a tanácsot, hogy a szobrokat a Svábhegyre szállittassa s ott az erdő tisztásain állitsák fel. A mérnöki hivatal a kérelem teljesitése ellen nyilatkozott, mert a szobroknak különösebb műbecsük nincsen s a helyre szállitás és felállitás kürülbelül 7000 frtnyi költségét nem érdemelnék meg. — Ugyancsak a mérnöki hivatal ma ebben az ügyben ujabb előterjesztést tett a tanácsnak. Ezuttal azt inditványozza, hogy a tizenegy szobrot szállittassa ki a tanács a városligetbe s a tó partja körül helyeztesse el. A szobrok szilárd kőanyagból készültek s kár lenne őket egészen elpusztulni engedni. A városligeti tópartját csinos parkocskákkal környezve igen élénken diszitenék s a szemnek kellemes hatást csak növelné az a körülmény, hogy a kőszobrok a régi Pest egyik legnevezetesebb épületének emlékét hirdetnék a késő utódok előtt. A városháza szobrait csinos talapzatokra állitanák és egy-egy kis parkocska közepébe helyeznék. A terv annál életrevalóbb, mert kivitele a szállitással, elhelyezéssel és parkozó munkálatokkal együtt sem kerülne 1500—2000 frtnál nagyobb költségbe.

A bünügyi statisztika reformja.

A belügyminiszter körrendeletben utasitotta az összes hatóságokat, hogy a bünügyi statisztikai adatszolgáltatásnak a kihágásokra vonatkozó részében az eddigitől egészen elütő, uj eljárást kell követniök. A kihágások statisztikájára a miniszter kiváló sulyt helyez, s azért e téren gyökeres reformokat léptet életbe. A hatóságoknak az egyes ügyekről ujonnan összeállitott ügylapokat kell kitölteniök. Az ügylapokat az országos központi statisztikai hivatal szerkesztette, s annak lehet azokat beszerezni. A belügyminiszter rendelkezése következtében ma a kereskedelmi miniszter is körrendeletet bocsájtott ki, melyben bünügyi statisztika teljessége érdekében utasitja az összes alsófoku iparhatóságokat, hogy az ügykörükben előforduló mindenféle kisebb kihágási ügyekről is állitsanak össze pontos nyilvántartási adatokat. Az elöljáróságok kötelesek ezentul a legcsekélyebb kihágási ügyekről is ügylapokat nyujtani be az orsz. statisztikai hivatalhoz. Az uj rend 1900. január 1-évl lép életbe, miért is a miniszter elrendelte, hogy az ujév óta eddig letelt időről most egyszerre állitsák össze a kimutatásokat, ezentul pedig a megszabott kisebb időközöket pontosan tartsák be.

Utólagos költség a kőbányai plébánia épitkezésénél.

A *Lingel Károly*-féle első magyar faáru és butorgyár a kőbányai templom berendezéséhez a főváros megbizásából két polgármesteri stallumot és két gyóntató széket készitett. A tanács át is vette a megelégedésre szállitott tárgyakat s kiutalványozta a szerződésben kikötött összeget. — A butorgyáros ma kérvényt adott be a tanácshoz, melyben, még 3000 frtot kér pótlólag kiutalványozni, mert különben a szállitott munkáknál igen érzékeny veszteséget szenved. A müvezető kivánságára ugyanis a czég tölgyfa helyett a sokkal drágább diófa anyagból készitette el a templomi butorokat s a stilszerü berendezéshez méltóan több müvészi kivitelü diszitéssel látta el, mint amennyit a megrendelés alkalmával kikötöttek. A czégnek egyik reménysége az volt, hogy a tárgyakat a párisi kiállitáson is be fogják mutatni, azonban ebből sem lesz semmi. Kénytelen tehát a tanács méltányosságához folyamodni.

A főváros és a pénzügyi kormány.

A főváros törvényhatósági bizottsága 1894-ben a kaszárnyák megváltása alkalmával olyan egyezséget kötött a pénzügyminiszterrel, hogy a főváros az uj épület helyén keletkező házcsoportok között megnyiló terek és közutak gondozását csak azzal a feltétellel vállalja magára, ha a pénzügyi kormány az utak teljes berendezéséről már előzőleg gondoskodik. Igy a kincstárnak kell az utak összes földmunkáit is kiépittetni. Erről az egyezségről azonban a kormány, sőt maga a főváros is megfeledkezett. Ma a mérnöki hivatal tett előterjesztést a tanácsnak, hogy a pénzügyi kormánynál a késedelmes munkák elintézését sürgesse meg. Legfőbb pedig, hogy az ujépület helyén létesült legszükségesebb fő utvonalakat a tavasszal már kiépitsék és teljesen berendezzék. A mérnöki hivatal e részben azt javasolja, hogy a főváros a minisztertől abban az esetben, ha az utak berendezését sürgősen végrehajtatni hajlandó nem lenne, — 234000 korona kiulalványozását kérje. Ebből az összegből maga a főváros elkészittethetné azokat a sürgős munkálatokat, amiket a kormány végrehajtatni eddig elmulasztott.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre jutatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a főváros közigazgatási körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását egy jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre jutassuk, csakugy érhetjük el, ha a közönség figyelmével megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

A budai vigadó felavatása.

A budai vigadót e hó 23-án nagy ünnepséggel fogják felavatni. Az ünnepély előkészitésén budai hölgybizottság fáradozik. A pénzügyminiszter a hölgyek kérelmére megengedte, hogy a megnyitás napján nyilvános tombolát rendezhessenek, melyen különféle mütárgyakat sorsolnak ki. A tombolára 5000 darab egy koronás sorsjegyet bocsájtanak ki s a tiszta jövedelem a budai szegényeké lesz. A jótékony czélra való tekintettel a miniszter a lottó-dijat és nyeremény adót kivételesen elengedte, csupán azt kötötte ki, hogy a nyeremény tárgyak jegyzékét neki bemutassák és a sorsolást politikai biztos jelenlétében tartsák meg. A tanács a sorsolásra dr Szalay Sándor II. ker. helyettes előljárót küldte ki biztosnak.

A katonai kaszinó kéményei.

A belvárosi katonai törzsépület tiszti kaszinó részének helyiségeire tegnap adta meg IV. kerületi előljáróság a használati engedélyt. Kikötötte azonban, hogy a szárnyépület csak ugy használható, ha a kéményeket kéthetenként tisztittatják. A cs. és kir. katonai épitő osztály a határozat ellen ma felszólamlást adott be a tanácshoz, melyben a feltétel törlését kéri. A kéményseprésre vonatkozó szabályrendelet ugyanis pontosan meghatározza a tisztogatás időpontját és körülményeit. Ezzel ellenkező kikötéseket a közigazgatási hatóság nem tehet s az ilyen kikötések érvényeseknek nem tekinthetők.

Abelesz-gyár — Ó-Buda.

Ezt a czimet a néhai-Kisfaludy Színház legutóbbi tengődése tette ismertté. A Kisfaludy Színház szép csendesen elhalálozott, a gyár azonban beszéltet magáról. Ezuttal a tanácsnak akadt vele ügyes-bajos dolga. Az óbudai elöljáróság ugyanis elrendelte, hogy köztekintetekből a gyár egyik csatornáját megszüntessék. A gyárat ez a rendelkezés igen komolyan érintette, mert nem csak nagy költséggel járó átalakitásokat tesz szükségessé, hanem a csatorna eltávolitása technikai akadályokba is ütközik. Megfelebbezték tehát az első foku iparhatóság rendelkezését a tanácshoz. A tanács ezuttal előzékeny volt és utasította az alsóbb hatóságokat, hogy a gyárral kezdjen el tárgyalásokat, vajjon nem lehetne-e megoldani a csatornakérdését mindkét fél megelégedésére?

Uj tér Budán.

A budai Szent János-teret a tavaszszal parkozni fogják. A főváros már régebben elhatározta, hogy a teret közkertté alakittatja, a kivitelre azonban csak most kerül a sor. — A parkozás munkálatai következtében a tér közepén levő Nepomuki Szent János szobrot mostani helyéről eltávolitják és az uj parknak a budai tornacsarnok felé eső sarkában fogják ujra felállitani. Ez alkalommal a szobrot uj, diszesebb talapzatra helyezik, hogy a szépen berendezett közteret méltóképpen ékesithesse.

A gyárvizsgáló bizottság feljelentése nem bizonyiték.

A tanács az V. ker. elöljáróságnál egyetértőleg pénzbüntetéssel sujtott egy budapesti gyárost, mert telepény 10 éven aluli gyermekeket alkalmazott gyári munkára. A kereskedelmi miniszter ma megváltoztatta az alsófoku hatóságok itéletét és a gyárost felmentette, mert a megtartott tárgyaláson tagadásával semmi pozitiv bizonyiték sem merült fel. A czéget a gyárvizsgáló bizottság jelentette fel, az állapitotta meg a kihágás tényét, ez azonban a miniszter szerint csupán egyoldalu információ és bizonyitéknak nem tekinthető.

A vizafogói védgát rendezése.

Ösmeretes dolog, hogy a Váczi-ut kiépitése következtében az utczai forgalom nagyrésze az V. kerületi Vizafogó védgátra fog átterelődni. A tanács ennélfogva elhatározta, hogy a gátat makadámszerüleg rendezi. Az utrendezés költségére 92000 koronát szavaztak meg. A munka biztositására a tanács III. — középitési ügyosztálya a kövezési- és csatornázási albizottság közbenjöttével legközelebb árlejtést fog tartani. A tanács egyidejüleg elrendelte, hogy a Vizafogó védgátat ezentul 53 ujabb gázlámpával világitsák. A világitáshoz szükséges csőfektetés nem fog számbavehető ujabb kiadásokat okozni.

Az ipartanács uj tagjai.

A budapesti kereskedelmi- és iparkamara ma értesitette a fővárosi tanácsot, hogy az ipartanácsba az 1900. évre rendes tagokul Ullmann Emil kereskedőt és Madary Gábor asztalosmestert, póttagokul pedig Goldberger Berthold nagykereskedőt és Rausch Ferencz gépgyárost választották meg.

Közgazdaság.

Az uj italmérési törvény.

Az állami italmérési jövedékről szóló 1888. évi XXXV t.-czikk a folyó évvel hatályait vesztette, s ujévtől kezdve az 1899. évi XXV. t.-czikk s annak végrehajtása tárgyában 64758/899. szám alatt kiadott pénzügyminiszteri utasitás lépett életbe.

A kötetet kitevő ujabb rendelkezéseknek a székesfőváros területén leendő egységes végrehajtása tárgyában a főkapitány, a napokban a ker. kapitányságok részére utasitást adott ki, melynek a nagy közönséget is érdeklő főbb részleteit a következőkben adjuk:

Az uj törvény főelve, bár a székes-fővárossal erre nézve mégis bizonyos kivételeket állapit meg, hogy a kimérési engedély rendszerint csak meghatározott helyiségre vagy alkalomra adható. S fenmarad azon eddigi gyakorlat is, hogy az engedély megadása előtt az illetékes kerületi kapitányság véleményt ád.

Érdekes a törvény 4. §. 3. pontja, mely szerint Budapest székes-főváros adóvonallal körülzárt területén szeszesitalok korlátlan, vagy korlátolt kimérésére, meghatározott üzlethelyiség megjelölése *nélkül* is adható engedély oly egyéneknek, kik a a törvény 3. §.-a értelmében különben engedélyben részeltethetők. Az ilyen helyiség megjelölése nélkül adott engedélyek tulajdonosai azonban kötelesek *a kimérés megkezdése előtt* a kimérésre szolgáló helyiséget az engedélybe való bevezetés végett a pénzügyigazgatóságnál, a helyiség jóváhagyása végett pedig a budapesti államrendőrségnél bejelenteni, mely bejelentéseket szintén a ker. kapitányságoknál kell megtenni. Az illetékes ker. kapitány a helyiséget megvizsgáltatja és indokolt véleményes jelentést terjeszt be a főkapitánysághoz. Ha a helyiség rendben van, erről a főkapitányság határozatot hoz. Ugyancsak e hatóság hozza meg az esetleges elutasitó határozatot, s felhivja a tulajdonost, hogy üzletét a körülményeknek megfelelő záros határidő alatt más alkalmas helyiségbe tegye át. E határozat ellen fél birtokon belül felebbezéssel élhet, vagyis a határozat jogerőre emelkedéseig a kifogásolt üzlethelyiségből rendszerint el nem távolitható. Ily esetben is fenmarad a rendőrségnek az 1881: XXI. 1. czikk 10. gyökerező ama joga, hogyha *közbiztonsági* tekintetek valamely üzlet bezárását sürgősen igénylik, ennek saját hatáskörében érvényt szerezzen.

Egyszerüsitve lesz még az ügyvitel, hogy italmérési engedélyekhez szükséges erkölcsi bizonylatok a rendőrség részéről ezentul eme záradékkal is el lesznek látva: „folyamodó részére italmérési engedély kiadható"; a pénzügyigazgatóságoknak tehát ezentul nem kell erre nézve kétszer is kérdést intézniök.

Egyik kerületből a másikba való áthelyezésre nem szükséges előzetes engedély, de a tényleges áthelyezést megelőzőleg ez a pénzügyigazgatóságnál az engedélyokmányba való bejegyzés végett bejelentendő: ugyancsak jelentést kell tenni az illetékes ker. kapitányságnál az uj helyiség jóvágyása végett. A ker. kapitányságnál aztán ugyanoly eljárás veszi kezdetét, mint a fentebb vázoltuk.

Czukrászdákban, kávéházakban, gyógyszertárakban rendszerint csak poharazás van engedélyezve. Csak kivételesen, előkelőbb kávéházakban etc. lesz a palaczkbor és sör kimérése is megengedve.

Kávémérésben palaczk-bor és sör fogyasztása ezentul soha sem szabad; e tilalom különben a kávémérésekről szóló 610/1888. főv. szab.-rendeletben is feltalálható.

Az emberi élvezetre alkalmatlanná tett (denaturált) szesz *külön engedély mellett* csak korlátolt kiméröknél s csakis zárt és legalább is félliteres ürméretü edényekben lesz árusitható; kizárólagos italmérőhelyiségekben ily árut tartani tilos.

Korlátlan kiméröhelyiségekben egyéb kereskedés nem gyakorolható.

Ha egy helyiség kifogás alá esik, az uj helyiségbe való utalás oly időtartamban lesz megállapitva, mely lehetővé teszi, hogy az illető fél lakbérleti kötelességének minden utókövetkezmény nélkül eleget tehessen ez a törvény humánus intézkedése az eddigi panaszokkal és sok lehetetlen intézkedéssel szemben, melyek a kisekzistentiákat nem egyszer megsemmisiteni voltak képesek.

Ha még megemlitjük, hogy jogi személyek is nyerhetnek italmérési engedélyt és hogy a szándékos lerészegités az engedély megvonását vonja maga után, a törvénynek a székes-fővárost általán érdeklő rendelkezéseit kimeritettük.

Dehogy még messze vagyunk azon intézmények létesitésétől, melyek nyugaton hatóság és társadalom együttes közreműködésével oly bámulatos eredményeket hoztak létre, azt lapunkban már egy alkalommal kimutattuk. E kérdésre legközelebb még visszatérünk.

Az ipartanács müködése.

A kereskedelmi miniszter kezdeményezésére néhány évvel ezelőtt megalakult Budapesten az ipartanács, melynek feladata lenne iparügyekben, elsősorban pedig iparkihágási ügyekben a közigazgatási hatóság mellett informativ és véleményező szolgálatokat teljesitsen. Ezzel a nagyon is a közönség és a szakkörök érdekét érintő ügyek tisztán bürokratikus elintézését akarták ellensulyozni. Az ipartanács meg is alakult, de a fővárosi tanács soha meg nem hallgatta. Az intézmény tehát halvaszületett. — A kereskedelmi miniszter most mindenképpen életre akarja kelteni az ipartanácsot. Erélyes hangu leiratot küldött a fővároshoz, hogy az ipartanács eddigi müködése felől tizenöt nap alatt tegyen jelentést s szükség esetén intézkedjék az uj tagok megválasztása tárgyában. Az ipartanácsnak az utóbbi években a közigazgatási bizottság részéről Freyberger Pál és Csepreghy János voltak a rendes, Kölber Alajos és Forgó István a póttagjai. A kereskedelmi és iparkamara rendes tagokul Ullmann Emilt és Madary Gábort, póttagokul Schmidl Sándort és Rausch Ferenczet választotta meg. Ezeknek a mandátuma a mult év végével lejárt, a tanács ennélfogva ma átirt a kereskedelmi és iparkamarához, hogy az ipartanács uj tagjainak választását haladéktalanul tartsa meg. A választás megtörténte után tesz a tanács jelentést a miniszterhez.

Gyárak szaporodása a Lipót-városban.

Az V. kerületi előljáróság ma terjesztette a tanács elé a kerület területén a mult év második felében fenállott gyárakra vonatkozó kimutatást. E szerint a Lipót-városban a legutóbbi félév alatt kettővel megszaporodott a gyárak száma. — Egy müjég-gyár alakult, mely 30 lóerejü gőzgéppel dolgozik és nyolcz munkást foglalkoztat és eczetgyárat alapitottak, amely kézi erővel működik.

A szerkesztő üzenetei.

M. F. A kérdésére, hogy *Földes* Bélát miért nem hivták meg a telepitési anketre, magyarázatot nem adhatunk. Mert nem hihetjük, hogy Darányi miniszternek valami animozitás vezette volna Földes Béla egyetemi tanár irányában, mert megirta nagyszabásu kvótatanulmányát. Pedig Földes Béla szakképzettsége s e téren kiválósága általánosan ismeretes s igy az anketből csak évedésből maradt ki.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda-utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretes eszközöltetnek.

Sebestyén és társa

Telefon: „Hattyu-mosóda“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők, tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **föjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

NEM HULL A HAJ NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpakepződés** és mindennemü **fejbörbetegség**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR

uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz

WEISZBERGER MIHÁLY

kerékpárkészitő- és **HUNGARIA** javitó-intézete

BUDAPEST, V., Izabella-utcza 61. szám (Andrássy-ut sarok.)

Elvállal mindennemü kerékpárjavitásokat, ugymint: átalakitásokat a legujabb minta szerint, ugyszintén zománczozást és nickelezést.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest, Lipót-u. 43. sz.

III. évfolyam Budapest, 1900. január 29. 5. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az automobilokról.
A calcium carbid.
A községi választók összeirása.
A főváros vagyoni állapota.
A nikkellemezek.
Hóolvasztás az utczán.
A katonaság és a törvény.
Az I. ker. anyakönyvi hivatal forgalma.
A jótékony egyesületek ellenőrzése.
Tisztviselők temetkezési járuléka.
A deficit.
Szinház.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✽ Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ara: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

MEGHIVÓ

a „Budapesti takarékpénztár és országos zálogkolcsön r.-t.“ részvényeseinek **1900. évi február hó 3-án (szombaton) d. e. 11 órakor** a takarékpénztár I. emeleti üléstermében **(VI., Andrássy-ut 5. sz.)** tartandó

VII-ik RENDES ÉVI KÖZGYÜLÉSÉRE.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentése kiséretében.
3. A mérleg megállapitása és a fölmentvény iránti intézkedés.
4. A nyereség hováforditása iránti határozathozatal.
5. Az igazgatóság választása.
6. A fölügyelő-bizottság tagjainak választása és a bizottság tiszteletdijának megállapitása.
7. A választmány kiegészitése.

Budapest, 1900. évi január hó 23-án.

Az igazgatóság.

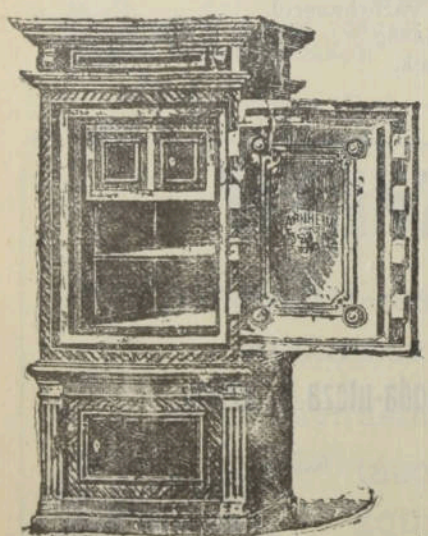
☛ Azon t. cz. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, miszerint nevükre irott részvényeiket az alapszabályok 20. §-a értelmében legkésőbb három nappal a közgyülés előtt, tehát bezárólag 1900. január 31-ig Budapesten a társaság főpénztáránál (VI., Andrássy-ut 5., földszint) letenni sziveskedjenek, hol a letett részvényekről elismervényt nyernek mely igazolási jegyül szolgál a közgyülésen való részvételre.

A közgyülésen az alapszabályok 16. §-a szerint minden részvényest általa letett öt darab részvény után egy szavazat illet meg, azonban 30 szavazatnál többet sem saját sem megbizójának nevében, sem mindkét minőségben együtt senki sem gyakorolhat.

A mérleg és a felügyelő-bizottság reá vonatkozó jelentése az alapszabályok értelmében a társulat irodahelyiségében közszemlére ki van téve s kivánatra minden részvényesnek egy nyomtatott példány kiszolgáltatik.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény

és

tresor-gyára

BUDAPEST

és BERLIN

Alapittatott 1883 ban.

—

Pánczél-szobák.

—

Safe-deposit.

Gyár:

Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.

Mintaraktár:

— Dorottya-utcza 7. szám. —

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BECS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:

Budapest,
Kanizsa
Angern } a Ferd. császár
Dzieditz } északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz }
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez }

Szállitható intézetek müködnek:

Kemenoaca-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin } Galicia
Zadworze }
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 1900. január 29. 5. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az automobilokról.

Néhány év óta a városnak rengeteg kellemetlensége van az omnibuszokkal. A villamos vasutak fejlődése, a rozoga bérkocsikat lassankint kiszoritja a forgalomból. A mig egyes tulajdonosok kezében volt az omnibusz vállalat, valahogyan csak megélt. A mióta részvénytársasági formában közlekednek a külföldről importált otromba és nehéz járművek, azóta a hatóság egyebet nem tesz, mint uj vonalakat engedélyez, régieket megszüntet, viteldijakat leszállit, felemel, majd kövezési járulék elengedéséért ostromolja a közgyülést.

Az omnibuszválság ma már nem a nagyközönséget fenyegető rém. Budapest villamos vasuti hálózatának fejlettségét éppen az bizonyitja, hogy az omnibusztársaság állandóan bukófélben van. Ez a bukás még a budaiakat sem ijesztheti meg, mert ez a kedvencz budai közlekedési eszköz a leggyakrabban azoknak a járatoknak a megszüntetését kérelmezi, a melyeket tisztán a budaiak érdekében létesitettek.

A bukás küszöbén az omnibusztársaság most még egy erőfeszitést tesz s hogy versenyezhessen a villamosokkal, automobil kocsik járatására kér engedelmet a várostól. A tanácsnak bemutatott kocsitervek annyira elrettentők, hogy bizvást hittük, hogy a tanács még csak tárgyalás alá sem veszi a kérelmet. Hat tonnás butorszállitókocsi alaku automobilokat akarnak az Andrássy-uton járatni. Vasutat nem engedélyeztek az Andrássy-utra, csak földalattit s most olyan kocsikkal akar a *székesfőv. közlek. vállalat* az Andrássy-uton személyszállitást lebonyolitani, a melyek minden mást közlekedést lehetetlenné tennének az Andrássy-uton, másrészt a legrövidebb idő alatt tönkretennék a legszilárdabb burkolatot is. És ugyan, a keskeny Fürdő-utczán mi történik, ha két ilyen otromba alkotmány kifogyott szuszszal megáll? Erre talán nem is gondolt a t. vállalat, pedig könnyen megtörténhetik, hogy a ma még tökéletlen automobil szerkezet, a legkritikusabb pillanatban mondja fel a szolgálatot.

Szerencsére — legalább még e pillanatban — a Duna hidak igazgatósága hallani sem akar arról, hogy a Láncz-hidon átengedje a hat tonnás automobilokat. Pedig engedélyezésük létjoga csupán az az egy vonal, a mely a Városligettől — a városmajorig terjed. Másfelé amugy sincs rájuk szükség, ennek az egy vonalnak a kedvéért pedig a főváros nem engedélyezheti a bemutatott szörnyetegeket.

Az omnibuszvállalat a berlini automobil társaság pénzével és kocsijaival akarja Budapestet meghóditani. Berlin városa kipróbálta az automobilokat és megtagadta tőlük az engedélyt, mert általános forgalmi érdekek tiltják ezeknek az óriás kocsiknak az utczára való kiengedését.

Budapest sem tehet másképpen. A fővárosnak vasuti és bérkocsi közlekedése annyira fejlett és tökéletes, hogy nekünk ilyen biztos irány nélkül mozgó, tökéletlen szerkezetü vasuti kocsikra nincs és nem is lehet szükségünk. A főváros utczai forgalma olyan élénk, hogy az omnibusz társaság részéről berendezni kivánt automobilok közveszedelmet okoznának. Megbontanák az utczai forgalmat, szaporitanák az eléggé számos baleseteket és kiszámithatlan boszuságára válnának a közönségnek és a hatóságnak egyaránt.

A főváros milliókat költ az utak burkolására. Szakértők bizonyitják, hogy a hattonnás automobilok porrá zuznák a legdrágább gránitot is. Arról pedig a kérvényező társaság nem

igen nyilatkozott, vajjon a kövezetben okozandó százezrekre rugó károkat hajlandó-e esetről-esetre megtéríteni a közönségnek. Ám jobb ezt nem is kérdezni. Az a helyes, a mit a közlekedési bizottság határozott: *nem kívánják felülbírálni a terveket, mert nincs szükség az ujitásra.* Igy legyen.

A calcium carbid.

Mult év deczember 18-án lapunk 47-ik számában a calcium carbidról irván, közöltük a következő hozzánk intézett anonim levelet:

„A X-ik kerület köztemető mellett levő uj zsidó temető mögött van, a volt Wechsler-féle robbanószergyár amelyet nemrég üzemen kivül helyeztek. A gyárat most kerülő uton *az acetylen részvénytársaság* szerezte meg s a X. kerületi elöljáróság beleegyezésével ujonnan berendezve az acetylengáz előállításához szükséges anyagokat akarja ott gyártani. Ezek között az anyagok között első a *Calcium Carbid*, a legveszedelmesebb robbanó szer. Ezt akarják nagyban gyártani a megvett területen."

Ezt a levelet, csak azért tettük közzé, hogy a hatóságot egy esetleges visszaélésre figyelmeztessük, a lakosságot pedig a robbanószer gyártástól való veszedelemtől óvjuk. A főváros mérnöki hivatala, minden néven nevezendő gyár engedélyezési ügyben *megkerülhetetlen* forum: kijelentette egész határozottsággal, hogy a robbanószergyár üzemének megszüntetéséről tudomása van, de semmiféle, sem magán, sem hivatalos értesülése nincs arról, hogy a közveszélyesnek jelzett régi gyár helyén egy másik gyár kezdte volna meg ugyancsak közveszélyes müködését.

Mi hittünk a mérnöki hivatal kivatalos kijelentésének. Sajnos, a hivatal információja téves volt. Ezt bizonyitja a X. kerületi elöljáróságnak — a főváros tanácsához intézett következő átirata:

Tekintetes Tanács!

A X. kerület területén a lefolyt 1899 évben csupán egy uj gyártelep keletkezett:

a *Schröeder* Ferencz-féle *acetylen-gáz* előállításához szükséges gépek, szerszámok és *felszerelő készülékek* gyártása.

A jelzett idő alatt ugyancsak egy gyár szünt meg kerületünkben:

a *Jaulusz* Ferencz dynamit-gyára.

Mindkét gyártelep a X. ker., Keresztúri-dülő 7725—26/b. a. van.

P. H.

a X. ker., elöljáró,

Mult év deczember 18-án közöltük a főváros törvényhatóságának következő határozatát is.

„A fővárosnak sem belső, sem külső területén robbanószergyár nem épithető, ennek következtében ilyen gyárak épitési feltételeire nem is alkot a törvényhatóság szabályrendeletet"

A tekintetes tanács, valamint a tekintetes mérnöki hivatal alkalmasint nem bir még tudomással arról, hogy a Schroeder ur gyárában mi minden fog készülni.

Az itt elmondottak után lesz szives mindkét tekintetes hivatal és körülnéz az uj gyártelepen.

A községi választók összeirása.

A klikkuralom ellen intézett hatalmas támadás az a javaslat, amelynek az a czélja, hogy a községi választók külön összeirása megszüntettessék. A választó jog törvényes elkobozása ezzel véget ér. Ezer meg ezer választó lép be a községi élet csataterére, amelytől eddig távoltartották a hatalmat monopolizáló korifeusok. Uj életre, uj elemekre van kilátás az ujitással, amely az egyesitett főváros alaptörvényének egyik szerencsétlen intézkedését szünteti meg.

A javaslatról annak idején részletesen megemlékeztünk. Dr. *Vázsonyi* Vilmos fővárosi bizottsági tag tette azt az inditványt a közgyülés előtt, hogy a községi választók összeirását a jövőben egészen mellőzzék és a községi választó jogosultság feltételéül csupán az országgyülési képviselőválasztó jogosultságot kössék ki. Eddig ugyanis csak az az országgyülési választó volt egyuttal községi választó is, aki legalább két éve Budapesten lakik, irni és olvasni tud és összeiratása czéljából jelentkezik.

A Vázsonyi inditványát a közgyülés kiadta a tanácsnak, amelynek nevében az I. ügyosztály jól átgondolt, okos javaslatot készitett. A javaslat az inditványt melegen pártolja, mert a községi választók összeirását teljesen feleslegesnek tartja. Az ügyosztálynak a jogügyi bizottság elé terjesztett javaslatáról, amelyet dr. *Seregi* Zoltán tanácsjegyző készitett, adjuk a következőket:

A községi választói jog általános kellékét, annak ugyszólván előfeltételét hazánkban az országgyülési választói jog képezi. Midőn tehát a fővárosi törvény 24. §-a kimondja, hogy községi választó azon honpolgár, ki országgyülési képviselőválasztási joggal bir, ha irni s olvasni tud és a fővárosban két év óta állandóan lakik, ez által a községi választói jogot bizonyos irányban korlátozza s a székesfőváros polgáraitól a községi választói jog gyakorlásához oly külön feltételeket kiván meg, melyektől a törvényhozás más községek polgárainál eltekintett. A fővárosi törvény 32. §-a ezenkivül kimondja, hogy községi választóknak csakis a személyesen, vagy ez esetre törvényesen meghatalmazott által jelentkező választók iratnak össze és választóképességét mindenki igazolni köteles.

Annak tehát, aki községi választói jogával élni, illetve ezen szavazat' jogát biztositani akarja:

1. igazolnia kell azt, hogy irni olvasni tud,

2. igazolnia kell, hogy két év óta állandóan a fővárosban lakik,

3. igazolnia kell országgyülési választói képességét — és

4. személyesen vagy meghatalmazott által jelentkeznie kell.

Az 1. és 2. pontban foglaltak igazolása végett kell jelentkezni, ez teszi szükségessé a külön községi választói jegyzékek

egybeállitását. Minthogy pedig a hivatkozott pontokban foglaltak igazolása teljesen felesleges, szükségtelen a jelentkezés és a külön községi választói jegyzékek készitése is és helyes azon inditvány, hogy a községi választások a hivatalból egybeállitott országgyülési választói jegyzékek alapján ejtessenek meg.

A mi első sorban az irni olvasni tudásnak külön kikötését illeti, ennek ma már sem „értelme, sem gyakorlati jelentősége" nincsen.

A fővárosban ugyanis az országgyülési választói jog gyakorlásának alapja rendszerint adó vagy az értelmiség. Azok, kik az utóbbi alapon vétetnek fel a választók közé, eo ipso tudnak irni olvasni. Az adó alapján felvett választóknak tulnyomó részét ismét azok képezik, akik III. és IV. osztályu kereseti adót fizetnek és a kiknél az irni olvasni tudás ugyszólván létfeltételt képez. Ezeken kivül levő választók száma igen csekély.

Az 1900. évre érvényes országgyülési választói jegyzék szerint a választóképes korban levő mintegy 160,000—170,000 férfi közül csakis 49,618 választó iratott össze, daczára annak, hogy ezen jegyzékbe az 1899. évi XV. t.-czikk 141. §-ának rendelkezéséhez képest már az adóhátralékosok is felvétettek. A főváros választóképes korban levő lakosságából tehát mintegy 110,000—120,000 nem vétetett fel a választói jegyzékbe. Már az 1891. évi statisztika szerint is Budapesten a választóképes korban levő férfiak közül 91,400 volt a segédek, munkások és napszámosok száma, mely szám az utóbbi évek nagyobb épitkezései következtében okvetlenül emelkedett, s körülbelül egybeesik azok számával, kik a választói jegyzékbe fel nem vétettek.

A tényleges gyakorlat még jobban feltünteti az irni és olvasni tudás külön kikötésének felesleges voltát és világosan elénk tárja, miszerint ezen kikötésnek gyakorlati jelentősége abszolute nincsen. A községi választók összeirására ugyanis a a fővárosi törvény 31. és 32. §§-ai szerint minden választókerületben egy öt tagból álló küldöttség alakittatik, mely 8 napon át ül együtt s müködését félbeszakitás nélkül folytatja. Ezen küldöttség volna hivatva arra, hogy az összeirás czéljából jelentkező választóknál az irni és olvasni tudás kellékét megkivánja és ennek alapján elbirálja, vajjon felvehető-e a jelentkező a választói névjegyzékbe, vagy sem? A választók legnagyobb része azonban nem jelentkezik személyesen, hanem meghatalmazás utján. Minthogy pedig egyes nagyobb kerületekben a kisebb részt kitevő személyesen jelentkezők is nagy számot tesznek ki, a bizottság ezeket irja össze első sorban s a meghatalmazásokat, melyeket közben feldolgozni fizikailag lehetetlen, akkor dolgozza fel, midőn már jelentkezők nincsenek; az összeirási időn kivül a leggyakrabban idegen munkaerők igénybevételével s nem ritkán a nyilvánosság kizárásával. Még igy sem képes munkájával a törvényben előirt nyolcz nap alatt elkészülni s a meghatalmazásokat rendszerint ezen határidőn túl dolgozza fel.

Ezen leginkább gyárilag előállitott meghatalmazásokból kellene már most elbirálni, vajjon tud-e irni olvasni az illető választó. Azt hiszszük, felesleges hosszasabban fejtegetnünk, hogy ez képtelenség s ez óknál fogva nincs is gyakorlatban.

A községi választói jog második fontosnak látszó kelléke az, hogy a jelentkező a fővárosban két év óta lakják állandóan. Ezen kikötés ép oly felesleges mint az irni és olvasni tudás kikötése, gyakorlati jelentősége pedig époly kevés, mint annak. A folyó év végén megejtendő községi jogosultsággal biró községi választókat ugyanis a folyó év tavaszán irják össze. A felvétel főkelléke az, hogy a jelentkező benne legyen az országgyülési választók érvényes jegyzékében, illetve országgyülési választói joggal birjon. Ezen a folyó évre érvényes országgyülési választói jegyzék 1899. év tavaszán készült illetve lett kiigazitva s a fölvétel alapjául az 1874. évi XXXIII. t.-cz. szerint az 1899. évben fizetett adó, illetve az 1899. év tavasza előtt megszerzett tudományos képzettség szolgál. Minthogy pedig a névjegyzékbe jelentéktelen csekély kivétellel csakis olyanok vétetnek fel, kik adójukat helyben fizetik, ugyszólván ki van zárva annak lehetősége, hogy abba olyanok vétessenek fel választókul, kik még nem tartozkodnak két éve a főváros területén.

Két teljesen felesleges kikötésnek igazolása végett, illetve helyesebben csakis a törvény előirása folytán rendeztetnek a külön összeirások, kik a fővárosi törvény 24. §-ban előirt kellékeket nem igazolják, sőt esetleg igazolni sem tudnák, kiket gyárilag előállitott meghatalmazások utján igen könnyü választóknak behozni és a kiknek felvétele épenséggel nem kivánatos. Viszont pedig számtalanok kimaradnak a jegyzékből, kiknek felvétele s a községi választásoknál való közreműködése felette kivánatos volna, — az értelmiség nagy része, mely részben a községi választások iránt tanusitott érthetlen közönyből, részben önhibáján kivül betegség, távollét stb. miatt, részben csupán csak elnézésből elmulasztja községi választói jogának érvényesitése végett jelentkezni. A községi választók sorából tehát inkább épen azok maradnak ki, kiket a törvény nem akart kizárni s kiknek kimaradása nem kivánatos, viszont bele kerülhetnek a községi választók közé olyanok, kiket a törvény ki akart zárni s kiknek épen kimaradása volna kivánatos.

Az alábbiakban a községi választók külön összeirásával járó felesleges munkára s felesleges költségekre akarunk csak még kiterjeszkedni. A legutóbbi községi választói jegyzékek 1897. év tavaszán állittattak egybe, ezek szerint összeiratott:

	orsz. képv. választ. joggal biró választó közül	községi választó
I. kerületben	2470	1686
II. „	2571	890
III. „	1372	1147
IV. „	3158	2726
V. „	4632	1728
VI. „	6333	4754
VII. „	6086	4312
VIII. „	5615	2899
IX—X. „	4016	2403

Ezen statisztikából kitünőleg az 1897. évre érvényes országgy. választói jegyzék szerint az országgyülési választók

száma a székesfővárosban 36.253 volt, kik közül 22.555 iratott egybe községi választónak. Daczára a községi választók ezen aránylag kis számának egyes nagyobb kerületekben a községi választók egybeirása s a nagy számban beadott meghatalmazások feldolgozása — mint ezt már jeleztük — legnagyobb erőfeszítés s idegen munkaerők alkalmazása mellett sem volt a törvényben előirt nyolcz nap alatt eszközölhető, nem is szólva arról, hogy ezen összeirásnál a fővárosi törvény 24. §. szerint megkivánt kellékek bizonyitása s a választói jog elbirálása a nagyobb kerületben a nagy munka miatt physikailag is lehetetlen volt.

A f. évre érvényes országgyülési választói jegyzékek szerint, annak következtében, hogy az 1899. évi XV. t.-cz. 141. §-nak rendelkezéséhez képest azokba már az adóhátrálékosok is felvétettek, — egyes kerületekben sokkal több választó iratott egybe és pedig:

I.	kerületben	2.862
II.	„	2.814
III.	„	1.620
IV.	„	3.523
V.	„	5.092
VI.	„	9.852
VII.	„	10.515
VIII.	„	7.798
IX—X.	„	5.542
	összesen . .	49.618

Az országgyülési választók száma tehát az 1897. évhez képest 13.365-el, vagyis közel 25%-al szaporodott. Ezen szaporodás épen a nagy kerületekre esik s a VII-ik kerületben eléri a 40%-ot.

Az országgyülési választók számának emelkedése folytán természetszerüleg emelkedni fog a községi választók száma, növekedni az összeirással járó munka, ugy hogy a nagyobb kerületekben az összeirás még hosszabb időt fog igénybe venni s még felületesebb lesz.

A számvevőség által szolgáltatott adatok szerint a községi választók egybeirása 1897-ben 4000 koronájába került a fővárosnak ezen teljesen felesleges költségnek megtakaritása a főváros jelenlegi pénzügyi viszonyai mellett, midőn minden téren lehető legnagyobb takarékosságnak kell érvényesülnie, szintén felette kivánatos.

Az általunk előadottak bőven indokolják dr. Vázsonyi Vilmos bizottsági tag ur inditványának helyességét, melyhez hozzájárulva javasoljuk, méltóztassék a törvényhatósági bizottság t. közgyüléséhez oly értelmü előterjesztést intézni, miszerint:

Tekintettel arra, hogy folyó év végén ujból községi választások lesznek megejtendők, mely választásnak előkészitő munkáit már április havában meg kellene kezdeni, az előadottak szerint pedig felette kivánatos volna, hogy ezen választás már folyó évre érvényes országgyülési választói jegyzékek alapján ejtessék meg, határozza el a közgyülés, hogy felterjesztés utján felkéri a m. kir. miniszter urat, miszerint sürgősen és novelláris uton az 1872. évi XXXVI. törv.-cz. 24. és 32. §§-anik törlését kezdeményezze és annak törvénybe iktatását, hogy székesfőváros minden lakosa, ki benne van az országgyülési választók jegyzékében, egyuttal a községi választói jogosultsággal is birjon. A jogügyi bizottság a tanács I. ügyosztályának javaslatát egyhangulag elfogadta.

Budapest, 1900. évi január hó 22-én.

A jog-, ipar és rendészeti ügyosztály:

Dr. Seregi Zoltán s. k., tanácsjegyző. — *Lung György* s. k., tanácsnok.

A főváros vagyoni állapota 1890. évben.

— *A polgármester évi jelentése.* —

A polgármester a közigazgatás 1899-iki müködéséről szóló jelentése elkészült. — A jelentés a főváros tavalyi pénzügyi és vagyoni állapotáról a következő fontosabb adatokkal ismertet meg:

A községi alap 1899-iki ingatlan vételei 2.119,035 korona 76 fillérre rugtak. Ebből az ó-budai előljáróság épületének kibővitésére 30.000 korona esik; — a káposztásmegyeri vizmüvek kiegészitésére vásárolt ingatlanokért — gr. Károly Sándornak 1.695 403 kor. 30 fillért fizetett a főváros. Ugyancsak a vizmüvek kibővitésére ezenkivül megszerzett telkek 1.000,000 koronába kerültek. — A Károlykaszárnya megváltása második részletéül a közmunkatanácsnak 4.000,000 koronát fizettek.

A kisajátitási alap telekvásárlásai összesen 1.494.545 kor. 76 fillért tettek ki. Ebből az összegből a Mester-utcza kiszélesitése 1.341.212 kor. 50 fillért emésztett meg.

A községi alap tulajdonából 230.687 kor. 76 fill. *értékü ingatlant adtak el.* — Ebből a légszestársulat ferenczvárosi telepének kiegészitésére átengedett ingatlan 18,000 koronát, — a részvénytársaság villamos közlekedési vállalatok részére" czimü vállalat telepe czéljára 30,000 korona értékü ingatlant vett át, a m. kir. államkincstár a Lágymányoson az uj müegyetem számára 97,000 korona értékü ingatlant szerzett meg a várostól, — végre a magyar lovaregyesületnek járató telep czéljára 56,308 korona értékü ingatlant adtak.

A kisajátitási alap ingatlanaiból 49,967 korona 71 fillér értékü telkeket *adtak el* a mult év folyamán.

A kölcsönügyek terén a következő főbb mozzanatok emelhetők ki:

A lefolyt évben a főváros különféle kölcsönök fejében 8.451,960 korona összeget vett fel. — Ebből 6 millió korona a 12 millió koronás függő kölcsön egyik részlete volt, 1.950,000 korona a főváros kezelése alatt álló alapoknak eladott 100 millió koronás kölcsönkötvények értékéből került ki; a főbb közlekedési vonalak burkolása czéljából a tiszti nyugdijalapból pedig 169,960 koronát vettek fel. — A fennmaradó 332,000 koronát a 100 milliós kölcsön kisorsolt, de el nem adott és még aláiratlan kötvényeinek értékéből eredő bevétel teszi ki.

Kölcsöntörlesztésre az összes tavalyi kiadás 1.688,279 korona 34 fillér. — Ebből a 25 milliós kölcsönre 393,600 koronát, a kétmilliós budai kölcsönre 174,350 koronát, végre a 100 millió koronás kölcsönre 686,600 koronás törlesztés jutott. — Ezek az összegek azonban csupán a tőketörlesztéseket jelölik meg, a kamatok fejében tett kiadásokról a jelentés más helyen emlékezik meg.

A nickel lemezek.

— *Uj kulcs a szolgálati idő gyors kiszámitására.* —

Tudvalevőleg, hogy a fővárosnál minden egyes tisztviselő minden évben a következő irodai beruházásokat kapja:

— 2 tuczat fekete czeruza.
— 1 fél tuczat szines (piros, kék, zöld) czeruza.
— 1 fél tuczat tollnyél.
— 1 skatulya toll.
— 1 drb toll törlő alá való nickel lemez s ehhez
— 2 darab belevaló tolltörlő.

A főváros tanácsa legutóbb elhatározta, hogy a kinek nem kell nickel-lemez, minden egyes lemez helyett öt darab tolltörlőt kap.

S kap még egyebet is; iró és itatós papirost, tentát, törlő gummit stb, hanem ezt tér szüke miatt már nem sorolhatjuk fel részletesen.

De nem is szükséges. Részemről most a nickel-lemeznél óhajtok megállapodni, a melynek sokáig nem voltam tisztában a rendeltetésével. Mert ez a jó lemez olyan tartós, hogy nem egy, de harmincz évet is elszolgál az iróasztalon a nélkül, hogy akár eltörnék, mint az üveg, akár kicsorbulna, mint a porczellán, akár pedig megrepedne, mint a cserép. Sőt még csak meg sem sántul, mint szegény Blau ur, a szomszédom, a ki a minap elcsuszott a sikos gyalogjárón. (Pedig a mennyi adót fizet, annyit megérdemelne a várostól, hogy ha kilép az utczára legalább az adófizetők számára csinált gyalogjárón ne forogjon életveszedelemben.)

A nickel-lemez tehát igen tartós irodai butor. Nem tud elkopni, akárcsak egy bibliai mondás. És mégis, minden évben minden hivatalnok egy uj ilyen lemezt kap. Miért? — kérdezem, — miért, mikor a régi is örökösen eltart. És ismerek öreg tisztviselőket, a kiknek asztalán huszonöt nickel-lemez van szép sorjában kirabva. Ezek huszonöt éve szolgálnak. (A czikkiró ur téved, mert a nickel tolltörlők alig pár éve divatosak! A szerk.)

— Hopp! — megvan. Az ember néha csakugyan nem tudja, mikor jönnek a jó ideái. Utólag jöttem csak rá, hogy ez az idea, sajnos, már nem eredeti s hogy előttem már más, illetékesebb forum agyában született meg. Tudniillik éppen maga a székesfőváros vezetősége volt az, mely kieszelte, hogy a nickel-lemezekből azért kell minden uj esztendőben ujat adni a tisztviselőknek, mert a lemezek számából bármi kor igen egyszerüen ki lehet számitani az illető tisztviselő szolgálati évének a számát: a hány lemeze van tudniillik valakinek, annyi a szolgálati éveinek a száma. Ha ugyanis valamelyik hivatalnok szolgálati idejét akarják megtudni, egyszerüen csak odamegy hozzá a főnöke és rászól:

— X ur, kérem, mutassa a nickel-lemezeit.

Vagy, ha nincsenek mind az iróasztalon, hanem talán bent vannak az fiókban, akkor igy szól:

— X ur, kérem, vegye ki a nickel-lemezeit.

És X ur pirulva bár, de kiveszi a lemezeket s kirakja a főnök elé.

— Hány darab?

— Husz.

— E szerint husz éve szolgál?

— Igenis, kérem alásan.

Oly egyszerü ez, akár az egyszer-egy.

Most, hogy a városnál annyi mindenféle pályázat van üres állásokra, szinte roppant bonyodalmas volna az akták közt kikeresni, hogy ez meg az a pályázó hány év óta szolgál; nagyon helyes volt tehát, hogy bevették a pályázati föltételek közé ezt a pontot is:

— A szolgálati évek pontos és köteles kimutatására pedig a pályázó köteles az évenként kapott nickel-lemezeit is mellékelve a kérvényhez csatolni.

Igaz ugyan, — hogy tekintve azt a háromezer egynéhány kérvényt, a melyet különböző pályázók benyujtottak az iktató hivatalba — külön szobát kellett berendezni a .j· a. mellékelt nickel lemezek számára, de mindez korántsem oly hosszadalmas eljárás, mintha pl. irott adatokkal kellene utána nézni a szolgálati időre vonatkozó adatoknak. Mert a városnál mindent gyorsan és könnyen el lehet intézni, csak olyasmit nem, a miről akták szólnak; minden egyes akta kikeresése évekbe kerül.

És igy ezért válik be oly kitünően a nickel-rendszer. A nickel pályázók közt könnyü rendet tartani.

Fájdalom azonban, minden rendszernek, a legjobbnak is, van valami sötét oldala. Ezt is föltárom, mivel használni akarok annak a boldogtalan öreg városi adószámsegédnek, a ki most szintén magasabb állásra pályázik. Ez a szegény ember a minap sirva állit meg az utczán:

— Uram, nincs nálam szerencsétlenebb ember!

— Miért?

— Most pályázom, mint tudnivaló. Mióta deczemberről februárra tolták el a terminust, időközben az államszámviteltani vizsgát is letettem, huszonkét esztendeje szolgálok a városnál és most mégis alig lehet kilátásom rá, hogy a tanács megválaszszon.

— De miért?

— A nickel-lemezek miatt. Huszonkét évi szolgálatom alatt összesen huszonkét nickel-lemezt gyüjtöttem össze s ez most fényesen bizonyithatná, mily régi tisztviselő vagyok. De — és itt hangosan zokogni kezdett — de én nem sejtettem, hogy szükségem lehet rájok, és . . .

— És? . . .

— És tavaly karácsonykor, mivel valami szép meglepetésben akartam részesiteni a feleségemet, mind a huszonkét lemezt neki ajándékoztam. Kettőből fülbevalót csináltattam — most is viseli, — tizből karpereczeket, tizből pedig gyönyörü massziv nyaklánczot. a melyet azonban csak estélyeken visel. Nekem pedig egy lemezem sincs s e miatt majd nem fognak kebelbelinek tekinteni és kibukom!

Részvéttel nyujtottam neki a kezemet.

— Vigasztalódjék, barátom, Ön a gyöngédségének áldozata. S higyje meg, ilyesmiért érdemes áldozni.

Ő könnyezve pillantott rám.

— Igaza van, — mondta rövid gondolkozás után. — Érdemes áldozni. Hiszen — tette hozzá elérzékenyülve — most eszembe jut az öreg Z. vár si irnok esete, a ki tavaly elhalván, harmincz évi szolgálat után családjára nem keveseb, mint ezernyolczszáz tollnyelet háromezerhatszáz szines- és kétezer kétszáz fekete czeruzát hagyott örökségbe. Milyen szép ez! Mi—hi—lyen szé—ép!

Mindaketten zokogtunk.

Majd, boldog nickel-lemezeket kivánva egymásnak, elváltunk egymástól.

Nickel.

Hó olvasztás az utczán.

A fővárosnak évenként rengeteg költséget okoz a hó eltakaritása.

Már több izben foglalkoztak avval a kérdéssel, hogy a hókaparás és hófuvarozás okozta kiadásokat valamiképpen csökkentsék. Külföldi példák alapján szóba került, hogy a hó eltakaritása legczélszerübben az ujabban feltalált hóolvasztó készülékkel történhetnék. A kiolvasztó gépek azonban még nem tökéletesek, sarat hagynak és rendkivül drágák, azonfelül müködésük is sokba kerül. Charlottenburgban a napokban érdekes kisérleteket tettek egy német találmányu hóolvasztógéppel. A városi korcsolyapályán 26000 köbméter havat halmoztak fel s a havat a Garmir-Eckersdorf német tábornagy feltalálta géppel olvasztották meg. Az érdekes látványosságra a szakértőkön és a város képviselőin kivül nagyszámu közönség gyült össze. A gép hatalmas vaskocsin nyugvó öblös szekrényből áll. Ebbe lapátolják bele a munkások a havat. A szekrény fenekén erős légszesz vezeték olvasztja melegvizzé a havat.

A megolvasztott havat önmüködő szivattyu készülék emeli a magasba s a még össze nem kapart hóra szerte permetezi. Igy fogyasztja a havat az olvasztó katlan és a szétlocsolt melegviz. A kisérlet eredményeképpen megállapitották, hogy a gép egy óra alatt négy köbméter havat olvaszt fel. A próba alkalmával azonban végleges eredményre nem juthattak, mert a gépen több kifogásolni valóra is akadtak. A kisérletet legközelebb ujból megismétlik.

Érdekes, hogy nemrég váltott szabadalmat hasonló hóolvasztó készülékre két magyar ember. A magyar találmány azorban, mint hirlik, tökéletesebb a külföldön kipróbált gépnél, a mennyiben gyorsabb eredménynyel müködik és a mi fő előnye, nem hagy maga után sarat. A megolvasztott havat ugyanis nem szórja szét, hanem tömlőkön a kanálisba bocsájtja le. Az egyik élelmes feltaláló, egy volt magyar szinigazgató most fáradozik a találmány értékesitésén, nálunk azonban még nem jutott a dolog a kipróbálás stádiumába.

A katonaság és a törvény.

Ujabban a katonai hatóságok ellen minduntalan panaszt emelnek a közigazgatási hatóságok, törvény áthágás miatt. A katonaság kivételes intézmény, amelynek kivételes jogai vannak. Ezek közé a jogok közé azonban sok olyan dolgot belemagyaráz a katonaság, amely voltaképpen azoknak a jogoknak áthágása. Nem régiben úszóházat épitett magának a katonaság. Az épitésről nem értesitett senkit, engedélyért nem fordult sehova, a munkát nem jelentette be semmiféle hatóságnak, mert: az úszóház, mondják a katonai hatóságok, kizárólag katonai czélokra épült s mint ilyen nem esik a polgári hatoságok elbirálása alá.

Ez az egyik eset. A másik eset a következő:

A főváros III. kerületi előljárósága jelentést tett a tanácsnak, hogy a területén a katonaság czéljára szolgáló gőzmalom létesült. Jelentésében elmondja, hogy az 1884. évi XVII. t.-cz. 25. §-a határozottan fölsorolja, hogy a gőzmalom iparhatósági engedély alá tartozik, de viszont az is világos — az előljáróság szerint — hogy a katonaságtól nem lehet megkivánni a telepengedély váltását.

Minthogy pedig az előljáróság nem tartja magát eléggé illetékesnek arra, hogy a fegyveres erő törvénytelen eljárását a maga lokális tekintélyével szentesitse, kéri a tanácsot, hogy a jelen esetben is egy ujabb, már több izben bevált salamoni itélettel döntse el a kérdést, még pedig nem a katonaság, hanem az ipartörvény javára.

Mindenben osztjuk és helyeseljük a III-ik kerületi előljáróság véleményét. Sőt szükségesnek tartjuk azt is, hogy a tanács birja rá a törvényhatóságot a katonai tulkapások ellen való állásfoglalásra.

Mert ha a tanács már ismer salamoni itélettel egyszerüen tudomásul veszi a gőzmalom létesitését, akkor legközelebb a várban katonai posztógyár, a belvárosban biczikli és bakkancsgyár, a többi kerületekben megfelelő élénk forgalmi helyeken más és más katonai ipartelepek épülnek — kizárólag katonai czélokra — a polgári hatóságok tudta és beleegyezése nélkül, sőt akarata ellenére. Ezt az abszurdumot meg kell akadályoznunk. A katonai mindenhatóságnak legalább ezen a téren utját kell állani, mielőtt alkotásaikkal komoly veszedelmet okoznának.

Költözködő hivatalok.

A fővárosi tanács központi levéltára ma költözött át az uj városházán volt rég helyiségéből a Károlykaszárnya épületébe. A levéltár a Granátos-utcza felől levő épületrész első emeletén kapott helyet s ablakai a Rostély-utczára nyilnak. A levéltár rendezkedése három-négy napot fog igénybe venni. Ez alatt az idő alatt megérzik hiányát a többi hivatalok és a nagy közönség egyaránt, mert a hurczolkodás ideje alatt nem szerelhetik fel az aktákat és nem adhatnak felvilágositásokat a tudakozódó publikumnak. — A számvevőség a régi városházáról lassanként már egészen áthuzódott a Károlykaszárnyába. A kezelő osztály, mely legtovább maradt a régi helyiségben, tegnap költözködött át. A segédhivatalok átköltözködése, — ha az eleinte vele járó apró kellemetlenségek eloszlanak — igen nagy hasznára válik a hivatalos ügymenetnek, mert megszünteti azt a sok fárasztó és időfecsérlő szaladgálást, mit a többi központi hivataloktól való távolságuk okozott.

Az I. kerületi anyakönyvi hivatal forgalma.

A budapesti I. kerületi (IV—IX—X. közig. ker.) állami anyakönyvi hivatal mult évi forgalmáról *Rakita* Dezső anyakönyvvezető beterjesztette az évi kimutatást. Ebből kivesszük a következő érdekes adatokat:

A házassági osztály forgalma:

A kihirdetési tárgyalási jegyzőkönyvek száma: 1283. A javasolt felmentések száma: 81. Külföldi házassági anyak. kivonatok: 256. Megrendelt házassági aköv. kivonatok: 1417. A kötött házasság száma: 918. Halállal fenyegető betegség miatt r. u. kötött házasság: 10 esetben. Külföldön kötött házasságot bejegyeztek: 210-et. Külföldön kötendő házasság czéljára kihirdetési bizonyitványt kiadtak: 25 esetben. Vidékről a kihirdetés foganatositása végett megkeresés érkezett: 834.

Halálozási osztály forgalma:

Statisztikai lapot kiállitottak: 1898. évben 2263, 1899. évben 2713, szaporodás 450. Szóbelileg bejelentett haláleset: 1898. évben 2094, 1899. évben 2318, szaporodás 228. Irásbelileg jelentett haláleset: 1898. évben 1503, 1899. évben 1528, szaporodás 25. Külföldi kivonat alapján bejelentett haláleset: 1898. évben 222, 1899. évben 508, szaporodás 286. Anyakönyvi kivonatot kiállitottak: 1898-ban 3342, 1899-ben 3605, szaporodás: 263.

Kerületenként bejegyzett haláleset:

A IV. kerületben: 1898. évben 493, 1899. évben 725, 1899. évi többlet 232. A IX. kerületben: 1898. évben 2584, 1899. évben 2865, 1899. évi többlet 281. A X. kerületben: 1898. évben, 742, 1899. évben 764, 1899. évi többlet 22. Összesen: 1898. évben 3819, 1899. évben 4354, 1899. évi többlet 535.

A születési osztály kimutatása:

Születési eset anyakönyveztetett szóbeli bejelentés alapján: 1898. évben 3902, 1899. évben 3715, csökkenés 187. Születési eset anyakönyveztetett irásbeli bejelentés alapján: 1898 évben 307, 1899. évben 674, szaporodás 367. Összesen anyakönyveztetett 1898. évben 4209, 1899. évben 4389, szaporodás 180. Ebből a IV. kerületre: 1898. évben 634, 1899. évben 896 szaporodás 262. Ebből IX. kerületre 1898. évben 2060, 1899. évben 2151, szaporodás 91. Ebből a X. kerületre 1898. évben 1515 1899. évben 1342, csökkenés 173. Statisztikai lap, másodpéldány és oltási jegyzék készült külön-külön: 1898. évben 4209, 1899. évben 4389, szaporodás 180, Anyakönybe feljegyzett haláleset száma: 1898. évben 2615, 1899. évben 2716, szaporodás 101. Elintézett ügyiratok száma: 1898. évben 3779, 1899. évben 3827, szaporodás 48. Névmagyarositás feljegyeztetett: 1898. évben 160, 1899. évben 165, szaporodás 5.

Uj bünvádi perrendtartás és a sajtó.

A budapesti kir. főügyészség ma értesitette a tanácsot, hogy a budapesti sajtóbiróság területén a sajtóügyi közvádló teendőit az uj bünvádi perrendtartás 564. §-a értelmében ezentul a budapesti kir. ügyészség fogja teljesiteni. Ennélfogva mostantól kezdve a közhatóságoknak a sajtóügyi megkereséseket nem a kir. főügyészséghez, hanem a kir. ügyészséghez kell intézniök. A nyomdo *termékek köteles példányait* azonban ezután is az *eddigi hivatalos helyiségben* (V. Nádor-udcza 5. sz. a. a m. kir. Curia palotájában) kell bemutatni.

A jótékony egyesületek. ellenőrzése

A székesfőváros szabályrendelettel akarja rendbe hozni a jótékonyegyesületek körében felmerült viszszásságokat. Ezt a törekvést helyesnek és szükségesnek tartja mindenki, aki a jótékonyság ügyét a nyilvánosságra jött visszaélések támadásai ellen ezentul megvédeni szeretné. Az a jótékonyság, a melyet a szegény nép önön maga iránt gyakorol azzal, hogy keservesen szerzett filléreit betegápolási, temetkezési és más ilyenfajta önös czélokra hordja, tulajdonképpen takarékbetéti intézmény és nem jótékonyság.

Az egyesülési jog tág teret nyit szédelgőknek és kalandoroknak, ilyen takarékbetéti intézmények alapitására. A felmerült visszaélések tulajdonképpen ezeknek a parazitáknak a bünei és ezeknek a bünöknek korlátozására szükséges az a szabályrendelet, amelylyel a törvényhatóság az üzelmek folytatását meggátolhatja.

Mult számunkban közöltük azt a tervezetet, a mely a jótékonyegyesületek ellenőrzésére készült. Ez a tervezet gyönge munka, mert rendelkezései sablonszerüek, erélytelenek. Ettől a szabályrendelettől, ha ez a közölt formában lép életbe, egyetlen jótékonysági panamista sem ijed meg s munkáját még zavartalanabbul folytathatja, mint ezelőtt, csak a czégérét fogja megváltoztatni, a mennyiben a szabályrendelet életbeléptetése utan müködését „*hatósági ellenőrzés alatt*“ fogja folytatni.

A mikor a szabályrendelet megalkotását bizalmas értekezleteken tárgyalták, valószinünek tartjuk, hogy az ellenőrzés formájára többféle javaslat került a tanács elé. Sajnos, azt kell hinnünk, hogy az értekezletek eredményéből a szabályrendelet kodifikálójának rostájában nagyon gyönge mag maradt, másképp lehetetlennek tartjuk, hogy jóakarattal és körültekintéssel ilyen tervezetet készitsen. A tervezet az egész ellenőrzést a kerületi előljáróság számlájára tolja. Az első négy pontban az egyesületek kötelezettségeit sorolja elő a tervezet, meghagyván minden egyes egyesületnek, hogy miért, mivel és kinek *tartozik* és teszi e meghagyást abban a reményben, hogy az egyesület a pontokba szedett kötelezettségeket tényleg be fogja tartani, nem fog proviziókat osztogatni, hamis számlával nem számolnak el elpotyázott pénzeket, jogtalanul nem tartják vissza a megszorult tagok illetményeit stb. stb.

Ha a szabályrendelet készitője azt hiszi, hogy az egyesületek a tervezet enyhe rendelkezéseinek eleget fognak tenni: csalódik. Mert a tervezet semmiféle határozott intézkedést nem tesz arra: a mi legfőbb kötelessége volna: hogy az egyesületek ellenőrzése, az ügyvezetés nyilvántartása miképp történjék, ki végezze azt, évenként félévenként, vagy negyedévenként történjék-e az egyesületek felülvizsgálása, az egyesület elnökségi, választmányi és egyéb ülésein a hatóság képviselteti-e magát, vagy mindezeknek az elintézése az egyesületek és az uj szabályrendelet kötelessége?

A jótékonysági egyesületek ellenőrzésére egészen más szabályrendelet szükséges. Más elvek, más alap, az ellenőrzésnek más formája és radikális utasitás az ellenőrzéssel megbizandó közegek részére. A most napvilágot látott tervezet komoly tárgyalásra nem alkalmas s mint ilyennel nem foglalkozunk többé vele.

Tisztviselők temetkezési járuléka.

A fővárosi tisztviselőnek kijut a bajból teljes életében. Igen sokszor kell szomoruan éreznie, hogy mennyivel sulyosabb a helyzete egyéb más szakmabeli kollegáinál. Igaz ugyan, hogy általánosságban a tisztviselők, hivatalnokok sehol se szoktak rózsaágyakon heverni, — a főváros tisztviselői pedig a legutolsó fizetésrendezés óta felében-harmadában türhető sorsba jutottak, — ámde azért sokszor, igen sokszor keserüen tapasztalhatják azt, hogy a főváros nehézkes, bonyolódott és igen sok tekintetben még tökéletlen szervezete, mennyivel kedvezőtlenebb, hogy ugy mondjuk alacsonyabb helyzetbe sodorja őket, mint minőben más kollégáik hasonló körülmények között részesülnek. Hogy a legjavát emlitsük csak, az állami tisztviselők sok tekintetben biztosabb, világosabb, kedvezőbb elbánásban részesülnek, mint a „jobban fizetett“ fővárosi kollegáik.

A vén fa erejét a viharok bizonyitják be. A hétköznapok szürke egyformasága nem nyujt hü képet, nem világit be a dolgok mélyére. A rendes, napi tengődés idején nem látszik meg a nagyobb bajok forrása. A tisztviselő helyzetének szilárdsága és szinvonala akkor derül ki igazán, mikor a rendes, nyugodt életét bajok, csapások zavarják meg. Mikor asaját ereje fogyófélbe jut s rászorul a munkaadó testület gyámolitó karjára és tekintélyére egyaránt. A hatalmas főváros, ez a dus munkaadó lyenkor szokta bebizonyitani, hogy a mai szervezetében milyen lézengő csekélyke pont egy-egy szegény munkás alkalmazottja, aki hijával van minden önálló anyagi erőnek, s a tisztségével járó helyzete nem elegendő arra, hogy bajos időkben kellő biztonságot, szilárd álláspontot teremtsen számára.

A főváros intéző körei hosszu idő óta átlátták már, hogy e téren a haladásnak komoly munkája van hátra, melyet sürgősen kell — sok mulasztás után — pótolni.

Egyes irányban már történtek lépések a fővárosi tisztviselők helyzetének javitása érdekében, még pedig leginkább a rendkivüli viszonyok bekövetkezése esetére.

Legfontosabb talán ezek közül a nyugdijszabályzat reviziója. Ez az igazán komoly kérdés egészen akut formában került felszinre; a már általanosságban ösmertté vált uj tervezet megkezdte vándorutját a különféle kis-, al-, fő-, mellék- és nagy bizottságok tárgyalásának végtelen retortáin keresztül.

A nyugdijszabályzat revizijának sorsa azonban egyelőre még sok külső és belső mellékkörülménytől függ, s Isten tudja, mikor válik valósággá. Vannak azonban egyéb ez idő szerint is aktuális, olyan kérdések melyek égetően sürgős megoldást kivánnak, a tisztviselők erkölcsi méltósága és anyagi érdekében és humánizmus szempontjából egyaránt.

A mai állapotok egyik igen szembetünő hiányosságát vetette fel a közelmult egy konkrét esete. A hosszas betegeskedésben kimult tisztviselő és családja sorsára irányitotta a közfigyelmet a minapi szomoru esemény.

A beteg ember rendes életmódja félbe szakad. A család sokszor a nagy, számos tagból álló család a kenyérkereső családfő betegágya mellett virraszt. Az esetleg meglevő mellékes keresetforrások kiapadnak. A betegség külön életrenddel jár. Más a konyha kiadás, mint egyébkor, rendes körülmények között. Az orvos sok pénzbe kerül, a patika, az ápolás rengeteg költséget emészt meg. A szerény körülmények között élő hivatalnok, főképen ha családos, nem szokott tőkét gyüjteni. A napi szükséglet elfogyasztja a gondosan apróra beosztott jövedelmet. Amikor rendkivüli körülmények merülnek fel, a csekélyke tartalék erő teljesen kimerül. A család a jószivü hozzátartozók támogatására szorul. Gyakran zálogba kerülnek a lassanként összekuporgatott, apránként beszerzett értéktárgyak, néha a egszükségesebb holmik is . . Aztán eljön a keserves pillanat, — a végzet utját feltartóztatni nem lehet — a kenyérkereső családapát kiragadja övéi karjából a kegyetlen halál . . .

Hogy ez a legszomorubb dolog a simplex oldaláról tekintve micsoda költségeket okoz, azt nem szükséges bővebben ecsetelni. A halottat el kell, még pedig társadalmi állásához méltóan takarittatni s üzérkedő kalmárok pedig nem temetnek *hitelbe*.

Igaz, a főváros jószivü, méltányos. A tanács a halál után elismerő. A gyászos özvegy megjelenik sürü fátyolával és gyámolitásért esedezik. Annak rendje és módja szerint instánciát nyujt be, 50 krajczáros bélyeggel felszerelve. Beadja az iktatóba, ahol számot ütnek reá. Elküldik a levéltárba, ahol hozzácsatolják az elhunyt személyét illető régi iratokat. Aztán vándorol ügyosztálytól-ügyosztályba, bizottságtól a tanács, a közgyülés elé, — majd visszafelé a már megtett uton. Rendszerint megszavaznak az árván maradt családnak valami temetkezési költség-kárpótlást, s azt szabályszerü módon kiutalványozzák. Fel lehet venni, a haláleset után egy-két hónap mulva.

Hogy mindez mit jelent, azt mindenki tudja. Az elhunyt tisztviselő fizetését haladéktalanul beszüntetik, s a család nyomoroghat, tengődhetik addig, mig a segély, *ami esetenként kegyelmes ajándék*, — megérkezik. A nyugdijazás eljárásáról nem is beszélünk. Ez egy kis örökkévalóság.

Ez az állapot pedig a milyen méltatlan és lealacsonyitó a főváros tisztviselői karával szemben, épen olyan embertelen az elárvult és rendesen nyomoruságnak kitett családokkal szemben.

Mint minden czivilizált állam hivatalnok-testületénél van, itt az ideje, hogy a főváros is *rendszeres és azonnal esedékes temetkezési járulékokat* állapitson meg az elhunyt tisztviselő családja számára. Az állam az elhunyt tisztviselő három havi fizetését adja a hátrahagyott családnak.

Az uj nyugdijszabályzat tervezetében a főszámvevő gondoskodott a nyugdijalap terhére kivetendő temetkezési járulékokról. De ne várják meg, mig az uj nyugdijszabályzat életbe lép. Ez a kérdés égető. Állapitsák meg a tisztviselők temetkezési járulékát mielőbb, a ferdezetet pedig szerezzék meg, ha másként nem, a fizetésekből eszközölt perczentuális levonások utján. Nincs az a tisztviselő, aki szivesen ne fizetne egy pár krajczárral évenként több nyugdijjárulékot ha tudja, hogy az áldozatot családja érdekében kell meghoznia.

—

A deficzit.

Bárhogy is törtem rajta a fejemet, egy darabig sehogysem birtam felfogni, hogy mért van ennek, a mi szegény fővárosunknak annyi deficzitje, mikor mindig olyan roppantul takarékoskodik. Mert, hogy sok a deficzitje, azt minden alkalommal igyekszik hangoztatni, hogy pedig ilyen, meg olyan takarékos ezzel szintén gyakran tetszeleg nekünk és önmagának. Ha meggondoljuk, hogy normális viszonyok közt a takarékos ember még csekély összegből is tisztességgel megélhet, kissé nagyobb jövedelem mellett már félre is tehet valami pénzecskét, pedig nagyobb jövedelem mellett pedig éppenséggel meggazdaakkor csakugyan kedvem volna sirva fakadni, hogy hát mért éppen ami takarékos fővárosunk olyan szerencsétlen, hogy nemcsak vagyont nem tud szerezni, hanem állandóan deficzitre dolgozik és adósságokat kénytelen csinálni. Ha van igazság — pedig van — akkor hogyan eshetik meg ekkora igazságtalanság?

Pedig abban, hogy a főváros tényleg takarékos, egy perczig sem kételkedhettem. Mert ugyan mért volna a városban annyi szemét, ha nem a takarékosság miatt? Mért volna ihatatlan a vizvezeték vize, ha nem takarékosság miatt, amely nem akar költeni jó szűrőkre? Mért volna annyi toprongyos ember a főváros területén, ha a város nem volna olyan takarékos, hogy ilyesmikre csak minél kevesebb pénzt akarjon áldozni?

Mért akarták volna behozni a szódaviz-adót, mért hozzák be a viz órákat, mért használnak adósrófot, ha a takarékos fővárosnak mindezekre a jövedelmi forrásokra komoly szüksége nem volna? Mert a mai drága világban spórolni kell és a spórolásra igen jó alap a jövedelmek ily módon való szaporitása. Csakugyan okszerü kezelése a jövedelmeknek, — gondoltam jó ideig; amig tudniillik a fülembe nem jutott, hogy e mellett a nagy, hires és fennen hirdetett takarékoskodás mellett is folyton deficzittel, adóssággal kell küzdenie szegény fővárosunknak. Ekkor megdöbbentem. Hogyan lehet ez? Lopják talán a *várost*? Nem éppen. A nyilvánosság előtt takarékos, titokban pedig nőkre költi a pénzét? Uram bocsá', szeretőket tart? Ilyesmi alig tehető fel egy egész városról, amelyet közepén a Duna választ ketté? Vagy talán kártyázik? Ez sem valószinü, mert a tatisztika adatai szerint ma már csak a szabad királyi városok és nagyközségek kártyáznak, de a fővárosok soha. Mit csinál tehát, — töprengtem — hogy annyi deficzitje van, amennyi vagyonból szegény kucséber évekig tisztességesen megélhetne? Töprengéseim közben neki indultam a többféle, régi, uj és legujabb városházának, hogy majd ott kapok talán valakitől felvilágositást. És a hogy igy egyik hivatalos szobából a másikba csatangoltam, hirtelen világosság fogta meg az én elmémet.

— Kitaláltam!

A hivatalos szobák tudniillik, amelyekben jártam, mind igen elegánsul, kényelmesen és bizonyos pompával valának berendezve. Drága szőnyegek, impozáns iróasztal és puha széles karosszékek mindenütt.

— Ohó, — csaptam a homlokomra, — itt a deficzit.

Itt, itt a deficzit.

Benyitottam egyik tanácsnok fényes nagy termébe.

— Ilyen a minisztériumokban csak az államtitkárnak van.

Belebotlottam egy bájos toillette-szobába.

— Valami félvilági hölgy lakik itt? — kérdeztem naivul.

— Dehogy, ez a tanácsnok ur hivatalos toilette-szobája.

— Bizonyosan itt mossa a kezét, ha a tanács valami bakot lőtt.

És mindenütt drága, neszfogó szőnyegek, tükrök, metszetek és faragványok. Itt, itt a deficzit.

Most — a Károlykaszárnya épületében lévén — bekukkantottam a polgármester ur hivatalos helyiségeibe.

— Tyhü, — vakartam meg a fülem tövét, — ez aztán fain dolog! Kérem, az előszoba a tetejéig egy narancssárga kárpit, telidesteli fáczánmadarakkal, akik kettesével látszanak őrizni egy egy kicsi kalitkát. A polgármester titkárjának a szobája megyszin tapétás, a szalón oldalfala szürke, lent a parkettnál kék naracsfák, a mennyezetnél tubarózsa-koszoruk, a fal négy sarkában pedig kék cseresznyefák. Istenem, milyen szép és milyen drága egy szeczessziós berendezés! Miniszstereink sincsenek ilyen szépen berendezkedve.

Bár nem tagadom, hogy a polgármesteri állás megköveteli a külső dekorumot is, és elismerem, hogy azoknak a termeknek, amelyekben az ország fővárosa közigazgatásának a feje reprezentál, csinosaknak és szépeknek kell lenniök.

De ilyen szépeknek!

És ilyen diszeseknek!! Ilyen diszeseknek akkor, mikor szegény főváros ugy kénytelen takarékoskodni; és mégis olyan sok deficzitje van!

Hiszen az Istenért, mi marad akkor a két évig tartó külföldi tanulmányéjutazásokra, meg a hivatalos bankettekre? Semmi.

Minden rámegy a tapétákra, szőnyegekre, meg, hogy többet ne mondjak, arra a remek, negyvenezer koronás butorberendezésre, amelyet a párisi világkiállitáson is bemutatunk, s amely a kiállitás után szintén a polgármester szalonjában fog elhelyeztetni.

Aki kiváncsi, győződjék meg róla személyesen és tekintsen majd be, a fényes termekbe. Előbb azonban jól tisztitsa le a lábát, mert különben be nem eresztik.

S. Károlyka.

Kávémérés az udvarban.

A Terézváros egyik kávémérője üzletét áthelyezte ugyanannak a háznak az udvarába, a melynek eddig az utczai részén volt. Az üzlettulajdonos az áthelyezést annak rendje és módja szerint bejelentette a kerületi elöljáróságnak. Az elsőfoku iparhatóság azonban a bejelentést tudomásul nem vette, mert az udvari helyiség kávémérés czéljára nem alkalmas. A kávémérő felebbezése következtében az elsőfoku határozatot a tanács jóváhagyta. A kereskedelmi miniszter azonban ma harmadfokulag másképp határozott és utasitotta az elöljáróságot, hogy a bejelentést vegye tudomásul, mert azt semmiféle törvény sem irja elő, hogy az udvarban kávémérést ne lehessen tartani.

Szinház.

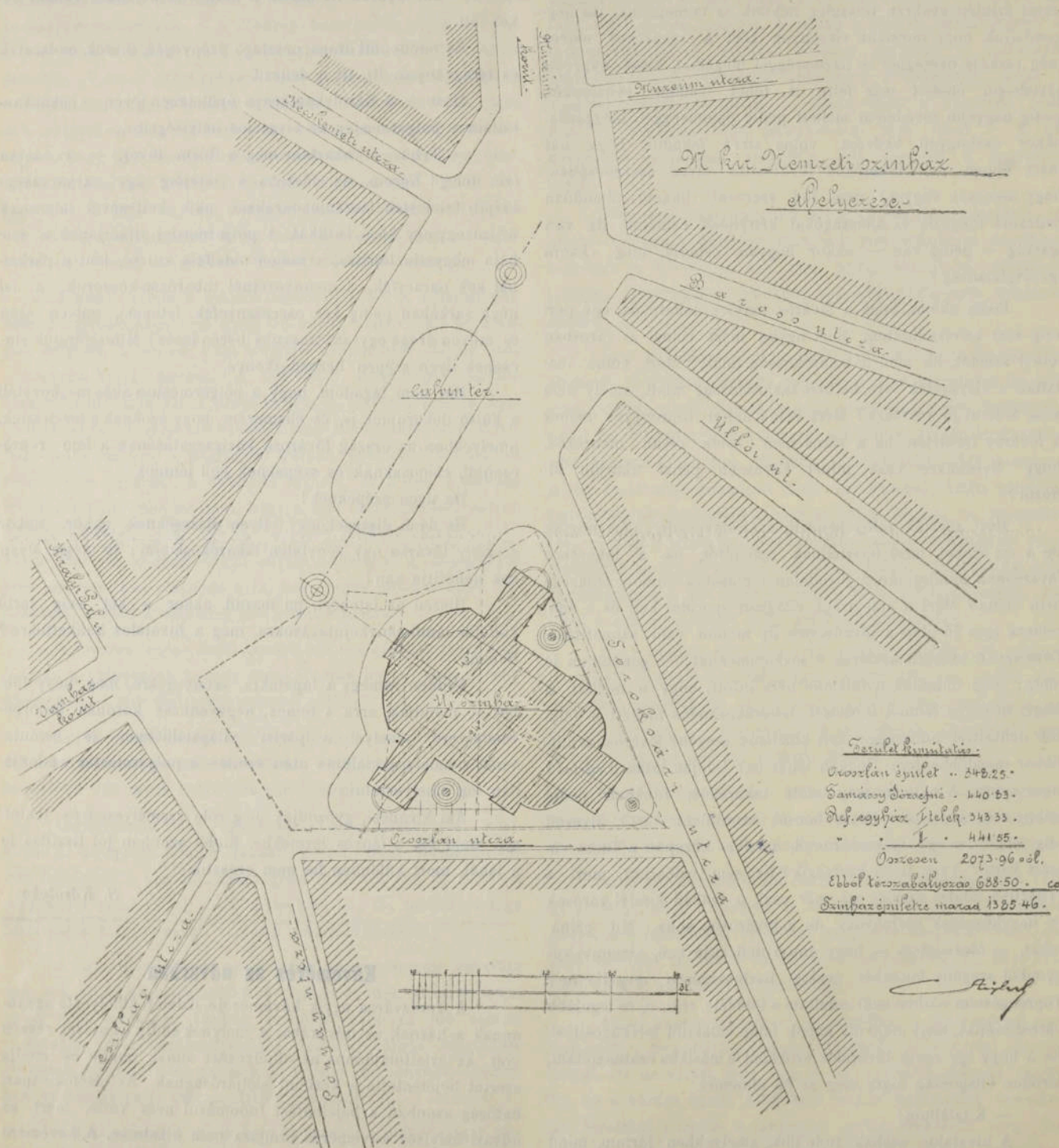
Az uj Nemzeti Szinház.

A „Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesület“ legutolsó ülésén szóba került az uj Nemzeti Szinház elhelyezésének ügye. *Czigler* Győző müegyetemi tanár dolgozott ki egy tervet, amely az eddig nyilvánosságra került eszméket magasan tulszárnyalva, ritka szerencsés módon oldja meg ezt a sokat tárgyalt kérdést.

Czigler terve szerint az uj szinház a Calvin-térnek Vámház-köruti végére, a jelenlegi református templom helyére kerülne, arra a telektömbre, amelyet a Calvin-tér, a Soroksári-utcza és Oroszlán-utcza határolnak.

Az egész telek mintegy 2100 négyszög ölet tesz ki, amelyből *1400 ölre épülne a szinház*, 700 ölet pedig a most ferde Calvin-tér teljes szabályozása venne igénybe.

A rendelkezésre álló telek valamivel nagyobb annál, amelyet a Nemzeti Szinház és a vele kapcsolatos bérház felbontása által nyerhetnénk, amig azonban a Calvin-téri teleknél ezen terület teljesen beépithető lenne, addig a Nemzeti Szinház régi telkéből szabályozás és az épületet körülzáró utczákra még tetemesebb terület veszne el.

Czigler terve mellett ezenfölül pénzügyi szempontok is szólnak. A szóban forgó tömb egy nagy darabja, az Oroszlán-épület városi tulajdon, mely nevetségesen keveset jövedelmez értékéhez képest.

A telek egy része, mintegy 450 öl 200,000 frtot ér és ennyiért meg is szerezhető. A még szükséges rész a református templom telke, magas becslés mellett 400,000 frttal vehető föl. Ezen összegért könnyü lesz az egyházközségnek megfelelő telket szerezni és azon templomot emelni. Az egész telekkömb ezek szerint mindössze *600,000 frtba kerülne.*

A Nemzeti Szinház jelenlegi telke ez idő szerint cca 750,000 frtot ér, a rajta lévő, jó karban lévő bérház 350,000 frtra becsülhető, az uj Nemzeti Szinház telke tehát azon a helyen *1.100,000* frtot érne. Ezzel szemben a Czigler által javasolt elhelyezés 500,000 frttal kerek *egy millió koronával előnyösebbnek mutatkozik.*

Szóba jöhetne végül a két telek fekvésének minősége. Kétséget nem szenved, hogy a Nemzeti Szinház jelenlegi telke központibb fekvésü és forgalmasabb utvonalu. Ámde tapasztaljuk már most, hogy a tulzsufolt Kerepesi-uton a szinház kocsiforgalma aligalig bonyolitható le és még a gyalogos közönség között is nem egyszer életveszélyes tolongások állanak elő. Ez a kellemetlen helyzet pedig az uj szinház megépültével még inkább aggasztó lesz. Mindezekkel szemben Czigler telke bár nem oly központi, mégis igen kitünő fekvésü, több elsőrangu forgalmi vonal közelében egy határon van és minden oldalról könnyen közelithető meg. Az ezen telekre épitett szinház minden oldalról szabadon állva, a hatalmas távlattal biró téren kitünő hatásu lenne. Hogy a nálunk, hol a középületek legnagyobb része szük utczába van szoritva, mily előny lenne, az kézen fekvő.

Müvészeti szempontból pedig beláthatatlan horderővel bir azon körülmény, hogy a javasolt telek elfogadása mellett az uj szinház fölépülte alatt a régi Nemzetiben az előadások rendesen folynának és első művésztársulatunk nem volna kénytelen esetleg évekig hontalanul idegenben sinylődni. Mert egy közönséget sokkal könnyebb elveszitени, mint megszerezni. Meg azután egy millió ide, vagy oda, főleg manapság szintén nem kicsinylendő összeg.

A máriaremetei uj templom.

A főváros környékén a legkedvesebb bucsujáró hely Mária-Remete. Jámbor hivők, vidám kirándulók enyhe időben tömegestől zarándokolnak oda. A bucsujárás legfőbb része a Mária-Remetén hallgatott szentmise. Ebből azonban mindeddig csak a bucsusok egy töredéke vehette ki a részét, mert a bucsujáró hely temploma kicsike, szük, régi, rozzant kápolna volt. A bucsuhely érdekében az utóbbi időben a Mária-Remete Boldogasszony kápolnájának egyesülete fejt ki buzgó müködést. Igyekezete annyira sikeres, hogy a régi kápolna helyén, uj templom emelkedett. Sajnos azonban csak a tetőig készült el a szép, uj templom, az épitkezés folytatására nincs több pénz. A bucsusok körében gyüjtött adományokból nem lehetne befejezni az épitést csak jó egy pár esztendő mulva. Ez pedig szomoru dolog lenne. Az egyesület tehát ujból összeszedte minden erejét, hogy valami módon megszerezze a szükséges összeget. Ma a tanácshoz is adott be kérvényt, hogy szavazzon meg a jámbor czélra valami pénz segitséget.

Mibe került a hivatalok költözködése?

A tanács pénzügyi és gazdasági ügyosztálya kimutatást állit össze arról, hogy a főváros hivatalainak a Károlykaszárnya épületébe történt átköltözködése mennyi költségbe került. Az összegyüjtött adatok azt mutatják, hogy a hivatalok helyiségváltoztatása nagy kiadásokkal jár. A központi pénztár, a számvevőség VIII. ügyosztálya, a tanács IV., I., VI. és VI'. ügyosztálya és a tiszti ügyészség hurczolkodása 1,080 koronába került; az ugyanekkor szükségessé vált két külön fuvar 60 korona volt. A régi városházáról áthelyezett hivatalok 4865 kor, rendes és 68 korona rendkivüli költséget okoztak. A segédhivatalok költözködése 1890 koronába, a központi pénztár vasszekrényeinek átszállitása 1020 koronába, a levéltár és a központi adóügyosztály irodájának hurczolkodása eddig 440 koronába került A felsorolt csinos összegekhez járul még a levéltár iratállványai felállitásának költsége, az adóügyi iroda hátralevő hurczolkodása, a fővárosi nyomda átköltözködésével járó kiadások, — az alkalmazott napszámosok bére, az előre nem látott kiadások összege és a különféle munkadijak és élelmezési költségek. Mindebből látható, hogy a hivatalos hurczolkodás egész kis vagyont emészt meg.

Történelmi szobrok az Andrássy-ut torkolatánál.

A szépmüvészeti muzeum ügyében a héten értekezlet volt, melyen a vallás- és közoktatásügyi minisztérium képviselői és a főváros mérnöki hivatalának küldöttei vettek részt. Az értekezleten mindenekelőtt megállapitották a szépmüvészeti muzeum városligeti telkének végleges határait, megbeszélték a módozatokat, a melyek szerint a szépmüvészeti muzeum palotáját épittetni kell, hogy egyrészt a szemben levő képzőmüvészeti csarnok klasszikus stilusu homlokzatával, másrészről pedig a millenniumi müemlékkel stilszerü összhangzásba jusson. A kormány egyelőre azt határozta, hogy az átvett területnek csupán a hátsó, az állatkert felé eső részét épitteti fel. Ide helyezik el a szépmüvészeti muzeummal kapcsolatos pinakotékát. A muzeum főhomlokzatát, melyben a képcsarnok foglal majd helyet, csak egy, esetleg két év mulva kezdik el épiteni. Az értekezleten a milléniumi emlékmü és a szépmüvészeti palota alkotta tér, — s az Andrássy-ut ide nyiló torkolata perspektivikus hatásának fokozásáról a következő terveket vetették fel: Az Andrássy-ut torkolatát a két palotáig parkszerüleg kellene kiképezni. A paloták előtt egy-egy diszes parkot rendeznének be. E parkok külső szélein, egymástól 25—25 méternyi távolságban 3—3 összesen tehát hat történelmi tárgyu szobrot állitanának fel. Ezek a szobrok a millenáris szobormüvet mintegy kiegészitenék s a klasszikus stilusban épült paloták előtt pompás látványosságot nyujtanának. Felmerült az a terv is, hogy az andrássy-uti köröndbe tervezett négy király szobrot, melyek Bethlen Gábort, Bocskait, Zrinyi Miklóst és Pálffyt ábrázolják, a müvészeti paloták előtt helyezzék el s két ujabbal egészitsék ki. Ezzel szemben azonban olyan inditványt is tettek, hogy a királyszobrokat állitsák fel a régebben kijelölt helyen, az ezredéves emlékmü elé pedig ujabb hat szobrot készittetnek, melyek történelmi tárgyuknál fogva az emlékmüvel eszmeileg egy szorosabb egészet alkotnának.

Ajánló-levél

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklödök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

A józsefvárosi toronyóra.

A józsefvárosi toronyóra ügyében a mérnöki hivatal ma tette meg jelentését a tanácshoz. A tanács ugyanis megelégelte a panaszokat, a mik a Józsefváros nyolcz testvér-órája ellen unos-untalan felhangzottak s elhatározta, hogy véget vet a világ legszeszélyesebb óramüve garázdálkodásának. Megbizta tehát Sovinszky J. szakértő órásmestert, hogy hozza rendbe a rakonczátlan szerkezetet. Az órás azonban bejelentette, hogy a rendbehozás nem megy olyan könnyen, mert a toronyóra komoly szerkezeti hibákban szenved, a melyek közül a fontosabbakat 600 koronáért hajlandó megigazitani, egyébként pedig évi 300 koronáért elvállalja az óra felhuzását és rendbentartását. A tanács erre a mérnöki hivatal szakvéleményét is meghallgatta. A mérnöki hivatal mindenben igazat ad az órásmesternek s ajánlatát elfogadásra ajánlja. Érdekes a dologban, hogy az óramüvekre és elhelyezésükre vonatkozólag milyen lesujtó kritikát gyakorol a mérnöki hivatal. A jelentés szerint a toronyóra a világ legsilányabb készüléke. Mikor felhuzzák az órákat az egész gépezet megáll. A mü tengelyei lazán kapcsolódnak össze, méreteik hibásak, az egész mesterség olyan tökéletlen, hogy csuda, hogy ugy is járt, mint eddig. Az órajavitásával egyidejüleg szóba került, hogy a számlapokat és mutatókat is meg kellene tisztogatni. A mérnöki hivatal ezt a templom általános renoválása idejére akarja halasztani, mert a tisztogatáshoz külön állványzatot kellene felállitani, a mi igen nagy költséget okoz.

Villamos megállóhely a Károlykaszárnya előtt.

Mióta a Károlykaszárnya központi városházává vedlett át s ráadásul udvara vásártérré alakult, a forgalom nagyon természetesen megsokszorozódott hatásain belül. Naponként sok száz, meg száz ember keresi fel az épületet, melynek egyik legsürübben járt főkapuja a Károly-körutra nyilik. A kaszárnya épületéhez a villamos vusutak jó közlekedést biztositanak, csak az a baj, hogy a büszkén robogó kocsik könyörtelenül elviharzanak a kaszárnya kapuja előtt, ott nincs megállóhely. A ki a kaszárnya épületébe igyekezik, tetszése szerint szállhat le a terjedelmes épület innenső, vagy tulsó sarkán, a hol bejárás nincs, — a kapunál azonban, a hol be is leketne jutni, — soha. A közönség és a hivatalnokok érdekében egyaránt itt az ideje, hogy a tanács felszólitja a közuti villamos vasut társaságot, hogy a régen óhajtott és feltétlenül szükséges megállóhelyet immár rendeztesse be.

A szemétgyüjtés reformja.

A szemétgyüjtés és kifuvarozás ügye minden közhatóságnak gondot okoz. A legtöbb helyen azon igyekeznek, hogy a városok területéről kifuvarozott szemetet valami módon értékesitsék. Mostanában Berlin városa jutott bajba a szemét kérdésével. Eddig ugyanis az volt az ottani általános rend, hogy mint nálunk is történik, — a város területéről kifuvarozzák a külső telkekre, s ott felhalmozzák. A berlini szemetes telepek azonban nagyrészt megteltek, vagy más czélra vették azokat használatba. A berliniek hirtelenében nem találnak alkalmas uj helyet a szemét lerakására, s ezért most az uj találmányu *Wegener*-féle szemét égető-készülékkel tettek kisérletet. A szemét égetésnek az lenne a legfőbb előnye, hogy a szemétben felhalmozódó egészségtelen anyagokat elpusztitaná. A találmány azonban a gyakorlatban nem vált be mert müködése rendkivül költséges. A feltalálók azzal biztatnak, hogy a szerkezetet rekonstruálják, s a szénfogyasztását legalább 20%-kal csökkentik. A kisérleten részt vett hatósági megbizottak azonban még ebben az esetben is igen drágának tartják a szemétégető masinát s egyelőre más módokat keresnek a szemétkérdés megoldására. A berlini tanács mind e mellett kimondotta, hogy a szemétégetés eszméjét véglegesen nem ejti el, hanem megvárja, mig tökéletesebb szerkezetet készitenek a szemét elemésztésére.

Közgazdaság.

A hiteltudakozódó irodák.

A fővárosban az utóbbi időben igen megszaporodtak a hiteltudakozó irodák. Az ilyen különös foglalkozásu iroda ugy támad, hogy egy-egy élelmes ember beállit egy szoba közepébe egy iróasztalt, s ajtó fölé pedig valami hangzatos czimfeliratot akaszt. Erre megkezdődik a kis hirdetések utján az irodák ismertetése. Az iroda azután megfelelő dijazásért információkat nyujt kereskedők, iparosok, vagy akár magánemberek hitelképességéről, vagyoni vagy egyéb privát viszonyairól. Nem egy eset fordult azonban már eddig is elő, hogy a czifraczimü intézetről kiderült, hogy közönséges szédelgés, mely gyakran egyéb, meg nem engedett üzelmeket takar.

A kereskedelmi miniszter ma leiratot intézett a főváros tanácsához, melyben tudatja, hogy informáló irodák ellen számtalan olyan panasz merült fel, mely a tisztességes kereskedelemnek és iparnak igen nagy kárára van. Ugyanis ezek az irodák, a nélkül, hogy megkereső felekkel a való tényállást tudatnák, kellő tájékozás és lelkiismeretlen utánajárás nélkül adnak mindenféle információkat, amelyekkel sokszor érzékeny károkat okoznak.

A miniszter fontosnak tartja, hogy a hatóságok meggyőződést szerezzenek róla, vajjon az irodák törvényes létalappal birnak e? Ezért felhivja a tanácsot, hogy az elsőfoku iparhatóságok utján állapithassa meg, vajjon a budapesti intézetek iparigazolvány alapján müködnek-e, az iparigazolványban megjelölt czéget és czimet használják-e, végre az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 22. §. értelmében a budapesti kereskedelmi- és váltó-törvényszéknél bejegyeztették-e czégüket? A miniszter megküldte a tanácsnak a tudomása szerint Budapesten fennálló efféle intézetek jegyzékét is. E szerint a fővárosban 28 tudakozó iroda működik.

Érdekes, hogy a tanács épen a napokban foglalkozott egyik ilyen iroda ügyével. A VII. ker., elöljárósághoz folyamodott valaki hitel tudakozó-iroda nyitására iparengedélyért. Az elöljáróság a kérelmet elutasitotta azzal, hogy ilyen iparág nincsen, s ilyen foglalkozást megengedhetőnek nem tart. A folyamodó a tanácshoz felebbezett, s hivatkozott társára, ki épen abban a kerületben kapott mintegy két évvel ezelőtt hasonló iparigazolványt. A tanács egyelőre nem döntött a felebbezés dolgában, hanem jelentéstételére hivta fel az elöljáróságot, hogy mi alapon adta ki a régebbi iparigazolványt?

Gyári balesetek bejelentése.

Az ipari és gyári alkalmazottakat ért balesetekről az iparosnak, vagy gyárosnak mindenkor jelentést kell tennie a ker. iparfelügyelőnek. Igy rendeli ezt az iparosok és gyári alkalmazottak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről szóló 1893. évi XXVIII. t.-cz. 7. §-a. A bejelentés fontos a baleset statisztika, közvetve pedig a baleset biztositás és munkásvédelmi intézkedések szempontjából. Mégis az iparosok és gyárosok a bejenlentéseket — egyébként érthető okból — rendszerint elmulasztják. A hatóságok a mulasztás miatt mindeddig nem vonták felelősségre a rendetlen gyárosokat, mert a törvény 37. §-a, bár a bejelentés elmulasztását kihágásnak minősiti, büntetés kiszabása iránt kifejezetten nem intézkedik. — A kereskedelmi miniszter ma körrendeletet bocsájtott ki az összes törvényhatóságok számára, melyben utasitást ad, hogy a balesetek bejelentését elmulasztó feleket 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sujtsák. Az intézkedés törvényes alapjául az emlitett törvénycikknek azt a rendelkezését emliti fel a miniszter, melynek értelmében az iparosok és gyárosok pénzbüntetés terhe alatt kötelesek az iparfelügyelő kivánságára, bármely őket érintő ügyben felvilágositást adni. Mikor pedig az iparfelügyelők a balesetek bejelentésére szolgáló nyomtatványokat szétküldik, ezzel felvilágositást kértek az illető iparostól. Ha ezt a nyomtatványt alkalomadtán fel nem használja, a felvilágositás adását tagadta meg s a pénzbüntetésre törvényszerint rászolgált.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretes eszközöltetnek.

Sebestyén és társa

Telefon: „Hattyu-mosóda“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők; tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **főjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR

uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

WEISZBERGER MIHÁLY

kerékpárkészitő- és HUNGARIA javitó-intézete

BUDAPEST, V., Izabella-utcza 61. szám (Andrássy-ut sarok.)

Elvállal mindennemü kerékpárjavitásokat, ugymint: átalakitásokat a legujabb minta szerint, ugyszintén zománczozást és nickelezést.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest, Lipót-u 43. s.

III. évfolyam Budapest, 1900. február 5. 6. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Éljen a klikkuralom.
Olvasóinkhoz.
Apróságok.
Az ipari mühelyek áldozatai.
A Ferencz József koronázási jubileumdij pályázatai.
Az ifju nemzedék érdekében.
Az épitkezési statisztika.
Budapest disztemetői.
A lakásbérleti szabályok reviziója.
Bábel a vásárcsarnokok körül.
A törvényhatóság gyásza.
Cselédügyi mizériák.
Sötétség.
Ajánló levél.
Irodalom.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek 4% kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

ooooo **Kézi zálogüzletei:** ooooo

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

oooooooo IRODÁI: oooooooo

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

ooooooooooooooo

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6. **BÉCS** Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő-gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Ángern, Dzieditz, Budweis, Rossitz } a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin, Han Compagnie-Vitez } Bosznia

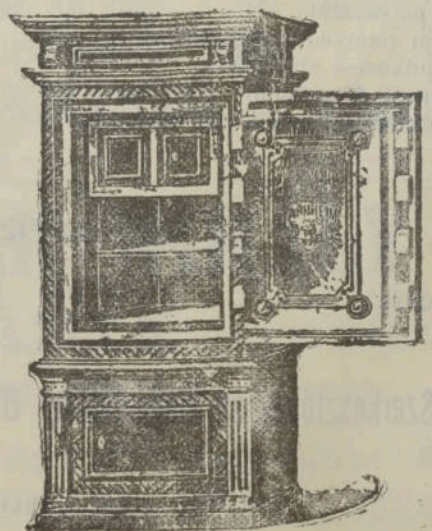
Szállitható intézetek működnek:
Kemenoach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin, Zadworze } Galiczia
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény és tresor-gyára
BUDAPEST és BERLIN
Alapittatott 1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

III. évfolyam Budapest 1900. február 5. 6. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Éljen a klikkuralom.

Le a kalappal a tek. Törvényhatóság előtt, a mely ritka bátorsággal — a jog, törvény és igazság arany korszakában — leszavazta a választói jog kiterjesztését. Az a rendszer, a mely az egyesitett Budapest főváros történetében gyászos emlékkel örökitette meg magát, még egyszer diadalmaskodott. A garasos önérdek még mindig nem lakott jól, a székesfővárosi fejős tehén még mindig tejel és természetes, hogy a községi választók közzé nem bocsájtható 20000 ismeretlen alak, akiknek esetleg önálló véleményük és komoly elhatározásuk is lehet.

A klikkek megalapitói leszavaztatták a tisztességes választást biztositó javaslatot. Huszonötévi áldástalan müködésüknek szomoru bizonyitványa ez a gyávaság. Huszonöt év alatt annyira elidegenitették maguktól a közönséget, hogy ma már rettegniök kell a mandátumért, a melyet okvetetlen elvesztenek, ha kiterjesztik a választó jogot. Két és fél évtizedes egzisztenciájuk a jogosulatlan törekvések és közérdek ellenes cselekedetek szakadatlan lánczolata. Ez alatt a hosszu idő alatt mindig csak magukra gondoltak, mindig csak a maguk érdekét szolgálták.

Bérletet és vállalatokat alkottak törvényhatósági minőségükben és osztogatták egymás között a munkát, a melynek árából mindnyájan megszedték magukat, csak a főváros jutott a csőd szélére. Hosszu ideig osztogatták egymás között potom áron a város földjét, azután szabályozták a megkaparitott területeket és méreg drága áron visszasajátittatták a közönséggel. És a milyen lelketlenül elpotyázták a város földjét, olyan irgalmatlan módon bántak el a közpénzzel is. Határtalan kapzsiságukban rabszolgává alacsonyitották le a tanácsot, a melynek nincs akarata, csak az, amit a törvényhatóság parancsol. A mint monopolizálják a főváros minden néven nevezendő üzleteit, akképpen uralkodnak a tisztviselő választásokon is. Irgalmatlanul elbukik az, a ki nem az ő érdeküket szolgálja. Igy történt, hogy az egyesitett főváros huszonötéves jubileumát szállitók és üzérek ünnepelték, a közönség távoltartotta magát az ünneptől.

De sok volna elsorolni azt a bünlajstromot, a mely az összeférhetetlenség törvényének lábbal tiprásával folytatódik ma is. A téglások, kályhások, kövezők, jogtanácsosok, részvényesek és egyéb szállitók és üzérek ellen ugy látszik még hiába való a küzdelem, mert sokan vannak. Sokan vannak és győznek. Legyőzték azt a jobb igyekezetet is, hogy a nagyközönség ezrei hozzájussanak a községi életben való részvételhez. Nem, ez a jogkiterjesztés nem kell a klikk korifeusoknak. Az ő sorsuk addig biztos, a mig fennáll a mai rendszer. A kötött választó jog, kitanitott, akarat nélkül való választókkal. Ezt a rendszert tartják erősen, mert vele bukik a klikkuralom is.

A főváros sorsának jobbrafordulását tehát hiába reméltük. A községi élet tisztaságára pedig várjunk tovább. Az a sötét felleg, a mely huszonöt év óta beárnyékolta a magyar metropolist, még nem oszladozik.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a főváros közigazgatási körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

A kőbányai toronyóra.

Az uj kőbányai templom toronyórájánál nem akar ugy járni a tanács, mint az már egy pár elhanyagolt toronyórával történt s a X. ker. előljáróság előterjesztésére megbizott egy szakértő órásmestert, hogy az óra felhuzásáról, tisztogatásáról és rendbentartásáról gondoskodjék. Az órás tiz évre szóló megbizást kapott és évenként 240 koronát kap a munkájáért

Apróságok.

A középitési bizottság sérelme. Kemény háboru készül a városházán. A középitési bizottság mód fölött el van keseredve a közlekedési bizottság ellen, amely ki akarja forgatni jogaiból. A vasutügyek tárgyalását akképp akarják gyorsitani, hogy mellőzik az összes bizottságokat, még a középitési is. Ez a bizottság azonban azt vitatja, hogy ő mellőzhetetlen. Az 18'0. évi X t.-cz. létesitette a középitési bizottságot, megszabta ha táskörét, amelyet elfogadott és jóváhagyott az 1872. évi XXXVI. t.-cz. és a vele kapcsolatos fővárosi szervezési szabályzat is. A törvényesen megállapitott hatáskör kiterjed a vasutakra is, amennyiben városrendezési kérdést érintenek. A közlekedési bizottság szervezésekor nem szüntették meg a középitési bizottság törvényes hatáskörét, amely tehát ma is épségben van, s ennek alapján a bizottság ragaszkodik ahhoz, hogy a vasutügyek tárgyalásában részt vegyen. A tanács pedig tanácstalanul áll és nem tudja, hogy melyik bizottságnak tegyen igazat.

*

A polgármester a gázgyárigazgatóság ülésén. Az osztrák szénsztrájk vak sötétséggel fenyegeti a fővárost. A légszesztársulat tudniillik magyar szénnel nem tud olyan világosságot előállitani, mint az osztrákkal. Magyar szenet ennek következtében nem is vásárol és most, hogy osztrák szenet nem kap, a magyar szénbányák csak borsos áron hajlandók neki szenet adni. Ez a kalamitás azonban, ha sokáig tart — csökkentené a részvényesek osztalékát. S miután a fővárossal kötött szerződés még azt is megengedi, hogy a világvárost petroleumlámpákkal világitsák, a gázgyár igazgatósága elhatározta, hogy nem veszi a drága magyar szenet, hanem petróleummal világittatja a fővárost s nem törődik azzal, hogy a gázmotorral berendezett ipartelepeknek kritikán alul álló szükebbüségével — mekkorra károkat okozhat. De ezt a határozatát nyilvánosságra is kellett hoznia és a főváros hozzájárulását is meg kellett szereznie. Ennek elérése czéljából a mult héten *Steiger* Gyula bizottsági tag és gázgyári főrészvényes lakásán igazgatósági ülés volt, amelyre meghivták *Halmos* János polgármestert is. A polgármester részt is vett az ülésen, amelyen megállapitották a főváros világitási bizottsága elé terjesztendő javaslatokat. A hatósági részvéttel készült javaslatokat azonban a világitási bizottság a legnagyobb erélylyel visszautasitotta Sőt dr. Bródy Lajos és Légrády Károly kijelentették, hogyha a gáztársulat szerződéses kötelezettségének minden irányban eleget nem tesz, birói uton teljes kártérités fognak rajta venni. Az osztrák szénsztrájk magyar gyárra nem vis major. Van magyar szén elég s ha a gáztársulat kiméli a részvényeseit, ők nem fogják kiméli a társulatot.

Egyébként annyit tanulhat ebből a főváros, hogy szerződéseket suba alatt még akkor sem szabad meghosszabbitani, ha mindjárt Steiger Gyula kivánja is.

*

A karácsonyi vizmizéria jutalma. Tizenkilencz évig szolgált egy forintos napidijért az a vizvezetéki őr, aki karácsonykor a monostori sziget kutjainak vizállását szabályozó csapot ugy elszabályozta, hogy a főváros közönsége a két napos ünnep alatt vízhiányban szenvedett. Tizenkilencz év alatt egy forint

nál többre nem vitte ez a jó ember, most azonban karácsonykor tett kiváló szolgálatainak elismerése fejében magasabb állásba jut és még pensiót is fog kapni. Ez a fölfelé bukás pedig azért következik be, mert az egy forintos állásában kevés volt az intelligentiája s miután a vízcsap kezeléshez magasabb müveltség szükséges, nagyobb fizetésü állást szerveznek a derék őrnek, hogy több legyen az intelligentiája. Mert ugy gondolja Kajlinger igazgató ur, hogy akinek kevés a pénze, kevés az esze is, de akinek jó hivatala van, ad annak jó észt is az Isten. Máskép nem igen tudjuk megérteni, hogy a vizvezetéki igazgató ur mért kötötte az állását ahhoz, hogy a hibát elkövetett őr okvetlenül megmaradjon mai helyén, de nem mint napidijas, hanem mint végleges állásu alkalmazott. Mi feltétlenül bizunk és hivei vagyunk a vizvezetéki igazgató urnak, de ennek a szegény parasztnak az ügyében tanusitott viselkedése azt a gyanut kelti bennünk, *hogy a karácsonyi hibát nem ez az őr, hanem ő követte el.* Mert érthetetlen, hogy a vizvezetéki igazgató mért azonositja magát egy huszadrangu alkalmazottal, akit nem is akar a város megfosztani kenyerétől, csak máshova akar tenni, hogy több galibát ne okozhasson.

Az ipari műhelyek áldozatai.

A statisztikai adatok kötelező beszolgáltatásának egyik pozitiv hasznáról a napokban értesültünk: a kereskedelmi miniszter ugyanis arra jött rá a statisztikai adatok nyomán, hogy az ipari mühelyek tele vannak zsengekoru, fiatal gyermekkel. Ezek a gyermekek felnőtteket pótolnak, mert éppen annyi időt töltenek a mühelyekben, mint felnőtt társaik, sőt egyes lelketlen mühelytulajdonosok sokkal erősebben kihasználják őket.

Száz meg száz azoknak a száma, akik zsenge korukban bekerülnek a mühelyekbe, amelyekben idő előtt megvénülnek, elkorcsosodnak és rövid idő alatt a lelketlen tulajdonosok kapzsiságának esnek áldozatul. Az a fölfedezés, melyet a kereskedelmi miniszter tett, nemcsak meglepő, hanem érthetetlen, sőt majdnem hihetetlen is. A miniszter ugyanis a főváros tanácsához intézett leiratában a következőket mondja:

> A fővárosban horribilis számban nyernek alkalmazást mindenféle ipari mühelyekben zsengekoru, vagy fiatal leányok, anélkül, hogy a törvény értelmében tanonczszerződést kötött volna velük a munkaadójuk. A statisztikai adatok szerint az I. kerületben 135, a II-ikban 41, a negyedikben 119, az ötödikben 539, a hatodikban 11, a *hetedikben 1280* és a nyolczadik kerületben 43 fiatal leány dolgozik tanonczszerződés nélkül. Ezenfelül munkakönyv nélkül is alkalmaznak nagy számmal fiatal gyermekeket gyártelepeken, amit az ipartörvény ugyancsak tilt. Ebben a tekintetben első helyen szintén a VII. kerület áll. Itt a statisztikai adatok szerint 242-en dolgoznak munkakönyv nélkül, a II. kerületben 10, a VI-ikban 1 munkakönyv nélkül alkalmazott gyermekre találtak. A miniszter felhivta a tanácsot, hogy az adatok alaposságáról győződjék meg, a mulasztást elkövetett munkaadókat nyomoztassa ki, s járjon el velük szemben az ipartörvény rendelkezése értelmében. Ha az adatok pontosaknak bizonyulnak, az uj iparkihágási ügyek egész tömege támad a felfedezés nyomán.

A miniszter leirata csupán az ipartörvényt áthágó munkaadókról szól, akiknek megbüntetését kilátásba helyezi. Azt hisszük, hogy sokkal nagyobb mulasztást követtek el azok a hatóságok, amelyeknek területén a munkaadók hasonló visszaéléseket elkövethetnek. A tanács tehát a nyomozást arra is terjeszsze ki, hogy mely hatósági közegek mulasztása következtében állott elő a miniszter részéről konstatált szomoru állapot.

A Ferencz József koronázási jubileum dij pályázatai.

A főváros tanácsa az Ő Felsége megkoronáztatása negyedszázados évfordulójának emlékére a székesfőváros közönsége által *„Ferencz József koronázási jubileumdij"* czimen alapitványt létesitett.

A nagyérdekü alapitvány kamataira kiirták a pályázatot. A pályázat több munkakört emel fel s remélhetőleg jó szolgálatot fog tenni a fiatal magyar tehetségek kifejlődésének előmozditására.

Az alapitványi dij a *tudományos szakra*, 2800 korona (1400 forint), a szépirodalmi szakra pedig 2000 korona (1000 forint.)

A dijakat az e czélra alakitott bizottságok javaslata alapján a székesfőváros törvényhatósági bizottságának közgyülése itéli oda.

E bizottság áll: 1. a tudományos szakot illetőleg a Magyar Tudományos Akadémia három és a székesfőváros törvényhatósági bizottságának két tagjából; 2. a szépirodalmi szakot illetőleg pedig a Magyar Tudományos akadémia egy, a Kisfaludy-Társaság két és a székesfőváros törvényhatósági bizottságának két tagjából.

A dijakra csak magyar honpolgárok tarthatnak igényt s a dijat egy egyén csak egyszer kaphatja, és pedig mindig csak kiváló tehetséget tanusitó munkásság alapján.

A pályadij elnyeréséért mindenki jelentkezhetik munkájával, de a javaslattevő bizottság nemcsak a jelentkezők, hanem azok közül is választhat, a kik nem jelentkeztek ugyan, de éppen oly érdemesek, vagy még érdemesebbek a jelentkezőknél. — Ez esetben azonban a bizottság tartozik eleve tájékozást szerezni arról, hogy ez a dijat elfogadja-e?

A bizottság a dijra egy vagy több egyént hoz javaslatba s a közgyülés a dijat csak a bizottság által javaslatba hozott egyénnek, illetve egyének közül egynek adományozhatja.

A képzőmüvészeti szakot illető dijra ezuttal festőmüvészek tarthatnak igényt.

Az alapitványi dij évi 4000 korona (2000 forint), amelyre pályázhatnak minden oly magyar honos festőmüvész, a ki 35-ik életévét meg nem haladta s a ki az iskolai kiképzésen tul érett müvészi képességének és nagyobbszabásu alkotásokra kiválóan hivatott tehetségének kétségtelen jeleit adta.

A székesfőváros tanácsához benyujtott pályamüvek lehetnek olajban festett kész festmények vagy vázlatok, a tárgy megválasztásának korlátozása nélkül.

A pályázati kérvényhez az illető müvészek születési bizonyitványt, eddigi kiképzésüket igazoló okmányokat s további

tanulmányaik irányára vonatkozó szándékuknak irásbeli előadását tartoznak csatolni.

A dijat egy, e czélra a magyar országos képzőművészeti tanács három és a székesfőváros törvényhatósági bizottságának két tagjából alakitott bizottság javaslata alapján a székesfőváros törvényhatósági bizottságának közgyülése itéli oda.

Az évi 4000 korona dijat a pályanyertes művész két egymásután következő éven át élvezheti, mindazonáltal csakis a következő feltételek alatt:

A főváros határozatának vétele után a pályanyertes művészt a magyar országos képzőművészeti tanács ülésére meghivja, melyen a pályanyertes művész két évre szóló munkatervét előadni tartozik és kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy annak szigoru megtartása mellett a dij élvezetének ideje alatt vagy egy nagyobbszabásu müvet hoz létre, vagy pedig kitüzött czéljának megfelelően oly komolyabb tanulmánymüveket fog a magyar országos képzőművészoti tanácsnak bemutatni, melyek tervszerü előhaladását igazolják.

Az évi 4000 korona dijat 2000 koronás félévi részletekben az országos magyar képzőművészeti tanács elnöke által láttamozott nyugtákra fogják kifizetni.

Ha a pályanyertes művész tervezett nagyobbszabásu művének vázlatát, vagy komolyabb irányban megkezdett tanulmányműveit az ösztöndij első részletének felvétele után legkésőbb egy félév alatt be nem mutatja s a későbbi félévi időszakokban megállapitott munkatervének előrehaladását tanusitani nem képes, a dij élvezetét elveszti.

Ha a pályanyertes művész valamely jelentősebb alkotást hoz létre s azt a dij élvezetének letelte után legkésőbb három hónap alatt készen bemutatja, a székesfőváros fentartja arra vonatkozólag megvételi jogát.

Ez esetben a münek elfogadhatósága s az ár méltányos megállapitása iránt a magyar országos képzőművészeti tanács javaslatára a székesfőváros közgyülése határoz.

A kereskedelmi szakot illető 3000 korona (1500 forint alapitványi dijból egy vagy több ösztöndijat illetve utazási segélydijat adományoz, olyképpen, hogy a dij 1000 korona (500 frt. minimumtól 3000 korona (1500 forint) maximumig terjedhet. — A dijnak, illetőleg dijaknak nagysága a kitüzött czélhoz mérten az adományozás alkalmával fog megállapittatni s ugyanakkor határoztatnak meg a kifizetés módozatai is.

Pályázhatnak 30 évesnél nem idősb oly kereskedők, kik a kereskedelmi iskola, gymnásium, reál- vagy polgári iskola sikeres elvégzése után legalább két évig kereskedelmi gyakorlatot folytattak s az üzleti viszonyok vagy különleges üzletágak tanulmányozása czéljából az ország vagy a külföld valamely vidékét vagy városát óhajtják felkeresni.

Pályázók tanulmányi utjok czélját tüzetesen előadni, a pályanyertesek pedig utazásuk eredményéről félévenként a budapesti kereskedelmi és iparkamara utján a székesfőváros tanácsához jelentést tenni kötelesek, mely jelentés elmulasztása az utazási segélydij ki nem adását, illetőleg beszüntetését vonja maga után.

A dijat, illetőleg a dijakat a budapesti kereskedelmi és iparkamara javaslata alapján a székesfőváros törvényhatósági bizottságának közgyülése itéli oda, még pedig egy évre, miután az alapitó oklevél, illetve az annak kiegészitő részét képező kezelési szabályzat értelmében ezt a dijat egy évnél tovább senki sem élvezheti.

Az ipari szakot illető évi 3000 korona (1500 forint) alapitványi dijból az 1900. évre egy 1800 koronás (900 forint) és két 600 koronás (300 forint) ösztöndijat adományoznak.

Az 1800 koronás ösztöndijra pályázhatnak a kir. József-müegyetemen végzett oly fiatal gépészmérnökök, kik a gépészmérnöki szigorlatot kiváló sikerrel tették le s tanulmányaik kiegészitése czéljából külföldi tanulmányutra készülnek.

Ezen dijat a kir. József-müegyetem tanácsának javaslata alapján a törvényhatósági bizottság közgyülése itéli oda

A két egyenként 600 koronás (300 forint) ösztöndijra pedig oly fiatal iparossegédek, előmunkások és munkavezetők pályázhatnak, akik vagy valamely hazai, ilyennek nem létében valamely külföldi szaktanodát sikerrel végeztek, vagy pedig a műhelyi munkában kiváló képzettséggel birnak és magukat e téren különösen kitüntették.

Az ösztöndij egyszersmindenkorra adatik a czélból, hogy az illető iparosjelölt nek külföldi kiváló gyárakban való foglalkozása megkönnyittessék.

Ezen dijakat a székesfőváros törvényhatósági bizotságának közgyülése az országos magyar iparegyesület véleménye alapján itéli oda. — Az adományozás alkalmával fognak a kifizetés módozatai is meghatároztatni.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a pályázat alá bocsátott dijak valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy magyar nyelven az előadottak értelmében szerkesztett s a megkivánt kellékeket igazoló, esetleg a kérelmet támogató egyéb okmányokkal felszerelt kérvényeiket, ivenként egy koronás okmánybélyeggel, — azonkivül a bélyegtelen mellékleteket ivenként 30 filléres bélyeggel — ellátva, Budapest székesfőváros tanácsához czimezve, legkésőbb *1900. évi február hó 28-ik napjának déli 12 órájáig* a tanácsi iktatóhivatalba (központi városháza, gránátos-utczai középső lépcső, I. em. 26. sz. a.) annál is inkább nyujtsák be, mivel később érkező, vagy kellően fel nem szerelt kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Budapest, 1900. évi január hó 11. napján.

A székesfőváros tanácsa.

Tulkiadás a tabáni plébánia helyreállitásánál.

A tanács most utalványozta ki a tabáni plébánia helyreállitása munkálataiban részt vett iparosok utolsó számlakövetelését. Vasrácsozatokért fizet ki — Lepter János lakatosmesternek — 290 frtot. Ezzel egyidejüleg összeállitották a templom renoválásával felmerült összes költségekről szóló kimutatást. A munkálatokra 1896-ban 4320 frtot irányoztak elő, ezzel szemben azonban 768 frt tulkiadás merült fel. Ebből 404 frt még mindig fedezetlen. A tanács ennélfogva felhivta a mérnöki hivatalt hogy a tulkiadások dolgában 15 nap alatt tegyen igazoló jelentést, — a tanács VI. — pénzügyi és igazgatósági ügyosztályát pedig felszólitották, hogy a számvevő közbejöttével a pénzügyi és gazdasági bizottság utján keressen a tulkiadásra fedezetet.

Az ifjú nemzedék érdekében.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Nem rég a hivatalos lapnak egy száma került a kezembe a melyből igen érdekes miniszteri jóváhagyást olvastam. A hivatalos ujság illő komolysággal elmondja, hogy Szeged városa szabályrendeletet alkotott, a melylyel a tizenöt éves életkort be nem töltött gyermekeknek a nyilvános mulatóhelyen való megjelenését eltiltja. A belügyminiszter — mondja továbbá a hivatalos — a szabályrendeletet *jóváhagyta*.

Különös gondolatokat ébreszt bennem ez a szabályrendelet. Az Alföld derék metropolisa a jövő nemzedék érdekében cselekedett, a mikor szabályrendeletét megalkotta. A szük látókörü vidéki város vezetősége a mindennapi élet szürkeségéből kiemelkedve nagyot akart tenni és tényleg nagyot is tett, mert intézkedése az éretlen nép erkölcs életének megszilárditására és fejlesztésére bizonyára hatással leend.

Ritkán jutunk hozzá, hogy a vidéki városok közigazgatásának alkotásairól tudomást szerezzünk. Szeged városának erről a szabályrendeletéről sem olvastam sehol. S azt hiszem a közjó érdekében cselekszem, a mikor a főváros tanácsának figyelmét erre a szabályrendeletre irányitom. A főváros mulatóhelyei nem véve ki a kávéházakat sem, tele vannak fiatal gyermekekkel, a kik szülőik körében éjszakáznak és szivják magukba a mulatók büzös, testrontó levegőjét. Ezenkivül, főképp az ujabb időben utczasarkokon, kávéházakban, korcsmákban s mindenféle rangu és rendü mulatókban 6—12 éves gyermekek (fiuk, leányok vegyesen) mindenféle haszontalanság árusitásával zaklatják a közönséget, egész éjszakán keresztül mászkálnak s valóságos martirjaivá lesznek a nagyváros romlottságának.

Sem a rendőrség, sem a város ezek ellen a társadalmi kórtünetek ellen nem tett számbavehető, komoly intézkedést.

E sorokkal az illetékes tanácsi ügyosztály jóakaratu figyelmét Szeged városa rendeletére felhivom.

S. S.

Csak a király teheti.

A kereskedelmi miniszter ma értesitette a fővárosi tanácsot, hogy egy jogerős iparhatósági itéletet utólag hatályon kivül nem helyezhet, mert a jogerős itélettel kirótt büntetést legfelsőbb kegyelmi jogánál fogva kizárólag Ő Felsége engedheti el A miniszternek erre a leiratára egy elszegényedett iparos asszony adott okot, a kit most az elöljáróság le akar csukatni. Az asszonyt az elsőfoku iparhatóság iparkihágás miatt 100 frt pénzbüntetésre, nem fizetés esetén 10 napi elzásásra itélte. A felebbezés mit sem használt, mert az itéletet a kereskedelmi miniszter is helyben hagyta. Mig az ügy a sok forumot megjárta, az asszony tönkrement. Nagy nehezen letörlesztett a büntetéspénzből 40 frtot, a többit már nem tudja. Folyamodott tehát az elöljárósághoz, hogy nagy nyomoruságában ne sujtsák a börtönbejutás szégyenével. Az elöljáróság a jogerős itéletet hatályon kivül nem helyezhetvén, a kérelmet felterjesztette a tanácshoz. A tanács tovább küldte a miniszterhez, a miniszter pedig ma tudatta, hogy csak ő felsége a király segithet Az asszonyt tehát, hacsak a király kegye meg nem menti, be kell csukni. Erről azonban szó sem lehet, mert a kerületi orvos jelentése szerint a szegény asszony sulyos beteg — s a büntetés végrehajtása reá nézve végzetes lehet.

Az épitkezési statisztika.

A fővárosi statisztikai hivatal most adta ki az 1897. évi épitkezések statisztikáját. Erre a kimutatásra nemcsak közgazdasági, hanem városrendezési szempontból is szükségünk van s igy érthető az a meglepetés, hogy a hivatal két évi késedelemmel adja ki, majdnem nélkülözhetetlen kimutatását. A késedelemnek nem a hivatal az oka. A statisztikai kimutatást hosszabb bevezetés mellett közli s ebben a bevezetésben részletesen elmondja, hogy milyen nehézséggel jutott az épitkezési statisztika birtokába. A bevezetést alább egész terjedelmében adjuk, illusztrálására annak, hogy milyen állapotok uralkodnak a főváros közigazgatásában. Még kommentálnunk sem kell ezt az állitásunkat, mert világosabb magyarázatát a közigazgatásban duló fejetlenségnek alig adhatnánk mással, mint a statisztikai hivatal előterjesztésével, amely igy szól :

Az épitkezési statisztika szervezete és az adatgyüjtés nehézségei.

Az épitkezési statisztika feladata nem szoritkozhatik tisztán az előfodult épitkezések számának megállapitására. Teljes feladata és jelentősége abban áll, hogy a fővárosnak épitkezési nagyobbodásáról és változásáról lehetőleg teljes képet adjon. E végből évről-évre beszámolunk arról, hány épület keletkezett Budapesten, hány lakóház, hány és milyen középület (templomok, iskolák, szinházak, pályaházak, kaszárnyák, gyárak stb.); nyilvántartjuk, hogy az épitések és lebontások ellentétes mozgalma által mennyiben szaporodik a szobák és egyéb lakórészek száma és pedig ugy egész ben, mint egyes emeletek szerint; válaszolunk azon igen fontos, másutt — tudtunkkal — sehol figyelemmel nem kisért kérdésre, mekkora összeget forditanak épitkezésekre: mindezen megfigyeléseket pedig nemcsak az egész fővárosról mutatjuk ki, hanem, tekintettel az egyes kerületek külön életigényeire, a tiz kerület mindegyikéről is. Hogy ezen adatokkal szolgálhassunk, szükséges, hogy minden befejezett épitkezés a statisztikai észlelés körébe bevonassék. Ez okból a fővárosi Tanács már harmincz évvel ezelőtt elrendelte, hogy minden lakhatási engedély kiadása alkalmával a megfelelő kérdőpontok az eljáró mérnöki közeg által felvétessenek és a statisztikai hivatalnak beküldessenek.

Azonban e szolgálat behozatalának már első éveiben is kitünt, hogy ezen statisztikai kimutatások hozzánk tetjesen be nem érkeznek. Igy pld. egyszerüen kimaradtak a m. k. operaház és a központi indóház monumentális épületei. Ily körülmények közt valami ellenőrző intézkedésről kellett gondoskodni, melynek elérésére a fővárosi Tanács elrendelte, hogy a statisztikai hivatallal az épitkezési engedélyek közöltessenek, hogy minden épitkezést nyilvántarthassunk és az esetleg elmaradó lakhatási engedély beküldését szorgalmazhassuk. A nyilvántartás ezen módja rendkivüli fáradságot okoz a statisztikai hivatalnak, minthogyközel 10.000 épitkezési engedélyt kell nyilvántartanunk*) és a beérkező lakhatási engedélyekkel egyenként összehasonlitanunk, mely munkálat egymagában egy munkaerőt több héten át elfoglal. Tekintettel azonban a szóban forgó statisztika fontosságára, a felmerülő fáradságot meddőnek nem tarthatjuk.

*) Magában az egy 1897-dik év 2464 épitkezési engedélyel szaporitá a nyilvántartandó anyagot.

Mig az összes épitési ügy a Tanácsnál volt összpontositva, addig évenként a mérnöki hivatalhoz küldtük azon épitkezési engedélyek jegyzékét, melyek a lakhatási engedély elmaradása által több éven át függőben maradtak. Az épitési ügynek kerületenkénti deczentralizációja alkalmával pedig minden kerület számára egy-egy nyilvántartó könyvet rendeztünk be, melyekbe tételenként bevezettük ezen függőben maradt épitkezési engedélyeket. Ezen könyveket értjük azon nyilvántartó lajstromok alatt, melyeknek a közigazgatási közegek által való helyreigazitása az épitkezési statisztika elkésésének főokát képezte.

E tiz nyilvántartó könyvet ugyanis 1898. közepén küldtük el első izben a tiz kerületi elöljáróságoknak. Ez alkalommal határozott felvilágositást kértünk mindazon régebbi épitkezési engedélyek felől, melyek hat-hét év alatt nyilvántartásunkból ki nem estek, melyek tehát vagy igénybe nem vétettek, vagy más engedélyszám alatt fejeztettek be, vagy a melyekről a hozzájuk tartozó lakhatási engedélyek velünk szemben nem közöltettek. A kitüzött határidő alatt azonban csak két kerületi elöljáróságtól érkeztek be a válaszok, mig nyolcz elöljáróság, egyéb teendőkkel való elhalmazottsága folytán, megkeresésünkre nem felelhetett. Számos sürgetés után az összes nyilvántartó könyvek végre 1898. szeptember 29-én érkeztek vissza a statisztikai hivatalba.

Időközben azonban arról is meggyőződtünk, hogy még az épitkezési engedélyek sem küldetnek be hozzánk teljesen, miután birtokunkba jutottak oly lakhatási engedélyek, melyeknek épületeiről tudomásunk sem volt. Ennek folytán a tek. Tanács 31627/98. szám alatt augusztus 25-én felhivta az illető közegeket, hogy az épitkezési statisztika adatszolgáltatása körül nagyobb pontosságot fejtsenek ki.

A visszaérkezett nyilvántartó könyvekből kitünt, hogy a deczentralizáczió előtt foganatositott szemlékről csak a központi mérnöki hivatal adhat felvilágositást. Igy tehát kénytelenek voltunk mind a tiz nyilvántartó könyvet, a régebbi bejegyzésekhez szükséges felvilágositások kedvéért, ismét a mérnöki hivatalhoz áttenni. Ezzel azonban a munka ujabb, hosszadalmas késedelemnek tétetett ki: számtalan irásbeli és szóbeli sürgetés után ugyanis 1899. április 8-án a mérnöki hivataltól azt a választ nyertük, hogy elfoglaltsága miatt a kért felvilágositásokat jelenleg nem adhatja meg, sőt egyáltalán nem mondhatja, mikor fogja a kivánt felvilágositásokat beküldhetni. A mérnöki hivatalnak ez a kijelentése különben érthető, ha meggondoljuk, hogy annak kideritésére, vajjon minden egyes befejezett épület statisztikája hozzánk beküldetett-e, az illető épitkezés aktáit a főlevéltárból egyenként ki kellett keresni, hogy vagy az abban felejtett statisztikai kimutatást nekünk utólag beküldjék, vagy pedig kimutassák, mikor lett ez már tényleg — esetleg más szám alatt — hivatalunkhoz áttéve, vagy végül hogy a kimutatás adatait a helyszinén ujból beszerezzék. Az általunk reklamált épitkezések száma pedig felülmulta a nyolczszázat!

Ily körülmények közt azonban részünkről még sem maradt egyéb hátra, mint hogy április 20-án Halmos polgármester urhoz, egyuttal mint a párisi világkiállitás elnökéhez, jelentést intézzünk, egyszersmind felemlitvén, hogy az 1898. év épitkezési statisztikájának elmaradása következtében, még a párisi világkiállitás részére készülő és a fővárosnak 1873–1898. évig terjedő épitkezési fejlődését feltüntető fontos statisztikai rajzok elkészitése is veszélyeztetve van. A polgármester úr már két nap mulva felhivást intézett a középitési igazgató urhoz, gondoskodjék arról, hogy a szükségelt adatok idejekorán rendelkezésünkre bocsáttassanak. Ezen utasitásnak foganatja is volt: de azért mégis harmadfél hónapig tartott, mig a nyilvántartó könyvek hozzánk ismét visszakerültek.

Azon reményünk azonban, hogy immár valahára a teljes anyag birtokában leszünk és igy erélylyel hozzá foghatunk az eddigi késedelem pótlásához, fájdalom még mindig hiu volt, amennyiben a nagy nehezen beszerzett felvilágositások jórészt téveseknek bizonyultak. A kerületi elöljáróságok felvilágositásaiból kitünt ugyanis, hogy a függőben levő épitkezési engedélyek tulnyomó része használatba nem vétetett és elévült, mig egy részéhez a statisztikai kimutatás más szám alatt már megküldetett. Volt azonban sok oly eset is, a statisztikai kimutatás csakis a mostani sürgetésnek következtében, tehát több évvel elkésve küldetett be, „téves kezelés folytán“ nem jutván el hivatalunkba. Sajnos azonban, hogy még ezen pótlólag beküldött statisztikai lapok felülvizsgálatánál is ujabb tévedésekre kellett akadnunk, amennyiben u. i. azt a felfedezést kellett tennünk, hogy azok részben mégis beküldettek már nekünk, de más épitkezési számok alatt, részünkről tehát már feldolgoztattak és kiadattak, ugy, hogy másodizben beküldött statisztikában kétszer fordult volna elő. Igy tehát tizennégy havi fáradozásunknak még mindig csak az volt az eredménye, hogy a pótolandó anyag nagy nehezen beérkezett ugyan, de hibáinál fogva még mindig használhatatlan állapotban. Ennélfogva még az 1899. év második felében sem voltunk abban a helyzetben, hogy az 1898. évi épitkezési statisztika feldolgozásához végre hozzáfoghassunk.

Az épitkezési statisztikára forditott eddigi fáradozásunk eredménye e szerint csak abban a lehangoló tapasztalatban volt összefoglalható, hogy a fenforgó körülmények közt általában lehetetlen pontos és megbizható épitkezési statisztikát készitenünk. Midőn ugyanis első izben kitünt, hogy a lakhatási szemléknél készülő statisztikai kimutatások hézagosan érkeztek be hozzánk, a Tanács ellenőrzés czéljából elrendelte, hogy minden épitkezési engedély is velünk közöltessék; de ezen ellenőrzés meghiusult, mivel kitünt, hogy ezen épitkezési engedélyek sem küldetnek be hozzánk teljes számmal; kitünt továbbá, hogy midőn függőben lévő épitkezési engedélyek sorsa felől tudakozódunk, megbizhatatlan felvilágositásokat nyerünkel, annyira, hogy egyes épitkezések két izben is közöltetnek. A dolgok ilyen állása mellett érthető, ha a tek. Tanács elé azon inditvánnyal kellett járulnunk, hogyha ezen bajok az általunk javaslatba hozott, vagy más megfelelő szabályzat által nem orvosoltatnak, czélszerü volna az épitkezési statisztika szolgálatát inkább egészen megszüntetni, mintsem megbizhatlan adatok alapján hamis eredményeket közölni. A tek. Tanács ezen előzmények után felhivta Heuffel Adolf középitési igazgató urat, hogy saját javaslatunknak figyelembe vétele mellett és a kerületi elöljáróságokkal való érintkezés után szigorubb ellenőrző szabályokat létesitsen.

Az ezen végzés értelmében megtartott elöljárósági érte-

kezleten azon indítványunk, hogy minden lakhatási engedély külön folyó számmal láttassék el, hogy igy azonnal ellenőrizhessük, ha valamely lakhatási engedély kimaradt volna, az ezáltal feltételezett uj lajstrom vezetése miatt tulságos körülményesnek tartatott. Ennek helyébe olyan módositások fogadtattak el, melyek lényege az épitkezési iratoknak helyesebb nyilvántartásában áll. E módositások azonban, minthogy a kerületi szolgálati utasitások ide vágó szakaszainak megváltoztatását igénylik, a tek. Tanács által még külön jóváhagyandók. Ezen jóváhagyás reményében azt is reméljük, kogy habár 1898. és 1899. évek épitkezésének egybeállitásánál talán még fognak nehézségek előfordulni, az 1900. évtől fogva a statisztikai szolgálat ezen fontos része simán fog feldolgoztatni s ennek folytán a maga idején is fog napvilágot láthatni.

Mindezekből talán eléggé kiderül, hogy az épitkezési statisztika közzététele körül beállt rendkivüli késedelem nem a statisztikai hivatalon mulik.

Budapest disztemetői.

A temetkezések ügyét mindeddig nálunk meglehetős kezdetlegességgel kezelték. A temető adminisztrazció legföljebb a temetők rendben és tisztántartására, a jövedelmek szaporitására szoritkozott, de a szépészeti és főleg az egészségügyi követelményekre nem sok sulyt helyezett. Pedig a modern európai városok sorba átalakitották temetőiket és uj temetőiket is aként rendezték be s magát a temetkezés ügyét is ugy rendezték hogy ugy az esztetikai, mint egészségügyi szempontok teljesen érvényesülhettek. Minálunk is ujabban mozgalom indult meg köztemetőink rendezése és a temetkezési ügy módositása iránt. *Viola* Imre tanácsos beható tanulmányt készitett ennek érdekében. Ő is, valamint a mérnöki hivatal kiküldöttjei is tanulmányozták a külföld modern temetőit s ezen tanulmányok eredményeként készült az uj temetői szabályzat s készültek el a köztemetőink uj beosztására s azokban emelendő különféle épitményekre vonatkozó tervek.

Legfontosabb ezek között a kötelező ravatalozás behozatalának s ezzel a halottak villamos vasuton való szállitásának kérdése, amely csak ugy oldható meg, hogy az alkotandó szabályrendelet a kegyelet gyakorolhatásának teljesen szabad utat enged.

A disztemetővé alakitandó Kerepesi-uti temető III. főkapujával szemben létesitendő térre lenne a nagy ravatalozó csarnok felépitve. Ennek zárt udvara szolgálati folyosóval van körülvéve, amelyből az egyes kellő világitással és szellőzéssel ellátott és nyáron mesterségesen hütött ravatalozó szobák nyilnak ezek oly méretüek, hogy a szükebb család tagjai a temetést megelőzőleg is tölthetnek bizonyos időt halottjuknál. A ravatalozó fülkék előtt tágas oszlopcsarnok vonul el, s erre felé történik a fülkékből a temetés. Ezáltal a ravatalozás teljesen el van különitve a temetésekre jövő közönségtől, ugy hogy pl. két szomszédos fülkében a szolgák ugyanakkor helyezhetik el az érkezett halottat a szolgálati folyosón át, amikor a másik szomszédos fülkében a beszentelés és temetés zavartalanul folyik.

Vannak nagyobb, diszesebb fülkék is, s lesz az épületben diszravatalozó csarnok is.

Ezen elrendezés jobb, szebb és kegyeletesebb az összes európai hasonló épületek elrendezésénél. A *müncheni* uj drága ravatalozó csarnokban a halottak egy nagy közös teremben ravataloztatnak s egymástól csak néhány virágbokorral vannak elválasztva s a különböző hozzátartozók csak üvegfal mögül láthatják halottjukat a távolból.

A *drezdai* uj halottas házban ugyan külön fülkék vannak, de ezek egy közös folyosóra nyilnak, amelyről a szolgálatok is teljesitettnek, ugy hogy ez könnyen zavarra adhat okot. Mindezen hiányokat a fent leirt rendszer kiküszöböli.

A villamos vasut halottszállitó kocsijai a kibővitendő III. főkapun fognak behajtani s a ravatalozó csarnokot megkerülve ismét arra mehetnek ki az uj temető felé magukkal vivén külön gyászkocsikon a gyászoló családok tagjait is. Ez a reformnak egyik igen fontos része, amely kiküszöböli a mai boszantó rendetlenséget. Aki látta már végig döczögni a rengeteg hosszu Köbányai-uton a mostani halottas kocsikat amint valóságos tánczot járnak a koporsók a göröngyös uton, aki látta a temetőből visszatérő gyászkocsikat az utszéli korcsmák előtt összegyülekezve, mig a fekete kocsisok belül vigan vannak — az csak örömmel üdvözölheti ezt a reform tervet, mely a kegyeletnek százszorta jobban megfelel az eddigi eljárásnál.

A III. főkaputól vezet egy más irányban az ut a most épitendő Kossuth mausoleum felé. A temető ezen részében levő parczellák már szabadok s azért itt kezdik a temetőnek uj felosztását.

A ravatalozó csarnokkal szemben fog felépülni a temető kápolna diszes beszentelésekre alkalmas előcsarnokkal és arkádos-sirboltokkal kapcsolatosan. Az arkádos-sirboltok mögött közönséges családi sirboltok épülnek. A sirboltok is most egészen uj rendszer szerint épültek. Eddig csak boltozatos négyszögü üreg volt a sirbolt, amelyet nagy kővel fedtek le. A most már a X. ker., uj temetőben és a farkasréti temetőben épités alatt levő sirboltok hosszu földalatti folyosóból állnak, amelyben az egyes koporsók befogadására való betonból készült fülkék vannak elhelyezve egymás fölött 4 sorban. A koporsókat sülyesztővel bocsátják le a földalatti térbe, a gyászoló közönség pedig kényelmes lépcsőn jut le, s jelen van mig a koporsó behelyezés után a fülkét befalazzák és márványlappal elzárják.

Tizenkét ilyen fülke alkot egy családi sirboltot s ezek fölött emelkedik a hozzátartozó családi siremlék. Ilyen beosztásu sirboltok épülnek majd a Kerepesi temetőben is, de részben arkádszerüen le lesznek födve.

A Kossuth-mausoleumhoz vezető 20 méter széles ut két oldalát is ilyen monumentalis kiképzésü arkadsor fogja szegélyezni.

Az egymásután felszabaduló parczellák előre megállapitandó terv szerint kanyargó sétautakra, kisebb-nagyobb parkokra lesznek felosztva. Az utakat fogják a sirok szegélyezni s a parkokba diszsirhelyeknek, családi mausoleumnak fognak helyeket kijelölni.

A temetők eme diszes elrendezése mellett bizonyára a közönség is inkább fog a kegyeletnek áldozni s sirboltjait, sirhelyeit müvészek által faragott emlékekkel ékesitteti a sablonos de mégis drága sirkövek helyett s ez esetben a Kerepesi temető a világ legszebb sirkertjei között fog helyet foglalni.

Ezzel egyidejüleg a X. ker. uj temető rendezése is tervbe van véve. A főbejárat előtt nagy köralaku tér létesül, amelytől jobb és bal irányban már épülnek az ujfajta családi sirboltok. A főutra merőleges irányban fog felépülni a hatalmas temető kapuzat. Ez két emeletes épületből és egy középső monumentalis oszlopos épitményből áll.

Az emeletes épületekben lesznek a gondnoki lakás, az irodák, az őrtanya, őrlakás, a közönség menedékhelye stb. A gyalogbejárókon kivül két 10—10 méteres ut vezet a temetőbe, amelyeken a kocsik is behajthatnak. A temetőn belül diszes négyszögletü parkozott tér lesz, amelyet családi mausoleumok fognak szegélyezni.

A budai oldalon a farkasréti temető nyer hasonlóan diszes kiképzést. Itt felépült már a kezelő épület, amelyben a gondnoki s ellenőri lakások, őrlaktanya, irodák s a közönség menedékhelye vannak elhelyezve. A főbejárókkal szemben levő dombtetőn kápolna s ezzel kapcsolatban nagy ravatalozó csarnokok fognak legközelebb felépiteni. A domb aljában pedig a ravatalozó fülkék alatt arkados családi sirboltok lesznek.

A lakásbérleti szabályok reviziója.

Gyakran megtörtént már, hogy a főváros nagy sietve alkot valamely szabályrendeletet, amely rossznak bizonyul a gyakorlati életben. De az még nem történt meg soha, hogy a rosszul alkotott szabályrendelet reviziója olyan gyorsan létre jöjjön, a milyen gyorsan a rossz szabályrendelet elkészült. A mai lakásbérleti szabályrendelet 1885 óta van érvényben. Már az első naptól minden érdekelt fél tisztában volt vele, hogy rossz és hasznavehetetlen. Sem a lakástadó, sem a lakó érdekei nem találnak kielégitést a hevenyében összeütött paragrafusokban. A mennyir azonban csak lehetséges, a szabályrendelet kiszolgáltatja a lakót a háziurak és házmesterek önkényének.

Az 1885 óta szakadatlanul megujuló panaszok hatása alatt elhatározta a tanács, hogy a szabályrendeletet megfelelően módositani fogja. Erre utasitotta is a tiszti ügyészséget. Az utasitásnak nagyobb sulyt kölcsönzött az a körülmény is, hogy a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény rendelkezései a régi szabályzatból hiányzanak.

A tiszti ügyészség azonban a revizióval egyáltalán nem haladt előre. Hallgatagon türte az örökös panaszokat, a melyeknek éle bizony gyakran irányult az ő lassusága ellen. Komolyan még sem bántották a hivatalt, mert mindenki tudja, hogy munkával tul van terhelve s igy megbocsátható, ha ezt a komoly, nagy körültekintést igénylő munkálatot — ha késedelemmel is — de idejére elkészíti.

A közönség azonban csalódott a tiszti ügyészségben, mert a módositott szabályrendelet minden sürgetések daczára sem lát nap világot. Ez a lassuság annál erősebb kritikája az ügyészség munkájának, mert 1898 óta a budapesti ügyvédi kör részéről olyan munkálat van előtte a lakásbérleti szabályrendelet revizióját, a mellyel lényegtelen átalakitások mellett bátran ki lehet cserélni a ma érvényben levő rossz alkotást. Az ügyészséget azonban még ez a nagy előzékenység sem hatotta meg, mert munkálatával még most sincs kész.

Legutóbb a kereskedelmi miniszter is megsürgette az uj szabályrendeletet s erre a tanács felhivta az ügyészséget, hogy a szabályrendelet módositott tervezetét haladéktalanul terjeszsze be. Az ügyészség ujra bizonytalan időhaladékot kért, a tanács azonban kimondta, hogy a javaslat 30 nap alatt benyujtandó. A 30 nap február hó 20 án jár le. Kivánesian várjuk, vajjon az ügyészség eleget fog-e tenni a tanács szigoru meghagyásának s február 20 ára elkészül-e a 15 év óta vajjudó tervezettel.

Bábel a vásárcsarnokok körül.

Tudvalevő hogy a mesebeli vándorló apa, fiu meg a szamár, bárhogyan mentek is egymás mellett, vagy bármily variácziók szerint ültek is egymáson: sehogysem tudták elérni, hogy valaki a szemben jövők közül valami gáncsolni valót ne találjon rajtok.

A központi vásárcsarnok, az államvasut és a kereskedők ugyanigy vannak egymással, a közönséggel és a sajtóval. Egyiknek se jó, ahogy a másik csinálja.

Eddig az volt a kierőszakolt szentenczia, hogy a központi csarnok kitünő, végre mostanában *Almády* helyettes tanácsos a közélelmezési ügyosztály vezetője kimondta, hogy a vásárcsarnok épitése alapjában elhibázott dolog.

A csarnokbeli elárusitók sürgetik a várost, eszközölje ki, hogy az élelmi szereket direkt a csarnokba szállitsa a vasut.

A város sürgeti a vasutat, hogy az iránt határidőn belül intézkedjék.

A vasut kijelenti, hogy a régi rendszer mellett nem képes folytatni a szállitást, tehát eszeljen ki a város valamit, hogy a szállitás és lerakodás nehézségekbe ne ütközzék

Az elárusitók panaszkodnak, hogy lerakodásnál a végtelen lassu kezelés miatt megromlanak az áruik.

A közönség panaszkodik, hogy a csarnokban drága pénzen lehet csak vásárolni, mert az árusitók a romlott czikkek árát is be akarják hajtani rajta a jó czikkek árában.

A kofák panaszkodnak, hogy nem férnek el a csarnokban a mészárosok, hentesek és tejkészitmény kereskedők miatt.

Emezek viszont a kofákra és egymásra agyarkodnak ugyane miatt.

A sajtó egy része egyik nap kijelenti, hogy minden bajnak az államvasut az oka, mert nem akarja czélszerüsiteni a szállitást.

A sajtó másik része másnap kifakad az árusitók ellen és dicséri az eddigi szállitási rendszert.

A sajtó harmadik része pedig ugyanaznap üti a tanácsot, hogy miért nem hallgat a sajtóra, mikor az egyértelmüleg követeli, hogy lépjen erélyesebben a vasutak ellen. Másnap pedig ugyanaz a sajtó követeli a csarnok igazgatójától, hogy az árusitókat kell megrendszabályozni, a mint, hogy azt az egész sajtó már hónapok óta hangoztatja.

A csarnok igazgatója, az ügyosztály és a tanács összenéz, s a haját tépi. Egyelőre még mindegyik csak a másik haját, de megjő az idő, mikor a saját hajokat fogják tépni, mert utóvégre is nem fognak majd eligazodni tudni a sok mindenféle ellenkező jó tanács és követelés között.

Akkor aztán beüt az általános és végső nagy zavar, s végre megvalósuláshoz fog közeledni az a szép eszme, amelyért a vásárcsarnokokat tulajdonképpen fölállitották: tudniillik, hogy a bevásárló közönséget lehetőleg ne Isten szabad ege alatt, hanem czifra, tágas és drága épületekben fosszák ki, anélkül, hogy ezért cserébe legalább tisztességes élelmi szert kaphatna.

Ez lesz a sok *jó* tanács és önérzetes követelés következménye. Mindenki birál és javasol. Mindenki szakértő. A nagy lármában az illetékes faktorok nem mernek munkába fogni. Nem mernek reformokat létesiteni, mert nem tudják az igazi bajt, az égetően orvosolandó hiányokat kipuhatolni. Nem tudják, mit akar a fogyasztó közönség, mi az elárásitók, mi a nagykereskedők óhajtása. Nem tudhatják, mert a sok alaptalan lárma elnyomja a jogos panaszt.

Egy kis csöndet tehát! Ha komoly reformot akarunk.

L. Zs.

A törvényhatóság gyásza.

A főváros törvényhatóságának mult heti közgyülésén jelentette be Márkus József főpolgármester, hogy a közgyülés egyik tevékeny, általánosan tisztelt tagja maróthi Fürst Jakab nagykereskedő e hónap 25-én Nizzában meghalt. A főpolgármester mély részvéttel emlékezett meg az elhunytról s inditványára a közgyülés jegyzőkönyvében örökitette meg a halott emlékét, a gyászoló családhoz részvét iratot intézett, a temetésen pedig küldöttséggel képviseltette magát.

Maróthi Fürst Jakab halála széles körökben osztatlan részvétet keltett. Magyarország kereskedői a javakorában elhunyt tagtársukban a kereskedelmi ügy egyik legbuzgóbb előharczosát, a kereskedelmi érdekek önzetlen, ügybuzgó támogatóját; a székesfőváros, a melynek igazgatásában mint képviselőtestület tagja tevékeny részt vett, érdemes polgárát, számos közhasznu és jótékonysági intézet pedig áldozatra mindenkor kész pártfogóját veszitette Az elhunyt, a ki 1836-ban Bátorkeszin született, saját erejéből, egyedül, példás szorgalmu munkásságával s fáradhatatlan tevékenységével küzdötte föl magát ama fényes polczra, a melyet Magyarország kereskedői osztályában elfoglalt. Szülői földbirtokosok voltak, 12 éves korában elvesztette atyját, kinek vagyonát 1849-ben a szabadság harcz leveretése után a hazafias ügy lelkes támogatása miatt az osztrák kormány elkobozta. Özvegy anyja az időben Friedmann S. és fia budapesti nagykereskedő czégnél helyezte el, a hol már ifju korában kitünt rendkivüli szakértelme által és már alkalmazotti minőségében nagy tevékenységet fejtett ki az ország akkor még kezdetleges állapotban levő kereskedelmének az ujabb kor igényeinek megfelelő gyökeres átalakitása érdekében. 1861-ben önállósitotta magát és Budapesten megalapitotta a *Kanitz és Fürst* nagykereskedő czéget, a mely csakhamar egyike lett az ország legvirágzóbb üzlettelepeinek. 1862-ben nőül vette néhai megyeri Krausz Mayer leányát, Idát, a kivel a legboldogabb házasságban élt 1873-ban különvált üzlettársától és üzletét, a melyet mindenkor személyesan vezetett, sikerült annyira fellenditeni, hogy a kézmüáru szakmában a legelsők közé emelkedett. E mellett számos irányban nagy közhasznu tevékenységet fejtett ki, mert a közügyek iránt a legnagyobb önzetlenséggel minden időben kiválóan érdeklődött. Egyike volt a budapesti *Kereskedelmi csarnok* megalapitóinak, idejekorán meggyőződvén arról, hogy ez intézmény a hazai kereskedelem emelését hathatósan elősegiti. A kereskedőknek e diszes egyesülete az annak érdekében kifejtett üdvös tevékenységének elismeréseül 1891-ben alelnökévé is választotta. 1883-ban meg alapitotta a *hitelezők védő-egyesület*-ét, mely intézmény a kereskedők anyagi érdekeit nagy mértékben előmozditotta és alakulásától mindvégig elnöke és legszorgalmasabb támogatója volt Alapitója és elnöke volt továbbá *a Kereskedelmi segitő-egyesületnek*, melynek czélja a kereskedelmi alkalmazottaknak betegsége esetén való gyámolitása és melynek érdekében tevékenységet fejtett ki. Igazgatója volt a *Kereskedelmi Muzeum*nak, mely minőségében ernyedetlenül fáradozott a magyar kereskedelmi érdekeknek a Keleten való előmozditásában. Igazgatója volt a *Belvárosi Takarékpénztár részvénytársaság*-nak és cenzora az *Osztrák Magyar Bank*-nak, *a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamará*-nak pedig választmányi tagja. Az 1896-diki millénniumi kiállitás alkalmával egyik szervezője volt a kiállitás kereskedelmi osztályának és az ezen minőségében kifejtett buzgó tevékenységéért ő felsége legmagasabb elismerésében részesitette. 1898-ban magyar nemességet kapott. Az elhunyt betegsége már régibb keletü, de neje és hozzátartozói gondos ápolása megakadályozta eddigelé a katasztrófát, a mely a hatalmas szervezetü deli férfiut, távol szeretettjeitől oly hirtelen érte. Nagy mértékben siettette ezt legidősebb fiának és üzlettársának Imrének félévvel ezelőtt bekövetkezett elhunyta, akinek elvesztése fölötti nagy fájdalma megrendítette életerejét és tetemesen fokozta szivbaját, a mely hirtelen kioltotta nemes és munkában gazdag életét.

Cselédügyi mizériák.

— Levél a szerkesztőhöz. —

E lapok legutóbbi számában egy figyelemreméltó czikk jelent meg, mely sok megszivlelendő javaslatot tartalmaz a cselédügy javitása körül, de a lényeget mégis vajmi kevéssé érintette.

Kétségtelen, hogy a mai közvetitői rendszer és a cseléd-könyvekben levő személyleirások általános alakja mellett a háztartó sohasem bizonyos a felől, nem e valamely rovottmultu tagot fogadott családja beléletébe.

Mindazon javaslatok, melyek e bajok kiküszöbölését czélozzák, eléggé beválhatnak, mint praeventiv módozatok, de a lényeget az a kérdés érinti, miként lehetne a gazda és a cseléd közötti viszonyt bensőbbé, állandóbbá tenni s miképpen lehetne az egész kétségtelenül züllésnek indult cselédanyagot megjavitani,

Nemcsak háztartási, de fontos, társadalmi kérdést bolygatunk meg akkor, midőn a belső családi élet osztályosaival imigyen törődünk, kiket még a régi és retrográd eszmékkel telt cselédtörvény is a háztartás tagjává avatott.

Hacsak hatósági ellenőrzéstől és retorsiótól függne ezen mindenekfelett nehéz kérdés megoldása, az már régóta lekerült volna a napirendről.

De midőn látjuk, hogy az ujabb cselédügyi javaslatok is

szelidebb alapokra akarják helyezni a szolgálati viszony fentartását: akkor nem parczialis intézkedésekre, de a népnevelés megjavitására, humanitórius tevékenységekre van főleg szükség, mely szükségérzete azonban a mi társadalmunkat még nem hatván át teljesen, — e kérdést éppen azért tartják oly nehezen megoldhatónak.

Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy a hatóság még az eddiginél is erőteljesebb szabványokat ne alkalmazzon ott, hol bizonyos rendszerességet, visszaesést tételez fel.

És itt eljutottunk ismét a cselédkönyvek kiállításának formájához, mely a cseléd multját, sőt szokásait is hivatva volna mindenkor feltárni.

S a legjobban megvitatott kérdés éppen az, vajon a nem mindig részrehajlatlan gazda, mint egyik ügyfél tetszésére legyen-e bizva, hogy egy neki esetleg ellenszenves cseléd könyvébe tett igaztalan bejegyzés által ez utóbbit örökre keresetképtelenné tegye?

Szerintünk a hatóságok kötelességében állana, hogy minden egyes cseléd ellen lefolytatott ügyből kifolyólag a könyvbe hivatalos bejegyzéseket teljesitsen.

Nem is lenne ez valami nagy ujitás, mert pl. Budapesten a bérkocsisok, társaskocsisok, ószeresek és hordárok jogositványaiban minden ellenük lefolytatott hivatalos ténykedés feljegyezve vagyon.

Az illetők igy jobban is őrizkednek a kihágások, visszaélések elkövetésétől és a gyakorta visszaesők a szolgálattól végképp el is tilthatók.

Hanem az igen helyes javaslat és tudtommal az illetékes tényezők már foglalkoznak is azzal, hogy a cselédkönyvek arczképekkel legyenek felszerelve.

A kifutó intézmény eltörlése és a helyszerzők megrendszabályozása volnának még azon tényezők, melyektől üdvös javulást várhatnánk. Ez utóbbiakról legközelebb többet!

Sötétség.

— *Szénrajz.* —

A felvilágosodás százada — a XIX. — elmult, s most megkezdődik a sötétség. Emberek, asszonyok, lányok, ifjak és vének: daloljatok, hogy ne féljetek a sötétségben. Lám, a légszesztársulat nem fél, mert, ha az ausztriai bányász-sztrájk miatt nem lesz szónkészlete, hát egyszerüen nem fog gázt produkálni, s aztán a kánya bánja, hogyha a feje tetejére áll is a város, meg egy csomó iparvállalat, amelynek gázmotorral kell dolgoznia. Az utczákat ki fogják világitani petroleummal, mint a régi jó időkben, vagy akinek az nem tetszik, mikor este sétál, gyujtogasson mindig gyufát. A gyufa olcsó: egy skatulya két fillér, s a svéd gyufa, valamint az Emke gyufa egyaránt pompás. Akinek pedig még ez sem tetszik, az vegyen tolvajlámpát és azzal járjon az utczán. Igy legalább, aki lámpával jár, biztos lehet benne, hogy csak olyan ember üti le, vagy rabolja ki, akinek nincs lámpája és venni akar. Tehát a légszesztársulat igen jól érzi magát, s biztatja a fővárost, hogy még van tiz napra való készlete. (Igaz, hogy mire e lap megjelenik, már alig 2—3 napra való lesz a készlet.) Ha pedig ez elfogy, majd szállitanak talán szenet a többi bányák. Guttmann testvérek is már naponta 30—35 waggon szenet képesek szállitani (tehát éppen 15—20 waggonnal kevesebbet a napi szükségletnél!), hát majd csak megsegit az Isten. Nézzünk éppen ezért bizalommal a sötétség elé, s dicsérjük a derék légszesztársulatot, amely, hogy több évtizednél többre szóló szerződése van a világitásra a várossal, még annyira sem tartotta érdemesnek a fogyasztóit, mint az utolsó spekulájos, aki nem merne üzletet nyitni, ha legalább egy-két hónapra való árukészlete nem volna.

Dicsérjük a derék légszesztársulatot, amely alkalmat ad nekünk, a fővárosnak, érdekelt ipari vállatoknak és magánfogyasztóknak arra, hogy az eljövendő sötétségben végre világosan lássunk egyet: azt tudniillik, hogy nemcsak a világ, de a légszesztársulat is *qua parv sapientia regitur*. És hozzá még mennyire: *qua*!?

Egyébként azt hiszem, Budapesten is vannak, akik szeretnék, ha minél hamarább ki aludnék a gáz és minél tovább lenne éjjel lehető kevés világosság. A szerelmesek és tolvajok ezek.

De figyelmeztetem őket, ne nézzenek vérmes reménynyel a bekövetkezhető sötétség elé. Mert igaz ugyan, hogy könnyebb lesz kasszát és csókot lopni, de nem lehet-e tartani végzetes cseréktől. Nem félhet-e pl. a kalandra vágyó Don Juan, hogy az esti találkán az imádott lányka helyett a sarki rendőrt öleli magához, s mikor ez félrelöki, a sötét és frissen festett lámpaoszlopot csókolja meg? Vagy nem aggódhatik a betörő, hogy a sötétben a főkapitányság inspekcziós szobájának az ajtaját töri fel, s értékes áruk helyett értéktelen rendőrtisztviselőket visz magával? Vagy, végül nem lenne-e borzasztó, ha a csókra vágyó szerelmes lány megcsókolja a kasszafurásra vágyó betörőt és viszont: a kasszafurásra vágyó betörő meg . . .?

Minek folytassuk? A sötétség ugyis mindent elföd. Még a légszesztársulat sapientiáját is. Pedig a teljes gázvilágitás mellett sem nagyon világit. Jó lenne talán Auer-harisnyát rája húzni.

Ugyis ez az egyetlen harisnya, amely csak ugy használható, ha felsrófoljuk a gázt. Mert ha lesrófoljuk, akkor hiába van ott a harisnya.

Lehet, hogy ez kecsegteti az ausztriai szénbányászokat is, amikor sztrájkolnak. Talán ők is fölöslegesnek tartják a harisnyát.

És lehet, hogy a légszesztársulat érdemes igazgatóit is ugyanez a szempont vezérli. Ki tudja, talán őket is . . .?

Lámpagyujtogató.

A főváros a szobrászoknak

A lipótvárosi *Szent-István* bazilika szentélyében alkalmazandó reliefek elkészitésére a főváros annak idején három művész között szükebb pályázatot hirdetett, minthogy az első alkalommal bemutatott mümintákat kifogástalanoknak nem nyilvánithatták. A művészek valamennyien átdolgozták pályamüveiket s uj mintákat terjesztettek a biráló bizottság elé. A szükebb pályázat győztese *Mayer* Ede szobrász lett, őt is bizták meg a munka kivitelével. A tanács azonban nem akart méltánytalan lenni a szükebb pályázatban részt vett másik két művészszel szemben sem, s időmulasztásukért némi kárpótlásul *Dankó János és Führer Szilárd* szobrászoknak egyenként 500-500 koronát szavazott meg.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklödök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Irodalom.

Budapest a XVIII. században.

Érdekes és tanulságos tartalmu könyv jelent meg: A czime *Budapest a XVIII. században*, irta: *Peisner* Ignácz, a hirlapirodalomnak egy régi, szorgalmas munkása. A fővárosról, melynek mai szépségét csodáljuk, nincs teljes történeti munka. Az eddig legteljesebb a *Salamon* Ferenczé, csak Mátyás király haláláig irja meg Budapest történetét. A most megjelent könyv pedig alaposan és érdekesen megirja a városnak a történetét a török járom alól fölszabaditásától egészen a mult század végéig. Száz husszu év története, mely felöleli a régi Budának és a Pestnek minden nevezetesebb mozzanatát, tárul az olvasó elé, hogy látva az idö hihetetlen változását, csak annál jobban csodálja a mai Budapestet és szeresse, mert bár annyi elnyomás érte, annyi akadály tornyosult eléje, magyarrá lett. Teljesen megérteni csak ugy lehet a könyvet, ha a benne leirt történeti adatokat a maguk egymásutánjában olvassuk. Peisner könyve nemcsak a város épüléséről ad kimeritö felvilágositást hanem beszámol arról is, milyen volt a mult században a társadalmi élet, mivel mulatott a főváros polgársága. Minden, ami a mult században Budapesten történt, a történeti fontosságu esemény éppen ugy, mint a megörökitésre érdemes epizód megvan Peisner könyvében, mely négy koronáért minden könyvkereskedésben kapható. Derék munka, sokat tanulhat belöle mindenki, a kit érdekel a multja annak a városnak, a melyben él, a holy kenyerét megszerzi.

A szobafestők kérelme.

A budapesti szobafestők és a rokonfoglalkozásokat üző iparosok sokat panaszkodtak a miatt, hogy a főváros a szakkörükbe vágó munkákra kiirt árlejtéseket nem teszi elégé nyilvánossá, s ök rendszerint csak akkor szereznek tudomást az elszalasztott munka létezéséről, a mikor már az árlejtés eredményét hirdetik ki. Az iparosok érdekét most a budapesti szobafestők, mázolók, aranyozók és fényezök ipartestülete karolta fel. Ennek kérelmére elrendelte a tanács, kogy ezentul az összes érdekkörükbe vágó kiirt nyilvános árlejtésekről a kibocsájtott hirdetményt mindenkor megküldik az ipartestületnek is. Ott azután tudomást nyerhetnek róla a zugolódó iparosok.

Hirek a városházáról.

Házassági hirdetések a Károlykaszárnyán.

A régi városháza lassanként egészen megszünik hivatalos épület lenni. Nemrég az összes anyakönyvi ügyek elintézését átvette a tanács jog-, ipar- és rendészeti ügyosztálya s a különféle házassági ügyekben fáradozó jegyes párok most már szintén hütlenek lettek a vén épülethez, naponként seregestül a legfiatalabb varosházába zarándokolnak. A polgármester most elrendelte, hogy a házasulandókra vonatkozó hirdetményeket, a melyek eddig a régi városháza kapualját diszitették, ezentul a Károlykaszárnya granátos-utczai főkapuja aljában függeszszék ki.

Mikor a másoló szórakozott.

Szórakozott dijnok áltatlan balesetén mosolyogtak a városházán. Egy alföldi város rendőrkapitányi hivatala intézett hivatalos megkeresést a fővárosi tanácshoz. Az átirat meg is érkezett, de bizony itt senki sem értette meg, bár kifogástalan magyar nyelven irták. Szól pedig ekképpen: „Tek szék- és fővárosi polgármesteri hivatalnak, Budapesten. Minta szerinti átirat Nótás Benedek — Teréz nevü gyermekéről. Lakik Budapesten.“ — Aláirás: rendőrkapitány. A legvénebb aktamoly sütötte ki végre, kogy a furcsa átiratot bizonyosan a másoló elfelejtette a megjelölt nyomtatvány mintára irni, és szórakozottságában lemásolta szóról-szóra a fogalmazó utasitását. A tanács most megkereste a vidéki hivatalt, hogy küldje el a mintát is ne csak az átiratot.

Biczikli ügy a közigazgatási bíróság előtt.

A biczikli adó életbeléptetésekor a főváros olyan drákói szigorusággal állapitotta meg a pénzbüntetések összegét, miket az uj szabályrendelet ellen vétökre kiszabnak, hogy a biczikli adó fizetésére elég lelkiismeretesen jelentkeztek az adókötelesek. Igy a biczikli-kihágások elég csekély számban szerepeltek eddig a hatóságok munkaanyaga között. Ma történt az első eset, hogy a biczikliadó kihágási ügy a közigazgatási bíróság

lé kerül. Egy budapesti biciklista ugyanis nem fizette meg a kerékpáradót s hosszu időn át nem csipték rajta a mulasztáson. Végre is azonban kiderült a dolog s az elsőfoku hatóság 50 frt külön pénzbüntetéssel sujtotta a titkos biciklistát. A határozatot a tanács is helyben hagyta s a fél panasza következtében most az iratokat a közigazgatási biróság elé terjesztette.

Pusztitják az erdőt.

Báró Gerliczy Vinczéné még 1882-ben s budakeszi-ut elején a vámház és a katonai temető között kőkeresztet állittatott fel. A kereszt gondozását ugyancsak a báróné e czélra tett alapitványának kamataiból a budavári plébános teljesiti. A kereszt mostani helyén azonban a főváros nagyobbszabásu utkaparó házat épit, miért is a keresztet máshova kell elhelyezni. A budavári plébános azt ajánlotta, hogy a keresztet a Normafa megetti térségen állitsák fel, hol két ut találkozik össze. Itt az erdő lenne háttere, a mi igen festői képet alkotna s a turistáknak is jó utmutatóul szolgálna. A tanács az ügyben a mérnöki hivatallal dolgoztatott ki terveket. A mérnöki hivatal a plébános inditványát elfogadásra ajánlja, csupán azt jegyezte meg, hogy az áthelyezés több száz forintba kerül és a keresztnek egyáltalán semmi mübecse nincsen. A főváros a költségeket azonban ne sajnálja, nehogy a kereszt adományozójának jámbor szándékát és a katholikus hivők vallási érzékenységét sértse meg. A mérnöki hivatal javaslata szerint azonban a kereszt uj helyén néhány fát ki kellene vágni e miatt a tanács meghallgatta a főerdőmester véleményét is, mely határozottan állást foglal a mérnöki hivatal javaslatával szemben. A főerdőmester sajnálja a fákat és azt ajánlja, hogy keressenek olyan helyet a kőkeresztnek, ahol nem kell miatta fákat kivágni. Az Emmer Kornél ösmert javaslatának elfogadása óta különben sem lehet a a főváros fáit kivágatni csak a törvényhatósági bizottság beleegyezésével. A tanács most válogathat a különböző javaslatok között, s a sok tervezgetésnek az a vége, hogy az utkaparóház épitésének előmunkálatait nem lehet majd a kellő időben megkezdeni. Pedig annyi bizonyos, hogy a keresztet *el kell helyezni*, még pedig arra a helyre, amelyik a legalkalmasabb. De hogy melyik legalkalmasabb azt majd csak nyilvános pályázat utján döntheti el a sok szakértő.

Közgazdaság.

A bank- és váltóüzletek megrendszabályozása.

A főváros területén gyakori eset, hogy egyes bank- és váltóüzlet-tulajdonosok mindenféle visszaéléseket követnek el. A kisebb nagyobb csalásokra az efféle üzleti vállalkozások bő alkalmat nyujtanak. A részletüzletek, börzejáték megbizások mindannyiszor próbára teszik az üzlettulajdonos személyes megbizhatóságát. A tanács az egypár évvel ezelőtt feltünést keltett nagyobb skandalumok hatása alatt már annak idején foglalkozott a bank- és váltóüzletek megrendszabályozásával. A bajok okát ugyanis abban fedezték fel, hogy a hasonló foglalkozások üzéséhez nem kiván meg az ipartörvény iparengedélyt, hanem csupán iparigazolványt, a minek az elnyeréséhez csakis a nagykoruság igazolása szükséges. Ha azonban iparengedélyhez kötnék a bank üzletek nyitását, abban az esetben az elsőfoku iparhatóság a folyaszemélyi megbizhatóságától tenné függővé az engedély kiadását s ilyen módon a gyanus, vagy éppen rovott multu egyéneket a hasonló kényes üzletekből kizárhatnák.

Akkoriban az iparügyi bizottság javaslatot tett a tanácsnak, hogy az ügy érdekében irjon fel a kereskedelmi miniszterhez, a dolog azonban elaludt. Egy konkrét eset következtében a tanács most ismét felvetette az életrevaló eszmét s ha törvénytpótló rendeletet kieszközölni nem is sikerül, az ipartörvény küszöbön álló reviziója aktuálissá teszi, hogy a kérdést ujból megbolygassák.

A kereskedelmi miniszter a gyárvizsgáló-bizottság ellen.

A fővárosi gyárvizsgáló-bizottság az időszaki vizsgálatok alkalmával tüzetes nyomozást szokott tartani abban az irányban is, hogy a gyárakban nem alkalmaznak-e a törvényszabta minimális életkoron alul levő gyermekeket meg nem engedett gyári munkákra. A bizottság legutóbb is feljelentett egy gyárost ilyen kihágásokért. Az elsőfoku iparhatóság, valamint a tanács is sulyos pénzbüntetést szabott ki a gyárosra. A közbevetett felebbezés kapcsán az ügy harmadfoku elbirálás czéljából a kereskedelmi miniszter elé került, ki az alsóbb hatóságok itéletét megváltoztatta s a gyárost az iparkihágás vádja alól felmentette. A miniszter feltünést keltő határozatának az a megokolása, hogy az iparkihágási tárgyalás során kétségtelen bizonyitékokkal a vád nem nyert igazolást, a gyárvizsgálóbizottság egyoldalu feljelentését pedig feltétlen bizonyitéknak a vádlott tagadásával szemben elfogadni nem lehet. A miniszternek az utóbbi időben ez már nem az első ilyenforma határozata. Többször előfordult, hogy olyan iparkihágási ügyekben, ahol a vádbeli kihágás cselekményét a fővárosi kezelőtiszt — tehát hivatalos személy — hivatalos eljárása során — megállapitotta — a vádlottat mégis felmentette a büntetés alól, mert egyéb bizonyiték a kihágás elkövetését meg nem erősitette. A miniszternek ez az ujabb rendszere feltünést kelt a városházán, mert ellenkezik az egész eddigi gyakorlattal s az iparkihágási ügyek lefolytatását a jövőben nagyon megnehezíti. Ha ugyanis nem elegendő a kihágás tényének hivatalos uton való konstatálása, büntetést csak a legritkább esetekben lehet majd kiszabni, amikor mindenféle tanukihallgatások utján sikerül a vádat megerősiteni. A rendkivül időveszteséget nem is tekintve, különösen furcsa lesz az olyan eset, mikor a feljelentést nem magánfél teszi, hanem az eljárást hivatalból inditják meg. Ilyenkor — ha a miniszter álláspontjához a jövőben is ragaszkodni fog, — az előljáróságnak kell majd terhelő tanukról gondoskodni. Hogy honnan szerzi? Tessék megkérdezni a minisztert.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár

rendes közgyülését

folyó évi február hó 17-én d. u. 4 órakor

budai osztályában (II. ker., Fő-utcza 2. szám alatt, saját épületében) tartja, melyre a t. cz. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapitása, a nyeremény felosztása, s az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.

2. Tizenkét igazgatósági tagnak választása három évre.

☞ Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni és szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20 §-ai értelmében legkésőbb 1899. évi deczember hó végéig saját nevükre irt részvényeiket legkésőbben 3 nappal a közgyülés előtt a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V. ker., Dorottya-utcza 4. szám, vagy II. ker. Fő-utcza 2. szám alatt) letenni; ugyanott a megvizsgált 1899. évi zárszámadások és a felügyelő-bizottsági jelentés példányai az alapszabályok 147. §-a értelmében átvehetők.

Budapesten, 1900. évi január hó 24-én.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatósága.

RÖCK ISTVÁN

gép- és gőzkazángyára
vas- és érczöntödéje

BUDAPEST

IX., Soroksári-utcza 24.

Készit: *magas nyomásu kompound és triplexpanziós gőzgépeket, sz. Frikart-féle* kényszermozgásu *Corliss vezényművel. — Biztonsági vizcsöves gőzkazánokat* minden nagyságban *Bánó és Szüts legujabb szabadalmu* szerint.

Továbbá minden nagyságu és szerkezetü *hajógépeket*, kihuzható forr- és fütőcsöves *lokomobilokat, gőzkazánokat*, tüzelő-, forraló- és hullámlemezes tüzelőcsövekkel, *gőzmalmi és téglagyári berendezéseket.* Szab. különbözéki emeltyüs-szerkezetü *bor- és olajsajtókat*, valamint *olajgyártási berendezéseket* és elvállal mindennemü a *gépészeti szakmába vágó munkákat.*

Tervez és berendez mindennemü vizmütelepet.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda-utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Sebestyén és társa

Telefon:

„Hattyu-mosóda“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők, tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **főjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után röglön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Kapható mindenütt.

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR

uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

WEISZBERGER MIHÁLY

kerékpárkészitő- és **HUNGARIA** javitó-intézete

BUDAPEST, V., Izabella-utcza 61. szám (Andrássy-ut sarok.)

Elvállal mindennemü kerékpárjavitásokat, ugymint: átalakitásokat a legujabb minta szerint, ugyszintén zománczozást és nickelezést.

„Belvárosi Könyvnyomda u 43. sz.

III. évfolyam Budapest, 1900. február 12. 7. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A vasutasok községi adója.
Olvasóinkhoz.
Az Ujépület telekrendezési költsége
A szegénységi bizonyitvány.
A verseny haszna.
Budapest a XVIII. században.
Kövezési szabályrendelet
A főváros házai és jövedelmezésük.
A szemétszállitás reformja.
Budapest egyenes adója 1898-ban.
Szinház.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6. **BÉCS** Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (tagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern } a Ferd. császár északi vasut mentén
Dzieditz } a Ferd. császár északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz } Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez } Bosznia

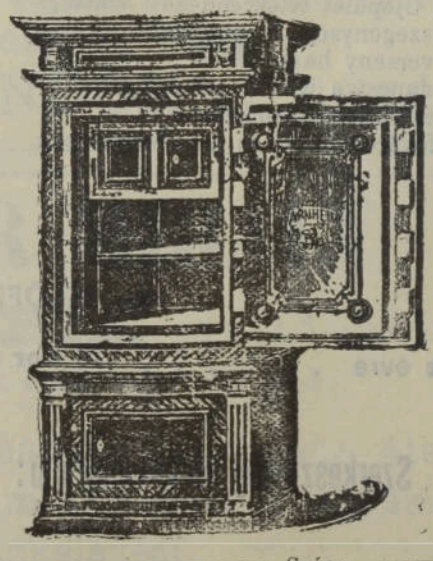
Szállitható intézetek működnek:
Kemenoaca-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin } Galiczia
Zadworze } Galiczia
Hirschberg, csoh északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinek ben stb. stb.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN

Alapittatott 1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

III. évfolyam Budapest 1900. február 12. 7. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A vasutasok községi adója.

A közigazgatási bíróság még a mult évben itéletileg kimondotta, hogy az állam vasuti alkalmazottak, kötelesek megfizetni a községi adót.

A közigazgatási bíróságnak ez az itélete annak idején nagy konsternácziót szült a kereskedelemügyi minisztériumban s a miniszter ur az ő praktikus eszével csakhamar talált egy oly expedienst, a melylyel az az itélet teljesen hatályát veszíti. — A mult év végén azt a megbizást kapta a kereskedelemügyi minisztérium ötödik ügyosztálya, hogy egy oly értelmü törvény javaslatot készitsen, a melylyel a szegény zaklatott vasutasok a községi adó alól felmentessenek. Az ügyosztály megfelelt annak a megbizatásnak, s megszületett az a törvényjavaslat, a melyet Hegedüs e napokban be is nyujtott a törvényhozásnak. De a miniszter urnak nem nagy örömére a javaslatot igen hidegen fogadta a pénzügyi bizottság ugyannyira, hogy a miniszter jónak látta nem erőszakolni a sürgősséget, hanem belenyugodni abba, hogy a javaslat szombaton vétessék tárgyalás alá.

A javaslatnak ez a historikuma.

A közigazgatási bíróság és a legfelsőbb kormányhatóság rivalitását ebben a kérdésben nem tesszük kritika tárgyává.

De hangosan tiltakozunk a törvényhatóság ama határozata ellen, melylyel a kereskedelemügyi miniszter által benyujtott törvényjavaslat ellen állást foglal.

Semmivel sincs indokolva az a harczias magatartás és felháborodás.

Miről van itt tulajdonkép szó?

Arról, hogy néhány ember a községi adó alól mentessék fel. Mit veszit ezzel a főváros?

Sem többet, sem kevesebbet, mint 40 ezer koronát.

Ez a törvényjavaslat, a mely javitani fogja ezeknek a szegény vasutasoknak a helyzetét, nem oly nagy horderejü a város pénzügyi érdeke szempontjából, hogy érte a polgármester a tanács és a törvényhatóság ekszta zisba jöjjön.

Mert sem nagy kárt, sem nagy sérelmet általa a főváros nem szenved, de feltétlenül nem olyat, mely felérne azzal az anyagi előnynyel, a mely a törvényjavaslat révén szegény roszul javadalmazott köztisztviselőkre hárul. Időszerütlen tehát a javaslat konkrét ötletéből kifolyólag a kormánynak méltányos javaslatát megtámadni.

A javaslat a tisztviselőknek nagy előny, a fővárosnak kicsi kár. Szocziális okok, humanismus és méltányosság a mellett szólnak, hogy a javaslat életbe lépjen.

De igenis szivesen látjuk a törvényhatóság kebelében a mozgolódást a végrehajtó hatalom önkényes intézkedései ellen általában.

A jelen alkalom, ha nem is szerencsésen volt megválasztva, biztató tünet a jövőre nézve.

A törvényhatóság hosszu időkön keresztül apathikus nyugalommal viselte és türte el mindazt a méltánytalanságot, amelyet a kormányzat vele szemben tanusitott. Legfőbb ideje tehát, hogy bonczkés alá vegyük mindazokat a szolgáltatásokat, a melyeket törvényhatóságunk hosszu időkön keresztül az állam javára minden kötelezettség és ellenmérték nélkül teljesitett. Igen tanulságos lesz megvizsgálni, hogy az állam hány és milyen esetekben fosztotta meg eddigelé a fővárost bizonyos jövedelemtől s ezzel kapcsolatban taxative felsorolni, milyen államilag hozzáutasitott funkcziókat teljesit a főváros dijtalanul s ezeknek a funkcziónak végrehajtása mennyijébe kerül évenként a fővárosnak.

Mi ennek a konzekvenciája?

Az, hogy követelje a főváros ezekért az állam részére eszközölt kötelezettségekért kiadásának megtérítését.

Hogy Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter sakkot mond a fővárosnak, sebaj; mondja ki erre a főváros, hogy ezentúl beszünteti a katonai igazgatás díjtalan ellátását, beszünteti az állami adó díjtalan behajtását; megtagadja a tulmagas s jogtalanul kirótt államrendőrségi quóta-fizetését és megtagadja az állami anyakönyvvezetők eltartását.

Az itt felsorolt négy állami funktió, melynek terhe a főváros budgetjére nehezedik, évről-évre három millió korona terhet jelent.

Ha a főváros lemond ezekről az igen drága kedvteléseiről, ugy három millió koronával gyarapitja a jövedelmi rovatot és három millióval csökkenti a főváros háztartását.

Dobja oda a főváros ezt a huszezer forintot — ami a főváros millió költségvetésében elenyésző csekélység; de követelje egyszersmind nyiltan férfias bátorsággal, hogy térittessék meg a fővárosnak az állam részére teljesitett funktió.

Most a legfőbb ideje, hogy a főváros az állam kapzsiságával szemben kilépjen a küzdtérre, s a helyett, hogy az ország többi törvényhatóságát hivja segitségül — a maga hatalmával és legsajátosabb érdekében inditsa meg önállóan az aktiót az állami funktiók ingyenes ellátása ellen.

Végre is meg kell szünnie annak a szégyenletes meghunyászkodásnak, amelyet a törvényhatóság lépten-nyomon tanusit, valahányszor a végrehajtó hatalom jónak látja a törvényhatósággal önkényességét és kapzsi fölényét éreztetni.

A törvényhatóságnak törvénybiztositotta autonómiája nem arra való, hogy azt a végrehajtó hatalom saját érdekében megszoritsa, hanem igenis arra szolgál, hogy annak teljes érvényesitése és okszerü, fokozatos fejlesztése révén, az önkormányzati test virulása, fejlődése biztositható legyen.

Ha adtak jogot, éljünk vele.

Kőbánya árvái.

A kerületi elöljáróságok a tanács felhivására kimutatásokat állitottak össze arról, hogy az elmult évben hány elhagyott, árva, vagy talált gyermeket vettek hatósági gondozás alá. — A X. ker. elöljáróság jelentése ma érkezett be a tanácshoz. A jelentés szerint a kőbányai elöljáróság 1899-ben 37 gyermeket vett hatósági gondozásba. Ezek közül 3 talált gyermek, 34 pedig elhagyatott árva volt.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a főváros közigazgatási körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Szabályrendelet a belügyminiszter előtt.

A fővárosi tanács a járdafoglalásra vonatkozó szabályrendeletet a mult évben módositotta. Az uj alakot nyert szabályrendelet közgyülésileg elfogadott szövegét az előirt rend szerint az összes kerületi elöljáróságok harmincz napon át kifüggesztették a hivatalos hirdetmények közé. A törvényes határidőn belül az uj szabályrendelet ellen a közönség köréből felszólalást nem adtak be s igy a tanács a módositott szöveget kormányhatósági megerősités végett felterjesztette a belügyminiszterhez.

Az Ujépület telekrendezési költsége.

Az Ujépület telkén nagyban épitkeznek. Itt-ott már kész paloták állnak, amelyekből maholnap, csak a lakó hiányzik, meg a vizvezeték, világitás, csatornázás és a házakhoz vezető járható ut. Másfél év óta rendezik a területet, majd a közmunkatanács, majd a főváros és éppen hat éve annak, hogy lezárták az Ujépület átvételére vonatkozó aktákat. Ez alatt a hat év alatt 1894-től—máig állandóan napirenden volt az Ujépület. A sajtó és a közönség érthető örömmel fogadta a gyászos emlékü épület lebontásának hirét. Nagy szeretettel elevenitették föl a szabadságharcznak az Ujépülethez füződő reminiszenciáit s ennek tartama alatt napirenden volt egészen máig. Majd megkezdődött a lebontott épület telkének szabályozása. Hogyan osszák fel az óriás területet; miképen épitsék be; hol legyenek parkok, hol nyissanak utczát, hol állitsák fel a rég tervezett szabadságharczszobrot? És mikor ezeket a kérdéseket is elintézték még akkor sem tünt el az Ujépület a napirendről, mert a nagyobbszabásu paloták épitésére kitüzött pályázatok alkalmával állandóan közforgalomban volt az Ujépület. Csak a főváros feledkezett meg az Ujépülettel kapcsolatos kötelezettségekről 1894-ben, amikor lezárták az Ujépület aktáit, félretettek minden rávonatkozó iratot. Ezek között volt egy nagyon fontos okmány: a pénzügyminiszter leirata. Ennek a leiratnak előző históriája a következő:

A pénzügyminiszter tudatta a fővárossal az Ujépület átengedésére és a telkek értékesitésére vonatkozó föltételeket. Egyben kijelentette, hogy a közterületekre szükséges telekrészeket ingyen engedi át a fővárosnak. A leirat a városnál meglehetős örömet keltett. A közgyülés hódoló köszönettel vette tudomásul a pénzügyminiszternek azt a kijelentését, hogy az ut czélokra szükséges telkeket ingyen engedi át és köszönetét feliratban adta tudtul. Ebben a feliratban megkérte a minisztert arra is, hogy tekintettel az Ujépület telkének értékesitéséből befolyó óriási jövedelemre, a főváros kezelésébe átengedendő utakat teljesen elkészitve adja át. A pénzügyminiszter a feliratra rövidesen megadta válaszát. A hódoló köszönetet illő kegyességgel fogadta, egyebekről pedig leiratában hallgatott.

Az Ujépület aktáival ez a leirat is levéltárba került s ott pihent mostanáig, amikor az utrendezések ügye ujra napirendre keritette.

Az ujépület telkén tervezett utakat ugyanis rendezni kell. A főváros tanácsa abban a véleményben volt, hogy az utak rendezése a pénzügyminiszterium kötelessége. És nagy büszkén elószedték a feledésbe temetett aktákat. De mekkora volt meglepetésük, amikor látták, hogy a pénzügyi és gazdasági ügyosztály 1894. évbeli főnöke nem vette észre a leirat hiányait s további intézkedés nélkül levéltárba tétette. Ez a kis tévedés mindössze néhány százezer forintjába kerül a fővárosnak, mert az utak rendezését most saját költségére kell végeztetni.

A mérnöki hivatal el is készitette az Ujépület telkének végleges szabályozási tervét.

Az egész területen összesen két házcsoportot fognak épiteni, amely harmincz palotából áll. Közepe tágas tér lesz, itt állitják fel a Szabadságszobrot. A szobortól déli irányban két oldalt egy-egy hosszukás parkot rendeznek be, melyek mindegyike 145 méter hosszu és 30 méter széles lesz. A parkok középső részén a Perczel-utcza és Árpád-utcza tengelyében egy-egy kisebb szobor, a sarkokra pedig egy-egy, összesen négy szökőkut kerül. A parkok északi szélén a Zoltán-utcza vonul végig, ennek tengelyébe esik a tér közepén álló Szabadságszobor.

A két park déli szélét a Széchényi-utcza határolja. Ennek déli oldalán a régi Széchenyi-tér helyén négy parkot alakitanak. A két kisebb a már emlitett két nagyobb parknak folytatását alkotja; tőlük jobbra és balra pedig a két nagyobb közkert létesül. Egyik a Sas-utczából a Nagykorona-utczáig, a másik pedig a Nádor-utczától a tér nyugati oldalán nyiló uj utczáig fog terjedni. Ez az uj utcza a volt Széchenyi-tértől egészen a Szabadságtérig vezet és párhuzamosan halad a Nádor-utczával. A köztük levő telket az uj tőzsde-palota czéljára szánták. A keleti oldalon levő park és a Hold utcza között levő telekrészt két egyenlő házcsoportra osztják. A déli rész az Osztrák-magyar bank telke, az észak négy tulajdonosé. Ide épül a kereskedelmi csarnok és a postatakarékpénztár palotája. A Szabadság-térre észak felől egyenes irányban a Honvéd-utcza vezet, két oldalról pedig északnyugati illetőleg északkeleti rézsutos irányban két uj utczát nyitnak a Vécsey- és Aulich-utczát. Ezek és a Honvéd-utcza között egy-egy ötszegletü házcsoport fog emelkedni. Tőlük délfelé a Zoltán-utczáig egy-egy hasonló ötszögletü háztömböt épitenek. A nyugati csoportban épül az Adria részvénytársaság épülete. A Hold-utczai vásárcsarnok a kiszélesitett Hold-utcza és a szembe nyiló Zoltán-utcza torkolata következtében nyilt fronthoz jut.

Az egész terület teljes berendezése, az összes földalatti közmunkákkal: vizvezeték csatornázás, a telefon, gáz, és villamos-világitás vezetékének lerakásával együtt egymillió kétszázezer koronába kerül. Ezt az összeget a vérmesebbek vélekedése szerint a pénzügyi kormány meg fogja téritени.

Szegénységi bizonyitványok.

A belügyminiszter nemrég körrendeletben figyelmeztette az összes hatóságokat, hogy a szegénységi és vagyontalansági bizonyitványok kiállitása körül ezentul nagyobb pontossággal járjanak el. A fővárosi tanács a rendeletet, a ker. előljáróságokkal közölte, de bizony a szegénységi bizonyitványok kiállitása továbbra is csak a régi felületes módon történt. A kir. járásbiróságoktól egyre-másra érkeznek e miatt a tanácshoz panaszok. Ma végre a tanács is megsokallta a dolgot, és ujabb rendeletet bocsájtott ki a kerületi előljáróságok számára. Lelkükre köti ebben, hogy a szegénységi és vagyontalansági bizonyitványokat a legszorgosabb nyomozások alapján állitsák csak ki s a miniszteri rendelet értelmében mindenkor tüntessék fel bennük, hogy a szegénységi bizonyitványt elnyert fél sem birtok, sem tőkepénz, vagy járadék, sem pedig munkálkodása, vagy szolgálata következtében nem bir nagyobb jövedelemmel, mint a mekkorát lakóhelyén a közönséges napszám kitesz A fél vagyoni és kereseti viszonyairól a hatóságnak pontos és megbizható tudakozódás utján kell meggyőződést szereznie és a bizonyitványon fel kell tüntetni, hogy azt a megfelelő nyomozás alapján állitották ki. — Végül a tanács felhivta a kerületi előljáróságokat, hogy a szegénységi bizonyitványok kiállitását megelőző nyomozáshoz *közös értekezletükön* jegyzőkönyv formulát állapitsanak meg és azt jóváhagyás czéljából a tanácshoz terjeszszék be. E formula megállapitása lesz az előljárók legközelebbi közös értekezletének egyik legfontosabb tárgya.

A verseny haszna.

— Reminiszenczia 1893-ból. —

Az öreg Lechner Lajos komoran jár fel s alá szerényen berendezett hivatalos helyiségében. Két ajánlatot forgat a kezében. Mind a kettőt át meg áttanulmányozza, de sehogysem tud dülőre jutni velük. Az egyik ajánlat az osztrák légszesztársaságé a másik a Ganz-gyáré.

A villamos-világitás berendezéséről van szó. Régóta folyik az alkudozás anélkül, hogy végleges megállapodásra tudtak volna jutni. Mind a két társaság erősen küzd az egyeduradalomnak a megszerzéseért.

A küzdelemben a győzelmet félig-meddig biztositotta magának az osztrák légszesztársaság, amely köré a befolyásos törvényhatósági bizottsági tagok egész serege csoportosul. A bizottsági tagok elhatározását erősen befolyásolja az a körülmény is, hogy csak az imént (1891-ben) hosszabbitották meg 15 esztendőre a társaság monopoliumát és még egy látszólagos nagy előnye van az osztrák légszesztársaság ajánlatának. Száznyolczvanezer forinttal olcsóbb, mint a versenytársáé.

A jó öreg Lechner, aki az alkudozásra kiküldött bizottság elnöke volt, minden szaktudása ellenére kétségbeesetten szorongatta az irásokat Az esze azt sugalta, hogy a Ganz-társaság ajánlatának kellene elsőbbséget adni, mert a *váltakozó áram*, amelyet a társaság ajánl, sokkal jobb és megfelelőbb, az osztrák légszeszesztársaság ajánlotta egyenáramnál. De az a száznyolczvanezer frt, amennyivel az egyenáram olcsóbb volt, nem hagyta nyugodni. Száznyolczvan ezer frt, mondogatta az öreg — tekintélyes összeg; tiz év alatt egy millió nyolczszázezer frt; olyan kapitális, amit a lelkiismeretes tisztviselő megakart menteni a város javára. S bár nem szivesen, azzal az elhatározással ment a bizottság utolsó — *tizenharmadik* — ülésére, hogy a légszesztársaság ajánlatának elfogadását fogja javasolni.

Megnyitotta a bizottság tizenharmadik ülését és elmondotta javaslatát, amelynek minden előnye mellett az lett volna vége, hogy az osztrák légszesztársaság a villamos-világitás berendezésére is monopoliumot kapott volna. Ekkor *Lampl* Hugó, főszámvevő a következő inditványt tette :

Miután a szakemberek bebizonyitották, hogy a a váltakozó áram gyakorlati szempontból czélszerübb és jobb az egyenáramnál s miután a főváros közönségének az érdeke az, hogy legalább a villamos világitás terén egészséges verseny mellett fedezhesse szükségletét, arra kéri a bizottságot, hogy mielőtt a légszesztársaság ajánlata fölött döntene — szólitsa fel a Ganz-társaságot — hogy hajlandó e ugyanolyan föltételek mellett a villamos-világitás berendezésére vállalkozni, s amennyiben hajlandó, a főváros mind a két társasággal egyenlő föltételek mellett kössé meg a szerződést. Az inditványt elfogadták, elfogadta a föltételeket a Ganz-társaság is, s a főváros két társassággal kötött szerződést a villamos-világitás berendezésére.

A főszámvevő előrelátó, okos és körültekintő javaslatának köszönheti a főváros közönsége, hogy a villamos-világitás használatánál nincs kiszolgáltatva egy társaság monopoliumának.

A javaslat helyességét legjobban bizonyitja az az egészséges verseny, melyet a Ganz-társaság szerződését átvett: Magyar Villamossági részvény-társaság müködésében állandóan tapasztalunk. A társaság legutóbb a villamos-áram árát hektovattóránként tiz fillérről—nyolcz fillérre szállitotta le. Ez a leszállitás a villamos áramot majdnem egyforma olcsóvá teszi az Auer-fénynyel, bár szó sem fér hozzá, hogy a villamos-világitás számtalan előnye sokszorosan felülmulja a csekély árbeli különbséget. És mindezt a villamos-világitás barátai Lampl Hugó főszámvevőnek köszönhetik.

Budapest a XVIII. században.*)

A városok kormányzata.

I.

A törökök kiüzetése után Buda és Pest, egy kamarai inspektor igazgatása alá helyeztettek, a ki Budán székelt. Pest akkor oly kicsiny volt, hogy nem is tekintették külön városnak, hanem csak egyik — még pedig hatodik — kerületének. Alig tértek kissé magukhoz, mindkét város visszakivánta régi autonóm kormányzatát, melyet csakhamar meg is nyert, kivált miután Lipót király felujitotta a szabad királyi városokat megillető kiváltságaikat. A régi budai jog szerint a városi közigazgatás élén városbiró állt, kinek németnek kellett lennie, még pedig olyannak, a ki három német ős birt kimutatni. A bíróválasztás minden évben Szent-György napján történt meg: azután következett a tanács választása, a mely tizenkét tagból állott, tiz németből és két magyarból. A városi irnok (jegyző) persze német volt, mert a tárgyalásokat és a jegyzőkönyvet kizárólag német nyelven vezették. Pest egész Zsigmond királyig Budától függött, a mennyiben birái és tanácsnokai a budai (várbeli) esküdtekből kerültek ki. Zsigmondnak azonban egyizben ezer forintra volt szüksége, mely összeget Buda városa tőle megtagadott. A pestiek kapva-kaptak ezen az alkalmon és odakölcsönözték a királynak a kivánt összeget, de cserébe közigazgatásuknak önállóságát kérték és kapták. Mátyás király azután szabad királyi várossá tette Pestet, ugy, hogy most már a testvérvárossal egy rangban állott.

A törökök kitakarodása után a községi élet szerényen bár, de elég korán indult meg. A kamara igazgatóság az 1687. évi szeptember havában a háztulajdonosokat polgároknak jelentette ki, ezeket feleskettette és élükre Budán a polgárság választotta polgármestert, Pesten pedig birót állitott. A király az alakulást és választást november 7-ikén kelt leiratával helyben hagyván, a két városi közönség müködését a kamaraigazgató felügyelete alatt ugyancsak novemberben megkezdte. Végrehajtotta a kamaraigazgatóság parancsait, gyakorolta bagatell- és becsületsértési ügyekben a községi biráskodást és intézte a város belügyeit; jegyzőkönyvet nem vitt. Ez a kezdetleges administrácziő azonban nem tartott soká; már 1688-ban a kamaraigazgató Pest városa megokolt kérelmére indittatva érezte magát, városi tanácsot szervezni, melynek tagjait ő nevezte ki. Buda valamivel előbb kapott városi tanácsot; hogy mikor, azt Schmall Lajos fővárosi levéltáros, a ki Budapest közigazgatásának történetét kitünő „Adalékai"-ban részletesen tárgyalja, nem birta megállapitani. Pesten a tanácstagok száma kezdetben hat, a bíróval együtt hét volt; köztük három magyar. Nem lévén senki a tanácsban, a ki a németek és magyarok közt tolmácsul

*) Peisner Ignácz könyvéből.

szolgálhatott volna, 1688. jun. 20-áról kelt rendeletben a kamaraigazgató még két tanácsost nevezett ki, „so der hungarisch u. teutschen Sprach kündig," vagyis akik mind a két nyelvet értették.

Tizennyolcz évig tartott ez az ideiglenes állapot egészen addig, a mig 1705-ben I. Lipót király privilegiuma megint szab. királyi városokká emelte Pestet és Budát és ezzel megadta nekik az önállóságot. Ezt az átmeneti korszakot a kamaraigazgató és városi közönség közti folytonos surlódások és torzsalkodások jellemzik 1700-ban már 13 tagja volt a pesti tanácsnak és ámbár ebben üresedés nem volt, a kamaraigazgató a tanács meghallgatása nélkül öt egyént jelölt ki megint tanácsosoknak. A tanács a jelöltek közül Wilsersheimbot meg is választotta, de a kamaraigazgató nem hagyta helyben, hanem az 1701. jun. 28-án tartott restaurácziő alkalmával Leistner-t és Hoffer-t kinevezte tanácsosoknak, az előbbit, a ki jelen volt, azonnal fel is eskettette. A polgárság ezen eljárás ellen a tanácsnál tiltakozott; Eyserich, a küldöttség egyik tagja, felhozta, hogy Leistner egy „mameluk", Hofferre meg egy másik polgár, Lehmer azt mondta: hogy nem fog tudni hivatalos dolgot megőrizni és ha feleségének a tanácsban történt dolgokat el nem mondja, felesége fölpofozza; már pedig ilyen tanácskozókat meg nem tűrnek s a kinevezés megsemmisitéseért felsőbb helyen kívánnak panaszukkal fellépni. A kamaraigazgató, neszét vevén a polgárság e mozgalmának, felszólitotta a tanácsot, hogy a küldöttségben résztvett polgárok neveit jelentse fel neki, hogy megbüntethesse őket. Ez megtörténvén, a küldöttség tagjait börtönbe záratták. De a polgárság nem hagyta a dolgot annyiban, hanem a kamaraigazgató eljárását az udvari kamaránál feljelentette. Hosszu huzavona után a kamaraigazgató kiegyezett a polgársággal; a tanácsválasztási jogot a tanácsra ruházta és az elzárt polgárokat további büntetés nélkül szabadon bocsátotta. A mameluk Leistner, ki már fel volt esketve, benmaradt a tanácsban, Hoffer a kiegyezés áldozatául esett.

Helyreállván Pestnek autonómiája, a város kormányzata állott a belső tanácsból, az ennek alárendelt külső tanácsból a választott polgárságból és a tisztviselőkből. A belső tanács gyakorolta a polgári és büntető igazságszolgáltatás, az árva- és gyámhatóságot, kezelte a város vagyonát, befogadta a polgárokat, választotta a tisztviselőket, sőt 1731-ig még a tanácsosokat és főtisztviselőket is és saját kebeléből küldte ki a város két követét az országgyülésre. Hivatalos nyelve a német és latin volt. Tagjai voltak a biró — 1723 óta a polgármester, — a kapitány és tizenegy (a kapitánynyal együtt tizezkét) tanácsos. A tanácsosok élethossziglan szolgáltak, a polgármestert, birót és kapitányt minden két-három évben választották. A belső tanácsot „Innerer Rath"- és „Magistrat"-nak hivták, tagjait „Rathsherrl-, „Rathsfreun"-, „Rathsverwandter"-, „Senator" és „Magistratsrath"-nak.

A külső tanács („der äussere Rath," „die Ernannten") a polgárságból alakult a tisztujitáson; huszonnégy tagja volt, kiknek szolgálata szintén élethossziglan tartott. A külső tanács — irja Schmall — minden önálló hatáskör nélkül közvetitő szerepet viselt a belső tanács és a polgárság közt. Kötelességéhez tartozott az adókulcs megállapitása, segédkezés az adóbehajtásnál, szabályrendeletek hitelesitése, a belső tanács utasitásainak végrehajtása, véleményadás. Tulajdonképpeni működését a bizottságban fejtette ki. Ilyen bizottságok voltak: a kenyér- és hus-bizottság, a vásári és köztisztasági bizottság.

(Folyt. köv.)

A kövezési szabályrendelet.

Majdnem negyven esztendőt élt meg a ma érvényben levő kövezési szabályrendelet, mig a hatóság belátta tarthatatlanságát. Az 1861-ben alkotott pestvárosi szabályrendelet a kis városias szatócskodás minden vonásával fel van ruházva, de élni tudott máig, mert a magánérdek teljes kielégitést nyert mellette és benne. A régi szabályrendelet enyhe rendelkezései millióktól fosztották meg a fővárost.

Az évenként kövezésre forditott százezreknek csak elenyésző csekély részet érült meg azoktól, akiknek érdekében a kövezési munkákat végrehajtották. A kövezéssel való könnyelmü gazdálkodás végre oda juttatta a fővárost, hogy képtelen az egyre nagyobb adószükségleteknek megfelelni; a város egészségtelen terjeszkedése következtében egyre fokozódó igények kielégitése pedig lehetetlenné vált. Az utolsó órában megalkották a kövezési szabályrendeletet, kapcsolatban a városrendezési szabályrendelettel, a mely utóbbival az extenziv fejlődést akarják meggátolni.

A közgyülés azonban nem veszi komolyan a főváros szomoru helyzetét. Két napig rágódott a városrendezési szabályrendeleten, mig lényegéből jól kiforgatva elfogadta.

A kövezési szabályrendelet tárgyalását meg sem kezdte. Várnak vele két hétig s azalatt folynak az intrikák a javaslat megbuktatására. Pedig a város pénzügyi helyzete követeli az egészséges ujitást tartalmazó szabályrendeletet, a melynek az ingatlan-tulajdonosokat közvetlen érdeklő része a következő:

A székesfőváros által közterületeken első izben eszközölt mindennemü burkolás után, — még pedig kocsiutaknál egy-egy oldalon legfeljebb 13 méter szélességig a burkolás összes költségeinek 60 százaléka, gyalogjárónál a szegélyezésen kivül legfeljebb 3 méter szélességig a felmerülő egész burkolási költség, — az illető közterület mentén fekvő ingatlanokat és azok jövedelmét terheli s a fővárosnak burkolási járulék czimén megtéritendő.

A mennyiben valamely kocsiut első izben gránit, bazalt vagy quarzporphyr burkolattal láttatik el, burkolási járulék czimén a főváros részére csak annyi téritendő meg, a mennyi fakoczka-burkolat, vagy 20 cm. betonalapzatu 5 cm. vastagságu sajtolt aszfaltburkolat alkalmazása esetén lett volna fizetendő.

Az uttest és gyalogjáró kellő szintre helyezéséhez szükséges földmunkák költségei egészben a fővárost terhelik.

Gyalogjáróknál a szegélyezés költsége a fővárosnak minden körülmények között megtéritendő.

A székesfőváros törvényhatósági bizottságának közgyülése évről-évre egységesen állapitja meg egy-egy négyzetméter burkolat után a különböző burkolatnemek szerint fizetendő burkolási járulékokat, a burkolathoz és alépitményhez felhasználtatni szokott összes anyagok és a munkabér legutóbbi tényleges költségei alapján.

Ha valamely közterület burkolása azon érdekelt ingatlantulajdonosok kérelmére történik, a kik az illető közterületre eső homlokzatok hosszaságának legalább kétharmadrészét képviselik, a burkolás összes költsége egészben az illető közterület mentén fekvő ingatlanokat terheli.

Ha a jelen szabályrendelet életbelépése előtt készitett makadamburkolat helyett kockakő, keramit, aszfalt, fa vagy bármily más költségesebb burkolat létesittetett, az utóbbi burkolat költsége szintén ugyanúgy megtéritendő, mint az első izben eszközölt burkolásoknál.

Ha a jelen szabályrendelet életbelépése után készitett makadamburkolat helyett, a mely után az előzők szerint burkolási járulék már fizetendő volt, — avagy bármikor készült terméskő-burkolat helyett kockakő, keramit, aszfalt, fa vagy bármily más költségesebb burkolat fektettetik, az esetben az uj burkolat után az előzők szerint megállapitott burkolási járulékból a régi burkolat után ugyanezen §. szerint megállapitott járulék levonandó s ehhez képest csupán a különbözet lesz burkolási járulék czimén fizetendő.

Ha meglevő trachyt-burkolat helyett bármily más jobb burkolat alkalmaztatik, a mennyiben az emlitettek szerint az egész burkolási költség megtérítésének helye nem volna, az előzők szerint megállapitott burkolási járulék 20 százaléka s illetőleg zajtalan burkolat (fa, aszfalt) létesitése esetén pedig annak 40 százaléka fizetendő.

A közforgalomra szolgáló lépcsők költségeiből, — még pedig egy-egy oldalon a szegélyezést nem számitva, legfeljebb 3 méter szélességig — csak annyi téritendő meg a főváros részére, mint a mennyi a gyalogjárók után van az előzők szerint megállapitva.

A székesfőváros által eszközölt mind ama burkolási munkák költsége s illetve a költségeknek azon része, a melyre nézve az emlitettek az érdekelt ingatlantulajdonosok hozzájárulási kötelezettségét meg nem állapitják, ugyszintén a burkolatok javitása, fentartása és helyreállitása czimén felmerülő költségek, — a mennyiben e tekintetben valamely törvény, más szabályrendelet, külön szerződés vagy megegyezés eltérő megállapodást nem tartalmazna, — a főváros terhére esnek.

Az előző rendelkezések szerint megtéritendő burkolási költség az egyes ingatlanokra a burkolat közterületre eső homlokzat hosszasága arányában vetendő ki s az ekként kivetett burkolási járulék a főváros részére minden körülmények között és feltétlenül megfizetendő.

A burkolási járulék a fizetési meghagyás kézbesitésétől számitott 30 nap alatt fizetendő, a mely határidő lejárta után a burkolási járulék, tekintet nélkül a netalán közbevetett felebbezésre, nyert fizetési halasztásra vagy részletfizetési engedélyre, — a fél költségére telekkönyvi bekebelezés utján biztosittatik s ugyanezen határidőtől kezdve a burkolási járulék összege után a tényleges fizetés napjáig a törvényes késedelmi kamat fizetendő.

A fizetési meghagyás ellen annak kézbesitésétől számitott 15 nap alatt felebbezésnek van helye a székesfőváros törvényhatósági bizottságának közgyüléséhez. A felebbezés benyujtása azonban a burkolási járuléknak telekkönyvi bekebelezés utján leendő biztositását nem akadályozza.

A közgyülés határozata ellen panaszszal lehet élni az 1896 : XXVI. t. cz. alapján a magyar kir. közigazgatási bírósághoz.

Az elkésve benyujtott felebbezés a tanács által érdemleges tárgyalás nélkül hivatalból visszautasitandó.

A tanács azon határozata ellen, melylyel a felebbezés hivatalból visszautasittatott, 15 nap alatt birtokon kivül felebbezésnek van helye a székesfőváros törvényhatósági bizottságának közgyüléséhez.

A főváros házai és jövedelmezőségük.

Budapest főváros statisztikai havi füzeteinek most megjelent füzetében igen érdekes táblázatokat találunk a fővárosi 1874—1897. évi épitkezésekről, valamint a főnnálló épületek és azok adószolgáltatásáról. A hivatalos statisztikából a következő, érdekesebb datokat adjuk vissza:

Az utolsó 8 év épitkezési tevékenysége a következő volt:

	Épitkezések száma	Ebből lakóház	Epitkezési költség millió kor.
1890	713	283	25.4
1891	730	312	34.—
1892	799	336	42.—
1893	1072	486	52.2
1894	886	475	55.4
1895	878	470	53.4
1896	1020	604	78.—
1897	975	544	82.—

Az 1874. év óta, amikor Pestet, Budát és Ó-Budát a mai Budapestté egyesitették, 9384 uj épület, ezek közül 6423 lakóház keletkezett. Mivel pedig 1874-ben összesen 9796 lakóház létezett, időközben pedig 1488 régi házat lebontottak, a házállomány 2 évtized alatt 50.4%-kal szaporodott. Ha pedig tekintetbe veszszük, hogy a lebontások következtében az egyesitéskor létezett házállományból már csak 8308 lakóház áll fenn, ehhez pedig azóta 6423 sokkal nagyobb és szebb lakóház épült, akkor bátran állithatni, hogy a főváros egyesitése óta Budapest jóval nagyobb és diszesebb uj várossal gyarapodott, mint ami. nőnek 25 évvel ezelőtt láttuk.

Az 1874—1897. években épült lakóházak kerületek szerint következőként oszlanak meg:

I.	249	IV.	110
II.	192	V.	173
III.	206	VI.	935
Budai kültelek	590	VII.	923
Budai oldal	— 1237	VIII.	860
Pesti „	— 5186	IX.	470
Budapest	— 6423	X. és kültelek	— 1815
		Pesti oldal	— 5186

A Budapesten létező szobák összes állománya pedig 1869 óta igy változott:

	1869.	1897.	Többlet
Budai oldal	27.267	50.255	22.988
Pesti „	70.142	260 301	190.159
Budapest	97.409	310.556	213.147

Az épitkezésekre forditott összegek — a telek értékétől eltekintve — 1874-től 1897-ig összesen 768.287.181 koro-

nára rugtak, ebből 83 millió esik a budai, 685 millió a pesti részekre. Egy-egy lakóháznak átlagos építkezési költsége kitett:

1874 — — — — —	124.628 koronát
1879 — — — — —	32.528 „
1884 — — — — —	58.904 „
1889 — — — — —	60.206 „
1894 — — — — —	87.068 „
1895 — — — — —	82.566 „
1896 — — — — —	94.148 „
1897 — — — — —	94.288 „

Az épületek magassága szerint pedig 1897-ben volt az átlagos építkezési költség:

Földszintes háznál		13.455 korona
1 emeletes	„	54.640 „
2 „	„	116.782 „
3 „	„	170.336 „

Igen érdekesek azok az adatok, amelyek a fővárosi házak bérjövedelmére és adószolgáltatására vonatkoznak. Az összes fővárosi épületek bérjövedelme 1898-ban 96,689.779 koronára rugott, miután 101,014.531 korona bérjövedelemből 4,324.752 korona lakásüresedés czimén töröltetett. Minthogy pedig a házak száma 1898-ban 15.397 volt, egy házra átlag 6280 korona bérjövedelem esik. Az összes bérjövedelemből 42¾ millió volt adónak alávetve, mig az uj épitkezésből eredő maradvány adómentes. Ezután a 42¾ millió adóköteles bérjövedelem után állami, községi adó és házbérkrajczár fejében összesen 14,340.467 korona adót vetettek ki, 100 korona házbérjövedelemre tehát átlag 33.7 korona adó jut. Az összesen kivetett 14,340.467 korona adóból 7,224.259 korona = 50.4% állami adóra, 3,806.683 korona = 26.5% kőzségi adóra, 3,309.525 korona = 23.1% pedig házbérkrajczárra esik.

A fővárosi házak bérjövedelmét és adószolgáltatását 1874. óta öt évenként, illetve az utóbbi öt évben évenként a következő táblázat tünteti föl:

	Tényleges bérjövedelem	Összes adó
	koronákban	
1874	45,108.188	10,092.617
1879	35,123.176	7,785.281
1884	43,586.030	8,057.380
1889	57,392.168	10,705.332
1894	69,991.108	11,754.041
1895	74,016.958	12,097.922
1896	83,651.112	11,423.377
1897	89,531.206	13,806.696
1898	96,689.779	14,340.467

Végül kitüntetjük az év első tiz hónapjában (január—október) a főváros által kiadott lakóház épitési engedélyeket az utóbbi 10 évre:

1890-ben 431	1895-ben 737
1891 „ 411	1896-ban 484
1892 „ 450	1897-ben 752
1893-ban 521	1898-ban 590
1894-ben 572	1899-ben 354

Látjuk ebből, hogy az épitkezések száma, amely már 1898-ban az előző évvel szemben jelentékenyen csökkent a mult évben oly alacsony szinvonalra szállott alá, amilyen nem volt az egész deczenniumban.

A szemétszállitás reformja.

A főváros nemrégiben ajánlatot kapott a Koprofor szemétszállitó vállalat részéről, a mikor a budai szemét kiszállitásáról volt szó. A vállalat hordozható ládákkal akarta a szemétszállitást végezni. Egyelőre az ajánlat fölött nem döntött a város. Kiadta a különböző szakközegeknek, hogy mondjanak véleményt a tervezett reformról.

A benyujtandó vélemények előkészitéséhez magunk is szolgáltatunk egy kevés adatot, a melyet egyik e téren elismert szakember munkájából vettünk át. Ez a szakember *Dietrich* E. a berlini müegyetem tanára, a ki a hordozható ládákkal való szemétszállitásról a következőket mondja:

A szemétszállitás terén nagy haladás volt már az, mikor a nyitott szemetes kocsikat kiküszöbölték. Ezekkel a kocsikkal rendkivül sok kellemetlenség járt. A szemét beöntésekor nagy por képződött, a melyet növeltek a kocsisok és a segédmunkások, a kik a kocsi tetején a használható hulladékok kiválasztásával akartak egy kis mellékkeresetre szert tenni.

A pormentes szemétszállitásra törekedett minden hatóság, a mely belátta, hogy ennek elérése nemcsak a köztisztaságra, hanem a közegészségre is nagyon fontos. A nagy, nehézkes, zártfedelü szemétkocsiktól igy jutottunk el a könnyebb kezelésü hordozható ládák, hordozható hordók s legujabban a hordozható zsákok rendszeréhez. Az első pillanatra a három uj rendszer között legpraktikusabbnak látszik a ládákban, vagy hordókban való szállitás. A szemétgyüjtő zsákok iránt nincs bizalom, mert kezelésüket nem tartják előnyösnek.

A gyakorlatban azonban megforditva áll a dolog. A ládákkal, vagy hordókkal való szemétszállitás nehézkes, költséges és időtrabló. A zsákokban ellenben gyorsan, olcsón és a legtisztább módon lehet a szemetet elszállitani. A szemétszállitó ládáknak olyanoknak kell lenniök, hogy a gyakori használat következtében gyorsan el ne kopjanak és megfelelően legyenek kibélelve az elégés ellen, mert gyakran megtörténik, hogy félig tüzes hamut szórnak beléjük. Egy ilyen jól elkészitett láda 180 liter ürtartalom mellett, 44 kgr. sulyu. A legkönnyebb fajta hordozható hordó pedig, amelybe 180 liter szemét fér 23 kgr. sulyu, 1000 liter szemét elszállitásához tehát, a melynek sulya 400 kgr. 244 kgr. sulyt kitevő hordozhatóláda szükséges a nehezebbfajtából, a könnyebb fajtából pedig 128 kgr. sulyu. Ilyenformán tehát 400 kgr. (1000 liter) sulyu szemét elszállitásánál 61 százalék a holt teher, a mely a nehezebb és 32 százalék, a mely a könnyebb fajtáju hordozhatóládák sulya gyanánt a számitásnál számbaveendő. De ez a számitás csak akkor vág be, ha minden egyes láda szinültig megtelik. A legtöbb esetben azonban a ládákat félig üresen, vagy egy negyed részben üresen hordják a kocsikra ugy, hogy 400 kgr. (1000 liter) szemét elszállitásához annyi hordozhatóláda kell a nehezebb fajtából, a mennyinek a sulya 326 kgr., a könnyebb fajtából pedig annyi, a mennyinek a sulya 170 kgr. A kiszállitandó szemétnél tehát a számbaveendő holtteher az első esetben 81·5 százalék, a második esetben 42·5 százalék. Igy vagyunk a hordozhatóládákkal, vagy hordozhatóhordókkal.

Sokkal előnyösebb ennél a rendszernél a hordozhatózsákokkal való szállitás. Ezek a zsákok éléghetetlen, nedvességet álló, asbest fonalakból vannak szőve, a fonalak közé pedig — hogy tartósságuk még nagyobb legyen — rézsodronyok vannak

ékelve. Egy 1000 liter űrtartalmu zsák sulya 32 kgr ugy, hogy 400 kgr. 1000 liter) szemétnek hordozható sákban való elszállításánál holt teher gyanánt — a zsák sulya csak 8 százalékkal szerepel.

Még előnyösebbé teszi a hordozhatózsákok használatát egyszerü és könnyü kezelésük. A hordozhatózsák éppen olyan, mint egy utazózsák. Felsőrésze, a melyet vasszegély övez, épp ugy összecsukható, mint az utazózsáké. A kinyitott zsák az udvarban fölállított és állandóan lefödött tartóban van kifüggesztve, még pedig akképp, hogy a zsák vaspántos szája, a tartó oldalfalához erősitett kapocsra van akasztva, mig a zsák maga szabadon lóg. A szemetet a külső tartó ajtajának felnyitása után lehet a zsákba beszórni. Mikor a szemeteskocsi a ház elé megérkezik, a szemetes legények a telt zsákot összecsukják, helyébe rögtön másikat akasztanak, amazt pedig továbbitják a szemetes kocsin.

E mellett a kezelés mellett a pormentes szemétszállitás biztositva van. A zsákokat a kiürités után dezinficziálják, időnként pedig izzó kemenczében kiégetik, hogy az esetleg bennemaradó miazmák kipusztuljanak belőle.

A szemétszállitást tehát leghelyesebben és a modern igényeknek legmegfelelőbben hordozhatózsákokkal lehet végezni.

Budapest egyenesadója 1898-ban.

Budapest főváros az 1898-ik évben egyenes állami és községi adó fejében 38,490.056 kor. 12 fillért fizetett, vagyis 60.000 koronával többet, mint az előző évben. Ez összegből 27,712 977 kor. 92 fill. állami adó, 10,777.058 korona 20 fillér községi pótlék.

A főváros egyesitése óta az egyenes adók összege egy egész évtized alatt (1874—1883-ig) kisebb-nagyobb hullámzás mellett csak körülbelül 800.000 kor.-nyi csekély emelkedést tünt et fel, az 1884-ik évtől kezdve azonban már állandó és nagyobb arányu emelkedés észlelhető, a mennyiben az azóta elért emelkedés 18·7 millió koronára rug. Az egész időszak alatt a kivetett egyenes adók összege 19·5 millió koronával, vagyis 103%-kal gyarapodott, mi mellett azonban a főváros népességének emelkedését is tekintetbe kell venni.

Az állami és községi adó emelkedése nem tart arányos lépést, a mennyiben a huszonöt évi időszak alatt az *állami adó 104%-kal, a községi adópótlék ellenben csak 99%-kal emelkedett*, a mi azon adónemek (általános jövedelmi pótadó, hadmentességi dij stb.) behozatalában és tetemes emelkedésében találja magyarázatát, melyek csakis az állami pénztárba fizettetnek be.

Az utolsó évben az állami egyenes adó közel ½ millió koronával volt kisebb, ellenben a községi egyenes adó több mint egy harmad millióval nagyobb az előző évinél. Emelkedett a házbéradó 334 ezer, a házbérkrajczár-adó 283 ezer, a IV. oszt. kereseti adó 87 ezer, a III. osztályu kereseti adó 13 ezer, a tőkekamat és járadék adó 20 ezer koronával, ellenben csökkent az I. és II. osztályu kereseti adó 73 ezerrel, a részvénytársaságok adója 1.136 ezer, az általános jövedelmi pótadó 286 ezer koronával. A többi adónemeknél a változás jelentéktelen.

Budapest fővárosra 1874 óta egyenes állami és községi adó fejében a következő összegek vettettek ki.

Év	Állami adó	Községi pótlék	Összesen
1874	13,574.544·12 kor.	5,421.194·70 kor.	18,995.738·82 kor.
1875	14,109.736·18 „	5,441.935·06 „	19,551.661·24 „
1876	13,251.029·74 „	5,246.803·72 „	19,497.833·46 „
1877	13,738.083·50 „	5,071.360·74 „	18,809.444·24 „
1878	13,723.623·54 „	5,024.836·82 „	18,748.460·36 „
1879	14,575.518·28 „	5,098.429·04 „	19,673.846·32 „
1880	14,535.886·58 „	4,932.961·88 „	19,468.888·46 „
1881	14,861.024·46 „	4,955.646·46 „	19,816.670·92 „
1882	14,499.850·08 „	5,060.870·68 „	19,560.760·76 „
1883	14 720.053·78 „	5,084.114·58 „	19,804.128·36 „
1884	15,709.600·40 „	5,232.674·86 „	20,942.275·26 „
1885	15,920.872·48 „	5,211.097·52 „	21,131.970·00 „
1886	16,263.480·06 „	5,293.561·04 „	21,556.981·10 „
1887	18,172.193·32 „	5,918.423·84 „	24,090.617·16 „
1888	18,111.119·60 „	5,898.450.26 „	24,109.569·86 „
1889	18,577.243·36 „	6,319.974.30 „	24,897.217·66 „
1890	19,745.464·18 „	6,456.662·54 „	26,202.126·72 „
1891	20,428 906·68 „	6,710.500·14 „	27,219.906 82 „
1892	20,937.414·38 „	6,949.113·68 „	27,886.528·06 „
1893	22,758.771·28 „	7,587 169·28 „	30,345.940·56 „
1894	22,569.829·08 „	7,939 057·74 „	31,508.·86·82 „
1895	24,548.855·18 „	8,393.764·12 „	32,852.619 33 „
1896	27,830.161·48 „	9,572.506·12 „	37,409.670·70 „
1897	28,176·097·30 „	10,253·788·52 „	38,429,885·82 „
1898	27,713.997·92 „	10,778.058·20 „	38,490.056·12 „

Összehasonlitva a fővárosra kivetett adók emelkedését a fővárosi lakosság létszámával, azt látjuk, hogy 1898-ban egy-egy főre az állami és községi adóból együttvéve 59·39 korona, magából a községi adóból 16·63 kor. jutott, amazokból 1·65 kor.-val kevesebb, ebből 35 fillérrel több, mint az előző évben.

A főváros adóerejének helyes megitélése czéljából érdekes az egész országra és a fővárosra kivetett egyenes állami adók közt való összehasonlitás.

Az egész országra kivetett egyenes adók összege (a szállitási és nyereményadó, a bányaadó, a késedelmi kamatok és az adóbehajtási költségek leszámitása után, mint a melyek a fővárosi kimutatásban nem foglaltatnak) tett ugyanis 208·1 millió kort, ehhez járult Budapest 25·9 millióval, vagyis az egész ország megfelelő egyenes állami adójának 12·4 százalékával

Az adókivetések részletezése az egyes nemek szerint a következő:

Adónemek	Az egész országban	Budapesten
Földadó	70,211.367 kor.	107.050 kor.
Házadó	25,558.189 „	7,604.746 „
Kereseti adó	51,216.359 „	8,040.635 „
Részv. társulatok stb. adója	9,077.010 „	3,512.198 „
Kamat- és járadékadó	11,600.946 „	507.148 „
Fegyver és vadászati adó	1,043.564 „	350 „
Hadmentességi dij	4,440.717 „	212.566 „
Ált. jöved. pótadó	34,993.010 „	5,891.082 „
Összesen:	208,141.162 kor.	25,875.775 kor.

Ez az összeállitás mutatja, hogy a fővárosi házadó majdnem három tizedrészét, a nyilvános számadásra kötelezett fővárosi vállalatok adója közel kétötödét teszi az egész országra e czimen kivetett adónak, mig a kereseti adó és az általános jövedelmi pótadó mintegy hatodát.

A kivetett adóból 1874—1898-ig ötödéves csoportokban számitva azt találjuk, hogy az első évötödben a kivetett adó 85%-a, a másodikban már annak 88⅔%-a, a harmadikban 91%-a, a negyedikben 88⅓%-a és végre az utolsó 5 évben 90⅒%-a folyt be. Ezen aránynak ilyetén való alakulását annak je-

léül tekinthetjük, hogy az adók pontos befizetése körül nagyobb változások nem tapasztalhatók.

Az *adóhátralékokról* végre a következő adatok nyujtanak felvilágositást:

Adóhátralékok az 1874—98 iki évek végén.

1874	14,009.275·08	kor.
1875	16,785.240·96	„
1876	18,363.149·90	„
1877	16,271.937·06	„
1878	13,753.033·24	„
1879	11,954.660·04	„
1880	11,698.853·94	„
1881	9,242.924·34	„
1882	8,510.070·40	„
1883	6,942.466·14	„
1884	6,885.740·48	„
1885	6,463.789·98	„
1886	6,372·716·28	„
1887	7,808.042·30	„
1888	6,135.755·26	„
1889	6,448.479·12	„
1890	7,747.438·44	„
1891	6,824.752·08	„
1892	7,560.988·98	„
1893	9,338.294·90	„
1894	9,596.125·08	„
1895	10,147.076·08	„
1896	9,865.139·58	
1897	8,618.143·44	„
1898	8,586.905·93	„

Szinház.

Keresztelő Szent János.

Bevallom, hogy Sudermann jelentékeny iró, sőt hogy szellemes ember; beismerem, hogy bámulatosan ismeri a szinpadi hatás titkait és hogy senki sem tud jobban, ha nem is egy darabot, de egy szerepet megirni mint azt mindnyájan tudjuk Magda szerepéről az „Otthon"-ban — egyszóval beismerem, hogy Sudermann olyas valami, mint a német Sardou. De Sudermann kevésbé ismeri önmagát, mint Sardou. Mert Sardou vagy nem irt régi történeti dolgokat, vagy ha tette, akkor is Thodorájában vagy Gismondájában hü maradt önmagához és beirt azzal, hogy egy vagy két fényes szerepet irjon és a történeti környezetet csak mint látványosságot érvényesitse.

Sudermann Keresztelő Szent Jánosában többet akart ennél: ő drámai alakban akarta feldolgozni Szent János, Heródiás és Salome csodaszerü történetét.

Mindenki ismeri az Evagéliumból ezt a történetet, mely ott azonban rövid és egyszerü mondatokban van elmondva. Nem áll benne egyik, mint hogy Herodias leánya tánczolt Herodes előtt és anyja ösztökélésére Szent János fejét kérte jutalmul. Látszik, hogy az evangélistának a Szent halála volt a fődolog, a többit csak mellesleg mondja el és nem tartja érdemesnek fejtegetni az asszonyok gyülölségének okát, sem azt a büvös titkát Salome buja tánczainak, melyek elvették Herodesnak az eszét. Minket, kik kétezer év alatt hozzászoktunk, ahhoz a gondolathoz, hogy a Szent efejeztetett és kik valószinüleg sohasem vettük volna azt annyira szivünkhöz, mint a szent apostolok, pedig éppen azok a dolgok érdekelnek leginkább amelyek az evangéliumban nincsenek emlitve, és melyek elhallgatása teszi éppen ez elbeszélést érthetetlenné, mysteriossussá. És minden költői érzékü embert, ki foglalkozott Szent Jánossal, csak annál inkább érdekelhette az a gondolat, milyen lehetett az a csodaszerü Salome és miért óhajtotta ő és az anyja a Szentnek a halálát? És mindenki, ki elmerengett e mystérium fölött, annak megoldását egyéni hajlama szerint képzelhette el. És a titokzatos nő mellett majdnem érdektelenné vált maga a szent, ki erőteljesen egyengette az utat Krisztus urunk előtt és kinek nagy, de egyenes lelke kevésbé volt talányszerü.

Mindenképpen nehéz föladat a müvészre nézve egy ilyen anyag földolgozása; mert bár senki sem követelheti, hogy a müvész ugyanazt fektesse a tárgyába, a mit mi sejtünk benne, de azt elvárja mindenki, hogy a müvész legalább is ugyanannyit fektessen belé és ne kevesebbet, mint mi.

A Salome motvum modern földolgozásai körül négy jön különösen tekintetbe: az első Heinetől származik és semmi egyéb, mint egy álom leirása, melyben a vad hajszában mellette el ovagol Herodias leánya, csókolva és lapdázva a szent fejével. Aránylag egyszerüen megoldható neme a földolgozásnak, mert egy románcz rövid rimei még majdnem annyi tág teret adnak a phantasiának, mint akár az evangélium naiv sorai.

A másik kettő majdnem együvé tartozik, mert egy szellemből ered.

Az egyiket Laforgue irta, egy tulságos korán elhunyt franczia költő, a másik Beardoleytől származik, a szintén nagyon fiatalon elhalt angolt rajzolótól. Mindkettőnek Salomeja megtestesülése a modern szellem egyik legjellemzőbb, legérdekesebb, legszomorubb, legszellemesebb kinövéseinek, a gondolkodás ama módjának, melynél komolyság, szenvedés és az, a mit a francziák „Blague"-nak neveznek, együtt van. Az a lelki állapot ez, melyben a müvész szenved, de nevet sajátmagán, melyben egy élczet mond, melyet azonban egész bátran lehet komolyan mondott dolognak tekinteni, egyszóval, melyben az őszinte érzés ugymint a tulfinomult ember ironicus szellemes kedése egymásnak pervers ölelésében folytatják a szó orgiáját. Természetes, hogy ez a Salome sem az, mely a szinpad tulságosan anyagi keretében megjelenhessék anélkül, hogy elvesztené összes suptilitásait, eltekintve attól, hogy a modern, tulfinomult és a hideg calculus és örültség határán tojástánczot járó agyvelő e teremtménye nem is lehet az a Salome, mely évszázadokat érdekel és melyet a nagy közönség összessége tudna megérteni.

Salome negyedik érdekes modern földolgozása Gustave Moreautól való, az ismét elhunyt nagy festőtől, a franczia Böcklintől. Huymans, ki talán leginkább hozzájárult Moreau és Salome képei világhiréhez, igy irja le a képet:

„Salome itt nem pusztán a tánczos nő, ki derekának romlott vonaglásaival egy aggastyánban fel tudja élesztení a vágyat és a bujaságot, ki egy király erélyét megpuhitja, akaratát fölolvasztja melle vonaglásaival, hasa rángatózásaival, csipői rergésével; Salome itten az örökkévaló paráznaság istennője, a halhatatlan hysteria symboluma, az átkozott szépség; az óriási, közönyös és felelőtlen állat, ki érzéketlen és megmérgez, mint a görögök Helénája, mindent mihez közelit, mit lát, mit érint.

„Igy felfogva, Salome többé nem biblikus lény, de az őskori kelet theogoniai teremtménye, kit még az Apocalypsis Babilonjához sem lehet hasonlitani.“

A mennyire a szövegből kilehet venni, Sudermann is ilyféle Salomet akart teremteni. Csakhogy ez drámai alakban lehetetlen volt és ezért beérte azzal, hogy egy elég rövid, de ugrásokban gazdag szerepet irt, mely a müvésznőnek helyet enged, hogy pótolja a szerep hiányait. Megfelelően eljátszva, Sudermann Salomeja a valódi lesz, rosszul játszva a szerep nem egyéb, mint csak félig érthető mondatok sorozatja. Sudermann ezzel megkerülte, de nem győzte le föladata nehézségeit, és egyszersmid elitélte saját drámáját is, mert a Salome szerepének ilyetén földolgozása nem egyéb, mint bevallása annak, hogy e föladat megfejtésére nem a szinpad, de a ballet alkalmas. Nem mondom, hogy szinpadi megoldás egy valódi nagy költőnek lehetetlen, de az bizonyos, hogy erre a Sudermann tehetsége nem volt elegendő, még akkor sem, ha még jobban sikerült volna neki megközeliteni Sardou szellemességét, még akkor sem, ha még többet böngészett volna össze Nietzsche külsőségeiből, hogy szindarabjának több tartalmat adjon.

Még szerencsétlenebb Szent János alakla. Salomét illetőleg a teremtést teljesen reábizta a müvésznőre, és reméljük, hogy a mi Márkus Emiliánk, mint rendesen, ma is a helyzet magaslatán fog maradni. Fájdalom, Szent János alakját oly részletesen irta körül, hogy azon már a szinész müvészete sem segithet.

Sudermann Szent Jánosa egy tehetetlen, tétovázó alak, ki nemcsak mint Krisztus uttörője, de mint jelenkori szociálista agitátor sem volna helyén. Sudermann tehetsége ugy látszik kicsi arra, hogy az egész nagy föladatba fogjon.

Miért választotta tehát a Nemzeti Szinház dramaturgja mégis előadásra? Csak mint látványosságot? Vagy Salome szerepe végett? Mindkettőt egyébbel lehetett volna pótolni. Egyáltalában a Nemzeti Szinház abban a hibában szenved, hogyha egy irót fölfedezett annak összes darabjait adja, elhanyagolván a többieket. Igy vagyunk kénytelenek Galeotton kivül még két más Echegaray darabot látni, igy ismerjük egész Dumast, de nem ismerjük Donnayt, Sallicot és másokat. Igy nem tudtuk beérni Sudermann Otthonával, no, de vajjon mikor fogják látni Fulda vagy Halbe darabjait?

Gömöry Olivér.

Tea a pálinkamérésben

Egyik fővárosi pálinkamérő üzletében tea-kereskedést is rendezett be a nélkül, hogy erre külön iparigazolványt szerzett volna. Az elsőfoku iparhatóság iparkihágást látott a dologban s a pálinkamérőt eltiltotta a tea árusitástól, sőt a jogosulatlan iparüzéssel elkövetett kihágás miatt pénzbüntetéssel is sujtotta. A határozatot a tanács s tegnap a kereskedelmi miniszter is helybenhagyta és ezzel a *felmerült elvi kérdést* végérvényesen eldöntötte. A miniszter okfejtésének lényege az, hogy az *italmérési engedély nem involválja magában a jogot arra, hogy az engedélyes más* áruczikkel is kereskedést gyakorolhasson. A pálinkamérésben berendezett és felszerelt teakereskedés üzésére tehát az italmérési engedélyt jogositványnak nem lehet tekinteni. Más jogositvány, vagyis külön iparigazolvány nélkül üzött kereskedés jogtalan.

Szabályrendelet a jótékony egyesületek ellenőrzéséről.

A fővárosi tanács a jótékony egyesület ellenőrzése tárgyában alkotott szabályrendelet tervezetét megküldötte a rendőrfőkapitánynak, hogy esetleges észrevételeit tegye meg. A főkapitány válasza ma érkezett meg a tanácshoz. Két kérelme van a főkapitánynak. Az egyik az, hogy kötelezze a közigazgatási hatóság az egyesületeket, hogy helyiségváltoztatásaikat mindenkor három nap alatt az államrendőrség bejelentő hivatalának jelentsék be. A bejelentő hivatalban ugyanis most akarnak külön üzletczég- és egyesületi osztályt berendezni, mely régen érzett hiányt van hivatva pótolni. A főkapitány e tárgyban már előterjesztést is tett a belügyminiszternek s a bejelentő hivatal uj osztálya szervezésénél nagy könnyebbséget okozna, ha az egyesületeket a bejelentések megtételére már a készülő, uj szabályrendelet kötelezné. — A főkapitány másik óhajtása, hogy a szabályrendelet 4 §-át módositsák. E szerint ugyanis nyilvános, vagyis — az egyesületi tagok körén kivül való gyüjtéseket csakis polgármesteri engedély alapján lehet eszközölni. A főkapitány hivatkozik az eddigi gyakorlatra, hogy t. i Budapesten gyüjtésekre vonatkozó engedelmet, — mindenkor azonban 60 napi időtartamnál rövidebb időre — a főkapitány és nem a polgármester adta meg. Az idevonatkozó törvényes intézkedések az engedélyek megadására a törvényhatóság első tisztviselőjét, Budapesten pedig a főkapitányt jelölik meg. A főkapitány kéri, hogy az uj szabályrendeletet is ilyen értelemben alkossák meg, nehogy zavarokra, vagy összeütközésekre adjon okot az ellenkező szövegezés.

Rendőrök fagyban és sötétben.

A tanács megkeresésére a rendőrkapitányság a központi városháza nevezetü Károlykaszárnyában uj rendőrőrszobát rendezett be. Az intézkedésre az épületben elhelyezett sok közigazgatási hivatal és egész sereg üzlet közbiztonsága szempontjából csakugyan szükség volt. A rendőrőrség február 1-én vonult be a legifjabb városháza vén épületébe. A rend derék őrei jól is éreznék magukat az uj helyen, csak az az egy bajuk van, hogy nincs fütő- és világitóanyag. Fütetlen sötét szobában dideregnek naphosszat. A furcsa állapotnak az az oka, hogy a főkapitány igen hirtelen készséggel teljesitette a tanács kivánságát s nem jutott ideje, hogy az uj őrszoba világitása és fütése költsége fedezetéről gondoskodhassék. Hanem azért nem hagyta cserben embereit. Átirt a tanácshoz, hogy a még hátralevő két hideg hónap alatt adjon ő a rendőröknek szenet és fát, meg gondoskodjék a helyiségek világitásáról is. Hiszen a dolog ugyis olyan csekély költségbe kerül, hogy szót is alig érdemel és az uj őrszoba különben is a főváros érdekében és kivánságára létesült.

Budapest uj utczajegyzéke.

A Budapest utczáiról és tereiről forgalomban levő hivatalos jegyzék régibb keletü s a mostani állapotnak igen sok tekintetben nem felel meg. A jegyzéket annak idején a főváros a könyvkereskedések forgalmába is bocsátotta s igy a közönség szempontjából a hivatalos jegyzék reviziója fontos és kivánatos. A tanács ennélfogva most felhivta Heuffel Adolf középitési igazgatót, hogy a régi jegyzéken az időközi változásokat tüntesse fel s azt a hiányzó adatokkal egészitse ki. A középitési igazgató által összeállitott ujabb utczajegyzeket a tanács azután majd ki fogja nyomatni s az eddigi módon bocsájtja közforgalomba.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

A kőbányai plébános lakása.

A tanács a minap végleges határozatot hozott a kőbányai plébánialak épitése ügyében. Kimondotta, hogy a külön gazdasági épület épitését egyelőre mellőzi s a plébánia lakot a már kijelölt területen, — a X. kerületi elöljáróság épületének még felhasználatlan telkén 85344 korona 76 fillér előirányzott költségen épittetik fel. A tanács előterjesztést tett a közgyülésnek, hogy az épitkezés költségeinek fedezetéül az 1900. évi költségelőirányzatban a fővárosi telkek eladásából kilátásba helyezett jövedelmet jelölje ki. Ehhez a határozathoz azonban a belügyminiszter hozzájárulását is ki kell még eszközölni. — Járdek Géza budapesti ügyvédnek azt az ajánlatát, hogy a főváros a kőbányai plébánia lak czéljára az ő szomszédos házát vegye meg 45000 frt vételárért a tanács minden egyéb októl eltekintve most már azért sem fogadja el, nehogy az ügy ilyen előrehaladt stádiumában az ujabb hosszas tárgyalásokkal az épitkezés mielőbbi megkezdése elé ujabb akadályt gördítsen.

Görög-keleti hittan a főváros iskoláiban.

A főváros községi iskoláiban a görög-keleti hittantanitást a pesti görög-keleti szerb egyházközség vállalta magára. A hitközséget ezért a főváros 1000 korona évi segélyben részesiti. A segélyt azonban a főváros csak azzal a feltétellel szavazta meg, ha a vallástanitást a hitközség teljesen magyarul végezteti. A hitközség most arra kérte a tanácsot, hogy az 1898. és 1900. évi segélyeket utalványozza ki. Mielőtt azonban a tanács a kérelmet teljesitené, meg akar győződni róla, vajjon a hitközség a feltételt hiven teljesitette-e? Hogy tehát az ellenőrzést sikeresen teljesithesse, ma felhivta a hitközséget, hogy sürgősen jelentse be, melyek azok a fővárosi községi iskolák, melyekben a hitközség a vallástanitásról gondoskodik.

A lipótmezei vasuti konfliktus finálója.

Még élénken emlékezetes az a konfliktus, a mely a lipótmezei vasut ügyében a kereskedelmi miniszter és a főváros között kitört. A viszálykodás azzal végződött, hogy a miniszter is és a főváros is vizsgálatot inditott a vasuti tárgyaláson részt vett tisztviselők ellen. A főváros részéről megindított vizsgálatot Rózsavölgyi Gyula alpolgármester heteken át tartott eljárás után már régebben befejezte. — Az eredmény az, hogy az alpolgármester konstatálta, hogy ugy a minisztérium, mint a főváros részéről közbenjárt tisztviselők követtek el formahibákat, ezek azonban nem olyan természetüek, hogy miattuk akár az egyik, akár a másik részről fegyelmi vizsgálat inditása okadatolt lenne. Az alpolgármester ennélfogva megszüntető javaslattal terjesztette be a vizsgálati iratokat a polgármesterhez.

Ragadós betegek a fővárosban.

A főváros tiszti főorvosi hivatalának mai jelentése szerint a mult héten heveny- és fertőzőbetegségben a fővárosnak 234 lakosa szenvedett. Ezt a nagy számot a kanyaró erős fellépése okozta. Az elmult hét alatt a kanyarós betegek száma 105-re rugott. Legtöbb esik ebből a XI. kerületre, hol 26 kanyarós beteg volt. A kerületben e miatt az elemi oskolákat be is zárták. Legkevesebb volt a kanyarós az I. kerületben, a hol csak egy kanyarós betegedés történt. A III. és X. kerületben kanyaró nem fordult elő. Ezenkivül vörhenyben betegedett meg 35, bárányhimlőben 24, roncsoló toroklob és torokgyikban 22, orbánczban 14 és lökhurutban 12 egyén. Agygerinczlob egy és gyermekágyi láz két esetben fordult elő. Legtöbb — 44 — ragadós beteg volt: a VII. kerületben. A VI., VIII. és IX. kerületben. A betegek közül összesen hét halt meg.

Szédelgés képekkel.

Az Egyetem-téren levő Andrássy palotában néhány hónappal ezelőtt képkereskedés nyilott meg. Az üzlet az „Első magyar mübarátok egyesülete“ czimet viselte és külföldi müvészek alkotásait kinálta részletfizetésre. A vásárló azonban nem részletfizetés czimén hordta a pénzét a kereskedésbe, hanem időnként tagsági dij fejében kellett kisebb-nagyobb összegeket lefizetnie. Ennek fejében azután igértek neki kivánsága szerinti eredeti festményeket. A minden előzmény nélkül megalakult vállalat legelőbb is a belügyminiszternek szurt szemet. Leirt tehát a főváros tanácsához, hogy járjon utána, vajjon miféle egyesületről van itt szó, ki hagyta jóvá alapszabályait s mi czimen osztogat a vásárlónak „tagsági jegyeket“. A miniszter aggodalma azonban elkésett. A IV. kerületi elöljáróság ma tett jelentése szerint ugyanis az egész vállalat csupán egy külföldi embernek volt a tulajdona, ki az »egyesület“ czimet csupán csábító czégérnek használta. Felelősségre azonban már nem lehet vonni, mert február elsején becsukta a boltot s ismeretlen vidékre távozott. Nem hagyott valami kellemes emléket maga után, mert a boltbért se fizette ki s jó előre gondoskodott róla, hogy sok mütárgy ne maradjon hátra. Mindössze néhány csekélyértékü képet találtak az üres boltban.

A csökönyös automata látcsövek.

A főváros színházainak közönsége a legutóbbi időben különös szórakozásra tett szert. Külföldi mintára berendezték nálunk is az automata-kukker tartókat. Husz krajczár bedobása árán elég jó színházi látcsőhöz lehetett egy darabig jutni. De csakis egy darabig. Ma már ugyanis a kukker-automaták a közönségnek nem örömet, hanem rengeteg bosszuságot okoznak. Az előadásból az első negyed óra alatt nem hallani semmit, mert a masinák lassankint felmondják a szolgálatot s két-három színházi jegyszedő birkozik egy-egy makacskodó automatával, a mig iszonyu csörömpölés közben ki birják fejteni belőle a kukkert. Ez azonban még a jobbik eset. Igen gyakran a viaskodásban a masina marad a győztes. Fejszét behozni nem lehet, a kukkeres hallgatóság hevesen követeli a csendet, ilyenkor tehát az a vége a dolognak, hogy odavész a kéthatos, és se pénz, se kukker. Az automaták bérlői másnak nyugodt lélekkel szedik ki a begyült pénzt, de a romlott masinák megjavitásával senki sem törődik. Jó lenne a színházak igazgatóságának, vagy szükség esetén a hatóságnak beleavatkozni ebbe a dologba, mert a közönségnek ez az uj fajta bosszantása, sőt mondhatni fosztogatása már csakugyan türhetetlen valami.

A magyar képzőművészet multja.

A párisi világkiállitás budapesti előkészitő bizottsága ma arra kérte a tanácsot, hogy Führer Richárd szobrászművésznek a „Táncozsnő“ czimü szobormüvét engedje át a kiállitás magyar osztálya számára. A szobor a főváros tulajdona s a most bezárt téli tárlaton is kiállitották. A bizottság a kérelmet azzal okolja meg, hogy a kiállitáson Magyarország tiz éven belüli müvészeti termelését is be akarja mutatni, hogy a müvelt világot a magyar müvészet alkotóképességéről és szinvonalának előkelőségéről meggyőzhesse. Szegény magyar képzőművészet! Amelynek tiz esztendős multját éppen Führer urnak kell képviselni.

Pályázat lakatos munkákra.

A VIII. ker. elöljáróság a VIII. kerületben levő összes székesfővárosi épületekhez 1900, 1901 és 1902. években szükséges lakatos javitói munkákra szükebbkörü ajánlati tárgyalást hirdet. A pályázóknak ajánlatukat magyar nyelven szerkesztve egy koronás bélyeggel ellátva és bepecsételve 1900 évi február hó 23-án délután 5 óráig kell a VIII. ker. elöljáróság kezéhez (Baross-u. 65—67. sz. I. em. 18 szám alatt) benyujtani, mert az elkésve érkező ajánlatokat nem fogadják el. Az ajánlathoz 200 szóval Kettőszáz korona bánatpénzről szóló letéti nyugtát kell csatolni. A bánatpénzt a 8. ker. elöljáróság pénztáránál kell letenni. Az egységárakra vonatkozó kimutatást a VIII. ker. számvevőségnél egy korona dij lefizetése mellett lehet megkapni s az árlejtési feltételek ugyanott megtekinthetők.

Az ipartanács megalakulása.

Az ipartanács tagjai választását nemrég tartották meg. A választást most a kereskedelmi miniszter is megerősitette s igy az ipartanács az 1900. évre végleg megalakult. Tagjai lettek, a közigazgatási bizottság részéről: Csepreghy János müasztalos és Freybe ger Pál vaskereskedő, rendes tagok Kölber Lajos kocsigyáros és Forgó István üveges, póttagok a budapesti kereskedelmi és iparkamara részéről: Ullmann Emil kereskedő és Madary Gábor asztalos rendes tagok; Goldberger Berthold nagykereskedő és Rausch Ferencz póttagok. — A polgármester tegnap kelt rendeletével az ipartanács jegyzőjéül dr. Seregi Zoltán tanácsjegyzőt rendelte ki

Közgazdaság.

Iparhatósági megbizottak választása.

Az iparhatósági megbizottak választására vonatkozó jelentésüket most terjesztették a kerületi elöljáróságok a tanács elé. Az összes jelentések egyhangu tanubizonyság szerint a megbizottak idei választása sem járt örvendetesebb tanulságokkal, mint az előző években tartott választások.

Az iparhatósági megbizottak mandátuma mindenkor csak egy évre szól. A hatóságok, okulva az elmult évek szomoru tapasztalatain, mindent elkövettek, hogy az iparhatósági megbizottak élő-halott testületét életre keltsék. Ahhoz, hogy a megbizottak hivatásuknak megfelelhessenek, az volt a fő kellék, hogy az érdekelt választó közönség közönbösségét megtörjék s érdeklődését az ügy iránt felébresszék.

Az előző években az iparhatóságok a budapesti kereskedelmi- és iparkamarára és az orsz. iparegyesületre háritották a felelősséget; ezek nem érdeklődtek kellőképpen az ügy iránt.

A tanács az idén mindkét testületet jó előre értesitette a választás határnapjáról és körülményeiről s teljes megnyugvással várta az eredményt. Az uj iparhatósági megbizottak névsora még annak idején nyilvánosságra került s egyhangulag megállapitják, hogy az idei választás se nyujtott különb képet, mint az előző években lefolytak. A kereskedelmi- és iparkamara kiküldötte bizalmi férfiak egy része meg sem jelent a választáson s az a legteljesebb közönyösség mellett folyt le. A kiküldött bizalmi férfiak nagyobb részt kisebb kereskedők és iparosok voltak, kiket saját üzletük kötött le és vont el a közszolgálattól. A választók maguk pedig mit sem törődtek az egész dologgal. A fővárosban összesen 407 iparos és kereskedő szavazott le. Ezek közül az I. kerületben 9, a II. kerületben 48, a III. kerületben 14, a IV. kerületben 77, az V.-ikben 8, a VI-ikban 108, a VII-ikben 81, a VIII-ikban 57, a IX-ikben 10 és a X-ikben összesen 4 szavazatot adtak be. Ezek a számadatok elég jellemzőek. Legfeltünőbb közöttük talán a Lipótváros *nyolcz* szavazata. Ugy látszik, — a gazdag nagykereskedő urak éppen nem veszik komolyan e magában véve elég fontos ügyet. — A megválasztott megbizottak e hónapban tartják meg alakuló üléseiket. Egy-két kerületben olyan egyént is megválasztottak, ki nem fizet legalább évi 20 frt III. osztályu kereseti adót. Ezeknek megválasztását a hatóság semmisnek nyilvánitotta és helyettük a legtöbb szavazatot nyert póttagokat hivták be.

A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság.

Febr. hó 5-én délelőtt tizenegy órakor tartotta idei rendes közgyülését Tolnay Lajos országgyülési képviselő elnöklése mellett. A kormány részéről Ballay Lajos osztálytanácsos, mint kormánybiztos volt jelen. A közgyülés az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentését egyhangulag tudomásul vette, az igazgatóságnak a mult évről áthozott 20.487 frt 11 krral együtt 419.052 frt 87 krt tevő tiszta nyereség felosztására vonatkozó inditványát, mely szerint a) a tartalékalap gyarapitására 4 százalék = 15.942 forint 63 kr helyett 35.000 frt. miáltal a tarta-

lékalap 570.024 frtra emelkedik; b) az igazgatóság részére 10 százalék vagyis 59.856 frt 57 kr. c) az intézeti tisztviselők részére 3 százalékot vagyis 11.956 frt 97 kr, továbbá az alapszabályok 40. § értelmében a választmány jutalmazásául 6000 frt és végül a nyugdijalap gyarapitására 10.000 frt összesen 102.813 frt 54 kr fordittassék és az ezután fönmaradó 316.239 frt 33 krból pedig 25.000 darab részvény után 12 frt, vagyis 300.000 frt mint osztalék kifizetésére szolgáljon és a fönmaradó 16.239 frt 33 kr az 1900-ik évi üzleteredmény számlájára vezettessék, határozattá emelte. Török Sándor részvényes inditványára Benke Gyula vezérigazgatónak, az intézet igazgatóságának és tisztikarának ügybuzgó és eredményes működésükért köszönetet szavazott. Végül Schwartz Vilmos részvényes inditványára az igazgatóság eddigi tagjai, nevezetesen: Auer Róbert, Benke Gyula, Egyedi Lajos, Eisele József, Popper István, Stein Ármin, Tenczer Pál, Tolnay Lajos és Török Sándor közfelkiáltással ujra megválasztattak. Épugy megválasztattak ujból a felügyelő bizottság tagjai és pedig Dezsényi József, Hortenstein Zsigmond, dr. Mohay Sándor, Rigler József Ede és Schóber Albert. A közgyülést követett igazgatósági ülésen elnökké: Tolnay és alelnökké Popper István választatott.

A belvárosi takarékpénztár részvénytársaság.

A belvárosi takarékpénztár részvénytársaság tegnap tartotta hetedik rendes közgyülését dr. Münnich Aurél elnöklete alatt. Elnök megnyitván a közgyülést, konstatálja, hogy arra 118 részvényes, 4507 részvényt letéteményezett és hogy az ennélfogva határozatképes. A jegyzőkönyv hitelesitésére kiküldi Follmann Alajos és Kiss Albert részvényeseket. A Székely Ferencz vezérigazgató által előterjesztett igazgatósági jelentés megemliti, hogy a takarékpénztár az általános és lokális gazdasági viszonyok mostohasága daczára egy csekély összeggel kedvezőbb eredményt mutathat fel, mint a mult évben. Az intézet 1899-ben körülbelül 18 millió forint váltót számitolt le, mig az előző évben csak 15 milliót; a kibocsátott záloglevelek összege 6·7 millió forintról 8·5 millió forintra emelkedett. A záloglevél eladás, daczára a rendkivül kedvezőtlen pénzhiányokban 1·2 millió forinttal haladta meg a visszavásárlást. A betétek állománya kerekszám 3 millió forint. A zárszámadások kellő leirások után 226,423 forint 26 krajczár tiszta nyereményt eredményeznek. (1898-ban 225,057 forint 40 krajczár) mely összegből 35 102 forint 08 kr az igazgatóság, választmány és a tisztviselők jutalékára fordítandó. Az igazgatóság azt javasolja, hogy a maradékból 30,000 forint a tartalék alaphoz, 3000 frt a nyugdij alaphoz csatoltassék, 150,000 frt, azaz részvényenként 6 (hat százalék) osztalékul fizettessék ki, 8321 frt 18 kr pedig uj számlára vitessék elő. A közgyülés az összes javaslatokat egyhangulag elfogadta és a kilépő igazgatósági, felügyelőbizottsági és választmányi tagokat ujból megválaszto ta. Végül Ilosvay Lajos részvényes az igazgatóságnak köszönetet mondott az elért szép eredményért.

Hirdetések.

Meghivás
a
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank
58-ik rendes közgyülésére,

mely 1900. évi február hó 17-én délutáni 6 órakor a bank helyiségében fog megtartatni.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapitása, a nyereményfelosztása iránti határozat és felmentés megszavazása.
3. Igazgatósági választások. (Az alapszabályok 36. §-a értelmében a kilépő igazgatósági tagok ujból választhatók.)
4. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21. §§-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei 3 hónappal a közgyülés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogositva van a közgyülésben résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesittetni, kinek azonban részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesitése czéljából a részvények, szelvényekkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi február hó 14-ig a bank értékpapirpénztáránál leteendők, hol is az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 198. §-a és az alapszabályok 45. § a értelmében a megvizsgált évi mérleg, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, nyolcz nappal a közgyülés előtt átvehető.

Budapest, 1900. február hó 1-én.

Az igazgatóság.

Pesti Viktoria gőzmalom.

A „Pesti Victoria gőzmalom" t. cz. részvényesei tisztelettel meghivatnak a **folyó évi február 20-án kedden délutáni 3 órakor**, a Magyar fővárosi malomegyesület helyiségeiben (Erzsébet-tér tartandó)

XXXIII. rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Két részvényes megválasztása a közgyülési jegyző könyv hitelesitésére.
2. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelő-bizottság jelentése, az 1899. évi mérleg jóváhagyása és a felmentvény megadása.
3. A nyereség hováforditása feletti határozathozatal és az osztalék megállapitása.

Azon t. cz. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni kivánnak, az alapszabályok 23. §-a értelmében*) tartoznak részvényeiket, a szelvényivekkel együtt legkésőbb szombatig, f. évi február 17-éig a társaság pénztáránál (V., Felső rakpart 22) letéti elismevény ellenében, mely egyuttal belépti-jegyül szolgál, letétbe helyezni. — Ugyanott folyó évi február 12-től kezdve a felügyelő-bizottság évi jelentése, a mérleggel együtt, a t. cz. részvényesek rendelkezésre áll

Budapest, 1900. február 2

Az igazgatóság.

*) Az alapszabályok 24. §-a: „Ugy a rendes, mint a rendkivüli közgyüléseken csak azon részvényesek szavazatképesek, kiknek részvényei legalább két hónappal a közgyülés előtt a társaság részvénykönyvében neveikre irattak és kik ezen részvényeiket három nappal a közgyülés előtt a társaság pénztárába leteszik. A letéti elismervény belépti jegyül szolgál.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon: „Hattyu-mosóda.“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők, tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **főjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely

legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest, 1900 február 19. 8. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Nincs pénz.
Olvasóinkhoz.
Vizhiány.
Budapest Párisban
A szegényemberek harcza.
Uj villamos vasutak.
A katonai gyakorlatok pusztitásai.
A királyné szobra a Szent György-téren.
A belvárosi plébánia templom.
Cselédszerzők baja.
A nagy bujósdi.
A központi városháza.
Budapest a XVIII. században.
Konfliktus a főváros és a mértékhitelesitő-bizottság között.
Pálinkás depot-k a fővárosban.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolnia megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő gyárak:
Budapest, Kanizsa, Angern, Dzieditz, Budweis, Rossitz a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország
Ybbs, a Duna mentén, Doberlin, Han Compagnie-Vitez Bosznia

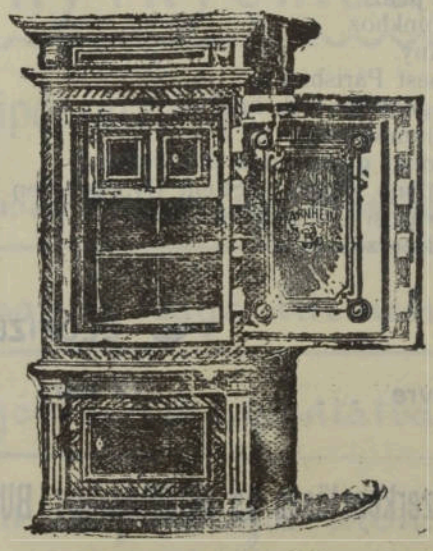
Szállitható intézetek működnek:
Kemenoson-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin, Zadworze Galiczia
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtehradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

III. évfolyam Budapest 1900. február 19. 8. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Nincs pénz.

Kornfeld ur kijelentette Halmos János polgármester előtt, hogy nincs pénz; a bankok nem gyakorolhatják az opciót a főváros kölcsönkötvényeire. A 4 százalékos papir, mondta Kornfeld ur, nem alkalmas az értékesitésre. Nem azért, mert a főváros magas árfolyamon kinálja a papirokat, hanem főképp azért, mert a bankok is 4·5 százalékot fizetnek a betétek után.

A polgármester ur ugy gondolta, hogy a főváros is megadhatná talán a 4·5 százalékot, átmehetnének a mostani négyes kurzusról könnyen, még a város járna jól. De ennek az átalakulásnak megint az az akadálya van — állitólag — hogy a kormány a régi 3·5 százalékos államadóssági papirokat nyolczvan — kilenczven millió forint értékben konvertálni akarja s igy természetes, hogy nem engedné meg a fővárosnak a 4·5 százalékos papirok kibocsátását, mely az állami emissió sikerét koczkáztatná.

Tavaly Lampl Hugó főszámvevő azt az ajánlatot tette, hogy a főváros fogadja el a bankok részéről kinált árfolyamot s adja el a papirjait ugy, a mint lehet. A főszámvevő a 94-es árfolyamot még 4·5 százalék mellett sem tartotta soknak, mert volt idő, a mikor a főváros igen boldognak érezte magát, ha 7—8 százalék mellett — jóval a párin alul — kaphatott pénzt.

A főszámvevő javaslatát nem fogadták el — más szóval, — visszautasitották a bankok ajánlatát. S hogy az elháríthatatlan közmunkákat folytathassák, drága függő kölcsönt vettek föl s abból éltek és élnek ma is. Ez a függő-kölcsön — a főszámvevő határozott kijelentése szerint — 2.000.000 koronával kerül többe a bankok el nem fogadott ajánlatánál.

A kölcsönügy intézői azt állitják, hogy a bankok ajánlatát nem fogadhatták el tavaly azért, mert az ajánlat nem csupán a tavaly esedékessé vált 8000000, hanem a még kibocsátásra nem került huszonnégy millió forint értékü kötvény ármagasságára is befolyással lett volna.

Mindezekből pedig az következik, hogy a főváros, hacsak valami különös véletlen ki nem segiti, az idén pénz nélkül marad és képtelen lesz a közmunkák folytatására. Egyelőre a tavaly felvett függő-kölcsön még meglevő részletéből fognak fizetéseket teljesiteni, de a folyó évre előirányzott, milliókra rugó közmunkák végrehajtásáról le kell mondania. Az állam támogatására nem számithat, mert az államkormány a nagyhangu oktatásokon kivül tényleg nem segiti semmivel sem a fővárost.

Az a barátságos és meleg hang, melyen Széll Kálmán miniszterelnök és Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter a fővárossal tárgyalnak, a valóságban csak hiu káprázat, apró pénzre nem igen váltható fel. A miniszterelnök, mint belügyminiszter, hatalmas oktatást ad a fővárosnak a helyes gazdálkodás elveiről; a kereskedelmi miniszter a jómódu hatóságnak figyelmébe ajánlja a szorongatott helyzetben levő épitő ipart, a mely rászorul a főváros fillérjeire. És mig a főváros a helyes gazdálkodás elvei mellett lassanként a tönk szélére jut, a kormány milliókat tagad meg a város közönségétől, megröviditi a várost az italmérési jövedelemnél, majd az Ujépület telkén tervezett utak rendezésénél, legutóbb a vasutasok községi adójánál.

A város vezetői megdöbbenve látják, hogy a pénzpiacz helyzete valóban nyomasztó. A szolid iparvállalatok egymásután jelentenek fizetésképtelenséget, csak a pénzintézetek virágzanak. A több száz millió korona vagyonnal rendelkező székesfőváros enyhe föltételek mellett épp oly kevéssé jut kölcsönhöz, mint

a tisztességes iparosok. A bankok a kis kamatozásu üzletektől tartózkodnak, mert a biztos, de gyenge kamatozás mellett nem fizethetnek 20—25 százalékos osztalékot. A spekuláczió és gründolások sokszor nem éppen kifogástalan hasznaira utaznak a mi pénzintézeteink. Ezekből szedik össze a nagykaliberü osztalékokat a részvényesek javára. A betétek milliói, amelyekért csak igen jelentéktelen hasznot fizetnek a betevőknek börzeüzletek finanszirozására használják föl.

Nincs pénz, mondja Kornfeld ur, a főváros legelőkelőbb pénzintézetei nevében, a nála vizitelő polgármesternek. A mondatát nem fejezi be a vezérigazgató ur abban a hitben, hogy ugy is tudja a polgármester az elhallgatott részt.

Persze könnyü kitalálni, hogy nincs pénz annak a részére, a ki bizva a maga hitelképességében nem hajlandó uzsorakamatot fizetni.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a fővárosi közigazgatási körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolutásk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségeről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Vizhiány.

Nemrég a Németvölgyiek panaszkodtak, hogy még pénzért sem kapnak jó vizet. Ma az I-ső kerületnek, egy másik részén, a Fehérvári-ut határán panaszkodnak a vizhiány miatt Területükön — mondja a tanácshoz intézett panaszos levél — harminczöt család szenved viz nélkül. A házak körül furt kutak az I-ső kerületi hatósági orvosok és a tiszti főorvosi hivatal jelentése szerint ihatatlan vizet adnak. A lakosság alázatos kérelemmel fordul a tanácshoz, adjon nekik vizet a főváros pénzért: megfizetik a vizdijat szivesen, a mostani állapotot tovább nem türhetik.

A vizvezetéki igazgató könyörtelenül igazságos. A Ferencz József hidon átvezetett vizcső nem alkalmas a kiterjesztésre s ha a Fehérvári-ut lakói csőhálózatot kapnak — a beljebb lakók szenvedik meg a főváros jószivüségét. Amig a Gellérthegyi nagymedencze ki nem épül, rendszeres vizellátásról szó sem lehet. Nincs azonban kifogása az ellen, hogy a panaszosokhoz közel eső valamely vizcsaptól lajjtal hordjanak szét ivóvizet. A lakosság azonban, amelyet igy látnak el vizzel, a viz dijon kivül a szállitási költséget is fizesse meg.

Az I-ső kerületi elöljáróság, amely szintén véleményt adott a kérdésben, természetesen pártolja a vizvezetéki igazgató javaslatát, sőt jelenti, hogy az ivóviz kihordása 3600 koronába kerül évenként a városnak. De az elöljáróság humánusabb mint a vizvezetéki igazgató, mert azt ajánlja, hogy a lakosoktól csak a vizdijat hajtsák be, a fuvarozási költséget fizesse a város

A javaslatot elfogadta a tanács is.

Eddig tart a Fehérvári-uti lakosság vizhiányáról szóló história. Hogy ennyire jutott — hónapok kellettek hozzá. Addig hatott a megszorult lakosság bort, sört, pezsgőt vagy egyéb drága italt, akár melyikhez is könnyebben jutott, mint a vizvezetéki vizhez. A kinek pedig ezekre a drága italokra nem telt, ihatta a helyi kutak posványos vizét. Az szerezhetett belőle tifuszt, vagy más egyéb ragadós betegségeket. Idejük volt hozzá, mert hónapokig tartott, mig a panaszos kérelem az összes illetékes forumokat bejárta. Ez a kis dolog, a mely magában véve nem nagy jelentőségü, ékes bizonyitása annak, hogy a bürokratikus lassuság mellett — a lakosság testi épsége mekkora fárokat szenvedhetett. Az ilyen akát soron kivül sürgő-

sen kellene elintézni, hogy a szenvedő lakosság szorongatott helyzetétől mielőbb megszabaduljon. Ilyen esetekben félre kell tenni a bürokratikus czopfot, sőt engedni kell, sablonos formákból is, mert a viz majdnem olyan szükséges a lakosságnak, mint a számla összege némely nagy vállalkozónak.

Budapest Párisban.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Szomoruan jelentem, hogy Budapest nem árulja el a franczia világtárlaton, hogy világváros. Nehéz dolog az igazat megvallani, de azt, a mit Budapestről a hatóság bemutat: nem fogadhatom el Budapest fotografiája gyanánt. Vagy igen; de a fotográfus ügyetlen, mert a képe hamis. Az eleven, majdnem amerikai stilü székesfőváros, a virágzó, csodaszép, gazdag metropolis: a szürke léniák határai közé szoritva, számokban és vonalakban, lekoppaszitva és ifju bájaiból kiforgatva jelenik meg Párisban a müvelt világ előtt.

Ne méltóztassanak nevetni, de ne tessék boszankodni sem. A székesfőváros testületi kiállitása bizony nagyon szerényen ütött ki. A 20,000 forintos polgármesteri szobán kivül, a mely csak pazar mivoltunkról adandó bizonyitvány, a budapesti tárlat inkább valamely demo geo-lito-grafikus kongresszusra való.

A fogalmak lehetnek eltérők és zavarosak, de én azt hiszem, Budapestet, — ma — a mint v n, nem vonalakban, nem összenagyolt, homályos festményekkel, hanem valami összhangzatos, a város nagyságát, páratlan fekvését, mozgalmas életét, csodásan fejlődött kereskedelmét, iparát hüen feltüntető csoportos kiállitással kellett volna bemutatni

Es mi elköltünk néhány százezer forintot (vagy több százezer koronát), rengeteg sokszor üléseztetünk tömérdek fő, al és szükebb bizottságot és parturiunt montes . . .

Végigsétáltam a Régivárosháza I. emeletén a 24-es számu teremben. Oda gyüjtik a párisi tárlatra szánt anyagot. Őszintén szólva egyenként megannyi érdekes dolgot; de még őszintébben szólva: ugy együttesben csupa semmitmondó, ártatlan, szintelen valami az egész. Kezdettől féltem az eredménytől s bizony sajnos, a félelem jogos volt. A mi büszkeségünk, a nemzeti főváros ezzel a kiállitással továbbra is szürke statisztikai adat lesz a világ előtt, a melyet nem tud meghóditani, mert szépségének, csodálatos bájainak, vonzó életének bemutatásában tulságosan ügyetlen. Néma borjunak pedig a mamája sem érti a szavát.

Egyenkint a kiállitásra szánt darabok között sok az érdekes. De összhang, megkapó, hóditó, kivánciságot felébresztő nincs, nem lesz bennük. Elmondom, amit láttam, azzal a benyomással, amit rám tettek, a aki *budapesti* volnék s igy ismernem kellene mindazt, amit látok.

A budai községi polgári leány és női ipariskola kedves és megragadó kézi munkákat állit ki. A himzések káprázatos szinpompáju panorámája, a mit bemutatnak. De ügyetlen a mód, a hogy teszik. A kézi munkákat tartalmazó diszes albumok hozzáférhetetlenek, legalább azon az emelvényen, a melyen fekszenek. Nincs az a türelmes látogató, aki a nehéz albumok emelgetésével vesződnék.

A főváros látképei, amelyek szomoru nevezetességre vergődtek, egyszerü szalon képek. A *Olgyay* képe, amelynek a Duna középső része körül levő panorámát kellene bemutatni, kimondhatatlanul szürke. A Lánczhid agyonnyomja az egészet. *Mihalik* tulságosan kéknek látja az eget, a Dunát és sárgás vörösnek az uj parlamentet és környékét. A *Mednyánszky* képe igazi hangulat kép. A mult századbeli Dunát mutatja, ringó halászbárkákkal, a régi Mátyás templomot, a vakolatot vesztett kis királyi palotával. A kép szép, de nem a mai Budapestet ábrázolja. *Szlányi* felelt meg aránylag legjobban a feladatának. Az Elevátor körüli Dunasort kellett megfestenie.

Ma már belátják az intézők, hogy az olajos kép nem ad hü karaktert az utczáról.

A megrendelt vizfestmények határozottan többet mutatnak. Brüggemann müépitész fotografikus fölvétel után az Andrássy-ut belső és külső részéről, a Nagykörut és Kerepesi-ut keresztezéséről és a Vigadótér—Dunapartról festett négy akvarellt. A képek élethü nagyitásai a fotografiáknak, a természetnek megfelelő szinezéssel. Érdekességüket növeli az, hogy az utak keresztmetszete alatt az összes földalatti épitmények: villamos vasut, főgyüjtő csatorna, telefon, vlz, gáz, villamos vezeték láthatók. Akvarellben vannak a közintézmények közül: a vásárcsarnokok, a nagyvágóhid, az uj sertés közvágóhid, a laposdülői tüzér kaszárnya, a kórházak és néhány iskola. A Szent János kórház (az uj) olajos képét Székely festette. Őszi tájkép, a fák elnyomják a kórházat. Legtöbbet ront a különben szines képen a fogaskerekü vasut töltése mellett sétáló pár. Rettenetes két alak, tipusa a fiakkerkerlnek meg a blonde Lisinek. Még van idő hozzá: egy kis zöldséget rájuk.

Egyik vizfestményen a városligeti artézi kut mélysége az uj parlament kupolájának, a bécsi Szent István templom és a párisi Pantheon tornyának magasságával van arányba állitva kissé homályos szövegezés kiséretében. A kut 970.48 méter mély, a viz hőfoka 80.9 Celsius. A fenék alján dolomitból bugyog elő a viz, a mely öt hat szinü (zöld, szürke, sárga, homokos) agyag, márga, szén, homokkő, kavics talajon tör fel. A hőfok 900—600 méterig 80—60, 600—300 méterig 60—30, 300—60 méterig 30—19 Celsius között ingadozik.

A vegyészeti és tápszer vizsgáló intézet néhány fotografiával és egy fiókos asztalra rakott üveg csövek és mérlegekből álló gyüjteménynyel képviselteti magát. A statisztikai hivatal az egész világot bejárt táblázataival (nemrég jöttek meg Madridból) lesz jelen, a melyek kiválóan érdekesek, de épp oly kevéssé vonzók, mint a többi elmésen szerkesztett fogyasztási, közegészségi, városrendezési, csatornázási és valamennyi ilyen közügyet térképekben, vonalakban és számokban ábrázoló nagy papir, vagy vászon alkotmány.

Eltévesztették a dolgot azok, akik intézték. Nem gondolt arra, hogy a világtárlat millió, meg millió látogatója repülő idegen, a ki gondtalanul rohan át a minden érzéket lebilincselő, káprázató kiállitáson, a melyből csak a legkedvesebb és a legvonzóbb kép marad a fejében. A többit elmossa az a bábeli zürzavar, a mely a nemzetek ugynevezett találkozása alkalmával elengedhetetlen. És sajnos mi nem igyekeztünk a „kimoshatatlan“ kép lenni. Egyszerü, szürke tónus lesz Budapest, a melyet könnyen feledned — mert nem vettek észre.

Kovács Gerő.

Szegény emberek harcza.

I.

A városligeti mutatványosok Ös-Budavára ellen.

Ös-Budavára részvénytársaság a mulatóhelynek a Népliget felöli negyedik kapujánál az idén uj vendéglőt akar nyitni, hova belépődij nélkül engednék be a közönséget s a társaság variété előadásából egyes látványosságokkal szórakoztatnák. Az igazgatóság már folyamodott is a tanácshoz az uj terv engedélyezéséért. Alig vették neszét ennek a népligeti mindenféle mutatványos bódék tulajdonosai, ők is sietve fordultak a tanácshoz védelemért. A népligeti mutatványosok exisztenciájukat féltik Ös-Budavára konkurrenciájától s arra kérik a tanácsot, hogy ne teljesitse a „germanizáló és erkölcstelenséget terjesztő" részvénytársaság kérelmét. A népligeti mutatványosok elpanaszolják, hogy az 1885. és 1896-iki kiállitási terület elkeritése jóformán egészen elzárta őket a kölső világ elől, majdnem teljesen tönkre jutottak s azóta is alig tudják összeszedni magukat.

Ha most az Ös-Budavára nagyhangu reklámokkal megnyitandó uj ingyen mulatóhelyére engedelmet adnak, az az ujdonság ingerénél fogva magához vonná a Népliget igy is megfogyasztott közönségét s a drága bért fizető mutatványosok most már komolyan tönkre mennének.

II.

Mutatványos bódék a Városmajorban.

Egész sereg kérvény érkezett a fővárosi tanácshoz, melyek mindegyike a Városmajorban kér mutatványos bódék felállitására engedelmet és helyet. A Városmajor környékének lakossága köréből pedig, éppen ugy, mint előző években történt — egyre-másra érkeznek a kérvények a mutatványos bódék felállitása ellen, mert a lakók nyugalmát rendkivül zavarja a meglehetős kis területre összeszoritott komédiás-bódék verkliei hangjának összekeveredett éktelen zagyvaléka

A tanács, mint eddig is tette, a lakosság kérelmét pártfogásába akarja venni, ámde a mutatványosbódékat azért egészen ki nem küszöbölheti a Városmajorból, a budai nép egyetlen szórakozó helyéről és a köznépet nem foszthatja meg szokásos vasárnapi szórakozásától.

Elhatározta tehát, hogy a majorban az idén is engedélyezi a mutatványos bódék felállitását, számukat azonban a minimumra szállitja le s felhivja a mérnöki hivatalt, hogy a területek kijelölésénél különös figyelmet forditson arra, hogy a sok verkli különféle zaja lehetőleg beleveszszen a Városmajor erdejébe. A sok jelentkezővel pedig ugy bánnak el, hogy az engedélyezendő bódék bérletére nyilvános árverést fognak tartani.

Ezek szerint az idén a Városmajorban két hajóhinta, két körhinta, egy büvészeti szinház, két lövölde, egy ütőgép, egy gyorsfényképező bódé és egy graphofon fogja a közönséget szórakoztatni. Bérletükre már legközelebb kiirják az árverés határnapját.

Elkészült a kőbányai ref. templom.

A kőbányai uj református templom tető alá került s a tavaszszal megnyitják a hivőközönség számára. A templom épitéséhez a főváros 30000 frt segélyt szavazott meg. A segély utolsó részletét, 20000 koronát a tanács a budapesti ref. egyház kérelmére kiutalványozta. Ennek az összegnek a hiánya akadályozta meg eddig az épitkezés teljes befejezését, a min most már kettőzött erővel fáradoznak.

Uj villamos vasutak.

A főváros törvényhatósága legutóbb tartott közgyülésében három igen fontos uj vasuti vonal épitésére hozott végleges határozatot.

Az első ezek között, a *Petőfi-tértől az Akadémiáig* vezetendő villamos-vasut.

A közgyülés a terület használati szerződést megállapitotta.

Az uj vonal engedélyideje, a többi vonalakéval egyidejüleg 1940. január 1-én jár le. A vasutat viaduktszerüleg épitik, a viaduktok alatt a vasuttársaság raktárhelyiségeket köteles berendezni, amelyeket a székesfőváros kezel, de a jövedelem 80%-a a társaságot illeti. Ha az uj vonal az esküténi-hid épitésének befejezése után teljesen elkészül a társaság körforgalmat köteles életbeléptetni, amelynél a szakaszhatárok: Eskü-tér; Podmaniczky-utcza és Teréz-körut keresztezése; Kerepesi-ut; Boráros-tér. Egy szakaszjegy 6 krajczár, 2 szakasz 8 kr. 3 vagy 4 szakasz 10 kr.

A másik két vasut a sertésközvágóhidhoz épül. Az egyiket a városi villamos vasuttársaság, a másikat a közuti vasuttársaság épiti. Az első a sertésközvágóhid nyugati főhomlokzata, a második a sertésközvágóhid főkapuja előtt fog megállani.

A peage jogot a városi villamos vasuttársaság kapta.

Katonai gyakorlatok pusztitásai.

Erthetetlen és majdnem hihetetlen dologról számolunk be alább. A katonaság gyakorlatai közben pusztitja a polgárság tulajdonát, ültetvényeit, vetéseit és tetemes károkat okoz mindenütt, a hol háborusdit játszik.

A polgárság panaszszal megy a maga polgári hatóságához, a mely jó magával tehetetlen, meghallgatja a panaszt, jegyzi a kárt, részvétet nyilvánit, de segiteni nem segit a bajon, mert a törvény furcsa, kerülő utjai vannak s igen nehéz igazságot tenni a katonai kincstárral szemben, a mely nem szivesen fizet.

A III-ik kerületi előljáróság és a tiszti főügyészség javaslatai vannak előttünk. Mind a kettő azzal foglalkozik, hogy a játékcsatározások alkalmával a katonaság részéről okozott károk miképpen téritendők meg a károsultnak.

Az előljáróság és a tiszti ügyészség véleménye merőben ellentétes. Hisszük, hogy mind a kettő jót akar, a baj csak az, hogy mindegyik mást akar. S a mig ők veszekszenek, a károsult felek igénye elévül s mire uj károsultak jelentkeznek, uj veszekedés fog kitörni a kártérités módja fölött s az eredmény megint csak semmi lesz.

Értjük, hogy keztyüs kezekkel bánnak a polgári hatóságok a katonasággal, de nem értjük, hogy előzékenységük mellett miért nincsenek tekintettel azokra a szegény emberekre, a kiknek a katonaság néha majdnem elviselhetetlen károkat okoz. A törvény módot nyujt a hatóságnak erélyes fellépésre. A polgárság jogosan elvárhatja, hogy érdekeinek őre, a hatóság, a mikor az érdekek megvédéséről van szó, ne hunyja be a szemét a csillogó egyenruha előtt. Ezeket ajánljuk a polgári hatóságok figyelmébe.

Az eset, a melyről itt szó van, a következő:

A III-ik kerületi előljáróságnál a mult év őszén számosan panaszt emeltek, hogy a gyakorlatozó katonaság megdézsmálja

a gyümölcstermést, keresztül-kasul gázol az ültetvényeken s nagy károkat okoz. A feljelentés következtében az elöljáróság megkereste a IV-ik kerületi hedtestparancsnokságot, hogy a panaszos ügyben inditson vizsgálatot s az okozott károk megtérítése iránt intézkedjék.

A hadtestparancsnokság visszairt, hogy a feljelentésről későn értesült, a vizsgálatnak e miatt alig lehet eredménye annál is inkább, mert a kár sem állapitható meg pontosan. A jövőben előforduló kárasetekről tehát lehetőleg gyors értesitést kér.

Erre a rövid katonai nyilatkozatra az elöljáróság inditványt tesz, hogy miképpen lehetne a kárfeljelentéseket meggyorsitani. Ez az inditványa a következő:

A katonák részéről elkövetett mezőrendőri kihágásoknál (ha a károsult magánfél) az erdőmester a mezőőrtől átvett feljelentést azonnal két példányban kiállitja s egyiket a károsultnak, a másikat az illetékes elöljáróságnak küldi meg. Az elöljáróság soron kivül értesiti a katonai hatóságot az okozott kár nagyságáról, a végből, hogy a katonaság a mezőőr által felbecsült kár megállapitása és a kárttevő kinyomozása iránt intézkedjék. Igy, ha a károsult fél később adná is be feljelentését, a a katonai hatóság többé nem állhat elő azzal, hogy későn értesült az esetről, mert a vizgálatot már az elöljáró értesitése után köteles megindítani.

A tiszti főügyészség az elöljáróság javaslatával szemben ellentétes álláspontra helyezkedik. Hangsulyozza, hogy a tényleges szolgálatban álló katona a polgári hatóságok büntető jurisz dikcziója alól ki van véve s igy mezőrendőri kihágás miatt sem itélhető el. A főváros közigazgatósági bizottsága is, több alkalommal tárgyalt hasonló eseteket s a polgárok magánjogainak megvédése végett a kormányhoz is felirt, de mindeddig eredmény nélkül.

Egyelőre, mig a kérdés rendezve lesz, leghelyesebbnek véli a tiszti ügyészség, ha a kerületi elöljáróság, mint elsőfoku mezőrendőri hatóság — az 1894:XII. t.-cz. 108 §. alapján a büntetéssel egyidejüleg, a költségek és kártérités érdemében határoz. Még pedig, ha a bejelentett kárt rendes gyakorlat közben okozták — elmarasztalhatja a katonai kincstárt; ha pedig egyes katonák okozták a kárt, azokat az elöljáróság személyesen idézze meg és marasztalja el.

A III-ik kerületi elöljáróság részéről tett inditványnak törvényes alapja nincs, a gyakorlatban kivihetetlen. A fővárosi erdőmesternek a magánfelek káraihoz semmi köze. A mezőőr feljelentésére az elöljáróság, csak akkor tehet lépéseket, ha maguk a felek is tettek feljelentést. Tehát sem az erdőmester nem közvetitheti a magánfelek érdekeit az elöljáróságnál, sem az elöljáróság nem járhat közben ugyanebben a minőségben a katonai hatóságnál.

Az uj korpótlékok.

A főváros 1894-ben tisztviselői számára ötödéves korpótlékot biztositott. A korpótlékot azoknak a tisztviselőknek a javára rendszeresitették, kik öt éven keresztül magasabb állásba nem jutottak. A korpótlék a tisztviselők fizetésének 10 százaléka. Első izben most vált esedékessé a rendszeresités után s a tanács a számvevőség nyilvántartása alapján a napokban utalványozta először az uj ötödéves korpótlékot.

A királyné szobra a Szt.-György-téren.

A miniszterelnök kezdeményezésére a közmunkatanács Erzsébet királyné szobrának elhelyezésére uj tárgyalásokat kezdett a fővárossal, amelynek eredményeképp a mérnöki hivatal a következő javaslatot terjesztette a tanács elé:

A királyné nagyméretü szobra, a Szt.-György-tér középső részét majdnem teljesen elfoglalja. A szobornak Pest felé eső része előtt félkör alaku diszes parkot ültetnek, alacsony disznövényzettel. A teret a jelenlegi miniszterelnöki palota lebontásával 931 négyszögöllel nagyobbitják meg. Az uj miniszterelnöki palota a 16 méterre kiszélesitendő Szinház utcza, Albrecht-ut és Szt-György-téri uj telekre kerül, a hadtestparancsnokság mostani helyére. A miniszterelnöki palota czéljaira elfoglalandó terület 1 katasztrális hold és 463 négyszögöl. A nagykiterjedésü épület háta mögött levő Király-lépcsőt 8 ölre szélesitik ki.

A sikló állomása lépcsőzetes kiképzéssel teljesen a Szt-György-tér alá kerül, ugy, hogy a tér összhangját a hegyi vasut favázas pályaháza nem fogja zavarni.

Az uj hadtestparancsnoksági épületet a Szt-György-utcza és Bánffy-utcza határában kisajátitott 1048 négyszögöl területen épitik fel. Az uj palota egyik főhomlokzata a József főherczeg kertjére néz, amelytől 5 öl széles előkert választja el. A hadtestparancsnoksági épülethez a város tulajdonából 402 négyszögölet kell kisajátitani.

A közmunkatanács egyuttal egységesebb kapcsolatot akar a Disz tér és Szt György-tér között létesiteni. E végből szabályozni kivánja a Szt-György-utczát és Bástya sétányt. Az uj szabályozási terv azonban néhány egészen ujonnan épült házat is érint s e miatt a mérnöki hivatal a szabályozáshoz nem járul hozzá.

A Szt-György-tér szabályozásának kérdésével kapcsolatban, a mérnöki hivatalt legutóbb megtámadták, a tervek késedelmes elkészitése miatt. A hivatal a megtámadásra kijelenti, hogy a terveket, amelyek alapján a szabályozást ki kellett dolgoznia — csak január 26-án kapta s igy a késedelem vádja őt nem terheli.

Budapest uj utczajegyzéke.

A mérnöki hivatal már elkészült a főváros utczáiról és tereiről szóló jegyzék felülvizsgálatával. Az uj utczajegyzékbe 25 uj utczát vettek fel. — Ezek közül nyolcz még nincs kiépitve, a többi 17 már elkészült. Ezekben összesen 376 ház van. Az uj utczák jegyzékébe egy régi is került, a meghosszabbitott Váczi-utcza, mely azon a réven jutott a ujak közé, hogy a meghosszabbitás következtében ujra számozták benne az összes házakat. Az uj számozás a Gizella-térnél kezdődik és egészen a Vámház-térig halad. Az utcza teljes hosszán 86 házszám van. A huszonöt uj utcza közül a X. kerületben van 16, az elsőben 5, a II., V. és VII-ikben pedig egy-egy. Az utczajegyzékbe felvették a báró Lipthay Béla-utczát, mely a Pálffy-tértől a Margitkörutig vezet, ellenben kihagyták a közmunkatanács hiressé vált Tanács-utczáját.

A belvárosi plébánia-templom eltolása.

A mérnöki hivatal szánalmas nembánomsága következtében mégis csak eltolják a Mester-utczai iskolát. Ez az eltolás egyenesen a mérnöki hivatal büne. Mert a helyett, hogy határozott, alapos számitással őszintén tájékozta volna a laikus elemekből álló tanácsot és törvényhatóságot — tétovázó kapkodással sem határozott igent — sem határozott nemet — nem mondott arra a kérdésre, hogy szabad-e eltolni a mester-utczai iskolát. Számokban de érthetetlenül mondogatta ugyan, hogy egy uj iskola épitése az eltolásnál mindenféleképpen előnyösebb, de ennek az állitásának komoly alapot, határozott szint nem adott. Mert maga a mérnöki hivatal is szivesen látná a házeltolás ismeretlen müveletét — tekintet nélkül arra — hogy az ezuttal czéltalan experimentálás a fővárosnak tetemes pénzébe kerül.

Az egyemeletes mester-utczai iskola szük, sötét, régi, a mostani igényeknek meg nem felelő, a torna terem gyanánt használt pinczéje nedves, világitása nincs s hogy az épületet eltolhassák, drága pénzért kell idegen telkeket megszerezni. S mikor majdnem elköltötték azt a pénzt, a melylyel egy kétemeletes uj iskolát épitnének, a szabályozási vonalra tolt iskola épp oly alkalmatlan lesz a tanitásra, mint ma. Ez az eljárás a könnyelmü gazdálkodás mintaképe annál inkább — mert ugyanazzal az erővel sokkal nagyobb és jobb területen a Tüzoltó-utcza sarkán — akár háromemeletes iskolát épithetnének. De a szakemberek minden áron gyönyörködni akarnak az eltolás müveletében s igy természetesen — akár milyen haszontalan kiadás is — eltolják a mester-utczai iskolát.

A mi ennél az iskolánál történt, ugy látszik, megismétlődik a belvárosi plébánia templom dolgánál is.

Az eskütéri hid feljáróinak, mély gödreiben nem maradhat meg a belvárosi plébánia templom. A tanács napok óta gondolkozik azon a nehéz kérdésen, hogy a félig-meddig müemlék számba menő régi templomot megtartsa-e, vagy lebontassa, s a diszes Belvárosnak a Dunaparton uj templomot épitsen. Az uj templom telekkel együtt majdnem másfél millióba kerülne. A mérnöki hivatal egyik tavalyi jelentésében utalt arra hogy a laza anyagból épült régi templom mindaddig megtartandó, a mig nagyobb befektetésü restaurálásra nem lesz szükség.

A belvárosi plébánia-templom — mondja Barcza Elek a hivatkozott jelentés készitője — annyi átalakitáson ment keresztül, hogy abban igazán nem lehet müemlékre bukkanni, sem históriku, sem épitészeti szempontból. A hány része van, annyiféle stilus. Ha nem zavarják az épületet, évtizedekig is elállhat. A templom falazata rendkivül gyönge, laza promontori terméskő, a melyet porhanyóvá tett az idő s a mely rázkódtatást nem igen áll ki.

Ezt és még ennél is többet mondott el a főmérnök, a mikor tavaly a fővárosban felbukkant amerikai házeltolók rávetették szemüket a belvárosi plébánia templomra. Látta-e a tanács ezt a jelentést, a melyre mi most hivatkozunk — nem tudjuk. De ha nem látta volna, mindenesetre tanulmányozza át, mielőtt szóba állana az amerikai házeltolókkal, a kik a napokban ujra ajánlatot tettek a templom eltolására.

Ha a belvárosnak mindenáron szüksége van a plébánia templomra, akkor a milliók árán épült, nagy diszszel átalakitott városrész megérdemli még azt a másfél milliót, a mennyiért a restaurált belvárosnak megfelelő diszes templomot fel lehet épiteni. Vagy szerezze meg a főváros a Ferenczrendiek, a Szerviták, vagy a Görögök templomát s ezek valamelyikét alakitsa át plébánia templommá. A jelenlegi plébánia templomot, ha mostani helyén meg nem tartható, okvetetlenül le kell bontani. A templommal ne végeztessen a hatóság olyan kisérleteket, a minőkre — elég könnyelmüen — a mester-utczai iskolánál vállalkozott. A házeltolók részéről beadott ajánlat felületességét bizonyitja az a potom összeg, a melyért a templomot el akarják tolni. Hozzáértő szakemberek kijelentették, hogy csakis könnyelmü laikusok tehetnek ilyen ajánlatot.

Az ajánlatról a mérnöki hivatal fog birálatot mondani. A mérnöki hivatal véleménye alapján kell az összes szakbizottságoknak, a tanácsnak és a törvényhatóságnak dönteni. A mérnöki hivatal határozatlan, tetovázó véleménye alapján tolják el a mester-utczai iskolát. Még egy ilyen szintelen vélemény és ellehetünk készülve a belvárosi plébánia templom eltolására is. Ez a tisztán müszaki kérdés a szakhivatal véleményétől függ. Reméljük, hogy a mérnöki hivatal megembereli magát.

Cselédszerzők baja.

A budapesti helyszerzőknek és foglalkozást közvetitőknek igen sok bajok van a tanáccsal. Különösen a mióta az uj cselédszerző-szabályrendeletet megalkotta a főváros, azóta mindenféle bonyodalmak zavarják meg a helyközvetitők és a főváros viszonyát. Az uj szabályrendelet ugyanis a hasonló üzletekre kimondta a numerus clausust. Ha tehát mostanság valaki helyszerző igazolványt akar váltani és e czélból a törvényszabta biztositékot a főváros pénztárába be akarja fizetni, a tanács a kérelmet minden egyes esetben következetesen elutasitja, mert az üzletek szaporitását az uj szabályrendelet meg nem engedi. Csak az az egy bökkenő van a dologban, hogy a szabályrendelet még mindig a minisztériumban van s kormányhatósági jóváhagyást még nem nyert. Az elutasitott fél rendszerint felebbez a kereskedelmi miniszterhez, a ki azután minden egyes esetben kötelezi a tanácsot, hogy a biztositékot fogadja el. Ez a kis komédia már eddig néhány tuczatszor végigjátszódott a városházán, azért a tanács is következetesen ragaszkodik álláspontjához, a miniszter is megmarad az eddigi felfogása mellett. Egyéb iránt ezeknek az álláspontoknak sok tekintetben maguk a helyszerzők az okai.

Az ipartársulat igen sok akadályt gördített a szabályrendelet megalkotása ellen. Egész sereg kérvényt nyujtottak be a fővároshoz, miniszterhez, melyben mindenféle kifogásokat halmoztak fel ellene.

Legutóbb ismét érkezett az ipartársulattól panaszos kérvény a tanácshoz. Egyik uj helyközvetitő ellen emelnek kifogást, a miért állitólag déli gyümölcs kereskedést folytat. Már pedig még a régi szabályrendelet is megtiltja a foglalkozást közvetitőknek, hogy ilyenfajta üzletükön kivül más ipart is folytassanak. A tanács a panasz dolgában elrendelte a vizsgálatot.

A nagy bujósdi.

A székesfőváros egyes ügyosztályai és segédhivatalai emberemlékezet óta azzal bosszantják egymást, hogy folyton ügydarabokat küldözgetnek egymás nyakára. Az iktató az ügyosztályba, az ügyosztály a tanácsi iktatóba, a tanácsi iktató a tanácsi kiadóba, a tanácsi kiadó vissza az ügyosztályba, s az ügyosztály megint más ügyosztályba; s ezzel az egész bolyongás ujra kezdődik.

De nem ám csak egy-két ügydarabot, hanem garmadaszámra, ugy, hogy az áttekintésük is borzalmas időbe kerül; annál inkább az elintézésök, amely tudvalevőleg, évtizedeket vesz igénybe (mint arról bárki meggyőződhetik, ha nincs legalább egy bizottsági tag sógora.) Mivel pedig az ügydaraboknak ez az utaztatása korántsem tréfa, hanem nagyon komoly hivatalos kezelés, az ügyosztályok és segédhivatalok — legalább eddig — egyáltalában nem ejthették módját, hogy kitérjenek előle és megmeneküljenek a rémitő munka elől. Most azonban — de talán rossz néven is veszik tőlem, ha elárulom — mindent megváltoztat egy fenomenális idea: az *ügyosztályok mos egyszerüen megszöknek egymás elől.* Ez a megszökés pedig olykép történik hogy az illető hivatal ma itt van, a másik hivatal ennélfogva ide is küldi az ügydarabokat; amikor azonban a kézbesitő az aktákkal be akar menni a czimzett hivatatalba, hivatal helyett üres szobákat talál, amelyeket épp akkor meszelnek derék meszelők, buzgón énekelvén, e közben a nemzetközi meszelő-nótát, hogy:

Ké—ék a ne—efelejts,
Zö—öld a le—evele.
Ké—ék a ne—efelejts,
Zö—öld a le—evele . . .

És melléje épp ily lassu taktusban vetik a falra a maltert.

Mikoron pedig egyszerre csak jön a pallér, akkor hirtelen rákezdik a gyorsát, mintha gyorsan dolgoznának:

— Kékanefelejts
Zöldalevele
Kékanefelejts
Zöldalevele.

A kézbesitő pedig ijedten kérdezi a meszelőktől:

— Hát a hivatal?

— A hivatal? Hm. A hivatal bizony már nincsen itten.

— Hát hol van?

— Elköltözött.

— Aztán hova költözött?

— Hm. Forduljon Telkes Simonhoz, Atilla-utcza 135. szám.

— De hisz' az a névmagyarositó-egyesület elnöke!

— Akkor forduljon Halmos Jánoshoz, Károlykaszárnya.

Szegény kézbesitő persze nem mer elmenni Halmoshoz, hanem keresni kezdi a keresendő hivatalt, akárcsak Andrée az északi sarkot. És nincs kizárva a lehetősége annak, hogy Andrée, aki pedig már elveszett, visszakerül, a kézbesitő pedig — még akkor sem találja meg az elköltözött hivatalt, amely eképen elszigetelve, pompásan heverhet babérjain és restanczián (vagyis magyarán szólva: *rest* anczián.)

Ilyen ravaszságok történnek Budapest székesfővárosánál. De bolondos volna, aki azt hinné, hogy mindez, csak jámbor munkakerülésből történik. Óh nem! A hivataloknak ez a bujósdija korántsem munkakerülés, hanem ellenkezőleg egyenest arra czéloz, hogy az egyes ügyosztályok és segédhivatalok minél hamarább elvégezhessék a dolgaikat, s egyáltalán ne legyen jövőre restanczia. Mert világos, hogyha a hivatalok nem találják meg egymást, akkor a hivatalok nem is sózhatják egymás nyakába az ügydarabokat. Ha pedig nem sózhatják egymás nyakába az ügydarabokat, akkor az anyaghalmaz egyáltalán nem szaporodik, s igy a sok szép restanczia aránylag igen hamar elintéződik; s kivált, ha semmi uj darab nem jön, a hivatalok ügykezelésének gyorsasága előbb-utóbb egyszerüen mintaszerü lesz. Erre pediglen nagy szükség van. S ezért oly helyes azaz intézkedés, hogy a régi Károlykaszárnya ócska épületét, amelynek egy részébe mindenféle rőfösöket, henteseket és kofákat oly ügyesen beleesődítettek, most a maga egészében városházává alakitsák át, s azokat a hivatalokat, amelyeket eddig ideiglenesen helyeztek el egyik helyre, most — állitólag — véglegesen más helyre költöztessenek. És ez a költöztetés szép és megindító! A volt katonatiszti kaszinó termeiben ez idő szerint fővárosi mérnökök dolgoznak, hogy a parquette-et a tanács I. és IV. ügyosztálya számára alakitsák át. Ennek a két ügyosztálynak tudniillik most igen szük a helyisége. A tiszti ügyészség is hasznát veszi ennek a költöztetésnek, mivelhogy az ő helyisége is szük és alkalmatlan, a fölvezető lépcső pedig éppenséggel életveszélyes; bérházakban ilyenen szokták a hordárokat és cselédeket nyomorgatni. Szóval minden rossz és semmisem jó s a Károlykaszárnya még nagy átalakulások elé néz. A kaszárnya főfrontjához csatolják az ott levő kis bazárépületet, az épület egy részét harmadik emelettel látják el, a boltokat kiköltöztetik, s a falak elé állványokat raknak, mig a folyosókon tót és olasz napszámosok fogják előbbre tolni a város ügyeit meg a malteres talicskát. S e pompás chaosban azután nagyban megkezdődik majd a hivatalok kedves bujósdija, a régi helyről uj helyre való költöztetése. Ez már a tavaszszal meglesz, s aki nem akarja, hogy ügyes-bajos dolgát csak a XX. század végén intézzék el a városnál, vagy pláne összes ügyiratai örökre és végzetesen odavesznek a malterben: az siessen és igyekezzék még a tavasz előtt visszavonni és venni a várostól kis aktáit. Mert a nagy bujósdinak a kis ügyek esnek majd első sorban áldozatul.

S. Károlyka.

A Károlykaszárnya belsejének rendezése.

A Károlykaszárnya belső udvarát a központi városházához méltóan fogják disziteni. A belső udvarokon 24. sorfát, 66. csoportfát, 700. cserjét és 150. különféle disznövényt ültetnek el, melyek az udvarokat valóságos parkká fogják átvarázsolni. Az udvar rendezése, beleértve az összes kertészeti munkákat is, összesen 24000 koronába kerül. A mostani gyatra gázvilágitás helyett villamos fényt fognak használni s az udvarokon hatalmas villamos ivlámpákat állitanak fel. Az épület belsejének rendezésével egyidejüleg rendezni fogják a Granátos, most már Városház-utczát is. Az egész utczát aszfalttal burkolatják, ami 63333 koronába kerül. A vizvezetéki csőhálózatot is átalakitják 2680 korona költséggel, végre az utczában tizenkét uj gázlámpát állitanak fel, ami körülbelül 300 korona kiadást fog okozni.

A központi városháza.

A Károlykaszárnya — immár elhatározott dolog — le fogja szolgálni azokat a milliókat, amelyeket érte a főváros fizetett.

A közgyülés a mult héten elhatározta, hogy a bérházakban levő összes fővárosi hivatalokat áthelyezi a Károlykaszárnyába. Átalakitja az egész épületet, egymillióháromszáztizezer korona költséggel, amelyet a százmillió korona kölcsönből fedez — ha lehet.

A Károlykaszárnyába eddig beköltöztették a régi városházán volt összes hivatalokat. A Borz-utczáról az első ügyosztályt, a Molnár-utczából a VII-ik ügyosztályt.

A tervbe vett átalakitás után, beköltöztetendő hivatalok: a két alpolgármester, az árvaszék, a tiszti főorvosi hivatal, a gazdasági hivatal, vizvezetéki igazgatóság, vásárigazgatóság — valamennyi a Rostély-utczai szárnyban. A tanács a II-ik, III-ik, V-ik, VIII-ik, IX-ik ügyosztálya, a mérnöki hivatal és középitési igazgató, a statisztikai hivatal, az adószámvételi hivatal, a fővárosi könytár — a Károly-utczai szárnyban — a közép és templom szárnyban.

A már beköltözött hivatalok:

A) Granátos-utczai részen:

Földszinten: 1. Számvevőség IV. ü. o.

2. Főszámvevő.

3. Kézbesitő hivatal.

4. Számvevőség VIII. ü. o.

I. Emeleten: 1. Polgármesteri hivatal a tanácsteremmel.

2. Főjegyzői hivatal.

3. Elnöki segédhivatal.

4. Központi pénztár.

5. Számvevőség végrehajtó osztálya.

II. Emeleten: 1. Tanácsi X. üo.

2. Tanácsi VI. üo.

3. Tanácsi VII. üo.

4. Számvevőség II. üo.

5. Helyettes számvevő.

6. Számvevőség VII. üo.

7. Adófőpénztár.

III. Emeleten: 1. Számvevőség VI. üo.

2. Számvevőség III. üo.

3. Számvevőség V. üo.

4. Számvevő.

5. Számvevőség I. üo.

6. Számvevőség kezelő osztálya.

B) A templom szárnyban:

Földszinten: a könyvnyomda.

I. Emeleten: központi iktató és kiadó.

C) Károlykörúti részben:

I. Emeleten: 1. Tiszti ügyészség egy része.

2. Tanácsi IV. (katonai) üo. egy része.

II. emeleten: 1. Tiszti ügyészség többi része.

2. Tanácsi IV. üo többi része.

3. Tanácsi I. üo.

A tanács tervezete szerint, az átalakitásnak akképp kell megtörténni, hogy az összes központi hivatalok már 1900. évi augusztus 1 én beköltöztessenek. A közgyülés nem éppen, minden vita nélkül — a tanács javaslatát elfogadta.

Budapest a XVIII. században.*)

A városok kormányzata.

Ebből a külső tanácsból fejlődött a képviselő testület, az ugynevezett „választó- vagy választott polgárság" (Wahl- oder erwählte Burgerschaft); ugyanis 1731-ben a külső tanács száz taggal szaporittatott és ettől az időponttól kezdve ennak a testületnek a hatáskörébe tartozott a tisztujitás, melyet azelőtt az összpolgárok, vagyis a polgárok összesége teljesitett. Ugy a külső tanács, mint a választott-polgárség elnöke a szószóló volt (Vormund); eleinte csak egy szószóló működött, de később kettőt választottak, magyart és németet, sőt előfordul egy harmadik szószóló is. A két szószóló mellett volt még két szenior, mely elnevezést a választásnál kibukott szószólók viselték.

A tisztujitásról Schmall-nál a következőket olvassuk:

A tisztujitásnak mindig szertartásos szinezete volt, harangkongatás mellett reggeli 8 órára a választópolgárság összejövetele a városház kapuja előtt, hogy a tisztujitásra megjelenő kir. biztost illő tisztességgel a tanácskozási terembe kisérhesse

2. Az ülés megnyitása a kir. biztostól;

3. a tisztujitást elrendelő és latinul fogalmazott királyi leirat felolvasása, valamint megmagyarázása a polgárságnak magyar és német nyelven;

4. a leköszönések egyenként és pedig:

a) a polgármester,

b) a biró,

c) a szószóló.

A kapitány leköszönését, a ki 1796 óta szintén a tisztujitáskor került a választás alá, egy esetben sem találtuk megemlitve;

5. a leköszönések megtörtente után ünnepélyes menet a plébánia-templomba, honnét a „Veni Sancte" éneklése után a városházához visszatért választó-polgárság a tisztujitást foganatositotta, még pedig megforditott sorrendben, ugy hogy:

a) a szószólót választotta először; még pedig azért, hogy az ujonnan megválasztott szószólót a szabály értelmében tanácsosi állásra is lehessen jelölni, sőt 1731 után még azért is, hogy kir. biztos ki nem küldetése esetében a tanács kiegészitését az uj szószóló hajtsa végre;

b) a tanácsosokat, ha t. i. volt betöltendő állás;

c) a kapitányt;

d) a birót, s végre 1773 óta utólsónak

e) a polgármestert választotta.

6. A választás megejtése után a szószóló a polgárság nevében a polgármesterhez és bihóhoz beszédet intézett, hangsulyozván, hogy a választott polgárság a törvény korlátain belül a tanácsnak engedelmeskedend.

7. a választó polgárság és a tisztikar a plébánia templomba vonult, a hol a plébános segédlete mellett a polgármester és biró, a jegyzőtől illetve a főjegyzőtől felolvasott esküt az evangéliomra letette. A többi megválasztott tisztviselőt és szószólót, valamint a választott polgárság tagjait mindjárt megválasztásuk után a tanácskozási teremben eskették fel.

8. Te Deum.

9. A választó polgárság a birót és a polgármestert lakásáig elkisérte és ott tőlük elbucsuzott. Végre

*) [illegible] könyvéből.

10. a külső tanácsosok a város pinczéjéből áldomást ittak.

Az áldomást a tanács még 1721. évi 25-én kelt határozatával megszüntette és e helyett a város kontójára lakomát rendezett. Igy pl. 1741. évi április hó 12-én a tanácsbeliek részére a piéristáknál rendelt ebédet, melyért 60 frtot utalványozott, a választott polgárságot pedig 40 frttal a városházán vendégelte meg. Valószinü, hogy erre a czélra volt beszerezve azon 136 czintányér és tál, melyekre a várost czimer vésetéséért 1747-ben 9 ft 4 krt kiadott. Idővel a lakomák oly kiadást okoztak a városnak, hogy a tanács végre 1753. évi junius hó 26-án kénytelen vala kimondani, hogy a lakomán — a századosok kizárásával — csupán a belső és külső tanács tagjai, a tisztviselők, a lelkészek s a tanácstól meghivott vendégek vehettek részt.

Pestnek első birája Watula János Jakab volt, a kiről Schmal ezeket irja: „Néhány év előtt Jókai Mór fedezte fel a Vigadó épületén, de nem ismervén Pest biráit, a „Hon" tárczájában évek előtt szatirikus hangon emlékezett meg a „Varállák"-ról. Bíránk eszményi arczképe t. i. mellszobor alakjában Alexy Károlytól alkotva a Vigadó-épületnek balról számitva utolsó az második emeleti ablaka felett van elhelyezve. A mellszobor hibás felirata „Varulla Jakab"-nak nevezi első bíránkat, helyes neve azonban Watula János Jakab s a császári harminczadhivatalnak volt ellenőre."

Pest városának első polgármesterét az 1773. évi április 24-én tartott tisztujitás alkalmával választották; a választás Mosel Józsefre esett, Mosel Antal János volt pesti szindikus fiára.

A város tisztviselői közt első helyen állott a jegyző, a ki eleinte a város jogvédője is lévén, szindikusnak neveztetett és a tanácstagok közt foglalt helyet. 1721-től fogva külön ügyészt választottak. 1732-ben lépett életbe a kamarási hivatal, vagyis a pénztár a telekbiróval az élén. A fizikusi állást 1724-ben szervezték, a mérnöki (földmérői) állást csak 1801-ben. Egyéb tisztviselőkön kivül volt a városnak ágense is; ugyanis a rossz közlekedés okozta távolság következtében a szabad kir. városok ügyeik szorgalmazására, elintézésére vagy egyéb megbizásokban való eljárásra ágenseket, ügyvivőket tartottak. Pestnek, Budának rendesen volt egy magyar és egy német ágense (Schmall.)

A tisztviselők fizetése régen nem volt szabályozva, 1748-ban a következők voltak a fizetések: Biró 450, kapitány 225, tanácsos 255, szószóló 30, jegyző 450, ügyész 150, I oszt. kanczellista 25, számvevő 150, kamarás 250, árvaszámtartó 225, orvos 180, I. oszt. szolga 96 frt., 1783-ban, a mikor az első polgármestert választották, a fizetések már jóval magasabbak voltak. A polgármester, biró és jegyző 600—600 frtot, a kapitány 500, a tanácsos 400, az ügyész 200, az I. oszt. kanczellista 130 a számvevő 200, az orvos 200 frtot kapott.

Buda városának községi szervezete megegyett a pestivel csak azzal a különbséggel, hogy Budának mindjárt volt polgármestere, továbbá, hogy a külső tanácsot, mely kezdetben csak 12 tagot számlált, nem a polgárság választotta, hanem a tanács nevezte ki 1723-ban a külső tanácsot 24 tagra egészitette ki s melléje még egy 60 tagból álló választott polgárságot adtak.

(Folyt. köv.)

Konfliktus a főváros és a mértékhitelesitő bizottság között.

Az állami központi mértékhitelesitő bizottság rendeletet adott ki az összes mértékhitelesitő hivatalok számára, hogy az üvegek hitelesitésénél ezentul ne az eddigi fluorhydrogénnel való módszer szerint járjanak el, hanem uj Nienstädt-féle eljárást kövessék. A mértékhitelesitő hivatalok, főkép a budapesti felszólaltak e rendelkezés ellen, mert az uj eljárást hosszasabbnak, bonyodalmasabbnak és tökéletlenebbnek találták a réginél. A központi mértékhitelesitő bizottság a felszólalásra ujabb rendelettél felelt, melyben fentartja előbbi intézkedését, azokat a hivatalokat, melyek nem alkalmazkodnának hozzá, üldözéssel, pénzbüntetésekkel, kártérités követelésével, fegyelmi eljárással fenyegeti sőt azt is emlegeti, hogy nem alkalmazkodó hivatalok müködését egyszerüen be fogja szüntetni. A dörgedelmes körrendeletből a fővárosi mértékhitelesitő hivatalnak jutott, mely magára sértőnek találta annak hangját és fenyegetéseit, s a tanácshoz fordult támogatásért. A tanács feljelentette a központi bizottság eljárását a kereskedelmi miniszternél, mert azt a főváros méltóságára maga is sértőnek találta.

A miniszter ma válaszolt a fővárosnak Az uj rendszerü üvegbélyegezés dolgában nem intézkedik, mert tudomása szerint a mértékhitelesitő hivatalok a kezdet első nehézségeit már leküzdötték s most már maguk is megelégednek az uj módszerrel s annak előnyeit lassanként belátják. Ami azonban a konfliktust illeti, arra nézve kijelenti a miniszter, hogy a volt földmüvelésipar és kereskedelmi miniszternek egyik rendelete alapján a mértékhitelesitő bizottságnak a mértékhitelesitő hivatalok, illetve azok vezetői ellen rendellenességek többszöri előfordulása esetén joga van fegyelmi eljárást inditani Ettől azonban eltekint a miniszter, csupán arra figyelmezteti a tanácsot, hogy az inkriminált rendelet nem a fővárosi mértékhitelesitő bizottságnak a mértékhivatalok, illetve azok vezetői ellen rendellenességek többszöri előfordulása esetén joga van fegyelmi eljárást inditani. Ettől azonban eltekint a miniszter, csupán arra figyelmezteti a tanácsot, hogy az inkriminált rendelet nem a fővárosi mértékhitelesitő hivatalnak szólt hanem valamennyinek, s a beszüntésre vonatkozó fenyegetés nem vonatkozhatott a budapesti hivatalra, amelyet a törvényhatóság tart fenn, rendes hivatalnokokkal. Az ilyen hivatal nem felelős a rendetlenségekért, hanem csupán hivatalnokai felelősek. A fenyegetés a magánosok és gyárak fentartotta mértékhitelesitő hivataloknak szólt, ahol a rendetlenség az érdekelt tulajdonos visszaélésre vezethető vissza. A körrendelet sértést, főképen pedig szándékos sértést nem tartalmaz Ez az intenczió a bizottság részéről ki van zárva, amit az is bizonyit, hogy nem a törvényhatóság utján küldötte a rendeletet a mértékhitelesitő hivatalnak, hanem közvetlenül levelezett vele.

Uj iskola.

A tanács elhatározta, hogy az Oszlop-utcza és Margit-körut sarkán levő házat községi iskolának használja fel. Az épület ez idő szerint bérbe van adva. A tanács a bérlőknek augusztus elsejére felmondott. Akkor az épületet megfelelő módon átalakitják és felszerelik, ugy hogy a jövő iskola évre már uj rendeltetésének át is lehessen adni.

Pálinka depót-k a fővárosban.

Közrendészeti szempontból esztendők óta sürgetik, hogy a főváros belső területén a pálinkamérőket és depótkat meg kell szüntetni. A főváros utczáin hova tovább lehetetlenné válnak azok az alakok, akik rongyos ruhájukkal, feldult ábrázatukkal szomoru tipusia az alkohol áldozatainak. Esztendővel ezelőtt a tanács komolyan elhatározta, hogy a pálinkamérést az összes főbb utvonalakról eltiltja. A kerületi előljáróságokat is utasitotta, hogy jelöljék meg azokat az utvonalakat, a melyeken megszüntetendő pálinkamérések vannak.

Ugyanabban az időben a pénzügyminiszteriumban is dolgoztak egy tervezeten, amelynek két czélja volt: első sorban ki akarják küszöbölni a főváros belső területéről a pálinkás raktárakat és pálinkafőzőket, amelyeknek közveszélyes müködéséből kiszámithatatlan károk háramolhatnak a lakosságra. Másodsorban szigoru ellenőrzés alá akarja vetni a külső városrészekbe és kültelkekbe húzodó pálinkaüzleteket. Ezek a piszkos lebujok valóságos gyüjtőfészkei a társadalom söpredékének. A külső városrészekben szabadon virágzanak. Egy-egy aránylag kis területen öt-hat ilyen pálinkamérő üzlet van. Ezek az üzletek, amelyek különösen a gyártelepek körül szeretnek sátrat verni, kellő ellenőrzés hijján, a munkásnép ezreit teszik tönkre.

Gyilkos, testet lelket elölő kotyvadékokkal megrontják a józan munkás elemet, amelynek kezéből kizsarolják a szerény keresetet s nyomorba döntenek száz — meg száz családot. A fővárosi munkáselem soraiban az utóbbi időben rendkivül erősen pusztit az alkoholozismus, amelynek hatása szinte megdöbbentő. A miniszterium a pálinkamérők szabad grassálását akarja ellensulyozni egy olyan javaslattal, amely ezeket az üzleteket teljes mértékben alárendeli a rendőri és közigazgatási hatóságnak.

És most legujabban a főváros tanácsa is komolyan kezd foglalkozni, a tavaly abban maradt szabályrendelettel. Ujólag felhivta az előljárókat, hogy tegyenek javaslatot: mely utvonalon kellene a pálinkamérő üzleteket megszüntetni.

Föltétlenül helyeseljük, ugy a pénzügyminiszterium, mint a tanács törekvését, de szükségesnek tartjuk azt is, hogy a megszüntető rendelkezések mellett, a meghagyandó üzletek ellenőrzését is — szabályozza a tanács. A külvárosokba telepitett pálinkamérők ellen a legszigorubb intézkedéseket kell alkalmaznia a fővárosnak s egyuttal a rendőrségnek is. Mert a pálinkamérő üzletek kiküszöbölése a főbb utvonalakról csupán aestetikai kérdés, mig a munkáselem körében letelepedett üzletek szigoru ellenőrzése — társadalmi szükség.

Alapitvány a bérkocsisoknak.

Frohner János a budapesti bérkocsis ipartársulatnak 5000 frtot hagyományozott, hogy azt józan, becsületes és szorgalmasnak ismert bérkocsisok jutalmazására alapitványként kezelje. Az ipartársulat el is készitette az alapitó oklevelet, s az érdekelt örökösök és a végrendeleti végrehajtó hozzájárultak s ma a kereskedelmi miniszter is jóváhagyta. Az alapitványt Frohner nevéről nevezték el, s az 5000 frton 4½%-ot kamatozó magyar országos központi takarékpénztári zálogleveleket vásárolnak s fentartás mellett az Osztrák-magyar banknál letétbe helyezik. A kamatokból évenként négy bérkocsis segéd kap *egyenként* 56 frt 25 kr jutalmat. A kamatokat nem elszegényedett, hanem egyébként kiváló, szorgalmas és józanéletü kocsisok kapják. A jutalmakra február hónapban pályázatot hirdetnek, a pályázók közül a választmány az érdemesebbeket kiválasztja s a négy győztest kisorsolják. A jutalmakat minden év junius 7-én az alapitó elhalálozása évfordulója napján ünnepélyességek között osztják ki. Az idén még a pályázatokat *nem fogják* kiirni

A tanácsi levéltár uj helyisége.

A fővárosi tanács levéltára a mai nappal körülbelül befejezte az uj helyiségében az elrendezkedés munkálatait. Az uj levéltár nem sok örömet okoz. A helyiségek a lehető leggyatrábbak, szükek, piszkosak, tökéletlenek. Elég jellemző az, hogy az uj levéltár harmadfél emeleten van. A második emeletről egészen kopott, töredezett lépcső vezet fel az alacsony, szük helyre. Ezen a lépcsőn egyenesen életveszélyes a közlekedés. A helyiség olyan szük, hogy csak az u'olsó tiz esztendő iratai fértek be. A többi még mindig az uj városházán maradt, hol egy hivatalnok egy szolga segitségével kezelésükre visszamaradt. Ott ketten állandó permanensmozgásban vannak az uj városházáról a Károlykaszárnyába és vissza. Hozzák és viszik az iratcsomókat. A költözködéssel tehát azt a czélt sem érték el, hogy a levéltár a központi hivatalok közelébe kerüljön. A tanácsi levéltár uj helyisége egyébiránt nem végleges, mert három hónap mulva ismét más helyre vándorol. — Ugy hallik még akkor is csak *ideiglenes helyiségbe*, mert a végleges helyét csak az őszre rendezhetik be. Ez az állapot rendkivül megzavarja a hivatalok rendes ügymenetét és kiteszi a fővárost annak, hogy a többszörös költözködés alkalmával fontos irataik elkallódhatnak. Végre tüzbiztonsági szempontból is gondoskodni kellene róla, hogy a levéltárt az ujabb költözködés alkalmával ne helyezzék a padlás alá. Annak földszinten a helye.

A párisi magyar konzulátus és a magyar nyelv.

Külföldi képviseletünkre igen jellemző világot vet egy apró eset, mely a legutóbbi napokban a főváros tanácsa hazafiságát csiklandozta meg. — A dolog röviden a következő: Egy budapesti lakos, magyar állampolgár a fővárosi tanács épités rendőri kihágás miatt pénzbüntetés megfizetésében marasztalt el. A mig azonban a kihágási eljárás folyamatban volt, a fél kiköltözködött Párisba, hol ez idő szerint egyik budapesti lapnak levelezője. A kihágási ügyben kelt itéletet a hatóság ilyenformán nem tudta kézbesiteni, hanem felküldötte a király személye körüli minisztériumba, hogy a Párisban székelő cs. és kir. osztrák magyar konzulátus utján kézbesittesse az elmarasztalt magyar embernek. A konzulátus a megkeresésnek hiven eleget is tett és az átvételt igazoló elismervényt a szokott hivatalos uton, — ugyancsak az Ő Felsége személye körüli miniszter utján megküldötte a budapesti tanácsnak. A tanács — és itt következik a dolog pikánsabb része — érthető csodálkozással látta, kogy az átvételi elismervéuy német nyelven van irva. Tehát az osztrák és magyar konzulátus Párisban, Franciaország fővárosában, magyar alattvalónak, magyar hatóság határozatát, német nyelven kiállitott hivatalos elismervény ellenében kézbesiti. Pedig ha már az osztrák és magyar konzulátus nem akar a magyár alattvalókkal magyarul érintkezni, legalább franczia földön használhatná a franczia nyelvet.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Visszatért számtanácsosok.

Muehmayer Ferencz számtanácsost, ki egy év óta a budapesti ker. betegsegélyző pénztár igazgatói állását tölti be s mint ilyen hivatalos müködése alól fel volt mentve, a tanács a legközelebbi napokban vissza fogja hivni s előbbi helyére osztják be. Ugyancsak most épült fel hosszu betegségéből Csandáry Gyula számtanácsos. Az ő helyére távollétében már hivatalvezetőt állitottak s igy őt most egyelőre Lampl Hugó főszámvevő mellé osztották be.

Az állampénztár felelőssége.

Érdekes elvi kérdésben kell legközelebb döntenie a tanácsnak, a fővárosi közpénztárak felelőssége dolgában. A m. kir. állampénztár ugyanis megkeresést intézett az összes fővárosi közpénztárakhoz, hogy ezentul az átutalt tárgyakat és értékpapirokat zárt boritékban küldjék át az állampénztárba, hol azokat felbontatlanul fogják őrizni s azon értékként tartják nyilván, a mekkorának azt a küldő pénztár a zárt boritékon jelezte. A fővárosi közpénztárak ez ellen az intézkedés ellen egyhangulag állást foglaltak s most arra kérik a tanácsot, hogy eszközölje ki a rendelet megváltoztatását és a régi eljárás változatlan fentartását, mert a pénztárak az elutalt értékekről csak addig viselik a felelősséget, amig azokat az állampénztár tényleg át veszi. Ha az átvétel zárt boritékban történik, a küldő pénztárt a felelősség mindaddig terheli, a mig a boritékot fel nem bontják. Ilyenformán a fővárosi pénztár benne felelős az átküldött értékekért még akkor is, mikor már azok felügyeletére mi befolyása sincsen, hanem az tisztán az állampénztár kezelése alatt áll. Az uj rend behozatala a fővárosi pénztárak felelősségének a végtelenségig való kinyujtását jelentené. a minél sokkal jobb az eddigi eljárás, hogy t. i. az értéktárgyakat darabonként veszik át.

Az erzsébetvárosi templom toronyórája.

Az erzsébetvárosi uj plébánia templom toronyórájának elkészitésére nyilvános pályázatot tartott a tanács. A pályázat alkalmával a legelőnyösebb ajánlatot Sovinszki József budapesti órásmester tette, kit a munka elvégzésével meg is biztak. A két toronyóra 7160 koronába kerül. A jobboldali toronyba egy teljes preciziós óra müvet tesznek, egészen függetlenitett ingával mutató mozgatóval és negyedórát ütő szerkezettel A baltorony. ban elhelyezett óramüvet szintén ellátják mutató mozgatóval, de ennek szerkezete csak az egész órát fogja ütni. Az órás az óramüveket teljesen hazai anyagból s magyar munkaerővel akarja elkészittetni. Ezért a tanács a munka befejezésére az eredeti feltételekben kikötött három hónap helyett félévi határidőt engedélyezett. Az óramüvekért a vállalkozó három évi jótállást vállal és ez idő alatt azokat évi 400 korona dijért kezeli javitja és időnként felhuzza. A főváros kötötte szerződésnek egyik érdekes pontja, hogy ha a három év eltelte után a főváros az óramüveket kifogástalanoknak fogja találni, az órák kezelését további két évre ismét a készitő czégre bizza és évenként fizeti a 400 koronát. Ezzel szemben azonban az órás köteles a tiz év eltelte után az óramüveket teljesen jó karban átbocsájtani a főváros kezelésébe.

Közgazdaság.

A bankdirektorok kedvencze.

A bankigazgató szobája.

Szolga (tálczán névjegyet hoz.)

Igazgató: Már megint ki alkalmatlankodik?

Szolga (átadja a névjegyet.)

Igazg. (olvassa) Milán? Ki az?

Szolga: Milán király, könyörgöm. Sürgösen óhajt beszélni nagyságoddal.

Igazg. Milán király? Az a szerb? És sürgösen akar velem beszélni? Hallatlan! Nem vagyok itt. Elutaztam.

Szolga (el, mint jött.)

Igazg. Hisz' az már nem is király!

Szolga (kis idő mulva ismét névjegyet hoz.)

Igazg. (idegesen) Már megint!

Szolga: Könyörgöm (átnyujtja a kártyát.)

Igazg. (olvassa.) Loubet, köztársasági elnök (haraggal) Ne ereszd be! Mond, hogy beteg vagyok!

Szolga: Igenis (kifelé indul.)

Igazg. (utána kiált) És igérem neked, hogy ha még egyszer ilyen alakokat beengedsz az előszobába, hát elcsaplak! Érted?

Szolga (ijedten el, kis idő mulva ismét jő névjegygyel.)

Igazg. Micsoda éhenkórászt eresztettél be megint?

Szolga: Engedelmet, egy hölgy (átadja a névjegyet.)

Igazg. (olvassa.) Viktoria, angol királynő stb stb. (gunyosan nevet.) Nem rossz. Talán bizony én szavaztassak meg kölcsönt Chamberlein meg Roberts ostobaságaira? Hahá! Nem ettem meszet.

Szolga. Mit mondjak ő felségének?

Igazg. Mond, hogy kéretem, jöjjön máskor, most nagyon el vagyok foglalva. Különben nincs pénz. . . . Ezt mondd!

Szolga. Igenis (el, mint jött. Kivül hallatszik az angol királynő zokogása.)

Igazg. Szegény asszony. Sajnálom, de végre is nem csődithetek a szobámba — mindenkit.

Szolga (ismét jő, névjegygyel)

Igazg. No!?

Szolga. Ő szents . . . (névjegyet nyujt át.)

Igazg. (megnézi) XIII. Leo. Hát ez is? Lehetetlen . . .

Szolga De igenis, lehetséges. Apostoli áldását is beküldte.

Igazg. Köszönöm. Vidd vissza. Nem vagyunk egy valláson.

Szolga: És a bebocsátás?

Igazg. Mondd neki, hogy várjon.

Szolga (el, a mint jött. Az ajtóban összeütközik a Vészhazay, bizonytalan időszakonkint megjelenő kőnyomatos laptudósitó, felelős szerkesztő — tulajdonos — kihordó — inkasszansával.)

Vészhazay ur: Jó napot, direktor ur.

Igazg. Ah, kedves barátom, jó napot (kezet nyujt neki s e közben leragasztott boritékot csuztat a markába) jó napot!

Vészhazay ur: (Zsebre csusztatja a boritékot; félre): Ötvenes . . . Hm. Száz forintot is adhatott volna. (Fennszóval.) A közgyülés.

Igazg. Igen, igen, kedves Barátom. Csak részletes tudósitást hozzon a közgyülésről.

Vészhazay ur: Részletes tudósitást? Hm. Kissé bajos.

Igazg. Talán csak nem?

Vészhazay ur: De valóban.

Igazg. (gondolkozás után.) Nini, majd elfeledtem. Nem akar véletlenül egy kis olcsó kölcsönhöz jutni?

Vészhazay ur: (elégülten.) Oh, miért ne!

Igazg. Akkor csak töltse ki szépen ezt a blankettát, (blankettát ad át neki.)

Vészhazay ur: És a tudósitás a közgyülésről? . . . A mérleg? . . . (mialatt a blankettát kitölti.) Részletes lesz, kimeritő lesz, megnyugtató lesz, pompás lesz . . .

Szolga (jön) Nagyságos ur, ő szentsége

Vészhazay ur: A pápa.

Igazg. (hanyagul) Igen . . . Mondtam már, hogy vár jon

A magyar leszámitoló- és pénzváltó-bank.

A magyar leszámitoló- és pénzváltó-bank budapesti közraktári vállalatában volt: a raktár-állomány 1899. évi decz. 31-én: 543.453 mm. 11,482.000 kor. biztositási érték; a jan. havi eraktározás: 60.202 mm. 1,672.700 kor. biztositási érték; összesen: 603.655 mm. 13,154.700 kor biztositási érték. A jan. havi kiratározás: 147.384 mm. 3,337.300 korona biztositási érték. A janu r 31-iki raktár-állomány: 456.271 mm. 9,817.400 korona biztositási érték. A raktár-állomány az árukategoriák közt igy oszlik meg:

Buza — — — —	245.941 mm.
Rozs — — — —	11.000 „
Árpa — — — —	50.208 „
Zab — — — —	58.189 „
Tengeri — — —	2.710 „
Hüvelyes — — —	1.887 „
Repcze — — — —	21 076 „
Liszt — — — — —	15.404 „
Különféle — — —	20 846 „
Szilva és iz — —	28.441 „
Czukor — — — —	501 „
	456.271 mm.

A Hazai Bank közgyülése.

A Hazai Bank ma tartotta Hatvany-Deutsch Sándor helyetteselnök vezetése alatt ötödik évi rendes közgyülését, melyen harmincznégy részvényes 25 476 részvény képviseletében jelent meg. Az igazgatóság jelentése szerint a bankkal összeköttetésben levő vállalatok közül a Neuschlosz-féle Nasici Tanningyár és Gőzfürész-Részvénytársaság az elmult évre nyolczszázalékos osztalékot fizet, az Union Vas- és Bádoggyár-Részvénytársaság és az Andrássy-féle Vasmüvek pedig nagyobbszabásu pénzügyi tranzakció tárgyává lettek, tetemes hasznot biztositván ez uton a banknak. A Magyar Északnyugati Helyiérdekü vasutak hálózata befejezéséhez közeledik, az üzemi bevételek folyton emelkednek. A bank részt vett az Egyesült Épitő- és Ipar-Részvénytársaság alapitásában is. Az előterjesztett zárószámadások szerint az 1899-ik év tiszta nyeresége az előző évi nyereségáthozat hozzászámitásával 595,670 forint forint, mely összeg a részvénytőke 11.913 százalékának felel meg és 57,982.61 frttal kedvezőbb az előző évinél. A közgyülés a jelentés tudomásulvétele és a felmentés megadása után elhatározta, hogy az alapszabályszerü és 97,492·45 forintot tevő levonások után rendelkezésre levő 498,277·55 forintból az ötödik számu szelvény e hónap 16-tól kezdődőleg 6 forint osztalékkal beváltassék, a tartalékalap az alapszabályszerüleg annak járó 32,464·15 forinton felül 92 535·85 forinttal összesen 125,000 lorinttal dotáltassék, a mérleg szerint még 15,000 forintot tevő leltári berendezésből 7500 forint leirassék, a tisztviselők között külön remunerációképp 10,000 forint felosztassék, a nyugdijalap részére pedig, mely ezzel 82,036·36 forintra emelkedik, 25,000 forint fordittassék és 58,932·40 forint mint nyereségátvitel az 1900. üzletév javára irassék. Ezek után a közgyülés az igazgatóságba báró Dániel Ernőt, a felügyelőbizottságba pedig Radisics Jenőt választotta be. Végül Unger Alajos részvényes inditványára a közgyülés a vezérigazgatónak, az ügyvivő-igazgatóságnak és a tisztikarnak ügybuzgó és eredményes müködésükért köszönetet szavazott. A közgyülés után az igazgatóság alakuló ülést tartott, melyben elnöknek báró Dániel Ernőt, helyettes elnöknek pedig Hatvany-Deutsch Sándort választották meg.

A Danubius-Schoenichen Hartmann

egyesült hajó- és gépgyár részvénytársaság Berzeviczy Albert dr. elnöklésével tegnap tartotta közgyülését. A zárószámadás 219.808 frt 81 kr brutto nyereséggel zárul, melyből 99.172 frt 24 kr. a beruházások értékcsökkentésére fordittatott. A tartalékalap javadalmazása, valamint az igazgatósági jutalék levonása után fönmaradó összegből 120.000 frt 4 százalékos osztalék fizetésére fordittatik, 2339 frt 11 kr pedig uj számlára vitetik át. Az 1898—99-iki szelvényt e hónap 15-től kezdve 4 forinttal váltják be a Magyar leszámitoló- és pénzváltó-banknál, valamint a Magyar ipar- és kereskedelmi banknál.

A pesti magyar kereskedelmi bank

legutóbbi igazgatósági ülésében megállapitották a mult év mérlegét. A brutto-nyereség 8,685.497 korona 54 fillérre rug (1898: 8,263.561 kor. 24 fill.), a kiadások és költségek levonása után — 1,913.020 kor. 88 fill. (1898: 1,804.511 korona 42 fillér) — tiszta nyereségként fönmarad 6,772.476 kor. 66 fill. (1898: 6,459.049 kor 82 fill.), vagyis a részvénytőkének 22.57%-a (1898: 21.54%). A tiszta nyereség szaporodása, amely a nyereségelővitel tekintetbe vétele nélkül a részvénytőke 20%-os kamatozásnak felel meg, majdnem kizárólag a lefolyt év abnormis pénzviszonyainak tulajdonitható, amelyek a banknak — eltekintve eszközei nagy mobilitását — első sorban szolgáltak javára. Ebben az üzleteredményben ugyan egyes nagyobb pénzügyi müveletekben elért nyereség is el van számolva (pl. a bukaresti városi kölcsön konverziója, a zágrábi és szabadkai közuti vasutak eladása stb.), de ezt a nyereséget ellensulyozták a leirások, amelyeket azokból az értékekből eszközöltek, melyekkel a bank alapjaiban és mobilitása föntartása végett bir, ugy, hogy a kimutatott nyereség majdnem kizárólag a folyó bank- és jelzálog-üzlet eredménye. Erre a körülményre való tekintettel az igazgatóság elhatározta, hogy a folyó üzletágak állandó fejlődését és a jövedelem stabilitását figyelembe véve, a közgyülésnek az eddiginél 5 forinttal magasabb, vagyis 75 frt osztalék kifizetését (=15%) fogja javasolni. E szerint a bank a tiszta nyereségből 4,500.008 koronát fog osztalékra, 800.000 koronát a tartalékalap dotálására, 735.019 korona 50 fillért pedig uj számlára való elővitelre forditani. Az osztalék legmagasabb azok közül, amelyeket a bank 25 év óta fizetett. Az összes tartalékok — a nyugdijalap kizárásával — a föntemlitett 800.000 korona dotáczió hozzászámitása után 24,800.000 koronára fognak rugni. Az öt éves összehasonlitó táblázatot jövő számunkban hozzuk. — A közgyülést február 17-ére hivják egybe.

Hirdetések.

Meghivás

a Magyar általános takarékpénztár

részvénytársaságnak

1900. február 28-án d. u. 6 órakor

az intézet helyiségeiben (Budapest, V., József-tér 8. szám) tartandó

XVIII. rendes közgyülésére.

Azon t.-cz. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni kivánnak, fölkéretnek, hogy az alapszabályok 13. §-a értelmében nevükre szóló részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb **folyó évi február hó 0-ig** a társaság pénztárá nál **Budapesten** vagy a „Kereskedelmi bank"-nál **Triesztben** letéteményezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1900. évi február hó 20-tól kezdve a társaság helyiségeiben a részvényesek rendelkezésére áll.

Az igazgatóság.

Meghivó

a Budapesti bankegyesület részv.-társ.-nak

1900. évi február hó 28-án délelőtt 11 órakor

saját helyiségében Budapesten, V., Fürdő-utcza 1 sz. a. tartandó

rendes közgyülésére.

TÁGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt üzletévről.
2. A fölügyelő-bizottség jelentése.
3. Az 1899. évi mérleg megállapitása és a nyereség hováforditása iránti határozat.
4. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak a lefolyt üzletévről a felmentvény megadása.
5. Határozathozatal, a megüresedett igazgatói tagságoknak betöltése iránt, igazgatósági tagok esetleges választása.
6. Fölügyelő-bizottság megválasztása egy évre és évi dijazásának megállapitása.

Jegyzet. Azon részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni kivánnak, tartoznak részvényeiket az alapszabályok 20. és 21. §§-ai értelmében az azokhoz tartozó szelvényekkel együtt legkésőbben 8 nappal a közgyülés előtt a hivatalos órákban a társulat értékpapir-pénztáránál (V., Fürdő-utcza 3. sz. letéteményezni.

A közgyülésen jelenlevő mindegyik részvényest minden általa az alapszabályok 20 §-a értelmében letett 10. részvény után egy-egy szavazat illeti meg. A szavazati jogot meghatalmazott utján is szabad gyakorolni. Meghatalmazottak a törvényes képviselők kivétel csak a szavazatképes részvényesek sorából választhatók.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda-utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávésok, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon: „Hattyu-mosóda.“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők; tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **föjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely

legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam. Budapest, 1900. február 26. 9 szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A komédiások.
Uj jövedelmi forrás.
Az épitő szabályzat kijátszása.
Munkások otthona.
Élet — részletfizetésre.
Tilos.
Gyárak a városban.
Budapest a XVIII. században.
A főváros fürdői.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Kapható mindenütt.

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BECS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:
Budapest, Kanizsa
Ángern, Dzieditz, Budweis, Rossitz } a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin, Han Compagnie-Vitez } Bosznia

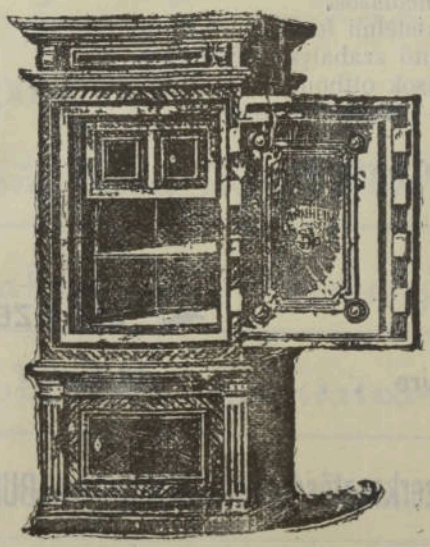
Szállitható intézetek működnek:
Kemenoaca-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin, Zadworze } Galiczia
Hirschberg, cseh északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN

Alapittatott 1883 ban.

—

Pánczél-szobák.

—

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

III. évfolyam Budapest 1900. február 26. 9. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A komédiások.

Eltemették a kövezési járulék szabályrendeletét Morzsányi Károly, Polónyi Géza, Heltai Ferencz, Vázsonyi Vilmos, Kasics Péter, Palotai Rezső, Wágner Géza, Virava József és legvégül a polgármester beszélt a fölött a gödör fölött, amelybe a jóakaratnak ismét egy parányi jelét hantolták el. Morzsányi Károly felszólalását aktuálissá tette a küszöbön álló képviselőválasztás. A mikor ő azt mondta: Maradjunk ugy, mint régebben, akkor magára gondolt és a kerületére, a mely az övé volt, de most, a másé. De nagyon igazságtalanul tette azt a kijelentést, a melylyel hiveket akart magának szerezni a főváros anyagi kárára.

A Morzsányi felszólalása és az utána elhangzott valamennyi beszéde, mindenkit meggyőzhetett arról, hogy a főváros törvényhatóságainak ülésén a főváros érdekeit megvédeni többé nem lehet. A bizottsági tagok el vannak telve önönmagukkal s mindent meghiusitanak, ami — ha csak látszólag is — sértené az érdekeiket. A polgármester intőszózattal fordult a városatyákhoz, de ő is hatástalanul. Hasztalanul mondta el, hogy milyen könnyelmüen bánnak a főváros vagyonával, hogy mindent akarnak, a mit a privát érdek sürget és megtagadják hozzájárulásukat, ha a közérdekről van szó.

Nincs komolyság abban a testületben. Az anyagi érdekek ezernyi hálózatával van átszőve az egész bizottság s egyik nem bántja a másikat, nehogy a sérelmeket kettőzötten kapja vissza. A tanács jót akar, mondta az egyik bizottsági tag s a felelősséget a törvényhatóságra kell áthárítani a történendőkért, mert jó szándékaival a tanács állandóan kudarczot vall.

Nagy hiba az is, bár könnyen menthető, hogy a tanács javaslatai többnyire elhibázottan kerülnek a törvényhatóság elé. Valamely tetszetős ideát jól-rosszul összehordanak s elnagyolva szabályrendeletté gyurnak és feltálalják a törvényhatóságnak. A szabályrendelet sem alapjában, sem tartalmában nem felelhet meg a követelményeknek. Előkészülete felületes, kidolgozása pongyola. Az emberek szavakkal dobálóznak, hánytorgatják a főváros pénzügyi helyzetét, elkerülhetetlen szükségesnek mondják a szabályrendelet megvalósitását, a melyet azonban csak frázisokkal támogatnak. Számszerüleg nem mutatják ki, hogy 1861 óta hány milliót és milyen drága pénzt forditottak a kövezésekre. Statisztikailag sem mutatták ki, hogy mekkora megterheltetés a kövezés fedezése a közpénztárra. Csak ugy odavetőleg emlitették, hogy a burkolási költség 86 százalékát a jövedelmekből fedezik, mig az ingatlan tulajdonosok csak 14 százalékkal járulnak a költségekhez.

Ezt a méltánytalanságot kell megszüntetni, de a javaslat tervezői éppen erre nem fektettek sulyt. Azt kell hinnünk, hogy a különben jótakaró, de hibás javaslat már kezdettől fogva arra készült, hogy életbe ne lépjen. Mert szinte csodálatos, hogy a szakbizottságok tagjai egészen más hibákat fedeztek fel a javaslatban a közgyülésen, mint annak idején a bizottságokban. Majdnem hihetetlen, hogy a szakbizottságok nem vették észre a járulék kulcsának aránytalanságát. Vagy a szakbizottságok nem gondoltak arra, hogy a kültelkek szegény lakosai nem fizethetnek olyan magas adót, mint a 4—5 emeletes paloták urai. Ezzel a hibás kulcscsal engedték be a szabályrendeletet a közgyülésbe. Valószinüleg azért, hogy a közgyülésnek oka legyen a szabályrendelet visszautasitására.

Az egész eljárásban elszomoritó komédiázást látunk. A főváros érdekeit sem a tanács, sem a szakbizottságok, sem a törvényhatóság

összessége nem veszi komolyan. Az osztó igazság frázisa minden alkalommal ott lebeg a bizottsági tagok szájában, de igazságot ők csak maguknak osztanak, mert igaznak csak azt tartják, a mi az ő érdekeiknek hasznos.

A polgármester intő szózata nem hatott, mert hiányzott belőle az az erélyes elszántság, melylyel a főváros első tisztviselőjének a főváros javát védenie kellene. Az intőszózat csak a mai szomoru helyzetet festette, de nem mutatta a kibontakozás utját. A polgármester azt mondta, hogy a mai rendszer mellett nem lehet kormányozni a város ügyeit, de azt nem mondta meg, hogy miképpen lehet kormányozni. Nyiltan, őszintén és bátran beszéljen a polgármester a bizottsággal, a melyről legjobban tudja, hogy szeret komédiázni. Dobja oda nekik a maga és a tanács mandátumát, czitálja rájuk a kormánybiztost — a melyre előbbutóbb ugyis elkerül a sor — és a törvényhatóság haladéktalanul megszavaz minden javasatot.

Uj jövedelem forrás.

Kullmann Lajos tanácsos, aki csak nemrég a katonai igazgatás ellátási költségeinek megtéritése végett készitett életrevaló tervezetet, most egy uj szabályrendeletet dolgozott ki:

„*A magyar állampolgároknak Budapest székesfőváros községi kötelékébe való felvételeért, a budapesti illetőség megszerzéseért, az illetőségi bizonyitványok kiállitásáért a külföldiek által kért telepitési engedélyért és a község kötelékébe való felvétel kilátásba helyezéseért fizetendő dijak tárgyában.*“

A szabályrendelet czélja az eddig, e czimen fizetett illetékek felemelése. Az eddig fizetett illetékek a következők:

Azok a külföldiek, akik Budapesten a községi kötelékbe való felvétel kilátásba helyezéseért, vagy letelepedési engedélyért folyamodtak, 80 koronát; azok a belföldiek, akik a községi kötelékbe való felvételt kérelmezték — 50 koronát; a helybeli illetőségüek pedig illetőségi bizonyitvány kiállitásáért 4 koronát fizettek. Ezzel szemben azt mondja a tanácsos a szabályrendelethez füzött jelentésében, hogy az illetőségi és letelepedési jog megszerzéseért Brassóban 100, Györben 60, Fiuméban a vagyoni viszonyokhoz mérten 10—200, Nagy-Váradon 80, Kolozsvárott, a vagyoni viszonyokhoz mérten 20, 60,100: Székesfehérvárott, belföldiektől 50, külföldiektől 100: koronadijat szednek. Külföldön Bécsben és Gráczban, ezeket a dijakat a tartózkodás tartamához mérten vetik ki. 20-tól 400 koronáig a belföldi településre, a külföldiektől ellenben ezeknek a dijaknak kétszeresét követelik.

Brünnben a községi kötelékbe való felvételért belföldiek 200, — külföldiek 400 koronát fizetnek. Ezenkivül a városi polgárjog megszerzéseért a brünni illetőségüek 300 — más osztrák honosok 500 — külföldiek 700 koronát fizetnek. Berlin, a Majna melletti Frankfurt és Drezda nem szed dijakat az illetőségi jog megszerzéseért. Hamburgban csak a külföldiek fizetnek 50 márkát; Münchenben az adózás alapján vetik ki a 85, 100 150 márka dijat; a külföldiek e dijak kétszeresét fizetik.

Megokoltnak látja a tanácsos, hogy a főváros is emelje föl a letelepedés és a vele kapcsolatos dijakat még pedig e következő tervezet alapján:

1. §. Azon magyar állampolgár, aki az 1886. évi XXII. t.-cz. 14. §-a alapján Budapest székes-főváros községi kötelékébe felvétetik, 100 korona dijat tartozik fizetni. Ezen dij, tekintet nélkül a családtagok számára, a nagykoru családtagok kivételével a családfőre vettetik ki és a kérvény benyujtásakor fizetendő.

2. §. Azon magyar állampolgár, aki a budapesti illetőséget az 1886. évi XXII. t.-cz. 10 §-a alapján szerzi meg, közigazgatási végrehajtás utján beszedhető 20 korona dijat tartozik lefizetni.

3. §. Illetőségi bizonyitványok kiállitásáért 4 korona, útlevél elnyeréséhez szükséges igazolványok kiadásáért pedig 1 korona dij fizetendő. Cseléd- és munkakönyv kiállitásához szükséges egyszerü illetőségi igazolványok azonban dijmentesek.

4. §. A külföldiek által kért települési engedélyért azon esetben, ha folyamodó még nem lakik két év óta Budapesten, 200 korona, ha pedig már több mint két éve lakik Budapesten, 100 korona dij fizetendő.

5. §. Azon külföldi, aki a települési engedélyért járó dijat lefizette és települési engedélyt nyert, a dijnak visszafizetését még abban az esetben sem igényelheti, ha Budapestről végleg eltávozik.

6. §. Azon külföldi, aki magyar állampolgárságának elnyerése reményében Budapest székes-főváros községi kötelékébe óhajtja magát felvétetni, 400 korona dijat tartozik lefizetni megjegyeztetik, hogy a település alkalmával fizetett dij be nem számittatik.

7. §. A 6. §-ban megállapitott dij akkor is szedetik, ha magyar állampolgár által örökbe fogadott külföldi kéri a község kötelékébe való felvételének kilátásba helyezését.

8. §. Ha a külföldi a magyar állampolgárságot bármi okból el nem nyerte és az iránt ujból folyamodni nem szándékozik, joga van 2 éven belül az általa lefizetett felvételi dijnak részére leendő kiutalványozása iránt folyamodni. Amennyiben valaki ezen dijnak visszautalványozása iránt a székes-főváros tanácsához két éven belül nem folyamodik, vagy a kiutalványozott dijat egy éven belül fel nem veszi, az a főváros szegényalap javára fordittatik.

9. §. Az 1., 2., 4. és 6. §-ban megállapitott dijak, tekintet nélkül a családtagok számára (a nagykoru családtagok kivételével), a családfőre vettetnek ki és a 2. §-ban megállapitott dij kivételével, mely az illetőség megállapitásakor hajtatik be, a kérvény benyujtásakor fizetendők.

10. §. Ezen szabályrendeletben megállapitott dijak különösen méltánylást érdemlő esetekben a székes-fővárosi tanács által mérsékelhetők, esetleg elengedhetők.

11. §. Ezen szabályrendelet a nagyméltóságu magy. kir. belügyminiszter úr által történt jóváhagyás után lép életbe.

Az épitő szabályrendelet kijátszása.

A fővárosnak elszámlálhatatlan sok szabályrendelete van. Javarészét még a leginkább érdekelt tisztviselők sem ismerik. Van azonban egy, amely rendkivül nagy használatnak örvendett, legalább a millenáris esztendőig: az épitésügyi szabályzat. Azt, hogy ez a szabályzat jó, soha senkisem állitotta, még a közmunkatanács sem, amely megalkotta. Hogy mennyire rossz, amióta nyilvánosságra került — folyton bizonygatják, persze hasztalanul, mert a közmunkatanács szigoruan ragaszkodik nagyratartott szülöttéhez.

Sajnos, a közmunkatanácson kivül, más nem igen ragaszkodik az épitőszabályzat paragrafusához. Annyira nem, hogy a főváros magánépitésének összes hátrányait a rossz szabályzatnak róhatjuk fel, mert az épitő szabályzatnak egyik legkifogásolhatóbb tulajdonsága, hogy könnyen megkerülhető. Az egyik szakasza megszabja, hogy 70 négyszögölnél kisebb területen nem lehet épiteni; a másik szakasza pedig kivételt statuál, hogy mely esetekben szabad 70 négyszögölnél kisebb területen épitkezni. Vagy: azt rendeli a szabályzat, hogy az épitést képesitett épitőmester tartozik vezetni, mig egy másik szakasz módot nyujt a tőkepénzes vállalkozónak, hogy épitkezéseit képesitéssel nem biró egyénekkel végeztethesse. A lakóházaknak világos, levegős belsővel kell birniok, mondja az egyik szakasz s azután egész sereg paragrafus teszi könnyüvé az épittetőnek, hogy szük, sötét lyukakat épithessen.

Az épitő szabályzat hézagossága, fogyatékos szerkezete tömérdek visszaélésre ad alkalmat, amelyet az épitők a lehető legnagyobb mértékben kihasználnak. Ilyen eset legujabban az Ujépület telkén épült néhány ház épitésénél fordult elő.

A szabályrendelet azt a szigoru intézkedést tartalmazza, hogy annak az uj háznak, amely deczember 31 ikéig tető alá nem került, a következő évben nem adják meg a lakhatási engedelmet. A szabály szigoru, s a hatóság szigoruan ragaszkodik minden betüjéhez. Jól tudják ezt az ujépület telkén épülő hatalmas bérpaloták tulajdonosai, épitésvezetői is. Ámde mindhiában, az épületeket tető alá nem lehetett hozni a mult esztendőben, mert az épitkezést későn kezdették meg, másrészt pedig az épitkezés területe, s igy a munka mennyisége igen nagy Azonban: „ügyesség és ravaszsággal minden megy, hogyha kell“ . . . gondolták a furfangos épitőmesterek, akiknek sikerült az épitőszabályzat rideg betüjét eleven észszel kijátszani. Felépitették annak rendje és módja szerint az épületek belső részét, a külső falakat pedig ügyesen összerótt deszkákkal pótolták. Erre a furcsa alkotmányra azután reárakták az épület tetőzetét, s a paloták a mult esztendő végén tető alá kerültek. Ujév után aztán a deszkázatot szépen lebontották, s most elkezdték épiteni a házak külső oldalait. A szigoru szabály betüjének eleget tettek, minden rendben. Augusztus elsejére bátran folyamodnak lakhatási engedélyért.

Ilyen a főváros épitő szabályzata. S a közmunkatanács még mindig abban a meggyőződésben szenved, hogy ennél jobb, tökéletesebb és praktikusabb alkotás nincs a föld kerekségén.

Munkások otthona.

Magyarország ezredéves fennállásának ünnepén, midőn teljes álló évig ünnepi mámorban uszott az egész ország és különösen annak vendéglátó fővárosa, lélekemelő, magával ragadó jelenet kellett általános lelkesedést a városházán. A millenáris ünnepség alkalmából összegyülekezett törvényhatósági bizottság egyhangu lelkesedéssel örökitette meg a nagy nemzeti ünnep jelentőségét. A főváros már akkoriban is pénzügyi zavarokkal küzdött, azonban az ünnep magasztos hatása alatt nem akart elmaradni attól a szereptől, a melyet mint az ország szivének, vezetőjének, központjának vinnie kell s anyagi erőinek legnagyobb megfeszitésével is olyan nagyszabásu alapitványnyal örökitette meg a dicsőséges nemzeti ünnep emlékét, a mely országszerte valóban páratlanul magaslik ki. Egymillió forintos alapitványt tett az ezredéves ünnep örömére a székesfőváros közgyülése. A hatalmas alapitvány czélját bár csak felszinesen, de igen helyesen határozták meg. Kulturális és közjótékonysági érdekek előmozditására szánták a nagy tőke kamatait.

Az örömmámor elszálltával a következő munkás esztendő feladatai között felmerült az a kérdés is, hogy a legnagyobb általányosságban megjelölt czélok közül melyek lehetnének azok, a melyekre a nagyszabásu alapitvány kamatait fordithatnák. Különféle ügyosztályok, hivatalok dolgoztak ki különféle terveket. Valamennyinek csak az lett volna a vége, hogy a kamatok, melyeket mindenféle jótékonysági, vagy kulturális intézmények, egyesületek támogatására használtak volna fel, — szétforgácsolódtak volna a nélkül, hogy az alapitvány a maga egészében egy nagy czélt s az alapitás alkalmához méltó nagy eszmét hathatósan szolgált s a megvalósulás állapotába juttatott volna.

A főváros tanácsa nem tévesztette szem elől e nagyfontosságu szempontot, és a sok mindenféle javaslatot félre vetette olyannyira, hogy az 1896. évben létesitett alapitvány kamatainak hovafordítása tárgyában érdemleges határozatot csak az idén, 1900-ban hozott.

Most határozattá lőn, hogy a millenáris alapitvány kamataiból munkásotthont létesitenek s ezt népkönyvtárral kapcsolják egybe. Ime a humanisztikus és a kulturális czél. A tervezett munkásotthon felállitása iránt azonban az akcziót csupán az 1901. évben inditják meg, a mikorra az alapitvány évi 40000 frtos kamatai 120000 frtnyi tőkére szaporodnak fel. Ez az összeg előre láthatólag elegendő alap lesz arra, hogy a tervezett nagyszabásu intézmény érdekében a főváros a kezdeményező lépéseket megtehesse.

Az eszme elég tetszetős, kivitele azonban éppenséggel nem könnyü, mint a minőnek a felszines előirányzatok könnyüszerrel rajzolgatni szeretik. Nem lehet tagadni, hogy a felvetett eszme elég méltó a valóban nagyszabásu alapitványhoz. A milyen fontosnak, helyesnek és üdvösnek tartjuk azonban az elfogadott tervet, éppen olyan komoly aggodalommal vagyunk kénytelenek figyelmeztetni az illetékes köröket, hogy a létesités, a tényleges szervezés végrehajtása körül a legbehatóbb gondossággal járjanak el, nehogy a derék tervekből idétlen fattyuhajtás serkenjen fel.

A tervbe vett intézménynek mindenekfelett legelső feladata, hogy a két főkivánságnak megfeleljen: egyenlő mérték ben szolgálja a magyar nemzeti kulturális érdekeket és az általános emberbaráti intenciókat.

A kulturális szempontot nagyjából biztositva látjuk a népkönyvtár felállitásának eszméjével. Elég világos feladat, kis szakértelemmel és jóakarattal talán el sem lehet véteni. A szegény munkásnép kezébe könyvet, ujságot adni, szóval olvasmányt, még pedig olyat, mely ösmereteit gyarapitja, látókörét tágitja, hazafias és egyéb megbecsülendő érzéseit fejleszti. Mindezt a legkönnyebben hozzáférhető módon, szerény munkáskaszinó keretében ingyen vagy igen csekély dijért. Lehetetlen, hogy közönsége ne akadjon, még pedig abból a csoportból, néposztályból, melynek szánták s igy sikere ez oldalról csaknem kétségtelen.

Ámde nem látjuk biztositva az elfogadott tervekben még felületesen sem a dolog másik oldalát, épenséggel nem érezzük, hogy az alapitvány humanus része, közjótékonysági czélzata kellőképpen biztositva lenne. A munkáskaszinó, mely csak a rendes módban élő munkás számára tesz szolgálatot, nem az az intézmény, mely nagyfontosságu közjótékonysági müködést fejtene ki s mely a köznyomor enyhitésére hathatósabb irt tartogatna. Ennek a tervezett intézménynek csak akkor van létjogosultsága: elsősorban a millenáris alapitvány kamataiból — ha a hatóság gondoskodik olyan módon való kiegészitéséről, hogy az fontos közjótékonysági szervezetté fejlődhessék. Igy egybe kellene azt kapcsolni olyan segitő intézménynyel, mely a munkanélkül maradt munkást támogatná. Azt a szegény munkást, ki vagy a munkahiány, vagy rövidebb-hosszabb betegsége miatt bizonyos időre kenyér nélkül marad s családostól sulyos nyomoruságba kerül. Ezeknek nem elég a kaszinó, ujság, könyv és 5 kros tea, ezeknek támogatás, segitség kell. Az igy kiegészitett munkás otthon távolabbi kiegészitő része lenne a most alakuló állami munkaközvetitő intézetnek. Az elhagyatott nyomorgónak istápoló, a szegénynek, kinek otthona talán a legjobb esetben is egy-egy hónapos ágy, a téli időben melegedő, az intelligensebb és rendezettebb viszonyok közt élő munkásnak tanulságos, hasznos, olcsó és erkölcsös szórakozó hely. Ha mindezeknek a feladatoknak meg tud felelni a tervezett otthon, ugy méltán üdvözölhetjük, mint sikeres eredményt, amelylyel hosszas gondolkozás után állt elő a tanács.

Az uj épület telkének szabályozása.

A főváros mérnöki hivatala elkészitette az Ujépület végleges rendezésének teljes költségvetését. A hatalmas terület rendezésének terveit a mérnöki hivatal ma beterjesztette a tanácshoz. Az egész terület burkolása a mérnöki hivatal számitása szerint 591.148 koronába fog kerülni, a Szabadság-tér és parkok rendezése — a kertész-munkákkal együtt — 17.577 korona 60 fillérbe, illetőleg 1.907 korona 30 fillérbe kerül. A kerités 32.620 az alapozási munkák 32.853 koronát emésztenek meg, a favédő kosarak pedig 13.452 és 4.258 koronát; a különféle vizvezetéki munkák ára 7.350 korona lesz. Ezek szerint az egész terület összes közmunkái 703.105 korona költséget igényelnek. Ezeknek a munkáknak az idén csak egy részét készitik el, összesen 284.360 korona költséggel. Igy félkör alakban kiépitik és parkozzák a Szabadságteret, továbbá a Kiss Ernő, Perczel Mór. Aulich-, Honvéd- és Vécsey-utczákat.

Élet — részletfizetésre.

Budapest virágzásának legszebb idejében megkezdte a részletfizetésre beosztott életet. A mit alkot a köz javára, a miből hasznot akar huzni: a legutolsó darabig kölcsönpénzből csinálja, a mit részletekben törleszt, vagy ha beszerez valamit — részletfizetésre alkuszik.

A vásárcsarnokaink, a vizünk, a kórházainknak egy része, az iskoláink kölcsönpénzből kerültek elő. Csupa hasznos intézmény, ez tény. De hova tovább, nagy kamatterhet rónak a városra, a mely ma-holnap a rendes kiadásokat absorbeáló részleteket sem tudja fizetni.

Legujabban az utczákat burkolják részletfizetésre. S a közgyülés, a mely folyton fél a deficzittől — meggondolatlanul szavazza meg az évtizedekre szóló részleteket. A kormány, a mely atyai szeretettel őrzi a város érdekeit, minden huzakodás nélkül jóvá hagyja ezeket a határozatokat. A részletfizetéses üzletek megkötése alkalmával sem a tanács, sem a törvényhatóság nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy milyen nagy a már esedékes részletek összege. Lehet-e, szabad-e tovább is szaporitani a részleteket. Még azt sem vizsgálják, vajjon okvetetlenül szükséges-e az az ujabb munka, a melyet megint csak részletfizetésre akarnak megrendelni.

A városligeti fasor kocsiutját aszfalttal burkoltatják. Nem azért, mert szükséges, mert a közönség kivánja, vagy mert tulságosan sok felesleg hever a kasszában s a munka olcsó, hanem azért, mert a Magyar Aszfalt Részvénytársaság önként ajánlkozott a kocsiut burkolására.

A tanács ugyan azt mondja, hogy normális pénzügyi helyzetben az a helyes és czélszerü eljárás, ha valamely munkálatot nyilvános pályázat mellett, árlejtés utján adnak vállalatba. A jelen esetben normális pénzügyi helyzetről nincs szó. A főváros nem tud munkát adni a munkaszomjas vállalkozóknak. De ezek nem esnek kétségbe. Nem várják meg a pénzügyi helyzet változását, nincs is szükségük rája. A főváros eléggé hitelképes s a vállalkozók szivesen hiteleznek. Megteszik ajánlatukat a részletfizetéses üzletre, az árakba beszámitják a kamatveszteséget, néha négy, legtöbbször 6—8 százalék mellett. S a főváros boldog, hogy dolgoztathat s vállalkozóit nem hagyja cserben, nehogy éhen vesszenek.

Ám ez a részletfizetéses pénzügyi politika, amily hátrányos épp oly veszedelmes is. A törvényhatóság már határozott. A határozat miniszteri jóváhagyás alá kerül s a kormány üdvösen járna el, ha megvizsgálná ezeknek az ajánlatoknak a lényegét, feloldaná a közgyülés határozatát s a részletfizetéses üzleteket egyszersmindenkorra betiltaná.

Szabályrendelet a miniszter előtt.

A fővárosnak van egy szabályrendelete, melyet a székesfőváros gyalogutain a közlekedés biztositása érdekében alkottak. Ez a szabályrendelet megszabja, hogy az üzleti ernyőket, lámpákat a gyalogut felett csak 2 méter és 30 cm. magasságban szabad megerősiteni. A főváros azonban keveselte ezt a magasságot, s a szabályrendeletet oda módositotta, hogy a minimális magasságnak 2 méter és 50 cm.-nek kell lennie. A módositást elfogadta a törvényhatósági bizottság, kifüggesztették az összes kerületi elöljáróságoknál, a törvényszerü harmincznapon belül azonban felszólalás nem érkezett be ellene. A tanács ennélfogva a módositott szabályrendelet ma a belügyminiszter elé terjesztette, hogy a kormány jóváhagyással lássa el.

Tilos.

Szinmü

— 3 felvonásban. —

I. felvonás.

Közgyülés az uj városházán. Az elnöki emelvényen a főpolgármester, a polgármesterek, főjegyző stb. A padsorokban városatyák, fönt a karzaton a népség, lent ujságirók, az ajtóknál városi szolgák. Elevenség, zaj . . .

Kurfürst Miksa városatya szónokol . . .

(Zaj . . .)

Elnök (csönget) . . . Csöndet kérek t. közgyülés.

Kurfürst Miksa: T. közgyülés! Végtelenül fáj nekem továbbá az a mértéktelen pazarlás, amelyet a székes-főváros háztartásában lépten-nyomon tapasztalni kell. (Halljuk!) És nem elég, hogy pazorolnak, ezt a pazarlást is ugy cselekszik, hogy semmi haszon sem háramlik belőle a székesfővárosra. Mi több: nemcsak hogy haszon nem háramlik, hanem egyenest kár származik ez oktalan pazarlásból. (Zaj. Halljuk!) Hogy ne menjünk messzire, vessünk csak egy pillantást a Károlykaszárnyából átvedlett központi városházára, amelynek átalakitási munkálatainál a fővárosnak kerek 40.000 korona tulkiadása van, anélkül, hogy szigoru nyomozás után is ki lehetne deritni, micsoda hasznos dolgot müveltek ezzel a rengeteg összeggel. Az egész központi városháza egy szánalomra méltó tákolmány, s hogy csak egy példát hozzak fel, az épületben elhelyezett nyomdában az ajtók a 40000 korona tulkiadás mellett is oly gyalázatos állapotban vannak, hogy ezek miatt ugyan mindent bátran el lehet lopni a nyomdából. (Általános helyeslés. Közbekiáltások. Hadd lopjanak! — A szegény néposztálynak is módot kell nyujtani a megélhetésre!) . . .

Kurfürst tovább beszél, s a függöny legördül.

II. felvonás.

A tolvajok.

Másnap éjszaka. A központi városháza nyomdahelyisége előtt két toprongyos alak tanakodik.

1-sö toprongyos: itt vagyunk.

2-ik toprongyos: Ez tehát a nyomda?

1-sö topr.: Ez.

2-ik topr.: Én nem is álmodtam volna, hogy itt nyomda is van, ha szerencsére nem olvasom ma az ujságban.

1-sö topr.: Óh, én már tudtam. Csak abban nem voltam bizonyos, hogy' lehet bejutni. Ez a Kurfürst ur azonban, vagy hogy' hivják, szerencsére megmagyarázta a tegnapi városi közgyülésen.

2-ik topr.: Há te is olvastad?

1-sö topr.: A tudósitást? Hogyne.

2-ik topr.: És Kurfürst úr beszédét.

1-sö topr.: Hogyne! Hogyne! És azt mondom én, hogy: Éljen Kurfürst Miksa!

2-ik topr.: Éljen!

1-sö topr.: Ami utmutatónk!

2-ik topr.: A mi Bedeckerünk!

1-sö topr.: Az ő nevébe megyünk ma kalandra. Éljen Kurfürst úr!

2-ik topr.: Éljen! Éljen! Éljen!

(A két betörő a gyalázatosan záródó ajtókat sorra próbálván s egyszerüen belökvén, közlelkesedéssel behatol a nyomdába s elvisz mindent, ami csak kezeügyébe kerül.) És még sokáig hallatszik az éjben az üdvrivalgás:

— Éljen Kurfürst úr! Éljen! Éljen!

(Függöny.)

III. felvonás.

A tanács.

A betörés éjjele után következő délután:

1-sö tanácsnok: Ime, Kurfürstnek igaza volt. Az éjjel mindent elloptak a főváros nyomdájából.

2-ik tanácsnok: Sebaj. Ugyis ujonnan kellett volna berendezni az egész nyomdát.

3-ik tanácsnok: Aki a lopással rosszul járt, nem a város hanem a betörők.

4-ik tanácsnok: Azt hiszem, ma éjjel mindent vissza lopnak

1-sö tanácsnok: Csak azt ne tegyék valahogy.

5-ik tanácsnok: Kettőzni kell az őrt!

6-ik tanácsnok: De hisz eddig az örök száma 0 volt.

2-ik tanácsnok: Akkor legyen ezetul 0 0.

7-ik tanácsnok: De ezt még félre találja magyarázni az illető betörő, és . . .

5-ik tanácsnok: Csakugyan. E szerint valami mást kell kigondolnunk.

3-ik tanácsnok: Amit nem lehet félreérteni.

4-ik tanácsnok: Igen; de mit?

8-ik tanácsnok: Volna egy eszmém.

A többiek mind: Halljuk! Halljuk!

8-ik tanácsnok: A betörésre az adott alkalmat, hogy a nyomdán minden ajtó gyalázatosan záródik; nemde' . . .

9-ik tanácsnok: Igen. E szerint . . .

3-ik tanácsnok: Uj zárt kell rájuk tétetni.

1-sö tanácsnok: Dehogy. Uj ajtókat csináltatunk.

8-ik tanácsnok: (fölényes mosolylyal): Dehogy! . . .

A többiek mind: Hát akkor mit tegyünk?

8-ik tanácsnok: Nagyon egyszerü.

A többiek mind: Nos? Nos?

8-ik tanácsnok: Egyszerüen táblákat fogunk kiakasztatni a nyomdaajtókra ezzel a fölirással hogy:

> Idegeneknek
> tilos a bemenet.

Mind: (elragadtatással): Ah!

Elnök: Fölteszem a kérdést: elfogadja a tekintetes tanács a 8-ik tanácsnok úr inditványát.

Mind: (lelkesülten). Elfogadjuk!

Elnök: Az inditványt a tanács elfogadja. A táblákat ennélfogva még ma ki fogom függesztetni a nyomdaajtókra.

1-sö tanácsnok: De van egy aggályom.

8-ik tanácsnok: Mi az?

1-sö tanácsnok: Hogy a betörők esetleg nem fogják respektálni a táblára irt tilalmat.

8-ik tanácsnok: Erre is van egy inditványom. A táblákra tudniillik ne azt nyomassuk, hogy:

Idegeneknek tilos a bemenet, hanem azt hogy:

> Idegeneknek
> ***szigoruan*** tilos a bemenet.

(Vége.) *Nyomdász*

Gyárak a városban.

A főváros utczái szükek, sötétek, nincs levegőjük. Árnyas helyek, parkok, a melyek közvetitenék a levegöt, nincsenek. A város czélszerütlen épitkezésmód, elhamarkodott szabályozások következtében, csak affektálja a nagyvárosias jelleget, mert az Andrássy-utat kivéve valamennyi utja, beleértve a körutakat is, keskenysége és tultömöttsége miatt bizonyos külvárosias szint ad.

A szabályozások és a városrendezés végrehajtása alkalmával, a mikor fölforgatták az egész fővárost, százával szüntették meg az apró közöket, hogy az épitő spekulácziónak tért engedve, szabályszerüen nyitott utczáknak adjanak helyet. A régiek iránt való kegyelet, sok olyan dolognak kegyelmezett meg, a melynek nem lenne helye egy modernül berendezkedő városban. A nagy átalakulások idején megkegyelmeztek a gyáraknak. Piszkos, szurtos vityillókba bujtatott telepeket hagytak meg a város szélében, óriás területeken, örökös bosszuságára a lakosságnak. Az átalakulások idején potom áron megszerezhető területeket ott hagyták a gyártulajdonosok kezében, a kiktől ma még drága pénzért sem tud a város megszabadulni. Hiába volt a jobbak igyekezete, a hatóság szemet kunyt a jogos igények előtt és a mindenféleképpen ártalmas intézmények kitelepitésére nem tett semmit. Nem tett akkor, — nem tesz ma — sőt legujabban elősegiti azok fejlődését. Pedig a fővárosnak egyik szabályrendelete igen határozott alakban szabja meg, hogy a főváros belső területén olyan gyártelepeknek, melyek a közegészségre ártalmasok, helyük nincs s ilyennek müködését a hatóság nem engedélyezheti. Ugy látszik azonban, hogy a szabályrendelettel nem törődnek valami tulságosan a városházán, mert éppen most történt, hogy egy olyan gyártelep terjeszkedésére adtak engedelmet, mely a környék közegészségügyi viszonyaira fölötte hátrányos. A ferenczvárosi „Unio“ keményitő gyárról van szó. A szomszédos lakosok többször fordultak már panaszszal ellene, hogy müködése közben fejlődő kellemetlen büz megmételyezi az egész vidék levegőjét s a kerület közegészségi állapotára sokféle veszedelmeket okoz.

A gyár valami toldaléképületeket akar emeltetni s épitési engedélyért folyamodott a tanácshoz. Ez a kérelmet elutasitotta, mert a veszedelmes gyártelepnek kibővitését a belső épitő övezetekben megengedni nem lehet, mert a létező szabályrendeletek értelmében a város fejlődését ilyen engedélyekkel megakadályozni nem szabad és mert különben is a hatóság kötelessége, hogy a város belső területéről ezeket a gyártelepeket eltávolitsa. Az érdekelt gyártulajdonosok felebbezése következtében az ügy a közmunkatanácshoz került, a mely a tanács határozatát jóváhagyta Ez ellen a kettős elutasitó határozat ellen a czég felfolyamodással élt, a melynek váratlan következése lett. A közmunkatanács, a mely elsőnek olvasta át a folyamodást, ugy találta, hogy az elutasitó határozatok alaptalanok.

Nem látott akadályt az imént még veszedelmesnek tartott kibővités engedélyezésére s ennek az ujabb véleményének a hatása alatt felhivta a főváros tanácsát, hogy tegye ujabb tanulmányozás tárgyává az ügyet és a kért épitési-engedélyt adja meg.

A közmunkatanácsnak ez a váratlan ellágyulása érthető felháborodást keltett a IX-ik kerületben. A kerület érdekelt lakossága a leghatározottabban állást foglal a kiállhatatlan büzt terjesztő gyártelep kibővitése ellen s mint értesülünk, peticzióval fordul a fővároshoz, hogy a tanács a már meghozott határozatát ne változtassa meg.

Budapest a XVIII. században.*)

A városok kormányzata.

II.

Milyen volt a kettős-főváros administracziója? Erre a kérdésre nehéz általánosságban megfelelni. A polgárság gyakorlatlansága, a tanács hatalmaskodása és egyes főtisztek kapzsisága folytán elég gyakran találkozunk rendetlenségekkel, hivatalos hatalommal való visszaélésekkel, a városi vagyon elprédálásával, sőt egyenes sikkasztásokkal. Schmall Lajos többször emlitett jeles munkájában több ilyen esetet hoz fel; idézzük belőle a következőket

1715—1719. Lennersbergi Lenner János, egy bécsi születésü ács, volt Pest városának birája 1695-ben szerezte meg a polgárjogot, 1701-ben a tanács megbizásából a dunai repülő hidat készitette, 1705-ben beválasztották a külső tanácsba, 1708-ban hidmester lett hidfelügyelői czimmel. 1715-ben tanácsos és még ugyanabban az esztendőben biró lett. Ezt az állást saját érdekeinek kielégitésére használta fel; az ellene elég későn inditott vizsgálat kideritette a hivatalos állással való visszaélést és esküszegést, önhatalmu, jogtalan vámszedést, birságpénzek kórházi alapok és egyéb hagyományok elsikkasztását, okiratha-misitást stb. Az 1719-iki tisztujitáson a birói székből kibuktatták, 1720-ban pedig tanácsosi állásából is felfüggesztették és széksértésért 100 frt birsággal sujtották. Kimondották, hogy Lenner köteles az elsikkasztott 9000 frtot 8 nap alatt a város pénztárába befizetni és a kárositott árvákat kielégiteni. Visszaéléseiért pedig hivatal- és polgárjogvesztésre itélték, de megengedték, hogy mint nemes ember, de minden polgárjogból kizártan Pesten lakhassék. Később azonban a tanács, nem tudni bizonyosan, mi alapon, kiegyezett Lennerrel, kinek ugy látszik Bécsben hatalmas pártfogói voltak, ugy hogy neki ugyszólván az egész büntetést elengedték. Egy érdeme mégis volt Lennernek Pest városa körül: ő volt az, ki Mosel szindikussal egyetemben a piaristák letelepedését közvetitette; azért a kegyesrendi ház még most is őrzi olajfestményét.

Lenner a század elején garázdálkodott; de volt Pestnek a század végén is egy birája és polgármestere, a ki az előbb nevezetten még tultett. Hülff Móricz Bálintnak hivták a jeles embert, a ki József császárhoz intézett számos panasza által ennek figyelmét magára vonván, a fejedelem jóvoltából 1785-ben tanácsos lett és még ugyanabban az esztendőben a polgárság által abban a reményben, hogy a bomlott tanácsban rendet fog csinálni, polgármesterré választatott. Két évig viselte ezt a tisztet, egyuttal az állásától felfüggesztett birót is helyettesitvén, de zsarnokoskodása és zsarolásai folytán csakhamar elvesztette polgártársai bizalmát, a kik az 1787-iki tisztujitáson kibuktatták. A kir. biztosul müködő főispán azonban Hülffet egyszerüen birónak kinevezte (a biró akkor még a polgármester felett állott), a mely minőségben 1879-ig hivataloskodott; ebben az esztendőben maga a kényszerhelyzetben levő polgárság választotta

*) Peisner Ignácz könyvéből.

meg birónak. Polgármestersége alatt követte el Hülff — irja Schmal — azt a hallatlan cselekedetet, hogy önhatalmuan és minden kártalanitás nélkül kiszolgáltatta az államnak az Újépület czéljaira szükségelt 17,807 négyszögölnyi terület — ugyanazt a területet, melyet napjainkban a város több millió frtért volt kénytelen megváltani a katonai kincstártól. Hülff visszaélései végre is oly arányokat öltöttek, hogy a polgárság 1790-ben állásától megfosztotta. Ezt a hatóság nem hagyta annyiban; az udvari kamara az önbiráskodó polgárokat vád alá helyezte és ellenük, valamint Hülff ellen a fegyelmi eljárást elrendelte. A négyhavi eljárás eredménye az volt, hogy Hülffet a vádak alól teljesen felmentették és ártatlannak nyilvánitották, a polgárokat pedig páratlan dorgálásban részesitették, sőt a főkolomposokat arra kötelezték, hogy Hülfftől nyilvános tanácsülésben bocsánatot kérjenek. Felmentetése után Hülff állását ismét elfoglalta, de a legközelebbi tisztujitáson, 1703-ban, bár a tanács felső parancsra ugy a birói, mint a polgármesteri állásra jelölte, végképp kibukott. Attól az időtől fogva 1801-be bekövetkezett haláláig csak mint tanácsos szerepel, de ebbeli működéséről hallgat a krónika.

Épületesek voltak a budai állapotok is a század első felében. A tanács hatalmaskodásával szemben a polgárság sokáig tehetetlen volt Évről-évre ujultak meg a panaszok sikkasztás, a városi vagyon elfecsérlése és egyéb visszaélések miatt. Végre 1722-ben felsőbb helyen is megsokalták a dolgot és vizsgálatot inditottak, mely eltartott körülbelül 15 esztendeig. Az 1737. évi október 3-án hirdette ki Erdődy György gróf tárnokmester az általa egybehivott rendkivüli közgyülésen az itéletet, mely a tanácsot a városnak okozott károk megtérítésében marasztalta el és a tanács összes tagjait állásuktól megfosztotta. A kir. biztos az itélet kihirdetése után az állásuktól megfosztott tanácstagokat a teremből kiutasitván, az ajtókat és kapukat bezáratta, a jelenvolt polgársággal pedig megválasztatta az uj tanácsot. Ezt a nevezetes jelenetet képben is örökitették meg, mely állitólag Buda város birtokában volt. Hogy hová került az a kép, mely mintegy intő például lett volna a tanácsteremben kifüggesztendő, nem tudni.

Ugy a pesti, mint a budai tanács gazdálkodása a mult században nagyban és egészben könnyelmü. Ámbár pl. Pest városa 1709-ben oly szegény volt, hogy a tanács képtelen volt öt szál gyertyát kifizetni, ugy hogy a kereskedőt biztositotta, miszerint a számlát jobb viszonyok közt — nach bessern Zeit ten und wann die Stadt bei Mittel sein wird! — fogja kiegyenliteni, mégis folyton olvasunk ajándékokról, melyeket boldog, boldogtalannak adtak. Pénz hiányában nyersterményeket stb. adományoztak; az adományok közt előfordulnak: egy ló, tyukok, zöldségnemüek, fa, tégla, zab, bor, zsir, czukor, kávé, kőszén, továbbá — háztelkek. A honoráriumok korszaka 1755-ig tartott; ebben az esztendőben az udvari kamara a jutalmak osztogatását eltiltotta.

* * *

A külső tanács vagy választó-közönség a polgárság javából került ki. Nagy megtiszteltetés volt ennek tagjává lehetni s a polgárok buzgólkodtak is nagyban, hogy belé jussanak. Fizetéssel ez a méltóság nem járt, hanem igenis bizonyos kiváltságokkal; igy pl. fel voltak mentve a külső tanács tagjai a katonai bekvártélyozástól. A kitüntetés annál nagyobb volt, mert a külső tanács tagjai élethossziglan választattak meg és uj tagok választása csak akkor következett be, midőn a régi tagok száma érezhetően megcsappant. Érdekes, hogy 1793-ban a külső tanács majdnem teljesen kihalt, a minek folytán a belső tanácshoz előterjesztést intéztek, hogy annak kiegészitése iránt intézkedjék.

(Folyt. köv.)

A főváros fürdői.

I.

Világfürdő a Városligetben.

Nyomasztó pénzügyi viszonyok kényszeritik a fővárost arra, hogy jövedelmező vállalatait fokozatosan fejlessze. Ezek között első és legfontosabb az a terv, a mely az artézi fürdőnek modern nagy fürdőintézetté való átalakitását kontemplálja. Az artézi fürdőt, a jelenlegi régi fürdőház és a fővárosi kiállitási pavillon háta mögött levő területen akarják kiépiteni. A tanács felhivására Czigler Győző müegyetemi tanár öt alternativ tervet dolgozott ki, a melyeket a tanácshoz benyujtott jelentésében, a következőképp ismertet:

Az egész intézet központját a főfürdő képezi, mely akként terveztetett, hogy az egy főépülettömb és két szárnyépületből áll.

Ezen elrendezés azért történt, hogy esetleg a két szárnyépület elhagyható és később is kiépithető legyen.

Az épület egy földszinti sorból áll, mely alatt levő alagsor csakis a kezelésre szánt helyiségeket, különösen pedig a mi igen fontos, a csővezetéket tartalmazza. Szükséges ezen intézkedés azért, mert ellenkező esetben, különösen a viz bontó erejénél fogva, mely az érczanyag csöveket megtámadja, folytonos bajnak, kiváltságoknak volna kutforrása.

A főépület közép részén van az ivócsarnok, mely egyuttal, mint a fürdő főelőcsarnoka is szerepel; itt van a pénztár, innen vezetnek a folyosók a gyógy- és kádfürdőkbe és innen juthatni a nagy thermálfürdőbe is.

A thermál, vagy fő gyógyfürdő bejáratánál, közvetlen a csarnokból, a nagy öltözőbe jutunk. Kétoldal elezettek és a hosszuoldalokon jobb és baloldalon a tyukszem-metsző és a fodrász-terem nyert elhelyezést. Az öltözőben két-két emeletsorban, összesen igen kényelmesen 125 öltözőkabint helyezte el. Az öltözőből, a középajtón át a Salonba, az oldalajtókon át pedig vagy közvetlen a fürdő leszáritó folyosólyába, vagy a svédgyógytorna helyiségbe juthatni.

A helyiségek központját a terem képezi, mely a körülötte csoportosuló fürdőhelyiségektől tükörüveg-táblák által van elzárva és igy a nélkül, hogy a viz kellemetlenségét éreznők szabad betekintést enged a fürdő minden részeibe.

A thermálfürdő főmedenczéje nagy méreténél fogva (15·00 m. hosszu, 16·50 széles) elegendő viztükörrel bir a fürdőközönség kényelmes tartózkodására. E nagy medenczén kivül van külön két langyos medencze, melyek közül a kisebbik a gyermekek fürdésére lenne kizárólag fenntartható. A langyos medencze folyosóján külön zuhanyok és lábfürdők rendeztetnek be, az általános mosakodás czéljából, nehogy a közös medencze vize gyorsan beszennyeztessék. A főmedenczét félkörben fülkék övezik, melyekben a zuhanyok és a hidegmedenczék, ugyszintén a dörzsölő kamrák nyertek elhelyezést.

A jobboldalon van a villany és hidegvizfürdő, valamint svédgyógytorna-terem.

A nagy előcsarnokból, mely egyuttal ivócsarnokul is szolgál, jobbra, balra vannak a széles folyosók mentén a thermál gyógykabin fürdők. E folyosók a váróternekbe vezetnek, melyekből ismét a magas oldalvilágitással ellátott és két oldalt kabinokkal szegélyzett, középfolyosókba juthatni.

A nők és férfiak részére berendezett társasfürdők bejáratai külön helyeztettek el akként, hogy az előcsarnokokból az öltözőbe, vagy a váróterembe juthatni.

A közönség részére összesen 23 öltözőfülke áll rendelkezésre, de azok száma emeletes rendszer mellett megkettőztethető. Az öltöző kétoldalán a tyukszemvágás és fodrász részére termek vannak. A tulajdonképpeni fürdő kis szalonból, hidegmedenczéből, meleg medencze, frotirozó szoba, langyos medenczékből és a zuhanyokból áll.

A fürdőépület alapalakjának megválasztására befolyással birt azon körülmény, hogy a viz hütésére szükséges medenczéket a zárt udvarokban kellett elhelyezni, mert máskülönben azok az ily szabadon álló intézetnél a környezetre igen kedvezőtlen hatással lennének.

Az épület szerkezete, minden részeiben szilárd anyagokból készitve vétetett számitásba.

A falak az alagsorban vizálló mészszel készitve, a földszinten közönséges mészhabarcscsal, üreges falazattal vétettek számitásba. A födémek az alagsorban téglaboltozással; a földszinten vasbeton- és Rabitz-szerkezettel vétettek fel.

A programm értelmében feladatomul tüzetett ki egy uszoda tervezése is. Ezen épületet a tulajdonképpeni fürdővel kapcsolatba hozni nem javasolhatom, mert az nagy terjedelménél fogva tulságos mérvben fokozná az épület kiterjedését és azért, mint egészen külön épületet terveztem.

Ez épületről két tervet készitettem, egy nyilt, vagyis nyári uszoda és egy zárt uszoda épitésére vonatkozót. Részemről a zárt uszodát tartom megfelelőbbnek, mert az minden időben használható; mig a nyári uszoda télen fedetlenül, kitéve az az idő viszontagságainak, folytonos javitásokat, ujitásokat igényelne.

A fedett uszoda egy közös nagy medenczével, 80 öltözőfülkével, előzetes mosakodó helyiséggel, zuhanykamarákkal és várótermekkel terveztetett.

A nyilt uszoda két medenczével, egészen egyszerüen készitve, terveztetett akként, hogy egyidőben a kisebbik medenczét a nők, a nagyobbikat a férfiak használhatják. Mindkét osztálynál van váróterem. A női uszodának 44 öltözőfülkéje, a férfi uszodának 62 fülkéje van.

A vendéglakóházépület, szinte teljesen különállóan egy földszint és két emeletsorral terveztetett. Az épületben van 44 vendégszoba, társalgó, olvasó szoba és étkező-terem teljes kényelemmel berendezve, s felvonó-gép a vendégek használatára. Ugyanezen épületben vannak elhelyezve az irodai hivatalos helyiségek és igazgató lakása.

A jelenlegi fürdőépület átalakitása akként terveztetett, hogy a melléképület teljesen a mosóház czéljaira szolgálna, még főépület földszintjét a szolgák lakásai és raktár, az emeletet két pénztárnok lakása és egy ruha- és butor-raktár, valamint a qizottsági tanácsterem foglalja el.

A kut vizének a fürdőbe való vezetése jelenleg a viz saját nyomása által történik, miután azonban az uj fürdő vizszükséglete sokkal nagyobb; a kut szállitóképessége pedig annál kevesebb, mennél nagyobb nyomásnak van a kut kitéve, nem tanácsos ezt fölhasználni annál kevésbé, mert a viznek a magasan fekvő hütőmedenczékbe kell emelkedni, ehhez pedig arányag nagy erő szükséges.

Ezen körülmények figyelembe vételével, a vizszolgáltatást akként terveztem, hogy a kut vize egy öntött vascső segélyével a föld alatt a jelenlegi fürdőház melleképülete mögött felállitandó gépház gyüjtő-medenczéjébe vezettetnek, a honnan kis szivattyu segélyével kiemelve, az uj fürdő udvaraiban elhelyezett viztartókba vezettetik. A magasan fekvő viztartányokból a vizet saját nyomása vezetné át a fürdő egyes osztályaiba.

A másik megoldás szerint a viz a nagyfürdő mellé helyezendő gyüjtőmedenczébe vezettetnék, a honnan vagy villanyos, vagy gázmotorok által hajtott szivattyuk emelnék azt a hütőtartányokba.

Mint minden épitkezésnél, ugy ez esetben is a legnehezebb a pénzkérdés, mellyel azért tüzetesebben kivánok foglalkozni mert hiszen egy jövedelmezőségre alapitott intézetnél a befektetési költségeknek arányban kell állani a jövedelmezőséggel. Mivel e kérdés minden oldalát megakartam és megakarom világitani, szükségesnek tartottam már a terveket akként készitení, hogy az egész intézet egyszerre megvalósitható, vagy részekben is kiépithető legyen.

A költségvetés összeállitásánál a legjobb anyagot és munkát vettem számitásba és azért foganatositás esetén némi megtakaritások remélhetők.

Könnyebb áttekintés végett az összegeket csoportositottam, hogy a végrehajtás mikénti sorrendje felett a tek. Tanács könnyebben dönthessen.

Első sorban az egész fürdő épületének minden része ive való végrehajtását vegyük szemügyre: kerülne:

I.	1. A fürdő főépülete		841.687·44 frt
	2. Vendéglakóház		186.591·34 „
	3. Nyitott uszoda		76.429·84 „
	4. Régi épület		30.238·90 „
	5. Gépház épület		32.574.54 „
	6. Gyüjtőmedencze		8.882·93 „
	7. Hütőmedenczék	15.346·40 =	30.692·80 „
	8. Általános csatornázás vezetéke		12.133·60 „
		Összesen	1,219.231·39 frt
II.	Összesen	1,027.565·95 frt	
III.	„	1,041.329·92 „	
IV.	„	1.004.399·67 „	
V.	„	797.288·84 „	

Az I. csoportositás szerint jövedelmezne.

1. Fürdőépület: Thermálfürdő 125 fülkével. Fülkénként naponta 240 frtot számitva, évente tehát 876·00 frtot, összesen	109.500·— frt
Svéd gyógytorna 40 férfi, 20 nő naponkénti látogatót véve föl á 50 kr, naponta 300 frt, évente	10.950·— „
24 gyógykabin hütött természetes vizzel, 5-szörös napi használatot véve föl, á 80 kr, naponta	
Átvitel	120.450·— frt

Áthozat	120.450·—	frt
400 frt, évente kabinonként 1460·00 frt, összesen	35.040·—	„
30 d-b kádfürdő, egyenkint évente 839·50 forint, összesen	25.185·—	„
2. Közös férfi fürdő: 24 kabin á 2·54 frt naponta, 926·56 frt évente, összesen	22.250·—	„
Női társasfürdő detto	22.250·—	„
3. Vendéglakóház: 44 szoba, szobánként naponta á 2 frt, 200 napi használatot véve föl évente szobánként 400 frt, összesen 44 szobánál	17 600·	„
4. Nyitott uszoda: 106 kabin 4 hónapon, azaz 120 napon át használva, naponkint 4-szeri használat mellett, á 30 kr = 1·20 frt, kabinonként évente 144 frt, összesen	15 264·—	„
5. Vizeladás	2.500·—	„
Összesen	260.539·—	frt
2. Módozat Összesen	200.775·—	frt
3. „ „	208.439·—	„
4 „ „	242.939·—	„
5. „ „	183.175·—	„

Ezen számitásokból kitünik, hogy az I. csoportositás szerint a fürdő összes költsége 1.219.231·38 „

Hozzávonva 6% kezelési és egyéb kiadást 73.153·88 „

Összesen 1.292.385·26 frt

A jövedelem lenne 260.539·— frt

35% kezelési költség 91.188·65 „

Marad tisztán összesen 169.350·35 frt

Megfelel 13·10% kamatozásnak.

II. csoportositás szerint az összes épitési költség 1.027.565·95 frt

6% épités kezelési költség 61.653·95 „

Összesen 1.089.219·90 frt

A fürdő összes jövedelme 200.775·00 frt

35% kezelési költség 70.271·25 „

Marad tisztán jövedelem 130.503·75 frt

Megfelel kerekszámban 12%-nak.

III. Csoportositás szerint az összes épitési költségek 1.041.329·92 frt

6% adminisztrácziók 62.479·79 „

Összesen 1.103.809·71 frt

A jövedelem 208.439·00 frt

35% kezelési költség 72.953·65 „

Marad 135.485·30 frt

Megfelel 12·25% kamatozásnak.

IV. Csoportositás épitési költsége összesen 1.004.300·67 frt

6% kezelési költség 60.258·04 „

Összesen 1.064.558·71 frt

Jövedelem 242.939·00 frt

35% levonás jövedelme 85.028·65 „

Marad 157.910·35 frt

Megfelel 14·8% kematozásnak.

V. Módozat szerint az épitési költség teszen 797.288·84 frt

6% kezelési költség 47.837·33 „

Összesen 845.126·17 frt

Jövedelem 183.175·00 frt

35% jövedelem 64.111·25 „

Marad tisztán 119.063·75 frt

Megfelel 14·08% kamatozásnak.

Mindezen számitások igazolják azt, hogy a fürdőintézet bármely csoportositás szerint legyen is az épitve, átlag 13—14 százalék jövedelmet biztosit.

A főváros fürdőbizottsága azt a tervet fogadta el, a melynek értelmében 1 219.231 frtba kerülne a fürdő kiépitése

II.

A Rudasfürdő kibővitése.

Az esküténi hid budai feljárója, olyan magasan halad a hegynek, hogy a Rudasfürdő alacson háza tel jesen elvész az uj környezetben. A főfürdőépület különben sem felel meg a modern igényeknek s a város elhatározta már régebben, hogy a fürdőt átalakitja, csak az átalakitás módjával nincs tisztában. Sokan azt mondják, hogy a fürdőt a jelenlegi telken is — ujra épitheti, mások az átalakitáson kivül — a fürdő kibővitését is óhajtják. A törvényhatóságban ez az utóbbi áramlat győzött s elhatározták, hogy a fürdővel szomszédos „Arany bárány“ telkét szerzik meg, a kibővités czéljaira Az „Arany bárány“ telke mindössze 100 négyszögöl, a melyet a felépitménynyel együtt a mérnöki hivatal 41.000 frtra, a tanács VI-ik ügyosztálya pedig 60.000 frtra becsült. A tulajdonos 82.000 frtot kért az ingatlanért s kijelentette, hogyha február 15-ig a főváros nem nyilatkozik az ingatlant tiz évre bérbe adja, a mikor a vétel, a bérlet megváltása következtében — még drágább lesz.

A közgyülés, a mely a tanács előterjesztéséből nem igen tudott kiokosodni, hogy van-e szükség az ingatlan megvételére, megszavazta ugyan a vételre szükséges 82.000 frtot, de azzal a kikötéssel, hogy az ingatlant birói uton sajátitsák ki.

A közgyülés határozata — ha nem csalódunk — kissé elhamarkodott. A kisajátitási törvény ugyanis a jelen esetben nem igen alkalmazható. A Rudasfürdő a község magánvállalata, a melynek fejlesztése, vagy kibővitése végett a főváros hiába fordul a bírósághoz Sokkal egyszerübb, ha — csakugyan szükség van az „Arany bárány“ telkére — a magán uton való méltányos egyezkedés.

A fürdő átalakitására és kibővitésére — tagadhatatlan — szükség van, de attól tartunk, hogy a főváros előzetes számitások nélkül ugrott bele a kibővités kérdésébe, könnyelmüen megvásárol drága ingatlant a nélkül, hogy tudná, hogy tulajdonképpen mit csináljon a fürdőjével.

A fürdő előtti parkja már elnyelt legalább 200.000 frtot s még ötven-hatvan ezer frtba belekerül, mig rendben lesz. Tartunk tőle, hogy a Rudasfürdő kibővitése ilyenformán olyan összeget fog fölemészteni, a melynek kamatját a fürdő sohasem hozza meg.

Uj iparvasut.

A Wolfner Gyula és társa rákospalotai czég, a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos vasut károlyi-utczai vágányától a saját gyártelepére iparvasutat épittetett. A vasut mütanrendőri bejárását most tartották meg s az arról felvett jegyzőkönyv alapján a vasut üzembevételét a kereskedelmi miniszter ma megengedte.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Ingyen Dunafürdő a pesti parton.

A főváros a IX. kerületben évek sora óta fentartott ingyen Dunafürdőt tavaly a budai oldalra helyezte el. Az intézkedés sok felszolalásra adott okot, mert különösen a pesti rész külterületeinek szegény lakossága csak nehezen közelithette meg a távol fekvő uszóházat, sokakat meg a hidpénz riasztott vissza a fürdő látogatásától. A partbeosztó bizottság okult a mult év tapasztalatain s az idei nyárra a balparton jelölt ki helyet az ingyen uszóháznak, még pedig a Borárus-téri hajóállomás mellett. A mérnöki hivatal ma adta be véleményes jelentését a Dunafürdő uj elhelyezése dolgában. A hivatal igen szerencsétlennek mondja a partbeosztó bizottság tervét, a kijelölt helyet teljesen alkalmatlannak találja. A mondott hely az uszóház czéljaira kicsi, s olyan mélyen fekszik, hogy csak igen erős horgonyzással lehetne ott a fürdőt megerősiteni, a mi mindenképpen veszedelmes dolog. A hivatal tehát azt kéri, hogy a bizottság a Ferencz József-hidhoz közelebb jelöljön ki a fürdő számára uj helyet.

Az esküténi hid feljáróinak rendezése.

A fővárosi közmunkák tanácsa ma délben ülést tartott melyen a tanács és a főváros összes müszaki hivatalainak vezetői részt vettek. Az ülésen megállapitották az esküténi hid jobb és balparti feljárójának épitése körül az idén végzendő összes munkálatokat. A létrejött megállapodások szerint a szükséges csatornázási-, vizvezetéki munkákat és a villamos, gáz és telefon kábelek lerakatását a főváros végezteti el, a földmunkák és kövezések elkészitését pedig a közmunkatanács vállalta magára. A munkálatok idejére a közuti villamos vasutnak a Rudasfürdőről a közmunkatanács Döbrentey-utczai palotájáig vezető utvonalát ideiglenesen áthelyezik arra az ugyancsak ideiglenes hidfeljáróra, a mit a Rudasfürdő gépháza és a Gellérthegy között épitenek.

Müterem — bérház.

Az orsz. magyar képzőmüvészeti társulat arra kérte a fővárost, hogy a Kmetty-utcza 29—31. sz. a. levő 452 négyszögöl nagyságu telket adja neki arra a czélra, hogy ott arra a czélra bérházat épittessen s abban festő, vagy szobrász müvészek számára mütermeket rendeztessen be. A bérház a tervek szerint három emeletesre épülne s 12 mütermet foglalna magában. Az egész épület 86000 frt költségbe kerül. A főváros közgyülése a képzőmüvészeti társulat kérelmét elvben teljesitette is, végleges határozatot azonban nem hozhatott, mert Pállik Béla festőmüvész, kinek müterme a kért teleknek szomszédságában van, felebbezést jelentett be a kérelem teljesitése ellen. Pálliknak az a kifogása, hogy a tervezett bérház az ő mütermét megfosztaná a szükséges világitástól. A törvényhatósági bizottság ennek következtében felhivta a képzőmüvészeti társulatot, hogy az eredeti terveket dolgoztassa át. A társulat ma benyujtotta a tanácshoz az uj terveket, s azokat a mérnöki hivatal most már szintén elfogadásra ajánlja. Az uj terv abban különbözik a régitől, hogy mig eredetileg a bérpalotát 3 méter távolságra akárták épiteni a Pállik mütermétől, addig az uj terv szerint a két épület között tiz méternyi szabad tér marad.

Muzeum a Károlykaszárnyában.

A fővárosi muzeumot tudvalevőleg most rendezi dr. Kuzsinszky Bálint igazgató a városligeti volt mücsarnok épületében. Az épület azonban a muzeum czéljára szük és több nagyobb méretü tárgyat nem lehet elhelyezni benne. Igy egyáltalán nem találnak megfelelő helyet a *Tuboly* Jenő festő képének, mely a millennáris kiállitáson a száz év előtti és mai Budapestet mutatta be. Ugyancsak kiszorultak a muzeumból a király koronázásának jubileumára rendezett diszbandérium egyes alakjait ábrázoló lovas szobrok is, meg még egy csomó mindenféle olyan nagyobb méretü modell, amelyek egyébként sem alkalmasak arra, hogy a főváros muzeumában helyet foglalhassanak. Ilyen a Ferencz József kaszárnya, Szent István, Szent László kórház és sok más középület mintázata és egyéb hasonló másfajta modell is. Tuboly Jenő festőmüvész ma azt az ajánlatot tette a tanácsnak hogy e tárgyak elhelyezésére engedjen át a Károlykaszárnya első emeletén két—három termet. Ott ő saját maga elrendezi és csoportositja az összes tárgyakat, s a szükséges javitásokat, helyreállitásokat saját költségén elvégzi, csupán a felhasznált anyagokért kér igen csekély költségmegtéritést. Mindezekért a munkákért csak annyit kér Tuboly

a tanácstól, hogy azt a mütermet, amelyet most bérel a Károly-kaszárnyában a fővárostól, továbbra is megtarthassa és a tárgyak elrendezésére egy szolgát bocsájtson rendelkezésére a tanács. A festőművész kérelmét a fővárosi muzeum igazgatója elfogadásra ajánlja, de az ellen eleve is tiltakozik, hogy e miatt a muzeum czéljaira szánt összegből csak egy krajczárt is elvonjanak.

Szobrászok harcza.

A főváros a lipótvárosi Szent István bazilika szentélyének falát művészi domborművekkel diszitteti. A reliefek elkészitésére nyilvános pályázatot hirdettek, melyen több szobrász vett részt. A pályamunkák azonban kitüzött czélnak nem feleltek meg mindenben, miért is a tanács a felkért szakértő zsüri javaslatára három művész között ujabb pályázatot tartott. A szobrászok átdolgozták a pályamüveket s bemutatták a templom épitésére felügyelő-bizottságnak. E bizottság előterjesztése alapján a tanács a domborművek elkészitésével *Mayer* Ede szobrászt bizta meg, kivel a szerződést már meg is kötötték. A tanács eme határozata ellen ma a magyar képzőművészek egyesületének szobrászati szakbizottsága, melynek *Zala* György az elnöke, előterjesztést nyujtott be. A szobrászok veszedelmesnek találják a preczedens esetet, hogy a tanács egy tisztán művészi kérdésben nem szakértő zsüri, hanem a templom épitő-bizottság véleményét hallgatja meg és annak alapján hozza meg döntését. Ez épen annyira káros magára a művészetre, mint sértő a művészekre nézve. Az egyesület azt kéri, hogy a tanács semmisitse meg hozott határozatát, s vagy uj pályázatot tarthasson, vagy a második pályázat pályamunkáit *szakértő bizottsággal* biráltassa meg.

Régi perből uj egyezség.

A Rudasfürdő uszócsarnokát még 1894-ben épitették. Azóta mindmostanáig egymással veszekedtek a főváros mérnöki hivatala és az épitő vállalkozó. Mikor ugyanis arra került a sor, hogy az épitkezés költségeit kifizették, nem tudták megállapitani, hogy a munkálatokért 3 frt 56 kr; 4 frt 50 kr; vagy pedig 5 frt 50 kr egységárat kell-e számitani. A vállalkozó természetesen a legnagyobbat követetelte a főváros pedig a legkisebbet akarta fizetni. A szerződés nem nyujtott semmi felvilágositást. Annak a homályos tartalmán egyik fél se igazodhatott el. Perbe szálltak tehát s a per most, hat év mulva ért véget, anélkül, hogy befejezték volna. A főváros a tiszti ügyészség tanácsára ugyanis egyezségre lépett perbeli ellenfelével. Kiegyeztek szépen az arany középuton: 4 frt 50 krban. Régi igazság, előbb is rájöhettek volna.

Uj magyar coaks-gyár.

Az Urikány-zsilvölgyi coaks-gyár részvénytársaság uj coaks-gyárat állit fel Lupenyben, az Urikány—zsilvölgyi magyar kőszénbánya részvénytársaság területén. A gyártelep felállitására az illetékes közigazgatósági hatóság, a petrozsényi főszolgabiró a telepengedélyt és iparigazolványt ma kiadta.

Közgazdaság.

A zálogháztulajdonosok bajai.

A budapesti zálogháztulajdonosok között néhány nap óta veszedelmes tünetek észlelhetők. Az értelmesebbek mosolyogva olvasgatják azt a két miniszteri rendeletet, amelyek a zálogházi ügyeket rendbehozták. A kevésbbé értelmesek vad elszántsággal törik magukat azon, hogy a két miniszteri rendeletet összegyeztessék. A két miniszteri rendelet hihetetlenül ellentétes módon rendezi azokat a visszaéléseket, amelyek a zálogházak köréből panaszos felek utján nyilvánosságra kerültek. Az egyik miniszteri rendelet a fővárosi tanács felterjesztésére adott válasz. A tanács azt kérte a minisztertől, hogy a zálogháztulajdonosokat kötelezze arra, hogy a szedett dijakról a feleknek mindenkor nyugtatót adjanak és a magánzálog üzlettulajdonosokat tiltsa el attól, hogy zálogüzletükben ékszerkereskedést is folytathassanak.

Mikor a zálogosok a főváros akciójának neszét vették, siettek ők is a kereskedelmi miniszterhez folyamodni, hogy valamiképen ne teljesitse a főváros kivánságát, mert ők tönkre jutnak.

A kétirányu felterjesztés egy időben került a miniszter elé, s egyszerre is nyert ott elintézést, még pedig mindegyik külön-külön. A zálogosoknak azt felelte a miniszter, hogy mit se aggódjanak. A kamatlábat már érvényes módon megállapitották, ezen a réven kár nem érheti őket. Arra pedig, hogy a magánzálogházakból számüzhessék az ékszerkereskedést, *törvényes* alap nincsen, az ilyen tárgyu törvényhatósági felterjesztés tehát kedvező elintézést nem nyerhet. A miniszter e határozatát megküldötte a főváros tanácsának, hogy a folyamodókkal közölje.

Amelyik napon ez a rendelet a tanácshoz megérkezett ugyanazon a napon jutott el oda a kereskedelmi miniszternek ez a két körrendelete, mely e tanács felterjesztése alapján a nyugta adását elrendeli, s az ékszerkereskedéseket a zálogházból számüzi.

Igy esett meg, hogy a főváros ugyanazon a napon nyugtatta meg a zálogosokat, hogy ne aggódjanak, amelyiken közölte velük a szigoru körrendelet tartalmát.

Az ellentétes miniszteri rendeletek egy napon keletkeztek, a főváros tanácsa egyszerre hirdette ki mindakettőt, s még aznap két jó módu zálogháztulajdonos hidegviz gyógyintézetbe került.

Jogosulatlan czimer használat.

A magyar előkelőbb kereskedő és iparos czégeknek megszokott kitüntetesük, hogy a közigazgatósági hatóság ajánlatára a kereskedelmi miniszter megengedi, hogy bélyegzőikön, pecsétjeiket és üzleti nyomtatványaikon Magyarország kis, vagy közép czimerét használhassák. Ez természetesen kitüntetés, miért is a kik külön jogosultságot nem nyernek reá, önkényüleg nem lehet benne részük. A kereskedelmi miniszter ma közölte a főváros tanácsával, hogy három, egyébként elsőrangu budapesti kereskedő czég jogosulatlanul használja az ország czimerét. A kereskedőknek ezuttal mentségük van az eljárásukra. Igy az egyik az Édeskuty L. ásványviz üzlet czégtulaj-

donosa tényleg megkapta a szükséges engedélyt annak idején a minisztertől, sőt cs. és kir. udvari szállító is lett. A czégtulajdonos és özvegye, ki a kitüntetésekben szintén részesült, azonban már elhalálozott s igy örököse és utóda a czimer használatra immár nem jogosult. A hatóság a fenforgó körülményekre való tekintettel ezuttal csak figyelmeztetni fogja a czégeket eljárásuk jogtalanságára és a megtorló eljárást csupán akkor fogja alkalmazni, ha a figyelmeztetés nem használna.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár

Ma tartotta báró Harkányi Frigyes elnöklete alatt évi rendes közgyülését. E nök megnyitván a közgyülést, konstatálta annak határozatképességét, amennyiben 1114 szavazat képviseletében 53 részvényes jelent meg. A jegyzőkönyv vezetésére dr Zsoldos vezértitkárt, annak hitelesitésére pedig Fabinyi és László részvényeseket kérte fel. Az igazgatóság jelentése szerint daczára a lefolyt év kedvezőtlen közgazdasági viszonyainak, a lejárt üzletév eredménye kedvezőbb az előbbinél. A betétek összege az év végén 32,052 331·79 frt volt. A váltótárcza állománya az év végével 19,778.759·59 frt. Jelzálogkölcsönök állása 7059 657·92 frt. A 4·5 százalékos záloglevelek állása 5 1,133.671·25 frt, a 4 százalékosé 7,044.117·22. frt. Előlegek értékpapirokra 9,377.119·06 frt. Az intézet tulajdonát képező értékpapirok értéke az 1899. év végével 8,015.533 frt volt. A tiszta nyereség a mult évről áthozott 272.061·37 frttal együtt 1,434.797·96 frt. Ennek felosztására nézve az igazgatóság inditványozza, hogy a különféle jutalékok levonása és a tartalékalap növesztése és egyéb dotácziók levonása után 930.000 frt osztalékul fizettessék ki részvényenként 62 frtjával, mig a fennmaradó 351.269·57 forint uj számlára irassék át. Az intézeti tartalékalapok állománya 6,246.587·71 frt. Köz- és jótékonyczélokra 11.627·37 frt fordittottak. Az intézeti nyugdijalap összege 334.861·04 frt. Az intézet uj négyemeletes palotája, mely a Kerepesi-ut és az Eszterházy-utcza sarkán épül, augusztus elsejére elkészül és ott helyezik el a józsefvárosi fiókosztályt. A közgyülés a jelentést egyhangulag tudomásul vette és az igazgatóságnak, valamint a felügyelő bizottságnak a felmentést megadta. Végül megejtették a választásokat. Beválasztattak az igazgatóságba: báró Harkányi Frigyes, Loisch Ede, Adler Lajos, id. Bun József, Busbach Péter, Fábinyi Gyula, budai Goldberger Bertalan, Jalics Géza, ifj. Luczenbacher Pál dr Országh Sándor, Rupp Zsigmond és Rötzer Ferencz. A szelvényeket hétfőtől kezdve válják be.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság.

Febr. 17-én rendkivüli közgyülést tartott, amelyen az igazgatóságnak azt az előterjesztését tárgyalták, mely az alaptőkének 10,000.000 frtról 16,000.000 frtra való fölemelését czélozza. Az igazgatóság terjedelmes jelentésben indokolja a tőke felemelésének szükségét, amelylyel több vállalatot egyesit a magáéval, amiáltal egyrészt termelését nagyobbithatja, másrészt megszünteti a versenyt. Az igazgatóság ennek keresztülvitele czéljából azt ajánlja, hogy az átveendő vállalatok költségeinek fedezésére ujabb 30.000 drb az 1900–1901. üzemévre szóló szelvénynyel ellátott társulati részvény kibocsátását s ilyenformán a csereérték czimén kiszolgáltatandó 30.000 drb hasonló részvény betudásával az eddigi 10,000.000 frtnyi részvénytőkének 16,000.000 frtra (32,000.000 kor.) való felemelését. A közgyülés, amelyen gróf Tisza István elnökölt, az igazgatóság előterjesztését egyhangulag elfogadták s az alapszabályokat a szükséghez képest megváltoztatták, az igazgatóságba megválasztották gróf AndrássyGézát s Kohner Zsigmondot.

A pesti magyar kereskedelmi bank

szombaton febr. 17-én tartotta 58-ik évi rendes közgyülését Lánczy Leó orsz. képviselő elnöklete alatt. Elnök melegen üdvözölte a nagy számban megjelent részvényeseket s konstatálta a közgyülés határozatképességét, amennyiben jelen volt 103 részvényes 2579 részvény képviseletében 420 szavazattal. A jegyzőkönyv vezetésére Görgey István kir közjegyzőt, annak hitelesitésére Fényes Miklós és ómoravicai Heinrich István részvényeseket kérte föl.

Az igazgatóság részéről előterjesztett jelentés a következőket foglalja magában:

A lefolyt üzletévben az egész európai pénzpiaczra nehezedő sulyos pénzviszonyok között kellett az igazgatóságnak megfelelnie azoknak az igényeknek, amelyeket a bankkal, mint az ország egyik legjelentékenyebb hitelforrásával szemben támasztottak s amely igényeket még fokozta a kereskedelem és ipar terén s különösen a fővárosunkra nézve oly fontos épitő-iparnál észlelhető pangás. Hozzájárultak ehez azok a nehézségek, amelyek minden befektetési értéknél s igy az intézet saját kibocsátásu czimleteinek az eladásánál is fölmerültek, valamint a bank-forgalom és a legitim értékpapir-üzlet csaknem tökéletes szünetelése. De megelégedéssel jelentheti mindezek ellenére is az igazgatóság, hogy azt a törekvését, hogy az intézetet ezuttal is megtarthassa az eddigi magas szinvonalán, siker koronázta. Kiemeli az igazgatóság, hogy azok a jelentékeny fizetésképtelenségek, amelyek az épitőiparban az év vége felé előfordultak, az intézetet nem érintették. Az intézet üzleteinek egyes ágazatai ezuttal is szilárd alapokon nyuyvóknak bizonyultak. Kitünik ez abból, hogy a betétek átlaga alig szenvedett csökkenést s hogy az intézet záloglevelei és kötvényei igen jelentékeny mennyiségben keltek el.

A váltóleszámitási üzletágban jelentékeny volt az elmult üzletévben a haladás, mert 231.619,800 koronát számitottak le, az előző évi 221.581,800 koronával szemben. A jelzálog-kölcsönök összege az 1899. év elején 120.719,114 kor. 90 fillér volt. Ebből visszafizettek (törlesztés, rendkivüli visszafizetés és konverzió utján) 4.190,571 kor. 32 fillért, ugy, hogy az állomány 116.528,543 korona 58 fillérre apadt. A lefolyt évben folyósitott jelzálog-kölcsönök összege 522 félnek 9.137,200 korona, amivel a jelzálog-kölcsönök tőkeösszege az 1899. évi deczember 31-ig 125.665,743 korona 89 fillérre növekedett. Igy tehát az előző évről való emelkedés 4.946,628 kor, 68 fillér. A lefolyt évben 528 beadvánt tárgyaltak s 18.821,200 koronát szavaztak meg. (1898-ban 22.751,800 koronát.) Községi kölcsönökben 141.668,494 kor. 80 fillér van kibocsátva; a visszafizetések levonása után 139.818,877 kor. 48 fillér marad tőkemaradványul. A záloglevél, községi kötvények és a többi üzletágak egyaránt kedvező eredményt mutathatnak föl. Keresztülvitte az intézet, más pénzintézetekkel karöltve, a Haas és Deutsch-czég részéről vezetett magánvállalatnak részvénytársasággá való átalakitását. A tizmillió korona részvénytőkével a jelentékeny tartaléktőkével rendelkező uj társaság nagyszabásu vállalatokat ölel fel. Ezzel az intézet a budapesti piacz egyetemes érdekeinek is szolgálatot tett.

Javasolja az igazgatóság, hogy az 1899. évben elért 6.004,381 korona 64 fillér tiszta nyereségből (ami a teljesen befizetett részvénytőke 20·01 százalékos kamatozásának felel meg,) az alapszabályszerü jutalékok levonása után, 1899. évi osztalék-szelvényt 150 koronával váltsák be, hétfőtől (február 19.) fogva.

Nyers Lajos részvényes inditványára köszönetet mondtak az igazgatóságnak, Lánczy Leó elnöknek s a tisztikarnak az elért fényes eredményekért. Dr. Ullmann Pál csatlakozik az előtte szóló köszönő szavaihoz, de fölvilágositást kér abban az elnöktől az iránt, vajjon van-e valami igazság abban, ami felől hirek szállonganak a tőzsdén és a napilapokban is, hogy az intézetnél tőkefölemelésre gondolnak. Lánczy Leó elnök kijelenti, gy a részvényesek természetesnek fogják találni, hogy az

igazgatóság nem lehet felelős olyan hirekért, amelyek esetleg csak kombinációkból erednek. Kijelenti különben, hogy az igazgatóság körében egyetlen pillanatra sem merült föl a tőkefölemelés gondolata, de egyáltalában nem is volt arra szükség, hogy vele foglalkozzék az igazgatóság. Ez a hir, ez a kombináczió tehát minden alapot nélkülöz. A választ a közgyülés egyhangulag tudomásul vette.

Végül ujra egyhangulag megválasztották az igazgatóságba: Haggenmacher Róbertet, Kohner Zsigmondot, Schossberger Zsigmond bárót és Weisz Fülöpöt s beválasztották az eddigi ügyvezető igazgatót: Vas Ferenczet is. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Blau Adolf, Gold Zsigmond, Pfeiffer Mátyás, Rupp Imre és Kovácsy Sándor. A közgyülés ezzel véget ért.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár

febr. 17-én tartotta Hódossy Imre elnöklete alatt XXVIII-ik évi rendes közgyülését. Az előterjesztett igazgatósági jelentés első sorban kegyelettel emlékezik meg Grötschel Imre vezérigazgató elhunytáról. Áttérve az üzletév tevékenységének ismertetésére, a jelentés kiemeli, hogy a lefolyt évben az általánosan kedvezőtleneknek ismert viszonyok daczára az 1899. év üzleti eredménye teljesen kielégitő. A pénztárforgalom 546.000,495 frt 62 kr volt, mig az összes forgalom 1,397.399,982 frt 6 krra rugott. A betétek állománya a takarékpénztári és folyó számlái betéteket összefoglalva, összesen 2.149,138 frt 91 krral csökkent, Ez a csökkenés az uralkodó magas kamatláb és a kedvezőtlen gazdasági viszonyokban találja magyarázatát. Az intézet leszámitolt 56,002 drb váltót 93.446,863 frt 60 kr értékben. Az értékpapir előlegezési üzletben 4.637,506 frt 5 kr volt elhelyezve. A jelzálog üzletben folyósitva volt a mult évben 336 félnek 1.929,700 frt. A rendes és rendkivüli törlesztések levonása után az állomány az év végével 37.601,229 frt 21 krra emelkedett. Ebből az összegből esik 37.149,556 frt 58 kr záloglevélkölcsönre és 451,672 frt 53 készpénz-kölcsönre. Ezeknek a záloglevél-kölcsönöknek alapján 36.883,500 frt záloglevél van forgalomban, amelyek biztositására 84.470,719 frt 98 kr becsértékü ingatlanok vannak lekötve. A lefolyt üzlet évi mérlege 793,956 frt 7 krnyi nyereséget tüntet föl, melynek hovafordítására a felügyelő bizottság a következő javaslatot terjesztette elő.

A nyeremény tartalékalapra fordítandó 14,824 frt 15 kr, vezérigazgató és tisztviselők jutalékára 29.648 frt 31 kr az igazgatóság jutalékára 59.296.62, a még fönmaradó összegből a május -én esedékes részvényszelvények á 40 frt 560,000 frttal váltatnak be. a nyugdijalap javára 12000 frtot, jótékony és közhasznu czélokra 4000 frtot, a tisztviselők külön javadalmazása 6000 frtot és a nyereményalap további gyarapitására 30.000 frtot fordítanak. Végre még a fönmaradó 78,186 frt 99 krt a jövő év számlájára vezetik át. A közgyülés az igazgatóság évi jelentését tudomásul vette, a tiszta nyereség fölosztására vonatkozó inditványt elfogadta s ugy az igazgatóságnak, valamint a felügyelő bizottságnak, a két fölmentvényt megadta. Egyuttal kimondották azt is, hogy a szelvények f. hó 19-étől kezdve váltatnak be. A közgyülés köszönetét fejezte ki özv. Grötschel Imrénének és leányának özv. Szontágh Árpádnénak, akik Grötschel Imre vezérigazgató emléke iránti kegyelettől inditattva az intézet nyugdijintézete részére 10.000 frtot adományoztak. Az alapszabályok egy néhány pontjának lényegtelen változtatása után a választásokat ejtették meg. Az igazgatóság előterjesztése alapján ugy a sorrend szerint kilépett Herzl Tivadar és dr. Kunz Jenő igazgatósági tagokat, valamint a felügyelő bizottság tagjait, Hauszmann Alajost, Szitányi Gézát, Förster Nándort és Vak Gyulát ujból megválasztották. Végül még 40 választmányi tagot választottak meg.

A Hitelbank mérlege.

A Magyar Általános Hitelbank igazgatósági tanácsa a mai napon tartott ülésében az igazgatóság által előterjesztett 1899. évi mérleget, amely 1,828.047 forint 73 krajczár, vagyis 3,656.095 korona 46 fillér tiszta nyereséget tüntet fel, jóváhagyta s elfogadta az igazgatóság javaslatát a nyereség fölosztására nézve, amely szerint a részvényesek folyó évi márczius 19-én tartandó közgyülésének inditványozni fogja, hogy 1899. évi osztalékul folyó évi április hó 1-től kezdve részvényenkint 36 korona fizetessék ki, 300.000 korona a tartalékalap javadalmazására fordittassék és 109.993 korona 96 fillér uj számlára vitessék át. A konzorcziális üzletekből eiért nyereségek a fent üzleteredménybe csak annyiban vétettek fel, amennyiben 1899 évi deczember 31-ig teljesen elszámoltattak.

Hirdetések.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Közgyülési meghivó.

A **Magyar Általános Hitelbank** szavazatra jogosult t.-cz. részvényesei az **1900. évi márczius 19-én,** hétfőn délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bank helyiségében (V., Nádor-utcza 12. szám) tartandó

harminczkettedik rendes közgyülésre

meghivatnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1899. évi üzleteiről.
2. Az igazgatóság számadása az 1899-ik üzletévről és inditványa az évi nyereség megállapitása és hovafordítása iránt.
3. A felügyelő-bizottság jelentése.
4. Határozathozatal e tárgyban és a felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére.
5. Az alapszabályok 49. czikkének módositása.
6. Jelentés a „K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe" czimü bécsi intézettel fennálló egyezmény tárgyában.
7. Választás az igazgatósági tanácsba.
8. Igazgatói választás.
9. A felügyelő-bizottság választása és tiszteletdijának megállapitása.

A közgyülésen minden részvényes **husz** darab letett részvény után egy szavazattal bir. A szavazatra jogosult t. cz. részvényesek fölhivatnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyülésre kitüzött határnap előtt **14 nappal Budapesten** a Magyar Általános Hitelbanknál vagy **Bécsben** a „K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe" czimü intézetnél vagy S. M. von Rotschild bankháznál letétbe tegyék. A részvények számrendben összeállitva a benyujtó által sajátkezüleg aláirt jegyzék kiséretében nyujtandók be. E jegyzék Budapesten **két,** Bécsben **három** példányban állitandó ki. E jegyzék egy példánya a benyujtónak az átvétel elismerésével visszaadatik. A részvények csak ezen elismervény visszaadása mellett fognak a közgyülés után visszaszolgáltatni. A közgyülésre beléptijegyül szolgáló igazolvány **Budapesten** közvetlenül a letétel alkalmával, **Bécsben** nyolcz nappal a közgyülés előtt fog kiadatni. Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes óhajtja gyakorolni, a megbizott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni és aláirni tartozik.

A mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyülés előtt Budapesten az intézet helyiségeiben, Bécsben a „K. K. priv. Oestereichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe" czimü intézetnél és S. M. von Rotschildbankháznál a részvényesek rendelkezésére bocsáttatik.

Budapesten, 1900. évi február 17-én.

Az igazgatóság.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU"

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda-utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon:
„Hattyu-mosóda."

A mosás minden kémiai vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők, tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **föjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Budapest, Váczi-u. 79. sz.

III. évfolyam Budapest, 1900. március 5. 10. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Lesz-e pénz?
Olvasóinkhoz.
A fapusztítók.
Az adószámviteli szakvizsga.
Regále kötvény, — orsz. lelenczház kormány.
A tüz és baleset elleni védekezés áldozata.
Budapest a XVIII. században.
Müvészet és fővárosi bölcseség.
A sütő ipartestület kivánságai.
Nincs bünös.
A bolygó pályázat.
Uj jövedelem forrás.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenet.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a hajhullás, korpakepződés és mindennemü fejbőrbetegség.

Kapható mindenütt.

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takarékfüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 10 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Teréz-körut 37. szám.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BECS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő gyárak:
Budapest, Kanizsa, Angern, Dziedilz, Budweis, Rossitz — a Ferd. császár északi vasut mentén — Csehország
Ybbs, a Duna mentén, Doberlin, Han Compagnie-Vitez — Bosznia

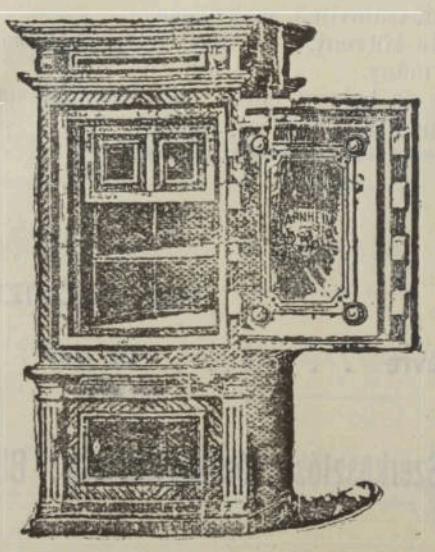
Szállitható intézetek működnek:
Aemeinach-Ybbs, Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak, Chrvtin, Zadworze, Galicia, Hirschberg, osoh északi vasut, Aussig, Aussig-Teplicz vasut, Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN

Alapittatott 1883 ban.

—

Pánczél-szobák.

—

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

III. évfolyam Budapest 1900. márczius 5. 10. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ES KIADJA:
DR. BARTHA SANDOR.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Lesz e munka?

Lesz-e munka? Ezzel a kérdéssel kopogtatnak vállalkozók és iparosok, épitők, kömivesek, lakatosok, ácsok, asztalosok, cserépfedők, üvegesek, bádogosok a főváros ajtaján. Minden esztendőben több millió forintot fordit a főváros közmunkákra, középitésekre. Erre az esztendőre is előirányzott 12 millió koronát A munkanélkül szükölködő emberek nagy tömege egyre-másra várja az árlejtések kiirását, amely kétségbeejtően késik.

Lesz-e munka? Nem tudja még maga a polgármester sem, nem tudja a tanács, a törvényhatóság, hogy tud-e munkát adni annak a sok száz iparosnak, a kik nagyon is rászorultak a főváros támogatására. Az egész városban szünetel a magánépités. Maholnap feloszlatását kéri a magánépitő bizottság, mert hétről-hétre nem akad tennivalója.

A fővárosnál is szünetel minden munka. Uj kövezést, uj csatornázást, iskolák épitését, vásárcsarnokokat a budaiaknak nem adhat munkába a város, mert nincs rá pénze. A függőkölcsön millióival nagyon is takarékosan kell bánni, ha kiakarják böjtölni a rossz pénzügyi viszonyokat. Arra most már nincs remény, hogy a főváros kölcsönkötvényeit kellő időben értékesithessék. Abba sem mehet a város, hogy a kötvények kamatozását megváltoztassa.

A válság előtt álló iparon pedig minden áron segiteni kell. Sajnos, a főváros nem remélheti, hogy vállalkozói, a kiket eddig ellátott munkával, az állam részéről nyerjenek támogatást. A kormány hangzatos leiratokkal biztatja a fővárost a válság leküzdésére, de még az okos tanácsot is sajnálja arra nézve, hogy zilált helyzetéből miképpen menekedhessék. Pedig egész sereg olyan intézmény vár megoldásra, a melynek létesitése a kormánytól függ.

Az országos lelenczházra van pénze is, telke is a kormánynak, de nem siet a megépitéssel. Országos érdek sietteti, sürgeti az intézmény megalkotását; maga a kormány unszolta eddig a törvényhatóságokat s mikor minden faktor közösegyetértéssel munkálkodott, hogy a lelenczház megépüljön, a kormány abba hagyta a sürgetést s az országos lelenczház ügye ugy látszik örökre elaludt.

Néhány hét óta a fővárosi polgárság körében erős mozgalom indult meg a nyugati pályaudvar kihelyezése végett. Lapunk volt az első, a mely rámutatott arra, hogy a nyugoti pályaudvar mostani helyén megakasztja a Teréz- és Lipótváros fejlődését; óriás értékü területet leköt, parlagon hevertet. A pályaudvar kitelepitésével a kormány bihetetlenül fellendité — a vállalkozó kedvet — mert egy részt uj pályaudvarok épitésével, másrészt a nyugoti pályaudvar üresen maradt területén alakuló uj városrész benépesitésével ezer meg ezer ember jutna biztos munkához és erre nem kell többet koczkáztatni a kormánynak, mert a pályaudvar telke fedezi az uj pályaudvarok költségét.

Mindez csak óhajtás. A fővárosért való aggodás mondatja velünk ezeket az óhajtásokat, a miket kivülünk ezer meg ezer ember velünk egy időben gondol. Nehéz válság előtt állunk, mert iparunk és kereskedelmünk amely eddig virágzott, megdöbbentően pang. Az az ijesztő pénzhiány, a melyről az iparosok és kereskedők panaszkodnak, megakasztja a főváros fejlődését. Komolyan kell tehát gondoskodni a fővárosnak és kormánynak a megszorult iparosok támogatásáról, a mig azt kérdezik: lesz-e munka? Mert ha nem lesz munkájuk, becsukják a boltot, megáll az üzleti élet a fővárosban és a katasztrófa, amely eddig egyeseket sujtott, ezreket juttat koldusbotra.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

A budaiak uj parkja.

A főváros jobbparti lakosságának legujabb üdülőhelye a Szent-Margit híd budai hidfőjénél levő tágas park. A főváros mindent elkövet, hogy a budaiak uj közkertjét minél diszesebbé tegye s látogatottságát biztositsa. Egyik legujabb határozat szerint a parkban két nagy szökőkutat állitanak fel. A közmunkatanács a szökőkutak felállitásának tervéhez ma hozzájárult.

A fapusztitók.

A székesfőváros százezreket költ az utakat szegélyező fasorokra. Az ültetéssel száz — meg száz ember foglalkozik s a lassan fejlődő fák megőrzése annak a rendőrségnek lenne a gondja és kötelessége, amely szintén néhány százezer forintjába kerül a fővárosnak. Ezek az aszfaltba oltott, fertőzött talajban élő fák, a drága gondozás daczára sem tudnak fejlődni, árnyékot nem adnak, lombjuk mindig hervadt s idő előtt elpusztulnak.

A főváros lakosságának egy része kérlelhetetlen gyülölettel viseltetik a fővárosi fák iránt. Egy névtelen feljelentés, amely a polgármesterhez volt intézve, elmondja, hogy miképpen pusztitja a főváros közönsége a fákat. Éretlen suhanczok lehántják a fák törzsét, letördelik a gallyakat. Az üzlettulajdonosok a boltok szennyes vizét töltik a fafészkekbe. Arra kéri a polgármestert, hogy nagyobb felügyelettel őriztesse a drága csemetét.

Mint minden ügy, ez is a mérnöki hivatalhoz került, hogy tegyen javaslatot a névtelen följelentésben foglalt panaszok orvoslására. A hivatal azt mondja, hogy a fák pusztitását már rég óta figyelemmel kiséri. Igy konstatálták, hogy csupán a belső területen évenkint több mint 1000 fa pusztul el. Pusztitja a közönség, amelyet a rendőrség nem ellenőriz. A pálinkás boltok közelében a részeg emberek rongálják az ültetvényeket. A Podmaniczky- és Örömvölgy-utczákban szerzett konkrét tapasztalatok bizonyitják, hogy a pálinkamérésekből kiözönlő részeg nép bepiszkolja a környékbeli fák fészkeit. A borbélyok, szatócsok, hentesek és többi apró üzletek a szennyes vizeket oda öntik. Sőt ujabb megfigyelést is tett, a mérnöki hivatal.

A Kossuth Lajos-utczában ültették el az uj fákat. Polgári ruhába öltöztetett fővárosi szolgák őrizték éjjel-nappal az ültetvényeket. Ezek a titkos őrök észrevették, hogy a Kossuth Lajos-utczai nagy üzletek szolgái az üzletek szennyes vizét a fiatal fák fészkébe öntik. A fák talaja képtelen azt a nagy tömeg vizet felszivni s a legtöbb fa idő előtt kirothad. De ezeken kivül, azt mondja a mérnöki hivatal, van egyéb dolog is, ami a fák pusztitását elősegiti. A házmesterek télen megsózzák a havat, hogy gyorsabban olvadjon. A sóz viz a fák fészkébe folyik, s a gyökereket elpusztitja.

A mérnöki hivatal, tekintettel azokra a nagy áldozatokra, amelyekkel a főváros a fatenyésztést kultiválja a legszigorubb intézkedésekkel szeretné a közönséget a fapusztitástól elriasztani. A Kossuth Lajos-utczai üzlettulajdonosokra már is szigoru büntetést javasol, végül pedig azt inditványozza, hogy a rendőrség kéressék fel a fapusztitók erélyesebb ellenőrzésére.

Jogosulatlan iparüzés.

A IX. kerületi előljáróság 300—300, összesen tehát hatszáz forint pénzbüntetésre itélt egy hentest, a ki külön iparigazolvány nélkül faggyut olvasztott és szappant főzetett. A hentes a tanácshoz felebbezett a szigoru itélet ellen s legalább is az egyik 300 frt elengedését kérte, mert hiszen csak egy kihágást követett el. A faggyuolvasztás és szappanfőzés pedig egymásból folyik s egymással szorosan összefügg. A tanács a vegyészeti és élelmiszervizgáló intézet véleményét hallgatta meg, mely a hentes ellen szól. Az intézet szakvéleménye szerint a faggyuolvasztás és szappanfőzés két külön dolog. A tanács ennek alapján az itéletet helybenhagyta s a hentesnek kétszer háromszáz frtot kell fizetnie.

Az adószámviteli szakvizsga.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A tanácsot kiválóan jellemző eset, képezi beszédtárgyát a fővárosi hivatalokban.

A „Magyar Székesfőváros" annak idején már foglalkozott a tanács által elrendelt adószámviteli szakvizsga szabályzattal, mely ellen a számvevőségi tisztviselők felebbezéssel éltek, sérelmesnek találván azt az intézkedést, hogy reájuk nézve a gyakorlati szakvizsga letétele előzetesen kötelező, az adószámviteli alkalmazottakra nézve ellenben csak akkor, ha számvizsgálói, illetve számtanácsosi állásra pályáznak.

A tanács a felebbezőket elutasitotta, sőt másodfoku felebbezésüket a közgyülésnek elutasitó javaslattal terjesztette be.

Az ügy ugy az adószámviteli, mint a számvevőségi hivatalokban nagy izgatottságot okozott, mivel a még mult évben betöltendő volt 42 ujonnan szervezett állás betöltése e miatt függőben maradt.

Mindkét párt (már mint hivatal) a hivatalos órákat deputácziózással, memorandum szerkesztéssel töltötte s nagy izgalomban várták a közgyülés határozatát.

Nagy volt tehát az ámulás, midőn a közgyülésen a főpolgármester az ügyet a napirendről levette és pedig azért, mert a szakvizsgáról szóló utasitás az ujonnan kiadott kerületi közigazgatás tervezetéről szóló szabályrendeletből véletlenül kimaradt s igy egyáltalán nem követelhető.

Az ügy azonban igy sincs még elintézve. A tanács ugyanis oda módositotta a szabályrendeletileg megállapitandó szakvizsga utasitást, hogy nem adószámviteliek a vizsgát megválasztatásuk után egy év alatt tartoznak letenni, az adószámviteliek ellenben előzőleg.

Előállhat ezek után az az eset, hogy az adószámviteli hivatal vezetésére megválasztanak számtanácsosul olyan egyént, ki soha adóhivatalt nem látott; ellenben a 20—30 év óta müködő adószámviteli hivatalnok csak ugy lehet számtanácsos, ha előzetesen vizsgázik!

S igy most változatosság kedvéért az adószámviteliek készülnek megfelebbezni az uj határozatot!

Egy nem pályázó.

A szobafestők iparigazolványai.

A budapesti szobafestők és mázolók stb. ipartestülete panaszt tett a tanácsnál, hogy az elsőfoku iparhatóságok sok olyan embernek adnak iparigazolványt, kiknek a kellő szakképzettségük nincsen meg. Az ipartestület e panasz kapcsán azt kérte hogy rendelje el a tanács, hogy iparigazolványt ezentul csakis az ipartestület pártoló véleményes jelentése alapján lehessen kiadni. Ebből az is következnék, hogy az iparigazolványokért benyujtott kérvényeket az ipartestület utján kellene ezentul beadni. A tanács ma elutasitotta az ipartestület kérelmét, mert a kivánság egyenesen az ipartörvény rendelkezésébe ütközik s mert az általánosságban tett panaszt a testület semmi konkrét adattal sem támogatta. Ha valamelyik elöljáróság nem tartaná be a törvény világos rendelkezéseit, az ipartestületnek módjában áll az ellen lépéseket tenni, de az iparigazolványok kiállitásánál az ipartestületnek funkcziót biztositani nem lehet.

Regálekötvény, — országos lelenczház, — kormány.

Az országos lelenczház felállitásának kérdését hosszu évekkel ezelőtt eldöntötték az összes ugynevezett „irányadó körök." Nem akadt olyan gondolkozó ember széles Magyarországon, aki át ne látta volna, hogy erre az intézményre szükség van, még pedig *égető szükség.*

A társadalomnak, a hatóságnak, az államnak bünös mulasztása, hogy ebben a kérdésben réges-régen mindeneket tüzve sen megnyugtató állapotokat nem teremtett.

A kormány maga jó régen elhatározta az országos lelenczház felállitását, sőt a megvalósitásra a kezdeményező lépéseket megtette. Felhivta az ország összes törvényhatóságait, hogy a lelenczházak czéljára kezelésük alatt levő alapitványok vagy bármi módon keletkezett tőkék jegyzékét állitsák össze és az összegeket az országos lelenczház felállitásának czéljára bocsássák a kormány rendelkezésére.

A felszólitás szép eredménynyel is járt. Széles ez országban számos ilyen czélu nagyobb alapitványt kezelnek a törvényhatóságok. Az alapitványok összege feltétlenül fedezi a felállitandó orsz. lelenczház költségeit. A felszólitott törvényhatóságok között természetesen első helyen járt Budapest székesfőváros, mely több igen nagy összegü alapitványról számolt be, s ezeken kivül saját maga a lelenczház számára egy 800 négyszögöl nagyságu telket ajánlott fel.

A dolog annyira akut jelleget öltött, hogy a telket Zuglóban ki is jelölték, felmérték, s az illetékes forumok a lelenczház czéljára alkalmasnak találták, annak számára elfogadták.

Nincs a világon az a józan ész, amely a logika legelemibb szabályai szerint ezek után azt ne következtetné, hogy az országos lelenczház épitésének részletes programmját megállapitották, s az azóta elmult tisztes idő után a régen hiányzó nagyfontosságu intézmény mostanában már meg is kezdte áldásos müködését. De nem; ez talán ugy lehetne más közönséges helyen, de bocsánat nálunk, e zsenialis és ez travagáns országban ilyen közönséges megoldással csak a megbukott vigjátékok fejeződnek be.

Nos igen, a dicső, humánus, emberbaráti, sőt nemzeti eszme szépen sutba került.

Az országos lelenczház felállitásának ügyével a lelkes hazafiak, hatóságok és a „magas kormány" szépecskén elhallgattak. Erről e pillanatban nem tud senkisem. De itt van egy aránylag kicsinyke koncz, ezen marakodnak a jó patrónusok, körömszakadtig.

Szegény, jó *Jakabfalvay* Gyula, a nemes emberbarát, átlátta mindazokat a nagyfontosságu nemzeti és humanisztikus érdekeket, amik a lelenczügy rendezését olyan fontossá teszik. A lelkes uriember százezerforintos alapitványnyal örökitette meg nevét. Ennek a szép végrendeleti alapitványnak egymagában nagy mértékben számottevő tényezőnek kellett volna lennie, a lelenczügy országos kérdésének megoldásánál. S ugyan mi történt vele, mind e mai napig? A belügyminiszter és a főváros kicsinyes kérdéseken veszekednek évek hosszu sora óta, ugy hogy még az alapitó oklevelet se tudták ez

ideig megszerkeszteni. A hatalmas miniszter köti magát hozzá, hogy a nagylelkü alapitó özvegye az alapitvány alaptőkéjét *regále kötvényekben* fizesse be a közpénztárba. Értsék meg jól kérem, *regále kötvényekben* és semmi másban. Az özvegy erre hajlandó, a főváros sem akarja a drága papirokat elfogadni, a végrendelet ezeket meg nem jelöli, — az csak készpénzről, *vagy* értékpapirokról beszél, — mindegy, a belügyminiszter követeli a regále kötvényeket. Hogy e miatt éveken át szenvedett a kitüzött czél, amely az alapitványból mindeddig egy fillért sem látott, ki törődnék itt avval — legfőbb és mindenekelőtt való az elvi kérdés, hogy a százezer forint regále kötvényekbe fektetődjék. A lelenczek várhatnak. Egy pár angyalkával több, vagy kevesebb, az mit sem tesz: — eltérnek a tágas Égben.

Ne legyünk azonban igaztalanok. A Jakabfalvay alapitványnak van még egy bibéje. A miniszter ur bele akarja diktálni az alapitó oklevélbe, hogy az alapitványt kezelő főváros köteles az alapitványt, bárkinek kiadni, aki a lelenczházat fel akarja állitani. És a naiv fővárosnak ez ártatlan klauzulácska nem tetszik. Ugyan, nagyméltóságu miniszter ur, hát kegyelmességed már annyira eltávolodott a nemrég még egészen akut országos lelenczház kérdés től, hogy már gondoskodni akar egyéb más valakikről, akik az országos jelentőségü kérdést megoldanák, a *kormány helyett?* Mi rejlik itt a hátsó térben? Ez a homály gyanus. A főváros igen ártatlan egyenességgel tiltakozik a klauzula ellen, mert a nemes örökhagyó százezer forintját a gründolóktól félti, akiknek a záradék forma szerint kiszolgáltatja azt. Itt azonban egészen másnak kell lenie a lepel mögött.

A körültekintő kormány ok nélküli könnyelmüségből ilyesmit erőszakolni nem szokott. Nem kutatjuk, mert a tanulság és eredmény nyilvánvaló. A kormány annnyira eltávolodott az országos lelenczház felállitásának eszméjétől, hogy máris más megoldás előkészitésén munkálkodik. Ezen buzgólkodik, ennek akarja biztositani a Jakabfalvay Gyula százezer forintját is.

Ez azonban nem elegendő. Pénz van, minden eszköz rendelkezésre áll, kerülő utakra nincsen szükség. Tegye meg a kormány a maga erejéből, amit tennie kell, járjon a maga lábán, az egyenes uton. Ezt kivánja az ügy érdeke, a közönség megnyugtatása egyaránt. És nem cselekedhetnek elég gyorsan, hogy sok idő számtalan mulasztását pótolhassák.

A Dunahidak és a főváros.

A budapesti Dunahidak felügyelősége felhivta a fővárost, hogy a Ferencz József-hidon levő megrongálódott villamos kábelek javitása költségeit téritse meg. A megtiszteltetéshez ugy jut a főváros, hogy a Dunahidak felügyelősége azt állitja, hogy a hid villamos kábelvezetékét a vizvezetéki főcsövek lerakásakor rongálták meg s igy a kárt a főváros okozta. A tanács vizsgálatot inditott a dologban. Ennek során most a vizvezetéki igazgatóság kijelenti, hogy a főváros ellen emelt vád alaptalan, mert a vizvezetéki csöveket még 1897 ben rakták le a hidon, a villamos kábelvezeték pedig csak 1899-ben romlott el. A két mü nek tehát egymáshoz semmi köze sincsen s azok egymásban kárt nem tehettek. A főváros ennek alapján megtagadta a Dunahidak felügyelősége részéről támasztott követelés kiegyenlitését. A felügyelőség azonban ebbe nem nyugodott bele s most perrel fenyegeti a fővárost.

A tüz- és baleset elleni védekezés áldozata.

A főváros szabályrendeleteinek egy tömegben való alkalmazása a legrendezettebb anyagi viszonyok között élő vállalat anyagi helyzetét is megingatja.

Ennek belátására kényszeritette ma a tanácsot egyik jómódu tüzifakereskedő, a ki az elöljáróság tömeges biztonsági intézkedései ellen felebbezéssel élt s felebbezésében számszerüleg mutatta ki, hogy a szabályrendeletek pontos betartása aranyhid a biztos tönkrejutáshoz.

Az elöljáróság követeli tőle, hogy telepén:

állitson fel egy gőzfecskendőt (ára 6000 forint),

rendeztessen be tüzcsapokat, (darabonként 140 forint);

a favágóban levő két fürészt védősisakkal és mozgóasztallal lássa el (1500 frt);

s ezeken kivül a fatelepen munkarendet függesztessen ki (nyomdaköltség 10 frt, keret és üvegtábla a befoglalásra 6 frt).

Ezek elősorolása után a felebbező a következőket irja:

„Hála és köszönet a hatóság jóakaratu gondoskodásáért, melylyel a főváros adófizető polgárát a sors esetleg lesujtó csapásától megvédelmezi s nehogy valami véletlen szerencsétlenség következtében egyszerre és hirtelen összes vagyona elpusztuljon s virágzó üzlete tönkre jusson, inkább bölcs előrelátással eleve gondoskodik róla, hogy a szigoru biztonsági intézkedések alkalmazásával lassanként, de biztosan emésszе fel vagyonát s a pusztitó csapás igy már ne tehessen benne kárt.

Azonban — folytatja a felebbező, — ő bizony ebből a jóakaratból nem kér, már csak azért sem, mert telepét tüzveszedelem ellen biztositotta s ha a vész pusztitaná el, mégis maradna valamicskéje. A szomszédokat félteni nem kell, mert a telepet minden oldalról tágas szabad tér veszi körül.

Ettől eltekintve is, mi czélja lenne a méregdrága gőzfecskendőnek. Ennek a költséges portékának ugyanis az a tulajdonsága, hogy ha befütik, a legtüzveszedelmesebb dolog az egész fatelepen, melynek jövedelmét felemésztené a rengeteg fütőanyag ára, az az állandó gépész, fütő és napszámos fizetése. Ha pedig fütetlenül áll ott a gőzfecskendő, akkor meg minek van. Jó félóra kell hozzá, hogy rögtöni befütéssel müködésbe hozhassák, azalatt régesrégen ott a tüzoltóság, amelynek egyik őrállomása nincs tiz perczнyi távolságra a teleptől.“

A tanács meghallgatta a felebbezést, csak a tüzcsapok felállitásához és a munkarend kifüggesztéséhez ragaszkodik. A többi kérdésben pótlólagos eljárásra utasitotta az elöljáróságot, hogy vizsgálja meg ujból, vajjon nincs-e csakugyan igaza a tüzbiztonságba sózott czégnek.

Emlékoszlop Rökk Szilárdnak.

A főváros a nemes emberbarát, Rökk Szilárd emlékezetére emlékoszlopot állittat. — Az emlékoszlopot a Ferencz-téren állitják fel, a hol Rökk Szilárd egyik nagyszabásu alapitványából tágas gyermek-játszóteret rendeznek be. Az emlék gránit sziklatömb lesz, reá diszes márványtáblát helyeznek, melyre érczbetükkel jegyzik fel, hogy a gyermek-játszóhely Rökk Szilárd alapitványából létesült az 1900. évben.

Budapest a XVIII. században.*)

A városok kormányzata.

A belső meg a külső tanács is hetenként többször ülésezett és a mint a fenmaradt jegyzőkönyvek és helyhatósági szabályrendeletek bizonyitják, szorgalmasan dolgozott. Ezek a jegyzőkönyvek és szabályrendeletek majdnem kivétel nélkül német nyelven, még pedig nagyon éktelen német nyelven vannak megirva; csak elvétve akadunk egy-egy rövid latin nyelvü határozatra, magyarra éppenséggel nem. Ezek a jegyzőkönyvek, statutumok és határozatok érdekes világot vetnek annak a kornak szokásaira, a külső és belső tanács jogkörére és egymáshoz való viszonyára. A külső tanács, tehát a polgárság szine-java, tárgyalásaiból kifolyólag kivánságait a belső tanács elé terjesztette és ez azután bölcs belátása szerint intézkedett. Buda városának 1703. jan. 1-éről kelt szabályrendelete a tanács és a választó-polgárság (a belső és külső tanács) közti egyetértés fenntartásáról intézkedik. Megszabja a tanácsülések tárgyalási rendjét: a polgármester rendesen tegye meg javaslatait, a szavazó tanácsosokat nem szabad befolyásolni, megtéveszteni és a hozott határozatot hiven kell jegyzőkönyvbe foglalni. A polgármester és a tanácsosok járjanak elő jó példával a szabályrendeletek megtartásában, ezzel tartsák vissza a polgárokat a tiszteletlen birálgatástól, a hatóság ellen való panaszoktól; még inkább óvja a hatóságbelieket a polgárokkal való komázástól, titkos pénzkölcsönzésektől („wie es de facto geshieht", mondja naivul a szöveg), mert ez aláássa a felsőbbség tekintélyét. A pénztárkezeléssel sincsen a tanács megelégedve. Bösinger polgármester ur önhatalmulag vett ki illetékeket, kiutal magának olyan fizetést, a mely nem jár neki és a városi pénztáros tudta nélkül felveszi a pénzt. A tanácsosok is mindenféle kiküldetéseknél önkényes költség-számlákat csinálnak, a pénzbeszedéssel megbizottak nem adnak lelkiismeretesen számot róla. A városi illetékeket elharácsolni nem szabad, hanem közvetlenül és egyenesen a városi pénztárba kell beszolgáltatni. A város polgármestere két évig marad hivatalban, ez alatt az idő alatt csak sulyos okok miatt lehet felfüggeszteni. Ha a polgármester lemond, az utódja megválasztásáig ideiglenesen ellátja teendőket. Általában pedig ajánlja a statutum a bizalmat és egyetértést a tanács és a polgárság között.

Pest városának 1725. április 13-án tartott ülésén tárgyalták a polgárságnak folyamodását, melyben kéri, hogy a városi biró állását szüntesse be a tanács és ennek igazságszolgáltatási, közigazgatási és gazdasági teendőivel a tanács egy szénlórát bizza meg, vagy pedig ha ez nem volna lehetséges, legyen szabad a polgárságnak polgármestert választani, a kinek díjazására a tanács jelöljön ki valami alapot. A tanács az első kérelmet elutasitja, de ha a polgárság polgármestert akar választani, ám válaszszon, de javadalmazásához a város csak akkor járulhat, ha jövedelmei megfelelő arányban megszaporodnak, addig is tartsák el maguk a polgárok.

Buda városának 1718. január 17-én kelt statutuma megszabja a városi tisztviselők javadalmazását. Minden tanácsnok kap évente 150 forintot; ha más hivatalt is visel, az azután való fizetést is huzza; lakóházaik mentesek a porcziótól és beszállásolástól, de a biróságok és polgári jog megszerzéséért fizetett díjak elszámolása továbbra is változatlan marad. A városi biróság asszesszorai és a városi gyám 36 forintot kapnak évente, a vizivárosi esküdtek pedig 18 frtot.

A pesti tanács 1737. április 13-án tartott ülésében a polgárságnak több kérelmét tárgyalja. Igy panaszkodik a polgárság hogy nincsen rétje. A tanács megigéri, hogy a telekkönyvelőjével felméreti a réteket, megvizsgáltatja a tulajdoni jogczimeket, a nemháztulajdonosok rétjeit elvéteti, a többit pedig arányosan felosztja a jogosultak között. A mészárszékekhez és a Dunához vezető rosz karban lévő utczákat a lehetőséghez képest fogja javittatni. A városháza nagyon elhanyagolt állapotban van, kevés a hivatalos helyiség. A tanács biztatja a polgárságot, hogy még előbb a piarista-alapitványt ki kell fizetni, egyik másik sulyos, sok pénzbe kerülő városi ügyet elintézni, csak azután gondolhat a tanács arra, hogy restaurálja a városházát. A polgárság kivánságára felolvassák a tanácsban a város szabadalomlevelét, a tanácsosok és czentumvirek közül azok, a kik még le nem tették, leteszik az esküt. Az elharapózott dohányzás megátlására a tanács meghagyja a városszolgáknak, hogy erélyesen őrködjenek. Ha egy polgár a maga házában csapszéket állit, a csaplárosának (ha ez különben megérdemli) szerezze meg a polgárjogot. Az öreg Karpfenstein kvártély-mester mellé szükség esetén majd fogadnak segédet. Bethieno kávémérő ügyében, a ki nem ugy méri a kávét, mint a másik két kávémérő a tanács oda fog hatni, hogy Bethieno olcsó áraival tönkre ne tegye a másik kettőt.

(Vége.)

*) Peisner Ignácz könyvéből.

Müvészet és fővárosi bölcseség.

A főváros tanácsát ütni czélszerü, mert a verekedés népszerü. Magunk sem hallgatjuk el véleményünket, amelyben sok igazat mondunk el, amiket a tanács nem tud, vagy nem akar látni. De oktalan személyeskedésbe nem vágunk. Nem támadjuk a tanácsot csupán azért, hogy lássék, hogy mi haragszunk. S nem tudjuk helyeselni sem az efféle kirohanásokat. A tanácsnak bizony elég baja van azzal a szervezettel, amelyben müködik, de nem szabadulhat tőle. Törvényt nem bonthat. S igaztalanság ott támadni, ahol igaza van, vagy legalább a nem betüszerint vett törvény keretén belül — helyesen jár el. Ennek a kis védőbeszédnek az alapja egy hir. A hirt a *Fővárosi Tudósító* adta ki a Szent István bazilika szentélyébe szánt dombormüvekről. A *Budapesti Napló* a Főv. Tud. hirét ezzel a kommentárral tette közzé:

„Gyakran megemlékeztünk arról a szomoru szerepről, amelyet a székesfőváros képzőmüvészeti bizottsága és a tanácsa a müvészeti ügyekben több komikummal, mint lelkiismeretességgel játszik. Eddig már egész gyüjteményünk van azokból a hirekből, amelyek mind e két fórumnak müvészeti baklövéseiről szólnak. A tanács ma ismét meggyarapitotta ezt a gyüjteményt egy határozatával, amely miatt méltán elrösteli magát. A szent István-templom sokszor hánytorgatott dombormüveiről van megint szó:"

Ma döntött a székesfővárosi tanács a Magyar Képzőmüvészeti Társulat szobrászati szakosztályának felebbezése dolgá-

ban. A tanács a bazilika szentélyébe megrendelt dombormüvek elkészitésével Mayer Ede szobrászt bizta meg. Ez ellen a határozat ellen emelt óvást a Képzőmüvészeti Társulat, mert a tanács a megbizás kiadásakor a pályamüveket nem biráltatta meg szakértő zsürivel, hanem a laikus templomépitő bizottság véleménye alapján hozta meg határozatát.

A templom épitésére felügyelő bizottság részletes jelentést tett a dologról a tanácsnak. A pályamüveket — ugymond — a pályázati feltételek értelmében szakértő bizottság birálta meg. Ennek inditványa alapján biztak meg pályamüveik átdolgozásával három müvészt: Mayer Edét, Führer Rikárdot és Dankó Józsefet, akik ujabb munkáikat be is mutatták. Közülük a templomépitő bizottság választotta ki és ajánlotta elfogadásra a Mayer Edéét, a másik két müvésznek pedig a tanács kárpótlásul bizonyos összeget utalványozott ki. A két müvész a tanács határozatában megnyugodott, az ellen kifogást nem emelt, sőt a kiutalványozottt összeget már fel is vette.

A pályázat és megbizás kiadása ezek szerint — ugymond — teljesen rendben folyt le. A bizottság és az I. ügyosztály véleménye alapján a tanács ma a felebbezést elutasitotta. Az elutasitó határozat kifejti, hogy a tanács és a főváros minden munka, vagy mü megrendelésénél mindenkor a saját legjobb belátása szerint jár el, s ebbeli elhatározására külső befolyás nem gyakorolható. A szobormüvek megrendelése tárgyában a tanács már határozott s e határozata ellen az érdekelt többi pályázók felszólalással nem éltek, hanem ellenkezőleg, abban teljesen megnyugodtak. A jelen ügyben a képzőmüvészeti társulat egyáltalán nem érdekelt fél, s igy óvásának, vagy előterjesztésének a közgyülés elé terjesztése okadatolt nem lehet, már csak annyival is inkább, mert a határozat jogerőssé vált s a felebbezést a szabályszerü határidőn tul adták be.

„A tanács tehát a saját legjobb belátása szerint járt el, azaz arra bizza a müvészeti ügyek lebonyolitását, aki neki tetszik. Nemsokára talán a fölösleges szolgaszemélyzetet fogják e czélra kirendelni. Azt is mondja a tanács, hogy ebbeli elhatározására külső befolyás nem gyakorolható. Más szóval egy kebelbeli laikus klikk lefoglalhatja magának a jogot, hogy müvészeti ügyekben döntsön, a főváros adófizető polgárai pedig nézzék ezt a gazdálkodást, akár ama négylábuak nyája, amelyek engedelmesen baktatnak pásztoruk után. A sérelmes határozatnál ez az elvi kijelentés még sérelmesebb Vele a fővárosi tanács lesülyedt a kupaktanácsok szinvonalára."

Ez a kommentár tulzott. Igen sok, de különösen a templom épitő bizottságot illető részében. Mert a bizottság nem a fölösleges szolgaszemélyzet, nem is a kebelbeli laikus klikkek tagjaiból, hanem igazán szakértő, lelkismeretes, emberekből áll. A Szent István bazilika eddigi épitése bizonyitja a bizottság szaktudását. A tanács pedig, a mely épp ennek a kiválóan müködő bizottságnak a javaslata alapján kapacitálta a törvényhatóságot arra, hogy megadja a hatalmas templom befejezéséhez szükséges százezreket, nem tehet egyebet, mint továbbra is bizik a bizottság szakértelmében. És bizzék is.

A sütőipartestület kivánságai.

I.

Az uj sütőszabályrendelet.

A kereskedelmi miniszter felhivta a főváros törvényhatóságát, hogy a sütő iparos és segédszemélyzete közti munkaviszony rendezése czéljából szabályrendeletet alkosson. A tanács felhivására most a fővárosi sütők, czukrászok és mézeskalácsosok ipartestülete kidolgozta az uj szabályrendelet tervezetet s azt ma a tanács elé terjesztette. A tervezetet kisérő jelentésében az ipartestület bőven fejtegeti, hogy a többi ipartestületek álláspontjától, melyek a szabályrendeleteket az ipartörvény kilátásba helyezett revizióju előtt megalkotni nem kivánják, azért tért el, mert ezuttal is siet megragadni az alkalmat, hogy a sütőiparral foglalkozók érdekében valamit tehessen.

A szabályrendelet tervezetben a munkaadók és segédek érdekeit egyaránt szem előtt tartották. Közülök hathatósabb támogatásra szorulnak a mesterek, mert a segédek viszonyait csak nemrégiben javitották meg. A sütőiparosoknak különösen sok kárt okoznak a házalók s az ipartestület következetesen ragaszkodik most is a már ösmert kivánságához, hogy a házhoz szállitott áruk becsomagolását a hatóság kötelezővé tegye.

Kiterjeszkedik a szabályrendelet tervezet a munkaidő pontos meghatározására. E fontos kérdésnél a mesterek helyiviszonyait és a sütőipar sajátságait vették különösen figyelembe.

II.

A sütők vasárnapi munkaszünete.

A budapesti sütők, czukrászok, mézeskalácsosok stb. ipartestülete a vasárnapi münkaszünetre vonatkozó egyes rendelkezések megváltoztatása iránt felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez.

A miniszter a kérvényt leküldte a főváros tanácsához, hogy a benne foglaltakra hallgassa meg a főváros összes elsőfoku iparhatóságainak véleményét. A felhivott kerületi elöljáróságok közül kettő ma beterjesztette jelentését a tanácshoz.

A negyedik kerületi elöljáróság a ker. iparhatósági megbizottak véleményét hallgatta meg a sütők kérelme tárgyában. A belvárosi iparhatósági megbizottak az ipartestület minden kérelmét teljesitésre ajánlják. Helyeslik azt a kivánságot, hogy a kemenczefütést mint nem szakbeli munkát a vasárnapi munkaszüneti törvény végrehajtása tárgyában kiadott rendeletből töröljék és a kovászolás és dagasztás idejét a régi gyakorlat szerint hagyják meg. Meg kellene engedni, hogy a dagasztás után elkövetkező félórai erjedés után a tésztákat kikészithessék s ezt, mint folytatólagos munkát a munkaszünetes napon fél 12 órakor, a kisütést pedig éjjel 12 órakor kezdhessék meg.

Munkaszünetes napon a sütő ipari szakmunkák délelőtt 10 órakor nyerjenek befejezést s ilyen napon déli 12 óráig csak a magánosok sütnivalóinak kisütését engedjék meg.

A III. ker. iparhatósági megbizottak ugyanezekhez az előterjesztésekhez a maguk részéről szintén egyhangulag hozzájárultak s ugy nyilatkoznak, hogy az ipartestület kérelmének teljesitése a helyi sütő ipari viszonyoknak, a munkások érdekei-

nek és a közönség igényeinek egyaránt előnyére válnék s azért a miniszternek elfogadásra melegen ajánlhatók.

A tanács most összegyüjti az összes kerületek nyilatkozatát s csak ha az összes adatok teljesen összegyültek, fogja az ügyet a miniszter elé visszaterjeszteni.

Nincs bünös.

Három esztendei buzgó és ernyedetlen kutatás után a tanács befejezett egy fegyelmi ügyet, amelyet az ismeretlen tettes ellen akartak meginditani. Három esztendővel ezelőtt dr. Zlinszky Jánosnak a II-ik kerületben épitési engedélyt adtak ki Az engedélyt azzal a föltétellel adták, hogy Zlinszky a telkéből a végleges szabályozás alkalmával első területet ingyen engedi át a fővárosnak s ezt a föltételt telekkönyvileg biztositja.

A szabályozás alkalmával a főváros felszólitotta dr. Zlinszkyt, hogy teljesitse a kikötött föltételt, más szóval engedje át azt a területet, a mely telekkönyvileg biztositva van a fővárosnak. Ugyanakkor a főváros birtokba is akarta venni a magáénak vélt területet. Ám igen kellemetlen meglepetés érte.

Dr. Zlinszky kijelentette, hogy ő semmiféle egyezségről nem tud — vele a főváros semmit sem közölt, az ő telkére semmiféle korlátozás nincs betáblázva és ő nem is hajlandó a telkéből bármilyen kis darabot is, ingyen átengedni a fővárosnak. Állitásait végül azzal támogatta, hogyha a fővárosnak bármily követelése lett volna ellene, nem adták volna meg házára a lakhatási engedélyt — mindaddig — mig szerződésbeli kötelezettségének eleget nem tett.

Dr. Zlinszkynek e kijelentései után a főváros illetékes szakhivatalai a következőket konstatálták:

A tiszti ügyészség a tanács utasitására elkészitette a telekkönyvi biztositást tartalmazó határozatot, melyet leirás végett a nyomdába adtak. A nyomdában leirták és elküldték a kiadóba, a kiadó szétküldte anélkül, hogy az illetékes szakosztályok valamelyike revideálta volna.

Igy történt, hogy a nagyfontosságu vagyoni érdekekre vonatkozó szerződésből éppen a telekkönyvi biztositást tartalmazó rész maradt ki. S miután litografált határozatokat — ugylátszik — senkisem olvas a városnál, valamennyi hivatal és igy az érdekelt fél is a csonka határozatot kapta. A II. kerületi elöljáróság ilyenformán gond nélkül kiadta a használhatósági engedélyt. A telekkönyvi biztositás pedig elmaradt.

A főváros e miatt drágán fizette meg azt a telket, a melyet a tulajdonos azelőtt ingyen akart átengedni. Természetes, hogy a tanács iszonyu nyomozást inditott meg a bünös kikutatása végett.

A polgármester a napokban szomoru szivvel jelentette az összes érdekelteknek, hogy a meginditott szigoru nyomozásnak nem volt eredménye. A változhatatlanba bár nem szivesen belenyugszik, de felhivja a főváros valamennyi tisztviselőjét, hngy ezentul szorgalmasabban olvassák el a főváros részéről kiadandó végzéseket.

A bolygó pályázat.

— *A dél-afrikai harcztérről.* —

— Saját tudósitónk telefonjelentései. —

Krüger János ultimatuma *1899. október 10-én*

A Reuter-ügynökség jelenti Pretóriából:

Krüger János, a transváczi-utczai köztársaság elnöke a szabad honpolgárok függetlenségi érzelmeinek impozáns megnyilatkozása folytán kijelenti, hogy az adószámviteli hivatalban folyton megujuló zavarokat tovább türni nem hajlandó és ennélfogva határozottan, visszavonhatatlanul és tántorithatlan szilárdsággal ultimatum gyanánt kitüzi a pretóriai adószámviteli állások betöltésére a pályázatot. A hangulat lelkes, győzelmes kilátások bizonyosak.

Az ultimatum hatása.

London, okt. 11. (Reuter-ügynökség.) A Times vezérczikkben foglalkozik Krüger János ultimatuvával. A pályázat kihirdetését kikerülhetlen szükségnek tartják s bár a kipróbált angol faj hegemoniájának fentartását pillanatra sem tartják kétségesnek, mégis az egész sajtó (kivált az ementháli) véres harczokat jósol. A pályázat utczán, kávéházakban közbeszéd tárgya. Este nagy tömeg tüntetett a City uj városháza előtt.

Buller terve.

Durban, nov. 20. (Reuter-ügynökség) *Buller* számvevőségi tábornok kikötött a dél-afrikai partokon. A sereg fizikai állapota (./. a. mellékelve) kedvező. A harczi kedv általános. Buller hadi terve az, hogy Transvál *halmos* bérczeit folyamodványok gyors tüzével támadja meg s az utban felbukkanó gyakorlati vizsgaakadályokat a protekczió Maxim-ágyuival rombolja szét. Karácsonyt pedig Pretória (ezelőtt Károlykaszárnya) légfütéses termeiben fogják megülni. Éppen ezért csomagjait (./. mellékelve) már előre küldte Pretóriába.

Az első ütközet

Brüssel, decz. 17. *Leyds* transváczi-utczai ügyvivőnek jelentik Ladysmithból: *Buller* csapatai feltartóztathatlanul meneteltek Ladysmith felé. *Joubertvölgyi* Gyula főhadparancsnok tizezer burral vonul vissza, hogy Ladysmith előtt erős hadállást foglaljon el. Tegnapelőtt heves ütközet volt. Akkor járt le ugyanis a pályázat és Buller hadteste a burok folytonos tüzelése közben kénytelen volt a már elhagyott Tugelán ismét a folyam balpartjára visszavonulni. A döntő ütközetet febr. 10.-re várják.

Kimberley, febr. 10. (A *Morning-Post* távirata.) A háboru szinhelye jelenleg a nyugati harcztéren van. *Roberts* lord negyvennyolcz ezer emberrel vonul a Modder-River balpartján Kimberley felé, azzal a határozott szándékkal, hogy inkább minden angol életét veszti a csatatéren, semhogy a gyakorlati vizsga letétele ellen ne a legerélyesebben tiltakoznék. Kimberley remegve várja felszabaditását. Élelmiszerekben nagy a hiány. A pályázók mind lóhust esznek (./. mellékelve). A burok segélycsapatai mindenfelől huzódnak Kimberley felé. Az angoloknál a hangulat (helyesebben: ang—ulat) kitünő és Roberts feltétlenül bizik a protekczióban.

Modder-River station.

A Reuter-ügynökségnek jelentik február 15-ikéről. Roberts haderejével rohamosan közeledik Kimberley-hez. A bur csapatok fővezére, *Cronje* tábornok, minden erejével igyekszik feltartóztatni Roberts ellenpályázónak seregét. Ez azonban alig fog sikerülni, mert Roberts-t Kitschener is erősen protegálja Begyürüzi Cronje-t, akinek nincs egy kron-je ujabb folyamodványra, 1 kronjés bélyegre és aki feltartóztatni igyekszik Roberts. Mindazonáltal Kimberley fölszabaditását a városban levő számvevőségi tisztviselők erős reményekkel várják. A hangulat vidám. Az emberek clubokban az élczlapokat olvassák, és a New-York szépe czimü operette áriáit dudolgatják.

Kimberley fölszabadult!

A burok elvonultak Kimberley alól s *French* diadalmasan vonulhatott be a városba. Az öröm Általános (Első Magyar.) Az angol pályázóknál később a hir leirhatatlan hatást keltett. Ismeretlenek, sőt ismerősök is kezet fognak az utczán és szavahihető tanuk állitják, hogy egy vő az anyósával összecsókolózott.

Cronje megadja magát.

London, február 27. (A hadügyminisztérium jelentése.) A hadügyminisztérium épületében kihirdették Roberts lord táviratát, a melyben jelenti, hogy Cronje Paardebergnél hosszu és hősies küzdelem után megadta magát. Föltételül csupán azt kötötte ki, hogy a *pályázók egy év alatt tegyék le a számviteli vizsgát.*

N. Fr. Pr.

Az uj jövedelem forrás.

— Kullmann Lajos tanácsos tervezete. —

Kullmann Lajos tanácsos tervezete, hogy az állampolgárság, a községkötelékébe való felvétel és illetőség elnyeréséért járó dijakat felemeljék, legközelebb már a bizottsági tárgyalások utvesztőjébe kerül.

A főváros hivatalos körei általános meglepetéssel és örömmel kapnak a javaslaton.

Dicséret érette Kullmann tanácsosnak, az uj prés nem is olyan kegyetlen. A szóbanforgó dijak felemelése általánosságban helyénvaló, megokolt dolog. Hogy hosszu évek során át mindeddig nem gondoltak vele, csak azt bizonyitja, hogy az illetőségi, honossági ügyeket kevesen ösmerik, s még kevesebben elég alapossággal. Azoknak a dijaknak a magasságát, amiket a főváros mostanában szed, negyven esztendővel ezelőtt állapitották meg, amikor még Buda és Pest halavány árnyéka sem volt a mai székesfővárosnak. Azóta a viszonyok minden tekintetben óriási változáson mentek keresztül. A mint elavultak a régi, kisvárosias szabályrendeletek általános intézkedései, épen ugy nem felel meg a mai kornak, a mai gyakorlatnak, a társadalom és főváros mai viszonyainak az illetőségi és rokon ügyekben gyakorlatban levő eljárás, nem méltányosak és okosok az ezekben szedett hatósági dijak.

Örömmel üdvözöljük tehát az uj szabályrendelet tervezetet, mely a küzködő fővárosnak számmottevő jövedelem forrást nyit meg, anélkül, hogy erőltetett, vagy igazságtalan, kapzsi jövedelem hajhászása lenne és átalakitja, megnyitja egy fontos munkakörben az elavult, idejét multa hivatalos eljárást.

Az az összehasonlitás, amit Kullmann tanácsos a szabályrendelet tervezetet kisérő előterjesztésében más városok hasonló dijszedése tárgyában tesz, igen tanulságos utmutatás a dijak felemelésének kérdésében.

Valóban igen kevés város van, mely olyan csekély dijakat szedne a kötelékébe lépő uj polgároktól, mint az eddig Budapesten történt. Pedig abból, hogy valaki egy uj községben letelepszik, annak kötelékébe belép, nemcsak a községnek van kétségtelen haszna, hanem sokszorta nagyobb az előny és az eredmény magára a jövevényre nézve.

Nem szükséges azt bővebben fejtegetni, hogy az egyes ember miféle hasznokat huzhat abból, ha például Budapest községi kötelékébe bejut. Hiszen ha százféle oka, haszna nem lenne, nem törnék magukat ugy utánna az emberek. Nem vergődnének keresztül a honossági ügyek, vagy illetőségi tárgyalások ezernyi torturáin, hogy puszta szimpátiából, vagy hazafias lelkesedésből a budapesti illetőséget megszerezzék. Az a külföldi, aki a magyar honosságért folyamodik, a budapesti illetőség megszerzésén fáradoz, nem szokta ezt puszta „szerelemből" cselekedni, annak üzlet, vállalat, állás kell és Isten tudja még miféle hasznothajtó tervei vannak. Egészen helyénvaló, hogy a főváros szintén megkeresse rajta a maga méltányos hasznát, tisztességes jövedelmét. Az ezekre kivetett 400 korona dij nem sok. Az eddigi 40 frt nevetséges volt. A települési engedélyért szedett 200, illetőleg 100 korona, a község kötelékébe felvételért járó 100 korona szintén igen tapintatosan megállapitott összeg. Igen helyes, hogy a magyar állampolgárok a budapesti illetőség megszerzéséért sokkal kevesebbet fizessenek, mint a külföldiek.

Ennyiben maga az egész tervezet talpraesett munka, s különösen jó érzékre vall azaz intézkedése, hogy e dijakat a tanács különösen méltánylást érdemlő esetekben mérsékelheti, bár előre megjósolhatjuk, hogy e szakasz talán már első tárgyalások során is sok vitára fog alkalmat adni.

Ezekután pedig, hogy főbb vonalaiban teljes elismeréssel érintettük a jószándékkal készitett tervezet főbb irányelveit, s a jóindulatu birálatot senki kétségbe nem vonhatja: egy igen-igen nagy lapsusra kell felhivnunk a figyelmet, mely a szabályrendelet tervezetbe beékelődött s ha idejekorán meg nem változtatnák, talán kétessé tenné magának az egész munkának értékét.

A tervezet 2. §-áról szólunk.

A tervezetben ártatlan képpel meghuzódó kis szakaszocska nem köt ki egyebet, minthogy azok a magyar honpolgárok, kik a budapesti illetőséget az 1886. évi XXII, t.-cz- 10. § a alapján szerzik meg, *közigazgatási végrehajtás utjan beszedhető* 20 korona dijat tartoznak fizetni. Az illetőségi törvény idézett szakasza pegig azt mondja, hogy az a magyar honpolgár, aki négy évig egy községben lakik s annak terheihez hozzájárul: *ott illetőséget szerez* ha csak a község ellene kifogásokat a négy év lefolyása előtt nem emel, illetőleg letelepedése ellen nem tiltakozik. Ha tehát valaki (— természetesen mindenkor magyar állampolgárt értünk —) négy éven keresztül Budapesten lakik, s itt községi adót is fizetett, a törvény értelmében *hallgatagon* meg-

szerzi a budapesti illetőséget. Ettől a a törvényadta jogától ki sem foszthatja meg; erre jogosultságot szerzett az ittartózkodásával és adófizetésével. E szerzett jogának dokumentálását pedig követelheti bármikor a főváros tanácsától, amikor is bélyegtelen kérvényére kiadják az illetőségi bizonyitványt. A szabályrendelet 3. §-a szerint e bizonyitvány kiállításáért 2 forint — 4 korona — hatósági dij jár. De nem azért, mert a tanács *illetőségi* bizonyitványt adott ki, hanem azért, mert mindennemü magánérdekü hatósági bizonyitvány, legyen az illetőségi, személyazonossági, helyhatósági vagy bármiféle bizonyitvány kiállitása után a tanács 2 ft dijat szed. Ez igy volt eddig is és a mostani szabályrendelet tervezet sem változtat rajta.

De ha a bizonyitvány kiállitása a félnek a két koronás bélyegen felül 4 koronájába kerül, mi jusson követel a tanács e szerzett, törvényadta jog dokumentálása alkalmával még 20 korona dijat.

Mert a tervezet az czélozza, hogy mindenkitől, aki a budapesti illetőséget igy hallgatagon megszerzi, végrehajtás terhe alatt 20 korona dijat hajtsanak be.

Nem tagadjuk, hogy a községi törvény megengedi, hogy a községek ilyen esetekben is vethessenek ki kisebb felvételi dijakat. Ez az intézkedés azonban igen-igen *szegény* és *kis* helyen állhatja meg helyét, vagy ott hol a község lakosai községi terheket *nem viselnek*, községi pótadót nem fizetnek. Másutt és leginkább Budapesten ez a követelés egészen igazságtalan és mindenek felett méltánytalan.

Ha ugyancsak a törvény értelmében elegendő érdem valakire, — hogy négy évig egy helyen lakik, egy község piaczáról él, ott költi el négy évi jövedelmét és annak arányában a község pénztárába még megfelelő adót is fizet, — ahhoz, hogy abban a községben az illetőség jogát, minden további ténykedése nélkül megszerezze, — egyáltalában nem lehet méltányos sőt igazságos, hogy tőle ezért még külön dijat követeljenek. Legkevésbbé pedig Budapesten, ahol az élet méreg drága, a községi és mindenféle pót-adó horribilis, a jövedelem kevés, a szegénység óriási. Azt csak mellesleg emlitjük, hogy a tervezett dij 20 koronában történt megállapitása egyébként is módfelett aránytalan és rendkivül magas.

De mellőzük mind e részben akademikus értékü fejtegetéseket. A tervezet 2. §-a semmi szin alatt sem állhat, meg még abban az esetben sem, ha azt elvben elfogadnák és a hallgatagon megszerzett illetőségi jogot ilyenképen megadóztatnák.

Nem állhat meg pedig azért, mert a *gyakoratban kivihetetlen*, vagy csupán a legtürhetetlenebb igazságtalanság árán hajtható keresztül.

Abban az esetben ugyanis, ha a főváros minden budapesti illetőségüvé vált egyéntől 20 korona dijat követel, nyilvántartást kellene vezetni arról, hogy mindennap kiknek telt le a négy évi ittartózkodásuk ideje, s ennek alapján budapesti illetőségüvé váltaknak kellenne őket nyilvántartani s a dijat reájuk kivetni. Ezt pedig máskép mint teljes és tökéletes illetőségi kataszter felállitásával, elérni nem lehet. Hogy ezután ez mit jelentene — (az összes budapesti lakosok származása és tartózkodási adatainak pontos nyilvántartása)— avval régen tisztába jöttek mindazok, akik valamely hasonló kérdésekkel foglalkoztak. Olyan hihetetlen költséget, aminek egy kicsi részét se fedeznék s 20 koronás dijak, melyeknek legkevesebb 60—70%-a amugy is behajthatlan lenne.

A tervezet a kalandos vállalkozásra nem is gondol Elárulja azt a 9. §.-ának az a pontja, melyben odavetve elmondja, hogy 20 koronás illetőségi dijak az *„illetőség megállapitásakor hajtatnak be."* Itt a bökkenő. A 20 koronát igy *csakis* azok a szerencsétlen halandók fogják fizetni, *akiknek egy, vagy más okból megállapitják az illetőségüket.* Olyan adó tehát ez, amelye csak az fizet, akit rajta kapnak, s amely a többi sok száz embert, aki nem kiváncsi az illetőségére, békén hagyja.

Árok-e vagy telektulajdonos?

Ezzel a szomoruan furcsa kérdéssel fordult a fővároshoz egy lipótmezei lakos, aki egyébiránt igen tiszteletreméltó uriember, s nyékdülői telektulajdonos. A kérdés előzményei a következők: A lipótmezei villamos vasut vonala a Nyékdülőben levő magántelket egyenesen ketté metszette. A telektulajdonos kérte a kettészelt ingatlan kisajátitását. A főváros a telek kisebbik részét, amelyik használhatatlanná vált, csakugyan ki is sajátotta, a másik részt azonban meghagyta a tulajdonosnak. Ez meg is nyugodott ebben az eljárásban, s csak később tapasztalta nagy meglepetéssel, hogy a villamos vasut közvetlenül a telke szélén három méter magas töltésen vonul végig. A töltés alatt pedig hatalmas beton csatornát épitettek, amely az egész környék vizét a szerencsétlen megmaradt féltelekre vezeti le, mely most állandóan viz alatt áll. A békés ingatlan birtokos erre már elvesztette a türelmét s ma megkérdezte a fővárost vajjon árok-e ő, avagy telektulajdonos? Mert ha árok, akkor sajátitsák ki a telkét, s nem törődik többet a szennyes vizárral, ha pedig telektulajdonos, akkor tömesse be a főváros a betoncsatornát. A tanács a kérdés megfejtését a mérnöki hivatalra bizta, amely helyszini eljárás után fogja eldönteni, hogy árok-e a telektulajdonos, vagy békés birtokosa egy jó árban kisajátitandó ingatlannak.

Tizezer forintos egyezség.

Az óbudai Abelesz-gyár csatornája dolgával régen bajlódnak a főváros mindenféle hivatalai. A Kisfaludy szinház telefonja utján népszerüvé lett Abelesz-gyár szennyes vizeit levezető csatorna a buda-ujlaki vizmü kutjai közelében torkollik a Dunába. A vizmüvek igazgatósága csakhamar keservesen kezdette tapasztalni, hogy a gyár szennyes vize a vizmü kutjaiba átszivárog s a vizet megfertőzteti. A III. kerületi elöljáróság erre elrendelte, hogy a gyár uj csatornát épittessen, s a régi használatát sürgősen szüntesse be. A gyár a tanácshoz felebbezett a határozat ellen s a vizjogi törvényre hivatkozott, melynek értelmében a csatorna épitésekor kiadott engedély okirat alapján annak használatában őt háboritani nem lehet. A tanács fel is oldotta a határozatot s utasitotta az elsőfoku hatóságot hogy ujabb eljárás utján kisérelje meg egyezséget kötni felebbezővel. Az egyezkedés nehezen ment, mert a gyár rengeteg kártéritési perrel fenyegetőzött. Tegnap végre megkötötte a tanács az egyezséget. A régi csatornát a gyár betömeti s ujat épittet, mely a Lajos-utczai közczatornába fog torkollani. Ennek következtében szükségessé váló talajemelés miatt a gyár egy része használhatatlanná válik. Ezért kártérités fejében a főváros 10000 frtot fizet az Abelesz-gyárnak. Tavaszszal tehát megint vigan csilingelhet az a bizonyos telefon.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklödök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Jegyzőválasztás.

A főváros közgyülése a megüresedett két elsöosztályu tanácsjegyzői állásra *Goreczky* Zsigmond IV. ker. helyettes elüljárót és *Perger* Ignácz jegyzőt választotta meg. A két uj elsőosztályu jegyző egyaránt megérdemelte az előléptetést, a főváros tisztviselői karának mindegyikőjük derék, szorgalmas és hasznavehető tagja, kik szolgálati idejük szerint is rászolgáltak az előmenetelre. A választás nagy elégtételt szolgáltatott a győzteseknek azért a sok támadásért, mikben a versenytársak egy részétől a szokatlanul heves korteskedés ideje alatt kellett türniök.

A vasuti ügyosztály munkaköre.

A vasuti ügyosztály felállitása után több alkalommal merült fel vita a felől, vajjon bizonyos ügyek, melyek a közuti vasutak dolgával összefüggésben állanak, az uj ügyosztály munkakörébe tartoznak-e, vagy pedig régi helyükön nyernek ezentul is elintézést. Igy a vasutak kövezési járuléka és a vasutakkal kapcsolatos telefon dolgában nem tudták mindeddig eldönteni, vajjon a vasuti ügyekkel ezeket is az uj ügyosztálynak kell elintéznie? A polgármester az illetékességi viták legfőbb foruma ma kimondotta, hogy a vasutak kövezési járuléka dolgában ezentul is az eddig illetékes II. ügyosztály, a vasutakkal kapcsolatos telefon ügyekben pedig a tanács III. ügyosztálya köteles eljárni.

Tiz éves fegyelmi ügy befejezése.

Ma a budavári Mátyás templom helyreállitása ügyéből keletkezett. A renoválás költségeire a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1889-ben 124000 frtot utalványozott a fővárosnak. A főváros azonban az összeget csak hat hónappal később vette fel ezért állitólag nagy összegü kamatveszteség érte. A félesztendős késedelemért Krisztinkovich Béla müszaki számvizsgálót tették felelőssé s a fővárosi számvevőség és központi pénztár müködésére felügyelő bizottság feljelentésére előzetes vizsgálatot inditottak ellene. Ennek a során azután kiderült, hogy a fővárost kamatveszteség egyáltalán nem érte, de ha igy lett volna is, erről nem tehetne a számvizsgáló, mert a felvétel iránt nem neki, hanem az épitésre felügyelő bizottságnak kellett intézkednie. A főszámvevő javaslatára tehát kimondotta, hogy a fegyelmi eljárás megindításának helye nem lehet, s az ügyet sok évi hányatás után ad akta tette.

A sertésvágóhid hűtőkészüléke

Még emlékezetes lehet az a harcz, melyet a sertésvágóhid hütőberendezésének dolgában két gyár vivott az őszszel, s mely a főváros közgyülésén is nagy port vert fel. A megbizatást végre is a Nicholson-gyár kapta meg. A gyár a szerződés tervezetét már mintegy három hónapja benyujtotta a tanácshoz, de a főváros a dologban még azóta nem intézkedett. A czég most kérvényben sürgeti meg a tanácsot, mert a késedelemből reá igen nagy kár származhatik. A tervezett szeződésben ugyanis a czég kötelezte magát, hogy a teljes berendezést attól a naptól számitott három hó alatt, a mikor az épületet a szereléshez alkalmas állapotban átvette — teljesen elkészíti és üzemképes állapotba helyezi. A szerződésben azonban több fontos módositásokat is hoz ajánlatba, a melyeket megfelelően a megrendelést át kellene alakitani. — Igy az ajánlatban nem szerepelt a felületi kondenzátor és a hozzátartozó felszerelés, holott ezekre a fenyegető vizhiány miatt feltétlenül szükség van, és ezekre is szól a három hónapi záros határidő s a czég ma még nem tudja, elfogadják-e erre vonatkozó pótlólagos ajánlatát, vagy sem s igy a munkát nem is kezdhette meg. Ha az idő kedvez, a vágóhid épitése csakhamar befejezést nyer s könnyen megeshetik, hogy április hó folyamán át is adhatják felszerelésre. Az előleges munkálatok elvégzésére a gyárnak tiz heti időre van szüksége s ha a czéget a főváros elhatározásáról ideje korán nem értesiti, az alkalmas évszak elmulik s az átvételi próbákat nem tarthatják meg, a gyár a vállalati összeg

30 százalékának kamatveszteségét lenne kénytelen elszenvedni. Ezért már most bejelenti a tanácsnak, hogy a három havi határidőhöz csak abban az esetben ragaszkodhatik, ha a főváros végleges elhatározását az épület átadása előtt legalább tiz hétlel közli, illetőleg a szerző e tiz heti idő előtt aláirja.

Közgazdaság.

Közmunkatanács és földhitelintézet.

(m. j. dr.) A fővárosi polgárságnak az a földi javakkal megáldott része, amelynek szerencséje van elszámolási viszonyba jutni a közmunkák tanácsával, átrándulván e hivatal Döbrentey-téri palotájába, nem intézheti el egy füst alatt ügyes bajos dolgát. Ha valami befizetni valója van, megeshetik vele, hogy előbb átküldik Bálvány-utcza 7. szám alá, a magyar földhitelintézetbe s miután oit nyugta ellen beszolgáltatta a közmunkák tekintetes tanácsa számlájának javára az esedékes összeget, visszafáradhat a Duna jobb partjára, hol a nyugta felmutatása mellett ismét szóba állnak vele. Mert a közmunkatanács fizetési helye s pénzfeleslegeinek bankári kezelője a Magyar földhitelintézet.

Minthogy ezeknek a pénzeknek jelenlegi egyenlegét mindkét hivatalban, mint valami fontos status-titkot őrzik, nem szolgálhatunk adattal arról, milyen összeget tesz az ki ma. Nem értjük ugyan, hogy milyen érdekek védelmére szolgál ez a bürokratikus begombolkozás, de nem akarunk indiskréciót elkövetni és a legutóbb megjelent, hivatalosan közzétett forrásokra szoritkozunk. A közmunkák tanácsának 1898-ik évről szóló hivatalos jelentése szerint a különböző alapokból elhelyeztetett 1898-ban a földhitelintézetnél 5,444.000 frt és az egész évi viredment kitett 11 millió 182 ezer forintot. A földhitelintézet 1898. évi zárómérlegében pedig folyószámadási egyenlegek és jelzálogi kölcsönökből visszatartott összegek czimén, mint passivum szerepel: 5,996.370 frt 45 kr. Bizonyos, hogy a jelzálogi kölcsönökből visszatartott tételek ennek a tekintélyes összegnek csak kis hányadát tehetik, ugy hogy egybevetve a számokat a közmunkanács jelentéséből vett forgalmi adatokkal, nem hisszük, hogy nagyot tévedünk, ha ezeknek a pénzeknek átlagos egyenlegét 5 millió forintra tesszük. Mindenesetre elég jelentékeny összegü közpénz ahhoz, hogy miként való elhelyezését szó tárgyává tegyük.

Hogy a földhitelintézet ezzel a ténykedésével alapszabályaiban klassikus szabatossággal kifejtett hivatásának melyik ágát kultiválja s hogy viszont a közmunkák tanácsa micsoda előnyöket lát a maga, illetve a fővárosi közönség részére, vagy éppen általános közgazdasági tekintetből pénzeinek ilyen módon való kezelésében, arra feleletet nem tudtunk találni. Ellenkezőleg, több olyan általános jelentőségü szempont tolul elénk, a melyek két közérdekü — egyébként feladatuk teljes magaslatán álló — intézményünk ilyen természetü viszonyának ellentmondanak.

A közmunkák tanácsának felállitását tudvalevőleg „a Duna folyamnak a főváros mellett szabályozásáról s a forgalom és közlekedés érdekében Budapesten létesitendő egyéb közmunkák költségeinek fedezéséről és e közmunkák végrehajtási közegeiről“ szóló 1870. évi X. t.-cz. rendeli el. Ennek 1. §-a igy rendelkezik: „Hogy a Duna folyam Budapest mellett akképpen szabályoztassék, a mint a hajózás és kereskedés országos érdekei igénylik s a főváros, mint az ipar és kereskedelem központja oly állásba emeltessék, mely számára a szabad közlekedés mindazon előnyeit biztositja, melyek az ipar és kereskedés fejlődésének nélkülözhetetlen feltételei: felhatalmaztatik a minisztérium, hogy ezen országos czélból szükséges beruházásokra 24 millió osztr. ért. forint erejéig sorsolási kölcsönt köthessen a következő feltételek mellett“ stb. Állitson e mellé a magyar földhitelintézet alapszabályaink első szakaszát, mely az intézet czélját a következőleg határozza meg: „A magyar földhitelintézet czélja: a fekvő birtokot egyesületi uton, kölcsönös jótállás alapján, jelzálogi első fele értékéig biztos hitelképességre emelni.“

Távol áll tőlünk az, hogy az ipar és kereskedelem közt egyrészt, a magyar földhitel ügye közt másrészt érdekellentétet keresünk. Sőt a mennyiben arról győződhetnénk meg, hogy a földhitelintézetnek ez a letét bankszerü funkcziója érdemlegesen hozzájárul a magyar földhitelügy előmozditásához, nem is mertük volna feszegetni a kérdést. De a dolog nem igy áll. A laikus talán azt hiszi, hogy a földhitelintézet az igy betétként nyert pénzt kihelyezi földbirtokra, pedig tényleg ilyen módon annak egy garasát sem immobilisálhatja. Rövid felmondásra szóló passivumot csak rövid lejáratu activumba lehet elhelyezni; ez a bankári katekismus, az ábécje minden helyes bankszerü üzletvezetésnek s hogy a földhitelintézet nem is vét ellene, egy pillantás a mérlegébe meggyőzhet akárkit. Joggal kérdhetné valaki, miért müvel hát a földhitelintézet egy ilyen, tulajdonképpeni rendeltetése körén kivül eső üzletágat? Kétségtelen, hogy az alapszabályok betüi — felölelvén a folyó bankári üzlet összes válfajait — megengedik ezt az intézet vezetőségének, de kétségtelen az idevonatkozó rendelkezésekből az is, hogy az alapszabály tervezői előtt nem ilyen nagyobbszabásu bankári tevékenység lebegett, mert ez üzletágakról mindenütt csak, mint a tartalékalap összegeinek jövedelmező tételére szolgáló eszközökről van szó. De nem is lebeghetett az alapitók előtt egyéb, már tekintettel a bankok és takarékpénztárak versenyére sem, melyekkel a földhitelintézet idegen tőkék gyümölcsöztetése terén természetszerüen lépést tartani nem lehet hivatva. Azt persze senki sem álmodhatta, hogy 7 évvel a földhitel alapitása után keletkezni fog egy közpénzeket kezelő hivatal, mely pénzeit nem ott helyezi el, ahol egyenlő biztonság mellett a legelőnyösebb kamatozást hajtják, hanem éppen a magyar földhitelintézetnél. A biztonság! A nagy közönség itt is tévedésben van; a föld a legbiztosabb — igy vélekednek a legtöbben — s a közmunkák tanácsa azért hajszol át engem a Döbrentey-térről a Bálvány-utcza 7. szám alá, hogy pénzei eme prima biztositékot megnyerjék.

Pedig mit tesz a pénzzel a földhitelintézet? Azt, a mit e tőkék nagyfoku mozgékonyságára való tekintettel egyedül tehet. Elhelyezi más banknál, kölcsönadja lombardra, vagy leszámitol váltót s itt találkozunk ama sajátságos jelenséggel, hogy egy szövetkezeti alapon álló intézet, amelynek czélja „a fekvő bir-

tokot egyesületi uton, kölcsönös jótállás alapján, jelzálogi első fele értékéig biztos hitelképességre emelni", a legnagyobb pénzszüke idején, amikor a saját záloglevelei százalékokkal mennek vissza, mint egy jelentékeny visszleszámitolási forrás tünik fel a piaczon. Mert a Magyar földhitelintézetnél a közmunkák tanácsa pénzeinek még az a rendeltetésük sem lehet, hogy szükség esetén a visszavételre megkinált záloglevelekbe vándoroljanak, a mennyiben a magyar földhitelintézet, mint az 1898-ik évi igazgatói jelentés mondja, azt az intézkedést, hogy „záloglevelei árfolyamát mesterségesen, az érvényesült általános kamatviszonyok ellenére — erős visszavásárlások utján tartsa, nem tartja hivatásával megegyeztethetőnek, mely csak az lehet, hogy a mindenkor létező viszonyok mellett a hitelkereső földbirtokos és a hiteladó tőkepénzes közt a közvetitést eszközölje, mindkét fél érdekében fekvő, lehetőleg minden biztositékkal felruházott hiteleszköz — záloglevél — teremtésével."

Ám nézzük az érem másik oldalát: talán valami egyéb közérdek nyer az által, hogy a földhitelintézet bankárja a közmunkák tanácsának. Kiinduló pontul nekünk az szolgál, hogy, ha már abban a helyzetben van a közmunkák tanácsa, hogy közpénzeket gyümölcsöztetés végett kihelyezzen, csak két körülmény lehet rá nézve mérvadó: a biztonság kérdése és a kamatozás. Az elsőről már előbb szóltunk s még csak annyi hozzátenni valónk van, hogy ha vannak is a földhitelintézetnek hatalmas tartalékai, de ezek nem az ilyen rövid lejáratu tartozások fedezetéül szolgálnak, hanem specziális, a jelzálog üzlettel kapcsolatos rendeltetéssel birnak. A pénztárjegyekre nézve az alapszabályok 122. §-a kifejezetten tartalmazza e korlátozást: „a forgalomban levő pénztárjegyek fedezésére szolgálnak: a váltó, a lombard tárcza és a folyószámlai követelések, továbbá a saját értékpapirok készlete és a pénztári készlet, a mennyiben ezek a záloglevelek külön biztositására rendelt alapértékeihez nem tartoznak". A földhitelintézet tehát csak ugyanolyan bankszerü fedezetet nyujt, mint nyujtanának a többi intézetek, a mennyiben pedig a többi fővárosi intézet váltótárczájából von magához anyagot, ugy jelenik meg, mint egy lánczszem a pénzközvetitők sorozatában, mely mint minden közvetités, természetszerüen megdrágitja a leszámitolási feltételeket.

Marad a másik szempont: a kamatozás nagysága. A földhitelintézet a tavaly őszi rendkivüli pénzszüke idejében 4·5 százalék, minus 10 százalék tőkekamatadó, vagyis netto 4·05 százalékot téritett meg, a közelmult napokban pedig visszatért az annak előtte érvényben volt 4 százalék, minus 10 százalék tőkekamatadó — 3·6 százalékos kamatoztatáshoz. Nem akarunk a bank- és takarékpénztári igazgatók mesterségébe belekontárkodni, de annyit egész biztonsággal állitunk, hogy eme tételekkel szemben legelsőrendü intézeteinknek is módjában volna nagyon is versenyképes kamatlábakat concedálni. Nem sokat mondunk, ha e kamatmargeot fél százalékra teszszük. Tiz millió koronánál ez évenként 50,000 korona és 4 százalék alapul vétele mellett egy 1,250.000 korona kölcsönösszeg refundációját jelenti. Szerintünk nem olyan kis összeg, hogy szabad volna azt a közmunkák tanácsának az ablakon kidobni, mielőtt még biztositotta volna a „szabad közlekedés mindazon előnyeit, melyek az ipar és kereskedés fejlődésének nélkülözhetetlen feltételei" (1870: X.).

Nem szóltunk még a közmunkák tanácsával érintkező közönség érdekéről. Ez, sajnos, ebben az esetben, mint nálunk rendesen, az éremnek már csak a harmadik oldala. Közvetlen tapasztalatokról nem számolunk be, de már számos panaszt hallottunk, hogy a földhitelintézet pénztárkezelősége nincs berendezve ilyen természetü forgalomra, hogy az eljárás hosszadalmas és lassu, ugy, hogy a felek, minden áhitat daczára, mely őket a góth stylusu csarnokokban elfogja, fájlalják az elpazarolt időt s velünk együtt kérdik, miért nem rendez be a közmunkák tanácsa hivatalos helyiségeiben egy kis kézi pénztárt? Akkor ettől a szemponttól menten foglalkozhatnánk a kérdéssel, hogy hol gyümölcsöztesse heverő tőkéit.

Összefoglalva a mondottakat: a fennálló állapot, a mint nem szolgál sem a földhitelügy előmozditására, sem a közönség kényelmére, éppugy megapasztja az 1870: X. törvényczikkben körülirt czélokra fordítandó közvagyon összegét. Egyszóval gazdasági hátterét a dolognak nem tudtuk megtalálni, pedig itt valami gazdasági gondolatnak kellene praedominálnia. Vagy talán személyi hátteret kell keresnünk? Ha igy van, fájdalom, nem elszigetelt jelenség volna közviszonyainkban!

A Budapesti Bankegyesület

részvénytársaság megtartotta évi rendes közgyülését, melyen lovag Falk Zsigmond, királyi tanácsos, elnökölt. Napirend előtt az elnök kegyeletes szavakkal adózott szentmártoni Radó Kálmán emlékének, a melyet a közgyülés jegyzőkönyvben örökitette meg. Az igazgatóság jelentésének és a nyereség felosztására vonatkozó inditványnak elfogadása, valamint a felmentések megadása után az elnök előterjesztette az igazgatóság ama javaslatát, hogy az igazgatósági tagoknak kilenczre csökkent létszámát tizre egészitsék ki. A közgyülés az inditványt elfogadta és közfelkiáltással Tallián Bélát választotta meg igazgatósági tagnak. A felügyelő-bizottságba a közgyülés Fenyvessy Ferencz drt, Kund Endrét, Palugyay Móricz drt, és Simon József drt választotta meg. A bank osztaléka 6 forint, melyet 1900. márczius 1-jétől fizet ki. A Budapesti Bankegyesület részvénytársaság igazgatósága a mai közgyülés után tartott ülésében Tallián Béla uj igazgatósági tagot az eddigi alelnök, lovag Falk Zsigmond mellé alelnöknek választotta meg.

A szerkesztő üzenetei.

M. Sz. Olvastuk azt a czikket. Értjük, hogy a tiszteletdijukért remegő közvetitők elkeseredett, durva hangon sarat dobálnak mindenkire, a ki az ő törekvéseiket ellenzi. Főképp a laikusokra. Persze reánk. Igen sajnáljuk az amerikánusokat, de modorukat nem utánozzuk. Tehetetlen epéskedésük bennünket nem bánt. Lapunk sokkal magasabb és komolyabb czélokat kultivál, hogysem az ön által jelzett egyének üzleti ügyeit szellőztesse.

Hirdetések.

A GANZ és TÁRSA

vasöntő- gépgyár részv.-társaság

BUDAPESTEN

t.-cz. részvényesei **1900. márczius 15-én,** csütörtökön d. u. 4 órakor **Budapesten, II. ker., Ganz-utcza,** a gyár helyiségében tartandó

harmincegyedik rendes közgyülésre

tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az 1899. évi mérleg előterjesztése, az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentései, a tiszta nyeremény felosztása iránti határozathozatal s a felmentvény megadása.
2. Az igazgatóság jelentése és inditványa Mechwart András vezérigazgató 40 éves szolgálati jubileumának az alkalmából.
3. Két igazgatósági tag választása.
4. A felügyelő-bizottság választása.
5. Netáni inditványok az alapszabályok értelmében.

Az alapszabályok 14., 15. és 36. §§-ai értelmében a közgyülésen csak azon részvényesek birnak szavazati joggal, kiknek részvényei a társaság könyvében legalább három hónappal a közgyülés előtt nevökre iratták át és akik részvényeiket legalább három nappal a közgyülés előtt a társulati pénztárnál letéteményezték.

Egyébiránt részvények helyett budapesti nyilvános hitelintézetek letét-jegyeit is lehet letenni, ha ezekből kiviláglik, hogy a letéteményezett részvények a társulat részvénykönyvébe a letéteményező nevére vannak beirva.

A közgyülésen minden alapszabályszerüen letéteményezett egy-egy részvény egy-egy szavazatra ad jogot, ha azok száma nem több tiznél. De ezen számon felül csak minden öt-öt részvény után esik egy-egy szavazat. A szavazás jogát meghatalmazott által is lehet gyakorolni. Meghatalmazott azonban, a törvényes képviselőket kivéve, csak szavazatképes részvényes lehet.

Az évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt folyó évi márczius 7-től kezdve a gyári igazgatóság irodájában a t.-cz. részvényesek rendelkezésére bocsáttatik.

Az igazgatóság.

RÖCK ISTVÁN

gép- és gőzkazángyára
vas- és érczöntödéje

BUDAPEST

IX., Soroksári-utcza 24.

Készit: ***magas nyomásu kompound- és triplexpanziós gőzgépeket, sz. Frikart-féle kényszermozgásu Corliss vezenyművel. — Biztonsági vizcsöves gőzkazánokat*** minden nagyságban ***Bánó és Szüts legujabb szabadalma*** szerint.

Továbbá minden nagyságu és szerkezetü ***hajógépeket,*** kihuzható forr- és fütőcsöves ***lokomobilokat, gőzkazánokat,*** tüzelő-, forraló- és hullámlemezes tüzelőcsövekkel, ***gőzmalmi és téglagyári berendezéseket.*** Szab. különbözéki emeltyüs-szerkezetü ***bor- és olajsajtókat,*** valamint ***olajgyártási berendezéseket*** és elvállal mindennemü a ***gépészeti szakmába vagó munkákat.***

Tervez és berendez mindennemü vizműtelepet.

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU"

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s felkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon: „Hattyu-mosóda."

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendők, tüzoltógépek, tüzifecskendők** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **föjavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest, 1900. március 12. 11. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A német nyelv az elemi iskolákban.
Olvasóinkhoz.
A kötelező felravatalozás.
A Belváros folytatólagos szabályozása.
A kerületek közigazgatása.
Az épitő válság.
A ferenczvárosi plébánia világiasitása
Az acetylen és a karbid-ipar.
Mese az ujvásártéri parkról.
Üres lakások az 1899. év III. negyedében
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Jelenet a népligetből.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpakepződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Kapható mindenütt.

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u. 37. sz.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6.

BÉCS Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:

Budapest,
Kanizsa
Angern } a Ferd. császár északi vasut mentén
Dziedítz } a Ferd. császár északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz } Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez } Bosznia

Szállitható intézetek működnek:

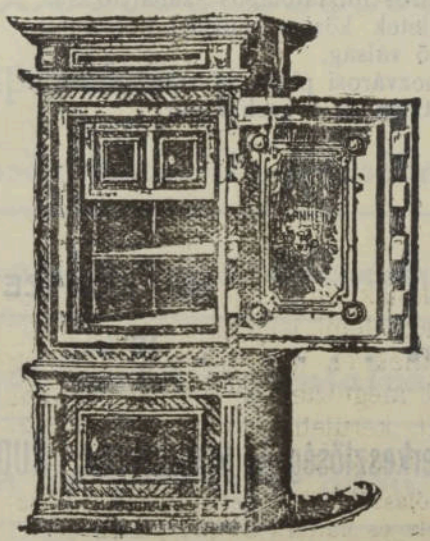
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin } Galiczia
Zadworze } Galiczia
Hirschberg, osch északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyarak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény és tresor-gyára

BUDAPEST és BERLIN

Alapittatott 1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:

Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.

Mintaraktár:

— Dorottya-utcza 7. szám. —

III. évfolyam Budapest 1900. márczius 12. II. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ES KIADJA:
DR. BARTHA SANDOR.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Német nyelv az elemi iskolákban.

Wlassics Gyula miniszterségе első esztendejében megkérdezte a főváros tanácsától, nem tartja-e fölöslegesnek a német nyelvnek az elemi iskolákban való tanitását. A miniszter ur nem mondotta meg direkte, hogy helyeselné, ha a főváros az ifju és gyönge csemetéket megszabaditaná a fölösleges nyelvtanulástól, nem mondotta, hogy az elemi iskola nem alkalmas arra, hogy a német nyelvet a fiatal gyerekekbe bele öntsék, de a hatóságokhoz intézett leirata után joggal hihette, hogy a főváros olyan határozatot fog hozni, a mely igen jó válasz lesz a miniszter el nem mondott kérdésére.

A főváros valamennyi iskolaszéke foglalkozott a leirattal és igen kevés kivétellel mindnyájan megegyeztek abban, hogy a német nyelv tanitását az elemi iskolákból ki kell küszöbölni. De mig az iskolaszékek a fölött tanakodtak, hogy kell-e a német nyelv, vagy nem, a főváros már elhatározta, hogy a miniszter leiratát érdemileg csak az elemi iskolai tanterv revíziója alkalmával fogja elintézni. Ez a határozat azt jelentette, hogy a miniszter leiratával nem kell bővebben foglalkozni. Az iskolaszékek abban hagyták a tárgyalást s a német nyelvet ma is rendszeresen tanitják a fővárosi elemi iskolákban. Teljesen bele törődtek abba, hogy az elemi iskolák a német nyelv nélkül nem lehetnek el, mig végre a héten az általános csöndet megtörte Györffy János tanitó, a ki a VII. kerületi I. számu iskolaszékhez a következő beadványt intézte:

Tekintetes iskolaszék! Budapest székesfővárosának, a magyar nyelv és kultura központjának, összes községi elemi népiskoláiban a német irás olvasás és nyelvtan a kötelezett rendes tanitási tárgyak között foglal helyet s meglehetős nagy heti óraszámmal tanittatik is.

Hogy az e czélra forditott heti három óra menynyiben vész kárba más szükségesebb, mint például a magyar fogalmazás, vagy a léleküditő s testedző iskolai játékok rovására, hogy a Bach-korszak e szomoru emlékü maradványának semmi által sem indokolt föntartása mily sulyosan nehezedik az elemi iskolai tanitás egész menetére, azt a szakkörök már jó ideje megállapitották. Egyetlen elfogadható ok nem szól a mellett, hogy a főváros magyar tannyelvü népiskoláinak tanitási anyaga között a német nyelv helyet foglaljon. Az egyes iskolák tanitó testületeinek, sőt a főváros területén levő összes népoktatási intézetekben müködő tanerőket tagjául számláló és számottevő hivatalos tanitótestületnek a német nyelv tanitása ellen tett fölterjesztése is ez ideig eredménytelen maradt.

Tekintetes iskolaszék! Az iskolaszék, mint a gondjaira bizott iskolák külső és belső, erkölcsi és szellemi életének őre, egyedül hivatott arra, hogy az iskola erkölcsi és anyagi szükségleteit a felsőbb hatóságoknál közvetitésével sürgesse és kieszközölje s igy az iskolát hazafias és jóra irányuló törekvéseiben is hathatós támogatásával istápolja.

Mindezek tisztelettelje s előrebocsátása után bátorkodom inditványozni hogy:

tekintettel arra, hogy az érvényben levő s az 1868-dik XXXVIII. t.-czikkben megállapitott tanterv a magyar tannyelvü iskolákban német irás-olvasás és nyelvtant nem ismer;

tekintettel arra, hogy a székesfőváros elemi népiskolái magyar tannyelvüek;

tekintettel arra, hogy a székesfőváros a tanitói pályázatokat magyar tannyelvü iskolákra hirdeti, a a német nyelv ismeretét a tanitóitól nem követeli s igy azok nagy százaléka e nyelvben nem járatos s azért eredménynyel tanitani képtelen;

tekintettel arra, hogy az állam által kötelezett s e tanévben első izben alkalmazott előmeneteli naplóbizonyitványban nemcsak hogy a németről szó nincs, de annak esetleges beszurására alkalmas üres rubrika sem hagyatott;

tekintettel arra, hogy a népiskolai tanterv intenciója az egyes tárgyakból egy befejezett kerek egészet nyujtani, a mit az ott föl sem emlitett német nyelvből adni lehetetlen;

tekintettel arra, hogy a német nyelvre eredménytelenül forditott idő más tárgynál hasznosabban gyümölcsöztethető;

tekintettel az állandó panaszképpen fölhangzó népiskolai tulterhelésre;

s végül tekintettel arra, hogy Budapestnek, mint Magyarország fővárosának népiskolái a hazafias és nemzeti nevelés tekintetében is mintául kell, hogy álljanak az egész ország előtt, mondja ki a tekintetes iskolaszék, hogy:

a) A székesfőváros összes elemi népiskoláiban a mostanig csak szokáson alapuló, német irás-olvasás és nyelv tanitását fölöslegesnek tartja.

b) Megkeresi a székesfőváros tekintetes tanácsát, hogy hatósági intézkedéssel már a jövő tanévtől e tárgy tanitása beszüntettessék s az igy nyert idő a magyar fogalmazás és testi nevelés intenzivebb fejlesztésére fordittassék.

c) Megkeresi az összes székesfővárosi iskolaszékeket, hogy e kérelmet a hatósághoz intézendő hasonértelmü fejlesztéseikkel támogatni és érvényre juttatni szíveskedjenek.

Mindenben helyeseljük a Györffy ur előterjesztését. S igazán sajnáljuk, hogy az iskolaszék — talán opportunitásból — nem merte az inditványt azonnal elfogadni. Ám egyrészt jól tette. Ne az iskolaszékek, hanem a tanács közoktatási ügyosztálya inditson erélyes mozgalmat a német nyelv kiküszöbölése tárgyában, akár a közoktatásügyi miniszter évek óta elintézetlenül heverő leiratának érdemleges tárgyalásával, akár ugy, hogy a régóta igérgetett elemi iskolai tanterv reviziót keresztül viszi. Bármelyik utat követi is, ha a német nyelvet az elemi iskolákból kiküszöböli, nagy szolgálatot tesz vele a magyar népoktatásnak.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükség élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Kötelező felravatalozás.

A civilizáczió terén tesz nagy horderejü lépést a főváros, ha a kötelező felravatalozást életbe lépteti. Elszomoritó állapotok uralkodnak nálunk a temetkezés terén. A lakosság rabja a fényüzésnek és a kegyelet nevében ki van szolgáltatva a temető vállalatok kapzsiságának. Szegény, vagy gazdag, adófizetője ma a temetkezést intézőknek, akik kihasználva a modern kor fényüzésre hajló természetét, hihetetlenül sarczolják a rájuk utalt közönséget

De nem ennek a tulhajtott adófizetésnek a megszüntetése az első és fő szempont, mely a kötelező ravatalozás életbeléptetését sürgeti, — hanem a közegészség. A budapesti lakásviszonyok mellett közveszedelmes az a szokás, hogy a halottak 48 óráig temetetlenül vannak kiállitva.

Maga a szomoru esemény különben is felforgatja a család életét, de még inkább megzavarja az a szomoru aktus, mely a külsőségeivel és szertartásaival elfoglalja a lakást a családtól, amely igy 2—3 napig valósággal hajléktalanná válik.

A két-három szobás lakással birók alávetve a külsőség parancsainak, kénytelenek a halálozás és a temetés ideje alatt valósággal rabszolga életet élni. Mert az őszinte kegyeletet megzavarja a szomszédok és ismerősök kiváncsi tömege, kik birálgatva lesik a történendőket, a temetés rendezését, annak külső fényét, sőt a gyászolók lelki állapotát is. A budapesti lakásviszonyok mellett nem sirathatja az elhunytat a gyászoló család, melynek környezetét meglepi, megrohanja az ismeretlen résztvevők hada, a temetkező vállalatok tolakodó ügynök serege.

A hatóság kegyeletes és humonitárius szempontból nagyjelentőségü lépést tesz a kötelező felravatalozás tervével, a melyet mindenkinek, a ki a mai állapotokat ismeri, pártolnia kell. A reformra vonatkozó szabályrendeletet készitője Viola Imre tanácsos még nem publikálta A közvetlenül érdekelt szakférfiakkal folytatott tárgyalásokat, mi-lőtt javaslatát nyilvánosságra hozná. Az eszme maga a főváros lakosságának körében

eléggé népszerü. S ha a tanács tervezete a figyelembe veendő szempontok szigoru mérlegelésével készült, akkor a reform életbeléptetése akadálylalanul megtörténhetik.

A főbb szempontok, a melyeket a hatóságnak mellőznie nem szabad:

első sorban a közönség kegyeletes és vallásos érzülete, a melyet a tervezet nem érinthet. A kötelező felravatalozás minden felekezetre egyaránt kötelező kell, hogy legyen, de akképp, hogy egyiknek vallásos szokásait se sértse:

másodsorban maga a temetés az, a melyet a hatóságnak kell kezébe venni. A mai szomoru viszonyokon, csak abban az esetben segithet a főváros, ha a temetést épp ugy, mint München városában, teljesen a hatóság végzi. A mikor a létező temető vállalatok existenciáját a hatóság megszünteti,a megszüntetésnek teljesen a közérdek szempontjából kell történni, még pedig ugy, hogy a temetés minden fázisát a hatóság a maga embereivel végeztesse, a temetéshez való külsőségeket teljesen maga szolgáltassa és a temetkező ipar megszüntetése után,kizárólagosságban egy vállalatot se részeltessen. Egyelőre ennyit mondhatunk az uj — ez időszerint még ismeretlen szabályrendelet-tervezetről.

A belváros folytatólagos szabályozása.

A szükség végre rákényszeritette a tanácsot, hogy komolyan foglalkozzék, a belváros folytatulagos szabályozásával. A régi városházat le kell bontani, a lebontással ez év juniás végeig el kell készülnie az esküténi-hid balparti följárójának épitése miatt, a belvárosi templom plébánia bazárjában levő üzleteknek fel kell mondani, sőt egyezkedni kell a tanácsnak a piaristákkal, telkük kisajátitása végett. Minden esztendőben, igy tavaly is felhivtuk a tanács figyelmét arra, a piarista telek kisajátitásánál elkövetett késlekedés százezrekkel kárositja meg a fővárost. Tavaly ezeket vitük:

A mikor megállapitották a Belváros uj szabályozását, tudta, sőt magára vállalta a főváros, hogy a piaristák 1723 négyszögöles telkét a szomszédos 124 négyszögöles telekkel együtt kisajátitja, mert ugy kivánja a szabályozás. A befektetésért cserébe kapja a *városháztérből* és a *régi városháza* telkéből alakuló területeket, amelyek különben ma is a város tulajdonai, mintegy másfél millió értékben.

Minderről a főváros hatósága még 1895—6-ban tudomást szerzett. Akkor a telek négyszögöle azon a területen 6—700 frt volt s az ingatlanokat másfél millió frtért megszerezhette volna.

A főváros azonban egyáltalán nem sürgette a kérdéses ügy lebonyolitását. Az ingatlanokat le nem foglalózta, még csak alkut sem kezdett, nem is kötött az ingatlanok árára. Pedig tudta, hogy köröskörül a közmunkatanács rohamosan emeli a telkek értékét. Ezer forinton alul még a Dunaparton sem adott el telket. Beljebb pedig a meghosszabitott Váczi- és a Duna-utczában 1100—1300 forintra szöktette fel az árakat.

Igy ha az 1847 négyszögöles telket ma már 1000 frtjával számitjuk, 1,847.000 frt a vételáruk, vagyis negyedfélszázezerrel több az eredeti értéknél. Ez már tényleges veszteség.

Erre a középitési igazgató már tavaly szeptemberben figyelmeztette a tanácsot. Ugyanakkor figyelmeztette arra is, hogy a piaristák nem akarnak a Belvárosból kimozdulni s igy vagy készpénzzel, vagy hasonló értékü telekkel kell őket kárpótolni.

A középitési igazgató egyuttal előadta azokat az alternativákat is, amelyek szerint a főváros telekkel kárpótolhatja a piaristákat. És pedig:

1. Adja át a főváros a piaristáknak az Ujváros házát. (Ez tavaly a miatt volt aktuális, mert mindenki azt hitte, hogy a központi városházát rövidesen megépitik.) A mellé vegye meg a szomszédos szerb telket a templomnál.

2. Vegye meg a főváros a Papnövelde- és Himzőutcza sarkán levő Festetich-féle ingatlant s készpénzzel kárpótolja a különbözetet.

3. Vegye meg a főváros a görög templom körül levő (Régi- pósta-, Galamb-utcza, Dunaparti) telekkomplexumot s azt adja cserébe a piaristák telkéért.

A tanács a tavaly szeptemberben beadott javaslatot nem intézte el. Pedig az esküténi hid épitése egyre jobban közeleg a befejezéshez s az uj területek rendezését nem igen lehet elódázni.

A régi városházát a tavaszszal lebontják. A belvárosi plébánia templom, sem maradhat soha abban az árakban, amelybe kerül. Jóllehet egyes körök azt hangoztatják, hogy Brüsselben a legforgalmasabb székesegyház épp ugy el van épitve. (Ami különben bennünket nem vigasztal.)

Mindenesetre meg kell oldani ezt a kérdést mielőbb. Nem szabad bevárni azt az időt, amig a kisajátitandó teleknek értéke megüti a két milliót. Arról ugy sem lehet szó, hogy a plébánia templom eltolásával valamit megtakaritanak. A templom falazata gyönge, rozoga · az eltolásra alkalmatlan, de nem is olyan a művészi becse, hogy az eltolás költségét megérdemelje. Már pedig egy uj megfelelő templom épitése — mondja a középitési igazgató — *legalább is egy millióba kerül.*

A fővárosnak tehát nagyon is igyekeznie kell, hogy a kisajátitásnál az eddigi könnyelmü halogatásnak véget vessen s ha rögtönösen meg sem szerzi is az ingatlant, legalább állapodjon meg arra az árra, amelyért anno dakumal tulajdonába veheti.

Felhivásunknak végre meg van a foganatja. A tanács utasitotta az illetékes ügyosztályokat, hogy a piaristákkal a kisajátás ügyében kezdjek meg az egyezkedő tárgyalásokat.

Egyuttal intézkedett a régi városházának gyors lebontása iránt, hogy az uj hid feljárójának épitése és a körötte alakuló uj utczák rendezése előtt — több akadály ne legyen.

Az ipartanács alakuló ülése.

Az ipartanács alakuló ülését a minap kitüzött ülésén nem tarthatták meg. Az ipartanács elnöke, Halmos János polgármester ma az alakuló ülés ujabb határidejét március 9-en delelőtt 11 órára tüzte ki. Az ülést a központi városházán, a polgármester hivatalos helyiségében tartják meg.

A kerületek közigazgatása.

Annak a nagyszabásu reformnak, amelynek alapját az 1893 : XXXIII. t.-cz. vetette meg, most kaptuk teljes képét egy vaskos kézikönyv alakjában. A könyv czime: „*Budapest székesfőváros kerületi közigazgatásának szervezete.*“ Kiadta *Halmos* János polgármester; irta (bár ezt a könyv titkolja) *Hanvay* Sándor a VIII. ker. elöljárója.

Őszinte örömmel készültem e munka megbirálására, most jól esett látnom, hogy a kerületi közigazgatás ezernyi ágazatát egy ötödfélszáz oldalas könyvben egybe lehet foglalni, meg lehet magyarázni; szakembernek, laikusnak érthetővé lehet tenni, hogy mi minden retortán mennek át az ügyek; mi lassitja vagy gyorsitja az eseményeket, sőt mi több, valóságos házi tanácsadó ez a könyv, a mely a hivatalokat s az avatatlant mindenben kioktatja.

S amig mindezt elgondoltam, eszembe jutott a székesfőváros központi közigazgatása és elszomorodtam. Ime a kerületi közigazgatás hat éves pályafutása után egy csomóban kapja meg szerető és gondos kezekből azt az egységes utmutatót, a mely a kutatót a jogok bonyodalmaiban hüségesen elvezeti az igéret, helyesebben az okos itélet mezejére. A központi közigazgatásnak ez a szeretettel teljes gondozás nem jutott ki. Megünnepelte huszonöt esztendős évfordulóját a központi közigazgatás, igaz: nagy csöndben, de hosszas munkájának egységes gyümölcsét nem alkotta meg.

A főváros egyesitése óta tömérdek szabályzatot, jót és rosszat alkotott. A hivatalos eljárás tömérdek változáson — fontosabb és kevésbé fontoson — ment át; tökéletesedett, nőtt és terjeszkedett, de munkálkodásáról és alkotásairól egyöntetü, áttekinthető valamije nincs Sem szervezetét, sem beosztását, sem a szabályrendeletek százait, sem a fővárosra vonatkozó időközben hozott törvényeket egyben összefoglaló munkája nincs a központnak. S mennyi hátránya van ennek a hiánynak. A jogi tévedések egész tömege ennek a hiánynak róható fel. Az ügyek elintézésében tapasztalható botlások, ellenkező döntések, huza-vonák, mind azt bizonyitják, hogy olyan egységes kézikönyv, a milyen a Hanvayé, nagyon is ráfért volna a központi közigazgatásra.

Huszonöt év alatt nem készült ilyen munka. Ujabb huszonöt évig pedig nem él a közigazgatás jelenlegi formája s igy a mult hiányát nem kell pótolni. A kerületi közigazgatás kézikönyve utmutatóul szolgálhat majd azoknak, a kik a reformált adminisztrácziőban talán több szeretettel lesznek önönmaguk s a főváros iránt, mint elődeik az egyesités első huszonöt évében.

A kerületek közigazgatásáról szóló munka öt részre oszlik. Az *első* ismerteti az uj elöljáróságok szervezésére vonatkozó törvényt; a *második* a törvény alapján az elöljáróságokról, a kerületi adóhivatalokról, az egészség őrök szervezéséről készült szabályrendeleteket foglalja magában; a *harmadik* rész: a szolgálati utasitás a kerületi elüljáróságok és a hatáskörükbe tartozó valamennyi szakhivatal részére; a *negyedik* rész elsorolja sorszám és szolgálati ágak szerint a nyomtatvány mintákat s az *ötödik* rész lelkiismeretes pontossággal betürendbe szedve adja a testes könyvhöz szükséges mutatót. Ez a könyv külseje.

A belseje a tudás, jóakarat, szakavatottság és mindenekfölött a hivatal iránt érzett nagy szeretet gondosságával ismerteti az elöljáróságok ügykörét, tennivalóikat, tudnivalóikat, eljárásuk formáját és mindent, a mit a kerületbe osztott tisztviselőnek a kisujjában kell hordani. S milyen kevés ez a sok! Az a kis gimnazista gyerek tiz-tizenöt könyvből magol a klasszifikácziójáért s im itt száz meg száz hivatal-ágnak egyetlen könyvben van letéve a tudománya, az életben való eljárásának szabályozója.

Nagy dolog a bürökratizmus, a sablon, a kaptafa s ennél a könyvnél mindennek a tömöritését látom. Látom az eljárások egyszerüsitését, a közigazgatásban az elevenebb vérkeringést, a helyes gondolkozást és nem látom a — sablont. Ami eljárás van, azt rövid szakaszokban elmondja a könyv, hivatkozik mindenütt a törvényre, szabályrendeletre, utasitásra. Még a laikus is igazgathat ezzel a könyvvel a kezében, mert tévedésétől megóvja a szerző gondossága, a melylyel mindent akképp rendezett el a munkájában, hogy senki fennakadást ne szenvedjen, minden kutató haladéktalanul meglelje, amit keres.

Pedig mennyi furfangja van a közigazgatásnak. Ebből a könyvből igazán kivehető. A mindenfajta eljáráshoz hatszázharmincz nyomtatványmintát sorol föl előbb számszerint, majd a szolgálati ágaknak megfelelően. S itt tünik ki az adminisztrácziő bonyodalmassága. A ki igazán nem érti, ne menjen neki, mert — mutatja a könyv — komoly tudás nélkül bizony elakad.

A szolgálati ágak szerint való beosztásnál látjuk, hogy az elöljáróságok hányféle kimutatást tartoznak készitení. Naponkint: a hevenyragályos betegségekről és a halálozásokról; két hetenkint: a himlő és a járványos betegségekről; havonkint: a közegészségi igazgatásról, a ker. orvosok, szülésznők, állatorvosok, sertéshusszemlélők müködéséről, továbbá a trahomáról. Ezeken kivül huszonháromféle egyéb kimutatás van előirva, amelyeket évenkint kell készitení.

Nagy előnye a könyvnek, hogy minden szolgálati ág külön találja a maga eljárásánál követendő utmutatást; igy külön a rendes kezelés, a közegészségi, közélelmezési (vásárügyi), állategészségügyi, iparügyi, közjótékonysági szolgálat és a többi. Fölötte érdekes, hogy pl. a közjótékonysági szolgálatnak hány minden ága van, miképp kell eljárni a szegény iparosok kölcsönügyeiben (Albrecht-Hildegarde alap); azután ott vannak a dajkaságra vonatkozó dolgok; a lelenczek gondozása; szegények pénzbeli segitése, népkonyha ügyek; ingyenes gyógyszerek stb. stb. Huszonnegy szolgálati ág van (a kerületi adószámvitelnek megint külön tizennégy alága), a melyek közt a legszerényebb a kerületi választmány; ennek müködéséhez három dolog kell: meghivó, jegyzőkönyv és nyilvántartó.

Nem sorolom tovább az igazán becses és hasznos munka tartalmát. A kerületi elöljáróságok, a központ tisztviselőivel egyetemben rendkivül sokat köszönhetnek a nagy gonddal készült szakkönyvnek s kiváló szerzőjének Hanvay Sándornak.

A tanács uj asztala.

A fővárosi tanács uj üléstermét nemrég rendezték be a központi városházán. A költözködés alkalmával kiderült, hogy a nagy félkör alaku tanácskozó asztal a hosszas használattól alaposan megrongálódott. A tanács ma elhatározta, hogy az elkopott asztalt megujittatja. A uj diszes asztal, a melyet Jókay János készit, 1200 koronába kerül.

Az építő válság.

Rendkivül megcsöndesedett az épitkezés. Szünetel minden munka. Nincs pénz, nincs; mondjak a bankok és csukják a kasszát Az épites terén beállott nagy csöndet illusztrálja az alábbi kimutatás, a melyben igazán kevés a vigasztaló. A kimutatás a mult év novemberéről szól. Hozzátehetjük, hogy az épitési engedélyek száma azóta nem csak csökkent, de majdnem teljesen elfogyott. A kimutatás ez:

Nevezetesebb épitkezési engedélyek 1899. november havában.

I. ker. Cs. és kir. szab. déli vaspálya társaság Pályaudvaron kétemeletes irodaépület.

Ferjancsik Gézáné, Átlós-ut 14.050/2. hr. sz. a. földsz. lakóház.

Mayerberg Ignácz és neje, Csörsz-u. 8004/a. sz. a. földszintes lakóház.

Nemes Sándor, Kelenföld, 13.767. sz. a. földszintes lakóház.

Perczi és Schocherer-czég, Fehérvári-uton 13690 sz. a. földszintes kábelgyár.

Protes István és neje, Kutvölgy-dülő 8971. sz. a. földszintes lakóház.

Röck Gyula, Nyék-dülő 7280—82 sz. a. földszintes gazdasági épület.

Schloch Frigyes és neje, Gellérthegy 13.109/3 sz. a. földszintes nyaraló.

III. ker. Hönig Nándor, Csatárka-dülő 5475 sz. a. földszintes lakóház.

Özv. Milley Istvánné, Milley Károly és Gábor, Lelkészutcza 4336. sz. a földszintes lakóház.

Sturer Pál és neje, Vihar-u. 6207/1 h. sz. a. földszintes épület.

V. ker. Deutsch Antal, Ujépületi 924/3 sz. a. négyemeletes lakóház.

VI. ker. Özv. Jordán Károlyné, Lomb-u. 1531. sz. a. kétemeletes lakóház.

Mozer Károly és neje, Forgách-u. 1540. sz. a. földszintes lakóház.

VII. ker. Fitz Mátyás és neje, Törökér-dülő 2527. sz. a. földszintes lakóház.

Jencsok János és neje, Egressy-ut 2296. sz. a földszintes lakóház.

Kacsirek Antal, Hajtsár-ut 1995. sz. a. földszintes lakóház.

Lázár Mihály és neje, Hajtsár-ut 2260. sz. a. földszintes lakóház.

Nemecsek Antal és neje, Akáczfa-utcza 4896. sz háromemeletes lakóház.

Stenicska Gusztáv és neje. Bosnyák-u. 2360. sz. a. földszintes lakóház.

X. ker. Kőbányai kaszinóépület r. t. Külső Jászberényi-ut 81536. sz. alatt egyemeletes casinóépület, földszintes diszterem és kétemeletes lakóház.

Pekarek Vilmos, Maglódi-ut 8337. szám alatt földszintes ház.

Száraz Nándor és neje, Ó-hegy 817. sz. a. földszintes lakóház.

Ezeken kivül egyéb kisebb épitkezésekre kiadott 106, összesen 129 engedely.

Az ujból épitendő lakóházakra kiadott engedélyek a következőképp oszolnak meg:

I. kerület	6	lakóház.
II. „	—	„
III. „	3	„
IV. „	—	„
V. „	1	„
VI. „	2	„
VII. „	6	„
VIII. „	—	„
IX. „	—	„
X. „	3	„
Összesen . .	21	lakóház.
1898-ban:	39	„
1897-ben:	38	„
1896-ban:	33	„

Az év eleje óta összesen kiadott lakóház-engedélyek.

1890-ben	474
1891-ben	444
1892-ben	489
1893-ban	555
1894-ben	617
1895-ben	777
1896-ban	517
1897-ben	790
1898-ban	629
1899-ban	375

A ferenczvárosi plébánia világiasitása.

Vaszary Kolos herczegprimás ma *Halmos* János polgármesterhez a ferenczvárosi plebánia világiasitása dolgában a következő átiratot intézte:

„Magyarországbibornok herczegprimása. 938. szám. Nagyságos kir. tanácsos, polgármester úr! A szekesfővaros tek. törvényhatósági bizottságának folyó évi január 3-án tartott közgyüléséből 63. sz. a. hozzám intezett előterjesztésében azon óhajt méltóztatott nyilvánitani, hogy a ferenczvárosi plébánia vezetése a világi papságra bizassék, mert a Szent. Ferenczrend alkalmas egyének hiányában a mai viszonyok között nem képes a hivek lelki szükségleteit kielégiteni. Nagy megelégedéssel és őszinte örömmel olvastam azt a fényes bizonyitványt, amelyet a székesfővaros t. közönsége a ferenczvárosi plebániát eddigelé gondozó szerzetesek számára kiállitani méltóztatott. Az érintett előterjesztésnek idevonatkozó szavaiból világosan kitünik, a plebánia vezetése oly kezekben volt, melyek között azt továbbra is nyugodtan meglehetett volna hagyni, hacsak más körülmények fel nem merülnek, melyek a plebánia világiasitására vonatkozó óhajt indokolják.

Azok a körülmények, melyekre Nagyságod előterjesztése utal, valóban olyanok, hogy azok méltányolása elől elzárkóznom lehetetlen. A ferenczvárosi plébánia 1822-ben letesült, amikor a lakosok száma alig volt 3000, ma pedig közel 40000 kath. hivő él a plebánia területén. A népesség ezen növekedésének arányában nemcsak az iskolák száma emelkedett, hanem

sok más közhasznu intézmény is létesült, melyek a lelkipásztori teendők felhalmozását vonták maguk után. A Szt.-Ferenczrendben bekövetkezett változás lehetetlenné teszi, hogy a rend a plébánia vezetésére kellő számu tagokat alkalmazhasson. Ismervén a rend nek azon kiváló érdemeit, amelyeket a sz.-főváros t. közönsége is oly hizelgő elismerésben méltóztatott részesiteni: sajnálattal látom azt a változást, amely e plébánia világiasitásának tervét megérlelte. Miután azonban a rend főnöksége maga is elismeri, hogy egyének hiánya miatt a plebánia a szükségletein nem segithet, ezennel tudomásul veszem a szőv. t. közönségének óhaját és hozzájárulásomat nyilvánitom ahhoz, hogy letévén a Sz.-Ferenczrend e plébánia vezetésének gondjait, a szőv. t. közönsége e plébánia hivatal betöltésére nézve is oly módon intézkedhessék, mint azt kegyuri jogainál fogva a sz.-főv. területén létező más kegyuri plébániákra vonatkozólag tenni szokta. Teszem ezt annál szivesebben, mivel fentebb érintett előterjesztésében biztositva látom a Ferenczrend számára azon kárpótlást is, amelyre az e plébánia átengedésével jogos igényt nyer. A ferenczvárosi plébánia ugyanis, mint ismeretes, kárpótlás volt azon belvárosi ugynevezett „magyar plébániáért", amelyről a rend 1822-ben a belvárosi „német plébánia" javára lemondott. Midőn ennélfogva a ferenczvárosi plébániából is kivonul a rend, jogosan illeti kárpótlás, melyet 1900. évtől kezdődőleg nyolcz évi részletben fizetendő 16000 koronában ajánl meg a szőváros t. közönsége. Ezzel az ügy anyagi része is rendezettnek mutatkozik. Csakis a plebánia megfelelő vezetésének érdekében kérem, hogy a ferenczvárosi lakosság számának emelkedése folytán a lelkipásztorkodás terén felmerülő rendkivül sok teendő kellő és rendes elláthatása czéljából a világiasitással egyidejüleg négy segédlelkészi állás szerveztessék. Azért is tisztelettel kérem Nagyságodat, hogy ezen állások rendszeresitése iránt intézkedni méltóztassék. Magától értetődik, hogy e négy segédlelkészi állás csak a jelen körülményekre vonatkozik. Ha ugyanis a népesség száma növekednek, kegyes lesz a sz.-főv. t. közönsége a szükséghez képest további uj segédlelkészi állásokról gondoskodni. Midőn szerencsém van Nagyságodnak többször emlitett előterjesztésére ezeket válaszolni, megjegyzem, hogy mihelyt a tek. törvényhatóságnak ez ügyre vonatkozó végleges határozatáról értesitést nyerek, azonnal megfogom tenni az ügy rendezéséhez szükséges intézkedeseket. — Addig kérem, fogadja Nagyságod kiváló tiszteletem kifejezését. — Vaszary Kolos m. k. bibornok, herczegprimás, esztergomi érsek.

A főváros az autonomiai kongresszuson.

A katholikus autonomia ügyében összegyült országos kongresszus egyik világi kegyur tagja Eszterházy Pál herczeg nemrég elhalálozott. A kongresszeus márczius 15-én uj tagot fog választani, a ki szintén a kath. világi kegyurak sorából kerül ki. A kongresszus elnöksége most felszólitotta a fővárost, hogy mint egyik főkegyur zárt szavazatát a mondott határidő előtt küldje meg. A tanács most az átiratot a polgármesterhez tette át, a kit a főváros közgyülése már az alapválasztások alkalmával megbizott volt, hogy a főváros nevében szavazatát küldje be. A mostani választáson ennélfogva ismét a polgármester fog a főváros nevében szavazni.

Az Acetylen és a karbid-ipar.

Berdenich Győző mérnök az „Országos Iparegyesület" ülésein az acetylenről, a karbid-iparról és a magyar iparról tartott előadást. Előadásainak konkluziója az, hogy az acetylen szabályrendeletet a kormány mielőbb készitse el, mert hova-tovább több és több baleset fordul elő az acetylen használatánál. Maga az előadó konstatálja, hogy az acetylen előállitásához, valamint az erre való készülék szerkesztéséhez és gyártásához, nagyobb előképzettség szükséges. Nem elég ehhez, ha valaki jó kovács, lakatos, vagy bádogos.

Azután elősorol néhány megdöbbentő szerencsétlenséget s végül a karbid-gyártást, annak hasznosságát és szükségességét fejtegeti.

Az acetylen terjedését, mondja Berdenich, erősen gátolja az, hogy a karbid beszerzése tekintetében idegen államoknak vagyunk adófizetői Igy az acetylen nem lehet olyan olcsó, mintha minden alkatrésze idehaza készülne. Fejtegetései során arra biztatta hallgatóit, hogy a karbid gyárak létesitését mozditsák elő.

Nem akarun az előadó ur müszaki fejtegetéseiről kritikát mondani, sem az acetylen világitás ellen állást foglalni. Minden modern ujitást szivesen látunk, sőt magát az acetylent is, ha elterjedésével meglehetne szüntetni azt a terhes szerződést, a mely a fővárost a légszesztársulathoz köti. De csak mint szükségszerü rosszat — szeretjük az acetylent. Mert félünk tőle. Nem csupán azok miatt a rémes esetek miatt, amelyeket B. ur elősorolt, nem is azért, mert ő maga konstatálja az acetylen veszedelmességét, hanem csupán a karbidban rejlő veszedelmek miatt.

A karbid egyike a legfélelmesebb robbanószereknek, a melynek meghonositása ellen a legerősebben küzdöttünk eddig és küzdeni fogunk ezután is. B. ur fejtegetéseiből azt látjuk, hogy a főváros területén karbid-gyár alapitása van tervbe véve. A karbidgyár kisérlete néhányszor már elmult, de az acetylen drága, a részvényesek nem kapnak osztalékot és B. ur szomoruan panaszolja azt a mostoha helyzetet, a melyben mi a karbid ipar tekintetében vagyunk. Ennek a szomoruságnak félő, hogy résztvevő hivei akadnak, a kik meg fognak könyörülni az osztalék nélkül szükölködő acetylen részvényeseken és segedelmükre sietnek egy hat lmas karbidgyár alapitásával, a melyet — még meglehet — a főváros által ajándékozandó, ingyen területen épitenek fel.

Ám tegyék; a magyar ipar fejlesztésének mi minden téren hivei vagyunk, de karbidgyár létesitését a főváros területén, vagy a főváros határában nem tartjuk megengedhetőnek.

A főváros, a mint annak idején azt megirtuk, hozott is határozatot a robbanószer gyárak létesitése ellen s mi a leghatározottabban követeljük, hogy a robbanószer gyárakat eltiltó határozat a karbidgyárakra is kiterjesztessék, mert ugy sejtjük B. ur fejtegetéséből, hogy ilyen alapitással készülnek meglepni a fővárost.

Mese az ujvásártéri parkról.

Kötetek telnének ki belőle, amennyit már tollforgató és kevésbé tollforgató emberek Budapest abbéli nyomorúságáról összekántáltak, hogy minden van itt, csak éppen a tér kevés, a köz tertekben, parkokban van hihetetlen nagyfoku hiányosság. Mit ér a sok szép, czifra bérpalota, az egymás hátára épitett számtalan középület, ha végtelen sorozatukat meg nem szakitja egy-egy darabka köztér, czizomázatlan, meztelen természet, mely a sok-sok kötégla- és porfellegek közé egy kis üditő tiszta levegőt lehel, a bámuló, fáradt szemnek, porlepte tüdőnek kevés nyugalmat, békés üdülést nyujt. Ami talán a bájos fiatal leány báli öltözékén a dekoltázs, olyanforma a nagyváros házsorai között egy-egy park. A sok mesterséges disz és kellékek között egy darabka szabad természet, a maga utólérhetetlen bájával, pótólhatatlan hatásával.

A főváros vezetőit soha igazabban nem támadták, mint amikor szemére lobbantják, hogy ebből az ifju városból, melyet oly igen szeretnek a „tündérszép" jelzővel beczézgetni, elvonták a diszités koronáját, csaknem tervszerü és szándékos következetességgel elmellőzték, még a kinálkozó alkalmakat is, hogy helyen ként csinos, árnyas köztereket rendezhessenek be. Még a meglevők egy részét is kiirtották, vagy elpusztitásukat megkisérlették.

Hosszu idők, évtizedek bünét a legujabb kor lassanként pótolni szeretné, jóvátenni próbálgatja. A tömeges felszólalások zaja elfojtotta a kertpusztitó törekvések utolsó maradékait is.

A főváros pénzzavarokkal küzd, gyökeres orvoslásra megkötözött kezekkel nem gondolhat. Igyekeznek tehát felhasználni azt, ami még a multból megmaradt, a meglevő köztereket alakitják át egymásután parkokká.

Kisebb-nagyobb mértékben megtették ezt már azokkal a piaczokkal, amelyek a vásárcsarnokok felépülte óta eddigi rendeltetésük alól felszabadultak.

Egyik legnagyobb objektum, melyet csak nemrég tisztogattak meg a mindenféle árusoktól, az Ujvásártér hatalmas területe.

Erről is elhatározták, hogy diszes parkot alakitanak belőle, amilyet a Józsefváros, a főváros e legnagyobb kerülete régen nélkülöz. A Muzeum kert a kerület belső határán van, inkább a Belváros közönsége látogatja, s egyébként sem az a szórakozó hely, melyre a külső Józsefvárosnak szüksége van Ugyanez áll az állig begombolkozott Orczy kertre is, mely az uj Népligettel együtt különben is igen messze, távol fekszik, a Ferenczváros határán. Az Ujvásártéren tervezett park szükségességét nem volt tehát nehéz belátni. A főváros mérnöki hivatala nagyszabásu terveket dolgozott ki a tér átalakitására s azokat még tavaly a középitési bizottság elé terjesztette. Ámde a bizottság szüntelenül maga előtt látta lebegni a főváros zavaros pénzügyi viszonyait és sok más jóravaló, derék tervvel egyetemben az ujvásártéri park ügyét is visszavetette s felszólitotta a mérnöki hivatalt, hogy ujabb, olcsóbb terveket dolgozzék ki, mert a fővárosnak ez idő szerint nagyszabásu alkotásokra pénze nincs.

Az uj tervek most elkészültek, s nemsokára ismét a bizottság elé kerülnek. A mérnöki hivatal ezuttal ugyancsak megfogadta a kapott utasitásokat. Az uj tervezet szerint az egész terület parkozása 68548 koronába kerül. Ennek az összegnek is a legnagyobb részét az okvetlenül szükséges talajjavitási munkák emésztik meg. A hatalmas terület talaja szeméthulladékokból és mindenféle törmelékekből áll. Ezeket jó televényfölddel kell bevonni, hogy a tér termőképessé váljék s a fák, ültetvények megélhessenek benne.

Maguk ezek a földmunkák 33.600 koronába kerülnek: 21261 korona pedig kerités, padok, vizvezeték berendezésére és egyéb mellékmunkákra szükséges. Bele számitotta még a mérnöki hivatal a költségvetésbe a tér közepén egy nagyobb vizmedencze felállitásának költségét is, mert erre feltétlenül szükség van. Az uj közkert ugyanis eleinte; — különösen nyáron — igen nagy mértékben nélkülözni fogja az árnyékot, félő tehát, hogy meleg időben nem akad közönsége. A vizmedencze, — esetleg szökő kut — mindenütt igen népszerü és maga körül lehüti a levegőt. Ha berendezik, kétségtelen, hogy kánikulában is állandóan nagy közönség fog körülte tanyázni, s élvezi a kellemes, hüs és mindenekfelett egészséges levegőt.

A mérnöki hivatal jelentését mentegetődzésekkel zárja. Nem lehetett a mostaninál is olcsóbb terveket készitени. A kertészmunkák költségeitis a miniumra szoritották, a fökiadást a talajmunkák okozzák, ezeket mellőzni pedig nem lehet. Amit lehetett, ugyis törülték. Fájdalommal és sajnálattal bár, de elhagyták a kioszk épitésének tervét is. A mérnöki hivatal eltanulta a jelszót, nincs pénz!

Mi pedig azt mondjuk, hogy okosabb lett volna el nem tanulni. Takarékoskodni lehet és kell, de csak ott, ahol lehet, és addig, ameddig lehet. Ez üdvös és hasznos. Ellenben absurdum takarékoskodni ott, ahol annak értelme nincs, és több a kár, mint a vélt haszon. Igen helyes, ha a főváros nem dob ki egy-egy dologra százezreket és addig takarózik, ameddig a takaró ér. Nem szükséges erre az ügyre, az Ujvásártér parkozására, sem kidobni százezreket és a praktikus közkertben rózsaligetet berendezni.

Annak azonban épen semmi értelme sincs, hogy ilyen fontos kérdésben krajczároskodjanak, s a parkot ugy rendezzék be, hogy abból ne legyen ezután se park, se vásártér.

Arra a kioszkra, mit a mérnöki hivatal a tervekből most kihagyott, okvetlenül szükség van. Az Ujvásártér hatalmas, tágas terület. Maga a tervezet elismeri, hogy benne árnyékos helyre egyelőre nincs sok kilátás. A közönség megkövetelheti tehát, hogy ezen a nagy területen rendelkezésére álljon egy, vagy még inkább két fedett helyiség, hol a nap heve, vagy a hirtelen támadt nyári zápor elől menedéket találjon, hüsitő italt, vagy valami táplálékot kereshessen. Ha ezt puszta takarékosságból nem akarják megépittetni, akkor kidobott pénz az egész parkozás költsége, arra a térre ugyan nem fog más közönség összegyülekezni, mint a csatangoló utczagyerekek és dologtalan legények serege, — akik a vizmedencze partján fognak gombozni és a közkert utain golyóznak.

Felesleges részleteznünk, hogy annak a kioszknak, vagy két kioszknak nem kell éppen valami bizánczi-mór stilben készült épitési müremeknek lennie, vagy olyan költséggel épülnie, mint akár az erzsébettéri kioszk, — de olcsó pénzért egyszerü fatető, kerités, néhány vasrud és egypár vég vitorlavászon se-

gitségével nagyobb áldozatok nélkül kész a kioszk. Egyszerű és olcsó, s mindez nem zárja ki azt, hogy ne lehessen csinos is, ha akarják.

Ezt a kisebbszerű költséget a kioszk, esetleg vendéglő bérlete maga behozná. Tudjuk ugyan, hogy a fővárosnak a meglevő kávéházai és vendéglői bérletvel mennyi baja van, nem hisszük azonban, hogy ezen a nagy köztéren szerény igények mellett a helyiségeket értékesíteni nem lehetne.

A takaréskoskodás szigoru elvének érvényesitése mellett sem hihetjük, hogy a középitési bizottság e kisszerünek tetsző dolog fontosságát át ne látná és el ne menne addig a határig, ameddig a közönség, s főváros érdeke egyaránt megköveteli és a józan ész parancsolja.

Üres lakások az 1899. év III. negyedében.

Az üresen álló helyiségek tekintetében a helyzet rosszabbodott. Mig ugyanis az 1899. év II. negyedében az üresen álló összes helyiségek száma 5.583 volt, köztük 4.044 lakás, addig e negyedben az üresen álló összes helyiségek száma 6.595-re szökött fel, s ezek közül lakás volt 4.972. Az előző negyedhez képest tehát az az üresen álló összes helyiségek száma 1.009-el, az üresen álló lakások száma pedig 928-czal emelkedett. Az üresen álló lakások száma, mely 1898 óta negyedévről negyedévre emelkedett, e negyedben érte el az eddig észlelt legnagyobb magasságot. Ugyanaz áll az üresen álló szobákról, melyek száma az utolsó negyed alatt majd harmadfélezerrel szaporodott és igy jelenleg már a 11.000-et megközeliti.

Üresen álló helyiségek és azok bérveszteségе az 1899. év III. negyedében.

Ebben a negyedévben úgy az összes helyiségekből, mint a lakásokból a legtöbb a VI., VII. és VIII. kerületben, a legkevesebb a II. és III. kerületben állt a lakáskeresők rendelkezésére. Az üresen álló lakások száma az előző negyedhez képest csökkent a budai oldalon az I. kerületben (465-ről 363-ra), de erősen emelkedett a II. kerületben (171-ről 294-re). A pesti oldalon csak a X. kerületben látszik némi csökkenés, a többi kerületekben mindenütt emelkedés tapasztalható. Különösen nagy az emelkedés a VI. kerületben (740-ről 950-re), a VIII. kerületben (794-ről 928-ra) és a VIII. kerületben (514-ről 902-re). Feltünő az emelkedés a VIII. kerületben, hol az üresen álló lakások száma az előbbi állapotnak közel kétszeresére emelkedett. A IX. kerületben az üresen álló lakások száma az előző negyedhez képest csekély emelkedést mutat (501-ről 564-re), azonban ezen állapot több mint kétszerte nagyobb az 1898. év IV. negyedében észlelt állapotnál.

Érdekesnek tartjuk itt felsorolni, mily mérvet ölt az üreslakás a főváros nagyobb utczáiban. Igy üresen állott: *I. ker.* Attila-utcza 21 lakás, (és 19 egyéb helyiség); Döbrentey-u. és tér 12, (12); Krisztina-körut 19, (1); Országház-u. 11, (—); Retek-u. 3, (—); Uri-u. 11, (—); Városmajor-u. 11, (—); Fehérvári-ut 14, (5). *II. ker.* Batthyány-u. 25, (3); Csalogány-u. 6, (—); Fő-u. 52, (7); Iskola-u. 11, (4); Margit-körut 1, (12); Retek-u. 7, (1); Toldy Ferencz-u, 8, (1); Zsigmond-u. 16, (6). *III ker.* Bécsi-ut 3, (—); Kiszelli-ut 3, (1); Kiskorona-utcza 4, (—) Lajos-utcza 11, (10); Szentendrei-ut és utcza 7, (2); Zsigmond-utcza 8, (—); *IV. ker.* Ferencz József-rakpat 35, (21); Károly-körut 4, (—); Koronaherczeg-u. 3, (1); Kossuth Lajos-u. 8, (7); Lipót-u. 13, (11); Molnár-u. 41, (11); Muzeum-körut 9, (2); Ujvilág-u. 14, (1); Váczi-u. 8, (5); Zöldfa-u. 15, (6). *V. ker.* Alkotmány-utcza 7, (1); Arany János-u. 9, (2); Bálvány-utcza 7, (2; Dorottya-u. 8, (—); Hold-u. 3, (1); Lipót-körut 14, (11); Nagykorona-u. 8, (6); Nádor-u 27, (3); Váczi-körut 34, (4); Váczi-ut (külső) 78, (6); Vadász-u. 4, (4); Visegrádi-u. 8, (1); Vizafogódülő 5, (1). *VI. ker.* Andrássy-ut 34, (8); Aradi-u. 17, (5); Bajnok-utcza 29, (7); Csengeri-utcza 29, (4); Dessewffy-u. 5, (5); Epreskert-u. 5, (—); Eötvös-u. 20, (5); Felső erdősor 32, (10); Gyár-u. 31, (12); Hajós-u. 10, (5); Izabella-u. 31, (18); Király-u. 36, (18); Nagymező-u. 18, (19); Ó-utcza 17, (3); Podmaniczky-utcza 19, (11; Rózsa-u. 11, (8); Szabolcs-u. 29, (12); Szerecsen-utcza 15, (5); Szív-u. 27, (15); Szondi-u, 42, (25); Teréz körut 26, (12); Uj-utcza 4, (8); Váczi körut 11, (9); Vörösmarty-utcza 16, (12); Csángó-u. 59, (2); Erdőtelek 2, (—); Fóthi-ut 25, (6); Hungária-ut 22, (8); Külső Váczi-ut 11, (1). *VII. ker.* Akáczfa-u. 15, (8); Alsó erdősor 19, (3); Bethlen-u. és tér 2, (8); Csengeri-utcza 7, (2); Csömöri-ut 39, (8); Damjanich-u. 25, (7); Dob-utcza 94, (20); Dohány-u. 33, (12); Erzsébet-körut 19, (2); Garai-u. és tér 25, (4); Hársfa-u. 7, (3); Hernád-u. 17, (3); István-ut 22, (12); István-tér 7, (5); Izabella-u. 4, (3); Károly-körut 8, (2); Kazinczy-u. 28, (8); Kerepesi-ut 19, (9); Kertész-u. 18. (20); Király-u. 55, (21); Klauzál-u. 11, (3); Murányi-u. 22, (5); Nefelejts-u. 17, (2); Nagydiófa-u. 2, (7); Rombach-u. 15, (5); Rottenbiller-u. 37, (8); Rózsa-u. 12, (5); Százház-u. 3, (1); Szövetség-u. 18, (1); Verseny-u. 6, (1); Vörösmarty-u. 12, (3); Wesselényi-u. 18, (12); Hungária-ut 11, (6); Külső Kerepesi-ut 14, (4). *VIII. ker.* Aggteleki-u. 19, (6); Baross-u. 78, (39); Dobozi-utcza 34, (7); Főherczeg Sándor-u. 42, (20); Futó-u. 6, (2); Gólya-u. 12, (—); Gyöngytyuk-utcza 13, (6); Hunyadi-utcza 1, (1); Illés-u. 5, (2); József-u. 27, (8); József-körut 79, (27); Kálvária-ut és tér 9, (1); Kerepesi-ut 42, (13); Kisfaludy-u. 4, (1); Külső Kerepesi-ut 20, ( ); Losonczi-u. 6, (1); Lujza-utcza 17, (12); Madách-u. 8, (1); Magdolna-u. 17, (8); Mária-u. 12, (5); Muzeum-körut 5, (2); Nagyfuvaros-u. 16, (4); Nagytemplom-u. 2, (1); Német-u. 5, (7); Népszinház-u. 49, (19); Óriás-u. 8, (3); Örömvölgy-u. 27, (—); Práter-u 15, (—); Rökk Szilárd-u. 19, (18); Szentkirályi-u. 9, (2); Szigetevári-u 19, (—); Tömő-u. 14. (—); Ujvásártér 35, (11); Üllői-ut 14, (7); Vig-u. 1, (7). *IX. ker.* Boková-u. 16, (4); Csillag-u. 33, (—); Ferencz-körut 69, (31); Ferencz-tér és utcza 35, (6); Gát-u. 9, (3); Liliom-u. 25, (8); Lónyai-u. 31, (5); Márton-u. 2 (1); Mester-u. 14, (2); Ranolder-u. 32, (6); Soroksári u. 25, (28); Szvetenay-u. 24, (7); Tüzoltó-u. 20, (7); Üllői-ut 52, (16); Vámház-körut 6, (2); Védgát-u. 41, (11); Viola-u. 17, (4); Külső Soroksári-ut 4, (1). *X. ker.* Füzér-utcza 20, (7). Gergely-u. 15, (3); Gyömrői-ut 14, (3); Kolozsvári-ut 7, (—); Külső Jászberényi-ut 2, (10); Külső Kerepesi-ut 7, (6); Maglódi-ut 4, (—); Marhahajcsár-ut 1, (2); Óhegy-u. 28, (2); Orczy-u. 18, (—).

Több kerületben közösen előforduló utczák összefoglalása: Krisztina-körut (I. II.) 19 lakás, (1) egyéb helyiség; Retek-utcza (I. II.) 10, (1); Zsigmond-utcza (II. III.) 24, (6); Károly-körut (IV. VII.) 12, (2); Muzeum-körut IV. VIII.) 14, (4); (IV. IX.) 6, (2); Váczi-körut (V. VI.) 45, (13); Váczi-ut (külső) (V. VI.)

89, (7); Csengeri-u. (VI. VII.) 36, (6); Izabella-utcza (VI. VII.) 35, (21): Király-u. 91, (39); Rózsa-u. (VI. VII) 23, (13; Vörösmarty-utcza (VI. VII.) 28, (15; Hungária ut (VI. VII.) 43, (14); Kerepesi-ut (VII. VIII) 51, (22); Külső Kerepesi ut (VII. VIII., X.) 41, (10); Üllői-ut (VIII. IX.) 66, (22).

A lakosság nagyságához képest aránylag különösen feltünik az üres lakások száma: a II. kerületben a Fő-utczában; a IV. kerületben a Ferencz József-rakparton és a Molnár-utczában; az V. kerületben a Váczi-körúton és a Külső Váczi-uton a VI. kerületben Csángó-utczában; a VII. kerületben a Dob-utczában; a VIII. kerületben a József-körúton és a Népszinház-utczában, az Üllői-ut ferenczvárosi oldalán; a kőbányai Füzér- és Óhegy-utczában.

A következő felsorolás felismerni engedi, miképp változott az üresen álló helyiségek száma az utolsó öt év augusztus—októberi negyedében, egyuttal kimutatván ezen helyiségek minőségét is.

	lakás	lakás üzlet-helyiséggel	bolt	raktár	egyéb	összesen
1895	584	4	139	250	90	1.067
1896	914	5	222	255	131	1.527
1897	1.797	29	291	263	203	2.583
1898	3.495	34	517	301	260	4.607
1899	4.972	71	795	462	295	6.595

Az utolsó öt év ezen negyedében üresen állott helyiségek negyedévi bérvesztesége volt:

	korona					
1895	102.628	1.074	49.450	28.730	13.188	199.070
1896	204.338	1.326	74.438	31.080	14.700	326 882
1897	308.346	9.992	99 506	31.580	24.828	474.353
1898	576.550	16.196	143.172	34.120	30.302	800.340
1899	799.365	10 208	202.182	45.344	34.837	1,098.936

Közterület-e a városháza udvara?

Ez a fontos kérdés az uj központi városháza udvarainak rendezése, parkozása és világitása ügyével kapcsolatosan került felszinre. — Arról van ugyanis szó, hogy az udvar világitásának költségei a fővárost terhelik-e, vagy pedig a gáztársulatot. Mert ha a városháza udvara közterület, akkor a légszesztársulattal kötött szerződés értelmében a társaság köteles az összes szükségeltető világitó-testeket az udvarban dijtalanul felállitani, a csőfektetéseket saját költségén eszközöltetni és a világitó-anyagot ingyen szolgáltatni, — csupán a lámpások jókarban tartása fejében követelhet a fővárostól minden egyes lámpa után 1·5 krajczárt. Ha azonban a városháza udvara nem közterület, hanem mint a középület tartozéka szintén középületnek tekintendő, ebben az esetben a főváros tartozik, mint háztulajdonos a csővezetékeket saját költségén lefektetni és légszesz-fogyasztás fejében óránként 7·5 krt fizetni a társulatnak, amint ez a többi középületek világitásánál is történik. — A folyamatba tett tárgyalások során a légszesztársulat kijelentette, hogy az udvarokat közterületeknek nem tekintheti, mert ha közterületek lennének, ugy ezt a körülményt telekkönyvileg is ki kellene tüntetni, holott a központi városháza udvarai a telekkönyvben ilyenekül megjelölve nincsenek. Hogy azonban a társaság a hossabb vitának elejét vegye, hajlandó egyezségre lépni a fővárossal, olyan formán, hogy kész a világitó anyagot ingyen szolgáltatni és megelégedni a világitó testek fentartása fejében járó 1·5 krajczárokkal, azonban ezzel szemben azt kéri, hogy a főváros a csőbe endezést saját költségén készitesse el.

Uj katonai ruharaktár.

A katonai kincstár a Kelenföldön uj nagyszabásu ruha- és felszerelő raktárt épittet. Az uj raktár 4822 négyszögölnyi területen épül és az 1902. évre készül el. A katonai parancsnokság ma átiratot intézett a főváros tanácsához, melyben arra kéri, hogy a terület és környék csatornázási, vizvezetéki és utrendezési munkálatait mielőbb és a saját költségén készittesse el. A katonaság átirata igen udvarias hangu, de a hagyományos módon ékes német nyelven van irva.

Bis dat, qui cito dat.

A fővárosnak dolgozó iparosok olyan nehezen jutnak hozzá a megszolgált pénzükhöz, hogy gyakran inkább készek jogos követelésük egy részéről örökre lemondani, csakhogy hamarabb lássák a tanács utalványát. Ilyen forma eset fordult most elő a kőbányai templom épitésénél is. Lingel Károly műasztalos jobb anyagból és diszesebb kivitelben készitette el a reá bizott munkákat, mint a hogy azokat a főváros megrendelte. Mikor azután a végső számla kiegyenlitésére került a sor, az iparos azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a főváros a kialkudott összegnél 3000 frttal többet utalványozzon ki, mert a munkára, — mint azt a főváros szakértői is megállapithatják — máskülönben ráfizet. A munka szebb kivitetére az épités vezetőség is biztatta az iparost, — nem ugyan hivatalos uton Az asztalos azonban nem tudta bevárni, mig a kérelmet a főváros a szükséges vizsgálatok megtartása után elintézi, hanem most ujabb kérvényt nyujtott be, melyben kijelenti, hogy lemond a támasztott pótkövetéséről, csak a szerződés értelmében még neki járó 750 frtot utalványozza ki a tanács rövid uton.

A közuti villamos vasut vagyona.

A „Budapesti közuti vaspálya társaság" lóvasuti vonalainak villamossá történt átalakitását a főváros részéről külön e czélra szervezett vegyes bizottság eszközölte. E vegyes bizottság nemrég, hogy a villamossá való átalakulás teljes befejezést nyert, — feloszlott. Utolsó ülésén azonban a közuti vasut igazgatóságának jelentése alapján a jegyzőkönyvbe foglalta az uj villamos vasut összes vagyonának főbb vonalaiban összeállitott leltárát. Ezek szerint a társaság villamos vasuti üzempályája kettős vágányokkal 55·5 kilométer hosszu, az egyes vágányu pálya hossza pedig 120·8 kilométer. Ezek közül alsóvezetékkel bir 80·6 km., felső vezetékkel van ellátva 90·2 km. hosszu üzempálya. A társaság magas épületekkel beépitett területe 23839·16 négyzetméter. — A kocsiszinben 433 kocsi fér el. — Az áramfejlesztő telep gőzgépeinek teljesitő képessége 7200 lóerő, a dinamogépeké: 8130 kilo volt. — A gőzkazánok fütőfelülete 4450 négyszögméter. — A társaságnak 342 személyszállitó kocsija van. Ezek közül használatban van 303; felszerelés alatt áll 39. — A személyszállitó kocsikon kivül van még a társaságnak 52 pótkocsija, és 60 darab egyéb járómüve.

Ajánló-levél.

Minthogy a **„Magyar Székesfőváros“** egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Jelenet a népligetből.

— *Beküldetett.* —

A mult nyáron egy vasárnap délután sürü rajokban özönlött a József- és Ferencz-város vidám kedélyü népe a Népliget felé, melynek területe egykor, — egész 1868-ig messzeterjedő futóhomok sivatag volt s most a két városrésznek, — árnyékos buja növényzeténél, páratlan üde levegőjénél és kitünő ivó vizénél fogva, — a legkedveltebb üdülő helye.

Ennek a kies fekvésü „Oás“-nak, árnyas fákkal szegélyezett azon a széles utján, mely az Üllői-országutról a „Népligetbe“ vezet, terebélyes fák tövében, kényelmes ülőhelyekkel környezve, egy egyszerü, már az idő által megviselt kőpyramis áll, márvány-tábláján a következő arany betükkel bevésett felirattal: *„Ezen népligetet ilenczfalvi SÁRKÁNY JÓZSEF törv. hatósági bizottsági tag inditványára létesitette a főváros 1868-ban.“*

Az üdülést keresők csoportjai meg meg állnak e pyramis előtt s kiváncsian betüzgetik annak feliratát.

A fentjelzett vasárnak délutánján e sorok irója is belevegyült ilyen egyik csoportba s tanuja volt a következő, valóság gal népünk nemes érzésére való, kedélyes epizódnak.

Ugyanis a pyramist ez alkalommal körülálló csoport közelében állt két városi ur is, a kik egy bérkocsin érkezve, éppen e ponton szállottak le s közelébb lépve, szótlanal, de látszólag meghatva olvasták a márvány-tábla feliratát. — Az egyik egy még mindig daliás tartásu erélyes tekintetü öreg ur, sorsedzett, érdekes arczkifejezéssel, a másik egy férfias kinezésü fiatal ember. Midőn a körülállók csoportja a pyramistól már távozni készült a „Népliget“ belsejébe, indulás közben egy éltesebb gyári munkás igy kiáltott fel: „No az Ur Isten áldja meg minden utjain, még a porát is, annak a derék embernek, a ki ezt a „Népligetet“ ide inditványozta.“ — „Jól mondja István bácsi, áldja meg bizony a jó Isten“ — mondják reá a többiek.

Erre a két ur is a kocsijához sietett s az öreg ur megemelvén kalapját, vissza szólt: „Áldja meg az Isten magukat is polgártársak, a miért oly hálásan tudnak érezni.

Éppen kocsijába lépni készült az öreg ur, midőn a közeli padon ülő agg honvéd feszes katonai állásba helyezkedik és katonásan köszönt, mire az ismeretlen öreg ur katonásan viszonozza a köszöntést s elhajtatott Puszta-Szent-Lörincz—Kis-Pest felé.

Ezt látva a csoport, kürülvette az agg honvédet és kiváncsian kérdezte: „esmeri-e ezt az öreg urat“? — „Hogyne esmerném, hisz Örnagyom volt 1848-ban a Don Miguel I-sö zászlóaljában.“ — „Komáromban, az 1849-ik évi Aug. 3-iki nagy ütközetben — mintha most is látnám — mikor egy nagy rohamban egy Ulánus dsida felhasitotta a jobb karját, három fegyverre fektetve vitték őt a sebkötöző postra. Jó katona volt, többször is sebesült.“

„Hogy hivták“? — „Sárkány Józsefnek“ hivták! — Hát ha az öreg ur volt az, a kinek a neve itt van a márvány-táblán? Azt én már nem tudom, de nagyon lehet!

Erre a lelkesült csoport élénk érdeklődéssel vitte az agg harczost a „Népliget“-i nagy serház felé, áhitatosan hallgatva régi élményeinek régi dicsőségét.

Én pedig utána jártam a dolognak.

Ő volt.

Ilyen az élet.

Egy szemtanu.

A fővárosi mérnökök és a rendőrség.

A fővárosi állami rendőrség panaszszal fordult a főváros tanácsához, hogy a szakeljárásoknál a főváros részéről a mérnöki kiküldöttség igen gyakran nem jelenik meg, vagy pedig annyira elkésetten érkezik a helyszinére, hogy akkorra már a megvizsgálandó dolog, — sokszor szerencsétlenség — régen elmulik. A késedelemnek az az oka, hogy a rendőrfőkapitányság meghivóját a tanácsnak küldi meg s a mig az innen a rendes hivatalos uton eljut a kiküldött mérnök kezéhez, igen sok idő tell k el. A tanács ma hozzájárult ahhoz, hogy a rendőrség a meghivókat ezentul egyenesen a mérnöki hivatalnak kézbesittethesse és, megengedte, hogy a mérnökök sürgős és halaszthatatlan természetü eljárásoknál előleges bejelentés nélkül megjelenhessenek, ilyenkor azonban a kiküldött mérnöknek sem elvi jelentőségü, sem pedig vagyonjogi természetü elhatározásokat. vagy kijelentéseket tennie nem szabad.

Határidős fizetések.

A főváros sok kárt és kellemetlenséget szenvedett már a miatt, hogy az olyan fizetni valókat, a miknek kiegyenlitésére a fővárost a birróságok jogerős határozattal kötelezik, a tanács csak a megszabott határidő letelte után fizetteti ki. Ilyenkor gyakran megesik, hogy a főváros ellen az ellenfelek végrehajtást kérnek, a mivel mindenesetre felesleges költségeket okoznak. — A tiszti ügyészség panaszára ma a polgármester erélyes hangu rendeletet bocsájtott ki az összes fővárosi hivatalok részére. A rendelet kötelezi a tanácsot, és a számvevőség összes osztályait és a segédhivatalokat, hogy a hasonló ügydarabokat mindenkor soron kivül intézzék el, és az aktákon szines czeruzával jelöljék meg: „hogy fizetési határidő." — A polgármester attól fél, hogy a fizetések késedelmas kiutalványozása nem csak kárt okoz a fővárosnak, hanem a hitelét is rontja, — miért is a rendelet végrehajtására személyes felelősség terhe alatt kötelezi ugy a hivatal vezetőket, mint az ügyek előadóit. A tiszti ügyészséget pedig felhivta a polgármester, hogy a mennyiben valamely ügyben azt tapasztalná, hogy a rendelet intézkedéseihez a hivatalok nem alkalmazkodnának, erről mindenkor közvetlenül hozzá tegyen jelentést.

A cselédszerző iparigazolványa.

Egyik régi fővárosi cselédszerző üzlettulajdonos elhalálozása után a felesége, illetőleg özvegye mintegy másfél évvel a haláleset után néhai férje cselédszerző üzletét folytatni akarta s e czélból a szabályszerü óvadék összeget a főváros tanácsának felajánlotta. A tanács azonban az óvadékot nem fogadta el, hanem kötelezte a folyamodó özvegyet, hogy cselédszerző üzlet nyitására uj iparengedélyért folyamodjék, mivel a volt férjének iparengedélye immár érvényességét vesztette. A folyamodó felebbezése következtében az ügy a kereskedelmi miniszter elé került, a ki ma a tanács határozatát jóvá hagyta azzal, hogy az özvegy a férje iparigazolványa alapján csupán abban az esetben gyakorolhatná ujból a cselédszerző üzletet, ha a biztositékot egy éven belül letette volna. Az egy év letelte után azonban a régi iparengedély érvényességét vesztette s arra most már az özvegy számot nnm tarthat.

Keresztnév cserebere.

Egy budapesti lakos az iránt folyamodott a VII. ker. elöljárósághoz, hogy egy budapesti gyárosról, aki keresztnevét kétféleképpen irja, adjon ki személyazonossági bizonyitványt. A gyárosnak ugyanis a fővárosban ingatlan vagyona van s azt a folyamodó nem tudja lefoglaltatni, mert a telekkönyvben a tulajdonos más keresztnévvel van megjelölve, mint a hogy magát a közéletben nevezi és a mely néven a bíróság a folyamodó követelésének megfizetésében elmarasztalta. Az elöljáróság megtagadta a kérelem teljesitését azon az alapon, mert a tanács egy alkalommal kimondotta, hogy harmadik személyek kérelmére egyesek magánviszonyait feltüntető bizonyitványok, a mennyiben azokból az illetőkre hátrány származhatik, — a hatóság részéről ki nem adhatók. A folyamodó felebbezése következtében a főváros közigazgatási bizottsága az elöljáróság határozatát ma megváltoztatta és utasitotta az elsőfoku hatóságot, hogy a szokásos szabályszerü vizsgálatot tartsa meg s ennek eredményéhez képest adja ki a kért bizonyitványt. A tanács határozatában e megjelölt elvi álláspont ugyanis ebben az esetben nem alkalmazható, mivet itt a harmadik félre nem a bizonyitvány kiállitásából származik a hátrány, mert azt a zálogjogot megitélt birói itélet a fél terhére már megállapitotta s a kért bizonyitvány csupán a jogerős birói itélet végrehajtóságát van hivatva elősegiteni és azt az itélettel nyert zálogjog telekkönyvi bekebelezése érdekében kérték.

Változás telekvételárakból és kölcsönpénzekből engedélyezett kiadások kezelésénél.

A fővárosnak egyik régebbi közgyülési határozata a költségvetés szerkesztését és a póthitelek kezelését a főszámvevő kezéből kivette és a tanács VI„ — pénzügyi és gazdasági ügyosztályának hatáskörébe tette át. Ezzel kapcsolatban a telekvételárakból és kölcsönpénzekből engedélyezendő kiadásokról vezetett nyilvántartást, melyet eddig ugyancsak a főszámvevő vezetett, a VI. ügyosztály vette át. Ennek a nyilvántartásnak az alapján engedélyezendő kiadásokra nézve eddig a főszámvevő tett javaslatot. A változott helyzetnél fogva ez a rend továbbra meg nem maradhatott s mivel szabályrendeleti intézkedésen nem alapszik, a tanács most pótlólag azt a munkát: a javaslatok készitését is a VI. ügyosztályra ruházta. A tanács ez intézkedése nem érinti a főszámvevő abbeli kötelezettségét, hogy a telekvételárakból és kölcsönpénzekből már engedélyezett hitelekről a számviteli ellenőrzés szempontjából szükséges nyilvántartását továbbra is vezesse. A tanács ugyancsak e határozatában felhivta az összes ügyosztályokat, hogy ezentul a póthitelekből, telekvételárakból vagy kölcsönpénzekből engedélyezendő kiadások fedezésére vonatkozólag javaslatok előterjesztésére minden esetben a pénzügyi és gazdasági ügyosztályt utasitsák.

Horvát anyakönyvek és a magyar állami anyakönyvvezetők.

Többször előfordult az utóbbi időben, kogy magyarországi községi illetőségü magyar állampolgároknak Horvát-Szlavonország területén történt születését, házasságát vagy halálesetét a felek által felmutatott horvát anyakönyvi kivonatok alapján a magyar állami anyakönyvvezetők a magyar anyakönyvekbe bejegyezték. A belügyminiszter ma körrendeletet adott ki, melyben elrendeli, hogy a hasonló bejegyzések eszközlését a magyarországi állami anyakönyvvezetők a jövőben az 1894. évi XXXIII. t.-czikk 77, 78. §-ának rendelkezése értelmében mindenkor mellőzzék. A törvény ugyanis csak a külföldi anyakönyvi bejegyzések feltüntetését rendeli el a magyar anyakönyvekben, Horvát-Szlavon ország pedig a magyar szent korona országaihoz tartozik. A jelzett anyakönyvi eseteket egyébként még azért sem kell a magyar anyakönyvekbe ujból bejegyezni, mivel Horvát-Szlavon országnak az a külön joga, hogy a születések, házasságok és halálesetek közhitelü tanusitására ott a felekezeti anyakönyvek szolgálnak, — a magyar szent korona országaiban érvényes anyakönyvezési jogrendszernek kiegészitő része s igy nem lenne okadatolt a magyar állampolgárok Horvát-Szlavon országban történt anyakönyvi eseteit két érvényes anyakönyvbe bejegyezni.

Közgazdaság.

A főváros és a marhavásártéri vásárpénztár.

A szerb kereskedelmi miniszter a budapesti szerb főkonzul előterjesztésére — a mint azt a mai lapok már meg is irták — Szerbia területéről a budapesti marhavásári vásárpénztárt kitiltotta.

„Belgrád, márcz. 6.

A szerb közgazdasági miniszter a budapesti szerb királyi főkonzul előterjesztésére, a budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvénytársaságnak teljesen eltiltotta a jövőre nézve a szarvasmarhák előlegezését, vásárlását, illetőleg a velük való kereskedést, mert a marhavásáripénztár eddigi működése a társaság alapszabályaival nem egyezik és mert ez a pénztár, hogy nagyobb forgalmat érjen el, silány minőségü és kivitelre alkalmatlan szarvasmarhát exportált Szerbiából Budapestre. Ez által ugy a szerb marhatenyésztés, mint a budapesti marhavásár jelentékeny károkat szenvedett.“

A vásárpénztár erre a következő nyilatkozattal felelt:

„A szerb marhakereskedelem és behozatal helyes megitélése szempontjából szükségesnek tartjuk megemliteni, hogy a marha bizományi eladásával négy budapesti nagy marhabizományos czég és a mi vállalatunk is foglalkozik. Egy fennállott és a f. évi január 1-én lejárt szerződés alapján a szerb felhajtásnak reánk eső hányada a helybeli szerb főkonzulátus védnöksége alatt álló „Szerb kir. állami kereskedelmi ügynökség“ utján adatott nekünk át. Ezen marhaküldemények, melyeknek legnagyobb részére már a származási helyen előlegeket adtunk, tulnyomó részben a szerb kir. állami kereskedelmi ügynökség czimére érkeztek és csupán egy csekély töredéke érkezett a mi czimünk alatt; de a felekkel való leszámolást és a vételár kifizetését a nevezett szerb keresk. ügynökség végezte. Fennálló szabályzatainak határozmányait minden esetben a legpontosabban betartottuk, minden más állitás légből kapott dolog, s nem hallgathatjuk el azon meggyőződésünket, hogy vásári ténykedésünk ellenőrzése semmi esetre sem képzelheti a szerb hatóságok feladatát. A szerb kereskedelmi ügynökséggel fennállott szerződésünket, annak lejártakor, 1899. decz 31-én nem ujitottuk meg. A szerb kereskedelmi ügynökség ismételt sürgető kérése daczára igen fontos okoknál fogva számos szerb marhakereskedő kérésére utóbbiak érdekében, a lejárt szerződés megujitását kénytelenek voltunk megtagadni. A mondottak mindenesetre érdekes világot vetnek a tett intézkedésre. Egyébiránt fentartjuk magunknak, hogy a szóban forgó és teljesen indokolatlan határozat ellen illetékes helyen a szükséges lépéseket megtegyük.“

A főváros közönsége közvetlenül érdekelt fél ebben az ügyben s igy a közvélemény teljes megnyugtatása végett utána jártunk, hogy miben áll voltaképp a szerb kereskedelmi ügynökség panasza. Beszerzett értesüléseink szerint a következők:

A marhavásártéri vásárpénztár alapitása 1893. évben vette kezdetét. A vásárpénztár részvénytársaságot három előkelő fővárosi bank: a Magyar leszámitoló- és pénzváltó bank, a Pesti Magyar Kereskedelmi bank és a Magyar ipar és kereskedelmi bank alapitotta. A fővárossal kötött szerződést 1894-ben készitették, azonban sok mindenféle huza-vona után csak 1897-ben nyerte el a kormányhatósági jóváhagyást. Ilyenformán a szerződésben kontenplált tiz évi lejárati határidő 1897 deczember 31-én vette kezdetét és 1907. deczember 31-én telik le. Az intézmény és a kötött szerződés czélja eredetileg is az volt, hogy a marhák szállitásának közvetitését, bizományba adását és eladását továbbá a tenyésztőknek és mészárosoknak előleg nyujtást a főváros egy szolid és megbizható kézben összpontositsa. Igy akarta a főváros egyrészről a magyar marhák kivitelét biztositani, másrészt pedig a főváros közönségét jó és olcsó marhahussal ellátni. Ez okokból a marhavásári vásárpénztár részvénytársaságot a főváros mindennemü kedvezményben részesiti. Csupán monopoliumot nem adott neki, a menyiben a magánbizományosok közvetitő üzleteket ezentul is köthessenek. Azonban a fővárossal kötött szerződésben letett jogok és nyujtott kedvezmények olyan helyzetet biztositanak a részvénytársaságnak, hogy mellette a magánbizományosok egyáltalán nem tudtak existálni s működésük köre a legkisebbre zsugorodott össze. A főváros a bankokkal kötött szerződésben kikötötte magának a jogot, hogy a szerződéses viszony fennállásának ötödik évében a szerződést felmondhassa, olyan formán, hogy a további egy esztendő letelte után a marhavásártéri vásárpénztár intézményét, vagy véglegesen megszünteti, vagy pedig annak vezetését a maga kezébe veszi át. Erre az intézkedésre azért volt szükség, hogy abban az esetben, ha az uj intézmény a fővárosi közönség élelmezésére kellő módon jó hatással nem lesz, meg legyen a mód és eszköz a régi állapotok visszaállitására, esetleg más intézmények létrehozására.

A szerződés részletesen megállapitja, hogy a marhatulajdonosoknak, tenyésztőknek és kereskedőknek a szállitandó marhákra adott előlegek után a marhavásári vásárpénztár részvénytársaság 5 százalék minimális kamatot szedhet, a mely százalék az osztrák-magyar bank rendes napi kamatlábánál 1·25 százalékkal magasabbra nem emelkedhetik. Másrészt azonban a kamatokon kivül felszámithat a részvénytársaság 0·12—0·25 százalék kezelési költséget. A budapesti mészárosok előlegei után ugyanilyen kamatokat számithatnak, itt azonban a kezelési jutalék 0·5 százalékig terjedhet. — A marhavásártéri vásárpénztár részvénytársaság a marhák kezelése, eladása, vagy közvetitése tárgyában kötött üzleteknél a nagyobb marhák után bizományba adás és beszedési jutalék fejében 3·75 ezrelék dijat szedhet; kisebb marhák

után hasonló czimeken ez a dij 6 per mill, — minden esetben a bruttó árak után számitva. — Az alkuszdijakra mindkét fajta marháknál 2·5 százalékban állapitották meg. — Olyan esetekben, mikor a társaság csak beszedéssel foglalkozik, — a nagyobb marhák után 2 75 a kisebb marhák után 5 ezreléket szedhet. A főváros által megállapitott szabályzat a marhavásártéri vásárpénztár működését a marhavásártéren részletesen szabályozta. A pénztár működése a bizományi és beszedési dijakat 40—80 százalékkal, — az egyébfajta költségeket pedig 20—30 százalékkal tette olcsóbbakká.

Azzal a támadással szemben, mintha a vásárpénztár működése óta, a felhajtás csökkent volna a hivatalos statisztikai kimutatás a következő adatokat tünteti fel:

1895 ben felhajtottak 183.939 nagy marhát; 141541 borjut; 73898 apró marhát; (bárány és kecske) 165873 birkát;

1896-ban felhajtottak 179587 nagy marhát; 152692 borjut; 68391 apró marhát; 185182 birkát;

1897-ben felhajtottak 155118 nagy marhát, 136517 borjut, 84630 apró marhát és 112476 birkát;

1898-ban felhajtottak 179593 nagy marhát, 126182 borjut, 44541 apró marhát és 82686 birkát;

1899-ben felhajtottak 184766 nagy marhát, 26419 borjut, 38623 apró marhát, 60901 birkát.

Az apró marha, bárány és birka felhajtási számánál mutatkozó esés oka, a Francziaországba irányuló kivitel erős megcsappanása, másrészt pedig az a körülmény, hogy borjut és a többi apró állatot levágva direkte küldik a vásárcsarnokokba.

Az emelkedést, ezek a számok bizonyitják. De a termelők körében is folyton fokozódik, a vásárpénztár iránti bizalom. Igy 1898-ban a pénztár közvetitését 55629 drbnál vették igénybe, a mely a nagy marhavásár összforgalmának 34·16 százalékát teszi.

1899-ben a vásárpénztár fenállásának második esztendejében már 167592 drbnál vették igénybe a közvetitését, a mely a marhavásár összes forgalmának 39 százaléka. Az emelkedés tehát az előző év forgalmához viszonyitva — 5 százalék.

Ezek a számok igazolják legjobban, hogy a vásárpénztár az eddigi működésével egyrészt maga elé hóditotta a termelők bizalmát, másrészt nagyon jó hatással volt, a budapesti marhavásár forgalmára és a budapesti huspiacz árainak mérséklésére.

Ganz és társa vasöntőde részvénytársulat.

Mai igazgatósági ülésén előterjesztette az 1899. évre szóló zárszámadást, mely mintegy 13 millió frtnyi kiszállitás mellett 930,585 frt 89 kr tiszta nyereséggel zárul, ugy, hogy a tavalyi 162,796 frt 13 krnyi nyereség-áthozattal együtt összesen 1.093.282 frt és 02 kr áll a részvényesek rendelkezésére. Az igazgatóság azt határozta, hogy a márczius 15-ére egybehivott közgyülés 100 frtos osztalékot fog javasolni a lefolyt évre és azonkivül inditványozni fogja, hogy az igazgatóságot megillető jutalék levonása után az osztalék-tartalékalap 350.000 frttal, a tisztviselők nyugdijalapja 20.000 frttal szaporittassék, a fennmaradó 130.323 frt 43 kr uj számlára vitessék át. Mechvart András igazgató azt a kivánságát fejezte ki, hogy a gyárban kifejtett immár 40 éves működése után mentessék föl az ügyek közvetlen vezetésétől és az azzal járó folytonos működés terhétől. Egyuttal kijelenti Mechvart az igazgatóság örömére, hogy gazdag tapasztalatait ezután is a Ganz-gyár érdekeinek fogja szentelni és hogy az ügyek vezetésében ezután is közremüködik. Az igazgatóság sajnálattal vette tudomásul Machvart András bejelentésének azt a részét, mely a vezérigazgatói állástól való visszavonulásra vonatkozik és az ügyek közvetlen vezetésével Mechvart eddigi helyettesét, Asbóth Emil miniszteri tanácsos és müegyetemi tanárt, mint vezérigazgatót bizta meg.

Hirdetések.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK

Hirdetmény.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank t. cz. részvényesei az **1900. márczius hó 25-ik napján délelőtt 11 órakor** a bank helyiségeiben) V., Nádor-utcza 7. sz. a. tartandó

XXXI-ik rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság évi jelentése.
2. Az 1899. évi mérleg megállapitása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hovafordítása iránt

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utcza 7. sz.) és a „Magyar Leszámitoló- és pénzváltó-banknál.
Bécsben: az „Union-Banknál."
Párisban: a „Société générale pour favoriser le développement du Commerce et de l' Industrie en France" czimü banknál.

Az igazgatóság.

Alapszabályok kivonatai:

23. §. 20 részvény tulajdona 1 szavazatra jogosit.

24. §. Részvényesek, kik szavazó jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyülés összeülte előtt legalább 8 nappal részvényeiket téritvény mellett letétemnyezni.

A letéteményezés a bank pénztáránál vagy más, a hirlapokban kijelölt helyeken eszközlendő.

25. §. A szavazó jog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényesecknek adható.

Testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, további nők és kiskoruak a közgyülésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is.

Azoknak, kik szavazó jogukat igazolták, a részvények és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével elátvételt igazoló jegyek adatnak ki.

A részvények a részvényes által sajátkezüleg alairandó jegyzékbe, számszerü sorrendben és pedig a Magyar Jelzalog-Hitelbanknál 1, minden egyéb letéthelyen 2 példányon bejegyzendők.

A letevő a letett részvényekről téritvényt nyer és a részvények annak idején a közgyülés megtartása után, csakis ezen téritvény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Az 1899. évi mérleg és jelentés 1900. márczius hó 17-től kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll. (Utánnyomás nem dijaztatik.)

Meghivó.

A „Magyar ipar és kereskedelmi bank részvénytársaság" részvényeseinek 1900. márczius hó 24-én délelőtt 11 órakor, Budapesten, az intézet saját helyiségében (V Nádor-u. 4. sz. a. tartandó

kilenczedik rendes közgyülésére.

Napirend:

1. Az 1899. évi mérleg és igazgatósági jelentés előterjesztése.
2. A felügyelő bizottság jelentése.
3. A tiszta nyereség mikénti felosztása iránti határozat.
4. Az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak adandó fölmentvény iránti határozat.
5. Az igazgató tanács és az igazgatóság tagjai számának meghatározása és a tagok megválasztása.
6. A felügyelőbizottság tagjai számának meghatározása és a tagok megválasztása.
7. Az igazgatótanács tagjai részére járó jelenléti értékjegyek értékének és a felügyelőbizottság tiszteletdijának meghatározása.
8. Előterjesztés az alkalmazottak nyugdijintézeténe életbeléptetése és javadalmazása iránt.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gözmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávésok, vendéglösök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon:
„Hattyu-mosóda.“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Trogmeyer Kálmán

városi kútmester és mechanikus

Budapest Csömöri-ut 30. szám.

Vállalkozik minden e szakmába vágó munkákra: különösen **kutak, szivattyuk, fecskendök, tüzoltógépek, tüzifecskendök** és

mezőgazdasági gépek

elkészitésére, **fójavitások** eszközlésére,

cséplőgarniturák

s minden rendszerü

lokomobilok

javitására;

mindenféle **világitó-testek**, valamint **személy felhuzó-gépek** felszerelésére.

Tervezetekkel és rajzmintákkal szivesen szolgálok.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely

legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest, 1900. március 19. 12. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Van pénz — lesz munka.
Az árvaszék díjszedése.
Elhamarkodott intézkedés.
A külterjes fejlődés megakasztása.
Színházak tűzbiztonsága.
A Szent János-kórház bajai.
Budapest Párisban.
A kövezési járulék felemelése.
A Szegényügy rendezése.
A megbizhatatlan automobil.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
A jó lelkü miniszter.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a hajhullás, korpaképződés és mindennemü fejbörbetegség.

Kapható mindenütt.

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u. 15. sz.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6. **BÉCS** Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő-gyárak:
Budapest, Kanizsa, Angern, Dzieditz, Budweis, Rossitz a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország; Ybbs, a Duna mentén, Doberlin, Han Compagnie-Vitez Bosznia

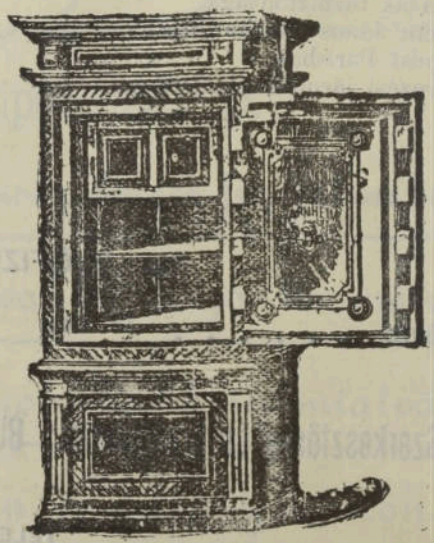
Szállitható intézetek működnek:
Nemetoach-Ybbs, Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak; Chrytin, Zadworze Galiczia; Hirschberg, csch északi vasut; Aussig, Aussig-Teplitzi vasut; Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény és tresor-gyára

BUDAPEST és BERLIN

Alapittatott 1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut, 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

III. évfolyam Budapest 1900. március 19. 12. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Van pénz, — lesz munka.

A törvényhatóság kivágta magát a bajból. Miután a bankok a márczius elsején esedékessé vált 32 millió korona értékü kötvényt nem vették át, eladta nekik a 11.564,300 kor értékü regále kötvényeit. A kötményezést megszüntetik, a tömeg papirt feldarabolják apró papirnak s csinálnak belöle 200 koronás papirokat, a melyeket egyenként 193 koronáért adnak el. Darabonkint veszit a város hét koronát, azután egyszersmindenkorra elveszti a kamatokat, minthogy az igy szerzett pénzzel adósságot törleszt: 8.500.000 koronát.

De a tervbe vett épitkezésekre pénz kell s igy ujabb 12 millió korona függő kölcsönt vesznek föl. Mindezt pedig abban a reményben, hogy a Károlykaszárnya vételára utolsó részletének, — az uj Dunahidak épitésére vonatkozó 1893. évi XIV. t.-cz. 2. §-a értelmében fizetendő hozzájárulás utolsó részletének, a rakpartépitési költségekből a fővárost terhelő összegeknek, valamint a Kossuth Lajos-utczai szabályozási költségekből a főváros terhére eső rész megfizetésére ujabb halasztást ad az államkincstár.

*

Hát ez mind igen szép és üdvös. De csupán abból az okból, hogy megkezdődnek a közmunkák s kenyérhez jut sok száz ember. Ez a körülmény enyhiti azt a sötét hátteret, a mely az ujabb kölcsönügyre árnyékot vet. Értjük ez alatt a budapesti nagy pénzintézetek eljárását.

Ezekben a nagy bankokban sem jóakarat, sem szeretet nincs a főváros iránt. Nem éreznek a pénzeszsákok, mert nincs szivük; s a hol nem a hasznot látják, meg sem állnak. Nem gondolnak ők a város sorsával, jövőjével. Ha számitásaikkal elkészültek, előterjesztik a megszorult félnek. Ha elfogadja, jó; ha nem, veszhet tölük.

Nagyon kimért nép a budapesti pénzvilág. Mert maga is közvetitő. Afféle dróton rángatott megbizott, aki a rendes üzleti hasznot kénytelen kiszolgáltatni a megbizójának, maga meg abból él, a mit a rendes hasznon felül kereshet: az uzsorából. Ezt az eljárást látjuk megujitva mindannyiszor, a mikor a főváros kölcsönért folyamodik.

A bankházak vezetői összesugnak s a börzén olyan szél fu, a melyik az ő malmukra hajtja a vizet. Át kell venni a kölcsönkötvényeket? Nem lehet, mert — im tessék meggyőződni — itt a kurzus, folyton esik, esik. Mit adjunk érte? 93, 92, 90 forintot? Nem lehet; 86 forint elég lesz, de csak ugy, ha legalább 4·5 százalék jár utána. Roppantul becsületes nép ez a pénzvilág.

*

Szegény főváros rémmód zavarban van. Hosszu évtizedek könnyelmü gazdálkodása rontotta meg a financziális helyzetét. S igazán a tanács ártatlan a bajban. A tanács gyönge volt, erélytelen, engedékeny s jólelküen végrehajtotta, a mit a közgyülés parancsolt. S a törvényhatóság igen sokat akart jót — még több rosszat, a tanács végrehajtott mindent, mig eljutottak a lejtő szélére. Már nem lehet végrehajtani semmit, ha jót rendel is a közgyülés, mert nincs a kasszában.

*

A nagy kölcsön kötvényeinek lefúttak a bankok, — de hál' Istennek — nem akad meg a közigazgatás kereke, mert eladják a legfölöslegesebb ingóságot (pedig milyen szépen kamatozott!): a regále kötvényeket.

Jó papir, börzepapir, kelendös, van hitele, szereti a publikum itthon is, külföldön is. Mennyi a kurzus? Persze, persze, az a fő a kurzus! A bankok számolgatnak nekem, neked, neki, nekünk stb. stb. ennyi haszon, a vevőink ennyi, az ügynökeinknek ennyi. Summa-summárum, mire a számadás kész lett, — a jó, a kedves, a kapós papirnak leesett az ára. Már csak 98.60, ha sokáig tartott volna az alku, lett volna idő még lenyomni egy koronával. Mert jószivüek a bankok; nem akarják busitani a várost s im kiállnak a világ elé, hogy ök 96.50-et adnák olyan papirért, amely nem ér többet 98-nál. Hogy az üzlet befejezése után a regálepapir megint kapós lesz, az árfolyama megis meghaladja a névértéket, arról a mi derék bankjaink nem tehetnek.

*

Silentium! Az üzlet kész, van pénz, lesz munka s ez a fő. A munka nélkül levök száma óriás s a hatóságnak fokozott erővel kell igyekezni, hogy az éhező proletárok panaszszavát elhallgattassa. Van pénz, sietni kell a munka kiosztásával, a melyből jusson azonban a kicsinek is, ne csak a nagynak.

Az árvaszék díjszedése.

— Konfliktus a főváros és a belügyminiszter között. —

A főváros árvaszéke hosszu évek óta külön leltár- és számvizsgálati dijakat szokott szedni. Egy fél nemrég felszólalt az állitólag jogosulatlan dijszedés miatt, s panaszt tett a belügyminiszternél, ki a fővárost fel is szólitotta, hogy az árvaszéki dijszedést a jövőben mellőzze. A tanács a miniszter felszólitására a leltári dijak szedését megszüntette, azonban a számvizsgálati dijakhoz továbbra is ragaszkodott. A belügyminiszter tudomásul vette a fővárosnak azt az elhatározását, hogy a leltári dijakat ezentul nem szedi, de a főváros jelentésében foglalt azon kijelentést, hogy a számvizsgálati dijakhoz a főváros az 1877. évi XX. t.-cz. 301. §-a és az 1877. decz. 30-án 55946. sz. a belügyminiszterileg jóváhagyott szabályrendelet 15. pontja alapján ezentul is ragaszkodik, határozottan helyteleniti, s kijelenti, hogy a főváros az 1877. évi XX. t.-sz. 293. §-ában meghatározott dijakon kivül egyebet követelni nem jogosult és a számvizsgálatok eszközlése a fővárosnak az emlitett törvény 275. §-ában előirt kötelessége, s mint ilyen hivatalból és teljesen dijtalanul eszközlendő. A városházán a miniszter rendeletét igen kelletlenül fogadták. A tanács felhivására a főszámvevő kimutatta, hogy az árvaszéki számvizsgálati dijak elvesztése a fővárosnak legkevesebb évi 6000 korona veszteséget okozna. A tanács ez alapon ujból felirt a belügyminiszterhez, hogy szigoruan elfoglalt elvi álláspontját adja fel. A fővárosnak szüksége van a hánytorgatott dijakra, amelyeket csak azoktól a kiskoru örökösöktől követel a kik minden nagyobb megerőltetés nélkül elviselhetik.

A főváros ezt az eljárást folytatja már hosszu évtizedek óta s eddig még senki kifogást nem tett ellene. A mostani az első eset, hogy valamelyik fél a számvizsgálati dijak miatt felszólalt.

A tanácsnak azonban ezuttal sem sikerült a belügyminisztert megingatni, amennyiben tegnap érkezett rendeletében a miniszter előbbi álláspontját fenntartja.

A tanács erre most azt határozta, hogy az ügyet a törvényhatósági bizottság elé terjeszti, még pedig azzal a javaslattal, hogy a közgyülés kisérelje meg még egy ujabb felterjesztés utján a belügyminisztert, a főváros igazáról meggyőzni.

Elhamarkodott intézkedés.

A tanács tudva olyan javaslatot terjesztett a farkasréti temetővasut ügyében a közgyülés elé, amelyből a fővárosnak esetleg a mérnöki hivatal szerint 17.000 korona kára lehet. Az ügy és a tanács javaslata a következő:

Kasics Péter biz. tagnak a farkasréti temetőbe vezető villamos vasut ügyében a mult évi november 22-én tartott közgyülésen a polgármesterhez intézett interpellációjából kifolyólag a tanács feliratot intézett kereskedelmi miniszter úrhoz, hogy mivel e vasut közigazgatási bejárása még 1898. deczember 20-án, engedélyezési tárgyalása pedig 1899. julius 17-én megtörtént, méltóztassék e tárgyalások eredménye felett dönteni, hogy a főváros a vasut kiépitése érdekében szükséges útrendezések és egyéb ezzel összefüggő munkálatok iránt intézkedhessék. Egyuttal azonban a tanács utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy mivel a szóbanforgó vasut az Enyedy-utczát minden körülmények között érinteni fogja, az Enyedy-utczának vasutépitésre alkalmas állapotba való helyezésére, illetve rendezésére nézve, figyelemmel e közigazgatási bejáráson létrejött megállapodásokra. 30 nap alatt érdemleges javaslatot tegyen.

A mérnöki hivatal a javaslatot bemutatta, s első sorban is az Enyedy-utczának 12 ölre való kiszélesitésére szükséges területet illetőleg nyilatkozott. A térrajz szerint az utcza szabályozásához csupán az 1453—1356. kat. helyr. sz. telek 585.70 □-ölnyi részének megszerzése szükséges. E területben benfoglaltatik az Alkotás- és Enyedy-utcza sarkán tervezett letompitás is, amit a vasutnak az Enyedy-utczába való bekanyarodása tesz szükségessé. A mérnöki hivatal e terület kisajátitási árát a kerités és növényzet kártalanitási árával mintegy 17.902 koronára teszi. Mig e terület meg nincs szerezve, s amig a mai árok helyett megfelelő csatorna nem épül, részletes utépitési terv nem készithető, de egyelőre nincs rá szükség, mert ezen utrendezések a vasuti épitési részlettervek beadása alkalmával a vasuttal együtt fognak letárgyaltatni s a rendezés maga a vasuttársasággal fennálló területhasználati szerződés 10. §-a értelmében a vasuttársaság által fog eszközöltetni, csupán az uj burkolatanyag fog a főváros részéről a vasuttársaságnak ingyen kiszolgáltatni. Erre az anyagra a f. é. 15.000 korona fel van véve; a nyilt árok helyett épitendő csatornára nézve pedig a hivatal csak akkor nyilatkozhatik, ha az orbánhegyi árok rendezési tervével kapcsolatban épitendő svábhegyi mü-árok felett, melylyel az Enyedy-utczai csatorna szoros kapcsolatban van, már határozat hozatott.

A *tanács* a maga részéről czélszerünek tartja, hogy mi-

vel az Enyedy-utcza kiszélesitésére a temetői vasutat illetőleg tárgyalás alatt álló mindkét alternativ terven feltüntetett vonalvezetés mellett szükség van az Enyedy-utczának a szabályozási tervben megállapitott 12 ölre leendő kiszélesitése iránt szükséges kisajátitási eljárás már most folyamatba tétessék. Ennélfogva oly javaslattal járul a közgyülés elé, hogy a tanácsot utasitani méltóztassék arra, hogy a mérnöki hivatal által készitett kisajátitási tervben és összeirásban feltüntetett ingatlan megszerzése iránt a kisajátitási eljárást haladéktalanul inditsa meg s annak lehető sürgös lebonyolitásáról gondoskodjék. Ami pedig az utczának a vasutépitésre alkalmas állapotba helyezését illeti erre nézve méltóztassék elhatározni, hogy ezen utrendezési munkálatok a vasutépitési munkálatokkal egyidejüleg és az átalakitási szerződés vonatkozó határozmányainak szem előtt tartásával hajtassanak végre. Mivel pedig ezen útrendezések terve addig el nem készithető, mig a mai árok helyett megfelelő csatorna nem épül, ez pedig szoros összefüggésben áll a svábhegyi mü árokkal, melyre nézve a tárgyalások folyamatban vannak: méltóztassék a tanácsot utasitani, hogy e tárgyalások sürgős befejezése iránt intézkedjék s e tárgyalások eredményéhez képest további intézkedések elrendelhetése czéljából tegyen előterjesztést.

A főváros 1897-ben a kábelvasut vállalattal olyan értelmü szerződést kötött, hogy a vállalat az Enyedy-utczát tiz ölre köteles kiszélesiteni. Ez alól a kötelezettség alól a jelzett vasuttársaság még nincs felmentve. A tanács bizonyára ismeri ezt a szerződést. Hogyan történt tehát, hogy a közgyülés elé terjesztett javaslatában nem emlékszik meg arról a szerződésről, amely egy másik vasuttal szemben a fővárosnak terheltetés nélkül biztositja az utcza kiszélesitését? Egyáltalában érthetetlen, hogy a tanács ilyen fontos kérdésnél nem jár el a kellő óvatossággal. Vagy a Kasics Péter ur sürgetvénye olyan fontos, hogy miatta egy még fontosabb szerződés előnyeiről is le kell mondani? Alig hisszük. A közuti vasut nem sürgette annyira a farkasréti vonal épitését, igy tehát más érdekek teszik sürgőssé és kivánatossá a kisajátitást, amelynek összege — több mint bizonyos — a mérnöki hivatal számitását jóval megfogja haladni. Erről majd az egyezkedésnél meggyőződhet a tanács. Ám addig is föltétlenül korrigálnia kell elhamarkodott javaslatát s a közgyülés ujabb informálása alapján arra kell törekednie, hogy az Enyedy-utcza kiszélesitése ne a fővárost terhelje. Legalább addig, mig a kábelvasut létesitésére kilátás van.

Pusztulnak a bérlők.

Ujabban igen sok szomoruság éri a fővárost különféle bérleteivel. A vendéglői, kávéházai folytonosan cserélik a bérlőket, a kik sorra buknak meg bennök. Mostanában meg már a telek és házbérlőkre is rákerül a sor. Igy a napokban a főváros egyik lipótvárosi telkének a bérlője, egy azelőtt jómódu asszony ment tönkre, ugy hogy az előljáróság kénytelen volt egyszerüen kibocsájtani a bérletből s erről azonnal jelentést tett a tanácshoz. A tanács a kényszeritő körülményeket figyelembe vette s az V. ker. előljáróság előterjesztését tudomasul vette. A bérlő a fővárosnak károkat is okozott, amennyiben a telek keritésének nagy része hiányzik és az ajtók alaposan megrongálódtak. A tanács azonban a kártéritési per megindítását is mellőzteti, mert a tönkrejutott bérlőtől ugy sem lehetne behajtani a követelést, hanem felhivta az V. ker. előljáróságot hogy próbálja meg egyezségre lépni az asszonynyal olyanformán, hogy a helyreállitással járó költségek összegének a bérleti mz tositékából való levonásába egyezzék bele.

A külterjes fejlődés megakasztása.

Néhány év előtt erős áramlat keletkezett a törvényhatóságban a kifelé való terjeszkedés ellen. A közmüvek költségeit a czéltalan és határtalan terjeszkedés óriás mértékben emelte. A VI. VII. VIII. kerületek külterjei lassanként benépesedtek, megteltek lakóházakkal. A telek olcsó volt s még a kevésbbé tehetős is szivesen áldozott a kényelméből, csakhogy a magáéban lakhasson. A hirtelen megnépesedett területek lakóinak jóléte azonban nem sokáig tartott. A városban, ha két, ha három szobában kellett is szorongani, jól kövezett utakon járhattak. A lakásban vizvezeték, ürhető vizzel, klozett és más kényelmetesség volt kéznél. Az uj telepnek rossz, sáros az utja. A vize darabos, meszes, ihatatlan. Csatorna, világitás nincs. És messze van, rengeteg fáradsággal érhető el. A vasut majdnem annyit emészt meg, amennyit a kiköltözéssel megtakaritani akartak. A házépités adóssággal járt; a pénzt csak ugy emészti a tőke és kamattörlesztés; a sok javitás, ujitás Bizony nincs öröm az elhagyatott pusztán történt épitkezésben.

Akik mégis megtették, rövid időn belül három csoportra oszoltak. Az első a *szivós életüek* csoportja. Ezek makacsul ragaszkodnak a véres verejtékkel szerzett ingatlanhoz. Inkább ott pusztulnak el, inkább tönkre mennek lassan-lassan, de nem adják meg magukat. A viczinálismussal járó terheket kitartással, nagy türelemmel viselik. Bznak abban, hogy a város terjeszkedése elér hozzájuk s ők beleczeppenek a város belsejébe minden czók-mókkal, házzal és kerttel. Ez az ő álmuk, reményük, fenntartójuk. Hiszik szentül, hogy álmuk megvalósul s ma, holnap, vagy holnapután kövezett ut visz el a ház előtt, magától csobog a viz a konyhában, az utcza vak sötétségét lobogó gázlámpa oszlatja el (sokan már a kőolajlámpával is megbarátkoznának) s a csatornázatlan telep orrfacsaró büzét a föld alatt folydogáló szüretlen Dunaviz viszi magával.

A hivők és álmadozók után következik a *ravaszok* csoportja. Ezek is beugrottak a modern betegségbe. Hasonlóan — valamennyiünkhöz — sokallották a házbért s egyszerü számitással elhitették magukkal, hogy a házbér árával amortizálhatnak egy kis családi házat. Persze amortizáczió és a családi házzal feltételezett boldogság ritkán áll egymással szerves kapcsolatban. De ez a csoport sem esik kétségbe. Mihelyt az első kellemetlenségeken a telep-életnek tul van, megszökik. Szép csöndesen visszaszökik a városba. Az elhagyott, utálatos apró szobákba, amelyekért annyit kell fizetni! Igen de ott az emberi megrontó: a modern kényelem. Az csábitja vissza a telepest, aki hamarosan enged a csapodár testének és ujra benszülötté válik. S egyuttal igyekszik az ő remek fekvésü, pazar felszerelésü, hihetetlen kényelemmel berendezett családi házán tul adni: eladni, vegy bérbeadni. De szabadulni tőle minden áron. S milyen nehéz munka ez. Ha vevő akad, annak nincs pénze. (T. i. pénzes vevők nem vásárolnak *képzelt* paradicsomokat). Ha lakó akad, sokallja a házbért. Végre enged a tulajdonos és megszabadul a gondok egy részétől; a drága, kedves családi háztól — a ravasz gazda.

Az *áldozat* — a harmadik csoport. Ők már elvéreztek. Ki-

merültek a tömérdek bajban; adósság, rendetlen élet betegség s mi egyéb elvitte a kis családi lakot. S a szerencsétlenek, akik vig nótázással avatták fel az uj „palotát“ koldussá téve, szégyenkezve lopják vissza magukat a városba. Ez a telepélet öröme, boldogsága, gyásza. Meg a remény, amelyet polgármesterek szóval élesztgetnek, amikor nem akarnak kegyetlenül igazat mondani, s megigérik, hogy lesz ut, lesz viz és minden, csak türelem. Az irásban adott válaszuk is türelemre inti a kérelmezőket, de már őszintébb. Nyiltan megmondja, hogy a városnak nem áll módjában a kért közmunkákat megkésziteni. Ha a kérvényezők magukra vállalják a költségeket, megcsinálttatja a hatóság a nélkülözhetetlen dolgokat. Ha!... Ha volna anyagi erő a költség fedezésére. De nincs, az a baj. Tehát türelem . . . Igaz e téren tömérdek igazságtalanság történt. Mert tények teszik eltagadhatlanná, hogy egyes külterületek mégis megkaptak mindent, amit kértek. Mert a kérelmezők élén befolyásos városi korifeus állott, aki ismeri a városi közigazgatást müködtető rugókat és összeköttetései révén elvégeztette a szükséges munkákat, még ha póthitelből vették is rájuk a fedezetet.

A telep szaporodás megszapo itotta a türelmetlenkedő kérvényezőket, akiknek siránkozása még a protektorokat is kihozta sodrukból. Végre belátta a tanács is, a törvényhatóság is (igaz a tizenkettedik órában), hogy ez a terjeszkedő gazdálkodás egyenes ut a bukás felé. Határt akartak szabni a külterjes fejlődésnek s évekig tartó okoskodás után megalkották a *kövezési járulék* és a *városszabályozás* szabályrendeletét. A kettő rokon egymással, de az utóbbi most nem időszerü, mert a város jól-rosszul szabályozva van, legalább ideiglenesen. A kövezési járulék azonban komoly dolog, mert közvetetlenül és minden évben érinti a ház és telektulajdonosokat s másodszor sok vitára érdemes a mai kövezési rendszer és a használatban levő burkolóanyagok minősége miatt.

A főváros tulajdonképp az intenziv fejlődés megátlása végett tervezte a kövezési járulékot. A kültelkek szertelen fejlődése hihetetlenül emelte a közkiadásokat, anélkül, hogy a bevételek szaporodtak volna. Az épült házak adómentességet élveznek, a lakók pedig nem uj emberek, . . . csak kivándorlottak a központból. Nagyobb terhet rónak távozásukkal a községre, nagyobb hasznot azonban nem hajtanak. Ezt a rendszertelen kiválást első sorban a közmunkák megtéritésével lehet megakadályozni.

A kivándorolt, ha a közvagyon hasznos termékeit élvezni akarja, abban az arányban köteles az előállításhoz hozzájárulni, amilyen arányban igénybe veszi. A vizvezeték, csatornaépités, kövezés, világitás berendezése a központon kivül sokkal nagyobb mértékben terheli a központtárt, mint a belső területen való kiterjesztésnél. S mig beltelken kevesebb költség mellett nagyobb a bevétel; a külterjes épitkezéseknél három-négyszer akkora beruházásnak még a minimális törlesztési kvótája sem térül meg, még kevésbbé remélhető, hogy azon felül a fentartás és egyéb üzemkiadások valami módon rekompenzáltassanak.

Kellő előrelátás nélkül történtek eddig is a közmüvek hálózatának kibővitése; évről-évre nagyobb teherrel nehezedtek a közjövedelmekre, mig megbillent a háztartás egyensulya. Igen, a főváros zilált pénzügyi helyzetének előidézésében nagy része van a külterjes fejlődés tulságos támogatásának. A megfelelő ellenszolgáltatás biztositása nélkül nyakra-főre végrehajtott, könnyen nélkülözhető közmunkák milliókra rugó költségeit nem tudja a közpénztár kiheverni. A megállapitott kiadások keretén kivül majdnem erőszakosan kiforszirozott beruházások okozták a háztartási zavarokat. Olyan beruházások, amelyeket az intenziv fejlődött területek nyeltek el s amelyekre sohasem volt *valóságos* fedezet. Olyan beruházások, mindig kerü'eti érdekek kielégitésére, amelyeket *nem létező* megtakaritások, vagy más, hasznos célokra kijelölt kölcsön pénzek terhére engedélyeztek. Az ilyen módon létrejött közmunkák terhei szolgáltattak alapot a tanácsnak a kövezési járulék felemelésének a tervéhez.

Szinházak tüzbiztonsága.

— Szabályrendelettervezet. —

A szinházak tüzbiztonságának kérdése Budapesten 1889. deczember óta aktuális. Abban az időben égett le a gyapju-utczai német szinház s azóta tesz uj meg uj javaslatokat a tüzoltóság, a rendőrség és a tanács közjótékonysági ügyosztálya, a mely egyuttal a tüzoltási ügyeknek is intézője. Hosszas tárgyalás után napvilágot látott ma a szinházak tüzbiztonságát megszabályozó tervezet. Kissé későn ugyan, mert az utóbb épült szinházak tüzbiztonságát már nem változtatja meg, de még mindig idejében: mert legalább van ilyen szabályrendeletünk is. Kár, hogy a tervezet visszaható erővel nem bir, hogy egyik-másik szinház hiányosságán (igy a *Nemzeti*, *Nép* és *Magyar* Szinháznál) az uj szabályrendelet értelmében segiteni lehetne. A tervezet, a mely a mai tüzoltó erőt kissé tulbecsüli, a következő:

A Budapesten épülő szinházaknak, amennyiben nézőterük hatszáz nézőnél többre épül, minden oldalról teljesen szabadon kell állaniok. Hatszáz személynél kisebb befogadási képességgel biró szinházak két oldalról szabadon álló saroktelkeken is épithetők, a mely saroktelek azonban 400 négyszögölnél kisebb nem lehet.

Abban az esetben, ha az ily módon alkalmas saroktelek közelében nagyobb ipari vagy gyári telep létezik, a szinházépitési engedély a különben megfelelő ilyen saroktelekre nem adható meg.

Minden emeletről jobbra-balra legalább egy-egy külön tüzbiztos lépcsőnek kell vagy közvetlenül a szabadba, vagy az elő csarnokba vezetnie. A nézőtérből a csarnokba és illetőleg az oldalfolyosókra minden száz ember számára egy 1·25 méter széles kijárása létesitendő. A közönség számára szolgáló lépcsők mind tüzbiztos anyagból, szögbe törten, azaz helyenként nyughelyekkel ellátva készitendők; ablakkal ellátandók s legalább 1·80 méter széleseknek kell lenniök. Patkóalaku kör- vagy csigalépcsőt, valamint függőlépcsőt a közönség használatára alkalmazni nem szabad. A szinház ablakain, a raktárakat kivéve, sehol rácsozatot alkalmazni nem szabad.

A szinpadra és zsinórpadlásra közvetlen nyiló ajtók mind tüzállóan vasból készitendők s ezek a padlózatnál 2—3 centiméterrel magasabb és legalább 50 centiméter széles tüzbiztos anyagból készült küszöbhöz ütközzenek. A proscenium falba alkalmazott, valamint a sugó üreghez vezető vasajtók azonfelül

önzárólag készitendők. A szinpad-sülyesztő és a zsinórpadlás az épület többi részétől a tetőt 1·50 méterrel meghaladó magas falak által, a nézőtérről pedig vaslemez függöny által tüzbiztosan elkülönitendő. A zsinorpadlás menyezetébe tüzvész esetén fejlődő füstnek, közvetlenül a szabadba vezető szellőző nyilások létesitendők oly módon, hogy azok a földszinttől kezelhetők legyenek. A nézőtér és szinpad fölött tetőszerkezet vasból legyen és tüzbiztos anyaggal fedendő. A nézőtér menyezet pedig tüzbiztos anyagból készitendő. A szinház épület kellő számu és czélszerüen elosztott villámháritókkal ellátandó. Asztalos, vagy egyéb oly mühelyek, melyekben tüzveszélyes anyag földolgozásával foglalkoznak, kivéve a szabómühelyeket, a szinház épületén kivül helyezendők el. A festőtermek magában a szinházban is elhelyeztők, de ebben az esetben ugy kell épitve lenniök, hogy azoknak belseje tüzellenes anyagból legyen s a szinház egyéb részeitől tüzálló vasajtókkal legyenek elválasztva. A fütés csak központi lehet és tüzbiztosan helyezendő el.

A hőség, a rossz levegő, esetleg a füst elvezetéséről ugy a nézőtéren, mint a szinpadon czélszerü módon kell gondoskodni. A szinházakban csakis villamos, vagy gázvilágitást szabad alkalmazni. A nézőtéren és a szinház szinpadi részén a központi villamos, vagy gázvilágitáson kivül mellékvilágitások is alkalmazandók.

Az egyes nyilt lángok a folyosókon, lépcsőkön tánczteremekben, öltözőkben, zsinórpadláson és szinpadon oly módon alkalmazandók, hogy csak az erre hivatottak által legyenek szabályozhatók, a szabályozás pedig csak külön szerkezetü kulcscsal legyen eszközölhető, sodronykosárral s ezenkivül szükség esetén pléhernyővel látandók el. A nézőtéren levő lángok golyói vagy csészéi sodronyfonással bevonandók. A fentebbi pontokban emlitett helyeken a villamos vagy gázvilágitás mellett közbe-közbe szintén elővigyazattal könnyen ellenőrizhető módon elhelyezett mellékvilágitás zárt lámpákban elhelyezett gyertyából állhat és a szinház megnyitásának időpontjától kezdve a közönség elvonulásáig folyton égetendő.

A villanyvilágitáshoz szükséges dinamogépek hajtására gázmotorok vagy gőzgépek is alkalmazhatók. Ha a gőzgépek alkalmaztatnak, a gőz a szinház épületben csak azon esetben fejleszthető, ha vizcsöves biztonsági kazánok alkalmaztatnak.

A szinházi épület belsejében vezetékül csak jól elszigetelt sodronyok alkalmazandók.

A szinpad és nézőtér megvilágitására hatásvilágitást kivéve, ivlámpákat alkalmazni nem szabad. A szinpadon, zsinórpadláson, öltözőkben, raktárakban és mühelyekben alkalmazott izzólámpák biztositó üvegboritékkal látandók el, a mennyiben több ily izzólámpa állványra erősitve használtatnék az izzólámpák elé drótfonás alkalmazandó.

A szinház vizvezetékkel a kivánt terjedelemben ellátandó. A vizvezetéki hálózat két fővezetékből táplálandó, hogy a szinkázban mindig viz álljon rendelkezésre és netáni hiány beálltakor az egyik, vagy másik vezetékből a viz bebocsátható legyen.

Minden szinház a székesfővárosi tüzőrségi állomással távirati összeköttetésbe hozandó, azonkivül telefonnal is ellátandó.

Minden szinházban legalább két benlakó állandóan alkalmazott s különösen a világitási, vizvezetéki és fütési készülékek ismerete tekintetében is megvizsgált, józan és megbizható tüzoltónak éjjel-nappal felváltva kell őrségi szolgálatot teljesiteni. Ezek a szinház állandó személyzetéhez tartozó tüzoltók tüzrendőri fegyelem tekintetében a fővárosi tüzoltófőparancsnokság alá vannak helyezve.

Ezeken kivül az előadás alatt az előadás természetéhez képest esetről-esetre szaporitandó, de előadásonként kivétel nélkül minden szinházban megfelelő, nagyobb szinházban legalább négy személyből álló tüzőrség tesz szolgálatot a fővárosi hivatásos tüzoltók soraiból egy őrparancsnok vezetése alatt.

A tüzőrség az előadás megkezdése előtt legalább egy órával köteles a szinházban megjelenni és müködését megkezdeni.

Ha a szinpadon vagy a zsinórpadláson kiütött tüz olyan terjedelmet látszik venni, hogy a kéznél levő készletekkel rögtönözve el nem fojtható, akkor mindenekelőtt a tüzoltóságnak jelezni kell a tüzet a tüzőrségi állomásokkal;

le kell ereszteni a vasplehfüggönyt, fel kell nyitni a szinpad fölött szellőző nyilásokat;

értesiteni kell a rendőrségi felügyelő tisztet, valamint a rendezőt, hogy a közönséget nyugodt eltávozásra felszólitsák.

Bárminő kiterjedést nyerjen a tüz a nézőtér, folyosók, csarnokok és lépcsők világitására szolgáló gáz és villamvezetéket semmi szin alatt lezárni és a világitást kioltani nem szabad. A mentés első sorban a látogató közönség és a szini személyzet életére irányozandó.

Hogy a fentebbi szabályok minden irányban megtartassanak arról a fővárosi tanács az állami rendőrséggel egyetértve gondoskodik.

Ebből a czélból egy állandó szinházvizsgáló-bizottság alakittatik, melynek elnöke mindenkor azon fővárosi tanácsnak, kinek illetősége a szinházi ügyekre nézve megállapittatik, tagja pedig a középitési bizottmány tagjai sorából a tanács által kinevezett 3 szakértő tag, a tüzoltó-főparancsnok vagy helyettese, az illető kerületi előljáró és a kerületi mérnök.

Ezen állandó bizottság feladata az uj szinházakat megnyitás előtt, a meglevő szinházakat szükséghez képest, az összes szinházakat minden évben kétszer és pedig a nyári szünet után az előadások megkezdése előtt és a fütés megkezdése előtt megvizsgálni, azoknak épités és tüzrendőri szempontból a fentebbi szabályoknak megfelelő állapotáról, különösen a fütési világitási és vizvezetéki berendezés, valamint egyéb mentési eszközök és készülékek teljesen jókarban létéről — ha szükséges — próbák által is meggyőződni.

Ezenfelül feljogosittatik az állandó szinházvizgáló bizottság elnöke, hogy az egyes szinházakban annyiszor, amennyiszer szükségesnek tartja, ellenőrző vizsgálatot tartson s ha ezen ellenőrzési vizsgálatok alapján kivánatosnak mutatkozik a szinházvizsgálóbizottságot rendkivüli eljárásra is egybehivhassa.

Azonfelül ezen állandó bizottság rendkivüli eljárásra mindannyiszor és legfeljebb 3 napi határidőn belül egybehivandó, valahányszor azt a fővárosi államrendőrség főkapitánya, vagy a fővárosi tüzoltóság főparancsnok szükségesnek tartja s ezt kérelmezi.

A ki e szabályrendelet bármely pontja ellen vét: az 1879. évi XL. törvényczikk 141. §-a értelmében fog büntettetni.

Ha a mulasztás az igazgatót terheli, ismételt pénzbüntetés után tőle a színházi engedély is megvonható; a Nemzeti Színház és a magyar királyi Operaház intendánsára és igazgatóira nézve azonban a magyar királyi belügyminiszter illetékes határozni.

A Szent János kórház bajai.

Alig egy éves a kutvölgyi dülőben épült Szent-János kórház. A főváros több millió koronát költött erre az intézményre.

Az uj kórház felszereléseiben, amelyeket annak idején mintaszerünek mondottak, az utóbbi időben olyan hiányok mutatkoztak, amelyek a betegekre is komoly következményekkel járhatnak.

Az uj kórháznak saját villamos telepe, vizszolgáltató készüléke és gőzfütő rendszere van. Ez a három fontos alkatrésze az épületnek két héttel ezelőtt vizhiány miatt mondta fel a szolgálatot. A kórháznak nem volt vize, nem volt világitása, nem tudták fütcni *három napon keresztül*, s pillanatnyilag ugy segitettek a bajon, hogy lajtos kocsikkal szállitották a vizet a betegek részére.

Akkor nagynehezen javitottak a kellemetlen állapoton, amely a mult héten különböző csőtöréssel párosulva megint öt napig pusztitott a kórházban.

Öt napig nélkülözték a rendes villamos világitást, a fütést és a kórházban elegendhetetlen bőséges vizet. Öt napig 360 beteg várta perczről-perczre, mig végre segitenek a vizhányon, elkészülnek a megbomlott gépek s a kórház életrendje a rendes kerékvágásba visszatér. Ezeknek a botrányos állapotoknak feltárása alkalmából érdemesnek tartjuk megemliteni, hogy a tanács és a főváros mérnöki hivatala miképen jár el azokkal szemben, akik ezeket a minduntalan sztrájkoló felszereléseket készitették.

Az a vállalkozó, aki a kórház vizvezetékét és csatornázását, légfütésének szerkezetét és egyéb hasonló müszaki berendezéseit készitette, a minap nyujtotta be végszámláját a tanácshoz. A tanács a számla felülvizsgálása alkalmával revizió alá vette a Szent-János kórház belső berendezésének összes költségeit, amikor is kiderült, hogy a költségekre a közgyülés 138.383 korona 33 fillért irányzott elő, a munkák elkészitése azonban tényleg 139.943 korona 04 fillérbe került. Tulkiadás merült fel tehát itt 1559 kor. 66 fillér.

A csatornázás és egyéb emlitett munkákat a vállalkozó 27·5%-os árengedménynyel vállalta el és szerződésileg kikötött járandósága 122.492 korona 16 fillér lett volna. Ebből a csatornázási munkára jut 16000 korona, gőzkeverő csapokra 3600 korona; a hat pedálos keverő csap 1200, a hullaházban berendezett vizmelegitő készülék 1164 kor. 20 fillérbe, a mérlegház csatornázása 200 koronát tesz ki stb.

A czég azonban beterjesztett számadásai szerint 139943 korona 04 fillért követelt s igy *17.450 korona 88 fillérrel* többet, mint amennyire szerződése jogositotta.

A tanács a czég kérelmét meghallgatta, s a végszámlájában feltüntetett követelését kiutalványozta, mivel a czég a munkákat *kifogástalanul készitette el* és a tulkiadásokat az utólagosan szükségessé vált pótmegrendelések okolják meg. Igy külön munkát és ennek következtében külön költséget okozott a kertészet, fütés és szellőztetés és orvosi kezelés megkönnyitése érdekében végzett vizvezetéki munkák, a csatornákhoz szükséges külön alkotórészek, a zuhanyok, a jégverem és tyukketrecz külön csatornái, stb.

Ezeket méltatta külön figyelemre a tanács, midőn a czéggel a végső leszámolást foganatositotta és a munkákat végleg elfogadva a czéggel szemben a szokásos jótállási határidő kezdetét 1898. aug. 2-ik napjában állapitotta meg.

A tanács mindezeket a munkákat kitünően sikerülteknek találta, a kórházban pedig a betegek állandóan sinylik a vizhiányt, a fütés hiányát és vak sötétségben, pislogó gyertyavilág mellett várják a jobb jövőt.

Budapest Párisban.

— Levél a szerkesztőhöz. —

A „Magyar Székesfőváros" nemrég czikket közölt a fővárosnak a franczi világtárlatra szánt kiállitásáról. A czikkiró általánosságban Budapestet akarta látni a tárlaton s nem gondolt arra, hogy a megbirált kiállitás tulajdonképp a főváros *közigazgatási hatóságának* bemutatója első sorban a városi közintézményekről, azok mai állapotáról s csak másodsorban terjeszkedik ki a fővárosra, mint látványosságra. Igen sokan szürkének, szintelennek, tulszerénynek tartják a Régi Városházán egy csoportban bemutatott eredményt, a mely a virágzó, bámulatosan szép fővárost nem a maga varázslatos pompájában tünteti a néző elé. Hát van ebben is valami kevés igazság. De csak igen kevés: a hatóság kiállitása szerény. Ez igaz. A hatóság abban a keretben rendezte a tárlat anyagát, a melyet a körülmények megengedtek. Nem reklámszerü, hangzatos mutatványokat, hanem részben komoly, tudományos, részben szines, vonzó látnivalót hordott egybe, hogy kielégitse a tudóst is, a laikust is. Tudományos, szakszerü grafikonjai a müvelt nyugat bármely metropolisának becsületére válnának. Szines akvarell látképei pedig eléggé megkapóan mutatják be a fővárost.

A hatóság különben is arra törekedett, hogy a város nevezetesebb közintézményeit, főképp a közélelmezés és közegészségügyi alkotásokat minnél hatásosabban mutassa be. Ezek az intézmények a város fejlettségének beszédes tanui, mellettük a magyar metropolis szépségét, gyönyörü fekvését, eleven világvárosias életét a hatalmas akvarellekről láthatja a néző közönség. A közegészség és közélelmezés intézményein kivül a közoktatás, közjótékonyság, továbbá a hatósági gondozás tárgyát képező minden nagyobszabásu létesitmény kisebb-nagyobb mértékben helyet kap a kiállitáson. Sorra véve valamennyit, megismerjük a fővárost, amilyen nagy, amilyen fejlődött és gazdag.

Az összes tárgyak közül, a melyek a régi városháza hat

termét foglalták el, leghatásosabb *Rauscher* tanár óriás vizfestménye, amely madártávlatból mutatja be a fővárost. A kép a mai Budapestet ábrázolja rendkivül gondos kivitelben. Majd minden része látható a városnak hatalmas palotái, templomai, a hidakkal átszelt Duna, a budai csodásan szép hegyvidék, a Gellérthegy a bomladozó citadellával, a melylyel szemben méltóságteljesen emelkedik ki — mintegy uralkodva a város fölött — az uj királyi várpalota. A Rauscher kép határozottan a kiállitás legérdekesebb tárgya, mert egységes, vonzó formában ismerteti meg mindenkivel Budapestet. Nem kevésbbé érdekes a négy Brüggemann fele látkép, amelyek egyes inpozánsabb utrészleteket ábrázolnak a földalatti közművekkel.

A közélelmezési intézmények közül a tanács a marhavásártéri közvágóhidat, a sertés közvágóhidat képben és grafikonokkal mutatja be. A sikerült vizfestményekről látható a két közintézmény nagysága, a grafikonok elmondják az érdeklődőknek a főváros állatforgalmát, a behozatalt, kivitelt és a tényleges fogyasztást. Utánuk következnek a vásárcsarnokok. Ezek közül a legsikerültebbek a központi vásárcsarnok kereszt és hosszmetszetü képei, a melyek a szerkezeti részeken kivül a forgalom elevenségét láttatják. A központi vásárcsarnokot egy kis egészséges hamisitással ábrázolja az egyik akvarell, amennyiben a vámpalota hátra van tolva a közraktárak helyére, a vásárcsarnok pedig szabad téren áll. Ugyancsak ehhez a csoporthoz tartozik egy hatalmas térkép is, a melyen erős szinekkel vannak megjelölve a vámvonalak, közélelmezési intézetek, fogyasztási szövetkezetek, népkonyhák és más rokontárgyak.

Külön csoport — bár amahhoz tartozik — a vizmüvek képsorozata. A káposztásmegyeri végleges vizmü óriás telepe sokakat fog érdekelni még az idegenek közül is. A nagy gépház, amelynek egyik hatalmas szivattyuja, mint a magyar gépipar produktuma, természetben lesz a kiállitáson látható, továbbá a nagy viztelep teljes berendezése, a dunakeszi kutcsoport, a Duna alatt épült vizszállitó alagutak a vizellátás érdekesebb tárgyai. Közbe vegyül a köztisztaság néhány szerény képe, a melyek azonban egyáltalán nem fogják bizonyitani, hogy köztisztaságunk legjobb a kontinensen.

Pedig igy mondják az itt járt külföldiek. Azután következnek a közegészségi intézmények. A kórházak, a melyek közül nagy olajos képen a Szent János kórházat mutatják be remek fekvésével. Ott van a Szent László-kórház modern berendezésü pavillonjaival; az uj fertőtlenitő intézet, a melynek tökéletes müködése versenyez a külföld bármely hasonló intézetével.

A polgármesteri volt fogadó szobában van a Nadler tanár festette Szent István bazilika, továbbá a Laposdülői tüzérkaszárnya csinos vizfestménye, a melyet Böhm János tanár készitett. Az első lóvasut régi képe 1828-ból, kissé primitiv dolog a téglát hordó kis lóvasut, a mely Pestről Kőbányára járt s amelynek minden kezdetlegessége mellett óriási nézőközönsége akadt a régi Pest czilinderes gérokkos, magyar csizmás lakosságából.

Szerényen itt vonul meg néhány fénykép a kerületi közigazgatás életéből. A VIII. kerületi elöljáróság, a minta elöljáróság, mutatkozik be a franczia világtárlaton két hatalmasan fejlödő jótékony intézményével: a VIII. ker. népkonyhával és a munkásotthonnal.

Igen érdekes a közoktatás kiállitása is. Itt már a képeken és grafikonokon kivül modelleket is találunk. Az iskolák közül külön adják a kültelki, külön a beltelki iskolát, azután jön tetszetős kézi munkákkal a női ipariskola, egy kisdedóvó modellje, a községi szeretetház faipari kiállitása. A grafikonok közül érdekes az, a mely mutatja, hogy a főváros 1873-ban mindössze 830.000 koronát költött a közoktatás fentartására, 1899-ben pedig e czimen 5.370.000 koronára rugott az évi kiadása. A közoktatás tárgyain kivül igen sok nagy érdekü térkép, szabályozásokat, épitkezéseket, kulturális és egyéb viszonyokat feltüntető grafikonok, a statisztikai és mérnöki hivatal munkálatai, a központi csatornázást ábrázoló nagy modell és sok egyéb fontos tárgy kerül Párisba.

Röviden és hézagosan ez a főváros közigazgatási hatóságának a franczia tárlatra szánt kiállitása. Komoly, érdekes, kedves, nem kiabáló, az igaz, de tanulságos és vonzó. Megalkotói és lelke az egésznek Halmos polgármester és Almády Géza tanácsjegyző megelehetnek elégedve az eredménynyel, a melynél többet, szebbet, jobbat az adott viszonyok keretén belül senki sem alkothatott volna. Az egész kiállitás e héten utazott Párisba óriás ládákban, külön vasuti kupéban. Künn a frank fővárosban már várják a főváros kiküldöttei, hogy megkezdjék a rendezést, amelynek befejező munkálatain maga Almády is részt vesz. Április 5-én utazik a tárlat rendezésére és két hétig marad oda.

M. S.

A kövezési járulék felemelése.

A törvényhatóság, a mikor 97 szóval 94 ellen, tehát csak *három* szótöbbséggel fogadta el a *Polónyi* Géza inditványát, a polgármester intelmének hatása alatt cselekedett. A szabályrendelettervezet előnyeit — a közpénztárra nézve belátták, de a kültelki, nem jövedelmező és az adókkal tulterhelt egyéb ingatlanok aránytalan megterheltetését nem akarták. S az el nem fogadott tervezetnek csakugyan hátránya az, hogy egyformán terheli a belső városrész tömött házsorait a kültelkek házaival.

Persze ezt a hátrányát a tervezetnek az előkészitésnél kellett volna észre venni. De hát nem vették észre, mig az érdekeltek tömör csapata a közgyülésen vetót nem mondott. A tervezetet igy csak általánosságban fogadták el s a tanács az előkészitést kezdheti ujra. De milyen alapon?

Az épitési övezet szerint.

Ez nagyon bajos lesz. Az övezetek határvonalai ellen az épitkezésnél is minduntalan panaszkodnak. Járulék kivetéshez kulcs gyanánt, azt hiszem, még kevésbbé alkalmasak.

Az épitésügyi szabályzatot 1893-ban állapitotta meg az épitési övezeteket. Szám szerint négyet. Nem épp a legnagyobb szerencsével, de ez most nem kérdés tárgya. Fontos az, hogy a majdnem nyolcz-tiz esztendővel ezelőtt készült beosztás lehet-e ma irányadó?

Az utolsó tiz esztendő alatt a főváros fejlődése tulnőtt minden előre kigondolt keretet. Uj városrészek, uj utak, uj utczák keletkeztek s az épitési övezeten a csodás fejlődés rést rés után tört. Ma már nincs épitési övezet, mert a közmunkatanács határvonalait a főváros benépesedése elérte, átlépte, tulhaladta. Ahol a régi beosztás nagy kertes házakat kontemplált, ott három négy emeletes bérpaloták állanak. Tiz

éves a villamos vasut s ez a tiz év a főváros életében a virágzás legszebb kora. S most térjünk vissza a már meghaladott álláspontra? Alig lehetséges. Vagy igen, ha a kövezési járulék czéljaira egészen uj, a mai állapotnak megfelelő építési övezetet alkotunk. Hiszen egy futó pillantás a statisztikába, rögtön meggyőz bennünket arról, hogy uj járulék a régi övezetek alapján nem vethető ki. A fejlődés kimutatását az építési övezetek megállapitásának idejétől veszem.

Uj ház épült a főváros területén:

1894: 638; tisztán lakóház: 459
1895: 595; „ 444
1896: 773; „ 581
1897: 863; „ 652

Kerületek szerint tisztán lakóház:

	1894.	1895.	1896.	1897.
I.	35	20	31	13
II.	12	6	10	11
III.	12	11	13	15
Kültelek (budai oldal)	44	85	75	99
IV.	4	4	11	8
V.	10	9	18	20
VI.	45	40	55	53
VII.	62	64	78	78
VIII.	62	40	40	88
IX.	18	31	39	42
X és kültelek (pesti oldal)	157	134	211	225

A főváros a számok tanuságaként az építési övezetek megalkotása óta *kétezeregyszázharminczhat lakóházat* kapott 1897-ig. Ehhez az összeghez az 1898 és 1899-iki épitkezéseket csupán 474 lakóházzal véve, hat esztendő alatt 2600 uj lakóházzal gazdagodtunk. Ezekből igen tekintélyes szám jut a kültelkekre. A számok eléggé világosan beszélnek s nem kell sokat kommentálnom az építési övezetek tarthatatlanságát. A hat esztendő előtti üres területek megteltek s a benépesedett, forgalmas, jövedelmező ingatlanokra bizony más járulék kulcs kell, mint aminő esetleg az övezetbeosztás alapján jutna rájuk.

Ha a kövezési járulék kivetésénél az építési övezet szerint akarunk eljárni, mint mondtam, uj beosztás kell. Az uj beosztásnál az övezet határok lehetőleg a mai állapotnak megfelelően állapitandók meg. Óriás munka ez, mert teljesen uj feltételek szerint kell az uj övezetet megállapitani. De még az uj övezetbeosztásnál sem lehet mellőzni a *bel* és *kültelek* megjelölést s végül megkülönböztetendő mind a két telekcsoportnál a *fő* és *mellék* utvonal. Igy — föltéve, hogy az övezetes beosztás alapján állapitja meg a törvényhatóság a kövezési járulékot, a kivetési kulcsok mértéke:

a beltelki fővonalakon: 50 százalék
„ mellékutakon: 40 „
a kültelki fővonalakon: 40 „
„ mellékutakon: 30 „ az uj kövezéseknél.

Átburkolásoknál, vagy ha rosszabb burkolatot jobb minőségüvel cserélnek, ki a már fizetett járulék és a jobb anyag után fizetendő százalék közötti különbözet vethető ki uj járulék gyanánt.

Az építési övezet szerint kivetendő járulék azonben nem lehet minden házra egyenlő. Mert az adómentes és jobban lakott uj ház nagyobb terhet tud elviselni, mint az adóval tulterhelt s többnyire üresen álló régi ház. A járulék megállapitásánál tehát erre a körülményre is tekintettel kell lenni.

2. Az ingatlanok jövedelmezősége szerint.

Szükségtelen mondanom, hogy az ingatlanok jövedelmezősége szerint — amely az igazságosságot leginkább megközelitené — járulékot alig lehet kivetni. Olyan nyilvántartással, a mely napról-napra, hónapról-hónapra megerőltetés nélkül tudná minden egyes ingatlan jövedelmezőségét a valósághoz hüen kimutatni, nem rendelkezünk. Ennek a nyilvántartásnak a berendezése maga fölemésztené a haszon nagy részét. Csak ugy átlagban pedig nem lehet a jövedelmezőségre adót vetni. Nem vehető alapul maga az adó sem, a mely változik a jövedelmezőség arányában s amelyből épp akkor irhatnak le egy sereg üres lakás miatt tekintélyes részt, a mikor az illető ingatlanra kövezési járulékot akarnak kivetni.

Fölötte nehéz 16—18.000 épület (ebből egy-két ezer kivételével majd mind lakóház) jövedelmezőségét nyilvántartani. De hogy mennyire nem szabad a jövedelmezőséget alapul venni, dokumentálom egy kis összehasonlitással. Egymás mellé állitva adom 1898-ról a fővárosi bérházak jövedelmezőségét, adószolgáltatását és a kövezési költségeket. A három számcsoport megmutatja, lehet-e s ha igen, mennyiben lehet a jövedelmezőség a kövezési járulék kulcsa.

Házbér jövedelem koronákban:

adómentes házaké	adóköteles házaké	ez utóbbiak összes adója
54.102.188	42.587.591	14.340.466

a kövezési költség:

1.581.901.

Az összes jövedelmet szolgáltató 15.397 ház között felosztva az 1.581.901 koronát egyre-egyre nem jut sok. De tulságos nagy teher arra az 1—200 házra, vagy mondjuk 500 házra, a melyek előtt követek s a melyekre jövedelmezőségük szerint vetnék ki a kövezési adót. Hisz megtörténnék számtalan esetben, hogy egyes utczák kövezésénél épp azok a házak szenvednék a terhet, amelyeket amugy is terhel a nagy adó. Igazságosan — a mi szintén nehézkes, mert sok babrával jár — ugy lehetne eljárni, hagy az adóköteles házak járuléka jóval kisebb legyen, mint az adómenteseké. Vagy pedig a kövezési költségek bizonyos szolgálatával, mondjuk felével meg kell terhelni a jövedelmezőség arányában az összes ingatlanokat.

Rendkivül nehéz a választás. Az ingatlanok fele adómentes házakból áll, a melyek alig birják a rájuk nehezedő bankterheket. A másik fele adóval van tulterhelve. Ezek jövedelmének több mint 30 százalékát az adó nyeli el s a mellett lakatlanok, mert adómentes, modern társaikba vonul a lakosság. Hisz a mult év harmadik negyedében már 6595 helyiség állott üresen (1.009 el több, mint az előző negyedben) s az elveszett negyedévi bérösszeg 1.099.936 korona. S az üres lakásokról szóló kimutatások szerint legtöbb lakót a régi házak vesztettek: az adót fizetők.

Ilyenformán az ingatlanok ujabb megadóztatásánál, akármilyen magasságban tervezik is a járulékot, nagyon óvatosan kell eljárnunk. S épp erre való tekintettel, elmondok még néhány formulát, a melylyel egyesek a kövezési költségeket fedezhetőnek vélik.

A kövezési járulék az érdekelt ingatlanokra az adó alapján lenne kivetendő. Azt hiszem nehézkes és igazságtalan.

A kövezési költségből uj kövezésnél csupán a felhasznált anyag értékének 40—50 százalékát kellene megtérittetni; a munkabért nem. Az ujból való bur-

kolásnál pedig a felhasznált anyag értékének 20 százalékát, esetleg a már fizetett és az uj járulék közötti különbözetet.

A kövezési költségek fedezésére rendes kövezési adót kell behozni, a melyet mindenki fizet. Ez az uj adó az állami adónak 0·5 vagy 1 százaléka legyen. Ezen a rendes adón kivül külön kövezési járulékot fizessenek (15—20 százalékát a végzett munka értékének) azok az ingatlan tulajdonosok, a kiknek ingatlana előtt uj burkolat készült.

A be nem épitett telkek tulajdonosai ellen a kövezési járulék csak az ingatlan beépitésétől számitott két év után érvényesithető. Az érvényesités időpontjáig a követelés telekkönyvi feljegyzéssel biztositható. Kamatot csak az érvényesitéstől számithat a város.

*

Ime ezek a kövezési járulék felemelésénél figyelembe veendő körülmények A fővárosnak uj alapra van szüksége, hogy fedezze kiadásait. Alkalmas-e erre a kövezési járulék felemelése: eldöntik a hivatottak.

A szegényügy rendezése.

A közjótékonysági ügyosztály nem tehet arról, hogy nem ért a szegényügy rendezéséhez. Nem született koldusbirónak s inkább megbirkózik akár a tüzoltás ezernyi bajával, semhogy alaposan neki lásson a szegényügy rendezésének. Hány jobbnál jobb javaslatot olvashatott volna a t. ügyosztály, ha komoly szándékkal akarná a szegényügy rendezését végrehajtani De igazán eszébe sincs. Készitett egy szabályrendelettervezetet, a melynek tizenhárom fejezete és tizenhat szakasza szegényebb a szegényügynél. No — ne tessék megijedni. Nem akarjuk a tervezetet komoly birálat tárgyává tenni. Tudjuk mi igen jól, hogy annak *muszáj* volt elkészülni, hát azért lett meg. Majd megjavitják, a kiknek nem tetszik. Igy gondolta azt az ügyosztály. S igaza van. Mindenki annyit, a mennyi tőle telik. Végtére minden nyomoruságra nem terjedhet ki a figyelmük. Pedig mennyi van! S milyen erős birálatban részesülhetne ez a „szegény" szabályrendelet! De kár lenne érte. Inkább engedtessék meg nekünk, hogy felfrissitsünk egy régi, kedves históriát, amely élénken jellemzi a szegényügy terén követett eljárást s a mit most az ügyosztály tervezete szabályrendelettel akar szentesileni. Az elmondandó história egy *áponcz* naplójából van véve s a következő:

Nekem, aki e sorokat irom, térdem remeg, hajam fehérlik, orczám redős — és Áponcz vagyok. (Az *Áponcz* hivatalos kifejezés s olyan emberek értendők alatta, a kik nem annyira ápolásra, mint inkább hajlékra és némi táplálékra szorulnak. Tartózkodási helyük a szegényház s ehhez képest a predikátumuk is szegényházi Áponcz, a mi nem is hangzik oly szépen, mint galanthai Eszterházy, vagy tornyai Schossberger, de határozottan sokkal misztikusabb.)

Azt a jól eldugaszolt pezsgős üveget, a melyre emlékiratszerü naplómat biztam, az utczán találtam dugóval együtt s igy támadt az a gondolatom, hogy megirom Áponczczá változásom történetét s a Duna habjaira bizom. Bizonyára akad valaki, a ki kidugaszolja a palaczkot, kisilabizálja irásomat és a szenvedő emberiség javára forditandja. Ifjuságom rózsás napjai oly régen virradtak reám, hogy rég elfeledtem s a mint ezt Lili ő nagysága (ah, mily ifju volt akkor ő is), oly helyesen jegyzi meg, hogy a mit az ember elfelejtett, az mintha nem is történt volna meg, ugy vehetjük, mintha én röviden, hatvan éves koromban születtem volna meg. És 60 éves koromban feltünően hasonlitottam a csecsemőhöz. Nem tudtam megkeresni táplálékomat s néhány többé-kevésbé rongyos ruhaféle fedte tagjaimat. Igy állitottam be az előljárósághoz, a kerületek e szoptatós dajkájához s kértem, gondoskodjék rólam.

Az előljáró-helyettes ur jóakarattal szólott hozzám.

— folyamodjék be a szegényházba.

— Parancsolatjára, — dadogtam én, mig lelki szemeim előtt megjelent az Éden . . . akarom mondani a melegszoba és a mindennapi táplálék.

Kihallgattak Elmondtam nevemet, életem történetét s miután lakást is kellett bediktálnom, az oly rokonszenves hangzásu Karpfenstein-utczát neveztem ki lakóhelylyé, a hol legszivesebben sétálgattam el az ebéd idejét. Ezzel én el, a kérvény pedig felment a tanácshoz. A tanács áttette a kérvényt a rendőrséghez, a rendőrség véleményezés végett az illetőségi osztályhoz, az illetőségi osztály viszont a tanácshoz, a tanács átirt a szegényházi gondnoksághoz, a gondnokság jelentette, hogy nincsen számomra hely, de ha megürül egy hely, bejuthatok. Én minderről persze nem tudtam semmit Nemsokára azonban a szegényházi Áponczok közül néhányan megtértek oda, a hol éjjel-nappal rendelkezésre áll a hely s kérvényem kedvezően intéztetett el, a tanács megkereste az előljáróságot, hogy kézbesitse nekem a felvételre szóló végzést. Őszintén szólva, ha abban a kedvező helyzetben lettem volna, hogy csak féltig-meddig lakással birtam volna, nem kértem volna fölvételemet a szegényházba, sőt a mikor lakóhelyet jelentettem be, némiképp letértem az igazság egyenes utjáról, mert akkor már évek óta hol a Margit-hid alatt, hol pedig a városligeti kis erdőben laktam. Mikor kérelmemnek hely adatott, akkor már hatvankét éves voltam s igy összes rokonaim, a kik némiképp segitettek, már mind megtértek a nagy Alkotóhoz s mint tulvilági Áponczok szerepeltek a világi statisztikában.

A kedvező elintézésről csak ugy nem tudtam semmit, mint kérvényem kalandos utazásáról s igy ne tessék rossz néven venni, ha 62 és fél éves koromban, három napi szakadatlan éhezés és a kilenczfokos hideg arra a csuf gondolatra juttatott, hogy koldulásban keressek vigaszt üres gyomromnak.

Tudom, hogy künn a külvárosokban ilyenkor nincs kitől koldulni, belépkedtem hát a Váczi-utczába. Erőm éppen a rendőrrel szemben hagyott el, neki támaszkodtam a falnak s levettem a kalapomat s a járókelők felé nyujtottam.

A kalap meg volt fagyva s az első rézkrajczár ugy kongott benne, mintha harangoznának. Erre figyelmessé lett a rendőr, hozzám lépett s kedvesen megszólitott.

— Mi a, vén salabakter, kend kódis?

— Nem én, kérem, hanem nincs mit ennem s kéregetek.

— És kend nem tudja hogy az tilos?

— Tudni nem tudom, könyörgöm — csak éppen sejtem, hanem enni meg minden negyednap muszáj.

— Azt kend nem érti, a mi muszáj, az a rönd, ippeg ezért, hozza csak kend az öreg csánkjait, osztég mars a főkapitányságra.

Hát kérem, én bizony mentem. Lassan és bizonytalanul, de gondoltam, ha becsuknak is, jobb dolgom lesz. Ott azonban egészen más történt. A főfő rendőr ur, az Isten áldja meg még

a haló porát is, azonnal fiakkert hozatott, engem betesséköltek a finom hintóba, mellém beugrott egy csinos rendőr ur, aztán mint a szélvész, mentünk a városházára. Ott csak ugy ugrált mindenki a gyorsaságtól. Nosza fölvételi jegyet a szegényházba, mert hogy kolduláson kapatott. Bezzeg nem kérdezte senki, van-e hely, nincs-e, muszáj lenni, mondta egy méltóságosan haragos ur. Ugy ment, mint a parancsolat, egy, kettő, megvolt az egész dolog, azután meg ujra beültettek a finom hintóba s a két tüzes paripa ugy odaröpitett a szegényházba, mintha csak álom lett volna ez az egész dolog. Csak éppen annyi időm volt hogy elmondjam a rendőr urnak, hogy hiszen folyamodtam én a szegényházba, csakhogy nem vettek fel.

— Mert nem tudta kend öregem a módját. A sok irkafirka semmit sem ér. Tapéntat kell és eréll, amollan rendőri, aztán mingyár ott van kend.

Mert, hogy ugy is van könyörgöm, hogy a kit kóduláson érnek, azt rögtön föl kell venni, a ki pedig béfolyamodik, annak várnia kell sokáig, mig hely van, akkor azonban kézbesiteni nem lehet neki az örömhirt, mert hogy nincsen állandó, vagy bejelentett lakása.

A ki megtalálja e nehány soraimat, tegye közzé, a szegénység érdekében.

Szerencsés Gerzsony,
sz. h. áponcz.

*

Ha jól méltóztattak azt a néhány sort elolvasni, egyuttal tiszta képet alkothatnak olvasóink a szegényügy mai kezeléséről. Hát az a szabályrendelettervezet, amely most látott napvilágot, ezt a rendszert akarja törvénybe iktatni. Emiatt nem foglalkozunk magával a tervezettel.

A megbizhatatlan automobil.

Tisztelt szerkesztő úr!

Mély megilletődéssel olvasom a lapokban, hogy egy vállalkozó több autonomobil bérkocsi és omnibusz járatására kért engedélyt, hanem a főkapitány, akinek a tanács az ügyet véleményezés végett kiadta, nem járult hozzá az autonomobil bérkocsik engedélyezéséhez. És ezt a hozzá nem járulást a főkapitányság, igen helyesen azzal okolja meg, hogy a benzinmotoros, vagy egyéb hajtóerővel müködő automobil járómüvek csak magánhasználatra, luxus-járóművek gyanánt, sport-célokra, vagy kisérletekre alkalmasak és használhatók, de bérkocsiknak nem. Nem pedig azért, mert az automobil-kocsik *nehézkesek, nagy súlyúak és zajt okozók*, s mind a külföldön, mind pedig a fővárosban szerzett tapasztalatok azt igazolják, hogy az automobilon való közlekedés sem *biztossági*, sem *kényelem* szempontjából *nem ajánlatos*, mivel ezek a járómüvek, hasznavehetőség és *megbizhatóság* tekintetében *még nincsenek kellőleg kipróbálva*. (!)

T. szerkesztő ur! Eleintén ugyan nem akartam elfogadni a főkapitányság fönt idézett érvelését, de csakhamar önként rájöttem, hogy igen is az én okoskodásom a gyarló, s a főkapitányé a helyes. S ha t. szerkesztő ur netalán kételkednék ebben az állitásomban, engedje meg, hogy a következő dolgokra hivatkozzam:

Budapest szárazföldi közlekedése — a magánfogatokat nem számitva — ez idő szerint: fiakkeren, konflison, omnibuszon, gőzvasuton, földalatti villamoson, városi közuti villamoson és mentőkocsin történik.

A mentőkocsit azért kell okvetetlenül a közlekedési eszközök közé soroznom, mert mint az ember gyalog indul el pl. hazulról és bérkocsin, omnibuszon vagy vonaton folytatja az utját a városban, épp ugy, egy oly igazi világvárosban, mint Budapest, senki sem tudhatja előre, hogyha gyalog indul is el hazulról, végezetül nem a mentők fogják-e haza vagy a kórházba kocsiztatni?

Szép fővárosunknak ugyanis ma már, Istennek hála, annyira kifejlődött kocsiforgalma van, hogy ugyszólván léptennyomon elgázol valakit vagy egy bérkocsi, vagy a viczinális, vagy pedig — s ezt diszhelyen kellett volna emlitenem — valamely villamos. Tudom én jól, tisztelt szerkesztő úr, hogy ez a rémitő sok elgázolás nem az illető közlekedési vállalat igazgatóságának a lelkiösmeretlensége, vagy a személyzet ügyetlensége miatt, véletlenül történik; vén budapesti róka vagyok én már, kérem, s hitet mernék rá tenni, hogy azért gázolják el nyakra-főre a gyalogjáró embereket, mert a kamarilla kiadta a jelszót, hogy a polgárokat le kell szoktatni a gyalogjárásról; ha máskép nem, hát agyongázoltatással. És ime, t. szerkesztő úr, itt van a főkapitány automobil-okoskodásának a fényoldala. Ő tudniillik, nagyon helyesen, úgy okoskodik, hogy pl. a villamosok felől már nyugodtan alhatik, azok lelkiösmeretesen elgázolják a maguk heti öt-hat emberét, — de hogyan bizzék meg majd az uj automobil bérkocsikban és omnibuszokban, amelyek — mint maga is megjegyzi — ebből a szempontból *még nincsenek kellőleg kipróbálva?!* Hosszu tanulmányozás, oktatás, sőt talán bérlevonás is kell ám, kérem ahhoz, hogy az a kocsivezető tultegye magát a gyáva közfelfogáson és amikor rá kerül a sor, hidegvérrel belegázoljon a publikumba. S ezenkivül is, a kocsivezető helyzete sokkal hátrányosabb, mint az elgázolandóké, mert az a szegény vezető csupán a vonal sinpárján roboghat a maga kocsijával, mig a gézengúz járókelő tetszés szerint futkoshat ide-oda az utczán, s a vágányról igen könnyen kimenekülhet az utczának olyan részeire, ahova nem lévén vágány — a villamos kocsi már nem üldözheti. Nehéz helyzet ez, kérem!

S most már esnék meg az a blamage, hogy pl. megadnák az automobil-járóműveknek a közlekedési engedélyt és utólag kiderülne, hogy senkit sem, vagy aránylag sokkal kevesebb embert gázolnának el, mint pl. a megbizható és kipróbált villamosmotorok. Hisz a T. Házban rögtön interpellálnának, s a főkapitányt előreláthatólag fölfüggesztenék az állásától!

Már ezt csakugyan nem volna érdemes megkoczkáztatni egy olyan járóművért, amely mint az automobil is, a főkapitány megokolása szerint *nagy súlyú és zajt okozó;* holott ezzel szemben ott van a pehelykönnyüségü omnibusz és villamoskocsi, amely egyszerü csöngetéssel még sokkal nagyobb lármát tud csapni, mint a legzajosabb automobil. Mert tudni kell, hogy a villamosok, felsőbb rendeletre, akkor szakadatlanul csöngetnek, mikor nincs senki az utjokban, de mély csöndben suhannak tova, mikor valakit el kell gázolni; és tudni való az is, hogy nem minden automobil reklám-kocsi, s már láttam olyan

motoros-kocsit is, amely olyan zajtalanul gördült akár egy gummikerekes fiakker.

Ám a főkapitány természetesen minderről nem vehet tudomást, mert ha engedélyezi az automobil bérkocsikat és omnibuszokat, árulás történik a közlekedésben, s a kamarilla nem türhet olyan járóműveket, amelyek ugy lehet, heteken keresztül nem gázolnának el senkit. Ezért nem járulhatott hozzá a főkapitány — szerény nézetem szerint — az automobil a bérkocsik és omnibuszok engedélyezéséhez. Soraim szives közlését kérve, maradok t. szerkesztő úrnak kész hive.

Bpest, 1900. márczius 14-ikén.

Benfentes.

Kiadtuk e sorokat, mint amelyek rendkivül hü képét tükrözik vissza a mai rendőrállamnak, mely a jog, törvény és villamos periódusában uralkodik elevenek és holtak fölött.

(Szerk.)

Háztulajdonos kerestetik.

Ezelőtt tizennégy esztendővel rendezték a főváros budai telekkönyveit. Ugyanezen munkával kapcsolatban még ugyancsak 1886-ban kisajátitották az I., kerület Bognár-utcza 20 sz. a volt kis házat, melynek akkori tulajdonosa özv. Zsák Ferenczné, előbb férjezett Libor Zsigmondné szül. Christel Mária, esetleg Zabledák Mária, volt. A hosszunevü budai háziasszony sehogysem tudott megegyezni a fővárossal s igy a bíróság állapitotta meg a kisajátitási dij összegét 500 forintban. A főváros szerzett tulajdonjogát a telekkönyvben be is jegyeztették, a házat lerombolták, telkéből azóta régen közterület lett, s az egész kis ügy feledésbe merült. De nem feledkezett el a Bognár-utczai házról a vizvezetéki igazgatóság mely mind a mai napig 30 frt vizfogyasztási dijat tart nyilván a nem létező ház terhére. Csatlakozott hozzá az államkincstár, mely 20 frt adóhátrálékot keres. A két hosszuemlékezetü hatóság le akarta foglalni a Bognár-utczai házat, annak azonban természetesen csak hült helyét találta. Elkezdték tehát keresni, a volt tulajdonost, akiről még csak annyi derült ki, hogy legutóbb I., Görög-utcza 5. sz. a. lakott, onnan azonban ismeretlen helyre távozott. Eltávozott pedig anélkül, hogy a neki megitélt 500 frtot a főváros pénztárából felvette volna. Azt még most is ott nyugszik, s várja jogos tulajdonosát. Igy esett, hogy ez a körülmény napfényre kerülvén, a két végrehajtó hivatal mellé harmadik társul hozzáállott a főváros tanácsa. Most hárman keresik együtt az ismeretlen tartózkodásu hölgyet, még pedig azért, hogy 500 frt felvételére rábirhassák, mert e nélkül nem lehet behajtani a 30 frt vizdijat, meg a hátrálékos adót. A főváros pedig igen-igen busul, hogy zavaros pénzügyi viszonyai közepette a drága osztrák értékü 30 forintokat nem tudja behajtani.

Ötezerötszáz koronás megtakaritás.

Tegnap vizsgálta felül a tanács a VI. ker. Próféta-utczai uj elemi népiskola és tüzoltó-kaszárnya épitésének véglegesen összeállitott épitési költségeit. Az épitkezés annak idején 43000 frttal irányozták elő, azonban az a számadások szerint a valósággal csak 40210 frtba került s igy a főváros az épitésnél 2789 frt 99 krt, vagyis 5579 kor. 98 fill. megtakaritást ért el.

A főváros gyógyfürdőinek a vize.

A főváros még 1896. évben elhatározta, hogy a városligeti artézi fürdő és a Rudas-fürdő forrásainak vizét hivatalos vegyelemzés alá veszi, mint hogy a források termékéről mindeddig pontos és hiteles vegyelemzés rendelkezésre nem áll. A munkával azonban máig sem készültek el, sőt még sem kezdtek. Balló Mátyás, a fővárosi élelmiszer- és vegyvizsgáló intézet igazgatója most előterjesztést tett a tanácshoz, hogy az intézet a többször sürgetett munkát nem tudja elvégezni, mert összes munkaerejét állandóan elfoglalják a folytonos élelmiszer vizsgálatok. A tanács ez előterjesztés alapján tegnap elhatározta, hogy a forrásvizek vegyelemzése munkájának elvégzésére egy külön ideiglenes munkaerőt alkalmaz, 200 korona havi fizetéssel, ki hat hó alatt köteles az élelmiszer- és vegyvizsgáló intézet igazgatójának felügyelete alatt a munkát teljesen elvégezni. A tanács kiköti, hogy a két forrásvíz elemzésével párhuzamosan tartozik a külön alkalmazott kivánatra a Sárosfürdő vizének vegyemzését is elkésziteni. Minthogy pedig a vegyelemzés 1200 koronás költségeire a fővárosnak ez idő szerint fedezet nincs a tanács egyidejüleg felhivta a pénzügyi és gazdasági — VI. — ügyosz álylt, hogy az összeg fedezete dolgában tegyen mielőbb javaslatot.

A Rákóczy-téri bérkocsi állomás.

A tanács ma a fővárosi rendőrfőkapitányság és józsefvárosi előljáróság inditványára elhatározta, hogy a Rákóczy-téren levő egyfogatu bérkocsi állomást a mostani helyéről az utcza másik oldalára, vagyis a tér közepén levő park mellett elhuzódó gyalogjáró mellé helyezi át. Az áthelyezés nem okoz kart a fővárosnak, mivel az egész uttest keramittal van burkolva s igy ujabb burkolásra szükség nincs. A Rákóczy-téri háztulajdonosok örömmel fogják venni e hirt, mert a bérkocsi állomás ellen mindeddig sokat panaszkodtak, hogy gátolja a házak s főképp az üzletek előtt a szabad közlekedést. A tanács a vásárcsarnok igazgatóságát is meghallgatta a Rákóczy-téri bérkocsi ugyében, az áthelyezés ellen azonban erről a részről sem emeltek kifogást. A szaporodó forgalom könnyebb lebonyolitása érdekében a tanács egyidejüleg a Rákóczy-téri bérkocsik eddigi létszámát háromma felemelte, ugy hogy ezentul ezen az állomáson tizenegy egyfogatu bérkocsi kap helyet. A létszám feleméléssel azonban a bérkocsik általános létszámát érinteni nem fogja, mivel a rendőrfőkapitányság ugy fogja a három uj kocsit kirendelni, hogy e miatt az egyfogatu bérkocsik számát szaporitani ne kelljen.

Vendégmarasztó az Almássy-téren.

Mikor az ember a Dohány-utczából az Almássy-tér felé igyekezik, mielőtt magára, az ugy ahogy rendbe hozott térre kijutna, egy üres háztelek előtt kell elhaladni. A telek belenyulik az az Almássy-térbe is és arról nevezetes, hogy előtte egyáltalán nincsen semmiféle kövezet, hanem puszta fekete föld. Majdnem teljes esztendeje ugy áll már pusztán, — meztelenül az utcza földje. A tér és a betorkolló utcza forgalma igen nagy a Magyar Szinház közönségének egy része is arra halad el. Igen természetes, hogy a mint a legkisebb eső, vagy hó lehull a kövezetlen utczarészre, rögtön irgalmatlan sártenger kél a nyomában. A gödrös földben néha a viz néhány négyszögöl területet is ellep — s a közönség a pocsétát el nem kerülheti mert a gyalogut az utcza másik oldalán is megszakad, lévén ott az Almássy-tér ugynevezett „park"-jának külső széle, amely szintén kövezetlen utszalag. A jámbor Erzsébetváros türi ezt az állapotot hosszu idők óta, gázolt a sárban egész télen át, Városatya pedig — ugy látszik — nem fordul meg azon a tájon. Most, hogy egy kicsit kisütött a nap, jó lenne fővárosnak az Almássy-téri vendégmkrasztóra is gondolni, nehogy a tavaszi esőzések a régi állapotban találják az elhagyatott vidéket.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklödök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

A jó lelkü miniszter.

— *Monológ.* —

. . . . Olyan derék ember, mint Lukács László pénzügyminiszter, kevés van, mondotta nemrég Halmos János polgármester, mikor tőle jövet, beült a kocsijába s lehajtatott Budavárából a központi városházához.

Mert, füzte tovább gondolatait a polgármester ur, Wekerle is derék ember volt, igaz nem igér, annyit, mint az uj kormány s abban ez a régi miniszter s amit igért be is váltotta, ha nagyjában is, de ez a Lukács, ez fenomenális ember!

A multkor nála járok a regále dologban. A Tarkovich — aki furfangos egy ur — holmi 7—800000 forintocskát akart a a fővárostól az állam javára elkaparintani. Persze nem hagytuk. A kis Lampl rögtön megneszelte a ravaszságot, hamar megvolt a felterjesztés, magam adtam át miniszternek. Micsoda szives egy ur! Ugy fogadott bennünket, mint édes apja a fiát.

— Hogyne, kérem, mondotta tiszter is. Csak tessék nyugodtan hazamenni. Megbeszélem az ügyet a Széll kartárs urral s rövidesen meglesz minden.

. . . . Hm! Hm! Itt eszébe jutott a polgármesternek, hogy rövidesen meglett minden — (de) tagadva. A miniszter a szives ur, kurtán — furcsán azt felelte, persze már irásban (mert szóval olyan nagy ur nem mond nem igazat), hogy a főváros tévedett. A fővárosnak nincs igaza. Méltányosságból azonban hajlandó segiteni a fővároson stb. stb. Azután következik a jogos igény kielégitéseképp nyujtott nagyméltóságu alamizsna . . .

. . . . Igen kinos dolog ez! Gondolta a polgármester ur, de kiverte a fejéből. Hisz az imént alig félórával ezelőtt, hogyan beszélt vele. Milyen kedves, udvarias, finom ur volt a pénzügyminiszter ur. Nem — nem, barátom, mondja magához a polgármester, az az ur nem csap be. Lehet, hogy ott, annál a regále dolognál nem volt teljesen igaza a városnak, a miniszter nem tehetett másképp. De most!

Most az *Ujépület* utcáinak rendezéséről van szó. Ez tiszta ügy. A kormány százezreket (sőt milliókat) nyert a telkeken, nem térhet ki a kötelezettsége elől s rendeznie kell az utczákat. Belátta a miniszter is, meg is igért minden lehetőt, hát nem kell fél . . . .

Hopp! Itthon vagyunk a hivatalban. A polpármester ur kiszállt a kocsijából s elfoglalta helyét a bürójában.

*

Két hétre rá megjött a pénzügyminiszter irott válasza. Ő nem rendez semmit, őt nem kötelezi semmi, ha a fővárosnak tetszik, perelje be, egyébként alászolgája.

Alászolgája! . . .

Uj tanácsjegyzők.

A főváros törvényhatósági bizottsága e hónap 14-én tartott közgyülésén a két megüresedett másodosztályu tanácsjegyzői állásra *Csaplovich* Pál és *Lahosinszky* Árpád elsőosztályu fogalmazókat választotta. A választás rendkivül heves küzdelem között folyt le. Csaplovich 216, Lahosinszky 142 szavazatot kapott. Lahosinszky legerősebb versenytársa *Iványszky* Imre volt, kire nyolczvankilenczven szavaztak.

Uj közutak.

Az esztergom-füzitői helyiérdekü vasut épitése alkalmával a fővárosi közmunkák tanácsa és felsőbb fokban a kereskedelmi miniszter is arra kötelezték a vasuttársaságot, hogy a vasut épitésével szükségessé vált többrendbeli pótlólagos munkát készittessen és több közutat épitessen meg. A vasuttársaság a munkálatokkal most elkészült s azokat a főváros tanácsa a főváros nevében átvette. Ez alkalommal is kijelentette azonban a tanács, hogy az uj utak létesitése következtében a jövőben okozott költségtöbbletet, vagy ujabb kiadások terhét a fővárosra át nem vállalja, hanem azokat mindenkor a helyiérdekü vasuttársaság köteles viselni. A tanács fel is hivta ennek alapján a III. és V. kerületi elöljáróságot, hogy az ilyen módon felmerülő kiadásokat a vasuttársaságtól esetről-esetre utólagos visszatérités czimén szedje be.

A fővárosi alapitványok és az iskolaszékek.

A fővárosi iskolaszékeket gyakran érdeklik a főváros különféle alapitványai, melyekben sokszor a fővárosi iskolák tanulói számára is biztositanak különféle kedvezményeket. A negyedik kerületi iskolaszék előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a fővárosi alapitványi oklevelek teljes gyüjteményét — melyből eddig már három kötet jelent meg, szerezze meg az összes iskolaszékek számára. A tanács ma a belvárosi iskolaszék kérelmét teljesitette és felhivta a főlevéltárost, hogy a kivánt köteteket a főváros husz iskolaszékének küldje meg.

Több költség — megtakaritás.

Ez a két ellentét került most össze a fővárosi tanács egyik legujabb határozatában. A kőbányai templom épitkezésénél felmerült lakatos munkák árát — 2682 frtot — utalványozta ki a tanács a vállalkozó lakatosmesternek. A munkáknál több száz forint tulkiadás merült fel. A többköltséget azonban a mérnöki hivatal jelentése szerint a többszükséglet okozta. Olyan munkák, a melyekre a megrendeléskor még nem godolhattak. Igy a többköltségek egy része onnan merült fel, hogy a kereszthajó ablakainak vasidomait az üvegfestmények elhelyezése miatt ujra át kellett alakitani, a fő- és mellékbejáratok timpanonjain levő szárnyas angyalalakokat más módon is meg kellett erősiteni, mert a nehéz alakok szélvihar esetén nem állottak kellő biztonságban. A tulkiadásokat ezuttal szivesen utalványozta a tanács; könnyü volt fedezetet keriteni reá, mert a kőbányai templom épitésénél összesen 3210 frt megtakaritás sikerült elérni.

Uj pénzügyőri házikó.

Az I. kerületi Kékgolyó-utczában a főváros uj pénzügyőri házikót épittetett. Az uj őrház már készen áll, most a tanács elkészittette a teljes felszerelését is. A házikó berendezése egyre-másra 985 korona 90 fillérbe kerül.

Helyreigazitás.

Lapunk 10-ik számában: „*Közmunkatanács és földhitelintézet*“ czimü czikk mellől a nyomda tévedése következtében kimaradt a forrás megjelölése, a melyből a közleményt átvettük. Most megemlitjük, hogy a jelzett czikket a „*Közgazdaság*“ cz. szaklapból vettük át.

Közgazdaság.

A marhavásártéri vásárpénztár felügyelete.

A legutóbbi napokban többször emlegetett marhavásártéri vásárpénztár részvény-társaság működését, a fővárosnak a társasággal kötött szerződése értelmében külön e czélra kiküldött fővárosi felügyelő bizottságnak kell ellenőriznie és a társaság működésére állandóan felügyelnie. E felügyelő bizottságnak az idei év elején konfliktusa támadt a részvénytársaság vezetőségével, melynek a tanács tegnap hozott határozata vetett véget. A marhavásártéri vásárpénztár igazgatósága ugyanis mult évi üzleti jelentését és hivatalos mérlegét januárban szokás szerint bemutatta a felügyelő bizottságnak, ez azonban ezzel nem elégedett meg, hazem a részvénytársaság főkönyveit és üzleti okmányait is beható vizsgálat alá akarta venni. A társaság a kivánt okmányokat nem bocsájtotta a bizottság rendelkezésére, minthogy erre magát kötelesnek nem tartotta. Mielőtt tehát a bizottság a szokásos véleményező felülvizsgálatát foganatositotta volna, a vizsgálat eszközlésére vonatkozó módozatok megállapitása iránt a tanácshoz tett előterjesztést. A tanács tegnap kimondotta, hogy a részletes vizsgálatott a bizottságnak végrehajtani nem kell, mivel ennek türésére a társaságot a fővárossal kötött szerződés nem kötelezi s a fővárosnak a részvénytársaság üzletében sem részesedése, sem pedig pénzügyi érdekeltsége nincs. A mérleg és üzleti jelentés bizottsági felülvizsgálata csak azért szükséges, hogy a főváros a társaság működésével közvetlenül és hiteles alakban értesüljön és az azokban kifejezésre jutó főbb eredmények, mozzanatok felől tájékozást szerezzen s ebből megállapithassa, vajjon a részvénytársaság működése megfelel-e a szerződésben kikötött feltételeknek és intenczióknak.

A Ganz és Társa vasöntő- és gépgyár-részvénytársaság.

Ma délután tartotta az évi rendes közgyülését Pallavicini Ede őrgróf elnöklete alatt.

Az igazgatóság jelentése szerint, a társulat most lefolyt harminczadik üzletéve valamivel nagyobb nyereséggel zárul, mint az előző év, noha csökkent a forgalom összege, amennyiben csak 13 millió forint mutatkozik, az 1898. év 17 milliójával szemben.

Ami a jövő kilátásokat illeti, az igazgatóság jelenti, hogy az összes gyárak bőven el vannak látva munkával.

A tiszta nyereség 930.585 forint 85 krajczár. Ebből, az alapszabályszerü levonások után, a 6000 darab részvényre egyenként 100 frtot fizetnek ki osztalékul, még pedig április hónap 1-től fogva.

A közgyülés a jelentést tudomásul vette s a felmentvényt megadta.

Következett a jelentéstétel arról, hogy Mechwart András vezérgazgató, a 40 éves jubileuma alkalmából kijelentette, hogy korára való tekintettel, az állásától visszalép.

Az igazgatóság külön, önálló jelentésben számol el erről, fölemlitve a méltatásában, hogy belecskai Mechwart András, a soha nem lankadó tevékenységével a kis, alig helyi jelentőségü vasöntőt világraszóló nagy iparvállalattá fejlesztette, amely ma öt gyárban foglalkoztatja a munkásainak ezreit s a gyártmányaival öt világrészben tette hirnevessé a czéget.

Az igazgatóság fájdalommal veszi ugyan Mechwartnak a visszalepésre vonatkozó elhatározását, de egyuttal kijelentette, hogy nagy tapasztalatait ezentul is érvényesiti a vállalat érdekében. Inditványozza, hogy szavazzon meg a közgyülés Mechwartnak életfogytiglan évi 24.000 korona tiszteletdijat.

A közgyülés, Horváth Elemér részvényes inditványára, egyhangulag a zajos éljenzések közben fogadta el az inditványt.

Mechwart András megindultan köszönte meg a nagy kitüntetést, köszönetet mondva, egyszersmind az igazgatóságnak, a tisztikarnak és a munkásoknak, akiket mindig nem csupán alárendeltnek, de barátainak tekintett. Biztosan tudja, hogy az utóda is ilyen szellemben fogja vezetni.

Végül megválasztották igazgatósági tagoknak: gróf Széchenyi Manót és Asbóth Emilt; felügyelő-bizottsági tagokká: dr. László Zsigmondot, dr. Mandello Károlyt, báró Radvánszky Gézát és Rubner Károlyt.

Hirdetések.

Meghivó.

„Az Első leánykiházasitási egylet“ m. sz. 1900. évi márczius hó 25-én délelőtt fél 10 órakor, az intézet hivatalos helyiségében (VI., Teréz-körut 40 – 42. sz. a. tartja

XXXVII. rendes közgyülését,

melyre a szövetkezet tagjai tisztelettel meghivatnak.

Az igazgatóság.

☞ Azon tagok, kik 1900. január 31-ig bezárólag esedékes járulékaikat befizették és kik 1900. márczius 22-ig bezárólag részjegyeiket (kötvényeiket) a szövetkezet pénztáránál letétemenyezték, a letéti elismervény felmutatása ellenében a közgyülésen való részvételre jogositva vannak. ☜

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s felkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon:

„Hattyu-mosóda.“

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Meghivó

a „Magyar leszámitoló és pénzváltó bank“-nak **1900. márczius hó 25-én déli 12 órakor,** saját helyiségeiben (V., Dorottya-u. 6. sz. a.) tartandó

XXX. rendes közgyülésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése az 1 99 üzletévről.
2. Az 1899. évi számadás és mérleg előterjesztése és az igazgatóságnak a megállapitandó osztalékra vonatkozó inditványa.
3. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által elkészitett évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett inditványok megvizsgálásáról.
4. Ezen tárgyak, nemkülönben az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény fölötti határozat.
5. Az intézeti nyugdijszabályzat némely pontjának módositása.

☞ Azon részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni kivánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17-ik §-a értelmében részvényeiket, a még le nem járt szelvényekkel együtt, **legkésőbb folyó évi márczius 22-ig a társaságnál Budapesten,** vagy **az Union-Bank-nál Bécsben** letéteményezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1900. márczius 17-től kezdve a társaság helyiségeiben a részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1900. márczius 8-án.

Az igazgatóság

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest, Váczi-u. 79. sz

III. évfolyam Budapest, 1900. márczius 26. 13. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Márkus József.
A belvárosi plébánia templom eltolása.
A számvevőség napidijasai.
A kirakat szekrények.
A regálepapir esik . . . esik . . .
A hagymáz Budapesten.
Egészségügyi szabályok.
Bizalmas természetü nyomozások.
A kerületi elöljáróság és a rendőrség.
A községi választások.
Kétes — biztos.
Olvasóinkhoz.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzácziót kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolnia megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a hajhullás, korpaképződés és mindennemü fejbőrbetegség.

Kapható mindenütt.

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU“

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglősök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon:

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Ángern } a Ferd. császár
Dzieditz } északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz }
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez }

Szállitható intézetek működnek:
Aemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin } Galiczia
Zadworze }
Hirschberg, csoh északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u. 15. sz.

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

III. évfolyam Budapest 1900. március 26. 13. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Márkus József.

A székesfőváros főpolgármesterét igaz szeretettel üdvözöljük ma közszolgálatának 25-ik évfordulóján. Üdvözletünkhöz csatlakozik a székesfőváros minden lakója, mert osztatlan szeretet övezi Budapest főváros első tisztviselőjét, a ki csöndben, lármás ünnep nélkül töltötte be nehéz, de eredményekben gazdag pályáján a huszonötödik szolgálati évet.

— Egész életemben, — mondotta ma a jubiláris napon, — a munka embere voltam, kezdetben, mint egyszerü napszámos egysorban a többivel, később, mint vezető, mind addig, mig nyugalomba nem tettek: a főpolgármesteri állásba.

Ez a rövid mondás egyuttal hézagos élettörténete az általánosan ünnepelt főpolgármesternek. Mindig a csöndes munka embere volt. Szerette hivatását és bár nem benszülött, teljesen megértette azt a feladatot, a mely a magyar nemzeti fővárosra hárul és lankadatlanul arra törekedett, hogy Budapestet, a mely neki mindent adott, valóban világvárossá emelje.

Páratlan népszerüségre tett szert hivataloskodása alatt, mert nem ismert különbséget az emberek között, előnyben nem részesitett senkit.

Az a huszonöt év, amelyre magas állásából most visszatekint, a főváros felvirágzásának legszebb korszaka, a mely dicsöséget áraszt mindazokra, a kiknek az elmult huszonöt esztendő alatt a fejlesztés nehéz munkájában szerep jutott s első sorban reá, a ki fáradhatatlanul végezte nehéz kötelességét.

*

A főpolgármester jubileumára nagy szeretettel készült az egész város; a közszeretetben álló főpolgármestert fényes ünnepséggel akarták megtisztelni, de a jubiláló határozott kivánságára tisztelőinek le kellett mondaniok a nyilvános ünneplésről. A törvényhatóság a 28-iki rendes közgyülésen fogja a főpolgármestert üdvözölni.

A főváros különböző testületei és egyesületei a jubiláris évforduló napján, márczius 23-án üdvözölték a főpolgármestert.

A tanács és a főváros tisztviselő kara nevében *Halmos* János polgármester és *Rényi* Dezső főjegyző pénteken délben diszes kiállitásu albumot adtak át a főpolgármesternek. Az album a fővárosi tanács üdvözlő átiratát tartalmazza. Az átirat igy szól:

Méltóságos főpolgármester Ur!

E hó 23-án lesz huszonötödik évfordulója annak, hogy Méltóságod Budapest főváros közigazgatásának a szolgálatába lépett.

E negyed század nevezetes, mondhatni korszakot alkotó időszak a főváros történetében, mert alatta vette kezdetét, alatta ment végbe a fővárosnak valóban csodálatos gyorsasággal bekövetkezett ama nagy arányu fejlődése, melynek eredményeképp a mai Budapest áll szemeink előtt.

De az örvendetes fellendülésnek ezen nagy arányai, a gyorsaság, melyet a főváros a haladás utján megtett, egyuttal sulyos feladatokat róttak azokra, a kiknek vállain az igazgatásnak terhei nyugodtak.

Nem volt könnyü feladata az igazgatásnak, hogy lépést tartson mindazokkal az igényekkel, a melyek a fejlődéssel kapcsolatosan támadtak, nem volt könnyü eleget tenni ama követelményeknek, a melyek a közigazgatással szemben nap nap után a haladással karöltve parancsolólag léptek fel.

Abban a fáradságos, nehéz munkában, a mely ezen feladatok megoldására volt hivatva, Méltóságod a székesfőváros szolgálatába történt belépésének pillanatától kezdve állandóan és szakadatlanul részt vett.

Részt vett kezdetben mint segéd munkása az ügyek intézésére hivatottaknak, részt vett később, mint fontos tényező a közigazgatásban — és részt vett utóbb, mint vezető és irányitó az intézők sorában. És Méltóságodnak ezen kiváló tevékenységét,

melyet hálásan ismert el a főváros közönsége, midőn Méltóságod irányában a bizalomnak fényes jeleit nem egyszer szolgáltatta, mindig a főváros iránt táplált szivből jövő meleg szeretet és a hazafias lelkesedésnek az a forró érzése hatotta át, mely nemzetinek, nagynak és virágzónak kivánta látni a fővárost és a melynek nem volt hőbb, nem volt szentebb óhaja, minthogy Budapest a nemzeti büszkeség méltó tárgya legyen minden magyar szivében.

A főváros történetének utolsó negyedszázada tehát, a mely alatt Méltóságod a főváros felvirágzására irányuló lankadatlan tevékenységet, fáradságot nem ismerő lelkiismeretes és eredményekben gazdag munkásságot fejtett ki, elválaszthatatlanul össze van forrva Méltóságod nevével.

Épp ezért engedje meg Méltóságod, hogy a midőn közszolgálatának huszonötödik évfordulója méltán széleskörökben örömteljes ünneplés tárgyát képezi, mi is, mint Méltóságodnak évek hosszu során át a munkában osztályosai és mint közvetlen tanui Méltóságod lelkes, eredménydus és sikeres tevékenységének, Méltóságod elé a tiszteletnek, a meleg ragaszkodásnak és az igaz szeretetnek érzéseivel járulva, Méltóságodat ezen alkalomból szivünk melegével üdvözöljük. És a midőn ezen érzéseinknek kifejezést adunk, kérjük a Mindenhatót, hogy Méltóságodat szeretett fővárosunknak felvirágozására és további haladására teljes egészségben és eddigi törhetlen munkaerejében igen sokáig óvja és tartsa meg.

Kelt Budapesten, a székesfőváros tanácsának 1900. évi márcz. hó 17-én tartott üléséből.

Halmos s. k.
polgármester.

* * *

A munka, ha nyomában siker és elismerés jár, a legnagyobb boldogság.

Márkus József.

A főváros községi adójának reformja.

A főváros három évvel ezelőtt önálló városi adóbehozatalát tervezte, hogy jövedelmét szaporitsa. A pénzügyminiszter a fővárosnak ezt a tervét akkor visszautasitotta s kijelentette, hogy az önálló községi adó életbeléptetését mindaddig nem engedélyezi, mig a kormány az egyenes állami adó munkában levő reformjával el nem készül. Az adóreformra vonatkozó munkálatokkal a pénzügyi minisztérium kodifikáló osztálya annyira előrehaladt, hogy ha csak valami akadály, kormányválság — utját nem állja, az állami egyenes adó reformjára vonatkozó javaslatok a jövő év elején már a képviselőház elé kerülhetnek. A reformtervek legfőbb intézkedése, hogy a IV. osztályu és a II. osztályu kereseti adót megszünteti. Ezzel kapcsolatban azután a fővárosnak megengedi, hogy az ujitás következtében elvesztett jövedelem többletét akár önálló községi jövedelmi adó kivetésével, akár pedig más, ujabb községi pótadó czimén szerezze meg.

A belvárosi plébánia templom eltolása.

A mit néhány héttel ezelőtt megirtunk, igazolta a mérnöki hivatal: a belvárosi plébánia templomot nem tolják el. Az eszme nagyon is amerikaias volt minden izében. Az amerikaiak 175000 néhány száz forintot kérték a templom felemeléséért és eltolásáért; ugyanakkor azt is hangsulyozták, hogy az eltolás munkálatainak bevégzése után a templomot restaurálni kell. Erre is vállalkoztak volna. De nem mondták meg ajánlataikban, hogy mennyiért. — Bejelentették, hogy a restaurálásra szükség van, az árát megszabták volna akkor, ha a főváros az ajánlatukkal komolyan foglalkozik.

Szinte csodálatos, hogy ezek az emberek egészen ugy gerálták magukat, mint komolyan számbaveendő vállalkozók, mint szakemberek. Annak idején megmutattuk, hogy az ajánlatba hozott munkadij nem annyira szerénységüket, mint inkább laikus voltukat jellemzi. Az a szerény munkadij mézes madzag akart lenni, a mely a fővárost elcsalja az eltolatás terére tekintet nélkül azokra a következményekre, a melyekkel egy ilyen hatalmas objektum elmozditása járt volna.

A fővárosnak ezuttal szerencséje van. Az amerikai vállalkozók ajánlata, a mérnöki hivatal olyan közegeinek kezébe került, akik őszintén és tartózkodás nélkül mondták el véleményüket, a kalandos vállalkozás felől. A hivatal mindenekelőtt panaszkodik, hogy a tanács egyszerüen utasitja a vállalkozókkal való tárgyalásra, de nem mondja meg, hogy a tárgyalásokat milyen irányban kezdje és folytassa. Szabjon a tanács, — mondja a hivatal — határozott irányt az alkudozások menetének, nehogy a tárgyalások megkezdésével korai reményeket támasszon az egyik érdekelt félben.

Ezzel vezeti be a mérnöki hivatal a tanácshoz intézett előterjesztését, azután beszél magáról a templomról. A belvárosi plébánia templom rozoga, kopott s egyáltalán nem illik az uj Belváros diszes környezetébe. A jó izlésü laikus is belátja, hogy ezt az épületet nagy költséggel nem szabad fenntartani. Már korábbi előterjesztésében kifejtette a hivatal, hogy a templomnak mint müemléknek semmi nevezetessége nincs. A mi régi, értékes és eredeti volt rajta, azt az időnkénti átalakitások alkalmával leszedték, eltüntették. Hivatásos szakember nem veheti magára azt a felelősséget, hogy olyan épületnek költséges fenntartását javasolja, a mely nem a multé, nem a jelené, amelynek mübecse nincs és nem illik a főváros méltóságához.

A templom teljes átalakitásra szorul az eltolás után is, — ezt elismerték maguk a vállalkozók, akik a restaurálás elvégzésére már ajánlkoztak. — A teljes restaurálás majdnem annyiba kerül, mint az uj templom épités. De mindentől eltekintve, az eltolásra alkalmas helye nincs a fővárosnak. A mérnöki hivatal tehát előterjesztése végén arra kéri a tanácsot, hogy figyelemmel az elmondottakra, végleg mondjon le az eltolatás eszméjéről s a vállalkozókat egyszerüen utasitsa el.

A mérnöki hivatalnak ehhez az előterjesztéséhez nekünk kevés a mondani valónk. Teljesen egyezik a mi álláspontunkkal s hisszük is, hogy a tanács az amerikaiak kissé kalandos tervét tárgyalás nélkül ad akta teszi.

A számvevőség napidijasai.

A számvevőség 16 napidijasa esztendők óta várja illetményeinek megjavitását. Persze hiába várja. Hosszu ideig figyelembe sem vették kérelmüket, mig végre tavaly határozott biztatást nyertek, hogy fáradságos munkájuk csekélyke honoráriumát szerény mértékben az idén felemelik. A számvevőség össze is állitotta azoknak névsorát, a kik érdemet szereztek a nagyobb illetményekre és kiszámitotta, hogy a 16 napidijas helyzetének megjavitása mennyiben terhelné a községi alapot. A kiszámitás ezt az arányt mutatja:

Napidij:		többlet	éven át a többl. összesen	szolgálati idő
1) 3 kor.-ról	4 kor.-ra	1 kor	365 kor.	3 év
2) 3·60 „	4 „	40 fill.	146 „	8 és fél „
3) 3·40 „	4 „	60 „	219 „	6 és fél „
4) 4·60 „	5 „	40 „	146 „	9 „
5) 3·— „	4 „	1 kor.	365 „	2 „
6) 3.— „	4 „	1 „	365 „	1 és fél „
7) 6.— „	7 „	1 „	365 „	4 „
8) 3·40 „	4 „	60 fill.	219 „	6 és fél „
9) 3·60 „	4 „	40 „	146 „	7 és fél „
10) 3·— „	3.60 „	60 „	219 „	4 „
11) 4·— „	4·60 „	60 „	219 „	4 „
12) 3·— „	4·— „	1 kor.	365 „	4 „
13) 3·60 „	4·— „	40 fill.	146 „	8 „
14) 3.— „	3·40 „	40 „	146 „	8 „
15) 3·— „	3·40 „	40 „	146 „	3 „
16) 3·— „	3·60 „	60 „	219 „	5 és fél „

A többlet 3796 korona lenne egy évre, a melyre fedezetül szolgál a községi alap első fejezetének 28, 30, 31 tétele alatt felvett s az ideiglenes személyzet díjazására szolgáló 31536 korona, a melyre azonban tényleg csak 29294 korona kiadás merül fel, ugy hogy az időközi megtakaritásként jelentkező 1040 koronával együtt 3282 korona felesleg marad. Ezenkivül 729 korona a községi alap első fejezetének 13 és a kölcsönpénzek CV—10 fejezete alatt kap fedezetet. Azok a szegényemberek, akik helyzetük megjavitását számtalanszor kérték fölebbvalóiktól, türelemmel dolgoznak tovább és reménnyel várják jogos kérelmük kedvező elintézését. Miért késik az elintézés, nem tudják. A polgármester ur figyelmébe ajánljuk ezt az ügyet, hogy mindenre kiterjedő gondosságával vegye pártfogásába a szorongatott helyzetben levő számvevőségi napidijasok sorsát.

A városi vám eltörlése.

A főváros költségvetésében a folyó évre városi vám czimén 3 349.000 korona jövedelmet irányoztak elő. A főváros iparos és kereskedő körei régóta panaszkodnak a városi vám miatt, mely nekik rengeteg károkat okoz s a főváros ipari és kereskedelmi forgalmának valóságos kerékkötője. A kereskedelmi kormány az érdekelt körök kérelmére elhatározta, hogy a városi vám szedését megszüntetteti, mihelyt arra megtalálja a kellő módot, hogy a főváros a veszendő jövedelemért megfelelő kárpótlásban részesüljön. A minisztériumban most dolgoznak rajta, hogy a főváros rekompenzálásának helyes módját megállapitsák.

A kirakat szekrények.

A fővárosi közmunkák tanácsának épitésügyi szabályzata a *boltkapuzatok* és *kirakat-szekrények* felállitása tárgyában a következőkép intézkedik:

309. §.

Boltkapuzatot és falrafüggesztett kirakati szekrényt csak az épitési hatóság külön engedélye alapján s a telek határvonalától legfelebb 30 cm. kiszökelléssel szabad alkalmazni.

Élénkebb közlekedésü szük utczákban vagy olyan házaknál, melyeknek már fal kiszökellékük van, a fenti méret korlátozható vagy az engedély általában meg is tagadható.

310. §.

Nem falon függő, hanem járdára helyezett hordozható kirakó szekrényeket egyáltalában nem szabad alkalmazni és a már meglevőket e szabály életbe lépése napjától számitandó egy év alatt végleg el kell távolitani.

311. §.

Boltkapuzatok, illetve kirakati szekrények alkalmazásakor a falpilléreket lefaragás által gyengiteni nem szabad.

A közmukatanácsot világbölcselettel nem vádolta senki. Épitésügyi szabályzatáról pedig megalkotása óta folyton csak azt halljuk, hogy rosz, alkalmatlan, Budapest semmi néven nevezendő viszonyának meg nem felel. Az elől idézett három szakasz, a melyeket a szabályzattól kivettünk, eklatánsan bizonyitja a panaszok igazságát. A boltkapuzat és a kirakat-szekrény a kereskedelmi életben fontos és nagy szerepet játszó tényező. A nagyvárosi kereskedelmi életben a kereskedő nem állhat az üzlete elé hangos szóval, nem dicsérheti áruczikkeit, nem sorolhatja elő üzlete tartalmát. Mindezt elvégzi helyette a kirakat, a melynek felszerelésére nagy gondot fordit, a melyet lehetőleg dúsan berendez, hogy csinos, tetszetős formájával, ügyesen kirakott áruczikkeivel magára vonja a járókelők figyelmét.

A közmukatanács agyában a kirakat szekrény csak mint egyszerü „kiszökellés“ foglal helyet, a melyet igyekezett kellőképen korlátozni, leszállitván 30 cméterre, nehogy az agyon szabályozott szük utczákat terebélyes portálékkal foglalják el. Intézkedésénél természetesen nem tett különbséget. A négyöles utczában, a melynek alig egy méteres a gyalogjárója épolyan boltkapuzat alkalmazható, mint a 14—15 öl széles utakon, a melyeknek 5—6 méter széles gyalogjárójuk van.

Az iparosok és kereskedők köréből felhangzó számtalan panaszra a mérnöki hivatal már régebben javasolta a szabályzat sérelmes szakaszainak megváltoztatását. A közmunktanács sem a panaszokra, sem a hatóság előterjesztésére nem reagált s most megtörtént a következő eset:

Az Andrássy-ut egyik palotájában két kereskedő üzletet nyitott. Az üzlethez megfelelő kirakatszekrényt akartak készittetni s tervüket bejelentették a hatóságnak. A tanács a kérelmező kereskedőket elutasitotta, mert a palotának máris 50 cm. széles risalitja van s ha még 30 cm széles kirakatszekrényt állitanak fel a különben elég széles gyalogjáróból 80 cmrt foglalna el. Az érdekeltek a határozatot természetesen megfelebbezik. Eredményt azonban nem igen fognak elérni, a minek az lesz a következése, hogy abban a

palotában nem nyitnak üzleletet, más szóval az illető ház gazdája a nagyforgalmu Andrássy utra nyiló épü let fölszintjét kellően nem értékesitheti.

Alig lehet ezt az állapotot komolyan jellemezni. Alig lehet az épitésügyi szabályzat idézett szakaszairól felháborodás nélkül beszélni. Sértik ezek a rendelkezések a tulajdonjogot, sértik a kereskedelmet, az ipart, a melynek forgalmát oktalanul korlátozzák. De nem feszegetjük tovább az épitésügyi szabályzat jólismert kinövéseit. A középitési igazgató határozottan kijelentette, hogy a sérelmes szakaszok megváltoztatására mindent elkövet. Bizunk benne, hogy igéretének helyt áll, de reméljük, hogy a főváros tanácsa sem zárkózik el a hozzáérkező panaszok elől s kellő erélylyel érvényt szerez az amúgy is eléggé zaklatott kereskedők és iparosok jogos igényeinek.

A regálepapir esik . . . esik . . .

— Igaz történet a közelmultból. —

I.

Széll Kálmán: Őszintén szeretem a fővárost, kedves Polgármester ur. Mondja meg a mélyen tisztelt törvényhatósági bizottságnak, hogy lelkem mélyén mindig a főváros érdeke az első. Szeretem ezt a nagy, szép várost, amelynek felvirágzása a nemzet vágya, erőssége s én a kormánynyal e czélok elérésén fáradozom.

Halmos János: Kegyelmes Uram! Véghetetlen boldoggá tesz ez a nyilatkozat, de a kölcsön, a pénzhiány, . .

Széll Kálmán: Segitünk Önökön. A Hitelbank vezérigazgatójával megállapodtam. Kornfeld ur kijelentette, hogy a nagy kölcsön kötvényeit át nem vehetik, de megveszik Önöktől a regálekötvényeket 98 forintért. Ez elég szép Kornfeld urtól.

Halmos János: Söt, több annál; nemes tett. Sietek az örömhirt tudatni a fővárossal.

Széll Kálmán: Isten Önnel Polgármester ur! Ne feledkezzenek meg rólam. (El.)

Tőzsde jelentés:

Regálekötvény: 99.80.

II.

(Személyek: A főváros polgármestere, a kölcsönügyi bizottság 3 tagu albizottsága, jegyző, Kornfeld Zsigmond vezérigazgató.)

A polgármester: Igen tisztelt bizottság! Nagy örömmel számolok be a miniszterelnök ur ő exelenciájánál történt látogatásomról s az elért fényes eredményről. A Kegyelmes ur szives közbenjárására Kornfeld ur, kit körünkben van szerencsénk üdvözölni, hajlandó a regálekötvényeinket átvenni. Még pedig a legkisebb veszteséggel, két forinttal a névértéken alul . . .

Kornfeld Zsigmond (magában): No persze . . .

A polgármester: Igy a főváros az 5.782.150 frt értékü kötvény eladásával mindössze 115.643 forintot veszit. Köszönet illeti a nagyméltósagu miniszterelnököt, de különösen Kornfeld vezérigazgató ur ő nagyságát . . .

Kornfeld Zs.: De kérem Uraim én a köszönetet elfogadom ámbátor egy kis tévedés van a polgármester ur előadásában. Én tudniillik három nappal ezelőtt igértem 98 forintot a Széll barátom ő kegyelmességének. Azóta a papir ára lement, ma már nem adhatok 97-nél többet. Igen sajnálom. Ajánlom magamat. (Elmegy.)

(*A bizottság*: kissé leszontyolodva ott marad, elkésziti a jegyzőkönyvet, hogy másnap bemutassa a nagy bizottságnak az eredményt.)

Tőzsde jelentés:

Regálekötvény: 99.20.

III.

(Személyek: Ugyancsak, mint a II jelenetnél.)

A polgármester: Megnyitom az ülést. Fájdalommal jelentem, hogy az első eredmény után ujabb engedményt kell tennünk. A kölcsönügyi bizottság tekintettel a főváros szorongatott helyzetére hajlandó a bankok ajánlatát elfogadni. A regálekötvényt átengedjük 97 forintért . . .

Kornfeld Zs. (magában): No persze . . .

A polgármester: A főváros igy már többet veszit, de még mindig csak 173.464 forintot, a mivel szenben nagy előny az elérendő kamat megtakaritás. Az iratok rendben vannak, aláirhatók . . .

Kornfeld Zs.: Bocsánat, hogy helyreigazitom a polgármester ur ő nagysága számitását. A főváros nem 173.464, hanem 202.375 forintot veszit az üzletnél . . .

A polgármester: Nem jól számit kedves vezérigazgató ur! Az összeg annyi, a menyit mondottam. Tessék csak 97 forintos árfolyam . . .

Kornfeld: De kérem, ki beszél itt 97 forintos árfolyamról? Az tegnapelőtt volt . .

A bizottság: Hogy, hogy? És ma?! . , .

Kornfeld: Ma másként van. Ma már csak 96·50 frtot adunk a papirokért s igy az én számitásom a helyes.

A polgármester: Hisz ez borzasztó. Egyik nap igy, másik nap ugy . . . Mit szól majd ehhez a bizottság . . .

Kornfeld: Uraim! Adok Önöknek egy jó tanácsot. Ne tetétoriázzanak sokat. Mi — a bankok — nem akarjuk a várost egészen tönkre tenni. Fogadják el a megajánlott árat. Mert nem tudom holnap nem ajánlunk-e 50 krral, esetleg egy forinttal kevesebbet. Tessék megérteni a dolgot: a mig mi alkuszunk, a regálepapir ára esik, esik . . . Ha önök nem határoznak gyorsan, még az is megtörténhetik, hogy abban marad az üzlet . . . De hogy ne sokat szónokoljak, tessenek elfogadni a 96·50 frtos kurzust és ezt a pár szerény kikötést, a mit most rendelkezésükre bocsátok. Ajánlom magamat. (Mind el.)

Tőzsde jelentés.

Regálekötvény: 98·60.

IV.

Az üzletet a megszorult főváros megkötötte márczius hó 14-én.

Tőzsde jelentés:

	márcz. 15.	*márcz. 20.*	*márcz. 25.*
Regálekötvény:	98·80.	99·40.	99·80.

Kornfeld urnak igaza volt: a papir ára esett, esett, amig alkudoztak, de hirtelen felszökött, a mikor a kötvény csomót a bankok megszerezték.

Szegény fejős tehén!

A hagymáz Budapesten.*)

Irta: *Kájlinger Mihály* h. vizműigazgató.

Ugyancsak ily czim alatt jelent meg első tanulmányom, melynek czélja volt, a mesterségesen szűrt viznek a hagymáz előidézésében való ártatlanságát kimutatni s ezeknek a megbetegedéseknek valódi okát felderiteni. Az általánosan tapasztalt megnyugvás, valamint következtetéseimnek számos oldalról történt elfogadása okozza, hogy azóta tett észleleteimet is nyilvánosságra hozom. Igy az érdeklődők ez ügyet továbbra is figyelemmel kisérhetik és az adatok folytonos lánczolatának birtokában a törvényességet saját maguk is levonhatják. Ugy mint multkor, most is két részre osztom tárgyamat. Az első részben azokat az ujabb bizonyitékokat mutatom be, melyek a mesterségesen szűrt viznek ártalmatlanságát igazolják, a második részben pedig a budapesti hagymáz-megbetegedésekre vonatkozólag előadott feltevés (a Pettenkofer-féle hipotézis) érvényességének ujabb tanujeleivel számolok be.

*

Első közleményemben 17 év hagymáz-megbetegedéseinek lefolyását mutattam be és miután ez adatokból kitünt, hogy a mesterségesen szürt viznek időszakonként való bekapcsolása az illető időszak alatt apadóban levő betegség további csökkenését sohasem gátolta; hogy továbbá ennek a viznek időszakonként való bekapcsolása sohasem eredményezett hagymázszaporulatot, mert ez minden egyes esetben már előbb bekövetkezett; hogy végre e betegség növekedése közben becsatolt mesterséges homokszürők terményének élvezete alatt, a betegség minden egyes esetben ujra apadni kezdett és a minimális határig csökkent stb. stb., teljes jogosultsággal megállapithattam a mesterségesen szürt viznek ártalmatlanságát.

Az első közlemény adatai az 1898. év szeptember haváig terjednek és azzal érnek véget, hogy a szürők vize a megbetegedések szaporulata közben ujra kiosztásra kerül. Azóta másfél év telt el, elég idő arra, hogy következtetéseim helyessége az adatok ujabb csoportja segélyével ellenőrizhető legyen. A mesterségesen szürt viz tehát az 1898-ik év augusztus havának végén, a hagymáz megbetegedések rohamos növekedése közben került ujból kiosztásra. Ennek a viznek ujból való adagolása a betegség mérvét semmiféle tekintetben sem befolyásolta.

Még négy jel árulja el félreérthetlenül a mesterségesen szürt viz legutóbbi bekapcsolásának hatástalanságát.

Az első jel az, hogy 1899. évi január havában a megbetegedések száma rohamosan kezd apadni, jóllehet a kifogásolt viz szétosztása be nem szüntettetik. A második jel az szolgáltatja, hogy a megbetegedések csökkenése a mesterségesen szürt viznek fokozódott mérvben való adagolása alkalmával következett be. A harmadik jel az, hogy a megbetegedések vonalának irányát a mesterséges szürők üzemének 1899. évi május hó elején történt beszüntetése nem volt képes megváltoztatni. A negyedik jel végre abban nyilvánul, hogy a hagymáz megbetegedések három hónappal a kifogásolt viz elvonása után ujra szaporodnak. Mindezek a bizonyitó tények további magyarázatra nem szorulnak.

A mesterségesen szűrt viz 1898. évi deczember haváig a balparton havonkint kiosztott vizvezetéki szürt viznek maximumban 11·5 százalékát, deczemberben pedig 15·4 százalékát teszi. Ettől az időtől kezdve ennek a viznek havonkint adagolt százaléka és a hagymáz megbetegedések havonkénti száma a következő:

1898.	jan.	febr.	márcz.	ápr.	május	junius
A mesterségesen szürt viz %-ban	15·7	16·7	18·4	12·8	2·5	0
A megbetegedések száma	151	132	116	91	62	39

Ugy vélem, hogy ez a két számsor eléggé bizonyit, minek következtében az előadottak alapján kényszeritve vagyunk a mesterségesen szürt viz ártatlanságának feltétlen beismerésére. Ámbár az itt elősorolt tények napról-napra, hónapról-hónapra, szigoru következetességgel jelentkeztek és sorakoztak a székesfőváros t. főorvosa — ki a mesterségesen szürt viz ártalmasságának hipotézisével az 1897. év végén oly szerencsétlen hatást idézett elő — mégis fentartja elméletét. Mivel pedig a kérdés teljes megvilágitása az ellenérvek megismerését nélkülözhetetlenné teszi, kötelességemnek ösmerem az ellenbizonyitékot is bemutatni.

A székesfőváros t. főorvosa, az 1899. év junius haváról szóló jelentésében következőképpen bizonyitja már ismertetett hipotézisének helyességét:

„A hagymázesetek számának apadása okozati összefüggésben áll azon általam már több izben hangsulyozott körülménynyel, hogy a mesterséges szürők mult hó 9-ike óta nem nem működtek; ennek megfelelőleg már május hóban a hagymáz esetek száma — mely áprilisban 91 volt — már 62, e hóban pedig 91 esetről 39 esetre szállott le; a hagymázesetek ezen csökkenése még örvendetesebb módon tünik ki akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy f. évi januárban a hagymázesetek száma 151, februárban 132 márcziusban 116 eset volt."

Ez a vélemény mesteri módon tünteti fel, hogy miként lehet a statisztikai adatok ügyes csoportositásával, az ezek által nyujtott tanulságoknak homlokegyenest ellenkezőjét bizonyitani, mert e vélemény adatai ugyanazok, melyeket előbb közöltem és ezért nem is tanuskodhatnak másról, mint a hagymázeseteknek január hóban megkezdődött apadásáról. Ennek ellenére az idézett vélemény elolvasása mindekiben azt a benyomást fogja kelteni, hogy az apadás májusban, a mesterségesen szürt viznek elvonása után és ennélfogva ennek következtében állott elő.

*) Az I. közlemény megjelent lapunk 1898. november 7-iki számában.

A mesterséges szürök üzemének 1899. évi május havában történt beszüntetése után 3 hónappal a hagymázesetek száma ismét emelkedni kezd és hónapról-hónapra szaporodva, októberben az 1894-év maximumát éri el. A főorvosi havi jelentésekben bezzeg nem kiséri magyarázó szöveg ezt a körülményt; ami különben a legészszerübb eljárás is, mert hiszen az erről való megemlékezés a főorvosi hipotézis rombadöltének hivatalos bejelentése lett volna.

II.

Az első közlemény megirása óta letelt másfél év tapasztalatai szerint a mesterségesen szürt viz kiosztásával és beszüntetésével ismét nem lehet a hagymáz ingadozását beigazolni, sőt ennek a viznek közömbös volta ujolag is kifejezetté vált, minek következtében a kérdéses betegség hullámzását előidéző befolyás megállapitására, illetve a hullámzásra vonatkozólag már kijelentett hipotézis további érvényességének vizsgálatára térhetünk át

E hipotézis szerint: 1. a hagymáz hullámzásai a talajvizek ingadozását ellenirányban követik; 2. a talajvizek mozgásai az őket uraló Duna folyam vizállásaival helyettesithetők.

Meg kell tehát vizsgálnunk azt, hogy a lefolyt másfél év alatt a hagymáz a Dunának ingadozásai szerint hullámzott-e? Az eredmény az, hogy miként az előző években, ugy a legközelebb lefolyt másfél év alatt is a talajvizek ingadozására alapitott Pettenkofer-féle hipotézis adja meg egyedül a budapesti hagymáz hullámzásaira vonatkozó felvilágositást. Ez a hipotézis megmagyaráz mindent és nem szorul hallgatásra a betegség egy irányváltoztatása alkalmával sem.

Megmagyarázza azt, hogy miért volt a hagymáz az 1898—1899-iki télen a mostaninál nagyobb mérvü és reá mutat arra is, hogy miért volt akkor általában erősebb és miért volt a mostani télen általában gyengébb, mint az előző évek alatt. Felvilágosit továbbá ujolag is arról, hogy ez a betegség, amennyire ellenáll a mesterségesen szürt vizzel való legerőszakosabb párositásnak, annyira szeliden simul a talajvizeket képviselő folyam változásaihoz.

Az 1898. év augusztus havában bekövetkezett szárazság, a folyamot és ezzel a talajnak vizeit apadásra kényszeritve, a hagymáz megbetegedések számát felemeli és mivel a csapadékban szegény állapot állandóvá válik, a talajvizek sülyedése sem szünetel és ennek következtében a megbetegedések is szaporodnak. Eme hosszasan száraz időjárás alatt a talajviz annyira közeledik a folyam vizéhez, hogy az 1899. év január havában jelentkezett áradás már egyensulyban lévő állapotot talált; ez óknál fogva még aránylag csekély volta is képes volt a betegség fejlődésének irányát megváltoztatni. Ezután a februárban és márciusban mindenkor bekövetkező erősödő talaj-áramok és a csakhamar emelkedő folyam, a talajvizek-szintjét folytonosan emelve, a betegség intenzitását állandóan csökkentik ugy, hogy mikor a vizek a nyár elején tetőznek, a betegség minimálissá válik.

A vizvezetéki igazgatóság 1899. évi márczius haváról szóló jelentésében részletes adatokkal bizonyitottam, hogy az elmult 80 év a budapesti talajvizekre nézve egy izben sem mutat fel oly mostoha időjárást, mint a milyen az 1898. és 1899. évek szomszédos hónapjai alatt uralkodott; mivel pedig a budapesti hagymáz a csapadék függvénye, a betegség kilengésének is nagyobb mértéket kellett elérnie.

Egészségügyi rendszabályok és orvosrendőri felügyelet az italmérésekben.

A belügyminiszter egyik tavalyi törvényben nyert felhatalmazás alapján a pénzügyminiszterrel egyetértőleg rendeletet adott ki, melyben a szeszes italoknak kimérésénél és kis mértékben való elárusitásánál követendő egészségügyi rendszabályokat és az orvosrendőri felügyelet gyakorlására vonatkozó eljárást állapitja meg. A főváros tanácsa a miniszteri rendeletet most kimeritő utasitások kapcsán a kerületi elöljáróságokkal mint első foku iparhatóságokkal közli. A tanács a miniszter rendeletének nagy közegészségügyi, közerkölcsiségi és közrendészeti érdekeket érintő fontosságot tulajdonit, minélfogva utasitja az első foku iparhatóságokat, hogy a rendelet végrehajtása körül fokozott bizalommal és szükség szerint kellő szigorral járjanak el. A tanács ez irányban fel is kérte a polgármestert, hogy az elöljáróságoknál foganatositott hivatal vizsgálatok alkalmával az italmérésre vagy a kis mértékben való elárusitásra szóló engedélylyel biró felek ügyeire, és a róluk vezetett nyilvántartásra is terjeszkedjenek ki.

A miniszteri rendelet az italmérési üzletek felügyeletét a ker. elöljáróságokra ruházza, kiket önmüködésükben a fővárosi rendőrség is támogatni köteles. Az eljáró közigagatási hatóság mellet szakértő közegül Budapesten a tanács rendelete értelmében a tiszti főorvos és a kerületi tiszti orvosok müködnek. A felügyeleti jog gyakorlása alapjául uj nyilvántartás fog szolgálni, melyet a közigazgatási hatóságok kötelesek vezetni. A miniszteri rendeletbe ütköző kihágások ügyében az 1880: XXXVII. t. cz. az 1899: XLVI. t. cz., és az 1893. évi XXXIII. t. cz. 21. §-a értelmében Budapesten elsőfokulag minden kerületben az illető kerületi elöljáró, másodfokulag a tanács és harmadfokulag a belügyminiszter illetékes dönteni. Amennyiben azonban borhamisitásról, vagy tiltott minőségben és módon forgalomba hozott borokkal üzött kihágásról van szó, az illetékes elsőfoku hatoság nem a kerületi elöljáróság, hanem a kerületi rendőrkapitány.

Villamoskábelek lerakása hatósági engedelem nélkül.

A „Budapesti Általános villamossági Részvénytársaság" engedélyt kért a tanácstól arra, hogy kábeleit a városligeti-fasorban mindkét gyalogut kövezetlen részében lerakhassa. A tanács nem adott helyt a kérelemnek, mert a vezetékek olyan közel jutnának a járdák mellett levő falhoz, hogy a vezeték lerakásakor és ja itása alkalmával a fák gyökerei is megsérülhetnének. A társaság azonban a tanács határozatát be nem várva, önkényesen, körülbelül 80 folyóméter hosszuságban a kábeleket a kövezetlen gyalogutban lerakta. A tanács erre utasitotta a VI. kerületi elöljáróságot, hogy a társaság ellen a megtorló eljárást tegye folyamatba, egyben pedig elrendelte, hogy a már lefektetett vezetékeket a társaság saját költségén 30 nap alatt távolitsa el és felhivta a társaságot, hogy amennyiben eme szabálytalanul lerakott vezeték helyett másikat kiván lerakni, ugy erre vonatkozólag ujabb tervet mutasson be. Kijelenti végül a tanács, hogy a vezeték lerakásával netán okozott kár megtérítése iránt kártérítési igényét a társasággal szemben fenntartja.

Bizalmas természetü nyomozások.

— A vállalkozók és az iparhatósági megbizottak. —

Egy és ugyanazon napon kaptuk a következő két érdekes dolgot:

„A kereskedők és iparosok köréből sok panasz hangzott fel a miatt, hogy az iparhatósági megbizottak intézménye nagy terhet ró rájuk, működésük azonban a gyakorlatban nem érvényesül kellőképp, a mi e különben kitünő intézmény további fentartását mai formájában illuzóriussá teszi. Ez okból a kereskedelemügyi miniszter elhatározta, hogy az ipartörvény most folyamatban levő módositásának előkészitése alkalmával a szóban forgó intézmény átalakitását is tervbe veszi. Tekintettel arra, hogy az iparügyi közigazgatásban nem mellőzhető az iparosok, kereskedők önkormányzati közreműködése, a miniszter ezt az intézményt továbbra is fentartani óhajtja, de az iparhatósági megbizottakat fel akarja menteni azoknak a feladatoknak a teljesitése alól, melyek végzése részint iparukban való elfoglaltságuk miatt, részint általában megfelelni nem képesek, a hatáskörükben megmaradó teendők végzését pedig megkönnyiteni szándékozik s olyan önkormányzati szervvé akarja ezt az intézményt átalakitani, melynek véleménye illetve közreműködése az elsőfoku iparhatóságok tevékenységét hatályosabbá teszi. A miniszter felhivta az iparegyesületet, hogy a czél elérése végett terjeszsze eléje azokat a javaslatokat, a melyeknek megvalósitása az egyesület véleménye szerint az intézmény helyes átalakitásánál kivánatosnak mutatkozik."

Ez az egyik. A másik a következő:

A főváros tanácsa már régi idő óta a vállalkozók megbizhatósága iránt a kerületi előljáróságok utján szerzi be adatait. Az előljáróságok nyomozása sértette a vállalkozók érdekét s azért a VI. ker. iparhatósági megbizottak ugy akarnak segiteni a vállalkozók érdekén, hogy előterjesztést tesznek a tanácshoz, a melyben kérik, hogy az ilyen bizalmas természetü nyomozások eszközlésével megbizott előljáróság az iparhatósági megbizottak közreműködését is vegye igénybe. Az iparhatósági megbizottak ezt oly módon kivánják eszközöltetni, hogy az előljáróság a nyomozásokkal kapcsolatosan minden egyes alkalommal az ő véleményüket is hallgassa meg.

Az első közlemény azt jelzi, hogy az iparhatósági megbizottak intézményének mai szervezetével sem a hatóság, sem a közönség nincs megelégedve. A kereskedelmi miniszter az iparegyesület közreműködésével reformálni akarja akképp, hogy az intézményből hivatalos jellegü tényezőt alkot, a melyet mai magánjellegü szervezetéből kiemel.

A másik közlemény azt mutatja, hogy az iparhatósági megbizottak a miniszter tervéről még nem tudnak semmit. Nem sejtik a készülődő reformot, mert ha sejtenék, nem állottak volna elő azzal a bizarr gondolattal, hogy a hatóságok a vállalkozók megbizhatósága felől tőlük szerezzék be a szükséges informácziókat.

A kereskedelmi miniszter terve ellen nincs észrevételünk. Magunk is szükségesnek tartjuk, hogy az egész intézmény alaposan revidiáltassék. Leginkább pedig azért, mert az iparhatósági megbizottak nagy tömege egyáltalán nincs tisztában a magára vállalt kötelességével és sok tekintetben jogos panaszokra szolgáltatnak okot.

Hogy mennyire nincsenek ezek a jó urak tisztában azzal, hogy mi tartozik rájuk, bizonyitja az, hogy elakarják végezni a hatóságok helyett azt a detektivszerü szerepet, a mely a vállalkozók sorsát dönti el. Kissé komikusnak tartjuk, hogy a főváros vállalkozóinak megbizható voltát az iparhatósági megbizottak szüklátókörü csoportja birálja meg. Teljes tiszteletben tartjuk az egyesek megbizhatóságát, de azt hisszük, hogy ilyen hatalommal a kezében a gyöngébb elem könnyen hajlandó a visszaélésre és hasznot akar huzni abból, ha X ről, vagy Y-ról véleményt kell mondania. Mindezek után pedig annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy a hatóságok szó nélkül felreteszik a VI. kerületi iparhatósági megbizottak előterjesztését, legalább is addig, mig a kereskedelmi kormány az intézmény reformját elkészíti.

A kerületi előljáróságok és a rendőrség.

Az 1893. évi XXXIII. t. cz. értelmében a kerületi előljáróságok a pénzbüntetések behajtására, illetőleg a marasztaló itéletek végrehajtására a rendőrséget használják fel. A törvény intézkedését az előljáróságok félremagyarázzák és kis mértékben az adósok börtönéhez hasonló intézményt kreáltak. Budapesten a rosszul magyarázott törvény alapján. A kerületi előljáróságoknak ez ellen az embertelen eljárása ellen a rendőrség panaszt emelt, a melyet egész terjedelmében a következőkben ismertetünk:

A főváros rendőrsége azzal a panasszal állt elő a kerületi előljáróságok ellen, hogy a rendőrség felhasználásával az adósok börtönének gyászos intézményét honositja meg Budapesten.

A panaszos átirat, a mely nagy feltünést fog kelteni, azt a vádat emeli, hogy a kerületi előljáróságok a pénzbüntetések behajtása, illetőleg az itéletek végrehajtása körül igen helytelen eljárást követnek, mely a rendőrséget sokszor egyenesen kompromittálja.

A panasz lényege az, hogy mikor az előljáróságok a kiszabott pénzbüntetést közigazgatási végrehajtás utján nem tudják behajtani és megkeresik az államrendőrség fogház és tolonczügyosztályát, hogy a megfelelő elzárás büntetését foganatositsa, a megijedt felek gyakran a legnagyobb megerőltetéssel lefizetik a pénzbüntetés összegét, csakhogy az elzáratás szégyenét elkerüljék. Ilyenkor a rendőrség megküldi a behajtott összeget az előljáróságnak s a megnyugtatott felet szabadon bocsájtja.

Ámde az előljáróság a legtöbb esetben nem a pénzbüntetés kiegyenlitése fejében számolja el a rendőrség behajtotta összeget, hanem a terhelt fél ellen fenálló egyéb kártérités, költség, vagy más e féle követeléseit egyenliti ki vele. A pénzbüntetést ilyenformán még mindig nem hajtották be s igy ujra megkeresik a rendőrséget, hogy a felet, a ki magát már egy izben kiváltotta, csukassa be.

A rendőrség ettől az eljárástól a saját tekintélyét félti s mindenképpen tiltakozik az ellen, hogy az előljáróságok őt behajtó közegnek használják fel.

A tanács a rendőrség átirata alapján felhivta az összes kerületi előljáróságokat, hogy tegyenek a dologban igazoló jelentést. A felhivásra az előljárók értekezlete felelt. Az előljárók elismerik, hogy a kifogásolt eljárást a III. kerület kivételével

valamennyien követik. Az azonban „*ősi joggyakorlaton*“ és a „*helyes logikai dedukczion*“ alapszik s arra kérik a tanácsot, hogy eljárásukat jóváhagyólag vegye tudomásul s annak fentartásához járuljon hozzá. Aki ugyanis a végrehajtás alkalmával behajthatatlannak bizonyult összeget, becsukatása előtt a rendőrségnél lefizeti, az az adós ezzel kétségtelen bizonyitékát adja annak, hogy fizetőképes és a fizetésképtelenség kényelmes szerepét csupán a hatóság félrevezetése végett játssza. Mikor kiderül a rendőrség előtt, hogy a fél fizetőképes, a hatóságnak kötelessége élni az alkalommal s a pénzt olyan követelésre forditani, a mit egyéb módon kiegyenlittetni s igy törlésbe hozatni nem tud. A rendőrség tehát ne tegyen az elöljáróság helyett a félnek kötelező nyilatkozatot és ha tesz, evvel nem az elöljáróságot, hanem maga-magát kompromittálja. Igen helyes lenne, ha a fizetésre ajánlkozó felet a rendőrség az illetékes elöljárósághoz utasitaná pénzével együtt, ez majd tudja vele a maga dolgát. Egyébiránt is azt a felfogást, hogy a féltől beszedett összeget elsősorban a kártérítések és a kihágási ügyből eredő egyéb követelések fedezésére kell forditani, a földmüvelésügyi miniszter egyik régebbi rendeletében expressiv verbis is megállapitotta s ilyen a mezőrendőri kihágások ügyében az elsőfoku hatóságokat egyenesen ilyen eljárás követésére utasitotta.

Mindennek a vége pedig az, hogy a rendőrség ezután is annyiszor próbálja meg a neki átadott felet lecsukni, a menynyiszer az elöljáróság kivánja.

Igy az elöljáróság. Kivánesian várjuk a tanács döntését, hogy mit mond az ősi jogszokáson alapuló inkvizitórius eljáráshoz.

A községi választások tisztasága.

— *Szabályrendelettervezet.* —

A törvényhatóság tavaly juniusban Del Medico Ágoston bizottsági tag inditványára utasitotta a tanácsot, hogy a községi választások alkalmával beadott szavazólapok megőrzése ügyében szabályrendelettervezetet dolgozzon ki s azt mielőbb terjeszsze elő.

Az utasitás értelmében az I. ügyosztály elkészitette a tervezetet, amely egész terjedelmében igy szól:

Szabályzat a községi választások alkalmával beadott szavazólapok kezelése tárgyában.

1. §. A községi választások alkalmával: *a)* az összes választók sorából választandó bizottsági tagokra beadott szavazólapok nyilvános ülésben a szavazatszedő küldöttség tagjai által és a bizalmi férfiak jelenlétében megszámláltatnak s a szavazatok az 1872. évi XXXVI. t.-cz. 46. §-ában előirt összeszámitása után az eredmény jegyzőkönyvben megállapittatik. Ezen jegyzőkönyv a szavazatszedő küldöttség, valamint a jelenlevő bizalmi férfiak által aláirandó.

A megszámlált szavazólapok vizmentes vászonboritékba csomagolandók, a csomag a kerületet, szavazólapok minőségét és számát megjelölő felirással ellátandó, a felirás pedig a szavazatszedő küldöttség két tagja által aláirandó. A szavazólapokat tartalmazó csomag ezenkivül erős fonállal többször átkötendő és legalább két helyen a szavazatszedő küldöttség ugyanazon két tagjának, a ki a csomag czimét aláirta, magánpecsétjével lezárandó és mindez a jegyzőkönyvben részletesen előadandó.

b) a legtöbb adót fizetők sorából választandó bizottsági tagokra beadott szavazólapók, megszámláltatásuk után, teljesen ugy kezelendők, mint az ezen §. *a)* pontjában elmondatott.

2. §. A választási elnök az 1. § ban emlitett csomagokat a választási jegyzőkönyvvel együtt az illetékes kerületi elöljáró által e czélra kirendelt fővárosi felesküdt hivatalnok kisérete mellett az igazolóválasztmány jegyzőjének küldi meg, a ki erről átvételi elismervényt ad, annak kitüntetésével, hogy melyik kerületből, névszerint ki adta át a csomagokat, továbbá, hogy a csomagok sértetlen állapotban érkeztek-e meg.

3. §. Ha az igazoló választmány jegyzője a csomagokon sértést vagy bármely gyanujelet, vagy rendetlenséget tapasztal, ezt az átvételi elismervényen a tényállás körülirásával megjegyzi s az esetről a tényállást leiró jegyzőkönyvet vesz fel, mely jegyzőkönyv a csomagokat átadó hivatalnok által is aláirandó.

Egyátalán le nem zárt, vagy pecséttel el nem látott, vagy egyszerüen papirba burkolt, habár le is zárt és pecsételt csomagot az igazolóválasztmány jegyzőjének elfogadni nem szabad, a ki is ily esetben a visszautasitást a vevényen indokolja, erről szintén jegyzőkönyvet vesz fel s ezt a kisérő hivatalnokkal is aláiratja. Mindkét jegyzőkönyv az igazolóválasztmány jegyzője által megőrzendő.

4. §. Az igazolóválasztmány jegyzője a legtöbb adót fizetőkre beadott szavazólapokat tartalmazó csomagokat az 1872: XXXVI. t. cz. 42. §-a értelmében ezen szavazatok összeszámlálására kirendelt külön küldöttség elnökének pontos átadási és átvételi jegyzék mellett átadja, mely küldöttség a szavazatok összeszámitása az eredménynek egy külön jegyzőkönyvben leendő megállapitása után a szavazólapokat kerületek szerint csoportositva az 1. §. a) pontjában körülirt módon becsomagolja s a jegyzőkönyvvel együtt egy e czélra kirendelt fővárosi hivatalnok kisérete mellett az igazolóválasztmány jegyzőjének visszaküldi. Az igazolóválasztmány jegyzője ezen csomagokat, valamint az összes választók sorából választott bizottsági tagokra kerületenként beadott szavazólapokat tartalmazó csomagokat s az ide vonatkozó jegyzőkönyveket a választás jogerőre emelkedéséig egy betörés- és tüz ellen biztos helyen (páncélszoba, vasszekrény) felbontatlanul megőrizni tartozik.

5. §. Ha bármely okból annak szüksége merülne fel, hogy a szavazólapokat tartalmazó csomagok a választás jogerőre emelkedése előtt felbontassanak, ez az 1872: XXXVI. t.-cz. 49. §-ban előirt módon az igazolóválasztmány nyilt ülésében eszközlendő és a müvelet befejeztével az egyes csomagok az igazolóválasztmány elnöke és egy tagja által az 1. §. a) pontjában körülirt módon lepecsételendők. Az esetről felvett jegyzőkönyv, melyben a felbontás okát és czélját világosan fel kell emliteni, a választmányi jegyző által megőrizendő. Teljesen azonos eljárás követendő a biráló választmány által is.

6. §. Ha annak szüksége merülne fel, hogy a szavazólapokat tartalmazó csomagok a választás jogerőre emelkedése előtt az igazolóválasztmánytól a birálóválasztmányhoz, vagy innen a közigazgatási birósághoz beterjesztessenek, ezen eljárás egy, e czélra kirendelt felesküdt fővárosi hivatalnok kiséretében s átvételi elismervény mellett eszközlendő.

7. §. A választás jogerőre emlkedése után az összes szavazólapok az igazolóválasztmány jegyzője és két tanu jelenlétében elégettetnek, mely tényről az összes jelen voltak által aláirandó

jegyzőkönyv vétetik fel és ez a székesfőváros tanácsának bemutattatik.

8. §. Azon tisztviselő, vagy hivatalnok ellen, a ki ezen szabályzat ellen vét, a mennyiben tette vagy mulasztása sulyosabb beszámitás alá nem esik, fegyelmi eljárásnak van helye.

Kétes-biztos.

Néhány szó a tanács jó hirneve érdekében.

Mindenekelőtt is tisztelettel kérem azokat a hölgyeket, a kiknek, — esetleg külföldön lakván, — ez a lap sohasem kerül a kezökbe, hogy itt következő soraimat lehetőleg ne szíveskedjenek elolvasni. E sorok tudniillik bizonyos hölgyekről szólnak ugyan, de csakis a férfiaknak, s azok közül is csak annak a néhánynak, a kik a székesfőváros tanácsában foglalnak helyet.

Mindnyájan emlékezhetünk rá, hogy a közgyülésnek néhány hét előtt arról panaszkodtak a budapesti kávések, hogy egyik-másik jóhirü fővárosi szalonban éjnek idején annyi pezsgőt fogyasztanak, hogy egyik helyen pl. a rárakott sok üres pezsgős üveg terhe alatt a padlás is megroppant. A kávések, a kiknek mint elnevezésök is világosan mutatja — a pezsgő szintén egyik fő eladási czikkök, ebben jogtalan konkurrenciát látnak, mert nézetük szerint szalonokban egyáltalán nem illik pezsgőt inni; s még kevésbbé illik sok pezsgőt inni. A szalon végre is olyan hely, a hol a házikisasszonyok a vendégekkel társalognak, s nemde, legalább is furcsa, ha a ház urnője ugy fogja föl a vendégszeretetet, hogy a kellemesen szórakozó uraknak pezsgőt szolgál fel, jó borsos áron. A kávések ezt visszaélésnek tartják az ősi vendégbarátság alapelveivel szemben, s ebben a közgyülés is igazat adott nekik, a mikor megbizta a tanácsot, hogy tanulmányozza a panaszt.

Hm, de a közgyülés ezzel a megbizással elvetette kissé a sulykot. Mert könnyü valami ártatlan dolgot tanulmányozni, de ki látott pl. olyan rendeletet, hogy, teszem, a tanügyi ügyosztálynak ez, vagy az a fiatal tisztviselője megbizassék annak a tanulmányozására, hogy X. fővárosi tanitónő lefekvés előtt rendesen imádkozik-e, s ha már imádkozott és elaludt, beszél-e álmában, vagy csak csöndesen lélekzik? És ki ne borzadna meg olyan közgyülési megbizástól, hogy, ime a tanács tagjai — csupa érdemekben megizmosodott, derék, komoly családapa — testületileg, albizottságokra osztva, vagy egyenkint elmenjenek az esti fogadó órákban ama szalonokba, és ott a pezsgőfogyasztás „miként"-jét „tanulmányozzák"?

— Hol jártál ilyen sokáig? — kérdezné otthon — és joggal — a nagyságos asszony.

— A közgyülés bizott meg, lelkem . . .

Ámde itt okvetlenül meg kellene akadnia, mert, alig hihető, hogy a megbizás eredményének részleteiről bárki is beszámolhatna odahaza. És épp ezek a részletek azok, melyek aggodalomba ejthetik a tanácsot, mert végre is nem tanácsos, hogy egy fővárosi tanácsos ilyesmikbe belekeveredjék. Ne adja Isten, még a lapokba is belekerülne, s ki tudja, hova vezetne az, ha a város fiatalabb tisztviselői is lelkesülni találnak a magisztrátus példáján!? Akkor roppannának meg csak bizonyos padlások az üres pezsgős üvegek alatt.

Épp ezért, mivel a közgyülés ilyen kényes helyzetbe hozta a tanácsot, bátorkodom javasolni, hogy a tanács egyszerüen rázza le magáról az egész ügyet, s küldje föl véleményezés végett a kereskedelmi-, illetve a belügyminiszterhez, hogy a kávések panaszának tanulmányozására ezek együttesen egy fiatal miniszteri biztost küldjenek ki.

Fogadja meg a tanács a tanácsomat, s ha magánutonnem is, de mint testület mégis térjen ki a kétes tanulmányut elől, s engedje át az egészet a kiküldendő miniszteri biztosnak.

Az legalább *biztos* . . . .

J—ny.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros" harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre 12 Kor.
Fél évre 6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre 8 Kor.
Fél évre 4 „

Nem lesz uj hivatalos utczajegyzék.

A polgármester nemrég elrendelte, hogy a főváros hivatalos utczajegyzékét vizsgálják felül, a változott viszonyokhoz képest javitsák át és ujra adják ki. A tanács felhivására Heuffel Adolf középitési igazgató az utczajegyzéket át is dolgozta, azonban fontosabb hiányosságokat nem igen észlelt rajta, csak néhány uj utczát kellett a jegyzékbe belepótolni. A tanács erre előterjesztést tett a polgármesternek, hogy az uj hivatalos utczajegyzék kibocsájtására vonatkozó rendeletét vonja vissza, mivel a munka czélja nem állana arányban az okozott költségekkel. A régi utczajegyzék nem hivatalos, hanem egy magánczég kiadványa. A czég az utczajegyzéket több másféle hasznos tudnivalót magában foglaló könyvecskében adta ki, melyet egy koronáért árusit. A czég a könyvet uj kiadásban nem hajlandó közrebocsájtani, mivel a régi kiadvány legnagyobb része is még mindig raktáron hever, s az uj kiadás rövid idő alatt épen olyan mértékben tökéletlenné válnék, mint az 1898-iki mostanig. Hivatalos kiadványképen a czég az utczajegyzéket bizományba venni szintén nem hajlandó, mivel erre a fővárossal kötött szerződése nem kötelezi. Ha azonban még meg is tenné, a fővárosnak mégis sok kiadást okzna az uj utczajegyzék, mivel a szerződésben meghatározott számu példányokat kötelés lenne bolti áron magához váltani. A polgármester a tanács előterjesztése alapján ujabb rendeletet adott ki, melyben az uj utczajegyzék kiadásának tervét félreveti, s előbbi rendelkezését visszavonja.

Bánffy Dezső báró — és a főváros.

Bánffy Dezső báró a II. kerületi Bimbó-utczában palotát épittetett. A Bimbó-utcza azonban még teljesen rendezetlen. A tanács most a volt miniszterelnök kérelmére elrendelte, hogy az elhagyatott utczát csatornával, vizvezetékkel, gázvilágitással és rendes kövezettel látja el. A fővárosnak az uj közmunkák 18000 korona kiadást okoznak.

Az iparhatósági megbizottak a tisztességtelen verseny ellen.

A VI. kerületi iparhatósági megbizottak tegnap előtt tartott ülésén több oldalról heves panaszok hangzottak fel a fővárosi kereskedők közt lábrakapott tisztességtelen verseny ellen. Az iparhatósági megbizottak a tanácshoz folyamodtak, hogy a kereskedelmi miniszterhez intézzen felterjesztést az egészségtelen állapotok megjavitása és a tulhajtott tisztességtelen kereskedelmi verseny korlátozása tárgyában. A megbizottak azt óhajtják, hogy a tisztességtelen verseny korlátozása érdekében készülő törvényt a kereskedelmi miniszter egészitse ki olyan értelmü intézkedéssel, hogy a kihágások eseteiben eljáró első foku iparhatóság mellett két szavazati joggal felruházott iparhatósági megbizott is működjék.

A Svábhegy csatornázása.

A Svábhegy nagyszámu lakosságának és közönségének egészségét régi idő óta állandóan veszélyezteti a hegyen összegyülemlő szennyes vizek kipárolgása. A főváros már régebben foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a Svábhegyet csatornázással lássa el. Az eszméről azonban csakhamar le kellett tenni, mivel a 2000 méter hosszu csatorna rengeteg költségbe került volna. A tanács ennélfogva elhatározta, hogy a csatorna helyett az összes svábhegyi ingatlan tulajdonosokat kötelezi, hogy ingatlanjaikon a szennyes vizek levezetésére czement gödröket készittessenek. A tulajdonosok azonban megijedtek ettől a kötelezettségtől s arra kérték a tanácsot, hogy helyszini vizsgálat után külön-külön állapitsa meg, hogy ki milyen módon vezesse le a szennyes vizeket.

A nyugoti pályaudvar mühely kéményei.

Érdekes panaszos levél érkezett ma Nagy György „adófizető boltiszolga“ részéről a VI. kerületi elöljárósághoz. A feljelentő elpanaszolja, hogy a nyugoti pályaudvar mühely kéményei annyira füstölnek, hogy az egész környék levegőjét megrontják még pedig olyannyira, hogy — ugy mond — tisztességes ember nem is lakhatik ma a Podmaniczky-utczában. Tényleg ideje volna már, hogy az elöljáróság addig is mig a mühelyek a főváros külső részére át nem helyeztetnek, füstemésztő készülék alkalmazására kötelezné az államvasutak igazgatóságát.

A főváros villamvilágitó vállalata.

A főváros a Károlykaszárnyában saját villamvilágitó telepet akar felállitani, kapcsolatban az épület teljes átalakitásával. A világitásra alapul évenként 1.000.000 hectowatt áram fogyasztást irányoztak elő. A villamos világitás házilagos berendezését a főváros azért tervezte, mert a már átalakitott helyiségekben is a fogyasztás az előirányzott mennyiséget nagy mértékben tulhaladta s a világitási költségek körülbelül felemésztik a házbéreknél elért megtakaritást.

A farkasréti temető vasutja.

A farkasréti temetőhöz épitendő vasut ügyében a fővárosi közmunkák tanácsának tudvalevőleg az volt az álláspontja, hogy a vasutat ne a Németvölgyi-uton, hanem a budai Külső köruton vezessék át. A kereskedelmi miniszter ez alapon felhivta a fővárost, hogy egyezzék bele a közmunkák tanácsának kivánságába. A tanács azonban erre nem hajlandó és most harmadizben intéz felterjesztést a miniszterhez, hogy kivánságától álljon el, mivel a Németvölgyi-ut immár teljesen készen áll, ott további kisajatitásokra szükség nincsen, — mig ellenben a budai Külső-körut ez idő szerint csupán a térképen van meg. A tanács tisztelettelje felterjesztésében ujólag is arra kéri a kereskedelmi minisztert, hogy ne csupán a közmunkatanács álláspontját méltassa figyelemre, hanem legyen tekintettel a főváros anyagi érdekeire is.

Ajánló-levél.

Minthogy a **„Magyar Székesfőváros“** egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

A három Sándor.

Tudvalevő, hogy szegény fővárosunknak semmire sincs pénze s ezért nem fejlesztheti tüzoltó intézményét sem. De mivel a város éppen ezt az intézményt mégis fejleszteni akarta, két év előtt elhatározta, hogy hatósági tüzkárbiztositó intézetet állit fel s az uj intézet bevételeiből fedezi majd a tüzoltás költségeit. A közgyülésen elfogadott intézet tervezetét azonban Hegedüs Sándor törvényhatósági bizottsági tag, mint legfőbb biztositási szakértő elkérte, hogy 1) áttanulmányozza, s 2) esetleges észrevételeit illetékes helyen, — tudniillik a kereskedelmi miniszternél — érvényesitse. Átadták tehát neki a tervezetet és ő elkezdte tanulmányozni. Valószinüleg ilyenformán :

1)

Hegedüs Sándor városi képviselő (megpillantván iróasztalán a tüzkárbiztositó intézet tervezetét): Sándor, kérlek, egyszer már csakugyan beszélhetnél a miniszterrel erről a tervezetről. Üttesd agyon . . .

Hegedüs Sándor országgyülési képviselő: Jó, jó, kérlek.

A városi képv.: Mikor beszélsz ?

Az orsz. képv.: Ma, még ma, ha akarod.

A városi képv.: De megint elfelejted.

Az orsz. képv. (ünnepélyesen): Sándorkám, légy egészen nyugodt, annál inkább agyonütik.

(*Másnap.*)

A városi képv.: Látod, Sándor, megint nem szóltál.

Az orsz. képv.: Kinek ?

A városi képv.: A miniszternek.

Az orsz. képv. (csodálkozva): Melyik miniszternek.

A városi képv.: Hát a kereskedelmi miniszternek.

Az orsz. képv. (idegesen). De miről nem szóltam neki, az Isten áldjon meg!?

A városi képv.: Ej, hát erről a tüzkárbizto . . .

Az orsz. képv. (indulatosan): Eh, kérlek alásan, nincs nekem az efélére időm. Eltemetik azt nálam nélkül is a biztositók Nekem országos gondjaim vannak. A club . . .

A városi képv.: De a saját alteregódnak már csak megtehetnéd ezt a csekélységet, ha egyszer megigérted.

Az orsz. képv. (elcsillapulva): Jó, jó, Sándorkám, ha igértem, akkor meg is teszem. Legközelebb beszélek a miniszterrel.

A városi képv.: Köszönöm, Sándorkám.

Az orsz. képv. (hirtelen): Melyik miniszter is az?

A városi képv. (fejcsóválva): Ej, hát a kereskedelemügyi. Az imént mondtam!

Az orsz. képv. (szórakozottan): Igen, igen. Nem fogom elfelejteni (fogja a kalapját.)

A városi képv. (felhuzza a felöltőjét; félre): Ugy látszik a honatyák is épp olyan szórakozottak, mint a városatyák . .

(Mind a ketten el.)

2)

Hegedüs Sándor városi képv.: Megengeded, kegyelmes uram ?

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter: No, mi baj, Sándor ?

A városi képv.: Egy kérésem volna, kegyelmes uram!

A miniszter: Halljuk! Csak ki vele bátran!

A városi képv.: A tüzkárbiztositó intézet tervezete (elhallgat.)

A miniszter: ?

A városi képv.: Ez a tervezet tudniillik már két éve hever az iróasztalon, mert egyszer elkértem a közgyüléstől, hogy áttanulmányozzam s esetleges észrevételeimet illetékes helyen érvényesitsem ellene.

A miniszter: Emlékszem. És ? . .

A városi képv.: És az illetékes fórum csak te vagy, kegyelmes uram.

A miniszter (jóakarólag): És mit csináljak ?

A városi képv.: A tervezet végleges eltemetéséhez kegyes hozzájárulásodat kérném, kegyelmes uram.

A miniszter: Nagyon szivesen, Sándorkám, de abszolute tájékozatlan vagyok a kérdésben.

A városi kép. (csodálkozva): Tájékozatlan? Hát nem ismered az ügyet, kegyelmes uram?

A miniszter (mosolyogva): Nem én.

A városi kép.: Hát Hegedüs Sándor, a volt országgyülési képviselő nem informált volna?

A miniszter (szeliden): Biz' az nem informált

A városi kép.: Pedig hányszor igérte, hogy beszél a miniszterrel a dologról.

A miniszter: Lehet, hogy Dániellel beszélt, de nekem soha egy szót sem szólt. Hanem talán te is informálhatnál.

A városi kép. (zavartan): É—én, kegyelmes uram?

A miniszter: Te, te . . .

A városi kép.: A tüzkárbiz'ositó intézet tervezetéről?

A miniszter: Igen, igen, vagy nem arról beszélsz?

A városi kép. (a fejét vakarja): A mint parancsolod, kegyelmes uram. De akkor bocsáss meg, ha néhány heti halasztást kérek.

A miniszter (szeliden): Minek az, Sándorkám?

A városi kép.: Hogy *előbb én is* áttanulmányozzam a tervezetet.

A miniszter: ?

A városi kép.: !!

Benfentes.

(Az Örökimádás temploma.)

Az Erzsébet királyné emlékezetére szánt örökimádás temploma ügyében a templom építési bizottsága ma délelőtt felkereste Márkus József főpolgármestert és halmos János polgármestert. A küldöttséget Zichy János gróf vezette és tagjai voltak: Pallavicini Edéné őrgrófné, Wenckheim Frigyesné és Korniss Cziráky Lujza grófnék. A küldöttség a polgármesterektől az Örökimádás temploma számára a főváros részéről támogatást és telket kért. A főpolgármester kifejtette a főuri küldöttség előtt, hogy legtetszetősebbnek tartaná azt, ha az Erzsébet királyné emlékére szánt templomot az eskü-téri hid pesti feljárójánál a belvárosi plebánia templom helyére építenék. Ebben az esetben a templom annál hivebben és magasztosabban szolgálhatná az elhunyt királyné emlékezetét, mivel azon a helyen emelkednék, ahol a kiegyezés után a király a magyar alkotmányra az esküt letette. Az Örökimádás temploma a fényes palotáktól környezet és ujonnan szabályozott vidéken méltó helyet találna s a főváros közönsége a tervet igaz örömmel fogadná. A lelkes tervezők az ajánlat elfogadásával magának az Örökimádás templomának felépitését is hathatósan megkönnyitenék, mivel a főváros a Belvárosban épitendő uj templom létesitéséhez a legnagyobb mértékü támogatását szives készséggel ajánlaná fel, minthogy ebben az esetben megszabadulna azoktól az előreláthatólag igen tetemes kiadásoktól, amit az uj belvárosi plebánia-templom építése okozni fog. A küldöttség vezetője Zichy János gróf a polgármesterek előtt azonban kifejtette, hogy a készséges ajánlatot nem fogadhatják el, mivel az Erzsébet királyné emlékére tervezett templomot kizárólag a megjelölt czélra szánták szigoruan zárda-jeleggel. Az Örökimádás templomát e rendeltetése megfosztja attól a szereptől, hogy nyilvános plebánia-templom legyen. A küldöttség arra kérte a polgármestereket, hogy az uj esküteri hid budai feltárójánál alakitandó tér valamelyik részét engedjék át az Örökimádás-templom számára. Azon a helyen megfelelő csendes, zárkózottabb környezetben szolgálná mindenkor azt a nemes és magasztos czélt, melyre alkottatott.

Iparhatósági megbizottak alakuló ülése.

A II. kerületi iparhatósági megbizottak tegnap tartották meg alakuló ülésüket. Elnökké Bauer József kémenyseprő mestert választották meg, jegyző pedig Ivánszky Imre fogalmazó lett. Az iparhatósági megbizottak ez alkalommal csupán a munkaköri beosztást tették meg.

Koronaárak a fővárosi temetőkben.

Az 1900. január 1-én életbe lépett uj szervezési szabályzat szükségessé tette a közigazgatás menetében előforduló összes ügyeknek a tanácsi, számvevőségi, előljárósági és a központon kivül eső egyéb szakhivatalok szerint való uj beosztását. A számvevőség ezzel a nagy munkával, amely az 1887. évi beosztást hatályon kivül helyezi, most készült el. Az uj beosztásból érdekesnek és megemlitendőnek tartjuk a temetők dijjegyzékének koronákra történt átszámitását. Az uj dijjegyzék a következő:

Kerepesi-uti köztemetőben: I. osztályu diszsirhély: 400 korona; II. osztály 300; III. osztályu 200 korona. I. osztályu gyermeksirhely 80 korona, II. osztályu 40 korona. Sirboltnyitás 20 korona.

A X. ker. temetőben: I. osztályu diszsirhely 60 korona. (gyermekeknek 40 korona) II. osztályu 30 kor. (gyermekeknek 20 kor.) III. osztályu: 12 korona. — Közönséges sirhely: I. oszt. 4 kor., II. oszt. 2 kor. — A gyepezés 18—4 koronáig. Az öntözés havonként 1 korona, hat hónapra 6 korona. Harangozás 2 korona.

A farkasréti és németvölgyi temetőkben; I. oszt. diszsirhely 100 kor., II. oszt. 70 kor., III. oszt. 50 kor. Elsőrendü sirhely: I. oszt. 24 kor. II. oszt. 16 kor., III. oszt. 6 kor. — Első sztályu közönséges sirhely 10 kor. II. oszt 2 kor. Vannak még kis és közönséges diszhelyek. Az örökáron megváltott elsőosztályu sirhely 200 kor., II. oszt. 150 kor., III. oszt. 100 koronába kerül. A gyepezés 10—5 koronáig. Az öntözés egy hónapra 1 kor. hat kónapra 6 kor. Ebben az uj temetőben van ravatalozó ház is, amelyben az elsőoszt. ravatalozás 50. — a II. oszt 20. a III. oszt. 5 koronába kerül. A harangozás ára 1 korona, 1 sirboltnyitás 20 korona.

Uj villamos megállóhelyek.

A közuti villamos vasut társaság arra kérte a tanácsot, hogy a Dembinszky-utcza és Aréna-ut sarkán uj feltételes, az ujpesti és kőbányai uj vámnál rendes megállóhelyek létesitését engedje meg. A tanács a társulat kérelmét ma teljesitette.

Aszfaltozzák a Granátos-utczát.

A főváros mérnöki hivatala a Granátos, (most már Városház)-utczát elsőrangu burkoló anyaggal akarta kikövezteti, a középitési bizottság azonban a javaslatot nem fogadta el. Ennek következtében a mérnöki hivatal ujabb javaslatot dolgozott ki. Az uj tervek szerint az utcza teljes rendbehozatalához szükséges közmuukák — burkolás, vizvezeték, csatornázás — mindössze 50.060 korona költségbe kerülnek.

Szánalmas állapotok a Kazinczi-utczában.

A Kazinczy-utcza alig esik távol a fényeskedő Belvárostól, a nagyforgalmu Kerepesi-ut egyik jelentékenyebb mellékutczája, mégis egy pár esztendeje arról hires, hogy nincs olyan elhanyagolt állapotban a fővárosnak talán egyetlen zuga sem, mint ez a hirhedt kereszt-utcza. — A kövezete olyan, hogy akár kocsin, akár gyalog alig lehetséges járni rajta. Hosszu idők után fogyott el a türelme egy sereg Kazinczy-utczai polgárnak, a kik most a polgármesterhez fordultak panaszukkal: segitsen a szomoru állapotukon. A polgármester felhivására a VII. ker. elöljárósága ma tett jelentésében azzal mentegetőzik, hogy ő az utcza elhanyagolt burkolatáért felelősséggel nem tartozik, mert már tavaly is előterjesztést tett a tanácsnak, hogy az utczaburkolások programmjába vegye fel a Kazinczy-utczát de bizony azt kifelejtették. Az elöljáróság maga is elismeri, hogy az utcza kövezete egyenesen botrányos, s azért a maga részéről is kéri a burkolat sürgös kijavitását

Közgazdaság.

Első segély.

(*Védekezés a balesetek ellen.*)

Az összes iparosokat és gyárosokat még az 1893 : XXVIII. t.-cz. kötelezi, hogy az esetleg előforduló balesetek alkalmára az első segély nyujtásához szükséges kötőszereket és orvosságokat készletben tartsák. Az ipari mnnkások testi épségének érdekében kiválóan fontos, hogy a munkaadók a törvény e rendelkezését pontosan megtartsák és a balesetek alkalmával szükséges mentőszerekkel mindenkor rendelkezzenek s a mi fő azokkal bánni is tudjanak. A munkaadók ellenőrzése a törvény értelmében az iparhatóságok feladata. Ezek azonban kellő tüzetesebb utasitás hiányában eddig ellenőrző munkadijukban nem követhettek egyöntetü eljárást s az iparfelügyelők, a kiknek a gyárvizsgálatokat kell foganatositaniok, a törvényben előirt feladatuknak nem tudnak megfelelni. Ebből az állapotból a munkásokra nézve igen végzetes következmények származtak.

A kereskedelmi miniszter belátta az ügy fontosságát s az összes törvényhatóságokhoz intézett körrendeletében a belügyminiszterrel egyetértőleg most részletes utasitást adott arra, hogy az egyes gyártelepek üzemük természete, terjedelmük és alkalmazottaik száma arányában miféle mentőszereket kötelesek mindenkor készletben tartani. A miniszternek e rendelete éppen ugy szolgálja a munkások érdekét, mint a munkaadók javát is, a mennyiben az adott tüzetes utasitással megkiméli őket eddigi esetleg feleslegesen tett kiadásaiktól, a miket olyan szerek beszerzésére forditottak, melyekre településön tényleg szükség nincsen.

A körrendelet értelmében nagyobb ipartelepeken, hol erögép van alkalmazásban és legalább husz alkalmazott rendszerint foglalkozik: jól záródó, de könnyen hozzáférhető helyen tartott fa, vagy bádog szekrényben készletben kell tartani: Bruns-gyapotot, sterilgazet, mullpólyát, flanellpólyát, Esmarch-féle háromszögü kendős, pirosra festett szublimát oldatot, („Méreg: sebkimosásra" jelzéssel) amerikai ragasztótapaszt, szövött ruganyos pólyát, közönséges vattát, vaselint, ollót, biztositó tüt, varga kérget, fa-sint, szappant, körömkefét, törülköző kendőt, ivó poharat, kanalat, genycsészét és mosdótálat. — Az olyan telepeken, hol az üzem természetéből folyólag csonttörések fordulhatnak elő, ezeken kivül Volkmann-féle lobszársint, bádog, vagy drót karsint vatta párnával és ehhez való használati utasitást is kell készletben tartani. — Az olyan telepeken, hol erőgép nem működik, vagy husz alkalmazott nem foglalkozik, ugyanezek a mentőszerek szükségesek, csakhogy kisebb mennyiségben. — Az olyan telepeken, hol az üzem természetéből folyólag mérgezések fordulhatnak elő, a mentőszekrényen kivül méregszekrényt is kell tartani, „ellen mérgek" felirással. Ebben boreczet legyen, melyet megmérgezéseknél kanalanként adnak be, magnesia, a mit a savmérgezéseknél használnak; továbbá olaj, kékgálicz oldat (hánytató), törköly, vagy szilva pálinka, aeter (ájulásnál szagoltatni), gyomormosó és használati utasitás.

A miniszter felhivja a törvényhatóságokat, hogy e rendeletének végrehajtását szigoruan ellenőrizzék és az elsőfoku iparhatóságok a gyárvizsgálatok alkalmával arról is bizonyosodjanak meg, hogy az egyes telepeken vannak-e kellőleg kioktatott egyének, a kik az első segély nyujtására képesek. Az olyan gyárakban, hol külön orvos működik, a mentőszekrény berendezése teljesen reá tartozik s ilyen helyeken a hatóság ellenőrzése felesleges. — Végül elrendeli a miniszter, hogy az ipartelepeken levő eddigi mentőszekrényeket az iparhatóságok vizsgálják felül és az esetleg szükséges kiegészitéseket rendeljék el.

A kereskedelmi miniszternek e körrendelete kapcsán ma a belügyminiszter is adott ki e tárgyban ujabb körrendeletet, melyben a hatósági, községi és körorvosok figyelmét felhivja a kereskedelmi miniszter rendeletében foglaltakra és kötelezi őket, hogy rendszeres vizsgálataik alkalmával a mentőszekrényeket szintén tegyék vizsgálatuk tárgyává. A miniszter egyben az iparfelügyelőket is hasonló eljárásra utasitja, és felhivja őket, hogy vizsgálataik eredményéről és a szerzett tapasztalataikról az év végén a törvényhatóságok utján tegyenek jelentést. A miniszter a jelentéseket össze fogja gyüjteni s ezek tesznek majd tanubizonyságot arról, vajjon az első segélynyujtás ügye mennyiben javult.

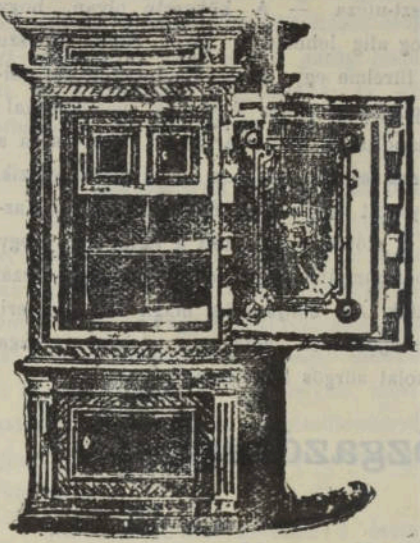
A szabadalmi ügyvivők megrendszabályozása.

A kereskedelmi miniszterhez az utóbbi időkben sürün érkeztek panaszok, hogy a szabadalmi ügyvivői jogositványnyal nem biró egyének és vállalatok mind sürübben foglalkoznak a szabadalmi ügyivői zugirászattal. A miniszter e bajok elharapódzásának okát abban keresi, hogy az iparhatóságok bárkinek adnak szabadalmi ügyvivői iparigazolványt. Ez az eljárás igen alkalmas arra, hogy a közönséget abba a tévedésbe ejtse, hogy ezek az egyének és vállalatok a találmányok bejelentésére és a feleknek a szabadalmi hivatal előtti képviseletére is jogosultak, a mi azonban nem igy áll. A miniszter elhatározta, hogy a szabadalmi ügyvivő-zugirászokat megrendszabályozza. Előleges tájékozása czéljából tegnap felhivást intézett a főváros tanácsához, hogy a szabadalmi ügyre vonatkozólag eddig kiadott s még érvényben levő iparigazolványok jegyzékét állittassa egybe s iparüzés tárgyának hü megjelölésével hozzá terjessze fel.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, Váczi-u. 79. sz

III. évfolyam Budapest, 1900. április 2. 14. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Községi takarékpénztár.
A főpolgármester jubileuma.
Jótékony egyesületek segitése.
Fertőzött jéggyárak.
A budapesti vizvezeték statistikája.
A kegyes miniszter.
A szegényügy rendezése.
Változó idők.
Pártoljuk a magyar ipart.
A Vérmező tulajdonosa.
Csodabogarak.
Hol legyen a villamos kocsik ajtaja.
Olvasóinkhoz.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és színházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU"

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda-utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglösök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Telefon: „Hattyu-mosóda."

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6.

BÉCS Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő-gyárak:

Budapest, Kanizsa, Angern, Dzieditz, Budweis, Rossitz } a Ferd. császár északi vasut mentén

Csehország

Ybbs, a Duna mentén, Doberlin, Han Compagnie-Vitez } Bosznia

Szállitható intézetek működnek:

Kemelbach-Ybbs, Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak

Chrytin, Zadworze } Galicia

Hirschberg, csoh északi vasut

Aussig, Aussig-Teplicei vasut

Schmichov, Buschtehradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u 15. sz.

RÖCK ISTVÁN

gép- és gőzkazángyára
vas- és érczöntödéje

BUDAPEST

IX., Soroksári-utcza 24.

Készit: ***magas nyomásu kompound- és triplexpanziós gőzgépeket, sz. Frikart***-féle kényszermozgásu ***Corliss vezényművel. — Biztonsági vizcsöves gőzkazánokat*** minden nagyságban ***Bánó és Szilts legujabb szabadalma*** szerint.

Továbbá minden nagyságu és szerkezetü ***hajógépeket,*** kihuzható forr- és fütőcsöves ***lokomobilokat, gőzkazánokat,*** tüzelő-, forraló- és hullámlemezes tüzelőcsövekkel, ***gőzmalmi és téglagyári berendezéseket.*** Szab. külömbzéki emeltyüs-szerkezetü ***bor- és olajsajtókat,*** valamint ***olajgyártási berendezéseket*** és elvállal mindennemü a ***gépészeti szakmába vágó munkákat.***

Tervez és berendez mindennemü vizmütelepet.

11. évfolyam Budapest 1900. április 2. 14. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Községi takarékpénztár.

Komoly ember, ismert tanügyi férfi inditványozta a mult közgyülésen, hogy a főváros, okulva vidéki társainak példáin: alapitson községi takarékpénztárt. Szálljon versenyre a budapesti pénzintézetekkel, igyekezzék óriás vagyonát bizalmi alapul felhasználva külön pénzügyi politikát csinálni azokkal szemben, a kik az ő megszorult helyzetét eddig csak kihasználták, tehetetlenségével visszaéltek.

Szép, nemes terv! De mit szól hozzá a kormány, mit mondanak rá a bankok? Hisz a hatósági tüzkárbiztositó intézetet is eltemette az érdekeltek hatalmas tábora. Az is szép terv volt, intenciója tisztán közérdekü, mert a község a tüzkárbiztositó jövedelmeit a tüzóltóság fejlesztésére szánta, tehát minden krajczár, a mit a város az uj intézetnél szerzett, vissza tért volna a tüzbiztosság tökéletesitése révén a nagyközönség javára. De az üzlet nagyon is fényesnek igérkezett s a versenytársak — exisztencziájukat féltve — neki estek a tervnek s energiával és rossz helyen alkalmazott befolyással a hatósági tüzbiztositót eltették láb alól.

S a községi takarékpénztár? Ennek még több az ellensége. Maga az inditványttevő, talán csak önkéntelenül, rámutat azokra a furcsaságokra, a melyek a székesfőváros hitelmüveleteit jellemzik.

„A főváros, mondja az inditvány, az utóbbi évtizedekben bámulatos arányokban fejlődött. Népessége csaknem 700.000 főre szaporodott, épületeinek száma megsokszorozódott, ipara és kereskedelme megnövekedett, mert az ujra meg ujra keletkezett bankok, takarékpénztárak, szövetkezetek egymással versenyezve adták oda tőkéiket s betéteiket a legkülönbözőbb vállalatoknak és ez által biztositották, emelték a vállalkozási kedvet.

„A közgazdasági és társadalmi téren kifejtett lázas tevékenység székesfővárosunk törvényhatóságának működését is gyorsitá s akarva-akaratlanul, mintegy kényszerité a fejlődés nyomában való haladásra. A közigazgatás kereteinek fejlődéskövetelte tágitása, közintézmények (iskolák, vizvezetékek, vásárcsarnokok, sertésvágóhid) létesitése és szükségessé vált beruházások (kövezés, csatornázás stb.) folytán kölcsönpénzekhez is kellett nyulnia. Feladatai nagyfontossága és messzeható ereje tudatában habozás nélkül fogott a törvényhatóság a 100.000,000 koronás törlesztéses kölcsön programmjának megállapitásához. A viszonyok erre kedvezőek voltak. Támaszkodhattunk egyrészt a nagy vagyonra, mert hiszen 1895-ben 25 milliónyi teher mellett mintegy 190 millió korona tiszta vagyonunk volt; másrészt bizalmat meritve a fejlődésben nyilvánult pezsgő életerőből, aggodalom nélkül nyulhattunk kölcsönhöz, melyet nagyobbára nemcsak az általános életszükségletek kielégitésére, hanem közvetlenül vagy közvetve jövedelmi forrásokul is szolgáló intézményekre (vizvezeték, közvágóhid, vásárcsarnok) forditottuk. Merésznek, kockáztatottnak, erejét tulbecsültnek ki merte volna mondani a székesfőváros ezen vállalkozását? Önmagában való erős bizalma, életerejének fölismerése s megbecsülése, erőihez az eszközök biztositása vezette a székesfővárost a kölcsönmüveletekhez s az 1896. jan. 22-én tartott közgyülésen az 50 millió forintos törlesztéses kölcsön felvételét 158 szavazattal határozta el 13 ellenében.

Bizalom vezette tehát a székesfővárost; a kölcsön-müveletek végrehajtásánál azonban nehézségek mutatkoztak. Az addig mindig gazdagnak, vállalkozásokra erősnek, rátermettnek tartott főváros pénzügyi viszonyait most már — egyszerre! — szomoruaknak, munkaerőit cselekvőképességre bénáknak, erőforrásait apadóknak kezdték hirdetni itt is, ott is. Ekként formálódott kedvezőtlenre a hangulat s nőttön-nőtt az aggodalmaskodók száma. Bécsben már akadt hang, a mely fővárosunkat fizetésre képtelennek mondotta. Az önbizalom is csaknem egyszerre kiveszett, mert ime a költségvetési előirányzat tárgyalásakor illetékes helyről is szomorunak jelezték pénzügyi helyzetünket. S a figyelmes szemlélő észrevehette, hogy mennél komorabb, sötétebb szinekkel kezdték festeni a törvényhatóság szaktanácskozmányain és közgyülésein a székesfőváros pénzügyi viszonyait, annál inkább növekedtek a kölcsönmüveletek elé tódult akadályok.

Budapest székesfőváros hitele tehát az utóbb években kölcsönök felvétele alkalmával kedvezőtel

világításban tünt fel Bár 324 milliónyi korona értékü vagyonnak az ura s e mellett világvárosi fejlődésében élő garancziát nyujt bevételei fokozatos emelkedésére, mindamellett rendkivüli sulyos anyagi áldozatok árán is alig volt képes kölcsönszükségletét ideig óráig fedezni. E kinos helyzet székesfővárosunk tekintélyének csökkenését, megalázását idézte elő ama összehasonlitás alapján, hogy mig a nyugat-európai nagyobb városok válogathatnak olcsó kölcsönökben, sőt a hazai pénzintézetek is, még azok is, melyeknek vagyona alig ér fel Budapest székesfőváros ingatlan birtokai 10-ed, 20-ad részével, kölcsönszükségleteiket kielégiteni s üzleti eredményeiket a lefolyt évben is fokozni voltak képesek: addig Budapest székesfőváros külföldön állitólag zárt ajtókra talál kölcsönkeresésével, idehaza pedig — mint legyőzöttnek — jóformán kegyelemre kell megadni magát a hitelező pénzintézetek előtt."

Igy festi a főváros helyzetét dr. Gőőz József törvényhatósági bizottsági tag a közgyüléshez intézett inditványában. Örvendünk az őszinte hangnak, a mely a bankok rideg eljárását kellő szinben tüntette ki. Helyeseljük azt is, hogy végre magában a törvényhatóságban akadt egy bátor ember, aki rámutatott arra a visszás helyzetre, a melyet a kölcsönügyleteknél eddig követtek. Még pedig akképp, hogy a mikor kölcsönt ment a város kérni, akkor sippaldobbal harsogtatták, hogy a város szénája rosszul áll, gazdálkodása rendetlen, s hovaelőbb csődbe jut. Persze ilyen bemutatkozás után megcsappant a város hitele.

Ezt a megcsappant hitelt akarja most Gőőz a községi takarékpénztár létesitésével helyreállitani. A városnak háromszáz milliónyi vagyona és milliókra rugó jövedelme elég bizalomkeltő lehet a közönség előtt. Erre alapitja az inditványozó a tervét. De komoly példákkal is áll elő, amennyiben egész sereg kisebb-nagyobb várost sorol fel, amelyek jól jövedelmező hatósági takarékpénztárt tartanak fenn. Végre hivatkozik magára az államra, amely egyrészt a postatakarékpénztárakkal másrészt a zálogház intézményekkel folytat banksz rü üzleteket.

Nagy, szinte merész perspektivát rajzol elénk, amely a létesitendő községi takarékpénztár révén egyszerre megvalósulna. A főváros gazdag, hatalmas intézetté fejleszthetné az üzletét, amelylyel a köz és a maga javára önálló pénzügyi politikát alkothatna s lerázhatná magáról azt a szégyenletes terhet, a melylyel a bankok ma ránehezednek. Persze mindez akkor, ha elég független bátorság van a terv végrehajtásához a törvényhatóságban s szembe tud szállani jogos érdekeiért nyilt és titkos ellenfeleivel.

A főpolgármester jubileuma.

A mult héten szerdára rendes közgyülés volt kitüzve. A város atyák a gyülés első napját a főpolgármester jubileumának megünneplésére szentelték. *Radocza* János üdvözölte a jubilánst meleghangu lendületes beszédben, *Kléh* István pedig bejelentette, hogy a szép nap emlékezetére a bizottsági tagok 18.000 koronát gyüjtöttek a maguk köréből arra a czélra, hogy ezt az összeget, mint Márkus József főpolgármester nevére szóló alapitványt, a fővárosi hivatalnokok segélyalapjának javára kezeljék.

Az elhangzott két beszéd után *Márkus* József főpolgármester mondott köszönetet a közgyülésnek a szives megemlékezésért s azért a nemes elhatározásért, hogy szolgálata 25-ik évfordulóját a jótékonyság oltárára hozott áldozattal kivánta reá nézve emlékezetessé tenni. Kéri a közgyülést, ne vonja meg tőle eddig tapasztalt jóindulatát s támogatását a jövőben sem, a minek viszonzásául igéri és fogadja, hogy ezentul sem lesz más czélja, más vágya, más törekvése, mint az, hogy a tanácscsal és a közgyüléssel karöltve, szivvel, lélekkel résztvegyen Budapest felvirágoztatásának szép és dicső munkájában.

A hosszantartó, lelkes éljenzések lecsillapulta után kimondotta a közgyülés, hogy *Radocza* János és *Kléh* István beszédét s a főpolgármester válaszát a közgyülés jegyzőkönyvébe fölvegyék.

Jótékony egyesületek segitése.

A törvényhatóság, mint alább kimutatjuk, ujból nagy összegü segitséget osztott ki harmincz különböző jótékony és kulturális intézmény között. Ez az erők szétforgácsolása. Ha az igy szerte darabolt, sok felé hulló segitő adományokat egységesen használnák fel, sokkal nagyobb eredményt érhetnének el. A segitségben részesitett intézmények névsora a következő:

1. budai szent Erzsébetről czimezett apácza-rend és női kórházának (tavaly 4000 kor.) 4000 kor.,

2. a Klotild Szeretetház Egyesületnek (tavaly 2800 kor.) 2800 kor.,

3. a VII. ker általános közjótékonysági egyesületnek (tavaly 2000 kor.) 2000 kor.,

4. a VIII. ker. általános közjótékonysági egyesületnek (tavaly 2000 kor.) 2000 kor.,

5. a Ferencz József kereskedelmi kórház budapesti kereskedelmi betegápoló egyletnek a terhére előirt átiratási és engedelmi dij megtéritése fejében ajándékul (eddig nem részesült segélyben) 2802 kor.,

6. az irgalmas testvérek által az I. ker. Krisztinavárosban (Gellérthegy-utcza 5. szám alatt) fentartott leánynevelő és tanitó intézetnek, főnöke Rózsa Szalézia (tavaly 1200 korona) 1200 kor.,

7. a budai jótékony nőegyletnek (tavaly 1000 korona) 1200 kor.,

8. a Mária Valéria kir. herczegnő ő Fensége magas védnöksége alatt álló budapesti országos I. gyermekmenedékhely egyletnek (tavaly 000 kor.) 1000 kor.,

9. a pesti jótékony nőegyletnek az általa fenntartott népkonyha segélyezésére (tavaly 1000 kor. volt) 1000 kor.,

10. a budapesti józsefvárosi jótékony nőegyletnek (tavaly ugyanennyi) 1000 kor.,

11. a Mária Intézetnek, főnöknője Úri Borgia, (tavaly 400 korona) 800 kor.,

12. Pesti első bölcsőde egyesületnek, 800 kor.,

13. Budapesti Népoktatási körnek 800 kor.

14. Országos kisdedóvó egyesületnek (tavaly is ugyanannyi) 600 kor.

15. Szamaritánus Egyesületnek 600 kor.

16. A magyar tanitók igazgatóságának a kaszinó szamaritanus alapja javára 500 kor.

17. A Szt. János kórház igazgatóságának a megfigyelő osztály számára (tavaly ugyanannyi) 500 kor.

18. A Lóránffy Zsuzsanna jótékony egyesületnek 500 kor.

19. Budapest (budai) iparossegédek Egyesületének 400 kor.

20. Az I. ker. Krisztinavárosi iskolaszéknek szegény tanulók felruházásra (tavaly ugyanennyi) 400 kor.

21 A Mária Dorottya jótékonyczélu budai evangélikus nőegyletnek (tavaly is 400 kor.) 400 kor.

22. A müvelt nők otthonának 400 kor.

23. A tabáni iskolaszéknek szegény gyermekek felruházására 400 kor.

24. A székesfővárosi X. ker. rákosi közmüvelődési és jótékony egyesületnek. 400 kor.

25. A Magyarországi munkások rokkant és nyugdij egyletének (tavaly is ennyi) 200 kor.

26. A budapesti balparti melegedő szobaegyesületnek (tavaly is 200 kor.) 200 kor.

27. A budapesti kir. m. Tudományegyetemi Bölcsészethallgatóság segitő egyesületének 200 kor.

28. A kisdednevelők orsz. Egyesületének (tavaly is 200 korona) 200 kor.

29. A IX. ker. soroksári-uti nép és Iskolai könyvtárnak 200 kor.

30. A IX. ker. Mester-utczai községi elemi iskolai segitség-egyesületének. 100 kor.

A tejkereskedők és tejtermelők ellenőrzése.

A főváros tiszti főorvosi hivatala a budapesti tejtermelők és tejelárusitók ellenőrzésére szabályrendelettervezetet dolgozott ki. A tanács a tervezetet véleményadásra kiadta a kerületi előljáróknak. Az előljárók ma tett jelentésükben elvben helyeslik a javaslatot, de annak az aggodalmuknak adnak kifejezést, hogy a szabályrendelet csupán a budapesti tejtermelőket rendszabályozná meg, holott a fővárosban fogyasztott tej legnagyobb része vidéki termelőktől származik, a kik a szabályrendelet rendelkezései alól kimenekülnének. Az előljárók azt indítványozzák, hogy a főváros intézzen felterjesztést a belügyminiszterhez, hogy a szabályrendeletet országos jelleggel adja ki, hogy igy a tejtermelőket országszerte az egyes vidékek egészségi állapota szerint ellenőrizzék.

Fertőzött jéggyárak beszüntetése.

A főváros polgármestere nagyszabásu intézkedést tett a lakosság egészségének megóvására. Tizenhárom jéggyár működését szüntette be, mert hosszas megelőző vizsgálatok alapján meggyőződött, hogy a gyárak emberi élvezetre *alkalmatlan*, *egészségtelen*, *fertőzött jeget termelnek*. A polgármester szigoru intézkedését azzal okolja meg, hogy a vizsgálat adatai szerint a feljelentett gyárak olyan területen működnek, a melyen csakis ipari czélokra szánt jég termelhető. A közfogyasztásnál az ilyen jég elárusitása kellően nem ellenőrizhető s igy a gyárak működését közegészségi okokból be kellett tiltani. Az érdekes ügy röviden a következő:

A Rákospatak mentén, az alsórákosi réteken tizenhárom jéggyártelep folytatta üzemét Ezekről a főváros tiszti orvosai egytől-egyig megállapitották, hogy a gyárakban előállitott jég tisztátalan, megfertőzött, élvezhetetlen és az egészségre veszedelmes. A jéggyártásra alkalmatlan az egész környék, mert nem csak a Rákos vize tisztátalan, hanem megfertőzött az egész vidék talaja is, mely trágyával müvelt, félig telve istállókkal, honnan a fertőző anyagok a földbe s közvetlenül a patakba kerülnek. Az alsó rákosi rét mint állattenyésztő telep jégelőállitó helyül teljesen használhatatlan. Az egészségtelen jég dolgában a főváros felirt a földmivelésügyi miniszterhez s utasitását kérte a baj orvoslására vonatkozólag. A miniszter a tizenhárom jéggyáros érdekét sem akarta egészen mellőzni s felhivta a fővárost, hogy vizsgálja meg, vajjon nem lehetne-e a jéggyárakat fentartani olyanformán, hogy ujabb átalakitásokkal a gyártmányaikat fertőtlenitsék s az egészséges jég előállitását ilyen módon biztositsák, vagy pedig valami módon a forgalomba hozott jégen megjelöljék, hogy élvezhetetlen és csupán csak ipari czélokra, vagy külső hütésre használható. A fővárosi orvosok, élükön a tiszti főorvosi hivatallal a miniszter rendeletében foglaltakra kinyilatkoztatták, hogy a jég megjelölése lehetetlen, mert a detail forgalomba került jégdarabokra a figyelmeztetést egyenként nem vésheti rá. Ez a mód tehát a jégmütelepek megmentésére nem alkalmas. De nem vihető keresztül az előállitott jég fertőtlenitése sem, mert a gyárosok a Rákospatakba állitott duzzasztókat nem szüntethetik meg. Ezek a szerkezetek hajtják ugyanis a szükséges vizmennyiséget a jéggyártelepre, nélkülök a gyárosoknak hordatni kellene a vizet a Rákosból. Ez az eljárás akkora költséget okozna, hogy tönkretenné a gyárat, másrészt pedig felhordással a kellő vizmennyiséget felhalmozni majdnem lehetetlen. A főorvosi hivatal azt javasolta, hogy a főváros a jéggyárakra kiadott engedélyt vonja vissza. Erre való joga a fővárosnak a kiadott engedélyekben kifejezetten biztositva van s igy a gyárak működését a hatóság kártérités kötelezettsége nélkül megszüntetheti. A kiküldött vegyes bizottság, a melyben a minisztérium képviselői is részt vettek, a tiszti főorvosi hivatal javaslatát szintén elfogadta s a polgármester annak előterjesztése alapján az összes alsórákosi jéggyárak további működését betiltotta. Csak egy két jéggyár kapott kegyelmet, ebben sincsen részükről sok köszönet. A polgármester ugyanis olyan költséges műszaki módositasokat és átalakitásokat rendelt el, hogy e sulyos feltételek alatt a gyárak további fenállása lehetetlenné vált. A polgármester ha-

tározata ellen az összes jéggyárosok felebbeztek s az ügy legközelebb kerül a közigazgatási bizottság másodfoku döntése alá. Reméljük, hogy a közigazgatási bizottság a polgármester szigoru rendeletének komoly és nagyfontosságu okait a polgárság közegészségének érdekében méltányolni fogja s a jogosulatlan magánérdekeket nem engedi a közérdek felé emelkedni.

A budapesti vizvezeték statisztikája.

Hosszu ideig nélkülöztük azt a kimutatást, a mely a vizvezeték müködéséről teljes képet nyujtson. A mit alább bemutatunk, még mindig csak hézagos valami, mert csak néhány év hiányos adatait szolgáltatja. De mindamellett megtudjuk belőle a mai vizmüvek üzem költségét, a termelés nagyságát, a viz termelési árát szemben a fogyasztási árral. Az érdekes kimutatás részletei ezek:

Szürt viz fogyasztása az 1895—1898 években.

	jobb part	bal part	összesen
	ezer köbméter		
1895-ben:			
	11.810	29.137	40.947
1896-ban:			
	12.492	32.734	45.226
1897-ben:			
	11.393	33.823	45.216
1898-ban:			
	10.999	35.263	46.262

Kitünik ebből, hogy az 1895. évben fogyasztott szürt viz mennyisége a rákövetkező évben 4·33 millió köbméterrel emelkedett, t. i. 40·9 millióról 45·2 millióra, az azután következő három évben azonban az emelkedés nem több 1 milliónál. A négy évi emelkedés kizárólag a balpartra esik; a jobbparton 0·9 millióval kisebb lett a fogyasztás.

A szürtviz-fogyasztás napi átlaga.

	1895.	1896.	1897.	1898.
	Ezer köbméter			
Január	96·7	112·7	115·5	117·3
Február	101·5	115·7	115·5	120·2
Márczius	98·2	118·6	114·5	115·5
Április	95·9	114·0	119·9	115·8
Május	110·1	127·4	123·5	126·6
Junius	112·8	139·3	136·8	126·5
Julius	128·6	137·9	145·6	136·5
Augusztus	123·5	134·8	133·6	148·5
Szeptember	129·9	124·2	130·2	142·7
Október	122·0	123·2	119·4	131·5
November	114·7	118·0	115·9	122·6
Deczember	115·5	116·5	115·7	116·7
Jan.—Decz	112·2	123·6	123·9	126·7

Ha most az egyes vizmüveket vesszük szemügyre, azt látjuk, hogy a vizvezetéki igazgatóság havi jelentései szerint az 1898-iki április—deczemberi hónapokban szállitott szürt vizet.

a káposztásmegyeri vizmü	17,055.054 m³·t	= 46·3 százalék
a Markó-utczai telep		
a) természetes szürt viz 6,949.806 m³·t = 18·9%	8,548.899 „	= 23·2 „
b) homokszüröből 1,598.093 m³·t = 4·3 „		
a Népligeti vizmü	218.887 „	= 0·6 „
a jobbparti nagy vizmü	1,186.438 „	= 3·2 „
a jobbparti kis vizmü	507.004 „	= 1·4 „
a balparti kis vizmü	71.753 „	= 0·2 „
az ujlaki vizmü	9.264.382 „	= 25·1 „
összesen szürt viz	36,852.417 m³	= 100·0 százalék
ezenkivül szállitott a Markó-utczai telep a Dunából szüretlen vizet	3,898·771 „	
összes vizszállitás	40,751.188 m³	

Eszerint összesen szállittatott szürt viz 36·9 millió köbméter és szüretlen viz 3·9 millió köbméter, összesen 40·8 millió köbméter. Egy egész évre átszámitva a szállitott szürt viz 48·9 millió, a szállitott szüretlen viz 5·2 millió, az összes vizszállitás 54·1 millió köbmétert tenne. A szürt viznek közel felét a káposztásmegyeri, negyedrészét az ujlaki és közel negyedrészét a Markó-utczai telep szállitotta; a többi négy vizmü együttvéve a szürt viznek huszadrészét szállitotta.

A szüretlen viz kizárólag ipari czélokra szállittatott.

Az 1898. év végéig 3069 vizmérő volt beépitve.

*

A vizzel ellátott házak száma, mely 1894. végén 10.398 volt, az 1896. év végéig 11·066-ra, az 1897. év végéig 11.474-re és a reá következő év végéig 11 914-re emelkedett.

Évek és emeletek szerint:

Házak	1896	1897.	1898
földszintes	5.703	5.826	5.871
1 emeletes	2.189	2.237	2.266
2 „	1.528	1.589	1.681
3 „	1.442	1.597	1.832
4 „	204	225	264
Összesen	11.066	11.474	11.914

Közkutakból nyert vizet 1896-ban 745 házban 7155 helyiség, 1897-ben 746 házban 7178 helyiség és 1898-ban 761 házban 7274 helyiség.

*

A vizdijak részletezése az 1896—1898-iki évekről a következő:

	Korona		
Magánosok vizdija	2,141.453	2,302.095	2,500.778
Közkutból ellátott házak dija	14.310	12.956	14.548
Városi épületek dija	61.379	65.760	68.195
Magánosok vizmérő haszonbére	30.106	35.520	39.302
Ugyanaz városi épületek után	312	1.138	1.688
Magánosok tulfogyasztási dija	259.334	250.978	384.385
Ugyanaz városi épületek után	7.520	31.449	78.409
Épitési dijak	48.226	80.749	71.843
Összesen	2,562.640	3,780.645	3,159.148

Az 1893—1898. évek üzleteredményei.

A vizvezetéki igazgatóságnak az 1898-iki évről szóló jelentése a vizvezeték üzleteredményét is kimutatja az utolsó 6 évről. Ebből azt látjuk, hogy az 1893. év 38.333 koronát, az 1895. év 313.599 koronát, az 1897. év 74.293 koronát és az 1898. év 164.046 koronát eredményezett nyereségül, mig az 1894. év 268.780 és az 1896. év 153.391 korona veszteséggel záródott.

	1893.	1895.	1894.
		korona	
Kiadás: kamatra	688.854	807.756	821.556
törlesztés	361.990	422.075	428.650
üzemkiadás	1,035.427	1,271.392	1,214.735
összesen	2,086.271	2,501.223	2,464.941
Bevétel	2,124.604	2,232.443	2,778.540
Nyereség	38.333	—	313.599
Veszteség	—	268.780	—

	1896.	1897.	1898.
		korona	
Kiadás: kamatra	997.734	1,002.080	1,078.126
törlesztés	515.804	520.052	595.601
üzemkiadás	1,321 432	1,455.641	1,250.577
összesen	2,834.970	2,977.773	2,924.304
Bevétel	2,681.579	3,052.066	3,088.350
Nyereség	—	74.293	164.046
Veszteség	153,391	—	—

Egy köbméter viz térmelési költsége 1898-ban 5·71 fillér
„ „ „ utáni bevétel 1898-ban 6·03 „

A kegyes miniszter.

— *A vasuti konfliktusok elintézése.* —

Hegedüs Sándor nagylelkűsége határtalan s a főváros nagy hálával tartozik a jog, törvény és igazság kereskedelmi miniszterének. Egyetlen leiratával elintézte az évek óta torlódó vasuti összeütközéseket, mert kijelentette, hogy jövőre az engedélyezési tárgyalással egyidőben megküldi a városnak a részletes költségelőirányzatot és az engedélyezési tárgyalás jegyzőkönyvét, hogy a város vagyoni érdekeinek megfelelő észrevételeit megtehesse.

A főváros köszönettel fogadta a miniszter elintézését, csak azt kivánta, hogy a leirat intézkedését vegyék bele a Baross-féle szabályrendeletbe és minden peázs szerződést a város ezentul előzetesen tárgyalhasson.

Ez a két pont az, amelyekkel a főváros azt az összezsugoritott jogát megvédeni vélte, a melyet a miniszteri önkényeskedés még meghagyott. Természetes, hogy a miniszter a főváros kérelmét nem teljesitette. Sem az egyiket, sem a másikat.

Az elsőt nem teljesitette azért, mert a Baross-féle szabályrendeletet a kereskedelmi miniszter a belügyminiszterrel együtt adta ki s igy ő (Hegedüs) a maga külön rendelkezését abba bele nem illesztheti. Ez más szóval annyit jelent, hegy a most kiadott kedvezmény még Hegedüs miniszter urra is csak addig kötelező, a mig ő jónak látja.

Ha ő egykoron ugy találja, hogy a költségelőirányzat és engedélyezési jegyzőkönyv előzetes közlése fölösleges, leiratot küld a fővároshoz s a fölösleges intézkedést hatályon kivül helyezi. De — reménvén a legjobbakat — megtörténhetik, hogy a miniszter szavának áll, nem tér el a leiratától s mindaddig betartja igéretét, mig miniszter lesz. Mi történik akkor, ha Hegedüs Sándor nem lesz kereskedelmi miniszter?

Egyszerüen az, hogy a főváros kezdheti a vasuti konfliktusokat előlről. Az uj minisztert az elöd leirata nem kötelezi semmire, legkevésbé engedékenységre. Az uj minisztertől a főváros ujra kikönyörögheti a szives jóindulatát s ha kell, ujra engedhet valamit a vasuti jogaiból. Lehet, hogy az uj miniszter uralmának első napjaiban szintén fogas vagyoni érdekek várnak elintézésre s a miniszter, hogy könnyebben boldoguljon, hajlandó lesz az elöd leiratában foglalt koncessziók meghosszabbitására. De az is lehetséges, hogy az uj miniszter a Hegedüs ur ellenfele lesz, a ki mindent visszavesz, a mit Hegedüs adott. Mindenképp a főváros jár rosszul. Ha Hegedüs miniszter komolyan akart a fővárosnak kedvezményt adni, teljesitenie kellett volna a főváros jogos, méltányos kérelmét. A Baross-szabályrendelet kibővitése nem járt volna olyan nagy nehézséggel, hacsak a belügyminiszter és a kereskedelmi miniszter előre meg nem állapodtak abban, hogy a kibővitést közös akarattal ellenezni fogják.

Valahogy ez az értelme és látszata a Hegedüs leiratának, nem szólván arról, hogy a peázs-dolog elutasitása merő abszurdum. Bizony, a ki ezeknek az uraknak a leiratait olvassa, nagyon furcsa véleményt alkot a tisztelt kormányról. Micsoda kuláns, hizelgő hang, mikor ők kérnek, pártfogolnak s micsoda dölyf, lenéző modor árad belőlük, ha ez a szerencsétlen város fordul hozzájuk. És nincs orvoslás ellenük. A törvényhatóság erélytelen, inkább a kormányhoz vonzódik, a község érdekeivel keveset törődik, a tanács pedig kénytelen az áradattal uszni. Tudomásul veszik majd a Hegedüs miniszter ur leiratát is szó nélkül. Csak akkor emlékeznek majd a szives hangu kegyelmes urra, a mikor kisült, hogy a nagy garral kiosztott kedvezmény amolyan "nesze semmi, fogd meg jól" . .

A szegényügy rendezése.

— Az elöljárók javaslatai. —

A tanács közjótékonysági ügyosztálya a belügyminiszter utasitására kidolgozta a szegényügy rendezésére vonatkozó szabályrendeletet akképp, hogy egyik részébe beillesztette a belügyminisztériumban készült országos szabályrendelet vonatkozó szakaszait, a másik részébe a kerületi elöljárók szolgálati utasitásából átvett rendelkezéseket ültette. A tanács a szabályrendelettervezetet felülbirálás és véleményezés végett kiadta a kerületi elöljáróknak, a kik utolsó értekezletükön nagyszabásu előterjesztésben állapodtak meg, a mely a szegényügy rendezésére vonatkozó összes kérdéseket és javaslatokat magában foglalja.

Az előterjesztés két részből áll. Az első foglalkozik magával a tanácsi tervezettel, a második az elöljárók javaslatát adja elő. A tanácsi tervezet lényegesebb hibáiul megemlitik, hogy csupán általánosságban jelöli meg, hogy kik részesülhetnek községi segélyben, de nem tisztázza sem azt a kérdést, hogy kiket kell *hozzátartozók alatt érteni*, sem a szegénység fogalmát nem állapitja meg. Már pedig a községélyben részesitendők általános fogalommal nem jelölhetők meg, mert akárhány olyan család van, a ki szegény ugyan, de nem szorult rá a községélyre, sőt nem is fogadná azt el. Hibás a tervezetnek az a része is, a mely a szegények összeirását rendeli el Budapesten, de nem határozza meg az összeirás módját. Az elöljárók szerint kétféle összeirás van: évenként egyszer végzendő *népszámlálásszerü és kritikai.*

A népszámlálásszerü összeirás óriási teherrel járna, mert Budapest 700,000 lakosát abból a szempontból összeirni, hogy kik a községélyre szorult valóban szegények: óriás kiadásokba kerülő szervezetet igényelne. E mellett a hatósági segélyezés iránt széles körökben jogosulatlan igényeket támasztanának, a melyekkel a főváros aligha tudna megküzdeni.

Kritikai szempontból az összeirást akképp lehetne foganatositani legegyszerübben, ha minden jelentkező szegényt az erre a czélra szolgáló törzskönyvbe bevezetnének s a jelentkező által előadott körülményekről az elöljáróságok pontos nyomozás utján győződnének meg. Ez az összeirás a legkevésbbé költséges és mégis czélra vezetne.

A tanácsi tervezet nem tesz határozott intézkedést arra, hogy a községélyre szorult egyének eltartási költségeit a főváros miképpen szerezze vissza. A betegápolási törvény a költségek megfizetésére az illetőségi községeket kötelezte. A belügyminiszter szegényügyi szabályrendelete pedig a szegények tartózkodási helyét kötelezte a fizetésre. Ilyenformán a főváros illetéktelenül fogja viselni mindazoknak az itt tartózkodó szegényeknek eltartási költségeit, a kiknek illetősége pontosan megállapitva nincs. Az elöljárók tehát a tanács tervezetével szemben azt javasolják, hogy a közgyülés irjon fel a kormányhoz és kérje a szegenyügy országos rendezését. Ennél a kérdésnél három főszempontra hivják fel a tanács figyelmét.

Az első annak a megállapitása, hogy kik a községélyre szorult szegények; a második, hogy miképpen történjék a segélyezés; a harmadik, hogy kik végezzék a segélyezést.

Szükségesnek tartják az elöljárók a szegényügy rendezésénél, hogy a hatóság a szegényügy tovaterjedését igyekezzék meggátolni gyors segitéssel, a szükségnek megfelelő mértékü segélylyel és az egyéni önérzet figyelembe vételével. A közsegitség senkinek a szégyenérzetét ne sértse; a segitség az egyénekhez alkalmaztassék és lehetőleg ne alamizsnaszerü adományból álljon. Végül a hatóság igyekezzék teljesen megnyerni a szegényügy rendezésére a társadalmat is, mert csak is a társadalom erőteljes közreműködésével remélhető, hogy a mai szomoru állapoton javitani tudnak. Az elöljárók előterjesztésének az a része, a mely a szegényügy rendezésére vonatkozó javaslataikat tartalmazza, egész terjedelmében igy szól:

Habár az előadottakon kivül nem tétetett feladatunkká, hogy a tekintetes tanácsnak további pozitiv javaslatokat tegyünk, még sem zárkózhatunk el az elől a köteleze tség elől, hogy legalább főbb vonásokban ne jelezzük azokat az irányelveket, melyek szerény nézetünk szerint az alkotandó szabályrendelet alapjául szolgálhatnak.

Kiinduló pontúl az 51000—99. sz. belügyminiszteri szabályrendeletet kell vennünk, mert ez az első jelentősebb lépés, mely a szegényügyi igazgatás terén az ország minden vidékére kiterjedőleg történt.

A hivatkozott szabályrendelet tovább ment az 1898. évi XXI. t. cz. rendelkezésein, mely a beteg szegények segélyezését a 8. §. szerint az *illetőségi község* feladatává tette, holott a szabályrendelet a segélyezést a *tartózkodási községnek* teszi kötelességévé, fentartván részére az illetőségi községgel szemben a viszkereseti jogot a felmerült segélyezési költségek megtérítésére nézve, *de csak attól az időponttól kezdve, a midőn az illetőségi község az átvételt elmulasztotta.*

A törvény és a szabályrendelet között tehát lényeges eltérés van, mert mig a törvény szerint a tartózkodási község nem köteles az ott lakó, de máshová való illetőségü vak, nyomorék stb. szegény segélyezésére, addig a szabályrendelet a kötelezettséget parancsolólag előirja. De ha a törvény szerint — azt humánusan alkalmazva — az idegen illetőségüek segélyezését a tartózkodási községnek előlegezni is kell, ugy ennek egyuttal jogának kell lennie, hogy a felmerült összes költségeket az illetőségi községtől követelhesse, de nem igy a szabályrendelet szerint, a mely a segélyezési kényszert az idegen illetőségüekre vonatkozólag is megállapitja, de nem rendeli el egyuttal a felmerült összes költségeknek az illetőségi község által való visszatérítését.

A szabályrendelet e szerint a községélyre szorultakkal szemben humánusan, de a tartózkodási községgel szemben mostohán járt el, melynek hátrányai leginkább a nagyobb városokat, különösen pedig a székesfővárost érik.

Nézzük csak, miről van szó? A legtöbb szegénynek az illetősége nincs megállapitva. Ha már most ilyen községélyre szorul, annak hazaszállitása, illetőleg segélyezése iránt a tartózkodási község nem keresheti meg az illetőségi községet, hanem ha a segélyezés szüksége sürgős, intézkedik a segélyezés iránt, egyuttal megvitatja az illetőségi tárgyalásokat, melyek

legtöbb esetben hónapokon, sőt éveken át tartanak, mig az illetőség megállapitható. Minthogy pedig az illetőségi község csak az értesités vételétől felmerülő segélyezési költségeket tartozik megtéríteni, ugyanazért a tartozkodási község *azokat a költségeket, melyek a segélyezés napjától addig felmerültek, elveszíti.*

Ezekről a költségekről van tehát szó, melyeket a szabályrendelet a törvénytől eltéröleg a szegények érdekében a tartózkodási községekre hárit és miután az idegen egyének leginkább az ipari és kereskedelmi góczpontokon vannak nagyobb számban, a szabályrendelet ezeket a kisebb községekkel szemben nagyobb költségekkel terheli.

Különösen áll ez a székesfővárosra nézve, a melyben az idegen munkások százezrei tartózkodnak!

Ismételve hangsulyozzuk, hogy a szabályrendelet ismertetett rendelkezése igen humánus, de kérdés, hogy akkor, midőn a törvényhozás a községelyezést az *illetőségi községek* feladatává tette, helyes-e? Szerény nézetünk szerint megfelelőbb lett volna, ha a szabályrendelet a segélyezést a tartózkodási község kötelességévé tette volna ugyan, de megállapitotta volna az összes előlegezett költségekre nézve a visszkereseti jogot.

Elismerjük egyébként, hogy igen nehéz a tartózkodási és illetőségi község érdekeit méltányosan kiegyenliteni, mert az illetőségi község a legtöbb esetben szegény, s igy sem ő szülötteinek sem ezek szülőföldjeiknek alig válnak hasznára, holott a tartózkodási hely nemcsak munkáját, hanem egyéb előnyeit is élvezi az ott megbetegedett idegeneknek. A legtöbb törvényhozás igyekezett is e kétféle érdeket egymással összhangzásba hozni, sőt nem zárkózott el az elől sem, hogy a községekre szorultak után felmerült segélyezési költségek egy részét bizonyos arányban és alakban elvállalta.

A szegényügy rendezése ezen a kérdésen sarkallik s mig a törvényhozás ezt meg nem adja, addig a székesfőváros szegényügyét sem lehet gyökeresen szervezni. Kérnünk kell ennélfogva a tek. tanácsot: méltóztassék a szegényügynek a törvényhozás utján való országos rendezését, mely a nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről szóló 1898 évi XXI. t. cz. tárgyalása alkalmával ugyis kilátásba helyztetett, megsürgetni.

Addig is azonban, mig a szegényügy kezelésének kereteit törvény fogja szabályozni, szükséges oly szabályrendeletnek az alkotása, mely a jelenleg fenálló törvények, rendeletek és gyakorlat alapján, valamint a mai viszonyok figyelembe vételével részletes utasitásokat tartalmazzon a szegényügy kezelésére nézve.

A törvényhatósági szabályrendelet alkotásának különösen a következőkre kell kiterjeszkedni:

1.) Azokra, akik a községélyezést igénybe veszik.

2.) A segélyezési nemekre és módokra, és

3.) A segélyező szervekre.

A mi a községekre szorultakat illeti, szabatosan meg kell állapitani, hogy meddig terjedhet a segélyezés a nem helybeli illetőségü szegényekkel szemben, a kiknek illetősége még nincs megállapitva.

Végül meg kell határozni a szegénység kinyomozása, megállapitása és a szegények nyilvántartása tekintetében szükséges szabályokat, melyeknek kidolgozásánál követni kell a leghelyesebbnek bizonyult elberfeldi rendszert.

Fontosabb azonban ennél az a további kérdés, hogy *milyen legyen a segélyezés?* És e tekintetben sem zárkózhatunk el az előrehaladottabb külföldi városok közjótékonysági tevékenységében kipróbált rendszerektől. Ma már a humanismus megvolt régi fegyvereitől, a mely leginkább az alamizsna-osztogatásban nyert kifejezést és a közsegélyezés a modern élet ezernyi viszonyaihoz alkalmazva, egészségesebb alapokra helyezkedett.

A modern közjótékonyság igyekszik 1) a bajt megelőzni, azt, ha kell, elszigetelni, hogy tovább ne terjedjen; 2.) ha a segélyezés kényszere beáll, azt nyujtani, a mire épen szükség van és lehetőleg oly alakban, hogy az megszégyenitő ne legyen.

A modern közjótékonyságnak tehát az az ideális végczélja: odahatni, hogy mennél kevesebb közsegélyre szorult legyen s hogy ezek segélyezése is csak arra terjedjen, a mire azoknak feltétlenül szükségük van hogy a társadalom hasznos tagjaivá lehessenek.

Az alkotandó szabályrendeletben ennélfogva feltétlenül gondoskodni kell oly intézkedésekről, melyek az elszegényedést meggátolják, az elhagyott gyermekeket a társadalom hasznos tagjaivá teszik az elzüllött gyermekeket megmentik, a munka nélkül levőket munkához juttatják, a szellemi szórakozás hiányában levőket tisztességes szórakozásra, takarékosságra, mértékletességre szoktassák, stb. szóval *a segélyezést az egyénekhez kell alkalmazni és az alamizsnaosztogatás teréről a munkával való segélyezés terére*, illetőleg arra a térre *kell lépni*, hogy a közsegélyre szorult ismét munkabiró legyen, a ki maga megkereshesse mindennapi kenyerét.

Nem akarunk a kérdés további részleteibe bocsájtkozni, hanem csak nagy vonásokban utalunk arra, hogy a szabályrendeletnek nemcsak az elhagyott gyermekek gondozását kell felölelnie, hanem megfelelő intézkedéseket kell tartalmaznia a züllésnek induló gyermekek megmentésére és a romlott gyermekek javitására. Rendelkeznie kell a kényszerdologházak létesitéséről, szerveznie kell az önkéntes dologházakat, vagyis a munkanélkülieket foglalkoztató műhelyeket. Intézkednie kell a munkásbiztositásról. Fell kell ölelnie különösen azokat a segélyezési nemeket, melyekkel a közsegélyre szorultak ismét visszanyerhetik munkabiróságukat, stb. stb.

Természetes, hogy a közsegélyezésnek ezt a sok ágát *kizárólag csak hatósági eszközökkel ellátni nem lehet.* Okvetlenül igénybe kell venni a társadalom közreműködését is. És ezzel eljutottunk a szabályrendelet alkotásánál figyelembe veendő harmadik kérdéshez: *a közjótékonyságot intéző szervek* megállapitásához. E tekintetben is a különböző korszakok különböző fejlődést mutatnak. Volt idő, a mikor a szegényügyet kizárólag csak az egyház kezelte, később az egyház mellett a hatóság is foglalkozott a maga szegényeivel és igyekezett azok nyomorán segiteni. Ujabban a jótékonyság terén a társadalom jár elöl és nap-nap mellett bizonyitja, hogy mozgékonyságával és emberszeretetének kiapadhatatlan forrásaival immár nélkülözhetetlen tényezője a szegényügy rendezésének.

Az alkotandó szabályrendeletben okvetlenül meg kell teremteni a szegényügy vezetésére és kezelésére hivatott szerveket és e szervek működését irányitó szervezetet.

A szegényügy jelenlegi kezelése nem felel meg a kivánalmaknak. Ha a hatósági és társadalmi tevékenység külön irá-

nyokban halad, holott e két tényező összhangzatos együttmüködése egymás tevékenységét kiegészítené és hatalmas eredmények szülője lehetne. A szegényügy kezelésére hivatott szerveket tehát ugy kell megépiteni, hogy a *társadalom és a hatóság összhangzatos együttmüködése* e téren *biztositva legyen.*

A szegényügy kezelése maradjon mint az elöljárósági törvény bölcsen rendeli, kerületenkint decentralizálva, de a kerületekben a hatóság vonja be müködési körébe a társadalmat és ennek jótékony intézményeivel *teremtse meg a kerületi központokat,* melyeknek kötelessége lenne a közjótékonyságot minden irányban első fokban ellátni. E kerületi központok működését a társadalom különböző rétegeit magában egyesitő közjótékonysági bizottság közremüködésével egyelőre a tanács közjótékonysági ügyosztálya, később pedig a felállitandó közjótékonysági igazgatóság irányitaná és vezetné.

Ez a szervezet azonban csak ugy lesz életképes, ha a müködési körébe bevont társadalomban mennél több oly polgár és polgárnő akad, a ki tevékenységét önzetlenül a közjótékonyságnak szenteli, mert valljuk meg őszintén, a jótékony intézmények létesitéséhez és a *jótékonyság gyakorlásához nemcsak pénz, kell, hanem önzetlenül fáradó emberbarátok,* a kik pénz helyett néha többet érő tevékenységüket áldozzák oda a közjótékonyság oltárára.

Sajnosan vagyunk azonban kénytelenek tapasztalni, hogy ilyen zajtalanul, külső csillogást nem igérő munkára vállalkozó emberbarát aránylag kevés van. Pedig ugyszolván ezeknek a müködésétől függ a szegényügy helyes kezelése. De ha még nincs elég ily emberbarátunk, oda kell törekedni, ha kell tételes intézményekkel, hogy lassan mennél több oly polgártárs, a ki üzletével kereskedésével, hivatalával stb. már felhagyott, szentelje életét a szegényügynek. Bele kell nevelnie a közönségbe, hogy az legyen a legszebb polgári tisztség és kötelesség: szenvedő embertársai sorsának javitásán közreműködni.

Változó idők.

— Két belügyminiszteri leirat. —

I.

Magyar kir. belügyminiszter 1895. . . .
Budapes székesfőváros közönségének.

Értesültem róla, hogy a székesfőváros közönsége a közthereken felállitandó illemhelyek ügyében a folyamatba tett tárgyalásokat még mindig nem fejezte be. Felhivom ennélfogva a közönséget, hogy az illemhelyekre vonatkozó szerződést Betz Vilmos vállalkozóval, most már annyival is inkább haladéktalanul kösse meg, minthogy ellenesetben stb.

Perczel s. k.
belügyminiszter.

II.

„Magyar kir. belügyminiszter.“ 1900. . . .
Budapest székesfőváros közönségének.

A magyar ipar pártolása érdekében több rendeletet adtam ki, melyek azonban ugy látszik minden eredmény nélkül hangzottak el. Értesültem arról, hogy a székesfőváros közönsége a gőzhengerek szállitása dolgában külföldi vállalkozóval kötött szerződést. Minthogy ez az eljárás a hazai ipar pártolása érdekében kifejtett törekvésemmel s kibocsátott rendeleteimmel homlokegyenest ellenkezésben áll, felhivom a közönséget, hogy az eme szerződésre vonatkozó összes ügyiratokat hozzám megokolt igazoló jelentés kapcsán haladéktalanul terjessze fel, minthogy ellenkező esetben stb.

Széll m. k.
belügyminiszter.

Pártoljuk a magyar ipart.

— Aszfaltosok háboruja. —

A székesfővárost szerte tépik azok a vállalkozók, a kiknek a kiosztott munka sosem elég. Csúf az a szünet nélkül való hadakozás, a melyet egy-egy kicsi konczért közvetve a város, közvetlenül egymás ellen folytatnak.

Ez a szakadatlan háboruskodás a „Magyar ipar“ czimén leginkább az aszfalt-vállalatok között dúl. A törvényhatósággal közelebbi összeköttetésben álló magyar aszfalt társaságoknak sikerült olyan határozatot kieszközölni, a mely minden esetben előnyt ad a magyar czégeknek külföldi versenytársaik fölött. A határozat ugyan óvatosan szól bizonyos monopoliumról is, a mely a fővárosnak anyagi károkat okozhat, de tagadhatatlan, hogy a csirájában levő magyar ipart pártolni kell, még némi áldozatok árán is.

Eddig a főváros határozata ellen legalább általánosságban nem lehet kifogást emelni. De nagyon is kifogásolható az a mód, a hogyan némely vállalkozó a főváros határozatát a maga javára ki akarja használni. Ime egy eset:

A napokban árlejtés volt, a melyen a Corvin-tér gyalogjárójának és kocsi utjának aszfaltburkolatát akarta a tanács munkába adni. Az árlejtésen akadt egy recipiált külföldi czég, a melynek ajánlata számokkal is jóval olcsóbb volt a „hazai“ aszfaltosokénál s az árkülömbségen felül a burkolat ingyenes fentartására is két esztendővel hosszabb határidőt szabott. Az árlejtést tartó bizottság és javaslatára a tanács is ezt a sokkal kedvezőbb ajánlatot fogadta el.

De most mi történik? Az illető hazai aszfalt-gyár mozgósitja a kegyelmes elnökét, Matlekovics urat s megakarja semmisittetni a tanács határozatát, a melyet megfelebbeztek.

A tanács pedig szigoruan kitart a határozata mellett. Kell is hogy kitartson s érvényt szerezzen annak a hatalomnak, a melylyel a főváros érdekeit meg kell védenie. A törvényhatóságtól inkább félünk. Az a sok mindenféle érdekhálózat, a mely a vállalkozókat a törvényhatósággal kapcsolatban tartja, veszedelmes ellenfele a jobb törekvéseknek, de hisszük, hogy ez egyszer — sikertelen lesz a küzdelmük. A fővárost végképp nem szabad a vállalkozó uraknak kiszolgáltatni — még ha hazai aszfalt-iparról van is szó.

A magyar ipar páriolását elrendelő határozat nem lehet szentirás, különösen, ha látják, hogy a külföldi versenytől megszabadult magyar gyárak hallatlanul felszöktették az árakat. Azelőtt 15—17 százalék engedménynyel vállalták a munkát, most alig 1—2 százalékot engednek.

Ebből a körülményből tanulhat a törvényhatóság magyar iparpártolást.

A Vérmező tulajdonosa.

Kié a Vérmező, a fővárosé, vagy a katonai kincstáré? A budaiak egy része szeretné, ha a nagykiterjedésü rét a fővárosé volna. Földarabolnák rögtön s igyekeznének beépiteni. Hisz kicsi hijja, hogy a várost a Vérmező megvásárlásába be nem ugrasztották. Sürgették a megszerzését, mert a poros fészek utját állja a kerület fejlődésének. A katonasággal alkudozott is a város, de a tulhajtott követelések elől meghátrált. Szerencséjére. Most ugyanis kisül még, hogy a Vérmező a fővárosé.

A főváros levéltárának adatai szerint I. Lipót alatt 1690 körül a császári és királyi kamara Buda város környékét a városnak adományozta azzal a feltétellel, hogy a város kötelessége lesz e terület rendbentartásáról, a rajta keresztülvezető utak fentartásáról gondoskodni. Valószinü, hogy ebben a területben benfoglaltatott a Vérmező is.

A császári és királyi kamara akkor hivatalosan át is adta a városnak az emlitett területet, az átadásról jegyzőkönyvek készültek, melyeket az országos levéltárban őriznek. Ha ezekből kitünik, hogy a Vérmezőt Buda városa I. Lipót alatt tényleg megkapta, akkor a város a Vérmezőt a katonai kincstártól visszaveheti, természetesen előbb gondoskodnia kell a törvény értelmében arról, hogy a katonaság megfelelő uj gyakorlótérhez jusson.

Persze a kérdés nincs teljesen rendben. A levéltár más adatai szerint, 1812-ben a város tárgyalásokat kezdett az akkori helytartótanáccsal a Vérmező területének átengedése ügyében. Lehet, hogy abban az időben Buda város vezetőinek nem volt tudomásuk I. Lipót adománylevéléről, de lehet, hogy a Vérmező területe nem foglaltatott abban a nagy darab földben, melyet I. Lipót Budának adományozott. Ettől függ, hogy a Vérmező kinek a tulajdona, ugy ahogy katonai körökben állitják és hiszik.

Mindenesetre jó szerencse, hogy a főváros nem vette meg a Vérmezőt. Végre is a fővárost is érheti olyan baleset, a mely ezt a tekintélyes vagyont érő területet majdnem ingyen juttatja birtokába. Csak azután — ha igazán hozzá jut — ne siessen a feldarabolással — akárhogy sürgetik is a jó Krisztinavárosiak.

Uj gépész állás.

A VIII. ker. előljáróság központi fütőkészülékének kezeléséhez külön gépész szükséges. A tanács elhatározta, hogy az előljáróságnál e czélból uj gépész-állást szervez. — A gépészt nyáron egyéb fővárosi javitási és más szakmájabeli munkával fogják ellátni, télen pedig a józsefvárosi előljáróság központi ütőkészülékét fogja kezelni.

Athelyezett villamos vasuti várócsarnok.

A városi villamos vasut-társaság Baross-utczai vonalán az utóbbi időben, a mióta a kettős sinpár egészen a Szentkirályi-utczáig elkészült, — sok kellemetlenséget okozott az utasoknak, hogy a József-körut keresztezésénél a megállóhely nem az utczasarkon, hanem a dohánygyár előtt volt. A dohánygyár előtti megállóhelyre a régi kitérők miatt volt szükség. A társaság a főváros engedelmével a megállóhelyet a várócsarnokkal együtt áthelyezte a József-körut és Baross-utcza sarkára.

Csodabogarak.

1.

Veszedelmes véleményes jelentés.

Az I. kerületi előljáróság véleményes jelentést tett a Gellérthegy *veszedelmes* szikláiról, a melyek, mióta a tövökben levő házakat lebontották, a járókelőket agyonzuzással fenyegetik. Ezt mondja a jelentés, egyuttal hallgatagon konstatálván, hogy amig a házak nem voltak lebontva, hanem teljes épségökben ott álltak a hegy tövében, addig a sziklák nem voltak veszedelmesek a járókelőkre. És pedig egyszerüen azért nem, mivel, ha akkor leszakadt egyik-másik szikla, nem is eshetett a járókelők közé, kénytelen volt megelégedni azzal, hogy a házak udvarán ebédelő családot lapitsa agyon. Ez pedig tisztán családi ügy s minthogy az előljáróságnak családi ügyekbe nincs beavatkozása, következésképp az örökké leszakadó félben levő sziklákról is csak most ismeri el, hogy veszedelmesek, mikor, fájdalom, nem a ház udvarán ebédlő családokat, hanem — a házak helyén utczalévén — járókelőket lapithatnak agyon. Kár, hogy lebontották azokat a házakat, mert akkor a sziklák még ma sem fenyegetnék a járókelőket s ugylehet, idővel maguk is elvégezték volna a házelbontást. Akkor aztán ház se volna lent és szikla sem volna fönt.

2.

Mit szól a kavics?

A vizvezetéki igazgatóság mult évi jelentésében többek közt ez a passzus foglaltatik:

„A kavics ellenállási képességére élénk világot vet a következő képlet:

$$X+Z-\frac{c}{h}+(n-f+l^3)-g+cd^2=k$$

Nem az a kérdés azonban, hogy milyen ez a képlet, hanem az, *hogy mit szól a kavics a képlethez! Vajjon az ő szája ize szerint van-e ez a képlet?*«

A vizvezetéki igazgatóságnak teljesen igaza van, mikor a kérdést ebbe a világitásba helyezi, mert elvitázhatatlan, hogy itt a kavics magatartása a döntő. Ha ő neki nem tetszik a képlet, lett légyen az bármily daliás, gazdag és előkelő, akkor a kavics egyszerüen ellenáll és inkább holta napjáig megmarad hajadonnak, semhogy olyannak nyujtsa a kezét, a kit nem szeret.

Ha pedig tetszik neki, vagy mint a jelentés szellemesen megjegyzi: az ő szája ize szerint van a képlet, akkor még ha talán maga a képlet nem volna is a legmegbizhatóbb, a kavics szive sugalatát követve, nem áll ellent, hanem először lesüti a szemét és elpirul, aztán pedig a nyakába ugrik a képletnek, és ezt sugja a fülébe:

— Képlet édes, beszéljen a mamával.

Esküvő után bizonyos időre pedig majd ezt suttogja szemérmesen a képlet fülébe:

— Képletkém, egy kis kavics . . . . .

Ismétlem tehát, az a fontos, hogy mit szól a kavics a képlethez.

Semmi más.

3.

Óvó intézkedés

(A gellérthegyi sziklarobbantások árlejtési föltételei a Horgony-utczában.)

„7. §. El nem sült furólyukakhoz egy félórán belül közeledni nem szabad · sőt aztán sem szabad azt ujból megfurni."

Hm, ha itt is megkérdeznék a kavicsot, vajjon mit szólna ő ehhez a paragrafushoz?

És, a mi fő, mit szólnak hozzá az érdekelt felek?

Mert én, engedelmet, de semmit sem tudok szólni. Annyira szégyenlem magamat.

Benfentes

Hol legyen a villamos kocsik ajtaja.

Még 1894-ben a főváros közgyülésén egyik bizottsági tag azt az inditványt terjesztette elő, hogy a főváros a villamos vasuti kocsikon a bejáratot a kocsik közepén rendezzék be, a helyett, hogy a mostani rendszer szerint az ajtók a kocsik elején és végén lennének. Az ujitással megszüntetnék a közlekedő közönségnek annyira türhetetlen léghuzamot. Az inditvány tanulmányozás czéljából a mérnöki hivatalhoz került. A hivatal, mint szakértő hatóság, mindmostanáig tanulmányozta az ujitás kérdését, s ma tette meg az eredményről kimeritő jelentését a tanácshoz. A mérnöki hivatal véleménye szerint a feljárót a kocsik közepére helyezni *nem lehet*. Nem lehet pedig egyrészt azért, mert ebből igen nagy veszedelmek hárulnának az utczai forgalomra, másrészről pedig lehetetlenné teszi azt az utasok személybiztonságának érdeke is. — Igen sok balesetet okozhatna ugyanis, ha a közönség a kocsi belsejéből egyenesen a lejáró lépcsőre jutna ki. A mostani beosztás szerint a kocsi két végén levő tágas perron a le- és felszálló utazóknak kellő biztonságot nyujt. A jelenlegi két kijáró a tolongó közönséget megosztja, s a mostani ajtó szerkezetek a két tágas perron segitségével kitünően biztositják a kocsik gyors kiürülését. A kocsi közepén elhelyezett kijáróknál baj esetén veszedelmes tolongás keletkezhetnék, különösen ha a közönség hirtelen és egyszere igyekeznék a kocsit elhagyni. A tolongás veszedelmessége anyival is inkább nagy lenne, mert a kocsi középső részén alkalmazott ajtónak okvetlenül befelé kellene nyilnia, — a mi a kifele igyekező megtorlódott közönség kijutását egyszerüen lehetetlenné tenné. A mérnöki hivatal előterjesztése szerint a mostani rendszer teljesen megfelelő. Télidőben igen helyes a rendőrségnek az az intézkedése, hogy a kocsi elején levő ajtót bezáratta. E rendelkezés elejét veszi a kellemetlen és az egészségre olyan káros szélvágásnak, s a közönséget kellő védelemben részesiti. Ugyanebből a czélból a fővárosi villamos vasuttársaságok az uj kocsikat a perron körül üveg szélfogóval szereltették fel. E szélfogók szintén igen sikeresen védik az utazókat a behatoló hideg levegő ellen. — Ezek szerint tehát a mérnöki hivatal azt javasolja, hogy a villamos vasuti kocsik feljáróinak átalakitása tárgyában semmi ujabb intézkedést ne tegyenek.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros" harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fo ják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

A tüdőbetegek szanatóriumának utja.

A tüdőbetegek gyámolitására alakult „Erzsébet szanatórium"-egyesület már többször kérte a tanácsot, hogy a szanatórium épületéhez jó utat készittessen. Az egyesület sürgetésére a mérnöki hivatal az utépités terveit elkészitette s azokat a tanács kivitelre elfogadta. Az utépités 14600 korona költségbe kerül.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

A király a budai vigadóban.

A főváros hivatalos értesitést kapott, hogy ő Felsége, a király, május 15-én meg fogja tekinteni a *budai vigadót*. A főváros minden erejével igyekezik, hogy a király látogatása idejére a *Corvin-tér* teljes rendezésével elkészüljön. A téren levő piaczot egyelőre az alsó Dunapartra helyezik át. Ha pedig a tavaszszal az alsó rakodópartot elöntené az árviz, abban az esetben a piaczot a felső rakodó partra terelik. A Corvin-tér rendezésének munkálataival egyidejüleg fel akarja épittetni a főváros a Millacher-féle közkutat is, melynek költségeire már 23—24 ezer frt áll rendelkezésre.

A főváros szobrainak jókarban tartása.

A főváros képzőmüvészeti bizottsága még 1888-ban szóvá tette, hogy a fővárosnak azokról a szobrokról és müemlékekről, melyeket gondozásba átvett, valósággal is valamiképp gondoskodnia kellene. A bizottság akkoriban felhivta a mérnöki hivatalt, hogy ezentul a szobrok és müemlékeknek viselje gondját. A talapzatokon esett hibákat időnként javittassa ki, az öntvényeket mosassa le, tartsa tisztán s az esetleg szükséges javitásokat hajtassa végre. A mérnöki hivatal még ugyancsak 1888-ban e felhivás következtében előterjesztést tett a tanácshoz, hogy a szobrok és müemlékek rendben, jókarban és tisztán tartása tárgyában intézkedjék s a szükséges költségeket utalványozza. A hivatal ez előterjesztését 1892. és 1894-ben megujitotta, a nélkül azonban, hogy arra a tanácstól feleletet kapott volna. 1894-ben a szobrok és müemlékek gondozásának évi költségeit is kiszámitotta a hivatal s arra kérte a tanácsot, hogy e czélra a költségvetésbe évenként 6437 frtot vegyen fel. A tanács az összeg fedezéséről a budget összeállitása alkalmával azonban 1894-óta sem gondoskodott s igy a szobrok máig is magukra hagyatva maradtak. Legnagyobb részük most már gyökeres javitásra és tisztitásra szorul. A mérnöki hivatal ennélfogva ma ismét előterjesztést tett a tanácsnak a régen huzódó dologban s kéri, hogy most már csakugyan gondoskodjék a szükséges költségek fedezéséről, nehogy a főváros szobrai és müemlékei végképp elpusztuljanak.

A munkásegyesület portómentessége.

A munkások országos kölcsönös nyugdij- és rokkant-egyesülete arra kérte a kereskedelmi minisztert, hogy az egyesület levelezéseinek adja meg a portómentesség kedvezményét. A kérvény arra hivatkozik, hogy a magyarországi munkások rokkant- és nyugdij-egyesülete is hasonló kedvezményt élvez. A miniszter a kérelmet ma elutasitotta, mert a példának hivatkozott egyesület sem kapta meg a portómentességet és erre a szabályok alapot nem nyujtanak, — ezek keretén kivül pedig ujabb portómentesség nem engedélyezhető.

A gyakorlati tanitás áldozatai.

— *Beküldetett.* —

A budai állami tanitóképző intézet 4 osztályu elemi gyakorló iskolával van egybekötve. A tanitónő növendékek az intézettel kapcsolatos négy osztályu elemi iskolában gyakorolják a tanitást. Ez a kitünőnek bizonyult rendszer igen szép eredményeket mutathat fel s ugy a tanitónő, mint a magasabb tanügybarátok körében kiváló népszerüségnek örvend. — A dolog nem is lenne különös feljegyzésre méltó, ha a tudósok kedvelt barátja — a statisztika nem rántaná le a leplet a gyakorlati tanitás kiváló érdemeiről s olyan dologba nem engedne belepillantást, a miről — nagy kérdés: szomoru-e, inkább, vagy pedig komikus? A budai állami tanitónőképző intézetnek ugyanis évfolyamonkint 65—80 növendéke van; az elemi iskolában a három alsóbb osztályban 2—3 tanuló, a negyedikben 4 iskolás gyermek szürcsölgeti a tudás édes mézét. Ezt a két, három, illetőleg négy gyermeken gyakorolja a tanitás müvészetét a hatvan—nyolczvan tanitónő-palánta. Hogy miképpen történik ez a tömeges gyakorlati tanitás, azt ők tudják; bizonyos csak

annyi, hogy a nyolczvan tanitónő ʼa négy gyereken meg nem tanul tanitani, — a szegény szerencsétlen áldozat, a négy gyerek pedig a nyolczvan tanitónőtől nem fog semmit tanulni, ha csak bele nem bolondulnak a sokfejü oktatásba.

Kényelmes hivatalnokok.

A főváros összes dohánytőzsdetulajdonosainak a fővámhivatal egy e czélra kirendelt osztályában kell beszerezni a szükséges okmánybélyegkészletet. A rendkivül sok trafik nagy mennyiségü bélyeget igényel. A tőzsdetulajdonosok azonban a kevés jövedelmet nyujtó okmánybélyegekbe nem szivesen fektetnek bele nagy pénzösszeget, s igy különösen a szegényebbeknek gyakran kell készletük kiegészitéseért a vámházba küldeni. A beszerzés pedig mindenkor sürgős, mert a trafikost megbüntetik, ha valamelyik fajta okmánybélyege kifogy. A fővámházbeli okmánybélyeg kiadó hivatalban ilyenformán állandóan óriási a tolongás. — Néha 80—90 ember, a kik közül pedig valamennyinek sürgős a dolga — órák hosszat várja szorongva a bélyegek kiadását. A hivatal azonban szokásszerint nem siet, hogy a hivatalnok urak ráérnek félóra hosszat is tizóráiz gatni, mitsem törődve a türelmetlenül várakozó tömeggel. A tőzsdetulajdonosok már többször panaszt tettek a pénzügyigazgatóságnál a vámházi hivatalnokok kényelmessége miatt, kérelmük azonban mindeddig nem nyert elintézést. Most tehát a nyilvánosság előtt tesznek próbát; hátha meghallják a hatalmas hivatalvezetők és gyorsabb munkára serkentik alkalmazottaikat s a hivatalos étkezés idejét kissé rövidebbre szoritják.

Kell-e a katonai gőzmalomhoz telepengedély?

Ezt a némileg kényes kérdést a III. ker. elöljáróság vetette fel nemrég. A katonaság Ó Budán honvéd-élelmező raktárt épittetett s ezt gözmalommal kapcsolta össze. A gőzmalom üzembe vételéhez rendes körülmények között iparhatósági telepengedély kell, a katonaság azonban ilyet nem kért, mivel a malomban csupán a katonák élelmezéséhez szükséges lisztet őrlik s igy az kizárólag katonai — házi — intézmény, mely mint ilyen tisztán katonai felügyelet alatt áll. — A katonaság ilyen gőzmalmot már régebben az Angyalföldön is állitott fel, — az ott illetékes kerületi elöljáróság azonban nem talált kifogásolni valót a dologban. Az óbudai elöljáróság kétségesnek véli, vajjon van-e joguk katonáéknak telepengedély nélkül gőzmalmot létesiteni, s bejelentette az esetet a tanácsnak, hogy a kérdést egyszer s mindenkorra elvileg is döntse el. A tanács tegnap intézte el az elöljáróság előterjesztését, még pedig olyan formán, hogy az ügyiratokat vissza adta az elsőfoku iparhatóságnak, mert az 1884. évi XVII. t. cz. — ipartörvény — keretébe tartozó minden kérdés elsőfoku elbirálása az elsőfoku iparhatóságok, — tehát a kerületi elöljáróságok hatáskörébe tartozik, — s a tanács csupán a fokozatos felülbirálására hivatott. A katonai gőzmalom ügyében is az elöljáróságnak saját hatáskörében kell intézkednie, s a felmerült elvi kérdésben szabályszerüen megtartott tárgyalás alapján határoznia. A tanács csak akkor fog beleszólni a dologba, ha az ügy valamelyik érdekelt fél felebbezése következtében szabályszerü uton elibe kerül.

Uj eljárás a kórházaknál előforduló munkák vállalatba adásánál.

A Szent-István kórházban a termek és szobák tisztántartása és beeresztése munkálatait vállalatba kellett adni. A munkák vállalatba adása alkalmával a tanács az eddigi eljárás helyett uj rendszert léptetett életbe. Eddig ugyanis hasonló esetekben a kórházi külsőgondnok a házi bizottsággal együtt tartotta meg a rendszerint szükebb körü árlejtést, és az ez alkalommal legolcsóbbnak bizonyult ajánlattevőt mindjárt meg is bizták a munka elkészitésével. A kórházi gondnokság előterjesztésére most elhatározta a tanács, hogy ezentul a gondnok nyilvános pályázati felhivást bocsát ki, a vállalkozóknak ennek alapján benyujtott ajánlatait a Szent-Rókus-kórházi házi bizottság — a kórházi igazgató elnöklete alatt részletes tárgyalás alá veszi, és a munkák vállalatba adása tárgyában részletes és megokolt javaslatot készit. E javaslat, illetőleg előterjesztés alapján fog azután a *tanács* a munkák vállalatba adása tárgyában érdemlegesen dönteni. Az uj eljárást megállapitó tanácsi határozat ezentul minden hasonló eljárások alkalmára szabályutasitásul szolgál.

A Gellérthegy uj utja.

A „Szent Gellért-hegyre“ a Ferencz József-hidtól nem vezet fel ut, — vagy legalább is türhetően járható ut. A hidon keresztül a hegyre sietö közönség kénytelen a Kelenhegyi-utra elkerülni, a mely kifogástalan ugyan, de csak nagy kerülővel vezet a Gellérthegy tetejére. A közönség minden oldalról felhangzó kivánságához képest a főváros elhatározta, hogy a Ferencz József-hid oldalától a hegyre közvetlenül vezető uj közutat épittet, a melyen a közönség kényelmesen és gyorsan juthasson fel a hidról is a hegyre.

Közgazdaság.

A közuti vasut mérlege.

A budapesti közuti vaspályatársaság közzé tette 1899. évi mérlegét. Az alább közölt mérleg nemcsak az ezidei évad egyik legkedvezőbb üzleti kimutatása, hanem a közuti vasutnak is fönnállása óta legszebb mérlege. Az összeállitott számok kevilágitanak abba a nagystilu vezetésbe, a mely a közuti vasut üzletvitelét jellemzi. Különösen szembetünt a társaság nagymértékü mobilitása; tisztán készpénzben és értékpapirokban több mint 60 millió koronát mutat a mérleg, a mi fölbecsülhetlen előny a mai szük pénzviszonyok között és képessé teszi a társaságot arra, hogy a fejlödés által esetleg szükségessé való bármily pénzbeszerzéssel könyebb piaci viszonyokra várjon. A tartalékok 33·5 millió koronára rugnak. A tiszta nyereség 4·22 millió korona. A mérleg a következő:

Főmérleg 1899 deczember 31-én. Vagyon: Közuti vasuti vonalak és villamos berendezés 29,189.738 korona 40 fillér, villámos átalakitás előtti beruházás 5,043.309 korona 96 fillér, előmunkálatok és uj tervezések 49·971 korona 98 fillér, kész-

letek 318·001 korona, követelések 2,825.322 korona 78 fillér. Pénztár, értékpapirok és társasági alapok ingatlanai, ugymint: pénztár, pénzbetétek és függő kamatok 20,121·306 korona 62 fillér, értékpapirok 40,153.363 korona 24 filler, ingatlanok 3,859.031 korona 54 fillér; összesen 64,133.701 korona 40 fillér a vagyon főösszege 101,560.045 korona 52 fillér. Teher: Részvénytőke 40,477.800 korona, kötvénytőke 18,000.000 korona, Ferencz József-hídi vasut törlesztendő tőkéje 415.769 korona 48 fillér. Tásasági alapok: alapszabályszerü tartalékalap 970.132 korona 28 fillér, rendkivüli taratalékalap 63.787 korona 32 fillér. leirási tartalék 951.897 korona 70 fillér, külön tartalék 30,723.695 korona 90 fillér, nyugdij és segélyalapokra 779.452 korona 32 fillér, a társasági alapok összege 33,488.965 korona 52 fillér, tartozások 4,954.824 korona 60 fillér. nyereség 4,222.685 korona 92 fillér. Összesen 101,560.045 korona 52 fillér.

Az *üzleti zárószámla* a következő: Bevételek: szállitási bevételek 6,476.750 korona 94 fillér, különféle bevételek: kamatok 1,375.766 korona 76 fillér, vegyes bevételek 80.119 korona 34 fillér, a budapesti helyiérdekü vasutak és a budapest—ujpest—Rákospalotai vasut cimleteinek hozadéka 297.608 korona, a Ferenc József földalatti vasut cimleteinek hozadéka 62.919 korona 50 fillér, összesen 8,363 162 korona 30 fillér; hozzáadva az 1898. évi nyereménymaradványt 780.466 korona 20 fillér, a bevételek főösszege 9,143.628 korona 50 fillér. Kiadások: üzemi kiadások 3,037.591 korona 92 fillér, a székesfőváros részesedése 243,372 korona 56 fillér, kötvénykamatok 700.608 korona, adók és illetékek 588.390 korona 10 fillér, tőketörlesztés (részvényeékrt 188.800 korona, kötvénvekért 138.180 korona) 326 980 korona, leirás 9.600 korona, a nyugdijalaphoz járulék 14.400 korona, összesen 4,920.942 korona 58 fillér, nyereség 4,222.685 korona 92 fillér, főösszeg 9,143.628 korona 50 fillér.

Az igazgatóság a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy a tiszta nyereményből az alapszabályszerü nyereményjutalékok levonása után 31.430 korona 70 fiillér osztalékra (részvényenként 30 korona, élvezeti jegyenként 20 korona) fordittassék és a fönmaradó 815,215 korona 92 fillér mint nyereménymaradvány uj számlára irassék.

A Magyar Asphalt-Részvénytársaság.

Folyó hó 25-én tartotta budavári Országh Sándor dr. elnöklete alatt rendes évi közgyülését. Az igazgatóság jelentése beszámol a mult évben elrendelt tőkefelemelés sikeres foganatositásáról, mely által a részvénytőke 3,800,000 koronára, a tartalékok pedig 3,436.977 koronára vagyis a részvénytőke mintegy 90 százalékára emelkedtek — beszámol az iparszerü szénbányászati és elárusitási üzlet megkezdéséről, a derna-mezőtelegdi drótkötélpálya üzembe helyezéséről és az aszfaltüzlet mult évi kielégitő eredményeiről. A mult évi tiszta nyereség, az ujitási és helyreállitási alapnak 60.000 koronával történt javadalmazása után, 702479 koronában állapittatott meg, melyből az alapszabályszerü dotálások és javadalmazások levonása után 617.048 korona marad a közgyülés rendelkezésére. A közgyülés elhatározta, hogy az 1899. évi szelvény folyó évi április 1-től kezdve darabonként 30 koronával váltassék be, 47048 korona pedig a jövő év üzleti számlájára vitessék át. Peterffy részvényes kérdése folytán elnök kijelenti, hogy a társulatot az épitési szakban beállott válság daczára az elmult évben semminemü veszteség nem érte s tekintettel arra, hogy a társaság majdnem kizárólag közhatóságokkal köt üzleteket, számbavehető veszteség a jövőben sem érheti. Végül megválasztattak felügyelő-bizottsági tagokul Kovácsy Sándor, Giczey Lajos, Szécsi Pál, Veith Béla és Révész Adolf.

Az első leánykiházasitási egylet m. sz.

F. hó 25-én tartotta Schwarz Ármin elnöklete alatt számos tag jelenlétében XXXVII-ik rendes közgyülését. Az évi jelentésből kiveszszük, hogy az 1899. kezelési év kedvező és eredményes volt, amennyiben 14271 jutalékrész lett ujonnan beirva, mely — tekintve a mult évi általános rossz gazdasági viszonyokat — kielégitőnek mondható. A belépett tagok, valamint a beirt kedvezményezettek tulnyomó számban a legfiatalabb korosztályokhoz tartoznak Bizonyitja ez, hogy az intézet az uj beiratkozásokkal fiatal, életerős elemet nyert. Az 1899. év bevételei 2030452 K. 96 fillérrel minden czimletnél telemes emelkedést mutatnak. A kiadások 864852 K. 18 fillért igényeltek, mely összegből különösen kiemeljük a nászjutalék fejében történt kifizetéseket 529750 K. 76 fillérrel. Ez összeg 206 tagra 756 kedvezményezett javára, kik közt 19 árva volt, oszlik meg. A legkisebb nászjutalék 600 korona, a legnagyobb 10360 korona volt. Az évi bevételi többletből 1000286 K. 78 fillér a mathematikai dijtartalékhoz csatolandó, mely lyel az 5120373 K. 78 fillérre emelkedik. Az alapszabályszerü javadalmazásoknak eleget téve, a nászjutalék felemelési alaphoz 82642 K., a külön tartalékhoz 33056 K. 80 fillér és a hivatalnoki nyugdijalaphoz 4000 korona utaltatott A mérleg főösszege 5824869 K. 20 fillér ez 1610943 K. 82 fill. betétben, 12811 K. elsőrendü záloglevelekben, továbbá két intézeti házban, melyek 15115 K. 48 fill. leirása után 1496353 K. 78 fill. értékben vannak fölvéve, végre saját kötvényekre adott kölcsönökben, kint levő dijkövetelésekben és pénzkészletben nyeri fedezetét. A közgyülés az évi jelentést és mérleget tetszéssel tudomásul vette és a felügyelő bizottság inditványához képest az igaztóságnak a felmentvényt megadta. A jegyzőkönyv hitelesitésével Steiner Ferencz és Rátfay Károly urak bizattak meg. Miután még Krisztinkovich Béla főmérnök szövetkezeti tag inditványa, hogy az igazgatóságnak jegyzőkönyvileg köszönet és elismerés szavaztassék, egyhangulag elfogadtatott, következett az uj választás. Az igazgatóságba Schwarcz Ármin, Kohn Károly, dr. Wittmann Mór dr. Reich József, Eisler József, Herzfeld Zsigmond, Tsuk Sándor és Kohn Arnold hat évi időtartamra közfelkiáltással ujból választattak. A felügyelő bizottságba szintén közfelkiáltással dr. Alexander Bernát, dr. Simonyi Zsigmond, Héger József, Wertheimer Albert, Weil Dávid I. és Seifensieder József (uj) egy évi idő tartamra lettek megválasztva. A közgyülés kivánságának megfelelve az elnök ajánlatára a visszalépett választmányi tagok ismét Dietz Miksa, Lachnit János, Leithner Benő, Pruzsinsky József és Steiner Ármin, mint uj tagok választattak meg.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) 4% kamatozással,

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcz 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

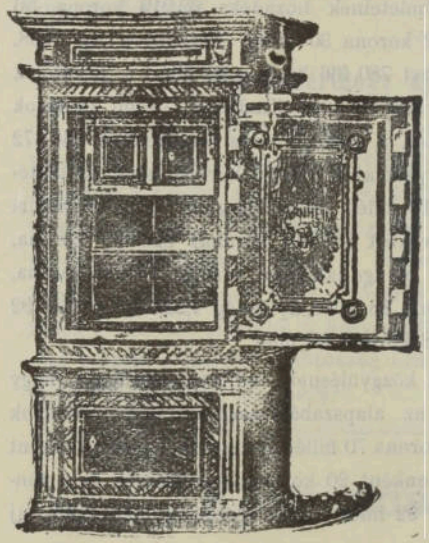
Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény és tresor-gyára
BUDAPEST és BERLIN
Alapittatott 1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Hirdetéseket

felvesz a

MAGYAR SZÉKESFŐVÁROS

kiadóhivatala.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, Váczi-u. 79. sz

III. évfolyam Budapest, 1900. április 9. 15. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A főváros zárószámadása.
A fővárosi tiszstviselők törzskönyve.
A Szent János kórház mizériái.
Az örökimádás temploma.
Az Auer-monopólium.
Egy koronáért — sok korona.
A vállalkozás nem iparág.
Egy háztulajdonos szenvedései.
A mérnökök magángyakorlata.
A statisztikai hivatal heti kimutatása.
Trinidad.
A iparosok és kereskedők czimerhasználatának jogosultsága.
Olvasóinkhoz.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-46.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

A fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon háztól elvitetnek és haza is szállittatnak költségmentesen.

Saját varroda a fehérnemüek kijavitására.

„HATTYU"

Gőzmosóda és müvasaló-intézet

Budapest, Ovoda-utcza 19.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü-mosást és vasalást **magánosok, szállodások, kávések, vendéglösök és üzletek** részére.

A n. é. közönség szives pártfogását esd.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretes eszközöltetnek.

Telefon:
„Hattyu-mosóda."

A mosás minden kem. vegyszerek nélkül történik.

Lucifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u 15. sz.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern, Dzieditz, Budweis, Rossitz } a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin, Han Compagnie-Vitez } Bosznia

Szállitható intézetek működnek:
Kemetoach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin, Zadworze } Galiczia
Hirschberg, csoh északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtehradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG.

Közhirré teszszük, hogy

f évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitot unk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. április 9. 15. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A főváros zárószámadása.

A számvevőség készíti a tavalyi évről a zárószámadást, ugy mint eddig, változatlan formában, a megszokott sablon szerint.

Talán fölösleget is fognak kimutatni, a mikor az egész elkészül, hogy a többlet elenyésztesse azoknak aggodalmát, a kik a főváros jövőjében nem mernek tovább bizni. A számvevőség fárasztó és terhes munkáját nem akarjuk kicsinyelni. Tudjuk, hogy annak az anyagnak rendszeres összeállitása, áttekinthető formába való öntése, a melyet a főváros tömérdek hivatala ilyenkor kapkodva, lázas sietséggel összeüt: bizony meglehetős erőfeszitést kivánó munka.

Mindamellett nem tekinthetjük egésznek a számvevőség által készitett zárószámadást, különösen a tavalyi esztendőről. Mert a számvevőség a rendbeszedett számadatokat terjeszti felülbirálás alá a tanácsnak és a közgyülésnek s igy egyik forumnak sincs módjában a főváros belső életét abban az őszinte, nyers alakjában átvizsgálni, a milyenben a zárószámadás elkészitéséhez alapul szolgáló adatok feltüntetik.

A zárószámadás teknikai munkáját végzi a számvevőség, matematikai szempontok alapján állapitja meg a pluszt, vagy minuszt, de nem gyakorol kritikát az adatokban észlelhető jelenségek fölött.

A főváros sokszor hangoztatott fejlődése a nyolczvanas és kilenczvenes évekre esik, kezdődik tulajdonképpen 1885-nél és befejezését éri 1897-ben. Az első nagy kiállitás után indul meg nagymértékben a telek spekuláczió, az épitkezés s tetőpontját éri 1894—1895-ben. Ezek az idők a főváros arany korszaka, a mikor a bevételek hihetetlen mértében emelkedtek s minden téren a gazdagodás, népesedés jelei mutatkoztak.

Azután jött a visszaesés — egyelőre veszedelmes eredmények nélkül — egészen máig, a mikor a pangás, az üzleti élet kétségbeejtő csöndje, a pénz megdrágulása beállott s a főváros tovább fejlődését megakasztotta. Ezekre a mozzanatokra különös sulyt kell helyezni az 1899-iki zárószámadásnál, a mely a főváros visszafejlődésének első esztendejéről szól.

Ezek a körülmények szükségessé teszik, hogy a főváros a zárószámadás összeállitásánál ne csak a matematikai szempontokat érvényesitse. Kell, hogy kritikát gyakoroljon minden egyes adat fölött, a mely a zárószámadás készitésénél, mint alap szerepel. A kritikus szemével és szigoruságával kell mérlegelnie az elmult év minden egyes anyagi tételét. A főváros egész belső életének, számtalan különböző szerveinek együttes müködését, azoknak müködésben beállott változásokat csakis azokból az adatokból állapithatják meg, a melyeket a számvevőség használ a zárószámadás összeállitásánál.

A teljesen felöltöztetett ember testi formáját már alaposan nem állapithatjuk meg. Le kell ujra vetköztetnünk. Belsejét azonban csak ugy vizsgálhatjuk meg, ha felbontott állapotban látjuk. Ez a zárószámadás esete is. Csak akkor tudjuk a zárószámadás reálitását megállapitani, a vele szerves kapcsolatban álló körülményeket megfigyelni, ha felbontott állapotban látjuk, abban a nyers formában, a mint azt a hivatalok beterjesztik a számvevőséghez. Ha ilyeténképpen vizsgálja valaki szigoru kritikával a zárószámadás nyers adatait, akkor megtudja állapitani a fejlődési idő elmult korszaka és a visszaesés első esztendeje közötti különbséget. Erre az összehasonlitásra nagy szükségünk van, mert már az idei költségelőirányzat is kissé merész alapon készült, a jövő

évinek pedig csakis a tavalyi zárószámadás szolgálhat alapul.

A tanácsnak mindenesetre nagyobb sulyt kell fektetni a mult év zárószámadásának átvizsgálására, ha a főváros háztartásában a valóságos élet megbizható utmutatását: a zárószámadásban mutatkozó változásokat és körülményeket akarja követni. Ezt pedig csak ugy teheti, ha a számvevőség munkálataival egyidejüleg maga a tanács, vagy megbizottja fogja tanulmányozni a zárószámadás nyers adatait.

*

Eddig a kerületi elöljáróságok terjesztették be a mult évre vonatkozó számadásaikat. A számvevőség részéről egybeállitott kimutatások eredménye a következő:

A zárószámadások szerint az I. kerületben a községi alap előirányzott kiadása: 205372 frt volt, a mivel szemben a tényleges kiadások 254518 frt 22·5 krra rugtak. Ugyancsak a községi alap bevételeit 174048 frtra irányozták elő, a tényleges bevétel pedig 254518 frt 22·5 krt tett ki.

A szegényalap bevételi és kiadási mérlege előirányzat szerint 16010 frt, a valóságban pedig 16987 frt 85 kr volt.

A II. kerületben a községi alap előirányzott kiadásai: 96481 frtot, tényleges kiadásai 151758 frt 34·5 krt, a községi alap előirányzott bevétele 109744 frtot, tényleges bevétele 151758 frt 31 krt tettek ki. A szegényalap bevételi és kiadási mérlege itt az előirányzat szerint 18510 frt, a valóságban pedig 18424 frt 60 kr volt.

A III. kerületben már inkább forditott eredményt mutatnak a zárószámadások. Itt a községialap előirányzott kiadásai 143.292 frtot, mig ellenben a tényleges kiadások csak 137819 frt 50·5 krra rugtak. A kerület tehát ügyesen takarékoskodott, a mi annál is inkább feltünő, mivel a községialap bevételeit csak 82500 frtra irányozták elő, mig az az év végéig 137.819 frt 50 krra emelkedtek a valóságban. A szegényalap bevételi és kiadási mérlege a III. kerületben az előirányzat szerint 12510 frt, a valóságban 12836 frt 23 kr volt.

A IV. kerület számadásai az előirányzattal szemben kedvezőtlenebb eredménynyel zárultak. A községialap kiadása ugyanis az előirányzat szerint 58063 frt, a valóságban ellenben 107815 frt volt, mig a bevétel váratlanul csökkent, a mennyiben 113510 frtban irányozták elő, holott tényleg csak 107815 frt 77 krt tett ki. A szegényalap kiadási és bevételi mérlege 4510 frt előirányzott összeggel szemben a valóságban 4478 frt 50 krra rugott,

Nagyobb számokban beszél az V. kerület. Itt a községi alap előirányzott kiadása 137288 forint volt, tényleg pedig 256521 frt emelkedett, viszont azonban a bevétel 233655 frt előirányzott összeg helyett 258521 frt 12 krt tett ki. A gazdag kerület szegényalap mérlege valamennyi között a legkisebb. Mindössze 3530 frtra irányozták elő, és tényleg 3669 forint 62 krajczár volt.

A VI kerületben még nagyobb a különbség az előirányzott kiadások és a valóságban elköltött összeg között. A községialap kiadásait itt 205268 frtban állapitotta meg a költségelőirányzat és azok tényleg 44450 frt 95·5 krra rugtak. De a bevételek is emelkedtek. A kerületben 396614 frt előirányzott összeg helyett 44450 frt 95 krt vettek be a valóságban. A szegényalap bevételi és kiadási mérlegét az előirányzat itt 9010 frttal szerepeltette tényleg azonban kétszeresen is nagyobb összeget: 19598 forint 10 krt tett ki.

A VII. kerületben a községialap tényleges kiadásai szintén sőt még fokozottabban meghaladták az előirányzatot, mely 138,125 frtot jelzett, holott tényleg 424,729 frt 29½ kr. kiadás merült fel. A bevételnél nincs ekkora különbség. Az előirányzat 405205 frtban szabta meg, tényleg azonban 424,729 frt 29 kr. folyt be. A szegényalap bevételi és kiadási mérlege előirányzat szerint 13050 frt, a valóságban 18601 frt 91 kr volt.

A VIII. kerület községialapot terhelő kiadásait a költségelőirányzat 105686 frtra tette, ezzel szemben azonban 355453 frt 12 kr foggyott el. A bevételeket is 360659 frtra irányozták elő, de tényleg csak 355453 frt 12 krt vettek be. Ebben a kerületben a legnagyobb a szegényalap mérlege. Már az előirányzat is 21050 frtra becsülte, a valóság pedig még feljebb: 23156 frt 22 krra fokozta.

Végre a IX. kerületaen a községialap kiadásait 134005 frtra becsülte a költségirányzat s tényleg 266397 frtot kellett elkölteni; a bevételek azonban meglehetős számottevő összeggel felülmulják az előirányzatot, a mely 217560 frtot remélt s a valóságban 266397 frt 48 kr eredményt ért el. A szegényalap bevételi és kiadási mérlege az előirányzat szerint 10010 frt, tényleg pedig 11703 frt 91 kr volt.

A bevételi források főbb tételei a kerületi elöljáróságok zárószámadásai szerint végösszegükben a következő érdekesebb eredményeket mutatják:

Az összes kerületekben a fogyasztási adó jövedelmét a költségelőirányzat 67300 frtban állapitotta meg, a tényleges eredmény azonban csak 37083 forint 03 krajczár.

Az ebtartás-adójának jövedelmét 24750 frtban irányozták elő, tényleg e czimen 25052 frt 70 kr folyt be. A boritaladó és husfogyasztási adójövedelmét a költségelőirányzat 142800 frtra becsülte, az elért eredmény azonban kedvezőtlenebb, a mennyiben az összes bevétel csupán 110325 frt 61 krt ért el.

Iparengedélyek után a költségelőirányzat 85000

frt jövedelmet remélt, a bevétel azonban itt is kevesebb 73567 frt 47 kr volt.

A kerékpáradóból eredő jövedelem a költségelőirányzatban még nem szerepelt, mert azt a szabályrendeletet, mely az uj adót rendszeresitette, csak az év közepén léptették életbe. A kerületben a mult év folyamán e czimen 15471 frt 50 krt vettek be, az összes elért jövedelem azonban valamivel több, mert azoknak a kerékpárosoknak adója, a kik vidékről jönnek a főváros területére s a vámnál csupán nyolcz napra érvényes igazolványokat váltanak — a kerületek számadásaiban nem szerepel, mert ezeket az összegeket a vámházakból közvetlenül a központi pénztárba szállitják be s ott külön kezelik.

A zárószámadás eredménye azonban egészen más lesz, ha számitjuk azokat az összegeket, amelyeket az előljáróságok mint bevételi fölösleget beszállitották a központba, de a számadásaikban kiadás gyanánt szerepeltetik. Igy beszállitatott: az I. ker. 56284; a II. ker. 56948; a III. ker. 1279; a IV. ker. 56435; az V. ker. 99600; a VI. ker. 240.589; a VII. ker 275.248; a VIII. ker. 254.008; a IX. ker. 111.668 forintot mint fölösleget.

A fővárosi tisztviselők törzskönyve.

A főváros az alkalmazottairól mindeddig csupán felületes és tökéletlen személyi nyilvántartást vezetett. Extra, hogy a tökéletes és részleteiben pontos nyilvántartást állitsanak össze, eddig gondolni sem lehetett, legfőképpen azért, mert az elnöki ügyosztály annyira túl volt halmozva mindenféle egyéb teendőkkel, hogy a személyi ügyekkel alig maradt ideje foglalkozni. Az 1900. január 1-én életbe lépett uj munkakör beosztás az elnöki ügyosztálytól összes teendőit elvonta s csak a személyi ügyek intézését hagyta meg feladatául. Az ügyosztály most igyekszik kisebb-nagyobb reformok és ujitások életbeléptetésével mindazokat pótolni, a mi a régi rendszer következtében évek hosszu során át felhalmozódott.

Igy a polgármester elrendelte a régen hiányzó tisztviselői törzskönyv összeállitását s az elnöki és személyi osztály a nagy munkát tüstént meg is kezdette.

Háromféle nyilvántartást fognak az összes székesfővárosi tisztviselőkről, hivatalnokokról és mindenféle alkalmazottakról vezetni. Elsősorban is mindenkinek, a ki a székesfőváros állandó szolgálatában áll (még ha napidijas is) lesz külön személyi lapja, a melyben származási adatai, képzettsége, egyéb ösmeretei részletesen fel lesznek tüntetve. Ugyancsak a személyi lapon tartják nyilván az illető alkalmazott mindenkori beosztásáról, áthelyezéseiről (a jegyzetbe foglalt megokolással) előmenetelének fokozatairól, esetleges jutalmazása, segélyezése vagy megbüntetése eseteiről szóló adatokat.

Ezenkivül kimutatást vezet az elnöki ügyosztály az összes fővárosi alkalmazottakról, ügyosztályok, hivatalok szerinti csoportositással. Minden hivatalnoknak külön törzslapja lesz, melyen a személyzetet rangsorban sorolják fel. Természetesen ugyanitt később feltüntetik a hivatal személyzetében történt változásokat, ugy hogy a törzslap mindenkor pontos felvilágositást nyujt az illető hivatal személyzetéről.

A harmadik nyilvántartást az elnöki ügyosztály az egyes hivatali állások szerint állitja össze. Ebből át lehet majd tekinteni, hogy az egyes tisztviselői rangfokozatban hány alkalmazottja van a fővárosnak és kik azok. Igy külön kimutatás lesz az összes tanácsosokról, külön a jegyzőkről, fogalmazókról stb.

A pontos személynyilvántartó összeállitása az óriás testületnél természetesen igen nagy munka. Némi könnyitésül a polgármester elrendelte, hogy az egyes hivatalok az egyénekre vonatkozó törzslapokat maguk állitsák össze, az érdekeltek bevallása és bemutatott okmányai alapján. Még igy is nagy a munka, mert a régibb tisztviselők a visszamenőleg szóló adatokat maguk is alig tudják összeszedni, pedig összes eddigi beosztatásukat fel fogják tüntetni a személyi törzslapjukon.

A hivataloknak az adatokat április 20-ikáig kell az elnöki és személyi ügyosztályba beterjeszteni akképp, hogy az április 20-iki állapotot tüntessék fel.

A Szent János kórház mizériái.

Nemrég hirt adtunk azokról a keserves állapotokról, a miket az uj Szent János kórházban a vizvezetéki berendezés tökéletlensége idézett elő. A beállott nagyfoku vizhiány miatt a kórház világitása, fütése csaknem teljesen fenakadt s a betegeket a vezetőség alig tudta megvédeni a legkomolyabb nélkülözésektől. A vizhiány még a konyha működését is megnehezitette, sőt részben lehetetlenné tette. Akkoriban a kórház igazgatósága jónak látta közlésünket megczáfolni. A czáfolatra a további vitatkozás elkerülése okából nem kivántunk nyilatkozni, most azonban szemünk elé került a Szent János kórház gondnoksagának akkor, márczius 10-ikén kelt s a tanácshoz intézett jelentése, melyből a magunk igazolására szószerint közöljük a következőket:

> . . . . A kórház jelenleg viz, fütés és világitás nélkül van; a *legszükségesebb* viz és világitásról *némiképp* gondoskodva van, a fütés szintén a *minimumra* szállittatott le. . . . Előfordultak már máskor is ilyen kellemetlen állapotok stb. . . . Aláirva: *Petheő* gondnok. *Pogány* ellenőr.

A 10-iki jelentés szerint a bajok márczius 8-án kezdődtek.

Nyilvánvaló mindebből, hogy az uj kórháznak igen sok baja van, s a hibás műszaki berendezéseket alapos javitás alá kell venni. A tanács a mérnöki hivatalt hivta fel, hogy a kórház mizériáinak kutforrását nyomozza ki. A mérnöki hivatal azonban nem tudott a bajok okának nyomára jutni s ma azt az előterjesztést tette a tanácsnak, hogy a vizvezetéki igazgatóságot szólitsák fel arra, hogy a vizhiány orvoslása tárgyában tegyen javaslatot.

Matuska alpolgármester betegsége.

Matuska Alajos alpolgármester immár három hét óta komoly beteg. Az alpolgármestert erős influenza döntötte ágyba s a leggondosabb ápolás sem volt képes ez ideig egészségét vissza szerezni. A beteget Müller tanár naponként háromszor meglátogatja. Állapotában mindeddig nincs javulás. A beteg alpolgármestert Horvát János tanácsos helyettesiti hivatalában.

Az Örökimádás temploma.

Az Erzsébet királyné emlékére tervezett *Örökimádás templom* épitő bizottsága legutóbb a kormánynál és a fővárosnál eljárt a templom számára szükséges telek megszerzése érdekében. A szükebb főuri bizottság ujabban arra törekedett, hogy a templom és zárda czéljára az épülő eskütéri hid budai feljárójánál tervezett park egy részét kapja meg, mert véleményük szerint az Örökimádás templomának ott lenne mindenképpen méltó és megfelelő otthona. A fővárosi tanács tüstént felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a kérelem tárgyában tegyen megokolt véleményes javaslatott.

A hivatal ma nyujtotta be jelentését a polgármesterhez. A jelentésben mindenekelőtt kiemeli a mérnöki hivatal, hogy a megjelölt helyen a templom elhelyezésére vonatkozólag részletes tervezgetésekbe nem bocsátkozik, hanem kötelességének tartja, hogy a templom és zárda elhelyezéséről általánosságban tegye meg észrevételeit.

A hivatal érintkezésbe lépett a templom épitő bizottság egyik tagjával, gróf Zichy Jánossal s tőle felvilágositásokat szerzett a tervezők közelebbi szándékai felől. Igy többek közt megtudta, hogy a bizottság a Döbrentey-téri parkból a templom, zárda és a szükséges kert számára mintegy 900—1000 négyszögölnyi területet óhajt megszerezni s elsősorban határozottan ehhez a helyhez ragaszkodik.

Ezzel az óhajjal szemben a hivatal ismerteti a templom elhelyezésére vonatkozó eddigi terveket, a melyek többékevésbé valamennyien alkalmasak lennének az „Örökimádás“ templomának elhelyezésére s majdnem kivétel nélkül megfelelőbbek a kért területnél.

Igy elsősorban előnyösnek mutatkoznék a kivánt czélra az eskütéri hid balparti feljárója mellett a piaristák mostani telke, mely rövid időn belül jelenlegi rendeltetése alól — tudvalevőleg — felszabadul. Alkalmasnak látszik továbbá a Rókus-őrház környékén, vagy helyén, több alternativ terv szerint történő elhelyezése a templomnak, vagy ugyancsak a VIII. kerületben a Stáhly-utczai halottasház helye. Megfelelő terület továbbá a VII. kerületben a Ferdinánd-tér, a X. kerületi Rezsőtér, a VIII. kerületben a Sándor-tér; a budai oldalon: a Ferencz József-hid jobbparti oldalától délre elterülő uj telekcsoport vagy pedig a létesitendő Borárus-téri hid budai hidfejénél tervezett park egy része. Végül alkalmas lenne a Margit-hid balparti oldalán a mesterséges szürőtelep helye, amelyet a szürőtelep lebontása következtében ujra szabályoznak.

Mindezeket a helyeket a mérnöki hivatal a tanács gondos figyelmébe ajánlja, mert valamennyit komoly tervezgetésbe lehetne venni, csupán a kért területet nem, mely a legkevésbé megfelelő a kivánt czélra.

A főváros sulyos anyagi áldozatokat hozott, mikor az eskütéri hid budai feljárójánál a kérdéses területeket a Döbrentey-téri vásárcsarnok czéljára kisajátitotta; még nagyobb áldozatot hozott, mikor a drága pénzen megszerzett telkeket, a közmunkatanácsnak park czéljára átengedte. Tette pedig ezt azért, hogy a park ott a budai közönség, a hidtő méltó kiképzése és egyféképpen a Rudas-fürdő fejlődése érdekében csakugyan létesüljön. A Rudas-fürdő fejlődésére elengedhetetlenül fontos, hogy közönsége, az előtte elterülő árnyas parkban jó levegőt nyugalmat és szórakozást találjon. Ha most a kivánt területet a tervezett parkból kihasitanák, ez más módon keresztülvihető nem lenne, mint ugy, hogy az egész terület park jellege megszünnék.

De másrészről nem is lehet alkalmas a Döbrentey-téri park a csendes zárda és Örökimádás temploma számára, mivel a Rudas-fürdő szórakozó közönsége nagy forgalmat idéz elő e helyen s megköveteli a szórakozást, zenét és egyéb mulatságokat. Ez a zajos szomszédság ellenkezik a tervezők nemes törekvéseivel.

Architektonikus szempontból nagy akadálya a templom épitésének a Gellérthegy és a hid szomszédsága. A park egészen ráfekszik a magas hegyre. Az óriás hegy közvetlen tövében a templomnak igen nagy arányokban kellene épülnie és még mindig nem lenne inpozáns, mert a hatalmas háttér egészen elnyomná. A hidfeljáró ugyanilyen akadályokat okoz. A feljáró magas, a partokon majdnem nyolcz méterre emelkedik s alatta a gödörbe épitett templom teljesen eltörpülne. Kész példa itt jelenleg a belvárosi plébánia templom, melyet a hidfeljáró valóságos katlanba sülyesztett.

A felsorolt területek közül a mérnöki hivatal elsősorban és legmelegebben ismét csak a piaristák telkét ajánlja az Örökimádás temploma számára. Másodsorban a Stáhly-utczai halottasház telkét tartaná legjobbnak s ha ezt sem fogadnák el, arra az esetre a VI. kerületi Ferdinánd-tér mellett foglal állást.

Az Auer-monopólium.

Hihetetlen az a merénylet, amelyet némely józan üzletember legujabban az Auer-hálók ellen el akar követni. Kolozsvárott, Szegeden és Nagyváradon elhatározták az érdekelt körök, hogy ezentul külföldről Bécsből, Berlinből hozatnak Auer-hálókat, mert a külföldiek *nyolcz* krajczárért árusitják darabját a nálunk potom hetven krajczárért vesztegetett lámpabélnek. Teszik pedig ezt azért, mert *magán használatra hozathat bárki bárhonnan Auer-hálót; a törvény csak az üzleti czélokra való előállitás és üzletszerü eladást tiltja.*

Érdekes és fontos fölfedezés ez. Budapest kereskedői és iparosai a magán és közhatóságok óriás adót fizetnek az Auer-társaságnak a szabadalom révén. Ettől az adótól menekedhetik mindenki, ha az Auer-hálót maga rendeli meg valamely külföldi czégnél.

A mit az ország különböző vidékein sikerrel próbáltak, valószinüleg könnyen keresztülvihető Pesten is s akkor a fővárosban érdekelt körök ugyanoly joggal és alapon fordulhatnak Auerhálóért a külföldre, mint a vidékiek.

Fölszólalásunk oka azonban egészen más. Mi nem akarjuk a magánosok eljárását birálat tárgyává tenni, mert hisz mindenki ugy cselekszik a maga pénzével, a mint legjobbnak látja. A székesfőváros, mint hatóság és testület figyelmét akarjuk fölszólamlásunkkal a fent előadott körülményre ráterelni. A

város valósággal rabszolgája a légszesztársaságnak, a közvilágitás ellátása tekintetében nem szólva arról, hogy a magánfogyasztókat is teljesen kiszolgáltatta az osztrák-társaságnak. A légszesztársaság árusitja — legalább a fővárosnak — az Auer-hálókat, ugyanolyan árban, mint a kis fogyasztóknak. A társaság ugyan azt állitja, hogy az Auer-lámpák kezelésénél és fentartásánál nincs több haszna, mint a megtakaritott gázmennyiség értéke s olcsóbb árat nem szabhat azért, mert a szabadalom tárgyát képező Auer-hálókat maga is drágán vásárolja.

Nincs módunkban ezt az állitását kétségbe vonni, de másrészt fölöslegesnek tartjuk, hogy a főváros ott szerezze be szükségletét, a hol legdrágábban szolgálják ki. A főváros, mint egyik legnagyobb fogyasztó, jogosan megkövetelheti, hogy beszerzéseihez a legméltányosabb árakon jusson. A főváros közpénzzel dolgozik, mindenféle adókból beszolgáltatott fillérekkel, a melyeket semmiféle magánvállalat osztalékának szaporitására nem szabad elhasználni.

Azt a mozgalmat tehát, a mely a főváros iparosai és kereskedői körében az Auer-hálóknak külföldről leendő beszerzése tárgyában megindult, ajánljuk melegen a tanács figyelmébe. Nagyon jelentős ez a mozgalom, mert százezrekre rugó vagyonnak a megmentéséről van szó, a mely a szabadalom tulajdonosainak kiszolgáltatott fogyasztók javára lesz megtartható.

Egy koronáért — sok korona.

— A mezőrendőri kihágások és a mérnöki hivatal. —

A mezőrendőri kihágások helyszini eljárásain a mérnöki hivatalnak kell az okozott károkat felbecsülni. Az 1, 2, 3, 4 korona értékü károk megállapitása tömérdek jelentést, több hivatalt, néhány mérnököt és figuránst és ugyanannyi fiakkert igényel. Ennek a fejetlen eljárásnak, amely igen sok fölösleges költséget szokott okozni gyökeres átalakitását akarja keresztül vinni a főváros mérnöki hivatala. A hivatalnak ugyanis a legtöbbnyire alapjában véve kisjelentőségü mezőrendőri kihágásokkal rendkivül sok kellemetlensége akad, nem egyszer maga a hivatal az eddigi eljárás következtében ferde, sőt komikus helyzetben kerül. A kérdés felvetésére közvetlen okot ugyancsak egy csekély fontosságu konkrét eset adott. A főváros egyik buzgó mezőőre feljelentett egy budai lakost, mert az I. kerület kültelkén a főváros néhány vadszilva bokrát elpusztitotta, s ezzel *egy korona kárt okozott*, amivel természetesen kihágást követett el. Az első kerületi előljáróság nyomban meg is inditotta a kihágási eljárást s ennek során felszólitotta a mérnöki hivatalt, hogy szabályszerü helyszini szemle és eljárás után állapitsa meg, vajjon a feljelentésben foglaltak a valóságnak megfelelnek-e? A mérnöki hivatal az előljáróság megkeresését érdemlegesen nem intézte el, hanem az ügy kapcsán hosszu előterjesztést dolgozott ki, s azt ma a tanácshoz benyujtotta. Ebben az előterjesztésben határozott utasitást kér a mérnöki hivatal, hogy az egy koronás kár miatt megtartsa-e a kért helyszini szemlét. Ez ugyanis abból áll, hogy egy mérnök két-három figuránssal és kellő felszereléssel kocsin kihajtat a vadszilva bokrok tájára és megtekinti állitólagos hült helyüket: Ez a kis mozgalom a fővárosnak 30—35 korona költségbe kerül, a munkán és idő pocsékoláson kivül a mivel szemben a siker egy korona kétségesen behajtható kártéritéssel kecsegtet. Egyébként is kiemeli az előterjesztés, hogy a vadszilva bokornak elvben épen nem árt, ha kiirtják, mert az semmire sem jó, legfeljebb a hernyók kedvelt tanyája. Ha pedig kiirtják a vadszilva bokrot, akkor kipusztulnak vele a hernyók is; a feljelentett tettes tehát nem is annyira kárt tett a fővárosnak, mint inkább hasznos cselekedetet müvelt. A szélesmedrü előterjesztés ezek után elpanaszolja, hogy a mezőrendőri kihágási ügyek kezelése okvetlenül sürgős reformra szorul, mert gyakran hihetetlenül komikus és abszurd eredmények sülnek ki az eddigi rendszerből. Igy esett meg nemrég, hogy panaszt emeltek egy szőllős gazda ellen, mert állitólag fővárosi területet ültetett be jogtalanul szőllővel. A mérnöki hivatal tüstént kivonult az elbitorolt telekre, méregette jobbról-balról; elölről-hátulról, végre is kiderült, hogy a főváros tulajdonát tevő teleken egyetlenegy szőllőtőkét ültettek, azt is véletlenségből. A kis komédia belekerült a fővárosnak vagy hatvan koronájába.

Egy másik panaszlottat avval vádoltak, hogy a főváros ültetvényeiből kivágott tiz akáczfát. Rengeteg hosszu eljárás után kisütötték, hogy az akáczfákat maga a főváros vágatta k a saját embereivel, csakhogy az egyik hivatal nem tudott a másik intézkedéséről, s egy tulbuzgó fővárosi erdőőr ártatlan embert fogott gyanuba. Egy birtokost bevádoltak azért, mert egy diófát kivágatott. Ebben az esetben a vád igaznak bizonyult, egy félesztendei vesződtség után a főváros hat korona kártéritési követeléséhez hozzá jutott, de az eljárási költségek 34. koronával terhelték meg a központtárt. Nem volt érdektelen egyik hirhedt hernyóügy sem. Feljelentettek egy birtokost, hogy a hernyókat nem pusztittatta el a szilvafáiról. A feljelentést 1899. április 28-án adták be, az előljáróságtól julius 14-én érkeztek az akták a mérnöki hivatalhoz, hogy állapitsa meg, vajjon április 28-án csakugyan bántatlanul dőzsöltek-e a hernyók a szilvafákon A mérnöki hivatal a kiküldött szakközegei még ezt a kényes feladatot is teljes sikerrel oldották meg, oly annyira, hogy még azt is megállapitották, hogy azok a bizonyos szilvafák nem is a megvádolt birtokosé, hanem a székesfőváros közönségének jogos tulajdonai. Igy tehát a kihágást maga a főváros követte el, mert elmulasztotta a hernyók pusztitását. Ennek a fellépésnek az lett az eredménye, hogy a főváros kénytelen volt a maga közegeit megbüntetni.

Az itt dióhéjban elmondott esetek késztetik a mérnöki hivatalt arra, hogy a mezőrendőri kihágások ügyében uj rend megállapitására kérje a tanácsot. A mezőrendőrök kisebb jelentőségü panaszaival az előljáróság ne terhelje a mérnöki hivatalt. Felhivásait a tanács utján küldje meg, mert a hivatal csak abban az esetben fog eljárást teljesiteni, ha erre a tanács közvetlenül utasitja.

A vállalkozás nem iparág.

A VII. kerületi előljáróság egyik budapesti lakos számára iparigazolványt adott ki „vállalkozói ipar“ gyakorlására. A folyamodó nem jelölte meg kérvényében közelebbről az iparnemet, a melynek körében a vállalkozásokat folytatni akarja, az előljáróság azonban a bejelentést mégis tudomásul vette. A budapesti építőmesterek, kőművesek, kőfaragó és ácsmesterek ipartestülete az előljáróság határozatát megfellebbezte a tanácshoz. A tanács a fellebbezésnek helyt is adott, s a kiadott iparigazolványt visszavonta. A tanács határozata kiemeli, hogy a vállalkozás nem különleges iparág, s igy az ipartörvény szempontjából annak az ipari foglalkozásnak a jellegét követi, a melyre a vállalkozás kiterjed. E szerint a vállalkozói iparra szóló iparigazolvány kiadásánál az ipartörvénynek azokat a határozmányait kell alkalmazni, melyek a vállalkozás tárgyát alkotó ipar természete szerint a szabad képesitéshez, engedélyhez, vagy telepengedélyhez kötött iparokra vonatkoznak. Minthogy az épitőmesteri ipar az 1884. évi XVII. tcz. 10. §-ának g) pontja értelmében engedélyhez van kötve, s ezt az engedélyt csak képesitett épitőmester nyerheti el, ennélfogva az *épitő-vállalkozás* gyakorlására és az iparüzési jogosultság csak képesitett épitőmesternek adható meg. A folyamodó ezt a képesitést nem igazolta, s igy az elsőfoku határozatot a tanácsnak meg kellett semmisitenie.

Egy háztulajdonos szenvedései.

Egy budapesti háztulajdonossal tavaly az a szerencsétlenség történt meg, hogy mivel nagyobb összeg adóhátraléka volt, ennek fejében az adóhivatal lefoglaltatta az egész házbérjövedelmét ugy, hogy a lakók ettől fogva nem a háztulajdonos kezébe fizették le már a lakásbért, hanem kénytelenek voltak beszolgáltatni az adóhivatalba. A háztulajdonos igy természetesen egy árva fillért sem látott többé a házbérjövedelméből. Meg volt ellenben az az erkölcsi elégtétele, hogy adóhátraléka már az első félévben egészen letelt; ennek következtében méltán hihette, hogy az adóhivatal helyett legközelebb ismét ő fogja felvenni majd a lakásbéreket. Csalódott. Az adóhivatal nem találta sürgősnek, hogy a foglalást visszavonassa s noha már semmi követelése sem volt a háztulajdonoson, azért ezentul is folyton ő vette föl a lakásbéreket a lakóktól. A megijedt háziur fűhúz-fához szaladgált, de hasztalanul. — Végre aztán — irja egy beadványában — fogtam egy nagybefolyásu képviselő urat, a ki irásbeli jelentésemet a miniszter ur kezébe nyomván, sikerült a foglalást visszavonatnia.

De ha a háztulajdonos netalán azt gondolta volna, hogy most már hozzájut a jogtalanul elvont házbérjövedelméhez is, akkor ismét mélyen csalódott. Az adóhivatalt ismerni kell; az adóhivatalnak elvei vannak. És ezek közé tartozik az a nagy elve is, hogy a derék hivatal elvből semminemü — sem him — sem nő; sem pedig semlegesnemü — pénzt nem fizet vissza. Mivel pedig a háziur kérte a pénzét, a hivatal egyszerüen tudtára adta, hogy abból a többletből, a mit a lakók az adópénztárba fizettek be, nem ad ugyan vissza egy fillért sem, de — ide méltóztassék figyelni! — a már beszedett tulfizetést ráirják a háztulajdonos javára a következő időkre, Tudniillik, hogy a jövőben ne legyen gondja az adófizetésre, az adóhivatal rátette a kezét a nála levő pénzre s igy a háziur kénytelen-kelletlen jó előre lefizette egy csomó házbéradóját. Igen ám, de mivel a a ház most már egy esztendő óta semmit sem jövedelmezett, tulajdonosa időközben a vizdijjal maradt hátralékban. Ezért megint a vizvezetéki igazgatóság kezdte sürgetni s a háziur nagy szomoruságában a tanácshoz folyamodott, hogy tekintettel a tekintendőkre, a legkisebb törlesztési részletet állapitsák meg a részére. A vizvezetéki igazgatóság azonban elutasitó véleményt mondott s a szegény háziur most már valósággal ráfizet a házbérjövedelmére, mert a vizdijat már tisztán a saját zsebéből kell fedezni.

És ki tudja talán adósságba veri magát, hogy kifizethesse a vizdijat; holott, ha volna legalább egy fővárosi bizottsági tag rokona, az adópénztárból is milyen szépen visszakaphatta volna a pénzét!

Polgárok, ne mulasszátok el, hogy gyermekeitek mellé legalább keresztapának fővárosi bizottsági tagot hivjatok meg.

J—ny.

A mérnökök magángyakorlata.

A törvényhatóság 1894-ben a tisztviselői fizetések rendezése alkalmával kimondotta, hogy:

„Az ügyészi, nemkülönben a mérnöki hivatali alkalmazottak a magángyakorlattól eltiltatnak; kivételt képez a mérnöki hivatal alkalmazottjainál azon eset, ha mint szakértők hivatnak meg.“

Nem a tiszti főügyészen mult, hogy ennek a homályos és sokféleképpen magyarázható határozmánynak legutóbb a mérnöki hivatal még fiatal tagja áldozatul nem esett. Négy mérnököt vádoltak azzal, hogy állandóan lekötött munkakörben üzletszerüen magángyakorlatot folytat. A tiszti főügyészség kötelessége lett volna, kogy a vádak alapos megvizsgálásával konstatálja, vajjon az inkriminált esetek a közgyülés határozatával ellenkeznek-e, büntetendők-e?

De mielőtt a tiszti főügyész megtette nyilatkozatát, a középitési igazgatónak kellett volna kétséget kizáró módon megjelölni, hogy mi értendő a mérnök magángyakorlatának fogalma alatt, neki kellett volna megmondani, hogy a vádlott fiatal emberek abban az időben, a mikor állitólag magántevékenységet folytattak: juthattak-e egyáltalán olyan helyzetbe, hogy hivatalos elfoglaltatásuk mellett privát üzleteket is végezhettek volna. A középitési igazgató ismerte leginkább a vádlottak munkakörét, neki kellett volna határozottan kijelenteni azt, hogy azok az emberek hivatalos ügyekkel tulterhelve magánfoglalkozásra egyáltalán nem szakithatnak időt. Ennek a határozott k

jelentésnek elmaradása inditotta valószinüleg a tiszti főügyészt arra a helytelen és méltánytalan álláspontra, a melyet a főváros fegyelmi választmányához intézett előterjesztésében kifejtett, de megokolni elmulasztott.

A tiszti főügyész sulyos mulasztásokat, vakmerő kötelesség szegést látott a vádlottak eljárásában, a melynek szigoru megbüntetését javasolta. Sőt maga is beszegődött vádlónak, mert a fegyelmi választmány elé terjesztett irásában fantasztikus képet tárt az itélők elö azokról az esetekről, a melyekről tudomása neki nincs, de a melyeknek létezésében a történtek után nincs oka kételkedni.

Tagadhatatlan, hogy a főügyész, szigoruan a betük tetejére állva, azt hitte, valósággal az igazságot fogja hirdetni; sajnos, tévedett. Az igazság helyett alaptalanul négy fiatal ember karriérjét akarta megsemmisiteni, a mikor szigoru itéletet kért ellenök. Nem ez lett volna a kötelessége. Véleményünk szerint a felmerült vádak alkalmából a mérnöki hivatal, a tiszti ügyészség és a tanács közös egyetértéssel kollegialis jóakarattal helyre üthették volna a közgyülés határozatában mutatkozó hibát akképp, hogy a mérnöki magángyakorlat helyes és szabatos fogalmát megállapitják.

Az érdekelt hivatalok — nem kutatjuk miért — ebből az alkalomból nem tettek semmit a közgyülési határozat megváltoztatásán. Helyettük megtette a fegyelmi választmány, a mely józan belátással teljesen fölmentette a vádlottakat, méltó elégtételt szolgáltatott nekik meghurczoltatásukért s egyuttal intézkedett, hogy a közgyülés emlitett határozata kellően módositassék. Elfogadta ezzel a határozatával a vádlottak előterjesztését, eljárásuk megokolását. A tanács tehát felhivást fog kapni a fegyelmi választmány elnökétől, hogy a mérnökök magángyakorlatára vonatkozó közgyülési határozat szabatosabb megállapitása iránt tegye meg a szükséges lépéseket. Ezenkivül azonban felhivandó lenne a középitési igazgató is, hogy egyidejüleg tegyen javaslatot ebben a sokat vitatott ügyben s fejtse ki ő is, hogy a mérnökök magángyakorlatát illetőleg mi a véleménye. Mert kell, hogy ebben a kérdésben neki is legyen határozott álláspontja.

Uj plébánialak Tabánban.

A tabáni plébánia hivatal az ősszel uj otthonba költözködik. A főváros már régebben elhatározta, hogy a plébánialak czéljára a tabáni iskola épületet alakittatja át s a mostani régi ozoga plébánialakot lebontatja. A terv most már csakugyan hamarosan megvalósul, amennyiben a lebontást november 1-én iokvetlenül megkezdik. Az iskolai év zártával e nélfogva az rskolának haladéktalanul ki kell költözködni mostani épületéből, hogy az átalakitások munkálatait november 1-éig befejezhessék. A tanács most sürgős utasitást adott az I. kerületi előljáróságnak, hogy az iskola számára keressen megfelelő helyiségeket.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 464 gyermek, meghalt 358 egyén, a születések 106-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 327 törvényes, 137 törvénytelen; nemszerint 242 fiu, 222 leány. Halva született 10 gyermek, köztük 6 törvényes, 4 törvénytelen.

A születések aránysáma: 1000 lakosra: 35·2.

A halálozások aránysáma: 1000 lakosra: 27·2, az egy éven felüli lakosságnál: 21·6, az öt éven felüli lakosságnál: 18·2.

A halottak közt volt 198 finemü, 160 nőnemü.

Az év eddigi 12 hetében élve született összesen 5.702 gyermek, meghalt összesen 3.448 egyén, a születések többlete tehát 2254; a mult év megfelelő időszakában született 5.765, meghalt 4.188, a születések többlete volt 1.577 (1.911).

Az élve szülöttek között volt: 210 római katholikus, 6 görög katholikus, 2 görög keleti, 24 ágostai evang., 43 helvét, 98 izraelita, 1 egyéb.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1036 beteget, szaporodás 438, csökkenés 418, maradt a hét végén 1056, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 109 beteget, szaporodás 20, csökkenés 29, maradt a hét végén 100, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 1000 beteget, szaporodás 290, csökkenés 309, maradt a hét végén 981, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 820 beteget, szaporodás 135, csökkenés 120, maradt a hét végén 835. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.965 beteget, szaporodás 833, csökkenés 876, maradt a hét végén 2972.

Az olcsó „házi munka.“

A főváros illetékes szakkörei sokat vitatkoztak azon, hogy melyik az olcsóbb módja valamely munka elkészitésének: a vállalatba adás, vagy a házilagos elkészités rendszere? Az általános gyakorlatban többnyire a vállalatba adás rendszere győzött s a főváros csak akkor folyamodott a házi-munkához, a mikor a vállalatba adás már nem sikerült. Igy történt legutóbb az ujlaki plébánia helyreállitásánál. A plébánialak tetejét kellett megjavittatni s a munkákra szükebbkörü árlejtést hirdettek. A legolcsóbb vállalkozó a szükséges ácsmunkákat 315 forintért akarta elkésziteni, a tanács azonban drágának találta az ajánlatot s elrendelte, hogy a munkát házilag készitsék el. Ez meg is történt s a gazdasági hivatal ma beterjesztette a számadásokat. Az egész házi munka 260 frtba került, a főváros tehát 55 forintot, a teljes összeg egy negyedrészét takaritotta meg.

Trinidad.

— *Angol-olasz konfliktus.* —

Mig Dél-Afrikában Robertsnek oly nagy gondot okoz a bloemfonteini szétrombolt vizvezeték, addig idefönt, a Nagykorona-utczában az asphalt miatt támadt erős konfliktusuk az angoloknak.

Az angol asphalt-vállalat tudniillik árlejtés utján megkapta a fővárostól a Nagykorona-utcza asphaltozási munkálatait, a melyekhez már nem sokára hozzá is akart fogni. A mérnöki hivatal azonban, a mely szórakozottság dolgában dicséretesen tart lépést a többi fővárosi hatósággal, ugylátszik megfeledkezett az angolokról s a mikor dr. Heidelberg Tivadar ajánlatotot nyujtott be hozzá, hogy Trinidad-asphalttal próbaburkolást akar végezni, a hivatal erre a czélra kijelölt neki 180 négyszögmétert ugyancsak a Nagykorona-utczában.

A Trinidad vállalkozója, próbaburkolásról lévén szó, természetesen a maga zsebéből köteles födözni a kijelölt területen az asphaltozást; az angolok azonban pénzt kapnak a munkáért s igy az a 180 négyszögméternyi rész, a melyet a szórakozott mérnöki hivatal az ő területökből a Trinidad-nak ajándékozott, tisztára anyagi kárt jelent rájok nézve. Az angol-társaság ennélfogva tiltakozik ellene, hogy a Trinidad az ő asphaltja közt burkoljon, és tiltakozása annál erélyesebb, mivel véleménye szerint a a Trinidad majd egy óriási reklámtáblát önt a próbaburkolatján, a mely büszkén fogja hirdetni, hogy:

> ***Trinidad***
> a világ legjobb asphaltja, minden müvelt család asphaltján helyet foglalhat stb.

Ebből a reklámból azután előreláthathatólag mindenki azt fogja hinni, hogy az egész Nagykorona-utczán Trinidad-burkolat van s igy az angol-asphalt jósága voltaképp az idegen tollakkal dicsekvő Trinidadnak szerezne jó hirnevet.

Az odiózus ügyben most elkeseredett beadvány és átirat váltás folyik a két asphalt-vállalat, a mérnöki hivatal és a tanács között s ha idejekorán nem sikerül békés megállapodásra jutniok, a konfliktus könnyen elmérgesedhetik.

Egy szép napon ugyanis az angolok gondolnak egyet, és nem várva be a hatóságok huza-vonáját, egy-kettőre bevonják az egész Nagykorona-utczát angol-asphalttal. Másnap aztán megjelenik az utczában dr Heidelberg Tivadar, a Trinidad Marchand-ja és olasz munkásaival heves tüzelést intéz az angolok ellen, akik erre visszavonulván, dr Heidelberg elhóditja a 180 négyszögméternyi területet, a melyet azonban beburkol Trinidad-asphalttal, egyuttal pedig ráönteti a nagy reklámtáblát is:

> ***Trinidad***
> a világ legjobb asphaltja . . . stb.

Időközben az angoloknak segélycsapatuk érkezik a Váczi-körutról, s megerősitett hadállásukból bombázni kezdik az olaszok pozicziójáť; az olaszok heves gránát-tüzzel felelnek s forró makarónit, macskát és olasz csizmát szórnak az ellenségre, a mely halottainak hátrahagyásával kénytelen visszavonulni.

Az olaszok már diadalmámorban usznak, a mikor az u épület tere felől feltünik a látóhatáron French ismeretes lovasdandára és állást foglal az utczasarkon. A lipótvárosi bazilika felől ugyanekkor Kitchener lord hadosztálya közeleg gyors menetben, mig az Erzsébet-tér irányából feltünnek Roberts lord félelmetes highländerei. Az olaszok erre a béke jeléül kitüzik a fehér macskát, dr Heidelberg átlovagol Roberts táborába, a hol az ősz angol fővezér egész táborkarával fogadja. Heidelberg katonásan szalutál, a mit az angol tisztek viszonoznak; ezután leugrik lováról s odalép Roberts lord elé, aki kezét nyujtja neki e szavakkal:

— Ön vitézül védte magát, uram.

Dr Heidelberg ezt feleli:

— Sajnálom, hogy nem védhettem tovább is a hadállás de lehetetlenség volt kibirni.

Dr Heidelberget ezután családjával, hadsegédével és magántitkárával együtt egy angol tábornok Drubanba kiséri, a honnan előbb egy uszályhajóra, majd később Valede Traversbe internálják.

A Nagykorona-utczát egész hosszában angol-asphalttal vonják be.

A mérnöki hivatal előtt pedig aznap este óriási demonstrácziót rendez a nép.

Hadi tudósító.

Az iparosok és kereskedők czimerhasználati jogosultsága.

A belügyminiszter ma az ország valamennyi törvényhatóságához körrendeletet bocsájtott ki, az országos czimer használata tárgyában.

Az iparosoknak és kereskedőknek ugyanis iparczikkeiken az ország czimerének használata tilos, s a ki engedelem nélkül megszegi e szabályokat, kihágást követ el. Az 1883. évi XVIII. t.-cz. 1. §-a szerint magánosok, magánjogijellegü testületek, vállalatok és intézetek a magyar korona országai egyesitett czimerét és az ország külön czimerét gyári vagy ipari czikkeiken, áruikon, üzleti helyiségeiken, czimtábláikon, czimszalagjaikon (etiquette) és üzleti nyomtatványaikon csak abban az esetben használhatják, ha erre a miniszterelnöktől külön engedélyt nyernek. Az engedélyért a másodfoku iparhatóság, — Budapesten a székesfővárosi tanács utján kell folyamodni, mely a kérelemre nézve véleményes javaslatot tesz a miniszterelnökhöz. Az engedélyt az elsőrangunak elismert és kiválóbb érdemeket szerzett folyamodók kapják meg.

A czimerhasználati ügyekkel azonban a törvény szükszavu intézkedései következtében sem a hatóságok, sem az érdekeltek nem voltak teljesen tisztában.

A belügyminiszter körrendelete most részletes utasitásokat ad a hatóságoknak. Igy többek közt kijelenti a miniszter, hogy az idézett törvény rendelkezését ugy kell értelmezni, hogy a czimert használó

alany személyével, vagy czégével összefüggésben álló s az egyén, vagy czég minőségének jelzésére szolgáló *engedély nélküli czimer használat tilos.* Tilos tehát az olyan engedély nélküli czimerhasználat, mely azt a védelmet kelthetné, hogy az illető: 1) hivatalos személy; 2) az államnal, vagy állam kormányával valamely érdekviszonyban áll; 3) a czimert használó e jogositványt megkülömböztetetés, vagy kitüntetésképpen kapta az államhatalomtól, gyárának, ipari és kereskedő-üzletének kiválósága, vagy pedig a készitett vagy elárusitott gyári, vagy ipari czikkeknek, áruinak kiváló minősége elismeréséül. Ha *ellenben* valaki csak a czimert magát készíti, vagy árusitja, vagy pedig abban az esetben, ha a czimer puszta ékitményül szolgál valamely iparczikken, minden vonatkozás nélkül az előállító, vagy elárusító személyére, vagy czégére: ez nem tekinthető az 1883. évi XVIII. t.-cz. szerint minősülő czimerhasználatnak, s az ilyen czimerhasználat az emlitett törvény szempontjából korlátozás alá nem esik.

A belügyminiszter hézagpótló rendelete remélhetőleg sok, eddig gyakori félreértésnek és megokolatlan kellemetlenségnek fogja elejét venni.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött célunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Az I. ker. vásárcsarnoka.

Az első kerületi vásárcsarnokot a Döbrentey-térre tervezték. Az erre a czélra kisajátitott telkeket azonban átengedték park czéljára. A tanács most felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a vásárcsarnok számára jelöljön ki más alkalmas területet. A mérnöki hivatal e felhivás következtében ma viszont arra kéri a tanácsot, hogy a vásárcsarnok helyének megállapitása dolgában előbb hallgassa meg a különböző illetékes szakbizottságok véleményét s a vásárcsarnok helyét a bizottsági tárgyalások eredménye után jelöltesse ki.

A sertésközvágóhid hütőkészüléke.

Az egykor ádáz harczok tárgya, a sertésközvágóhid hütőkészüléke és gépberendezése, békés szorgalommal készül a győztes Nicholson gyárban. A főváros kiküldötte, Heuffel Adolf középitési igazgató vezetése alatt ma megtekintették a gyártelepen a készülőfélben levő munkákat. A kazán, viztoronyberendezés és hütőkészülék s ezzel a munka fő része — már teljesen készen áll. A fővárosi kiküldöttek teljes megelégedéssel szemlélték a munkákat s minthogy a főváros a vállalkozó gyárral szerződését még mindig nem hozta rendbe, előterjesztést fognak tenni a tanácsnak, hogy a szerződést végleges alakjában most már kösse meg, nehogy a vállalkozót a munka befejezésében megakadályozzák.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Wesselényi emléktábla — Párisban.

A főváros az „árvizi hajós“, *Wesselényi* Miklós emlékére *Holló* Barnabás szobrász müvészszel emléktáblát készittetett. A mű immár teljesen elkészült. A Beschorner-féle szoboröntő-gyár, a főváros szakértő bizottságának ma délelőtt mutatta be az érczöntvényt, amelyet teljesen kifogástalan művészi kivitelünek találtak. Az eljáró bizottság elnöke *Faller* Ferencz tanácsos volt, s abban kivüle a főváros mérnöki hivatala részéről *Heuffel* Adolf középitési igazgató, továbbá *Almády* Géza tanácsjegyző, *Holló* Barnabás, a relief alkotója, végre a képzőmüvészeti bizottság részéről *Gerlóczy* Károly nyug. alpolgármester, *Busbach* Péter és *Wagner* Géza bizottsági tagok vettek részt. A szemle után *Almády* Géza tanácsjegyző a kész müvet átvette, s azt már a legközelebbi napokban utnak inditják *Párisba*, a világ kiállitás fővárosi tárlatába. A kiállitás bezárása után a Wesselényi-emléktáblát a Ferenczrendiek budapesti templomának *Kossuth* Lajos utczai oldalfalára illesztik.

A Gruber-kioszk világitása.

A városligeti Gruber-kioszk bérlője többször panaszkodott már a tanácsnak, hogy a kioszk világitására az olajlámpák elégtelenek. A főváros azonban eddig a bajon nem segithetett, mert a gázcsővezeték hálózata a kioszk környékére ki nem terjedt. A bérlő ujabb felszólalására most végre a tanács is átlátta, hogy a nagyforgalmu kioszk megfelelő világitásáról gondoskodni kell s ezért elhatározta, hogy a gázhálózat kiterjesztését elrendeli s a kioszkot rövid időn belül gázvilágitással látja el. A szükséges csőfektetés 6869 koronába kerül.

A nagymező-utczai villamos vasut meghosszabbitása.

A főváros mérnöki hivatala ma tette meg javaslatát a nagymező-utczai villamos vasut tervezett meghosszabbitása ügyében. A villamos vasutat ugyanis a Nagymező-utczán egészen a Podmaniczky-utczáig akarják meghosszabbitani, hogy igy az ott haladó villamos vasuti vonallal a király-utczai vonal közvetlen kapcsolatot nyerjen. A mérnöki hivatal kijelenti, hogy a tervezett meghosszabbitás müszaki akadályokba nem ütközik csak elvi okokból kifogásolható. Igy elsősorban ellene nyilatkozik a tervezett meghosszabbitásnak a mérnöki hivatal azért, mert az uj villamos vasuti vonal az Andrássy-utat átszelné, holott ezt a diszes utat minden sinhez kötött közutu jármütől megakarják óvni s megkimélni a villamos vasut okozta zajtól és forgalmi akadálytól. Másik kifogása a hivatalnak az, hogy a Nagymező-utcza a Mozsár-utczától kezdve a Podmaniczky-utczáig alig nyolcz öl széles, s e keskeny, de igen nagy forgalmu utczában a kettős sinpár alig helyezhető el. Forgalmi szempontból szükség van a meghosszabbitásra s a mennyiben ezek a szempontok győznének, maga a hivatal is elfogadja a tervezetet.

A Petőfi-utczai házalók ügye.

Ismeretes az a harcz, a mit a budapesti házalók a hatósággal vivtak, a miért megtiltották nekik, hogy összeszedett áruikat az őszeres tőzsdén kivül egyebütt is árusithassák. Az őszeresek a tanácshoz fordultak jogorvoslatért, de eredménytelenül, mivel a tilalom éppen a tanács egyik szabélyrendelete alapján áll fenn. A tanács az őszeresek panaszát kénytelen volt elutasitani, egyben azonban a szabályrendelet módositása iránt is megtette a kezdeményező lépéseket. A Petőfi-utczai házalók a tanács határozata ellen a kereskedelmi miniszterhez felebbeztek. A tanács a felebbezést ma terjesztette a miniszter elé.

Pártoljuk a hazai ipart.

A kereskedelmi miniszter már többrendbeli rendeletet adott ki a hazai ipar pártolása érdekében. A törvényhatóságoknak azonban ugy látszik nem sokat ér a szép szó. Erre mutat a kereskedelmi miniszternek egyik legujabb körrendelete, melyet ugyancsak az ország összes törvényhatóságaihoz intézett. Elpanaszolja ebben a miniszter, hogy a hozzá intézett panaszokból tudomására jutott, hogy az egyes törvényhatóságok a hazai czégek ajánlatait a hivatalok számára szükséges bélyegző és ruggyanta készitmények beszerzésénél egyenesen mellőzik s ezeket a czikkeket külföldi czégeknél rendelik meg, sőt a hazai iparosok ajánlatait minden közelebbi megokolás nélkül elutasitják. Előző körrendeleteire való hivatkozással felhivja tehát a miniszter a törvényhatóságokat, hogy a hazai ipar pártolására vonatkozólag kifejtett elvekre a bélyegző és ruggyanta áruk beszerzésénél is mindenkor kellő figyelemmel legyenek.

A kövezők a főváros ellen.

A főváros a közutak burkolásánál, zilált pénzügyi viszonyainak hatása alatt, azt a rendszert követi, hogy a burkolásokat hitelbe végezteti s a költségeket évi részletekben törleszti le. Ezeket az amortizációs részlet-üzleteket azonban csak igen gazdag, nagy tőkével rendelkező vállalkozó készitheti el, a ki rá ér munkája s költségei megtérítésére éveken át várni s ennek fejében kamatok és magasabb ár czimén busás haszonra tesz szert. A kisebb, szegényebb vállalkozók az utóbbi évek alatt szomoruan nézik, hogy kaparintják el előlük a jó konczokat sorra gazdag versenytársaik, a kiknél a főváros, mint a szegény ember hitelbe dolgoztat. Igy történt ez tavaly a Gyömrői-ut kövezésénél, ugyanilyen feltételek alatt kötötte meg a szerződést a főváros a vállalkozóval a városligeti fasor aszfaltozásának munkálataira is. Az idén pedig a külső váczi-ut kövezése lesz a főfalat. A részletfizetésre dolgozó vállalkozó 1.400,000 koronát kap érette. Ennyi mellőzés és veszteség elfogyasztotta immár a kisebb kövező mesterek és szakmabeli vállalkozók türelmét is s most memorandumban fordultak a tanácshoz, hogy ezt az uj rendszert hagyja abban, mert különben ők teljesen tönkremennek s egészen elnyelik őket a nagy vállalkozók. A főváros megmentené őket, ha a magához sem méltó rendszert többé nem alkalmazná.

A hüvösvölgyi forgalmi telep vizvezetéke.

A budapesti közuti vaspálya társaság a Szép Ilona—hüvösvölgyi vonalának végső állomásán nagyszabásu forgalmi telepet akar berendezni. A forgalmi telephez azonban vizvezeték okvetlenül szükséges. A villamos vasut-társulat arra kéri a tanácsot, hogy a vizvezetéket az uj forgalmi telepig hosszabittassa meg. A meghosszabbitáshoz 500 méter hosszu vizcsővezetékeket kell lerakni. A társaság kijelenti, hogy a beruházási költségek ellenében a fogyasztás révén nyolcz százalék évi megtérítést biztosit. A tanács a vizvezetéki igazgatóságot hivta fel javaslattételre.

A főváros és a telefon kábel.

Az állami telefon hálózat föld alá helyezésének munkálatai több alkalommal összeütközésbe kerültek a főváros földalatti közmunkáival, melyekben a telefon-kábel lerakó munkások többször kisebb-nagyobb károkat okoztak. A fővárosnak igy apróbb konfliktusai keletkeztek az állami müvezetőséggel. Legutóbb a lipótvárosi Szent István bazilikánál az eső és szennyesviz levezetésére szolgáló csatornát rongálták meg a váczi-körut telefon-kábel készitői. A tanács tüstént utasitotta Heuffel Adolf középitési igazgatót, hogy a csatorna helyreállitása dolgában intézkedjék. A középitési igazgató vegyes bizottságot hivott össze, amely megállapitotta a szükséges tennivalókat. Az elromlott csatornákat átalakitották és kifogástalanul helyreállitották. A munka olyan könnyen és jól sikerült, hogy a dologból a fővárosra kár egyáltalán nem származott. A tanács a befejezésre vonatkozó jelentést tudomásul vette egyuttal elhatározta, hogy felterjesztést intéz a kereskedelmi miniszterhez, hogy hasonló munka felmerülése esetén utasitsa a m. kir. müvezetőséget, hogy a főváros mérnöki hivatalát mindenkor előzetesen a kellő időben értesitse, hogy az összeütközéseket elkerülhessék

A főváros egy évi kőburkolat szükséglete.

A tanács utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a főváros egy évi kőszükségletéről készitsen pontos kimutatást. A mérnöki hivatal most a tavalyi adatok összeállitásával elkészült. Érdekes adata a kimutatásnak, hogy a főváros az 1899. évben közterületek burkolására 1.674,559 koczkakövet használt fel. Ezeken kivül szükség volt még 23.093 szegélykőre, 246 csatornalapra és 16090 köbméter kavicsra. Mindezek az összes burkolóanyagok a munkával együtt az előirányzat szerint 3.668,122 kor. költségbe kerültek.

Régi adóslevelek.

A főváros központi pénztárában még mindig pénztári kezelés alatt állanak olyan régi adóslevelek, a miket a tulajdonosok mindeddig nem vettek vissza, pedig a tartozásaikat már réges-régen kiegyenlitették. A központi pénztár tegnap ismét három ilyen régi adóslevél dolgában tett jelentést a tanácsnak. Az egyik még 1862-ből való és Minich Sebestyén 500 frtos tartozásáról szól, a másik kettő pedig az 1864. évből származik és Wacha Ignácz 1200 frtos, illetőleg 1800 frtos adósságára vonatkozik. Az pénztár arra kérte a tanácsot, hogy kutattassa fel az érdekelteket és szólitsa fel őket az okmányok visszavételére. A tanács igyekezete azonban nem sikerült s ezért elrendelte, hogy az okmányokat helyezzék át a levéltárba s ezentul nem értékpapirnak, hanem levéltári okmánynak tekintsék épp ugy, mint azokat a takarékpénztári betétkönyveket, a melyek rég megbukott pénzintézeteknél eluszott közpénzekről adnak számot.

Közgazdaság.

A budapesti sertésüzlet.

A főváros milliókra rugó befektetéssel épiti a sertésközvágóhidat, hogy segitsen egy régóta nélkülözött közintézmény hiányán. A közvágóhid épitésére előre nem látható sok különböző ok következtében ugyan lassan halad. Minduntalan valami baj adja elő magát s a hatóság minden erőlködése daczára az idén nem nyithatja meg a sertésközvágóhidat. Ennek a körülménynek egyébként nagy hatása nincs, sőt az érdekelt iparos körök szinte örvendenek a késedelemnek, mert az igy nyert idő alatt szervezkedhetnek, hogy a közvágóhid szervezeti szabályai és a tervezett sertésvásárpénztár létesitésénél kellő befolyást gyakorolhassanak.

A mig ezek a dolgok szép csöndben folynak a nyilvánosság háta mögött, igen érdekes kimutatás került napvilágra a kőbányai sertésüzletről, a melynek szomoru hanyatlása a főváros gazdasági viszonyaira sulyosan hatott. A kimutatás ez:

Az 1899. évi kőbányai sertésüzlet forgalma az előző év forgalmát alig haladta tul, a mennyiben sem a belföldről, sem a külföldről felhajtott sertések száma érezhetőleg nem változott. Az 1899-iki forgalom távolról sem közelitette meg a sertésvész (1896.) előtti évek forgalmát. A sertések értékesitése csak sokkal alacsonyabb árak mellett volt lehetséges, mivel az üzlet kizárólag belföldi és osztrák fogyasztókra volt utalva, a vámkülföld ez évben sem nyitván meg sorompóit előttünk.

A felhajtott sertések száma a 35,481 darabot tevő készlettel együtt 203.431 darabra rugott, melyek értéke az elfogyasztott eleséggel együtt 24,827.510 koronának felel meg; a Kőbányáról elszállitott 179.614 darab értéke 20,488.640 koronát tett.

Az összforgalomban Szerbia 98.165 darabbal (közte 7.804 mult évi maradvány) vett részt: Romániából a zárlat miatt egész éven át nem hozatott be sertés.

Németországba a kivitel teljesen szünetelt. Ausztriába szállittatott 62. 298 darab, ebből jutott Bécsnek 23.193 darab. Külföldre másfelé nem volt kivitelünk.

Visszapillantva az elmult 23 évre, azt látjuk, hogy a sertésüzlet általában véve nagy ingadozásnak van alávetve. Az 1877—1891-iki években 419 és 569 ezer között mozgott a felhajtás és csak 1881-ben lépte tul a 600 ezret. Az egy-két évi emelkedést rendesen egy-két évig tartó csökkenés követte, Az 1892. és 1893. évben már a 700 ezret is tulhaladta a felhajtás és 1893-ben érte el a maximumot 900 ezer drbbal. Legkisebb volt a felhajtás 1896-ban 70 ezerrel; azóta csak 168 ezerre emelkedett.

Hasonló hullámzások észlelhetők a kivitelnél is (hozzáértve a budapesti fogyasztást.) Itt is a maximum 907 ezer darabbal 1894-re és a minimum 85 ezer darabbal 1896-ra esik. Azóta 180 ezer darabra emelkedett a kivitel.

A kőbányai sertésüzlet forgalmának feltüntetésére közöljük itt az 1877—1898. években felhajtott, Budapesten fogyasztott és Kőbányáról kivitt sertések darabszámait.

Tett ugyanis:

	a felhajtás	a budapesti fogyasztás	a kivitel
1877	549.180	116.410	431.650
1878	456.070	122.240	326.390
1879	542.690	143.560	417.980
1880	429.770	116.710	297.640
1881	613.091	131.780	481.689
1882	464 704	134.976	326.671
1883	526.031	152.306	335.682
1884	427.073	171.959	300.188
1885	512.832	160.078	306.424
1886	520.799	177.079	389.413
1887	448.871	183.875	257.800
1888	419.406	164.607	250.966
1889	524.570	146.249	365.359
1890	510.941	174.929	346.472
1891	568.563	172.877	350.166
1892	715.063	185.781	564.835
1893	709.312	229.238	454.760
1894	904.710	225.860	681.129
1895	329.858	150.535	276.231
1896	69.901	42.471	42.107
1897	156.144	72.041	69.139
1898	167.897	77.575	75.801
1899	167.950	75.686	103.928

A felhajtott mennyiségnek tetemes (negyed-, némelykor harmadrésze. (1899-ben 45 százéléka) a fővárosi fogyasztásra esik.

A Kőbányára szállitott és ott hizlalt sertések értéke.

1877	71,280.000 kor.
1878	56,214.000 „
1879	57,612.000 „
1880	47,992.000 „
1881	77,040.000 „
1882	69,214.000 „
1883	73,266.000 „
1884	60,412.000 „
1885	56,676.600 „
1886	56.002.200 „
1887	49,898.800 „
1888	51,663.880 „
1889	59,118.680 „
1890	33,808.420 „
1891	71,399.794 „
1892	84,986.020 „
1893	88,706.796 „
1894	102,622.848 „
1895	48,589.112 „
1896	10,180.448 „
1997	21,266.160 „
1898	26,194.044 „
1899	24,827.510 „

A hanyatlás óriási s a főváros gazdasági életére fölötte káros. Annál érthetetlenebb mégis, hogy a segitésre hivatott tényezők alig tesznek valamit, vagy igen lanyhán a régi forgalom visszaállitására.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság igazgatósága márczius 23-iki ülésében a kilenczedik rendes közgyülés megtartását április 14-ére határozta el. A bemutatott 1899. évi mérleg a következő adatokat tartalmazza:

Vagyon: A vasuthálózat, központi telep, kocsiállomány stb. értéke 6,223.112 frt 93 kr, szerződésszerü óvadék a székesfővárosnál 50.738 frt 62 kr, felülvizsgálandó épitkezések és beruházásokért 120.495 frt 03 kr, a rendkivüli tartalékalap ingatlanai 1.41.225 frt 22 kr, a tartalékalapok értékpapirjai 1.894.025 frt 78 kr, tartozók 1.846.716 frt 63 kr, pénztárszámla 1530 frt 74 és fél kr, anyagkészlet, szén, olaj posztó stb. 78.537 frt 78 kr, végösszeg 10,356.382 frt 73 és fél kr.

Teher: A 48.259 darab részvény 4,825.900 frt, 1741 darab törlesztett részvény 174 100 frt, 10.000 darab uj kibocsátásu részvény 1,000.000 frt. Elsőbbségi kötvény számla 981.500 forint. Törlesztett elsőbbségi kötvény számla 18.500 frt. Rendkivüli tartalékalap 2.152.225 frt 89 kr. Forgalmi tartalékalap 88.436 frt 15 kr. A pálya és fölszerelések értékcsökkenésére 1899-ben 299.435 frt 26 kr. A pálya és fölszerelések értékcsökkenésére 1899-re 60.000 frt. Az előző évek sorsolásából hátralékos részvények 7400 frt. Részvénytörlesztési részlet 1899 re 37.900 frt. Elsőbbségi kötvény törlesztési alap 9800 frt. Épitési és beruházási tartalékalap 85.791 frt 50 kr. Föl nem vett osztalék 2094 frt Nyugdijalap 53.733 frt 70 kr. Óvadékok 38.878 frt 60 kr. Követelők 73.336 frt. Nyereség áthozat az 1898. érről 20.414 frt 92 kr. Tiszta nyereség az 1899. évben 426.936 frt 71 és fél kr. Végösszeg: 10,356.382 frt 73 és fél kr.

A *veszteség-nyereségszámlán* feltüntetett összegek a következők: *Veszteség*: Forgalmi kiadások 664.485 frt 22 kr, különös kiadások 217.825 frt 85 és fél kr, elsőbbségi kötvénykamat 39 450 frt, a pálya és fölszerelések értékcsökkenésére 60.000 frt, a székesfőváros 2 százaléknyi részesedése 28.263 frt 33 kr, a részvénytörlesztési alapra 37.900 frt, az elsőbbségi kötvények törlesztésére 9800 frt, nyereség 447.351 frt 63 és fél kr, végösszeg 1.505.076 frt 04 kr. *Nyereség*: Nyereségáthozat az 1898. évről 20.414 frt 92 kr, bevételek 1.484.661 frt 12 kr, végösszeg 1.505.076 frt 04 kr.

Ez adatok alapján az igazgatóság a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy az 1899. évi osztalékot 8 forintban állapitsa meg.

Első Leánykiházási Egylet m. sz. folyó évi márczius hóban 1326 jutalékrész iratott be és nászjutalékok fejében 37.272 k. 36 f. fizetetett ki. 1900. január 1-től márczius 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 3722 és kifizetett nászjutalékok összege 103.854 k. 23 f. 19 0. márczius 22-én dr. Stamberger Ferencz budapesti királyi közjegyző, valamint az igazgatósági és választmányi tagok jelenlétében ejtette meg a „D" osztály IV. sorsolása, melynél 6 drb. egyenként 1000 koronáról szóló dijmentes kötvény soroltatott ki a következő alapkönyvszámok illetve tagok javára: És pedig: Dr. Weisz Ármin ur szt.-endrei lakos javára az 582. sz. Braun Mór ur budapesti lakos javára az 1673. sz. Erdős János ur kaposvári lakos javára az 1941. sz. Hansel Antal ur szerb-ittebei lakos javára a 2564. sz. Westerich Feivel ur dembicai lakos javára a 3293. sz. Lustig Lajos ur szegedi lakos javára a 4741. sz. Az 1900. koronáról szóló dijmentes kötvények a tagoknak már kézbesittettek.

Hirdetések.

Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság t. cz. részvényesei az **1900. évi április hó 14-ik napján délelőtti 11 órakor** a társaság helyiségeiben (VII., Kertész-utcza 10. sz. a.) tartandó

IX. rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság évi jelentése és az abban foglalt inditványok.
2. Az 1899. üzleti év mérlegének és zárszámadásának előterjesztése.
3. A felügyelő bizottság jelentése és a fölmentvény megadása iránti inditvány.
4. A nyereség felosztására vonatkozó javaslat.
5. Az alapszabályszerüleg kilépő igazgatók helyeinek betöltése iránti intézkedés.

A részvények letehetők folyó évi április hó 6-áig bezárólag az angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél, V. Fürdő-utcza 6. sz. alatt.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból.

18. szakasz: Minden részvényes jogositva van, a birtokában levő minden 25 drb társasági részvény után egy-egy szavazatot a közgyülésen gyakorolni. Szavazási joggal biró azon részvényesek, kik a közgyülésen személyesen, vagy helyettes által részt venni kivánnak, kötelesek a közgyülés megtartására kitüzött határnap előtt 8 nappal részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt az igazgatóság által a közgyülést egybehivó hirdetményben kijelölt helyeken letenni.

20. szakasz: Az évi mérleg és zárszámadás, valamint a felügyelő bizottság jelentése a K. T. 198. §-a értelmében a közgyülés megtartását megelőzőleg 8 nappal a társaság helyiségeiben közbetekintésre kitétetnek.

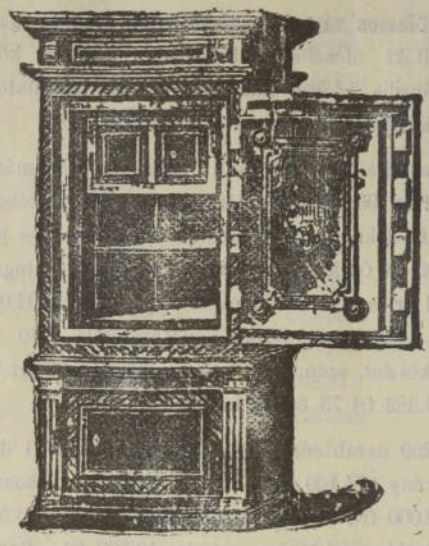
21. szakasz: Azon részvényesek, kik személyesen nem jelennek meg a közgyülésen, magukat egy e czélból külön meghatalmazott szavazatképes részvényes által képviseltethetik. Kiskoruak, vagy gondnokság alatt állók törvényes képviselőjük által képviseltetnek; nők és jogi személyek oly meghatalmazott által is képviseltethetik magukat, kik maguk nem részvényesek. 7058

Ut aztatik.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Bpest, Váczi-utcza 79. szám.

III. évfolyam Budapest, 1900. április 16. 16. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Gondoljatok az éhezőkre.
A főváros tisztviselői
Az uj központi városháza.
A hirdetésügy.
A városrendezés szabályzata.
Az uj tüzrendőri szabályrendelet.
Husmonopólium.
Ismétlő iskolák.
A statisztikai hivatal heti kimutatása.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❀ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyekben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

HATTYU

Helyiség változás.

Tisztelettel van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy az eddig

VII., Ovoda-u. 19. sz. alatt

„Hattyu“
gőzmosó és tisztitó intézet

czimen ismert vállalat egy társaság birtokába ment át, mely azt a modern tecknika vivmányainak felhasználásával és a kor igényeinek megfelelően tetemesen nagyobbitva, a **műfestészet és chemiai** tisztitással egybekötve, külön e czélra berendezett saját gyári helyiségeibe

VII., Gizella-ut 26. sz. alá

helyezte át. Egyben utalunk az ezentul megjelenő hirdetéseinkre.

Kiváló tisztelettel.

a „HATTYU“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Telefon. *Telefon.*

HATTYU HATTYU

HATTYU

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u 15. sz

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:
Budapest, Kanizsa, Ángern, Drieditz, Budweis, Rossitz a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország, Ybbs, a Duna mentén, Doberlin, Han Compagnie-Vitez Bosznia

Szállitható intézetek működnek:
Aemelbach-Ybbs, Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak, Chrytin, Zadworze Galiczia, Hirschberg, csoh északi vasut, Aussig, Aussig-Teplicz vasut, Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG.

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitot unk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. április 16. 16. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Gondoljatok az éhezőkre.

Ünnepli a világ a fehér galamb leszállását, csak mi nem ünnepeljük, mert terhes gondok nehezedtek reánk. Százezer embernek nincs munkája, nincs kenyere.

A társadalmi tényezők tétlenségre vannak kárhoztatva s összetett kezekkel nézik a gazdasági és erkölcsi pusztulást.

Mi lesz ebből.

Mit várhatunk.

A pénzintézetek levonják tőkéiket s csak akkor adják ismét ki, ha már a végső szükség beállt s a pénzkereső közönség érzi a nyakán a kést. Igy járnak el valamennyien elkezdve az első hazai takarékpénztártól le az utolsó szövetkezetekig.

A társadalmi test nem tud mozogni. Megbénitotta egy különös, mondhatnám ragályos politikai fekély, mely lidércz-nyomás alól nem talál módot a kiszabadulásra.

A külső konjunkturák pedig ugy békóba verték gazdasági és ipari életünket, hogy abból iparosaink és gazdaközönségünk nem egyhamar fog kilábalni.

Mit használ nekünk Hegedüs Sándor fiumei, törökországi, szatmári raguzai s tudja pokol miféle kirándulásai és ünnepeltetése!

Tessék törődni a munkás és iparos nép nyomorával, tessék az iránt tenni valamit, hogy ez a sok nyomorult ember kapjon egyik napról a másikra életet, kenyeret.

Könnyü annak husvétot ünnepelni, akinek igazgatósági sinekukái vannak.

Persze, a ki jól lakott az nem törődik az éhessel. Pedig az absolut szükségletek kielégitése eget tör s mivel a munkás ember élettartalma a kenyér, ezt adjatok nekik e szent napon, husvét ünnepén.

A főváros tisztviselői.

Kaptam tegnap két névtelen levelet. Az egyik levél azt panaszolja, hogy a tisztviselők, különösen azok, akik a kerületi előljáróságokhoz vannak beosztva durván bánnak a felekkel, a másik levél pedig a központban előforduló gyakori visszaélésekről szól.

Ezen, bár névtelenül beküldött panaszokat nem hagyhatom szó nélkül, bár e fajta levelekre nem szokás ügyet vetni. A főváros közigazgatási gépezetének ezer alkalmazott tagja van. Egy ilyen nagy szervezetben persze hogy akad olyan sróf, mely helyéből félre csuszik, vagy lazitja a szervezetet. De ez a megrozsdásodott gép rész csak addig maradhat a helyén, a mig észreveszik, hogy a szervezetet akadályozza müködésében. Ha az adófizető polgár olyan tisztviselőre akad, a ki nincs hivatásának tudatában, ne kimélje az illetőt, hanem forduljon panaszával az előljáróhoz, a ki bizonyára elégtételt fog szolgáltatni, ha a panaszt beigazoltnak látja. Az ilyen panasz magára a szervezetre nézve is jó hatással van, mert kiküszöböli az oda nem való elemeket.

Most azonban áttérek a másik levélbeli sulyos vádra, amely nem is vád, hanem vakmerő rágalom.

Ugy látszik levélirónak elve: audakter ea iumniare semper aliquid haeret, merészen rágalmazni, hogy valami ott ragadjon. A ki ilyen elveket vall az nem jár helyes uton. Nincs könnyebb, mint valakire valótlan dolgot ráfogni. Látjuk a mindennapi életben, hogy a politikai ellenfelek nagyon gyakran használják ezen tisztességtelen eszközt czéljaik elérésére. Itt van mindjárt Barcsay Domokos esete. Hát ezt az abszolut urat, aki a korrektségnek olyan magaslatán áll, hogy azok a kik a zabszállitás ügyben felemliték nevét hozzá csak messzelátóval nézhetnek fel, nem-e dobták meg sárral?

Ne állitson olyat senki, a mit nem tud beigazolni.

A közvéleményt csináló hanyagok erkölcstelen hazugságán ne üljön föl a józanul gondolkozó polgárság, mert az ilyen középkori rabló históriák ma már el nem képzelhetők, annál kevésbé, miután a közigazgatási szervek minden legcsekélyebb ténykedése is a nagy nyilvánosság előtt történik, nem is emlitve a felsőbb hatóságok ellenőrző hatalmáról.

Bizzék a polgárság a vezetők tisztességében, mert mindegyikben meg van az erkölcsi fajsuly s csak a lelki egyensúly elvesztése idézhet elő egyiknél vagy másiknál abevatiót.

Az uj központi városháza.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Alig egy-két éve történt, Budapest székesfőváros drága pénzen megvette a m. kir. államkincstártól a Károly-kaszárnya rengeteg épületét. A főváros a vásár után rátette a kezét uj vagyonára: leszedette az osztrák sasokat az utcza falakról. Belül azonban megmaradtak az ócska, német felirások: Kirchentrackt, Gittertrackt stb.

Nemsokára hirdették a pályázatokat az uj központi városháza terveire. A hatalmas, régi sárga épület pedig várta a csákányos tótokat, hogy helyet adhasson a modern Budapest legujabb diszének, látványosságának.

A pályázat egy kissé hosszura nyult. Hiában, sok mindenféle szakértő testület, hivatal és más mindenféle vélemény kell hozzá, mikor egy csomó millióról és egy székesfőváros uj és végleges székházáról van szó! A fővárosnak azonban időközben ötlete támadt. Ha már várnak a kaszárnya lebontásával a végleges tervezgetések dülőre jutásáig, legalább vegyék valami hasznát az ősi épület-szörnyetegnek. Ki is adták a valamire valóbb helyiségeit lakásoknak, boltoknak, mühelyeknek; melyik mire való.

Az eszme ragadós. Ha lehet — igy gondolták — ezeket a helyiségeket bérbe adogatni, miért ne vehetné hasznukat egy kicsit a főváros is. Ugyis fizet rengeteg házbért a sok mindenféle bérházba szorult hivatalaiért. Addig a mig az épitkezést megkezdik és addig, a mig az uj székház egyik részét felépithetik: meghuzódhatnak azok a szegény hivatalok a nagy kaszárnya néhány zugában.

Ezzel aztán megkezdődtek az átalakitások és a hivatalok lassu beköltöztetése. Akkoriban azonban még mindenki azt hitte, hogy a mig az épület egy részében ideiglenes otthonra találnak a két városházából kirekedt hivatalok, addig a kaszárnya többi részét szépen elkezdik bontani és helyén megindul nemsokára az impozáns uj központi városháza épitése is.

De nem igy történt. Mert időközben kisült, hogy a régi városházát a Belvárosnak az eskütéri híd épitésével kapcsolatos szabályozása következtében hamarjában le kell bontani. Mi tévők lettek volna avval a sok hivatallal, a mi innen kiszorul és fedél nélkül marad? Csak világos, hogy hirtelenében nem találtak volna számukra alkalmasabb és olcsóbb helyiségeket, mint a Károly-kaszárnya még mindig legnagyobb részt parlagon heverő épületét! Folytatták tehát a költözködést, a becsődített lakosokat, boltosokat és mindenféle bérlőke sorra kiakolbolitották és helyüket a hivatalok foglalták el.

A szomoru állapotban sinylődő épületbe azonban nem ehetett csak ugy egyszerüen beleköltöztetni a főváros legelső hivatalait. A helyiségeket helyre kellett állitani, megfelelően átalakitani. Ez a munka pedig sok, lassanként nagyon sok költségbe került.

A látszólag hiaba kivetett összegek után legjavában siránkoztak a körültekintő városatyák, midőn mindenek végnélküli rémületére egészen akut jelleget öltöttek a főváros pénzügyi viszonyaiban mutatkozó kalamitások és nyilvánvaló lett, hogy a főváros olyanforma sorba jutott, mint a vig deák a hónap második felében. Lőn pedig erre általános jajgatás és foguknak csikorgatása. A haragvó sors kiengesztelésére siettek áldozataikat bemutatni. Egyik legbecsesebb falat volt a jövőmult fényes, uj központi városházának terve. Olyan hirtelen letettek róla, mintha soha szóba se lett volna.

Az ösmert korifeusok, a nagyrangu és emlegetett nevü szóvivők uniszónó hantolták el az imént még beczézett terveket s üdvözölték a megmenekülés arany hidját, a becsületes, vén Károly-kaszárnyát. A drága csutakkal szépen kikefélt vén paripának csengőt tettek a nyakába: a kétfejü sas helyére felhuzatták a székesfőváros czimerét s az ódon épületet kinevezték központi városházának.

Igy oldották meg a gordiusi csomót a közjó érdekében, a község és adófizetőinek javára és a közvagyon oltalmazására — az önzetlen, lelkes városatyák.

*

Néhány nappal ezelőtt egyik müegyetemi tanár, aki egyuttal fővárosi bizottsági tag is, szélesmedrü emlékiratot nyujtott be a polgármesterhez. A bizottsági tag ur most, mikor már a kaszárnya épület kétharmadában uj rendeltetésének megfelelően rendbe jött, terveked ad elő, a melyek szerint az épület helyén uj központi városházát lehetne épiteni. A jóakaratu memorandum egy kissé későn jött, de hát a jó gondolat elkésve is csak jó gondolat marad.

Kérdés azonban, vajjon ez az elkésett eszme valóban a jó gondolatok közé tartozik-e? Erre a kérdésre röviden és velősen megfelelhetünk: *Nem*!

A Ziegelnovszky Károly nagy feltünést és mozgalmat keltett terve elkésve is igen elhamarkodott és igen gyönge alkotás. Felületes, mert lehetetlen utópiával akarja betölteni az egyenes uton haladók szemét. Arról van szó, hogy a székesfőváros számára uj diszes székházat emeljenek. Még pedig két alternativ terv szerint: vagy a főváros maga épitse meg, vagy valamely vállalkozó konzorczium. Mindegyik esetben azonban hihetetlenül kis költséggel: potom négymillió forintok árán.

Az első feltevés maga-magától elesik és nyilvánvalóan nem akar egyéb lenni, mint a forma megadása a következendő tényleges javaslathoz. Egy kis édesgyökér, a minek szopogatása közben kell lenyelni a belerejtett keserü pilulát. Mert azt csak nem igen lehet komolyan venni, hogy a főváros most már, mikor sok százezer forintot kiadott a kaszárnya épület átalakitására és tegnap éktelen jajveszékelés közt lemond kifejezetten évtizedekre — az uj városház épitésének tervéről, — ma forditson egyet a szekere rudján és az épitkezésre szükséges milliókat a mellényzsebéből kirázza.

Világos dolog, hogy a tervezet a városházát vállalkozó konzorcziummal akarja megépittetni. A memorandum arra alapitja tervezgetéseit, hogy uj városháza arkádos bazárral, számtalan üzlethelyiséggel és ezek vélt és remélt jövedelme fedezze az épitkezés költségeit. Nos, mi kijelentjük, hogy ez a gsefften épült és üzletre alapitott székesfővárosi székház a leghatározottabban sértené a főváros méltóságát. Annak a palotának, a mely az ország törvényhatósága összes központi szervét és reprezentációs helyiségeit magában egyesiti, nem lehet, nem szabad egyuttal vásáros bódénak lennie. Ebben a tekintetben bizonyos határig lehet engedményeket tenni kényszeritő körülmények között, ideiglenes jellegü, pusztán kisegitő megoldásnál — mint milyen volt a Károlykaszárnya épületének felhasználása, — amde milliókon épitett, évszázadokra szóló alkotás-

ál ilyenről szó sem lehet. Az ilyenféle kisérletek ellen elég hangosan tiltakozni sem lehet.

Ezen felül a memorandumhoz csatolt számitások általában véve is olyan felszinesek és annyira valószinütlenek, hogy komoly terv alapjául egyáltalán el sem fogadhatók. Az üzlethelyiségek és bérházak számitásba vett jövedelmétől első tekintetre is meg kell tagadni még a reménybeli valószinüséget is. Már pedig az egész tervezet alapja a jövedelmezőségre van fektetve. Ha ez megdől, elmarad a befektetett épitő-tőke sokat hangsulyozott jövedelme, a mi azután egyszerüen nem jelentene egyebet, minthogy a főváros drága pénzen épittetett olyan nagyszabásu végleges városházát, a mely a kitüzött czélnak meg nem felel, a melyet elcsufitott mindenféle üzlethelyiségekkel, a miknek a bérbeadása ezer gondjától-nyügétől meg nem szabadul soha.

Egészen természetes következménye lenne ennek az' hogy a főváros idővel megunva a bérbeadás gondjait, terjeszkedő hivatalai szá mára maga foglalná el a nagy fittyre berendezett helyiségeket — megfelelően költséges átalakitások után — és fizetné a tökéletlen alkotás jövedelmét a saját pénzéből, maga-magának, illetőleg az épitést végzett vállalkozó társaságnak, mely befektetett tőkéje busás kamatait vidáman rakná zsebre.

Nem akarunk gyanusitani, de a hol üzletről van szó, a számitás, — ha ravasz is — mindenkor helyet foglalhat. Ez a tervezet pedig nem egyéb, mint üzlet. Az üzleten az egyik félnek nyernie kell. Higyje el a tekintetes székesfőváros, hogy a hol magánfelek vele kötnek üzletet, ott ő nem igen kap a nyereségből. És a mostani esetben már most kötelezettségünknek tartjuk reá mutatni arra a rejtett lólábra, mely a dagályos szóáradatok közül a tervezet sorai között kikandikál. Ez a vállalkozó konzorczium nyilván arra számit, hogy ha az uj városháza bérhelyiségeit haszonnal nem értékesithetné, az üresen maradt helyiségeket a főváros nyakába fogja varrni a hivatalok üdvös centralizációja czimén.

Legérdekesebb végül a dologban, hogy mig a higgadt és távolálló szemlélők a fantasztikus és ravasz tervezetet talán komolyan sem vennék, im: a könnyező korifeusoknak és takarékoskodó nagybefolyásu férfiaknak csoportja, mely csak az imént tiporta le a feledés vermébe az uj székház megépitésének terveit, lázas örömmel kap az uj ajánlaton s minden vonalon erős akcziót indit a kétes tervezetek érdekében. Természetesen a közjó és közérdek czégére alatt.

Ugyan urak, ne olyan hangosan azzal a hirtelen fordult jóakarattal. Még azt találják hinni holmi tapasztalatlan vidékiek, hogy Önöknek az alakulandó konzorcziumban részvényük lesz! Quod Deus avertat!

Műépitész.

Utrendezés a Zugligetben.

A tanács elhatározta, hogy az I. kerületben a Mátyás király-utja és a Tündérhegyi-ut összekötésére tervezett uj utat az idén kiépitteti. A tágas és kényelmes uj utvonal a Disznófőn fog keresztül vezetni és teljes kiegészitése 36000 koronába kerül.

A hirdetés-ügy.

Két esztendővel ezelőtt, a mikor arról volt szó, hogy a főváros jövedelmeit miképp lehetne szaporitani, rámutattunk arra az anomáliára, a melyet a hatóság a hirdetési ügynél több mint egy évtizede tür. Potom árért kiadta kezéből a hirdetés-ügyet s mig a vállalkozó százezreket szerzett, a főváros minden évben egy-két ezer forintot ráfizetett gazdag ajándékára. Felszólalásunk alapján a tanács VI. ügyosztálya elkészitette a hirdetés-ügy megváltoztatását czélzó szabályrendelet tervezetét. Annak idején elmondtuk a tervezet ellen észrevételeinket és kifogásainkat. Bár másrészt örömmel láttuk, hogy a tanács mégis hajlandó a főváros érdekét megvédelmezni.

A szabályrendelettervezet hosszas vajjudás után megérte azt is, hogy az egyes bizottságok tárgyalni kezdték. De eközben ugyan arra a sorsra jutott, a mire az utolsó két-három év alatt készült valamennyi szabályrendelet: visszaadták a tanácsnak, hogy dolgozza át ujra és két főszempontot érvényesitsen az uj tervezetben. Az egyik, hogy a magánterületeken kifüggesztett hirdetések után a főváros dijakat fog szedni, a másik, hogy a közterületen a kizárólagosság alapján rendezi a hirdetési ügyet.

Nekünk egyáltalán nem tetszik a bizottságok eljárása. Régente a szakbizottságok addik tárgyalták a szabályrendeletet, a mig kellően átgyurva megfelelt rendeltetési czéljának. A szakbizottságok eme tárgyalásai azt mutatták, hogy a bizottság komolyan törődik az eléje terjesztett anyaggal s a városatyák nem frázisokkal egymás becsületességének a feszegetésével, hanem tettekkel akarják meghálálni a beléjük helyezett bizalmat. Ujabban — mint a polgármester ur igen helyesen megjegyezte — a bizotsági tagok, vagy egyáltalán nem mennek bele a tárgyalandó anyag érdemébe és elutasitják a tanács javaslatait, vagy a helyesen elkészitett szabályrendeletet teljesen kiforgatják, eredeti czéljától elterelik, használhatatlanná teszik.

Ilyenformán jártak el a hirdetési szabályrendelettel is. Nem igazgattak rajta, egyszerüen visszautasitották. Dolgozza át a tanács. Ám jó; a tanács átfogja dolgozni, javit a javitandón, de aztán ne ismétlődjék a régi komédia. Különben igazán azt kell hinnünk, hogy a városatyák, akik szóval hangoztatják a megsértet közérdek védelmét, a mikor tettre kerül a sor, maguk is beállanak a jogfosztogatás sorába.

A katonaság és a főváros.

A fővárosnak már sok kisebb-nagyobb összeütközése volt a katonasággal. Legutóbb ismét keletkezőben volt hasonló összeütközés, ez azonban igen szépen, kölcsönösen, simán intéződött el. A cs. és kir. 4. számu hadtestparancsnokság tett panaszt a miatt, hogy a főváros egyes hivatalai a katonai kincstári épületeket és egyéb ingatlanokat illető adó- és vizvezeték, illetőleg vizdij ügyekben az előirásokat, intéseket, fizetési meghagyásokat s általán a katonai kincstárt anyagilag érintő egyéb ügydarabokat szabálytalanul: az illető kincstári ingatlan kezelőjének kézbesitteti, holott a kincstári ingatlanok gazdasági kezelésére egyedül a cs. és kir. katonai hatóság van hivatva s igy a kézbesitések átvételére is kizárólag ez a hivatal jogosult. A főváros hivatalainak ez eljárásából a hadtestparancsnokság átirata szerint a katonai kincstárra különféle hátrányok származhatnak. A polgármester a panasz következtében most elrendelte, hogy a fővárosi hivatalok a hadtestparasnokság kivánságához alkalmazkodjanak és a kézbesitéseket ezentul az épitési osztályba küldjék.

A városrendezés szabályzata.

A főváros két hónappal ezelőtt rendkivüli közgyülésen elfogadta a tanács részéről beterjesztett szabályzatot. Ez ellen most *Molnár* Antal állami tisztviselő felebbezést nyujtott be, a melyet érdekes részeiből a következőkben ismertetünk:

A Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának 1900. évi febr. 7. és 8-án rendkivüli közgyülésén tárgyalt és elfogadott „Szabályrendelet a szabályozásokról éz telekrendezésekről Budapest székesfőváros területén" egyrészt a székesfőváros fejlődését megakasztani képes, tehát közérdek ellenes, másrészt az ingatlan tulajdonosok ellen nagyrészben jogtalanságot és igazságtalanságot tartalmaz.

A szóban forgó szabályrendelet a székesfőváros t. tanácsának előterjesztése szerint egyrészben nyiltan azzal a szándékkal terveztetett, hogy a *főváros kifelé való terjedését (extenziv fejlődését) megakadályozza, illetve korlátozza.* E czélnak a szabályrendelet — sajnos — nagyon is megfelelne, de ez a czél — eltekintve attól, hogy egy virágzó székesfőváros kifelé való fejlődésének megakadályozása ferde gondolat, — helytelen és közérdek ellen való s csupán azon egyéneknek *akarna* használara lenni, a kiknek a főváros belsőbb részeiben nagyobb bérházaik vannak s ez által vélik elérhetni, illetve biztositani azt, hogy azok mindenkor lakottak s pedig lehető jó házbérek mellett lakottak legyenek. Azonban az illetők e véleményükben is tévednek, mert akik családi házat akarnak maguknak épiteni, vagy ha nem is épiteni, de ilyenben lakni inkább, mint bérkaszárnyákban, azok, ha megakadályoztatik a főváros külsőbb részein — a belsőkön a telekárak magassága miatt nem lehet — ily családházak épitése, illetve az ilyenekben való lakhatás, itt hagyják egyszerüen a fővárost, kimennek a közeli városokba és falvakba házat épiteni, illetve lakni, vagy — mint példák mutatják — a főváros környékén, de ennek területén kivül épitenek családház telepeket.

Ez pedig bizonyára nem a főváros érdekében történik, mert ezek az emberek itt a fővárosban foglalkoznak, itt használják a körutakat, közlétesitményeket stb., de nem itt fizetik községi adójukat s keresményük legnagyobb részét szintén nem itt költik el, hanem ott, a hol laknak.

A székesfővárosnak általában véve tehát nem érdeke ellen, ellenkezőleg érdekében álló a külterjes fejlődés, csak az a fődolog ennél, hogy *helyes irányban* történjék.

Igenis érdeke ellen való a fővárosnak a *helytelen* irányba való fejlődés és ugy egészségügyi, mint szépészeti és anyagi szempontból kivánatos annak megakadályozása, a helyes irányba való terelés által; e kettős czél, (a fejlődés helyes irányitása s egyuttal a helytelen irányu fejlődés megakadályozása) elérésére azonban a szóban forgó szabályrendelet nem megfelelő, ehhez a következő két dolog szükséges:

1. *Egy egészséges, végleges szabályozási terv*, mely egy-két évtizedre megállapitja, hol mely irányban kell *egészségügyi*, szépészeti és anyagi szempontból a fővárost kifelé fejleszteni. *Mind e három szempontnak* megfelelne például, ha kimondatnék, hogy:

a) a balparti (pesti) oldal első sorban észak felé a *Dunapart mentén* szabályozandó, illetve fejlesztendő s pedig először a bpest—váczi vasutvonalon belül egészen Ujpestig s csak azután az emlitett vonalon kivül;

b) a jobbparti (budai) oldal pedig első sorban szintén a *Dunához közelebb eső részeken* és pedig északon a II. és III. kerület belső részei között beékelve fekvő Szemlőhegy és környéke, délen pedig a Lágymányos részeken a déli vasut és az ugynevezett összekötő vasutvonalak között azokon belül.

2. *Egy körut épitési programm* arra nézve, hogy szigoruan a megállapitott egységes és végleges, szabályozási terv alapján — mindenkor a már rendezett, belterületekkel összefüggésben belülről kifelé haladva mily sorrendben épittessenek ki a körutak stb.

Tényleg a szabályozások és telekrendezésekre nézve is szükség volna egy szabályzatra, *de csak ha már az 1. és 2. alatt emlitettek megállapitották, ezek alapul vétele mellett* s nem a külterjes fejlődés megakadályozása, hanem tisztán a szabályozások és telekrendezésekre nézve és igazságosabb alapon készitve.

Mint állitani bátorkodtam, a szóban forgó szabályrendelet az ingatlan tulajdonosok ellen sok jogtalanságot és igazságtalanságot tartalmaz. Igaz, hogy a szabályrendelet a szabályozások és telekrendezések körül eddig is követelt eljárást alkalmazza legnagyobb részben, de már az is sok esetben jogtalan és igazságtalan eljárás volt, a szabályrendelet szerint pedig ez az eljárás csak még szaporitva lenne.

Az eddigi eljárás ellen — törvény és szabályzat hiányában — addig legalább lehetett jogorvoslattal élni, vagy sikerrel védekezni, hogy másként nem, az által, hogy p. u. a telektulajdonos a tervezett szabályozást, vagy rendezést egyszerüen elodázta; a szabályrendelet életbeléptetése esetén azonban e védekezési módok elesnének.

A legnagyobb igaztalanság abban foglaltatik, hogy a szabályrendeletben a szabályozás alá kerülő telkeket érintő terhekre nézve egyáltalában nincsen különbség téve; pl. homlokzat dij kivetésénél nincs különbség a tekintetben, hogy a telek mely részén a fővárosnak, az I. vagy III. épitési övezetben fekszik-e; hogy a telek négyszögölenként 2000, vagy 2 korona értékü-e? 10.000, vagy 100 négyszögöl terjedelmü-e; 10, vagy 5 öl szélességü (mélységü-e); vagy hogy birt-e már előzőleg egy vagy több irányban homlokzattal. Már pedig sokszor óriási a különbség azon szempontból, hogy melyik teleknek mily előnyére válik a rendezés, mily homlokzat dijat bir el stb.

Helytelen a t. tanács által a szabályrendelet előterjesztésében kifejtett azon felfogás, hogy a szabályrendeletben foglalt jogmegszoritások által a főváros pénzügyi helyzetén segithet. Ellenkezőleg áll a dolog. Ugyanis a mint előbb is állitottam, a bérházaknál ebből folyólag adóképesség fokozódása nem várható; de a telekrendezések és szabályozások utáni bevétel sem szaporodnék, sőt inkább csökkenne, mert ily feltételek mellett nem igen fog akadni szabályozást, — telekrendezést kérelmező, — tehát a fejlődés is megakad, ezzel pedig karöltve jár az épitkezés, ezzel ismét összefüggőleg az iparosok, kereskedők stb. adóképességének csökkenése, vagyis közvetve a főváros jövedelmének csökkenése.

Ezek után bátorkodom a kérdéses szabályrendelet helytelen, sok esetben jogtalan és igazságtalan voltát a következő főbb részletekben megvilágitani:

A „szabályrendelet“ elnevezés helytelen, mert a közönség saját maga részére *rendeletet* nem, csak szabályzatot alkothat.

A szabályozási terv végrehajtását egy *körutépitési programmnak* kellene meghatározni, amint azt fentebb leirtam, de ha ez nincs meg, semmi esetre sem függhet a kisajátitás, illetve kártalanitás utján való terület megszerzés attól, hogy a végrehajtást a hatóság saját *kezdeményezésére* hivatalból foganatositja“-e, hanem egyedül az a szempont lehet-e tekintetben mérvadó, vajjon a *közérdek* kivánja-e a végrehajtást, vagy nem; mert a hatóság kezdeményezésétől függne-e a dolog, ez esetben egyrészt befolyások érvényesülhetnének, másrészt pedig megtörténhetnék, hogy a hatóság egyszerüen nem kezdeményezne semmit, a minthogy eddig is alig kezdeményezett még valamit, rendszerint az illető környék lakói, egyesületek testületek figyelmeztették a hatóságot egyik-másik szabályozás közérdekből szükséges végrehajtására s ez alapon történt meg tényleg a végrehajtás.

A tervezetben a 4. § tartalmazza a legfőbb igazságtalanságot. Homlokzati dij kötelezettségről csupán az I., II. s legfeljebb még a IV. épitési övezetben lehet egyáltalán szó, a hol tényleg lehet *homlokzatra, közvetlen* utra, vagy utczára, illetve térre *jövedelmezőségre szánt bérpalotákat épitni*; a III. épitési övezetben azonban, a hol az épitési szabályzat értelmében közvetlen az utra, vagy utczára *nem is lehet, nem is szabad*, — illetve a hol a telek határvonalán belül ut vagy utcza nélkül is homlokzattal *kell* épiteni, a mennyiben elő van irva, hogy a határvonalba nem, csak attól 3, illetve 5 méter távolságban lehet csak épiteni s a hol jövedelmezőségre való bérházak épitése ugyszólván kizárt dolog; legfeljebb oly esetekben lehetne homlokzati dijat követelni, ha az illető telekhez előzőleg semmiféle ut, vagy tér nem vezetett, tehát a szabályozási terv végrehajtásával a telek tényleg utat s ez által való előnyt nyert, egyébként ugyanis a III. övezetben fekvő telkekre nézve az uj homlokzat semmiféle előnyt nem nyujt.

A homlokzati dij nem lehet mindenütt egyenlő mérvü, a hol pl. a telek négyszögölenkint *2000 korona értékü*, ott bizonyára 3—4 emeletes, tehát egymás felett 4—5 sor utczai ablakkal biró házak épülnek, ezeknél tehát több előnyt nyujt a homlokzat, mint a külső telekben, a hol négyszögölenkint *2—10 korona értékü* telkek vannak s a hol rendszerint csak földszintes házak épülnek. Továbbá egy nagyobb telektömb inkább elbir bizonyos homlokzatdijat, mint egy kicsiny telek végül a homlokzat vonaltól számitva 5 öl széles (mély) telek sem fizethet ugyanolyan arányu homlokzati dijat, mint a 35 öl széles (mély) telek, mert igy megtörténnék, hogy az 5 öl széles (mély) telek tulajdonosa, egy 10 öl széles ut, vagy utcza nyitásáért *telkének egész értékét* homlokzati dijul odafizethetné. Példát hozhatok fel, hogy vannak tulajdonosok, a kik hasonló módon több homlokzati dijat köteleztetnének fizetni, mint a mennyit telkük egészben véve megér.

A mi pedig legfőbb kérdés e §-nál mi jogon követelheti a hatóság, hogy 13 öl szélességig az egész ut terület értékét homlokzati dij czimén a homlokzatot nyert tulajdonosok fizessék meg?

Hiszen, van ha is előnyük az ut megnyitás folytán, de az még sem az ő, vagy legalább nem csupán az ő érdekükben történik; ez az ut első sorban mégis csak *közut*. A mely ut 13 ölnél szélesebb az már körut, a milyen nem sok van a fővárosban; legnagyobb részben 13 ölnél keskenyebb utak, utczák épülnek és ezeket egészükben mind a tulajdonosok váltsák meg? Ez nem igazság, de czélszerünek és e közönség érdekében lévőnek sem mondható, mert ezzel drágul a telek, drágul a lakás, tehát emelkedik a nagyközönség terhe. Igaz, hogyha a hatóságnak nagyobb mértékben kell az utak kisajátitásánál a terhet viselni, végeredményében az is a közönség terhét emeli, de legalább az nem igazságtalanság. Homlokzati dijként — ahol az egyáltalán követhető — csupán az utszélesség fele, legfeljebb kétharmad része lenne az érintett telkek tulajdonosai által megtérittetendő, illetve megtéritthető, vagyis *legalább* egy harmadát az utterület szerzési költségnek *a községi jog* megváltása fejében *okvetlen* a hatóságnak kellene viselni. Egyébként e § a kisajátitási törvénynek a kártalanitásra vonatkozó határozmányaival szemben — melyek azt rendelik, hogy a kisajátitási szenvedőknek minden kára és hátránya megtéritendő, aligha állhatna fenn, mert e § szerint kisajátitást szenvedők, t. i. a kisajátitási terv által érintettek lennének mindazok, a kikre a kisajátitás folytán homlokzati dij kötelezettsége háramlanék, ezeknek tehát a részükről fizetett homlokzati dijat emlitett törvény értelmében vissza kellene ismét téritenie.

A felebbezés sorra veszi a szabályzat hiányosságait, kimutatja az egyes rendelkezések tarthatatlanságát és sok tekintetben érdekes fejtegetéseit igy végzi:

Bővebben indokolni, hogy mennyire helytelen a kérdéses szabályrendelet felesleges. Egészben véve oly megterheltetésnek és oly jogkorlátozásnak lenne ez által kitéve minden fővárosi telektulajdonos, hogyha ez érvénybe lépne, igazán őrülhetne az, aki magát magyarország fővárosában telektulajdonosnak nem mondhatja.

De nemcsak a telektulajdonosokra lenne ez nagy mérvben terhes, hanem kihatna ennek terhe a lakosság minden rétege megérezné a hatóságnak az ezen szabályrendeletben rejlő haszon utáni vágyat a főváros minden polgára: lakók, iparosok, kereskedők stb.; legsajnálatosabb következménye lenne, pedig e szabályrendeletnek az, hogy a főváros, a melynek felvirágzására minden magyar ember lelkesedéssel kell, hogy gondoljon, — fejlődésében meg lenne akadályozva, különösen pedig annak egészségügyi és szépészeti szempontból való helyes irányu fejlődése messze időkig nem lenne ismét biztositható.

Az iskolák deczentralizácziója.

A VIII. kerületi iskolaszék azzal az előterjesztéssel járult a tanácshoz, hogy mondja ki, hogy ezentul csak 16 tantermes iskolákat fog épittetni. A fővárosnak számos iskolája nagymértékbeu tulzsufolt s a bajon csak ilyen módon lehet gyökeresen segiteni. A tanács az előterjesztést véleményadás czéljából kiadta a mérnöki hivatalnak. A hivatal ma az ügyiratokat a nélkül terjesztette vissza a tanácshoz, hogy a kivánt véleményes jelentést megtette volna. A mérnöki hivatal ez eljárását azzal okolja meg, hogy a főváros időközben már véglegesen elfogadta azt az elvet, hogy a községi iskolák deczentralizácziója érdekében 16 termesnél nagyobb iskolákat nem épitt tt s igy a kérdés további vitatása tárgytalanná valt

Az uj tüzrendészeti szabályrendelet.

A tanács IX. ügyosztálya uj tüzrendészeti szabályrendelettervezetet készitett. A tervezetet kiadták a kerületi elöljáróknak véleményezés végett.

A kerületi elöljárók tegnapi értekezletükön apróra megvitatták a tervezet intézkedéseit és azok ellen többféle kifogást tettek. Legfőképpen az a panaszuk, hogy a tervezet rendelkezései nem elég szabatosak és a szabályrendelet mostani alakjában sok vitára és félremagyarázásra adna alkalmat.

A tervezet tanácsot és elöljáróságot emleget, de nem áliapitja meg szabatosan, hogy közigazgatási szempontból a tüzrendészeti ügyekben melyik az első foku hatóság. Beszél a háztulajdonos, gondnok és házmester felelősségéről, de nem mondja meg, hogy mikor és elsősorban melyik és mikor felelős másodsorban a másik?

Határozottan ellenzik az elöljárók a szabályrendeletnek azt az ujitását is, a melyet az ártatlansági bizonyitványok kiadásánál akar életbe léptetni. Eddig ugyanis az volt a rend, hogy tüzesetek alkalmával a veszedelem elmulta után az elöljáróság megtartotta a tüzvizsgálatot, megállapitotta a tüz keletkezésének okát s kideritette, hogy terheli e mulasztás és felelősség a kárusultat. Ha azután a vizsgálat azt eredményezte, hogy a tulajdonos a veszedelem előidézésében nem bünös, rögtön kiadták részére az ártatlansági bizonyitványt, a minek alapján a fél az érdekelt biztositó társulattól a kártérités megkaphatta. A tervezet most azt az ujitást akarja életbe léptetni, hogy a tüzvizsgálat jegyzőkönyvet az elöljáróság ezentul a rendőrséghez tegye át és csak ha ennek a véleménye megérkezett azután állitsa ki az ártatlansági bizonyitványt. Ez a hosszadalmas eljárás sok kárt okozna az amugy is károsult félnek, mert lehetetlenné tenné, hogy a kára megtérítéséhez egyhamar hozzájuthasson.

Végül a szabályrendelet nem jelöli meg azt sem, hogy a tüzrendészeti kihágások ügyeiben, melyik lesz ezután a büntető hatóság. Eddig a vizsgálatokat a kerületi elöljáróságok foganatositották, de a büntetéseket a rendőrség szabta ki Hogy ezután miképp lesz az a tervezetből ki nem derül.

Az elöljárók arra kérik a tanácsot, hogy a tervezetet vétesse alapos felülvizsgálat alá és a jelzett hiányok pótlásáról gondoskodjék.

Romlik a budai levegő.

A Krisztinavárosról azt mondotta *Podmaniczky* Frigyes, hogy az a magyar *Merán*. A budaiak mindenkor büszkék is voltak a jó levegőjükre s a pesti ember vasárnap délután az utóbbi évek alatt, a mióta elfogyott a hires budai bor, már csak a jó levegő kedvéért kereste fel Budának bérczeit, vagy kevésbé költőiesen: Talán hepe-hupos utczáit és s urtos csapszékeit. A jó budaiaknak azonban mostanság nagy a panaszuk. Ilyenkor tavasz kezdetén különösen időszerü is a kesergésük. A modern haladást, a civilizácziót szidják, a miért elrontotta jóformán még a levegőjüket is. Megépitették az uj nagyszerü utczákat és legnagyobb részüket, mint főképp az Atilla-körutat olyan mészkőanyaggal burkoltatták, a mi száraz időben folytonosan porzik és megmételyezi a hegyközi üde levegöt. Ez ellen panaszkodnak most a budaiak, azonban kevés reménynyel, mert az uj burkolatokat bajos lenne hamarjában megint felszedetni.

Hus-monopólium.

Az egyedárusok szaporodnak Budapesten, ahol tizezer ember él hatalomban, jólétben, hatszázötvenezer vegetál. Tiz ezer ember: háziur, bankár, bankigazgató; a többi 150 frtos havigázsival kinlódik, amelyhez élete végén jut, amig a 25. 54, 100 frtos közbeeső állomásokat meghaladja. Az alsóbbrendü százezrek verejtékéből jutnak a milliók azokra a fényességekre, amelyeket nagyzási hóbortunk világvárosi jellegnek tart. Az összesarczolt milliók káprázatos külsőségében sütkérezve a tömeg nem látja, hogy alakul lassan-lassan körülötte egy óriás gyürü, amely monopolizálja minden szükségletének ellátását. S a gyürügazdák erejét, fejlődését tudatlanságában elősegiti maga a hatóság, amely egyébként is tehetetlen szolgája a monopólistáknak.

Monopólium: ennek az áldozata Budapest népe. Nem a kartell öli meg a lakosságot, hanem az egyedáruság, amely a közfogyasztás tárgyait kaparintja karmaiba. Monopólium: a világitás, akár légszesz, akár villamos. A légszeszért a közadókból fizetünk százezreket, legujabban a villamos világitásra áldozunk, mert közintézményeink ellátói kevesellették az egyoldalu világitást.

Monopólium: a viz, adja a város maga, méregdrágán, mert botorul tett befektetéseket kell a fogyasztóknak megtéríteni. Lekötötték a marhahus fogyasztást a vásárpénztárnak; a vásárcsarnokokat a hatósági közvetitőknek. Százezrek napi élelmezésén hizlalják a nagy részvénytársaságokat; az éhezők filléreiből szedik a busás osztalékokat.

Még szabad a kenyér és a hentesáru. A kenyérért a vásárcsarnokokban küzd már egy kenyérgyár, a kit a pékek nagy erőfeszitéssel tudtak eddig is a monopólium megteremtésében megakadályozni. Azért meg lesz ez is, mihelyt a kenyérgyár urai megtalálják a hatalomhoz vezető utat.

A hentesáruk monopóliuma beáll akkor, ha meglesz a sertésközvágóhid s a marhavásárpénztár kitünő szerződése lesz alapja sertésvásárpénztárnak. Mert azzal a mozgalommal szemben, amelyet a hentesek inditottak, áll egy uj bankkonzorczium hatalmas tőkével, merészen dolgozó fézőrökkel, a kik ugy akarják megcsinálni a sertésvásárpénztárt, hogy a budapesti piaczok teljesen dominálhassák. Ha ez sikerül, akkor a főváros lakossága egyetlen falatot sem szerezhet, amely után

1. a termelő,
2. a szállitó,
3. a monopolista,
4. a közvetitő,
5. az elárusitó,
6. az adószedő,

be nem hajtaná az önhatalmulag kirótt illetékeket.

Ma még a kenyér és a hentesáru az aránylag legolcsóbb élelmiczikk. A monopolisták ezt a kettőt is beakarják gyüjteményükbe sorozni. A főváros népe nem igen tud az ujabb merényletről; talán nem is törődik az eseményekkel. Mert nálunk minden jó ugy, amint van. Ha még drágább lesz az élet, még többet panaszkodunk csöndben-titokban, nehogy meghallja valaki. Mert alárendelt itt mindenki. Függő önérzet nélküli, a ki csak tür, szenved, szólni nem mer. A közönség szolgálatára kirendelt hatóság pedig méltó képviselője a megbizóknak egyéni-

eg is olyan, mint a nép, függést kereső, gyáva. Ilyenformán nem nehéz a monopólisták helyzete: a tömeg önként adja meg magát s hallgatagon türi, hogy minden falatja után uzsorakamatot szedjenek.

A marienbadi pilulák elkobzása.

Különös eltévelyedése a közegészségügyi kormányzatnak, hogy a nagy közönség vitális érdekeit nem veszi figyelembe s kellő módon ki nem hirdeti, akár a hirdetési oszlopokon, akár más alkalmas módon, hogy mindenki elolvashassa, arról tudomást szerezzen, hogy ne vásároljon küldföldről importált s itt nagy garral hirdetett speciális gyógyszereket.

A belügyminisztérium ezeket a gyógyszereket mint ártalmasakat betiltja, de el nem koboztatja.

Miben áll a betiltás? Abban, hogy a hivatalos lapban közzéteszi a betiltást. Tudvalevő dolog a hivatalos lapot csak hivatalnokok, akik a kineveztetéseket nézik, esetleg a magukét keresik és az árverési hiénák olvassák. A nagy közönség ezt az ujságot nem ismeri s csak akkor vesz tudomást, ha a hivatalos lap valami községi sérelmet okoz, ami ha eddig ritkább volt is, de a mai viszonyokat tekintve tartunk tőle a jövőben sürübb lesz.

A mult hetekben megkérdeztem Jakabffy Imre állam titkár ur ő méltóságát, miként van az, hogy a belügyminisztérium által betiltott gyógyszereket a hirhedt „Török"-féle patika urbi et orbi hirdeti, azokat raktáron tartja és kiszolgáltatja? Az állam titkár ur csak annyit mondott: „lesz rá gondom."

Viola Imre tanácsos és *Mátray* József VI. ker. előljáró mult héten éppen abban a perczben léptek be a „Török"-féle király-utczai gyógyszertárba, mikor egy vevőnek át nyujtották a belügyminiszterileg betiltott „marienbadi pilula csomót." A tettenkapás esete forogván fenn, „Török"-nek nem volt módjában e tényt főváros hatósági kiküldöttei előtt letagadni. *Halmos* János a belügyminiszter leirata alapján a raktáron levő e fajta pilulákat azonnal elkoboztatta s az ügyről a belügyminiszternek jelentést tett.

A Bethlen-utcza kövezete.

A Bethlen-utcza kövezete szintén egyike azoknak a valamiknek, a mik nincsenek. A Bethlen-utcza immár teljesen kiépült s a VII. kerület egyik legnagyobb forgalmu utvonala. Több középület is van benne, melyek közül különösen látogatott a Ferencz József kereskedelmi kórház. Az utcza gyalogjárója kitünő: ujonnan készült kifogástalan kövezettel fedve. Ámde a kocsiut annál gyalázatosabb. Tiszta időben képzelhetetlen porfészek, esőben sártenger. Ráadásul olyan mélyen fekszik a gyalogjáróhoz képest, hogy valóságos alpesi hegymászó kell hozzá, hogy az utcza egyik oldaláról a másikra juthasson. Itt lenne az ideje, hogy a főváros a Bethlen-utcza és környéke lakosainak kérelmét immár meghallgatná és a régen hiányzó kövezetet végre-valahára elkészittetné.

Ismétlő iskolák.

A kultuszminiszter a 12—15 éves leányok részére ismétlő iskolák felállitását kivánja a fővárostól. A népoktatási törvény kötelezi erre a várost s a miniszter azt kivánja, hogy a leány ismétlő iskolába fölveendő, illetve köteles odajárni a törvény értelmében minden leánygyermek, aki 12-ik életévét betöltötte, aki az elemi iskolai tanfolyamokat elvégezte, illetve irni-olvasni tud s 15 éves még nincs és sem nyilvános tanintézetbe nem jár, sem pedig az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. 6. §-ában megengedett módon oktatásban nem részesül; — felveendő, illetve köteles ismétlő iskolába járni, továbbá minden olyan 12—15 éves leánygyermek, a ki elemi iskolába egyáltalán nem járt, illetve irni-olvasni nem tud, ezen utóbbi csoportba tartozó leánygyermekek részére azonban az ismétlő iskolában külön tanfolyam rendezendő, melyben fősuly fektetendő az irás, olvasás és számolás elemeinek elsajátitására.

Ezek szerint tehát a leányismétlő iskolák részére két tanfolyam lesz szervezendő, 1) külön tanfolyam azon növendékek részére, a kik az elemi iskolát éppen nem, vagy hiányosan végezték s irni, olvasni nem tudnak, 2) rendes tanfolyam azon növendékek számára, akik minden napi tankötelezettségüknek eleget tettek és irni, olvasni tudnak.

A külön tanfolyamban fősuly az irás, olvasás és számolás elemeire, a rendes tanfolyamban az elemi iskolában tanultak ismétlésére és mindkettőben a gyakorlati élet követelményeire fektetendő.

Igen szépen kifejti a miniszter, a maga álláspontját először óhajtó, azután parancsoló módban. Arról megfeledkezett a kegyelmes ur, hogy nemrég maga is megsokallotta a főváros tanügyi kiadásait. Most uj kivánsággal áll elő, a melyet — tekintet nélkül a költségekre — megakar valósitani. Kellenek-e az uj iskolák, nem kérdi. A miniszter ur rendelkezik, a főváros végrehajt. De ez egyszer talán nem. A főváros már megpróbálkozott az ismétlő iskolákkal, de kudarczot vallott. Iskolákat létesitett, a melyekbe nem akadt növendék. Persze — azt nem tudja a miniszter — hogy Budapesten a 12—15 éves leánygyerek már számottevő a szegény családban. Vagy ipart tanul, vagy már kereső tag, a kire a családnak nagy szüksége van. Emiatt nem sikerültek a leányismétlők.

A főváros mindamellett nem akar kitérni a miniszter óhaja elől s a tanács a legközelebbi közgyülés elé ezt a javaslatot terjeszti:

„Kétségtelen, hogy a vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszter ur akkor, a midőn az ismétlő leányiskolák felállitását és pedig az általa kivánt módon való felállitást sürgeti, a törvény alapján áll s ezen kötelezettség elől a főváros ki nem térhet.

Nézetünk szerint azonban mindaddig, mig a tanköteles korban lévők összeirása meg nem történik és a rendszeres nyilvántartás életbe nem lép, nem lehet megfelelni a törvény intenczióinak, mert nincs rá mód, hogy az ismétlő tanköteles korban levők iskoláztatási kötelezettségük teljesitésére szoritassanak s addig, nézetünk szerint, minden intézkedés illuzórius s az ismétlő leányiskolák felállitása eredmény nélküli lenne, a mit világosan bizonyit a korábbi évek azon tapasztalata, hogy a főváros által már tényleg berendezett ismétlőiskolákat rész-

vétlenség miatt évekkel ezelőtt be kellett szüntetni. Felterjesztés volna tehát intézendő a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez annak kieszközlése czéljából, hogy az ismétlő leányiskolák felállitása és szervezése iránti végleges intézkedések a legközelebbi népszámlálással kapcsolatosan tervezett tanköteles összeirás foganatositásáig és a nyilvántartás életbe lépéséig függőben tartassanak.

Addig is azonban az önkönt jelentkező ismétlőiskolaköteles korban levő leánygyermekek ismétlő oktatásban volnának részesitendők, minélfogva kimondandó volna, hogy az ismétlőiskolaköteles korban levő, önként jelentkező leánynövendékek oktatásáról a főváros már a jövő tanévtől kezdődőleg gondoskodni fog. E czélból a jelentkezők az elemi iskoláknál előjegyzendők s a jelentkezéshez képest lennének a szükséges iskolák, illetve osztályok felállitandók.

A javaslat elfogadása esetén a tanács utasitandó lenne, hogy addig is, mig a közgyülésnek a miniszterhez felterjesztendő határozatára válasz érkezik, a közoktatásügyi bizottság meghallgatásával állapitsa meg azt a tervet, a mely szerint az önként jelentkező ismétlőiskolaköteles leánynövendékek a jövő tanévtől kezdve oktatást fognak nyerni."

A javaslat aligha fogja a minisztert kielégiteni, de be kell látnia, hogy a főváros épp a jelen helyzetében sem tehet többet s bár magunk is hivei vagyunk az ismétlőiskola felállitásának, a sikerben igen keveset bizunk.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 531 gyermek, meghalt 382 egyén, a születések 149-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 381 törvényes, 150 törvénytelen; nemszerint 280 fiu, 251 leány. Halva született 11 gyermek, köztük 7 törvényes, 4 törvénytelen.

A születések aránysáma: 1000 lakosra: 40·3.

A halálozások aránysáma: 1000 lakosra: 29·0, az egy éven felüli lakosságnál: 22·4, az öt éven felüli lakosságnál: 19·4.

A halottak közt volt 202 (191) finemü, 180 (172) nőnemü.

Az év eddigi 13 hetében élve született összesen 6.233 gyermek, meghalt összesen 3.830 egyén, a születések többlete tehát 2403; a mult év megfelelő időszakában született 6.238, meghalt 4.513, a születések többlete volt 1.725 (2.086).

Az élve szülöttek között volt: 342 római katholikus, 7 görög katholikus, 2 görög keleti, 23 ágostai evang., 52 helvét, 105 izraelita, összesen 531.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1056 beteget, szaporodás 425, csökkenés 439, maradt a hét végén 1042, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 100 beteget, szaporodás 37, csökkenés 36, maradt a hét végén 101, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 981 beteget, szaporodás 296, csökkenés 342, maradt a hét végén 935, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 835 beteget, szaporodás 143, csökkenés 200, maradt a hét végén 778. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.972 beteget, szaporodás 901, csökkenés 1017, maradt a hét végén 2856.

Uj találmány.

Egy külföldi gyáros olyan hivatalos levélboritékokat talált ki, a melyekhez a kézbesitést igazoló ivek is hozzá vannak csatolva. A találmánynak az a czélja, hogy a hivatalos kézbesitéseket megkönnyitse. A feltaláló gyáros arra kérte a belügyminisztert, hogy az uj rendszerü boritékok használatát hivatalában rendszeresitse és hasonló eljárásra kötelezze az összes magyarországi törvényhatóságokat. Viszonzásul aztán kötelezi magát a czég, hogy Budapesten nagyszabásu gyárat létesit. A miniszter az ajánlatot nem fogadta el, mert a miniszteriumokban divó kézbesités rendszer átalakitása nagy költségekkel járna, a törvényhatóságoknak pedig ez a dolog belső autonóm ntézkedést igényel, a mibe a miniszter nem avatkozik.

Hivatalos aktákba fulladt — park.

A „Nemzeti lovarda" egyesület 1897-ben engedélyt kér a tanácstól, hogy a lovarda épülete megett levő nagyterjedelmü telkének két szélső részén egy-egy háromemeletes bérházat épittethessen. Ugyanekkor az épitési engedelem viszonzásául a telek középső részét köztérnek ajánlotta fel az egyesület, olyanformán, hogy azon diszes parkot akart berendezni s kötelezte magát, hogy azt a főváros javára a telekkönyvben bejegyezteti és a közönségnek megnyitja. A főváros azonban addig gyártotta az ügyben az aktákat, mig fordultak az idők s az egyesület nevében gróf *Károlyi* István ma ujabb beadványt intézett a tanácshoz. Ebben az egyesület előbbi ajánlatát visszavonja s kijelenti, hogy mivel a főváros hosszu évek során át vonakodott kérelmét elintézni és azóta a pénzügyi helyzet annyira rosszra fordult, hogy az egyesület ma már nincs abban a kedvező helyzetben, hogy annak idején tett ajánlatát fentarthassa, ennélfogva az épités tervéről lemond és az épitési engedelem dija fejében befizetett 1534 forintot kéri visszautalványozni.

Az elekrotechnikusok érdekében.

Az elektrotechnikusok körében általános örömet fog okozni a kereskedelmi miniszternek egyik legujabb rendelete. A miniszter ugyanis körrendeletet adott ki az ország összes másodfoku iparhatóságai számára, melyben a budapesti állami felső ipariskolával kapcsolatban fennálló elektromos szerelői tanfolyamot az 1884. évi XVII. t.-cz. 5. §-a és az 1896. decz. 24-én 58368 sz. a. kiadott miniszteri rendelet alapján azok közé sorolja, a melyeknek elvégzése az erős áramu elektromos vezeték iparszerü berendezésének önálló üzésére ezentul ipari képesitést nyujt.

Ugyanebben a körrendeletben azt is kijelenti a miniszter, hogy ugyanabban az intézetben fennálló dinamógép kezelői tanfolyam elvégzése ezután ugyanebben az iparágban munkakönyv váltására jogosit. A miniszter utasitja a hatóságokat, hogy ezekről az elhatározásairól a hazai elsőfoku iparhatóságokat miheztartásuk czéljából értesitsék.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

A főváros feldarabolt regálekötvénye.

A főváros az 50 milliós kölcsönnel történt fennakadása alkalmával tudvalevőleg ugy segitett magán, hogy a regálakötvényét a szövetkezett bankoknak eladta. A főváros tulajdonában egy 4·5 százalékos regálekötvény volt, a melynek értéke 11.564.300 koronát tett ki. A pénzügyminiszter a főváros kérelmére a kötvény felosztását megengedte és az óriási értékü papirt számos kisebb részre osztották fel. Igy alakitottak 1803 darab — egyenként 50 forint értékü regálekötvényt, a melyeknek az összes értéke 180 300 korona továbbá 2245 darab 100 frtos kötvényt, összesen 449.000 korona értékben; 4099 darab egyenként 500 frt névértékü kötvényt, melyeknek összes értékük 4.399.000 korona. 2628 drb, egyenként 1000 frt névértékü regálekötvényt, összesen 5.256.000 kor. értékben és végül 64 darab kötvényt, a melyek mindegyike 10.000 frtos, összes értékük tehát 1.280.000 korona.

Valamenyi uj kötvénynek darabonként 20—20 szelvénye van. A feldarabolt, uj kötvényekből az egyesült bankok eddig tizmillió korona névértékü kötvényt vettek át 96 frt 50 kros árfolyam mellett, tehát 9.650.000 korona készpénz értékben.

A fővárosnak ilyenformán még 1.564.300 korona értékü regálekötvény maradt birtokában.

Készül az uj Belváros.

A fővárosi közmunkák tanácsa ma arról értesitette a főváros tanácsát, hogy az ujonan szabályozott Belvárosban a Váczi-utcza és az Eskü-ut burkolatát el akarja készittetni. Kéri tehát, hogy a főváros az utvonalakon levő fákat távolittassa el és a régi városház lebontását junius 30-ikáig fejeztesse be. A városház épület eltávolitása okvetlenül sürgősen szükséges azért, hogy a közmunkatanács az esküténi hid feljárójának további kiképzését elkészittethesse és a belvárosi plébánia templom körül épülő bástya és lépcső munkálatait is teljesen befejezhssék.

A becsületes vállalkozó.

Nem mintha a vállalkozók általánosságban nem lennének becsületes emberek, de ez a vállalkozó megérdemli a külön felemlitést, mert az az idő már régen elmult, mikor az embernek aranyóráját behozták a kapu elől, hogy kint felejtette. Manapság bizony már a pénztártól való eltávozás után felszólalások figyelembe nem vételnek, se pro, se kontra. Ez a régi fajta jó ember valami szivattyut szállitott a főváros egyik kőzkórháza számára. A tanács kialkudta vele a szivattyu árát, 130 frtban, ráadásul kikötötte azonban, hogy a teljes kereseti összegből tartozik 15 százalékot a főváros javára leengedni. A munka elkészült, megfelelő volt, átvették és a szokásos hivatalos uton ki is utalványozták a 140 frt vételárat, de elfelejtették levonni a szerződésbeli 15 százalékot. A városházán sok szerződés, számla fordul meg: nem csoda, ha a külön kikötésről meg találtak feledkezni.

A vállalkozó azonban becsületes ember, ő nem felejtette el a perczentet. . . .

S a tanács a napokban postautalványnyal 19 frt 50 krt kapott. A városházán nem tudták mire vélni a dolgot, sehogyse jöttek rá, hogy mirevaló a rejtélyes pénzösszeg. Magától a feladótól tudakolták tehát meg s ekkor derült ki, hogy a vállalkozó gondosabb és lelkiismeretesebb, mint a hivatal. A pénzt a 15 százalék fedezésére küldte, a mit elfelejtettek levonni a kiutalványozott összegből. A főváros pedig ez egyszer nem mondotta, hogy a pénztártól való eltávozás után felszólalásnak többé helye nincs. . . .

A főváros uj épitkezései.

Az épitő ipar válságán mégis csak segitenek valahogy. A főváros — bár megkötött kezekkel — a maga hatáskörében mindenképpen igyekezik, hogy az épitő ipar sanyaru helyzetén javitson. Most ismét két nagyszabásu közmunka végrehajtását kezdik meg: két nagy középület épitésébe fognak bele.

Az egyik a bombatéri vásárcsarnok. A Bombatéren a Plébánia utcza és Gyorskocsi-utcza határolta területen épül fel 420000 frt költséggel. A telken levő hat épület lebontását már május hónap elején megkezdik, az uj vásárcsarnok rövid idő alatt teljesen elkészül. A bombatéri vásárcsarnok egyike lesz a főváros legdiszesebb hasonló épületeinek. Homlokzata a

tágas Bombatérre nyilik, két oldalán pedig 12—12 öl széles utczákat nyitnak meg.

Ugyancsak kora tavasszal kezdik meg az V. kerületben a másik fővárosi középület épitését. Ez elemi iskola lesz és a Sziget- és Ügynök-utcza sarkán épül. Az uj elemi iskola épitésére 180.000 frtot szánt a főváros.

A szerkesztő üzenetei.

V. J. N.-Várad. *Wágner* Manó rákospalotai intézetét ajánlom. A tanulók kitünő ellátásban részesülnek, a tanitást pedig kiváló szakerők végzik.

Hirdetések.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros részéről:

1. Az I. ker. Virányosi utnak (az izraelita temetőtől a 8719. hrszám ingatlanig terjedő részének) 8693 korona 86 fillér költséggel előirányzott macadamszerü burkolás munkálatai iránt,

2. a II. kerület Corvin-tér és környékén lévő járdáknak 20.707 korona 68 fillér költséggel előirányzott aszfaltozási munkálatai iránt,

3. a II. kerület Corvin-tér és környékén levő kocsiutaknak 5 cm. vastag kettős öntött aszfalt felhasználása mellett 9129 korona 72 fillér költséggel előirányzott burkolási munkálatai iránt,

4. az V. ker. Erzsébet-tér északi oldalán (a Bálvány- és Sas-utczák között) betonból 1913 kor. 97 fill. költséggel előirányzott csatornaépitési munkálat iránt.

5. a VI. ker. Angyalföldön a csavargyár átellenében lévő utczákban betonból 5311 kor. 30 fill. költséggel előirányzott csatornaépitési munkálatok iránt,

6. a VII. ker. Tábornok-u. (Hungária- és Mexikói-ut közt) 16.755 kor. 7 fill. költséggel előirányzott macadamszerü burkolási munkálatai iránt,

7. a X. ker. Kápolna-utczai élelmi piacz északi oldalán elvonuló névtelen utczának 900 korona költséggel előirányzott részleges kövezési munkálatai iránt ezennel nyilvános árlejtés hirdettetik.

Felhivatnak ennélfogva a pályázni kivánók, hogy a fent érintett munkálatokra vonatkozó magyar nyelven szerkesztett és ivenkint 1 korona bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve *1900. évi április hó 18-ik* napján délelőtti 10 óráig Vosits Károly tanácsnok avagy helyettese kezéhez (Váczi-utcza, Ujvárosház, I. em. 11. ajtó.) nyujtsák be.

Budapest, 1900. márcz. 31.

A székesfőváros tanácsa.

Budapesti közuti vaspálya-társaság

Hirdetmény.

A „Budapesti közuti vaspálya-társaság"

XXXV. Rendes közgyülésére

folyó évi április hó 24-én délután fél 4 órakor a társulat saját épületében Budapesten, V. ker., Lipót-körut 22. szám alatt fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Igazgatósági évi jelentés; előterjesztése az 1899. évi zárszámadásnak és mérlegnek és a fölügyelő-bizottság erre vonatkozó jelentésének, az osztalék megállapitása; határozat a fölmentvény megadása érdemében.

2. Előterjesztés a nyugdijalapnak és a forgalmi személyzet segélyalapjának gyarapitásáról.

3. A fölügyelő-bizottság ujbóli megválasztása.

A választmány ujbóli megválasztása.

Szavazati jogot adnak a társaság közgyülésein (alapszabályok 15. és 20. §§.) egyaránt a társaság részvényei s illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább négy nappal a közgyülés előtt az igazgatóságnál letéteményeztetnek; 20 darab részvény vagy élvezeti jegy után egy szavazat gyakorolható, oly megszoritással azonban, hogy 20 szavazatnál többet egy részvényes sem gyakorolhat sem saját nevében, sem pedig megbizásból.

Fölhivatnak tehát a t. c. részvényes urak, kik a jelen közgyülésen résztvenni óhajtanak, miszerint a czimleteiket a szelvényekkel együtt, beleértve a folyó évi május 1-én lejárót is, **szám- és névjegyzék kiséretében** bezárólag folyó évi április 20-ig az igazgatóságnál (Budapesten, V., Lipót-körút 22. szám) délelőtt 9—12, délután 4—5 óra között téritvény mellett letenni méltóztassanak, hol a szavazási igazolványokkal egyidejüleg az előterjesztendő zárszámla és mérleg, valamint a fölügyelő-bizottság jelentése is átvehető lesz. A letéthez szükséges nyomtatványok a társaság pénzügyi szakosztályában dijmentesen kaphatók.

Budapest, 1900. április 6-án.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

27255—1900. VI. tan. sz.-hoz.

Ajánlati hirdetmény.

Budapest székesfőváros közönsége a IV. ker. Városház-téren fekvő u. n. „régi városháza" lebontása czéljából szükséges összes bontási, anyag elfuvarozási, terület feltöltési és kiegyenlítési munkák vállalatba adása végett nyilvános irásbeli ajánlati tárgyalást tart.

Erről a pályázni szándékozók azzal értesittetnek, hogy az ajánlati tárgyalás az összes munkálatokra együttesen *1900. évi április hó 20-án* pénteken d. e. 10 órakor fog a tanácsi VI. ügyosztály (IV. Városház-utcza 9. II. 51.) üléstermében megtartatni.

Ajánlatokat csakis irásbelileg és pedig a hivatalos és részletes ajánlati feltételeket magában foglaló kötlevél megfelelő kitöltésével lehet tenni. Ehhez csatolandó a bánatpénz letételét igazoló nyugta, melylyel együtt az ajánlat zárt boritékban, lepecsételve fentirt határidőig a tanácsi VI. ügyosztály vezetőjénél vagy helyettesénél nyujtandók be, megjegyezvén, hogy szóbeli vagy utó- és pótajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betétkönyvből, vagy az érvényben levő hatósági szabályzat szerint elfogadhatóknak megjelölt értékpapirokból, utóbbiak azonban csakis a napi árfolyam 90 százaléka erejéig vétetnek számitásba, de semmiesetre sem névértékükön felül.

A székesfőváros tanácsa világosan fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson, esetleg a mennyiben az ajánlati tárgyalás eredményét kielégitőnek nem találná, u abb tárgyalást tarthasson,

A szükséges hivatalos ürlapok a tan. VI. ügyosztályban, a műszaki felvilágósitások pedig a fővárosi mérnöki hivatalban (IV. Borz-u. 7.) nyerhetők.

Budapesten, 1900. április 6.

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (VI. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főelárusitóknak elárusitás végett kiadattak. — A Magyar Kir. Pénzügyminiszterium által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Hatodik Sorsjáték. 100,000 sorsjegy, 50,000 nyeremény.

Első osztály Betét 12 korona Huzás: 1900. május 17. és 18.			Második osztály Betét 20 korona Huzás: 1900. junius 12. és 13.			Harmadik osztály Betét 32 korona Huzás: 1900. julius 10., 11. és 12.		
Nyeremény		Korona	Nyeremény		Korona	Nyeremény		Korona
1 á		60000	1 á		70000	1 á		80000
1 „		20000	1 „		25000	1 „		30000
1 „		10000	1 „		10000	1 „		20000
1 „		5000	1 „		5000	1 „		15000
3 „	2000	6000	3 „	3000	9000	3 „	10000	30000
5 „	1000	5000	5 „	2000	10000	5 „	5000	25000
8 „	500	4000	8 „	1000	8000	8 „	2000	16000
30 „	300	9000	20 „	500	10000	10 „	1000	10000
50 „	100	5000	60 „	300	18000	70 „	500	35000
2900 „	40	116000	3900 „	80	312000	4900 „	130	637000
3000 nyer.		Korona 240000	4000 nyer.		Korona 477000	5000 nyer.		Korona 898000

Negyedik osztály betét 40 korona Huzás 1900. augustus 1. és 2.			Ötödik osztály betét 32 korona Huzás: 1900. augusztus 22. és 23.		
Nyeremény		Korona	Nyeremény		Korona
1 á		90000	1 á		100000
1 „		30000	1 „		30000
1 „		20000	1 „		20000
1 „		15000	1 „		15000
3 „	10000	30000	3 „	10000	30000
5 „	5000	25000	5 „	5000	25000
8 „	2000	16000	8 „	2000	16000
10 „	1000	10000	10 „	1000	10000
70 „	500	35000	70 „	500	35000
3900 „	170	663000	3900 „	200	780000
4000 nyer.		Korona 934,000	4000 nyer.		Korona 1.061,000

Hatodik osztály
Betét 24 korona
Huzás: 1900. szeptember 12-től oktober 10-ig.

Lagnagyobb nyeremény szerencsés esetben

Korona 1.000000 (Egy millió),

A melyik ezen 480 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, kapja a jutalmat.	1	pew.	600000	600000
	1	G	400000	400000
	1	„	200000	200000
	1	„	100000	100000
	1	„	60000	60000
	1	„	40000	40000
	2	„	30000	60000
	3	„	20000	60000
	20	„	10000	200000
	50	„	5000	250000
	400	„	2000	800000
	720	„	1000	720000
	1000	„	500	500000
	27800	„	200	5560000
	30,000 nyer. és jutalom			Korona 9.550,000

Az I. osztály huzása 1900. évi május 17. és 18-án lesz. A huzások a a Magyar királyi ellenőrző hatóság és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a Vigadó termében. — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték elárusitóinál kaphatók.

Budapest, 1900. évi április hó 15-én.

M. K. Szab. Osztálysorsjáték igazgatósága.

Lónyay. Hazay.

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTO-

I. Tűz-, szállitmány-, jég- és betörés-biztositási üzlet.

KIADÁSOK. Negyvenkettedik évi zárszámla 1899 január 1-től deczember 31-ig. BEVÉTELEK.

	kor.	f.	kor.	f.
I. Tűzbiztositás				
Kifizetett károk és költségek 8.536,980·38 levonva viszontbiztositott károk és költségek ... ... 3.467,242·43	5069737	95		
Függőben maradt károk tartaléka	259746	07		
Szerzési költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával	633255	16		
Jövedelmi adó és bélyegilletékek	196146	87		
Postabérek	103466	11		
Adakozások közhasznu czélokra	11100	—		
A tűzbizt. üzletet terhelő igazg. költségei	912045	23		
Behajthatatlan követelések leirása ...	9015	39		
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül	4000000	—	11194522	78
II. Szállitmánybiztositás.				
Kifizetett károk és költségek ... 379,512·67 levonva viszontbiztositott károk és költségek ... ... 227,887·68	151624	99		
Függőben maradt károk tartaléka ...	100099	07		
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával	28266	02		
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül	50000	—	329990	12
III. Jégbiztositás.				
Kifizetett károk és költségek 1.762,290·61 levonva a viszontbiztositott károk és költségek ... ... 1.121,079·25	641211	36		
Függőben maradt károk tartaléka	16730	47		
Szerzési és igazg. költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával ...	273797	89		
Bélyegilletékek	69180	99		
Behajthatatlan követelések leirása	10295	97	1011216	68
IV. Betörésbiztositás.				
Kifizetett károk és költségek ... 2,515·32 levonva viszontbiztositott károk és költségek ... ... 1.823·60	691	72		
Függőben maradt károk tartaléka	2500	—		
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával	5753	02		
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül	20000	—	28944	74
V. Egyéb kiadások.				
Árf. veszt. értpap. és idegen pénzn. után			1245708	09
VI. 1899. évi nyereményszámla.				
A f. évi üzletből fenmaradt nyereségért			18952	66
			13829335	07

	kor.	f.	kor.	f.
I. Tűzbiztositás				
Az 1898. évről áthozott készpénz-dijtartalék a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül ...	4000000	—		
Tűzbiztositások után bevett készpénzdijak és a folyó évben lejárt dijkötelezvények és dijváltók ... ... 12.657,549·28 levonva: törlesztett dijak ... 1.662,156·37 levonva viszontbiztositási dijak és dijrészl. ... 4.013,478·29 5.675,634·66	6981914	62		
1898. évben függőben maradt károk tart.	455691	24	11437605	86
II. Szállitmánybiztositás.				
Az 1898. évről áthozott készpénz dijtartalék a viszontbizt. rész levonása után és minden megterhelés nélkül	40000	—		
Szállitmánybiztositások után bevett készpénzdijak ... ... 845,859·79 levonva: törlesztett dijak ... 52,856·73 levonva: viszontbizt. dijak ... 5479·44·84 600,801·57	245058	22		
1898. évben függőben maradt károk tart.	46223	04	331281	26
III. Jégbiztositás.				
Jégbiztositások után bevett készpénzdijak ... ... 5.054,503·23 levonva: törlesztett dijak ... 642,335·13 levonva: viszontbizt. dijak ... 2 882,649·75 3.524,' 84·88	1529518	35		
1898. évben függőben maradt károk tart.	58051	52	1587569	87
IV. Betörésbiztositás.				
Az 1898. évről áthozott készpénz dijtart. a viszontbizt. rész lev. után és minden megterhelés nélkül	13000	—		
Betörésbiztositások után bevett készpénzdijak ... ... 100,850·84 levonva: törlesztett dijak ... ... 43,405·31 levonva: viszontbizt. dijak ... 42,199·67 85.604·98	15245	86		
1898. évben függőben maradt károk tart.	1200	—	29445	86
V. Egyéb bevételek.				
Szelvény-, takarékp.- váltó- és egyéb kam.	402305	69		
Társasági házak tiszta jövedelme	41126	53	443432	22
			13829335	07

VAGYON. Mérlegszámla 1899 deczember 31-én. TEHER.

	kor.	f.	kor.	f.
Elhelyezett tőkepénzek takarékpénztárak- és bankoknál	7490004	49		
1.200,000 kor. n. é. Magy. földhitelint. 4%-os talajjavitási s szab. zálogl. ... ... à 94·70 = 1.136,400 kor. — f.				
990,000 kor. n. é. Pesti magy. keresk. bank 4%-os zálogl. à 96·— = 950.400 kor. — f.				
490.000 kor. n. é. Egyesült budapesti föv. takp. 4%-os zálogl. à 94·— = 460,600 kor. — f.				
5000 kor. n. é. «Otthon» irók és hirlapirók köre 4½%-os kötv. à 100 kor. = 5,000 kor. — f.				
7942 darab Magyar-franczia biztositó társasági részvény ... à 200.— = 1.588,400 kor. — f.				
1209 darab Bécsi biztositó-társasági részvény ... ... à 410·— = 495,690 kor. — f.				
997 darab Hazai általános bizt. társ. elsőbbségi részvény ... à 200·— = 199,400 kor. — f.				
A fenti értékpapirok után az év végéig esedékes kamatok ... ... 52,312 kor. 78 f.	4889202	78		
Leszámitolt, viszleszámitolt és egyéb váltók	488452	74		
A társaság házai	1420000	—		
Erzsébetteri házak jelzálog-kölcsön számla	770000	—		
Különféle adósok:				
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselőségeknél ...	1823637	98		
b) Maradványok idegen bizt. intézeteknél és átm. tételek	1226739	34		
Jégbiztositási osztály folyó számlán	410789	58		
Központi pénzkészlet	92392	92		
	18611219	83		

	kor.	f.	kor.	f.
Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 egész részv. à 1000 frt és teljesen befizetett 2000 fél részv. à 500 frt	6000	00	—	
Társasági tartaléktőke	6000000		—	
Külön tartalék	5472	26		
Tűzbizt. dijtartalék készpénzben a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül ... ... 4.000,000.—				
Szállitmánybizt. dijtartalék készpénzben a viszontbizt. rész levonásával és minden megterhelés nélkül ... ... 50,000.—				
Betörésbizt. készpénzdijtart. a viszontbizt. rész levon. és minden megterhelés nélkül 20,000.—	4070000		—	
Tűzbiztositási függő károk tartaléka ...	25974	07		
Szállitmánybizt. függő károk tartaléka ...	100099	07		
Jégbiztositási függő károk tartaléka	16730	47		
Betörésbizt. függő károk tartaléka	250	—		
Különféle hitelezők	804643	32		
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalék	6184	—		
Első m. ált. bizt.-társ. «Lévay-alap» ...	178788	52		
Első m. ált. bizt.-t. «Ezredéves alap.» ...	62903	19		
Tisztviselők nyugdijalapja	1033585	04		
Ormody Vilmos-alap	20092	80		
Életbiztositási osztály folyó számlán ...	28252	67		
Betörésbizt. osztály folyó számlán ...	3269	76		
1899. évi nyereség	18952	66		
	18611219	83		

SITÓ TÁRSASAG BUDAPESTEN.

II. Életbiztositási üzlet.

KIADÁSOK. Harminczhetedik évi zárszámla 1899 január 1-től deczember 31-ig. BEVÉTELEK.

	kor.	f.	kor.	f.		kor.	f.	kor.	f.
Törlesztett kötvények díja	605858	52			A mult évből áthozott díjtartalék			65999214	02
Visszaváltott kötvényekért	1338778	47			Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után	1057782	97		
Halálesetek után kifizetett károsszeg	2408755	51			az előbbi években kiállított kötvények után	9664559	90		
Lejárt kiházasitási tőkékért	2638847	06			a biztositott tőke emelésére fordított nyeremények	56411	52	10778754	39
Kiházasitási biztositásoknál haláleset következtében díjvisszatérítés	92187	06			Mult évi függőben volt károk és díjvisszatérítések tartaléka			434991	02
Függőben levő károk és díjvisszatérítések tartaléka	381474	25			Mult évi függőben volt kiházasitási tőkék tartaléka			605348	58
Függőben levő kiházasitási tőkék tartaléka	421006	16			Illetékek			244562	35
Évjáradékokért	295792	54			Kamatjövedelem			3039026	19
Viszontbiztositási díjak	304257	05							
Bélyegekért	215456	73							
Irodai bér, postadíjak, nyomtatványok, uti- és egyéb költségek	530220	08							
Tiszti fizetések	206465	27							
Jövedelmi adóért	28545	04							
Orvosi díjakért	115690	84							
Szerzési és díjbehajtási költségek	749564	99							
Kisorsolt biztositások tartaléka	24000	—							
Behajthatlan tartozások leirása	29517	32	10386416	89					
Díjtartalék ez év végén			69737646	14					
1899. évi nyeremény			977833	52					
			81101896	55				81101896	55

VAGYON. Mérlegszámla 1899 deczember 31-én. TEHER.

	kor.	f.		kor.	f.
Értékpapirok — 63.191,496 kor. 76 fill. ugyanis:			Díjtartalék: 71.387,869·17		
125,000 kor. n. é. magyar kir. 4%-os koronajáradék 94 kor. 75 fillérrel	118437	50	levonva a visz.-biztositási díjtartalékot 1.650,223·03	69737646	14
67,400 kor. n. é. magyar kir. 4%-os aranyjáradék 116 kor. 50 fillérrel	78521	—	Biztossági alap	720298	—
12.592,800 kor. n. é. magy. földhitelint. 4%-os záloglevelek 96 koronával	12089088	—	Kiházasitási tőkék nyerem.	856296	62
14 227,800 kor. n. é. m. földhit. 4%-os talajjav. és szab. zálogl. 94 kor. 70 fill.	13473726	60	Függőben levő károk és díjvisszatérítések tartaléka	381474	25
6.199,800 kor. n. é. m. földhitelint. 4%-os kor. zálogl. 94 kor. 75 fillérrel	5874310	50	Függőben levő kiházasitási tőkék tartaléka	421006	16
2.594,000 kor. n. é. pesti m. keresk. bank 4½%-os zálogl. 99 kor. 75 fill.	2587515	—	Díjleszállitásokra vonatkozó nyeremények tartaléka	210	71
136,000 kor. n. é. pesti m. keresk. bank 4½% közs. kölcsönkötv. 100 kor.	136000	—	Túlélési csoportok számlája	173686	86
182,000 kor. n. e. kisbirtokosok orsz. földh.-int. 4½%-os zálogl 99 korval	180180	—	Előre fizetett dijak az 1900—1902. évekre	5366	60
138 000 kor. n. é. kisbirt. orsz. földhitelint. 5%-os zálogl. 100 koronával	138000	—	Fel nem vett nyeremények 1898. évről	387	58
600,000 kor. n. é. m. tak.-p. közp. jbankja 4½%-os zálogl. 99 kor. 50 fill.	597000	—	Kisorsolt biztositások tartaléka	24000	—
626,000 kor. n. é. m. orsz. közp. takarékp. 4½%-os zálogl. 99 kor. 25 fill	621305	—	Viszontbiztositó intézetek és mások követelései	44092	62
1,782.000 kor. n. é. egyes. bpesti föv. takarékp. 4½%-os zálogl. 99 korval	1764180	—	1899. évi nyeremény	977833	52
200,000 kor. n. é. belvárosi takarékp. 4½%-os záloglevél 100 koronával	200000	—			
58,800 kor. n. é. m. jelz.-hitelb. 4%-os nyereménykölcs. kötv. 118 koronával	69384	—			
Magyar jelzálog-hitelb. 4%-os kölcs. 6 drb nyereményjegye 25 koronával	150	—			
558.000 kor. n. é. magy. jelz.-hitelbank 4½%-os zálogl. 99 kor. 50 fillérrel	555210	—			
4.848,400 kor. n. é Budapest fővárosi 4½%-os kölcsönkötv. 99 kor. 50 fillérrel	4824158	—			
424 800 kor n é. Budapest föv. 4%-os korona-kölcsön-kötv. 95 koronával	403560	—			
2.329,000 kor. n. é. m. k. államv. ezüstkölcs. 4½%-os kötv. 99 kor. 75 fill.	2323177	50			
700,000 kor. n é. m. k. államv. arany kölcsön 4½%-os kötv. 120 kor.-val	840000	—			
194,000 kor. n. é. m. k. keleti vasuti áll.-kölcs. 5%-os aranykötv. 119 kor.	230860	—			
399,200 kor. n. e. m. k. 4%-os földtehermentesitési kötv. 94 kor. 50 fill.	377244	—			
12.977,600 kor. n. é. m. k. italm. jogkárt. 4½%-os kötv. 99 kor. 50 fill.	12912712	—			
Beszterczebánya-brezovai és piski-vajdahunyadi vasuti els. kötv.	1844713	44			
236,000 kor. n. é egyes. államad. 4²/₁₀%-os papirj. (máj.—nov. lejár) 98 kor. 40 fillérrel	232224	—			
90,000 kor. n. é. osztrák 4 százalékos koronajáradék 98 kor. 75 fillér el.	88875	—			
523.845 lire 55 c. olasz 5%-os járadék és kamatai	460322	72			
Túlélési csoportok értékpapirjai: 171,500 kor. n. e. m. kir. talmérési jogkártalanitási 4½%-os kötvények 99 kor. 50 fillérrel	170642	50			
1899-ben esed. kamatok	374374	17			
Jelzálog-kölcsönök	323048	24			
Kötvény-kölcsönök	7387471	—			
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök	11252	92			
A központ tartozása folyó számlán	28252	67			
Vezér- és főügynökségek és mások tartozásai	2026403	30			
	73342299	06		73342299	06

Budapest, 1899 deczember hó 31-én.

Kaczvinszky János, életbiztositási könyvvivő.

Az igazgatóság:

Gergely Tódor, a központi könyvezés főnöke.

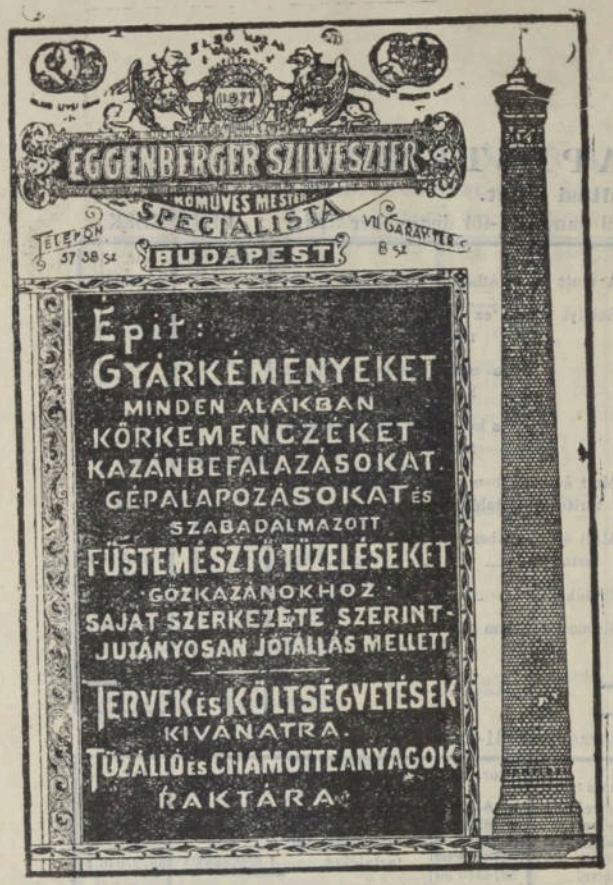
Báró Harkányi Frigyes, Jeney Lajos, Ormody Vilmos, báró Schossberger Zsigmond, gróf Zichy Nándor. Szende Károly, aligazgató.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készülteknek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőknek találtuk.

Budapesten, 1900 márczius hó 22-én.

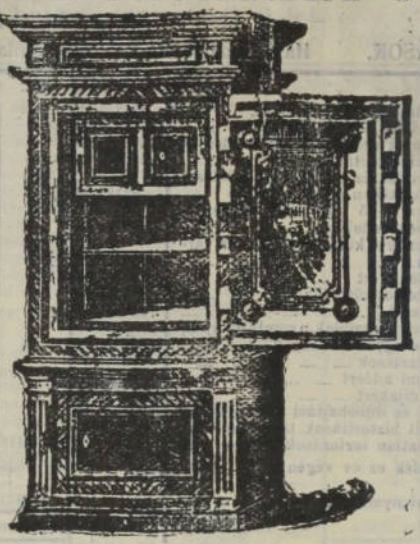
A felügyelő-bizottság:

Hajós József, László Zsigmond, báró Radvánszky Géza.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

—

Pánczél-szobák.

—

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Bpest, Váczi-utcza 79. szám.

III. évfolyam Budapest, 1900. április 22. 17. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Orvosok összeférhetetlensége.
A Lórántffy Zsuzsánna egyletháza.
A főváros kezelése alatt álló alapok.
A sütőipar.
A kézbesitések szabályozása.
Szabályrendelet a lópatkókról.
Uj református templom.
Mese a gőzszivattyuról.
Budapest adója 1899-ben.
A lipótvárosi bazilika.
A közcsatornák tisztántartása.
A statisztikai hivatal heti kimutatása.
Illem és villam.
Olvasóinkhoz.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzációt kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a hajhullás, korpaképződés és mindennemü fejbőrbetegség.

Kapható mindenütt.

Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intéze

vegyi tisztitás és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON

A mosás mindan ekemiai szerek nélkül történik.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u 15. sz

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:
Budapest, Kanizsa, Ángern, Dzieditz, Budweis, Rossitz, Ybbs, a Duna mentén, Doberlin, Han Compagnie-Vitez — a Ferd. császár északi vasut mentén, Csehország, Bosznia

Szállitható intézetek müködnek:
Nemetoach-Ybbs, Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak, Chrytin, Zadworze — Galiczia, Hirschberg, esch északi vasut, Aussig, Aussig-Teplicsi vasut, Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bukk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG.

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pnz előlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. április 22. 17. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Orvosok összeférhetetlensége.

„A tanács tudomására jutott, hogy dr. *Janny* Gyula, Szent István-kórházi főorvos, a vörös kereszt-egylet Erzsébet kórházánál igazgatói, dr. *Farkas* László és dr. *Elischer* Gyula Rókus-kórházi főorvosok, ugyancsak a vörös kereszt-egylet Erzsébet-kórházánál főorvosi, dr. *Török* Lajos Rókus-kórházi rendelő-orvos a poliklinikán rendelő-orvosi állást töltenek be, dr. *Herczel* Manó Szent István-kórházi rendelő-orvos pedig magán-gyógyintézetet tart fenn.“

A főváros törvényhatósága mult ülésében öt kiváló orvosról mondotta ki, hogy a hatóságnál viselt tisztük nem fér össze azokkal az állásokkal, a melyeket más körökben — ha mindjárt dijtalanul is — betöltenek. A szabályzatok értelmében a főváros közkórházaiban alkalmazott orvosok hivatalos állásuk sérelme nélkül magangyakorlatot folytathatnak ugyan, de sem magángyógyintézetet nem tarthatnak, sem ilyen intézeteknél rendszeres állást nem foglalhatnak el. Ezek alapján a tanács kimondotta az inkompatibilitást és a fönt megnevezett orvosokat felszólitotta, hogy vagy az egyik, vagy a másik állásuktól váljanak meg.

Következetes azonban nem volt a tanács, mert utóbb az érdekelt orvosok és intézetek előterjesztésére nem vonta ugyan vissza a határozatát, hanem a közgyüléshez tette át az ügyet, javasolván a maga szigoru határozatának elejtését — méltányosságból. A közgyülés nem volt méltányos, megállapitotta az inkompatibilitást abban a reményben, hogy az öt orvos valamelyik állására öt uj, talán nagyon is rászorult orvosnak csinált helyet.

Bizony furcsa ez a határozat. De hát a közgyülés nem tehet róla. Ő — a sokfejü testület — nem gondolkozik egyformán valamely javaslatról s ha kissé elveti a sulykot, ártatlan marad. A főváros orvosai, már mint azok, a kiket mi fizetünk — mondják a városatyák — ne kezeljenek mást, mint a községi kórház betegeit. Azokra legyen több gondjuk, tudásuk és gyakorlott kezük állandóan oda legyen kötve a hatóság betegeihez, hogy nagyobb legyen a bizalom a községi kórházak iránt s a főorvosok sokfelé való elfoglaltsága miatt ne kelljen minduntalan az alorvosokat szaporitani.

A városatyáknak részben igazuk van. A főváros óriás összegeket költ a kórházaira, az elsőrendü orvoskapaczitásokat tehát azért tartja, hogy kizárólag a kórházaknak szenteljék müködésüket. De azt sem mondhatjuk, hogy jelen esetben az orvosoknak nincs igazuk. Ők nem fizetéses, hanem tiszteletbeli állásban müködnek a vörös kereszt-egylet kórházánál, Herczel dr. pedig a tiltó rendelkezés előtt nyitotta meg intézetét. A közgyülés tehát nem méltányosságból, hanem az öt orvos jóhirneve érdekében eltekinthetett volna az inkompatibilitástól. A nézőtérre kiállitott öt orvostanár hosszas munkájával megérdemelte volna a közgyülés szimpatiáját annál inkább, mert maga a tanács is belátta, hogy első határozata kissé tulzott.

Az összeférhetetlenség kimondása után azonban kötelessége a fővárosnak a magángyakorlat kérdését szakszerüen rendezni. Különbség teendő a fizetéses gyakorlat s a között a foglalkozás között, a mely inkább a gyakorlat fejlesztésére irányul s többnyire a humanitás szolgálatában áll. A hatósági orvos szakképzettségének fejlesztése érdekében kell, hogy szabadon müködhessék bármely téren, a mely hivatalos szolgálatát nem zavarja. Nehogy épp a hatósági orvosok és mérnökök legyenek az elmaradottság mintaképei.

A Lórántffy Zsuzsanna-egyesület palotája.

Általánosan ismeretes a Lórántffy Zsuzsánna jótékony-egyesület buzgó és önzetlen müködése. A derék egyesület kulturális missióit teljesit, szegény embereket és gyerekeket, gyámolit, árvákat és cselédeket nevel, és elsősorban mindenféle hasznos házimunkára és mesterségekre oktatja ki őket. Az egyesület müködésének köre mostanáig immár annyira bővült, hogy feladatainak bérelt helyiségeiben nem igen tud eleget tenni, a drága helyiségek szaporitására pedig elégséges anyagi eszközökkel nem rendelkezik. Ezek az okok késztették az egyesületet arra az elhatározásra, hogy saját házat épittessen. Ehhez azonban természetesen elsősorban is telek szükséges. A telket az egyesület a fővárostól kérte ajándékba.

A tanács a mérnöki hivatalt hivta fel, hogy keressen a Lórántffy Zsuzsánna egyesület számára alkalmas telket. A mérnöki hivatal ma tette meg előterjesztését a tanácshoz. A javaslat ajánlatba hozza a tanácsnak az V. kerületben a Szalay- és Hernád-utcza sarkán levő fővárosi területet, a melynek terjedelme 422 négyszögöl, értéke pedig négyszögölenként 580 frt. Alkalmasnak tartaná továbbá a mérnöki hivatal a kivánt czélra ugyancsak az V. kerületben a Balaton és Szemere-utcza sarkán levő fővárosi telket, amely 344 négyszögöl területet foglal el és értéke négyszögölenként 288 frt. Ugyancsak a Balaton-utczában a Honvéd-utcza sarkán fekszik egy 343 négyszögöl terjedelmü fővárosi telek, melynek értéke az előbbieknél kisebb. Itt ugyanis egy négyszögöl területet 230 frtra becsülnek. Végül alkalmas területül jelöli meg az egyesület számára a mérnöki hivatal a VIII. kerületben az Ujvásártér és Szilágyi-utcza sarkán levő 288 négyszögöles telket, mely a rajta levő épülettel együtt 36618 frtot ér.

*

A mérnöki hivatal javasolta telkek átadásához sok szó fér. Nem tudjuk, hogy a hivatal miért választotta épp a felsorolt telkeket, de szinte csodáljuk, hogy javaslatba hozta. Hisz az első telek értéke 244.760 frt; a másodiké 98.072 frt; a harmadiké 78.890 forint; a negyediké is a telekkel majd 50.000 forint.

A főváros mostoha anyagi helyzete nem igen alkalmas ilyen értékes ajándékok osztogatására. Magunk is sokra becsüljük a *Lórántffy Zsuzsanna* egyesület müködését, de igen meggondolandónak tartjuk, hogy mikor a főváros tetemes pénzsegélyben részesit annyi különböző egyesületet, egynek a sok közül ezrekre rugó ajándékot adjon. Ha tette a multban, rosszul tette; ha óvatosabb lett volna az ajándékozgatással, kevesebb lenne most a gondja. Ma, a mikor ezer baja van, erről a költséges passziójáról lemondhat. Inkább adjon 10—15000 forint segélyt a házépitéshez, de ne potyázza el meglevő telkeit.

A főváros kezelése alatt álló alapok és alapitványok rendezése.

A főváros törvényhatósági bizottsága még az 1899. évi költségvetés megállapitása alkalmával, tehát az 1899. év végén dr *Csorba* Ferencz bizottsági tag inditványára elhatározta, hogy a főváros kezelése alatt álló alapokat és alapitványokat rendezteti és felhivta a tanácsot, hogy ezek jogi természetének alapos megvizsgálása után tegyen előterjesztést arra nézve, vajjon melyek azok az alapok és alapitványok, a melyeknek alapszerü külön kezelését meg lehetne szüntetni s a melyeket ilyenformán a községi alap költségvetésének keretébe lehetne beleilleszteni.

A tanács utasitására a pénzügyi és gazdasági (VI.) ügyosztály részletes előterjesztést dolgozott ki. A számvevőség adatai és a székesfővárosi tiszti ügyészség véleményes jelentése alapján készült nagyfontosságu, de képzelhetetlenül zilált kérdések rendezése érdekében alkotott tervezet előreláthatólag kemény munkát fog adni a tanácsnak.

A tervezet szerint a községi alap nem egyéb, mint külön megjelölése főváros háztartásában szereplő azoknak az anyagi eszközöknek amelyek semmi különleges czélra nincsenek fentartva, hanem az általános községi háztartás keretébe tartoznak. Ezen kivül a főváros 26 különféle alapot kezel, a többitől teljesen elkülönitve, hatot pedig a tanácsi rendes letétek között. Ugyanitt szerepel továbbá 389 alapitvány és közczélu alap, melyek szintén a főváros kezelése, illetőleg felügyelete alatt állanak és végül 38 olyan alapitvány, melyeket maga a főváros tett, a nélkül azonban, hogy tőkéjüket kikerekitette volna, hanem csupán arra nézve vállalt kötelezettséget, hogy az alapitványi tőkék kamatainak megfelelő összegeket az évi költségvntésekben mindenkor előirányozza.

Ez alapok és alapitványok rendeltetése, csoportositása és jelenlegi kezelése egyaránt több irányban alapos rendezésre szorul. A főváros záró számadásaiban az alap és alapitvány megjelölés használata rendszertelen és következetlen. Másutt e két fogalom szabatos megjelölése régen érvényre jutott. A kettő közötti megkülönböztetésre sem tételes törvényeink, sem szabályrendeleteink nem jelölnek meg határozott irányt, az állami alapok és alapitványok rendezésére kiküldött szaktanácskozmány azonban a mult évben megállapitotta, hogy az alapok sorába tartozik mind az a vagyon, vagy jövedelmi forrás, melynek hozadéka, esetleg álladéka is a rendeltetésének megfelelő czélra forditandó, ellenben az alapitványok közé csak az állandóság jellegével biró és valamely különleges czélra rendelt olyan vagyon sorozható, a melynek csupán a tiszta jövedelmét lehet igénybe venni a rendeltetésének megfelelő czélra.

Az alapitvány tehát a közvagyontól és annak háztartásától mindenkor külön álló vagyon, az alap ellenben a közvagyonnak, vagy közjövedelemnek kiegészitő része és rendszerint nem is jelent egyebet, mint azt a különös, sajátlagos kezelést, amit rendeltetésszerü felhasználása érdekében a közvagyon kezelése keretén belül követni kell.

Az alapok ügyének rendezésénél elsősorban szükséges tehát, hogy az egymással összekuszált alapokat és alapitványokat szétválaszszák s a kétféle megjelöléssel biró tömegek jogi természetét szabatosan megállapitsák.

A főváros kezelte alapok egy részének létesitésére, fentartására és külön kezelésére külön törvényes kötelezettség áll fenn, az ilyeneket tehát továbbra is külön fenn kell tartani, számos esetben azonban a különböző alapokat a főváros a maga szántából létesitette, elégtelen jövedelmüket az ugynevezett községi alapból pótolja, vagy általán ebből tartja fenn azokat, sokszor olyan czélokra, melyek amugy is közhatósági teendők ellátására szolgálnak; — az ilyenek külön kezelése csak a költségvetés áttekinthetőségét neheziti meg s továbbra is elkülöniteni őket a puszta forgalomként létező községi alaptól — czéltalan és felesleges.

Az inditványok egy részét az alapok közt, más részét a tanácsi rendes letétek közt kezelik. Ezt az állapotot is meg kell szüntetni s az alapokat a letétek közül teljesen kihasitani. Amazokat jogi természetük megállapitása mellett részletesen csoportositani, kamataik, hozadékaik hovafordítását a záró-számadásokban hathatósabban ellenőrizni.

Mindezekre az ügyosztály részletes javaslatot ezuttal nem terjeszt elő, hanem a közgyülés utasitásához ragaszkodva csupán azokkal az alapokkal és alapitványokkal foglalkozik behatóbban, amelyek a községi alapon kivül külön költségvetéssel birnak s igy a költségvetés szempontjából veendők tárgyalás alá.

A fővárosnak ez idő szerint tiz költségvetése van. Ezt meg kell szüntetni. Az előterjesztés kéri, hogy a közgyülés mondja ki, hogy az 1901. évtől kezdve a főváros háztartásának egységes szervezete érdekében a főváros összes várható kiadásait és bevételeit egy közös költségvetésben foglalják össze s az eddig a községi alapon kivül külön költségvetéssel biró többi kilencz alap közül a kerepesi-uti köztemető alapot az 1900. év végével, a kisajátitási alapot a közmunkák tanácsával kötött egyezség lejártával, azaz az 1901. év végével teljesen megszüntessék. E két alap tulajdonaként telekkönyvezett ingatlanokat irassák át a főváros közönségének nevére s vegyék fel a főváros általános vagyon leltárába. A kórházi alapokat — melyeket törvényes intézkedés hozott létre, változatlanul fenn kell tartani. költségvetésüket az eddig követett törvényes módon megállapitani, de ennek végső összegeit a főváros általános költségvetésébe külön fejezet alatt bele lehet és kell állitani.

A többi alapok a szegényházi, árvaházi és szeretetházi alapok vagyona és sajátlagos jövedelmei alapszerü kezelésük további fentartása mellett az általános költségvetés megfelelő helyein külön fejezetek alatt szintén felveendők. Ilyen módon létrejön az egységvetés és feleslegessé válik a községi alap elnevezés további használata, a mi 1901. évi január 1-étől meg is szünnék.

A kisajátitási alap megszüntetése időpontjáig rendezni kell a kölcsönpénzekből ide fordított előlegek kérdését és meg kell állapitani a jövendő kisajátitási költségek viselését és fedezését is. Tárgyalásokat kell inditani az alapok és alapitványok ügyének további rendezése dolgában is, ugy a különböző kórházi alapok egyesitése, az alapok és alapitványok megfelelő csoportositása stb. érdekében.

Végül a népszinházi alapitvány szabályzatának még 1898-ban elrendelt revizióját kellene immár végrehajtani, hogy ezt a kérdést is véglegesen rendezni lehessen.

A sütő ipar.

A budapesti sütők, czukrászok és mézeskalácsosok ipartestülete még 1893-ban kérvényt nyujtott be a kereskedelmi miniszterhez a sütőipari munkálatoknak több irányban leendő rendezése érdekében. A kereskedelmi miniszter a kérvényt véleményadás végett a főváros tanácsának küldötte meg, mely jelentését az összes kerületi előljáróság meghallgatása után ma terjesztette a miniszterhez.

A tanács az ipartestület kérelméhez a maga részéről egész terjedelmében hozzájárul. Nevezetesen helyesli, hogy a régebbi miniszteri rendelet módositásával kimondassék, hogy a sütőiparban a kemenczefütés, mint nem szakbeli munka, nem esik az 1891. évi XIII. t.-czikkben megállapitott munkaszüneti korlátozások alá és megengedjék, hogy a kovászolás és dagasztás után, mely munkálatok kezdőpontját az 1893-iki rendeletnek megfelelően továbbra is a 10 órában szabják meg, a tészták kikészitésével és kisütésével járó munkálatokat a munkaszüneti napokon az eddigi 1 óra helyett fél 12, illetőleg 12 órakor kezdhessék meg.

Ezzel szemben a sütő ipari munkálatok befejezésének időpontját e munkaszünetes napokon délelőtt 10 órában állapitják meg, a mely időpont után déli 12 óráig csupán a magánosok tésztanemüinek kisütésére adnak engedelmet. Végül a sütőiparban az éjjel alkalmazott munkások kellő felváltására nézve az idézett rendeletben megállapitott kötelezettség megszüntetését kéri a tanács az ipartestület előterjesztése alapján.

A kemenczefütés valóban nem ipari szakmunka, napszámosok is végezhetik, sőt rendszerint ezek is szoktak végezni, a kérelem tehát e részben teljesen méltányos és helyes, valamint az ipartestület többi kérelme sem sérti, sem a fogyasztó közönség, sem a sütőmesterek érdekeit, ebben a segédmunkásoknak határozottan javukra válnának.

Ha a dagasztás és kovászolás után a mostani rendelkezések szerint a tésztát 1 óráig hagynák erjedni, az könnyen megromlanék és hasznavehetetlenné válnék. Ez a főoka, hogy a kisütés kezdetének idő pontját már fél tizenkét, illetőleg 12 órára ajánlatos áthelyezni.

A sütőiparban az egyes szakmunkákat csak az állandó gyakorlat következtében, az illető szakban nagyobb képzettséget szerzett munkások végezhetik, ennélfogva a régi felváltási kötelezettség megszüntetése a fogyasztó közönségnek mindenesetre érdekében áll, sőt az illető munkásoknak szintén előnyükre válik, minthogy munkájukat 8—9 óra között befejezhetik és esti 10 óráig kellő szabad idővel rendelkezhetnek.

Esetleges visszaélések kikerülése szempontjából azt javasolja a tanács, hogy a miniszter ujabb rendeletében mondja ki, bogy azok a munkások, akik a munkaszünetes napon déli 12 óráig a sütőházban foglalkoznak, csak éjjel 12 órakor kötelesek ismét munkába állani, munkaszünetes napokon a magánosok tésztáinak kisütésére, vagyis a délelőtt 10—12 óra közötti munkára, felváltva más és más segédmunkást kelljen alkalmazni, hogy igy azokat a szüneti napok muukája egyenlő mértékben terhelje meg.

A tanács felterjesztése végül még kiemeli, hogy hasonló véleményt nyilvánitottak a sütőipari-ügyben az összes kerületi előljáróságok is, az egyetlen VIII. kerületi előljáróság kivételével, mely az ipartestület összes inditványát minden érdekelt félre nézve egyál-

alán károsnak és szükségtelennek találta és a kérelem elutasitását javasolta. Megjegyzi azonban a felterjesztés, hogy miután a VIII. kerületi elöljáróság aggályai csak vélt okokra alapitja, azokat magáévá egyáltalán nem teheti.

Azoknak a vélt veszedelmeknek okos és előrelátó intézkedésekkel lehet és kell elejét venni.

A tanács a VIII. kerületi elöljáróság aggodalmait ilyenformán nem vette figyelembe, hanem a sütőipartestület pártjára áll és az I. ügyosztály javaslatát változatlanul elfogadta.

A kézbesitések szabályozása.

A polgármester felhivást intézett a főváros összes kerületi elöljáróihoz, hogy a hivatalos kézbesitések teljesitése körül követett eljárás rendezésére tegyenek javaslatot. A főváros ugyanis rendkivüli módon tul van halmozva mindenféle idegen hatóság megkeresésével, a melyek mindannyian kézbesitések eszközlésére kérik a fővárost. A fővárosi közegek alig győzik az igy keletkezett rengeteg munkát s a fővárosnak igen nagy költségébe kerül a kellemetlen közvetités.

A kerületi elöljárók legutóbbi értekezlete beható tárgyalás alá vette a kézbesitő eljárás anomáliáit és többrendbeli, jól megokolt előterjesztést tett a kérdés rendezése tárgyában a tanácshoz.

Elsősorban is arra kérik az elöljárók a tanácsot, hogy inditson tárgyalásokat az iránt, hogy a főváros a birósági kézbesitések teljesitésétől megszabaduljon. A különféle biróságoktól évenként mintegy 3—400.000 ügydarab érkezik a fővároshoz magánfelek részére leendő kézbesités czéljából. A birói kézbesités foganatositására a községeket törvényes intézkedés kötelezi ugyan, ez azonban aligha vonatkozhatik a fővárosra is, hanem csupán az olyan községekre kötelező, a melyekben a biróságoknak nincs saját kézbesitőjük. A fővárosban valamennyi biróságnak van kézbesitő hivatala, mégis a kerületi elöljáróságok kézbesitik a büntető biróságok összes ügyiratait és az összes biróságok valamennyi kültelekre szóló kézbesitvényeit.

Ugyancsak sok dolgot ad a főváros embereinek a királyi adóhivatalok, adófelügyelőségek, pénzügyigazgatóságok dij- és illetékkiszabási hivatalok és az ezeknek alárendelt hivatalos iratainak kézbesitése is. Az 1893. évi XXXIII. t.-cz. életbe léptével a főváros területén az összes kézbesitéseket a kerületi elöljáróságok tartoznak teljesiteni. Ámde az ugyanezen törvény alapján kiadott szolgálati utasitás határozottan kimondja, hogy a felsorolt hivatalok iratait a kerületi elöljáróságok kézbesiteni nem kötelesek. A hivatalok azonban mostanság is folytonosan küldözgetik irataikat a fővároshoz és már nem egy esetben, mikor az elöljáróságok a kézbesitést megtagadják, panaszt tettek a tanácsnál. A főváros sok ideig eleget tett e hivatalok megkereséseinek is, pedig erre semmiféle törvényes intézkedés sem kötelezte. Ujabban azonban már megtagadja a közbenjárást. Az elöljárók kérik, hogy a főváros uj álláspontját határozott alakban tegye nyilvánossá. A pénzügyi hivatalok pedig a posta segitségét vehetik igénybe a kézbesitéseknél, a mi éppen olyan megbizható, mint a főváros, annyival is inkább, mert a fővárosnak nem áll mindig elegendő számu felesketett kézbesitő a rendelkezésére és a kézbesitéseket gyakran ideiglenes, napidijas szolgákkal végezteti.

Sok bajt okoz az olyan hivatalos levelek kézbesitése is, a melyeket a felek posta utján nem fogadtak el. A fővárosi kézbesitő ilyenkor az ugynevezett kényszer kézbesitést alkalmazza, a mi abból áll, hogy a kézbesitésről a helyszinén, tanuk előtt bizonyitványt állit ki. Ilyenkor gyakran be kellene hajtani a féltől a postaköltséget is, mert az ilyen hivatalos levelet a hatóságok rendszerint bélyegtelenül, de portóköteles-n küldik. A behajtás természetesen csak akkor sikerül, ha a fél a postabért a maga jószántából megfizeti, máskülönben azt csak szabályszerü végrehajtás utján lehetne beszedni. Az ilyen kézbesitések igen sok kalamitással járnak, az meg képzelhetetlen, hogy az elöljáróság 3 krajczár postadij miatt rendszeres végrehajtásokat foganatositasson.

A katona ügyosztály a kézbesitések egyszerüsitése érdekében most azt akarja, hogy a katonai kézbesitéseket s — ami évenkint körülbelül 400.000 ügydarabra rug — szintén a kerületi elöljáróságok teljesitsék. Az elöljárók a katonaügyosztálylyal történt megállapodás alapján kijelentik, hogy a katonai kézbesitések átvételére hajlandók abban az esetben, ha a katonaügyosztályban levő 20 kézbesitő közül 18-at a kerületekbe osztanak be.

Végül azt panaszolják az elöljárók, hogy a kézbesitő-közegek körében minduntalan változások fordulnak elő s a sok uj ember a szükséges gyakorlattal nem bir. Ezen a bajon ugy lehetne segiteni, ha egyelőre hetenként, majd később havonként a kézbesitő személyzetnek oktatásokat rendeznének s a szükséges tudnivalókra őket ilyen módon rendesen betanitanák.

Az elöljárók kérik a tanácsot, hogy ezeket a javaslatokat fogadja el és a szükséges intézkedéseket mielőbb tegye meg.

Szabályrendelet a lópatkókról.

A főváros sehogysem nyughatik bele, hogy az utczaburkolatokra olyan rengeteg összegeket kénytelen költeni és mégis a kövezet és egyéb burkolat folytonosan romlik. Ilyen tépelődések közepette jöttek rá, hogy a lópatkók nagyban hozzájárulnak az utczaburkolat rongálásához. Elhatározták, tehát hogy hatósági intézkedéssel — még pedig uj szabályrendelettel teszik kötelezővé a legalkalmasabb patkók használatát, a mivel egyuttal állatvédelmi szempontból is mindenképpen emberséges dolgot cselekednek, mert a mindennapi tapasztalás bizonyitja, hogy a szegény lovak mennyit szenvednek rossz alkotásu patkóik miatt a sikos aszfalton és egyéb sima aszfalt-burkolatokon.

A tanács felhivására tehát a mérnöki hivatal gondos tanulmány tárgyává tette a különféle rendszerü patkókat és igyekezett megfelelő használhatóságukat megállapitani. E munkálkodása során a mérnöki hivatal kérdést intézett a lovak patkói ügyében Bécs, Drezda, Berlin és Hamburg városához és felvilágositást kért az ottani viszonyokról. *Bécs* azt a feleletet adta, hogy ott a lovak patkóit szabályrendelet meg nem határozza. Ez ott egyébként is lehetetlen volna, mivel a város különböző részei olyan eltérő nivómagasságban feküsznek egymástól, hogy ott a lópatkók külsejét egységesen megszabni nem lehet. *Drezdában* szintén nincsen szabályrendelet, a mely a patkók

külsejét direkte meghatározná azonban ott az általános gyakorlat szerint csupán négyféle lópatkókat használnak. Még pedig: lapos patkót, csavarokkal, lapos patkót csavarok nélkül, továbbá a kapaszkodáshoz alkalmas éles csavarokkal ellátott patkókat és végre olyan lapos patkókat, a mik a sima utczaburkolat sikosságának ellensulyozására kender és szaru betétekkel vannak ellátva.

Berlin városa hasonlóképpen nem alkotott szabályrendeletet a lovak patkóiról, de itt a patkolóknak mesterségük megkezdése előtt hatósági vizsgálatot kell kiállaniok, a hol tanubizonyságot tesznek róla, hogy a helyes patkóláshoz csakugyan értenek. Berlinben a sima utczafelület az általános, azért ott is lapos patkókat használnak, kender, posztó vagy parafa betétekkel.

Végre *Hamburg* városa a mérnöki hivatal megkeresésére kijelentette, hogy ott a lópatkók ügye hatóságilag szabályozva egyáltalán nincsen. A gazdák saját érdekükben vigyáznak a lovaikra és olyan patkót veretnek rájuk, a melyiket legalkalmasabbnak tartanak.

A mérnöki hivatal a beszerzett adatok alapján azt az előterjesztést tette a tanácsnak, hogy a patkóügyet hagyja abba. Olyan ló patkó nincsen, a melyiket hatóságilag a legjobbnak lehetne nyilvánitani és használatát általánosan kötelezővé tenni. Leghelyesebb, ha a főváros a sima utburkolatok kiterjesztésén igyekezik és utczáit leginkább aszfalttal fedeti. A lótulajdonosok majd igyekezni fognak ehhez alkalmazkodni és azt a patkót használják, a melyik legalkalmasabb és legbiztosabb.

A lipótvárosi bazilika épitése.

A lipótvárosi *Szent István-bazilika* épitésére felügyelő bizottság tegnap *Lung* György tanácsos elnöklete alatt ülést tartott, melyen *Sánta* Dénes a bizottság jegyzője beszámolt a templom épités 1899-iki haladásáról. A bizottság megelégedéssel tapasztalta, hogy az épitkezésnél a kitüzött munkaprogrammot majdnem teljesen végrehajtották és csak igen csekély munkák maradtak el az idei évre. Az épitkezés 1899. évre előirányzott költségeiből 2030 frtot megtakaritottak. Az idei munkákra 151000 frt költséget irányoztak elő. Ebből és a tavalyi feleslegből el fogják végezni a mult évről visszamaradt munkálatokat is.

A beszámolás során tudomásul vették, hogy tavaly a következő munkák készültek el:

1. A fő- és kereszthajó és a 4 mellék kápolna oldalfalainak és pilléreinek stucco márvány [munkálata.

2. A diszfestő és aranyozási munkálatok a fő- és kereszthajó nagy válpárkányán és pillérfejein, valamint a mellék kápolnák kisebb válpárkányán és betét mezőkön.

3. A nagy donga boltozatok és a keleti oldal bejáratok fölötti timpanon képeknek cartonjai mozaikra való elkészitése.

4. A szentély kupola boltozat és mellék kápolnák pendenti boltozatok, képek mozaikban való kivitele.

5. A szentély dombormü képeknek mintázásai.

6. Kisebb bronz és szobrász munkáknak készitése.

7. A kupola boltozat ablakoknak beüvegelése.

8. A templomban és kryptában eszközlendő kőmüves és állványozó munkák.

A megállapitott programm szerint az idén a következő munkálatokat készitik el:

1. A fő és kereszthajó és 4 mellék kápolna lábazatainak stuccmárvány munkátata.

2. A szentély, a nagy donga boltozatok a mellék kápolnák, a pendentiv boltozatok és a keleti oldal bejáratok fölötti timpanum képeknek mozaikban való készitése.

3. A diszitési festő és aranyozási munkálatok a szentélyben és az orgona kórus alatt.

4. A szentély dombormü képeknek bronzból való öntése.

5. A templom ajtók elkészitése.

6. A feltöltés és betonirozás a 4 mellék kápolnában és a szentélyben.

7. A templom fütést eszközlő csövek a padló szine alá helyezése és a márvány burkolat egy részének lerakása.

8. A krypta lépcsőzetnek talajburkolat és ajtók elkészitése.

Budapest adója 1899-ben.

A tavalyi zárószámadáshoz a központi adószámviteli hivatal ma terjesztette be a főváros adószolgáltatását feltüntető jelentését. Az érdekes kimutatásból a mely a főváros óriás adóterheivel ismertet meg. adjuk a következőket:

1899. évi eredmény koronákban:

	Előirányzat:	törültek:
állami adó:	34.105.336 k. 85 fill.	2.957.674 k. 10 fill.
hadmentes-dij:	357.385 „ 36 „	41.116 „ 07 „
betegápolási pótadó:	922.504 „ 24 „	31.306 „ 37 „
utadó:	531.462 „ 84 „	57.729 „ 78 „
keresk. és iparkam. illeték:	155.366 „ 73 „	14.180 „ 97 „
Községi adó:		
hátralék 1898-ról: 1.836.267.48		
előiránz. 1899-re: 7.501.852.68 =	9.388.120 „ 16 „	— —
Házbérkrajczár:		
hátralék 1898-ról: 240.827.16		
előirányz. 1899-re: 3.741.523.27 =	3.982.350 „ 43 „	— —
	Befizetés:	Maradt hátralék:
állami adó:	27.052.821 k. 98 fill.	7.052.514 k. 87 fill.
hadmentes-dij:	189.533 „ 59 „	167.851 „ 77 „
betegápolási pótadó:	745.194 „ 49 „	177.309 „ 75 „
utadó:	480.916 „ 11 „	50.546 „ 73 „
keresk. és iparkam. illeték:	134.939 „ 88 „	20.426 „ 85 „
Községi adó:		
előirányz. 1899-re: 7.501.852.68 =	7.164.368 „ 07 „	2.173.152 „ 09 „
Házbérkrajczár:		
előirányz. 1899-re: 3.741.523.27 =	3.643.90 „ 19 „	338.360 „ 24 „

Uj református templom a Kálvin-téren.

Érdekes röpirat jelent meg a héten mintegy válaszul *Ciegler* Győzőnek arra a tervére, hogy a kálvintéri Oroszlán ház helyén épittessék fel az uj Nemzeti Szinház. A röpirat szerzője *Gonda* Béla miniszteri osztály tanácsos nem szinházat, hanem impozáns kálvinista templomot akar a kérdéses területre. Az életre való eszmének a fővárost is közelről érdeklő része igy szószerint igy érvel az uj templom épitése mellett:

Az a telektömb, melynek egy részén ma a ref. templom és egyházi épület áll, s a melyet a Kálvintér, a Lónyay-, Oroszlán- és Soroksári utczák határolnak, szinte predestinálva van arra, hogy azon a budapesti kálvinistaságnak egy hatalmas, művészi alkotásu egyházközségi telepe létesüljön, nagy és diszes templommal, egyházi és theologiai épületekkel és bérházzal.

Ez a telek ma a következő részekből áll:

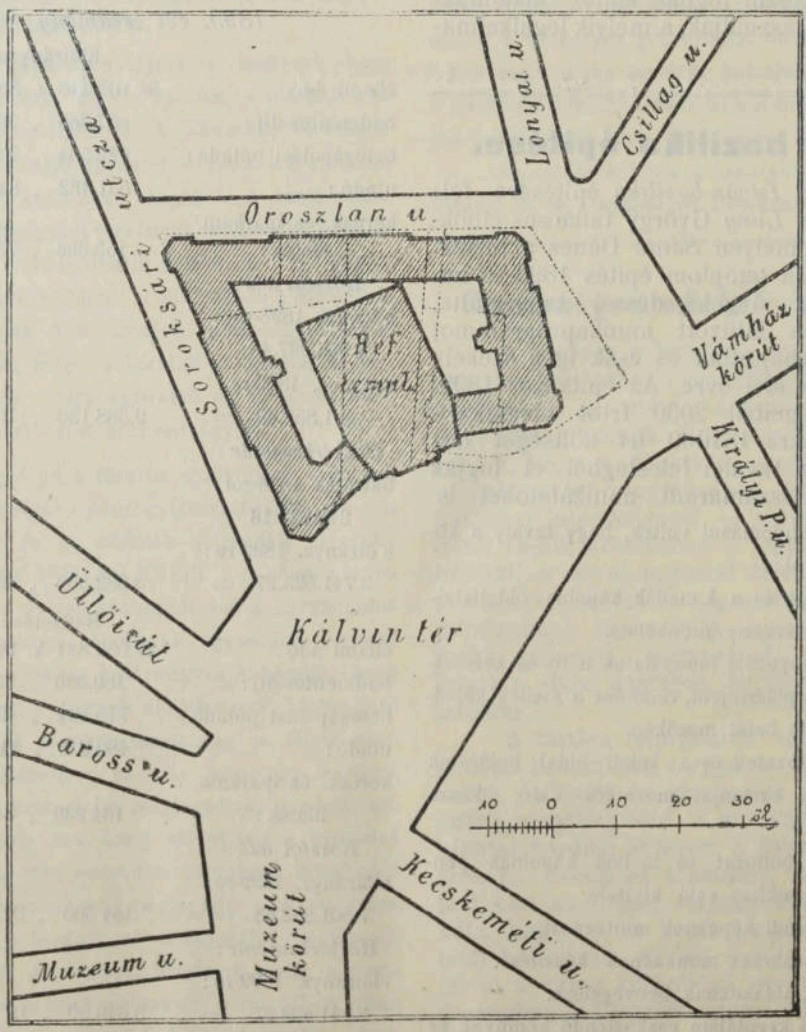
1. A ref. templom és egyházi épület telke	784·88 □°
2. Tamásy Józsefné háza és telke	440·88□°
3. A székesfőváros tulajdonát képező u. n. két Oroszlán-épület a Kálvin-téri Soroksári- és Oroszlán utczák sarkán.	848·25□°
Összesen	2073·96□°

Ez a telektömb mindenekelőtt aként lenne szabályozandó, hogy ezzel a Kálvin-tér mintegy szimetrikus alakot öltsön s a Lónyay-utcza betorkolása a forgalom igényeinek megfelelően kibővitessék. Ezekre való tekintetből ugy gondolom ezt a telektömböt szabályozandónak, hogy a Lónyay-u. tcza egyenes vonalban kivezettetnék a Kálvintérre és az igy megmaradó telek Kálvintéri vonala aként rendeztetnék, hogy az egyházközségi épületek, közepén a templommal szimetrikusan lennének elhelyezhetők, mi az egész homlokzatnak igen szép és hatásos architektonikus kiképzését tenné lehetővé.

Az általános elrendezést illetőleg azt gondolnám, hogy a telek közepén lenne elhelyezendő egy 3—4 ezer ember befogadására képes diszes kiállitásu templom; ettől jobbra a Kálvin tér, Lónyay-utcza s a kissé megszélesbitendő Oroszlán-utcza közepéig lenne elhelyezendő egy 3 emeletes egyázi épület, a Lónyay-utczai felé eső részen az egyházi gyülések, önnepélyek stb. czéljaira szolgáló nagy diszteremmel, megfelelő püspöki és lelkészi lakással, püspöki és lelkészi hivatali helyiségekkel, könyvtárral, a papnevelő-intézeti igazgató lakásával, a vidéki egyházi gyülési tagok részére vendégszobákkal, végül az oroszlán-utczai részen a theologiai internatussal, tantermekkel, tanári szobákkal stb. A templomtól balra a Kálvin-tér, Soroksári-utcza és Oroszlán-utcza közötti részen egy bérházhelyeztetnék el melynek valamint az egyházi épület Kálvin-téri és Lónyay-utczai földszintje boltoknak lenne felhasználva.

Ennek az egyházi épületcsoportnak oly nagyszabásu monumentalis alkotásnak kell lennie, hogy egyrészt méltóan beleilleszkedjék a székesfőváros épitőművészeti keretébe, másrészt tiszta stiljével, nemes arányaival és klasszikus formával mintegy jelképezze a modern kálvinista szellemet.

Különös sulyt kivánnék fektetni a templomnak bár nemesen egyszerü de mind a mellett előkelő művészi kiképzésére és diszitésére. Megvallom ugyanis egész őszintén, hogy nem vagyok barátja annak a puritánnak nevezett ridegségnek, sőt mondhatnám izléstelenségnek, melylyel a kálvinista templomokat, mint holmi magtárakat épiteni szokták. Éppen ugy a mint lehet puritán a lelkünk, de a mellett fogékony a nemes érzésekre, az eszményi és művészi behatásokra: templomainkat is épithetjük nemes egyszerüséggel ugyan, de művészi izléssel. S azt sem tudom belátni, hogy a mikor laká, sainkat igyekszünk tehetségünkhöz képest feldiszziteni, hogy otthonunkat lakályosabbá, a benne tartózkodást mintegy szellemileg is élvezetesebbé tegyük: vétek lenne az Isten házát megfelelő diszitésekkel eszményibbé tenni. Hiszen ennek még a lélek fogékonyságra is igen hathatós befolyása lenne!

Legyen tehát ez a mi templomunk oly nemes izléssel megalkotva, oly művészi diszitésekkel ellátva, hogy aki oda belép, szinte önkénytelenül érezze lelkének fenkölt szárnyalását, mely legközelebb viszi őt Istenéhez.

Szinte hallani vélem azonban az ellenvetést: honnan vesz ez a sze-

gény kálvinista eklézsia annyi tengerpénzt, a miből ilyen nagyszabásu monumentális épületeket föl lehet épiteni? Megfelelek rá. Mindenekelőtt számitani vélek arra, hogy a székesfőváros a tulajdonát képező u. n. Két-Oroszlán telkét, (mely a Kálvin-tér, Soroksári- és Oroszlán-utczák között terül el s 848·25 □ öl) ingyen átengedné, melylyel szemben a területrendezés folytán a Kálvin-téren, a Lónyay- és Oroszlán-utczákban visszakapna mintegy 300 □ ölet. Megszerezni, illetve kisajátitani, tehát csupán a templom mellett levő házat és telket (440·88 □ öl) kellene. Ezt számitásba véve, a templom, az egyházi épület és bérház telekbeszerzése és épitési költsége mintegy három millió koronát tenne.

Hát ez bizony elég nagy összeg, de nem olyan nagy, a melyet erös akarattal, hitbuzgó áldozatkészséggel és kellő pénzügyi müvelettel előteremteni ne lehetne. Először számitok az ország és különösen a főváros kálvinistáinak áldozatkészségére. Régen a hitért készek voltak a hivők máglyahalált, gályarabságot elszenvedni; ma csupán azt kérjük: áldozzunk mindannyian anyagi körülményeinkhez képest egyházunknak méltó hajlékára. Van Budapesten és az országban elég olyan kálvinista, a kit megáldott az ég földi javakkal, ugy hogy meg sem érzi, ha néhány ezer koronát áldoz egyháza javára. Nem akarok tulvérmesen számitani, de az ilyen önkéntes adakozásból várható összeget becsülöm egy millió koronára.

Fél millió korona beszerezhető volna egy sorsjáték rendezésével, a mihez az engedély kieszközlése bizonyára nem járna nehezségekkel. Ugyanennyit remélek összegyüjteni kamatmentes sorsolási kölcsönök utján, olyformán, hogy ez pl. 10 év alatt kisorsolás utján visszatéritessék. Végül egy millió koronát be lehetne szerezni törlesztéses kölcsön utján. A sorsolási kölcsön törlesztésére kellene 10 éven át, évenként 50 ezer korona, a törlesztéses kölcsön annuitásaira mintegy 55—60 ezer korona. Ezen összegek fedezésére szolgálna először is a bérházból és a boltokból befolyó jövedelem, a mi hozzávetőleges számitásaim szerint legalább mintegy 80,000 koronát tenne; ehhez tehát az első tiz évben (a mig a sorsolási kölcsön visszafizetése tart) pótolni kellene évenként mintegy 30 ezer koronát. Honnan vegyük ezt a 30 ezer koronát? A felét bizonyára minden nehézség nélkül ki lehet róni az egyházközség tagjaira, nem sok jut egyre, jó szivvel megfizetheti. A másik felének az előteremtését rábiznám az egyházközség hölgyeire, a kik vallásos áldozatkészségükkel eddig is tulszárnyalták a férfiakat. De honnan vegyék ők ezt a pénzt?

Megfelelek rá Kossuth Lajosnak az eszméjével. 1888. márczius vége felé volt, a midőn Kossuth Lajost Turinban meglátogattam. Jó két óra hosszant tartott igen érdekes eszmecserénk közben szóba jött az EMKE is. Kossuth kicsinyelte ennek anyagi eszközeit, szemben a reá váró nagy feladatokkal s azt mondotta, hogy apellálni kellene a magyar nők áldozatkészségére. Hát — ugymond — nem találkoznék Magyarországon 10,000 olyan háziasszony, aki naponként elcsipne a konyhapénzéből egy garast az EMKE jávára? Hiszen ezt senki meg nem érezné s évenként 75,000 frttal támogatná az EMKE üdvös törekvését.

Ezt az eszmét ajánlom én a budapesti kálvinista hölgyek figyelmébe. Azt hiszem, könnyen összeverődnék egyezer olyan háziasszony, aki naponként 4 fillért elcsipne a konyhapénzéből s mindjárt együtt volna évenként a még hiányzó 15,000 korona. Ilyen módon a 10 éves sorsolási kölcsön visszatéritése mulva (a mire, mellesleg szólva, valószinüleg többen nem is reflektálnának), a bérház jövedelme nemcsak bőségesen fedezné a bankkölcsön annuitását, sőt abból az egyháznak még maradna is évenként jó nehány ezer korona. A pénzkérdés tehát nem lehet akadálya tervem megvalósitásának. Nemes lelkesedés, hitbuzgó áldozatkészség és erős akarat kell csupán s akkor rövid pár év mulva büszkén fogja hirdetni egy monumentális alkotás a magyar kálvinistaság, a budapesti ref. egyházközség hatalmas intellektuális erejét. Ugy legyen!

A közcsatornák tisztántartása.*)

A közcsatornák tisztántartása fölötti gondoskodás a közigazgatás deczentralizácziója óta a kerületi elöljáróságok ügykörébe van utalva. Az egyes elöljáróságoknak, csatornatisztitási munkálatokra az évi költségelőirányzatban megállapitott hitelösszeg áll rendelkezésére. Irányitsuk figyelmünket a tisztántartási költségekre. E tekintetben elégséges az elmult utolsó évtized tisztántartási költségeit felsorolni a következőkben:

1890-ben	mind a tiz kerületben zárszámadás szerint	21.362 kor.
1891-ben	„ „ „ „ „ „	31.308 „
1892-ben	„ „ „ „ „ „	31.000 „
1893-ban	„ „ „ „ „ „	32.106 „
1894-ben	„ „ „ „ „ „	32.148 „
1895-ben	„ „ „ „ „ „	36.420 „
1896-ban	„ „ „ „ „ „	54.454 „
1897-ben	„ „ „ „ „ „	40.858 „
1898-ban	„ „ „ „ „ „	40.412 „
1899-ben	előirányoztatott — — — — — — — — —	54.754 „
1900-ban	javasolva s elfogadva lett — — — — —	60.000 „

A tisztitási költségeknek ezen fokozatos emelkedését szemlélve, kérdéses, miként történhetik az, hogy még 1896 óta is, midőn t. i. a köruti főgyüjtő egészen és a dunaparti főgyüjtő a Petőfi-térig készen volt, a tisztitási költségek ennek daczára is fokozatosan emelkedtek? Hát a milliókba kerülő főgyüjtő-csatornák nem használtak semmit sem a hálózatnak? mert hiszen éppen az ellenkezőnek kellene történnie. Tehát a hatóság készüljön az ilyen inproduktiv kiadások folytonos emelkedésére, mint a minők a csatornatisztitási költségek? Hiszen ha a dolog igy áll, akkor a közcsatornák tisztántartásának kérdése, mint külön pénzügyi kérdés, magában véve is komoly, figyelemre méltó!

Azt lehetne erre válaszolni, hogy a hálózat maga is fokozatosan fejlődik s ennek megfelelőleg növekedik a tisztántartási költség. Ezen okoskodás azonban nem helyes, mert a hálózat fejlődése a kültelkekre szoritkozik, ott pedig csatornatisztitásokra költség ez idő szerint nem is telik, igy tehát a fölvett összegek egészben a belső területeken eszközölt tisztitásokra vétetnek igénybe. Egy argumentum állhat tehát csak fenn, hogy a tisztitási munkálatok az előző évekhez képest intenzivebb mérvben eszközöltettek. Mivel azonban a fenforgó állapotok a költségeknek eme fokozatos emelkedése daczára is felette

* *Pirovits* Aladár fővárosi mérnök: „Reformjavaslat a székesfővárosi közcsatornák tisztántartására" czimü munkájából.

sok kivánni valót hagynak fenn a közcsatornák tisztasága tekintetében, ezen körülménynél fogva kell, hogy a törvényhatóság a felmerült konkrét kérdés közegészségügyi oldala mellett annak pénzügyi részét is méltassa kellő mérvben figyelmére, mert ha a közegészségügy követelményeinek a mai tisztántartási mód mellett eleget tenni kiván, ugy az évi tisztántartási költségeket ezen kimutatás szerint fokozottabb mérvben kellene emelni.

Helyes és minden czélnak megfelelő csatorna öblités rendszer mellett azonban nemcsak a közcsatornák büzös állapotát lehetne megszüntetni, de a tisztántartási költségeket is a minimumra lehetne redukálni és pedig a mai tisztántartási költségekkel szemben lényeges megtakaritást elérni. Pirovits javaslatait ezekután igy ismerteti :

1. Mint minden sikfekvésü városban, ugy itt is, a székesfővárosban, a vár és környékét kivéve, a hálózatbeli csatornák egymáshoz viszonyitott talpmagasságaik közt aránylag csekély magassági különbség létezik, ennélfogva tehát, ha a különleges viszonyoknál fogva egyik utcza csatornája sok vizet vezet le, ezen vizet a csatornában alkalmazott duzzasztó tábla segélyével könnyü szerrel lehet e szomszédos keresztutcza csatornájába terelni. Egy utcza csatornája sok vizet vezethet le, ha az illető utczában sok szennyvizet produkáló gyárak léteznek, vagy pedig vannak oly csatornák, melyek viszonylag magasabban fekvő egész városrészek szenyvizeit magukba veszik fel. Igy pl. a Baros-utczai csatorna állandóan sok vizet vezet le. Ezen csatornán levezethetők minden költséges létesitmény nélkül az összes kőbányai sörgyár s egyéb vizek, melyek elég bő mennyiségben állanak rendelkezésre, amennyiben óránként mintegy 300 köbméterre lehet azokat számitani. Ha tehát ezen Baross-utczába benyiló keresztutczák valamelyikében öbliteni szükséges, ugy az illető utcza irányában a Barosr-utczai csatornában létesitendő rekesztő-tábla segélyével a viz folyásának iránya az az illető utcza irányába tereltetik, a mely elrendezés után az öblités czéljára szolgáló viz rendezésre áll. Az öblités czéljára szolgáló tulajdonképpen maga az összegyüjtött csatornaviz, vagyis öblités czéljából a csatornavizeket a legnagyobb mértékben ki kell használni.

A tulajdonképpeni öblités eszközlésére a Pirovits által szerkesztett készülékek szolgálnak, melyek segélyével az ugynevezett intenziv vagy radikális öblitést lehet elérni. Ezen készülékek alkalmazása képezi a szerző öblitési rendszerének tulajdonképpeni lényegét.

Egy egész egyszerü duzzasztó lapát segélyével valamely utcza csatornájában, a hova öblités czéljából előzőleg vizet vezetünk, vagy ott, a hol az utcza csatornája egymaga is elégséges szennyvizet gyüjt össze, a csatorna minden egyes aknájánál felduzzaszthatjuk a vizet mintegy 0.75—0.80 m. magasságra s a lapátnak hirtelen való felhuzása után az összegyülemlett viztömeg elementáris erővel rohan tova, több mint 2·00 m. másodperczenkénti sebességgel.

Kétféle duzzasztólapát szükséges, mert a régebbi csatornák aknáinak nyilásai a csatorna tengelyéhez viszonyitva parallel nyilásuak, az ujabb csatorna aknák elrendezése pedig diagonális.

A radikális öblitésnek egy másik módja az iszap-eke alkalmazása. Ennek kezelése is felett egyszerü s éppen mint a duzzasztólapát használatánál nem szükséges a kezelőinek a csatornába bemenni.

Az iszap-eke használásához, egy darab vékonyabb fajta kötél is szükséges, a melynek végén vaskapocs létezik, hogy az ekéhez erősithető legyen. A kötélen kivül szükség van még egy hosszu rudra, melynek egyik végén csiga, másik végén pedig egy kampó van felerősitve. Az eke müködtetése ugy történik, hogy el ször is a kötél végén levő vaskapocsra egy fauszógolyó tétetik és bele lesz dobva a csatornába. A folyóviz leusztatja a golyót a legközelebbi aknáig s ott a pózna kampós végével kiemeltetik a csatornából, mi által a kötél a csatornában, két vége pedig az aknákon át kint a földön van. Most a folyás alsó végénél levő kötél vas kapocscsal ellátott vége reá kapcsoltatik az ekére s igy le lesz eresztve a csatornába s a mint ott elhelyezkedik, a vizfolyással ellenkező irányban felfelé huzatik. Az iszap-eke körül, annak a viz ellenében történő huzása következtében támadt nagymérvü vizmozgás az iszapot teljesen felkavarja s tovább usztatja. A tulajdonképpeni öblités ugy sem egyéb, mint az iszapnak felkavarása, hogy az a folyó viz által tova vitessék. Az iszapnak ezen felkavarása akár a duzzasztólapát, akár pedig az iszap-eke segélyével teljesen kielégitő eredménynyel hajtható végre, vagyis a csatorna gyökeresen megtisztitható az iszaptól.

Az iszap-eke sikerrel alkalmazható ott is, a hol éppen nem áll sok viz rendelkezésre. A mellékgyüjtők öblitése pedig csakis ily iszap-ekével történhetik s ennek megfelelőleg kétféle nagyságban használandók, u. m. kevés öblitő vizzel, a mely esetben az eke a vizfolyás irányával ellenkezőleg halad, a kisebb méretü ellenben a nagyobb mérvü öblitő viznél, valamint a mellékgyüjtőknél a nagyobb méretü eke használandó. Mellékgyüjtőknél mindig a vizfolyás ellenében müködik az eke s a gyüjtő talpán lerakodott iszapot teljesen felzavarva, készteti a továbbuszásra.

A csatorna-öblitési rendszer megvalósitása esetén a mai csatorna-tisztántartási költségeknek legfeljebb 30—40 százalékára volna szükség. Frankfurt városában, a midőn a városnak 172 kilométer hosszu csatorna-hálózata volt, az öblitési üzem 1 felügyelő s 5 napszámos munkájával végeztetett s az öblitési üzemnek évi költsége 11.000 márkát tett ki. Ezen adatokat véve zsinórmértékül, ugy a főváros jelenlegi 270 kilométer csatornahálózatának öblitési üzeme, mintegy 20.000 koronát igényelne, vagyis a mai tisztántartási költségösszegnek 30 százalékát. Pedig megjegyzendő, hogy Frankfurt városa vizfogyasztás tekintetében közel sem volt oly kedvező körülmények között, mint van jelenleg a székesfőváros. A pénzügyi szempontnak azonban sokkal fontosabb oldala az utczai, sőt a háztulajdonosoknak nyujtandó kedvezmény gyanánt- az udvari hó behányása a csatornákba. Hogy mily óriási költséget ró egyes években a hó eltakaritása a székesfővárosra, csak az 1895-ik évet emlitem meg, midőn ezen munkálatokra 366.426 koronát adtak ki. Lényeges azonkivül pénzügyi szempontból azon kedvező körülmény, hogy a czélba vett reformokat a mai csatornahálózat kifejlettségére való tekintettel, aránylag igen csekély költséggel lehetne megvalósitani. Igy a Rákos-pataknak, melynek vize öblités czéljából teljes mérvben igénybe volna veendő s a mely patak télnek idején mindig elég bő mennyiségü vizet, másodperczenkint 0.70—1·00 köbmétert szállit, a közcsatorna

hálózattal való kapcsolatba hozataláról szólva, először is ennek a VI., Röppentyü-utcza irányában való bevezetését említi, a mely irányban már csak 800 mtr hosszu öblitő-csatornát kellene létesiteni, a mely mintegy 10.000 korona költséget igényelne. Ezen bevezetésre annál is inkább szükség van, mert megvalósitása esetén közvetlen összeköttetés létesülhet az elkészülendő dunaparti főgyüjtővel. A Röppentyü-utczai irányból való kiágazással elvezethető a Rákos-patak a Lehel-utczai csatorna közvetitésével a Podmaniczky-utczán át. Ha ezen munkálatokra szükséges költségül 30.000 koronát veszünk fel, továbbá, ha a Rákos-patak vizének a városligeti tóba vezető csatornáját felhasználva, a Nagy János-utcza irányában létesitünk egy a patak vizét közvetitő csatornát s az öblitő-csatorna költségét 10.000 koronáral számitjuk s végül figyelembe vesszük, hogy a Rákospatak a Kerepesi-ut irányába is bevezethető, ennek költsége azonban nem számitandó, mert ezen csatorna egy szabványos szelvényü rendes csatorna lenne, melynek költsége kivetés utján ugyis megtérülne s a melyet most a III-ik főgyüjtő elkészültével aggodalom nélkül lehetne megcsinálni, ugy mindezeket összefoglalva a Szondy-u'cza irányában is meglevő összeköttetést számitásba véve, összesen 5 főirányban volna a csatornahálózatnak összeköttetése a Rákos-patakkal és minderre csak mintegy 50—60.000 korona költség szükségeltetnék. Ezen összeg feltünően csekély ahhoz a 6?0.000 korona összeghez, a mellyel a Rákos-patnknak öblités czéljából való felhasználásának költségei az előbbi, a hetvenes évekből származott tervezetekben szerepel. Vagy az öblités czéljára szolgáló viznek a javasolt módon való megszerzését, valamint a Rákos-patak felhasználására szükséges, előbb emlitett 50—60.000 kor. költségét véve, — számba sem vehető csekély összeg ez azon 3 millió 800.000 korona összeghez, mely költséggel a 80-as években kelt javaslat szerint, öblités czéljára egy külön vizmüvet akartak létesiteni.

Mese a gőzszivattyuról,

vagy:

Mi mindenhez nem jut egy városatya?

Egy városatya sok mindenhez hozzájut. Először is kap villamos vasuti szabadjegyet, viczinális vasuti — szabadjegyet, omnibusz-szabadjegyet, földalatti villamos-szabadjegyet, fogaskerekü vasuti szabadjegyet, siklói szabadjegyet, szabadjegyet a helyi hajókra, a Császár-, Lukács-, Rudas-, Rácz-, Király-, Sós-, aquincumi-, Hungária-, köruti hullámos tengeri-, Gschwind-, artézi és margit-szigeti fürdőbe, szabadjegyet az uszodákba, szabadjegyet a körképekhez, Ős-Budavárába, Lánczhidra, Margithidra, alagutba, panoptikumba és az összes székesfővárosi illemhelyekre. Ezt kapja először is egy budapesti városatya.

Másodszor pl. könnyen kap a budapesti városatya olcsó pénzért telket és épitési engedélyt olyan helyen, a hol legközelebb utczát nyitnak s az olcsó telket majd drágán kisajátitják. Az ekképp szerzett sok pénzen aztán ismét sok olcsó telket kap, a melyeket nemsokára ismét kisajátitanak. Akkor már milliomos.

Hogy harmadszor, negyedszer és ötödször mit-mit nem kap egy budapesti városatya, nem tudok róla pontosan beszámolni, de, hogy gőzszivattyut kap, azt egészen bizonyosan mondhatom.

Heinrich Kálmán ur legalább, a ki szintén városatya, bármelyik perczben kap ilyen gőzszivattyut. A tanács adja oda neki. Heinrich ur ugyanis boldog tulajdonosa a budai Ráczfürdőnek, a melynek pinczéi oly mélyen fekszenek, hogy már az árvizveszedelem hirére is nyomban megtelnek vizzel. Ha Bécsben délelőtt esett az eső, délután Heinrich ur pinczéi már egy csuron viz. Roppant előzékeny pinczék. Természetes, hogy ezzel a gyors vizalákerüléssel a jó pinczék kemény dolgot adnak a védekező munkásoknak.

A főváros már több izben felszólitotta Heinrich Kálmán urat, hogy a pinczéket alakittassa át, mindeddig azonban eredmény nélkül. Pedig a fővárosra nézve többszörösen kellemetlenek a Ráczfürdő pinczéi. Nem csak azért, mert visszás állapot, hogy a legcsekélyebb árvizveszedelem idején is a tulajdonos állandóan, mint a legelső árvizkárosult jelentkezik, hanem elsősorban azért, mert a mint a pinczéket elönti a viz, a főváros kénytelen azokat a gőzszivattyuit, a melyek az elzárt csatornák vizének a Dunába való továbbitása czéljából állanak rendelkezésére, a Ráczfürdőbeli pinczevizek eltávolitására időelőtt működésbe hozni. Igy történt ez most is, hogy a Duna árja kissé megdagadt. A nagy gőzszivattyut a tanács a héten kénytelen volt a Ráczfürdő pinczéinek kitisztitása végett működésbe állitani.

A többi épületek pinczéi pedig majd megpukkadnak az irigységtől, hogy ők nem kapnak gőzszivattyut, mivelhát nem tudnak olyan könnyü szerrel megtelni vizzel.

A város azonban, amelynek ez a kis szivattyu-komédia egynehány koronájába kerül, örül, hogy egy bizottsági tagját ily előzékenyen kiszolgálhatja s mint értesülünk, legközelebb valószinüleg más háztulajdonos fővr. bizottsági tagokat is felfog szólitani, hogy amennyiben pinczéi nem feküdnének eléggé mélyen, záros határidőben belül ásassa mélyebbre. Ehhez legalább majd több gőzszivattyu kell és bizonyára akad oly városatya, a ki a városnak — a melynek mint mondtuk ő is egyik tagja, — szivesen szállit gőzszivattyukat. Persze felemelt árak mellett, minthogy a város másképp el sem fogadná. Mert annyi itt, kérem, a pénz, mint a szemét.

Benfentes.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 508 gyermek, meghalt 393 egyén, a születések 115-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 363 törvényes, 145 törvénytelen; nemszerint 258 fiu, 250 leány. Halvaszületett 16 gyermek, köztük 13 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 38·5.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 29·8, az egy éven felüli lakosságnál: 23·4, az öt éven felüli lakosságnál: 20·1.

A halottak közt volt 206 (—) finemü, 187 (—) nőnemü.

Az év eddigi 14 hetében élve született összesen 6.741 gyermek, meghalt összesen 4.223 egyén, a születések többlete tehát 2518; a mult év megfelelő időszakában született 6.706, meghalt 4.852, a születések többlete volt 1.854 (— —).

Az élve szülöttek között volt: 317 római katholikus, 8 görög katholikus, 4 görög keleti, 23 ágostai evang., 45 helvét, 109 izraelita, 2 ismeretlen, összesen 508.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1042 beteget, szaporodás 417, csökkenés 414, maradt a hét végén 1045, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 101 beteget, szaporodás 29, csökkenés 17, maradt a hét végén 113, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 935 beteget, szaporodás 316, csökkenés 293, maradt a hét végén 958, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 778 beteget, szaporodás 164, csökkenés 155, maradt a hét végén 787. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.856 beteget, szaporodás 926, csökkenés 879, maradt a hét végén 2903.

Illem és villam.

A villamhely még nem illemhely, s a villamos kocsi nem szükségképen illemes kocsi is egyszersmind. A budapesti ember, ha fölszáll a villamos kocsira, a gördülékeny járóművön a szórakozásra és boszuságra egyaránt tág teret talál. A mulatság már a megállóhelynél kezdődik, a hol félórahosszat is elvárakozhatik az ember, a mig 1) olyan kocsi érkezik, a melyik a kivánt utvonalra megy, 2) a mig egy ilyen kocsin szerencsésen helyet szorithat magának, vagy, a mi már csaknem kivihetetlen dolog: a feleségének, avagy gyermekeinek is. Igaz, hogy a vasuttársaság, a mely sürü egymásutánban, legalább is félóránkint indit egyirányu kocsikat, ennek épenséggel nem oka, mert arról végre is csak a publikum tehet, ha nem osztja be maga közt a villamoskocsin való utazás idejét ugy, a mint az legczélszerübb volna. A hajnali órákban pl. néha egészen üresen robognak a villamosok, s a társaság joggal kérdezheti azt a közönséget, a mely délután, vagy este félórahosszat vár, hogy egy-egy tulzsufolt kocsit láthasson elrobogni az orra előtt: miért nem utazik inkább a villamoson hajnalban, a mikor mindig kényelmes helye lehetne a kocsin? De hát a közönség csökönyös, és valóban rászolgál, hogy valaki erélyesen megrendszabályozza egyszer. Magam, ha villamosra várakozom, harmincz-negyven perczнél hamarább soha sem birtam följutni kocsira; a megállóhelyre tudniillik mindig érkeztek uj meg uj hölgycsoportok, a melyek orrom előtt megrohanták az érkező kocsikat, s ha csak, mint régebben várakozó, a könyökömmel félre nem akartam volna lökdösni a gyönge nőket, bizony kénytelen voltam szerényen távol maradni a kocsitól, s türelemmel várni a legközelebbi — nem kocsit — hanem hölgy-inváziót. Mert Budapesten idáig terjed az udvariasság a hölgyekkel szemben, a kiknek tulajdonképen még ülőhelyemet is gyanakodva engedem át, mivel sohasem vagyok bizonyos benne, vajjon legalább egy fejbiczentéssel megköszöni-e? Egy uriemberrel történt meg pl., hogy a közuti villamosra föl akart szállni egy korosabb urinő, s a fölszálló lépcsőjén állva, sehogy sem tudta a vasgombos szijat kiemelni a tartójából. A kalauz nem volt hátul, a villamos már indulás félben volt, s a hölgy még mindig a lépcsőn állt, mert a szij miatt nem birt feljutni a kocsira. Az illető uriember, aki egyedül állt hátul a kocsin, észrevévén az urinő bajlódását, udvariasan fölemelte előtte a szijat, s a hölgy föllépett a kocsiba. Az, azonban, hogy az uriembernek csak egy szóval is megköszönje az előzékenységét, eszeágában sem volt, s büszkén suhant be a kocsi belsejébe. Kis idő mulva a kocsi ahoz a megállóhelyhez ért, a hol a hölgynek ki kellett szállnia. A kalauz ismét valahol elől volt elfoglalva, s a hölgy sietve kijött, hogy leszálljon. Ám a szijjal megint csak nem tudott boldogulni, s egy percz alatt belátta, hogy ha valaki nem nyitja ki előtte, nem bir leszállni. Esdő pillantást vetett tehát a még mindig a perronon álló előbbi urra:

— Nem lenne szives uram? . . .

A megszólított előzékenyen mosolygott.

— Nem, nagysád, — mondta nyájasan, -- nem lennék szives. Ha, mikor feljött, és beengedtem, egy köszönő szót mondott volna, akkor most is már rég fölemeltem volna azt a szijat. De igy, sajnálatomra nem tehetem, mert kénytelen vagyok nagysádat megtanitani rá, hogy a szivességet, bármi csekély is, meg szokás valami uton-módon köszönni.

Hogy a hölgy aztán mérgében ugy bujt keresztül a szij alatt, az már nem tartozik ide. Fő az, hogy a budapesti hölgyek — tisztelet a kivételnek — igen hézagosan vannak tájékozódva az illendőség elemi szabályai felöl. Vigasztalásképen azonban azt is konstatálhatjuk, hogy a budapesti urak (legalább igy nevezik őket) még kevésbbé. A viliamos kocsi belseje valóságos melegágya az u. n. asphalt-betyárkodásnak, s ugyan csekély azoknak a szép nőknek a száma, a kik, villamoson utaztokban bizonyos fiatal urakkal ülvén szemközt, fiixirozásnak ne volnának kitéve. Végül a hölgy leszáll, s a hivatlan gavallér (föltéve, hogy nem sajnálja a jegy árát) utána. Mert a kocsikban köpködni tilos, de *szemtelenkedni* nem. A neveletlenségnek nem utolsó jelensége az ugynevezett operette-, vagy — népdal — utas sem. Ez rendesen vasalt nadrágban jár, s szétterpeszkedvén az ülésen, összecsucsoritja az ajkát, és mintha istállóban volna, elkezd fütyörészni:

— Csuf, csuf, csakugyan a chinai tincs
No de volt, s van-e nép . . . etc

Vagy:

Maros vize folyik csendesen
Borulj a vállamra, kedvesem.

Igaz ugyan, hogy a többi utas már nagyobbrészt szintén ösmeri ezeket a fütyölt áriákat, de azért rendszerint szó nélkül türik, mert irva vagyon, hogy nem illik valakit valamely illetlenségére figyelmeztetni. A kalauz padig a vasalt nadrágnak sok mindent eltür, a miért egy kékzubbonyos munkást már az első megállóhelynél leszállitott volna a kocsiról.

Szegény kalauzok tudniillik rettegnek a jól öltözött utasoktól, s ismerek gyöngédlelkületü utast, a ki csak azért jár rongyosan, hogy szegény villamos kalauzokat meg ne ijeszsze.

És ezek az egyedüli figyelmes emberek, a kikkel Budapesten a villamoson valaha találkoztam. És furcsa, a kalauz mégis ezekkel a leggorombább. Még fütyölni sem hagyja őket,

Utas.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

A vaspontok.

A főváros régi házain gyakran láthatók különféle régi időkből származó magasságjelző vastáblák. A legtöbb ezek közül az 1838-iki nagy árviz katasztrófa emlékét őrzi, de ugyancsak számos vaspont szolgál a különböző felmérések alkalmával megállapitott magasságok jelzésére. A mérnöki hivatal az utóbbi időben sürün tapasztalta, hogy a régi házak lebontása alkalmával ki sem gondoskodik a vaspontok megőrzéséről, azokat az uj épületekre nem rakják fel, sőt magukat a jelzőtáblákat is pusztulni hagyják. A vaspontokért pedig kár, mert egyrészt érdekes emlékeket őriznek az uj nemzedékek számára, másrészt a jelzőtáblák uj beszerzése sok költséggel és fáradsággal jár mert szükséges felmérések elkészitésére hiányzik az elegendő munkaerő.

Mindezek alapján a mérnöki hivatal ma előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a vaspontok megvédése érdekében mielőbb tegyen hathatós intézkedéseket.

A gyári törzskönyvek.

A kereskedelmi miniszter nemrég elrendelte volt, hogy a kerületi elöljáróságok pontos gyári-törzskönyveket vezessenek, a melyekben az ipartelepek és gyárakat illető mindennemü változásokat hüségesen feljegyezzenek. A kerületi elöljárók e rendelet következtében előterjesztést tettek a tanácshoz, hogy azt teljes egészében végrehajtani képtelenek. Az iparosokat és gyárosokat az eddigi törvényerejü rendelkezések ugyanis nem kötelezik arra, hogy ipartelepeik álladékában történt változásokat az elsőfoku iparhatóságoknak mindenkor bejelentsék, s igy ezek azt sem a nyilvántartó törzskönyvekben nem jegyezhetik fel, sem pedig azokról a kir. iparfelügyelőket nem tudják értesiteni. A kerületi elöljárók értekezletének javaslatára tehát a tanács felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy törvénypótló rendeletet adjon ki s ilyen módon a ré ebbi rendelkezésének végrehajtását tegye lehetővé. A kereskedelmi miniszter ma válaszolt a tanács felterjesztésére. A leiratban kijelenti a miniszter, hogy a kért rendelkezés kibocsájtására *nem hajlandó*, mivel az iparosokat a bejelentések teljesitésére kötelezni nem szándékozik. Az elsőfoku iparhatóságok az előbbi körrendelet értelmében csak azokat a változásokat jegyezzék fel a törzskönyvekben és közöljék a kis iparfelügyelőkkel, a melyek a törvény rendelkezése értelmében tudomásukra jutnak.

A czirkusz a szegényeknek.

Az állatkerti czirkuszban e hó végén tudvalevőleg Carré Oszkár társulata kezdi meg előadásait. A czirkusznak a működésre szóló engedelmet a tanács már ki is adta. Mint eddig valamennyi elődje, Carré Miksa czirkuszigazgató is folyamodást nyujtott be ma a tanácshoz, hogy a szegényalapot illeti bevételi százalékot havi 800 frt átalány összeggel válthassa meg. A tanács ezt a kérelmet a rendesebb és könnyebb elszámolás érdekében mindenkor teljesiteni szokta, s igy az uj igazgató kérelmét sem utasitotla el.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról.

Egy templomjavitás számadásai.

Az ujlaki plébánia lak tetőzetének javitási munkálatait tudvalevőleg házilagosan nézegette a főváros. A megtartott árlejtés kielégitő eredményre nem vezetet, s igy történt, hogy a tanács kisérletet tett a házi munkával. A munkálatokra vonatkozó számadásokat ma vizsgálta felül a tanács. A tanulságos számadatokból kiderült, hogy a tető javitáshoz szükséges faanyag 149 kor. 32 fillérbe, a vasanyag 32 kor. 25 fillérbe, a munkabér 1899. decz. 29-től 1900. január 25-ig 280 kor. 40 fillérbe került. Igy az összes munkák ára 461 kor. 97 fillér volt, a mi elég szép eredmény, ha figyelembe vesszük, hogy az árlejtésen a legelőnyösebb ajánlatot tett vállalkozó 730 koronát kért érte.

A vasárnapi munkaszünet és az árviz veszedelem.

Fenyeget ismét a tavaszi árvizveszedelem. A Dunán és mellékfolyóin nagy árviz vonul végig, a szakemberek és szakhivatalok sürün vizsgálják, állandóan figyelemmel kisérik a dagadó áradat magasságának növekedését. Tegnap megjelent az árvizveszedelem megszokott előjele is. Egyik budapesti nyomdában jelent meg ugyanis rendes körülmények között is időszakonként a „Jelentékenyebb folyóink járásainak napi átnézete“ czimü hivatalos kiadvány. Ilyenkor, a veszedelem közeledtekor ez a jelentés igen fontos, s a kereskedelmi miniszter most rendeletet bocsátott ki, melyben a nyomdász czégnek engedelmet ad, hogy a vizijelentéseket e hó 22-én és 29-én vasárnap is elkészithesse.

Közgazdaság.

Statisztikai kihágások az iparhatóság előtt.

A főváros kerületi elöljáróságai, ugyszintén maga a tanács nagy sulyt fektetnek a statisztikai árubevallások pontosságára. A kereskedők és szállitó üzlettulajdonosok nehezen törődtek bele a hatóság cselekvényességébe, mert szerintök szinte lehetetlen feladatokat kivánnak tőlük. Igen magas pénzbüntetést szabnak ki olyan esetekben, mikor az érdekelt fél a vasuti fuvarlevél alapján tölti ki az áruforgalmi statisztikai bevallást. A törvény ugyan tiltja ezt, de igen sulyos kivánság, hogy a fél valamennyi érkezett csomagot felbontson és a legcsekélyebb pontossággal ismertesse annak tartalmát a statisztikai hivatal blankettáján. Az ilyen ügyekből keletkezett kihágások elbirálására illetékes legfelsőbb forum a kereskedelmi miniszter. Eddig azonban nem sok reménynyel folyamodhattak hozzá az elmarasztalt kereskedők, mert a miniszter tételei hasonló szigoruak voltak az alsóbb hatóságok határozataihoz. Annál élénkebb feltünést keltett a kereskedelemi miniszternek egyik legutóbb kelt és áruforgalmi statisztikai kihágási ügyben hozott itélete, mely a felelősségre vont kereskedőt a kihágás vádja alól felmentette, mivel a tárgyalások során igazolást nyert, hogy a kereskedő a bejelentést a *vasuti értesitő* alapján tette meg. Ezzel a határozattal ugy látszik fontos *eivi* álláspontot foglal a miniszter, a mi az állitólag megzaklatott kereskedők körében általános örömet fog okozni.

Hirdetések.

26631. tan. számhoz.
1900. VII.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székes főváros tanácsa a községi elemi iskolák tanszemélyzete körében az ujonnan szervezett *hat igazgató-tanitói*, továbbá a részint üresedésben levő, részint ujonnani szervezett részint pedig léptetés következtében vagy egyébb okból a kijelölés megejtéséig még megüresedhető *több osztálytanitói osztály-tanitónői, segédtanitói és segédtanitónői állásra* ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Megjegyeztetik, hogy a pályázat alá bocsátott állások közül az ujonnan szervezettek csak a vonatkozó belügyminiszteri jóváhagyás leérkezése esetén fognak betöltetni.

Az elemi iskolai igazgató-tanitói állással évi 2800 kor. törzsfizetés, 840 korona lakás bérátalány vagy természetben való lakás, 200 kor. igazgató átalány és 280 kor. évötödös korpótlék élvezete van egybekötve.

Az elemi iskolai osztálytanitók és osztálytanitónők járandósága a szabályszerü három évi próbaidő tartamára évi 1200 korona törzsfizetés és 400 korona lakásbérátalány a próbajdő sikeres betöltése után a hetedik szolgálati év befejezéséig évi 1600 korona törzsfizetés és 480 korona lakásbérátalány, a 8-ik szolgálati évtől kezdve pedig évi 2200 korona törzsfizetés és 660 korona lakásbérátalány, s azonfelül minden további öt év után 220 korona évötödös korpótlék.

Végül az elemi iskolai segéd-tanitók és segéd-tanitónők, szintén három évi próbaidő fentartása mellett, 1200 korona évi fizetésben részesülnek.

Egyebekben az 1894. évi 720 és 1105 sz. valamint az 1895. évi 155 sz. közgyülési határozatokkal megállapitott és az 1898. évi 306. szám közgyülési határozattal módositott fizetési szabályzat az irányadó.

Azonkivül a jelzett összes állásokkal a törzsfizetésés a korpótlékok alapján megszabandó szabályszerü nyugdij igény van egybekötve.

A felsorolt összes állásokra elemi iskolai tanitói, illetőleg tanitónői oklevéllel biró egyének pályázhatnak.

Az összes állásokra csak 18-ik életévüket betöltött, feddhetetlen előéletü oly magyar állampolgárok tarthatnak igényt, a kik a magyar nyelvet szóban és irásban teljesen birják, s a kik — a mennyiben a székes fővárosnál rendszeres állásra megválasztva még nincsenek — 40-ik életévüket még be nem töltötték.

A folyamodók pályázati kérvényükhöz csatolni tartoznak születési bizonyitványukat, okleveleiket és egyéb végzett tanulmányaikra, valamint eddigi alkalmaztatásukra vonatkozó okmányaikat. Azonkivül azok, a kik a székes fővárosnál még nincsenek rendszeres állásban, kifogástalan egészségi állapotukat hatósági orvosi bizonyitvánnyal, fedhetetlen előéletüket pedig hatósági erkölcsi bizonyitvánnyal igazolni tartoznak.

A pályázati kérvényhez megkivánt összes okmányok vagy eredeti példányban, vagy pedig közjegyzőileg hitelesitet másolatban csatolandók; kivánatos azonban az eredeti okmányok bemutatása.

A pályázók kérvényében tüzetesen és világosan meg kell jelölni azon állásukat, a melyek elnyeréseért az illető folyamadik.

Jelesül határozottan kiteendő, vajjon folyamodó az osztálytanitói, illetőleg osztálytanitónői állás mellett esetleg a segédtanitói illetőleg segédtanitónői állásra is pályázik-e vagy sem, mert ellenkező esetben az ilyen pályázó a segédtanitói illetőleg segédtanitónői állások betöltésénél figyelembe vétetni nem fog.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a pályázat alá bocsátott állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránti, magyar nyelven szerkesztett, s az előadottak értelmében pontosan felszerelt kérvényeiket, ivenként egy koronás bélyeggel a .|· a bélyegtelen mellékleteket ivenként 30 filléres bélyeggel ellátva, Budapest székesfőváros tanácsához ezimezve, legkésőbb folyó évi május hó 10-ik napjának déli 12 órájáig a tanácsi iktató hivatalba (IV. ker. Városház-utcza, Központi városház, I. emelet 25. ajtó) okvetlenül nyujtsák be.

Később érkező, vagz kellően fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Budapest, 1900. évi április 9-én.

A székesfőváros tanácsa.

Budapesti közuti vaspálya-társaság

Hirdetmény.

A „Budapesti közuti vaspálya-társaság"

XXXV. Rendes közgyülésére

folyó évi április hó 24-én délután fél 4 órakor a társulat saját épületében Budapesten, V. ker., Lipót-körut 22 szám alatt fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Igazgatósági évi jelentés; előterjesztéseaz 1899. évi zárszámadásnak és mérlegnek és a fölügyelő-bizottság erre vonatkozó jelenté-sének, az osztalék megállapitása; határozat a fölmentvény megadása érdemében.
2. Előterjesztés a nyugdijalapnak és a forgalmi személyzet segélyalapjának gyarapitásáról.
3. A fölügyelő-bizottság ujbóli megválasztása.

A választmány ujbóli megválasztása.

Szavazati jogot adnak a társaság közgyülésein (alapszabályok 15. és 20. §§.) egyaránt a társaság részvényei s illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább négy nappal a közgyülés előtt az igazgatóságnál letéteményeztetnek; 20 darabrészvény vagy élvezeti jegy után egy szavazat gyakorolható, oly megszoritással azonban, hogy20 szavazatnál többet egy részvényes sem gyakorolhat sem saját nevében, sem pedig megbizásból.

Fölhivatnak tehát a t. c. részvényes urak, kik a jelen közgyülésen résztvenni óhajtanak, miszerint a czimleteiket a szelvényekkel együtt beleértve a folyó évi május 1-én lejárót is, **szám- és névjegyzék kiséretében** bezárólag folyó évi április 20-ig az igazgatóságnál (Budapesten, V., Lipót-körút 22. szám) délelőtt 9—12, délután 4—5 óra között téritvény mellett letenni méltóztassanak, hol a szavazási igazolványokkal egyidejüleg az előterjesztendő zárszámla és mérleg, valamint a fölügyelő-bizottság jelentése is átvehető lesz. A letéthez szükséges nyomtatványok a társaság pénzügyi szakosztályában dijmentesen kaphatók.

Budapest, 1900. április 6-án.

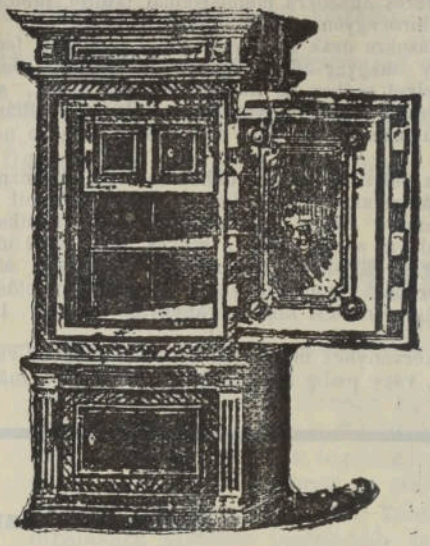
Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely leghisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Bpest, Váczi-utcza 79. szám.

III. évfolyam Budapest, 1900. április 30. 18. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Iparpártolás.
Az uj piarista gymnázium.
A szegényügyi statisztika
A községi választók.
A Gellérthegyi sziklarobbantások.
A sziklák
Árvagyermekek nyilvántartása.
A hiteltudakozódó irodák.
Személyforgalom vasuton és hajón.
Az adószámviteli hivatal uj tisztviselői.
A statisztikai hivatal heti kimutatása.
A kinai czopf.
Páris és a vásárcsarnok.
Olvasóinkhoz.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és isztitó-intéze

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u 15.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Ángern, Dziedits, Budweis, Rossitz — a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin, Han Compagnie-Vitez — Bosznia

Szállitható intézetek működnek:
Nemetsach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin, Zadworze — Galiczia
Hirschberg, csoh északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicxi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinek stb. stb.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. április 30. 18. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Iparpártolás.

Még mindig dühöng az iparpártolás betegsége. Lassankint valóságos járványnyá fajul és természetesen a legkisebb kilátás sincs arra, hogy valamely okos megoldással segitenének a megszorult iparon. Mert hisz nem arról van szó, hogy uj iparágakat honositsunk meg, hanem csupán arról, hogy a meglévőkön miképpen segitsünk. A legegyszerübb módja ennek a segitésnek az lenne, ha a főváros azokat az iparczikkeket, a melyeket használható és elfogadható minőségben szolgáltat a magyar ipar -- maga fogyasztaná.

Ám a fővárosnál az elv nem mindig egyezik a gyakorlattal. Az elv az, hogy a magyar ipart pártolni kell. A gyakorlatban az elv keresztülvitelétől félnek, mert éhes a szegény magyar ipar, kezdetleges és gyarló. Roppantul tetszetős a mig igénybe nem veszik, de irgalmatlanul drága, ha fogyasztani akarjuk. A főváros pedig igen jó fogyasztó, akinek sok kell mindenből s a ki fogyasztásával nagyot lendithet a gyönge iparon.

Persze, ha jól megfizetünk valamit és cserébe rosszat kapunk érte, levonjuk a tanulságot és kerüljük az olyan boltost, aki rosszul szolgál ki bennünket. Vannak kivételek is. Vannak olyan iparczikkek, a miket a főváros nagyban használ — idegen forrásból, pedig ugyanazért az árért kaphatna jó magyar gyártmányt is. Vannak azután rossz iparczikkek, amelyeket magyar czégér alatt külföldi kereskedők sóznak a főváros nyakába.

Ha igazságosan akar eljárni a főváros, azt kell tennie, amit mi már egyszer ajánlottunk. Irassa össze háziszükségleteit, járasson utánna annak, hogy mely gyártmányokat szerezhet be magyar iparosoktól, mely gyártmányoknak állandó fogyasztója. Irószerekben, taneszközökben, butorberendezésekben, gépházainál, különböző nagyobbszabásu közintézményeinél, kórházaiban, templomaiban és iskoláiban százezrekre rugó anyagot fogyaszt évenkint s ha ezeket az anyagokat tételekbe összeállitja, minőség szerint felsorolja, kimutatván a beszerzési forrásokat is könnyen meggyőződhetik arról, hogy a fővárosnak mennyiben áll módjában a magyar ipar komoly pártolása.

Hisz csak arra kell gondolnunk, hogy a főváros szolgálatában negyedfél ezer ember látja el a közigazgatást, a népoktatást, az egyházi szolgálatot, ápolja a közegészségügyet stb.

Ennél a sok ezer embernél és a vezetésük és kezelésük alatt álló több száz intézménynél a főváros bizonyára óriás mennyiségét tudná elhelyezni a magyar ipari gyártmányoknak.

Ezzel a radikális módszerrel segitene magán az iparon s elháritaná a főváros magáról azt a gyanut, hogy csak szóbeszéddel pártolja a magyar ipart.

Az uj piarista gymnázium.

A Belváros uj szabályozása szükségessé tette, hogy a főváros a piaristák városháztéri régi rendház és iskola épületét is kisajátitsa, mivel a terjedelmes épület telkének jó része az uj szabályozás vonalába került. A főváros éveken keresztül huzta-halogatta a kisajátitás ügyét, mert fázott az előreláthatólag igen tetemes költségektől. A mérnöki hivatal a mult év végén tett előterjesztésében óva intette a tanácsot a halogatás veszedelmes következményeitől.

A közmunkatanács ugyanis rohamosan felrugtatta a környékbeli telkek értékét, ugy hogy mig a kegyesrendiek 1723 négyszögöl terjedelmü telkét a főváros 1895—6.-ban (6—700 forintjával számitva négyszögölét) másfél millió forintért megszerezhette volna addig már a mult év végén a Váczi- és Duna-utczában a telkek ára □-ként 1100—1300 frton alul még a dunaparti telkek sem keltek el. A piaristák telke tehát az átlagos 1000 forintot számitva sem lehetett olcsóbb 1,847.000 frtnál. A vesztesség tehát már ekkor negyedfélszázezer forintra rugott. A főváros eredetileg is tisztában volt vele, hogy a piaristák a Belvárost elhagyni nem hajlandók s igy kárpótlásuk kérdését komoly megfontolás tárgyává kellett tenni.

A középitési igazgató ekkor azt a javaslatot tette a tanácsnak, hogy a piarista rendet a mostani telkéért ne készpénzzel, hanem más telkekkel kárpótolja a főváros. Ilyen alkalmas területnek jelezte az Ujvárosházát, melyet a szomszédos szerb templom és egyház-épület területével kellene kiegésziteni. Ajánlatba hozta továbbá a középitési igazgató a Papnevelő- és Hunyadi-utcza sarkán levő gróf Festetich-féle ingatlant, a melyet a főváros a kegyesrendiek számára megvásárolhatna és a különbözetet készpénzzel pótolhatná. Végre alkalmas lenne a csere czéljára a görög templom körül, a Régi-posta-, Galamb-utcza és Dunapart határolta telektömb is.

A főváros végleges elhatározásra még nem jutott és ajánlatát meg sem tette, a piarista rend okos előrelátással máris megfontolás alá vette az uj rendház és iskolaépület sorsát.

Mint a „*Fővárosi Tudósító*“ értesül, a piarista rend legutóbb azt a határozott álláspontot tette magáévá, hogy a kiszemelt telkek és épületek egyikét sem fogadja el mostani ingatlanáért cserében, mert azok a rend czéljainak meg nem felelnek és kellőképen át sem alakithatók. A kegyesrendi szerzet elhatározta, hogy az uj modern gymnázium épületét és a megfelelő rendházat a mostani, városháztéri telkén épitteti fel. A telkét természetesen az uj szabályozásnak megfelelőleg fogják az épitkezés előtt beosztani és átalakitani, s a szabályozás — vonalához alkalmazkodva hajtják végre az épitkezést.

A szegényügyi statisztika szervezete.

A főváros szegényügye csakis a személyes okokra visszavezethető egyéni szegényedéssel foglalkozik, és ez okból tekinteten kivül hagyja a gazdasági életből egész osztályokra egyidejüleg és egyformán sulyosodó tömeges szegényedést; nem terjeszkedhetik ki tehát azon intézkedésekre, melyek a lakások vagy élelmiszerek olcsóbbá tételét, az iparos osztály helyzetének javitását, a zálogházak és zálogkölcsönüzlet rendezését, a filoxera pusztitása által sujtott lakosság felsegélyezését s hasonló általános, inkább közgazdasági jellegü mozgalmakat czéloznak. Nem terjeszkedik ki továbbá az egyleti és magán jótékonyságra, hanem tisztán csak a községi szervezetben alapuló rendezett hatósági szegényügyre és közjótékonyságra szoritkozik.

A hatóság tehát különbséget tesz a zárt, vagyis intézeti, és a nyilt szegénykezelés között. Ez alapon a szegényügy összes ágait felölelő statisztika, amelyet az előljáróságok havonkint tartoznak elkésziteni, a következő csoportokra oszlik:

Zárt (intézeti) szegényügy.

1. Áttekintő rész.
2. Szegényházak és aggápoldák.
3. Árvaházak.
4. Gyermekintézetek.

Nyilt szegényügy.

5. Szegények pénzbeli segélyezése.
6. Szegény betegek orvoslása.
7. Szegények ingyen temetése.
8. Szegény szülőnők segélyezése.
9. Ggyermekek védelme.

Egyéb.

10. Szükséglakások,
11. Népkonyhák.
12. Melegedő szobák.
13. Jótékony alapitványok és alapok.
14. Jótékony intézetek és egyesületek segélyezése.
15. Vidéken lakó budapesti illetőségü egyének segélyezése.

Zárt (intézeti) szegényügy.

Ide tartoznak a szegényházak, árvaházak és gyermekintézetek. Ezek tekintetében a nyilvántartó statisztika tájékoztatást nyujt a felől, hogy a jótékony intézetekbe való felvételre hányan jelentkeztek és hányat vett fel a fővárosi tanács tényleg.

Szegényházak és aggápoldák,

Ilyen kettő van, tudniillik az Erzsébet-szegényház (az Izabella-utczai fiókkal) és a budai szegényház. Ezen intézetek statisztikája négy szempont szerint jön tekintetbe, ugyanis az épületek leirása, az intézeti viszonyok statisztikája, az azokban elhelyezett egyének személyes viszonyai és a gyámügyi állapot tekintetében. 1. Az intézet leirásában ki volnának mutatandók: az intézet területi viszonyai, a létező hálószobák térfogata az ágyak számával; az intézet egyéb helyiségei (iroda, kórszobák, konyhák stb.) II. Az intézeti viszonyok részletezésénél szüksé-

ges kiterjeszkedni: *a*) a személyzetre és járandóságára; *b*) a berendezésnél a férfi- és nőágyak évenkinti kimutatására szoritkoztunk, annak emelkedésére vagy apadására, ami alapul szolgál minden a felvételre vonatkozó intézkedésre: *c*) az egészségügy és a halandóság állapotára vonatkozó adatok szükségét bővebben indkolni fölösleges, különösen pedig oly intezetnél, melyben természete és rendéltetésénél fogva is nagyobb mérvü betegedés és halandóság várható. *d*) Az élelmezés minden intézet kezelésében a legfontosabb kérdések egyike. A mennyiben pedig az élelmezés a kiadások egyik legnagyobb tételét képezi, okvetlenül kivánatos, hogy a statisztika keretébe bevonassék. *e*) Az alapitványoknál azokat, melyek bizonyos feltételeknek megfelelő személyekhez van kötve, hogy ez által ki legyen tüntetve hány intézeti tag részesül az intézet nyujtotta ellátás és gondozáson kivül még ezen alapitványok által biztositott előnyökben és mily mérvben. III. Az áponczok statisztikája egyrészt azok állapotával, másrészt azok mozgalmával foglalkozik. Az állapot statisztikája kiterjed az áponczok korára, hitfelekezetére családi állapotára, az intézetben való tartózkodás idejére, a foglalkozására és a szülőhelyére. Az áponczok mozgalma havonként volna részletezendő.

Árvaházak.

Az intézetek leirására, a személyzetre, berendezésre, egészségügyre, halandóságra, élelmezésre és az árvák személyes viszonyaira vonatkozó adatok lényegükben ugyanazok maradnak, mint az aggápoldákban; a részletekben természetesen változás észlelhető, amennyiben a foglalkozásra és az alapitványi segélyekre vonatkozó táblák, ugyszinten a családi állapotra vonatkozó rovatok kimaradnak, a korra vonatkozó adatok módosulnak stb. Uj szempont gyanánt kinálkozik az árvák iskoláztatásának kimutatása különös részletezésével azon árváknak, a kik az intézeten kivül tanulnak; továbbá azon felette fontos szempont, mi lett a főváros által sok éven át felnevelt árvákból az intézetből történt kilépésük után.

Gyermekintézetek.

Ezek statisztikája nagyobbrészt összevág az árvaházak statisztikájával. A menhelyben elhelyezott gyermekek közül csak azokról közlendők a személyes viszonyokra, egészségre stb. vonatkozó adatok, a kik a főváros költségén tartatnak el, ellenben nagyon is kivánatosnak mutatkozik, hogy a főváros kellőleg tájékozva legyen a felől is, miképen és hol neveltetnek az intézeten kivül elhelyezett gyermekek.

Nyilt szegényügy.

Ide tartoznak mindazon közjótékonysági ténykedések, melyeket az 1893. évi XXXIII. törvényczikk a ker. előljáróságok hatáskörébe utal, és melyekre vonatkozólag a statisztikai adatok is az előljáróságok által lesznek szolgáltatandók, u. m.:

Szegények pénzbeli segélyezése. Ezen segélyezés háromféle ehet: rögtöni, egyszersmindenkorra való és állandó (havi). Ezen segélyek nyilvántartására szolgál az előljáróságok által vezetett szegénynyilvántartó. Ez kimutatja a nyilvántartott szegények számát, továbbá a segélyezett szegényeket nem, születési hely, kor és vallás szerint, végül a kiosztott segélyösszegeket havonként és az egész évről.

Szegény betegek orvoslása. Itt ki volna mutatandó a kerületi orvos által gyógykezelt betegek száma nem, kor és foglalkozás szerint; köztük hány járó és fekvő beteg, továbbá a kórházba küldött betegek száma, valamint az ingyen gyógyszerek utalványozásának száma; az általános adatok havonként, a többiek az egész évről együttesen mutatandók ki.

Szegények ingyen temetése. A főáttekintés havonként, a vallás es kor szerinti adatok az egész évről mutatandók ki.

Szegény szülőnők segélyezése. Kimutatandó, hány esetben segédkeztek a ker. szülésznők szegény nők szüléséről, hány esetben fordult elő halvaszülés és elvetélés, hány esetben volt észlelhető vétkes gondatlanság, rosszakarat vagy magzatelhajtás; valamennyi adat havonkint mutatandó ki.

Szegény gyermekek védelme. A hatósági gyermekvédelem ügye az 1893. évi XXXIII. t. cz. életbeléptetése óta egészen a ker. előljáróságok kezében nyugszik. Ez a védelem kétféle: egyrészt a hatóság maga vesz gondozásba elhagyott gyermekeket, melyekről azután a 12-ik életév betöltéséig gondoskodik, másrészt szabályozza és ellenőrzi a dajkaságba adott gyermekek ügyét. Mindkét irányu müködése annyira érdekli a lakosság vitális érdekeit, hogy ennek statisztikai adatok alapján való tüzetes megfigyelése nagyfontosságunak mondható.

Ez okból a statisztika a következő mozzanatokra terjesztené ki figyelmét:

a) A hatósági gondozás alatt álló gyermekeket, illetőleg az ápoló anyák kimutatása lakóhelyük és foglalkozásuk szerint; a gondozás alatt álló gyermekek havonkénti mozgalma és állapota; az év végén gondozás alatt álló gyermekeknek kor, vallás, anyanyelv, illetőleg tartásdij, ápolás tartama és egészségügyi állapot szerinti részletezése. *b*) A dajkaságba adott gyermekek tekintetében a szoptatásra és dajkálásra jelentkezett és engedélyt nyert vagy nem nyert nők száma; az előljáróság előtt megkötött dajkasági szerződések száma, a tápláló nő lakóhelye szerint részletezve, a dajkaságba adott gyermekek kimutatása szülei nek (ill. annyának) foglalkozása, továbbá a gyermekek neme és törvényessége, a havi tápdij nagysága és az egészségi viszonyok szerint; a kötött dajkasági szerződések felbomlásának okai.

Egyéb.

Szükséglakások. A főváros által létesitett és fenntartott szükséglakásokról (barakkok) a következő adatok volnának kimutatandók: a szükséglakások állapotának jellemzésére térfogatuk és helyiségeik száma és befogadó képessége; az épület és berendezésének leltári értéke, a felügyelő személyzet; ez adatok az év végéről volnának közlendők; forgalmuk jellemzésére a családi és közös szobákban meghált személyek száma, az ingyenes és a fizető egyének megkülönböztetésével s a befolyt használati dijakkal; ez adatok havonként volnának kimutatandók.

Népkonyhák. Ezeknek statisztikája arra szoritkoznék, hogy minden egyes népkonyháról az étkező személyek számát, a kiosztott ételadagok számát, a népkonyhák bevételét és kiadását nyilvántartanák, még pedig az utóbbiakat egész évről, a többieket havonként.

Melegedő szobák. Kimutatandó a térfogatuk és fentartási költségük, továbbá hogy havonként hány napig volt nyitva és hány egyén vette igénybe.

Jótékony alapitványok és alapok. Kimutatandók a hatóság kezelése és felügyelete alatt álló, valamint a fővárosi törvényhatóság által tett összes alapitványok és közczélu alapok (beleszámitva az Albrecht-Hildegarde alapot is), még pedig részletezve azoknak rendeltetését, keletkezési évüket, vagyoni állapotukat keletkezéskor és az év végén, az évenként rendelkezésre álló, illetve felhasználható összeget és ennek miként történt felhasználását.

Jótékony intézetek és egyesületek segélyezése. Kimutatandók a főváros által segélyezett intézetek és egyesületek, a megszavazott segély minősége és s segélyezése tartama szerint. A vidéken lakó budapesti illetőségü egyének segélyezése szintén egyik érdekes mozzanata a közjótékonyságnak, melynek kimutatása szükségesnek mutatkozik. Az erre vonatkozó adatokat a fővárosi számvevőség szolgáltatná.

A községi választók.

Az 1899. évi 15. t.-cz. alapján az adó hátrálékosok is bekerültek az országgyülési képviselők választók sorába s ez a változás azt eredményezte, hogy az előző évi 36253. választóval szemben az uj összeirásnál :

az	I.	kerületben	2.862
a	II.	„	2.814
„	III.	„	1.620
„	IV.	„	3.523
áz	V.	„	5.092
a	VI.	„	9.852
„	VII.	„	10.515
„	VIII.	„	7.798
„	IX—X.	„	5.542
		Összesen :	49.618

lett a választók száma.

Az idén összeirták a községi választókat is, a fővárosnak külön törvénye alapján, a mely szerint községi választó csak az lehet, a ki :

1. igazolja, hogy irni olvasni tud,
2. igazolja, hogy két év óta állandóan a fővárosban lakik,
3. igazolja az országyülési választói képességét — és
4. személyesen vagy meghatalmazott által jelentkezik.

Ez a rendelkezés, mint mindig az idén is bevált.

A legutóbbi — 1897-iki összeirás alkalmával ugyanis községi választók száma volt :

az	I.	kerületben	1686
a	II.	„	890
„	III.	„	1147
„	IV.	„	2726
az	V.	„	1728
a	VI.	„	4754
„	VII.	„	4312
„	VIII.	„	2899
„	IX—X.	„	2403

Összesen tehát a fővárosban 22555.

Ezzel szemben az idei összeirás eredménye a következő :

az	I.	kerületben	2170
a	II.	„	1207
„	III.	„	1150
„	IV.	„	1870
az	V.	„	2866
a	VI.	„	6417
„	VII.	„	3000
„	VIII.	„	2680
„	IX—X.	„	2800
		Összesen :	24160

A különbség tehát a harmadévi és az idei, között 1605 vagyis mig az országgyülési képviselő választók az uj kedvezmények következtében majdnem 10,000-rel szaporodtak és számuk több mint kétszerese a községi választóknak, ez utóbbiak száma az elavult megszoritások következtében alig emelkedett.

A gellérthegyi robbantások és a rendőrség.

A főváros tudvalevőleg elhatározta, hogy a Szent-Gellérthegy kiálló sziklacsucsait a közbiztonság érdekében eltávolittatja. A munkát vállalkozóra bizták, a ki 30.000 frtért vállakozott az öreg hegy megborotválására. A munkát nemrég meg kellett volna már kezdeni, de a fővárosi államrendőrség különös magatartása ezt egyelőre lehetetlenné tette. A robbantó munkálatokat ugyanis csupán éjjel lehet végezni kellő rendőrsegédlet és felügyelet mellett. A rendőrség azonban a külön éjjeli kirendeltség dija fejében naponként 28 frtot követel a vállalkozótól. Ez a 28 frtos dij jókora összeget képvisel, minthogy a munka 4 hónapig fog tartani. Ilyenformán maga a rendőrdij az egész munka után 3360 frtot tenne ki. A vállalkozó kijelentette, hogy neki a rendőrség követeléséhez semmi köze sincsen, — ő a munkát a fővárostól a megszabott feltételek alatt vállalatba vette, egyéb költségeket fizetni nem hajlandó és nem köteles. Minthogy pedig a rendőrség a dijak biztositása előtt a kivánt kirendeltséget nem adta meg, a vállalkozó, a munkát a kérdés eldöntéséig meg sem kezdette.

Erre azután a tanács vette a kezébe a dolgot és hivatalos uton megkereste a rendőrfőkapitányságot, hogy a szükséges rendőrséget dijtalanul rendelje ki. A rendőrség a külön ügyeletért, csak a mutatványosoktól vagy látványosságok tulajdonosaitól követelhet, nem pedig közmunkák teljesitésénél. A dijak a fővárost terhelnék, ez pedig nem lenne elfogadható dolog, mikor a főváros a rendőrség fenlartásának fél költségeit viseli.

A tanács felszólitására a rendőrfőkapitány ma válaszolt. A főkapitány átiratában elmondja, hogy a robbantásokat csak éjjel 11-től reggel 6 óráig lehet végezni, tehát külön, a rendes szolgálaton kivüli időben. Neki rendelkezésére olyan nagyámu rendőrlegénység nem áll, hogy ezt a külön éjjeli mun-

kát a rendes teendőkkel együtt elvégeztethetné, miért is kénytelen erre a szabadnapos rendőröket kirendelni. Ezek pedig azért, hogy megillető szabadidejüket terhes és nagy gondosságot igénylő éjjeli szolgálatra fordítják, méltán tarthatnak számot kárpótlásra. Ennek a fejében követeli a rendes ügyeleti-díjakat, és e követelésétől a tanács felszólalására sem állhat el. A tanács ugyanis félremagyarázza a rendőrség magatartását és a felemlegetett szabályok értelme felől alapos tévedésben van.

Az 1897-iki szervezési szabályzat 52. §-a ugyanis megállapítja, hogy minden külön szolgálatért jogosult a rendőrség díjakat szedni. Tehát nemcsak a rendőri engedelemhez kötött mulatságok, és előadások és mutatványok után, hanem a zálog házi árveréseken, lóversenyeken, kiállításokon és esküvők vagy temetések, estélyek, robbantó anyagok szállítása alkalmával, végre a köz- és magánépítkezéseknél stb. tett szolgálatai után is joggal követeli a díjakat.

Nagyobb világosság okáért folytatólag idézi a rendőrkapitányság a szabályzat szavait. „Ellenben a székesfőváros tanácsa, vagy elöljárósága megkeresése folytán közegeinek nyujtott rendes segédlete után, vagy a kiszolgáltatott rendőrkarhatalomért semminemü díjak nem szedetnek".

A Szent-Gellérthegyen történő sziklarobbantásoknál kért ügyeletet nem tekintheti a főkapitány *rendes* segédletnek, hanem határozottan rendkivülinek, — következéskép az ingyen szolgálatot elrendelni egyáltalán nem hajlandó. Ha a főváros ezzel a a kijelentéssel megelégedve nem lenne — igy végzi dörgedelmeit a főkapitány, — ugy szíveskedjék orvoslásért a belügyminiszterhez fordulni.

A tanács természetesen meg is fogadja a tanácsot, és nem hagyja annyiban a dolgot, hanem csakugyan a belügyminiszter közbelépését kéri ki.

II.

A sziklák.

— Gellérthegyi álom. —

Az öngyilkosjelölteket már hetekkel ezelőtt hitegették a lapok, hogy a halálnak legközelebb egy uj módját próbálhatják majd ki: a robbantott szikla által való halált, s ime, a vállalkozó az utolsó perczben elhalasztotta a Gellérthegyről lelógó sziklák felrobbantását. A főkapitányság ugyanis kijelentette, hogy a robbantásokhoz, a melyek éjjel történnének, csak 56 korona napidijért ad rendőrt. s ezt sem a vállalkozó, sem a főváros nem akarja fizetni. Tekintve, hogy mennyi kétségbeesett ember kénytelen e miatt most a halálát elodázni, a halasztás hire, s kivált a rendőrség makacskodása mély szomorusággal töltött el, mert már előre örvendtem annak a magasabb gyönyörnek, a mikor majd az egész Gellérthegy szétesik, csupán csak azok a sziklák fognak szilárdan állva maradni, melyeket föl akartak robbantani. E szomoruságomban elnyomott az álom, de vesztemre, mert a kérdés akkor sem hagyott nyugodni. Rémes álmom jött. Rendőr voltam, s a Gellérthegy tövében voltam poston. A Szent-hegy lelógó sziklái megunván a hosszu várakozást a robbantásokra, előtte való nap értekezletet tartottak, s elhatározták, hogy megspórolják a vállalkozónak a rendőri asszisztenciáért járó 56 korona napidijat, és robbantás helyett maguktól fognak lezuhanni.

A zuhanást épp az én posztonállásom idejében kezdték meg s egyik szikla a másik után vad robajjal gördült le a hegyről, amelynek lábánál nyüzsgött a nép; a rendőrség tudniillik nem kapván meg a külön napidijat, visszavonta a veszélyeztetett utrész elzárására vonatkozó rendeletét, s az egész hegy alját ujra átadta a közforgalomnak.

Bum-bumburubumm! Brum bumburubummbrumm! — zuhantak le a sziklák egész napon át a hegyről a néptömeg közé.

— Jajj! Ajajajj! Ajjajajajj! — hallatszott itt is — ott is egy-egy csomó ember haláljajgatása, akiket a tonnás kövek agyonlapitottak.

— Vigyázzatok! — akarta kiáltani belőlem a humanus érzés, de nem szólhattam. Zsebemben volt a főkapitány tilalma, mely nem engedi meg a rendőröknek, hogy a sziklarobbantásokkal s általában az egész hegygyel mindaddig törődjünk, a mig a vállalkozó le nem szurja az 56 koronát.

— Anyám! Apám! Testvérem! Gyermekem! Barátom! Leghübb adósom! Meghalt! Szétmorzsolt a szikla! — ilyen és hasonló, velőtrázó sikoltások rázták meg minden zuhanás és agyonlapitás után a levegőt.

És én, a rendőr: nem mehettem oda, nem léphettem közbe, hogy a néparadatot visszaszoritsam a hegy alól, hol a biztos halál várakozott reájok! Tiltotta a rendelet, és hiába, rendnek muszáj lenni.

Nem kiálthattam oda a tömeg közé rendes jelszavunkat:

— Oszoljanak! — hanem ellenleg, szigoru parancsom volt, hogy, ha a sziklák nem elég embert ütnének agyon, az esetben integetnem kell az ujjammal a nép felé, hogy jöjjenek a hegy alá. Had üssenek agyon a sziklák minél több embert ha olyan smuczig a vállalkozó! Sőt az is parancsban volt, hogy a mennyiben az ujjammal eszközlendő hivogatásra nem jönne elég tömeg a hegy alá, ez esetben csábitó mutatványokat kell tennem, esetleg énekkel, zenével és tánczczal kisérve.

Szerencsére azonban a nép e nélkül is tódult a veszélyeztetett helyre, a sziklák pedig egyre-másra zuhogtak le közéjük a magasból. Igaz, hogy némelyik tömb csak egy-két embert nyomott agyon, de a halandóság azért általában kielégitő volt, s egyik-másik sziklakolosszus egy csapásra hat-nyolcz embert is palacsintává lapitott.

De végzetemet én sem kerülhettem el. Egy őrizetlen pillanatban egy szikla hatalmas robajjal épp rám zuhant, és én iszonyu orditással fölébredtem.

Legfőbb ideje volt, mert a szikla különben menthetetlenül agyonütött volna; amit a magam részéről őszintén sajnálnék.

J—ay.

Az esküdtképes polgárok idei alaplajstroma.

A kerületi elöljárók tegnapi értekezletükön megálapitották, hogy az esküdtképes polgárok alaplajstromának összeállitását az idén egyöntetü módon hogy fogják végeztetni. A megálapodások szerint a lajstromba való felvétel czéljából május hó 16, 17, és 18-ik napján lehet a kerületi elöljáróságoknál jelentkezni A lajstromot junius 1—5 közszemlére teszik a mely idő alatt az felszólamlásokat lehet benyujtani. Junius 16—23.-ikáig a felszólamlásokra lehet megtenni az észrevételeket. Az összes felszolamlásokat és észrevételeket az összeiró bizotsághoz kell intézni.

Árvagyermekek nyilvántartása.

A vagyontalan árvák nyilvántartása rendkivül nagy terhet ró a fővárosi árvaszékre. A nyilvántartás bonyodalmas munkát ad, mert a fővárosban 23000 árva szerepel a nyilvántartásban. Ezek közül 11030 teljesen külön nyilvántartás alatt áll; — ezeken kivül 2562 olyan árva van, akik vagy teljesen vagyontalanok, vagy pedig csak egészen csekély vagyonnal birnak, — amit a gondnoki kezelés amugy is megemészt. Ezek az árvák nem részesülnek elégséges gondozásban sem, mert a gyámok a vagyontalan árvákkal keveset törődnek, — fáradságuk megjutalmazására nem lévén kilátásuk, — magának az árvaszéknek ellenőrzése is hiányos. Évenként a nyilvántartás teljessége érdekében az árvaszék meghivót, ad ki az összes nyilvántartásban szereplő árvagyermekek részére; — a meghivók nagy részét azonban nem lehet kézbesiteni, mert az érdekeltek időközben elköltözködnek.

Ezekről az álapotokról már a belügyminiszter is tudomást szerzett s utasitotta az árvaszéket, hogy a vagyontalan árvák pontosabb nyilvántartására és gondozására törekedjék, és utasitsa a gyámokat is lelkiismeretesebb eljárásra.

A kerületi előljárók tegnap tartott érkezletén az árvaszék részéről *Sipőcz* László árvaszéki elnök és *Sámson* jegyző megjelent s ott az előljárókkal a vagyontalan árvák nyilvántartásának teljes deczentralizációjában állapodtak meg.

A kerületi előljáróság kezeli egyébként is a szegényügyet és áll közvetlen érintkezésben kerülete lakosságával, itt fogják tehát ezentul az illető kerületben lakó vagyontalan árvákat is nyilvántartani. A kerületi előljáró a gyám müködését is közvetlenebbül ellenőrizheti s az uj renddel megszünik az a nehézkes állapot is, hogy a kültelkeken, vagy Ó-Budán lakó árvagyermekeknek a város közepén levő árvaszékhez keiljen fáradozniok.

A kerületi előljáróság a gyámi jelentések ellenőrzését a kerületi választmány utján fogja gyakorolni, s a mennyiben ezek a tényleges állapotoknak meg nem felelnének, a fennforgó körülményekhez képest fog a dolog érdemében intézkedni. A vagyontalan árva gyámok jelentéseiket annál kerületi előljáróságnál tartoznak benyujtani, a melyiknek területén az illető árvagyermek lakik, — s ezeknek ügyeiben ezentul elsősorban kizárólag a kerületi előljáróság fog intézkedéseket tenni.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 481 gyermek, meghalt 366 egyén, a születések 115-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 355 törvényes, 126 törvénytelen; nemszerint 261 fiu, 220 leány. Halvaszületett 16 gyermek, köztük 11 törvényes, 5 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 34·5.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 27·8, az egy éven felüli lakosságnál: 20.3, az öt éven felüli lakosságnál: 17.8.

A halottak közt volt 216 (—) finemü, 150 (—) nőnemü.

Az év eddigi 15 hetében élve született összesen 7.222 gyermek, meghalt összesen 4.589 egyén, a születések többlete tehát 2633; a mult év megfelelő időszakában született 7.174 meghalt 5.214, a születések többlete volt 1.960 (——).

Az élve születtek között volt: 307 római katholikus, 7 görög katholikus, 2 görög keleti, 22 ágostai evang., 40 helvét 102 izraelita, 1 unitárius, összesen 481.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1045 beteget, szaporodás 374, csökkenés 429, maradt a hét végén 990, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 113 beteget, szaporodás 44, csökkenés 29, maradt a hét végén 128, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 958 beteget, szaporodás 310, csökkenés 320, maradt a hét végén 948, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 787 beteget, szaporodás 94, csökkenés 133, maradt a hét végén 748. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.903 beteget, szaporodás 822, csökkenés 911, maradt a hét végén 2814.

Személyforgalom vasuton és hajón 1899-ben.

A személyforgalomnak ama nagy fokozódása, mely 1889-évben beállott és azóta szakadatlanul tart, az elmult 1899. évben is nyilvánult, a midőn u. i. még az 1896-iki kiállitás évében elért magasságot is tulszárnyalta. A Budapesten összpontosuló összes vasutak személyforgalma most már a 15 milliót meghaladja; az elmult évben azonban a m. kir. államvasutak forgalma csak csekélyebb emelkedést tüntet fel.

A magyar kir. államvasutak vonalai ma már a főváros összes személyforgalmának kétharmadrészét közvetitik; az elmult évben nem kevesebb mint 5,279.330 személy érkezett s 5,079.436 személy utazott el; a legnagyobb természetesen a keleti (előbb központi) és a nyugati pályaudvar forgalma volt.

A déli vasut forgalma 1880 óta 218.282 személylyel vagyis 119 százalékkal növekedett, az előző évhez képest azonban a forgalom jelentékenyen apadt.

Forgalma volt u. i.: 1898-ban 464.640, 1899-ben 401.526.

A helyi érdekü vasutak mindegyikének forgalma az 1899. évben lényegesen emelkedett, ezenkivül a Budapest-Budafoki villamos h. é. vasut megnyilta is másfélszázezer fővel gyarapitotta a forgalmat. A 600 ezer főnyi szaporulatból a szt.-lőrinczire 85,000. a harasztira 80.000, a czinkotaira 132.000, a szt.-endreire 86.000, a budapest-esztergomira 50.000 személy jut.

Szállitott személyek száma 1899-ben a szt.-lőrinczi 1,421.973, a haraszti 1,331.805, a czinkotai 900.449, a szt-endrei 354.132, a budapest-esztergomi 382.770, a budapest-budafoki vill. 149.464 összesen: 4.540.593.

A dunagőzhajózási társulat személyforgalmában már 1892-ben igen jelentékeny csökkenés állott be; a rendesen 5—600.000 személyre menő forgalom ugyanis egyszerre 262.000-re szállott vala alá, 1896-ban az ezredéves kiállitás daczára is csak 284.000-re szállott fel; 1897-ben 205.000 személyre és az elmult 1899. évben már 190.000 csökkent a forgalom. Az igazgatóság a forgalom nagymérvü csökkenését a vasutak versengéséből s abból a körülményből magyarázza ki, hogy a társulat, a költséges kezelés okozta állandó üzleti veszteség s a személyhajóknak fogyasztási adóval való megterheltetése következtében, az utazók jogos kényelméről gondoskedni alig képes, mi okból a közönség mindinkább a vasutak igénybevételére szorittatik.

A Magyar folyam- és tengerhájózási társulat forgalma: 1899-ben 45.935.

Ha ezek után az összes vasutak és gőzhajók személyforgalmát az utolsó husz évről egy képbe foglaljuk össze, az e tekintetben beált nagy lendületet eléggé jellemzi azon két végső tétel egymás mellé állitása, hogy 1880-ban az összforgalom $1^{7}|_{10}$ millió személyt tett, 1899-ben pedig $15^{1}|_{2}$ milliót; az utolsó két évtized alatt tehát a forgalom megkilenczszeresedett.

Az összes vasutak és gőzhajók személyforgalma:

	érkezett	elutazott	összesen
1880.	982.108	732.021	1,714.129
1881.	991.534	857.622	1,849.056
1882.	970.014	892.969	1,862.983
1883.	1,063.584	979.729	2,043.313
1884.	1,168.253	1,094.445	2,262.698
1885.	1,498.481	1,373.050	2,871.531
1886.	1,411.084	1,257.083	2,668.167
1887.	1,269.629	1,188.930	2,458.559
1888.	1,636.602	1,590.405	3,227.007
1889.	2,779.451	2,664.153	5,443.604
1890.	3,458.492	3,376.440	6,834.932
1891.	3,829.355	3,858.564	7,687.919
1892.	4,030.751	4,006.010	8,036.761
1893.	4,743.238	4.635.821	9,384.059
1894.	5,642.975	5,465.050	11,108.025
1895.	6,623.515	6,551.224	13,174.739
1896.	7,042.154	6,985.527	14,027.681
1897.	6,941.093	6.974.760	13,915.853
1898.	7,383.733	7,454.483	14,838.216
1899.	7,682.143	7,795.070	15,477.213

Az adószámviteli hivatal uj tisztviselői.

Öt hónapi hercze hurcza után megválasztották az adószámviteli hivatalok osztályaihoz szervezett uj állásokra a tisztviselő kart. A tanács választása végén ugyanis ellene tenni semmit sem lehet. De ebből a választásból megtanulhatják azok, a kik a fővárosnál megüresedő állásokra több kevesebb reménnyel pályázni szoktak, a megválasztatásuk csak abban az esetben lehetséges, ha megfelelő protekcióval rendelkeznek.

Az adószámviteli pályázatok elbirálásánál kezdetben azt hittük, hogy a nagy szigoruság, a melyet a gyakorlati vizsgánál alkalmaztak arra való, hogy csak kebelbeli, vagyis az adószámvitelnél már szolgálatban lévő juthasson az uj állásokba. Ezt az eljárást is a legnagyobb mértékben igazságtalannak tartják, mert a főváros számvevőségének igen sok olyan kiváló képzetségü tagja van a kik mindenképpen megérdemelték volna az előléptetést. Mellőztetésüket csak abban az esetben tartanánk jogosultnak, ha a választásnál kizárólag az adószámviteliek lettek volna győztesek.

A választmány eredménye azonban azt mutatja, hogy még a számvevőség részéről valamenyi pályázót mellőztek, az adószámvitelnél szolgálók közül is csak azok léptek elő a kik a külső befolyásokkal szemben kellő protekczióval támogatták pályázatukat. Ezt a nagyon szomoru tünetet nem akarjuk kritika tárgyává tenni, az eljárásban benne van a birálat is. Sajnálni való, hogy arra a néhány állasra 850 embert csábitott a hiu remény s ez a 850 ember öt hónapig türelmet lenkedett és töprengett a bizonytalanság kellemetlen állapotában. Ha a tanács kiirta volna a pályázatban hogy a kvalifikáczión kivül nélkülözhetetlen a jó protekczió is, akkor ez a tömeges pályázat valószinüleg elmaradt volna.

Igy a számtanácsosi állásra az adószámviteli hivatal részéről 10. számvizsgáló és 3. számtiszt, — a számvevőség részéről 2. számvizsgáló és 4. számtiszt pályázott. A számvevőségi pályázók azonban a választásból kizárattak, mert nem volt meg a szükséges szakvizsgálatuk.

Más fővárosi hivatalokból számtanácsosi állásra négyen pályáztak, s folyamodot még kivülök két idegen városbeli tilsztviselő is. Turócz vármegye főszámvevője és egy honvédhuszárszázados.

A számtanácsosi állásokra összesen 25 pályázó akadt.

Számvizsgáló akart lenni 28. adószámviteli hivatali számtiszt és 15 számvevőségi számtiszt. Az utóbbiak közül kizártak a választásból 14-et ugyancsak a szakvizsgálat hiánya miatt. Más fővárosi hivatalnok pályázott. 5. idegen, városbeli 3 számvizsgálói állás elnyeréséért tehát összesen 51 folyamodó versengett

Első osztályu számtiszté óhajtott előlépni 48 adószámviteli és 26 számvevőségi hivatalnok 14 egyébb más fővárosi hivatalnok és 31 idegen. Az összes pályázók száma volt 119 Másodosztályu számtiszti állásra az adószámviteli hivatal részéről 57 en a számvevőség részéről pedig 28-an pályáztak kivülök a főváros többi hivatalaiból folyamodtak még 28-an és a főváros szoglálatán kivül állók 49-en.

Másodosztályu számtiszti állásra összesen beérkezett 155 folyamodás.

Számsegédi állásra 78 adószámviteli hivatali és 30 számvevőségi hivatalnok pályázott. A főváros többi hivatalnokai közül 56-an, idegenek 73-an pályáztak. Az összes kérvények száma volt 248.

Sámgyakornoki állásra az adószámviteli hivatal részéről 26 an, számvevőség részéről 5-en, a főváros hivatalaitól 15-en és idegenek 74-en pályáztak. Az összes folyamodók száma 120.

Végül az elsőosztályu végrehajtói állásokra 60 a másodosztályu végrehajtói állásokra 76 pályázat érkezett a világ minden részéből.

A pályázott sorsát a mult szombaton döntötte el a tanács. Megválasztotta:

számtancsosoknak: Rajháthy Mórt, Zombory Gyulát, Pálfi Jánost és Jámbor Józsefet.

Számvizsgálóknak: Szombathelyi Györgyöt, Tövis Károlyt, Deák Gézát, Hajnos Sándort, Wabrosch Károlyt, Gosztonyi Aladárt, Viola Emilt, Tarnóczy Imrét és Pfeiffer Józsefet.

I. osztályu számtiszteknek: Madarász Józsefet, Zámori Aladárt, Kada Árpádot, Érczhegyi Bélát, Kricsfalvi Lukácsot, Kecskeméthy Gyulát, Scheder Gyulát, Doktay Istvánt, Polányi Dénest, Vágó Mihályt, Kornyai Demetert, Láypold Jánost, Pálovits Miklóst, Vihar Károlyt, Bérczy Gusztávot, Szedlacsek Rezsőt, Neubauer Gusztávot és Eörsi Nagy Gézát.

II. osztályu számtiszteknek: Kováltsik Amátot, Szemere Oszkárt, Karner Kálmánt, Dénes Adolfot, Szentpéteri Ferenczet, Vargha Istvánt, Gácsi Jánost, Weichardt Kálmánt, Turesányi Endrét, Lukács Pált, Marenics Jánost, Gadányi Józsefet, Földessy Istvánt, Horthy Gézát, Róth Árpádot, Winter Sándort, Purebl Győzőt, Hegedüs Gyulát, Benes Lajost, Purth Ernőt, Szvoboda Józsefet, Prückler Frigyest, Lukáss Károlyt, Ullrich Gyulát, Német Bélát, Szabó Lajost, Kiss Ernőt és Pankuch Gyulát.

Számsegédeknek: Réthy Pált, Clauser Mihályt, Szilágyi Lajost, Zlinszky Istvánt, Esztergályos Adolfot, Andor Edét, Kozáry Gyulát, Pató Bálintot, Szabó Bélát, Csapláros Ferenczet, Danes Szilvesztert, Pártényi Gyulát, Bartos Károlyt, Bódy Sándort, Toperczer Jánost, Wippler Edét, Angelus Bélát, Bössze Gyulát, Hölle Lajost, Szabó Bélát, Cserhalmi Jenőt, Gallina Frigyest, Honfy Lajost, ifj. Baumann Antalt, Holló Ferenczet, Boronkay Kornélt, Wieszner Ignáczot, Kürtös Károlyt, Wirnhardt Gézát, Bosnyákovits Jánost, Spanily Adolfot, Petzrik Jenőt, Strosz Istvánt, Sellei Emilt, Mészáros Jánost, és Henszelmann Bélát.

Számgyakornokoknak: Minder Ernőt, Spiszár Lászlót, Schröder Hugót, Sándor Jánost, Roller Jánost, Sághy Lászlót, Kölber Aladárt, Ipoly Lajost, Fekete Ödönt, Vezényi Árpádot, Vékony Gábort, Kocsi Gyulát, Adamy Bélát, Báthory Józsefet Erhardt Sándort, Linczenpolcz Józsefet, Máté Pált, Mezei Gyulát, Marich Józsefet és ifj. Jenny Józsefet

I. oszt. végrehajtóknak: Keszler Gyulát, Eckenberg, Károlyt, Argauer Kornélt, Tenk Sándort, Kollmann Károlyt, Rupp Györgyöt és Zielbauer Károlyt.

II. oszt. végrehajtóknak: Bay Tamást, Farkas Jánost, Stephani Imrét, Dallos (Dück) Józsefet, Albert Jánost, Vámos Rezsőt, Vollmann Lajost, Benkő Gábort, Rozgonyi Györgyöt, Mancheim Frigyest, Kacziány Oszkárt és Reitter Ödönt.

A kinai czopf.

Ama bizonyos általánosan ismert kinai czopfnak egy diszpéldányát helyezte ismét a nyilvánosság elé a főváros sokat méltatott ügykezelése. Igénytelen esetről van szó, a mely azonban ellenállhatatlan humort rejteget magában annál az egyszerü oknál fogva, hogy nem Pekingben — hanem Budapesten történt. Ime: a Csepel kőparton kidölt egy ártatlan facsemete. Egyik éjjelen az erősebb szél meggyengitette s ráborult az aszfaltos gyalogutra. Ott feküdt keresztben, s a gyöngédebb járókelők félve lépegették át a fiatal ágait. A szomoru esetet észrevette a m. kir. rendőrőrszem. Tüstént jegyzetet irt a zsebkönyvébe, s néhány óra mulva már ott feküdt a hivatalos jelentés a 11-edik számu rendőrszoba asztalán. A gondos ellenőr innen szépen továbitotta az illetékes kerületi kapitánysághoz, mely komoly jelentésben tudatta az esetet a rendőrfőkapitánysággal. Innen azután átirat ment a IX-ik ker. elöljárósághoz, mely az iratokat beterjesztette illetékes intézkedés czéljából a tanácshoz. A tanács kiadta az iratokat a mérnöki hivatalnak, hogy vizsgáltassa meg a fát és intézkedjék a helyreállitásáról. A mérnöki hivatal kezelőosztályában a tárgyat tévedésből a I. — földmérési — szakosztályba osztották be. Innen rendes intézkedéssel illetékességből áttették a II. szakosztályba, a hol azután sikerült az immár vaskos aktacsomót érdemlegesen elintézni. Kiadták ugyanis egyik mérnöknek, hogy jelenjék meg a helyszinén, és tegye meg a szükséges rendelkezéseket. A mérnök egy szolga kiséretében ki is vonult a Csepel-kőpartra. Mondani sem kell, hogy a hivatalos intézkedések özöne alatt néhány jó hét szerencsésen letelt. A mérnök a pontosan megjelölt facsemete felé vigyázatosan közeledett, s elállt a szemeszája a csudálkozástól, a fa nem feküdt az uton, hanem szép egyenesen állott a helyén.

A dolog nyitja az, hogy egy jószivü napszámos, aki valahonnan a jó vidékről szakadt a fővárosba, megsajnálta a fiatal fát, és egy kis kóczmadzaggal szépen odakötözgette a czövekhez, a melyik mellől a szél elszakitotta.

Azonban a segitség egy kissé későn jött. Mire a jószivü mükedvelő a komoly hatóság dolgába beleavatkozott, a fa rügyeit már összetaposták a járó-kelők. A mérnök tehát nem fáradt hiába. Joggal irhatott hivatalos jelentést, hogy a fa megvan, még pedig ismeretlen módon a rendes helyén, azonban

tönkrement és ujjal kell felcserélni. Ezt azonban a mérnöki hivatal ismét jelentés alakjában közölte a tanácscsal, a mely a fa kicserélését elrendelte, s a mérnöki hivatalt ez irányban leendő eljárásra utasitotta. A mérnöki hivatal végre felhivta a főkertészt, hogy a fát vizsgálja meg és cserélje ki. Most került a fa ügy a kertész kezébe . . . Valaki pedig a ki a félkilós iratcsomót látta, elmerengett rajta, hogy ugyan mi is történhetett volna, ha az a bizonyos lelkiismeretes rendőr nem a jegyzőkönyvébe irt volna valamit, hanem egy kis kóczczal odakötötte volna a karójához . . . Csakhogy talán, ha mindent ilyen rövidesen intéznének el, akkor ennek az adminisztrácziónak a terebélyes fája találna kidölni gyökerestől . . ,

Ez az eset egyébként nem az egyetlen, mert majdnem ugyanez a komédia játszódik le, ha valahol egy gázlámpa egyik éjjel nem ég, vagy valamikép megromlik. A rendőrőrszem jelentésénél kezdődik az esemény örökitése, — az eljárás a leirt módon folyik tovább, — mindig aktaszerüleg, papiroson, — a mig csak a mérnöki hivatal át nem ir a gáztársulathoz, hogy igazittassa meg a hibás lámpát.

A hiteltudakozó irodák.

A kereskedelmi miniszter erélyes akcziót inditott a hiteltudakozó irodák ellen. Mindenféle hangzatos czimek alatt több kétes értékü vállalat alakult mostanában, a melyek nemcsak a gyanutlan közönséget kárositják meg, hanem felületes, sőt gyakran alaptalan értesitéseikkel nagy károkat okoznak a kereskedőknek és iparosoknak, más oldalról pedig rontják a tisztességes és megbizhatóbb irodák hitelét is. A miniszter kezdeményezésére most a hatóságok erősen megrostálják az elszaporodott vállalatokat, s valamennyit megvizsgálják, vajjon meg van-e a szükséges iparigazolványuk, jogosan viselik-e azt a czimet, a mit czégtábláikon és nyomtatványaikon használnak és czégüket a kereskedelmi és váltótörvényszéknél annak rendje és módja szerint bejegyeztettek-e ?

A tanács a miniszter felhivása alapján a kerületi elöljáróságokat utasitotta, hogy a hiteltudakozó irodákban a szükséges vizsgálatot tartsák meg. A VI. kerületi elöljáróság ma beérkezett jelentése szerint a Terézvárosban tizenegy ilyen iroda áll fenn, a melyeket alapos hatósági vizsgálat alá vettek. E vizsgálat alapján hamis czégjelzés miatt négy iroda ellen megindították az eljárást. Ugyancsak négy iroda nem igazolta a szabályszerü czégjegyzést. Kettőnek nincs meg a szükséges iparigazolványa, viszont három ösmert czégü iroda ismeretlen, helyre költözködött és feltalálható nem volt. Teljesen rendben mindössze két irodát talált a kerületi elöljáróság.

Azokkal az irodákkal szemben, a melyek ellen a kihágási eljárást megindították, legszigorubban járnak el. Egyiket már meg is büntették 100 frttal, a miért nem ugyanazt a czégjelzést használta, a mely az iparigazolványán szerepel.

Páris és a vásárcsarnok.

— Miről panaszkodik a fogyasztó közönség ?

= A fogyasztó közönség az élelmiczikkek, hiányáról panaszkodik.

— Mi okozza az élelmiczikkek hiányát ?

= Az élelmiczikkek hiányát a párisi világkiállitás okozza

— Mennnyiben ? . .

Amennyiben minden czikket kiküldenek a kiállitásra, s idehaza csak a maradékja marad. A vásárcsarnokban azt mondják a vevőknek :

— Menjen a világkiállitásra, lelkem. Itt már elfogyott.

A cselédet minap este leküldtük tejért. s a haszontalan csak másnap jött vissza.

Hol voltál ? — förmedtem rá keményen.

— A kiállitáson. Párisban.

— Es miért voltál Párisban? ki engedte meg, hogy Párisba menj ?

— Mert tejért tetszet küldeni, de itt nem volt, mivel mind kivitték Párisba. Hát onnan kellet hozni.

És kisült, hogy a lány utiköltségét nem számitva, majdnem olcsóbb volt, mint Budapesten.

Ez az olcsóság a feleségemnek is feltünt, s rögtön fölta lálta a legujabb pompás ideáját :

— Menjünk ki Pali, Párisba.

— Ha Párist akarod látni fiam, elviszlek „Szép Helenába".

— Menj, te csuf ; engem nem az asszonyborbe bujt Páris érdekel. Engem az olcsó Páris lelkesit. No menjünk !

— Hm. De sokba kerül ám a vasut.

— Sebaj, megpróbáljuk a koszton. Látod, itt Pesten minden olyan méregdrága.

— Igazad van, lelkem ; itt már enni sem lehet pénz nélkül. De azért mégsem mehetünk el Párisba.

— Hanem ? . .

— Hanem van egy eszmém : hordassuk a kosztot Párisból. Legalább nem kell főznöd idehaza.

. . . És azóta, kérem, igen izletesen és olcsón kosztolunk. Mindennap reggel fölirjuk, persze francziául, hogy aznap délben mit akarunk enni, és délre már hozza a táviratkihordó az ebédet. Még párolog is ; tudniillik nem a táviratkihordó hanem az ebéd.

Tessék megkóstolni.

Előfizető.

Jogosulatlan czimer-használat.

A kereskedelmi miniszter ismét három budapesti czégtulajdonosra hivta fel a főváros tanácsának a figyelmét, a kik jogosulatlanul használják üzleti nyomtatványaikon az országos czimert. A feljelentett üzlettulajdonosok pecséteikre alkalmazták a czimer mását. A kereskedelmi miniszter rendelete kimondja, hogy a pecséten az országos czimer használata még abban az esetben sem engedhető meg, ha a czégtulajdonos egyébként a czimerhasználatra engedelmet nyert.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Az ipartanács kérelme.

Az ipartanács tudvalevőleg mindeddig egyike volt azoknak a ritka tanács-testületeknek, a melyek sohasem adtak tanácsot. A kereskedelmi miniszter azonban nagy fontosságot tulajdonit az intézménynek, s az eddigi nemleges szereplését buzgó tényleges működésre akarja átváltoztatni. E czélból mint az már ismeretes, felhivást intézett az érdekelt iparhatóságokhoz hogy ezentul vegyenek tudomást az ipartanács létezéséről, és annak véleményét előforduló esetekben kérjék ki. A miniszter felhivására a törvényhatóságok kebelében az ipartanácsok alakultak. A fővárosi ipartanács most átiratot intézett a tanácshoz, a melyben maga is figyelmébe ajánlja magát a tanácsnak. Az iparügyi kérdések jeletékeny részének elbirálásával ugyanis nem lehet mindig szigoruan a törvény rideg szakaszaihoz alkalmazkodni, hanem igen gyakran kell alkalmazkodni az ipar és kereskedelem változó szükségleteihez, s figyelembe kell venni a gyakorlati élet követelményeit is, hogy az ipari termelés és a kereskedelmi forgalom szabadsága törvényes korlátok között érvényesülhessenek. Erre legalkalmasab és egyedüli tájékoztató forrás az ipartanács, mely iparosokból és kereskedőkből áll. Kéri tehát az ipartanács a főváros tanácsát, mint másodfoku iparhatóságot, hogy az ilyen kérdésekben ezentul a véleményét minél gyakrabban hallgassa meg.

Az uszóházak biztonsága.

A tanács a mult év végén szigoru rendelkezéseket tett a Duna fürdők biztonsága érdekében, és az egyes uszóház tulajdonosok ellen akik a legpontossabban eleget nem tettek a fenálló rendszabályoknak, eljárást inditott. Ugyanakkor utasitotta a tanács a mérnöki hivatalt, hogy a tavaszszal felállitandó uszóházakat lelkiismeretesen ellenőrizzék és minden Dunafürdőkhöz egy egy százhusz méter hosszu vassodrony kötelet szereztessenek be, hogy magasabb vizálás esején az uszoda kikötése annál tökéletesebben biztositva legyen. — A mérnöki hivatal most előterjeztést tett a tanácsnak, hogy a fővárosi ingyenes Duna fürdőkhöz szükséges sodronykötelek beszerzésére adjon engedelmet. A fővárosnak négy sodronykötélre van szüksége, a melyek 460 korona 80 fillérbe kerülnek.

Az Orczy kerti tó lecsapolása.

A Ludovika akadémiai parancsnoksága az Orczy-kertben levő tó vizet le akarja csapoltatni és valamelyik folyó vizét szándékozik a tavon keresztül vezetni A soha meg nem nyuló állott vizi tó a melegebb időben kellemetlen szagot terjeszt és poshadt vize megrontja a tágas kert üde levegőjét. A Ludovika akadémia parancsnoksága a lecsapolás munkálataihoz a tanácstól egy gőz szivatytyut és gőzmozdonyt kért kölcsön. A kérelmet a tanács ma teljesitette, s elrendelte, hogy a kivánt gépeket dijtalanul bocsássák a parancsnokság rendelkezésére.

Ajánló-levél.

Minthogy a **„Magyar Székesfőváros“** egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklödök figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról

A vizvezeték márciusban.

Márciusban kerületenként következő uj kivetések történtek koronákban: a III.-ban 1284.00, az V.-ben 600.00, a VII.-ben 49.00, a X.-ben 27.00, összesen a tiz kerületben 1960 korona. A mult év márczius havában az uj kivetés 4.684 kor. 18 fillér volt.

A folyó évi márczius hó végeig összesen 3.094 kor, 05 fillér uj kivetés történt. A mult év megfelelő időszakában 8.525 kor. 92 fillér. Ebben a hónapban ellenőrizték 2.604 ház belső felszerelését.

Rendben találtak 2,135 felszerelést mig a többi 469-ben kisebb hiányokat találtak.

Beépitettek márciusban 13 darab vizmérőt. Kicseréltek összesen 231 darab vizmérőt; eltávolitottak 8 darabot. A hónap végeig 3231 vizmérő volt üzemben.

Elfogyasztottak márczius havában a főváros összes területén 3,448.338 köbméter szürt vizet. A mult év megfelelő havában 3,469.746 köbméter szürt vizet és a balparti részen ipari czélokra 288.131 köbméter szüretlen vizet fogyasztottak.

E hónapban üzemzavar nem volt s miként a medenczevizállások mutatják, vizhiány sem állott elő.

A tiszti főorvosi hivatal véleménye a vizvezetéki viz minőségéről a következő:

„Az elmult márczius hóban a vizvezetéki viz chemiai szempontból kifogástalan, bacteriologiai szempontból pedig kitünő volt.

A miniszter és a gyárvizsgálatok.

A kereskedelmi miniszter ma rendeletet adott ki, hogy az iparhatóságok a gyárvizsgálatok alkalmával pontosabban járjanak el. A rendelkezésre az adott okot, hogy az egyik kerületi elöljáróság a miniszternek a gyárvizsgálattal megbizott szakközege által megállapitott és az elöljárósággal 1898. julius 31-én hiányok potlására a gyárosokat csak 1900. febr 12-én szólitotta fel. A miniszter az ilyen késedelmes eljárást a gyári és ipari alkalmazottak baleset ellen védelméről és az iparfelügyelekről szóló törvény sikeres végrehajtására veszedelmesnek tartja, s azért most elrendelte, hogy az iparhatóságok az iparfelügyelők megkereséseit ezentul soron kivül intézzék el.

Árviz a Filatori gáton.

A Filatori gát környékének lakosai panaszos beadványt intéztek ma a polgármesterhez. A kérvényezők előadják, hogy az ő lakásaik a legveszedelmesebben ki van szolgáltatva a Duna áradásainak. A hatóság maga a legjobban ismeri ezt az állapotot s eddig mindenkor jó előre gondoskodott róla, hogy a különben is szegénysorsu emberek biztonságában a dagadó vizár kárt ne tehessen.

Ez a gondoskodás azonban az idén sajnálatosan elmaradt s most, a mikor másutt csak a veszedelem esetleges lehetőségéről beszélnek, nekik már minden vagyonuk a hullámok hatalmába került. Arra kérik tehát a Filatori gát menti lakosok a polgármestert, hogy vizsgáltassa meg nagy nyomoruságukat segitsen a bajukon és intézkedjék sürgősen a kellő megvédésükről.

A ragadós betegségek bejelentése.

A kerületi elöljáróságoknál az utóbbi időben gyakran merültek fel panaszok a miatt, hogy a hatóság a heveny ragályos betegségekről csak nagyon elkésve, vagy pedig egyáltalán nem értesül. A betegeket kezelő magán orvosok ugyanis kötelesek a hevenyragályos betegségeket a kerületi elöljáróságnak haladéktalanul bejelenteni, mégis gyakran előfordul hogy az elöljáróság az orvosi jelentéseket nem kapja meg. Mikor azután az orvost a hatóság felelősségre akarja vonni, azzal védekezik, hogy a jelentést a szokásos módon — bérmentes levélben póstára tette, — arról pedig, hogy a posta a levelet nem kézbesitette, nem tehet. Igy az elöljáróság az orvos ellen nem tud eljárást inditani, sem a való tényállást kézzelfoghatólag bebizonyitani nem lehet.

A kerületi elöljárók a hevenyragályos betegségek bejelentésére most uj módot állapitottak meg, a mely

az eddigi rendetlenségeket remélhetőleg meg fogja szüntetni. Ezentul maga az elöljáróság készitet a bejelentéseknél használandó nyomtatványokat az orvosok számára, a kik az előforduló alkalommal beküldik az elöljáróságnak. Itt a nyomtatványnak erre szolgáló szelvényét kitöltik és az orvosnak visszaküldik, — jeléül annak, hogy a bejelentés rendeltetése helyére megérkezett. Ma pedig az orvos az igazoló szelvényt három nap alatt kézhez nem venné, köteles a bejelentést portomentes ajánlott levélben megismételni.

A be nem eresztett vizvezetéki szerelő.

Érdekes kihágási ügygyel foglalkozott ma a főváros tanácsa. A vizvezetéki igazgatóság tudvalevőleg vizvezetéki szerelőket küld a magánházakhoz, hogy ott a vizvezetékekeket felülvizsgálják. Egy uri embernél éppen akkor jelent meg a hivatalos eljárása közben a vizvezetéki szerelő, mikor az nem volt otthon. A cseléd pedig, a ki egyedül volt otthon, gazdája utasitásához hiven, ennek távolléte alatt nem bocsátotta be a lakásba az idegen jövevényt, bár ez váltig erősitgette, hogy hivatalos küldetésben fáradozik.

A vizvezetéki igazgatóság a lelkiismeretes cseléd eljárását kihágásnak minősitette a — gazdája terhére s ezt pénzbüntetéssel sujtotta. A megbüntetett fél a tanácshoz fordult jogorvoslatért. A tanács a felebbezést meg is hallgatta s a kiszabott pénzbüntetést elengedte, mivel a cseléd magatartását gazdája távollétében teljesen okadatoltnak találta, annyival is inkább, mert a vizvezetéki szerelő nem jár hivatalos egyenruhában s igy a védtelen cselédet mi sem biztositotta arról, hogy az idegen valóban azért jött a házhoz, a mit jövetele czéljául mondott.

A belvárosi plébánia templom restaurálása.

A tanács ma elhatározta, hogy a belvárosi plébánia templomon szükségessé vált égetőbb javitásokat elkészitteti. Már a mult évben szó volt róla, hogy a templom sekrestyéjének tetőzetét igen megviselte az idő. A tanács most elhatározta hogy a hibás tetőt kijavittatja, s felhivta az I., ügyoszályt, hogy a munka vállalatba adása iránt haladéktalanul intézkdjék s a szükebbköri árlejtést a mérnöki hivatal megnevezett vállalkozókkal tartsa meg. A munkálatok 1708 korona költségbe kerülnek, melyre a fedezetét még a költségvetésben biztositották.

Ugy látszik, a tanács már tul van a templom lebontásának kérdésén.

A rozsdás tejes kannák.

A kerületi elöljáróság mindeddig a tejkereskedőkkel szemben még lehetőleg eltérő módon jártak el. Az elöljáróságok feladata ugyanis, hogy miként a többi élelmiszerkereskedőket a tejárusokat is ellenőrizzék. A tejkereskedők különösen sok kihágást követtek el legtöbbször, mert a bádogedényeik, tejes kannáik tisztátlanok voltak. Sok bajt okoztak azzal, hogy rozsdás edényekben hozták a tejet forgalomba. Mi sem természetesebb, hogy az elöljáróságok árgus szemekkel keresték a rozsdás tejes kannákat, s azokat menthetetlenül elkobozták, a kereskedőt pedig kegyetlenül megbüntették. Némelyik elöljáróság azokat a rozsdás kannákat is összeszedték, a miket a kereskedők legtöbnyire czégérül szoktak a boltajtókba állitani.

A kerületi elöljárók tegnapi értekezlete egységes eljárást állapitott meg a tejesekkel szemben. Igy kimondották, hogy ezután csak az olyan rozsdás tejes edényneket koboztatják el, a melyekben valóban tejet találnak, — a tejes — czégéreknek azonban — a melyeknek a tanács is pártukra állott,— békét hagynak. Az elkobzott edényeket pedig ezután nem foglalják le, hanem a tiszti orvos vizsgálata után vissza adják a tulajdonosnak.

A belvárosi plébánia templom boltja.

Sok szó esett róla, hogy a Belváros uj szabályozása alkalmából a belvárosi plébánia teplom körül levő kis boltokat le kellene bontani. A különféle hivatalok minden oldaláról meghánytorgatták már a kérdést és emlékezetesek azok a viták, a miket a boltok bérjövedelmének kérdése idézett fel. Ez a jövedelem ugyanis a lebontás következtében természetesen elmaradva, s az illetékes hivatalok azon tanakodtak, hogy a templomalapot ezzel érő veszteséget mivel pótolják. A tárgyalások ez előrehaladt állapotában a mérnöki hivatal nemrég feltünést keltett jelentéssel járult a tanácshoz. Nem egyéb a mérnöki hivatal felfedezése, mint az, hogy a sokat emlegetett boltokat létrehozott oldaltámasztó pilléreket tulajdonképen nem is lehetséges eltávolitani, mert ez a templom falának biztosságát veszélyeztetné. A mérnöki hivatal e jelentése alapján a tanács most véglegesen döntött a boltok ügyében. Kimondotta, hogy azokat lebontani nem fogja. Mert hiszen, ha a külsőoldal oszlopokat el nem távolitják a közöttük levő térség okvetlenül megmarad. Ezeket a kis odukat azután, ha a boltokat le is bontanák, nem lehetne semmire sem használni, legfeljebb a tolvajok és csavargóknak válnának kedvelt buvó helyükké

llyen körülmények között a boltok eltávolításának sem czélja, sem oka nem lenne, a tanács tehát fentartja azokat továbbra is, a mig az egész templom fennmaradásának kérdése véglegesen eldöl.

A statisztika érdekében.

A kereskedelmi miniszter nemrég elrendelte, hogy a pontosabb statisztika érdekében az elsőfoku iparhatóságok a kihágási ügyekről, ugynevezett ügylapokat állitsanak ki s azokat az országos központi statisztikai hivatalnak küldjék meg. A miniszter akkori rendeletében részletes utasitásokat is adott az ügylapok kiállitására és a főbb tudnivalókat maguknak a nyomtatványoknak hátsó lapjára is rányomatta. A kerületi elöljáróságok azonban mind e mellett sem töltötték ki pontosan a statisztikai iveket, a mi miatt a statisztikai hivatal igen sok feleslegs kellemetlen munkát kénytelen végezni. A miniszter a kihágási ügylapok dolgában ma ujabb rendeletet adott ki s ebben a legszigorubbban utasitja az iparhatóságokat fontosabb eljárásra, mivel máskülönben a mulasztókat lesz kénytelen egyenként felelősségre vonni. A fővárosi tanács a miniszter alapján hasonló tartalmu rendeletet bocsájtott ki a kerületi elöljáróságok részére.

Közgazdaság.

Tömeges iparkihágások.

A kerületi elöljáróságok több helybeli ösmert czég ellen inditották meg a napokban az iparkihágási eljárást, mert áruikat tömeges és gyors eladásra ingerlő módon iparkodtak értékesiteni. Az elöljáróságok erélyes fellépése a kereskedelmi miniszternek egyik rendelete alapján történt. Ugyanis egy temesvári kereskedőt az ottani városi tanács érzékeny pénzbüntetéssel sujtott, mert a hirlapokban bámulatos olcsó árakat és ritka alkalmi eladást hirdetett. A temesvári kereskedő megfelebbezte az iparhatóság itéletét a kereskedelmi miniszterhez, s fellebbezéséhez több budapesti hirlapot mellékelt, a melyekben fővárosi kereskedők hasonló hirdetéseket tettek bántatlanul közzé. A minisztert a felebbezésnek ez az érve épen nem ingatta meg, hanem az alsóbbfoku itéletet helybenhagyta s egyuttal a főváros tanácsa utján intézkedett, hogy az itteni elsőfoku iparhatóságok a hasonló kihágási eljárást az inkriminált budapesti czégek ellen tegye folyamatba. Legközelebb ennélfogva tömeges pénzbüntetésekre van kilátás, a minek az ugynevezett „szolid“ czégek csak örvendenek, mert a tisztességes verseny védelmét látják benne.

Hirdetések.

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

NEM HULL A HAJ, NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER.

Szenzácziót kelt a gyógyfükivonatom, melyet évek hosszu során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen meggátolni a megkopaszodást.

EXIKÁTOR

1 üveg ára 2 kor. 40 fillér.

Felfedeztem s százszoros pénzzel fizetek, ha kétszeri használat után rögtön meg nem szünik a **hajhullás, korpaképződés** és mindennemü **fejbőrbetegség.**

Kapható mindenütt.

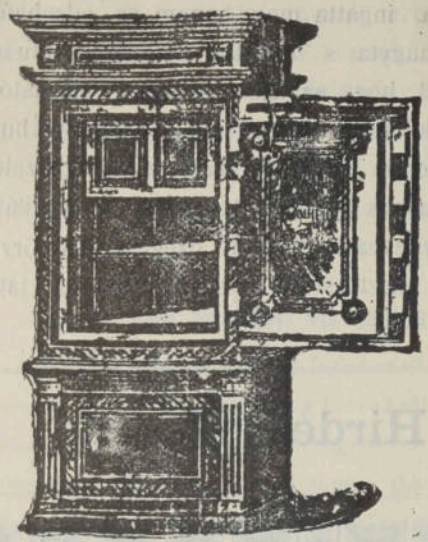
Vidéki megrendeléseket utánvét mellett azonnal eszközöl

DOBÉ NÁNDOR

uri, női és szinházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utcza 27. sz.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
TELEFON 37 38 SZ.
BUDAPEST
VILÁGOSSÁG-TÉR 8 SZ.

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT
GÉPALAPOZÁSOKAT ÉS
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.
TERVEK ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK
KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ ÉS CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest, 1900. május 7. 19. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az iskolaigazgatók lakása.
Átszálló forgalom.
A köztisztasági szabályrendelet.
A leltár.
Szabályrendelet a burgonyáról.
Városatyák Választása.
Városháza a városháztéren.
Gyermekjátszóterek.
A kerületi választmányok sérelme.
A Gellérthegy és a Gellértszobor.
A vállalkozók és a főváros.
Az 1900. évi első negyed pénzügyi eredm.
A kereskedelmi leányiskolák.
A statisztikai hivatal heti kimutatása.
Olvasóinkhoz.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u 15.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6.

BÉCS Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő gyárak:

Budapest, Kanizsa, Angern, Odrieditz, Budweis, Rossitz — a Ferd. császár északi vasut mentén

Ybbs, a Duna mentén, Doberlin, Han Compagnie-Vitez — Bosznia

Szállitható intézetek működnek:

Kemelbach-Ybbs, Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak

Chrytin, Zadworze — Galicia

Hirschberg, osch északi vasut

Aussig, Aussig-Teplicz vasut

Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyarak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. május 7. 19. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az iskolaigazgatók lakása.

— A magyar Székes Főváros győzelme. —

A legutóbbi közgyülésen *Polónyi* Géza ur bebizonyitotta a törvényhatóságnak, hogy nagy mértékü pazarlást üz, amikor a réndrága iskolapalotákban három-négyezer akkora értékü ingyen lakást ad az igazgatóknak, mint a menynyi a lakásbérük.

Nem az igazgatók ellen beszélt Polónyi ur valamint mi is teljes elismeréssel adózunk az ő nehéz munkájukban tanusitott buzgalmuk iránt. Az igazgatók személyéről a lakáskérdésben nincs, nem is lehet szó. De maguk az érdekelt igazgatók is beláthatják, hogy a főváros mostoha viszonyai mellett nem folytathatja tovább azt a pazar lakásosztogatást, amelyet eddig müvelt. Be kell látniok hogy a mit mi már tavaly októberben hangoztattunk, az igazság és méltányossága tulterhelt főváros irányában, s hogy az igazgatók ellen ebből a kérdésből fegyvert kovácsolni senki sem akar. Tavaly október 2-án lapunkban a következő czikk jelent meg:

Huszonnégy uj iskola — ingyen.

A mult héten tárgyalták a kölcsönprogrammot. A polgármester azzal nyitotta meg a tárgyalást, hogy a főváros pénzügyi helyzete nem változott tavaly óta. Ma épp oly bizonytalan, mint volt s alig van kilátás a hirten fordulatra. A pénzpiaczon kevés a pénz, a mi van, az drága. A főváros kölcsönkötvényeinek eladásához a jövőben is kevés a remény. Óvatosan kell a meglevő kölcsönpénzzel bánni . . . stb.

A komoly intelem hatása alatt a kölcsönpénz felhasználását praeliminálo bizottság a 17.498,229 koronát előirányzott jövő évi közmunkákat öt millióval redukálta, 12.466,811 koronára szállitotta le!

A közmunkaprogramm egyik legfontosabb tétele volt az iskolaépitésre tölvett: 1.468,620 korona. Ebből a bizottság 830,000 koronát törült. Másszóval a jövő évi épitkezésekből kimarad a Fehérsastéri iskola épitése 120,000 korona, a timár-utczai óvóiskolára fölvett 30,000 korona a Mester-utcza és Ipar-utcza sarkán tervezett iskola 260,000 korona, a soroksári-uti óvóiskola 60,000 korona, a kőbányai polgári iskola 160.000 korona, a maglódi-uti iskola 200,000 korona költsége.

Ezek a redukeziók egyáltalában nem kedvezők az iskolaügyre. Annál kevésbé, mert némelyik iskolára igazán égető szükség lenne. A pénz — azonban ur. Az ő vasakarata előtt meghajlik a legerősebb is, hát még a főváros, a mely szorongatott helyzetében igazán boldog ha, bárhol is megtakarithat valamit.

Ám az iskolaügy is elég fontos tényező arra, hogy könnyelmüen ne vegyék le a napirendről. Ha az iskolára szükség van, az iskolát elő kell teremteni, akármiképpen. Legalább a hiányáról kell gondoskodni. Erre a czélra legmegfelelőbb, ha a főváros az iskolaigazgatóknak természetben adott lakásokat visszaveszi s az igazgatóknak a lakásbért készpénzben fizeti ki.

A főváros iskoláiban jelenleg 64 igazgatónak van lakása és pedig:

2 reáliskolai igazgatónak, lakásbérük		1020	frt,
1 felső keresk.	„ „	600	„
3 felsöb leányisk.	„ „	600	„
10 polgáriisk.	„ „	5100	„
1 iparrajzisk.	„ „	510	„
40 elemiisk.	„ „ á 420 frt	16800	„
9 I. foku elemi isk. tanitónak á 330 frt		2970	„
64 igazgatónak és tanitónak		27600	frt.

A 64, természetben lakással biró igazgató és tanitó lakásbére tehát évenként 27.600 frt.

A 64 lakás pedig, valamennyinél csak három szobát számitva, a szobákat a konyha, cselédszoba, éléskamra, fürdő szoba és előszoba hozzáadásával megnagyobbitottnak véve, összesen 192 helyiségnek felel meg. Ez a 192 helyiség 8 tantermes iskolákra osztva huszonnégy iskolát pótolna a főváros különböző területén.

Egy-egy ilyen iskola manapság alig kerül telekszerzéssel együtt 150,000 forintnál kevesebbe. A 24 iskola tehát 3,600 000 forint vagyont képvisel, a melynek évi 4 százaléka 144,000 forint. Ha tehát a főváros az iskolaigazgatókat kilakoltatja és lakásbérüket készpénzben fizeti vissza, az igy nyert helyiségeket pedig iskolai czélokra értékesiti, a cserén még mindig évi 116,400 forintot takarit meg.

Röviden szólva a főváros helytelenül jár el, ha ezeket a lakásokat vissza nem veszi. Mert nem csak a helyiségen van tényleges vesztesége, hanem tekintélyes summára rug a fütőszereknél, viz és gázfogyasztásánál és lakás jókarbantartás czimén elkallódott összeg is.

Az okosság, a czéltudatos gazdálkodás követeli a rendszertelenség megszüntetését. A ki megvalósitja, büszkén mondhatja, hogy 24 iskolához juttatta — teljesen ingyen — a fővárost.

Ezt irtuk tavaly. Polónyi Géza ur magáévá tette az elmondottakat s bevitte az eszmét a mult közgyülésbe, amely helyesléssel fogadta s utasitotta a tanácsot a kérdés tanulmányozására. A *„Magyar Székesfőváros“* őszinte örömmel vette tudomásul ezt a győzelmet, amely csöndes, buzgó munkájának a legszebb elismerése.

Átszálló forgalom.

A két villamos vasuttársaság végre megegyezett a budai vonalakra is az átszálló forgalom berendezése tárgyában. Hosszas alkudozás előzte meg a megegyezést, amelynek van egy két tökéletlen része.

Nem helyeselhető a közuti vasuttársaságnak az a kikötése, hogy a budai átszálló forgalomra kötött egyezség csak akkor lép életbe, amikor a főváros elintézte a társaságnak a saját kocsiján tervezett átszálló forgalom berendezése iránt beadott kérelmét. Ez a kikötés felesleges, mert a két dolog egymással nincs összefüggésben.

A másik körülmény, amely az egyezségnél kifogásolható: az árak magassága. A városi villamos vasut a maga amugy is alacsony tarifáit mérsékli egy két krajczárral; a 6 krajczáros tarifát egy-két krajczárral; a 6 krajczáros tarifát leszállitja 5 krra az átszállás kedvéért; a közuti vasuttársaság ellenben a leszállitásnál kissé fukarabbul járt el. Pedig rendkivül frekventált vonalain bizony több kedvezményt adhatna.

Az uj megállapodások, a melyek kizárólag a budai oldalra vonatkoznak a következők:

I. A városi villamosvasut baross-utczai vonalának végpontjától a Kálvin-térig innen a közuti villámosvasuton a Ferencz-József hidon át a déli vasutig átszállójegy 30 fillér.

II. A városi villamosvasut ugyanazon vonalán a közuti vasuton pedig a kelenföldi végpontig átszállójegy 36 fillér.

III. A városi villamos nagykörüti vonalán a népszinháztól a Ferecz József hid pesti hidfőéig onnan közuti vasuton a déli vasutig átszállójegy 36 fillér.

IV. A városi villamos vasut ugyanazon vonalán közuti vasuton a kelenföldig átszállójegy 40 fillér.

V. A városi villamosvasut podmanitzky-utczai vonalán a Városligetből a Váczi körut torkolatáig onnan közuti vasuton az ó-budai Fő-térig átszállójegy 36 fillér.

VI. A városi villamos ugyanazon vonalán a Váczi-körut torkollatáig onnan közuti vasuton a fogaskerekü vasutig átszállójegy 36 fillér.

VII. A városi villamos podmaniczky-utczai vonalán a városligetből a Váczi-körut torkolatáig onnan közuti vasuton a Margithidon át a lánczhidfőig átszállójegy 36 fillér.

VIII. A városi villamos nagykörüti vonalán a Népszinháztól a nyugati pályaudvarig onnan közuti vasuton Ó Buda Főtérig átszállójegy 30 fillér.

IX. A városi villamos ugyanazon vonalán a nyugati pályaudvarig onnan közuti vasuton a fogaskerekü vasutig átszállójegy 30 fillér.

X. A városi villamos ugyanazon vonalán a nyugati pályaudvarig onnan közuti vasuton a Margithidon át a Lánczhidfőig átszállójegy 30 fillér.

A köztisztasági szabályrendelet.

A főváros 1898.-ban kidolgozta az uj köztisztasági szabályrendelet tervezetét mely a főváros köztisztaságának ügyét akarja gyökeresen megreformálni. A szabályrendelet 66. §-ban kimeritő részletességgel határozza meg a székesfőváros egész területén a köztisztaság s igy közvetve a közegészség érdekében követendő szabályokat, a mikkel hathatósan elejét akarja venni a lábrakapott rendetlenségeknek és igen gyakori viszaéléseknek. Kimondották, hogy a köztisztaság ügyét ugy a közterületen mint a házak belsejében egyformán kell ezentul kezelni.

Ellenőrző hatóságokul megjelöli az államrendőrséget és kerületi előljáróságokat olyanformán, hogy a házak és bekeritett telkek belsejében elkövetett kihágások elbirálás az államrendőrség, a megtorlása a kerületi előljáróságok mint elsőfoku közegészségügyi hatóság hatáskörébe utalja.

A szabályzatban foglalt rendelkezések megtartásáról a családfők, gyámok, gondnokok, felügyelők, ház- és telektulajdonosok, vállalatok, üzlettulajdonosok, bérlők, iparosok és gazdák kötelesek gondoskodni és amennyiben a kihágások az ő utasitásuk következtében a családtagok, gyámoltak, gondnokoltak, a felügyeletükre bizottak vagy szolgálatukban álló személyek által követtetnek el, a büntetés csakis amazok ellen állapitandók meg.

A háznak, a tulajdonos által tisztán tartandó belső része, ott, ahol házmester van, teljes felelősséggel, ez által tisztittandó

s az e körül, továbbá a járda tisztántartása stb. valamint a szemét elhordása körül előforduló kihágások miatt első sorban ez tartozik felelősséggel.

Részletesen és gondosan kiterjed a szabályrendelet gondoskodása az utak, utczák és terekre. Az épületek külsejére, belsejére és az üres telkekre. Az épitkezés, bontás, kövezés utczaburkolás és egyéb a közterületen végzendő munkára. A közlekedési eszközök, fuvarozás és szállitásra. A nyilvános sétányok, parkok, ligetek, erdőkre, közutakra a Dunára és partjaira, az üzlethelyiségekre, a raktárakra, a trágya, árnyékszékek és pöcegödrökre és a sertések tartására.

A szegényalap javára kihágások eseteiben a szabályrendelet mert a büntetőjogi sanctiója 1 koronától 100 koronáig terjedhető és be nem hajthatóság esetén 3 órától 5 napig terjedhető fogsággá átváltoztatható elzárásra szól. Visszaesés esetén pedig, a büntetés ha még két év el nem telt, még öt napig terjedhető elzárással megtoldható.

A derék tervezetet annak idején általános örömmel fogadták s a közönség érdekében üdvös hatását méltán lehetett remélni. Ámde a főváros a nagy buzgalmatt csakhamar abban hagyta és a köztisztasági szabályrendelet tervezete csaknem feledésbe merült. A tanács figyelme csak most fordult ismét felé, a mikor több konkrét ügy a szabályrendelet megalkotását nagyon is kivánatossá tette. A tanács most igyekezik mulasztását sürgösen pótolni és szabályrendelet tervezetet a bizottsági tárgyalások alá bocsátotta.

A leltár.

Egy szerződést mutatunk be, amelyet a főváros az intendánssal kötött. A szerződés igy szól:

Szerződés, mely egyrészről Budapest fő- és székesfőváros közönsége, másrészről a m. kir. Operaház és Nemzeti szinház képviseletében azoknak intendánsa, ez idő szerint gróf Keglevich István ur között a budai Várszinházban a Nemzeti Szinház személyzetével és a Krisztinavárosi szinkörben jobb vidéki szintársulatokkal tartandó előadások tárgyában, Budapest fő- és székváros törvényhatósági bizottságának 1899. évi augusztus hó 16-án tartott rendkivüli közgyüléséből 1058. sz. a. kelt és a székesfőváros Tanácsának 1899. évi augusztus hó 29-én 42812/VII sz. a. kelt határozatai folytán, a m. kir. belügyminiszter ur jóváhagyásának fentartása mellett, a következő feltételek mellett köttetett.

1. Budapest fő- és székváros közönsége használatba adja a m. kir. Operaház és Nemzeti Szinház képviseletében azok intendánsának, ez idő szerint gróf Keglevich István urnak, a Budapest fő- és székváros tulajdonát képező budai Várszinházat és a Krisztinavárosi Nyári Szinkört arra, hogy azokban és pedig az előbbiben a Nemzeti Szinház személyzetével, az utóbbiban pedig jobb vidéki szintársulatokkal, magyar szini- drámai- előadásokat rendeztessen. Gróf Keglevich István, a m. kir. Operaház és a Nemzeti Szinház intendánsa pedig kötelezettséget vállal az iránt, hogy a budai Várszinházban 1899. évi október hó 1-től kezdve határozatlan időig drámai előadásokat rendeztet, fentartván magának azt a jogot, hogy ezen előadásokat félévi előleges felmondás mellett bármikor megszüntethesse, a mely esetben jelen szerződés hatályát veszti.

2. A m. kir. Operaház és a Nemzeti Szinház intendása kötelezi magát a Várszinházban és pedig minden októbor hó 1-től a következő márczius hava végéig hetenkint legalább két drámai előadást (tragédia, dráma, középfaju szinmü és vigjáték) rendeztetni de nem vállal kötelezettséget arra nézve, hogy az október hó 1-től márczius hó végeig terjedő 6 hónapos saison ban rendezéndő 48 drámai előadáson felül is még előadásokat rendezzen. Kilátásba helyezi azonban, hogy a Nemzeti Szinház igazgatósága által, belátása szerint megjelölendő napokon és a lehetőség szerint meghatározandó számban a 48 bérletfolyamos előadáson felül rendkivüli — bérletszünetes — előadásokat is tartat. Kötelezi magát továbbá arra, hogy a Krisztinavárosi Nyári Szinkörben mindenkor, legalább junius hó 1-től legalább szeptember hó 15-ig bezárólag, jobb vidéki társulatokkal, hetenkint legalább három előadást tartat, magától értetvén, hogy jogában áll szerződő intendáns urnak mindkét szinházban két, illetve három előadásnál többet is rendeztetni, valamint a Várszinház idényét márczius hó végén tul is folytathatni illetve kiterjesztetni.

3. A Várszinház maximális helyárai következőleg állapittatnak meg:

A) Napi helyárak: Földszint és I. emeleti páholy K. 12.— II. emeleti páholy K. 9.—, földszinti zártszékek az I—VI. sorban K. 3.—, földszinti zártszékek a VII—XII. sorban K. 2.40, földszinti zártszékek a XIII—XVII. sorban K. 2.—, Erkélyszék K. 2.—, zenekariszék K. 3.—, középkarzat K. 1.—, oldalkarzat az I. sorban K. 0.60. oldalkarzat a II—III. sorban K. 0.40.

B) A bérletárak: I. r. páholybérlet a napiárak 25 százalék engedményével. II. r. páholybérlet a napiárak 25 százalék engedményével. Páholy csak a saisonra bérelhető. Zártszékbérlet félévre 40 százalék engedmény, 1 hóra 25 százalék engedmény.

Megjegyeztetik, hogy a bérlet- és napiárak maximális áraknak tekintetnek és az intendáns fentartja magának a jogot, a mennyiben előre nem látható okokból czélszerünek tartaná, a napi, mint a bérletárakat megfelelően leszállitani.

4. Budapest fő- és szekváros közönsége kötelezi magát, hogy a budai Várszinházat évenkint 8000 azaz nyolczezer forint = 16.000 korona segélyben részesiti, ezenfelül diszlet, butor és kellékek beszerzésére évenkint 3000 (háromezer) koronát a m. kir. Operaház és Nemzeti Szinház intendánsa kezéhez kiutalványoztat. Megjegyezvén, hogy az 16000 korona segély két egyenlő részletben, mindenkor január hó 10 és október hó első napjaiban, a diszlet, butor és kellékek beszerzésére szánt 3000 korona évi összeg pedig minden év október hava első napjaiban fog folyósittatni, illetve a fő- és székváros központi pénztárából kifizettetni.

Az emlitett évi 3000 korona összegen beszerzendő diszletek, butorok és kellékek, a melyeknek azonban a Krisztinavárosi Szinkör szinpadán is használhatóknak kell lenniök, leltárba foglalandók s miután azok a székesfőváros kizárólagos tulajdonát képezik, a szerződés megszüntével a fő- és székváros közönségének, leltár mellett, hasznavehető állapotban átadandók lesznek.

5. A Várszinház fütésére a Várszinháznak minden évben a szükséges fütőanyag a székesfőváros közönsége által ingyen fog kiadatni, ugy a várszinházi, mint a krisztinavárosi Szinkör épületénél felmerülendő kéményseprési és vizvezetéki dijak a fő- és székváros közönsége által lesznek eszközlendők.

6. A Krisztinavárosi Szinkör épületének fentartását, nemkülönben ugy a Várszinház, valamint a Krisztinavárosi Szinkör épületeinek tüzkár elleni biztositását, az egész szerződési időtartamra a fő- és székváros közönsége vállalja magára, ellenben a várszinházi butorok, diszletek, szóval az összes szinházi szerelvények fentartása a m. kir. Operaház és Nemzeti Szinház intendánsát terhelik.

A krisztinavárosi nyári szinkörre nézve megjegyeztetik, hogy azon esetre, ha az a szerződés tartama alatt, faszerkezeténél fogva, annyira megromlanék, hogy alapjában ujból, nagy költséggel netán helyreállitani kellene, ez a m. kir. Operaház és Nemzeti Szinház intendánsa által nem lesz követelhető, hanem fenmarad a fő- és székváros közönségének joga ez esetben a mondott szinkörre nézve, a jelen szerződést megszüntnek tekinteni, a nélkül, hogy ebből kifolyólag a m. kir. Operaház és Nemzeti Szinház intendánsa bármi kárpótlást követelhetne.

A fő- és székváros tulajdonát képező diszletek és butorok, nemkülönben a Nemzeti Szinháznak a Várszinházban levő diszletei, butorai, jelmezei és kellékei a tüzkár ellen a fő- és székváros közönsége által lesznek biztositandók és pedig az utóbbi előadásonkint változó tárgyak 1200 korona értékben, a fő- és székváros tulajdonát képező butorok és diszletek pedig 24000 korona értékben.

7. A Krisztinavárosi Szinkör és mindazon ingóságok is, melyeket a szerződő intendáns átvenni kiván leltár mellett fognak átadatni oly kikötéssel, hogy azokat vagy hasonlókat használhető állapotban, a szerződés lejártával lesz köteles visszaszolgáltatni, azokra nézve pedig, melyek használhatetlenek, vagy a melyeket a szerződő intendáns átvenni nem kiván, a fő- és székváros tanácsa intézkedik.

Tekintve, hogy ugy a butorok, mint a diszletek a szerződés hosszabb tartama alatt részben használhatetlenekké válhatnak, ezennel megállapittatik, hogy a butorok és diszletek a szerződés fennállásának ideje alatt három évre mindenkor azon tanácsi ügyosztályt vezető tanácsnoknak (a kinek resortjába a szinházügyek tartozni fognak) elnöklete alatt egyrészt a m. kir Operaház és Nemzeti Szinház intendánsa, másrészt a fő- és székváros tanácsának egyenlő számu kiküldötteiből álló bizottmány által tartandó szemle alkalmával megvizsgálandók és használhatetlenekнek kijelentett butorok és diszletek kiselejte endők és a leltárból törlendők lesznek.

8. A m. kir. Operaház és a Nemzeti Szinház intendánsa kötelezi magát az 1882. évi 744. közgyülési szám alatt, az 1882. évi 67399. B. ü. M. sz. alatt jóváhagyott s a budapesti szinházak tüzbiztonságáról szóló szabályrendeletet minden tekintetben betartani.

9. Jelen szerződés bélyeg- s egyéb kiadásait a fő- és székváros közönsége viseli.

10. Netáni perek esetére a sommás eljárás s a Budapest fő- és székváros közönsége által szabadon választandó bármely budapesti kir. biróság illetékessége köttetik ki.

A szerződés 4 pontjából látjuk, hogy a főváros évenkint 3000 koronát ad diszlet és butor beszerzésre. Ennek és a szubvencziónak (16.000 korona) fejében a Várszinház és Krisztinavárosi szinkör minden butora és diszlete a fővárosé. Erről a vagyonáról leltárt vezetnek, amelybe mindent pontosan bejegyeznek érték szerint. De ki látta ezt a leltárt a főváros részéről? Ki tudja és ki ellenőrzi az ekképp szerzett ingóságokat? Hol van nyilvántartva a szinházi leltár s miután 24.000 koronára biztositják tüz ellen, miért nincs ez a butor leltár sehol elszámolva.

Tekintettel arra, hogy a szinházi ügyekről két ügyosztály is gondoskodik, kérdjük, véletlenségből nem feledkeztek-e meg végkép a leltárról mindakét ügyosztályban, abban a hitben az egyik is, a másik is, hogy valamelyik (vagy az egyik, vagy a másik) mégis csak felügyel a leltárra. Nem olyan égető ez a kérdés, de szeretnénk rá feleletet kapni.

Szabályrendelet a burgonyáról.

Végre elkészült ez is: a burgonyazuzás szabályrendelete; amely paragrafusokban rendeli, hogy a pékek csak tiszta, egészséges burgonyát keverhetnek a kenyérbe, jól összezuzva, kellően kifőzve és stb. A szabályrendelet igy szól:

Szabályrendelet.

A burgonyazuzás, illetve a burgonyának a pékek részére való ipari feldolgozása körül észlelt közegészség ellenes állapotok megszüntetése tárgyában.

1. §. Burgonyazuzó pinczehelyiségben, továbbá istálló, árnyékszék, trágyatartó, vagy szeméttartó közelében s végre oly helyen, hol közelben bomló állati vagy növény-hulladék van, fel nem állitható.

2. §. A burgonyazuzó helyiségnek száraznak, világosnak, tágasnak és szellősnek, valamint talajának vizhatlan anyaggal bevonva, oldalainak pedig 120 cm. magasságig olajos mosható festékkel mázolva kell lenni.

3. §. A zuzó és ha külön van, a burgonyatisztitó helyiségbe is a vizvezeték bevezetendő.

4. §. A padló és az olajos festékkel bevont falrészlet, valamint a zuzó eszköz vagy gép naponta gondosan tisztitandó, illetve lemosandó, a zuzó helyiség környéke pedig naponta tisztogatandó és állandóan tisztán tartandó.

5. §. A lehámozott burgonyahéj jól záró edénybe gyüjtendő és naponta kifuvarozandó.

6. §. A nyers burgonya zuzó helyiségben külön tartályokban tartandó.

7. §. A főzésnek tiszta ónozott üstben kell történnie.

8. §. A burgonyát csak tisztán öltözött egyének, állandóan tisztán tartott asztalokon hámozhatják.

Az alkalmazottak, mielőtt munkájukat megkezdik, kezüket könyökig meleg vizben szappannal megmosni és körmeiket megtisztitani tartoznak.

9. §. A burgonyafőzés előtt és hámozás közben átvizsgálandó, a rajta található netaláni csiruk (solamin) letörlendők és eltávolitandók, a rothadt, fagyott vagy egyébként romlott burgonya külön tartóba dobandó és emberi táplálékul fel nem használható és az 5. §-ban megállapitott módon távolitandó el.

10. §. A burgonya porhanyóvá főzendő ugy, hogy abban meg nem főtt kemény részek ne maradjanak.

11. §. A megfőzött és lehámozott burgonya naponta tisztogatandó és jól zárható fatartályokba helyezendő és ilyenekben szállitandó a pékekhez vagy más megrendelőkhöz.

12. §. A jelen szabályrendelet áthágása kihágást képez és 50 frtig terjedhető, a székesfővárosi szegényalap javára forditandó pénzbüntetéssel, a pénzbüntetés behajthatatlansága esetén pedig 5 (öt) napig terjedhető elzárással büntetendő.

Az elzárás időtartama az 1879. évi XL. tcz. 22. §-a értelmében határozandó meg.

13. §. A jelen szabályrendelet megtartására a ker. előljáróságok ügyelnek fel, a biráskodás pedig az 1893. XXXIII. t. cz. 24. §-a alapján az illetékes ker. előljáró hatáskörébe tartozik.

Városatyák választása.

A Szent-Gellért szobrot a Gellérthegy tövében szemben az Eskütéri hiddal akarják elhelyezni. A hegyoldalát a szobor és az uj hid érdekében monumentálisan kell disziteni nehogy a milliókba kerülő hid a kopár szintelen hegyoldalba torkolljon. A hegyoldal kiképzésére pályázatot hirdettek, amelyen a zsüri az első dijat *Kallina* Mór és *Árkay* Aladár Turul jeligéjü tervének, a második dijat *Alpár* Ignácz Erzsébet jeligéjü tervének itélte. A közmunkatanács pedig megvásárolta *Vágó* Lászlónak Buda jeligéjü és *Leitersdorfer* Bélának rajzolt fekete-kereszt jeligéjü tervét.

A *Turul* jeligéjü terv szerint a hid tengelyével párhuzamosan két egyeneskaru lépcső vezet az öt méter magas nyugvóhelyre. Utközben három egymásfölé helyezett vizmedenczét szegélyez. A nyugvóhelyről jobbra és balra fordulva, vezet tovább egy-egy lépcső a huszadfél méter magas terraszra, a melyen a szobor áll. A szobor hátterét gloriette-szerü épitmény alkotja.

Az *Erzsébet* jeligéjü terv a hid tengelyére merőleges hetven és fél méter hosszu és 33 méter magas három nagy, élgömbölyü és két kisebb négyszögletes fülkét gazdag arhitekturával tagozott támaszló falat épit. A két oldalon a sziklába vájt lépcső vezet a hegyre. A szobor 15 méter magasságban a középső fülkében áll. A tervező föladatánál tovább ment s a szobor környékét alépitésnek használva, 33 méter magas terrászon az Örökimádás templomát is meg akarja épiteni.

Buda tervezője két tornyos és 21 méter magas támasztófalat épit a melynek közepén félkörrel zárt fülkeszerü mélyedés van s itt áll egy kápolna-csarnokban a szobor. A szobor déli oldalán rövid lépcső egy nyugvó helyre vezet, a honnan lift viszi a közönséget a 21 méter magas terraszra.

A rajzolt fekete kereszt lehetőleg kerüli az arhitekturát. Támasztófalak közé fogott lépcsős ut vezet a 6 méter magasan álló szoborhoz. A hegyoldalon a természeti szépségeket meghagyja.

Városháza a városháztéren.

A polgármesterhez igen érdekes beadvány érkezett ma, a mely azzal kezdődik hogy ne folytassa a főváros a Károly kaszárnya átalakitását, ne ölje bele az ujabban megszavazott egymilió háromszázezer koronát. A névtelen tanácsadó mindenesetre megszivlelendő javaslata a kővotkező :

A régi városháza lebontása után a főváros a a Városháztér és Eskü - ut között két hatalmas telket kap, a melyek az ujonan nyitandó Váczi utczára néznek. A mai pénzviszonyok mellett sincs kilátása a fővárosnak, hogy ezt a két nagy telket rövidesen eladja. A két telek hozávetőleges értéke másfél milió forint a melynek évenkénti 40 százalékos kamtja 60000 frt. A hány évig eladatlanul hever az a két telek annyi 60000 frt kamatvesztesége lesz a fővárosnak. Ha azonban a főváros a Károlykaszárnya folytatólagos átalakitására szánt 1300000 korona összeggel a Váczi - utczai két uj telken két négyemeletes bérpalotát épit, és azokat mind eddig hivatalának elhelyezésére használja, a mig nyugodt tárgyalások és tervezgetések után a Károlykaszárnya sorsát eldönti : megmenti a két telek értékénél előálló kamatveszteséget és megmenti azt az 1300000 koronát és a mely utóbbi fötétlenül elvesz ha a Károlykaszárnya helyén uj városháza épül. A fővárosnak nem szabad elsietni ezt a kérdést. A Váczi utczában épitendő két bérpalota csskély átalakitással mindenkor meghozza a maga kamatját, mig a kaszárnya legavultabb részeinek átalakilására forditott 1300000 korona ki van dobva, ha ezt az átalakitott részt - az uj városháza felépitése után lebontják. A beadvány azzal végződik, hogy ha a főváros közigazgatása 25 éven kereszül tizfelé szorva megtudott élni, várhat még 4—5 évig, mig okos és higgadt megállapodással dülőre juttattják az uj városháza sorsát.

Margitszigeti pósta.

A Szent-Margitszigeten a nyári idény alatt külön postahivatal szokott működni. A postahivatal működését a m. kir. posta- és táviró igazgatóség rendelete szerint május 1-én már megis kezdte.

A kerületi választmányok sérelme.

A főváros kerületi közigazgatására vonatkozó összes törvények és szabályokat tudvalevőleg az idén vaskos kötetbe gyüjtötte össze *Hanvai* Sándor VIII. kerületi előljáró. A tanács a munkát elfogadta és minden eddig kiadott kerületi előljárói szolgálati utasitás hatályon kivül helyezésével kötelező szolgálati utasitásnak nyilvánitotta.

Az uj utasitást ki is osztották az összes hivatalnokok és bizottsági tagok között, csak a kerületi választmányok tagjai nem kaptak belőle. A kerületi választmányi tagok e miatt panaszt tettek a tanácsnál s kérték, hogy a munkát nekik is küldesse meg, minthogy nekik nagyon is szükségük van a gyakorlati tudáson kivü az elméleti ismeretekre és hivatalos müködésükben eddig is sokszor folyamodtak a szolgálati utasitás utmutatásához. Kérelmük annál is inkább méltányos, mivel a régebbi hasonló hivatalos kiadványokat mindenkor közöttük is szétosztották volt.

A tanács azonban ujabban nagyon takarékos, — a *Hanvai*-féle munka előállitásának költségeit is sokallotta s igy a kerületi választmányok kérelmét elutasitotta.

A tanács e határozata ellen a II. kerületi választmány dr. *Németh* Imre választmányi tag inditványára a törvényhatósági bizottságnál keres orvoslást, s igy egyik legközelebbi közgyülés fogja eldönteni, vajjon megilleti-e a kerületi választmányi tagokat az előljárósági szolgálati utasitas egy-egy hivatalos példánya, vagy sem?

Gyermekjátszóterek.

A kultuszminiszter közbelépése végre annyit lendített a gyermekjátszóterek évek óta vajjudó ügyén, hogy a tanács inditványt tett a közgyülésnek: mondja ki elvben, hogy a gyermekjátszóterek létesitéhez hozzájárul. Milyen alapon? A közoktatásügyi bizottság javaslata szerint gyermekjátszótereknek felhasználhatók a következő helyek:

1. A városligetben a mesterséges jégpálya területe, a mely terület igen alkalmas lenne, annyival is inkább, mivel már teljesen kész a szóban forgó czélra; e helyen két játéktáblát lehetne létesiteni, a terület planirozva van, sőt a fabódék is, a melyek a játéktérhez — mint alább jelezni fogjuk — szintén szükségesek, megvannak már. Ez a terület tehát kiválóan alkalmasnak mutatkozik, csak a korcsolyázó-egylettel, a melynek használatra át van engedve, kell megjegyzésre jutni. Az egylet ugyanis e területet csak télen át használja s az tavasztól őszig rendelkezésre állana.

2. Ugyancsak lehetne a népligetben is megfelelő területet o sitani, a mely az ottani jégpálya mögött, a beültetett területen tul, Kőbánya-felé eső részen lenne kijelölendő, a hol még tetszés szerinti nagyságu terület állna rendelkezésre.

3. A Lágymányoson a közvágóhid czéljára szerzett meg a főváros nagy területet, a mely e czélra egyelőre nem fog igénybe vétetni, itt tehát szintén áll megfelelő térség rendelkezésre. E helyen a szóban forgó czélra azt a területet tartjuk legalkalmasabbnak és a kérdéses czélra kijelölendőnek, a mely jelenleg ugyancsak játékok czéljára, a müegyetemi ifjuságnak van átengedve.

4. Végül a városmajorban is áll megfelelő terület rendelkezésre.

A főigazgató ur mint emlitettük, ezt a négy helyet kérte; a magunk részéről azonban az tartjuk, hogy négy játéktér még a középiskolák ifjusága számára is aligha lenne elegendő. Különösen nem tarthatjuk ezeket elégségesnek akkor, ha a kérdés ugy oldatik meg, a mint nézetünk szerint egyedül helyes, hogy a kijelölendő játékterek nem csak a középiskolák, hanem a főváros községi felső kereskedelmi, felsőbb leány és polgári iskolái növendékeinek, esetleg a mennyiben lehetséges az elemi iskolák felsőbb osztályu tanulói számára is rendelkezésre álljanak.

E szempont által vezéreltetve, további alkalmas helyeket tekintettünk meg. Ezek a következők:

5. A városligetben igen alkalmas lenne még az aréna melletti, az arénától kifelé eső terület, a hol három játék-tábla volna létesithető.

6. Ugyancsak nagyon alkalmasnak látszik az ujvásártér parkirozásra kijelölt területe, illetve annak egy része, e térségből t. i. két tábla volna e czélra kijelölendő, és pedig akár a gázgyár felől eső két egymás melletti, akár pedig két, egymással szöget képező tábla, mig a másik kettő a parkirozás czéljára fenmaradna. Ez a hely azért is nagyon alkalmas, mert a városban fekszik és könnyen megközelithető.

7. A Hermina kápolna és a mögötte levő iskola közös udvara is, némi csekély rendezéssel, alkalmasnak mutatkozik, ez a hely különösen a leány-növendékek részére lenne czélszerü, mivel zárt terület.

8. Szükség esetén, a mennyiben t. i. a népligetben egy játéktér nem lenne elégséges, igen alkalmasnak mutatkozik még ott a közelben a Rezső-tér is, a mely a tisztviselőtelepi elemi iskola és a honvédruhatár között fekszik.

9. Továbbá szükség esetén a budai oldalon még a Marczibányi rét lenne igénybe vehető, a melyet a budapesti polgári lövész-egyesület kért legutóbb sport-czélokra, s a melynek átengedését a sétányügyi bizottság oly kikötés mellett hozta javaslatba, hogy a mikor az egyesületnek nincs reá szüksége, azt ifjusági játéktérnek tartozik átengedni.

Ezeket a területeket hozzuk még mint alkalmasakat, javaslatba. Van ezenkivül még két terület a mely alkalmasnak látszik, ezekre nézve azonban az illető társaságokkal, a melyek jelenleg birják, kellene tárgyalni az esetre, ha a felsoroltakon kivül még ezekre is szükség lenne. És pedig:

10. A millennáris versenypálya, a mely most a sport-egyesületek országos szövetségének van átengedve, itt is volna 2—3 játéktáblára hely;

11. továbbá a lóversenytér belső területe lenne esetleg alkalmas, ha ugyan megegyezésre lehetne jutni a lótenyésztés emelésére alakult társasággal, a mely azt jelenleg birja.

Ezeken kivül még két területet tekintettünk meg, ezek azonban már kevésbbé alkalmasaknak látszanak, és pedig:

12. A Ferencz-József kaszárnyától kifelé eső haszonbéres földek, a hol ugyan igen nagy terület állana rendelkezésre, de ennek a helynek az a nagy hátránya, hogy a város belsőbb részétől igen messze fekszik, és nehezen megközelithető, mert a közlekedési mód is alkalmatlan, a mennyiben a tanulóknak villamos vasuton, meg vicinális vasuton is kellene utazniok;

13. végül a Tattersal belső területe, a mely az ottlevő állandó istállók miatt alig használható.

Ezek a javasolt területek. A bizottság azért tett konkrét javaslatot, mert a törvényhatóság *elvben* már évekkel ezelőtt utasitotta a tanácsot a játszóterek létesitetésére. A tanács azonban határozott és részletes tervet még most sem dolgozott ki, amikor már a területek dolgával is tisztában van. Igen roszszul teszi, hogy a régi huza-vona politikának még mindig helyt ad. Számtalanszor megirtuk, hogy mekkora szükség van a játszóterekre. Ezt a szükségességet lássa be a tanács is és most a közgyülés ujabb elvi utasitása után haladéktalanul létesitsen annyi játszóteret, amennyire módja van.

A Gellérthegy és a Gellértszobor.

Összeirták a községi választókat s az őszi választásra megindult a választási harcz. A szervezkedést a *Terézváros* kezdte.

Radocza János és *Ráth* Péter értekezletre hivták össze kerület választópolgárait a terézvárosi kaszinóba. Radocza János nyitotta meg a gyülést s elmondta, hogy itt az idő a községi választás előkészitésére. A kerületnek 6800 választója van, a mi bizonyitja, hogy a választó polgárok érdeklődnek a közügyek iránt Inditványozza, hogy Terézvárosi polgárok pártja czimen pártot alakitsanak s kérte, hogy válaszszák meg a párt elnökségét. *Tenczer* Pál inditványára elnöknek *Radocza* Jánost és *Ráth* Pétert választották meg, pártjegyzőknek pedig *Balogh* Ignácz dr-t, *Bayer* Antalt *Török* Emil dr.-t, *Horváth* Jenő dr.-t, *Ödönfi* Miksát, *Létay* Pétert, *Nagy* Mór dr-t és *Politzer* Gusztávot. Radocza János megköszönte a maga és elnöktársa nevében a bizalmat. Harmincz esztendeje dolgozik a kerület érdekében s hogy megszilárditsa a polgárok egyesülését. Köszönetet mond az összeiró küldöttségnek buzgó s lelkiismeretes munkájáért. Inditványozza, hogy a kijelölő bizottságot már most válaszszák meg.

Tenczer Pál a végrehajtó bizotlság megválasztását az elnökségre bizza, a kijelölő bizottságot azonban csak az őszszel akarja megválasztani, ha már a párt szervezve van. *Volfner* József Tenczer inditványát pártolja. Radocza János a maga inditványát visszavonta s egyhangulag elfogadták Tenczer Pál inditványát.

Rózsavölgyi Manó dr. az összeiró küldöttség nevében megköszönte a megemlékezést s kérte, hogy a választás alkalmával is olyan buzgalommal járjanak el, mint a választói igazolvány megszerzésénél. Beck Géza kérte az elnökséget, hogy a kijelölésnél minden néposztályra egyformán gondoljanak. Szalay János a munkások nevében mondott köszönetet az elnöknek s kérte, hogy a kijelölésnél is gondoljanak a munkásokra. Ezzel a közgyülés véget ért.

A vállalkozók és a főváros.

Azok a vállalkozók, akik a fővárossal lépnek szerződéses viszonyba, igen sok kellemetlenséget és kárt szenvednek a főváros nehézkes ügykezelése miatt. A főváros ugyanis már akkor megköti velük a szerződést, mikor valamely munka vállalatba adását elhatározza, illetőleg a munkát megrendeli. Ez a szerződés az aláirás pillanatától kezdve természetesen kötelező a vállalkozóra nézve — ellenben a fővárosra csupán a szerződés törvényszerü jóváhagyása és megerősitése után válik jogerőssé. Ez a jóváhagyás pedig gyakran hónapokon keresztül késik. A vállalkozó, akit a szerződésileg elvállalt munka a vállalatba adás idejétől kezdve leköt, a tényleges munkát csak hónapokkal később kezdheti meg, a nélkül, hogy a kezdet időpontjáról előzetesen biztos tudomása lehetne. Addigra azután sokszor a vállalkozók magánviszonyai is megváltoznak, a közállapotok is átalakulnak, ugy hogy a remélt időszakban elvállalt munkát más évszakban már a régi feltételek alatt elkésziteni a vállalkozó nem képes, vagy ezt csak veszteségek árán tehetné.

A főváros és vállalkozói e rendszer miatt kölcsönösen sokat bajoskodtak egymással. A minduntalan megnyuló panaszokat ismét aktuálissá teszi a legujabb kalamitás, a minek főszereplője egyik nagy fővárosi vállalkozó. A dunajobbparti vizmüvek rendezése alkalmával szükségessé vált munkákra a főváros vállalkozójával még a mult év október hónapjában meg kötötte a szerződést. A vállalkozó meglehetősen olcsó feltételek alatt vállalkozott a munkákra, mivel abban reménykedett, hogy a tél folyamán, a mikor nagy a munkahiány — kényelmesen elvégezheti a dolgát.

Ámde a munkát máig sem kezdették meg, — természetesen azért, mert a szerződést csak most hagyták jóvá.

A főváros tehát most értesitette a vállalkozót, hogy tavaszszal belekezdhet a munkálataiba. A vállalkozó azonban kijelentette, hogy most már a fő dologidőben az őszi feltételek alatt az elvállalt munkát el nem készittetheti és a nyert megbizásról ilyenformán köszönettel lemond.

Az 1900. évi első negyed pénzügyi eredményei.

A főváros 1900. évi első negyedéről szóló kezelési kimutatást most zárták le. A számadások az előirányzattal szemben jövedelem szaporodást mutatnak, ez az eredmény azonban pusztán látszólagos s az esztendő pénzügyi eredményeire az első negyedi kimutatás még világot vetni nem tud.

Az egybeállitott számadások főbb eredményei a következők:

Községi adópótlék czimén a legutóbbi évnegyedre előirányoztak volt 1.700,000 korona jövedelmet, tényleg befolyt 1.782,000 korona. A bevétel többlete tehát 82,000 korona. Ez azonban csak látszólagos, mert különféle intézetek, egyesületek és testületek — egész évi községi pótadó tartozásukat az év elején egy összegben szokták kifizetni. A velük szemben előirányzott bevétel tehát a többi évnegyedek jövedelmét fogja apasztani, ami az ezuttal elért többletet előreláthatólag megfogja emészteni.

Házbérkrajczárok fejében a költségvetés az 1900. év első negyedére 905,500 korona bevételt irányzott elő. Tényleg azonban csak 883000 korona folyt be, — tehát 22.500 koronával kevesebb.

Az állami italmérési jövedék tiszta jövedelméből a költségvetés 370.125 korona tiszta jövedelmet várt. Valósággal befolyt e czimen: 782.028 korona 98 fillér, vagyis 411.903 korona 98 fillérrel több, mint előirányozták. Jövedelem szaporodásnak ezt a bevételt sem lehet tekinteni, mert a főváros ujabban az állami italmérési jövedékből részesedését átalány összegekben kapja meg, s a most befolyt összeg az 1899. év második felére esedékes átalány összegből és 1898. évi végleges elszámolás eredményéből származó bevételi többletből alakult, ugy, hogy az előirányzott 370.125 korona fejében tulajdonképen a mult negyedévben semmi sem folyt be.

A gyümölcsözésre elhelyezett kötvények kamatai fejében előirányzott 81750 korona bevétel ezuttal teljesen elmaradt. A fővárosnak nem volt gyümölcsözésre elhelyezhető kötvénye s ilyen czimen mindössze 1000 koronát vett be. Az előirányzathoz képest a kezelési kimutatás tehát e czimen 80750 korona hiányt tüntet fel.

A *kiadások* rovatában a rendes fejezeteknél, nagyobb tulkiadás az elmult negyedév alatt nem merült fel. A százmillió koronás kölcsön terhére ez idő alatt összesen — 2.403.568 korona 88 fillért költöttek el, ebben az összegben azonban benfoglaltatik az a 800.000 korona is, amit átmeneti kiadások czimén a kisajátitási alapnak kölcsön adtak.

A kereskedelmi leányiskolák.

Budapesten a kereskedelmi leányiskolákat a polgári leányiskolák igazgatói, mint magánvállalkozók tartják fönn. A kultuszminiszter leirt a fővároshoz s kérte, hogy ezeket az iskolákat vegye hatósági kezelésbe, az iskolát a város tartsa fönn, a tanitókat ő nevezze ki. A miniszter szerint a kereskedelmi iskola föntartása az igazgatókat hivatalos kötelességük teljesitésétől vonja el. Az iskolák felügyeletét és ellenőrzését azonban magának tartja fönn a miniszter. Megjegyzi még, hogy ezután csak a kultuszminiszter és a kereskedelmi miniszter együttes engedelmével nyithatnak kereskedelmi leányiskolát. A már működő iskolák engedelmét a miniszter hatályon kivül helyezte.

Ebben az ügyben egyebek között a következő levelet kaptuk:

Inditvány

(Ajánlva a főváros közgyülésének figyelmébe.)

Ha valaki eddig abban a hitben élt volna, hogy azon közmondásnak; „vizet hord a kutba“ minden esetét ismeri, és nem vette figyelembe a székesfőváros háztartását, ugy az illetőt, sajnálatunkra, ki kell ábránditanunk.

Mert a főváros is erre a közmondásra számtalan példát szolgáltat, a melyek közül most csak egyet emlitünk fel, kapcsában egy inditványnak.

Nem igérünk ugyan (de azért nem is adunk) száz aranyat annak, a ki meg tudja fejteni, de mégis kiváncsiak vagyunk arra, hogy miért támogatja a főváros ingyen-helyiséggel, szabad fütéssel és világitással, meg a jó ég tudja még mi egyébbel a — női kereskedelmi tanfolyamokat? Hiszen mindenki tudja, ki a dolog iránt érdeklődik és a viszonyokba csak egy kissé is be van avatva, hogy ezek a tanfolyamok a legfényesebben jövedelmező vállalatok egyikét képezik, a mi az iskolák terén csak létezik. Hiszen köztudomásu, hogy egy-egy ilyen tanfolyamból az azt saját számlájára (de hatósági segitség mellett) fentartó igazgatónak különböző czimeken 2—3 ezer forint tiszta jövedelme van s e mellett a tanerők is fényesen, kétszer oly jól vannak dotálva, mint a hogyan a főváros fizeti az óradijakat.

Ugy látszik, hogy ez volna az egyedüli iskola, a melyre nemcsak ráfizetni nem kellene, hanem még bevételt is biztositana, s a főváros épen ezt engedi át a magánvállalkozás tárgyául. Hozzá még anyagilag is segiti ezt az a nélkül is busásan jövedelmező vállalatot. Mindezek daczára az igazgatók nemcsak, hogy nem akarják leszállitani a dijakat, hanem ellenkezőleg felemelni. Ugy látszik tehát, hogy a növendékek száma emelkedik.

Azt ajánljuk a főváros figyelmébe, hogy fontolja meg: nem lenne-e üdvös és hasznos, ha ezen iskolákat a főváros a maga kezelésébe venné át?

Megmenthetné a tanulókat ujabb dijfelemeléstől, a jelenlegi számos „mellék“-dijtól s azonkivül a fővárosnak magának is lenne belőle tiszta jövedelme. Talán lenne belőle annyi, mint a mennyi van a — biczikli-adóból.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 487 gyermek, meghalt 342 egyén, a születések 145-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 352 törvényes, 135 törvénytelen; nemszerint 252 fiu, 235 leány. Halvaszületett 16 gyermek, köztük 10 törvényes, 6 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 34·5.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 25·9, az egy éven felüli lakosságnál: 21.1, az öt éven felüli lakosságnál: 17.7.

A halottak közt volt 177 (—) finemü, 165 (—) nőnemü.

Az év eddigi 16 hetében élve született összesen 7.709 gyermek, meghalt összesen 4.931 egyén, a születések többlete tehát 2778; a mult év megfelelő időszakában született 7.617, meghalt 5.527, a születések többlete volt 2.090 (——).

Az élve szülöttek között volt: 123 római katholikus, 1 görög katholikus, — görög keleti, 7 ágostai evang., 16 helvét 40 izraelita, 1 unitárius, összesen 188.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 990 beteget, szaporodás 361, csökkenés 366, maradt a hét végén 985, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 128 beteget, szaporodás 47, csökkenés 41, maradt a hét végén 134, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 948 beteget, szaporodás 324, csökkenés 326, maradt a hét végén 946, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 748 beteget, szaporodás 152, csökkenés 135, maradt a hét végén 765. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.814 beteget, szaporodás 884, csökkenés 868, maradt a hét végén 2830.

Az uszómesterek vizsgálata.

A fővárosi tanács már tavaly elrendelte, hogy a fővárosi Dunafürdők tulajdonosai kötelesek minden uszóházban olyan uszómestert tartani, kinek hatósági uszómesteri igazolványa van. A tanács erre a rendelkezésre most ujból felhivta az érdekeltek figyelmét s egyuttal kijelentette azt is, hogy a hatósági igazolványt csak azok az uszómesterek kapják meg, a kik az önkéntes mentőegyesületben tartott uszómesteri mentő tanfolyamot hallgatták és az uszómesteri hatósági vizsgálatot sikeresen letették. A budapesti önkéntes mentő egyesület a tavaszi idény kezdetére való tekintettel május 15-én nyitja meg az uszómesteri tanfolyamot, a melyet tiz napon keresztül tartanak az egyesület helyiségében. A tanfolyam dija 10 korona. A tanács egyidejüleg megkereste a rendőrfőkapitányságot, hogy a budapesti uszóházak uszómestereit a tanácsi rendelet értelmében szigoruan ellenőriztesse.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Ajánló-levél.

Minthogy a **„Magyar Székesfőváros“** egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról

A püspök és a nagy harang.

A kőbányai diszes uj plébánia templom hosszu idő óta teljesiti magasztos hivatását; hónapok óta misézik benne az uj plébános, minden rendben van már teljesen, csupán csak egyet kénytelen mind ez ideig nélkülöznil a nagyharangot. Nem azért mintha nem lenne, vagy nem futná ki a az ára. Dehogy nem. A nemeslelkü kőbányai polgár régen befizette a nagyharang ajándékozott árát, a bajai harangöntő nagyharangja idestova egy esztendeje ott hever a templom közelében felszentelt álapotban. Az az uj mélyebb hangu nagy harang, a mit e helyett öntetett a főváros hónapok óta készen áll a váczi uti gyárban. Szakértő bizottság kipróbálta, jónak találta, elfogadta, a főváros átvette; még sem lehet a toronyba felhuzatni, és néma csend honol a szép uj templom magas tornyába a nagy ünnepek delén éppen ugy, mint a hétköznapok hajnalán. A főváros templomépitő bizottság váltig sürgeti a plébánost a nagy harang miatt, a plébános hiába igyekszik a dolgot siettetni, a nagy harangnak nem lehet hasznát venni, mivelhogy nincsen püspök a ki — felszentelje. Az egyházi törvények rendelkezése szerint ugyanis csak kerületbeli püspök jogosult a felszentelésre. más püspök csak a primás engedelmével vállalkozhatik a felszentelésre. A kőbányai plébános pedig még mindig nem áll a legjobb lábon az esztergomi aulával- s nem kap püspököt, a ki a nagyharangját felszentelné.

Az ingatlan forgalom csökkenése.

A fővárosban az ingatlanok forgalma az utóbbi időben rendkivül megcsappant. Az ingatlan adásvétel csökkenést a mit általán a rosz pénzügyi viszonyoknak tulajdonitanak érősen megérzi maga a főváros is, mely e miatt igen számottevő bevételektől esett el. A főváros tudvalevőleg a telkek átiratási dija fejében tetemes összegeket szokott bevenni. Az idei költségvetés a folyó év első negyedére e czimen 25.0000 korona bevételt irányzott elő, ezzel szemben azonban a most lezárt számadások szerint tényleg csak 127.497. korona. 47 fillér folyt be. Az ingatlan forgalom csökkenése tehát 122502 korona 53 fillérrel apasztotta a főváror negyedévi bevételét Az ingatlan forgalom csökkenése már a mult évben is tapsztalható volt, a mikor az előirányzott 550000. forint bevétel a valóságban 431457 forint 55 krajczárra apadt le, ez a különbség azonban az idei apadást meg sem közelitette.

Vizmérő óra az egyetemen.

A főváros a központi egyetemen vizmérő órát akar felállitani. A központi egyetemnek pedig ez a népszerü házi szer épp oly kevéssé kedves, mint akármelyik közönséges földi halandónak. Érdekében a vallás- és közoktatásügyi miniszter is közbelépett, s felhivta a fővárost, hogy a tudományos egyetemtől, mint kulturális intézettől ne követeljen vizfogyasztási dijat, s igy ott vizmérő órát se állittasson fel. Az egyetemi tanács pedig átiratot intézett a fővároshoz, hogy legalább addig ne állitassa fel a vizmérő órát, a mig a kultuszminiszter leiratát érdemlegesen el nem intézi. A fővárosi tanács ma foglalkozott az egyetem kérelmével. A tanács feltétlenül ragaszkodik kedvelt vizmérő órájához és a kulturális intézettel szemben csupán annyi előzékenységre hajlandó, hogy a rendes vizdijaknak a felét számittat-a fel a terhére. A vizmérő óra azonban belekerül a tudományok csarnokába.

A fertőzött jég.

A főváros a rákosi réteken elszaporodott tisztátalan és fertőzött jégtelepek ellen meginditott akcióját fokozott buzgalommal folytatja. Ma ismét megvonták egy ilyen jégteleptől az engedelmet. A polgármester a telep felállitására az engedélyt 1896-ban adta meg, a tiszti főorvosi hivatal előterjesztése alap-

ján pedig azt most visszavonta, mivel a termelt jég a környéktalajviszonyai következtében nem tiszta, sőt veszedelmesen fertőzött is. Ezért egyébként a jégtelep tulajdonosát a polgármester érzékeny pénzbüntetéssel is sujtotta. — A teleptulajdonos a szigoru rendelkezések ellen felebbezést jelentett be s azzal igyekezik védeni igazát, hogy a rákosi réteken a viszonyok 1896. óta nem változhattak meg annyira, hogy a rövid idővel ezelőtt hatósági vizsgálat alapján kiadott telepengedély visszavonását törvényszerüen megokolttá tennék. A pénzbüntetésre pedig nem szolgált reá mert kihágást nem követett el. Végül még hangsulyozza a felebbező, hogy ha a közigazgatási hatóságok őt jogos keresetforrásától törvény ellenére mégis megfosztanák, jogait más uton fogja érvényesiteni.

A zuglóiak panasza.

A Zuglóban lakó közönség panaszos beadványt intézett a fővároshoz. Két villamos kocsival elégedetlenek a zuglóiak. A 411-es és a 402-es számu kocsiknak ugyanis az a szeretetreméltó tulajdonságuk, hogy valami alapos szerkezeti hiba következtében olyan zökögősen járnak, hogy az utasokból majd kirázzák a lelket. Egész czirkuszi látványosság mikor az álló közönség változó pillanatonként az ülőhelyen kapaszkodó utasok ölébe hull, s szebbnél szebb jelenetek fejlődnek, mikor a kocsit meg kell állitani, hogy az elesettek feltápászkodhassanak. Legtöbbet szenved azonban az omnibusz kocsik vezetője és kalauza. Ezeket a szegény embereket, akik az egész utat állva és mozogva kénytelenek megtenni, ugy összetöri egy-egy utazás a hirhedt kocsikon, hogy néha betegágyba dőlnek utána. A zuglói közönség felszólalására már egy izben a főjavitó mühelybe küldték a rázós kocsikat, ez azonban csak annyit eredményezett, hogy mig azelőtt a kocsik oldalvást himbálóztak, addig a javitás után előre és hátra billegnek, — hihetetlen szabálytalansággal. A meggyötrött utasok most a hatóság beavatkozását kérik, és az iránt folyamodnak, hogy hivatalos vizsgálattal állapitsák meg a kocsik hasznavehetetlen voltát és rendeljék el a forgalmon kivül helyezésüket.

A főváros uj vagyoni leltára.

A főváros uj vagyonleltárát most állitják össze. A polgármester legujabb rendelkezése következtében a leltárt az eddigi rendszertől eltérően ugy állitják egybe, hogy a mérnöki hivatal a főváros tulajdonában levő összes ingatlanokon helyszini szemlét tart, és a hivatalos vizsgálat alkalmával az ingatlanok becsértékét a tényleges forgalmi árak alapján állapitják meg. Sok panaszra adott ugyanis eddig okot, hogy a főváros hivatalos becslése papiroson, bürokratikus módszer szerint történt, s igy az ingatlanok a valódi értéküknél jóval kisebb becsáron szerepeltek a főváros vagyonleltárában. Ha azután a főváros valamely telket a leltárj áron adott el, vagy használt fel, a valóságban sokkal nagyobb áldozatot hozott mint az aktában szerepelt. Az uj eljárás ezeknek a lehetetlen állapotoknak véget fog vetni s a mérnöki hivatal helyszini kiszállása a legjobb eszköz az ujitás sikeres végrehajtására.

Közgazdaság.

A mosószóda gyártás.

Egy budapesti lakos kristályszóda, vagyis mosószóda ipar üzésére kért a IX. kerületi előljáróságtól iparengedélyt. A folyamodó mosószódát akart készíteni a Ferenczvárosban, az előljáróság azonban megakadályozta ebben, a mennyiben a bejelentést tudomásul nem vette, hanem a mosószóda előállitást vegyészeti gyáriparnak minősitette és a gyártást telepengedély elnyeréshez kötötte. Az elutasított fél felebbezése következtében az ügy a tanács elé került, hol a kérdésen nagy vita kerekedett. Végre is a tanács a vegyészeti intézet véleménye alapján a jog, ipar és rendészeti ügyosztály ellenkező javaslatával szemben megállapitotta hogy a kért ipar terjedelme a kisipar mértékét meghaladja, és az üzemmel előálló szénsavas és kénsavas mészből álló hulladékok a környék egészségi viszonyaira káros befolyást gyakorolhatnak — minélfogva az elsőfoku iparhatóság határozatát a tanács helybenhagyta és a telepengedelem megszerzését elengedetlen feltételnek nyilvánitotta. — A vitás ügyben ma döntött végérvényesen a kereskedelmi miniszter, még pedig a folyamodó javára. Kimondotta ugyan a miniszter, hogy a mosószóda készitést az ipartörvény 4. §-a értelmében egyszerü bejelentés alapján lehet gyakorolni, s ha a bejelentő önálló iparüzéséhez való jogosultságát igazolja és az iparengedelem dijját lefizeti, — az engedély kiadását megtagadni nem lehet, mert a mosószóda készitést nem lehet az ipartörvény 25. §-a alá vonni, mely a telepengedelemhez kötött iparágakat felsorolja, — de nem lehet azt vegyészeti gyárnak sem minősiteni.

A mosószóda készités alapjában véve nem egyéb, mint oldás, kristályositás, ami kémiai folyamattal, az anyagnak lényegében való megváltoztatásával nem jár, itt tehát kémiai (vegyészeti) müveleteről szó sem lehet. A mosószóda, vagy tulajdonképen magyarul: kristályos szikső kevés égett mészszel való tisztitásánál, illetőleg vizben való oldásánál visszamaradó kevéske szénsavas mész (gipsz. fősz) és szénsavas mész (összetételére nézve ugyanaz mint a közönséges mészkő) elsősorban is a müvelet csekély terjedelme miatt nagy tömérdekségre nem halmozódhatik, egyébként pedig mint teljesen ártalmatlan anyag az egészséget semmiféle veszedelemmel sem fenyegeti.

Megjegyzi még végül a miniszteri rendelet, hogy ez a hulladék vizben csaknem teljesen oldhatlan, tehát még a talajban sem tehet kárt.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz.

Folyó évi április hóban 1136 jutalékrész iratott be és nászjutalékok fejében 26.694 korona 46 fizettetett ki. — 1900. január 1-től április 30-áig beirt összes jutalékrészek száma 4858 és kifizetett nászjutalékok összege 130.548 korona 69 fi lér.

Hirdetések.

58.759 IV. 1900. szám.

Pályázati hirdetmény.

A cs. és kir. közös hadseregbeli hadapród-iskolálákban, az 1900|1901-iki tanév kezdetén az 1897. évi XXII-ik törvényczikk értelmében rendszeresitett 100 egész ingyenes magyar állami alapitványi helyből 25 hely és ezen kivül már elhelyezett női vendékeknek várható kilépése folytán még 2 hely, összesen tehát 27 hely fog betöltetni.

A felvétel a hadapród-iskolák I-sö évfolyamába történik.

Felvételi feltételek.

a) Állampolgári jog a magyar korona országaiban;

b) testi alkalmatosság;

c) kifogástalan erkölcsi magaviselet;

d) szabályszerü életkor, mely a hadapród-iskola I. évfolyamára nézve a betöltött 14 évtől a még tul nem haladt 17-ik évig terjed.

Az életkor megállapitására nézve szeptember 1-seje mérvadó;

e) megfelelő előképzettség;

f) azon kötelezettség elvállalása, hogy a szabályszerü felszerelési tárgyak beszerzése és jókarbantartása saját költségén fog eszközöltetni.

Az állami vagy köztörvényhatósági szolgálatban levők, a magyar állami alapitványi dijmentes helyek elnyerését czélzó és szabályszerint bélyegzett pályázati folyamodványaikat előljáró hatóságuk utján, a honvédséghez tartozó személyek szolgálati uton, másrendüek pedig közvetlenül a honvédelmi miniszteriumhoz legkésőbb *folyó évi május 31-éig* kötelesek benyujtani.

A folyamodványhoz melléklendők:

a) a pályázó ifju keresztelő-levele (születési bizonyitványa);

b) a honossági bizonyitvány, melyben a pályázónak községi illetősége is kiteendő:

c) a pályázó ifju testi alkalmas voltáról, valamely tényleges állományu közös hadseregbeli, vagy honvéd orvostudor által szabályszerüleg kiállitott orvosi bizonyitvány;

d) az 1898|99-iki egész évi és az 1899|1900-iki tanév I-sö és II-ik időszakról iskolai bizonyitvány;

e) a beoltási igazolvány (de csak azon esetben, ha a himlőoltás a katonai orvosi bizonyitványban nincs igazolva;

f) a pályázó ifjak ajánlatos erkölcsi magaviseletéről szóló és a tartózkodási hely közigazgatási vagy rendöri hatósága által kiállitott külön bizonyitvány (de csak azon esetben, ha pályázó erkölcsi minősitvénye az iskolai bizonyitványban nem foglaltatnék, vagy ha a hadpród-iskolába való belépése nem közvetlenül valamely nyilvános, vagy nyilvánossági joggal felruházott iskolából történik);

g) a szülők vagyoni viszonyait és jövedelmi forrásait hitelesen kimutató hatósági bizonyitvány, melyben egyszersmind a pályázó ifju testvéreinek száma, neme és életkora feltüntetendő, ha a családi értesitő külön nem mellékeltetnék.

A felvételre kijelölt pályázók az adományozott alapitványi helyre csakis abban az esetben vétetnek fel, ha a felvételi vizsgálatot sikerrel kiállják.

Mielőtt pályázók a felvételi vizsgát letennék, a hadapród-iskola orvosa által megvizsgáltatnak s az alkalmatlanoknak találtak vizsgára nem bocsáttatnak.

A felvételi vizsgák nyilvánosak s azokon a szülők vagy megbizottjaik is jelen lehetnek, ha ezt a vizsgahelyiség térviszonyai megengedik.

A felvételi vizsgák helyére való utazás költségeit a pályázók hozzátartozói kötelesek viselni.

A cs. és kir. hadapród-iskolába magyar állami alapitványi helyre felvett minden növendék, a magyar állam-kincstár által kisebb szükségleteik fedezésére évi 100 korona zsebpénzzel fog elláttatni.

Kelt Budapesten, 1900. évi április havában.

A székesfővárosi tanács.

59.832 VI. 1900. szhoz.

Pályázati hirdetmény.

A cs. és kir. hadapród iskolákba az 1900—1901-iki tanév kezdetén körülbelül az alább megnevezett számban fognak növendékek felvétetni és pedig:

a bécsi, budapesti és prágai gyalogsági hadapród-iskolák I. évfolyamába, mindegyikbe 100,

a károlyvárosi, a königsfeldi, a loczówi, a nagyszebeni, trieszti, marburgi, a liebenaui, a pozsonyi, az innsbrucki, a temesvári és a kameniczi gyalogsági hadapród iskolák, valamint a strassi és a lembergi hadapród iskola I. évfolyamába, mindegyikbe 30—50

a bécsi tüzérhadapród iskola I. évfolyamába 90,

a hainburgi utászhadapród iskola I. évfolyamába 50

a morva-fehértemplomi lovassági hadapród-iskola I. évfolyamába 50,

A felvétel feltételeit a cs. és kir. hadapród iskolákba való felvételre vonatkozó és „a hadsereg számára kiadott Rendeleti Közlöny 1900-ik évfolyamának 8-ik számában közzétett ujabb utasitás“ tartalmazza és itt csak az általános feltételek soroltatnák elő:

Ezek a következők:

1. A magyar, vagy az osztrák állampolgárság, vagy a bosznia—herczegovinai honosság;

2. testi alkalmatosság;

3. kielégitő erkölcsi magaviselet;

4. elért legkisebb és tul nem haladott legmagasabb életkor;

5. megfelelő előképzettség;

6. azon kötelezettség elvállalása, hogy a szabályszerü felszerelési tárgyak beszerzése és jó karban tartása saját költségen fog eszközöltetni.

7. a tandijnak kellő időben való lefizetése.

A megfelelő előképzettséget valamennyi pályázónak iskolai bizonyitványokkal és a felvételi vizsga letétele által kell igazolni.

Oly pályázók, akik az előirt előképzettséget beigazolják ugyan, azonban a felvételi vizsga követelményeinek nem felelnek meg, hozzátartozóik beleegyezésével egy 1 évig tartó „előkészitő tanfolyam“-ba oszthatók be, a melynek sikeres elvégzése után valamely hadapródiskola I-sö évfolyamába lépnek fel.

A gyalogsági hadapród-iskolák valamelyikébe való felvételt czélzó folyamodványok a legközelebb fekvő hadapród iskola parancsnokságához a lovassági, tüzérségi vagy utász hadapród iskolába való felvételt czélzó folyamodványok pedig az illető iskola parancsnokságához legkésőbb *1900. évi augusztus hó 15 ig* küldendő be.

A felvételi folyamodványokhoz csatolandók:

1. pályázó ifju keresztelő levele (születési bizonyitványa);

2. annak községi illetőségi bizonyitványa;

3. a pályázó ifju testi alkalmas voltáról, valamely tényleges állományu közös hadseregbeli, vagy honvéd orvostudor által szabályszerüleg kiállitott orvosi bizonyitvány;

4. az 1898—99-iki egész évi és az 1899—900-ik tanévre vonatkozó összes iskolai bizonyitványok;

5. e beoltási igazolvány (de csak azon esetben, ha a himlőoltás a katonai orvosi bizonyitványban nincsen igazolva);

6. a pályázó ifju ajánlatos erkölcsi magaviseletéről szóló és a tartózkodási hely közigazgatási vagy rendöri hatósága által kiállitott külön bizonyitvány, (de csak azon esetben, ha pályázó erkölcsi minősitvénye az iskolai bizonyitványban nem foglaltatnék, vagy ha a hadapród iskolába való belépése nem közvetlenül valamely nyilvános, vagy nyilvánossági joggal felruházott iskolából történik.)

Hiányosan felszerelt, vagy elkésve beérkező folyamodványok a hadapród-iskolák részéről nem fognak figyelemre méltattatni.

A tanév megkezdése után a cs. és kir. hadapród-iskolákba pályázók többé nem vétetnek fel:

Budapest, 1900. évi április havában.

A székesfőváros tanácsa.

16086. tan. számhoz.
1900. IX.

Pályázati felhivás.

Minthogy az 1445—1900 sz. a már egyszer hirdetett pályázat eredménytelen maradt, Budapest székesfőváros tanácsa ezennel ujból közhirré teszi, hogy a néhai Falvay János kiházasitási alapitványából 3 egyenkint 200 korona azaz Kettőszáz korona kiházasitási ajándék fog adományoztatni. A pályázni kivánók felhivatnak, hogy kérvényeiket az alábbi feltételek értelmében folyó évi május hó 31-ének d. e. 12 óráját a fővárosi tanács iktató hivatalában (IV. ker. Városház-utcza központi városház I. em. 25 sz. alatt) nyujtsák be.

1.) A 200 koronás hiházasitási jutalomdij vallás különbség nélkül csak oly hajadon nőszemélynek fog kiadatni, a ki az eljegyzés után, de az esketés megtörténte előtt benyujtott pályázati folyamodványában az illetékes kerületi elöljáróságnak bizonyitványa által hitelsen igazolja kifogástalan jó erkölcsi viseletét szegénységét, hajadon állapotát és Budapest fővárosi illetőségét.

Nemesi származásu hajadonok a végrendelkező intézkedéséhez képest a kiházasitási jutalomdijra igényt nem tarthatnak.

2.) Budapest székesfőváros tanácsa a jutalomdij iránt folyamodó hajadonok közül a legérdemesebbnek a 200 koronás kiházasitási jutalomdijat olykép fogja megszavazni és kiutalványozni, hogy ezen összeg az esketési anyakönyvi kivonat és elismervény mellett az esketés után azonnal a főváros letétpénztárában felvehető leend.

3.) Ha a jutalomdij azon nőnek, kinek az megszavaztatott, azon okból ki nem adható, mert vőlegényével a megszavazás napjától számitott egy év alatt meg nem esküszik, vagy ha azon nőszemély, kinek a jutalomdij megszavaztatott, vagy ennek igazi örökösei a megszavazás napjától számitott két év alatt a jutalomdijat fel nem veszik, ezen esetben a megszavazás és kiutalványozás hatályát veszti és a jutalomdij az 1 és 2-ik pontban meghatározott módon uj pályázat utján azonnal más nőszemélynek lesz oda itélendő és kiadandó.

Budapesten, 1900. évi április hó 12-én.

A székesfőváros tanácsa.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek 4% kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda

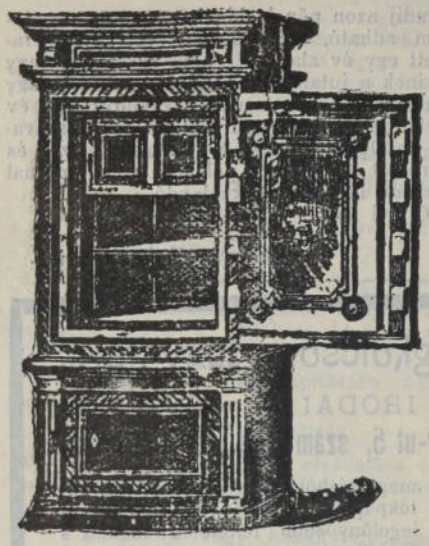
Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztító-intézet
vegyi tisztitó és mű-festészet
BUDAPEST,
VII. kerület Gizella-ut 26. szám.
saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.
TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik.

RÖCK ISTVÁN

gép- és gőzkazángyára
vas- és érczöntödéje

BUDAPEST

IX., Soroksári-utcza 24.

Készit: ***magas nyomásu kompound- és triplexpanziós gőzgépeket, sz. Frikart***-féle kényszermozgásu ***Corliss vezényművel. — Biztonsági vizcsöves gőzkazánokat*** minden nagyságban ***Bánó és Szüts legujabb szabadalma*** szerint.

Továbbá minden nagyságu és szerkezetü ***hajógépeket,*** kihuzható forr- és fütőcsöves ***lokomobilokat, gőzkazánokat,*** tüzelő-, forraló- és hullámlemezes tüzelőcsövekkel, ***gőzmalmi és téglagyári berendezéseket.*** Szab. külömbzéki emeltyüs-szerkezetü ***bor- és olajsajtókat,*** valamint ***olajgyártási berendezéseket*** és elvállal mindennemü a ***gépészeti szakmába vágó munkákat.***

Tervez és berendez mindennemü vizmütelepet.

III. évfolyam Budapest, 1900. május 14. 20. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Apró kiadások.
2616 tandij hátrálékos.
Pantheon a Gellérthegyen.
Az országos lelencház épitése
Még egy uj városháza.
Templomépités.
A kéményseprő kerületek uj beosztása
A adószámviteli hivatalok uj tisztviselői
A hasznos háziállatok nyilvántartása.
A budai hegyvidék rendezése.
Tilos az elgázolás
Szegény gazdagok.
A statisztikai hivatal heti kimutatása.
Olvasóinkhoz.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6. — **BÉCS** Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése

Állandó telitő gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern, Dzieditz, Budweis, Rossitz — a Ferd. császár északi vasut mentén — Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin, Han Compagnie-Vitez — Bosznia

Szállitható intézetek működnek:
Nemetoach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. állam vasutak
Chrytin, Zadworze — Galiczia
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicxi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

Luczifer-alágyujtó.

Maleczky László Vilmos

szabadalmazott találmánya.

Alágyujtásnál a fa egészen fölösleges. A szenet minden kályhában és takaréktüzhelyben fa nélkül biztosan meggyujtja. Spiritusz és petróleumos melegitőket veszélytelenül pótolja. A kézben meggyujtható s lángja elfujható. Szagtalan, hamut nem hágy. 15 perczig ég. Minden veszély kizárva. Fontos és nélkülözhetetlen minden háztartásban.

Ára: 12 darab nagy fajta 15 kr. 12 darab kis fajta 8 kr.

Főraktár: Budapest, VI., Rottenbiller-u 15. sz

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. május 14. 20. szam.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Apró kiadások.

A főváros milliós költségvetésében tömérdek olyan tétel fordul elő, a melyeknek kellő megokolását a legjobb akarattal sem lehet megtalálni. Miután az általános takarékossá jelszava a városházán otthont nyert — azt hisszük nem lesz érdektelen, ha egy pár ilyen fölösleges tételt elősorolunk azért, hogy a legközelebbi költségvetés elkészitésénél ezeket a kiadásokat egyszerüen mellőzzék.

Az első nagyobb tétel a napidijasok fizetése. A főváros több százezer forintot ad ki napidijasokra — hiába. Elegendő sőt tul sok rendszeres alkalmazottja van, a kiktől bizvást megvárhatná, hogy a re idelkezésükre álló idő alatt annyit dolgozzanak, a mennyi nélkülözhetővé tenné a napidijasokat. Minden törvény és szabályrendelet változtatás nélkül kevesbbiteni lehet a sok irka-firkát — a fölöslege slótásfutást, az akta, tologatást, a rendszeres tisztviselőket a bizottsági üléseken való folytonos részvétel alól föl lehet menteni s igy könnyen elérhető az, hogy minden alkalmazottja a fővárosnak kellő időben a helyén ül, s az ügyosztályokat nem a kezelő tisztek és dijnokok vezetik.

Nagy tétel a háztartásban a pótlékok tétele. A főváros ezen a czimen is több százezer forintot költ el évenkint. S igazán ok nélkül, mert jól dotált tisztviselői azt a kevés mellékmunkát, a melyet a hivatalos időn kivül végeznek teljesithetnék mellékfizetés nélkül is. A pótlékok kérdése különben a tanács előtt is megfordult már, de ugy látszik a tanács nem akar— vagy nem mer ebbe a félig-meddig darázsfészekbe belenyulni. Sem a tanitói, sem a többi tisztviselők pótléka nincs rendezve. A tanitók közül igen sokan (több száz) négy-ötféle pótlékot huznak. Van müködési, kültelki, helyettesitési, iparostanonczciskolai, osztályvezetői pótlék s a szerencsésebbek valamennyit huzzák a korpótlékkal együtt. Ugyanigy rendezetlen a müszaki tisztviselők pótlékügye is.

Az apró kiadások között nem utolsó helyet foglal el a hivatalokban szükséges félszerelések, irodaszerek, nyomtatványok költsége. Nagyon kevés takarékosságot látunk ezeknél a tételeknél. Talán azt is nehézményelni lehetne, hogy a város mindenből a legjobbat és legfinomabbat szerzi be, de ettől eltekintünk. Sokkal helytelenebb az az eljárás, hogy ezekből a drága dolgokból is — rendkivül sok a fölösleges holmi. Halomszámra sorolhatnánk föl a teljesen szükségtelen dolgokat. Igy csak azt emlitjük meg, hogy a mióta a fővárosnak saját házinyomdája van, a hivatalok minden fogalmazványt kinyomtatnak — akár szükséges a sokszorositás — akár nem.

Ifju fogalmazó gyakornokok kissé gyönge termése már akkor nyomdafestéket lát, a mikor még sem a tanács — sem a bizottságok nem tárgyalták a kérdéses ügyet, a mely még az ügyosztályból is más formában kerül ki, mint a hogy a fogalmazó kiszedette. Vannak javaslatok, a melyeket a házinyomda mindig sürgös megrendelés alapján nyolczszor — tizszer kiszed — ugyannyiszor kinyom, persze majdnem mindig ok és czél nélkül.

A világitás és fütőanyag pazarlása rég ismert dolog. Olyan fényesen báli termeket sem világitanak, a milyen pazarul — ha kell ha nem — a legtöbb hivatal ki van világitva. A

fütő-anyaggal való gazdálkodás megszoritása szintén eredményezne néhány ezer forintot.

Bármerre tekintünk a háztartás belsejében mindenütt találunk elég anyagot, a melyet fölösleges volta miatt kilehet küszöbölni. Nem a nagy beruházások, nem a dusan jövedelmező közhasznu intézmények rontották meg a háztartás egyensulyát, hanem a közigazgatás gépezetének ellátásában meggyökeresedett pazar, fényüző rendszer, a melynek erélyes kiküszöbölése a most még csak százezrekben, mutatkozó deficitet egy csapásra eltüntetné.

2616 tandijhátrálékos.

— A *főváros tandijvesztesége.* —

A főváros törvényhatósága tavaly a közhangulatnak engedve, kimondotta, hogy tandijhátrálékért a főváros iskoláiból egy tanulót sem lehet kitiltani. A hátrálékos tandijat, a mennyiben az a szülőkön behajtható, közigazgatási uton rendelte behajtani. A törvényhatóság nagylelkü határozata olyan helyzetet teremtett a főváros reál-, kereskedelmi és polgári iskoláiban, a mely mig egyrészt veszedelmes a főváros pénzügyeire, másrészt kellemetlen a tanulókra, akik a szülők közömbössége miatt minden héten kétszer megintésben részesülnek az elmulasztott tandij fizetés miatt. De kellemetlen lesz az eset most már a szülőkre is, mert a főváros kénytelen jogos érdekeinek megvédése végett erélyesebb eszközhöz: a végrehajtáshoz nyulni. A mig ugyanis a törvényhatóság nem hozta meg az iskolából való kitiltást eltörlő határozatát, a főváros összes iskoláiban alig volt 30—40 tandijhátrálékos. A határozat meghozatala óta, tehát az idei tanévben a tandij hátrálékosok száma a mai napig 2616 lett, a hátrálékos tandij összege pedig 54.515 koronára rug. Ez az összeg az iskolaigazgatók becslése szerint az év végéig 75.000 koronára fog emelkedni. A főváros, a mely minden téren válsággal küzd nincs abban a helyzetben, hogy ezt a nagy összegü hátrálékot egyszerüen elengedje. Nem teheti a tanügyi kiadások folytonos emelkedése miatt sem, de nem teheti azért sem, mert ha az első évben 2000-ren maradtok hátrálékban tandijjal, ugy az ezután következő években a tandijczimén előirányzott bevételeiről egyszerüen le kellene mondania.

Igy kénytelen a főváros a végrehajtáshoz folyamodni, hogy tanügyi költségeire legalább kis százalékban fedezethez jusson. A tanügyi költségek 1893-ban 83.000 koronát tettek; ezzel szemben 1899-ben 5,370.000 koronára rugott a közoktatás költsége, a mely összegben az iskolai beruházások és épitések nem szerepelnek. Mindezek az okok arra kényszeritik a várost, hogy a nagyösszegü tandijhátrálékot a szülőkön behajtsa. A hátrálékról készült kimutatás a következő:

Az 1899—900 évben hátrálékban maradt

Iskola neve	1899-900 I. félév Tanulók száma	Kor.	II. félév Tanulók száma	Kor.
IV. ker. reáliskola	65	2220	78	2760
VIII. „ „	79	2310	257	9050
II. „ felső kereskedelmi	47	1890	Nincs adat	
VI. „ „ „	57	2200	„	„
IX. „ „ „	41	1100	„	„
I. „ felsőbb leányiskola	—	—	16	360
IV. „ „ „			2	80
I. „ polgári leányiskola			26	405
II. „ „ fiu „	1	20	5	90
II. „ „ leány „	12	200		
III. „ „ fiu „	28	410	92	1660
III. „ „ leány „				
IV. „ „ leány „				
V. „ „ leány „	44	730	99	1670
VI. „ „ fiu „	51	820	114	2030
VI. „ „ leány „	74	1130	148	2360
VII. „ „ fiu „	94	1490	236	3630
VII. „ „ leány „	61	1080	212	3750
VIII. „ „ fiu „	51	840	248	2760
VIII. „ Práter-utcza polgári leány-iskola	35	480	112	2910
VIII. „ Csokonai-u. „	4	100	18	290
IX. „ polgári fiuiskola	81	1290	125	2340
X. „ „ leány „	1	20	2	40
Összesen:	826	18330	1790	36185
Hátrálék a I. félévben	826	18330		
„ a II. „	1790	36185		
Összesen:	2616	54515		

Betiltott cselédszerző üzlet.

A fővárosi tanács a cselédszerző- és foglalkozást közvetitő üzleteket szigoruan ellenőrizteti, hogy körükben utóbb meglehetősen lábrakapott gyakori visszaéléseknek elejét vegye. Az első foku iparhatóság egyik cselédszerző üzlet tulajdonosra nemrég sulyos pénzbütetést szabott ki, s az üzlete gyakorlására kiadott iparengedélyt bizonytalan időre visszavonta, mert a cselédszerző több izben szabálytalan és jogtalan dijakat szedett feleitől. még pedig meg nem engedett módon-előre és a felszedett dijakért az igért szolgálatokat meg nem tette. Ugyanezt az üzlettulajdonost már több alkalommal sujtotta kisebb büntetéssel a hatóság, mindez azonban mit sem használt, mire azután elkövetkezett az utolsó büntetés — eltiltoltták az üzlete gyakorlásától. A szigoru itéletet a tanács is helyben hagyta s a megbüntetett cselédszerző a kereskedelmi miniszternél keresett végső orvoslást, azonban eredmény nélkül, mivel a miniszter az alsóbb foku iparhatóságok itéleteit ma szintén helybenhagyta

Pantheon a Gellérthegyen.

A közoktatásügyi miniszter ujabb leiratban megsürgette a fővárost, hogy a Gellérthegyre tervezett Pantheon ügyében foglaljon állást. A tanács a miniszter sürgető leiratát a mérnöki hivatalnak azzal adta ki, hogy a legrövidebb idő alatt tegyen javaslatot. A hivatal ma terjesztette be alapos gonddal készitett javaslatát. Ebben ismerteti a törvényhatóságok részéről a képviselőházhoz a Pantheon ügyében benyujtott feliratokat, a melyek valmennyien egybehangzóan arra kérik a törvényhozást, hogy a Citadella helyén Pantheont épittessen az ország. A mérnöki hivatal kifejti, hogy a szent Gellérthegy latóját elsősorban feltétlenül a közönség számára óhajtaná fentartani üdülő és szórakozó helyül. Ha ezenkivül a Pantheont szintén a czitadella helyén akarják felállitani, ugy nincs kifogása a mérnöki hivatalnak az ellen, hogy erre a czélra a czitadellának Pest felé néző első oldalát használják fel alapul, s ezen képezzék ki a tervezett müremeket, a fellegvár többi részét, a Pantheon megett, azonban akkor is üdülő és szórakozó helynek kell felhasználni a nagy közönség számára. A mérnöki hivatal ezt a véleményét már régebben, — még 1898-ban előterjesztette, s ehhez ragaszkodik ma is, a vallás- és közoktatásügyi miniszter sürgetésére pedig kijelenti, hogy egyáltalán nem lenne helyes, ha a tanács már most részletes terveket dolgoztatna ki. Elsősorban is elvben végleg el kell dönteni, hogy valóban a Szent-Gellérthegyen állitsák — e fel a Pantheont? Sokan, igen előkelő állásu férfiak, ellenzik ezt a tervet, már csak azért is, mert a hegytetőről elmaradhatatlan üdülő és szórakozó hely épen nem egyeznék meg a Pantheon komoly méltóságával. Fő érvük az ellenzőknek gróf Széchenyi Istvánnak az a mondása hogy a Pantheont távol a város profán köznapi zajától, csendes magános helyen kell felépiteni, erre legalkalmasabbnak találta a *Hármashatárhegy* bérczének felséges nyugalmát. A mérnöki hivatal tehát ezuttal is következetesen azt javasolja, hogy a nagy közönség bevonásával döntsenek elsősorban a Pantheon elhelyezése kérdésében, határozzák el, hogy csakugyan a Gellérthegy tetejére épittessék-e, és azután bocsátkozzanak a részletek tárgyalásába, azután állapodjanak meg abban, hogy milyen mértékben járuljon létesitéséhez a főváros, az ország,— és milyen alakban valósitsák meg a felvetett terveket

Leghelyesebbnek tartaná a mérnöki hivatal, hogy ha az emlitett elvi kérdést a tanács elsősorban is a középitési bizottság tárgyalálása alá bocsátaná, s igy a többi illetékes bizottságok hozzászólása alkalmával magának a nagyközönségnek is módot nyujtanának, hogy a gellérthegyi Pantheon ügyében állást foglalhasson. A közönség birálata fogja legigazabban megmutatni, menyire népszerüek az eddigi tervek és a közönség hangulatának megismerése után a hivatalos tárgyalások is természetesebb mederbe fognak jutni

Az országos lelenczház épitése.

A belügyminiszter, mint értesülünk, elrendelte, hogy az országos lelenczház épitési terveit sürgősen készitsék el, hogy a lelenczház ügyét mielőbb a törvényhozás elé terjeszthesse. A miniszter intézkedésére alapul szolgál, hogy az ország valamennyi törvényhatóságától beérkeztek immár azok a válaszok, a melyekben a törvényhatóságok több-kevesebb előzékenységgel kijelentik, hogy a kezelésük alatt álló lelencz alapokat átengedik az országos lelenczház czéljaira.

A belügyminiszter már régebben elhatározta, hogy az égetővé vált lelencz kérdés megoldását olyan módón fogja elősegiteni, hogy Budapesten megépitteti az országos lelenczházat. — Még az 1899. év elején a főváros felajánlott a lelenczház czéljára a VII. kerületben levő nagyzuglói telkéből, a mely a Hajtsár-ut és Angol-ut keresztezésénél fekszik, 8000 négyszögölet. A belügyminisztérium részéről kiküldött bizottság mult évi május 10-én meg is vizsgálta a felajánlott telket és azt a kitüzött czélra teljesen alkalmasnak nyilvánitotta. A miniszter ugyanakkor kijelentette, hogy az országos lelenczház épitését a Hauszmann Alajos müépitész tervei szerint azonnal megkezdeti, mihelyt a törvényhatóságok a lelenczügyben kiadott körlevelére a választ megadják. A miniszter ugyanis arra szóllitotta fel a törvényhatóságokat, hogy a lelenczek javára a kezelésük alatt levő alapitványokat engedjék át az országos lelenczház czéljára.

Hauszmann Alajos a lelenczházat pavillon rendszerben tervezi, s egyelőre csak néhány épületet emelnek s csak a szükség arányában fogják az intézetet kibőviteni.

A munka megkezdésének fedezetéül első sorban a *Sándor* István által 1793-ben tett 10.000 frtos alapitványt használják fel, a mely ez idő szerint a 300.000 frtot is jóval meghaladja. — Rendelkezésre áll ezenkivül a *Nádasdy*-féle alapitvány, továbbá azok az alapok, a melyek lelenczházi czélokra a főváros kezelése alatt állanak. Ezek az alapitványok is legkevesebb 300.000 frtra rugnak.

Az előljáróság mulasztása.

A Sip utczának a Dohány utcza és Kerepesi ut között levő részét két évvel ezelőtt kiszélesitették. Ugyanakkor a tanács egyik ottani háztulajdonosnak épitési engedelmet adott ki A VII. ker. előljáróság a lakhatási engedelem kiadása előtt elmulasztotta kikötni, hogy az ujonan épült ház tulajdonosa az utcza kiszélesitésével járó utrendezési munkálatokat elvégeztetni köteles. S igy az utcza kocsijárója még teljesen rendezetlen. A mérnöki hivatal most előterjesztést tett a tanácshoz, hogy a Sip utcza kiszélesitett reszét véglegesen rendeztesse s a munkálatok költségeire 1964 koronát utalványozzon. Megjegyzi azonban a mérnöki hivatal, hogy ezt a költséget a főváros a háztulajdonos helyett fogja viselni. még pedig egyedül az előljáróság mulasztása miatt.

Még egy „uj városháza.“

— Neuschloss Ödön terve. —

A sok mellé egy ujabb terv sorakozott a központi városháza kérdésének megoldásához. Ennek a tervnek határozott előnye az, hogy a fővárost megakarja kimélni annak az 1.300.000 koronának a kidobásától, amelyet az átalakitásokra szánt. A tervezet egyébként eléggé reális, bár keresztülvihetőségének főakadálya az, hogy öt évi tanulmányozás után végleges szabályozási terv a Károly kaszárnya területére és környékére még ma sincs s igy ezt az ujabb végleges állapotot teremtő tervet sem lehet megvalósitani. A tervezet egész terjedelmében igy szól:

A központi városház kérdéséhez.

A székesfőváros törvényhatóságának közgyülése a központi városház károly- és rostély-utczai szárnyainak átalakitására 1,300,000 korona költséget ugyan megszavazott már, de ezen ügy Zipernowsky bizottsági tag úrnak a polgármester úrhoz intézett beadványa folytán az utóbbi által összehivott ankéten ujólag megvitattatván, a jelen volt szakférfiak — egynek kivételével — az emlitett átalakitást teljesen czélszerütlennek nyilvánitották. Kiemelték nevezetesen, hogy az elég költséges átalakitással ugyan igen tágas (9—10 m. mély) de csak annál sötétebb és azért ki nem használható helyiségek nyerhetők; a drága telken nagy pénzen előállitott szobák egyrészt felerészükben nem volnának hasznosithatók, másrészt pedig a fütést, világitást, takaritást és tatarozást egész terjedelmükben vennék igénybe az ezen ideiglenes állapotból a véglegesre való áttérés felette megnehezittetnék, a mennyiben kedvezőbb pénzügyi viszonyok beálltával is a végleges városház csakis ezen nagy költséggel átalakitott szárnyakban elhelyezett hivatalnoknak ujbóli időleges kitelepitése és a most átalakitandó részek lebontása után lenne megépithető.

Hangsulyoztatott továbbá, hogy a szóban forgó épületrészekből az átalakitás esetén csupán a szertelen vastagságuknál fogva alkalmatlan főfalak lesznek fenntarthatók, sőt a szükséges ablaknagyobbitások miatt ezek sem egészen; a padlók és menyezetek más magasságokban ujonnan készitendők, ugy mint az összes asztalos-, lakatos- és egyéb kézmüves-munkák is; a legjobb esetben is elérhető fél eredmény ily nagymérvü átalakitási munkákkal járó költségekkel pedig fel nem ér.

Végre utaltatott arra is, hogy a Károly-kaszárnya környékének már közlekedési szempontokból is égetővé vált szabályozását az épület mostani határvonalainak fenntartása nemcsak hogy most tenné lehetetlené de a szabályozás programmszerü megállapitását még a jövőben is akadályozná.

Ezen minden tekintetben alaposan megokolt aggályokkal szemben más oldalról utaltak a végleges városház megépitésének jelenleg fenforgó pénzügyi akadályaira, az esetleg most engedélyeztethető és beszerezhető költségösszegnek valószinü tullépésére, a bérhelyiségek után ezidő szerint élvezett jövedelem csökkenésére stb., mely érvelések azon nézetben concludáltak, hogy jelenleg a székesfőváros másba, mint a szóban forgó átalakitasokba nem bocsátkozhatik.

Ezen két ellentétes álláspont összeegyeztetésére akar szolgálni a jelen tervezet, melynek megszerkesztése a következő alapelveken történt:

1. A máris átalakitott és használhatónak bizonyult, különben is történelmi mübecscsel biró gránátos-utczai szárny véglegesen a templomszárny pedig ideiglenesen fenntartandó.

2. A végleges központi városház két egymástól teljesen függetlenül épithető részre osztandó és pedig:

a) a székesfővárosnak eddig elszórtan és bérházakban elhelyezett hivatalai számára a tisztán hasznossági igényeknek megfelelő és már most épitendő károly- és rostély-utczai oldalszárnyakból álló részre;

b) a károly-körüti főhomlokzattal bármikor később a pénzügyi viszonyok javulásának beálltával épithető monumentális részre, mely a repräsentatiós, ugymint a közgyülésnek szolgáló helyiségeket tartalmazná. Addig a jelenlegi károly-körüti traktus tekintettel az abban elhelyezett hivatalokra és bérhelyiségekre fenntartandó. Fenntartandó ezen bizonytalan időpontig az u. n. uj városház is azon rendeltetéssel, melylyel épült.

3. A haladéktalanul épitendő, kellő mennyiségü térhelyet tartalmazó irodai szárnyak a gránátos-utczai szárnynyal kapcsolatosan és ahhoz hasonló architekturával, emeleti magasságainak keresztülvitelével lehetőleg egyszerüen és takarékosan épitendők. Ezen uj szárnyak épitési költségei a régiek átalakitására megszavazott 1,300.000 koronát ne haladják tul. A szárnyak a földszinti és félemeleti sorai üzlethelyiségeknek szolgáljanak, melyeknek bérjövedelme a lebontás által veszendőbe menő bérek helyét pótolná.

4. A most épitendő oldalszárnyak ugy, mint később emelendő monumentális rész (illetőleg a jelenlegi és egyelőre fenntartandó károly-körüti traktus) által körülveendő tér arányai és kiképzése feleljenek meg a jelenlegi nehezitő körülmények közt támasztható müvészi követelményeknek, ugymint a várható, a téren keresztülvezetendő közlekedés igényeinek.

5. A központi városház környékének szabályozása ezen épitési terv alapján programmszerüleg legyen megállapitható, illetőleg megállapitandó.

A jelen tervezet ezen feltételeknek megfelel és ha nem is akar versenyezni nagyszerüség tekintetében azokkal, melyeknek tervezőit a jelenleg fennforgó nehezitő körülményekre való tekintet nem korlátozta, de mégis egyrészt a közvetlen szükségnek végleges módon felel meg, másrészt pedig fenntartja a jövőben emelendő, a székesfőváros méltóságának megfelelő monumentális középszerü programmszerü, szervileg kapcsolatos megépitésének lehetőségét és teljes architectonikus szabadságát. Az irodai, illetőleg tisztán hasznossági részeknek a repräsentationális czéloknak szolgáló monámentális középülettől való elkülönitése, nemcsak a jelenleg fennálló dilemma megoldását, hanem a költségek végleges leszállitását is eredményezi, a mennyiben a drága épitkezés kizárólag az aránylag kis terjedelmü károly-körüti traktusra szorittatik.

A károly- és rostély-utczai uj szárnyak hozzávetőleges számitás szerint a régieknek átalakitására megszavazott összeget alig haladják meg; ugyanazon költséggel a sötét, alkalmatlan helyiségek helyett kifogástalan irodákat és a földszinten jól jövedelmező üzlethelyiségeket nyerünk. A két szárny tervezése a megjelölt alapon felette egyszerü volna, az épitkezést jövő tavaszszal feltétlenül meg lehetne kezdeni és 1902 augusztus hó 1-ig, legkésőbb pedig november 1-ig be is lehetne fejezni.

A központi városház körvonalainak végleges megállapításával annak környékének szabályozása megoldhatóvá válik; a jelen tervezet erre nézve is tartalmaz propositiókat, melyek azonban a városház épitését nem érintik, akár elfogadtatnának, akár nem. A városház épitése lehetővé teszi a szabályozást, de azt sehogysem sietteti és megengedi annak bármely időben való részleges végrehajtását.

Az evangelikus templom elhelyezése, ugymint a Rostély-utczának a Kigyó-térig való folytatása (ez utóbbi a közuti vasutnak az esküteri hidig való vezetésével) külön tanulmány és elhatározás tárgyát képezheti. Az oldalszárnyakban elhelyezett behajtók ugy vannak elhelyezve, hogy a közlekedést — különösen az Ujvilág-utcza folytatásában — a városház udvarán keresztül kényelmesen közvetitik.

A városház monumentális részének alapvázlata csak indicatio akar lenni a czélszerü végleges tervezés lehetőségének bizonyitására. A főfeljáratokhoz vagy a Károly-körut felöli esetleg bazárszerüen kiképezhető átjárón, vagy pedig az udvari, kocsialáhajtóval gondolt főkapun át lehetne jutni. A földszintet a monumentalitás veszélyeztetése nélkül szintén árkádos üzlethelyiségekre lehetne felhasználni; szóval ezen középrész végleges tervezése tekintetében minden kombinatiónak megmarad a lehetősége.

Ezek után ajánlom az előbbiekben indokolt tervezetet az illetékes személyek és körök szives figyelmébe és pártfogásába.

Budapest, 1900 május havában.

Neuschloss Ödön
mérnök, székes főv. bizotts. tag.

Templom épités.

Háboru folyik az emberek között, már t. i. a pesti emberek között, hogy mi legyen a belvárosi plébánia templommal. Olyan urak, akik az igazságot nagyon hangosan prédikálják s amellett folyton beborozott állapotban vannak, azt állitják, hogy az a templom az ország egyik legbecsesebb müemléke. Bizony ezt kevesen merik mondani Friestedt és társán kivül. Hogy ez a két ur miért mondja: azt értem. Ök a becses müemléket megakarják menteni — az eltolatás számára. De hogy némely hatalmas tekintély nagyképüen miért hangoztatja folyton a müemlék kifejezést, az érthetetlen. Igaz, hogy mindenki mindent nem olvashat. De annyit elvárhatunk attól, aki véleményt mond itél és itéletet másokra oktrojál, hogy az ilyen olvasson is egyet-mást.

A belvárosi plébánia templom történetét alaposan, hiven és szerető gondossággal *Némethy* Lajos irta meg *Pesti Főtemplom Története* czimü munkájában A könyv kimerítő részletességgel ismerteti a templomra vonatkozó legapróbb részletet is és az ott összecsoportositott adatokból kitünik, hogy a templom *története* rendkivül érdekes, a templom *épülete* azonban már kevésbbé, mert a történet a 12. századnál kezdődik, a templomépület pedig 1795-ből való, amit *Hunfalvy* János is megerősit. Hát az a százéves, rozoga, szük templom eszerint nem olyan különös müemlék, amelynek fenntartása országos fontosságu. Annyira nem, hogy a nagyon óvatos Némethy is mindössze 8—10 olyan kisebb *fali diszt* sorol föl, a melyek régibb korból valók lehetnek. Ezeket tehát meg kell menteni, ha lebontják a templomot. Maga a templomépület nem illik bele az uj Belvárosba. Nem is maradhat meg. Illetékes körök komolyan foglalkoznak az uj templom kérdésével, amelyekről a *Föv. Iud.* legutóbb ezt irta:

> Érdekes tervezetet dolgozott ki a középitési igazgató az uj belvárosi plébánia templom dolgában. Ugyanis akár épitenek uj templomot, akár nem, annyi kétségtelen, hogy a belvárosi plébánia templom mostani alakjában és ez idő szerinti helyén meg nem maradhat. Eddig mindig azt tervezgették, hogy a templom számára a régi Városháztér felszabaduló telkét használják fel. Ezt azonban legujabban a piarista rend akarja lefoglalni uj rendháza számára.
>
> A kegyesrendiek tudnillik azt a területet, melyet az uj szabályozás következtében el fognak mostani telkükből veszitení, a Városháztérből akarják pótolni, s mivel ez a terv az uj piarista rendház és gymnázium már eddig is sok gondot okozott kérdésének igen kedvező megoldása lenne, a főváros kénytelen arról a szándékáról lemondani, hogy a Városházteret a belvárosi plébánia templom számára tartja fenn.
>
> A középitési igazgató, már most más alkalmas helyet keresett a plébánia templomnak, hogy a fővárosnak módjában legyen a terveket előzetesen gondos tanulmányozás alá venni, és a terület biztositása vagy beszerzése tárgyában jó eleve lépéseket tenni. A középitési igazgató a templomot az esküteri hid feljárójának ellenkező, vagyis déli oldalán akarja elhelyezni a volt Haltéren, melyet a közmunkatanács kisajátitott szomszédos telkeivel egészitenének ki. A szükséges terület megszerzése a fővárosnak előre láthatólag nagy áldozatába nem kerülne, mivel a Haltér ugyis a fővárosé, s ezért a közmunkák tanácsa remélhetőleg nem követelne semmit sem, a többi telkekért pedig cserében oda lehetne adni a Városháztér megmaradt részét, — vagy pedig a főváros a Haltérrel szomszédos közmunkatanácsi telkek vételárát törleszthetné a városháztéri terület értékesitése alkalmával szerzett összegből.
>
> Magára a templom épitésére a középitési igazgató 1,000.000 forintos költséget kiván előirányoztatni, a miből véleménye szerint az uj plébánia templomot belső berendezés nélkül meg lehetne épiteni.

Amit ez a rövid hir mond sokkal fontosabb a fővárosra némely passionátus arkeologus mondásainál.

A belvárosi templom lebontása után kétségtelenül kell uj plébánia templomról gondoskodni. Kinek? Kérdés tárgya nem is lehet: a fővárosnak, a ke gyrnak. Nagy sor ez a mai keserves pénzügyi viszonyok mellett. Hisz még nem törlesztettük az ujabb templomok költségeit sem. Még fedezetlen uehány százezer, majdnem kétmillió forint, amit rövidesen templomokra kiadtunk. Szabad e ujabb és ismét nagyobb kiadásba belemennünk? A kegyuraság terhes kötelezettségeinek teljesitése nem támaszt-e előbb-utóbb felekezeti vihart? A kálvinista, lutheránus, zsidó felekezetü adófizetők nem állanak elő hasonló igényekkel a katolikus kegyur ellenében, aki ma már vegyes származásu pénzekből teljesiti a kegyuri kötelezettségeket?

Tessék jól meggondolni a dolgot. A főváros a kegyuraság átvállalásakor tekintélyes vagyont kapott ellenszolgáltatásul, de kérdés, hogy ezt a vagyont nem emésztették-e meg már évtizedekkel ezelőtt a pátronátusi terhek. Ezzel a kérdéssel tisztába kell jönnünk, mielőtt az uj templom sorsáról a város döntene. Tudnunk kell, hogy a kegyuri terhek viselése miből nyer fedezetet: a kapott vagyon kamataiból-e, vagy ilyen nem létében csupán a közjövedelmekből. Vessen számot a főváros a kérdés minden ágával. Gondolja meg hogy a kegyuraság évről-évre nagyobb és nagyobb teher. Áldozatkész mecenásokra ennél a teherviselésnél a főváros nem számithat. Példa van rá elég. Amikor tehát a maga erejére van utalva s ennek az erőnek sokféle águ a forrása, tudnia kell azt, hogy egyik ágnak milyen joggal adhat többet — mint a többinek.

A kéményseprő kerületek uj beosztása.

A tanács első ügyosztálya hosszas habozás és tanulmányozás után elkészitette javaslatát, a mely a kéményseprő mesterek mai privilegizált állásán ujabb — bár gyönge rést tör. — A főváros területén ez idő szerint tiz munkakerület van, a melyekben 46 kéményseprő nyer hatósági alkalmazást, még pedig az első kerületban 5, a másodikban 2, a harmadikban 3, a negyedikben 5, az ötödikben 5, a hatodikban 9, a hetedikben 6, a nyolczadikban 6, a kilenczedikben 3, a tizedikben 2.

A munkakerületek alkerületekre vannak osztva, minden alkerületben köteles egy kéményseprő lakást és mühelyt tartani, hogy előforduló tüzeseteknél a hatóság rendelkezésére álljanak. Az ügyosztály a munkakerületek számát meghagyja, de szaporitja a kéményseprők számát hattal, 46 ról felemeli 52-re akképp, hogy az V., VI. VII. VIII. IX. X. kerületben uj alkerületeket létesit.

Erősebb ujitással az ügyosztály nem akarja a kéményseprés monopóliumát megtörni. Bár erre elég oka volna, mert a most javitás alá került szabályrendelet 1884 ben kelt s a főváros épp az elmult 16 év alatt óriási mértékben fejlődött, lakóházainak száma majdnem megkétszeresedett s szinte képtelenség, hogy ugyanannyi kéményseprő lássa el 18000 ház szükségletét ma, mint 16 év előtt 8—1000-nek.

A kéményseprés tagadhatatlan sok tekintetben olyan kényes ipar, mint akár a gyógyszerész mesterség. Emennél a közegészség — amannál a tüzbiztonság forog koczkán. De az is tagadhatatlan, hogy a mai monopoliumos rendszer mellett az ingatlan tulajdonosok — sőt maga a nagyközönség is tulságosan ki van szolgáltatva a kéményseprők önkényének. A kéményseprő mester urak egymás között kartellt kö've a szabályrendeletben biztositott szabadverseny daczára egymás kerületét nem igen zavarják, versenyről tehát szólni sem lehet s igy természetes, hogy a kartell első sorban a közönség érdekeit csorbitja. Az ügyosztály a tradiciók befolyása alatt mellőzte azt az energiát, a melylyel ennek a monopóliumos iparnak rendezésénél el kellett volna járnia. Tekintettel volt arra, hogy némely család majdnem százados multtal dicsekszik a kéményseprő ipar terén, a melyen nagy érdemeket (és persze nagy vagyont is) szerzett.

Ezéket a családokat jogaiktól megfosztani nem lehet mert iparuk gyakorlására kütön adomány leveleik vannak.

A hasznos háziállatok nyilvántartása.

A főváros tanácsa meginl gyönyörködhetik egyik kiváló alkotásában.

Arról a szabályrendeletről van szó melyet hosszu tárgyalások után hoztak tavaly, s hivatalos nyelven a *hasznoslatok nyilvántartására* vonatkozik. Kevésbbé szakértő is kitalálhatja ebből a jóhangzásu czimből, hogy a gondos főváros nem akart egyebet, minthogy a hasznos háziállatokat ezentul számon tartsák.

Az uj szabályrendelet át is vergődött az összes hivatalos fórumokon, s most már a kerületi elöljáróknak okoz gondot, a kiknek az lenne a feladatuk, hogy azt végrehajtsák. A kerületi elöljárók azonban réműldözve győződtek meg arról, hogy a végrehajtás *lehetetlen*. Az elöljárók tegnapi értekezlete egyébbel sem foglalkozott, mint a szabályrendelet ellen felhalmozott panaszokkal.

A szabályrendelet ugyanis a hasznos háziállatokról pontos nyilvántartást, még pedig *négyféle* nyilvántartást követel. Külön jegyzéket a lovakról, szamarakról és öszvérekről, — külön jegyzéket a szarvasmarhákról, juhokról és kecskékről, — továbbá ismét másikat a hizás alatt levő sertésekről, — végre önálló nyilvántartást a kutyákról.

Külön törzslapokat kell a nyilvántartóban nyitni minden egyes tulajdonos birtokában levő minden házi állatról. Ezeken a törzslapokon pontosan fel kell tüntetni, hogy az állat hány

éves, milyen fajú, mi a neve. — fel kell azután esetenként jegyezni, hogyha szaporodás fordult élő, vagy az állat kimult esetleg tulajdonost cserélt.

Ez a sokféle nyilvántartás egyszerüen elvégezhetetlen munkával terheli meg az előljáróságokat, melyek az uj rendzer alapján követelt munkába sehogysem akarnak belekapni.

Hogy milyen aprólékos dolgokra terjedne ki a nyilvántartás, mutatja a VII. kerület, amelyben 2148 felnőtt ló, 17 tiszavérü magyar szarvasmarha, 83. borzderes szarvasmarha és 247. tarka szarvasmarha, 42 sertés és 2 kecske kerül a régi nyilvántartóba. Összesen tehát 2489. darab háziállat bivaly, szamár, öszvér és juh, az Erzsébetvárosban nem volt.

Ime csupán egy kerületben a *kutyákon kivül* mintegy 2500 állatról darabonként törzlapokat vezetni, ami nemcsak óriási munka lenne hanem rengeteg irka-firkával is járna, minthogy a feleknek minden egyes változásról irásbeli jelentéseket kellene az előljárósághoz tenni, hol órákat foglalkoznának ilyenfajta fontos eseményekkel, hogy például a „Riska az éjjel ikreket ellett" avagy pedig „a Cziguli nevü pincsi kutyának 6 kölyke lett; négy tarka, 1 fehér, 1 fekete: neme szerint 3 him, 3 nőnemü stb.

A kerületi előljárók arra kérik a tanácsot, hogy ösmerje ol maga is. hogy a szabályrendelet nem hajtható végre és mondjon le a gyakorlatban való alkalmazásáról. Ha pedig szörny csemetéféhez mégis ragaszkodnék, abban az esetben adjon pontos és határozott utasitást a részleles végrehajtásra nézve és ha ez az utasitás ugy szolna, hogy az aprólékos rendelkezéseket mind be kell tartani, akkor a főváros nyolcz nagyobb kerületének előljáróságához rendeljen ki egy-egy kölön dijnokot. a kik a háziállatok családi ügyeit hivatalos iratokban fogják megörökiteni.

A budai hegyvidék rendezése.

A fővárosi közmunkák tanácsa elkészitette a budai hegyek nevezetesen a Virányos, Svábhegy, Istenhegy, Kutvölgy és Márton hegy szabályozásának terveit, s megküldötte azokat a fővárosnak, hogy a maga részéről is vegye tárgyalás alá. A tanács első sorban is a mérnöki hivatal véleményét, hallgatta meg.

A mérnöki hivatal ma beterjesztett jelentésében örömmel átja, hogy a közmunkatanács majdnem évtizedeken át foglalkozott a budai szabályozásokkal, azonban az elkészült terveket a kivitelre alkalmasnak egyáltalán nem találja, mert a közmunkatanács a terveket hivatalba bezárkózva, térképek segitségével, készitette el, a nélkül hogy a Virányos és valamennyi dülőit talán valaha is látták volna. — Innen ered, hogy a tervekben több fontos hiba és tévedés csuszott bele.

A mérnöki hivatal előterjesztése széles alapokon, pontos részletezéssel foglalkozik a budai szabályozások kérdésével, s igen életrevaló javaslatokat tesz. A hivatal a munkálatokat három részre akarja osztani. Az elsőben a Hunyad-orom és vidéke a Virányos dülő s a Kutvölgy egy része kerülne rendezes alá. A másodikban a Kutvölgyi-ut és az Istenhegyi-ut közti részét, a kis Svábhegyet szabályoznák; ezek a tervek három hónap mulva készülnek el. — A munka harmadik része az Istenhegyi-ut és Németvölgyi-ut, illetve a külső körut közé eső részt, vagyi az Orbánhegy, Mártonhegy, Németvölgy egy részének rendezését foglalja magában. Ezek a tervek az őszre készülnek el.

A most befejezett terveket amely a Virányos-dülő területét és közvetlen környékét szabályozza, sok tekintetben ellenkezik a közmunkatanács terveivel.

A mérnöki hivatal a maga javaslatát gondos helyszini vizsgálatok és felmérések alapján alkotta meg. Igy győződött meg arról, hogy a közmunkatanács több uttervezete egyenesen kivihetetlen. A szobában készült terveken az utakat szépen berajzolták a térképekbe; arról természetesen a tervező már mitsem tudott, hogy azóta a valóságban a helyi viszonyok sok helyen megváltoztak.

Ma már a tervezett utvonal helyén 50—60 ezer forintos objektumok állanak, az utakat pedig a házaknak neki vezetni nem lehet.

Az is nagy baj, hogy a közmunkatanács több ut szélességét különbözőképen állapitotta meg, minden következetesség nélkül. Van olyan ut a melynek az elejét 10 méter szélesre tervezték, majd a folytatása 6 méterre zsugorodik össze, a közepe már csak 4 méter széles, a vége pedig ismét 10 méterre szélesedik ki.

A mérnöki hivatal az utakat egyenlő szélességben akarja vezetni, ott a hol a közérdek azok megépitését szükségessé teszi, és a tényleges helyi viszonyok meg nem gátolják.

A szabályozás végrehajtását azonban akkorra akarja elhalasztani a mérnöki hivatal, mikor az utak mégnyitását az érdekelt telektulajdonosok kérelmezik, mert ebben az esetben a a szabályozáshoz szükséges területeket a főváros ingyen kapja meg.

Tilos az elgázolás.

Biciklivel tilos a járókelőt elgázolni. Ideges emberek háta mögött elkarikázó uraknak tilos riadót csöngetni. Tilos lassu járásu öregeket, gyanutlan sétáló hölgyeket belekergetni a pocsolyába és stb. Ilyen valamiféle szabályrendeletre lett volna már rég szükségünk. A megbárczázott kerékpárosok rendszabályozása elkerülhetetlen. A biczikli járvány terjedése más müveltebb népeknél jóravaló eredményt szült, nálunk egy ujabb szekaturája lett a gyalogjáró népnek. Éretlen kereskedőlegények, utczai striczik, dologkerülő biczikligladiátorok kerit-tték birtokukba az utczát, amelyen ma holnap több lesz az áldozatjuk, mint a villamosoknak. A kinövésekkel szemben sajnos a rendőrség sohasem erős. Amint a sebeshajtás meggátlására nem tesz semmit, amint türi, hogy aszfalt betyárok szemtelenkedjenek a védtelen nőkkel, azonképp a kerékpáros vakmerősége is imponál neki és megszalutálja a kihágást elkövető ficsurokat.

Szinte jólesik olvasnunk, hogy a tanács foglalkozott ezekkel a bajokkal. Persze kissé hézagosan és enyhén. Általánosságban veszi elintézés alá az elinté-

zendő kérdéseket, ahelyett, hogy részletesen elmondaná miért, mikor, milyen szigorral büntetik a biciklis rendbontókat. De valamit tettek, ha sokat nem is. S amint a tapasztalatok nyomán rájöttek arra, hogy az e tárgyban két-három év óta tett intézkedések nem sokat érnek, ujabb két-három év után belátják majd, hogy még szigorubb szabályzatra van szükség a biciklis kihágók ellen.

A tanács I. ügyosztályának a kerékpárral való közlekedést rendszabályozó uj javaslatában találunk egy igen érdekes passzust, amelyet külön akarunk kiemelni. Azt a részt t. i. amely arról szól, hogy a kihágási büntetéspénzeket a belügyminiszterhez elvonja a fővárosi szegényalaptól. Erről az ügyosztály ezeket mondja :

„ . . . . Az uj szabályrendelet tervezet 19. §-ának 3. pontja szerint a „pénzbüntetésből befolyó összegek a székes-fővárosi szegényalapot illetik meg." Ugyanily értelemben rendelkezik a 387/90 kgy. számu szabályrendelet is.

A belügyminiszter ur által kibocsátott országos érvényü rendelet 20. §-a szerint azonban a „pénzbüntetésből befolyt összegek az 1892. évi XXVII. t.- z. 3. §-ában jelzett célokra forditandók." Minthogy pedig a kihágásokról szóló 1879, évi XL, t.-cz, 11. §-nak 3. pontja szerint „a törvényhatósági szabályrendelet hátályon kivül helyeztetik ugyanazon tárgyról kiadott miniszteri rendelet által", a főváros által alkotott 387|90 kgy. számu szabályrendeletnek a pénzbüntetések hováforditására vonatkozó rendelkezése is hatályon kivül helyezetnék tekintendő a kérdéses miniszteri rendelet által.

A miniszteri rendelet ezen rendelkezése azonban felette sérelmes a székesfővárosra nézve. A szegényalap bevételeinek tetemes részét képezik ugyanis a befolyó birság-pénzek (az 1900. évi költségelőirányzatban e czimen 130.800 korona irányoztatott elő). A szegényalap összes bevételei azonban távolról sem fedezik ezen alapnak kiadásait, s igy azt a községi alap évenként tetemes segélyben kénytelen részesiteni, mint pld. a folyó évben is „a községi alap segélye" czimén 299.522 korona vétetett fel a költségelőirányzatba. Ha tehát egyes hasonló miniszteri rendeletek következtében a szegényalap jövedelmei csökkentetnek, ez okvetlenül maga után vonja a községi alap által adandó segély felemelését s igy a közpénztárnak indokolatlan megkárositását miért is hasonló esetek elkerülése czéljából javasoljuk, hogy az alábbi szabályrendelet megállapitásával egyidejüleg felterjesztés intézlessék a m. kir. belügyminiszter urhoz aziránt, miszerint tekintettel arra, hogy a főváros szegényügyi kiadásai, — főleg annak következtében, hogy a vidék szegényebb lakossága. a könnyebb megélhetés reményében a székesfővárosba tódul, a hol igen gyakran a község kénytelen támogatásba részesiteni, — évenként a 700.000 koronát meghaladják, holott bevételei a 600.000 keronát sem érik el, az alábbi szabályrendelet jóváhagyásával egyidejüleg az 1897. évi junius hó 3-án 4217|V. e. sz. a. kiadott rendelet 20. §-át oly értelemben módositsa, hogy a főváros területén előforduló kihágásos után befolyó birságpénzek a szegényalapot illessék, a jövőben kibocsátandó rendeleteknél pedig szintén hasonló értelemben intézkedjék"

Mindenben helyeseljük az ügyosztály előterjesztését, hihető, hogy a törvényhatóság is kellő erélylyel igyekszik a miniszter jogfosztó akaratát hatályon kivül helyezni.

Az uj szabályrendelettervezetből, amelyet dr. S e r e g i Zoltán jegyző készitett, a következő főbb pontokat közöljük :

Egyáltalaban tilos a kerékpáron való közlekedés, ugy éjjel mint nappal : a) az összes sétányokon és sétetereken, b) az összes gyalogjárókon, valamint a lovaglóknak fentartotot utakon, c) mindazon utczákban, vagy utakon, a melyek oly keskenyek, vagy lejtősek, hogy azokon a kerékpározás ugy a közlekedésre, mint magukra nézve veszélyes lehet, d) mindazon tereken, utakon és utczákban, melyeket a székesfővárosi m. kir. államrendőrség a közlekedés zavartalan lebonyolithatása érdekében az általa évenként kibocsátandó hirdetményben ilyeneknek megjelöl. Ugyanezen hirdetményben állapitja meg a székesfővárosi m. kir. államrendőrség azon utakat, tereket és utczákat is, melyeken a kerékpáron való közlekedés a napnak csakis bizonyos szakában van megengedve.

A c) és d) pontokban megállapitott tilalom nem terjed ki az üzleti czélokra, áruszállitásra, kézbesitésre stb, használt kerékpárokra az esetben, ha azok üzlet, czég, vagy vállalat nevét és lakását feltüntető és a gép előrészén alkalmazott, jól olvasható felirati táblával vannak ellátva. Ezen kerékpárok azonban a fentebb megjelölt utakon, utczákon és tereken csakis a gyalogos ember sebességével haladhatnak.

A kerékpárt jó fékkel, lámpással kell fölszerelni. A lámpagyujtásra a közvilágitásnál előirt szabályok irányadók.

A belterületen, valamint a külterület népesebb utczáin is kerékpározni csak mérsékelt gyorsasággal szabad. Mérsékelt gyorsaság alatt oly sebesség értendő, mely mellett a kerékpáros gépjét 4—5 méter távolságra képes, azaz oly sebesség, mely a kétfogatu könnyü kocsik sebességét (8 - 10 kmtr) meg nem haladja.

Tilos a kerékpárosnak a főváros utczáin, utain és terein versenyezni, közlekedési eszközöket, embereket és állatokat körülkeringeni, s általában bárhol olyasmit elkövetni, mi a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztethetné, a közlekedést akadályozhatná, vagy a lovakat s egyéb állatokat megriaszthatná.

Kapukon át, egyik utczából a másikba való befordulásnál, utczakeresztezéseknél; közutakkal határos telkekről kifutás vagy ilyenekbe való befutásnál s mindenütt, hol a kocsi, lovas, vagy gyalogközlekedés a rendesnél fokozottabb mérvü, csakis lassan vagyis a gyalogos rendes sebességével szabad a kerékpáron közlekedni, sőt esetleg köteles a kerékpáros a szükséghez képest, vagy rendőrközeg figyelmeztetésére gépéről leszállva, ezt mindaddig kézen vezetni, mig az uttest ismét szabaddá nem lesz.

A kerékpáros a haladása irányában álldogáló, vagy járókelő közönséget a kitérésre hangos csengetéssel, kellő időben és jól halhatóan figyelmeztetni tartozik. Ezen óvjelzés utczakeresztezéseknél is mindenkor megadandó.

Közutakon a mutatványok sorába tartozó kerékpározás, vagy a lábaknak a hajtószerkezetről való eltávolitása tilos.

Tilos az ügyeléses kerékpáron bárkit is, de különösen gyermeket magával vinni, a kerékpárhoz ebeket odakötve futtatni s a kerékpáron a kormányrudnál szélesebb tárgyakat vinni.

A szabályrendelet áthágása kihágást képez s a mennyiben a cselekmény, vagy mulasztás sulyosabb beszámitás alá nem esik, 1—100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig 8 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az adószámviteli hivatalok uj tisztviselői.

Ma jelent meg az adószámviteli hivatalok tisztviselőkarának végleges beosztására vonatkozó polgármesteri rendelet. A sokat hányódott, tömérdek gyanusításra, mende-mondára táplálékul szolgáló választás aktáját ez a rendelet lezárta. Magunk részéről tiszta szivből kivánjuk, hogy a nyugalom minden oldalról helyre álljon; a vélt vagy jogos sérelmek elcsendesedjenek; a mellőzött tisztviselők találjanak abban a tudatban, hogy a közérdekért dolgoznak ugyan, de mindnyájan emberek lévén, gyarlóságunknál fogva még a jogos elismerést sem osztjuk kellőképen; az uj embereknek pedig kitartást, szorgalmat és a közönség szeretetét kötjük lelkükre. Soha se feledjék azt, hogy existenciájukhoz nemcsak a méltóságos és nagyságos, hanem a t. c. nép is hozzájárul szerény fillereivel.

Olvasóink tájékoztatására az uj beosztást a közökben adjuk;

A) *Központi adószámviteli hivatal*:

Pogany Lajos, főnök. Tarnóczy Imre, számvizsgáló. Radványi Ferencz, I. o. számtiszt. Vihar Károly, I. o. számtiszt. Neubaner Gusztáv, I. o, számtiszt. Varga István, II. o. számtiszt. Pálmán Endre, számsegéd. Schmidl Béla, számsegéd. Clauser Mihály számsegéd. Sándor János, számgyakornok. Csukás Károly, raktáros. Bocke Rezső, raktáros.

B) *Kerületi adószámviteli osztályok.*

I. ker. adószámviteli osztály: Galvai István, számtanácsos. Komlódy Lajos, számvizsgáló. Érczhegyi Béla I. o. számtiszt. Gadányi József, II. o. számtiszt. Roth Árpád, II. o. számtiszt. Esztergályos Adolf, számsegéd. Wiesner Ignácz, számsegéd. Linczenpolcz József számgyak. Mezei Gyula, számgyak. Hochholzer Gvula, dijnok. Baksay Károly, dijnok. Tassi Józef, dijnok. Pásztor József, I. o. végrehajtó. Zatopek Antal, I. o. végrehajtó. Farkas Antal, I. o. végrehajtó. Bolgár János, II. o. végrehajtó. Bai Tamás, II. o. végrehajtó. Rozgonyi György, II. o. végrehajtó. Melha Antal, id. végrehajtó.

II. ker. adószámviteli osztály: Rajháty Mór, számtanácsos. Deák Géza, számvizsgáló. Unger János, I. o. számtiszt. Erősi Nagy Géza, I. o. számtiszt. Pálovits Miklós, I. o. számtiszt. Lukács Pál, II. oszt. számtiszt Szabó Lajos, II. o. számtiszt. Nirschy Adolf, számszegéd. Závodszky Jenő, számgyakornok. Minder Ernő, számgyakornok. Marits Mátyás, dijnok. Radits Nándor, dijnok. Mérő Károly, I. o. végrehajtó. Eckenberg Károly, I. oszt. végrehajtó. Argauer Kornél, I. oszt. végrehajtó. Matuschek István, II. oszt. végrehajtó.

III. ker. adószámviteli osztály: Zombory Gyula számtanácsos, Füredy Albin, számvizsgáló. Madarász József, I. o. számtiszt. Weichardt Kálmán, II. o. számtiszt, Kozáry Gyula, számsegéd. Bosnyákovits János számsegéd. Tamási Ferencz, számgyakornok. Barakovich Kálmán, dijnok. Vitális Vendel, dijnok Böhm Gottfried, I. o. végrehajtó. Kovách Lajos, II. o. végrehajtó. Jakubecz Károly, II. o. végrehajtó, Boér Sándor, id. végrehajtó.

IV. ker. adószámviteli osztály: Siklós Ede, számtanácsos. Gyagyovszky Endre, számvizsg. Funk Ede, számvizsg. Rausz János, I. o. számtiszt. Riegler Ignácz, I. o. számtiszt. Darvas Marczell, I. o. számtiszt. Kada Árpád, I. o. számtiszt. Leipold János I. o. számtiszt. Lindenbach Károly II. o. számtiszt. Szemere Oszkár II. o, számtiszt. Turchányi Endre II. o. számtiszt. Purth Ernő II. o. számtiszt. Szvoboda József II. o. számtiszt. Andor Ede számsegéd. Pató Bálint számsegéd. Dancs Sylvester számsegéd, Kürtös Károly számsegéd. Ipoly Lajos számgyakornok. Ádány Béla számgyakornok. Kovács Miklós dijnok Karczag Gyula dijnok. Erdély Sándor dijnok. Récsei János dijnok. Tamáskovits Elek dijnok. Keresztes József kezelőtiszt Szalay Kálmán irnok. Girch Antal I. o. végrehajtó. Farnady László I. o. végrehajtó. Keszler Gyula I. o. végrehajtó. Zielbauer Károly I. o. végrehajtó. Szánthó István II. o. végráhajtó. Sarudy János II. o. végrehajtó. Vollmann Lajos II. oszt. végrehajtó. Manchen Frigyes II. o. végrehajtó. Komáromi Mátyás id, végrehajtó.

V. ker. adószámviteli osztály: Eleméry Ferencz számtanácsos. Tövis Károly számvizsgáló. Onhauser Jenő I. o. számtiszt. Kecskeméthy Gyula I. o. számtiszt. Kovaltsik Amát II. o. számtiszt. Horti Géza II. o. számtiszt. Hincz Viktor számsegéd. Szilágyi Lajos számsegéd. Bródi Sándor számsegéd. Spiszár László számgyakornok, Báthory József számgyakornok. Kallans Károly dijnok Kiszela Vilmos dijnok. Hegyváry Károly dijnok. Gábriel István I. oszt. végrehajtó. Szücs István I. oszt. végrehajtó. Petrovics Pál II. oszt. végrehajtó. Gonda Ferencz II. oszt. végrehajtó. Grencsuk József id. végrehajtó. Vigh Sándor id. végrehajtó.

VI. ker adószámviteli o. Pálfi János számtanácsos, Wabrosch Károly számvizsgáló sztonyi Aladár számvizsgáló. Klazer Elek I. o. számtiszt. Szalay János I. o. számtiszt. Kricsfalvi Lukács I. o. számtiszt. Kornya Demeter számtiszt. Mühlrad Henrik II. oszt. számtiszt. Szentpétery Ferencz II. oszt. számtiszt. Földessy István II. oszt. számtiszt. Németh Béla II. oszt. számtiszt. Bencs Lajos II. oszt. számtiszt. Pankuch Gyula II. oszt. számtiszt. negyedi Szabó Béla számsegéd, Csapláros Ferencz számsegéd. Pártényi Gyula számvizsgáló. Henszelmann Béla számsegéd. Hölle Lajos számvizsgáló. Mészáros János számsegéd. Strósz István számsegéd. Schröder Hugó számgyakornok. Roller János számgyakornok. Marics József számgyakornok. Pálffy Kálmán dijnok. Aranyi Ödön dijnok.

Ignátzy Ernő dijnok. Spitzka Emil dijnok. Szondy Lajos I. o. végrehajtó. Vas Vilmos I. o. végrehajtó. Gyalokai Frigyes I. o. végrehajtó. Rupp György I. o. végrehajtó. Hanák Lajos II. o. végrehajtó Kocsis Péter II. o. végrehajtó. Stephani Imre II. o

végrehajtó, Albert János II. o. végrehajtó. Kacziány Oszkár II. o. végrehajtó. Bielawszky Venczel id, II. o. végrehajtó. Babocsay Ferencz II. o. végrehajtó. Friedrich Ferencz II. o. végrehajtó.

VII. ker. adószámviteli osztály : Jámbor József számtanácsos. Hafnos Sándor számviszgáló. Pfeiffer József számvizsgáló. Zsolnai Károly I. o. számtiszt. Vágó Mihály I. o. számtiszt. Polányi Dénes I. o. számtiszt. Bárczy Gusztáv I. o. számtiszt. Szedlacsek Rezső I, o, számtiszt. Hegedüs Gyula II. o számtiszt. Prückler Frigyes II. o. számtiszt. Ullerich Gyula II. o. számtiszt Martos Béla számsegéd. Csatáry Géza számsegéd. Toperczer János számsegéd. Wippler Ede számsegéd Sellei Emil számsegéd Bősze Gyula számsegéd. Cserhalmi Jenő számsegéd. Szabó Béla számsegéd. Petzrik Jenő számsegéd. Spanily Adolf számsegéd. Sághy László számgyakornok. Kölber Aladár számgyakornok. Vezényi Árpád számgyakornok. Greksa Aladár dijnok. Peőcz Károly dijnok. Móricz János dijnok. Kuczkay László dijnok Glósz Ferencz I. o. végrehajtó. Majoros János I. o. végrehajtó. Ludwig György I. o. végrekajtú. Déri József I. o. végrehajtó. Tenk Sándor I. o. végrehajtó. Scheiter János II. o. végrehajtó. Komáromi László II. o- végrehajtó. Pogány Géza II. o. végrehajtó. Záborszky Béla II. o. végrehajtó. Ifj. Lendvaz Lajos id. végrehajtó. Friebeisz Károly id. végrehajtó. Holnapi Andor id. végrehajtó.

VIII. ker. adószámviteli osztály: Erényi Antal számtanácsos. Szendi János számvizsgáló. Viola Emil számvizsgáló. Edenfi János I. oszt. számtiszt. Tiringer Vincze I. oszt. számtiszt Scheder Gyula I. oszt. számtiszt. Doktay István I. oszt. számtiszt. Dénes Adolf II. oszt. számtiszt. Purebl Győző II. oszt. számtiszt. Winter Sándor II. oszt. számttszt. Kis Ernő II. oszt. számtiszt. Réthy Pál számsegéd. Zlinszky István számsegéd. Angelusz Béla számsegéd. Gallina Frigyes számsegéd, Honfy Lajos számsegéd. Baumann Antal számsegéd. Wirnhardt Géza számsegéd. Kocsy Gyula számgyazornok. Vékony Gábor számgyakornok. Máthé Pál számgyakornok. K. Császár Géza dijnok. Udvardy Béla dijnok. Vécsei Aladár dijnok. Fettich Emil dijnok. Szentkeresztfi György I. o. végrh Wenger József I. o. végrehajtó. Kollmann Károly I. o. végrehajtó. Genner József II. o. végrehajtó. Hart Lajos II. oszt. végrehajtó. Krepelka Ágoston II. végrehajtó. Farkas János II. o. végrehajtó. Bekő Gábor II. o. végrehajtó. Lakatos Márton id. végrehajtó. Frey Lajos id. végrehajtó. Czeripp Lajos id. végrehajtó.

IX, ker. adoszámviteli osztály : Gieszriegl Ferencz számtanácsos. Lednitzky Lajos számvizsgáló. Zámori Aladár I. o. számtiszt. Gácsi János II. o. számtiszt. Lukács Karoly II. o. számtiszt. Holló Ferencz számsegéd. Boronkay Kornél számsegéd. Fekete Ödön számgyakornok. Ifj. Jenny József számgyakornok. Auer Béla dijnok. Dura Máté dijnok. Selmeczy Géza dijnok. Vargha Béla I. oszt. végrehajtó. Farbinger István I. o. végrehajtó. Dallos József II. o. végrehajtó. Vámos Rezső II. o. végrehajtó Reitter Ödön II. o, végrehajtó. Pollermann József id. végrehajtó.

X. ker adoszámviteli osztály : Nagy Sándor számtanácsos. Szombathelyi György számvizsg. Szemerédy László I. o. számtiszt. Karner Kálmán II. o. számtiset. Marenits János II. o. számtiszt Bartos Károly számsegéd. Erhardt Sándor számgyakornok. Péter Ferencz dijn. Szirmay Elek dijnok. Hollós György I o. végrehajtó. Lebanovits Nándor I. o. végrehajtó. Kövesi József II. o. végrehajtó. Száva Gyula II. o. végrehajtó.

Szegény gazdagok.

A városligeti szórakoztató, a tudományos, müvészi és hüsitő bódék tulajdonosai tudvalevöleg Budapest legszerencsétlenebb és legszegényebb emberei, Legalább ők ugy hirdetik. Nincs publikum ; a mi van, az szegény, sőt még az sincs. Ergó üzlet sincsen. A bérlet drága, s legjobb volna, ha semmit sem kellene fizetni, mert azt legalább biztosan tudnók fizetni. Igy azonban ne is csodálkozzék a város, ha nem bírják fizetni a bért. Mert ők Budapest legszegényebb emberei.

S a városligetben e mellett nap-nap után tolong a nép a bódék körül, a hol a kasszában ülő pénztárnokok nem győzik osztogatni a sok beléptijegyet.

Müszinkör, változatos, élvezetes, folytatólagos előadás. Bohósatok. Látványos szinmüvek. Kuplék. Ballet. stb stb.

Dalos szinház. József Egyptomban, látványos bibliai dalczim Uj korhü szines lepedőkkel, illetőleg jelmezekkel. Folytatólagos elöadás. Vizi tündér. Magánjelenetek. Népénekesek. Az emeleti terraszon pedig phonograp, és Laczi a gyorsszámoló, goromba bohócz, a ki a csodájára csődült népséggel felesel.

Variété szinház. Panoptikum. Szibériai hullámos vasut. Első budapesti hajóhinta vállalat. Az eleven ringlispil, igazi lovacskákkal, körhinta, ez már nem eleven. Első városligeti lövölde A pofozógép. Erőmérő. Bábszinház. Biczikli ringlispil. Paprika Jancsi, és még vagy egy tuczat hasonló „müintézet". És mindeniknek megvan mindig a maga közönsége. Egész nyáron , minden délután. Vasárnap, vagy ünepnapon pedig ember-ember hátán szorong bennük. És a tulajdonosaik mégis örökké azon sirnak, hogy éhen kell halni mert nincs bevétel.

Multkoriban is az egyik meghalt, alkalmasint szintén éhen. Örökösei azonban ezerhatszáz forintos temetést rendeztek a számára. Egy másik már szintén közel van az éhhalálhoz: csinos bérházat épittet a 10 krajczáres beléptidijakból. És igy tovább.

Az ember akarata ellenére is kiváncsi lesz rá, hogy miért hát voltaképpen ez a nagy sopánkodás a nyomoruság miatt? Mert nzek a bódétulajdonosok ugyancsak olcsó bérletet fizetnek a városnak, a mely éppen nem akarja kizsarolni őket. Valószinü, hogy ezek a jó emberek azért panaszkodnak folyton a rossz üzletről, nehogy a városnak eszébe jusson, s föl emelje a csekély bérösszeget ; de előttem még valószinübbnek látszik az, hogy ez az egész nagy sopánkodás nem is tervszerüleg és számitásból történik, hanem ugyszólván önkéntelenül.

A bódétulajdonosok ugyanis már oly régóta vannak összeköttetésben a várossal, hogy valósággal városi allurőket vettek mag kra, s mivel látják, hogy a gavallér módon költekező, — ne mondjuk : pazarló — város is örökösen pénztelenségről panaszkodik, ez a mánia rájok is rájok ragadt, s talán el sem hinnék magokról, hogy az üzletökből vagyont szereztek, ha a rossz üzlet miatt nem jajgatnának.

Persze, ha a jól szituált emberek kezdenek el más szegénységről panaszkodni, azt a sportot igen szépen lehet még majd tovább fejtegetni. Milyen megható lesz pl. ha X. J. ur föl akarja majd vétetni magát a szegényházba, s ezt azzal indokolja meg, hogy a mult héten 50000 frtot ör. költ, szorult anyagi helyzete tehát nem engedi meg, hogy föntarthatja magát. És esténkint majd egyik fogat a másik után robog a hajléktalanok menedékhelye elé, a hol a városi virilisták hajtják majd álomra fáradt fejöket, mig az országos kaszinóban igazgató választ fog okozni annak az eldöntése, vajjon a kaszinó tagjai az izr. nőegylet népkonyháira, vagy pedig a már jól ismert rendes Laczi-konyhákra járjanak-e ebédelni?

Jogos kiváncsisággal nézünk ez elé a jövő elé.

J—nny

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 489 gyermek, meghalt 3.6 egyén, a születések 143-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 363 törvényes, 126 törvénytelen; nemszerint 250 fiu, 239 leány. Halvaszületett 15 gyermek, köztük 12 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 37·1.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 26·3, az egy éven felüli lakosságnál: 20.3, az öt éven felüli lakosságnál: 17.7.

A halottak közt volt 181 (—) finemü, 165 (—) nőnemü.

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten, 9. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 33-nál.

Az év eddigi 17 hetében élve született összesen 8.198 gyermek, meghalt összesen 5.277 egyén, a születések többlete tehát 2921; a mult év megfelelő időszakában született 8.109, meghalt 5.852, a születések többlete volt 2.257 (——).

Az élve szülöttek között volt: 305 római katholikus, 4 görög katholikus 5 görög keleti, 36 ágostai evang., 42 helvét 95 izraelita, 1 unitárius, 1 egyéb, összesen 489. Halvaszülöttek 15.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 985 beteget, szaporodás 377, csökkenés 366, maradt a hét végén 996, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 134 beteget, szaporodás 31, csökkenés 36, maradt a hét végén 129, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 916 beteget, szaporodás 350, csökkenés 348, maradt a hét végén 948, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 765 beteget, szaporodás 142, csökkenés 148, maradt a hét végén 759. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.830 beteget, szaporodás 900, csökkenés 898, maradt a hét végén 2832.

A szocziálista háztulajdonos.

Várkonyi István a dusgazdag szocziálista ma a főváros tanácsához fordult, hogy szabaditsa meg palotáinak a gondjaitól. Különösen az Aréna-uti házától óhajtana megválni. Ezt a házat évek óta a főváros bérli s 6500 frt évi bért fizet Várkonyinak. Várkonyi most azt ajánlja, hogy a főváros 85000 frtért vegye meg a házat, mert ő tovább nem akarja a kezeléssel járó gondokat viselni. A házon 37401 frt 67 kr. törlesztéses kölcsön van a mely a háztulajdonos állitása szerint valóságos damokles kardként lóg feje fölött, mert politikai okokból minduntalan félnie kell, hogy a kölcsönt felmondják. Ha a főváros az ingatlant átveszi, a vételár évi törlesztése mindössze 4476 frt 28 krjába kerül, ami mellett 2023 frt 73 krt takaritana meg évenkint. Várkonyi abba is beleegyeznék, hogy a törlesztéses kölcsönön kivül javára eső részt a főváros 4 százalékos kamatokkal — akármikor fizesse, mert neki pénzre nincs szüksége. A mérnöki hivatal felmérte az épületet és konstatálta, hogy a 624 □ m beépitett terület á 160 korona megér 99840 koronát a 249 □-öl terület á 200 korona, megér 49960 koronát, összesen 149800 koronát. A hivatal javaslata az, hogy az épületet, a melyért a főváros 6500 frt évi bért fizet, a hivatal számitása szerint feltüntetett összegért meg lehet vásárolni.

Elmebeteg-megfigyelő kórház.

A fővárosban régen érzett hiány, hogy nincs alkalmas elmebeteg-megfigyelő kórház. A meglevő intézetek állandóan zsufolva vannak, ugy, hogy a betegek nagy részét sem megfelelő ápolásban nem lehet részesiteni, sem pedig kellőképen nem lehet öket szakértő orvosi megfigyelés alá venni. A főváros már régebben elhatározta, hogy az elmebajosok számára külön modern berendezésü megfigyelő kórházat épittet, a dolog azonban folytonosan halasztást szenvedett. Ennek egyik oka volt az is, hogy az uj kórház vezetését egyetemi tanárra akarják bizni, a kinek tanszékét a kormány még ezután fogja a kir. magyar tudomány-egyetem orvosi karán felállitani. Az uj kórházat a főváros az üllői-ut végére tervezi, az uj nőgyógyászati klinika közelében, a hol egyrészt közel lenne az orvosegyetemhez másrészt pedig betegek hozzátartozói számára elég könnyen hozzáférhető helyre kerülne. A statisztikai adatok szerint az elmebetegek nagy részét a VI., VII, VIII. és IX. kerület szolgáltatja, a kiszemelt hely tehát ebből a szempontból is igen alkalmasnak mutatkozik. A kormány közbelépésére most a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban az uj katedra felállitásának előkészitésén munkálkodnak s a kérdés megoldása immár igen előrehaladt állapotban van, ugy hogy az uj tanszék felállitása után a főváros is hamarosan megkezdheti a a kórház-épitkezés előmunkálatait.

Ajánló-levél.

Minthogy a „**Magyar Székesfőváros**“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról

Az erzsébetvárosi plébania templom épitése.

Az erzsébetvárosi uj plébánia templom épitkezése a szegényház-téren szépen halad előre. Most már csakis a belső berendezésen dolgoznak, a mely munkák az épitési terv szerint még mintegy három hónapot vesznek igénybe. A templom belsejét pompás festmények diszitik. A bejáratnál hatalmas márványoszlopok vannak, a melyek a templom hajójának mindkét oldalán egymástól mintegy 2 méter távolságban egészen a főoltárig vonulnak végig. A szentély előtt gyönyörü két mellék oltár látható. Most készitik a főoltárt, a mely legszeb ékessége lesz a templomnak. A hatalmas orgonával valószinüleg juliusban készülnek el. A templom felszentelését augusztusra tervezik, ez azonban még előreláthtólag csupán több akadály leküzdése után lesz lehetséges.

Közgazdaság.

A gyufaszutacs.

A kereseskedelmi miniszter beleártotta magát az első tudományos akadémia dolgába, s bizton reméllik a lánczhidfőn palotában, hogy sikerülni fog a pálmát az ősdi tudósok elől elkaparintani. Kitünő uj műszót találtak ki a miniszteriumban, a mely nem csak ujdonságánál és elmésségénél fogva nagyszerü, hanem főkép azért is mert nem, létező a müvelt világ előtt eddig ismeretlen fogalmat jelöl meg. Az uj szó, a melynek jelentősége előtt most törik a fejüket a miniszteriumokban a gyufaszutacs. Egyik gyufagyár részvénytársaság különlges gyufaszálak gyártására kért engedelmet a kereskedelmi minisztertől s egyben kiváló minőségü gyártmányai számára állami kedvezményért is folyamodott. A miniszter szokás szerint mindenféle szakértő véleményt halgatott meg, a melyek kivétel nélkül kedvezően nyilatkoztak a folyamodó társaság gyártmányai felől. A legutolsó szakvélemény lemásolója azonban nem tudta kiolvasni a fogalmazó kuszált betüiből a gyufaszál szót, hanem valami másnak látta. Megzavarni azonban e miatt nem akarta a fogalmazó urat s hogy mégis irjon valamit a tisztázatba, szépen odabiggyesztette a gyufaszutacs szót. A következő hivatalnok, a kinek a kezén keresztül, mert az iratcsomó, szintén restellette tudatlanságát elárulni- és szépen ujra leirogatta a gyufaszutacsok lelkes dicséreteit. Igy történt, hogy a kereskedelmi miniszter kiadta az engedelmet a folyamodónak gyufaszutacsok gyártására. Mintogy pedig a szakértő vélemények annyi dicséretet halmoztak össze a részvény társaságról és ennek gyufaszutacs készitményeiről, hogy az állami kedvezményekre valóban méltónak mutatkozott — a kereskedelmi miniszter az engedelem kiadása után iratokat további eljárásra áttette a pénzügyminiszteriumhoz. Az aktákban itt is mindenhol gyufaszutacsok szerepeltek s a pénzügymiuiszterium is a gyufasztacs készitményeknek adta meg az állami segitséget. Végre azután megkapta a várva várt okmányokat a folyamodó részvénytársaság és nagy erömmel fogadta a kedvező elintézést, midőn megrökönyözve veszik egyszer csak észre, hogy a miniszter engedéy—okirat és valamenyi végzés—*gyufszutacsokról* beszél. A gyárosok semikép sem tudták megfejteni a gyufaszutacs mivoltát, s ijedten adták be uj kérvényt a miniszteriumhoz, hogy nyilatkoztassa ki vajjon szándékosan beszél-e a miniszterium gyufaszutacsokról, vagy ez a műszó a gyufaszálaknak valami uj és előkelő megjelölese.

Hirdetések.

Hirdetmény.

A budapesti mészárosipartestület IX. ker. 9621. hrsz. telkén levő jéggyára hütőviz szükségletének fedezhetése czéljából egy Duna kutat és csővezetéket óhajtván létesiteni, az 1885. évi XXIII. t.-cz. rendelkezéseihez képest a vizjogi hatósági engedély elnyeréséért folyamodott.

Minthogy a meghallgatott hatósági szakértő a tervezett vizimunkálat ellen műszaki szempontból észrevételt nem tett, ennélfogva a bemutatott terveket, a kérvényt és szakértői nyilatkozatot a IX. ker. előljáróság hivatalos helyiségében folyó évi április hó 16-tól számított 30 napi közszemlére kitettem s a tárgyalás határidejéül **1900. évi május hó 21.** napjának délelőtti 10 óráját, helyéül a IX. ker. előljáróság helyiségét tűztem ki.

Felhivom mindazokat, kik a tervezett vizmü tekintetében érdekelve vannak, hogy a munkálat ellen netán teendő észrevételeiket akár a közszemlére kitétel alatt irásban, akár a tárgyalás alkalmával szóval a IX. ker. előljárójánál adják elő, mert ellenkező esetben a határozat további meghallgatásuk nélkül fog hozatni.

Budapesten, 1900. évi április hó 2-án.

a polgármester helyett:

Rózsavölgyi Gyula s. k.,
alpolgármester.

16.086 1900. szám.
IX.

Pályázati felhivás.

Minthogy az 1445—1900 sz. a már egyszer hirdetett pályázat eredménytelen maradt, Budapest székesfőváros tanácsa ezennel ujból közhirré teszi, hogy a néhai Falvay János kiházasitási alapitványából 3 egyenkint 200 korona azaz Kettőszáz korona kiházasitási ajándék fog adományoztatni. A pályázni kivánók felhivatnak, hogy kérvényeiket az alábbi feltételek értelmében folyó évi május hó 31-ének d. e. 12 óráját a fővárosi tanács iktató hivatalában (IV. ker. Városház-utcza központi városház I. em. 25 sz. alatt) nyujtsák be.

1.) A 200 koronás kiházasitási jutalomdij vallás különbség nélkül csak oly hajadon nőszemélynek fog kiadatni, a ki az eljegyzés után, de az esketés megtörténte előtt benyujtott pályázati folyamodványában az illetékes kerületi előljáróságnak bizonyitványa által hitelesen igazolja kifogástalan jó erkölcsi viseletét szegénységét, hajadon állapotát és Budapest fővárosi illetőségét.

Nemesi származásu hajadonok a végrendelkező intézkedéséhez képest a kiházasitási jutalomdijra igényt nem tarthatnak.

2.) Budapest székesfőváros tanácsa a jutalomdij iránt folyamodó hajadonok közül a legérdemesebbnek a 200 koronás kiházasitási jutalomdijat olykép fogja megszavazni és kiutalványozni, hogy ezen összeg az esketési anyakönyvi kivonat és elismervény mellett az esketés után azonnal a főváros letétpénztárában felvehető leend.

3.) Ha a jutalomdij azon nőnek, kinek az megszavaztatott, azon okból ki nem adható, mert vőlegényével a megszavazás napjától számitott egy év alatt meg nem esküszik, vagy ha azon nőszemély, kinek a jutalomdij megszavaztatott, vagy ennek igazi örökösei a megszavazás napjától számitott két év alatt a jutalomdijat fel nem veszik, ezen esetben a megszavazás és kiutalványozás hatályát veszti és a jutalomdij az 1 és 2-ik pontban meghatározott módon uj pályázat utján azonnal más nőszemélynek lesz oda itélendő és kiadandó.

Budapesten, 1900. évi április hó 12-én.

A székesfőváros tanácsa.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa részéről:

1. A II. ker. Riadó-utczának 9966 korona 38 fillér költséggel előirányzott macadamszerü burkolási munkálatai iránt.

2. az V. ker. Rudolf-rakpart Markó- és Clotild-utczák közti szakaszában levő felső támfalának 4193 korona 60 fillér költséggel előirányzott felemelési munkálatai iránt: végre

3. az V. ker. Bessenyei-utczának (a Visegrádi-utcza és Dunapart közti részében) 11757 korona 25 fillér költséggel előirányzott macadamszerü burkolási munkálatai iránt ezennel nyilvános árlejtés hirdettetik.

Felhivatnak ennélfogva a pályázni kivánók, hogy a fentérintett munkálatokra vonatkozó magyar nyelven szerkesztett és ivenkint 1 korona bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve *1900. évi május hó 18-ik* napján délelőtti 10 óráig Vosits Károly tanácsnok avagy hetyettese kezéhez (Váczi-utcza Ujvárosház I. em. 11. ajtó) nyujtsák be.

A munkálatokra vonatkozó ajánlatokban számmal és betüvel világosan kiteendő, hogy a munkálatok az előirányzott összegekből, illetőleg a költségvetésekben tételenkint kitünte tett egységárakból levonandó hány százalék engedmény mellett avagy az előirányzati költség összegeken illetéleg a megállapitott egységárakon felül hány százalék engedmény vagy felülfizetés a költségvetésekben kitüntetett összes egységár tételekre nézve egy és ugyanazon százalékban fejezendő ki.

Elismerendő továbbá az ajánlatokban, hogy a vállalkozók a helyi és épitési viszonyokat, az épités-rendőri szabályokat, a tervet, a költségvetéseket és az árlejtési feltételeket ismerik s azoknak magukat mindenben alávetik.

Ha a vállalkozók szakértők nem volnának, az ajánlatban megnevezendő azon szakavatott iparos, ki által a munkát saját felelőssgeikre teljesittetni fogják.

Bánatpénzképen a fentebb kitett előirányzati költségösszegeknek megfelelő 5 százalék, szóval öt százalék készpénzben vagy a fővárosi készpénzek elhelyezésére alkalmasnak elfogadott fővárosi pénzintézetek takarékpénztári könyvecskéiben, vagy állampapirokban, vagy budapesti pénzintézetek záloglevéleiben az árlejtést megelőző napon déli 12 óráig a főv. közp. pénztárba teendő le, mely az ajánlat elfogadása esetén szerződési biztositékul szolgáland, megjegyeztetvén, hogy az értékpapirok a tőzsdei árfolyam pénzhasábjain jegyzett napi árkeletnek 90 százalékával, de soha a névértéken felüli összegek fognak számittatni.

A bánatpénz letételéről szóló letéti nyugta az ajánlathoz csatolandó.

Hasonlóan kötelesek az ajánlkozók, a munkákhoz felhasználandó anyagokból az ajánlatok kapcsán mintákat bemutatni és egyuttal megnevezni azon bányákat, a melyekből az anyagok nyeretnek.

A letéti nyugtával vagy minta anyagokkal el nem látott elkésve érkezett, vagy utóajánlatok, vagy a melyek nem magyar nyelven vannak szerkesztve, figyelembe nem vétetnek.

A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát tekintet nélkül az ajánlott árakra a tanács magának fenntaztja.

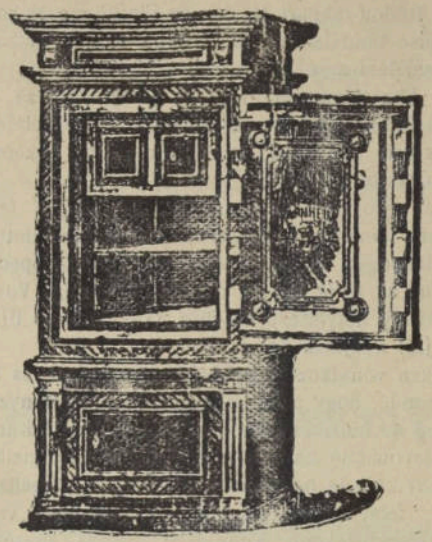
A munkálatokra vónatkozó tervek, költségvetések és árlejtési feltételek a fentebb kitett helyen naponként d. e. 9—12 óra között bárki által betekinthetők a hol is a netán kivánt felvilágositások megadatnak

Budapesten, 1900. május 3-án.

A székesfővárosi tanács.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Budapest egyedüli szakszerü intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztító-intézet
vegyi tisztitó és mű-festészet
BUDAPEST,
VII. kerület Gizella-ut 26. szám.
saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztító intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden okomjai szerek nélkül történik.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

III. évfolyam Budapest, 1900. május 21. 21. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Városház-tervezgetések.
A jövő évi közmunkaprogramm.
A templomok tüzkárbiztositása.
A főváros uj szabályozási terve.
Az állatkinzók ellen.
Kelenföld jövője.
Az épitő ipar és a főváros.
Munkácsy emléke.
A vásárpénztár ügye.
A büzös gyárak kitelepitése.
A budai árkok rendezése.
Ajánló levél.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❀ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST Fazekas-tér 6.

BECS Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, híd- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:
Budapest, Kanizsa
Angern, Ozieditz, Budweis, Rossitz } a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin
Han Compagnie-Vitez } Bosznia

Szállitható intézetek működnek:
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin, Zadworze } Galiczia
Hirschberg, csoh északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és hazais szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intézet

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik.

III. évfolyam Budapest 1900. május 21. 21. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Városház-tervezgetések.

A polgármester alkalmasint nagy zavarban van, mert nem tudja magát elhatározni: épittessen-e uj városházát, vagy folytassa a Károly-kaszárnya átalakitását. Az uj városháza épitését sürgeti Ziepernovszky, Palóczy, Neuschloss, a Károly-kaszárnya folytatólagos átalakitását a mérnöki hivatal. Annyi a terv, az ötlet, annyi az ajánlkozó, a vállalkozó, hogy igazán nem csodáljuk, ha a polgármesternek végleg elmegy a kedve a városházaktól s busan sirja vissza azt az időt, a mikor a főherczegek nem vásároltak telkeket a Belvárosban s a közmunka tanácsnak nem volt módjában kéz alatt megalkudni a polgármesterek ősi fészkére — a régi városházára.

Ám dönteni kell, jobbra, vagy balra. Szakértők azt bizonyitják, hogy a főváros legokosabban teszi, ha fokozatosan épitteti az uj városházát minden évben annyi költséggel, a mennyit a háztartásból erre a czélra elvonhat. Az épités igy is legfölebb 5—6 évig fog tartani s nem a Károly-kaszárnya ódon épületébe ölik bele a milliókat, hanem uj épületet szereznek a kiadott pénzen.

A szakértőknek igazuk lennne, ha a főváros ma már tisztában volna azzal, hogy a Károly-kaszárnya területe és ennek a területnek a környéke mikép[illegible]en szabályoztassék. Megtartsák-e a mai kaszárnya terület négyszögletes, egyöntetü formáját, vagy átalakitsák rhomboid, trapezoid, vagy oktogon, esetleg körönd formára, a mint némely tervező magas röptü fantáziája óhajtaná. Nagy hiba, hogy ez a kérdés még mindig eldöntetlen. A mig a főváros nem tudja azt, hogy a kaszárnya óriás területéből mit fog beépiteni, mit hagy meg utczának, térnek, — addig arra a területre sem száz — sem kétszázezer forinttal, még kevésbbé milliókkal végleges épületet állitani nem szabad.

A Károly-kaszárnya és környékének véglegesen elfogadott szabályozási terve az első kellék ahhoz, hogy a kaszárnya helyén végleges épületet emeljünk. Ezt a definitiv épületet azután lehet a szabályozási terv teljes keresztülvitele nélkül is — fokozatosan felépiteni; a szabályozást magát pedig esetről esetre akkor lehet végrehajtani, a mikor az egyes ingatlanok tulajdonosai épitkezni akarnak. De mint mondtuk, első a szabályozási terv.

Ennek hijában elhibázottnak tartunk minden olyan lépést, a mely arra vezet, hogy a kaszárnya területén épitkezés foganatositassék. Szabályozási terv nélkül nem szabad egy fillért sem központi városházára költeni, legyen a költekezés czélja uj épület emelése, vagy a régi kifoltozása. A legkönnyelmübb eljárásnak kell kijelentenünk a szabályozatlan területre történő végleges épitkezést, a melynél nagyobb hiba csak az lehet, ha a főváros 1,300.000 k. költséggel átalakitja a rövid ideig tartható s nehány év után okvetetlenül lebontás alá kerülő kaszárnya romokat.

Alig két héttel ezelőtt lapunkban a következő névtelen inditvány jelent meg:

> A régi városháza lebontása után a főváros a Városháztér és Eskü-ut között két hatalmas telket kap, a melyek az ujonnan nyitandó Váczi-utczára néznek. A mai pénzviszonyok mellett nincs kilátása a fővárosnak, hogy ezt a két nagy telket rövidesen eladja. A két telek hozzávetőleges értéke másfél millió forint, a melynek évenkénti 4 százalékos kamatja 60.000 frt. A hány

évig eladatlanul hever ez a két telek, annyiszor 60.000 frt kamatvesztessége lesz a fővárosnak. Ha azonban a főváros a Károlykaszárnya folytatólagos átalakitására szánt 1,300.000 korona összeggel a Váczi-utczai két uj telken két négyemeletes bérpalotát épit, és azokat mindaddig hivatalok elhelyezésére használja, a mig nyugodt tárgyalások és tervezgetések után a Károlykaszárnya sorsát eldönti: megmenti a két telek értékénél előálló kamatveszteséget és megmenti azt az 1,300.000 koronát is, a mely utóbbi föltétlenül elvész, ha a Károlykaszárnya helyén uj városháza épül. A fővárosnak nem szabad elsietni ezt a kérdést. A Váczi utczában épitendő két bérpalota csekély átalakitással mindenkor meghozza a maga kamatját, mig a kaszárnya legavultabb részeinek átalakilására forditott 1,300.000 korona ki van dobva, ha ezt az átalakitott részt — az uj városháza felépitése után lebontják. Ha a főváros közigazgatása 25 éven kereszül tizfelé szórva megtudott élni, várhat még 4—5 évig, mig okos és higgadt megállapodással dülőre juttatják az uj városháza sorsát.

Ezt az inditványt ujólag ajánljuk a polgármester ur figyelmébe. Ő az egyetlen, komoly és higgadt birálója ennek a kérdésnek s hiszszük, hogy a főváros iránt fogadott s lelkében gyökerező kötelesség szeretete nem engedi meg, hogy elhamarkodottan itéljen s fölösleges költekezésbe sodorja a várost, épp ma, a mikor a legválságosabb pénzügyi helyzetben van.

A jövő évi közmunka programm.

Az 1901. évi költségvetés egyik legfontosabb tétele a jövő évi közmunka programm ma elkészült s a mérnöki hivatal beterjesztette a tanácshoz. A proggramm előirányzata szerint a következő nagyobb munkák hajtandók végre a jövő évben:

Makadam utak épitendők a következő területeken:

I. kerület. A tündérhegyi-ut és Mátyás Király-ut összeköttetésére szolgáló erdei-ut, a Sáncz-utcza kiépittetlen része és több kisebb ut 41.000 kor.

II. kerület. Az Apostol-utcza, Niedermayer-utcza és Áldás-utcza több mellék utvonallal 94600 korona.

III. kerület. Lelkész-utcza, Pacsirtamező-utcza és Zöldmáli-ut 55.000 korona.

V. kerület. Az uj-kötér feltöltése, továbbá a Zápolya-, Révész és Tutaj-utcza 143000 korona.

VI. kerület. Levente-utcza, Szabolcs-köz, Dévai-utcza, Hunn-utcza, Jász-utcza 64800 korona.

VII. ker. Mexikói-ut, Róna- és Kolumbus-utcza 52600 korona.

IX. ker. Gubacsi-ut, Névtelen-utcza, Szekerész- és Máz-utcza 31700 korona.

X. ker. Cinkotai határut, Ihász-utcza és Két névtelen-utcza 83000 korona.

Az összes makadam burkolatok költsége 565.700 korona.

Uj kövezések és egyéb burkolatokra előirányzat:

A bérkocsi állomáshelyek jókarbantartására 10.000 korona. A gáz és vizcsövek áthelyezése következtében előjorduló utrendezésekre 250.000 korona. A kövezési munkákra a száz millió koronás kölcsönből előlegképpen fölvett 1,706.360 korona egy hatodrészének visszatéritése 284.393 korona.

A rakodópartok, a Váczi-ut középső szakasza és az uj épület telkén lévő utak elkészitésére a száz milliós kölcsönből előlegezett 3,565.292 korona visszatéritési részlete 594215 korona.

Az egyes kerületekben végzendő munkálatok:

I. kerület. A Krisztinakörut folytatólagos épitése. A Halász bástya utolsó szakasza. A Szent György-tér végleges rendezése 639.974 korona.

II. kerület. A Lánczhid-tér, Báró Lipthay Béla-utcza, Retek-utcza, a Margit-rakpart felső sikja és az uj sétatér burkolása 939.300 korona.

III. kerület. Kisebb mellék-utczák 143000 korona.

IV. kerület. Az Egyetem-tér aszfaltozása. A Váczi-utcza uj szakaszának (volt Lipót utcza) aszfaltozása. A Kis-Hid-utcza, Zöldfa-, Reáltanoda-, Rostély-, Sütő-utcza, 282500 korona.

V. kerület. A Gizella-tér, Vigadó-utcza, Zrinyi-utcza, Erzsébettér. az Akadémia előtti-tér és Ferencz József-tér 269000 korona.

VI. kerület. Aréna-ut, az Andrássy-uti körönd, Eötvös-utcza, Uj-ut, Hajós-ut, Lázár-ut, a városligeti fasor mellék-utai 560.300 korona.

VII. kerület. A Szegényház-tér rendezése parkkal együtt, Kazinczy-, Kertész-, Dohány-, Nyár- és Sip-utczák 317.500 korona.

VIII. kerület. Népszinház- és Szent-Királyi-utcza, az Uj vásártér, Keleti- és a Teleki-tér északi része, továbbá a Jázmin-utcza 707.800 korona.

IX. kerület. Drégely-utcza, a sertésközvágóhidhoz vezető Fő-ut, Lónyai-utcza, Üllői-ut, a Csillag- és Angyal-utcza 826000 korona.

X. kerület. A Jászberényi- és Gyömrői-ut épitésének törlesztési részletei és több névtelen utcza 360.000 korona.

Az előirányzat végösszege 5,958.982 korona.

Csatornázási kiadások 311000 korona.

Az árviz ellen való óvintézkedésekre 50.000 korona.

Hegyi vizek és belvizek elleni védekezés 224.000 korona.

Az összes közmunkák előirányzott költsége 7,109.682 korona.

A vizmérőnek igaza van.

Végre megtörtént az is, hogy a vizmérő órának igaza van Egyik fővárosi háztulajdonos S. P. mérnök azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a vizdijját szállitsa le, mert a házába beállitott vizmérő óra sokkal kevesebb fogyasztást tüntet ki, mint a mennyiért átalányt fizet. A tanács méltányolta a háztulajdonos kérését és precedensképpen kimondotta, hogy a vizvezetéki igazgatóság a maga hatáskörében mindazokat az átalányokat leirhatja, a melyek magasabbak a vizmérő óra által jelzett fogyasztásnál.

A főváros uj szabályozási terve.

A tanács megtette az első lépést a főváros uj szabályozási tervének megalkotása tárgyában. Az első javaslatot a középitési bizottság tette meg, hogy a főváros szabályozására uj részletes terveket és ujabb városfejlesztési programmot dolgozzanak ki. A pénzügyi és gazdasági bizottság ezt a javaslatot a maga részéről kiegészitette, s most a tanács elhatározta, hogy a nagyfontosságu kérdés tárgyalására külön vegyes bizottságot alakit. Felterjesztést intézett a miniszterelnökhöz, hogy a kormány részéről a bizottságba nevezzen meg kiküldötteket s ugyanerre felkérték a fővárosi közmunkák tanácsát is. Azt azonban kimondotta a tanács, hogy külön városfejlesztési programm megállapitására szükség nincsen, mert ez a munka a szabályozási tervek átdolgozásában benne foglaltatik.

Száz esztendőről, amely elmult, az uj század elején könnyű beszélni. Az elmult század minden eseményét, valamennyi emlékezetre méltó epizódját megörökitették, képbe, vagy szoborba foglalva elénk állitották, irásban megirták. Az elmult századról nem is beszélünk. Az ismeretlen, a jövő század ébreszti fel az érdeklődést; az az idő érdemli meg, hogy kiváncsiak legyünk rája, a mikor Budapest valóban világváros lesz. Rendezett, tágas körutai lesznek fákkal beszegve; eltünnek a girbe-görbe utczák egyhangu bérkaszárnyáikkal együtt s itt-ott egy-két csinos park zöldellik a végtelen boulevardokon. A rendezett, tervszerüen épitett Budapest ma még utópia. A főváros hatósága egyáltalán nem gondol tovább négy-öt esztendőnél s a muló évek produktumait ötletszerüen rombolják le az ujabb és ujabb tervek. Régóta hangoztatják azt a panaszt, hogy a fővárosnak előre megállapitott közmunka-programmra van szüksége, a melynek keretében határozott méretek szerint kell történnie a város kiépitésének. Meg kell állapitani az épitési határövet, a melyen tul a város nem terjeszkedhetik. A rendezetlen utakat szabályozni kell, hogy körutakkal lehessen behálózni a várost és megszüntethetők legyenek az apró mellékutczák. Megjelölendők a rendezés alá kerülő városnegyedekben a középületekre szánt telkek és a parkok, népkertek, gyermekjátszó helyeknek fenntartandó területek.

A megállapitandó közmunkaprogrammnak időtartamára nézve eltérők lehetnek a vélemények. A városnál például esztendőrül-esztendőre történik a megállapitás. Ennek azután megvannak a természetes következményei.

X. utczát ma hat öl szélességben nyitják meg; esztendő mulva teleépitik óriás házakkal; két esztendőre azután a közmunkatanács konstatálja, hogy: 1. X. utcza görbe; 2. szük; 3. ferdén hajlik el Y. utczától. Kiszámitják a kisajátitási költségeket s az alig három-négy esztendős uj utcza egyik felét lebontják, hogy két öllel szélesebbre épithessék. Azóta megint elmult egy esztendő s az uj, kiszélesitett utcza aszfalt burkolatot kap.

A következő esztendőben a szerencsétlen utczában ujra nagy a felfordulás: épitik a végleges vizmüvek csatornáit. E miatt a friss burkolatot fel kell szedni s a forgalmat bizonytalan időre megszüntetik. Végre elkészült az uj vizvezető csatorna, az utcza tiszta, rendes . . . épp egy esztendeig. Ekkorra odaérnek a villamos és telefon kábelekkel, az utczát ujra felforgatják s mikorra mindennel elkészülnek, néhány kereskedő csődbe jutott, a lakók nagy része megszökött. Üresek a drága paloták s a tulajdonosok keservesen nyögik a modern élet vivmányait és a közadókat. Azt a mondást: *nincs az a hosszu, aminek vége ne volna*, a főváros városrendezői nem ismerik. Az ő munkájuk végtelen, egy önmagába visszatérő görbe vonal. Mert ők mindent görbén terveznek és ferdén készitenek.

Unalmas volna részletezni a tervszerütlen városrendezés mizériáit. Ezek az apró, cseprő szekaturák, az utczák örökös felforgatása, a forgalom szakadatlan megzavarása ok nélkül emelik a kiadásokat, megbontják a háztartás kereteit, kényszer kisajátitásokkal terhelik a községet és a magánérdek kielégitésére végrehajtott telekszerzések okozzák a hiteltullépéseket. De nem csak a kereskedelmet és ipart fenyegeti a közlekedési utak örökös rendetlensége, nemcsak a lakosságot zaklatják azzal a szüntelen épitéssel, a mely ma mint rendszer divatozik a fővárosban, hanem a dolog mélyére tekintve, ebben a rendetlenségben találjuk okát a fővárosi ingatlanok okszerütlen pazarlásának is. A főváros nélkülözi azt a nagyszabásu közmunka-programmot, a melyben meghatározott helye és rendeltetése volna minden négyszögöl területnek; miután pedig a fővárosnak némelyek állitása szerint tulságos sok a telke, kénytelen potom áron elvesztegetni a telkeit, nehogy minden haszon nélkül a nyakán maradjanak. Ennek a telekpazarlásnak a közmunka-programm hiánya az oka; a következése pedig az, hogy a főváros, ha a Józsefvárosban, a melyben nemrég tiz-tizenöt forintért vesztegette el a telkeinek négyszögölét, ma napság iskolát akar épiteni, kénytelen száz-százötven, sőt kétszáz forintot is adni az iskolához szükséges telek négyszögöléért. Ez a kisebbik baj.

A nagyobbat azok a haszontalanul kidobott óriás költségek okozzák, a melyek a tervszerütlen épitkezésekből erednek, s a melyeket esztendőről esztendőre minden kéraőrevonás nélkül számolnak el a budget döczögős tételei között. Ámde nemcsak a hiába való költségek, nemcsak a város örökös felforgatása követelik a közmunka-programm megvalósitását, követelik ezt azok az eltemetett, elhibázott, formátlan és idomtalan középitkezések is, a melyeket ezentul kerülni kellene s a melyek szinte hangosan, kihivólag figyelmeztetik a jóizlésü embert a hivatalos észjárás gyerdeségeire.

Ezeken a bajokon segiteni kell mielőbb. Hosszu időre kell megalkotni a közmunka-programmot, a melynek minden egyes részlete szabályos, hibátlan, egész legyen. Álljanak össze a főváros müépiiészei, a hatóság mérnökei és együttesen dolgozzanak ki olyan tervet, amelynek alapján Budapest világvárossá legyen fejleszthető. A főváros hirdessen pályázatot *huszonöt*, *ötven*, *hetvenöt* és *száz* esztendőre szóló közmunka programmra s a beérkező pályamunkák közül szakavatott jury válassza ki a legimpozánsabb, a legmegfelelőbb tervet, a melynek elfogadása, kötelezővé tétele biztositha a főváros modern fejlődését. Ennél a kérdésnél elesik az az ellenvetés. hogy a hosszu időtartamra megállapitott munkaprogram megköti az utódók kezét. A mai rendszertelenség, igaz, nem köt senkit, de kiszámithatatlan időre megakasztja a fővános egészséges, modern alapon való rendezését.

A rendszeres közmunkaprogramot követeli a czivilizáczió; a világosságot kerüli, féli az, a ki szeret a zavarosban halászni.

Kelenföld jövője.

Kelenföld jövőjére ugy látszik számottevő hatással lesz az uj cs. és kir. ruharaktár épitése. A katonai ruharaktár életet pezsdit az egész környékbe, s az érdekeltek minden oldalról azon igyekeznek, hogy a Kelenföldnek az épitkezéssel kapcsolatban lehetőleg minden hiányzó berendezését megszerezhessék. A tanács tegnap két testület hasonló kérelmét vette tárgyalás alá. A cs. és kir. katonai épitő osztály az uj ruharaktár környékén a csatornahálózat kiépitését kérte, — a kelenföldi kaszinó pedig az egész terület vizellátásáért és több ut kiépitéséért folyamodott. Különösen két fontos utvonalra van nagy szükség, az egyik a kelenföldi nagy átlós-uttól a katonai ruharaktár mentén vonulna el, és a déli vasutat pályaszinben metszené. Ez az ut közforgalmi szempontból is fontos, mert a Dunapartot a budaeörsi-uttal köti össze és a két vonal forgalmát közvetiti.

Egyelőre azonban elsősorban is arra a szakaszára lenne szükség, a mely az átlós-ut és a budaeörsi-ut között fekszik. Az ut megnyitása nagyobb akadályokba nem ütközik, mert a szükséges terület legnagyobb része a fővárosé, a magántulajdonosok pedig a még szükséges területeket az utmenti telkek nagy értékemelkedése következtében kedvező feltételek alatt engednék át. Ez az ut bonyolitaná le azután a katonai *ruharaktár* és az uj *posztógyár* forgalmának legnagyobb részét.

A másik tervezett utnak az a feladata, hogy a *tabáni* lakott városrészt a gyárteleppel összekösse és a munkásnép könnyü és rövid közlekedését biztositsa. Az ut a Szent-Gellérthegy alján vonulna el és a budai külső körutat és a budaeörsi utat keresztezve vezetne a katonai raktárhoz. Ennek az utvonalnak a kiépitése annyival könnyebb, mert a jelzett irányban már van is forgalmi uttest, csakhogy teljesen rendezetlen.

A tanács a középitési bizottság javaslatára felhivta a mérnöki hivatalt, hogy az utépitések dolgában dolgozzon ki javaslatot, — ugyszintén nyujtson be részletes terveket és költségvetést, a melyek alapján a Kelenföld lecsapolásához szükséges gyüjtő csatornát hamarosan meg lehetne épiteni.

A vizvezeték kiterjesztése dolgában ezuttal a tanács külön intézkedést nem tett, mert a dunajobbparti vizvezetéki csőhálózat megvalósitásának programmjában a Kelenföldnek vizvezetékkel való ellátása első helyen van felvéve, s igy a végrehajtás alkalmával amugy is legelső sorban veszik figyelembe.

Az állatkinzók ellen.

Néhány hónapig szünetelt a szabályrendelet gyártás. Ez a szünet most véget ért s a tanács kebelében föltorlódott gondolatok paragrafusokba szedve szabályrendelet alakjában pattannak a közönség elé. Agyon vagyunk szabályrendeletezve s igazán okos embernek kell tartanunk azt, aki valamely, meg nem rendszabályozott pontot fedez föl. A szabályrendelet gyártásnak igen kevés haszna volt s mennél több a szabályrendeletünk, annál több kihágásra van kilátás.

Pedig egész sereg ujabb szabályrendelet készitése van tervben, melyeknek legnagyobb része fölösleges szekaturák és hiába való papirpocsékolás. Ilyen az is, a mely az épitkezéseknél előforduló állatkinzások megakadályozására készül. Ebben az ügyben a rendőrség adott ki 1898-ban egy igen rövid rendeletet, a mely azonban kellő szigorusággal bánik el az állatkinzókkal. A rendelet igy szól:

Rendelet.

Az épitkezéseknél és épitési anyagoknak mélyebben fekvő helyekről való kifuvarozásánál napirenden levő állatkinzások meggátolására az 1881. évi XXI. t.-cz. 11. §-a alapján a következőket rendelem.

Épitkezéseknél, csatornák készitésénél, homok és kavicsbányákban, valamint minden oly helyen, hol föld, homok, kavics, vagy más épitési anyag az épitési gödörből, vagy egyéb mélyen fekvő helyből lovak által vont járművekkel kifuvaroztatik, köteles az épitkezés vagy a vállalat vezetője arról gondoskodni, hogy azon esetre, ha a talaj nem elég kemény, az épitési gödörből az utcza-szinig deszkákból vagy egyéb szilárd anyagból elegendő szélességü padló (dobogó) készittessék, melyen át a vonó állatok az épitkezési anyagot a talajba való besüppedés nélkül fel- és leszállithatják.

Ilyen padló (dobogó) nélkül épitési anyagot süppedékes talaju helyről fuvarozni tilos.

Azon épitőmester, épitésvezető, vállalkozó, vagy fuvaros, ki ezen rendelet ellen vét, kihágást követ el és az 1879. XL. t.-cz. 86 §-a értelmében fog büntettetni az illetékes ker. kapitányság által.

Budapest, 1898. junius 7.

RUDNAY BÉLA
főkapitány.

Ez a rendelet még életben van, de ezenkivül a fővárosnak 2—3 más alkalomból alkotott szabályrendelete is kiterjeszkedik az állatkinzásra s igy a legujabban tervbe vett ujabb szabályrendelet már jó előre fölöslegesnek és czéltalannak kell jeleznünk.

Az épitő ipar és a főváros.

A budapesti épitőmesterek, kőmüves-, kőfaragó — és ácsmesterek ipartestülete a fővároshoz már régebben emlékiratott nyujtott be. s abban azt kérte, hogy a főváros a középitkezéseknél az árlejtési és szerződéses feltételeket az iparosok érdekében megfelelően módositsa. A memorandumra a mérnöki hivatal nagyszabásu munkálatot dolgozott ki, mely az összes kérdésekre szakszerü alapossággal tett részletes javaslatot, mely az iparosok kellő támogatása mellett a székesfőváros érdekeit sem téveszti szem elől.

A mérnöki hivatal javaslatának főbb vonalai ezek: Már az árlejtés kiirása alkalmával kössék ki ezentul az ipari képesités és jogosultság igazolását, a munkákat csak magyar honosságu, helybeli iparosnak adják ki. Szigoritani kell a vállalati feltételeket, hogy a hanyag és roszhiszemü vállalkozóktól megszabaduljanak, a kereseti összegeket gyorsan utalványozzák ki, hogy a vállalkozók tőkéje ne heverjen ok nélkül a vállalatokban. Mindamellett azonban a mérnöki hivatal a végelszámolások elintézésére ne vállaljon határidőt. A jótállás határideje után a munkákat hivatalból vizsgálják felül és a biztositékokat 14 nap alatt fizessék vissza. A munkát ezután is a naptári időre adják ki, — ne mint kérték munkanapokra; — egyenlő ajánlatok esetén a hazait fogadják el, — a beadott ajánlatok felől 14. nap alatt döntsenek. Végre a jótállási és szerintezési részleteket ezentulra is 5·5 százalékban állapitsák meg.

Az épitő mesterek kőmüvesek, kőfaragók, és ácsmesterek ipartestülete most ujabb beadványt intézett a tanácshoz. Figyelembe veszi ebben már a mérnöki hivatal előterjesztésében foglaltakat is, és több uj irányu javaslattal áll elő. Fő alapelvnek kéri elfogadni az ipartestület, hogy „a *közpénzekből végzendő épitési munkákat kizárólag jogosult, rendes adófizető iparosokkal végeztesse a főváros*“. Ehhez a kérelemhez hozzájárult a maga részéről az országos iparegyesület, ugyszintén a budapesti kereskedelmi és iparkamara is. A tanács az ujabb javaslatokat ugyancsak kiadta a mérnöki hivatalnak, mely ujabb előterjesztését már szintén elkészitette.

A mérnöki hivatal a három testület főkivánságára nézve kijelenti, hogy az elv kimondására szükség nincs, mert az benne van a Budapest székesfőváros vállalati szabványainak 3. számu füzetében, a hol a 4 pont éppen ezt a kikötést tartalmazza. Ujabb hasonló szabályt alkotni tehát nem szükséges, hanem ezt a meglevő kikötést kell minden egyes vállalatnál alkalmazni.

Nem ajánlja elfogadásra a mérnöki hivatal a felsorolt három testületnek azt a kérelmét sem, hogy közkereseti társaságok csak abban az esetben vállalkozhassanak fővárosi munkára, ha czégbejegyző kivonatot tudnak bemutatni, a melylyel igazolják, hogy nem csupán alkalmilag egyesültek a munka megszerzése érdekében; — valamint teljesithetetlen az a szigoru kivánság is, hogy ha a közkereseti társulat időközben feloszlassék, a hátralékos munkát ne bizzák a társulat iparjogositványnyal nem biró cégtagjára. Mind a két kivánság méltánytalan és czéltalan, mert az iparigazolványnyal biró, de kellő tőkével nem rendelkező szakértőt oktalan dolog lenne megfosztani attól a jogától, hogy gazdag, de nem szakértő emberrel társulhasson, s a külön-külön el nem vállalható munkát egyesült erővel el ne készithessék. Ezek az egyesülések a legtöbbször alkalomszerüek és ebből az iparnak kára nem eredhet. Az pedig ugyancsak méltánytalan kivánság, hogy ha a tőkepézes valamely efféle társas vállalatba pénzét beleölte, szakértő társának elhalálozása esetén ne legyen jogositva magának uj szakértő társat keresni, hanem egészen ártatlanul a vállalatból kicseppenjen.

A három folyamodó testület azt is kérte, hogy a főváros ezentul az összmunkákra beadott ajánlatokkal szemben mindenkor az egyes munkákra beadott ajánlatoknak adja meg az elsőséget, sőt ilyen esetekben az összes munkákra beadott ajánlatokat egyáltalán figyelembe se vegye. — A főváros eddig is lehetőség szerint mindig a részletes, egyes munkákra szóló ajánlkozások pártjára állt, hogy a szegényebb iparosokat a tőkepénzes vállalkozókkal szemben megvédelmezze; a mérnöki hivatal szerint azonban arról a jogáról le nem mondhat, hogy az ajánlatokat szabadon mérlegelhesse, e nélkül pedig a kivánt elvet általánosságban elfogadni nem lehet, csupán esetenként a gyakorlatban lehet alkalmazását előmozditani.

Az országos iparegyesület arra is kéri a tanácsot, hogy a középitéseknél kiirt pályázatok alkalmával már az összes részletes terveket készitesse el, hogy azok a pályázók rendelkezésére álljanak.

A mérnöki hivatal ezt a kivánságot is teljesithetetlennek találja, mert a részletes terveket fokozatosan szokta elkésziteni maga a hivatal, s ezt a munkát nem bizza a fővállalkozóra, mint ez az állami munkálatoknál történik.

A régi rendszerrel sok előfordulható visszaélést gátoltak meg, és az uj rend általános, kötelező elfogadása a fővárosra gazdasági szempontból is rendkivüli terheket róna, mert a mérnöki hivatalnak még a pályázatok előtt minden egyes kiviteli tervrajzot a legapróbb részletességgel el kellene készitenie, a mi rengeteg, nagyrészt hiába való munka lenne, mivel a tervek később a pályázat eredményéhez képest ugy is módosulnak.

Lehetséges egyes kivételes esetekben a kérelemnek helyt adni, a mikor a tervek előre elkészültek, de ez csak „kivételes“ eset lehet, általános szabály nem.

Pártfogolja azonban a mérnöki hivatal azokat az inditványokat, hogy az ajánlattételek költségeit a hatóság lehetőleg redukálja, — a pályázatok sorsát a lehető legrövidebb idő alatt döntsék el, — az „óvadékokat“, a mint szabályszerint felszabadulnak, azonnal utalványozzák vissza, a kereseti kimutatásokat gyorsan állitsák össze, a számlák folyósitásánál egyszerü és rövid eljárást léptessenek életbe.

A „pályázati hirdetményeket“ érthető alakban és lehető röviden szerkeszszék meg. A szerződésekben a vállalkozók jogainak kellő megóvásáról is gondoskodjanak; olyan ajánlatokat, a melyek fix árat nem tartalmaznak s arra spekulálnak, hogy az ajánlatok felbontása után a legolcsóbb ajánlatnál bizonyos százalékkal olcsóbbak lehetnek: a limine vissza kell utasitani.

Munkácsy emléke.

A tanács a következő javaslattal állott a közgyülés elé :

„Tekintetes közgyülés ! A törvényhatósági bizottság f. é. május 2-án tartott közgyülésében egyhangulag határozattá emelvén ama javaslatokat, a melyeket hazánk büszkeségének, müvészetünk örök dicsőségének, Munkácsy Mihálynak elhunyta alkalmából részint a főplogármester ur, részint pedig a polgármester ur előterjesztettek, többek közt kimondotta, hogy a temetésen való közelebbi részvétel megállapittatván, az a törvényhatósági bizottság tagjaival közöltessék, továbbá, hogy a tanács a nagy halott temetei részére egy kiváló diszsirhelyet bocsásson rendelkezésére és végre, hogy a mennyiben Munkácsy Mihály emlékének a megörökitése is szóba jönne, ez irányban a tanács a kellő módon való részvételre nezve előterjesztést tegyen

A tekintetes közgyülésnek ezen határozataira nézve mindenekelőtt tisztelettel jelentjük, hogy a törvényhatósági bizottságnak a temetésen való méltó képviseltetése iránt az intézkedések megtétettek, a mennyiben ez irányban főpolgármester ur a törvényhatósági bizottság minden egyes tagját külön meghivó utján értesitette ; hogy továbbá a tekintetes közgyülés részvétirata a gyászba borult özvegynek a temetést megelőzőleg kézbesittetett, és hogy főpolgármester ur és h. polgármester ur a főváros közönsége nevében diszes koszorut helyeztek a ravatalra. Jelentjük továbbá, hogy a t. közgyülés második utasitását is végrehajtottuk, a mennyiben a nagy halott földi maradványai részére a kerepesi-uti temetőben a főkaputól balra eső részén diszsirhelyet bocsátottunk rendelkezésre, a hol a megdicsőült mester immár csendes álmát aluszsza.

A mi már most a t. közgyülésnek azt az elhatározását illeti, a mely Munkácsy Mihály emlékének a megörökitésében való részvételre irányul, e részben utalunk arra, hogy a halhatatlan művész emlékszobrának a felállitására a mozgalom már is megindult és a társadalom minden rétegében széles alapon folyik, minélfogva inditatva érezzük magunkat arra, hogy a t. közgyülés meghagyásának már ez alkalommal eleget tegyünk.

Azon meggyőződésben levén, hogy Munkácsy Mihály érdemei sokkal kimagaslóbbak, semhogy azoknak a jelen előterjesztésünk keretében való felsorolásába bocsátkozhatnánk és hogy ez érdemek, valamint az ő jelentősége és nagysága különben is az egész magyar nemzet köztudatában élnek és egyszersmind ott gyökereznek a hálás kegyelet érzései is, a melyeket ő iránta a haza minden fia szivében ápol :

tisztelettel javasoljuk, miszerint Munkácsy Mihálynak, a halhatatlan nevü nagy magyar festőművésznek emlékszobrára 10.000, szóval tizezer koronát adományozni méltóztassék."

A közgyülés a javaslatot elfogadta.

A vásárpénztár ügye.

A marhavásárpénztár ügye nagyon foglalkoztatja a főváros minden hangadó elemét. A szerb kitiltásról sincs már szó ; amit erősen bolygatnak, az a vásárpénztár müködése. A főváros bizottsági tagjainak egyrésze (*a belvárosiak*) a közgyülés elé vitték a vásárpénztár dolgát ezzel a sürgős inditványnyal :

„Budapest székesfőváros közönsége által a budapesti marhavásártéren működő vásári pénztárral, illetve az azt felállitott három pénzintézettel 1896. évi julius 22-én 1007. sz. közgyülési határozat folytán kötött szerződés 14. pontja szerint a hajtói (hajcsári) és állatbélyegzési teendők a szerződő pénzintézetek kizárolagos kezelésébe mint külön vállalat három évre engedtettek át. Ugyane pont 2. bekezdése szerint ezen külön vállalatok a vásárpénztári szerződés hatályba lépésétől számitva három év letelte előtt egy fél évvel mondandók fel, mivel különben ezen külön vállalatok időtartama a vásárpénztár iránt kötött szerződés egész idejére, vagyis még további hét évre érvényesek. Tekintve, hogy az emlitett felmondásnak f. évi junius végéig kell megtörténni, és tekintve, hogy a vásárpénztári szerződés épen fent emlitett rendelkezései azok, melyek ellen ugy a kereskedők, mint a tenyésztők részéről merült fel a legtöbb nagyon is indokolt panasz, ennélfogva alólirott törvényh. biz. tagok inditványozzák :

mondja ki a t. közgyülés, hogy fent körülirt felmondási jogával élni kiván és utasitja a t. Tanácsot, hogy a vállalkozó három pénzintézettel kötött vásárpénztári szerződés 14. pontja alapján a szerződés 12. pontjában emlitett hajtói és a 13. pontban emlitett állatbélyegzési teendők tekintetében felállitott külön vállalatokat haladék nélkül és oly időben mondja fel, hogy e vállalatok f. évi deczember hó 30-án megszünjenek.

Budapesten, 1900. évi május hó 9-én.

Dr. *Eulenberg* Salamon, s. k. *Kléh* István, s. k. *Polónyi* Géza, s. k. *Véri* Károly, s. k. *Steinhardt* Antal, s. k. *Dobrowsky* Ágost, s. k. *Némai* Antal, s. k. Id. *Cséry* Lajos, s. k. Dr. *Muschenbacher* Béla, s. k. Dr. *Rosenbersky* Ödön, s. k.

A közgyülés az inditványt javaslattételre kiadta a tanácsnak, amely csütörtökön elhatározta, hogy a felmondási joggal élni fog.

A telek ára kisajátitás előtt.

A *Rézmálon* a főváros régebben elhatározott szabályozást akar végrehajtatni s igy többek közt nagyob szabásu parkot szándékozik létesiteni. *Végh* János fővárosi bizottsági tag 780 négyszögölnyi ingatlana épen a tervezett park egy részébe esik bele. A tulajdonos a telkén nemrég épittetni akart, a főváros azonban nem adta ki a kért épitési engedelmet, mert a területre szüksége van. A bizottsági tag ennek következtében a kisajátitást kéri a fővárostól és telkéért négyszügölenként 9 frtot követel. A főváros meg is ajánlott már 3 frtot, erről azonban a tulajdonos hallani sem akar. Az a legérdekesebb a dologban, hogy Rézmálon kapni még telkeket négyszögölenként 1 frt 50 krjával is, sőt akkor — öt évvel ezelőtt, — a mikor a szabályozást a főváros elhatározta, még 50 krjával is egész hegyet lehetett volna szerezni.

A templomok tüzkárbiztositása.

A főváros templomai tüzkár ellen való biztositásának kérdése hosszu idő óta még mindig függőben van.

A tanács ugyan még 1899. év junius hónapjában elhatározta, hogy a kérdést haladéktalanul tisztáztatja és felszólitotta az illetékes szakhivatalokat, hogy javaslataikat még a mult év vége előtt terjeszszék be, hogy a januári uj biztositások megkötésénél már a templomok se maradjanak ki a számadásokból. A jóakaratból azonban semmi sem lett, mivel a hatósági tüzkárbiztositó intézet ég és föld között lebegő ügye ennek a kérdésnek a tárgyalását is elodázta addigra, a mig az idő el nem mult, s az uj ideiglenes biztositást a templomok kihagyásával nem kényszerültek megkötni.

Az eddigi gyakorlat szerint a főváros a templomokat csupán annyi ideig biztosittatja, a mig teljesen fel nem épültek, nehogy az épitkezés alatt esetleg keletkező tüzveszedelem pótolhatatlan károkat okozzon. Igy történt ez a *kőbányai* plebánia templom épitésénél is, a melyet 1901. év végeig az osztrák elemi biztositó társaságnál és a vele szövetkezett intézeteknél 38000 korona összeg erejéig biztositott. A templom épitése azonban időközben tudvalevőleg befejezést nyert, s igy most ez az egyetlen kész temploma Budapestnek, a mely tüzkár ellen biztositva van.

A főváros gazdasági hivatala a kőbányai plebánia templom tüzbiztositása alkalmából részletes javaslatot terjesztett a tanács elé, mely javaslat a vajudó kérdés végleges megoldását óhajtja keresztül vinni. A gazdasági hivatal tervezete szerint a főváros összes templomait biztositaná tüzkár ellen, azonban csakis a templomok külső épületét, ideértve az ajtókat, ablakokat, esetleges karzatokat, s általán magához az épülethez tartozó kiegészitő részeket. Ellenben mellőznék a templom belső berendezésének tüzkárbiztositását. Az oltárok a belső berendezéshez tartoznak, s igy szintén nem kellene azokat biztositani. Erre a megkülönböztetésre azért van szükség, mert ha a templomok belső berendezését biztositanák, ez nemcsak a költségeket fokozná fel többszörösre. de a templomokban felhalmozott müremekek, ereklyék rendszerint olyan értékeket képviselnek, a miket gyakran egyáltalán nem is lehetséges pótolni.

A gazdasági hivatal javaslata szerint a tiz fővárosi plebánia templom külső részének tüzbiztositását igen kis költséggel meg lehetne kötni. Az egyesült intézetek $^1/_{40}/_{00}$-os dijtételeit véve alapul, egy templom után az alapdij évenként 95 korona lenne. Ebből 20% tüzoltó járulék még levonásba jön, s igy egy templomnak évi biztositási dija mindössze 77 kor. 14 fillért — vagyis 38 frt 57 krt tenne ki, az összes plebánia templomok évi biztositási dija pedig 385 frt 70 krra rugna.

A gazdasági hivatal arra kéri a tanácsot, hogy halgassa meg még a mérnöki hivatal szakvéleményét is azután vegye tárgyalás alá az előterjesztést.

A bűzös gyárak kitelepitése a város belsejéből.

— A Ferenczváros jövője. —

A IX. ker. választmány érdekes előterjesztést tett a tanácsnak.

A széles alapokon kidolgozott előterjesztés a Ferenczváros és egész nagy környéke jövőjére igen fontos és a mellett több szempontból felette kényes kérdést bolygat meg, s igen nagy jelentőségü akczió megindítását kivánja előmozditani.

A főváros 1893-ban alkotta meg ujépitésügyi szabályzatát. Ennek 316. és 317. §-a megengedi, hogy a külső soroksári uton és a IX. kerület egész külső területén büzös gyárakat, rongygyüjtő és csonthulladékokat felhasználó gyárakat és telepeket létesithessenek, tehát olyan üzemeket rendezhetnek be. a melyek az egész vidék levegőjét megfertőztethetik, és egészségtelenné tehetik. A ferenczvárosi választmány ez ellen az intézkedés ellen veszi fel a küzdelmet, és azt tüzte ki feladatául, hogy a külső Ferenczvárost e kellemetlen telepektől lehetőleg megtisztogatja.

Az előterjesztés szerint már az épitési szabályzat 1893-iki reviziója idején sem lehetett volna az engedelmet a rendeletbe belevenni, s hogy mégis belekerült, csak onnan ered, hogy a régi szabályzat rendelkezéseit minden alapos tárgyalás nélkül átvették az uj szabályrendeletbe, mintha a meghatározott környék még mindig üres, lakatlan és néptelen terület lenne. s a főváros védelmére elegendő volna az a régi tapasztalat, hogy az egész vidéken, valamint a főváros területén általában, a déli szél igen ritka, s igy a fertőzött levegő nem kerül be a főváros lakott területére.

Ma már ezek közül az inditó okok közül egyik sem állhat meg. A külső soroksári ut benépesült, élénk forgalmu utvonal ; elemi iskola, fegyvergyár, honvédmenedékház, szekerészkaszárnya, tüzérkaszárnya, számos kétemeletes bérház és igen sok munkásház emelkedik rajta. A büzös gyárak, olajfinomitó, petroleum és rongy-telepek, ezek között a sürün lakott és látogatott népes épületek között és környékén vannak elszórva és nemcsak a Ferenczváros további fejlődését gátolják, hanem megfertőztetik a közönség levegőjét. Ezeket a telepeket és gyárakat a választmány lehetőleg kéri kiküszöbölni, és azt kimondani, hogy a kerületben ezentul hasonló telepekre nem adnak engedelmet. Szükséges ez annyival is inkább, mert a dunaparti teherpályaudvart a Csepelsziget északi csucsára helyezik át, ugyszintén elhatározott dolog a kereskedelmi kikötő létesitése és több hasonló nagyszabásu munkálat végrehajtása is, melyek a külső soroksári ut fejlődését előreláthatólag óriási módon fel fogják lendíteni.

A fővárosnak, mint legnagyobb telektulajdonosnak elsősorban érdeke, hogy a telkek értékét a kellemetlen és veszedelmes szomszédsággal ne csökkentse.

Viszás helyzetet teremt az épitésügyi szabályzat rendelkezése a főváros közigazgatásában is, mivel az iparhatóság a szabályzat rendelkezése alapján a követelt telepengedélyt kénytelen kiadni, ellenben az épitésügyi hatóság közegészségi szempontból az épitési engedelem kiadását megtagadja. A kétféle minőségben hozott ellenkező határozatok igen kellemetlen világitásba helyezik a főváros közigazgatását.

A külső soroksári uttól eltekintve a Ferenczváros egész kültelke helyenként sürübben, helyenként szórványosabban immár beépült, s a közönség érdeke, a főváros fejlődése a büzős telepek felállitásának megakadályozását egyaránt megkövetelik.

A tanács az előterjesztést a mérnöki hivatalnak adta ki, mely megjegyzéseit most teszi meg a IX. ker. választmány javaslatára. A mérnöki hivatal elismeri a felhozott érvek sulyát, de eleve is kijelenti, hogy a választmány kivánsága alig teljesithető. A meglevő gyárakat eltüntetni nem lehet, s az a terület, melyen azok fennállanak, erre a czélra a legalkalmasabb.

A Ferenczváros érdekében azonban valami segitségről gondoskodni mégis kell. Erre a czélra alkalmasnak mutatkozik az a terv, hogy a büzös gyárak és telepek részére megjelölt övezetet lehetőleg kisebbitsék. Igy a Duna jobb partján az összekötő vasuti hidtól a budai belső körutig terjedő részt, a mely a Duna hidak és villamos vasuti vonalak következtében a főváros belsejéhez immár egészen közel jutott, az övezetből teljesen ki kellene szakitani. Az összekötő vasuti hidon tul Budafokig terjedő területet lehetne azután kellő megszoritásokkal a büzös gyárak számára átengedni. A Duna balpartján a kaszárnyák, honvédmenedékház, posta és táviró igazgatóság gazdasági épületei mentén ilyen telepek engedélyezését meg kellene szüntetni, az átengedhető területből pedig ki kellene venni a kőbányai utból kiindulva a Horog-, Bihari-, Czeglédi-utcza, a gyepmesteri telepre vezető ut (a ferenczvárosi pályaudvarig) a pályaudvar keleti oldalán, valamint a Mester-utcza folytatásában a soroksári határig, a soroksári Duna-ágig és végül a m. kir. államvasutak összekötők vonala által bezárt területet.

A mérnöki hivatal végül különösen figyelmezteti a tanácsot, hogy a kérdést minden szempontból alaposan tárgyaltassa, nehogy elhamarkodott intézkedésekkel már szerzett jogokat sértsenek meg, és az esetleges sérelmekből a fővárosnak tetemes hátránya, vagy károsodása származzék.

Ugyanakkor pedig, amikor a Ferenczvárosnak nagyfontosságu ügyét tárgyalás alá veszik, nem szabad elfeledkezni a tanácsnak a kőbányai sertésszállásokról sem, melyek ugyancsak teljesen beépitett területek és a Népliget közvetlen közelében rontják meg az egész határ levegőjét. A ferenczvárosi büzös gyárakkal együtt dönteni kell a sertésszállások kérdésében is.

A krisztinavárosi plébánia templom uj gondnoka.

Rostaházy Kálmán krisztinavárosi plébános bejelentette a tanácsnak, hogy a templom eddigi gondnoka, *Sólyom* Jenő, pénzügyi tanácsos nagymértékü egyéb elfoglaltsága miatt gonnoki tisztéről lemondott. A plébános előterjesztésére a tanács a templom gondnokául *Rösler* Károly nyugalmazott pénzügyi hivatalnokot kérte fel. A plébános kezelése alatt levő vagyont az uj templomgondnok, még pedig a kegyuri templom-biztos, *Herman* Béla tanácsos betegsége következtében *Lung* György tanácsos közbenjöttével legközelebb revideálja.

A budai árkok rendezése.

A fővárosi közmunkák tanácsa két hires hegyvizlevezető árok rendezését sürgeti a fővárosi tanácsnál. Az egyik az Istenhegyi árok, a melynek vizét az ördögárokba akarják levezetni. Mintegy huszonöt évvel ezelőtt ugyan olyan határozatot hozott a főváros, mely az Istenhegyi árok vizének ilyen módon való levezetést lehetetlenné akarta tenni, a közmunkatanács szerint azonban ez most már meghaladott álláspont, mivel a határozat az 1875-iki katasztrófa hatása alatt kelt. Akkoriban az óriási felhőszakadások miatt a rohamosan megdagadt, Ördög-árok a hegyivizekkel elárasztotta az egész Krisztinavárost, melyben a rohanó hullámok iszonyatos pusztitást vittek véghez. Az a szerencsétlenség azóta nem ismétlődött, ma már talán lehetetlen is lenne, mivel az Ördögárkot kellő módon szabályozták, kiszélesitették és mélyitették, s igy a közmunkatanács véleménye szerint az Istenhegyi vizek tervezett levezetésének akadálya nem lehet. A másik szabályozás az *Orbánhegyi* ároknál szükséges. Ennek a vizét a *Németvölgyi* árokba akarná torkoltatni a közmunkatanács a mi annyival is inkább szükséges, mert ha a *farkasvölgyi* villamos vasutat a *németvölgyi* uton vezetik, és az Orbánhegyi árok vizét a terv szerint lecsapolnák, ebben az esetben az Orbánhegyi árkot be lehetne tömetni, és ennek testével a rendezés munkálatainak befejezése után a villamos vasut utvonalát lehetne kiszélesiteni.

Vitás telek.

A fővárosnak a kelenföldi átlós-ut és árok kiépitése alkalmával fel kell használni a környékbeli telkek egy részét. Ezek közül a területek közül 877 négyszögölet a m. kir. államvasutak igazgatósága magáénak követel. A fővárosi tanács a mérnöki hivatalt bizta meg, hogy a követelés jogosságát vizsgálja meg. A hivatal ma tett előterjesztésében kijelenti, hogy a m. kir. államvasutak követelése okmányokkal nincs igazolva s annak jogos alapja igen kétséges. Ha azonban volna is valami igazság a felszólalásban, az is legfeljebb csak 696 négyszögölnyi területre vonatkozik, — a többi *feltétlenül* a főváros tulajdona. A mi pedig a bejelentett kártéritési igényét illeti, a mérnöki hivatal azt javasolja, hogy ha a főváros a 696 négyszögöl területért kártalanitaná is a m. kir. államvasutakat, ez négyszögölenként 4 frtnál több nem lehet, mivel a főváros is ilyen áron szerezte meg két-három évvel ezelőtt a kelenföldi telkeket.

A magyar államvasutak vizszükséglete

A fővárosnak a m. kir. államvasutakkal szerződése van, a mely szerint a szüretlen vizet köbméterenként 5 fillérért, a szürt vizet pedig 4 krért bocsájtja rendelkezésére. A vasuti igazgatóság most közölte a fővárossal az 1900. évi vizszükségletét. E szerint a keleti pályaudvaron 18.000, a nyugati pályaudvaron 230.000 a józsefvárosi pályaudvaron 12 ezer a józsefvárosi északi főmühelyen 152 ezer, a kőbányai úti gépházban 200 ezer, a kőbányai hizlaló állomáson 2000., a dunaparti teher pályaudvaron 1000 köbméter szüretlen viz, és a nyugati főmühelyben 20000 végre az északi főmühelyben 8000. köbméter szürt viz szükséges. A m. kir. államvasutak évi összes vizszükséglete tehát 805.000 köbmétere rug.

Ajánló-levél.

Minthogy a **„Magyar Székesfőváros“** egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a főváros községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül úgy a nagy közönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: a lapot az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Hirek a városházáról

Heti krónika.

— *Botot a közgyülés hátára.* —

A főváros szegény törvényhatósági bizottsága fura elbánásban részesült a kiadó hivatal bürökratikus sablonja révén.

Egy közgyülési határozatot kellett sokszorositani, s a mérges nyelvü kiadó az eredeti határozat hátiratát a következő utasitással látta el:

„5-ször a közgyülés hátára huzandó, azonnal.“

— *Rupp Imre sóhaja.* —

Rupp Imre miniszteri tanácsos, a közmunkatanács alelnöke fáradtan ödöngött a nagy franczia fővárosban. Sok mindenféle utczán keresztül kiért egyszer csak Páris hires terére, a *Place de la Concorde*-ra.

Tágra nyitott szemmel állt meg az öreg úr az óriás tér egyik sarkában, s annak impozáns méreteibe csaknem beleszédült. Pillanatra azt hitte, hogy a rákosi gyakorlótérre keveredett valahogy, midőn hirtelen felocsudik ámulatából s bánatosan felsóhajt:

„Istenem, micsoda térpazarlás! Mit tudnék én erre épiteni, ha ez Budapesten volna!“

Uj villamos vasuti megállóhely.

A budapesti városi villamos vasut részvénytársaság kérelmére a tanács megengedte, hogy a villamos vasut *Baross* utczai vonalán, a Baross utcza és a *Szigetvári*-utcza kereszteződésénél uj feltételes megálló helyet rendezzenek be. Egyidejüleg arra is engedelmet kapott a társaság, hogy a Baross utczában nemrég megépitett villamos vasuti második sinpár mentén a régi sinpárral szemben az utcza másik oldalán is fel állithasson megálló elyjelző oszlopokat, hogy igy a közönség az ellenkező irányban haladó kocsik állomásai felöl is kényelmesebben tájékozódhassék.

A regále kötvények utolsó jövedelme.

A fővárosnak 11.564.500 korona értékü kötvénye volt, a melynek kamatjövedelme fejében évenként 520.393 korona 48 illért vett be. Ez a biztos jövedelem ezentul végleg elmarad s a költségvetésből mint megszünt tételt most már véglegesen törölték is. A főváros az italmérési regále kárpótlása fejében kapott államkötvényeit ugyanis az év elején az egyesült pénzintézetnek eladta, mivel azok a százmilliós kölcsön opozitióját ismét megtagadták. A regálekötvények utolsó kamat jövedelme az 1900. év elsőnegyedétől összeállitott kezelési kimutatásban szerepel utoljára mint bevétel. A költségvétés e czimen 130.098 korona 50 fillért irányzott elő, az utolsó jövedelem azonban busásan felülmulta az előirányzatot, a mennyiben — 372.696 korona 74 fillért jövedelmezett, 242.598 korona 24 fillér bevételi többletet juttatva ilyenformán a fővárosnak. A befolyt 372.696 korona 74 fillérben 260.196 korona 74 fillérrel szerepel a megvolt összes regále kötvények 1899. év második feléből eredő kamat jövedelme, — és 112.500 korona az 1900 év első negyedére eső kamatjövedelme annak a 10.000.000 korona értékü kötvénynek, a melyeket a bankok a fővárostól már tényleg át is vettek. A fővárosnak még 1.564.500. korona értékü regálekötvény maradt birtokában. Ezeket is a Magyar általános hitelbank az egyesült pénzintézetek képviseletében április hó 30-án átvette.

A sopánkodó bérlők.

A fővárosnak a városligetben, népligetben, és városmajorban levő mutatványos bódé és vendéglő bérlői állandóan panaszkodnak a silány üzletmenet miatt s örökös sopánkodásaikkal a fővárostól mindenféle kedvezményeket bérleszállitást, részlet fizetésre engedelmet igyekeznek kierőszakolni. A bérlők panaszkodása gyakran alapos s a főváros szivesen igyekezik helyzetüket megkönnyiteni, az utóbbi időben azonban mind sürübben fordulnak elő olyan esetek, a hol a tanács körül tekintő vizsgálata a sopánkodásokról kideritette, hogy nem mindig alaposak. Ilyen eset fordult elő csak legutóbb is. Egyik közkertbeli sörcsarnok tulajdonosa bérbeengedésre kérte a tanácsot, nehogy a rossz üzletmenet miatt tönkrejusson. A tanács utánajáratott a panasznak s közben rájöttek, hogy a nagy szegénységről panszkodó vendéglős több tehermentes palota ura. A kérelmet a tanács természetesen ridegen elutasitotta.

Az omnibuszok lóváltó helye.

Az állatkerttel majdnem szemközt van az omnibusz társaság lóváltó helye. Rozoga fakorlát kerit el alig néhány négyszögölnyi területet. Ott állanak az omnibusz lovak egész nap piszkitják és büzzel töltik meg az egész vidéket. A közönség panaszára betiltották egy ideig ma azonban a tanács ujra megengedte a lóváltó állomás berendezését, csak azt kötötte ki, hogy a fakorlátok helyett diszes keritést csináltassanak s a lóállásokat hetenkint kétszer friss homokkal töltsék fel és fertőtlenitsék. Egyben legyen gondja a a tanácsnak annak az ellenőrzésére is, hogy vajjon azt a határozatát hogyan fogják végrehajtani.

A hosszunevü bizottság.

Gerlóczy Károly nyugalomba vonulása alkalmával valamennyi tisztségéről lemondott. Egyik nagyfontosságu bizottságban utódjául a polgármester ma Rózsavölgyi Gyula, alpolgármestert nevezte ki. Az érdekes kinevezéssel az alpolgármester ur a: „*laposdülői tüzőrségi laktanya egyes létesitményei épitési költségének megállapitása tárgyában eljárni hivatott, vegyes bizottság*“ elnöke lett.

A főváros a mentőegyesületnek.

A „Budapesti“ önkéntes mentő egyesület évenként 20000 korona segitséget szokott kapni a fővárostól. Az egyesület kérelmére a tanács előterjesztést tett a közgyülésnek, hogy az idei költségvetésben előirányzott 20000 koronát a derék mentőknek, kik anyagi gondjaiktól ugy látszik sehogy sem tudnak megszabadulni utalványozza ki. A közgyülés az előterjesztésnek helyet adott.

Bolgár kertek Konstantinápoly területén.

Az I., ker. előljáróság ma bejentette a tanácsnak, hogy a Konstantinápoly Budapesten czimü mulató helyet immár teljesen lebontották. A néhai mulatóból mindössze csak a Frascatei féle mulató-épület áll még fenn. A mérnöki hivatal moszt azt javasolja, hogy a tanács ezt is mielőbb bonttassa le, és az egész területen bolgár kertészetet rendeztessen be.

Közgazdaság.

1900. évi magyar királyi adómentes 4%-os koronajáradék-kölcsön 120.000.000 korona névértékben.

Hirdetmény.

A m. kir. pénzügyminiszter az 1900. évi VIII. törvényczikk 1. szakasza alapján felhatalmaztatott:

a) az 1897. évi XXX. törvényczikk 7 szakasza értelmében beszerzendő 86.817.792 korona összeg ama részének, mely az ugyanezen szakasz alapján kibocsátott $3^1/_{20}$%-os járadékkötvények értékesitése utján beszerzett rész után fedezetlenül maradt, vagyis 31.917,792 koronának:

b) az 1897. évi XXX. törvényczikk 7. szakasza alapján kibocsátott 60.000,000 korona névértékü járadékkötvények 390,238 koronát tevő kibocsátási költségeinek, végül

c) az 1897. évi XXX. törvényczikk alapján az 1898., 1899. és 1900. evi állami költségvetésekben vasuti beruházásokra előirányzott összesen 74.800,000 koronának,

mindössze tehát 107.108,030 koronának beszerzése végett koronaértékre szóló, 4%-os, adómentes járadékkötvények kibocsátására.

A m. kir. pénzügyminiszter az ilykép kibocsátandó kölcsön maximális összegét névértékü 120.000,000 koronában állapitotta meg.

A kölcsönkötvények bemutatóra szólnak és

2,000 drb A betüs (200,001—202,000 számig) egyenkint 100 koronáról.

4,000 drb B betüs (300.001—304,000 számig) egyenkint 200 koronáról.

14,000 drb C betüs (224,001—238,000 számig) egyenkint 500 koronáról.

96,000 drb D betüs (570,001—666,000 számig) egyenkint 1,000 koronáról.

1,600 drb E betüs (30,001—31,600 számig) egyenkint 10,000 koronáról szóló czimletekre vannak osztva.

A czimletek az 1892. évi XXI. törvényczikk alapján kibocsátott 4%-os járadékkötvényekkel — eltekintve a keltezés, a törvényszakaszidézés és az aláirásokra nézve természetszerüen jelentkező eltérésektől — teljesen azonosak. A czimletek ennélfogva magyar, német, franczia és angol szöveggel állittattak ki s a m. kir. pénzügyminiszter, a m. kir. központi állampénztár igazgatójának, a m. kir. hitelszámvevőség főnökének facsimile-aláirásával és egy ellenőrző tisztviselőnek eredeti kézaláirásával vannak ellátva.

Ezen kötvények után 1899. évi deczember hó 1-jétől kezdődőleg évi négy százalék kamat fizettetik minden év junius 1-én és deczember 1-én esedékes utólagos félévi részletekben.

A kötvények 10 évre terjedő kamatszelvényekkel és szelvényutalványnyal vannak ellátva, mely utóbbi ellenében az uj szelvényivek annak idején a beváltóhelyeknél költségmentesen átvehetők.

A m. kir. pénzügyminiszterium általános törvényes határozmányok alapján föl van jogositva arra, hogy legalább három hóval előzőleg közzéteendő felmondás után ezt a kölcsönt egészben vagy részben névértékkel visszafizethesse.

Ezen kötvények, valamint az azokhoz tartozó kamatszelvények minden fennálló magyar bélyeg, illeték és adó alól fel vannak mentve s azoknak a teljes bélyeg-, illeték- és adómentesség a jövőre nézve is biztosittatik, ugy hogy a kamatszelvények minden levonás nélkül fizettetnek ki.

A kamatszelvények esedékességük idejétől számitandó hat év elteltével, a kötvények pedig a visszafizetésre kitüzött határidőtől számitandó husz év elteltével évülnek el.

A kötvénybirtokos a kamatokat és az esetleg felmondott kötvények ellenértékét a lejárt kamatszelvényeknek, illetve a felmondott kötvényeknek beszolgáltatása ellenében választás szerint felveheti:

a magyar korona országaiban fennálló beváltó helyeknél, valamint a beváltó helyeknél Bécsben, koronaértékben az 1892: XVII. t. cz. értelmében.

Berlinben és M. m. Frankfurtban német birod. márkában azon koronánkénti árfolyam szerint, amelyen az átszámitás történik.

Amsterdamban hollandi forintban azon koronkénti árfolyam szerint, amelyen az átszámitás történik.

és pedig:

a m. kir. központi állampénztárnál Budapesten, a budapesti és zágrábi kir. állampénztáraknál, valamint az összes magyar kir. adóhivataloknál,

azonkivül további intézkedésig:

Budapesten: a Magyar Általános Hitelbanknál,
Bécsben: a „K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe“ czimü intézetnél.
„ a „K. K. priv. allgemeine österreichische Boden-Credit-Anstalt“ czimü intézetnél
„ S. M. v. Rothschild bankháznál,
Berlinben: a „Direction der Disconto Gesellschaft“ czimü intézetnél.
„ S. Aleichröder bankháznál,
„ Mendelssohn & Co. bankháznál,
„ a „Bank für Handel und Industrie“ czimü intézetnél,
M. m. Frankfurtban: M. A. von Rothschild & Söhne bankháznál,
Amsterdamban: az S. M. v. Rothschild bécsi bankház által kijelölendő helyen, valamint egyéb, a m. kir. pénzügyminiszterium által a beváltással megbizott helyeken.

A magyar kir. adómentes 4 százalékos koronajáradék-kölcsönre vonatkozó minden közlemény a „Budapesti Közlöny“ es a „Wiener Zeitung“-on kivül négy külföldi, köztük két berlini és egy frankfurti hirlapban is közzé fog tétetni.

Budapesten, 1900. évi május hó 12 én.

A m. kir. pénzügyminiszter:
LUKÁCS s. k.

Vonatkozással a magyar kir. Pénzügyminiszte ur Ő Nagyméltósága fenti hirdetményére

n. é. 70.000,000 korona 1900. évi magyar királyi adómentes 4%-os koronajáradék-kölcsön

ezennel nyilvános aláirásra bocsáttatik.

Az aláirás *1900. évi május hó 23-án*, szerdán,

Budapesten a magyar kir. központi állampénztárnárnál (pénzügyminiszteri palota),
„ a magyar kir. állampénztárnál (fővámház),
Zágrábban a királyi állampénztárnál, valamint az összes magyar kir. adóhivataloknál;

továbbá:

Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál,
Bécsben a „S. M. v. Rothschild“ bankháznál,
„ a „K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel- und Gewerbe“ czimü intézetnél,
„ a „K. K. privilegirte allgemeine österreichische Boden-Credit-Anstalt“ czimü intézetnél,
Brünnben, Karlsbadban, Lembergben, Prágában, Riechenbergben, Triesztben és Troppauban a „K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe“ czimü intézet fiókjainál az egyes aláirási helyeknél szokásos üzleti órákban, az utóbb felsorolt feltételek mellett:

továbbá:

Berlinben a „Direction der Disconto-Gesellschaft“ czimü intézetnél,
„ a „S. Bleichröder“ bankháznál,
Berlinben a „Mendelssohn & Co“ bankháznál,
„ a „Bank für Handel und Industrie“ czimü intézetnél,
M. m. Frankfurtban a „M. A. von Rothschild & Söhne“ bankháznál,
„ a „Filiale der Bank für Handel & Industrie“ czimü intézetnél,
Kölnben a Sal. Oppenheim jun. & Co.“ bankháznál,
Hamburgban a „Norddeutsche Bank in Hamburg“ czimü intézetnél,
„ a „L. Behrens & Söhne“ bankháznál,
„ a M. M. Warburg & Co.“ bankháznál,
Boroszlóban az „E. Heiman“ bankháznál,
„ a „G. v. Pachay's Enkel“ bank-
Amsterdamban a „L. Auerbach“ bankháznál,
„ a „Lippmann, Rosenthal & Cie“ bankháznál,
„ az Amsterdamische Bank“ czimü intézetnél,
Brüsselben a „L. Lambert“ bankháznál,
„ a „Banque de Bruxelles czimü intézetnél,

az illető aláirási helyek által közzéteendő feltételek mellett történik.

A Budapesten, Bécsben, Brünnben, Karlsbadban, Lembergben, Prágában, Reihenbergben, Triestben és Troppauban eszközlendő aláirásokra nézve a következő feltételek állapittatnak meg:

1. Az aláirási ár 91%-ban állapittatik meg, hozzáadva a f. é. junius hó 1-től az átvétel napjáig járó 4%-os folyó szelvénykamatokat.

2. Az aláirás bejelentési ivek alapján történik, melyek a fentemlitett aláirási helyeken költségmentesen kaphatók. Minden egyes aláirási hely fentartja magának azon jogot, hogy az egyes aláirásokra történő átengedést belátása szerint meghatározhassa.

3. Az aláirás alkalmával az aláirt névérték 5%-a biztositékképen leteendő és pedig vagy készpénzben, vagy olyan a napi árfolyam szerint számitandó értékpapirokban, melyeket az illető aláirási hely elfogadhatóknak talál.

4. Az átengedés az aláirás befejezte után az aláirók értesitésével lehető rövid idő alatt megtörténik. Ha az átengedés az aláirásnál kevesebbet tenne, a biztositék felesleges része haladéktalanul visszaadatik.

5. Az aláiró az aláirására átengedett kötvényeket — melyeknek első szelvénye 1900. évi deczember hó 1-én esedékes — *f. é. junius hó 5-től* kezdve, legkésőbb *f. é. augusztus hó 15-ig* tartozik az ellenérték megtéritése mellett [1. pont] átvenni. Az aláiróknak azonban jogukban áll, a nekik átengedett kötvényeket, a most megjelölt időn belül, 5000 koronánál nem kisebb részösszegekben is átvenni. Az átvétel megtörténte után az átengedett összegre letett biztositék elszámoltatik, illetőleg visszaadatik.

6. Bejelentések, amelyek bizonyos meghatározott czimletekre szólnak, csak annyiban vehetők figyelembe, a mennyiben ez a többi aláirók érdekeivel, az aláirási helyek belátása szerint összeegyeztethető.

7. Az átvétel ugyanazon helyen eszközlendő, a hol az aláirás történt.

Budapest és Bécs, 1900 évi máj. havában.

S. M. v. Rothschild K. K. pr. Oesterrechische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe. — *Magyar Általános Hitelbank. K. K. privilegirte allgemeine österreichische Boden-Credit-Anstalt.*

A Magyar czukoripar részvénytársaság.

Kornfeld Zsigmond elnöklete alatt megtartott közgyülésén az igazgatóság inditványaihoz képest elhatároztatott, hogy az alapszabályszerü leirások foganatositása után fennmaradó 2,314.420 kor. 32 fillér tiszta nyereségből részvényenkint 150 korona vagy 127.60 német birodalmi márka osztalék fizettessék. 200.000 korona a már létező tartalék-alap javára, mely ezzel a befizetett részvénytőkének alapszabályszerü 25 százaléknyi magasságát elérte, és 350.000 korona egy létesitendő rendkivüli tartalék-alap javára fordittassék. A felügyelő-bizottság eddigi tagjai ujból megválasztattak. A közgyülést követő igazgatósági ülésben elnökké Kornfeld Zsigmond és alelnökké báró Harkányi László ismét megválasztattak.

Hirdetések.

35976. [1900. szám.
5639—VI.

Árverési hirdetmény.

Budapest székes főváros közönsége nevében ennek tanácsa az V. ker. Lipót körúton 1130. helyrajziszám alatt fekvő 387 80|100 □ öl kiterjedésü, valamint az V. ker. Lipót körút és Szemere utcza sarkán 1140. hrsz. a. fekvő 555 67/100 □ öl kiterjedésü fővárosi tulajdont képező telkek eladása czéljából ezennel nyilvános szóbeli és irásbeli árverést hirdet.

Erről az árverésben részt venni szándékozók azzal értesitetnek, hogy a nyilvános árverés a pénzügyi és gazdasági bizottmánynak a központi városház I-ső emeleti 32. sz. a. lévő helyiségében tartandó ülésén *1900 évi junius hó 8-án pénteken délután* fél 5 órakor fogja kezdetét venni olyképen, hogy először a szóbeli árverés tartatik meg és ennek befetezte után a kitüzött határidőig beérkezett irásbeli ajánlatok fognak felbontatni.

Az 1130. hrsz. telek kikiáltási ára □ ölenként 700, azaz hétszáz koronában, az 1140. hrsz. telek kikiáltási ára □ ölenként 840 korona, azaz: Nyolczszáznegyven koronában van megállapitva, a melyen alul a kérdéses telkek semmi esetre el nem adatnak.

Az árverezni szándékozók az 1130. hrsz. telek étán 28000, azaz: Huszonnyolczezer koronát, az 1140 hrsz. telek után pedig 46000 koronát, azaz: Negyvenhatezer koronát tartoznak bánatpénz fejében a központi pénztárnál előzetesen letenni.

A kik a szóbeli árverésen résztvenni óhajtanak, az árverés fent megjelölt helyén a kitüzött időn az előbb megszabott bánatpénz letételét igazoló központi pénztári letéti nyugtával ellátva jelenjenek meg; a kik pedig irásbeli ajánlatot kivánnak tenni ezt a tanácsi VI., (pénzügyi és gazdasági) ügyosztályában (IV. ker. Városház utcza, központi városház II. em. 51. ajtó sz. a.) a hivatalos órák alatt az árverési feltételekkel együtt kapható ajánlati ürlapon 50 kros bélyeggel ellátva és a székes főváros központi pénztáránál előzetesen letett megfelelő összegü bánatpénzről szóló letéti nyugtával felszerelve, lepecsételt boritékban, ugyancsak az elől megjelölt helyen és napon délelőtt 10 óráig Dr. Vaszilievits János tanácsnok, vagy helyettesének kezéhez annál bizonyosabban nyujtsák be, mert elkésve benyujtott, vagy kellően fel nem szerelt, nemkülönben utó ajánlatok figyelembevételetni egyáltalán nem fognak.

A székes főváros fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok között tetszése szerint szabadon választhasson.

Budapest, 1900 évi május hó 13-án.

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetmény.

Alulirott kerületi elöljáróság közhirré teszi, hogy Budapesten IX-ik kerület, a Mester- és Ipar-utczák sarkán 9507|1. helyrajzi szám a. fekvő telek 1900. augusztus hó 1-től kezdődőleg határozatlan időre bérbe adatik.

Felhivatnak ennélfogva az érdeklődők, hogy a bérbevétel iránti 1 korona bélyeggel ellátott magyar nyelven szerkesztett ajánlataikat *1900. évi junius hó 1-ig* alulirott kerületi elöljáróságnál — IX. ker. Bakács-tér 14. I. emelet 5. ajtó — Édes Pál irodavezető urnál annál bizonyosabban nyujtsák be, mivel később érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A hatóság fentartja magának, hogy a beérkező ajánlatok fölött szabadon választhasson, a neki megfelelő ajánlatot fogadhassa el. Az ajánlatban pontosan és körülményesen megjelölendő, hogy bérlő mily czélra kivánja a bérleményt felhasználni.

Előleges épitési engedély megszerzése után bérlő jogositva van a bérelt telekségen ideiglenes épitményeket emelni, melyeket a bérletnek bármi okból való megszüntetése esetén saját költségén eltavolitani tartozik, ellen esetben azok a főváros tulajdonába szállnak át, mely azokkal szabadon rendelkezik.

Bérlő köteles a már meglévő, a székesőváros tulajdonát képező keritést állandóan jókarban tartani, a járdát állandóan tisztán tartani.

A megajánlott bér egyenlő előleges negyedévi részletekben fizetendő.

Nem fizetés esetében, vagy akkor, ha a bérlő a bérleményt az ajánlatában, illetőleg a bérleti szerződéstől eltéröen használná, jogositva van a bérbeadó székesfőváros a bérleti viszonyt tanácsi határozattal, minden birói beavatkozás nélkül azonnal megszüntetni.

A telek mélyitése, megrongálása meg nem engedtetik, ha azonban valamely részében feltöltésre volna szükség, ugy ez bérlő költségén, de csakis a járda magasságáig eszközölhető.

A bérbeadott telket bérlő sem egészben, sem részben albérletbe nem adhatja, sem másra át nem ruházhatja. A bérleti jognak telekkönyvi előjegyzése, vagy bekebelezése meg nem engedtetik.

Jogában áll a bérbeadó székesfővárosnak a bérleti szerződést a lakbérleti szabályok határozmányaira való tekintet nélkül bármikor előre bocsátandó négyheti felmondás mellett megszüntetni, mig ellenben a bérlőt csak a lakbérleti szabályrendelet intézkedéseinek megfelelő folmondási jog illeti meg.

A bérleti szerződéssel járó mindennemü bélyeg és illeték költséget ideértve a nyugta bélyegeket is, kizárólag bérlő köteles viselni.

Netáni perek esetére aláveti magát bérlő a székesfőváros közönsége által szabadon választandó bármely kir. bíróság itéletének és a sommás szóbeli eljárásnak.

Az elemi iskola közelségére való tekintettel a telken nagy zajjal és lármával járó munkalatokat végezni nem szabad, valamint tüzveszélyes anyagok raktározása sincsen megengedve.

Budapesten, 1900. évi április hó 12-én.

A IX. kerületi elöljáróság:

Pöhl Ferencz s. k.,
elöljáró.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapesti közuti vaspálya-társaság.

NYÁRI MENETREND AZ 1900. ÉVRE.

Irány	Első vonat indul reggel óra	Első vonat indul reggel percz	Utolsó vonat indul este óra	Utolsó vonat indul este percz	Közlekedés
I. Központi városház—Ujpest[1])					Regg. 5—7 10 p. ,, 7—este 8 8 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—zárl. 15 p.
Ujpest	5	—	11	—	
Központi városháza	5	40	11	—	
II. Nyugoti p. u.—Esküter					Egész nap 10 p.
Nyugoti pályaudvar	7	—	10	30	
Esküter	7	—	10	30	
III. Kálvintér—Ó-Buda (Pőtér)					Reg. 6—7 10 p. ,, 7—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—1 15 p.
Ó-Buda	6	—	11	—	
Kálvintér	6	—	11	—	
IV. Nyug. p. u.—Ó-Buda (Főtér[2])					Regg. 7.30-8 15 p. ,, 8—este 8 10 p. Este 8—9 15 p.
Ó-Buda	7	30	9	—	
Nyugoti pályaudvar	7	30	9	—	
V. Lánczhid—Ó-Buda (Főtér)					Regg. 5.30-7 15 p. ,, 7—este 8 8 p. Este 8—9 10 p. ,, 9—11 15 p.
Lánczhidfő	5	30	11	—	
Ó-Buda	5	30	11	—	
VI. Városliget—Rottenbiller-utcza—Nyugoti p. u.					Regg 6—7 8 p. ,, 7—este 8 5 p. Este 8—10 8 p. ,, 10—11 10 p.
Városliget	6	—	11	—	
Nyugoti pályaudvar	6	—	11	—	
VII. Állatkert—Csömöri-ut—Muzeum-körúti kitérő					Regg. 6—8 10 p. ,, 8—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—11 15 p.
Állatkert	6	—	11	—	
Muzeum körúti kitérő	6	—	11	—	
VIII. Kálvin-tér—Orczy-ut—Városliget[3])					Regg. 6—8 10 p. ,, 9—este 9 6 p Este 9—zárl. 10 p
Városliget	6	—	10	—	
Kalvintér	6	30	10	—	
IX. Városliget—Csömöri-ut—Üllői-uti kaszárnya					Regg. 6—9 10 p. ,, 9—este 8 8 p. Este 8—10 10 p.
Városliget	6	—	10	—	
Üllői-uti kaszárnya	6	30	10	—	
X Eskü-tér—Zugló					Regg. 6—8 8 p. ,, 8—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—11 15 p.
Esküter	6	—	10	30	
Zugló	6	—	11	—	
XI. Népliget—Központi városház					Regg. 6—7 10 p. ,, 7—este 9 6 p. Este 9—11 10 p.
Központi városház	6	—	11	—	
Népliget	6	—	11	—	

Irány	Első vonat indul reggel óra	Első vonat indul reggel percz	Utolsó vonat indul este óra	Utolsó vonat indul este percz	Közlekedés
XII. Kőbánya—Muzeum-körúti kitérő[4])					Regg. 5—7 10 p. ,, 7—este 8 8 p. Este 8—zárl. 15 p.
Kőbánya	5	—	10	15	
Muzeum-körut	5	35	11	—	
XIII. Vágóhid—Nyugoti pályaudvar[5])					Regg 5—8 8 p. ,, 8—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—11 15 p.
Vágóhid	5	—	11	—	
Nyugoti pályaudvar	5	35	11	—	
XIV. Zugliget—Margithid—Központi városháza[6])					Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 7—zárl. 15 p. Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 9 10 p. Este 9—zárl. 15 p. Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 8—zárl. 15 p.
Május 1—15-ig: Zuglíget	6	—	11	—	
Május 1—15-ig: Központi városház	6	30	11	—	
Május 16 Szept. 15: Zugliget	6	—	11	—	
Május 16 Szept. 15: Központi városház	6	—	11	—	
Szept. 16 Okt. 15: Zugliget	6	—	11	—	
Szept. 16 Okt. 15: Központi városház	6	30	11	—	
XV. Fogaskerekü vasut—Margithid—Közp. városháza					Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 7—zárl. 15 p. Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 9 10 p. Este 9—zárl. 15 p. Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 7—zárl. 15 p.
Május 1—15-ig: Fogaskerekü vasut	6	—	11	—	
Május 1—15-ig: Közp. városháza	6	30	10	30	
Május 16 Szept. 15: Fogaskerekü vasut	6	—	11	—	
Május 16 Szept. 15: Közp. városháza	6	—	11	—	
Szept. 16 Okt. 15: Fogaskerekü vasut	6	—	11	—	
Szept. 16 Okt. 15: Közp. városháza	6	30	10	30	
XIV. Közp. városháza—Ferencz József-hid—budai belső körut—Fogaskerekü vasut—Szép Ilona—Lidotmező—Hüvösvölgy[7])					Egesz nap 10 p. Regg. 6 ó. 7 ó. és este 8 ó. zárlatig csak minden második S. megy a Hüvösvölgyig, a többi a fogaskerekü vasutig. A közp. városh.-tól c. 11 ó. indított v. csak a Sz.-Ilonáig ösz Egész n. 10 p. Minden v. Hüvös-völgybe közl.-ik 6Regg. 7 ó. este 8 ó. zárl. csak minden más k. megy a Hüvv.-ig, a többi a Fogask. vasutig.
Május 1—15-ig: Hüvösvölgy	6	—	10	30	
Május 1—15-ig: Közp. városháza	6	—	11	—	
Május 16 Szept. 15: Hüvösvölgy	6	—	11	—	
Május 16 Szept. 15: Közp. városháza	6	—	11	—	
Szept. 16 Okt. 15: Hüvösvölgy	6	—	11	30	
Szept. 16 Okt. 15: Közp. városaáza	6	—	10	30	
XVII. Zugliget—Fogaskerekü vasut Lánczhidfő.[8])					Egész nap 15 p. Hétköznap délután ünn. és vas. egész nap 10 p.-ként különben 15 p.-ként.
Május 1 15-ig: Zugliget	6	30	9	—	
Május 1 15-ig: Lánczhidfő	6	30	9	—	
Május 16—31-ig: Zugliget	6	—	11	—	
Május 16—31-ig: Lánczhidfő	6	30	11	—	
Junius 1 Szept. 15: Zugliget	6	—	11	—	
Junius 1 Szept. 15: Lánczhidfő	6	—	11	—	
Szept. 16 Okt. 16: Zugliget	6	30	10	—	
Szept. 16 Okt. 16: Lánczhidfő	7	—	10	—	Egész nap 15 p.
XVIII. Kelenföld Ferencz József-hid—Közp. városháza[9])					Egész nap 15 p.
Kelenföld	6	—	9	30	
Közp. városháza	6	30	10	—	
XIX. Keleti pályaudvar—Muzeum-körúti kitérő					Egész nap 10 p.
Keleti pályaudvar	5	30	10	30	
Muzeum-körúti kitérő	5	45	10	15	

1) a nyugoti pályaudvartól az ujpesti forgalmi telepig, illetve a m. kir. államvasutak Palota-Ujpest állomásáig külön vonatok közlekednek. — 2) Nagyobb forgalom idejében ezen vonatok, mint közvetlen vonatok a közp. városházhoz vagy a Kálvintéri végpontig közlekednek. — 3) Vasárnap és ünnepnapokon, továbbá május hó 15-től aug. hó 31-ig hétköznapokon is mindkét végpontról az utolsó kocsi este 11 órakor indittatik. — 4) Vasárnap és ünnepnapokon mindt két végpontról az utolsó kocsi este 11 órakor indittatik — 5) helyi érdekü vasut vonataihoz csatlakozó kocsik csak közp. városh-ig közlekednek. — 6) Október hó 16-tól a téli menetrendig, a kocsik csak a szép Ilonáig közlekednek. — 7) Okt. hó 16-tól a kocsik a Csalogány-utig közlekednek 8) Okt. 16-tól a kocsik csak a Szép Ilonáig közlekednek. — 9) Az Átlós uttól a Sósfürdőig terjedő szárnyvonalon csatlakozó kocsi közlekedik.

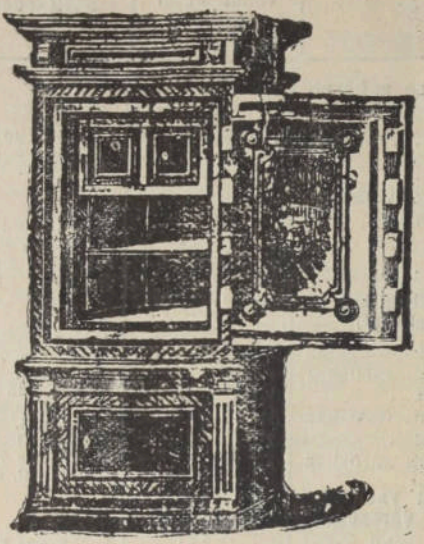
Külön szinházi vonatok, mint eddig indittatnak.

Budapesten 1900 évi április hóban.

Az igazgatóság.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest, 1900. május 28. 22. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A Röck-Nicholson ügy.
A főváros 1899. évi zárószámadása.
Az átiratási dijak.
A főváros jótékonysága.
Az Erzsébetváros botránya.
A központi városház környéke.
A józsefvárosi jótékonysági egyesület.
A magyar panth·on Széchényi szellemében
Az adóárverező csarnokok ujjászervezése.
A statisztikai hivatal heti jelentése.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❀ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyekben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intezete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és hazais szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és isztitó-intézet

vegyi tisztitó és mü-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Ángern, Dzieditz, Budweis, Rossitz — a Ferd. császár északi vasut mentén
Ybbs, a Duna mentén — Csehország
Doberlin
Han Compagnie-Vitez — Bosznia

Szállitható intézetek müködnek:
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin, Zadworze — Galiczia
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemküfönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 1900. május 28. 22. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A Röck-Nicholson ügy.

Fegyelmi a középitési igazgató ellen.

Két szenzációs fegyelmi ügy foglalkoztatja a főváros vezető embereit. Az egyik *Heuffel* Adolf középitési igazgató, a másik *Kájlinger* Mihály vizvezetéki igazgatóhelyettes ügye. A tavaly óta nyugalomba vonult Röck-Nicholson ügy utójátéka gyanánt a Mérnök és Épitész-Egylet tiz választmányi tagja (köztük Hieronymi elnök) gyanusitó nyilatkozatban sulyos váddal támadt a középitési igazgató ellen. A szokatlanul merész támadás annyira megrémitette a polgármestert, hogy nyomban elrendelte az igazgató ellen a vizsgálatot s egyben a fegyelmit megelőző eljárást foganatba tette Kájlinger Mihály ellen is, aki a hivatalos fegyelem ellen követett el sulyos sérelmet, a mikor a föllebbvalóját támadó nyilatkozatot aláirta.

Rendkivül szomoru és sajnálni való a középitési igazgató ellen intézett támadás. Nem a személy miatt, a kit a meghurczoltatás ért, hanem a köztisztviselőbe helyezett bizalom meg ingása miatt. Az efajta támadás, amelyet elég erősen visszaverni a főváros polgármestere már is elmulasztott, végképp lerombolja még azt a kevés tiszteletet is, amelylyel a közönség a közigazgatás iránt táplál. Az efajta támadást, még ha lenne is némi alapja, olyan erővel kellett volna melegiben visszaverni, hogy a támadóknak egyszersmindenkorra elmenjen a kedvük a hatósági közegek pellengérre állitásától.

Senkisem vádolhat bennünket azzal, hogy szerelmesek vagyunk a főváros közigazgatásába; de oktalan gyülöltség sem biztat bennünket soha sem osztályok, sem egyesek ellen. Működésünkben mindig a személyeket nem tekintő tárgyilagosság az utmutatónk. Sem a hivatalos felsőbbség, sem a rangban lejebb állók nem mondhatják, hogy jóakaratukra örökös hajlongás vagy sokatmondó „kiszerkesztéssel“ pályázunk. Nem; a fővárost magát szeretjük; közigazgatásának kinövéseit nem. A fővárost dédelgetjük, a közigazgatás rendszertelenségeit, a szükkoponyájuak komikus nagyzolását ostorozzuk. De nem vádolunk soha — alap és tartalom nélkül. Nem rágalmazunk személyeket, csupán mert görbén néznek ránk. A tényekkel dolgozunk; a valósággal akarunk hatni; az igazság ereje a fegyverünk. Ennyit előljáróul azokért, amiket alább előadunk.

A Röck—Nicholson ügy története.

Visszataszitóbb manőverrel nem igen rehabilitáltak még embert, mint a hogy a mérnök egylet *Tizei* neki estek a középitési igazgatónak — a Nagy Dezső tanár érdekében. Ez *ma* a Röck-Nicholson ügy.

A sertés közvágóhid hütő, gép és világitási berendezésénél két versenyző czég és az egyedül illetékes hatóság közé beékeli magát a szakértők tömege s miután jóval azelőtt jól kibeszélték magukat, esztendőre rá jönnek arra, hogy tavaly ilyentájt — *félrebeszéltek*. Hát adják vissza a honoráriumot, de ne bántsanak senkit. Mert nincs igazuk a *Tizeknek*.

Esztendővel ezelőtt a főváros a sertés közvágóhid hütő, világitó és vizszolgáltató gépberendezésre pályázatot hirdetett. A három csoportban kiirt munkára *Röck* István 165—199.000 forint esetleg 159.650 forintért vállalkozott azzal, hogyha csakugyan megkapja az összes munkákat, még 3 százalékot enged. A *Nicholson* társaság az összes munkákat 202.632 forintért volt hajlandó elvállalni. A két ajánlat teknikai és pénzügyi vizsgálata után Kubinyi Imre fővárosi mérnök kijelentette, hogy a Nicholson czég ajánlata előnyösebb a fővárosra. A városi szakértő álláspontját elfogadta a sertés közvágóhid épitésére felügyelő bizottság s javaslatára a tanács a Nicholson czéget megbizta a munkával.

A megbizatás és a határozat ellen Röck is és több bizottsági tag élén Nagy Dezső tanár is felebbezéssel élt. Röck különösen a birálat nem épp szerencsés hangját kifogásolta, amely méltán sértette s amitől üzleti hirnevét is féltette. Nagy Dezső és társai a városi szakértő ellen keltek ki nem a leghizelgőbb modorban. A közgyülés a felebbezések hatása alatt elrendelte, hogy a tanács külső szakemberekkel vizsgáltassa fölül a két czég ajánlatát. Az utasitásnak a tanács meg is felelt. Megkérte a József müegyetemet és a Mérnök Épitész Egyletet, hogy az ajánlatokat két-két szakértővel vizsgáltassa át, hegy a szakértők véleménye alapján döntsön a főváros. Ez is megtörtént. A két külső testület négy kiválasztottja beadta a városhoz az ajánlatokra vonatkozó véleményét. Az eredmény az, hogy tavaly augusztus 16-án a főváros törvényhatósága a taná s határozatát,, a mely a Nicholson czéget bizta meg c munkával - megerősitette ; Nagy Dezső tanár pedigl aemondott vá rosatyai tisztéről. Ezzel a kinos ügy befejezettnek látszott.

Nem. A mérnök egylet *Tizei* kikaparták a feledésbe merült ügyet. Igaz kissé hosszas tanakodás után, de kikaparták. A *Tizek* rehabilitálni akarták Nagy Dezső tanárt és sok huzavona, egyezkedés után kiad ták a következő nyilatkozatot :

A budapesti sertésközvágóhid gépészeti berendezése.

Jegyzőkönyv felvétetett Budapesten 1900. márczius hó 12-én az alulirottak jelenlétében.

Tárgy :

Nagy Dezső müegyetemi tanár volt fővárosi bizottsági tag a székesfőváros 1899. évi augusztus hó 16-án tartott közgyülésén azon már előbb nyilvánitott véleményét, hogy a sertés közvágóhid gépészeti berendezésére benyujtott ajánlatok közül Röck Istváné a legelőnyösebb, az e tárgyban tett ellenkező értelmü hivatalos bejelentés után is fentartotta, a mit a közgyülés oly ridegen utasitott vissza, hogy Nagy Dezső ennek következtében a fővárosi bizottsági tagságról lemondott.

Miután vélemenyünk szerint Nagy Dezső a vele szemben tanusitott magatartást meg nem érdemelte, mi a fenforgó kérdést alaposan megvitattuk s annak eredményét a következőkben foglaltuk össze :

Mi, alulirottak, a kérdésnek alapos áttanulmányozása és több izben alapos megvitatása alapján meggyőződtünk arról, hogy a székesfőváros polgármestere a törvényhatósági bizottságnak 1899. évi május hó 24-én tartott közgyülésén Nagy Dezsőnek interpellácziójára adott válaszában téves informátiók alapján jelentte ki azt, hogy ha a kérdéses két ajánlat egyenlő alapra fektettetik, a Röck-féle ajánlat szerint az ily elrendezés mintegy 60.000—80.000 frt több kiadást involválna.

Meggyőződtünk továbbá arról, hogy a két ajánlat tek nikai értékét tekintve, egyenrangu és hogy a birálatnál elfoglalt álláspont különfélesége szerint ugy az egyiknek, mint a másiknak egyaránt előny adható.

A két ajánlatnak oeconomikus értéke pedig az első berendezés és az üzemi költségek összevetése mellett oly közel áll egymáshoz, hogy a kiirási feltételek nem eléggé szabatos volta mellett és a birálati szempontok teljese jogosult határok között való eltérése esetén ugy az egyik mint a másik ajánlatnak előny adható.

Nagy Dezső tehát azzal, hogy a Röck-féle ajánlatot a székesfővárosra nézve előnyösebbnek és jutányosabbnak mondotta, sem a teknikai berendezés, sem az oeconomikus működés szempontjából helytelen vagy a fővárosra nézve káros véleményt nem nyilvánitott.

Megállapitottuk végre azt, hogy a középitési igazgatónak jelentése nem tolmácsolja teljes egészében a szakértők véleményében foglaltakat s annak a meggyőződésnek adunk kifejezést, hogy a szakvélemények lényegének feltárása esetén a hatóságok kebelében lezajlott további tárgyalások eredménye nem lehetett volna a mérnöki hivatali jelentés helyességének és realitásának elősmerése és Nagy Dezső, ki a bizottsági tagságból reá háramló kötelességeknek oly hiven és önzetlenül felelt meg, a legnagyobb mértékben igazságtalan bánásmódban nem részesülhetett volna.

Kelt mint fennt.

Bánky Donát, *Bielek* Miksa,
Cserháti Jenő, *Hieronymi* Károly,
Kájlinger Mihály, *Mueller* H. Ottó,
Taborsky Ottó,
Braun Jenő,
Jász Dezső,
Stromszky Sándor.

A nyilatkozatot aláiró mérnökök minden tekotória nélkül lenyakazzák egyik mérnök társukat annak a mérnöknek az érdekében, akit a lenyakazott soha sem bántott, sőt talán kelleténél többre becsült. De hát ez mellékes. Miért végezték ki a középitési igazgatót a *Tizek* ?

Mert — mondja *Bielek* Miksa, *Bánki* Donát, *Stromszky* Sándor szakértő (akik a fővárosnak tavaly augusztusban szakértettek) — a középitési igazgató becsapott bennünket. Mi tavaly rosszul szakértettünk (milyen kidobott pénz volt az a szakértői tiszteletdij), a középitési igazgató nem adta rendelkezésünkre az összes adatokat, most belátjuk tévedésünket és rehabilitáljuk Nagy Dezsőt, akit tavaly olyan kegyetlenül meghurczoltunk.

Hát ez csunya tévedés, mert szegény Nagy Dezső ártatlanul nélkülözi egy év óta a városatyai méltóságot s bizony valószinüleg nem egyszer szóvá tehette ezt a bánatát Bielek és Bánki müegyetemi tanár kollegái előtt. De a rehabilitációt aláirt három szakértő nagyon is elvetette a sulykot, amikor neki támadtak a középitési igazgatónak. A mikor a meghivott szakértők tavaly junius 30-án a középitési igazgató elnöklete alatt először összeültek, a Bielek Miksa müegyetemi tanár és Breuer Ottó m. á. v. főmérnök részéről hitelesitett jegyzőkönyv igy számol be a történtekről :

»Elnök (a középitési igazgató) erre bemutatja a birálat tárgyát képező ajánlatokat, az ajánlati feltételeket, valamint egyuttal felolvastatta a hatósság által megállapitott kérdőpontokat is. Felkéri továbbá a szakértőket, hogy a mennyiben a hivatkozott tan. végzés 4. pontjában megbizást nyert arra, hogy a szakértőknek szükséges adatokat bocsássa rendelkezésükre s általában a birálat akadálytalan és sürgős eszközölhetése tekintetében minden

szükséges intézkedést tegyen meg, és az igénylendő felvilágositások megadására Kubinyi Imre gépészmérnököt rendelje ki, — nyilatkozzanak aziránt, szükségesnek tartják-e a tárgyiratok sokszorositását.

Megyjegyzi, hogy a mérnöki hivatal jelentéséhez tartozó kimutatások már a nyomdában vannak s már a délután folyamán elkészülnek.

Szakértők kinyilatkoztatják, hogy a sertésvágóhidi ajánlatokra vonatkozó mérnöki hivatali jelentés sokszorositását nem tartják szükségesnek, mert az ajánlatok ugy is eredetiben tekintendők és vizsgálandók át; ennélfogva a négy szakértő egymásután vizsgálja át azokat.

Az elbirálás időtartamát illetőleg kijelentik, hogy az most a munka terjedelmének ismerete nélkül még hozzávetőleg sem állapitható meg, de igyekezni fognak, hogy lehetőleg minél előbb elkészüljenek. Hozzájárulnak végre ahhoz, hogy — a mennyiben a kimutatások sokszorositása csak a délután folyamán készül el — az összes iratok és tervek a holnapi (julius 1-én) délelőtt folyamán Bielek Miksa tanár urnak jegyzék mellett átküldetnek ki azokat azután a többi szakértőknek is megküldi.«

Hogy az adatokat mind a négy szakértő pontosan megkapta, maga átvizsgálta, végig tanulmányozta ahhoz kétség ezekután nem férhet. Annál kevésbbé, mert a beadott szakvéleményekben valamennyi szakértő a két czég ajánlatát a legalaposabban izekre szedte.

A *Tizek* nyilatkozata egyébképpen is a legerőszakosabb akarnánság. Semmi pozitiv alapja nincs, tehát nem is mond határozott véleményt, csak gyanusit. „Meggyőződtünk, mondják a *Tizek* — hogy a két ajánlat majdnem egyenlő s a birálók álláspontja szerint az egyik is, a másik is előnyben részesithető“

Hisz tavaly ezt már elmondották négyen, miért mondják el ujra a *Tizek? „Mert a középitési igazgató jelentése nem tolmácsolja teljes egészében a szakértők véleményében foglaltakat,“* folytatják tovább.

Ugyan! Ugyan. Hát a középitési igazgató talán elsikkasztotta a négy szakértő véleményét? Mert az annak a passzusnak a tartalma. De ez lehetetlen. Ezt nem tudják a *Tizek?* A középitési igazgató nem nyelheti el a négy szakértő véleményt. Az igazgató köteles azokat eredetben bemutatni az ügyosztálynak, ez tovább adja az illetékes szakbizottságnak, ez a tanácsnak, mig végre a közgyülés jut abba a helyzetbe hogy ugyanarról az ügyről négy eleven szakférfiu drága véleményét hallhassa. Sőt, hogy mennyire kivolt zárva a szakvélemények elsikkasztásának lehetősége a középitési igazgató részéről, igazolja a főváros hivatalos ujságjának 1899. augusztus 11-én megjelent száma, amely a hirhedt pályázat összes aktáit a négy szakértő véleményével együtt öt nappal a Nagy Dezső lemondásáról emlékezetessé vált rendkivüli közgyülés előtt nyilvánosságra hozta.

A *Tizek* rosszhiszemüségét ez a körülmény kételyt kizáróan igazolja.

Maga az inkriminált középitési igazgatói jelentés a négy szakértő véleményének *végső következtetéseit szó szerint* jelenti be a tanácsnak (a szakértők eredeti jelentésének csatolása mellett) ekképpen:

„Lényegileg és végeredményben minden szakértő saját nyilatkozatában a Nicholson-féle ajánlatot pénzügyileg előnyösebbnek ismeri el, csakhogy mig pl. Bánki ezen előnyt 3372 forintnak, Stromszky 16.186 frtnak, Breuer pedig 57.910 frtnak számitja fel, Bielek tanár e tekintetben számokban nem nyilatkozik.

Az egyes szakértők véleményeinek végkövetkeztetései következők és pedig:

1. Bielek tanáré „Nicholson ajánlatát Röckével szemben a székesfőváros igényeire nézve czélszerübbnek és gazdaságosabbnak tartja«.

2. Bánki tanár szerint „a két ajánlat között lényeges különbség költség tekintetében nem mutatkozik, ha tehát a főváros financziális érdekeinél egyebet nem tart szem előtt, szabadon választhat a két ajánlat közül. Nicholson mellett mindössze az szól a kis pénzbeli előnyön kivül, hogy a kiirt feltételeket ajánlata kidolgozásánál jobban szem előtt tartotta és igy kevesebb változtatást és pótlást igényel«.

3. Stromszky Sándor főmérnök szerint »ily lényegtelen különbségek mellett a közelitően egységes alapra hozott két ajánlatot egyenrangunak tartom és Nicholson mellett azon körülmény dönt, hogy az általános vállalati feltételek intentióit jobban közelitette meg“.

4. Végül Breuer Ottó főmérnök nyilatkozata szerint „tekintve hogy Nicholson terve szerint létesitendő berendezés az üzemköltségekre vonatkozólag lényegesen kedvezőbb, nagyob teljesitménynyel ajánlott gépei zavartalanabb üzemet biztositanak, tervezete a sertés közvágóhid üzemének fejlesztésére alkalmasabb és ezen bővités kissebb költséggel lesz létesithető, végre hogy a személybiztonságról, az egyes helyiségek tisztán tarthatóságáról és a tartósabb külső kiállitásról jobban gondoskodik, mint Röck, mindezeknél fogva Nicholson ajánlatát a fővárosra nézve kedvezőbbnek tartom“.

A szakértői elbirálás végkövetkeztetéseiből tehát látható, hogy az összes szakértők Nicholson ajánlatát a fővárosra nézve jobbnak jelentik ki.

A *Tizek* gyanusitó rágalmának ez a higgadt, pártatlan hangu jelentés nyakát szegi.

Ennyiben tehát végeztünk a *Tizek* nyilatkozatával, a mely megdöbbentő jelét adja annak, hogy a magyar teknikus kar, amelyre olyan sokat tartunk, milyen kevés becsüléssel viseltetik — önön maga iránt.

Most lássuk a nyilatkozat hiresztelt okait közelebbről.

Wlassics és Nagy Dezső.

A Röck-Nicholson ügyből kifolyólag Nagy Dezső müegyetemi tanár a főváros törvényhatóságában képviselt mandátumáról lemondott. Nagy Dezsőt sértette, hogy a törvényhatóság — a laikus tömeg — nem hajlott vaktában az ő minden birálaton felül álló szakvéleményére. Sértette, hogy a közgyülés vele szemben az ő volt tanitványának (akiről nem a leghizelgőbb szakvéleményt adta), Kubinyi mérnöknek adott igazat.

Azt elfeledte Nagy Dezső, hogy a főváros azért tart föleskudött szakembereket, hogy azok a város érdekeit szolgálják. Elfeledte azt is, hogy nemcsak Kubinyi nem tarthatja magát csalhatatlannak, de Nagy Dezső sem. Ha tehát Kubinyi alávetette magát a szakférfiak kritikájának, ez előtt meg kell hajolnia

Nagy Dezsőnek is, aki okirattal igazolta annak idején a Kubinyi szakképpzettségét.

Persze a müegyetemi tanár nyilvános dezavuálása (amit a tanár ur maga erőszakolt ki), a közoktatásügyi miniszter figyelmét sem kerülte el. Annyira nem, hogy a miniszter csöndes és békés uton óhajtotta Nagy Dezső tanár nyugalomba küldését végrehajtani.

A nagy forrongást keltett ügynek ez a nem várt befejezése Nagy Dezső személyes jó barátait állás foglalásra késztette. Rehabilitálni akarták Nagy Dezsőt, hogy megmentsék a műegyetemnek, amelynek hogy kiváló, hasznos tagja: nem tagadta soha senki. A rehabilitálás erőszakos formája azonban nem igen menti meg azt, akit a *Tizek* menteni akartak.

A *Tizek* nyilatkozata sokkal többet ártott Nagy Dezsőnek, mint a polgármester tavaly elmondott és már elfelejtett beszéde. De ártott a magyar mérnök karnak is, amelynek tiz tagja igazán szerencsétlen módon igyekszik meghurczolni olyan embert, aki ebben az ügyben teljesen ártatlan.

A negyedik szakértő.

Breuer Ottó m. á. v. főmérnök, a tavaly szerepelt négy szakértő egyike, nem irta alá a *Tizek* nyilatkozatát. Sem igazságosnak, sem helyesnek nem ismerte el azt a formát, amelylyel a *Tizek* Nagy Dezsőt rehabilitálni akarták. Kijelentette, hogy a középitési igazgató teljesen korrektül járt el s ma is fenntartja mindazt, amit tavaly mondott. Igen fontos pedig a Breuer ur véleménye, amely szó szerint ez:

> A sertésközvágóhidon létesitendő hütő és vizszolgáltató berendezésekről a Röck és Nicholson czégek által ajánlott tervezetek az általános elrendezésre nézve lényegesen eltérnek egymástól.
>
> Röck az összes gépek és készülékek elhelyezésére a rendelkezésre álló helyiségek földszintjeit használja fel és csak a gözgépekhez tartozó recievereket és légszivattyukat, valamint a csővezetékek egy részét helyezi el aknákban, illetve csatornákban.
>
> Nicholson ezeken kivül az összes szivattyuk, az összes közlőmüvek és egyéb kisebb berendezések alápinczézett helyiségekben való elhelyezését tervezi, terve ennélfogva aránylag nagyobb épitkezést igényel.
>
> Röck tervezeténél az egyszerüségre, czélszerüségre, könnyü kezelésre és főleg a kisebb befektetési kiadásra törekedett, ellenben Nicholson mindenekfelett a zavartalanabb üzemet akarta biztositani és e mellett a személybiztonságra, a helyiségek tisztán tartására, valamint a a tetszetősebb külső kiállitásra nagyobb gondot forditott.
>
> Ez okokból Röck tervezetének megvalósitása határozottan kisebb befektetési kiadást igényelne, mert mig Röck az ajánlott
>
> berendezést . . . . . 136,533 frt 65 krral
>
> képes volna előállitani, addig
>
> Nicholson tervének létesitése 170.328 frt 75 kr.
>
> kiadást okozna.
>
> Eltekintve azon eltérésektől, melyek a két terv általános elrendezésében léteznek, a hütő és vizszolgáltató berendezésekhez tartozó egyes gépek es készülékek közt garantirozott teljesitményeikre nézve kisebb-nagyobb különbségek vannak a két ajánlatban, igy — hogy csak a legfontosabbakat emeljem ki — Röck hütőgőzgépe csak tulterheléssel képes a követelménynek megfelelni, hütő compressorai 10.000 caloria teljesitménynek megfelelőleg kisebbek, szivatyuinak vizszolgáltatási képessége csaknem kétharmadával, viztisztitó berendezése háromnegyeddel kisebb és ezeken kivül egyéb berendezési tárgyaknál is kisebb-nagyobb eltérések mutatkoznak. Ezekkel szemben Röcknél csak a kazánok és azok göztulhevitő készülékei birnak nagyobb fütőfelülettel.
>
> Ha ezeknél fogva a teljesitményekre nézve egységes alapra fektetem a két ajánlati összeget, akkor a fentebb kimutatott befektetési összegek közt csak 5.212 frt 53 kr különbséget találok, mely összeggel Röck olcsóbb mint Nicholson.
>
> Ezen összeg azonban elenyésző csekély azon haszonhoz képest, melyet Nicholson berendezése gazdaságosabb üzeménél fogva nyujt és mely haszon számokban kifejezve . . . . . 63.122 frt. 05 kr. tőkének felel meg.
>
> Röck gyártmányával, mi a kivitel pontosságát és a kiállitás finomságát illeti, a legszigorubb követelményeket is képes kielégiteni, — erre vonatkozólag Nicholsonra sem mondhatom az ellenkezőjét — de tekintve, hogy Nicholson terve szerint létesitendő berendezés az üzemköltségekre vonatkozólag lényegesen kedvezőbb, nagyobb teljesitménnyel ajánlott gépei zavartalanabb üzemet biztositanak, tervezete a sertésközvágóhid üzemének fejlesztésére alkalmasabb és ezen bővités kisebb költséggel lesz létesithető, végre hogy a személybiztonságról, az egyes helyiségek tisztántarthatóságáról és a tetszetősebb külső kiállitásról jobban gondoskodik, mint Röck, mindezeknélfogva Nicholson ajánlatát a fővárosra nézve kedvezőbbnek tartom."

A negyedik szakértőnek a *Tizek* ellen való állásfoglalása azért is nevezetes, mert nem a Nagy Dezső rehabilitáczióját ellenezte, amikor a nyilatkozat aláirását megtagadta: Breuer ur a középitési igazgató megrágalmazását kifogásolta. Emiatt nem járult a *Tizek* nyilatkozatához.

Kajlinger Mihály.

„A korsó végre addig járt a kutra, mig eltörött" Mondja a helyettes vizvezetéki igazgató. Addig gáncsoskodott, akadékoskodott, diplomatizált, mig végre nyiltan kirukkolt a középitesi igazgató ellen.

Persze arra nem számitott, hogy tiz ember között őt is észreveszik s mindjárt fegyelmit inditanak ellene.

Kár érte. Gavallér uri ember; szakmájában igazi tehetség. De tulontul önérzetes. Makacs, vasfejü. Maga fölött urat, véleménye fölött birálatot nem tür. Ez a hibája.

Három hónappal ezelőtt erős összetüzése volt egy tanácsossal. Nyomban beadta a polgármesternél a lemondását tartalmazó kérelmét. A polgármester kétségbeesve kapaczitálta engedékenységre. Nem . . . nem . . . . Kájlinger nem engedett. Végre azzal hatottak rá, hogy a főváros kimondhatatlan zavarba jut

nála nélkül. És Kájlinger ezek után hajlandó volt — megmenteni a fővárost.

Most rá támadt a középitési igazgatóra. Ugyan miért? Azt tudta nagyon jól, hogy ez a kirohanás rá nézve veszedelem. Neki nem *illik* támadni, de nem is *szabad*.

A fegyelmi hatóságnak pedig kötelessége a megsértett szolgálati szabályt a legszigorubban büntetni. Mert a főváros fejetlen közigazgatásában csakis a szigoru megtorlás tarthatja fenn az amugy is laza fegyelmet.

A helyettes vizvezetéki igazgató csakis igy tanulja meg, hogy senki sem pótolhatatlan . . . . .

Tanulságok.

A főváros árlejtéseit véglegesen törvény és szabályrendelet alapján a tanács intézi el. Amióta a tanács ezzel a törvényes jogával nem mer élni s a kibukott pályázók fölebbezéseit a közgyülés elé viszi: minden árlejtéssel baj van. A tanács tehetetlensége az oka, hogy a mellőzött vállalkozók nem biznak az eljárásában. Ha a tanács az árlejtések ügyében kiadott határozata ellen irányuló felebbezést egyszerüen elutasitja (ami kötelessége lenne), soha ilyesmi — mint a mostani ügy — be nem következik.

Igy ha minden mellőzött vállalkozó egyenesen meggyanusitja a hatóságot, biztos lehet a sikeréről. Ez a mindenkivel jó lábon állás szisztémiájának a következménye.

*

A főváros közigazgatása pedig okuljon ebből a szerencsétlen ügyből. Az a modor, a hogyan a sajtó némely része nyilatkozik a közigazgatásról, megdöbbentően mutatja, hogy a székesfőváros községi tisztviselőinek nimbusza mennyire meg van tépve. Az a merész hang, amelyen leszólják a közigazgatást: szomoru sülyedést, teljes fejetlenséget igazol. A főváros tisztviselőinek egymás ellen való agyarkodása, az egymás lebecsmérelése, a minden kritikán alul álló egyenetlenkedés, a tulhajtott stréberkedés: ime odajuttatta a közigazgatást, hogy egyesek minden tartózkodás nélkül beszélnek *„a városházán uralkodó disznoságokról.“*

A tisztviselőkart a stréberkedés alaposan megrontotta. Régi baj. De tetőzte ezt a bajt az, hogy hiányzik az erős kéz, amely a stréber, bőrükbe nem férő elemeket féken tartsa. Hiányzik az a bátor főnök, aki az engedetlen, tulönérzetes elemeket fegyelemhez szoktassa s megtanitsa a kötelesség teljesités mellett az engedelmességre is.

A Röck-Nicholson ügy — reméljük — egy kissé észre téritі a vezetőket s eszükbe juttatja, hogy a rájuk bizott hatalommal nem csak reprezentálni, hanem élni is kell. Már csak maguk miatt is.

A főváros zárószámadása.

Budapest székesfőváros zárószámadásának a végeredménye a következő:

A tényleg foganatositott kiadások:

a rendeseknél — — —	16509.553 frt 87 kr
a rendkivülieknél — —	727.614 frt 53 kr
összesen:	17237.168 frt 40 kr

ellenben a tényleg eredményezett bevételek:

a rendeseknél — —	17.066.921 frt 27 ½ kr
a rendkivülieknél — —	91.563 frt 36 ½ kr
összesen:	17.158.484 frt 64 kr
bevételi keveseblet — —	78.683 frt 76 kr

melyet levonva a rendelkezésre állott pénztári készletből illetve az 1898. évben elért fölöslegből födözetül engedélyezett — — — — 85.672 frtot

és az 1899. évi költségelőirányzati hiány pótlására engedélyezett — — 677.705 frtot, 763.377 frt

a költségelőirányzathoz képest jelentkező kedvezőbb eredmény összege — — 684.693 frt 24 kr.

E szerint az 1898. év végén

volt készlet — — — —	3.443.627 frt 72 ½ kr
az 1899. évi kezelésnél mutatkozó — — — — —	78.683 frt 76 kr

keveseblettel apadván, az 1899. év végén jelentkező készlet — — — — 3.364.943 frt 96 ½ kr

melyet az 1899. év terhére 1900. évben várható, zárszámadásilag fentartott — — 2.217,489 frt 30 kr

kiadás terhel és igy az 1899. év végén jelentkező fölösleg — — — — 1147.454 frt 66 ½ kr

melyből a már az 1898. év végével jelentkezett fölösleg terhére engedélyezett — — 533.390 frt

az 1899. évi 1589 kgy. 134.131 belügym. m. alatt jóváhagyott 1900. évi költségelőirányzat hiányának pótlására szolgál; mig a fenmaradó, az 1899. évi kezelésből eredő — — 614.064 frt 66 ½ kr

az 1900. évben fölmerülő elutasithatatlan kiadásoknak póthitel utján kijelölendő födözeti alapjául és az 1901. évi előirányzatnál várható hiánynak apasztására áll rendelkezésre.

Az átiratási dijak.

Négy év óta perlekedik a város és a kormány az átiratási dijak miatt. 1897-ben a főváros uj szabályrendeletet alkotott, a melyben az ingatlanok átiratási dijait, az ujabb törvényeknek megfelelően módositva — ujra megállapitotta. Időközben a közigazgatási biróság kimondotta, hogy az átiratási dijak az ingatlan vagyon átiratása után járó kincstári illeték pótlékának jellegével birnak és csak akkor róhatók ki a mikor a kincstári illeték kiszabásának van helye.

A kormány természetesen nem hagyta jóvá a szabályrendeletet, hanem — kivételesen — elfogadta a közigazgatási biróság álláspontját azt kivánván a várostól, hogy az átiratásoknál csakis a kincstári illeték arányának megfelelő pótlékot szedjen. A főváros tehát az uj szabályrendeletnek nem veheti hasznát, ezenfelül tömérdek kellemetlensége van a közigazgatási bírósággal, a mely az örökösödés, csere, és közcélu ingatlanok átiratása ügyében a régi szabályrendelet intézkedéseit sem respektálja.

A főváros egészen más dijakat rò ki, mint a közigazgatási biróság. Igy történt azután, hogy minden egyes kivetésből végnélküli hercze-hurczа áll elő. A legujabb a mit ebben az ügyben a kincstár produkált a következő:

A m. kir. államkincstár terhére a főváros pesti részének 15,677. sz. telekkönyvi betétében foglalt 9629/a/b. 9631—9631/a 114. hrszámu ingatlana után 279 frt 64 kr rovatott ki. A m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság ezen kivetés ellen felszólamlást adott be, a tanács azonban ennek helyt nem adott, az igazgatóságot a kiszabott dijak törlése iránt előterjesztett kérelmével elutasitotta, mert a kincstári vagyonátruházási illetéktől teljesen független s annak pótlékát nem képező fővárosi átirási és engedelmi dij megfizetése alul a kincstár mentességet nem élvez és nem élvezett sohasem, a minthogy a kincstár ezen dijakat le is fizette és jelen esetben is a kiszabási tárgyául szolgált s a postai és távirdai országos gazdászati hivatal czéljaira megvett ingatlanra vonatkozó adás-vevési szerződés 7. pontjában a kincstár mint vevő, az összes bélyeg- és illetékköltségnek, valamint a városi átiratási dijnak fizetését magára vállalta.

A kincstári jogügyi igazgatóság ezen határozat ellen felebbezést adott be, melyben hivatkozik a m. kir. közigazgatási bíróságnak, mint legfelsőbb forumnak döntvényére, mely kimondotta, hogy az ilyen átiratási dijak az ingatlan vagyon átruházása után járó kincstári illeték pótlékának jellegével birnak és ennélfogva csak abban az esetben róhatók ki, a mikor a kincstári illeték kiszabásának van helye. Az a körülmény, hogy a multban ilyen dijakat a kincstár több esetben megfizetett, a kivetés alapjául nem szolgálhat, mert a régebbi befizetés egyedül azért történt, mivel a közigazgatási felsőbb hatóságok annak idején még nem állapitották meg véglegesen a szóban levő illeték jogi természetét, annak járuléki minőségét, valamint az 1872. évi XXXVI. t.-czikk 10. §-ának helyes értelmét. A közigazgatási bíróság döntése után azonban a kincstár csak oly dijak fizetését vállalta magára, melyeket a kincstár fizetni tartozik, nem pedig oly dijak levonását, melyek a kincstári illeték alól mentesség folytán az ő terhére ki sem vethető. Mindezeknél fogva a jogügyi igazgatóság a kivetett dijak törlését kéri a közgyüléstől.

A tanács a felebbezést előző határozatára való utalással elutasitó javaslattal terjeszti a közgyülés elé, a mit a közgyülés el is fogadott.

Ezzel az elutasitó javaslattal a tanácsnak nem kellene az ügyet elejteni. Hisz a kormány már tavaly kilátásba helyezte, hogy az örökös konfliktusok megszüntetése végett az összes illetékes hatóságok részvételével ankétet fog tartani a melyben az átiratási dijak uj kulcsát és jellegét megállapitanák. Ezt az értekezletet kellene a tanácsnak forszirozni, hogy a fővárosnak ez a tekintélyes jövedelmi forrása végre biztos alapon nyugodjék.

A telek ára kisajátitás előtt.

Végh János ur, ügyvéd, törvényhatósági bizottsági tag, annak kijelentésére kért fel bennünket, hogy neki Budán egy talpalatnyi telke sincs s igy a fönti czim alatt megjelent multkori hir reá nem vonatkozhatik. Ezt az ügyvéd ur kijelentése után mi is elismerjük a kérdéses telek más *Végh* Jánosé.

A főváros jótékonysága.

A mult közgyülés a Nagypénteki Református Társaságnak tiz elzüllött gyermek eltartása fejében évi 2800 koronát, a Gyermekbarát egyesületnek 4000 korona évi segélyt szavazott meg. Ezen kivül az alább felsorolandó 32 egyesületnek 19200 koronát utalványozott. Márczius végén a törvényhatóság 30 egyesületet részesitett körülbelül 35000 korona segélyben. Nem sajnáljuk ezeket a segitségeket, mert igazán jótékony czélokra jutnak. De ujra hangoztatjuk, a mit már számtalan alkalommal tettünk, hogy a főváros hatósága gondoskodjék a jótékony erők egységesitéséről s a segitségre szánt összegeket ne forgácsolja szét.

A jótékonyságnak czentralizálása hatósági és társadalmi uton az egyetlen mód arra, hogy a főváros szegényügye legalább a türhető rendezés stádiumába lépjen.

Az uj segélyezések a következők:

1. A Budapest VI. ker. (Terézvárosi) általános közjótékonysági egyesületnek	2000 kor.
2. A budapesti tanitók segélyző egyesülteének	1400 „
3. Az óbudai izr. nőegyletnek	1200 „
4. A magyar gazdasszonyok országos egyesületének	1200 „
5. A pesti jótékony nőegyesületnek	1200 „
6. A Budapest-terézvárosi irgalmas nővéreknek elemi leánytanodájok részére	1200 „
7. Az óbudai irgalmas nének leányiskolája részére	1200 „
8. Az országos egyermekvédő-egyesületnek	1000 „
9. A »Teleia« cz. egyesületnek	600 „
10. Az országos központi kath. legény-egyletnek	600 „
11. A »Bethesda« kórháznak	400 „
12. A »Tabitha« nőegyesületnek	400 „
13. A budai kath. legényegyesületnek	400 „
14. A budai izr. nőegyletnek	400 „
15. Charité kórházegyesületnek	400 „
16. A József Ágost kir. herczeg védnöksége alatt álló kath. tanonczokat védő egyesületnek	400 „
17. A budai Mária-Erzsébet egyesületnek	400 „
18. A pesti izraelita nőegylet népkonyhájának	400 „
19. A Budapest II. ker. szegény iskolás gyermekeket segélyező egyesületnek	400 „
20. A budapesti VIII—X. kerület izraelita nőegyesületnek	400 „
21. A br. Hirsch árvalány-menhelynek	400 „
22. A protestestáns országos árvaegyletnek	400 „
23. A pesti izr. leányárvaháznak	400 „
24. A magyar izr. kézmü és földmivelési egyesületnek	400 „
24. A budapesti rabsegélyző egyletnek	400 „

26. A magyarországi zenészek országos segély- és nyugdijegyesületének 300 „
27. A Budapest-jobbparti Paulai Szt Vincze egyletnek 200 „
28. Az általános munkás betegsegélyző pénztárnak 200 „
20. Az orsz. színészegyesület nyugdijintézetnek 200 „
30. A budapesti (budai) tanitóegyesületnek 200 „
31. A német református fiókhitközség jótékony nőegyletének 200 „
32. Bikur Cholim beteglátogató és segélyző-egyletnek 100 „

Az Erzsébetváros botránya.

A főváros tanácsa sehogy sem akar tudomást szerezni az Erzsébetváros belső részeinek sokszor hánytorgatott bajairól. Pedig némely helyen valóban elképzelhetetlen állapotok keletkeztek, a mik számtalan kellemetlenséget és bosszuságot okoznak a közönségnek. Az erzsébetvárosiak már többször járultak panaszaikkal a tanács elé, eredményt azonban mindeddig nem sikerült elérniök. A legfőbb panaszra ujabban az Izabella-utcza kövezete ad okot. Szinte hihetetlen, hogy a főváros mikép tud elhanyagolni egyetlen utcza részt minden kézzelfogható ok nélkül olyan mértékben, a mint ez itt történt.

Az Izabella-utczának terézvárosi része kifogástalan aszfalttal van burkolva. A Király-utczától azonban a Dob-utczáig az utcza kocsiut burkolatot még nem látott. A kocsiut szintje a gyalogutnál legkevesebb egy jó fél méterrel mélyebben fekszik.

Felszinét puszta föld, homok és por keverék s némi zuzott kő boritja. Tiszta időben a porfellegek okozta kellemetlenség még csak hagyján, de esős időben olyan lekvárszerü hig sár tölti el az utat, a milyet a sárréti kisbirtokosok is csak minden hét esztendőben egyszer látnak. Természetesen az utcza nivója sem sima; a kanálisoknál és egyebütt is terjedelmes gödrök tarkitják, a melyekben az esőviz és mocskos lé egész tavakban áll meg. A hig sárban legnagyobb örömüket lelik a csatorna lovagjai, a bedugult kanálisokból kiszorult patkányok, melyek az este beáltával zavartalanul járják a franczia négyest a két gyalogut között. Az utcza tudvalevőleg homlok egyenest neki halad a Magyar szinház elejének, s a szinház közönségének a Terézés Lipót város felé igyekező része az Izabella-utczán át közlekedik. Szinházi előadás után érdekes látványosság mikor a gyalogszerrel távozó hölgy közönség a patkányok okozta szokatlan látványosság hatása alatt sikoltozik és más utczákba menekül. Az erzsébetvárosiak legutolsó panaszos felszólalása után a hatóság emberei megjelentek a helyszinén és ott hagytak egy rudat a melyen olaj mécses pislogott. Ennek árnyékában az utcza közepén levő legnagyobbik lyukat bekövezték, azután ott hagyták az ágast még egy pár hétig. Ma már nincs ott; az utcza azonban ott van a hol volt. A ki pedig azt hiszi, hogy az elmondottakban tulzás van, csalódik. Tessék csak a legközelebbi esős napon megtekinteni. A derék övet és hatlövetü revolvert azonban nem kell otthon felejteni.

A központi városháza környéke.

A tanács tegnap ismét foglalkozott a központi városház épitésével, főképen pedig a városház környékének szabályozásával. A középitési bizottság tett négy pontból álló javaslatot, melylel az összes eddigi szabályozási tervek helyett uj inditványokat terjeszt elő.

A tanács első sorban is a deáktéri evangélikus templom elhelyezése ügyét kivánja rendeztetni. Ez a dolog ugyanis 1888. óta még mindig függőben van. A Wesselényi-utczának a Kigyó-utczáig való meghosszabbitását a leghatározottabban ellenzik és azt semmi esetre sem tartják sem kivihetőnek, sem pedig kivánatosnak.

A központi városház körül fekvő utczák végleges rendezése alkalmával a Sarkantyus-utczát 6 ölre, a Vármegye-utczát 8 ölre akarja a tanács kiszélesittetni. A Rostély-utcza kiszélesitését csakis a városház épületből majdan nyerhető területtel kivánják végrehajtatni, egyelőre tehát marad az utcza ugy a hogy van. A Gránátos (Városház)-utcza kiszélesitése sem most, sem a jövőben nem szükséges, mivel ezen az utvonalon a forgalom nagyobb emelkedésére kilátás nincs, és mert a tanács nem akarja engedni, hogy azok az összegek, a miket már eddig az ideiglenes központi városháza és a Városház utcza rendezésére költöttek, kárba vesszenek. — A Károly utcza, Sütő-utcza, Deák Ferencz-utcza és Deák-tér határolta telektömb szabályozására legalkalmasabbnak találják a Devecis féle, B-vel jelölt tervezetet.

Magának a központi városháza telkének szabályozását a tanács egyelőre elejti, s a kérdés megoldását arra az időre halasztja el, mikor a fővárosnak módjában fog állani az uj végleges központi városházát felépittetni. Ilyen formán tehát egyelőre csak a városháza környékének szabályozását fogják végrehajtani, a most megállapitott főbb irányelvek szerint.

A józsefvárosi jótékonysági egyesület beszámolója.

A józsefvárosi általános közjótékonysági egyesület e hó 24-én délelőtt 11 órakor tartotta a VIII. ker. előljáróság épületében évi rendes közgyülését, — a mely alkalommal előterjesztették az egyesület mult évi müködéséről szóló jelentést és zárószámadásokat, valamint megállapitották a következő évi költségelőirányzatot.

A józsefvárosi jótékonysági egyesület egyike azoknak a legritkább hasonló intézményeknek, melyek buzgó áldásos müködésüket okos előrelátással, kifogyhatatlan igyekezettel, olyan tapintatosan tudják végezni, hogy minden reklám nélkül vivják ki a legszebb eredményeket. A mult évről szóló beszámolónak felhalmozott adatai a legszebb sikerekről tesznek tanuságot, s méltán igazolják azt a népszerüséget, mely az alig négy éves intézményt minden oldalról környezi. Ezekről a sikerekről maga a főváros tanácsa is hivatalos alakban tudomást vett és felhivta a többi kerületeket, hogy a józsefvárosi mintára hasonló egyesületeket szervezzenek.

A VII. kerületi hasonló közjótékonysági egyesület már meg is alakult, a VI. kerületbelit pedig most szervezik. Egyedül a III. ker. jelentette ki, hogy a fel-

szólitásnak nem tehet eleget a kerület lakosságának általános szegénysége miatt.

A józsefvárosi egyesület saját kebelében a jótékonyság különböző ágai szerint több szakosztályt tart fenn. Igy külön kezelés alatt áll a *népkonyha*, *munkásotthon*, *felruházó*, *segélyző*, végre a *foglalkoztató* és *munkaközvetitő* szakosztály.

A záró kimutatás szerint az egyesület alapitványi tőkéje az 1899-ik évben összesen 23.490 frtra rugott, mely összegben az 1899-iki ujabb alapitványok 738 frt 65 krt tesznek ki. — A mult évi bevételt a zárószámadás 17320 frt 02 krban tünteti fel. Ennek érdekesebb adatai: tagsági dijak: 1338 frt.; adományok: 1918 frt. 06 kr.; — a vigszinházi előadás tiszta jövedelme: 600 frt, — az előljáróság dísztermében deczember 2-ikán rendezett hangverseny és buffet tiszta jövedelme: 1264 frt 13 kr., — a népkonyha bevétele: 5276 frt 91 kr. stb.

A *népkonyha* szakosztály 1899-iki forgalmát megvilágitja, hogy 10 kros ebédet ingyen kiosztottak 56065 adagot, a 6 kros gyermek adagokból pedig 8831 fogyott el. Pénzért 48544 tizkrajczáros ebédadagot fogyasztottak. — A foglalkoztató mühelyben 3300 adag 3 kros reggeli, 2900 porczió 10 kros ebéd kelt el.

Érdekes, hogy egy ilyen 10 kros kiosztott ebédadag mennyi költségébe kerül magának az egyesületnek. A szükséges hus — adagonként 12 és fél dekagramm, — 5.73 kr. kenyér zsemlye, 1.75 kr., főzelék 0.57 kr., liszt 0.31 kr., zöldség 0.19 kr., füszer 0.39 kr., dara 0.16 kr. és fa 0.19 kr. Ehhez járul a személyzet fizetése 1.02 kr. és különfélék czimén 0.15 kr. Tehát egy ebéd adag előállitásának költsége 10.46 kr., a melyet az ajándékba kapott élelmiszerekből és tüzelő anyagokból az egyes adagokra eső 0.44 kr. 10.90 krra egészit ki.

A *munkásotthon* szakosztályban 21245 adag 3 kros teát fogyasztottak, a miből 637 frt. 05 kr. jövedelem folyt be.

Itt különféle könyvek, hirlapok és folyó iratok állanak a munkások rendelkezésére; irószerek levelezéseik elintézésére, azonkivül, hogy a látogatók kényelmes társalgó helyiségekre találnak benne. Az otthon összes látogatóinak száma 15614 volt a mult évben, a könyvtárból pedig 3100 kötetet vettek ki.

A felruházó szakosztály 352 gyermeket részesitett ruhasegélyben. Raktáron van még 105 darab férfi és 2 női ruha.

A segélyző szakosztály a népkonyha szakosztály számára 6526 frt 36 krt adott ki, segélypénzek fejében pedig 300 frtot osztott szét.

A *foglalkoztató és munkaközvetitő szakosztályban* a mult évben ujitották meg, a körülbelül, száz munkás befogadására berendezett foglalkoztató mühelye, a hol reggel $\frac{1}{2}$7 órától délután 1-ig tart a munkaidőt Itt eddig minden jelentkezőt felvettek; október 14-től deczember 31-ig terjedő 60 munkanap alatt 2389 munkás dolgozott a mühelyben; — átlag naponként negyven.

A mühelyben öt csoportban dolgoztak a munkások, kik fafaragással, kötéltépéssel, kőzuzással, ruhavarrással és tollfosztással foglalkoztak.

A jótékonysági egyesület minden jövedelmét kizárólag a Józsefváros lakossága köréből szerzi be. Gyüjtőiveket küld szét az összes kerületbelieknek, — perselyeket állit föl nyilvános helyeken és háztulajdonosoknál, s az ezeken kivül is befolyó önkéntes adakozásokból fedezi összes kiadásait.

Az 1900. évi költségelőirányzat az egyesület bevételeit 20500 koronára becsüli, s ennek arányában határozza meg a kiadásokat.

A népkonyha szakosztály számára 120.000 ebédadagot szánnak, 24.000 korona költséggel; — a munkás otthon költségeit 3292 koronára irányozták elő, — a felruházó szakosztályét 3000 koronában, a foglalkoztató mühelyét 8000 koronában, végre a segélyező szakosztályét 8308 koronában.

A magyar pantheon Széchényi szellemében.

Az országos nemzeti szövetség még 1897. évben emlékiratot nyujtott be a képviselőháznak a Szent-Gellérthegyen épitendő pantheon ügyében. Ez ugyan nem az első inditvány, mert tudjuk, hogy 1867. óta ez irányban már több oldalról történtek előterjesztések.

Van-e azonban magyar ember a ki ne tudná, hogy a magyar pantheon eszméjét a legnagyobb magyar inditványozta először? Én nem hiszem.

Figyelemmel kisérve azonban az eddigi inditványokat, alig van egy, mely Széchényi „*Üdvlelde*“ eszméjét érintette volna.

Nem tudom, mi lehet az oka annak, hogy ez ügyben Széchényi véleményét figyelmen kivül hagyjuk, bár a legnagyobb magyartól származik, a kinek sokoldalu zseniálitása a müszaki téren is elismerésre talált és a kiről Lipthai Sándor azt mondja hogy a technikai ismereteknek oly tárházát gyüjtötte össze, hogy messze tulemelkedve a dillettantismus rendes szinvonalán, világos képet nyert a technika sokoldalu eszközeiről és a müszaki kérdésekben helyes itéletre tett szert.“

Mérnök és jogász volt ő együttesen, a szónak magasabb értelmében, e két irány az ő államférfiui valójában összhangzatosan egyesült.

Széchényi a pantheon eszméjét már régebben fölkarolta, először azonban az 1841. évben megjelent „*Kelet népe*“ czimü müvében emliti a hol fölhozza, hogy nem volna-e nemzeti kifejlésünk lépcsőfokozatai közt a teendők során tán az is, hogy a budai hegyekben, honunk közepén és ekképp némileg szivében állitnánk temetőt, egy szabad ég alatti „Üdvleldét“?

Magát az eszmét bőven kifejti következő czimü könyvében: *Üdvlelde. Gróf Desseffy Aurél hátrahagyott némi irománytöredékivel.* Irta és közli: grf Széchényi István. Pesten 1843. nyomt. Trattner Károlyi betüivel.

Nem lesz talán érdektelen, ha a halhatatlan reformátor eszmemenetét e helyen közlöm, annyival is inkább, mert ebben a mai nap már aktuális kérdésben ismét az ő kezdeményezését kell elismerésünk.

A bevezetésben elmondja az „Üdvlelde“ czélját, hangsulyozván: „Mily gyönyörü lelki benyomást tenne az sok, csak most éli tavaszát hazánkfiára ha nemzetünk világa, vagy inkább lelki kivánata legalább tesitileg, igy egyesitve és könnyen felkereshetőleg lelné nyugtát és az életben félreismert, félreértett nem méltánylott, sőt gyülölt és üldözött, és nemcsak testi nyomoruságtól, de az elszigetelésnek erkölcsi kinjaitól is szivetörött, de még is utolsó leheletig bajnokilag vivott, végre itt

nyerné a megismerésnek és hálának, noha bár késő, de azért annál inkább megérdemlett koszoruját."

Széchényi nemzeti felvirulásunk kérdésében az Üdvleldét bizonyos sulyu, erkölcsi tényezővé óhajtotta tenni, a mi egyedül kristálytisztaságánál fogva válhatik azzá.

Ezért véleménye szerint fontos: 1. a kitüzött méltánylás kit illethessen, s arra az illető mi módon érdemesithesse magát 2. ki legyen az ki az érintett illetőséget, valamint a szerzett érdemeket elitélje? és végül 3. hol legyen az épitmény?

„Az első pontra nézve azt mondja többi között Széchényi, hogy a kérdésben levő méltánylás csak azt illethetné, ki jó sikerrel járult a magyarnak szellemi és anyagi kifejtéséhez. Külön fajuak, vérüek s nyelvüek közt sem kellene, mint gondolnám, különbséget tenni s elválasztó falakat vonni. Minden egyoldaluságot s minden rögtönzést egyiránt és felette féltékenyen kellene kerülni, nehogy pártszint nyerjen a dolog s pillanat okozta felhevülésben tán olyan is emeltessék a megjutalmazásnak szánt helyre, ki arra érdemetlen, s ekkép nem oda való mert akkor az utódok abba a felette kellemetlen helyzetbe juthatnak, hogy azt Augias istállóiként néha kiseperni kénytelenittetnek. Nemzeti részrehajlatlanság és nemzeti méltóság fényében kellene állani a megjutalmazásnak."

Ebből kifolyólag természetesen arra a következtetésre jut Széchényi, hogy részrehajlatlanság méltóságában álló nemzeti organumra van mindenekelőtt szükség. E czélból az országgyülés és kormány tagjaiból külön állandó birói választmány kiküldését tartja szükségesnek, a mely kiválasztott testület a nemzet nevében intézkednék.

A helyre vonatkozólag a legnagyobb magyar kijelenti, hogy az alkalmas területet, saját pénzén felette megfelelő helyütt a budai hegyekben ha telszik, tüstént megszerzi, s azt a közönség szabad rendelkezésére bocsátja, továbbá, hogy a megszerzendő hely mind elvonultsága, mind magassága tekintetében tökéletesen megfelel a czélnak. Irata 34. oldalán leirja a helyet a többi között a következőképpen: Meredek a hely igaz, de annál jobb, mert annak szinére mámoros nem juthat, hol pedig istenileg sóvárgunk felhévülhetni, oda minden földi itasságból kiébredve, egyedül józan állapotban szabad lépnünk, minthogy a testnek kéjbilincsei és ezer szórakozásai között, hiába törekszik a lélek csak egy kissé is magasabbra emelkedni a mindennapinál."

Ezen szempontok által vezéreltetve nem találta a Gellérthegyet alkalmasnak a kitüzött czélra. Naplóiból megtudjuk, hogy 1842. május 14-én járt a budai hegyekben mig végre 1842. junius 25-én a budai tanácscsal a Hármashatárhegyen alkalmas helyet talált.

Nemsokára látjuk őt, a legnagyobb magyart, miként noha sokoldalu volt elfoglaltsága, ezen első pillanatra talán kicsinynek látszó, de mégis a jövőre nézve nagy horderejü erkölcsi sulyu kérdésben helyes, minden izében átgondolt tervvel lép föl.

Hogy miért óhajtotta Széchényi a pantheont a hármas határhegyen, az eszmemenetéből önként következik. Egészitsük ki az ő eszmemenetét a milyen eredményre fogunk jutni?

A Szent-Gellérthegy, a most már 600.000 lakost számláló zzékes-főváros közepén lévén, a hatalmas Duna-folyam partján a nagy közönségnek legközelebb fekvő és legkönnyebben elérhető kiránduló helye.

Nem tulzás talán, ha fölteszszük, hogy a lakosság fele nincsen oly anyagi viszonyok között, hogy nyáron Budapensten kivül keressen helyet üdülés, avagy szórakozás czéljából. Tudjuk nagyon jól mi budapestiek, hogy vasár- és ünnepnapon hányan keresik fel a közel fekvő Gellérthegyet. Tudjuk, hogy a hegyen különösen a Ferencz József-hid megnyitása óta a forgalom mily mértékben emelkedett! El lehetünk készülve, hogy az eskütéri uj hid, valamint a tervezett gellérthegyi kötélpálya által a mostani forgalom legalább meg fog kétszereződni. Ily körülmények között a hegy teljes platójának beépitése minden tekintetben nagyszabásu remekmüvel még sem volna czélszerü.

De van itt még másik szempont is, a miért a Gellérthegy nem felel meg a kitüzött czélnak, s ez sokkal fontosabb, mint az előbbi t. i. az erkölcspolitikai szempont. Ezt Széchényi programmjából nem hagyhatta ki.

Gondoljuk csak, hogy minden ethikai alap nélkül a panpantheont a Gellérthegyre épitettük Képzeljük el továbbá a hullámzó nagy közönséget vásárnapi hangulatban, tömegesen beözönleni a pantheonnak tiszteletet és kegyeletet parancsoló falai közé! Mily profanácziója a pantheon-eszmének, mily profanácziója Széchényi szellemének!

A pantheonnak a hármas határhegyen való elhelyezésével, Széchényi jól átgondolt programmját hajtjuk végre. Meg lesz annak a gyümölcse, mert ethikai alapon fog nyugodni. A 196 m magas hegy, a mely jóformán uralkodik a székes-fővároson. magasságával és fekvésével is imponáló. Oda valóban csak az fog zarándokolni, a ki „minden földi ittasságból kiébredve, istenileg sóvárog felhevülhetni." De nem tekintve a főfaktort, az erkölcsi oldalát a dolognak figyelmen kivül hagyom, lenne a székes-fővarosnak még egy másik haszna is, az anyagi haszon. Mert a székes-fővárosunkat látogató idegen, valószinüleg meghosszabbitandja ittartózkodását, hogy hazánk „Üdvleldéjét," a magyar állam Szent István koronája országainak erkölcsi fundamentomát megtekintse.

Széchényi szavaival fejezem be közleményemet:

„Hogy ilyfélo intézvénynek nemcsak külfénye, de valódi sikere és szellemi hatása is legyen, mindenesetre tán a nemzeti hitel ellenőrsége alá kellene állitani azt, ha t. i. elég fogékonyság és elég komoly lelkülettül át van hatva a közönség ily intézvénynek magasb jelentőségét méltánylani; mert ha erre többé nem képes, s annyira van leerkölcstelenitve, mikepp a nagyobb rész az „én utánam mindennek vége" (Apres moi le deluge) hite szerint él és cselekszik, akkor, mint legalább én gondolom, tán nem használ semmit az ily intézvények szellemi fentartása és ekképp jobb azzal egyenesen felhagyni."

Az irányadó körök, reméljük, e nagyfontosságu kérdést Széchényi szellemében helyesen és üdvösen fogják megoldani, mert az „Üdvlelde" kérdése a „dolog legmélyebb lényegébe, vagy jobban mondva, annak életébe vág. s ekképp minden oldalról, s higgadt kebellel kifejtendők, s ugyancsak ámitás nélküli alapra állitandó, minthogy — s ezt soha, kivált a kérdésben levő tárgyban, de egy pillanatig sem szabad felejtenünk, — a nevetséges a magasztosnak tőszomszédja."

Vukasinovits József.

Az adóárverező csarnokok ujjászervezése.

A főváros az adóárverező csarnokok intézményét már jó ideje meghonositotta, de a népszerütlen rendszer máig sem tudott közkedveltségre szert tenni ellenben ország-világ előtt tanubizonyságot tesz arról, hogy az a fő érv, a melynek a kedvéért létesitették, hogy tudniillik az *adósok* érdekét szolgálja, — nem egyéb mint a hivatalos akták szürke porából légbeszállot csalóka tünemény.

Az árverező csarnokokban épen olyan potom áron kótyavetyélik el a szegény adósok holmiját, mint azelőtt a lakásokon, a mikor még nem járt vele a boldogtalan transperálás müvelete.

Legujabban a belvárosi kerületi választmány fogott abba a hálátlan feladatba, hogy a csarnok rendszernek megszerzi a közkedveltségét. A választmány szerint ugyanis az intézménynek az a fő baja, hogy a nagyközönség számára melynek soraiból a jó árt megfizető vevők kikerülnének, hozzáférhetetlen. Az olyan módos ember aki készséggel vásárolna az eladásra kerülő holmikból, nem teszi ki magát a konzorcium alkotó professzionátus árverezők kötekedéseinek, és nem vesz részt a liczitációk kellemetlen publikumának tülekedéseiben

A választmány — és előterjesztésére a IV. ker elöljáróság arra kéri a tanácsot, hogy adjon engedelmet arra, hogy a közönség az árverésre kijelölt ingóságokat a csarnokban az árverés ideje előtt megtekinthesse és azokat arra az esetre, ha csakugyan árverés alá kerülnek bizonyos vételárat ajánlhassanak meg és annak 10 százalékát biztositékul a kezelő hivatalnoknál letehessék. Ha a holmira az árverésen nem ajánlanak magasabb vételárat, az ajánlatok kész vásárnak tekintsék, ellenkező esetben pedig a letett biztositékot rövid uton fizessék vissza.

A tanács az inditványt legközelebb együtt fogja tárgyalni, a budai árverező csarnok megszüntetése már szőnyegen forgó kérdésével.

A napidijas nem szegény.

A kereskedelmi miniszterium egyik napidijasa szegénységi bizonyitványért folyamodott az elöljárósághoz, mert arra peres ügyben volt szüksége. Kérelmét azonban elutasitották, minthogy jövedelme — a napidija — több, mint a mit Budapesten egy közönséges napszámos kap. A határozatot másodfokban a főváros tanácsa is megerősitette. A folyamodó panaszára a közigazgatási biróság ugyancsak elutasitó határozatot hozott, azzal a megokolással, hogy miután a napidijas jövedelme a szegénység fogalmához kötött közönséges napszámbérét tulhaladja, a napidijast szegénynek nevezni nem lehet s igy szegénységi bizonyitványra nincs joga.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 455 gyermek, meghalt 348 egyén, a születések 107-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 309 törvényes, 146 törvénytelen; nemszerint 235 fiu, 220 leány. Halvaszületett 12 gyermek köztük 8 törvényes, 4 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 34·5.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 26·4, az egy éven felüli lakosságnál: 21.4, az öt éven felüli lakosságnál: 17.9.

A halottak közt volt 198 (—) finemü, 150 (—) nőnemü.

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 4 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 32-nél).

Az év eddigi 19 hetében élve született összesen 9.193 gyermek, meghalt összesen 5.989 egyén, a születések többlete tehát 3204; a mult év megfelelő időszakában született 9.041, meghalt 6.474, a születések többlete volt 2.567 (——).

Az élve születtek között volt: 90 római katholikus, — görög katholikus, 1 görög keleti, 8 ágostai evang., 16 helvét 41 izraelita, — unitárius, 2 egyéb, összesen 158. Halvaszülöttek 15.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 946 beteget, szaporodás 391, csökkenés 332, maradt a hét végén 1005, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 119 beteget, szaporodás 21, csökkenés 30, maradt a hét végén 110, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 914 beteget, szaporodás 338, csökkenés 338, maradt a hét végén 914, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 787 beteget, szaporodás 120, csökkenés 138, maradt a hét végén 769. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.766 beteget, szaporodás 870, csökkenés 838, maradt a hét végén 2798.

A gazdátlan vagyon.

A főváros a Várszinháznak évenként 1500 frt szubvenczió ad, hogy azon a meglevő dliszlettárat és felszereléseket fokozatosan kiegészitsék és a szükséges ujabb beszerzéseket megtehessék. — A főváros évről-évre pontosan ki is utalványozza a szubvenczió, hogy azonban azt hova fordiják, mire költik el, mideddig semmi kézzelfogható nyoma sincsen, mert a felszerelésekről leltárt senki sem vezet, a beszerzéseket senki el nem könyveli. — A főváros és a szinház vezetősége köréből összeállitott vegyes bizottság a napokban vizsgálta át a szinház teljes diszlettárát, s az elromlott, használhatatlan holmikat kiselejtezték. A bizottság eljárása alkalmából azt a javaslatot tette a tanácsnak, hogy bizza meg az egyik fővárosi mérnököt, hogy a szinház kellékeiről állandóan pontos leltárt vezessen, s a fővárosi szubvenczió felhasználását ellenőrizze. Ilyen módon azután a leltárban mindenkor pontos nyoma maradna, hogy a főváros pénze mire fogy el és a rendben tartott diszletek és kellékek sem kallódhatnának el.

Hirek a városházáról

Anyaghalmaz miatt a mult heti közgyülés több érdekes részletét ki kellett hagynunk a legközelebbi számra.

Balesetek az épitkezéseknél.

Sok panasz hangzott el már az épitkezéseknél minduntalan előforduló balesetek miatt. — A tanács mint felsőbbfoku iparhatóság is foglalkozott a bajok forrásával és arra az eredményre jutott, hogy a szerencsétlenségeknek nagyobbára az olyan épitőmesterek az okai, a kik kellő képesités nélkül vállalják el a felelősséges munkákat. Ezért a tanács most elrendelte, hogy ezentul csak az olyan épitési terveket vegyék tárgyalás alá, a melyeket felelős épitőmester, vagy tervező irt alá. Az eddigi eljárás az volt, hogy azokat a terveket, melyeket nem képesitett épitőmester nyujtott be, elbirálták és utólagosan kötelezték a folyamodót, hogy azokat képesitett épitőmesterrel irassa alá. A hatóság az uj rendtől sok javulást remél, s abban a véleményben van, hogy az épitkezéseknél sürün előforduló balesetek számát legalább is csökkenteni fogja.

Tilos a sibolás.

Ezt a német beamterektől ideszakadt germán müszót, sajnos, nagyon jól értik a magyar hivatalnokok is. Az a rendszer, a mit az a sibolás szó megjelől, különösen kedvelt a főváros hivatalaiban, melyek valóságos művészetet fejtenek ki néha abban, hogy az aktákat egyik hivatalnok a nyakáról a másikéra hozzák át. A polgármester mindenféle dörgedelmes rendeletekkel próbálta mag már többször a hiábavaló akta küldözgetést megszüntetni — a rendeleteknél azoban többet él az oilyan konkrét intézkedés, a milyet a tanács tett most. Feltünt ugyanis, hogy a különböző ügyosztályok, hivatalnok a pénzesutalványozásokat mind a számvevőséggel készitetik el, olyankor is, a mikor azt maga a fogalmazó is megcselekedhetné. A felek pedig, a kiknek az utalvány kézhezvétele rendszerint sürgős, ilyen módon még néhány héttel később juthatnak pénzükhöz. *Lampl* Hugó főszámvevő most elkészült e számvevőségi ügybeosztás uj összeállitásával s a tanács azt kinyomatta és az összes hivatalok közt szétoszttatta. Ezt az alkalmat használta fel a tanács arra is, hogy felhivta a tanácsi ügyosztályvezetőket és kerületi előljárókat, hogy ezentul azokat az utalvány tervezeteket, a melyek kizárólag törvényeken, szabályokon, szerződéseken, dijszabványokon vagy egyéb hatósághatározatokon, tehát nem egyedül a számvevőség által szlogáltatandó adatokon alapulnak, — ezentul a szám vevőség i énybevétele nélkül, a fogalmazó személyzettel a szétküldött főszámvevői összeállitás fonalán készittessék el. Az ilyen utalványokat azután kiadmányozás előtt láttamoztatni kell a számvevőséggel, a mi sokkal rövidebb és gyorsabb eljá ás mint ha magát a tervezetet készitené el a számvevőség.

Uj családház területek Kelenföldön.

A Ferencz József hid megnyiltával a kelenföld egyike lett azoknak a területeknek, a melyeket a hatóság nyaralószerű családház épitésekre akar felhasználtatni. Ez a körülmény érlelte meg a közmunkatanácsnak azt az elhatározatát, hogy a fehérvári ut. és kelenhegyi ut és átlós ut között levő terület nyugoti oldalát a harmadik épitési övezetből a második épitési övezetbe helyezi át. Az uj épitési övezetben fen a főutvonalon, sem a mellék utczákban nem kötelezők az élőkertek. A közmunkatanács ezt a határozatot, hozzájárulás végett megküldte a fővárosnak. A mérnöki hivatal a közmunkatanácsi javaslatot ma elfogadhatónak jelentette ki, s egyben hozzájárult ahhoz is, hogy az uj szabályozásból kivegyék a Sáros fürdőnek a Ferencz József hiddal szemben levő telkét s ennek rendezését egyelőre hagyjak függőben hogy ha majd a fürdőt akar felépiteni, akár pedig a telkét parczellázni akarják, — a közmunkatanács keze semmiképen se legyen megkötve.

A Vigszinház és a főváros.

A Vigszinház részvénytársaság a szinház épületének felépitésekor a rendelkezésére állott telekből a lipótkörüti oldalon 139. és a vigszinházutczai oldalon 24. négyszögölnyi területet beépittetlenül hagyott. Ezeket a szabálytalan alaku térségeket azért hagyták üresen, mert a szinházépületet több olyan kiugrásokkal diszitették, a melyek kedvéért az egész nagy telek nem volt beépithető.

A szinház homlokzata előtt felmaradt területre az előtér csinossága és a kényelmes közlekedés biztositása érdekében is szükség volt. A Népszinház részvénytársaság most arra kérte a tanácsot, hogy a be nem épitett telekrészeket közterületeknek jegyeztesse be, s egyben illő áron váltsa is meg.

A tanács a kérelem tárgyában a mérnöki hivatal javaslatát hallgatta meg. — A hivatal ma beterjesztett szakvéleménye a kérelem teljesitését határozottan ellenzi, mert a részvénytársaság a területeket kizárólag a szinház érdekében hagyta beépitetlenül, s ha a szinházat bármi okból valaha lebontanák, annak a mostani girbe-görba kiugrásokkal teli telkét a bejegyezni kért területek nélkül helyesen be nem épithetik, valamint a bejegyzett területeket sem használhatnák a szinház mostani alaku épülete nélkül semmire. Ezek a területek a szinház épületével tehát szerves kapcsolatban állanak, s igy azokat örök időkre közterületnek bejegyeztetni nem lehetséges.

A mérnöki hivatal azt javasolja, hogy a Vigszinház részvénytársaság kérelmét utasitsák el, s a főváros méltányosságból legfeljebb annyit tegyen meg, hogy a járdarakatás és burkolás költségeitől engedjen el egy bizonyos részt, viszont azonban kötelezze a részvénytársaságot, hogy a kocsifeljárót, gyalogjárókat és a szinház előtt levő két kis kertecskét a szinház fennállása idejéig mindenkor lelkiismeretesen gondozza és saját költségén jó karban tartsa.

A főkertész és a football.

A football játék törhetetlen hiveire rossz idők járnak a városházán. Ma a városi főkertész tett panaszt a tanács előtt, hogy a szenvedélyes játékosok a Városliget és a Népliget valamennyi pázsitját tönkre tapossák. A főkertész arra kéri a tanácsot, hogy a mükedvelő footballistáknak jelöljön ki a ligetekben külön zárt területeket, a labdarugást pedig egyebütt szigoruan tiltsa el.

A gellérthegyi sikló végállomása.

A szent Gellérthegyre tervezett sikló épitésének vállalkozója arra kért engedelmet, hogy a sikló gellérthegyi végállomásán nagyszabásu vendéglőt és kávéházat rendezhessen be. A kereskedelmi miniszter felhivta a vállalkozót, hogy a vasutra és tartozékaira részletes terveket dolgozzon ki, s a szükséges helyhatósági engedelmet szerezze meg a fővárostól. A tanács a vállalkozó benyujtott kérelme alapján a mérnöki hivatalt hivta fel vélemény adására. A mérnöki hivatal ma azt javasolja, hogy a főváros a kért helyhatósági engedelmet egyelőre *ne adja* meg, mert a Gellérthegynek az a felső platója, a hová a vendéglőt és kávéházat tervezik, még teljesen rendezetlen s igy nem engedhető meg, hogy azon a végleges szabályozás és rendezés előtt állandó épületet emeljenek. Egyébként is a kereskedelmi miniszter csak most hivta fel a vállalkozót a részletes tervek bemutatására, már pedig a részletes tervek nélkül nem dönthet a kérelme tárgyában, amely igy egyelőre időelőtti.

A krisztinavárosi szinkört renoválják.

A krisztinavárosi szinkör jelenleg a fővárosi nyári szinház tetőzete kilyukadt. Valamelyik napon már becsorgott az eső és a szinészek ajkáról csörgedező versekkel versenyt folydogáltak a tavaszi eső cseppjei.

A szinházban ülő közönség azonban nem nagyon szereti az égből eredő ingyen áldást a mely a multkor város atya műélvezetét zavarta meg. Ez már azután sérelem volt a főváros ellen, s a tanács nyomban összeült, hogy a szinkör tetejének kijavitását elrendelje. A krisztinavárosi szinkörben tehát ezentul nem esik az eső, a főváros pedig viseli az 1957 kor. 80 fillérnyi költségeket.

Elkobzott jövedelem.

A főváros egy eddigi rendes jövedelméről mondott le. Az igaz, hogy nem a maga jószántából, hanem mert kénytelen volt vele. Az árvaszéki számvizsgálati dijakról van szó, a melyekről tavaly kijelentette a belügyminiszter, hogy a főváros évtizedek óta jog és törvény ellenére szedi. A főváros azonban sehogy sem akart a miniszter rendelkezésébe belenyugodni és három izben is ujra felterjesztéssel fordult a miniszterhez, hogy a dijak további szedéséhez járuljon hozzá. A miniszter azonban harmadszorra is nemleges határozatot hozott mert a fővárosnak az 1877 évi XX fej. 293 §ában meghatározott dijakon kivül egyebet szedni joga nincs, és azt az 1877-iki szabályrendeletet, a melynek alapján a főváros az árvaszéki számvizsgálati dijakat szedi, mint a törvényintézkedésével ellenkező, érvényesnek tekinteni nem lehet. A főváros most végre belenyugodott a meggyőzhetetlen miniszter rendelkezésébe s a leirat tartalmát tudomásul vette. A főszámvevő számitásai szerint ennek következtében a fővárosnak évenként legkevesebb 6000 korona biztos jövedelme marad el.

Heverő tőkék a fővárosnál.

A fővárosnak sok a pénze, de csak a pénztári készpénz készlete. Máskülönben a folyton sopánkodó fővárost ujabban nem igen veti fel a pénz, — legkevésbbé pedig a — felesleg.

A pénztári kezelés alatt álló készpénz a legutóbbi napokban csakugyan nagyon felszaporodott. A gondos tanács nem engedi parlagon heverni a felesleges összegeket, hanem 4 százalékos gyümölcsöztetésre hamarosan beküldi kiválasztott takarékpénztáraiba.

Tegnap akkora összegeket szállitottak a városházáról a bankok pénztárába, hogy a szegény embernek a feje is beleszédül a hallatára.

A népszinházi alap 22000 koronáját a pesti magyar kereskedelmi bankhoz, a kerepesi uti köztemető alap kápolna álapitványnak 923 kor. 96 fillérnyi pénzét a központi takarékpénztár és országos zálogkölcsön intézethez, ugyancsak a kerepesi uti köztemető alap elhagyott sirhelyek czimén kezelt 12857 korona 80 fillérjét a magyar leszámitoló és pénzváltó bankhoz a községi alap 600 000 koronájából 250 ezeret a magyar általános hitelbankhoz, 200 ezeret a magyar leszámitoló és pénzváltó bankhoz és 150 ezret pedig a Pesti magyar kereskedelmi bankhoz küldtek be.

Ezenkivül a községi alap folyó pénzeiből még 200.000 koronát a Hazai bank részvénytársaságnál 300.000 koronát pedig a Magyar általános hitelbanknál helyeztek el.

A szegény fővárost tehát nem kell még egyenlőre félteni, hogy valamelyik elsején nem tudná kifizetni a gázsikat.

Olcsóbbak a közmunkák.

A fővárosban általán alászállott a munka értéke. A főváros zavaros pénzügyi helyzete megcsappantotta a közmunkák számát, s az eddig olyan alaposan kiaknázott fővárosi vállalatok lassanként igen kaposakká válnak.

Erre mutat az a körülmény, hogy azoknál az árlejtéseknél, a melyeket nagyobb szabásu közmunkák vállalatba adására legutóbb megtartottak, a szakmabeli vállalkozók nagy érdeklődést tanusitottak s szokatlanul előnyös ajánlatokat nyujtottak be, csakhogy a munkálatok elkészitését elnyerhessék.

A legujabban kiadott munkák közül nevezetessebbek:

Az eskütérihid épitésével kapcsolatosan tervezett szabályozási munkák keretében felmerült csatornázások, a minek költségeire 16945 korona 93 fillért irányoztak elő. Az árlejtésen győztes vállalkozó e munkánál 25 százalék engedményt ajánllott fel a megállapitott egységárakból.

A VII. kerületi Szabó József utcza egy részét uj makadam burkolattal látják el. A kövező munka 3243 korona 92 fillérbe kerül, s a megbizott vállalkozó 18 százalék engedményt tett. A burkolásnál bogdányi kék trachyt zuzott követ használnak, fedő anyagul pedig szentmihályi I. osztályu bányakavicsot alkalmaznak.

A központi városháza udvarának és gyalogjáróinak aszfaltozásához szükséges kövező előmunkálatokat is most adták vállalatba 3332 korona 19 fillér előirányzott költséggel. A vállalkozó az egységárakból 20 százal kot engedett.

Menedékházak a kisdedóvókban.

A főváros külterkein levő kisdedóvókban alkalmazott óvónők érdekes kérelemmel járultak a tanács elé. A külterkek lakossága ugyanis kora hajnalban elhagyja lakását, hogy munkahelyére menjen. A kisdedeket kénytelenek őrizet nélkül hagyni, s legtöbbször még olyan emberük sincs, a ki őket a kisdedóvóba idejében elküldené, vagy elvezetné. Az óvónők most arra kérik a tanácsot, hogy a külterki kisdedóvókkal kapcsolatosan menedékházakat állitson fel, melyekben a szülők gyermekeiket már kora reggel elhelyezhetnék. A kisdedek kellő felügyelet mellett ott maradhatnának mindaddig, mig a szülők a munkából hazatérnek.

Közgazdaság.

Pihenő a munkásoknak.

A nyári munkások pihenő idejét törvény és törvényerejü rendeletek biztositják. A gyárosok mégis minden elkövetnek, hogy saját érdekükben a törvényszabta szabadidőt is lehetőleg a munkára forditsák, s nem igen törődnek a fáradó munkással. A hatóságok azonban igen szigoruan őrködnek a munkások érdekein és gyakran megtörténik, hogy felelősségre vonják az olyan gyárost, a ki vét az érvényben levő szabályok ellen. A kereskedelmi miniszter, mint az iparügyek legfelsőbb foruma az alsóbb hatóságok szigoru eljárását a maga részéről is mindenkor meg szokta erősiteni. Igy történt ez most is, hogy egyik terezvárosi fémárugyár elkészitette a házi munkarendjét és a VI. ker. előljáróság elrendelte, hogy a munkarenden a munkások részére délutánonként félórai munkaszünetet biztositsanak. A gyártulajdonos felebbezett a határozat ellen a tanácshoz, majd ennek helybenhagyó határozata után a kereskedelmi miniszterhez. A felebbező elpanaszolta ebben, hogy gyárának üzeme a félórai szünetelést érzékeny veszteség nélkül meg nem engedi, s a munkások az ozsonnájukat munkaközben is elfogyaszthatják. Ha a munkát e legjava idő közepén abban kell hagyatnia, egész munkabeosztása megbónul és fütőanyagokban nagy veszteséget kell szenvednie.

A minisztert azonban nem izgatták meg a gyáros érvei és az alsóbb hatóságok határozatát helybenhagyta, mindössze annyi engedményt tett, hogy felhatalmazta a gyárost, hogy munkásaikat két csoportra osztva adja ki a félórai pihenőt, igy a munka sem akad fenn, a munkások is nyugodtan élvezhetik törvényszabta pihenő idejüket.

Hirdetések.

35315
900—VI.

Árverési hirdetmény.

Budapest székes-főváros közönsége a tulajdonát képező I. kerület Dobrentey-utcza 46, 50 és 52. szám alatt fekvő házak lebontása czéljából ezen épületek épitési anyagát nyilvános irásbeli árverés utján aladja,

Erről a venni szándékozók azzal értesitletnek, hogy a fent emlitett árverés folyó évl j u n i u s h ó 15-én d. e. 10 ó r a k o r, a tanácsi ügyosztály hivatalos helyiségeiben (IV. városház u. 9. II. em. 51) fog megtartatni.

Ajánlat csakis az ivenként egy koronás bélyeggel ellátandó s az árverési feltételeket is tartalmazó mintán tehető, mely a tanácsi VI-ik ügyosztályban dijmentesen szolgáltattatik ki. Az ajánlattevő köteles ezen ajánlatához, amit pontosan és szabályszerüen kitölteni és eláirni tartozik, az „általános feltételek" 1. pontjában megállapitott bánatpénz betételét igazoló nyugtát csatolni s azt zárt boritékban, lepecsételve fentirt határidőig dr. Vaszilievits János tanácsnok vagy helyettese kezeihez benyujtani, megjegyezvén, hogy utó vagy pótajánlatok figyelembe vételtni nem fognak.

A bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betétkönyből, vagy az érvényben levő hatósági szabályzat szerint elfogadhatóknak megjelölt értékpapirokból, utóbbiak azonban csakis a napi árfolyam 90 százaléka erejéig vételnek számitásba, de semmi esetre sem névértékükön felül.

A székes-főváros tanácsa fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson, esetleg amennyiben az árverés eredményét kielégitőnek nem találná, uj árverést is tarthasson.

Budapest, 1900 évi máj. hó 9-én.

A székes-főváros tanácsa.

35195.
1900. VII. t. sz. hoz.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az V. ker. sziget és ügynök utczák sarkán létesitendő elemi iskola felépitéséhez szükséges föld-, kőmüves- és elhelyező, továbbá kőfaragó, vas- ács- és cserépfedő munkákra ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

Az emlitett munkák közül a föld-, kőmüves- és elhelyező munkák	105,828	kor. 82	fill.
a kőfaragó munkák	9468	„ 40	„
a vas „	28799	„ 50	„
az ács „	9533	„ 90	„
a cserépfedő „	2346	„ 68	„

vannak előirányozva.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a szóbanforgó munkák valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránti ajánlataikal a székes-főváros mérnöki hivatalán k IV. szakosztályában Barcza Elek főmérnök urnál (IV. Borz-utcza 7. sz. II. em.) átvehető árlejtési feltételek alapján, az ugyanott átvehető s egy koronás okmánybélyeggel ellátandó ajánlati ürlapon a kellő bánatpénz letételét igazoló központi pénztári letéti nyugtával felszerelve és lepecsételve legkésőbb f. é. j u n i u s h ó 12. n a p j á n a k d é l e l ő t t i 11 ó r á j á i g, a székes-főváros tanácsának VII. (közoktatási) ügyosztályában (központi városháza, városház u. 9. sz. a. II. em 48—49 a.) Faller Ferencz tanácsnok urnak vagy helyettesének adják át.

Ugy tégla minták, valamint a kőfaragó és cserépfedő munkákra is megfelelő minták lesznek bemutatandók.

Az épitésre vonatkozó összes tervek és a helyszinrajz fentnevezett Barcza Elek főmérnök urnál tekinthetők meg, a hol a szükséges egyéb müszaki felvilágositások is megadatnak.

A letétbe helyezendő 5 százalékos bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betéti könyvből vagy az érvényben levő hatósági szabályzat értelmében biztositékul elfogadható értékpapirosból. Megjegyeztetik azonban, hogy az értékpapirok csak a napi tőzsdei árfolyam 90 százaléka erejéig, de semmi esetre sem névértéken felül, fogadtatnak el bánatpénzül.

A kellő határidőben beérkezett összes ajánlatok f. évi junius hó 12-én délelőtt 11 órakor fognak az épitésre felügyelő bizottmány ülésén nyilvánosan felbontatni és megfelelő javaslattal a székes-főváros tanácsa elé terjesztetni.

A tanács fentartja magának a jogot, hogy beérkezett ajánlatok közül minden indokolás nélkül szabadon választhasson vagy a mennyiben az árlejtes eredményét kielégitőnek nem találná, egyes vagy az összes munkák vállalatba adása iránt ujabb ajánlati tárgyalást tarthasson, vagy esetleg másként intézkedhessék.

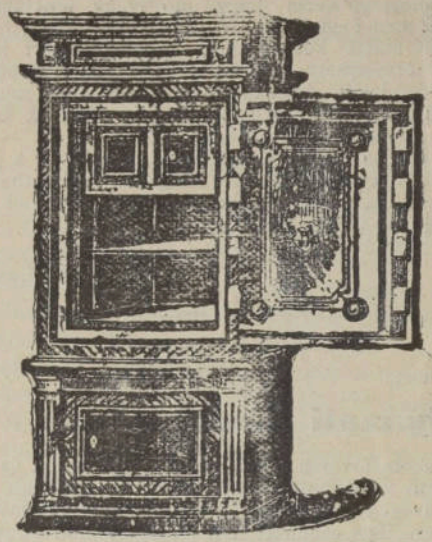
A jelzett határidőn tul érkezett, vagy a kellő bánatpénz lefizetését igazoló letéti nyugtával fel nem szerelt, továbbá nem a megszabott ajánlati ürlapon tett, a kivánt mintákkal fel nem szerelt, vagy egyébként szabálytalanul kiállitott ajánlatok figyelembe vételtni nem fognak.

Az árlejtési, továbbá a különleges és általános vállalati feltételek a megkötendő vállalati szerződés alapjául fognak szolgálni, s az ajánlat elfogadása után a szerződés megkötéséig ideiglenes szerződés erejével birnak.

Kelt Budapesten a székes-főváros tanácsának 1900 évi [illegible] ülésből.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
BUDAPEST
TELEFON 37 38 sz.
VI. GARAY-TÉR 8 sz.

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT.
GÉPALAPOZÁSOKAT ÉS
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.

TERVEK ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK
KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ ÉS CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest, 1900. junius 4. 23. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A budai fürdők és a közmunkatanács.
Erkölcs a polgári leányiskolákban.
A mészárosok és a főváros.
A hivatás magaslatán.
A polgármester a nyári szabadság ellen.
A temetők megrendszabályozása.
A főváros vizművei
A mester inasok nyilvántartása.
Küzdelem a székért.
Az állami zálogházak.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ❁ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és hazais szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intézet

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s elkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern } a Ferd. császár
Dzieditz } északi vasut mentén
Budweis } Csehország
Rossitz }
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin } Bosznia
Han Compagnie-Vitez

Szállitható intézetek müködnek:
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin } Galiczia
Zadworze }
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemküfönben gyárak, mühelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 1900. junius 4. 23. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A budai fürdők és a közmunkatanács

— Az eskütéri hid veszedelme. —

A nyilvánosság teljes kizárásával a földmivelésügyi miniszterium, a bányakapitányság és a főváros közremüködése mellett igyekszik a közmunkatanács azt a végzetes hibát eltussolni, amelyet az eskütéri hid budai feljárójának épitésénél elkövetett. Vak könnyelmüséggel megbolygatta a Gellérthegy szikláit, avatatlan kézzel megzavarta a természet áldásos adományának: a budai gyógyforrásoknak évezredes ágyát. S mikor a hiba már-már végzetessé vált, mikor milliókat érő alkotásokat a végromlás fenyegetett, titkos bizottságok néma jegyzőkönyveivel (amelyek nyilvánosságot nem látnak soha), akarta a jóvá nem tehető tévedést örökre eltemetni.

Minden lehetséges ebben a városban, amely gazdátlanul, vezető erő nélkül él. Itt ül a kormány, a törvényhozás; itt vannak a nagy tekintélyü tudós társaságok; itt él az ország teknikusainak szine java és a sok nagyfejü ur nem látta, nem vette észre, hogy a közmunkatanács terve romba dönti a Gellérthegyet, s hogy a leomló hegyoldal eltemeti a százezreknek egészséget, erőt adó forrásokat; eltemeti az épülő, milliókba kerülő uj hidat.

Nem festünk rémképeket. A tiszta valóságot, a szomoru igazságot irjuk, amikor hirt adunk arról az elszámitott, a tudatlanság bélyegét magán hordó cselekedetről, amelynek tervezője és elkövetője a fővárosi közmunkák tanácsa. A tiszta valót mondjuk el, amelynek czáfolását csak akkor engedjük meg, ha közzéteszik azt a jegyzőkönyvet, amelyet 1900. május 29-én és május 30-án Guckler Győző bányakapitány elnöklete alatt a Rudasfürdőben készitettek: a földmivelésügyi miniszter képviselője, a főváros ügyészi és mérnöki hivatalának képviselői, a közmunkatanács kiküldöttje, továbbá dr. Heinrich Kálmán, dr. Kollár Lajos és Sasz István jelenlétében. Ez a jegyzőkönyv elmondja a hibák és tévedések egész lánczolatát és teljesen elénk tárja a beszámithatatlanságnak azt a fokát, a melyen állott a közmunkatanács müszaki tervezője, mikor a Gellérthegynek nekiment.

Szomoru, hogy ilyen esemény megtörténhetik az ország fővárosában s nincs közvélemény, a mely a megbotránkozás viharával elsöpörje helyéről azt a hatóságot, a mely ekkora baklövést követett el. — A nagytekintetü közmunkatanács bizván a maga végtelen eszében, nem kérdezve senkit, nem hallgatva senkire elhatározta, hogy az eskütéri hid budai fejénél olyan remek müvel áli a világ elé, a mely igazolni fogja azt a sokak előtt érthetetlen körülményt, hogy a Ferencz József hid után miért kellett az eskütéri hidat is rávezetni a kopár hegyoldalra Mert az eddigi magyarázatokat, a melyekkel a két hid szerencsétlen elhelyezését megokadatolták, senki sem vehette komolyan. Igaz, hogy az 1893. évi XIV. t. cz. 2. §-a. pontjában azt mondja, hogy „az egyik hid a fő- és székváros I. ker. Rudasfürdő előtti teréről, a IV. ker. eskütéri római katholikus plébánia épületnek vezetendő.“ A törvénynek ez a hibás rendelkezése a hid épitésénél azért sem lehetett mérvadó, mert a szakemberek előtt köztudomásu volt, hogy az eskütéri hidat a Döbrentei-térre is lehetett volna vezetni, ha rászánja a kormány az Ördög-árok torkolatának áthelyezésére annak az összegnek

egy ötöd részét, a mit a hid budai feljárójának elkészitésére most elköltenek.

A közmunkatanács makacsságán minden jó szándék megtörött: kezdetben tüzzel, vassal ellenezte az egész eskütéri-hidat, majd a törvény létrejötte után: arra törekedett, hogy lehetőleg mennél többet rontson, hogy minden józan ideát kiküszöböljön, ami majdnem teljesen sikerült is neki.

A hid természetes iránya helyett, a melynek egyenes folytatása lett volna a Kossuth Lajos-utczában, keresztül erőszakolta a mostani mértani görbét s mikor látta, hogy a hid budai fejének alapozásánál a hidat épitő kormány óriási áldozatok, rendkivül nagy kellemetlenségek árán megkiméli a budai forrásokat, előállott ő, a nagy alkotások mestere: és neki esett a hegynek, ásta, csákányozta, robbantotta, mig végre ráakadt a meleg források évezredes ágyára. A lelet nem döbbentette meg, találékonysága nem hagyta cserben. Versenyezni akart a természettel, azaz le akarta győzni. A mit a természet végtelen bölcsességgel a sziklák mélyében rejtett, azt a közmunkatanács bölcsessége beton csatornákon akarta másfelé vezetni, nem gondolván arra, hogy a megbolygatott források engedetlenül otthagyják a betoncsatornákat s uj utakat törve maguknak, eltünnek a közmunkatanácsi gondos kezek elől s egyben üresen hagyják a Duna-part két legkiválóbb fürdőjét, a Rudasfürdőt és a Rácz-fürdőt.

Hihetetlen, hogy ezek a merényletszerü munkálatok itt történtek a főváros szivében, a főváros aszszisztálása mellett. S az elkövetett botlásoknak csak akkor jöttek tudomására, mikor megvolt a baj, mikor már-már elapadt a fürdőkből a viz, a hegy laza oldalai pedig csuszamlani kezdtek. A rombolást a Rácz-fürdő tulajdonosának közbelépésére a bányakapitányság betiltotta. De vajjon elég van-e azzal téve? Biztositék-e ez a betiltás a közmunkatanács további okvetetlenkedése ellen? Akad-e a főváros törvényhatósági bizottságában olyan, aki szóvá teszi, elitéli az elkövetett, de csak félig sikerült merényletet, amelyért megtorlást követel.

És mindezek után mikor szüntetik meg a közmunkatanácsi kerékkötő intézményt, amelynek ma sem törvényes, sem okadatolható alapja sincs?

Tudósitásunk a nagyfontosságu ügyről a következő:

Az épités terve.

Az eskütéri hid budai feljárójának épitési munkálatai három nap óta szünetelnek. Ennek az eddig kevés feltünést keltett dolognak igen kinos háttere van, a mely egyike a legujabb idők egyik legképzelhetetlenebb botrányainak. A legutolsó napok alatt ugyanis hivatalos alakban bebizonyult, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa az épitkezésnél hosszu sorozatát követte el a leghallatlanabb hibáknak, és valóban bámulatos könnyelmüséggel kevés hijján sok-sok millió kárt okozott, s majdnem tönkre tette magát a már eddig is milliókba került uj hidat is.

A közmunkatanács eredetileg azt tervezte, hogy a hid jobbparti feljáróját egyenesen rávezeti a Döbrentei-utczára, még pedig két elágazással. Az egyik ezek közül az Alsó hegy-utczán — melyet 16 méter szélességre akarnak kiböviteni — az Attila-körutra vezetne, a másik pedig a Rudasfürdő és Gellérthegy közt nyitandó uj utvonalba olvadna bele.

E tervek szerint a hid feljárója részben a hegy kinyuló szikláira vezetne, a miért is a rendezés munkálatai során különféle sziklarobbantásokra és aláásásokra lett szükség. A terveket — talán meggondolás nélkül is — azért fogadta el a közmunkatanács, mert igen előnyösnek kinálkozott, egyidejüleg parkot csinálni azokból a Döbrentey-téri telkekből a melyeket a főváros vásárcsarnok czéljára már előbb 287.000 frt költséggel kisajátitott. Hisz a főváros a Szent-Lukács fürdő és Margithid között is csak nemrég negyedmillió forint értékü területet szerzett olyan park czéljára, a mire tulajdonképpen semmi szükség sem volt valószinünek látszott tehát, hogy az eskütéri hid feljárójához szivesen odaadja a vásárcsarnoki telket, mikor az ebből alakitandó park a Rudasfürdő értékét is nagyban emelné.

Ezeket a terveket terjesztette a közmunkatanács a kereskedelmi miniszter elé, egyidejüleg a Ferencz József-hid feljáróinak rendezésére vonatkozó számadásokkal, a melyek gondosságáról és lelkiismeretességéről fényes tanubizonyságot tettek. A Ferencz József-hidnál a feljárók költségeire ugyanis 394155 frtot irányoztak elő, mig a tényleges költségek 319041 frt. 33 krra rugtak, s igy a közmunkatanács 75113 frt 67 kr megtakaritást ért el.

Ezt a takarékos elővigyázatosságot akarta megismételni az eskütéri hid munkálatainál, a hol a balparti feljáró költségeire 450503 frt 11 kr, a jobbparti feljárónál pedig 331008 frt 18 kr összesen tehát 784511 frt 29 kr előirányzott költség állott rendelkezésére.

A rombolás és következményei.

A munkálatokat nagy erővel kezdték meg, a nélkül azonban, hogy a vizjogi hatóságot — tehát a földmivelésügyi miniszteriumot és a bányakapitányságot értesitették volna — holott a sziklarobbantások és az ezzel megbolygatott fürdőforrások szempontjából ez okvetetlenül szükséges lett volna.

A meggondolatlan munkálatok igaz, hamar meghozták a maguk keserves gyümölcsét. Az uj utvonalakat a hegy lejtőjéből kihasitották, az Alsóhegy-utcza kiszélesitését megkezdették, sőt a lemetszett vonalak szintjét alá is ásták, hogy a bennük épitendő közmüveket elhelyezhessék. E czélból a dolomit sziklákat állandóan robbantások segélyével távolitották el. A dolomitnak pedig az a különös tulajdonsága, hogy czikk-czakkos menetekben reped, s ha egy darabot leválasztanak belőle, éppen nem bizonyos, hogy másik tiz utána nem reped, s az egész óriás tömb meg nem indul.

A megzavart és részben felfedett források pedig szépen apadni kezdettek, s a Rudasfürdőben már arról volt szó, hogy kifogy a fürdőviz.

A közmunkatanács már arra is hajlandó lett volna, hogy megkeresést intéz a fővároshoz, hogy a Rudasfürdő üzemét vagy három hétre szüntesse be, hogy a munkálatokat folytathassák, a mikor a Rácz-fürdő tulajdonosa is előállott kétségbeesett panaszával, hogy a fürdőben apad a viz, s ha a robbantásokat abban nem hagyják, kénytelen lesz fürdőjét egyszerüen becsukatni és a fővárost negyedfél millió forint kártérítésért beperelni. — A közmunkatanácsot még ez sem lágyitotta meg. s bizott benne, hogy a forrásvizeket majd az uj, ideiglenes levezető beton csatorna továbbitja a fürdőkhöz. A források azonban nem voltak hajlandók engedelmeskedni, és mindenüvé elfolydogáltak s csak éppen a fürdőket kerülték el. Ekkor történt, hogy a hegynek az a lejtője, a melynek alapját aláásták, a rajta levő néhány viskóval egyetemben szépen csuszamlani kezdett, s rövid idő alatt állitólag 60 cm. utat tett meg az uj hid felé.

A bányakapitányság intézkedései.

A földmivelésügyi miniszter, aki jól tudja, hogy a Szent Gellérthegy alapja laza anyag, a Ráczfürdő tulajdonosának kerelmére végre beleártotta magát a dologba s vizsgálatra küldötte ki *Tervey* Imre földmivelésügyi miniszteri osztálytanácsost, a pénzügyminiszter pedig *Guckler* Győző bányakapitányt.

Ez utóbbinak elnöklete alatt május hó 29-én és 30-án szakértő bizottság vette alapos vizsgálat alá az összes eddigi munkálatokat.

A bizottság, melynek kivülök még tagjai voltak: *Sonntag* bányatanácsos, *Zsigmondy* Géza a közmunkatanács müszaki tanácsosa, *Martin* Ottó középitési igazgató helyettes, *Devecis* Ferencz müszaki tanácsos, *Macháu* Ottó mérnök, *Toldy* József fővárosi főügyész, dr. *Kollár* Lajos és dr. *Heinrich* Kálmán fővárosi bizottsági tagok és *Sass* István a Rudasfürdő igazgatója, elhibázottnak találta az eddigi munkálatokat s azok folytatását a *bányakapitányság betiltotta*. A bizottság megállapitotta, hogy ha a pusztitást tovább folytatták volna, nem csak az összes források estek volna áldozatul, hanem igen könnyen az egész hegyoldal leszakadhatott volna, maga alá temetvén az eskütéri hid meglevő részét is.

A bizottság egyelőre csak a munkálatok folytatását akasztotta meg, érdemleges további intézkedéseket azonban még nem tett.

A hidfeljáró rendezésének eredeti tervei módosulni fognak. A bányakapitányság elrendelte, hogy a Rudas fürdő megett levő hegyoldalhoz épitett tamasztó falat haladéktalanul bontsák le s a forrásokat sziklatömbök alá eredeti állapotukba helyezzék vissza. Az utvonalak alá kerülő müveket, nehogy a források fedőanyagát megbolygassák, nem itt, hanem a Rudas fürdőn tul épitik meg. Az aláásott utvonalat ismét feltöltik. A Rudas fürdő melletti utvonal kiszélesitését egyelőre elhalasztják és megkeresik a fővárost, hogy a fürdő gépházát és kezelő épületét helyeztesse át a kisajátitandó Bárány fogadó helyére.

Robbantásokat ezentul csak az illetékes felügyelő hatóságnál történt előzetes bejelentés után fognak foganatositani, s a bányakapitányság azok végrehajtásához ezentul mindenkor irásbeli uttasitásokat fog adni.

Végül pegig a bizottság megállapodásairól a bányakapitány külön rendeletben fogja értesiteni a közmunkatanácsot és a fővárost.

Erkölcs a polgári leányiskolákban.

Perczel Dezső belügyminiszter korában figyelmeztette a fővárost, hogy a polgári leányiskolákra nagyobb felügyelettel legyen. A leányiskolákban — mondotta a miniszter — mindenféle származásu gyermek ö szekerül s a város önkénytelenül is beleneveli a szegény leányokba a jólét után való vágyat, amelyet — az életbe kilépve — csakis erkölcstelen uton elégithetnek ki.

Az iskolában a szegény nép származottja lassankint megirigyli az uri gyermek jó szinét, nyugodt életét, szép ruházatát, majd jobban fejlődvén keresi, a módot, a melylyel ö is hasonló lehet gazdagabb társaihoz. Másrészt a pesti, nagyon szegény leánygyermek már kezdettől bizonyos terheltséggel kerül az iskolába. Szülőitől jó módot, rendes életet ritkán lát. Egy szobácskában fekszik néha ötöd-hatodmagával s végig kénytelen nézni mindent, ami a gyermek előtt egyébként tilos. Az ilyen gyermek társnőire valóságos veszedelem, megrontja megfertőzteti a fiatal lelkeket. Amint ez több iskolaban megtörtént, amelyekben rájöttek, hogy a fiatal leányok egymásközt erkölcstelen képeket közöltek.

A volt belügyminiszter leirata sokáig hevert. Nem igen merte senki az ott elmondott igazságokat napirendre hozni. A tanügyi osztály humanitása ellenkezett azzal, hogy az iskolában tanuló és tanuló között különbséget tegyen s pusztán ebből az okból tartózkodtak bármiféle gátló intézkedés megtételétől.

Két polgári leányiskola igazgatójának panaszára az ügyosztály mégis belenyult a veszedelmes kérdésbe. Még pedig azzal a minden társadalmi szinezetet kizáró inditványnyal, hogy a polgári leányiskolába csak azok a növendékek vétessenek fel, akik az elemi iskola negyedik osztályát kitünően végezték.

Micsoda felfortyanás lett az előterjesztés vége. Az iskola nem klastrom, az iskola szabad hely, az iskolából nem lehet kizárni senkit csak azért, mert napszámos a szülője. És több efféle. Helyes, igaz. De ha a gyerek gyengén tanult az elemiben, mi az ördögnek ugrik át a polgáriba? Az elemi V. és VI. osztályát könnyen és „dijtalanul" elvégezhetné, ott a maga szerény köréhez mért „teljes nevelést" nyerne, míg másképp: beiratkozik a polgáriba, nagy nehezen kihuz egy-két évet, azután kibukik. Szegény szülőiknek tömérdek költséget okoz s végül nem tanult semmit.

A tanügyi osztály szándéka tehát teljesen helyes és alapos volt. A polgári leányiskolák tele vannak rosszul tanuló szegényleányokkal, akik mind az uri pályára törekednek, de nagy százalékuk más téren keres boldogulást.

Az oktalan nagyképüsködés persze a szabad iskoláztatás gátját látja az ügyosztály tervében. De arra nem gondol, hogy a bukott nök óriási tömege a feibe maradt tanuló pályából,

nem teljesült remények után kesergőkből s más ilyen csalódott, félmüvelt exisztenciákból kerül ki.

A főváros polgári leányiskoláiban tavaly 4622 leány iratkozott be. Az év végén maradt 4348 növendék. A beiratkozottak közül 1677 részesült „teljes“ tandij mentességben (ez az adat nem pontos, mert az értesitőben a III., IV., VII., X. kerületi iskola nem emliti meg a tandijmenteseket), 159-en féltandijmentességben. Az elengedett tandij összege 17.565 forint. A főváros tehát ez irányban sem vádolható szükkeblüséggel. A jó tan ló, ha szerény, megkapja a tandijmentességet. De mire való oda a gyönge tanuló? A szegény ember amugy is nehezen szerzi össze a tandijat, könyvet, jó ruhát. Hát nem sokkal okosabb, ha a szegény leány, aki amugy is az iparos pályára lép, elvégzi az elemi V. és VI. osztályát, amelyekben neki való teljes kiképzést nyer. Hisz a legtöbb szegény ember — semmit sem tudván az elemi iskola V. és VI. osztályáról, csupán azért erőlteti gyermekét a polgáriba, hogy a tanköteles kort ott eltöltse. Mért nem világositják fel ezeket az embereket arról, hogy gyermekeik az elemi iskolában dijtalanul kapnak sokkal előnyösebb kiképzést?

Nem szabad hamis liberálizmust csinálni a népoktatás terén, de nem szabad farizeuskodni sem. Józan észszel mindenki beláthatja, hogy a polgári leányiskola nem az a tér, amelyet minden leánygyermeknek meg kell uszni. A tanügyi osztály helyesen tette azt a megkülönböztetést, hogy kiknek nem muszáj és kiknek nem szabad ezt a magasabb teret felkeresni. Jól tessék vigyázni a megkülönböztetésre. Abban az „elégségesben“, amit az ügyosztály gátló körülménynek tekint, igen kevés a szigoruság. Sokkal rosszabb az az ellenkező fölfogás, amely a komolyabb erkölcsi politika mellőzésével tág teret akar nyitni továbbra is a félmüvelt női exisztenciák termelésének.

A mészárosok és a főváros.

A hus drága és rosz, vagy rosz és drága. Min dig kevés, a szegény ember alig jut hozzá, ha mégis hust akar enni, de 50 krajczárnál többet nem tud egy kilóért fizetni: csak növendék marhának vékony pénzü husát viheti haza. Miért drága a hus? kérdezzük sokszor és miért rosz. A mészárosok azt felelik, hogy drága a jószág, meg kevés, nagy az adó a fogyasztási is, meg a kereseti is, drága a boltbér, a a munkabér, és a mészárosnak is élnie kell, az ő élete is drága.

Azonkivül a mi drágaságokat itt elősoroltunk, a budai mészárosok arról panaszkodnak, hogy ők 30 krajczár hidvámot fizetnek minden átkelésnél, ezt a vámot természetesen a fogyasztó közönségen kell nekik bevenni s egyuttal azt az időveszteséget is kénytelenek megtérittetni, a mit a pesti vágóhidra való járás — kelésük okoz.

A mészáros ipartestület mindezeken felül még két más okot sorol föl, a melyeknek az a hivatásuk, hogy a drágaságot fokozzák. Az egyik drágasági ok azoknak az egyéneknek működéséből áll elő, a kik a marhavásáron, mint szurók és bizományosok, a vásárcsarnokban, mint kereskedők szerepelnek. A három minőséggel ellátott ur, mondja az ipartestület, mint hivatalos szúró a rendes kereskedőnél korábban jut be a vásártérre, mint bizományos korábban teszi meg vásárlásait s mint kereskedő könyebben boldogul az olcsóbban szerzett áruval. A másik drágasági ok az, hogy a központi vásárcsarnokbeli borjú nagykereskedők a borjukat egészben, tehát bőrrel, de e mellett bőr nélkül is fertályokban árusitják. Ez az utóbbi elárusitási mód rendkivül rontja a kereskedelmet, mert a hűtőkben, pinczékben elrakott husról a mészárosok nem tudnak s igy soha sincsenek tisztában, hogy vajjon a kinálat és a kereslet egyenlő-e.

Mindezekből azt látjuk, hogy a budapesti hus piacz drágaságának nem annyira okozói, mint inkább áldozatai a mészárosok. Szegény emberek. Fáj értük a szivünk, de panaszaiknak nem hiszünk mindenben. Megengedjük, hogy a három minőségü urak rontják, a szabadversenyt, elhisszük azt is, bár kötve, — hogy a vásárcsarnokbeli borjukereskedés rontja az árakat. De kénytelenek vagyunk kijelenteni, kogy a marhavásártéren vásárolt áru 80=100 százalékkal olcsóbb a forgalomba került árnál. Hisszük és megengedjük, hogy ennek az óriási haszonnak csak igen csekély része jut a mészárosok kezébe. De sokkal inkább szeretnénk, ha a haszonból a mészárosoknak jutna több, csak csökkentenék azt az óriási külömbözetet, a mely a lábon álló és a feldarabolt áru ára között van. A mészáros ipartestület, ha komolyan törődik a fogyasztó közönség érdekeivel, ne lappáliákkal álljon a tanács elé, hanem olyan ujitásokkal, a melyek a a husfogyasztást olcsóbbá teszik.

Általános a panasz, hogy a lábas jószág, a mig a termelőtől a budapesti marhavásártérre kerül — három-négy kézen megy keresztül, — a mely kezek mindegyike tetemes hasznot huz a közvetitésből. A marhavásártértől a mészáros üzletekig a fogyasztásra szánt áru megint egész sereg gazdát cserél csak azért, hogy dus keresethez juttassa az ideiglenes gazdákat. Ez a rendszertelen vagy rosz rendszerü husszerzési mód az igazi megdrágitója a husnak. Ezt a rendszertelenséget sinyli a főváros közönsége. A hét — nyolcz közvetitést fizetjük mi drágán abban a rosz husban, a melyet általában mérnek. Ha a mészáros ipartestület tagjainak érdekét komolyan akarja védeni és a fogyasztó közönség javát őszintén kivánja szolgálni, akkor olyan ujitásokkal álljon elő, a melyek a már emlittettük külömbözetet az élő és a vágott áru ára között megszüntetik. Ezekre az ujitásokra sürgős szükségünk van, nekünk a fogyasztó közönségnek. A mészárosoknak szintén, még mielőtt az egyre sürübben hangzó panaszok orvoslására megnyitnák a hatósági mészárszékeket.

A hivatás magaslatán.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Ismerik önök a magaslatokat? A magaslat olyan lat, a mely magasabban van, mint az alacsony-lat. S ha ezt már tudják, kérdem, ismerik-e önök a magaslatok közt a hivatás magaslatát? Ha esetleg nem ismernék, bátor leszek egy kiváló példával megvilágitani a dolgot. A példa itt következik:

A városnak vannak bizonyos középitkezései. Ezeket a középitkezéseket bizonyos vállalkozók hajtják végre, a kiknek munkáját városi mérnökök ellenőrzik A városi épitő mérnökök munkáját pedig ellenőrök ellenőrzik, akik szintén városi mérnökök. A vállalkozó megcsinálja a tervet, s megcsinálja az épületet, az ellenőrző mérnökök pedig szigoru pontossággal és éberséggel ellenőrzik, hogy napidijaik és egyéb illetményeik élvezete körül rövidséget ne szenvedjenek. De nem csupán azt

ellenőrzik, hanem gondolom magát az épitkezést is, mert ha nem csalódom, a hol az épitkezés van, ott a szomszéd utczában valamelyik vendéglő előtt havonkint legalább egyszer meg szokott állani nem egy fiakker, hanem egy városi mérnök és belép a vendéglőbe, ahol rendszerint sört iszik az épület egészségére. Nagyon épületes dolog ez, s valóban szerencse, hogy ezeket a jó mérnököket még az épitési ellenőrök is sakkban tartják. Mert máskülönben, ki tudja, milyen hanyagságok nem történnének a városi középitkezéseknél!

A felügyelő mérnökök egyáltalában nem is mennének az épülő ház tájékára sem, annál kevésbbé a szomszéd utczába, a sörcsarnokba, a hol ennélfogva a friss csapolások száma is alkalmasint csökkenne. A vállalkozó tudván, hogy a város hivatalos közegeinek ellenőrző szeme be van hunyva, bizonnyára fölülről lefelé kezdené épiteni a házat, ami természetesen a város óriási károsodását vonná maga után.

Ámde igy mindez másként van! Megvan a kellő, szigoru ellenőrzés, a mely ellen nincs appellata! És mindennek szépen rendben kell történnie a vállalkozó munkájában, mert ha valamit helytelenül tennének, rögtön ott terem a városi ellenőrző mérnök, és torkon ragadja a ravasz vállalkozót:

Ohó barátom, engem ugyan be nem csapsz!

Ha pedig a mérnök elmulasztaná, hogy ily esetekben igen helyesen, torkon ragadja a vállalkozót, akkor ott van az ő fölöttes hatósága, az épitési ellenőr, aki viszont a hanyag mérnököt ragadja torkán, kiabálván:

Mérnök ur, mért nem teljesiti ön a kötelességét!?

Csakugyan, itt mindenki a hivatása magaslatán áll!

A minap is . . . . . no, de mondjuk el röviden a dolgot:

A minap egyik elkészült városi középületnek a felavatása volt s erre természetesen meghivták a városi épitési ellenőrt is. A városi épitési ellenőr megkapta a meghivót, s a felavatás napján el is indult a felavatási ünnepre. Elindult, és utközben találkozott az épitési bizottság elnökével, aki még ő neki is fölöttes hatósága.

— Jónapot, fő ur! Hova siet? — — Kérdi az elnök.

— Megyek kérem, ennek és ennek az épületnek a felavatására, *a fene tudja, hogy hol van!?* — felelte a városi épitési ellenőr ur, aki mint ebből a nyilatkozatból is egyszerre kiviláglik, igen sürün el szokott látogatni az épülő középületekhez, hogy ellenőrzési jogát gyakorolja.

Igy áll hivatása magaslatán egy mór, aki megtette kötelességét, és — *nem akar menni.*

*

Kiadtuk ezt a kedélyes hangu felszólalást. Megjegyezzük azonban, hogy az épitést vezető mérnök ténykedésével a felszólaló tévedésben van. Az épitést vezető mérnök nem sétál és sörözik, hanem szorgalmasan ellenőrzi és vezeti az épitkezést, amelynek összes terveit — legalább a városnál — ő csinálja, nem a vállalkozó. *Szerk.*

A polgármester a nyári szabadság ellen.

Nyaratszaka megüresednek a főváros közigazgatásának hivatalos irodái, s a világ minden részébe szerte rebbennek a törvényhatóság által választott fő, valamint a tanács részéről választott fogalmazási, szak, segéd és kezelőtisztviselők. Ez igy volt eddig. A polgármester ma szigoru körrendeletet bocsátott ki, a melyben több okossággal, mint humanitással elmélkedik arról, hogy mennyi kárt szenved a főváros közigazgatása a tömeges szabadságolások következtében. Az alkalmazottak nagyszáma ugyanegy időben hagyja oda a hivatalát s távozásuk nagymértékben megnehezíti az ügymenet kellő ellátását s minthogy a főváros mindeddig elmulasztotta rendszeresiteni a nyári szünet alatt kisegitőül beállitható számfeletti munkaerőket, a polgármester a hivatalok szabatos müködése érdekében az eddigi állapotot a mai rendeletével beszüntette. Még pedig a következő rendelkezéssel:

A törvényhatóság részéről választott tisztviselők, a kiknek minden évben hatheti szabadságra van joguk, csak abban az esetben kapják meg ezt a szabadságot, ha távozásukkal a közszolgálat hátrányt nem szenved; akkor is csak ugy, hogy egy ügyosztályból több ember egyszerre nem távozhatik. A mennyiben azonban a hivatal ügymenetét a szabadság kiadása zavarná, a polgármester a hatheti szabadságot megrövidithetí, esetleg egészen megtagadhatja. A tanács részéről választott fogalmazási, szak, segéd és kezelő személyzet javára szabadságidő eddig sem volt biztositva. Ezentul csak kellőleg megokolt esetekben és akkor is, csak mulhatatlanul szükséges mérvben számithatnak szabadságra. A szolgai létszámhoz tartozó személyzet szabadságra egyáltalán nem számithat. Mindezek után pedig rendeli a polgármester, hogy a szabadság időt nyert alkalmazottak távollétük tartama alatt pontosan tudassák főnökükkel a mindenkori tartózkodási helyüket, hogy szükség esetén a szabadság idő lejárta előtt is bármikor visszarendelhetők legyenek.

*

Föltétlenül helyeseljük a polgármester urnak ezt a szigoruságát. Rendeletéből azonban több igen fontos dolog kimaradt

A tisztviselők ezentul mathematikai pontossággal járjanak a hivatalba és megszakitás nélkül egyhuzamban dolgozzanak a hivatalos órák alatt.

Kaszinózni a hivatalokban, valamint különböző ürügyek alatt a Koronaherczeg-utczában sétálni egyáltalán tilos, még pedig nemcsak a tanácsosoknak, hanem mindazoknak az uraknak, akik a közpályát életczélul választották.

Minden fél, aki a hivatalban megjelen, épp oly elbánásban részesitendő, mintha törvényhatósági bizottsági tag lenne. Ennek természetes következménye az is, hogy nemcsak a városatyák részéről protezsált ügyek, hanem a szegény emberek aktái is bizonyos idő multán elintézendők.

Egyebekben hisszük és reméljük, hogy a polgármesternek ez a szigoru körrendelete csupán csak azt czélozza, hogy a pihenést megérdemlő tisztviselők a javukra eső szabadsággal élhessenek és senki alaptalanul a szabadsággal vissza ne élhessen. Nem kell tehát a rendelettől tulságosan megijedni, nem szabad azt félre magyarázni, végre a tisztviselők is megengedhetik, hogy a főváros közszolgálata érdekében egy ilyen rendelet lásson napvilágot.

A temetők megrendszabályozása.

A tanács még a mult évben egyik feladatául azt tüzte ki, hogy a fővárosban levő temetőket és a temetkezéseket megrendszabályozza, s e czélból az eddigi hiányos és elégtelen szabályzatok helyett uj szabályrendeletet alkotott, mely nem csupán a székesfővárosi temetők kezelésére vonatkozik, hanem rendelkezik a székesfőváros területén levő egyéb temetkezési helyek fölött is. Az uj rendezésre elsősorban a közegészségügy érdekében van szükség, de fontos az közrendészeti szempont ból is.

A tanács X. közegészségügyi osztálya most egyszerre négy kész tervezetet terjesztett a tanács elé. Szabályrendelet a temetők látogatása tárgyában, — szolgálati utasitás a temetők kezelése és a személyzet szolgálati viszonyai tárgyában, — végre szabályzat és dijjegyzék a székesfővárosi köztemetőkben fizetendő különféle dijakról. Ez a négy tervezet czime.

A tervezeteket az ügyosztály kimeritő jelentés kiséretében terjesztette elő. A jelentés bő és alapos megokolását adja a szabályrendeletek uj intézkedéseinek és előadja, hogy a fővárosnak négy kerületében van összesen 17 köztemetője. Ezek közül az I. kerületben van öt, III-ikban 8, a VI-ikban egy, a X-ikben 3.

Az összes temetők kiterjedése 967621·20 négyszögöl, vagyonleltári becsértéke 5,950.891 forint.

Az évi kiadás az összes köztemetőkre az 1898. évi zárszámadások szerint 118.892 frt 60·5 kr volt, — a bevétel pedig 146.355 frt 72 kr, — a tiszta eredmény tehát 27.462 frt 72 kr.

Az uj rendeletekkel lehetőleg arra törekedtek, hogy a bevételeket fokozzák.

A sirhelyek, sirboltok árát a külföldi dijjegyzékekkel összevetve állapitják meg ujból arányosabban és a fővárosra előnyösebben.

A személyzet és felügyeletről külön fejezetek szólnak, melyek a temető igazgatóságok alapos ujjászervezését kivánják keresztül vinni.

A temetők látogatására vonatkozó szabályok megállapitásánál figyelembe vették az eddig gyakorta felmerült panaszos eseteket, s az időközben kiadott tanácsi utasitások értelmében kiegészitve világos, áttekinthető alakban állitották össze azokat.

A szolgálati utasitás egyelőre csak a tárgyalásoknál kiván tájékoztatást nyujtani, véglegesen a polgármesternek és tanácsnak kell majd megállapitania, a mikor már a szabályrendeletek és uj személyzeti szervezet megerősitést nyertek és életbe lépnek.

A temetőket sirhelytáblákra, (parczellákra) osztják. A parczellákat jelzőtáblákkal jelölik. Az utolsó temetéshatósági bejelentés után 30 év mulva a parczella szabályszerü eljárás mellett ujból használatba vehető.

A gyermekeket külön parczellába temetik. Sirboltokat csakis a tanács engedélye alapján lehet épiteni. A sirbolt használati joga, — ellenkező kikötés hiányában addig tart, a mig a temető fennáll, rendesen 100 évre terjed, — a sirhely használati joga csak 30 évre terjed.

A temető irodákban a halottakról főkönyvet vezetnek, és ezenkivül külön sirbolt könyvet. Minde irodában panaszkönyv áll a közönség rendelkezésére.

A főváros hét köztemetőjében a temetkező helyeket hat csoportba osztják: örök emléksirok, sirboltok, sirhelyek, kettős sirhelyek, egyes sirhelyek és közös sirhelyek.

A köztemetőben a sirbolt használati ideje 100, a sirhelyé 30 év. A használati jogot a határidőkön tul ujabb 100, illetve 30 évre meg lehet váltani, ha a lejárat előtt két évvel a megállapitott dijösszegeket lefizetik.

Nagy — fővárosi — sirbolt fölé 20 tonnánál nehezebb emléket állitani tilos, a kis sirbolt fölé pedig csak 1·20 méter magas 7 tonna maximális sulylyal biró emléket szabad állitani.

A sirboltok és sirhelyek fentartását a főváros megfelelő tőkelefizetése ellenében elvállalja. Több sirhelynek családi sirhely részére való összefoglalásához és megszerzéséhez tanácsi engedély szükséges. A megürült sirhelyekkel a főváros szabadon rendelkezik, és a dijakat vissza nem téritі. A megváltott, de fel nem használt sirhelyek után fizetett dijakat 10 korona kezelési dij levonásával visszaadják, ha a sirhely még temetés czéljára használható. Sirhelyeket, sirboltokat sem eladni, sem elcserélni nem lehet rendszerint cserélni sem, csupán 3 hónapi ideiglenes elhelyezés czéljából, a végleges sirhely elkészültéig — a temető igazgató engedelmével.

A magánfelek végezte munkákat előre be kell jelenteni, emlékek rajzát előlegesen bemutatni. Siremléket eltávolitani csak akkor szabad, ha helyére egyidejüleg ujat állitanak. Minden siremléken csak magyar felirás alkalmazható. Csak emellett szabad idegen nyelvü felirást is alkalmazni. A gyepezést és öntözést csak a temető személyzete végezheti. Ezenkivül egyéb diszitésekről a hozzátartozók is gondoskodhatnak.

Sirra csak thuja, vagy rózsafát szabad — a sir szegélyén belül — ültetni.

Részletfizetésnek helye egyáltalán nincs.

A köztemetők a közönség részére márczius 1-től november 7-ig reggel 7 órától este fél 7-ig, november 4-től február végéig fél 8 órától este 6-ig vannak nyitva.

A temetőben lefeküdni tilos, leülni csak a padra szabad. Részeg embert be nem bocsájtanak, tiz éven aluli gyermekeket csak felnőttek társaságában. A temetőbe csak a sirok, vagy sirboltok diszitésére szolgáló tárgyakat lehet bevinni. „Kerékpáron“ bemenni tilos. Gyepet, vagy földet ásni a temető területén nem szabad.

A kész sirboltok ára 8000 koronától 500 koronáig váltakozik nagyság szerint. A használati idő mindenütt 100 év.

A sirhelyek ára 1200 koronától 2 koronáig terjed. A gyepezés 20—5 koronáig, az öntözés 3—1 koronáig, — hullaházi dijak 80 koronától 10 koronáig, áthelyezések 50—4 koronáig, a harangozás 2 és 1 korona, a boncztérem használata magánboncolásnál 40 korona, rendőri 10, kézi szerekért 4 korona.

A főváros vizmüvei.

A polgármester ma tette közzé a vizmüek épitése ügyében Mansergh James, londoni mérnök, Dr. Lueger Ottó, stutgarti müegyetemi tanár, dr. Warthe Vincze és Kovács Sebestyén Aladár müegyetemi tanárok és Jász Dezső miniszteri főmérnök részéről kért szakértői véleményeket.

1898-ban a mikor a buda—ujlaki vizmünél állandó üzemzavarok voltak, a káposztásmegyeri végleges vizmüveket pedig tovább kellett volna fejleszteni a főváros törvényhatósága elhatározta, hogy meghivott szakértők utján szerez meggyőződést arról, alkalmasak-e a káposztásmegyeri és buda—ujlaki vizmüvek a kibővitésre, helyes-e a káposztásmegyeri és buda—uj laki vizmüvek berendezése és rendszere s ha nem helyesek, miképpen lehet Budapest vizszükségletét hosszabb időre biztositani. Mansergh mindenek előtt azt mondja, hogy a főváros változtassa meg a vizdijrendszert, mert a mai nagyon elősegiti a vizpazarlást. A fővárosban fejenkint 250 liter viz napi fogyasztása van számbavéve. Ez a mennyiség 55 angol imperial gallonnak felel meg s igy tulsok, mert Londonban egy egy lakosra csak 35 gallon esik, de ebben is 8—9 gallon ipari czélokra van szánva. De ha meghagyják ezt a mennyiséget, a vizdijkivetést akkor is az ingatlan tulajdonosokon kivül a bérlőkre is ki kell terjeszteni, mert csakis igy akadályozhatja meg a vizpazarlást. A kérdésekre kivétel nélkül igennel felel vagyis helyesli ugy a buda—ujlaki, mint a káposztásmegyeri vizmütelep rendszerét és mind a kettőt kibővitésre alkalmasnak tartja. A kibővitett vizmüvek, akkor is megfognak felelni, ha Pest népessége egy millióra, Budáé pedig 170.000-re szaporodik.

Dr. Lueger Ottó azt mondja, hogy a jelenlegi vizmüvek minden körülmény számitásba vételével a a legközelebbi husz év alatt meg fognak felelni, különösen, ha vizfogyasztást vizmérőkkel fogják szabályozni. Számitása szerint Budapest lakóssága 1917-ben 1,157.400 főnyi lesz, a melyből 1 millió a balparti, a többi a jobbparti városrészre esik. Ha a maximális fogyasztást személyenként és naponkint 300 literrel veszi, Budapestnek 1917-ben minden 24 órában 347220 köbméter vizre lesz szüksége. Ezt a vizmenynyiséget csakis a Váczig terjedő dunapart szakaszból lehet beszerezni, mert forrásviz ilyen mennyiségben — főképp nyáron — soha és sehol sem található. A feltett kérdésekre különben Lueger is minden tekintetben kedvező választ ad. Dr. Wartha Vincze és Kovács Sebestyén Aladár együttes jelentésben azt mondják, helyes, hogy a főváros a káposztásmegyeri vizmütelepet létesitette, a vizmü kibővitésére tervbe vett partterületeket kedvezőnek és előnyösnek jelzi. A nyert viz minőségét dicséri. Jász Dezső, a káposztásmegyeri vizmü berendezését és rendszerét helyesnek és a városnak vizzel való ellátására — teljesen megfelelőnek tartja. A szakvéleményekre Kajlinger Mihály vizvezetéki igazgató helyettes tesz végül megjegyzéseket. Ezekben a legfontosabb az, hogy közegészségügyi szempontból a vizvezetéki csapokra alkalmazott háziszürők a legszigorubb hatósági eljárással kiküszöbölendők, mert a háziszürők a vizvezetéki vizet elrontják. A szürők ugyanis a vezetékeknek vehemens vizkieresztéssel történő öblitését és kimosását akadályozzák a vezetékek szünetelése alkalmával okvetlenül eüllepedő csőrozsdát, vagy homokot, a vizvétel heyén megakasztják s igy mesterségesen rontják a vizvezeték vizét. A polgármester terjedelmes jelentésében ezenkivül a Duna jobbparti és Duna balparti vizmüvek kiépitésének leirása, továbbá a főváros vizmüveinek rövid ismertetése a melyet Piperkovics Bátor tanácsjegyző irt foglaltatik.

A mesterinasok nyilvántartása.

A hatóságnak, mestereknek és iskola igazgatóknak egyaránt sok a baja az iparos inasok nyilvántartásával, illetőleg a tanonczciskolák pontos látogatásának ellenőrzésével. A mindennapos iskolamulasztások nemcsak köztekintetekből okoznak károkat, hanem rendkivül sok dolgot és kellemetlenséget idéz elő a hanyag iskoláztatásokból eredő kihágási ügyek tárgyalása is. A mestereket a hatóság sorra bünteti, még pedig elég szigoruan, a nélkül hogy a kihágások sürü számát ezzel csökkenthetné. Ezeknek a bajoknak orvoslását reméli Jeny József iskola igazgató azzal a javaslatával, melyet most a kerületi előljárók értekezlete elé terjesztett.

Az igazgató az iparostanonczok nyilvántartása és iskoláztatásuk ellenőrzése tárgyában pontos utasitásokat dolgozott ki. E szerint a nyilvántartást az eddig érvényben levő kereskedelmi miniszteri rendelet hatályon kivül helyezésével külön e czélra létesitett központi irodára kellene bizni, melynek a szükséges adatokat záros határidő alatt a kerületi előljáróságok, ipartestületek, a fővárosban fennálló összes állami, községi és társulati iparostanonez iskolák igazgatóságai szolgáltatnák.

Az iskolamulasztásokat a központi iroda jelentené fel az illetékes kerületi előljáróságoknál, melyek viszont a kihágási eljárás eredményét közölnék.

Az adatok beszolgáltatására minden illetékes alkalmazottat fegyelmi eljárás megindításának terhe alatt kötelezznének.

A külön nyilvántartó iroda pontos ügykezelése lehetővé tenné a megbizható és áttekinthető nyilvántartást és elejét vehetné az olyan eseteknek, hogy az iskola mulasztások gyakran több hónapi késedelemmel derülhessenek ki, a mikor már bármilyen szigoru büntetést szabjon is ki a hatóság a tényleg megtörtént mulasztáson segiteni nem lehet.

Küzdelem a székért.

— *Orvosi jelentés.* —

A fővárosi nyári szinház — vulgó : budai aréna — megnyitásának már május 18-án meg kellett történnie, és Makó igazgatónak 14-ikén még mindig nem volt széke — a páholyokba. A direktor természetesen kétségbeesetten tördelte összes kezeit, mert ha neki nem lesz széke 18-ikáig, világos, hogy páholybérlőinek sem lesz. Ez pedig nagyon árthatna a szinház jó hirnevének.

Rémülten kereste föl hát gróf Keglevich intendánst, hogy adjon neki kölcsön a szezonra 50 darab páholyszéket. Az intendáns ugyanis 19000 koronáért bérli a fővárostól a várszinházat, azzal a szerződésbeli kikötéssel, hogy ennek diszleteit olykép köteles készittetni, hogy azok nyáron a fővárosi nyári szinkörben is — a mely szintén a város tulajdona — használhatók legyenek. Arról azonban, hogy a várszinház páholyszékeit

is köteles legyen kikölcsönözni az intendáns a budai aréna direktorának, a szerződés nem emlékezik meg, s igy történt, hogy az intendáns a mult nyári évadban is csupán puszta jószántából adta kölcsön Makónak az 50 darab páholyszéket. Makó azonban a szezon végén a székek közül 24 darabot lyukasan származtatott vissza Keglevichhez, s innen magyarázandó, hogy ez most vonakodott ismét kölcsönözni neki a kérdéses páholyüléseket.

E helyett azonban, mivel az intendáns tudvalevőleg igen jó humoru ember 16-ikán hir szerint 50 palaczk budai keserü vizet küldött át a szorongó direktornak, hogy tegye azokat a páholyokba. Makó azonban, a kinek bőrére ment volna ez a tréfa, most elhatározó lépésre szánta el magát.

Futárral — állitólag — levelet küldött az intendánsnak, amelyben kijelenti, hogyha az 50 üveg okot nyomban ki nem cseréli az 50 darab okozottal, ő egész társulatával egyetemben mind az 50 palaczkot kiüriti, s a megnyitó előadáson ugy fognak játszani, — a meddig tudnillik lehet.

Az intendáns, a ki jó humanista és müpártoló is, erre megijedt, és visszahozatta a keserü üvegeket; helyettük pedig — a megnyitás napján — végre mégis csak megküldte a kért 50 darab széket.

A konfliktus igy szerencsésen elintéződött, Makó boldog volt, páholybérlőinek pedig — mint arról másnap a napilapok is referáltak — a megnyitó előadáson kitünő székök volt. Tudniilik páholyszékök.

Az állami zálogházak.

A nagy városok életében a zálogházaknak igen fontos szerep jut. Sok a szegény ember: kishivatalnok, proletár, munkás, iparos és mindenféle más egyéb, a kik gyakran kerülnek pénzzavarokba, egész a nyomoruságba. A nagyvárosokban az élet nem olyan könnyü mint faluhelyen a hol egy kis harapni való mindig csak akad a ház körül, kikerül a gazdaságból. Ha meg nem is jutna, egy-egy jó szomszéd kisegit a bajból, vagy pedig legrosszabb esetben hitelez a zsidó — zálog nélkül is.

Bezzeg a nagyváros zajgó életárja ragadja magával a szegény lelket, — viszi előre feltartóztathatatlanul. Ebben a kavarodásban ugyan nem gondol egyik ember a másik bajával, kiki a maga sorsának intézője.

Ilyen helyen szükséges és fontos emberbaráti intézmény a zálogház, a hol a legszegényebb ember is becsületes uton-módon kisegitő pénzkölcsönhöz jut, — sőt a módosabb emberek se igen restelhetnek pillanatnyi fennakadásuk elháritására valami feleslegesebb értéktárgyuktól egy időre megválni és ilyen módon szert tenni a szükséges összegre. Annak, hogy a zálogházak intézményének ilyen fontos szerepe jut a társadalomban — érthető és természetes következménye, hogy élelmes üzletemberek, sőt gyakran lelketlen kufárok, a nagyforgalmu és jól jövedelmező üzletet igyekeznek saját hasznukra minnél jobban kiaknázni, a közönséget saját zsebük javára kizsákmányolni. A tisztességes zálogüzletet pedig az uzsora és szédelgés szabadalmazott gsfeljétől csak egy igen rövid lépés választja el. Pusztán az üzlettulajdonos akaratán függ, hogy ezt a lépést megtegye-e.

Épen ezért, mivel a zálogüzletekel olyan tág tér nyilik a visszaélésekre, a közhatóságnak kötelessége a *legszigorubb felügyelet* és alkalmas, hathatós *rendszabályok* állandó alkalmazásával megőrizni a zálogházakat humanus czéljuk szolgálatának.

A budapesti zálogházak két fő csoportra oszlanak és e megkülönböztetés szerint két különböző hatóság közvetlen felügyelete alá tartoznak. Igy a királyi zálogházak — a közvetitő intéztek egész rajával — mint állami intézetek — közvetlenül a kormányhatóság felügyelete alatt állanak, mig a magánzálogházak elsősorban is az iparhatóság, tehát a kerületi előljáróságok, illetőleg a fővárosi tanács felügyelete alá sorakoznak.

„Ezeuttal csupán az állami zálogházról szolunk, amelynek a rendben tartása a közhatóság, — ebben az esetben a kormány — elsőrendü feladata; s ezekkel szemben a legégetőbb az éber hivatalos ellenőrzés megkettőztetése.

A belvárosi kir. zálogház régi s minden tekintetben ócska és diszteten épületét csakhamar le fogják rombolni. Az uj zálogház épület felépitésének előkészitő munkálatairól naponként olvashatni. Ámde egy hangot se hallani arról, vajjon az uj épülettel együtt uj szellem és uj élet feltámasztásáról gondoskodnak-e a komoly hivatalokban, vagy pedig marad minden ugy a hogy eddig történt? Elég fontos ez a dolog arra, hogy most, — talán épen a váló ponton — egy kissé meggondolják a dolgot az intéző hivatalok. Annyit ugyanis habozás nélkül kinyilvánithatunk, hogy a kir. zálogházak nem csak nem töltik be hivatásukat, — nem is emlitve ideális rendeltetésüket, mely elvitázhatatlanul megvan — hanem hihetetlen állapotaikkal a közönséget *uzsoráskodásnak, zaklatásnak* szolgáltatják ki, érdekei megóvásáról épen semmit sem gondoskodnak, és minden módon csakis a legkedvezőtlenebb helyzetet teremtik számára.

A közönségnek alig elenyésző kis százaléka érintkezhetik a kir. zálogházzal közvetetlenül.

Mert a zálogházak ügykezelése olyan nehézkes és lassu, az alkalmazottak számarányához képest pedig a közönség olyan nagy, hogy órákat kell, büzös helyiségekben, iszonyatos tolongás közben eltölteni, ha valaki dolgát személyesen akarja lebonyolitani. Sulyosbbitja ezt, hogy a felelős kir. zálogházi becsüsök az ingóságokat lehetőleg kevésre becsülik, s a közönség már csak azért is elkerüli a kir. zálogházat, hogy valamivel nagyobb kölcsönösszeghez juthasson. De még abban az esetben is, ha közvetlenül a kir. intézethez fordul, ha szegény ember s maga viszi be a holmiját, elácsorogja a fél napot, s elveszti a keresetét, ha meg másfajta, a hordár költség a kölcsön kamatját több száz perczentre csigázza fel. Hiában szed az állami intézet aránylag kis kamatot, a hordár a „nagy zálogházba“ nem megy el se potyán sem pedig olcsó pénzért. Ez a komédia azután természetesen ismétlődik a kiváltás alkalmával ugyanigy.

Beszéljünk e arról, hogy mit müvelnek a kir. zálogházban a ruhanemüekkel? Mint gyürik össze egy kis rongydarabba (a mit a betevőnek kell hozmia), dobálják a pinczéből a padlásra halomba. A ruha vasalása és tisztogatása teszi ki a kir. kölcsön második néhány száz százalékát. — Kedves tiz egynéhány perczentes kölcsönke ez az állami jótékonysági intézetből szedett pénz, — a mint tetszik látni.

Az elzálogositott ruhanemüeket, — mint mondottuk — rongy csomagokká gyurva őrizik. Azt azonban tévedés hinni, hogy ezeket a csomagokat néha napján ki is bontogatják, szellőztetik, porolják, vagy molyporral behintik. Dehogy. A ruhákba egész kényelmesen beleköltözködhetnek a moly családok s zavartalanul lakmározhatják fel az egész portékát, a szegény ember, koldus ember féltett kincsét, vagyonát. — Nem kell csak egy kis félesztendőre a kir. zálogházban hagyni valami ruhadarabot s kiváltáskor szitát kap az ember érette. Ez a hanyag lelkiismeretlenség anyival is inkább érthetetlen, mert hiszen a portéka romlásával maga az intézet is károsodik, — mivel az esetleges árverésen nem kap kellő vétel árat érte.

Az árverésekről jobb nem is szólani. Közönséges zsibvásár, a megszokott hiénák tülekedő helye, a hová tisztességes ember be nem teszi a lábát. Világos, hogy ennek következtében az eredménye is hozzá hasonló. A hivatásos árverező alakok addig a határig mennek el átlag — a hol az intézet költsége fedezetet nyer. Ez ajánlatos azért, nehogy deficzit kerekedjék s ebből lárma támadjon, a mi a közfigyelmet a csendben működőkre kellemetlenül reáforditathatná. Azért tehát gyakoriak az árverési feleslegek is. Rendszerint 7. és 13. fillér. Azt mondják, hogy ezek jó számok.

Igen érdekes és tanulságos az anyaintézeteken kivül a kir. zálogházi közvetitő kisded gazdálkodása is. A publikum nagy része szereti őket. Itt nincs tolongás, sok ácsorgás, ellenben gyakran néhány hatossal magasabb kölcsönöket szavaznak meg, mint a központ mogorva becsüsei.

Ezeket a szivességeket azonban meg is kell ám hálálni. Erre való a közvetitő dij, a mi aránylag nem is sok — olyannyira nem, hogy nem is igen lehet belőle megélni. Aggodalomra azért nincs ok. Vannak ugynevezett mellékjövedelmek, — a különös paszioval tévesen kiszámitott kamatok, a kétszeresen felirt (be és ki-hozatal) közvetitő dijakon kivül. Első helyen áll itt az úgynevezett „bekötő". Ez az a már emlitettük épen nem ambrózia illatu rongydarab, a mibe az elzálogositott ruhanemüeket belegyömöszölik, hogy minden csontjukat — porczikájukat megöröljék. Ezért a bekötésért szokás esetenként külön 10. krt. fizetni a közvetitő uraknak, a kik azonban tulajdonjogukról ezzel szemben csak a legritkább esetben mondanak le, a mikor a vendég kissé nagyszájú, és lármát akar csapni. — Ékszereknél, — kucséber skatulyákat használnak, a miért az elzálogositó egyénisége arányában különféle dijakat szednek. — Vannak ezenkivül mindenféle ugynevezett otthontartási, átiratási, felfüggesztési, lefektetési is Isten tudja még micsoda egyéb járandóságok, a melyeket a megszorult atyafi készségesen fizet meg' mert egyrészt némi viszontszolgáltatást csakugyan kap érte, másrészt mert ugyan kiszállana perbe azzal a hatalmassággal, a kinek szeszélyétől függ, hogy üres zsebünk okozta zavarunkból milyen mértékben kapjuk meg a kivezető utat?, — a kinek a kedvezésétől függ egy, vagy több napi vacsoránk és ebédünk?

Hosszadalmas lenne apróra venni a zálogházasok minden furfangját és ravaszságát. Tény az, hogy rendkivül sok a visszaélés és a zálogházak intézménye még igen is kezdetleges és tökéletlen. Most, hogy az állami zálogintézetek ügye forduló pontra ért, felhivjuk az illetékes hatóságok figyelmét a bajok orvoslására.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros" harmadik évfolyamába lépett.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Az idénypiacz helye.

A fővárosi vásárigazgatóság az idénypiaczot a Vámház előtti felső- és alsó rakodóparton tartatja meg. A Vámház igazgatósága felszólalt ez ellen s azt követeli a fővárostól, hogy az idénypiaczot távolittassa el. A vásárcsarnok igazgatósága a kérelem teljesitését ellenzi, mert az idénypiacznak alkalmasabb helyet a környéken nem lehet találni s az a mostani helyén senkinek sincs utjában, ellenben a vásárosok szempontjából a legkedvezőbb elhelyezésre talált. Ezeknek a körülményeknek igazolására arra kéri az igazgatóság a tanácsot, hogy szakértő bizottsággal tartason helyszini vizsgálatot. A tanács azonban mielőtt a bizottságot kiküldötte volna meghallgatta a mérnöki hivatal szakvéleményét. A mérnöki hivatal ma tett jelentésében szintén pártját fogja a vásárcsarnok igazgatóságnak. Az idénypiacz mostani helye közterület, a melyet a főváros jogosan használ fel még pedig olyan mértékben, a mint neki tetszik, bárha a kocsiutat a gyalogjárót nem is ő tartja fenn. A használt terület a czélra egyébként is teljesen alkalmas, s igy változtatásra szükség nincsen. A vásárcsarnok ezen a vitás területen kivül idénypiaczokul javasolja: a központi városház udvarát a csarnok előtt, a Rákóczy-téri csarnok előtt levő teret s a körülötte levő utczákat, az István-téri csarnok előtt levő teret, a Hunyady-téri csarnok előtt levő teret s a körülötte levő utczákat, a Hold-utczát, a Köztemető-utat, a salgótarjáni ut és Dologház-utcza között és a Boráros-teret.

Hirek a városházáról

Mándy Lajos.

A király Mándy Lajos, kereskedelmi miniszteri tanácsost, a Lipótrend lovagkeresztjével tüntette ki. A királyi kegynek ez a nyilvánulása nagy és igazi országosan elismert érdemeket jutalmazott.

Mándy Lajos a kereskedelmi miniszteriumban páratlan szorgalommal és kitartással vivta ki magának azt a nagy állást, a melyet ma elfoglal. Népszerüség és tisztelet övezi, mert páratlan előzékeny, mert magas állásában is a közérdeket szolgálja tömjéneztetés nélkül. Nagy érdemeit csak azok tudják megbecsülni, akik a magyar vasuti jog bonyodalmas szerkezetét ismerik; akik tudják, hogy a vasuti jog rendszerbe való foglalása majdnem teljesen a Mándy Lajos érdeme. Vasuti politikáját energikus következetességgel érvényesitette mindvégig s a magyar vasutak páratlan fejlödésében az oroszlán rész az övé. Az egységes vasuti jog megalkotása, a vicinális vasutak hálózatának óriási kiterjesztése mellett kezdettől fogva nagy súlyt helyezett a törvényhatósági joggal felruházott városok közuti vasutainak alapitására is.

E téren való müködése — bizonyitja a főváros páratlanul álló villamos vasuti hálózata — épp oly nagyszabásu, épp oly komoly jellegü, mint minden egyéb hivatalos ténykedése. A teljes életében hivatalnok ember, buzgó tisztviselő, de nem bürokrata; széles látókörü, valóban nagy stilü férfiu, aki önönmagának, rendkivüli tehetségeinek kö zönhet mindent. Általánosan ismert szerénysége mellett a királyi kitüntetés csak reá nézve volt váratlan. Tisztelőinek és barátainak nagy serege a legőszintébb örömmel vett tudomást érdemeinek a legmagasabb helyen történt elismeréséről

A kőbányai plébános palotája.

A kőbányai plebánia lak épitéséhez teljes erővel fogott hozzá a főváros. A tanács tegnap megállapitotta az épitésre felügyelő bizottság tagjait. A bizottság elnöke *Lung* György tanácsos, tagjai pedig: *Baumann* Antal, *Burg* Ferencz, *Kauser* János, dr. *Őrley* Lajos, *Pucher* József, *Virava* József, *Prückler* László. *Galóczy* Károly, *Tóth* László és ifj. *Aich* Ferencz fővárosi bizottsági tagok, valamint *Heuffel* Adolf középitési igazgató, *Toperczer* Péter X. ker. elöljáró, *Hock* János kőbányai plebános, *Dlauchy* Guidó templomgondnok.

Az épitkezéshez müvezetőül a tanács *Hofbauer* János főmérnököt, — müszaki ellenőrül: *Krátky* János főmérnököt, számvevőségi ellenőrző közegül pedig *Molnár* László müszaki számtisztet kuldötte ki.

Végrehajtási letiltások és engedményezések

A polgármester ma rendeletet adott ki, melyben a fővároshoz érkező végrehajtási letiltások és engedményezések tárgyában szükséges intézkedéseket szabályozza. A tanács egyes ügyosztályai ugyanis eddigelé gyakran helytelenül és nem egyöntetüen intézték el a magán feleknek a főváros pénztárában levő pénzére vonatkozó birói rendelkezéseket, s a helyett, hogy az ilyen végzéseket a számvevőségnek adták volna ki legelsősorban, mindenféle más intézkedéseket tettek. Igy megtörtént több alkalommal, hogy a számvevőség a letiltásról, vagy engedményezésről már csak a kifizetés megtörténte után értesült, holott ha az ügyiratot, idejekorán hozzá küldték volna, a birói intézkedést a kifizetésnél figyelemre lehetett volna venni.

A polgármester most úgy a felek, mint elsősorban a főváros érdekében szigoruan elrendelte, hogy ezentul az ilyen fajta birósági megkereséseket és értesitéseket mindenkor soron kivül, azonnal, mint sürgős tárgyakat intézzék el, és a hivatalok mindenkor a *számvevőségnek* adják ki, hogy azokat előjegyzésbe vegye és a tiszti ügyészséggel egyetértőleg tegyen az ügy érdemében jelentést.

A Kelenföld árvizmentesitése.

A főváros a Kelenföldön levő szántók mentesitése céljából töltéseket és egyéb védő müveket készit et. A védőmüvek elkészitéséhez a Duna mentén 2480 négyszögöl területet kell kisajátitani. A főváros most elhatározta, hogy a mondott terület kisajátitása tárgyában a szükséges lépéseket haladéktalanul megteszi.

Kipusztitott fák.

A X. kerületi Gyömrői utat keramittal burkolják. Most hogy a munkálatok javában megkezdődtek a mérnöki hivatalnak szemet szurt az utcza mentén levő csenevész fasor, mely a szabályozott utcza széleit nem követi, hanem rendetlenül szét szórva elékteleniti az utat és gátolja a szabad közlekedést. A mérnöki hivatal előterjesztésére a tanács ma megengedte, hogy az alkalmatlan fákat kivághassák.

A millenáris fahid.

A városligetben az ezredéves kiállitás alkalmával a Széchenyi és Nádor-sziget között levő régi hidat átalakitották és tetemesen megnagyobbitották. Akkoriban a hid vasalkotórészeit eltávolitották s fa vázzal helyettesitették, mivel a kibővitett és átalakitott hid csak ideiglenesnek készült. A kiállitás után a hidat meghagyták uj alakjában nemrég azonban hivatalos vizsgálat utján megállapitották, hogy az uj hid farészei annyira elkorhadtak, hogy teljes elpusztulásuktól lehet tartani. Az ujjá vedlett hid ilyenformán közveszedelmessé vált, miért is elhatározta a tanács, hogy az 1896-ban készitett farészeket el. távolittatja és a gazdasági raktárban levő régi vasszerkezetet ujra felállittatja. A munka végrehajtását a mérnöki hivatal javaslatára a tanács elrendelte. Az összes munka 5200 koronába kerül, a melyre még csak ezután fognak fedezetet keresni. Az eltávolitott farészeket a tanács a Duna jobbparti gazdasági hivatalnak adatja át, hogy a lőportári faisko'a szükségleteire használja fel. A hid ujjáalkotásával egyidejüleg át kell alakitani a felvezető utat. Ez ugyanis a kiszélesitett hidnak megfelelő szélességü, s most a szükebb hid méretei szerint kell keskenyebbre összevonni. A tanács elrendelte, hogy az ut átalakitásának munkálatai során az uj uttestet és hidat 3 cméteres aszfalt coulén réteggel burkolják 10 cméteres beton alapon.

A Miksa-utczai bérkocsi állomás.

A VII., ker. Miksa-utczának a Barcsay- és Dohány-utcza között levő szakaszán régi idő óta bérkocsi állomás van. A régi állomáshely aszfalt-burkolata utóbb már nagyon megkopott, feltöredezett. A környék lakosai sokat panaszkodtak a miatt,

hogy az elhanyagolt bérkocsi állomás tisztátlansága és büzös volta megfertőzteti az egész környéket. A tanács végre ma meghallgatta a megujuló panaszosokat és elrendelte, hogy az állomást haladéktalanul ujra aszfaltozzák.

Megkisebbitett park.

A magyar kir. államvasutak tulajdona az a háromszög alaku park, mely a keleti pályaudvar előtt terül el, s a *Baross* Gábor szobrának szolgál keretéül. A parknak a város felőli részén, a Kerepesi-ut torkulatánál elterülő téren rendkivül megnagyobbodott a közforgalom. A teret minden irányban a villamos vasut sinhálózata szeli át, s ezenkivül itt torlódik össze a m. államvasut, a czinkotai helyiérdekü vasut, Pattersal, posta, városliget és négy öt szomszédos főutvonal forgalma is. A főváros a közlekedés megkönnyitése okából, elhatározta, hogy a parknak a Rottenbiller-utcza, Kerepest-ut, Köztemető ut és Csömöri-ut összeszögelésénél a nyugoti részéből 124·50|100 négyszögölnyi területet a közforgalmu térhez csatol. Ebből a czélból a magyar államvasutak igazgatóságával megindították a tárgyalásokat, s az hosszabb érintkezés után végre most kedvező eredménynyel be is fejeződött. A magyar kir. államvasutak igazgatósága ugyanis a szükséges területet ingyen átengedte a fővárosnak, s beleegyezett, hogy azt mint közterületet telekkönyvileg bejegyeztesse. Az erre vonatkozó szerződéseket és nyilatkozatokat ma aláirták s most már csak mindkét részről a szükséges belügyi illetékes kereskedelmi miniszteri jóváhagyások kieszközlése szükséges, hogy a megállapodás jogérvényessé váljék.

A Gellérthegy rendezése.

A Gellérthegy és környékének rendezésén a főváros 1884. óta dolgozik a nélkül, hogy a szabályozási terven előirt munkálatokat végre tudta volna hajtani. A szabályozás egyik legfontosabb czélja az volt, hogy a királyi palotával szemben elterülő Tabán és Ráczváros apró viskóit eltávolitsák s az uj királyi laknak megfelelő diszes környezetet emeljenek. Eddig 228 házat sajátitottak ki a Gellérthegy környékén meglehetős nagy áldozattal. A rendezésnek nagyobb része azonban még hátra van, a mennyiben 245 ingatlan vár kisajátitásra. A kisajátitást a tanács most egyelőre elhalasztotta, mert nincs pénze a birtokvásárlásra.

Csatorna ellenőrök.

Sok a panasz a fővárosnál, hogy a nagyobb csatorna munkálatoknál a vállalkozók a fővárost gyakran igen érzékenyen megkárositják azzal, hogy a munkát nem végzik el kellő lelkiismeretességgel s különösen elsősorban a betonmunkáknál a czement anyag keverésénél nem tartják be a szerződésileg előirt feltételeket. Ugy vélik a városházán, hogy a baj leginkább a kellő ellenőrzés hiányából származik. A mérnöki hivatal személyzete tul van terhelve, de meg nem is lehetne a mérnököktől megkövetelni, hogy naphosszat a czement keverésére ügyeljenek fel. A tanács ma foglalkozott a csatornázások dolgával s a mérnöki hivatal előterjesztése alapján elhatározta, hogy kora tavasztól szeptember 30-ikáig két külön csatorna ellenőrt alkalmaz. Ezek az ellenőrök a munkálatok szinhelyét két kerületre osztják egymás között és állandóan gondosan felügyelnek a csatorna vállalkozók munkálkodására. Javadalmazásuk 2 frt napidij. A középitési igazgató a tanácstól nyert meghatalmazás alapján már kinevezte a csatornaellenőröket, akiket azonban a csatornázó munkák kevesbbedése esetén köteles lesz azonnal elbocsájtani.

Közgazdaság.

Első Leánykiházasitó Egyesület m. sz.

Ez év májusába 1327 jutalékrészt irtak be és nászjutalékok fejében 63.925 K. 19 fill. fizettek ki. 1900. január 1-től május 31-éig beirt összes jutalékrészek száma 6185 és a kifizetett nászjutalékok összege 194.473 K. 88 fil.

Hirdetések

33948
1900—VI.

Hirdetmény.

Budapest székesfőváros közönsége az összes községi hivatalok, iskolák és intézetek, valamint árvizveszély esetében a dunai szivattyu mozdonyok fütésére 1900. évi okt. hó 1-től 1903. évi szeptember hó végéig terjedő három éven át évenként szükséges mintegy 10.000 köbmétert kitevő tölgyfa szállitása iránt irásbeli ajánlatok utján nyilvános árlejtést tart.

Az árlejtés folyó évi *junius hó 16-án* d. e. 10 órakor a tanácsi VI. ügyosztályban (IV. ker. központi városháza II. emelet 51. sz.) tartatik meg, megjegyeztetvén, hogy a tüzifa szükséglet kisebb, de legkisebb 500 köbméternyi mennyiségü részletére is tehetők ajánlatok, melyekben kitüntetendő az is, vajjon felső- vagy alsóvidéki tüzifa ajánltatik.

Miről a vállalkozni szándékozók azzal értesittetnek, hogy magyar nyelven, a tanácsi VI. ügyosztályban dijmentesen kapható, a hivatalos minta szerint szerkesztett, egy koronás bélyeggel ellátott ajánlataikat az egész tüzifa szükségletre tett ajánlatoknál 600 korona, kisebb szállitásoknál megfelelő bánatpénznek készpénzben vagy takarékpénztári könyvben, vagy elfogadható és a tőzsdei árfolyam 90 százaléka szerint, de semmiesetre névértéken felül számitandó értékpapirokban a központi pénztárba történt letételét igazoló letéti nyugtával együtt lepecsételve a fentebb megjelölt helyen és határidőig dr. Vaszilievits János tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez annál is inkább nyujtsák be, mert később érkező, utó- vagy pótajánlatok, továbbá, a melyek nem a fentiek szerint állittatttak ki, figyelembe vétetni nem fognak.

A székesfőváros tanácsa fentartja magának a jogot arra nézve, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson.

Az árlejtési feltételek és ajánlati minta a tanács VI. ügyosztályában dijmentesen kaphatók.

Budapesten, 1900. évi május hó 7-én.

A székesfőváros tanácsa:

Horváth János s. k.,
h. alpolgármester.

35195.
1900. VII. t. sz. hoz.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az V. ker. Sziget és Ügynök utczák sarkán létesitendő elemi iskola felépitéséhez szükséges föld-, kőmüves- és elhelyező, továbbá kőfaragó, vas- ács- és cserépfedő munkákra ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

Az említett munkák közül a föld-, kőmüves- és elhelyező munkák	105,828 kor.	82 fill.
a kőfaragó munkák	9168 „	40 „
a vas „	28799 „	50 „
az ács „	9533 „	90 „
a cserépfedő „	2346 „	68 „

vannak előirányozva.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a szóbanforgó munkák valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránti ajánlataikkal a székes-főváros mérnöki hivatalán k IV. szakosztályában Barcza Elek főmérnök urnál (IV. Borz-utcza 7. sz. II. em.) átvehető árverési feltételek alapján, az ugyanott átvehető és egy koronás okmánybélyeggel ellátandó ajánlati ürlapon a kellő bánatpénz letételét igazoló központi pénztári letéti nyugtával felszerelve és lepecsételve legkésőbb f. é. junius hó 12. napjának délelőtti 11 óráig, a székes-főváros tanácsának VII. (közoktatási) ügyosztályában (központi városháza, városház u. 9. sz. a. II. em 48—49. a.) Faller Ferencz tanácsnok urnak vagy helyettesének adják át.

Úgy a téglaminták, valamint a kőfaragó és cserépfedő munkákra is mégfelelő minták lesznek bemutatandók.

Az épitésre vonatkozó összes tervek és a helyszinrajz fentnevezett Barcza Elek főmérnök urnál tekinthetők meg a hol a szükséges egyéb műszaki felvilágositások is megadatnak.

A letétbe helyezendő 4 százalékos bánatpénz állhat készpénzből takarékpénztári betéti könyvből vagy az érvényben levő hatósági szabályzat értelmében biztositékul elfogadható értékpapirokból. Megjegyeztetik azonban, hogy az értékpapirok csak a napi tőzsdei árfolyam 90 százaléka erejéig, de semmi esetre sem névértéken felül, fogadtatnak el bánatpénzül.

A kellő határidőben beérkezett összes ajánlatok f. évi junius hó 12-én d. e. 11 órakor fognak az épitészeti felügyelő bizottmány ülésén nyilvánosan felbontatni és megfelelő javaslattal a székesfőváros tanácsa elé terjesztetni.

A tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül minden indokolás nélkül szabadon választhasson vagy a mennyiben az árlejtés eredményét kielégitőnek nem találná, egyes vagy az összes munkák vállalatba adása iránt ujabb ajánlati tárgyalást tarthasson, vagy esetleg másként intézkedhessék.

A jelzett határidőn tul érkezett, vagy a kellő bánatpénz lefizetését igazoló letéti nyugtával fel nem szerelt, továbbá nem a megszabott ajánlati ürlapon tett, a kivánt mintákkal fel nem szerelt, vagy egyébként szabálytalanul kiállitott ajánlatok figyelembe vételetni nem fognak.

Az árlejtési továbbá a különleges és általános vállalati feltételek a megkötendő vállalati szerződés alapjául fognak szolgálni, s az ajánlat elfogadása után a szerződés megkötéseig ideiglenes szerződés erejével birnak.

Kelt Budapesten, a székesfőváros tanácsának 1900. évi május 10-én tartott üléséből.

35315
900—VI.

Árverési hirdetmény.

Budapest székes-főváros közönsége a tulajdonát képező I. kerület Döbrentey-utcza 46, 50 és 52. szám alatt fekvő házak lebontása czéljából ezen épületek épitési anyagát nyilvános irásbeli árverés utján aladja.

Erről a venni szándékozók azzal értesitletnek, hogy a fent emlitett árverés folyó évi junius hó 15-én d. e. 10 órakor, a tanácsi ügyosztály hivatalos helyiségeiben (IV. városház u. 9. II. em. 51) fog megtartatni.

Ajánlat csakis az ivenként egy koronás bélyeggel ellátandó s az árverési feltételeket is tartalmazó mintán tehető, mely a tanácsi VI-ik ügyosztályban dijmentesen szolgáltattatik ki. Az ajánlattevő köteles ezen ajánlatához, amit pontosan és szabályszerüen kitölteni és aláirni tartozik, az „általános feltételek“ 1. pontjában megállapitott bánatpénz betételét igazoló nyugtát csatolni s azt zárt boritékban, lepecsételve fentirt határidőig dr. Vaszilievits János tanácsnok vagy helyettese kezeihez benyujtani, megjegyezvén, hogy utó vagy pótajánlatok figyelembe vételetni nem fognak.

A bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betétkönyből, vagy az érvényben levő hatósági szabályzat szerint elfogadhatóknak megjelölt értékpapirokból, utóbbiak azonban csakis a napi árfolyam 90 százaléka erejéig vételetnek számitásba, de semmi esetre sem névértékükön felül.

A székes-főváros tanácsa fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson, esetleg amennyiben az árverés eredményét kielégitőnek nem találná, uj árverést is tarthassen.

Budapest, 1900 évi máj. hó 9-én.

Horváth János s. k.,
h. polgármester.

RÖCK ISTVÁN

gép- és gőzkazángyára
vas- és érczöntödéje

BUDAPEST

IX., Soroksári-utcza 24.

Készit: ***magas nyomásu kompound és triplexpanziós gőzgépeket, sz. Frikart***-féle kényszermozgásu ***Corliss vezényművel. — Biztonsági vizcsöves gőzkazánokat*** minden nagyságban ***Bánó és Szüts legujabb szabadalma*** szerint.

Továbbá minden nagyságu és szerkezetü ***hajógépeket,*** kihuzható forr- és fütőcsöves ***lokomobilokat, gőzkazánokat,*** tüzelő-, forraló- és hullámlemezes tüzelőcsövekkel, ***gőzmalmi és téglagyári berendezéseket.*** Szab. külömbzéki emeltyüs-szerkezetü ***bor- és olajsajtókat,*** valamint ***olajgyártási berendezéseket*** és elvállal mindennemü a ***gépészeti szakmába vágó munkákat.***

Tervez és berendez mindennemü vizmütelepet.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** **kamatozással,** ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenfélo értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek o o o o o o o o o o o o o o o o keretébe tartozó üzletágakkal. o o o

Üzleti órák: d e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Budapesti közuti vaspálya-társaság.

NYÁRI MENETREND AZ 1900. ÉVRE.

Irány	Első vonat indul reggel óra	Első vonat indul reggel percz	Utolsó vonat indul este óra	Utolsó vonat indul este percz	Közlekedés
I. Központi városház—Ujpest[1]					Regg 5—7 10 p. ,, 7—este 8 8 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—zárl. 15 p.
Ujpest	5	—	11	—	
Központi városháza	5	40	11	—	
II. Nyugoti p. u.—Esküter					Egész nap 10 p.
Nyugoti pályaudvar	7	—	10	30	
Esküter	7	—	10	30	
III. Kálvinter—Ó-Buda (Főtér)					Regg 6—7 10 p. ,, 7—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—1 15 p.
Ó-Buda	6	—	11	—	
Kálvintér	6	—	11	—	
IV. Nyug. p. u.—Ó-Buda (Főtér[2])					Regg. 7.30-8 15 p. ,, 8—este 8 10 p. Este 8—9 15 p.
Ó-Buda	7	30	9	—	
Nyugoti pályaudvar	7	30	9	—	
V. Lánczhid—Ó-Buda (Főtér)					Regg. 5.30-7 15 p. ,, 7 este 8 8 p. Este 8—10 10 p. ,, 9—11 15 p.
Lánczhidfő	5	30	11		
Ó-Buda	5	30	11	—	
VI. Városliget—Rottenbiller-utcza—Nyugoti p. u.					Regg 6—7 8 p. ,, 7—este 8 5 p. Este 8—10 8 p. ,, 10—11 10 p.
Városliget	6	—	11	—	
Nyugoti pályaudvar	6	—	11	—	
VII. Állatkert—Csömöri-ut—Muzeum-körúti kitérő					Regg. 6—8 10 p. ,, 8—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—11 15 p.
Állatkert	6	—	11	—	
Muzeum körúti kitérő	6	—	11	—	
VIII. Kálvin tér—Orczy-ut—Városliget[3]					Regg. 6—8 10 p. ,, 9—este 9 6 p Este 9—zárl. 10 p
Városliget	6	—	10	—	
Kalvintér	6	30	10	—	
IX. Városliget—Csömöri-ut—Üllői-uti kaszarnya					Regg. 6—9 10 p. ,, 9—este 8 8 p. Este 8—10 10 p.
Városliget	6	—	10	—	
Üllői-uti kaszárnya	6	30	10	—	
X. Eskü-tér—Zugló					Regg. 6—8 8 p. ,, 8—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—11 15 p.
Esküter	6	—	10	30	
Zugló	6	—	11	—	
XI. Népliget—Központi városház					Regg. 6—7 10 p. ,, 7—este 9 6 p. Este 9—11 10 p.
Központi városház	6	—	11	—	
Népliget	6	—	11	—	

Irány	Első vonat indul reggel óra	Első vonat indul reggel percz	Utolsó vonat indul este óra	Utolsó vonat indul este percz	Közlekedés
XII. Kőbánya—Muzeum-körúti kitérő[4])					Regg. 5—7 10 p. ,, 7—este 8 8 p. Este 8—zárl. 15 p.
Kőbánya	5	—	10	15	
Muzeum-körút	5	35	11	—	
XIII. Vágóhid—Nyugoti pályaudvar[5])					Regg 5—8 8 p. ,, 8—este 8 6 p. Este 8—10 10 p. ,, 10—1 15 p.
Vágóhid	5	—	11	—	
Nyugoti pályaudvar	5	35	11	—	
XIV. Zugliget—Margithid—Központi városháza[6])					
Május 1—15-ig: Zugliget	6	—	11	—	Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 7—zárl. 15 p.
Központi városház	6	30	11	—	
Május 16 Zugliget	6	—	11	—	Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 9 10 p. Este 9—zárl. 15 p.
Szept. 15 Központi városház	6	—	11	—	
Szept. 16 Zugliget	6	—	11	—	Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 8—zárl. 15 p.
Okt. 15 Központi városház	6	30	11	—	
XV. Fogaskerekü vasut—Margithid—Közp. városháza					Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 7—zárl. 15 p. Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 9 10 p. Este 9—zárl. 15 p. Regg. 6—7 15 p. ,, 7—este 7 10 p. Este 7—zárl. 15 p.
Május 1—15-ig: Fogaskerekü vasut	6	—	11	—	
Közp. városháza	6	30	10	30	
Május 16 Fogaskerekü vasut	6	—	11	—	
Szept. 15 Közp. városháza	6	—	11	—	
Szept. 16 Fogaskerekü vasut	6	—	11	—	
Okt. 15 Közp. városháza	6	30	10	30	
XVI. Közp. városháza—Ferencz József-híd—budai belső körut—Fogaskerekü vasut—Szép Ilona—Lidotmező—Hüvösvölgy[7])					Egész nap 10 p. Regg. 6 ó. 7 ó. és este 8 ó. zárlatig csak minden második S. megy a Hüvösvölgyig, a többi a fogaskerekü vasutig. A közp. varh. tól c. 11 ó. indítot v. csak a Sz.-Ilonáig. Ezek Egész nap 10 p. Minden v. Hüvös-völgybe közl.-ik 6Regg. 5 7 ó. este 8 ó. zárl. csak minden más k. megy a Hüvv.-ig, a többi a Fogask. vasutig.
Május 1—15-ig: Hüvösvölgy	6	—	10	30	
Közp. városháza	6	—	11	—	
Május 16 Hüvösvölgy	6	—	11	—	
Szept. 15 Közp. városháza	6	—	11	—	
Szept. 16 Hüvösvölgy	6	—	11	30	
Okt. 15 Közp. városáza	6	—	10	30	
XVII. Zugliget—Fogaskerekü vasut—Lánczhidfő[8])					Egész nap 15 p. Hétközn. délután ünn. és vas. egész nap 10 p.-ként különben 15 p.-ként. Egész nap 15 p. Egész nap 15 p.
Május 1—15-ig: Zugliget	6	30	9	—	
Lánczhidfő	6	30	9	—	
Május 16—31-ig: Zugliget	6	—	11	—	
Lánczhidfő	6	30	11	—	
Junius 1 Zugliget	6	—	11	—	
Szept. 15 Lánczhidfő	6	—	11	—	
Szept. 16 Zugliget	6	30	10	—	
Okt. 16 Lánczhidfő	7	—	10	—	
XVIII. Kelenföld Ferencz József-híd—Közp. városháza[9])					Egész nap 15 p.
Kelenföld	6	—	9	30	
Közp. városháza	6	30	10	—	
XIX. Keleti pályaudvar—Muzeum-körúti kitérő					Egész nap 10 p.
Keleti pályaudvar	5	30	10	30	
Muzeum-körúti kitérő	5	45	10	15	

1) a nyugoti pályaudvartól az ujpesti forgalmi telepig, illetve a m. kir. államvasutak Palota-Ujpest állomásáig külön vonatok közlekednek. — 2) Nagyobb forgalom idejében ezen vonatok, mint közvetlen vonatok a közp. városházhoz vagy a Kálvintéri végpontig közlekednek. — 3) Vasárnap és ünnepnapokon, továbbá május hó 15-től aug. hó 31-ig hétköznapokon is mindkét végpontról az utolsó kocsi este 11 órakor indittatik. — 4) Vasárnap és ünnepnapokon mindt két végpontról az utolsó kocsi este 11 órakor indittatik — 5) helyi érdekü vasut vonataihoz csatlakozó kocsik csak közp. városh-ig közlekednek. — 6) Október hó 16-tól a téli menetrendig, a kocsik csak a szép Ilonáig közlekednek. — 7) Okt. hó 16-tól a kocsik a Csalogány-utig közlekednek 8) Okt. 16-tól a kocsik csak a Szép Ilonáig közlekednek. — 9) Az Átlós-uttól a Sósfürdőig terjedő szárnyvonalon csatlakozó kocsi közlekedik

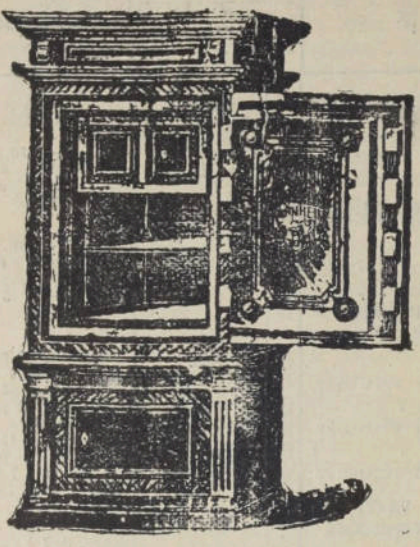
Külön szinházi vonatok, mint eddig indittatnak.

Budapesten 1900 évi április hóban.

Az igazgatóság

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budabest, 1900. junius 11. 24. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A zugligeti katasztrófa.
Bizottsági tulkapások.
Az épitő ipar válsága.
Munkás otthon.
A ·/. a. csatolt alispán.
A kaczagó ügyosztály.
Nyilvános elismerés.
A kegyetlen fiskus.
A kutyavásár.
A football.
Átszálló forgalom.
Nagyszabásu restaurálás.
A szépmüvészeti muzeum szerződése.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és hazais szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intézet

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő-gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Ángern, Dzieditz } a Ferd. császár északi vasut mentén
Budweis, Rossitz } Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin
Han Compagnie-Vitez } Bosznia

Szállitható intézetek müködnek:
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin, Zadworze } Galiczia
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtehradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, itállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 1900. junius 11. 24. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A zugligeti katasztrófa.

Vasuti szerencsétlenség mindig és mindenütt történik, sokkal borzasztóbb, sokkal megrázóbb, mint a zugligeti katasztrófa. Ennél a szomoru esetnél azok a körülmények rettenetesek, a melyek előidézték a szerencsétlenséget.

A *türelmetlen közönség*, a mely biztos tudatában annak, hogy csöndes várakozás után kellő számu kényelmes kocsit kaphat, kivetközve emberi mivoltából, megrohanta a kocsit, a mely talán rosszul volt fékezve és a hirtelen kapott tulsuly következtében megindult.

A *rendőrség*, a mely ugyan elég erősen védekezik a részesség ellen, de teljesen tisztázni nem tudja magát.

A *lejtőre épitett pályaudvar*, a melyet annak idején a müszaki hatoságok megengedtek, s a melyért igy a társaság nem vonható felelősségre.

A személyzetről keveset mondhatunk. A budapesti villamos vasutak alkalmazottainak legnagyobb hibája, hogy nem mernek a közönséggel szemben energiával fellépni. A vasutak alkalmazottai sereg számra kapnak utasitásokat, valamennyit azzal a megjegyzéssel, hogy azok végrehajtásánál a rendőrség segélye igénybe vehető. Az alkalmazottak azonban tartózkodnak az utasitások végrehajtásától, mert a rendőrségre a legtöbb esetben nem számithatnak; a rendőrség maga is, majdnem kivétel nélkül olyan közönség, a mely a közlekedés szabályaival nem törődik.

A legnagyobb vétkes a tömeg, a mely a magyar metropolis világvárosias modern bérpalotáiból lelkében a czivilizálatlan emberek indulataival kerül az utczára. A budapesti nép nem neveletlen, hanem a legvadabb egoista. Minden cselekedete a legrutabb önzés. Nem ismer maga fölött tekintélyt, nem tür korlátozást, embertársaiban ellenséget lát s habozás nélkül le tudná dobni a villamos kocsiról azt, a ki ül, a mikor neki állnia kell. Az irigység és önzés mértéktelen nagysága ragadja a tömeget arra a brutális föllépésre, a melyet nemcsak a villamos vasutak végállomásain tapasztalhatunk, hanem alkalom adtán a szinházak előcsarnokaiban, a ruhatárak körül, a templomokban, a korcsmákban és mindenütt, a hol budapesti ember tömegben szerepel.

Ezt a népet nem csupán nevelni, hanem elsősorban fegyelmezni kell, még pedig a legnagyobb szigorusággal, mert csak a rendőrbotok hatása alatt hajlandó szenvedélyein uralkodni.

*

A zugligetben történt szerencsétlenség alkalmából tömérdek felszólaló állott elő azokkal a mentő ideákkal, a melyek hasonló esetek megtörténhetését kizárnák.

A hatóságok dolga az ideák közül a legjobbakat kiválogatni. Mi csak néhány olyan dologra akarjuk felhivni a közfigyelmet, a melynek teljesitése a mai állapotokat legalább kis részben enyhitené.

A villamos vasutak személyzetét olyanforma hatáskörrel kell felruházni, mint az államvasutak alkalmazottait. A közönséggel való bánásmódra kellően kitanitandók, ugy hogy rendőri segitség nélkül is elég biztossággal tudjanak fellépni.

Az állóhelyeket végképp el kell törülni. A kocsik tulzsufoltak lesznek mindaddig, mig állóhely lesz bennük. Ezzel számot kell vetnie a hatóságnak és a társaságnak is.

A végállomásokon a pályatest elzárható legyen. A kocsikhoz zárt perronon keresztül kell a közönséget kiengedni egyszerre annyit, a hányan az üres kocsikba férnek.

A végállomásokon nagy plakátok hirdessék, hogy a kocsik két vagy három perczenként indulnak, hogy senki se féljen a lemaradástól.

A katasztrófa ügyében még mindig tart a vizsgálat, a melynek minden további adata a mellett bizonyit, hogy a vasut forgalmi személyzetét mulasztás nem terheli, hanem csaknem kizárólag maga a fejét vesztett és türelmetlen közönség volt a szomoru eset előidézője. A vizsgálatnál jelen volt szakemberek csak azt a valóban hihetetlen jelenséget nem tudják megérteni, hogy a közönségnek egyetlen egy tagja sem akadt, aki a már vészesen rohanó kocsit megfékezte volna, holott ha akár elől, akár hátul valaki a kocsi fékjét behajtotta volna, ez annyira meglassitotta volna a kocsi sebességét — megállásról már akkor szó sem lehetett — hogy a kisiklást okvetlenül elkerülik. A vizsgálatot foganatositó bizottság kisérletet is tett ez irányban olyatenképen, hogy a bizottság tagjai beültek a kocsiba, amelyet áram nélkül kinyitott fékkel utnak eresztettek a lejtős siku végállomásról, s mikor már a kocsi tulságos sebességgel haladt, — hirtelen fékeztek — ellen áram nélkül, pusztán a fékező segitségével. A kocsi egy csomó métert lassubbodó haladással még csuszott lefelé, végre azonban megállott, mielőtt még a kritikus fordulóhoz eljutott volna. A publikum fejvesztettsége annál bámulatosabb, mivel a perronon csupa férfi tolongott, a kik közt számos intelligens ember, sőt mérnök és tehát némileg szakértő is akadt.

A szerencsétlenségről szóló tudósitások viszhangjaként — ugy a szakértők, mint a nagyközönség részéről számos inditvány hangzott el a további szerencsétlenségek meggátlása érdekében szükséges intézkedésekről.

Ezek közt talán legtöbbet hangoztatták azt a külföldön sok helyen alkalmasnak bizonyult rendszert, hogy a végső állomásokon a várakozó utasoknak számokat osztogassanak és ezeknek a számoknak sorrendjében eresszék fel a publikumot a kocsikra. A vizsgáló bizottság körében legutóbb szintén szóba került ez a módozat s ekkor derült ki, hogy az eszme már épen nem uj, sőt már Budapesten kisérletet is tettek vele, a mi iszonyatos kudarczczal végződött.

Mintegy két évvel ezelőtt történt ez, a mikor a fővárosi tanács, a rendőrfőkapitányság, a közrendészeti bizottság és vasuttársaság vezetőségének képviselői jelenlétében a zugligeti, zuglói és városligeti végállomásoknál próbaképen egy vasárnap délután alkalmazni kezdték a sorszám rendszert. A nyilt sineket erős kötéllel különitették el a gyalogjárótól és váróházaktól s több kis asztalkánál sorszámot és jegyet osztogattak ellenőrök a tolongó publikumnak. Kevés idő mulva azonban az történt, hogy a közönség átszakitotta az elválasztó kötelet s jegy és szám nélkül emberek, asszonyok és gyermekek szállották meg az összes várakozó kocsikat.

A jelen volt rendőrfelügyelő mindent elkövetett, hogy a kocsikat megtisztitsák, azonban uri asszonyok és emberek jelentették ki kereken, hogy nehéz tusakodás árán megszerzett helyüket el nem hagyják, és csak a nyers erőszaknak engednek. Már-már helyenként véres verekedésre került a dolog, midőn a jelenvolt városi urak engedésre kérték a rendőrséget. Utolsó kisérletül azt próbáltak meg, hogy a megszállott kocsikat nem inditják el; ez ellen azonban a jegyes utasok tiltakoztak, másrészt pedig a kocsikat a végletekig visszatartani nem lehetett.

A publikum türelme igy is lefőzte a hatóságot és a sorszámrendszerrel való próbálkozást végleg abbanhagyták.

A vasuttársaság a vizsgálat alkalmával többször kifejezést adott ama panasznak is, hogy az ellene emelt vádak, például a kocsik kevés száma miatt is igaztalanok.

A társulat ugyanis készséggel fentartaná a forgalmat az éj folyamán tovább is — mint ezt a külföld nagy városok példájára hivatkozva anyiszor sürgetik, de a közönségen mulik, hogy ezt nem teheti, A későn induló kocsik ugyanis mind üresen hagyják el a végső állomást mert a budapesti kirándulók kivétel nélkül 7-9 óra között akarnak haza jutni. Az pedig lehetetlen, hogy annyi embert, a hányat az egész nap folyamán kiszállitottak, két óra alatt szállithassanak egyszerre haza.

A társaság addig tartja fenn most is a közlekedést, a mig csak utasa akad, tizenegy órán tul azonban már utas alig akad.

A zugligeti állomásnál — a melynek lejtős voltán egyáltalán nem lehet segiteni — az esetleges veszedelmek kikerülése czéljából érdekes találmánynyal tesznek most kisérletet. Egy mérnök talált fel olyan ütköző szerkezetet a mely a sinpár közé helyezve lehetetenné teszi, hogy az akár fékezés nélkül is odaállitott kocsi a lejtőn lefelé megindulhasson. Az ütközőt a váróházban levő szabályozóval a kocsi elindulása pillanatában a föld alá lehet süllyeszteni, a mikor a kocsi szabadon tovább haladhat. A végállomásra érkező kocsi megállása után az állomásra beosztott kocsirendező a szabályozót ütköző állásba helyezi ugy, hogy az ütköző fék a kocsit odaerősitené az állóhelyhez. Az eddigi kisérletek az uj szerkezettel igen jól sikerültek.

Bizottsági tulkapások.

Gyakran előfordult az utóbbi időben, hogy a törvényhatóságból alakitott bizottságok jogkörüket tullépve olyan határozatokat hoztak, aminőkre sem törvény, sem szabályrendelet alapján nincs joguk. A bizottságok tulkapásait a tanács türte és agyonhallgatta. Hiányozván belőle a kellő erély, nem mert, de nem is akart szembeszállani az elhatalmosodott bizottságokkal, amelyek nemcsak a tanács, hanem a törvényhatóság jogait is bitorolva, javaslatok, vélemények helyett határozatokat hoztak s utasitásokat adtak.

A hatalmaskodás tultengésében leginkább a pénzügyi és gazdasági bizottság szenved. Ez a bizottság tulajdonképp fedezet kimutatások felülbirálására és javaslatok tételére lenne hivatva. A bizottság azonban igen régóta tullépte törvényes hatáskörét. A pénzügyi és gazdasági bizottság ma a kormányzó hatalom a városházán. Rombol és alkot, rendelkezik, parancsol s épp oly kevéssé törődik a tanáccsal, mint a többi szakbizottságokkal. Ha a közmunkatanács a város rendezés kerékkötője, a pénzügyi és gazdasági bizottság joggal nevezhető a helyes közigazgatás megrontójának.

A bizottság tulkapásai nem uj dolgok, de ellenük tenni nem mer senki. Legutóbb a főjegyző szólalt fel a bizottság egyik nevetséges intézkedése ellen, de a felszólalás egyrészt gyönge, másrészt nem olyan nyilt és határozott, a milyennek lennie kellene.

Annak idején megemlékeztünk Hanvai Sándor előljárónak a kerületi közigazgatásról közzétett nagy munkájáról.

A tanács a könyvért és egyébb kodifikátori munkájáért 1600 korona tiszteletdijat akart Hanvainak adatni. A tanácsi határozatot a pénzügyi és gazdasági bizottság elfogadta a következőképp:

Tekintetes Tanács! Hanvai Sándor előljáró és Pogány Lajos adószámviteli hivatali főnök megjutalmazásához és a jutalomösszegek fedezete tekintetében előterjesztett fedezeti javaslathoz ez alkalommal még hozzájárulunk, bár a magunk részéről nem tartjuk egyáltalán helyesnek, hogy az egyes tanácsi ügyosztályok teendői közé tartozó szervezési, codificatorius avagy compilaturius munkák az ügyosztályokon kivül álló egyénekkel végeztetnek.

Elhatározandónak tartjuk tehát, hogy jövőre hasonló munkálatok mindig az illetékes ügyosztályok által végeztessenek.

Az elnöki személyzeti ügyosztály vezetője: a főjegyző sérelmesnek találta a bizottság határozatát s ki is kelt ellene a következőkben;

Tekintetes Tanács! A pénzügyi és gazdasági bizottmány a tan. VI. ügyosztály által áttett fenti jelentésében a midőn egyrészről kijelenti, hogy a javasolt munkadij kiutalványozásokhoz még most az egyszer hozzájárul, egyszersmind helytelenitvén azt. hogy a szóban forgó munkálatok az ügyosztályon kivül álló egyénekkel végeztettek, azt a javaslatot terjeszti elő, miszerint elhatároztassék, hogy a tanácsi ügyosztályok teendői közé tartozó szervezési, codificatorius vagy compilatorius munkálatok jövőre mindig az illetékes ügyosztályok által végeztessenek.

Az elnöki-személyzeti ügyosztály kötelessegének tartja, hogy a pénzügyi-gazdasági bizottmány ezen előterjesztésére a maga részéről nyilatkozzék.

Tu omásunk szerint a székesfőváros közigazgatásában egyáltalán nem szokásos és nem követtetik az a gyakorlat, hogy a szervezési munkálatok az ügyosztályok kötelékén kivül álló egyénekkel végeztessenek. Egész hosszu sorozatát a különféle szabályrendeleti tervezeteknek sorolhatnánk fel annak bizonyságául, hogy a javaslatok mindig abban az ügyosztályban készültek és készülnek, a melyiknek ügykörébe a szabályozandó vagy elitézendő kérdés tartozik.

Ezen eddigelé szigoruan követett gyakorlattól csak egy esetben történt eltérés, akkor t. i., a mikor az előljáróságokról szóló 1893. XXXIII. t.-cz. megalkottatván, annak alapján szabályrendeletet és szolgálati utasitást kellett kidolgozni.

Az akkori polgármester szolgálati érdekekből és tisztán praktikus szempontokból vezéreltetve e részben akként intézkedett volt, hogy a szabályrendelet egyes fejezeteinek kidolgozásával több kerületi előljárót bizott meg, abban a meggyőződésben, hogy a kerületi igazgatás alapos ismeretével biró előljárók a kifogástalan és gyakorlati értékü szabályréndelet elkészitésére a sikernek sokkal több kilátásával vállalkozhatnak, mint a hogy tehette volna ezt a szabályrendelet kidolgozására illetékes elnöki-személyzeti ügyosztály.

A mi pedig a kibocsátandó előljárósági szolgálati utasitás tervezetét illeti, ennek az elkészitésével szintén a kerületi előljárók egyike, névszerint Hanvai Sándor bizatott volt meg, aki ebbeli feladatának kifogástalanul meg is felelt.

A kerületi előljáróságok évnegyedes vizsgálata alkalmával az tapasztaltatván, hogy az előljárósági szolgálati utasitás egyik-másik irányban a változott viszonyokhoz képest módositást igényel, e revisionális munkálat elkészitésével igen természetesen ismét csak Hanvai Sándor előljáró, mint az eredeti javaslat szerzője volt megbizandó, mikor pedig az adóhivatalok deczentralizációja következtében szükségessé vált uj szolgálati utasitás kiadásáról kellett gondoskodni, tekintve azt, hogy ez az általános szolg. utasitásnak egy szerves és kiegészitő részét képezendette, czélirányosan másként ismét csak nem lehetett intézkedni, mint hogy ezen munkálattal is a nevezett előljáró bizassék meg, és ugyanő volt megbizandó a mérnöki hivatal ügykezelési szabályzatának az elkészitésével is, mert a mérnöki hivatal ujjászervezésére vonatkozó előterjesztést is a volt polgármester ur megbizásából ő dolgozván ki, ezen javaslat keretében már tervezve volt a hivatkozott kezelési szabályzat is. Ezek voltak a főfeladatok, a melyekkel az előljáró ur megbizatott és az összes előljárósági utasitásoknak egy egységes gyüjteménybe való egybefoglalása, csupán mellékesen, a kedvező alkalom felhasználása mellett eszközölt, mindazonáltal igen hasznosnak és üdvösnek bizonyult munkálat jellegével birt.

Tiszteletteljes nézetünk szerint tehát az előljáró urnak szóban forgó megbizatásai az előzményeknek természetszerü és szükségképeni következései voltak és a polgármester ur a fenforgó viszonyok között czélszerübben és a közszolgálat érdekében megfelelőbben nem is intézkedhetett volna, szemben még azzal a helyzettel is, hogy az elnöki ügyosztálynak egyetlen olyan tagja sem volt, a ki előljáróságnál szolgálatot teljesitett volna, már pedig szerény nézetünk szerint az előljárósági szolgálati utasitás kidolgozásánál épugy, mint annak revisiójánál az első és főfeltételt mégis csak az kell, hogy képezze, miszerint az illető a kerületi igazgatás gyakorlati uton elsajátitott ismeretének nemis közönséges és közepes, hanem minden irányban teljes mértékével birjon, és aki ezekkel a kellékekkel nem rendelkezik, csakis kétes értékü és sikerü experimentális jellegével biró, e mellett pedig hasznosabban értékesithető időt igénybe vevő munkát végezhet.

A mig tehát egyrészről feleslegesnek kell tartanunk a javasolt irányban való határozathozatalt, másrészről nem is volna czélszerü az illetékes tényezők kezét ily tartalmu határozattal végkép megkötni és elvenni a módját és lehetőségét annak, hogy kivételes esetekben különleges gyakorlati vagy szakismereteket igénylő javaslatokat tervezésénél hasonló megbizások az ügy érdekében polgármester ur részéről jövőre is adhatók lehessenek és végre, hogy polgármester urnak azon az el nem vitatható jogán, mely szerint a rendelkezésére álló munkaerőket legjobb belátása szerint függetlenül használhassa fel, a pénzügyi-gazdasági bizottmány által indítványozott elvi jelentőségü határozat meghozatala által érzékeny csorba ejtessék.

Mindezeknél fogva tisztelettel javasoljuk, miszerint ez ügyben oly értelmü előterjesztést méltóztassék a tek. közgyüléshez intézni ,hogy a pénzügyi gazdasági bizottmány szóban forgó javaslatának a mellőzésével a javaslatba hozott munka

díjak minden további hozzáadás és kikötés nélkül megszavaztassanak.

Budapest, 1900. máj. 23.

Az elnöki-személyzeti ügyosztály.

Rényi Dezső s. k.,
főjegyző.

A főjegyző ur bizony megnyomhatta volna a pennáját, amikor a pénzügyi bizottság garázdálkodása ellen állást foglalt. És megmondhatta volna őszintén, hogy idegen tollakkal ékeskedni nem illik, vagy azt, hogy: *sutor nec ultra crepidam.*

Az épitő ipar válsága.

Tanácskoztak az épitő iparosok a házi bajaikról s konstatálták, hogy nem épit senki; nem épitenek a hatóságok, sem a magánosok. A bankok megvonták a hitelt, persze ravasz módon A Holtzspach csődnél például kijátszották a kisebb iparosokat. Addig hitegették a számlák peren kivüli kiegyenlitését, mig a bankok szépen biztositották magukat s azután jót nevettek a csődvagyon morzsáira szorult kisiparosokon, akik közül nem egy az exisztencziájával fizeti meg a hiszékenységét.

Az epitő iparosok ezeket a momentumokat nem igen vették fel — programmjukba.

Tanácskozásuk közepett igen érdekes hirt hoz a *Közgazdaság* kollegánk a bécsi téglagyárosokról a következőkben:

A bécsi téglagyárosok kartelje a megvalósulás stádiumába jutott, amennyiben a gyárosok megegyeztek egymás között azon föltételeket illetőleg, amelyeket a kartell tárgyában döntő értekezlet elé visznek. Ezek a föltételek a következők:

17 bécsi téglagyár kötelezőleg kijelenti hogy összes készitményeik eladásával a Wienerberger Ziegelfabriks-Gesellsaftot bizzák meg, amely az eladást bizományban egy erre a czélra fölállitandó központi eladási iroda utján az illető gyárak számlájára teljesiti. Ez a megállapodás öt évre szól és a Wienerbergi gyárt közreműködseért a számlaérték 1½ %-a provizió fejében illeti meg. Az átvétel az illető gyártelepeken, vasutra vagy kocsiba rakva történik. A kartellirozott gyárak bármelyikéhez beérkező rendelések, megkérdezések és megbizások azonnal a központi irodába küldendők, amely egyedül van jogositva a fogyasztóval érintkezésbe lépni. A contingens megállapitásának alapján a téglagyárak mult évi termelése — 400 millió darab tégla — szolgált a mely mennyiségből 200 millió darab a wienerbergi gyárra, 100 millió darab az Unio Baumaterialen-Gesellschaftra, a megmaradó rész pedig a többi szerződő gyárra esik. A szerződő felek kötelezték magukat, hogy a mindegyikük részére meggállapitott évi kontingensen fölül annyit termelnek, hogy az év végével össztermelésüknek 30%-a raktárkészletet képezzen. A kartellt vezető gyárnak oda kell törekednie, hogy az egyes gyáraknak mindenkori üzleti konjunkturák számbavételével megállapitott termelését az időközönként megállapitandó árak mellett az illető gyár számlájára eladja. A kartell tagjai kötelezik magukat, hogy a kartell létrejöttéig még nem teljesitett kötések lebonyolitását a Wienerbergi gyárra bizzák, amely azokat közös számlára fogja teljesiteni. E végből az összes részes gyáraknak jegyzék kiséretében be kell szolgáltatniok a központi irodába összes kötleveleit, annak megnevezésével, hogy azokra eddig mennyi szállitás történt. A kartell tagjai között érvényes árviszonylatokat egy árszabályozó tabellában foglalják össze; az ebben megállapitott árak loco gyártelep értendők. Az egyes gyárak különböző helyzetéhez képest hatféle árat állapitanak meg, a melyek kézi vagy géptéglára nézve 1000 darabonként 33.50 kor. és 37 kor. között váltakoznak. Az a kérdés, vajjon a mindenkor uralkodó üzleti konjunkturákhoz képest ezek az árak az összes részes gyárakra nézve fölemelhetők, vagy leszállithatók-e, még eldöntetlen. Ezek az árak kell, hogy alapul szolgáljanak az eladási ár megállapitásának, de a fölügyelő bizottságnak jogában áll esetről-esetre egyes kötésekre nézve más ár megállapitását is javaslatba hozni. Mindegyik gyár jogositva van bizonyos meghatározandó mennyiségü téglát közvetlenül a fogyasztóknak saját számlájára eladni. Az elvállalt kötelezettségek betartására szolgáló biztositék gyüjtése, a kartellből eredő esetleges veszteségek és a költségek fedezésére alapot létesitenek, amelynek javára a központi irodát vezető gyár minden szállitott 1000 tégla darab árából 50 fillért tart vissza. Minden a kontingens fölosztásánál az egyes gyáraknak juttattott 1,000,000 tégla után az illető kartell tagot az összértekezleten egy szavazat illeti meg, csak a Wienerbergi gyárnak van annyi szavazata, mint a többi gyárnak együttvéve. A kartell megszegésével eladott minden 1000 darab tégla után 52 korona birság fizetendő.

Ez a hir azt a gyanut kelti benünk, hogy a kartell Budapesten is létrejön — az üzemredukció érdekében. Annál inkább hisszük ezt, mert majdnem biztos értesülést kaptunk a titokban folytatott tanácskozásokról. Ezt igazolja egyébként az árak szilárdsága is. Kérdés csak, hogy ezekről a titkos tanácskozásokról tudnak-e az épitő iparosok.

Munkás otthon.

A józsef városi általános közjótékonysági eggesület évi jelentésében igen érdekesen fejtegeti az elnökség a *Munkásotthon* működését. Fejtegetése során arra a következtetésre jut, hogy egy nagy munkásotthon létesitése ma még idő előtt való dolog. A szociális szempontból is igen érdekes jelentés igy szól.

Munkásotthon az elmult évben is örvendetesen haladt a csendes fejlődés és megerősödés utján, a mit a látogatók számának emelkedése, könyvtár gyarapodása s a könyvtár fokozottabb mérvü igénybevétele legjobban bizonyit. De erősödött közszellemben is. A munkások kezdenek érdeklődni az otthon iránt, kezdik itt magukat otthonosaknak érezni, maguk is hozzájárulnak a helyiségek diszitéséhez és jókarban tartásához Igy Brindusz Mihály lakás — és ablaktisztitó hálából azokért a jókért, a melyeknek a munkásotthon révén lett részesévé, önként ajánlkozott az ablakok dijtalan tisztogatására. Egy másik munkás az előcsarnok és lépcsőház karfáit ujból belagozta; ha az elektromos csengőben hiba támad, mindig akad valaki aki azt rendbe hozza

Az otthon ez évben két irányba fejlődött s gyarapitotta azokat az előnyöket, a melyeket látogatóinak nyujt. Alkalmat ad a munkásoknak az otthonban *levelezések elvégzésére*. A ki levelet akar irni, annak e czélra külön iróasztalon tentát

tollat, levélpapirost és megfelelő boritékot ingyen bocsát rendelkezésére. Leveleit mindenki az otthonba czimeztetheti. Az érkező leveleket a gondnok veszi át s rögtön ki-függeszti a falon elhelyezett zárt rácsos levéltartóba, a hol a czimzett azt könnyen megtalálhatja s személyazonosságának igazolása után a gondnokságtól átveheti. Október hótól az év végéig 63-an vették igénybe e kedvezményt. Évről-évre szaporodott azoknak a munkásoknak a száma, a kik azzal a kéréssel fordultak az otthon gondnokához, hogy nem lehetne-e a könyvtárból házi használatra könyvet kölcsön kapni. Mivel az idén már többen arra is készeknek nyilatkoztak, hogy a könyvnek megfelelő értékét letétbe helyezik, a kellő óvatosság szemmeltartásával megkezdődik a könyveknek házi használatra való kölcsön adása.

A könyvtár vásárlás utján 155 kötettel gyarapodot. A vásárolt müvek közt van Pallasz Nagy Lexikona 16 kötet; a Magyar Nemzet Története, milleneumi kiadás, 10 kötet; az Osztrák magyar Monarchia Irásban és képben, 15 kötet; Ribáry-Marczali, Képes Világtörténet, 8 kötet; Diesner H. Gyakorlati Kézi Könyv, Épitő Iparosok számára, 8 kötet, stb. Könyvek vásárlására és azok kötésére összesen 366 frt és 75 krt forditottunk. Az ajándékozott könyvekkel együtt a könyvtár évi gyarapodása 196 kötet s igy annak jelen álománya 1635 kötet és 37 füzet. Az otthonban a munkások rendelkezésére állanak majdnem az összes napilapok, szak-és folyóiratok.

A könyvtárból a látogatók összesen 3100 kötetet vettek ki az olvasásra, s igy a könyvtár összes forgalma 3307 kötet, a tavaly 893 kötettel szemben a könyvforgalom majdnem négyszer akkora lett. Még mindig elég kicsinke szám, ha akármely nyugoti kulturváros hasonló irányu könyvtárnak forgalmához hasonlitjuk de a halladás megnyugtató, ha tekintetbe vesszük, hogy az az első csonka évtől eltekintve, a második vagyis 1897-ik év forgalma csak 584 kötetet tett ki.

Az otthon a szép és meleg időjárás beálltával, május hó 1-sö napján bezárult s csak október hó elsején nyilt meg ujra. A hét hónap látogatók száma 15.614 volt s igy a tavalyihoz képest 3643-mal szaporodott. Örvendetes, hogy a theafogyasztás a látogatók számához arányitva ebben az évben csökkent, összesen 21.245 csésze thea szolgáltatott ki, a mely után 637 frt. és 5 kr. folyt be; ezen összeg a theakiszolgáltatás költségeit teljesen fedözte. Vasár- és ünnepnapokon a látogatók száma néha oly nagy, hogy otthonunk helyiségei nem elégségesek azok befogadására. Hétköznapokon a látogatás jelentékenyen kisebb, de ennek az a körülmény az oda, hogy az otthon távol esik a munkások lakásától. Mig a munkás munkájának befejezése után hazamegy, átöltözködik s idejö, sok idö eltellik; még terhesebb azután, különösen az esös vagy a téli zimankós időben 9 óra után hazamenni. A tapasztalás és egyes munkások nyilatkozatából kivánatosnak látszik a kerületnek munkások lakta részében egy uj otthonnak fölállitása. E czélra igen alkalmas lett volna a Csobáncz-utczában épülő községi elemi népiskola souterreinje. Hajlandók is voltak a szükséges helyiségeket e czélra az egyesület rendelkezésére bocsátani; sajnos azonban, hogy az épitès akkor már annyira előrehaladt, hogy a souterrain kellő átalakitása nagy pénzáldozatba került volna; tervünkről ennélfogva most le kellett mondanunk s annak megvalósitását későbbi időkre kell hallasztanunk.

A jelentés kapcsán nem mulaszthatjuk el fölhivni az egyesület tagjainak becses figyelmét arra a mozgalomra, a mely egy nagy munkásotthon fölállitását czélozza. A székesfőváros millenniumi alapitványának kamataiból egy nagy munkásotthon fölállitása is terveztetik a szálongó hirek szerint közkönyvtárral, nagy teremmel fölolvasások s hangversenyek számára. Csak egy volna sajnos, ha az idegen szellemi intézmény átültetésére és meghonositására törekvő lelkes buzgalom megfeledkeznék a fejlödés természetes rendjéről, a mely e földön az anyagiakat s az erkölcsi intézményeket egyaránt uralja. A ki idegenből növényt akar meghonositani magot hoz vagy csemetét szerez, ezt ülteti el gondosan ápolja és figyelemmel kiséri fejlödése minden fázisát s a változott viszonyok behatásából eredő változásait, s csak miután élet — és fejlödésképességről meggyőződött, fog hozzá esetleg szaporitásához s nagy arányu termesztéséhez. Tapasztalatokra támaszkodó véleményünk szerint oly nagyszabásu munkásotthon fölálitására székesfővárosunkban nincs eléggé előkészitve a talaj. A munkások éreznék legjobban idegeneknek magukat saját otthonukban. Munkásaink szellemi igényei — tisztelet a kivételnek — a krajczáros napilapokon nem igen terjednek tul; kezökben könyv alig fordul meg s ha oda is nyujtod nekik, nem igen nyulnak utána, mert hiányos képzettségöknél fogva abból a maguk részére hasznosat meriteni nem tudnak; a felolvasások meddök, mert ahhoz, hogy reájok nézve tanulságos legyen, nincs meg kellő előkészültségök. Beszéljünk-e zenei képzettségökről ? — A mi ma szükséges, az kisebb otthonok fölállitása; minden kerületben kettőt, hármat kellene létesiteni, ezekben szoknának lassankint a munkások az önképzéshez és megismernék ennek áldásos hatását, itt növekednének meg erkölcsi és szellemi erőben annyira, hogy fokozódó igényeik kielégitésére vágyva egy nagy középpont megteremtésében maguk is közremunkálkodnának. Ily nagyszabásu s központi jellegü munkás otthon ezen kerületi otthonokban találná éltető gyökereit, fölállitása és szervezése egy későbbi jövő feladatát képezi, mert hiába várjuk annak a fának a virágát és gyümölcsét, a melyet a tápláló gyökere nélkül ültetnénk akár a legjobb földbe is.

A budakeszi erdő alispán.

A budakeszi erdő területét a főváros tudvalevőleg megvette és mint saját birtokát kezeli. Ismeretes dolog, hogy a kies erdő környékén épitik most majd a tüdőbetegek szanatóriumát s a mióta ez elhatározódott, azóta a főváros vizvezetéki csövet fektetett le az erdőben, nagyobb energiával parkozza az erdőt, szóval az egész vidéket gyönyörüen át akarja alakitani. Tette pedigien mindezt abban a szent jóhiszemben, mintha a terjedelmes erdőföld nem csupán az ő tulajdona, de az ő területe is volna. Ebből a kis közigazgatási jogi tévedésből legutóbb Pestmegye alispánja igazitotta ki a fővárost. Az alispán ugyanis átiratban figyelmeztette Budapest magisztrátusát, hogy a szóban forgó budakeszi terület a főváros birtoka ugyan, de közigazgatásilag, mint megyei terület, a megye fenhatósága alá tartozik s igy azon a megye tudta és beleegyezése nélkül senkinek semmiféle átalakitásokat, és vizvezetéki cső lefektetéseket végeznie joga nincsen. A főváros az átiratból természetesen egyszerre a

helyzet magaslatára emelkedett, belátta az alispán álláspontjának helyességét, és — fölirt a belügyminiszternek, hogy budakeszi birtokát közigazgatásilag is csatolja — .|· a —. Budapesthez

Hogy a belügyminiszter teljesiti-e a főváros kérelmét vagy sem, arra nézve én nem tudok bizonyosat mondani.

Elárulhatom azonban, hogy ebben a belügyminiszterhez irt föliratban az emlitetten kivül még egyéb kérelmek is foglaltatnak. Nevezetesen:

a.) Mivel a budakeszi birtokot közigazgatásilag is a fővároshoz kellene csatolni, szükséges, hogy a belügyminiszternek erre vonatkozó intézkedése kiterjedjen a kérdéses birtokterület fölött terjengő levegőre is, a melyet 10 méternyi magasságban a főváros szintén a magáénak vindikál, nehogy az alispán, kijátszván a belügyminiszter intézkedését, a jövőben majd a levegőből akarja a megye közigazgatási jogát gyakorolni a terület *fölött*.

b.) Minthogy a budakeszi erdőben kivált nyaratszaka — a környékből igen sok andalgó szerelmes pár is található, a főváros népességének szaporitása szempontjától kivánatos, hogy a területtel együtt ezek a párok és következményeik is .|·a fővároshoz csatoltassanak:

Végül

c.) Minthogy Pestmegye alispánjában erős hajlandóság mutatkozik arra nézve, hogy a fővárosba bizonyos kérdésekben beléje kössön, óhajtandó, hogy a budakeszi erdő területtel, s a benne található szerelmes párokkal egyetemben az alispán ur személye 5. .|· a. szintén a fővároshoz kapcsoltassék. Mely utóbbi intézkedés annál is könnyebben vihető keresztül, mivel az alispáni hivatal a főváros belső területén a megyeházán lévén, maga az alispán már igy is a főváros belső területéhez tartozik.

*

U. i. Mint lapunk zártakor értesülünk, a főváros az utóbbi pontban foglaltakon kivül még az alispán szabályozását, parczellázását és befásitását is kéri nevezett föliratában a belügyminisztertől.

A kaczagó ügyosztály.

— Fegyelmi az illetőségi osztály ellen. —

Tudvalevő dolog, hogy a tanács illetőségi osztálya a tanács legnagyobb ügyosztálya. Évenként körülbelül százötvenezer ügydarab vár ezen ügyosztályban feldolgozásra; s bár munkaerő volna az ügyosztályban elég, a legtöbb ügydarabnak ugyancsak türelmesen kell várni a feldolgozásra.

Ujabban a hatodik kerületi választmány hivta fel erre a körülményre a polgármester figyelmét. Rámutatott a választmány előterjesztésében arra a szomoru tényre, hogy az elöljáróságnál segélyt kérő szegények illetőségének megállapitása tárgyában az ügyosztály részéről folyamatba tett tárgyalások többnyire évekig huzódnak el, s nagy szerencse, ha a segély kérő még életében megéri azt az időt, amikor illetőségi községét megállapitják. Rámutatott a választmány arra is, hogy az illetőségi tárgyalások késedelmét az okozza, hogy a tárgyalások nem vezettetnek a kellő ügybuzgósággal és komolysággal és ezt az állitását érdekes példákkal igazolta.

Ha ugyanis az elöljáróság a segélyt kérő illetőségének megállapitását háromszor, négyszer sürgeti, akkor az ügyosztály-ugy gondolja az ügyet leghelyesebben elintézhetőnek, ha lerázza magáról az okvetetlenkedő elöljáróságot. Teszi ezt oly módon, hogy a sürgetett ügyiratokat *„betekintés végett“* visszaküldi az elöljáróságnak Az elöljáróság tanul az ilyen esetekből és nem sürgeti meg más esetben az illetőségi tárgyalásokat. Ilyenkor azután az következik be, hogy egy két év mulva azzal az utasitással kapja vissza az ügyiratokat az elöljáróság a kiváncsi ügyosztálytól, hogy *„jelentse be vajjon a segélyért folyamodó még mindig segélyre szorul-e, s ennélfogva az illetőség megállapitásának szüksége még mindig fennforog-e.?*

Ilyen és ehhez hasonló „schieberekkel“ rázza le magáról a fogalmazó ur az aktáit, ha szabadságra akar menni, s nem akar restanciát hagyni maga után.

A polgármester a választmány előterjesztése következtében ráparancsolt az ügyosztályra, hogy ne mókázzék, hanem igyekezzék az illetőségi tárgyalások gyorsabb befejezésével a közjótékonyságot ellátó elöljáróságnak minél jobban a kezére járni.

Az ügyosztályban azonban nem vették valami nagy komolyan a polgármesteri rendeletet. Azóta történt, hogy az egyik fogalmazó, aki nem annyira serény munkás, de annál több humorral rendelkezik, nem tudván egy évek óta huzódó illetőségi tárgyalást sehogysem befejezni, helyesebben mondva nem tudván, hogy a tárgyalásokat tulajdonképpen milyen irányban kellene folytatni, egy szép tavaszi napon elküldte minden különösebb ok nélkül az ügyiratokat *„illetékes további eljárás végett“* Tarnov város tanácsának. Előre látható, hogy a szegény tarnopoli tanács ebben a században alig fogja befejezni a kilónyi nehéz aktacsomó lengyelre forditását, s ha ez a csoda megtörténnék, ugy remélhető, hogy az ügyosztályhoz még ebben a században vissza érkeznek az akták mint olyanok, melyekben a tarnopoli tanács a legnagyobb sajnálatára sem tud „tovább eljárni“.

Szóval nagy igazság, hogy jaj annak, aki szegénynek született, de hozzá tehetjük, hogy százszorosan jaj annak a szegénynek, aki a fővárosra szorult az illetőségének megállapitása dolgában.

Persze a sok mókázás mellett egyszer végre az ügyosztály még is csak megjárta.

Történt ugyanis, hogy a belügyminiszter valamilyen illetőségi ügyben 14 napi jelentéstételre hivta fel a tanács illetőségi ügyosztályát.

A miniszter másodszor, harmadszor, sőt negyedszer is megsürgette az ügyosztályt, mindig erélyesebb és erélyesebb hangot használva. Az ügyosztály azonban fülét se mozgatta, csak mosolygott a nagy erőskődésen. A miniszter utoljára kőnyörgőre vette a dolgot és egy utolsó kisérletet téve, mégegyszer a legudvariassabb hangon kérlelte a késedelmeskedő ügyosztályt. Erre azután elkezdtek kaczagni a miniszter felett az ügyosztályban.

A kaczagást meghallották a miniszteriumban is, és ujabb sürgetés helyett feljelentés ment a polgármesterhez. A polgármester vizsgálatot rendelt el az egész ügyosztály ellen, s a vizsgálat vezetésével *Rényi* Dezső főjegyzőt bizta meg. A főjegyző megkezdte a vizsgálatot, s egyelőre abban fáradozik, hogy összeirja az ügyosztály restanciáját. Azt mondják, hogy

az összeirás nem megy egy könnyen, mert némelyiknél szekérre való számban találtak aktákat eldugdosva iróasztalfiókban, szekrényben, mosdóban. A vizsgálat lefolyását nagy érdeklődéssel várják az érdekelt körökben.

Nyilvános elismerés.

A főváros évről-évre nyilvános elismerésben részesit néhány pénzintézetet. Ez a hatósági megtisztelés abból áll, hogy a tanács kijelöli azokat a pénzintézeteket, amelyek közpénzek elhelyezésére alkalmasak. Egyuttal megmondja azt az összeget is, amelynek erejéig a megnevezett pénzintézetet megbizhatónak tartja.

Az idén junius 1-től 1901. május végéig ezek a hitelképes intézetek:

A pesti hazai első takarékpénztár	5,754.754 korona
a magy. orsz. közp. „	3,150.000 „
az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár	5,019.396 „
a magyar általános takarékpénztár részv.-társ.	1,085.594 „
a pesti magy. keresk. bank	10,500.000 „
az első magyar iparbank	1,202.550 „
a magyar leszámitoló és pénzváltó bank	8,577.448 „
a magy. ált. hitelbank	11,000.000 „
a budapesti tkpénztár és orsz. zálogkölcsön részv.-társ.	2,767.512 „
a belvárosi takarékpénztár részv.-társ.	1,372.500 „
a hazai bank részv.-társ.	2,737.500 „
az angol-osztrák bank	2.333.473 korona

maximalis összegek elhelyezésére.

Csak az a kérdés, mit mond a többi — bizalomban nem részesülő — intézet a kitüntetéshez; és ha a főváros évről-évre oly sok milliót tud forgatni, miért nem veszi komolyan a *Gőz*-féle inditványt, amely igen okosan fejtette ki a községi takarékpénztár szükségességét.

Uj illemhelyek a Dunaparton.

A főváros a Dunajobbpartján három uj házikót épittet, a melyekre a közönség érdekében — már régen érezhető szükség volt. Kettő az I., kerület területére jut; az egyiket a Várkert rakodópart alsó sikjára a Lánczhidköz közelében épitik, s a propellerrel közlekedő közönség panaszainak vet véget, — a másikat pedig a Gellért kőpart alsó sikján a Rudasfürdő előtt helyezik el, s elsősorban a munkások vehetik hasznát. — A harmadik egészségügyi bódét a II. kerületben a Margitrakópart alsó sikján a Bomba-tér előtt, a gőzhajó állomás közelében épitik. — Az épitkezés összes költségei a vizvezetéki berendezéssel együtt 5744 koronára rugnak, a melyből 4800 koronára van fedezet. — A tanács egyidejüleg felhivta a pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy a hiányzó 944 koronára keressen fedezetet.

A kegyetlen fiskus.

A pénzügyminiszter, mint alább közöljük, elutasitotta a fővárost azzal a kérelmével, hogy az adókezeléshez 600000 korona járulékot adjon. A miniszter leirata igy szól.

Budapest fő és székváros közönségének.

Budapesten,

Az állami egyenes adók kezeléseért megfelelő állami hozzájárulás engedélyezése iránt 1899. évi 1041. szám alatt hozzám intézett felterjesztésére értesitem a székesfőváros közönségét, hogy az e czimen 600.000 korona erejéig kért évi hozzájárulást indokoltnak nem tartom, illetve ezt a kérelmet annál kevésbbé teljesithetem, mert erre törvényes felhtalmazással nem birok.

A mint ezt a székesfőváros közönsége felterjesztésében maga is kijelenti, a székesfőváros ezt a megtéritést jogszerint nem is követelheti; tehát teljes tudatában van annak, hogy az állami egyenes adók kezelése körül teljesitett munkája az 1883 évi XLIV. és 1889. évi XXVIII. törvényczikkek, valamint az egyenes adók és az ezek módjára behajtandó egyéb kincstári követelésekre vonatkozó törvényekben előirt kötelességét képezi. Ugyanis az 1872. évi XXXVI. törvényczikk 2. §-ának b) pontja a székesfőváros kötelességévé teszi az állami közigazgatás közvetitést, és ugy ezen feladat mint az önkormányzat gyakorlása körül felmerülő költségek fedezésére jelöltetnek ki, az ugyanezen törvény 10. és 19. §§-ai szerint a közvagyon jövedelmei és az állami adók után szedendő pótlékok.

Tekintve tehát, hogy az állami egyenes adók kezelése körül a székesfőváros törvényhatóságára ruházott teendők ép oly feladatot képeznek, mint a székesfőváros által közvetitett állami közigazgtás többi teendői: a közigazgatás egyik ágazatának, vagyis az adókezelésnek, a többi adminisztrátiv teendőből való kihasitása és a költségeknek megtéritése iránti kérelem, nem csak törvényellenes, de teljesen indikolatlan is.

A székesfőváros által kért 600.000 koronányi állami hozzájárulásnak, akár az állami költségvetésben. akár más módon a törvényhozás utján leendő kieszközlésére sem találok indokot, mert az állami hozzájárulás bármily alakban leendő engedélyezésének mégis csak az volna következménye: hogy a székesfőváros adókezelésének költségei az ország többi lakosaira hárittatnának át, a mi pedig az igazságos és arányos teherviselés felveivel merőben ellenkezik és meg nem engedhető.

Készséggel elismerem, hogy a székesfőváros rendkivüli fejlődése a közigazgatási költségeket általában is szaporitja. s csak méltányolni tudom, ha a főváros közérdek czéljából áldozatokat hoz, de ennek természetszerü következményét nem az képezi, hogy a székesfőváros a közigazgatás egyik ágának költségeit az államtól kérje, hanem saját törvényes bevételeinek szaporitása, községi háztartásának takarékos berendezése és különösen az egyenes adó kezelés (illetve adóbehajtás) intensivebb kihasználása által iparkodjék azokat a hiányokat megszüntetni, melyekre már több izben, legutóbb is az 1898. évi márczius 24-én 98.849. és 1899 évi február 8-án 13.281. szám alatt, a főpolgármester urhoz intézett leiratomban rámutattam.

Mindezek alapján nem helyeselhettem a feliratban tanusitott azt a felfogást, hogy a székesfőváros közönsége az adókezelés körül teljesitett törvényszerü kötelességének, községi adópótlékokban elegendően ellensulyozott költségeit illetéktelen tehernek tekinti.

Végül a székes főváros közönségének az adókezelésnek állami közegek által leendő teljesitése iránti óhaját tudomásul vettem, s annak idejében megfontolás tárgyává fogom tenni, mindazonáltal már most hangsuiyozni kivánom, hogy annak eredménye csak az lehetne, hogy a főváros fentebb vázolt törvényes kötelességének ellenértékeül bizonyos évi átalánnyal járulna az állami kezeléssell járó, illetve felszaporodó költségek fedezéséhez.

Lukács s. k.

Ezt a leiratot követte egy másik, a melynek a tenorja az, hogy a főváros ne kegyeskedjék az adóhátrálékosokkal szemben kiméletet tanusitani.

A leirat okozója a következő eset:

A józsefvárosi adószámviteli hivatal főnöke egy konkrét eset alkalmával azt válaszolta az adófölügyelőnek, hogy ő az adó fejében lefoglalt ingatlanoknak az elhurczolását végső eszköznek tekinti olyan adózókkal szemben, akik tudnak, de nem akarnak fizetni, vagy akik másképpen nem tudják az adójukat megfizetni. Nem tartja azonban jogosnak és méltányosnak, hogy olyan adózóknak, akik fizetnek adót, csak éppen a lejáratkor nincsen pénzük, azonnal elvigyék a holmiját. Nagyon sok adózót, aki ha kap egy kis halasztást, szivesen megfizeti az adóját, tönkre tesznek azzal, hogy az ingóságait beszállitják az árverező csarnokba, a hol az árverési hiénák keze közé kerül. Az adószámviteli hivatal főnöke tehát azt javasolta, hogy január 22-töl márcziusig és azokban a hónapokban, amelyekben házbért kell fizetni, egyáltalán, ne transzferálják az adózók ingóságát. A többi hónapnak pedig az első felében. A méltányos és igazán humánus javaslatot a polgármester is magáévá tette. Az adófelügyelő a polgármester állásfoglalása ellen panaszt tett a pénzügyminiszternél. A pénzügyminiszter nem járult a polgármester humánus intézkedéséhez. A miniszter ez elhatározását hosszabb leiratában fejti ki:

Elmondja ebben megokolásul, hogy Budapest közönsége nem szeret adót fizetni, közömbösen veszi a végrehajtás minden nemét s csak az utolsó órában szalad fühöz-fához. Ha meg fogja tudni a közönség, hogy bizonyos hónapokban nem transzferálják el a holmiját, hát nem is fog fizetni. Már is sok kedvezést adott. A törvény megengedi, hogy az adófelügyelő, vagy a helyetes félévi adóra halasztást adjon. Ezenkivül a miniszter fölhatalmazta az adófelügyelőt s a helyetteseket, hogy annak, akinek a tavalyi és idei adótartozása 1000 koronánál kevesebb, egy évi halasztást adjanak. Ha 2000 koronánál kevesebb az adóhátralék, akkor kétszer is adhatnak halasztást, sőt szóbeli fölhatalmazást adott arra is, hogy ha a fél adóhátralékának egy harmadát megfizeti, a transzferálást mellőzzék s a kitüzött árverést ne tartsák meg. Aki még ennyi kedvezés után sem fizet adót, mondja a miniszter, s az utolsó perczre hagyja az adófizetést, kiméletet nem érdemel. A szigoru rendelkezést azzal akarja megokolni a miniszter, hogy 1898-ban 3,330.908 forint 24 krajczár volt az adó hátralék tavaly pedig 3,686.886 forint 13 krajczár. A hátralékok növekedését a miniszter kizárólag annak tulajdonitja, hogy a magyar ember nem szeret adót fizetni, illetőleg hiányzik belőle az adófizetési készség.

Bizony ennél durvább és ridegebb módon nem igen léphet fel a fiskus. A miniszter két leirata azt mutatja, hogy pontos bürokraták ülnek a pénzügyminisztériumban, akik azonban vajmi kevéssé ismerik a főváros viszonyait, a lakosság vagyoni helyzetét. Az emberek a büró urak előtt ostoba számcsoport, amelyet a tudatlan, de hatalmas penna sokszoroz, kivon, vagy összetör a végén, ha a művelet nem akar sikerülni. A magyar kormány a fővárost sohasem szerette. Udvarias hozzá csak akkor, ha kér, de goromba, ha jogot érez a követelésre. A nemzet szivével rosszabbul bánnak el, mint a legutolsó községgel.

S a főváros? A miniszteri gorombaságokat szó nékül tudomásul veszi. És ne legyen igaza a miniszternek?

Csak nem kurizál ott, ahol egy kis fenyegetésre kész — a kapituláció.

A kutyavásár.

Budán csak egyszer volt kutyavásár. Pesten, a központ városházán havonkint négyszer, minden héten, pénteken egy. Mióta t. i. megépült a lánczhid, a melyen a kutyáknak az a kedvezményök van, hogy ingyen járhatnak át rajta, a budai ebek, ugylátszik, fölhasználták ezt a kedvező alkalmat, és oly tömegesen költözködtek át a pesti oldalra, hogy ma már — mikor egyes ügyes üzletek oly rohamosan föllendülnek — az ő szakmájokban is hetenkint kénytelenek egy-egy vásárt rendezni. Erre a vásárra természetesen alig lehetett volna találni méltóbb és tekintélyesebb helyet a központi városházánál, a melynek udvarán a mostani födött vásár előtt hétről-hétre összegyülnek az eladó kutyák gazdáikkal, de gyakran mamáik nélkül, a kikkel ilyenformán, sajnos, nem lehet beszélni.

Ezek a kutyák többnyire érdekes tipusok. Lehet, hogy a komoly környezet teszi, de nekem az az impressióm, hogy az eladó ebek ezeken a vásárokon unalmokban valami társasjátékot szoktak játszani. Nekem legalább ugy rémlik, mintha pl. hivatalosdit szoktak volna játszani. Ott a mogorva képü, talpig fekete komondor, — óh ez nagyon hasonlit valakire! Ezt nagy respektus környezi, ott a vinnyogó fürge mopsz: ez a dijtalan és ideiglenes fiatal a kinek még megvan odahaza a teljes ellátása, s dijtalan fizetése csak zsebpénzül szolgál.

Ott a kurta, nehézkes és tekintélyes dakszli, és a nyuzga agár, a kik vegyesen emlékeztetnek a nehézkes és a nyuzga emberi alakokra, ott a blazirt rattler, a komor napidijas, és ott szimatol vizsgálódó szemmel a vizsla, a főnök ur. Nézi, bejöttek-e pontosan 8 órára a mopszok. De szemet huny, ha a protekcziós pincsi-kutya elbliczczeli a hivatalt, akartam mondani a vásárt.

Igy játszák az eladó kutyák a központi városházán a hivatalosdit; addig tudniillik a mig még meg nem veszik, és el nem viszik őket. A kit megvettek, az persze valószinüleg lemond a hivataláról, és végkielégitést vesz. Hogy azonban ez a végkielégités ő nálok milyen, azt eddigelé még nem volt alkalmam megfigyelni. Azt hiszem, nem hasonlit az igazihoz.

A football.

Del Mediko Ágoston bizottsági tag a főváros közgyülésén azt inditványozta, hogy a football játékot a főváros iskoláiból tiltsák ki. Inditványa igy szól:

Tisztelt közgyülés! Midőn a testedző nemes sportnak az ifjusághoz való könnyebb hozzáférhetősége szempontjából a társadalom akcziót inditott, tette ezt nyilván abban a meggyőződésben, hogy ez a fejlődő generáczió testi erejét és ügyességét lehetőleg fokozza és semmiesetre azzal a czélzattal, hogy gyermekeink egészségét és életét oly játékokkal veszélyeztesse, melyek a gyermekkor érettségének és vérmérsékletének meg nem felelnek. Ilyen gyermekeinknek meg nem felelő veszélyes játék a a labdarugás, mely — meglehet, hogy a hidegvérü angolok temperatumának felevenitéséhez alkalmas eszköznek bizonyult, — de semmikép sem alkalmas arra, hogy elevenebb és hevesebb vérmérsékletü magyar gyermekeink szórakoztatására egészségük és épségük komoly veszélyeztetése nélkül szolgáljon.

Alig volt valaha sportjáték, mely annyi, olykor halálos kimenetelü baleset okozója lett volna, mint a lapdarugás. Csonttörések, valamint sulyos belső sérülések ezen lefolyásában alig ellenőrizhető játéknak következményei.

Nem lehet feladatunk annak eldöntése, valjon minő sporttal foglalkozzék a főiskolák érettebb hallgatósága, de nézetem szerint kötelességünk odahatni, hogy a gyermekeinkre több kárt mint előnyt eredményező labdarugás beszüntettessék.

Ezen czél elérését szem előtt tartva, inditványozom:

mondja ki a székesfőváros törvényhatósága határozatilag:

1. Hogy a tanácsot utasitsa, miszerint a székesfőváros összes iskoláiban a labdarugás megtiltandó és hogy ezen játéktól a tanitványok iskolán kivül is eltiltandók.

2. Intézzen a székesfőváros a nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi miniszter urhoz feliratilag sürgős és megokolt kérelmet, miszerint a miniszter ur a fővárosban létező összes állami középiskolák tanulóifjuságát ezen veszedelmes játéktól rendeletileg tiltsa el.

A közgyülés utasitására az inditványt végig tárgyalták az érdekelt szakbizottságok és ellene foglaltak állást. Az uj játék eltiltását határozottan kárhoztatták, csupán arra voltak hajlandók, hogy a játékszenvedélyt bizonyos mértékig korlátozzák. Ezek a korlátozások lennének:

a játék gyakorlása csak a középiskola ötödik osztályától kezdve engedtessék meg;

a játék tartama legfeljebb egy óra legyen;

egymás ellen csak egyenlő testi erejü ifjak játszhassanak, az átlagot meghaladó erejüek kiküszöbölendők;

a játékot a rendes játéktérnél kisebb területen kell játszani (pl. 80. m. hosszu, 40. m. széles):

a játéktér lehetőleg gyepes terület legyen;

a rendesnél kisebb és könnyebb labda használtassék;

lábszárvédő és erős czipők használandók;

a durva játék tilos s a tanár által büntetendő.

A bizottságok álláspontját és javaslatát a tanács is magáévá tette, s akkép terjesztette a közgyülés elé. A nyári melegtől tikkadó városatyák erősen vitatták az uj sportot.

A többség végül elfogadta Polónyi Gézának azt az inditványát, hogy a tanács tegyen ujabb előterjesztést még pedig az Atlétikai Klub részéről javasolt korlátozások figyelembe vételével. Igy az egész kérdés őszig nyugalomra tért.

Átszálló forgalom.

Lassan-lassan terjed az átszálló forgalom. A vasuttársaságok gyors egymásutánban létesitik az ujabb megállapodásokat.

Ezek közül a főváros törvényhatósága a minap elfogadta a közuti vasut és a Bpest—Ujpest rákospalotai vasuttársaság között létrejött egyezséget. Az egyezség az átszálló forgalmat igy állapitja meg:

Átszállás:

a) a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság vonalán a Hungária-ut és Lehel-utcza keresztezésétől a Lehel-utczai végpontig; a budapesti közuti vaspálya társaság vonalán pedig a Lehel-utcza és Váczi-ut sarkán levő megállóhelytől a nyugati pályaudvarig, (illetve a nyugati pályaudvar érkezési oldalával szemközt jelenleg létező kitérő állomásig) és viszont.

Ezen viszonylatokban átszállási hely: a Lehel-utcza és Váczi-ut sarka.

Ezen átszállási viszonylatban az átszállási jegy ára 16 fillér.

b) a Budapest—Ujpes—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság vonalán a Hungária-ut és Lehel-utcza keresztezésétől a Lehel-utczai végpontig; a budapesti közuti vaspályatársaság vonalán pedig a Lehel-utcza és Váczi-ut sarkától a központi városházáig és viszont.

Átszállási hely: a Lehel-utcza és Váczi-ut sarka.

Ezen átszállási jegy ára 24 fillér.

c) a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság vonalán az Ujpest István-utcza és Fő-ut keresztezésétől a Lehel-utczai végpontig; a budapesti közuti vaspályatársaság vonalán pedig a Lehel-utcza és Váczi-ut keresztezésétől a nyugoti pályaudvarig, (illetőleg a nyugati pályaudvar érkezési oldalával szemközt jelenleg létező kitérő állomásig) és viszont.

Átszállási hely: a Lehel-utcza és Váczi-ut sarka.

Ezen átszállási jegy ára 26 fillér.

d) a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság vonalán az ujpesti István-utcza és Fő-ut keresztezésétől a Lehel-utczai végpontig; a budapesti közuti vaspálya társaság vonalán pedig a Lehel-utcza es Váczi-ut sarkától a központi városházáig és viszont.

Átszállási hely; a Lehel-utcza és Váczi-ut sarka.

Ezen átszállási jegy ára 32 fillér,

e) a Budapest Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság rákospalotai vonalán a rákospalotai végponttól, vagyis a Kossuth-utcza és Fő-utcza sarkától a Lehel-utczai végpontig, megyeri vonalán pedig a megyeri végponttól, vagyis az ujpesti Baross-utczai kápolnától a Lehel-utczai végpontig: a budapesti közuti vaspályatársaság vonalán pedig a Lehel-utcza és Váczi-ut sarkától a nyugati pályaudvarig, (illetve a nyugoti pályaudvar érkezési oldalával szemközt jelenleg létező kitérő állomásig) és viszont.

Átszállási hely: a Lehel-utcza és Váczi-ut sarka.

Ezen átszállási jegy ára 36 fillér.

f) a Budapest—Ujpest—rákospalotai vonalán a rákospalotai végponttól, vagyis a Kosuth-utcza és Fő-utcza sarkától a Lehel-utcza végpontig, megyeri vonalán pedig a megyeri végponttól, vagyis az ujpesti Baros-utczai kápolnától a Lehel utczai végponotig: a budapesti közuti vaspályatársaság vonalán pedig a Lehel-utcza és Váczi-ut sarkától a központi városházáig és viszont.

Átszállási hely: a Lehel-utcza és Váczi-ut sarka.

Nagyszabásu restaurálás a kerepesi temetőben.

A kerepesi temető igazgatósága sürgős előterjesztést tett ma a tanácshoz. A temető igazgatóság elpanaszolja, hogy nemzetünk sok nagy fiának siremléke idők folytán annyira megrongálódott, hogy a legsürgősebb helyreállitásra szorul, mert különben a nemzet és a főváros lelkes hálája jeléül emelt emlékek teljesen áldozatul esnek a haladó időnek, és az érdemes nagyok sirja jeltelen marad.

A temető igazgatóság részletesen felsorolja, hogy melyek azok a legsürgősebb munkálatok, a miket haladéktalanul el kellene végeztetni. Igy többek közt a *Wester* Antal 1848-as honvéd tábornok siremlékét teljesen tönkre tette az „idők vasfoga". A siremlék talapzata összeroskadt, s ha hirtelenében ki nem cserélik, elpusztul az emléknek még megmenthető része is. A temető igazgatóság azt javasolja, hogy a tanács bontassa le az egész emléket s uj talapzatot készittessen gránitkőből.

Az egész munka mindenestől 5400 koronába kerülne.

Meg lehetne ugyan a talapzatot épittetni pátyi terméskőből is, s ez csak 3400 korona költséget igényelne, de az előterjesztés a gránitnak fogja pártját mert az ugy ugyszólván örök időkre való, a miben kárt nem tehet az időknek viszontagsága.

A Szilágyi István néhai törvényhatósági bizottsági tag, — ki nagyszabásu iskolai ösztöndij alapitványaival örökitette meg nevét, — siremlékét szintén a főváros kezeli. Ezen is erősen meglátszik a pusztulás nyoma.

Uj burkolásra van szükség, a kandelábereket kell helyre állitani, a felirást ujra aranyoztatni. A *Szilágyi* István sirjának helyreállitására 360 korona költség szükséges.

A kilencz vértanu siremlékének a talapzata romlott meg, oly-annyira hogy a siremlék egészen ferdén áll. Ezt is sürgősen helyre kell állitani és az aranyozásokat megujitani, — a mi mindössze 450 korona költséggel jár.

Legnagyobb munkára van szükség a *Deák Ferencz* mauzeleumánál. A lépcsőzetet egészen meg kell itt ujitani, a lépcsőzet tetején levő terraszt ujra burkolni. A mauzoleum falfestményei is alaposan lekoptak már.

A mérnöki hivatal most azt javasolja, hogy ujabb freskok helyett a régi képeket rakassák mozaikból, olyanformán, hogy a falfestmények eredeti megalkotójával, *Székely* Bertalan festőművészszel készittessék el a mozaikképek előállitásához szükséges kartonokat s ezek alapján rendeljék meg a mozaik képeket.

A haza bölcse sirjának helyreállitása 45500 koronába kerül.

A kért összes munkálatok végrehajtásához 52710 korona költség szükséges. A temető igazgatóság végül ismételten kiemeli, hogy ez az előterjesztése igen sürgős természetü s ha nagyobb károkat nem akar a főváros szenvedni, haladéktalanul intézkednie kell a munkálatok sürgős elkészittetése iránt.

A „Szépmüvészeti muzeum" szerződése.

A vallás és közoktatásügyi miniszter jóváhagyta azt a szerződést melyet az Országos Képtár kormánybiztosa a fővárossal kötött a szépmüvészeti muzeum telkének átengedése tárgyában. A muzeum az Andrássy ut végén a képzőmüvészeti csarnokkal szemben az Aréna-ut sarkán fog emelkedni. A főváros a tulajdonában levő 7150 négyszögölnyi telekből az épitkezés czéljára 3336 négyszögöl (12000 négyszögméter) területet enged át azzal a kikötésse, hogy azt az állam mindaddig, a mig ott szépmüveszeti muzeum fog állani szabadon használhatja, a nélkül azonban, hogy a tulajdonjogáról a főváros egyébként lemondana.

Az épitkezést a szerződés értelmében még 1899 ben megkellett volna kezdeni, közbejött akadályok miatt azonban csak most kezdhették meg.

A miniszter elfogadta a fővárosnak azt az utólagosan kifejezett és a szerződésbe belefoglalt kivánságát, hogy a szépmüvészeti muzeum ünnep- és vasárnapokon s ezeken kivül hetenként egy hétköznapon összes tárlatával teljesen dijtalanul álljon nyitva a közönségnek.

Az állam a tulajdonjog elismeréséül a telek használatáért 100 drb. 20 koronás aranyat fizet évenként

A be nem épitett részből nyilvános parkot alakitanak, mely a közönségnek mindenkor rendelkezésére áll. A parkban kellőszámu ülőhelyeket, padokat állitanak fel, a melyek használatáért dijat nem fognak szedni.

Az összes adóilleték- és egyéb terheket a kincstár viseli.

Végül beleegyezett a főváros abba, hogy a szépmüvészeti muzeum telkére a kincstár a használati jogát a szerződés alapján bekebeleztesse, a tulajdonjog azonban ezentul is a fővárost illeti meg.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

A lipótvárosi bazilika pásztorbotja.

A lipótvárosi Szent-István bazilika templom számára a főváros diszes pásztorbotot készittet. A müvészi kiviteli pásztorbot eikészitésére szükebbkörü ajánlati tárgyalást tartottak, a melyre mindössze két ajánlat érkezett be. A tanács az előnyösebbik ajánlatot elfogadta, és a pásztorbotot megrendelte. A pásztorbot 1000 korona költségbe fog kerülni, ezt azonban nem a főváros viseli, hanem annak fedezetére a Kövér Jánosné martfüi lakosnak, a templomépitkezés javára tett adományösszege egy részét használják fel.

Aszfalt a Kishid-utczán.

A belvárosi *Kishid*-utcza lakosai sokat panaszkodnak az utczájuk kövezetére. Az utcza igen nagy forgalmu, több nagy szálló van benne, a kocsik tehát szakadatlanul robognak rajta, a mi a gidres-gödrös, rosz trachyt kövezeten iszonyatos zajt okoz.

A pokoli lármától fejfájós lakók panaszkodását végre meghallgatta a főváros. A tanács elrendelte, hogy az utczát aszfaltburkolattal fedjék. A kishid-utczaiak nyugalma 10627 koronájába kerül a fővárosnak.

Kisajátitások.

A tanács két régen huzódó utczarendezés ügyét segitette előre. Az egyik a II. kerületi Tölgyfa-utcza, a melynek a szabályozását a 3495. hr. sz. ingatlan — sarokház és telek tizenkét év óta akadályozza. A tanács már régebben elhatározta, az ingatlant 24000 koronáért kisajátitja a szükséges utczanyitás czéljára, a tulajdonos azonban többet követelt. A hosszu idő óta huzódó alkudozásokat most végre sikerrel fejezték be, amennyiben a tulajdonos is engedett, a tanács is elfogadta a mérnöki hivatal javaslatára a 20448 korona vételárat. A pénzügyi és gazdasági ügyosztály most keresi reá a szükséges fedezetet. A másik utczarendezés a Józselvárosiaknak fog örömet okozni. A József-utczai 6304 helyrajzi számu ingatlant sajátitják ki itt, ugyancsak utczanyitás czéljára. Ez a dolog 66000 korona költségbe fog kerülni és ugyancsak most keresik a fedezetét.

Hirek a városházáról

A zajtalan utczaburkolat.

Matuska Alajos alpolgármester ezelőtt két esztendővel azt az inditványt tette a tanácsban, hogy a főváros a zajt okozó utczakövezeteket — legalább is a város belső részeiből irtsa ki, s az összes közterületeket zajtalan burkolattal lássa el.

A mérnöki hivatal most beterjesztette a tanácshoz az utczaburkolatok átalakitása tárgyában készitett jelentését. E szerint a főváros belső részében 317000 négyszögméter területet fed trachyt kövezet, és 279000 négyszögméter van granittal burkolva. A belső részeken ez a két fajta utczaburkolat tartozik azok közé, melyek nagyobb forgalom esetén kellemetlen zajt okoznak. Ha valamennyit felszaggatnák és zajtalan utczaburkolattal helyettesitenék, 8,400.000 k)ronába kerülne. Erre azonban a mérnöki hivatal szerint egyelőre nincs szükség, mert a gránit kövezet legnagyobb része elég jó karban van, s ennek a kicserélése egyelőre fényüzés számba menne; csupán a trachyt burkolat az, mely egyenetlen, elhanyagoltabb, s különben is porlatag anyag s igy eltávolitásával csakis hasznos cselekedetet müvelnének. Magának a trachyt burkolatnak zajtalan burkoló anyaggal való kicserélése összesen 4,438.000 korona költséget okozna. Ám a fővárosnak ez időszerint ez is igen nagy összeg s ezért a mérnöki hivatal azt javasolja, hogy a burkolat átalakitását ne egyszerre, tömegesen végeztessék el, hanem előre megállapitandó terv szerint fokozatosan, nehogy az uj burkolat tömeges alkalmazása felszöktesse az árakat.

Hivatalos utazás az óbudai temető kibővitése körül.

A III. ker. elöljáróság tavaly nyáron jelentést tett a tanácsnak, hogy a III. kerületi köztemető immár annyira megtelt, hogy ha hamarjában ki nem bővitik, nem fogják tudni a halottakat hova eltemetni. Az elöljáróság arra kérte tehát a tanácsot, hogy a temető kibővitésére már megszerzett területet sürgősen parczelláztassa, csatolja a temetőhöz, sirhelyeket rendeztessen be rajta s általán a szükséges épitkezéseket hajtassa végre.

A tanács erre felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a temető kibővitésére vonatkozó részletes javaslatát 14 nap alatt tegye meg. A tanács felhivását a mérnöki hivatal épitési szakosztálya vette kézhez, a melynek hatáskörébe a temetők tartoznak. A szakosztály azonban a felhivásnak nem tehetett eleget mert a terület térrajzai — a melyek a javaslat elkészitéséhez okvetlenül szükségesek — a mérnöki hivatal I. földmérési szakosztályánál vannak. Innen kérték tehát még akkoriban a hiányzó iratokat és terveket, de bizony hiában, mert a megkeresésnek eddig még a földmérési szakosztály eleget nem tett. Igy azután letelt a tanács megszabta határidő épp egy esztendeje s a javaslat még mindig nincsen készen, — a III. kerületben pedig nagy az aggodalom, hogyha még sokáig késedelmeskednek; csakugyan be talál következni a katasztrófa. A tanács ma erélyes hangu sürgetést küldött a mérnöki hivatalnak, melyben kijelenti, hogy haladéktalanul eleget nem tesz régebbi felhivásának, — más módon fogja a hivatalt gyorsabb tevékenységre szoritani.

A sztrájkoló gáztársaság.

A fővárosnak kisebb konfliktusa akadt a gáztársulattal. A tanács ugyanis elhatározta, hogy a X kerületi Gyömrői-ut és Szállás-utcza mentén a gázcsővezeték hálózatát meghosszabbitja, s ezzel a kőbányaiak régi panaszának véget vet, a mennyiben a hiányosan világitott utczákat gázvilágitással látja el. E határozat következtében felhivták a gáztársulatot, hogy a fővárossal 1879-ben kötött szerződése értelmében a szükséges csőfektetéseket sürgősen hajtassa végre. A légszesztársulat azonban felszólalt a rendelkezés ellen és azt vitatta, hogy a szerződés értelmében a mondott területeken őt a csőfektetés kötelezettsége nem terheli, minthogy azok az utczák a már meglevő légszesz csőhálózattal közvetlen összefüggésben nincsenek hanem azokat idegen terület, a m. kir. államvasutak budapest—czeglédi vonalának pályateste a kiépitett területektől elválasztja, — már pedig a szerződés értelmében csakis olyan helyen köteles az elrendelt csőfektetéseket saját költségén elkészittetni, a melyek a többi már létező csőhálózattal közvetlen összefüggésben állanak.

A tanács tegnap foglalkozo't a gáztársulat felszólalásával s azt elutasitotta, mivel a vasuti sinpár nem tekinthető olyan idegen területnek, a milyenről 1879-ki szerződés megemlékezik. Egyébként is a főváros igazát már számos hasonló preczedens eset igazolja, a melyekben a társaság ilyenféle vonakodó felszólalásait mindenkor elutasitották. Igy történt ez a Csömöri-ut, Kerepesi-ut, Egressy-ut, Erzsébetkirályné utja és a Kőbányai-utnál, — a melyeknél szintén vasuti sineken tul terjesztették ki a gázvilágitás csőhálózatát, s a társaságot a saját költségén való csőfektetésekre mindannyiszor kötelezték.

Az elhanyagolt lóveszteglő.

A fővárosnak a IX. kerületben levő lóveszteglő istállójáról hire ment, hogy veszedelmesen elhanyagolt állapotban van. A földmüvelésügyi miniszter még tavaly leirt a tanácshoz, hogy az istállót épittesse ujra, vagy legalább is alakittassa át, mert a mostani alakjában állategészségügyi szempontból türhetetlen. Az istálló rozoga faalkotmány, melyet kellőképen tisztántartani és fertőtleniteni nem lehet, s azonfelül a lovak olyan közel állanak egymáshoz, hogy valamelyik beteg állat baja könnyüszerrel átragadhat a többire is, annyival inkább, minthogy kellő felügyelő személyzet és állatorvos szintén nem áll rendelkezésre. A tanács a lóveszteglő dolgában kérdést intézett a kerületi elöljárósághoz, a tiszti főorvosi hivatalhoz és mérnöki hivatalhoz. Az elöljáróság jelentése azt mondja, hogy a miniszter aggodalma

tulzott, mert as istálló eléggé türhető s egyelőre csak kisebb javitásra van szüksége.

A tiszti főorvosi hivatal ellenben a maga részéről is elismeri a kifogások jogosságát. Az istálló falait és földjét tömör, jól tisztogatható anyaggal kell bevonni és a lovak számára egyenként két méter széles helyet szabni. A egyes lovak szakaszát a többitől el kell különiteni. A tiszti főorvosi hivatal ezenfelül arra kéri a tanácsot, hogy a lóvesztegllőhöz épittessen állatorvosi lakot, alkalmazzan állatorvosi és elegendő felügyelő személyzetet.

A mérnöki hivatal pedig ma beterjesztette a lóvesztegllő átalakitására vonatkozó terveket és számitásokat. Ezek szerint, ha a főváros egészen uj istállót épittetne, ez 28000 frtba kerülne, ha pedig csak azokat az átalakitásokat hajtanák végre és pótlásokat tennék meg, a miket a tiszti főorvosi hivatal javasol, ebben az esetben az összes költségek nem rugnának többre 10.000 koronánál.

Ügyészek levelezése.

A m. kir. póstaigazgatóságnak feltünt, hogy az ország törvényhatóságainak kötelékeben álló tiszti ügyészek tekintélyes része tömeges levelezést folytat s a leveleket állandóan portómentesen, mint hivatalos küldeményeket adják fel, holott az ügyészi kar másik része sokkal ritkábban veszi igénybe a portómentesség kedvezményét. A feltünö dologban vizsgálatot inditottak s a bekért póstakönyv-másolatokból az derült ki, hogy a tiszti ügyészek egy része perenkivüli ügyekben és a körhatóságot nem is érdeklő magánfelekkel is viteldijmentes leveleket adattak fel s igy az államot többé kevésbbé megkárositják. E tapasztalat alapján a belügyminiszter most az ország valamennyi törvényhatóságának körrendeletet adott ki, melyben a tiszti ügyészek részéről lábrakapott rendellenességet szigoruan eltiltja Ezentul tehát a tiszti ügyészek nem közügyekben a magánfelek részére fizetési felszólitásokat nem küldhetnek portómentesen. Dijtalanul kizárólag csak a közhatóság ügyeiben levelezhetnek. A körrendelet tilalma ellen vétőket a miniszter legszigorubb fegyelmi vizsgálat elrendelésével fenyegeti meg.

A fővárosi épületek törzskönyve.

A főváros már régebben elhatározta, hogy a saját épületeiről törzskönyvet állittat össze. A törzskönyv minden irányban kimeritő felvilágositást fog nyujtani az összes fővárosi épületekről s áttekinthető nyivántartásul szolgál. A tanács nemrég felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a törzskönyv összeállitásának elöleges munkálatait kezdje meg. A mérnöki hivatal azonban ez idő szerint nem képes megbirkózni a munkával, mert a hivatal tervtára, melynek adataira a törzskönyv összeállitásánál okvetlenül szükség van, — nincs rendezve, hiányos és sok tekintetben kiegészitésre szorul. Ez okból *Heuffel* Adolf középitési igazgató arra kérte a tanácsot, hogy a törzskönyv összeállitása tervéről egyelőre mondjon le, hanem előbb a mérnöki középitési szakosztályának tervtárát rendeztesse és egészittesse ki. A tanács most a középitési igazgató inditványát elfogadta, s a törzskönyv összeállitását a jövő évre halasztotta, egyben azonban felhivta az igazgatót, hogy a középitési szakosztály tervtárának rendezésére vonatkozó részletes javaslatait még ez évben okvetlenül terjeszsze elő.

A földalatti villamos és a külföld.

A budapesti *Ferencz József* földalatti villamos vasut megépitésével megelőztük az egész külföldöt. A dicsőségből ki is jut a részünk érette, a mennyiben a legmüveltebb nemzetek szakértő fiai is számtalanszor tanujelét adják a budapesti alkotás iránt tanusitott érdeklődésüknek. Legutóbb messze földről, tengerentulról kérdezősködtek a mi földalatti villamosunk berendezése, üzeme, pályának hossza és forgalma felől. New-York városa megbizásából *Passon Barlay* Vilmos *newyorki* mérnök és müszaki tanácsos az Észak-Amerikai Egyesült Államok konzulátusa utján a főváros tanácsához fordult a földalattira vonatkozó részletes adatok közlése iránt. A tanács a *newyorki* mérnök kérdezősködésére a fővárosi mérnöki hivatalból kivánta be a szükséges adatokat. A mérnöki hivatal ma azt jelenti, hogy a Ferencz József földalatti villamos vasut hossza 3700 méter, fennállása óta, tehát 3 és fél esztendő alatt 14 millió személy utazott rajta. A vasut további terjeszkedésére vonalkozólag tett kérdésre szintén kedvező a válasz, a mennyiben már is elhatározott dolog, hogy a sut Gizella-téri végső állomásától pályáját a város belsejében a Vigadó- és Ferencz József-térig 800 méter terjedelemben meghosszabbitják, valamint az artézi fürdőnél levő városligeti végső állomástól is tovább fognak terjeszkedni.

Hirdetések

Hirdetéseket

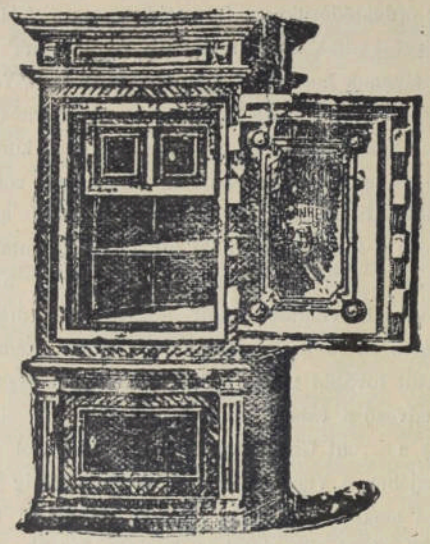
felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

EGGENBERGER SZILVESZTER
MŰVES MESTER
SPECIALISTA
BUDAPEST

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT.
GÉPALAPOZÁSOKAT és
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.
TERVEK és KÖLTSÉGVETÉSEK
KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ és CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

II. évfolyam Budabest 1900. junius 18 25 szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A Károly kaszárnya átalakitása.
A főváros vagyona.
A központi fertőtlenitő intézet.
Kacagó ügyosztály.
Hajsza a középitési igazgató ellen.
Sertésközvágóhid.
Üres lakások.
A Csikárok megujitása.
A vásárpénztár működése,
Magánzálogházak.
A Király-utczai gésák.
A statisztikai hivatal heti jelentése.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és hazais szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intézet

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern, Drieditz, Budweis, Rossitz } a Ferd. császár északi vasut mentén Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin
Han Compagnie-Vitez } Bosznia

Szállitható intézetek müködnek:
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin, Zadworze } Galiczia
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Tepliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemküfönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 1900. junius 18. 25. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A Károlykaszárnyát átalakitják.

A meggondolatlanul piaczra dobott terv immár valósággá fog fejlődni: a Károlykaszárnya Rostély- és Károly-utczai oldalrészeit is átalakitják hivatalos czélokra.

A rozoga épület átalakitására 1,300.000 koronát költenek el. Igy akarta ezt a polgármester, aki jobb ügyhöz méltó erölködéssel érvényesitette akaratát. A tanács, a mérnöki hivatal, mindegyik az átalakitás mellett foglalt állást s hallani sem akartak mást a maguk felületes véleményén kivül.

Józan gondolkozásu emberek azt vitatták, hogy nem döreség-e a kaszárnya legrosszabb állapotu részébe százezreket beleölni; nem volna-e okosabb, hasznosabb, ha az átalakitásra szánt tökével olyan végleges épületet emelnek, amelyben a hivatalok mindaddig otthont nyernek, amig a központi városháza felépithető. Ez az uj, végleges épület a főváros akármelyik nagyobb telkén, akár az uj Váczi-utczában, akár a Kerepesi uton felépithető volna, hogy a kaszárnya telke a tervezgetések befejezéséig szabadon álljon.

Vak és süket embernek szinről, muzsikáról hiába papolnak. A tanács is szemét behunyva, fülét bedugva konokul ragaszkodott az átalakitás eszméjéhez, nem akart látni jobb tervet a magáénál; nem akarta a meggondoltabb tanácsot meghallgatni. Magunk sem voltunk hivei annak a tervnek, hogy a két oldalszárny helyébe már most végleges épület emeltessék. Hiba lett volna a kaszárnya telkét elfogadható szabályozási és épitési terv nélkül lekötni. De még nagyobb hiba az, amit most elkövetnek.

Az átalakitással elfoglalják a kaszárnyát majdnem teljesen, üres rész alig marad. Ugyan mi lesz akkor, ha a végleges városházát megakarják épiteni? Hová teszik a hivatalokat, a vásárcsarnokot, a boltokat? Vagy azt hiszik, hogy egy olyan nagyobbszabásu épités körül — mint a központi városháza — a hivatalok benn maradhatnak a keritès gyanánt szolgáló szárnyépületekben? Bizony aligha! És mi lesz az átalakitott részekkel, amelyek akkorra több mint két millió koronát nyeltek el? Egyszerüen lebontatnak. Persze, ez a helyes gazdasági politika. Ez az a magasabb pénzügyi politika, amely minden birálaton fölül álló bölcsességgel szórja a pénzt czél, haszon, belátás nélkül.

A polgármester ur igen gyakran és fölöttébb nagy hangon szokta a takarékosságot emlegetni. Megfontolt tanácsokat is osztogat erről a tiszteletre méltó erényről a közigazgatás szerveinek, amelyek máig csak abban tüntek ki, hogy a közköltségek emelésében egyesült erövel jártak el. Ugyan, hogy kivánhat takarékosságot a polgármester a tanácstól, mikor maga jár elöl a pazarlásban. Mert az a majdnem másfél millió korona, amit az átalakitásra forditanak, kidobott pénz. Kidobja a város abban a tudatban, hogy hasznát alig veszi, mert amikorra a hivatalok benn lesznek az uj helyiségekben, jön az uj terv, az uj gondolat és megépül a ma még lehetetlennek tartott városháza. Azután lebonthatják a két milliós foltokat.

Ezt a bekövetkező körülményt bizonnyára tudja a polgármester ur is. És mégis ragaszkodott az átalakitáshoz, mert a takarékosság erénye csak tapasztalat után gyakorolható. A polgármester ur is tapasztalatot szerez most az oktalanul kidobott százezrek árán. Azután ő is megfontolóbb lesz, beteljesedvén rajta a mon-

dás: maga kárán tanul az okos. Csak az a hiba, hogy a tapasztalat szerzéshez közpénzt használ.

*

A kaszárnya oldalrészeinek átalakitása ellen több bizottsági tag inditványt adott be, amelyet rendkivüli közgyülés tárgyalt a mult héten. Ugyancsak a mérnöki hivatal is elkészült az átalakitás részletes terveivel s beterjesztette a tanács elé. A két dologról tudósitásunk a következő:

A rendkivüli közgyülés.

Több fővárosi bizottsági tag — a Mérnök- és Épitészegyesület tagjai — azt inditványozta, hogy a főváros a Károly-kaszárnya, Sütő- és Károly-utczai részének tervbe vett átalakitásáról mondjon le és az átalákitásra előirányzott összeget 400 000 koronával megtoldva, épitse fel az uj városháza két szárnyát, mely a gránátos-utczai már átalakitott részhez csatlakoznék. Az uj városháza monumentális részének épitése arra az időre maradna, mikorra a város pénzügyei megjavulnak.

Az inditványt szerdán rendkivüli közgyülésen tárgyalták. A közgyülésen elnöklő főpolgármester az inditvány felolvasása után figyelmezteti a közgyülést, hogy előbb azt a kérdést kell eldönteni, szükségesnek tartja-e a közgyülés az inditvány érdemleges tárgyalását.

Havass Rezső az inditvány ellen szól. Most mikor teljesedik a polgárság abbeli kivánsága, hogy az összes városi hivatalok egy tető alá kerüljenek, nem tartja helyesnek a terv megakasztását. A fővárosnak nincs pénze uj városházát épiteni; a mig a közjólét nem emelkedik, e kérdésről még tárgyalni sem lehet.

Pártos Gyula az inditványozók nevében kifejti az előterjesztett javaslat előnyeit és kéri, hogy komolyan foglalkozzék a tanács az uj városháza épitésével.

Azután *Quittner* Zsigmond állott szólásra. Azt fejtegette, hogy a Károly-kaszárnya további átalakitása sokkal többe fog kerülni, amint azt tervezték. Épp ezért melegen pártolja az uj városháza épitéséről szóló javaslatot. — Utána *Máttyus* Arisztid hevesen megtámadta a szakértőket, mert azok a törvényhatóság munkáját maguknak vindikálják Mikor a főváros lemondott az uj városháza épitéséről, amikor elhatározta a kaszárnya átalakitását, akkor miért egyeztek bele a szakértők mindebbe? A javaslatot nem fogadja el.

Következett *Reményi* Antal. Óriási eláll-kiáltásokkal fogadták. Reményi lemondott a szóról. — *Hauszmann* Alajos, a következő szónok épitész-társainak javaslata ellen fordult, azt fejtegette, hogy a javaslat lehetetlen dolgokat akar. Azzal a pénzzel, ami rendelkezésére áll, át lehet alakitani a Károly-kaszárnyát, lehet háromemeletes bérházat is épiteni, de lehetetlen még csak adminisztraczionális czélokra is használható városházaszárnyat épiteni.

A javaslat ellen szavaz.

Halmos polgármester kéri, hogy az inditvány felett térjenek napirendre. Elismeri, bár annak idején ellenezte, hogy a Károly-kaszárnyában a tanács jobb helyiségekre talált, mint amilyenek a régi városházán voltak. Az adminisztráczió javitásának szempontjából is szükségesnek tartja a kaszárnya végleges átalakitását, azért kéri a javaslat elutasitását. Ha volna pénz, ő volna az első, ki az inditványt pártolná, mert van neki annyi ambicziója, hiusága, hogy az ő nevéhez füződjék az uj városháza felépitése.

Beszéltek még Wagner Géza és Pártos Gyula személyes kérdésben. A közgyülés ezután tulnyomó többséggel elhatározta, hogy az inditvány felett napirendre tér.

Az átalakitás részletes tervei.

A központi városháza végleges átalakitása ügyében a mérnöki hivatal legujabb előterjesztése ez volt:

A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán, junius 13-án rendkivüli közgyülést tartott, melyen a küzponti városháza további átalakitásának és a hivatalok végleges elhélyezésének kérdésében szándékoztak döntő határozatot hozni.

A szerdai közgyülést megelőzőleg a mérnöki hivatal a tanács elé terjesztette az átalakitásokra vonatkozó és részletes terveit.

A bemutatott tervek az átalakitásra kerülő oldalszárnyakban az előszobák mélységét 4.50 méterre, a dolgozó szobákét pedig 9 50 méterre szabják meg. A szobák magassága akkora lenne, mint a városház-utczai oldalon levőké. A Károly- és Rostély-utczai oldalkaszárnyákon az összes boltozatokat és oszlopokat lebontják, s a földszinti helyiségeket is teljesen ujjá épitik.

Az épület Károly-körut felől levő oldalát, és a két mellék utczára néző külső oldal homlokzatokat egészen átalakitják, még pedig olyanformán, hogy a városház-utczai Martinelli-féle főhomlokzatot megfelelő stilben kiegészitsék. Az oldalakra ugyanolyan rizalitot alkalmaznak, mint a városház-utczai főhomlokzaton a lebontott régi városházáról lekerült kőszobrok közül nyolcz darabot.

Az összes boltkapuzatokat ujjá épittetik, a mi a Károly-utcza felöli részen 40.640 korona, a Rostély utczai oldalán pedig 32640 korona költségbe fog kerülni. Ezt a kiadást ugy óhajtja megtérittetni a mérnöki hivatal, hogy a kiadások arányában, perczentuális elosztás szerint a boltok bérének felemelését hozza javaslatba.

Az átalakitások munkálatai előreláthatólag sok kárt és kellemetlenséget fognak okozni különösen a boltbérlőknek. Ezért az előterjesztés figyelmezteti a tanácsot, hogy a munkálatokkal járó károkra és az előrelátható forgalom csökkenésre előre hivja fel az üzlettulajdonosok figyelmét s magáról minden felelősséget háritson el, nehogy ennek elmulasztásával utólagos kártéritési pereknek és viszálykodásoknak tegye ki magát.

A mérnöki hivatal a főváros összes központi hivatalának végleges elhelyezésére a következő tervezetet dolgozta ki:

A *Károly*-utczai rész átalakitása után, ebben az oldalépületben és a hozzátartozó középrészben az I. emeleten helyezik el az árvaszéket; a II. emeleten a középitési igazgató hivatala, s a mérnöki hivatal kezelő osztálya és IV. szakosztálya foglalja el; a III. emeleten pedig a mérnöki hivatal I., II. és III. szakosztályait rendezik be.

A *Rostély*-utczai szárnyon és a hozzá csatlakozó középrészen az I. emeletet egyik alpolgármester a tanács IX. ügyosztálya, a tiszti főorvosi hivatal és a statisztikai hivatal foglalja el; — a II. emeletre a tanács I., V. és VIII, ügyosztályát, a hozzátartozó üléstermet és a vizvezetéki igazgatóságo

helyezik, végre a harmadik emeleten a számvevőség kezelő osztálya, és VII. osztálya, a vásár igazgatóság és a vizvetéki igazgatóságnak a második emeletről kiszorult része kap helyet.

A középtraktus mindössze másfél emelet magas lesz. Itt a földszinten a székesfővárosi házinyomda, és a gazdasági hivatal helyezkedik el, az I. emeletet pedig a levéltár és fővárosi könyvtár foglalja el.

A Városház-utcza felöli főfrontot bizonyos részben szintén átalakitják. Az I. emeleten rendeznek be itt helyiséget az egyik alpolgármester, a tanács II. és III. ügyosztálya számára; a III. emeleten pedig a mérnöki hivatal II. szakosztályát és a főszámvevő, helyettes hivatalát rendezik be.

Az oldalszárnyak átalakitása 1.196.429 korona 37 fillérbe fog kerülni, a Városház-utczai része 15998 kor. 56 fillérbe. Ezeken kivül a mérnöki hivatal a költségek 5 százalékát előre nem látható kiadások fejében irányozza elő s igy az összes kiadásokat 1.273.049 kor. 33 fillérre becsüli.

Az előterjesztés ezek után arra kéri a tanácsot hogy a részletes munkákra egyenként külön-külön irja ki mielőbb a pályázatot. Az átalakitások során szükség lesz:

föld-, kőmüves- és elhelyező munka 327.584 kor. 44 fillér és 37857 kor. 60 fill. értékben; kőfaragó munka 22365 kor. 74 fill., burkoló munka 42765 kor. 46 fill, ácsmunka 95585 kor. 36 fill., cserépfedő munka 14327 kor. 40 fill. és vasmunka 61939 kor. 44 fill. értékben. A vasbetonozást 273.605 kor. 01 fill., az asztalos, lakatos és mázoló munkákat 98227 kor 28 fill., az üveges munkákat 15970 kor. 14 fill., a bádogos munkákat 25687 kor. 44 fill., költséggel irányozták elő. Árlejtést tartanak továbbá kályhák szállitására 29355 kor., cserépkályhák szállitására 7158 kor. szobafestő munkákra 18472 kor. 06 fill. kárpitos munkákra 2000 kor, szobrász munkákra 4000 kor., villamvilágitás berendezésére 40.000 kor., házitelefonra 8000 kor. előirányzott költséggel. Végre a villamos jelző készülékre 2500 kor. a villámháritókra 5800 kor, ablakredőnyökre 3920 kor., vizvezetéki csatornákra 51525 kor., ajtószámok és feliratok elkészitésére 494 kor., a pánczélszoba berendezésére 7000 kor. és a felvonó szerkezetre 600 kor. költséget szántak.

A főváros vagyona.

— Az uj vagyonleltár. —

A főváros öt évenként ujra összeállittatja a vagyonleltárát, hogy az időközben előfordult változások az ingatlan értékemelkedése szerint a leltárt a való állapotoknak megfelelően kiigazithassák. Az öt éves határidő tavaly járt le, s a mult évi zárszámadásokkal együtt elkészült az uj vagyonleltár-is, melyet a már ösmert ujabb eljárás szerint állitottak egybe. A főváros tulajdonában levő ingatlanok becsértékét ugyanis az idén nem a hivatalban állapitották meg, hanem mindenhol helyszini eljárás utján igyekeztek a valódi forgalmi értéket meghatározni.

Az uj vagyonleltár érdekesebb adatai ezek:

A főváros vagyona ez idő szerint épületekben 68.972.900 *forint*; (tavaly e czimen 66.266.600 forintot számitottak fel), és telkekben 73.049.000 forint (tavaly 69.846.200 frt); összesen tehát ingatlanokban 142.021 900 frt. — Ez az összeg a legutóbbi vagyonleltárban 136.122 800 frtot tett ki.

További vagyona van azután a fővárosnak butorok, felszerelések czimén 768.100 frt. (tavaly 699.600 frt) — anyagok és termesztmények: 729.808 frt (legutóbb 358.446 frt) cselekvő tőkékben 5.202.237 frt (tavaly — 10.663.915 frt) haszonvételi jogok czimén 1.977.000 frt tavaly 2.541.000 frt). cselekvő hátralékokban 9.357.586 frt (legutóbb 8.319.822 frt) pénzkészletben 424.655 frt, (a mult alkalommal 170.015 frt).

A főváros összes vagyona tehát 162.281.287 frt, tavaly 158.875.601 frt. volt.

A főváros terhei a legujabb vagyonleltár adatai szerint a következőképen oszlanak meg:

adósság 55.649.572 frt, (legutóbb 52,155.864 frt), folyó tartozások 2,880.440 frt, (tavaly 4.997.463 frt), kétes követelések 1,503.238 frt, (azelőtt 1,499.441 frt), fentartott hitelösszegekben 2,217.459 forint, (előbb 2,142.100 frt).

Az összes teher ennélfogva 62,250.711 frt. Ezen a czimen a főváros vállait ezelőtt csak 60,794.769 frt nyomta.

Az összes vagyonból a terhek levonása után a főváros javára marad tiszta vagyon 100,030.575 frt; mig a legutóbbi vagyonleltár csak 98,080.831 frt. tiszta vagyont tudott felmutatni. Ezek szerint tehát a főváros tiszta vagyona a legutóbbi öt év óta 1,949.744 frttal növekedett, a minek a magyarázatát azonban az ingatlanok becslésének uj módja adja meg, — vagyis a csaknem kétmilliónyi forintnyi vagyonnövekedés a főváros ingatlanainak öt évi értékemelkedését tünteti fel.

A főváros uj vagyonlaltára a fővárosi jövedelmező ingatlanok becsértékét a köverkezőképen tünteti fel:

A közigazgatási épületek értéke 5,763.600 frt, — a tüzoltó laktanyáké 575.500 frt, a vásárcsarnoké 5,435.400 frt, a zsibáru csarnokoké 423 800 frt, a városi raktárak értéke 144.400 frt, a vámházaké 294.000 frt; a katona- kaszárnyák 6,519.700 frt, a plébánia épületek 510.400 frt, a reáliskolak 1,092.500 frtot érnek; az iparrajziskolát 334.000 frtra, az elemi iskolákat 10,646.050 frtra, a kisdedóvókat 802.600 frtra, a a vigadókat pedig 2,769 300 frtra becsülik.

Végre a kórházak 4,787 000 frtot, a bérházak 4,447.069 frtot az artézi-fürdő 211.800 frtot, a Rudasfürdő 782.700 frtot, a közvágóhid 3,621.200 frtot, a közraktárak és elevátor 5,616 200 frtót és a sertésvágóhid 860.700 frtot érnek.

A központi fertőtlenitő intézet működése 1899-ben.

Az 1899. évben 4556 lakást fertőtlenitettek, 482-vel többet mint 1898-ban. (4074). A fertőtlenitések minimuma julius, augusztus és szeptemberre esik, a midőn u. i. 287, 296 és 284 lett a számuk, mig a maximum 455, illetve 454 fertőtlenitéssel április, illetve májusra esik. Egy-egy hónapra átlag 380 fertőtlenités jut.

Az egyes betegségeket vevén szemügyre, azt látjuk, hogy az összes fertőtlenitések 48 százalékára a vörheny miatt volt szükség; a diphtheriára pedig egy ötödrészük jutott; a hagymáz a fertőtlenitéseknek szintén közel egy ötödrészét okozta.

A végzett fertőtlenités

Betegség	Fertőtlenitések száma		Az összes fertőtlenitések hány százaléka		Különbség 1898-hoz képest
	1898	1899	1898	1899	
Typhus	720	819	17.7	18.0	+ 99 eset
Vörheny	1.619	2.196	39.7	48.2	+ 577 »
Kanyaró	417	101	10.2	2.2	+ 316 »
Diphtheria és croup	936	961	23.0	21.1	+ 25 »
Himlő	28	48	0.7	1.1	+ 20 »
Hökhurut	7	7	0.2	0.2	— »
Gümőkór, tüdővész	30	53	0.7	1.2	+ 23 »
Egyéb	91	111	2.2	2.3	+ 20 »
Kérdéses	226	260	5.6	5.7	+ 34 »
Összesen :	4.074	5.556	100,0	100.0	+ 482 eset

a III. (3.4 százalék), es IV. (3.5 százalék) és a kórházakban (1.5) fordult elő

	Fertőtlenités	Az összes fertőlenitések százalékában
az I. kerületben	228	5.0
a II. „	205	4.5
a III. „	157	3.4
a IV. „	158	3.5
az V. „	349	7.7
a VI, „	927	20.3
a VII. „	848	18.6
a VIII. „	925	20.3
a IX. „	483	10.6
a X. „	209	4.6
a kórházakban	67	1.5
Összesen :	4.556	100.0

A központi fertőtlenitő intézet által 1899-ben véghezvitt lakás-fertőtlenitések hónapok és kerületek szerint.

Hónap	Kerület										Kórház	Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.		
Január	28	24	10	23	30	90	75	85	55	15	—	435
Február	19	16	8	19	33	89	63	77	35	27	—	386
Márczius	22	24	7	15	31	82	72	98	43	22	—	416
Április	30	28	10	21	36	88	92	89	45	16	—	455
Május	33	29	8	17	39	80	91	93	43	14	7	454
Junius	16	21	12	15	33	88	63	83	24	20	13	38e
Julius	5	12	18	13	19	64	53	56	28	14	5	287
Augusztus	11	12	12	1	13	65	59	72	32	14	5	296
Szeptember	17	5	12	2	18	61	61	56	31	8	13	284
Október	16	12	23	7	35	98	63	80	48	25	9	386
November	11	13	16	7	34	91	81	70	61	12	12	408
Deczember	20	9	21	18	28	61	75	66	38	22	3	361
Összesen :	228	205	157	158	349	927	848	92.	483	209	67	4555

A fertőtlenitések száma nem az egyénekre, hanem a lakásokra vanatkozik s igy oly esetben is, a midőn egy lakásban egyszerre több megbetegedés fordult elő, ez csakis egy fertőtlenitő eljárásra nyujtott alkalmat. Ily körülmények közt állitható hogy a diptheritis-, vörheny- és a typhus-beteg alig kerüli ki a fertőtlenitést. Az enyhébb kanyarónál természetesen legritkább a fertőtlenités; ugyanez mondható a himlőről is, mely majd kizárólag bárányhimlő-eseteket illet. Az összes betegségeknél a fertőtlenitések aránysáma 34.9 százalékot tesz (1893-ban 23.6).

Áttérve a kerületek szerinti részletezésre, azt látjuk, hogy a legtöbb fertőtlenités a VI. (20.3 százalék), VIII. (18.6 százalék) és a IX. (10.6 százalék) kerületben történt; legkevesebb

Ezen összeállitásból kivehetjük azt is, hogy a fertőtlenitésekből a pesti oldalra 3.996 (87.1 százalék), a budai oldalra 590 (12.9) százalék) jutott.

A fertőtlenitő intézet működéséről még a következő adatokat közölhetjük:

Egyéni fertőtlenités alatt volt 5.336 személy.

A fertőtlenitett lakások ürtartalma 634.689 köbm.

A lakásokban fertőtlenitett tárgyak száma 450.502 db.

A lakásfertőtlenitésre forditott idő 19.888 óra.

A fertőtlenitő intézetben gőzzel fertőtlenitett tárgyak száma 177.405 db.

Ezeknek köbtartalma 9.039 köbm.

Üres lakások az 1899. év IV. negyedében.

— 1899. november 1—1900. január 31. —

Az üresen álló lakások számában — ugy látszik — az utolsó negyedben beállott a forduló pont. A helyzet ugyan még mindig nem nevezhető normálisnak, különösen a budai részeken, hol az utolsó negyedben elkészült házak hozzájárulása által az előző negyedhez képest az üresen álló lakások száma 753-ról 876-ra, az összes üresen álló helyiségek száma 918-ról 1.028-ra emelkedett. A pesti oldalon azonban már csökkenés észlelhető, még pedig az V. és VII. kerület kivételével minden kerületben ugy, hogy a pesti oldalon a mult negyedben üresen állott 4.219 lakásból jelenleg már csak 3.950 áll üresen. Azonban e csekély apadás a helyzeten érzékenyen még nem változtat; az egész fővárosban ugyanis még mindig 4.826 lakás s ezekben 9.514 szoba áll üresen, oly szám, mely azóta, hogy ily statisztikai észlelések vannak, csak a megelőző negyedben volt tapasztalható; mikor ugyanis az üresen álló lakások száma 4.972-vel az eddig észlelt legnagyobb magasságot érte el.

Az alább következő visszapillantásban kimutatjuk az üresen állott helyiségeket és azok bérveszteségét 1886-tól az utolsó negyedig.

Üresen álló helyiségek es azok bérvesztesége.

Év	Üresen álló helyiségek
1886.	785 497
1887.	1.743 1.296
1888.	1.571 1.228
1889.	1.837 1.174
1890.	2.398 1.370
1891.	2.362 1.420
1892.	2.136 1.166
1893.	1.643 949
1894.	1.099 607
1895.	974 480
1896.	1.798 1.099
1897.	2.586 1.676
1898.	4.384 3.084
1899.	6.397 4.829

Év	Negyedévi bérveszteség	
1886.	154.386 kor.	102.040 kor.
1887.	302.418 „	229.716 „
1888.	257.156 „	200.188 „
1889.	299.260 „	192.172 „
1890.	354.436 „	199.868 „
1891.	349.246 „	217.300 „
1892.	309.004 „	167.452 „
1893.	223.612 „	130.646 „
1894.	159.812 „	68.114 „
1895.	156.772 „	78.128 „
1896.	365.176 „	204.164 „
1897.	423.464 „	238.868 „
1898.	747.463 „	489.813 „
1899.	1.050.746 „	745.001 „

Ebben a negyedben ugy az összes helyiségekből, mint a lakásokból, a legtöbb a VII., VIII. és VI. kerületben, a legkevesebb a III. és X. kerületben állt a lakáskeresők rendelkezésére.

A budai kerületekben az üresen álló lakások száma az előző negyedhez képest, különösen a III. kerületben (96-ról 170-re emelkedett. A pesti oldalon azonban csak a VII. kerületben mutatkozik nagyobb emelkedés (928-ról 1055-re), mig a kerületek nagyobb részében az üresen álló lakások száma többé kevésbbé csökkent. Jelentékenyebb ezen csökkenés a VI. kerületben (950-ről 719-re), a VIII. kerületben 902-ről 827-re) és a IX. kerületben (564-ről 481-re). Az egész fővárosban 146-tal csökkent az üres lakások száma.

A következő felsorolás feltünteti, hogy mikép változott az üresen álló helyiségek száma az utolsó öt év november—januári negyedében, egyuttal kimutatja ezen helyiségek minőségét is.

	lakás	lakás üzlet-helyiséggel	bolt	raktár	egyéb	összesen
1895.	480	5	184	228	77	974
1896.	1.099	22	247	228	202	1.798
1897.	1.676	48	337	319	206	2.586
1898	3.084	61	558	377	305	4.384
1899.	4.826	53	814	371	333	6.397

Az utolsó öt év ezen negyedében üresen állott helyiségek negyedévi bérvesztesége volt:

	korona					
1895.	68.128	1.432	49.656	24.130	13.426	156.772
1896.	204.164	8.926	71.178	25.252	54.656	365.176
1897.	238.868	14.612	105.482	35.640	28.862	423.464
1898.	489.813	13.140	150.455	44.481	49.574	747.463
1899.	745.001	15.389	208.655	38.128	43.573	1.050.746

Az üresen álló szobák száma 9514-et tesz, tehát 1108-al kevesebbet, mint az előző negyedben, és minthogy üzlettel összekötve is 60 szoba állt üresen, összesen 9574 szoba volt kiadatlan, vagyis a 350.000-re becsült szobaállomány 2.7 százaleka.

Az üresen álló szobák kerületek szerinti eloszlása tekintetében a következőkdt találjuk:

	üresen álló lakások	ezekben szoba	átlag egy lakásban szoba
I. kerület	387	827	2.1
II. »	320	739	2.3
III. »	170	239	1.4
IV. »	285	825	2.9
V. »	370	847	2.3
VI. »	729	1.230	1.7
VII. »	1.058	1.992	1.9
VIII. »	830	1.692	2.0
IX. »	501	861	1.7
X. »	229	322	1.4
I—X. „	4.879	9.574	2.0

Eszerint a legtöbb lakás és a legtöbb szoba a VII., VIII. és VI. kerületben áll üresen, a legnegyobb üres lakások a IV. II. és V. kerületben voltak. A legkevesebb kiadatlan lakást és szobát pedig a III. kerületben, a legkisebb üres lakásokat a III. és a X. kerületben találjuk.

A kaczagó ügyosztály.

— Levél a szerker tőhöz. —

— II. czikk. —

A „*Magyar Székesfőváros*“ junius 11-iki számában „A kaczagó ügyosztály“ czimen közölt czikkben sulyos vádak hangzottak el a székesfőváros illetőségi osztálya ellen. Felületesség, hanyagság, a felettes hatóságok iránt köteles tisztelet hiánya a vádak, melyek ha megállhatnának, méltán érné az ügyosztály személyzetét a legerősebb megrovás is és nagyon megérdemelné, hogy a közönség előtt pellengérre helyeztessék. Ámde ha a czikkben elősorolt adatok részben tényeken alapulnak is az azokból levont következtetések kissé merészek.

A megvádolt ügyosztály jó hirneve érdekében tehát kötelességemnek ismerem a kérdéses esetekre vonatkozó valódi tényállást a következőkben megismertetni.

Igaz, hogy a VI. kerületi választmány előterjesztést intézett a polgármesterhez a segélyben részesitett egyének illetőségi ügyeinek késedelmes elintézése miatt s ez előterjesztésben fölpanaszolta, hogy a sürgetésekre az ügyosztály az iratokat „betekintes végett az előljáróságnak kiadja, más esetekben pedig megkérdezi az előljáróságoktól, hogy részesült-e folyamodó oly természetü közsegélyben, mely az illetőség megállapitását indokolttá teszi, tehát nem azt kérdezi, mint a czikkely mondja, hogy a folyamodó segélyezésének szüksége fennáll-e még? Ez az előterjeszlés azonban 4393—1900. eln. sz. alatt az ügyosztálynak nyilatkozattétel végett kiadatván május 10-én 72680—1900 IV. sz. alatt kelt jelentésében az ügyosztály kifejtette :

a) Betekintés végett rövid uton olyankor adja ki az iratokat az előljáróságoknak, mikor azok — noha az általok felvett kihallgatási jegyzőkönyvekből is körülbelül nyilvánvaló, hogy az illetőség megállapitása külföldi hatóságokkal való hosszabb tárgyalást fog igényelni — rövid, 12—15 napos időközökben az ügyosztályt többször megsürgetik. Ilyenkor, ha a kérdéses ügyben a tárgyalások tényleg valamely külföldi hatósággal folytattatnak s az oda intézett megkeresések három, sőt néha (a körülményekre való figyelemmel), több havi nyilvántartásba helyeztettek, a tulnagy ügyforgalommal megterhelt ügyosztály nem lévén abban a helyzetben, hogy az ügy állásáról kimeritő értesitést küldjön, annak megismerése végett visszavárólag kiadja az iratokat az előljáróságoknak, mely aztán az ügy további nyilvántartási határidejét a tárgyalások mibenlétének teljes ismerete mellett szabhatja meg s a felesleges időelőtti sürgetéssel járó munkától önmagát is, de meg az ügyosztályt is megkiméltheti. Magát az érdemleges elintézést ez az eljárás épen nem befolyásolhatja és nem is késleltetheti.

b.) Azt, hogy részesült a folyamodó közsegélyben s hogy szükséges-e az illetőség megállapitása, az ügyosztály olyan esetekben kérdezi meg, mikor az előljáróságok által felvett jegyzőkönyvekbe iktatott adatok a tárgyalások során valótlanoknak bizonyultak, folyamodó a bemondott lakásról elköltözködött vagy ott soha nem is lakott és rendőri nyomoztatása is eredménytelen maradt. Ilyenkor teljesen indokolt az ügyosztálynak a VI. kerületi választmány által nehézményezett kérdése, mert ha a folyamodó tényleg segélyt nem kapott, hanem azt csakis kérelmezte, akkor esetleges ujabb jelentkezéseig az iratok minden további kutatás mellőzésével irattárba helyezhetők.

A czikkben hivatolt második eset az volna, hogy az illetőségi osztályban az egyik fogalmazó sehogysem tudván egy évek óta huzódó illetőségi tárgyalást dülöre juttatni, az ügyiratokat minden különös ok nélkül „illetékes további eljárás végett“ elküldötte Tarnow város tanácsának, mely a kilónyi nehéz akta csomó lengyel nyelvre való lefordítását ebben a szazadban aligha fogja befejezni.

Ez az eset egyátaljában nem történt meg s az illetőségi osztályban csak sejteni tudják, hogy mire czéloz a czikkiró.

Előfordult ugyanis egy eset, melyben Teschen (és nem Tarnow) város tanácsa megkereste a székesfővárost, hogy egy kórházban meghalt, budapesti születésü anya után maradt három kiskoru gyermek tartási költségeit téritse meg.

A folyamatba tett tárgyalások aztán kideritették, hogy a kérdéses anya szülei csak rövid ideig tartózkodtak Budapesten s annak atyja, valamint nagyatyja Csernovitzból származott. Az illetőség elismerése végett tehát az illetőségi osztály indokolt megkeresésben Csernovitz város tanácsát kérte föl.

Mikor aztán ez a tanács megsürgettetett, akkor az vissza irt, hogy az érdemleges határozat hozatalára hat hónapi haladékot kér, részben azért, mert a tolmácsa épen abban az időben állásáról lemondott, részben pedig azért, mert a bonyodalmas ügy behatóbb tanulmányozást és kutatást igényel. A hat hónap elteltével Csernovitz az illetőségét elismerte s a székesfőváros 600 frtot meghaladó tartási költségek megtérítésének kötelezettségétől menekült.

Azt hisszük, az illető fogalmazónak, ha felületesen akar és szem elől téveszti a székesfőváros anyagi érdekeit, sokkal könnyebb lett volna a három gyermeket az 1886 évi XXII t. czikk 16 §-a b. pontjának rendelkezése alapján budapesti illetőségünek elismerni, sem mint a 19-ik század elejére visszanyuló származási adatokat felkutatni ; az pedig, hogy a székesfőváros személyzete a hivatalos aktákat magyar nyelven fogalmazza, talán csak nem szolgálhat megrovás alapjául ?

A harmadik vádpont végre az, hogy az ügyosztály a belügyminiszternek egy illetőségi ügyben négy izben intézett erélyes sürgetését figyelmen kivül hagyta s mikor a miniszter ötödszörre könyörgéssel akart eredményt elérni, akkor kaczagásban tört ki. Ez a miniszternek fülébe jutván, ujabb sürgetés helyett feljelentést küldött a polgármesterhez, aki az egész ügyosztály ellen elrendelte a vizsgálatot s annak megejtésével a főjegyzőt bizta meg ; a főjegyző tehát most mindenekelőtt abban fáradozik, hogy az ügyosztály restáncziáját összeirja, ami annál nehezebben megy, mert „szekérre való számban találtak eldugdosva aktákat irósasztalfiókban, szekrényben, mosdóban.“

Ez a vád sem alapos ebben az alakban. Nem áll ugyanis, hogy a belügyminiszter bármiféle ügyet akár erélyes, akár udvarias hangon hasztalan sürgetett ; még kevésbbé áll, hogy a minisztert az ügyosztályban kikaczagták ; valamint az sem áll, hogy a főjegyző az ügyosztály hátralékainak összeirásával foglalkozik vagy foglalkozott, és hogy hivatalos iratok az emlitett vagy bármiféle más rejtekhelyről szedettek elő.

Minderre vonatkozó valódi tényállás a következő :

A nagyváradi hadtestparancsnokság a folyó év február havában megkeresést intézett az ügyosztályba

Egan Lajos illetősége tárgyában. Erre a megkeresésre értesitettetett, hogy a nevezett hadköteles Biharmegye margittai járásban bir illetőséggel. A hadtestparancsnokság azonban visszairt, hogy a margittai járás főszolgabirója Egan Lajos illetőségét tagadja s kérte, hogy a hadköteles atyja illetőségi viszonyaira hallgattassék ki. Ez a megkeresés egy az illetőségi osztályban még csak rövid idő óta működő, kevésbbé gyakorlott alkalmazottjának osztatott ki, aki elődjétől tetemes hátrálékot vett át és aki első sorban a mult évben beérkezett ügydarabokat igyekezett elintézni. Igy esett meg, hogy a kérdéses előadó a nagyváradi hadtestparancsnokságnak ez ügyben 8—8 napi időközökben intézett három rendbeli sürgetését is figyelmen kivül hagyta, mire a hadtestparancsnokság a főpolgármesterhez fordult panasszal. A főpolgármester a panaszt áttette a polgármesterhez, a ki ez ügyben elrendelte a vizsgálatot.

Ez a vizsgálat még nincs befejezve; a hátrálékok összeirása azonban nem ebből az incidensből kifolyólag rendeltetett el, hanem azt az ügyosztályba folyó évi április hó 1-én beosztott dr. Kiss Ferencz tanácsjegyző jelentése folytán én, mint az ügyosztály vezetője rendeltem el.

Mindenesetre sajnálatos, ha egy-egy megkeresés csak többszöri sürgetésre intéztetik el, de figyelembe kell venni, hogy az ügyosztály személyzete tul van halmozva munkával. Megitélhető ez abból is, ha összehasonlitjuk az 1891. és az 1899. évi ügyforgalmat 1891-ben ugyanis beérkezett a tanácsi IV ügyosztályba 103000 ügydarab, 1899-ben pedig 196632. Ennek több mint egyharmadrésze az illetőségi osztályban várta az elintézést. A mig tehát 1891-ben kilencz előadó között 34000 darab oszlott meg, addig 1899 ben az ügyosztályba beosztott tiz előadóra a rövid uti intézkedéseket nem számitva több mint 65500 ügydarab elintézése várt.

Ezenkivül megemlitésre méltó az a körülmény is, hogy amig 1894 évig az idegen hatóságok által kivánt összes kihallgatásokal, valamint a cseléd- és munkakönyvi segély és tápdijas ügyekben szükségessé vált pótkihallgatásokat is az elöljáróságok foganatositották, most mindezek a kihallgatások az ügyosztály személyzetét terhelik; ez pedig tetemes munkaszaporodás, amennyiben minden egyes előadónak hetenkint legalább 12—15 ilyen kihallgatása van s ezek egyenkint legkevesebbet 20 percznyi időt igényelnek Azután meg azt sem lehet figyelmen kivül hagyni, hogy az előadó csupa ideiglenes alkalmazott, akik, mire az ügy menettel megismerkednek, vagy eltávoznak a székes-fővárostól, vagy máshová helyeztetnek át, ugy hogy minden időben 2—3 kevésbbé gyakorlott munkaerő müködik

Ha a czikkiró nem restelte volna a fáradtságot és feljön az ügyosztályba, akkor minden valószinüség szerint azért nyult volna tollhoz, hogy a maga részéről is sürgesse annak a már ismételten előterjesztett kérelemnek a teljesitését, melyet *a tulterhelt ügyosztály* a polgármesterhez két ujabb munkaerő engedélyezése iránt intézett.

Kérve tekintetes szerkesztő urat, hogy jelen soraimnak becses lapjában helyet engedni sziveskedjék,

Budapesten, 1900. év junius hó 15-én

vagyok tisztelettel

Kullmann Lajos,

tanácsnok, mint a katona és illetőségi ügyosztály vezetője.

Hajsza a középitési igazgató ellen.

Bekövetkezett a hallgatás arany korszaka. A mikor a mérnökegylet *Tizei* kiadták a középitési igazgató ellen a megvádoló nyilatkozatot, az egész sajtó örömmel kapott a kétes értékü szenzáczión s nagyokat puffogtatva szidta a fővárost, közigazgatást, a mérnöki hivatalt, mindennek tetejében pedig a középitési igazgatót.

A főpolgármester ur a *„közvélemény“* nyomása alatt felhivta a polgármestert, hogy az ügyben szigoru vizsgálatot inditson, amely a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatnak is megfelel.

A vizsgálat még nem ért véget. Időközben a *mérnök és épitész egyesület* választmánya ülést tartott. Ezen az ülésen hivatalból napirendre vették a *Tizek* nyilatkozatát. A választmány kimondotta, hogy a nyilatkozat nem az egyesület hivatalos véleménye, attól távol áll, azzal egyet nem ért, az egész a nyilatkozatot aláiró tiz egyesületi tag magánvéleménye.

Az egyesület ezt a korrekt határozatot közlés végett megküldötte az összes lapoknak abban a reményben, hogy már csak helyreigazitásképp is közölni fogják, miután a *tizek* nyilatkozatát *tévesen*, mint az egyesület hivatalos állásfoglalását publikálták.

A választmány azonban csalódott. A sajtó a rektifikáló kijelentést, amelyben semmi szenzáczió nem volt, egyszerüen agyonhallgatta, kivévén mégis a *N. P. Journalt* amelyben volt elég férfias bátorság és a választmány nyilatkozatát leközölte.

Nem tudjuk a polgármester urnak van-e tudomása a mérnök egyesület választmányának hivatalos határozatáról. Mindenesetre jó lesz, ha arról kellőképpen informáltatja magát, hogy a *tizek* nyilatkozatának belső értékét szigoruan megállapithassa.

A vásárpénztár működése.

Vizsgálat a vásárpénztár ellen.

A vásárpénztár müködésére felügyelő bizottság a vásárpénztárról részletes, nagyterjedelmü adatokkal és kimutatásokkal felszerelt memorandumot adott be a héten a tanácshoz. A bizottság a vásárpénztár müködését minden a pénztár ellen felhozott vád szempontjából megvizsgálta, az összes vádakat alaptalan ráfogásoknak találta s a vásárpénztár müködéséről a legteljesebb megelégedéssel nyilatkozott.

A bizottság memorandumából, a melyre még vissza térünk a következőket vesszük át.

A szerb ügynökség és vádjai.

A memorandum erről ezeket mondja:

A szerb kereskedelmi miniszter egy 1897 évi márczius 27-én kelt okmányával megállapitotta és kiadta a Budapasten felállitandó kir. szerb kereskedelmi ügynökség alapszabályait. Ennek a kereskedelmi ügynökségnek czélja az lett volna, hogy Szerbia kiviteli czikkei számára Szerbia érdekében a budapesti piaczon és ha lehet egyebütt is, élénkebb és nagyobb forgalmat biztositson, továbbá, hogy a kiviteli kereskedőknek ezen piaczokon segitségül legyen ügyleteik lebonyolitásánál és őket a piaczok jelenségeiről megbizhatóan informálja.

Ezen alapszabályzat 16. pontja értelmében ennek az ügynökségnek főfeladata lett volna a marhabizományossági üzlet gyakorlása is s a 17. pontja értelmében előlegnek adása kivi-

teli kereskedők részére, a kik szerb marhát a budapesti marhavásárra hajtanak fel s e végből fel van hatalmazva az ügynökség, hogy a szerb bankintézetekkel összeköttetésbe lépjen.

Már most emlitjük meg azonban, hogy a vizsgálatunk során kiderült, hogy a szerb ügynökség sem bizományi üzletet nem gyakorolt, sem állatok értékesitésével nem foglalkozott, sem pedig előlegeket a szerb marhákra nem adott: az előlegeket a vásárpénztár adta a saját pénzéből, mert az ügynökségnek erre pénze egyáltalán soha sem volt. Kiderült a vizsgálat során az is, hogy a szerb ügynökségnek voltaképpen az volt az egész ügyködése, hogy a vásárpénztár által kiállitott magyar nyelvü számlákat szerb nyelvre leforditotta s a feleknek kiadta. Az alapszabályzat 18. pontja arról rendelkezik, hogy az ügynökség jogositva lesz minden általa közvetitett eladás után a felmerült mindennemü költségek |: fuvar, raktározás, ügynöki dij stb. :| levonása után az eladási ár 2%-ig provisiót szedni.

A 22. pont szerint az ügynökség a tiszta nyereségből a szerb kereskedelmi miniszter részére bizonyos hányadot köteles rendelkezésére bocsátani, a mely azt hasonló ügynökségek felállitására szolgáló alaphoz csatolandja.

Hogy ezen alapszabályzat szerint hogyan volt tényleg szervezve ez a budapesti szerb kereskedelmi ügynökség, az kitünik az ügynökség s a vásárpénztár között létrejött *Egyezményből*, a mely szerint mindazokat a teendőket, a miket a fentebb ismertetett alapszabályzat a állatkereskedelem körül az ügynökségre ruházott, egyszerüen átruházta a budapesti vásárpénztárra s magának csupán a leszámolások közvetitését tartotta fenn továbbá élt a provisio szedés jogának érvényesitésével a nélkül, hogy ennek fejében az állatok bizományi eladását tényleg eszközölte volna. A látszat megóvása végett azonban a szerbiai állatszállitmányokat a maga czégére czimeztette, ugy hogy azok ugy szerepeltek a papiroson, mintha azokat tényleg az ügynökség értékesitette volna itt Budapesten az itteni vásáron. Az egyezmény szerint azonban az állatok átvételére Budapesten már nem volt joga, mert erről a m. kir. államvasutakkal szemközt a vásárpénztár javára irásban le kellett mondania mivel az állatok, a rájuk, a vásárpánztár által adott előlegek biztositékául, a vásárpénztár nevére kiállitott marhalevelekkel voltak fedezve.

A valóságban azonban abból állott a müködése a szerb ügynökségnek, hogy csupán a leszámolások közvetitéseért minden darab marha után 80—140 fillér között váltakozó provisiót szedett, a mi által ő a szerbiai érdekek oltalmazására hivatott állami tényező, a szerb kereskedőknek és gazdáknak a provisió mérvéig a költségeket megnövelte és a kereskedést megdrágitotta.

Ebből az eljárásból az ügynökség, mint a vásárpénztár az ő jelentésében mondja az első évben mintegy 28000 K.-a második évben pedig mintegy 16000 K. bevételt ért el a kellő ellenszolgáltatás nélkül, a második évbn kevesebbet azért, mert maga a vásárpénztár volt az, a mely belátva az ügynökségnek hátrányos müködését a kereskedelemre, bizonyos korlátozásokat követelt az ügynökségtől, a melyek létre is jöttek az Egyezményhez pótlólag készitett Függelékben.

A vásárpénztár jelentéséből kitünik az is, hogy az Egyezmény és illetve a szerb ügynökség létezése és annak a fentebbiekben vázolt eljárása nem a vásárpénztárra volt előnyös, hanem csupán csak az ügynökségre, de még a szerbekre sem birt semmi előnnyel, mert hiszen a szerbek egyenesen anyagilag megkárosittattak a teljesen indokolatlan provisió szedések által.

S azért a vásárpénztár volt az, a melyek az ügynökséggel az összeköttetést utóvégre is megszakitotta, jólehet az ügynökség mondta fel az amugy is felmondás nélkül lejárandott Egyezményt, hogy ezzel látszatra, ugy tünjék fel a dolog, mintha az ügynökség szakitotta volna meg az összeköttetést a vásárpénztárral s nem a vásárpénztár az ügynökséggel.

A kitiltásra vonatkozó vádak tekintetében széles alapokon vezetett vizsgálatunk eredménye teljesen megnyugtató, mert kideritettett, hogy azon sulyos vád, hogy a vásárpénztár saját számlára kötne ügyleteket, vagy, hogy alkalmazottai saját nevükben a vásárpénztár részére kötnének ügyleteket, minden alapot nélkülöző egyszerü ráfogás, melyet az sem tud semmivel sem bebizonyitani, a ki emellett közvetetlen esetekre hivatkozik mások pedig még egyáltalán csak hallomás után beszélnek és terjesztik a valotlanságokat.

A silány szerb marhák.

Egyik fontos panasz, hogy a vásárpénztár silány szerbiai marhákkal árasztja el az országot és különösen a budapesti fogyasztó piaczot és, hogy ez által jogtalan versenyt okoz és kárt a magyar állattenyésztési érdekeknek és a magyar gazdák amugy is nehéz prosperálásának. Hogy miben áll ennek a panasznak jogosultsága s hogy mennyiben illeti ez a panasz a vásárpénztár intézményt, — szintén megvizsgáltuk.

Ezt a panaszt föleg az országos magyar gazdasági egyesület tette közkeletüvé. Az u. n. szerbiai tilalomba a kitiltás egyik okául az is szerepel, hogy a vásárpénztár silány kivitelre alkalmatlan állatokat exportál Szerbiából. Hogy silányak és szinte éretlenek volnának a budapesti vásárra felhajtott állatok, állitásnak elég merész, de annál alaptalanabb, mert mindenki tudja, a ki e kérdésekkel foglalkozik, hogy a budapesti vásárra hozott szerbiai marhák a maguk nemében elsőrendüek és e jó minőségükben is még folytonosan emelkednek, ugy hogy hova tovább igazán komoly versenyzői lesznek a magyar középminőségü marháknak, a minthogy már most is olyan kedvelt, különösen a budapesti mészárosok előtt némely ausztriai vidékeken a szerb marha, hogy itteni fogyasztásuk és illetve kivitelük állandóan fokozódik.

De naiv dolog szerbiai rézsről állitani azt, hogy a vásárpénztár silány, éretlen marhát exportál, a mikor ez ellen első sorban a szerb kormány tehet, ha silány és éretlen állatokat egyszerüen nem bocsájt ki a határon, a mint hogy itt a vásáron egyszerüen be nem bocsájtanának.

De lássuk a marhák forgalmát az utolsó években

	Felhajtatott.		
vágó állatt	1897 évben	1898 évben	1899 évben
magyar	103655	93021	92701
szerb	34106	61193	67221

Az 1897 évi szerb felhajtásra meg kell jegyeznünk, hogy az akkor azért volt oly kevés, mivel azon évben a szerb behozatal a száj és körömfájás miatt hosszabb ideig tilalmazva, illetőleg korlátozva volt. E számokból azt láthatjuk, hogy mig a magyar marhák felhajtása csökkent, addig a szerbeké emelkedett és pedig a magyar marhák csökkenésénél nagyobb arányokban

A szerbiai felhivások jelentékeny emelkedését pedig nemcsak annak a körülménynek kell tulajdonitani, hogy a magyar marhák számban nem elégitik ki a keresletet, hanem főleg annak is, hogy a budapesti vásárra kerülő magyar marha minőség tekintetében is igen sok kivánni valót hagy fenn. A szerbiai marha nem csupán a budapesti vásáron kedvelt és keresett hanem előnyben részesül az a budapesti piaczra felhajtott középminőségü magyar felett még némely ausztriai piaczon is, a hova jelentékeny része kerül az ide felhajtott szerb állatoknak.

A szerb marha szinte önkénytelen tér foglalása még abban a körülményben is találja természetes okát, hogy a magyar marha a budapesti vásáron bizonyos évszakban csaknem teljesen kimarad, a mikor is a szerb marha felhajtására azonnal előáll a kényszerü alkalom.

Különösen a nyári, hónapok azok, mely ekben a magyar marha felhajtása a minimumra redukálódik, azért mert ezekben a hónapokban gazdasági munkára van fogva a később levágásra szánt állat.

Budapest helyi fogyasztására hetenként mintegy 2000 darab vágó marha szükséges; ugyan mit is csinálna a főváros olyan vásárok után szerb marha nem létezése esetén a vásáron, a mikor csak 900—1000 darab magyar vágó marha van felhajtva!

Ha a gazdaközönség ebből a szempontból is nézi a kérdést és fontolja meg a helyzetet, akkor bizonyára a fővárosnak és az első sorban a főváros érdekét s illetve a helyi fogyasztás szükségletét ellátni hivatott vásárpénztárnak legkevésbbé fog szemrehányást tehetni a szerb marha ideterelése miatt.

Mert mindenek előtt érdekes tudni azt, hogy a budapesti marhavásárra annyi magyar marha sem érkezik, a mennyi a helybeli fogyasztás szükséglete!

Ugyanis helybeli fogyasztás volt

1898-ban	104220 drb.
1899-ben	102677 „ s ezzel szemközt

ll |: az évek sorrendjében :| 93021 és 92701 drb. magyar marha, a melyek közül mintegy 20000 kisebb részben külföldre, nagyobb részben pedig a vidékre szállittatik el, ugy, hogy az itt levágásra kerülő magyar marha száma mintegy 60—70 ezer.

A vásárpénztár előlegei.

Az a vád, hogy a szerb marha beözönlése az országba a vásárpénztár rovására irandó, teljesen alaptalan, mert bár igaz, hogy a vásárpénztár nagyon megkönnyiti a szerb állatok felhozatalát, de viszont azok kivitelét is megkönnyiti és eszközli.

A fővárosnak első sorban az az érdeke, hogy lakossága jó és olcsó hussal élelmeztessék s azért köttetett ki a vásárpénztár szerződésében, hogy a felhajtásokat, ugy mennyiségileg, mint minőségileg emelni tartozik. Sajnos, hogy mig a mennyiségileg való emelés az adott eszközökkel nem jár sikerrel a magyar marhánál addig a szerb marhánál mintegy önkéntelenül fokozódik.

Pedig vásárpénztár intézmény alkalmas tényező volna a magyar állattenyésztés érdekeinek is táplálására s védelmére, ha azt az illetékes szakkörök, a maguk javára használnák fel. Kitünik ez azokból a számadássokból, a melyek azt mutatják hogy a budapesti vásárforgalmát mily hatalmas pénzerővel igyekezik emelni s hogy különösen a magyar gazdák és tenyésztőknek mennyi összegeket bocsát rendelkezésére.

1899-ben a felhajtások emelése czéljából magyar gazdáknak, tenyésztőknek és hizlalóknak, valamint hitelre érdemes kereskedőknek mintegy 7000000. K. előleget adott. Ezenkivül minden jelentékennyebb vásáron az országban megjelentette megbizottjait, a kik a gyengébb kereskedőknek marhavásárlásokra 3059990 kornyi. előleget fizettek ki, szerbiai vásárokon hasonló körülmények között 2492394 K. előleget nyujtott a vásárpénztár.

Annak az igazolására pedig, hogy a vásárpénztár épen nem irányul a magánbizományosság ellen, felemlitjük, hogy kisebb tőkével rendelkező magánbizományosok részére 1670000 K. előleget adott, jóllehet erre kötelezve nincsen.

A felhajtások ma már 70—75000 drbbal haladják tul a helybeli fogyasztást. E mennyiség javarészben Ausztriában és egyéb külföldre megy.

A kivitelt is nagyban segiti elő a vásárpénztár, a mennyiben ausztriai s különösen csehországi vevőknek 414000 K. hitelt nyujtott, a melyből 260—300,000 K. állandóan igényben van véve

Elegendő pénzzel nem rendelkező mészárosoknak 777.800 K. szemelyes hitelt bocsátott rendelkezésre 1899-ben, a melyből mintegy 600000 K. állandóan igénybe van véve.

Ezen felül bárkitől megvett marha kézi zálogba átvétele ellenében hetenkint 80 140000 K. teljes vételárt fizettek ki a kisebb mészárosok helyett az eladóknak, hogy ezek a mészárosok heti szüségletüket fedezhessék.

E számok igazolják, hogy a főváros hatalmas pénzforrást teremtett a vásárpénztár intézményben, a mely már fenállása második évében a fenti eredményeket produkálta.

A magánbizományosok panasza.

Nagy tévedés azt gondolni, hogy a vásárpénztár egyedüli, a mely a szerbmarha felhozatalát elősegiti és eszközli és talán csak kevesen tudják, hogy a vásáron müködő magánbizományosok kivétel nélkül virágzó üzletet folytatnak a szerb állatok importálásával és, hogy a magánbizományosok a szerb állatok importálásában nagyobb tényező, mint a vásárpénztár.

Erről a számok győznek meg.

1898-ban vásárpénztár bizományában az összesen felhajtott 55200 drb. szerb marha közül 25265 drb. volt, a magánbizományosok bizományában pedig 29935 drb. 1899-ben a vásárpénztár bizományában az összesen felhajtott 67161 drb. szerb marha közül csak 26187 drb., ellenben magánbizományosokéban 40974 drb. volt; a jelentékenyebb emelkedés tehát nem a vásárpénztárnál, hanem a magánbizományosoknál mutatkozik.

E számok kiegészitve még az alantabbiakkal, egyuttal azt is alkalmasak bizonyitani, hogy a vásárpénztár az ő untalan panaszolt monopolizáló hatalmával a magán bizományossági üzlet boldogulását lehetetlenné teszi és, hogy maholnap már nem is lesz magánbizományos a budapesti vásáron, a mint a magánbizományosok s a viszonyokat nem is ismerő mások ezt szeretik hangoztatni.

Itt is a számok győznek meg.

1898-ban, csupán a magyar és szerb vágó állatok száma

adatait tekintve, a vásárpénztár összes felhajtása 57409 drb. volt és ebből a magyar 32144 drb., a magánbizományosok összes felhajtása 53711 volt és ebből magyar 21776 drb., 1899-ben a vásárpénztár összes felhajtása 67311 drb. volt és ebből magyar 41124 drb, a magánybizományosok összes felhajtása pedig 63179 drb. volt és ebből magyar csak 22205 drb.

A memorandum ezután ugyancsak bő adatokkal azt bizonyitja, hogy a vásárpénztár hitelnyujtása a lehető legolcsóbb, a hajcsár ügy kezelésében nem csak korrekt, de a magánbizományosoknál jóval előnyösebb módon jár el s végül, hogy az intézmény rövid fennállása alatt is nagy szolgálatokat tett az állatkereskedelemnek és a főváros husfogyasztó piaczának.

A Csikárok megnyitása.

Most, hogy két héttel ezelőtt nagy esőzések jártak, a csatornákban lefolyást nem találó nagy tömeg esőviz sok helyen behatolt a pinczékbe s nagy károkat okozott. Legnagyobb pusztitást müvelt a feltorlódott esőviz a kültelken, hol levezető csatorna nincs s igy már kisebb esőzések is megzavarják a lakosság nyugalmát.

Ezekről a jelenségekről tett most jelentést a tanácsnak a hatodik kerületi előljáróság. Elmondja a jelentésben, hogy micsoda pusztitást vitt véghez a multkori záporeső a VI. kerület kültelkén, különösen pedig az Angyalföldön és az Alsó rákosi réteken. Mindennek a sok káresetnek az az oka, hogy a vidéknek nincs se mesterséges, se természetes csatornája.

A csatorna épitkezés sokba kerülne az igaz és a mig a Szent László-utczában valamelyik bizottsági tag házat nem épit, addig ott bizony a város sem igen épit majd csatornát. *Volna azonban ennek a vidéknek egy természetes vizlevezető csatornája és ez a Csikárok*, mely egyenesen a Dunába vezetné az egész vidék felesleges vizét. De csak abban az esetben, ha nem volna több helyütt betömve. Megtörtént ugyanis több alkalommal az, hogy épitési engedélyt adtak arra, hogy a Csikárok betömött medre fölé egyik-másik helyen házat épitsenek. Nem törődtek azzal; hogy az egész vidék szemétjét, törmelékét éveken át a Csikárok medrébe hányták s ilyen formán azt mint vizlevezető csatornát használhetetlenné tették.

Az előljáróság előterjesztése arra rámutat, hogy nemcsak a nyári esőzések vizének valamelyes elvezetése vált ilyképp lehetetlenné a Csikárok betömése következtében, hanem ugyancsak emiatt tavaszszal, mikor a Rákospatak mentén a jégtermelés befejeződik, a jég olvadása következtében felszabaduló óriási viztömeg ellepi a környék minden mélyebben fekvő részét, behatol az udvarokba, pinczékbe, kutakba és megfertőzi az ivó vizet. Ugyanilyen állapotok uralkodnak akkor is, ha a Rákospatak — ami szintén nem ritka — megárad és kiönt. Végül közegészségügyi szempontból rendkivül kellemetlen a Csikárok gondatlanul történt elzárása a környékbeli háztulajdonosokra, mert a házi szennyvizeket nem tudják hová levezetni.

Mindezen a sok bajon segithetne a tanács, végzi az előljáróság előterjesztése, ha elrendelné a Csikároknak aránylag nem sok költséggel járó megnyitását.

Hét éve folynak már a tárgyalások a Csikárok megnyitása tárgyában. Az elmult télen már a vizjogi tárgyalások is véget értek. De sajnos nincs remény, hogy az ügy a közel jövőben dülőre jusson.

Hét évi tárgyalás ilyen fontos és sürgős természetü s a mellett egyszerüen megoldható kérdésben valóban hosszu idő no de a mi városi adminisztrácziónk mellett ki találja hosszunak.

A magán zálogházak.

A minap szólottunk a kir. zálogházak szomoru állapotairól. Ezuttal a magán zálogüzletek dolgaihoz lesz néhány szavunk. Méltó tárgy ez is a vele való foglalkozásra, mert ha tökéletlenségről, helytelen és alkalmatlan rendszerről panaszkodhatunk a kir. zálogházak intézményénél, — ugy itt már sokkal komolyabb és szembeszökőbb betegségeket állapithatunk meg, a melyek magukban a végső pusztulás csiráit hordozzák, amelyek rejtett és mindenképen szégyenletes, sőt gyakran alávaló üzelmek képében hitelvesztetté teszik és végkép lejáratják az emberbaráti iniézmények ez egyik legtermészetesebb, legelemibb alakját, — a zálogházak humánus intézeteit.

Ha a kir. zálogházaknál csupán nehézkes kezelésről, ósdi ügymenetről panaszkodhatunk, ez még nem jelenti azt, hogy az intézet megszünt volna ama nagyfontosságu humantárius tényező lenni, minek megalkotói szánták és tervezték. A magánzálogüzleteknél azonban sajna, sokkal sulyosabb — már a lényegbe vágó — bajokat hánytorgathatunk fel.

A magán zálogüzletek letjogosultsága égyrészt a becsületes verseny buzditó és csiszoló erejében rejlik, másrészt pedig abban keresendő, hogy a kézizálog kölcsönre szoruló nagyközönség érdekében több és bővebb forrást kivánt a gondoshatóság megnyitni a mutatkozó szükséglet megfelelő kielégitésére. A kir. zálog-intézetek becsüse a bemutatott ingóság szigoru értéke szerint becsül, a kölcsön összegét ennek arányában határozza meg: szigoruan és hajthatatlanul. A magánzálogüzlet tulajdonosa saját pénzének koczkáztatásával dolgozik; ez ha jónak látja, figyelembe veheti az elzálogositó személyét, ennek egyéni hitelképességét s a zálogtárgyat megbecsülheti azon a szemüvegen, a melyen azt a tulajdonosa tekinti. Az én kabátom nekem megér okvetlenül 5 frtot, — ezt figyelembe veheti a magánzálog üzlettujdonos, az ószeres piaczon azonban nem adnak érte többet két forintnál, s igy a kir. zálogház becsüse ennél többre nem becsülheti. A magán zálogházas, ha ismer s tudja, hogy nekem arra a ruhadarabra még szükségem van, belemehet az ötforintos kölcsönbe; ő maga nyer a nagyobb kamat jövedelem czimén nekem szivességet tett s a pénze is biztos, mert én 5 frtért nem tudnék testemre szabott kabátot vásárolni s igy inkább kiváltom az elzálogositott holmimat. Igy van az, hogy a magánzálogüzleteknek nem csupán a tulajdonosaik, hanem a nagyközönség szempotjából is létjogosultságuk van, sőt azok fennállása egyenesen közszükség.

Ezzel a komoly ténynyel szemben azonban ime mit tapasztalhatunk? A főváros területén a magánzálogüzletek száma egyre apad, s a meglevők is üzleti körüket lehetőleg szükiteni s egyértelmüleg egy bizonyos irányba összevonni igyekeznek.

A fővárosban csak néhány évvel ezelőtt számos nagyforgalmu magánzálogüzlet állott fenn és virágzott. Ezeknek a számuk az utóbbi évek alatt egy-kettőre fogyott le. A félkezünk ujjain tudnánk elszámlálni az egész főváros összes magánzálog üzleteit. Megjegyzendő, hogy a budapesti országos takarékpénzár ilynemü intézetei a magánzálogházak sorába nem igen ve-

hetők fel, mert bár korlátlanabbul fogadnak el zálogtárgyakat, mint a kir. intézetek, — de a becslésnél ugyancsak felelős, meghatározott fizetéssel alkalmazott becsüs-hivatalnok működik, aki épen ugy a zálogtárgy puszta forgalmi értékét állapitja meg, mint a kir. zálogházak embere.

A még meglevő, — szó szoros értelemében vett — magán üzletek tulajdonosai pedig igen érdekes rendszert léptettek az utóbbi időben életbe. Nem fogadnak el kisebb *becsértékü* zálogtárgyat 10 frt, azaz husz koronánál és üzletkörükből teljesen törülték az ugynevezett „ingóságokat", hanem csupán az ékszereket és értékpapirokat fogadják el zálogul. Erre az intézkedésre az a körülmény adott okot — állitólag, — hogy a fővárosban, különösen pedig a Belvárosban, a hol a legtöbb magánzálog üzlet virágzott — a bolt és raktárbér igen magas s igy a nehezebben kezelhető tárgyak zálogba fogadása nem fizeti ki magát, — aránylagosan megfelelő hasznot nem hajt.

Ebben a két tényben, benne foglaltatik a magánzálog üzletek teljes és lelkiismeretes kritikája. Nekik a szegény ember kisebb értékü portékája nem kell; ők az állami intézetnél fokozottabb — bár aránylag nem tulságosan nagy 15—20%-nyi haszonnal meg nem elégszenek. Nekik csak a zsiros falatok, a dusan fizető konczok kellenek. Mit jelent ez, ha nem azt, hogy a magán zálogüzlet megszünt humanitárius intézmény lenni; hogy ezek az emberek maguk mondottak le a tisztességes közszolgálatról és csak a mesés haszonnal járó, koczkázatos, nagyszabásu üzletek kultiválására kivánnak szoritkozni.

A magyarázat pedig nem egyéb, mint, hogy a mai magánzálogházak ékszerkereskedéssel és váltóüzletekkel (bankházakkal) egybekötött intézmények, melyek a zálogház nevet alapjában véve csak czégérül használják, egyéb — néha rejtve, — néha nyiltan üzött másfajta, hasznosabban gyümölcsöző üzletük folytatásához. A szegény embernek, a maga kicsike becsületes kölcsönével itt nincs mit keresnie. Ez a gseft épen olyan távol áll a hajdani — ideális — emberbaráti intézményektől, mint az ószeresek, vagy uzsorások önző üzletköre.

S épen itt a bökkenő. Ha a magánzálogüzletek régi rendeltetése, öreg becsülete — mint igaz is — immár megszünt, miért bánnak velük a hatoságok még mindig a régi módon, keztyüs kézzel, óvatos elővigyázatossággal. Miért nem rángatják le sok, régtől fogva jól ismert szédelgésről a leplet minél előbb, miért nem rendszabályozzák meg az efféle mondva csinált zálogintézeteket a nagy közönség s a tisztességes kereskedelem és derék ipar érdekében egyaránt? A kereskedők, iparosok számtalanszor felpanaszolták már azt az igaztalan versenyt a mit az efféle zálogházakkal egybekötött ékszer és órakereskedések az ő kárukra és közönség félrevezetésére hosszu idők óta jogosulatlanul és meg nem engedett módon folytatnak; a hatóságoknál azonban minden panasz süket fülekre talál.

A főváros tanácsa hosszu ideig foglalkozott a magánzálogházak megrendszabályozásának eszméjével. Élénken emlékezünk még reá, hogy a különféle bizottságok a tanácscsal egyetemben széles medrü tárgyalásokat inditottak meg a közérdekü és nagyfontosságu ügyben. A mozgalmat azonban kettévágta a kereskedelmi miniszternek egyik közbevetett körrendelete, mely a zálogházasokkal szemben a különféle, a felületes birálónak igen tetszetős rendszabályokat akar életbe léptetni. Ilyen a nyugtató rendszer, mely a közönséget védi a kapzsi zálogos megkárositása ellen, továbbá az a rendszabály, hogy ékszerkereskedést nem szabad a zálog üzlettel egy helyiségben folytatni. A rendelet valamennyi intézkedése igen derék *irott malaszt*, de *semmi egyéb* A miniszter rendelkezése jó néhány hónapja elhangzott, foganatositani ugyan nem foganatositották, azonban épen elegendő volt arra, hogy a főváros nagy igyekezetére hideg zuhanyként szolgáljon, azt legalább jó egyelőre végkép lelohassza. A mióta a rendelet megjelent, mélységes csend honol mindenütt. A zálogosok dolgával ki sem törődik, ők pedig üzik kisded játékaikat tovább szép csendesen, a meddig csak lehet. Mindezt pedig az emberbaráti czégér alatt, a melyet ebben a hazában olyan igen szivesen és ügyesen használnak ki minden vonalon, a minden bokorban megtermő szélhámosok. Igazuk is van: a publikum jámbor és türelmes, a hatóság pedig közömbös. Katasztrófa nélkül itt nem szokás öntudatra ébredni.

A magánzálogosok ügye azonban mindenkép megérdemelné a közfigyelmet. Itt a katasztrófa csak igen ritka esetben következhetik el. Lassan ölő szu emészt erre felé, mely az idők során öli meg a becsületes törekvések lombos fáját. Mentsék meg, a kiknek módjukban áll, a mig nem lesz késő és kidöltében sok hasznos gyümölcsöt maga alá nem temet.

A király-utczai gésák.

Érdekes küldöttség készül a főkapitányhoz a Király-utcza boltányai miatt. Az ősidőktől hirhedt utcza két különböző részből áll. A belső, szükebbik fele hangos az éjjeli élettől. A régi pesti korhelyek hajdanta is a „kék macska" füstös termében lesték a hajnal pirkadását és a mai kirugó fiatalság is — mikor már minden egyéb tisztességes és kevésbbé tisztességes szórakozásból kifogy, — a belső Király-utcza sántánjainak tivornyáiban keres vigasztalást. Ehhez képest azután természetesen az utcza éjjeli közönsége is a szükebb helyi viszonyokhoz simul és olyan egyénekből kerül ki, akik sok érthető okból kerülik a nappali világosságot.

Egészen más azonban a Király-utcza külső része, a Nagykörúton tul. Itt nyoma sincs az éjjeli dorbézolások tanyáinak csendes, tiszta levegőjü, és válogatott közönség lakta utvonal ez, a melyen már mintegy elömlik a tőszomszéd városligeti fasor üdesége.

Ennek a külső Király-utczának a legujabb nagy csapásáról szól most a bús krónika. A Király-utcza szégyenéről: a 104. számu házról. Ennek a disztelen földszintes háznak a lakosai megrontják az egész környék tisztaságát, felzaklatják a tisztességes lakók békés nyugalmát, szégyenpirba boritják a legmegrögzöttebb vén korhely ábrázatát s megbotránkoztatnák még az arra vetődő ötkapitulációs strázsamestert is. Hallatlan dolgokat panaszolnak el a külső Király-utcza lakosai. A 104-es számu házból, mint eső után a békák, este 7—8 óra tájban előzönlik az utczát a festett szépségek, a kiknek errefelé egészen sajátos szokásaik vannak. A nyilt utcza során kankánt, tánczolnak, a járókelőket a legocsmányabb hangos megszólításokkal háboritják fel; naponként fülsiketitő sikoltozással tépik meg egymás haját — a konczon való marakodás közben — az utcza közepén, s ugyancsak naponta történik meg, hogy egy-egy vérmesebb természetü járó-kelővel összeverekednek. A környéken nem lehet alkonyat

után az ablakokat nyitva tartani a mindennapos hajmeresztő botrányok miatt, arról meg szó sem lehet, hogy asszony, leány vagy gyerek lámpagyujtás után errefelé az utczára léphessen. A házmesterek botokkal, seprőnyelekkel lesik és verik el a házuk tájáról a kellemetlen alakokat, a miből iszonyu jelenetek fejlődnek. A skandalumokról pedig mindenki kénytelen tudomást venni, csakis a közvetlen közelben — a Lövölde tér sarkán — álldogáló rendőr óvakodik beleártani magát. Talán attól fél, hogy őt is elpáholják. A környékbeli lakosok, számos előkelő társadalmi állásu uri ember, küldöttségileg akarja felkeresni Rudnay Béla rendőrfőkapitányt s megkérni, hogy a türhetetlen állapotoknak vessen véget.

Hirek a városházáról

Eljegyzés.

Tolnai Tivadar, lapunk egyik kiválóan kedves munkatársa, a ki a közgazdaság rovatban dolgozik, — jegyet váltott Bloch Helén kisasszonynyal — Bécsben.

A józsefvárosi előljáróság palotája.

A VIII. kerületi előljáróság nemrég készült uj, diszes épületének épitési költségeire vonatkozó számadásokat most zárta le a tanács. A mérnöki hivatal összeállitotta részletes kimutatások szerint, az épitkezés összes költsége 487.397 kor. 28 fillérre rugott; az előirányzott költségek összege 537.946 koronát tett ki s igy az épitésnél 55.548 korona megtakaritást értek el. — A számadások azt is feltüntetik, hogy az épités költségei beleértve a központi fütőkészülék berendezésével járó kiadásokat is — átlag köbmérerenkint 15 korona 39 fillérre rugtak; a fütőkészülék költségein kivül pedig köbméterenként 14 kor 38 fillért tettek ki. Ez az összeg nem nagyobb, mint a mekkorát egy közönséges bérház épitésénél is fel szoktak használni s igy a főváros ennél a középitésnél valóban szép eredményt ért el. Fokozza ezt az a kétségtelen igazság, hogy a józsefvárosi előljáróság tágas, világos, jó beosztásu és méltóképen diszes uj palotája egyike a legsikerültebb középületeknek. A pompás épület tervezése és gazdaságos felépitése *Barcza* Elek fővárosi főmérnök érdeme, a ki az egész munkát vezette.

Jó üzlet.

Az I. kerületi Péterhegy egyik telektulajdonosát bepanaszolták a tanácsnál, hogy a főváros tulajdonából jogtalanul elfoglalt 10 ölnyi területet. Nyomban megindították a feljelentés következtében a szokásos hatóságivizsgálatot; a kerületi előljáróság közbenjöttével a mérnöki hivatal kirendeltsége kiszállott a helyszinén s hosszas buzgólkodás után megállapitotta, hogy a megvádolt telektulajdonos semmit sem foglalt el a főváros vagyonából. — Az eljárási költségek mindössze 34 koronára rugtak. Ezzel a főváros csinált jó üzletet: szépen kiutalványozta a közpénztárból

Kémények összeirása.

A tanács elhatározta, hogy a főváros összes kéményeinek és kályhájának tisztogatását 5—5 évenként vállalatba adja s e czélból ajánlati tárgyalást fog tartani. A versenytárgyalás feltételei között fel kell tüntetni, hogy hány kéménye van összesen a főváros minden épületének. Hogy ezt megállapithassák, felhivta a tanács a mérnöki hivatalt, hogy a kéményeket május végéig irja össze. Május hónap elmult, de a hivatal az összeirással nem készült el, hanem helyette ma előterjesztést tett a tanácsnak, hogy vegye figyelembe a mérnöki hivatal tulterheltségét, rengeteg munkaanyagát s a kimutatás elkészitésére adjon még hat heti időhaladékot.

Rendőrőrizet a lebontott sziklánál.

A vén Szent Gellérthegy sziklái manapság igen divatosak. Minduntalan beszéltetnek magukról: akár mert maguktól lekivánkoznak, akár mert leakarják szedni őket a hegy meredek oldalairól. A minap az volt baj, hogy a még le nem bontott sziklák robbantásához rendőrfelügyeletre volt szükség, most meg már a lebontott sziklákat akarják őriztetni . . .

A legujabb sziklaügy abban áll, hogy a főváros ugy egyezkedett a hegyet rendezgető vállalkozóval, hogy minden lebontott köbméter szikláért fizet neki 24 frtot. A lehasogatott kődarabokat a Lágymányosra szállitják és ott gyüjtik össze, hogy majd a munkálatok befejezése után lemázsálhassák és a főváros a vállalkozóval összeszámolhasson.

A mérnöki hivatalnak most az a gondja támadt, hogy hát ha valami jóindulatu ismeretlen puszta szórakozásból elkezdi a köveket a lágymányosi halom gyarapitására egyéb helyről is oda szállitgatni s igy a fővárost a vállalkozó javára alaposan megkárositja. Ezért tehát azzal az előterjesztéssel járult ma a tanács elé, hogy a lágymányosi körakást éjjel-nappal rendőrökkel őriztesse, nehogy ahhoz illetéktelen ember hozzáférközhessék.

Az elcsavart határozat.

A VI. kerületben az angyalföldi elmebeteg intézet mellett két zsákutcza bosszantja a közönséget. A szegedi- és a Gömb-utczák azok, a melyeknek csak a nevük „utcza,“ közlekedni azonban nem lehetrajtuk. E miatt a környéi beli lakosok iszonyatos kerülő utakat kénytelenek tenni. A panaszkodásukat végre is meghallgatta a főváros, s elhatározta, hogy megnyittatja az utczákat. Ezt a határozatot annál könnyebb volt meghozni, mert a környék rendezése alkalmával a főváros kikötötte, hogy a terület tulajdonosa a *kincstár*, köteles az utczákat megnyitni, mihelyt arra szükség mutatkozik. A főváros azonban egy kissé elszámitotta magát; az egyezséget ugyanis akkoriban a miniszter azzal a kikötéssel hagyta jóvá, hogy az utczákat nem akkor kell megnyitni, amikor a főváros szükségesnek találja, hanem akkor, amikor a kormány ennek az időpontnak az elérkeztét megállapitja. Erre pedig a kormány ez idő szerint még nem hajlandó. A főváros tehát jogát nem érvényesitheti, hiában panaszkodnak a lakosai. A tanács a szomoru körülményekkel busan megalkudott, s most már kérelemmel fordult a miniszterhez, hogy legalább az egyik, a Szegedi utczát sziveskedjék megnyitni, addig is mig a keserves állapoton alaposabban segithetnek.

Kulcsra járó gyalogut.

A Virányos dülőben egyik villatulajdonos a telkén elvezető gyalogutat elzáratta, — a keritésre ajtót akasztott, az ajtóra pedig lakatot tett. A *zugligeti egyesület* busan gondolt vissza az elvesztett kényelmes gyalogösvényre — s panaszos kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy szerezze vissza a közönségnek megszünt közlekedő vonalat. A tanács megkisérlette meglágyitani a nyaraló tulajdonos szivét, de ez csak annyira volt hajlandó, hogy a szomszédainak megfelelő számu kulcsot osztogat szét, hogy azok a zárt utat használhassák, — a nagy közönség beeresztéséről azonban hallani sem akart. Ha pedig ez nem tetszik a fővárosnak — mondá — ugy sajátitsa ki az ut területét, s nyissa meg, mint közutat. A tanács erre a mérnöki hivatal véleményét hallgatta meg, mely szintén odanyilatkozik, hogy a bajon másképen, mint kisajátitás utján segiteni nem lehet. De azt is hozzá teszi a mérnöki hivatal, hogy a vitás ösvény csupán kényelmi ut számba vehető, s igy a főváros a kisajátitásba csak abban az esetben vágjon bele, ha a szükséges költségek megtérítését a zugligeti egyesület magára vállalja,

A sertésközvágóhid épitése.

A sertésközvágóhid épitése immár annyira előrehalladt hogy a belső berendezések elkészitéséhez kezdenek hozzá. A tanács a következő nagy munkák végrehajtását rendelte el: A sertésvágóhid és sertésvágóhid belső területének kikövezése munkálatait két alternativ terv szerint. Az egyik szerint a burkolás 332000 kor. a másik szerint pedig 240000 kor. költségbe kerül, a szerint, hogy anyagról első, vagy másodrendű keramitot használnak-e ? A nyitott szállások előtt levő vasuti rakodók burkolását 80411 kor. költségre irányozza elő a mérnöki hivatal tervezete. Ebből az összegből még fedezetlen 23000 kor. A szállásokat ketté választják. Az usztató helyett a szállásokban vizcsapokat állitanak fel; ezenkivül két huspárolót rendeznek be a patkányok ellen sürü rostélyt alkalmaznak, — rakodókat aklokkal látják el. Mindez 52.000 koronába kerül. A vizvezetéki felszereléseket teljesen berendezik: hideg, meleg és gőz vezetékeket készitenek; ez a csatornázással, börzével és a szállás hivatalnoki lakással együtt 152266 kor. 32. fillér költséget igényel. Végül mozgó rakodókat és a vasuti rakodókhoz keskeny vágányokat épitenek 23899 kor. 64 fill. költségért; három mérleghazat emelnek, a mi a három hidmérleggel együtt 11760 korona költségbe kerül; A börze, vendéglő és kezelő épület szobafestéseire pedig 3091 koronát irányoztak elő.

A dunaparti villamos és a porczellán.

A dunaparti villamos vasutnak az Akadémiától a Petőfitérig épülő uj vonalát a gyalogjárótól 3 és fél méternyi távolságra akarták megépiteni. *Hüttl* Tivadar nagykereskedő most arra kérte a fővárost, hogy a vasutat a gyaloguttól 4 méternyi távolságra épitsék, mert a Lloyd épületében levő üzletébe hetenként nagy mennyiségben szokták szállitani széles teherszekereken a porczellán edényeket és egyéb törékeny holmikat. Ha a villamos vasutat a gyaloguthoz közel épitenék, gyakran megeshetne, hogy rakodás közben vagy a villamos kocsikban vagy pedig a porczellán edényekben kár esnék, ami mindenképen baj lenne. A főváros a törékeny portékák előrelátó gazdájának kérelmét magáévá tette, s a 4 méteres távolsághoz hozzájárult a vasuttársaság is. Igy azután ma a három egyesitett kérelmet felterjesztették kereskedelmi miniszterhez, hogy a tervek kért módositását hagyja jóvá.

A rozoga szükséglakások.

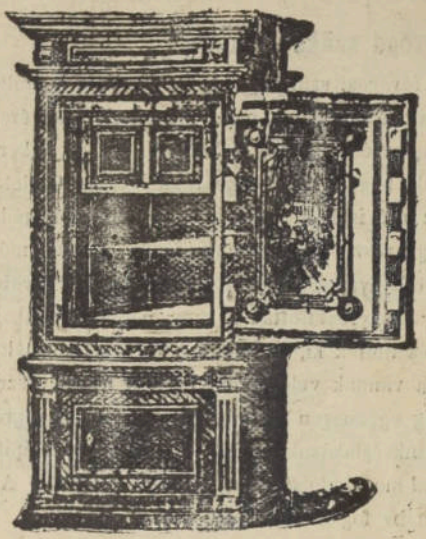
Az Atilla-utczai fővárosi szükséglakások épületét a mult. év tavaszán áthelyezték a Duna jobbparti szegényház telkére. Már akkoriban, az áthelyezés idején, jelentést tett az I. ker. előljáróság a tanácsnak, hogy a szükségbarakk favázas épülete olyan rozoga, hogy az eső is bele csorog, a szegényházi ápoltak pedig, a kiknek egy része most benne időzik minden módon szenvednek az elhanyagolt épület hiányai miatt. Tavaly áprilisban ugy a hogy helyreállitották a rossz bódét, a falakat vékony téglasorral egészitették ki, ez azonban mit sem használt, mert ma épen annyira vannak vele, mint azelőtt, a tüzveszedelmes állapotok pedig egyenesen türhetetlenek. A tanács végre elhatározta, hogy a szükséglakások épületét egészen ujra épitteti. A mérnöki hivatal most kidolgozta az uj épület terveit Az uj épület 16407 koronába fog kerülni.

Elveszett akták.

A főváros az Erzsébet királyné-uton vasutat akar épiteni. A vaspálya számára több magántelek részt kellett kisajátitani A kisajátitás annak rendje és módja szerint meg is történt s a mérnöki hivatal megkereste a tiszti ügyészséget, hogy a birtokba vett 43 különböző telekterjedék tulajdonjogát a főváros javára telekkönyvileg bekebeleztesse, illetőleg a kisajátott részeket mint közterületeket jegyeztesse le. Ugyanakkor a mérnöki hivital megkeresése arra is felszólitotta az ügyészséget, hogy azzal a két telektulajdonossal, a kikkel még az egyezséget eddig megkötni nem sikerült, a kisajátitás egyezségét most már sürgősen kösse meg, hogy a főváros a területeket zavartalanul használhassa. A mérnöki hivatal azonban mind hiába várta az ügyészség intézkedését, onnan hosszu időn át semmi feleletet sem kapott. Végre is türelmét vesztve a tanácshoz fordult és közbenjárását kérte. A tanács igazoló jelentés tételére hivta fel a késedelmes ügyészséget, ahonnan ma az a válasz jött a tanácshoz, hogy az egész dologról csak most szereztek tudomást. Az ügyészségnél ugyanis a mérnöki hivatal megkeresésének semmi nyoma sincsen. A mérnöki hivatal most, hogy erről a tanács utján értesült, ujból átirt a tiszti ügyészséghez és ismételten azt erősitgeti, hogy a megkeresést annak idején csakugyan elküldötte, hanem az akták bizonyosan valahol elkallódtak. Egyébként az eredeti adatokat ujra megirták és kérik most már az ügyészség sürgős intézkedését. Az Erzsébet királyné uti telkek dolga ilyenformán majd csak rendbe jön valahogy de a baj abban van, hogy az elkallódott iratcsomóban sok, a főváros anyagi érdekeit érintő fontos okmány volt, amelyeket nehéz lesz hamarjában pótolni.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
BUDAPEST

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN.
KÖRKEMENCZÉKET.
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT.
GÉPALAPOZÁSOKAT és
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.
TERVEK és KÖLTSÉGVETÉSEK
KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ és CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budabest 1900. junius 25 26 szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A nagyok emléke.
A hajóstársaságok és a főváros.
Az ügyészek és a mérnökök.
Parkozó munkák vállalatba adása
Mit szabad a fővárosi bizottsági tagnak
A főváros halandósága.
A gellérthegyi robbantások.
Közlekedés a közuti vasutakon.
Vasárnapi munkaszünet a hivatalokban.
A kéményseprők.
A szikla és a hivatal.
5.647.690 liter viz.
A statisztikai hivatal heti jelentése.
Ólvasóinkhoz
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és hazais szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intézet

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON

A mosás minden okemiai szerek nélkül történik.

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:
Budapest,
Kanizsa
Angern
Dzieditz } a Ferd. császár északi vasut mentén
Budweis
Rossitz } Csehország
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin
Han Compagnie-Vitez } Bosznia

Szállitható intézetek müködnek:
Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin } Galicia
Zadworze
Hirschberg, csoh északi vasut
Aussig, Aussig-Teplicz vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemkülönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam. Budapest 1900. junius 25. 26. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A nagyok emléke.

Néhány év óta beütött a bujkáló, a mindenkivel megalkuvó politika a városházán. Az autonóm törvényhatóság, amely a polgári jogok védelmében valamikor az *első* helyet vivta ki férfias bátorságával, beszegődött politikai lakájnak s lemondott minden jogáról. Lemondott, szolga lett s megfeledkezett azokról a kötelezettségekről, amelyeknek teljesitését az ország szine előtt magára vállalta.

Miért? Mert a kis emberek, a felfujt nagyságok reszketve féltik azt a homoktrónust, amelyre érdektársaik felültették őket. Reszketnek a hatalomért, amelyet pedig nem az államhatalomtól, hanem polgártársaiktól kaptak. Reszketnek a már kapott, s a még levegőben lógó kitüntetések miatt, amelyek elmaradnának, ha megemlékeznek azokról a hősökről, akiket egy egész világ istenitett, mint a szabadság bajnokait, akik vérükkel zárták le azt a fényes lapot, a melyen sorsukat a nemzet sorsának történetével megörökitették.

*

Budapest székesfőváros közönsége százezreket őriz kasszájában olyan szobor czéljára, amely a *Szabadságharcz* emlékét hirdesse. A szobor ügye hosszu évek óta pihen. S a pihenés alatt csodálatos változásokat talál a kiváncsi kutató. Kezdetben a szoboralap *Szabadságharcz szobor* név alatt szerepelt a főváros könyveiben. Az alap gyüjtése közben a törvényhatóság elhatározta, hogy ha az Ujépület valamikor a fővárosé lesz, s a gyászos területen parkot létesitenek, a szobrot ott fogják felállitani. 1895-ben valóra vált az egykori óhaj, az ujépület a fővárosé lett, a könyveiben azonban azóta megszünt a *Szabadságharcz*-szobor alap; ma már csak olyan tőkét kezelnek, amely a *Szabadság*-szobor alapé.

Pedig az bizonyos, hogy a begyült pénzt a szabadságharcz emlékére állitandó szobor javára gyüjtötték s csakis a tul lojális főváros az amely a nemzeti tőkére hamis czégért akar kifüggeszteni.

*

A Kossuth szobor és mauzoleum ügye még ismeretebb. A nagy gyász első napjaiban 400.000 forint gyült egybe a szobor és a mauzoleum épitésére. Hosszas tanakodás után elhatározták, hogy előbb a mauzoleumot épitik meg, mert arra 150000 forint kell, a szobor költségeire tovább gyüjtenek, mert 250.000 forint kevés. Az egész terv a huza-vona ügyetlen takargatása. A főváros, amely Kossuth Lajos temetését impozáns fénynyel rendezte, nem meri sem a Kossuth szobrot, sem a mauzoleumot felállitani.

A mauzoleumot a Kerepesi temetőben a III. Kapu-ut és a Krisztuskereszt-ut metszésébe eső területen akarják épiteni. Olyan helyen, amelyet csak ezután rendeznek. Hogy mikor, még titok. A mauzoleum pályatervére már két év óta készülnek.

Minden lehető és lehetetlen módot megragadnak, hogy a tervezet ügye dülöre ne jusson.

Most a zsüri tagok számán, majd afölött vesznek össze, hogy kik legyenek a zsüri tagjai. Mert ez igen fontos kérdés, belejátszik a magas politika is, amely nagy sulyt helyez arra, hogy a zsüri tagjai csupa illedelmes, jól nevelt urak legyenek — rebellis gondolatok nélkül.

De ha átestek e kényes feladaton, jön az ujabb rágni való: a pályázat feltételei. Oh menynyi gond!

S ez mind, a fővárost nyomja.

S ha tul lesznek a mauzoleumon, amelyet néhány évig még elbizottságoznak, következik a szobor, amelyre kevés a 250000 forint. Ez sem igaz, mert a Deák szobor összes költségei alig 220.000 forintra rugtak. Persze kifogásnak mindez igen jó.

Szegény szatócsok! Hogy remegnek még mindig attól a nagy embertől, aki nem egy városnak, hanem a nemzetnek volt szerető atyja.

*

És *Batthyányi* Lajosnak a vértanu miniszterelnöknek a szobra? Csak elhatározták a tisztelt városatyák a szobor állitást, de megfeledkeztek a határozatról. Baj, nagy baj a rossz memória. Szerencsére, vannak még éber urak, akik a rosszul müködő memóriát sakkban tartják. S ilyenkor a tisztelt törvényhatóság, mint a mult ülésen is, amikor *Vázsonyi* bizottsági tag meginterpellálta a polgármestert a szobrok ügyében, mérgesen felzudul:

— No igen, hát mi lesz?

És ujra megfeledkezik.

*

A szobrok ügyében a Vázsonyi interpellációját kiadták a polgármester urnak. Az egyenes, nyilt választ tehát elkerülték. Mert ez volt a czél. Hisz a polgármester ur épp annyit tudott a szobrokról az interpelláláskor, a menynyit két hét mulva el fog mondani. De a férfias nyiltság azt parancsolta, hogy a választ előbb — illetékes helyen is elolvassák. Igy kivánja ezt az a magasabb politika, amelynek sarkalatos tétele, hogy ne legyen magyar a magyar.

A dunai hajóstársaságok és a főváros.

Az Akadémiától a Petőfi-térig tervezett uj dunaparti villamosvasuti vonal épitése következtében az alsó rakodóparton levő összes raktár- és egyéb hajózási épületeket le akarják romboltatni és helyettük a szükséges helyiségeket a viadukt vasut pályateste alatt levő üregekben akarják berendezni. Az érdekelt hajózó vállalatok, mint a Magyar Folyam- és Tengerhajózási részvény-társaság, a cs. és kir. szab. Duna gőzhajózási társaság s több más vállalat és partbérlő felszólalást adtak be a fővároshoz a terv végrehajtása ellen, mely ugy nekik, mint a dunai hajózás ügyének általában kimondhatatlan károkat okozna. — A Magyar folyam és tengerhajózási részvénytársaság előadja, hogy az alsó Dunaparton a Lánczhid közelében levő első nagyobb épületében a forgalmi kirendeltség helyiségei, irodák, a hajós személyzet helyiségei, orvosi rendelőhely, szertár, ezenfelül a magyar hajósok országos egyesületének tagjai részére orvosi rendelő hely, végre a hajó üzem müszaki szertára van elhezve. — A második épületben az ügynökség, továbbá a közönség részére szánt várótermek és a podgyászkezelés raktározása czéljára szolgáló helyiségek vannak. — Ezek valamennyien nélkülözhetetlenek. A viadukt alatt létesitendő helyiségekkel felcserélni pedig annál kevésbbé lehet, mivel az uj helyiségek okvetlenül sötétek, szükek és a felettük robogó villamos kocsik dübörgése következtében lármásak lennének, s igy a kivánt czéloknak semmiképen sem felelhetnének meg. — Ugyanennek a társaságnak harmadik nagy épülete raktárul szolgál. Ezt a viadukt alá helyezni a már elsorolt okoknál fogva ugyancsak lehetetlen.

Erős szemrehányással illeti a fővárost felszólalásában *Guttentag* Gusztáv hajótulajdonos, akinek szintén nagyobb partbérlete van az alsó rakodón. Guttentag felhivja a főváros tanácsának figyelmét Bécs város törekvésére. A jó szomszéd minden erejével rajta van, hogy a Budapesten szépen fellendült dunai hajós forgalmát magához ragadja.

Budapest székesfőváros pedig mintha éppen ezt a törekvést akarná előmozditani, intézkedéseivel valósággal elüzi és megsemmisiti a szépen fejlődő, de nagy nehézségekkel küzdő hajóforgalmat. — Bécsben nincs karópénz, nincs rakodópart bér, — a Freudenauban most épül az uj, teljesen modern berendezésü kikötő; mindez Budapest rovására, a melynek hatósága minden áron elakarja a már meglevő forgalmat is rontani. Végül a folyamodó és a többi hajóstársaságok a raktárépületek meghagyását kérik.

A földmivelésügyi miniszter a felszólalók kérelmének teljesitésébe beleegyezett s az iratokat a fővároshoz tette át. A főváros mérnöki hivatala ma terjesztette be a tanácshoz a kérelem teljesitését pártoló jelentését a megmaradó épületek átalakitásának terveivel együtt. Ezek szerint az összes épületeket a Duna felé tolják, részben pedig keskenyebbekké teszik olyanformán, hogy az uj kocsi ut kiszélesitésére még szükséges terület szalagot belőlük kihasitják.

Egyidejüleg a mérnöki hivatal arra is kéri a tanácsot, hogy a Mária-Valéria-utczából az alsó Dunapartra terelt átmenő teherforgalmat most már szüntesse be, hogy az alsó rakodópart pusztán a dunai hajóforgalom lebonyolitására és a villamos vasut czéljára szolgáljon. A terhes szekereket a főkapitány vissza terelheti valamelyik belső utvonalra, leginkább a Mária-Valéria-utczába, a honnan csupán a börze érdekében tiltották ki.

Az ügyészek és a mérnökök.

A közgyülés megváltoztatta azt az 1894-ben hozott határozatát, amely a t. ügyészség és a mérnöki hivatal alkalmazottait a magángyakorlattól eltiltotta. A határozatot meg kellett változtatni, mert nem volt világos. Magyarázható volt — mondotta a fegyelmi választmány legutóbb — jobbra is, balra is. A magángyakorlat fogalma nem volt kifejtve a határo atban, amelyet ennek következtében könnyen kijátszhattak.

A magángyakorlat tilalmára tehát uj paragrafust kellett alkotni. Ezt a paragrafust az elnöki ügyosztály a nyilvánosság teljes kizárásával elkészitette, be vitte a nem nyilvános tanácsülésbe, onnan a közgyülés elé, amely szó nélkül elfogadta a javasolt uj szakaszt.

Az ujitás igy szól:

„Az ügyészi hivatal tagjai, továbbá a mérnöki hivatalnak ugy rendszeres, valamint ideiglenes (napidijas) műszaki alkalmazottai a magángyakorlattól eltiltatnak.

Kivételt képez a műszaki alkalmazottaknál azon eset, ha biróságok vagy más közhatóságok és testületek által szakértőkül meghivatnak, a meghivottak azonban tartoznak esetről-esetre a polgármester engedélyét előzetesen kikérni s csak annak megnyerése esetén tehetnek eleget a meghivásnak.

Az állandó birósági vagy hatósági szakértői működése tiltva van, viszont megengedtetik, hogy a műszaki alkalmazottak a közczélu műszaki létesitmények terveinek elkészitésére, avagy műszaki (elméleti) kérdések megoldására hirdetett nyilvános pályázatokon részt vehessenek".

Az uj szakasz az érdekelt szakhivatalok megkérdezése és meghallgatása nélkül készült. Az elnöki ügyosztály, ugylátszik méltóságán alulinak tartotta megtudni, hogy a magángyakorlat ügyében mi a tiszti főügyész és a középitési igazgató álláspontja. Arra meg nem is gondolt, hogy más korlátozás alá esik az ügyészi, más alá a mérnöki magángyakorlat.

Mind a kettőt perhorrestáljuk közönséges üzleti formák miatt, amelyek a köztisztviselőt bizonyos mértékben kiszolgáltatják a magán feleknek. De amikor a magángyakorlat eltiltását helyeseljük, a leghatározottabban helytelenitjük azt a megalázó modort, amelyben az elnöki osztály az ügyészi és mérnöki hivatalt részesitette, amikor határozott róluk, de nélkülük. Végre is a két legelőkelőbb és legintelligensebb szaktestületről van szó. Ne tessék ezt feledni.

Még abban az esetben sem, ha még annyi sulyos vádat emelnek is egyesek ellen, ami csak az egyesekre kompromittáló (ha a vádak igazak), de magát a hivatalt nem érinthetik.

A hivatal legfölebb tiltakozhatik az olyan általánosságban odavetett gyanusitás ellen, aminővel az elnöki osztály a mérnöki hivatalt illeti.

Az elnöki osztály tudniillik a magángyakorlattól a műszaki napidijasokat is elakarja tiltani.

Ezt a következőképp okolta meg:

„Szükségesnek tartja pedig a tilalom kiterjesztését azért, mert az által eleje vétetnék a főpolgármesteri átiratban is felemlitett azon eshetőségeknek, hogy a székesfőváros rendszeres szolgálatában álló mérnökök a magánosok részére szolgáló munkálatokat a velök egy szakosztályban működő s közvetlen rendelkezésük alatt álló mérnöki hivatali ideiglenes személyzettel, vagy annak egyik másik tagjával végeztessék, illetőleg az utóbbiak neve alatt maguk végezhessék s ilyképpen a magángyakorlati tilalmat egyszerüen kijátszhassák, a nélkül, hogy megtorlástól kellene tartaniok".

Az ügyosztály általánosságban kimondott gyanusitása a legképtelenebb sérelem, a melyet megtorolni a sértett félnek, mint alantosnak, módjában nincs. De magának az ügyosztálynak kötelessége az efajta sérelmet megkorrigálni, mert hová sülyed a köztisztviselő tekintélye, ha maguk a hatóságok egymás között megfeledkeznek a köteles tiszteletről.

Egyebekben pedig az uj szakasz sem a legszerencsésebb alkotás.

A magán gyakorlat fogalmát, a melynek helyes meghatározását kivánta a fegyelmi választmány, az ujitás egyáltalán nem preczizirozza. De sőt elköveti azt a hibát, hogy a mérnököknek megengedi *„a műszaki (elméleti) kérdések megoldására hirdetett nyilvános pályázatokon való részvételt."*

Ha tehát én hatósági mérnökkel akarom a házam terveit elkészittetni, meghirdetem a műszaki kérdést, mert jó barátom a városi mérnök csakis ilyen uton vehet részt a házam épitésénél.

A sebtiben minden érdekelt fél meghallgatása nélkül készült reform tehát halva született. Egy-két esztendő multán jöhet erre is a korrektura.

Parkozó munkák vállalatba adása.

A középitési bizottság mult ülésén szóba került, hogy alkalmasabb lenne a fővárosi parkozó munkákat vállalatba adni a helyett, hogy az eddigi rendszer szerint házilag végeztetnék. A bizottságban megindult tárgyalás során a tanács felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a dologban tegyen véleményes jelentést, s különösen arról adjon felvilágositást, hogy vajjon nem lenne-e a fővárosra nézve vállalati rendszer tervezett kiterjesztése előnyösebb, s a vállalatba adott parkozások olcsóbbak? A mérnöki hivatal ma adta be jelentését, miután előbb a fővárosi főkertészt hallgatta meg.

A főkertész elmondja, hogy a fővárosban 1893 óta 32 nagy sétateret alkottak, s valamennyi kifogástalanul sikerült. Az egyik legutóbbi alkotás, a Várkert, különösen kielégithet minden fokozottabb igényü várakozást is.

A miket a főváros igy sikeresen a maga erejéből produkálhat, ugyanarra a vállalkozó, ki a munkánál a saját hasznára nyerészkedésre dolgozik, — képtelen.

A főváros minden közkertjét elsőrendü disznövényekkel, fákkal és ültetvényekkel népesiti be, s gazdag kertjéből kivánsága szerint használhatja fel a legjobb minőségü anyagokat. Nagy kérdés, hogy a vállalkozó, ki ilyen készlettel nem rendelkezik — utánozhatná-e? Ha pedig akadna ilyen kiváló eszközökkel és nagy tőkével rendelkező vállalkozó, mi történik a főváros drága pénzén létesitett faiskoláival? Annak anyagát hova teszik, miképen használják fel, — vagy pedig pusztulni engedik a belevert tőkével együtt?

A kertész munkák alapja, hogy a közterek rendszerint rosz, és a növényéletnek teljesen alkalmatlan talaját a parkozásra kellőképen előkészitsék, a földet termőképessé tegyék. Ezek a földmunkák sok gondot és igazán nagy lelkiismeretességet követelnek meg, s a fővárost mi sem biztositaná, hogy a vállalkozó mindezt ugy hajtaná végre, a milyen gondoltsággal és sikerrel az eddigi házi munkát előállitotta. —

Végre ha minden kifogástalanul sikerülne is, még mindigfenmarad az a nyilt kérdés, hogy a vállalkozó szokásos három évi felelősségét mikép állapitják meg. Az uj ültetmények leg-

kritikusabb ideje ugyanis az első három esztendő. Ez alatt az idő alatt dönti el a gondos ápolás, hogy a növény megmarad-e és a remélt módon fejlődik-e tovább. Ám ha a főváros kezelése alatt e három éven belül valamelyik a vállalkozó szállitotta növény elpusztul, a vállalkozók könnyen védekezhetnek ugy, hogy a növény pusztulását a helytelen, vagy hanyag gondozás okozta s bár a valódi ok legyen a növény rossz minősége, vagy a talajmunkák lelkiismeretlen végzése — a vállalkozó mindenkor igyekezni fog a szavatosság alól kibujni. Ezen csak ugy lehetne segiteni, ha a fentartást is legalább az első három esztendő alatt a vállalkozóra biznák. Rengeteg kiadást jelentene ez és feleslegessé tenné a nagy költséggel fentartott fővárosi kertészetet.

Ha a fentartást a főváros házilag végeztetné ezután is, ugy előre látható a főváros és kertészeti vállalkozói közt perpatvarnak és pörösködésnek vége-hossza se lenne.

Hogyha végül mindez a tanácsot a tervtől nem riasztaná vissza, arról se szabad megfeledkeznil hogy a fővárosnak évek hosszu során át, rengeteg költség és áldozatok árán létesitett gazdag és valóban kiváló faiskolája és diszkertészete van, a melynek majdnem túlzsufolt anyagát ezentul nem tudnák mire használni és mindenestől kárba veszne.

A parkozó munkák vállalatba adásával Németországban tettek nemrég kisérletet, azonban ott sem sikerült a próbálkozás és csakhamar kénytelenek voltak a régi rendszerhez visszatérni.

Mit szabad a fővárosi bizottsági tagnak.

Erre a kérdésre a főváros közigazgatási hivatalai egyértelmüen adják meg a választ egyetlen szóban: mindent.

Háboritatlanul szabad felzaklatni egy kerület békés nyugalmát; — büntetlenül szabad másokat tulajdonuk használatában megzavarni; — felelősség nélkül szabad fittyet hányni a más szegény közönséges halandó számára olyan szigoru törvénynek és közömbös egykedvüséggel lehet játszadozni egész sereg ember személy- és vagyonbiztosságával.

Mert a főváros törvényhatósági bizottságának tagja félelmes, nagy ur, kinek hatalma előtt megszünik minden ellentmondás, feloldózik a szabályok és törvények minden köteléke.

Méltóképen illusztrálja ezt az állapotot az a kis eset, mely most kellemetlenkedik a tanács zöld asztalán.

Michel Alajos fővárosi törvényhatósági bizottsági tag évekkel ezelőtt még a régi előljárósági törvény alapján terepengedélyt kapott arra, hogy a Nagy-templom utczában levő *egyemeletes* házban 20 lóerőre berendezett gőzüzemü asztalos mühelyt alapithasson. A mühely 1893-ban leégett. Michel Alajos ekkor a mühelyt kétemeletesre épittette fel, az egészben nagyszabásu gyárat rendezett be, a melybe 50 lóerejü gőzgépet, megfelelő kazánnal állitott be, — a nélkül, hogy a nagyszabásu átalakitáshoz és gyáralapitáshoz a szükséges hatósági telepengedélyt megszerezte volna. A többszörösen megnagyobbodott gyár müködése teljesen megzavarta a környékbeli lakosok nyugalmát és azóta mind sürübben hangzottak a panaszok a szomszédok köréből, mert a gyár telepen felállitott 50 lóerejü gép és kazán olyan surlódást idéz elő, hogy az egyetlen déli pihenő órát kivéve a szomszédos házakban az emberek egymás szavát is alig hallják. A kazán fütéséhez felhasznált forgács, fürészpor és egyéb apró szemét anyag olyan füstöt, kormot és piszkot terjeszt, amely az egész környéket vastagon belepi, a padlásokon nem lehet a ruhákat száritásra kiteregetni, mert a szálló korom feketére mázolja, s a ruha piszkosabban kerül le a padlásról, mint a milyen szennyes korában volt. A hatósági felügyelet és engedelem nélkül müködő gyár azonfelül az egész környék tüzbiztonságát is tökéletlenné teszi s a lakosságot állandó rettegésben tartja.

Mindezeket tizenegy szomszédos háztulajdonos tavaly októberben részletesen elpanaszolta a fővároshoz benyujtott kérvényében. A kérvény illetékes elintézésre a VIII. kerületi előljárósághoz került, a hol a bizottsági tag ur ellen az engedelem nélküli gyár alapitás miatt meg is inditották az eljárást, a melynek során az előljáróság a feljelentésben foglaltak igazságát hivatalosan is megállapitotta.

Ennél több azonban nem is történt. Az ügy szép csendesen elaludt s talán még most is édesdeden szenderegne, ha a tavalyi panaszosok most már erélyesen fel nem lépnek.

A szomszédos háztulajdonosok most ujabb kérvényt nyujtottak be a tanácshoz s ebben azt mondják, hogy a Nagy-templom utczai állapotok ha lehet, az elmult esztendő óta még rosszabbodtak; sőt most már nem is csak panaszkodnak a háziurak, hanem egyenesen fenyegetőznek, hogy a közmunkatanács, kereskedelmi és belügyminiszterhez mennek el panaszra, ha a fővárosnak a városatyai tisztség annyira imponál, hogy a bizottsági tag üzelmei ellen sem nem akar, sem nem mer cselekedni. Az uj kérvény, melyet *Jandanek* Venczel, *Puchi* József, *Frida* Ferencz, *Schubert* István, *Boldog* Sándor, *Szvoboda* Ignátzné, *Dékán* Mártonné, *Heitz* József, *Spevák* János, *Schleisz* Károly futó és nagytemplom utczai háztulajdonosok a maguk és lakóik nevében irták alá, azzal a kijelentéssel végződik, hogy arra az esetre, ha a panaszosok ezuttal sem kapnák meg a kért orvoslást — egyértelmüleg arra fogják kényszeriteni a fővárost, hogy ingatlanaikat, melyek lakóházakul a gyár miatt többé nem használhatók, sajátitsa ki. — A város atyáskodása — a városatyával szemben akkor majd nem okoz kárt senkinek.

A magyar ipar sikere a párisi kiállitáson.

Az első nagy sikert a párisi világkiállitáson Budapest székesfőváros, közvetetlenül pedig a magyar gépipar aratta. A székesfőváros ugyanis megengedte Röck István gépgyárosnak, hogy a maga neve alatt kiállithassa azt a hatalmas szivattyut, amelyet 80.000 forintért a káposztásmegyeri vizmütelep III. szakaszának gépházába rendeltek. Az óriás Worthington szivattyu, majd három emeletes, ugylátszik megnyerte a francziák tetszését. Három franczia város tett lépéseket a kiállitott szivattyu megvásárlására a gyárosnál, aki ma arra kérte a fővárost, hogy engedje meg a gép eladását. A tanács a kérelmet nem hajlandó teljesiteni, mert attól tart hogy az uj gép nem készülhet el a kellő időre.

A főváros halandósága az 1899-ik évben.

— A statisztikai hivatal jelentése. —

Az 1899. év folyamán a főváros területén összesen 15,040 egyén halt meg, köztük 51 katona. Az év közepére számított polgári népszámhoz (650.502) a katonákat (16.220) is hozzászámitva, a főváros összes népessége ez évben 666.722 lelket tett. Az elhunytak absolut számát a népszámhoz viszonyitva, azt találjuk, hogy ezer-ezer lakosra átlag 22.6 (csakis a polgári lakosságot és annak halottjait véve 23.0) haláleset jut. A halandósági arányszám eszerint az elmult évhez képest alig változott. Ha a koéfficiens kiszámitásánál a nemzetközi statisztikai intézetnek Bécsben 1891-ben hozott határozata értelmében a vidékről kórházba betegen érkezett s ott elhalt egyéneket figyelmen kivül hagyjuk, ez által a halottak száma 1.218 fővel, tehát 13.822-re, az arányszám pedig 22.6.ről 20.7-re csökken.

Visszapillantván a főváros egyesitése óta lefolyt 26 évre, megelégedéssel tapasztalhatjuk, hogy a halandósági koefficiens 1874 óta feltünő módon csökkent, amit teljes joggal a közegészségügyi közigazgatás folytonos tökéletesbülésének tulajdonithatni. 1886-ban a főváros egészségi viszonyai több fertőző bajnak, különösen a kolerának, valamint a himlőnek igen erös fellépése következtében nagy mértékben rosszabbodtak ugyan; azóta azonban ismét lényeges javulás állott be, melyet még az 1892. évi kolera-járvány sem birt megrontani.

A következő összeállitásban közöljük a meghaltak számát valamint a halálozási arányszámot a főváros egyesitése óta lefolyt 26 évről.

Év	meghaltak száma utról jöttekkel együtt	
1874.	12.869 = 44.9‰	(Maximum)
1875.	12.026 = 41.5 „	
1876.	12.294 = 41.9 „	
1877.	12.644 = 39.8 „	
1878.	12.874 = 38.6 „	
1879.	12.139 = 34.7 „	
1880.	12.312 = 33.6 „	
1881.	13.055 = 34.5 „	
1882.	12.865 = 32.9 „	
1883.	12.300 = 30.5 „	
1884.	12.751 = 30.6 „	
1885.	12.659 = 29.4 „	
1886.	16.724 = 37.7 „	(kolera-év)
1887.	13.854 = 30.3 „	
1888.	14.021 = 29.8 „	
1889.	13.341 = 27.6 „	
1890.	14.506 = 29.2 „	
1891.	14.335 = 28.3 „	
1892.	14.732 = 27.6 „	(kolera-év)
893	14.459 = 26.1 „	
1894.	13.511 = 23.6 „	
1895.	14.707 = 24.9 „	
1896.	14.782 = 24.3 „	
1897.	13.811 = 22.0 „	(Minimum)
1898.	14.305 = 22.1 „	
1899.	15.040 = 22.6 „	

Év	utról jöttek nélkül	
1874.	?	
1875.	?	
1876.	?	
1877.	?	
1878.	?	
1879.	?	
1880.	?	
1881.	?	
1882.	?	
1883	11.699 = 29.0 ‰	
1884.	12.275 = 29.4 „	
1885.	12.079 = 28.1 „	
1886.	16.023 = 36.1 „	
1887.	13.163 = 28.8 „	
1888.	13.165 = 28.0 „	
1889.	12.663 = 26.2 „	
1890.	13.845 = 27.9 „	
1891.	13.604 = 26.9 „	
1892.	13.977 = 26.2 „	
1893.	13.418 = 24.3 „	
1894.	12.549 = 22.0 „	
1895.	13.635 = 23.1 „	
1896.	13.736 = 22.6 „	
1897.	12.703 = 20.2 „	
1898.	13.110 = 20.2 „	
1899.	13.822 = 20.7 „	

Mig tehát 1874-ben 1000 lakos közül 45 halt meg, ma ezen arány felényinél kisebb, azaz csak 22, a mi — a 666.722 főnyi lakosság mellett — a nálunk előbb uralkodó viszonyokhoz képest, közel tizenötezer főnyi néptömegnek a haláltól való megmentését jelenti!

Alább közöljük 84 százezernél több lakóval biró európai nagyváros halandóságát az 1898. és 1899. évekről. Ezen tábla szerint fővárosunk 84 európai nagyváros közt ma a 46-ik, (illetve az utról betegen jöttek beszámitásával az 58-ik) helyet foglalja el, mig a mult évben 85 közt a 49-ik (illetve az utról betegen jöttek beszámitásával a 62-ik) volt. Ha a kimutatás 100 városra terjedt volna, fővárosunk ezen évben az utról jöttek nélkül az 54-ik helyet, az idegenek beszámitásával pedig a 69-ik helyet foglalta volna el, mig — az utóbbi számitás mellett — 1898-tól 1895-ig visszafelé a 73-ik, 74-ik, 80-ik és 68-ik helyet. Egészben véve, tehát a többi nagy városokban is észlelhető javulással lépést tartott.

Ez alkalommal ismételve utalunk azon már több izben tüzetesebben kifejtett körülményre, hogy a fővárosnak a külföldi nagyvárosokkal szemben még mindig elég magas halálozási aránya nem róható fel egyedül a főváros egészségi vagy egyéb tekintetben ki nem elégitő állapotainak. Magyarországon az élettartam általában rövidebb és a halandóság nagyobb, mint Nyugat-Európában; a főváros lakossága pedig nagyrészt a vidék lakosságából gyarapodván, természetes, hogy nem vonhatja ki magát az országszerte uralkodó vitalitás befolyása alól. Annál inkább megnyugtathat, ha látjuk, hogy Budapest halandósága a nagyváros minden kedvezőtlen befolyása daczára még mindig jóval csekélyebb, mint az ország számos városáé, sőt hogy a főváros halandósága az országos átlagnál 1891—1898-ban : 30.3) is jóval kisebb.

Európai nagyvárosok halandóságának összehasonlitása az 1898-iki és 1899-iki évekről.

Sorszám 1899	Sorszám 1898	Város	Halandóság ezer-ezer lakosra 1899	Halandóság ezer-ezer lakosra 1898	Sorszám 1899	Sorszám 1898	Város	Halandóság ezer-ezer lakosra 1899	Halandóság ezer-ezer lakosra 1898
1	5	Zürich	13.7	15.6	46	57	Newcastle	20.5	21.3
2	—	Basel	14.5	16.6	46*a*	49*a*	*Budapest* (utról jöttek nélkül)	*20.7*	20.2
3	10	Amsterdam	15.3	16.7					
4	6	Lüttich	15.5	15.8	47	47	Bécs	20.7	20.0
5	32	Charlottenburg	15.6	18.6	48	48	Gent	20.7	20.1
6	19	Stuttgart	15.7	17.3	49	43	Düsseldorf	20.7	19.6
7	3	Gothenburg	15.8	15.1	50	46	Birmingham	20.8	19.8
8	2	Cardiff	16 0	14.8	51	54	Odessa	21.1	21.0
9	17	Hága	16.2	17.1	52	58	Magdeburg	21.3	21.7
10	4	M. m. Frankfurt	16.7	15.6	53	79	Reims	21.4	25.6
11	—	Bréma	16.7	?	54	55	Glasgow	21.6	21.1
12	33	Crefeld	16.8	18.6	55	49	Schefield	21.8	20.1
13	26	Norwich	17.2	18.9	56	—	Plymouth	21.9	19.4
14	31	Barmen	17.3	18.5	57	53	Bordeaux	22.3	21.0
15	21	Hamburg	17.4	17 5	58	62	*Budapest* (utról jöttekkel együtt)	22.6	22.1
16	15	Altona	17.5	17.0					
17	30	Róma	17.6	18.4	59	61	Saint-Étienne	22.6	22.0
18	15	Leicester	17.7	17.0	60	50	Velencze	22.8	21.2
19	9	Brüssel	17.9	16.7	61	65	Köln	23.1	23.0
20	13	Hannover	17.9	16.9	62	28	Essen	23.3	18.2
21	12	Antverpen	18.2	16.9	63	69	Lille	23.4	23.4
22	20	Bristol	18.2	17.4	64	63	Salford	23.7	22.6
23	23	Bradford	18.4	17.6	65	75	München	23.5	25.0
24	8	Elberfeld	18.5	16.6	66	60	Manchester	24.1	21.8
25	37	Rotterdam	18.6	18.9	67	78	Szt.-Pétervár	24.7	25.5
26	16	Berlin	18.8	17.1					
27	1	Brighton	18.9	14.8	68	72	Chemnitz	24.8	24.1
28	40	Leeds	19.1	19.2	69	67	Stettin	24.8	23.1
29	52	Nizza	19.1	20.8	70	—	Lemberg	24.8	?
30	29	Hull	19.2	18.3	71	64	Danzig	24.9	22.9
31	24	Roubaix	19.2	17.6	72	77	Brünn	25.2	25.5
32	11	Christiania	19.2	16.3	73	74	Boroszló	25.4	24.8
33	35	London	19 2	18.9	74	—	Königsberg	25.6	?
34	50	Lyon	19.4	20.2	75	70	Halle	25.9	23.5
35	27	Kopenhága	19.5	18.0	76	76	Belfast	26.0	25.4
35	34	Dresda	19.5	18.9	77	71	Liverpool	26.3	23.7
37	7	Portsmouth	19 6	16.2	78	79	Moszkva	27.4	29.5
38	42	Edinburg	19.6	19.5	79	82	Rouen	29.6	28.0
49	25	Braunschweig	19.7	17.9	80	—	Madrid	30.1	?
40	41	Lipcse	20.0	19.3	81	81	Dublin	30.4	26.6
41	22	Nottingham	20.1	17.5	82	—	Bukarest	30.8	?
42	45	Párizs	20.1	19.8	83	84	Le Havre	30.9	28.7
43	59	Strassburg	20.3	21.7	84	73	Nürnberg	31.5	24.6
44	39	Prága	20.3	19.1					
45	26	Stockholm	20.4	16.9					

A sertésközvágóhid burkolata.

A főváros a sertésközvágóhidat beton burkolattal akarta fedetni. A tanács most elhatározta, hogy burkoló anyagul a beton helyett bazalt téglákat alkalmaztat. A betonburkolat ugyancsak 57734 koronába került volna, mig a bazalt tégla 80411 korona költséget okoz, de a bazalt tégla a legerősebb és legjobb minőségü fedőanyag, mely tartósságánál és alkalmas voltánál fogva többszörösen megtériti a befektetéssel járó több kiadásokat.

Az istenhegyi káplán.

A főváros tudvalevőleg elhatározta, hogy az Istenhegyen a hegyi lakosoknak külön káplánságot állit fel. — A tanács most felhivta az I. kerületi elöljáróságot, hogy az uj káplán számára keressen a kápolna közelében alkalmas lakást, akár fővárosi épületben, akár pedig valami kibérelhető és megfelelően átalakitható magánházban.

A gellérthegyi sziklarobbantások.

A bányakapitányság határozott a gellérthegyi sziklarobbantások ügyében. Határozata szigoru itélet az egész könnyelmüen kezdett munkára nézve, amelynek a megkezdett módon leendő folytatását eltiltja. A bányakapitányság határozatában — amelyet kivonatosan alább közlünk — néhány igen érdekes tételt találunk.

„A közmunkatanácsot, — mondja a határozat, — azzal vádolja a Ráczfürdő tulajdonosa, hogy a felfakasztott forrásvizét csatornákon a Rudasfürdőbe vezette csak azért, hogy munkálatai ellen a főváros nehézséget ne támasszon.“

„A nagy óvatosságot kivánó munkákat vállallalkozóra bizták, hogy a munkaközben előforduló baleseteként — ilyen a források oktalan megbolygatása — a hatóságokat közvetlenül ne lehessen felelősségre vonni“.

„Sem a közmunkatanács, sem a főváros nem járt el szabályszerüen a munkálatoknál, mert végleges épitési engedélyt egyik hatóság sem szerzett.“

Ezekre a vádakra a bányakapitányság nem terjeszkedett ki, nem tartotta magát kompetensnek. Kár, mert az egész ügy a hivatalok egymás között való háboruskodásává fajult, nyilvánosságra alig kerül, s igy mindakét hatóság megmenekül a rázudult felelősség alól.

A kapitányság határozata főbb pontjaiban az:

A bányakapitányság kimondja, hogy a robbantásokat eltiltó első rendelkezését ez uttal is fentartja. Azt a csatornát, a melyet a Rudasfürdő gépháza megett levő ut átjáró mentén ásattak, be kell tömetni még pedig dolomit kötörmelékkel, a melyet czementes beton réteggel fednek be. Az ut közepén ásott árkot, a melyet a szennyes vizek levezetésére szántak, ugyancsak be kell tömetni.

Az összes csővezetékeket, csatornákat az uttest Duna-felé eső részében kell elhelyezni és végül a dolomit sziklákban a további behatolást csakis szakértő geologus jelenlétében szabad megkisérleni.

A bányakapitányság megállapitotta azt is, hogy az eddigi robbantások következtében a Ráczfürdő a nagyobbik forrásban 8 százalék, a kisebbik forrásában pedig 16 százalék vizveszteséget szenvedett, s igy az elrendelt csatorna betömések és áthelyezések okvetlenül szükségesek. A dolomittal pedig igen elővigyázatosan kell bánni, nehogy ujabb katasztrófát idézzenek elő.

Harangszentelés Kőbányán.

A kőbányai uj plébánia templom fő oltárát és nagyharangját junius 27-én fogják nagyszabásu ünnepségek keretében felszentelni. Az egyházi szertartást *Boltizár* József püspök végzi. Az ünnepélyes szertartásra, mely a mondott napon reggel 8 órakor veszi kezdetét, *Hock* János országgyülési képviselő, a kőbányai plébános ma meghivta a főváros tanácsának és törvényhatósági bizottságának tagjait.

Közlekedés a közuti vasutakon.

A rendőrség a zugligeti katasztrófa alkalmából igen érdekes rendeletet adott ki, amely a közönség, a rendőrség, a vasuti személyzet és a vasuttársaságok egymás iránt való kötelezettségeit igyekezik rendszabályozni. A 12 pontból álló rendelet minden szakaszára égető szükség volt, de attól tartunk, hogy az uj rendeletet épp oly kevéssé fogják betartani, mint elődeit, amelyeket többé-kevésbbé ugyanazokért a czélokért alkottak. Ma ugyanis az égő szivar füstje és a köpködő emberiség a szigoru tilálmak ellenére épp ugy helyet kap a kocsiban, mint annakelőtte. Az operákat fütyörésző ficsurt vagy a szentimentális dalárt sem zavarja senki épp ugy, mintahogy nem bántják azokat a délczeg urakat, a kik a nyakuk köré fonott lábbal, térdig felráutott nadrággal ülnek, vagy a derék hadfiakat, akik a járó helyen keresztbetett karddal izgatják a czivil türelmet. Persze mindezek az apróságok inkább *nevelés* mint rendelet utján orvosolhatók.

Mégsem ártana azonban, ha a főkapitány ur a felnőttek oktatásánál ebben az irányban is közremüködnék

Az uj rendelet 12 pontja igy szól.

1. A kocsik és egyéb nyilvános személyszállitó járművek a végállomásról a megengedett számot meghaladó utassal el nem indulhatnak. Ha ennél több utas szállott föl, a kocsit mindaddig nem szabad meginditani, mig fölös számu utas le nem szállittatott.

2. Ha a megengedet számnál több utas van a kocsin, vagy egyéb járművön, akkor az utoljára fölszállók kötelesek arról távozni. Ha ezt azonnal megállapitani nem lehet, akkor azok, kik menetjeggyel még nem birnak vagy a lejárókhoz legközelebb állók szólitandók föl a távozásra. Ha a fölszólitás eredménytelen marad, rendőri karhatalom vehető igénybe és az ellenszegülők a kerületi kapitányságnál följelentendők.

3. A rendőrség tisztviselői és egyéb közegei utasitva lettek, hogy tekintet nélkül arra, hogy szolgálatban vannak-e, vagy nem, a szállitóeszközök tulzsufoltságának megakadályozására állandóan ügyeljenek. Ha ezek azt látják, hogy a megengedett számnál csak egy utassal is több szállott föl a kocsira, kötelesek intézkedni, hogy a jármü azonnal megállittassék, a fölös számban levő és legutóbb érkezett utasok leszálljanak és a kihágást elkövetőket a kerületi kapitányságnál följelentsék. Az ily intézkedések megtételére a vállalatok alkalmazottai is kötelezve vannak, a kik a réndőrközegek segélyét mindenkor igénybe vehetik és a kik e szabályok betartásáért szintén felelősségre vonhatók.

4. A végállomásokon a közönség csak azokra a kocsikra szállhat föl, a melyekben a kocsivezető és a kalauz helyeiket már elfoglalták és a kalauz a fölszállásra a jelzést háromszori harangütéssel megadta. Ezt a jelzést a kalauz minden alkalommal megadni tartozik.

5. Az oly kocsiról, a melyre a közönség már fölszállott, a a kocsivezetőnek és kalauznak távozni nem szabad. Ha közülük az egyik a szolgálat érdekében a kocsiról leszállni kénytelen, akkor a másik föltétlenül a járművön maradni köteles.

6. A ki a fölszállás alkalmával erőszakos tolongás által az előtte állókat lökdösi, vagy bántalmazza, vagy egyébként durva

viselkedést tanusit és botrányt okoz, a kocsira föl nem bocsátandó és ellene a följelentés megteendő.

7. A végpontokon a szállitóeszközről minden utas leszállani tartozik.

8. A villamos közuti vasuttársaságok müszaki üzletvezetői személyes felelőség mellett kötelesek gondoskodni arról, hogy minden kocsi állandóan jól müködő fékezővel legyen ellátva és a fékező kezelésében a kalauzok is kellő jártassággal birjanak.

9. A közuti villamos vasuttársaság igazgatóságának kötelessége, hogy addig is, a mig a zugligeti lejtős végállomás átépitése lehetővé válik, az állomásokon levő minden egyes kocsi kerekei alá a fékezőkön kivül ékeket alkalmaztasson, a melyek csak a kocsi indulásánál távolithatók el.

10. Ez a rendelet azonnal életbe lép és határozmányai a közuti és városi villamos vasuttársaságokon kivül a budafoki helyiérdekü vasut fővárosi vonalára a budapest-ujpest-rákospalotai villamos vasutra, valamint a svábhegyi fogaskerekü-vasut, a budai gőzsikló, a dunai helyiforgalmat közvetitő gőzösök és a fővárosi közlekedési vállalat (társaskocsi) járműveire és alkalmazottaira is illető pontjaiban kötelező.

11. Jelen rendelet ellen vétők, a mennyiben cselekményök vagy mulasztásuk sulyosabb beszámitás alá nem esik, az 1881: XXI. törvényczikk 8. §-a szerint 100 koronáig terjedhető, behajthatlansága esetén megfelelő elzárással büntetendő kihágást követnek el.

12. Ezen rendelet ellen az 1881: XXI. törvényczikk 8. §-a értelmében a belügyminiszterhez fölebbezni lehet. A főkapitány egyuttal arra is figyelmezteti a közönséget, hogy a villamos közuti vasutak kocsijai, szakértők kijelentései szerint minden tekintetben megfelelő fékkel vannak ellátva. A fékek a kocsivezető, valamint a kalauz helyéről müködésbe hozhatók s veszedelem esetén a közönségnek is módjában van, hogy a fékkel elbánjon. Ezt azonban az utazó közönség a maga saját biztossága érdekében csak közvetlen veszedelemben teheti.

Vasárnapi munkaszünet a hivatalokban.

A fővárosi mérnöki hivatal szakosztályainak vezetői *Martin* Ottó, müszaki tanácsos, helyettes középitési igazgató elnöklete alatt értekezletet tartottak, a melyen elhatározták, hogy a vasárnapi munkaszünetnek a főváros hivatalaiban leendő életbe léptetése tárgyában előterjesztést tesznek a polgármesternek. A miniszteriumokban, az államvasutak igazgatóságánál már általában elfogadták és alkalmazásba vették a vasárnapi munkaszünetet s most már itt az ideje, hogy a főváros is kövesse a figyelemre méltó példákat. A főváros hivatalaiban a vasárnapi napra nem igen akad elintézni való ügydarab, a megröviditett ünnepnapi hivatalos óra rendesen csak a kaszinózás és ujságolvasás kényelmesebb lebonyolitására szolgál. De még ha akadna is a hetedik — pihenő — napra a hivatalnoknak munkája, ezt a többi hat munkanapon, a melyekre az egész napi pihenés és üdülés fokozottabb mértékben munkaképessé teszi, — kényelmesen elvégezheti, a nélkül, hogy e miatt akár a hivatal, vagy a közönség érdeke szenvedne, akár pedig a tisztviselőt terhelnék tul a munkával. A vasárnapi munkaszünet kiterjesztése egyaránt szükséges a főváros hivatalnokainak vallásos érzülete, testi egészsége- és szellemi képességeinek érdekében. Végre a közönséget a hivatalok vasárnapi munkaszünetének életbe léptetése egyáltalán nem érintené, mivel a fővárosi hivatalokat a közönség vasárnap nem igen látogatja, a sürgős ügyekben jelentkezők ellátására pedig mindenkor rendelkezésre állana az egyes hivatalokban kirendelt inspekcziós tisztviselő — a mint a napi ügyeletes rendszer már eddig is kifogástalanul bevált azokban a hivatalokban, a melyek a munkaszünetet életbe léptették.

A mérnöki hivatal fejei mindezeket elpanaszolják most, és kérik a polgármestert, hogy a vasárnapi munkaszünetet a fővárosi hivatalokban is léptesse életbe.

A kéményseprők.

A fekete mesteremberek uj szabályrendeletet kapnak, amint azt annak idejen megirtuk. A mai szabályzatuk — épp kilencz éves — ósdi és kopott. Kilencz év óta rengeteg ház épült a fővárosban meg nem számlálható kéménynyel, kályhával és tüzhellyel együtt. Minden ház szaporitja a jelenlegi kéményseprők jövedelmét, s fokozza a kerület és munka nélkül szükölködők jogos irigységét. De tulszaporitani — mondja az ügyosztály — sem a kerületek, sem a mesterek számát nem szabad, mert a tüzbiztosság vallja a kárát. Baj ha kevés a mester, baj az is, ha sok.

Az ügyosztály javaslatának főbb pontjai, amelyekre még visszatérünk, ezek:

A) Határozza el a közgyülés, hogy a kéményseprőmesterek részéről a régi »zárt« munkakerületek visszaállitására irányuló kérelem elutasitása mellett a székesfővárosnak az utolsó 10 évben végbement rohamos fejlődésére való tekintettel s a tüzbiztonság és ezzel szoros összefüggésben levő vagyon és életbiztonság megóvása érdekében a székesfőváros közigazgatási kerületeinek megfelelő 10 kéményseprő munkakerületben alkalmazandó kéményseprő mesterek számát 46 ról 52-re emeli fel és pedig olykép, hogy az V—X. közigazgatási kerületek mindegyikében 1—1 uj kéményseprőmestert alkalmaz;

B) mondja ki a közgyülés, miszerint a kéményseprésipar gyakorlása tárgyában 1891. évi julius hó 8-án 711. sz. a. megalkotott szabályrendelet 2 §-ának hatályon kivül helyezése mellett e szakaszt ujólag a következőképen állapitja meg:

»Budapest székesfőváros területe« a »Budapest székesfőváros kerületi elöljáróságairól« 462|94. hgy. sz. a. megalkotott szabályrendelet 1. §-ában ujonnan megállapitott közigazgatási kerületeknek megfelelő 10 munkakerületre osztatik a melyekben összesen 52 kéményseprőmester alkalmazandó, még pedig:

az	I. kerületben	öt,
a	II. »	kettő,
a	III. »	három,
a	IV. »	öt,
az	V. »	hat,
a	VI. »	tiz,

a VII. kerületben hét,
a VIII. » hét,
a IX. » négy,
a X. » három.

A munkakerületek alkerületekre osztatnak azon czélból, hogy ezek mindegyikében egy kéményseprő lakást és műhelyt tartson s az illető alkerületekben előforduló tüzeseteknél és hatósági eljárásoknál rendelkezésre álljon.

C) Utasitsa a közgyülés a tanácsot, hogy a belváros rendezésével kapcsolatos épitkezések befejezte után tegyen jelentést arra nézve, indokoltnak mutatkozik-e ezen kerületben a kéményseprőmesterek számának leszállitása? s ha igen, milyen módon s mily alkerületi beosztás mellett?

A szikla és a hivatal.

Tavaly nyáron történt. A Szent Gellérthegy egyik vén sziklája minden igaz ok nélkül bucsut mondott társainak és elkezdett gurulni lefelé, — egészen a kövezett utig, a melynek a közepén azután a fizika törvényei szerint kénytelen volt megállapodni. — Az éber sarki rendőr csakhamar észrevette, hogy az uttest közepén valami alkalmatlan élettelen tárgy minden rönd és szabály ellenére akadályozza a szabad közlekedést Elővevé tehát hivatalos jegyzőkönyvét és belejegyezte a tapasztalt rendellenességet. A jegyzetből az őrszobában jelentés lőn a melyet annak rendje-és módja szerint elküldöttek a kerületi kapitánysághoz. Itt beiktatták, bevezették, kivezették, kiosztották és egyik tisztviselő kiment vele a helyszinére, konstatálta, hogy a jelentés való igazat beszél, eljárásáról ujabb jelentést készitett és hivatalos uton beterjesztette a szaporodó aktákat a fókapitánysághoz. Itt ismét beiktatták, kiosztottak, az illetékes tisztviselő megállapitotta, hogy a rendőrörszem, az őrszoba és kerületi kapitányság igazat beszél — jelentést irt tehát s hivatalos átirat kapcsán áttette az iratokat a székesfőváros I. kerületi elöljáróságához. Az elöljáróság gondos helyszini eljárás utján megállapitotta, hogy előbb nevezett hivataloknak igazuk van, s jelentés kiséretében az iratcsomót beterjesztette a tanácshoz. A tanács kiadta a mérnöki hivatalnak. A mérnöki hivatal helyszini szemlét tartott, konstatálta, hogy a szikladarab csakugyan ott van, a hol a vaskos aktacsomó panaszolja, s jelentése kapcsán visszaterjesztette az iratokat a tanácshoz. — A tanács ujból kiadta a mérnöki hivatalnak, hogy a szikla eltávolitás tárgyában tegyen véleményes előterjesztést. A mérnöki hivatal végre most azzal terjesztette vissza az aktákat a tanácshoz, hogy a Gellérthegy szikláinak robbantását ezelőtt három hónappal megkezdték s igy az ügy tárgytalan. A mennyiben pedig a tavaly tavaszszal lezuhant szikla még minpig az ut közepén heverne, az elöljáróságot kell utasitani, hogy azt *sürgősen* távolittassa el. —

A Kelenföld rendezése.

A főváros elhatározta, hogy a kelenföldi állomáshoz vezető ut rendezése czéljára szükséges 248.50 négyszögöl területet kisajátitja. — A tulajdonossal sehogy sem tudtak megegyezni s igy most a tanács felirt a kereskedelmi miniszterhez, kogy a kisajátitási jogát adja meg.

5,647.690 liter viz.

A svábhegyi Eötvös-villa tulajdonosára a vizvezetéki igazgatóság a vizmérő óra kedveskedése alapján horribilis vizfogyasztási dijat vetett ki.

Az érdekelt fél utána járt a dolognak és csakhamar kiderült, hogy a szimpátikus ellenőrző masina az Eötvös-villában fogyasztott vizmennyiséget 29 napra 5,647.690 literben állapittota meg. Ez ellen az érdekes gyanusitás ellen tiltakozik most megrémülve a svábhegyi villatulajdonos, a tanácshoz beadott felszólalásában.

A mondott mennyiségü vizet az Eötvös-villában el nem fogyasztották, el sem fogyaszthatták. Hiszen a huszonkilencz napra megállapitott 5,647 690 liter vizből egy napra 194.748 liter, egy órára 8115 liter, és egy másodperczre 2.3 liter viz esnék.

Ennyit csak nem fogyaszthattak el, abban az épületben, a hol mindössze 2 darab fél hüvelyk vastagságu vizcsap van. Nem, a vizmérő óra bizonnyára megbolondult, elromlott, de ennyi folyadék ki sem folyhatott azokon a csöveken, ha mindig, éjjel-nappal szakadatlanul nyitva tartották volna is.

Rendes körülmények között az Eötvös-villában egy hónap alatt 30.000 l. viz fogy el átlagosan. Érdekes, hogy a vizmérő nem is meleg nyárban rendezte ezt a sikerült tréfát, hanem október—november hónapban, a mikor a svábhegyi villának alig akad vendége s a forgalom a rendes mértéktől messze távol elmarad.

Az 5,647.690 liter viz 5691 köbméter folyadékot jelent, ennek a vizmennyiségnek az ára pedig 569 frt. 10 kr.

Ha a vizvezetéki igazgatóság számitása helyes, az Eötvös-villa évenként csak vizfogyasztási dij czimén 6—7000 frtot köteles fizetni.

A vizvezetéki igazgatóság a tanácshoz intézett mai jelentésében határozottan pártfogásába veszi a vizmérőt s azt állitja, hogy megvizsgálása alkalmával teljesen rendben találták s igy kétségtelenül a tényleges vizfogyasztást jelezte. Kéri tehát a tanácsot, hogy a felszólalást utasitsa vissza.

A tanács kissé valószinütlennek találta a vizmérő adatait, hogy alapos határozatot hozhasson, felhivta a középitési igazgatót, hogy a vizmérő órát vizsgálja felül s adjon véleményt, igaz lehet-e az, hogy hatodfélmillió liter viz fogyott el huszonkilencz nap alatt?

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 481 gyermek, meghalt 276 egyén, a születések 205-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 353 törvényes, 128 törvénytelen; nemszerint 239 fiu, 242 leány. Halvaszületett 8 gyermek köztük 5 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 36·7.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 20·9, az egy éven felüli lakosságnál: 16.4, az öt éven felüli lakosságnál: 14,2

A halottak közt volt 160 (—) finemü, 116 (—) nőnemü. Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 2 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 31-nél).

Az év eddigi 23 hetében élve született összesen 11.119 gyermek, meghalt összesen 7.196 egyén, a születések többlete tehát 3923; a mult év megfelelő időszakában született 10.914, meghalt 7620, a születések többlete volt 3.294 (——).

Az élve szülöttek között volt: 110 római katholikus, 2 görög katholikus 1 görög keleti, 14 ágostai evang., 13 helvét 34 izraelita, — unitárius, 2 egyéb, összesen 176. Halvaszülöttek 2.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 924 beteget, szaporodás 364, csökkenés 316, maradt a hét végén 972, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 93 beteget, szaporodás 35, csökkenés 35, maradt a hét végén 93, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 653 beteget, szaporodás 282, csökkenés 278, maradt a hét végén 657, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 771 beteget, szaporodás 122, csökkenés 133, maradt a hét végén 760. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.441 beteget, szaporodás 803, csökkenés 762, maradt a hét végén 2482.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

Drága felhőszakadás.

A III. kerületi előljáróság kellemetlen jelentést tett ma a tanácsnak. — Arról panaszkodik az előljáróság, hogy a mult heti felhőszakadás majdnem akkora károkat okozott, mint az 1875-iki. A mostani égi vizözön az iszapfogókat megtöltötte hegyi törmelékekkel, összerongálta a mezei és hegyi utakat, s mindenfelé iszonyu pusztitást vitt véghez. A felhőszakadás okozta károk kijavitása 27000 koronába kerül. Az előljáróság kéri a tanácsot, hogy a javitások teljesitését sürgősen rendelje el, mert azokra okvetlenül szükség van, s ha a multkori égiháboru megtalálna ismétlődni, anélkül, kogy a mostani bajokon segitettek volna — beláthatatlan károkat okozó katasztrófa következhetnék be. Az előljáróság egyébként a halaszthatatlan javitásokat már magától foganatositotta, a mire viszont a tanács utólagos jóváhagyását kéri.

Az élelmes közmunkatanács.

A fővárosi közmunkák tanácsa mindeddig mint valami ó konzervativ, nehézkes vén testület volt ismeretes; annál meglepőbb az a legujabb tette, mely igazi ifju élelmességről tesz tanubizonyságot.

Gróf *Karácsonyi* Jenőnek a koronaőr-utczai palotájával szemben a Karácsonyi-utcza sarkán kisebb elkülönitett területen gondosan ápolt üvegháza és meleg ágy van, amelyben a kastély parkjába szükséges virágcsemetéket neveli a gróf kertésze. Erről a kis területtől, a mely eddigelé békésen tekintgetett alá a lábánál elterülő tágas vérmezőre, nemrég kiderült, hogy

ulajdonképpen és eredetileg nem volt a gróf Karácsonyi család tulajdona, ellenben jogos igényt nem támaszthat arra a főváros sem, sőt a telekkönyvben sincs semmi nyoma. Innen ered a közmunkák tanácsának azaz eleven ötlete, hogy a kérdéses terület igazság szerint terjedék s mint ilyen, kétségtelenül senki másé, mint a közmunkatanács tulajdona. Igaz, hogy a grófi család több mint 30 éve tartja zavartalanul birtokában s igy elbirtoklás czimén ma már joggal vallhatja tulajdonának. Ez a csekély akadály azonban, ugylátszik nem elég a tettre vágyó közmunkatanácsnak arra, hogy ötletét kihasználni ne igyekezzék és kisérletet ne tegyen arra, hogy a senki birtokát magának vindikálja. Ebben utazik a közmunkatanács s erős a reménye, hogy az elbirtokolt üvegházat drága pénzen vásárolhatja vissza Karácsonyi gróffal.

A bombatéri vásárcsarnok.

A II. kerület vásárcsarnokát a Bombatéren legközelebb elkezdik épiteni. A legujabb VI. számu-vásárcsarnok épitésére vonatkozó részletes terveket most terjesztette be a tanácshoz a mérnöki hivatal, s a szükséges különféle munkák vállalatba adására az árlejtést már tizennégy napon belül meg fogják tartani. — A föld és kőmüves munkák valamint az elhelyező munkálatok 226.603 kor. 62 fillérbe, a kőfaragó munkák kemény anyagokból készülő része 27762 kor. 41 fillérbe, a puha anyagokból készülő része pedig 19982 kor. 28 fillérbe fog kerülni.

A vásárcsarnokban az üzlethelyiségeket már a jövő, 1901. évi november 1-étől kezdve használatba vehetik, az egész csarnokot pedig 1902. február 1-én adják át a forgalomnak.

A mérnöki hivatal mai előterjesztésében kifejti, hogy a vásárcsarnok épitésének költségvetését felülvizsgált bizottságok a költségek leszállitását annyira tulhajtott és semmiképen sem helyeselhető mértékben vitték keresztül, hogy a mérnöki hivatal ahhoz a maga részéről nem járulhat hozzá s lehetetlennek tartja, hogy ilyen módon az előirányzatnak megfelelően meg lehetne épiteni a vásárcsarnokot. Ezért tehát, bár a nyert utasitás következtében kénytelen volt a részletes terveket elkésziteni, már most elháritja azonban magáról a felelősséget arra az előre látható esetre, ha az épitkezés során a tulhajtott takarékoskodással szemben tetemes tulkiadások fognak felmerülni.

A vizvezeték költségvetése.

A vizvezetéki igazgatóság ma terjesztette a tanács elé a káposztásmegyeri vizmünek jövő évi költségelőirányzatát. A költségelőirányzat csak a kiadások rovatát foglalja magában, mivel a vizvezetéki igazgatóság kisérő jelentése szerint a vizvezeték bevételeit a központi számvevőségnek kell összeállitania. A vizvezetéki igazgatóság számitása szerint a vizmüvek kiadása, mely 1900-ban 1.103.473 koronára rug, a jövő évben, vagyis 1901-ben csak 1,106.966 koronára fog emelkedni, — a mi bámulatosan szép eredmény, ha figyelembe vesszük, hogy jövőre már megkezdi müködését a vizmüvek most épülő második szakasza is.

Az előljárók a munkásoknak.

A főváros több külső kerületének előljárósága előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a kültelkeken több nagyobb forgalmu ponton és gyárak, nagyobb telepek közelében munkás-illemhelyeket állittasson fel. Az előljáróságok köztisztasági és közegészségi okokkal támogatják kérelmüket.

A Halászbástya rendezése.

A fővárosi közmunkák tanácsa felhivta a fővárost, hogy a *Halászbástya* északi részén a talaj rendezésénél szükséges földmunkákat sürgősen végeztesse el. A főváros tanácsa a megkeresésre ma kiadott átiratában arra kéri a közmunkatanácsot, hogy a földmunkák elvégzését arra a vállalkozóra bizza, a ki a Halászbástyánál előfordult egyéb munkák végrehajtására is vállalkozott, hogy igy az összes munkákat egyöntetüen készittethessék el.

A szükséges költségekre vonatkozólag azt kéri a tanács, hogy a Halászbástya teljes rendezésére engedélyezett 337959 frt. fedezésére a költségekből erre az évre kiutalványozott 149974 koronát használja fel a közmunkatanács.

A kapuczinusok templomfala.

A főváros a *Korvintér* rendezése alkalmával olyan mértékü talaj alászatásokat végeztetett, hogy a kapuczinusok plébánia templomának északi fala kikerült a föld alól és kopár vakolatlan tégláival csupaszon mered az utczára. A szerzet most arra kérte a tanácsot, hogy a disztelen falat vakoltassa és festesse be. A tanács ma a kérelem teljesitését elrendelte s a munkákat a főváros költségén fogják végeztetni, mivel azt egyrészt csakugyan közszükségből idézték elő, másrészt pedig a rendnek a váratlan kiadásokra fedezete nincsen.

Az iparrajziskola világitása.

A fővárosi iparrajziskolában a rajztermek világitása sok panaszra ad okot. A tanács most elhalározta, hogy az iskola világitó berendezését ujjá alakittatja és a termekben felső egyenáramu villamos világitást rendeztet be, a mely a rajzoló asztalokra a világitó fényt indirekt szolgáltatja. Az uj berendezés 7200 keronába kerül.

Harcz a rákosi jégtelepek ellen.

Ismeretes az az irtó háboru, a mit a főváros a rákos, jéggyártelepek ellen nemrégen meginditott. A nagy tisztogatás közben ma ismét egyik nagyszabásu jéggyártelep került sorra. Betiltották a *Schefcsik*-féle nagy jégtermelő gyár müködését, azon a czimen, hogy az előállitott jégtermék az egészségtelen és tisztátalan talajviszonyok következtében fertőzött s igy a közegészségre veszedelmes. A jégtelep tulajdonosa most bőven okadatolt felebbezést nyujtott be a főváros szigoru határozata ellen. A felebbezés felpanaszolja, hogy a főváros a rákosi jégtelepek kiirtásával valóságos monopoliumot szerez a Duna vizéből táplálkozó jégtelepeknek, a melyek tisztaság dolgában nem is igen sorozhatók a rákosi jégmüvek elé. A rákosi jéggyártelepek, nagy része, különösen pedig a felebbezőé, egészen tiszta és egészséges jeget állit elő. Ez a jégtermelő gyár igen nagyszabásu, nagybefektetéssel létesitett telep, mely sok embert foglalkoztat és nagy üzleti forgalmat mutathat fel. Ha akadhatott is a Rákoson tisztátalan jégtelep, valamennyit a többi hibátlant is — ezek miatt üldözni megokolatlan dolog, s ha a főváros a rákosi jégmüvek ellen inditott harczát abban nem hagyja, a minden vagyonukban megtámadott jégtermelők kénytelenek lesznek a főváros ellen kártéritési igényeket támasztani s ezeket birói uton érvényesiteni. —

A vizmérő óra kalandja.

A főváros a Lipót körut 3 számu házban vizmérő órát akar felállitani. Ma azonban értesités érkezett egyik budapesti ügyvédtől a tanácshoz, hogy a vizmérő óra felállitására vonatkozó rendelkezésének végrehajtását egyelőre függessze fel, mivel a szóban forgó háznak e pillanatban nincs gazdája. A bérpalotát ugyanis a napokban elárverezték, s igy a régi tulajdonosa immár megszünt háziur lenni, az árverésen szerepelt vevő pedig még nem lett tényleges tulajdonosa uj szerzeményének, mivel az árverés még nem jogerös. A vizmérő felett csak mindig ott lebeg a balszerencse. Egyszer öt dobják ki, máskor a házat bontják le előbb, mintsem benne helyét elfoglalhatná, — most meg a háztulajdonos ugrik meg előle. Legokosabban tenné a főváros, ha szépen felpakolná Mikulásnapra — krampusznak; — egyébre ugy se való.

Az Apostol — utcza rendezése.

A főváros mérnöki hivatala most készitette el az *Apostol* utcza ideiglenes rendezésére vonatkozó terveket. Az utczarendezés munkálatai, a Zárda utcza redezésével együtt 17956 koronába kerülnek. Az Apostol utczát a Zárda utczával akkép hozzák kapcsolatba, hogy magas lejtőt készitenek a két utcza közé. Eltávolitják A rendezett utvonalba eső két stácziót és kápolnát is, a stáczók lebontása és áthelyezése nagyobb nehézségekbe nem ütközik, mivel a fővárosnak erre vonatkozó joga telekkönyvileg be van kebelezve. Az áthelyezés a főváros költségén történik és 1000 korona kiadást fog okozni.

A Károly kaszárnya átalakitása.

A Károly kaszárnya folytatólagos átalakittatásához gőzerővel fog hozzá a főváros. Alig hogy a közgyülés kimondotta a végleges döntést az épület további átalakitása tárgyában, a tanács erélyes felhivást intézett a mérnöki hivatalhoz, hogy az épület még nem restaurált részeinek átalakitására vonatkozó részleles terveket junius *20-ikáig* terjeszsze be, valamint állitsa össze a részletes költségvetést is. — A mérnöki hivatal a tanács rendeletére azt feleli, hogy a kivánságnak eleget nem tehet, mivel a felszólitást csak egy napppal előbb *19-ikén* kapta meg. Minthogy azonban a mérnöki hivatal a költségvetést már régebben összeállitotta és beterjesztette, ennélfogva a hivatal abban a kedvező helyzetben van, hogy a részletes terveket még ebben a hónapban a tanácsnak bemutathatja, ugy, hogy a különféle munkákra vonatkozó árlejtéseket a hónap végén kiirhatják.

Fertőzött közkutak a Lóversenytér dülőben.

A főváros hatósága hivatalosan megállapitotta, hogy a lóversenytéri dülőben levő közkutak vize fertőzött, s élvezésük a közegészségre veszedelmes, miért is az összes közkutakat betömették. A tiszti főorvos most egyidejüleg sürgős előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a vizvezetéki csőhálózatot haladéktalanul terjesztesse ki és a mielőbbi megnyitásáról gondoskodjék, mivel az ottani lakosság ez idő szerint élvezhető ivóviz nélkül van.

Tulkiadás a sertésszállásoknál.

A főváros a kőbányai sertésszállások csatornáját nemrég készitette el. A munkálatokra összesen 47751 korona költséget irányoztak elő, azonban a munkálatok végrehajtásakor 14243 korona tulkiadás merült fel. A tulkiadások utalványozását és elszámolását a belügyminiszter ma jóvá hagyta.

Közmunkák az Ujépület telkén.

Az *Ujépület* telkén épülő házak tulajdonosai arra kérték a tanácsot, hogy tekintet nélkül arra a konfliktusra, mely a pénzügyminiszterium és a főváros között az Ujépület telkén nyitott közutakon és tereken szükséges közmunkák végrehajtása tárgyában támadt, a közlekedő vonalakat egyelőre a saját költségén már most hozza rendbe és helyezze olyan állapotba a minőt a telken emelkedett modern paloták megkövetelnek. A főváros teljesitette is a háztulajdonosok kérelmét s a környék csatornázására a vizvezetéki csőhálózat és a világitás berendezésére, valamint az utépitésekhez szükséges munkákat kiiratta, ugy hogy azok legnagyobb része már folyamatban van, s nem sokára teljesen elkészül. A közutak mégépitése 160000 koronába, a gyalog járó fektetés 13600 koronába, a kövező előmunkálatok 28000 koronába, a csatornázás 44000 koronába, a vizvezeték 39000 koronába és a világitás 8400 koronába kerül. A legnagyobb bajjal kövezések és utépitések járnak, mivel az épülő utvonal mentén még mindig nagyban folynak az épitő munkák, a mik a következő munkálkodását minduntalan megzavarják.

A dunaparti háztulajdonosok adósága.

Mikor a főváros a dunaparti telkeit elárvereztette 1867-1879-ben, rosszul mérték fel az el adott területeket, ugy, hogy a vevők nagyobb területeket kaptak, mint a mekkorát szerződés szerint megvásároltak. A mérnöki hivatal már évekkel ezelőtt egy izben kisütötte, hogy a főváros kárára tévedés történt s akkor a dologról mit sem sejtett háztulajdonosokon a vélt különbözetet be is hajtották. Azóta most megint arra a meggyőződésre jutott a mérnöki hivatal, hogy a második felmérés sem volt helyes és a főváros még mindig jogtalan károsodást szenvedett. A tanács felhivására sietve uj felmérést készitettek s csakugyan megáll pitották a számvevőséggel egyetértőleg, hogy a Stein I. háznál a hiba 4 öl volt, a mi a főváros terhére 2393 korona károsodást jelent, — az első magyar általános biztositó társ. palotája telkének felmérésénél 13. öllel hibáztak, 6680 kor. értékben. A *Lévay* Henrik házánál 4. öl volt a hiba, s igy 1975 korona a kár, a Heinrich István házának telkét 2 öllel számitották kevesebbre, s a főváros vesztesége 849 korona volt, — végre az Első magyar szálloda részvénytársaság épületénél 5 öl a hibás számitás a mi 2000 korona veszteséget jelent. A mérnöki hivatal, számvevőség és tiszti ügyészség ma együttes jelentésben kérik a tanácsot, hogy a felsorolt háztulajdonosoknak adja ki a fizetési felszólitást, mert az utólagos követeléshez a fővárosnak. ez év végéig az elévülés lejárta előtt joga van.

Hirdetések

39293. sz
1900.—VII.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváos tanácsa az adományozása alá eső s a budapesti kereskedelmi akadémiánál betöltendő 12 fővárosi, 1„ Ferencz József és Erzsébet" és 1„ Deák Ferencz" nevet viselő alapitványi, összesen tehát 14 tandijmentes helyre ezennel nyilvános pályázatot hirdet. —

Ezen tandijmentes helyekre a budapesti kereskedelmi akadémiába való felvételre az inézeti szabályok értelmében képesitett oly tanulók pályázhatnak, a kik a legutóbbi iskolai bizonyitványuk szerint tanulmányaikban legalább jó előmenetelt, jó erkölcsi magaviseletet, továbbá budapesti születésüket avagy budapesti illetőségüket és vagyontalanságukat, illetve szüleik vagyontalanságát igazolni képesek, megjegyeztetvén, hogy oly folyamodók kérvényei, a kik a budapesti születésüket avagy illetőségüket nem igazolják, az egyéb kellékeknek azonban megfelelnek, csakis azon esetben lesznek figyelembe vehetők ha megfelelő számu érdemes budapesti születésü s illetőségü folyamodó nem találhatnék.

A budapesti kereskedelmi akádémia mindazon növendékei, a kik a székesfőváros tanács által adományozott tandijmentes helynek már élvezetében vannak, annak a megtartásáért szintén folyamodni tartoznak ugyan, azonban az illetők az esetre, ha legalább átlagos jó előmenetelt s jó erkölcsi magaviseletet tanusitanak a már elnyert tandijmentes hely további élvezetében feltétlenül meg fognak hagyatni. — Ezen növendékek kérvényeiket csupán az 1899/1900. tanévről szoló iskolai bizonyitványukat tartoznak mellékelni.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a pályázat alá bocsátott tandijmentes helyek egyikét elnyerni, avagy annak további élvezetét megtartani óhajtják, hogy ez iránti kérvényeiket a fent előadottak értelmében pontosan felszerelve s egy koronás bélyeggel ellátva a székesfőváros tanácsának iktato-hivatalába (:központi városház, IV. városház-utcza 9. szám I. em. 25 ajtó:) legkésőbb f. é. *julius hó 15.* napjának déli 12 óráig annál is inkább nyujtsák be, mivel később érkező vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Budapest, 1900. évi junius hó 2.-án.

A székesfővárs tanácsa.

44222. számhoz.
1090.—I.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a X. ker. Bányatéren épitendő egyemeletes róm. kath. plébániaépület felépitéséhez szükséges föld-, kőmüves-és elhelyező, kőfaragó, ács, cserepes, vas, asztalos és lakatos munkákra ezennel nyilvános ajánlati tárgyalási hirdet,

Ezen munkák közül :

1.) a föld kőmüves és elhelyező munkák	37613 k.	17 f.
2.) a kőfaragó munkák	6015 „	— „
3.) az ácsmunkák	5691 „	26 „
4.) a cserepesmunkák	1718 „	86
5.) a vasmunkák	5184 „	— „
6.) az asztalos munkák	8676 „	82 „
7.) a lakatosmunkák	3722 „	— „

költséggel vannak előirányozva.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a szóbanforgó munkák valamelyikét, vagy azokat együttesen elnyerni óhajtják, hogy ajánlatukat Hofbauer János főmérnök urnál (IV. ker. Borz-u. 7. II. 9.) naponként d. e. 9 és 12 óra között átvehető árlejtési feltételek és költségelőirányzatok alapján az ugyanott átvehető és egy koronás bélyeggel ellátandó ajánlati ürlapon a kellő bánatpénz letételét igazoló közp. pénztári letéti nyugtával felszerelve és zárt boritékban lepecsételve legkésőbb 1900 évi *julius hó 11-én* (szerdán délelőtt 10 óráig IV., Károlykörut 28. II. 23. sz a Lung György tanácsnok ur, vagy helyettese kezéhez annál is inkább adják át, mert a jelzett határidőn tul érkező, vagy a kellő bánatpénz lefizetését igazoló letéti nyugtával és a kivánt mintákkal fel nem szerelt vagy egyébként szabálytalanul kiállitott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az épitkezésre vonatkozó összes tervek és helyszinrajz Hofbauer János főmérnök urnál tekinthetők meg, aki a szükséges műszaki felvilágositásokat is megadja.

A föld, kőmüves és elhelyező munkákra 1900 k., a kőfaragó munkákra 300 k., az ácsmunkákra 285 k., a cserepes munkákra 100 k., a vasmunkákra 275 k., az asztalos munkákra 435 k., a lakatosmunkákra 185 k. bánatpénz letételét igazoló nyugta csatolandó az ajánlathoz, mely összeg a jótállási határidő lejártáig biztositékként fog visszatartatni.

A bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betétkönyvből, vagy az érvényben levő hatósági szabályok értelmében biztositékul elfogadható értékpapirból. eMegjegyeztetik azonban, hogy az értékpapirok csak a napi tőzsedei árfolyam 90 százaléka erejéig — de semmi esetre sem névértékükön felül — fogadtatnak el bánatpénzül.

A kellő határidőben beérkezett összes ajánlatok 1900. évi julius hó 27-én d. e. 10 órakor fognak az épitésre felügyelő bizottmány ülésén nyilvánosan felbontatni s megfelelő javas'attal a székesfőváros tanácsa elé terjesztetni.

A székesfőváros tanácsa fentartja magának a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok közül minden indokolás nélkül szabadon választhasson, vagy a mennyiben az árlejtés eredményét kielégitőnek nem találná, ujabb ajánlati tárgyalást tarthasson.

Az árlejtési feltételek a megkötendő vállalati szerződés alapjául fognak szolgálni s az ajánlat elfogadása után a szerződés megkötéséig ideiglenes szerződés erejével birnak.

Budapest székesfőváros tanácsának 1900. évi junis hó 13. tartott üléséből.

Halmos s. k.,
polgármester.

Hirdetéseket

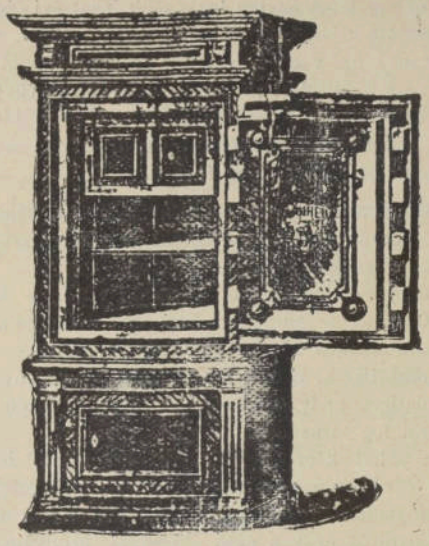
felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
BUDAPEST

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT.
GÉPALAPOZÁSOKAT és
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.
TERVEK és KÖLTSÉGVETÉSEK
KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ és CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest 1900. julius 2. 27 szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Üzlet és mandátum.
A kőbányai vizvezeték.
A művirág az iskolákban.
Ur és szolga.
A Kossuth mauzoleum épitése.
Az uj vámvonalak és a szomszédos falvak.
A párisi zsüri Budapestről.
A Nőhring-féle füstemésztő.
A levéltár.
A házalók érdekében.
A X. ker. ujtemető főkapuja.
Szoborpróba.
Drága a levegő.
A zugligeti villamos pályaudvar.
Ólvasóinkhoz
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyekben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RESZVÉNY-TÁRSASÁG

Közhirré teszszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézete.

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és hazais szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak.

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intézet.

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden ekemiai szerek nélkül történik

Rütgers Guidó

fatelitő- és faburkoló-vállalat

BUDAPEST
Fazekas-tér 6.

BÉCS
Maria-Theresienstrasse 8.

Vasuti talpfák, távirda- valamint villamos vasuti vezetékhez szolgáló oszlopok, hid- és épületfák (fagomba képződés ellen) telitése.

Állandó telitő gyárak:

Budapest,
Kanizsa
Ángern (a Ferd. császár északi vasut mentén)
Dzieditz
Budweis (Csehország)
Rossitz
Ybbs, a Duna mentén
Doberlin (Bosznia)
Han Compagnie-Vitez

Szállitható intézetek működnek:

Kemelbach-Ybbs
Smichov, Prága mellett cs. k. államvasutak
Chrytin (Galiczia)
Zadworze
Hirschberg, csch északi vasut
Aussig, Aussig-Topliczi vasut
Schmichov, Buschtahradi vasut

Faburkolatok

fenyő-, bükk- és tölgyfából a fa minőségének és a munka rendeltetésének megfelelőleg legjobban telitve és betonalapra fektetve utak, terek, udvarok, kapubejárók, városi vasutvágányok, istállók használatára, továbbá hidakra, vasuti átjárókra, nemküfönben gyárak, műhelyek, áru-, kocsi- és gőzmozdonyszinekben stb. stb.

III. évfolyam Budapest 900. julius 2. 27. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ES KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros" a törvényhatósági szünet alatt (julius és augusztus hónapokban) kéthetenként egyszer — 8 oldalon — jelenik meg.

Üzlet és mandátum.

A főváros tömérdek üzletet bonyolit le minden esztendöben. Az üzleteknél milliók forognak; a milliókból haszon czimén százezrek jutnak a vállalkozóknak. Valamennyi üzletét ugy köti a város, hogy neki is legyen haszna. Legalább müszaki hivatalai azt állitják, hogy minden árlejtés megtakaritással jár, a tanács pedig a különböző üzleteknél elért megtakaritások terhére ezreket utalványoz.

A valóság persze a kettő között áll, t. i. a nagy megtakaritás és a nagy haszon között. A müszaki hivatalok rendkivül szigorusággal állitják össze költségvetéseiket, a vállalkozók többnyire azt mondják, hogy a vállalkozás lehetetlen a fővárosnál s az árlejtésnél mégis 15—20 százalékot engednek a szigoru árakból. Ennek is lehet valami oka, amit e helyen el nem magyarázhatunk. Haszon néikül nagy engedményeket nem tesz senki.

Ha megteszik a leengedést, még mindig elegendö haszon kilátása mellett teszik. Hogy mi az a haszon, miképp érhető el, azt most épp oly kevéssé vitathatjuk, mint azt a körülményt, hogy miért oly rigorózus valamely költségvetés, amelyből mindamellett nagy összegek engedhetők.

Fontosabb ennél a két jelenségnél a városatyák részvétele az üzletekben. Szabályrendelet tiltja, hogy a törvényhatóság tagja üzleti összeköttetésben álljon a fővárossal. Sem szállitója, sem valamely jog bérlője, a városi bizottsági tag nem lehet. Igy mondja a szabályrendelet. Az egyéni izlés emellett azt parancsolja, hogy ne vegyen részt a városatya olyan üzletben, a melynél ö nemcsak szerződö fél, hanem jóváhagyó fórum gyanánt is szerepel, s igy befolyásával önkéntelenül is a maga javára billenti a mérleget, amelynél a szavazatától függö, neki alárendelt tisztviselök állanak ört.

A helyzetnek ilyetén alakulását a városatyának kerülnie kell.

Sajnos nem kerülik. A főváros legtöbb üzletében a városi bizottság tagjai a főszemélyek. Ök a szállitók, az eladók, a vevök; ök szabják az árakat, a föltételeket; megrendelik a kiadásra kerülö munkákat, a szabályozásokat, utépitéseket, közintézmények létesitését olyan mértékben, amilyen mértékben munkára szükségük van.

A főváros vásárlásai, kezdve a gépek, edények, kályhák, butor és iroda fölszerelésektől le az utolsó zuzott ködarabig akármilyen uton módon megfordulnak a városatya kezén, a melynek jóságos indulata az üzletek irányában majd a protektor, odább az üzlettulajdonos személyében nyer megtestesülést.

Kimondhatatlanul káros állapot ez a fővárosra. Hisz tessék csak ezt a 600000 fejjel megáldott metropolist elképzelni, amint néhány száz ügyes borbélylyal kényelmesen megnyiratja magát, csak a végből, hogy az a néhány száz ur hizzék a sok összeszedett gyapju árán. Hát ez komikus valami. Az a szegény szabályrendelet, amely az üzletekkel való foglalkozást megtiltja, bizonyára nem azért készült, hogy a városatyák mumusnak használják fel azzal szemben, aki *nem* akar üzletet kötni.

Különben lehet, hogy tévedtünk. A szabályrendeletet mi a közérdek szempontjából magyarázzuk, a városatyáknak ellenben jogukban áll — hisz tapasztalható ez a közgyüléseken — minden dolgot a maguk javára magyarázni. Mert ők alkotják a szabályrendeleteket — mindig jó szándékkal — de mindig maguknak.

A kőbányai vizvezeték kiépitése.

A közgyülés tavaly utasitotta a tanácsot, hogy Kőbánya teljes vizvezetéki berendezésére vonatkozólag terveket készittessen.

A tanács felhivására a mérnöki hivatal és a vizvezetéki igazgatóság ma terjesztette be a Kőbánya vizellátására készült terveket.

E tervek szerint Kőbánya magas részeinek vizellátását fokozatosan kell elkésziteni, mert a munka tömeges, együttes végrehajtása igen nagy költséget és munkát okozna.

A mérnöki hivatal a kőbányai vizvezetéket öt főirányban akarja kiterjeszteni.

Ezek:

1.) az Uj temető és a gyüjtőfogház felé;
2.) a Maglódi-ut irányában;
3.) a ligettelki dülő, illetve a Kolozsvári-utcza felé;
4.) a Gyömrői-ut felé;
5.) az Ohegy alja és a főváros határa felé.

A tervezet elsősorban is a temetői-, ligettelki- és gyömrői-uti irányokban óhajtja a kiterjesztést foganatositani, még pedig végleges jelleggel, mig a többi csőfektetés ideiglenes természetü lenne, mert az érdekelt környék még ki sem épült és rendezve sincs.

A felsorolt főirányok közül az első a Harmat-utcza, Ihász-utcza mentén a Csősztoronyig, Sörgyár-utczáig terjedne és a Kada-utczán at magába zárna több uj, még meg nem nyitott utvonalat. A már kiépült utvonalakon véglegesen, a többi részben ideiglenes jelleggel raknák le a csöveket.

A második fővonalon végleges berendezést készitenének, mely a Harmat-utczát látná el egészen a magyar államvasutak pályaházáig.

A harmadik vonalon az Ihász utcza, Kápolna-tér folytatólagos vizellátásáról és a Gergely, Kada-utczákon keresztül a Gyömrői-ut felé utközben közbeeső mellék utczák, mint a Cserkesz, Apaffy és Szlávy-utcza vizvezetéki berendezéséről gondoskodnának.

Ez lenne az a három fő terület, a melyre a vizvezeték csőhálózatát kiterjesztenék. Egyelőre naponkint 6000 köbméter vizet szállitanának, mely kezdetben a szükségletet teljesen fedezné.

Magas medencze helyett viznyomást kiegyenlitő oszlop — vagyis viztorony — alkalmazását tervezik a szakhivatalok, s a kellő vizmennyiséget ebben akarják felhalmozni. A gép és kazánházat a Kápolna téren állitják fel, a hol a jelenlegi viztermelő telep áll. A gépberendezést olyan nagyszabásura tervezik, hogy a jövő igényeinek is megfeleljen és a hálózat kiterjesztése után később szükséges vizmennyiség szállitására is képes legyen.

A kőbányai vizvezeték összes költségeit a tervezet 321560 frtra irányozza elő. Ebből a csőhálózat kiterjesztésére 159.500 frt, a viztorony épitésére 32500 frt., a szivattyutelep berendezése 129.560 forintot igényel.

A művirág az iskolában.

A gyakorlati élet lassan-lassan bevonul a főváros iskolába. Első sorban az elemi leányiskolákba, amelyekben ezer meg ezer szegény leány tanul. Ezeket a szegény gyerekeket, akik a négy elemi iskolát is alig-alig, vagy csakis a népkonyhák és felruházó egyesületek segitségével tudják elvégezni, végre olyan dologra tanitják, aminek hasznát vehetik az életben. A közgyülés a tanács javaslatára 600 korona segélydijat szavazott meg Szirmayné — Mészáros Juditnak aki a művirág készitésre oktatja a kis lányokat.

Szirmayné sok minden támogató okkal állott elő, hogy a segitséget megnyerje.

A tanács a kérvény alapján felhivta mindazoknak az iskoláknak a vezetőit, a mely iskolákban a folyamodónő művirág készitési tanfolyamot tart fenn, hogy jelentsék be, hogy a szóban forgó tanfolyamon hány növendék vesz részt, mennyi ideig tart a tanfolyam, a növendékek mennyi dijat fizetnek, s hány közöttük a dijmentes?

Az iskolák vezetői a felhivásnak megfeleltek, kitünt, hogy folyamodónő összesen 10 iskolában tart fenn ilyen művirágkészitő tanfolyamot.

Az iskolák a következők:

a Szarvastéri elemi iskola
az Attila-utczai „ „
az Iskola- „ „ leányiskola
a Gróf Károlyi-utczai elemi iskola
a Murányi-utczai „ leányiskola
a Bezeréd,-utczai „ „
a Jazmin-utczai elemi iskola
a Lónyai-utczai „ „
a Kápolna-téri „ „
a Tisztviselő telepi „ „

A tanfolyam több iskolánál egész éven át tartott, egyes iskoláknál pedig több hónapon keresztül. A tanulók száma 93 volt, ezek közül dijmentes oktatásban részesült 33. Egy-egy növendék havi két koronát fizetett.

A fizetett dij ellenében azonban a szükséges anyagot a folyamodónő ingyen adta.

A közoktatásügyi bizottság méltányolva azt, hogy a művirágkészitésnek az elemi iskolákban való tanitása különösen a szegényebb néposztály gyermekeire bir nagy fontossággal, a mennyiben közülök igen soknak kereseti forrást biztosit, kivánatosnak tartotta, hogy a szegénysorsu növendékeknek mód nyujtassék arra, hogy a művirágkészitést dijtalanul tanulhassák, s ez okból azt javasolta, hogy a folyamodó nőnek a főváros községi iskoláiban fentartott művirágkészitési tanfolyamaira évi 600 korona szavaztassék meg, a minek ellenében tartozik a folyamodónő legalább 30 szegénysorsu növendéket tanfolyamain állandóan dijtalan oktatásban részesiteni.

A tanács azzal terjesztette a kérvényt a közgyülés elé, hogy Szirmayné Mészáros Judit művirágkészitő tanitónőnek a fővárosi községi iskolákban általa tartott művirágkészitészitési tanfolyamokra a f. évtől kezdődőleg öt évre évi 600 (hatszáz) korona segélyt szavazott meg a már jelzett kikötéssel. A köz-

gyülés elfogadta a javaslatot s határozatával az iskoláiban egy hasznos gyakorlati ágnak adott helyet, amelyre sokkal nagyobb a szükség, mint a nagy gonddal istápolt német nyelvre.

Ur és szolga.

I.

Az ur.

Budapest székes főváros nagyságos polgármesteréhez

kérelme

X. Y. székesfőv. tan. fogalmazónak

négyheti szabadság engedélyezése iránt.

Bent.

Nagyságos Polgármester ur!

A . . . . . számu határozat, szabályrendelet stb. alapján tisztelettel kérek 4 (négy) heti szabadságot.

Tisztelettel
X. Y.
szék. főv. tan. fog.

Az ügyosztály szempontjából a kérelem teljesitése ellen nincs észrevétel.

Z.
ügyoszt. vez. tan.

3.825765.
Eln. 900 sz.

H.

A kért szabadságot megadom stb.

Halmos s. k.
kir. tan. polgármester.

II.

A szolga.

Budapest székesfőváros nagyságos polgármesteréhez

tiszteletteljes kérelme.

X. Z. székesfővárosi főmérnöknek.

a bent előadott okok alapján négy heti szabadság iránt.

Bent.

Nagyságos polgármester ur!

Több mint három évtizede kitartással és buzgalommal szolgálom a székesfővárost. *Az elmult hosszu idő alatt soha egy napot nem mulasztottam, szabadságot soha nem vettem*, hivatalos működésemet folytatva az utóbbi időben erőm meglehetősen meggyöngült. Szükségem van most már néhány heti pihenésre, hogy kötelességeimnek ujult erővel megfelelhessek stb. stb.

X. Z.
Székesfőv. főmérnök

A szakosztály szempontjából a kérelem teljesitését javasoljuk.

Szakosztály vezető.

A kérelem teljesitését az előadott okokra való tekintettel melegen ajánlom.

középitési igazgató.

4.628.950
Eln. 900 sz.

A t. főorvosi hivatalnak.

H.

Utasitom a t. főorvost, hogy vizsgálja meg és tegyen jelentést, vajjon X. Z. főmérnöknek csakugyan szüksége van-e a kért szabadságra.

Halmos s. k.
kir. tan. polgármester

* * *

Ez az eredeti iratváltás Budapest székesfőváros közigazgatásában folyt le. Kommentár, azt hisszük, nem kell hozzá.

A Kossuth mauzoleum épitése.

A főváros képzőművészeti bizottsága — a törvényhatóság ülésén minap elhangzott interpelláczió következtében — napirendre vette a Kossuth mauzoleum épitése ügyét. A siremlék pályázati feltételeit a mérnöki hivatal még tavaly elkészitette.

Felülbirálás végett a tanács a pályázati feltételeket a mérnök és épitész egyesületnek, a magyar képzőművészek egyesületének, a képzőművészeti társulatnak, az országos képzőművészeti tanácsnak, a József müegyetemnek és közmunkatanácsnak küldte meg.

A testületek véleményét most hozták nyilvánosságra. Valamennyien elfogadják siremlék helyéül a Kerepesi temetőben a nagy Krisztus-ut és a III. Kapu ut keresztezésénél kijelölt tágas, szabadon álló helyet és azt, hogy a siremlék 150.000 forintnál többe nem kerülhet.

Az általános feltételekre:

A mérnök és épitész egyesület azt kivánja, hogy a pályázók a siremlék alaki része és stylja tekintetében egyáltalán ne korlátoztassanak. A zsürinek csakis épitész legyen a tagja s az egyesület 3 tagot küldhessen a zsüribe.

A magyar képzőművészek egyesületének szobrász és épitő szakosztálya:

a pályázóknak teljes szabadságot kiván biztositani;

a siremlék ne tisztán architektonikus mü, hanem a szobrászat és épitészet harmonikus összeegyeztetésével konstruált alkotás legyen;

az alépitmény alá 3 koporsóra sirbolt tervezendő;

a pályadijak: 1-ső dij 6000 korona, 2-ik dij 4000 korona, 3-ik dij 3000 korona; a nem dijazott tervek bármelyike 1000 koronáért megvehető;

a zsüri 15 tagu legyen; tagjai legyenek: a főváros képzőművészeti bizottságának elnöke és 2 művész tagja; a főváros középitési bizottságának, a közmunkatanácsnak, a Tudományos Akadémiának és az Országos képzőművészeti tanácsnak 1—1 tagja; a mérnök és épitész egyesületnek két, az országos magyar képzőművészek egyesületének és társulatnak három—három tagja;

a pályázatot egy év alatt kell benyujtani.

A képzőművészeti társulat csatlakozik ezekhez a kikötésekhez.

A közmunkatanács kijelenti, hogy a pályázati feltételek megállapitásában részt nem vesz, a zsüriben

való képviseletével *Bakos* János osztálytanácsost bizta meg.

A József műegyetem tanácsa kifogásolja, hogy a kivitellel megbizandó müvészt a mérnök egyesület dijszabásának III. fokozata szerint honorálják. A III. fokozat lakóházakra, bérházakra stb. vonatkozik, a Kossuth mauzoleum pedig müvészi alkotás, amely az V. skála szerint dijazandó. A III. fokozat szerint a kivitellel megbizott a költségvetés 4.6 százalékát, az V. szerint 7.2 százalékát kapja tiszteletdij fejében. A müegyetem tanácsa kijelenti, hogy a zsüribe csak abban az esetben küld megbizottat, ha kikötéseit a főváros elfogadja.

*

A képzőmüvészeti bizottság mult hétfőn tárgyalta az ügyet kapcsolatban a vértanu halált szenvedett Batthyány Lajos miniszterelnök szobrának kérdésével.

A bizottság megállapodott a Kossuth mauzoleumra kiirandó pályázat feltételeiben. Elhatározta, hogy a Kossuth szobor ügyét egyelőre még függőben tartja, mert az egybegyült 300.000 forintból nagyobbszerü szobrot nem állithatnak.

Gróf Batthány Lajosnak nem a város belsejében akar a bizottság megfelelő szobrot emelni, hanem a kerepesi-uti temetőben levő mauzoleuma elé javasolja egy kisebb mellszobor felállitását.

Ennyiből áll a bizottság határozata. Többet kis emberek nem áldozhatnak a nagyok emlékének. De hát akkor mit érdemelnek ők! Mit érdemel egyáltalán a főváros, ha nemzeti kötelezettségeinek ilyen módon akar megfelelni.

Az uj vámvonalak és a szomszédos falvak.

A fővárosi vámvonalat 1900. január 1-én a főváros megnagyobbodott területe arányában kihelyezték. A kihelyezés alkalmával az uj zárt terület határait ugy állapitották meg, hogy Rákosfalva a vámvonalon belül került, Kőbánya pedig a vámvonalon kivül, nyilt terület maradt.

Ez intézkedés következtében a szomszédos falvak: Czinkota, Mogyoród, Kerepes, Kis-Tarcsa, Csik-Tarcsa, Isaszegh, Gödöllő és Csömör község és környékének lakossága igen fonák helyzetbe került.

E vidék közönsége ugyanis állandó érintkezésben van Kőbányával, és szükségletét nagy részt itt fedezi, valamint értékesitésre szánt czikkeit ide hordja fel. A vidék és Kőbánya között azonban az egyetlen közlekedő vonal a Kerepesi országut. Az uj rend életben lépte óta ezek a szegény emberek a portékájuk után járó vámot megfizetik Rákosfalva határában a kerepesi-vámnál, a hol az országutjok zárt területen vezet keresztül. Békésen eljutnak igy Kőbányára, mely azonban már ismét nyilt terület. Innen visszafelé hiába igyekeznek a rendes uton, mert a *fehéruti* vámnál ujra le kell fizetniök a jarandóságokat, mivel a zárt területen ismét keresztül kell vergődniök, igy azután ezek az emberek kétszeresen fizetik meg azt a vámot, a mit tulajdonképpen egyszer sem kellene leróniok, mivel nyilt területről nyilt területre közlekednek, lévén az otthonuk is, Kőbánya is a vámvonalon kivül fekvő terület.

Ezt a csakugyan méltánytalan viszásságot akarják megszüntetni azzal a mozgalommal, a mely a vidékiek érdekében most megindult. A felsorolt községek előljáróságai együttes kérvényt nyujtottak be a főváros tanácsához, hogy a bajokat orvosolja. Erre a czélra két kérelmet terjesztenek elő: egyrészt azt, hogy a ki az egyik vámnál történt adófizetést adóbárczával igazolja, attól a másik vámnál ne követeljenek uj leróvást, — másrészt pedig az iparczikkeknek a vámmentes területről a a zárt területre, vagy megforditva történő szállitása után vámot ne szedjenek. Ez különösen azért fontos, mivel a környékbeli községek számos iparczikket, mindenféle épitő anyagot *Kőbányán* szoktak beszerezni, és a kövezetvám kétszeres lerovása a különben sem gazdag népre igen nagy teherként sulyosodnék.

A kérvényezők hivatkoznak a főváros méltányosságára és igazságszeretére, s egyben arra is felhivják figyelmét, vajjon nem okozna-e magának a főváros kereskedelmének és iparának számottevő veszteséget, ha a mostani állapot fennmaradása következtében az egész szomszédos vidéket elriasztanák a fővárostól és forgalmukat másfelé terelnék el?

A székesfővárosi pénzügyigazgatóság félreértette a községek kérvényének tartalmát, s azt hitte, hogy ezek pusztán az adóteher alól akarnak kibujni, azt javasolta a tanácsnak, hogy a folyamodást utasitsa el.

A tanács azonban meghallgatta a mérnöki hivatal véleményét is, mely ma készült el. E szerint a vidékiek panasza valóban jogos, mert a nyilt területhez tartozó Kőbánya és a községek között egyéb összekötő közlekedővonal nincs, mint az az egy, a melyik a zárt területen vezet keresztül. Mindamellet azonban a kérelemnek a vámlerovásra vonatkozó részét teljesiteni nem lehet, mivel ezzel a visszaélésekre tág teret nyitnának.

A kérdés helyes megoldása az, hogy a külső kerepesi utnak a vámon kivüli részét a Jászberényi-ut, illetőleg Kőbányával a zárt területet elkerülve közlekedhessenek. Ezt az uj utat nagyobb költség és áldozatok nélkül meglehet épiteni, mert a főváros általános szabályozási tervében is benne van. Ha a régi tervet most sürgősen végrehajtják, könnyü szerrel segitenek a vidékiek panaszán.

A községek kérelméhez sorakozott keserves panaszkodással teli kérvényével a Kerepesi-országut egyik régi vendéglőjének tulajdonosa is. A czinkotai nagyitcze kocsmárosa is a vámbajok ellen kér segitséget, mert a mióta az uj beosztás életbe lépett, népes üzlete kihalt. A sok fuvaros, parasztgazda és mindenféle szekeres ember azelőtt el nem mulasztotta volna, hogy a csárdánál stácziót ne tartson, most messze elkerüli még a tájékát is, nehogy a drága vámot megközelitse, inkább mezei utakon, kerülő-dülőkön járnak keresztül, csakhogy vámmentes területen juthassanak el Kőbányára. Ő maga nem tudja a sört elhozatni az országuton, mert a fehéruti vámnál vámot szednek értte, holott a vámvonalon belüli területen csak átszállitani akarná.

A panaszkodó vendéglős is valami orvoslást kér, mert csak nem lehet a hatóságnak czélja valakinek az exisztenciáját tönkre tenni — pusztán tökéletlen hivatalos intézkedések miatt.

A párisi zsüri Budapestről.

Budapest székesfőváros, ha a nemzetek vetélkedésében a párisi világkiállításon az igazság lesz győztes az egyéni rokonszenv fölött: minden bizonynyal megkapja *az állami nagy díjat.* A világvárosok kiállításában óriás sikert aratott mindaz, amit Budapest, mint hatóság, kulturális, közegészségügyi, közlekedési, köztisztasági s egyéb intézményeiről kiállitott.

A zsüri tagjai, akik között a világ valamennyi czivilizált nemzete képviselve volt, csodálattal hallgatták a mult hét utolsó napján azokat a bemutató előadásokat, amelyek az aránylag szerény igényü Budapestet ismertették. Szinte alig hitték, hogy a fővárosnak 16 milliós vizvezetéke, 15000 méter hosszu, a legmodernebb rendszerü csatornája, 362 kilométer (szimplán) villamos sinhálózata legyen, s hogy csupán a villamos vasutak tavaly 59 millió utast szállitottak.

A kórházak, az iskolák, a templomok, a nagyszabásu közélelmezési intézmények, közigazgatás, rendőrség, köztisztaság, s végül a főváros kiállitásának keretéül szolgáló távlati és tájképek annyira elragadták a zsüri valamennyi tagját, hogy a főváros a nagy kitüntetésre majdnem biztosan számithat.

A Nőhring-féle füstemésztő.

Nincs szerencsénk a Nőhring-féle füstemésztőhöz, amit nem sajnálunk; de sajnáljuk azt, hogy az előttünk ismeretlen füstemésztő ügyével a dr. *Gőőz* József neve és személye áll kapcsolatban. Dr. Gőőz József urat, a III. kerületi polgári leányiskola igazgatóját egész más téren óhajtottuk volna látni. Egyéni tehetsége, a melylyel a közoktatás terén annyi szép sikert aratott, nem való a vállalkozásokra.

De nem is szeretjük ezt a precedenst már csak azért sem, mert a törvényhatósági bizottságban helyet foglaló tanitó-képviselőket minden vállalkozástól menten kivánjuk megtartani.

Sok és komoly kifogást tettek és tesznek az ellen, hogy városatyai mandátumot viseljen a fővárosnak olyan alkalmazottja, aki minden tettében a tanács alárendelt közege, akit a tanács választ, de aki mint városatya választója a tanácsnak. Ezt a visszás helyzetet nem szabad sulyosbbitani üzletszerü dolgokkal, amelyek éppen nem illenek a városatyához, de legkevésbbé dr Gőőzhöz, a kiváló pedagógushoz.

Ennyit az ügy személyi részéről.

A Nőhring-féle füstemésztő tárgyi része a következő:

Szabó M. Ferencz bizottsági tag a következő inditványt terjesztette a közgyülés elé:

„Méltóztassék a székesfőváros tekintetes tanácsát utasitani, miszerint intézkedjék, hogy a Nőhring-féle füstemésztő-készülék a mérnöki hivatal által minden irányban alaposan megvizsgáltassék és hogy az esetben, ha ez utóbbi a készülék müködését minden tekintetben olyannak találná, a minőnek azt irányt nem adó véleményem tartja, rendelje el, hogy ezen szabadalmazott füstemésztő-készüléknek beszerzése, illetőleg alkalmazása, a székesfőváros területén levő minden gyártelepre nézve kötelező legyen".

A tanács az inditvány tárgyában eljárt s eljárása eredményét a következőkben hozta a közgyülés tudomására:

Szabó M. Ferencz bizottsági tagnak a Nőhring-féle füstemésztő szerkezetnek, mely egy év óta a Gizellagőzmalomban is alkalmazásban van, kipróbáltatása és beválás esetén a főváros területén levő gyártelepekre nézve kötelező alkalmazásának kimondása tárgyában tett inditványára kijelenti a tanács, hogy annak első része tulhaladott álláspontot képez; a mennyiben a szerkezetnek eredeti Nőhring Adolf-féle alakja már 1898. évi november hó 7-ikén a hatóságilag elismert füstemésztő szerkezetek közé felvétetett. Minthogy azonban ezen szerkezet csakis lángcsöves kazánoknál alkalmazható, Nőhring A. és a vele társult dr. Gőőz József egy, a vizcsöves és forrcsöves kazánokban is használható, a régi szerkezet elvein alapuló füstemésztőt konstruáltak. Ezen szerkezetnek a kipróbálása és megvizgálása a fent hivatkozott tanácsi határozattal szintén elrendeltetett, de próbák a mérnöki hivatal jelentése szerint megejthetők nem voltak, mivel dr. Gőőz József a kazán helyének és a próba körülbelüli időpontjának megjelöléséről jelentését be nem küldötte.

A tanács, mielőtt az inditványra vonatkozólag javaslatot terjesztene a t. közgyülés elé, felhivja ennélfogva dr. Gőőz Józsefet, mint a Nőhring-féle szabadalom ez idő szerinti tulajdonosát, hogy a mennyiben a Gizella gőzmalomban alkalmazott füstemésztő szerkezetet megvizsgáltatni kivánja, a próba idejét jelentse be.

Az inditvány második részében foglaltakat illetőleg a tanács kijelenti, hogy a szóban forgó füstemésztő szerkezetnek általános használatát, a középitési bizottság javaslata alapján kimondhatónak nem tartja, mivel ugy a jelenben, mint a jövőben is, teljesen ki van zárva oly készülék előállitása, mely bárhol és bármily körülmények között is legjobban megfelelő lenne és bizonyos tekintetekből tulszárnyalható nem lenne; ez különösen áll a füstemésztő készülékeknél, a hol különböző kazán rendszerek, a más-más üzem, az egymástól eltérő tüzelőanyagok nemcsak szerkezeti, de elvi változásokat is követelnek.

De el ekintve a kérdés műszaki oldalától, sem igazságos sem méltányos nem lenne egy szerkezetnek más, jól megfelelő szerkezettel szemben előnyben részesitése — ugyszólván monopolizálása; különösen nem akkor, a midőn ily eljárás az eddig követettel homlokegyenest ellenkeznék.

*

Aláirjuk és helyeseljük a tanács álláspontját. De még egy igen fontos körülményről megfeledkezett. Nevezetesen arról, hogy Budapesten *magyar füstemésztő készülék gyár van*, amelyet első sorban kell támogatnunk a mindenféle idegen és jobbára megbizhatatlan rendszerekkel szemben. Ezt a körülményt kell pótolni a tanács előterjesztéséhez.

A levéltár.

A főváros levéltára ellen szakadatlanul panaszkodnak, a hivatalok, a felek egyaránt. A levéltár nem okmánytár, nem az a rendezett, kényelmes forrás, a melyből bárki — akit a szükség odahajt, — meriteni tudna. Legalább az első, második meritésre soha, vagy ritkán. Mert a számok és az akták örökösen hadi lábon állanak egymással. Már most ennek két oka lehet

Vagy az iktatók adnak rossz számot, vagy a levéltári kezelés hanyag.

Az iktatóban elég példás a rend, legalább konkrét panaszt nem igen hallunk. A hivatalok többnyire a levéltárt szidják, az iktatót ritkán. Néha egy-egy magánfél zsörtölődik az iktatató főnök erős kifejezései miatt.

A levéltárral másképp áll a dolog. Arra a panaszok légiója zudul. Az aktákat nem kezelik rendesen; összecserélik az iratokat; össze nem tartozó dolgokat csapnak egy csomóba; napokig, sőt hetekig tart a legsürgősebb előiratok összeállitása; rendkivül sok akta egyáltalán nem található, mert tiz-husz számmal ellátva fotytonosan csatangol

A rendetlenséggel mindazonáltal mindenki meg van elégedve — legalább külsőleg — mert azok oda vetett panaszokban emlegetik a levéltárat, tényleges intézkedést senki sem kért a sokféle baj orvoslására.

A mérnöki hivatal egyik aktája mellett élénk világot vet az uralkodó állapotokra. A tanács valami iratbeszerzésére utasitja a hivatalt. (Ezt a tanács direkt is tehetné ugyan de én Istenem, mire való a siber!)

A mérnöki hivatal visszairt ma, hogy mentse fel az iratkeresés kötelezettségétől. A hivatalnak valamelyik jól dotált tagja napokat tölthetne a levéltárba az akta kereséssel s igen drága mulatság lenne, ha minden egyes iratot főmérnökök vagy műszaki tanácsosok kutatnának fel.

Ez a kis iratváltás kész dolgot bizonyit. Azt először, hogy a levél ár rendetlen és azt, másodszor, hogy olyan a levéltári kezelés, amilyent a közigazgatás megérdemel. Mert különben a tanács régóta megváltoztathatta volna a jelenlegi állapotokat.

A házalók érdekében.

A kereskedelmi miniszter a sokat üldözött házalók érdekében emelte fel szavait. Ritka eset, mert ujabb időben a házalókat minden felé üldözik. A rendes kereskedők és iparosok annyit panaszkodtak a házalók ellen, hogy a hatóságok egész sereg rendszabályt léptettek életbe a házaló kereskedelem korlátozására s a törvényhatóságok sorra tiltják el saját területükön a házalást. Ezek ellen a tilalmak ellen csak a törvényben felemlített kiváltságos vidékek lakosai találnak védelmet, a kiknek a szabad házalást a törvény biztositja. Ilyen kiváltságos vidékeket a külön-külön törvény Magyarországon és Ausztriában egyaránt kijelöl. A hatóságok azonban különösen az utóbbi időkben ezzel a törvényadta kiváltságos joggal mit sem törődnek, s a kivételes vidékek lakosait az általános tilalom alá szokták vonni s a szabad házalásban meggátolják. E törvényellenes állapot megszüntetésére a kereskedelmi miniszter most körrendeletet bocsátott ki egy konkrét eset kapcsán, és felhivja a másodfoku iparhatóságokat, hogy az elsőfoku iparhatóságoka tehát Budapesten a kerületi előljáróságokat utasitsák, hogy a monarchia egyik államára való érvényességgel kiállitott házaló könyveket akadálytalanul láttamozzák, mivel az 1899. évi XXX t. czikkel fentartott vám és kereskedelmi szerződés XV. czikke szerint az egyik állam területén annak lakosai számára szabályszerüleg kiadott házalási engedély a másik állam területén — az ennek lakóira nézve fennálló korlátozások mellett — a házalási engedélynek az illetékes hatóság által történt láttamozása után jogot ad a házalás gyakorlására.

A székesfőváros tanácsától tett intézkedéseinek eredményére vonatkozólag — jelentést is vár a kereskedelmi miniszter.

A X. ker. uj köztemető főkapuzata.

A főváros mérnöki hivatala még tavaly elkészitette a X. kerületi uj köztemető főbejárata környékének rendezésére vonatkozó terveket, Ezeket a terveket a tanács és a közgyülés ez év elején már el is fogadták s a mérnöki hivatalt a további részletek kidolgozására utasitották.

Ma terjesztette be a mérnöki hivatal a köztemető főkapuzatának részletes tervezését: A monumentális kapuzat három részből áll. A középső épületrész alépitményét őrszobául használják ki, a mely mellé két oldalról egy-egy fedett gyalogbejáró czatlakozik.

Az alépitményen 26 méter magasságba felnyuló hatalmas kőobeliszk áll, a melynek a tetején elhelyezett nagy tryposból ünnepélyes alkalmakor fényes láng kéve lobog az ég felé. A stilszerű háromlábu katlanba ugyanis légszeszvezeték szolgál s a belőle kiömlő gázt villamos szikrával gyujtják meg. Az obeliszk alját bronz angyal alakok diszitik. Az alépitményben helyezik el a lélekharangot is.

Ettől a magasan égbe nyuló közép épülettől jobbra és balra egy-egy 10 méter széles kocsi ut vezet a temetőbe. Ez az ut lesz a villamos vasut pályája is. Az utak külső oldalán egy-egy szimmetrikusan kiképzett kezelő épület áll, amelyekben az irodák, a közönség menedékhelye, őrlaktanyák és gondnoki lakás nyernek elhelyezést. — Ez épületektől kiindulva félkör alakban diszes vasrács fogja az igy alakuló körtért szegélyezni és a most épülő sirbolt csoportok mauzoleumszerü kezdő épületei az egésszel harmonikus csoportot alkotnak. Hozzávetőleges számitások szerint a főkapuzat teljes felépitése 133000 koronába kerülne. A terveket a mérnöki hivatalban *Hegedüs* Ármin mérnök készitette.

A Kutvölgyi-ut épitése.

A főváros és a közmunkák tanácsa csak nem tudnak egyetértésre jutni, még a csekélyebb dolgokban sem. A legutóbbi véleményeltérésre a Kutvölgyi ut kiépitése adta meg az anyagot A közmunkatanács 12 méter szélesre tervezte az utat, és veszedelmesen nagy eséssel akarta megépittetni. A főváros mérnöki hivatala most arra kéri a tanácsot, hogy az utat lankásabb lejtővel és szélesebbre épittesse, mivel a Kutvölgyi-ut az I. ker. egyik legfontosabb utvonala, melynek ma is nagy a forgalma amely jövőre csak emelkedni fog, s igy idővel igen nagy kellemetlenségat okozna, ha most előre látás nélkül kisszerüen és tökéletlenül épitenék meg.

Szobor-próba.

A fővárosi közmunkák tanácsa az esküteri hid budai feljárójával szemben a Szent-Gellérthegy aljában a mult héten felállittatta a Szent-Gellért szobrának deszka mintáját, hogy a kisérlet alapján a szobor végleges helyét már most meg lehessen állapitani. A szobor elhelyezésének eddigi terve ellen ugyanis az a kifogás, hogy az aránylag kis méretekben alkotott mű a hatalmas hegy lábánál teljesen eltörpül és jelentőségét veszti.

A közmunka tanács fáradozása azonban eredménytelenül maradt, mivel a kivánt czélt a mostani kisérletekkel nem lehet elerni, mert a szobor végleges helyét megállapitani lehetetlen, mig a hid feljárója, sem maga a hid el nem készült és annak a monumentális falazatnak, melyet a hidfeljáróval szemben a hegy oldalába akarnak épiteni, még a végleges terveit sem állapitották meg. Az is nagy kérdés, hogy a hidfő két tornya milyen arányu és alaku lesz, és nem fogja-e a máskülönben eléggé érvényesülő Szent-Gellért szobrot elnyomni. A közmunkatanács három napig ott hagyta a léczmintát, s ez alatt az idő alatt mindenféle szakemberek tologatták ide-oda, a nélkül, hogy pozitiv valami eredményt értek volna el. Ez az időelötti és ok nélkül való korai próbálgatás rávall a közmunkatanács mindenkor tanusitott alaposságára.

Drága a levegő.

Budapesten még a levegő is drága. Közismeretü igazság ez, és semmi uj dolog sem lenne benne, hogy minduntalan ismételgessük, ha azoknak a szegény üzletembereknek a panaszkodása időszerüvé nem tenné, a kik arra szorulnak, hogy a vendégeiknek a meleg nyár idejére egy kis levegőről gondoskodjanak. A fővárosnak azok a vendéglősei és kávésai, a kiknek zárt (üzlet) helyiségük van, nyaratszaka a fővárostól kénytelenek kikönyörögni néhány talpalatnyi helyet, — ha mindjárt a kásává olvadt szürke, poros aszfaltból is — hogy a fulladozó vendégeiknek egy kis szabad égaljat biztositsanak.

A fővárosnál ez az eljárás éppen nem történik valami kényelmes, rövid uton, hanem sok szaladgálásba kerül, és mindenféle apróbb nehézségekbe ütközik.

Mindez azonban még csak hagyján, a fő az, hogy a takarékos főváros mindenképen egyekszik azt a kis szivességet, a mit az üzleteseknek tesz — minél jobban meghonoráltatni. Igy a járdafoglalások diját immár annyira felcsigázzák, hogy a különben is rossz üzleti viszonyok között vergődő emberek alig képesek megüzetni, s sokan inkább lemondanak a levegőről, minthogy a tulfokozott dijakat viseljék.

Általános e miatt a panasz s a városházára sürün érkeznek kérvények a dijak leszállitásáért. A fáradozás azonban meddő, mert az előre megállapitott dijakból a főváros utólag nem engedhet el semmit.

Jellemző a járdafoglalások dijának magasságára, hogy a fővárosi vigadóval szemben levő pilzeni sörcsarnok tulajdonosa azért a jogáért, hogy szép időben az üzlethelyisége és a kioszk között elterülő közutból 340.20 négyszögmétert elfoglalhasson és asztalokkal rakhasson tele — a nyári idényre évenként 4082 korona 40 fillért fizet. Négy ezer koronánál többet, olyan területért, a melynek használhatósága teljesen az időjárás szeszélyeitől függ. Ez azonban csupán a dijmagasság arányának illusztrálása szempontjából érdekes, mert a drága helyi dijakat elsősorban nem a hasonló nagyforgalmu üzletek érzik meg, hanem igazi csapás az a kisebb üzletek tulajdonosaira, a kik aránylag csakugyan tul vannak terhelve.

A zugligeti villamos pályaudvar.

A közuti villamos vasut zugligeti végső állomásának átalakitása tárgyában a kereskedelmi minisztériumban tegnap ankétet tartottak, s végül az összes szakértők kivonultak a Zugligetbe a pályaudvar vizsgálatára. A főváros mérnöki hivatala e szaktanácskozások során igen életrevaló tervezetet terjesztett elő, melyet több eddig felmerült s mérsékelt tetszésre talált tervezgetéssel szemben a szakemberek egyhangulag legalkalmasabbnak találtak, s abban állapodtak meg, hogy azt a módozatot fogadják el, mint végleges megoldást és ezt fogják kivitelre ajánlani.

A mérnöki hivatal tervezete érintetlenül hagyja a zugligeti villamos vasut mostani pályatestét és a vonal jelenlegi végső állomását, mely a váróteremnek a zugligeti ut felőli oldalán fekszik. Ezt a részt, ahonnan a szerencsétlenül járt kocsi megindult, ezentul nem fogják végső állomásnak használni.

Az uj pályaudvart a várócsarnok másik oldalán levő szükebb területen rendezik be. A berendezéshez szükséges területet a sziklalejtőből hasitják ki, száz méter hosszuságban. Három sinpárt raknak le az uj pályatesten.

A sinek alapzata lehetőleg vizszintes lesz, illetőleg a pálya esését a minimumra szállitja le.

A város fölől érkező kocsik e három sinpárra fognak befutni, — még pedig olyanformán, hogy a hegyoldal felőli szélső sinen állanak meg a Zugligetbe érkező kocsik. A középső sinpáron a tartalék kocsianyag foglal helyet, végre a váróterem mellett levő sinpáron a városba induló kocsik sorakoznak. Az egész pályaudvart és várótermet erős keritéssel veszik körül, ugy, hogy az indulásra kész kocsikat csakis a várótermen keresztül lehessen megközeliteni.

A Zugligetbe érkező utasok a keritès mögött létesitendő gyalogjárón szállnak le s megkerülve a várócsarnokot, a zugligeti utra jutnak. Igy az érkező és induló utasok egymástól teljesen ellesznek választva.

Ezzel az intézkedéssel teljes biztonságba helyezik a veszteglő kocsikat és biztositják a pályát a Zugliget minden részéből odaözönlő közönség megrohanása ellen.

A váróterem 400—500 ember befogadására alkalmas. A csarnoknak az induló kocsikhoz nyiló részét három négy ajtós korláttal zárják el. Az ajtók előtt áll a befelé készülő kocsi. A tolongást teremőrök jegyosztással gátolják meg és egy-egy kocsira csak annyi embert engednek a hány üres hely van.

A zugligeti-uton levő mostani pályaudvart teljesen érintetlenül hagyják, hogyha majdan a villamos vasutat meg akarják hosszabbitani, a pálya vonalának megbolygatása akadály ne lehessen. Ha ugyanis most lemélyitenék a zugligeti uton levő jelenlegi végállomást, ezzel utját vágnák annak, hogy a vasutat kifelé meghosszabbithassák.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamába lépett.

Két esztendős pályafutása alatt szigoruan megmaradt kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő kezdetén ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;
kimeritő és pontos ismertetéseiben.
Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

A Dob-utcza kiszélesitése.

A Dob-utczai háztulajdonosok arra kérték a tanácsot, hogy a Dob-utczát megfelelően szélesittesse ki. A mérnöki hivatal a kérelem tárgyában ma azt jelenti a tanácsnak, hogy az utcza rendezését csak nagy sugár ut alakjában lehetne végrehajtani, ez azonban igen nagy költségekkel járna. A főváros ezeket a kiadásokat nem vállalhatja magára szük pénzügyi viszonyai miatt sem. A kiszélesités csakis az esetben lenne megvalósitható, ha egyrészt a tulajdonosok hozzájárulnának, másrészt a közmunkák tanácsa rábirható lenne arra, hogy a Dob-utczának tágas uttá leendő kiképzését a kezelése alatt álló fővárosi pénzalap terhére végeztesse.

A terézvárosi templom helyreállitása.

A VI. ker. előljáróság arra kérte a tanácsot, hogy a terézvárosi plébánia templom homlokzatát javittassa ki, mivel a mázolás lekopott róla s a mi megmaradt is szinét vesztette, disztelen. A mérnöki hivatal ma azt javasolja, hogy a templom külsejét ez által még ne restaurálják, mivel a lekopott festék a templomfalakat még disztelenné nem teszi, mivel a barna terméskövekkel a kopottas szinek nagy ellentétben nincsenek, s a mostani állapot még 2—3 évig megfelelő. A fővárosnak egyébként sincs elegendő pénze a legszükségesebb közmunkára sem, e kevésbbé sürgős munkák végrehajtása tehát ez idő szerint ugyszólván fényüzés lenne.

Utczarendezés Kőbányán.

A tanács elhatározta, hogy a X. kerületi Szállás-utczát végre rendezteti. Az utczát keramittal burkoltatják és berendezik a gázvilágitást. Ezekkel a munkálatokkal kapcsolatosan a Jegenye-utczában egyelőre petróleum világitást rendeznek be.

Vizvezeték az iskolában.

A főváros Gyömrői-uti iskolájában eddiggelé nem volt vizvezeték. A tanács most elhatározta, hogy az iskolába bevezetteti a vizvezetéket. A teljes berendezés 9600 koronába kerül. — Ugyanezzel az alkalommal 100 koronai költséggel uj közkutat is épittet a Gyömrői-utczában a főváros.

Az Akadémia uj feljárója.

A Petőfi-tér és Akadémia között a Dunaparton épülő uj villamos vasuti vonal épitése következtében a *Akadémia* palotájának a Duna felől levő feljáróját át kell alakitani. A munkálatokhoz a főváros 50.000 darab *bazalt* koczka követ adott ki. E kövekből 1000 darab 596 koronába kerül.

A laposdülői kaszárnya bére.

A katonai kincstár a fővárosnak a kaszárnyák használatáért meglehetős bért fizet. A bérösszeget kétféle értékelés után vetik ki. A tulajdonképeni kaszárnyaépület használata után pausál összeget állapitanak meg, amelyben benn van a beruházás 4 százalékos amortizálása; a kaszárnyához tartozó egyéb, inkább kényelmi épületek használatáért pedig a beruházási költségek 6 százalékat fizeti a kincstár. A laposdülői tüzérkaszárnya után az érdekes bérkövetelést most állitották össze a városházán. Ezek szerint a kincstár a lakóhelyiségek amortizálása és bére fejében 54000 forintot tartozik fizetni. A laposdülői tüzérkaszárnyával kapcsolatos kényelmi épületek előállitásának költségeit a számadások a következőkben tüntetik fel:

A nagy lovarda 144.240 korona 04 fillérbe, — a kis lovarda 109522 kor. 14 fill. került. A lovasüteg felszerelése 17261 kor. 76 fil., e gyalogüteg felszerelése 2400 kor. 80 fil. és a dandáriskola felszerelése 7467 kor. 96 fil. költséget okozott. A patkoló mühely a lovasság részére 20913 kor. 62 fil., a gyalogság részére 27366 kor. 56 fil. költségbe került. Az uszoda épitéséhez 13049 kor. 58 fil., a ló usztatóhoz 10369 kor. 98 fil. volt szükséges, végre a nyilt lovarda berendezése 28255 kor. 08 fil. kiadással járt. Az összes ilynemü beruházások tehát 402.448 kor. 80 fil. tettek ki, — a minek 6 százaléka fejében a katonai kincstár 24146 kor. 92 fillért köteles leróni.

Herczegh Teréz internátusa.

Herczegh Mihály egyetemi tanár nővére, aki apácza-főnöknő, igen életrevaló nemes tervről értesit bennünke: müvelt családok gyermekei számára internátust szándékozik alapitani *Fiuméban*, ahol az ilyen intézet nagy hézagot pótolna. A gyenge testalkatu leánykák alkalmasabb helyet nem találhatnak Fiuménál, ahol egészségük helyreállitása mellett magyar tannyelven, hazafias szellemben végezhetik tanulmányaikat. Az internátus vezetősége gondoskodik magyar, német, olasz, franczia és angol tanárokról. A zongorát vagy másféle hangszert is szintén az internátusban fogják tanitani. A finomabb modor elsajátitására nagy sulyt helyez s arra törekszik, hogy a lélek s szív vallásos és nemes irányu kiképzését előmozditsa, a háziasságot megkedveltesse, a kézimunkák tanulásához szükséges izlést és ügyességet megszereztesse. Az internátussal kapcsolatban Herczegh Teréz egy gyermek-szanatóriumot is létesit olyanok számára, kiknek a tengeri levegő, vagy fürdő orvosi rendeletre szükséges. Szezon növendékek részére is rendez be külön helyiséget, ahol teljes ellátásban részesülhetnek. Az internátus és szanatórium szeptember elsején nyilik meg Fiuméban, a Kvassay-féle villában, közvetetlen a tengerparton, árnyas kert közepett, egészséges és szép helyen. A tengerparton saját fürdőháza van s a belvárossal villamos közlekedés köti össze. A benlakók szeretetteljes anyai gondozásban, tápláló, egészséges, jó étkezésben részesülnek. A növendékek a teljes ellátásért havonkint 50 forintot fizetnek; zongora-tanulás nélkül 44 forintot, zongora és franczia nyelv tanitása nélkül 40 forintot. A gyermek-szanatóriumban is ugyanezek a feltételek. A szezon-vendégek naponkint lakásért és teljes ellátásért másfél forintot fizetnek.

Az uj téli kikötő dijszabásai.

A földmivelésügyi miniszter a főváros téli kikötője dijszabásának megállapitása tárgyában értekezletre hivta ma délelőtt, a kereskedelmi miniszterium-, belügyminiszterium-, közmunkatanács, főváros és államrendőrség képviselőit. Az anketen a főváros képviselői kijelentették, hogy a dijszabás megállapitásának tárgyalásába bele nem mehetnek, mivel erre meghatalmazásuk nincs; egyébként is a főváros részéről addig érdemleges kijelentést tenni nem lehet mig el nem dől, hogy a főváros mostani partbérlője jogosult-e dijakat szedni a téli kikötő partjain, — Konkrét esetből kifolyólag kimondotta már egy izben a közigazgatási biróság a dijszedés jogosságát, mégis a fővárosnak a kérdést végleges döntés előtt alaposan meg kell fontolnia. A kérdéses partbérletet 1902. márczius végéig szerződés biztositja. A téli kikötő a Csepel-szigettel szemben a Duna-jobbpartján, az összekötő vasuti hidtól délre elterülő holt Duna-ágban immár készen áll. A Duna szélén elvonuló védőgátat, mely eddig 4 méter magas volt, a kikötő védelmére 8 méterre emelték fel, s a holt ágnak a szárazpart felőli szélét kikötés és ki- s berakodás czéljára alkalmassá tették. A téli kikötőbe a hajók az összekötőhid alatt levő nyiláson járnak be, kihajózás czéljára pedig a holt ág alsó részén levő nyilás szolgál, a melyen a holt ág a friss Duna vizet is nyeri. Az uj kikötőt 1900. év őszén adják át a forgalomnak.

A budai közvágóhid.

A főváros még 1893-ban elhatározta, hogy Budán közvágóhidat épittet. Határtalan örömben usztak a jobbparti lakosok, midőn már a dolog annyira előrehaladt, hogy a részletes munkálatokra is kiirták az árlejtéseket. — A budai közvágóhid alapmunkái 417.000 forintba kerültek volna s nem is ezen mult, hogy máig sincs belőle semmi.

Valami közbejött akadály következtében került le hirtelen az ügy a napirendről és azóta szép csendesen elaludt. Csak a mérnöki hivatalban lábatlankodó vaskos aktacsomó volt még máig is a budaiak eloszlott örömének egyetlen tanujele s ez oka, hogy a jövő mult vágóhidjának terve még egyszer szóba került. A mérnöki hivatal terjesztette be most ezt a hatalmas iratcsomót a tanács elé s engedelmet kért, hogy „mint intézkedést nem igénylőt levéltárba helyezhesse".

A sok tintát és szóbeszédet felszivott ügy csendesen jobb létre szenderül.

A Gizella-tér parkozása.

A Gizella tér parkozását immár csakugyan megkezdik. A közmunkatanács népszerü terve elé sok mindenféle akadály gördült, melyek elháritása különféle nehézségekkel járt, végre is azonban — hogy az utolsó kérdést — a bérkocsi állomás elhelyezésének dolgát is sikeresen elintézték, — eljutott a megvalósulásig. A parkozás következtében a téren szükségessé váló aszfaltozások 6000 koronába kerülnek, magának a parkozásnak munkálatai 7239 korona kiadást okoznak. A vizvezeték 500 korona, az uj világitás berendezése pedig 1856 korona költséget igényei. A közkert létesitése alkalmával eltávolitják a Gizella-tér közepéről azt a régi közkutat is, a mely eddig a bérkocsi állomás kedvéért állott ott.

A német katonai átiratok.

A katonai parancsnokság arra kéri a tanácsot, hogy az I. kerületben a lipótmezei katonai gyakorló téren a vizfogyasztás díját ugy számithassa, mint a katonai kaszárnyáknál szokta tenni. Magában a kérelemben nem volna valami különös dolog, ha az nem ékes német nyelven lenne megirva. Egyáltalán érdekes jelenség, hogy a katonai hatóságok ujabban megint kizárólag német nyelven kezdenek a közigazgatási hatósággal levelezni. A magyar levelezésre nem igen szoktak reá, de legalább az utóbbi időben a német átiratok mellé magyar forditást is mellékeltek. Ez a forditás ugyan néha valóságos humoreszk számba ment, de legalább az előirt formánál mégis megfelelt. Ujabban azonban ez is teljesen elmarad és a szegény »czibilek« kénytelenek beérni a dicső »armeesprach«-hal.

A sertésközvágóhid kutja.

A főváros a sertésközvágóhid vizellátására kutat furat. A vállalkozóval eredetileg ugy egyeztek meg, hogy a kutat 150 méterre ásatja le. Ez később ugy módosult, hogy a kut mélysége 200 méter, majd 260 méter lett; de vizre még nem találtak. Erre nézeteltérés tört ki a főváros és vállalkozója között, aki 250 méter mélységen tul furatni nem akar, — mert állitólag erre magát nem kötelezte s vállalkozni most sem hajlandó; mig a tanács azt átlitja, hogy köteles 300 méterig leásni. A kutfurás költségeire 38000 koronát irányoztak elő. Eddig tényleg elköltöttek 53500 koronát, s most, hogy a főváros és a vállalkozó összekülönböztek — a furás egyelőre szünetel.

Épitkezés a Virányoson.

A Virányos dülő, Kutvölgy és környéke szabályozásának kérdését évek óta tárgyalja a fővárosi közmunkák tanácsa és a főváros.

A vég nélkül huzódó tárgyalások elején egyik virányosdülői telektulajdonos nyaralót akart emeltetni telkén s a szükséges hatósági engedelem megadásáért folyamodott. Kérelmét azonban akkoriban félre tették azzal, hogy majd a hivatalos tárgyalások befejezése után terjeszsze elő, mert nem mondhat addig a hatóság véleményt a mig az általános szabályozás kérdésében dülőre nem jutnak.

A közmunkatanács végre — néhány évre az eset után — befejezte munkálkodását és a környék rendezésére vonatkozó terveket elkészitvén — további tárgyalás czéljából megküldötte a főváros tanácsának. Egyben azonban felhivta a tanács figyelmét a régi folyamodásra s kérte, hogy a tervekkel együtt a felől is döntsön. Itt azután a mérnöki hivatal javaslatára felhivták az ingatlan tulajdonost, hogy a kért épitési engedelemre vonatkozó terveket terjessze elő. A megvárakoztatott folyamodó erre ma bejelentette, hogy neki bizony nem volt annyi türelme, hogy a hivatalok tanácskozásának végét évek során át tétlenül bevárja, — hanem azóta már szépen felépittette a házát engedelem nélkül is. — Most már csak azt kéri, hogy vizsgálják meg alaposan, nincs-e valami kifogás ellene, s ha nincs, hagyják jóvá a cselekedetét.

A rákosfalvaiak kérelme

Rákosfalva lakosai a kerületük érdekében arra kérik a jóvárost, hogy a nyilt árkokat tömesse be, az utczákon jelzőtáblákat alkalmaztasson, gondoskodjék a vidék megfelelő világitásáról, és az üres telkek bekeritését rendelje el. Rákosfalva papiroson a fővároshoz tartozik, méltányos dolog tehát, hogy elhanyagolt állapotának mielőbb véget vessenek, és a főváros gondoskodását a szépen fejlődő mostohájával szemben is érezztesse valahára.

Hirdetések

40168. sz
1900.—VIII.

Hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa ezennel közhirré teszi, hogy 1900. évi junius hó 15-től október hó 31-ig bezárólag terjedő időre idény élelmiczikkek árusitása czéljára a következő közterületeket jelölte ki ideiglenes (idény) piaczokul ugymint:

1. A II. sz. (Rákóczy-téri detail) vásárcsarnok előtti kocsi állás helyet és a körülötte levő utczákat;
2. A III. számu (István-téri detail) vásárcsarnok előtti kocsiállás helyet;
3. A IV. számu (Hunyadi-téri detail) vásárcsarnok előtti kocsiállás helyet és a körülötte levő utczákat;
4. Az V. számu (Hold-utczai detail) vásárcsarnok előtt a Hold-utczának szélesebb részét;
5. A IV. kerületben a központi vásárcsarnokhoz kijelölve levő Dunapart északi partjától egészen az Eskü téri dunai hid épitési telkéig terjedő Ferencz-József rakpart felső részét továbbá

a központi városház (volt Károly kaszárnya) udvarán levő fedett vásár előtti udvarrészt:

6. A VIII. kerületben a Köztemető-utnak a Salgótarjáni-ut s a Dologház-utcza közötti kerékvetőkkel elkülönitett sávját:
7. a IX. kerületben a Boráros-térnek be nem fásitott részét.

Az idénypiaczokon kizárólag a vidékiek által kocsin hozott élelmi czikkeket, kizárólag kocsikról és csakis azokrak szabad árusitani, akik az áruczikkeket származási helyükről az illető piaczra hozták.

A földről való árusitás nincsen megengedve.

Az árusitás hétköznapokon déli 12 óráig vasárnap és ünnepnapokon pedig 10 óráig tarthat.

A központi vásárcsarnok főidénypiaczán az árusitás kezdetét és végét időközönként a vásárcsarnok igazgatóság állapitja meg.

A székesfőváros területén levő nyilt piaczokon való árusitást ezen intézkedés nem érinti, azokon való árusitás az eddigi módozatok mellett fenmarad.

A Székesfőváros tanácsa.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa részéről a X. ker. külső kerepesi-uton fekvő Ferencz-József lovassági laktanya területén levő öt nyitott lovarda 18.568 kor. 56 fil. költséggel ellőirányzott kavicsolási és homokolási munkáinak vállalatba adására ezennel nyilvános árlejtés hirdettetik.

Felhivatnak ennélfogva a pályázni kivánók, hogy az emlitett munkákra vonatkozó magyar nyelven szerkesztett és ivenként egy korona bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve f. é. 1900. julius hó 17-ik napján délelőtti 10 óráig Kullmann Lajos tanácsnok vagy helyettese kezéhez (központi városház, IV. ker. Károlykörut 28. sz. I. em. 14. ajtó szám alá) nyujsák be.

Az ajánlatokban számmal és betüvel világosan kiteendő, hogy a munkálatok az előirányzott összegekből, illetőleg a költségvetésben tételenként kitüntetett egységárakból levonandó hány százalék engedmény mellett avagy az előirányzati költségösszegeken, illetőleg a megállapitott egységárakon fe ül hány százalék felfizetés a költségvetésben kitüntetett összes egységei tételekre nézve egy és ugyanazon százalékban fejezendő ki.

Elismerendő továbbá az ajánlatban, hogy vállalkozók a helyi és épitési viszonyokat, az épités-rendőri szabályokat, a költségvetést és az árlejtési feltételeket ismerik s azoknak magukat migdenben alávetik.

Ha a vállalkozók szakértők nem volnának, az ajánlatban megnevezendő azon szakavatott iparos, a ki által a munkát saját felelősségeikre teljesittetni fogják.

Bánatpénzképen az előirányzott költségösszegnek megelelő 5 százalék azaz öt százalék készpénzben, vagy a fővárosi pénzintézetek takarékpénztári betéti könyvecskéiben, vagy állampapirokban, vagy budapesti pénzintézetek zálogleveleiben az árlejtést megelőző napon déli 12 óráig a székes fővárosi központi pénztárba teendő le mely az ajánlat elfogadása esetén szerződési biztositékul fog szolgálni; megjegyeztettvén, hogy az értékpapirok a tőzsdei árfolyam pénzhasábjain jegyzett napi árkeletnek 90 százalékaval, de soha a névérteken felüli összegek fognak számitattni.

A bánatpénz letételéről szóló letéti nyugta az ajánlathoz csatolandó.

A szállitandó anyagokra nézve kiköttetik, hogy a tisztán megrostált és megmosott nagzsemü Dunahomok a székesfővárosi mérnöki hivatalnál őrzött minta szerinti minőségben, a bányakavits pedig a mérnöki hivatal által meghatározandó minőségben szállitandó.

A letéti nyugtával el nem látott, elkésve érkezett, vagy utó ajánlatok, vagy a melyek nem magyar nyelven vannak szerkesztve, figyelembe nem fognak vétetni.

A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát, tekintet nélkül az ajánlott árakra, a tanács magának fentartja.

A munkálatokra vonatkozó költségvetés és árlejtési feltételek a székesfővárosi tanács IV. ügyosztályának beszállásolási alosztályban |: központi városház, Károly-körut 28 II em. 37 ajtó szám alatti) átvehetők a kavics minta pedig a székesfővárosi mérnöki hivatalban (IV borz u. 7 sz. II em. 9 ajtó szám a) megtekinthető, a hol a netán kivánt felvilágositások is megadatnak.

Budapesten, 1900. évi junius hó 21-én.

A székesfővárosi tanács

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

RÖCK ISTVÁN

gép- és gőzkazángyára
vas- és érczöntödéje

BUDAPEST

IX., Soroksári-utcza 24.

Készit: ***magas nyomásu kompound- és triplexpanziós gőzgépeket, sz. Frikart***-féle kényszermozgásu ***Corliss vezényművel.*** — ***Biztonsági vizcsöves gőzkazánokat*** minden nagyságban ***Bánó és Szüts legujabb szabadalma*** szerint.

Továbbá minden nagyságu és szerkezetü ***hajógépeket,*** kihuzható forr- és fütőcsöves ***lokomobilokat, gőzkazánokat,*** tüzelő-, forraló- és hullámlemezes tüzelőcsövekkel, ***gőzmalmi és téglagyári berendezéseket.*** Szab. külömbzéki emeltyüs-szerkezetü ***bor- és olajsajtókat,*** valamint ***olajgyártási berendezéseket*** és elvállal mindennemü a ***gépészeti szakmába vágó munkákat.***

Tervez és berendez mindennemü vizműtelepet.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** **kamatozással,** ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában,)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Magyar folyam- és tengerhajózási részvénytársaság.

Mérlegszámla.

Vagyon: **Teher:**

Fkvi lpsz.		forint	kr	forint	kr.
	Hajók számlái:				
13	31 gőzhajó értéke felszereléssel együtt	3,028.059	66		
14	174 vasuszályhajó értéke felszerelés-sel együtt	4,596.122	66		
15	30 fauszályhajó értéke felszerelés sel együtt	202.788	16		
	56 kikötőhajó értéke felszereléssel				
16	együtt	353.025	32	8.179.996	20
	Hajómühelyek:				
17	Az orsovai és komáromi mühely értéke berendezésekkel együtt			389.868	27
	Épületek számlái:				
18	Az igazgatósági épület értéke	534.542	54		
19	Az állomási épületek	246.779	12	781.321	66
	Állomási leltár:				
20	Az állomások leltári felszerelése	204.474	20		
21	Kikötőhidak	60.995	01	265.469	21
	Anyagok:				
101	Anyagkészletek a szertárakban	207.292	15		
96	Leltárkészletek a szertárakban	98.632	95	305 925	10
	Pénztári készletek:				
24	A központi pénztárban	34.937	31		
25	Az állomási pénztárakban	117.700	25	152.637	56
	Értékpapirok:				
26	Különféle értékpapirok értéke			326.482	50
	Adósok :*)				
27	Különféle követelések			1,091.637	52
	Elsőbbségi kölcsön árfolyamkülönbözet:				
	Maradvány a mult évi mérleg szerint	123.680	—		
28	levonva az alapszabályszerű leirást	7.730	—	115.950	
				11,609.288	02

*) Követelések pénzintézeteknél 597.438 frt 79 kr.
Követelések különféléktől 494.198 frt 73 kr.

Frki lpsz		forint	kr	forint	kr
	Részvénytőke:				
3	50,000 db. 200 kor. névértékü részv.			5,000 000	—
	Elsőbbségi kölcsön:				
	25.773 darab 400 kor. névértékü 4½ %-os elsőbbségi kölcsönkötvény	5,154.600	—		
4	levonva 4494 db. 1899. julius 1-ig kisorsolt kötvény	898.800	—	4,255.800	—
	Karbantartási tartalék:				
	Tartalék a mult évi mérleg szerint	895.430	59		
	Alapszabályszerü leirások 1899. évre 430.789 frt 58 kr.				
5	levonva a f. é. karbantartási költségeket 152.608 frt 04 kr.	278.181	54	1,173.612	13
	Tartalék alap:				
6	Alapszabályszerü tartalék			41.702	67
	Külön tartalékalap:				
7	Külön tartalék a szerződés 19. §-a értelmében			400.000	-
	Biztositási alap:				
8	Biztositási tartalék			138.734	72
	Nyugdijalap tartalék:				
	A társaság javadalmazása	50.000	—		
9	Az alkalmazottak ideiglenes befizetései és egyéb jövedelmek	24.355	55	74.355	55
	Kisorsolt elsőbbségi kötvények:				
10	Beváltandó 985 drb kisorsolt elsőbbségi kölcsönkötvény			197.000	—
	Elsőbbségi kölcsönkötvény szelvények				
11	Beváltandó 22.252 drb szelvény á 4 frt 50 kr			100.134	—
	Hitelezők:				
12	Különféle passzivák			141.934	40
	Nyereség és veszteség számla:				
2	Nyereség egyenleg			86.016	55
				11,609 288	02

A főkönyvvezetőség: **Tauber** s. k.,

Budapest, 1899. deczember hó 31-én.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Széchényi s. k. elnök. **Kornfeld** s. k. alelnök. **Barcza** s. k. **Beck** s. k. **Gróf Csáky Adorján** s. k. **Hatvany-Deutsch** s. k. **György** s. k. **Horváth** s. k. **Kilényi** s. k. **Luczenbacher** s. k. **Neumann** s. k. **Pekár** s. k. **Ribáry** s. k. **Strasser** s. k. **Szitányi** s. k. **Vértessy** s. k.

Megvizsgáltuk és helyesnek találtuk:
Budapest, 1900. junius hó 7 én.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Földes s. k. **Ahsbahs** s. k. **Deutsch** s. k. **Jarmay** s. k. **Lers** s. k. **Matuska** s. k. **Werkner** s. k.

Nyereség- és veszteségszámla.

Tartozik:

Pkvi ipsz.		forint	kr.	forint	kr.
	Üzleti kiadások:				
	Összes üzleti kiadások 1899. évben			2,157.759	05
	Elsőbbségi kölcsön kamat:				
	4½% 4,451.800 frt után 1899. I-sö felére	100.165	50		
	4½% 4,451.800 frt után 1899. II. felére	100.165	50	200,331	—
	Karbantartási tartalék:				
	Értékleirások az alapszabályok 42. §-a értelmében:				
	a gőzhajók értékéből	114.119	56		
	a vasuszályhajók értékéből	207.369	50		
	a fauszályhajók „	16.857	91		
	a kikötőhajók „	13.707	04		
	a hajómühelyek „	22.995	22		
	a kikötőhidak „	3.193	43		
	az állomási leltárak „	20.447	42		
	az épületek „	32.099	50	430 789	58
	Kibocsátási árfolyam különbözet:				
	Az alapszabályszerü leirás 5-ik részlete			7.730	—
	Első berendezési költségek:				
	Az alapszabályszerü leirás -ik részlete			2.081	23
	Nyereség egyenleg			86.014	55
				2,884.705	41

Követel:

Pkvi ipsz.		forint	kr.	forint	kr.
	Üzleti bevételek:				
	Összes üzleti bevételek 1899. évben			2,382.141	05
	Kamatok:				
	Folyószámla és egyéb kamatok			39.026	02
	Államsegély:				
	Államsegély az 1899. évre a szerződés 19. §-ának 1. és 3. bekezdése értelmében			450.000	—
	Nyereség áthozat 1898. évről			13.538	34
				2,884.705	41

A főkönyvvezetőség: **Tauber** s. k.

Budapest, 1899. deczember hó 31-én.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Széchényi s. k. elnök. **Kornfeld** s. k. alelnök. **Barcza** s. k. **Beck** s. k. **Gróf Csáky Alorján** s. k. **Hatvany-Deutsch** s. k. **György** s. k. **Horváth** s. k. **Kilényi** s. k. **Luczenbacher** s. k. **Neumann** s. k. **Pekár** s. k. **Ribáry** s. k. **Strassers**. k. **Szitányi** s. k. **Vértessy** s. k.

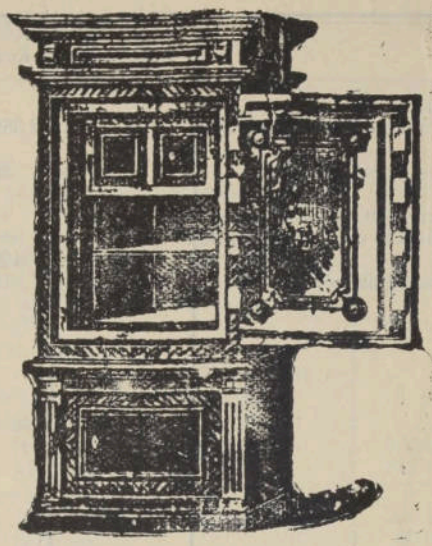
Megvizsgáltuk és helyesnek találtuk:
Budapest, 1900. junius hó 7-én.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Földes s. k. **Ahsbahs** s. k. **Deutsch** s. k. **Jármay** s. k. **Lers** s. k. **Matuska** s. k. **Werkner** s. k.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
BUDAPEST

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT
GÉPALAPOZÁSOKAT ÉS
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.

TERVEK ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK
KÍVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budabest 1900. julius 16. 28 szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A bürokratizmus kiküszöbölése.
Városatyák Bécsben-Budapesten.
A müszaki napidijasok sorsa.
Az épitésügyi szabályzat megvált.
A diszelnök.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„HATTYU"

gőzmosó- és tisztitó-intézet

vegyi tisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „HATTYU" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RESZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Hirdetéseket

felvesz a

Magyar Szekesfőváros

kiadóhivatala.

III. évfolyam Budapest 1900. julius 16. 28. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A bürokratizmus kiküszöbölése.

A bürokratizmus, a hivatalok gyilkosa: talán sehol a világon nem dühöng olyan határtalan mértékben, mint épen nálunk, Magyarországon. Okvetlenül az alaposság betegségében vergődő német sógortól ragadt reánk, mint annyi sok más Istencsapása. Ez a csunya szörnyeteg, a milyen ártatlannak látszik külsőleg, épen olyan veszedelmes, ölő méreg, mely végső pusztulást terjeszt maga körül.

A hivatalok közpénzből állanak fenn a közönség érdekében, a köznek szolgálatában. Csunya elfajulás, mikor a hivatal és közönség szerepet cserél, s az a látszat kerekedik, mintha nem a hivatal lenne a közönségért, hanem megforditva. Mikor a hivatal, vagy pláne a hivatalnok szeszélye, közömbössége, sulyosabb esetben pedig tudatlansága miatt a közönség érdeke alá kerül a hivatalos formaságok rendszerének, a külső alakszerüségek elölik a lényeget. A bürokratikus hivatal mindinkább eltávolodik a közönségtől, a melynek javára alkottatott, — s a milyen mértékben bosszantja fárasztja és keseriti az ügyes-bajos dolgával vesződő feleket, — épen olyan hatványozódó arányban válik gyülöletessé ezek előtt, a kinek szeretetét, bizalmát kellene kiérdemelnie.

A mi közigazgatásunk terebélyes fáján sajnos rendkivül is sok az efféle fattyuhajtás.

A panasz, bizalmatlanság és elkeseredett elégedetlenség lépten nyomon fel-fel fakad ellene. Kétségtelen azonban, hogy ezekben nem mindenkor a hivatalok vezetése vagy a hivatalnokok egyénisége a bünös, hanem a bajok főforrása a rendszerben, a hivatalos kezelésben és az ez idő szerint elengedhetetlen szabályszerü formaságok előirásában rejtőzik. A szegény tisztviselő ezeket az alakiságokat köteles betartani, hiába jár a nyakára a sürgető fél, hiában siránkozik a türelmetlen asszonynép — bajukon segiteni nem tud — a zaklatas legfeljebb idegessé teszi.

Az annyiszor sürgetett rendszerváltoztatás, az alapos reformok és ujitások fokozatos életbeléptetése az az egyetlen irtó szer — mely a rágódó férget letisztithatja az eleven törzsről, s megszabadithatja gyikos ellenétől.

Efféle akcióról azonban minél ritkábban hallunk. Ellenben naponként szállanak a hirek a dicső bürokratizmus ujabb és ujabb áldozatairól s a figyelmes szemlélő, rövid időszakonként fedezhet fel egy-egy ujabb éktelen fattyuhajtást.

Annál megbecsülendőbb, ha olyan kertészre esik a tekintetünk a ki éles szerszámjával; az észszerüség és erély fegyverével le-le nyeseget egy-egy ilyen torz kinövést, vad hajtást — s merészségével egy csapásra elismerést arat és csudálatot kelt az agyonhivatalozott publikumban, mely tágra nyilt szemmel kiált fel: hát még ilyen is akad?

Jóleső tudósitást kapunk most *Rudnay* Béla főkapitány egy körrendeletéről, mely ugyan aránylag szük körben mozog és csekélyebb fontosságunak látszó munkaanyagra terjed ki, de ha csak kevés eredményt is hoz, lépést, kezdeményező lépést jelent, ami már egymaga haladás és siker.

*

A főkapitány körrendelete a rendőrség ügyvitelét akarja egyszerüsiteni és főképen a felesleges udvariassági sallangoktól, melyek csupán az időt, munkát és papirost emésztik — igyekszik megtisztogatni.

A rendelet a rendőrfőkapitányság összes ügyosztályai a kerületi kapitányságok, a rendőrfőkapitányság és detektiv felügyelőség és valamennyi egyéb hivatal számára szól. Többek között megszabja, hogy a rendőrhivatalok az egymás között folytatott levelezéseiknél minnél rövidebb, tömött, egyszerü

módját használják az elintézésnek. Az udvariassági szólás formákat, bevezetéseket és felesleges czimzéseket el kell hagyni.

Igy például a főkapitány a vidéki megkeresést egyszerüen igy adja ki az illetékes kerületnek: " VII ker. kap. Eljárás végett kiadom. Datum, R tanácsos." Viszont a kerület ebben az alakban küldi vissza: „Főkapitányság. Intézkedés után vissaterjesztem. Datum ker kapitány. Teljes czimzést csaka főkapitány, vagy hivatalvezetők személyéhez intézett megkeresésekné kell kitenni és az idegen hatóságokkal való levelezésnél kell alkalmazni.

A kisebb jelentőségü ügyeket mindenkor hátiratilag és eredetben kell elintézni, a mi igen megkönnnyiti és meggyorsitja az ügymenetet.

Fontos rendelkezés az is, hogy ezentul az összes olyan megkereséseket és átiratokat, a melyekben a fővárosban lakó egyének lakásának kinyomozását kérik — a bejelentő hivatalnak kell elintézni.

A főváros tanácsát, a pénzügyigazgatóságok és az adóhivatalokat meg is kereste egyidejüleg a főkapitány, hogy az ilyenemü átiratait ezentul közvetlenül bejelentő hivatalhoz intézzék.

Egyszerüsiti az ügymenetet az a rendelkezés is, hogy a kerületi kapitányságoknak a cselédügyekben hozott határozatai és a bejelentő hivatalnak a bejelentések elmulasztása miatt hozott itéleteit felebbezés esetén ezentul nem a főkapitánységhoz hanem közvetlenül a székesfővárosi közigazgatási bizottsághoz, kell felterjeszteni; a minek kiegészitéséül a közigazgatási bizottságot megkereste a főkapitány, hogy a másodfoku itéleteit is ezután ne az ő utján, hanem egyenesen küldje le az elsőfoku hatósághoz.

A hivataloknak kerülni kell egymás között a felesleges átirat váltásokat, felvilágositásokat, értesitéseket lehetőleg rövid uton, vagy telefonon szerezhetnek egymástól.

Tilos végül a „sibolás," az ok nélküli aktaküldözgetés, a mit a hanyagabb tisztviselők azért szoktak igénybe venni, hogy az ügy érdemleges elintézésétől legalább egy időre megszabadulhassanak.

Rudnay Béla főkapitány nagy fába vágta fejszéjét, a mikor a bürokratizmus kiirtását tüzte czélul maga elé. Annál kivánatosabb, hogy komoly törekvését siker koronázza, bár a mi hivatali viszonyaink között ezt a közel jövőben kissé merész lenne reményleni. A dicséretes első lépés azonban megtörtént: vajjon akad-e a jó példának követője?

Intő szózat.

A főváros többnyire meggondolatlanul adogatja el a telkeit. Ennek azután az a következése, hogy ha valamire szüksége van, drágán kell az elpotyázott telkeket visszavásárolni. Ilyenforma eljárástól akarja most a vizvezetéki igazgató a fővárost megkimélni. A város a Sashegyen elakar adni nagyobb területet Saxlehnernek. A vizvezetéki igazgató figyelmeztéti a tanácsot, hogy a Sashegyen 4000 négyszögméter területen 2000 köbméter tartalmu vizmedenczét akar a főváros épiteni. Az egyetlen sashegyi telkének eladásánál gondoljon erre a körülményre s tartson, vagy biztositson magának megfelelő területet, nehogy utóbb a viztartó épitése elé elháritathatlan akadályok gördüljenek.

Városatyák Bécsben—Budapesten.

Az *E—s.* igen érdekes statisztikát állitott össze a bécsi és a budapesti községi képviselőkről. Foglalkozásuk szerint csoportositja a városatyákat, akiket Bécsben a kiterjesztett választó-jog alapján az összlakosság, Budapesten a külön választó-jog következtében, csak az arra jogositottak választanak. Természetesen a két ellentétes választó elem választottjai is mindenben a választok izlésére vallanak. Bécsben a minerum gentimból kerülnek ki a városatyák, illetőleg községi tanácsosok, Budapest a város szine-javát küldi a törvényhatóságba. Az is, ez is tulzás. A kisebbek nem értik a világváros életét, igényeit, czéljait, a nagyok — magukon kivül mást nem ismerve, nem törődnek az egyre hatalmasabb munkás elemmel. Az arany középutat megtalálni könnyü lenne, ha ott is, itt is a vezetők a hatalmon való megmaradásnál egyébre is gondolnának.

Az E—s. statisztikája ez:

A bécsi községtanács 150 tagja közül 38 tanácsos iparüző. És pedig van közöttük 9 vendéglős, 3 pék, 2 hentes, 2 mészáros, 1—1 elektrotechnikus, kalapos, czukrász, zsibárus, kávés, mükertész, kéményseprő, könyvkötő, asztalos, czipész, szabó, fehérnemü-készitő, pálinkamérő, gyógykovács, fuvaros, késes, aranymüves, kárpitos, szobafestő, lisztügynök, fatermelő, szőlőmüvelő. Azután jönnek a sorban a kereskedők, a kiket 21 tanácsos képvisel a köztanácsban. Az ügyvédi kar 10, hivatalnoki kar szintén 10 taggal van képviselve. 10 hely jutott a gyártulajdonosoknak, 8 az épitőmestereknek, 7 a technikusoknak, 4 a tanároknak, 3—3 az orvosok, hirlapirók és papoknak, 2—2, a szobrászok és nyomdatulajdonosoknak, 1—1 a lapkiadók kiadóhivatali főnökök és expeditoroknak. Van ezen kivül a községtanácsban 19 magánzó, 2 lóvasuti alkalmazott, 1—1 órás, lakatos, kéményseprő és asztalossegéd és végül 1 hivatalszolga.

Budapest székesfővárosnak 400 tagból álló törvényhatósági bizottságában a domináló szerep *ügyvédeké*, a kikből 64. nek jutott hely a közgyülés termében. Az ügyvédek után számban az *államhivatalnokok* következnak. Az államnak 31 nagyobbrészt magasabbrangu aktiv es 7 nyugalomba vonult titztviselője van bent a törvényhatósági bizottságban.

Ezeken kivül 30 orvos, 9 gyógyszerész 25 nagyiparos, 25 magánzó 24 csak háziur.

Továbbá 14 bank és takarékpénztári, 4 részvénytársasági 4 szövetkezeti, 3 biztositóintézeti igazgató.

Kiskereskedő 23, nagykereskedő 11, iparos 18, épitőmester 3, müépitész 7, vendéglős 3, szállodatulajdonos 2, sertéshizlaló 1 van a közgyülés tagjai között,

Az oktatásügyet képviseli 12 egyetemi tanár, 13 iskolaigazgató, 4 középiskolai tanár.

Az egyházak részéről 1 református püspök, 6 világi plébános, 1 szerzetes-plébénos, 1 lelkész, 1 rabbi és egy papnöveldei igazgató ül a bizottságban.

A pénzarisztokraczíát 6 bankár, a születési arisztokraczíát 4 főrendiházi tag, a szellemi arisztokraczíát pedig 7 hirlapiró és szerkesztő az igazságügyet 9, nagyobrészt magasrangu biró és 3 királyi közjegyző képviseli. Állásuk sajátosságánál fogva egyetlenek a törvényhatósági bizottságban 1 ipartestület igazgató, 1 tőzsdetitkár. 1 nyug. alpolgármester.

Részletezve az egyes méltóságokat, hivatalokat és foglalkozási ágakat, s azt találjuk, hogy a törvényhatósági bizottságot 2 aktiv és 3 nyug. miniszter 1 aktiv és 5 nyug. állam,titkár 8 valóságos belső titkos tanácsos, 3 udvari tanácsos, 1 királyi tanácsos és 26 országgyülési képviselő teszi illusztris gyülekezetté. Miniszteri tanácsos 9, osztálytanácsos 6, államvasuti igazgató 3, kuriai biró van 4. A kereskedők és iparosok igy oszlanak meg: Van 4 füszerkereskedő, 3 fehérnemü kereskedő, 2 nürnbergi áruraktáros, 2 könyvkeskedő 2 női divatkereskedő, 2 butoros, 1—1 lókereskedő, czukorkereskedő, vaskereskedő, üvegkereskedő, posztóárus, és porczellánkereskedő. Az iparosok között van 3 mészáros, 2 hentes, 2 asztalos, 2 mézeskalácsos, 2 pék, 2 kőfaragó, 1—1 bádogos, fogtechnikus, szabó, lakatos, kocsigyártó.

Ez a mai képe a törvényhatósági bizottságnak most a községi választások küszöbén. Valami nagyobbszerü változást az uj választás nem fog elöidézni — sem irányban sem összeállitásban.

Az épitésügyi szabályzat megváltoztatása.

A fővárosi közmunkák tanácsa 1893-ban alkotta meg a most is érvényben levő épitésügyi szabályzatot. A szabályzat ellen ugy az épitő iparosok, mint az épitő közönség részéről kezdettől fogva számtalan panasz merült fel s csakhamar kétségtelen lett, hogy a sok igyekezettel megalkotott szabályzat — rosz. Sokat kellett ezt a szemrehányást a közmunkatanácsnak hallgatnia, sehogy sem akart érteni róla s a szabályzatot, melyről meg van győződve, hogy kifogástalan és gánes nélküli remekmü — őrzi, s vigyáz reá, hogy a hajaszála se görbülhessen meg.

A sokat kifogásolt szabályzat ellen most két tekintélyes testület emelte fel szavát. A kerületi elöljárók együttesen kérik a tanácsot, hogy a szabályzat több rendelkezésének megváltoztatását eszközölje ki. Igy többek közt azt óhajtják, hogy a szabályzatot olyaténkép módositsák, hogy abban az esetben, ha régi ház mellett ennél alacsonyabb uj ház épül a régi és uj ház tulajdonosát együttesen kötelezzék, hogy az égnek felmeredő puszta falat diszvonalakkal vonják be. Ha pedig a régi ház tőszomszédjában magasabb uj ház emelkedik, abban az esetben az uj ház gazdája saját költségén köteles háza falát diszvakolattal letakarni.

A mostani épitésügyi szabályzat megengedi; hogy az uj házak elválasztó falát a szomszédos régi házfalához ragaszthassák.

Ebből azután sokféle baj keletkezik. Az ujonan épült ház süpped, s magával huzza a régi épületet, amelynek fala ilyen módon gyakorta megrepedezik, s a kárpitok lefoszlanak róla szóval sok kár és kellemetlenség keletkezik.

A kerületi elöljárók azt szeretnék, hogy a szabályzat reviziója alkalmával kössék ki, hogy az uj házat nem szabad közvetlenül a szomszédos házhoz ragasztani hanem csupán csak a főfalát lehet ahhoz hozzáerősiteni. Az udvar felé eső részén pedig 3 — 4 méter közökkel lehet egy-egy pillérről összekötni a két épületet. Ez az intézkedés a házak közé szabad teret ékelne, minélfogva tüzbiztonsági és közegészségügyi szempontból egyaránt nagy fontosságu.

Ugyancsak az épitésügyi szabályzat gyökeres átalakitását kéri a budapesti épitő mesterek, kömüves és kőfaragó és ácsmesterek ipartestülete is, mely e tárgyban mint egy 500. oldalra terjedő nagyszabásu emlékiratot nyujtott be a főváros tanácsához.

Az ipartestület beadványa nem akar kiterjeszkedni a főváros épitő övezetei megváltoztatásának kérdésére, mert véleménye szerint ez a főváros általános szabályozása tervének megállapitása keretébe tartozik s igy a megoldását is annak kapcsán kell remélni. Ugy szintén nem akarja felhánytorgatni az ipartestület az épitési ügyek lassu kezelésének bajait sem, bár őszintén óhajtaná hogy a főváros az épitési ügyeket ezentul teljesen elkülönitve kezeltesse, hogy igy a sok forumot, meyek mostanság az ügyek gyors elintézésének utját állják ellehesen kerülni.

A beadványban részletes alapossággal kifejtett főbb kivánságok a következők;

Az épitésügyi szabályzat az ipartörvénnyel homlok egyenest ellenkezésben áll.

Különösen nevezetes például az irattörvények 10 §-a, mely az épitő mesteri ipar gyakorlásáról szól. — De nem csak ez az egy pont mond éllent a szabályzatnak, hanem a törvény és szabályzat rendelkezései csaknem kivétel nélkül ellentétben állanak egymással.

Igy a kerületi elöljáróságok, mikor az ipartörvény alapján eljárnak, mindanyiszor megvizsálják az épitésügyi szabályzat rendelkezéseit, — viszont pedig a közmunkatanács a szabályzat alapján tett intézkedéseivel meggátolja azt, hogy a szentesitett törvény szavának érvényt szerezhessenek. Ezt az állapotot feltétlenül meg kell szüntetni, a mint hogy már eddig is türhetetlen volt; kérik továbbá a szabályzat megváltoztatásával annnak kötelező kimondását, hogy az épitkezéseknél feltétlenül szakértőt kell alkalnazni.

A szabályellenes épitkezések esetei ellen igen szigoru megtorló intézkedéseket kérnek, melyek meggátolják azt a terjedő szokást, hogy egyesek engedelem nélkül épittetnek abban a biztos tudatban, hogy némi pénzbüntetés árán — mit a szerzett haszon bőven kárpótól — a bajból könnyü szerrel kimenekülhetnek.

Az épittetőknek sok kellemetlenségeket okoznak a lebontás alá kerülő házon levő különféle sodronyvezetékek.

Az ipartestület annak kimondását kéri, hogy a vezetékek eltávolitására az érdekelteket maga az a hatóság szólitsa fel, a mely a bontásra megadja az engedelmet, — s ne legyen a félnek a feladata, a ki sokszor azt sem tudja, hogy kit kellene értesitenie.

Fontos az a kivánsága az előterjesztésnek, a mely az ötemeletes házak épitésére vonatkozik. Eddig 25 méter magas épületben öt emeletet kényelmesen el lehetett helyezni, ok nélkül való tehát a mostani megszoritás. Ellenben teljesen helyes annak a felvételnek kikötése, hogy 25 méter magas házat csak olyan utczában lehet épiteni, a melynek a széllessége is legalább 25. méter.

Nagy jelentőségü az a kivánság is, hogy a telkek beépithetőségét ezentul ne az emeletek számától hanem a telek fekvésétől tegyék függővé.

Életlelen szabály az, ha valamelyik utczára kimondják, hogy ott csak kétemeletes házakat szabad épitteni, holott ugyanabban az utczában is a különböző fekvésü telkek más-más mértékü beépitésre alkalmaztatnak.

Az ipartestület a használat, engedelem kiadását teljesen az elöljáróság hatáskörébe óhajtja utaltatni. A kerületi elöljáróságok mind rendelkeznek alkalmas szakhivatalnokkal, van mérnökük, orvosuk a kiknek közremüködésével a legrövidebb uton—módon lehet az eljárást befejezni.

Végül még az a kivánsága az ipartestületnek, hogy a használati engedelem kiadását ne az épités megkezdésétől hanem az épület tető alá jutásától számitsák és az emeletek zsámához arányitsák.

A diszelnök

vagy

a magyar Schylock.

Történeti szinmü: 3 felvonásban.

Személyek: Darányi, a nemzetközi mezögazdasági kongresszus diszelnöke.

Méline, képviselö.

Jean Dupuy,

Loubet.

Történik Párisban; az első felv. a nemzetközi mezögazdasági kongresszuson, a második a kongresszusi lakomán, a harmadik az orient express-vonaton.

Idö: jelenkor, épp az imént.

Első felvonás.

Darányi diszelnök: Nagyon szép, hogy az urak mind el jöttek a nemzetközi mezögazdasági kongruára . . akarom mondani kongresszusra, hogy támogassanak engem nehéz feladatomban, melyhez abszolute semmit sem értek. Tudom ugyan, hogy külön-külön van mező is meg gazda is, de képtelen vagyok felfogni, hogy kerül ez a kettő össze egymással? És épp azért vagyok kénytelen rá, hogy agrárius politikát folytassak, mert csakis ez által leplezhetem le odahaza, már amugy is elönyösen ösmert tudatlanságomat. Elleneim tudnillik elléggé naivak arra, hogy ha valaki agrárius, mindjárt elhigyjék róla, hogy egyuttal okos is. A kongresszust megnyitom, s még csupán egy hasonlattal akarom jellemezni saját pályafutásomat. Egyszerü prókátor voltam, s mint az igénytelen, de nagyratörö fümag voltam elrejtözve a föld alatt, mikor jóltevöm, Tisza Kálmán, kiránczigált a földből; igy lett belölem fü, mely napról-napra nagyobra növekedett, mig végre az egyik kabinet le nem harapott, s e réven, miniszter nem lettem a nemzet gyomrában. Azóta már más kabinet dicséri a napot, de én még mindig benn vagyok a gyomorban, melyből hiába kéröznek föl ujra meg ujra, nem tudnak tuladni rajtam. Hehe, uraim, mert ha egyszer egy Darányi megkapaszkodik a bárson, székbe, akkor alaposan megkapaszkodik. Mint mezögazdász, kivánom, hogy minden fümag ilyen karriért csináljon!

Méline: Bocsánat, diszelnök ur, de bizonyos ön abban, hogy ön eredetileg fümag és nem tökmag volt?

Darányi: Mindegy; fö, hogy most mi vagyok. Éljen Darányi diszelnök!

Mind: Éljen Darányi diszelnök!

Második felvonás.

Darányi diszelnök (a banketten) Uraim! Én vagyok a magvető, ki kiment a mezőre, hogy magot vessen. És némely mag jó talajba esett, némely mag pedig köves helyre esett. A mely magok jó talajba estek, azok kinőnek és éljeneznek, a mely magok pedigen köves helyre estek, azok abczugolnak. Remélem, hogy önök valamennyien jó talajba estek, és egy szivvel-lélekkel kiáltják velem együtt:

— Éljen Darányi, a dicső diszelnök!

Mind: Éljen Darányi, a dicső diszelnök!

Jean *Dupuy* (Mélinehez.) De kicsoda hát voltakép ez az ur!

Méline (fontoskodva.) A magyar Schylock barátom, ki a parasztnak hitelez . . .

Harmadik felvonás.

Darányi miniszter, volt diszelnök (az orient-express szalonkocsijában a diszelnökségről gondolkozik magában); Na, ezt is megpróbáltam.

Most még csak jeruzsálemi király szeretnék lenni!

(Függöny.)

A müszaki napidijasok sérelme.

A törvényhatóság kimondotta a minap, hogy az ügyészek és a mérnökök — akik a város alkalmazottai — nem végezhetnek magángyakorlatot. A tilalmat a városatyák kiterjesztették a müszaki napidijasokra. Az egész határozatból elmondottuk a véleményünket. De a kérdésre ujra vissza kell térnünk, mert a napidijasok megfellebbezték a kegyetlen határozatot.

A müszaki napidijasok — különben igen erőtlen fogalmazásu — felebbezésének csupán egy érdekes pontja van. Amelyikben azzal argumentálnak, hogy a legmagasabb napidijakat alig egy kettő huzza, az alkalmazottak 58 százaléka még a minimális tarifánál is kevesebbet kap.

Érdekes a felebbezésnek a fizetésre vonatkozó része azért is, mert kitünik abból, hogy a törvényhatóság maga sem volt tisztában ideiglenes alkalmazottainak helyzetével.

A törvényhatóság határozata azon alapszik, hogy a müszaki napidijasok (okleveles mérnökök és épitészek) 12 korona maximális, 6 korona minimális fizetést élveznek. Helyzetük biztos, előrehaladásuk türhető. A napibijasok erre azt mondják; 90 ideiglenes alkalmazott közül egynek sincs 12 korona napidija; 10 koronát kap 3 napidijas; 5 koronán felül 8 koronáig terjedő fizetést huz 35; a minimális 6 koronánál kevesebbet kap 52 (az összesnek 58 százaléka); a napidij minimuma nem 6 korona (ahogy a szabályzat rendeli) hanem 4 korona, A napidijas bármikor felmondás nélkül elbocsátható, ha mindjárt 10—15 évet szolgált is; sem nyugdijra, sem végkielégitésre számot nem tarthat. Méltánytalan és igazságtalan tehát, hogy a hivatalos órákon kivül eső szabadidejüket ne használhassák ugy, amint érdekük megkivánja. Végül hivatkoznak arra, hogy az állam a maga müszaki napidijasainak megengedte a magángyakorlatot.

Végül kérik a határozat megsemmisitését.

Hirek a városházáról

A Szent-Gellért-hegy általános szabályozási terve.

A Fővárosi egyesület arra kérte a tanácsot, hogy a Szent-Gellérthegy utait jobban gondoztassa, az elhanyagoltabbakat állittassa helyre, a hegy általános szabályozási tervét készittesse el, a tetőn a czitadella körül levő nagy rondót minden tekintetben rendeztesse, padokkal szerelje fel, illemhelyet épittesen s általán a kellemes szórakozó-hely minden kellékével lássa el. Végül pedig a hegy lefásitása érdekében kér hathatós intézkedéseket az egyesület. Kéri a tanácsot, hogy az ingatlan tulajdonosokat a a telkek befásitására kötelezze s elsősorban is az utak mentén ültessenek fasorokat. A tanács az egyesület kérvényét a mérnöki hivatalnak adta ki, mely ma részletes jelentésben felel a tanács utasitására. A jelentés sorra veszi a folyamodó egyesület kivánságait; az utak gondozásának kérdésére megjegyzi, hogy az a kerületi előljáróság feladata, ezt kell tehát a tanácsnak kötelessége teljesitésére szoritani. A hegy általános szabályozásának tervét most készíti a fővárosi közmunkák tanácsa. A rondó és egyéb rendezőmunkálatok ennek az általános tervnek keretében nyernek majd megoldást. A mi végül a fásitást illeti, a telektulajdonosokat nem lehet arra kötelezni, hogy ott fásitsanak, a hol ut nincsen; kész utak mentén pedig serényen fásitanak.

Szökőkutak a fővárosban.

A főváros vezetőségét régen vádolgatják azzal, hogy nem gondoskodik elegendő számu szökőkut felállitásáról, holott ezek a csinos diszépitmények nem csak a szemnek nyujtanak kellemes látványt, a sok egyforma, szürke kőtömeg között megpihenő pontot, hanem a szétszórt vizcseppekkel fe üditik, és tisztitják maguk körül a porral teli tikkadt levegőt.

A tanács most egyszerre több nagyobbszabásu szökőkut felállitását tervezi. Az egyik közülük a Rákóczy-teret ékesitené. Jól sikerült, nagyszabásu szobormü ez, melyet *Farkas* Miklós szobrászmüvész, *Strobl* Alajos mester, kiváló tanitványa készitett. A Rákóczy-téri szökőkut szoborcsoportozata az őszt humorizálja.

Az Erzsébet-tér közepére is nagyobb szökőkutat tervez a tanács. A szobormintát *Széchy* Antal már el is készitette. Ez a szökőkut 53.000 koronába fog kerülni.

A *Corvin*-téren is akarnak szökőkutat felállitani. Ennek a diszes münek költségeit részben abból a 20.000 forintból fogják fedezni, melyet *Milacher* a néhai budapesti gazdag szódavizgyáros e czélra a fővárosnak hagyományozott.

A *Mücsarnok* elé a városligetben két szökőkutat fognak felállitani. Ez a két egymást kiegészitő szobormü már el is készült és nemsokára fel is fogják állitani. A szobrok egy-egy rákászó fiut és leányt ábrázolnak.

A tanács ezeken kivül a megnagyobbodott *Ferenczieki*-terére is tervez nagyszabásu szökőkutat, a melyet a Kossuth-Lajos-utcza és Eskü-ut tengelyében akarnak felállitani.

Ha ezek a tervek hamarosan sorra megvalósulnak, Budapest székesfőváros valóban nagy lépést tesz meg az előhaladás utjában.

Az uj vásártér parkozása.

Az uj vásártér parkozásának munkálatait immár megkezdették. Egyelőre a földmunkákat készitik el. A hatalmas tér poros, kavicsos talaját ugyanis mindenekelőtt termőképessé kell tenni, hogy az uj közkert növényzete megélhessen és kellő módon fejlődhessék. Az Ujvásártérre 1100 lombos és 754 fenyő fát ültetnek. A diszes park részek között két gyermekjátszóhelyet is rendeznek be. Az összes parkozó munkálatok 99000 koronába kerülnek, a melyből az idén 50000 koronát használnak fel. Ebből az összegből fedezetet nyer az összes földmunka minden költsége.

Uj villamos vasuti megálló.

A Damjanich-utcza lakosai azzal a kérelemmel fordulnak a tanácshoz, hogy a Damjanich-utcza 49 számu ház előtt vasuti megálló helyet létesitsen, mert a közuti vasut a Murányi-utczától a fasorig nem áll meg. A tanács a mérnöki hivatalt hivta fel véleményadásra. A hivatal pártolja a kérelmet, amelynek teljesitése most már a rendőrségtől és a közuti vasuttársaságtól függ.

Az épitési engedélyek kiadásának főfeltétele.

Az épiteni szándékozó közönséget közelről érdekli az a határozat, a melyet legutóbb a főváros és a közmunkatanács egyetértőleg kiadott. A határozatban a két hatóság kimondja, hogy ezentul csak azokat az épités iránt beadott kérelmeket veszik tárgyalás alá, amelyeknek terveit képesitett épitőmester vagy maga a tervező épitész aláirt. Más kérvényt hivatalból visszautasitanak.

Uj járványkórház.

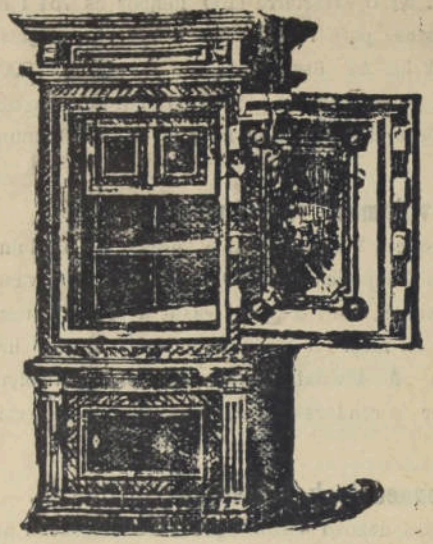
A katonai járványkórház megvásárlásától a főváros elállott s ennek következtében Müller Kálmán kórházigazgató a tavaly épült Szent-Gellért járványkórház sürgős kibővitésére kérte a tanácsot. A fővárosnak ugyanis ez idő szerint más járványkórháza nincs. A tanács a kibővitést elrendelte s a mérnöki hivatal ma beterjesztette az épités tervezését és költség vetését. A Szt-Gellért kórház a Szent-István és Szent-László kórházak között a Gyáli uton négy uj pavillont kap. Egy-egy pavillon 51000 koronába a négy 204000 koronába kerül. A vizvezeték, világitás és egyéb berendezés költsége 75000 korona. Az összes kiadás 279000 korona. Az épitést a lehető leggyorsabban be akarják fejezni, hogy baj esetére elég tágas járványkórház legyen rendelkezésre.

Uj illemhelyek.

A tanács elhatározta, hogy a Kalvin-téren, Pálffy-téren, Bomba-téren, a Ferencz József hid budai feljárójánál, a szent-László téren, István-téren végre az Üllői-ut és Ferencz-körut sarkán uj illemhelyet állittat fel, a millennium alkalmából már ösmeretes olajjal szagtalanitott rendszerü berendezéssel. A vállalkozó, a ki a bódék felállitására köteles, a tanács fehivására ma kijelentette, hogy hajlandó a főváros kivánságának eleget tenni és a házikókat felépitteti, de csak az alatt a feltétel alatt, ha a főváros őt biztositja, ha minden egyes épület után egy év alatt legalább 1500 frt. bevétele lesz, a mi annyit jelent hogy ha a bevétel ezt a mértéket el nem érné, a főváros elvállalja a különbözet pótlását.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV. kerület, Váczi-utcza 79. szám.

III. évfolyam Budabest 1900. julius 30. 29 szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A kishivatalnokok szabadsága.
A Garay-téri nyilt piacz és a hatóság.
A kőbányai plébánia lak épitése.
Az Almássy Pál-telep jubileuma.
Az Angolok Fiumében.
Hirek a [illegible]osházáról.
[illegible]ság.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és m[illegible]észet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A. né. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

Hirdetések

felvétetnek a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatalában.

III. évfolyam Budapest 1900. julius 30. 29. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros“ a törvényhatósági szünet alatt (julius és augusztus hónapokban) kéthetenként egyszer — 8 oldalon — jelenik meg.

A kishivatalnokok szabadsága.

A meleg, fülledt levegőjü fővárosból ilyenkor, nyárderekán mindenki, aki csak teheti igyekezik elmenekülni, hogy tiz hónapi szorgos munka fáradalmát enyhébb helyen pihenje ki. Az üdülésből majd mindenkinek kijut a része, a főváros tanácstermében például az egyik legutóbbi ülesen négy tanácstag képviselte a tekintetes magisztrátust, a többi kilencz társuk sorra elmenekült a meleg elől.

Csak az a számtalan sok kishivatalnok, a ki napestig ott görnyed a fővárosi hivatalok asztalánál és rójja a betüt a rubrikákba, az nem veheti ki részét a megérdemelt pihenésből.

A kisebb hivatalnokok végzik, a mint általán mindenütt — itt is a munka zömét. Az ő nyakukba szakad a legtöbb dolog, nekik legkedvezőtlenebb aránylag az anyagi helyzetük, s mégis ők részesülnek a legkegyetlenebb elbánásban.

A polgármester a minap rendeletet adott ki, a kisebb hivatalnokok szabadságideje tárgyában. Ez a rendelet egyike a legridegebb és méltánytalanabb alkotásoknak, a milyen a főváros vezető hivatalából valaha napvilágot látott.

A rendelet meg akarja fosztani a kisebb hivatalnokokat jól megérdemelt szabadságidejüktől. Minden legkisebb humanizmust nélkülöz ez a bürokrata munka, a mely kijelenti, hogy a kishivatalnok csak akkor maradhat el joggal a hivatalából, ha betegség döntötte ágyba, vagy valami igazolt, fontos okból a polgármester a szabadságidőre engedelmet adott, jogos megilletö szabadságidöre azonban nem tarthatnak számot.

A polgármester uton-utfélen hivatkozik arra, hogy milyen öszinte jóakarója a hivatalnoki karának. — Hogy fér ezzel össze ez a könyörtelen rendelet, a melylyel csak elkeseriti az embereit, s munkakedvüket szegi?

A polgármestert jó tisztviselőnek tartják. Hogy fér ezzel össze, hogy nem tudja, hogy a kedvét vesztett, kimerült, tulcsigázott munkás dolga fél annyit sem ér, ha nem is mulaszt el egy napot sem, mint a pihent emberé, ha fél annyi ideig dolgozik is, de kifáradt szervezetét a jól kiérdemelt nyugalom idő alatt felüditette, ujra munkaképessé tette?

Igen dicséretes lenne a rendelet intenciója, ha csak az ok nélkül való hivatal kerülés, a felesleges elmaradozás megakadályozása kedvéért létesült volna. — Ellentmond azonban ennek a rideg hang, — és az az elmagyarázhatatlan tartalom, a mely a kis embereket amugy is rövid szabadságidejüktől megfosztani törekedik.

Hol van ott a humanizmus legkisebb szikrája, a hol például a *szolgákra* vonatkozólag kereken kijelentik, hogy ezeket *szabadságidö egyáltalán nem illetheti meg.* A szegény emberek vigasztalhatják magukat azzal, hogy a hivatalnokok sem jártak különben, ezeknél azonban legalább igyekezik csürni-csavarni a dolgot a rendelet, s „indokolt kérelem“ esetére kilátásba helyezi, hogy talán kaphatnak kivételes, rendkivüli esetekben rövid szabadságidöt.

Ezzel a fegyverrel nem lehet adminiszt-

rálni. Ha ezen a csapáson fog haladni tovább a főváros, csak visszafelé jut el, sohase előre.

A vezetőknek az lenne a feladatuk, hogy a rendszabályok és bürokratikus korlátok alkotta szük kereteket jó indulattal, humánus, belátó észszel és nemes érzéssel tágitani igyekezzenek, a meddig csak a közjó érdeke megengedi, a hivatalnokokat pedig magukhoz és a hivatalhoz lánczolják. Ahhoz a hivatalhoz, a mely kenyeret ad nekik s a hol tudásukat és igyekezetüket gyümölcsöztethetik, s nem tartják többé nyügnek és keserü tehernek, melyet a mostoha sors nyakukba rótt, hogy életüket eltengethessék.

Kötelességünknek tartjuk ezt a kérdést ezen a helyen megbolygatni. A napisajtónak, mely szintén tudomást vett a polgármester rendeletéről — nem volt reá egyetlen megjegyzése sem, — ha csak talán nem kárörvendő.

Pedig rossz szolgálatot tesz az, ki a hatalmasat botlására nem figyelmezteti.

A polgármesteri rendeletnek alapjában véve jó szándékát senki sem tagadja. Ámde ez egyszer roszszul sikerült.

Most, hogy a nap olyan forrón tüz alá az égből, s a fürdő csobogó hullámai olyan édesen lehütik az eltikkadt testet, gondoljanak, hatalmas urak, a fővárosi hivatal apró vagy igen nagy szobáira, a poros könyvóriásokra. a megsárgult aktákra . . . és — és — képzeljék el, milyen rossz is volna az, ha azok az itthon maradt urak lennének a princzipálisok, és élveznék a tengeri fürdőket, önök pedig, uraim, itthon görnyedeznének pont 8 órától pont 2 óráig — kánikulában.

A Garay-téri nyilt piacz és a hatóság.

Könnyelmübben nem bánnak közönséggel, mint egyes esetben a főváros hatósága. Példa erre a Garay-téri nyilt piacz kövezése, amelyről ma a VII. kerületi elöljáróság intézett siralmas beadványt a tanácshoz. A Garay-téri nyilt piacz, mondja az elöljáró, a főváros legforgalmasabb, leglátogatottabb helye. Ezt a piaczot ugyszólván következetes hanyagsággal teljesen tönkreteszik. Tavaszszal elrendelték a tér kikövezését akképp, hogy a mindenfelől összehalmozódó ócska anyaggal fogják a teret burkolni.

Felforgatták az egész piaczot. Az árusokat szük mellékutczákba szoritották be, amelyekben ilyenformán a rendes közlekedést is megakasztották.

Az árusok és a közönség is megnyugodott az ideiglenes változásban, mert az elöljáróság közhirré tette, hogy a felfordultság alig 2—3 hétig tart.

Azóta — panaszolja az elöljáró — hónapok multak. A nyilt piacz területe fel van ásva, követ nem szállitanak sehonnan, a kövező munkát emiatt teljesen beszüntették, de a piacz helyére nem mehet senki, mert a piszkos, felszaggatott talajon árusitani nem lehet. Megérkezett ezenközben a gyümölcs-idény. A gyümölcsös kocsik százával állnak a teret környező szük utczákban. Óriás felfordultság mindenfelé.

Most már panasz, zugolódás egymást éri s a hatóságot jogosan szidják a közönség érdeke ellen elkövetett sérelmekért.

Végül arra kéri az elöljáró a tanácsot, hogy a körülbelül 2000 négyszögméter burkolatlan területre mielőbb adjon kőanyagot, mert szétzüllik az egész piacz, amelyen már ma sem tudnak semmiféle rendet fenntartani.

A kőbányai plébánia-lak épitése.

A főváros teljes erővel fog hozzá a kőbányai plébánia-lak építéséhez. Az építésre felügyelő bizottság nemrég megtartott ülésén megtartották az építés során szükséges munkákra kiirt árlejtést. A vállalkozók nagy számban jelentek meg a hivatalos aktuson s a mutatkozó erdeklődés a főváros számára kedvező feltételeket eredményezett. Az árlejtés igen kedvező eredménynyel is járt s a fővárosnak mind a mellett, hogy az egységárakat szokatlanul alacsonyaknak szabta ki, — mégis számottevő megtakaritásra van kilátássa az épitkezésnél, mind e mellett azonban mégis elég feltünő jelenség volt, hogy az összes munkák elvállalására csak egy czégtől érkezett be ajánlat, holott más hasonló akalmakkor az összes munkák egységes vállalatba vételéért erős versenygés szokott végbe menni. Mindenesetre ez a tapasztalat az uralkodó sanyaru pénzviszonyok egyik ékes példája ; a vállalkozóknak nincs elegendő pénzük, hogy nagyobb vállatokba fektethessék bele.

A tanács a templomépitő bizottság javaslata alapján a szükséges munkákat szakokként külön—külön vállalkozóra bizta.

A föld-, kőmüves, és elhelyező munkákra *Szabó* János épitőmester ajánlatát fogadták el, a ki az egységárakból $^1/_2$ %-ot engedett. E munkák költségét 37613 kor. 17 fillérre irányozták elő, s hat ajánlat érkezett be.

Az ács-munkákat, melyek 5691 kor. 26 fillérbe kerülnek, n égy ajánlkozó közül *Czakó* Sándor ácsmesterre bizták, a ki 9 % engedményt tett.

A vasmunkákra három ajánlkozó közül a Danubius-gyár ajánlatát fogadták el, bár az egységárakra még 15·44 % felülfizetést kér, a többi vállalkozó ajánlata azonban még kedvezőtlenebb volt. E munkákat egyébként mindössze 5484 koronára irányozták elő.

Az asztalosmunkák 8676 kor. 82 fillérbe kerülnek. Hárman versenyeztek elnyeréseikért, s a tanács *Szabó* György mellett döntött, a ki 12 % árengedményt ajánlott meg.

A 3722 koronás lakatos munkákra egyetlen pályázó akadt : *Lepter* János, 2·3 % ráfizetést kér az alacsony egységárakra. Ajánlatát elfogadták.

A cserepező munkákat *Seidl* Ferencz kapta meg, a ki 3·1 % engedményt tett.

A munkák költsége 1718 kor 86 fillér lesz.

A kőfaragó-munkákat (6015 kor.) *Nedeczky* Árpád kapta meg, aki 18 % ráfizetést kért.

Az Almássy Pál-telep jubileuma.

A főváros tőszomszédságában egyre-másra fejlődnek ki a csinos és népes nyaraló telepek, a melyek néhány esztendő mulva a „nagy Bécs mintájára“ a „nagy Budapestet“ fogják megalkotni. A hatalmas, megbővült főváros jövendő kerete már manapság is napról-napra élesebben rajzolódik ki a szem elé, s bizvást remélhető, hogy csak talán a gazdasági, illetve pénzügyi viszonyok némi helyrebillenése kell hozzá, hogy a „nagy Budapest“ megalkotásának terve egy szép napon megszülessék. Akkor pedig azután ugyan meg nem gátolhatja többé semmi a megvalósulásban.

A szép jövőn azonban, sajnos, ez idő szerint csak merengeni lehet. A szép fővárosunk olyan hirtelen bontotta ki fiatal szárnyait, hogy a közeli vidékek hozzákapcsolása e pillanatban távolabb áll, mint néhány évvel ezelőtt, a mikor Ujpest, Kispest s még egy néhány közeli községnek a fővároshoz való csatolása gondolatával sürü egymásutánban foglalkoztak az érdekelt körök.

A fővárosra tulságos terheket róttak önönmagának fejlődött igényei, s igy egyelőre lekötött karja nem nyulhat ki fiók csemetéi után, hogy keblére ölelhesse őket. A fiatalokat azonban nem köti meg semmi. Ezek ifjonti erővel, üde kedvvel rugaszkodnak felfelé s épen nem válnék csudára, ha idestova egyszer csak belerohannának a sebeit gyógyitgató anya ölébe.

A mit a főváros környékén jóformán csak a legutóbbi évtized folyamán alakult nyaraló telepek e rövid fenállásuk óta a fejlődés utján megtettek, az valóban határos a csudával. S ha ezt a haladásukat bánatos szemmel nézegeti is az extensiv fejlődés ellensége — a *hivatalos* főváros — a közönség ellene mond, s nagy kedvteléssel gyönyörködik a gyerekek növekedésében.

A környékbeli hirtelen felserkent telepek és falvak sorában első helyen áll kétségtelenül *Rákos-Szent-Mihály*, ez a sok telepből összerótt, hirtelen benépesült vidék, a mely a maga előhaladásának utját talán páratlanul a leggyorsbb idő alatt futotta meg. Ma még Csömör községhez tartozik, de kevés a hijja, hogy egészen összeforjon a szomszédjával, *Rákosfalvával* a mely már Budapest székesfőváros X. kerületének kiegészitő része.

Rákos-Szt-Mihálynak egyik kies szakasza, az *Almássy Pál* telep válik a napokban aktuálissá. Jubileumra készül. A tizéves fennállásának megünneplésére.

Szinte hihetetlen, hogy ez a sürün lakott mesésen fejlődött telep még csak rövid tiz év óta áll fenn. A jubiláló telepeseknek csak az a szomoruságuk, hogy az egész Rákos-Szent-Mihályon még nincsen templom, pedig a hivők száma ugyancsak felszaporodott. Az Almássy Pál telep közönsége most elhatározta, hogy a jubileum örömére nagyszabásu ünnepségeket rendez, a melynek tiszta jövedelmét a templom épités alapja javára fordítják.

A templom épités ügye most már e mulatság sikerétől függ, a mennyiben a kath. templom czéljára a *Schmidlechner* család a szükséges területet nemeskeblü adományképen felajánlotta s az épitkezés költségeire is már tekintélyes összeg gyült, különböző forrásokból össze.

A jubiláris tündérestét aug. 5-én, kedvezőtlen idő esetén pedig aug. 12-én tartják meg. A mulatság d. u. 5 órakor tréfás szórakozásokkal és mutatványokkal kezdődik és este tánczmulatsággal fejeződik be.

A fővárosi látogatók kedvéért a mondott napon éjjel 1 órakor külön vonatot is inditanak Rákos-Szent-Mihályról Budapestre.

Ugy hirlik, hogy a fővárosi tisztviselők köréből, a kik közül számosan nyaralnak *Rákos-Szent-Mihályon*, nagy társaság készül kirándulni a nemes czélu jubiláris mulatságra.

Az angolok Fiumében.

— *Látványos szinmü 3 felvonásban.* —

Személyek.

Gróf Szápáry László fiumei kormányzó.

Fischer angol admirális.

Kormányzósági titkár.

A czigányprimás.

1-ső, 2-ik, 3-ik } frakkos ur

1-ső, 2.ik, 3-ik } pulykaczomb

hölgyek, angolok, magyarok, olaszok, horvátok.

I. kép.

Estély a Ramillies-hajón.

Az admirális fogadja a hajóra meghivott vendégeket, a kik közül többen teliköpdösik a födélzetet, mig mások zsebrevágott kézzel társalognak a hölgyekkel. Az angolok csöndes ámulattal szemlélik mindezeket.

Fischer admirális: (gróf Szápáryhoz részvéttel). Ezek az urak ugyebár tüdőbajosok? Azért köpködnek annyit.

Gróf *Szápáry*: (zavartan) Igen; fájdalom Magyarország tele van ilyen tüdőbajosokkal. Annyira, hogy már a villamos kocsikra is külön táblákat kellett kiakasztani ezzel az orvosi rendelettel:

köpködni tilos.

Fischer admirális: (részvéttel) De még szép, hogy nem szembe köpködik egymást.

Titkár: Óh kérem. az én nemzetiségemnél az is előfordul. De csak férfitársaságban, és csak politizálás közben.

(Kezdődik a táncz, melyet a czigány magyar nótával akar megnyitni.)

Titkár: (leönti a czigányt). Valczert huzzál more! Német muzsika kell nekünk! Én mondom ezt, a fiumei magyar kormányzóság titkára!

Egy ur a budai dalárdisták közül; Hova való titkár ur?

Titkár: Én erdélyi szász vagyok.

(A czigány csakugyan valczert játszik.)

Fischer admirális: milyen kár, hogy a magyaroknak nincs tánczzenéjök.

Titkár: (a saját markába nevet).

II. kép.

Estély a kormányzónál.

Fischer admirális (Toasztozik): Annyiszor jövök Magyar országra, mig végre megtanulok magyarul. Éljen a lovagias magyar nemzet! Hip, hip, hurrah!

Mind: Hip, hip, hurráh!

Titkár (Fischerhez sugva) De hisz admirális ur, ön téved: magyar nemzet nincsen.

Fischer admirális: Hogyan?

Titkár: Hát nem hallotta, hogy az önök tisztjei egész Fiumében nem tudták megkapni a Hymnus kottáját sem? Hát hol van itt a magyar nemzet, mi?

Fischer admirális Hm, ezen csakugyan lehet gondolkozni.

1-sö, 2-ik, 3-ik } frakkos ur (kidudorodó ingmellel jön)

1-sö, 2-ik, 3-ik } pulykaczomb (a kidudorodó ingmellek alól kiszól):

Uram, vegyen ki az inge alól, mert botrányt csapok.

1-sö, 2-ik, 3-ik } frakkos ur (az 1-sö, 2-ik, 3-ik pulykaczombhoz)

Nem lehet babám. Téged hazaviszlek.

1-sö, 2-ik, 3-ik } pulykaczomb (a frakkos urakhoz): Összezsirozom!

1-sö, 2-ik, 3-ik } frakkos ur: Mindegy, nem a mi frakkunk, kölcsön frakk! (Nevetnek.)

Fischer admirális (a három frakkos urat szemlélve); Milyen kifejlett mellkasuk van ezeknek az uraknak. Ezek már nem tüdőbajosok!

1-sö, 2-ik, 3-ik } pulykaczomb (félre) Az ám!

III. kép.

Fischer admirális (egyedül): Kitünően mulattam Fiumében Csakhogy megszabadultam!

(Vége.)

Szemtanu.

A Szemlőhegy rendezése.

A szemlőhegyi közbirtokosság régóta törekszik arra, hogy a nagy kiterjedésü, kies fekvésü vidéket a hatóság szabályozza, utakkal közintézményekkel lássa el. A szabályozás tervét a mérnöki hivatal elkészitette, a tanács pedig kimondotta, hogy a szabályozást és utpépitést csak az esetben hajtja végre, ha a tulajdonosok a közczélokra kijelölt összes utakat dijtalanul engedik át a fővárosnak. A tanács a határozatot ma azzal a felhivással közölte a birtokosokkal, hogy szándékukról a legrövidebb idő alatt értesitsék a fővárost.

Hirek a városházáról

Szives tudomásul.

Olvasóinknak és jóakaróinknak szives tudomására hozzuk, hogy *Geley* József *Magyar Székesfőváros* és a *Fővárosi Tudósitó* könyomatu napilap volt belső dolgozó társa e lapok kötelékéből f. évi julius hó 12-én elbocsáttatott.

A II. kerület uj felosztása.

A törvényhatósági ülésben Del-Medico Ágoston bizottsági tag interpellácziő alakjában arra kérte czelőtt két évvel a polgármestert, hogy a II. kerület szabályozási tervét a fejlődésnek megfelelően dolgoztassa át. A kerület beosztása 1872-ben készült, s meglehetősen felületes munka volt, a melyen azóta minden egyes épitkezésnél változtatni és javitani kellett. A polgármester meg igérte a kérelem teljesitését, a melyre a tanács utasitást is adott a mérnöki hivatalnak. Az interpellálás óta két esztendő mult el s a tanács a napokban megsürgette a tervezetet. A mérnöki hivatal a sürgetésre most azt jelenti, hogy a meglehetős nagy munkával csak a jövő évben készül el. Tájékozásul megjegyzi, hogy a II. kerület uj szabályozási terve a pesti oldalon készült hasonló munkálatoktól eltér, amenyiben a nagyon lejtős és változatos nivóju budai vidéken a sugárutszerü körutakat, a széles bulevardokat mellőzni kell.

A puttony mint vizvezeték.

A czivilizácziő mindenből hasznosat alkot, igy a puttonyból, amelyet eddig a föld, szőlő és gyümölcshordók ismertek, vizszállitót fabrikált. Az uj csodaalkotás természetesen a fővárosban müködött, még pedig a VI. kerület Országbiró-, Kerekes-, Jász-, Figyelő-, Gomb-, Fáy-, Röppentyü-, Üteg-, Petneházy-, Frangepán-, Csatatér-, és Béketér- nevü utczáiban. A kültelki utczák bérkaszárnyáinak lakói egyideig megelégedetten fogyasztották a puttonyban szállitott ivóvizet. A szállitás azonban hova-tovább rendetlenebb lett. Néha a puttonyos maradt el, máskor a vize volt élvezhetetlen. A lakók, több százan, tekintélyes küldöttség utján megkérték a polgármestert, hogy azzal a költséggel, amibe a puttonyozás kerül, állittasson közkutakat. A nagyszámu lakosság a vizdijakkal biztositja a befektetés amortizátiós költségeit. A kérelem használt. A tanács elrendelte, hogy a jelzett területen 13000 koronáért 8 közkutat állitsanak fel.

Hust a szegényeknek.

A humanitás terén a főváros ujra tesz egy lépést. Hosszas tárgyalás és tanácskozás után felállitják a szarvasmarha vágóhidon a huspárolót. Az uj alkotásnak az a czélja, hogy nem ragályos betegségben szenvedő állatokat gőzpárolás utján az emberi élvezetre alkalmassá preparálják. A közvágóhidon eddig a gyanus, vagy beteg állatokat egyszerüen lebunkózták és meg semisitették, a legritkább esetben ipari czélokra értékesitették, A huspárolóba minden állat belekerül, amely megsérült, gyanus, vagy olyan betegségben szenved, amit gőzfertőtlenitéssel lehet távolitani. A huspárolót már tavaly felállitották volna de a belügyminiszter az intézmény létesitését mindaddig ellenezte, mig az országos közegészségügyi tanács kikötéseit a város elfogadta. Ennek megtörténte után a miniszter jóváhagyta a huspároló felállitására vonatkozó határozatot. A tanács pedig

ma elrendelte az uj intézmény felállitását. Az összes költség 28.000 koronába kerül, mert uj épitkezésre alig van szükség. A huspárolóból a szegény nepostály első rendü kifött hust és kitünő huslevest kap rendkivül olcsó árban.

A szemét égetés.

A szemét fuvarozó vállalkozóval kötött szerződés nemsokára lejár s a tanács utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy tanulmányozza a szemét égető rendszereket, hogy azok közül a legtökéletesebbet annak idején a a fővárosban meglehessen honositani Az utasitás következtében a hivatal Hamburg, Berlin, London, és Páris városok hatóságával lépett érintkezésbe, felvilágositást kérve az ott müködő szemét égető telepekről. Kutatása eredményéről ma tett jelentést a tanácsnak. A hamburgi szemétégető telep az am Bullerdeich területén áll; 36 kemenczében naponkint 220.000 kilo gram szemetet égetnek. A berendezést a Horsfall et Co. angol czég a maga rendszere szerint készitette. Működéséről a hatóság kielégitően nyilatkozott. Berlinben ugyanaz a czég a Warner társasággal egyesülten állitott fel telepet, de ezenkivül a Wagner féle szemétégető rendszerre is állitottak fel kisérleti telepet. Valamennyi között legnagyobb a londoni telep, amelyet lord Kelvin felügyelete alatt 1897-ben a Manlove, Ailisztet Co. czég rendezett be. Az óriás telep gőzfürdővel, gőzmosódával és népkonyhával van egybekapcsolva. Kihasználása tehát a leggazdaságosabb. A londonihoz hasonló, bár jóval kisebb annál a párisi. A mérnöki hivatal az irásos vélemények alapján nem akar a rendszerekről dönteni. Arra kéri a tanácsot, hogy a fejlődés kezdetén álló, bár itt-ott mintaszerüen berendezett telepeket gépész mérnökkel a helyszinén tanulmányoztassa, mert csakis a közvetetlen tapasztalat alapján lehet eldönteni, hogy melyik rendszer a legjobb és legelőnyösebb.

Közgazdaság.

A Magyar-horvát gőzhajózási társaság szubvenciója.

Societä in Azioni Ungaro-Croata di Navigorione Maritima a Vapora.

E czim alatt bocsátotta ki a Magyar-Horvát Gőzhajózási társaság hajójáratainak menetrendjét tartalmazó füzetkéjét. Kezünkbe vettük ezt a füzetet s csak ezt az egyetlen szót: "*ungaró*„ találtuk, amely velünk bizonyos vonatkozásban van. A társaságnak legutóbb Fiumében tartott közgyülése alkalmából kibocsátott mérlege szerint 21 hajója közlekedik, amelyek közül azonban a *Velebit*, *Nehaj*, *Senj*, *Hovát*, *Sokol*, *Abbázia*, oly tönkrement állapotban vannak, hogy a társaság már maga sem becsüli többra egyenként 3000 frtnál. A Magyar-Horvát Gőzhajózási Társaság ez idő szerint a magyar kormánytól 100,000 frt. szubvencziót huz. A részvényesek az idén 8 % osztalékot kaptak, de nem azért ily keveset, mintha a Társaság 16 %-ot is ne fizethetett volna.

Hogy a nagy jövedelem mellett is ily kis %-ot kaptak a részvényesek, az a Társaság előrelátásában találja magyarázatát, mert többet adni nem mert, nehogy a magyar kormánytól nyert szubvenczióját elveszitse. Hogy a részvényesek kárát ne vallják a csak 8 százalékos osztaléknak, a már amugy is szinleg nagy tartaléktőkét gyarapitották, tényleg azonban a társaság tartaléktőkéjéből majdnem 1 millió koronával járultak a szintén teljesen magyartalan *Szabadhajózási Társaság* megalapitásához. Ez rájok nézve mindenesetre előnyösebb, mert a kormány azt az uj társaságot is nagy pénzbeli és egyéb támogatásban részesiti s igy a Magyar-Horvát Gőzhajózási Társaság egy tőkével két szubvencziót huz.

A Magyar kormány pedig hüségesen támogatja a hálátlan vállalatot, az anyagi haszon minden reménye nélkül, pusztán azért a jólétü nemzeti öntudatért, hogy a tengeren *magyar* lobogó alatt is járnak hajóink.

De a magyar kormány ilyen nagy mértékben támogat egy amugy is rendkivüli hasznot hajtó magánüzletet s ez az üzlet sem külső, sem pedig belső vezetésében a legcsekélyebbet sem teszi meg a magyar nemzeti szempontnak szolgálata érdekében, magától merül fel a kérdés, nem kidobott pénz-e minden fillér mikkel a magyar-horvát tengerhajózási tarsaságot magyar gunyoló üzelmeiben támogatja?

Nem hihetjük, hogy a magyar kormány valaha annyi fáradságot vett volna magának, hogy e hajós társaság belső életébe beletekintsen.

A magyar horvát társaságnak száz főnél többre alkalmazottak között egyetlen egy sem tud egy szót sem magyarul. Már magának az, hogy valaki magát magyarnak vallja elég ok arra, hogy ennek a társaságnak kötelékébe soha be ne juthasson.

A társasághoz a kormány az államvasutak és különféle más magyar hatóságok részéről folytonosan érkeznek magyar rendeletek, átiratok s megkeresések, A szubvencziós társaság nem becsüli annyira a magyar hatóságok iratait, hogy leforditásukra magyar embert belső tagul alkalmazna, hanem csekély dij fejében házon kivül fordittatja le a magyar iratokat.

Mi tehát az ellenszolgáltatás az óriás szubvenczióért. Talán ez a czimében félig magyar társaság a magyar ipar támogatásával szerzett valaha érdemeket. Ezek a jó urak Magyarországból az évi százezer forint fejében ugyan még egy dugóhuzót sem szereztek be, soha. Ezenkivül a hajókon minden horvát: a kormányos, a kapitány, a hajóslegény, s még a legutolsó pinczérgyerek is, a ki a közmondást. hogy:

A ki nem tud imádkozni, menjen a tengerre, ekkép csinálja a csak magyar anyanyelvü utasok számára. ? A ki csak magyarul tud, ne menjen a tegerre.

Rosszakaratu és nemzetellenes ez a dédelgetett társaság mindenütt, a hol csak lehetséges. A magyar kereskedelem érdekeire semmi tekintettel sincs, a magyar államvasutak javával mit sem törődik. Annak, hogy Magyarország kereskedelmi összeköttetése Dalmácziával hajótörést szenvedett legfőkép az ungaróhorvátó gőzhajóstársaság tarifája az oka. Ennek a dijtételei szerint sok árut ugyszólván nem is lehet tőlünk Dalmácziába szállitani. A dijtételek jellemzésére szolgáljon a következő példa: teszem azt Fiuméből egy métermázsa czukrot New-Yorkba (a mely utazás 21 napot vesz igénybe) körülbelül 60 krajczárért szállitanak s ugyancsak Fiuméból Spalatóba (vagy vissza) egy mm. czukor szállitása mintegy 30 krba kerül, holott ez az ut mindössze 36 óráig tart. Hol van itt az arány? A társaság a magyar kivitelnek egyenesen nehézségeket támaszt.

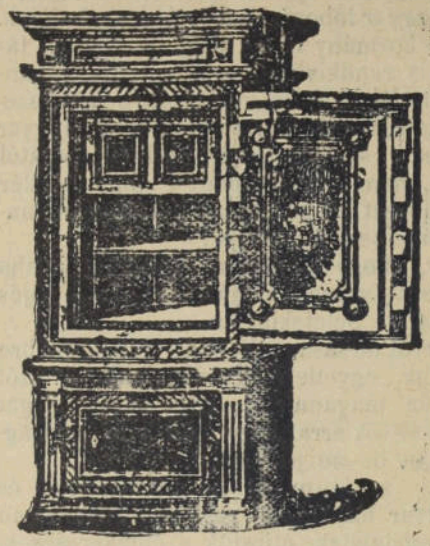
Ezek azok a viszont szolgálatok, melyekkel a Magyar-horvát gőzhajós társaság megköszöni a magyar kormány 100,000 frtos szubvenczióját,

Mert az csak nem tekinthető viszontszolgálatnak, hogy pl. *Hegedüs Sándor* kereskedelemügyi miniszternek és családjának Fiuméban való négy napi tartózkodása alatt külön hajót bocsátott a rendelkezésére.

Valószinüleg az egyetlen hajót, mely a társaság hajói közül még nincsen rozoga állapotban.

ARNHEIM S. J.

a kontinens első és legnagyobb

pénzszekrény
és
tresor-gyára
BUDAPEST
és BERLIN
Alapittatott
1883 ban.

Pánczél-szobák.

Safe-deposit.

Gyár:
Budapest, Külső-Soroksári-ut 92.
Mintaraktár:
— Dorottya-utcza 7. szám. —

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
TELEFON 57 38 SZ.
BUDAPEST
VII. KERÜLET 8 SZ.

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT.
GÉPALAPOZÁSOKAT ÉS
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.
TERVEK ÉS KÖLTSÉGVETÉSEK
KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ ÉS CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV. kerület, Váczi-utcza 79. szám.

III. évfolyam Budapest, 1900. augusztus 13 30. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az abban maradt házeltolás.
A tulfogyasztás és a vizmérő óra.
Kőmüvesek a közp városházán.
A keresk miniszter az álvégeladások ellen.
A konkurrens.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZAG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. augusztus 13. 30. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros“ a törvényhatósági szünet alatt (julius és augusztus hónapokban) kéthetenként egyszer — 8 oldalon — jelenik meg.

Az abban maradt házeltolás.

Rövid két hét mulva véget ér a nyári szünet, benépesülnek a főváros iskolái s minden vonalon megkezdődik a munka. A mester-utczai iskola rozzant falai is csak ugy várják ösmert közönségüket: a professzorokat és tanulókat, mint ezelőtt. A sok készülődés és tárgyalás eredménye az lett, hogy minden ott van a hol volt. Pedig a mester-utczai egyébként éppenséggel nem nevezetes iskolat, az utóbbi időben legalább is emlegették annyit az emberek papiroson és élő szóban, mint akár a heidelbergi egyetemet.

A hosszadalmas, keserves vajudás után azonban még csak az *egér sem* született meg. A felvilágosodott, értelmesebb gyerekek tágra nyilt szemmel bámulják majd szeptember 1-én, hogy a vén iskola most is, még mindig ott áll a régi helyén, a hol juniusban elhagyták volt, s nem változott meg rajta semmi. Hogy igy esett ki a dolog, a fővárost nem igen lehet okolni. A nehézkes, maradó jelzővel annyiszor illetett tanács és közgyülés fiatalos hévvel tört lándzsát az iskola eltolásának terve mellett. Kiváncsiak voltak az amerikai csudára, s ki akarták próbálni olyan helyen, a hol balsiker esetén aránylag nem lenne a kár tulságos, vagy épen elviselhetetlen. A mester-utczai iskola alaposabb megfontolás nélkül igen alkalmasnak látszott az érdekes terv végrehajtása anyagául.

Ám a komoly főváros ez egyszer ugy talált járni, mint az öszi napsugártól elbódult fogatlan agglegény, a ki aszott csontjait lakkczipőbe rejtve, festett bajusza alá bájos mosolyokat erőszakol, s tánczra perdül a fiatal lánykával. A meggondolatlan vállalkozásnak azonban rendszerint szomoru a vége: a vén láb szárak nem állják már a tempót s a merész udvarló a közönség gunyos kaczagása közben végig gurul a sikos padlaton.

A főváros is elhatározta, hogy virtust mutat, s világra szóló nevezetességet hoz létre Budapesten: a házeltolók ügyességéről meggyőzi a világot s aránylag olcsó pénzen pompás közmunkát hajtat végre. De nem várta be a nagy felbuzdulásban, mig komoly és méltó alkalom érkezik, — hanem megragadta a legelsőt, mely kinálkozott.

Hiába való volt a kormány higgadt intő szava, hiába voltak a pontos és világos számadások, a melyek kétségtelenné tették, hogy az erőszakolt eltolással nem jár haszon, nem megtakarítás, hanem a valódi eredmény szerint a kalandos vállalkozás nem egyéb, mint pénzpazarlás — és hiában fáradoztak a szakértők, kik minden oldalról magyarázgatták, hogy az ócska épületből akár hogy tologatják és toldozzák, még sem lesz valamire való iskola soha, mert megnagyobbitva is szük marad és kezdetleges; — a főváros makacs ulragaszkodott tervéhez, s attól tágitani semmi áron sem akart. Ebben a következetes makacsságban megvolt az az erő, hogy akaratát keresztül vitte. A szüneti idő elejére megérkezett a kormányhatósági jóváhagyás, s a főváros közönsége nagyban készült az amerikai látványosságra.

A dolog vége ismeretes. A vállalkozó jobb hazába menekült, mielőtt a fővárostól kierőszakolt szerződést aláirhatta volna, s igy a mulatságból nem lett semmi. Csupán az történt, hogy

sikerült annyi időt elfecsérelni, hogy most már se eltolt, se uj:a épitett iskolája nem lehet szeptemberre a fővárosnak, hanem a Mester-utczában minden maradt a régiben megint — legalább is egy esztendőre.

Nem akarunk a kárörvendők csuf karába beleállani. A dolgok ilyen fejlődése során azonban nem tagadhatunk meg magunktól annyi elégtételt, hogy ne hivatkozzunk a mester-utczai iskola eltolásának kérdésében a tárgyalások hosszu ideje alatt következetesen tanusitott állásfoglalásunkra. Az első pillanattól kezdve elleneztük a főváros tervét; számtalanszor bizonyitgattuk, hogy ez a vállalkozás nem alkalmas az eltolatással való kisérletezésre. Nem pedig elsősorban azért, mert a mester-utczai iskola nem az az objektum, mely ilyen költséges kisérlet anyagául szolgálhatna. Hogy maga a vállalkozás mennyire nem volt reális, fényesebb bizonyitékra nem lehet szükség a bekövetkezett eseményeknél. — A fővárost nem komoly és megbizhatatlan üzlettel ugratták be, — s megint visszaéltek a jóhiszemüségével, és jóakaratával.

Magára vessen, hogy igy történt. A vállalkozó emberei még őt hibáztatatják, a müért nehézkes és lassu az efféle modern, koczkázatos vállalkozáshoz. Addig tárgyalja, — forgatja, és csavargatja — a mig a vállalkozó tönkre nem jut, a puszta várakozásban. Ez azonban nem igaz beszéd; a realis vállalkozást romba nem dönti az alapos megfontolás..

A mester utczai iskola kérdése jól elhizott tengeri kigyóvá fejlödött. De gratulálunk hozzá, mert a lassuság mindt annyit gáncsolunk — ez uttal jó szerencse volt.

A nebulók majd csak elszoronganak egy esztendeig még a régi iskolában, a Mester-utcza is csak kibirja még egy évig a régi állapotban, a főváros pedig szerencsésen megmenekedett egy igen szerencsétlen vállalkozástól és — reméljük egy igen szerencsétlen gondolattól. Csak sajnáljuk a felsülést, a mi a vén gavallért fiatalos felbuzdulása közben érte.

Budapest története a kölni könyvtárban.

Budapest és Köln város tanácsa között szives jó viszony áll fenn. A két város vezetősége kölcsönösen megküldi egymásnak a közigazgatásukra vonatkozó érdekesebb müveket s a könyvtárakban becses ajándékképen őrzik a tanulságos munkákat. A tanács engedelmet adott *Toldy* László főlevéltárosnak, hogy a *Salamon* Ferencz Budapest székesfőváros története czimü történelmi művének egy diszpéldányát a kölni városi könyvtárnak megküldhesse. Ez a küldemény viszonzása egy nemrég onnan ideérkezett diszes ajándék munkának, melyet nemrég helyeztek el a főváros könyvtárában.

A tulfogyasztás és a vizmérő óra.

Többször és majdnem állandóan alig emlegetnek valamit a vizmérő óránál. Akinek van, az szidja. Akinek nincs, az attól fél, hogy neki is része leszen még a derék jószágból.

A vizvezetéki igazgatóság népszerütlenségét tisztára a vizmérő óra okozta.

Mert azt még megbocsátotta a publikum, hogy reggelenként apró halakat, filigrán termetü viziállatokat eregetett a vizcsap, de amiatt már éktelen dühbe borult, ha három hónapi távollét után, amikor a ház minden része üresen állott, a vizmérő óra néhány millió liter vizel fogyasztásáról tett tanubizonyságot.

A vizmérők hitelessége ellen nincsen appelláta.

Amit ők állitanak, az szent és való. Arra a vizmüigazgató kiadja a fizetési meghagyást és irgalmatlanul végrehajtja a renitens feleket.

De retteg is minden háztulajdonos vagy iparvállalat a vizmérő órától és annak minden tartozékától. Retteg és nagyrabecsüli a ki és beszámithatatlan monstrumot és hüségesen fizet, hogy menekedjék az exekuciótól.

Három szegény óbudai lakos, akik a törvényes hatalom ágas-bogas ösvényein járatlanok, mégis kegyetlen merényletet követett el a vizmérő óra ellen. Kidobták az órát azokkal együtt, akik szállitották. Ezt panaszolta a napokban a vizmüvek igazgatója a tanácsnak.

Egyben szigoru büntetést is javasolt, 200 korona pénzbirságot a merénylők ellen, hogy egyszersmindenkorra elmenjen a kedvük a remonstrátiótól.

Nem merjük azt állitani, hogy az óbudaiaknak föltétlenül igazuk van. Koncedáljuk, hogy lehet. Megengedjük, hogy amit tettek, jogos fölháborodásukban követték el. Valami rettenetes lehet az a szegény emberre, amikor 6 heti esőzés után bemutatnak előtte egy horribilis számlát, amely arról szól, hogy menynyit locsolt ő el a város drága vizéből az esős évszak alatt. Persze az óra mutatja a tulfogyasztást, nekem, neked, neki. Mert ahol óra van, ott tulfogyasztás is van. A vizmérő óra arra van berendezve s önök hiszik, vagy nem hiszik, a vizmüigazgató szentül hiszi, hogy az óra becsületes . . . . .

Hogy mennyire bizik az igazgató a vizmérőkben mutatja azzal, hogy 1898-ban 1,257.662 forint rendes vizdijon kivül 231.396 forintot vetett ki tulfogyasztás czimén; 1899-ben pedig az 1,335.275 forint rendes vizdij mellett 253.677 forint volt a tulfogyasztásért kirót összeg. ilyen nagy eltérés megbizható szerkezetü gépezetnél nem igen fordul elő. S ha el is keseredik egyik-másik fél, főképp a földhöz ragadt szegény ember: nem szabad agyonütni.

Mérik a mária-remetei erdőt.

Mária-Remete tulajdonosa, hidegkuti *Steinbach* Ervin ajánlatot tett a fővárosnak, hogy népszerü erdejét vásárolja meg. A tanács nem idegenkedik az eszmétől s kimondotta, hogy a vásárlás dolgában hajlandó tárgyalásokba bocsájtkozni. Ámde az erdő értékét csak akkor lehet meghatározni, ha azt előbb részletesen felmérik, a mi több — kevesebb költséggel jár. Az ajánlattevő e költségek fedezetére most 400 koronát tett le a főváros pénztárában, s igy a tanács ma utasitotta a gazdasági hivatal erdő és mezőgazdasági osztályát, hogy az erdőt a tulajdonos költségén részletesen és pontosan vegye fel, s a felmerült költségekről tegyen jelentést.

Kömüvesek a központi városházán.

Az uj központi városházának a Károly-körut felőli oldalát annak idején csak nagyjában állitották helyre. A legszükségesebb átalakitásokat és tisztogatásokat elkészittették, sok helyen azonban a legtürhetetlenebb állapotban hagytak igen fontos részeket is. Igy a tiszti ügyészség deszkapadlós folyosója folyan, mint a jobb módu helyen az istállók földje ; girbe gurba léczekből van összetákolva, s az egyes deszkák között ujnyi hézagok tátonganak. Arról nem is kell beszélni, hogy a kopogós padló micsoda por és piszok fészek.

Az egész Károly-köruti fronton az ablakok legnagyobb része rosszul záródik, a kilincsek gyengék, az ajtót a legkisebb levegőnyomás kinyitja, a falak megrepedeztek, a vakolat hull, a viz becsorog, és igy tovább. Az itt elhelyezett hivatalokat azzal biztatják, hogy a helyiségek amugy is csak ideiglenesek s a jövő év öszén ezt a részt is alaposan átalakitják és rendbe hozzák. Ezen a czimen azután a főváros nem készittet el egyelőre semmi javitást sem a Károly-köruti részen.

A szigoru álláspontból azonban a legutóbbi hetek alatt mégis engedett a tanács. Bizottsági tagokat és más befolyásos embereket hajtott végig dolguk a jog — ipar és rendészeti — I — tanácsi ügyészség és a tiszti ügyészség csigalépcsőjén ; ezek az urak szóvá tették azt a régen tudott igazságot, hogy ezen a lépcsőn csakis *életveszélylyel* lehet közlekedni. Naponként fordult elő eset, hogy öreg urak végig csusztak a kicsorbult ócska és szük lépcsőfokokon, s valóban Isten csudája, hogy eddig csak két láb-ficzamodás történt a kitünő lépcső jóvoltából.

Végre is kénytelen volt átlátni a tanács is, hogy ez az állapot tovább igy nem maradhat, s elrendelte, hogy a haszszálhatatlan lépcsőt távolitsák el és helyette épitsenek ujat. A tanács határozata értelmében a lépcső ujjá épitési munkálatait megkezdették.

A legelső munka, hogy a régi csiga lépcsőt teljesen lerombolják. E miatt a jogügyi osztályhoz és a tiszti ügyészséghez a rendes feljáraton jó ideig nem lehet feljutni, hanem a katonai ügyosztály udvarbeli lépcsőjére kell kerülni.

A mostani lépcső ügy ismét kitünő példa arra, hogy milyen sokat ér a tulhajtott takarékoskodás. Ha ugyanezeket a munkákat a tavalyi restaurálás alkalmával elkészittetik, mennyivel kevesebb költségbe került volna s nem kellene most a drága pénzt olyan munkálatokra kidobálni, a melyekről a végleges átalakitáskor esetleg könyen kiderülhet, hogy teljesen hiában valók voltak.

Az öreg épületet egyébként itt is ott is javitgatják. — A Városházutcza felől levő oldalán most fejezték be hátulról a alak festését, a földszinti folyosó egy részét pedig, amely nyitva van, zárt folyosóvá álakitották át, a mennyiben üvegfalat huztak az udvar felőli oldalára.

A fővárosi nyomdának pedig szük a mostani, helyisége a könyomdát tehát máshova helyezik át, s számára most alakitják át a harmadik udvaron levő épület földszintjét, a honnan nemég helyezték ki a benne volt vendéglő üzletet. A nyomda egy része már az átköltözködést is megkezdette.

A kereskedelmi minszter az álvégeladások ellen.

A kereskedelmi mintszter az iparkihágási ügyek felülbirálásánál érdekes ujitást hozott be, a mely a tisztességes kereskedők körében általános örömet fog okozni. Az iparhatóságnak minden igyekezete sem volt elég ugyanis arra, hogy a kereskedők egy részét a törvényben meg nem engedettt hamis végeladások, és mindenféle olcsó alkalmi elárusitások rendezésétől visszariassza. Ezek az üzlettulajdonosok a gyors és rövid időn elérhető nagyobb haszon kedvéért öles plakátokon hirdetnek mindenféle hihetetlenül olcsó alkalmi eladásokat és az üzlet állitólagos feloszlatása érdekében rendezett bámulatos olcsó occásiókat, a nélkül, hogy ehhez a törvényszabta iparhatósági engedélyt megszereznék. Ezek az alkalmi eladások odacsődítik a közönséget, a mely rendszerint a rendesnél valamivel olcsóbb áron, haszontalan, avult és romlott portékát vásárol. A közönség becsapása az ilyen esetekben még kisebb szerepet játszik, de a többi, tisztességes üzlet emberek károsodása, — a kik a szélhámosság terére társaikat követni nem akarják — valóban nagy összegekre rug.

A hatóságok az ilyen engedély nélkül külön alkalmi elárusitást rendező üzlettulajdonosok ellen eddig is mindenkor meginditotta a megtorló eljárást, tömeges és gyors eladásra ingerlő módon való árusitás czimén, az ipartörvény, — 1884 évi XVII tcz. — alapján, azonban ennek nem igen volt foganatja. Az üzlettulajdonost ugyanis a legrosszabb esetben is 100—200 frt pénzbüntetéssel sujtották, a mit az könnyü szerrel fedezhetett a hirtelenében összeharácsolt busás bevételekből, ha csak addigra, mig az iparkihágási ügy a három forumot megjárta, már boltostól együtt régen Ungon Berken tul nem jár. A kereskedőnek még abban az esetben is, ha a pénzbüntetést behajtják rajta, csak nyeresége marad, mivel ha az ipartörvényben előirt engedélyt kikérte volna, nem csak aránylag elég magas engedély dijat is kellett volna fizetnie, hanem a tiszta bevételének 10 %-át is közczélokra kellenék átengednie.

A kereskedelmi miniszter ujabban minden egyes ilyen konkrét esetben, — a mikor az efféle kihágási ügy a benyujtott fellebbezések következtében harmadfoku elbirálás czéljából elé kerül — kimondja, hogy a megbüntetett üzlettulajdonos köteles az ipartörvény 51. §-ában előirt engedelem diját utólagosan megfizetni s az alkalmi eladás ideje alatt a könyveiből kimutatható bevételének 10 %-át az iparhatóságnak beszolgáltatni. Az elsőfoku iparhatóságok mostanság sokat bajlódnak a megbüntetett kereskedők üzleti könyveinek átvizsgálásával, a kapzsibb kereskedők pedig váltig elégedetlenkednek a miniszter ujitásán, a mely már azt is lehetetlenné teszi, hogy valami kis haszonnal kihágásokat követhessenek el.

A belügyminiszter és a Calcium-karbid gyár.

A belügyminisztériumot arra kérte a Calcium karbid- és acetilen-gyár, hogy a hazai fürdőhelyeknek ajánlja az ő gyártmányait. A miniszter leirt a tanácshoz, hogy tudassa a gyárral, hogy az ő hatáskörébe nem tartozik az, hogy egy magán-iparvállalatot bármi tekintetben a többi rovására ilyen természetü támogatásban részesitsen.

A konkurrens.

Póruljárt följelentés.

Van a Murányi-utczában egy elemi népiskola, s ennek a közvetlen közelében, a legközelebbi sarkon, egy pálinka mérés. A népiskola meglehetős látogatottságnak örvend, melynél csak a pálinka mérés látogatottsága erősebb. És mig a népiskola csupán az év tiz hónapjában van nyitva, a pálinka mérés mind a tizenkét hónapon keresztül szivesen látja a vendégeket. Világos tehát, hogy a Murányi-utczában és környékén a lakosság szimpathiája inkább fordul a pálinkamérés felé, mint a népiskola felé.

A főváros viszont valószinüleg vaskalapos előitéletek miatt, inkább rokonszenvez a népiskolával, mint a szeszméréssel, amely az iszákosság iskolájának is nevezhető. A fővárosnak ez a rokonszenve már abból is kitetszik, hogy van egy szabályrendelet, melynek értelmében pálinka mérés nem lehet népiskola közelében, csak bizonyos meghatározott távolságra; alkalmasint azért van e határozat, hogy a mit a gyerek a jámborságról s a munka nemesitő hatásáról az iskolában tanul, annak illusziójá ne rontsa le rögtön a pálinkásbolt, mely a leczke óráiról kijövő kicsinyeknek viszont a pálinka emésztő és jámboritó hatását mutatta be káromkodó, dülöngő és élő képekben.

Történt, hogy a pálinkamérésnek, mely a Murányi-utcza sarkán a népiskola közvetlen közelében oly nagy látogatottságnak örvendett, konkurrense támadt. Az utcza tulsó sarkán ugyanis egy szép napon ádáz üzleti szellem pálinkamérést nyitott, a mely, ég tudja, mi okból, a legjobb auspiciumok közt indult meg, s a régi pálinkásbolt sok kundschaftját átcsábitotta magához a tulsó sarokra.

A régi boltos nagy erőfeszitéseket tett, hogy vendégeit vissza tartsa, vagy visszaédesgesse magához, de nem sikerült. Mikor aztán látta, hogy minden igyekezete eredménytelen, akkor gondolt merészet és nagyot: fogta a tollat és szép sima miniszterpapiroson megirta az elüljáróságnak, hogy a konkurrens pálinka mérés belül van azon a határon, melynél közelebb tilos, hogy pálinkamérés az iskola közelében legyen. És kérte az elüljáróságot, csukassa be rögtön a pálinkamérést, mely megmételyezi az iskolába járó gyermeksereget.

Az elüljáróság a följelentés alapján természetesen kiment a Murányi-utczába, s fölmérvén a konkurres pálinkamérés meg a népiskola közt levő távolságot, konstatálta, hogy az csakugyan közelebb van az iskolához, semmint megengedhető. Elrendelte ennélfogva, hogy a konkurrens pálinkamérést rögtön be kell csukni.

Ugyanekkor azonban önkéntelenül is odapillantott a régi pálinkamérésre, melynek tulajdonosa volt éppen a följelentő, és a mint odapillantott, konstatálta, hogy ez a bolt még közelebb van az iskolához, mint a másik, s igy történt, hogy a följelentő a helyett, hogy megszabadult volna a konkurrensétől, saját följelentése folytán most már a sajátmaga pálinkamérését is kénytelen volt becsukni, szépen illusztrálván a következő közmondást:

A ki másnak vermet ás, maga esik bele.

Vagy pl:

A kinek pálinkamérés van a fején, ne menjen a napra.

Murányi.

Hirek a városházáról

Egy számtanácsos ünneplése.

Pálfi János, fővárosi számtanácsos a VI. ker. adóssámviteli hivatal vezetője ritka ovácziókban részesült e hónap 5-ikén. Ezen a napon, ünnepelték meg ugyanis mint előre jeleztük az Almássy-Pál telep tiz éves fennállásának jubileumát. Pálfi János az Almásy-Pál telepnek tiz év óta buzgó elnöke, a ki törhetetlen kitartással végzi a tisztével járó teendőket és a letelt tiz hosszu év alatt népszerüségben, közbecsülésben folytonosan öregbedett. A jubiláris ünnepségek kapcsán a lelkes telepesek kiváló elnöküknek is maradandó emléket állitottak e napon. Lefestették arczképét a telep számára. A ünnepi mulatság egyébként rengeteg közönség jelenlétében folyt le, melynek soraiban a főváros tisztviselő karát mintegy 40—50 tag képviselte. A vidám közönség ki nem fogyott a látványosságokból és egyéb szorakoztató mutatványokból, a melyek között a legnagyobb sikert *Spanraft* Ágoston képei, *Nietsche* mozgó fényképei és *Farkas* Elek kupléi aratták. A jubiláris ünnepen *Párkányi* László fővárosi tisztviselő szerkesztésében elmés alkalmi lap jelent meg *Tündérálom* czimen.

Hozzáférhetetlen telkek.

A sashegyi telektulajdonosok bepanaszolták a legnagyobb birtokost Saxleneréket, hogy bekeritette a telkét, elzárta az eddig használatban volt magánutakat s a többi tulajdonos most egyáltalán nem tud a telkére menni. A panasz alapján a tanács vizsgálatot inditott, amelyen a felpanaszolt sérelmeket be is igazolták. Egyben az is be lett bizonyitva, hogy az elzárt magánutak a Saxlehnerek tulajdonai, amelyeknek nyitva hagyását a bekeritès kitüzésekor a többi tulajdonos elfelejtette követelni. A főváros, hogy a birtokukból kizárt tulajdonosokon segitsen, egyelőre arra kötelezte Saxlehneréket, hogy az utak használatát ideiglenesen engedjék meg, amig a hatóság a telkekhez vezető uj utak nyitásáról gondoskodik.

A pestis emlékezetére tett alapitvány.

Az 1691. évi pestis járvány megszünésének emlékezetére a székesfőváros egy régi alapitványt kezel, amelyet a közgyülés nemrégen a központi pénztárban helyezett el, s egyuttal Budapest közönsége nevében uj alapitó-levelet szerkesztett. Az alapitvány, amely kamatostól most 232 koronát tesz ki, arra való, hogy kamatait kiosszák azok között a lelkészek között, akik a pestis megszünésének idején, Szent-Rókus és Szent-Rozália napján, a belvárosi plébánia-templomban misét mondanak. Az alapitó-levelet fölterjesztették a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez jóváhagyás végett. A miniszter most visszaküldte az alapitó levelet, azzal a meghagyással, hogy az alapitó-levél szövegében tüntessék ki az egyházi fölöttes hatóságok elfogadó nyilatkozatát s igy terjesszék föl ismét az alapitó levelet. Meghagyja a miniszter azt is, hogy a szentbeszédet ezután magyarul kell mondani és hogy a székesfőváros minden évben számadást mutasson be neki az alapitványról, s igy igazolja, hogy a kamatokat helyesen használta fel.

Az utkaparók sorsa.

A tanács elrendelte, hogy ezentúl az utkaparókat az egyes kerületekben müködő utmesterek fogadják fel, olyan feltételek alatt, hogy őket tetszés szerint

ismét bármikor elbocsáthassák. A kerületi elöljárók most együttes jelentésben kérik a tanácsot, hogy intézkedését változtassa meg, mert azt nem lehet végrehajtani. Több kerületben ugyanis egyáltalán nincsen utmester, a ki az utkaparókat a rendelet értelmében felfogadja. Az eddigi eljárás szerint az utkaparókat a kerületi mérnök fogadta fel és bocsátotta el, s ennek a rendnek a megbolygatására semmi ok sincsen, a mérnökök e kötelességüket kifogástalanul teljesitették s az utkaparókkal való rendelkezés joga annyival is inkább megilleti őket, mert a kerületbeli szakbavágó közmunkákért ők felelősek. Szükséges tehát, hogy a munkás emberek, utkaparók fegyelmileg is a felelős mérnöknek legyenek alá rendelve, hogy igy tetszése szerint és a munka érdekében szabadon rendelkezhessék velük.

A kisdedóvó berendezése.

A főváros tudvalevőleg az üllői-uti régi vámház épületet, mely a vámvonal kihelyezése következtében eddigi rendeltetése alól felszabadult, kisdedóvónak alakittatta át. Az uj kisdedóvó belső berendezése elkészitésére nyilvános árlejést tartottak. A munka vállalatba adása ezen az árlejtésen igen kedvező feltételekkel sikerült a fővárosnak, a mennyiben a legelőnyösebb ajánl lattevő — Feivel L. czég — a megállapitott egységárakból 28·5 % engedményt tett. A tanács az árlejtés eredményét tudomásul véve a győztes vállalkozóval a berendezés szállitására vonatkozó szerződést megkötötte s igy szeptember elejére — az uj kisdedóvó teljesen berendezve készen várja a növendékeket. A legujabb kisdedóvó belső — butor — berendezésének költségeit a tanács 1549 koronára irányozta elő, ebből az összegből azonban az árlejtés kedvező alapján nagyobb mértékü megtakaritást lehet reményleni.

A vizvezeték terjeszkedése.

A főváros elhatározta, hogy az V. ker Besesnyei-utcza egy részen, vizvezetéki csőhálózatot kiterjeszti. A csőfektetés sürgős végrehajtása azért szükséges, hogy az utcza rendezésének munkálatait zavartalanul folytathassák. Egyelőre a Bessenyei utczának a Felső rakodó part és a Kárpát-utcza között levő részében rakják le a vizvezetéki csöveket. Ez a munka 2500 koronába kerül. A szükséges költség fedezetére a közgyülés a tanács javaslata alapján a 100 millió koronás kölcsönt, illetőleg az idei költségvetésbe a vizvezetéki csőhálózat kiterjesztése czimén felvett 200000 koronából még rendelkezésre álló 66781 koronát jelölte ki. A főváros törvényhatóságának erre vonatkozó határozatát most a belügyminiszter is jóváhagyta s igy a munkálatokat legközelebb megkezdik.

Közgazdaság.

Első leánykiházasitási Egylet mint szövetkezet.

Folyó évi julius hóban 1252 jutalékrész iratlatott be és nászjutalékok fejében 30.896 K. 10 f. fizettetett ki. 1900 január 1-től julius 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 8592 és a kifizetett nászjutalékok összege 264.626 K. 11 f.

A magyar czimer, mint országos védjegy.

Egyik budapesti ügyvéd azt az inditványt tette a kereskedelmi miniszternek, hogy a magyar czimert tegye meg országos védjegygyé, hogy igy a magyar szabadalmakról minden nemzet fia könnyen felismerhesse származását, s igy a magyar találmányok és ipartermékek hirét és becsületét könnyü szerrel lehessen terjeszteni és megerősiteni. A kereskedelmi miniszter a főváros tanácsa utján ma arról értesitette a folyamodót, hogy javaslatát nem találja elfogadhatónak, mivel az az országos czimer használata tárgyában fenálló törvénynek, elsősorban pedig az 1883. évi XVIII. törvényczikknek indokolatlan módositását követelné meg, holott a magyar czimer országos védjegygyé tétele nélkül is módjában áll az iparosnak áruin feltüntetni, hogy az magyar készitmény (Made in Hungary stb,) s az árukra alkalmazhat olyan jelzőket, melyek eredetüket világosan feltüntessék.

Hirdetések

19.0/7919. eln. szám.

Pályázati hirdetmény

Budapest székesfőváros polgármestere a hivatalnoki létszámhoz tartozó, alább felsorolt állásokra, ugymint:

1.) egy, 2000 korona évi fizetéssel és 700 korona évi lakpénzzel javadalmazott *szt Rókus kórházi I. oszt. segédi*,

2.) egy 1600 korona évi fizetéssel és 700 korona évi lakpénzzel javadalmazott *szt. Rókus kórházi ruhakezelői.*

3.) két, egyenkint 1600 korona évi fizetéssel és 700 korona évi lakpénzzel javadalmazott *szt. Rókus kórházi segédi*,

4.) hat, egyenkint 1400 korona évi fizetéssel és 600 korona évi lakpénzzel javadalmazott *szt. Rókus kórházi irnoki* állásra, valamint a felsorolt állásoknak betöltése alkalmával esetleg megüresedhető szt. László kórházi kezelői (2000 kor. fizetés és lakás), szt. Rókus kórházi felügyelői (2000 kor. fizetés és lakás), szt. Rókus kórházi raktárnoki (1800 kor. fizetés, 700 kor. lakbér), szt. Rókus kórházi II. oszt. segédi (1600 kor. fizetés és 700 kor. lakbér), kórházi irnoki (1400 kor. fizetés és 600 kor. lakbér), szt. István kórházi gyakornoki (1200 kor. évi segélydij) állásokra ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a jelzett állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy erre vonatkozó szabályszerüen felbélyegzett pályázati kérvényüket a számazásuk, életkoruk, magyar állampolgárságuk, előéletük, az 1883. évi I. t. cz-ben megállapitott elméleti és gyakorlati, illetve szakképzettségük, eddigi alkalmaztatásuk s ezenfelül — a székesfővárosnál rendszeres alkalmazásban nem álló folyamodók — az egészségi állapotuk (hatósági orvosi bizonyitvány) igazolására szolgáló okmányaikkal tüzetesen felszerelve s a székesfőváros polgármesteréhez czimezve, az elnöki — személyügyi osztálynál IV ker. központi városház I. em. 23 ajtó sz. a.) 1900 évi augusztus hó 25-dik napjának déli 12 óráját okvetlenül nyujtsák be, mert később érkező kérvények egyáltalában nem fognak figyelembe vétetni.

Megjegyeztetik, hogy:

a.) az olyan pályázók, akik a magyar állampolgárságukat nem igazolják, akik életük 18 évét még be nem töltötték, vagy a törvényes életkort (40 év) már meghaladták és sem a székesfőváros szolgálatában rendszeres hivatalnoki állásokon még alkalmazva nincsenek, sem pedig korengedélylyel nem birnak, — továbbá akik a törvényes minősitéssel nem rendelkeznek s illetve kérvényeiket a szükséges okmányokkal a legpontosabban fel nem szerelik: egyszerüen vizssza fognak utasittatni.

b.) az összes állások lakáspénz helyett, esetleg természetben való lakással fognak javadalmaztatni.

c.) a ruhakezelői, raktárnoki és szt. László kórházi kezelői állással az évi fizetésnek megfelelő összegü tiszti biztositék letételének kötelezettsége van egybekötve.

d.) az eszközlendő összes kinevezések csupán az egészségügyi végleges rendezéséig terjedő hatálylylal fognak birni.

Budapest, 1900. julius hó 19-én.

Budapest székesfőváros polgármestere.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsil árus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o o IRODAI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest IV. kerület, Váczi-utcza 79. szám.

III. évfolyam Budapest, 1900. augusztus 20 31. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A párisi kiáliitásról.
A vásott gyermekek a templom körül.
Miniszterség — teljes ellátással.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . 12 kor ✿ Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Építkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher építészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella ut 26. szám.

sajat gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. augusztus 20. 31. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A belvárosiak elégedetlenkedése.

A fővárosi törvényhatósági bizottsági tagok egy igen kiváló része nagy mértékben elégedetlenkedik a főváros vezetőségének a Belvárossal szemben legutóbb tanusitott eljárása miatt.

Az elégedetlenek csoportja a belvárosi bizottsági tagokból verődött össze, a kiket a Belváros uj szabályozásának ügye hozott ki békés türelmükből. Valóban figyelemre méltó jelenség, hogy a belvárosi bizottsági tagok higgadt türelme végre elfogyott.

A Belváros szabályozásáról végnélküli vitatkozások indultak meg még a munkálatok megkezdődtekor, — s nem értek véget máig sem. A kiket a dolog legközelebbről érdekelt, a belvárosiakat, illetőleg ezek törvényhatósági képviselőit azonban nem tudta a fontos ügy felbuzditani. Türtek csendesen, s várták a dolgok fejlődését. — A nagyszabásu müszaki vagy szabályozási kérdéseket tudományos vitatkozással el lehet csürni-csavarni, — de a szemmel látható tényleges állapotokat eltüntetni nem lehet s ezzel — önkénytelenül fellebbent a fátyol az egész gazdálkodásról, s nyilvánvalóvá teszik azokat az állapotokat, melyeket olyan ügyesen lehetett a tudományos köntös czifra redői közé elrejteni.

Nem világra szóló az eset, de annál szomorubb jelenség a főváros ténykedésére is. A *Ferenczieki*-terén ugyanis kora tavaszszal megkezdették az uj, hatalmas bérpaloták épitését. Ugyanekkor felszaggatták az egész térnek régi, még elég türhető kövezetét, s ezzel a Ferencziek-tere, a Belváros legélénkebb forgalmi centruma több mint fél esztendőn keresztül köve.etlenül állott. Kocsik és gyalogosok a burkolatnélküli puszta földön jártak, a mely telve volt gödrökkel, kátyukkal, mindenféle lyukakkal, szép időben portenger, esőben számtalan kisebb nagyobb pocsolya. A Belváros kellő közepén nem lehet miatta megközeliteni egész sereg elsőrangu üzlethelyiséget, melyeknek tulajdonosai rendkivüli károkat szenvednek.

A nyár elején, a mig a holt szezon tartott még csak hagyján volt a dolog; ámde elérkezett augusztus, a fővárosban egyik ünnepség a másikat éri, — a várost elárasztják a vidéki és külföldi vendégek s a Belváros közepe még mindig olyan mint a száldobágyi kispiacz.

Ugy látszik azonban, hogy a városházán is észrevették ezt a türhetetlen állapotot, s hirtelenében el akarták készittetni a régen hiányzó burkolatot. — Ennek a késői igyekezetnek pedig az lett a következménye, hogy mig eddig csak járhatlan volt a Ferencziek-tere földje — most már elözönlötték a munkások, felturták az egész utat, elkezdték a különböző földalatti vezetékeket berendezni, ntötték az aszfaltot — s igy nem csak az egész utvonalat zárták el, hanem még a gyalogjárókat is megszállották.

Ilyen állapotban találta a Belváros közepét az ünnepi hét. Méltán panaszkodhatnak tehát a belvárosi üzlettulajdonosok, mert éppen akkor, mikor az üzleti forgalomnak meg kellene kezdődnie, a főváros okoz neki végtelen károkat időszerütlen és tapintatlan intézkedéseivel.

Nem csudáljuk tehát, hogy a belvárosiaknak elfogyott a türelmük s mozgolódnak. — Ebben a jelenségben látjuk a jobb jövendő reménysugarát derengeni, — azét a jobb jövőjét, a mikor majd lesz a fővárosnál komoly, higgadt és lelkiismeretes ellenőrzés s nem bánnak majd a lakosság érdekével ugy, ámint a Csáky szalmájával.

A párisi kiállitásról.

El vagyunk telve azokkal a nagy eredményekkel, a melyeket a mi szegény magyar iparunk, kereskedelmünk és mezőgazdaságunk ért el a párisi világkiállításon. Egynémelyik budapesti lap dagadozó tollal emlékezik meg ezekről a mi nagy sikereinkről, pedig ha apróra fogjuk a dolgot, a magyar nemzet Párisban voltakép a táv-ugrásban és sulydobásban szerzett magának babérokat s egyebekben most is csak ott tartottunk, a hol ezelőtt, hogy t. i. az idegenek jóformán azt sem tudták, vagy akarták elismerni a mi kiállításunkról, hogy magyarok volnának, nem pediglen Ausztria valamely tartományának a kiállitói.

Csupán folytonos rekriminációk és magyarázgatások révén sikerült annyira a mennyire kierőszakolnunk, hogy végre külön mint magyarokat is emlegetni kezdtek bennünket s megcsodálták kalotaszegi vasrostasunkat és az öreg Jókai összes regényeit, melyekkel mintha több irónk egyáltalán nem is volna mindig annyira előhozakodunk.

Pedig e részben a párisiak könnyen és biztosan felülmulhatták volna a magyar nemzeti tipust. A rengeteg bizottságok és albizottságok már ezelőtt négy évvel nagy garral megalakultak és megkezdték üdvös de kissé költséges müködésüket: a medve bőrére való bankettezést és az öntetszelgésekben hivalkodó banketti toasztozásokat, a melynek idehaza meg is lett a kellő eredménye, mert a bejelentett kiállitók közül, abban a meggyőződésben, hogy ez mind az ő számlájukat fogja terhelni — csakhamar 250-en visszavonták bejelentésüket.

De áttérek a kormánybiztosságra.

Ennek élén áll: Lukács Béla volt kereskedelemügyi miniszter; támogatására helyettesül Miklós Ödönt a földmivelésügyi miniszterium volt államtitkárát nevezték ki.

A magyar kiállitás kormánybiztosságában három csoportban szerveződött a szakszerü tevékenység.

A nevelés és oktatás élén Erődy Béla dr. főigazgató;

A gépipari, hadfelszerelési, bányászati, közlekedésügyi, mérnöki, vegyészeti és a socialpolitikai csoport élén Hegedüs Károly főigazgató és a mezőgazdasági és élelmezési csoport élén Renner Gusztáv a kisbéri ménesbirtokok volt igazgatója állott.

A lakberendezési és iparmüvészeti csoportot Ráth György szervezte; a vegyészeti csoportot pedig Wagner Jenő dr.

A csoportoknak *mürészi kiképzésével* való dekorativ bemutatására müvészeket *delegáltak*. Enynyi előkészület után a bankettek persze pompásan sikerültek, sokkal jobban, mint a magyarok kiállitása Párisban, a hol a magyarokat ért összes — nem tulságosan kitüntető — kitüntetéseket ugyszólván mind Miklós Ödön kunyorálgatta össze. Mindamellett azt is be kell vallani, hogy a maguk részéről nagy tevékenységet és odaadó ügybuzgalmat fejtettek ki a már emlitett Miklós Ödönön kivül Kazy József, Návay Aladár dr, Fittler Kamill Szeszlér Sándor és Faragó Ödön is; ezek az urak az egész magyar kiállitás müszaki részét jól igyekeztek szervezni és adminisztrálni, s munkájukban mindent elkövettek — a mi a körülmények számba vétele mellett a siker elérésére vezethetett volna.

Elmondván föntebbi véleményünket, most lássuk röviden, mit produkált az agyon bizottságozott magyar kiállitás, melynek határozottan szép és kiemelkedő részletei is vannak.

A kiállitásnak 18 csoportja van:

A mint belépünk a I—III. csoportba, ott látjuk Jókainak friss virágokkal feldiszitett mellszobrát, a hol megtaláljuk az ő összes magyar és idegen nyelvre forditott munkáit, öt veszik körül a tudományos társulatok kiadványai, körülötte csoportosulnak mint a család a családfő körül, az összes kulturális fejlődésünk gyümölcsei, igy a Kisfaludy—Petőfi társulat, a magyar tudományos akadémia, nemzeti muzeum, az iparmüvészeti iskolák fényesen sikerült kiállitása, mely Fittler Kamillt dicséri, azután a müvészi oktatás s az iparoktatási osztálynak igen figyelemre méltó komoly munkája. Ez az ipariskolai kiállitás minden magyarban nagy örömet kelthetett, látva e téren való haladásunkat.

Az emeleten külön-külön fülkékben vannak elrendezve a könyvkiadóknak kiállitásai, a hirlapirodalom termékei, in natura illusztrálva, a fényképészetnek igen komoly kiállitása, ugyanitt van a pénzverő hivatalnak kiállitása, a szinházak kiállitása olaj festményekben, a horvátoknak nevelés- és oktatásügyi összes intézményei egy fülkében szintén ki vannak állitva, s végül a hangszerek kiállitása. Ez a része a magyar kiállitásnak igen nagy érdeklődést keltett s méltán érdemelte meg azt a kitüntetést, a melylyel a jury a csoportot méltatta.

Az iparoktatás öt fülkében állitotta ki az ő munkálatait, melyeknek nagy fáradsággal történt beszerzése és összeállitása Szterényi József miniszteri tanácsos érdeme. A butorok Faragó Ödön tervei alapján készültek.

A második csoport, mely Bauxarts épületében van e helyezve a magyar képző müvészetet mutatja be. A közönség a magyar müvésznek müvészi alkotásai iránt igen nagy érdeklődést tanusit. Szobrászaink talán éppen ezért nem kaptak még egy arany érmet sem.

E csoport már azért nevezetes, mert Hock János országgyülési képviselő, a mint azt maga mondotta, a müvész alkotások elrendezése körül a kormány biztosság részéről tapasztalt tapintatlanságért a parlamentban fog felszólalni.

A 4- és 5 ik csoportban van a gépipar és villamosság. Gépiparunk az utolsó évtizedekben hatalmasan fejlődik s méltóan voltunk e téren képviselve a Champs de Marbi csarnok palotájában. Ezt a csoportot Szeszlér Sándor müépitész tervezte és rendezte, és különös dicséretet érdemel már azért is, mert irigy szomszédaink közvetlen mellettünk közös udvarban állitották ki gépeiket s nagyon könnyen ugy tünhetett volna fel, mintha Ausztria és Magyarország együttesen állitotta volna ki e csoportot. Szeszlér azonban a szomszédok bosszusságára igen ügyesen el tudta különiteni a mi nagyobbszabásu kiállitásunkat az övéktől a mi nekünk nagy előnyünkre szolgált.

Ennek a csoportnak az installatiója igen ötletesen van összeállitva. Az egész komplexumban 7 fülke van, melyek stilizált telegráph póznákat jelképeznek. Felső részükre kábel vezeték van erősitve, a melyekre a kiállitó czégek nevei vannak aggatva A kábel alatt jelképes villámok czikkáznak át. — A csoport közepére Szeszlér müépitész egy nagyon kedves lugast tervezett, a melynek ékessége Ő Felsége ráhelyezett bronzszobra. A csoport kiképzése a tervező egyéniségére vall, magyar motivumai lendületesek; szivesen adjuk meg Szeszlér müépitésznek az elismerést az igen izlésesen alkotott installatióért.

A gépipari résznél ott láttam Röck Istvánnak a hatalmas vizvezetéki szivattyuját.

Ez a szivattyu a főváros tulajdonát képezi, a melyet egy franczia város tőlünk meg akart venni. Ennek a szivattyunak a historikumát a *Magyar Székesfővárosban* annak idején hosszu czikkben tárgyaltuk s olvasóink még emlékezhetnek rá, hogy véleményünket a szakkörök is elfogadták s azzal, hogy Röck még vagy husz megrendelést kapott még Ausztráliába is, — mi is igazolva vagyunk

Különös figyelmet keltett a Ganz-gyár, a mely Láng Lajos gépgyárával közösen állitott ki egy 1200 lóerejü dynamót, a mely a kiállitás adminisztratiójának szállitja a villamerőt; állitott még ki a Ganz gyái egy elektromos darut, tunel lokomotivot is. A Schlick-gyár kiállitása is nagyon érdemes, különösen az ezer lóerős körszivattyuja keltett érdeklődést; elismerés illeti még a Danubius és Fairbanks gyárakat; a magyar államvasutak gépgyára és mühelyosztálya, a Vulkán és fegyvergyár is sikerrel állitottak ki. — A villamossági részben nagy dicséret illeti a táviró és távbeszélő igazgatóságot, mely modern berendezésü tárgyait állitotta ki, a közuti vasp.-társ. felső és alsó vezetéket állitott ki, szabadalmát egy termetes nagyságu villamos kocsin mutatja be; a városi villamos vasut, a Ganz-gyár, a pozsonyi kábel-gyár és a budapesti accumulator-gyár európai szinvonalon álló elektromos specialitásait nagy érdeklődéssel nézte a publikum, s róluk örömünkre nagy elismeréssel nyilatkozott.

A hatodik csoport a mérnöki tudományok és közlekedési eszközeink kiállitása, mely különösen anyagával, a legeslegelsők közé jutott az internationalis kiállitás területén, ezen csoporthoz csatlakozik a Vincennesben kiállitott vasuti kiállitás is. A Champs de Marson elhelyezett részben a magyar államvasutaknak mozdony modelljei, másrészt a földmivelésügyi minisiterium vizrajzi osztályának munkálatai a szakférfiak igen nagy elismerését vivták ki, ugy, hogy ez a része a magyar kiállitásnak legkiválóbb, legszebb és a legnagyobb elismerést aratta, ebbe bele értetődik még a keresk. miniszt. által kiállitott és a vaskapu szabályozásra vonatkozó munkálatoknak rendkivül szépen sikerült hajós szerszám modelljei, a vaskapu és Fiume szabályozásának diorámái, Ujváry Ignácz és Spányi Kornél festményei. Ezek sikerült és szép müvészi alkotások.

Beszéltem Hieronymivel, a ki a kiállitás e részéről nagy dicsérettel nyilatkozott s elismerését fejezte ki a minis teriumnak — mely azt a kiállitást ily nagy tudással és szakértelemmel össze tudta állitani.

Szabó Nándor kir. mérnök, ennek a csoportnak a főnöke, volt szives engem itt kalauzolni. Nem mulaszthatom el itt megemliteni, hogy a kiállitásban töltött időzésem alatt egyetlen egy magyar csoportfőnökkel sem volt szerencsém találkozni, aki szükség esetén felvilégositásitásokat adhatott volna. Nagyon rosszul jártak azonban a kocsi-kiállitók, Kölber, Marschel, mert a kiállitott tárgyaik karzat alatti sötét helyre kerültek, pedig kocsijukkal méltán versenyeztek akár a francziákkal, akár az angolokkal. Ennek a csoportnak emeleti részén van elhelyezve a mérnöki eszközök kiállitása és a cement kiállitás. Melettük pompázik Budapest fő- és székváros kiállitása. A városok fejlődésében a mi kedves fővárosunk páratlanul áll. Meg mindenki emlékezhetik azokra a homokbuczkákra, temesvári czipó bódéjára, a mely az Andrássy-uton állt még 1872-ben is s ma az internationális jury a leghizelgőbb nyilatkozatok mellett itélte oda fővárosunknak nem ugyan a grand prixt, de legalább az aranyérmet. A fő- és székváros olaj festményekben aquerellekben, mutatja be szépségeit, vizvezetéke és villamos közlekedési eszköze az összes európai államok közt az első helyen áll és a nemzetközi jury osztatlan elismerését vivta ki. A vincennesi kiállitásban vannak a vagongyárak és locomotiv gyárak tárgyai; a magyar államvasutak gépgyárának első osztályu mozdonya; bámulatot és feltünést keltett az aradi Weitzer-gyárnak szép kocsija, a Ganz-gyárnak kéregöntésü vasuti kerekei; mozdonyai; a földalatti villamos vasutnak földalatti szerkezetével együtt bemutatott mozdonya és sok másoknak kiállitott tárgyai, melyek e téren fejlődésünket eclatánsul igazolják. Ezeket a csoportokat tervezete és rendezte Szeszlér Sándor kiváló gonddal, Champ de Mars-i csoportok rendezését pedig Bálint müépitész vállalta el.

A 7—10 csoport a mezőgazdasági és élelmi szerek csoportja. A földmivelési miniszterium nagyra van ezzel a csoportjával. Nem vonom meg tőle az elismerést, mert nagy munkára vall kiállitásunk eme csoportjának s gondos összeállitása a mely Miklós Ödön szakértelmét és nagy tudását bizonyitja.

Adná az ég, hogy az egész országban, melyet földmivelési államnak mondunk, fél olyan volna gazdasági állapotunk, mint azt a kiállitáson bemutatjuk.

Sajnos, hogy nem igy van. Vannak igenis uradalmak, a melyek mintagazdasággá fejlődtek, de az ország két harmadrészében bizony gazdasági állapotaink nagyon gyarlók; egy igen derék nagy képzettségü hazánkfia, a mikor Miklós Ödön magasztalta mezőgazdasági kiállitásunkat, oda fordult hozzám s a következőket mondta:

„Uram, ez szemfényvesztés; nem régiben utaztam a Küküllő mentén, s még aratáskor is láttam, hogy a tavaszi tarló nincs felforgatva, a mely országban ilyesmit lát az ember, az nem gazdasági ország.“ Elmondtam ezt a nyilatkozatot Rákosi Jenőnek, a mi kedves elnökünknek, a ki erre azt felelte: Minden országban vannak jó gazdák, meg rossz gazdák is. Ezek rossz gazdák de ebből általánosságban következtetni nem lehet. Én beérem e felelettel. A gazdasági kiállitásnak installácioját, Jámbor meg Bálint készitették. A gazdasági kiállitás belépőjénél négy oszlop emelkedik a magasba. Ez a négy oszlop szimetrikusan, juhbőr, kacsa, liba, kosfejjel van tele aggatva, a melyet vörös paprika övez körül. Ez volna a magyar zamatu diszités. Ebből lehetetlen, akár a magyaros, akár a magyar, vagy akármiféle más stylust ki, vagy belemagyarázni.

Hieronymi Ő kegyelmessége is megnézte ezt a kiállitást de neki sem tetszett.

A kertészeti csoport egy, a francziák által igen elmésen konstruált csarnokban van elhelyezve. Szakembertől hallottam dicsérni az Eszterházy Ferencz gróf kiállitását. Itt van az erdészet és vadászati rész. Az erdészetit Bálint és Jámbor tervezték nem nagy szerencsével, a vadászatit Szeszlér Sándor müépitész. A rendezés dr. Lendl Adolf egyetemi tanár mesteri munkája, a hátteret pedig Olgyay Ferencz festőmüvész festette.

A XI-ik csoport a bányászat, kohászat, fém és vasipar csoportja.

A szemlélelőre ez a csoport rendkivül jól hat, nem csak az anyagnak szakszerü kiválasztása, hanem a rendezés müvészi konczeptiójával, minden egyes tárgy e csoportban architectonikus kifejezést talál. — Magyarország egész fémipari terméke zománczozot

lem ezeivel, láncz sodrony, kocsitengelyekkel igen szép mintalapot alkot; kapa, kasza, ásó müvészileg komoly összhangban vannak összeállitva. Ott van magyarország fémipari terménye ón, ólom, horgany, sárga és vörös réz, a hajótönk modelljének müvészileg konstruált trytonok bemutatásával érvényesül. A vas ipar munkások mostani csoportositása, a dynamit allegorikus groupja, a mely Margó Ede szobrásznak müvészi alkotása, melyben neki Haraszti is segédkezett; a vaskapu-kolosszus oly szép megoldása minden jó magyarban megelégedést és örömet kelt, ugy tudom, hogy ezt a részt is Szeszlér Sándor müépitész tervezte. A lakberendezési és ipar müvészeti csoportról a jövő számban referálok.

Vásott gyerekek a templom körül.

Habnichts bácsi, a ferenczvárosi templomtér öreg, kiérde mesült baktere nagy panaszszal fordult a főváros tanácsához: rosszak a gyerekek. — Talán sohase voltak olyan rosszak — mondja a levél, melyet a tanácshoz intézett, — mint éppen mostanában. Letapossák a sétányon a füvet, átszakitják a sodrott drót keritést és megtépázzák a bokrokat: ha ebbe beleuntak, nosza, be a templomba, a hol fölszaladnak a toronyba, s egyik megállitja, vagy előre igazitja a toronyóra mutatóját, a másik meghuzza a harangot, — hogy csak ugy kong tőle az egész környék, a harmadik, negyedik pedig a jó ég tudja, miféle istentelenséget nem csinál.

— És — panaszolja keservesen a vén bakter — az a legnagyobb baj, hogy nem lehet őket megrendszabályozni; nem lehet őket kikergetni a térről, meg a templomból sem, mert valamennyien azt mondják: ők a templomhoz tartoznak. A dolog magyarázata az, hogy a barátok, akik a ferenczvárosi plébániatemplomot eddig vezették, nem mint másutt szokás, két-három rendes havi fizetésü ministráns gyereket tartottak, hanem aféle napidijas ministránsokkal miséztek, s igy állandóan 10—12 gyereknek adtak kis keresetet. Ezek azok a vásott kölykök, a kikre ugy panaszkodik a derék bakter; ezek azok, a kiket, noha valamennyien csak: *csibészek*, mégsem lehet elzavarni a templomtól, mert hiszen ők ministránsoknak vallják magukat.

Ah, kedves, öreg bakter, ne keseredjék el kend olyan nagyon a ferenczvárosi templom körül duló állapotok miatt, melyeket a túlságosan sok ministráns szerez. Másutt is, mindenütt sok a ministráns, több, mint a mennyi kellene, hogy legyen, s az a sok ministráns másutt is sok galibát és felfordulást csinál. Ne tekintsünk máshova, csak a hova lapunk czime és iránya engedi, hogy tekintsünk: szeretett székesfővárosunkra. Itt e város közigazgatásának templomában is elegendő volna két buzgó és ügyes ministráns, aki a templom fölkent papjai mellett szépen elvégezné mindazokat a dolgokat, melyek tetszők lehetnek az Istennek. Kettő vagy husz, vagy kétszáz, hogy teljesen kimondjuk a gondolatunkat,; de nem annyi rengeteg ministráns, mint a mennyi a mai törvényhatósági bizottsági rendszerrel kontráz, akarom mondani: ministrál a papoknak. Nincs az a bakter, a ki ezeket rendben tarthatná, ha egyszer eszökbe jut, hogy letapossák a gyönge füvet, melynek magját nagy gonddal hintették el a főváros kertjének már elköltözött és visszavonult hü kertészei. Nincs az a bakter, a ki megfenyegethetné őket, ha felszaladnak a toronyba, és előre igazitják a torony, — akartam mondani viz-órát, hátra akarják mozditani a főváros érdekeit és előre a magukéit; és nincs az a bakter, aki megcsiphetné őket, ha megkonditják a harangot, mikor nem kellene, és félrevezetik vele a hivőket és adófizető polgárokat, kiknek a harangkötelével egyuttal a bőrüket is huzzák. Nincs az a bakter, ki mindezeken segithetne, a mig a templom körül olyan sok az apró érdekből ott tartott ministráns, a ki a helyett, hogy hiven szolgálna a közérdek oltára előtt, csufot üz a templomban a város és a közönség ügyeiből.

Derék, öreg ferenczteri bakter, várjad csak nyugodtan panaszos leveledre az orvoslást: a tanács bizonyára meg fogja adni, mert hiszen módjában van, hogy megadhassa.

De mi lesz ama másik nagy templommal és a körülötte haszontalankodó, sok fölösleges ministránssal?

Ezeket mikor rendszabályozza meg egy igazi jó bakter? . .

*

„Mond a holló: *sohasem (?)*“ *Városi.*

Miniszterség — teljes ellátással.

(Koszt, kvártély, fütés, világitás.)

A kereskedelemügy fontos tárczáját soha hivatottab kézbe nem lehetett volna letenni, mint éppen *Hegedüs* Sándoréba.

A kereskedelemügyi kormány jelenlegi feje tudniillik olyan nagy kereskedő fő, hogy diszére válhatnék — a mint hogy bank- és Ganz-direktorkodása idejében diszére is vált — bármely előkelő üzleti vállalatnak. Megjegyzem, hogy én, e sorok szerénytelen irója, sem ezt, sem az alább következendőket magam sem hiszem, valónak nem tartom s az egészet csak ünnepi tréfaként adom nyomtatásba; mindamellett azonban mégis bátor vagyok konstatálni, hogy Hegedüs kereskedelemügyi miniszter annyit utazik és annyit bankettezik, hogy a saját élelmezése, — pardon — de alig mondhatnám, hogy valami pénzt emészthetne föl miniszterkedésének kezdete óta. Mivel pedig utazásain mindig főispánoknál kénytelen megszállnia, természetes, hogy lakása is egészen ingyen van mindenütt a hova megy; mivel pedig a lakás ingyen van, világos, hogy az udvarias házigazdák mindenütt ingyen fütésben és világitásban is részesitik, ugy, hogy a kereskedelemügyi kormány jelenlegi fejének az eddig kiszámitott adatok alapján mostanába csupán a mosása kerül pénzébe. Halljuk ugyan, hogy a miniszter Budapesten is tart lakást, hanem azt csupán a családja számára, a melyet világért sem akarok belevonni ez ártatlan czikkecskébe, holott, mint emlitettem, az egészet magam sem hiszem, s csak tréfából adom nyomtatásba.

Mindez a koszt, kvartély, fütés és világitás pedig hir szerint azért jár ingyen a kereskedelmi miniszternek, mert mikor *Széll* Kálmán megakarta bizni a kereskedelemügyi tárczával, *Hegedüs* állitólag kijelentette volna, hogy a tárczát nem vállalhatja el, mert, mint mondani szokás: *veszt rajta.* Hegedüs tudniillik addigelé bank- és Ganz-direktor volt (mely állások fényes jövedelmekkel jártak) s tárczavállalás esetére le kellett mondania ezekről az állásokról.

Hogy aztán mégis elvállalta a kereskedelmi tárczát, annak — mint beavatott körökben beszélik — az a magyarázata, hogy *Széll* Kálmán Hegedüs huzódásaira állitólag azt mondta volna

— Sohse félj Sándor, hogy vesztesz rajta! Igaz, hogy a fizetésed kevesebb lesz, mint a mostani jövedelmed, de biztosita-

lak róla, hogy *természetben* bőségesen kárpótolva leszesz. Kárpótolva!

Ezzel elmagyarázta neki, milyen czélszerü módon tehet szert egy kereskedelemügyi miniszter népszerüségre és — teljes ellátásra. (Ugy, a mint már emlitettem: utazással.)

Ez Hegedüs miniszter utazó-akcziójának a kulcsa.

Csak az a sajnálatos, — ismétlem, csak tréfából mondom — hogy a miniszter a sok szives vendéglátástól kissé elkapódott, s most már nem csak ő maga utazik, és nem csupán családját viszi magával, de állitólag *negyven barátját* is, a kik mind hasonló ellátást élveznek.

Ezt lehetne belemagyarázni pl. a miniszter mostani fiumei szereplésébe; itt a *Hegedüs Sándor* nevü, s teljesen az ő módszeréhez hasonló zajjal közlekedő gőzöst fogják felavatni *Hegedüs* miniszter, a miniszter családja és vagy negyven barátja jelenlétében, a kik — mint emlitettem — mind-mind a miniszterrel együtt utaztak le a magyar kikötő városba.

Mint hirlik, a Fiumeiekre a város a miniszter stb., stb. vendéglátás költségei fejében uj pótadót fog kivetni.

Még egyszer ismételvén, hogy az egész dolgot csak tréfából adtam nyomtatásba, legyúttal igérem, hogy a legközelebbi számban egy kolozsvári gyári tréfáról leszek bátor beszámolni t. olvasóinknak.

Egy komoly úr.

Hirek a városházáról

Szabadságolás.

Kullmann Lajos tanácsos, a tanács IV — katonai és illetőségi ügyosztályának vezetője a napokban kezdette meg hat heti szabadság idejét. Távolléte alatt az ügyosztály vezetésével *Vosits* Károly tanácsost bizta meg a polgármester, Vosits tanácsost a katonaügyosztályban dr. *Kiss* Ferencz tanácsjegyző helyettesiti.

Egy fővárosi fogalmazó halála.

Egy fiatal, munkabiró ember dölt ki a főváros tisztviselői karából, élete tavaszán, reményekkel kecsegtető közpályának elején. *Stróbl* Lajos tanácsi fogalmazót általánosan ismerték a fővárosban. Buzgó tisztviselő volt, különösen vasut-ügyekben tartották szakembernek. A közlekedési ügyosztály felállitásakor ide is osztották be a középitési ügyosztályból, a hol hosszabb ideig müködött. Még csak 32 esztendős volt. A napokban valami belső daganat támadt a gyomrában s három napi betegség után belső elvérzés következtében elhalt. Váratlan halála mindenfelé őszinte részvétet keltett. A tanács azelhunyt fogalmazó érdemei elismeréseül ingyen sirhelyet adományozott részére a kerepesi temetőben.

A hivatalos postakönyvek hitelesitése.

A postahivatalok a portómentességre jogosult hatóságok, vagy testületek egyaránt sok időt és munkát pazaroltak el mindaddig, a mig a kevésbbé világos esetekben a portómenntesség kérdését tisztázniok kellett. Gyakran megtörtént ilyenkor, hogy hosszadalmas tárgyalás után sem lehetett megállapitani, vajjon a portómentességre igényt tartó-nak jogosultsága milyen küldeményekre vonatkozik, fenn áll-e még stb. A kereskedelmi miniszter igen egyszerü módot talált ki arra, hogy ezeket a kétségeket egyszer s mindenkorra el lehessen oszlatni s a póstahivatal a legrövidebb uton állapithassa, hogy a feladó a portómentesség kedvezményére jogosult-e? Ezentul ugyanis a közhivataloknak és a viteldijmentességre jogosult testületeknek póstai feladó könyveit használatba vétel előtt a pósta és táviró igazgatóság hitelesiteni fogja, s portómentes feladásra csakis az ilyen hitelesitett könyvek kiséretében fogadják el a póstahivatalok a küldeményeket. A hitelesités olyan módon történik, hogy a pósta igazgatóság a feladó könyv boriték lapjára belejegyzi a portómentességre vonatkozó feltételeket, igy az igenyjogosult nevét, hogy kivel szemben minő ügyekben és milyen küldemény fajokn l veheti igénybe a portómentességet, és milyen portómentességi záradékot kell alkalmazni. A kereskedelmi miniszternek a pósta igazgatósággal szemben tett eme rendelkezéséről a belügyminiszter most körrendeletben értesitette az összes törvényhatóságokat, s utasitotta őket, hogy az alárendelt hivatalaik póstakönyveit mutathassák be a pósta és táviró igazgatóságnál, mely a hitelesittéseket a legközelebbi napokban megkezdi.

A cselédszerző biztositéka.

Érdekes elvi jelentőségü határozatot hozott a kereskedelmi miniszter egyik budapesti cselédszerző biztositéka ügyében. A cselédszerző különféle súlyosabb beszámitás alá eső visszaéléseket követett el, melyek miatt az első foku iparhatóság a VI ker. elöljáróság — a kiadott cselédszerző és foglalkozást közvetitő iparengedelem bevonását határozta el. Az összes forumokat megjárt kihágási ügyben az lett a végső határozat, hogy a cselédszerzőt üzlete folytatásától bizonytalan időre eltiltották. Mindez még néhány évvel ezelőtt történt. A cselédszerző ez alatt az idő alatt nem vette ki a régebben letett üzleti biztositékát a főváros pénztárából, hanem megvárta, mig régi vitel dolgai lassanként feledésbe merülnek, — s most azzal a kérelemmel fordult a főváros tanácsához, hogy üzlete folytatásához szükséges iparengedélyt ujitsa meg, illetve ujból adja ki. A tanács azonban még nem találta elegendő hosszunak a cselédszerző vezekelése idejét s kérelmét elutasitotta. A folyamodó az elutasitó határozat ellen a kereskedelmi ministerhez felebbezett, a ki a tanács határozatát megsemisitette, a nélkül azonban, hogy az ügyben érdemleges döntést tett volna. A miniszter rendelkezése ugyanis törvénytelennek jelenti ki a tanács eljárását, a mennyiben illetéktelenül hozta meg határozatát. A cselédszerző és foglalkozást közvetitő uj üzletek engedélyezése alkalmával ugyanis akkor illeti meg az első szó a tanácsot, mikor az üzleti biztositék elfogadása kérdésében kell döntenie. Ebben az esetben azonban nem biztositék elfogadásáról volt szó, a biztositék régen be lévén fizetve és elfogadva, — hanem az iparengedély megnyitásáról, a mely kérdésben az első foku intézkedés joga az első foku iparhatóság, vagyis a kerületi elöljáróság jogkörébe tartozik. A cselédszerző folyamodását tehát a tanácsnak le kellett volna a VI kerületi elöljárósághoz küldenie, hogy elsőfokulag érdemlegesen intézze el, s a tanács csupán ezt a határozatot birálhatta volna felül — esetleges felebbezés esetén másodfokulag.

A miniszter határozata ismét egy elvi jelentőségü döntéssel szaporitotta a hivatalok levéltárát és tudásuk anyagát, a cselédszerző azonban most már még kevésbbé van tisztában azzal, hogy vajjon kap-e ujból iparengedelmet, vagy sem.

55379.
1900.—VII. tan. számhoz.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az V. ker., Sziget- és Ügynök-utczák sarkán létesitendő uj elemi iskola fölépitéséhez szükséges asztalos, lakatos, mázoló, üveges, padozati és burkolati munkákra ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

A felsorolt munkák közül:

az asztalos munka	9684 kor.	—	fill.
a lakatos „	9507 „	60	„
a mázoló „	2025 „	80	„
az üveges „	2692 „	98	„
a padozati „	6345 „	36	„
és a burkolati „	5497 „	62	„

van előirányozva.

Fölhivatnak tehát mindazok, a kik a szóban forgó munkák valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránti ajánlataikat a székesfőváros mérnöki hivatalának IV. szakosztályában Barcza Elek főmérnök, vagy kelyettesénél Kabdebó Gyula mérnök urnál (IV. ker., Borz-utcza 7. szám., II. em) átvehető árlejtési föltételek alapján, az ugyanott átvehető és egy koronás okmánybélyeggel ellátandó ajánlati ürlapon, a kellő bánatpénz letételét igazoló központi pénztári letéti nyugtával fölszerelve és lepecsételve, legkésőbb *f. évi szeptember hó 11-ik napjának délelőtti 11 órájáig* a székesfőváros tanácsának VII. (közoktalási) ügyosztályában (Központi városház, Városház-utcza 9. sz. a. II. em. 48—48. ajtó) Faller Ferencz tanácsnok urnak, vagy helyettesének adják át.

Az épitésre vonatkozó összes tervek és a helyszinrajz fentnevezett Barcza Elek főmérnök urnál, vagy helyettesénél tekinthetők meg, a hol a szükséges egyéb műszaki fölvilágositások is megadatnak.

A letétbe helyezendő 5% bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betétkönyvből, vagy az érvényben lévő hatósági szabályzat értelmében biztositékul elfogadható értékpapirokból. Megjegyeztetik azonban, hogy az értékpapirok csak a napi tőzsdei árfolyam 90%-a erejéig, de semmi esetre sem névértéken felül fogadtatnak el bánatpénzül.

A kellő határidőben beérkezett összes ajánlatok, f. évi szeptember hó 11-ik napján, délelőtt 11 órakor fognak az épitésre felügyelő bizottmány ülésén nyilvánosan fölbontatni és megfelelő javaslattal a székesfőváros tanácsa elé terjesztetni.

A tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül minden indokolás nélkül szabadon választhasson, vagy a mennyiben az árlejtés eredményét kielégitőnek nem találná, egyes vagy az összes munkák vállalatba adása iránt ujabb ajánlati tárgyalást tarthasson, vagy esetleg másként intézkedhessék.

A jelzett határidőn tul érkezett, vagy a kellő bánatpénz lefizetését igazoló letéti nyugtával föl nem szerelt továbbá nem a megszabott ajánlati ürlapon tett, vagy egyébként szabálytalanul kiállitott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az árlejtési, továbbá a különleges és általános vállalati föltételek a megkötendő vállalati szerződés alapjául fognak szolgálni, s az ajánlat elfogadása után a szerződés megkötéséig ideiglenes szerződés erejével birnak.

Budapest, székesfőváros tanácsának. 1900. aug. 9-én tartot üléséből.

Rózsavölgyi s. k.
h. polgármester.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest IV. kerület, Váczi-utcza 79. szám.

III. évfolyam. Budapest, 1900. augusztus 27 32. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A hivatalos nyár végén
Állatvédelmi szabályrendelet.
A marhavásártéri dijak szedése.
Beszélgetés a Belvárosban.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 6 frt ❀ Fél évre . . . . . 3 frt

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher pitsz ek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1 én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst targyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. augusztus 27. 32. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Lapunk legközelebbi száma már a rendes terjedelemben — 16 oldalon jelenik meg.

A hivatalos nyár végén.

Mindennek elérkezik a vége a világon, utolsó hete járja a hivatalos nyárnak is.

Mert az a rövid egy-két nap-sugaras hét, a mi még a nyárból hátra van, az már nem a hivatalos nyári szünet — idő tartozéka. Mint az iskolásgyermeknek, — ugy minden közhivatalnoknak és a magán-üzlet emberének is szeptember hónapjában véget ér az üdülésük ideje s megkezdődik a szigoru, komoly munka, megint szüntelenül tiz kemény hónapon keresztül.

A nyári vakáczió alatt a közigazgatás zsilipjei is lezárultak. Komoly eszme, mélyreható, fontosabb ügy nem merült fel a nyári pihenő alatt. Ilyenkor a hatalmas gépezet fórésze munkátlan áll, csak a kohót fütik, és izzik benne a vas, hogy ha eljö a pillanat, megtöltse gőzzel a nehézkes monstrumot.

Az apróbb dolgokat csépelték tovább hüségesen a nyár-idő alatt is. Ezekben nincs megállás, gondot sem okoznak, ha csak talán a nagy tömegükkel nem.

A törvényhatósági bizottság müködése szünetelt két hónapon át. Egy rendkivüli közgyülésre összeültek ugyan a városatyák, ez azonban csupán ünnepi tisztelet adás volt, — melyet hétköznapi dolog nem zavart meg, nem profanizált.

A tanács terme kongott az üresség tól, kedv és figyelem nélkül darálták le tuczatszámra a közömbös tárgyakat, a nélkül, hogy bárki is komolyan törödött volna sorsukkal. A nyári akták tanácsi elintézése puszta formaság, — a mi az érdemleges elintézést illeti — azt maguk az ügyosztályok is épen ugy elvégezhették volna folyó teendőik során.

A magasabb tisztviselők szabadsága egy jó hét mulva sorra letelik, — rövid időn belül összeül a törvényhatósági bizottság, minden oldalon kezdetét veszi a komoly munka.

Anyag van elég, számtalan fontos ügy vár elintézésre, melyeket tavaszszal jobb időkre halasztottak. Egész sereg fontosnál fontosabb szabályrendelet megalkotása szerepel a napirenden. Életbe vágó kérdések várják megoldásukat, fontos közmunkák felől kell intézkedni. Az év hátralevő részének egyik legjelentősebb feladata lesz a zárószámadások és a jövő évi költségelőirányzat elkészitése.

A nyár folyamán a fővárost nem igen érte kellemes meglepetés, kellemetlensége azonban akadt elég. Az apróbb bosszuságokat, mint a mester-utczai operettet, Ös-Budavára gyászos kimulását, a belvárosi kellemetlenséget és számos más hasonló társukat nem is emlitve.

A fővárosnak tehát ismét kemény munkára van kilátása. Vajjon ujult erővel fog-e a pihenő után a komoly munkákba? Vajjon a nyári szórakozás és világlátás megtermékenyitette-e az agyvelőket, melyek már olyan sokszor keseritettek el sivár szürkeségükkel? Vajjon leköszönt-e a városházára az ősz üde szellőjével az a friss uj szellem, melyet olyan régen óhajtva várnak, kiket a korhadt alkot-

mány ósdisága. régi czopja és ezer bogara már-már elkeseritett?

Ezer kérdéssel lehetne folytatni ezt a sorozatot. De elég belöle ennyi is. Aggódó érdeklödéssel lessük a főváros beköszöntö uj cziklusát mi is, a kik mindenkor hüséges és éber figyelöi voltunk nagyterü müködésének. Nem akarunk e pillanatban reflekziókkal keseregni. Várjuk, reméljük és hisszük a jobb jövöt, melynek el kell következnie!

Szabályrendelet az állatvédelemről.

A főváros tanácsa hosszabb idö óta dolgozik az állatvédelmi szabályrendelet tervezetének elkészitésén. Az állatvédelem kérdése nagy fontosságu a humanizmus és a közrend szempontjából egyaránt. Gondos megfontolást igényel tehát, a főváros e tárgyu törekvése; s a tanács feladatát épen nem mondhatjuk könnyünek, ha figyelembe vesszük, hogy az állatvédelem ügyének erélyes és alapos rendezésével olyan kényes munkát kell végeznie, mely az egyesek önzö érdekeit gyakran közelről érintheti, és eltekintve az ideálisták lágyszivü kicsiny csoportjától, általában ellenséges indulatu fogadtatásra számithat.

Az emberek ugyanis nem szeretik ha a hatóság beleavatkozik a dolgaikba. Különösen ha azok a dolgok elsösorban is magánjellegüek, a mint, hogy a priori magánjellegünek tekintik a saját jószágaikkal való rendelkezést. Ezeket a jószágokat a gazdája saját keserves keresményéből szererezte meg jogos tulajdonául, — és a maga verejtékes fáradságával táplálja és neveli. Ura tehát, a ki rendelkezik sora felöl s joggal elveheti az életét is. — Igaz, hogy az állatok viszont munkájukkal, némelyek saját testük értékével hüségesen megszolgálják az érettük hozott áldozatokat. Ez az oka, hogy aránylag kevés a rossz gazda, a ki embertelenül bánik a jószágával. Lélektani igazság azonban, hogy az emberek igen nagy részében győz a rossz indulat; önmagának tetszeleg a hatalmával, melylyel az oktalan állaton uralkodhatik, a melyen a sors véletlenül urrá tette. A közönséges lelkü embert ez a hatalom elkapatja, üti, veri, kinozza jószágát, csak azért, hogy élvezze felsöségének érejét, nyomorult hatalmát fitogtassa. Másokat vad indulatuk ragad el, s fékezhetetlen dühüket, a mi elöl kitér, vagy védekezik az egyenlö képességü ember, az oktalan és gyámoltalan állattal szemben ontja ki. — A kapzsi embernek az állatokat kizsarolni akró törekvésére nem is kell utalnunk.

Sok állatkinzónak védekezése az a frázis, hogy az állattal szemben csupán az alárendelt emberekkel szemben is jogosult „házi fenyitéket" alkalmazza. Ámde hol van az a tapintatos hatóság, amely e házi fenyiték hatásait általánosságban meg tudja határozni ugy, hogy a közérdeket is megvédje és a magánosok jogaiba se avatkozzék.

Ez általános megjegyzéseket csak azért mondtuk el, hogy megvilágitsuk milyen körültekintö munkásság vár a fővárosra ennek az általánosságban kicsinyesnek tartott kérdésnek a megoldásánál.

A tanács jogügyi osztálya, mely a szabályrendelet megalkotásának elökészitö munkálatait végzi, mindenekelött összegyüjtötte azokat az általános érvényességü rendelkezéseket, melyek eddig is az állatvédelem ügyét szolgálják Igy már eleve megállapitották, hogy a terhes szereket vontató állatokkal való bánásmódot már a terhes szekerekre vonatkozó szabályrendelet keretében régebben szabályozták s igy az ujabb feldolgozásra nem szorul. A többi állatokról azonban külön önálló szabályrendeletben kell gondoskodni.

A tanács jogügyi osztálya a szabályrendelet elökészitö munkálatai során felkérte az országos állatvédö egyesületet, hogy mint szakértö testület — tegyen a szabályrendelet ügyében javaslatot.

Az országos állatvédö egyesület azzal felelt a tanács felhivására, hogy teljes tervezetet dolgozott ki az állatvédelem és állattartás tárgyában, s megküldötte a tanácsnak, hogy a további tárgyalásoknál alapul felhasználhassa. Az egyesület a tervezetet egyidejüleg a földmivelési miniszterhez is felterjesztette, minthogy a földmivélésügyi miniszteriumban is tárgyalás alatt áll az állatvédelem kérdése.

Az állatvédö egyesület szabályrendelet tervezete 63. §-ból áll és a legapróbb részletességgel gondoskodik a háziállatokról, szigoruan büntet minden állatkinzást, és kötelezövé teszi, hogy a tulajdonosok kellöképen gondozzák és etessék állataikat. Külön fejezet szól a vonó állatokról és járó müvekről, külön fejezet vonatkozik a szárnyas állatokra. — Több szakasz foglalkozik végül az állatok szállitásával. A szállitások alkalmával ugyanis igen sok kinzásban szoktak részesülni az állatok s az állatvédö egyesület ezeknek mind igen humánus módon akarja elejét venni.

Érdekes a távlóvaglások, vagy versenyhajtásokra vonatkozó szakasz, mely megtiltja, hogy a lovakat végkimerülésig hajtsák. Ilyen versenyeket általában csak olyan feltétel alatt lehet engedélyezni, ha a pályázati feltételekben ki van tüzve, hogy az állatoknak jó kondiczióban kell az egész uton maradni és megérkezni.

Nagyobb baromfiiakat el kell a ketreczekben a kisebbektöl különiteni. Levágásra szánt állatot 12 óránál tovább koplaltatni nem szabad.

A galamblövészet tilos. Kutya vonállatnak nem használható.

Ilyen és ezekhez hasonló intézkedésekkel szabályozza a tervezet az állatokkal való bánásmód minden legapróbb részletét.

Igen érdekes és alapos a tervezet megokolása, mely hivatkozik az állatvédelem ügyének fontosságára s kiemeli, hogy hazánkban a törvényhozás legelöször 1879-ben foglalkozott az állatvédelem kérdésével. — Az 1879. évi XL tcz 86 §-át ugyanis kizárólag az állatvédelem érdekében alkották.

E törvényszakaszban már némi czélzást találni az állatvédelem tárgyában alkotandó önálló szabályrendeletre is, melynek érvényessége az egész országra kiterjedne. Ez az a rendelet, a melyen a földmivelésiügyi miniszteriumban most — 21 év mulva — dolgoznak. Az állatvédö egyesület már 1893-ban felterjesztette tervezetét a miniszterhez, a ki a szabályrendelet megalkotását üdvös és hézagot pótló intézkedésnek tartja, az akkori tervezetet azonban nem fogadta el, hanem visszaadta, hogy több tekintetben módositásokat végezzenek rajta. Ez a mostani tervezet keletkezésének alapja. — Az uj tervezet az állátkinzást ugy a nyilt, mint a zárt helyeken eltiltja, a mi ha keresztül megy, nagy előre haladás lenne.

Anglia, Belgium, Olaszország, a régi korlátozást ezen a téren már régen eltörölte.

Az állatvédő egyesület tervezete nem csak a humanizmus szempontjából szedi szakaszokba az állatvédelem követelményeit, hanem mérlegeli a mezőgazdaság és kereskedelem érdekeit is, — s igyekszik olyan intézkedésekett tenni, melyeknek végrehajtását a gyakorlati élet meg nem hiusithatja

Az összegyüjtöt szakaszokból sok kimaradt azért mert már az állategészségügyi mezőrendőri és vadászati törvényben feltalálható. A szabályrendelet ajánlotta rendelkezések nagy részére szintén sokkal üdvösebb volna, ha azokat a törvényhozás törvénybe iktatná, de erre az idő szerint kevés a kilátás. Törvényhozásunk ilyen aprólékosnak látszó ügygyel most tanában nem igen foglalkozhatik.

A földmivelésügyi kormány feladata, hogy alkalmat találjon rá, hogy az elfogadott üdvös intézkedések rendelet alakjában országszerte kötelezőleg életbe léptesse.

A javaslat igy is sok intézkedést tartalmaz, melyeket már érvényben levő miniszteri rendelet szabályoz. Helyes azonban, hogy ezeket a szétforgácsolódott és gyakran feledésbe merült intézkedéseket a szabályzat most összegyüjti és szerves egészszé tömöriti.

Legkevesebbet foglalkozik a tervezet az állatok szállitásának ügyével. Ezt a kérdést azonban ez egyes helyek különleges utrendőri és forgalmi viszonyainak szigoru figyelembe vételével sokkal eredményesebben lehet az egyes törvényhatóságoknak külön-külön rendelkezéseivel szabályozni. Itt az általános szabályok alkotása sok eredménynyel nem kecsegtetne.

Az állatvédő egyesület mindenesetre elismerést érdemel buzgó és alapos munkásságáért. Most a tanácson a sor, hogy a kapott anyagot feldolgozza, minden aprólékos részletében gondos tárgyalás alávegye, hogy kétségtelen értékü eredményt érhessen el.

Az állatvédelmi szabályrendelet végleges tervezetének megállapitása a szeptemberi szorgos munkaidő egyik jelentős feladata lesz a főváros tanácsa számára.

A marhavásártéri dijak szedése.

A főváros még 1896-ban bérbe adta a dunabalparti marhavásártéri vágó és legelő dijakat *Kollár* Istvánnak. A budapesti mészáros ipartestület előljárósága panaszt tett a tanácsnál, hogy a bérlő azok után a marhák után is külön ujra beszedi a dijakat, a mely jószágokat a marhavásártéren vásároltak meg és a szomszédos falvakban levágás előtt csak ideiglenesen istállóztak be.

Az ipartestület panaszára ma kimondotta a tanács, hogy a bérlőnek ez a felpanaszolt dijszedése jogosult, mivel a szerződés értelmében mind azok után a jószágok után meg kell fizetni a dijakat, a melyeket a főváros területére lábon felhajtanak.

Az ipartestület azt is felpanaszolja, hogy a dijakat a bérlő helyett a közvágóhidi és marhavásári igazgatóság szedi; erre nézve a tanács kijelentette, hogy az igazgatóság csupán a bérlő érdekében és felkérésére teljesitette eddig a dijszedést. Ez a közönségnek is nagy kényelmére szolgál, mivel igy sok zaklatástól és időveszteségtől szabadult meg. Ha ugyanis a bérlő szedi a dijakat a főkapuhoz felhajtott állatokkal, a dij fizetése miatt mindannyiszor vissza kell a marhavásártéri felhajtási kapuhoz menni, hogy az ott tartózkodó bérlőnél a marhahajtási dijakat befizethessék. Innen kell azután a kapott szelvénynyel a főkapuhoz ismét visszatérni és a felhajtást teljesiteni.

A főváros tehát eddig hallgatagon elnézte, hogy az igazgatóság a *közönség érdekében* a bérlőt helyettesitse. Most azonban, hogy az ipartestület felvetette a kérdést, a tanács eltiltotta az igazgatóságnak a további dijszedést, — egyrészt elvi okoknál fogva, másrészt pedig, mert ez a szerződés értelmében is a bérlő kötelessége.

Beszélgetés a Belvárosban.

Megyek a Belváros egyik szük utczáján és nem kis meglepetéssel látom, hogy egy évi külföldi tartózkodásom alatt szé leset csináltak belőle; de nemcsak széleset, hanem egészen ujat is, sőt nem csak ujat, hanem egészen mást; tudniillik egé szen más utczát. A régi házakat, egy kivételével mind lebontották, a minek is annál inkább megörültem mivel épp ezekben a régi házakban nem kevesebb, mint öt régi hitelezőm lakott a kiket ugyhiszem, szintén lebontottak, vagy legalább is kiköltöztettek. Minthogy pedig régi hitelező — ebben bizonyos vol tam — nem költözik bele uj házba, helyesen gondoltam, hogy az egész utczából is kiköltöztették tárczámnak e figyelmes barátait. Egyre vigabb tempóban megyek tehát az átvedlett épületek között, mikor az utcza tulsó oldaláról az a ház melyet meghagytak régi formájában, egyszerre csák utánam szól:

— Tekintetes ur! Tekintetes ur!

Visszafordulok és ránézek:

— Mi kell, öreg?

A ház hangja itt suttogóra vált:

— Nézze — mutatott kifeszitett redőivel a szemközt levő uj palotákra, — nézze tekintetes ur, hogy változik itt minden! Csupa uj divat, csupa uj ruha, a régi módinak semmi nyoma többé; csak én magam itt, ni! Ezek a többi czifra társaim itt ni, valamennyien fölczifrálkodtak, emeletet kaptak, s festik magukat, ugy állnak ki az utczára. tekintetes ur! Hát mondja meg, helyes dolog-e ez?

— Hogyne! — szaladt ki a szó számon, mert kiköltözött hitelezőimre gondoltam.

Az ócska ház apprehendálva nézett rám.

— Helyes dolognak találja? Ön is, tekintetes ur, holot hányszor hallottam mikor mellettem sétáltában ekép sóhajtott: „—Hej, ha csak ez a kis zöld házacska az enyém lehetne!“ — És most már ön is az uj, czifra dámá . . . paloták felé hajlik? Pedig, — itt mintha sunyitott volna a félig behuzott kapu jával — jaj be sok furcsaság van ezek mögött a czifrák mögött Sok panama! Sok-sok adóság!

Meglepetve néztem rá, de ő zavartalanul folytatta:

— Sok protekczió! kisajátitás méregdrága pénzen! Adómentesség, a minek mind mi, régiek isszuk meg a levét! Amortizációs és nem amortizációs kölcsönök, a melyeknek viszont az issza meg a levét, aki kölcsön adta! Lakhatási engedély, holott minden fal csakugy gyöngyözik a nedvességtől, a mitől viszont a lakók gyermekei lesznek majd görvélyesek! Görvélyesek tekintetes ur, görvélyesek! És azért még őket fogják akkor is megadóztatni, nem a hatóságot, mely a lakhatási engedélyt adta!

Hát nem panama ez tekintetes ur?

Ráhagytam, hogy igen, mert nem akartam vele az utczán vitatkozni.

Ő folytatta:

— Ilyesmi a mi időnkben nem fordult elő. Akkor mindenben szolidabb viszonyok voltak. De most, kérem! Most! És azért az emberek mégis kiköltöznek a régi, szolid, tekintélyes házakból, melyeknek egymásután pusztulniok kell. Nekem is — tette hozzá elszontyorodva. — Tudom, nekem is, uram.

Csittitani próbáltam, de ő önérzetesen szakitott félbe.

— Ne vigasztaljon, tekintetes ur! Tudom, hogy pusztulnom kell, s az én helyemre is uj, czifra, panamás ház fog épülni! De ez nem ejt kétségbe engem. Bár pusztulok — itt hangja mintha érczesebb lett volna, — de azért lényegem megmarad! Jól tudom, hogy szétszedett, *ócska tégláim* még mindig szivesen látott vendégei lesznek a büszke, vasgerendás uj palotáknak! Mert, és ezt jól jegyezze meg, tekintetes ur: *uj palota — ócska tégla*, — ez az egyedüli elv, mely üzdvözit. Most pedig Isten önnel uram, mert ott jön a háziur.

Megbiczentettem a kalapomat, és sietve akartam tovább indulni, a mikor hirtelen — fölébredtem.

Tudniillik a belvárosi régi házacskával folytatott egész beszélgetésem nem volt egyéb egyszerü délutáni álomnál, melyből, mikor fölébredtem, nem maradt meg egyéb, mint az egyedül üdvözitő elv:

az uj palota és az ócska tégla.

Belvárosi.

Hirek a városházáról

† Gerlóczy Károly.

Mély részvéttel értesülünk, lapunk zártakor, hogy *Gerlóczy* Károly, a székes főváros nyugalomba vonult alpolgármestere e hónap 25-én hirtelen meghalt.

A megboldogult méltatására legközelebb visszatérünk.

Matuska alpolgármester szabadsága.

Matuska Alajos alpolgármesternek a napokban telt le a szabadságideje. Az alpolgármester azonban nem kezdette meg hivatalos müködését, mivel gyengélkedik, a minek következtében szabadságidejét több héttel meghosszabitotta. Az alpolgármester ez idő szerint egészsége helyreállitása czéljából Baden-Badenben időzik.

A csatorna kiépitése az Erzsébet-királyné utján.

Az *Erzsébet királyné* utja és környékének lakosai türelmetlenül várják, hogy a főváros az immár jelentősebb ut mentén a csatornát megépittesse. Különösen a fővárosi közlekedési vállalat, melynek istállói és kocsiszinei az Erzsébetkirályné utján vannak — türelmetlenkedik, a miért ennek a kivánatos közmunkának a végrehajtása egyre késik. A fővárosi közlekedési vállalat a tanácsot is meginterpellálta a dologban s e tárgyban szerkesztetett beadványában a csatorna sürgősen szükséges voltát bizonyitgatva kérte, hogy a csövek lerakása munkálatainak megkezdését haladéktalanul rendelje el. A tanács ma azt a feleletet adta a vállalalat kérvényére, hogy a csatorna épitését ez idő szerint még nem kezdhetik meg, mert azt *müszaki* okok teszik lehetetlenné. Az Erzsébet-királyné-utján ugyanis nem lehet addig a csatornákat lerakni, a mig az épités alatt levő III. számu főgyüjtő csatorna, mely igen magasan fekszik — el nem készül. Ezen a főgyüjtő csatornán most szerényen dolgoznak, s a mint ez a munka befejezést nyert, megkezdik a harmadik főgyüjtő mellékágainak, köztük az Erzsébet-királyné-uti csatornának is a kiépitését.

A fővárosi muzeum gyarapodása.

A fővárosi muzeumnak hétről-hétre ujabb gyarapodásáról adhatunk számot. Az élelmes igazgató. dr. *Kuzsinszky* Bálint felkutatja a főváros minden hivatalát, szemügyre veszi valamennyi ingóságit s a minek csak hasznát veheti, tüstént elkéri a tanácstól a muzeum gyarapitására. Most ismét a tanács III. magánépitési ügyosztályában, és a fővárosi házinyomda helyiségében fedeztek fel egy csomó aquarel képet, különféle metszeteket és fényképeket és több olajfestményt is, a melyeknek egytől egyig a muzeumban van megillető helyük. A tanács ma a muzeum igazgató kérelmére és a VII tanügyi ügyosztály pártoló előterjesztésére elrendelte, hogy a kért tárgyakat a fővárosi muzeumnak adják át, azzal a megszoritással azonban, hogy az aquarelleket és fényképeket már most mindjárt át szállitsák a fővárosi muzeumba, az olajfestményeket azonban egyelőre csak a muzeum leltárába veszik fel, de a tényleges átadásokat a tanács ujabb intézkedéséig függőben tartják. Ezt az utóbbi kikötést az a körülmény tette szükségessé, hogy a tanács még mindig nincs határozottan tisztában azzal, vajjon nem árt-e az eredeti olajfestményeknek, hogy a fővárosi muzeum helyiségeit füteni nem lehet.

A főváros faállománya.

A főváros ilyenkor nyári időben számba szokta venni, hogy külömböző faraktáraiban mekkora a fakészlete. A faállomány legutolsó leltározását a napokban tartották meg. A tanács, a VI. — pénzügyi és gazdasági ügyosztály előterjesztése alapján *Vaszilievits* János tanácsos elnöklete alatt külön bizotságot küldött ki a leltározás foganatositására. A bizottság tagjai *Mérő* János, *Kriegner* Győző és *Paksy* Béla fővárosi törvényhatósági bizottsági tagok, *Olhauser* Pál kerületi elöljáró, és *Huckler* Károly fővárosi erdőmester voltak, a jegyzői tisztet pedig *Wippler* Emil fogalmazó töltötte be. A bizottság a *lipótmezei* faraktár és a szépjuhásznéi faraktár állományát foglalta leltárba. A faraktárakból legutóbb 14925 forint különféle hasábfákat adtak el, Guckler Károly erdőmester kezelése alatt 326 frt. 50 kr. értékü faanyag, a raktárakban pedig igen nagy mennyiségü cser- és tölgyhasábot, 697 m^3, — 257 I és 189 m^3. II o. dorongot, 2 m^3. bükk és gyertyán hasábot, 6 m^3. bükk és gyertyán dorongot. 362 m^3. selejtes, 2 m^3. kevert karót találtak. A fővárosnak ez idő szerint összes fakészlete 1100 köbméter. Tetemes anyaggal növelte a főváros fakészletét a tüdő betegek szanatoriumához épitett ut is melynek készitése alkalmával nagy mennyiségü öreg fát kellett kivágatni. A tanács elrendelte, hogy a gazdásági raktárakba még be nem szállitott fát, mielőbb hordassák be és az erdőmester a szokott módon gondoskodjék a felesleges fakészlet értékesitéséről.

Zabszállitás.

A cs. és kir. 4 hadtest hadbiztossága pályázatot hirdetet 2370 métermázsa rozs, és 16900 métermázsa zab szállitására, melyre a jövő év folyamán lesz szüksége a hadseregnek. Az ajánlatokat szeptember 1-én délelőtt 10 óráig kell a budai hadtestparancsnoksági épületbe beküldeni. A szállitást deczember végére kell teljesiteni, a vállalkozók járandóságát pedig 1901 januárban fizetik ki.

Kórházi biztosok véglegesitése.

A főváros közkórházaiban a kórházi biztosi teendőket évek sora óta napidijasok teljesitik. Ezzel a rendszerrel régtől fogva elégedetlen maga a tanács is, mivel a kórházi biztosok elég fontos és többé-kevésbbé bizalmi természetü müködést végeznek, a melyhez méltán megkövetelhető, hogy azt ne ideiglenes minőségben alkalmazott dijnokokra, hanem felesküdött állandó hivatalnokokra bizzák. A tanács X. közegészségi ügyosztálya most megtette rég várt javaslatát a tanácsnak a kórházi biztosi állások végleges szervezése tárgyában. A tanács kedvezően fogadta az előterjesztést s a javasolt szervezéshez a maga részéről is hozzájárult, a részletek bővebbi megvitatása czéljából azonban az előterjesztést a jogügyi és szervező bizottságnak adta ki. A bizottság szeptember elején fogja tárgyalni a kórházi biztosok ügyét.

Az osztálysorsjáték elárusitó czimerhasználata.

Egyik budapesti bankház tulajdonosa ellen az országos czimer jogosulatlan használata miatt meginditották az hatósági eljárást. A főváros polgármestere ugyanis a belügyminiszter utasitására azokat az üzlettulajdonosokat, akik az országos czimert miniszteri engedelem nélkül használják nyomtatványaikon és czégtábláikon, az 1883. évi XVIII tcz. alapján sorra felelősségre vonja A tanács felhivására járt el a VI. kerületi előljáróság egyik terézvárosi bankháza ellen is. A bank- és pénzváltó üzlet tulajdonosa azonban azzal védekezett, hogy neki, mint a m. kir. szabadalmazott osztálysorsjáték egyik főelárusitójának jogában áll az idézett törvényczikk 6. §-a alapján az országos czimer használata, a nélkül, hogy erre külön engedelmet kellene szereznie. Az előljáróság, és vele egyetértőleg a polgármester is elfogadta ezt a védekezést s preczedens esettel kifejezetten megerősitette azt a felfogást, hogy az osztálysorsjegy elárusitók minden külön engedelem nélkül, jogosultak a czimerhasználatra. A polgármester ilyen értelmü határozatát ma felterjesztette a belügyminiszterhez, hogy mint illetékes legfelsőbb forum, azt végleges hozzájárulásával jogerőssé tegye.

Kell-e telepengedelem?

Egyik budapesti czég szárazbél és kolbászgyártó kellékek előállitására kért iparengedélyt a IX. ker. előljáróságtól. Az első foku iparhatóság a kérelmét elutasitotta és felhivta a folyamodót, hogy üzlete gyakorlásához telepengedélyért folyamodjék, mivel a tervezett gyár a közegészségre veszedelmes, kellemetlen büzt terjeszt, s felállitása a tüzbiztonság szempontjából is aggodalomra ad okot, lévén körülötte számos emeletes bérház. Az előljáróság határozatát a tanács is helyben hagyta, a folyamodó felebbezése következtében azonban az ügy a kereskedelmi miniszter elé kerül, a ki a két alsóbb hatóság határozatát megváltoztatta s utasitotta az első foku iparhatóságot, hogy a kért iparengedelmet, — ha az egyébként megadható haladéktalanul szolgáltassa ki. A jogerős miniszteri döntés értelmében ugyanis a szárazbél és kolbászgyártó kellékek előállitásához telepengedélyre nincs szükség, mivel ez az üzem közveszedelmes, vagy káros hatásokkal nem jár. Ha azonban a telepen, annak a müködése során netalán a közegészségre veszedelmes körülmények állanának elő, az előljáróságnak, mint elsőfoku egészségügyi hatóságnak módjában fog állani a káros behatások elháritására a szükségesnek mutatkozó intézkedéseket bármikor megtenni. A kereskedelmi miniszternek e liberális felfogáson alapuló *elvi jelentőségü* határozata sok hivatalos fontoskodásnak fog előreláthatólag véget vetni s az alkalmilag érdekelt feleket sok felesleges fáradságtól és költségtől kimélheti meg.

Közgazdaság

Ujitások az élelmiszerek vizsgálatánál.

Sokpanasz merült fel ugy egyesek, érdekelt mint az érdekelt testületek részéről a fővárosnak az élelmi szerekvizsgálatánál követett eljárásánál. Ha ugyanis a fővárosnak erre hivatott alkalmazottai a bizonyos élelmiczikkek ellen kifogásokat emeltek, ezeket a vegyészeti és tápszervizsgáló intézetnek adják át, mely vagy vizsgálat alapján állapitja meg, vajjon a kifogásolt élelmi czikk csakugyan romlott-e, és a közegészségre ártalmas anyagokat tartalmaz. — Ezek a vegyi vizsgálatok azonban igen gyakran többé-kevésbbé tökéletlenek és ingadozók. A legnagyobb mértékben tapasztalhatni ezt a vajok vizsgálatánál, a hol a vizsgálatok eredményei az ugynevezett határértékek körül gyakran ingadoznak. A vizsgálat adatai szerint sokszor a rendestől való eltérés csakis a savfok némi csekély emelkedettségében nyilvánul, a mi ugyan kétségtelenül bizonyitja, hogy a megvizsgált vaj nem kifogástalan, viszont azonban nem elegendő arra sem, hogy annak alapján vajat romlotnak és élvezhetetlennek lehessen nyilvánitani. — Valahányszor a vegyészeti és tápszervizsgáló intézet vizsgálata azt mutatja, hogy a vaj vegyi összetétele a normálistól eltérő — romlott élelmi czikkek forgalomba hozatala czimén a hatóság minden esetben meginditja az árus ellen a kihágási eljárást. — A belügyminiszter, ki az ilyen kihágási ügyek elbirálásában a legfelsőbb forum ismételten kifogást tett a fővárosi vegyészi jelentései ellen, s kimondotta, hogy annak alapján határozott itéletet mondani és a kihágás tényét megállapitani nem lehet. E kijelentésekkel kapcsolatban természetesen több olyan felmentő iteletet is hozott a miniszter, a melyet csupán a bizonyitékok elégtelensége okolt meg. Ezeket az állapotokat akarja végleg megszüntetni a belügyminiszternek a fővároshoz legujabban intézett rendelete, melyben felhivja a tanácsot, hogy ezentul a kifogásolt élelmiczikkel hasonló esetekben egyéb olyan alkalmas vizsgálatokat is végeztessen, a melyek eredménye a czikk, különösen pedig a vaj romlottságának további lényeges bizonyitékát adja és a hatósági eljárásokhoz is megbizhatóbb alap o szolgáltat.

Szerkesztői üzenet.

Szegedi, A „Magyarország" igen jól szerkesztet lap, függetlenségi 48-as párti hazafinak szükséges.

!! JUBILEUMI KIRALYFOKOS !!

Ő Felsége, szeretett királyunk a f. 1900. évben érte meg születésének **hetvenedik** évfordulóját.
Ez örvendetes alkalomra raktáromon és ügynökeimnél kapható a

Pompás általai dísztárgy.

KIRÁLYFOKOS

Praktikus ajándék.

hazafias jellegü, pompás **müvészi** kivitelü, **praktikus** értékü **emléktárgy**.
TÖBBFÉLE KIVITELBEN és ÁRON.
NAGYBANI ELADÁS:

Zsengeri Hugónál,

BUDAPESTEN, VI., Hunyadi-tér 3.
kicsinyben minden előkelőbb ékszerü-kereskedésben kapható.

!!! VEGYÜNK KIRÁLYFOKOST !!!

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda „Budapest IV. kerület, Váczi-utcza 79szám

II. évfolyam Budapest, 1900. szeptember 3 33. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

„Ös-Budavára" bu[illegible]
Gerlóczy.
A vásárcsarnok[illegible]égészségi viszonyai.
Az utólagos any[illegible]ezés nehézségei.
A főváros iskola[illegible]
A magyar beteg[illegible] alap károsodása.
Kofák megrends[illegible]ozása.
Ujitások az ingy[illegible]vosságok dolgában.
A nagy vadász.
Szabályrendelet kijátszás.
A vitás kioszk.
A kiutasitott vádlott igazsága.
A statisztikai hivatal heti jelentése.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 6 frt ✿ Fél évre . . . . . 3 frt

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Epitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher pitszek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Kö[illegible]sszük, hogy

f. évi á[illegible]is hó 1-én

VIII., ü[illegible]-ut 6. sz. a.

zálogkölc[illegible]-intézetet

nyitottu[illegible] meg,

hol mindennemü **érté[illegible]apirokra, arany- és ezüst t[illegible]gyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. szeptember 3. 33. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

„Ős-Budavára" bukása.

Hosszu betegségnek halál a vége. A nagy beteget gyógyitották mindenféle drága orvossággal, a beteg szervezetből azonban egészséges et nem alakithat semmiféle kuruzslás. A mi előre látható volt, a mit már régen biztosra vártunk, ime most megtörtént, — Ös-Budavára elesett.

Nem fogunk gyászbeszédet zengedezni Ös-Budavára kimulása felett. — Nem, drágább a mi terünk és becsesebb annál, hogy sem ilyen alárendelt kérdésekre időt és papirost pazarolhatnánk. Mégis megállunk az összetört vállalat roncsai előtt, mielőtt a nagy eltakaritás végbe menne, és foglalkozunk egy keveset evvel a kétségtelenül érdekes dologgal, nem mintha az ügy megérdemelné ezt a tisztességet, hanem azért mert Ös-Budavára utóbbi éveinek története és csufos megbukása számos érdekes és tanulságos lélektani motivumot rejteget magában és olyannyira jellemző világot vet közviszonyainkra, sőt a székesfővárosi állapotokra is.

Ös-Budavára megalapitása eredetileg kétségtelenül derék és ügyes gondolat volt. A fővárosnak valóban világvárosias, nagyszabásu mulató- és tisztességes, szinvonalon álló szórakozó helyet teremteni, nem elitélni való feladat. A megoldása azonban már kezdetben is balul ütött ki. A mulató fennállásának legelső éveiben mindjárt károkat okozott: kimondhatatlanul káros hatást tett a millenáris kiállitásra, elnyomta annak minden vidámságát, magához szivta lüktető életét.

Ezért volt a kiállitás esténként gyéren látogatott, csendes és szomoru.

A vállalat részvényesei azonban látták, hogy a mulató anyagi haszonnal kecsegtet, a „világvárosi" mulató megvesztegető jelszava alá sorakozva kieszközölték tehát, hogy vállalatuk továbbra is fenn maradhasson, A mesterségesen megnyujtott élet azonban rövid idő alatt kinos vergődéssé vált. Pedig a hatóság, a közönség jó indulattal támogatta mindenkor.

Romlásának csiráit *önmagában* hordozta és táplálta egyedül.

Az Ös-Budavára vállalatnak *nem lehetett* fennmaradnia, mert létezéséhez hiányzott az *erkölcsi alap*; müködéséből, vezetéséből *a magasabb értelemben vett tisztesség és lelkiismeret*, — és számadásairól hiányzott *a realitás*, az *anyagi erők elegendő forrása*.

Hosszu idővel ezelőtt megirtuk már ezen a helyen, hogy az ilyen vállalatnak nem lehet jó vége; óva intettük a fővárost, a közönséget egyaránt a károsodástól. Nem használt. Sorra akadtak egyes emberek kik pénzüket a kétes vállalat koczkázatába belevetették; sokan akadtak, még pedig jóravaló üzletemberek, kik a könnyelmü vezetőség szép igéreteire lépre — mentek.

Ugyan, kérünk csak egy kis statisztikát — hány bérlő, vendéglős, mutatványos és más efféle vesztett néhány év alatt Ös-Budavárában ezreket; hányan mentek ott tönkre? Ellenben hányan vannak azok, kik per, veszekedés és káromlás nélkül váltak meg ettől a részvénytársaságtól? Azt hisszük a feltalálásukra gyengének bizonyulna akár a Diogenes lámpája is.

Komoly, szilárd erkölcsi és anyagi alap nélkül puszta esetlegességre alakult ez a vállalat. Erkölcstelenségével, ledér életével, — a miből utoljára remélte sorának jobbra fordulását — kirekesztette magából azt a közönséget, mely tisztességes szórakozó helyet keresett volna benne, ahol családostól eltölthetne né-

hány vidám órát. Volt idő, hogy ezt is észrevette a vállalat vezetősége és megpróbálta a tiszta erkölcs lágy hangulatait pedzeni. Elrontott hirnevét azonban nem nyerhette vissza, ellenben megritkitotta még a régi közönségének sorait is, — a melyet épen az az ellenkező irány vonzott oda.

A mint azután mind rosszabbra fordult a vállalat helyzete, olyan arányban silányodott annak a minosége is, a mit közönségének nyujtott. — A budapesti publikum pedig elég különös, szeszélyes és kiszámithatatlan ugyan, de alapjában véve sohasem — balek.

Beszéljünk-e végre arról, hogy hány embernek maradt ez a vállalat adósa? Felsoroljunk-e a tengerentuli artistától kezdve a bérlő közönségen keresztül az utolsó jegyszedőig mindenkit? — Felemlitsük-e azt a csekély 18000 koronát, a mivel csak a főváros szegényalapjának tartozik?

Óh igen, erről a 18000 koronáról érdemes néhány szót vesztegetni. Sőt érdemes lenne holmi hátralékos vizdijakat és más efféle járandóságokat is felhánytorgatni, — a melyekkel most sorra a főváros pénztára rövidül meg. Mert a főváros, a tanács, — bámulatos jószivüséggel — igen elözékenyen protezsálták e rosszhirü részvénytársaságot mindenkor. Más tisztességes embernek a legszerényebb konczertecske után előre le kell olvasnia a szegény alapot illető százalékokat, annak a vállalatnak azonban, a mely már nem kapott volna magánembertől hitelbe talan egy patkószeget sem — nyugodtan felgyülhetett az adóssága 18000 koronára.

A szegényebb embert a vizdijakért majd agyon zaklatják, — Ós-Budavárával szemben lanyha végrehajtásokat vezetgettek, a melyekről mindenki tudja és tudta, hogy épen semmi biztositékot nem nyujtanak. — Lám, a rendőrfőkapitányság, milyen erélyesen meg tudta védeni a maga érdekét, ő nem veszett el a gyászos mulatóban egy fillért sem.

De hogy ne vádolhassanak bennünket igaztalansággal, teszünk egy kis leleplezést.

A főváros maga is kitalálta a módját, hogy kell az ilyen fajta adósokkal elbánni. Kitalálta, csakhogy egy kissé későn.

Augusztus elején hozott a tanács Ós-Buvára hátrálékos vizdija ügyében egy határozatot, a melyben tudomásul vette, hogy az illetékes ügyosztály a részvénytársaság ellen vezetett végrehajtást jó reménység fejében nyolcz napra felfüggesztette.

Egyuttal azonban azt is kijelentette a tanács, hogy több halasztást nem engedélyez„ sőt a mulatóhely után járó vizdijaknak beszedése körül követendő eljárást a jövőre nézve a következőben állapitja meg:

Felhivja ugyanis a VI., ker. elöljáróságot, hogy a mennyiben a részvénytársaság ezentul vizdijait esedékességükkor rögtön be nem fizetné, azok beszedése czéljából, mielőtt a részvénytársaság ellen végrehajtást vezetne, a vizvezetéki igazgatóság közbenjöttével a mulatóhely vizvezetékét *azonnal zárja el és mindaddig ki ne nyissa*, a mig a részvénytársaság az esedékes vizdijösszegeket esetről esetre a kerületi pénztárba be nem fizette".

Tudta tehát a főváros, hogy miként kell elbánnia adósával, csakhogy ezt a tudását akkor akarta felhasználni, a mikor már mit sem ér vele Ezt az erélyes határozatot épen akkor kapta meg a részvénytársaság, a mikor már becsukta a boltot. Most aztán már csukhatják, nyithatják felőle azt a vizvezetéket, a hogy tetszik.

A főváros eljárását könnyen lehetne könnyelmüségnek nyilvánitani, ha nem tudnánk, hogy *nem rosszindulat* vezérelte. Jószivüen segiteni akart a bajban levön, s ezért szemet hunyt sokféle mulasztásán. De a jó cselekedetet érdemtelenre pazarolni — maga is bün. Százszorosan bün a mikor a központár fillérjei sinylik meg és még százszorosan bün akkor, a mikor fontos és érdemes kulturális feladatok elől zárkóznak el puszta takarékosságból és viszont ezreket vetnek koczkára pusztán egy nyerészkedésre alakult és minden mélyebb erkölcsi alapot nélkülöző magán társaság kimélése és gyámolitása kedvéért.

Ós-Budavára kapui bezárultak: a közérdek mit sem veszit vele. A főváros, az állatkert pénztárán rést ütöttek: majd kiheverik. Vigasz találódni könnyü, csak az az egy sajnálatos emlék marad az egész dologból, hogy Budapesten világvárosiasan nagyszabásu mulatóhelyet fentartani nem sikerült.

Az azután már mit sem változtat a dolog csattanóján, hogy a részvénytársaság ki tud-e valahogy hitelezőivel egyezkedni, vagy pedig nem kerülheti ki a csődöt. Ez már csupán csak a formaság kérdése. Ós-Budavára megbukott már régen, most pedig megbukott egészen.

Bukása az erkölcs diadala!

A népszinház zár Számadása.

A népszinház bizottság ceterjesztette a székesfővávos tanácsa elé aszinház 1899 évi zárszámadását. Az összes alapitványi kiadások 77581 korona 88 fillér, a bevételek pedig 79611 koronára 36 fillérre rugnak A pénztári maradványok tehát 1425 kor. 58 fillér.

Gerlóczy.

Születni és meghalni nem mesterség, csupán élni az. Tudniillik nem ugy élni, hogy az ember csak egyék és igyék, de ugy, hogy érdemeket is szerezzen, melyekkel ember, vagy mondjuk polgástársaink becsülését, tiszteletét és szeretetet vivja ki magának. Ennek a mesterségnek igazi nagymestere volt az Istenben boldogult, jó, öreg Gerlóczy Károly, a ki ugy élt, hogy egy egész hatalmas várost támasztott életre. Mikor ő a főváros tiszti karába lépett, Budát és Pestet még csak a Lánczhid kötötte össze egy várossá : az egyesitett Budapest még csupán egy szép, egy hatalmas gondolat volt, melynek ugyan ki más adhatott volna testet abban az időben mint Gerlóczy Károly, a kinek mint az illető bizottság jegyzőjének, tudvalevőleg oroszlánrésze volt az egyesitésben.

Oroszlánrésze volt ebben épp ugy, mint azóta ugyszólván mindenben, melylyel Budapestet valóban nagy várossá lehetett emelni. Ne soroljuk fel itt az ő rendkivüli érdemeit, melyek amugy is emlékezetében élnek mindenkinek, ki a magyar székesfőváros fölvirágzásának ügyét szivén viseli. Ne soroljuk fel, hogy a középitkezésnek, közegészségügynek, iskolaügynek és müvészeteknek nála lelkesebb, tevékenyebb és hasznosabb pátronusa aligha volt Budapesten. (Igaz, hogy rövidlátó volt, de ez csak jó volt a boldogultnak, mert legalább nem kellett látnia, hogy pl. a müvészet téren mire pazarolta a pártfogását.) Ne soroljuk fel, hogy ő volt talán, nem : biztosan az egyedüli polgármestere a fővárosnak, a kit müködésében is, nyugalomba vonulásakor is az egész város osztatlan szeretete környezett.

Gerlóczy, a köpczös torzomborz szakálu, jó, öreg ur csakugyan atyja volt Budapestnek, mely az ő munkásságának ideje alatt fejlődött ki virágzó metropolissá Igazi atyja volt ő a főváros érdekeinek, és mi budapesti polgárok, gyermeki kegyelettel adózunk az ő emlékének.

Törjétek le a hálának egy cyprusi ágát és hajlitsátok az ő haló porai fölé.

Áldott legyen az ő emlékezete.

A fegyverbehozatali engedély határideje.

A belügyminiszter egyik budapesti czégnek külföldi fegyverek behozatalára adott engedelmet. Az engedelem határideje azonban időközben lejárt anélkül, hogy a czég a kivánt fegyvermennyiséget beszállithatta volna. A czég ekkor a kiadott engedelem határidejének meghosszabitásáért folyamodott. Erre a kérelemre a főváros tanácsa utján kijelentette a miniszter, hogy az ilyenféle engedélyek meghosszabbitását kérelmezni felesleges, mivel az engedély az engedélyezett mennyiség beszállitásáig a *határidőre való tekintet nélkül* érvényben marad.

A vásárcsarnokok közegészségi viszonyai.

Dr. Schermann Adolf tiszti főorvos a székesfőváros vásárcsarnokait több napon át alapos vizsgálat alá vette, hogy az ott fennálló közegészségi viszonyokról meggyőződést szerezhessen. A főorvos kimeritő jelentésben számolt be a tanácsnak a tapasztaltakról. A jelentés szerint a vásárcsarnokok *közegészségi állapota általában teljesen kielégitő*, mindenütt rend és tisztaság uralkodik ugy, hogy csak igen apró, csekély jelentőségü dolgokban tett kifogásokat a tiszti főorvos. Igy a *központi* vásárcsarnokban csupán az ellen szólalt fel, hogy a magyar államvasuti kirendeltség helyiségei sötétek: különösen a kezelő helyiség nélkülözi a kellő világosságot, a miért az ott alkalmazottaknak állandóan mesterséges világitás mellett kell dogozniok.

Az illemhelyekben a teljes szagtalanitás czéljából bövebb vizöblitésről kell gondoskodni. A Rákóczi-téri és István-téri vásárcsarnokokra ugyancsak ez az utóbbi kifogás alkalmazható.

A *Hunyady*-téri vásárcsarnok egészen kifogástalan. Végre a központi városháza udvarán levő *fedett vásár* — és a *hold*-utczai vásárcsarnok szintén rendben van, csupán a vizöblitést kell itt is javitani.

A *központi* vásárcsarnokban a husvizsgáló állomás két mikroszkoppal van felszerelve, és kifogástalan berendezésü a vegyészeti és tápszervizsgáló állomás is.

Mind a hat csarnokban teljesen felszerelt mentő szekrényt tartanak készletben ; öt vásárcsarnoki tiszt az önkéntes mentő egyesület mentő tanfolyamán is részt vett, hogy szükség esetén kellő szakértelemmel adhassa meg az első segitséget.

A tiszti főorvos a vizsgálat során felkérte a vásárcsarnokok igazgatóit, hogy saját hatáskörükben intézkedjenek némely kisebb közegészségügyi ártalom megszüntetése tárgyában. Igy ezentul az eladásra szánt czukorkákat le fogják takarni, a mit a fővárosnak egyik 1897-ből származó szabályrendelete is kötelezővé tesz.

A csak befőzésre való éretlen gyümölcsök csoportjánál jelző táblákat alkalmaznak, melyek a közönséget figyelmeztetik, hogy az árult gyümölcs nyers állapotban élvezhetetlen.

A főorvos helyenként az élelmi czikkekből és a különféle husokból mintákat szedett s azokat a vásárcsarnokokban alkalmazott vegyésznek adta át, ki a vegyi vizsgálatokat végrehajtotta. Számottevő kifogásra ok a vizsgálatok során sem merült fel.

A tanács tudomásul vette a tiszti főorvos jelentését s egyben felhivta a központi vásárcsarnok igazgatóját, hogy a magyar államvasuti kirendeltség helyiségének elegendő természetes világitással való ellátása tárgyában tegyen részletes előterjesztést.

Mindenesetre igen nagy mértékben megnyugtató a főorvosi jelentés tartalma a közönségre. A vásárcsarnokok forgalma igen nagy ; a nyári melegben a sok romlandó anyag a legnagyobb veszedelmeket rejti magában, ha tisztátalanul kezelik. De egyébként is, a vásárcsarnokokban, mint a közélelmezés körébe tartozó intézménynél a tisztaság lehető legmagasabbfokát kell megkövetelni. — Tudjuk, hogy a tiszti főorvos az ilyenfele eljárásaiban igen következetes és elővigyázó, annál nagyobb örömmel fogadjuk a tőle

származó kedvező birálatot, a minek értékét a támasztott kifogások is, épen aprólékos voltuknál fogva csak emelhetik.

Az utólagos anyakönyvezés nehézségei.

A holttányilvánitással járó hivatalos eljárás ellen, épen ugy mint az anyakönyvi kiigazitások és utólagos anyakönyvezetések dolgaiban megszabott ietézkedések ellen a közönség köréből napról-napra hallani felzudulásokat. Az érdekeltek minduntalan a hivatalos eljárás lassusága és bonyodalmassága miatt panaszkodnak. Nem győzik türelemmel a szigoru formák között mozgó intézkedések végét megvárni.

A felek panaszkodása a saját maguk szempontjából eléggé jogosult, mivel sokszor igen fontos érdekük függ ügyükelintézésétől, — a hivatalok azonban mit sem tehetnek a közönség kivánságának kielégitésére, mert az anyakönyvi ügyek rendkivüli fontossága miatt ezeknél az ügyeknél a törvény és egyébb törvényerejü szabályok olyan szigoru és feltétlen korrektséget követelnek meg, hogy a hatóság a maga akaratából az eljárást nem egyszerüsitheti és meg nem rövidithetí.

Csak nem rég vert fel nagy port egy asszonynak nyilvános panaszolkodása, hogy férjének halottlevelét évek óta nem tudja beszerezni, holott megsárgult hivatalos aktacsomó tanuskodik arról, hogy férje ezelőtt mintegy harmincz esztendővel a Láncziidról a Dunába ugrott. A felső ruháit meg is találták a hidon, holttestét azonban még máig sem fogták ki, a minek következtében annak idején halálesetét nem vezették be az anyakönyvbe. A szerencsétlen öngyilkos ember leányának évekkel ezelőtt vőlegénye akadt s már az eljegyzést is megtartották, a házasságot azonban mindezideig nem lehetett megkötni, mivel az apa halottlevelének hiányában a menyasszony honossági, jobbanmondva illetőségi bizonyitványát nem lehet beszerezni. Az özvegy anya régi idő óta járja sorra a különféle hivatalokat, férje halálesetének utólagos anyakönyvezését kérelmezve, ez ideig azonban még mindig nem érhette el a czélját. Ez az ügy legutóbb a belügyminiszteriumban is megfordult s e konkrét eset alapján a miniszter *érdekes elvi jelentőségü* határozatot hozott. Kimondotta ugyanis, hogy a *haláleset utólagos anyakönyvvezését csak* abban az esetben lehet egyszerü közigazgatási eljárás utján elrendelni, ha az elhalálozott egyén holtteste előkerült és azonosságát kétségtelenül megállapitották. Ha ez igy meg nem történt, ugy a halálozás utólagos annyakönyvvezése előtt a kir. birósánál kell a felnek a holttá nyilvánitás iránt az eljárás megindítását kérelmezni és csak ennek az eredménye alapján lehet a halálesetet az anya könyvbe bevezettetni.

Ez a miniszteri határozat megint csak azt jelenti, hogy az eljárás ismét tetemesen meghosszabbodik; ámde azt sem lehet tagadni, mintha nem lenne teljesen jogosult és helyén való, ha figyelembe vesszük, hogy a haláleset anyakönyvezése mekkora magánjogi következményeket von maga után. A holttest előkerülte nélkül pedig egyáltalán nem lehet bebizonyitottnak tekinteni, hogy az illető egyén tényleg meghalt volna, bár mint az előadott konkrét esetben is, minden valószinüség e feltevés mellett szól.

A miniszter határozata mindenesetre *hézag-potló*. Igen kivánatos, hogy a hatóságok az ily fontos természetü ügyekben egyöntetü és igen pontos eljárást kövessenek. Ha azután ez a pontosság egyeseknek bajokat okoz, egyénileg lehet *szerencsétlenség*, de a közérdek szempontjából az ellenkezője sem lehet kivánatos.

A főváros iskola ügye.

Budapest székesfőváros minden téren való rohamos előhaladásának hüséges mutatója az a szürke hivatal, mely hangyaszorgalommal és a laikusok előtt szinte komikus fondorkodással gyüjti napról-napra és évről-évre a pontos adatokat és fáradhatlan, de kétségbeejtő egyhanguságggal rójja rubrikákba a sivár számokat.

A fővárosi statisztikai hivatal müködéséről általában az a köztudat, hogy rémségesen száraz és unalmas.

A szimplex adatok összegyüjtéséhez és rendezéséhez külön szerkezetü agyvelő kell, mely elbirja a munka unalmasságának terhét és megtalálja a tanulságot a száraz, szürke adatok tömegében.

A nagyközönség: a többi közönséges, s érzéketlen emberfia csak akkor tárja fel a száját nagy csudálkoztában. mikor egy-egy jókora időköz után egyszer csak valami csinosan kiállitott vaskos kötet lát napvilágot és tömegestől szórja a bámuló közönség elé az összegyüjtött adatok tengerét, és feltáialja azokat az értékes és mindenképen megbecsülni való tanulságokat és eredményeket, a miket a sivár mag a szorgalom termékenyitő hatása alatt gyümölcsözik.

A főváros statisztikai hivatala immár a harminczadik meglepetésben részesiti a szemlélőket. Harminczadik kötete jelent meg a „Közleményeinek“ melyek mindenkor egy-egy igen fontos tárgykörre vonatkoznak és a felölelt körben megbecsülhetetlen értékü tanulságokkal szolgálhatnak mindenkinek, a ki a közügyek iránt érdeklődik.

A legujabb statisztikai kiadvány talán egyike a legérdekesebbeknek. A főváros *közoktatásügyével* foglalkozik. Tehát olyan anyaggal, a mely fontosságra és érdekességre egyaránt elsőrangu.

A főváros közoktatásügye az utolsó évek alatt nagyot haladt előre. A statisztikai adatok pedig épen az 1889—90. iskolai évtől — az 1894—95-iki évig terjedő időköz anyagát tárják elő. Azét az időét, a mikor a főváros számos uj pompás iskolával növekedett, a mikor taneröit kiegészitette, megerősitette, — a mikor virágzásnak indultak fiatal ipar és kereskedelmi iskolái. Az uj füzetnek alkalma nyilott beszámolni, a legutóbbi időben szervezett felső leányiskolák és a számos uj kisdedóvó müködéséről is. — Látható tehát, hogy egyébként is becses anyagát ujakkal gyarapithatta s olyan képet állithatott elénk, amely terjedelménél és qualitásánál fogva is szinte káprázató.

A főváros statisztikai hivatala 1870-ben keletkezett.

A közoktatás statisztikájával már létesülésének második éve, — tehát 1871 óta foglalkozik — Harminczadik kiadott „Közleménye“ között az a mostani immár a hatodik, mely ezt a fontos tárgykört szolgálja. — Eleinte szerény keretekben jelent meg, de esetről-

esetre terjeszkedett és igyekezett felölelni az összes közoktatásügyet szolgáló tényezők müködését. Már 1876 óta a polgári és iparrajz iskolákkal és a gimnáziumokkal és reáliskolákkal is foglalkozik. — A mostani füzet külön érdeme, hogy a községi közoktatásügy fejlődését és költségét a főváros egyesitése óta áttekintő táblázatban bemutatja és egy külön tanulmányt is ad a fiuk és leányok értelmi fejlődéséről.

A felhalmozott anyag olyan tulságosan gazdag, hogy a főváros iskolaügyének fejlődését és haladását helyesen csak a részletek külön kiemelésével figyelhetjük meg.

Rövid kivonattal szolgálunk tehát a — szokott módon kiváló csinnal és kiállitott munka tartalmának közérdekübb részéből.

Egyes kiválóbb helyekre azonban alkalom adtán még vissza kell térnünk, hogy néhány igaz gyöngyöt adatot lávájából kiemelhessünk:

Elemi népiskolák.

Összehasonlitván a mai viszonyokat a testvérvárosokban az egyesülés idejében (187 .) fennállott állapotokkal, azt találjuk hogy a népiskolák osztályainak száma 264-ről 767-re, a népiskolai tanulók száma pedig 16.000-ről nem kevesebb mint 45.000-re emelkedett.

A legnépesesb iskolákban (igy a k. váczi-uti, bajnok-u Rottenbiller-u., Murányi-utczában) körülbelül 1000—1800 gyermek nyer oktatást. A fővárosnak 6—12 éves korban álló népiskolaköteles gyermekeiből 67 %, sőt a fiukból 72 % főváros iskolában nyer oktatást. 1873-ban az iskolás gyermekeknek még 30 %-a bérházakban kivett szük termekben szorongott: 1895-ben ezek száma már 11 %-ra szált alá és azóta méginkább leszált. Egy egy tanteremre 1890-ben átlag 55 tanuló jut (1873-ban 64 1/2), a mi tehát a törvény által megengedett 80 főnyi maximum mal szemben igen kedvező állapotnak mondható. A tanulók 24 1/2 százaléka munkás és napszámos családokból került ki, 10 %-nál a szülők kereskedők, ugyanannyi a szabó, 6 3/4 %-a szolga 2 1/3 % gazda, 3/4 % orvos, ügyvéd. Nemzetiség tekintetében 1873-ban a tanulók 61 % százaléka vallotta magát magyarnak, ma 91 %, a mi leginkább a német elem magyarosodási hajlamának tulajdonitandó. Jellemző azonban, hogy a tótoknak — különben jelentéktelen száma egy negyedszázad alatt alig változott. Hitfelekezet tekintetében a katholikusok állandóan 2/3 részét teszik az összes tanulók számának és az evangelikusok és a helvétek száma az utolsó 6 évben növekedett, az izraelitáké 23 28 %. A tanulás eredményeiről igen bő statisztikai adatok állanak rendelkezésre: a vizsgálat alá vétetett a fontosabb tárgyakban elért előmenetel, a kitünő és az egyéb osztályzatok sürüsége, a bukások száma. Beérjük az utóbbi statisztikájával, felemlitvén, hogy 1000—1000 tanulóból a hetvenes évek elején mintegy 200 szokott megbukni, 1881-ben csak 162, 1894-ben 157.

Ugylátszik tehát, hogy a tanerők minden fáradozása mellett is a tanulóknak 5/6-része nem képes a kitüzött czélt elérni A tót gyermekek közül az utolsó 6 évben 25 1/2 % bukott meg, a németekből 23 %, a magyarokból 15 1/2 % Hitfelekezet tekintetében volt 1000 tanuló közt ismétlő az izraelitáknál 135, az ágostaiaknál 148, a helvéteknél 155, a katholikusoknál 183.

Iparisk[illegible]*nál.*

Az ipariskolák száma 1895. végével 22-őt tett, a beirt tanulók száma 10,200, kik közül azonban az év végén már csak 3/4 rész jár iskolában. A tanulók közt 633 18 éven felüli is található. Hitfelekezet tekintetében a katholikusok, de különösen az izraeliták sokkal kisebb számmal fordulnak elő, mint a népiskolában. Ellenben jóval nagyobb számmal találunk ágostai és református tanulót Legtöbb köztük a lakatosinas (1177), az asztalos (742) és a nyomdász és kőmüves (600—600-on felüli számmal.)

Az előmenetel nem igen kedvező, a tanulók *teljes harmadrésze bukik*, sőt a könyvkötők közül 43 %, a kövezők közül 53 %. Aránylag legjobban állanak a nyomdász inasok (24 %-al).

Az iparrajziskolát mintegy ezer növendék látogatja, közt. 84 nő. A növendékek 1/3 része a 20 éven felüli korban áll, a 30 éven felüli is 4 %.

Polgári iskolák.

Polgári iskola 1895-ben állott fenn, 6 fiuk és 9 leányok számára; azok 2646 tanulóval. Azoknak a tanulóknak száma, kik minden osztályt végeznek, évről évre örvendetesen emelkedik. 1889-ről 1894-ig a fiuknál 31 %-ról 4 %-ra a leányoknak 40 %-ról 89-re. Valamint a népiskoláknál, ugy a polgáriskoláknál is *a leányok előmenetele sokkal kedvezőbb* mint a fiuké, mig a bukottaké csekélyebb.

Kereskedelmi iskolák.

1895-ben 3 alsó és ugyanannyi felső kereskedelmi iskola állott fenn, 632 és 819 hallgatóval (1895), köztük 14 százalék 18 éven felüli korban. Az egyes hitfelekezetek közt itt az izraelita van legerősebben (58 %-kal) képviselve; utánuk következnek a katholikusok, mig ágostai és református alig akad.

A kereskedelmi iskolák tanulóinak előmenetele nem nevezhető kedvezőnek, különösen az alsófoku iskolákban elért eredmény nagyon gyönge. Különösen nagy nehézségekkel jár a *fogalmazás* tanitása, melyből a legtöbben nyertek elégtelen osztályzatot. A második és harmadik osztályban a tanitás eredménye jóval kedvezőbb.

A közép kereskedelmi iskolákban az előmenetel jóval kedvezőbb. A legselejtesebb anyag az alsófoku iskolákban már megrostáltatván oda már csak a jobb tanulók lépnek fel.

A könyv foglalkozik a fővárosban létező gymnásiumokkal és reáliskolákkal is, ezeket az adatokat azonban a fővárosi statisztikai havi füzetekben már előbb évről évre közölték.

Az iskolák költsége.

A főváros összes iskoláiban az 1873-ban látogató 17.500 gyermek helyett 1895-ben 54.500, tehát háromszor annyi nyert oktatást. E nagy arányu emelkedésnél még nagyobb mértékben emelkedtek azonban az iskolai kiadások, t. i. 950.000 koronáról 4 1/2 millió koronára, a mivel szemben csak 375.000 korona bevétel áll. *Egy-egy elemi iskolába beirt gyermek tehát 71 1/2 korona kiadást okoz a főváros pénztárának, egy-egy polgári iskolai tanuló 118 1/2 kor. egy-egy iparrajziskolai tanuló pedig éppen 145 koronát.* Legdrágább természetesen a *középiskola*, melynek *minden egyen tanulója 251 koronát* igényel a fővárosi pénztárból. A költségek legnagyobb emelkedését az iparrajziskolánál tapasz-

aljuk, a hol egy-egy tanuló költsége 1881-ben csak 60 ½ 1889-ben 60, *1895-ben pedig 145 koronát tett.*

A munka befejezésül adja az 1890—1895 alatt épült iskolák költségét (összesen 30 iskola, 5.3 millió korona költséggel) valamint tartalmaz egy tanulmányt a fiuk és leányok értelmi tehetségéről és haladásáról.

Kőrösy igazgató — 22 éven folytatott és immár 400.000 gyermeket felölelő észlelése alapján azon eredményre jut, hogy a leányok minden évben jobban haladnak a fiuknál.

A magyar betegápolási alap károsodása az osztrákok miatt.

A főváros igen visszás állapotra hivta fel a belügyminiszter figyelmét, a mely lehetetlen helyzet következtében a magyar országos betegápolási alap tetemes károkat szenvedhet pusztán azért, mert az osztrák törvénykönyv a betegápolási dijak szedése ügyében nem áll összhangban a magyar betegápolási törvénynyel.

A fővárost egy legutóbb felvetődött konkrét eset tette figyelmessé a dologra. Az eset röviden a következő: Egyik budapesti közkórházban ápolt vagyontalan egyén fizetőköteles és képes rokona Bécsben lakik. A felmerült gyógydijak behajtása czéljából a főváros tanácsa tehát Bécs város tanácsához intézett megkeresést, hogy a vagyonos rokontól a kórházi költségeket kögigazgatási végrehajtás utján hajtsa be. A bécsi tanács azonban megtagadta a közbenjárást azzal a megokolással, hogy az osztrák törvények a kórházi ápolási dijaknak közigazgatási végrehajtás utján való behajtását nem rendelik el, s igy a végrehajtást jogosan nem foganatosithatja. Mindössze annyit tehet meg, hogy a felet hivatalos uton felszólitja a dijak befizetésére, a mennyiben azonban ez a felhivás eredményre nem vezetne, egyebet tenni nem tud.

A főváros tanácsa erre felterjesztést intézett *Széll* Kálmán belügyminiszterhez, hogy segitsen valamiképen e bajon, mivel a magyar betegápolási alap az osztrákok eljárása miatt érzékeny károsodást szenvedhet.

A magyar betegápolási törvény a hatóságoknak megadja a jogot, hogy a gyógydijakat közigazgatási végrehajtás utján szedhessék be.

Ez alapon a magyar hatóságok az osztrákok ilyen tárgyu megkereséseit mindenkor készségesen elintézik, — a mint látni azonban az osztrák részről a reciprocitás nincs meg.

A magyar hatóságok előtt nincs is nyitva semminemü ut, a melyen a veszendőbe ment követeléseket a Lajthán tul behajthatnák. Évekkel ezelőtt már tárgyalás alá került ez a kérdés a magyar belügyminisztériumban is, s az akkori belügyminiszter rendeletében megvédelmezte az osztráknak saját törvényeik szerint jogos álláspontját s azt az utasitást adta, hogy ha a magyar hatóság egyszerü felszólittatás utján nem tud követeléséhez hozzájutni, terelje birói eljárás elé a dolgot.

Ámde a magyar törvényhatóság nem mehet el apró gyógydijakért Bécsbe perelni, a m. kir Curia pedig nem rég döntvényileg kimondotta, hogy a gyógydij kérdése bíróság elé nem tartozik, hanem a magyar törvények értelmében csupán a közigazgatási hatóság jogkörébe vág.

A kuria szerint annyival kevésbbé lehet megengedni, hogy ilyen ügyeket bíróság elé tereljenek, mert a gyógydij követelés összege rendesen csekély s azt a felmerült perköltségek gyakran tetemesen tulszárnyalnák, a mi nyilván igazságtalan és erkölcstelen dolog lenne.

Igy azután máig is ott áll a dolog, hogy a magyar pénzek ott vesznek sorra Ausztriában, mi pedig könyörtelen exekválunk az osztrák hatóság egy szerü megkeresésére.

A főváros nagy érdeklődéssel várja a belügyminiszter válaszát és intézkedését, annyival is inkább, mivel a miniszter részéről most már valami hathatósabb akcziót remélenek, minthogy az összes gyógydijak behajtása ez idő szerint a miniszter kezelése alatt levő országos betegápolási alapot érdekli, nem mint ezelőtt volt, az illetőségi községek terhe, a melyek között a kárbaveszett összegek jobbára megoszlottak.

A kofák megrendszabályozása.

A szegény kofáknak csak nem hagynak békét a városházán. A vásárcsarnokokkal, s minden féle, rendeletekkel annyira megrendszabályozták őket hogy csuda, hogy valamenyien meg nem szöktek ekkoráig. A városházán most már megint valami ujabb szabályon törik a fejüket a hivatalos urak. El akarják ugyanis rendelni, hogy ezentul a gyümölcs s más árusitók kötelesek legyenek személyazonossági bizonyitványukat mindenkor magukkal hordani és kivánatra előmutatni.

Gyakorta előfordult ugyanis, hogy az árusok valami kihágást követtek el, leginkább rossz, romlott élelmi czikket árulnak. Ha ilyenkor felelősségre akarják vonni őket, sokszor hamis nevet vallanak be, félrevezetik a hatóságot s büntetés alól e furfanggal kimenekülnek.

Ha a szabályrendeletben kikötné a főváros, hogy a személyazonossági bizonyitvány előmutatása kötelező, akkor ezeknek a visszaéléseknek elejét lehetne venni.

A tanács azonban, mely a kérdést legutóbb tárgyalta, nem akarja méltánytalan teherrel sujtani a jobbára szegény sorsu árusokat, sem pedig a vármegyének nem akar nagyobb alkalmatlanságot okozni, s azért elhatározta, hogy kikéri a pestmegyei alispán véleményét a terv felöl, mielőtt annak végrehajtását kimondaná.

Az árusok ugyan legnagyobbrészt a megye területéről özönlenek be a fővárosba, s igy személyazonossági bizonyitványukat a vármegyei közigazgatási hatóságoktól kellene beszerezniök. A figyelmes tanács már át is irt az alispánhoz, hogy nem-e ütköznék-e közigazgatási nehézségekbe a tervezett rendelkezés életbe léptetése. ?

A Pálffy-téri villamos-telep kibővitése.

A budapesti közuti vasuttársaság a Pálffy-téren levő villamos áramfejlesztő telepét kibővitette. A társaság megvett két szomszédos üres telket s hozzá csatolta a telepéhez. A tanács tudomásul vette a társaságnak ezt bejelentő előterjesztését, s utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a leltárba vegye föl a telkeket, s ellenőrizze, vajjon a társaság a fővárossal fennálló szerződése értelmében a szokásos fentartást a telekkönyvbe följegyeztette-e ?

Ujitások az ingyen orvosságok dolgában.

A szegény betegek számára ingyen kiadott gyógyszerekről szóló számlákat a gyógyszerészeknek a közigazgatási hatóság utján kell a belügyminiszterhez felterjeszteniök, a ki a gyógyszerészek követelését az országos betégápolási alapból utalványozza.

Az ingyenes orvosságok kiszolgáltatása tárgyában a kormány és a gyógyszertár tulajdonosok között szerződések állanak fenn, a melyek értelmében az orsz. betegápolási alap terhére eső orvosságokat a gyógyszertár tulajdonosok olcsóbban, több százalék engedménynyel szolgáltatják ki.

A gyógyszerészek számláit a tanács negyedévenkint szokta a többi törvényatóságokkal együtt, a belügyminiszterhez felterjeszteni, még pedig a fennálló szabályok értelmében a törvénybatóság területén levő mindazoknak a gyógyszerészeknek számláit összegyüjtve, a kik csak az állammal az emlitett szerződéses viszonyt megkötötték.

Igen gyakran megtörtént azonban, hogy a gazdagabb, vagy kevésbbé rendszerető gyógyszerészek a a befejezett negyedévről szóló számláikat csak nagyon elkésve, hetek, hónapok mulva nyujtották be a törvényhatóságokhoz, a mi miatt azután a többi számlák kiutalványozása is fennakadt. Ezeket a számlákat ugyanis a törvényhatóságok a többiek beérkeztéig visszatartották s nem terjesztették fel a miniszterhez. Gyakran megtörtént ilyenformán, hogy a szerényebb viszonyok között élő gyógyszerész számtalan sürgetés után sem tudott hosszu időn keresztül jogos követeléséhez kozzájutni, pusztán gazdag kollegái miatt, a kik a pénz felvételével mit sem törődnek. A gyógyszerészek tekintélyes része felszólalt e méltánytalan állapot ellen, s több izben kérte a belügyminisztert, hogy a rendellenességet szüntesse meg.

Legutóbb, hogy a kérelemnek nem igen lett foganatja, számos gyógyszerész a megkötött szerződés felbontását kérte a kormánytól, mivel a leszállitott áron való szállitásra — a fizetés határidejének pontos betartása nélkül nem voltak hajlandó e vállalkozni.

Erre az akczióra végre a miniszteriumban is átlátták, hogy a gyógyszerészeknek igazuk van, s a belügyminiszter a torzsalkodást felidézett kérdést most az összes törvényhatóságok részére kiadott körrendeletben szabályozza.

A körrendelet kötelességükké teszi a törvényhatóságoknak, hogy az elmult negyedév ideje alatt kiadott, ingyen gyógyszerekre vonatkozó számlákat a következő negyedév tizenötödik napján okvetlenül terjeszszék fel hozzá, tekintet nélkül arra, vajjon valamennyi számla beérkezett-e? Azokat a negyedéves számlákat pedig a melyek a negyedévre következő hónap tizenötödik napjáig be nem érkeztek, csak a következő évnegyed végén kell felterjeszteni, az ujabb gyógyszerszámlákkal együtt. A szegenyebb gyógyszerész igy legfeljebb három hét alatt pénzéhez fog jutni s az országos betegápolási alap is megmenekedik attól a vesztességtől, a mit a szerződések biztositotta árkedvezmény elvesztése jelentett volna.

A nagy vadász.

X. ur, a ki szerette, ha nagy vadásznak tartják, megvett egy nagy kastélyt, s egy erdőt, mely a kastély fölött huzódott fel a hegyoldalon.

Az erdőn ut vezetett át a szomszéd faluba, csakhogy senki sem használta, mert az erdőben vadkanok voltak és tették veszélyessé a sétálgatást; X. ur, a nagy vadász, mindjárt, mikor beköltözött a kastélyba, fennen jelentette ki, hogy igy meg amugy, majd kipusztitja ő onnan a vadkanokat. Hajtóvadászatot rendez ellenök, s ugy lövik halomra a veszedelmes állatokat. Ezt a kisbiróval is két hétig mindennap kidoboltatta a faluban, hogy nemsokára bátran lehet már átjárni az erdőn, mert megindul a hajsza a vaddisznók ellen. A falu vége pedig dicsőitette a kastély uj urát ezért a hasznos és bátor vállalkozásáért, s örömrepesve számlálták a napokat, melyek folyton közelebb hozták őket a nagy vadászat napjához.

Már megjött a vadászat ideje, s hatalmas kürtszó verte föl a vidéket.

— Hallali, hallali, hall—lali—li! . .

A puskák csövei ragyogtak a vadászok kezeiben, s riadó éljenzés harsant föl, mikor a kastély ura, a nagy vadász, kezében gyönyörü vadászfegyverével, megjelent a kastély — ablakában.

Megköszönvén az éljenzést, a kastély ura, a nagy vadász, ekkép szólt a kastély előtt összegyült vadásztársasághoz:

— Hát t. barátaim, csakugyan vannak abban az erdőben vadkanok? . .

— Csakugyan! — volt a felelet.

— És, — és sokan vannak azok a vadkanok?

— Sokan bizony!

A nagy vadász elgondolkozott, s aztán puskájára támaszkodva, igy kiáltott le az ablakból.

— No barátaim, ha azok a vadkanok csakugyan vannak és sokan vannak, akkor ne háborgassuk őket. Kár egy lépést tenni utánok az erdőbe, mikor én, t. barátaim, kitünő lövő létemre sokkal biztosabban lepuffantom őket — innen az ablakból. Tudniillik, ha majd erre jönnek. Ti pedig oszoljatok haza barátaim, mert nem lesz vadászat!

Szólt és becsukta az ablakot; a vadászok pedig engedelmesen szétoszlottak a kastély alól és dicsérték a nagy vadászt ki az ablakból fogja lelövöldözni az erdei vadkanokat. Tudnillik, ha majd arra jönnek.

*

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter, mikor a tárczáját elvállalta nagy hangon és még nagyobb méltósággal jelentette ki és doboltatta a lapokban, s uton-utfélen, hogy igy meg ugy, majd megmutatja ő, milyen hajszát fog ő inditani a tisztességtelen vadkanok, azaz hogy a tisztességtelen verseny ellen.

A kisbirák hetekig egyebet sem doboltak szerte az országban, s mindenki dicsőitette a nagy minisztert, mikor hosszu várakozás után a minap végre megjelent a kommüniké, hogy a kereskedelemügyi miniszter nem tartja szükségesnek, hogy a tisztességtelen verseny ellen külön rendszabályokhoz nyuljon, mert — ugymond — a kérdést a miniszterium saját kebelében fogja elintézni.

Vagyis, hogy a nagy vadász majd az ablakból fogja lelőni ama bizonyos vadkanokat. Ez tudniillik kényelmesebb is és biztosabb is — hogy nem kell lőni.

Mint lapunk zártakor értesülünk, a Bud. Tud. czimü félhivatalos könyomatos ujságban czáfolat jélent meg, mely a föntebbi kommünikét lógból kapott koholmánynak jelenti ki.

Mi azonban a czáfolat daczára is közreadjuk az első kommünikét, mert a mai kormány czáfoló rendszere mellett nem valószinütlen, hogy a Bud. Tud. czáfolatát viszont egy ujabb félhivatalos czáfolat fogja leczáfolni.

Igazmondó.

Szabályrendelet kijátszás.

A fővárosban szabályrendelet tiltja, hogy fehérre meszelt vagy mázolt házakat épitsenek. A rendelkezés megalkotásakor mindenek felett közegészségi szempontból intézkedett ilyen értelemben a főváros, mivel köztudomásu dolog, hogy a világos szin, főképen ha a napsugarak reá vetődnek, rendkivüli módon rontja a szemet.

Azonban mint sok más intézkedés, ugy ez is lasacskán feledésbe merül. A fővárosban napról-napra vehetni észre olyan világos szürkére mázolt épületeket, a melyeknek szinét a fehértől csupán egy igen vékonyka határvonal választja el. A türelmes hatóság ugy látszik mit sem törődik a nagy gonddal készitett szabályok áthágásával, annál elégedetlenebb azonban a közönség, melynek a fehér házak kellemetlenséget okoznak.

A Belváros lakosai panaszszal is fordultak a fővároshoz, melyben orvoslást kérnek világos szinü házfalak ellen. A panaszos kérvény szerint a kálvin-téri lakosok szemét az üllői-ut sarkán ujra mázolt hatalmas bérpalota világos szine bántja, a Sándor-utcza és Muzeum-körut sarkán pedig a Muzeum-körut belvárosi oldalának lakói bosszuságára villog a nyári napsugárben egy hatalmas fehérre mázolt bérház. A panaszosok azt állitják, hogy az ablaktáblákat kénytelenek déltájban betenni, mert megfájul a szemük a tulságosan élénk szinektől.

Ha a főváros a panaszt komolyan veszi, városszerte galiba támadhat a dolog megbolygatása miatt, mert bizony az kétségtelen, hogy a fővárosban ujjabban rendkivül elszaporodtak a fehér házak, a mi elég különös, mert hiszen az ilyen mazolás sem nem tartós, sem pedig nem valami szép.

A vitás kioszk.

A főváros tanácsa most tanácstalanul áll egy összebogozott jogi kérdéssel szemben, melynek bogai a városligeti mutatványos téren, a Barokaldi néparénával szemközt levő kioszk fölött vannak megcsomózva.

A szálak végei különböző kezekben vannak. Az egyiket egy ártatlan és eredeti I-számu fővárosi bérlő szorongatja a kezében. A másikat egy asszony ránczigálja, a kinek tanúlságos történetünkben a II. számu bérlőnek mozgalmas szerepe jutott. A harmadik fonálnak vegyesen boldog és boldogtalan tulajdonosa ismét egy ur, a ki vadidegen létére részesül abban a szerencsében, hogy a III. számu bérlő szerepét magára vehesse. A história egyéb — már mondtuk, hogy összebogozott — szálai közül egyik, a legvastagabbik a főváros derekára van kötve és főváros fiskális — emberei kapaszkodnak belé, hogy egy erős rántással megoldják a csomót. A megoldás azonban nem igen sikerült eddig, — rántás ellenben van, még pedig meglehetősen kozmás.

Imhol tehát a regényes történetke a maga meztelen valóságában:

A városligeti mutatványos téren a főváros területéből a Barokaldi czirkuszszal szemben levő 6. parczellát bérbe vette valaki.

A fél a fővárossal több évre szóló bérleti szerződést kötött, s az üres telekre — kioszkot épittetett.

Az üzlet virágzásnak indult s ekkor a tulajdonos — az I. számu bérlő — eladta egy asszonynak.

Eladta pedig a kávéházi épületet és átruházta reá a fővárossal szemben fennálló bérleti szerződését is.

Igy lett az asszonyból II számu bérlő.

A főváros az átruházást készségesen tudomásul vette, s a régi szerződést az uj bérlővel is megerősitette. Ámde az uj — a II. számu — bérlő a réginek — az I. számunak — nem fizette meg pontosan a vételárat, ami miatt az birói végrehajtást vezetett ellene. Lefoglaltatta összes ingóságait, meg a saját maga épitette kioszkot is, mely mint nem telekkönyvezett ingatlanság az ingóságokkal együtt került árverés alá.

A nemfizető és végrehajtást szenvedett II-ik számu bérlőnek azonban szemfüles módon még az árverést megelőzőleg átruházta a már reá ruházott bérleti szerződést egy harmadik urra, — a III. számu bérlőre — a ki a szükséges jóváhagyásért beadta folyamodását a fővároshoz és beleült a kioszkba. A ki nem elégitett I. számu bérlő azonban szépen kitüzette az árverést és elliczitáltatta a kioszkot, a mely —

de tényleg az övé volt —

formailag a II. sz. bérlőé.

— De a főváros területén állott és

— egy harmadik ur birtokában volt.

Ez a harmadik ur — a III. számu bérlő — tiltakozott az árverés ellen, mert a bérlet az övé, s nem engedheti a feje felül elliczitálni a házat.

A főváros is tiltakozott az árverés ellen, a mi azonban csak annyit használt, hogy birói uton belefoglalták az árverési feltételekbe, hogy az árverési vevő tartozik a fővárostól a területre vonatkozó bérleti szerződésnek saját magára átruházását kieszközölni.

Az árverést annak rendje és módja szerint megtartották s az árverésen megvette a kioszkot az I. számu bérlő, — aki épittette volt. — Ennek most természetesen az a hő kivánsága, hogy mielőbb elfoglalja uj tulajdonát. Folyamodott tehát a fővároshoz, hogy ruházza át reá a bérletet: de folyamodott a II. számu bérlő is, hogy ruházza át a szerződést, melynek joga őt illeti, — a III-ik számu urra. Ugyanilyen epedő kivánságát fejezte ki folyamodásában ez a harmadik számu bérlő is, aki egyébként igen jól érzi magát a kioszkban.

Ezért áll most a tanács tanácstalanul.

Azaz, hogy most már nem, mivel végre is azt határozta, hogy nem vesz tudomásul semmit, nem ruház át többé semmit, hanem megvárja az év végét, a mikor szerencsére lejár a szerződés határideje, akkor majd valahogy tisztázzák az ügyet.

A felek azonban nem nyugszanak bele ebbe a bölcsességbe, s igy a szorongatott tanács egyszer csak elveszti a türelmét, s olyan salamoni itéletet hoz, hogy megemlegetik. Például olyant, hogy a telekbérletet átruházza az I. sz. bérlőre, a kioszkot a II. számura, az üzleti jogot pedig a III. számu bérőre. A többit aztán intézzék el a bérlők maguk közt ugy, a hogy legjobbnak látják. Ehhez azonban okvetlenül dinamitra is lesz szükség.

Városi.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 403 gyermek, meghalt 304 egyén, a születések 99-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 285 törvényes, 118 törvénytelen; nemre nézve 222 fiu, 181 leány. Halvaszületett 17 gyermek köztük 9 törvényes, 8 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 30·6.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 23·1, az egy éven felüli lakosságnál: 15.6, az öt éven felülli lakosságnál 14.1.

A halottak közt volt 161 (—) finemü, 143 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 1 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 23-nál).

Az év eddigi 33 hetében élve született összesen 15.413 gyermek, meghalt összesen 10.040 egyén, a születések többlete tehát 5373; a mult év megfelelő időszakában született 15.277, meghalt 10.333, a születések többlete volt 4.944 (—).

Az élve szülöttek között volt: 89 római katholikus, 3 görög katholikus, — görög keleti, 8 ágostai evang., 16 helvét 34 izraelita, — unitárius, 2 egyéb, összesen 152. Halvaszülöttek 5.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1069 beteget, szaporodás 348, csökkenés 346, maradt a hét végén 1071, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 90 beteget, szaporodás 31, csökkenés 26, maradt a hét végén 95, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 601 beteget, szaporodás 265, csökkenés 246, maradt a hét végén 620, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 735 beteget, szaporodás 93, csökkenés 737, maradt a hét végén 2489. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.495 beteget, szaporodás 737, csökkenés 743, maradt a hét végén 2489.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött céljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanáccsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött célunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztala utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest áll lunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;
kimeritő és pontos ismertetéseiben.
Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

A német császár felköszöntője a főváros hivatalaiban.

Vilmos császárnak a tatai hadgyakorlatok idején, 1898-ban a budai kir. várlakban elmondott hires felköszöntőjének szövege ezentul a főváros hivatalait fogja disziteni. *Breymann* Gusztáv mérnök ugyanis diszes emléklapot állitott össze, a mely a felköszöntő szövegét tartalmazza. A mérnök az emléklapok 85 példányát a fővárosnak ajándékozta. A tanács megbecsülte a derék ajándékot és az emlékiratokhoz diszes kereteket készittetett. A vállalkozó most készült el a bekeretezés munkájával s a tanügyi — VII — ügyosztály a teljesen felszreelt emléklapokat átvette, a tanács pedig az ügyosztály javaslata alapján intézkedett a szétosztásuk felől. A tanács rendelkezése szerint az emléklapok között levő husz darab szinezett diszpéldányból egyet-egyet a főpolgármester, a két alpolgármester, a tiz tanácsnok, a főjegyző és az árvaszéki elnök hivatalos helyiségei diszitésére szolgáltatnak ki, a fenmaradó egy példányt pedig dr. *Kuzsinszky* Bálintnak adják át, hogy a fővárosi muzeumban helyezze el. A 65 szinezetlen példányból hármat-hármat kap a számvevőség és a mérnöki hivatal, egy-egy pedig a főváros összes többi központi és kerületi hivtalainak és iskoláinak jut. Az emléklapok széthordása már folyamatban van.

Az óbudai iskola megnagyobbitása.

A III ker. községi polgári leányiskola és női ipariskola helyiségei évek óta oly szükek, hogy immár tűrhetetlen. Dr. Gőőz József igazgató már többször kérte az iskola megnagyobbitását, azonban a tanács csak most segithetett az iskola baján. Az Üröm-utczában ugyanis uj elemi iskolát nyitották meg, minek következtében a Lajos-utczai elemi népiskolában a tanulók száma jelentékenyen megapad, ugy, hogy több tanterem marad, mert felesleges — üresen. Ez az elemi iskola a szük leányiskolákkal egy épületben van, s igy igen egyszerü módon csakis az emeleten levő elválasztó falat kellett odább mozditani, hogy az elemi iskola termei közül négy ezentul a leányok iskolai helyiségét bővitse. Ezt a kis átalakitást a tanács VII tanügyi osztálya a nyár folyama alatt már a maga hatáskörében végrehajtatta ugy, hogy szeptember elején a megbővitett helyisègeket már használatba is lehet venni. A tanácsnak ma nem maradt egyéb feladata, mint, hogy jóváhagyólag tudomásul vegye a történteket. A négy uj terem közül kettőt egy nagyobb rajzteremmé egyesitették, olyanformán, hogy a választó falat eltávolitották. A Lajos-utczai elemi iskola megszükült helyiségeit ugy osztották be, hogy az I. emeleten csupán a fiui osztályokat helyezik el. Ha ez a rész elegendőnek nem mutatkoznék, a két első fiu osztályt a földszinten rendezik be.

A légszesz tulfogyasztás.

A budapesti légszesztársulat a fővárostól a mult évi légszesz tulfogyasztás fejében 5293 kor. 42 fillért követel, mivel 1899-ben a közvilágitásra szolgáltatott légszeszmennyiség a magánosok légszesz fogyasztásának 23 $^{4}/_{10}$ százalékát 53795 köbméterrel meghaladta s ezt a mennyiséget a légszesztársulat részére köbméterenként 9,84 fillérjével meg kell a fővárosnak utólagosan fizetnie.

A tanács külön bizottságot küldött ki, hogy a légszesztársulat üzleti könyveit vizsgálják át, s a számadásokat ellenőrizze. A bizottság *Piperkovich* Bátor tanácsjegyző vezetése alatt megbizatásának eleget tett s azt jelentette a tanácsnak, hogy a gáztársulat adatai a valóságnak megfelelnek s igy a követelés jogos. A tanács ezt a jelentést tudomásul vette s az 5293 kor 42 fillért kiutalványozta.

Jászol az iskolában.

Az iskolában mindennek hasznát lehet venni, még a jászolnak is, különösen ha az az iskola, mely ilyen portékával gyarapitja a felszerelését — gazdasági iskola.

A Károlykaszárnyának központi városházává történő átalakitása során eddigi rendeltetése alól több, kőből faragott jászol szabadult fel, a melyeket a főváros egyelőre a gazdasági raktárban akart elhelyezni. A X. kerületi rákosfalvai gazdasági iskola igazgatója, dr. *Stelly* Géza azonban arra kérte a tanácsot hogy az iskola hiányos felszerelésének kiegészitéséül engedje át a jászolokat az iskolának. A tanács az igazgató kérelmét teljesitette s elrendelte, hogy nyolcz darabot a jászolok közül adja, nak át a rákosfalvi igazgatónak, azzal a feltétellel azonban hogy az elszállitásukkal járó 12 korona költséget a gazdaság iskola előlegéből kell fedeznie az igazgatónak, a ki azt az előleget kezeli.

Útépités a Római-fürdőnél.

A főváros már régebben elhatározta, hogy a III. ker. Szent-Endrei uton a Budapest—Szent-Endrei h.-érdekü vasut Római-fürdő megállóhelyénél, a Római-fürdő felé vezető uton kövezett ut átjárót épittet. Az uj utátjáró terveit immár müszakilag letárgyalták és azokhoz a főváros középitési bizottsága és a közmunkák tanácsa is hozzájárult A megállapodások szerint az utat trachyt kőből készitik el. A tanács a munkálatokhoz szükséges költséget tegnap megszavazta, s fedezetéül a III. ker. előljáróság rendelkezésére bocsájtott 109.260 koronából a kövezések czéljára szánt 1200 koronát jelölte ki. A szükséges kövek és kavicsok árát az e czélra előirányzott 33 091 korona terhére felvett 7000 koronából fogják fedezni. A munkálatok kivitelével a tanács a III. ker. előljáróságot bizta meg, az előljáróság pedig azokat a rendes szerződött vállalkozóval készitteti el.

Magyar Istentisztelet Rákoson.

A X. kerületi *rákosi* közmüvelődési és jótékony egyesület arra kérte a tanácsot, hogy a magyar istentisztelet fentartására megszavazott évi 200 korona segélyt 800 koronára emeljék fel Az egyesület elpanaszolja kérvényében, hogy a rákosi közönség mennyire ragaszkodik a német és tót nyelvhez, s mekkora erő feszitésbe kerül, hogy a magyar nyelven tartott Istenszolgálatnak az ellenszegülő közönséget megnyerjék. A magyar nyelv terjesztése és megkedveltetése érdekében hét év óta magyar énekkart tartanak fenn, mely a miséken magyar egyházi

éne kek előadásával működik közre. Ezt az énekkart szeretné az egyesület megerősiteni s a magyar egyházi énekeket számára megszerezni. Minden törekvésüket meghiusitja azonban a pénzhiány. Az egyesületnek a mult, 1899-ik évi zárószámadása szerint 2234 frt. 64. kr. lett a bevétele, melyből bár a kiadásokat a minimumra zsugoritották össze, mindössze csak 174 frt 21 kr. pénztári készlet maradt fenn az idei évre. Rákoson nem tart a főváros 600 frtos kántort, mint teszi ezt a főváros egyéb, bár szintén külső részeiben; — méltán megadhatná tehát a 600 koronás segitséget, melylyel az egyházi énekkar kérdése Rákoson teljes megoldást nyerhetne. A tanács a rákosiak kérelmét azonban elutasitotta, egyszerüen azzal a megokolással, hogy a kért 600 koronára nem rendelkezik megfelelő fedezettel.

Tanuk az elöljáróság előtt.

Érdekes határozatot hozott egy iparkihágási ügyben a kereskedelmi miniszter. A VI. ker. elöljáróság és a tanács egybehangzó határozatukkal sulyos pénzbüntetést róttak ki egy budapesti iparosra, a miért az iparhatóság engedelme nélkül mesterségével üzletszerüleg foglalkozott. A megvádolt iparos azzal védekezett, hogy csak saját szükségletére készitett ruhákat, segédekkel azonban nem dolgozott, s mások számára iparszerüleg a szabómesterséget nem folytatta. Ez állitásainak igazolására a fél tanukra is hivatkozott.

Az elöljáróság megidézte a tanukat, ezek azonban többszöri idézésre sem jelentek meg, minek következtében az elöljáróság olybá vette a dolgot, hogy panaszlott állitásait igazolni nem tudja, s ennélfogva az elmarasztaló itéletet a hatóság kimondotta.

A kereskedelmi miniszter azonban — a ki elé fellebezés következtében került az ügy — megváltoztatta mind a két itéletet, s a szabót a kihágás vádja alól felmentette. A miniszter határozatának megokolása szerint az elöljáróságnak joga van a tanukat megjelenésre kényszeriteni, sőt szükség esetén karhatalommal is elővezettetni. Az első foku iparhatóságnak nem szabad e jogát elmellőzni, s itéletet hozni a való tényállás felderitése nélkül. Minthogy pedig ebben az esetben csupán az eljárt kezelő tiszt egyoldalu jelentése alapján hozták meg az itéletet, a a vádat azonban a tárgyalás során hitelt érdemlőleg be nem bizonyitották, ennélfogva az elmarasztaló itélet kiszabása sem lehet jogos és helyes.

A kereskedelmi miniszternek az *elvi jelentőségü* határozata nagyban át fogja alakitani az iparkihágási ügyek jövendő tárgyalását, mivel a budapesti kerületi elöljáróságok eddig azokat a tanukat, a kikre a védekező panaszolt hivatkozott, sohasem vezettette elő, hanem meg nem jelenésük esetén mellőzte a kihallgatásukat. Most már aztán csak az a kérdés, hogy az uj rend következtében mi lesz ezentul több elsőfoku iparhatóságnál: — dolog-e, vagy pedig igazság?

A rosszul sikerült számadások.

A főváros adóhivatalai eddig arról voltak nevezetesek, hogy kitünően értenek a számadásokhoz, rengeteg munkájukat nagy pontossággal végzik. A laikus szemlélőnek a feje is beleszédül azokba a rengeteg rubrikás számodásokba, amikor az adószámviteli hivatalok időközönként a tanács elé terjesztenek felülvizsgálatra. Ezekkel a számjegyekkel teleirott óriási iveket hivatalos nyelven *„rovancsoknak“* nevezik. Most végre megesett ez is, hogy rosszul sikerültek a rovancsok s a tanácsnak felülvizsgálata, mely egyébkor puszta formaság szokott lenni, ezuttal komolyra vált. A tanács ugyanis visszaadta a rengeteg számadásokat a kerület adóosztályoknak, hogy ez összesitésekben mutatkozó jelentékeny eltéréseket a végszámadások felülvizsgálhatása czéljából igyekezzenek helyesbbiteni, s főképen többszöri kémpróbák utján állapitsák meg, vajjon az eltérések nem nagyobb hibák ellentétes hatásainak eredményei-e? Ebben az esetben aztán már komolyabb bajok származnának a számadások meg nem egyező eredményeiből. Igy is felhivta azonban a tanács kerületi elöl járóságokat, melyek az adóhivatali számadásokért felelősek, — hogy a számadások összeállitásá ál ezentul lelkiismeretesebb pontossággal járjanak el.

Kegyelem a f knak.

A régi városháza lebontása és az eskü-téri hid balpartifeljárójának épitése következtében a városházteret egészen ujból fogják berendezni. A téren diszes parkot alakitanak. A munkálatok egyelőre azonban csak a régi állapotok megszüntetésére szoritkoznak; az uj tér megalkotása későbbi feladat lesz. Az általános rombolás közepette nyolcz elég csinos és kifejlődött fát is ki akarták vágatni a városháztéren. A fapusztitás azonban a fennálló szabályok értelmében szerencsére mindenféle előleges külön engedélyekhez van kötve s igy csak hosszabb tárgyalások után vihető keresztül. Ez mentette meg a városház-téri fák életét is, legalább is egyidőre. Mig ugyanis a tanács készülődött a kivágásra vonatkozó engedelmet kiadni, az alatt *Ilsemann* Keresztélynek, a főváros főkertészének ideje maradt az üldözött fák érdekében megokolt kérvényt szerkeszteni és kegyelemért esedezni. A szakember szava hatott is a tanácsra, mely elhatározta, hogy a nyolcz fának egyelőre kegyelmet ad s kivágatásukat szeptember 15-ikéig elhalasztja. Hadd pompázzanak addig régi helyükön és tartsák az árnyékot a környékbeli közönségnek.

A kiutasitott vádlott igazsága.

A kereskedelemügyi miniszter egy konkrét esetből kifolyólag nemrég érdekes elvi jelentőségü határozatot hozott. Egy cselédközvetitőt ugyanis a VI. kerületi elöljáróságnál valaki bepanaszolt a miatt, hogy a közvetitő dijat előre felvette, de az igért állást nem szerezte meg. A közvetitő a tárgyaláson oly illetlenül viselkedett, hogy az elöljáró kénytelen volt őt kiutasitani a hivatalos helyiségből. Az itéletet igy a panaszlott távollétében hozták meg, sujtván a közvetitőt 40 kor. pénzbüntetéssel. A tanács helyben hagyta ezt az itéletet, a kereskedelemügyi miniszter azonban, ahova felebbezés utján került az ügy, föloldotta azt, azzal az érdekes és valóban liberális szellemü indokolással, hogy ha a bepanaszolt illetlenül viselkedett, azért külön büntetésnek lehet helye, de az ügy érdemében az elüljáróság pusztán a panaszos elválása alapján itéletet nem hozhat. Ha a kiutasitás által lehetetlenné tette a panaszlottnak a védekezést, ugy kötelessége az elüljáróságnak, hogy hivatalból szerezze be, az ügyre vonatkozó adatokat s hivatalos uton hozza tisztába a tényállást.

Józsefvárosi templom javitása.

A VIII. kerületi plébánia-templom ajtói nagyon rozoga állapotban vannak. A régi tölgyfaajtók elkorhadtak,ugy, hogy bezárni is alig lehet már őket. A mérnöki hivatal most arra kéri a tanácsot, hogy az ajtókat csináltassa meg és az ablakokon szükséges javitásokon is hatalmazza föl a mérnöki hivatalt.

Utczaburkolás a II kerületben.

A főváros elhatározta, hogy a II. kerületi *Riadó*-utczát makadamszerü burkolattal fedeti. A burkoló munka vállalatba adása tárgyában már meg is tartották az árlejtést, azonban bár 28 ajánlat érkezett be, a főváros még sem ért el kielégitó eredményt, a menynyiben a legkedvezőbb ajánlattevő *Schaffer* György is csak 1 százalék engedményt ajánlott az egy ségárakból. A tanács az ajánlatot mindazonáltal elfogadta s a szerződést a vállalkozóval megkötötte. — A *Riadó*-utcza burkolásának költségeit a főváros 9966 koronára irányozta elő. Burkoló anyagul a II. kerületbeli *Mátyás-hegyi Bartalics*-féle bányából vett mészkövet és *kisgellért-hegyi morzsát* használnak. A burkolás munkálatait már megkezdették s a megkötött szerződés szerint rövid időn belül be is fogják fejezni.

Fáklyásmenet.

Mozgalmas idők járják a főváros tőszomszédságában levő *Rákos-szent-Mihály* nyaraló telepen. Tegnap este, a rákos-szent-mihályi sporttelep agilis elnökének, *Pálfi* János *fővárosi számtanácsosnak* születése napja alkalmából fényes fáklyásmenetet rendeztek a sporttelep tagjai, a kiket az előtte való napon a magyar államvasutasok Törekvés football klubján tartott fényes football győzelem 17 : 0 kétszeresen fellelkesitet. A fáklyásmenettel nagy vigasságot kapcsoltak egybe; volt diszbanderium, diadalkocsi, czigányzenevelés csapraütött hordó sörökkel. Az ünneplést megelőzőleg az Almássy Pál-Telepen vidám mükedvelő előadást és tánczmulatságot tartottak, melyen a nagyszámu és válogatott közönség vett részt. A rákos-szent-mihályi sporttelepnek egy évi küzdelem után sikerült az, a mi a főváros környékén majdnem példátlan eddig, hogy tudniillik pompás társaséletet teremtett a nyaralók közt.

Aszfaltburkolás Ó-Budán.

A tanács elhatározta, hogy a III kerületi Fazekas-közön és az ó-budai rakodóparton levő tehe kocsi állomást aszfaltburkolattal látja el. A munka vállalatba adására már megtartották az árlejtést. A munkálatokat a tanács határozata szerint a hazai aszfalt-részvénytársaság kapta meg, amely a 3000 korona költséggel előirányzott aszfaltozást 10 % felülfizetés mellett hajlandó elvállalni. Azonkivül kötelezi magát, hogy a burkolatot az ingyenes jótállási idő eltelte után is még 10 éven át jókarban tartja, évenként négyszögméterenként fizetendő 54 lérért. — A tanács most utasitotta a II középitési ügyosztályt, hogy a vállalkozóval a szerződést kösse meg s gondoskodjék a munkálatok minél előbbi megkezdéséről. A munkálatok vezetésével a III ker. elöljáróságot bizta meg, a felügyeletet pedig a mérnöki hivatal teljesiti. A tanács a felügyeletre ezenkivül dr. *Stern* Józsefj és *Tatay* Adolf fővárosi törvényhatósági bizottsági tagokat is felkérte.

Harcz a tornateremért.

A főváros tanácsa a VI kerületi főreáliskola tornatermét több év óta átengedi a *„müegyetemi football klub"*-nak, hogy testedző szórakozásuk üzésére zárt helyiség is álljon rendelkezésükre. A footballisták azonban nem nagyon kiméltek a terem berendezését, mely a főváros tulajdona, hanem sok mindenféle kárt okoztak. A reáliskola torna tanára, a ki a teremre köteles felügyelni, már a mult évben is panaszt tett a tanácsnál, hogy a footballisták igen kellemetlen vendégek, és kérte, hogy a termet többé ne engedjék át nekik, azonban a tanács ennek ellenére is ujból befogadta a technikusokat, szeptember hónapban azonban letelik a régi engedély határideje, s a müegyetemi footbalklub ismét folyamodott annak megujitásáért. A tornatanár viszont megismételte régi panaszait s igyekezik felelősséget magáról a következményekért elháritani, mivel a klubtagok kiméletlen használata miatt a tornaszerek legnagyobb része már is megrongálódott.

A tanács azonban még most sem akar szigoru lenni s ezért a kérelem felől csak ugy határozott, hogy az ujabb engedelem megadását a felpanaszolt állapotok megszüntetésétől teszi függővé. Egyenlőre tehát *Báthory* Nándor reáliskolai igazgatónak a feladata, hogy az „állapotok megszünését" kitanulmányozza s tapasztalatairól véleményes jelentést tegyen a tanács.

A kihatóságnak ellene szegül.

A *József-város* egyik mellék utczájában nagy mértékü vizpazarlásnak jött nyomára a vizvezetéki igazgatóság. A háztulajdonos ellen meginditották az eljárást s a ház vizvezetékének megvizsgálására hatósági közegek küldöttek ki. A vizsgálat szép rendben meg is történt volna, de az egyik lakó nem eresztette be a lakásába a főváros emberét, a ki igy eredmény nélkü volt kénytelen eltávozni. A vizvezetéki ellenőr jelentést tett a sikertelen eljárásról, s a vizvezetéki igazgatóság az ellen szegülő lakót feljeletette a tanácsnál. A panaszlott azzal védekezett hogy a vizvezetéki ellenőr nem volt egyenruhában, ő pedig, mint védtelen egyedül álló nő, idegen embert nem enged be a lakásba, s igy ellenállásával épen nem akarta a hatóság eljárását megakadályozni. A tanács azonban nem fogadta el a védekezést, hamem a vizvezetéki szabályrendelet álapján a felet 20 korona pénzbüntetéssel sujtotta, mivel a magánvezetékek megvizsgálása czéljából a vizvezetéki közeget minden helyiségbe be kell bocsájtani, már pedig a bejelentett esetben a vizvezeték megvizsgálását meggátolták. A pénzbüntetés a szegény-alap javára esik. A vizvezetéki igazgatóságot pedig utasitotta a tanács, ujból kisérelje meg a vizvezeték megvizsgálását, s ha megint nem sikerülne, akkor rendőri karhatalmat vegyen segitségül.

Közgazdaság

Fogynak a magánzálogházak

A magánzálogházakra rossz napok járnak. Nem tudnak olyan forgalmat csinálni, hogy az üzlet jövedelmezzen s a tulajdonosok kénytelenek bezáratni üzletüket. A VI ker. előljáróság ma jelentést tett a tanácsnak, hogy a legutóbbi hónap alatt ismét két magánzálogüzlet szünt meg a Terézvárosban. Az Andrássy-uti *Szommer* Lipót féle zálogházban már csak az elzálogositott holmikat lehet még kiváltani, uj betéteket vagy kölcsön meghosszabbitásokat nem fogadnak el. A másik magánzálog-üzlet a *Fried* Samuelé s a Király-utczában van. Itt is még csak az érvényben levő kézi zálogkö csönök lebenyolitásával oglalkoznak.

A magyar czimer, mint országos védjegy.

Egyik budapesti ügyvéd azt az inditványt tette a kereskedelmi miniszternek, hogy a magyar czimert tegye meg országos védjegygyé, hogy igy a magyar szabadalmakról minden nemzet fia könyen felismerhesse azok származását, s igy a magyar találmányok és ipartermékek hirét és becsületét könnyü szerrel lehessen terjeszteni A kereskedelmi miniszter a főváros tanácsa utján arról értesitette a folyamodót, hogy javaslatát nem találja elfogadhatónak, mivel az az országos czimer használata tárgyában fennálló törvényeknek, első sorban pedig az 1883 évi XVIII. törvényczikknek indokolatlan módositást követelne meg, holott, magyar czimer országos védjegygyé tétele nélkül is módjában áll az iparosnak áruin feltüntetni, hogy az magyar készitmény, (Made in Hungary stb) s az áruikra alkalmazhat olyan jelzőket, melyek a portéka eredetét világosan feltüntetik.

Első leánykiházasitó Egyesület m. sz.

Ezévi junius hóban 155 jutalékrész iratott be és nászjutalékok fejében 39256 k. 13 f. fizettetett ki. 1900 január 1-től junius 30 ig beirt összes jutalékrészek száma 7·340 és kifizetett nászjutalékok összege 233.730 K. 1 f.

58811|900. szám.
8969—VI.

Arverési hirdetmény.

Budapest székesfőváros közönsége nevében ennek tanácsa az V. ker. Lipótköruton 1130. hrsz. a. 387—80—100 □-öl kiterjedésü, valamint az V. ker. Lipótkörut és Szemere-utcza sarkán 1140 hrsz. a. fekvő 555—67—100. □-öl kiterjedésü fővárosi tulajdont képező telkek eladása ezéljából ezennel nyilvános szóbeli és irásbeli árverést hirdet.

Erről az árverésben részt venni szándékozók azzal értesittetnek, hogy a nyilvános árverés és pedig mindegyik telekre külön-külön a pénzügyi és gazdasági bizottmánynak a központi városház I-sö emeleti. 33. sz. a lévő helyiségében tartandó ülésén 1900. evi *szeptember* hó 14-én pénteken d. e. 10 órakor fogja kezdetét venni olyképen, hogy először a szóbeli árverés tartatik meg és ennek befejezte után a kitüzött határidőig beérkezett irásbeli ajánlatok fognak felbontatni.

Az 1130 hrsz. telek kikiáltási ára □-ölenként 700, azaz hétszáz koronában, az 1140 hrszám telek kikiáltási ára négyszögölenként 840 korona, azaz nyolczáznegyven koronában van megállapitva, — a melyen alul a kérdéses telkek semmi esetre el nem adatnak.

Az árverezni szándékozók az 1130 hrsz. telkek után 28000, azaz huszonnyolczezer koronát, az 1140 hrszám telekek után pedig 46000 koronát, azaz negyvenhatezer koronát tartoznak bánatpénz fejében a központi pénztárnál előzetesen letenni még pedig akár készpénzben az 1887. évi deczember hó 7-én 984 szám alatt hozott közgyülési határszakasz felsorolt és elfogadhatónak kijelölt értékpapirokban. — Amennyiben azonban a bánatpénz értékpapirokban tétetik le, ezek legfeljebb a tőzsdei napi árfolyam szerinti érték 90 százalékával, de semmi esetres sem a névértéken felől számithatók.

A kik a szóbeli árverésen részt venni óhajtanak, az árverés fent megjelölt helyén a kitüzött időn az előbb megszabott bánatpénz letételét igazoló központi pénztári letéti nyugtával ellátva jelenjenek meg; a kik pedig irásbeli ajánlatot kivánnak tenni, ezt a tanácsi VI. (pénzügyi és gazdasági) ügyosztályában (IV. ker. Városház-utcza, központi-városház II. emelet 51 ajtó sz. a.) a hivatalos órák alatt az árverési feltételekkel együtt kapható ajánlati ürlapon 50 kros bélyeggel ellátva és a székes főváros központi pénztárnál előzetesen letett megfelelő összegü bánatpénzről szóló letéti nyugtával felszerelve, lepecsételt boritékban ugyancsak az elől megjelölt helyen (központi-városház II.emelet 51. szám alatt) és napon délelőtt 10 óráig, dr. Vaszilievits János tanácsnok, vagy helyettesének kezéhez annál bizonyosabban nyujtsák be, mert elkésve benyujtott, vagy kellően fel nem szerelt, nem különben utóajánlatok figyelembe vétetni egyáltalán nem fognak.

A székesfőváros fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok között tetszése szerint szabadon választhasson.

Budapest, 1900. évi augusztus hó 6-án.

A székesfőváros tanácsa.

!! JUBILEUMI KIRALYFOKOS !!

Ő Felsége, szeretett királyunk a f. 1900. évben érte meg születésének **hetvenedik** évfordulóját.
Ez örvendetes alkalomra raktáromon és ügynökeimnél kapható a

Pompás alkalmi dísztárgy.

KIRÁLYFOKOS

Praktikus ajándék.

hazafias jellegü, pompás **művészi** kivitelü, **praktikus** értékü **emléktárgy**.
TÖBBFÉLE KIVITELBEN és ÁRON.
NAGYBANI ELADÁS:
Zsengeri Hugón[illegible]l,
BUDAPESTEN, VI., Hunyadi-tér 3.
kicsinyben minden előkelőbb díszmü-kereskedésben kapható.

!!! VEGYÜNK KIRÁLYFOKOST !!!

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kiviteliben és jutányos áron.

Belvárosi Könyvnyomda „Budapest IV. kerület, Váczi-utcza 79 szám

III. évfolyam Budapest, 1900. szeptember 10-én. 34. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az iskolai beiratások mizériái.
A katonaügyi kézbesítés deczentralizácziója.
A belügyminiszter a fővárosi gyárak érdekében.
A közmunkatanács és a főváros.
A pajtások.
Utjavitás, vizvezeték Ó-Budán.
Állitólag elfoglalt terület.
Elővigyázat és szép kilátás.
Jégügyek a városházán.
A sertésszállások burkolata.
Becsukott élesztő műhely.
Születési esetek anyakönyvi bejelentése.
A templomok belső diszitése.
A statisztikai hivatal heti kimutatása.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.

Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 6 frt ✿ Fél évre . . . . . 3 frt

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 54-45.

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Építkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakításokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher építészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam Budapest 1900. szeptember 10. 34. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az iskolai beiratások mizériái.

A világ kereke ismét fordult egyet s elérkezett szeptember a szülők és gyermekek keserves kálváriája. A gyerekek baja még csak hagyján, mindössze annyi, hogy megszünik a vidám mulatozás, az ezerféle játék s az iskolai rendszabályok békóiba verik a szegény gyerekek nyugtalan vérmérsékletét, a pajkos hanczurozás helyett pedig megkezdődik a tanulásnak bizony sokszor keserves munkája. Ám a gyerekek csak az élvezetükről, a szabadságukról mondanak le, a maguk javára, a jövő és előhaladás érdekében. A szegény szülők baja azonban sokkal sulyosabb. *Veritékes* munkával kell összeteremteni, a beiratás díját, az iskolapénzt; a könyveket és mindenféle kellékeket összevásárolni drága pénzen s mikor az aggódó szülő már mindezekre az áldozatokra rá szánta és képessé tette magát, akkor következik még csak a kellemetlenségek, kinok és bosszuságok legteteje: bucsujárás az iskolákban, — mindenütt válogatott udvariaskodás a karosszékben ülő kényur, — az összeránczolt homloku igazgató előtt, aki olyan könnyen mondja ki a megsemmisitő jelszót: *„betelt a létszám“ nincs hely“* az uj *tanulót* nem *lehet fölvenni“*, — mintha csak egy feléje nyujtott pohár vizről mondana le. A szülő pedig kopogtat tovább ajtóról-ajtóra mig gyermekének helyet talál.

Nos, hát ez az állapot csakugyan türhetetlen.

Azt a derék igyekezetet, melylyel a szülő gyermekének meghoz minden áldozatot, csakhogy jövőjét megalapitsa, nem szabadna ilyen módon viszonozni.

Az iskola minden másnál előbbre való. Iskolának *lenni kell* és nem lehetséges, hogy csak egyetlen egy gyermek is kiszorulhas on belöle. Ha ilyesmi megtörténhetnék, nagyobb bün lenne minden elképzelhetönél. De söt azt is méltán meglehetne követelni az iskoláktól, hogy a szülökkel szemben nagyobb elözékenységet tanusitsanak, s a gyermek elhelyezésénél a legnagyobb mértékig szolgálatára legyenek.

Ezt azonban csak ritkán tapasztalhatjuk. Némely szülő többet szenved a beiratás alkalmával, mint a gyermeke a legterhesebb tanulóóráin.

Azon, hogy az iskolák aránylag általánosságban szükek, csak lassan és gyökeres orvoslással, nagy áldozatok árán lehet segiteni. A meglevő állapotba azonban helyesen bele kell illeszkedni.

Elvégre a hercze-hurcza rendes eredménye az, hogy csaknem minden gyerek iskolára talál.

A keresés munkájában a szülőket a kellemetlenségektől megkiméljni nem olyan feladat, mit az adott helyzetben is az igazgatók könnyüszerrel meg ne oldhatnának. Nem kellene hozni több áldozatot, mint a hivatalos komolyság jégkérgét egy kicsit megolvasztani, a hatalom és tekintély merev piedesztáljáról alászállani egészen az emberi nivóig. A baj fele tudniillik ott fészkel, hogy a szigoru igazgató urak elfelejtik az atya szerepét; pedig milyen keserves volna, ha nekik kellene a magas katedra elé járulni egy kis *protekcziőért* és *jóakaratért*.

Nem vádoljuk általánosságban az iskolaigazgatókat, elvégre nekik is elég nehéz a helyzetük, melyben sokszor a jóakarat sem használhat semmit.

Örömmel konstatáljuk, hogy az idei beiratásoknál meglehetős foku elözékenységet tapasztalhattunk, az a mérték azonban, melyet ezen a téren elérni kellene, még elég távol áll. De biztos reméljük, hogy már nem soká. Ez a kiváló intelligenciáju és fokozatosan magasabb

szinvonalakra emelkedő testület lépésről-lépésre hóditja meg a maga számára a szimpáthiát s talán nem mesebeli álom az az idő, amikor majd minden szülő elégedetten hagyja el az iskola küszöbét.

Naponként száll a hir arról, hogy itt is, ott is párhuzamos osztályokat állitanak fel az iskolákban. A tultömöttség ellen kétségtelenül ez a legegyszerübb és a legalaposabb orvosság Sok helyen azonban hely, tanerő és pénzszüke miatt kivihetetlen. Ezekben az iskolákban jut legnagyobb szerepe a beiratásoknál a protekcziónak. A szegény póruljártak pedig nekifognak a panaszkodásnak. A naponként felhangzó panaszok és felszólalások élénk világot vetnek ezekre a ferde állapotokra. Ujabban ez a rendszer már a felekezeti iskoláira is átragad. Kaptunk panaszos leveleket elökelő fővárosi polgáremberektől, a kinek fiát az egyik protestáns iskolába nem akarták felvenni, holott ugyanabban a kerületben lakik, ahol az iskola van, ugyan azt a vallást követi, a mely egyháznak felekezeti iskolája a beiratást megtagadott intézet. A legérdekesebb pedig a dologban az, hogy az iskolába előjegyzés utján számos idegen vallásu és távollakó tanulót vettek be.

Az ilyenféle igazságtalanságok és méltánytalanságok általában napirenden vannak, az iskolák vezetősége sem gondoskodik róla, hogy ne igy legyen.

A főváros iskolaügye az utóbbi idők alatt minden tekintetben nagyot lendült. Sok ujitást léptettek életbe, amelyek mindegyike megérdemli a külön figyelmet. Ezzel a fontos kérdéssel és érdekes tárgykörrel legközelebb alkalmunk lesz bőven és alaposan foglalkozni. Ezuttal csupán fel akarjuk hivni az illetékes tényezők figyelmét azokra a csunya visszásságokra, a melyek az iskolák életének e pillanatban legaktuálisabb kezdő lépésénél — a beiratkozásoknál — napirenden vannak.

A fővárosi iskolák *igazgatóinak kara testületileg* kell, hogy mozgalmat inditson és állást foglaljon a beiratásoknál divatos igazságtalanságok kiküszöbölése érdekében. A saját hatáskörében pedig tegye meg ki ki egyénenként a magáét.

Mert sulyos visszaélés az a bizalmi helyzettel, amit a megrögzött gyakorlat megszokottá, mindennapivá tett ; nem méltó az igazgatók tisztes és komoly állásához, és még kevésbbé méltó a professzor erkölcsi szinvonalához.

Nem hisszük, hogy ne lehetne segiteni könnyen. Ha pedig csak az akaraton mulik, miért nem lép közbe a felügyelő és ellenőrző felettes hatóság is. Hiszen értenek a rendeletek és papiros-szabályok gyártásához, mért nem tesznek ebben a dologban is valamit.

A *rossz* megszokás szentesitette gyakorlatot el lehetne talán törölni, ha másként nem lehet, egy kissé erősebb eszközökkel is, mikor egy egész intelligens testület jó hire és tiszteletre méltó volta forog koczkán.

A katonaügyi kézbesités deczentralizácziója.

A kerületi elöljárók értekezlete néhány hónappal ezelőtt azt a javaslatot tette a tanácsnak, hogy a katonaügyi kézbesitést deczentralizálja. Ez idő szerint ugyanis a tanács IV., katonai és illetőségi-ügyosztályának iratait külün ügyosztályi kézbesitők, az ugynevezett katona ügyosztályi biztosok kézbesitik, mig a tanács többi ügyosztályai részére a kézbesitéseket a kerületi elöljáróságok teljesitik, a kik a feldolgozandó anyagot a központi kézbesitő hivatal utján kapják meg. A kerületi elöljárók értekezlete ezt a kétféle rendszert helytelennek tartja, s azt óhajtja, hogy a katonaügyosztályi kézbesitőket osszák be a kerületi elöljáróságokhoz, s a IV. ügyosztályi kézbesitéseket ezentul szintén a kerületi elöljáróságok végezzék a közp. kézbesitő hivatal közvetitésével. A katonaügyosztály az ujitás következtében mit sem veszitene, ellenben a kerületi elöljáróságok az ujonnan beosztott emberekben jól felhasználható mankaerőre tennének szert.

Az elöljárók javaslata a tanács előtt kedvező fogadtatásra talált s a polgármesteri hivatalban, már el is készült a deczentralizáczió részletes tervezete. A tervezet az uj rend életbeléptésének határidejét 1901 január elsejére állapitja meg.

A tervezet már a tanács felülbirálatán is keresztül ment, s a mondott határ időben tényleg életbe fog lépni. Eredményét majd a gyakorlati tanulságok határozzák meg.

Annyi azonban bizonyos, hogy a főváros nem csupán a házi, — kebelbeli — kézbesités egyszerüsitése érdekében lépteti az ujitást életbe, hanem erősen összefügg ez a királyi birróságok ügyiratai kézbesitésének kérdésével. Köztudomásu dolog ugyanis, hogy a főváros nyakába számos olyan terhet róttak az idegen iratok kézbesitésével, a mit elviselni csak tetemes károk árán képes. — A főváros minden ellenszolgáltatás nélkül kézbesiti egész sereg birósągnak és mindenféle állam hivatalnak és egyéb társhatóságnak iratait. Régen járja a szó arról, hogy az állami funkcziók teljesitéséért megielelő rekonszenzácziót fog kivánni a fő áros. Ez a mesés kivánság azonban csak jámbor óhajtás és gyermek álom, a megvalósitás legkisebb reménye nélkül. Helyén való tehát, hogy a főváros legalább a veszett fejszének a nyeléhez ragaszkodik.

A kir. adóhivatalok, adófelügyelőségek, pénzügyigazgatóságok, illetékkiszabó-hivalaiok és a nekik alárendelt hivatalok iratainak kézbesitését ujabban már most is megtagadják a főváros hivatalai. A kir. adóhivatalok bámulva tapasztalták, hogy ha a tanácshoz küldik a kézbesitendő ügyiratokat, ez azzal hárjatj el magáról a feladatot, hogy a főváros területén | ört-

vény szerint — az összes kézbesitése'i a kerületi elöljáróságok katáskörébe tartoznak. A kerületi elöljáróságok viszont ugyancsak szabadkoznak a megkeresés érdemleges elintézése ellen, még pedig azon az alapon, hogy az elöljárósági szolgálati utasitás értelmében ök az ilyenfajta kézbesitéseket nem teljesithetik. A megkereső hatóságoknak tehát nem marad más hátra, mint a kézbesitéseknél a budapesti társhatóságok, vagy a m. kir. posta közvetitését venni igénybe. — Néhányan a kétoldalról kapott visszautasitó válasz után panaszt tettek a tanácsnál, vagy a polgármesternél, az azonban mit sem használt, mivel csakis udvarias felvilágositást kaptak a panaszkodásra rról, hogy megkeresésük kedvező elintézésre a fővárosnál nem számithat.

A főváros igen okosan és jogosan követi ezt az eljárást, Igaztalan és méltánytalan módon terhelik tul az állami hivatalok olyan munkával, a melynek elvégzésére tutajdonképen semmi törvényes alap nem kötelezi. — Okos és hálás munka, ha a sok felesleges, potya terhet fokozatosan igyekszik lerázni a válláról.

Őszinte érdeklődéssel várjuk, milyen eredményeket hoz majd a kézbesités teljes deczentralizációja. A katona-ügyosztályi kézbesitések anyaga igen nagyot jelent. Néhány százezer darab, csaknem kivétel nélkül sürgös és fontos kézbesités elintézése nem csekélység. Vigyázni kell tehát a felszabaduló katona-ügyosztályi kézbesitő személyzet helyes elosztására, mert ha a munkaerőt nem osztják meg helyesen a kerületek között, az eddigi állapot nem hogy javulna, hanem okvetlenül még kedvezőtlenebbre válik. Pedig a javulás a közigazgatás érdekében feltétlenül kivánatos, — mivel a legtöbb esetben döntő fontosságu megkivántatóság, hogy a kézbesitéseket gyorsan, alaposan és megbizhatóan foganatositsák..

Egyetlenegy hátrányos oldalát már most előre is látjuk az uj rendnek. Az a közvetlenség kiszorulása. A központi hivataloktól elszakitott kézbesitő kizárólag az irásbeli utasitásokra van utalva. Meg szünik ezentul például az a szokás, hogy a katona-ügyosztályi iratok kézbesitésénél a tisztviselő szóbeli utasitásokat adhasson a kézbesitő közegeknek, s ezek élőszóval tehessenek jelentést eljárásuk eredményéről.

Előre azonban nem akarunk kritizálni. A kézbesités deczentralizációjának mindenesetre meg vannak a maga igen jelentős jó-oldalai, — hogy miként válik be, — az majd elválik az uj esztendőben.

A belügyminiszter a fővárosi gyárak érdekében.

Érdekes körrendeletet adott ki a belügyminiszter az ország összes törvényhatósága számára, — a fővárosi gyártelepek érdekében. —

A magyar vasmüvek és gépgyárak országos egyesülete emelt panaszt a miniszternél, hogy a vármegyék és vidéki városok a közmunkákra (különösen középitkezések) és közszállitásokra vonatkozó árlejtési hirdetményeiket csak a megye, vagy a városházán függesztetik ki, vagy alig ismert helyi lapokban teszik közzé, mig azokról a székesfővárosi nagyobb gyártelepek, igy a gépgyárak egyáltalán nem értesülhetnek Ha pedig értesülnek is az efféle vállalkozásokról, ez már olyan későn történik, hogy a versenytárgyalásokon egyáltalán nem vehetnek részt, — a mit az is különösen megnehezit, hogy a költségvetés kidolgozásához szükséges tervek, feltételek és szükségleti kimutatások egy-egy példányát a fővárosban meg nem szerezhetik, sőt meg sem tekinthetik. — Még levél utján sem lehet ezeket a helyi hatóságoktól megszerezni, mivel azok levélbeni megkeresésre meg nem küldik. Nem maradna tehát egyéb hátra, mint esetenként a helyszinére utazni, az azonban a vállalkozás költséges voltánál és az eredmény bizonytalanságánál fogva méltánytalan terheket róna a fővárosi gyári vállalatokra.

A belügyminiszter mostani körrendeletében kivánatosnak mondja, hogy mindazokban az esetekben, a mikor a kiirásra kerülő munkát helybeli iparos el nem végezheti, mivel ott ilyen iparos nincs, vagy csupán csak egy van — a vármegyék és városok közmunka pályázatait szélesebb körben is közhirré tegyék, hogy azok ugy a kerületi kereskedelmi és iparkamara, valamint a székesfőváros fejlett ipara számára könnyebben hozzáférhetőkké legyenek.

E czél elérése nem csak az iparfejlesztés érdekében, hanem az illető vármegye, vagy város gazdasági szempontjából is kivánatos, mert a szélesebb körü verseny révén esetleg olcsóbb árakon fedezhetik szükségleteiket.

Felhivja tehát a belügyminiszter az összes törvényhatóságokat, hogy a területükön esetleg előforduló közmunkák és közszállitásokra vonatkozó árlejtési hirdetményeket és a terveket, feltételeket stb., mindenkor küldjék be a kerületi kereskedelmi és iparkamarának, valamint a magyar kereskedelmi muzeum igazgatóságának; az árlejtési hirdetményben pedig mindenkor tüntessék fel, hogy a terveket, feltételeket stb. az emlitett helyeken is meg lehet tekinteni.

A közmunkatanács és a főváros.

Ismeretes az a különös viszony, a mely a fővárosi közmunkák tanácsa és a főváros tanácsa között évek óta fennáll. A két testület, melynek egymás kölcsönös támogatása és teljes összeműködése lenne a feladata, egymással folytonosan ellentétbe helyezkedik s a vitának, élégedetlenségnek se vége — se — hossza.

A főváros a miatt panaszkodik, hogy a közmunkatanács valóságos kerékkötője, a közmunkatanács pedig alig mulaszt el egy alkalmat is, hogy a fővárosnak ellene ne tegyen.

Annál ritkább és örvendetesebb az az esemény, hogy a réi vitázó felek legujabban kezdenek összebarátkozni. Ujabb érintkezésükben bizonyos békülő hang árad szét. Ezt a kellemes vonást találni meg a két testület egyik legutóbbi átirat váltásánál is. Arról volt ugyanis szó, hogy a közmunkatanács a városház-tér rendezésének munkálatai során felszóllitotta a főváros tanácsát, hogy a téren szükségessé vált vizvezetéki csőfektetést és az Auer égők felszerelését hajtassa végre, egyuttal pedig a Városház-téren levő fák kivágásáról gondoskodjék, mivel azok a munkálatoknak utjában vannak.

A főváros tanácsa egy ideig huzódozott s a kivánt közmunkák teljesitését nem akarta elrendelni, és a fákat is szerette

volna mostani helyükön legalább egyelőre meghagyni. Viszont a közmunkatanács a fák azonnali eltávolításához ismételten ragaszkodott.

Végre is a főváros engedett, s a vizvezetéki csövek lerakását és az Auerlángzók felszerelését elrendelte. Midőn a közmunkatanács erről a intézkedésről értesült, átiratot intézett a fővároshoz, s ezt a következő kijelentéssel kezdi:

„Hivatkozással folyó évi . . szám alatt kelt becses átiratára értesítjük, hogy *örvendetes tudomásul* vettük a tanácsi határozatban foglalt intézkedését . . . stb." és ugyebben az átiratban tudatja az előzékeny közmunkatanács, hogy a főváros előbb kifejezett kívánsága következtében a fák eltávolítása ügyében műszaki osztályát újólag javaslat tételére szólította fel, és a főváros kérelmének teljesítését nem kívánja továbbra is ellenezni, hanem a rendezések munkálatait akkép fogja beren- dezni, hogy a fák egyelőre régi helyükön maradhassanak, a mig a főváros átültetésükről gondoskodik.

A közmunkatanács régen nélkülözött barátságos hangu átiratát természetesen most már a főváros vette örvendetes tudomásul és most már ő is erélyesen felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a fáknak *nyolez nap alatt* keresen uj alkalmas helyet.

A pajtások.

Mikor az 1868. országgyülésen kimondatott, hogy „Ő Felségének, Magyarország királyának mint Erdély nagy fejedelmének és (sicolosum comes) székelyek ispánjának ezen cziméből Magyarország és Erdély törvényes egységének hátrányára semminemű következtetés nem vonható", tehát véglegesitve lett a teljes „Unio", a kolozsvári egyetemi ifjuság e nagy napnak örömére tüntető fáklyásmenetet akart rendezni, melynek a megbeszélése végett ifjusági gyülést hirdettek, a „Redoutban" vitatkozás közben egyszerre feláll a székre egy *szürke*, igénytelen jogászgyerek s imigyen kezdi meg beszédét:

— Egy ismeretlen alak áll itt Önök előtt, Uraim! . . .

Beszéde végén pedig kijelenti, hogy neki nem elég a Magyarországgal kötött Unio.

— Egyesüljünk — ugymond — Uraim szivben, lélekben! Ne legyen köztünk sem gróf, sem báró! . . .

Alig hogy ezt kimondta, gróf Béldy Ákos joghallgató, kolozsvár mostani főispánja, stentori hangon kiáltotta közbe:

— Mire való ez a handa-banda, hiszen ide nem Brudersaftot inni jöttünk!

Az igénytelen szürke jogászgyerek az ajkába harapott, és — miniszter lett. Kereskedelemügyi miniszter, a ki azonban ma már nem állna fel a székre a kolozsvári redoutban, hogy eképen szónokoljon:

— Ne legyen közöttünk uraim, sem gróf, sem pedig *Kegyelmes* úr! . . .

Ellenkezőleg, igen szivesen veszi, hogy van még a világon rangkülönbség; mert ha rangkülönbség nem volna, akkor egyenlőség volna, akkor nem volna kiváltság, akkor hogy ünnepelhetné magát, nagy alkotásait, ő, a nagy toasztozó, bankettező; semmit tevő?

S éppen mivel még van a világon rangkülönbség, azért kellett ugy történnie, hogy mikor Hegedüs Sándor kereskedelemügyi minisztert szülővárosa, kincses Kolozsvár, nagy óvációkban részesitette volt, az érkező minisztert éppen gróf Béldy Ákos főispán üdvözölte szép beszéddel:

— Hozta Isten közibénk, Kegyelmes Uram!

És az igénytelen szürke jogászgyerek, azaz hogy miniszter, ezuttal nem harapott az ajkába.

Pedig szent, hogy most is pajtáskodni ment kolozsvárra. *Belvárosi doktor.*

Utjavitás, vizvezeték O Budán.

A III. kerületi *Remete*-hegy és *Tábor*-hegy lakosai kérvényt adtak be a tanácshoz, hogy a környékbeli közutakat, melyek igen elhanyagolt állapotban vannak, — javitassa meg és épittesse ki, s egyuttal gondoskodjék az egész vidék megfelelő vizellátásáról.

A tanács ma a kérelemnek az utak kiépitesére vonatkozó részét elutasitotta, azzal a megokolással, hogy a Remete és Tábor-hegy — dülőben az idő szerint is meglevő utak teljes szélességükben való kiépitéséhez a szükséges területek még rendelkezésre nem állanak.

Hogy azonban az ó-budaiak panaszán már most némileg enyhitsen, utasitotta a tanács a III. kerületi előljáróságot, hogy a főbb közlekedési utakat házilagos munkaerő felhasználása mellett a saját hatáskörében helyezze *járható állapotba* a felmerülő költségeket pedig a volt szőlő-hegyi és mezei utak fentartása czimén az előljáróság részére az idei költségvetésben felvett 8000 korona terhére számolja el.

A vizellátás kérdésére vonatkozólag a tanács mindenek előtt a vizvezetéki igazgatóság jelentését hallgatta meg.

E jelentés szerint a dülők alantabb fekvő részeit — a kisczelli volt katona-kórházig és az óbudai temetőig jelenleg az alsó józsef-hegyi vizmedencze táplálta csővezeték láthatja el a szükséges vizmennyiséggel. Ha tehát a telektulajdonosok erre a vizszolgáltatásra igényt tartanak, egyszerüen csak vizvezeték igazgatósághoz kell fordulniok s ott a megteendő lépések felől utbaigazitást nyernek.

A dülők felső részeire azonban ez idő szerint vizcsőhálózatot nem lehet kiterjeszteni, mert ez, a csak igen nagy pénzáldozatok árán volna lehetséges, amitől a fővárost már csak a körülmény is méltán visszatartja, hogy a dülőknek a Duna szempontja felett 30 méternyire levő része ez idő szerint még igen gyéren lakott terület.

Ezeken a magas helyeken egyébként most még nagy műszaki nehézségekbe is ütköznék a vizvezeték kiterjesztése, holott e nehézségek a *Zöldmál*-Csatárka és más egyéb szomszédos dülők vizellátásának megevalósulása után önmaguktól meg fognak szünni.

A tanács a vizvezetéki igazgatóságnak ezt a jelentését teljes egészében magáévá tette s ilyen értelemben hozott határozatáról az összes érdekelt folyamodókat értesitette.

Állitólag elfoglalt terület.

A közigazgatásnak sok a dolga. A tisztviselők görnyednek a munka terhe, az iróasztalok az akták sulya alatt. Szemkápráztató magasra nőnek az ügyekről vezetett számsorok s a jövő század statisztikusa megdöbbentő adatokat szedhet össze azokról az emberekről, a kik örökké csak számokat róttak össze, munkakönyvüket ki és bevezették, de sohasem jutottak számozásaik között annyira, hogy egyetlen aktát is elintézhettek volna. S ennek igen egyszerü a magyarázata. A tiszti ügyészség 1900. április elején jelentést tesz a tanácsnak, hogy a Gellérthegy-utczában állitólag jogtalan területfoglalás történt. A jelentést a tanács III. ügyosztálya kiadja a mérnöki hivatalnak, a hol a félives akta elkeveredik. A mérnöki hivatal tehát nem intézi el az ügyet. A tanács III. ügyosztálya ellenben várja a szakközeg jelentését, a mely egyre késik, tehát megsürgeti. A mérnöki hivatal nem érti a sürgetést, de tudatlanságát sem akarja elárulni s a központi levéltárhoz fordul, hogy nincs-e ott valami foglalási akta? Nincs! mondja a levéltár. A hivatal, már mint a mérnöki, erre a maga irattárában kezd kutatni s megtalálja az ügyészi jelentést. Olvassa, olvassa, de hiába. Az állitólagos foglalásról semmi közelebbi adat nincs a jelentésben. Ez a mérnök szerencséje Leül s ir. Tekintetes Tanács! A megkeresésnek minden utánjárás daczára sem tudtunk eleget tenni, mert az ügyészi jelentésben pozitiv adatot nem találunk. Kérünk preciz megjelölést. Stb. Ujabb szám, most már a hatodik, vagy tizedik, ujabb három hónap, mig végre a rejtély meg van fejtve. Persze a közigazgatásnak sok dolga van.

Elővigyázat és szép kilátás.

— A ravasz főváros. —

Lapunknak egy vidéki barátjától kaptuk a következő sorokat:

Tisztelt szerkesztő ur!

Annyit hallottam már Budapest természeti szépségeiről, hogy most a párisi világkiállitás alkalmából a magyar székesfővárosban időzvén elhatároztam, hogy nagyobb kirándulást teszek a környéken. Kirándulásom végpontjául a *Hüvösvölgyet* választottam, annál is inkább, mert oda villamoson lehet kijutni, s a kiránduló teljesen pihenten csatangolhatja be a vidéket.

Megérkezvén a völgybe, egy hegyet láttam magam előtt, mely ugy gondoltam, szép kilátással kecsegtet. Mivel rendkivül szeretem a szép kilátást, elhatároztam, hogy fölmegyek a hegyre, hogy lenézhessek majd róla a völgybe.

Megindulok tehát, s a mint a hegyoldalban fölfelé haladok, látom hogy az ösvény mentén póznákon a következő utmutató tábla:

☛ *10 percz*
a szép kilátás felé!

— Ahá! — gondoltam örömmel — itt csakugyan szép kilátásom van a szép kilátásra.

Rövid husz percznyi távgyaloglás után, mialatt folyton csak a hegyoldalban tapostam a kavicsot, ujabb tábla ötlött szemembe.

☛ *5 percz*
a szép kilátás-felé!

— Már nem lehet messze, — lihegtem, — s csüggedést nem ösmerve törtettem előre. Végre megláttam a harmadik táblát:

☛ *szép kilátás!!*
☛

Lelkesülten rohantam följebb; azaz, hogy csupán rohanhattam volna, ha itt egyszerre utamat nem álta volna egy nagy szöges drótkerités.

— Mi ez? — hőköltem viszsza az első pillanatban, mert azt hittem, talán rossz irányba jöttem, s letévedtem az utról. De mivel a harmadik utmutató táblát még mindig ott láttam alattam az utacskán, rövid gondolkozás után rájöttem, hogy mégsem tévedtem el: a szép kilátásnak csakugyan itt kell lennie.

Ha pedig itt kell lennie, akkor . . . gondoltam egyet és egy ügyes ugrással átvetettem magamat a drótkeritésen. Igaz, hogy kezemet és ruhámat alaposan megvérezték a keritésen kiálló szögek; de sebaj, gondoltam, megéri ezt a kis piros vért a kilátás. A hegytetőn voltam.

Ebben a pillanatban érzem, hogy valaki galléron ragad.

— Ahá, kedves ur, csakhogy itt van! — Kiáltott rám egy napbarnitotta arczu alak, aki mint gyanitom mögülem ugrott ki a bokorból. — Mérnök ur!

Most vettem csak észre, hogy a tető csucsán sátor van verve, s abból egy igen rokonszenves ur lép ki a hivásra. Kárörvendve mosolyog felém, s e szóval lép elém:

— Hogy mert ön ide jönni?

Megrettentem.

— Bocsánat . . . De az utmutató táblák. . . .

A mérnöknek szólitott ur gunyosan hagyta rá.

— Igen a táblák . . .

— „10 percz a szép kilátásig", az „5 percz a szép kilátásig", igen . . . Joggal gondolhattam tehát, hogy ide föl lehet jönni az embernek.

— Merő tévedés, — vágott szavamba a mérnök. — Nem látta ön a drótkeritést!

— Hogyne, át is másztam rajta.

— Nos tehát, ha látta a drótkeritést, akkor tudnia kellene, hogy az a kerités bizonyára azért van ottan, hogy figyelmeztesse az embereket azokra a veszélyekre, melyek a keritésen belül fenyegetik a vakmerőt, ki átmászik rajta.

— Veszélyek? — Kérdeztem elhülve.

— Igen, igen: veszélyek. Hát ön — tette hozzá titokzatos arczczal — hát ön nem tudja, uram, hogy ennek a hegynek *másik* oldala is van, s az éppen itt kezdődik a tetőnél? És ha mi itt nem volnánk, mily könnyen megtörténhetnék, hogy az a meggondolatlan ember, ki felmászott a hegyre az egyik oldalon

leesnék a másik oldalon! Ezért vagyunk mi itten, uram, és irjuk és jelentjük föl azokat, akik a tilalom daczára föl mernek jönni ide. Kérem a nevét! . .

Mit tehettem egyebet, megneveztem magamat. Ő pedig csakugyan fölirta a nevemet, s miután ünnepélyesen tudtomra adta, hogy példásan meg fognak büntetni, szeliden tette hozzá

— Mert uram, a fővárosnak szent kötelessége, hogy polgárai életére vigyázzon. A melyik polgár tudniillik egyszer meg hal, azon sohasem lehet többet behajtani az adót.

Ezzel engem kihajtott a bekeritett helyről.

Vidéki.

Jégügyek a városházán.

A tiszti főorvos megkezdette az akcziót a főváros területén forgalomba hozott jég ellenőrzése tárgyában s a hólabda kezd lavinává hizni. A főváros nagy buzgalommal esett neki a jég-kérdés rendezésének s legujabban csakugyan több irányu e téren kifejtett tevékenységéről adhatunk számot.

Ismeretes a Rákos-patak mentén levő jéggyárak ellen meginditott irtó háboru. A tiszti főorvos egészségtelennek nyilvánitotta az alsó-rákosi réteken csaknem az összes jégmütelepeket, mivel ott a patak vize fertőzött anyagokkal van tele.

A főváros erre kimondotta a halálos itéletet a a rákosi jéggyárakra s megkezdődött a hivatal és a tulajdonosok között az élet-halál harcz. Több jéggyárat végleg be is szüntettek hatósági intézkedéssel, több tulajdonossal szemben azonban még folyamatban van az eljárás, melynek során néhány kártéritési perre is akad a fővárosnak kilátása.

Igy az utóbbi időben merült fel a sok panasz, hogy a szomszédos községekből a fővárosba behozott nagy mennyiségü jég igen gyakran közegészségi szempontból kifogás alá esik.

A munkában levő jégtermelésekről szóló szabályrendelet életbe lépése előtt többféle nehézségekbe ütközik, hogy a jégbehozatalt az érintett köztekinteteknek megfelelően korlátozzák s a legteljesebb ellenőrzésről gondoskodjanak.

Egyelőre is azonban, hogy a folytonosan megujuló panaszoknak elejét vegye a polgármester, a vidéki jég behozatalát külön rendelettel szabályozta. A rendeletben megszabja a polgármester, hogy ezentul csak olyan jeget szabad a fővárosba szállitani, a melyről a szállitó hatósági orvosi biznyitványnyal igazolja, hogy a tisztátalan, vagy fertőzött anyagokat nem tartalmaz s igy közegészségi szempontból kifogástalan.

Ebből a czélból minden jégszállitmányhoz a kiindulás pontján illetékes hatósági orvos bizonyitványát kell kisérőlevélképen csatolni. Ebben a bizonyitványban a kiállitó hatósági orvos köteles feltüntetni azt is, hogy a jeget a főváros melyik helyére szállitják. A jéghordó kocsikra pedig mindezeken kivül táblákat kell alkalmazni, a melyeken a tulajdonos neve és lakása legyen olvasható, és az a figyelmeztetés hogy ah szállitott jég csak ipari és hütési czélokra használató fel.

A jégtermelést, jégbehozatalt és jégárusitást legközelebb szabályrendelettel fogják megrendszabályozni. Ez a szabályrendelet még nem készült el, s a jégkérdésnek közegészségügyi szempontból való és gyökeres rendezésére addig, mig a szabályrendelet előkészitésének munkálatai be nem fejeződnek, kilátás nincsen. Egyelőre is azonban igyekezik a főváros egyes felmerülő kérdést időközben hozott általános érdekü határozattal egyelőre is ugy, a hogy rendezni, hogy ilyen módon legalább is a közérdekből legszükségesebb óvó intézkedéseket biztositsa.

Ugyancsak a jégárusitás kérdésével áll kapcsolatban az a szabályrendeleti utasitás, melynek értelmében minden kerületben éjjel nappal hatósági felügyelet alatt álló jégkereskedéseknek kell a közönség rendelkezésére állani, hogy annak közegészségügyi szempontból teljesen kifogástalan és belsőleg is használható jeget kaphassanak, ugy közhasználatra, mint orvosi és gyógyczélokra.

A tanács most lelkiismeretesen gondoskodik e rendelkezés pontos betartásáról és utasitására a kerületi előljáróságok egyes jégtermelőkkel szerződéseket kötöttek, hogy ezek a szükséges jégkészletről mindenkor gondoskodjanak.

A VII. kerületi előljáróság most tette közhirré, hogy a szerződéses jég szállitó Erzsébet-körut 23. sz. a. levő tejcsarnok üzletben szolgáltatja ki a szürt vizből előállitott jeget, — 5 kilogrammos mennyiségben, kilogrammonként nappal 10 és éjjel pedig 12 fillérért.

A főváros tehát, még pedig minden illetékes fóruma, — mint látható — különös figyelemmel ápolja ezt a közegészségi szempontból elsőrendü kérdést, s az az alaposság, melyet az aprólékosságig elmenő intézkedéseiben e téren tanusit, — mindenesetre csak teljes elismerést érdemel.

A sertésszállások burkolata.

A főváros a sertésvágóhidi és a sertésvásári sertésszállások nyitott részeinek és a vasuti rakodóknak burkolatát legközelebb elkészitteti.

A munkálatokat már előbb vállalatba adták volna, de a mérnöki hivatal és az épitésre felügyelő bizottság egyértelmüleg azt a javaslatot tette, hogy burkoló anyagul ne recsézett betont, illetőleg a vasuti rakodóknál kemény géptéglát használjanak, — mint azt eredetileg tervezték, — hanem a burkolást mindenütt bazalt téglával készittették el.

Ez a bazalt tégla uj, *hazai* gyártmány, mely az emlitett anyagoknál fagyállás, keménység és tartósság szempontjából sokkal kiválóbb és tökéletesebb. — Az eredeti terveknek ilyetén való megváltoztatása, a munkálatok eredetileg 57734 koronában megállapitott költségeit 80411 koronára rugtatják fel, az uj anyag tartóssága azonban a különbözetet bőségesen ki fogja egyenliteni.

A tanács a javaslatot elfogadta, s utasitotta a pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy a 23000 korona költség többletre keressen fedezetet, s az erre vonatkozó javaslatát a pénzügyi és gazdasági bizottság utján terjessze elő.

A burkoló munkák vállalatba adása tárgyában az árlejtést azonban mindamellett is alternative irják ki, vagyis az ajánlatokat, ugy bazalt téglára, mint keményre égetett téglára (Klinker) meg lehet tenni, s a tanács fentartja magának a jogot, hogy a két anyag között az árlejtés eredménye alapján szabadon választhasson.

A tanács határozatát a legelső közgyülés napirendjébe is felveszik, mivel a 23000 koro a többletköltség fedezetére mindenesetre póthitelt kell igénybe venni, a minek az engedélyezése a törvényhatósági bizottság hatáskörébe tartozik.

Becsukott élesztő műhely.

A belügyminiszter végigvizsgáltatta egyik szakközegével a főváros összes élesztő-kotyvasztó mühelyeit. A miniszter kiküldött szakembere az élesztő mühelyeket általában rendben találta s csakis egy mühely ellen tett nagyobb kifogásokat. Ez az élesztő készitő mühely magában az elárusitó üzlethelyiségben van berendezve s igy nincs elegendő biztositék arra, hogy az élesztő készitmény tisztán maradjon s a beszennyedés ellen biztonságban legyen. Sulyosbitja ezt, hogy ebben a mühelyben az élesztő kezelésével, formálásával és csomagolásával maga az üzlettulajdonos foglalkozik, a ki a vevőket is kiszolgálja. A belügyminiszter a vizsgálatot foganasitott emberének jelentése alapján a tanácsot utasitotta, hogy a tisztátalan mühely betiltása iránt intézkedjék. A tanács a miniszter rendeletére támaszkodva az élsztő-kotyvasztó mühelyt bezáratta s egyidejüleg azt is elrendelte, hogy ezentul a kerületi tiszti orvosok a hasonló mühelyeket gyakran vizsgálják meg és a tapasztaltakról tegyenek jelentést.

Születési esetek anyakönyvi bejelentése.

Minden születést, a mi a főváros területén történik, köteles az ujszülött hozzátartozója az anyakönyvi hivatalokban bejelenteni. Ezen kivül azonban a bejelentés kötelezettsége a szülésznőket is terheli, a kik az illető gyermek születésénél segédkeztek. A szülésznőknek a kötelezettsége a törvénytelen gyermekekre vonatkozó bejelentéseknél a törvény rendelkezésén, a a törvényes gyermekekre vonatkozó bejelektéseknél pedig a törvényerejü szabályrendeleten alapszik. A szülésznők azonban e kötelezettségüknek nem tesznek pontosan eleget, a mi az anyakönyvek megbizhatóságát veszélyezteti és megnehezíti annak ellenőrzését, hogy a felek a bejelentés körüli kötelezettségüknek pontosan eleget tesznek-e?

Igen gyakran előfordul az is, hogy a bábák a születési bárczát, a melyet az anyakönyvi bejelentéseknél kell felhasználniok, az ujszülött családjának valamelyik tagjával küldik az anyakönyvvezetőséghez, a mi nem csak az érvényben levő rendelkezésekkel ellenkezik, — a melyek a szülésznőt *személyes* bejelentésre kötelezik, hanem illuzóriussá teszi azt a törekvést, hogy a szülők, illetve családtagok bejelentését a szülésznők jelentésével lehessen ellenőrizni.

Ezeket a visszás állapotokat tapasztalva elrendelte most a belügyminiszter, hogy az illetékes alsóbb közigazgatási hatóságok a szülésznőket előirt kötelességük pontos megtartására a legszigorubban utasitsák s ha bármikor azt tapasztalnák, hogy a szülésznő az uj szülött világra jöttét az illetékes állami anyakönyvvezetőségnél szabályszerü huszonnégy óra alatt személyesen be nem jelentené, — minden egyes esetben rójja ki reá a törvényszabta pénzbüntetést, mely esetenként 500 koronáig emelkedhetik.

A belügyminiszter rendeletét a tanács hasonló szigoru hangon továbbitotta az összes kerületi elöljáróságokhoz; az elöljáróságok pedig ma a főváros területén müködő okleveles szülésznőknek adták ki a komoly utasitást.

A templomok belső diszitése.

A főváros évenként nagy összegeket áldoz a kegyurasága alá tartozó templomok belső feldiszitésére. Rendszerint drága és értékes mütárgyakat szerez be e czélra s a felmerülő kiadásokat rendszeresen a képzőmüvészek gyámolitására fentartott összegből vonta el. A képzőmüvészeti bizottság e miatt legutóbb felszólalt, s helytelennek nyilvánitotta azt az eljárást, hogy ilyen módon a főváros a képzőmüvészek gyámolitására sokkalta kevesebb összegeket áldoz, mint azt a költségvetés összeállitásakor tervezi, s igy a képzőmüvészek ok nélkül rövidséget szenvednek. A tanács a bizottság javaslatára most elhatározta, hogy ezt az igaztalan rendszert megszünteti, s kimondotta, hogy a képzőmüvészet támogatására szánt összegből ezentul semmit sem von el. Egyuttal azt is kimondotta a tanács, hogy a templomok belső diszitését (nem értve ide a szükséges felszerelvényeket) a *főváros kegyuri joga kötelességévé* nem teszi s igy erről gondoskodni nem okvetlenül szükséges. Intézkedik azonban a tanács, hogy a képzőmüvészek gyámolitására rendelt összeg felhasználásánál alkalmilag legyenek figyelemmel a templomok szükségletére s igyekezzenek a képzőmüvészektől olyan müalkotásokat beszerezni, a melyek a templomok belső feldiszitésére alkalmasak. — Ez az a bizonyos theória, a hol a kecske is jól lakik és a káposzta is megmarad.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 459 gyermek, meghalt 258 egyén, a születések 201-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 337 törvényes, 122 törvénytelen; nemre nézve 233 fiu, 226 leány. Halvaszületett 14 gyermek köztük 8 törvényes, 6 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 34·8.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 19·5, az egy éven felüli lakosságnál: 13.2, az öt éven felülli lakosságnál 11.7.

A halottak közt volt 141 (—) finemü, 117 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 8 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 26-nál).

Az év eddigi 34 hetében élve született összesen 15762.

gyermek, meghalt összesen 10.298 egyén, a születések többlete tehát 5374; a mult év megfelelő időszakában született 15.706, meghalt 10.570, a születések többlete volt 5.136 (—).

Az élve szülöttek között volt: 109 római katholikus, — görög katholikus — görög keleti, 5 ágostai evang., 13 helvét 41 izraelita, 1 unitárius, 2 egyéb, összesen 171. Halvaszülöttek 6.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1071 beteget, szaporodás 400, csökkenés 378, maradt a hét végén 1093, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 95 beteget, szaporodás 46, csökkenés 33, maradt a hét végén 108, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 670 beteget, szaporodás 226, csökkenés 267, maradt a hét végén 579, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 703 beteget, szaporodás 135, csökkenés 132, maradt a hét végén 706. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.489 beteget, szaporodás 807, csökkenés 810, maradt a hét végén 2486.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztala utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest áll lunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

Kullmann tanácsos betegsége.

Kullmann Lajos tanácsos, a tanács katonai és illetőségi ügyosztályának vezetője, ki ez idő szerint szabadság idejét élvezi mint őszinte részvéttel értesülünk, néhány nap óta komoly beteg. A tanácsos csak pár hónappal ezelőtt esett át kinos operáczión, melylyel a nyelvén nikotin mérgezés következtében támadt sebet távolitották el. Az operácziő igen jól sikerült, azonban a mérgezés hatását nem irthatta ki teljesen, s most a baj a beteg nyakán ütött ki. Kezelő orvosainak véleménye szerint még egy ujabb mütétre lesz szükség, hogy a kórt véglegesen eltávolithassák. Az operácziő nem tulságosan veszedelmes, s igy alapos remény van arra, hogy *Kullmann* tanácsos nemsokára ismét elfoglalhatja hivatalát. Néhány heti kezelésre és üdülésre azonban okvetlenül szüksége lesz, a mely idő alatt az ügyosztályt *dr. Kiss* Ferencz tanácsjegyző vezeti.

Tanuljunk idehaza.

Egy budapesti fiatal ember fa-metsző és rajzoló tanulmányait szeretné folytatni a külföldön, a hol már egy alkalommal járt is, de onnan akkoriban családi körülményei hazatérésre kényszeritették. A kereskedelmi miniszterhez folyamodott tehát, hogy a külföldi tanulmány utra adjon neki pénzbeli segedelmet. A kereskedelmi miniszter a kérelmet elutasitotta, azzal az érdekes megokolással, hogy mig *idehaza van olyan felsőbb intézet, melyen a folyamodó tanulmányait* sikeresen folytathatja, addig nem *szükséges a külföldre* szorulni. Igy a jelen konkrét esetben a folyamodó előtt nyitva áll a budapesti iparmüvészeti iskola, külföldi intézet oktatására tehát csak akkor tarthat méltányosan igényt, ha a Magyarországon levő legmagasabb tanfolyamot sikeresen elvégezte. Tanulságos

ezen kivül a minszter elutasitó határozatának az a mellékesen felhozott második inditó oka is, hogy a külföldi tanulmányok elvégzéséhez számosan folyamodnak pénz segélyért olyan egyének, a kik még kereset képtelenek. Igen természetes, hogy ilyen folyamodókat a miniszter elsőségben részesiti azokkal szemben, a kik a maguk továbbképzése mellett a kenyerüket is meg tudják keresni.

A Királyné képe Torontálban.

Torontálvármegye törvényhatósága *Karlovszky* zertalan festőművésznél megrendelte a boldogult *Erzsébet*-királyné életnagyságu képét. — A müvész a kiváló müalkotással már annyira előrehaladt, hogy a pompás képet az őszre teljesen befejezheti, a mikor is nagy ünnepségek között fogják azt leleplezni.

A budai telefon hálózat kiépitése.

A kereskedelmi miniszterium, illetőleg a pósta és táviró igazgatóság a telefon hálózatot a Duna jobb partján is ki akarja a szükséghez képest folytatólagosan épittetni s ezzel kapcsolatban a meglevő budai vonalakat is ujból rendezteti. A légvonalak iránynyomainak megállapitása tárgyában már megtartották volt a szükséges közigazgatási pótbejárást, melyen a telefon hálózat igazgatósága részéről *Holzmann* Károly kir. főmérnök és *Katona* Gyula kir. mérnök, a fővárosi közmunkák tanácsa részéről *Jász* Dezső min. főmérnök — a főváros mérnöki hivatala részéről *Wukassinovits* József és *Wätzke* Ede mérnökök, a II ker. elöljáróság képviseletében *Habnel* Aurél kerületi mérnök és végre a III. kerületi elöljáróság részéről *Liebold* Ferencz ker. mérnök vettek részt. A közigazgatási bejárás négy napon át tartott, ez alkalommal véglegesen megállapitották, hogy a jobbparti telefon hálózatot mely épületen erősitik meg tető-tartókkal.

Ezenkivül kábelelosztó pontokat és kiindulási tartókat rendeznek be tiz épület tetején. — A bizottság az eredeti terveket mindenütt úgy módositotta, hogy a nagyobb tereken nem engedi keresztül vezetni a távbeszélő sodronyokat, hanem az utczák mentén hosszában vezeti azokat.

A kereskedelmi miniszter most jóváhagyta a közigazatási bejáráson létrejött megállapodásokat. — Legfontosabb a miniszter határozatának az a pontja, melyben magáévá teszi a közmunkatanácsnak azt a kivánságát, hogy az Atilla-köruton a királyi várlak alján tervezett huzalcsoport elhelyezését egyelőre csak ideiglenes minőségünek tekintsék, mivel a királyi várlak perspektiváját rontja. . . A miniszter kijelenti, hogy ennek az eltávolitása iránt akkor fog intézkedni, mikor az eskü-téri hid felépültével a hidon át a tervezett kábeleket le lehet majd fektetni, és azokat akadálytalanul bekapcsolhatják.

A főrendiház évkönyve és a főváros.

A főrendiház tavalyi határozata értelmében a napokban megjelent a főrendiház évkönyve. Ebben a hivatalos kiadványban a uralkodó ház genealogiáján, a király a főherczeg és főherczeg asszonyok udvartartásán, illetőleg kamaráin kivül a rendek, valóságos belső titkos tanácsosok, kamarások stb és a főrendiház összes tagjai teljes czimükkel és lakó helyeikkel együtt feltalálhatók. A munka kiválóan fontos a törvényhatóságok számára, mivel ennek alapján hajthatják csak végre azt a belügyminiszteri körrendeletet mely a főrendiházi tagok pontos nyilvántartását kötelességükké teszi s arra utasitja a törvényhatóságokat, hogy a főrendek körében előforduló halálozásokról, magvaszakadások eseteiről a miniszternek mindenkor sürgős jelentést tegyenek. Erre a szempontra támaszkodva a belügyminiszter most körrendeletben hivja fel a törvényhatóságok figyelmét a főrendiház megjelent első évkönyvére, s tudatja velük, hogy épen ez oknál fogva kedvezményes áron tarthatnak igényt a munkára.

A főváros tanácsa elhatározta, hogy az évkönyvből öt példányt szerez be a főváros számára. A szükséges 50 korona költséget a könyvek beszerzésére az ez évre előirányzott 5000 koronából fedezik.

A magyar nyelv Salzburgban.

Érdekes kérelem érkezett Salzburg városából a székesfőváros polgármesteréhez. *Schultz* Tódor, *salzburgi* tolmács „interpreté“ — a mint magát nevezi, német levélben panaszolja el a polgármesternek, hogy mekkora fájdalmat okoz neki, hogy nem tud magyarul. Minduntalan megtörténik vele, hogy a *Salzburgban* megforduló számtalan magyar ember, — a kiknek jó részük egyáltalán nem ért más nyelven, mint anyanyelvén — felvilágositásokért fordul hozzá s neki igen nagy keserüséget okoz, hogy — bár foglalkozása az idegen nyelvek ismeretére utalja, — épen magyaroknak nem állhat szolgálatukra. Elhatározta tehát, hogy ismereteinek ezt a hiányosságát pótolni fogja, és sürgősen meg tanul magyarul. Arra kéri már most a magyar székesfőváros polgármesterét, hogy támogassa őt ebben a jó szándékában s küldjön neki egy megbizható és jó német-magyar szótárt s egy olyan nyelvtant, a mely a sikeres egyedül való magán tanulásra alkalmas. A salzburgi magyar barát, hivatkozik azokra a derék szolgálatokra, a miket a Salzburgban megforduló magyaroknak uj tudománya segitségével tenni fog s ünnepélyes igéretet tesz a polgármesternek, hogy szivességét legközelebb *magyar nyelven irott* levélben fogja *megköszönni*.

Burkolják a Bessenyei-utczát.

Az V., kerületi Bessenyei-utcza burkolásának munkálatait teljes erővel megkezdették nagy örömére az érdekelt li pótvárosiaknak. Ezuttal azonban az utczának csak egy részét fogják beburkolni, mivel a szükéges további közmunkákat a későbbi évek proggramjába vették fel. Az utcza makadam burkolatát *csórbogdányi* kék trachyt köből és II. osztályu szentmihályi bányakavicsból készitik. — Az összes idei munkálatok költségeit 11757 kor. 2 fillérre irányozták elő, a miből remélhetőleg még némi megtakarsitást is sikerül elérni, mivel a versenytágyaláson győztes vállalkozó a kikötött egységárakból a fővárosnak 4—5% árengedményt tett.

A főváros mint sportbarát.

A főváros a Ganz-gyári tisztviselők sportegyesülete számára a II ker. Nagy-Rókus-utczában 226 négyszögöl területet engedett át sportczélokra, három évi szabad használatra. A három év végéig, vagyis 1903 évi junius 30-ikáig a sportegyesület a fővárosnak az uri jog elismerése fejében évenként egy

darab 10 koronás aranyat köteles fizetni. Az első arany augusztus 1-én vált esedékessé. A tanács ma utasitotta a központi pénztárt, hogy az összeget szedje be.

Az ujvásártéri teherkocsi állomás áthelyezése.

Az *Ujvásártér* parkozása következtében az ottani teherkocsi állomást át kell helyezni más alkalmas helyre. A tanács most mindenféle helyszini vizsgálat és szakvélemény meghallgatása után a kiküldött vegyes bizottság javaslata alapján véglegesen elhatározta, hogy az ujvásártéri teherkocsi állomást a VIII. kerület Juranics-utcza, Festetics- és Lóvásár-utcza közötti részére helyezi át. — Ezzel egyidejüleg az állomás kocsi létszámát negyvenre felemelik.

Az uj állomás berendezése nyolczezer korona költségbe kerül, a minek fedezetére a tanács az 1900. évi költségvetésben a bérkocsi állomások berendezésére felvett átalány összeget jelölte ki s a budget összeállitása alkalmával a pénzügyi és gazdasági ügyosztálynak kell majd a beleillesztéséről gondoskodni.

A mérnöki hivatalban már készül az uj teherkocsi állomás részletes terve, s a hivatal legközelebb jóváhagyás czéljából azt is a tanács elé terjeszti.

Lobogó a közlekedési muzeum előtt.

A m. kir közlekedési muzeum a városligetben már jó ideje megnyilott — az ezredéves kiállitásból fenmaradt és nemrég helyreállitott közlekedési csarnok épületében, — közönség azonban vajmi elvétve akad. — A muzeum vezetősége ezt nem a közönség érdeklődése hiányának tulajdonitja, hanem abban keresi okát, hogy a hatalmas épület a városligetnek meglehetősen eldugott helyén van, s a publikum nagy része még mindig nem vett tudomást a muzeum megnyiltáról. A látogatottság fokozása érdekében most a fővároshoz folyamodott engedelemért a muzeum igazgatósága, hogy a csarnok előtt több hatalmas póznát állithasson fel, a melyekre olyankor mikor a muzeum a közönség számára nyitva áll — nemzeti szinü lobogókat huznak fel. A tanács az engedelmet megadta, azzal a kikötéssel azonban, hogy az igazgatóság a főváros esetleges kivánságára a zászló rudakat haladéktalanul ismét eltávolitani köteles.

A főváros az izr. elemi iskolának.

A tanács kiutalványozta azt az 1000 korona rendkivüli segitséget, melyet a főváros az autonom-ortodox izraelita hitközségnek nemrég megszavazott. — A hitközség elemi fiu iskolájának felszerelése ugyanis annyira hiányos, hogy a jövő iskolai évben ott alig lehetett volna a hiányok pótlása nélkül a tanitást megkezdeni. A hitközség kérelmére a főváros törvényhatósági bizottsága a közoktatási bizottságnak a pártoló előterjesztése alapján a kért rendkivüli segélyt azzal szavazta meg, hogy az emlitett czélon kivül egyébre nem forditható és a hitközség utólag köteles igazolni, hogy e kikötésnek eleget tett. — A közgyülési határozatot most a belügyminiszter is jóváhagyta s igy a tanács az utalványozás iránt intézkedhetett. — A rendkivüli segély összeg fedezetéül az idei költségvetésben az előre nem látott különféle kiadásokra előirányzott 200.000 koronából még rendelkezésre álló 93576 koronát jelölték ki.

Nagyszabásu visszaélés a cselédszerző iparral.

Érdekes névtelen feljelentés érkezett a főváros tanácsához, mely állitólag évek sora óta üzött nagyszabásu visszaélésről akarja lerántani a lepelt. A feljelentő ugyanis azt állitja, hogy egyik budapesti cselédszerző és foglalkozást közvetitő üzlet tulajdonosa, a kinek egyébbként a valódi foglalkozása egészen más — különböző czimeken négy hasonló üzlet folytatására szerzett a tanácstól engedélyt s üzleteit strómannoknak adja bérbe. A cselédszerző ipartestület már többször tett ilyen féle feljelentéseket, azonban a meginditott hatósági eljárás csak igen ritka esetben vezetett eredményre. A tanács most ismét meginditja a vizsgálatot, még pedig a legnagyobb szigorusággal, — mint hogy a cselédszerző foglalkozást közvetitő ipar terén elszaporodott mindenféle gyakori kihágásoknak is erélyes ellenőrzésével igyekszik véget vetni.

Szük lesz-e a sertés közvágóhid.

A budapesti hentes-ipartestület azt állitja, hogy az ujonan épült sertésközvágóhid, melynek belső berendezését most készitik szük lesz, — s ennélfogva rendeltetésének kifogástalanul nem fog megfelelni. A sertésvásárteleppel egybekötött uj sertés-vágóhidon ugyanis a tanács egy egész és egy fél vágóhidat épittet. A hentes ipartestület most arra kéri a tanácsot, hogy ezt a tervezett fél vágóhidat is egészre épittesse, mert ellenkező esetben az uj vágóhid szük lesz, a miből igen sok kellemetlenség és baj fog származni. — A tanács a hentes ipartestület kérelme dolgában mindenek előtt meghallgatta a mérnöki hivatal szakvéleményét. A mérnöki hivatal jelentésében azt állitja, hogy a vágóhid eredetileg tervezett nagysága a fővárosban levágásra kerülő sertések számának megfelel s igy a kérelem teljesitését nem javasolhatja. A második fórum, a sertésközvágóhid épitésére felügyelő bizottság nem fogadta el a mérnöki hivatal álláspontját, hanem a kérelem teljesitését inditványozta. A tanács most döntött a vitás kérdésben, s az épitésre felügyelő bizottság javaslatának mellőzésével a hentes ipartestelület kérelmét elutasitotta, még pedig a mérnöki hivatal jelentésében kifejezett okon kivül már csak azért is, mert arra, hogy a tervezett vágóhid csakugyan szük lesz-e, ez idő szerint gyakorlati tapasztalat nincs, a nélkül pedig — az elméleti számitások szerint elegendő tágasra tervezett vágóhid kibővitését előre elrendelni okadatolt nem volna, annyival is inkább, mert a tervezett félvágóhidnak egészszé való kiépitése tetemes költség többletet okozna erre pedig ezuttal fedezet egyáltalán nincsen.

Az erdő-teleki iskola berendezése.

A tanács a VI., kerületi külső váczi-uti (erdő-teleki) uj elemi iskola részére szükséges butorberendezési munkák vállalatba adása tárgyában nemrég szükebbkörü ajánlati tárgyalást tartott. A versenytárgyaláson a 7691 kor. 60 fillér költséggel

előirányzott munkákra *Scheibel* Károly vállalkozó tette a legelőnyösebb ajánlatot, bár az egység árakból csak 2% engedményt ajánlott fel.

A tanács egyéb más kedvező megoldás hiányában elfogadta ezt az ajánlatot és a szerződést a vállalkozóval megkötötte. A mérnöki hivatalt pedig egyidejüleg megbizta a tanács, hogy a munkákat a vállalkozóval sürgösen készittesse el, mert az iskolát mielőbb meg akarja nyitni.

Az elvesztett jog.

Érdekes elvi jelentőségü határozatot hozott a kereskedelmi miniszter egy iparkihágási ügyben. A Terézváros egyik gazdag iparosát valami iparkihágás miatt sulyos pénzbüntetésre itélte a VI. ker. elöljáróság és vele egybehangzóan a főváros tanácsa is. A tanács határozatát, a panaszlott előtt személyesen kihirdették az itéletet, a ki abban akkor szóval megnyugodott. Haza térve azonban meggondolta a dolgot az elmarasztalt iparos, s másnap irásbeli felebbezést nyujtott be a másodfoku határozat ellen. A kereskedelmi miniszter, a ki elé a tanács a fellebbezést felterjesztette, az ügy érdemleges elbirálása nélkül küldötte le az iratokat azzal, hogy a felebbezést figyelembe nem veheti, mivel a fél azzal, hogy a tárgyaláson szóbelileg kijelentette az itéletben való megnyugvását, — véglegesen elvesztette a felebbezés jogát, s az itélet a törvényszabta határidő előtt, mindjárt akkor jogerőssé vált. — Az előirt 15 napi határidő most már csupán arra vonatkozott, hogy a fél ez alatt az itéletben reá rótt kötelezettségének eleget tegyen. — A tanács ezt a miniszteri határozatot most mint fontos elvi jelentőségü döntést közölte az összes kerületi elöljáróságokkal.

Az apai szeretet.

A főváros tanácsánál a sok hivatalos, szürke akta között akadt ma egy irás, a mely megható példáját mutatja a soha meg nem szünő szülői szeretetnek. Felső-Magyarország egy kis községéből már évekkel ezelőtt eltünt egy szép leány. Fölkerült Budapestre s elbukott. Nemsokára oda került, ahova a hozzá hasonló teremtések szoktak, a kórházakba. A kis faluban meghallotta ezt az édesapa, a ki már elveszettnek hitte leányát. Megdobbant a szive s megbocsátott. Szeretné látni megtévedt beteg leányát. A székes főváros tanácsához fordult, hogy küldje haza a leányt, ha kell, — erőszakkal is.

Szaporodnak az állami anyakönyvek.

A IV—IX—X. ker. állami anyakönyvvezető jelentést tett a tanácsnak, hogy az anyakönyves-szekrények egészen megteltek; a szaporodó anyakönyvek elhelyezésére tehát a hivatal számára uj szekrényeket kér. Hogy pedig az uj szekrények elhelyezéséről könnyü szerrel gondoskodhassanak az anyakönyves azt a javaslatot terjeszti elő, hogy az uj szekrényeket a meglevők tetejére helyezzék. A mostani szekrények ugyanis csak két-két méter magasságuak, a szoba pedig 5 méter magas, s igy a mennyezetig még bőven jut szabad hely. A hivatal kérelmére a tanács ma 3 uj szekrényt utalványozott, melyek mindegyike négy és fél méter magas lesz s a vaskos anyakönyveket öt sorban helyezik el bennük.

A belvárosi vásárcsarnok belső felszerelése.

A belvárosiak kicsike vásárcsarnokának a központi városháza udvarán levő fedett vásárnak vezetősége kérelmére a tanács még a csarnok megnyitása idején 1899-ben ugy határozott, hogy a fedett vásár belső felszerelését nem készitteti el a szokott módon egy vagy több vállalkozóval, hanem a szükséges berendezéseket fokozatosan részben házilag állittatja elő, részben pedig megbizható czégektől apránként rövid uton szerzi be. — A teljes berendezés előállitásának költségeire — annak idején a közgyülés 3600 koronát irányzott elő és ezt az összeget a vásárcsarnok igazgatóságnak rendelkezésére bocsájtotta. A vásárcsarnok igazgatósága most tett jelentést a tanácsnak, hogy a fedett vásár berendezése immár teljesen elkészült. A bemutatott számadásokból pedig az derült ki, hogy a 3600 koronából tényleg csak 3180 korona 04 fillér fogyott el s igy 419 kor. 96 fillér tiszta megtakaritást értek el. — A házilagos előállitás tehát elég jól sikerült.

Városi földbérletek.

A fővárosnak igen sok külterki földje van különböző egyéneknek bérbe adva. E földek Kőbányán fekvő részének bérlete november 1-én letelik. A tanács elhatározta, hogy a földeket november 1-én további hat évre ujból bérbe adja. — A mérnöki hivatal a tanács felhivására részletes tervezetet dolgozott ki a haszonbéres földek dolgában. E szerint a területeket apróbb részekre osztják fel és igy adják azokat bérbe. — A mérnöki hivatal felosztása szerint a X. ker., XX. számu liget-telki dülőben fekvő 297. 120|1200 hold kiterjedésü szántóföldet 146 részletre, a X. ker., XXI. számu *fehér*-uti dülőben fekvő 16. 1000|1200 hold kiterjedésü szántóföldet 7 résztetre, végre a X. ker., XXV. számu Ujhegy dülőben fekvő 38. 010|1200 hold kiterjedésü földet 19 részletre osztják fel.

Ehhez a felosztáshoz a tanács is hozájárult s utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a felosztási jegyzék és térrajz alapján az egyes bérparczellákat sürgősen tüzze ki.

A bérbeadás iránt a tanács felhivására a VI. — pénzügyi és gazdasági — ügyosztály intézkedik és e czélból már legközelebb nyilvános árverést tart, a melyen a pénzügyi és gazdasági bizottság két tagja, az illető ker. elöljáróság, a mérnöki hivatal, a számvevőség, a gazdasági hivatal és a gazdasági hivatal erdő- és mezőgazdasági osztályának képviselője is részt vesz. Az árverést több napon keresztül a helyszinén fogják megtartani.

A magyar ipar mellett.

A budapesti czipész- és csizmadia-segédek a minap gyülést tartottak egy Vig-utczai vendéglőben. Ez a gyülés azért érdemes a megemlitésre, mert eltérőleg a megszokott szocialista hangtól, — a munkások állást foglaltak a *magyar ipar* mellett. *A kereskedelmi* kormány ugyanis, — mint már emlitettük, — a Temesváron levő *Mödlingi czipőgyár*-nak évi szubvenciót ad. A czipészmunkások azt hiszik, hogy ez a gyár nemcsak a magyar iparnak van kárára, hanem a czipészek ekzisztencziáját is veszélyezteti.

A kis parosok ugyanis nem képesek versenyezni ezzel a

gyárral, amely kész- és silány — áruival elárasztja a közönséget. A gyár a kész czipő-alkotó részeket külföldről hozatja, ott készitteti a czipőfelsőrészeket, talpakat stb., temesvári, telepén pedig csupán összeállitja a czipőket. — Ez a körülmény, hogy t. i. a czipőalkatrészek külföldön készülnek igen érzékeny veszteséget jelent a magyar czipészeknek. — A gyülés elhatározta, hogy a czipész-csizmadia-munkások és kisiparosok szeptemberben tartandó kongresszusának napirendjére tüzi a temesvári *Mödlingi czipőgyár* szubvenczionálásának ügyét.

A kivándorlók ellen.

A belügyministeriumba nap-nap után érkeznek jelentések a törvényhatóságoktól, amely jelentések az Amerikába való kivándorlás fokozatos terjedése miatt panaszkodnak s annak megakadályozását kérik. A belügyminister most körrendeletet bocsátott ki, amelyben a hatóságoknak meghagyja, hogy minden törvényes módot használjanak fel a kivándorlás meggátlására.

Figyelmezteti azonban a miniszter őket arra, hogy a kényszert nem tartja czélszerünek a kivándorlás meggátlására. A törvényhatóságok arra igyekezzenek, hogy kitünő közigazgatással és körültekintő közgazdasági intézkedésekkel vegyék elejét a kivándorlásnak. — A kivándorlási ügynökökre éber gondja legyen a hatóságoknak s ezekkel az 1881. évi XXXVIII. t.-czikk rendelkezéséhez képest bánjanak el. — Az utlevelekre nézve azt mondja a miniszter, hogy azokat lehetőleg gyorsan kell a kérelmezőnek kiállitani, hogy azon idő alatt, amig az utlevél kiállitása tart, a kivándorló ügynökök kezébe nekerüljön. — Ujabb időben olyan nyomtatványok érkeznek az országba, amelyek a kivándorlásra csábitják a népet. — Ezeket a nyomtatványokat posta csomagokban csempészik az országba, mivel más alakban a behozataluk tiltva van. A miniszter most erélyes hangon felhivja a hatóságokat, hogy lelkiismeretesen ügyeljenek fel arra, hogy azok a nyomtatványok ne kerüljenek a nép kezébe.

A keleti pályaudvar előtti park kisajátitása.

A főváros tudvalevőleg kisajátitotta az államvasutak tulajdonában lévő ama háromszög alaku park egy részét, mely a keleti pályaudvar előtt terül el, s a *Baross* Gábor szobrának szolgál keretéül. A parknak a város felőli részén, a Kerepesi ut torkolatánál elterülő téren rendkivül megnagyobbodott a közforgalom. A teret minden irányban a villamos vasut sinhálózata szeli át, s ezenkivül itt torlódik össze a m. kir. államvasut, a czinkota h. é. vasut, Tattersal, posta, városliget és négy-öt szomszédos főutvonal forgalma is. A fővárosnak a közlekedés megkönnyitése okából volt szüksége a Rottenbiller-utcza, Kerepesi ut, Köztemető-ut és Csömöri-ut összeszögelésénél, a nyugati részéből 124.50— négyszögölnyi területre. Ebből a czélból a magyar államvasutak igazgatóságával megkötötték a kisajátitási egyezséget, az erre vonatkozó szerződéseket és nyilatkozatokat ma a kereskedelmi miniszter is jóváhagyta s igy az jogérvényessé vált. A közczélu kisajátitás után az 1881. évi XLI. t. cz. 63, és 64 §-ai értelmében bélyeg és kincstári vagyonátruházási illeték nem jár s igy a tanács ma a bélyegtelenül kiállitott egyezséget az érdekelt hivatalokkal és testületekkel közölte, a tiszti ügyészséget pedig utasitotta, hogy az uj közterület tehermentes telekkönyvi bejegyeztetését eszközölje ki.

Kellemetlen szomszédság.

A váczi-utczai városháza, — a melyet még csak nemrégen is uj városházának neveztek— kellemetlen szomszédtól fog megszabadulni legközelebb. Egyik tőszomszédjának udvarán áll régtől fogva egy szivattyus kut, mely egészen reá támaszkodik a városháza falára. A kut vizétől átnedvesedik a városháza vastag fala, s nemcsak a szomszéd hivatalos helyiségeket teszi nedvessé, hanem alaposan megrongálja magát a tüzfalat is.

A tanács a mérnöki hivatal javaslatára elrendelte, hogy a régi kutat sürgősen távolitsák el.

Csatornázás az Oszlop-utczában.

Egyik *Oszlop*-utczai háztulajdonos, a ki különben ker. főmérnök régi idő óta kéri a fővárost, hogy az Oszlop-utczában készittesse el a csatornákat. A főváros azonban ismételten azzal utasitotta el a kérelmet, hogy a csatornázás költségeire ez idő szerint még nincs fedezet, azonban eleget fognak majd a folyamodó kivánságának tenni, mihelyt arra rákerül a sor. A háztulajdonos azonban nem érte meg evvel a vigasztalással, hanem megujitotta a kérelmét s a beadványa mellé hozzá csatolta a szükséges 900 koronát előlegül a fővárosnak. Készittesse el a csatornázást ezen a pénzen, és téritse meg neki — majd ha rá kerül a sor. A tanács pedig érti az okos beszédet, azt is átlátta, hogy az Oszlop-utczában a csatorna csakugyan égetően szükséges, s elrendelte, hogy a munkát haladéktalanul kezdjék meg. A jövő költségvetésig felhasználja a költségekre a háziur előlegét.

Közgazdaság

A magyar sertések Ausztriában.

Az osztrák belügyminiszter arról értesitette a magyar földmüvelésügyi minisztert, hogy a Magyarországnak és Horvát-Szlavonországnak az Ausztriába való sertéskivitel tekintetében a sertésvész miatt zárlat alatt levő területéről származó egészséges sertéseknek Bécsbe való szállitását kivételesen és külön szigoru rendszabályok kikötésével megengedte. A sertéseket kizárólag vasuton és közvetlenül csak Bécsbe a „Produktiv Geselschaft der Wiener Fleischselcher“ vágóhidjára lehet csupán szállittatni, minden egyes alkalommal azonban a magyar földmüvelésügyi minisztérium, vagy a horvát országos kormány közvetitése utján a cs. kir. osztrák belügyminisztertől eset-ről-esetre külön engedélyt kell kérni a szállitásra. —

Azokat a vasuti kocsikat, melyek ilyen sertéseket szállitanak, már a feladó állomáson ólomzár alá veszik és a kocsira világosan olvashatóan: „Seuchendächtige Thiere aus gesperrten Gebiete“ feliratot alkalmazzák.

A bécsi vágóhidon a sertéseket legkésőbb 96 óra alatt állatorvosi felügyelet alatt levágják.

A belügyminiszter most közölte az összes magyar törvényhatóságokkal ezt a megállapodást és felhivta a hatóságokat, hogy azt a legszélesebb körben hirdessék ki és a marhalevelek kezelőit és a kirendelt szakértőket a megfelelő eljárásra utasitsa.

A főváros tanácsa a miniszter leiratának tartalmáról az összes kerületi előljáróságokat, tiszti főorvosi hivatalt, a közvágóhidi, marhavásári és vásárigazgatóságot is értesiti, melyek a határozatot szintén valamennyien publikálni fogják.

A marhavásár-téri csarnok uj helysorszámai.

A közvágóhíd- és marhavásári igazgatóság előterjesztése alapján elrendelte a tanács, hogy a marhavásár-téri fedett marhacsarnok helysorszámait megváltoztassák. Az uj beosztás szerint a szerb marhák elhelyezéséről szolgáló első részü helyei 1—35 sorszámmal látják el, a II-ik részt, mely a középső gyalogut jobb és baloldalából áll, mindkét oldalon 36—70 ig számozzák. A marhahajtó-ut jobb oldalán levő III-ik rész sorszámai pedig 71—105-ig fognak terjedni. Az uj sorszámok felrakását házilagosan végeztetik s a munka mindössze 100 koronába fog kerülni. A marhavásári igazgatóságnak az a meggyőződése, hogy a közönség az uj beosztás szerint könnyebben igazodik majd el, és megszünik az eddig olyan gyakori folytonos keresgélés és zazar, a mi már annyi bosszuságra és panaszra adott okot.

Jogosulatlan czimerhasználat.

Az országos czimer használatának engedélyezése kitüntetés a kiválóbb czégek számára. A fővárosi kereskedők és iparosok egy része azonban sehogysem akar leszokni a jogosulatlan czimerhasznalatról, bár a hatóságok állandóan ellenőrzik őket. A VI. kerületi előljáróság ismét két czéget kapott rajta, hogy az országos czimert jogosulatlanul használják nyomtatványaikon, sőt mi több, olyan pecsétnyomókat és bélyeg őket is használtak, a melyen az országos czimer látható Ez pedig még az olyan czégeknek is tilos, a melyek egyébként a czimerhasználatra engedelmet kaptak.

Az előljáróság mindkét czégtől elkobozta a pecsétnyomókat és bélyegzőket s további eljárásra felterjesztette a tanácshoz.

Magyar iparosok az osztrák ipar ellen.

A Magyar kékfestő és szövő iparosok országos szövetsége felhivást intézett Magyarország összes kereskedőihez, hogy ezentul kizárólag magyar kékfestő- és szövő áruczikkeket vásároljanak és árusitsanak. Az országos szövetség tényleges működését csak 1901 január 1-én fogja megkezdeni, lelkes agitacziójat azonban már most megindította. Most kibocsájtott körlevele is a magyar kékfestő és szövő iparosok körében ama régebben megindult mozgalomnak az eredménye, melylyel a Magyarországot teljesen elárasztott osztrák és külföldi ipartermékeket kiszoritani igyekeznek a hazai piaczról.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz.

Folyó évi augusztus hóban 1231 jutalékrész iratatott be és nászjutalékok fejében 36.528 K. 35 fil fizettetett ki. 1900. január 1-től augusztus 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 9823 és a kifizetett nászjutalékok összege 301,154 k. 46 fillér.

Hirdetések.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

!! JUBILEUMI KIRÁLYFOKOS !!

Ő Felsége, szeretett királyunk a f. 1900. évben érte meg születésének **hetvenedik** évfordulóját.
Ez örvendetes alkalomra raktáromon és ügynökeimnél kapható a

Pompás alkalmi dísztárgy.

KIRÁLYFOKOS

Praktikus ajándék.

hazafias jellegü, pompás **művészi** kivitelü, **praktikus** értékü **emléktárgy**.
TÖBBFÉLE KIVITELBEN és ÁRON.
NAGYBANI ELADÁS:

Zsengeri Hugónál,

BUDAPESTEN, VI., Hunyadi-tér 3.
kicsinyben minden előkelőbb dísz-mü-kereskedésben kapható.

!!! VEGYÜ K A RÁLYFOKOST !!!

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam Budapest, 1900. szeptember 17-én. 35. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Zichy muzeum.
A kereskedelmi miniszter a bürokr. ellen.
Az anyakönyvesek anyagi helyzete.
A tanács a vizmérő óra mellett.
A megcsappant szegény alap.
A központi városháza folytatólagos átal.
A tifusz terjedése.
A miniszter mint szarka.
A városligeti mocsarak.
A szük postahivatal.
A szigoru miniszter.
Vizszüke a temetőben.
A Gellérthegy gondozása.
Az első közgyülés.
Uj bérletjegyek.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Épitkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. Budapest 1900. szeptember 17. 35. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Zichy Jenő gróf muzeuma.

Az ősmagyarok hazájának fáradhatatlan kutatója, a magyar ipar agilis pártfogója, a mindenütt jelenlevő és mindenre ráérő *Zichy* Jenő gróf muzeumot alapitott az ősmagyarokra vonatkozó emlékekből, a modern magyarság okulására és gyönyörüségére.

A nemes gróf derék tettének jutalmát nem mérték ki fukar kézzel a közvélemény szócsövei, sőt az irott betü erején kivül talán még becsesebb babért szerzett az áldozatra kész főurnak a hálás és elismerő köztudat, mely a közönség lelkében gyökeret vert s alkalmanként kifejezésre talál.

Budapest székesfőváros tanácsa az általános közérzületben rendszerint részt szokott venni. Vádolhatják ezt az egyébként kiváló és intelligens testületet sok mindenfélével, — gáncsolhatják egyes ténykedéseit, kárhoztathatják néha maradi czopfosságát, s találhatnak benne mint közigazgatási tényezőben bármennyi hibát, szemére vethetnek számtalan tévedést, — abban az egyben azonban mindeddig szó sem fért hozzá, kritika fel nem ért hozzá, hogy *hazafias, a nemzettel egyet érző* testület ne lenne.

Lett légyen szó komoly kérdésről bármikor, a főváros tanácsa nagy és kis időkben a közönség érzelmével közösséget tartott, hangulatait, lelkesedését mindenkor átérezte, — vele együtt gondolkozott és tett, ha a cselekvés ideje érkezett el.

A magyar nemzet és még közelebbről, a főváros közönségének szivéhez a sokat gáncsolt tanács sokkal közelebb áll, hogysem fel lehetne tenni róla, hogy a *Zichy* Jenő gróf hazafias akczióinak értékét fel ne ismerné és át ne érezné azt a jelentőséget, a melylyel a *Zichy*-muzeum megalapitása — nemzeti, kulturális és tudományos szempontból egyaránt bir és át ne látná azt, hogy ennek az intézménynek a felállitása a fővárosra már csak gazdasági érdekekből is mennyit jelent.

Mégis épen a Zichy-muzeum ügyében, — épen *Zichy* Jenő gróffal szemben tanusitott a főváros tanácsa a legutóbbi napokban olyan különös eljárást, olyan jellemezhetetlen közömbösséget, a mit világos fejjel megmagyarázni is alig lehet.

Kis dologról volt szó, egy kis figyelemről és előzékenységről, a mit a fővárosnak önmagától kellett volna felajánlania, — s e helyett rideg visszautasitást láttunk, — udvarias kérő szóra feleletül.

Gróf *Zichy* Jenő intézett kérelmet a fővároshoz, hogy a *Rózsa*-utczában immár felépült muzeuma előtt *zajtalan utczaburkolatot* létesitsen, mivel a muzeumot nemsokára meg akarja nyitni a nagy közönség számára.

A tanács egyszerüen *elutasitotta* a kérelmet. Elutasitotta pedig azzal a megokolással, kogy a *Rózsa-utcza aszfaltozását ezl időszerint közforgalmi szempontok meg nem követeik, annak költségeire most még fedezet rendelkezésre nem áll, s egyébbként is a főváros közmunkaprogrammjában ennek az utczának a burkolása csak mint a későbbi idők feladata szerepel.* — Felhivja egyébként a tanács a VI. kerületi elöljáróságot, hogy a kérdést tanulmányozza, hogy azokról a módozatokról, a melyek szerint esetleg az aszfaltozást legalább részben végre lehetne hajtani, tegyen előterjesztést.

Eddig a „zajtalan“ határozat. Szép csendesen hozták meg, mondhatni suttyomban, a mint az a zajtalan burkolathoz illik. Nem is publikálták; de megvan, hivatalos papiros irva, antracin tintával, s valamikor egyik reszét tölti majd be a tanács levéltárának. A szegény papiros meg fog sárgulni idő előtt szégyenében.

Mert ehhez hasonló határozatot nem igen hozott még a főváros tanácsa az utolsó évtized alatt.

A mi czopf, közömbösség, szürkeség és egyoldalúság a világon megterem: valamennyi bele van sajtolva ebbe a rövid kis aktába.

Kell-e magyarázni, mit jelent az, mikor valakinek — százezreket áldozatul hozott, lelkes buzgóságára ilyen száraz, udvariatlan feleletet adn k. Méltó-e a főváros tanácsához, az ügyhöz magához és a folyamodó egyéniségéhez ez az elbánás? — Nem füzzük tovább ezt a csunya mesét. Mikor ezt a határozatot meghozta a főváros tanácsa — aludt, vagy nem volt jelen, s a „nagy elpudeálást" most talán maga restelli a legjobban. Jobban tiszteljük, hogy sem komolyan vehetnők tévedését.

De a „beamter gondolkodás" megnyugtatására nem hallgatjuk el, hogy a tanács határozata, mint közönséges hivatalos intézkedés sem állhatja meg a helyét még akkor sem, ha a mellékes körülményeket nem is vesszük figyelembe.

A muzem a *Rózsa*-utczának a *Királynicza* és *Andrássy*-ut közötti szakaszán tekszik. Az Andrássy-utról benyiló összes mellék utczák évek óta zajtalan utczaburkolattal vannak ellátva, csak épen a Rózsa-utcza maradt ki közülök. Tessék végig menni az *Izabella-*, *Vörösmarthy-*, *Csengery-*, *Szív- és Bajza-utczán* és számtalan társán, milyen pompás aszfaltot találunk rajta. Ezek talán fontos forgalmi utvonalak, vagy diszséta-utak, ellenben a Rózsa-utcza nem?

A Szív-utczán mindössze egy elemi iskola van, a mely a csendet megkivánja. A többiben még ez sem.

Ha akármiféle iskoláról, vagy más hasonló közintézetről van szó, a főváros soha sem késlekedik a szükséges utrendezés munkálataival. Vagy talán a Zichy-muzeum nem ér fel egy normális iskolával?

A fedezet hiánya sem lehet kifogás. Utczaburkolásra van előirányzott összeg a költségvetésben; miért nem kisérelték meg a kérelem kedvező elintézé ét akár valamely kisebb más közmunka rovására, a melylyel néhány hónapig még baj nélkül el lehetne várni. Vagy ha már semmiképen sem lehetséges, valamelyik próbaburkolás szinhelyéül nem lehetett volna felhasználni a Rózsa-utczának ezt a szakaszát?

Kevés jó akarattal bizony el lehetett volna háritani a nehézségeket — a nélkül, hogy a hivatalos okulárét fel kellett volna tenni és végül kaczér sibolással ütni el ilyen mélyebb hátterü kérdést.

Nem ingott meg a tanács hazafiasságában a hitünk most sem. De hogy a jó *izlésén* csorba esett — ezt fájdalommal konstatáljuk.

A kereskedelmi miniszter a bürokratizmus ellen.

A hivatalok egymás közötti érintkezésében lassanként igen sok felesleges udvariassági forma fejlődött ki, melyeket a megszokás révén immár mindenhol megkövetelnek, bár alkalmazásuk teljesen felesleges és időrabló, s csupán az érdemleges, rövid elintézést hátráltatja. Ezek ellen az udvariaskodó czafrangok ellen legujabban ugy a külföldön, mint Magyarországon is lassanként igen józan irtóháboru kezd megindulni.

Budapesten a rendőrfőkapitányé e téren az elsőség érdeme.

Mintegy két hónappal ezelőtt Rudnay Béla főkapitány erélyes hangu rendeletet adott ki, melyben az összes alárendelt hivatalainak meghagyta, hogy egymás között váltott átirataikat minden udvariaskodó kifejezés mellőzésével a legegyszerübb hangon és röviden szerkeszszék meg. Azóta a rendőrkapitányságok átirataiból és jelentéseiből kipusztult a sok „van szerencsém", „tiszteletteljesen", „agyok bátor" és számtalan hasonló társa. A hivatalok az uj rend áldását fokozatosan mind jobban tapasztalják, s általános az a meggyőződésük, hogy a purifikálás óta a munkaanyag elvégzése könnyebben és gyorsabban történik.

Legujabban a kereskedelmi miniszter tette magáévá az egyszerüsités elvét, s most ő is hasonló szellemü rendeletet adott ki. A kereskedelmi miniszter rendelete egyelőre csak a posta és távirógazgatóságnak, s az ennek alárendelt hivataloknak szól. A miniszter még azt is meghagyta a postásoknak, hogy a hozzá intézett jelentéseket is a legegyszerübben irják meg, olyan alakban, hogy „jelentem stb. . ."

A postaigazgatóság tisztviselői most kapták kezükhöz a rendeletet, s általános az öröm, mert a posta- és táviróhivatalok gyors és nagytömegü munkájára a legnagyobb sulylyal nehezedett a régi czopfos rendszer.

Szabályrendelet a hullák kezeléséről.

A városházán minden képzelhető dologra készitenek szabályrendeletet. A legujabb tervezet ma került a tanács elé. A belügyminiszter szólitotta fel nemrég a tanácsot, hogy a m. kir. tudomány egyetemi törvényszéki boncztani intézetbe hivatalos boncolás czéljából beszállitott hullák kezelésére vonatkozólag alkosson alkalmas szabályzatot. Dr. *Ajtai* K. Sándor egyetemi tanár, a törvényszéki boncztani intézet igazgatója készitett is a mondott czélra egy 25 szakaszból álló szabályrendelet tervezetet s megküldötte a további tárgyalások alapjául a fővárosnak. A főváros tanácsa a tiszti főorvosi hivatal véleményét hallgata meg a dologban.

Ajtai tanár tervezetéhez *Schermann* Alberf dr. tiszti főorvos csak nehány megjegyzés és pótlást füzött, egyébként azonban elfogadásra ajánlotta. A tanács most a *közegészségügyi* bizottságnak adta ki a tervezetet, mely azt még szeptember hónap folyamán veszi tárgyalás alá.

Az anyakönyvesek anyagi helyzetének javitása.

A fővárosi anyakönyvi hivatalok személyzete köréből mindgyakrabban hangzanak fel olyan panaszok, hogy a hivatalok kisebb rangu személyzete nem képes a rendelkezésére álló anyagi eszközökkel magát fentartani. Az anyakönyvi hivatalok személyzete tul van terhelve munkával, a melyek jó részét csak a hivatalos órán kivül végezheti el. Leköti idejét ezenkivül is az igen gyakori, köteleségszerü délutáni inspekczió is, ugy hogy mig a főváros többi hasonló kisebb fizetésü hivatalnok a délutáni szabadidejét tetszése szerint használhatja fel, nagy jövedelmet hajtó magán munka végzésére fordithatja, addig az anyakönyvi hivatal munkával sokkalta jobban elárasztott alkalmazottja pusztán szükös fizetésére van utalva. A fővárosi anyakönyvi hivatalok vezetői nemrég értekezletet tartottak, a melyen elhatározták, hogy az anyakönyvi hivatalok sikeres ügymenetének biztositása érdekében kérelemmel fordulnak a tanácshoz, hogy az anyakönyvi hivatalok személyzete, különösen pedig az anyakönyvvezető helyettes irnokok és az ide beosztott napidijasok — anyagi helyzetének megjavitásáról gondoskodjék. A tanács most foglalkozott ezzel a kérelemmel, de nem hozott benne érdemleges határozatot, hanem az előterjesztést illetékes határozat hozatala, illetve intézkedés végett az elnöki és személyi ügy osztálynak adta ki

Mindenesetre figyelemre méltó az anyakönyvesek mozgalma. A főváros méltányos is szokott lenni a hasonló alkalmakkor, az anyakönyvi hivatalok személyzete jó reménységgel tekinthet tehát a várt eredmény elé.

A nehézség csak ott kezdődik, hogy a főváros pénztárát igen igénybe veszik fokozódó kiadásai s igy a személyzeti kiadások szaporitasára csak igen körültekintő meggondolás után számithatja el magát. Egyébként azonban a most kivánt összeg nem lehet olyan nagy, hogy az a főváros háztartásában szerepet játszhatna. A jóakarat pedig — mint jó forrásból értesülünk, a főváros részéről teljes mértékben megvan, a minek egyik fő inditó oka, hogy az anyakönyvi hivatalok müködése ellen kifogás nem igen merülhet fel; pontos hivatalok, a hol mindenki tehetségéhez képest igyekszik a tőle telhetőt megcselekedni.

Az is igaz, hogy a kebelükbe beosztott fővárosi tisztviselő méltatlanul és igazságtalanul kénytelen kedvezőtlenebb sorsot elviselni, mint máshol müködő, szerencsésebb kollégái. A megfelelő ellenszolgáltatásra tehát joggal tarthatnak igényt.

A megcsappant szegényalap.

A VI. kerületi elöljáróság erősen meg van most akadva a szegényügyi kiadások fedezetével, mert a kerület szegényalapja most, szeptember hónap elején már teljesen kimerült. Annyi pénzt osztott ki ugyanis a kerületi elöljáróság már ebben az esztendőben rögtöni és állandó havi segély czimén a kerület szegényei közt, hogy immár az egész év végéig megszavazott havi segélyek összegét is számitásba véve, teljesen kimeritette az idei költségvetésben a szegényügyi kiadások czimén a hatodik kerület részére előirányzott összeget. Minthogy pedig az év hátralévő négy hónapjában, a mikor az őszi hideg idő is bekőszönt még jókora összeget lesz kénytelen az elöljáróság a szegényeknek segélykép kiutalványozni, ez más módon nem történhetik meg, mint hogyha az előirányzott hitelt tullépi.

Ezt azonban nem teheti meg az elöljáróság felsőbb jóváhagyás nélkül, miért is ma előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a kerület szegényügyi kiadásainak fedezetére eszközöljön ki a törvényhatósági bizottságtól megfelelő póthitelt.

Az elöljáróság előterjesztésében kifejti, hogy bár a póthitel kérése nem egyezik meg a jó háztartás alapelveivel, az elöljáróság eljárása mindazonáltal menthető és a hiteltúllépés csupán a kényszeritő körülmények hatása alatt következett be.

Egyébként is menthető azonban ez a hiteltullépés, egyrészt azért, mert a fővárosnál póthitelt kérni épen nem szokatlan dolog, másodszor pedig azért, mert a fővárosnál a *szegények számára* póthitelt kérni — szokatlan dolog.

A minek az az értelme, hogy ha már annyira megszokottá vált póthitelt kérni — mindenféle közmunkáknál, utépitésnél, épület emelésnél, vagy épen bérkocsi kiadásoknál és banketteknél, miért ne lehetne egyszer póthitelt kérni az éhező szegények számára is?

A központi városháza folytatólagos átalakitása.

A központi városháza folytatólagos átalakitását tudvalevőleg immár véglegesen elhatározta a főváros. Az átalakitás tervei már csaknek kivétel nélkül a legapróbb részletekig elkészültek a főváros mérnöki hivatalában, s a munkálatok végrehajtását több helyen teljes erővel megkezdették, ugy hogy 1901. augusztus hónapjára előreláthatólag minden hivatal elfoglalhatja az egyelőre véglegesen megállapitott helyét.

A folytatólagos munkálatok vezetésére épitésvezető mérnökül *Hegedüs* Armin fővárosi mérnököt küldötték ki, a ki már az épület eddigi átalakitásának munkálatait is vezette.

Épitési ellenőrül a tanács *Hofbauer* János fővárosi főmérnököt rendelte ki.

Az átalakitó munkálatok nagy terjedelme és kiváló fontossága miatt a vezetőszemélyzet további kiegészitése iránt is tett intézkedéseket a tanács. Igy *Hegedüs* Ármin állandó helyetteséül *Ludvig* János mérnököt rendelte ki, — az épitésvezetőségnél *Dobrovitc* Ferencz mérnököt is folytatólagosan alkalmazták.

Mindkettővel szemben kikötötte magának a tanács, hogy az épités szinhelyén a munka szükségéhez képest egész napon át tartoznak közremüködni.

Ezenkivü *Heuffel* Adolf középitési igazgató a saját hatáskörében a fővárosi mérnöki hivatal müszaki személyzetéből *Seenger* Viktort a müvezetőség irodájába kisegitő munkaerőként beosztotta. Ezt az intézkedést szintén jóváhagyólag tudomásul vette a tanács. Az épitésre felügyelő bizottság tagjait egyidejüleg kiegészitettek olyanformán, hogy tagokul osztotta be ide a tanács *Heuffel* Adolf középitési igazgatót és *Krátky* János főmérnököt.

A müvezetőségbe beosztott valamennyi mérnök számára a tanács most megfelelő pótdijakat és külön javadalmazásokat szavazott meg. E külön személyi kiadásokat szintén a központi városháza átalakitására engedélyezett 1,310.000 korona épitési költségből fogják fedezni.

A tanács a vizmérő óra mellett.

Bámulatos kitartással támogatja a tanács a főváros közigazgatásának egyik legszerencsétlenebb szülöttét, a mindenütt gyülöletes vizmérő órát.

Egész operettek kerekednek azokból a viaskodásokból, a miket egyes agyonvizdijazott felek az óra ellen való küzdelmükben kifejtenek, a tanács pedig rendithetlen nyugalommal áll a küszködők felett s fogyasztó merevséggel utasit vissza minden támadást, melyben kedvenczét részesitik.

Igen érdekes és tanulságos a legujabb eset.

Egy józsefvárosi háztulajdonos terhére számitottak fel a vizmérő óra ravasz vallomása alapján, egy-két hónapi időtartamra 408 korona vízdijtöbblet tulfogyasztási dijat.

A háztulajdonos teljes erejével tiltakozott a felszámitás ellen, s lehetetlennek mondotta, hogy ilyen rengeteg mennyiségü vizet ittak volna meg a házában ; a tulfogyasztás magyarázata csakis az lehet, hogy a házban nemrég csőrepedés történt s a sok viz akkor folyt ki, s ugy fogyott el.

A tanács a felfolyamodást *elutasította*, még pedig azért, mert a csőtörés nem az alatt a két-három nyári hónap alatt történt, a mikorról a tulfogyasztást felszámitották, hanem már jóval azelőtt. A viztöbblet fogyasztási dij kiszámitása és megállapitása helyes alapon és jól történt, magyarázata a nyári meleg, a mikor általában több viz szükségeltetik. Ezeken kivül is megjegyzi még a tanács, hogy a *viztöbblet tulfogyasztás, származzék az bármely okból a fővárosnak minden körülmények között, mindenkor megfizetendő.*

Teljesen mellékes tehát, hogy eltört-e a cső, megitták-e a vizet, vagy a föld nyelte el, — elég az, hogy a tulfogyasztást a vizmérő óra kimutatja. Ha pedig kimutatta, azután nem következik más, mint hogy adós fizess!

Arról pedig tegyél te, fénylő napsugár, hogy egy egyemeletes józsefvárosi házban két hónap alatt 400 korona ára vizzel fogyasztanak többet az emberek a rendesnél!

*

Nem kevésbbé érdekes a másik eset is, melyben a tanács legutóbb szintén a végletekig exponálta magát kedves vizmérő masinája mellett. Ez a szintén eléggé bonyodalmas ügy már a tavasz óta huzódik s a józsefvárosi háztulajdonos dolgával egyidejüleg hozott benne végleges határozatot a tanács.

A tanulságos história a következő:

A svábhegyi Eötvös villa tulajdonosára a vizvezetéki igazgatóság a vizmérő óra kedveskedése alapján horribilis vizfogyasztási dijat vetett ki. Az érdekelt fél utána járt a dolognak és csakhamar kiderült, hogy a szimpatikus ellenőrző masina az Eötvös villában fogyasztott vizmennyiséget 29 napra 5,647.690 literben állapitotta meg. Ez ellen az érdekes gyanusitás ellen megrémülve tiltakozott a svábhegyi villatulajdonos a tanácshoz beadott felszóllalásában. A mondott mennyiségü vizet az Eötvös villában el nem fogyasztották és el sem fogyaszthatták. Hiszen a huszonkilencz napra megállapitott 5,647.690 liter vizből egy napra 194.748 liter, egy órára 8115 liter, egy perczre 135 liter és egy másodperczre 2.3 liter viz esnék. Ennyit csak nem fogyaszthattak el abban az épületben, a hol mindössze 2 darab fél hüvelyk vastagságu vizcsap van. Nem — mondja a felszóló, — a vizmérő óra bizonyára megbolondult, elromlott, de ennyi folyadék ki sem folyhatott azokon a csöveken ha mindig éjjel-nappal szakadatlanul nyitva tartották volna. Rendes körülmények között az Eötvös villában egy hónap alatt 30.000 liter viz fogyott el átlagosan. Érdekes, hogy a vizmérő nem is meleg nyárban rendezte ezt a sikerült tréfát, hanem a mult évi október—november hónapban, a mikor a svábhegyi villának alig akad vendége s a forgalom a rendes mértéktől messze távol elmarad. Az 5,647.690 liter viz 5691 köbméter folyadékot jelent, ennek a vizmennyiségnek az ára pedig 569 frt 10 kr. Ha a vizvezetéki igazgatóság számitása helyes, az Eötvös villa évenként csak vizfogyasztási dij czimén 6—7000 frtot köteles fizetni.

A vizvezetéki igazgatóság a tanácshoz intézett jelentésében határozottan pártfogásába veszi a vizmérőt s azt állitja, hogy megvizsgálása alkalmával teljesen rendben találták s igy kétségtelenül a tényleges vizfogyasztást jelezte. Kéri tehát a tanácsot, hogy a felszóllalást utasitsa vissza.

A tanács kissé valószinütlennek találta a vizmérő adatait, miért is, hogy alapos határozatot hozhasson, felhivta a középitési igazgatót, hogy a vizmérő órát vizsgálja felül, s adjon véleményt, igaz lehet e az, hogy hatodfél millió viz fogyott-e el huszonkilencz nap alatt?

A középitési igazgató, illetőleg a mérnöki hivatal megvizsgálta a vizmérőt, számitgatásokat tett elölről — hátulról, — végtére is kitüntette, hogy — *minden rendben van.*

A vizmérő óra csalhatatlan, s meg nem engedhető, hogy a róla szedett információ alapján hivatalos uton megállapitott igazságokban bárki is kételkedjék A ki nem hiszi, vagy nem tudja megérteni a dolgot, az vessen magára. Laikus publikum kötelessége az, hogy fizessen és ne okoskodjék. A vizmérőnek pedig, mint a közigazgatás egyik hivatalos segédeszközének tekintélyét semmiféle kombinációkra alapitott kifogások miatt sem szabad feláldozni.

A mérnöki hivatal ilyenforma javaslatára eloszlottak a tanács aggodalmai is. Kimondotta, hogy a vizmérőt a józan ész czégére alatt ellene intézett támadásokkal szemben megvédelmezi, s ennélfogva a felszóllalást elutasitotta.

Diktum faktum: tessék a viztöbblet tulfogyasztás árát megfizetni.

A ki pedig kételkednék benne, hogy mindez igy megtörténhetett, — fáradjon fel a városházára és olvassa el a hivatalos aktákat, — vagy pedig kérdezze meg a verejtékező háztulajdonosokat, a kik a vizdijakat — már azóta szépen fizetgetik is.

A tifusz terjedése.

A fővárosban, sőt legujabban a környéken is napról-napra jobban kezd terjedni a tifusz. A főváros hatósága mindent megtesz a szörnyü járvány megszüntetése érdekében s ez az oka, hogy eddigelé még csak bizonyos szükebb korlátok között válhatott uralkodóvá.

A hasi hagymáz járványos kitörésének oka a tisztátalanság és a rossz, fertőzött ivóviz, miért is a kerületi közigazga-

tási hatóságok, a kö egészség és köztisztaság szempontjából az összes házakat, kutakat a legszigorubb ellenőrzés alá vonják. Budapesten nem szabad egyetlenegy kutat sem használatba venni, a mig hatósági vegyvizsgálat utján meg nem állapitják, egy vize tiszta s élvezete az egészségre nem ártalmas.

Mit ér azonban a főváros gondos elővigyázata, ha közvetlen közelében olyan dolgok történhetnek meg, a melyek mindon védekezést illuzóriussá tesznek.

A főváros közvetlen közelében Rákos-Szt-Mihályon pusztult el tegnap délelőtt egy élete tavaszán álló életerős fiatal ember a veszedelmes kórban tisztán a közhatóság gondatlansága miatt.

A nyaraló telepen a Rákosi-uton régi közkut áll, melynek vizét a hatóság élvezhetlennek, fertőzöttnek találta. A még nemrég kis terjedelmü telepen mindenki ismerte a rossz kutat s őrizkedett a vizétől.

Talán évek óta nem meritett belőle senki sem, s az amugy is rossz viz most már egészen poshadttá, nyálkássá és zölddé vált.

Daubek Elemér 17 éves, V. oszt. gymnázista Rákosfalváról, a hol szüleivel lakik testvérbátyjával együtt vasárnap átrándult Rákos-Szt-Mihályra s ott vidám sporttal töltötte el a délutánt. A két testvér estefelé gyalogszerrel indult hazafelé a Rákosi uton s utközben megszomjazva, a régi kuthoz értek. A kutat *nincs leszerelve*, sem pedig figyelmeztető tábla nem jelzi róla, hogy vize veszedelmes. A szomjas fiuk jóizüt ittak a kut vizéből s másnapra mindkettő *tifuszban* megbetegedett. *Daubek* Elemérrel már végzett a betegség; a fiatal ember elköltözött oda, ahol talán a hatóság jobban törődik az emberek sorsával.

Bátyja most vivja az élet-halál harczot s a gyászos szülő reszketve lesi, megkiméli-e a sors immár *egyetlen* fiát.

A Daubek-fiuk sorsa csak egy család tragédiája; de mi lenne akkor, ha a veszedelmet — a mi igen könnyen megtörténhetik — be találják hurczolni a fővárosba, a hol már ugyis pusztit, bár csak titokban és rejtegetve.

A városligeti mocsarak.

Boldog budapestiek; már mint nem az emberek, hanem a mocsarak, melyeket oly szerető gondossággal környez a mocsarak pátronusa, a főváros. A városligeti mocsarakra például ezreket költenek, hogy csak valamiképen ki ne száradjanak. Nem is száradnak ki s nem bizonyos, vajjon unokáink is nem fogják-e még ott látni a városligetnek a Damjanich-utcza torkolatánál levő szélén, az Artézi fürdő bejárata körül, valamint a Stefánia-uti ugynevezett lovagló ut egész hosszában azokat a népszerü, de kissé poshadt lagunákat, melyekről egyik másik talán majd azt is elmondhatja büszke önérzettel:

— Ebben fulladt bele — vőlegény korában — a nagyapám.

A városligetnek a Damjanich-utcza felől eső részén például, ott, a hol a villamos leszállóhely is van, csupán agyafurt vén rókák tudnak behatolni a ligetbe. Ezek is csak merész cselfogásokkal és gyakran a lábak szárazságának teljes feláldozásával. Már a helyi viszonyokkal járatlan halandó föltétlenül halálát lelné az álló vizekben, melyeknek még az a rossz tulajdonságuk is megvan, hogy nem nyilnak szét, mint a Vöröstenger, hanem egyszerüen becsalják maguk közé a gyanutlan utast, mint az ecsedi láp.

Nyári estéken gyakorta hallottam rémes vészkiáltásokat a városligeti mocsarak felé. A rendőr is hallotta, más is; de egyikünknek sem jutott eszébe, hogy a szerencsétleneknek segitségökre siessünk. A mentés — mindnyájan tudtuk — itt lehetetlen s legjobb esetben mi is odaveszünk, ha a mocsár közé keveredünk.

A kiáltások persze egyre elhalóbbak lettek s aztán rövid idő mulva csend lett. Én, mivel érzékeny ember vagyok, ilyenkor rendszerint felsóhajtottam:

— Megint egy ember, kinek sikerült kijátszania az adóhivatalt!

A héten egy külföldiekből álló uri társaság járt csaknem szerencsétlenül ugyancsak a Damjanich-utcza felől eső lagunánál. Le akartak szállni a villamosról s szerencsére idejekorán észrevették, hogy egyenest a feneketlen mocsárba lépnek. Természetesen, hogy inkább bent maradtak a kocsiban, melylyel aztán egyenest viszszavitették magukat a keleti pályaudvarhoz és sietve elutaztak a lagunák városából; melynek, hogy minő jó hirét fogják vinni szét a világba, arról talán szólanunk sem kell.

Épp ezért nem helyeselhetjük eléggé, hogy a város ezreket áldoz e mocsarak gondozására. Mert nem csak a főváros szépségeit emeli ezzel, hanem nagy szolgálatot tesz vele a köztisztaságnak és közegészségügynek is. A közrendészetnek nem; mert val hányszor Budapestről eltünik valaki, a rendőrség mindenütt keresi, csupán a mocsarakban nem. Pedig szent, hogy odafult!

... És mondom néktek, boldog, ki már egyszer belefult a mocsárba: mert nem kell rettegnie tőle, hogy bele fog fuladni.

Városi.

Részvénytársaság biztositó fék előállitására.

Egy mérnök önmüködő vasuti fékezőkészüléke talált fel, a vasuti balesetek meggátlására. A feltaláló a készülékre megszerezte az osztrak és magyar szabadalmat s bemutat a találmányát a magyar kir. államvasutak igazgatóságának is. A magyar államvasutak igazgatósága kipróbálta az uj szerkezetet s azt a használatra teljesen alkalmasnak és czélszerünek jelentette ki.

A feltaláló mérnök erre részvénytársaságot szervezett, mely a találmányt forgalomba hozza. Az uj részvénytársaság, mely „Szabadalmazott önmüködő fékkészülék és gépgyár részvénytársaság“ czimet vette fel, tegnap tartotta a Royal szálló nagy termében alakuló közgyülését.

A részvénytársaság igazgatósági elnöke báró *Nikolics* Fedor v. b. t. t. igazgatósági tagokká, gróf *Csáky* Sándor, zombai *Rónay* János országgyülési képviselő, dr. *Frischauf* Ottó, *Seile* Lajos és *Seile* Arthur lettek. A felügyelő bizottságba pedig dr. *Bartha* Sándort, *Neugebauer* Lászlót és dr. *Epstein* Vilmost választották be.

Miniszter, mint szarka.

Pardon, senkit sem akartam sérteni, és eszünk ágában sincs, hogy politizáljunk, vagy pláne politikai leleplezést csináljunk. Csupán felhivjuk olvasóink figyelmét arra a kommünikére, mely nehány napja jelent meg a napilapokban. Ez a kommüniké nem kisebb dolgot kürtölt világgá, mint a következőt :

— Tratrá . . . tratá tratatá tratrá ! . . . Emberek, polgárok, velsz ebek, ide tartsátok a fületek ! *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszter az immár elkészült biztositási törvényt véleményezés végett leküldte a kereskedelmi kamarákhoz. (Ujabb trombitaszó ; dicsériáda) : Mert egyedül *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszter fáradhatatlan tevékenységének köszönhető, hogy a biztositási törvény végre elkészült, s most már a kamaráknál van véleményezés végett. (Trombitaszó). Mert *Hegedüs* Sándor tisztában van a biztositási törvény fontosságával, és azért is dolgozott rajta oly lázas tevékenységgel, hogy minél hamarabb elkészüljön. Mert Hegedüs a tettek minisztere, s az a tény, hogy a nevezett törvény elkészült, ismét egy levéllel szaporitotta a tevékeny miniszter babérjait (Trombitaszó, diszitő jelzők, virágdobálás és vörös fény.)

Plósz Sándor igazságügyminiszter, kora reggeltől késő estig ott görnyeg hivatalában iróasztala mellett, s dolgozik. Nem jönnek róla kommünikék, ő csak dolgozik. Olyan szorgalmasan dolgozik, hogy gyakran még arra sincs ideje, hogy uzsonnájához megegye a kiflit. Mindössze annyi időt szakit néha magának, hogy egy-egy törvényt megcsináljon ; közben példának okáért éppen a biztositási törvényt is. Pardon, a biztositási törvényt *Hegedüs* kereskedelemügyi miniszter *küldte le* ugyan a kereskedelmi kamarákhoz véleményezés végett, de *Plósz* Sándor igazságügyminiszter elnöklése alatt *Lányi* Bertalan miniszteri tanácsos és *Márkus* Dezső, az igazságügyminiszterhez berendelt törvényszéki biró *készitette*. A kodifikáczionális tárgyalásokat pedig a kereskedelmi miniszter kiküldöttje — mit stiller Andacht — nagy bölcsen csak *végig hallgatta*.

Amilyen bölcsen és mélyen hallgatott azonban a kereskedelemügyi miniszter kiküldöttje akkor, mikor a törvény *készült*, annál nagyobb hangon és magasabb tenorban hirdették a kereskedelemügyi miniszter dicsőségét, most, mikor a törvény már *elkészült*, s tervezete véleményezés végett hozzá átküldetett.

Az igazságügyieké a munka, *Hegedüs* Sándoré a dicséret és elismerés : *ez* a Hegedüs része a biztositási törvényben.

Plósz Sándor dolgozik a törvényen, *Hegedüs* Sándor dolgozik a hirnéven. A mig pedig a hirnév nincs meg, legalább a föntebbi kommünikéhez leendő *hireken*. Mert ez is ambiczió.

S tudniilik a szarka ambicziója.

Belvárosi doktor.

A szük postahivatal.

A hatodik kerületi választmány az illetékes közigazgatási hatóságok utján felpanaszolta a kereskedelemügyi miniszternél, hogy a magyar királyi államvasutak Andrássy-uti igazgatósági épületében levő postahivatal helyiségei rendkivül szükek, a mi miatt éppenséggel nem felelnek meg a nagyszámu környékbeli lakosság igényeinek.

Állandó a kellemetlenkedés és torzsalkodás e miatt a nagy közönség és a postahivatal személyzete között. A közönség pedig csak hosssas ácsorgás és tolongás után intézheti el dolgát a postahivatalban.

A kereskedelmi miniszter most válaszolt e felterjesztésre A miniszter elmondja leiratában, hogy a szóbanforgó hivatal eredeti hivatása csak abban állott, hogy a magyar kir. államvasutak igazgatóságának postai forgalmát bonyolitotta le. Később történt csak, hogy a postát a nagyközönségnek is rendelkezésére bocsátották, tény az is, hogy ez idő óta a helyiségek szüknek bizonyulnak. A miniszter ezen már régebben segiteni akart s az Andrássy-uton az Octogon-tér sarkán állitott fel ujabban postahivatalt, a melynek helyiségeit november hónap 1-én még ki is fogják bővíteni, s ugyanekkor a magyar kir. államvasutak igazgatósági épületében levő postahivalt a nagyközönség elől el fogják zárni és eredeti rendeltetésének vissza adják.

Ilyenformán — ugymond a miniszter — segitve lesz a felpanaszolt bajon.

A hatodik kerületi választmányt azonban nem nagyon nyugtatja meg a miniszter válasza, a tervezett módon csak roszszabbodni fog a helyzet. Ugyanis, ha eddig csak szük postahivatala volt a környék lakóinak, ugy ezután már semilyen sem lesz, mert az Octogon-téri postahivatal felállitása nem kényel mes a környék lakosaira, mivel csak nem nevezhető kényelemnek az, ha az ember az Andrássy-ut végéről kénytelen bejárni az Octogon-térre ajánlott levelét postára adni.

Egyébként is az Octogon-téri postahivatal berendezése nem is jelent uj postahivatal felállitást, hanem tulajdonképen csak a Király-utcza és Valero-utcza sarkán fennállott postahivatal áthelyezését.

A hatodik kerületi választmány mindezeknél fogva ma ujabb kérelmet intézett a miniszterhez, hogy vagy bővitse ki a vasutigazgatóság épületében levő póstahivatal helyiségeit, vagy pedig állitson fel valahol azon a környéken uj postahivatalt.

A szigoru miniszter.

Az iparkihágási ügyekben a kereskedelmi miniszter a legfelsőbb fórum, a ki az ilyen kihágások dolgában a jogérvényes döntő szót kimondja.

A városházán most sokat panaszkodnak a kereskedelmi miniszter ellen, a miért a kisebb kihágási ügyek felülbirálásánál olyan szigoruan merev álláspontra helyezkedik, hogy ezzel gyakran igen nagy terheket ró az alsóbb foku iparhatóságokra. Igy az iparkihágások tárgyában tett feljelentések következtében az elsőfoku iparhatóságok, vagyis a kerületi előljáróságok a szükséges vizsgálatot a kezelőtiszttel tartatják meg, gyakran ennek jelentése alapján hozzák meg az itéletet, — mely abban az esetben, ha a kezelőtiszt a ki-

hágás elkövetését maga is megerősiti — marasztaló szokott lenni.

Az ilyen itéleteket azonban a kereskedelmi miniszter sorra feloldja s a kezelőtiszt jelentését a fél tagadásával szemben — bizonyitéknak el nem fogadja.

A legutóbbi napokban egész sereg ilyen feloldó itélet érkezett a minisztertől a városházára, a hol érthető konsternácziót keltett.

Abban az esetben ugyanis, ha a kezelőtiszt jelentését a bizonyitó erjétől megfosztják, a legkisebb kihágási ügyeket is mindenféle tanuvallomások meghallgatása után lehet csak elintézni, a mi rengeteg idő — és munkapazarlást jelent A tanácsnak, mely a harmadfoku itéletet az elsőfoku hatósághoz csupán közvetiti, nem igen áll módjában a miniszter eljárását szóvá tenni, — a mint hirlik azonban a kerületi elöljárók legközelebbi értekezletén fog felszólalás történni az ügymenet ilyen módon való megzavarásának megszüntetése érdekében.

A Szent-Gellérthegy gondozása.

A „Fővárosi egyesület“ arra kérte a tanácsot, hogy a Ferencz József-hidról a Szent-Gellérthegyre vezető utat épittesse ki, az összes környékbeli hegyi utakat helyezze jókarba, az utak fásitásáról gondoskodjék és közkutakat, illemhelyeket állittasson fel.

A tanács a kérelemre most a következőket válaszolta:

A Ferencz-József hidról a Szent-Gellérthegyre felvezető utat ez időszerint nem lehet kiépiteni, mivel a szükséges területek nem állanak rendelkezésre.

A Gellérthegyen levő kiépitett makadam utakat az I. kerületi elöljáróság a rendelkezésére álló hitelösszeg keretén belül rendszeresen gondozza.

A Gellérthegy általános szabályozási terve még nincs megállapitva és igy a pihenőhelyekkel ellátott gyalogfeljárókat és kocsutakat egyelőre még nem lehet létesiteni. Egyébként is azonban a Gellérthegyre ez idő szerint jó állapotban levő hegyi ut vezet fel, a Tabán felöl felvezető *Sáncz*-utczát pedig már a *közel jövőben* rendezik és a czitadellához vezető katonai müutat összeköttetésbe fogják hozni, — végre az eskütéri hid felöl levő feljárót az eskütéri hid budai feljárójával kapcsolatosan a fővárosi közmunkák tanácsa fogja létesiteni.

A fásitásról azt mondja a tanács, hogy azok a gellérthegyi utak, melyeket már eddig is kiépitettek, fásitva is vannak, a többieket pedig csak akkor fásithatják be, hogy ha már ki lesznek épitve.

Legérdekesebb a tanács határozatának a „gellérthegyi rondó“ rendezésére vonatkozó része.

A „Fővárosi egyesület“ ugyanis a „gellérthegyi rondó“ teljes rendezését is sürgette a tanácsnál. A tanács erre azt feleli, hogy a szükséges intézkedéseket nem teheti meg egyszerüen azért, mert az egyesület nem jelölte meg közelebbről, hogy milyen helyet ért a „rondó“ elnevezés alatt, s igy a tanács nem tudja, hogy tulajdonképen mit kiván rendezteini az egyesület.

Vizszüke a temetőben.

A főváros X. kerületbeli köztemetőjében kiapadtak a kutak, s a temető jóformán egészen viz nélkül maradt. A vizhiány oka, hogy a temető környékén levő gyárak az üzemükhöz szükséges vizmennyiséget csak olyan módon szerezhetik meg, hogy kutjaikat folytonosan mélyitik. A mély kutak medenczéi a fővárosi kutak vizét átszivják, s igy a temető-kutak vize csaknem elapadt. — A vizhiány miatt a temetőben a gyepező és öntöző munkákat nem lehet végrehajtani, ami nagy veszedelmet jelent már csak azért is, mert a fővárosnak ezekből a munkálatokból tetemes jövedelme szokott származni. — Ugyancsak nagy vizhiány mutatkozik a kerepesi uti temetőben is, — bár itt a vizhiány oka egyéb — más körülményekben rejlik.

A köztemető-igazgatóság előterjesztése a vizhiány kérdését a köztemetői együttes bizottság vette tárgyalás alá s a bizottság javaslata alapján felhivta a tanács a középitési ügyosztályt, hogy a vizvezetéknek a X. ker., köztemetőig leendő meghosszabbitása ügyében folyamatban levő tárgyalások befejezését siettesse. Addig is azonban, mig a vizvezetéket a temetőig kiterjeszthetik, a temetői-kutak medenczéit mélyitik meg, hogy több vizhez juthassanak.

A kerepesi-uti temetőben már van vizvezeték, ott tehát ugy segitenek a tapasztalható vizhiányon, hogy a vizvezetéket a temető *egész területere* kiterjesztik.

A tanács a költségek fedezetére a költségvetésben a temetői vizvezetékek kiterjesztése czimén felvett 19164 korona 72 fillért, — a kutak mélyitésének költségeire pedig az „uj kutak létesitése“ czimén felvett 18000 koronát jelölt ki.

A mernöki hivatalban már gőzerővel dolgoznak a szükséges müszaki tervek elkészitésén, mert a tanács a munkálatokat haladéktalanul el akarja készittetni.

Az első közgyülés.

A főváros törvényhatósági bizottsága szeptember hónap 19-én, szerdán délután 4 órakor tartja a nyári szünet után első érdemleges közgyülését. A közgyülés napirendjére 109 mondd egyszázkilencz különböző ügyet tüztek ki. Törvény értelmében néhányat közülök a közgyülés előtt három nappal már a nyilvánosságra hoztak. Ezek csaknem kizárólag bérleti ügyek.

A komoly munka tehát megkezdődik. Az első közgyülés napirendjét azonban elég elmésen ugy állapitották meg, hogy az igazi munkához mintegy izelitőül szolgáljon, s ne vegye tulságosan igénybe a bizonyára még eléggé nyárias hangulatu közgyülés figyelmét, mert a munkaanyag inkább tömegével imponál. A tárgyak minősége azonban még nem egészen elsőrangu.

Egyébként azonban a legközelebbi törvényhatósági bizottsági ülés napirendjére kitüzött ügyek nem is épen a legkisebb fontosságuak. A legkisebbre tartott részüket a bérleti ügyeket sem lehet kicsinyelni. A fővárosnak jelentős érdeke, hogy ingatlan tulajdonait kedvező feltételek mellett adhassa bérbe. — A bérletek számottevő bevételei forrást képviselnek és a legkevesebb kivánság az, hogy a főváros a bérletek kiadásánál a költségelőirányzatban meghatározott mértéket elérhesse. Eredménynek azonban ez még igen sovány. — Viszont azonban, ha a

más ik oldaláról tekintjük a dolgot, nem lehet érdeke a fővárosnak, hogy polgáraival szemben *bizonyos* mértékig a megérdemelt méltányosságot ne éreztesse. Ennél a jó indulatnál és méltányosságnál van pedig az a bizonyos sarkpont, a hol a legkönyebben és leginkább ellenőrizhetetlenül előtérbe léphet a protekczió, a meg nem érdemelt támogatás és az a jóindulat, mely nem az erkölcsi igazságban, hanem a közös érdekek szorosan összefüződő lánczolatában leli magyarázatát

A közbérletek ügyének elintézése tehát nem kicsinylendő fontosságu kérdés, sőt annyira kényes, hogy épen ezért különös figyelmet és meggondolást követel meg.

A *tanács*, mely az ilyen kérdésekben általán a kivánatos körültekintéssel szokott eljárni, ezuttal is jól előkészitett javaslatokkal járul a közgyülés elé. Egyáltalán nincs okunk tartani tőle, hogy a törvényhatósági bizottság szintén nem találná meg az igaz utat, mely czélhoz vezet. S ebben a tudatban csak szivesen üdvözölhetjük — ujabb akczióba léptekor — azt a tekintélyre és számra egyaránt hatalmas testületet, melynek a magyar székesfőváros kormányzásának kiváló feladata jutott szerencsés osztályrészeül.

Az uj munka cziklust megnyitó első közgyülésnek előre kiadott hivatalos napirendje, mely az előre kitüzött tárgyakat foglalja magában a következő:

1. Bizottmányi és tanácsi előterjesztés az V. ker., Lipót körúton 1130 és 1140. hrsz a. fekvő telkek eladása czéljából tartott árverés eredményéről.
2. A tanács előterjesztése: Radvánszky és társa czég ajánlatára a soroksári Duna ág részbeni kibérlése iránt;
3. Niklesz János kérvényére, az Erzsébetkirályné-ut 1959—1961—1962—1963. a—c. 8. hrszámu teleknek bérbeadása iránt;
4. Szukupp József kérvényére, az I. ker., Fehérsas-tér 1. sz. ház bérbeadása iránt;
5. Az I. ker., Fehérsas-tér 2. sz. ház bérbeadási ügyében;
6. A IX. ker., Ipar-utcza 9531. hrsz. alatt fekvő telkek bérbeadása iránt;
7. Nest Ede
8. Bernfeld Mór
9. Wurglits Antal

kérvényére, helyiség bérbeadása iránt.

10. Egyéb ügyek.

Uj bérletjegy a villamos kocsikon.

A villamos közuti társulat igazgatósága szept. 1-től kezdődőleg uj bérletjegyet bocsájtott ki, mely az eddigi cserejegyeket helyettesiti.

Az uj jegyek használatával megegyszerüsitette az igazgatóság a kalauzok dolgát. Ugyanis eddig a kalauz a cserejegyet elhelyezte a táskájában s ugyan ugy a jegykönyvecskéjéből jegyet adott az utasnak, mintha ezt pénz ellenében tette volna. Most a bérleti jegy szelvénynyel bir, melyet a kalauz egyszerüen leszakit és elteszi, a jegyet magát pedig visszaadja az utasnak. Igy a kalauz eljárása kétségtelenül egyszerübbé vált. — Az uj jegy erős papirból készült s valamivel hosszabb az eddiginél, a mi az utazóra nézve némileg kényelmetlen, mignem meg van az az előnyös oldala, hogy könnyen nem veszithető el. A jegy mint eddig is volt, másra át nem ruházható és szelvény nélkül érvénytelen. A szelvényt csak a kalauz téphet le, s az kivánatra az ellenőrnek átadandó.

September elején az igazgatóság már csak az ujmódi jegyeket adta ki, a közönség birtokában levő régi cserejegyek azonban egyelőre még nem vesztik el érvényességüket.

Az ujitásról azonban már most, használatának első két hete után panaszokat hallunk. A villamos vasuti kalauzok gyülölték meg, már most, csecsemő korában. A bajoskodó emberek a miatt elégedetlenek, hogy az uj fajta jegyeken akkor is ki kell lyukasztani az utazás napját, óráját és czélját a mikor az utas csupán egyenes irányban használja a kocsit és átszállásra nem tart igényt. Ez a lyukasztgatás nagyobb forgalom esetén igen hátráltató, lassu és mindenek felett kellemetlen munka. Az ellenőrök pedig roppant szigoruan követelik meg a jegylyukasztás pontos elvégzését, s ha a kalauz valami hibát követ el — a mi igen könnyen megtörténhetik, — könyörtelenül feljelentik a kalauzt, aki ilyenkor keserves büntetést ben részesül.

Az első napokban olyan rendeletet is adott ki a budapesti közuti villamosvasut társaság igazgatósága, hogy az elszedett szelvényeket a kalauzok feltünő helyen kötelesek tartani. Nagy fejtörést okozott ez a kalauzok között, mert sehogysem tudták megtalálni a kivánt „feltünő helyet". Némelyikük a jegyes táskájának a szijja csatja mellé dugdosta be nagy ügygyel-bajjal a szelvényeket, a türelmetlen utazó közönség bosszusságára — Ujjabban azonban megelékszenek az ellenőrök azzal is, ha a kalauz kivánatra fel tudja mutatni a szelvényeket, — a mi különben szintén elég alkalmatlan mütéttel szokott járni

Az ujitás tehát, — bár czélja egészen jóravaló, erősen küzd a kezdet nehézségeivel.

A fiuk és leányok értelmi tehetsége.

A tanügyi kapaczitások, de sőt maga az intelligens közönség is világszerte sokat foglalkozik a tanuló fiuk és leányok értelmi tehetségének tudományos alapokon való összehasonlitásával. A kérdés nemcsak önmagában véve rendkivül érdekes, hanem mindenekfelett tanulságos a nőemanczipáczió szempontjából.

A nők a tudományos pályákat és egyéb olyan irodai foglalkozásokat, melyeket eddig kizárólag férfiak folytattak az utóbbi időben tömegestől lepik el. A különben is nagy nyomoruság és munkahiány miatt a férfi — nem kiszo itása a megélhetés sokféle ágából — komoly következéseket von maga után. A nők az őket szintén megillető emberi jogra hivatkoznak az erősebb nembeliekkel szemben, ezek viszont a természet rendelkezésére támaszkodva küzdenek a nők ellen, kiket természetadta kisebb tehetségük más irányu tevékenységre utal.

A tudósok és laikusok egyaránt két párton állanak a nőknek a tudományok terén való érvényesülése kérdésében, s épen mivel a kérdés még teljesen nyilt, — különösen figyelemre méltó minden tudományos értékü fejtegetés, mely megvilágitásához hozzájárul.

Ilyen érdekes fejtegetéseket és statisztikai adatokat közöl dr. *Körösy* József a *Székesfőváros közoktatásügyi statisztikája* czimü munkájaban a fiuk és leányok értelmi tehetségének tudományos összehasonlitása köréből.

A nagyérdekü fejtegetésekből átveszszük a következőket:

Azon élénk mozgalomban, mely néhány évtized óta a nőnem egyenjogusitása mellett és ellen folyik, az utóbbi tekintetben egyik főérvül azt szokták felhozni, hogy a nők szellemi tehetség tekintetében a férfiakkal amugy sem mérkőzhetnek.

Az alábbi észlelésekben, melyek az iskolás gyermekek előmenetelére és részben magukviseletére is vonatkoznak, nem kecsegtetem ugyan magamat azzal a kilátással, hogy ezen nagyfontosságu kérdésnek egész terjedelmében való megitéléséhez kellő statisztikai anyagot szolgáltathatok; azonban ugy vélem, hogy azokban mégis hasznos adalékokat nyujthatok a két nemnek a tanköteles korban mutatkozó szellemi képességének megbirálására. Az ismertetendő eredmények 1873-tól fogva a mai napig tehát 22 éven át folytatott észleléseken és tekintélyes tömegen alapulnak. A megfigyelés ugyanis nem kevesebb, mint 400,000 sőt helyenként több mint félmillió elemi tanulóra vonatkozik.*

A nőnem szellemi munkaképességének gyengébb voltát többnyire élettani uton, t. i. a női agyvelő kisebb sulyából szokták megmagyarázni. Nem lehet czélom, nem is érzem magamat arra illetékesnek, hogy itt belebocsátkozzam abba a kérdésbe vajjon az agyvelő nagysága a szellemi képességnek megbizható fokmérője-e, vagy, vajjon még az esetre is, ha ez igy volna, az agyvelőnek abszolut sulya helyett nem inkább annak a test összsulyához való aránya volna-e döntő, a midőn aztán a női testnek kisebb sulya mellett, kisebb agyvelővel esetleg nagyobb szellemi munka is volna végezhető. Mindezen élettani szempontokat annál inkább mellőzhetjük, mivel bizonyos, hogy azon mély homály mellett, mely a fizikumnak az értelmi működésre való befolyását boritja, czélszerübb a vizsgálódást az élettani alapról a psychologiaira átterelni.

Az alább következő statisztikai észlelések ezen psychologiai alapon állanak, midőn a fővárosi elemi iskolákba egy negyed század alatt járt fiuk és leányok szellemi képességét és igyekvését a következő szempontokból figyelik meg:

1. azon általános előmenetel szerint, melyet a fontosabb tantárgyakban fiúk és leányok tanusitottak;

2. a szerint, hogy az alsó népiskola utolsó osztályának legfontosabb tantárgyaiban mily arányban nyertek fiuk és leányok egyrészt kitünő, másrészt elégtelen osztályzatot;

3. ugy a fiuknál, mint a leányoknál előforduló osztályismétlések gyakorisága szerint: végül,

4. függelék gyanánt, a fiuknál és a leányoknál előfordult skola-mulasztások szerint, különös tekintettel lévén a nem igazolt mulasztások gyakoriságára.

Az előmenetel 1873-tól 1880-ig az elemi népiskolának utolsó, azaz IV-ik osztályában észleltetett és pedig a magyar nyelvből és számtanból, mihez 1889-től fogva a földrajzot is hozzávettem. Az 1881-dik évtől kezdve azonban ezen észleléseket a három alsó osztályra is kiterjesztém és pedig az I. osztályban az olvasásban, a II. osztályban az irás-, olvasásban és a négy számműveletben, a III. osztályban a (nagyobb terjedelemben tanitott) négy számműveletben tanusitott előmenetelre.

Ime, ezen észlelések eredményei:

A 22 észlelt év alatt a fővárosi népiskolák első négy osztályába beiratkozott . . . . 216.520 fiu,

183.190 leány,

összesen . . . . 399.710 gyermek.

Ha ezen nagy gyermektömegnek előmenetelét az egyes osztályok szerint vesszük szemügyre, mindenütt azon ténynyel fogunk találkozni, hogy a leányok jobban tanulnak, mint a fiuk. Ezen nevezetes tény minden egyes tantárgynál és minden osztályban ismétlődik.

A leányok többlete 1—3·1% között váltakozik.

Ha az eredményeket egy végösszegben akarjuk kijejezésre juttatni, ugy az összes megfigyelt tantárgyakban elért jó előmeneteleket össze kell adnunk, mely esetre az osztályzatok száma terméséetesen a tanulók számát felül fogja mulni. Az igy nyert eredmények tehát ugy értendők, hogy száz fiura és leányra az észlelt tantárgyakból hány jó előmenetel esik. Az eredmény pedig a következő:

216.520 fiu mindössze . . . 344.614,

183.190 leány 296.504

jó előmenetelt mutat fel. Mig tehát 100 fiura az emlitett tantárgyakban 158,

jó előmenetel esett, addig 100 leányra . . . . . 161.

Ezek szerint tehát éppen nem állitható, hogy a leányok a fiuk mögött visszamaradnak, sőt ellenkezőleg, inkább azt lehet állitani, hogy a leányok felfogás és buzgalom tekintetében a fiukat fölülmulják.

Az észlelés módszerét illetőleg azonban azt az ellenvetést lehetne tenni, hogy a leányokat tanitónők, a fiukat tanitók tanitják és hogy igy a bizonyitványokban kifejezésre jutó tanitói vélemények talán nem tekinthetők egyenértékűeknek. Lehet ugyanis, hogy a tanitónők osztályozása általában enyhébb vagy szigorubb; de hozzájárulhat még azon eshetőség is, hogy a két nembeli tanitók talán éppen az egyik nemmel szemben szigorubbak vagy enyhébbek, hogy pl. a tanitónők a leányokat nagyobb elnézessel osztályozzák, mint a fiukat, a tanitók meg a fiukat, vagy pedig megforditva. Az alábbi észlelések majd k mutatják, hogy ezen feltevéseink éppenséggel nem tekinthetők pusztán elméletbelieknek, hanem tények által is igazoltatnak.

Ezen szempontokból különösen érdekes tehát azon iskolák megfigyelése, a melyekben a két nem együttesen nyer oktatást, a hol tehát egy és ugyanazon tanitó itél fiuk és leányok fölött.

Azon czélból, hogy ezen körülményt megvilágitsam, az 1883/3. iskola-évből kiszemeltem azon 9 főváros[1] iskolát, melyekben fiuk és leányok vegyesen tanultak; a tanulók esetleges részrehajló osztályozásának ellensulyozására pedig különválasztám azon osztályokat, hol tanitók és azokat, hol tanitónők tanitottak.

Ilyen iskolába járt az 1893/4. iskolai évben összesen 750 fiu és 709 lány.

A fiuk közül a magyar nyelvben kellő előmenetelt tett 604, a számtanban 602, összesen tehát 1206, vagyis esik száz

* E mellett azonban megjegyzendő, hogy az észlelt egyének száma ennél kisebb mivel egy és ugyanaz a tanuló több éven át, évről-évre magasabb osztályokban, tehát ismételten szerepel ezen statisztikában. fura

jó előmenetel ; 709 leány közül pedig jó előmenetelt tett a magyar nyelvben 588, a számtanban 585, összesen 1173, jut tehát 100 leányra 165 jó előmenetel. A leányok tehát ezen vegyes iskolákban is jobb előmenetelt tanusitottak.

Ha azonban elválasztjuk azon osztályokat, a hol férfiak tanitottak, azoktól, melyekben nőtanitók működtek, azt találjuk, hogy a férfitani óknál 353 fiu nyert 595 jó előmenetelt, tehát 100 fiu 168-at,

mig 324 leány 538 jó előmenetelt szerzett, vagyis 100 fiu 164-et. Ellenben tanitónőknel 397 fiu nyert 611 jó előmenetelt, azaz esik 100-ra 154,

mig 385 lány 635-öt, tehát jut 100 leányra 165.

Igy tehát tényleg ugy látszik, m ntha a tanitók a leányokat, a tanitónők a fiukat valamivel szigorubban itélnék meg.

Az osztályozásban mutatkozó ezen eltérés azonban mégis oly csekély (168 jó jegy helyett 164), hogy ez az előbb talált eredményt lényegileg meg nem változtathatja. Igy tehát az általános előmenetelről bizvást állitható, miszerint a lányok a fiukkal lépést tarthatnak.

Az alább közlendő adatokból azonban még az eddigieknél is világosabban is ki fog tünni, hogy a leányok a fiukkal nemcsak versenyezhetnek, hanem azokat határozottan tulszárnyalják.

*

Az elemi iskola négy osztályában az elemi tanitás a népesség nagy zömére nézve be szokott fejeződni. Azon szülők, kik gyermekeiket még tovább akarják kiképeztetni, gymnáziumba, reáliskolába, polgári vagy ipariskolába küldik őket. Különösen a leány tanulók nagy részére nézve a negyedik osztály véglegesen szokta a tanitás korszakát bezárni.

Ebből az okból érdekesnek tartottam a IV. osztályból kilépőknek osztályzatát s pedig két főtantárgyból, azaz a magyar nyelvtanból és számtanból, valamint 1889 óta a földrajzból is, abban az irányban megfigyelni, mily arányban nyertek a tanulók kitünő, jeles, jó, elégséges vagy elégtelen osztályzatot.

Ily módon azon helyzetben vagyok, hogy 22 év alatt

53.494 fiu és
39.410 leány
összesen . . 92.904 tanulónak

ezen tantárgyakban tanusitott szorgalmáról és előmeneteléről számolhatok be.

Az alábbiakban elegendő lesz az osztályzatok fokozatait csak a végpontjaikban, t. i. egyrészt a kitünő és jeles, másrészt az elégtelen osztályzat szerint szemügyre venni. Ime az illető eredmények :

A magy. nyelvtanból kitünő, illetve jeles osztályzatot nyert :
a fiuknál 23·7 százalék,
a leányoknál 52·1 „
A számtanból :
a fiuknál 37·8 „
a leányoknál 47·7 „
A földrajzból :*)
a fiuknál 28·9 „
a leányoknál 35·3 „

A leányok tehát hasonlithatlanul nagyobb szorgalmat, vagy nagyobb tehetséget tanusitanak.

Az elégtelen osztályzatok száma a fenti adatoknak természetesen ellenképét mutatja : a bukottak közül sokkal több a fiu, mint a leány. Nyert ugyanis elégtelen osztályzatot
magyar nyelvből : fiuk közül 15·6 százalék, mig a leányok közül csak 12·5 százalék,
számtanból : fiuk közül 14·3 százalék, mig a leányok közül csak 10·3 százalék,
földrajzból : fiuk közül 14·1 százalék, mig a leányok közül csak 11·2 százalék.

Ha itt is az összes jó és rossz osztályzatokat összeadjuk, azt találjuk, hogy száz-száz tanulóra jut kitünő osztályzat :
fiuknál 62·2 százalék,
leányoknál 83·9 „
ellenben elégtelen osztályzat ;
fiuknál . . . . . 35·1,
leányoknál . . . . . 27·3,

E két szám u. m. : 62·2 és 83·9, volna ezek szerint a 10 éves korban álló fiuk és leányok szorgalmának és képességének mutatója gyanánt tekinthető. Ezek alapján pedig azt kellene állitanunk, *hogy a leányok tehetsége és szorgalma a fiukét 35%-kal mulja felül.*

Ezen észlelések a felső népiskola két osztályára is vonatkoznak és igy a hat népiskolai osztályba 22-év alatt beirt 294452 fiu és 248388 leányt, összesen tehat 542.840 iskolás gyermeket ölelnek fel. Tett pedig ezek közt az ismétlők száma :
a fiuknál 50·878-at, vagyis 17·3 százalék,
a leányoknál 40·089-et vagyis 16·1 százalék.
Itt is tehát a leányok a fiuknál kedvezőbben állanak.

Emeli ezen észlelések érdekes voltát, ha az ismétlőket osztályról-osztályra követjük, a midőn aztán azon fontos eredményre jutunk, hogy az ismétlőknek osztályról-osztályra apadó száma mellett a lányok fölénye a fiuk fölött 6—12 éves korban évről—évre emelkedik.

Mig a fiuknál 100 első osztályban bukottra a VI. osztályban 20 esik, addig a leányoknál százra már csak 7½.

* * *

Ezen, a nőnemre felette kedvező eredménynyel szemben, természetesen még fennmarad az a főkérdés, vajjon az a nagyobb szellemi képesség, melyet a fentebbiek szerint az elemi iskolákba járó leányoknak határozottan tulajdonitanunk kell, az élet további folyásában is megmarad-e vagy nem ? vajjon a fiatal leányoknak ezen elvitázhatlan fölénye nem vezethető-e vissza gyorsabb fizikai érésökre és vajjon az éretségi kor beállta után nem fog-e a két nem képessége tekintetében fordulat beállani ? A kérdésnek ezen döntő fontosságu részére kellő statisztikai adatok alig lesznek előteremthetők, még az esetre sem, ha ilyen észleléseket a középiskolákban és egyetemeken folytatnának. Ennek a statisztikának bizonyitó ereje ugyanis azon a körülményen törnék meg, hogy a leányok közül csakis a legkiválóbb képességüek lépnek a középiskolákba vagy éppenséggel az egyetemi pályára, minek következtében a férfi- és nőtanulókról gyüjthető statisztikai adatok már nem vonatkoznának homogen tömegekre. Statisztikai bizonyitás pedig csak ezen föltevés mellett, azaz csak ott lehetséges, a hol a vizsgálandó tömegeket minden kiválasztás nélkül észlelhetjük. A két nem értelmi fokának

és haladásának statisztikai megfigyelése tehát csakis az elemi iskolázás korában történhetik, mert a kivétel nélküli tankötelezettség csak ezen korra nézve létezik.

Azonban számszerü adatok nelkül is elöre látható, hogy az esetre ha a statisszlikai észlelés a felnőttek előmenetelére is vonatkoznék, az eredmény a nőnemre nézve már nem lehetne kedvező, akár azért, mivel a nők értelme az észbeli képzettség bizonyos fokán túl már kevésbbé fejlődik, akár azért, mivel a fé fiak képessége amazokét gyorsabban túlszárnyalja. Ha ez nem igy volna, ha a nőnemnek a legfiatalabb korban mutatkozó fölénye a későbbi korban is fenmaradna, kellene, hogy az emberiség müvelődéstörténetében a nők, az általuk tényleg betöltött szerény szerepüknél sokkal nagyobbat játszszanak; lehetetlen volna, hogy még azokon a tereken is, hol nemcsak a lángész, de már a valamirevaló képesség is, magáaak minden külső akadály daczára útat szokott törni, a nők az eddiginél öbb erőt ki ne fejtsenek. Gondoljunk például csak a költészetre és zenére. Hol vannak a nők által irt nagy eposzok? hol az általuk teremtett világra szóló drámák? Hol ván egy nő által irt opera, symfon a, nagyobb oratorium, valami jelentőséggel biró kamarazenei mü, vagy akár csak némi számottevő dalkompoziczió? Ezeken valamint a müvészetnek minden más terén — talán csak a szinészetet véve ki — a férfiak munkájának köszönjük a müvészi teremtés nagy zömét és kimagasló alkotásait. Mennyiségileg is, minőségileg is, a férfiszellem az, mely az emberiséget úgy müvészetben, mint tudományban előbbre vitte.

Ha tehát a legfiatalabb gyermekkorban a leányok a fiuknál gyorsabban haladnak, több buzgalmat és nagyobb sikereket mutatnak fel, mégis kénytelenek vagyunk azon feltevéshez folyamodni, hogy az érettségi kor beálltával és a kedélyi életnek azzal kapcsolatosan beköszönő ébredésével, a nők szellemi képessége tekintetében bizonyos megállapodás következik be.

Ez pedig egészen jól van igy berendezve: nagy kár volna, úgy az egyén, mint a család boldogságára és az egész emberiség jövőjére nézve, ha a nők értelmi élete a kedély életén felül kereskednék, ennek rovására terjeszkednék.

Az egyesületek vizsgálata.

A kerületi elöljáróságoknak a kerületük területén müködő egyesületeket időközönként kötelességük megvizsgálni és az egyesületek kebelében történt változásokról és a vizsgálatok eredményéről félévenként jelentést tartoznak tenni a tanácsnak, még pedig minden alkalommal két—két jelentést. Egyet az illető kerület területén fennálló szakegyesületek, földmüvelési- és munkás egyesületek tárgyában, — egy külön jelentést pedig a kerületben levő összes egyesületek megvizsgálásáról általában.

Három kerületi elöljáróság a szakegyesületekről szóló legutóbbi félévi jelentését, még mostanáig sem terjesztette be a tanácshoz. A tanács ennélfogva felhivta a késedelmeskedő kerületeket, hogy a jelentéseiket szeptember 15-ikéig okvetlenül tegyék meg, még abban az esetben is, ha a kerületben ilyen egyesület *nem lenne.*

Hirek a városházáról

Az elmaradt fásitás.

A II. kerületi választmány javaslatára azzal a kérelemmel fordult a II. kerületi elöljáróság a tanácshoz, hogy a *Riadó*-utczát a gyalogutak szélén fásittassa be. A tanács a kérelmet most a mérnöki hivatal és a középitési bizottság javaslata alapján elutasitotta, mert a keskeny, mindössze 2 méter 69 eentiméter széles helyen a befásitás épen nem kivánatos, sőt a gyalogos forgalom akadálytalan lebonyolitása szempontjából egyenesen hátrányos lenne, — másrészt pedig felesleges és mivel a Riadó-utcza egyik oldalán végig vonuló kertek fái az utcza közönségének elegendő árnyékot nyujtanak.

Az elromlott orgona.

A ferenczvárosi plebánia templom orgonája teljesen tönkrement. *Kurtz* Vilmos plébános előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a rosz orgonát vizsgáltassa meg, vajjon lehet-e még rajta segiteni. A ferenczvárosi orgonának az a nevezetessége, hogy kezdettől fogva soha sem volt jó, hanem állandóan javitgatni kellett. A sok toldozás-foldozás azonban nem gátolhatta meg, hogy a tökéletlen mü használhatatlanná ne váljék. — A tanács most külön szakértő bizottságot küldött ki, hogy állapitsa meg, vajjon az orgonát lehet-e még használható állapotba, helyezni, és a helyreállitás megközelitőleg mekkora költségbe kerülne?

A szakértői vizsgálat teljesitésére a tanács *Bellovics* Imre és *Erney* József zenetanárt és *Vavrinecz* Mór egyházi karnagyot kérte fel.

A kelenföldi ut épitése.

A kelenföldi állomáshoz vézető uj nagyobb szabásu közut megépitését lassanként teljesen előkésziti a főváros.

Legutóbb kisajátitottak egy 130 négyszögölnyi területet, 2600 koronáért. — Az I—III. kerületi járásbiróság ma értesitette a tanácsot, hogy a tehermentes telekkönyvi lejegyzést a főváros javára már foganatositotta.

A tanács ennek következtében a feleknek járó megváltási árat kiutalványozta és az uj közterületet a főváros nevében birtokba vette.

Aranyozó munkák a Bazilikában.

A lipótvárosi bazilika templom épitése a kitüzött tervek szerint teljes erővel halad előre. A belső munkálatoknál már a diszitéseknél és aranyozásnál tartanak.

A choruson, és egyéb diszesebb helyeken szükséges munkákra szükebb körü árlejtést tartott az épitésre felügyelő bizottság, de csak többszöri tárgyalás után tudott a vállalat dolgában megállapodásra jutni.

A bizottság *Lung* György tanácsos elnöklete alatt tartott legutóbbi ülésén végre is a *Scholcz* Ró-

bert diszfestő és aranyozó ajánlatát fogadta el. A győztes vállalkozó előbb 10 % engedményt ajánlott meg, végre is azonban 12 százalék engedménynyel vállalta el a munkákat, a melyeknek költségeire a tanács 19497 koronát irányzott elő.

A templom épitésére felügyelő bizottság előterjesztéséhez most a tanács is hozzájárult s ennek következtében a vállalkozóval megkötötték a szerződést.

Kanapéper az utkaparó miatt.

A fővárosi tanács nemrég elrendelte, hogy a kerületekben az utkaparókat ezentul ne a kerületi mérnök fogadja fel, hanem maga a kerületi előljáróság az ott működő utmester közbenjöttével és ajánlatára. Ezt a határozatot a tanács az előljárók értekezletének kérelmére hozta meg, s az előljárók igen komolyan ragaszkodnak a végrehajtásához — Egyik jobbparti kerületben azonban megtörtént, hogy a mérnök a határozat ellennére ujra a régi módon fogadott fel utkaparót. Az előljáróság e miatt panaszt tett a tanácsnál. A tanács kivételesen jóváhagyta az uj utkaparó alkalmazását, azonban határozott hangu felhivásban ujból elrendelte, hogy az uj eljárást megállapitó határozatához a jövőben szigoruan ragaszkodjanak.

Utólagos tulkiadás.

A fővárosi vámvonalak kihelyezése alkalmával az uj vámházépületek ácsmunkáit készitő vállalkozó az előirányzott költségeken kivül külön is felszámitott egy bizonyos összeget, azon a czimen, hogy a mérnöki hivatal utasitására a szerződésbe foglaltakon kivül egyéb más munkákat is végzett. — A tanács a mérnöki hivatal javaslatára a tulkiadást tartalmazó számlát elfogadta és a vállalkozó követelését kiutalványozta. A követelt összeg kiutalványozása alkalmával azonban az utólag rendelt munkák árának kiszámitásánál az egységárakból 20·8 s zázalékot levonásba helyezett a főváros, mivel a pótmunkák árának kiszámitásával ugyanazt a dijszabást kell alkalmazni, a mi magára a szerződésbe foglalt munkára nézve érvényes.

Kórház egyesületek egyesülése.

A Budapesten működő „Charité“ kórház-egyesület és a „Nyilvános ambulatórium egyesület“, mivel mind a kettő ugyanazt a czélt szolgálja, kimondotta egyesülését, a mi olyan formán történik meg, hogy az ambulatórium a Charitébe olvad bele, viszont azonban a Charité budai rendelő intézetét megszünteti s átköltözködik az ambulatórium VI., Ó-utcza 26. sz. a. levő helyiségébe.

A belügyminiszter ezt az egyesülést most jóváhagyta, kikötötte azonban, hogy az intézetben csak járó betegeket szabad kezelni, ragályos betegségekben szenvedőkre az intézet működése ki nem terjedhet és az intézet helyiségeiben szembe ötlő helyen fel kell tüntetni, hogy az összes rendelések teljesen dijtalanok, végre az igazgató a betegforgalomra vonatkozó kimutatásokat a főváros tiszti főorvosi hivatalába havonkét köteles beterjeszteni.

A belügyminiszter e harározatáról egyidejüleg értesitette a főváros tanácsát is, mely a rendelkezésére álló szakközegek [illegible]

Kisajátitás.

A főváros a kelenföldi állomáshoz vezető uj uthoz vezető területeket sorra kisajátitja. Most ismét egy hosszu 60—100 négyszögölnyi terület kisajátitására von tkozó ügy nyert végleges befejezést. A telekre ugyanis a főváros tulajdonjogát most már telekkönyvileg is bejegyezték, minélfogva telekkisajátitás árát négyszögölenként 20 koronával számitva — 4012 koronát — a tanács kiutalványozta a volt tulajdonosoknak.

A közigazgatási tanfolyam helyisége.

A tanügyi osztály előterjesztésére a tanács az ujonnan felállitott közigazgatási tanfolyam czéljára dijtalanul engedte át a szükséges helyiségeket. A tanács a tanfolyam számára az 1900/19001. tanévre a VIII. kerületi zerge-utczai községi főreáliskola egyik földszinti termét és egy első emeleti tanári szobát jelölte ki, még pedig a szabad fütés és világitás kedvezményével együtt. A tanfolyamot délutánonként 4—8 óra között fogják megtartani s a tanács megengedte azt is, hogy ünnepélyes alkalmakkor az iskola disztermét is használatba vehesse.

A főváros a kolozsvári néprajzi muzeumnak.

A főváros a kolozsvári néprajzi muzeum czéljára ezer korona alapitványt létesitett. Ezt a határozatot most a belügyminiszter is jóváhagyta s igy a tanács ma az 1000 koronát kiutalványozta és Kolozsvár város tanácsa utján a muzeum elnökségének megküldötte.

A főváros a kiadás fedezetéül önálló fejezeten való elszámolás mellett az idei költségvetésben az előre nem látott különféle kiadásokra felvett 156892 koronát jelölte ki.

Visszalépett vállalkozó.

A főváros még 1899-ben szerződést kötött Heimbach Sándorral és a Haimsohn Gy. és társa czéggel s e szerződésben az összes csatornák és pöczegödrök tisztitását több évre nekik adta vállalatba. A két czég annak idején keményen vetélkedett egymással a vállalat elnyeréséért s ennek a versenynek lett az eredménye, hogy a főváros kettejük között megosztotta a megbizást. A Haimsohn czég azonban most átruházta a maga részét Heimbach Sándorra. A főváros ma hozzájárulását adta ehhez a megegyezéshez és a megkötött szerződéseket átiratta Heimbach Sándor nevére.

Helységnévtár az anyakönyvi hivatalokban.

A budapesti állami anyakönyvvezetők régen panaszkodnak a miatt, hogy az anyakönyvi hivatalnak nincs elegendő számu helységtáruk, s a mi egykettő van is, az megbizhatatlan, régi kiadás s igy hasznavehetetlen. Az anyakönyveseknek pedig okvetlen szükségük van jó helységnévtárra, hogy a bejelentett helységneveket pontosan jegyezhessék be az anyakönyvekbe. Az anyakönyvvezetők értekezletének kérelmére most elrendelte a tanács, hogy valamennyi fővárosi anyakönyvvezetőség születési, házassági és halálozási osztálya részére külön-külön egy-egy legujabb kiadásu helységnévtárt szerezzenek be, s az anyakönyvi bejegyzés foganatositása alkalmával az előforduló helységneveket a névtár adataival mindenkor vessék össze, hogy igy csakis pontos és világos adatok kerülhessenek az anyakönyvekbe.

Szabályrendelet a csatornázásról.

A fővárosi tanács középitési ügyosztálya már elkészült az uj csatornázási szabályrendelet tervezeté nek összeállitásával. A tervezetet most már a főváros kövező- és csatornázó-albizottsága veszi tárgyalás ala. A bizottság e czélból szeptember 12 én, kedden del előtt 10 órakor a középitési ügyosztály helyiségében (ujvárosház I., em.) ülést tart. Ugyanezen az ülésen fogja a bizottság megtartani a IX. kerületi Soroksáriutcza, Boráros-tér és Védgát-utcza közti részének burkolási munkálataira kitüzött árlejtést is. E nagyszabásu munkálatok költségeire a tanács 55279 korona 69 fillért irányzott elö.

A hadsereg és az ebzárlatok.

A cs. és kir. térparancsnokság kérelmére a tanács utasitotta az összes kerületi elöljáróságokat, hogy a területükön elrendelt ebzárlatokról a térparancsnokságot minden alkalommal külön átiraton értesitsék. Az elöljáróságok azonban ugylátszik megfeledkeztek a rendeletről, mert a térparancsnokság még egyetlen egy alkalommal sem kapott ilyen tárgyu értesitést. Ujabb megkeresésére tehát ma megint elrendelte a tanács, hogy az elöljáróságok ezentúl ne mulasszák el a külö tudósitás kiadását.

Az uj gyógyfürdő.

A főváros uj gyógyfürdővel szaporodott, a nélkül azonban, hogy a területén ujabb fürdő keletkezett volna. Ugyanis a régi *Rácz*-fürdő lett immár hivatalosan gyógyfürdővé. Tulajdonosa *Heinrich* Kálmán a tanács utján az iránt folyamodott a belügyminiszterhez, hogy a *Rácz*-fürdőnek, mely a vonatkozó 1876. évi törvényben előirt feltételeknek mindenben megfelel, adja meg a *gyógyfürdő* jellegét A belügyminiszter a kérelmet kedvezően intézte el s igy a Ráczfürdő ezentul joggal fogja magát országszerte gyógyfürdőnek nevezni.

Állami anyakönyvek a tanácsi levéltárban.

A budapesti kerületi állami anyakönyvezetőségek beterjesztették a tanácshoz az 1899. évi anyakönyveknek a törvényhatósági levéltár számára készitett hiteles másodpéldányait. A tanács azonban többfele hiányokat talált a vaskos kötetekben, miért is visszaadta őket az anyakönyvi hivataloknak, hogy a szükséges pótlásokkal egészitsék ki. Az anyakönyvvezetőségek most készültek el a másodpéldányok átdolgozásával s igy a tanács azokat most már ellátta a szabályszerü hitelesitő záradékkal és megőrzés czéljából kiadta a tanácsi levéltárnak.

Közgazdaság

Uj marharakodó állomás.

A földmüvelésügyi miniszter ma körrendeletben tudatta az ország valamennyi törvényhatóságával, hogy a magyar kir. államvasutak körösmező—mármarosszigeti vonalán, Ugocsa vármegye területén fekvő *Fekete-Ardó* vasutállomást *marharakodó* állomásul engedélyezte. A törvényhatóságok a miniszter rendeletét most majd a marharakodó állomásokhoz kirendelt szakértőkkel fogja közölni, a kik az uj állomást a hivatalos jegyzékbe pótlólag felveszik.

A honvédelmi miniszter a kisiparosok érdekében.

Az ország különböző vidékeiről küldöttségileg keresték fel tavaly a puskaműves kisiparosok báró *Fejérváry* Géza honvédelmi minisztert, elpanaszolván neki, hogy a honvédségnél alkalmazott puska-müves iparosok magánosoktól is vállalnak el munkát, a mivel érzékenyen megkárositják a puskaműves kisiparosokat. A honvédelmi miniszter meginditotta a vizsgálatot s meggyőződött arról, hogy a nála járt küldöttség panasza jogosult. Ennek következtében a miniszter rendeletet adott ki, melyben szigoruan megtiltja a honvédségnél alkalmazott puskaműveseknek, hogy magán felektől bárminemü javitást vagy egyéb munkát elvállaljanak. A miniszter rendeletéről most a puskaműves ipartestületet is értesitették.

63693 tan.
7368—IX. számhoz

Pályázati hirdetmény.

A székesfővárosi tisztviselők és szolgák szegényebb sorsu özvegyei és árvái részére néhai Rökk Szilárd által tett alapitványnak kamatai az alapitványi okirat rendelkezéséhez képest olyképpen osztandók ki, hogy a részesitett fővárosi tisztviselők vagyontalan özvegyei es kiskorú árvái együttesen s családonként évi 200 koronát a fővárosi szolgák vagyontalan özvegyei és árvái szintén együttesen és családonként 80 koronát kapjanak. Ezen alapitvány f. évi kamatainak elnyerésére a tanács ezennel pályázatot hirdet s felhivja mindazokat, akik ezen összegre az alapitvány feltételei értelmében igényt tartanak, hogy kellően felszerelt bélyegtelen kérvényüket *1900. évi október hó 15-ig napjának déli 12 óráig* a székesfővárosi tanács iktató hivatalában (IV. Városház-utcza Központi városháza I. em 25. sz. a.) annál is inkább nyujtsák be, mert a később érkező, ugy hiányosan felszerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

A segélyösszegeket, mindenki részére csak egy évre adományozza a tanács.

Gyermektelen vagy csakis nagykorú és önálló gyermekekkel biró özvegyek az alapitványi segélyre igényt nem tarthatnak.

Azonban oly özvegyek, kiknek egy, esetleg több, habár már nagykorú gyermekük van, kik a balsors által vakság, siketnémaság, hülyeség teljes testi elnyomorodás stb. által sujtva, önálló kenyérkeresetre képtelenek, az alapitványi segélyezésben mindaddig részesithetők, mig kereset képtelen gyermeküket maguknál tartják és gondozzák.

Vagyontalan árvák részére a segély akkor is ki fog adatni, ha özvegy anyjuk nagykorúságuk elérése előtt elhalt, vagy ha nagykorúak ugyan, de özvegy anyjuk elhalálozásakor, vagy testi, vagy szellemi fogyatkozásuk miatt önálló kenyérkeresetre képtelenek s ha mint ilyene valamely közjótékonysági intézetben elhelyezve nincsenek.

Erkölcstelen életmód ugy az özvegyet, valamint a kiskorút az alapitványi segély élvezetéből kizárja.

Az özvegyek 1. anyakönyvi kivonattal igazolni tartoznak törvényes házasságukat, 2. gyermekük törvényes születését, 3. közokirattal, férjük fővárosi tisztviselő, vagy szolgai minőségét, nemkülönben 4. az illetékes ker. elöljáróság által kiállitott szegénységi bizonyitvánnyal vagyontalanságukat s erkölcsi magaviseletüket; azonfelül ha testi vagy szellemi fogyatkozásuk miatt nagykorú gyermekük részére kérik az alapitványi segélyt, az illető kerületi orvos bizonyitványával igazolandó nagykorú gyermekük betegsége, illetve önálló kenyérkeresetre való képtelensége.

Budapest, 1900. évi szeptember hó 4-én.

A székesfőváros tanácsa.

Budapest székesfőváros X. kerületének elöljárósága.

14049
1900. sz.

Bérleti felhivás.

Alulirott kerületi elöljáróság közhirré teszi, hogy a X. kerületi Halom-utcza és Endre-utcza sarkán levő 7374 hrsz. ujabban bekeritett telek bérbeadatik.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik a megjelölt telket bérbe venni óhajtják, hogy ajánlataikat folyó évi szeptember hó 28-án délelőtt 10 órakor a X. ker elöljáró ur, vagy helyettese kezéhez nyujtsák be.

Budapesten, 1900. szeptember 1-én.

A X. ker. elöljáróság
Poperna
elöljáró.

!! JUBILEUMI KIRÁLYFOKOS !!

Ő Felsége, szeretett királyunk a f. 1900. évben érte meg születésének **hetvenedik** évfordulóját.
Ez örvendetes alkalomra raktáromon és ügynökeimnél kapható a

Pompás alkalmi dísztárgy.

KIRÁLYFOKOS

Praktikus ajándék.

hazafias jellegü, pompás **müvészi** kivitelü, **praktikus** értékü **emléktárgy**.
TÖBBFÉLE KIVITELBEN és ÁRON.
NAGYBANI ELADÁS:
Zsengeri Hugónál,
BUDAPESTEN, VI., Hunyadi-tér 3.
kicsinyben minden előkelőbb díszmü-kereskedésben kapható.

!!! VEGYÜNK KIRÁLYFOKOST !!!

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest VI., Vázsi-utcza 29.

III. évfolyam Budapest, 1900. szeptember 24-én. 36. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A leleplezett kartell.
Toldy József.
Kohoit személyi hirek.
Vendéglő szabályrendelet.
Egyetemi b. iratkozások eredménye.
A megostromolt leányok.
A népfelkelők jelentkezése.
A furfangos levélgyüjtő.
Szinház.
Statisztikai hivatal heti kimutatás.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.

Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Építkezési munkálatokat

tervezeteket, költségvetéseket, átalakitásokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily müszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl

Borsody és Scher épitészek

és vállalkozók irodája VIII. kerepesi-ut 73.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek atvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZAG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. Budapest 1900. szeptember 24. 36. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

Előfizetesi ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A leleplezett kartell.

Szenzációs leleplezés adta meg a lefolyt hét vitatkozásainak érdekes anyagát. A meglehetősen unalmasan lefolyt közgyülés, a tiszti főügyész halála okozta szomoru gyász nem tudta olyan mértékben lekötni a figyelmet a maga számára, mint a főváros tanácsának legujabb nagyérdekü felfedezése.

Valóban szomoru ez az általános feltünést keltett eset. Szomoru, mert még a mi lefokozott igényeinkhez mérten is megdöbbentő és váratlan jelenség.

Tudtuk régen, söt nem csak észleltük, hanem alkalmilag elég erélyesen hangsulyoztuk is, hogy közállapotaink betegek. Emlegettük elégszer, hogy a fővárosnak igen elövigyázatosnak kell lennie a vállalkozókkal szemben, mert a közmunkák vállalatba adása nem történik reális alapon. A fővárost fejös tehénnek tartják egyes haszonleső czégek és rút érdekcsoportok, kik a főváros becsületes jó feltevését és ezinte naiv öszinteségét a maguk javára kiaknázni törekszenek és jogtalanul, igazságtalanul a saját zsebük hizlalására kiszipolyozni igyekesznek.

A városházán és körülötte, a fővárossal összeköttetést tartó vállalkozók közt az érdekek szálainak temérdek hálózata vonul keresztül-kasul. Ez a pókhálószerü finom szövevény szépen körülfogta a székesfőváros egész adminisztráczióját és észrevétlenül hatalmába keritette a hatalmas testületet.

Erősen tartottunk töle, hogy ez a finom kötelék igenis erös, hogy valósággal folytogatni képes áldozatát, de hogy a panamának ilyen mértékére bukkanjanak, hogy az összejátszó csoportok ilyen szervezett hada támadjon a fővárosra, azt még feltételezni em mertük volna.

A következmények fényesen igazoltik az elözetes aggodalmakat. A tanács leleplezése egészen uj világitásban tünteti fel a budapesti viszonyokat. — A pénzügyi viszonyok kedvezötlenségéről, a vállalkozó-kedv megcsappanásáról, az általános pangásról világgá szórt frázisok való értéke a maguk csupasz meztelenségében csak most tünt igazán elénk. Mindez ügyesen kieszelt cselfogás volt, hogy a becsületes baleket alaposabban ki lehessen zsebelni. És a jámbor médium szótlanul állotta a grand pumpolást egészen a legvégső határokig.

Az egek Ura a megmondhatója, hogy a közvagyonnak hány ezre meg ezre pazarolódott el a bizonyára hosszu idö óta fennálló haszonleső szövetkezet sikerült operácziója következtében. Százezrek, a miket többé soha visszaszerezni nem lehet, közkincsnek megmenteni nem sikerülhet.

A főváros tanácsát mindenesetre a legnagyobb elismerés illeti meg, hogy bátor szivvel bele mert nyulni a darázsfészekbe és lerántotta a leplet a tisztességtelen kufárok üzelmeiről. A tanács pénzügyi és gazdasági ügyosztálya megmutatta, hogy egy kis alapos körültekintéssel, talán egy élesebb szempillantással mekkora eredményt lehet elérni. Természetes, hogy most már, a mikor a bünös szövetkezet leleplezve áll a nyilvánosság elött, az egész felfedezés egyszerünek, világosnak és aránylag igen kis jelentöségünek látszik. Mégis hónapok, söt valószinüleg évek kellettek hozzá, hogy reá jöjjenek.

A tanács mindenesetre elsörangu szolgálatot tett a fővárosnak a bünös manipuláczió leleplezésével. Ez a tett ügyes, kiszámitott és

bátor volt. A jó szolgálatot pedig igen szivesen kell fogadni bármikor jöjjön is.

Őszintén üdvözöljük a tanácsot, s különösen az érdekelt ügyosztályt az aratott sikerért, más oldalról azonban megdöbbenve állunk a felfedezés előtt, melynek anyagához nem kell kommentár. A botrány ugyis elég nagy lesz.

Az általános feltünést keltő esetről közvetlen forrásból vett értesülésünk a következő :

Érdekes dologra jöttek rá a legutóbbi napokban a városházán. Leleplezték a vállalkozók között az utóbbi időben létrejött kartellt s ezzel igen-igen sok közpénznek elpazarlását mentették meg. Már ismételten feltünt a tanácsnak, hogy a közmunkák vállalatba adásánál az ajánlatokat benyujtó vállalkozók részéről igen sekély eredményeket tud csak elérni, s igy a közmunkákat aránylag igen drágán tudják csak elkészittetni. E szomoru jelenség magyarázatát sokan az általános pénzügyi viszonyok kedvezőtlen voltában keresték, mig mások egyenesen a fővárost hibáztatták, hogy az egységárakat aránytalanul magasan állapitja meg.

A tanács pénzügyi és gazdasági — VI. — ügyosztálya most egészen más nyitjára jött a dolognak. Kiderült ugyanis, hogy a kedvezőtlen eredmények oka egyedül a vállalkozók összejátszása, a kik a főváros zsirján hirtelen akarnak meggazdagodni, vagy más oldalról támadt veszteségeikért ezen az uton akarnak könnyü szerrel kárpótláshoz jutni.

A feltünést keltő leleplezéshez egyik legutóbb megtartott árlejtés eredménye adta meg az anyagot.

A főváros tanácsa a központi városháza folytatólagos átalakitása munkálatainak vállalatba adására nyilvános ajánlati tárgyalást hirdetett. Az árlejtést külön tartották meg az *ács, cserépfedő* és *bádogos* munkákra. A kitüzött határidőben pontosan fel is bontották a beérkezett ajánlatokat, s ekkor valóságos megdöbbenéssel tapasztalta az előljáró bizottság, hogy az eredmény még a szokottnál is sokkalta kedvezőtlenebb Az ácsmunkáknál a *legelőnyösebb* ajánlat *12·1%* *ráfizetést* kivánt az egységárakra, a *cserépfedő* munkáknál pedig *24·5%* *felülfizetést.* Ilyenforma határok között mozogtak a bádogos munkákra benyujtott ajánlatok is, egyetlen egynek a kivételével, a mely viszont *35·5%* *engedményt* ajánlott meg az egységárakból a fővárosnak.

Ez a rendkivül ellentétes eredmény feltünt a tanácsnak annyival is inkább, mert a nagyösszegü engedmény fényesen megczáfolta azt az állitást, hogy az egységárak magasak lennének, sőt ellenkezőleg arról győzött meg, hogy a sok panaszkodás miatt talán igen magasaknak is határozták meg ezuttal azokat.

Az árlejtést megtartott bizottság nem is döntött a beérkezett ajánlatok felett, hanem elhatározta, hogy vizsgálatot tart a dologban. A jó koncz reményében összegyülekezett vállalkozók keserü csalódással és láthatólag aggodalmasan távoztak el a tárgyalás szinhelyéről.

A tanács pedig gondosan titkolva szándékát, alapos vizsgálatot inditott meg. Nem telt bele sok idő s a vizsgálat meghozta a maga *szenzációs* eredményét. Kétségtelenül megállapitották ugyanis, hogy az ***összes beérkezett ajánlatokat egy kéz irta,*** *egyazon stilusban*, ugyanolyan szinü tintával. Csak egy ajánlattevő czég papirosa, pecsétje és aláirása volt más-más az ajánlatokon. Egyeteln egy ajánlatot azonban más kézirással állitottak ki.

Azt az ajánlatot, a mely a bádogos munkákra a kedvező feltételeket kinálta meg. Ezt az egy vállalkozót kifelejtették a kartellből, vagy talán — ugy sejtik a városházán — nem akarták a közösen kicsikart haszonból részesiteni, s azért benyujtotta a minden szempontból méltányos ajánlatot.

A felfedezés érthető izgatottságot keltett a főváros vezető köreiben. Most már világos lett, hogy milyen módon kárositják meg a fővárost talán százezrekig is. A tanács kérlelhetetlen *szigorral fog* eljárni a manipuláló vállalkozók ellen, a kik *között sok jó nevü és tisztességesnek ismert* czég is található.

A legmesszebbmenő intézkedések megtételét legközelebb foganatositják. Egyelőre, hogy még alaposabb meggyőződést szerezhessenek, további bizonyitékokat szereztek be, a központi városházán szükséges munkálatokra pedig az első árlejtésen részt vett *czégek kizárásával* ujabb szükebbkörü árlejtést tartottak, a melyre csak a legismertebb és legmegbizhatóbb vállalkozókat hivták meg.

Az ujabb árlejtés fényesen igazolta a főváros felfedezését Itt ugyanis az ácsmunkákat *6·5%* *engedménynyel* adták vállalatba, a cserépfedő munkákat pedig az egyik ajánlattevő — az első árlejtésen elért 24·5% felülfizetés helyett — az *egységárakon* vette vállalatba. A második árlejtés megtartásával tehát tisztán *11 373 koronát takaritottak meg* a fővárosnak. Ez eredmény azonban valószinüleg még kedvezőbb is lehetett volna, ha az árlejtés ilyen előzmények nélkül, teljes nyilvánossággal ment volna végbe, mivel természetes dolog, hogy az a néhány meghivott elsőrangu czég olyan mélyreható versengésbe nem ereszkedik bele egymással, mintha a verseny egészen nyilt és abban bármelyik vállalkozó is részt vehet.

A felfedezés dolgában a szorgos vizsgálat még folyik és nagy az aggodalom, hogy az utóbbi évek folyamán igen sok árlejtési eredményének volt hasonló alapja. Ezeken azonban már bajos lenne utólag segiteni

Az anyakönyvesek szolgálati utasitása.

A főváros tanácsa hosszabb idővel ezelőtt megbizta Kozáry László tanácsjegyző, anyakönyvvezetőt, hogy a fővárosi állami anyakönyvvezetőségek szolgálati utasitásának és ügykezelő szabályzatának tervezetét készitse el. A tervezet azonban eddig még különböző nehézségek miatt nem készülhetett el, annyival is inkább, mivel a tervezetet Kozáry elsősorban is az anyakönyvvezetők értekezlete elé akarja terjeszteni, és csupán az értekezletek véglegesen megállapitott szövegét kivánja a tanács elé juttatni. A tanács legutóbbi sürgetésére azt a választ kapta, hogy a tervezet augusztus elsejére elkészül. Ez idő is elmult azonban a nélkül, hogy a nagyfontosságu és rendkivüli alaposságot s körültekintést igénylő munkát be lehetett volna fejezni. A tanács nem akarja a dolgot most már sokáig halasztani s ezért ma ismét megsürgette a tervezetek bemutatását.

† Toldy József.

Budapest székesfőváros régi tisztviselő-gárdájából megint kidőlt egy érdemes tag. A vén gárda pusztul napról-napra s az öregeket, akik látták ennek a kettős kisvárosnak a nagygyá fejlődését és egygyéforradását, akik részesei voltak az alapvetés nehéz, de dicső feladatának, lassanként a modern ifjak, az uj emberek csoportja váltja fel.

A legnagyobb, a legmelegebb részvéttel látjuk, mint költöznek el az érdemes öregek ebből a megujhodott ifju városból, mely rohamos haladásában túl akarja szárnyalni gondolkozásuknak, munkásságuknak immár szükké lett körét, s a maga fényességében szinte ugy látszik, mintha a feledés homályába akarná meriteni alapvető munkásságuk minden szemmel látható becsét.

Mikor azonban a vének közül kicsavar egy-egy tölgyet az idők vihara, a lehullás tragédiája fel-felébreszti a szunnyadó öntudatot s a veszteség nagyságát csak akkor látjuk már, amikor a támadt ürt többé betölteni alig lehet.

Különös fájdalommal szemléljük azt a szomoru jelenséget, hogy a főváros „nagy idejének" tanui az általános emberi kort tekintve, olyan sietve hagyják el ifjuságuk szinterét. Egymásután dőlnek ki, időelőtt a hajdani főváros nagy emberei.

Talán azért sietnek ugy el egymásután, mert idegenül érzik magukat a modern fővárosban, ők, akik a régi, becsületes egyszerüségben születtek és élték le munkás napjaikat. Ők ültették, ápolták a csemetét, a gyümölcsét élvezzék az unokák, akiknek javára dolgozott az ő szerető szivük, lelkesedő eszük és munkás kezük.

Toldy József, Budapest székes-főváros főügyésze egyike volt az alapvető-öregek csoportja legbuzgóbb, legtevékenyebb tagjainak. Kérlelhetetlenül pontos rendszeretet, ernyedhetetlen szorgalom és tisztes, alapos munka jellemezték az öreg urat, aki a főváros egyik legfontosabb hivatalának volt hosszu évek során át méltó feje, gondos vezetője és jólelkü princzipálisa.

Hosszu betegség kinozta, mely munkaképességét az utóbbi évek alatt nagy mértékben megbénitotta. Hivatalában hüséges követője, *Fülepp* Kálmán tiszti ügyész helyettesitette hónapok óta, amely idő alatt enyhébb vidéken kereste a beteg főügyész a várvavárt gyógyulást. Helyette azonban megváltotta szenvedéseitől a halál.

Nyugodt öntudattal hajthatta fejét az örök álomra. Eredményekkel diszitett, becsületesen megfutott pálya maradt el mögötte, ékes például a jövendő utódoknak.

A főváros az őszinte gyász minden fényével elhalmozta szomoru koporsóját. A veszteséget mindenki sulyosan érzi, s a magunk szerény szavával egyetemben rebegi el az utolsó bucsúszót az örökre távozó után.

Koholt személyi hirek.

Matuska Alajos alpolgármester hosszas betegségéből felépülve, ujult erővel ismét átvette hivatalát s megkezdte nagy arányu működését.

A felépült alpolgármestert örömmel üdvözli kiváló helyén mindenki, s megnyugodva látja, hogy visszatérésével a főváros közigazgatasának egyik fontos kereke ujból működésbe jött; s a hatalmas gépezet teljes erővel végezheti ismét nagy feladatát.

Nem mulasztotta el a napisajtó sem, hogy az örvendetes hirről gyors tudósitást ne adjon. És ezt az egyszerü, szives aktust zavarta meg egy belevegyült kellemetlen rikkantás, mely mindenfelé learatta ugyan a remélt pillanatnyi szenzációt, de azután keserüen volt kénytelen elszenvedni a természetes reakczió megcsufuló birálatát.

Matuska Alajos alpolgármesterről, most, hogy szabadságáról visszaérkezett hi telen az a hir terjedt el, hogy megválik diszes állásától s nyugalomba vonul. A hirre másnap pontosan megérkezett a közvetlen forrásból eredő czáfolat: „*a hiresztelés alaptalan koholmány*".

Téves hirek keletkezését sokféleképpen lehet megmagyarázni. Téves, álhirek forgalomba kerültét, sokféle forrásra lehetne visszavezetni, különösen akkor, mikor személyes dolgokról van szó, hol kevés tóditás vagy félremagyarázás már a legnagyobb zavarokat idézheti elő. Nem is tartanók érdemesnek, hogy egy ilyen kicsike dologgal foglalkozzunk, ha a *Matuska* alpolgármesterre vonatkozó valótlan hir az egyetlen és magában álló volna, s a dolognak nem lennének előzményei is.

A ki a fővárosi ügyeket csak kissé élesebb szemmel figyelemmel kiséri, régi időtől fogva tapasztalhatta azt a csunya és eléggé el nem itélhető személyharczot, mely a főváros tisztviselőivel szemben legfelülről kezdve a legaljáig szünet nélkül dúl. Szimpáti'a, érdekközösség és sok más egyéb szempont szerint alakulnak csoportokba a kivül álló emberek. Természetesen minden nagyobb tisztviselőnek meg van a maga udvara is, és vannak szép számmal ellenségei, nem belülről, hanem messze künt igen kicsike és igen gyenge emberek között.

Erre a személyes kultuszra és személyes ellenlábaskodásra vezethető vissza az a tapasztalat, hogy az utóbbi évekalatt *rendszeresen megismétlődve czéltudatosan* kerülnek forgalomba *minden alapot nélkülöző személyi hirek*, valószinüleg csak azért, hogy a toll hegyére vett férfiut *megboszantsák*, keseritsék, s félre vonulását ezzel is — ha lehet — siettessék

A mai sajtó tul van azon a szinvonalon, hogy fel lehetne tetelezni róla, hogy effélé hireszteléseket csak az egynapi feltünés-keltés kedvéért bocsájtana közzé. Ezért, ha a mostani eset egyedül állana, azt kellene hinnünk, hogy puszta ártatlan tévedés idézte elő. Ám a rendszeres ismétlődés az ellenkezőről győz meg, annyival is inkább, mert a rosszakaratu pletyka tárgya időnként ugyanaz a személy. Egy-egy tanácsos vagy más kiválóbb állásu tisztviselő szabadságra tá-

vozásakor és visszatérésekor szinte előre meg lehet jósolni, hogy milyen hirt olvashatunk felőle legközelebb

A modern sajtó kezébe igen nagy hatalom van letéve, s erről a hatalmas testületről általán mindenki csak a tisztelet hangján emlékezhetik meg. Annál komolyabban kell ellenőrizni az itt ott felötlő visszaéléseket, s kiirtani a gazt a tiszta virágok közül. Mert ugyan nem válhatik a magyar sajtó diszére, ha terét, a melynek másként olyan nagy becse van, személyes ingerkedések ádáz és undoritó talajává ha csak pillanatokra is átengedi, — és evvel a saját komolyságát és tisztességét is rongálja.

Nem keressük, nem is kereshetjük a *Matuska* Alajos alpolgármester ellen megujuló ravasz támadások forrását. Elvégre reánk nézve csakis mint közérdekü jelentőség tartozik a dolog. *Matuska* alpolgármester mindenesetre felette áll az ilyen aknamunkáknak. Működése, egyénisége becsesebb és tiszteltebb minden fővárosi ember előtt, hogy sem azt a legtávolabbról is érinthetné. De nem hagyhattuk szó nélkül ezt az esetet a közösség érdekéből, a mely okvetlenül megkivánja, hogy a *fővárossal szemben a* csunya és eléggé el nem itélhető rendszer megszünjék és végleg kiirtódjék.

Szabályrendelet tervezet a nyilvános étkező és szórakozó helyiségekről.

A főváros közigazgatása ismét egy uj szabályrendelet tervezettel lett gazdagabb. A városházán mostanság fékezhetetlen ambicióval gyártják a szabályrendeleteket.

Olyan nagy az igyekezet, hogy a nyári szünet előtt a mindenféle bizottságok alig győzték emészteni a rájuk zuditott tervezetek feldolgozását s talán innen van, hogy az utóbbi időben több olyan szabályrendelet jutott érvényre, melyekről csak megalkotásuk után derült ki, hogy voltaképen semmi szükség sem volt rájuk, — s felesleges fontoskodásaikkal csak a közönség zaklatását idézik elő, a helyett, hogy gondos utmutatójuk és támogatójuk lennének.

A hatóság részéről a jóravaló igyekezet érdemét megtagadni nem lehet, ámde a túlságba hajtott erőlködés, a *szabályrendeletek valóságos gyártása* a komoly munkát komikussá teszi, s ez a magyarázata, hogy a főváros legujabb szabályrendeletéről a napilapokban ujabban nem annyira komoly ismertetéseket, mint inkább tréfás és rendszerint elég olcsó szellemeskedéseket olvastunk. A „közvéleménynek“ pedig igaza van. A fontos kérdések megoldása, egyes jelentős ügyeknek törvényerejü rendeletekkel való szabályozása nem futólagos akta elintézés. Ha a tanács asztalán valamely inditvány fekszik, mely bizonyos irányokban uj és helyes rend megállapitását kéri, — azt nem lehet olyan ügydarabnak tekinteni, mit ha 24 óra alatt el nem intéznek — restánciává válik: — az efféle dolgok sok-sok tarulmányozást és mindenekfelett körültekintő, higgadt megfontolást es elégséges tapasztalatokat kivánnak. Szabályrendeleteket alkotni azért, hogy kevesebb legyen a hivatalos hátrálék, nem lehet. A legujabb idők munkássága pedig ilyen rendszerről tesz tanuságot. Mintha hosszu idők lassuságát, talán mulasztását akarnák egy csapásra pótolni, mohó sietséggel gyártják a nagyfontosságu szabályrendeleteket egyre-másra.

Az eredményt csak nemrég láttuk. Életbe lépett a szabályrendelet a hasznos háziállatok nyilvántartásáról, és első nap kiderült, hogy egyszerüen *nem lehet végrehajtani*. Az idegen vezetők hordársapkáján kaczagott talán az egész ország. — A bicziklisták hajukat tépik a bonyodalmas hatósági rendszabályok következtében.

Alig mult el a legutolsó szenzáczió, már ismét uj szabályrendelet tervezetet küldöttek szét a bizottsági tagoknak.

Ezuttal azonban — nem lehet tagadni — igen komoly czél érdekében, méltó dologban fáradoztak a tanács lelkes tisztviselői.

A fogadó, vendéglő, korcsma, sörház, pálinkamérés, kávéház és kévémérő iparok üzésének a megrendszabályozásáról már régen tárgyalnak az érdekelt hatóságok.

Az illetékes tanácsi ügyosztály hamarosan nyélbe ütötte a szükséges szabályrendelet tervezetét, s még a nyári pihenő előtt szét is küldötte a bizottsági tagoknak. Az idő rövidsége miatt azonban ennek a tervezetnek a bizottsági tárgyalása a most elérkező őszi időre maradt, s legközelebb fog végbe menni.

Ez a tervezet, — jó előre kijelenthetjük, — erősen különbözik elődjeitől. Komoly alapokon készült és komoly czélt hivatott betölteni. Ámde bizonyos részeiben ugyancsak magán viseli elődei hibájának bélyegét. Bünben született. A sietség vétkében, a mi különösen a részleteiben látszik meg rajta.

Ezt az eredeti bünét csak az a szerencsés véletlen enyhithette meg, hogy közbejött a néhány hónapra elnyuló nyári szünet, — s a még zavaros must nagy részében a kiforrás tisztitó folyamatán ment keresztül s igy sok, eredetileg élvezhetetlen részében egészen elfogadhatóvá vált. Nyers állapotában egészen más volt, mint a minőnek mai alakjában látjuk. A kényszerü pihenő sokban megérlelte s valósággal kivánatossá tette.

A tavaszszal világgá bocsájtott tervezet igen fontos kérdéseken átsiklott mélyebb megfontolás és a helyes megoldásra való törekvés nélkül, mig mai alakjában ezeket a hibákat csak sokkalta kisebb mértékben és inkább csak egyes részletekben tapasztalhatjuk.

Igy mindenek előtt a legnagyobb elismerés hangján lehet csak szólanunk a mai tervezetnek arról az

okos felvilágosodott és minden tekintetben méltányolni való, derék intézkedéséről, melylyel a régi rendelkezések legelavultabb, kisvárosiasan korlátolt pontjával, a vendéglői záróórák rendszerével szembeszállott. Ha egyéb vivmánya és eredménye nem is lenne az uj szabályzatnak, egyedül a vendéglői záróórák eltörlése elegendő becses eredmény lenne arra, hogy elismeréssel fogadják és érvénybe léptessék.

A záróórák eltörlésének kérdésében hosszu időkön át folyt kemény küzdelem. A főváros már 1897-ben átlátta a régi rend igaztalanságát és kimondotta a záróórák megszüntetését, a mit akkoriban igen szépen közerkölcsiségi okokkal is támogattak, az ellenkező állásponton levők álerkölcsösködő elfogult magyarázataival szemben. Az akkori törekvés azonban nem járt sikerrel, mert a felsőbb kormányhatóság az ósdi felfogás sulya alól magát emancipálni nem tudta.

El lehetünk reá készülve, hogy ezuttal sem megy végbe a döntés küzdelem nélkül, — bizton reméljük azonban, hogy a siker ezuttal el nem marad. Épen azért, mivel a vitatkozásoknak tág tere fog nyilni e kérdés eldöntésénél, helyénvalónak látjuk a tervezet megokolásának a záróórákra vonatkozó részét, az egész munka egyik legsikerültebb szakaszát — eredeti szövegében idézni. Hadd beszéljen önmagáért, elég meggyőző erejü a szava :

A 26. §. felvétele által eltöröltetik a vendéglők, korcsmák és sörházakra nézve ez idő szerint fennálló és éjjeli 1 órában megállapitott záróra s minthogy a kereskedelmi m. kir. miniszter ur 1899. évi augusztus hó 4-én 47.848. sz. a. kelt leiratával a törvényhatóságnak a záróra eltörlésére irányult 1013|97. sz. határozatát jóvá nem hagyta, ezen szakasz bővebb indokolását tartjuk szükségesnek annyivel is inkább, mivel a miniszter ur hivatkozott leiratában felhivja a közönséget, hogy a vendéglői záróra fentartása mellett vegye fontolóra a kávéházi záróra kérdését is.

Véleményünk szerint nemcsak, hogy a kávéházakra nézve nem szükséges a záróra behozatala, hanem el kell törülni a fennálló zárórát a vendéglők, korcsmák és sörházaknál is.

Téves ugyanis azon egyesek által hangoztatott állitás hogy a vendéglői záróra eltörlése csakis az üzlettulajdonosoknak érdeke s azt közegészségügyi, közbiztonsági és közrendészéti szempontokra való tekintettel eltörölni nem kell.

A vendéglői zárórának a 27. §-ban foglaltak szigoru betartása mellett leendő eltörlése esetén reméljük, hogy a záróra ugy a vendéglők, korcsmák és sörházaknál, valamint a kávéházaknál is a tényleges szükséghez képest magától fog alakulni, a nélkül azonban, hogy egyesek a záróra megszüntetése folytán üzletüket erkölcstelen üzelmekre felhasználni, illetve üzletükben a rendészeti szempontból kifogásolható cselekedeteket (hazard. játékok, zajos tivornyázás) megtürni mernék. Ily esetek előfordulása esetén ugyanis a 27. §. alkalmazása oly sulyos s esetleg anyagilag is annyira érzékeny büntetést képez, melytől minden üzlettulajdonos előreláthatólag óvakodni fog, sőt ő maga fog szigoruan ügyelni arra, hogy üzletében elő ne forduljanak oly cselekmények, melyek miatt üzletére nézve a rendőrség zárórát állapithat meg, ami üzlete jövedelmét csökkenti s hirnevét is veszélyezteti.

A törvényhatóság, midőn 1896-ban a millenáris év tartamára a záróra felfüggesztéséhez hozzájárult, tette ezt a fenforgott különleges viszonyokra való tekintettel különösen azért is, hogy a fővárosnak s a rendőrségnek módjában álljon a záróra megszüntetésének kérdésében tapasztalatokat szerezni. Nincs tudomásunk róla, hogy ezen idő alatt a vendéglősök részéről oly visszaélések követtettek volna el, hogy a záróra megszüntetésétől félni lehetne, jóllehet pedig akkor nem állott fenn oly szigoru megtorló rendelkezés, mint a most javaslatba hozott 27. §-ban foglaltatik.

Szükségesnek tartjuk továbbá a záróra megszüntetését azért is, mert határozott meggyőződésünk, hogy a jelenlegi záróra rendszer épenséggel nincs jó hatással az idegen forgalom emelésére.

A hatóságok s a társadalom karöltve fáradoznak az idegen forgalom emelésén, de vajjon remélhető-e az idegen forgalom emelkedése mindaddig, mig a hatóság maga emel gátat e czél megvalósulása elé?

A nyugoti nagy világvárosokban — a milyennek mi is szeretjük már magunkat tartani, — a hol az idegen forgalmat nem még csak teremteni kell, hanem a hol már az meg is van Bécset kivéve, záróra sehol sincsen.

Nem szükséges tehát az nálunk sem, a kávéházi záróra behozatala pedig erkölcsrendészeti szempontból határozottan veszélyes. E csak a bordélyházak s alsóbb rendü mulatóhelyek forgalmának növekedését idézné elő, mert a vendéglő és kávéházakból kiszorult s még mulatnivágyó közönséget e helyekre kényszeritené, már pedig ezt hatósági intézkedéssel előmozditani semmi esetre sem volna helyes.

A 27. §. 1. pontjának alkalmazása esetén, vagyis oly kivételes esetekben, midőn a záróra alkalmazása tekintetében a rögtöni intézkedés szüksége fenn nem forog a székesfőváros tanácsának meghallgatását azért tartjuk szükségesnek, nehogy ezen szakasz magyarázata tekintetében különböző felfogások érvényesüljenek.

Oly esetekben azonban, midőn a záróra rögtöni alkalmazását a közrend helyre állitása, vagy egyéb fontos közbiztonsági szempontok kivánják, indokoltnak s szükségesnek találjuk hogy a rendőrség saját belátása szerint és saját hatáskörében rögtön is intézkedhessék, mert köztudomásu, hogy nagyobb utczai zavargások esetén épen ezen üzletek szolgálnak a tulajdonképeni rendzavarók menhelyéül.

Viszont azonban másoldalról kifogásainkat sem hallgathatjuk el. A nyilvános étkező és szórakozó helyek megrendszabályozása sok más egyébtől eltekintve a *közerkölcsiség* szempontjából volt különösen szükséges. Ezt az irányt magán viseli az egész tervezet. A legutolsó szélsőségig megy el a közerkölcsiség védelmében, gyakran tulságokra is ragadtatva magát. E mellett mégis ugy tetszik, hogy sokkal elvontabbak és szárazabbak ennek a czélnak szolgála-

tában tett intézkedései, hogy sem jó előre is „*irott malasztnak*“ ne látszanának. Igy példának okáért egyáltalán nem láthatjuk át, mi czélja lehet az olyan rendszabálynak, mely *komoly képpel elveket akar őrizni a nélkül, hogy a gyakorlati élet iránti érzékéről tanubizonyságot tenne* és érvényesithető szabályokat tudna szolgáltatni. Ugyan mit érhet például az olyan frázis, hogy a különszobákban zárt ajtók mellett nem szabad mulatni? Hiszen akkor igen egyszerüen és magyarán megmondhatnák, hogy ezentul nem szabad chambre separée ket tartani: mert azt csak nem akarhatja a tisztes tanács, hogy valaki a nyilvánosság szeme elől elvonultan *nyitott ajtók* előtt mulasson. Ez a rendelkezés — a tervezet 22 §-a — egyébként is igen homályos, nem látni át könnyü szerrel, hogy hová czéloz. Pikantériákat nem merünk a komoly paragrafusok közt keresni, ettől eltekintve pedig gyakorlati értelmét a kellemetlen és fontoskodó rendelkezésnek felfedezni nem igen lehet.

A szabályrendeletben egybefoglalt iparágak szerint külön fejezetekre oszlik a tervezet — és nem mulaszthatja el minden fejezet élén az üzlettulajdonosok erkölcsös magaviseletét külön-külön kikötni. Mintha bizony az első általános részben nem lehetne e dolgot *egyszer* s általánosságban megszabni. Ez ugyan csupán külső alaku hiba, de mégis kellemetlenül szemetszuró.

Nagy erkölcsprédikáczióval jár az az igazán furcsa intézkedés (4. §.). hogy iparengedélyt nem kaphat olyan egyén, a kinek bordélyháza volt, vagy bordélyházban *bármily* alkalmazásban állott. Az italmérési engedelem kiadásának ugyis egyik feltétele az erkölcsi bizonyitvány, alig érthető tehát, hogy mi a czélja ennek a megszoritásnak. Utóvégre is azért, hogy valaki valaha talán kénytelen volt kenyerét a bordélyházzal, vagy még inkább annak esetleg mondhatnók egészen *tisztességes* szolgálatával (zongora stb.) megkeresni, ha a sors kedvezése és szorgalmas munkája segitségével e helyzetéből megszabadul és tisztességes ipar üzésére szánja magát — ettől eltiltsák, pusztán erkölcsi *nagyzolásból*, ez sem az igazi erkölcsiséggel, sem az emberies gondolkozással meg nem egyeztethető.

Érdekes intézkedés az is, hogy vendéglő, korcsma, kávéház üzletet templomoktól, iskolától, kórháztól, vagy közhivataltól 100 méternél kisebb távolságra nyitni nem szabad Igy papiroson igen szép ez a rendelkezés, de ugyan ki emelt még kifogást a szerviták épületében levő borház ellen, a Csalányi-féle vendéglő létezése miatt a ferenczrendi barátok bérházában, vagy számos más virágzó vendéglő és kávéház üzlet miatt, melyek ilyenféle épületekben, vagy ezek közvetlen tőszomszédságában vannak? Ugyan ki nem ösmer olyan jobbfajta vendéglőt, a mely ne lenne közhivatal közelében. Hiszen Budapesten majdnem annyi a közhivatal, mint a vendéglő és kávéház. A közhivatalok személyzetének érdeke pedig egyenesen megkivánja, hogy a hivatalok közvetlen közelében legyen vendéglő és kávéház Mi szükség az efféle komolyságot szinlelő rendelkezésre, mikor a főváros az uj központi városháza udvarain három-négy vendéglőhelyiséget ad bérbe, melyek legnagyobb részt a hivatalok után élnek, s mikor a városházán napról-napra arról panaszkodnak, hogy nincs közelében valamirevaló kávéház? Ez a rendelkezés a jelenben illuzórius, a jövőre nézve pedig felesleges fontoskodás.

Egy árnyalattal van csak több értelme annak, hogy eltiltják az utczára nyiló ajtóval nem biró üzlethelyiségeket. Igaz tapasztalat azonban ennek sem lehet alapja. Hány tisztességes, jóravaló vendéglője van a fővárosnak, a melyikbe a kapun át kell bejárni. Igaz, ezek nem modern vendéglők — talán az egyetlen Pannónia szállót kivéve — de annál patriárkálisabb, régi helyek, hol mindenkor tisztesség és némi családias hangulat honolt. Mit bántja ezeket a modernizáló szabályrendelet! Az ellenőrzés igy is, ugyis a hatóság kezében van, — erre nézve az ajtó holléte közömbös. A szabályrendelet szigoritó intézkedése nem egyéb, csak egy sivár paragrafus, lélek és való gondolat nélkül.

A kávéházakat meghatározó 31. §. első pontjáról évek óta folyik a vita. A kávés ipartársulat mindenképen csökkenteni kivánta a fővárosban tulságosan elszaporodott kávéházak számát. Már a numerus clausust is követelték. Az iparügyi bizottság többszörösen meghányta-vetette a kivánságokat, s végre is a bajok orvoslását e szabályrendelet megalkotása idejére igérte.

A tervezet a kávéház területének minimumát szabja meg és igy akar gátat vetni az apró cseprő kávéházak elszaporodásának. Hogy a megoldás menynyiben nevezhető sikeresnek, a szakkörök megitélésére bizzuk. Annyi azonban előre is bizonyos, hogy ezen a ponton még sok vitára van kilátás.

Aztán nem tudjuk minek épen az a szigoru meghatározás, hogy kávéházat csakis *utczai* helyiségben lehet folytatni. Ösmerünk mi igen kifogástalan és elökelő helyiséget, melyet modern házak udvarán rendeztek be. Ez nem kávéház?

Hibája továbbá még a tervezetnek, hogy számos rendelkezése nem elég határozott, hanem pontatlan és felszines. Az iparengedelem kiadására vonatkozó eljárást rémségesen hoszadalmassá teszi, — az előljáróság szereplését felületesen körvonalazza. — Egyik helyen kijelenti, hogy az iparengedély kiadása tárgyában az előljáróság *függetlenül* határoz, de még ugyanehhez a szakaszhoz siet hozzá tenni, hogy az illetékes ipartársulat véleményét mérlegelnie kell. Az ilyenformán stipulált *függetlenséget* keresheti a szegény iparhatóság

mindenütt, csak épen ebben a szabályrendeletben nem fogja megtalálni soha.

Fontos és kényes megkülömböztetéseket kell a szabályrendeletnek tenni az elöljáróságok és a rendőrkapitányságok illetékességi körének megállapitá-ánál. A tervezet azonban ebben az irányban sem könyeztet el. Helyenként neligálja az iparhatóság beavatkozásának jogait, másutt viszont a rendőrség, mint a közerkölcsiség szempontjából felügyelő hatóság hatáskörét csorbitja, belekeverve az elöljáróság rendelkezésének kikötését. — A tervezet végleges átdolgozása alkalmával ezekre a pontokra különös figyelemmel kell lenni, mert sajnosan ismeretesek már a hatóságok illetékességi összeütközéséből származó viszszavonások és kellemetlenségek.

Alaki szempontból megjegyezzük végül, hogy a büntető határozatok beosztása meglehetősen kuszált, és kevéssé áttekinthető. Ebben a részben azonban érdemileg kevesebb a kifogásolni való.

A pálinkamérő üzletekre vonatkozó rendelkezések általában életre valóak, és ha ügyesen és lelkiismeretesen végrehajtják őket, a mostani állapotok javulását méltán lehet remélni.

Elég kedvezően oldja meg a tervezet a nyilvános helyiségekben a zenélésre vonatkozó engedelem megszabásának kérdését. Kissé aprólékos ugyan a 10 és 11 óra közötti megkülönböztetés felállitása, azonban ez csak annak a törekvésnek tulajdonitható, hogy minden érdeket igyekeztek kielégiteni.

A 13. §. a közhatóság ellenőrzésének jogát biztositja. Ez a jog azonban általános törvényekben gyökeredzik s igy a szabályrendeletbe felvétele egyrészt felesleges, másoldalról pedig veszedelmes, mert kiszolgáltatja az üzlet tulajdonost a hatóság emberei önkényének.

Ez az ellenörző-jog ugyanis ilyen alakban meghatározva, könnyü szerrel válhatnék zaklatássá, annyival is inkább, mert az ellenőrzés utját-módját meg nem jelöli. — Több szabatosság reá férne erre a szakaszra.

A tanköteles gyermekeknek nyilvános helyek látogatása tárgyában tett rendelkezés sem elég világos, holott a homályosság ezen a ponton sok kellemetlenségre adhat okot. Ugyanis ennek a szakasznak a megokolása erős gyanut ébreszt.

A rendelkezésének ugyanis csakis az elemi iskolás tanulókkal szemben van jogosultsága és értelme. Ezeket a kis gyerekeket pedig nem igen láttuk eddigelé vendéglőkben vagy kávéházakban dorbézolni. Ha pedig középiskolai tanulókra gondol a tervezet, akkor e rendelkezésének ellene kell szólanunk, a mig azt látjuk, hogy számos vidéki, vagy szegényebb sorsu szülőknek gyermeke a vendéglői étkezésre szorul.

Az ellenőrzés ezekkel szemben nem a közigazgatási hatóság feladata, hanem a gyámé, vagy a professzoré. A végleges megszövegezéskor mindenesetre jó lesz ezt a dolgot is egy kissé tisztázni.

Az éjjeli zenélés dolgában megszabott rendelkezéseket a tervezet 30. §-a egész terjedelmükben kiterjeszti a kávéházakra is.

Igen okos és világos az erre vonatkozó megokolás, melyet idézünk:

Ezen szakasz szerint az előző fejezetnek összes rendelkezései a 20. §. kivételével a kávéházakra is kiterjesztetnek.

A záróra kérdését már előzőleg indokoltuk s igy most csakis a zenélési zárórának a kávéházakra ugyanazon módon való alkalmazását tartjuk különösebben indokolandónak.

Nem oszthatjuk e tekintetben azon véleményt, hogy „a kávéházakban az éjjeli zene zavarja a nagyobbrészt ujságolvasás czéljából jelenlevő vendégeket.“

A kávéházi vendégek tulnyomó része vagy reggel vagy délután végzi el az ujságolvasást s a ki e helyütt éjjel is megjelenik, az ritka esetben teszi ezt azért, hogy ujságot olvasson, hanem teszi, hogy ott egyébként szórakozzék, sőt nagyrésze a kávéházak éjjeli vendégeinek épen azért megy oda, hogy zenét, czigányt hallgasson. Azok pedig, kik éjjel akarnak ujságot olvasni, vagy a zenét nem kedvelik, oly kávéházakat kereshetnek fel, melyekben zene nincs. Ily kávéházak most is vannak nagyobb számban s előreláthatólag a jövőben is lesznek

Azt, hogy a kávéházak a vendéglőkkel szemben a zenélés tekintetében más rendelkezések alá vonassanak sem méltányosnak, sem szükségesnek nem tartjuk s javasoljuk, hogy a 28. §. a kávéházakra is kiterjesztessék.

A kávémérésekre vonatkozó intézkedéseket az eddig érvényben levő szabályrendeletből vették át, Valamennyi már a gyakorlatban teljesen bevált, — s módositásuk csakugyan szükségtelen.

A pálinka mérésekre vonatkozó részt már általánosságban megdicsértük. Felemlitjük még azt a rendelkezést, hogy a tervezet itt az ugynevezett főzetek (thea, grogg, stb.) felszolgálását el akarja tiltani. — Kemény dió. Küzdelem lesz érte szépen. A szakasz megokolása azonban sok hivet fog szerezni a javaslatnak. Ez a rövid, de velős okfejtés a következő:

Ezen szakaszban uj rendelkezés az, hogy a főzetek (thea grock stb.) kiszolgálása is tilalmaztatik.

A pálinkamérőknek régi kérelme, hogy üzletükben a hideg ételek, kenyér, thea és szódaviz árusitása is megengedtessék.

Tekintettel azonban arra, hogy ennek engedélyezése esetében a kérdéses üzleteknek korcsmai jellege lenne s indokolatlan konkurrenciát okoznának a szegényebb néposztály ez irányu szükségletét ellátó kávéméréseknek és kisebb korcsmáknak, a kérelem teljesitését annál kevésbbé javasolhatjuk, mivel a m. kir. államrendőrség fókapitányi hivatalának ez ügyben meghallgatott véleménye szerint „a pálinkaméréseket a nép alsóbb rétegéhez tartozó, legnagyobbrészt foglalkozás nélküli, nem ritkán rovott kétes exisztenciáju és dologkerülő elemek látogatják, kiknek botrányok előidézésére is nagy a hajlamuk“ Ha ezeknek alkalom nyujtatik arra, hogy huzamosabb ideig tartózkodhassanak a pálinkamérésekben, ennek az alkohol na-

gyobb mérvü fogyasztása és az ezzel karöltve járó testi és lelki romlás lenne a következménye, a mi ismét csak a jelenlegi viszonyok mellett is gyakran előforduló czivakodások, verekedések és botrányok szaporodását idézné elő."

Végül még nem hagyhatjuk szó nélkül a tervezet stilusát. Régi dolog, hogy szabályrendeleteket nem szokás a lirai ömlengések hangján szerkeszteni, — de a fővárosnak általában elég fiatal tisztviselő-kara méltán szakithatna egyszer már öregapáink lúdtollas aktanyelvével. Ez a mostani tervezet ráadásul történetesen stilus dolgában még a rendesnél is keservesebb. Ezt a szegény, hivatalokban amugy is agyonkinzott magyar nyelvet ugy kiforgatja a maga mivoltjából, hogy akár zulukaffernek is beillenék. A rémséges szenvedő igealakokat még csak el lehetne a hivatalos irásoknak nézni, de már a szavak, fogalmak magyartalansága csakugyan tulmegy a leggyengédebb türelem határain. A kávéházi üzlettől, mely földfeletti helyiségekben *gyakorloltatik*, a *megejtett* vizsgálatig minden akta — gombát feltalálhatni ebben a munkálatban.

Ezekben ismertettük a főváros tanácsának legujabb munkásságát. Ugy a tárgy fontossága, mint az ügyosztályi javaslat értéke méltóvá tette, hogy behatóbban foglalkozzunk vele. Hogy minő fontos feladat a szóbanforgó szabályrendelet megalkotása, jól tudják az illetékes körök. Fényes bizonyiték erre az a mag vas előterjesztés, melynek kiséretében a tervezet napvilágot látott.

„Az 1884-iki és 1888-iki e tárgykörben alkotott szabályrendeletek számos rendelkezésének megváltoztatása iránt megindított tárgyalások azt a meggyőződést keltik bennünk, — mondja a jelentés, hogy mindkét szabályrendelet elavult már s azok nemcsak egyes részeikben, hanem teljes egészükben gyökeres átdolgozást igényelnek, hogy azután *egy egységes szabályrendeletben nyerjenek megoldást mindazon kérdések, melyek fővárosunk rohamos fejlődése következtében ezen iparágnak közegészségi, közrendészeti és ipari szempontokból való helyes rendezését követelik; s ezen ügy oly módon szabályoztassék, hogy a közönség érdekeinek zem előtt tartása mellett az iparosok létérdekei is kielégitést nyerjenek s végül, hogy az esetre, ha azon társadalmi és hatósági mozgalom, mely az idegenforgalom emelése érdekében megindult, eredményes lesz, az emelkedő idegenforgalom ezen iparágat már helyes alapokon s az ehhez füződő igényeknek megfelelőleg rendezve találja.*«

Szép feladat! Adja az ég, hogy megoldása sikerüljön.

Az előttünk fekvő tervezet igen jó alap, és biztos remény forrás arra, hogy igy is lesz; hátra van még a *kerületi előljárok értekezletének*, a *budapesti kereskedelmi* és *iparkamarának*, az *országos iparegyesületnek*, a *rendőrkapitányságnak* és az *érdekelt ipattársulatoknak* észrevételező tárgyalása.

Ha ezek során a fenmaradt kifogásokat sikerülni fog eloszlatni, ugy a városháza legutóbbi munkálkodásához összinte lélekkel gratulálhatunk.

Az egyetemi beiratások eredménye.

A királyi magyar tudományos egyetemen véget értek a rendes beiratások. Ezentul már csak külön megokolt kérelemre, dékáni s később rektori engedelem alapján lehet beiratkozni az egyetemre.

A beiratkozások eredménye alapján egy igen érdekes tünetről közvetlenül nyert adatok alapján áll módunkban számot adni. Ez a feltünő jelenség az, hogy az egyetem *bölcsészet karát* az idén, még eddig soha sem tapasztalt *nagy számban lepték el* a hallgatók.

Magára a bölcsészeti karra mintegy *70 nőhallgató* iratkozott be, s ezenkivül is a bölcsészettan hallgatók átlagos száma felületes becslés szerint meghaladja az egyetem többi karára külön-külön beiratkozott hallgatók számát.

A tanári pályának ez a rohamos ellepése kétségtelenül azt az eredményt fogja maga után vonni, hogy néhány év mulva a képesitett tanárok, mint magán-nevelők lesznek kénytelenek kenyerüket megkeresni, mivel az országban nincsen annyi rendszeresitett tanári állás, mely valamennyi uj tanár elhelyezését lehetővé tehetné.

Ennél az aggasztó tünetnél azonban még érdekesebb jelenség a nőknek ez a rengeteg tódulása a tudományos pályára. Valóban komoly anyagot ad a gondolkozásra, hogy vajjon mit akar az a sok nő a bölcsészeti karon? Csak nem akarnak valamennyien tudósokká lenni? Ezt annyival is inkább kötve hiszszük, mivel tudós nőt eddig még legfeljebb csak a *Molière* éles nyelvü vigjátékában láttunk, a vén föld porát azonban ilyen csuda még nem taposta. Vagy talán ezek a hölgyek *megélni* akarnának a férfiak pályáján, s a tudomány-szomj nem csupán nagyuri paszszió? Ha igy van; ugy még szomorubb. Hiszen olyan kevés a fóka, hogy már már magunk is eszkimót eszünk.

Valahányszor a gyengébb nemnek ilyen érzékeny támadásáról hallunk, önkénytelenül is fülünkbe csendül Budapest székesfőváros polgármesteri hivatalának az a több héttel ezelőtt nyilvánosságra bocsájtott figyelmeztető szózata, hogy a hölgyek ne igen törtessenek a fővároshoz bejutni, mert az összes — gépiró női állások be vannak töltve, s tekintve a számtalan előjegyzést — üresedésre jó egyenlőre nincs is kilátás.

És azóta is, hogy az a kijelentés elhangzott, százával lesik a szép hivatalnokok az alkalmat, hogy

esetleg valami hivatalba szerencsésen bejuthassanak. Lesik a helyet s panaszkodnak a munkahiány miatt. De ugyan mi lenne, hogy ha ezalatt az idő alatt a különböző rendszerü irógépek helyett a kötő, varró és horgoló tűt forgatnák. Higyjék el hölgyeim, többet ér egy pár jól megstoppolt harisnya, mint egy pompás tanári diploma — állás nélkül.

Megostromolt leányok.

Budán ismét heves ostrom volt: az I. kerületi leányiskola épületét vették ostromzár alá az ármádia vitéz kadettjei. Az ostromló csapatok abban az időben, mikor lent a leányiskolában vége volt az előadásoknak, megszállták az épület kapujával szemben levő gyalogjárót s a kocsiutat, és a mint a leánysereg gyanutlanul kivonult a kapun, heves sortüzzel fogadták. A sortüz, melyről meg kell jegyezni, hogy a kadettok lövelő szemeivel adatott, leirhatatlan pusztitást vitt véghez a leányok soraiban. Ugyszólván egyik szem sem tévesztett célt, s a fiatal hölgyek közül számosan heves dobogást éreztek a szivök tájékán, a hova a lövés hatott. Másokat arczukon ért a tüz és mélyen elpirultak, mialatt lesütött szemmel siettek tova. Ismét másoknak pedig nevető-gödröcskéikbe értek a veszélyes pillantások s ezek csöndes vidám kaczajra fakadtak. Aztán a váratlan támadástól valamennyien ijedten rebbentek szét az épület alól, s ki-ki a maga sebével hazaszéledt; a meglepetés okozta vereséget azonban az egész leánysereg annyira szégyelte, hogy elhatározták,

1) hogy sem odahaza, sem az iskolában nem fognak egy kukkot sem szólni róla.

2) Hogy legközelebb adandó alkalommal teljes erővel viszonozzák a sortüzet.

Odahaza ennélfogva ki-ki titkos egyetértéssel rendbe hozta fegyvereit: kisütötte a hajtincsét, rizsport kent az arczára, megigazitotta a kontyát s szép ives alakura kifestette a szemöldökét. Főképen pedig ki-ki igen sokáig nézegette magát a tükörben.

Másnap azután igy teljes fölszereléssel vonultak veszélyeztetett poziciójukba.

Természetes, hogy a mathezis órán a leányok még soha oly kevés feleletet nem adtak a szigoru professzor kérdéseire, mint ezen a napon. A professzor ezen persze nagyon csodálkozott, de mi, ugyebár nem? Mert ugyan ki tanulná meg a mathezis-leczkéjét ilyen háborus világban?

Mikor vége lett az előadásnak, Miczi, az előőrs odakapaszkodott az ablakhoz. Aztán ujját az ajka elé illesztette és igy adta meg a vészjelt a seregnek:

— Ott vannak! Megint ott vannak.

Ella, a vezér, erre maga köré gyüjtötte a sereget és buzditó beszédet intézett a leányokhoz.

— Ha az ő tekintetök — ugymond — szúr, mint Ámor istenke nyila, a mi pillantásunk gyujtani fog. És mondom nektek, vitéz leányok, a mi pillantásainkat Vénus fogja irányitani Most pedig előre! Utánnam a ki nem gyáva!

És rohamra fuvatott . . .

. . . A kadettok közül egy sem maradt seb nélkül: minden egy amazont valóságos hősé avatott a tüzkeresztség.

Egyik kadett ha már ugyis vereséget szenvedett, legalább meg akarta örökiteni a történelmi pillanatot és elővéve gyorsfényképező készülékét, a tüzelő leányseregnek irányitotta.

Fájdalom azonban, gépje már nem az I. ker., polgári leányiskola Rozgonyi Cicelléit örökitette meg, (azok gyorsan mint a szétfröcscsent vizcsöppek, szétrebbentek) csupán az iskola komor — igazgatóját.

Mert az igazgató megneszelte az ostromot és ő is lejött a kapuba a leányok után.

Azután pedig, miután a vert kadett sereg gyorsan visszavonult a csatatérről, ujra visszament az iskolába s ott iróasztala mellett megirta följelentését a városi tanácshoz, hogy az a hadtestparancsnokság utján vonassa vissza a harczias kedvü kadetteket.

. . . És azóta csönd van a leányiskola körül.

Csupán távolabb, az egyes utczasarkokon és kirakatok előtt folynak még — guerilla-harczok. Egy kadett és egy leányka közt emitt, egy kadett és egy leányka közt amott.

Hadi tudósitó.

A furfangos levélgyüjtő.

A levélgyüjtő vállalat egyike a legfurfangosabb intézményeknek, melyek a föld hátán csak működnek. Levélszekrényeket aggat ki az utczasarkokra, gyalogjáró szélére és kiiratja rájok, hogy pl.:

a leveleket déli 12 órakor viszik el

vagy:

a leveleket d. u. 2 órakor viszik el

(És igy tovább, reggeltől, estig minden két órában.) Csakhogy a leveleket sohasem viszik ám el sem déli 12 órakor, sem d. u. 2 órakor stb., mikorra a levélszekrény hirdeti, hanem mindig egészen más időben. Vagy egy órával később, vagy egy órával hamarabb.

Azelőtt egy órával később koczogot a szekrényhez a postakocsi, hogy összeszedje a leveleket, melyeknek tulajdonképen már egy óra óta bent kellett volna lenniök a főpostán, továbbitás végett. Természetes, hogy igy teljes egy órával később vitetvén el, számtalan azoknak a leveleknek a sora, melyek lemaradtak az illető vonatról s ennek folytán gyakran fél sőt némely irányban egésznapi késedelmet is szenvedtek.

A közönség valahogy rájött a postakocsik hanyagságára s panaszt tett, a melyet bár ne tett volna!

Mert a levélgyüjtő vállalat nagyon furfangos módot eszelt ki arra, hogy most már korábban hordják a főpostára a leveleket s a levelek mégis mindig csak késedelemmel továbbittassanak.

A furfangos levélgyüjtő postakocsik ugyanis a panaszok óta nem egy órával később szedik már össze a leveleket. Nem, hanem egy órával korábban, mint a hogy a szekrény igéri.

Vagyis déli 12 óra helyett már d. e. 11 órakor, d u. 2 óra helyett pedig már d. u. 1 órakor szétviszik a leveleket a szekrényekből, melyek a széthordás után teljes egy órán keresztül még garmadaszámra gyüjtik azokat a leveleket, melyeknek elszállitására a jelzett és remélt déli 12 óra, vagy d. u. 2 óra helyett most már az elvitt szállitmányhoz képest éppenséggel k t órával később, tehát d. u. 1 órakor (2 órai jelzés) és d u. 3 órakor (4 órai jelzés) kerül a sor.

És ezért a legfurfangosabb vállalat a föld kerekségén a — budapesti m. kir. levélgyüjtő vállalat.

Városi.

Szinház.

Az uj szinházi év kezdete.

A fecskék elszállanak, a fővárosban a nyári szünet alatt sátorfájukat felütött szellős muzsacsarnokok élete a vége felé jár. A főváros összes téli szinházai sorra megnyitották kapuikat s egy-két heti „előkúra“ után kezdetét vette a komoly müvészi élet. A szinházak uj szezonja teljes erővel megnyilott, s mi is ujra elfoglaljuk régi helyünket, kivéve a magunk szerény részét müvészi ügyek tárgyalásából.

Mint eddig is, szinházi rovatunkat ezentul állandóan megtalálja a szives olvasó.

Általános áttekintést nyujtunk hetenként szinházaink müvészi életéről, még pedig nem csupán a theatrális oldalát tekintve a felmerülő eseményeknek, hanem mindenkor keresni fogjuk az érintkező pontokat, a hol a müintézet a közhatósággal, mint felügyelő erkölcsi személylyel (tüzrendészeti, közrendészeti, közerkölcsre, közegészségügyre stb. felügyelőhatóság) jut összeköttetésbe.

De ezeken kivül is, mint a magyar székesfőváros belső ügyeivel közvetlen alapossággal foglalkozó organumot, különösen érdekel bennünket szinházaink élete annál a mély hatásánál fogva, melyet a fővárosra általában tesz. A szinházak a fővárosnak fontos közmüvelődési tényezői, melyek például csupán az idegenforgalom kérdésének szempontjából is kiváló jelentőségüek.

*

A legutóbbi hét leteltével a fővárosnak összes szinházai megnyitották kapuikat a nagyközönség számára. Az utolsó hét kivételével azonban az eddig letelt idő csupán a beleizeledés munkálataival telt le, magasan kiváló müvészi események nélkül. Az utolsó hétre azonban már jelentős bemutató előadások is jutottak, melyekre még legközelebb külön fogunk visszatérni.

A legfontosabb esemény eddig a szinházak programmjainak kibocsátása volt. Sok megjegyzésünk lehetne ezekre az előirányzatokra, de nem vagyunk barátai annak, hogy már magát a müvészi programmot tegyük birálat tárgyává. Elvégre is a szinházak igazgatósága a legjobb tudása és indulata szerint rójja össze játéktervét, s a birálatnak csak az eredmény jelentkezése után lehet helye Csupán az igen nagy tévedések lehetnek azok, melyeknek tényleges elkövetésétől óva inteni már jó eleve kötelessége lehet a szinmübirálattal foglalkozónak.

Ilyen aggasztó jelenségnek kell tartanunk a *Nemzeti Szinház* játéktervéből azt a bárcsak burkoltan kivehető — tervet, hogy a legelső magyar müintézet ezentul kasszadarabokra akar utazni, s a gazdag müsor fenntartása helyett ujonnan bemutatandó darabjait és a feleleventéseket szándékozik a pénztári siker arányában kamatoztatni. A darabok kiaknázása nem lenne méltó a Nemzeti Szinházhoz, melynek egyéb hivatása van, mint pénztárát állandóan megtölteni. Ez a rendszer legfeljebb valami magánvállalat részéről lehet igazolt, de ezt a példát ott követni, igazolhatatlan hiba és tévedés lenne. A hivatalos programm igen óvatos homályossággal érinti ezt a dolgot, azért a bővebb hozzászólás jogát fenntartjuk arra az időre, ha az igazgatóság szándékáról már tényleg meggyőződtünk.

A Nemzeti Szinházban egyébként eddig a régi müsor kiválóbb darabjait vették sorra. Jelentősebb esemény volt a *Priella* Kornélia szereplése és *Szacsvay* Imre Leár királya és Schwartze ezredese (Otthon). Pótolhatatlan ürt láttunk a *Jászay* Mari helyén, melyet mesterséges redőzés el nem palástolhat. Szivesen vettük a *Válás után* ujból való beillesztését a müsorba. Kár volna ezt a pompás dolgot csupán erkölcsi pózolásból kiközösiteni.

A mi a külsőségeket illeti, aggodalommal látjuk, hogy az öltözőkben még mindig a régi rendszer áll fenn. Ennek még rossz vége lehet.

A *m. kir. operaház*-ban jól indul a szezon, a vendég tenoristák fényesen „bevágnak.“

A *Népszinház*-ban a mult szezon sikerültebb darabjai járják. *Blaháné* rekedtsége miatt a népszinmü még nem ébredt fel nyári alkalmából, a *„Párisi élet“* reprise pedig elég balul ütött ki. A szinházat még elég kevesen látogatják s csak *Fedák* Sári sikere nyujt némi vigasztalást.

A *Vigszinház*-ban már erősen dolgoznak. A bevezető előadások után a *„Fernand házasodik“* czimü franczia bohózattal mulattatták a közönséget. Az igazgatóság igen okos beosztással állitotta össze a játékrendet. Ez a mulattató darab ugyanis kissé még nyárias és éppen alkalmas az átmeneti időre. Mig ilyen melegen süt a napsugár, nincs egyéb kivánsága a közönségnek, minthogy nevető izmait ingereljék. Erre pedig a Feydau bohózata alkalmas. *K. Szerémy* Gizella igen jó szerephez is jutott benne.

A *Magyar Szinház*-ban a régi darabok közt egy bukás is füszerezte a hangulatot. Viszont a jubiláris előadás sikert hozott. A szinháznak még épen nincs együtt a müvészgárdája s a tulajdonképeni szezont még csak ezután nyitja meg.

A szegény szinkörök immár a végüket járják s mesterséges légzéssel igyekeznek napjaikat kihuzni. Az erős versengés nem csüggeszti el őket s mindent elkövetnek, hogy a közönség érdeklődését a hátralevő időre is lekössák. *Makó* Lajos változatos müsorral, *Feld* Zsigmond pedig helyiérdekü nevezetességekkel kecsegtet.

*

Az *Uránia* Szinház valóságos szinielőadásokkal fog kisérletet tenni. A tanács csak nagy nehezen adta meg a drámai előadások tartására vonatkozó engedélyt, mert a szinház tüzbiztonsági szempontokból nem kielégitő. Ez okból az előadások

alatt kivételes tüzrendőri intézkedéseket foganatositanak, — csupán kisebb darabokat adhatnak elő, a szinpadon csak egy darab diszlete és legfeljebb husz szereplő lehet jelen.

A drámai társulatot a szinház igazgatósága most szervezi.

P. –

A népfelkelők jelentkezése.

A népfelkelő-köteles fővárosi lakosok minden esztendőben egyszer tartoznak a hatóság előtt jelentkezni. Ezeket az időszaki népfelkelő jelentkezéseket minden évben más-más helyen szokták megtartani, ott a hol épen alkalmas üres helyiségek akadnak.

A népfelkelők jelentkezésének ideje már közelget miért is *Vossits* Károly t nácsos, a ki a beteg *Kullmann* Lajos tanácsos helyett ez időszerint a katonai és illetőségi ügyosztályt is vezeti — előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a népfelkelő szemle czéljára engedjen át alkalmas helyiséget. A tanács a központi városháza *Rostély*-utczai részének I. emeletén az adóárverési csarnok és a hozzá tartozó félemeleti helyiségek felett elhuzódó két helyiséget jelölte ki a kivánt czélra és azt a folyó év egész tartamára a IV. ügyosztálynak rendelkezésére bocsájtotta.

A szemle megkezdése előtt a helyiségeket alaposan kitisztogatják és a szükséghez képest átalakitják. A központi városházának ezt a része azonban a jövő év elején más czélra kell s igy a népfelkelő szemle jövő évre megint hajléktalan marad. A tanács véget akar vetni annak az állapotnak, hogy a népfelkelők számára évről-évre uj helyiségeket legyen kénytelen keresgetni.

A népfelkelő szemlét az utóbbi évek alatt az Üllői-uti Mária Terézia kaszárnyában, a Vigadóban, a régi curia épületében és sok mindenféle egyéb alkalmi helyiségekben tartották meg. Ez az örökös vándorlás nem csak fáradságos és gyakran költséges munka is, hanem a közönségnek is kellemetlen, mivel minden évben ujra kell tudakozódnia a jelentkező helyiség holléte felől. A mostani alkalmat végre megragadta a tanács és felhivta a katonai ügyosztályt, hogy keressen olyan állandó helyiséget, a hol a szemlét mindenkor meg lehetne tartani Ezt a helyiséget azután véglegesen be fogják rendezni a népfelkelők számára.

Mindenesetre a legnagyobb mértékben kivánatos dolog, hogy ez a valósággal falusias állapot végre megszünjék. Akármennyire terhes is a fővárosnak erre a czélra ismét tetemesebb összegeket áldozni, alapjában véve mégis csak takarékoskodni fog vele, ha állandó jelentkező helyiségről gondoskodik, mert az évről-évre szükségessé váló átalakitások és berendezések szintén csak számottevő költséget emésztenek meg a nélkül, hogy az ilyen módon kidobott pénznek csak bárminő kézzelfogható látszata maradna. Az pedig aztán egyenesen abszurdum, hogy a mindenféle kellemetlen katonai és népfelkelő jelentkezésekkel folytonosan bosszantott közönségnek még ilyen oldalról is csak állandóan nehézségeket okozzanak, nem s emlitve, hogy az efféle hevenyében összetákolt idelglenes elyiségek mennyire negligálják a publikum legelemibb kényelmi kivánságait is, olyannyira, hogy sokan inkább képesek elmulasztani a jelentkezés körül fennálló kötelezettségeiket, mintsem hogy órák hosszán át rendetlen, tisztátalan és üres szobákban legyenek kénytelenek elácsorogni.

Mindenesetre tehát igen okos dolgot müvelt a főváros tanácsa ezzel a legujabb határozatával. Csak az a kár, hogy már régen meg nem tette ugyanezt.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 471 gyermek, meghalt 243 egyén, a születések 228-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 351 törvényes, 120 törvénytelen; nemre nézve 226 fiu, 245 leány. Halvaszületett 11 gyermek köztük 8 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 35·7.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 18·4, az egy éven felüli lakosságnál: 13.4, az öt éven felülli lakosságnál 12.6.

A halottak közt volt 127 (—) finemü, 116 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 7 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 15-nél).

Az év eddigi 36 hetében élve született összesen 16.588 gyermek, meghalt összesen 10.818 egyén, a születések többlete tehát 5770; a mult év megfelelő időszakában született 16.593, meghalt 11.072, a születések többlete volt 5.521 (—).

Az élve szülöttek között volt: 109 római katholikus, 1 görög katholikus, — görög keleti, 9 ágostai evang., 8 helvét 43 izraelita, — összesen 170. Halvaszülöttek 3.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1090 beteget, szaporodás 347, csökkenés 375, maradt a hét végén 1062, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 105 beteget, szaporodás 48, csökkenés 24, maradt a hét végén 129, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 575 beteget, szaporodás 269, csökkenés 250, maradt a hét végén 594, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 699 beteget, szaporodás 108, csökkenés 114, maradt a hét végén 693. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.469 beteget, szaporodás 772, csökkenés 763, maradt a hét végén 2478.

Jóváhagyott alapszabályok.

A belügyminiszter a „Millenium jótékony és betegsegélyző egyesület" módositott alapszabályait jóváhagyta. A főváros tanácsa a miniszter határozatát most közölte *Dósa* Kálmán fővárosi bizottsági taggal, mint az egyesület elnökével.

Hirek a városházáról

Az anyakönyvi hivatalok leltára.

A tanács elrendelte, hogy az összes budapesti állami anyakönyvvezetőségek a hivatalaik felszerelését alkotó ingóságokról pontos leltárt és leltári számadást készitsenek és azokat átvizsgálás czéljából harmincz nap alatt terjesszék be.

A VII. és VIII. kerületi anyakönyvi hivatalok, melyeket utóbb állitottak fel, már kezdetben összeállitották a szabályszerü leltárakat, ezek tehát csak kiegészíteni és pótolni fogják azokat, mig ellenben a többi három anyakönyvi hivatalnak egészen uj leltárokat kell készíteni.

A budai izraelita hitközség fuziója.

Dr. Goldberger Rafael budai főrabbi elhalálozása óta komoly tárgyalások folynak a budai és óbudai izr. hitközségek fuziója érdekében.

A két hitközség elöljárósága a napokban az egyesülés ügyében értekezletet tartott; a melyen végleges megállapodások jöttek létre. A tárgyaló elöljáróságok megegyeztek abban, hogy a főváros jobb partján lakó zsidóság egyházi és kulturális érdekei egyaránt megkivánják az egyesülést.

A két hitközség elöljársága még egy ujabb értekezletet tart, a melyen a hitközségek finánciális ügyeivel foglakoznak.

Az egyesült jobbparti izr. hitközség közös lelkésze dr. *Adler* lesz és az eddiggi óbadai főrabbi lesz.

Az orvvadászok ellen.

A főváros tanácsa a belügyminiszter felhivására erélyes hangu rendeletet adott ki (alárendelt hivatalainak), melyben meghagyja, hogy főváros területén eladásra kerülő vadak eredetét esetenként nyomozzák, s az olyan elárusitót, a ki az áru eredetéről számot adni nem tud, jelentsék fel. Az intézkedést az tette szükségessé, hogy a főváros környékén levő uradalmak, különösen pedig a gödöllői korona uradalom területén az orvvadászok gazdálkodása igen elharapódzott, s nagy nehézségekkel jár azoknak a meggátlása. A felsőbb hatóságok azt remélik, hogy a vadaknak a piaczon való ellenőrzésével legeredményesebben fog sikerülni a vadorzók kiirtása.

Az ó-budai izr. templom villamos világitása.

Az ó-budai izraelita hitközség kerelmére megengedte a kereskedelmi miniszter, hogy a magyar villamossági részvénytársaság a villamos világitás kábel vezetékét a Lajos-utczából az izr. templomig meghosszabbithassa. Ennek következtében mintegy 400 méter hosszu vezetéket raknak le. A miniszteri rendelet megjegyzi, hogy az engedély csak ideiglenes, s ha a vezeték lerakása ellen a m. kir. telefonhálózat igazgatósága, a fővárosi közmunkák tanácsa, vagy a főváros közönsége a végleges engedelem megadásánál bárminemü változtatásokat kivánna, azokat utólagosan végre kell hajtani.

A jövő székei.

A II. kerületi Margit-körúti elemi népiskola igazgatója előterjesztést tett a tanácsnak, hogy iskolában nagy hijjával vannak a székeknek. A tanács az igazgató kérelmére elhatározta, hogy 24 uj Thonet-széket szerez be az iskola számára. Ugyanabban a határozatban azonban, a melyben eme szilárd elhatározásának eltörölhetetlen formát adott a főváros tanácsa, egyben elővigyázatosan azt is kinyilvánitja, hogy a beszerzéshez szükséges 100 korona költségre fedezettel nem rendelkezvén, — a beszerzést a jövő évre halasztja.

Igy kapott a margit-körúti iskola huszonnégy széket elvben és papiroson — valamint jó reménységet arra, hogy mához egy esztendőre meglátja majd a székeket is.

Adók neveinek megváltoztatása.

A belügyminiszter a főváros kérelmére megengedte, hogy az eddig városi fogyasztási adó, községi fogyasztási adó és fogyasztási adópótlék czimén szedett adókat a főváros ezentul egyöntetüség czéljából „községi fogyasztási adó" czimén kezeljék.

A belügyminiszter intézkedett, hogy az adók uj nevét az összes szabályrendeletben is feltüntessék.

A vendéglősök orsz. szövetkezetének alapszabályai.

A külső-üllői-ut szabályozása tárgyában a főváros uj terveket dolgoztatott ki. — A mérnöki hivatal már elkészült az uj tervekkel, s a főváros azokat most a közmunkatanácshoz küldötte át, hogy észrevételeit a tervekre megtehesse.

A tulajdonjogi korlátozások bekebelezése

A budapesti általános villamossági részvénytársaságot kötelezte a főváros, hogy ujonnan szerzett ingatlanaira a főváros megillető telekkönyvi korlátozásokat telekkönyvileg kebeleztesse be. A bekebeleztetés keresztül vitele az ilyen esetekben a felet terheli s a villamossági részvénytársaság is megtette a főváros felszólitására a szükséges lépéseket. A biróság azonban még nem készült el a telekkönyvi feljegyeztetés elrendelésével s igy a társaság a fővároshoz kénytelen volt idő haladékért folyamodni. A tanács a kiegészitett telekkönyvi kivonat bemutatására 30 napi időhaladékot engedélyezett.

Uj lépcső a központi városházán.

A központi városházának *Károly*-körúti oldalán a tanács jog,- ipar- és rendészeti ügyosztálya és a tiszti ügyészség helyiségeihez uj felvezető lépcsőt épittetett a főváros. Az uj lépcső a régi, szük és kopott csiga lépcső helyett készült s igen kényelmes széles kőfeljáró. Az uj lépcsőt, melyet magas vaskorlát szegélyez, most hivatalosan megvizsgálták és átadták a használatnak.

A fizetési meghagyások kézbesitése.

A kerületi elöljáróságok, melyek a fővárosnak a felek részére kiadott fizetési meghagyásait kézbesitik, olyan esetekben, a mikor a kézbesitést nem lehet teljesiteni, a meghagyást a számvevőségnek fogják visszamutatni. A tanács most elrendelte, hogy a visszamutatott meghagyásokat ezentul közvetlenül hozzá terjesszék be az elöljáróságok, mert ezzel sok felesleges munkát és idő-veszteséget fognak megkimélni.

A külső-üllői-ut szabályozása.

A vendéglősök országos szövetkezetének alapszabályai még most sem nyerhették el a kormányhatósági jóváhagyást. A belügyminiszter ugyanis ismét visszaküldötte jóváhagyás nélkül az alapszabályokat, hogy a szövetkezet többrendbeli pótlásokkal egészitse ki.

A huspároló szabályrendelet a miniszter előtt.

A kerületi elöljáróságok a huspárolóról készitett szabályrendeletet, melyet már a főváros törvényhatósági bizottsága is elfogadott a szokásos kihirdetés foganatositása után már visszaterjesztették a tanácshoz. A legujabb szabályrendelet harmincz napon keresztül ki volt függesztve a kerületi elöljáróságoknál, felszólamlást azonban ez idő alatt nem nyujtottak be ellene. A tanács ennélfogva a szabályrendeletet jóváhagyás végett felterjesztette a belügyminiszterhez.

Közgazdaság

Uj nyilvános vegyvizsgáló állomás.

Szilágyi Gyula, kir. kereskedelmi törvényszéki és államrendőrségi hites vegyész és műegyetemi m. tanár a fővárosban uj vegykisérleti állomást rendezett be, és azzal a kérelemmel fordult *Darányi* Ignácz földmivelésügyi miniszterhez, hogy a vegykisérleti állomást nyivánossági joggal ruházza fel. A kérelmet a miniszter kedvezően intézte el s az uj állomásnak a nyilvánossagi jogot megadta, illetőleg megengedte, hogy az intézet a „nyilvános vegyvizsgáló állomás“ nevet használhassa

Munkanélküli munkások a fővárosban.

A fővárosi gyárak a rossz üzletmenet következtében egyre másra kénytelenek elbocsájtani feleslegessé vált munkásaikat. Legujabban ismét több el-őrangu gyárból kapjuk a szomoru hirt, hogy munkásaik létszámát tetemesen csökkentették s alkalmazottaikat tömegestől bocsájtották el a gyár kötelékéből. Ezek a szerencsétlen, legnagyobb része családos emberek, most esetleg hosszabb ideig kenyér nélkül maradnak, kitéve minden nyomoruságnak.

A munkásságukat redukált gyárak közül tegnap négy telepről jöttek el nagy csapatokban az elbocsájtott munkások.

A kőbányai uton levő Ganz gyár igazgatósága a mult hét óta 200-nál több munkást küldött el. Egy részüket ideiglenesen, másrészüket véglegesen. A *soroksári uton lévő* gép és fegyvergyárból 100 munkást bocsájtottak el. Ezen kivül a dolgozó munkások munkaidejét is megröviditették naponta 2 órával és ennek következtében most már csak $^3/_4$ napi munkabért fizetnek.

A Machlup-féle börgyérből 82 munkást eresztettek szélnek. A *Danubius* hajógyárból 110 hajóácsmunkást bocsájtottak el.

Végre az óbudai kékfestőgyárak (Goldberger és Spitzer féle gyárak) szintén nagyobb számu munkást küldött el.

Az országos iparegyesület segélye.

A főváros elhatározta, hogy az országos iparegyesületet az ipari közigazgatás terén kifejtett hasznos működéseért és a hazai ipart pártoló mozgalomban tanusitott odaadó tevékenységeért 4000 korona segélyben részesiti. Az erre vonatkozó határozatot a tanács felterjesztette felsőbb jóváhagyás czéljából a belügyminlszter elé.

Hirdetések.

1900—10.063. eln. szám.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a hivatalnoki létszámhoz tartozó, alább felsorolt állásokra, ugymint:

1. egy 2600 korona évi fizetéssel és 800 korona évi lakpénzzel javadalmazott tanácsi I. oszt. fogalmazói,
2. egy 2—2 évi szolgálat után kétizben 200—200 koronával 1200 korona évi segélydijjal javadalmazott árvaszéki fogalmazó-gyakornoki,
3. egy 2400 korona évi fizetéssel és 800 korona évi lakpénzzel javadalmazott közvágóhidi állatorvosi,
4. egy 1800 korona évi fizetéssel és 700 korona évi lakpénzzel javadalmazott számvevőségi I. oszt. végrehajtói,
5. két, egyenkint 1800 korona évi fizetéssel és 700 korona évi lakpénzzel javadalmazott I. oszt adóvégrehajtói,
6. három, egyenkint 1400 korona évi fizetéssel és 600 korona évi lakpénzzel javadalmazott irnoki, s végül
7. egy 1400 korona évi fizetéssel és 600 korona évi lakpénzzel javadalmazott kertészi állásra, valamint a felsorolt magasabb illetményü állásoknak esetleg fokozatos előléptetés utján leendő betöltése következtében megüresedhető tanácsi II. oszt. fogalmazói (2000+700), tanácsi fogalmazói-gyakornoki (200), számvevőségi II. oszt. végrehajtói (1400+600) és számgyakornoki (1000), II. oszt. adóvégrehajtói (1400+600), irnoki (1400+600) állásokra ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a jelzett állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy erre vonatkozó, szabályszerüen felbélyegzett pályázati kérvényüket a származásuk életkoruk, magyar állampolgárságuk, előéletük, az 1883. évi I. t. cz.-ben megállapitott elméleti és gyakorlati, illetve szakképzettségük, eddigi alkalmaztatasuk s ezenfelül — a székesfővárosnál rendszeres alkalmazásban nem álló folyamodók — az egészségi állapotuk (hatósági orvosi bizonyitvány) igazolására szolgáló okmányaikkal tüzetesen felszerelve s a székesfőváros tanácsához czimezve, ennek elnöki- és személyügyi osztályának (IV. ker., központi városház, II. lépcső, I. em., 23. ajtó sz. a.) *1900. évi október hó 15-dik napjának déli 12 óráját*g okvetlenül nyujtsák be mert később érkező kérvények egyáltalában nem fognak figyelembe vétetni

Megjegyeztetik, hogy:

a) az olyan pályázók, a kik magyar állampolgárságukat nem igazolják, — a kik életük 18. évét még be nem töltötték vagy a törvényes életkort (40 év) már meghaladták és sem a székesfőváros szolgálatában rendszeres hivatalnoki állásokon még alkalmazva nincsenek, sem pedig korengedélylyel nem birnak, — továbbá, a kik a törvényes minősitéssel nem rendelkeznek s illetve kérvényeiket a szükséges okmányokkal a legpontosabban fel nem szerelik: egyszerüen vissza fognak utasittatni.

b) azokkal szemben, a kik még nem állanak a székesfőváros szolgálatában, vagy csak ideiglenes minőségben vannak alkalmazva, egy évi próbaidő fog kiköttetni.

Budapest, 1900. szeptember hó 13-án.

A székesfőváros tanácsa.

!! JUBILEUMI KIRÁLYFOKOS !!

Ő Felsége, szeretett királyunk a f. 1900. évben érte meg születésének **hetvenedik** évfordulóját.
Ez örvendetes alkalomra raktáromon és ügynökeimnél kapható a

Pompás ajándéktárgy.

KIRÁLYFOKOS

Praktikus ajándék.

hazafias jellegü, pompás **müvészi** kivitelü, **praktikus** értékü **emléktárgy**.
TÖBBFÉLE KIVITELBEN és ÁRON.
NAGYBANI ELADÁS:
Zsengeri Hugónál,
BUDAPESTEN, VI., Hunyadi-tér 3.
kicsinyben minden előkelőbb diszmü-kereskedésben kapható.

!!! VEGYÜNK KIRÁLYFOKOST !!!

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest VI., Vázsi-utcza 79.

III. évfolyam. Budapest, 1900. október 1-én. 37. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Délutáni hivatalos óra.
A hirlapok utczai elárusitása.
A terézvárosi plébánia templom tatarozása.
Elmélkedés egy rendőri hirről.
A méltányos főváros.
A főváros szőllőtermésének értékesitése.
Hegedüs miniszter Osztendében.
Utczai koldulás.
A pénzbüntetések elzárásra változtatása.
Villásreggelit szállitó vállalat.
A rendőr szava nem bizonyiték.
Hatósági biztos a zálogházi árverésen.
A tápdijak kiutalványozásának egyszerüsitése.
A székesfővárosi bölcsesség.
Szinház.
Irodalom és müvészet.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

Dr. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RESZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. Budapest 1900. október 1. 37. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

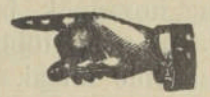
Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük szeptember hónap végével lejárt, felkérjük, hogy azt mielőbb megujitani szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

Délutáni hivatalos óra.

A fővárosnak sok a hivatalos hátráléka. Legalább is erre mutat az a ritka esemény, hogy az egyik fővárosi hivatalban a polgármester a napokban elrendelte, hogy a tisztviselők délután is dolgozzanak.

A VII. kerületi elöljáróság az a szerencsétlen hivatal, a hol ilyen krudélisan bánnak a hivatalnokokkal. A polgármester rendelete szerint — melyet a kerületi elöljáró előterjesztésére adott ki — az erzsébetvárosi elöljáróságnál egy darabig a rendes délelőtti 8 órától kettőig tartó hivataloskodáson kivül, délután 4-től hatig is hivatalban kell tartózkodni az összes alkalmazottaknak. Az uj rend bizonytalan időre szól, s valószinüleg akkor fogják megszüntetni, a mikor az elöljáróság munkahátráléka megszünik.

Ugy hiszszük igen csalódnak a hivatalvezetők, a kik ilyen módon akarják alkalmazottaikat nagyobb szorgalomra és lelkiismeretességre szoritani. Ez a fegyver nem az igazi és nem is fog használni soha, mert csak kedvét szegi a jobb indulatu tisztviselőknek is és elriasztja őket a munkától, kiöl belőlük minden legkisebb ambicziót és jóakaratot.

Nem lehet tagadni, hogy a tett rendelkezéshez a polgármesternek joga van. Ámde igen nagy hiba és tapintatlanság ezzel a joggal élni is. Az a lélek nélkül való paragrafus nem mutatja meg a helyes irányt. Elvégre is minden nagyobb testületben akadnak selejtesebb emberek, kik a reájuk bizott munkát nem tudják, vagy nem akarják tisztességgel és pontosan elvégezni. Ezeknek a hibája miatt azonban nem lehet büntetni a többieket, a kik a ki nem elégitő állapotok előidézésében nem hibásak s a kiket társaik mulasztásáért felelősség nem terhelhet. A hivatalvezetőknek és a legfőbb princzipálisnak módjában áll hanyag embereiket kötelességük teljesitésére sok mindenféle módon reá kényszeriteni a nélkül, hogy ezzel a többieket is ártatlanul büntetni és egy egész nagy testületet nyilvánosan megbélyegezni kellene. Mert más egyéb értelme, mint a nyilvános pellengérre állitás — nem lehet a rendelkezésnek. Azt ugyanis csak nem akarja elhinni a polgármester, vagy elöljáró ur, hogy a megtoldott hivatalos órák alatt többet fognak dolgozni az embereik? Ilyenre még eddig példa nem akadt, s feltételezése is lélektani absurdum. A megbosszantott és elkedvetlenitett hivatalnok okvetlenül kevesebb eredményét mutathatja fel munkálkodásának, mint más békén dolgozó társa.

Olyan hirek is hallatszanak, hogy a VII. kerületben annyi a munka, hogy a rendes hivatalos óra alatt nem is lehet elvégezni. Csak óvatosan, kötve hiszszük az efféle merész állitásokat. De ha még csakugyan igy is állana a dolog, annál helytelenebb dolog a délutáni

munkálkodás elrendelése. Mert valakit a rendes időn kivül dolgozásra lehet kényszeriteni azért, mert a saját hibájából a rendes hivatalos óra alatt munkáját el nem végzi, de már olyan embert kényszeriteni a külön munkára, a ki egyébként becsülettel eleget tett feladatának — egyenesen jogtalanság és igazságtalanság Hogy jut ahhoz az egyik fővárosi tisztviselő, hogy többet dolgozzék, mint véletlenül más helyre beosztott kollégái? Hol itt a méltányosság és igazság?

Ha csakugyan olyan nagy a VII. kerületi elöljáróság munkaanyaga, ugy egészitsék ki uj munkaerők kirendelésével a személyzetet, de ne sujtsanak ok nélkül ártatlan embereket és ne hozzanak hirbe egy olyan testületet, mely talán még többet is dolgozik, mint a többi hasonló társai.

A fővárosi tisztviselőknek legnagyobb része — különösen a szerényebb javadalmazásu, kisebb hivatalnokok — délután külön foglalkozást üz. Lelkiismeretlenség ilyen embereket megfosztani kenyerüktől általános rendelkezésekkel, holott arra egyénileg reá nem szolgáltak.

Őszintén reméljük, hogy a polgármester rendelkezése után a legrövidebb idő alatt megjelenik a visszavonás. Kisebb hiba a hibát jóvá tenni, mint makacs következetességből azt tovább tetézni. A parancsoló ur tekintélye pedig jobban öregbedik, ha szivet és lelket mutat, mintha a kegyetlen paragrafusok szürke köpenyegébe burkolódzik. A hatalom, a sokféle fegyelmi rendelkezés, mind a kezében van — semmi szükség tehát a statáriumra!

Vizsgálat egy egyesület ellen.

A VI. kerületi elöljáróság felmerült panaszok alapján vizsgálatot foganatositott a „Káros hitelnyitás elleni egyesület" ellen. A vizsgálat teljesen megnyugtató eredménynyel végződött, a mennyiben megállapitották, hogy az egyesület általában szabályszerüen müködik s ügykezelése és pénzkezelése egyaránt kifogástalan. A tanács a vizsgálat eredménye alapján mindazonáltal néhány apróbb rendelkezést tett. Igy arra kötelezte az egyesület vezetőségét, hogy jegyzőkönyveiben a választmányt alapszabályai értelmében ezentul intéző bizottságnak nevezze, s a tagsági dijakat külön könyvben számoltassa el, ezenkivül pedig hiteles könyveket vezessen.

Az egyesületet azzal is vádolták, hogy a vele összeköttetésben álló társegyesületeket fióktelepeknek, vagy fiókegyleteknek tünteti fel. Ezt a közönséget könnyen félrevezető eljárást a tanács most eltiltotta.

Végül még elrendelte a tanács, hogy félreértések elkerülése, tehát a nagyobb világosság okáért ezentul az egyesület alapszabályain bizonyos változtatásokat tegyenek.

A hirlapok utczai elárusitása.

A főváros polgármestere nevében a tanács a hirlapok utczai elárusitására mindenkor csak nyolcz napi időtartamra adja ki az engedelmet, ugy hogy azoknak a hirlapoknak, melyeket állandóan az utczán szoktak árusitani, minden nyolcz napban ujra kell folyamodni a hatósági engedelemért. Ez a folyamodgatás nem csak hetenként egy-egy korona bélyegköltségbe kerül, hanem igen sok felesleges fáradságot és szaladgalást okoz a feleknek, s rémséges hiába való munkát a hivataloknak. A kérelmet ugyanis beiktatják az iktató hivatalban és az ügyosztályban; kiosztják, megfogalmazzák az engedélyező határozatot, alairja ezt a referens, a tanácsos és az alpolgármester, azután lemásolják és ujra aláiratják az alpolgármesterrel. Mindennek soron kivül kell megtörténnie, hogy nyolcz napon belül az ügydarab elintézést nyerjen. Igy is rendszerint az szokott megtörténni, hogy a nyolcz nap már le is telik akkorra, a mikor az elárusitásra szóló engedelmet kézbesitik. Az áldatlan rendszer egyik belügyminiszteri rendeleten alapszik, mely a rövid határidőt azért szabja meg, hogy a hatóság az utczán elárusitott sajtótermékeket a közrendészet, közerkölcs stb. szempontjából könnyen ellenőrizhesse.

Az egyik utczán árusitott napilap szerkesztősége ma azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy tegyen lépéseket a fennálló rendszer megszüntetése érdekében és ezentul az engedelmet ne nyolcz nap időtartamra, hanem *visszavonásig* adja meg. Könnyü — szerrel keresztül lehetne ezt vinni legalább is a politikai napilapokkal szemben, melyeknek ugyis vannak nagy összegü óvadékaik és a hatóság az ellenőrzést amugy is foganatosithatja és a kiadott engedelmet bármikor visszavonhatja.

A tanács, mint értesülünk, pártoló javaslattal terjeszti a kérvényt a belügyminiszter elé annyival is inkább, mivel egyes vidéki törvényhatóságok, mint például Zemplén vármegye alispáni hivatala, már eddig is — bár nem egészen jogosan — elmellőzték a régi rendszert és az engedelmeket záros határidő megszabása nélkül adják ki.

Bizony ideje lenne már a fővárosnál divatos eddigi gyakorlatnak is véget vetni. A mostani rendszernek egyáltalán semmi értelme sincs. Csupán a közönség, tudniillik a hirlaptulajdonosok alkotta közönség zaklatása s a hivatalnokok felesleges terhelése jár vele. Egyéb semmi. A főváros a kiadott elárusitóengedelmet tetszése szerint visszavonhatja, mihelyt jónak látja. Ehhez a rövid határidőnek semmi köze, s annak erre semmi hatása sincs. Egyedül az államkincstár huz hasznot a nyolcznaponként lerótt egy koronás bélyegilleték fejében. Ennek a lefizetését azonban semmiféle törvényes rendelkezés kötelezővé nem teszi, nem akadályozza tehát ez sem, hogy a helytelen

rendszert egyszerüen megsemmisitsék. Ha pedig a kormányhatóság, melynek a döntés joga hatáskörébe tartozik, épen csak erre az egy-egy koronára tart számot nyilvánvaló, hogy a laptulajdonosok az egész évre szóló bélyeg árát szivesen lerójják egyszerre, csak ne kelljen esetről-esetre külön folyamodni az engedelemért

A legutóbbi időben egyébként már szóba került a fővárosnál egy másik ujitás, mely közvetlenül a sajtót érdekli.

A fővárosban ugyanis minden lapmeginditást be kell jelenteni a polgármesternél, s a lap csupán a bejelentésnek sajtóhatóságilag történt tudomásul vétele után inditható meg. A polgármester ellenőrzi azt is, hogy ugyanazon a czimen több lapot meg ne inditsanak.

Egy konkrét esetből eredőleg most előterjesztést tett a polgármester a belügyminiszternek — a ki a sajtó ügyekben is végleges döntés jogával biró felsőbb hatóság, — hogy ezentul egymással hasonló hangzásu czimen se engedjenek lapot inditani, mert a hasonló hangzásu czim választása csak a közönség félrevezetésére szolgál, és tisztességtelen konkurrenciát idéz elő.

Ugyanebben a felterjesztésben azt is ki akarja mondani a polgármester, hogy ezentul az olyan bejelentéseket, a melyek megtétele után a lapot hat hónap alatt tényleg meg nem inditják — semminek tekintsék, s ez idő eltelte után esetleg másnak hasonló bejelentését vegyék tudomásul.

Ez az ujitás is teljes mértékben életrevaló, s mielőbbi életbeléptetése kivánatos.

A jogosulatlan s gyakran szemérmetlen versengés csupán a tisztességtelen vállalkozók érdekeit szolgálja, a kiknek hátraszoritása közös érdek.

A sajtóügyek lelkiismeretes kézben vannak a városházán, és igen pontos és gyors ellátásban részesülnek. A tökéletességhez még csupán egyes ilyenféle ujitások életbeléptetése kivánatos és az, hogy az ügykezelést némileg egyszerüsitsék. Ha ezeket sikerül rövidesen elérni, ugy elmondhatjuk, hogy e közigazgatás sokágu tevékenységének ebben a részében kivánni való fenn nem maradt.

A megtagadott támogatás.

A VIII. ker. általános jótékonysági egyesület kérvényt nyujtott be a fővárosi tanácshoz, hogy a VIII. kerületi előljáróság épületében levő népkonyháját ingyenes fütéssel és világitással lássa el, vagy az ennek megfelelőleg az egyesületet évi 4000 korona támogatásban részesitse. A tanács azonban, azon az alapon, hogy az egyesület már különben is rendes évi szubvenczióban részesül, a kért külön segélyt megtagadta.

Elmélkedés egy rendőri hirről.

Csunya elgázolásról olvastunk a héten, a rendőri hirek rovatában. Valamelyik nap délután a Sip-utcza és Dohány-utcza keresztezésénél egy robogó fiakker ütötte el a főposta egyik bicziklis táviratkézbesitőjét. Csodás véletlen, hogy a halálra ijedt ember egész sereg zúzódás árán nagyobb sérülés nélkül került ki a kerekek alól, — a hivatalos kerékpár azonban izzéporrá tört. Váza összoroncsolódott, tengelyét a kocsi kerekei ketté metszették, hátulsó kereke pedig kétrét hajolva ezer darabra ment szét.

Az elgázolásnak nagy néptömeg volt tanuja, a kik kivétel nélkül a kerékpáros postás hibátlanságát bizonyitották. Egész népgyülés alakult az érdekében és számosan követték a rendőrszobába megvédelmezni igazát.

Ez a kisebbszerü elgázolás önmagában véve kevésbé lenne érdekes, de figyelemre méltóvá teszi az a tapasztalat, hogy a mondott helyen immár nem az első, nem is tizedik, hanem ne a mulik el hét, hogy ott egy vagy több elgázolás ne történne. A Sip-utczának ez a kis szakasza melyet a Kerepesi-ut és a Dohány-utcza szegélyez igen szük és a Dohány-utczában rövid ivben, hirtelenül kanyarodik bele. E mellett azonban ez a kis hely egyike a főváros legélénkebb forgalmu pontjának. Ez bonyolitja le a Belváros felé tartó teherkocsi közlekedést; a hatalmas forgalmu Kerepesi-ut ebbe a kis szük utczába osztja az egész közönséges kocsiforgalmát, mert a luxus járó müveken kivül valamennyinek erre kell elhaladnia. A vasuthoz igyekező és onnen jövő mindenféle postakocsik hosszu sora itt robog keresztül. A magánosok is szivesen hajtatnak arra, mert az átlószerüen elhajló Dohány-utcza a legrövidebb utvonal a Károly-körut, Deák Ferencz-tér és környéke felé. De a személyforgalom sem marad el a kocsiközlekedés megett. A Sip-utczában iskola, dohánygyár, a Dohány-utczában nagy raktárak, üzletek erre terelik a forgalmat.

A fővárosban szigoru rendelet szabja meg, hogy a nagyobb forgalmu tereken és utczakeresztezéseknél a kocsik csak lépésben közlekedhetnek. Pedig az ilyen pontokon mindenki óvakodik a veszedelemtől és kerüli a bajt, mely elég ritkán is szokott beköszönteni. A Dohány és Sip-utczába gyanutlanul fordul be a járó-kelő, a ki az ellenkező oldalról szembe haladó kocsikat meg sem láthatja, csak akkor veszi észre, amikor már el is ütötte. Mert errefelé nem járnak lépésben a kocsik, hanem őrült vágtatással haladnak még a terhes szekerek is.

Itt lenne az ideje, hogy a hatóság kiterjesztené figyelmét valahára erre az elátkozott szegletre. Van rendelet, miért nem hajtják végre? Rendőr őrszem is áll a keresztezésnél, miért nem kényszeriti a járó müveket a lépésben hajtásra. — Ugy látszik a rendőrségnek még nem elegendők az eddigi áldozatok, több vér kell a közrendészeti bölcsesség oltárára.

A budakeszi ut kiszélesitése.

A *budakeszi* ut kiszélesitése alkalmával egész sereg régi fát volt kénytelen kivágatni a főváros. A kivágott fákat egyelőre az utépités szinhelye szomszédságában halmozták fel. A tanács most intézkedett, hogy a nyert faanyagot a rendes faraktárokba szállitsák be, s egyuttal megbizta a főerdőmestert, hogy értékesitésökről gondoskodjék.

A méltányos főváros.

Az uj Szt. János kórház berendezése alkalmával utóbb az ablakok és ajtók üvegeztetésére került a sor. Ezeket a munkákat külön vállalkozó végezte, a ki nemrég el is készült feladatával s benyujtotta számláját kiutalványozás czéljából a tanácshoz. A számadások összeállításánál azonban keservesen tapasztalta a vállalkozó, hogy e vállalkozását tulságosan alacsony árért teljesitette s igy a munkálatokra kénytelen lesz alaposan ráfizetni. Fogta magát tehát és a tanácshoz kérvényt nyujtott be, a melyben elpanaszolta szomoru tévedését s arra kérte a fővárost, hogy a munkálatokért kijáró összegeken kivül részesitse megfelelő kárpótlásban.

Erre a főváros annak hangsulyozásával, hogy a vállalkozót a megkötött szerződésnél fogva ugyan mi sem illeti meg a kijáró összegen felül — mégis méltányosságból 1000 koronát utalványozott még ki a vállalkozónak, hogy igy érzékeny anyagi károsodásáért némileg kárpótolja.

Irásba vette azonban a vállalkozótól a tanács, hogy e munkálatok elvégzése czimén többé semmi néven nevezendő követelést nem támaszt a fővárossal szemben.

Ugyanigy járt az uj Szent János kórház szobák mennyezetének munkálatát végező asztalos vállalkozó is, a ki szintén az eredetileg megállapitott egységárak alacsonysága miatt panaszkodott és kártalanitást kér.

A tanács méltányosságból 500 koronát szavazott meg neki.

A főváros szőllőtermésének értékesitése.

A fővárosi tanács tegnap vizsgálta felül a közgazdasági és közélelmezési ügyosztálynak a főváros X. kerületi szőllőtermésének értékesitése tárgyában tett részletes jelentését.

A jelentés szerint az összes eladott szőllőmennyiség után 35 korona 54 fillér átlagos vételárat sikerült elérni métermázsánként. Nagy mennyiségü szőllő maradt meg, a melyekre az árverésen nem nyujtottak be a kikiáltási árnak megfelelő ajánlatot. Az árverés után jelentkezett egy kőbányai vendéglős, a ki a kikiáltási áron felül a megmaradt szőllőre még csekély felülfizetést ajánlott meg. A megállapitott szabályok értelmében azonban az árverező bizottság ezt az ajánlatot, mint elkésettet, figyelembe nem vehette. A tanács most utasitotta az illetékes VIII. ügyosztályt, hogy az ajánlatot vegye utólagosan tárgyalás alá, s ha elfogadhatónak tartja, tegyen erről jelentést, ellenkező esetben pedig tartasson szüretet s az el nem kelt szőllőt annak idején mint bort igyekezzék értékesiteni.

Közgazdasági szempontból érdekes, hogy a különböző fajtáju szőllőket milyen áron tudta értékesiteni a főváros. Igy az árverésen 10 métermázsa piros velterin szőllő kelt el métermázsánként 34 korona 30 fillérjével;

3 métermázsa madelaine royal szőllő métermázsánként 33 korona 10 fillérjével;

10 métermázsa különféle oltvány szőllő, egyenként 28 korona 10 fillérjével;

3 métermáza rajnai rizling, egyenként 36 korona 10 fillérjével;

50 métermázsa olasz rizling, métermázsánként ugyancsak 36 korona 10 fillérjével;

3 métermázsa furmin, egyenként 30 korona 30 fillérjével;

és végre 50 métermázsa muscat és chasellas szőllő, métermázsánként 37 korona 15 fillérjével.

Ha a megmaradt szőllőmennyiséget is számitásba vesszük, az elért átlagos ár métermázsánként még igy is 32 korona 88 fillért tesz ki.

A szőllőtermés eddig eladott részének vételára fejében a tanács 4088 koronát vett be.

Hegedüs Ostendében.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter ebben az esztendőben Ostendében piheni ki azokat a fáradalmakat, melyeket a számos bankettezés folytán kellett elszenvednie.

A miniszter tehát Ostendében üdül, de hogy a kereskedelmi kormányzat az ő távolléte miatt valahogy meg ne akadjon, az összes ügydarabokat oda küldeti maga után a tengerpartra, s ott intézi el személyesen és sajátkezüleg.

Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy annak az ostendei kormányzásnak egyes mozzanatairól részletesen beszámolhatunk.

A dolog igy történik:

Postás: Tessék, itt a miniszteri posta!

Hegedüs: (csönget) Juczi! Juczi!

Juczi szobaleány: (berohan) Parancsol Kegyelmes ur?

Hegedüs: (izgatottan) Juczi, megjött a miniszteri posta. Gyere ide! . . . Vagy még se. Hidd be előbb Jánost is, az inast!

Juczi: Igenis Kegyelmes ur. (Kiszalad.) János! János! Jöjjön be kee, meggyütt a miniszteri pósta!

János: (Juczival beront a szobába) Tessen parancsolni, Kegyelmes ur!

Hegedüs: Várjatok! Álljatok meg itt a hátam mögött. (Felbontja a postát és olvassa):

A kukutyini községi elüljáróság alázattal esedezik Nagyméltóságodhoz, miszerint Kukutyin községének az alább felsorolandó okokból postamesteri hivatal fölállitását engedélyezni méltóztatnék. — Eh, mit akar ez a Kukutyin!? Orrot neki, nem postahivatalt!

Juczi (közbeszól.) De mán Kegyelmes uram . . .

Hegdüs: No mi az?

Juczi (a kötönye szélét gyürögetve.) Hát csak a' mondó volnék Kegyelmes uram, hogy mán

csak tetszenék megadni szegény Kukutyinnak azt a postahivatalt, mert . . .

Hegedüs: Mert? . . . ? . . .

Juczi (szemérmesen.) Mert én is odavaló vónék . . . Ott születtem.

Hegedüs (szakértelemmel.) Ott születtél, Juczi? Csakugyan?

Juczi (bólint a fejével, hogy: ott bizony!)

Hegedüs: No Juczi hát ha ott születtél, Isten neki, megadom nekik a postahivatalt

(Signálja a kérvényt, s másikat vesz elő.)

A kajászó-szent-péteri kereskedők (gyorsan átfutja a kérvényt, a végén hangosan olvassa) Nagyméltóságod hathatós támogatását kérik stb.

(Jánoshoz.) No János, mit szólsz a dologhoz? Támogassam őket? Mi?

János (vállat von.) Én bizony nem protegálom őket: nem vagyok ösmerős Kajászó-Szent-Péteren.

Hegedüs: (ránéz.) Nem?

(Rájegyzi a kérvényre): Elutasittatik.

Belvárosi doktor.

A szegényügy és az utczai koldulás.

A főváros tanácsa hosszu idő óta dolgozik a szegényügy rendezésének kérdésén. Az uj szegényügyi szabályrendelet tervezete most készül, s a tanács minden igyekezetével rajta van, hogy ezt a fontos ügyet helyesen és minden szempontból kielégitő módon oldhassa meg.

Mint értesülünk, az előkészitő munkálatok során a tanács igyekezik alkalmas módot találni az utczai koldulás megrendszabályozására is.

Legfőbb ideje is, hogy ez megtörténjék.

A fővárosnak ez ügyre vonatkozólag most érvényben levő szabályrendeletének betartása esetén is igen kevés dolga akadna a rendőrségnek az utczai koldusokkal szemben is, kik jó ideje rajként lepik el a főváros utczáit. Nem elég, hogy ily sok engedélynélküli koldus csavarog uton-utfélen és a rendőrség kénytelen tőlük az utczát megtisztitani, hanem a főváros hatósága sok olyan szegénynek, illetve koldusnak ad koldulási engedélyt, akik erre nem alkalmasak, hanem igenis arra, hogy őket a szegény házba, avagy más alkalmas helyre távolitsa el az utcza szeme elől. Hiszen a szegény nyomorék nép elől nem halad el a főváros hullámzó tömege, hogy egy néhány fillérrel ne segitse, ámde a viszonyok más állapotában menekül a járó kelő utczai embertömeg a koldusok elől, mert undoritó látványok tárulnak elébe. Egyiknek a féllába óriási bambuszá van a sok pólyától átalakitva és ezt nyujtogatja az arra elmenő felé, mig a másik a béna karjával eseng az ember előtt alamizsnáért. Ilyen szánandó nyomorékok óriási tömegben lepik el az utakat, s egyes házak előrészeit, nem is szólva azokról a lábnélküli, jobban mondva alsó testnélküli koldusokról, a kik végig csuszkálnak az utczán s esedeznek alamizsnáért. A jó izlés, a fájdalmas rokonszenv paracsolná a hatóságnak, hogy ezeket az utról távolitsa el és vagy helyezze el a szegények házában, vagy legalább bizonyos időre a templomok vagy e czélra kijelölt alkalmas helyek bejáratához, a hol a nap bizonyos részében ki-ki hozzá jutna ama könyöradományhoz, melyet már különben disputáló módon, ellepve az összes forgalmi vonalakat jajveszéklés és csuszás-mászás közt versenyezve egymással, kereshetnek csak meg.

A hatóság azonban ezt eddig türte, a rendőrség a dologba nem szólt bele, mert a koldulóknak meg van az engedélyük. Csak a distingváltabb szegények számára van a szegények háza és más efféle intézetek, a nyomorék és igy absolute munkaképtelennek az utczán van a helye.

A tanács a hosszu idők tapasztalatait értékesiteni akarja a szegényügy rendezése kérdésének megoldásánál és az utczai koldulgatást végkép megakarja szüntetni, vagy legalább is az undort gerjesztő alakokat a maguk mutogasásával véghezvitt erőszakos kuldulástól eltiltani. Ezeket a szerencsétleneket külön intézetben kivánják ezentúl elhelyezni, s hathatós intézkedésekkel a gyakori szédelgéseket is megakadályozni.

Mert a templomok kapujában elhelyezkedő mintegy privilégiumos kéregetőknek bőven jutnak adományok, s ezek nem megvetendő jövedelemmel birnak. Van köztük nem egy a kinek napi bevétele több forintra rug a nélkül, hogy erre érdemes lenne. Számtalan köztük a szédelgő. Fényesen bizonyitja ezt a József-utczai jezsuiták Jézus szent szive temploma bejáratára ragasztott figyelmeztető czédula, melyet maga a szerzet illesztett oda figyelmeztetésül a templomot látogató hiveknek, hogy az ott ácsorgó koldusok nem érdemesek a segitségre. Ezek és hasonló körülmények buzditották a tanácsat arra, hogy erélyes intézkedéseket tervezzen a szédelgő és undort gerjesztő koldusok ellen, mert a mai fejlődő városunk maholnap a „koldusok városa“ czimére szolgál reá, minden a jó izlés és humanizmus rovására.

Uj összekötő ut Rákosfalva alatt.

A külső Kerepesi-ut és a Szent-Mihályi-ut között uj összekötő utat fognak létesiteni, illetőleg e czélból a meglevő régi utat megfelelően átalakitják. A szükséges munkálatok részletes terveit a magyar kir. államvasutak terézvárosi osztálymérnöksége már el is készitette, mivel az uj utvonal létesitésénél a magyar kir. államvasutak elsősorban érdekelve vannak. A főváros a terveket a maga részéről kivitelre elfogadta, mielőtt azonban ilyen tárgyu határozatát meghozná, áttette a fővárosi közmunkák tanácsához, hogy esetleges észrevételeit tegye meg.

A pénzbüntetések elzárásra változtatása.

Az iparhatóságok ujabban a pénzbüntetések kiszabásánál a behajthatatlanság esetére szóló megfelelő elzáratás büntetés időtartamát nem állapitják meg egyöntetüen, hanem a fennálló különféle törvényes rendelkezéseket összevegyitve különböző arány szerint számitják át a pénzbüntetés összegét elzáratásra.

A kereskedelmi miniszter most körrendetetet adott ki az összes magyar törvényhatóságok számára, s az átszámitás fokozatait ujból megállapitja, hogy ezzel minden kétséget eloszlasson. A rendelet értelmében a pénzbüntetések kiszámitásánál egyedül az 1879. XL. t. cz. 22. § ában megállapitott kulcsot lehet alkalmazni, a mely szerint a négy koronáig terjedő pénzbüntetésnek félnapi, a 20 koronáig terjedő büntetésnek egy napi, s minden további husz korona után ismét egy napi elzáratás szabható ki.

Az 1896. évi XXIII. t.-cz. 12. §-ában megállapitott mérték csupán a rendbirságok kiszabásánál, végzésekben nyerhet alkalmazást, mig amazokat csupán itéletben szabhatják ki.

Az 1896. XXXIII. t.-cz. 12 §-ában meghatározott fokozat öt koronáig terjedő pénzbüntetéseknél 12 órai, öt koronától 20 koronáig terjedő összegeknél egy napi elzárást állapit meg. Ilyen rendbirságot szabhat ki a tárgyalást vezető biró azok ellen, a kik valamely vizsgálati cselekmény teljesitésénél megintés után is sértő, vagy durva magaviseletet tanusitanak, vagy a tárgyalás rendjét zavarják. Ilyen büntetést kell kiszabni arra, a ki a lefoglalandó tárgyat felszólitásra ki nem adja, vagy a tanura, a ki az idézésre meg nem jelent, vagy a kihalgatás helyéről engedelem nélkül eltávozott.

Minden egyéb más természetü közjogi jellegü, s az anyagi büntető törvényekben előforduló pénzbüntetéseket azonban csupán a régi számitás szerint, a bünvádi perrendtartás alapján lehet megállapitani.

Megjegyzi végül a körrendelet hogy a régi gyakorlat megváltoztatására nem szolgálthat okot az a körülmény, hogy a kir. járásbiróságok jelenleg már a bünvádi perrendtartásról szóló törvény s nem az ennek életbeléptetéséig érvényben volt rendelet alapján járnak el, mert a közigazgatási hatóságok előtti eljárás ujabb szabályozásáig az eléjük tartozó ügyekben az 1880. évi aug. 17-én, 38.547. sz. a. kibocsájtott belügyminiszteri körrendelet marad hatályban és az annak alapján kifejlődött gyakorlat követendő.

Villásreggelit szállitó vállalat.

Margitay Zoltán hirlapiró érdekes vállalatot szervezett a fővárosban.

A közhivatalok számára akar egységes vállalattal olcsó, tiszta és jó villásreggelit szallittatni és ilyen módon a mindenféle járókelő árusokat, a kik kellő orvosrendőri ellenőrzés alatt nem állanak, a közhivatalokból kiszoritani. A vállalat külön egészségügyi felügyelet alatt fog állani és csak tiszta és friss portékát hordat szét. Azokat a szegény asszonyokat pedig, akik eddig az élelmiszer árusitással foglalkoztak — nehogy kenyerüktől megfossza, — kihordó minőségben fogja alkalmazni a vállalat.

A villásregelit szálliló vállalat külföldiek mintájára alakult s már megkapta az elsőfoku iparhatóságtól az iparengedelmet, s most azzal a kérelemmel fordult a polgármesterhez, hogy engedje meg, hogy a vállalat emberei a közhivatalokat felkereshessék és vevőiket ott kiszolgálhassák.

A vállalat, mely Magyarországon egészen uj és szokatlan, kérvényében külön kiemeli, hogy a jótékonyságot is fogja némileg szolgálni, mivel a megmaradt áruit ingyen átengedi a fővárosi népkonyhák számára.

Mindenesetre érdekes vállalkozás ez a villásreggelit szállitó intézet. Kezdeményezői azt állitják, hogy külföldön régen virágzik s minden vonalon általános közkedveltségnek örvend. Vajjon igy fog-e nálunk is lenni, még kérdés. Valószinü, hogy önmagától függ. Ha ugyanis jól és olcsón látja el vevőit, nincs ok reá, hogy fel ne lendülhessen. Mert a főváros hivatalaiban valóban elkelne a helybe szállitott ételnemüek dolgában egy kis tisztaság és ellenőrzés. Hogyha azonban közvetlenül érdekelt vevők a jó minőséget és a mérsékelt árakat nem fogják tapasztalni, ugy minden fáradozás hiába való.

Egy tanulság azonban okvetetlenül fenmarad az érdekes eszme nyomán: Ime a legelrejtettebb kicsike iparág, s még itt is felfalja a tőke a kisiparost. Mézesmadzagul ugyan ott marad a régi árusok vigasztalása, a kihordó minőségben való alkalmaztatás felajánlása, — ennek értéke azonban még nagyon is problematikus. A vállalat egyébként a kizárólagosság jogát természetesen nem fogja megkapni, hanem a régi árusokat versenyezve kell kiszoritaniok.

S elmélkedve e különös terveken végül még nem rejthetjük el csodálkozásunkat azon, hogy mi mindenre képes az éber ujságirói elme, hogy még ilyen bizarr vállalkozásra is reá veti a szemét.

Kárttevő robbantások.

A Szent-Gellért-hegyi robbantásoknál megint kisebb kalamitás ütött ki. A Gellért-rakodópart épitésére felügyelő bizottság tett legujabban panaszt a tanácsnál, hogy a robbantások következtében leomló szikladarabok sok kárt tesznek a parti vaskorlátokban. Legutóbb is több méter hosszuságban összezuzták és ledöntögették a vaskorlátot. A tanács ma hivatalos uton figyelmeztette a robbantásokat végző vállalkozót, hogy vigyázzon jobban a korlátokra, mert a főváros minden okozott kárt felszámit a terhére, sőt még az eddig előidézett károk összegét is behajtatja rajta.

A rendőr szava nem bizonyiték.

A kereskedelmi miniszter helyezkedett legujabban arra az elvi álláspontra, hogy a kihágási ügyekben a rendőr feljelentését és vallomását egyedül bizonyitéknak elfogadni nem lehet, s úgy erre elmarasztaló itéletet alapitani nem lehetséges.

Egyik kerületi elöljáróság, mint elsőfoku iparhatóság engedélynélküli házalás miatt pénzbüntetéssel sujtott valakit, mert a közeli rendőr-őrszem látta, hogy a panaszlott portékáival egymásután több üzletbe betért s áruit ott megvételre kinálta.

A megtartott tárgyaláson a fél tagadta, hogy házalt volna és azt állitotta, hogy a tőle később elkobzott árukat csupán mintának használta s az üzletekben főnöke számára csak megrendeléseket gyüjtött.

Az elöljáróság nem vette figyelembe ezt a védekezést, hanem a rendőr vallomása alapján a kihágás tényét megállapitotta. Az itéletet a tanács is helyben hagyta, azonban a felebbezése következtében a kereskedelmi miniszter feloldotta azt és a házalót mentőbizonyitékainak előterjesztésére utasitotta. Az uj tárgyaláson a fél tanut állitott, a ki azt valotta, hogy csakugyan az ő számára gyüjtött megrendeléseket a panaszlott. E vallomás alapján a miniszter *felmentő itéletet* hozott s egyben elrendelte, hogy az iparhatóságok ne elégedjenek meg pusztán a rendőrközegek vallomásával, hanem minden egyes esetben szabályszerü tárgyalás során tisztázzák a tényállást.

Hatósági biztos a zálogházi árverésen.

A budapesti takarékpénztár országos zálogkölcsön intézetének a főváros különböző kerületeiben sok üzlethelyisége van, a hol zálogüzletekkel foglalkozik. A kinem váltott zálogtárgyak természetesen árverésre szoktak kerülni, s a fiók intézetek zálogtárgyait az intézet igazgatósága a király-utczai helyiségbe szokta vitetni s az ott levő külön teremben tartatja meg az árverést. Ez az eljárás illetőségi összeütközésre adott okot, mert az árverésen a fennálló szabályok szerint annak a kerületi elöljáróságnak kell részt vennie, a melyiknek területén az illető zálogintézet van. — A IV. és VIII. kerületi elöljáróság azonban, a hol a takarékpénztár többi zálogháza van nem akart megbizottat kiküldeni az árverésekre, mert az árverés szinhelye a VII. kerületben van, viszont azonban a VII. kerületi elöljáróság is megtagadta a közbenjárást, mert az elárverezett tárgyakat más kerületekben zálogositották el. Nem maradt tehát egyéb hátra, mint közjegyzőt kérni fel a közbenjárásra, ez azonban már csak azért sem volt megfelelő, mivel sokszor egy teljes hónapig is eltartó árverés ugy igen nagy költségbe került volna, sőt a kir. közjegyzők sem voltak hajlandók arra vállalkozni, hogy ily actusnál egész hónapon keresztül lekössék magukat.

A dolog ily állásában a takarékpénztár igazgatósága a tanácshoz fordult azzal a kérelemmel, hogy a kérdést valamiképen oldja meg.

A tanács a kérelmet a belügyminiszter elé terjesztette, a ki most megengedte, hogy a szabályok ellenére ezentul az intézet minden árverésén a VII. kerületi elöljáróság képviselője vegyen részt, a melyik kerületnek a területén az árverező helyiség van.

A tápdijak kiutalványozásának egyszerüsitése.

A hét éven aluli korban levő gyermekek után csedékes tápdijak az uj betegápolási törvény életbe lépte óta az országos betegápolási alapot terhelik. Az alap terhére felszámitott dijak kiutalványozása körüli eljárást a belügyminiszter ez év tavaszán körrendelettel szabályozta. Ennek a körrendeletnek egyes intézkedéseiről a főváros kerületi elöljáróságai megállapitották, hogy végrehajthatatlanok, vagy csak igen nagy nehézségek árán lehetne azokat megtartani.

Az elöljáróságok előterjesztésére a tanács felirt a belügyminiszterhez s kérte a rendelkezések módositását. A belügyminiszter a felterjesztéshez most egész terjedelmében hozzájárult s a kivánt módositásokat megtette. Az ujabb körrendelet értelmében ezentul nem kell a tápdij felszámitásokhoz a tápdijak kifizetését igazoló nyugtákat csatolni. A kerületi elöljáróságok az ügyiratok csatolásával ugy is igazolják a tápdijak kifizetését, s ezt a számvevőség is megerősiti. A felektől kapott eredeti nyugtatványok tehát megmaradhatnak továbbra is pénztári okmányokul, a mint ezt a pénzkezelésre vonatkozó szabályok is megkövetelik.

A nyugtatók csatolását lehetetlenné tette egyébként ma gában az a körülmény is, hogy a nyugtatók különböző időszakokról szólnak, mig az országos betegápolási alap terhére történő felszámitások pontosan a naptári évnegyed szerint történnek.

Elállott ujabb rendeletében a belügyminiszter attól a szigoru követelésétől is, hogy a közellátásba vett gyermekek szüleinek és nagyszüleinek vagyoni és kereseti viszonyait feltüntető bizonyitványokat csatoljanak a hatóságok. Ezentul megelégszik a miniszter a szülőkre vonatkozó bizonyitványokkal, a melyeknek megszerzése legalább csak leküzdhető nehézségekkel jár.

Végre mellőzni fogják a jövendőbeli felszámitásoknál a hatóságok az elhagyottá nyilvánitó bizonyitványok számának a felemlitését is, mivel az is csak felesleges munkaszaporitás.

Az uj rendelkezések a tápdijas gyermekek ügyeinek amugy is bonyodalmas kezelését nagy mértékben meg fogják egyszerüsiteni és gyorsitani.

Fapusztitás a városligetben.

A városligetben megint egy egész sereg vén fára mondták ki a halálos itéletet. A szép *művészeti muzeum* épitésének művezetősége kérte a fővárost, hogy harmincz darab régi fát vágasson ki, mert utjába áll az épitkezés munkálatainak. A tanács felhivására a mérnöki hivatal helyszini szemlét tartott a fák ügyében s ennek eredményeképen a maga részéről is kénytelen volt kijelenteni, hogy a fák kipusztitása okvetlenül szükséges.

A tanács erre elrendelte, hogy a fákat az épités vezetőség költségén kivágják és a lőportári faiskolába szállitsák. Ott majd a télen az üvegházat fogják fütteni velük.

Székesfővárosi bölcsesség.

Vagy:

Hogyan esik el egy igazi kérdés?

Engedelmet kérek a székesfővárosi olvasótól, ha kissé szellőztetni próbálom a városunk bölcsességét. Erre a szellőztetésre annál is inkább szükség van, mert a nevezett bölcsesség légmentesen el van zárva bizonyos igen tisztelt koponyákba, melyek viszont teljesen a hivatalos eljárás rugói szerint igazodnak.

Ez a hivatalos eljárás, melyet minden lelkifurdalás nélkül czopfnak is nevezhetünk, egyike a legsajátságosabb eljárásoknak, melyek valaha a föld hátán jártak. Hogy nem hazudok, ime kinyitom az ablakot, és szellőztetem az alábbi esetet:

A mester-utczai iskola tudvalevőleg az egyetlen iskola, mely leginkább hasonlit a Dréher-palotához. Akkor tudniillik, mikor ezt is, mint a Dréher-palotát mindenáron el akarták tolni. Annyira el akarták tolni, hogy már az iskola uj helyére szolgáló telek kisajátitásán is erősen gondolkoztak. És a mint igy erősen gondolkoztak, gondolkozás közben csakugyan eltolták — nem gyan az iskolát — de az iskola eltolását. Körülbelül két esztendővel tolták el az egész ügyet, mialatt a vállalkozó, ki az eltolást keresztül akarta vinni, megunta a hosszu várakozást és szerencsésen visszalépett. Ezzel az iskolaeltolásának kérdése egészen abba hagyódott s már csupán az ügy néhány járuléka maradt örökségül a székesfőváros tekintetes közgyülésnek a nyakában.

Kétségtelen, hogy ezek a járulékok is nagyfontosságu dolgok valának, s igy azért senki se csodálkozzék azokon, a mik itt alább következnek.

Az iskola eltolása elmaradván, az eltolás miatt szükségessé válható telek kisajátitásának kérdése is magától értheteleg elesett.

Ám, ha elesett is, nem ugy esett el mint egy közönséges kérdés, hanem mint egy hős, egy Caesar, a ki mikor leszurták, nem egyszerre vágódott ám végig a földön, hanem előbb megcsuklott a térde, aztán megcsuklott a dereka, aztán az egész testében megingott, aztán eldült és a könyökére esett, aztán a feje hátrahanyatlott, s csak azután nyult végig a földön. Hasonlókép esett el a mester-utczai iskola czéljaira kisajátitandó telek kérdése is: először az előadó mutatta be a közgyülésnek a tanács bizonyos eléterjesztését a kisajátitások költségének fedezése tárgyában; aztán egyik bizottsági tag kijelenti, hogy a kérdést nem látja tisztázva stb.; aztán egy másik bizottsági tag nyilatkozik részletesen a dologban, s végre az elnök szól a dologhoz, s csak ezután esik el — a közgyülés jóvoltából — az egész kérdés. Mivel pedig ez az elesés kissé még igy homályos, ime ideiktatjuk a legutóbbi fővárosi közgyülés illető részének pontos referádáját, melyet a *Fővárosi Közlöny*-ből metszettünk ki:

> Dr. ***Emőd*** József jegyző előadja a bizottmány és a tanács előterjesztését a IX. ker. Mester-utczai *iskolaház eltolatása folytán szükséges kisajátitások költségeinek fedezete tárgyában.*
>
> Dr. ***Fried*** Adolf ezt a *javaslatot jelenlegi formájában nem tartja elfogadhatónak, mert a kérdést nem látja teljesen tisztázottnak*, hogy most már határozat hozható legyen. *Kéri a közgyülést, utasitsa a tanácsot, hogy a középitési bizottságnak adja ki az ügyet azzal, hogy a helyszinén vizsgálatot tartván, tegyen véleményes jelentést.*
>
> ***Polónyi*** Géza szerint a közgyülés ebben a kérdésben tényleg előkészületlenül áll. *Meg kell hallgatni a szakbizottmányokat, hogy most már az iskola, miután az eltolás nem történik meg, hol és hogyan épittessék fel? Kéri a közgyülést, hogy az előterjesztést ez okból adja vissza a tanácsnak.*
>
> ***Elnök:*** *A főváros ezen a teleken nem akar iskolát épiteni, miután az iskola eltolása elmarad.* ***Elesik*** *tehát a hátulsó telek megszerzésének a szüksége is. Minthogy pedig a kisajátitási egyezség még nem köttetett meg, nincsen akadálya a kisajátitás abbanhagyásának. Minthogy pedig az iskola eltolatása elmarad, a telek megszerzésére szükség nincs, azért azt a közgyülés* ***el is ejtheti.*** (A közgyülés ily értelemben határoz.)

Nos, kérdem én, esett-e el ennél a kérdésnél előkelőbben Julius Caesar?

(Megjegyzem, hogy a ki azt mondja, hogy: igen, az meg van fizetve!)

Historikus.

Szinház.

Premiérek mindenfelé.

Az elmult héten mozgalmas idők jártak a főváros valamennyi müintézetére. A bemutató előadások egész sorozata zajlott le, tanuságot téve arról, hogy a szinmüvészet muzsája elfoglalta trónját, hogy alattvalóit oktatva, szórakoztatva gyönyörködtesse ismét hosszu időn át.

A *Nemzeti szinház* az első bemutató előadással nem csak az uj szinházi évet, hanem uj korszakát nyitotta meg, a mennyiben ez volt az első, teljesen önálló ténykedése az uj vezetőségének.

Szivvel-lélekkel szeretnénk szépet és jót mondani a magyar szinmüvészet legelső csarnokáról. Hiszen annyi sárral dobálták meg az utóbbi néhány esztendő alatt, hogy ha minden gáncsot és valamennyi gyalázást készpén nek kellene vennünk, már talán csak a kétségbeesés maradna hátra. A sok kesergést azonban nem kell épen olyan tulságosan gyászosnak venni. Az egész baj mondhatni csupán annyi, hogy a *Nemzeti Szinház*, mely rég időtől fogva olyan magas szinvonalon áll, az utolsó évek alatt talán nem tett egy lépést sem tovább előre, hanem a meglevő tőkéjéből élt. A nivó egyenletessége, az emelkedés hiánya, azután a gyengébb szemü, vagy az egyéb érdekek miatt izgatott szemlélőre a sülyedés hatását teszi.

Az uj igazgatás kezdetén a gyászénekek minden vonalon elhallgattak s a remény hürjainak lágy hangjai töltik be a levegőt. És a szigoru kritikusok, a vészt kiáltozó mentőtekintélyek olyan édesen elandalogtak az uj hangszer pengetése közben, hogy alig-alig vették észre azt a csunya eseményt, melyhez hasonló a „lesülyedt nivóju" szinház eddigi életében

nem akadt egyetlenegy példa sem. Az „*Aranyasszony*“ bemutatóját értjük, illetőleg azt a durva támadást az izlés és művészi komolyság ellen, a melyet ennek a német vigjátéknak a „megmagyaritása“ jelent.

Nem akarunk annak a vitatásába belemélyedni, hogy méltó volt-e a fiatal, magyar iróból kikerült uj igazgatóhoz működését nagyon is másodrangu német vigjátékkal megkezdeni, — nem akarjuk a nagy Nemzeti Szinház nivóját sem e szindarab irodalmi értekével összeméregetni — csupán az ellen az egy dolog ellen tiltakozunk, hogy a Nemzeti Szinház a Városligeti Szinkörtől tanuljon fogásokat, és olcsó „lokalizálásokkal“ traktálja közönségét. Keveset enyhit az elkövetett izléstelenségen, hogy a darabot történelmi korba helyezték át, s ilyen módon igyekeztek némi érdekességet ráerőszakolni. A történeti köntös azonban ugy leritt róla, mint a madárilyesztőről a czilinder.

A jó reménység tehát kedves dolog. Csak sajnálhatjuk, hogy ezuttal nem vehetjük ki belőle a részünket. Ilyen „*biztató*“ jövő élé, legfeljebb csakis azzal a reménységgel tekinthetünk, hogy a folytatása nem ilyen lesz. Annyi azonban tény, hogy a Nemzeti Szinházban igen nagy lehetetlenséget sikerült keresztül vinni, aránylag igen kellemes szélcsendben.

Az Aranyasszony sajnos emlékezetü estéi után, kellemes vigasztalást nyujtott a *Lánczy* Ilka viszontlátása. Fellépése egyike volt a legsikerültebb estéknek. Örömmel látjuk régi otthonában, melynek mindenkor egyik disze volt.

Az *Operaház*-ban az ujdonság ingerét a pompás sikerü vendégszereplések lánczolata pótolja. Itt is kedves viszontlátást ünnepeltek: *Broulik* Ferencz csengő hangjában nagy közönség gyönyörködött. Az utóbbi estéket a perzsa sah megjelenése tette emlékezetessé. Ha csupán az eddigi eredményeket tekintjük, a sokat gáncsolt Operaház ma az a boldog szinház, mely a legpompásabb auspiczíumok között kezdette meg az uj aerát.

A *Vigszinház* a napokban a komoly muzsa szolgálatába szegődött. Igen nagy kassza-sikert aratott a *Hauptmann* Gerhardt sok port felvert drámája a „*Takácsok.*“ Kissé kényes dolog volt a szinrehozatala, mert még emlékezetesek a darab budapesti szereplésének előzményei. *Krecsányi* Ignácz budai szintársulata már néhány évvel ezelőtt előadta egypárszor, akkoriban azonban a szocziálista tüntetésektől ártó felsőbb körök kérelmére lekerült a műsorról. A szocziálisták azonban ugy látszik azóta okosabbak lettek. Most már nem zavarják meg az előadását, hogy a darab műsoron tartását meg ne akadályozzák. A darab maga érdekes munka; tárgya, iránya annyira ismeretes, hogy bővebben foglalkozni vele felesleges. Annyi azonban kétségtelen, hogy a vigszinházi előadása nem valami elsőrangu. Általán a Vigszinház drámai előadásairól csak a tulságos jóakarat emlékezhetik meg feltétlen dicsérettel, mert a milyen ügyesek — általában — a szinház vigjáték és bohózat előadásai, olyan gyengék szoktak lenni a komoly próbálkoztok. Nagyobb bizonyiték nem kell erre, mint hogy a legkiválóbb drámai müvek is egy-két előadás után sorra feledésbe merültek, nem tekintve azt a két-három „szenzációs“ drámát, a melyeket — a *Takácsokkal* együtt — csak a reklám és az előzetes hirnév tart műsoron.

A *Népszinház*-ban egészen felpezsdült az élet. *Baha* Lujza is sorompóba lépett s már egy premiért is diadalra segitett. *Géczy* István uj népszinműve „A mit az erdő mesél“ aligha érdemelte meg azt a sikert, a mit aratott. A népszinműveknél azonban ez idő szerint még az apagyilkosnak is meg kell kegyelmezni, félre tehát minden bonczoló késsel, ha legalább a külső siker megvan. Tény azonban, hogy a Géczy darabját legfőképen a remekbe menő előadás mentette meg. Zavartalan élvezettel gyönyörködtünk benne, micsoda népszinmű szinészeink is vannak nekünk. S hogy ezeket a művészeket egy pár derék darabbal meg nem tudjuk becsülni?!

A *Magyar Szinház*-ról kevés a feljegyezni valónk. Szomoru bucsuzás. A kristály hangu primadonna, *Komáromy* Mariska röppen ki a fészekből, hogy méltóbb helyen keressen uj hazát. — A szinpatikus *Rózsahegyi* Kálmán betegeskedik. Jobb szerepeiben *Palásthy* lépett fel, ki mint kezdő származott el a *Magyar Szinház*-ból Kassára, s most hangban, tehetségben egyaránt megerősödve tért vissza.

A *budai — krisztinavárosi — szinkörben* sorra adatja elő *Makó* Lajos igazgató a bezáruló nyári szezon sikert aratott darabjait. A szinkör műsora elég változatos volt, bár *Makó* nem riad vissza attól sem, hogy egy-egy sikert aratott szindarabot a lehetőségig kamatoztasson. Épen nem vettük ezt rossz néven a *Cyrano de Bergerac* előadásánál, a melyhez hasonló jelentőségü estét kőszinházban sem láttunk réges-régen. Harminczháromszor adták ezt a poetikus, bájos darabot, s harminczháromszor ragadta el benne a közönséget egy szerény vidéki szinész — *Pethes* Imre. Ha egyéb érdeme nem lenne is *Makó* igazgatónak, ezért az egy müvészért minden dicséretet megérdemel. A *Pethes* Budapestre való szerződtetéséről a tavasszal hallottunk utoljára. Talán már is elfeledték?

A budai társulat egyébként az idén sokkal jobb volt a tavalyinál. Csak talán a komikusok dolgában volt azelőtt még a Krecsányi idejében jobban elkényeztetve a szinház közönsége.

A legutóbbi napokban adták utoljára a „*Felfordult világ*“ czimü franczia operettet is. Nem ajánljuk Makónak, hogy evvel a darabbal, vagyis inkább evvel a forditással Temesvárott megjelenjék. Ennek a vidám és kellemes zenéjü franczia darabnak a magyar forditása olyan durva és otromba bornirtság, a milyet csakugyan nem szabadna szinpadra ereszteni. Utóvégre is a kétértelmüség és pikánsság is csak addig türhető, a mig csakugyan *két*értelmü. A közönséges neveletlenség és disznókodás azonban már — legalább szerintünk — nem élvezet, nem müvészet és nem szórakozás.

A *városligeti szinkör*-ben Bignioné, Sipos Erzsi történelmi darabja, *Kinizsi* volt az utolsó ujdonság. Magasabb igények nélkül született és tisztességes sikert aratott. Elég jól is adták. A többi időt ismert darabok és néhány vendégfellépés töltötték ki.

Az *Uránia Szinház*-ban a fővonzóerő, *Páris* a héten lekerült a műsorról, hogy helyet adjon a másik alkalmi attrakczionak *China* ismertetésének. Napirenden levő tárgy, mely különben is rendkivül érdekes. Ugy hisszük közönsége nem fogy el egyhamar.

P.

Irodalom és művészet.

Női festő iskola.

A *Bihari-Glatter és Knopp* festőművészek kedvelt női festő- és rajz iskolájának uj tanfolyama október 1-én nyilik meg Andrássy-ut 96. sz. a. levő helyiségeiben.

Az intézet eddigi működésének sikeréről már a vallás- és közoktatásügyi miniszter is tudomást szerzett s az intézet tanulmányozására a minisztérium kebeléből külön megbizottat fog küldeni.

A beiratásokat Glatter festőnél, VII., Jósika-u. 24. sz. a. foganatositják. Férfiak számára az intézet külön tanfolyamot nyit meg.

Zenészeti Lexikon.

Érdemes munka jelent meg a zenei világ nagy örömére, a mely régi hiányt pótolni van hivatva a zenei irodalom terén.

Ságh József, a „Zenelap“ szerkesztője vállalkozott a zenészeti Lexikon kiadására, mely 20—22 füzet terjedelmü lesz. Az első füzet id. *Ábrányi* Kornél ajánlásával indult meg. Elmondja az ajánlás, hogy ez a zenészeti *Lexikon* a szakzenészt, mükedvelőt egyaránt érdekli, s mindenki müvészeti ismereteit gyarapithatja e mű olvasásával. Az első füzet az A. A magyarázatától egész az „Alphabetig“ terjed, tizenkét kiváló zeneszerző arczképével.

Olvasó közönségünknek ezt a figyelemreméltó, fáradságos munkát szives figyelmébe ajánljuk. Kapható minden könyv- és müárus utján, a *«Zenelap»* szerkesztőjénél, Baross-utcza 81. Ára egy-egy füzetnek házhoz küldve is 60 fillér.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 418 gyermek, meghalt 204 egyén, a születések 214-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 305 törvényes, 113 törvénytelen; nemre nézve 224 fiu, 194 leány. Halvaszületett 16 gyermek köztük 9 törvényes, 7 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 31·6.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 15·5, az egy éven felüli lakosságnál: 10.—

A halottak közt volt 109 (—) finemü, 95 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 2 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 15-nél).

Az év eddigi 37 hetében élve született összesen 17.006 gyermek, meghalt összesen 11.022 egyén, a születések többlete tehát 5.649;

Az élve születtek között volt: 93 római katholikus, — görög katholikus, — görög keleti, 6 ágostai evang., 15 helvét, 4 unitárius, 47 izraelita, — összesen 162. Halvaszülöttek 3.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1062 beteget, szaporodás 102, csökkenés 354, maradt a hét végén 1110, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 129 beteget, szaporodás 44, csökkenés 39, maradt a hét végén 134, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 594 beteget, szaporodás 234, csökkenés 138, maradt a hét végén 590, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 693 beteget, szaporodás 109, csökkenés 107, maradt a hét végén 699. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.478 beteget, szaporodás 789, csökkenés 734, maradt a hét végén 2533.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztala utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magáto

érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest áll lunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre 12 Kor.
Fél évre 6

Köztisztviselőknek:

Egész évre 8 Kor.
Fél évre 4 „

Hirek a városházáról

Tanácsosok szabadsága.

Lung György fővárosi tanácsos, a tanács jog-ipar és rendészeti ügyosztályának vezetője, a napokban kezdette meg hat heti szabadság idejét. Távolléte alatt az ügyosztályt *Dr. Seregi* Zoltán tanácsjegyző vezeti. Ugyancsak most kezdette meg hat heti szabadság idejét Vióla Imre tanácsos is, a X. közegészségügyi tanácsi ügyosztály feje, a kinek helyettese *dr. Melly* Béla tanácsjegyző.

A hanyag vállalkozó.

A II. kerületi Bomba-téri detail vásárcsarnok czéljára kisajátitott teleken levő épületek lebontását árlejtés utján egyik ösmert vállalkozóra bizta a főváros. A megkötött szerződés szerint a munkálatokat a a pinczék és alapfalak elhordatásával együtt junius 30-ikára be kellett volna fejezni és az összes törmeléket és anyagot a helyszinéről elhordatni. A vállalkozó azonban julius 24-ikére is alig készült el a bontással, az anyagokat pedig nem hordatta el, hanem 0.81 méter átlagos magasságban elteregette a kisajátitott területeken. A tanács e miatt mintegy 5036 korona kárt szenvedett. Körülbelül ennyibe került ugyanis a törmeléknek elhordatása. Ennek következtében most a tanács a szerződésben megszabott kötbér összegeket kirótta a vállalkozó terhére és utasitotta a tiszti ügyészséget, hogy a főváros kártérítési igényét szükség esetén per utján is érvényesitse.

A vállalkozó ma az 1800. koronányi biztositékának kiutalványozásáért folyamodott a tanácshoz. Kérelmét természetesen elutasitották s a biztositék összegét a főváros követelésének fedezésére vissza tartják.

Költségtöbblet a sertés-közvágóhid csatornázásánál.

A sertésközvágóhid és marhavásári telepen teljesitett csatornázó munkák költségeire vonatkozó számadásokat a vállalkozó beterjesztette a tanácshoz. A vállalkozó végszámlája szerint többet követel a fővárostól, mint a mekkora összegre a munkálatok költségeit a vállalatba adás alkalmával előirányozták. A többletköltség eredetének igazolására azt adta elő a vállalkozó, hogy a csatornázások alkalmával időközben sok olyan munkát végeztetett vele az épités vezetőség, a melyet az eredeti szerződésbe nem foglaltak bele. A tanács azonban a követelt összeget nem utalványozta ki, hanem felszólitotta a munkálatokat teljesitett czéget, hogy az elvégzett munkálatokról részletes számlát állitson össze és azt az épités vezetőséghez nyujtsa be, hogy ott a részletes leszámolást foganatosithassák.

A himlőoltási jegyzékek pontossága.

A főváros tanácsa, mint felsőbb közegészségügyi hatóság érthetően nagy sulyt fektet arra, hogy az előljáróságok a himlőoltás körül őket terhelő kötelességeiknek pontosan eleget tegyenek. Az e tárgyban kiadott szigoru rendelet azonban csak irott malasztot maradt, mivel himlőoltási jegyzékek és jegyzőkönyvek a legtöbb helyen most is nagy részt rendetlenek. Az előljáróságok azzal védekeznek, hogy kevés a rendelkezésükre álló munkaerő s igy a himlőoltás ügyeivel foglalkozó hivatalnokot egyéb teendőkkel is kénytelenek foglalkoztatni, minélfogva azok a nagy munkaanyagot nem győzik. A tanács a tiszti főorvos javaslatára ujból elrendelte, hogy az oltási jegyzőkönyvek vezetésével megbizott alkalmazottakat az előljáróságok ezentul más munkával tul ne terheljék mivel az eddigi rendelkezéseknek is éppen az volt a czéljuk, hogy ilyen módon az oltás munkálatainak helyes elvégzését biztositsák.

Kérdés azonban, hogy az uj rendeletet miként lehet majd végrehajtani, ha uj munkaerő kirendelésénél az előljáróságokon nem tudnak és akarnak segiteni.

Az adó minden előtt.

A főváros pénztárába került egy adófizető polgárának 43 korona és egynéhány fillérnyi készpénze. A fél szép illedelmesen megkérte a tanácsot, hogy utalványozza ki a kis pénzecskéjét. A hatóság azonban gondos és elővigyázó. Mielőtt ezt a kis szivességet megtette volna, felhivta az összes kerületi előljáróságokat, hogy jelentsék be, vajjon nem maradt-e a pénz tulajdonosa valami adótartozással hátrálékban, a minek javára az összeget el lehetne számolni. A folyamodó hiába erősiteti, hogy bizony ő nem tartozik semmivel sem, meg azután világéletében sem lakott se Budán, sem pedig Kőbányán — a gondos fővárost nem lehet könnyelmüségre csábitani: meg kell várni, a mig valamenynyi kerületi adóhivatal, valamenynyi kerületi előljáróság utján meg teszi a jelentését. Addig a negyven és egynéhány korona — nebántsvirág.

A terézvárosi plébánia templom tatarozása.

Néhány hónappal ezelőtt jelentést tett a VI. ker. előljáróság a tanácsnak, hogy a terézvárosi plébánia templom külsejét igen megviselte az idő, ugy hogy alaposabb kitatarozásra szorul. A főkapu felett levő párkány le is zuhant. Egy pár nap mulva a jelentés után, egy kicsi hija, hogy nagy szerencsétlenség nem történt. A tanács azonban akkor ugy határozott, hogy a templom helyreállitását az idén nem rendelheti el, mert a költségekre nincsen fedezete, — egyidejüleg azonban felhivta a VI., pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy a jövő évi költségvetésben a terézvárosi plébénia templom tatarozásában szükséges összeget vegye fel. A VI., ügyosztály erre az utasitásra azt a jelentést tette a tanácsnak, hogy a kivánt czélra még az idei költségvetésben is rendelkezésre áll 1200 korona, nem szükséges tehát a munkálatokat a jövő évre halasztani el. A tanács ennélfogva előbbi határozatát megváltoztatta, s utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a legszükségesebb tatarozó munkálatokat az 1200 korona költség keretén belül készittesse el, egyuttal pedig kimondotta, hogy a terézvárosi plébánia templom jó karban tartására az 1901.-évi költségvetésbe mit sem kivan felvétetni. A javitási munkákat tehát az alkalmas őszi esős időben végre fogják hajtani, 1200 koronáért, a miből majd nem marad se pénz, se posztó! Ha pedig a templom vakolata tavaszszal majd ismét hullani kezd lefelé megint keresik majd az első nem hiányzott fedezetet.

A Hermina-kápolna helyreállitása.

A városligeti Hermina-kápolnát a főváros alaposan helyre állittatja. A munkálatok tervei már el is készültek és a tanács most kiirta az árlejtést. Az összes munkák költségeire, — kőfaragókat kivéve — 2878 korona 6 fillért irányoztak elő, a melyből a kőmüves és elhelyező munkára 1577 korona 46 fillér, és az ács munkára 60 korona, az asztalos, lakatos és mázoló munkára 796 korona, az üveges munkára 130 korona a bádogos munkára 113 korona 60 fillér, a szobafestő munkára 112 korona esik. A kőfaragó munkák költségét 5417 korona 40 fillérrel irányozták elő. Az elvállalt munkáknak 70 nap alatt kell elkészülniök. Az ajánlati tárgyalást október 3-án d. e. 10 órakor tartják meg a központi városházán, a tanács jog-ipar- és rendészeti ügyosztályában.

A királyi palota a fővárosi muzeumban.

A fővárosi muzeum most történendő végleges rendezése alkalmával a muzeumban fel akarják halmozni mindazokat a nagyobb méretü emlékeket és tárgyakat is, a melyek eddig szanaszét hevernek a különböző hivatalokban. Ezek a nagyobb méretü muzeális tárgyak azonban nem férnek bele a városligeti volt műcsarnok épületébe, a hol egyelőre a főváros muzeuma elhelyezkedett. Számukra tehát a tanács külön alkalmas helyiségekről gondoskodott, melyeket a központi városháza templom traktusa tetején levő tágas termekből alakitanak át. Az átalakitás munkálatai erősen folynak, ugy hogy a tárgyak csoportositását már legközelebb megkezdik. A berendezés munkálatai során most elrendelte a tanács, hogy az uj budai királyi várpalotának nagyszabásu modelljét, melyet a palota épitésének vezetősége a fővárosi muzeumnak ajándekozott, ugyancsak a központi városházán levő uj termekben helyezzék el.

A belvárosi plébánia templom uj felszerelvényei.

A tanács már régebben elhatározta, hogy a *belvárosi plébánia templom* számára uj diszes gyertyatartókat és a fő oltárra uj müvészi kivitelü keresztet készittet, a főoltár régi keresztjét pedig átalakittatja.

A nyolcz uj gyertyatartó tervrajzait most készitette *Marchenke* Vilmos, budapesti szobrász, s a mintákat a főváros képzőművészeti bizottsága kivitelre elfogadta. A minta 320 koronába kerül. Ugyancsak *Marchenke* készíti el a főoltár kereszt kiviteli mintáját is 640 koronáért, a régi kereszt átalakitásának mintáját 100 koronáért.

Az oltárkereszt (pacificale) 960 $^{m}/_{m}$ magas lesz, bronzöntésből állitják elő. A kivitellel a tanács a Schlick-féle vasöntő és gépgyárat bizta meg, mely a munkát tisztán czizelálva és szerelve 830 koronáért készíti el. A régi 30 cm. magas kereszt átalakitásának brozmunkái 70 koronába kerülnek. Végre az angyalkaros oltárgyertyatartók magassága talapzat és szárnyak nélkül 480 $^{m}/_{m}$ lesz, darabonként 370 koronába összesen tehát 2960 koronába kerülnek.

A munkálatok megfelelő végrehajtását a képzőmüvészeti bizottság és a mérnöki hivatal ellenőrzi.

E régen óhajtott diszitő munkálatokon kivül egyidejüleg elhatározta a tanács, hogy a főoltár jobb megvilágitása czéljából két kandalábert szerez be, 288 korona költséggel. Erre nézve felhivta a tanács *Kirner* Károly apátplébánost, hogy a kandeláberek beszerzése czéljából tegyen mielőbb részletes javaslatot.

Utólagos követelés.

Érdekes számla dolgában döntött nemrég a főváros tanácsa. Egy volt budapesti épitőmester nyujtott be a tanácshoz utólagos „pótszámlát“, a melyben még az 1886-ik évben végzett munkálatokra kér körülbelül 4214 korona ráfizetést. Az épitőmester a közvágóhid vágókamráinak épitésénél végzett nagyobb szabásu munkálatokat, s most jó hosszu évek sora mulva hozakodott elő olyan követeléssel, a mit annak idején nem érvényesitett. A volt vállalkozó azt állitja, hogy a megrendelt munkákon kivül 484 darab vasgyámot volt kénytelen felsőbb meghagyásra a kamrák falaiba erősiteni. Ez a munka fáradságos és költséges is volt, mert a vastartók falbaillesztéséhez portland-czementet és vizhatlan mészhabarcsot kellett használnia. A számadások egybeállitásánál a vastartók sulyát vette alapul a vállalkozó, s ennek arányában métermázsánként 2 frt. 40 kr. utólagos költséget számitott fel.

Soká hányódott a késői számla a főváros hivatalaiban, mig határozatot hozhattak benne. A mérnöki hivatal felhányta az épitkezésre vonatkozó összes iratokat. A sok tanácskozásnak végre is az lett az eredménye, hogy megállapitottak, hogy a kérelem egyáltalán nem jogosult. A késői követelést a tanács ennek következtében el is utasitotta.

Közgazdaság

A kereskedelmi miniszter és a gyárvizsgálatok.

Érdekes rendeletet adott ki a magyar kir. iparfelügyelőknek a napokban Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter. A kereskedelmi miniszter utasitotta az iparfelügyelőket, hogy a jövőben a gyár-vizsgálatoknál az illető gyárossal, vagy munkaadóval előzetesen ne közöljék a vizsgálat előre kitüzött határidejét. A gyár-vizsgálatok csak igy felelhetnek meg valódi czéljaikn k. Felhivja ugyancsak ebben a rendeletében a kereskedelmi miniszter az iparfelügyelőket, hogy legyenek figyelemmel jövőben arra is, vajjon serdülő gyermekeket nem alkalmaznak-e ipari vagy gyári munkára, mivel a miniszter azt tapasztalta, hogy az ipartörvény rendelkezéseit a munkaadók még mindig nem veszik elég komolyan s rendkivül nagy e téren a megállapitott kihágások száma.

Végül pedig utasitotta a miniszter az iparfelügyelőket arra is, hogy a nagyobb gyárakban levő kantinokat, vagyis a közös étkezőhelyiségeket is kisérjék a gyárak megvizsgálása alkalmával kellő figyelemmel. A miniszter már egy izben adott ki ilyenforma rendeletet, azonban az alsóbb hatóságok nem gondoskodtak a kellő erélylyel való végrehajtásáról, holott a rendeletben érintett kérdések minden tekintetben kiválóan fontosak és figyelemre méltók.

A mérték hitelesités ellenőrzése.

A budai bor és sör mérők ipartestületének a sörgyárosok mértékrövidítése dolgában a minap tett panasza következtében elrendelte a tanács, hogy a kerületi elöljáróságok a mértékek hitelesitését ezentul szigoruan ellenőrizzék s a sörgyárosokkal szemben eljárásuk alkalmával a mérték hitelesitő hivatal segitségét is vegyék igénybe, hogy a hasonló panaszok felmerülésének egyszer s mindenkorra elejét vehessék.

A perzsa sah bevásárlásai.

A perzsa sah udvari minisztere, szerdán délben megjelent titkárja kiséretében a *Geittner* és *Rausch* Andrássy-uti czég üzletében, hogy ott a sah részére bevásárlásokat tegyen. A minisztert Rausch Aladár a czég tulajdonos, Rausch Ferencz, fia fogadta. A miniszter az óriás és nagyfelszerelésü üzletet nagy érdeklődéssel tekintette meg, s azután nagyszabásu bevásárlásokat teljesitett. Igy többek közt vizszürőket és mindenféle torna-szereket választott ki. A perzsa vendégek azzal a kijelentéssel távoztak, hogy a bevásárolt czikkeket október 7 ére állitsák össze, a mikor a sah Ő Felsége ismét Budapesten lesz, s ez alkalommal fogják azokat átvenni s egyébb podgyászaikkal szállitják majd Teheránba.

Uj óvadékképes értékpapirok.

A belügyminiszter körrendeletet bocsájtott ki az összes törvényhatóságok részére, melyben közli, hogy a pénzügyminiszter értesitése szerint a nagy-szebeni földhitelintézet és a nagy-szebeni általános takarékpénztár az 1889. évi XXX. törvényczikk 10 §-ának 2. bekezdésében foglalt követelményeinek megfelel.

A belügyminiszter ennélfogva elrendeli, hogy ezentul a törvényhatóságok az általuk kibocsájtott zálogleveleket hirlap óvadékkal, vagy más hasonló biztositékok fejében fogadják el.

Hirdetések.

Budapest székes főváros X. kerületének elöljárósága.

14449/1900. sz.

Bérleti felhivás.

Alulirt elöljáróság ezennel közhirré teszi, hogy X. ker Makk, Somfa és Balkán-utczák közt fekvő 8629/27 8629/28 hr. számu két együttesen bekeritett telek, a rajtuk levő szilárd anyagból épitett lakóház és szivattyu épülettel, valamint, az ahhoz tartozó faskamrával és árnyékszékkel 1900 évi november hó 1-től kezdőleg három évre félévi kölcsön felmondási jog mellett bérbeadatik.

Felhivatnak tehát mindazok, kik fentnevezett telkeket bérbevenni óhajtják, hogy a folyó évi október hó 20-án szombaton délelőtt 10 órakor a X. ker. elöljáróságánál nyilvános szóbeli árverésen jelenjenek meg, vagy pedig irásbeli ajánlataikat az árverés napjáig a X. ker. elöljáró vagy helyettese kezeihez adják be.

Budapest 1900 szeptember 21-én.

A X. ker. elöljáróság.

Toperczer, elöljáró.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) 4% kamatozással,

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei: IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

IRODAI: VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

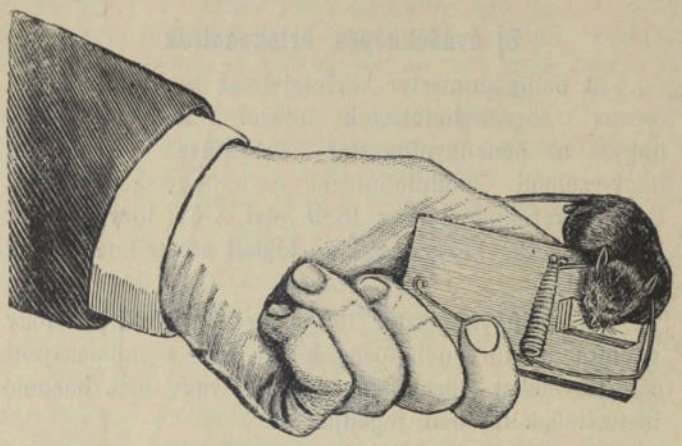
Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye: IV., Koronaherczeg-utcza 11.

A szegény kis egér!

ELFOGTA a világ legjobb csabdája,

az

„OUT O' SIGHT"

Egérfogó . . 50 fill.
Patkány-
fogó 1 k. 20 „

Geittner és Rausch

Budapest, Andrássy-ut 8. sz.

Ismételadók kerestetnek.

Hirdetések felvétetnek a Magyar Székesfőváros kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest IV., Lipót-utcza 43.

III. évfolyam. Budapest, 1900. október 8-án. 38. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az élelmiszerek hamisitása.
A hirlapok utczai elárusitása.
Az alsó Dunapart rendezése.
A kereskedelmi miniszter a főváros ellen.
A főváros válasza Szentpétervár levelére.
Panasz a villamos vasut ellen.
A kis Benjamin.
A soroksári-utcza ujra burkolása.
A temetők évnegyedes munkaprogrammja
A legujabb sarkigazság
Statisztika.
Szinház.
Irodalom és müvészet.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. Budapest 1900. október 8. 38. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük szeptember hónap végével lejárt, felkérjük, hogy azt mielőbb megujitani szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

Az élelmiszerek hamisitása.

A főváros sokat foglalkozott az utóbbi időben az élelmiszer hamisitók dolgával. Mindenki tudja, hogy Budapesten hihetetlen mértékben felburjánzott az élelmiszer hamisitás. Alig van valami fajta élelmi czikk, a mit nálunk nem hamisitanának, s meg ne rontanának vele sok-sok ép embert, a ki hosszu időkön át nyögi ártatlanul szerzett betegségének terhét.

A hatóságokat igen sulyos feladat terheli az élelmiszerek hamisitóival szemben. Minden kihágás ellenőrzése a közhatóság feladata, ig azonban egyéb kihágások eseteiben csupán az érdekeltek vagy pedig egyes közelállók anyagi érdekeiről van szó, addig az ilyen esetekben az egész közönségnek egyenlő, közös érdeke forog koczkán. Ezért hasonlithatatlanul nagyobb gazság az elfogyasztásra szánt czikkek meghamisitása, mint akármi más jogtalan haszonszerzés czéljából elkövetett vétség, vagy büntett.

Törvényeink elég szigoru mertéket alkalmaznak az élelmiszerek hamisitóival szemben, azonban az általános kereteket ugy látszik nem akarták ezen a téren sem külön átlépni, s igy a büntetések sulyának megállapitásával nagyjából zsinórmértékül vették az általános, egyéb más kihágások eseteiben érvényesülő szempontokat és határokat.

Igy lehetséges az, hogy ma is követhet el valaki galád üzelmeket az élelmiszerek meghamisitásával a nélkül, hogy néhány forint pénzbüntetés lerovásán kivü egyéb sulyosabb büntetést kellene elviselnie. A törvény a visszaeső bünössel szemben az ilyenféle ügyeknél azt a sulyosbbitó rendelkezést teszi, hogy a vétkes fél hivatalos uton kötelezhető arra, hogy a reá vonatkozó jogerős határozatot a hirlapokban közzé tegye. Ez a közzététel az a sulyos büntetés, melytől a hamisitó-üzérek a legrémültebben óvakodnak, mert hiszen az efféle hivatalos eredménynek nyilvánosságra hozatala romba döntheti akár egész üzletüket is.

Olyan ember, a ki tudva, csekély anyagi haszonért embertársainak egészsége ellen tör, nem érdemel semmi kiméletet s nem méltó semmi méltányosságra. Joggal kellene tehát a legszigorubb mértéket alkalmazni velük szemben. A közhatóságot azonban e téren tagadhatatlanul mulasztások terhelik, még pedig olyan mulasztások, a melyek igen-igen szomoru következéseket vonnak maguk után.

Ime a leggyakoribb élelmi czikk, melyet lépten-nyomon a leggaládabbul meghamisitanak — a tej és a tejtermékek. Elegendő ellenőrzés-e az, hogy néha napján meg-meg vizsgálják valamelyik tejkereskedő áruit s esetleg felelősségre vonják, vagy néha egy-egy felje-

entés alapján megindítják az eljárást. A tejkereskedők rendszerint vízzel szaporítják a tápláló folyadékot. Alig látszik ez sulyosabb bünnek, s a szerzett hasznot csak apró fillérekkel gyarapítja — ám szomoru következményeit tudja mindenki.

Nyaranta rendes járvány a csecsemő gyermekek között a gyomor- és bélhurut. Ez a veszedelmes betegség rendszerint legyőzi a gyenge szervezetet és ezrével szedi áldozatait az ártatlan kisdedek között. Nos, ez a csunya betegség évek óta nem dühöngött olyan mértékben a fővárosban, mint épen az idei nyáron. Az egyes kerületekben naponként jelentettek be hat-nyolcz elhalálozást, a hol mindenütt a csecsemő gyermekek estek áldozatul a járványos bajnak. Az orvosi tudomány pedig már régen megállapitotta, hogy a gyermekek rémét legnagyobb részt a hamis tejjel való táplálkozás idézi elő. Hát nem tömeges rablógyilkosság-e a hamis tejnek forgalomba hozatala?! A lelketlen, vagy jobb esetben tudatlan bünös pedig néhány korona árán megmenekszik, hogyha már éppen rajta találták csipni üzelmein.

Nem állitjuk, hogy a hatóság a törvény és törvényerejü rendelkezések ko látain tulléphetne. Ámde elmulaszthatatlan kötelessége, hogy egyrészt *a tapasztalt kihágásokat a megengedett határokon belül a legszigorubban torolja meg* és elrettentő példákkal riassza vissza az élelmiszer kereskedőket a visszaélésktől, másfelől azonban *folytonos és szakadatlan ellenőrzéssel igyekezzék minden kinyomozható kihágást leleplezni és a legnagyobb nyilvánosság előtt* a tisztességtelen kufárokat meghurczolni.

Ez utóbbi ponton az utóbbi hónapok alatt érdekes tapasztalásokat szereztünk. Mint fentebb emlitettük a kiszabott büntetések nyilvánosságra hozatalát a törvény csak mint a büntetés sulyosabbik fokát rendeli el. Ujabban azonban az a szokás kapott lábra, hogy az élelmiszer árusokra kiszabott büntetéseket hirek alakjában közzéteszik a napilapokban s igy a kihágás hivatalos uton való elrendelés nélkül is nyilvánosságra kerül. Kétségtelen, hogy ebben az igazságtalanságnak bizonyos kis foka rejtőzik, de eszünk ágában sincs ez ellen a gyakorlat ellen állást foglalni. Ellenkezőleg, teljes mértékben helyeseljük, hogy ha a törvény nem szab is ki elég szigoru büntetést — ezt a *hamisitó pellengérre állitásával társadalmi uton* sulyosbbitsák. Ezek az emberek nem érdemelnek kiméletet s minden fegyver jó ellenük. Kiirtani kell őket, ha másként nem: tüzzel-vassal.

A fővárosi hatóságokra, mint a közegészség őreire sulyos feladatok nehezednek. A fertőzött állapotok ilyen mély elharapódzásáért komoly felelősség terheli őket. Eddigelé ezeket az ügyeket is meglehetősen burokratikus módon kezelték. A legujabb jelek azonban arra mutatnak, hogy ez az állapot lassanként meg fog szünni. Az, hogy a városházán mostanság sokat foglalkoznak az élelmiszer hamisitások dolgával, azt bizonyitja, hogy derengeni kezd immár a hatóság öntudatában is annak a sulyos feladatnak az érzete, mely e téren őket elsősorban terheli. Ugy látszik az eddigi mérsékelt közömbösséget lelkiismeretes buzgóság váltja fel. Legalább is ennek a bizonyságául kell tekintenünk az első fecskét, mely egy a napokban kiadott tanácsi rendelet alakjában megjelent.

A tanacs e rendelkezéséről a következő első forrásból eredő hirt vettük:

„A fővárosban napirenden levő tejhamisitás beláthatatlanul káros következményei s különösen az idén fővárosszerte dühöngő gyomor és bélhurut, mely a kisdedek számát mondhatni — megtizedeli, arra inditotta a tanácsot, hogy a tejkereskedőket a legszigorubb ellenőrzés alá vegye.

E czélból felhivta a tanács az összes kerületi elöljáróságokat, hogy a kerületük területén tej- és tejtermékek árusitásával foglalkozó összes üzlettulajdonosok nevét, az üzlet, vagy telep helyének és minőségének pontos megjelölésével foglalják jegyzékbe és a tanácshoz legkésőbb október 31 ig terjesszék be.

E jegyzékek alapján állitják össze azután a tejkereskedők pontos nyilvántartását, mely az ellenőrzésnek megfelelő alapja fog majd lenni.“

*

Tehát a városházán is megelégedtek már a türhetetlen állapotokat. A hatóság nagy alapossággal előbb az előkészitő munkálatokat foganatositja, hogy azután vasmarokkal nyulhasson a darázsfészekbe és keresztül vihesse a tisztitás fáradságos munkáját.

Kitartást és sikert kivánunk vállalkozásához. Ha sikeres munkát végez, boldogitó jutalmat talál sok szorongó szülő felszáritott könnyeiben és áldó fohászkodásában.

A hirlapok utczai elárusitása.

A legutóbbi alkalommal foglalkoztunk azzal a mozgalommal, mely a hirlapok utczai elárusitására vonatkozó engedélyek kiadásánál követett eljárás megváltoztatása érdekében indult meg.

Az azóta eltelt néhány nap alatt a fővárosi tanács, mely a polgármester megbizásából és az ő nevében intézi ez idő szerint a városházán a sajtóügyeket — dülőre jutott a dologban s érdemleges intézkedést tett.

Arról van ugyanis szó, hogy az egyik budapesti hirlapkiadó vállalat folyamodott a tanácshoz, hogy a hirlapok utczai elárusitására vonatkozó irásbeli engedélyt ezentul ne 8 naponként adja ki, csupán ilyen rövid időtartamra, hanem adja meg a főváros a jogot a hirlapok utczai elárusitására bizonytalan időre, az az esetleg az engedély visszavonásáig.

A tanács oly formán határozott a kérelem tárgyában, hogy a *bizonytalan időre szóló bejelentést megadhatónak nem véleményezi*, hanem azt javasolja, hogy az eddigi 8 nap helyett az engedélyt esetenként mindig 3—3 hónapra adják ki.

Ilyen értelemben tett tehát a tanács felterjesztést a belügyminiszterhez, a ki dönteni fog a felől, vajjon az uj rendszert életbeléptessék-e.

A tanács az engedélynek bizonytalan időre való kiadását az utczán elárusitott sajtótermékek ellenőrzése szempontjából nem tartja kivánatosnak, mivel ebben az esetben külön nyilvántartót kellene felállitani az engedélyekről, mig ellenben ha negyedévenként az engedélyt meg kell ujitani, a nyilvántartás önmagától könnyüszerrel megtörténhetik.

Nem helyeselhetjük ezt az óvatos határozatot semmiképen. Annyi ugyan kétségtelen, hogy a három hónapra szóló engedély nagy haladás a nyolcz napos szakaszok után, de meg ezt a javasolt időtartamot is rövidnek és főképen feleslegesnek tartjuk. Nem látják át ugyanis, hogy záros határidő kitüzése nélkül az ellenőrzést ne lehetne könnyüszerrel végrehajtani Elvégre ehhez nem szükséges okvetlenül külön formaszerü nyilvántartó felállitása, hanem a sajtóügyek előadójánál egészen egyszerü, rövid jegyzék, a melynek alapján az érdekelt sajtótermékeket meg lehetne figyelni. — Vagy másként esetleg féléves nyilvántartói jelentések is megtennék a kivánt szolgálatot, a nélkül, hogy az uj folyamodgatás kellemetlenségeit el kellene viselni. Ezek a kellemetlenségek a három hónapos határidőnél kevésbbé sujtják a folyamodókat, a kikre egy év alatt négy kérveny benyujtása valami különös teher nem lehet, — hanem igenis felesleges munkát adnak a hivatalnak, mely ilyen módon is tőménteten kérvényt lesz kénytelen elintézni. Ez az elintézés pedig igen hosszadalmas, mert a hozott határozat az összes megszoritó feltételt pontosan és részletesen felsorolja.

Ha azonban a hatóság nem törődik ezzel a munkaanyaggal és ragaszkodik a káros határidő rendszerének fentartásához, — a közérdek szempontjából kifogást nem igen tehetünk ellene s csak örömmel várjuk a tanács egyébként igen meggyőzően megokolt felterjesztésére a belügyminiszter határozatát, mely az eddigi lehetetlen állapotot előreláthatólag meg fogja szüntetni.

*

Ugyancsak a hirlapok utczai elárusitása ügyében még egy nagy érdekü felterjesztést intézett egyidejüleg a tanács a belügyminiszterhez.

A VI. kerületi választmány ugyanis már régebben előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a hirlapok utczai elárusitására nézve fennálló rendeletet nem hajtják végre, s különösen kiemeli előterjesztésében, hogy legtöbbnyire tankötelés gyermekek és nyomorék emberek a hirlapok utczai elárusitói, holott ezeket érvényes miniszteri rendelet tiltja el az ujságok árusitásától. — A rendőrfőkapitányság azonban, hol az engedélyeket kiadják, nem tartja be a rendeletet. A választmányi előterjesztése következtében a tanács kérdést intézett az állam-rendőrség főkapitányi hivatalához, hogy az ellenőrzést miért nem gyakorolja, illetőleg a rendeletet mért nem hajtja végre.

A főkapitányság válaszában kifejti, hogy a szabályzat erre vonatkozó intézkedését első sorban és különösen szocziális szempontból nem tartja meg, sőt egyenesen a humanizmus készteti arra, hogy ne is hajtsa végre. Különösen kiemeli a főkapitány, hogy a hirlapoknak gyerekekkel, nyomorékokkal való utczai elárusitása nálunk még nem eléggé rendezett szegényügynek nagy elősegitésére szolgál, s czélszerünek tartja, hogy mindaddig mig a szegényügy kérdését a főváros végleg meg nem oldja 12 éven felüli gyermekek és undort s visszatetszést nem keltő nyomorék emberek vagy ragadós bajban nem szenvedő betegek a hirlapok elárusitásától el ne tiltassanak. Mert, mint átiratában kifejti a főkapitány, — a szegény szülők igen sok esetben teljesen képtelenek nemcsak arra, hogy gyermekeiket az oskolába járathassák, hanem arra is, hogy őket eltarthassák, miért is a főkapitányság kivételesen és egyelőre nem tartotta kivánatosnak az ilyen gyermekeket a hirlapok utczai elárusitásától eltiltani, valamint a nyomorék de undort nem keltő koldusokat sem, mert ezekkel az utczai koldusok száma tetemesen megapad s a munkaképtelen szegények nem esnek olyan nagy számban a főváros terhére.

A tanács teljes mértékben magáévá tette a rendőrfőkapitány álláspontját. Minthogy azonban annak a gyakorlatnak a fentartása, hogy még teljes érvényben levő törvényes rendelkezésekkel szemben a hatóságok tudatosan ellenkező eljárást kövessenek — morális okokból fenn nem tartható, felterjesztést intézett a belügyminiszterhez, hogy vegye figyelembe a kifej

tett okokat, s régebbi rendelkezését a kivánt értelemben változtassa meg.

A belügyminiszter eredeti rendelkezésének meg volt a maga értelme s bizony igen is kivánatos volna, ha ahhoz a hatóságok szigoruan ragaszkodnának, — de csak abban az esetben, ha a főváros ssegényügye csakugyan immár teljes mértékben rendezve lenne. A fennálló viszonyok között azonban a főkapitány eljárása égészen helyes, s hogy a tanács a maga részéről is hozzájárult csak fényes bizonyitéka annak az örvendetes körülménynek, hogy a városházán nem rideg bürokratikus módon, hanem ugy intézik el az ügyeket, hogy beleszólást engednek a józan észnek és a szivnek egyaránt.

Bár elmondhatnók ugyan azt a közigasgatás vaamennyi ágáról is!

Az alsó Dunapart rendezése.

A dunaparti villamos viadukt vasut épitése következtében az alsó Dunapart rendezése vált szükségessé. E tekintetben már többféle intézkedés történt; igy legutóbb a tanács azt is elhatározta, hogy a viadukt vasut mentén, tehát az alsó rakodóparton minden eddig ott állott bódét kisebb árucsarnokot és ehhez hasonló üzletet megszüntet és eltávolittat, hogy igy az egész viadukt vasut mentén az alsó rakodópart teljesen a kocsi és fuvaros szekerek közlekedésére szolgálhasson. Egyedül a révkapitányság kis kerttel bekeritett pavillonja marad meg, mivel az sem a közlekedésnek sem a viadukt vasut épitésének utjába nem esik és fontos rendeltetése miatt mostani helyén nem is lenne nélkülözhető.

Ugyancsak a viadukt vasut épitése és az ezzel kapcsolatos partrendezés kérdésének tárgyalása során érdekes közbelépés foglalkoztatta a héten a tanácsot.

A Duna gőzhajózási társaság intézett kissé szerénytelen beadványt a fővároshoz s a változó helyzetet igyekezett volna abban a saját előnyére lehetőleg kiaknázni. A tanács alapos és igen józan magatartása következtében azonban fáradozása egészen kárba veszett.

Az eset a következő:

A Duna-gőzhajózási társaság azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a dunaparti korzó alatt a báró Eötvös József szobrával szemben levő kő támasztó-fal gondozása alól mentse fel. Ezt a hatalmas kőfalat ugyanis évekkel ezelőtt a gőzhajós társaság épittette s akkoriban szerződésbeli kötelezettséget vállalt arra nézve, hogy állandóan gondját viseli s az 1900. év végén kifogástalan állapotban fogja a fővárosnak át engedni. — A társaság most azt állitja, hogy a dunaparti villamos-viadukt vasut épitése következtében a fal tetemesen megrongálódott, s igy a változott viszonyok következtében eredetileg elvállalt kötelezettsége immár nem terhelheti.

Kérvényében kereken ki is jelenti a társaság, hogy a kőfal dolgában ezentúl semminemü felelősséget sem vállal, mert a falat közvetlenül érintő vasuti munkálatokat az ő előzetes értesitésük nélkül kezdték meg.

A társaság szerint mielőtt a munkálatokat foganatba vették, előzőleg legalább is meg kellett volna hivatalos uton állapitani a kőfal állapotát és meghatározni fentartásának költségeit.

A tanács azonban a bejelentést tudomásul nem vette, mivel az minden jogi alapot és a költségek szempontjából minden gyakorlati indokot nélkülöz, minthogy a vasutépités a kőfalat meg nem rongálta, annak állapotában változást elő nem idézett, sőt a vasut épitése következtében eltávolitották a falhoz tartozó gyalogjárót és korlátot, s igy a fentartás költségei határozottan csökkentek.

Az alsó Dunaparton levő rakodó helyiségeket azonban bérbe adta a tanács a társulatnak. Az uj viadukt vasut ugyanis nem fogja akadályozni a raktárak használatat, sőt a vasut alatt uj, kényelmes rakodó helyiségek alakultak.

A gőzhajóstársaság azt is kérte még a tanacstól, hegy az alsó Duna partról a teherkocsi-forgalmat terelje el. A tanács a fennálló szabályok értelmében a kérelem tárgyában nem hozott közvetlenül határozatot, hanem elsősorban is a rendőrfőkapitányságot kereste meg, hogy mondjon felőle véleményt, s különösen nyilatkozzék a felől, vajjon a dunaparti teherforgalom lebonyolitására alkalmasnak tartaná-e a Mária-Valéria-utczát.

A teherforgalom hova terelésének kérdése a rendőrfőkapitányság válaszának megérkezte után fog véglegesen eldölni s ezzel nyer majd végleges elintézést az alsó Dunapart rendezése is.

A kereskedelemügyi miniszter a főváros ellen.

Arra a különszerü felfogásra, melyet a kereskedelmi miniszter az iparkihágási ügyek elbirálásánál az alsóbb közigazgatási hatóságokkal szemben szövetkezetesen tanusit, élénk világot vet egy, a főváros tanácsához, mint másodfoku iparhatósághoz a napokban érkezett harmadfoku határozat.

Jogosulatlan iparüzés miatt vont felelősségre egy szabót valamelyik kerületi előljárósog, bárhogy tagadta is a terhére rót cselekményt és el is marasztalta érzékeny pénzbüntetésben, mert a hivatalosan eljárt kezelőtiszt a kihágás elkövetését megállapitotta. Az itéletet a tanács is helyben hagyta. A kereskedelmi mininiszter azonban a ki elé a fél fellebezése következtében került az ügy, — ma feloldotta a két alsóbb hatóság itéletét, s kifejezetten *kimondotta*, hogy a *kezelőtisztek vizsgálata alapján itéletet hozni nem lehet, mert a hivatal részéről eljárt tisztviselő* jelentése bizonyitékul el nem fogadható.

A miniszter ezzel a határozatával mintegy dezavuálja a közhatóságokat, s igen sok zavart idéz elő, mert az eddigi eljárás szerint az iparhatósági itéletek nagy részét a kezelőtisztek jelentése alapján hozták meg. Iszonyu munkát fog adni a hivataloknak, ha ezentul külön tanukihallgatásokkal is kell majd esetenkét bajlódnunk.

A főváros válasza Szentpétervár levelére.

A napokban hire járt, hogy Szentpétervár városa átiratot intézett a fővároshoz, melyben az élelmiszerek s különösen a hus elárusitására vonatkozó törvények és szabályok megküldését kéri.

A tanács ma adta meg a feleletet az orosz fővárosnak. Budapest válasza a következő nagyérdekü kérdésekre terjed ki:

a) A magyar vágóhidi intézmény és marhavásár ismertetése.

b) A marhavásárra vonatkozó rendszabályok.

c) Hogyan aránylik nálunk a hus börzei „en gros“ ára a mészárszéki detail árhoz és az erre vonatkozó rendelkezések.

d) Van-e szabály, mely a már felvagdalt hus árát állapitja meg minősége szerint.

e) A hatóság a hus eladásában részt vesz-e s milyen formában?

f) Az egészségügyi felügyeletet milyen módon foganatositja a főváros a vágóhidi és vadhusok szállitásánál.

g) Hogy regisztráltatnak s ki által a hus szállitmányok a Consum részére?

h) Van-e ló és szárnyas jószág részére külön vágóhid s mennyi ezeknek a használati dija.

i) Van-e a vágóhid közelében albumin gyár, faggyú olvasztó, vargatelep, milyen felszerelésüek a vágóhidnál használt jegeskamrák, mire és hogyan használják fel a hulladékokat, szarvakat, patákat.

A szentpétervári megkeresést *„Eugen Kedrin Stadtverordneter“* irta alá, mint a bizottság elnöke.

A főváros feleletét igen kimeritően szerkesztették meg, s huzzácsatoltak egész sereg idevágó szakmunkát és szabályrendeletet

Budapest főváros válaszát a megkereső hatóság iránt való előzékenységből német nyelven irták meg — a mely nyelvet az orosz főváros is használta.

Panasz a villamos vasut ellen.

Keserü panasz érkezett a főváros tanácsához a közönség köréből, a közuti villamos vasuttársaság rossz közlekedési rendje miatt. Arról szól a panasz, hogy a keleti pályaudvaron érkező vonatok utasairól a társaság nem gondoskodik kellőképen. Igy sokszor megesik, hogy az érkezett utasok miután egy darabig hiába várnak kocsira, a pályaudvar tulsó oldalára kénytelenek átgyalogolni, hol meg ki vannak téve annak a meglepetésnek, hogy a szigoru kalauzok csak egyet-egyet engednek a már telt kocsikba beszállani.

Különösen áll ez akkor, ha a magyar államvasutak vonalával egyszerre érkezik meg a czinkotai kerepesi helyi érdekü vasut is; ilyenkor a keleti pályaudvaron érkezők lemondhatnak minden reményről, hogy a viczinálison érkező közönség megtöltötte kocsikba juthasson. A vasuttársaság figyelmetlensége annál feltünőbb, mert avval, hogy ilyen alkalmakkor több kocsit nem indit, tulajdonképen magát röviditi meg. Könnyebben érthető a villamos társaság ellen emelt másik panasz, hogy a Budapestről Czinkotára induló viczinális vonathoz, a Muzeum-köruti kitérőtől induló kocsijai — a bár azoknak a fölirata azt igéri, hogy a viczinális állomáshoz visznek el, a Rottenbiller-utczába bekanyarodva, lerakja az elképedt utast a központi szálló előtt.

A netalán zugolódó utasnak méltatlankodva veti szavára a kalauz, hogy csak nem kivánhatja, hogy 5—6 utasért most ő a helyett, hogy a remisbe hajtasson pihenőre, még a végállomásra is kimenjen.

Az utas pedig, a kinek „hallgast“ a neve, kénytelen beletörődni sorsába. A szegény lekésett családapa, ha bir, futhat a vonatig, ha pedig — mint rendesen meg szokott esni, már nem érheti el a robogó vonatot, szép csendesen gyalogolhat lakására, valamelyik szomszédos nyaraló telepre. Ezt a lelketlen állapotot még akkor sem szabadna megtürni, ha a villamosnak semmi köze sem lenne a helyiérdekü vasuthoz. A viczinális és a közuti villamos vasut azonban ugyan egy részvénytársaság tulajdona, a mi a közönség érdekével és jogos igényével szemben tanusitott közömbösséget egyenesen botrányossá teszi.

Szegény panaszkodók, akik az egész nyáron türelmessen várják az állapotok jobbra fordultát, végre is azonban, hogy jogos kivánságuknak teljesitését hiába várják, a felsőbb hatósághoz fordulnak orvoslásért.

A főváros jövő évi szénszükséglete.

A főváros jövő évi szénszükségleteinek fedezésére tartott ajánlati tárgyalás igen kedvezőtlen eredménynyel végződött. Jobb ajánlatok hiányában ugyanis a tanács kénytelen volt ma elfogadni az osztrák légszesz társulat ajánlatát, a mely szerint a szükséges 4400 tonna maximális szénmennyiség szállitását a jobbparti részekre nézve 4 korona, a balparti részekre pedig 3 korona 80 fillér egységáron vállalta el. A főváros a szénbeszerzésnél ezek szerint tetemes tulkiadást lesz kénytelen elviselni. Az idén ugyanis az egységár a jobbpartra nézve 3 korona 56 fillér, a balparton pedig 3 korona 36 fillér volt. Ezeket az árakat most elérni nem lehetett, a minek oka egyedül a szén árak általános emelkedésében rejlik.

Az Aranykéz-utcza asphalt-burkolata.

Az Aranykéz-utcza ház- és üzlettulajdonosai kérvényt nyujtottak be a tanácshoz, hogy az utczát asphalt-burkolattal láttassa el. A tanács az e czélra szükséges költségek fedezete hiányában kijelentette, hogy a folyó évben a munka már el nem rendelhető. Minthogy azonban az Aranykéz utczán állomásozó nagyszámú bérkocsi miatt közegészségi és köztisztasági szempontból a kellően fertőtlenithető asphaltburkolat igen kivánatos, a tanács felhivta a pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy gondoskodjék arról, hogy az asphaltozás 10.417 kor. 70 fillérnyi költsége az 1901. évi költségvetésbe felvétessék.

A kis Benjamin.

Csak kis megemlékezést irok a kis Benjaminról. Olyan kicsit, a milyen kicsinek vallja, és nagynak ő hiszi magát . . .

Mikor most Muzaffer ed Din sah-t az udvar és a magyar kormány fogadta a pályaudvaron, a sah kiszállásakor a miniszterek közt egy kicsiny emberke furakodott a könyökével előre, miközben barátságos pillantásokat vetett föl nála magasabb termetű kollégáira.

— Eresszétek előre a kis Benjamint! Eresszétek!

A magasabb termetü miniszterek csakugyan helyet is adtak kicsiny kollégájoknak, s igy mikor a sah odaért, Benjaminnak sikerült szerényen a legelső sorban meghuzódnia, szemérmesen pillantván a királyok királyára.

— Lássa, felséges ur, én is miniszter vagyok ám! Pedig milyen kicsike vagyok ugye?

A sah-nak azonban, maga sem lévén magas növésü, nem tünt fel a miniszter, a ki kicsinységével óhajtotta volna magára vonni a keleti uralkodó figyelmét, melyet nagyságával hiába iparkodott volna magára vonni.

Ennyi az Ostendéből hazatért kis Benjamin legutóbbi szerepléséről.

Egyébként, ha netalán kivánesiak volnának rá, azt is megsughatom, hogyan lett belőle a bibliai Benjamin?

Az ugy történt, hogy Benjamint a bibliában eladták a testvérei, s otthon azt hazudták anyjoknak, hogy széttépte a vadállat. Benjamin aztán a Pintifár-féle részvénytársaság- és vasöntődehez került, a hol Pintifárné asszony váltig csábitgatá:

— Gyere Benjamin — ugymond — ülj te be ebbe a bársonyszékbe!

Benjamin azonban erényes fiu vala és nem engedvén a a csábitásnak, inkább meg maradt volna a részvénytársaságnál. Erre Pintifárné asszonyt ellepi vala a méreg, mely a pulykáról neveztetvén és ráfogván Benjaminra, hogy a bársony székbe akarna ülni.

A Pintifár-féle részvénytársaság és vasöntőde pedig erre igen megharaguvék, elhivén a vádat, melyet Pintifárné asszony terjesztene felőle.

Most Benjamin nagy bajba kerülne vala, ha szerencsére Szelk Alman faraónak különös álma nem támadna a hét kövér és hét sovány tehenekről, melyet miután a bölcsek és álomfejtők közül senki sem tudta megfejteni, Benjamin fejtette meg e képen:

— Uram, hatalmas fáraó! A hét kövér tehén az Egyiptomra bekövetkező hét kövér esztendőt jelenti, az utána jövő hét sovány tehén pedig a hét sovány esztendőt, mely a hét kövéret követné. A hét kövér esztendő pedig most lévén eljövendő Egyiptomra, van szerencsém ajánlani, hogy siess, hogy e hét kövér év alatt jól megfejnéd Egyiptomot.

Miután pedig a fáraó meghallgatná a kis Benjamin szavait, nagyon megörülne és kereskedelmi alkirálylyá tevén őt, szólana hozzá eképen:

— Gyere Benjamin, *fejjük meg együtt!*

Igy lőn *a kis Benjaminból kis Benjamin.*

Biblikus.

A Soroksári-utcza ujra burkolása.

A *Soroksári*-utcza, *Boráros*-tér és *Védgát*-utcza közti szakaszának ujra burkolása alkalmával az eddig a kocsiut két szélén haladó villamos vasuti sinpárt az utcza közepére fogják áthelyezni. Ez alkalommal a budapesti közuti vaspályatársaság előterjesztést intézett a tanácshoz, hogy a vasuti vágányok közti és menti utrészeket is elsőrendü kőanyaggal burkoltassa. A tanács azonban a kérelmet elutasitotta, minthogy a szükséges 35.000 koronányi költségtöbblet rendelkezésére nem áll, s a munkálatot már vállalatba is adta. De megnyugtatja a tanács a folyamodó társaságot, hogy abbeli aggodalma, hogy a teherforgalom azután is csak az utcza közepén fog lebonyolodni s ott a sinek közti részt fogja rongálni — alaptalan, mert mikor a vágányoktól jobbra-balra 6—6 méter szabad tért talál majd a fuvaros, nem fog többé a villamos kocsi utjában haladni s folytonosan téregetni és esetleg magát valami veszélyelemnek tenni ki.

Mindazonáltal óvatosságból utasitotta a tanács a mérnöki hivatalt, hogy a vágányok közti rész burkolatát kisérje gondos figyelemmel, s ha a trachyt-burkolat netán mégis hamar romlanék s a folytonos javitgatása a forgalmat sőt esetleg a villamos vasut üzemét is zavarná, tegyen rögtön előterjesztést, hogy a trachyt-burkolatot jobb fajtával helyettesithessék.

Igen érdekes az az elvi jelentőségü határozat, a melyet ez ügyben hozott elutasitó határozatához füzött a tanács. Mielőtt ugyanis a kérelem érdemére nézve nyilatkozott volna, előrebocsájtotta azt a megjegyzést, hogy *még a vasuti vágányokkal ellátott közterületek burkolási anyagának megállapitása is a székesfőváros hatóságának kizárólagos jogát képezi.*

Ez a tény ugyan régen és általánosan köztudomásu, ugy látszik azonban a tanács szükségesnek látta a villamos vasut társaság fellépésével szemben ezuttal kifejezetten is hangoztatni.

Az egész határozathoz egyébként csupán az a megjegyzésünk van, hogy ha a tanács a maga részéről szintén kivánatosnak tartaná, hogy az utczaszakaszt egész terjedelmében egyenlően elsőrangu burkoló anyaggal fedjék be, miért nem érvényesitette ezt a kivánságát annak idején, még a munkálatok vállalatba adása előtt, s miért koczkáztat meg ezrekbe kerülő közmunkat olyan módon, hogy esetleg egy-két év mulva a drága pénzen előállitott trachyt-burkolatot ismét fel kell szedetnie s uj költséggel a jobb minőségü burkolatot elkészittetni? A takarékosságnak ez a módja, mindenesetre a legnagyobb foku pazarlás.

Egyébiránt azonban az is lehetséges, hogy a tanács első álláspontja fog helyesnek bizonyulni, s az olcsóbb burkoló anyag is meg fogja tenni a kivánt szolgálatot. Ebben az esetben — mit őszintén óhajtunk — minden kifogásnak el kell némulnia.

A temetők évnegyedes munkaprogrammja.

A köztemető bizottság és a temetőigazgatóság előterjesztése alapján most állította össze a tanács a kerepesi-uti és a X. kerületi köztemetőnek ez év utolsó negyedére szóló munkaprogrammját. A munkatervezet különösen érdekes már csak abból a szempontból is, hogy aránylag csekély költséggel milyen nagy arányu munkálkodást akarnak a köztemetőkben kifejteni.

Igy a kerepesi uti temetőben az összes utakat helyreállitják, tisztitják és kijavitják, a fákat öntöztetik és nyesetik, a sövényeket visszavágatják, az utak mellett levő beszökellések bokrait kitisztitják és nyesetik, a temető előtt elvonuló gyalogjárót jó karba helyezik, a faiskolát rendbehozzák, az esetleg süppedő sirokat betömetik, az e negyedbe eső „*Mindszentek és halottak*“ ünnepére, tekintettel a sirok tömeges látogatottságára, a parczellák között levő utakat kigerebelyéltetik, a felburjánzott gyomokat kiirtják, esetleges korai zord idő beállta alkalmával a fákat és bokrokat bekötik, a havat eltakaritják s elfuvaroztatják.

Mindezekre a munkálatokra november 3-ikáig 30 rendes napszámost és külön még 14 férfi és 2 női rendkivüli napszámost alkalmaznak, a kik közül a nők az iroda helyiségeknek is gondját viselik.

A temetőben szükséges fuvarozások költségvetését a következőleg állapitották meg :

50	Gyepfuvar	120	kor.
200	Kavics fuvar	400	„
2000	Személy fuvar	1000	„
100	Felöntözésre előfogat	680	„
50	Uthenger előfogat	400	„
60	Hószánkázás	350	„
600	Hófuvarozás	300	„
	összesen	4250	kor.

kiadással.

A. X. ker. köztemetőben.

A temető jobboldalán a főut mellett levő és a mult év őszén elfoglalt 36 és fél holdnyi földterületet pontosan planirozzák, a szabályozott területen levő utakat meghosszabbitjak és a fák helyének kijelölésére a temető bal oldalán a széles főutat — a 105. 106 tábláról kezdődőleg egész a keritésig kiépitik a kavics bányából nyerendő anyaggal; ugyancsak a temető baloldalán a 88—89 tábláktól. a 105—106—107 körig vezető utat, jó anyaggal elkészitik; a fő-utat a kavicsbányából nyerendő jó anyaggal meghosszabbitják, az időközben megrongált utakat helyre igazitják, a használatban levő kocsiutakat állandó jókarban tartják, és száraz időben locsoltatják, végre a „Halottak és Mindszentek“ napjára a már betelt sirhely táblákat kitakarittatják és a sirokat rendbe hozatják, a gondozott sirokat és gyeptéglákat öntöztetik, a fiatal fákat zsupszalmával bekötik, s az évközben elpusztult fákat ujakkal pótolják, gödröket ásnak, a faiskolában a szokásos őszi munkálatokat hajtják végre : vadhajtásokat leszedetik, gyomláltatnak, kapáltatnak, a fiatal csemetéket átültetik stb.

Mind e munkálatokhoz nov. 3-ikáig 24 rendes napszámost és még külön 13 férfi és egy női napszámost alkalmaznak.

A szükséges fuvarozó munkák költségvetése itt a következő :

60	Gyepfuvar	144	kor.
10000	Homok fuvar	5000	„
250	Kavics fuvar	375	„
200	Szemét fuvar	100	„
30	Faöntözéshez előfogat	204	„
20	Utöntözéshez előfogat	136	„
70	Hószánkázáshoz	460	„
500	Hófuvar	250	„
	összesen	6699	kor.

A legujabb sarkigazság.

Hol volt, hol nem volt, talán még az operán is tul volt, a Teréz-körut és Uj-utcza sarkán volt egyszer egy póstaszekrény, a melyiknek mind az öt oldala piros volt. A hatodik az nem volt piros, mert az alul volt a szekrényen, és mert annak nem az volt a rendeltetése, hogy szép piros szine legyen, hanem az, hogy mikor a levélgyüjtő postás alája teszi a nagy bőrzsákot, abba — mint a tehén mikor fejik — hüségesen kiadja a szekrényben összegyült leveleket. Ez a postaszekrényfejés, a szekrényeken levő jelzések szerint, rendesen minden két órában szokott megismétlődni; ez a két óránként rendesen való fejés azonban olyan rendetlenül történik, hogy egyik-másik póstaszekrény néha igenis elveszti a fejét, és olyankor hiszi, hogy fejik, mikor nem is fejik. Igy járt az a szekrény is mely, mint emlitettük a Teréz-körut és Uj-utcza sarkán áll. A m. kir. postának e hatoldalu alkalmazottja ugyanis tegnap délben azt hitte, hogy már alája tartják a fejőzsákot s e jóhiszeműségében kiesett szegénynek (bocsánatot kérek) a feneke és a ládában volt összes levelek szanaszét hullottak ki belőle a gyalogjáróra.

Postásember nem akadt a környéken s igy az utcza közönsége és a szomszédos üzletek alkalmazottai sajnálták meg a sok szétszóródott levelet; felnyalábolták egy csomóba és bevitték az egyik közeli üzlethelyiségbe.

Egyidejüleg valaki értesitette a rendőrőrszemet is a levélszekreny tévedéséről. A rendőr hüségesen elfaradt a legközelebbi telefonig s bejelentette az esetet a főpostaigazgatóságnál. Innen azonban telefonon azt az udvarias választ kapta, hogy a dolog oda *nem tartozik*, mert a postaládákra az igazgatóságnak egy más osztálya ügyel fel. Ott azonban *nincs telefon*, s igy az illetékes hivatalt ilyen uton értesiteni nem lehet.

A rendőr erre felkérte telefonon a postai alkalmazottat, hogy értesitsék ők valamiképpen azt az osztályt, a melyiknek hatáskörébe tartozik a dolog. Erre azután egyszerüen azt felelték, hogy *ő nekik bizony sok a dolguk s nem érnek rá átszaladgálni a másik osztályba. Nekik semmi közük a dologhoz, tegyenek a mit akarnak.* A rendőr átlátta, hogy itt már nincs mit tenni, ő megtette a maga kötelességét, visszament tehát állomása helyére, a levélszekrény tartalmát pedig az ürletbe hagyta.

A postaigazgatósághoz később egy magánember is telefonált, de ez is elutasitó választ kapott.

Végre jóval később az üzlettulajdonosnak sikerült a leveleket az arra haladó levélgyüjtő-postásnak átadni, a ki egyuttal tudomásul vette a láda elromlását is.

Mindenesetre érdekes, hogy a postaigazgatóságnak egészen közömbös, vajjon az igazgatása alatt levő levélgyüljtés korrektul történik-e, vagy pedig olyasmik fordulnak-e elő, hogy a levélgyüjtő szekrényeknek kiesik (bocsánatot kérek) a fenekök, a föladott levelek kihullanak belőlük az utczára, aztán összeszedi, vagy akár zsebre vágja őket, a kinek tetszik, s végül egy boltosnak kell megőrizni őket, mert a posta nem törődik a postával. Igen érdekes dolog ez, mert meg lehet tanulni belőle, hogy valaki levélszekrénybe akar levelet dobni, akkor helyesen cselekszik, ha a szekrény helyett mindjárt annak a kereskedőnek adja át, a kinek a szekrény fenekének kiesése után a szétszóródott levelek ugyis atyai gondjaira fognak bizatni, mert a postaigazgatóság egy egészen külön osztályt tart a postaládák felügyeletére, a melynek azonban nincs telefonja, s átüzenés utján szintén nem értesithető.

Mert a postaigazgatóság önmagáért van, nem pedig a közönségért, s a közönség leveleiért: ez a legujabb sarki sarkigazság, mely a Teréz-körúti sarki postaszekrényből kipattant.

—

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 471 gyermek, meghalt 217 egyén, a születések 254-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 352 törvényes, 119 törvénytelen; nemre nézve 241 fiu, 230 leány. Halvaszületett 14 gyermek köztük 12 törvényes, 2 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 35·7.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 16·5, az egy éven felüli lakosságnál: 12.4

A halottak közt volt 107 (—) finemü, 10 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 3 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 18-nál).

Az év eddigi 38 hetében élve született összesen 17.477 gyermek, meghalt összesen 11.239 egyén, a születések többlete tehát 5.904;

Az élve szülöttek között volt: 109 római katholikus, 2 görög katholikus, 1 görög keleti, 5 ágostai evang., 14 helvét, 1 unitárius, 50 izraelita, — összesen 183. Halvaszülöttek 6.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1110 beteget, szaporodás 370, csökkenés 385, maradt a hét végén 1095, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 134 beteget, szaporodás 34, csökkenés 38, maradt a hét végén 130, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 590 beteget, szaporodás 263, csökkenés 242, maradt a hét végén 611, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 699 beteget, szaporodás 110, csökkenés 119, maradt a hét végén 690. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.533 beteget, szaporodás 777, csökkenés 784, maradt a hét végén 2526.

Szinház.

Kellemes esték.

Szinházaink mozgalmas hetet éltek tul a legutóbb elmult idő alatt. Nevezetes esték követték egymást sorra s eleve elmondhatjuk, hogy ritka egyöntetüséggel csupa siker követte egymást nyomon mindenfelé. Az epés kritikusnak ugyan akadt dolga a legutóbbi napok alatt is, de az általános eredmény a higgadt szemlélő szempontjából is felül áll a közepesen, a nagyközönség pedig lelkesedésével adta meg az általános elismerést és jutalmat.

A *Nemzeti Szinház* legutóbbi napjairól teljes megelégedéssel és örömmel számolhatunk be. Az utóbbi napok repertoárja méltó volt a legelső műintézet nimbusához. Ezenfelül három héten belül három ujdonságot láttunk. Az elsővel már a multkor foglalkoztunk, s nem akarjuk a mostani kellemes pillanatokat emlékével megzavarni. A második és harmadik ujdonság azonban szinte feledtette a kellemetlen kezdetet, olyan osztatlan örömmel töltött el.

A Nemzeti Szinház második ujdonsága eredeti vigjáték volt, még hozzá olyan kipróbált tehetség tollából, mint a *Gabányi* Árpádé. Az *„Emberevő“* czimü munkáján találhat a gondos biráló sok-sok hibát, az esztetikus tehet ellene számtalan kifogást, annyi azonban kétségtelen marad, hogy a darab maga üde, vidám, őszinte munka, mely a jóindulatu közönség előtt hatását nem téveszti soha. Nem álliljuk egy szóval sem, hogy az *„Emberevő“*-nél *Gabányi* Árpád jobb szindarabot még nem irt volna, de az bizonyos, hogy a közönség jól mulatott ezen is, bosszankodásra okot nem találhatott és izléstelenséget nem látott. Ezekért az előnyökért nem nehéz szemet hunyni némely lélektani valószinütlenség előtt, különösen akkor, ha a mulatató darabot olyan előadásban tálalják fel, mint a milyen ez volt.

Gabányi-ról, a zseniális szinművészről mindenkor a legjobb véleménynyel vagyunk. Ezuttal nem csak segitségére ment szinmüiró alteregójának, hanem egyenesen lefőzte emezt. A Gabányi szinművészete előtt az igaz kritikának el kell némulnia s csak az elismerésre maradhat szava. A bemutató előadás többi szereplője igyekezett méltó lenni ő hozzá s általános sikerben volt része. Első helyen kell itt megemlitenünk *Dezsô* Józsefet, a ki már az *„Aranyasszony“*-ban is nagy sikert aratott. Ez a tehetséges szinész fokozatosan törtet tudásának zenitje felé és igen méltán vonja magára a figyelmet. Igen j volt *Ligeti* Juliska is a darab fő női szerepében — valamin pompás epizódista *Zilahi* Gyula.

Az első hazai ujdonság tehát általában kedvező fogadtatásra talált s ez a barátságos hangulat egyenesen lelkesedéssé fokozódott a harmadik bemutatón, a mikor *Dumas* „A tékozló apa“ czimü szinművét adták elő.

Dumas értékét minden intelligens szinházlátogatónak kell ismernie, a ki csak valamelyik müvét végig élvezte. Ezt a szellemes embert soká nem szerették a sokaknak kellemetlen morál-prédikácziói miatt, legujabban azonban ismét divatossá válik. Talán most már megint hajlékonyabb az emberek szive, vagy divat vezekelni, tény hogy szivesen hallgatják. Azt is mondják, hogy a közönség ma már könnyebben elviseli a mester prelekcziói, mert aktualitásuk lassanként elmulik s a hirtelen pirulásra okot immár nem ad. A legfőbb magyarázat pedig az, hogy szivesen el lehet hallgatni az elmélkedéseket és oktatásokat, ha olyan mindenkor szellemes formában adják be őket, mint a *Dumas* ragyogó darabjaiban és olyan érdekes mese tefleczióiként szóródnak szét, mint a franczia zseni müveiben.

Egy-egy ilyen szindarab után lelkileg meggyarapodva tér haza a hallgató, és a müködő agyvelő becses táplálékot nyer hosszu időre az elhangzott anyagból s a szív nemes érzései csiszolódnak a becses kövön.

„*A tékozló apa*“ egyike a nagy mester kiválóbb alkotásainak s valóban derék fáradság volt első szinházunk müsorába beleilleszteni. Érdekes, bár elég egyszerü és vékony meseszövésével leköti a hallgatót és oktató tirádáival, hol keserü, hogy ellágyuló elmélkedéseivel gazdagon táplálja a közök alatt. Igazán jól esett látni ezt a tartalmas darabot a modern szinpadok megannyi üres léhasága után.

Az őszinte élvezetet mi sem zavarta, sőt a Nemzeti Szinház kitünő előadása még a kissé hosszadalmasabb helyeket is élvezetessé tette. Mert az előadás általánosságban igen kiváló volt. *Náday* Ferencz játszotta főszerepet, azzal a müvészettel, a mely szalonszerepekben az ő kizárólagos tulajdona. Olyan ez a ember, hogy egyenesen rajongani lehet érette. A vidámsága, az eleganczia, a jellegzetessége és a mi mindezek előtt a legfőbb mély érzéssel teli, meginditó őszintesége páratlan tulajdonok, melyek ezidő szerint felérhetetlen magasságba helyezik. A tékozló apában is magával ragadta a közönséget, melyet több izben megkönnyeztetett. Remek volt kisebb szerepében a rá nézve eddig szokátlan téren is. — *Rákosi* Szidi, és igen ügyes *Császár*, *Gyenes*, *Horváth* és *Latabár* is. *Hettyey* Aranka igen figyelemreméltó alakitást nyujtott, — játéka ugyan még kissé egyenetlen, darabos, de hogy igaz tehetség, bebizonyitotta ezen az estén is Jót remélhetünk *Mészáros* Gizellától is, bár ezuttal semmi különöset nem produkált, sőt a kiváló környezetben gyengének bizonyult. *Ivánfi* Jenő játszotta a tékozló apa fiát. Nem valami hálás szerep, mely az ő kezében épen nem emelkedett. Valami kellemetlen mesterkéltség van a játékában, valahányszor szalon szerepben lép a szinpadra. Pedig nem követ el nagyobb botlásokat és még sem kelt semmi illuziót. Ezuttal pedig ráadással félre is értette szerepét, melyet tulkomor és pazarló hanggal tett kellemetlenné.

Azt hisszük, hogy Dumas e darabja még sok telt házat fog a Nemzeti Szinházba vonzani.

Bár tanulmányoznák a mai iróink is és tanulnának tőle, ha egyebet nem — jó izlést. Mert finomságokban, jó izlés dolgában kiváló müvészi nüanszoktól ékes ez a szindarab.

A két bemutató közötti napokat kipróbált régi jó darabok töltötték ki. A hét elején ezek között kettő is akadt, a melyet müvészi eseménynek kell tekinteni. Az *Othelló* előadása, melyet az ifjusági estek helyett kapott a fiatalság. Othelló egyike a legjobb *Shakespeare* elő dásoknak a Nemzeti Szinházban. — *Szacsvay* Imre Othellója kiváló müvészi alkotás. Megrázó, hatalmas és szivfacsaró. *Gyenes* László, pompás *Jágó*, *Márkus* Emilia pedig felülmulhatatlan *Desdemona*. Igen jó volt még *Mihályfi*, Dezső és Bercsényi is, — ellenben *Paulayné* elég gyenge.

A másik nevezetes este volt a *Dumas*-féle „*Nők barátja*,“ mely igen méltán hűségesen tartja magát az utóbbi évek müsorán. Ebben is *Náday* ragyogtatta fényes művészetét és *Márkus* Emilia aratott fennomenális sikert.

Ez a repertoár a két utóbbi ujdonsággal az a sorozat, mely megmutatta, hogy a *nagy Nemzeti Szinház* még sem halt meg.

A Nemzeti Szinház tagjai csütörtökön nyitották meg a *várszinházi* előadások sorozatát, *Bánk-Bánnal*. Igazán *szomoru*-játék, mint a szinlap mondja A legjobb magyar tragédia : Bánk és Gertrudis nélkül! Hol vagy *Jászay* Mari ?! Ugy hirlik elmegy Kolo svárra, a hol a müködésre méltó teret keres. Közelebb van a *Nemzeti Szinház*, a mely méltóbb tér és pótalhatatlanul nélkülözi. Mi több : személyes hiuságok érzete-e vagy a magyar szinmüvészet sorsa? — Néhány évvel ezelőtt még láttunk nagy Bánk előadást, most csak Szacsvay dörgelmes Peturja maradt meg belőle.

Az *Operaház*-ban csak a hét végén érkezett el az első premiére. Addig mindig csak a vendégszereplések járták, a melyek között immár kisebb kudarcz is akadt. A *Naila* ballet felujitását tetszéssel fogadták s általános elismerést aratott a valóban stilszerü *Faust* előadás is.

A *Népszinház*-ban vig élet járta. Lassanként csatasorba gyült immár valamennyi primadonna. Legutoljára kezdette meg működését *Ámon* Margit, ki a *Görög rabszolgában* rég nem látott sikert aratott. Nemcsak a lelkes közönség ünnepelte, hanem az egész sajtó szokatlan egyhangusággal rakta eléje a pálmát. Szivesen láttuk a kellemes jelenséget, mert *Ámon* Margit valóban olyan primmadonna, a kinek hangja is van, játszani is tud, meg — szép is. Már pedig e három tulajdonság nagy ritkaság egy személyben. Aspaziát nagy kedvvel, bájos pajzánsággal és üde hanggal játszotta meg, méltó társul sorakozva a *Hegyi* Aranka kritikán felül álló müvészete mellé. A szépzenéjü operettet egyébként elég döczögősen adták, ugy, hogy a modern tréfákból sok ment veszendőbe.

A *Géczy* István népszinműve „*Amit az erdő mesél*“ állandóan nagy közönséget vonz.

A *Vigszinház* egész müsorát a *Takácsok* előadása tölti ki. A gyakorlat az előadást is kipallérozza, s mind kerekebbé teszi. *Jászay* Mari rövid szerepében is tündököl és a *Szathmáry* Árpád müvészete sem tagadja meg magát.

A *Magyar Szinház*-ban két nevezetesség történt legutóbb. A jelentősebbik *Komáromy* Mariska végleges bucsuja volt. Sztnház és közönség csak most látja igazán, mit vesztett benne, a mikor eltávozott. Utoljára *Rákosi* Jenő és *Szabados* „*Bolond*“

czimü darabjában lépett fel olyan sikerrel, a minőt Magyar Szinház falai még nem láttak. Érdekes, zamatos darab ez a *Bolond*, s hogy nem tud állandó gyökeret verni a szinház játékendjében csakis a Magyar szinházbeli előadásnak tulajdonithatjuk. Olyan *Deli* lovagot, mint *Beöthy* Zsigmond, nem fogadhat el fővárosi közönség. A czimszerep sem valami sikerült alakitása *Sziklai* Kornélnak.

Sziklay egyébként a *Koldus és Királyfi* operettel — mint iró, zeneszerző és szinész mutatkozott be egy este. Az iró tönkretette a szinészt, kinek rossz szerepet irt, a zeneköltő pedig belefulladt a reminiszczenczziákba. Kissé leszállitott igényekkel el lehet a darabon mulatni egy este s a szinház forszirozza s. *Ledovszki* Gizella és az uj akvizicziő: *Feledi* Boriska tetszett. Sziklainak pedig néhány borzalmas szójátékért sokat meg lehet bocsájtani.

Az Uránia Szinház müsorán állandóan *China* szerepel és érdekes, tanulságos képeivel nagy közönséget hódit.

A szinkörök kapui bezáródtak.

A szinészsereg vidékre tódult, s a nyári életből talán nem maradt egyéb, mint néhány muló emlék és muló reménysugár.

P.

A népszinházi-alap illetéke.

A főváros népszinházi bizottsága már néhány hónnappal ezelőtt feljajdult a miatt, hogy a központi illeték-kiszabási hivatal a népszinházi alapitvány 408190 korona értékü ingatlanaira 1638 korona illetéket rótt ki, mely összeget tiz esztendőn át kellene folytonosan fizetni.

Az elmult éveket illetőleg pedig 4110 korona fizetésére kötelezték az alapitványt. — A bizottság megfellebbezte ezt az illeték megállapitást, de ugy a pénzügyigazgatóság, mint a közigazgatási biróság helyben hagyta az illetékkivető hivatal határozatát. — A népszinházi bizottság azonban még nem nyugodott meg ebben s arra kérte a tanácsot hogy a *képviselőházhoz* forduljon, hogy a törvényhozás *„kegyelem utján engedje el az illetékeket.“*

A székesfőváros törvényhatósági bizottságának kérelme nemsokára a törvényhozás szine elé kerül. — A kérvényben a főváros valósággal följajdul a tulságosan magas illeték ellen. Hosszan és elfogadhatóan érvel álláspontja mellett. Elmondja, hogy a bizottság a nagy illeték terhe miatt kulturális czélokra nem áldozhat, vagy csak igen keveset. *A költségek aggodalommal töltenek el bennünket*, — mondja a kérvény, mely később kiemeli, hogy a népszinház mily óriasi és im-már általánosan elismert szolgálatokat tett a főváros magyarosodásának.

Kérik tehát, hogy a törvényhozás kegyelem utján törölje el az illetékeket, ugy a jelenre, mint a mult évekre nézve.

A főváros kérelme teljesen méltányos, és nem kételkedünk benne, hogy meghallgatásra fog találni. Köztörvényeink értelmében a kulturális és közjótékonysági intézményeket adó és illeték általában nem terheli. A népszinház a fővárosnak egyik legelső rangu kulturális intézménye, mely bárha ez idő szerint — jövedelmet is hajt, — a különös méltányosságra joggal igényt tarthat.

Elvégre is a kik a népszinházi alapitvány tőkéjét összeadták, nem nyerészkedésre szánt vállalathoz rakták össze az alaptőkét, hanem a kutturális czél érdekében fáradoztak. Méltatlan dolog lenne tehát ebből az alapból a horribilis illeték czimén számottevő összeget elvonni.

A főváros jó helyen kopogtat a törvényhozás előtt. Kérelme elől ez nem zárkózhatik el, s nem sánczolhatja el magát a pénzügyi hatóságok mintájára a pénzügyi törvények és szabályok rideg paragrafusai mögé.

Irodalom és művészet.

Kubelik Budapesten.

Kubelik Jan, a gyorsan világhirüvé lett zseniális hegedüművész *október* 26-án ujból megkezdi világhódító körutját. Mielőtt azonban a több hónapra terjedő *amerikai* turne-jét megkezdené, *Budapesten* fog egy nagyszabásu hangversenyt rendezni, a melyre vonatkozólag ma vettük az előleges jelentést, a hangverseny rendezőjétől: *Dunkel* Norbert udvari zenekiadótól. *Kubelik* hangversenyét október 26-án tartják meg a Vigadó összes termeiben s az estélyre szóló jegyek már most előjegyezhetők a Rózsavölgyi és társa Kristóftér 3. I. emeleti kiadóhivatalában. *Kubelik* jelenleg szülővárosában: *Prágában* aratja páratlan diadalait s az odavaló közönség ezrével tódul a cseh nemzeti szinházba, a hol a kitünő művész hangversenyét tartja. 1882 óta — a mikor a szinházat megnyitották, — nem volt annyi ember együtt a Nemzeti Szinházban, mint most a *Kubelik* estéken. Ezrével rohanják meg az emberek a pénztárt, hogy jegyhez jussanak, de eredménytelenül, mert azokat már hetekkel ezelőtt elkapkodták protekczió utján horribilis tulfizetéssel. *Kubelik* ma leghiresebb fia hazájának. Páratlan ovácziókkal ünneplik őt; az asszonyok sirnak, a mikor vonóját leteszi, a férfiak pedig valóságos ujongással fogadják mesteri játékát. Legutóbb *ötvenszer* kellett a közönség előtt megjelennie, oly lelkes volt a taps, oly intenziv az elismerés.

A főváros az elszegényedett iparosoknak.

Az *Albrecht-Hildegarde* alapitvány kamataiból a fővárosi tanács, időközönként saját hibájukon kivül elszegényedett iparosoknak és kereskedőknek kamat nélküli kölcsönöket szokott adományozni. Október 1-jével ismét 13.920 korona összeg állott a tanács rendelkezésére. A tanács pályázatot hirdetett az alapitvány kamataira, s a szegény emberek kérvényei százával özönlötték el a hivatalt. A tanács ma döntött a beérkezett kérvények s a folyamodók közül nyolczvannégynek szavazott meg kölcsönt. Tizenha folyamodó 80—80 korona, tizenhárom 120—120 korona, hat 160—160 korona és végül negyvenkilencz kérelmező 200—200 korona kölcsönt kapott.

Az *Albrecht-Hildegarde* alapitvány jelenlegi tőkéje 103.827 korona 56 fillér.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek a fogyasztási adók és a javadalmi díjak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest áll lunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

A bajuszkötő problémája.

A közigazgatási hatóságokat szokatlanul furcsa kérdés foglalkoztatja ezidő szerint: a bajuszkötő problémája. Egyik budapesti szabadalmazott bajuszkötő készitő panaszt emelt a miatt, hogy egyes borbélyüzlet-tulajdonosok saját maguk készitik a bajuszkötőt, holott erre iparengedélyük, illetőleg igazolványuk nincs. E tárgyban beadott panaszos folyamodását az elsőfoku iparhatóság ma felterjesztette a tanácshoz, hogy annak véleményét kérje ki, minthogy maga az elsőfoku iparhatóság nincs tisztában azzal, vajjon a borbélyüzlet tulajdonosok jogosultak-e a borbély- és fodrászipar üzése alapján a bajuszkötő előállitására, vagy külön e czélra szükséges külön iparjegyet kötelesek maguknak szerezni. A tanács e tárgyban még nem döntött, irányadó helyen azonban az a vélemény, hogy e tárgyban végérvényesen dönteni a kereskedelmi miniszter hivatott s igy valószinü, hogy a tanács a miniszterhez ir fel a bajuszkötő ügyében.

A főváros és Ős-Budavára.

A fővárosnak tudvalevőleg szép summa pénze veszett oda az Ős Budavára vállalatnál. Az utolsó perczben megtettek ugyan minden erőfeszitést, hogy a veszendőbe jutott közpénzt megmentsék, azonban ez éppen ugy nem sikerült, amint hogy a vállalat nagy számú többi hitelezője sem juthatott hozzá követeléseihez.

Néhány hitelező utolsó kisérletül csődöt kért a megbukott részvénytársaság ellen, de a szükséges 1000 korona biztositékot egyik sem akarta letenni, a miért is a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék a kérelmeket elutasitotta. A tiszti ügyészség, melyet a tanács a főváros követelésének behajtásával megbizott, *nem kért csődöt a vállalat ellen.* Erről az eljárásról ma tett jelentést a tiszti ügyészség a tanácsnak, s a maga igazolására kifejtette, hogy a saját felelősségére nem merte a csődkérvény benyujtását megkoczkáztatni, mert a kérelemnek csak abban az esetben lehetett volna foganatja, hogyha a főváros az 1000 koronát letétbe helyezi.

Már pedig a tiszti ügyészség nem tartja helyénvalónak, hogy a teljesen vagyontalan vállalattal szemben a főváros 1000 korona készpénzt koczkáztasson meg, holott követelése előreláthatólag a csőd elrendelése esetén sem igen lenne behajtható.

A főváros tanácsa ezt az ügyészségi jelentést helyeslőleg tudomásul vette, s kimondotta, hogy a fenforgó körülmények között Ős-Budavára ellen a csőd megnyitását nem kérelmezi.

A Lónyai-utczai iskola kibővitése.

A népesedő fővárosban minden őszszel általános az a panasz, hogy a székesfőváros iskolái szűkek és a jelentkező nagyszámu tanulók befogadására képtelenek. Ezt a bajt ismételten tapasztalták a IX. kerületben is. A tanács, hogy az iskola-zsufoltságán segitsen, megszerezte a Lónyai utczai iskolával szomszédos két telket, az iskola épületének kibővitésére. A tanács felhivására a mérnöki hivatal már nagyban dolgozik az épitendő toldalék iskola-épület terveinek elkészitésén. Az uj épületrészt a régihez közvetlenül hozzá fogják ragasztani, még pedig oly módon, hogy az a regi folyosó, melyet a reá nyiló illemhelyektől fertőzött levegője miatt közegészségi szempontból annyit kifogásoltak, meg fog szűnni. A már készülőben levő tervek rövid idő mulva a tanács elé kerülnek, hogy a sürgősnek nyilvánitott épitkezést már a közel jövőben megkezdhessék.

Az Enyedy-utcza csatornázása.

A fővásosi közmunkák tanácsa megkereste a főváros tanácsát, hogy az I. kerületi Enyedy-utcza csatornázását még ez idén készittesse el A tanács azonban nem tehetett eleget a kivánságnak, mivel a munkálatokhoz szükséges 30000 korona költségre ez idő szerint fedezet nem áll rendelkezésére.

A tanács most a pénzügyi és gazdasági bizottság javaslata alapján kimondotta, hogy közmunkákat póthitelre nem végeztet s ennélfogva az Enyedy utcza csatornázását is a jövő évre halasztja el. A csatornázás költségeit az 1901. évi költségvetésbe veszik fel.

A főváros küldöttei Lőrincz községben.

A főváros fokozatosan azon igyekszik, hogy burkoló anyag szükségletét minél szélesebb körből szerezhesse be. Legujabban a hevesmegyei Lőrincz községbeli bazaltbánya tulajdonosa intézett kérelmet a tanácshoz, hogy termékeit vizsgáltassa meg, vajjon azokat a főváros utczaburkolás czéljára felhasználhatja-e? — A tanács bizottságot küldött ki, — *Vossits* Károly tanácsos, *Heuffel* Adolf középitési igazgató és *Mihályfi* főmérnök személyében, a kik ma le is utaztak Hevesmegyébe, hogy a Lőrincz községbeli bazaltbányát szakértői vizsgálat alá vegyék.

Városligeti fertőzött kutak.

A tanács a városligeti kutak vizeit, miután ezek ellen többszörös felszólalás történt, vegyi vizsgálat alá vétette. — A vegyészeti és tápszervizsgáló intézet a vizsgálatot megejtette, melynek eredményéhez képest az iparcsarnok mögött az Erzsébet királyné-utja mellett levő kutat mint a rothadó anyagokkal erősen fertőzöttet, a közlekedési pavillon közelében levőt, mint rothadó anyagokkal fertőzöttet és a nagyvendéglő közvetlen közelében levő kutat, mint rothadó anyagokkal csekélyebb mértékben fertőzöttet, lezárta, illetőleg leszereltette.

A villamos vasut kérelme.

A budapesti közuti villamos vasut részvénytársaság igazgatósága azzal a kérelemmel fordult a fővároshoz, hogy a Henger-utczai kezelő épületét lakóházzá alakittassa át. A tanács a kérelmet kedvezően intézte el és az átalakitást megengedte.

A Fehérvári-uti vámház kiegészitése.

A Fehérvári-uti vámház alkalmazottjai többször panaszkodtak, hogy a vám épület egyes tartozékai és melléképületei hiányoznak, s ennélfogva kérelmezték ezeknek a kiegészitését. A tanács a panasz folytán elhatározta, hogy eme Fehérvári-uti vámház kiegészitéséül mosó konyhát és fás kamrát épittet, még pedig éppen oly téglából minő maga a vámház épület.

Ezeknek költségeit 1339 korona és 40 fillérben irányozták elő.

A főváros a sportnak.

A „Budapesti atlétikai club“ kérelmére a tanács a Rottenbiller-utczai iskola torna termét egy évre át engedte a club használatára. Ugyanezzel az alkalommal egy másik sport clubnak is teljesitette kérelmét a tanács. Ugyanis az angyalföldi iskola torna termét a „Sport club“ használatára engedte át ugyancsak egy évi időtartamra.

A „Gyermekbarát egyesület“ segélye.

A gyermekbarát egyesület kérvényt nyujtott be a tanácshoz, hogy részesitse hathatós támogatásban. A közgyülés a tanács előterjesztésére az egyesületnek az 1900-iki évre 4000 korona segélyt szavazott meg.

A főváros a tanonczoknak.

A „III., ker. kath. tanonczok otthona“ kérelmet nyujtott be a tanácshoz, hogy a tanonczok elhelyezésülő tagjai használatára tornatermet engedjen át. A tanács teljesitette a kérelmet és a kivánt czélra a Miklós-téri elemi iskola torna termét jelölte ki.

Javitások a belvárosi parochián.

Kirner Károly belvárosi apátplébános panaszt tett a tanácsnál, hogy lakóosztályának kárpitozása és kályhái használhatatlanul rossz állapotban vannak. A tanács ma a mérnöki hivatal előterjesztésére elrendelte az egész lakás ujra kárpitozását és megbizta a mérnöki hivatalt, hogy a közeledő tél előtt uj kályhák felállitásáról gondoskodjék.

Zsufolt iskola.

A Rottenbiller-utczai iskolából is panasz érkezett a tanács elé az osztályok tulzsufoltsága miatt. A tanács ezen a bajon segitendő, *Ivitz* igazgató felterjesztésére még egy harmadik párhuzamos elemi osztályt állitott fel a két már létező második osztály mellé. Az uj osztály tanitásával *Kálmán* Mátyás tanitót bizták meg.

Közgazdaság

A Rigler gyári sztrájk és a hatóság.

A Rigler gyárban néhány hét óta tartó sztrájk-mozgalom ügye most már a hatóságokat is foglalkoztatja. A munkából kilépett munkások ugyanis a VI. ker. elöljárósághoz fordultak, hogy vezesse a közöttük és a gyár vezetősége között megindítandó béke-tárgyalásokat. Az elöljáróság azonban nem tehetett eleget a munkások kérelmének, mivel nem tudja megállapitani, vajjon a Rigler gyár kebelében duló mozgalmat törvényszerint sztrájknak lehet-e valósággal tekinteni?

Az ipartörvény ugyanis csak az olyan munkás-mozgalmat tekinti formális sztrájknak (bérharcznak) a mikor a munkások bizonyos előnyök kicsikarása érdekében törvény ellenes módon felmondás nélkül abban hagyják munkájukat. A Rigler gyár munkásai azonban egészen törvényszerüen, a gyár munkarendjében megállapitott határidőre bejelentették felmondásukat, a határidő letelte után felvették járandóságukat és kikapták igazolványaikat, s igy léptek ki munkájukból. Maga a gyár igazgatósága sem tekinti sztrájknak munkásai mozgalmát, hanem szabályszerü kilépésnek tartja s a kilépettek helyébe egyszerüen más munkásokat alkalmaz.

A közigazgatási hatóságnak sztrájk esetén különféle intézkedéseket kell tennie. Az elöljáróság azonban most abban a kétséges helyzetben van, hogy nem tudja, vajjon a rendkivüli intézkedéseket megtegye-e, mivel a mozgalom a törvény betüje szerint nem sztrájk, viszont azonban tényleg mégis annak lehet tekinteni, mert a tömegesen kilépett munkások e tettükkel előnyöket akarnak maguknak kierőszakolni.

Az elsőfoku iparhatóság a Rigler gyári munkások mozgalmáról jelentést tett a tanácsnak, s innen várja a további utasitásokat. A tanács viszont szintén nem látja szükségét annak, hogy egyelőre rendkivüli intézkedéseket vegyenek foganatba, hanem az eseményekről egyszerüen jelentést tesz a kereskedelmi miniszternek.

Becsempészett osztrák iparczikkek.

Megint sikerült ügyes leleplezést tenni, hogy egyes osztrák gyárosok milyen ravasz élelmességgel törnek a magyar ipar ellen és mint akarják a magyar közönséget ügyes fondorlattal adófizetőjükké tenni. A budapesti kereskedelmi és iparkamara figyelmeztette a fővárost, hogy két osztrák gyár selejtes áruit oláh-czigányok közt osztja ki, a kik elárasztják az országot és különösen a fővárost, s a holmikat mint a székely házi ipar termékeit hozták forgalomba. A tanács a figyelmeztetés tartalmát azzal közölte a rendőrfőkapitánysággal és az összes kerületi elöljáróságokkal, hogy az osztrák gyárak házalói ellen a legerélyesebben járjanak el, mert a házalók nem csak a közönséget vezetik félre, hanem egyenesen a székely ipart is veszélyeztetik, mert visszaélnek azokkal a kedvezményekkel, melyekben termékeit a törvényes rendelkezések részesitik.

A belügyminiszter az eczetsav használata ellen.

Az „Országos Eczetgyárosok Egyesülete“ azzal a kérelemmel fordult a kereskedelmi és a belügyminiszterhez, hogy tiltsák meg az eczetsavnak forgalomba hozatalát, mert az eczetsav ártalmas, sőt veszélyes is. A belügyminisztérium közegészségügyi osztálya a vegyészeti osztály véleménye alapján a panaszt jogosultnak találta, mert az eczetsav csakugyan ártalmas, főképen erős foku oldatban. Egyes kereskedők 85%-os eczetsavat is hoztak használatba. A belügyminiszter rendeletileg eltiltotta az eczetsav forgalomba hozatalát és utasitotta az összes közigazgatási hatóságokat, hogy a rendelkezésének pontos végrehajtását szigoruan ellenőrizzék.

Hirdetések.

Ajánlati felhivás.

Budapest székesfőváros tanácsa a székesfőváros által fenntartott közkórházakban, nevezetesen a) a főváros balparti részében: a Szt. Rókus-kórház és fiókjaiban, továbbá Szt. István Szt. László és Szt. Gellért kórházakban, — b) a jobbparti részén: a kutvölgyi Szt. János-kórhaz és fiókjaiban és a Szt. Margit-kórházban házi kezelés mellett történő élelmezéshez szükséges és az ajánlati mintában részletesen megnevezett nyerstermények és egyéb czikkeknek szállitását 1901. évi január 1-től számitandó egy évre, vagy 1901. január 1-től számitandó három évre irásbeli ajánlatok utján tartandó nyilvános árlejtésen vállalatba adja.

Miről a vállalkozni kivánók azon felhivással értesittetnek, hogy egy korona értékü bélyeggel ellátott, a hivatalos mintalevél szerint kiállitott és a bánatpénz letételéről szóló nyugtával felszerelt és lepecsételt ajánlatukat **1900. évi október hó 22-én** hetfőn legkésőbb délután 4 óráig a IV. ker. városház-utczai központi városház II. em. 54. szám alatti helyiségében Viola Imre tanácsnok ur, vagy helyettese kezéhez annál bizonyosabban nyujtsák be és adják át, mert a később érkező vagy a bánatpénzről szóló nyugtával fel nem szerelt ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Ajánlatot lehet tenni külön a balparti és külön a jobbparti kórházak szükségletére és pedig a terményekés czikkek egyes csoportjaira, vagy pedig az összes csoportokra.

Egyes kórházakra vagy pedig a dunabalparti és jobbparti kórházaira együttvéve vagy egyes czikkekre külön nem lehet ajánlatot tenni.

Az ajánlatban okvetlenül kitüntetendő, a szállitandó czikkek egységára az egyévi és külön a három évi szállitásra nézve.

Azon ajánlatok, melyek nem ezen előirás és nem a hivatalos minta szerint vannak kiállitva, figyelembe nem vétetnek.

A bánatpénz az ajánlati összeg 5% azaz öt százaléka, mely összeg készpénzben vagy helybeli takarékpénztári betéti könyvben, vagy biztositékul elfogadhatónak kijelölt tőzsdei árfolyam 90%-val, semmiesetre azonban a névértéken felül számitandó állami vagy fővá osi értékpapirban a székesfővárosi központi pénztárnál előzetesen és pedig legkésőbb 1900. évi október hó 22. déli 12 óráig leteendő.

Az árlejtési feltételek időközben a IV. ker. központi városház 54. sz. a., a X. tan. ügyosztályban d. e. 10—12 óra közti időben megtekinthetők és ugyanott egyes példányokban, valamint az ajánlati mintalevelek és felvilágositások kaphatók.

Budapest székesfőváros tanácsa fentartja azon jogát, hogy a beérkezendő ajánlatok bármelyikének el, vagy el nem fogadása iránt szabadon határoz.

Kelt: Budapesten, 1900. szeptember 20-án.

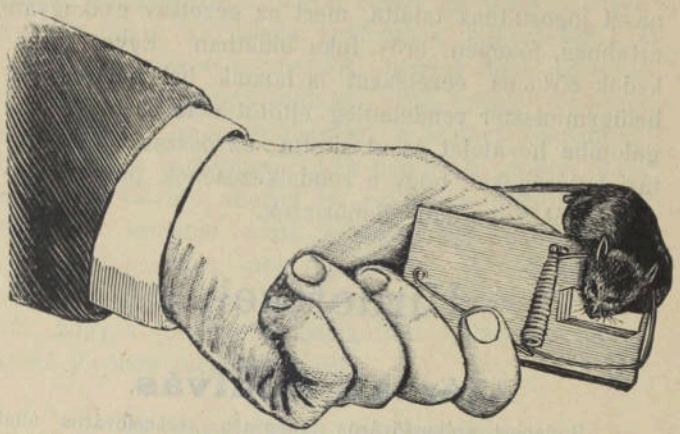
A székesfőváros tanácsa.

A szegény kis egér!

ELFOGTA a világ legjobb csapdája,

az

„OUT O' SIGHT"

Egérfogó . . 50 fill.
Patkány-fogó 1 k. 20 „

Seitlner és Rausch

Budapest,
Andrássy-ut 8. szám.
Ismételadók kereseinek.

Hirdetések felvétetnek a Magyar Székesfőváros kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

III. évfolyam. Budapest, 1900. október 15-én. 39. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A munkanélkülik foglalkozása.
A mérnöki hivatal ujjá szervezése.
A tüzveszélyes élelmi piacz.
A vidéki jég.
A piaristák telkének szabályozása.
A görredőny a válóuton.
Fonomimikai tanitás a főváros iskoláiban.
1690 munkás munka nélkül.
A kir. iparfelügyelők uj szolgálati beosztása
Az aczetilen szabályrend.
Négyszázezer nyirfa seprő.
Szinház.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Keresesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 2.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek el avoi tása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. Budapest 1900. október 15. 39. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

Előfizetesi ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A munkanélküli munkások foglalkoztatása.

Érdekes és fontos társadalmi kérdés forgott szóban a napokban a városházán. Sokat vitatott, forgatott ügy: elsőrangu társadalmi probléma, mely a mi némileg elhanyagolt szegényügyünknek egyik jelentős fejezete.

A mai elszegényedett, nyomorgó társadalom egyik legnagyobb átka a munkanélküli munkások hatalmas tömege, melyet léptennyomon környékez a munkakerülők nyomorult légiója. A munkahiány, minden gyászos következményével leköti a társadalom figyelmét a maga számára s mozgásba hozza jó indulatu, humánus tevékenységét az ártatlanul szorongókkal szemben. És a maga hibáján kivül nyomorgó munkással, a ki nem tud teret találni az általánosan sanyaru viszonyok között a munkálkodásra — együtt követeli torkaszakadtából a segitséget, támogatást, sőt ellátást a munkakerülők bandája, a kik henye dologtalanságukban csak az alkalmat keresik, hogy a jajgatók közé befurakodhassanak és ravasz szinleléssel tartassák magukat a mások fáradságának gyümölcséből.

Világos, hogy igen nehéz a két fajta között különbséget tenni, legfőképen pedig akkor, ha a gazokban több a ravaszság, mint a szemtelenség, és nem lázitó vészharangozással akarják a segitséget kicsikarni, hanem álszenteskedve állanak szép csendben a szükölködők csapata közé.

A hatóság feladata, hogy a szerencsétlenek gyámolitásáról gondoskodjék. Mikor pedig segitségről van szó, nincs idő és alkalom a válogatásra. Nem lehet minden egyes embernél kutatást rendezni, vajjon igazán szenvedő-e, vagy pedig szimuláns? Ilyen esetben igen helyesen, az az elv volt mindig az irányadó, hogy mint a bünperekben szokták mondani: inkább *száz bünös* meneküljön, mint *egy ártatlan* igaztalanul bünhődjék.

Valóban kitünő eszme volt tehát az önkéntes *foglalkoztató mühelyek* felállitásának terve. Munkát adni annak, a kinek a maga erejéből, vagy szerencséjéből nem jutott. Biztositani a legelső életszükségleteit s módot adni, hogy szorgalmával tovább küzdhesse fel magát, s minél kedvezőbb létet biztositson magának. Igazi ideális gondolat, a melynek megvalósitásához méltán a legnagyobb ambiczióval fogott hozzá a főváros tanácsa.

A fontos kérdés felől hosszu idő óta folynak a tárgyalások, s a tanács nemrég elhatározta a *foglalkoztató mühelyek* felállitását. Fel is hivta az összes kerületi elöljáróságokat, hogy a foglalkoztató mühelyek felállitásának módozatait vegyék beható tárgyalás alá és az eredményről tegyenek jelentést. A tanács akcziója azonban nem járt eredménynyel, mert a fővárosnak csupán egyetlen egy kerületében, a Józsefvárosban létesült foglalkoztató mühely, a többi kilencz kerület azonban azt felelte, hogy a foglalkoztató mühelyek felállitása nagy nehézségekbe ütköznék és az elért eredmény a szükséges áldozatokkal arányban nem állana, mivel egyrészt a közsegélyt kérő munkanélküliek száma aránylag igen csekély, másrészt pedig egyébként is annyi mindenféle magán közjótékonysági intézet áll támogatásukra, hogy a hatósági mühely felállitására szükség nincsen.

A tanács az elöljárósági jelentéseket most már külön tárgyalás alá *nem* fogja venni, mert a munkanélküliek ellátásának ügyére az uj

szegényügyi szabályrendelet külön kiterjeszkedik s igy a régi tervek szerint való külön intézkedésre immár szükség nincsen.

Tehát a kiváló eszme szépen ellaposodott — a hullámok egyelőre elsimultak s következik a — csend és a folytatólagos reménykedés.

Nem a tanácsot gáncsoljuk. Okosan cselekedett: a részletezgető, egyoldalu tevékenység keveset ér. Különösen, ha ilyen alaposan el is veszik a kedvét tőle, mint ebben a mostani esetben. Fogjon hozzá a gyökeres átalakításhoz, söpreni, vágni és ujat alkotni — ez a mi szegényügyünk rendezésének egyetlen módja!

Feszült érdeklődéssel várjuk a szegényügyi szabályrendeletet. Óriás és nehéz munka. Tudjuk, hogy tökéletes első pillanatra épen nem lehet, viszont nincs oknak félni tőle, hogy a nagy célhoz méltónak nem fog látszani.

Tudjuk, hogy a nagyfontosságu tervezet már készen van a *Horvát* János tanácsos fiókjában, a közjótékonysági ügyosztály magvas és szélesmedrü előterjesztésével egyetemben. Most már csak a végső simitásokat teszi rajta, s nem telik bele egy jó hét, a nyilvánosság elé lép vele. Ebben a nagy munkában, melyről elárulunk annyit, hogy nagy meglepetés lesz a mai sablonos munkálkodáshoz szokott szemlélőknek, a munkanélküli munkások foglalkoztatásáról érdekes és mélyreható javaslatok s intézkedések találhatók. A kisérő előterjesztés a kényszermunka alkalmazásának eszméjét is megpenditi, s részletesen gondoskodik az önkéntes foglalkoztató műhelyek és a kényszer dologházak felállitásának tervéről. A dolog érdemére nézve tehát megnyugvással várjuk a jövendő mozgalmat. A javaslat nyilvánosságra bocsájtása utan módunk lesz ismételten is foglalkozni vele.

Ez alkalommal azonban nem mellőzhetjük el, hogy ennek az általános szegényügy keretébe tartozó specziális kérdésnek a tárgyalása során legutóbb felmerült tapasztalatokat szóvá ne tegyük. A kerületi elöljáróságok közömbös és kelletlen jelentéseit értjük, a melyek a tanács felhivására beérkeztek.

A józsefvárosi elöljáróság, illetve *Hanvai* Sándor elöljáró inditványára maguk a kerületi elöljáróságok kapták fel eredetileg a legnagyobb melegséggel a foglalkoztató műhelyek létesitésének eszméjét. Ők maguk kérték nagy zajjal a tanácsot, hogy intézkedjék a felállitásuk érdekében. A mikor pedig kenyértörésre került a dolog, épen az elöljáróságok mutatják a legnagyobb közömbösséget és igyekeznek napirendre térni a kérdés felett. Az egyik azt mondja, hogy neki nincs egyáltalán szüksége ilyenfajta intézményre. Igy nyilatkozott az I. és a IV. kerület. Álláspontjukat, a két városrész különleges viszonyait tekintve — nagyjából még nem tudjuk érteni. Ám a többi kibuvót keres. Egyik-másik azt mondja, hogy nem lenne rossz az intézmény életre keltése, de . . . igy, meg ugy. Szóval: abból a lelkesedésből, a melylyel az eszmét felkapták, nem maradt meg épen semmi sem.

És ez a jelenség elég gyakori nálunk. Nem kell más, csak valami jó s hangzatos frázis, hogy teljes erővel nyargaljanak rajta, a mig csak elméleti kombinációkról van szó. S mi a tanuság abból, hogy a szalmaláng ilyen hamar elhamvadt? Csak kettő lehet. Vagy nem fontolták meg a dolgot az inditványozók akkor, mikor a kezdeményező lépéseket tették, vagy pedig nincs elég komoly törekvés a jó eszme megvalósitásához.

Ez az eszme pedig jó. Ezt bizonyitani fogja a tanács, illetőleg a közjótékonysági ügyosztály munkálata. A kellemetlen konzekvenczia tehát csakis a kerületi közigazgatás faktorain szárad.

Valóban csudálattal tölt el ez a tapasztalat, s nem lenne érthetetlen, ha olyan helyen is elkedvetlenedést okozna, a hol épen az ellenkezőre van a legnagyobb szükség.

A főváros közigazgatásának mai állapotában nem lehettünk volna ilyesmire elkészülve. Vigasztaljuk magunkat azzal, hogy talán a kerületek értesültek előre a tanács munkálkodásáról, s azért nem akartak annak elébe vágni. De ha ugy lenne a dolog, miért nem mondták meg nyiltan őszintén? A most tanusitott eljárás igen alkalmas arra, hogy külső oldalakról, mint ezuttal is tapasztalhattuk, a legkeményebb támadásoknak nyisson utat a főváros ellen. Pedig a mi közigazgatásunk talán még sem olyan szomoru, mint a milyennek általánosságban lefesteni szeretik.

A főváros az üdülő betegeknek.

A *Szent-István* kórház tágas udvarát és kertjét szivesen keresik fel a kórház üdülő betegei Régi panasz azonban, hogy nincs e szabad helyen valami sátor, vagy pavillon, a mely az üdülőket az időjárás viszontagságaitól megóvja. — A kórház igazgatóságának előterjesztésére ezért a tanács elrendelte, hogy a kórház kertjében két ponyvasátort állitsanak fel az üdülő betegek számára. A két sátor 8500 korona költségbe kerül, és a tanács megbizta a kórház igazgatóságát, hogy a mérnöki hivatal felügyelete alatt leendő házilagos felállitása iránt a saját hatáskörében haladéktalanul intézkedjék.

A mérnöki hivatal ujjászervezése.

A főváros *mérnöki hivatalának* ujjászervezése már tudvalevőleg hosszabb idő óta elhatározott dolog.

A polgármester és a tanács megbizásából *Rényi* Dezső főjegyző hetek óta dolgozik az ujjászervezés tervezetének elkészitésén. A főjegyző szabadságának letelte után nem is vette át a hivatalos teendőinek vezetését, hanem azok egyelőre továbbra is *Földváry* Antal tanácsosjegyző, mint helyettes főjegyző kezében maradtak. A főjegyző minden idejét a mérnöki hivatal tanulmányozására forditja, hogy a szerzett közvetlen tapasztalatok alapján minden irányban megfelelő javaslatot terjeszthessen elő.

A mérnöki hivatal ujjászervezése régi óhajtás és minden tekintetben kivánatos dolog. Ösmeretes ek általánosan azok a mizériák, melyek különösen a hivatal kezelőosztályának tökéletlen munkarendje és hiányos szervezete miatt évek során át annyi mindenféle panaszra adtak okot. Sok oldalról felhangzott eddig is az a vélemény, hogy a főváros mérnöki hivatalában nem az elégséges munkaerő hiánya, hanem csakis a helytelen rendszer miatt nem tud feladatának tökéletesen megfelelni Az ujjászervezés, a melylyel feltétlenül együtt jár az ügymenet tetemes egyszerüsitése és meggyorsitása — megmutatja majd, hogy mire képes az egyébként kiváló erőkkel rendelkező hivatal modern alapokra fektetve és a régi nehézkesség és czopf békóiból kiszabadulva.

Általános érdeklődéssel várják mindenfelé a főjegyző munkálkodásának eredményét. Praktikus és modern ember, a legnagyobb mértékben hivatott a sulyos feladatra. Ha ezt sikerülni fog kedvezően megoldania — kimondhatatlan szolgálatot tesz vele az egész fővárosnak: közönségnek és hivatalnak egyaránt.

Uj hullaházak.

A főváros legközelebb uj hullaházakat épittet. A belügyminiszter rendelte el az uj hullaházak felállitását, valamennyi törvényhatósághoz kibocsájtott körrendeletében. A miniszter ugyanis nem tartja megengedhetőnek, hogy az esetleges járványok kitörése alkalmával a járványban elhalt betegek hulláit a rendes halottas kamrákban helyezzék el, hanem szükségesnek tartja, hogy e czélra a már létesitett járvány *barakok mellett külön uj hullaházakat épittessenek.*

A tűzveszélyes élelmi piacz.

A főváros a külső soroksári-uton a magy. kir. államvasutak Budapest—zimonyi vonala mellett élelmi piaczot létesitett, a melyről mindjárt kezdetben megállapitották, hogy szabályellenesen közel fekszik a vasuti pályatesthez, s igy a gőzmozdony szerte szóródó szikráitól állandóan tüzveszedelemben forog. Az akkori kereskedelemügyi miniszter átlátta, hogy esetleges tüzveszély következtében a piaczi árusok szenvedett káraik megtérítéséért a magy. kir. államvasutak ellen fordulnának, s igy a vasutak intézménye ártatlanul nagy veszteségeket szenvedhetne. A miniszter tárgyalásokat tett folyamatba, hogy a vasutakat az ilyen czimen ellenük támasztható igényekkel szemben valamiképen biztositsa. A tárgyalások során a vasutigazgatóság azt a javaslatot tette a főváros közönségének, hogy mindazoktól a felektől, a kik az élelmi piaczon elárusitásra engedélyt kapnak, az engedély megadása alkalmával külön-külön kötelező nyilatkozatot követeljen, a melynek értelmében azok a gőzmozdony szikrái okozta mindennemü tüzkár megtérítése iránti igényökről egyszersmindenkorra lemondanának A főváros azonban ezt a javaslatot nem fogadta el, hanem e helyett azt határozta, hogy a piaczon figyelmeztető táblákat állittat fel, a melyekkel felhivja az árusokat, hogy áruikat és ingóságaikat a tüz ellen oltalmazzák meg, mert semmiféle tüzkárért, keletkezett légyen az bármi módon, sem a vasutak igazgatósága, sem pedig a főváros felelősséget nem vállal, s igy az esetleges kárt megtériteni sem fogja.

A kereskedelemügyi miniszter azonban ezzel a megoldással nem elégszik meg, mert a figyelmeztető táblák felállitása nem zárja ki azt, hogy tüzveszedelem esetén a károsult felek kártérítési igényeikkel esetleg mégis az államvasutak ellen forduljanak; sőt ilyen igényt a vasutak ellen maguk a biztositó társulatok is támasztanának, a kiknek semmi közük a figyelmeztető táblákhoz. Igy tehát a főváros intézkedését a vasutak érdekeinek megvédésére megnyugtató módozatul elfogadni nem lehet.

A kereskedelmi miniszter ennélfogva megkeresést intézett a belügyminiszterhez, hogy a fővárosnál a kötelező nyilatkozatok beszerzésének elrendelését vigye keresztül és a lemondó nyilatkozatokat bocsássa a magy. kir. államvasutak rendelkezésére, mert abban az esetben, ha a kérdés kielégitő megoldást nem nyerhetne, a miniszter kénytelen lenne az élelmi piacz fennállásának lehetővé tétele érdekében előállitott létesitmények eltávolitását fontolóra venni, hogy a vasutak nagy anyagi felelősségét elhárithassa.

A kereskedelmi miniszter megkeresésének tartalmát a belügyminiszter a napokban azzal közölte a főváros tanácsával, hogy az ügyben inditsa meg ujból a legalaposabb tárgyalásokat és végleges álláspontjáról 30 napon belül tegyen jelentést.

A vidéki jég.

A polgármester a vidéki jég behozatalát nemrég rendelettel szabályozta. A rendeletben megszabta a polgármester hogy ezentul csak olyan jeget szabad a fővárosba szállitani, a melyről a szállitó hatósági orvosi bizonyitványnyal bizonyitja, hogy tisztátalan vagy fertőzött anyagokat nem tartalmaz s igy közegészségi szempontból kifogástalan. Ebből a czélból minden jégszállitmányhoz a kiindulás pontján illetékes hatósági orvos bizonyitványát kell kisérőlevélképpen csatolni. Ebben a bizonyitványban a kiállitó hatósági orvos köteles feltüntetni azt is, hogy a jeget a főváros melyik helyére szállitják. A jéghordókocsikra pedig mindezeken kivül táblákat kell alkalmazni, a melyeken a tulajdonos neve és lakása legyen olvasható és az a figyelmeztetés, hogy a szállitott jég csak ipari és hütési czélokra használható fel.

A soroksári jégkereskedők emc rájuk nézve terhes rendelet megváltoztatása iránt kérvényt nyujtottak be a tanácshoz A tanács méltányolta a jégkereskedők panaszát s most kiadott ujabb rendeletében megengedte a folyamodóknak, hogy az eddig minden szállitmányhoz szükséges orvosi bizonyitvány helyett az idei nyári jégszállitási idény egész tartamára minden jégveremre külön-külön csak egy alkalommal állittassák ki a hatósági orvosi bizonyitványt. Azonban minden egyes kocsirakományra nézve a községi elöljáróságnál külön-külön oly azonossági bizonyitványt kell kiállittatni, melyben igazoltatik, hogy a kocsirakomány az illetékes közegészségi hatóság által kiadott jégtermelési engedély alapján termeltetett, s hogy azon jégveremből szállittatik, a melyre a hatósági orvosi bizonyitvány vonatkozik.

Ez a bizonyitvány, melyben a szállitott jég rendeltetési helyét is fel kell tüntetni, a vámközegeknek minden egyes esetben átadandó.

Igy esett meg a jégkereskedőkkel a cseber és a veder sokat emlegetett ösmeretes históriája. A bizonyitvány czimét és tartalmát megváltoztatták ugyan, de a furfangos határozat a jégszállitók terhén édes keveset segit.

Nem támadjuk érte a hatóságot, mert hiszen mindenki igen jól átlátja a jég ellenőrzésének fontosságát ebben a ragadós nyavalyákkal teli világban. A közérdek követelményei pedig fontosabbak a magánosok, vagy bizonyos érdekelt körök kényelménél és óhajtásánál. Viszont azonban épen nem szabad a másik tulságba sem esni, mert ha a rendszabályok végrehajtását bürokratikus kötőfékre akasztják s a feleket nem csupán ellenőrzik, hanem egyenesen megzaklatják, evvel már vétkeznek a közgazdasági érdekek ellen is és gyökeresen megtámadják a jégszállitással foglalkoztató szegény ember existenczáját is.

Bezárt iskola.

A dohány-utczai elemi iskolában igen nagy mértékben kiütött a kanyaró járvány. Az I. a) osztály tanulóinak 10^0 o-a beleesett a ragályos betegségbe, miért is a tanács elrendelte, hogy az osztályt két hétre bezárják.

A piaristák telkének szabályozása.

A piaristák rendfőnöksége kérvényt nyujtott be *Halmos* János polgármesterhez, a melyben kéri, hogy azt a két telektömböt, mely az *Eskü*-téri uj hidhoz vezető ut épitése következtében szükséges szabályozások létre-jöttével keletkezett és egyrészt a Városháztér, másrészt a piaristák mai komplekszumából fog állani, engedje át a főváros a rendnek, abból a czélból, hogy azon a modern viszonyoknak és a szabályozás követelményeinek megfelelő uj főgyimnázium épületet, továbbá a rendi kormányzóság igazgatósága számára diszes uj épületet, konviktust és tanárképzőt létesithessen.

A két telektömb a Váczi-utcza folytatólagos meghoszszabitása vonalától egészen a Duna-partig terjedne, s a kérelem teljesitése esetén a *Galamb*-utczán a folytatólagos megnyitása a hidra vezető fő- utig, vagyis a tervezett Eskü-utig feleslegessé válnék.

A kegyesrendi atyák kérelmét a polgármester a tanácshoz tette át, hol mindenek előtt a mérnöki hivatal javaslatát hallgatják meg, és a szokásos bizottsági tárgyalásokon viszik keresztül.

A piaristák rendfőnökségének kérelme áldozatokat kiván ugyan a fővárostól, ezek az áldozatok azonban korántsem olyan mértékűek, hogy meghozataluktól el kellene zárkózni.

Ellenkezőleg, ugy hiszszük, hogy a rend kérelme és tervei talán az eddigi legkedvezőbb megoldást állitják elénk, a mely eddig az eskü-téri hid épitése és balparti feljárójának rendezése kapcsán szükségessé vált szabályozások következtében szükségesnek bizonyult.

A főváros mérnöki hivatala már eddig is több alternativ tervet dolgozott ki a piarista rend uj épitkezéséhez szüks éges telek felajánlása ügyében Ezek közül azon ban egyik sem olyan tetszetős, egyszerü és természetes, mint a milyen megoldásnak ez kinálkozik, hol aránylag a főváros áldozata is a legkisebb.

A városházán általában szives indulattal fogadták a kegyesrendi szerzet kérelmét, s nincs kétség benne, hogy a régen függő ügy a kérelem teljesitésével minden oldalról kielégitő megoldást nyer.

Magyar ember találmánya.

Heuffel Sándor magán mérnök uj kályhaszerkezetet talált fel, s bemutatta a fővárosi tanácsnak. A tanács hivatalos uton felhivta a mérnöki hivatal figyelmét a találmányra, s tudomására adta, hogy esetleges felszerelések alkalmával a Henffel-féle kályhákat felhasználhatja.

„Görredőny" a válóuton.

Tudvalevő, hogy a fővárosban levő üzlethelyiségek ajtaját és kirakatát éjszakára valami gördíthető vasredőnynyel szokták elzárni, a mely vasredőny lehuzáskor iszonyu lármával gördül lefelé. Igy ni:

Brrr-rumm! Brrr-rrumm!

Mivel pedig ez a lehuzás rendesen éjjel tiz, tizenegy óra felé szokott történni az ilyenkor már csöndes utczákon a görredőnyök gördülése még jobban fölhallatszik a lakásokba, hol talán egyik-másik familia már nyugalomra is hajtotta fejét, s most ijedten riad föl a zajra.

A tanács végre atyai jóindulatába vette ezeket a korán fekvő familiákat és javaslatot terjesztett elő a közgyülésnek, mely szerint: a kereskedők utasittatnak, hogy üzleteikre a jövőben csak olyan görredőnyöket alkalmazzanak, melyek a lehuzáskor teljesen zajtalanul működnek, hogy igy a lakosság éjjeli nyugalma ne zavartassék.

Ez a javaslat aztán a közgyülés elé is került, a hol rájöttek, hogy az egész dolog igen ravasz, mert van a javaslatnak egy záradéka, mely körülbelül igy hangzik.

Azok a kereskedők, a kiknek régi módszerü, zajjal működő görredőnyeik vannak, nem köteleztetnek a zajtalan görredőnyök beszerzésére,

1) mert nem kivánható, hogy a beszerzéssel ily nagy anyagi terhet vállaljanak magukra;

2) mert a zajjal működő görredőnyöket is lehet zajtalanul kezelni, csak vigyázni kell a lehuzásnál, hogy a boltiszolga ne gyorsan, hanem lassan húzza le őket.

A közgyülés most összenézett: minek akkor a zajtalan görredőny, ha a zajosat is lehet zajtalanul lehuzni?

És mivel csakugyan nem tudta, hogy minek? — a zajtalan redőnyöket zajos vita után szépen levette a napirendről.

A régi állásukban megerősitett zajjal működő görredőnyökre pedig kimondta, hogy ezentul az elöljáróságok ellenőrzése alá helyeztetnek, s a melyik redőnyt gyorsan és lármával huzzák le, annak a gazdáját megbüntetik.

A zajjal járó görredőnyök most dilemma elé kerülnek:

1) vagy meghajolnak az elöljáróságok tekintélye előtt, és a jövőben zajtalanul fognak működni. És akkor megtagadják egész eddigi multjokat.

2) Vagy pedig következetesen a régi lármával fognak legördülni, és akkor — megbüntetik őket . . .

Hogy a kettő közül melyik utat kövessék, azt a magunk részéről minden egyes görredőnynek az egyéni lelkiösmeretére bizzuk.

Zajtalan.

Változás az Erzsébet leányárvaház tanitói karában.

Az *Erzsébet*-leány-árvaház igazgatóját, *Matzinger* Lujzát a tanács felmentette a tanitónői teendők teljesitése alól, mivel az adminisztrativ munkássága minden idejét teljesen igénybe veszi. A tanács a hiányzó tanerő pótlásául *Sziklay* Franciska okl. tanitónőt alkalmazta az árvaházban.

A phonomimikai tanitás a főváros iskoláiban.

A tanács tegnap a VII. ker. Wesselényi-utczai elemi iskola tanitó-testületének előterjesztésére megengedte, hogy az iskola I. a) és I. b) osztályaiban Tóth József és Jablonkay Géza tanitók a phonomimikai tanitás rendszerével gyakorlati kisérletet tehessenek.

Ez az első eset, hogy a phonomimika uj rendszere utat talál a főváros iskolájában. A tanács azonban igen óvatosan jár el a még ki nem próbált módszer alkalmazásánál és az engedélyt egyelőre csak egy hónapi időtartamra adta meg. Ha ez az idő eltelik és a sokat dicsért módszer a gyakorlatban csakugyan beválnék, ugy az egész iskolai év alatt folytatni fogják ebben a két osztályban a kisérletezést.

Az előterjesztést tevő tanitótestület annyira bizik az uj módszer sikerében, hogy azzal biztatja a tanácsot, hogy április hónapra már az egész évi tananyagot sikeresen elvégzik vele és engedélyt is kér arra, hogy ebben az esetben az iskolai év utolsó hónapjaiban már a második osztály tananyagából is tarthassanak előadásokat. A tanács azonban nem bizik annyira az uj módszer értékében, sem nem tartaná helyesnek az előirt tantervet megszegni, s igy a kérelemnek ezt a részét elutasitotta.

1690 munkás munkanélkül.

Munkás kéz irta, keserü panaszkodással teli, névtelen kérvény, érkezett a főváros tanácsához. A kérvényező állitólag 1690 munkanélküli gyári munkás társa nevében nyujtotta be panaszát, a melyben azt adja elő, hogy seregestől az éhinség szélére jutottak, mert a budapesti legnagyobb gép és vasöntő gyárak, csupa idegen, különösen osztrák munkásokat alkalmaznak, a mig ők — *kivétel nélkül magyar emberek* — egyaltalán nem képesek munkához jutni. A magyar államvasutak gépgyárától kezdve, a Ganzgyárig s mindenütt jelentkeztek, de az idegen munkások miatt kenyérhez nem juthattak. Felveti a kérelmező, hogy Budapest főváros tanácsa, miért nem követi Bécs példáját, a hol az idegen embert, minden ünnen kiszoritják Ha a hatóság nem segit az éhező, „honfitársakon", ugy maga neveli a szoczializmust, sőt elhinti az anarchista eszmék magvát. A kérvény az elmélkedéseken kivül, egyebet nem tartalmaz.

A tanács mindenkor szigoruan ragaszkodik ahhoz az elvhez, hogy névtelen beadványokat figyelemre nem mél at. Ez a kérveny sem kerüli el sorsát, mert minden tárgyalás nélkül irattárba helyezik.

A kir. iparfelügyelők uj szolgálati beosztása.

A kereskedelmi miniszter összeállította a kir. iparfelügyelők uj szolgálati beosztását. Az uj beosztás szerint: a főfelügyeletet *Magyarits* Ágost kir. iparfelügyelő teljesiti. Központi szolgálatra beosztattak: Gerster Miklós és dr. Szegedy-Maszák Elemér kir. iparfelügyelők, Pehár Gusztáv és Borbély Gyula kir. ipari segédfelügyelők.

Az I. iparfelügyelői kerületben: Pest megye (váczi, nagy-kátai, monori, alsó-dabasi, ráczkevei, biai, pomázi, gödöllői járás) Vácz, Szent-Endre városok: *Lode* Rezső kir. iparfelügyelő, *Szabó* Lajos szakközeg.

II. kerületben: Pestmegye abonyi, félegyházai, kalocsai, kiskőrösi, duna-vecsei, kunszentmiklósi járások; Nagy-Kőrös, Kis-Félegyháza, Kis-Kun-Halas, Czégléd városok és Kecskemét t. h. j. város; Bács-Bodrog, Csongrád vármegyék; Baja, Szabadka, Zombor, Ujvidék, Szeged, H.-M.-Vásárhely városok, Torontál vármegye, Pancsova város *Réty* Menotti. kir. iparfelügyelő, *Reichart* Vilmos szakközeg.

A III. kerületben: Kis-Küküllő, Alsó-Fehér, Torda-Aranyos, Kolozs, Szilágy, Szolnok-Doboka, Beszterecze-Naszód vármegyék és Kolozsvár város, Torontál vármegye, Pancsova város: *Hegyi* Gyula kir. iparfelügyelő.

A IV. kerületben: Mármaros, Szatmár, Szabolcs, Hajdu és J.-N.-K.-Szolnok vármegyék, Debreczen és Szatmár-Németi városok, Heves, Borsod, Gömör, Kis-Hont vármegyék: *Kreutzer* Balázs, kir. iparfelügyelő, *Reitter* Ferencz szakközeg.

Az V. kerületben: Ung, Zemplén, Abauj-Torna, Sáros, Szepes vármegyék és Kassa város, Árva, Bars, Hont, Liptó, Nógrád, Zólyom vármegyék, Selmeczbánya és Bélabánya város: *Brooser* Mór, kir iparfelügyelő, *Kinsker* Albert szakközeg.

A VI. kerületben: Pozsony, Nyitra, Trencsén, Turócz vármegyék és Pozsony város, Sopron, Moson, Vas, Zala vármegyék és Sopron város: J. *Péterffy* Zoltán, kir. iparfelügyelő, *Uray* Jenő szakközeg.

A VII. kerületben: Esztergom, Győr, Veszprém, Komárom vármegyék és Győr, Komárom városok, Baranya, Somogy, Tolna vármegyék és Pécs város, Fiume város, Fehérmegye és Székesfehérvár város: *Hlarács* Kornél, kir. iparfelügyelő, *Kosman* György szakközeg.

A VIII. kerületben: Arad, Békés, Csanád, Hunyad vármegyék és Arad város, Temes, Krassó-Szörény vármegyék és Temesvár, Versecz városok: *Koiss* Géza kir. iparfelügyelő, *Dér* Sándor szakközeg.

A IX. kerületben: Csik, Háromszék, Udvarhely, Maros-Torda vármegyék és Maros-Vásárhely város, Brassó, Fogaras, Szeben, Nagy-Küküllő vármegyék: *Orley* Janos, kir. iparfelügyelő.

A magyar állam uj közigazgatási térképe.

A magyar állam közigazgatási térképéből, 1885-ben hivatalos kiadást rendezett a kormány, s ezt a kiadványt használták mind eddig hivatalosan a közigazgatási hatóságoknál. A hivatalos térképből a belügyminisztérium most ujabb kiadást rendezett, a mely hiven feltünteti a legujabban történt változásokat is. A belügyminiszter az uj hivatalos térképét, körrendeletben ajánlja valamenyi törvényhatóság figyelmébe.

Acetylen szabályrendelet.

Az acetylen-gáz előállitásáról és felhasználásáról szabályrendelet van készülőben. A legujabb szabályrendeleten a belügyminiszter dolgozik, a ki e munkálkodásáról tegnap egy konkrét eset kapcsán, hivatalos uton is értesitette a fővárost.

Egy budapesti vállalkozó engedélyt kért ugyanis a tanácstól, hogy egyes magánházaknál acetylen-gázt fejlesztő telepeket állithasson fel, a melyek arra szolgálnának, hogy az illető házakat acetylen világitással lássák el. A folyamodó nagy siker remél ettől a vállalattól, mert az acetylen fény talán eddig a legtökéletesebb világitó eszköz, és nagyban való előállitását aránylag igen kis költséggel lehetne keresztül vinni.

A tanács azonban a kérelem elintézésénél első sorban azt a körülményt vette figyelembe, hogy az acetylen-gáz előállitása és az ehhez szükséges calcium carbidnak magán házakban való felhalmozása, ez anyagok könnyen robbanó természeténél fogva, igen nagy veszedelemmel járhatna, s ezért óvatosságból nem adta ki a kért engedélyt, hanem felsőbb utasitásért a belügyminiszterhez fordult, a kitől felvilágositást kért a felől is, vajjon azok a hiresztelések, hogy a minisztériumban az acetylen-gázra vonatkozólag szabályrendelet van készülőben, a valóságnak megfelel-e és e készülő szabályrendelet intézkedései szempontjából, a kért engedelem kiadása nem lenne-e aggályos?

A belügyminiszter most érkezett leiratában erre kijelenti, hogy a kérdéses szabályrendelet elkészitésén csakugyan dolgoznak, s annak érvénybe lépéséig kivánatos, hogy az acetylen telepek magán házakban való felállitásának kérdését függőben tartsák.

A tanács a vállalkozó kérelmét, ilyen értelemben intézte el.

! Négyszázezer seprü !

— *Merengés.* —

Istenem, ha énnekem négyszázezer nyirfaseprőm volna, mi mindent nem tudnék én azzal véghezvinni. Az egész város olyan lenne, mintha most huzták volna ki a skatulyából, s a mellett még az éjfélkor a Gellérthegyre nyargaló boszorkányok alá is jutna paripa!

Hiú ábránd! Nekem sohasem lesz négyszázezer nyirfaseprőm. Annyi seprüje csak Budapest székesfővárosnak van évenkint. Minden másfél budapesti lakosra egy egész seprü! Elgondolni is gyönyörüség!

Pedig én, mint emlitettem, jobban fel tudnám használni e seprüket, mint a székesfőváros. Mert a város nem csupán a négyszázezer nyirfaseprűt használja el évenkint, hanem egy csomó seprőgépet és öntöző-kocsit is működtet, s mindezt oly csodálatos kombinációkban, hogy a sok köztisztasági eszköz együtt valóságos por-, sár- és piszok-fészket csinál szép fővárosunkból.

Ha az utczákat csak a négyszázezer seprüvel söpörnék, talán minden jó volna. De nem! Mikor a seprük már mindent elsöpörtek, akkor jönnek hosszu menetben a seprőgépek és

olyan port vernek föl, mely a seprőgépek kocsisainak életét tüdőnként, tiz évvel megrövidíti.

Most aztán, mikor ez a por negyedóra multán valahogy leszáll és megüllepszik, akkor felvonulnak nagy diadallal az öntöző-kocsik és a megüllepedett port gyönyörüen átalakitják sárrá.

Mikor a sár már ujra kiszáradt, akkor megint jönnek a seprűk, s ismét a seprőgépek meg az öntöző-kocsik, és mindent ujra kezdenek.

Ezért gondolok én szent borzalommal az évi négyszázezer nyirfaseprűre, melylyel én olyan tisztán tudnám tartani a várost, mintha most vették volna ki a skatulyából.

Ha nem hiszi a tanács, tegyen velem kisérletet.

De kikötöm, hogy előbb összetöretem a seprőgépeket.

Nyir.

Szinház.

A lefolyt hét a vidám muzsát szolgálta. A bohózat és operette ült nagy hetet, a komoly drámai müvészet angyala pedig fal felé forditotta arczát.

Hogy ne sokat példálódunk, rövidesen sorra veszszük a szinházaink legutóbbi hetét.

A *Nemzeti Szinház*-ban a Dumas szellemi tőkéjéből éltek. A *Tékozló apán* kivül az *Idegen nő* és *Francillon* került szinre, a mult héten pedig már előadták a *Nők barátját*. Mindegyik majdnem egészen kiváló előadásban, egy-egy vonallal azonban alacsonyabban az előző idők előadásainál.

A franczia szinmüvek még igy is majdnem egészen méltó keretben kerültek a közönség elé a Nemzeti Szinházban, a melynek legnagyobb erőssége ez idő szerint ez a műfaj. Az Idegen nőben uj szerepben *Hegyesi* Marit láttuk. A Claksonné szenvedélyének kifejezésére nincs meg a kellő mélysége és ereje. Mint alak, külső hatásában megfelelő volt, de a belső tartalommal nem elégitett ki. Nem állitjuk, hogy a *Jászai* Mari stilusa a szalonban egészen helyét találná, de azt a szevedélyes női alakot mintha reá szabták volna. Még emlékezünk a nagy elbeszélése után kitört tapsviharokra. De ez egyelőre csak emlék. A mostani körülmények között a bemutatott előadással is meg kell elégednünk. — *Francillon* előadása mindenkor esemény. A darab szerepváltozásai nem rontottak hatásán. *Márkus* Emilia pedig, mint rendesen — bámulatos volt. Külön dicsérettel kell adóznunk mint uj szereplőnek *Szacsvaynénak* a ki mindenkor figyelemre méltó; finom, kedves és őszinte.

A Dumas kultusz müvelésén kivül egyéb azután nem is történt a Nemzeti szinházban. A nagyszerü tragédiák egyelőre szünetelnek, a mi a jelenlegi körülmények között bizony épen nem kár, — legfeljebb — szégyen. Nem hagyhatjuk még megemlités nélkül a *Prielle* Kornélia fellépését. Ünnep az a nap, a melyen a régi gárda utolsó aktiv tagja megszólal. Dicsőség, élvezet és felemelő emlékezés a nagy multról. A *Prielle* Kornélia müvészetén az idők nyoma nem látszik meg. A kor szükebb határok közé szorithatta, de fényét, ragyogását nem vette el.

A m. kir. *Operában* megtörtént az első premiére. Az uj szezon első bemutató előadása magyar ember müve volt. A *Farkas* Ödön uj operája a „*Tetemre hivás*," mint az opera el ő ujdonsága igen biztató ajánló levél az uj igazgatásnak. Nem mintha a világirodalom kiválóbb müveket nem produkált volna a Farkas operájánál, hanem hazai szerzőnek, annyira a mennyire magyar zenéjü és magyar tárgyu munkája okvetlenül önmagában is olyan elismerésre méltó fáradság és bemutatása olyan értékes eredmény, a minőhöz — fájdalom — a *magyar* kir. operában eddigelé csak igen mérsékelten szokhattunk hozzá Ha a *Tetemre hivás*-nak zenei értéke nem is lenne akkora, — mint a mennyi tényleg van — magában véve kedvessé teszi a müvet tárgya, a mely valóban nemes ércz. Kell-e többet mondanunk, mint hogy *Arany* János hasonló czimü remek balladájából készült. Más kérdés, hogy elég jól sikerült-e a ballada szük keretébe összeszoritott cselekmény kiterjesztése a szükséges széles mederbe, s nem vont-e le a mű költői becséből a feldolgozás? Kétségtelen, hogy bizonyos mértékben igen. A nagy költő balladája olyan becses munka, annyira kerekded, önálló, egész, hogy minden változtatás csak csökkenti a téma értékét. Ám a körülményekhez képest a feldolgozás elég jól sikerült s ha világrengető remek alkotást nem is élveztünk, a jól megérdemelt tisztességes sikerrel meg lehetünk elégedve.

Az előadás a zenei oldaláról tekintve — a mi elvégre is az operánál a fő — általában kifogástalan volt. A szinjátszás dolgában azonban nem igy áll a dolog. Nem beszélünk a *Takács* Mihály remek alakitásáról, de már a *Ney* Dávid magyar főura bizony csak zsinegen rángatott kasirozott figura. Még gyengébb, majdnem szánalmas a *Kertész* játéka. Ez a fiatal énekes egyébként ezuttal az énekével sem ragadott el. Sok kifogást emelhetnénk még, de inkább örülünk a magyar szerző müve kétségtelen sikerének, és aprólékoskodással nem rontjuk a hangulatot.

A bemutatón kivül majdnem csupa balletből állott az opera műsora. Nem is csupán balletekből, hanem ballet-töredékekből, a melyek előadását a perzsa sah ismételt látogatása kedvéért rendezték sorra egymásután. A hatalmas keleti fejedelem valóságos operai habitüé lett Tanulhatnának tőle Budapesten sokan. Közben jutott idő a *Dippel* András vendégfellépteire is. Intelligens, kiváló művész — a hangjának azonban több a hire, mint a csengése.

A *Népszinház*-ban végre szinről-szinre láttuk az agyon reklámozott *San-Toy*-t, *Sidney Jones* nagyhirü operettjét. A szinház rengeteg pénzt költött a kiállitására, előkészitésére. Nem tehet róla, hogy méltatlanra pazarolta az áldozatokat. *San-Toy*-t szinre kellett hozni, mert az angol operettek most divatosak Budapesten, *Jones*-nak gyönyörü zenéje pedig már többszörös gyönyörüséget szerzett a főváros közönségének és ezt a müvét hallatlan hirnév is előzte meg.

Ki tehet róla, hogy a közönség izlése egy-két megvesztegető szépségü hasonló kaptafára készült munka hatása alatt ilyen ferde irányba tért ki. A közönség megköveteli, hogy kivánságát kielégitsék mindaddig, a mig az elkerülhetetlen csömörlés a helyes irányba vissza nem téríti.

San-Toy semmivel sem más egyéb társáinál, kivéve a Gésákat, a mely a Mikádóhoz méltóan önmaga képvisel külön műfajt és elragadó szépségeivel önálló alkotás. Az angol ugynevezett tánczoperettek egy kaptafára készülnek. A szindarab csak arra való, hogy alkalmat adjon a szép melódiák eléneklésére és a különféle tánczok bemutatására. Ez az élvezet azonban, mint szinházi látványosság, vajmi csekély. A szép dalt, szindarab nélkül, és az ok nélkül való tánczolást eddig az orfeum deszkáin kerestük. Ott változatosan állitják össze az egyéb produkcziókkal tarkitott műsort és füstölgő szivar s habzó sör mellett élvezzük az előadást. Szinházba ellenben kissé más igényekkel gyül a közönség. Cselekmény, poézis, szóval szindarab nélkül a legszebb dalok felhalmozása is unalmas és az egymást üző tánczszámok terhesek. A Népszinház premiérje még az eddigieknél is jobban tul megy minden határon. A szindarabot jobban negligálni már nem is lehet. A darabnak cselekménye egyáltalán nincsen, valami kis mese a gerincze, ez azonban szánalmasan korlátolt, naiv és unalmas. Kárpótlásul csak a gyönyörü dalokat hallgatjuk. A zenéje valóban szép, szines, meleg és helyenként lelkes, e mellett bizonyos tüzesség adja meg különös fényét. A szép zeneszámokat azonban nagyon is kiaknázzák. Az untatásig ismételnek, nyujtanak el egy-egy számot.

Ha a *San-Toy* be fogja hozni a belefektetett költséget, csak a népszerü zeneszámoknak, fényes kiállitásnak és a jó előadásnak lehet majd köszönni. *Küry* Klára kedvesen játsza a czimszerepet, szokott müvészetével. *Z Bárdy* Gabi szépen énekel, *Kápolnay* Irén pompásan tánczol. *Fedák* Sári ellenben nem bir a temperamentumával. Ez az alakitása, bár az angol operette stilusába beleillik — ugy vesszük észre már épen nem müvészet. Az agyonjátszás elfárasztja a nézőt és tönkreteszi az alakitást. Egyébként tánczolni ő is igen jól tud. Jók voltak a férfiszereplők: *Németh*, *Kovács* — a ki különb mint akármelyik knok-a-bu angol bohócz — *Raskó*, *Kiss* Mihály és *Szerdahelyi*.

A *Vigszinház*-ban óriási sikert aratott Valabrégue és Hennequin bohózata a *Coralie és társa*. Nem okos ember, a ki bohózatban irodalmi értéket keres. Elvégre is a sokat zaklatott szegény Arisztotelesznek és nagy Shakespearenek semmi köze sincs ahhoz, hogy ha valaki három óra hosszára el akarja felejteni mindennapos gondjait és átengedi magát a bolondságok ügyesen összerótt forgatagának és nevető izmait jól kifárasztja, hogy üdülten és megkönnyebbülten rohanjon farkas éhségével vacsoráját elfogyasztani. Szeretjük azt a bohózatot, mely egyetlen kötelességét — a megkaczagtatást — becsülettel végzi. Az ilyen darabok között első helyen áll a *Vigszinház* ujdonsága. Valami mogorva, vagy nagyképü néző bosszankodhatik a valószinütlenségein, tulhalmozott bonyodalmán, mérték nélkül feszitett helyzetein, de a komorságot hamar feledi a fullasztó kaczagás nyomán, a melyet a darab lépten-nyomon fakaszt.

A jó bohózatnak egyetlen egy veszedelme lehet, a mikor kifogást kell emelnünk ellene — az ideátlenség. Ezt a veszedelmet pedig — talán egy-két jelenetet kivéve — szerencsésen megussza a *Coralie és társa*. Ha pedig ettől az egy-két kényes ponttól eltekintünk, csak üdvözölhetjük a *Vigszinház* igazgatóságát, hogy módot ad a mindent feledtető, örömmel teli, vidám kaczagásra. És az ilyen darabokban a legerősebb a Vigszinház müvészeti személyzete is. Nem a komor esték kellenek ide, hanem az efféle előadások. Ezek hozzák meg a várva-várt pénztári sikereket is. Igy volt kezdettől fogva — kár szem elől téveszteni akármikor is.

A *Coralie és társá*-t általában jól adják. *Hegedüs*-t nem kell felfedezni. Elég ha annyit mondunk, hogy ellenállhatatlan. Igen jó kivüle *Nikó* Lina is, csipős, harapós, akár a vipera. Valamint kifogástalan *Hunyady* Margit is. *Vendrey* mulatságos, bár ő nagyobb müvész, mint a minő alakitást ebben a darabban produkál. *Haraszthy* Hermin diskrét, *Szerémy* kicsike szerepében is nagy. Ellenben *Fenyvesi* nem épen különös, *Góth* Sándor eltéveszti szerepe alaphangját, bár hogy igy is kaczagtat nem lehet eltagadni, Kalmár Piroska és a többi gyenge. Külön kell megemlitenünk *Bihari* Ákost, a kiről — bármennyire sajnáljuk — kénytelenek vagyunk konstatálni, hogy nem szabadna a Vigszinház szinpadára ereszteni.

A szinház müsorát jó ideig ez a pompás bohózat tölti be.

A *Magyar Szinház* a *Koldus és királyfi*-t ismételgeti, régibb darabok mellett. Bemutató itt nem volt.

Az *Uránia* szinházban a *China* és *Páris* egymást váltoatják fel, mindenkor lelkes közönség előtt, mely különösen a *Sada Jakkó* előadásáról bemutatott képeket nagy elismerésse fogadta.

—*P.*—

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 447 gyermek, meghalt 241 egyén, a születések 206-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 318 törvényes, 129 törvénytelen; nemre nézve 212 fiu, 235 leány. Halvaszületett 13 gyermek köztük 10 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 33·9.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 18·2, az egy éven felüli lakosságnál: 13.9

A halottak közt volt 126 (—) finemü, 115 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 4 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 22-nél).

Az év eddigi 39 hetében élve született összesen 17.924 gyermek, meghalt összesen 11.480 egyén, a születések többlete tehát 6.444; a mult év megfelelő időszakában született 17.849, meghalt 11.798, a születések többlete tehát 6.051.

Az élve szülöttek között volt: 96 római katholikus, 1 görög katholikus, 1 görög keleti, 4 ágostai evang., 11 helvét, — unitárius, 39 izraelita, 2 egyéb, — összesen 154. Halvaszülöttek 5.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1095 beteget, szaporodás 351, csökkenés 377, maradt a hét végén 1069, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 130 beteget, szaporodás 48, csökkenés 32, maradt a hét végén 146, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 611 beteget, szaporodás 216, csökkenés 256, maradt a hét végén 571, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 690 beteget, szaporodás 128, csökkenés 111, maradt a hét végén 707. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.526 beteget, szaporodás 743, csökkenés 776, maradt a hét végén 2493.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros" harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

Jogtalanul elfoglalt közterület.

Sulyos panaszt emelt több budafoki lakós ellen a főváros mérnöki hivatala. Jelentést tett ugyanis a tanácsnak, hogy a *Budafok* határán levő fővárosi telkekből és főkép a határt alkotó közutból mely szintén a főváros tulajdona, időről-időre több területet foglal el jogtalanul.

A terület foglalás részint szánt-szándékkal, részint pedig felszántás útján történik olyan módon, hogy a szántásnál a szélső barázdát kivetik a közterület szélére esetről-esetre egy egy sorral beljebb szántanak az idegen földbe.

A mérnöki hivatal jelentése szerint a budafok gazdák ilyen módon nem csak nagy területet birtokolnak el a fővárostól, hanem a közut felszántásával meg akasztották a közlekedést is. A mérnöki hivatal kéri a tanácsot, hogy a területeket méresse fel és az eltulajdonitott földeket és közutat jogtalan birtokosaiktól vegye vissza.

Uj szabályrendelet.

A fővárosi tanács közlekedési ügyosztálya uj szabályrendelet tervezetet dolgozott ki a *Dunán érkező gőzhajók sipjelzése* tárgyában. A szabályrendelet megalkotását a rendőrfőkapitányság kezdeményezte, s a hatósági rendszabályokkal az utóbbi időben előfordult baleseteket akarja megakadályozni. — A közlekedési ügyosztály tervezete több ujitást tartalmaz, melyeket a különféle sipjelzéseknél alkalmaznának, s az eddigi rendszer helyett egyöntetü, világos eljárást akar életbeléptetni. — Az uj szabályrendelet tervezetét a főváros közlekedési bizottsága legközelebbi ülésén fogja tárgyalni, melyet a jövő hét folyamán tartanak meg.

Rendkivüli tantárgyak a fővárosi iskolákban.

Máthé Istvánnak az ösmert hegedümüvésznek, a fővárosi tanács engedélyt adott, hogy a főváros iskoláiban a hegedü játék ból oktatásokat adhasson.

Megengedte egyidejüleg a tanács, hogy *Gyulányi* István tanitó a hegedüt és *Dietz* Elek a rajzolást a *Murányi*-utczai községi iskolában továbbá a *VII. kerületi polgári fiu iskolában Tarczal* Viktor tanár a gyorsirást, az *V. kerületi lipót-téri elemi népiskolában, Kemény* János a hegedüt és végre a *VII. kerületi nyár-utczai* községi iskolában *Heim* Rozina a franczia nyelvet mint rendkivüli tantárgyat, az önként jelentkező növendékeknek mérsékelt dijért tanithassa. A főváros az engedelem megadásánál nem feledkezett meg a szegény sorsu tanulókról sem a mennyiben kikötötte, hogy a rendkivüli tárgyak előadói kötelesek tanitványaiknak arányában a rendkivüli tanfolyamra néhány szorgalmas szegénysorsu tanulót ingyen felvenni.

Uj iskolaház.

A főváros tanácsa elhatározta, hogy a Lövőház-utcza 28. sz. házat iskola és kisdedóvo czéljaira kibéreli. A kerület régi óhajtása megy ilyformán teljesülésbe, régen sürgetvén már, hogy eme kerületben iskola és kisdedóvó létesittessék. A tanács elhatározásához a közgyülés is hozzájárult s igy most már az ügy a mérnöki hivatalba került, mely ez idő szerint az átalakitási munkálatok tervezetén serényen dolgozik, hogy azt a városi tanácshoz mielőbb beterjeszthesse.

Uj osztályok a főváros iskoláiban.

Az idei iskolai beiratások alkalmával annyira megszaporodott a főváros iskoláiban a tanulók száma, hogy a tanács *ötvenegy* uj osztályt volt kénytelen felállitani a községi iskolákban.

A tanügyi ügyosztály előterjesztése alapján a tanács legutóbb ismét egész sereg uj osztály megnyitását rendelte el. Igy a VI., kerületi *külső-váczi-uti* elemi iskolában egy uj IV.,-ik fiu és egy uj IV-ik leány osztályt állitanak fel, a meglevő két IV., fiu, és egy IV leányosztály mellé.

A IX., kerületi Mester-utczai elemi iskolában a meglevő két II-ik fiu osztályon kivül egy uj II.,-ik osztályt nyitnak meg. Ugyancsak a IX., kerületben a *tüzoltó-utczai* elemi iskolában egy uj III.,-ik fiu osztályt állitanak fel.

A szükségessé vált tanerő szaporitások kérdését ugy oldotta meg a tanács, hogy az 1900/1901-iki iskolai év folyamára *Végh* József, *Dybas* Oszkár, *Szöllősi* Jenő és *Héber* Károly okleveles tanitót ideiglenes (megbizott) tanitókul és *Buzogány* Anna okl. tanitónőt pedig ideiglenes tanitónőül alkalmazta.

A villamos vasut müszaki felülvizsgálása.

A kereskedelmi miniszter elrendelte, a közuti villamos vasut müszaki felülvizsgálatát, s annak megkezdését *október hónap 16-ára* tüzte ki. A tanács a felülvizsgálat vezetésével *Szabó* Károly tanácsost bizta meg, a kinek elnöklete alatt több fővárosi bizottsági tagból és az illetékes tisztviselőkből álló külön bizottság fog részt venni az eljáráson. A felülvizsgálat körülbelül 9—8 hétig fog eltartani.

Piski község névváltoztatása.

A belügyminiszter egyik legujabb rendeletével a Hunyadvármegye dévai járásához tartozó „*Piski*“ község nevét „*Ópiski*“-re változtatta meg. Az uj község nevét a rendelet értelmében egy szóba kell irni, tehát a törzsnevet az előnévtől nem kell kötőjellel külön választani, hogy igy az uj község név a maga teljes egészében menjen át a közhasználatba. Ópiski község nevének ez a megállapitása azonban egyelőre csak ideiglenes jellegü, mert Hunyadvármegye összes község neveinek rendezése legközelebb napirendre fog kerülni, s a Piski község nevét is akkor fogják véglegesen megállapitani.

A belügyminiszter erről a határozatáról az összes közigazgatási hatóságokat körrendeletben értesitette, s a tanács most adta ki a rendeletet tudomás vétel végett az összes alsóbb hivataloknak.

A rendelkezésnek érdekességét nagy mértékben fokozza az a körülmény, hogy a mennyiben az uj Ópiski községnév a közhasználatba csakugyan át megy, ezzel a magyar helységnévtárból egy emlékezetes történelmi nevezetességü községnév fog kiveszni.

Az omnibusz társaság kérelme.

A székesfővárosi közlekedési vállalat részvénytársaság igazgatósága kérvényt nyujtott be a tanácshoz, melyben az 1900. évre kirótt 2016 korona kövezetvám elengedését kérelmezi. Kérelmében kifejti a társaság, hogy az „Ős-Budavára“ vállalat megszünt, a minek következtében bevételük nagyon alászállt, ugymondják, hogy Ős-Budavárához fentartott kocsijáratuk volt a legnagyobb forgalmu vonaluk. Az omnibusz társaság már a mult év folyamán is nyujtott be hasonló kérvényt a fővároshoz, a melyben ugyancsak kövezetvám elengedését kérelmezte, mely akkor 1950 frtot tett ki. Akkor méltányosnak találta a tanács a kirótt kövezetvám elengedését, mert a társaságnak az 1898 évi mérlege 23.008 frt. 93 kr. veszteséggel záródott. — Minthogy azonban a társaság 1899. évi mérlege már 17.800 korona 48 fillér nyereséget tüntet fel, a méltányosság indoka megszünt, s ennélfogva a kérelmet a tanács *elutasitotta*.

Az ujpesti honvédek segélye.

Több öreg *ujpesti* 1848/49-es honvéd folyamodott a tanácshoz, hogy anyagi segitségben részesitse őket, mivel igen nagy nyomorusággal küzdenek A tanács egy izben már elutasitotta a kéremüket, azzal a megokolással, hogy a folyamodók nem budapesti lakosok. Az öreg honvédek azonban megujitották a kérelmüket s támogatásul felemlegették, hogy bizony ők a szabadságharcz idején nem Ujpestért hanem az egész országért harczoltak vitézül. — Ujpest szegény község, — a hatalmas gazdag főváros tehát könnyebben támogathatja őket, a kik erre érdemet szereztek.

A közjótékonysági ügyosztály utána járt az öreg honvédek dolgának és megállapitotta, hogy annak idején valamennyien becsülettel küzdöttek a haza szent ügyéért, s most hogy már aggkoruknál fogva teljesen munkaképtelenek csakugyan igen nagy nélkülözéseket kell elszenvedniök.

Az ügyosztály tehát előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a kért segélyre valóban érdemes folyamodókat hathatós támogatásokban részesitse. A tanács az előterjesztés alapján 200 korona segélyt szavazott meg az ujpesti öreg honvédek részére.

Közgazdaság

Tornyai Schossberger Zsigmond báró.

A közélet egyik kiváló alakja hunyta be szemét a legközelebbi napokban örökre. Tornyai Schossberger Zsigmond báró egyike volt a legérdemesebb nagybirtokosoknak. Élete folyását a csendes, becsületes munkásság és ritka jóság jellemezte.

Földbirtokos és üzletember volt, de a szó nemesebb értelmében. Nagy vagyont gyüjtött családjának, de nem a mások kárával, hanem szorgalmas és eszes fáradozással. Gazdagságát nem használta ki önző módon, hanem sietett másokat is támogatni a szegényeket, gyengébbeket segiteni.

Földbirtoka igazi mintagazdaság. Példát mutatott e téren sokaknak, a kik bár okultak volna belőle. Mint igazi modern, gondos, és tisztességgel számitó birtokos, közvetve, vagy közvetlenül csaknem mindig a közjót szolgálta.

Jellemének sok olyan vonása ékesitette egyéniségét, a mely kiemelte a gazdagok és kiváltságosak között is.

Ritka szerénysége, bőkezü jótékonysága ismeretes. Olyan csendben és feltünés nélkül tudta cselekedni a jót, hogy mindenkor elkerülte a reklámot és nyilt elismerést.

Érdemei azonban felhatottak a legmagasabb helyre is: konzuli és mindenféle kisebb méltóságon kivül elnyerte a kitüntetések egyik legnagyobbikát: magyar bárói rangra emeltetett.

Rang és vagyon azonban elbizakodottá nem tették. Dolgozott egész életén át, halála napjáig, példás szorgalommal és a szegény ember szerény egyszerüségével.

A közügyekben kevésbbé vett részt. A közgazdaság terén azonban olyan érdemei vannak, a melyekért méltán reá szolgált a megemlékezésre, a mire külön érdemessé tették egyéni jó tulajdonai is. Kevés helyen láttuk kiemelve azt a vonását, hogy milyen bámulatos módon tudott élni gazdagságával. Mint földesur, alkalmazottainak nem csak parancsolója, hanem atyja és barátja volt. Gazdatisztjei igaz szeretettel ragaszkodtak hozzá.

Igazságos és ezenfelül méltányos volt velük szemben mindenkor.

Megesett, hogy valami csapás megfosztotta em berét remélt jövedelmétől. Igy például előfordult akár hányszor, hogy valamelyik gazdatisztjének mondjuk huszezer forint jövedelemről kellett beszámolni, a melyből annak kétezer forint haszonrészesedésnek kellett volna jutni. A termést azonban tönkretette a csapás, és a jövedelem elmaradt; a biztositó társaság tizennégyezer forint kárt megtéritett, ebből azonban a gazdatisztet mi sem illette meg. Az elhunyt báró nem tartotta meg magának az egész kártéritést. Kiadta belőle hü emberéneka szokásos jövedelem hányadot, mintha az összeg valóban jöved lem lett volna.

Csak példának hoztuk fel ezt az esetet, hogy igazoljuk vele, a miért teret szentelünk a viszszaemlékezésre. Az ilyen jellem mindenkor megérdemli, hogy mint a közgazdaság egyik kiváló akajáról megfonjuk az emlékezés koszoruját frissen hantolt sirhalmára.

A csemegekereskedők vasárnapi munkaszünete.

A *budapesti füszerkereskedők egyesületétől* a csemegekereskedők vasárnapi munkaszünetének felfüggesztése érdekében megindult mozgalom tárgyában az alábbi közleményt kaptuk.

A füszerkereskedők egyesületének nyilatkozata szerint a *főkapitánynak* a vasárnapi munkaszünetről megjelent körrendelete több oldalról téves értelmezésben részesült, minélfogva szükségesnek tartja az egyesület a füszer- és csemegekereskedők nagy összességének álláspontját tárgyilagosan ismertetni.

A füszerkereskedők egyesületének nyilatkozata a következő:

„Az u. n. *csemegekereskedőknek* a vasárnapi munkaszünet ellen irányuló mozgalmáról eddig több lapban téves értesülésen alapuló közlemények jelentek meg. A fővárosi füszer- és csemegekereskedők csaknem kivétel nélkül a vasárnapi munkaszünetnek a törvény és miniszteri rendelet értelmében való általános betartását óhajtják. Csak mintegy 15—20 üzlet az mely eddig a bodegajog örve alatt vasárnap délután is árusitott mindenféle füszer-, csemege- és hentesczikkeket. Ez a némely kerületben türt állapot a legnagyobb mérvben kárositotta az összes többi fővárosi füszer-, csemege- és hentesüzleteket, kiktől e néhány kiváltságos üzlet a vasárnapi forgalmat egészen elvonta. Ezen bodegás üzletekben számos segéd van alkalmazva, kik a vasárnapi munkaszünetben nem részesülhetnek. Az ily állapot nyilvánvalóan sérti az üzleti verseny egyenlőségének elvét és a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény szellemét.

A főkapitány rendelete tehát megfelel a kereskedelmi örök közóhajának, de megfelel a törvénynek is, mert az 1891

évi XIII. t. cz. 3. §.-a a kereskedelmi minisztert hatalmazta fel a vasárnapi munkaszünet alóli kivételek megállapitására, az 1892. márczius hó 5-én 14.837. sz. a. kibocsátott miniszteri rendelet pedig nem tesz kivételt sem az élelmiszereket árusitó üzletek, sem különösen az u. n. csemegekereskedők javára, mely elnevezés különben sem találó, mert ezt a főváros összes fűszerkereskedőire lehet alkalmazni. Sőt a miniszteri rendelet kifejezetten a munkaszünet alá tartozóknak jelenti ki az összes mészár-s-, hentes-, füszer-, bor-, thea-, csemege-, lisztkereskedéseket és szatócsüzleteket.

Ugyanezen álláspontot foglalta el a budapesti kereskedelmi- és iparkamara is a kereskedelmi miniszternek adott véleményében.

A nagy közönség, mely oly gyorsan alkalmazkodott a vasárnapi munkaszünethez, bizonyára meg fog nyugodni ezen néhány kevés üzlet zárvatartásába is, ha fel fog világositttatni arról, hogy egyes üzleteknek kivételes kedvezményezése a legérzékenyebben sujtaná az összes többi, ezen üzletághoz tartozó kereskedőket, kiknek száma több ezerre rug."

Eddig a nyilatkozat. A füszerkereskedők meggyőző érvelését nem vonja kétségbe senki sem. A magunk részéről csupán egyetlen megjegyzésünk van az egész dologhoz. Az az egy, hogy a kereskedők és üzletemberek érdekharczánál előbbre való a *közönség érdeke*. Azé a közönségé, a mely vasárnap épen ugy ki akarja elégiteni étvágyát, mint egyébkor. Nem igazság és épen nem helyes dolog, hogy vasárnap az élelmiszer kereskedésekből ne lehessen egyetmást beszerezni. Ilyen dologban nem lehet arra hivatkozni, hogy módjában áll a közönségnek szükségletének fedezéséről vasárnap reggel már előre gondoskodni. Igen sokszor, különösen nyáron csaknem lehetetlen ez. De meg hol van az megirva, hogy például a szerény körülmények között élő középosztályu, vagy épen garzon ember már reggel, vagy előtte való nap tudja azt, vajjon estére mit fog cselekedni. Elmegy e vendéglőbe vacsorálni, főzet-e otthon, vagy hozat ennivalót a hentestől, vagy csemegekereskedőtől. Hát a vendégekkel meglepett házigazdáról beszéljünk-e? Vendéglőre szorul okvetetlenül, mert az üzletek zárva vannak.

A vasárnapi munkaszünet áldását át kell éreznie minden jó indulatu és józan eszü embernek. Az is kétségtelen, hogy a fokozatos kiterjesztésén kell törekedni a lehető legszélesebb körben, nem pedig a megszoritásán, megnyirbálásán fondorkodni. Ámde annyit talán lehetne engedni a szigoruságból, hogy az *élelmiszer* kereskedések rendelkezésére állhassanak lehetőleg mindenkor a reájok szoruló közönségnek. Talán lehetne módot találni arra is, hogy ezeknek az üzleteknek a személyzete is részesüljön valamiképen a munkaszünet örömében. Legyen köteles a kereskedő szabadidőt biztositani segédjének s legyen ez a conditio sine granon-ja az üzlet nyitvatartásának. Igy az üzletemberek jogos érdekeit is megvédenék, a munkaszünetet se szegnék meg és a mi a legfőbb a közönség igénye is teljes kielégitést nyerne.

A mostani formájában a füszerkeresbedők és csemegekereskedők vitája nem közügy. Többé-kevésbbé jogos küzdelem, de csak egymás ellen, és nem a közjó érdekében.

A magyar leszámitoló és pénzváltó bank uj iparvágánya

A magyar leszámitoló és pénzváltó bank uj iparvágányt fektetett le Dunapart mentén az elevátor szomszédságában. A bank most az iránt folyamodott a tanácshoz, hogy ezt a körülötte levő fővárosi területet használatba vehesse. A tanács ma a kérelemnek helyt adott és a területek használatát visszavonásig engedélyezte.

Hirdetések.

57832.
1900.—X. számhoz.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a székesfőváros köztisztaság czéljaira az 1901. évi márczius hó 1-től 1904. évi február hó végéig terjedő három éven át szükséges évenkint mintegy 400.000 drb., szóval négyszázezer drb. nyirfaseprő szállitásának biztositása iránt ezennel nyilvános árlejtést hirdet.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik ezen szállitásra vállalkozni akarnak, hogy magyar nyelven szerkesztett és egy koronás bélyeggel, valamint az árlejtesi feltételekben kikötött bánatpénznek a székesfőváros központi pénztáránál készpénzben, takarékpénztári könyvecskében, vagy a székesfővárosi hatóság által biztositékul elfogadhatóknak kijelölt értékpapirokban letételét igazoló nyugtatványnyal ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve 1900. évi november hó 28. napjának d. e. 10 óráig Viola Imre tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez (IV. ker., Központi városháza II. em. 54. ajtó) nyujtsák be.

Az elkésve benyujtott vagy utóajánlatok, valamint az oly ajánlatok, melyek a fent előirt kellékeknek meg nem felelnek, figyelembe vétetni nem fognak.

A székesfővárosi tanács fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok bármelyikének el, vagy el nem fogadása felett szabadon határozhat.

A fenti szállitásra vonatkozó árlejtési feltételek a tan. X. ügyosztályban ugyancsak a központi városháza II. em. 54. ajtó sz. a. naponkint a hivatalos órákban megtekinthetők és kaphatók.

Budapesten, 1900. október hó 1-én.

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyministerium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (**VII. sorsjáték**) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főelárusitás végett kiadattak. = **A Magyar Kir. Pénzügyminiszterium** által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Hetedik sorsjáték. **100.000 sorsjegy, 50.000 nyeremény.**

Első osztály.
Betét 12 korona
Huzás: 1900 november 15. és 16

Nyeremény	Korona
1 á	60000
1 á	20000
1 á	10000
1 á	5000
3 á 2000	6000
5 á 1000	5000
8 á 500	4000
30 á 300	9000
50 á 100	5000
2900 á 40	116000
3000 nyer.	Korona 240000

Második osztály.
Betét 20 korona
Huzás: 1900. deczember 12. és 13.

Nyeremény	Korona
1 á	70000
1 á	25000
1 á	10000
1 á	5000
3 á 3000	9000
5 á 2000	10000
8 á 1000	8000
20 á 500	10 00
60 á 300	18000
3900 á 80	312000
4000 nyer.	Korona 477000

Harmadik osztály.
Betét 32 korona
Huzás · 1901. január 8. 9. és 10

Nyeremény	Korona
1 á	80000
1 á	30000
1 á	20000
1 á	15000
3 á 10000	30000
5 á 5000	25000
8 á 2000	16000
10 á 1000	10000
70 á 500	35000
4900 á 130	637000
5000 nyer.	Korona 898000

Negyedik osztály.
Betét 40 korona
Huzás: 1301. február 6. és 7.

Nyeremény		Korona
1 á		90000
1 á		30000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 á	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10000
70 á	500	35000
3900 á	170	663000
4000 nyer.		Korona 934,000

Ötödik osztály.
Betét 32 korona
Huzás: 1901. február 27. és 28.

Nyeremény		Korona
1 á		100000
1 á		30000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 á	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10 00
70 á	500	35000
3900 á	200	780000
4000 ny r.		Korona 1,061.000

Hatodik osztály.
Betét 24 korona
Huzás: 1901. márczius 19-től április 15-ig.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben.

Korona

1,000,000

(Egy millió)

A melyik ezen 480 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, kapja a jutalmat,

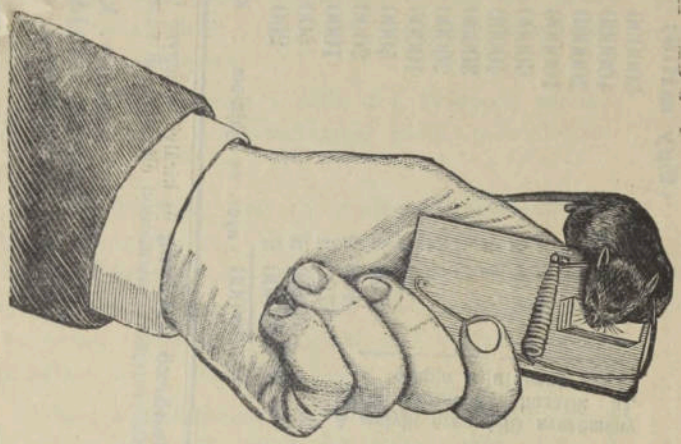
1	jut. Kr.	600000	600000
1	nyer	400000	400000
1	á	200000	200000
1	á	100000	100000
1	á	60000	60000
1	á	40000	40000
2	á	30000	60000
3	á	20000	60000
20	á	10000	200000
50	á	5000	250000
400	á	2000	800000
720	á	1000	720000
1000	á	500	500000
27800	á	200	5560000
30,000	nyer. és jutalom		Korona 9.550,000

Az I. osztály huzása 1900. november hó 15. és 16-án tartatik meg. A huzások a **Magyar királyi ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utcza felől). — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi elárusitóinál kaphatók.

Budapest, 1900. évi október hó 14-én.

Magy. kir. Szab.
Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Lónyay. *Hazay,*

A szegény kis egér!
ELFOGTA a világ legjobb csapdája,
az
„OUT O' SIGHT"

Egérfogó . . 50 fill.
Patkány-
fogó 1 k. 20 „

Geittner és Rausch

Budapest,
Andrássy-ut 8. szám
Ismételadók kerestetnek.

Hirdetések felvétetnek a Magyar Székesfőváros kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvarosi Könyvnyomda" Budapest, IV., Váczi-utcza 79.

III. évfolyam. Budapest, 1900. október 22-én. 40. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A magyar ipar pártolása.
A kéményseprő kerület uj beosztása.
A gyenge elméjüek oktatása.
Névtelen vádaskodás.
Szeszes italok a bordélyházban
A betegsegelyző pénztár feloszlása.
A trafikok ellenőrzésének hiánya.
A központi vásárcsarnok kibővitése.
Statisztika.
Szinház.
Irodalom és müvészet.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtöhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenítéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélküli történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZAG ZALOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. Budapest 1900. október 22. 40. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A magyar ipar pártolása.

Budapest fővárosában is elérkeztünk végre a komoly tettek idejéhez. A magyar hatóságok hagyományos módon megelégedtek hosszu évtizedek során át a nagyhangu frázisokkal, nagy zajjal csoportosultak üres jelszavak köré, tárgyaltak, értekeztek, szónokoltak és banketteztek, a nagy lelkesedés azonban csaknem a legtöbb esetben szalmaláng volt a nélkül, hogy a csendes és komoly munkálkodás tényleg elkövetkezett volna. A nagy jelszavaknak mi nálunk mindig meg van a maga lelkes közönsége. És ez a lelkes közönség igen sokszor őszinte szivvel és tiszta jóakarattal áll be a lelkesedők csoportjába, attól a gondolattól azonban, hogy itt volna immár a cselekvés ideje is, vagy hogy a jó czél érdekeben legalább a kis ujjunkat megmozgassuk, a nagy hangu frázisok zászlóvivői mindenkor tázni szoktak.

A külföld példája, a modern idők reális hangulata lassanként üdvös átalakulást idézett elö az ujabb nemzedékben. Erre vall legalább az a többszörös és jelentőségben teljes akczió, a melyet az utóbbi időkben különféle téren ismételten tapasztalhatunk.

Egyik régi vesszöparipája a magyar közéletnek a *hazai ipar pártolása*. Egész kis gyárak évi jövedelmét emésztették el már a nemes eszme szolgálatában a nagylelkü hazafiak hosszu évtizedek alatt. Ime azonban most a huszadik század hasadó hajnalán megtörtént az a csoda, hogy az emberek, még pedig az arra illetékes és hozzáértö emberek és hatóságok komolyra fogták a jól hangzó frázist és teljes agilitással hozzá láttak a munkálkodáshoz, hogy a szép eszméket valóra váltsák.

A megindult mozgalomban a főváros tanácsának jutott a vezérszerep. Széles alapokon nyugvó, böven megokadatolt és alapos tanulmányokra valló előterjesztést dolgozott ki. a honi ipar pártolása tárgyában. Bö keretben ismerteti a mozgalom során eddig elért eredményeket és felmerült javaslatokat, s a történeti háttér megrajzolása után igen életre való inditványokat terjeszt elő, a melyek elfogadásával a hazai ipar fellenditésének nemes czélját elérni lehetne.

Nagy jelentöséget tulajdonitunk ennek a mozgalomnak és melegen üdvözöljük a főváros törekvését, annyival is inkább, mert a produkált eredmény igen alaposan arra enged következtetni, hogy ezuttal nem csak papiros fogyasztásról és tenta fecsérelésről van szó, hanem komoly cselekedetek előtt állunk.

A javaslat különböző fórumok tárgyalásán fog rövid időn belül keresztül menni. A mi a tervekben hiányosság, csekélyebb tévedés vagy czélszerütlenség akad, azokra van idö, mód és alkalom, hogy kirostálják. Nagy dolgot egy csapásra nem lehet tökéletes módon megalkotni. Nem merülünk bele a dolog érdemébe tehát ezuttal és nem vesszük bonczoló-kés alá a munkálat minden egyes pontját, hanem átengedjük magunkat az öröm és megelégedés kellemes érzetének és üdvözöljük azt a hatóságot, a mely feladatát ilyen komolyan fogta föl és ilyen tetszetös eredményt állit elénk.

A fővárosnak a hazai ipar pártolása terén kifejtett buzgó törekvését kitünően jellemzi az az eljárása, melyet az ujabban kitüzött árlejtések, pályázatok és megrendelések körül kö-

vetkezetesen tanusit a nélkül, hogy e tettéből tőkét kovácsolna és nagy zajjal akarná az erkölcsi diadalmat magához ragadni. Mi, a kik mindenkor odaadó figyelemmel kisérjük a főváros hatóságának müködését, következetesen azt tapasztaljuk, hogy ujabban minden, az ipar körébe vágó vállalkozásnál a főváros a kiszabott pályázati feltételek közé bele foglalja azt a kikötést, hogy *a felhasznált anyag csupán csak hazai lehet.* Ez az az egyik hathatós módszer, a melylyel a nagy elveket meglehet valósitani, és ez az az egyszerü és czélra vezető eljárás, a melylyel a magyar iparnak és a magyar termékeknek sok helyen szabad teret lehet biztositani.

Az uj áramlat azonban ugylátszik nemcsak a főváros hatóságának körén belül hóditott tért, hanem visszhangra talál egyéb más hatóságok előtt is. A pénzügyminiszter adta ennek ékes példáját a legutóbbi napokban. A miniszter Erzsébetfalva község négy különböző egyháza javára tervezett egy koronás tárgysorsjáték rendezésére adott engedélyt. A rendelet az engedély kiadását a szokásos feltételeken kivül két külön megszoritáshoz köti. Az egyik az, hogy a nyeremény tárgyak értéke pénzre be nem váltható, a másik pedig, hogy a nyeremény tárgy *csakis és kizárólag hazai iparterméknek lehet.* A miniszter tehát jótékony czélt segit elő, de egyuttal fontos szolgálatot akar tenni a hazai ipar pártolása kitüzött eszméjének is.

Ha valamennyi közhatóság, és ha minden ember, a kinek erre tere és alkalma nyilik ilyen módon szolgálná a nagy hangu elveket, akkor az a szép javaslat és az a derék tervezet, a mivel most a tanács lepte meg a közönséget, nem lenne hiába való munka és nem maradna soha irott malaszt.

Közhatóságainak legujabban tanusitott eljárása bizvást kecsegtet avval a reménynyel, hogy mihamarább igy leszen.

Az Erzsébetvárosban kevés a kisdedóvó.

A VII. ker., 3. számu iskolaszék előterjesztést tett a tanácsnak, hogy az Erzsébetváros külső részén uj kisdedóvót állitson fel. Az Erzsébetvárosban ugyanis olyan nagy az óvó köteles gyermekek száma, hogy a meglevő kisdedóvók befogadásukra nem képesek, s igy csapatszámra vannak naphosszat a kerületben szegénysorsu gyermekek minden szülői gondozás és felügyelet nélkül. Különösen az Erzsebet-királyné-utja és a Hajtsár-ut környékén nagy az ellátatlan óvó kötelesek száma, miért is az iskolaszék arra kéri a tanácsot, hogy ezen a környéken béreljen ki a felállitandó uj kisdedóvó czéljára helyiséget.

A kéményseprő kerületek uj beosztása.

A főváros tanácsának kezdeményezésére a kereskedelmi miniszter körrendeletet adott ki valamennyi város másodfoku iparhatósága részére a kéményseprő kerületek ujonnan leendő felosztása tárgyában. Ezt a nagy érdekü körrendeletet most egész terjedelmében ismertetjük.

A kereskedelmi miniszter meggyőződést szerzett arról, hogy a kéményseprő kerületeknek első esetben évtizedekkel ezelőtt történt beosztása alkalmával a kerületek jövedelmezősége igen aránytalanul állapittatott meg. Egyik kerület jövedelme több ezer koronára rug, mig a másik kerület tulajdonosa jövedelem hiányában kénytelen több kerületet elvállalni, hogy megélhetését biztositsa. Minthogy ez az állapot a munkakerületi rendszer elvével össze nem egyeztethető és tüzrendészeti szempontból is kifogás alá esik, ennélfogva sürgős megszüntetése feltétlenül kivánatos.

A kéményseprők megélhetésének biztositása szempontjából szükségesnek tartja a miniszter, hogy a mostani kerületi beosztást alapos vizsgálat alá vegyék és a hatóságok arra törekedjenek, hogy valamennyi kéményseprő részére a már szerzett jogok épségben tartásával a tisztességes megélhetéshez szükséges jövedelmet hajtó kerületet lehessen biztositani. Felhivja tehát az iparhatóságokat, hogy az érdekeltek meghallgatása, valamint a hivatalos nyomozások alapján pontos kimutatásokat szerkesszenek a kéményseprő kerületek jelenlegi beosztásáról és ezt a kimutatást legkésőbb két hónapon belül hozzá terjeszszék fel. A kimutatásba fel kell venni, hogy mindegyik kéményseprő milyen alapon és mióta gyakorolja a kéményseprő ipart; reál jogon-e vagy iparengedély alapján? Mennyi a tisztitandó kémények száma? Mennyi a kéményseprő évi átlagos bruttó jövedelme és végre mennyi a nettó jövedelme.

Azokról a kéményseprőkről, a kik több kerületet voltak kénytelenek elvállalni, a kiknek szerzett jogai a jelenlegi felosztás szigoru keresztül vitele esetén veszélyeztetve lennének, — igen méltányosan gondoskodik a miniszter körrendelete. Megengedi ugyanis, hogy a hatóságok a fenforgó körülmények tüzetes megvizsgálása és kellő mérlegelése után az ilyen mestereknek a jelenlegi állapot fentartását esetről-esetre kivételesen megengedhessék mindaddig, mig a végleges arányos beosztással az egyenetlen állapotokat orvosolni nem lehet.

Jóváhagyott alapszabályok.

A kereskeskedelemügyi miniszter a „budapesti városi villamos vasut“ társaság módositott alapszabályait jóváhagyta.

A gyenge elméjüek oktatása.

A főváros tanácsa a gyenge elméjü gyermekek számára felállitandó tanfolyam czéljára átengedte a VII. ker. *Kazinczy-utcza* községi iskola egyik tantermét. A vallás- és közoktatásügyi miniszter leiratot intézett a fővároshoz, melyben szivességéért köszönetét fejezi ki.

A miniszter egyidejüleg utasitotta a képezhető hülyék és gyengeelméjüek intézetének igazgatóságát, hogy a gyengeelméjü tanulók tanfolyamának mielőbbi megnyitása iránt sürgősen intézkedjék.

A miniszter leiratában kiterjeszkedik azokra a vitatkozásokra is, a melyek a gyenge tehetségüek külön iskoláztatásának kérdésében a kezdeményező lépések nyomán megindultak. A miniszter óvatosan kijelenti, hogy: „a gyenge tehetségüek külön iskoláztatásának kérdése, tapasztalatok és gyakorlati eredmények alapján lévén leginkább elbirálható“ — kivánatos, hogy az iskola müködésének eredményét minél behatóbban megfigyeljék. Felkéri tehát a tanácsot, hogy az iskola müködését kisérje figyelemmel, s tapasztalatait annak idején vele közölje. Az iskolaév végén majd próbavizsgálatot tartanak, s erre a miniszter a fővárost is meg fogja hivni.

Mint sok más kivülálló szemlélő, mi is aggodalommal tekintünk a kisérletezések eredménye elé. Dicséretes, derék dolog, hogy a hülyék és gyengeelméjüek megfelelő oktatásáról és továbbképzéséről minél lelkiismeretesebb módokkal igyekeznek gondoskodni azok, a kikre ez a fontos feladat sulyosodik. Viszont azonban egészen jogosultnak tartjuk azt az aggodalmat, hogy a gyenge *tehetségü* tanulók külön oktatása minden valószinüség szerint esetleg nagyon is furcsa eredményt fog felmutatni. Hatalmas fegyvert ad a hatóság ezzel az intézkedéssel az iskolák kezébe, mely a legkisebb mértékben tapintatlan alkalmazása esetén, nagy visszaélésekre adhat okot és teret.

Nincs okunk általánosságban meg nem bizni azokban, a kiknek ez a hatalom osztályrészökül jut, ámde a gyermekekre és szülőkre egyaránt fontos következésekkel járhat, ha velük szemben esetleg élnek vele.

A gyenge gvermeket, a kiből esetleg gondos neveléssel derék fiat lehetne nevelni, igen könnyü a degradálással végkép elkeseriteni és elbutitani.

A kisérlet azonban, mint látjuk, valósággal megtörténik, kivánjuk, hogy kedvezőbb legyen az eredménye, mint a minőre vakmerő reménység nélkül számithatunk.

A Kossuth emlékre rendezett gyüjtés eredménye

Az első hazai takarékpénztár egyesület igazgatósága közölte a főváros tanácsával, hogy a *Kossuth* emlék (mauzoleum és szobor költségeinek) fedezésére rendezett gyüjtés fejében október 15-ikéig összesen 828543 korona és 34 fillér gyült be.

Névtelen vádoskodás.

A főváros tanácsához a napokban litografált névtelen kérvény érkezett, a melyben névtelen panaszos vádat emel az ellen az eljárás ellen, a mely a főváros kórházai szükségletének fedezésére tartott árlejtéseknél divatozik.

Igy különösen a kórházak élelmezése és egyéb ilyesmi vállalkozás kiadása ellen támaszt kifogásokat s azt állitja, hogy protekcióval olyanoknak adják a zsiros vállalatokat, a kik annak megfelelni nem tudnak s nem is akarnak s igy a kórházakban sok viszszaélés van napirenden.

A tanács a névtelen kérvényt egyszerüen irattárba tette azzal a megokolással, hogy az ily fajta névtelen feljelentő kérvény az intézkedés aapjául nem szolgálhat.

A névtelen panaszkodó hoszszu térre felterjesztett kérvényében el mondja azt is, mint lehetne eme szerinte tarthatlan állapotokon segiteni, s utmutatást, tanácsot osztogat a fővárosnak, a nélkül, hogy különösebb szakértelmet árulna el.

Mindenesetre bizonyos irányban egy kevés figyelmet megérdemel ez a csunya iratcsomó. A vádaskodó névtelen kérvény külső alakja ugyanis arról tesz tanubizonyságot, hogy a panasz benyujtását több érdekelt vállalkozó nevében tervezhette az eszme gazdája. A benyujtott lithografált szöveg kitöltetlen részei azonban elárulják, hogy a ravasz kezdeményező a remélt társakat nem kapta meg, hanem lelkiismeretlen vádaskodásával magára maradt. Igy azután nem vot egyéb más hátra, mint a kitöltetlen üres blankettát, ugy, a hogy volt egyedül felhasználni.

A vállalkozók tehát terveztek valamit, de megriadtak tőle.

Okosan is tették. Csak dicsőség az ilyen alattomos munkától megszaladni. Ha kifogást tud valaki a közvagyonnal való gazdálkodás ellen ; ha igazságtalanságot lát a közügyek elintézésében álljon ki nyiltan a porondra, és felelőssége teljes tudatában mutasson rá a beteg helyre. A bizonyitékok hijján való névtelen vádaskodó nem jár igaz uton, nem közérdekből tesz és nem jóra törekszik.

Igen helyesen cselekszik a főváros tanácsa, ha az effélékre ügyet sem vet.

Méltóságát sértené meg vele, ha nem igy járna el.

Szeszes italok a bordélyházban.

Törvény és szigoru rendelet tiltja a bordélyház tulajdonosoknak, hogy üzletükben szeszes italokat mérhessenek ki. Ez azonban nem akadályozza meg, hogy e téren napról-napra a legsulyosabb visszaélések ne fordulhassanak elő. Most végre a belügyminiszternek is tudomására jutott, hogy a törvényt nemcsak az érdekelt felek nem tartják be, hanem a napirenden levő visszaélések megakadályozására sem a rendőri, sem a jövedéki hatóság a felügyeletről nem gondoskodik.

Minthogy a türhetetlen állapot megszüntetése fontos közrendészeti, közerkölcsiségi és nem kevésbbé közegészségi érdekekből is okvetlenül szükséges, felhivta most a belügyminiszter az összes törvényható-

ságokat, hogy az erre vonatkozó törvény és miniszteri rendelet tilalmának a legerélyesebb módon szerezzenek érvényt, s a bordélyházasok üzelmeit leglelkiismeretesebben ellenőrizzék.

A főváros tanácsa közölte a körrendelet tartalmát a rendőrfőkapitánysággal és az összes kerületi előljáróságokkal, a mely hatóságoknak a végrehajtás kényes feladata jut.

Igen üdvös és derék rendelkezés ez a belügyminisztertől, mert a nyilvános házak tulajdonosainak üzelmei már valóban kezdenek minden képzeletet felülmulni. Hivatalos akták bizonyitják azt a fosztogatást és rablást, a mit ezek a kevésbbé tiszteletreméltó személyek a szeszes italok felszolgálása czimén különösen az utóbbi időben üznek.

A rendőrfőkapitányság igen kurta pórázon hagyja a szabad személyek ügyét s a közáll potok minden panasz és felszólalás nyomán tagadhatatlanul javulnak. Ezért igen helyes volt az erélyes hatóság figyelmét ezekre a sulyos visszaélésekre is felhivni. Igy most már alapos a remény, hogy vége szakad ezeknek is csakhamar. Értjük azt is, hogy miért várt felsőbb biztatásra a végrehajtó hatóság, s bár okvetlenül volt tudomása az állapotokról, nem mert belemarkolni a hangyabolyba. Mulatni sokan szeretnek: komoly és előkelő urak is — a drága, fosztogató mulatság pedig nem a szegény, a közönséges ember szórakozása. Az intelligens és gazdag ember vigyázhat magára, felesleges a gyámkodás. Ha pedig szándékosan merül bele a szórakozások ilyen fajtájába, aligha akadályozhatná meg benne bármiféle szabályrendelet, vagy rendőr-ellenőrzés. A tisztogatásra tehát nem annyira a közönség, mint az igazság és erkölcs szempontjából van szükség, no meg a jogtalanul megkárositott kávések és vendéglősök jogos érdekéből.

Ezeket szolgálja a derék miniszteri rendelet és ugyanezekért kivánatos legelső sorban, hogy a határozott rendelkezéseket teljes komolysággal mielőbb végre is hajtsák.

A totalizatőr a szegényeknek.

A lóversenyen felállitott totalizatőr pénzforgalma és a bookmacker fogadások után tudvalevőleg bizonyos százalék a főváros szegényalapját illeti meg. A budapesti idei nyári meeting alkalmaval a fogadásokból levont százalékok 55.570 korona 12 fillérrel gyarapitották a szegényalapot. A *Magyar lovaregyesület* ezt az összeget most fizette be a főváros központi pénztárába, s egyidejüleg megérkezett a földmivelésügyi miniszter leirata is, a melyben a lovaregyesület számadasait a maga részéről is megerősiti és közli a tanácscsal, hogy a fogadások után esedékes százalékok összege megegyezik a befizetett pénzértékkel.

A betegsegélyző pénztárak feloszlása.

Érdekes körrendeletet bocsátott ki a kereskedelmi miniszter, valamennyi magyarországi másodfoku iparhatóságok számára. A körrendeletben a miniszter az iparhatóságoknak magatartását akarja szabályozni, melyek egyes vidéki betegsegélyző pénztárakkal szemben tanusitanak. A vidéki kerületi betegsegélyző pénztárak központi bizottsága ugyanis jelentést tett a kereskedelmi miniszternek, hogy az iparhatóságok egyes ipartestületi, illetve vállalati, vagy magány egyesületi betegsegélyző pénztáraknak önként elhatározott feloszlását, s illetve a kerületi betegsegélyző pénztárba való beleolvadását megakadályozzák, amennyiben a feloszlatás tárgyában kért intézkedést nem teszik meg, hanem azt az 1891. évi XIV. t.-cz. revizijának befejezte utáni időre igyekeznek elhalasztani. A miniszter ezt az eljárást egyáltalán nem helyesli, mert a pénztárak önként elhatározott feloszlásának a legtöbb esetben az illető pénztár kedvezőtlen anyagi helyzete az oka, ez a kedvezőtlen anyagi helyzet pedig a feloszlás elodázásával csak fokozatosan rosszabbodnék, s csaknem lehetetlenné tenné a kibontakozást. Felhivja ennélfogva a miniszter a másodfoku iparhatóságokat, hogy az illetékes első foku iparhatóságot utasitsa arra, hogy a betegsegélyző pénztárak feloszlását nemcsak ne akadályozzák meg, hanem a feloszlatás iránt kért intézkedeseket mindenkor soron kivül haladéktalanul tegyék meg, s eljárásukról a szokott hivatalos uton a miniszternek jelentést tegyen.

A trafikok ellenőrzésének hiánya.

Általános már rég' idő óta a panasz a trafikok, különösen pedig a kisebb dohánytőzsdék és tőzsdei joggal biró szatócsüzletek ellen a miatt, hogy egyáltalában nincsenek berendezve ugy, a mint az előirás szerint kellene lenniök. Hol okmánybélyeg nem kapható egyes üzletekben, hol a levélbélyeg egyik vagy másik neme fogyott ki, ugy hogy sorra kell a közönségnek az utczákat járni, mig a szükségleteket beszerezheti.

Aztán egyik egy, a másik pedig más dohánynemet nem tart készletben, s elégedetlen vevőnek azt adja egyszerüen okul, hogy gyéren fogy. Igy például a *Knaszter*-dohány számtalan trafikból egy folytonosságban hiányzik. Sokszor megtörténik ilyen helyeken, hogy ha a vevő panaszkodik, mindig ugyan azt a feleletet kapja: éppen most vannak érte a vámházban. A szatócs-üzletekben még nagyobb a rendetlenség. Igaz, sok helyütt szabályellenesen nem is egészen elkülönitett helyen tartják a dohánynemüt, s igy az ez idő szerint különben is rossz gyártmányok teljesen élvezhetetlenné válnak. Aztán különösen sulyos ok a panaszra az is, hogy ezek a szatócsok ünnep- és vasárnap nem is árulnak dohánynemüt. Bezárják üzletüket s a fogyasztó közönség mérgelődve siet sokszor

messze fekvő dohánytőzsde keresésére. Egyik másik szatócsnak ott élelenkedik ugyan a bolt ajtaján az olvashatatlanul piszkos táblája, hogy az udvarra tessék kerülni, csalódik azonban az, a ki próbát tesz, mert rendszerint még a bejáratot sem képes megtalálni. Az az eset, hogy néha ünnepnapokon a bolt bejáratában elhelyezve árulnak szivart, csak ritkaság számba megy s csak szemfényvesztésképpen történik.

Sok a panasz a miatt is, hogy a szivaros boltokban nem tartanak tubákot. Kétségtelen, hogy ez az áru kevés hasznot hajt és kezelése is kellemetlen — az érvényben levő szabályok szerint azonban a dohányárusitóknak a burnót tartása előirt kötelességük. Hogy e miatt eddig a dohányos-boltok tulajdonosai ellen feljelentés nem igen történt, csakis annak tulajdonitható, hogy az áruczikk immár elég kis kelendőségnek örvend. Az összes belvárosi trafikosok a tubákot keresőket valamenyien a Király-utcza elején levő szivarosboltba utasitják. Ennek a tulajdonosa pedig valósággal inzultálja a vevőket, mert a burnót folytonos méregetése közben egyéb jobb vevőit kénytelen sokszor elszalasztani.

Mindezeket a panaszokat a Józsefváros lakosai egy részének mozgalma teszi aktuálissá. A Főherczeg Sándor-utcza és környékének lakosai ugyanis panaszos kérvényt szerkesztettek s részletesen előadják abban a röviden elősorolt panaszokat s mindezeket avval tetézik be, hogy a Sándor-utczában és legközelebbi környékén nincs egyetlen egy szivarosbolt sem, ugy hogy különösen ünnep- és vasárnapon alig tudja a közönség dohányszükségletét a füszerkereskedőktől fedezni s igen gyakran megtörténik, hogy a Kerepesi-utig, vagy a Muzeum-körutig is el kell fáradni, hogy valamelyik dohányjövedék czikket beszerezhessenek.

A keserü panaszkodással teli és orvoslást kérő folyamodást most aláirás czéljából körözik s a legközelebbi napokban fogják az illetékes hatósághoz benyujtani.

A központi vásárcsarnok kibővitése.

A főváros közgazdasági és közélelmezési bizottsága nem rég elhatározta, hogy a szüknek bizonyult központi vásárcsarnokot kibővitteti. Ehhez a határozathoz a tanács is hozzájárult, s kimondta, hogy a központi vásárcsarnok kibővitésére a vásárcsarnok szomszédságában levő három üres telket használja fel, melyek a főváros tulajdonaik. E telkek kiegészitésére még négy szomszédos ingatlant is kisajátitanak.

A Budapest—szt.-lőrinczi szemét-szállitó vasut igazgatója e határozat meghozatala után kérvényt nyujtott be a polgármesterhez, melyben annak előre bocsájtása után, hogy őt e tettében teljes önzetlenül pusztán a közérdek vezérli — azt az inditványt terjeszti elő, hogy a főváros szándékától álljon el és a központi vásárcsarnok kibővitésére a Vámház-körut, Zöldfa-utcza, a meghosszabbitott Váczi-utcza (az ezelőtti Lipót-utcza) és a Só-utcza határolta telektömböt használja fel. A mennyiben pedig ez a terület a mondott czélra esetleg szüknek bizonyulna, ki lehetne egésziteni a Só-utcza területével. Az inditványozó hosszasan fejtegeti azokat az előnyöket, a melyek e telkeknek a felhasználását ajánlatossá teszik, mindamellett hogy a rajta levő épületeket sorra ki kellene sajátitani. A folyamodó végül megjegyzi, hogy abban az esetben, ha ez a terv a főváros tetszését meg nem nyerné, a mondott telkeket az uj belvárosi plébánia templom czéljára lehetne felhasználni.

A polgármester a kérvényt a tanács elé terjesztette be, a tanács pedig első sorban is a mérnöki hivatal véleményét hallgatta meg.

A mérnöki hivatal beterjesztett véleményes jelentése szerint az inditvány kivitelre egyáltalán nem alkalmas. A központi vásárcsarnok kibővitésénél ugyanis nagy sulyt kell fektetni arra, hogy a vásárcsarnokba vezető vasuti pályatest közvetlenül a csarnok belsejébe legyen bevezethető. A vasuti sinek meghosszabbitását pedig a Vámház-körut uttestén keresztül nem lehet végrehajtani. A javaslat tehát e sarkalatos hiányossága miatt a kivánt czélnak meg nem felel, de nem fogadható el gazdasági szempontból sem, a mennyiben a kivánt czélra a vásárcsarnok mögött rendelkezésre álló telkeket olcsóbban lehet felhasználni, a főváros tulajdonában levő telkeket alkalmasabb módon nem is lehetne értékesiteni, és a szükséges kisajátitásokat is aránylag kevés áldozat árán lehet foganatositani. A mi végre az uj belvárosi plébánia templom épitésének kérdését illeti, itt legfontosabb kivánság az, hogy az uj plébánia templom a Belváros területének közepén fekvő telken épüljön fel, holott ezzel szemben az ajánlott terület éppen a IV. kerület határvonalára esik.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 463 gyermek, meghalt 229 egyén, a születések 234-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 329 törvényes, 134 törvénytelen; nemre nézve 249 fiu, 214 leány. Halvaszületett 20 gyermek köztük 11 törvényes, 9 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 35·1.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 17·4, az egy éven felüli lakosságnál: 13.2, az öt éven felüli lakosságnál: 11·8

A halottak közt volt 120 (—) finemü, 109 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 8 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 22-nél).

Az év eddigi 40 hetében élve született összesen 18.387 gyermek, meghalt összesen 11.709 egyén, a születések többlete tehát 6.678; a mult év megfelelő időszakában született 18.387, meghalt 12.065, a születések többlete tehát 6.222.

Az élve szülöttek között volt: 116 római katholikus, 1 görög katholikus, 1 görög keleti, 10 ágostai evang., 15 helvét, — unitárius, 32 izraelita, 1 egyéb, — összesen 176. Halvaszülöttek 6.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1069 beteget, szaporodás 424, csökkenés 391, maradt a hét végén 1102, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 146 beteget, szaporodás 34, csökkenés 35, maradt a hét végén 145, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 571 beteget, szaporodás 253, csökkenés 236, maradt a hét végén 588, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 707 beteget, szaporodás 120, csökkenés 105, maradt a hét végén 722. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.493 beteget, szaporodás 831, csökkenés 767, maradt a hét végén 2557.

Szinház.

Csendes hét. Minden zaj nélkül mult el, s megtörtént az a ritkaság, hogy egyetlen egy bemutató előadás, vagy reprise sem esett erre az időre.

A csendes munkálkodásnak azonban szintén megvan a maga értéke, s szinházaink épen nem panaszkodhatnak az el mult napokra, mert valamennyit állandóan hatalmas közönség töltötte meg.

A *Nemzeti Szinház*-ban két Shakespeare estét élveztünk. *Romeo és Julia* és a *Szentivánéji álom* egyaránt kedvelt klaszszikus előadás a Nemzetiben, s az általános kedvező hatást részben másodrangu szereposztás sem rontotta meg *Romeo és Juliá*-ban *P. Márkus* Emilia ma is épen olyan elragadó, mint ennek előtte volt. Bizonyos részletekben lassanként ugyan átalakul, de ez a változás az alakitásnak nem vált hátrányára, s ezuttal is zavartalan élvezetben volt részünk. Fájdalommal nélkülöztük azonban régi partnerét, *Mihályfi* Károlyt, a kinek Romeoja olyan művészi kvalitásokkal rendelkezik, a melyek az esetleges kifogásokat bőven feledtetik. *Beregi* Oszkár modoros, kiforratlan szerelmese épen nem kárpótolt a régi Romeoért. *Császár* Imre kiváló, intelligens művész, *Mercutió*-ja is gondosan megrajzolt, jellegzetes alak, de nekünk jobban tetszett ebben a szerepben *Gyenes* László, a ki mélyebb kedélyü *Mercutió*-t produkált *Bercsényi* Boldizsárja tökéletes.

A *Szentivánéji álom* előadásából is sajnálattal nélkülöztünk több régi szereplőt, az előadás azonban általánosságban igy szinvonalon állott s különösen a parodisztikus jelenetek nagy hatást keltettek. — A *Szegény ifju története* kedvelt műsor-darabja a Nemzeti Szinháznak, és méltán, mert a romantikus szépségekben bővelkedő *Feuillet* szinmű előadása kifogástalan A főszerepekben *Hegyesi* Mari és *Mihályfi* teljes illuziót kelt.

A hét végére két érdekesség jutott. Ezekről azonban legközelebb.

Az *Operaház* műsora minden igényt kielégitett. *Dippel* András elbucsuzott *Lohengrin*-ben. Helyét viharos tetszés közt foglalta el *Alberti* Werner, a csodás hangu tenorista. *Tell* Vilmos *Melchtal* Arnoldjában tökéletes sikert aratott. Az opera *Tell* előadása elég jó, csupán csak Beckkel nem békülhetünk ki, a ki a czimszerepet pózolja végig. Hangja is nyers és recsegő, mely megindítani ritkán képes.

A *Népszinház* megülte huszonötéves jubileumát. Szivvel-lelekkel együtt örültünk az évfordulón a legnépszerübb főváros műintézettel, melynek kulturális jelentőségét, kivivott eredményeit minden vonalon őszintén elismerték. Szerettük volna ha a jubiláris este előadása is olyan gyönyörüséget nyujtott volna, mint a milyen lelkes hangulatban a közönsége egybegyült. Kétségtelen, hogy a Népszinház — bármilyen szivesen is gáncsol ák némely oldalról lépten, — nyomon olyan elsőrangu népszin műi együttessel rendelkezik, a mely diszére válnék bármilyen műintézetnek. Ám hiányosságok is vannak, még pedig olyan fontos pontokon, a hol könnyenmegronthatják a legtisztább hangulatot is. Ilyen kinos volt a jubileumi estén az alkalmi prológ előadása, melyet Szirmaira biztak. Remélhetőleg csupán csak rossz megszokásból, mert azt csak nem tételezhetjük fel, hogy ez a produkczió a vezetőségnek tetszett? — Szirmai egyébként a népszinműi előadásokon is kisért. Pedig olyan lehetetlen ab surdumot, mint az ő *Gyuri* Bandija (Betyár kendője) semmiféle jó izlésü magyar vidéki városban nem türnének meg. Egyébként nem sokat panaszkodunk. Tudvalevő dolog az, hogy a *Népszinház* igazgatósága erre a szerepkörre *Hidvégi* Ernőt szerződtette. Reményeinket belé vetjük.

Nem szeretjük a töredékes előadásokat, az ünnepi este műsorát azonban elég ügyesen válogatták össze. Hatásra az ilyen töredékeknél nem igen lehet számitani, a hol azonban *Blahánét* látjuk és halljuk, és olyan tőrülmetszett alakitásokat élvezhetünk, mint a *Szabó* Antal, *Vidor* és meg néhány társuké, ott könnyü vigasztalódni.

A szinház többi estéit a *San-Toy* előadások foglalták le Tul kell rajta esni, mint a tavaszi náthán.

A *Vigszinház Corlie és társa* előadására estéről-estére zsufolásig megtelik. Itt nagyon vigan vannak az emberek. Az ismétlések következtében az előadás is gyorsan perdül már, a mi a hatást csak fokozza.

A *Magyar Szinház* első szerelméhez tért vissza. A Gésák még mindig jól fizetnek. Az igaz, hogy ma már olyan művésznő kell hozzá, mint *Lindh* Marczella. Persze az efféle speciális előadás inkább csak csemege számba mehet, köznapi értéke bizony nincsen. — A szinház műsorában egyébként semmi különös érdekesség nem fordult elő, annál nagyobb buzgalommal készülnek a jövő napok nagy eseményeire.

Az *Urániá*-ban a két kedvelt műsordarab járja felváltva *China* és *Páris 1900-ban*. A tanulságos és szórakoztató látvá nyosságnak még mindig bőven akad közönsége. *P.*

Nem lesz Korona Szinház.

A főváros tanácsa három évvel ezelőtt a IX. ker., Üllői-ut végén *Szikrai* Jánosnak telket engedett át, hogy azon záros határidőn belül szinházat épithessen. *Szikrai, Rakodczay* Pál szinigazgatóval akart a telken *Korona Szinházat* épiteni. *Rakodczay* azóta visszavonult a szinigazgatástól és *Szikrai* sem tudta eszméjét megvalósitani, s a többször kapott halasztás határideje alatt sem kezdette meg az épitkezést. Minthogy tehát ilyenformán elvállalt kötelezettségének meg nem felelt, a tanács most a közgyülés nemrég hozott határozata értelmében utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a telket Szikraitól vegye vissza.

Irodalom és művészet.

Vörösmarty születésének századik évfordulója.

A székesfehérvári „Vörösmarty kör“ elnöksége ma a következő körlevelet intézte az ország valamennyi törvényhatóságához, köztük Budapest fővároshoz is :

Kedves barátaink és Atyánkfiai !

A székesfehérvári „Vörösmarty kör“ mint a hozzátok küldött meghivóból már értesültetek, f. évi deczember hó 1-én, Fehérmegye és Székesfehérvár szab. kir. város, mint testvérhatóságok közreműködésével a hallhatatlan költő, Vörösmarty Mihály születésének századik évfordulója alkalmából országos emlékünnepet rendez.

Az ezen meghivókra érkezett válaszokból kitünik, hogy a legtöbb törvényhatóság hálás kegyelete jeléül a nagy költő szobrára koszorut óhajt helyezni. Minthogy azonban az ünnepély deczember hó 1-én, tehát élővirág koszoruk készitésére és elhelyezésére alkalmatlan időben tartatik, minthogy továbbá, tekintettel a Nyéken ugyanazon napon tartandó emlékkő elhelyezési, majd a Székesfehérvárott tartandó irodalmi ünnepélyre, a koszoruk elhelyezésére idő alig maradna ; minthogy végül a törvényhatóságok adományaiból beszerzett érczkoszoru örök emlékül tanusitaná áldozat készségteket — azon kérelemmel fordulunk hozzátok, hogy hazafiui kegyeletetek adóját ne koszoru elhelyezésével, hanem a koszoru árának elküldésével rójjátok le és e czélra szánt adományaitokat, minthogy a nagy költő szobra Székesfehérvár város gondozása alatt áll, juttassátok el közülünk az alólirott polgármesterhez, a ki a begyült adományokról annak idején elszámol.

Maradunk hazafias üdvözlettel

Havranek József,
Székesfehérvár szab. kir. város polgármestere.

Huszár Ágost,
Fehérvármegye alispánja.

Utcza rendezés a gyógyithatatlan betegek kórházánál.

San Marco herczegné a III. ker., Bécsi-uton gyógyithatatlan betegek ápolására rendelt kórházat létesitett. A kórház épitése immár befejezéséhez közeleg s a jövő évben az uj intézetet már át is adják rendeltetésének. A kórházhoz a kisczelli-utczából nyiló névtelen utcza vezet, a mely ugyan csatornával el van látva, de burkolva nincsen. Az utcza burkolását a kórház jövendő megnyitása sürgősen szükségessé teszi, azonban a főváros a költségek fedezetéről mindeddig nem gondoskodott s a szükséges 28.560 korona 23 fillért a jövő évi költségelőirányzatba nem vették fel. A III. kerületi elöljáróság az utcza burkolás költségeiről ma részletes számadásokat terjesztett a tanács elé s kéri, hogy a szükséges fedezetről gondoskodjék, mert az utczaburkolást a tavaszszal okvetlenül foganatositani kell.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk :

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest áll lunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben ;

friss, jól értesült hireiben ;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára :

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek :

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

A főváros hivatalos kiadványai Chikagóban.

Chickagó város tanácsa a világ valamennyi nagy városának hivatalosan kiadott könyveiből, jelentéseiből és okmányaiból stb. nagy szabásu gyüjteményt létesit, mely hü képét fogja nyujtani az összes nagy városok közigazgatásának. A szükséges kiadványok megszerzése czéljából *Chikagó* városa megkeresést intézett az összes nagy városok tanácsához. Igy ma Budapest székesfőváros tanácsa is udvarias hangu angol nyelven szerkesztet átiratot k pott amerikai kolle gájától, amelyben a chikagói tanács felkéri, hogy az összes mult évben kiadott hivatalos közleményeket, füzeteket, szabályrendeleteket stb. küldje meg neki és ezentul minden kiadványából egy-egy példányt juttasson el oda is. A chikagói tanács végül előre is megköszöni a főváros szivességét, s kijelenti, hogy hasonló szolgálatokkal mindenkor készségesen áll rendelkezésére.

A Kútvölgyi-ut rendezése.

A zugligeti egyesület kérvényt nyujtott be a tanácshoz, hogy az I. kerületi Kutvölgyi-utat épittesse ki. Az uj ut a Svábhegy északi lejtőjén vezetne ki Zugliget kellő közepébe. Ennek az utnak az elkészitését sok ok teszi ajánlatossá, többek között a kirándulók áradata, mely eddig csak egy utra volt szorulva s ott a közlekedést tulzsufolttá és veszedelmessé tette, mint azt a nyár szomoru tapasztalatai is igazolják. Az uj utnak megnyitásával a forgalom két részre oszlanék. Másik előnye az is, hogy megnyitásával az eddig nehezen hozzáférhető kies vidékek használhatókká válnának s ugy a magánosok, mint a fővárosnak arra fekvő telkei értékben tetemesen emelkednének. — A tanács azonban a zugligeti egyesület kérelmét elutasitotta s kijelentette, hogy a kérelmet majd csak akkor vehetné figyelembe, mikor már az összes környékbeli utak szabályozásának tervei elkészültek.

A kanyaró dühöngése.

A kanyaró járvány napról-napra mind jobban terjed a főváros iskoláiban. A hatóság mindent elkövet a járvány korlátozására, igyekezete azonban nem sok eredményre vezet. A napokban érkezett a tanácshoz az I. kerületi előljáróság jelentése, mely szerint az *Attila*-utczai községi elemi iskolában az I/b. fiu osztályban ebben a hónapban 54 tanuló közül nyolczan betegedtek meg kanyaróban, négy tanuló pedig nem látogathatja az előadásokat, mert családjában kanyarós beteg van. Az előljáró arra kéri a tanácsot, hogy az osztályt két hétre zárassa be, nehogy a ragályos betegség még jobban elterjedhessen.

Uj budapesti görög-keleti román egyház.

A budapesti görög-keleti hitvallásu, román ajku hivek eddig a görög-macedon-oláh egyházközséghez tartoztak a nélkül, hogy az egyházközség kötelékébe őket forma szerint felvették volna és ott szavazati jogot nyerhettek volna. Minthogy e görög-keleti román hiveknek a nevezett egyházközséghez tartozó hittartozásaikkal községben élését létre hozni nem lehetett, s az ez irányban megtett kisérletek eredménytelenek maradtak, a román hivek a magy. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1888. évi május 30-án kelt rendeletéhez képest az 1868-ik évi LIII. t.-cz. 24. §-nak betartása mellett Dr. Gáll József elnöklete alatt tartott közgyülésükön *önálló görög keleti román egyházközséggé alakultak.* — Ezt az alakulást az aradi görög keleti román egyházmegyei szentszék, mint illetékes egyházi főhatóság helyeslőleg tudomásul vette és az ujonnan alakult budapesti görög keleti-román *egyházközséget egyházi joghatósága és közigazgatása alá befogadta.* Mindezt az aradi görög-keleti-román püspök átirat alakjában közölte *Márkus* József főpolgármesterrel. A főpolgármester viszont a tanácsot értesitette az aradi görög-keleti-román püspök közleményéről és egyben a püspöknek kifejezésre juttatott kérelméhez képest a maga részéről is felkéri a tanácsot, hogy az uj hitközség egyházi bizottságát a szervezkedés körüli munkájában a felmerülő szükséghez képest támogassa.

A helyőrségi kórház lebontása.

Az üllői-uti 16-os számu helyőrségi kórház lebontása rég elhatározott dolog. A lebontás elé azonban mindeddig több rendbeli akadály merült föl, ugy hogy a főváros a rozoga kórházra kiadott használati engedelmet már négy izben volt kénytelen meghosszabbitani. Az uj helyőrségi kórház felépitése következtében azonban most már véglegesen elhatározta a tanács, hogy a használati engedélyt vissza vonja és a kórházat a cs. és k. hadtestparancsnokságtól vissza veszi. — Utasitotta ennélfogva a tanács a mérnök hivatalt, hogy *november 3-án* a X. ker. előljáróság közbenjöttével a kórház összes épületeit, valamennyi tartozékával együtt vegye át. Minthogy pedig a kincstárral kötött szerződés értelmében az épületek egy részét a katonai hatóság tartozik lebontatni, felhivta a tanács a mérnöki hivatalt arra is, hogy a lebontás pontos foganatositását ellenőrizze és a telkeket csak olyan alakban vegye át, a mint ennek a szerződés értelmében történnie kell.

Az uj izraelita templom.

A főváros a pesti izraelita hitközségnek a *Koháry*-utczában telket adományozott, hogy azon uj izraelita templomot épittessen. Az izraellita hitközség bejelentette a tanácsnak hogy a templom épitését a jövő tavaszszal kezdik meg.

A kivilágitás költségei.

Nagy meglepetést keltett a városházán egy számlacsomó. — A király hetvenedik születése napja alkalmával tudvalevőleg Budapest székesfőváros nagyobb szabásu kivilágitást rendezett. A kivilágitás költségeiről a számlák egy része beérkezett a tanácshoz. Ezek szerint a vállalkozók 54.000 korona költséget követelnek a fővárostól. A legnevezetesebb azonban a dologban az a körülmény, hogy ez az összeg a kivilágitás költségeinek csak egy töredéke, s a követelés nagyobbik feléről majd még csak ezután nyujtják be a számadásokat a tanácshoz.

A városligeti tó lecsapolása.

A főváros tanácsa intezkedett, hogy a városligeti tavat október hónap második felében a mérnöki hivatal felügyelete alatt lecsapolják. A lecsapolás után a tó egész medrét kitisztogatjak és kikotortatják. A tisztogatást kivánatossá tette, hogy a tó vize, mely hajdan halakban volt gazdag, mostanában valósággal posványos és rothadó anyagoktól fertőzött. A tó medrének kikotrásával a korcsolyázó egyesület óhajtása is teljesedésbe megy. Mióta ugyanis a Rákospatak vizét a városligeti tóba bele vezették, a tóban elszaporodtak a hinárok, melyek télen nagy bajt okoznak azzal, hogy maguk körül megolvasztják a jeget. A lecsapolás alkalmával a hinárokat teljesen kipusztitják.

Iskola a „Római-fürdő“ telepen.

A római-fürdő telep lakosai azzal a kérelemmel fordultak a tanácshoz, hogy engedje meg, hogy a telepen ideiglenes jellegü iskolát létesitsenek, melyre később a nyilvánossági jogot is megszereznék. A kérelmezők elpanaszolják, hogy a nagyszámu iskolakötelesek igen hosszu utat kell naponként megtenniök, mert nincs a közelben egyetlen iskola sem. — A legközelebbi iskolához is kénytelenek a tanulók a távoli utat villamoson megtenni. A folyamodók arra is megkérték a fővárost, hogy az iskola föntartásának költségeihez évenként 1200 koronával járuljon hozzá, ennyi lesz ugyanis az uj iskola előreláthatő defificzitje. A tanács maga részéről is megállapitotta, hogy a Római-fürdő telepen iskola felállitására szükség van. Nem akarja azonban a kétes értékü magán-iskola felállitását támogatni, hanem hajlandó a telepen ideiglenes községi iskolát nyitni, de ehhez azt kivánja, hogy a Római-fürdő telep egyesület bocsássa rendelkezésére a szükséges helyiséget, s azt teljesen butoroztassa be, s a fentartás költségeihez évenként 1000 koronával járuljon hozzá. A tanács egyébként kiküldötte *Faller* Ferencz tanácsost, mint a tanügyi osztály vezetőjét, hogy a helyszinén tartson alapos vizsgálatot, s az uj iskola dolgában tegyen előterjesztést.

Omnibusz közlekedés az operai előadások után.

A székesfővárosi közlekedési vállalat részvénytársaság ujabb kérvényt nyujtott be a tanácshoz, melyben engedélyt kér arra, hogy az operától az operai előadások után, a Fürdő utczán és a *Lánczhid*-on át a budai Lánczhidfőig, másrészt pedig ugyancsak az operától az *Andrássy* uton át a városligeti végső állomásig külön éjjeli rendkivüli kocsijáratokat rendezhessen.

A balparti hullaszállitás.

A fővárosban a Duna balpartján elhunyt szegény sorsu lakosok hulláit a főváros megbizásából az első budapesti temetkező vállalat szállitja ki a temetőbe. A vállalatnak a fővárossal kötött szerződése most lejárt, s a tanács azt további egy évre meghosszabbitotta.

A budapest—budafoki vasut vonalának hitelesitési bejárata.

A budapest—budafoki villamos vasut vonalának telekkönyvi hitelesitési bejárását a legutóbbi napokban tartották meg. A bejáráson *Lidinczky* központi telekkönyvvezető, a főváros részéről pedig *Szabó* Károly tanácsos *Köncs* Boldizsár tiszti ügyész, *Devecis* Ferencz műszaki tanácsos, *Mihályffy* és Petrovits fővárosi mérnökök vettek részt. A főváros a villamos vasut társasággal a vasut pályatestének területére vonatkozó használati szerződést végleges alapjában még nem kötötte meg, minélfogva ez alkalommal csupán olyan értelmü megállapodások jöttek létre, hogy a szerződés leendő összes feltételeit a telekkönyvben annak idején fel fogják tüntetni. A villamos vasuti társaság a vasut számára átengedett területeket nem nevezte meg tulajdonául, hanem azokra a fővárostól csupán használati engedelmet nyert. — Ezt a fontos körülményt természetesen szintén feltüntették a telekkönyvben.

A városligeti szökőkut életre keltése.

A városligeti iparcsarnok előtt levő hajdan szines-szökőkutat a főváros tanácsa ez év elején takarékossági okokból leszereltette. Azóta azonban átlátták már a városházán is, hogy a közönség részéről milyen veszteség a szökőkut elzáratása s a tanács most elhatározta, hogy a szökőkutat ujra felszereltetni és a tavaszszal ismét átadja eredeti rendeltetésének. E határozat következtében felhivta a tanács a fővárosi főkertészt, hogy a szökőkut körüli utakat hozza rendbe, s egyben intézkedett, hogy a kut medenczéjét is kitisztogassák és helyreállitsák.

Uj leányiskola a Ferenczvárosban.

A Szt-Margit intézet a IX. kerület-ben, uj négy osztályos polgári leányiskolát állitott fel, amelybe első sorban is ferenczvárosi lakósok gyermekeit veszik fel. Az intézet az iskola megnyitásáról jelentést tett a tanácsnak és a fenntartás költségeihez támogatást kért. A tanács a f. évre 6000 korona segélyt szavazott meg az iskola részére..

Távozó fővárosi tisztviselő.

Ertsey Pál fővárosi fogalmazó-gyakornok, a ki már évek óta a IV. kerületi előljáróságnál működik, beadta lemondását, minthogy *Aranyos-Torda vármegyé*-ben nagy többséggel járási szolgabirónak választották meg. A főváros egyik szorgalmas és tehetséges tisztviselőjét veszíti el az uj szolgabiró személyében, a kit állitólag többszörös méltánytalan mellőztetése késztetett jórészt a távozásra. — Mindenkor fájdalommal látunk egy-egy arravaló fiatalembert kiválni a főváros tisztviselő-karából, a melyben méltó hely illette volna meg. — *Ertsey* Pál évek óta teljes buzgósággal és szorgalommal látta el épen nem kis fontosságu munkakörét ; felebbvalói, kartársai valóban ritka szeretettel környezték — még sem érhette el eredeti törekvését. Ambicziójának kielégitését most megtalálja majd a vármegyei közigazgatás keretében. Őszintén kivánjuk, hogy minél több szerencsével sikerüljön neki.

A hó fuvarozás vállalatba adása.

A főváros tanácsa elhatározta, hogy a közterületekről a tél folyamán összegyülemlő havat és sarat az eddigi rendszerhez hiven nem házilagosan tisztittatja el, hanem a munkát vállalkozóra bizza. A X. kerületi Hizó-utcza mellett levő piacz tisztán tartásának vállalatba adása tárgyában a tanács határozatához képest külön ajánlati tárgyalást tartanak. — A tanács megbizásából a X. közegészségügyi ügyosztály a nyilvános árlejetés határidejét már a napokban kitüzi. Az ajánlatokat 3 vagy 6 évi időtartamra kell megtenni.

A tüzoltók jutalma.

A főváros területén a mult év folyamán előfordult számos tüzeset alkalmával sok fővárosi tüzoltó külön elismerésre méltó bátor és önfeláldozó magatartást tanusitott. A tanács a derék tüzoltók sikeres müködésének némi elismeréséül és a szolgálati hüség és buzgalom fokozása czéljából évenként különböző segélyösszegeket szokott megszavazni az év folyamán magukat kitüntetett tüzoltók részére. A tüzoltó főparancsnok most terjesztette a tanács elé a mult évben különösen kitünt tüzoltók névjegyzékét és előterjesztést tett a jutalomdijak kiutalványozása tárgyában. A főparancsnok a jutalomdij összegekre összesen 3535 korona kiutalványozását kéri a tanácstól Ebből az összegből 440 korona három tüzoltó tisztnek jutva a fenmaradó 3095 koronát pedig a legénység között osztanak ki olyan formán, hogy négy ember 80—80, három 60—60 négy 75—75, kettő 90—90, egy 45, négy 40—40, ötven 35—35 és végül kettő 30—30 korona jutalomban részesül. A tanács a kért jutalmakat megszavazta.

Uj-utcza nevek.

A fővárosi közmunkák tanácsa több kőbányai névtelen utczát nevezett el. Igy ezentul lesz kőbányán. *Alker*-utcza, *Ssacsvay*-utcza, *Noszlopy*-utcza, *Vasgyár*-utcza, *Pongrácz*-utcza *Asztalos Sándor*-ut, *Kerékpár*-utcza és *Martinovits*-tér. — A tanács tudomásul vette az uj-utcza elnevezéseket és intézkedett, hogy a mérnöki hivatal az utczák névtábláit rakassa fel.

A rendes utczalocsolás megszüntetése

A főváros az utczák locsolásának végrehajtására árlejtést szokott tartani, s a vállalkozóval olyan értelmü szerződést köt, hogy május 15-től októbe 1-ig általány összegért köteles az összes utczák locsolásáról gondoskodni, tekintet nélkül arra, vajon az időjárás az utczák locsolását bizonyos napokon szükségessé teszi-e vagy sem. A tanács a köztisztasági hivatal előterjesztése alapjára kimondotta, hogy október 1-seje után a rendes locsolást megszüntetteti, s ezeutul már csak olyan napokon locsoltat, a mikor az öntözést az időjárás kivánatossá teszi. Természetesen most már a vállalkozó is csupán azokon a napokon kapja a járandóságát, amikor tényleg locsolt.

A Szt-László-utczai iskola kibővitése.

Az Angyalföldön levő VI. kerületi *Szt-László*-utczai községi iskola annyira szük- és rossz berendezésü, hogy az idén a tanulók megszaporodása miatt csaknem használhatatlan. A hatóság egyelőre ugy segitett az iskola baján, hogy a félnapos tanitás rendszerét léptette életbe. Igy az egyik osztály délelőtt tanul, a másik osztálynak pedig délután tartanak ugyanabban a teremben előadásokat Az iskola vezetőségének ismételt kérelmére a tanács elhatározta, hogy a türhetetlen állapotokon segiteni fog, s felhivta a mérnöki hivatalt, hogy keressen a környéken több olyan telket, a melyeket az iskola és kisdedóvó czéljára fel lehessen használni. A telek nagyságát 700—900 □ ölben állapitották meg s a tanács óhajtja, hogy a mennyiben a viszonyok meg engedik, ugy a többi külterki iskola mintájára itt is gondoskodjanak róla, hogy a kertészeti tanitás czéljára is megfeleljen.

Parlagon heverő közterületek.

Az I. kerületi előljáróság panaszt emelt a tanácsnál, hogy a promontori-uton a felosztások következtében keletkezett földterjedékeket a főváros mai napig sem vette birtokába. A tanács jelentés tételére hivta föl a mérnöki hivatalt, mely olyan ér elmi előterjesztést tett a felszólitásra, hogy a birtokba vétel ez idő szerint lehetetlen és csak akkor lehetne foganatositható, ha a terjedékeket a kellő lejtszinre hozva előbb járható állapotba helyeznék. Ha tehát az I. kerületi előljáróság minden módon óhajtja a birtokba vételt, mindennek előtt az érdekelt birtokosokkal kell az ügyet rendeznie.

Közgazdaság

Uj Kőbánya.

A fővárosi tanács *Vosits* Károly tanácsos elnöklete alatt szakértő bizottságot küldött ki az *Orosz* István féle zebegényi remetevölgyi trachytbánya termékeinek megvizsgalására. *Vosits* tanácsos az eljárt bizottság nevében azt a jelentést tette a tanácsnak, hogy a hatósági vizsgálatok eredménye szerint a bánya terméke kövezési czéljára teljesen megfelelő s igy ajánlatos, hogy az onnan fejtett követ a közutak burkolásánál burkoló anyagul felhasználják. A tanács a jelentést tudomásul vette és a javaslathoz hozzá járult.

A magyar királyi államvasutak őszi és téli menetrendje.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová
32	6	20	v. v.	Nagy-Kanizsa	944	12	00	tszsz	Kis-Kőrös
				Gyfehérv.,N-Szeben,	23	12	25	sz. v.	Bicske, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	Kolozsvár, M-Sziget	310	12	35	„	Hatvan
				Bécs, Graz,	1302	1	45	gy. v.	Fehring, Graz
10	6	50	sz. v.	Kassa, Munkács					Kolozsvár, Arad,
402	7	10	gy. v.	ZágrábFiume,Róma	504	1	55	„	Szatmár-Németi
1002	7	15	„	Ruttka, Berlin					Bécs, Páris, London
304	7	30	„	Gödöllő	4	2	20	„	Bicske
320	7	35	sz. v.	Belgrád, Brod	16	2	30	sz. v.	Kassa, Lemberg
906	7	35	„	Kassa, Csorba	404	2	35	gy. v.	Konstantinápoly
1508	7	50	„	Zágráb, Fiume,Pécs	904	2	40	„	Hatvan
1008	8	00	„	Arad, Brassó	312	2	45	sz. v.	Szolnok
606	8	10	„	Kolozsvár, Brassó	510	2	55	„	Zágráb,Fiume Róma
506	8	30	„	Bécs, Graz	1004	3	00	gy. v.	Adonyszabolcs Paks
6	8	50	gy. v.	Munkács, M.-Sziget,	102	3	20	v.-v.	Szabadka
408	8	50	sz. v	M.-Sziget, Stanislau	910	3	35	sz. v.	Ruttka, Berlin,
1708	9	15	„	Ruttka, Berlin	302	3	45	gy. v	Győr
306	9	35	„		12	4	30	sz. v.	Ruttka, Berlin.
					308	5	20	„	Kolozsvár, Brassó,
					508	5	45	„	Hatvan
					318	6	25	„	M.-Sziget, Stanislau
					1706	7	05	„	N.-Kanizsa, Triest
					24	7	35	„	Kassa, Csorba
					1506	8	00	„	Zágráb,FiumeEszék
					1006	8	30	„	Miskolcz, Lemberg
					406	8	55	„	Bicske
					48	9	00	tszsz	Kolozsvár, Bukarest
					502	9	15	gy. v.	Gyékényes, Brod
					1904	9	35	sz. v.	Fehring, Graz
					1304	9	55	„	Arad, Brassó
					608	10	00	„	Belgrád,Eszék, Brod
					908	10	20	„	Bécs, Sopron
					8	10	45	„	Ruttka Miskolcz
					332	11	10	v.v.	

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

—	—	—	—		324	6	50	sz. v.	Péczel

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová
102	1	00	kel ost	Bécs, Berlin, Páris,	6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szolnok
			expr v	Ostende, London	172	12	15	„	Palota-Ujpest
166	5	55	sz. v.	Palota-Ujpest	136	12	25	„	Nagy-Maros
6102	6	35	„	Czegléd, Szolnok	4106	12	50	„	Dorog
4102	6	45	„	Esztergom	174	1	15	„	Palota-Ujpest
168	6	55	„	Palota-Ujpest	104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
6012	7	05	v. v.	Lajosmizse	4108[1]	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
1402	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin	144	2	20	„	Érsekujvar
106	8	00	„	Bécs	176	2	25	„	Palota-Ujpest
708	8	15	„	Temesvár, Orsova	704	2	30	gy. v.	Bukarest
712	8	30	sz. v	Temesvár	4104	2	40	sz. v.	Esztergom
170	9	15	„	Palota-Ujpest	720	2	45	„	Czegléd
116	9	25	„	Bécs, Berlin	6002	2	55	„	Lajosmizse
					716	4	20	„	Szeged
					178	4	30	„	Palota-Ujpest
					138	4	50	„	Nagy-Maros
					180	6	00	„	Palota-Ujpest
					140	6	20	„	Párkány-Nána
					4110	6	40	„	Esztergom
					710	7	00	„	Verciorova,Bukarest
					6014	7	20	v. v.	Lajosmizse
					182	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
					210	9	05	tv. szsz	Zsolna, Berlin
					118	9	35	s z v.	Bécs
									Szeged, Verniorova
					706	10	05	gy. v.	Bukarest
									Vácz
					152	10	40	sz. v.	Belgrád
					902[2]	11	20	keleti expr v.	Konstantinápoly Bukarest
					702[3]	11	30	kel.ost expr v.	Konstantinápoly

1) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ig,
2) „ minden kedd, csütört. és vasárnapon.
3) „ minden szerdán és szombaton.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.

4002	6	14	sz. v.	Esztergom	4006	12	30	sz. v.	Dorog
					4009[1]	1	55	„	Pilis-Csaba
					4004	2	29	„	Esztergom
					4010	6	30	„	Esztergom

A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

délelőtt					délután				
vonat-szám	óra	percz	vonat neme	honnan	vonat-szám	óra	perbz	vonat neme	honnan
645	5	00	t. sz sz	Arad	311	2	25	sz. v.	Hatvan
321	5	20	v.v	Ruttka, Berlin	301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v	M.-Sziget	903	1	05	„	Konstantinápoly
607	6	10	„	Brassó, Arad	1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
07	6	10	t. sz sz	Bicske	403	1	30	„	Lemberg, Kassa
495	6	35	sz. v	Lemberg, Miskolcz	3	1	45	„	London, Páris, Bécs
7	6	40	„	Bécs, Sopron					Kolozsvár, Arad
907	7	05	„	Belgrád, Brod	503	1	50	„	Szatmár-Németi
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár					Graz, Fehring
1303	7	25	„	Graz, Fehring	1301	2	05	„	Gödöllő
309	7	30	„	Hatvan	315	3	05	sz. v.	Bicske, N.-Kanizsa
501	7	50	gy. v	Bukarest, Brassó	21	4	50	„	Hatvan
1041	7	55	v.v.	PaksAdonySzabolcs	313	5	35	„	Győr
1505	8	15	sz. v	Kassa, Csorba	27	6	05	„	Brassó, Kolozsvár
1005	8	20	„	Fiume Zágráb, Eszék	505				Belgrád, Eszék
103	8	40	gy. v.	Róma, Fiume	905	6	20	„	Berlin, Ruttka,
319 [1]	8	45	sz. v.	Hatvan	305	6	40		Szerencs
509	9	15	„	Szolnok	5	7	00	„	Bécs, Graz
11	9	20	„	Győr	605	7	15	gy. v.	Brassó, Arad
900	10	00	„	Szabadka	1007	7	20	sz. v	Fiume, Zágráb, Pécs
307	10	05	„	Ruttka, Fülek	1705	8	00	„	Stanislau, M.-Szigel
23	10	15	„	N.-Kanizsa, Triest	407	8	10	„	Munkács, M.-Szigel
					1001	8	30	„	Róma, Fiume Zágrab
					941	8	35	gy v	Kis-Kőrös
					1507	8	45	tvszsz	Csorba, Kassa
					9	8	50	sz. v	Bécs, Graz
					303	9	15	„	Ber in, Ruttka
					603	9	20	„	N.-Szeben Gyfehérv.
					25	9	40	„	Kolozsvár, M.-Sziget
					401	9	50	gy. v	Triest, N.-Kanizsa
						10	00	sz. v.	Munkács, Kassa

[1]) Közlekedik bez. október 31-ig

A vonatok érkezése-Budapest-Józsefvárosra.

| | | | | | |

Budapest keleti p. u. — Bicske.

Állomások		Sz. v. 11 I—III	Gy. v. 6 I—II	Sz. v. 22 I—III	Gy. v. 1302 I—II	Gy. v. 4 I—II	Sz. v. 16 I—III	Sz. v. 12 I—III	T. sz. sz. 48 I—III	Sz. v. *1304 I—III	Sz. v. *8 I—III
Budapest keleti p. u.	indul	6.50	8.50	12.25	1.45	2.20	2.50	4.50	9.00	9.55	10.45
Budapest—Ferenczváros	„	7.07	—	12.36	—	—	2.41	4.41	9.34	10.08	10.59
Budapest—Kelenföld	érkezik	7.16	9.06	12.45	2.01	2.36	2.51	4.51	9.45	10.18	11.10
Budapest—Kelenföld	indul	7.21	9.07	12.46	2.02	2.37	2.52	4.53	9.50	10.21	11.18
Bicske	érkezik	8.27	9.45	1.50	2.40	3.15	3.56	5.57	11.00	11.31	12.18

A 7, 8 és 1304 sz. személyvonatoknál a szomszédos forgalmu menetjegyek használata kivan zárva.

Bicske—Budapest keleti p u.

Állomások		T. sz. sz. 47 I—III	Sz. v. *7 I—III	Sz v. 1303 I—III	Sz. v. 11 I—III	Gy. v. 3 I—II	Gy. v. 1301 I—II	Sz. v. 21 I—III	Sz. v. 27 I—III	Gy. v. 5 I II	Sz. v. 9 I—II
Bicske	indulás	4.35	5.02	5.46	7.46	12.50	1.11	3.17	4.31	6.19	7.42
Budapest—Kelenföld	érkezés	5.44	6.12	6.51	8.49	1.28	1.48	4.18	5.36	6.58	8.46
Budapest—Kelenföld	indulás	5.47	6.16	6.59	8.59	1.29	1.49	4.28	5.40	6.59	8.48
Budapest—Ferenczváros	„	6.02	6.27	7.12	9.09	—	—	4.38	5.53	—	9.03
Budapest keleti p. u.	érkezés	6.15	6.40	7.25	9.20	1.45	2.05	4.50	6.05	7.15	9.15

Budapest keleti pályaudvar—Hatvan.

Állomások		Gy. v. I—II 402	Gy. v. I—II 304	*Sz. v. I—III 320	Sz. v. I—III 1508	Sz. v. I—III 408	Sz. v. I—III 306	Sz. v. I—III 310	Gy. v. I—III 404	Sz. v. I—III 312	Gy. v. I—III 302	Sz. v. I—III 308	Sz v. II—III 318	Sz. v. II—III 324	Sz. v. I—III 1506	Sz. v. I—III 406	V.V. I—III 322
Budapest keleti p. u.	indul	7.10	730	7·35	7.50	8.50	9.35	12.35	2.35	2·45	2.45	5.20	6.25	6 50	8·00	8.55	11.10
Péczel	indul	—	—	8·15	8.31	9.30	10.19	1.21	—	3·2	—	6.04	7 09	7.38	8·45	9.40	12·00
Gödöllő	érkezik	—	—	8·38	8.54	9.54	10.45	1.47	—	3·53	4.27	6.30	7.36	Budapest—Józsefváros —Peczel közötti közlekedik.	9·11	10,06	12·28
„	indul	xf 7.53	f 8.13	—	8.55	9.55	10.46	1.49	xf 3.18	3·54	4.28	6.31	7.38		9 12	10.07	12·29
Aszód	„	xf 8.13	xf 8.29	—	8.19	10.17	11.12	2.16	3.38	4·22	4.46	6.59	8·0.5		9·38	10 35	1·01
Hatvan	érkezik	8.30	8.45	—	9.44	10.38	11.36	2.45	3.55	4·50	5.03	7.25	8 33		10.05	11 03	1·28

* Budapest k. p. u. — Gödöllő között az utasok leszállása ki van zárva.
⊖ Bezárólag október hó 31-ig közlekedik.

Állomások		V. v. I—III 321	Sz. v. II—III 323	Sz. v. I—III 405	Sz. v. I—III 309	Sz. v. I—III 1505	○ Sz. v. I—III 319	Sz. v. I—III 307	Sz. v. I—III 311	Gy. v. I—III 301	Gy. v. I—III 403	Sz. v. I—III 315	Gy. v. I—III 313	Sz. v. I—III 305	Sz v. I—III 407	Sz. v. I—II 1507	Gy. v. I—II 303	Gy. v I—II 401
Hatvan	indul	2.27	Bpest-Józsefváros—Péczel közötti közlekedik.	4.25	5.25	6 00	6.52	8.08	10.20	12.50	12.05	„	3.32	4.54	6.33	6.52	8.03	8.33
Aszód	„	3.06		4.52	5.53	6.29	7.17	8.33	10.50	|	12.23	„	3.59	5.21	6.58	7.19	„	8.52
Gödöllő	érkezik	3.48		5.22	6.25	7.04	7.46	9.02	11.21	|	* 12.44	„	4.30	5.52	7.25	7.45	* 8.37	* 9.14
„	indul	3.50		5.24	6.27	7.06	7.48	9.03	11.22	* 12.1	|	2.00	4.32	5.54	7.26	7.47	|	|
Péczel	„	4 24	5.15	5.49	6.50	7.31	8.10	9.26	11.45	„	|	2.23	4.55	6.57	7.49	8.10	|	|
Budapest keleti p. u.	érk.	5.20	6.00	6.35	7.30	8.15	8.45	10.05	12.25	2.50	1.30	3.05	5.35	7.00	8.30	8.50	9.20	10.00

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros"

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV., Váczi-utcza 79.

III. évfolyam. Budapest, 1900. október 29-én. 41. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Elvi jelentőségi döntés a kártérítési perekben.
A Kelenföld vizvezetéke.
A házasulók katonai nősülési engedélye.
Ravaszság a vizmérő óra körül.
A villamos perronelzáró készüléke.
Nem gilt.
Szinház.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. Budapest 1900. október 29. 41. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Községi választások.

A fővárosi törvény értelmében a székesfőváros tulajdonképeni kormánya, a sokfejü hatalmas testület: a törvényhatósági bizottság néhány hét mulva megujhodik. A közgyülés tagjainak fele, 201 városatya válik ki a testületből, mert mandátumuk az esztendő végével lejár.

Minden elmulás fájdalmas, minden változás mozgalommal, következésképen izgalommal jár. Ezt a mostani választ azonban főbb vonalaiban nem lehet olyan tragikusan venni, mert hiszen a dolog jórészt csak formai, s az előirt alakszerüségek betartása után minden ugy lesz, a mint volt. A városi választásoknál nem szokott olyanféle nagy kalamitás előfordulni, hogy ebből nagy szabásu változásokra lehetne következtetni. Az egész csak alkotmányosdi, igazi álasztás nélkül. Mindössze annyi esik meg, hogy egy-két tagja a bizottságnak kimarad, a kik azonban a maguk jószántából is vágynak erre, vagy népszerüségüket vesztve, amugy sem tarthattak számot többé a tagsággal járó exponált állásra.

A főváros képviselő testületéről, széles alapu szervezetéről sok vita és birálat került felszinre. Okvetlenül férhet is szó hozzá, vajjon a mai állapotánál nem lenne e kedvezőbb és meg felelőbb szükebb körben való ujjá szervezése.

Ez azonban távolabbi kérdés, s ebben a pillanatban, a mikor arról van szó, hogy a jelen alakjában minél alkalmasabban felhasználhassák, — éppen nem lehet aktuális. Nyilvánvalóan előtérbe kerül most az az óhajtás, hogy a mai szervezetében megnyiló testületet lehetőleg ugy alakitsák meg, illetőleg egészitsék ki, a hogy ezzel cselekvőképessége fokozódjék és munkássága eredményesebb legyen.

Távol legyen az a gondolat, hogy a mai közgyülést és elsősorban annak távozó részét olyan csekély értékre becsülnök, hogy a választás alá kerülő tagokat in corpore ki szeretnök hagyatni a kormányzó testületből, s helyükre másokat, uj embereket kivánnánk.

Nem, ez az óhajtás olyan birálata lenne a mai törvényhatósági bizottságnak, a minőt épen nem érdemelt meg. A sokfejü testületet érhette egyes ténykedésében alkalmilag gáncs, vagy szemrehányás, viszont azonban általánosságban el kell ismerni, hogy *tetteiben mindenek felett hazafias*, a város ügyeit szivén viseli és eljárásában méltányos.

Ezek a jellemvonások, mindenesetre elsőrangu kvalifikaló tulajdonságok. Vagy kell-e szebb példa a közgyülés értékére, mint az önálló vámterület ügyében tanusitott eljárása, mely országszerte méltó feltünést keltett, s általános lelkesedésre talált.

Nem óhajtjuk, hogy a közgyülés falai között tanyát üssön a politika, hogy ez mire vezethet, világos példája a bécsi községtanács, — ámde bizonyos határvonalakon belül hazafias kötelességei vannak a törvényhatóságnak, a melyet nem szabad elmulasztania, söt saját kezdeményezéséből elősegiteni, ápolni s érette küzdeni — egyenesen érdem.

Midőn tehát felemlegetjük, hogy a községi választásokat komoly küzdelemnek és valódi választásnak tekinteni nem lehet, egyuttal nem akarjuk ezzel azt kifejezni, hogy a törvényhatósági bizottság teljes személyi ujjáalakulását óhajtanók. Azonban, és ez az a bizonyos elhatározó *azonban* a hol a német közmondás szerint az ebnek hült tetemei porladoznak, egy bizonyos irányban okvetlen szükséges

lenne a lelkes cselekvés: a *bizottság részleges felujitása* érdekében.

A mi közgyülésünknek van egész sereg kitünő tagja, érdemes férfiak, egyéniségek, a kik a közpályának diszére válnak, vannak azonban kivülök nagy számmal olyanok, a kik talán csak rossz szokásból, vagy épen hiuságból vállalják magukra a megbizást, a város ügyeivel azonban év számra mit sem törödnek, a tanácskozásokban részt nem vesznek, s közömbösségükkel csak a testület tekintélyét rontják s komolyságát csökkentik.

Az ilyen bizottsági tagok természetrajzához az is hozzá tartozik, hogy kiváltságos tisztükhöz görcsösen ragaszkodnak, mert a bizottsági tagság a mellett, hogy az embert képviselő urnak titulálják, befolyást és tekintélyt biztosit.

Az a hiba, hogy a választási mozgalmak nem lévén komolyak, a testületet soha sem rostálják meg s benne maradnak az olyan tagok is, a kik a közügynek javára szolgálatot soha sem tettek. A választóknak érdeklődni kellene jobban a választások iránt s azok helyébe, a kik tisztükkel mit sem törödnek, uj, ambiciózus tagokkal — ha kell és érdemesek reá — fiatalokkal is — ki kellene egésziteni a bizottságot. Sokan vannak, még pedig a szerényen megvonulók között, a kik a kitüntetésre érdemesek is lennének és képességeikkel, munkakedvükkel a törvényhatóság munkálkodásának nagy hasznára válnának.

A választóközönség érdeklődése lassanként ébredezőben van. Ehhez azonban ezenfelül az érdekeltek részéről *nagyfoku önzetlenség, önmegtartóztatás és a közügyért való lelkesedés kellene.*

Községi politikánk azonban ennyire még nincsen. A haladás feltétlenül szemmel látható, csakhogy nálunk még igen erősek a klikkek és érdekcsoportok, a kik az uralmat kezükből nem akarják kiadni, s a kiknek hangtalan plebs, ellent nem mondó és nem számitó mameluksereg kell. Ha a sógorság-komaság köréből kitelik, — annál jobb.

Most ismét nagy és kedvező alkalom van a cselekvésre és egészséges felujulásra. A választó közönség, ha a talpára áll, érvényesitheti akaratát.

Nem kell proskribáczió: mindenki látja, kik azok, kiket kiforrott magából a test az idők haladtával, s hol találkoznak olyanok, a kik a méltó helyet, méltóan betölthetnék.

Fel hát, tettre hiv a lelkiismeret!

Elvi jelentőségi döntés a kártérítési perekben.

A fővárosra nézve nagy fontosságu és igen nagy mélyreható következésekkel járó elvi jelentőségü jogerős birói döntést vivott ki a fővárosi tiszti ügyészség, a főváros ellen folyamatban tett több nagyszabásu kártéritési perben. Ez elvi jelentőségü döntés anyagi tekintetben sokkal kedvezőbb helyzetet biztosit a fővárosnak, mint a minőt eddig elfoglalt s az elért eredmény erkölcsi értéke és másfelől egymagában is külön tőkét képvisel.

Mióta a vásárcsarnok intézménye létesült, a fővárost napról-napra fokozottabb mértékben támadják meg magánfelek minden féle kártéritési követelésekkel, a mely károkat leginkább közvetve a főváros valamelyik alkalmazottja idézett elő. Igy nemrég történt, hogy az egyik vásárcsarnokból tizennégy darab borjut elloptak.

Az állatok tulajdonosa a fővárost beperelte kárának megtéritéséért, mert a kárt a főváros emberének a vigyázatlansága idézte elő. A kitüzött tárgyaláson a tiszti ügyészség részéről megjelent *Sebők* Béla tiszti ügyész azt vitatta, hogy a kártérités kötelezettsége nem terhelheti a fővárost, hanem a mulasztó tisztviselőt, és csak abban az esetben lehet felelősségre vonni a fővárost, ha a bíróság a tisztviselőt a kár megtéritésének kötelezettségében elmarasztalta, de a károsult attól követelését vagyontalansága miatt be nem hajthatja. Ebben az esetben a fővárost szavatosság terheli, s tisztviselője helyett a követelést köteles kiegyenliteni.

Az eddigi birói gyakorlat szerint ez az eljárás csak akkor nyerhetett alkalmazást, ha a mulasztást közgyülésileg választott törvényhatósági tisztviselő követte el. A törvény rendelkezését azonban nem vonatkoztatták a kisebb tisztviselőkre, a minőkből a vásárcsarnokok személyzete is áll, sőt ezekről az ellenfelek egyenesen azt vitatták, hogy csupán gazdasági alkalmazottak, a főváros, mint jogi személy gazdasági vállalatánál, a vásárcsarnokok intézményéről.

Sebők ügyész kimutatta, hogy ez eddigi *törvény magyarázat téves volt, a vásárcsarnokok személyzetét pedig rendes törvényhatósági tisztviselőknek kell* tekinteni, minthogy a vásárcsarnokok intézménye a régi nyilt piacz és vásár szerves folytatása, s mint ilyen ipari, vagy gazdasági vállalatnak nem tekinthető, mivel a fővárosnak vásártartási jogát nem az ipartör-

vény vagy a kereskedelmi törvény adja meg, hanem az a szabad királyi várossá avató királyi kiváltságlevelében nyert jogában gyökerezik. Ez a jog tehát csak olyan kiváltság, mint a minőnek például a monopolium, tekinthető.

E kiváltságos jog alapján fentartott intézmény alkalmazottja sem lehet tehát ipari, vagy kereskedelmi, vagy akár mezőgazdasági segédmunkás, hanem a törvényhatósági jog végrehajtó szerve, vagyis rendes törvényhatósági tisztviselő.

A mély jogászi értelemmel kifejtett okoskodás a perben jogerős ítéletet hozott *kir itélőtáblát* teljesen meggyőzte, s jogerős ítélettel elutasitották a felperest azzal, hogy kártéritési követelését a vásárcsarnoki titsztviselő ellenében érvényesitse.

A főváros javára hozott elvi döntés azóta iskolát teremtett. — Október 22-én volt a VI., kerületi járásbiróság előtt egy ujabb kártéritési ügy tárgyalása, melyet *Singhoffer* halászmester inditott a főváros ellen. A halásznak a központi vásárcsarnokban hus-vétkor nagy mennyiségü hala pusztult el, állitólag azért, mert valamelyik fővárosi alkalmazott hibájából nem volt elegendő vizük a halaknak. A halász az élve behozott halakat ilyenformán csak elhalva árusithatta el, s árkülönbözet fejében 318 frt. 25 kr. kárt szenvedett.

A járásbiróság Sebők ügyész érvelése és a kir. tábla döntése alapján a halászmestert is elutasitotta kérésével, — s ezzel véglegesen elfogadottnak lehet tekinteni a törvény fenti értelemben kiterjesztett magyarázatát.

A fővárosra nézve több szempontból nagy jelentőségü az uj eljárás életbeléptetése. A vásárcsarnokban előforduló kisebb-nagyobb kártéritési követelések özönétől meg fog menekedni; megszünik ezen a czimen a már szinte állandóvá vált zaklatás Anyagilag az az előnye, hogy a biróságok a beperelt tisztviselővel szemben méltányosabbak a kár követelések mérsékelt megállapitása tekintetében, holott a főváros maga ilyen méltányosságra nem tarthat számot. De a tisztviselő nagyobb gonddal teljesiti kötelességét, ha tudja, hogy baj esetén az ő terhére esik a dolog, viszont pedig kisebb gondatlanság, vagy épen véletlen mulasztás esetén elintézheti a féllel közvetlenül a dolgot, s nem kell a főváros közvetitését ki várni, a mely rendszerint fegyelmi vizsgálattal kapcsolatosan járt eddigelé. Ezentul a baj nem lesz kétszeres, mint eddig, a mikor fizetniök is kellett és felelősségre is vonták őket.

A zérdekes birói itéletek jogászkörökben általános feltünést keltettek.

A tiszti ügyészség, illetőleg *Sebők* Béla tiszti ügyész fáradozásával tehát a főváros is meg lehet elégedve, de feltétlen hálára kötelezi a vásárcsarnoki alkalmazottakat, a kiknek kivivta a törvényhatósági tisztviselő helyzetét, rangját és jogait.

A Kelenföld vizvezetéke.

A „Kelenföldi Magyar Asztaltársaság“ érdekes kérvényt nyujtott be a tanácshoz. A kelenföldiek arra kérik ezuttal ismét a fővárost, hogy a vizvezetéket a Kelenföld területére végre már terjessze ki A kérvény részletesen előadja, hogy a 107 tagból álló asztaltársaság a napokban tartott gyülésén egyhangulag határozta el magát erre az akcióra, mert a vizvezeték, illetve az ivóviz hiánya immár valóban türhetetlen állapotokat teremt. Mert ha van a főváros területén olyan elhagyatott rész, mely a vizvezeték hiányát sinyli, ugy ez csak az I-ső kerülethez tartozó Kelenföld lehet.

Ezen a fejlődésképes vidéken a kutak vize ásványtartalmánál fogva ugy ivásra, mint ipari czélokra teljesen alkalmatlan, s több izben megtörtént már az is, hogy használatát a hatóság tiltotta el. A jó ivóviz hiányát legégetőbben érzi első sorban is az a mintegy ezer lélekből álló közönség, mely a kelenföldi pályaudvar közelében lakik, valamint az erre felé megtelepedett gyárak kimondhatatlan hátrányokat szenvednek miatta. E gyárak a vizhiány miatt fejlődni képtelenek, sőt fennmaradásuk is kétségessé válik. Csak nemrég is az egyik iparvállalat, a Krállféle kőfaragó üzemét kénytelen volt egyszersmindenkorra beszüntetni, tisztán a vizhiány miatt. Tetézi a bajokat az is, hogy a meglevő kutak is évenként többször kiapadnak, s a lakosság messze távolból kénytelen hordatni még a háztartáshoz szükséges vizet is. Nagy szerencsétlenségek történhetnének tüzveszedelem esetén, ugyancsak a vizhiány miatt, a mire már a közel multban is szomoru példát találhatni. Azt mondja végül a kérvény, hogy a kellemes és szépfekvésü terület további fejlődésének alapfeltétele, hogy a vizhiányt orvosoljuk. A vizvezeték kiterjesztése végtére nem is járhat tulságos költséggel, mert a vizvezeték a Fehérvári-uti régi vámig már ez időszerint is ki van épitve.

A főváros nagy fontosságot tulajdonit Kelenföld jövőjének, reménylik tehát a kérvényezők, hogy ezuttal nem zárkózik el annak lehető teljesitése elől.

A házasulók katonai nősülési engedélye.

Az állami anyakönyvvezetők részére még 1895-ben kibocsájtott igazságügy miniszteri rendelet megszabja, hogy az anyakönyvvezetők gondos kérdezősködés és puhatolódzás alapján győződjenek meg arról, vajon a házasuló nem olyan egyén-e, a kinek a véderőről szóló törvény értelmében nősülési engedélyt kell felmutatni. Az anyakönyvvezetők azonban e kötelességüknek nem tettek eleget, és mindazokat a vőlegényeket, a kik a házassági hirdetés alkalmával életük 23-ik évét betöltötték, akadálytalanul összeadták. Erre az eljárásra egy félreértett belügyminiszteri rendelet késztette az anyakönyvvezetőket, ho lott gyakran megesik, hogy a 23-ik életévét betöltött házasuló még a második, vagy harmadik korosztályból besorozva tényleges szolgálati kötelezettség alatt áll. A be ügyminiszteri rendelet csak azt tartalmazza, hogy azokra a házasulókra, a kik 23-ik életévüket már betöltötték és még besorozva nincsenek, habár állitási kötelezettségüknek még teljesen nem is tettek eleget, s utóállitandó távollevők gyanánt nyilvántartatnak, a véderőről szóló törvény szempontjából házassági akadály nem forog fenn, s az ilyen házasulók kivételes nősülési engedélyre nem szorulnak.

A belügyminiszter most a fenforgó félreértés megszüntetése érdekében az igazságügyi és a honvédelmi miniszter hozzájárulásával, valamennyi városi törvényhatóság számára körrendeletet adott ki, a melyben az összes állami anyakönyvvezetőket figyelmezteti, hogy eredeti kötelességük e téren továbbra is fenn áll, s ehhez képest mindenkor meggyőződni tartoznak arról, hogy a nősülendő házasodhatik e Ez a meggyőződés személyesen és rövid uton történik akkor, ha az anyakönyvvezető egyuttal az illető község elöljárója is, vagy a házasulandó személyi viszonyait közvetlenül ismeri, ha azonban ez az eset nem forog fenn, ugy az anyakönyvvezetőnek a kihirdetés előtt az illetőségi sorozójárás illetékes tisztviselője által dijmentesen kiállitandó igazolványt kell követelnie arra nézve, hogy a nősülendőnek a védtörvény szempontjából nősülési engedélyre szüksége nincs.

Gázvilágitás a külső Erzsébetvárosban.

A külső Erzsébetváros lakosainak ismételt kérelmére a fővárosi közmunkák tanácsával egyetértőleg elhatározta a főváros tanácsa, hogy a VII. kerületi *Erzsébet királyné* uton, *Jókay*-utczán és az *Amerikai*-uton gázvilágtást rendeztet be. A mérnöki hivatal a szükséges gázcsövek lerakása tárgyában már kidolgozta a műszaki terveket, s a kivitelükhöz a középitési bizottság, valamint ma a tanács is hozzá járult. Az emlitett utvonalokról 27 drb kőolaj lámpát távolitsanak el, s helyettük 19 drb egész éjjel égő és 20 drb fél éjjel égő gázlámpát állitanak fel. A tanács megbizta a mérnöki hivatalt, hogy a munkálatok végrehajtása iránt haladéktalanul intézkedjék. A petroleum lámpásokat a gazdasági hivatalban helyezik el.

Ravaszság a vizmérő óra körül.

A vizmérő óra némelyek szerint olyan, mint a kaczér asszony: többet mutat, mint a mennyit szabad volna. A kaczér asszony azonban ezzel a mutatással még népszerüségre is tehet szert a tisztelők körében, még a vizmérő óra — sajnos — mindenfelé csak becsmérlésben részesül. Igy bizonyosodik be ebben az esetben is a latin közmondásban rejlő igazság, hogy ha ketten csinálják ugyanazt, az már nem ugyanaz; ime, az asszony is, az óra is egyformán többet mutat, mint a mennyi kell, s az elért hatás merőben ellentétes. Csupán az az egy rokonvonás födözhető fel bennük, hogy ha kelleténél többet mutatnak: mindakettő rossz.

Ez utóbbi véleményen lehet az a király-utczai pékmester is, a ki most arra kérte a tanácsot, engedje meg neki, hogy az üzletében már ott levő vizmérő óra mellé a saját költségén még egy másik vizmérő órát is áliíttathasson. A ravasz pékmester ugyanis azért akarná a második óra fölállitását, mert reméli, hogy ez máskép mutatna, mint az első, s ezzel napnál világosabban be lenne bizonyitva, hogy a vizmérő óra rossz, mint egy aszódi javitóintézeti növendék. A ravasz pékmester azonban számitáson kivül hagyott valamit: azt tudniillik, hogy a tanács még ravaszabb, mint ő, és nem fogja engedélyezni a második órát. A mint hogy nem is engedélyezte.

Mert, ha engedélyezi, akkor valóban előfordulhat hogy egyik óra ráczáfol a másikra, s ha az ennyi liter vizfogyasztást mutat ki, a másik csak kétharmadannyit. És ebből kettős baj támad. egyik, hogy országot világot telikürtölnek vele, hogy a vizmérő órák megbizhatatlanok, a másik pedig, hogy majd nem birják megállapitani, a két óra közül melyik a jó és melyik mutatott hamisan; s ha nem lehet, akkor szent, hogy a pékmesteren és általában bárkin is a kevesebbet mutató óra szerint lehet majd megvenni a fogyasztási dijat, s nem a nagyobbat mutató szerint. Még akkor sem, ha ez utóbbi működnék pontosan, s nem az előbbi. Mert hiszen tiszta dolog, hogy a pékmesternek sem jutott volna [soha eszébe, hogy gyanakodjék az órára, ha nem sokalta volna a kimutatott vizfogyasztást. Mivelhogy tudni kell, hogy a polgári életben az igazságot csak akkor keresi az ember, ha remélheti, hogy valami haszonhoz, megtakaritáshoz, vagy más előnyhöz jut a révén Ha azonban ennek talán épp az ellenkezőjére van kilátás, akkor: „Isten hozzád Justicia! Szerettelek, de csak messziről!“ . . . Ugyan kikeresi az igazságot — tudatosan — a maga rovására?

És éppen azért, mivel a pék is a maga hasznát keresi az igazságban, természetesen nem is elégedett meg a tanács elutasitó határozatában, hanem megfelebbezte az ügyet a közgyüléshez.

— Mert, — okoskodik ő — ha a tanács annyira bizik a vizmérő órákban, akkor mért vonakodik ugy tőle, hogy a kért második órát is fölállittassa?

S ebben az okoskodásában a pékmesternek teljesen igazsága van: mért vonakodik a tanács? . . .

Még pedig annál is inkább miért vonakodik, mert hiszen az sincs kizárva, hogy mindakét és valamennyi vizmérő óra rosszul működik ugyan, hanem szolidáris módon — egyforma rosszul, s akkor nincs az a pékmester, a ki rájok bizonyitsa a rosszaságot.

Óra.

A villamos vasutak perron elzáró készüléke.

A zugligeti katasztrófa alkalmából mindenfele megindultak a tárgyalások és vitatkozások, hogy milyen ujitásokkal lehetne a villamos vasutak bajain segiteni. Többek között *Kollár* Lajos fővárosi bizottsági tag azt az inditványt tette annek idején, hogy a villamos kocsik perronelzáró készülékét, mely most tokba huzott vaslánczból áll, kulcscsal zárható ajtókkal cseréljék ki.

A tanács az inditványt véleményezés czéljából a mérnöki hivatalnak adta ki, mely ma tette meg szakszerü jelentését. A mérnöki hivatal előterjesztett véleménye szerint az ujitás semmiképen sem lenne alkalmas a kivitelre. Ugyanis a kulcscsal elzárható ajtó a közönség igényeinek egyáltalán nem felelne meg, mert az ajtók kinyitása, mely a sürü megállóhelyek következtében, mondhatni perczenkint ismétlődik, soknehézséggel, időveszteséggel és kellemetlenséggel járna és a kalauzt teljesen elvonná tulajdonképpen hivatásától.

Sőt valami baj esetén az elzárt ajtókból egyenesen nagyveszedelem is keletkeztetnék, mert a közönség a zavarban és sietségben a kocsiból egyáltalában nem szabadulhatna ki.

A kocsi perron elzáró készülékének a lehető legkönynyebben kezelhetőnek kell lenie, s a budapesti közuti vaspálya társaság kocsijain ez idő szerint alkalmazott lánczszerkezet a körülményekhez képest leginkább megfelel a kivánt czélnak, vagy legalább is el lehet mondani, hogy a jó tulajdonságai ellensulyozzák a hátrányos oldalait.

A mérnöki hivatal ennélfogva azt javasolja, hogy a mostani szerkezetet alkalmazzák ezentul is.

Nem gilt!

Tudjátok mit jelent, mikor a fürj azt mondja: nem gilt. Azt jelenti: kerüld a Gellérthegy alatt a villamost!

Ez kissé szabadon van Petőfi után, de kénytelen voltam bármi áron is a költőt idézni, mert ugyan hol találhatnék a lantnál méltóbb hangot annak a megörökitésére, mely odaát történik, szeretett budai oldalunkon, a Gellérthegy alatt!

A Gellérthegy alatt. Az alatt a hegy alatt, melyről egy esztendő óta robbantgatják Budapest legnagyobb szikláit, a nélkül, hogy ez által a folyton ismétlődő veszedelmes mütét által az arra járó-kelő emberek élete a legcsekélyebb mértékben is biztonságban lett volna. A sziklák ropognak, a sziklák zuhognak, de agyon nem ütnek senkit a világon, csak azt, a ki véletlenül épp arra jár. Sőt még azt sem! Mert nem jár arra senki. Sőt éppen senki: Nem engedi a rendőrség.

A rendőrség tudniillik ugy szivén viseli a bagázs polgárok életbiztonságát, mintha ő volna a Gresham életbiztositó részvény-társaság, és a Gellérthegy mentén szemfüles őrszemek állanak, a kik szigoru képpel kergetik el a hegy alatt futó gyalogjáróról a járó-kelőket.

— Tessék a tulsó oldalra menni! Oda nem potyognak a sziklák.

A derék rendőröknek igazok van; a Duna felé eső gyalogjáróra csakugyan nem potyognak a sziklák, csakis a hegy alatt vezető részre. Ide azonban olyan dühösen potyognak hogy még az ott volt villamos várószobát is elbontották előle, nehogy szétlapitsá egy szikla. Érthető tehát, hogy ezen a részen tilos a járás.

De — és ezt sietve kell kijelentenem — csupán a gyalogosoknak tilos. Lehet különben, hogy a lovasoknak is, nem tudom; azoknak azonban, a kik villamoson mennek, minden szabad. Még az is, hogy rájok szakadjon egy szikla és agyonlapitsa őket.

Boldog város, a hol az embert csekély 16 filléres átszálló jegyért a villamos átszállitja a másvilágra. (Gyermekjegy 10 fillér)!

Ez nem tréfa, könyörgök, mert ez igy van Budapesten a gellérthegyi sziklák alatt, a hova senki másnak nem szabad a lábát tenni, csak annak, a ki a villamoson akar ülni. Az odamehet közvetlen a sziklák alá, s mindössze annyit kell megigérnie hogy a névjegyét kell átadnia a rendőrnek, hogy ha még a villamos megérkezése előtt rászakadna egy szikla tudják, hogy ki volt?

Ha aztán még élve sikerült felülnie a villamosra, akkor már biztonságban érezheti magát. Mert ha a villamos-kocsira zuhan egy szikla, és az utasokkal együtt paczallá lapitja, az már: *nem gilt!*

Erre nézve a villamos-vasutnak külön szerződése van a fővárossal és a rendőrséggel.

Falusi.

Szinház.

Szinházaink legutóbbi hete érdekes mozzanatokban bővelkedett. A legérdekesebb azonban az a jelenség, hogy az ujdonságok felhalmozása után — mondhatni egy értelemmel — a multba fordultak vissza, s kipróbált régi „slágerekkel“ szedték le ujból a legujabb sütetü elismerés bőséges özönét. A kipróbált fegyverek nem hagynak cserben soha. A becsületes régi jó munkák mindig meghozzák a maguk kamatát, fényes bizonyságául, hogy az igazi költőimü becsét az ujdonság ingerének megszüntével sem veszíti el. Két szinházban arattak fényes sikert évtizedeket átélt szindarabokkal, s bizony csaknem egyhangulag azzal a meggyőződéssel távoztunk az előadásokról, hogy igazabb élvezetben volt részünk, mint számtalan mai léleknélküli és szív nélkül való mesterkélt modern darab látásán.

A *Nemzeti Szinház*-ban élveztük az egyik régi darabot. A *Cziqány* szinrehozatalát azonban tudvalevőleg nem az az érdeme okozta, hogy régi és jó darab, hanem az uj igazgatóságnak az a szándéka, hogy a szinház műsorába a haszonöt évvel ezelőtt kivált műfajt, a népszinmüvet ujból beleilleszti.

Erről a meglepő tervről általános eszmecsere indult meg a *Czigány* felujitásakor, s mondhatni elég vegyes érzelmekkel találkozott a váratlan vállalkozás.

A magunk részéről hosszadalmasabb fejtegetések mellőzésével is kereken kijelenthetjük, hogy az eszmét nem tarthatuk egyébnek, mint a mindenáron tettrevágyó uj vezető erőszakolt tényked sének, a melynek egyéb czélja és mélyebb alapja nem lehet, mint tenni, okvetlenül és mindenképen tenni: valamint — akármit, csak ujat, olyat a mi eddig nem volt. Higgadt megfontolással és lelkiismerettel ugyanis senki sem mondhatja el, hogy egy és más igazítások árán a népszinművek eddigi otthonának — a Népszinháznak — ne lenne csaknem tökéletes művészi személyzete a műfaj ápolására. Nem is jutott eddig senkinek sem az eszébe, hogy a népszinmű hanyatlásának okát az előadások kifogásolandó voltában keresse. Azt meg elfogultan sem lehet állitani, hogy a *Nemseti Szinház* művészgárdája ennek a feladatnak a megoldására alkalmasabb lenne. Arról nem is beszélünk, hogy a mellékeszközök, mint a tágas szinpad, zenekar, énekkar, segédszemélyzet — hasonlithatatlanul megfelelőbbek a Népszinházban, mint emitt. Milyen eszközökkel, milyen alapon és mily okból lehetne tehát módjában a Nemzeti Szinháznak a hanyatló műfajt könnyebben megmenteni, mint a Népszinháznak, a hol igazi, fényes és megfelelő otthona volt, és bizton hisszük lesz továbbra is.

Az egész kisérletet nem tekinthetjük tehát egyébnek, mint kuriozumnak, a világgá bocsájtott nagyhangu frázisokat pedig reklámnak.

A *Czigány* bemutatása egyébként sikerrel járt. Ennek a sikernek a titka is nagyrészt a kuriozum csábitó és kivánesiságot ingerlő hatásában rejlik, s igaz bizonyitéka, milyen őszinte ragaszkodással van a közönség a Nemzeti Szinházhoz és művésztestületéhez. Bizony minden szinházlátogatót, a ki lelki vonzalommal viseltetik a művészek iránt, érdekel az a kérdés, vajjon mint állják meg helyöket kedvelt szinészei a szokatlan téren? S ha ehhez az érdeklődéshez egy két kipróbált művészi alakitás régi hirneve, és egy közkedvelt, régi, jó darab is járul, ki csodálkoznék rajta, hogy a *Nemzeti* népszinmű estéire többszörösen megtelt a szinház? Inkább az a csodálatos, hogy még ilyen körülmények között is akadt néhány üres szék, és az a rég nem látott fekete tábla csak nem akar megjelenni többé a legelső magyar szinház pénztára felett. Pedig egy pár évvel ezelőtt hetenként többször is láttuk ott, s bosszankodtunk a miatt, hogy még mindig olyan szük a nézőtér, hogy az előadás napján nem lehetett soha jegyet kapni. *„ . . . De akkor nagy idő volt, . . . most törpe az idő, s a báb istenség csak vétket takar!“* — Akkoriban az efféle kuriozumok egy évben kétszer-háromszor megtörténtek, jótékony czélra. Zsufolt ház tapsolt a kiváló művésznek, a kinek a kedvéért kivételesen kitértek az extra mezőre, s a vállalkozás nem ment senkinek a kárára s nem hozott csak művészi és anyagi hasznot — reklám és póz nélkül is.

Nem hisszük, hogy a *Nemzeti Szinház* csakugyan tovább folytassa a megkezdett sorozatot. Ha megteszi, keserü és csunya csalódás lesz a része, a mitől önmagát megkimélni kötelessége. Mert ha az ujdonság és különlegesség ingere megszünik, nagyon szomoru világ kerekedik akkor.

Magát a *Szigligeti* darabját már most megcsipte a dér, a mint a Nemzeti Szinház az első lépéseket megtette vele. Szegényt, alaposan lekritizálták. Egészen mellékes, hogy néhány évtized óta meghat és magával ragad: egyszóval gyönyörködtet széles magyarországon minden szinházi közönséget, mellékes, hogy a Nemzeti Szinház kényes publikumát jobban megrikatta a maga naiv eszközeivel, mint akármiféle ujfajta dráma, mellékes végre, hogy a czimszerepében a magyar szinművészet legelsői aratták mind a mai napig a legigazabb sikereket — a modern kritikának a Czigány *rossz* darab. Mert a mi őszinte, naiv, egyszerü és csak a szivvel dolgozik — az ma már értéktelen. Elvégre annyi igaz, hogy a *Czigány* ellen is lehet müértő agygyal kifogásokat emelni, különösen vitás értékü a csakugyan elnagyolt utolsó része és befejezése, a melyik darab azonban *ma* is ilyen igaz hatást tud tenni és e mellé olyan érdemes multra tekinthet vissza, arról még sem szabadna azon a hangon beszélni, a mint ez mostanában divatos.

A hatás értékét még jobban megbecsülhetjük, ha figyelembe vesszük, hogy az előadás általánosságban nem emelte. *Ujházy* Ede *Zsiga* czigánya elismert művészi alakitás, a *mester* sok vendégszereplés babérját gyüjtötte már össze vele. Mégis bocsássák meg nekünk mindenek, hogy minden szerénység mellett is némi kifogásokat merészkedjünk ellene emelni. Nem arról van szó, hogy az *Ujházy* Zsigája nem lenne feltétlen gyönyörüséget nyujtó, igaz művészi alakitás. Ezt nem vitatjuk, hanem igenis azt, hogy ezt a hálás szerepet *jobban* is meg lehet játszani, sőt jobban is láttuk már megjátszani. Nem igaz birálat az összehasonlitgatás, de a mesternek ez sem árthatna meg. Ujházy gyönyörüen játsza meg a második felvonást, a szerep első felét azonban nem aknázza ki eléggé, a végét pedig egyenesen elejti. Mikor a fiát viszontlátja az első öröm kitörése után tétlenül és fáradtan áldogál mellette, mintha csak már elunta volna az ágálást. A kovácsolás nagy jelenetének szépségeit sem tünteti fel az ő nagy vonásokból megrajzolt alakja. E mellett még az igaz népiességet sok helyütt nélkülöznünk kellett; czigányos, groteszk mozdulatokat, mozékonyságot pedig egyáltalán nem láttunk. A *Szigligeti* darabjában sokat kell a szinésznek a beszédek között cselekvéssel, játékkal kitölteni. Fokozottabb mértékben kivánható az meg a czigány alakjánál, a kit izgékony vére nem hagy nyugton, különösen nem hagyhat nyugton annyi érzelem hullámzás között. *Ujházi* sok helyen szemetszuróan flegmatikus volt, s a hangszinezés is hiányzott. Nem töltötték ki a közöket a többiek sem Az utolsó felvonás második fele e miatt nagyokat döczczent s hangulatrontó különösség közepette fejeződött be a darab.

Kétségtelen, hogy Ujházi ugy is igen nagy, de nem akkora, hogy a darab előadását egymaga szükségessé tenné, különösen akkor, mikor nekünk itt Budapesten is van olyan Zsiga czigányunk, a kinek igazi kenyere ez a szerepkör, s talán csaknem olyan nagy benne, mint Ujházi a maga terrénumán. A szerény *Szabó* Antalt értjük, a kit mindenki szivből ünnpel, ha a czigányban, vagy hasonló szerepben gyönyörködteti, de a kit pillanat alatt elfelejtenek, ha a szinpadról lelép. A szerény ember tragédiája, a kinek osztályrésze a hálátlanság.

Fényes sikert aratott a *Czigány*-ban *Hegyesi* Mari, kinek *Rózsi* szintén régi kipróbált szerepe. Poétikus, szép és őszinte, bár cseppet sem czigány és parasztos. A népies han-

got egyébként a *Nemzeti*-ben csak *Gabányi* képviselte, az a lelkismeretes művész, a ki mindenkor kifogástalan, nem — kiváló. Igazi önzetlen ambicióval játszotta meg kis szerepét, ő a kinek Zsiga czigányában is több izben gyönyörködtünk. — *Gyenes* méltatlan és otromba támadásban részesült a *Gyuri* szerepe miatt, a mi a legnagyobb igaztalanság volt, mert intrikus és szalonszinész létére e hálátlan paraszt szerepet valóban meglepően játszotta el. Őszinte hangokat hallottunk tőle és drámai ereje hatott. A népies hang hiányát elnéztük neki.

Illuziót még csak *Vizváriné* keltett, ki szerepének derekasan megfelelt. A többiek valamennyien kedvvel küzdöttek, de hiába, a gunya leritt róluk s a szavuk a budoárokba hivogattak vissza.

Kifogyunk a térből, pedig még az *Ember tragédiája* előadására kellene alaposabb megjegyzéseket tennünk. Állandó műsordarab, fentartjuk tehát a legközelebbi alkalomra. Annyit azonban ezuttal sem hallgathatunk el, hogy a szereposztása épen nem elégíthet ki. *Márkus* Emilia nagy művésznő, de ereje és stilusa Éva nagy jeleneteiben kevés. *Pálfi* Ádámja pedig szónokló báb. Miért nem láthatjuk már többé a hajdani fényes előadást?, *Jászay* és *Szacsvay*-val, a ki *Nagy* Imre halála óta a legjobb Ádámunk!

Az *Operá*-ban a *Bohémek* előadása volt a legnagyobb esemény. *Alberti* Wernerben bámulatra méltó, hogy remek tenorista létére olyan kitünő szinész is. A harmadik felvonásbeli jelenetével vihart támasztott. Kitünő volt a folytonosan fejlődő *Kaczér* Margit, valamint *Takács* és ezuttal *Beck* is minden dicséretre érdemes. — A *Nürnbergi mesterdalnokok* kifogástalan Wágner előadás volt, s jól sikerült a széphangu *Bonomi* Lujza vendégfellépte *Rigolettó*-ban. *Takács* a szinészi részt ha jobban kifogja dolgozni s önfeláldozóbb lesz, mintaszerü Rigolettóvá válik.

A *Népszinház*-ban még mindig az angol lobogó alatt tánczolnak.

Nevezetes ünnepnapja volt a szinháznak a népszinmű muzsájának, a csodaasszonynak, *Blaháné*-nak jubileuma. Boldog az a szinház, mely Őt magáénak mondhatja, boldog az a közönség, mely Ő Benne gyönyörködhetik. A *Sárga csikó* feledhetetlen lesz mindenkinek, a ki látta, a mint feledhetetlen minden *Blaháné* est. Ő nála már igazán megszünik a kritika csak köszönetről lehet szó és ünneplésről. — Hát ünnepeljük Őt továbbra is, s kérjük az Ég Urát, hogy minél tovább tehetjük ezt.

A *Vigszinház*-ban a franczia bohóságon mulatnak.

A *Magyar Szinház* volt a másik, a mely a régiek felé fordult, s a *Lecocque* régi hirü operettje az *Angot asszony leánya* előadásával régen várt dicsőséget szerzett.

Magában véve kitünő gondolat a régi jó szindarabokat felujitani, annál inkább az ilyen bájos zenéjü, kedves munkát. Bizton hisszük, hogy régen kiérdemesült szinházlátogatókat fog falai közé csalni, hogy az évek óta nem hallott melódiákban gyönyörködjenek.

A szinház a sikert a darabon kivül azzal is biztositotta, hogy az uj primadonnát ebben mutatta be a közönségnek. *Szoyer* Ilona egy csapásra meghóditotta a közönséget. Bájos jelenség, pompás hangja van és játszani is jól *fog* tudni — nemsokára. A szinház nagy művészi tőkét nyert benne. Az előadás egyébként meglehetős volt, bár a hajdani népszinházi Angot előadásokra édes emlékezéssel gondolhatunk vissza. A mai *Angot* nyomán sok illuzió foszlik szerteszét.

A *Magyar Szinház* műsorát előreláthatólag hosszu időn át *Angot asszony leánya* fogja kitölteni.

Az *Uránia* szinház két kapós ujdonságnak előadásai közé a *Dessewffy* Arisztid *Velenczé*-jének felujitása kevert változatosságot. A gyönyörü képek ezuttal is nagy hatást tettek.

P.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 442 gyermek, meghalt 229 egyén, a születések 213-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 324 törvényes, 118 törvénytelen; nemre nézve 209 fiu, 233 leány. Halvaszületett 10 gyermek köztük 7 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 33·5.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 17·4, az egy éven felüli lakosságnál: 12.6, az öt éven felüli lakosságnál: 11·1

A halottak közt volt 114 (—) finemü, 115 (—) nőnemü

Az elhaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 5 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 19-nél).

Az év eddigi 41 hetében élve született összesen 18.829 gyermek, meghalt összesen 11.938 egyén, a születések többlete tehát 6.891; a mult év megfelelő időszakában született 18.717, meghalt 12.293, a születések többlete tehát 6.424.

Az élve szülöttek között volt: 94 római katholikus, 1 görög katholikus, — görög keleti, 3 ágostai evang., 14 helvét, 1 unitárius, 40 izraelita, — egyéb, — összesen 153. Halvaszülöttek 4.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1102 beteget, szaporodás 367, csökkenés 381, maradt a hét végén 1088, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 145 beteget, szaporodás 37, csökkenés 42, maradt a hét végén 140, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 588 beteget, szaporodás 232, csökkenés 259, maradt a hét végén 561, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 722 beteget, szaporodás 117, csökkenés 130, maradt a hét végén 709. Összesen ápoltak a mult hét végén 2.557 beteget, szaporodás 753, csökkenés 812, maradt a hét végén 2498.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket, segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest áll lunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

A gellérthegyi szikla-robbantások.

A tavaszszal megkezdődött Szt.-Gellérthegyi sziklarobbantások a megállapitott munka-programm keretén belül immár tudvalevőleg befejezést nyertek, és e munkálatokra kijelölt költség is elfogyott. Felmerült azonban az a terv, hogy a „Bárány“ háztól délre fekvő még mintegy 200—250 métermázsa tömegü sziklát folytatólagosan el kellene távolitani. A tanács a mérnöki hivatal szakvéleményét hallgatta meg a dologban, ekkor azonban megtörtént az a furcsa — bár nálunk nem szokatlan — eset, hogy a mérnöki hivatal kétféle szakosztálya különböző egymással ellentétes szakvéleményt adott. A tanács természetesen nem okoskodott ki az ellentétes javaslatokon, hanem a magyar királyi földtani intézethez fordult, hogy nyilatkozzék, vajjon élet és vagyonbiztonsági szempontból szükségesnek tartja-e a további szikla eltávolitásokat, mert az ehhez szükséges nagyobb összegre rugó költségeket csak abban az esetben áldozná fel, ha arra valóban köztekintetek kényszeritenék.

Jóváhagyott kábel lerakási tervek.

A magyar villamossági részvény-társaság az V. kerületben, a Nádor-utcza és Alkotmány utcza sarkán levő az igazságügyi palota mellett fekvő kábel-szekrényből kiindulva a Nádor-utcza keresztezésinél az uj országház parkozott részén levő gyalogjáró mentén egészen a Nádor-utcza 38 ik számu ház sarkán levő kábel-szekrényig villamvilágitó és munkaátvivő kábeleket akar lerakatni. A kábelek iránynyomó terveit a főváros már elfogadta, s azokat az 1888-ik évi XXXI. t.-cz. alapján a kereskedelmi miniszter is jóváhagyta.

Költözködő könyvtár.

A fővárosi könyvtárt a központi városháza *Rostély*-utczai oldalán levő helyiségéből átköltöztették a városháza *Károly* körüti oldalára, ahol a tiszti kaszinó hajdani helyiségeiben rendezik be. A kaszinó volt nagy termét egész magasságában könyves polczokkal rakják körül és a könyvtár átköltöztetése már meg is kezdődött. A könyvtár vezetősége nagy örömmel végzi a költözködés nehéz munkálatait, mert végre teljesedésbe megy az a régi óhajtás, hogy a főváros könyvtára megfelelő, s a kivánt czélra alkalmas otthonra találjon.

A megsürgetett vendéglő szabályrendelet.

A kereskedelmi miniszter ma leiratot intézett a fővároshoz, melyben a fogadó, vendéglő, kávéház, kávémérő és pálinkamérő ipar gyakorlása tárgyában tervezett uj szabályrendelet felterjesztését sürgeti. — A tanács az uj szabályrendelet tervezetét tudvalevőleg már elkészitette és az most a különféle illetékes forumok tárgyalásán megy keresztül, a miniszter kivánsága tehát nemsokára teljesülni fog.

Költségtöbblet a sertésközvágóhid építésénél.

A sertés közvágóhid építésénél 229.200 korona költségtöbblet merült fel. A tulkiadást egyrészt a két drb *Hartmann* féle huspároló beszerzése okozta, másik részük pedig a viz- és gőzvezetéki berendezésnél, a burkoló munkálatoknál, továbbá a vizároknak terméskővel való kikövezésénél, mely a vizmosás ellen való védekezés érdekében vált szükségessé, végre a szállások ketté osztásával okozott munkálatoknál merült fel. — A költségtöbbletet a főváros közgyülése már megszavazta, s ezt a határozatot a tanács el terjesztette a belügyminiszter elé felsőbb jóváhagyás czéljából.

Téli ruha az árváknak.

A *József fiárvaház* növendékeinek téli ruházatának beszerzéséről a napokban gondoskodott a főváros tanácsa. A szükséges szövetek szállitására árlejtést tartottak, melyen a szállitást a Gácsi posztógyár kapta meg, mely e ruha posztó méterét 7 korona 40 fillérért köteles szállitani. A köpenyegek megvarrásával *Strausz* János szabómestert, az öltözetek elkészitésével *Cserna* Lajos szabó-mestert bizta meg a tanács. Az árvák téli felső ruhája összesen 3275 korona 60 fillér költségbe kerül a melyből 2027 korona 60 fillér a posztó berendezésére, 1248 korona pedig az elkészités ára fejében szükséges.

Munkásházak Budán.

A budai munkások házépitő szövetkezete kérvényt adott be a tanácshoz, hogy a II., kerületi *Vérhalom* dülőben munkásházak épitésére adjon engedelmet. A kültelkeken tervezett telepek a tanács előtt ujabban nem találnak szives fogadtatásra, mert a hatóság a főváros extenziv fejlődését megakarja akadályozni, a budai munkások kérelmét azonban olyan figyelemre méltó okokkal is támogatták, hogy a tanács szükségesnek látja a szakhivatal véleményét is meghalgatni, s azért felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a kérelem tárgyában a középitési bizottság utján egyen ujabb jelentést.

A központi városháza folytatólagos átalakitása.

A központi városháza folytatólagos átalakitása során szükséges asztalos, lakatos, mázoló és üveges munkákra meg tartották az árlejtést. A versenytárgyalás iránt a vállalkozók ezuttal elég élénk érdeklődést tanusitottak.. Igy az 59.684 koronára előirányzott asztalos munkákra tiz ajánlat érkezett be, melyek közül a legolcsóbb ajánlatot Kuzen József tette, a ki 48510 koronáért vállalkozik a munkára. A lakatos munkákat melyeket 43.423 koronára irányozták elő Pick Ede kapta meg 32.105 koronáért. A mázoló munkákra 9 ajánlat érkezett be, melyek közül a Fischer és Hartmann czég tette a legkedvezőbbet 10.501 korona költséggel, mig a legdrágább ajánlkozó 13,891 koronát kért. Végre az üveges munkára három, csaknem egyforma ajánlat érkezett be, melyek közül Glatz András tette a gekedvezőbb ajánlatot 14.482 korona költséggel.

A kormány a fertőtlenitő intézetnek és a Szent-Gellért kórháznak.

A főváros kérelmére a pénzügyminiszter 79.483 korona 23 fillért utalványozott ki a az országos betegápolási alapból a fővárosnak. Ez az összeg ugyanis a székesfővárosi központi fertőtlenitő intézet és a „Szent-Gellért“ járvány kórház 1899. évi fenntartási költségeinek kiegészitése fejében illeti meg a fővárost. A miniszter a saját számvevőségének igazgatóját küldte ki az intézetek zárószámadásainak felülvizsgálására, s ennek az eredménye alapján határozta el, hogy a fennti, az országos betegápolási alap terhére eső összeggel felemeli a kormány megállapitott hozzájárulását.

Egyidejüleg uj rendet is állapitott meg a miniszter e hozzájárulási összegek kiutalványozása dolgában. Ezentul a miniszter a két intézet fenntartási költségeinek felerésze után számitott 80%-át a fővárosi költségvetés végleges megállapodása után haladéktalanul kiutalványozza az állampénztárból. Hogy ez lehetséges legyen, a fővárosnak a két intézet részletes költségelőirányzatát külön fel kell terjeszteni a pénzügyi kormányhoz, mely a fennmaradó 20%-ot csupán a pótkezelési időszak alatt, tehát az elszámolás évét követő esztendő első negyedében fogja kiutalványozni, s igy erre a főváros korábban igényt nem tarthat. — E végleges járandóságnak a számszerinti megállapitása czéljából a miniszter ezentul is valamelyik számvevőségi közegét fogja a helyszinére kiküldeni. Hogy tehát a főváros részére a folyó 1900-ik évre kijáró hozzájárulási hányadot már az idei tárczakezelésbe akadálytalanul be lehessen illeszteni, ennélfogva a tanács a központi fertőtlenitő intézet és a „Szent-Gellért“ járvány-kórház 1900. évi megerősitett költségvetését legközelebb felfogja terjeszteni a miniszterhez, a ki az esedékes 80% kiutalványozása iránt intézkedni fog.

A vizvezetéki kellékek beszerzése.

A fővárosi vizművekhez szükséges ólomcsöveket, lemezeket és zárakat az 1899 és 1900 évben a *Kanczer*-féle ólom és ón árugyár részvénytársaság szállitotta a fővárosnak. A gyárral két évre kötött szerződés azonban az év végén lejár s a tanácsnak most gondoskodni kell róla, hogy a vizvezetéki kellékek szállitását további időre is biztositsa. A tanács a főváros e tárgybani szüségletе fedezésére nyilvános árlejtést tart. Az árlejtés feltételeiben legnevezetesebb az a pont, melyen szigoruan kiköti a főváros, hogy a pályázó az ajánlott s általa szállitandó ólom csöveknek, lemezeknek és záraknak, mint ipar termékeknek eredetét is hitelesen igazolni tartozik, vagyis köteles bizonyitani, hogy a termékeket önön maga gyártja-e, vagy pedig honnan és kitől szerzi be. A tanács e rendelkezése a hazai ipar pártolása érdekében megindult mozgalom hatása alatt keletkezett.

A főváros a sportnak.

A főváros tanácsa a „Budai Atletikai Klub"-nak a *Logodi*-utczai elemi iskola torna-termét átengedte az idei iskola évre, téli gyakorló helyiségül.

A déli vasut melletti társaskocsi állomás.

A szab. déli vasut társaság, a vasut budapesti pályaudvara közelében az I. kerületi *Alkotás* utczában II. em. lakóházat épittetett. Az épitkezés következtében, minthogy a ház az uj szabályozási vonalon épült, az eddig ott levő társaskocsi állomást el kellett távolitani, sőt annak kövezetét már fel is szaggatták. Az I. ker. előljáróság ma előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a megszüntetett társaskocsi állomás helyett uj állomás berendezése iránt intézkedjék, minthogy azon a környéken a forgalmi viszonyok mit sem változtak, sőt az épitkezés befejezte következtében arra még fokozottabb szükség van.

Téli takarók a szükséglakásokban

A fővárosi szükséglakásokban a téliidőszak alatt szükséges takarók, pokróczok és szalmazsákok beszerzéséről gondoskodott a főváros tanácsa. Megrendelt ugyanis 500 drb szalmazsákot egyenként 7 koronáért, összesen tehát 3500 korona költséggel, — és 200 darab takarópokróczot egyenként 12 koronájával, tehát összesen 2400 koronáért. A tanács utasitására a gazdasági hivatal a beszerzéseket a rendes szerződéses vállalkozónál a *Freidiger Mózes és fiai* czégnél teljesiti.

A Flórián-kápolna tatarozása.

A II. ker. előljáróság előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a budai Fő-utczán levő *Flórián*-kápolna külső és az utczáról látható belső homlokzata olyan rossz állapotban van, hogy annak sürgős tatarozása okvetetlenül szükséges. A tanács a tatarozást a jövő év tavaszára halasztotta, minthogy az idei költségvetésben a javitó munkálatokra fedezet nincs, hanem intézkedett, hogy a jövő 1901. évi költségvetés keretében a szükséges fedezet biztositásáról gondoskodás történjék.

A vöröskereszt kórházi omnibus járatok beszüntetése.

A székesfővárosi közlekedési vállalat már több izben folyamodott a tanácshoz, hogy járuljon hozzá a Krisztina-tér és a Vöröskereszt-kórház között fenálló társaskocsi járatok beszüntetéséhez. A tanács eleinte hallani sem akart a társaság kérelméről, mikor azonban ez legutóbb azzal a szomoru kijelentéssel támogatta folyamodását, hogy az emlitett vonalon átlag naponként 4 frt. 44 kr. bruttó bevétele van, vizsgálatot inditott a dologban. E vizsgálat során megkereste a tanács a renőrfőkapitányságot, hogy figyeltesse meg, vajjon csakugyan olyan csekély-e a forgalom a mondott vonalon, mint a minőnek a társaság jelzi. A rendőrfőkapitányság arról értesitette a tanácsot, hogy pontos megfigyelései alapján megállapitotta, hogy megfigyelt 223 kocsi forduló alkalmával összesen 345 személy vette igénybe a társas kocsit. E szomoru eredmény alapján most már kétségtelen, hogy a tanács is hozzá fog járulni a vonal beszüntetéséhez.

Segély a tüzkárosultaknak.

A tanács a Hevesvármegyei *Szajla* község tüzkárosultjai részére 50 korona segélyt szavazott meg. A segély összeget az alispán utján juttatják el rendeltetési helyére.

Közgazdaság

Egérpusztitás — hatóságilag

A földmivelésügyi miniszter ujabb körrendeletet adott ki az összes törvényhatóságok részére — az egyetlen Háromszék vármegye kivételével — hogy a mezei egerek pusztitásáról fokozott mértékben gondoskodjanak A miniszter már egy izben adott ki ilyen értelmü rendeletet, de a hatóságok nem hajtották végre, mert nem tulajdonitottak neki fontosságot. A földmivelésügyi miniszterhez ujabban sorra érkeznek a panaszok, hogy az egerek rémségesen elszaporodtak, a minek fontos nemzetgazdasági következményei vannak, mert a mezei egerek elszaporodása nagy csapássá is válhatik, a mennyiben egyes vidékek gabonatermését teljességgel tönkre teheti. A miniszter szigoru ellenőrzést követel a hatóságoktól, mert az irtás igen könnyü munka. Elég, ha a szántáskor az eke után a barázdában haladjon egy gyerek és agyonüsse a kárttevő állatkákat. A hol pedig nincs szántás, ott is könnyü szerrel boldogulhatnak az olcsó csapdák felállitásával. — Közgazdasági szempontból a földmivelésügyi miniszter rendelkezésének valóban nagyobb fontossága van, mint a minőnek az első tekintetre látszik, s az apró kárttevők irtása nem olyan hamaros feladat, mint az a nem szakértő előtt feltünhetik. — A rendelet csupán a napokban jelent meg, s hatása már is erősen észlelhető. Mint közvetlen forrásból értesülünk az egyik budapesti czégnél a legutóbbi napok alatt 7000 nél több egérfogó csapdát rendeltek meg vidéki birtokosok. — A rendelet maga Budapest fővárosát közvetlenül természetszerüleg nem érdekelheti, de ime hatásában még itt is, a nagyvárosban, megérezhető az eredménye.

Hirdetések.

Pályázat.

A székesfőváros törvényhatóságánál üresedésbe jött a 8000 korona évi fizetéssel és 2400 korona évi lakbérátalánynyal javadalmazott tiszti főügyészi állásra, — valamint a fokozatos előléptetés folytán megüresedhető 6000 korona évi fizetéssel s 2000 korona évi lakbérátalánynyal javadalmazott egy I. oszt. és 5000 korona évi fizetéssel s 1600 korona évi lakbérátalánynyal javadalmazott egy II. oszt. tiszti ügyészi állásra nyilvános pályázatot hirdet.

Az ezen állásokra pályázóktól megkivántatik, hogy a törvényes életkor betöltését, az 1883: I. t.-czikkben s az 1872 XXXVI. t.-cz. 112. §-ában megállapitott minősitvényüket okmányilag igazolják.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik az emlitett állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy a minősitvényüket igazoló hiteleles okmányokkal felszerelt és a székesfővárosi főpolgármesteréhez intézett folyamodványukat **folyó évi november hó 3-áig** bezárólag naponkint délelőtt 9 és 1 óra között a polgármesteri hivatalban (IV. ker., Váczi-utcza, Ujvárosház. I. em. 12.) nyujtsák be.

Budapest 1900. október hó 4-én.

Márkus József s. k.
főpolgármester.

A magyar királyi államvasutak őszi és téli menetrendje.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hova
32	6	20	v. v.	Nagy-Kanizsa	944	12	00	tszsz	Kis-Kőrös
				Gyfehérv.,N-Szeben,	23	12	25	sz. v.	Bicske, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	olozsvár, M-Sziget	310	12	35	„	Hatvan
				Bécs, Graz,	1302	1	45	gy. v.	Fehring, Graz
10	6	50	sz. v.	Kassa, Munkács					Kolozsvár, Arad,
402	7	10	gy. v.	ZágrábFiume,Róma	504	1	55	„	Szatmár-Németi
1002	7	15	„	Ruttka, Berlin					Bécs, Páris, London
304	7	30	„	Gödöllő	4	2	20	„	Bicske
320	7	35	sz. v.	Belgrád, Brod	16	2	30	sz. v.	Kassa, Lemberg
906	7	35	„	Kassa, Csorba	404	2	35	gy. v.	Konstantinápoly
1508	7	50	„	Zágráb, Fiume,Pécs	904	2	40	„	Hatvan
1008	8	00	„	Arad, Brassó	312	2	45	sz. v.	Szolnok
606	8	10	„	Kolozsvár, Brassó	510	2	55	„	Zágráb,Fiume Róma
506	8	30	„	Bécs, Graz	1004	3	00	gy. v.	Adonyszabolcs Paks
6	8	50	gy. v.	Munkács, M.-Sziget,	1022	3	20	v.-v.	Szabadka
408	8	50	sz. v.	M.-Sziget, Stanislau	910	3	35	sz. v.	Ruttka, Berlin,
1708	9	15	„	Ruttka, Berlin	302	3	45	gy. v.	Győr
306	9	35	„		12	4	30	sz. v.	Ruttka, Berlin.
					308	5	20	„	Kolozsvár, Brassó,
					508	5	45	„	Hatvan
					318	6	25	„	M.-Sziget, Stanislau
					1706	7	05	„	N.-Kanizsa, Triest
					24	7	35	„	Kassa, Csorba
					1506	8	00	„	Zágráb,FiumeEszék
					1006	8	30	„	Miskolcz, Lemberg
					406	8	55	„	Bicske
					48	9	00	tszsz	Kolozsvár, Bukarest
					502	9	15	gy. v.	Gyékényes, Brod
					1904	9	35	sz. v.	Fehring, Graz
					1304	9	55	„	Arad, Brassó
					608	10	00	„	Belgrád,Eszék, Brod
					908	10	20	„	Bécs, Sopron
					8	10	45	„	Ruttka Miskolcz
					332	11	10	v.v.	

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

—	—	—	—		324	6	50	sz. v.	Péczel

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról,

Érvényes 1900. október hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová
102	1	00	kel ost	Bécs, Berlín, Páris,	6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szolnok
			expr v	Ostende, London	172	12	15	„	Palota-Ujpest
166	5	55	sz. v.	Palota-Ujpest	136	12	25	„	Nagy-Maros
6102	6	35	„	Czegléd, Szolnok	4106	12	50	„	Dorog
4102	6	45	„	Esztergom	174	1	15	„	Palota-Ujpest
168	6	55	„	Palota-Ujpest	104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
6012	7	05	v. v.	Lajosmizse	4108[1]	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
1402	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin	144	2	20	„	Érsekujvar
106	8	00	„	Bécs	176	2	25	„	Palota-Ujpest
708	8	15	„	Temesvár, Orsova	704	2	30	gy. v.	Bukarest
712	8	30	sz. v	Temesvár	4104	2	40	sz. v.	Esztergom
170	9	15	„	Palota-Ujpest	720	2	45	„	Czegléd
116	9	25	„	Bécs, Berlin	6002	2	55	„	Lajosmizse
					716	4	20	„	Szeged
					178	4	30	„	Palota-Ujpest
					138	4	50	„	Nagy-Maros
					180	6	00	„	Palota-Ujpest
					140	6	20	„	Párkány-Nána
					4110	6	40	„	Esztergom
					710	7	00	„	Verciorova,Bukarest
					6014	7	20	v. v.	Lajosmizse
					182	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
					218	9	05	tv. szsz	Zsolna, Berlin
					118	9	35	s z v.	Bécs
									Szeged, Verniorova
					706	10	05	gy. v.	Bukarest
									Vácz
					152	10	40	sz. v.	Belgrád
					902[2]	11	20	keleti	Konstantinápoly
								expr v.	Bukarest
					702[3]	11	80	kel.ost	Konstantinápoly
								expr v.	

1) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ig,
2) „ minden kedd, csütört. és vasárnapon.
3) „ minden szerdán és szombaton.

A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.

4002	6	14	sz. v.	Esztergom	4006	12	30	sz. v.	Dorog
					4009[1]	1	55	„	Pilis-Csaba
					4004	2	29	„	Esztergom
					4010	6	30	„	Esztergom

A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

délelőtt					délután				
vonat-szám	óra	percz	vonat neme	honnan	vonat-szám	óra	perbz	vonat neme	honnan
645	5	00	t. sz sz	Arad	311	2	25	sz. v.	Hatvan
321	5	20	v.v	Ruttka, Berlin	301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz v	M.-Sziget	903	1	05	„	Konstantinápoly
607	6	10	„	Brassó, Arad	1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
07	6	10	t. sz sz	Bicske	403	1	30	„	Lemberg, Kassa
405	6	35	sz. v	Lemberg, Miskolcz	3	1	45	„	London, Páris, Bécs
7	6	40	„	Bécs, Sopron					Kolozsvár, Arad
907	7	05	„	Belgrád, Brod	503	1	50	„	Szatmár-Németi
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár					Graz, Fehring
1303	7	25	„	Graz, Fehring	1301				
309	7	30	„	Hatvan	315	2	05	„	Gödöllő
501	7	50	gy. v	Bukarest, Brassó	21	3	05	sz. v.	Bicske, N.-Kanizsa
1041	7	55	v.v.	PaksAdonySzabolcs	313	4	50	„	Hatvan
1505	8	15	sz. v	Kassa, Csorba	27	5	35	„	Győr
1005	8	20	„	Fiume Zágráb, Eszék	505	6	05	„	Brassó, Kolozsvár
103	8	40	gy. v.	Róma, Fiume	905				Belgrád, Eszék
319 [1]	8	45	sz. v.	Hatvan		6	20	„	Berlin, Ruttka,
509	9	15	„	Szolnok	305	6	40		Szerencs
11	9	20	„	Győr	5	7	00	„	Bécs, Graz
900	10	00	„	Szabadka	605	7	15	gy. v.	Brassó, Arad
307	10	05	„	Ruttka, Fülek	1007	7	20	sz. v	Fiume, Zágráb, Pécs
23	10	15	„	N.-Kanizsa, Triest	1705	8	00	„	Stanislau, M.-Sziget
					407	8	10	„	Munkács, M.-Sziget
					1001	8	30	„	Róma, Fiume Zágráb
					941	8	35	gy v	Kis-Kőrös
					1507	8	45	tvszsz	Csorba, Kassa
						8	50	sz. v	Bécs, Graz
						9	15	„	Berlin, Ruttka
					303	9	20	„	N.-Szeben Gyfehérv.
					603	9	40	„	Kolozsvár, M.-Sziget
					25	9	50	gy. v	Triest, N.-Kanizsa
					401	10	00	sz. v.	Munkács, Kassa

[1]) Közlekedik bez. október 31-ig

A vonatok érkezése-Budapest-Józsefvárosra.

| | | | | | |

Budapest keleti p. u. — Bicske.

Állomások		Sz. v. 11 I–III	Gy. v. 6 I–II	Sz. v. 22 I–III	Gy. v. 1302 I–II	Gy. v. 4 I–II	Sz. v. 16 I–III	Sz. v. 12 I–III	T. sz. sz. 48 I–III	Sz. v. *1304 I–III	Sz. v. *8 I–III
Budapest keleti p. u.	indul	6.50	8.50	12.25	1.45	2.20	2.50	4.30	9.00	9.55	10.45
Budapest—Ferenczváros	„	7.07	—	12.36	—	—	2.41	4.41	9.34	10.08	10.59
Budapest—Kelenföld	érkezik	7.16	9.06	12.45	2.01	2.36	2.51	4.51	9.45	10.18	11.10
Budapest—Kelenföld	indul	7.21	9.07	12.46	2.02	2.37	2.52	4.53	9.50	10.21	11.18
Bicske	érkezik	8.27	9.45	1.50	2.40	3.15	3.56	5.57	11.00	11.31	12.18

A 7, 8 és 1304 sz. személyvonatoknál a szomszédos forgalmu menetjegyek használata kivan zárva.

Bicske—Budapest keleti p u.

Állomások		T. sz. sz. 47 I–III	Sz. v. *7 I–III	Sz v. 1303 I–III	Sz. v. 11 I–III	Gy. v. 3 I–II	Gy. v. 1301 I–II	Sz. v. 21 I–III	Sz. v. 27 I–III	Gy. v. 5 I–II	Sz. v. 9 I–II
Bicske	indulás	4.35	5.02	5.46	7.46	12.50	1.11	3.17	4.31	6.19	7.42
Budapest—Kelenföld	érkezés	5.44	6.12	6.51	8.49	1.28	1.48	4.18	5.36	6.58	8.46
Budapest—Kelenföld	indulás	5.47	6.16	6.59	8.59	1.29	1.49	4.20	5.40	6.59	8.48
Budapest—Ferenczváros	„	6.02	6.27	7.12	9.09	—	—	4.38	5.53	—	9.03
Budapest keleti p. u.	érkezés	6.15	6.40	7.25	9.20	1.45	2.05	4.50	6.05	7.15	9.15

Budapest keleti pályaudvar—Hatvan.

Állomások		Gy. v. I–II 402	Gy. v. I–II 304	*Sz. v. I–III 320	Sz. v. I–III 1508	Sz. v. I–III 408	Sz. v. I–III 306	Sz. v. I–III 310	Gy. v. I–III 404	Sz. v. I–III 312	Gy. v. I–III 302	Sz. v. I–III 308	Sz. v. II–III 318	Sz. v. II–III 324	Sz. v. I–III 1506	Sz. v. I–III 406	V.V. I–III 322
Budapest keleti p. u.	indul	7.10	730	7·35	7.50	8.50	9.35	12.35	2.35	2·45	2.45	5.20	6.25	6 50	8·00	8.55	11.10
Péczel	indul	—	—	8·15	8.31	9.30	10.19	1.21	—	3·2[illegible]	—	6.04	7.09	7.38	8·45	9.40	12·00
Gödöllő	érkezik	—	—	8·38	8.54	9.54	10.45	1.47	—	3·53	4.27	6.30	7.36	Budapest—	9·11	10,06	12·28
„	indul	xf 7.53	f 8.13	—	8 55	9.55	10.46	1.49	xf 3.18	3·54	4.28	6.31	7.38	Józsefváros —Péczel kö-	9·12	10,07	12·29
Aszód	„	xf 8.13	xf 8.29	—	8.19	10.17	11.12	2.16	3,38	4·22	4.46	6.59	8·0.5	zött közle-	9·38	10.35	1·01
Hatvan	érkezik	8.30	8.45	—	9.44	10.38	11.36	2.45	3.55	4·50	5.03	7.25	8.33	kedik.	10.05	11.03	1·28

* Budapest k. p. u. — Gödöllő között az utasok leszállása ki van zárva.
⊙ Bezárólag október hó 31-ig közlekedik.

Állomások		V. v. I–III 321	Sz. v. II–III 323	Sz. v. I–III 405	Sz. v. I–III 309	Sz. v. I–III 1505	⊙ Sz. v. I–III 319	Sz. v. I–III 307	Sz. v. I–III 311	Gy. v. I–III 301	Gy. v. I–III 403	Sz. v. I–III 315	Gy. v. I–III 313	Sz. v. I–III 305	Sz v. I–III 407	Sz. v. I–II 1507	Gy. v. I–II 303	Gy. v I–II 401
Hatvan	indul	2.27	Bpest-Jó-	4.25	5.25	6 00	6.52	8.08	10.20	12.50	12.05	„	3.32	4.54	6.33	6.52	8.03	8.33
Aszód	„	3.06	zsefváros—	4.52	5.53	6.29	7.17	8.33	10.50	|	12.23	„	3.59	5.21	6.58	7.19	„	8.52
Gödöllő	érkezik	3.48	Péczel kö-	5.22	6.25	7.04	7.46	9.02	11.21	|	* 12.44	„	4.30	5.52	7.25	7.45	* 8.37	* 9.14
„	indul	3.50	zött közle-	5.24	6.27	7.06	7.48	9.03	11.22	* 12.1[illegible]	|	2.00	4.32	5.54	7.26	7.47	|	|
Péczel	„	4.24	5.15	5.49	6.50	7.31	8.10	9.26	11.45	„	|	2.23	4.55	6.57	7.49	8.10	|	|
Budapest keleti p. u.	érk.	5.20	6.00	6.35	7.30	8.15	8.45	10.05	12.25	2.50	1.30	3.05	5.35	7.00	8.30	8.50	9.20	10.00

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros"

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV., Váczi-utcza 79.

III. évfolyam. Budapest, 1900. november 5-én. 42. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Tisztességtelen verseny.
A dunaparti villamos viadukt vasut.
A főváros jövő évi közmunka programmja.
A választó.
A kéményseprő kerületek uj beosztása.
A priváta.
Szinház.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek el avol tása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. 1900. Budapest november 5. 42. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A tisztességtelen verseny.

A hatóságok megtartják adott szavukat; magánosok kérelmére épen ugy mint közérdekből elhatározták, hogy a kereskedelemben immár tultengésnek indult tisztességtelen versenyt kiirtják s ime a kiadott jelszó nem maradt üres frázis, hanem komolyan hozzá fogtak a dologhoz. Komolyabban, mint remélni lehetett.

A tisztességtelen verseny meggátolása tárgyában már megalkották volt a törvényjavaslatot azonban mielőtt tárgyalás alá bocsájtanák, a kereskedelmi minisztérium szükségesnek látta, hogy még egyszer külön szakértekezlet foglalkozzék vele s vitassa meg töviről-hegyére.

A téma csakugyan igen kényes. Elméleti szabályokat állitani ezen a téren bajos és kétes értékü munka, valamint igen igen nehéz megszabni azt a pontos határvonalat, a meddig a kereskedelmi élelmesség korlátozásában elmenni lehet és szabad.

A modern világ bizonyos engedményeket tett idők folytán ezen a téren is és a régi naiv egyszerüséget és ártatlanságot raffinált amerikai izü élelmesség és a haszon kiaknázása iránti törekvés váltja fel. Ez az áramlat eléggé érthető. Sokan vagyunk és nehéz az élet. A kereskedőket ölik az általános kedvezőtlen viszonyok s gyikolja a konkurrenczia. Kiki keresi tehát boldogulását, a hogy tudja.

Az öles tarka plakátok, a furfangos hirlapi hirdetések, felkapott jelszavak és kifeszitett mézes madzagok mutatják az utat, a jámborabb fajtáju üzletembernek is, a könnyebb siker eléréséhez. Már most elzárni a tisztesség bizonyos korlátai között mozgó reklámszerzés módjai elöl a kereskedő világot nem csak áldástalan, hanem veszedelmes és bünös szolgálat lenne. Tudjuk, hogy nem is ezt akarják tenni, s épen ezért forgatják meg a dolgot elülről-hátulról ismételten. De épen ezért fontos is, hogy az ülésező ankét lelkiismeretesen, alaposan, e mellett azonban tág látókörrel és elégséges felvilágosodott gyakorlati érzékkel végezze munkáját.

A közigazgatási hatóságok a legutóbbi években már maguktól készitik elő az uj törvény talaját.

Legujabban az eddigi alapon, csakis a törvény és a törvény erejü rendeletek kiterjesztő magyarázatával annyit értek el a közigazgatási hatóságok lelkiismeretes ellenörzés utján, hogy a fővárosban a kereskedők a szó szoros értelmében megriadtak s a tisztességtelen verseny s ezzel kapcsolatosan a tömeges és gyors vételre ingerlő árusitás szük korlátok közé szorult. Nem azt állitjuk, hogy az ilyennemü kihágások eseteiben megindított ügyek száma csökkent volna, — ellenkezőleg a statisztika bizonyitja, hogy a hatóság elé hurczolt kihágások száma tetemesen növekedik — ámde ugyanilyen arányban fogy magukat az elkövetett kihágásoknak a száma és minősége.

A dolog igen természetes. Mennél több kereskedőt büntetnek meg kihágás miatt a példa elrettentő hatásánál fogva annál kevesebben követik el a kifogásolt cselekményt.

Nagy szerepet játszik itt a hatóság szigorusága is, a melyet az esetek megitélésénél és a büntetések kiszabásánal tanusit.

Azelőtt ha a kereskedő kiirta kirakatába, vagy boltajtaja fölé, hogy árui olcsók, jutányo-

sak, — az egészen természetes dolog volt és nem akadt fenn rajta senki. Ma már miniszteri döntés van rá, hogy sulyos kihágás, mely tömeges és gyors eladásra ingerel s mint ilyen az ipartörvénybe ütköző és szigoru büntetést von maga után. Ez a büntetés törvény szerint 100 frttól 300 frtig terjed, az alsóbb hatóságok azonban gyakran alkalmazzák az általános enyhitő paragrafust.

A kereskedelmi miniszternek ez nem elég, a büntetés kiszabásánál engedékenységet nem tanusit, sőt ezenfelül azt is kimondotta, hogy az efféle árusitás engedély nélküli végeladásnak tekintendő s igy elkövetője köteles a törvényszerü engedély dijat (Budapesten 100 frt.) pótlólag megfizetni s a kihágás elkövetésének ideje alatt szerzett jövedelmének törvényszerü hányadát vagyis bevételénnk egy tizedrészét a közpénztárba beszolgáltatni.

Ez a drákói szigoruság csakugyan elrettentő hatásu, mert a kereskedőnek ma már „nem fizeti ki magát“ a kihágás, a melynek esetleg busás jövedelmét azelőtt nyugodtan zsebrerakhatta s a bajt rosszabb esetben is megúszta néhány forint pénzbüntetés árán.

Az állapotok tehát javulnak, de a dicséretes haladásnak meg van a maga erős árnyékoldala is. Az, hogy ma már sem a hatóságok, sem a tisztességes kereskedők nem ösmerik ki magukat, s nem tudhatják, hogy az elfogadott kiterjesztő törvény magyarázat mellett micsoda kihágás, mi pedig nem.

A tisztességes versenyre való törekvés során más oldalról ott állunk, hogy legjobb indulatu kereskedőt valami általánosan megszokott, habár esetleg félszeg jelző használata miatt feljelenti „tisztességes versenytársa“, s a hatóság szépen megbünteti. Mert a hatóság nem lélektanból itél. A denunciáns versenytársra pedig nincsen paragrafus.

Mint mondottuk, a helyzet teljesen zavaros, a nagy tisztitó törekvés hirtelen keredett, mint a nyári zivatar s nincs vezérfonal, a mihez magát a tisztességes — ámbár élelmes — kereskedő alkalmazhassa.

Ugyanigy áll a dolog a hatóság szempontjából, a hol nemsokára szavakról és kifejezésekről fognak könyvet vezetni: „ezeket nem szabad“. Hogy mit szabad, azt talán senki sem tudja.

A gyakorlati élet szempontjából és a mai állapotok tisztázására, tehát csakugyan nagyelentőségü a tisztességtelen verseny ellen tervezett törvény meghozatala.

A miket itt nagy vonalakban vázoltunk, bizonyitják, mennyire gyakorlati értékü ez a dolog, a mi egyben a feladat sulyosságát jelenti.

Mindeneknek érdekében óhajtjuk és lessük, vajha a munkálkodás sikeres lenne és a várva-várt jobb idők elérkeznének valaha mindenek felett pedig a helyzet tisztázódjék teljesen.

A dunaparti villamos viadukt vasút.

A napokban adták át a közforgalomnak a *Petőfi*-tértől az *Akadémiáig* haladó dunaparti villamos viadukt vasutat, s ezzel a székesfőváros vasuti hálózata ismét megnagyobbodott. Az uj vasuttal ismét igazoltuk azt, hogy helyi közlekedési viszonyok tekintetében kiálljuk a versenyt bármely világvárossal.

A dunaparti vasut létrehozta az összeköttetést a fővárost átölelő köruti villamos vasut vonal két végső pontja között, s ezzel a teljes körforgalom megvalósithatóvá vált. Az uj vonal segitségével két teljes öv, a belső és külső körutak szalagja fogja körül s afővárost s e közlekedési vonalakon, ha még az átszállópontokat is figyelembe vesszük, könnyüszerrel megközelithető a főváros belső részeinek csaknem minden pontja.

Az uj vasutat a *Városi villamos vasuti részvénytársaság* épitette, tehát ugyanaz a társaság, mely az első villamos vasuti vonallal ajándékozta meg a székes-fővárost, s mely létre hozta a *Ferencz József* földalatti villamos vasutat és tervbe vette a *Kossuth Lajos*-utcza alatt megépitendő villamost.

Dicséret illeti érette a társaságot, hogy nem sajnálta a befektetést s igazi lelkesedéssel, sőt ha kellett áldozatkészséggel segiti elő a főváros fejlődését és további előhaladását.

De őszinte dicséret illeti a városi villamos vasut társaság buzgó vezérigazgatóját, *Hüvös Józsefet*, a kinek lelkes munkaszeretete és valóban nagyszabásu alkotó tehetsége egyik sikert a másik után szerzi meg és a társaság emelésével közvetve kiváló szolgálatokat tesz a fővárosnak.

Nem feledkezhetünk meg természetesen első sorban a közhatóságok s ezek közt első helyen a székesfővárosi tanács uj ügyosztályának, a közlekedési osztálynak buzgó fáradozásáról sem, a melylyel az uj vasut ügyét felkarolták szeretettel

ápolták és lehetővé tették a megvalósulását azoknak a terveknek, a melyek csak két évtizeddel ezelőtt álomnak illettek volna be.

Megragadjuk az alkalmat, hogy a dunaparti villamos vasut megnyilta alkalmából visszapillantást vessünk a vasut történetére, mely változatos, mozgalmas részekben bővelkedik.

A Petőfi-tértől az Akadémiáig vezető villamos vasut története már jó régi időre vezethető vissza. Szó volt már e vasut kiépítéséről 1891-ben, mikor még a mai társaság jogelődje a *Siemens és Halske* czég a még akkor kiépitetlen *Boráros*-tér — *Eskü*-téri vonallal kapcsolatban bemutatta a tanácsnak a szóban forgó uj vonal terveit is. A tanács azonban ekkor még elejtette az egész vonal eszméjét. A mostani uj vonal létesitésére nézve különösen az *épitendő dunaparti fögyüjtő csatorna* függöben lévő terve, és a *Ferencz József*-téri keresztezés helyes megoldásának kérdése szolgáltak akadályul.

Az 1893. évi julius hó 3-án megtartott közigazgatási bejárás alkalmával azonban már az egész dunaparti vonalnak kiépitése komoly megfontolás tárgyává tétetett, s az 1894. évi január hó 18-án megtartott engedélyezési tárgyalás eredményéhez képest 1896. évi junius hó 28-án kiadott engedély okiratban a jelenlegi társaság engedélyt nyert a kereskedelemügyi minisztertől a *Boráros*-térről kiindulva, a *Csepel*-rakparton, *Sóház*-utczában, a *Fővám*-téren, a *Ferencz József*-rakparton, az *Eskü*, illetve *Petőfi*-térig, innen a rakparton át az *Eötvös*-térig és a *Ferencz József*-téren át a *Rudolf*-rakpartig vezetendő, s villamos erőre berendezendő közuti vasutnak, vagyis az egész dunaparti villamos vasutnak kiépitésére.

Nemsokára hozzá is fogtak az engedélyezett vasutnak az *Eskü*-térig leendő kiépitéséhez, s a tanács 1898. évi február hó 24-én tartott ülésében, a maga részéről már kivánatosnak sőt szükségesnek jelezte, hogy az egységes vasuti közforgalom létesitése érdekében a kormány által az *Eskü*-térig engedélyezett, s az akkori *Kalap*-utczáig már ki is épitett dunaparti villamos vasut az *akadémiai* villamos vasuti vonallal szerves összeköttetésbe hozassék, még pedig annál inkább, mert ez irányu óhajának a közgyülés is már több izben kifejezést adott. A tanács ez alkalommal azonban még azon az álláspontón volt, hogy a korzót igénybe vevő közönségnek lehető megkimélése végett az uj vasut *alagutszerüen* volna megépitendő, s felhivta a mérnöki hivatalt, hogy a bemutatott terveknek ez irányban leendő módositását tegye megfontolás tárgyává és ez irányban tegyen előterjesztést. Megjegyzendő, hogy az engedélyokiratban alternativ tervként voltak felállitva az *Eskü-tér* és *Akadémia* közötti vonalnak utcza szinben vagy alagutban való vezetése. Az alagutszerü vezetés eszméje azonban különböző czélszerüségi okokból el volt ejtendő, s ezzel az uj vasut létesitése elé gördülő legnagyobb akadály is el volt háritva.

Az 1899. évi november hó 30-án a kereskedelmi miniszteriumban megtartott értekezlet alkalmával megállapitották végleg az uj vasut épitési terveit és feltételeit, s a vasutvonal megvalósitása ez időtől fogva már gyorsan haladt előre.

1900. évi február hó 21-én köttetett meg az uj vasut czéljára szükséges közterületek használata tárgyában a társaság és a székes főváros közönsége között a szerződés, illetve pótszerződés. A szerződés főbb pontjai a következők :

Az uj vasuti vonalra nézve kimondották, hogy az a még 1893-ban létrejött ugynevezett egységes szerződés alapján már kiépitett villamos közuti vasuti hálózat kiegészitő részét képezi, s ennélfogva az egységes szerződésben megállapitott összes határozatok és feltételek egész terjedelmükben az uj vonalra is kiterjesztetnek. Ebből folyólag a területhasználati engedély időtartama az egységes szerződés 4. §-ának kikötéséhez képest az uj vonalra nézve is *1904. évi január hó 1-én reggel 5 óráig tart.*

A jövedelemben való részesedés arányára nézve pedig ugyancsak az egységes szerződés 26. §-ának a) pontjában megállapitott első határidő — az első 10 év — ezen vasutnál is 1904. év végén jár le és az egységes szerződés 29. §-a értelmében az ott részletezett eshetőségek beálltával ezen vasutvonal is ép annyi ötvened, illetve negyvened részben megy át a székesfőváros tulajdonába, mint az eddigi vonalak.

Megállapittatott továbbá, hogy az egységes szerződés 20. §-a értelmében megillető bruttó jövedelemben való részesedés az uj vonal után annak üzembe hozása napjától fogva azonnal megkezdődik.

Kikötötték, hogy a pálya egész hosszában kettős vágánynyal és alsó vezetékkel létesitendő és csak a nyilvános személyforgalom közvetitésére szolgálhat.

Kiköttetett továbbá, hogy a társaság a korzó mentén a viadukt vasut alatt saját költségén üzleti és raktárhelyiségeket köteles létesiteni. Ezen helyiségekből 6 raktárhelyiséget a társaság a pálya fenntartására szükséges eszközei czéljára bérfizetés nélkül ingyen használhat, s ezen helyiségek szolgálnak az árviz esetere készletben tartandó mentőeszközök elhelyezésére is ; a többi helyiségek azonban a székesfőváros birtokába mennek át. A helyiségeket a társaság minden beavatkozása nélkül a székesfőváros bérbeadás útján értékesiti. A brutto hevételből a társaságot 80 százalék illeti meg és a helyiségek fentartásáról a társaság gondoskodik.

Megjegyzendő, hogy a viadukt vasut alatti raktárak megépitésével egyidejüleg a rakparti eddigi árubódék lebontása is elhatároztatott, s csupán a Duna-

gőzhajózási társaság személy és podgyászfelvételi épületei fognak az alsó rakparton továbbra is fenntartatni.

A vasút megépitésével együtt járt az *Akadémia* palota, valamint az *Eötvös*-tér melletti feljárók átalakitása is. E feljárók átalakitásával egyidejüleg a *dunaparti* hajóraktári kapuk előtti sárkányok és delfinek is elkerültek s azok a városligetben állittattak fel.

A szerződés értelmében a korzó alatti rakpart gyalogjárójának és kocsi útjának átépitéséről a társaság tartozik gondoskodni a kövező anyagot azonban a város szolgáltatja.

Itt emlitjük meg, hogy a vasut megépitésével egyidejüleg felmerült az alsó rakparton átvonuló teherkocsi forgalomnak a *Mária Valéria*-utczába való átterelésének kérdése is.

A vasut kiépitésével egyidejüleg az *Akadémia* megszünik szakaszhatár lenni, ugy hogy a *Petőfi*-tértől az első szakaszhatár a *Teréz*-körut és *Podmanczky*-utcza keresztezése lesz. Az *Eskü*-téri hid megépülte után a *Boráros*-tér—*Eskü*-téri vonal végpontja a *Petőfi*-térrel összekötendő lesz s az *Akadémia*—*Nagykörut*—*Dunaparti* vonalon a körforgalom életbe lesz léptetendő.

Nemsokára a szerződés megkötése után elkészültek a részletes épitési tervek, melyeket a középitési és közlekedési bizottmány letárgyalván s a közmunkák tanácsa azokhoz hozzájárulván, a tanács még a terület-használati szerződés jóváhagyása előtt 1900. évi márczius hó 29-én tartott ülésében kiadta a helyhatósági épitészi engedélyt.

Az engedélyezett épitési tervek az 1899-ben a kereskedelmi miniszteriumban megtartott vegyes bizottsági megállapodástól alig tértek el. Főbb eltérés volt az, hogy a *Ferencz József*-téren a vágányoknak a park mellett leendő vezetése rendeltetett el. Elrendeltetett továbbá, egy pár kőparti lépcső áthelyezése is. Intézkedés történt az épitési engedélyben a vasut viztelenitése iránt s elrendeltetett, hogy a megállóhelyeken árvizvédelmi szempontból vaskapuk készitendők, melyekkel a nyilások szükség esetén biztosan elzárhatók lesznek. Kimondatott, hogy a viadukt vasut külső szélén levő rács függőleges pálczái a korzó mellvédő falán levő rácshoz hasonló módon készitendők el.

A kereskedelemügyi miniszter 1900. évi április hó 26-án visszaküldte a részletes épitési terveket a székesfővároshoz, kijelentvén, hogy azokhoz csekély módositással hozzájárul s a maga részéről mindössze egy-két lényegtelen kikötést ir elő.

A székesfőváros tanácsa 1900. évi májás hó 3-án tartott ülésében tudomásul vette a miniszter leiratát és kiadta a szükséges utasitásokat.

A mérnöki hivatal azonnal hozzálátott a kitüzésekhez, a vasutépitkezés az időközben egyébként ujabb, csekélyebb jelentőségü módositást szenvedett tervek szerint megkezdődött s meglepő gyorsasággal haladva előre, mint azt mindnyájan tudjuk, nem rég be is fejeztetett,

Október hó 20-án történt meg a teljesen kiépült uj vonal műtanrendőri bejárása, s az tökéletesen rendben levőnek találtatván, a közforgalomnak átadatott.

Befejezésül megjegyezhetjük, hogy a raktárhelyiségek bérbeadása tárgyában az árlejtés megejtetett, de az kielégitő eredménynyel nem járt s igy ujabb árlejtést hirdettek, — s hogy a dunaparti főgyüjtőcsatorna elkészült tervei következtében a korzó alatti alagutban levő raktárhelyiségeket ezentul nem adják bérbe.

Ugyanis a dunaparti korzó alatt már teljesen kész alagut van, a melyet eddig raktárokul használnáltak. Ezt a helyiséget akarták megfelelő átalakitással az eredetileg földalattinak tervezett vasut czéljára felhasználni s egyik biztató érv volt reá, hogy a vasutat a föld alatt vezessék végig. Most, hogy a vasut viadukton épült s a viadukt alatt uj raktárhelyiségek alakultak, a régi alagut felszabadult. A legujabb tervek szerint most majd a főgyüjtő csatornát helyezik el benne, a korzó alatt.

A társaság egyébként ujabban a vonalon a *Régi-pósta*-utczával szemben felállitandó kis kocsirendező bódé felállitására kért engedélyt.

Bár még csak néhány napja, hogy az uj vonalon a kocsik közlekednek, de a közönség már is gyakran veszi igénybe a czélszerü és tetszetős külsejü vonalat, s a korzó közönsége is csakhamar meg fog barátkozni vele, még pedig annál is inkább, mert a lebontott rakparti bódék most már szabad kilátást engednek a gyönyörü Dunára.

Bennünket pedig kecsegtet az a remény is, hogy valószinüleg nemsokára kiépül a *Duna* jobb partján a *Lánczhid* és *Döbrentei*-tér közt az *Akadémia*—*Petőfi*-téri vonal pendantja. a második viadukt vasut is, és fejlődő székesfővárosunk megint egy ujabb szép alkotáshoz fog jutni.

R. Y.

A főváros jövő évi közmunka programmja.

A főváros mérnöki hivatala az egyes kerületi előljáróságok közreműködésével megállapitotta volt a főváros jövő évi közmunka programmját.

E szerint az utak épitésére 5,426.382 korona lett volna szükséges; a jövő évi költségvetés tárgyalása alkalmával azonban a tanács ezt az összeget a kedvezőtlen pénzügyi viszonyokra való tekintettel csaknem ötödrészére, vagyis 1.200,000 koronára szállitotta le.

Ugyanigy történt, habár kisebb arányban is a külterkelki makadám utak költségvetésénél is, amely

czélra a mérnöki hivatal 584.300 korona előirányzását kérte, azonban a tanács csak 450.000 koronát vett fel e czimen a jövő évi költségvetésbe.

E nagy mértékü redukcziók miatt természetesen a mérnöki hivatalnak uj közmunka programmot kellett egybeállitania, amelyben csupán a legszükségesebb közmunkákat vehette fel, hogy a költségek szük keretét át ne lépje

A mérnöki hivatal az uj közmunkaprogramm összeállitásával ma elkészült. Az uj közmunka programmot a következőkben vázoljuk: *uj közutakat* fognak létesiteni a következő terv szerint.

Az I. kerületben kiépül: a *Mátyás* templomhoz vezető főlépcső, és rendezik a *Halász* bástya északi részét és a *Szt. György*-teret.

A II. kerületben a Lánczhid-téri teljesen rozzant állapotban lévő fabur kolatot ujjal cserélik ki. A báró *Lipthay* Béla-utczát a *Bodrog*-utczával együtt, továbbá a *Margit*-kőpartnak a *Pálffy*-tértől a *Szt. Margit*-hidig terjedő részét, valamint a *Margit*-sétány mellett levő utat rendezik és burkolják.

A III. kerületben csak a *Szt Endrei*-ut rendezését tervezik.

A IV. kerületben az uj *Városháza*-utczát (a régi Gránátos-utczát), az *Egyetem*-teret, a *Váczi*-utczának azt a részét, mely azelőtt *Lipót*-utcza volt és a *Zöldfa*-utczát aszfalt burkolattal látják el.

Az V. kerületben tervezett közmunkák között legfontosabb a *Gizella*-tér aszfaltozása és parkozása. Ezenkivül aszfalttal burkolják a *Vigadó*-utczát és a *Vigadó*-teret. A *Vigadó*-utcza burkolását főkép a filharmoniai hangversenyek kedvéért foganatositják, hogy az eddig folytonosan zavaró türhetetlen kocsi zajt megszüntessék.

A VI. kerületben aszfalt burkolattal látják el a *Csengeri*-utczának az uj terézvárosi elöljárósági épület közelében levő részét, melynek zajtalanná tételét a hivatalok nyugalma követeli meg. Az *Aréna*-utnak a *Vágány*-utcza és a *Lehel*-utcza között levő részét keramittal; a *Dob*-utczát és a *Szondy*-utczát aszfalttal burkolják.

A VII. kerületben a *Szegényház*-teret rendezik: parkozzák és aszfaltozzák. A *Kertész*-utczát aszfalttal boritják.

Végre rendezés alá kerül a *Sip*-utcza *Kerepesi*-uti torkolata is.

A VIII. kerületben a *Szentkirályi*-utczát aszfaltozzák és az *Ujvásár*-tér keleti oldalán keramit burkolatot készitenek.

A IX. kerületben a *Drégely*-utczát, a sertés közvágóhidhoz vezető utat és a *Lónyay*-utczát is aszfaltozzák.

Végre a *X. kerületben* a *Jászberényi*-utat a Kolozsvári-ut betorkolásánál kibővitik, hogy a köztemetőhöz vezető villamos vasutnak második sinpárját is lehessen rakatni.

Az elsorolt utczarendezéseken kivül egész sereg *makadám utat* épitenek a főváros kültelkein.

Ezek a következők:

Az I. kerületben azt az erdei utat épitik ki, a mely a *Tündérhegyet* a *Mátyáskirály* utjával köti össze. Ezenkivül a *Hidegkuti*-ut árkait és a Sánez-utczát kövezik ki.

A II. kerületben tervbe vették a *Niedermayer*-utcza ama részének kiépité-ét, amely a *Szemlőhegyi*-ut és az *Apostol*-utcza között van. Ezenkivül makadám burkolattal látjuk el az *Áldás*-utczát.

A III. kerületben a *Lelkész*-utczát, *Pacsirtamező*-utczát és a *Zöldmáli*-utat burkolják.

A IV. kerületben kültelek, s igy makadám nincs.

Az V. kerületben az uj közteret feltöltik és a *Zápolya* utczát burkolják.

A VI. kerületebn a *Levente*-utcza *Szabolcs*-köz és *Dévai*-utcza burkolása kerül sorra.

A VII. kerületben a *Mekszikói*-ut, *Róna*-utcza és *Columbus*-utcza burkolását tervezik.

A IX. kerületben a *Freiberger*-féle házak előtt levő névtelen ut és a *Gubacsi*-ut burkolását hajtják végre.

A X. kerületben végül a *Szent-Mihályi*-utat, és az *Ihász*-utczát rendezik — illetve burkoltatják.

A választó.

— Előkészületek a községi választásokra. —

Férj (községi választó): No, ne sirjatok olyan keservesen, hiszen nem az örökkévalóság . . .

Feleség: De édes Balázs, mondj le a választói jogról. Istenem, istenem, három hétig nem látunk. Tekints gyermekeidre Balázs; gondolj apai kötelességeidre. Először a család, azután a főváros.

Férj (szaval): Becses nőm! Ne ne folytasd. Szavaid, melyek a hizelgés és valótlanság hazug mézébe vannak mártva nem tántoríthatnak el legszentebb kötelességemtől. Hiába minden fáradozás hiukká válnak az előtt a magasztos eszme előtt, mely bensőmet elönti. A községi választások . . . . .

A gyerekek (körülfogják apj kat): Papa, papa ne menj el.

Férj: (könnyező szemeit törülgeti): Látom, hogy szerettek de nem lehet. . . .

Feleség (gyöngéden megsimogatja a férj állát). De kedves Balázs két hétig! Nem tudnád elvégezni rövidebb idő alatt?

Férj (Szánakozóan tekint nejére): Nem lehet, kedvesem Tudod, a bizalmas jellegü előértekezlet, a bizalmas utóértekezlet, az értekezlet, a végrehejtó bizottság előértekezlete, a melyen kijelölik a kijelölő bizottság tajait, az értekezleti, reggeli, a kijelölő bizottság értekezlete, utána bizottsági dejenner kijelölő bizottsági ülés, melyen kijelölik a bizottsági tagokat.

Feleség: (nyög).

Férj (fokozodó erélylyel): . . , utána kijelölő bizottsági társasvacsora, pártértekezlet, utána bizalmas bankett, majd kijelölő pártvacsora. ujabb pártértekezlet terítékkel, s végül a . . . . pártlakoma.. . . ,

Feleség : (kitörő örömmel). Ah, csakhogy a végére értél. De nem mondanád meg, kedves Balázs, hogy annyi de jenner párt vacsora és bankett után minek még a *pártlakoma*?

Férj (füléhez hajol, s bizalmas hangon sugja): Hát tudod, lelkem, *akkor jelöljük* a törvényhatósági bizottsági agokat

A kéményseprő kerületek uj beosztása.

A főváros kezdeményezésére a kereskedelm miniszter tudvalevőleg körrendeletet adott ki, amely lyel a kéményseprő kerületek ujra leendő beosztását akarja előkésziteni. Ebben a körrendeletben felhivta a miniszter az iparhatóságokat, hogy a kéményseprő kerületek jelenlegi beosztásáról pontos és részletes kimutatásokat állitsanak össze.

A főváros tanácsa ma erre a rendeletre válasz feliratot intézett a miniszterhez, amelyben arra kéri a minisztert, hogy a fenálló különleges viszonyokra való tekintettel ennek a kimutatásnak elkészitésétől áljon el.

Ugyanis a budapesti kéményseprő szabályrendelet alapján a háztulajdonosok az egyes közigazgatási kerületekbe beosztott alkerületi kéményseprő mesterek közül a kémények tisztitásával saját tetszése szerint bármelyik kéményseprő mestert megbizhatják a kéményseprés megállapitott dijtételeit pedig csakis maximális dijtételeknek lehet tekinteni, s igy a kéményseprő munkálatokat az érdekeltek között létre jött megegyezés szerint más árakon is el lehet végezni : mindezek a körülmények azt bizonyitják, hogy az egyes közigazgatási kerületek kéményseprői között a szabályrendeletet iparuk gyakorlásánál a szabad versenyt megengedi.

A miniszter kivánta kimutatatásnak az egyes kéményseprő munka kerületek jövedelmezőségének elbirálása alapjául szolgáló adatait tehát csaknem lehetetlen megfelelő módon egybe gyüjteni. Nem hivatkozik itt a tanács az adatgyüjtés rendkivüli költségeire és a vele járó fáradságokra, de lehetetlenné teszi a feladat megokolását az a körülmény, hogy az egyes kéményseprő mesterek által tényleg kezelt kémények számát, valamint a mesterek bruttó és nettó jövedelmét csakis maguknak az érdekelt mestereknek a vallomásaik alapján lehetne megállapitani, holott ezeket a bevallásokat mint érdekelt felektől eredőket hiteleseknek elfogadni nem lehet. Világos ebből, hogy ha a tanács a kivánt kimutatást el is készitené, azt a miniszter a kivánt czél érdekében eredményesen felnem használhatná.

A kéményseprők ügye egyébként még más irányban is foglalkoztatta ma a tanácsot. Ugyancsak a kéményseprő munkakerületek ujabb beosztása ügyében sürgető megkeresést intézett a budapesti kereskedelmi és iparkamarához, hogy a már régebben kikért megokolt véleményét az ügyben a fővárossal most már mielőbb közölje.

A „priváta.“

A székesfővárosi tanitókat nem csak diplomával, de ravaszsággal is megáldotta az Isten.

A tanitóknak tudniillik nincs valami tulságosan nagy fizetésük, s hogy jövedelmüket emeljék, az ugynevezett privátákhoz folyamodtak, melyekben a tanrendben előirt órákon kivül naponta még egy órát korrepetálásra forditanak. Ezért az óráért minden diáktól beszedtek havonta 2 koronát, s ez volt a tanitók mellékjövedelme. A mellékkeresetnek ez t a módját azonban a tanitók megalázásnak találták, s folyamodtak a városhoz szüntesse meg azt az állapotot az által, hogy fölemeljék a fizetésöket, nekik s igy ne kelljen privátát adniok.

A főváros megvizsgálta a kérelmet és alaposn k találván, csakugyan felemelte a tanitók fizetését, hogy fölmentse őket a megalázó korrepetitorkodástól.

És mit tettek a tanitók ? Megköszönték szépen a fizetésemelést és — mint a ki jól végezte a dolgát, — tovább is megtartották a privátát, mely most már, miután a gázsi nagyobb lett, szintén nem volt megalázó.

A város azonban nem érte be annyival. Látván, hogy a tanitók nem hagyták abba a korrepetitorkodást, kapta magát és megrendszabályozta a privátát. Ez a megrendszabályozás körülbelül annyiban van, hogy egy csoportban nem lehet több 35 privátás tanulónál s ezzel az illető csoport-tanitók mellék jövedelme csökken. Másrészt kötelezi a tanitókat, hogy a privátás diákok közé minden ötödiknek egy-egy szegénysorsu tanulót kell ingyen fölvenniök ; viszont pedig kimondja, hogy azok a tanulók, a kik eddig tandijmentesek voltak, és most meg tudják fizetni a korrepetálásért a havi 2 korona dijat, a havi 1 koronányi tandijat is megfizethetik, s elvesztik tandijmentességöket.

Érdekes különben, hogy a diák havi 1 koronáért rendszeres oktatásban részesül, heti 24—30 órán keresztül, mig a napi egy, tehát heti 7 órás ismétlő oktatásért éppen még egyszer annyit, havi 2 koronát kell fizetni. Az látszik ebből, hogy a népoktatás is sokkal jobban jövedelmez társadalmi-, vagy mondjuk magán-utakon mint városi alapon ; mert hiszen a város jövedelme ugyanannyi tanuló után csak feleannyi, mint a tanitóké, a kik pedig a város szolgálatában négyszer-ötször annyi órát kötelesek adni, mint a privátás tanulók szolgálatában.

A logika itt mindenesetre megbicsaklott, mert nem lehet helyes, hogy a tanulók szülei ily fölösleges és a rendes tandijnál kétszer akkora kiadásba kevertessenek, mikor lehetetlenség, hogy egy napon 1 óra alatt többet okulhassanak, mint napi négy-öt óra alatt.

Ha valaki külön otthon ismétli át az iskolában tanult anyagot, annak meg lehet a látszatja ; de a privátáról, melyet csakis a mellékjövedelem szaporitása czéljából találtak ki, fájdalommal kell kimondanunk, hogy csak szemfényvesztés.

x.

A dunaparti viadukt raktárak bérlete.

Az uj dunaparti villamos vasut viaduktja alatt levő raktárhelyiségek bérbeadása tárgyában tartott árverés tudvalevőleg eredménytelen maradt. A tanács most uj árverést irt ki, melyet novomber 20-án tartanak meg.

Szinház.

Kisebb-nagyobb balesetek láncolata jellemezte szinházainknak azt a legutóbbi időszakát, a melyről a rendes beszámolóink során ezuttal meg kell emlékeznünk. Két elhalasztott bemutató előadás volt azok között a legnevezetesebb. Néhanapján ugyan meg szokta látogatni müintézeteinket olyanféle kellemetlenség, hogy az előre kitüzött premiéreket egy vagy más okból el kell halasztani, az már azonban csak a legritkább esetekben fordul elő, hogy egyszerre két szinházat is meg látogasson a sorsnak e könnyebben elviselhető csapása. Mivel azonban az ok ezuttal is, mint rendszerint szokott lenni, — véletlenség volt, — az esemény nem jelent egyebet, mint az érdeklődők részéről — boszuságot.

A *Nemzeti Szinház*-ban Hajó Sándor eredeti vigjátékának bemutatója maradt volt el, s helyét ismert darabok ismétlésével töltötték ki. Örvendetesen tapasztaltuk továbbá, hogy a klasszikus müsort nem hanyagolják el. Shakespeare a hét müsorában *III. Richárd* dal szerepelt, melynek előadása egyike a Nemzeti Szinház legkiválóbb klasszikus estéinek. *Gyenes* László nem nagy kaliberü Richárdot állit elénk, nem a félelmes bestiát rajzolja erős szinekkel, — alakitása azonban magán viseli az igaz müvészet zománczát s alapos tanulmányra vall. Ez a lelkiismeretes müvész is mindenkor becsülettel felel meg a reá bizott feladatnak, Richárdja pedig már régebben elismert alakitás, — mely az idővel csak tökéletesebbedett. Uj szereplő volt *Fái* Szeréna, akiről semmi jót sem mondhatunk. A többi a régi jó egy-két kellemetlen mellékalakot kivéve. A játékrendbe ujból visszaállitott Bisson-féle bohózat, a Pont-Biquet család szintén megtöltötte a házat közönséggel, a mely mindvégig pompásan mulatott. Való igaz, hogy ez a darab, a szinház magas nivójához mérten kissé méltatlan a pártfogásra, érdemes azért időnkint előadatni — a pénztá risikertől eltekintve már csak a remek előadásért is. Mert a Nemzeti szinházbeli előadás mintakép számba mehet, hogy kell tulzások és mindenek felett izléstelenségek nélkül egyszerü és igaz müvészettel efféle könnyüfajta bohóságot is élvezetessé tenni. *Ujházi*, *Náday* és *Vizvári* triászán kivül feltétlen dicséret illeti a környezetet is, mely *Gabányi*-val az élén teljesen kifogástalan.

Külön felemlitést érdemel a *Rákosy* Szidi ismert pompás anyósa is.

Iskarióth az idén már leszorult délutáni előadása. Kár értte, mert költői szépségekben bővelkedik. Természetesen sokat von le azonban értékéből az uj szereposztása. *Bakó* kétségtelen talentuma sehogy sem akar kibontakozni. Kár *Somlótól* elvenni ezt a szerepet; ha az organuma miatt terhére is van, müvészi játéka eléggé kárpótol.

Az *Operá*-ban *Bonomi* Lujza közepes hatást ért el *Mignon*-ban. Uj szereposztással került szinre a régen pihentetett *Roland* mester, mely *Dióssy*-nénak sikert hozott ugyan, de azért a *Hilgermann* Laura énekét és játékát nem feledtette. Uj szereplő volt *Kertész*, a kinek ez már második uj nagy szerepe, sajnáljuk, de bizony mi egyelőre nem tudunk megbékülni vele. A játéka nem elégit ki s a hangja sem szerez igaz gyönyörüséget. Ugy látszik még a gyümölcs nem érett meg eléggé. Nehezebb feladata volt *Tell Vilmos*-ban- következésképen sikere is még kisebb. — *Gábor*, az uj ösztöndijas tenorista igen kedves szinész, a kellemes hangja azonban még kissé gyenge. — *Wagner* Richardot, a *Walkür* és a *Nürnbergi* mester dalnokok előadása képviselte.

A *Népszinház* müsorát kissé felüditették néhány kényszerüségből elővett ismert darabbal, egyébként még mindig *Jones* dominál. *A molnár és gyermeké*-nek hálás publikuma akad évről-évre; jól is adják ezt a szentimentális német históriát, — csak *Szirmai*-nak nem hisszük el, hogy szerelmes molnárlegény.

A Vigszinház-ban szintén elmaradt a kitüzött kettős premiére, igy a *Coralie és Társa* élete egy héttel megnyult. A betegeskedő *Góth* Sándor szerepét *Tapolczai* Dezső vette át s nem játszotta rosszabbul mint elődje, de jobban is csak valamivel.

Az *Uránia* szinház közönsége örvendetesen szaporodik. A *Petőfi* esték élvezetesek voltak, az ujból elővett *Velencze* pedig gyönyörködtető és tanulságos.

P.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 439 gyermek, meghalt 255 egyén, a születések 184-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 317 törvényes, 122 törvénytelen; nemre nézve 212 fiu, 227 leány. Halvaszületett 9 gyermek köztük 6 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 33·3.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 19·3, az egy éven felüli lakosságnál: 14.0, az öt éven felüli lakosságnál: 12.

A halottak közt volt 144 (—) finemü, 117 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 4. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 18-nál).

Az év eddigi 42 hetében élve született összesen 19.268-gyermek, meghalt összesen 12.193 egyén, a születések többlete tehát 7075; a mult év megfelelő időszakában született 19.1752 meghalt 12.536, a születések többlete tehát 6.639.

Az élve születtek között volt: 88 római katholikus, 2 görög katholikus, — görög keleti, 14 ágostai evang., 14 helvét, — unitárius, 27 izraelita, — egyéb, — összesen 141. Halvaszületettek összesen 3.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1088 beteget, szaporodás 369, csökkenés 363, maradt a hét végén 1094, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 140 beteget, szaporodás

42, csökkenés 36, maradt a hét végén 146, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 561 beteget, szaporodás 214, csökkenés 224 maradt a hét végén 551, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 709 beteget, szaporodás 137, csökkenés 122, maradt a hét végén 724. Összesen ápoltak a mult hét végén 2498 beteget, szaporodás 762, csökkenés 745, maradt a hét végén 2515.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek, s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni, s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt, s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

Visszatért tanácsos.

Lung György fővárosi tanácsos okt. 29-én visszatért hat heti szabadságáról és Dr. *Seregi* Zoltán tanács-jegyzőtől ujból átvette a tanács I. jog-,ipar- és rendészeti ügyosztályának vezetését.

A tiszti orvosok uj beosztása.

A fővárosnak két kerületi orvosát, dr. *Demkó* Bélát és dr. *Feleki* Sándort a törvényhatósági bizottság közgyülése nemrég tiszti orvosokká választotta meg. Az uj tiszti orvosok szolgálati beosztását most készitette el a polgármester. A két tiszti orvos beosztása alkalmával a tiszti orvosok egész létszámában történtek is nagyobb változások. Nevezetesen: a tiszti főorvosi hivatalba központi szolgálatra dr. *Szabó* Sándor VIII. kerületi és dr. *Szalay* Béla IX. kerületi tiszti orvosokat rendelte be a polgármester, mig dr *Szabó* Sándor helyére a VIII., ker. elöljárósághoz dr. *Janovits* Sándor VI. kerületi dr. *Szalay* Béla helyére pedig a IX. ker. elöljárósághoz dr. *Katona* Fózsef VII. kerületi tiszti orvosokat helyezte át. dr. *Janovits* Sándor helyére a VI. kerületi elöljárósághoz dr. *Demko* Bélát: Dr. *Katona* József helyére pedig a VII. kerületi elöljárósághoz dr. *Feleki* Sándor ujonnan megvállasztott tiszti orvosokat osztotta be.

Gerlóczy Károlyné nyugdija.

Gerlóczy Károly volt alpolgármester özvegyének a törvényhatósági bizottság tudvalevőleg felemelt özvegyi nyugdijat szavazott meg. A belügyminiszter most a főváros határozatát jóváhagyta.

Gyüjtés az uj ferenczvárosi templom javára.

A főváros IX. kerületi lakosságának régi panasza, hogy a Bakáts-téren levő ferenczvárosi plébánia templom kis méreteinél fogva a katholikus hivők igényeit ki nem elégitheti. Uj második templom épitése elvben már régen elhatározott dolog, azonban a

szükséges költségek fedezetének hiányában a kivitelre ez idő szerint még nem igen lehet gondolni. Az uj templom megvalosulásának ügye a legutóbbi idő alatt nagy lépéssel haladt előre. A belügyminiszter ugyanis *Bundala* Mihály pápai titkos kamarás és központi papnevelő intézeti lelki igazgatónak folyamodására ma engedélyt adott, hogy a templom épitésének költségeire az ország egész területén könyöradományokat gyüjthessenek. A gyüjtés eredményéről a miniszter annak idején részletes számadásokat vár. — A gyüjtést most országszerte nagy erővel megkezdik, s remélhető, hogy a huzodó kérdés ezen az uton nem sokára kedvező megoldást nyer.

A Szt-Gellért járványkórház folytatólagos épitése.

A főváros az év tavaszán elhatározta, hogy az uj járványkórházat folytatólagosan kiépitteti. Eddig három beteg pavilon és egy felvételi csarnok készült el. A mérnöki hivatal beterjesztette a tanácshoz a kórház épitésének folytatólagos terveit és költségvetését. Ezek szerint egy hullaház, egy bakteriologiai vegyi vizsgálatokhoz szükséges laboratorium épitésének költségei 101.240 korona 54 fillérre rugnának, négy ujabb betegápoló pavilon épitése pedig egyenkint 51.000 vagyis összesen 204.000 korona tovább költséget igényel. A mérnöki hivatal azonban megjegyzi a jelentés végén, hogy e négy pavilon felépitése nem okvetlenül szükséges, s igy a tanácstól függ, vajon ragaszkodik-e az eredeti tervek keresztülviteléhez.

Kibővitett iskola.

Az irgalmas nővérek a Terézvárosban 46 év óta külön elemi iskolát tartanak fenn. Az intézetben évenkint körülbelül 700 növendék kap ingyenes oktatást. Az intézetet az idén lényegesen kibővitették, amennyiben egy uj épületet emeltek. Az intézet vezetősége a fenntartás fokozatosan szaporodó költségeit nem tudja fedezni, azért most azzal a kérelemmel járult a tanács elé, hogy az intézetet anyagi támogatásban részesitse. A tanács három év tartamára 1600—1600 korona évi segélyt szavazott meg az irgalmas nővérek iskolájának.

A főváros a Klotild szeretetháznak.

A tanács a *Klotild* szeretetház engedély dijának elengedéséhez az érdekeltek kérelmére a jotékony czélra való tekintettel a maga részéről hozzá járult, s kimondotta, hogy ilyen értelmü előterjesztést tesz a törvényhatósági bizottságnak.

A vakokat gyámolitó egyesület kérelme.

A vakokat gyámolitó országos egyesület azzal a kéréssel fordult a vallás és közoktatásügyi miniszterhez, eszközölje ki a tanácstól, hogy az egyesületet fokozottabb körök ben támogassa. A miniszter leiratot intézett a tanácshoz az egyesület érdekében, s ki emeli, hogy a felügyelete alatt álló gyámolitó egyesület müködését hosszabb időn át figyelemmel kisérte, s annak az utóbbi években tanusitott munkássága elismerését teljes mértékben kiérdemelte. Különösen figyelemreméltó az egyesületnek a szerencsétlen vakok foglalkoztatása terén létesitett áldásthozó müködése. A miniszter bizalom jeléül az *intézetből kilépő* növendékeknek foglalkoztatását megfelelő segély nyujtásával magára az egyesületre bizta. Minthogy a kezdet nehézségeivel küzdő gyámolitó egyesület terjeszkedése következtében is fokozottabb anyagi támogatásra szorul, a hatóság segélyezését alig nélkülözheti. Mindezek alapján a miniszter az egyesület kérelmét különönös figyelembe ajánlja a tanácsnak. Az egyesület első sorban is a székes főváros szerencsétlen világtalan lakósait részesiti jótéteményeiben, s igy nagyon is méltó a tanács támogatására.

Műemlékek a fővárosi muzeumban.

A budai várpalota épitésének felügyelő bizottsága, az épitkezés gipsz mintáit és a munkálatoknál napfényre került *köemlékeket*, melyek legnagyobb részt *mütörténelmi*, s történelmi emléket és értéket képviselnek, a fővárosnak ajándékozta. A tanács az adomány átvételével Dr. *Kuzsinszky* Bálintot a fővárosi muzeum igazgatóját bizta meg. Az átvétel a legközelebbi napokban megtörténik, azonban az emlékekeket ez idő szerint még nem lehet a fővárosi muzeumban elhelyezni, mivel a muzeum helyisége még alkalmas módon be nem rendezkedett — Felszólitotta ennélfogva a tanács *Hahn* József szobrász müvészt, hogy a régiségeket és a gipsz mintákat a fővárosi muzeum rendbejöveteléig a *központi városháza* templom traktusában létesitendő ideiglenes muzeumális helyiségekben állitsa fel.

Gőzvasut a rózsadombon.

Igmándi Mihály két évvel ezelőtt előmunkálati engedély kapott a Zsigmond-uteán keresztül a Rózsadombra és innen tovább a *Lipótmezőre* vezetendő géperejü vasut épitésére. A kiadott előmunkálati engedelem határideje már lejárt, azonban a tervező vasut épités előkészitését még nem fejeztette be, miért is azelőmunkálati engedelem meghosszabbitásáért folyamodott. A tanács abban állapodott meg, hogy az engedélynek egy évre való meghosszabitását fogja javaslatba hozni.

A társas kocsik zónarendszere.

A főváros közlekedési vállalat még a tavaszszal engedélyt nyert a tanácstól, hogy hat hónapi időtartam alatt a zónadij szabást vonalain kisérletképen életbe léptesse. Ez a hat hónapi határ idő november 6-án lejár. A társaság kérvényt nyutott be a tanácshoz, s az engedélynek ujabb hat hónapra való meghosszabbitását kéri. A társaság azzal okolja meg kérelmét, hogy az elmult hat hónap kevésnek bizonyult a zóna dijszabás kipróbálására, s ez alatt az idő alatt a rendszer előnyös és hátrányos oldalait nem tudták kellőképen megfigyelni.

Áthelyezett mérnöki hivatal.

A főváros mérnöki hivatalának az a külön kirendeltsége, mely a központi városháza átalakitásának folytatólagos munkálatait vezeti, — mind eddig a központi városháza Károly-köruti oldalán, a tiszti kaszinó hajdani helyiségeiben tartotta hivatalát, — helyiséget változtatott. Eddigi hivatalos helyiségeiben ugyanis most rendezik be a főváros könyvtárát, s igy a mérnöki hivatal kirendeltségét egyelőre a városi házinyomdával szemben, a középső épületben helyezték el, a hol azonban csak augusztus 1-ig marad, mert akkorára az átalakitás munkálatai befejezést nyernek s a főváros mérnöki hivatalának valamennyi szakosztálya a központi városháza Károly-utczai oldalának II. emeletére költözködik.

Megszüntetett villamos közlekedés.

A budapesti közuti vaspálya társaság kelenföldi vonalán, az Erzsébet sósfürdőhöz vezető szárnyvonalon külön közlekedést tartott fenn. A szárnyvonalon azonban most, hogy a fürdői évad véget ért, igen kicsi a forgalom, s ezért a társaság azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy egyezzék bele, hogy a szárnyvonalon a közlekedést a tavaszi fürdő évad megnyiltáig beszüntethesse. A főváros a kérelmet kedvezően intézte el.

A villamos vasuti jelző korongok.

A negyedik kerületi választmány javaslatára a IV. kerületi előljáróság azt az inditványt tette a tanácsnak, hogy a közuti villamos vasuti kocsikon használatos szines menetirányjelző korongokat távolitassa el és helyettök a kocsik elején és hátulján olyan táblákat alkalmaztasson, a melyek a kocsik menetirányát kezdőbetükkel jelzik. Igy például a Zuglo — Eskü-tér között közlekedő kocsik első és hátulsó részén a mostani kék-fehér-kék korong helyett, az egyik végén „Zugló“ felirást, vagy „Z“ betüt, a másik végén „Eskü-tér“ vagy pedig „E“ feliratot tartalmazó táblákat helyezzenek el. — A tanács az inditványt elvette, mert a jelenlegi jelző táblák a czélnak teljesen megfelelnek, mig ellenben a feliratos táblák használhatatlanok lennének, mert a szöveget vagy betüket távolabbról felismerni nehéz, vagy éppen lehetetlen volna, holott a szines korongok már jó messziről szembe tünnek.

Közgazdaság

Hivatalos kisérletek a viharágyukkal

A magy. kir. országos metereologiai intézet 28 viharágyut állitott fel telepén, hogy azokkal kisérleteket tegyen, s igy értéküket hivatalos uton megállapithassa. Az intézet e kisérletek során azzal a kérelemmel fordult a fővároshoz, hogy a mérnöki hivatallal a tudományos kisérletek körébe bevont egész területről, mely több hektárnyi terjedelmü, réteg vonalon helyszinrajzokat készittessen és az eme rajzvonalokon átmenő keresztszelvényeket is készittesse el. A mérnöki hivatal a tanács felhivására oly értelmü jelentést tett, hogy a kivánt munka valóban igen érdekes és tudományos szempontból nagy fontosságu volna, azonban olyan nagy terjedelmü, hogy a mostani elő haladt időben már el nem készithető. A mérnöki hivatal azt javasolja a tanácsnak, hogy a kivánt értelemben kisebb méretü átnézetet készitessen, s amenynyiben azzal a metereologiai inézet megelégednék, azt bocsássa rendelkezésére.

Érdekes közegészségügyi találmány.

Egyik fővárosi könyvkötő mester azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy rendelje el, hogy az összes fővárosi épületek illem helyein az ő találmányát az „ülőke tömböt“ használják. A találmány fertőtlenitett papirosból össze állitott tömbből áll, amelyről használat után egy-egy ivet le lehet szakitani. A találmány a használót megvédi mindenféle fertőzéstől. A papirost kátrány réteg védi az átnedvesedés ellen. Különösen ajánlja a feltaláló, hogy találmányát a nagy forgalmu épületekben és első sorban azokban a házakban alkalmazzák a melyek rendeltetésüknél fogva, megfelelő czélra szolgálnak.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz.

Folyó évi október hóban 1276 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 27,171 kor. 55 fillér fizettetet ki. 1900. január 1-től október 31 ig beirt összes jutalékrészek száma 12536 és a kifizetett nászjutalékok összege 386.972 kor. 88 fillér.

A főváros a baromfi-tenyésztő-egyesületnek.

A baromfi-tenyésztő-egyesület apró marha kiállitást rendez. Az egyesület a kiállitás költségeinek részbeni fedezésére támogatást kért a fővárostól. A tanács 1000 korona rendkivüli segélyt szavazott meg az egyesületnek.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A budai dunaparti villamos vasut. Köszönet; Térszüke miatt a jövő számban.

A — I J — s, Budapest. Utána jártunk, de ktmeritő feleletet csak a jövő számban adhatunk.

H. Miklós, Budapest. A dolgot sikerrel elintéztük, és az eredményt levélben közöljük..

Előfizetőinket,

kiknek előfizetésük november l-ével lejárt, felkérjük, hogy azt mielőbb megujitani szivesked-jenek.

A magyar királyi államvasutak őszi és téli menetrendje.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	percz	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	percz	vonat neme	hova
32	6	20	v. v.	Nagy-Kanizsa	944	12	00	tszsz	Kis-Körös
				Gyfehérv.,N-Szeben,	23	12	25	sz. v.	Bicske, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	Kolozsvár, M-Sziget	310	12	35	„	Hatvan
				Bécs, Graz,	1302	1	45	gy. v.	Fehring, Graz
10	6	50	sz. v.	Kassa, Munkács					Kolozsvár, Arad,
402	7	10	gy. v.	ZágrábFiume,Róma	504	1	55	„	Szatmár-Németi
1002	7	15	„	Ruttka, Berlin					Bécs, Páris, London
304	7	30	„	Gödöllő	4	2	20	„	Bicske
320	7	35	sz. v.	Belgrád, Brod	16	2	30	sz. v.	Kassa, Lemberg
906	7	35	„	Kassa, Csorba	404	2	35	gy. v.	Konstantinápoly
1508	7	50	„	Zágráb, Fiume,Pécs	904	2	40	„	Hatvan
1008	8	00	„	Arad, Brassó	312	2	45	sz. v.	Szolnok
606	8	10	„	Kolozsvár, Brassó	510	2	55	„	Zágráb,Fiume Róma
506	8	30	„	Bécs, Graz	1004	3	00	gy. v.	Adonyszabolcs Paks
6	8	50	gy. v.	Munkács, M.-Sziget,	1022	3	20	v.-v.	Szabadka
408	8	50	sz. v.	M.-Sziget, Stanislau	910	3	35	sz. v.	Ruttka, Berlin,
1708	9	15	„	Ruttka, Berlin	302	3	45	gy. v.	Győr
306	9	35	„		12	4	30	sz. v.	Ruttka, Berlin.
					308	5	20	„	Kolozsvár, Brassó,
					508	5	45	„	Hatvan
					318	6	25	„	M.-Sziget, Stanislau
					1706	7	05	„	N.-Kanizsa, Triest
					24	7	35	„	Kassa, Csorba
					1506	8	00	„	Zágráb,FiumeEszék
					1006	8	30	„	Miskolcz, Lemberg
					406	8	55	„	Bicske
					48	9	00	tszsz	Kolozsvár, Bukarest
					502	9	15	gy. v.	Gyékényes, Brod
					1904	9	35	sz. v.	Fehring, Graz
					1304	9	55	„	Arad, Brassó
					608	10	00	„	Belgrád,Eszék, Brod
					908	10	20	„	Bécs, Sopron
					8	10	45	„	Ruttka Miskolcz
					332	11	10	v.v.	

A vonatok indulása Budapest-Józsefvárosról.

—	—	—	—		324	6	50	sz. v.	Péczel

A vonatok indulása Budapest ny. p. udvarról.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	percz	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	percz	vonat neme	hová
102	1	00	kel ost	Bécs, Berlin, Páris,	6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szolnok
			expr v	Ostende, London	172	12	15	„	Palota-Ujpest
166	5	55	sz. v.	Palota-Ujpest	136	12	25	„	Nagy-Maros
6102	6	35	„	Czegléd, Szolnok	4106	12	50	„	Dorog
4102	6	45	„	Esztergom	174	1	15	„	Palota-Ujpest
168	6	55	„	Palota-Ujpest	104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
6012	7	05	v. v.	Lajosmizse	4108[1]	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
1402	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin	144	2	20	„	Érsekujvar
106	8	00	„	Bécs	176	2	25	„	Palota-Ujpest
708	8	15	„	Temesvár, Orsova	704	2	30	gy. v.	Bukarest
712	8	30	sz. v	Temesvár	4104	2	40	sz. v.	Esztergom
170	9	15	„	Palota-Ujpest	720	2	45	„	Czegléd
116	9	25	„	Bécs, Berlin	6002	2	55	„	Lajosmizse
					716	4	20	„	Szeged
[1]) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ig,					178	4	30	„	Palota-Ujpest
					138	4	50	„	Nagy-Maros
[2]) „ minden kedd, csütört.					180	6	00	„	Palota-Ujpest
és vasárnapon.					140	6	20	„	Párkány-Nána
[3]) „ minden szerdán és					4110	6	40	„	Esztergom
szombaton.					710	7	00	„	Verciorova,Bukarest
					6014	7	20	v. v.	Lajosmizse
					182	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
					210	9	05	tv. szsz	Zsolna, Berlin
					118	9	35	s z v.	Bécs
									Szeged, Verniorova
					706	10	05	gy. v.	Bukarest
									Vácz
					152	10	40	sz. v.	Belgrád
					902[2]	11	20	keleti	Konstantinápoly
								expr v.	Bukarest
					702[3]	11	30	kel.ost	Konstantinápoly
								expr v.	

A vonatok indulása Buda-Császárfürdő kitérőről.

4002	6	14	sz. v.	Esztergom	4006	12	30	sz. v.	Dorog
					4009[1]	1	55	„	Pilis-Csaba
					4004	2	29	„	Esztergom
					4010	6	30	„	Esztergom

A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.

Érvényes 1900. október hó 1-től.

délelőtt					délután				
vonat-szám	óra	percz	vonat neme	honnan	vonat-szám	óra	perbz	vonat neme	honnan
645	5	00	t. sz sz	Arad	311	2	25	sz. v.	Hatvan
321	5	20	v.v	Ruttka, Berlin	301	12	50	gv. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz v	M.-Sziget	903	1	05	„	Konstantinápoly
607	6	10	„	Brassó, Arad	1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
07	6	10	t. sz sz	Bicske	403	1	30	„	Lemberg, Kassa
405	6	35	sz. v	Lemberg, Miskolcz	3	1	45	„	London, Páris, Bécs
7	6	40	„	Bécs, Sopron					Kolozsvár, Arad
907	7	05	„	Belgrád, Brod	503	1	50	„	Szatmár-Németi
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár					Graz, Fehring
1303	7	25	„	Graz, Fehring	1301	2	05	„	Gödöllő
309	7	30	„	Hatvan	315	3	05	sz. v.	Bicske, N.-Kanizsa
501	7	50	gy. v	Bukarest, Brassó	21	4	50	„	Hatvan
1041	7	55	v.v.	PaksAdonySzabolcs	313	5	35	„	Győr
1505	8	15	sz. v	Kassa, Csorba	27	6	05	„	Brassó, Kolozsvár
1005	8	20	„	FiumeZágráb, Eszék	505				Belgrád, Eszék
103	8	40	gy. v.	Róma, Fiume	905	6	20	„	Berlin, Ruttka,
319 [1]	8	45	sz. v.	Hatvan	305	6	40		Szerencs
509	9	15	„	Szolnok		7	00	„	Bécs, Graz
11	9	20	„	Győr	5	7	15	gy. v.	Brassó, Arad
900	10	00	„	Szabadka	605	7	20	sz. v	Fiume, Zágráb, Pécs
307	10	05	„	Ruttka, Fülek	1007	8	00	„	Stanislau, M.-Szigel
23	10	15	„	N.-Kanizsa, Triest	1705	8	10	„	Munkács, M.-Szigel
					407	8	30	„	Róma,Fiume Zágráb
					1001	8	35	gv v	Kis-Kőrös
					941	8	45	tvszsz	Csorba, Kassa
					1507	8	50	sz. v	Bécs, Graz
					„	9	15	„	Berlin, Ruttka
					303	9	20	„	N.-Szeben Gyfehérv.
					603	9	40	„	Kolozsvár, M.-Szigel
					25	9	50	gy. v	Triest, N.-Kanizsa
					401	10	00	sz. v.	Munkács, Kassa

[1]) Közlekedik bez. október 31-ig

A vonatok érkezése-Budapest-Józsefvárosra.

323	6	00	sz. v.	Péczel	—	—	—	—	—

A vonatok érkezése Budapest ny. pályaudvarra.

Érvérnyes 1900. október 1-től.

Délelőtt					Délután				
von t-szám	óra	percz	vonat neme	honnan	vonat-szám	óra	percz	vonat neme	honnan
701 [1]	12	50	k. ost.	Konstantinápoly,	171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
			expr.v.	Bukarest	703	1	25	gy. v.	Bukarest
163	5	40	sz. v	Palota-Ujpest	103	1	50	„	Páris, Bécs
151	6	20	„	Vácz	173	1	58	sz. v.	Palota-Ujpest
6101	6	30	„	Szolnok, Czegléd	175	3	05	„	Palota-Ujpest
165	6	40	„	Palota-Ujpest	6001	3	15	„	Lajosmizse
117	6	50	„	Bécs	135	4	00	„	Nagy-Maros
709	7	15	„	Bukarest, Veriorova	6103	4	20	„	Szolnok, Czegléd
4107	7	25	„	Dorog	4103	4	35	„	Esztergom
167	7	35	„	Palota-Ujpest	177	5	45	„	Palota-Ujpest
217	7	45	tv.szsz	Berlin, Zsolna	115	6	05	„	Bécs, Berlin
6011	7	50	v. v.	Lajosmizse	179	6	50	„	Palota-Ujpest
127	8	15	sz. v.	Párkány-Nána	711	7	00	„	Temesvár
713	8	25	„	K.-K.-Félegyháza	707	7	40	gy. v.	Orsova, Temesvár
4101	8	85	„	Esztergom	4105 [2])	8	15	sz. v.	Pilis-Csaba
169	10	10	„	Palota-Ujpest	181	8	25	„	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged	125	8	45	„	Nagy-Maros
143	11	05	„	Érsekujvár	105	9	00	gy. v.	Bécs
					4109	9	10	sz. v.	Esztergom
					1401	9	25	gy. v.	Berlin Zsolna
					719	9	58	sz. v.	Szolnok, Czegléd
					101	11	00	kel ost	London, Ostende,
								expr v	Páris, Berlin, Bécs,
					6013	11	10	v.v.	Lajosmizse
					901 [3])	11	20	keleti expr v	Konstantinápoly, Belgrád

[1]) Érkezik minden hétfőn és csütört.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ig.
[3]) Érkezik minden kedd. csütörtök és szombaton.

A vonatok érkezése a Buda-Császárfürdő kitérőbe.

4007	7	17	sz. v.	Dorog	4003	4	14	sz. v.	Esztergom
4001	8	45	„	Esztergom	4005 [2])	8	29	„	Pilis-Csaba
					4009	9	20	„	Esztergom

Budapest ny. p. u. — Párkány—Nána és vissza.

Állomások	Sz. v. 166 I—III	Sz. v. 168 I—III	Gy. v. 1402 I—III	Gy. v. 106 I—III	Sz. v. 170 I—III	Sz. v. 116 I—III	Sz. v. 172 I—III	Sz. v. 136 I—III	Sz. v. 174 I—III	Gy. v. 104 I—III	Sz. v. 144 I—III	Sz. v. 176 I—III	Sz. v. 178 I—III	Sz. v. 138 I—III	Sz. v. 180 I—III	Sz. v. 140 I—III	Sz. v. 182 I—III	Tvszsz 218 I—III	*Sz. v. 115 I—III	Sz. v. 152 I—III	
Budapest ny. p. u. ind.	5·55	6·55	7·30	8·00	9·15	9·25	12·15	12·25	1·15	1·45	2·20	2·25	4·30	4·50	6·00	6·20	7·40	9·05	9·35	10·40	
Palota—Ujpest „	6·10	7·10	—	—	9·30	f 9·39	12·30	f 12·41	1·30	|	f2·35	2·40	4·45	f5·04	6·15	6·32	7·55	9·20	f9·51	10·56	
Vácz „	érk.	érk.	3·03	—	érk.	10.18	érk.	1·24	érk.	2·18	3·18	érk.	érk.	5·43	érk.	7·08	érk.	10·06	10·35	11·40	
Nagy-Maros „	—	—	8·21	—	—	10.50	—	1·57	—	2·35	3·55	—	—	6·15	—	7·41	—	10·42	11·08	érk.	
Párkány—Nána érk.	—	—	8·48	9·09	—	11.30	—	érk.	—	2·58	4·45	—		érk.	—	8·30	—	11·26	11·49	—	

Állomások	Sz. v. 163 I—III	Sz. v. 151 I—III	Sz. v. 165 I—III	Sz. v. 117 I—III	Sz. v. 167 I—III	Tvszsz 217 I—III	Sz. v. 127 I—III	Sz. v. 169 I—III	Sz. v. 143 I—III	Sz. v. 171 I—III	Gy. v. 103 I—III	Sz. v. 173 I—III	Sz. v 175 I—III	Sz. v. 135 I—III	Sz. v. 177 I—III	Sz. v. 115 I—III	Sz. v. 179 I—III	Sz. v. 181 I—III	Sz. v. 125 I—III	Gy. v. 105 I—II	Gy. v. 1401 I—II
Párkány—Nána ind.	—	—	—	4·48	—	5·29	6·00	—	8·40	—	12·37	—	—	—	—	3·53	—	—	—	7·49	8·05
Nagy-Maros „	—	—	—	5·30	—	6·15	6·50	—	9 31	—	|	—	—	2·30	—	4·42	—	—	7·13	—	8·33
Vácz „	—	5·20	—	f6·00	—	6·51	7·24	—	10·04	—	1·18	—	—	3·05	—	5·15	—	—	7·50	—	8·52
Palota—Ujpest „	5·25	6·04	6·25	f6·37	7·20	f7·32	8·02	9·55	10·52	12·40	|	1·45	2.50	3·47	5·30	f5·52	6·35	8·10	f8·32	—	|
Budapest ny. p. u. érk.	5·40	6·20	6·40	6·50	7·35	7·45	8·15	10·10	11·05	1 ·55	1·50	1·5	3·05	4·00	5·45	6·05	6·50	8·25	8·45	9·00	9·25

*) Ezen vonatnál szomszédos forgalmu menetjegyek használata ki van zárva.

Budapest keleti p. u. — Bicske.

Állomások		Sz. v. 11 I–III	Gy. v. 6 I–II	Sz. v. 22 I–III	Gy. v. 1302 I–II	Gy. v. 4 I–II	Sz. v. 16 I–III	Sz. v. 12 I–III	T. sz. sz. 48 I–III	Sz. v. *1304 I–III	Sz. v. *8 I–III
Budapest keleti p. u.	indul	6.50	8.50	12.25	1.40	2.20	2.30	4.30	9.00	9.55	10.45
Budapest—Ferenczváros	„	7.07	—	12.36	—	—	2.41	4.41	9.34	10.08	10.59
Budapest—Kelenföld	érkezik	7.16	9.06	12.45	2.01	2.36	2.51	4.51	9.45	10.18	11.10
Budapest—Kelenföld	indul	7.21	9.07	12.46	2.02	2.37	2.52	4.53	9.50	10.21	11.18
Bicske	érkezik	8.27	9.45	1.50	2.40	3.15	3.56	5.57	11.00	11.31	12.18

A 7, 8 és 1304 sz. személyvonatoknál a szomszédos forgalmu menetjegyek használata kivan zárva.

Bicske—Budapest keleti p u.

Állomások		T. sz. sz. 47 I–III	Sz. v. *7 I–III	Sz. v. 1303 I–III	Sz. v. 11 I–III	Gy. v. 3 I–II	Gy. v. 1301 I–II	Sz. v. 21 I–III	Sz. v. 27 I–III	Gy. v. 5 I–II	Sz. v. 9 I–II
Bicske	indulás	4.35	5.02	5.46	7.46	12.50	1.11	3.17	4.31	6.19	7.42
Budapest—Kelenföld	érkezés	5.44	6.12	6.51	8.49	1.28	1.48	4.18	5.36	6.58	8.46
Budapest—Kelenföld	indulás	5.47	6.16	6.59	8.59	1.29	1.49	4.20	5.40	6.59	8.48
Budapest—Ferenczváros	„	6.02	6.27	7.12	9.09	—	—	4.38	5.53	—	9.03
Budapest keleti p. u.	érkezés	6.15	6.40	7.25	9.20	1.45	2.05	4.50	6.05	7.15	9.15

Budapest keleti pályaudvar—Hatvan.

Állomások		Gy. v. I–II 402	Gy. v. I–II 304	*Sz. v. I–III 320	Sz. v. I–III 1508	Sz. v. I–III 408	Sz. v. I–III 306	Sz. v. I–III 310	Gy. v. I–III 404	Sz. v. I–III 312	Gy. v. I–III 302	Sz. v. I–III 308	Sz. v. II–III 318	Sz. v. II–III 324	Sz. v. I–III 1506	Sz. v. I–III 406	V.V. I–III 322
Budapest keleti p. u.	indul	7.10	7.30	7.35	7.50	8.50	9.35	12.35	2.35	2.45	2.45	5.20	6.25	6.50	8.00	8.55	11.10
Péczel	indul	—	—	8.15	8.31	9.30	10.19	1.21	—	3.2[illegible]	—	6.04	7.09	7.38	8.45	9.40	12.00
Gödöllő	érkezik	—	—	8.38	8.54	9.54	10.45	1.47	—	3.53	4.27	6.30	7.36	Budapest—Józsefváros —Péczel között közlekedik.	9.11	10.06	12.28
„	indul	xf 7.53	f 8.13	—	8.55	9.55	10.46	1.49	xf 3.18	3.54	4.28	6.31	7.38		9.12	10.07	12.29
Aszód	„	xf 8.13	xf 8.29	—	8.19	10.17	11.12	2.16	3.38	4.22	4.46	6.59	8.05		9.38	10.35	1.01
Hatvan	érkezik	8.30	8.45	—	9.44	10.38	11.36	2.45	3.55	4.50	5.03	7.25	8.33		10.05	11.03	1.28

* Budapest k. p. u. — Gödöllő között az utasok leszállása ki van zárva.
⊙ Bezárólag október hó 31-ig közlekedik.

Állomások		V. v. I–III 321	Sz. v. II–III 323	Sz. v. I–III 405	Sz. v. I–III 309	Sz. v. I–III 1505	⊙ Sz. v. I–III 319	Sz. v. I–III 307	Sz. v. I–III 311	Gy. v. I–III 301	Gy. v. I–III 403	Sz. v. I–III 315	Gy. v. I–III 313	Sz. v. I–III 305	Sz v. I–III 407	Sz. v. I–II 1507	Gy. v. I–II 303	Gy. v I–II 401
Hatvan	indul	2.27	Bpest-Józsefváros—Péczel között közlekedik.	4.25	5.25	6.00	6.52	8.08	10.20	12.50	12.05	„	3.32	4.54	6.33	6.52	8.03	8.33
Aszód	„	3.06		4.52	5.53	6.29	7.17	8.33	10.50	|	12.23	„	3.59	5.21	6.58	7.19	„	8.52
Gödöllő	érkezik	3.48		5.22	6.25	7.04	7.46	9.02	11.21	|	* 12.44	„	4.30	5.52	7.25	7.45	* 8.37	* 9.14
„	indul	3.50		5.24	6.27	7.06	7.48	9.03	11.22	* 12.1	|	2.00	4.32	5.54	7.26	7.47	|	|
Péczel	„	4.24	5.15	5.49	6.50	7.31	8.10	9.26	11.45	„	|	2.23	4.55	6.57	7.49	8.10	|	|
Budapest keleti p. u. érk.		5.20	6.00	6.35	7.30	8.15	8.45	10.05	12.25	2.50	1.30	3.05	5.35	7.00	8.30	8.50	9.20	10.00

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest, IV., Váczi-utcza 79.

III. évfolyam. Budapest, 1900. november 12-én. 43. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az elmebetegügy rendezése.
A főváros mint nagyszabásu perek nyertese.
A budai dunaparti villamos.
A humor a tisztességtelen verseny körül.
Válasz egy levélre.
Levél a villamosról.
Színház.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerint érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. 1900. Budapest november 12. 43. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az elmebetegügy rendezése.

A közigazgatás egyik legsulyosabb humanus feladata az elmebeteg ügy kezelése. Törvény és törvényerejü rendeletek szabályozzák a szerencsétlen elmebajosok elhelyezése, ápolása és gyógyitása körül követendő eljárást, hatósági intézkedések igyekeznek a sulyos feladat megoldását megkönnyiteni, sőt bizonyos, bár elég kis mértékben maga a társadalom is részt vesz e munkálkodásban.

Mindez azonaban legnagyobb részt csak elméletben van meg, a szép szabályok csak papiroson szerepelnek, a valóságban az elmebetegek ügye talán a legszánalmasabb legelhanyagoltabb állapotban van széles Magyarországon. Egyenesen égbekiáltó az az eljárás, amit a hatóságok az elmebajosokkal szemben elkövetnek, illetőleg elkövetni kénytelenek.

Legsulyosabban érezhetők a bajok a fővárosban, ahol az elmebetegek száma fokozatosan növekszik és a hova a szegény beteg ket még a vidékekről is felszállitják, abban a jó reménységben, hogy itt majd megfelelő elhelyezésben részesithetik őket.

Igen természetes, hogy a mikor az elmebeteg ügyről beszélünk, nem értjük a vagyonos helyzetben levő betegeket, a kiknek megfelelő elhelyezésére, kellő ápolására kifogástalan, sőt egyeseket tekintve kitünő magánintézetek állanak rendelkezésre. Hanem igenis beszélünk azokról a szegénysorsu szerencsétlenekről, akiknek ártalmatlanná tétele és gyógyittatása közfeladat, s akiknek a befogadására az állami országos intézetek vannak hivatva. Semmi kifogásunk az országos elmegyógyitó intézetek ellen. Minden tekintetben kiválóak úgy a tudományos gyógykezelés, mint az ellátás és ápolás dolgában. Ámde éppen az a baj, hogy a betegek legnagyobb része ezekbe az intézetekbe nem képes bejutni! Az elmegyógyintézetek elöcsarnoka, a megfigyelő osztály zsufolva van betegekkel, akiket nem hónapszámra, hanem negyedéveken át nem tudnak az intézetekbe beszállitani egyszerüen azért, mert nincs hely.

A belügyminiszter több mint egy negyed éve teljesen beszüntette a Szt.-János kórház megfigyelő osztályából az elmegyógyintézetbe való be zállitásra szóló engedé yek kiadását. A főváros már nem is intéz ilyen tárgyban felterjesztést a miniszterhez, mert kétségtelen, hogy fáradozása hiába való lenne. Ott van tehát együtt a megfigyelő osztályban a csendes beteg a dühöngő örülttel, az alkoholista az epileptikussal, a gyermek az öreggel, a nélkül hogy mindegyik a megfelelő ápolásban részesithető lenne. A megfigyelő osztályban munkahelyiség, iskola nincs, a lábbadozót meglevő csekély józan eszétől is megfosztja a társaság és az unalom. Csak legutóbb történt, hogy egy alkoholista az örültekkel konspirált s lázadást akart szervezni, mert nem birta ki az állapotokat.

De, hogy konkrét adattal számoljunk be *1900. január 1-je óta a megfigyelő osztályból összesen öt beteget szállitottak be az elmebeteg intézetbe*, ezeket is csak azért, mert jómódu hozzátartozóik kijárták a dolgot. Igy a megfigyelő osztály melynek az a tulajdonképeni czélja, hogy a főváros összes elmebetegeit felvegye és megfigyelje s aztán a megfelelő intézetekben gyógykezelés alá helyezze, lassanként átalakul maga is örültek házává.

Mindennek pedig az a következése, hogy

a megfigyelő osztály is lassanként megtelik s van eset rá, hogy a beteg, a kin az elmebaj tünetei mutatkoznak napokon át hozzátartozói nyakán marad a nélkül, hogy elhelyezni lehetne. Maga a betegek elhelyezésére vonatkozó eljárás is a lehető legkezdetlegesebb és a legkevésbbé humánus. Ha ugyanis valakin az elmebaj tünetei mutatkoznak a hozzátartozója erről jelentést tesz annál a kerületi elöljáróságnál, a melynek területén lakik A tiszti orvos megvizsgálja a beteget, s minthogy neki magának is meg van kötve a keze, mert tudja, hogy a megfigyelő osztályban kevés a hely, csupán annak a megállapitására szoritkozik, hogy a beteg köz- vagy önveszélyes-e? Ha nem, ugy járhatnak a hozzátartozók fűhöz-fához, a beteget azonban közintézetben el nem helyezhetik. Ha azonban a beteg dühöngő, akkor megkezdődik a telefonálás a megfigyelő osztályba, hogy van-e hely, a mire a legtöbb esetben az a felelet, hogy „*nincs*“ minek viszont az a következménye, hogy a dühöngő beteget sokszor napokon át kénytelenek a családtagok nagy ügygyel-bajjal otthon őrizni.

A legbiztosabb mód a beteg elhelyezésére, ha az utczára eresztik, hogy valami galibát okozzon, akkor azután elfogja a rendőrség s kénytelen-kelletlen valamikép őrizet alá veszik.

Ezek az állapotok nemcsak nem felelnek meg a humanizmus legelemibb követelményeinek, hanem a czivilizáczióval sem egyeztethetők össze.

A hatóságok legutóbb maguk is megelégelték a dolgot s igyekeznek lehetőleg segiteni a bajokon.

A napokban vettük a hirt, hogy a kormány Nagyváradon országos elmebeteg intézetet állitott fel. A fővárosi tanács ugyancsak a napokban intézett felterjesztést a belügyminiszterhez, melyben elpanaszolja a megfigyelő osztály szomoru állapotát és sürgős orvoslást kér. A tanács legjobbnak tartaná, ha minden beteget hat heti megfigyelés után beszállitanának az elmegyógyitó intézetbe. Mivel azonban ez az intézetek tul zsufoltsága miatt ez idő szerint lehetetlen, legalább a legnyugtalanabb betegeket kivánná negyedévenként elszállittatni mindenek előtt pedig tiz beteget azonnal eltávolittatni a megfigyelőből. Ezt magának az intézetnek a reputácziója is megköveteli, mert miattuk még a betegek látogatása is lehetetlenné válik. A tanács még arra is hajlandó, hogy a miniszter a tiz dühöngő helyett tiz csendesebb beteget helyezzen át a megfigyelő osztályba, csakhogy valamiképpen segiteni lehessen az állapotokon.

Ez a hatósági intézkedés egymaga fényes kritikája közegészségügyi állapotainknak, melyek egyébként az elmebeteg ügytől eltekintve általában kielégitők. Eppen ezért kivánjuk és követeljük, hogy közigazgatásunk ez elmaradt, elhanyagolt részén is a legsürgősebb intézkedéseket tegyék meg s teljes erővel igyekezzenek a valóban türhetetlen állapotokon segiteni.

A főváros, mint nagyszabásu perek nyertese.

A fővárosi tiszti ügyészségnek, s igy közvetve magának a fővárosnak ujabban nagy szerencséje van. Sorra egymásután nyeri meg a hatalmas pereket, a melyeknek tárgya egymaga egész kis vagyont tesz ki, s az anyagi hasznon kivül élvezi az erkölcsi diadal örömét is.

De a főváros pernyeréseinek van ezeken kivül egy sokkal fontosabb mozzanata is, mely a győzelem erkölcsi és anyagi értékét sokszorosan megtetézi, s valódi sikerré koronázza. Az tudniillik, hogy a főváros nem közönséges módon, vagy épen fiskális fogásokkal nyeri meg peres ügyeit, hanem a pernyeréssel jogászai aratnak tudományos diadalt azzal, hogy ezekben a perekben csaknem kivétel nélkül nagy fontosságu jogi kérdés, vitás elvi kétség dől el és tisztázódik, még pedig, mint látjuk olyan örvendetes módon, hogy a főváros jogi álláspontja és érvelése nyer birói szentesitést, hogy azután hosszu időkön át zsinórmértékül szolgáljon vitás peres kérdések eldöntésénél.

A már nemrégiben megkezdett sorozatot ma két érdekes per ismertetésével folytatjuk, a melyek nem csak mint elvi kérdések és a fővárosra nézve örvendetes győzelmek érdemelnek különös figyelmet, hanem már csupán tárgyuknál fogva is érdekesek.

Az egyik ügy a napokban a kir. *curiának* jogerős itéletével fejeződött be. 5300 frt. az az összeg, melynek megfizetése alól a főváros a legfelsőbb biróság itéletével megszabadult. A dolog kezdete még az *egyházpolitikai vita* idejébe nyulik vissza. Akkor történt ugyanis, hogy Budapesten egy „*Katholikus Autonómia*“ czimü ujság jelent meg, amely a politikában az akkori kormány czéljait szolgálta. A lapot egy komárommegyei katholikus pap alapitotta, a ki azon-

ban eleinte nem akart a nyilvánosság elé lépni, s a politikai hetilap köteles óvadékát *Ember* Károly tanár*) neve alatt tette le a főváros pénztárába.

Az 5300 frtnyi biztositékot állampapirokban tették le. Az egyházpolitikai kérdés megoldása után, a mikor a lap is betöltötte már hivatását, a hirlap megszünése előtt néhány héttel kérvény érkezett a polgármesterhez, hogy a biztositékot a letevőnek ne adja vissza, minthogy *Ember* Károly az értékpapirokat *Singer* Dani Arthur-nak tulajdonába engedte át. Ugyanekkor azonban a belügyminisztertől is érkezett leirat a fővároshoz. Ebben pedig *az a feltünést keltő kijelentés foglaltatott, hogy az állampapirok a magyar kormány tulajdonai s azokat a belügyminiszter a komárommegyei plébánosnak a lap alapitása czéljára csak kölcsön adta.*

A polgármester a belügyminiszter kijelentésének adott hitelt és a lap tényleges megszünése után az értékpapirokat az állampénztárba beszolgáltatta. *Singer*, a kinek körjegyzői engedmény okirat volt *Ember* Károlytól a birtokában, beperelte a fővárost az 5300 frt. és járulékai erejéig.

A per során a főváros azzal védekezett, hogy *az engedményezés semmis*, mert egyrészt az értékpapiroknak *Ember* Károly csak névleges tulajdonosa volt, másrészt pedig, mert az ingóságok tulajdonjogi átruházása csupán átadás utján történhetik. Ez az átadás lehet tényleges, vagy *jelképes*, de a kettő közül az egyik módon meg kell történnie, hogy a jogügylet érvényes legyen. Tényleg nem adhatta át az értékpapirokat *Ember* Károly az engedményesének, mert azok letétben voltak, jelképesen pedig nem adta át, mert a letéti nyugtát vagyis a központi pénztár elismervényét nem adta át *Singer*-nek, hanem azt a belügyminiszter küldötte meg a fővárosnak, kétségtelen bizonyitékául, hogy a letéti érték az illetve a kormány tulajdona. A hatóságok ezt a jogi érvelést magukévá tették és ugyanezen az alapon hozta meg elutasitó itéletét a curia is, elmarasztalván *Singer*-t a tetemes perköltségek megfizetésében is.

*

A másik nagyszabásu pernek hatvannégyezer forint a szubstratuma. Ez azok közül a zsiros kártéritési perek közül való, a melyek a fővárosnál olyan sürün fordulnak elő, s erős munkát adnak a tiszti ügyészségnek, hogy megvédhesse a főváros érdekét s legtöbbször igazát is.

Még az 1893-ik évi kolera járvány idejében történt, hogy a budapesti tégla- és mészégető gyár részvénytársaság gyártelepén két kolera megbetegedés fordult elő. Az akkori járványbizottság e miatt veszteggzár alá vette a téglagyárat, s üzemét hat hétre beszüntette. A társaság a hat heti szünetelés következtében állitólag 63799 forint kárt szenvedett, s ez összeg megtérítését a fővárostól követelte. Midőn azonban a főváros az összeg megfizetésére hajlandónak nem mutatkozott, kártérítési pert inditott meg a főváros közönsége ellen. A budapesti királyi törvényszék előtt a főváros képviseletében a tiszti ügyészség azt vitatta, hogy a részvénytársaság az állitólagos kár megtérítését jogosan nem követelheti, mert a gyár üzemének szünetelését tulajdonképen nem a főváros intézkedése intézte elő, hanem azt maga a kolera járvány okozta.

Ugyanis, ha a járvány bizottság nem is szüntette volna be a gyár üzemét, azt amugy sem lehetett volna folytatni, mivel a járvány tovább terjedése akadályozta volna azt meg, vagy pedig az életüket féltő munkások maguk szüntették volna be a munkát.

A közérdekből tett közhatósági intézkedés tehát az üzemet megakasztó cselekedetnek nem tekinthető.

Ezt az érvelést a királyi törvényszék teljes egészében a magáévá tette, s a téglagyár keresetét elutasitotta, sőt kötelezte a részvénytársaságot a tetemes perköltségek megfizetésére is.

A rendkivül érdekes perben nem rég a királyi tábla is meghozta itéletét, mely a tiszti ügyészségnek megerősitette diadalát, s az első foku biróság itéletét indokainál fogva helyben hagyta. A részvénytársaság azonban megtette az utolsó kisérletet is, s megfellebbezte a királyi tábla itéletét. A hatalmas csomó periratok a napokban érkeztek fel a királyi curiára melynek jogerős döntését minden felé nagy érdeklődéssel várják.

*

Igaztalanok volnánk, ha — bár személyekkel foglalkozni soha sem szoktunk — egy kis személyi momentumot itt elhallgatnánk. A főváros tiszti ügyészsége mindenkor derekasan megoldja a maga feladatát, s el kell ismernünk, hogy a főváros a sikerekért igen sokat köszönhet ennek a testületnek. Ámde mikor valamely per folytatásáról van szó, kétségteten dolog, hogy ott a közvetlenül eljárt ügyvéd szereplésétől függ az esetleg kivivott jogászi siker. Nos tehát teljes mértékben igy áll ez az emlegetett peres ügyekben is. A főváros érdekét egy buzgó ügyvédember védelmezte meg, ki mély tudását és képzettségét teljes mérték-

*) A tanár ur időközben egy napilapban nyilatkozatot tett közzé, a melyben a lap ügyében minden felelősséget elhárit magáról, s kijelenti, hogy a „Kath. Autonomiá"-hoz semmi köze sem volt, snevével gyanutlanul vissza éltek. Mi a dologgal ezzel az oldalával, sem pedig a benne keresett politikai momentumokkal nem foglalkozunk.

Adatainkat periratokból vettük, s az esetet csupán azért adjuk elő, mert egyrészt benne az *ingóságok átruházása terén jogi elv* tisztázódott, másrészt pedig, mert mint a fővárosi tiszti ügyészség egyik jogi sikere érdekel bennünket.

Egyéb vonatkozásokkal nem törődünk.

A szerk.

ben érvényesitette a főváros javára, s mint már annyi hasonló esetben, ezuttal is a legszebb eredményeket vivta ki. *Sebők* Béla tiszti ügyész az a férfiu, a kire mostanság a legnehezebb feladatok sulyosodnak. Az ő erős egyénisége azonban elbirja azt a terhet, s azzal lepi meg az érdeklődőket, hogy egyik sikert a másikra halmozza. Őszintén gratulálunk hozzá neki is, meg a fővárosnak is.

A budai dunaparti villamos.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Régen elhatározott dolog, hogy a budai villamos vasut a *Lánczhidfő* nél levő végállomástól összeköttetést nyerjen a *Tabán* városrészen keresztül vonuló utvonallal és igy vagy a *Ferencz József* hidon, vagy a most épülő uj eskütéri hidon, esetleg pedig mind a kettőn keresztül a pesti városrészekkel; csak a megoldás miként je nem lett még megállapitva és ez a fő-fő oka annak, hogy a vasutvonal kiépitése késik. Ámde a budaiak nem szivesen nézik az ügy folytonos halogatását. *Dr. Németh* Imre, a II. kerület választmányának inditványokban soha sem szükölködő tagja a II. kerületi választmánynak október havi ülésén szóba hozta ezt az ügyet egy inditvány alakjában.

Inditványozót főképen az vezette, hogy féltette a budaiaknak legszebb sétányát, mely a várkert rakparton a *Fiume* szálloda és a várkert kioszk közt a Duna jobb partjának egyik legszebb része; féltette azt a gyönyörü gesztenye fasort, mely a *Várkert*-rakpart gyalogjárójának szélén a Dunapart legékesebb disze, és a mely, ha a Várkert-rakpart felszinén épül ki a villamos, akkor a kocsik esetleges felsővezetékének esnék áldozatul, a mennyiben a fáknak lombdisze teljesen tönkre tétetnék — mig ellenben az alagsorban való épitkezés pedig ezeket a diszes fákat gyökérzetükben támadná és semmisitené meg, de féltette végre azon kedves kis parkokat is, melyek üde zöldjükkel a *Várkert-rakpartnak* a kocsi- és a séta-ut közt elvonuló területét töltik be és teszik a szemnek kellemessé. Hogy tehát ezen budai szépségek meg legyenek mentve, azt az inditványt akarta *dr. Németh* Imre tenni, hogy ez a tervbe vett uj vonal a közismertekké lett tervek mellőzésével a *Várhegy* alatt épüljön ki, azonban a minden budai érdeket töviről-hegyére ismerő és támogató *Eckermann* Ede választmányi tag felvilágositotta az inditványozót, hogy a székesfővárosi közmunkák tanácsa azt a tervet fogadta el kivitelre, a mely szerint a vasutvonal egészen a *Döbrentei*-térig alagsorban épül és igy a *dr. Németh* Imre által annyira féltett sétány, gesztenye fasor és parkocskák megmaradhatnak a székesfővárós jobbparti diszeinek. E felvilágositás alapján sietett dr. *Németh* Imre választmányi tag is egyet forditani inditványán és ugyanazon indokolásoknak teljes fenntartása mellett azt inditványozta, hogy a közmunkatanács által elfogadott tervhez, mely szerint a *budai* uj villamos a *Lánczhid*-főtől egészen a *Döbrentei*-térig *alagsorban* épittessék ki, — a II. kerület választmánya járuljon hozzá s tegyen előterjesztést a székesfőváros tanácsához, hogy minden más tervek félretételével — ugyan ezen tervet tegye magáévá és a mi mindenek között a legfőbb, igyekezzék minden tudásával odahatni, hogy ez a vasutvonal — a pesti Duna parti vasutvonal példájára — *sürgősen kiépüljön*. Ehhez az inditványhoz a II. kerület egybegyült választmánya egyhangu határozatában hozzá is járult.

Igy a székesfőváros tanácsa egy egészséges inditványnyal ga dagabb.

Az inditványozó választmányi tag némi reményt táplál arra nézve, hogy a sétáló közönség örömét, a budai Dunapart szépségeit a villamos nem rontja meg; a közuti vasut társaság azonban minden inditvány és sürgetés ellenére huzza a dolgot, halogatja a kiépitést.

*

Kiadtuk a maga egészében ezt a levelet, s a magunk részéről is teljes mértékben hozzájárulunk minden becsületes, derék törekvéshez, a mely a fővárosnak amugy is valóban kevés fáját — zöldjét védelmezi.

Hi-zen Budapesten olyan kevés az igazi természet, hogy a kő kolosszusok elemésztik a város levegőjét s kipusztitják minden üdeségét és ter nészetes báját. A budai korzót is meg kell tehát védelmezni, minden erővel. Más kérdés azután, hogy ezt a feltétlenül szükséges kiméletet miként l het össze egyeztetni az általános forgalmi érdekekkel, amikről szintén nem lehet és nem szabad megfeledkezni.

A vasut terveknek tárgyalása idején még mindkét szempontból hozzá szólunk a dologhoz. Most csak még egyet.

A levéliró a közuti vasuti társaságot hibáztatja a vasutépités kérdésének lassu előhaladtáért.

Szükségtelen védelmeznünk a vállalatot, annyi azonban kétségtelen, hogy annak legelső sorban is legfőbb érdeke az uj vonal megnyitása, a melyből anyagi hasznot bizton remélhet.

Nem valószinű tehát, hogy épen a társaság legyen az, a ki huzavonával a tervek megvalósulását akadályozza. Mindenesetre azonban a társaságnak is megvannak a köz iránt a maga kötelességei, melynek, hogy lelkiismerettel megfelel-e, mint mindenkor, éber figyelemmel várjuk és ellenőrizzük ezuttal is és szüntelenül.

A levéliró azonban valószinűleg téves nyomon jár, mert a közuti vaspálya társaság eddigelé is megtett mindent, a mit a közérdek kivánatosnak mutatott, annyival is inkább, mert a cselekvésre megvannak a kellő eszközei és fáradozásának gyümölcsét is bizton remélheti. A késedelem okát tehát egyebütt kellene keresni.

A jótékony főváros.

A főváros tanácsa az államilag is segélyezett kaposvári siketnémák intézetének, a hol a dunántuli siketnémák részesülnek ápolásban, száz korona segélyt szavazott meg. A főváros adományát a a tanács már eljuttatta rendeltetése helyére.

Humor a tisztességtelen verseny körül.

Vége a szép napoknak, mikor a kereskedő czég hősköltemenyeket irhatott a czégtáblára az üzletében levő áruczikkekről. Beütött a törvényes hajsza a tisztességtelen verseny ellen s most már bizony megbüntetik a boltost, ha a valóságnak meg nem felelő módon, bár csak zengzetes frázisokkal is akarja a vevőt magához csalogatni. A törvénynek ezzel a szigorúságával azonban mit érnek el? Elérik azt, hogy a kereskedők most már nem a tisztességtelen verseny révén, hanem annak a révén licitálnak rá egymásra, a mely buzgalommal most egyre másra jelentgetik föl egymást éppen a tisztességtelen verseny miatt, vagy legalább is a czimén. Ez a nagy buzgóság élénken illusztrálja, hogy ha a vérbeli kereskedő már nem főzheti le a konkurrensét azzal, hogy hangzatosabb reklámot csap magának de igyekszik legalább lefőzni azzal, hogy a konkurrensnek is megrontja a reklámját. Ebből természetesen mulatságos dolgok kerekednek, a melyek komikus formában tüntetik föl a boldogulásért, a megélhetésért folytatott versengést.

K.-utczában van egy antiquárius, mellette van egy optikus és a mellett egy papirkereskedés. Az antiquáriust mostanában följelentette valaki, hogy az van kiirva a boltjára:

A *legolcsóbb* könyvek itt kaphatók.

A „legolcsóbb" jelző tisztességtelen verseny-nek vétetvén, az előljáróság megbüntette az antiquáriust. Ez, azt hivén, hogy a mellette levő optikus jelentette föl, bosszuból most meg ő jelentette föl ezt, mert ugymond azt hirdeté:

A *legjobb* optikai szerek itt kaphatók.

Természetes, hogy a „legjobb" miatt most megbüntették az optikust, a ki abban a hiszemben, hogy a mellette levő papirkereskedő jelentette föl, most ez ellen viszont ő tett feljelentést, beárulván, hogy a papírkereskedésen ilyen föliras hivalkodik:

A *legszebb* képes levelezőlapok itt kaphatók.

Világos, hogy a „legszebb"-ért most már a papirkereskedő is meglakolt, s azóta már két hete máson sem töri a fejét mint, hogy micsoda czimen jelenthetné föl a következő szomszédját, a kit a följelentéssel gyanusit.

A másik eset sem kevésbbé tanul- és mulatságos

A körúton van Gelb (a név egészen mellékes, mondjuk tehát, hogy Gelb) czipész üzlete a *Magyar ipar*-hoz czimezve; tőle jobbra, tul egy házzal van *Schwarz*, (mondottuk hogy a név közömbös) czipész üzlete. Schwarzot bántotta a konkurrens közelsége, s följelentette Gelbet, hogy bécsi czipőket árul s üzletét mégis a *Magyar ipar*-hoz czimezte.

Az előljáróság ezért az üzleti füllentésért megbüntette Gelbet, a ki kettővel felelt a beárulásra. Először is följelentést tett Schwarz ellen, hogy *behivja* a vevőket, a kik az ő boltja felé jönnek a körúton; másodszor pedig Schwarz üzletén tul egy házközzel fióküzletet nyitott ugy, hogy most már szegény Gelb mellett jobbról is, balról is Schwarz-bolt csalogatja a vásárlókat. Igy ni:

ház	ház	ház	ház	ház
(Gelb)		Schwarz		(Gelb)

Nos, mit tehetett Schwarz? Ő is fiók-üzletet nyitott, még pedig Gelb fiókjától jobbra még egy házzal. A négy bolt most már igy áll egymás nagy örömére:

ház	ház	ház	ház	ház	ház	ház
(Gelb)		Schwarz		(Gelb)		Schwarz

Igy persze az egész körutat ki lehetett volna Gelb-Schwarz üzletezni, ha Gelb régi boltjától balra két házzal egy Nagy nevü czipész-mesternek eszébe nem jut, hogy Gelbet és Schwarzot följelentse a jó Isten tudja mi okból. Alkalmasint azért, hogy szerinte fogdossák a vevőket.

Most már, persze bosszuból Nagy üzlete mellé is kellene állitani fiókot; Igy ni:

ház	ház	ház	ház	ház	ház	ház	ház	ház	ház
Gelb	Nagy		Gelb		Schwarz		Gelb		Schwarz

Válasz egy levélre.

A mindennapos kérdezősködések sorozatában egy érdekes levelet kaptunk a mult héten. Előkelő fővárosi lakos tudakozódik benne nagyon is közérdekü dolgok állásáról, tanuságot téve, hogy a közönség soraiból a főváros sorsával való törődés és a községi ügyek iránti lelkesedés épen nem veszett ki, sőt ellenkezőleg, aggódó és érdeklődő hazafiak és városi polgárok mindenkor találkoznak.

Nem tartjuk meg ezzel a levéllel szemben a válaszadásnak megszokott módját, — kiszakitjuk a feleletet a szerkesztői üzenetek rovatából, mert fontosabb ügy forog szóban, mint amelyhez ama rejtettebb hely méltó lenne, sem nem válaszolunk levél utján, mert a dolog sokkal közérdekübb s igy a nyilvánosságot megköveteli.

Itt a nagy nyilvánosság előtt adjuk meg tehát a kivánt feleletet, a mely három, többé-kevésbbé napirenden levő kérdés állásáról ad a bizonyára igen nagy számú érdeklődőnek felvilágositást.

Az Auer-égők.

. . . A főváros tényleg elhatározta volt, hogy a körutakat, tereket jó egyelőre továbbra is gázzal fogja világittatni, azonban a világitás javitása érdekében a gázlángokra *Auer-égőket* alkalmaz. Köztudomásulag a világitásnak ez a módja talán ez idő szerint a legalkalmasabb és sok tekintetben felette áll a gyakran pislogó, reszkető, sőt el is akadó villamos fénynek.

Való igaz, hogy a főváros ezt a határozatát már jó ideje meghozta, azonban a gyakorlatban az *Auer-égők* alkalmazását csak igen-igen mérsékelten tapasztalhatjuk. Ennek is megvolt az oka, mely az *Auer*-féle vitás szabadalmi kérdésben rejtett. Tudvalevő, hogy ez a kérdés is dülőre jutott végre, s most *már a főváros az Auer-égők alkalmazását* tényleg meg akarja valósitani. Ezt azonban a főváros épen nem rózsás pénzügyi viszonyai következtében nem lehet egyszerre, vagy legalább is nagy arányokban végrehajtani, hanem csakis *fokozatosan, mérsékelt körü tekintéssel.*

A főváros a lámpák szukczesszive leendő felszerelése tárgyában *több évre szóló munkaprogrammot dolgozott ki*, a melyben megállapitották utczák szerint, hogy a legközelebbi évek alatt a fővárosnak mely részein rendezik be az Auer-égős világitást.

Eddig már Auer-égőkkel felszerelt lámpák vannak:

a *jabbparti részen:*

a *Palota*-utczán, *Döbrentei*-téren, a fővárosi közmunkák tanácsa előtt, — a *Lánczhid*-téren, valamint a *Fő*-utczán, a *Jégverem*-utczáig, — és a *Lánczhid*-utczán, a kereskedelmi miniszterium épülete előtt;

a *Duna balpartján:*

az *Egyetem*-téren, *Fürdő*-utczán, *Andrássy*-uton, *Váczi-*, *Károly-*, *Muzeum-* és *Vámház*-köruton, *Boráros-*, *Deák Ferencz-* és *Kálvin*-téren; a *Kossuth Lajos*-utczán, *Kigyó*-téren, *Eskü*-téren, *Dorottya*-utczán és a *Váczi*-utcza egy részén.

Auer-égőkkel szerelik fel még az idén, tehát az

1900. évben

azokon kivül, a melyek a felsoroltak közül esetleg még nem lennének ilyennel ellátva; a *Lipót-*, *Teréz-*, *Erzsébet-*, *József-* és *Ferencz*-körutat, valamint a *Kerepesi*-utat.

A budai alagutat szintén Auer-fény világitja, ez azonban egyelőre az alagut részvénytársaság jóvoltából történik.

Az *1901. évben*

rendezik be az Auer-világitást a következő helyeken:

Gizella-tér és a *Fővárosi vigadó* környéke (a két oldalán levő mellék utczák), a *Váczi* utcza többi része (a Városház-tértől a Vámház-körutig), a *Deák Ferencz*-utcza, *Kristóf-* és *Szervita*-tér, *Koronaherczeg*-utcza, *Egyetem*-utcza, *Kecskeméti*-utcza, *Üllői*-ut, *Baross-* és *Soroksári*-utcza, egészen a nagy körutig.

A budai oldalon pedig a *Fő*-utcza és *Lánczhid*-utcza — mindkettő egész terjedelmében — és a *Zsigmond*-utcza, a *Császár*-fürdőig.

Bécsi-utcza, *Erzsébet-* és *József*-tér. *Nádor*-utcza, az *Országház* és *Szabadság*-tér környéke, a Király-utcza, legalább is a Nagy-körutig és lehetőség szerint esetleg a *Ferencz József*-rakpart egészében és ugyanúgy a budai *Várkert*-rakpart, az *Albrecht* főherczeg-ut és a *Szent-György*-tér, a melyet akkorra teljesen rendeznek s a hol akkor már remélhetőleg az *Erzsébet-királyné* szobra fog ékeskedni.

Az 1903. évben

végre tervbe vették, hogy a *Belváros* összes hátralévő részén berendezik az Auer fényt, nemkülönbem a *Dob-*, *Dohány-* és *Lónyay*-utczán, valamint a *Rudolf-*, *Margit-*, és *Gellért* kőparton is.

Ilyen arányokban folytatják azután a munkálkodást tovább, a későbbi viszonyokhoz képest majdan megállapitandó tervek szerint — hacsak időközben valami uj találmány az egész munkálkodást romba nem dönti, s nem kezdődik majd az egész elülről. —

A dunaparti korzó kandeláberei.

. . . Megint csak ugy kezdjük. Való igaz, hogy a főváros már szintén jó ideje elhatározta, hogy a dunaparti korzón harmincz darab kandelábert állittat fel. A határozat megvan, végrehajtását azonban egyelőre

forgalmi,
szépitészeti,
kényelmi és
gazdálkodási

szempontok gátolják.

Hogy miként? Egyszerüen azért, mert a kandeláberek felszereléséhez előbb gázcsövek lerakása szükséges, ehhez viszont az kell, hogy a kövezetet felszaggassák.

Másrészt azonban a danaparti korzó alatt vezetik el a főgyüjtő csatornát, a melynek elhelyező munkálatait nemsokára megkezdik. Ugyanakkor egyalkalommal rakják le majd a kandeláberekhez szükséges gázcsöveket mivel a kövezet ugy is fel lesz bontva s akkor majd a kandeláberek felszerelésének sem fog utjában állani semmi sem. Ilyen módon megmenekednek a burkolat kétszeres feldulásától, — a mit a fentebb kiemelt szempontok valóban kivánatossá tesznek.—

A Gellért-hegyi Svájcz.

A *Szent-Gellért*-hegy északi oldalán — irja Ön, igen tisztelt uram, — ott éktelenkedik 10 15 ronda kunyhó, — megmaradnak-e ezek a *Szent-Gellért* szobor felállitása után is? —

Nos tehát azok a házikók bizony ott maradnak jo egyelőre a mostani helyükön. Az esküténi hid budai feljárójának környékét fokozatosan rendezni fogják, s nyilvánvaló, hogy a mint a hid megnyilik majd s a Belváros előkelő közönségének forgalma át szivárog

a csendes budai részekbe, az uj közönség és lüktető élet nem fogja megtürni a régies, rendezetlen elhanyagolt viskókat sem, s hirtelenében uj környezetet teremt a kényes hidfő köré. Addig azonban ne sürgessük a budai Svájcz elpusztitását. Azok a házikók *messziről*, nekünk ujmódi pesti embereknek kedvelt látványosságot szereznek. Azok képviselik még a megbontott vén hegy alkotta képben a romantikát. Apró-fedeles, fehér házikók, sorban felfele a zordon hegyoldalon, őszinte, jól eső kép, mely az emlékezetet a messzi multba viszi vissza. Naplemente után pedig mindegyik kunyhó egy-egy fényes Szent-János bogár, csillogó mécs a sötét éjszakában.

Minek törjünk mi ezeknek az ártatlan apróságoknak amúgy is rövid életére? Becsületes kis falak ezek, mindegyiknek megvan a maga kis története, emléke, sorsa.

Természetesen a romantika szertefoszlik, ha az ember közelről tekinti meg a hegyoldali házacskákat. Akkor már nincs kimélet és sajnálat s méltó a felháborodás látásukon. Tudja ezt a legilletékesebb tényező a *fővárosi közmunkák tanácsa is, mely már elhatározta hogy a hidfeljáró rendezése során fokozottan végrehajtott kisajátitások között a gellérthegyi* viskókat is megszerzi s eltörli a föld szinéről a hajdani Buda egyik legrégibb részletét.

Levél a villamosról.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Azt olvastam a napokban, hogy a budapesti közúti villamos vasút részvénytársaság röviden a B. K. V. T. mindenképpen meg akar felelni a közönség óhajainak. Van ugyan egy sógorom, ki ezentul meglehetős nagy igényekkel használja a villamost. Az illető sógorom ugyanis nagy sybarita és azt fogja követelni, hogy a mint a villamosra száll, 6 kros szakaszjegy mellé kapjon egy fél liter bort, egy gulyást és 6 darab havanna szivart, vonaljegy vagy átszálló mellé pedig 6 teritékes ebédet, 10 darab bokkot és egy karosszéket, melyben a pikkolóját kényelmesen megihatja. Sokat veszekedtem e miatt a sógorommal, s elmagyaráztam neki, hogy ez mennyire nem lehetséges, hogy ez a B. K. V. T. teljes tönkjét jelentené, hogy ez az intézkedés a budapesti értéktőzsdén óriási derout-t idézne elő, s ez által az ő értékpapirjait is értéktelenné tenné. De hiába beszéltem, a sógor energikusan csapott a té demre (asztal nem volt a környéken) s ezt felelte:

— Ha már igér, hát adjon is!

Én a magam részéről bevallom, sokkal kisebb igényeket támasztok a villamosok iránt. Engem az az egyszerü és puritán intézkedés is, hogy ezentul vasár- és ünnepnapokon több villamos jár, valóságos exlázisba hozott. Hogy az ördögbe ne?! Hiszen ha eddig csak félóra alatt juthattam el a Nemzeti Szinháztól a keleti pályaudvarig, most már mennyivel könnyebb és gyorsabb lesz a közlekedés! Tessék elképzelni, Szerkesztő úr, hogy most legfölebb tiz perczig kell várnom a váróhelyen a legközelebbi kocsira.

— No — mondom a feleségemnek és a családomnak — vasárnap ünnepnap'ok lesz! (Képzelje Szerkesztő úr, az egyik fiam, az a gaz Laczi, közbevágott s rettenetes maliciával azt mondta: Hát melyik vasárnap nem ünnepnap?) Meg is legyintettem a mocskos száju elemistát!) — A Kerepesi-uton fogunk végig villamosozni!

Lett is erre nagy öröm. A feleségem már pénteken avval a szerény kéréssel lepett meg, hogy: Te Mihály, kéne ehhez a kis kiránduláshoz egy uj kalap is ám! Az egyik gyerek uj csizmáért, a kis lányom vörös rokolyáért rimánkodott: de én avval a kategórikus kijelentéssel, hogy az egész kirándulás ugyis csak 10 perczig tart, elhallgattattam őket. Vasárnap reggel valamennyien izgatottan keltünk fel. A Laczi az egész ebéd alatt csak levest evett s közben a villamos csengetést utánozta.

Ebéd után ünnepélyes arczczal a feleségem karja alá dugtam a kezemet s elvezettem a Nemzeti Szinház villamos megállójáig. Hát néztünk is ám nagyot, a feleségemnek és a gyerekeknek nyitva maradt a szájuk, az én szivem meg csak ugy dobogott, annyi volt ott a villamos kocsi, de furcsállottam, hogy minduntalan meg-meg álltak. A legközelebbi kocsira fölszállottunk s szakaszjegyeket kértünk komfort nélkül. No gondoltam, kocsink hamar akadt, hála a B. K. V. T. intézkedésének, majd csakhamar ott leszünk a keletinél. Hát alighogy megindultunk vagy tiz lépésre, már megálltunk. Kinéztem, hát akkor láttam, hogy előttünk vagy ötven kocsi tolong egymás hátán. „Kocsiktól nem látni a villamost" — mondta egy trafikos ösmerősöm, igen szellemesen. Tiz perez mulva megindultunk, de csak azért, hogy 20 lépésnyire megint megálljunk. — Jnye no — gondoltam, — hát mi lesz velünk?

Kinéztem, a másik oldalra, hát ott is csak ugy volt, hogy *„Száz kocsi egy sorban."*

Félhat lett, mire a Népszinházhoz értünk, de már akkorra olyan éhes lettem, hogy le kellett szálnom. A feleségem, meg a gyerekek tovább mentek, de csak éjjel 11 órakor értek a keleti pályaudvarhoz. Másnap reggel a Laczi azt az eszmét vetette fel, hogy nem tenné-e jobban a villamos társaság, ha olyan kocsit járatna vasárnap, a melyik a Nemzetitől a Népszinházig ér. Ha aztán valakinek sietős az utja, kényelmesen végig mehetne rajta s ki szállna az elején, a Népszinháznál. Eleinte kinevettük, de aztán a feleségem azt mondta: „Te Mihály, hallod-e Mihály, van ám abban valami! — Mibe?! Kérdem. — „A mit a Lacz mond."

Hát a mint meghánytam-vetettem magamban a dolgot én is csak azt gondoltam magamban, hogy igaza van a Laczinak. Jó volna az ügyet kiszorgalmazni a villamos társaságnál.

Maradtam Szerkesztő úr

őszinte hive:

Fővárosi polgár.

Az ó-budai főcsatorna öblitése.

A mérnöki hivatal utasitást nyert a főváros tanácsától, hogy a III. kerület és első sorban Ó-buda csatornázása kérdését tanulmányozza, és ezzel kapcsolatosan a csatornák öblitésére nézve is tegyen javaslatot. A mérnöki hivatal eleget tett a tanács rendeletének, s örömmel terjesztette elő, hogy sikerült egy olyan önmüködő csatorna-öblitő készüléknek modelljét megszerkeszteni, a mely készülék sokféle jeles tulajdonsággal bir. Nevezetesen amellett hogy a képzelhető legegyszerübb szerkezetü, olyan alkatórészei nincsenek, a melyek az esetleges megrongálásnak ki lennének téve, s igy biztositva van, hogy a készülék müködésében zavarok nem támadhatnak.

A mérnöki hivatal ennek az öblitő szerkezetnek alkalmazását ajánlja, s megjegyzi, hogy a készüléket czélszerüen el lehetne helyezni a IX. kerületi Schuster János-tér délnyugoti oldalán levő 634 méter hosszu csatorna legmagasabb pontjánál.

Ezt a csatornát ugy sem lehet amaz öblitő rendszer keretébe beleilleszteni, a mely rendszer szerint az ottani környékbeli csatorna hálózat öblithető. A kőbányai csatornákat ugyanis elhasznált sörgyári és egyébb más használt vizekkel öblögetik, a *Schuster* János-téri csatornát azonban külön vizvezetéki vizzel kellene öbliteni.

Az uj szerkezettel végrehajtott öblögetés, minden $^5/_4$ órában egy öblitést számitván, feltéve, hogy egy öblitéssel 0.70 m^3 viz fogy el, naponként összesen körülbelül 13.05 m^3 vizet használna el. Ebből mintegy 200 korona külön kiadás merülne fel, amit azonban az idei csatorna épitéseknél elért százalékos engedmény összegből lehetne fedezni.

A mérnöki hivatal kéri végül a fővárost, hogy az uj öblitő szerkezetet próbáltassa ki, s e czélból a középitési bizottság néhány tagját küldje ki az általános csatorna központi szivattyu telepre, ahol természetes nagyságu minta áll rendelkezésre.

A Törökőr-dülő vizellátása.

A főváros elhatározta, hogy a VII. kerületi Törökör dülőt ivóvizzel látja el, s e czélból megengedte, hogy az érdekelt környéken nyolcz darab uj közkutat állithassanak fel és az ezekhez szükséges ideiglenes vizcső lerakásokat foganatosithassák. A fővárosi közmunkák tanácsa a fővárosi tanács terveihez hozzá járult, kikötötte azonban, hogy a czeglédi vasutvonal keresztezésénél a csövek elhelyezése czéljából épitendő csatornákat lehetőség szerint, a már megállapitott szabványos keresztszelvényeknek megfelelő helyen vezessék.

Szinház.

A megzavart rend helyreállott, az igért premiérek megtörténtek, — a nélkül azonban, hogy nagyobb eseményről lehetne alkalmunk beszámolni. Érzi, tudja mindenki, hogy sem kulturális, sem müvészi szempontból *nagy* dolog nem történt, viszont pedig az is igaz, hogy a gáncsolásra sem igen akadhat különösebb alkalom.

A *Nemzeti Szinház*-at az utolsó pillanatig üldözte a balszerencse. Kevésbe mult, hogy *Hajó* Sándor *Éjfél után* czimü vigjátékának bemutatója ismét el nem maradt. A darab főszereplője, *Náday* Ferencz a premiére reggelére annyira berekedt, hogy fellépéséről szó sem lehetett. Az utolsó perczben átvette szerepét *Császár* Imre, a ki, ha olyan hatást nem is keltett, mint a szerep eredeti megalkotója tett volna, — mindazonáltal emberül megfelelt sulyos feladatának, s nem rajta mult, hogy a darab teljes mértékben be nem ütött. A mi kényes közönségünk igen nagy előitéletet táplál a hazai szerzők munkáival szemben. — Kivéve talán, ha valami országos hirü, elismert zseni dolga kerül elé, a melyekben szivesen bizik, ámde nagyon szigoruan is kritizál. Itt az eleven példa a *Herczeg* Ferencz szereplése, a kinek *Honti-háza* czimü darabját sok tekintetben elismeréssel fogadta a hivatásos kritika, a publikum azonban szép csendesen elbuktatta, ugy, hogy ma már a könyvtár pora lepi. Az első előadásokra, a mig az illusztris szerző neve vonzott, meg telt a szinház, — maga a darab azonban már nem gyüjtött közönséget. Pedig ebben a tulcsigázott várakozás szülte szigoruságban — volt ám jó adag igaztalanság is. — Még szomorubb sorsa lett, hogy ne menjünk olyan messze a multba vissza, — *Gabányi* nemrég bemutatott vigjátékának, a melyiknek második előadása hozta a legkisebb bevételt eddig az idei szezonban. — Mit várhat ilyen körülmények között az olyan szerző, a ki sem egyénisége révén nem általánosan ismert, sem pedig irói multjával számottevő ajánló levelet magának eddig nem szerzett? Ezért lehet meg elégedve a sikerével *Hajó* Sándor, a kit a közönség általában jó indulatu elnézéssel fogadott, a sajtó szeretettel támogatott, a szinház vezetősége pedig szinte szemet szúróan protezsált. Nem igen tudunk ugyanis hamarjában példát reá, hogy a Nemzeti Szinházban ujonan bemutatott darabot *négyszer* egymásután tüztek volna ki előre előadásra, sőt ezenfelül még egy izben szokás szerint a következő hét játékrendjébe is felvették volna. Nem sajnáljuk a fiatal szerzőtől a támogatást, ezt a rendszert azonban nem ajánljuk a jövőre nézve, mert nagyon is koczkázatos. A Nemzeti Szinháznak sok egy darabot négyszer egymásután adni, még ha a darab be is üt, — ha pedig csak közepes sikert arat, vagy épen megbukik, kényszeriti a Szinházat, hogy vagy a saját maga rovására a pénztár terhére forszirozza, vagy levegye a müsorról, a mi gyöngédtelen és illomtalan kézzelfogható deklarálása lenne a bukásnak.

Hajó Sándor megérdemelte a pártfogást, mert csakugyan talentumos kezdő, — a darabja azonban már kevésbbé határo

zottan érdemelte meg azt az elnézést, a mit két héttel előbb ugyancsak magyar szerzőnek, meglehetős munkájával szemben nem gyakoroltak.

Egyébiránt őszintén kívánjuk, hogy a legujabb hazai vigjáték minél tovább tartsa magát, a miben az előadás csak segitségére lesz, anélkül azonban, hogy alkalmat nyujtana valami feltünőbb különös művészi alkotás megbecsülésére.

A bemutatón kivül figyelmet érdemelt még a Molière est. Ezuttal a *Fösvényt* láttuk a nagy franczia mestertől, még pedig jó előadásokban. *Gabányi* Harpagonja remek.

A Nemzeti Szinházról még két más beszámolni való i van. Az egyik az a derék elhatározás- hogy a szinház ezentúl közre fogja a havi statisztikáját, — a mivel nem csak az érdeklődőknek tesz szolgálatot, hanem önmagának is. A szinház müködésének ellenőrzésre nagy hatással van a kimutatásban rejlő tanulságok felhasználása : ezek a becsületes számok sok mindent megmagyaráznak és sok titokról ránt ják le a leplet, s igy méltatlan igaztalan támadások ellen megvédelmeznek. A szinház tehát igen helyes cselekedetet müvelt ezzel az ujitással. A. tiszta munka, nyilt számadás a legegyenesebb út.

A másik emlitésre méltó körülmény már kissé kényes, éppen azért mert személyi háttere van Általánosan ismeretes a *Rózsahegyi* Kálmán esete, a kivel annak a szinháznak a vezetősége, a melynek szolgálatában eddig állott a betegsége következtében igen kalmárszerüleg bánt el. Az eset kellő reczenziót keltett, s az lett a vége, hogy *Rózsahegyit* a *Nemzeti Szinház* három évre tagjai sorába szerződtette. Bennünket a kik a mindennapi élet zajgó árjában részt nem veszünk, a dolognak usztán ez az oldala, a müvészi része érdekel. Kétségtelen, hogy *Rózsahegyi* igen lelkiismeretes szinész, a ki hüséggel, odaadással oidja meg minden feladatát, rutinos szinész és tagadhatatlanul tehetséges is, úgy, hogy szükös eszközeit tekintve elismerésre méltó sikereket aratott, Ezek a tulajdonok azonban, — reméljük — nem elegendők még arra, hogy a magasra tartott nivóju müintézet tagságára qualifikáljanak. Mindenesetre igen szép cselekedet volt a *Nemzeti Szinház*tól segitségére menni annak a szinésznek, a ki a müvészet keblén pénzkereső üzletet talált és sorsa ennek kiszolgáltatta A gyengének, üldözöttnek segitségére menni, egy tehetséget, a kitől elfordultak, a nélkül hogy okot adott volna reá megmenteni — dicséretes humanus cselekedet. De talán lett volna hivatva a magyar társadalomban vagy a müvészek testületében erre a feladatra más tényező is, mint épen a Nemzeti Szinház mely a tagjai kiegészitésének semmi más szempontból, mint a müvészet kérdését — figyelembe nem vehet. Nem kisebbitjük mi *Rózsahegyi* Kalmánt, szivesen látjuk, bármely fővárosi szinpadon, de a Nemzeti Szinház talán mégis kissé magas, már csak azért is, mert, könnyedebb mozgáshoz szokott, más zsánerü szinész a ki ezenkivül külső természeti adományokkal nincs megáldva. Maga a hangja természetellenes, csupa fisztula, mely a hallgatóra később terhessé válik. Igy vitte a tehetsége a bohózatok, operettek terére, a hol igen szép sikereket aratott.

Sajnáljuk, hogy éppen most kellett ezeket elmondanunk, de a dolognak mélyebb háttere is van. A Nemzeti Szinházhoz az utolsó évek alatt egész sereg uj színészt szerződtettek, a kiknek müvészi jövőjében egy-két kivétellel semmi okunk sincsen bizni, a kikkel még a szinház anszambléja sem nyert. Ugyanekkor pedig seregestül kallódnak el kiváló tehetségek egyebütt, a nélkül, hogy érvényesülhetnének. A legutóbbi idők bebizonyitották, hogy a Nemzeti Szinházban a szerződtetések kérdése nem a müvészi tudás, képesség és tehetség szempontjából nyer megoldást, hanem mindenféle *melléktekintetek* játszák a döntő szerepet.

Már pedig a Nemzeti Szinház nem tápintézet, vagy azilum vagy épen protekcziósok menedékháza. Tudjuk, hogy a szinház egyes szerepkörben telujitásra szorul. Hol vannak az uj erők? Sehol; ellenben van egy ez idő szerint utólérhetetlen naiva, — elengedik; van két három fiatal kezdő szende szinésznő, a kik valóban tehetségesek, — a nyakukra szerződtetnek ujabb hármat-négyet, még pedig sokkal kisebb tehetségüeket, s most nem tudnak foglalkoztatni egyet sem.

Ezek az ujabb szerződések bizonyos idő mulva éppen ugy el fognak enyészni, mint közvetlen elődeik. Vagy hol van *Dóra* Margit, *Munkácsy* Mariska, *Groó* Valéria és számos társuk. Immár nincsenek a szinház kötelékében. Már most kérdjük, annak idején miért szerződtették? Ha nem volt tehetségük akkor miért ha pedig volt, miért engedték el őket? Ilyen efemer értékü, átmenoti csaknem minden ujabb szerződtetés, melyekből ugyan az uj, fiatal gárdát nem nevelik fel soha. És ez igy lesz mindaddig, a mig a szerződtetéseknél bárminemü mellék tekintetek vesznek figyelembe.

Az Opera müsorában egyaránt szerepelnek a klasszikusok és a népszerü dalmüvek. Örvendetes jelenség, hogy a szinház közönsége kezd visszatérni, bár a haladás egyelőre még lassú.

A *Népszinház* müsorát még mindig *San-Toy* foglalja le.

A *Vigszinház*-ban végre láttuk a sokat igért és többször elhalasztott *Farkas*-t. Sok érdekesség van az olasz verizmus e visszataszitó produktumában, de mi türés-tagadás benne, mi bizony nem találunk benne se épülést, se élvezetet Az élet rút oldalának utánzása megfosztja a szinpadi müvet ideális értékétől.

Már pedig a szinpadnak minden igazra való törekvés mellett is bizonyos mértékben idealizálni kell, mert lelki gyönyörüséget csak igy találunk benne. Nem müvészet, legkevésbbé pedig poézis a valóságban előfordulható rondaságok felhalmozása. Ezt a mesterséget csak hagyjuk az olaszoknak, ha kedvük telik benne, mi legfeljebb csak mint opera szövegét fogadhatnók el azért, hogy a zenezerzőnek alkalma nyilhasson a virtuskodásra.

Nem veszszük tehát komolyan a *Verga* drámáját, még ha olyan müvésznő hozza is elénk, mint *Jászay* Mari a ki hü marad magához, a mennyiben itt is fölülmulhatatlan. Mi azonban sajnáljuk fényes erejét, hogy ilyen értéktelenül pazarolja, annyival is inkább, mert a környezet sem méltó ő hozzá.

A Vigszinház vezetősége maga is előre átlátta a sokat reklámozott darab sorsát, s gondoskodott róla, hogy egy hét

se teljék el, s ujabb premierrel biztositsa magának a telt házakat.

A *Magyar Szinház*-ban *Soyer* Ilona napról-napra hódit. Igazi öröm látni, milyen hüségesen özönlik a publikum az *Angol asszony leánya* látására. Olvan ez a darab, hogy nem lehet elégett hallani. Az előadás is mindinkább merészebb lett, bár az utóbbi napokon lehangolta a kedélyeket a *Sziklay* katarrhusa, a mi miatt szerepét meg kellett huzni, kár pedig, mert *Sziklay* ötletes és ügyes benne.

Az Uránia szinházból szomoru hireket vettünk, beütött a deficzit. Igazán kár, mert ez a tanulságos s e mellett szórakoztató vállalat megérdemli, hogy prosperáljon. Most a fővárosi tanács segitségében reménykednek a hova szubvenczióért fordultak. *P*

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 388 gyermek, meghalt 265 egyén, a születések 113-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 279 törvényes, 109 törvénytelen; nemre nézve 209 fiu, 179 leány. Halvaszületett 14 gyermek köztük 8 törvényes, 6 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 29·9.

A halálozások arányszáma, 1000 lakosra: 20.1, az egy éven felüli lakosságnál: 14.7, az öt éven felüli lakosságnál: 13·7

A halottak közt volt 121 (—) finemü, 144 (—) nőnemü.

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 9. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 21-nél).

Az év eddigi 43 hetében élve született összesen 19.656 gyermek, meghalt összesen 12.485 egyén, a születések többlete tehát 7198; a mult év megfelelő időszakában született 19.603 meghalt 12.780, a születések többlete tehát 6.823.

Az élve szülöttek között volt: 82 római katholikus, 2 görög katholikus, — görög keleti, 14 ágostai evang., 13 helvét, — unitárius, 40 izraelita, — egyéb, — összesen 150. Halvaszületett összesen 3.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1094 beteget, szaporodás 380, csökkenés 348, maradt a hét végén 1126, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 146 beteget, szaporodás 37, csökkenés 35, maradt a hét végén 148, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 551 beteget, szaporodás 223, csökkenés 234 maradt a hét végén 550, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 724 beteget, szaporodás 136, csökkenés 117, maradt a hét végén 743. Összesen ápoltak a mult hét végén 2515 beteget, szaporodás 786, csökkenés 734, maradt a hét végén 2567.

Hirek a városházáról

A párisi tudósok és Budapest.

A párisi tudomány kedvelők biztositó intézete (Société de secours des amis des scienses,) megkérte a fővárost, hogy lépjen be a jótékonyczélu egyesület tagjai sorába. Czélja az egyesületnek különösen az, hogy az elszegényedett és megszorult tudósok családtagjait segélyezze. Az évi tagdij tiz frank. A tanács egyik legközelebbi ülésén fog a megkeresés tárgyában dönteni.

Ujitás a kerékpár szabályrendeleten.

Azok után a kerékpárok után, melyeknek tulajdonosai a főváros határán kivül laknak, tudvalevőleg egy korona dijat kell a vámnál lefizetni, hogy a főváros területén bántatlanul közlekedhessenek. Az egy korona dij lefizetése alkalmával az eddigi eljárás szerint a kerékpár tulajdonos 8 napi idő tartamra érvényes ideiglenes igazolványt kapott, amelyet az utját álló rendőrközegeknek minduntalan fel kell mutatni. Ez az eljárás sok kellemetlenségre adott okot és más oldalról módot nyujtott arra, hogy a hatóságot könnyü szerrel ki lehessen játszani, amit megkönnyitett az is, hogy az igazolványok igen kezdetleges szöveggel voltak kiállitva.

A főváros most a szabályrendelet kiegészitéseül uj rendeletet hozott, s ebben kötelezővé tette, hogy az ideiglenes igazolványokat ezentul a kiállitás napját feltüntető bélyegzéssel is lássák el. Ezenfelül az igazolványokat ezentul külön tartókban erősitik, hogy gépre könnyü szerrel rá lehessen akasztani, s igy az ellenőrző közegeknek már jó messziről szemükbe tünjék. A megerősitő kapcsokért 20 fillér dijat kell fizetni.

Ezt a dijat az igazolvány meghosszabbitásánál nem kell leróni, csupán abban az esetben, ha a tulajdonos uj fogót kiván szerezni.

Vitás utczaseprés.

A belügyminiszter már régebben felszólitotta a fővárost, hogy a budai *Duna* parton a *Várbazár* előtti gyalogjáró jókarban tartásáról gondoskodjék. A tanács vállalkozott is erre, de a jó karban tartással együtt a gyalogjárók költséges tisztántartása is a város nyakába szakadt. Hogy ettől a terhes kötelezettségtől a főváros megszabadulhasson, felterjesztést intézett a tanács a belügyminiszterhez, hogy a gyalogjárók tisztántartását, mint az egész fővárosban, az ott épült házak házmestereinek tegyék kötelességükké. Azonban ha a miniszter ragaszkodik ahhoz, hogy a tisztitást a város végeztesse, ugy kivételesen mégis elvállalja ezt a feladatot,s de kéri a minisztert, hogy a tiszitási munkákért járó 60 korona negyedévi költségét teritse meg.

Bombák a Bombatéren.

A Bomba-tér bebizonyitotta, hogy méltán viseli azt a nevét. A téren ugyanis ez idő szerint a budai vásárcsarnok alapozó munkálatain dolgoznak, s földásás közben három darab érdekes alaku igen régi ágyugolyót találtak. A bombák valószinüleg még a török világból származnak, erre vall legalább alakjuk és ósdi szerkezetük. Egyik golyó rendkivül nehéz, átmérője mintegy 35 cm. fala körülbelül két ujnyi vastag, s belül üres. A másik kettő kisebb, de szintén jókora terjedelmü, ezek azonban tömörek. A bombákat beszállitották a városházára, a nagyobbikat azonban az udvaron hagyták, mert két ember sem birta felczipelni a lépcsőkön. Az érdekes leletet egy emberi koponya egészitette ki, amelyet szintén a bombatéri földásások vetettek felszinre. A koponya teljesen ép, csak a felső részén egy hatalmas lyuk van, mely valószinüleg magasból, esetleg talán a várbástyáról alárányzott lövéstől ered. A főváros a nagyérdekü leletet szaktudósokkal vizsgáltatja meg s azután a muzeumában helyezteti el.

Az adóbehajtás megszigoritása.

A pénzügyminiszter rendeletet adott ki, hogy az adókat a főváros a legszigorubban hajtsa be. Felhivta ugyanakkor a miniszter az adófelügyelőséget, hogy a legszigorubban legyen rajta, hogy a hátralékos adók befolylyanak. Az erélyes felhivásnak meg is lett a fogamatja, a mit fényesen bizonyit az, hogy a lefoglalt ingóságoknak a hatósági árverési csarnokban történő beszállitásánál szükséges fuvarozások költségeire előirányzott összeg kevésnek bizonyult. Az utóbbi napok alatt a fővárosnak IV. és VIII. kerületi elöljárósága kért 400—600 korona póthitelt, a lefoglalt ingóságok fuvarozásának költségeire. A tanács a kért pót hitel megakadályozásához a maga részéről hozzájárult s olyan értelmü előterjesztést tett a közgyülésnek, hogy a kért összegeket a zárszámadások keretében szavazza meg.

Községi iskolák vizellátása.

A főváros törvényhatósági bizottsága nemrég elhatározta, hogy a *Gyömrői*-uti iskola ivóvizzel való ellátása czéljából a vizvezetéki csőhálózatot 9600 korona költséggel megfelelő módon meghosszabbitja. Ezt a hálózatot a belügyminiszter jóváhagyta, valamint a fővárosnak azt az intézkedését is, hogy a X. kerületi *Mázsa*-utczai iskola vizellátása czéljából 1000 korona költséggel uj vizvezetéki csöveket fektet le.

A magyar államvasutak kérelme.

A magyar kiráiyi államvasutak igazgatósága azzal a kérelemmel fordult a fővároshoz, hogy a *Rózsa*-utczának a *Király*-utcza és az *Andrássy*-ut közti részét aszfalt burkolattal lássa el, még pedig lehetőleg sürgősen. A vasutigazgatóság azzal okolta meg kérelmét, hogy az *Andrássy* uti igazgatósági palota Andrássy-uti homlokzata előtt és az *Izabella*-utczai oldala előtt zajtalan burkolat biztositja nyugalmát, mig ellenben a *Rózsa*-utczai oldalon az iszonyatos zajt okozó kövezet rendkivül sok kellemetlenséget idéz elő. Itt van az igazgató ági pénztár főosztálya elhelyezve, melynek nagy figyelmet igénylő munkaköre teljes nyugalmat kiván. A *Rózsa*-utcza kövezete egyébbként is olyan rossz állapotban van, hogy a helyreállitását legközelebb foganatositani kell. Az igazgatóság érdekében tehát nem kerülne nagyobb áldozatokba, az Izabella-utcza mintájára itt is zajtalan burkolatot létesiteni.

A Niedermayer utcza burkolása.

A főváros elhatározta, hogy a Niedermayer-utczát még ez évben makadám burkolattal látja el. A belügyminiszter ezt a határozatot jóváhagyta, minek következtében a burkoló munkálatokra a tanács a legközelebbi napokban kiirja az árlejtést.

Szinházak fütőkészülékének vizsgálata.

A napokban fejezte be a fővárosi állandó szinház vizsgáló bizottság a fővárosi szinházak szokásos őszi vizsgálatát. A vizsgálat alkalmával a szinházak fütőkészülékét vették elsősorban is tüzbiztonsági szempontból szemügyre. A bizottság valamennyi szinház fütőkészülékét kifogástalannak találta, csupán a nemzeti szinháznál határozta el, hogy a kéményeket ki kell tisztittatni.

Előkészületek a népszámlálásra.

A polgármester megkeresésére a fővárosi közmunkák tanácsa 275 uj utcza nevet állapitott meg. Az utczák elnevezésére a népszámlálás munkálatainak okából van szükség. A polgármester intézkedett, hogy az uj utcza név-táblakat és házszámtáblákat haladéktalanul kifügesszék, nehogy a népszámlálás alkalmával a névtáblák hiánya zavart okozzon. Egyidejüleg felkérte a polgármester az összes fővárosi hivatalok vezetőit, hogy jelentsék be azoknak a hivatalnokoknak a neveit, a kiket januárius hónapban nélkülö hetnek. A bejelentett tisztviselőket a polgármester két hétre fel fogja menteni rendes teendőik végzése alól, s az egyik csoport január 1-től 15-ikéig, a másik pedig január 1-étől január végéig a népszámlálás munkálataival fog foglalkozni, — még pedig különdijazás fejében. A külön dijazás munkakör szerint 6—12 korona napidij lesz.

A főváros és a hegyipálya társaság.

A főváros a *budai hegyipálya társasággal* hosszabb ideig folytatott tárgyalásokat, arra nézve, hogy a várba felvivő siklo közlekedését esti 12 óráig terjesszék ki és a társaság külön menetjegyeket bocsás-

son ki a fel és lentarók számára A tanács a kért kívánságnak teljesitésére már kötelezni is a akarta a vállalatot, azonban a kereskedelmi miniszter meghiusitotta a főváros szándékát. A tanács most más uton akarja megvalósitani tervét s felhivta a társaságot, hogy tegyen előterjesztést, vajjon a kivánt ujitásokat milyen körülmények között lehetne életbe léptetni.

Roskadozó városháza.

A milliók árán helyre állitott Károlykaszárnyából berendezett városháza ugy látszik nem igen válik dicsőségére a bu-ásan megfizetett vállalkozóknak Az épület városház-utczai részén levő elnöki és személyügyi osztály irodájának menyezete mintegy három négyzet meternyi területen néhány napja délelőtt hatalmas robajjal leszakadt. A balesetnek szerencsére emberélet nem esett áldozatul, mert a terem nek abban a részében, ahol pedig a tudakozódó közönség szokott összegyülekezni, abban a pillanatban veletlenül nem tartózkodott senki. A leszakadt menyezet helyreállitása iránt azonnal megtették a szükséges intézkedéseket, s a baj már orvosolva is van. Nem ártana azonban alapos vizsgálat alá venni a többi helyiségeket is, mert könnyen megtörténhetik, hogy ujabb balesetek fordulhat ak elő a városházán. Magunk is tudunk több olyan nagyobb termet, a melynek tetőzete ugyancsak rozzant állapotban van. A leszakadt tetejü szoba közvetlen szomszédjában levő terem tetőzete végig van repedezve, s ugyancsak beomlással fenyeget. Addig lesz tanácsos megelőzni a nagyobb bajt, a mig valami szerencsétlenség nem történik.

Utcza megnyitások a fővárosban.

A tanács elrendelte az. V. kerületi Berzenczey utcza megnyitását, s egyidejüleg ki is adta a szükséges utasitásokat, hogy az utczamegnyitást foganatositthassák. Egy másik fontos utvonal megnyitásához is hozzájárult elvben a tanács Ez az utvonal a VI. kerületben a Vágány-utczának az Aréna-utat és Hungária-utat összekötő része, mely a fővárosi faiskola területén vonul keresztül. A Vágány-ucza folytatólagos megnyitása még csak elvben elhatározott dolog, megvalósitásán most fognak majd munkálkodni.

A budai sorsjáték kölcsön-bizottságának uj tagja.

Heinrich István halálával a budai 2 millió forintos sorsjegy kölcsön biztositási papirjaira felügyelő bizottságban megüresedett helyre a közgyülés a tanács előterjesztésére Kunz Ferencz bizottsági tagot választotta meg. A biztositási papirokat tartalmazó vasszekrény másodkulcsát már átadták az uj felügyelőnek.

A főváros a Ranolder intézetnek.

A Gyep-utczában levő *Ranolder* intézet, mióta *Ranolder* püspök megvetette alapját egyike a Ferenczváros, sőt talán az egész főváros legkiválóbb tanintézeteinek. Az intézet mintaszerüleg berendezett polgári leányiskolát tart fenn, amivel a fővárosnak számottevő segitségére van közoktatásügyi feladatainak teljesitésében. A főváros az intézetet ellenszolgáltatásul eddig is hathatós támogatásban részesitette, ez a megszavazott támogatás azonban most lejárt. Az intézet kérelmére a tanács elhatározta, hogy az iskola fenntartásához ezentul is évenként 2400 koronával járul hozzá, kikötötte azonban hogy ezzel szemben az intézet évenként 20 szegény sorsu növendéket tartozik dijtalanul felvenni és tanitatni.

Vasuti létesitmények átvétele.

A Budapest budafoki villamos vasuttársaságot még annak idején kötelezték volt, hogy a vasut épitésével kapcsolatosan bizonyos uj utépitéseket és müszaki létesitményeket végeztessen el. A társaság e kötelezettségnek most megfelelt, s a főváros hatósága a kereskedelmi miniszterium közbenjöttével a napokban vizsgálta felül és vette át azokat.

A vizvezeték kiterjesztése a külső Erzsébetvárosra.

A *Dongó*-utcza 5 sz. alatti asztalos telepen ez évi október hónap 23-án nagy tüz ütött ki. A szokásos tüzvizsgálat során az eljáró bizottság megállapitotta, hogy tüz eset alkalmával a vizhiány nagy bajt okozott s csaknem lehetetlenné tette az oltást. A vizhiányból e tájon nagy szerencsétlenségek keletkedhetnének, mert az utcza és környéke már csaknem teljesen kiépült. Több gyárépület, s ezenkivül sok, nagy magán bérház emelkedik rajta, a melyek a vizvezetéket nélkülözik, mivel a hálózatot e környékre még nem terjesztették ki. A VII kerületi elöljáróság, most a tüzvizsgáló bizottság javaslatára előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a külső Erzsébetvárosnak ezen a részén, elsősorban pedig a Dongó-utczában a vizvezetéket rendeztesse be, illetőleg a csőhálózatot terjessze ki, hogy a tüzbiztosság érdekében megfelelő tüzcsapokat is állithassának fel.

Jóváhagyott alapitvány.

Lovag Dr. Floch—Reichesberg Henrik magy. kir. pénzügyi tanácsos a III. kerületben felállitandó bölcsőde czéljára 10.000 koronás alapitványt tett. A főváros elkészitette alapitványi oklevelet a belügyminiszter jóvahagyta. Az alapitványi oklevél szerint az uj bölcsőde kezelését, a bölcsőde egyesület vállalta magára, a minek fejében az alapitvány kamatait az egyesületnek átengedik. A főváros az uj bölcsődét a régi III. kerületbeli közkórház helyiségében akarja elhelyezni, s e czélból felhivta a pénzügyi és gazdasági bizottságot, hogy a régi kórház helyiségének átengedése ügyében a tárgyalásokat tegye folyamatba.

Kőolajlámpák a Dunaparton.

A budapesti városi villamos vasut uj dunaparti vonalának mütanrendőri bejárása alkalmával komoly tárgyalás alá vették azt a kérdést, hogy a vasutaknak a korzó mentén elhaladó részében levő alsó átjárókat milyen módon lássák el alkalmas világitással. A lég-

szeszlámpák felállitása azonban előre láthatólag hosszabb időt fog igénybe venni, a meddig az átjáróknál az elégséges világitást nélkülözni nem lehet A rendőrfőkapitányság átirt a tanácshoz, hogy addig is, a mig a gázvilágitást a mondott helyen berendezhetik, sürgősen intézkedjék, hogy egyelőre kőolajlámpákat alkalmazzanak az átjáróknál.

Villamos vasuti bódé a Petőfi-téren.

A budapesti városi villamos vasut részvény társaság a tanácshoz kérvényt nyujtott be, a melyben engedélyt kért, hogy a *Petőfi*-téri végső állomáson szállitható, kis kocsi rendező bódét állithasson fel, egészen az *Egyetem*-téri bódé mintájára. E bódé csak ideiglenes jellegü lenne, mert ha az eskü-téri uj hidfőt és a Petőfi-téri villamos vasuti végpontokat egymással összeköthetik, a rendező házikót mostani helyről eltávolitják. A társaság kérelmét azzal okolja meg, hogy a rendező házikó felállitása szükséges, mert ha a zord idő bekövetkezik, nincs hely, hol alkalmazottjai menedéket keressenek.

Mutatványok az iskolábsn.

Moskovits Sándor budapesti lakos engedélyt kért a tanácstól, hogy a községi elemi- és polgári iskolákban tudományos és optikai mutatványokat rendezhessen. A folyamodó előadásait külföldön mindenütt készséggel engedélyezték. Végül kijelenti a folyamodó, hogy mutatványainál személyenként 10 fillért belépő dijat óhajt szedni, szegénysorsu gyermekektől azonban semmit sem követel.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A — I — J — s. Budapest. — A választ mai számunk hozza külön czikk alakjában.

B. Géza. Budapest. Utána járunk.

Hirdetések.

77743.
1900. X.

Árlejtési hirdetmény.

A székesfővárosi Szt.-Rókus kórház s annak fiókjaiban, továbbá a Szt-János kórház s annak fiokkórházaiban, nemkülönben a Szt.-István és Szt.-László *kórházakban 1901. január 1-től deczember 30-ig, vagyis egy éven át szükséges kenyér, zsemlye és szarvas süteménynek szállitása iránt ezennel nyilvános árlejtés iratik ki.*

Ajánlat nyujtható be:

a) Szt-Rókus kórház és fiókjaiban (ide értve a Szt.-László kórházat is.

b) A Szt.-János kórház és fiókjaiban (ide értve a Szt-Margit kórházat is,)

c.) A Szt.-István kórházban együttesen vagy külön szükséges kenyér. zsemlye és szarvasüteménynek szintén különkülön vagy pedig mindháromnak együttesen leendő szállitására.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen szállitásra vállalkozni akarnak, hogy 50 kros bélyeggel, az árlejtési feltételekben a kikötött bánatpénznek a székesfőváros központi pénztáránál készpénzben, takarékpénztári könyvecskében, vagy székesfővárosi hatóság által biztositékul elfogadhatónak kijelölt értékpapirosnak letételét igazoló nyugtatványnyal ellátott, a hivatalos minta szerint szerkesztett, zárt irásbeli ajánlataikat, *1900. évi november hó 19-ik napjának d. e. 10 óráját*g Viola Imre tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez (központi városháza II em. 54 a.) nyujtsák be; később érkező, vagy utó ajánlatok, valamint oly ajánlatok, melyek a fent előirt kellékeknek meg nem felelnek, figyelembe vételnek nem fognak.

Az árlejtési feltételek a tanácsi X. ügyosztályban (központi városház II em. 54 a.) a d. e. hivatalos órákban tekinthetők meg és ajánlati mintákkal együtt kaphatók.

A beérkezendő ajánlatok közül való feltétlen szabad választási jogát a tanács magának fentartja.

Budapesten, 1900 október 25-én.

A székesfőváros tanácsa.

31054 98 eln. számhoz.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfővárosra a Szent-Rókus kórház és Szent-János kórház és ezek fiókjaiban valamint a Szent-István és Szent-László kórházakban 1901 évi január hó 1-től 1902. évi deczember hó végéig terjedő két évi időtartamra szükséges *kötő és egyéb szerek szállitásának* biztositása iránt *1900. évi november hó 19-én d. e. 10 órakor nyilvános árlejtést* fog tartani.

Felhivatnak ennélfogva vállalkozni kivánók, hogy 1 koronás bélyeggel ellátott és 2200 korona bánatpénz letételéről szóló nyugtával felszerelt, a hivatalos minta szerint kiállitott s lezárt irásbeli ajánlataikat a melyekhez minták is csatolandók 1900. évi november hó 19-én legkésőbb d. e. 10 óráig IV. ker., központi városháza II. emelet 54 a. sz. a. Viola Imre tanácsnok úr vagy helyettese kezéhez annál is inkább nyujtsák be, mert később érkezett, valamint kellően fel nem szerelt ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Ajánlati minta és árlejtési feltételek a tanácsi X. ügyosztályban központi városháza II em. 54 sz. a. kaphatók.

Fentartatik a székesfőv. tanácsa részére azon jog, hogy a beérkezendő ajánlatok bármelyikének el vagy el nem fogadása iránt szabadon határoz.

Budapesten 1900 október hó 25.

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV., Lipót-utcza 43.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

II. évfolyam. Budapest, 1900. november 19-én. 44. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az uj szegényügyi szabályrendelet tervezete.
Iparhatósági megbizottak választása.
Munkásházak a Vérhalom dülőben.
A Kaplony-utcza meghosszabitása.
A főváros munkásainak biztositása.
A kalvintéri villamos rendező pályaudvar.
Hirdetések.
Szinház.
Irodalom és müvészet.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenítéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elviteinek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. 1900. Budapest november 19. 44. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az uj szegényügyi szabályrendelet tervezete.

Ritka szép munka kerül a tanács asztalára *Horvát* János tanácsosnak a szegényügy rendezése tárgyában készitett szabályrendelet tervezete és előterjesztése alakjában.

Megszoktuk már, hogy a városházán kidolgozott szabályrendeletek szörszálhasogató módon aprólékosak, drákói szigoru rendszabályokat állitanak elő, néhol meg felszinessé válnak az ellenkező okból, láttunk viszont sikerültebb munkákat, teljes jóakarattal, gonddal készülteket, tapasztaltunk olyan esetet is, hogy a törvényerejü rendelkezés czéljának valósággal meg is felelt és a gyakorlatban is bevált; azt azonban hosszu idők óta nem észleltük, hogy a főváros szabályrendeletei a *való élet és az emberi lélek* ismeretével készültek volna s a rendelkezés nem lenne csupán rideg szabály, hanem olyan közérdekü korlátozás vagy rendszer, a melyet mindenki szivesen fogad, mert hiányát érezte, mert a gondolata az ő lelkében is igy fogamzott meg: a mely hatósági rendelkezés csupán a közóhajtás, a közös egyakarat megtestesitője, mely megtalálja a maga utját az emberek bensőjéhez. Az ilyen szabály a természettel, a köztudattal összeforr s szigoritó szakaszok és kényszeritő rendelkezések nélkül, észrevétlenül és gyorsan beleolvad a gyakorlati élet forgásába.

Sokan azt mondanák, hogy tulságosan nehéz feladat az ilyen hangulat ellesése és a megfelelő mü alkotása. Igazuk is van. De első sorban nem csak zsenialitás, kell hozzá mert a feladat helyes megoldásának titka mindenekelőtt abban rejlik, hogy a hatóság, illetőleg a tervezetet készitő egyén a hivatalos kérget le tudja fejteni, a bürokratikus gondolkozást és öntudatot félrevesse és világos, természetes gondolkozással s ami épen olyan fontos, egyszerüen a *szivvel* is dolgozzék. Szivvel és érzéssel, a mint az olyan szülő teszi, ki gyermekét az ártalmas cselekedettől tiltja, de a tilalom kellemetlen és ingerlő hatását jóakaratu magyarázattal és más oldalról jövő kárpótlással enyhiti.

Kissé tökéletlen a hasonlatunk, s igy világosság okáért megtoldjuk egy példával. Teszem fel, még a szelidebb vérmérsékletü embert is dühbe hozza, ha sürgös dolga akad s nem engedik fel a villamos kocsira, mert a bennülők kényelmét bántaná az uj utas. De ha gondoskodnak róla, hogy a következő villamos kocsi egy percz alatt nyomon kövesse a másikat, a mely tele volt, s itt kényelmes helyet talál a sietö utas, úgy nem akad senki, a ki ne követelné, hogy végrehajtható erejü rendelkezéssel ne védelmezzék meg a közuti kocsik közönségének kényelmét.

Ime tehát, azt állitjuk, hogy a megrendszabályozás úgy életképes, ha viszont a megrendszabályozottak *jogos érdekéről* is kellőképen gondoskodik.

A szegényügyi szabályzat speciális kérdésénél épen ugyan úgy áll a dolog, mint egyebütt. Hogy messze ne menjünk, ugy-e könnyü eltiltani szigoru szabályokkal az utczai koldulást? De minő nehéz az igazi koldusokról gondoskodni, öket a tilalomért, üldözésért kellőképen kárpótolni!

Nem mondhatunk nagyobb dicséretet a *Horvát* János tanácsos tervezetéről, mint hogy egyike azoknak a legritkább munkáknak, a melyek mély tárgyi tájékozottság, szaktudás és jogászi ismereteken kivül szivvel készültek a való-élet

számára, teljes gyakorlati érzékkel és mindenek felett jóindulattal.

Nem szükséges külön kitérnünk rá, hogy e mellett talán egy némely irányban kevésbbé tökéletes. Ugyan ki várhatna *tökéletes* munkát akkor, mikor az egész emberiséget illető olyan kérdésekről van szó, a melyeket tökéletesen eddigelé a világ egyetemben sem oldottak meg, soha és sehol. Mi lenne a szocziálizmus háromnegyed részéből, ha ezeket a kérdéseket tökéletesen meg lehetne oldani?

A mi évszázadokon át utópia, annak megvalósitását nem kereshetjük egy törvényhatósági szabályrendeletben, a melynek elvégre is csak az a czélja, hogy a meglevő keretben, adott eszközökkel a körülményekhez képest rendezze a szegények ügyét, első sorban pedig egységessé tegye és minél gyümölcsözőbben rendezze a hatóság feladatait a köztámogatásra szorult szegény elemekkel szemben.

A mai viszonyok között alaptervezetül a további részletes megvitatás és kidolgozás alapjául, kitünő szolgálatot fog tenni a *Horvát* János munkája, a melyet őszintén üdvözöl minden jóindulatu ember, aki a közjótékonysági ügy terén némi ismerettel bir, s e fontos probléma iránt szeretettel érdeklődik.

Horvát János tanácsos nem a modern világ versengője. Jóformán visszavonult ember, a ki csendben, zaj és reklám nélkül dolgozik. Hogy milyen eredménynyel, milyen tudással, gonddal és szeretettel, az csak ilyenkor derül ki, a mikor egy-egy fontos és nagyszabásu munkája a nyilvánosság elé kerül.

A legujabb tervezet nem az első gyümölcse munkásságának; ki tudná megmondani, hogy hányadik, a melyek meg fogják őrizni tudását a jövendő utódoknak, a kik leginkább meg tudják majd becsülni az uj fényes Budapest alapvető oszlopait, a kik régi ember létükre, a modern viszonyokon is felül emelkedve állják meg helyüket a legnehezebb pontokon.

De ne beszéljünk *régi* emberről. *Horvát* Jánosnak dicsőséges része van az uj főváros alapjai lerakásánál, a lelke azonban, — látjuk a munkájából — fiatal és üde; a munka ereje pedig tökéletes.

*

A megjelent szegényügyi szabályrendelet-tervezet és a kisérő előterjesztés olyan minden izében érdekes, hogy legjobban szeretnők a maga egészében közre adni. A térszűke azonban meggátol ebben s igy főbb vonalaiban fogjuk csupán ismertetni, — fenntartva magunknak természetesen, hogy alkalom adtán az abban érintett kérdésekre külön és ismételten visszatérjünk.

A tervezet többféle bizottsági, tanácsi és közgyülési tárgyaláson megy még majd keresztül, a mely tényezőknek a végleges megállapodásoknál fontos feladata jut.

Horvát tanácsos szabályrendelet-tervezete a székesfőváros által gyakorlandó közsegélyezés módjáról és mértékéről szól, a magas és nagyérdekü előterjesztés és indokolás azonban tágabb térben felöleli a kapcsolatos általános kérdéseket is.

A tanácsos már ugyanebben a tárgyban két előterjesztést dolgozott ki. Egyiket 1889. a másikat 1892-ik évben. A mostani a két elsőnek kiegészitett és bővebben kifejtett alakja.

Alapelve, hogy a szegényügy problemájának megoldása nem lehet csupán az egyes törvényhatóság feladata, hanem ez az államra és társadalomra is nehezül, és csakis e három tényező összemüködése találhatja meg — habár csak részben is — azokat a módozatokat, a melyek a közelszegényedést ellensulyozhatják. Ez okból nem lehetséges a fennforgó kérdéseket a fővárosnak egyedül saját erejéből megoldani, hanem kérnie kell a kormány, vagyis az államhatalom hasonló igyekvését és a társadalom odaadó támogatását.

Sok fontos és érdekes pontban ott szakad meg a tervezet, hogy . . . . ez vagy az a feladat már a törvényhozást illeti s igy megoldása a főváros igyekezetével nem lehetséges.

Mindenesetre és feltétlenül kivánatos tehát, hogy a főváros akcziója ne maradjon csupán a helyi szegényügykezelés rendezése, hanem meginditsa az általános mozgalmat a fontos kérdés megoldása érdekében s a főváros kezdőlépését nyomon kövesse a kormány, illetve törvényhozás akcziója.

Érdekes ismertetést közöl a jelentés a külföld világvárosainak szegényügyéről is.

Igy Londonról irva többek közt konstatálja:

Az angol törvényhozás azon elvet, hogy az állam köteles szegényeiről gondoskodni, elismeri. Ezen alapelv jut kifejezésre szegényügyi rendszerének még a 30-as évek elején történt ujjászervezésében is azon praegnans vonással, hogy minden szegény köteles a neki csakis előlegül adott segély értékét, valamiféle munkával ledolgozni.

Kiviteli eszközök: dolgoztató házak (Workhouse, a német Werkhaus) szigoru takarékossággal kiosztot élelmezés és ruháztatás, a két nem teljes elkülönitése mellett.

Minden munkabiró szegényt dologra szoritanak.

A munkáért befolyó jövedelmet első sorban az intézet kiadásainak fedezésére forditják.

A munka kiosztásánál nem az egyéni hajlam, hanem az illető testi ereje és egészségi állapota dönt.

Szokásban van a közsegélyezésnek a dolgoztató házon kivüli módja is, de csak munkaképtelenekre nézve.

Az a szegény, a ki a dolgoztató házban való segélyeztetését visszautasitja, elveszti az intézeten kivüli segélyeztetésre való minden igényét.

Egyebekben az angol közjótékonysági rendszer bureaukratikus szervezetü.

A másik világváros Páris, egészen más irányban bánt el a szegényügygyel.

Franciaország törvényhozása a közsegélyezésre való jogczimet, az u. n. szegényjogot el nem ismeri.

A kormány és a parlament a legjelentékenyebb nemzetgazdászokkal egyetértve, több alkalommal kijeletették, hogy a társadalomnak a szegényekkel szemben csak erkölcsi, tehát önként vállalt kötelezettsége van, mig viszont a szegénynek a segélyezésre törvényes jogczime nincs.

Párisban a közsegélyezés (assistance publique) külön törvénynyel van szabályozva.

Kórházak, lelenczházak, tébolydák és egyéb hospiciumok egy igazgató (direkteur dell'assistance publique) alatt állanak, kit a préfet kijelölése alapján a belügyminiszter nevez ki.

Melléje tanácskozó, szabályalkotó és felügyeletet gyakorló hatóságul a felügyelő tanács (conseil de surveillance) van szerezve.

Berlin városának közsegélyezési ügyét, a városi tanács alá rendelt közjótékonysági igazgatóság (Armen-Direction) intézi.

Ennek szervei városszerte működő, folyó számmal ellátott kerületi bizottságok (Armen-Commissonen), melyek a közszükségnek megfelelő számban alakittatnak.

Tagjait a városi képviselőtestület választja 6 évről 6 évre.

Állásuk tiszteletbeli. Három évi szolgálat után az illető kerületi bizottsági tag kiléphet.

Nevük: Deputirte, Megbizó levelüket a bizottság állitja ki, melynek ülésében kézadással fogadalmat tesznek.

A rendszer azonban hasonlit az angolhoz.

Bécs szegényügyét a városi képviselőtestület ellenőrzése mellett, a tanács látja el és ő kezeli a közjótékonysági alapokat is.

A végrehajtási szolgálatot a város e czélra elhatárolt kerületeiben, a kerületi szegényintézeti elnökök (Armeninstituts-Vorsteher) vezetik, kik 3 évre, az ugynevezett közjótékonysági tanácsosok (Armenrath) közül szemeltetnek ki.

Ezen tanácsosok az egyes kerületekben lakó, bécsi illetőségü, jó hirnevü, szolgálatkész férfiak soraiból, a kerületi szegényintézeti elöljárók ajánlatára, a tanács által neveztetnek ki és fogadalmat tesznek.

Állásuk tiszteletbeli.

A szegényügy funkczionáriusaihoz tartoznak még a kerületi elöljárók (Bezirksvorsteher), kik a szegényügyi adminisztrácziőban közremüködnek és a város részére biztositott autonom jogkör keretében a betegápoló és egyéb közjótékonysági intézetekre, a lelenczekre és árvákra ügyelnek.

A közsegélyre szorultak viszonyainak megitélése Bécsben a helyszini vizsgálatra van alapitva, melyet a kerületi közjótékonysági tanácsosok teljesitenek.

A bécsi rendszer, — bár fejlettebb — közel áll a nálunk meghonosodotthoz.

A négy nagy városban elfogadott rendszerek irányától sokban eltér, az elberfeldi rendszer, melynek különös jellege — és ott, a hol erre a megfelelő elemek és tényezők megvannak — előnye is, abban nyilvánul, hogy ugynevezett nyilt szegényügy, vagyis a készpénzben vagy más módon való segélyezés végrehajtásának sulypontja nem a hatóságra, hanem a társadalomra, a polgársága esik, melynek minden szavazóképes tagja törvényileg arra van kötelezve, hogy a közjótékonysági adminisztrácziőban 3 éven át valamely tiszteletbeli állást elfogadjon.

Az elberfeldi rendszer vezérelve, az individualizáló módszer, melynek lényege a szegényekre családonkint és egyenkint folytonosan kiterjedő ellenőrző felügyelet és minden konkrét esetnek nyomban való helyszini megvizsgálása, mérlegelése és elintézése.

Elberfelden és a hasonló rendszerü német városokban a szegények szemmeltartása olyannyira szétpontositott módon történik, hogy egy-egy polgárra, egy-két szegény családnál vagy egyénnél több nem jut.

Az ismertetett városok általában a vegyes rendszerü vagyis az ugynevezett nyilt és zárt szegényügyet ölelik fel.

Az utóbbihoz tartozik a szegény-, árva- és szeretetházakban és más jótékony intézetekben való ellátás, a nyilt szegényügy pedig a pénzbeli és a természetbeli segélyezés eszközeire terjed ki.

A bemutatott szabályrendelet tervezet az eddigi vegyes rendszert továbbra is fentartandónak véli, nemcsak azért, mivel ez kevésbbé költséges a tisztán zárt rendszerü szegényügynél, mely minden szegényt valamely hatósági intézetben teljes ellátás mellett helyez el, tehát a szegénynek esetleg többet nyujt, mint a mire tényleg szüksége van, hanem azért is, mivel a vegyes rendszer módot nyujt arra, hogy a segélyre szorult a körülményekhez képest csak azzal láttassék el, a mit a hatóság segélye nélkül magának megszerezni nem képes, tehát csak a tényleges hiány pótlására szoritkozik és a szegényt egyuttal arra utalja, hogy önerejét is lehetőleg felhasználja. Ezen eljárás mellett a rokoni és társadalmi összeköttetés nyujtotta segélyforrások számbavehetők és kellőképen felhasználhatók, a mi a zárt rendszerü szegényügynél majdnem teljesen elesik.

A szabályrendelet-tervezet 38—46. §§-ai arról intézkednek, hogy a társadalom mily mértékbe vonassék be a kerületi közjótékonyság szervezetébe.

Tudvalevő, hogy nálunk a közügyekben való részvét kényszere törvény által kimondva nincs, e nélkül pedig a társadalom olyatén forma bevonása, mint azt az elberfeldi rendszernél láttuk, nem volna kivihető, feltéve, hogy a rendszer Budadapesten egyáltalán beválnék-e.

Németország törvényhozása a 3 évi ingyenes közszolgálatot kötelezve tette, s ki magát ez alul törvényes ok nélkül kivonja elesik szavazó jogától bizonyos időtartamra, s ezen idő alatt semmiféle tiszteletbeli állást nem viselhet, községi adója pedig egy nyolczadtól egy negyedig progresszive felemelhető.

Nálunk tehát meg kell elégedni azzal, ha az ilyen éppen nem kellemes funkczióval járó tisztségre elegendő számu polgárok önként vállalkoznak és a hatóságot ezen tevékenységében elősegitik.

Ezen polgárokból alakulna meg aztán a kerületi szegényügyi bizottság, melynek működési körét a jelzett szakaszok eléggé részletesen körvonalazzák. Feladatuk volna e szerint a kerület szegényeit állandó figyelemmel kisérni, a felügyeletükre bizott területen tapasztalt nyomor enyhitésére kellően megokolt javaslatokat vagy inditványokat tenni. Feladatát képezné továbbá a kerületben létező magánjótékonysági intézetekkel összeköttetést fentartani, miáltal a köz-és magánjótékonyság egymással közeli érintkezésbe hozatnék, a segélyezés iránya, módja, mérve megtekinthető.

A szegényügyi bizottság működésében kifejeződnék a közpolgárság önkéntes és autonom részvéte a közjótékonysági igazgatásban.

Igaz, hogy ezen részvétel távolról sem lenne olyan merevséggel keresztül vive, mint a németországi városokban, de nem is lehet, mert erre kényszerrel nem rendelkezünk.

Másrészt azonban ezen bizottság szervezete és működési tere olyan, hogy a polgárság részvételét nemcsak biztositja, de azon arányban, a mily mérvben a szükséges közszellem, az áldozatkészség és emberszeretet nyilvánulni fog, a közjótékonysági közszolgálat autonom alapon mindig tovább fejleszthető.

Ilyen érdekes, a mit az előterjesztés az elszegényedés megnyillása kérdéséről mond. Szószerint idézzük *Horvát* tanácsosnak idevonatkozó sorait:

„Az általam bemutatott tervezet, mint annak czime is mutatja a főváros által gyakorlandó közsegélyezés módjáról és mérvéről intézkedik, vagyis arról szól, hogyha a segélyezés kényszere beáll, a segitség mily mérvben és mily alakban nyujtassék. Azért tartom ezt szükségesnek külön hangsulyozni, mert több oldalról hangoztatták és az előljárók is kifejezést adtak jelentésükben, hogy az alkotandó uj szabályrendeletben feltétlenül gondoskodni kell oly intézkedésekről, melyek az elszegényedést meggátolják. Nem vonom kétségbe, hogy lehetnek egyes intézkedések, melyekkel bizonyos helyen és bizonyos körülmények közt az elszegényedést legalább részben meglehet akadályozni, vagy ideig-óráig elszigetelni, de erősen kétlem, hogy ily intézkedések egy szabályrendeletben helyt foglalhatnának. Mi okozza ugyanis az elszegényedést? Ennek száz, meg száz oka van. Lehetnek okai elemi csapások, (árviz, tüzvész) egyes iparágak pangása, gazdasági válságok stb. stb. Már most ezekre mind külön-külön intézkedések vétessenek fel a szabályrendeletbe. Eltekintve attól, hogy ez teljes lehetetlenség volna, vajjon a község feladatát képezi-e hogy mindezekre nézve intézkedjék.

Aztán egyáltalában meg lehet-e akadályozni az elszegényedést? S feltéve, hogy igen, vajjon azt egy szabályrendelet körében kell-e és lehet-e megvalósitani? Az elszegényedés okainak kutatása, s a megfelelő ellenszerekről való gondoskodás oly nagy szoczialis problema, melyet szabályrendeletileg megoldani nem lehet. De nem is a község feladata. Ez már az állam teendői közé tartozik. Nagyon természetes, hogy az állam is csak bizonyos fokig fog ily irányu feladatának megfelelhetni; mert oly ideális társadalom, hol szegény vagy közsegélyre szorult ember nem lesz, elképzelhetetlen, s egy ilyen állapotot létrehozni az államnak sem fog sikerülni, mert az állam sem tehet mást, minthogy a tömeges elszegényülést nemzetgazdasági jellegü intézkedésekkel ellensulyozza. S itt felvethetem azt a kérdést, hogy egyáltalában mi az állam teendője a szegényügy terén. Teendője nézetem szerint az, hogy a szegényügyet törvényhozásilag (tehát az egész országra kiterjedőleg) rendezze, szabályozza és elhanyagolását megelőzze, nem az egyén, hanem az összeség érdekében; feladata továbbá, mint előbb jeleztem, hogy a tömeges elszegényedést nemzetgazdasági jellegü intézkedésekkel ellensulyozza.

Ezzel szemben a község feladata pedig nem más, mint az első sorban személyes okokra visszavezethető egyéni elszegényedéssel foglalkozni és segélyt nyujtani azon határig, a mely erejét meghaladja.

A társadalomra pedig az a feladat hárul, hogy a magánjótékonyságot gyakorolja anyagi áldozat és egyéni szolgálatkézség által.

Ezen elv szemmel tartásával dolgoztam ki a mellékelt szabályrendelet tervezetet is, melynek főszempontjai mint az előadottak alapján kivehető, a következők:

1. a közsegélyézés a község kötelessége az esetben, ha a segélyre szorultnak eltartásra kötelezhető rokonai nincsenek;

2. a hatósági segélyezés csak a legszükségesebb segélyt nyujtja, és csak azok részesülnek benne, kik ezen közsegély nélkül megélni nem birnak; mindazok tehát, kik bizonyos exisztencziális minimumot elérő keresettel birnak, a közsegélyre igényt nem tarthatnak;

3. a közsegélyezésnél tekintettel kell lenni arra, hogy a folyamodó valamely magánegylettől, magánosoktól vagy családtagjaitól nyer-e bizonyos segélyezést;

4. a közsegélyre szoruló a segélyezésben nem válogathat;

5 az idegen illetőségüeknek nyitott közsegély mindig előlegül tekintendő, melynek egész értéke megtéritendő;

6. a közsegélyezést részben a tanács, részben a kerületi előljáróságok gyakorolják:

7. a társadalom bevonása a közjótékonysági adminisztrácziába, —

8. az ugynevezett zárt és nyilt segélyezés fentartása."

Azokról a reformativ intézkedésekről, melyek a szabályrendelettel kapcsolatban megoldandók volnának, de melyek foganatositása a főváros törvényhatósági jogkörén kivül esik, a következőket irja:

Első sorban a szegényügynek törvényhozásilag való országos rendezése lenne megoldandó.

Ez által válhatnak csak az egyes hatóságoknak szegényügyük rendezésére tett intézkedései teljesekké.

Szükséges tehát, hogy az idevágó törvények és rendeletek a mai viszonyoknak megfelelően kibővittessenek és végrehajtásuk országosan biztositassék.

Mig községeink legnagyob része szegényeik ellátására a koldulás megengedésén kivül, egyebet nem tesz s azok szegényeik direkt segélyezésére nem köteleztetnek, mindadgig a fő-

város a hol a szegények ellátásáról gondoskodva van, ki lesz téve az idegen szegények és csavargók betódulásának, kik származási és illetőségü viszonyaik eltagadása s a hatóság félrevezetése által, illetőségi községük kinyomozását és hazaszállításuk meghiusitják és kik e miatt a főváros terhére esnek, mint a mely nek területén kolduláson vagy csavargáson érettek.

E czimen a főváros pénztára, sajnos, igen nagy mértékben van igénybe véve, mert az idegen proletáriátus, a foglalkozás datai szerint is, nagy mértékben van képviselve és annak apasztásában a rendőrség tevékenysége, megfelelő repressiv hatásu eszközök hiányában, (minők a kényszermunkaházak) megfelelő sikert, minden buzgósága mellett sem képes fölmutatni,

Minthogy továbbá azon megyék és községek, melyekben a községi törvény azon intézkedése, mely szerint a községek, ha szegényeik ellátása csak a lakosok rendkivül sulyos terheltetésével volna eszközölhető, kivételesen a saját törvényhatóságának s ha ez nem birná, az államnak segélyét vehetik igénybe gyakorlati alkalmazást is nyerjen s hogy ugy a törvényhatósági mint az állami segély esetei, határozottan körülirassanak, és ugy a törvényhatóságok, mint a belügyminiszterium költségvetései megfelelő dotáczióval látassék el a szegényügyi kiadásokra nézve is, hogy ily módon megszüntethető legyen azon tarthatatlan állapot, mely szerint az egyes szegény megyék minők Turócz, Liptó, Árva stb. évről-évre szaporodó betegápolási árva, lelencz és szegényellátási tartozás mellett fizetésképtelen állapotban vezessék adminisztrácziójukat.

Ezenkivül a szegényügy országos rendezésének keretébe tartozik s igy állami feladatot képez a kiskoruak számára a javitóházak felállitása és a kényszermunka behozatala.

Ehhez képest felterjesztés volna intézendő a kormányhoz az iránt:

1. hogy az elzüllött vagy büntetett előéletü kiskorúak számára a javitóintézetek száma szaporittassék, és egy ily javitóintézet Budapesten felállittassék;

2. hogy intézkedés tétessék arra nézve, hogy a kényszermunka törvényesen behozatván a megrögzött csavargók, a kolduslást iparszerüen folytatók és egyáltalán a munkakerülők kényszermunkára szorittassanak. Ehhez képest megfelelő számu kényszermunkaházak volnának felállitandók.

Ezenkivül tekintettel azon körülményre, hogy Magyarországon külföldi munkások nagy számban tartózkodnak és a segélyezés szüksége ezekre nézve gyakran nemcsak beáll, de a fővárosra nézve az előlegezett segélyek nagy része nem térül meg, kell, hogy ezen országok kormányaival ezen költségek megtérítése államszerződésileg biztositassék, vége vettessék azon közjogilag tarthatatlan állapotnak, hogy a magyar hatóságoknál osztrák alattvalók részére nyujtott segélyösszegek megtérítése végett külföldi hatóságok előtt, az ottani törvények, rendeletek és közig. birósági döntvények alapján, felekként perelniök kell; a mi annál sérelmesebb, mivel Magyarországon a szegényügy országosan rendezve nem lévén, a külföldi hatóságok hasonló természetü követeléseikre nézve ily méltánytalan helyzetbe nem juthatnak s a károsodás, előforduló esetekben egyoldalulag csak a fővárost és a magyarországi községeket ér.

Ily irányban is felterjesztés volna intézendő a kormányhoz.

Feltétlenül szükségesnek tartom ez intézkedéseket azért, mert a főváros közjótékonysági adminisztrácziójának ma sem az a baja, mintha a székesfőváros saját szegényeiről nem tudna megfelelően gondoskodni, hanem az, hogy a falai közé mindenünnen korlátozás nélküli beözönlő tömegek nyomában járó pauperizmus ellen egymagában nem képes olyan erővel védekezni, a minővel védekezhetnék, ha országszerte rendezett közrendészeti viszonyokkal és az államhatalom idetartartozó kész intézményeivel találkoznék.

Nem mulaszthatom el itt kifejezést adni annak, hogy az ily irányu intézkedések megtételét nem első izben hozom javaslatba s a főváros részéről meg is kerestetett annak idején a magas kormány a szegényügy országos rendezése iránt, sajnos azonban, hogy a főváros lépései eredményre akkor nem vezettek.

Nem kétlem azonban, hogy a mostani változott viszonyok mellett az állam sem fog elzárkózni az őt illető feladatok teljesitése elől.

Végül szólnom kell az önkéntes dologházakról, vagyis a munkanélkülieket foglalkoztató mühelyekről. Egyik kerületben létesült is egy ilyen s a tanács fel is hivta az összes kerület előljáróságokat, hogy ilyenek felállitása iránt intézkedjenek.

Az előljáróságok legnagyobb része azt jelentette, hogy az ilyen mühelyek felállitása egyrészt nehézségekbe ütközik, s egyelőre nem is tartja indokoltnak, hogy ilyenek — legalább minden kerületben — felállittassanak, s bevárandó volna, hogy az egyik kerületben felállitott ilyen foglalkoztató mühely mükődése mily eredményre vezet.

A *tanácsos* tehát végül azt javasolja, hogy a tanács a kérdés tanulmányozását bizza ujból a közjótékonysági ügyosztályra, s kivánjon ettől ujabb értesitést.

Az iparhatósági megbizottak választása.

A főváros tanácsa már évek óta mindent elkövet, hogy az iparhatósági megbizottak intézményét minél életképesebbé tegye, ez a törekvés azonban eddigelé csak mérsékelt sikerrel járt. Bár a kereskedelmi kormány igen szépen körvonalazta már több izben az intézmény hivatását és fontos létjogosultságát, azonban a kereskedők és iparosok az iparhatósági megbizottak dolgával mit sem törődtek, a választás iránt senki sem érdeklődött, s maguk a megbizottak is nagyrészt csak üres czimnek tekintették tisztüket.

Az iparhatósági megbizottakat évről-évre szokták ujra választani. Ez a választás az év végén történik meg.

Főczélja annak, hogy ily korán történt intézkedés abban keresendő, hogy a tanács módot akart

nyujtani, hogy a iparosok és kereskedők saját jól felfogott érdekükben a választásra készülhessenek s a választás iránt érdeklődést tanusitsanak.

A fővárosi tanács az előző évektől eltérőleg, az iparos körök érdekeit szem előtt tartva, *már most* intézkedett a jövő évben müködendő iparharhatósági megbizottak választása tekintetében.

A választást *decz. 23. napjára* tüzték ki, s reggel 8-tól esti 6 óráig az egyes ker. elöljáróságoknál lehet a szavazatokat leadni.

A tanács a kereskedelmi és iparkamarához egyidejüleg megkeresést intézett s ebben külön felkérte, hogy a kamara által kiküldendő bizalmu férfiakat figyelmeztesse, hogy a választásokon tényleg jelenjenek is meg, a mit eddigelé rendszerint nem tettek meg.

Különös helyzetben van a hatóság az iparhatósági megbizottakkal szemben. Mindenki egyetért abban, hogy a megbizottak intézménye fontos iparüző tényező, melynek főhivatása az iparhatóság és közönség között a közvetitő szerepet játszani.

A megbizottak feladata csaknem tisztán gyakorlati értékü, mégis nem beszélnek róluk másként, mint frázisokban, a melynek veleje meg nem valósult soha. — Ez sajnos, igy van, oka azonban legkevésbbé sem a hatóságban rejlik, hanem elsősorban és kizárólag az érdekelt iparos és kereskedő körök bámulatos közömbösségében. — Mikor csak szóbeszéd kell, akkor nagy a lárma, készülődés és hullámzás, hanem a mint a legkisebb komoly tettről van szó, akkor megszünik minden igyekezet és akarat s a hangos készülők eloszlottak mint a benzin.

Nem kell többet felemliteni ehhez, minthogy a miképen már mondottuk magára a választásra a kereskedelmi és iparkamara kijelölte bizalmi férfiak nem mentek el. A szavazásoknál alig vesz részt néhány iparos és kereskedő. Természetes, hogy maguk a megbizottak sem veszik komolyan ezek után a feladatukat, s vagy nem tudnak, vagy nem akarnak hivatásuknak megfelelni. Tisztelet a kivételeknek, de általánosságban igy van. Sőt más oldalról az a baj is gyakori, hogy a megbizottak a tevékenységbe belemerülve olyan szélsőségig mentek el, hogy a saját valódi hatáskörüket tullépték s már-már arra törtettek, hogy az iparhatóság hatáskörét nyirbálják meg a saját javukra. Ez azonban éppen olyan hiba, mint a közömbösség.

Kiváncsian várjuk, hogy mi lesz az iparhatósági megbizottak dolgával most, hogy megint váló pontra ért. — A tanács megtette a mit tehetett. Jó előre gondoskdott a legnagyobb figyelemmel és előzékenységgel a választások előkészitésén. Teljes elismerés illette érette. Most már azután az iparosokon és kereskedőkön a sor. Hiszen ő érettük, az ő érdekükben van az egész intézmény. Ne ejtsék el önmaguk, ha fentartását akarják, s kifejlődését óhajtják, holott az épen mostanában már az egész intézmény megszüntetését rebesgetik, még pedig nagyon is illetékes helyen.

Munkásházak a Vérhalom dülőben.

A „budai munkások házépitő szövetkezete“ már régebben arra kérte a fővárost, hogy engedje meg, hogy a *Vérhalom dülőben* 120—160 négyszögöles telkeken mintegy 400 családi házat épithessen. A mérnöki hivatal az engedély megadását javasolta a tanácsnak, azt óhajtotta azonban, hogy ne csak a régi, hanem az áthaladó uj utakat is teljesen kiépittessék, vizvezetékkel, csatornázással lássák el, még pedig a munkás szövetkezet költségén. Ezenkivül kötelezte a főváros magát a szövetkezetet arra is, hogy a templomról, piaczról, gondoskodjék nemkülömben pedig 2500 négyszögölnyi területet iskola és más közmüvelődési czélokra biztositson. Az uj munkástelep telkeinek csak egyharmadrészét lehet beépittetni, a többit kert czéljára kell felhasználni; valamennyi épület előtt öt méteres előkerteket kell alakitani, s az épületek csak földszintesek, vagy legfeljebb egy emelet magasságuak lehetnek.

Ezek voltak a mérnöki hivatal javasolta feltételek. A középitési bizottság azonban még ilyen szigoru feltételek alatt sem tartotta előnyösnek az uj munkástelep létesitését, s igy javaslatára a főváros kérelmező szövetkezetet elutasitotta.

A „budai munkások házépitő szövetkezete“ azonban nem nyugodott meg az elutasitó határozatban, s kérelmét most azzal ujitotta meg, hogy kész a felsorolt feltételek teljesitését a főváros számára telekkönyvileg is biztosittatni, csak a telek megalakulása elé több akadályt ne gördítsenek.

A tanács a megujitott kérelmet megint a mérnöki hivatalnak adta ki, mely első javaslatához hiven ezuttal is az épitési engedelem megadását javasolja, anynyival is inkább, mivel a főváros érdekeit a folyamodó szövetkezet most már feltétlenül biztositani is hajlandó.

A Kaplony-utcza meghosszabbitása.

A Belváros lakossága hosszú idő óta szorgalmazza a fővárosnál, hogy a *Kaplony*-utczát a Muzeum körutig hosszabbitsa meg. Ez az utczamegnyitás igen nagy fontosságu lenne már csak azért is, mert a *József*-városi közforgalmat, mely a *Sándor* főherczeg-utczán özönlik ki a *Muzeum*-körutra, egyenes irányban közvetlenül bonyolithatná le a Belváros közepébe.

A várva-várt utczameghosszabbitásnak most hatalmas sürgetője akadt *gróf Andrássy* Géza személyében, a kinek házai a *Kaplony*-utcza egész fél oldalát elfoglalják. A gróf kérvényben szorgalmazta a fővárosnál a *Kaplony*-utcza meghosszabbitását. A mérnöki hivatal legutóbb a tanácshoz tett jelentésében maga is oda nyilatkozik, hogy az utczamegnyitás okvetlenül szükséges. A mi a kisajátitandó területeket illeti, e tekintetben nehézség nem is merül fel, mert a közterület számára szükséges telekrészek árát szivesen megtéritik az uj utcza háztulajdonosai, a kik a létesülő oldalhomlokzat révén szerzett haszonból bőséges kárpótlást nyernek.

A nehézség csak abban van, hogy a kisajátitandó területen hatalmas bérházak állanak, a melyeknek értékét szintén meg kellene fizetni. Erre a kiadásra ez idő szerint fedezet nincsen, s nem is lenne helyén való, hogy a nagyszabásu kiadásokat közpénzekből, vagy akár a fővárosi pénzalapból fedezzék, amikor az utcza meghosszabbitás első sorban is a Kaplony-utczai háztulajdonosoknak anyagi érdeke.

Méltányos lenne tehát, hogy a költségeket a kaplony-utczai házak tulajdonosai viseljék, akik ingatanaik nagy érték emelkedésével nyereséghez jutnak.

A mérnöki hivatal ennélfogva azt inditványozza, hogy a főváros mindaddig ne hosszabbitsa meg a *Kaplony*-utczát, a mig a megnyitás költségeit az érdekeltek letétbe nem helyezik.

A fővárosnak mindenesetre alapjában véve igaza van, nem lehet azonban tagadni, hogy a mérnöki hivatal javaslata kissé rideg.

Elvégre is nem igen lehet panasz a miatt, hogy a Kaplony-utcza fő háztulajdonosa, Andrássy gróf nem lett volna a fővárossal szemben előzékeny, sőt áldozatra kész. Természetes, hogy ezzel szemben anyagilag rövidséget nem szenvedett. Nem hibáztatjuk tehát a főváros eljárását, csupán azt ajánljuk, hogy minél méltányosabb és előzékenyebb alakba öltöztesse azt s bizton czélt ér — mertnem tételezhető fel, hogy azok, akik a legbiztosabb hasznot remélhetik az utczamegnyitásból, — teljesen elzárkóznának a terhek elől.

Minthogy pedig ezt a közérdekü kérdést a magánérdek erősen hajtja, kétségtelennek tartjuk, hogy rövidesen dülőre jut.

A főváros munkásainak biztositása.

A főváros közgyülése, a tanács és a pénzügyi és gazdasági bizottság javaslatára elhatározta legutóbb, hogy a székes főváros szolgálatában álló összes munkásokat, a főváros kezelése alatt álló kórházakban alkalmazott munkások kivételével, október 1-től kezdődő egy évre a budapesti kerületi betegsegélyző-pénztárnál biztositja. Ezt a határozatot a tanács már közölte a budapesti kerületi betegsegélyző pénztárral és az általános munkás betegsegélyző pénztárral.

A tanács egyben utasitotta a pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy a szükséges szerződést mielőbb készitse el, a központi pénztárt pedig, hogy a budapesti kerületi betegsegélyző-pénztár részére a munkások után járó dijakat havi részletekben fizesse ki. A kerületi előljáróságoknak végre kötelességükké tette, hogy sa munkások béréből a megállapitott járulékokat ezentul mindenkor vonják le.

A fővárosnak a munkások biztositásának dolgában hozott rendkivül érdekes határozata az összes munkások betegsegélyző járulékát 43200 korona átalány összegben állapitja meg, mely összeget utólagos havi részletekben, fizetnek ki a pénztárnak. Abban az esetben, ha a főváros a biztositott munkásoktól a teljesitett levonások fejében többet venne be, mint a 43200 korona átalány összeg két harmadrésze, a többlet-különbözet a kerületi betegsegélyző pénztár javára esik, s azt a főváros a pénztárnak kiutalványozza. Ezzel szemben a betegsegélyző pénztár köteles a főváros szolgálatában álló összes munkásoknak és családtagjaiknak megbetegedésük esetén a munkaadó-hivatal, vagy intézet főnökének szabályszerüen kiállitott igazolványára a tagsági és szelvény könyvet haladéktalanul kiszolgáltatni és a szabályszerüleg megállapitott uj négy osztályu rendszer szerinti segélyezést nyujtani. A munkások a főváros a következő levonásokat állapitotta meg:

A női munkásoktól tekintet nélkül arra, hogy mennyit keresnek, hetenkint 19 fillért vonnak le.

A férfi munkások közül azok, a kik naponként 3 koronánál többet nem keresnek 28 fillérrel, azok pedig, a kiknek napi jövedelme 3 koronánál többre rug, 38 fillérrel kapnak kevesebbet heti bérüknél.

Azt hisszük ezt a kérdést elég kedvezően oldotta meg a főváros, bár a tényleges és való eredményt majd a gyakorlati alkalmazás mutatja meg. A munkások béréből megállapitott levonások nem tulságosan magasak és a munkások a budapesti kerületi betegsegélyző pénztártól igen méltányos ellenszolgáltatást

kapnak. A kerületi betegsegélyző pénztár nemrég még zavaros ügyeit utóbb teljesen rendbehozták, úgy hogy a pénztár kebelében helyreállott a béke, rend és nyugalom, s a humánus intézmény zavartalanul végzi derék feladatát.

A főváros elhatározása tehát teljesen megnyugtató és minden irányban kielégitő.

A kálvintéri villamos rendező pályaudvar

A kálvintéri villamos vasuti rendező pályaudvar ellen már létesitése alkalmával minden oldalról felzúdult a közönség. A rendező pályaudvar azonban a gyakorlatban nem bizonyult olyan veszedelmesnek, mint a hogy rettegtek tőle, — s talán épen azért, mert a veszedelmes ponttól mindenki félt s különösen vigyázott.

A Kálvin-téri villamos rendező azonban nagy forgalmánál fogva egészen más oldalról bizonyult tökéletlennek: a forgalom lebonyolitása szempontjából. A közlekedést lassúvá teszi, mert szük és használata nehézkes.

Ezek a bajok már az illetékes körök figyelmét is felkeltették.

A főváros közlekedési bizottsága a napokban foglalkozott a *Kálvin*-téri közuti villamos kocsik közlekedése rendezésének kérdésével, mivel maga is azt tapasztalta, hogy a *Kálvin*-téri élénk forgalom következtében a kocsik közlekedése szempontjából sürgős intézkedésekre van szükség.

A budapesti közuti vaspályatársaság a közlekedési bizottság felhivására több tervet dolgozott ki, a mely szerint a forgalmi akadályokat el lehetne háritani, illetőleg az élénk forgalmat szabályozni lehetne. A társaság beadványt intézett e tárgyban a főváros tanácsához. Ebben a beadványban többek között bejelenti a tanácsnak, hogy a forgalmi akadályok elháritása és a túlságosan élénk forgalom szabályozása szempontjából leghelyesebbnek találná, ha csonkasineket rakatnának le a tér egyik oldalán és a *Kálvin*-tér *ó-budai* kocsik végső állomását a *Kálvin*-térről a *Kecskeméti*-utcza és a *Muzeum*-körut sarkán levő *Báthory* kávéház előtti szabad térségre helyeznék át. Ilyen módon a Kálvin-téri forgalmat meg lehetne osztani s ezt a szabad helyet is fellehetne a kocsirendezés czéljára használni. A társaság engedélyt kér a tanácstól, hogy a kért csonkasinpárt és kitérőt meg épithesse.

Bizony okosan teszi a hatóság és a társaság, ha a Kálvin tér mizériáin mielőbb igyekezik segiteni. A forgalom valóban túlságosan nagy ezen a hajdan csendes téren s a rendező pályaudvar feladatának kielégitő módon meg nem felel. Gyakran megesik, hogy hosszú perczekig kell a kocsiknak egymásra várakozni, mivel a rendezésnél megtorlódnak. A vasárnapi kellemetlenségekről nem is beszélünk.

Megnehezíti a forgalom lebonyolitását a közbiztonság érdekében foganatba vett több hatósági intézkedés is, a melyek azonban a jelenlegi viszonyok között azonban elengedhetetlenek. Ilyen intézkedés többek között az, hogy a rendező pályatestre beérkező kocsiknak meg kell várni a tér torkolatánál, mig az onnan induló kocsik a térről kijutottak; és viszont. Ezek a várakozások nagyban elősegitik a megtorlódásokat, a mik a vasut forgalmát épen úgy zavarják, mint a közönségnek bosszuságot szereznek.

A tervezett csonka váltó a *Báthory* kávéház előtt előreláthatólag enyhiteni fogja a nehézségeket. A Kálvin-téren egy egész sinpár teljesen felszabadul, az ó-budai kocsik várakozó helyéül a kiszemelt pont pedig alkalmasnak látszik. Egyébként sem uj és szokatlan, hogy ott közuti kocsi végső állomás legyen. Hajdanában — nem is olyan nagyon régen — itt volt a régi s később az ujabb omnibusz állomása, a melyet azonban a mostani társaskocsi vállalat megszüntetett. Ennek a helyén semmi akadálya sem fog lenni az uj villamos megállóhely berendezésének.

Szinház.

Nemzeti Szinház-ban ismét zavartalan élvezetben volt részünk. Természetesen franczia darab volt a premiére. A franczia szinmű és a magyar Nemzeti Szinház édes testvérek. A szinház csaknem utolérhetetlen e műfaj kultiválásában, a csillogó franczia szellem pedig a leghálásabb közönségét találja a főváros művelt és szerfelett kényes szinházlátogatóiban.

A „*Bölcső*“ Brieux ez elmés gondolatokban és szellemes fejtegetésekben bővelkedő művének legnagyobb erőssége a brilláns szinpadi nyelv. Olyan frappánsul tud ez az iró gondolatainak meggyőző kifejezést adni s olyan tömören adja elő mondanivalóját, hogy hallgatóját leköti és magával ragadja.

A fordítónak Gábor Ignácznak tehát érthetően sulyos feladattal kellett megküzdenie, s hogy nem végezhette el dolgát kifogástalanul, épen nem csudálatos. Legalább is ugy kellene tudnia magyarul ehhez, mint a hogy Brieaux tud franczíául. Pedig ez nagy dolog.

A darab témája maga is érdekes; szinpadi technikája, a feltálalás módja a figyelmet leköti, a közönség igaz gyönyörüség érzetével szemléli s maradandó emlékkel távozik a szinházból.

Az előadásban müködők közt első helyen P. Márkus Emiliát illeti a legteljesebb elismerés s kivüle Mihályfyt a ki méltó partnere volt. *Bercsényi* Rákosi Szidi, Császár szintén igen jól betöltötték helyüket, csupán Iványi az, a ki az alaptónust és a helyzetet ritkán tudja eltalálni, összeegyeztetni, s igy a kinálkozó hatásos jelenetét már előre elrontja, mint most is a doktor szerepében eleinte volt komoly és profétailag nagyhangu, mig később, mikor inkább volt erre oka, ha mindjárt mint orvos

palástolni akarja is a beteg gyermek veszedelmes állapotát, a fokozat hiányában minden a mit tett és mondott hatástalan maradt.

A müsor egyrészét ösmert darabok töltötték ki.

Az *Operá*-ban dicséretes módon már a második magyar szerzőtől eredő bemutató előadást láttuk. Régi hibát tett jóvá a szinház vezetősége *Vavrinecz* Mór *Rosmundájának* bemutatásával. A késedelem átka pedig egyaránt ránehezült a szerzőre és szinházra, holott a darab benyujtása idején jóval nagyobb sikert arathattak volna vele mindketten. A dalmü szinrehozatala igy is derék vállalkozás volt. A Vavrinecz zenéje szines, széles melódiakban bővelkedő.

A zeneköltő nagyszabásu és komoly egyéniségnek látszik, a kinek azonban ez a müve még kissé ifjukori, az ifjuság több erényével, még több hibájával ellátva. Az előadás csaknem kifogástalan volt, bár egynémely kisebb gáncsra adott okot. A hatás közepes, a miben jó része volt az érdeklődés lekötésére épen nem alkalmas szövegkönyvnek.

A *Népszinház*-ban tetőpontra ért a San-Toy sikere, melynek a forszirozás ugy látszik használt. Az angol operettet egyébként is aktuálissá tette a kétségtelenül zseniális szerző, Sidney *Jones* látogatása.

A *Vigszinház*-ba diadalmasan vonult be a legnagyobb magyar naiva: *Csillag* Teréz. Művészetét nem kell felfedeznünk csak konstatáljuk, hogy ezuttal ismét bebizonyosodott: milyen, méltó kedvencze a közönségnek. A Vigszinházra és közönségre egyaránt szerencse, hogy nála még az a kedvező helyzet is megvan, hogy az uj keretben, ha nem is ugy, mint a régiben, de mégis tudja művészetét érvényesiteni. A szinháznak egyébként valóban szerencsés szezonja van: a legutóbbi premiere a *Kis mama* elődei példájára általános sikert aratott. Kedves, bájos, vidám és ártatlan darab, jóféle régifajta franczia, melynek még nem frivolságokban, hanem szellemességben és vidámságban van az ereje és becsületes hatása. Ez a darab még sok kellemes estét fog szerezni a szinház folytonosan szaporodó közönségének.

A *Magyar Szinház*-ban a premiére csakis kellemetlen epizód számba ment. Az igazgatóság önzetlensége és jó izlése, melylyel a darabot a müsorról levette, elhallgatásra késztet.

Az *Uránia* szinházban minden csendes. Több közönség ujabban elkelne. *P.*

Irodalom és művészet.

Kubelik bucsuzása.

Kubelik Jan, a tüneményes hegedű-művész, jó időre bucsút vesz a kontinenstől, s hosszantartó amerikai körútra indul. Legérzékenyebb a bucsuzás Budapest székesfőváros közönségétől, melynek művészi érzékét és izlését dicséri a művész tulajdonképeni felfedeztetésének érdeme.

A bucsuhangversenyt nov. 19-én, hétfőn este tartják meg a Vigadó összes termeiben, a mikor a hálás művész a főváros közönsége kedvéért speciálisan *Paganini* estélyt tart.

A főváros zenei életére óriási hatást tett a fiatal cseh hegedűművész, a magyar embernek pedig külön is jóleső érzés, hogy a művészi drága kincs magyar ember kezében van s Kubelik magyar impresszárió segitségével hóditja meg a világot. *Dunkl* Norbert, a zeniális zenemükiadó és impresszárió vezérli világkörüli utjában a művészt s ugyancsak ő rendezi a hétfői mindenesetre ritka élvezetet igérő estélyt is.

A tatisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 383 gyermek, meghalt 249 egyén, a születések 134-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 266 törvényes, 117 törvénytelen; nemre nézve 184 fiu, 199 leány. Halvaszületett 13 gyermek köztük 9 törvényes, 4 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 29·1.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 18.9, az egy éven felüli lakosságnál: 16.1, az öt éven felüli lakosságnál: 14·9

A halottak közt volt 145 (—) finemü, 104 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodó dapesten 4. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 26-nál).

Az év eddigi 44 hetében élve született összesen 20.039 gyermek, meghalt összesen 12.707 egyén, a születések többlete tehát 7332; a mult év megfelelő időszakában született 20.065. meghalt 13.035, a születések többlete tehát 7.030.

Az élve szülöttek között volt: 64 római katholikus, 2 görög katholikus, — görög keleti, 6 ágostai evang., 15 helvét, — unitárius, 31 izraelita, 2 egyéb, — összesen 120. Halvaszületett összesen 7.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1126 beteget, szaporodás 392, csökkenés 376, maradt a hét végén 1142, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 148 beteget, szaporodás 46, csökkenés 39, maradt a hét végén 155, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 550 beteget, szaporodás 247, csökkenés 219 maradt a hét végén 578, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 743 beteget, szaporodás 119, csökkenés 130, maradt a hét végén 732. Összesen ápoltak a mult hét végén 2567 beteget, szaporodás 804, csökkenés 764, maradt a hét végén 2607.

Turin város kérelme.

Az olaszországi *Turin* város tanácsa a napokban átiratot intézett *Budapest* székesfővároshoz, s az itteni gázvilágitásra vonatkozólag kért *beható adatokat.* A városházán most egész tanulmányt állitanak össze a főváros világitásának ügyéről, s a részletes adatokat tartalmazó válaszhoz mellékelni fogják a közvilágitásra vonatkozó szerződések és érvényben levő szabályok másolatát is.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket gitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek, s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni, s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;
kimeritő és pontos ismertetéseiben.
Ez volt, s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

Választás.

A tanács a napokban töltötte be az üresedésben levő tisztviselői állások egy részét. Megválasztották: I. osztályu fogalmazónak Badál Edét, II. osztályu fogalmazónak Jankó Bélát, fogalmazó gyakornoknak Wittinger Gyulát, árvaszéki gyakornoknak: Wurmb Elemért, II. osztályu mérnöknek Nelhübel Edét, I-ső osztályu segédmérnöknek Darvassy Károlyt, I. osztályu adóvégrehajtónak Szántó Istvánt és Cenner Józsefet, II. osztályu adóvégrehajtónak Kiszela Vilmost, a számvevőséghez I. osztályu végrehajtónak Reitszám Rezsőt, II. osztályu végrehajtónak Piller Gézát és Becsey Lászlót, számgyakornoknak: Gyökér Imrét és Gogolák Lajost.

A szegény-gyermekkert ügye.

Még emlékezetes az a kinos és bonyodalmas vizsgálati ügy, melyet a főváros többek feljelentése alapján a budapesti szegény gyermekekkert egyesület ellen vezetett. A vizsgálat mintegy másfél évi herczehurcza után teljes felmentéssel végződött s a hatóság teljes elégtételt szolgáltatott a nagy vehemencziával megtámadott Dr. *Grosz* Sándornak, az egyesület elnökének is. A vizsgálat folyama alatt az egyesület ügyeit *Szabó* János ügyvéd vezette, a kit a natóság kért fel. A tanács most mentette fel *Szabó* Jánost e tiszte alól, s egyben elismerését fejezte ki önzetlen munkásságáért. Az egyesület ügyeit most már ismét Dr. *Grosz* Sándor a régi elnök vezeti jeléül, hogy a gyemekkert egyesületben a béke és nyugalom helyreállott.

Munkácsy-utcza.

Munkácsy Mihály emlékének utcza névben való megörökitését hosszabb idő óta tervbe vette már a főváros, azonban sehogy sem tudtak megállapodni abban a jelentős kérdésben, hogy melyik utczát nevez-

zék el a legnagyobb magyar festőművész emlékére. A VII. kerület *Dob*-utczai háztulajdonosok néhány héttel ezelőtt arra kérték a fővárost, hogy a *Dob*-utczát nevezze el *Munkácsy*-utczának. A tervből azonban semmi sem lett, mivel a hatóság a háztulajdonosok kérelmét teljesiteni nem volt hajlandó. A fővárosi közmunkák tanácsa most hirtelen kettévágta a gordiusi csomót, a mennyiben arról értesitette ma a főváros tanácsát, hogy *az Epreskert-utczát Munkácsy-utczának nevezte el.* A főváros bizonyára hozzájárul a közmunkatanács elhatározásához, mivel az *Epreskert*-utczai müvész-telep a választást eléggé indokoltá teszi.

Délutáni szolgálat az élelmiszer vizsgáló intézetben.

A vásárfelügyelők az élelmiszer czikkekből eddig mindig csak a hajnali és délelőtti órákban vettek mintákat Az elsőfoku iparhatóságok elhatározták, hogy a tökéletesebb ellenőrzés érdekében ezentul a délutáni órákban is fognak a gyanus élelmi szerekből mintákat venni. Ez a törekvés egyelőre azonban kivihetetlen, mert a fővárosi élelmiszer vizsgáló- és vegyészeti intézet a délutáni órákban zárva van. Ezen a bajon segitendő a kerületi előljárók legutóbbi értekezlete előterjesztést tett a tanácsnak, hogy az intézetben a délutáni ügyeletes szolgálat tartását rendelje el, a mihez a tanács hozzá is járul. Az ügyeletesek hivatalos órája kétköznap délután 4—6-ig tart.

A kéményseprő munkakerületek uj beosztása.

A főváros tanácsa tudvalevőleg a kereskedelmi miniszter rendeletére a kéményseprő munkakerületek uj beosztására vonatkozó tervezeten dolgozik. E munkálatok során megkeresést intézett a budapesti kereskedelmi és iparkamarához, a melyben véleményét kérte ki. A kereskedelmi és iparkamara a napokban válaszolt a tanács megkeresésére. A válaszban kijelenti, hogy a kamara részéről nem forog fenn észrevétel arra nézve, hogy a kéményseprő munkakerületek uj kikerekitését az ezidő szerint érvényben levő beosztási rendszer alapján hajtsák végre. A munkakerületek mostani kiosztása körül tapasztalható visszásságok megszüntetése érdekében azonban szükségesnek tartja a kamara, hogy ez alkalommal az ujabb beosztást igazságosabb módon vigyék keresztül és mindenek felett a hatóság fő elvül tartsa meg, hogy az ujabb munkakerületeket csupán olyan egyének részére oszthassa ki, a kik a kéményseprő-üzlet folytatására kellő módon képesitve vannak, a mesterségükhöz értenek és annak gyakorlati üzésében megfelelő jártassággal birnak. Ennek a feltételnek a megkövetelése éppen ugy érdekében van a mestereknek, mint a közönségnek és közhatóságnak is. A kamara egyébbként mindenben hozzájárul a főváros tervezetéhez.

Egy kis feledékenység.

A főváros a *Klotild*- szeretetház részére a *Budakeszi*-uton a hülyék menedék háza mellett 2400 négyszögöl terjedelmü telket engedett át, hogy azon a szükséges épületeket felállittathassa. Az egyesület a már jóváhagyott épitési tervek alapján az épitkezést megkezdette, s az igazgatósági épület és két pavilon el is készült — Csak most vették azonban észre, hogy a telek formaszerü átadásáról annak idején megfeledkeztek és a területet a főváros tulajdonképpen még nem is adta át az egyesületnek. A szeretetház egyesület most azzal a kérelemmel járul a tananácshoz, hogy az elfelejtett alakszerüségeknek utólag tegyen eleget és a telket hivatalosan is adja át, nehogy az a kellemetlen eset fordulhasson elő, hogy az épitkezést be kelljen szüntetni Ugyancsak a *Klotild*- szeretetház egyesület még egy másik folyamodással is járult a főváros elé. Az iránt folyamodott ugyanis, hogy az ujonnan épült intézeti háza után kivetett épitési engedély dijnak 1000 koronát meghaladó összegét az intézet emberbaráti czéljára való tekintettel engedje el. A tanács a kérelmet pártolólag terjeszti a közgyülés elé.

Magyar istentisztelet Rákoson.

A tulnyomó részben tót és német ajku rákosi lakosságnak egy idő óta állandóan magyar istentiszteletben is van része és az eddig számukra idegen nyelvet nagy csoportokban áhitatosan hallgatják a magyarosodó rákosiak. Ez az örvendetes jelenség a „Rákosi jótékony és közmüvelődési egyesület“ érdeme. Az egyesület ugyanis közhasznu müködését nemcsak kisdedovó fenntartásával igazolja, hanem az ő közbenjárására rendszeresitették a magyar istentiszteletet is. Az egyesület külön magyar énekkart tart fenn, mely az ünnepélyes egyházi szertartásokon közremüködik. Elégséges anyagi eszközök kiányában azonban derék hivatását nem töltheti be teljesen ez a derék egyesület sem, s ezért most már ismételten a fővárosi tanács pártfogásához folyamodik, Az egyesület arra kéri a fővárost, hogy évi 600 korona segélyt szavazzon meg részére, hogy ebből rendes magyar kántort tarthasson.

Az ujvásártéri teherkocsi állomás.

Az ujvásár-tér folyamatban levő parkozása következtében az ottani teherkocsi állomást más helyre kell elhelyezni. Az eddig ott állomásozó fuvarosok arra kérték a tanácsot, hogy a régi állomás helyett a *Garai*-téren rendezzen be számukra megfelelő állomáshelyet. — A tanács a kérelem dolgában meghallgatta az illetékes szakhivatalok véleményét, s a kivánt jelentések most már be is érkeztek. Valamennyi hozzájárul a fuvarosok kérelméhez és az uj teherkocsi állomásnak a *Garai*-téren leendő létesitését javasolja.

Bukógátak az Istenhegyen.

Az egyik istenhegyi telektulajdonos már több izben panaszt tett a fővárosnál, hogy a telkét a mellette lévő viztömeg fokozatosan alámossa ugy, hogy a magasabban fekvő telek összeomlással fenyeget. A mérnöki hivatal helyszini szemlét tartott, s megállapitotta, hogy az állapot csakugyan sürgős orvoslásra szorul. A kifogásolt vizmosás a *Széchenyi* emlék utra tóduló csapadék vizeket vezeti be a panaszos telke mellett az *Evetke*-utra, s a folyóka alsó szakasza anynyira alá van mosva, hogy ha a mostani állapotokon nem segitenek, a szomszédos telkek beomlása igen könnyen elkövetkezhetik. — De közegészségi szempontokból is rendezni kell az árkot, mert a fenekén lefolyó viz helyenkint összegyülemlik, poshadásnak indul és kellemetlen büzt terjeszt. A hivatal tehát azt javasolja, hogy két méter széles terméskőből kirakott folyókát épitsenek, első szakaszán pedig a nagy kimosás helyén három darab terméskőből bukógátat készittessenek s a partokat mindenüt terméskőből rakják ki. — Ezek a bukógátak a viz lehordta törmelékeket felfogják majd, s igy önmaguk töltik fel az árkot. Az egész munka 1263 korona és 60 fillérbe kerülne, a szükséges kőanyagot a fővárosi kő-térről lehetne beszerezni. A hivatal azt ajánlja a tanácsnak, hogy a munkálatokat sürgősen készittesse el, még pedig a csekély költségekre való tekintettel a rendes szerződött vállalkozókkal végeztesse.

A kereskedelmi miniszter köszönete.

A kereskedelmi miniszter abból az alkalomból, hogy a főváros a Budapesten letesitett munkaközvetitő intézet fenntartási költségeinek fedezéséhez 3 évre évenként 10.000 korona összeggel hozzá járult, a főváros közönségének köszönetét nyilvánitotta.

A betegsegélyző-pénztárak reformálása.

A kereskedelmi miniszter elhatározta, hogy az ipari és gyári alkalmazottaknak megbetegedésük esetén való segélyezéséről szóló 1891· évi XIV. t.-cz. alapján létesült betegsegélyző pénztárakat reformálni fogja. Ennélfogva felszólitotta a másodfokú iparhatóságokat és igy a fővárost is, hogy nyilatkozzanak arra nézve, vajjon a reform mily irányban volna foganatositható. Maga a miniszter is dolgozott ki elaberátumot, s ezt is elküldte, hogy a hatóságok tárgyalásuk alapjául felhasználhassák. A fővárosi tanács legelőször is meghallgatta az V. kerületi előljáróság véleményét s ennek javaslatára felterjesztést intézett a miniszterhez, s kifejtette javaslatait a betegsegélyzőpénztárak átalakulására, tagjainak számára és ügykezelésére vonatkozólag. A miniszter, — ha az összes javaslatok beérkeznek hozzá, — a törvényjavaslatot az országgyülés elé fogja terjeszteni.

Az uj vizvezetéki szabályrendelet.

A főváros tudvalevőleg uj vizvezetéki szabályrendeletet dolgozott ki, melyet a közgyülés el is fogadott, s a tanács kormányhatósági jóváhagyás végett a belügyminiszterhez felterjesztett. A miniszter azonban egyelőre nem hagyta jóvá a szabályrendeletet, hanem mintegy tizennyolcz (18) kisebb nagyobb kifogást emelt ellene, s e pontokon megfelelő modositásokat ajánlott. A tanács a napokban tárgyalta a miniszter leiratát, s a kivánt modositásokat csaknem kivétel nélkül elfogadta. Az igy módositott szabályrendelet legközelebb a törvényhatósági bizottság elé kerül, s igy remélheti, hogy körülbelül egy hónap mulva érvénybe is lép.

Uj utcza-világitások.

Az *Erzsébetkirályné*-ut egy részén, egészen a *Jókai*-ut egész terjedelmében a főváros gázvilágitást rendeztet be. A munkálatokat már hétfőn azaz 12-én megkezdik.

Most fejezték be a IV. kerületi *Reáltanoda*-utczán és a *Magyar*-utcza egy részében a gázcsőhálózat kiegészitésének munkálatait, ugy, hogy néhány nap mulva, a mikor az uj lámpákat is felszerelik, az utcza egész terjedelmében mindkét oldalon megfelelő világitás létesül. A mérnöki hivatal előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a *Szépvölgyi*-ut még világitatlan részét, vagyis az *Ürömi*-utczától a vámvonalig terjedő szakaszát világitással lássa el. Ide egyelőre csak kőolajlámpákat alkalmaznak, minthogy még a gázvezeték e külső tájakra még ki nem terjed. Ugyancsak kőolajjal fogják világitani a *Budakeszi*-utat és ezt az utvonalat, mely abból kiágazólag az *Erzsébetkirályné* szanatoriumhoz vezet. E világitás költségeit a jövő évi budget terhére veszik fel, minélfogva a kivitelhez majd csak a felsőbb jóváhagyások elnyerése után fognak hozzá.

A főváros a protestánsoknak.

A tanács a budapesti iparos-képző protestáns egyesületnek kérelme alapján kétszáz korona segélyt szavazott meg, az egyesület saját czéljainak előmozditására. Ezenkivül egy vidéki ev. ref. egyház községet is részesitett segitségben a tanács. — A kisküküllőmegyei *Erzsébetváros* ev. ref. egyházközsége kapott ugyanis ötven korona segélyt a fővárostól.

A villamos vasut októberi forgalma.

A budapesti városi villamos vasutat 1900. október hó napjában 1.601,963 személy vette igénybe. Ugyanezen az idő alatt 1.602,583 jegyet adtak el, a melyekből 55,860 füzetjegy, 620 bérletjegy, a többi pedig egyszerű menetjegy. A jegyek ára fejében a társaság összesen 242,147 korona 30 fillért vett be.

Bérkocsi állomás a Korvin-téren.

A II. kerületi előljáróság előterjesztést tett a főváros tanácsának, hogy a budai Korvin-téren bérkocsi állomást létesitsen. Az előljáróság többek között ki-

emeli, hogy az uj bérkocsi állomás már azért is szükséges, mivel ugyancsak a Korvin-téren lévő budai vigadóban bálok, tánczmulatságok és egyéb alkalmi ünnepélyek esetén a közönség kényelme elkerülhetetlenül megkivánja, hogy a publikum rendelkezésére a lehető legközelebb bérkocsik *álljanak*. Az egyébként is fokozatosan kiépülő és fellendülő vidék elbirja az uj bérkocsi állomást s a kocsitulajdonosok szivesen fogják azt felkeresni.

A szabad liczeum.

A szabad liczeum, mely előző működésével megelhetős népszerüségre tett szert, legközelebb ujból megkezdi működését. A tanács a szabad liczeum kérelmére átengedte a belvárosi főreáliskola disztermét, hogy ott előadásait megtarthassa.

A kültelki szemét fuvarozása

A főváros tanácsa a napokban irta ki az árlejtést a főváros I., II., III. és X. kerületének szemétje kifuvarozásához szükséges munkálatok vállalatba adása tárgyában. A felhivás szerint az I., II., és III. kerületben az utczai, piaczi szemetet, sarat és havat, nemkülönben az utczai csatorna rostélyokból és viznyelő aknákból kikerülő mocskot, valamint a Duna jobbparti részen épitendő vásárcsarnokból származó szemetet és hulladékot kell a vállalkozónak kihordatni s e czélból megfelelő mennyiségü fúvar előfogatot és a seprőgépek, hóekék és locsoló-kocsik vontatására elegendő számú lovat kell beszereznie. A X. kerületben ugyanez a feladata a vállalkozónak, avval a különbséggel, hogy ott természetesen vásárcsarnoki szemét nem lévén ennek kihordása sem terhelheti. — Az ajánlatokat külön kell a budai oldalra és a X. kerületre megtenni; megjegyzendő azonban, hogy ez utóbbiba Rákosfalva és a tisztviselőtelep ezuttal bele nem értendő. A vállalat 1901. január 1-től 1906. deczember végéig tart, ajánlatot azonban akár az egész időtartamra, akár a elére, azaz három évre is lehet tenni. Az ajánlatokat a buda szemét fúvarozásra 1900. deczember negyedikén délelőtt 10 óráig lehet a tanács közegészségi ügyosztályában (Központi városháza, Városház-utczai rész II. emelet) *Viola* Imre tanácsos kezéhez benyujtani. Ez ajánlatokhoz 10.000 korona bánatpénz csatolandó. A X. kerületi vállalatra ajánlatokat november 28-án délelőtt 10 óráig kell ugyancsak Viola tanácsos kezeihez benyujtani, itt azonban a bánatpénz csak 1600 korona.

A műegyetemi football klub kérelme.

A műegyetemi football klub kérvényt nyujtott be a tanácshoz, hogy a IV. kerületi községi reáliskola torna-termét, melyet már három éven át használt, téli gyakorló helyül engedje át a klub részére.

Vámházból vasuti épület.

A fővárosnak a X. kerületben az *Elnök*-utcza és *Hungária*-körut sarkán van egy kis vámház épület, mely azonban a vámvonalak következtében eddig rendeltetése alól felszabadult, s most használatlanul áll. A budapesti közuti vaspálya társaság, most arra kérte a fővárost, hogy a bódét adja neki b rbe, mert azt a villamos vasut czéljára alkalmas módon felhasználhatná. A tánács a házikót évi 120 korona bérért több év tartamára bérbe adta a társaságnak.

Közgazdaság

A selyemtenyésztéssel kapcsolatos mellékiparágak és az ipartörvény.

A kereskedelmi miniszter körrendeletet bocsájtott ki valamenynyi másodfoku iparhatóság számára, *Győr* szab. kir. város kivételével, melyben kinyilatkoztatja, hogy az országos selyemtenyészettel kapcsolatos mellék iparágak, nevezetesen a selyemgombolyitó és fonógyárak, valamint a gubóraktárak az 1884 évi XVII. t.-cz. 183 §-a értelmében nem esnek az ipartörvény rendelkezései alá, s igy az ezen mellék- iparágakban alkalmazott munkások sem mun kakönyv váltására sem pedig az 1891 évi XIV. t.-cz. 2. §-a alapján a betegsegélyző pénztárba való belépésre nem kötelezhetők. A miniszter elrendelte, hogy ezt a határozatát a másodfoku iparhatóságok, valamennyi elsőfoku iparhatósággal is közöljék.

Az idényczikkek árusitása.

A vásárigazgató azt a javaslatot tette a fővárosnak, hogy az egyes idényczikkek, — mint például az ujévi üdvözlő kártyák, mikulások, sirkoszoruk, karácsonyfák, és karácsonyfa-diszek, husvéti locsolók, eladásának idő tartamát egységesen szabályozza. A tanács a kerületi előljáróságoknak véleményét hallgatta meg a dologban. Az előljárók együttes megállapodással most azt a humánus határozatot hozták, hogy a terv mellőzését javasolják a tanácsnak. Az idényczikkek árusitásával többnyire a szegényebb néposztály foglalkozik, a melynek a megrendszabályozás nagy kárára lenne. Egyébként sem merült a fennálló gyakorlat szerint semmi számbavehető panasz, s igy az elárusitás egységes szabályozására alapos szükség nincsen.

Uj iparvasut Budán.

A *Ganz*-gyár részvénytársaság saját gyártelepétől a *Duna* jobbparti központból kiágazólag a *Király-hegy*-utczai telephez iparvágányt akar létesiteni. Az uj iparvonal terveit a kereskedelmi miniszter elvben elfogadta a kivitelre. A közigazgatási bejárást ennélfogva november 10-én megtartották.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A J, Budapest. A Gizella-tér parkozásának régen vajudó kérdése az idén teljes megoldást nyert. A főváro legnagyobb aggodalma, a bérkocsi állomás elhelyezése dolgában végleges megállapodás jött létre, magát a parkozás munkálatát a fővárosi közmunkák tanácsa fogja teljesiteni. A parkozás közvetlen forrásból nyert értesülésünk szerint, a jövő tavaszszal megkezdik. — Magunk is érdeklődéssel várjuk, igy lesz-e?

R. V. Budapest. Térszüke miatt a jövő számra maradt

K. K. Rakos-Szt-Mihály. Megindittottuk. Üdvözlet.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a székesfőváros vízműveihez az 1901. év folyamán szükséglendő:

1. ruggyanta nemüek;
2. vasöntvények;
3. selmeczbányai vagy bélabányai és bleibergi, vagy az utóbbi helyett a Rajna melletti Braubach ólombányából termelt kétszer finomitott lágy ólom valamint rudón;
4. öntött vasfejcsövek;
5. zárcsapok;
6. rézöntvények;
7. tüzicsapk, csapszekrények és szekrényfedelek:
8. ólomcsövek, lemezek és zárak;
9. kőanyag csövek s illetve vasbetoncsövek, valamint összekötő darabok, s végül
10. a vizvezetéki házi felszerelésekhez tartozó alkatrészek és csövek szállitása iránt nyilvános árlejtést hirdet és a vállalkozni szándékozókat felhivja, hogy e szállitásokra vonatkozó s minden szállitási csoportra külön-külön levélben teendő ajánlataikat az alatti kellékekkel ellátva **1900. évi deczember hó 3.** napjának délelőtti 10 órájáig Vosits Károly tanácsnok úrnak avagy helyettesének kezeihez nyujtsák át.

A magyar nyelven szerkesztendő és ivenként egy koronás magyar bélyeggel ellátandó lepecsételt irásbeli ajánlatban az árlejtési feltételekhez képest, számmal és betűvel világosan kiteendők azon egységárak, melyekért vállalkozó a szállitásokat az 1901. évre elvállalni hajlandó; valamint kiteendők számmal és betűvel világosan azon egységárak, a melyekért vállalkozó a szállitást elvállalni s teljesiteni hajlandó azon esetben, ha a 3., 5., 6., 9. és 10. alattiak szállitása iránt vele egyszerre két évre, vagyis nemcsak az 1901. évre, hanem az 1902. évre is a 2., 4., 7. és 8. alattiak szállitása iránt pedig egyszerre két, esetleg három évre, vagyis nemcsak az 1901. évre, hanem az 1902. esetleg 1903. évre is köttetnék szerződés.

Az 1. alatti szükséglet szállitására vonatkozó ajánlatban feltüntetendő minden egyes ajánlott minőség fajsulya; az 5. alatti szükséglet szállitására vonatkozó ajánlatban pedig feltüntetendő minden egyes ajánlatba hozott zárcsapnak összes sulya.

Pályázó az általa ajánlott és szállitandó gyártmányoknak mint ipartermékeknek eredetét vagyis azt, hogy az ajánlott és szállitandó gyártmányokat önnön maga gyártja-e, avagy hol és kitől szerzi be, ajánlata kapcsán hitelesen igazolni köteles.

Elismerendő az ajánlatban, hogy vállalkozó az árlejtési feltételeket ismeri és azoknak magát mindenben aláveti; a mennyiben bejegyzett czég pályáznék, az ajánlatban megnevezendő azon személy, a ki a czéget mindenben képviselni fogja, a mennyiben pedig pályázó nem helyben laknék, köteles ugyancsak ajánlatában oly helyben lakó megbizottat kijelölni, ki őt mindenben képviselni fogja.

Az 1. alatti szükségletre vonatkozólag minden egyes szállitási tárgyból anyag, minőségi minta, épen ugy a 3. alatti szükségletre vonatkozólag minden egyes felajánlott ólomból is ajánlat mellett minták mutatandók be.

Az 5. alatti szükségletre vonatkozólag az ajánlathoz az összes szállitandó csapok alakjait és alkatrészeinek méreteit betükkel feltüntető táblázatos rajzokat kell mellékelni.

Bánatpénzképen leteendő az árlejtést megelőző napnak déli 12 órájáig a székesfővárosi központi pénztárba.

200	szóval kettőszáz	korona	az 1.
600	„ hatszáz	„	a 2.
300	„ háromszáz	„	a 3.
1200	„ egyezerkettőszáz	„	a 4.
300	„ háromszáz	„	az 5.
1000	„ egyezer	„	a 6.
1000	„ egyezer	„	a 7.
600	„ hatszáz	„	a 8.
100	„ egyszáz	„	a 9. és
1000	„ egyezer	„	a 10.

pont alatti szállitásra vonatkozólag és pedig készpénzben, vagy a fővárosi készpénzek elhelyezésére alkalmasoknak elfogadott pénzintézetek takarekpénztéri könyvecskéiben, vagy állampapirokban, vagy budapesti pénzintézetek zálogleveleiben, vagy fővárosi kölcsönkötvényekben, vagy egyéb a fennálló szabályok értelmében elfogadható értékpapirokban, mely bánatpénz az ajánlat elfogadása esetén szerződési biztositékul fog szolgálni; megjegyeztetvén, hogy az értékpapirok a tőzsdei árfolyamlap pénzhasábjain jegyzett napi árkeletnek 90%-ával (de soha a névértéken felüli összeggel) fognak számittatni; a bánatpénz letételéről szóló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

Nem magyar nyelven szerkesztett, továbbá kellő letéti nyugtával, vagy az 1. és 3. pont alatti szükségletet illetőleg mintával és az 5. pont alatti szükségletet illetőleg suly adatokkal és rajzokkal el nem látott, ugy nem különben elkésve beérkezett vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

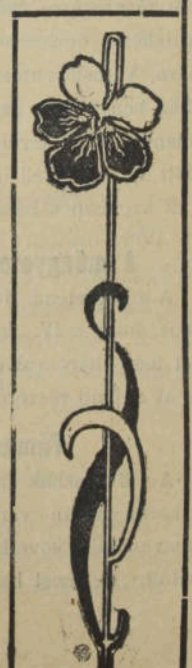
Az ajánlatok közti szabad választás jogát tekintet nélkül az ajánlott árakra a tanács magának fentartja.

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros"

kiadóhivatalában.

„Bevárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váczi-utcza 79.

III. évfolyam. Budapest, 1900. november 26-án. 45. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A megtámadott autonómia.
Az uj adó.
A városligeti utak jókarban tartása.
A tiszti orvosi czim használata.
A Jókai-utcza csatornázása.
A fővárosi könyvtár rendezése
Irodalom és müvészet
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtöhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZAG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. 1900. Budapest november 26. 45. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A megtámadott autonómia.

Hatalmas székesfőváros; saját tetteiben önálló, saját tetteiért felelős, teljes önkormányzati joggal felruházott autonom testület, független törvényhatóság!

Hogy is mondja a szentesitett törvény jól ismert szava: „A főváros hatósága kiterjed a községben és a község területén tartózkodó minden személyre és a községben és területén létező minden vagyonra“. Majd másutt: „Önkormányzati jogánál fogva a főváros saját belügyeiben önállólag intézkedik.“

Hatalmas jog, törvény és igazság — elkopott frázisok — melyek védelmet nyujtotok az üldözött gyengének, — ilyen erőtlennek bizonyultok, hogy egy félszeg miniszteri rendelet felbillent benneteket, mint a kavargó szél a hitvány porszemet!

Ösmeretes az eset, nem szükséges részletesen ujból elreczitráznunk. A Szent Gellérthegyre tzrvezett sikló engedély okiratán összekülönböeött a kormány és a törvényhatóság. A vita során a kereskedelmi miniszter igen bizarr módon megfogalmaztatott körrendeletében egyszerüen semmibe se vette a főváros törvényhatóságának legszentebb autonom jogait s olyan „elvi kijelentéseket tett“ a mitől a leintett fővárosnak égnek meredt a hajaszála.

„A fővárosnak sem törvény, sem szokás erejénél fogva nincsen joga, hogy a közuti vasutnak bevételeiből jövedelmet szerezzen.“ — Nem, ez a jog csak holmi miniszteri rendeleten vagy engedély okiraton alapulhat.

Legfőbb ideje volt, hogy a főváros észre vegye magát végre. Rossz játék az a mit vele üznek. S az a legcsudálatosabb, hogy ezt a csunya játékot birta türelemmel már jó ideje. Mert ez a mostani épen nem az első eset. Csakhogy talán a legrikitóbb, a legkiáltóbb. Egész szokás és gyakorlat már az, hogy a főváros jogát nyirbálni igyekeznek, csipkedik it is — ott is. — Láttuk a csete-patékat a rendör-t séggel, majd egyik, majd másik miniszterrel. Végre is azonban meg van mindennek a maga határa. A türelem játéknak az a rendes vége, hogy a türelem fonala elszakad.

A tanács még birta most is. Bosszankodott, méltatlankodott, de még tudott nyelni. A közgyülés végre kitört.

Ez a momentum az, a mely olyan erővel megragadt bennünket, hogy kötelességünknek látjuk megörökiteni. Felemelő érzés volt az, a csendes, békés munkához, sőt néha majdnem a nemtörődömséghez szokott testületet háborogni, tüzbe borulni látni, a megillető jogért, elvitathatlan igazságért.

Ez a fellobbanás, a melylyel a talpára állt közgyülés visszautasitotta a jogfosztó kisérletet és elégtételt követelt — biztositéka, emlékezetes kifejezője annak az erkölcsi erőnek és tökének, a mely a főváros autonom jogait meg fogja védeni mindenkor.

Az erőtlen kisérletről, mely a főváros elevenébe belevágott ugyan, — e fellobbanás fénye mellett láttuk csak meg igazán, minő gyámoltalan és csekély és ebben az állapotában — minő szánalmas.

Nincs kétségünk benne, hogy a főváros meg kapja a maga elégtételét; óhajtjuk és várjuk mielőbb, — meg azt az időt, a mikor majd minden hatóságban meglesz annyi igaz jóindulat és komolyság, hogy hasonló esetek elő nem fordulhatnak.

Az uj adó.

Nem kis meglepetést okozott a mai zilált gazdasági viszonyok közt, hogy a tanácsi VI. ügyosztály, mely most sok egyébb munkája mellett a költségvetés összeállitásával is foglalkozik — uj adónak tervezetével állott elő. Az uj adó a *házbéradó* volna, melyet a lakók fizetnének, s melynek kulcsa a lakásbér 3%-a lenne. Alternativ terv az uj adó eszméje mellett a házbérkrajczár felemelése. Az ügyosztály, mely az uj adóban látja a költségvetés fedezetlen hiányának a jelen viszonyok közt legczélszerübb orvoslását, a bizottsági tagok vezető embereinek értekezlete elé terjesztette tervét, de mint hirlik, az a megtartott értekezleteken épen nem a legkedvezőbb fogadtatásban részesült.

A sajtó szokatlan érdeklődéssel tárgyalta az uj adó tervét, de azt egyhangulag szintén elitélte.

A magunk részéről az első heves felbuzdulásban szándékosan nem akartunk részt venni, mert látni akartuk, vajjon mennyi a komolyság az uj adóról szerte hordott hirekztelésekben s a főváros deficzitjének apasztására komolyan ehhez a módhoz akarnak-e folyamodni a gonddal terhes vezető körök?

A tervezetet ugyanis az első pillanatban egyáltalán lehetetlen volt komolyan venni, mert az semminemü hivatalos alakban meg nem jelent volt, s csupán mint puhatolódzó előmunkálkodás vagy kisérlet szerepelt, bizalmas jellegü tanácskozásokon.

Néhány nap alatt azonban nagyot fordult a dolog. *Kun* Gyula tanácsosnak a tanácsülésen tett fellépése mindenekelőtt is kétségtelenné tette, hogy az uj adóterv, komoly hivatalos javaslat, a melyet a fővárosi házinyomdában ki is nyomtattak és az összes érdekeltek, tanácsosok és bizottsági tagok között is szétosztottak.

A dolognak ebben az előrehaladott stádiumában immár magunk sem zárkózhatunk el a fontos és ugyancsak közérdekü tárgy megbeszélése elől, — s nem tagadhatjuk meg, hogy néhány megjegyzést ne füzzünk az adóprés müködése legujabb csikorgásának hangjaihoz.

Mindjárt bevezetésképp egyenesen bevalljuk, hogy az uj adót mi is fetlétlenül csélszerütlennek és méltánytalannak tartjuk, s azt hiszszük, nem lesz nehéz ez állitásunkat a következőkben bebizonyitani.

Az uj adót az előterjesztés azzal a megokolással támogatja, hogy méltányosabb lenne, mint más egyéb módja a községi adófizetők megsarczolásának, mert aránylagosan sujtaná jobban a gazdag embert és kevésbbé a szegényt. Mert ugy-e csak világos, hogy a szegény ember a ki kis lakást tart, kevés lakbért fizet, következésképen az adója is kevesebb lesz, mig ellenben a gazdag emberek fényes és tágas lakásaik után méltán fizethetik a magasabb adót a köznek javára?

Mindez igen szép igy kivülről és első tekintetre; ám ha kissé alaposabban belepillantunk a dolog fenekére, — egészen más forma képet alkothatunk meg róla.

Kétségbevonhatatlan alapigazság, hogy a lakás a legelső szükségleteink közé tartozik, melyet szegény és gazdag egyaránt nem nélkülözhet. Ez azonban távolról sem jelenti, hogy tetszésünktől, vagy jövedelmünktől függ, hogy milyen lakást tartunk, s mennyi lakásbért fizetünk? Ime egy pár példa:

Szegény János 2000 korona évi jövedelemmel bir és 600 koronás lakást kénytelen tartani. *Gazdag* János 40.000 korona évi jövedelemmel bir, és 2000 koronás lakással is beéri, az egyik tehát jövedelmének majdnem egy harmadát, a másik jövedelmének csupán egy huszadát forditja lakásbérre.

Hol itt az igazságos arány?

Erős János is, *Gyenge* János is egyforma jövedelemmel birnak, *Erős* ur azonban hat apró gyermek boldog apja, *Gyenge* úr pedig nem ismeri a gyermekáldást. *Erős* úr kénytelen kétszer akkora lakást tartani mint *Gyenge* úr. Nem szomoru ez?

Sovány János foglalkozására nézve tanitó *Kövér* János pedig tiztes hentesiparos. *Sovány* úr társadalmi állásának tartozik avval, kogy kétszer akkora lakást tartson, mint hentes polgártársa, ki azt a mit lakásbérben megtakarit gondos táplálkozásra fordithatja. Nemde megható ez?

Fehér úr banküzlettel bir, *Fekete* urnak pedig szabómühelye van. *Fehér* úr szegény üzlethelyiségében ollóza a szelvényeket, *Fekete* úr kétszer akkora mühelyben szabja ki a szöveteket. *Fekete* úr kétszer anynyi házbért fizet, kétszer anynyi házbéradót fog tehát fizetni mint *Fehér*, pedig jövedelmük között épen megforditott arány van. Ugy-e furcsa ez a külömbség?

Mindezek után még csak azt kérdezzük: ha ezek a gyakorlati példák helyt állanak, hol van akkor az összefüggés a házbér és az *adózóképesség* fogalma között? Ha pedig a házbér és adózóképesség fogalma között nincsen összefüggés, akkor az olyan adó, melynek kulcsa a házbér százalékában nyer kifejezést lehet-e igazságos?

Feleletül álljon itt a következő adópélda:

Szegény János jövedelme 2000 korona, házbére 600 korona.

Szegény János fizet 3%-os házbéradó mellett 18 koronát.

Szegény János tehát házbéradóban elfizeti jövedelme 0·9%-át

Gazdag János jövedelme 40000 kor. házbére 2000 kor.

„ „ fizet 3%-os házbéradó mellett 60 kor.-át

„ „ tehát házbéradóban elfizeti jövedelme 0·15%-át.

Nyilvánvaló tehát, hogy a *szegény hatszor akkora adókulcs szerint* adózik, mint szerencsésebb társa. Nyilvánvaló továbbá, hogy a *házbéradónak lefelé progressziv a kulcsa.*

A szegény ember akkor is jobban érzi meg az adót, ha annak kulcsa mindenkire nézve egyforma, hisz néki a legszükesebb életfeltételekre is alig telik. Kétszeresen méltánytalan és igazságtalan tehát az olyan adó, mint a minő a tervbe vett házbéradó, melynek kulcsa a szegény emberre nézve sokszorosan nagyobb.

Tekintsünk csak ezek után, vajjon mi lenne ennek az ominozus lakásbéradónak tulajdonképeni eredménye, hatása.

Azt hiszszük, nem tévedünk, mikor azt jövendöljük, hogy az adófizető polgárok igyekezni fognak olcsóbb lakást keresni, hogy kevesebb házbéradót fizesenek, vagy, hogy esetleg házbéradómentes lakásban lakhassanak. Az olcsó lakás azonban szük lakást jelent, a szük lakás pedig betegséget, sőt nem csak az egészségre, hanem az erkölcsökre nézve is nagy kárt rejt magában a szük lakás.

Az is be fog következni, hogy az iparos, a kereskedő, a drágább mühely, a drágább üzlethelyiségtől irtózni fog. Azt pedig, hogy a vállalkozó kedv ily irányu megszakitása, az ipari és kereskedelmi forgalomra nézve mily veszedelmet jelent, el sem merjük képzelni.

Az olcsó lakások, mühely- és üzlethelyiségek után való ezen hajhászásnak pedig az lesz a furcsa következménye, hogy kik a szük helyiségeket keresik meg fogják azt ugyan kapni, de nagyot fognak csalódni az elért eredményben. A szük helyiségek után, hirtelen előálló nagy kereslet ugyanis, a kinálat gyér voltával szemben az ily *helyiségek gyérének felszökkenését* fogják eredményezni.

A szegény ember tehát többszörösen is meg lesz verve: nem elég, hogy felemelik az adóját, még pedig ismétlem lefelé progressziv kulcs szerint, ráadásul még szükebb és drágább lakásba költöztetik. Mondanunk sem kell, hogy a gazdag emberre nézve az uj adónak semmiféle ilyes hatása nem lesz.

Az uj adó várható hatását kutatva, nem röstelljük bevallani azt az aggodalmunkat sem, hogy az uj adó valószinüleg *szaporitani fogja az adókijátszások számát.*

Eddig, ha a háztulajdonos a házbérvallomási ivben a ténylég beszedett házbérnél kevesebb házbért tüntetett fel, ki volt téve annak, hogy vagy lakója jelenti fel vagy az adófelügyelőségnél a házbérvallomási ivet összehasonlitva lakója adóvallomási ivével, hivatalból jönnek rá a turpisságra. Az adókijátszás tehát a háztulajdonos részéről veszedelmes koczkázattal jár.

Az uj adó rendszere mellett, midőn a háztulajdonosnak és lakónak közös érdekében fog állani a házbért az adófelügyelőség előtt „ledrukkolni" oly csábitó lesz az összejátszásra az alkalom, hogy az adókijátszások ezen a téren valószinüleg napirenden lesznek.

Az uj adó tehát *demoralizálólag* fog hatni a szegényebb sorsu néposztályra, s talán ez is elég nyomós ellenvetés.

De mindehhez vegyünk még egy igen fontos és megfigyelésre érdemes körülményt. Egész Budapest környéke kisebb-nagyobb falvakkal, nyaraló telepekkel van telve, a hol már nem csak nyáron tartózkodik a fővárosi közönség, magának a modosabb része egész tuskulánumokat épittetve, hanem ott nyaral, sőt ott lakik már a szerényebb sorsu fővárosi lakosság jó része is, mert jó a közlekedés, künn olcsó a lakásbér és az élet, s ráadásul egészségesebb a levegő. Ha már most a tervezett adó a főváros lakosaira csak ujabb, még pedig alig elviselhető ujabb terhet ró, egészen természetes sőt bizo-

nyos, hogy a közeli vidékek lakosainak száma hirtelen meg fog növekedni, a főváros lakosainak száma pedig ijesztő mértékben megapad majd. Az emberek sorra kimenekülnek a nyugalmas, kényelmes és a mi a legfőbb adómentes vidékre, létrehozni, a főváros annyit rettegett extensiv fejlődését, a mely ellen annyit védekeztek ujabban a város urai, — persze csak papiroson.

Hiszen el sem képzelhető, hogy ne oda huzódjék a közönség, a hol gondtalanabbul élhet, sőt azzal a pénzzel a mit a fővárosban házbérre és adókra elfizet, ott telket vehet, és házat épittethet, hanem a drága fővárosban maradjon, s itt kapitálisokat fizessen a nagy házbér, házbéradó és más efféle képzelhető és képzelhetetlen czimében.

Ezek után vizsgáljuk azt, vajjon *nem volna-e czélszerübb, ha már épen arról van szó, hogy több adót kell fizetnünk, egyszerüen a községi pótadót felemelni?*

Világos, hogy ez a módja a baj orvoslásának még mindig kevésbbé veszedelmes mint az ügyosztály terve.

Czélszerübb a községi pótadó felemelése első sorban azért, mert hisz a házbéradó amugy is nem más, mint egy ujabb faja a községi pótadónak. Ha pedig a házbéradó is csak községi pótadó, minek akkor az adókönyvben ennek az uj pótadónak uj rubrikát nyitni? Minek kell egy uj adónév kitalálásával deficzitünket örökre emlékezetessé tennünk?

A községi pótadó természetével bir pedig a házbéradó azért, mert *mindazok* és *csak azok* fizetnének házbéradót, kik községi pótadót fizetnének, illetve fizetnek is.

Az ügyosztály terve szerint ugyanis nem fizetnének adót O felsége, a legfelsőbb udvar tagjai, az idegen államok követei, a katonák, vagyis mindazok, kiket a községi törvény kivesz a község hatásköre alól, a kik tehát ennek következtében községi pótadóval nem adóztathatók meg.

Az ügyoszály terve szerint, továbbá nem fizetnének házbéradót azok, kik 500 koronánál kevesebb lakásbért fizetnek. Első pillan tra ez humanus intézkedésnek látszik, voltaképen azonban ismét csak a mellett bizonyit, hogy a községi pótadóval állunk szemben.

Kik ugyanis azok, kik a székesfőváros lakbérviszonyai mellett 500 koronánál kevesebb lakbért fizetnek? Jól tudja mindenki, hogy többnyire a napszámosok, a szolgák, a dijnokok, a házalók, a segéd nélkül dolgozó iparosok és a szegény munkások. Jól tudja már pedig mindenki azt is, hogy a napszámosok semmiféle adót nem tartoznak fizetni, következésképen községi pótadót sem kötelesek; a a napszámosok, a szolgák, a dijnokok, a segéd nélküli iparosok, és a szegénysorsu munkások pedig fizetnek ugyan első osztályu kereseti adót, ennek az adónak azonban olyan a természete, hogy utána községi pótadó ki nem vethető.

Az ügyosztályi tervezet, bármily méltányos igyekezzék is lenni, nem ment föl senki olyant a házbér fizetése alól, ki községi pótadót tartozik fizetni, s viszont nem kér senki olyantól házbéradót, ki községi pótadóval meg nem terhelhető.

Egy-két kivétel van csak, igy például a székes fővárosban lakó földbirtokosok tartoznak e ritka kivételek közé Ők óriási földadójukat, következésképen óriási községi adójukat is valahol a vidéken fizetik ugyan, de tőlük itteni ideiglenes lakásuk lakásbére után némi csekélyebb házbéradót lehet majd kisrofólni.

Van igenis különbség a házbéradó s a tulajdonképeni községi pótadó közt és ez abban áll, hogy a községi pótadónak nincs lefelé növekvő adókulcsa.

E különbséget világosan megmagyarázza a következő példa:

A fentebb már emlitett példa szerint a 2000 korona jövedelemmel biró

szegény ember fizet 3%-os házbéradóban 18 koronát
vagyis jövedelmének 0·90 %-át
a 40,000 kor jövedelemmel biró *gazdag ember* fizet pedig 60 koronát,
vagyis jövedelmének 0·15% át.

3%-os községi pótadónál

a szegény ember fizet 10% III. o. ker. adóban 200 koronát
ezután 3%-os községi pótadó 6 korona
vagyis jövedelmének 0·3%-a
a gazdag ember fizet 10 % III. o. ker. adóban 4000 koronát
ez után 3 %-os községi pótadó 120 kor.
vagyis jövedelmének 0·3 %-a

A különbség tehát a 3 %-os községi pótadó emelés és 3 %-os házbéradó között az, hogy az

előbbinél a szegény ember *háromszor kevesebb* adót, a gazdag ember ellenben *kétszer több* adót fizetne, mint a mennyit fizetnének házbéradó mellett, a nélkül, hogy a községi pótadó progressziv (értve ez alatt a felfelé progresszivet) lenne.

A községi pótadó felemelésének tehát feltétlen előnyt kell adni a házbéradó mellett, mert bár nem bir felfelé emelkedő adókulcsesal, a mint ezt a méltányosság kivánná, *tehát csak félig* igazságos, de legalább nem bir lefelé növekvő adókulcsesal, tehát nem *egészen igazságtalan.*

Előnyösebb a községi pótadó felemelése azért is, mert végeredményben és összességben sokkal biztosabb és több jövedelmet hoz, mint bármilyen más adó.

Arról, hogy jelenlegi 15%-os községi pótadónk hány százalékkal emelhető és emelendő az adott viszonyok közt, vagy egyáltalán lehet-e szó adóemelésről, e helyen nem tárgyalunk.

Annyi azonban bizonyos, hogy a mikor a Magyarország községeinek több mint 60%-a, 70%-nál több községi adót szed, midőn Szentes 102% községi adót fizettet, akkor talán nekünk is kevesebbet ártana a jelenlegi kényszerhelyzetben valamivel kevesebb szerénység a községi adó követelését illetőleg, mintsem ilyen agyafurt külön adónemek vexaturája.

Végül még az előterjesztett alternativ tervről beszélünk, vagyis a *házbérkrajczár emeléséről.*

Azt hiszszük, nem szorul bővebb magyarázatra, hogy az alternativ ajánlott két adó között csak a evet illetőleg van különbség.

Mindkét adónak alapja a házbér s mindkettőt viseli a lakó, a házbérkrajczáremelést pedig még akkor is, ha a ház tulajdonosa kifejezetten nem is veszi meg azt rajta, mert az esetben a ház tulajdonos egyszerüen a felemelt hazbérben háritja át a felemelt házbérkrajczárt a lakókra.

Ezek után befejezzük fejtegetéseinket. Érvelésünkben igyekeztünk tárgyilagosak maradni, példáinkkal nem akartunk tulozni, s minden további megjegyzés nélkül bátran az olvasóra bizzuk annak megitélését, hogy igazunk van-e?

R. V.

A városligeti utak jókarban tartása.

A főváros eddigelé mindenkor kellő időben gondoskodott arról, hogy a városliget makadám utjai a tavaszi, illetőleg nyári élénk forgalom idejére jókarban legyenek és holmi utjavitásokkal a szezon alatt ne akadályozzák a forgalmat és ne bosszantsák a közönséget. A városligetben már május hónap elején megkezdődik a nagy forgalom, mert a kellemes időjáráson kivül a ló-futtatás és egyéb versenyek nagy közönséget vonzanak oda. Hogy eddig mindenkor sikerült május 1-ére a városliget összes nagyobb forgalmu makadam utját jó karba helyezni, mindeddig csak ugy volt lehetséges, hogy a VI. kerületi előljáróság a szükséges zúzott-bazaltkő anyagot már a tél folyama alatt kiszállittatta a városligetbe s a legelső enyhébb kedvező tavaszi napon az utak helyre állításának munkálatait haladéktalanul megkezdette. A VI. kerületi előljáróság, a melynek gondozása alatt állanak a városligeti utak, most előterjesztést tett a tanácsnak, hogy az idén a szokott módon a kőanyag kiszállitásáról nem gondoskodhatik, mivel a fővárosnak *Lónyay* Alberttel a kőszállitására vonatkozólag kötött szerződése az év végével lejár s igy a vállalkozónál a szükséges kőszállitásokat meg nem rendelheti. Az előljáróság kéri tehát a tanácsot, hogy valamiképen intézkedjék a városligetnek zuzottkővel való ellátása felől, mert enélkül nem lenne lehetséges, hogy a városligeti utakat már a kora tavasszal helyre állitsák.

Az előljáróságnak bizony tökéletesen igaza van. Ajánlatos lesz idejekorán gondoskodni a városliget rendbehozásáról. Annak a szerződésnek megkötése aránylag sokkal kisebb jelentőségü dolog, hogy sem huza-vonával miatta fontos érdekeket tegyenek koczkára.

A városliget utjai eddigelé sem voltak — csekély kivétellel — valami hiresek. Sokkal inkább hirhedtek a posványos mocsarak, a melyeket a helyenként megálló esőviz idézett elő, a sáros teruletek, kátyúk, lyukak vagy verőfényes időben a rémületes portenger, mely a jóindulatu locsolás után mocskos sárrá változik. Számtalanszor volt már alkalmunk panaszkodni a ligetnek ilynemü bajai miatt, pedig lám az előljáróság jelentése az eddigi állapotokat ideális szinben tünteti fel. Ugyan mi lenne akkor, ha még azok

az eszközei is elmaradnának az utrendezéshez, a mik eddig a rendelkezésére állottak?

Réműlettel gondolunk azokra az állapotokra, a mik elővetkeznének, ha a közvetlenül felügyelő és gondoskodó hatóság még az eddigi obligóból is kiszabadulna, pusztán csak azért, mert a tanács előre nem gondoskokott a szükségesekről s ok nélkül elfecsérli az időt.

Szépen kérjük: teljesitse az előljáróság kérését, de rögtön és azután mindjárt kösse is a lelkére a kerületi előljáróságnak, hogy gondoskodjék igérete beváltásáról és nagyon örvendetes lenne a tavaszra a Városligetet legalább a közutak dolgában különbnek találni, mint a minő eddigelé volt.

A tiszti orvosi czim használata

Az egyik magyar törvényhatóság kérdést intézett a belügyminiszterhez, vajjon megengedhetőnek tartja-e, hogy azok az orvosok, a kik a tiszti orvosi vizsgálatot letették ugyan, de tényleg nem tiszti orvosok, névaláirásuknál a „képesitett tisztiorvos“ czimet vagy ennek „kép. tiszti orvos“ avagy „k. tiszti orvos“ röviditett alakját használják. A belügyminiszter most az ország valamennyi törvényhatóságához intézett körrendelet alakjában szabályozza a tiszti orvosi czim használatát. E körrendeletben kimondja, hogy a tiszti orvosi, főként annak röviditett alakjában való használata nemcsak a nagyközönség megtévesztésére alkalmas, hanem az ily jelzéssel aláirt orvosi bizonyitványok — látszólag hatósági bizonyitvány jellegével birnak s igy esetleges — visszaélések elkövetésére is könnyen alkalmat adhatnak, a kérdéses czimnek vagy röviditésének nem tiszti orvosok által való használatát megengedhetőnek nem tartja, s azt a kbtkv. 45. §-ába ütköző sulyos kihágásnak minösiti és ennélfogva megtiltja. Megjegyzi azonban a miniszter, hogy azok az orvosok, kik a tiszti orvosi vizsgálatot sikerrel letették, de tényleg nem tiszti orvosok, a menynyiben ilyen minősültségüket aláirásaiknál jövőben jelezni kivánják, mindenféle rövidités kizárásával használhatják a tiszti orvosi czimet, de csak a „tiszti orvosi állásra képesitett orvos“ jelzés alakjában. Ezt a teljes kifejezést megröviditeni, sem pedig más alakban használni nem szabad. A miniszter felhivja a törvényhatóságokat, hogy eme rendelkezését minél szélesebb körben tegyék közhirré.

A miniszternek tökéletesen igaza van. A *czimkórság* nálunk valósággal dühöng, izléstelen, és nevetséges, az ilyen fajtája azonban egyenesen veszedelmes is. Nem állitjuk épen, hogy a doktor urak nem akarnának korrektül eljárni a tetszetős czim használatánál, mert hiszen ők a külön tanulmányok sikeres elvégzésével jogot szereztek a czimre, tehát teljes igazuk van, a mikor azt fel is használják, csak hogy épen a tiszta igazság kedvéért van szükség mindenkinek szempontjából a világosságra, tehát arra, hogy a jogos czimet tisztán és félre nem érthető alakban használják. Az orvosok tehát meg nem sértődhetnek az intézkedés miatt, ellenben e tekintélyes kar, sok jó izlésü tagja örül az uj rendelkezésnek.

Csupán csak egyetlen egy szempontból sajnálatos ez a legujabb renszabály. A miatt, hogy épen a rendszabályok számát szaporitotta egy újabbal. Jaj, mi lesz a világból, ha már annyi lesz a rendszabály, hogy az emberek józan eszüket zavarja meg. Már olyan intelligens embernek, mint az orvos doktor, a nevét nem szabad aláirnia a hogy tetszik, hanem csak a hogy épen szabad.

De ezt az általános érdekü sóhajtást ell kell, hogy fojtsa az a kétségtelenül helyes törekvés és kifogástalan czél érdeke, a melyért a legujabb szabály keletkezett.

A Jókai-utcza csatornázása.

Rég idő óta panaszkodnak a Jókai-utcza és környékének lakosai, hogy a *Jókai*-utczában türhetetlen állapotok uralkodnak, mert az utczának nincsen csatornája s esős időben a különben is mély talajban meg áll a viz, s a mocskos lé és sár a *Gyarmat*-utczától egészen a *Jókai*-út közepéig egy tagban elboritja a közlekedésre szánt utvonalat. A baj annál nagyobb és kellemetlenebb, mivel az uttest mentén nagy számmal épültek uj nyaralók sőt bérházak is. A közönség a saját lakását is csak fa-padlókon közelitheti meg. Végre a városházán is megelégelték a folytonos panaszkodásokat, s megindították a tárgyalást a *Jókai*-ut rendbe hozatala érdekében. A VI. kerületi előljáróság kereken kijelentette, hogy a vizet lajtós kocsikkal elhordatni nem lehet, egyrészt a nagy tömege miatt, másrészt mert a költségek aránytalanul nagy összegre rugnának. A mérnöki hivatal most részletes javaslatot dolgozott ki, amely szerint a *Jókai*-ut mizériáin egyelőre segiteni lehetne

A kérdés végleges megoldása ugyanis csak akkor lesz lehetséges, ha a harmadik főgyüjtő csatorna elkészül, erre azonban egyelőre nincsen kilátás. A mérnöki hivatal azt javasolja, hogy a *Jókai*-uton összegyülemlő viz levezetésére a *Gyarmat*-utczán keresztül külön ideiglenes jellegü beton-csatornát épittessen a főváros. Ez a csatorna a *Rákospatakba* vezetne bele és 1110 méter hosszu lenne. A csatorna épitésének összes költségét 20.000 koronára irányozták elő.

A mérnöki hivatalhoz a Jókai-utcza és környéke lakosai bizonyára hálálkodó küldöttséget menesztenek, a miért bajukat megszánta és orvosolni akarja.

Félős ugyan, hogy az uralkodó planéta: óh takarékoskodjatok! esetlegesen rándit egyet a Jókai-utczaiak örömén és megsajnálja a 20000 koronát, a mit elvégre is csak ideiglenes jellegü megoldásra áldoznának; de mikor a végleges gyógyitás olyan igen messze esik, hogy talán akkorra a Jókai-utczából séta promenád is alakul — hát csak nem lehet kivánni, hogy addig a környék lakosai állandóan csolnakon közlekedjenek a sarki grajzlerig, meg vissza.

Azért tehát csak reménykedjünk nyugodalmasan hogy a Haris főmérnök derék és gondos munkája nem veszett karba s a Jókai-utczai árvizet mégis csak minél előbb lecsapolják.

Irodalom és művészet.

Polgári iskolai tanulók a Vigszinház szinpadán

A Vigszinház tudvalevőleg nagyszabásu ünnepélylyel üli meg deczember 1-én *Vörösmarty* Mihály születésének száz éves évfordulóját. A szinház igazgatósága azzal a kérelemmel fordult a fővárosi tanácshoz, hogy engedje meg a községi polgári iskolák énekkarának, hogy az ünnepi előadáson a Vigszinház szinpadán a hymnuszt és a szózatot elénekelhessék, mert a tanulók éneke nemcsak az est ihletettségét emelné, hanem maguknak a növendékeknek is emlékezetes maradna.

A tanács kedvezően intézte el a szinház-igazgatóság kérelmét, a VII., VIII., és IX. kerületi polgári iskolák növendékeinek engedte meg, hogy a Vigszinház szinpadán a szózatot és a fóthi dalt és esetleg a himnuszt egyesült karban elénekelhesse.

A filharmoniai társaság szubvencziója.

A főváros tanácsa a magyar királyi operaház zenekaráből alakult *filharmoniai* társaságnak még 1895-ben öt évi időtartamra évi 6000 korona szubvencziót szavazott meg. Az öt év az idén lejár s a társaság most megujitotta kérelmét, sőt meg is toldotta azzal, hogy az évi segély összegének 10000 koronára leendő felemeléséért folyamodik. A derék filharmonikusok hivatkoznak a klasszikus zene müvelése terén elért sikereikre, s elsorolják, hogy az öt év alatt mennyi hazai müvet mutattak be, s mekkora nehézségekkel kell megküzdeniök. A tanács méltányolta a müvész-társaság kérelmét s a szubvenczió felemelését megszavazta. A határozatot a szerdai közgyülésen tárgyalták, mely a szubvencziót megszavazta.

A fővárosi könyvtár rendezése.

A fővárosi könyvtár albizottsága *Fejérpataky* László elnöklete alatt tartott több rendbeli folytatólagos ülésén főbb vonalaiban megállapitotta a könyvtár végleges berendezésének tervezetét és a könyvtár házirendjét. A bizottság dr. *Csupor* József bizottsági jegyző előterjesztése alapján elhatározta, hogy a könyvtárt három főcsoportra osztja fel, még pedig az őrizete alatt levő munkák tartalma szerint. Igy külön csoportban fogják kezelni a közigazgatás körébe vágó munkákat; a második főcsoportot a Budapest székesfővárosra vonatkozó müvek és hivatalos kiadványok és irodalmi emlékek fogják alkotni; a harmadik pedig a vegyes főcsoport lesz, a melybe bele sorozzák mindazokat az irodalmi termékeket, a melyek tárgyuknál fogva a két első csoport keretébe bele nem illeszthető. Itt fogják kezelni azokat a szépirodalmi és költői munkákat, a melyekben a fővárosi könyvtár már ez idő szerint is bővelkedik.

A főcsoportokat azután a közelebbi tartalom megkülömböztetések szerint ismét számos alcsoportra fogják felosztani. Ezeknek az alcsoportoknak a tárgykörét azonban ezuttal nem állapitották meg, hanem a berendezkedést a könyvtár vezetőjére, dr. *Toldy* László, főlevéltárosra bizták, a kinek intézkedését a bizottság majd felül fogja vizsgálni.

A fővárosi könyvtárt a központi városháza *Károly*-körúti oldalán, a tiszti kaszinó egykori helyiségében rendezik be.

A bizottság ezuttal a könyvtár látogatásának közérdekü kérdésében és végleges megállapodásra jutott. Kimondotta ugyanis, hogy a könyvtárt a rendes hivatalos órák alatt bárki megtekintheti s igy az ezentul a nagy közönségnek is rendelkezésére áll.

A bizottság egyik későbbi ülésén megállapitotta a könyvek kikölcsönzésének módozatait is, s egyuttal kimondotta, hogy a könyvtárból könyvet kaphatnak dijtalanul kölcsön a törvényhatósági bizottság által megválasztott fővárosi tisztviselők, továbbá a főváros valamennyi hivatalának és intézetének alkalmazottjai, a kikért azonban a felelősség magát a hivatalt vagy intézetet terheli.

Külön tanácsi engedély alapján kaphatnak a könyvtárból kölcsön könyvet a hazai és külföldi tudományos intézetek és tudományos czélu kutatók.

Egyáltalán ki nem adhatók azonban a közigazgatási munkák, unikumok, kéziratok és a szótárak.

Külföldre csak a reciprocitás elveinek szigoru alkalmazása mellett adnak ki könyveket.

A könyvtár hétköznaponként d. e. 10—12-ig és d. u 4-7 óráig áll a közönség rendelkezésére.

A károly-körúti kis üvegtetős száraz kapu felett ott ékeskedik immár az uj mázolatu czimtábla: „*Székesfővárosi könyvtár*". Ez az ige elég hamar testet öltött.

Cognac és bor árlejtés.

A főváros ma irta ki az árlejtést a székesfővárosi Erzsébet szegényházba és a fiókintézetekben az 1901. év folyamán szükségeltető cognac- és bor-szállitására. Az ajánlatokat lepecsételt boritékban mintákkal együtt deczember 11-ig az Erzsébet szegényház gondnoki hivatalában (VII., Alsóerdősor 7. sz.) kell benyujtani, a szükséges 500 korona biztositékot pedig az árlejtés napján déli 12 óráig a központi péztárba kell befizetni.

A tanács a cognac és bor szükséglet költségeinek maximmát 1200 koronában irányozta elő. A beérkezett ajánlatok felett a szegényházra felügyelő bizottság *Horvát* János tanácsos elnöklete alatt a mondott időben a gondnoki hivatalban fog dönteni.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 422 gyermek, meghalt 237 egyén, a születések 185-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 312 törvényes, 110 törvénytelen; nemre nézve 217 fiu, 205 leány. Halvaszületett 10 gyermek köztük 7 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 32·0.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 18.0, az egy éven felüli lakosságnál: 14.0, az öt éven felüli lakosságnál: 12·3

A halottak közt volt 111 (—) finemü, 126 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 5. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 17-nél).

Az év eddigi 45 hetében élve született összesen 20.461 gyermek, meghalt összesen 12.944 egyén, a születések többlete ehát 7517; a mult év megfelelő időszakában született 20.496 meghalt 13.253, a születések többlete tehát 7.243.

Az élve szülöttek között volt: 102 római katholikus, — görög katholikus, — görög keleti, 14 ágostai evang., 9 helvét, — unitárius, 34 izraelita, 3 egyéb, — összesen 162. Halvaszülöttek összesen 4.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1142 beteget, szaporodás 369, csökkenés 359, maradt a hét végén 1152, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 155 beteget, szaporodás 49, csökkenés 32, maradt a hét végén 172, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 578 beteget, szaporodás 293, csökkenés 245 maradt a hét végén 626, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 732 beteget, szaporodás 141, csökkenés 121, maradt a hét végén 752. Összesen ápoltak a mult hét végén 2607 beteget, szaporodás 852, csökkenés 757, maradt a hét végén 2702.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros" harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek, s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közön-

ség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezes, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni, s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;
kimeritő és pontos ismertetéseiben.
Ez volt, s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

Szoborpróba a Kigyó-téren.

A főváros képző-művészeti bizottsága előterjesztést tett a tanácsnak, hogy mielőtt az Ő felsége által ajándékozott *Pázmány* és *Werbőczy* szobrokat az ujonan alakult *Kigyó*-téren felállitanák szükségesnek tartja, hogy előzetesen tegyenek gyakorlati kisérleteket, vajjon a szobormüvek a kijelölt helyen miképen érvényesülnének s akár müvészeti, akár esztetikai szempontból nem merülnek-e fel kifogások. A bizottság tehát kéri a tanácsot, hogy a szobrok és alapzat természetes nagyság modelljét vagy legalább is az azok körvonalait feltüntető alakokat a helyszinén állittassa fel, s a hivatalos szemle idejét állapittassa meg.

Az uj főügyész.

Fülepp Kálmán, eddigi helyettes főügyészt a főváros törvényhatósági bizottsága megválasztotta a főváros tiszti főügyészévé, a tiszti ügyészség fejévé.

A választás ellenjelölt nélkül történt meg, nyilvánvaló jeléül annak, milyen megérdemelt kitüntetés Fülepp Kálmán megválasztása.

Fülepp Kálmán kiváló tehetségü régi munkása a fővárosnak a ki minden tekintetben dicsőségére fog válni ezentul is annak a törvényhatóságnak, mely bizalmával kitüntette.

Márkus József alapitvány.

Márkus József főpolgármester közszolgalatának huszonötödik évfordulója alkalmából a főváros törvényhatósági bizottságának tagjai tudvalevőleg elhatározták, hogy az ünnep emlékére a főpolgármester neve alatt alapitványt létesitenek, a melynek kamatai-ból a főváros alkalmazottjait fogják segélyezni. A bizottsági tagok, ugy határozták, hogy az alapitvány tőkéjét egymás között közadakozásból gyüjtik össze A gyüjtés 18430 koronát eredményezett, s a legutóbbi közgyülés elhatározta, hogy az összeget maga a főváros egésziti ki 20.000 koronára. A tanács most foglalkozott az e czélra szükséges 1570 korona fedezetének kérdésével, s azt határozta, hogy a váratlan kiadásra az idei zárószámadások keretében talál fedezetet.

A megvédelmezett budai társaskocsi vonal.

A székesfővárosi közlekedési vállalat már ismételten folyamodott a tanácshoz, hogy a *Vöröskereszt* kórház *Krisztina*-téri vonalának beszüntetéséhez járuljon hozzá. A tanács a napokban tartott ülésében a társaságot kérelmével megint elutasitotta még pedig azzal a megokolással, hogy a jelzett közlekedési utvonalra a budai közönségnek nagy szüksége van, s igy a vonal *beszüntetése* a közérdekkel ellenkeznék. A társaság a határozatot nagy keserüséggel fogadja, mivel csak nemrég számszerint bebizonyitotta, hogy a kérdéses forgalmi vonalra tetemesen ráfizet.

A tüdőbetegek szanatoriumának disznövényei.

A „budapesti szegénysorsu tüdőbetegek szanatóriuma“ egyesületének igazgatósága a fővároshoz kérvényt nyujtott be, melyben kijelenti, hogy a szanatórium épitkezése a budakeszi erdőben már annyira

előrehaladt, hogy a jövő év tavaszán már a telep parkozásának és rendezésének munkálataira kerül a sor. Az egyesület hivatkozik az intézmény humanus jellegére és arra, hogy a szanatorium közadakozásból, egyenesen a főváros kiváló áldozatkész segedelmével épült, s igy kéri a tanácsot, ezuttal se tagadja meg támogatását, hanem a parkozáshoz szükséges diszbokrokat, 3—4 éves facsemetéket és néhány évelő növényt (fenyőfélék) a főváros faiskolájából díjtalanul adományozza az egyesületnek, a mivel szemben kijelenti, hogy a kiásás és el-szállitás költségeit az egyesület kész saját pénztárából fedezni.

A fővárosi szobrok története.

Small Lajos nyugalmazott fővárosi allevéltárnok érdekes munkát fejezett be. Nevezetesen megirta az összes budapesti köztereken és templomok előtt álló vallásos jellegü szobrok történetét. A terjedelmes munka hosszas kutatás és fáradság gyümölcse. Az erre vonatkozó vaskos kéziratcsomót benyujtotta be a szerző a főváros tanácsának, azzal a kérelemmel, hogy annak kinyomatása költségét a főváros vállalja magára. A tanács a kérelmet előreláthatólag teljesiteni fogja, mivel az érdekes munka történeti jelentőséggel bir.

A Riadó-utcza fásitása.

A II. kerületi *Pasa-réten* levő *Riadó*-utczát ez év folyamán makadam uttal látták el, ugyanott kifogástalan gyalogutat készitettek. Mind e munkákat a főváros azért hajtotta végre, mivel az utcza forgalma nagy s a közönség gyakran használja e t az utvonalat. Az uj gyalog ut szélén azonban fákat nem ültettek, s igy a járó-kelőket a nap heve ellen mi sem védi meg. A II. kerületi elöljáróság azzal a kérelemmel járult a tanácshoz, hogy a *Riadó* utcza befásitását rendelje el, nehogy a rendbehozott utcza a jövő nyáron is nélkülözni legyen kénytelen a fák árnyékát.

Jóváhagyott alapitványok.

Zólyomi *Wagner* Géza dr. 1000 koronás alapitványt tett le a főváros pénztárába, azzal a kikötéssel, hogy azt a főváros közönsége mint a zólyomi Wagner Géza dr. József-fiárvaházi alapitványát gyümölcsözőleg kezelje. Az alapitvány évi kamatait mint cziméből is kitetszik a József-fiuárvaház szorgalmas és jómagaviseletü növendékei között osztanák ki, mint jutalmat és segélyt, még pedig a növendék kilépése alkalmával azonnal az árva saját kezéhez fizetnék ki. Ugyanilyen alapitványt tett dr. zólyomi *Wagner* Géza a budai *Mayer Ferencz* fiuárvaház és az *Erzsébet*-leányárvaház növendékei számára is. A belügyminiszter most mindhárom alapitvány alapitó oklevelét jóváhagyta, s igy az alapitványok most már véglegesekké váltak.

Fertőzött kutak a városligetben.

A városligeti mutatványos-tér közelében több közkutról hivatalosan megállapitotta a főváros, hogy vizük nagy mértékben fertőzött s igy az élvezete a közegészségre veszedelmes. A tanács most a kutak vizének használatát eltiltotta. A kutakat azonban nem tömik be, hanem csupán fedőlappal zárják el. Ez az intézkedés tüzbiztonsági szempontból történt, hogy ha a környéken tüz ütne ki, a kutak vizét az oltá nál felhasználhassák.

Nyaralók közbiztonsága.

A II. kerületi *Trombitás* utat csupán csak a kiépitett részén látták el közvilágitással. Az utnak a *Zöldvadász*-utnál kezdődő még ki nem épitett része ellenben a világitást teljesen nélkülözi, holott ezen az uttesten már több nyaraló épület van. Ezeknek a nyaralóknak a közbiztonsága érdekében most előterjesztést tett a II. kerületi elöljáróság a tanácsnak, hogy az utat legalább egyelőre kőolaj lámpákkal világittassa.

Uj országos lelenczház

A „*Fehér kereszt*“ országos lelenczház egyesület *Szabadkán* fiókintézetet létesitett, melyben a hét éven alóli elhagyott és talált gyermekeket veszi gondozásba. A fiókintézet már megkezdte működését, a miről a belügyminiszter körrendelet alapjában értesitette az ország valamennyi törvényhatóságát. A belügyminiszter egyuttal felhivta a hatóságokat, hogy a gyermek elhelyezéseknél az uj intézetet is vegyék figyelembe és az elhagyott gyermekeket lehetőleg ott helyezzék el, még abban az esetben is, ha esetleg a gyermeket és kisérőjét vasuton kellene Szabadkára elszállittatni. Az intézet igazgatóságánál a gyermek és kisérője számára ingyenes vasuti jegyek állanak rendelkezésre.

A Szabolcs-utcza világitása.

A mérnöki hivatal előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a VI. kerületben levő *Szabolcs*-utczát gázvilágitással lássa el. A *Szabolcs*-utcza egy telek kivételével már teljesen kiépült, járdával és szegélykővel van ellátva, csupán csak világitás hiányzik. Ennélfogva azt javasolja a hivatal, hogy a Szabolcs-utczában két darab egész éjjel égő és két darab fél éjjel égő gázlámpást állitson fel. K számitotta a mérnöki hivatal azt is, hogy a lámpák világitásának évi költsége a két egész éjjelre égőé 53 korona 52 fillér a két fél éjjelre égőé pedig 27 korona 92 fillérre rugnak, a mely összegből a folyó évre körülbelül mindössze csak 16 korona jutna.

Az erzsébetvárosi plébánia templom belső felszerelése.

Az erzsébetvárosi plébánia-templom épülete már teljesen készen áll, ugy hogy nemrég a megáldásának a napját is megállapitották. Időközben azonban kiderült, hogy az egyházi szerek és ruha felszerelések, melyek a templom megáldásához okvetlen szüksége-

sek, kellő mennyiségben rendelkezésre nem állanak. *Tóthfalussy* Béla plébános tehát előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a hiányzó szerek és ruhák beszerzése iránt sürgősen intézkedjék, nehogy a megáldásnál az egyes kellékek hiánya zavart idézzen elő. A tanács az előterjesztés alapján megbizta *Rózsavölgyi* Gyula alpolgármestert és *Tóthfalussy* Béla plébánost, hogy a hiányzó szereket rövid uton szerezzék be A felhasználható költségek maximumát 5000 koronában állapitották meg.

Bezárt iskola.

A fővárosban egyre terjed a gyermekek őszi betegsége. Az óvóintézkedések nem tudnak gátat szabni a kanyaró dühöngésének, pedig a hatóság mindent elkövet a közegészségügy érdekeinek védelmére. Igy a tanács legujabban elrendelte, hogy a VII kerületi *Bezerédy* utczában levő elemi leányiskola 1/c. osztályát, amelynek tanulói a ragadós betegségben sorra megbetegedtek, két hétre bezárják.

Az előljáróságok müködésének felülvizsgálata.

Az előljáróságokról szóló törvény értelmében a polgármester, illetőleg a két alpolgármester állandóan ellenőrizni tartozik a kerületi előljőróságok müködését s e czélból legalább negyedévenként beható vizsgálatot köteles tartani. A polgármester ez idei év harmadik negyedére eső vizsgálatokat befejezte s most hivatalos uton bejelenti a törvényhatóságnak, hogy az előljáróságok müködése a legutóbbi negyedév alatt kifogásra okot nem adott, hanem minden tekintetben megfelelő volt.

A totalizatőr a szegényeknek.

A magyar lovasegyesület idei őszi versenyei 67329 korona 30 fillért jövedelmeztek a főváros szegényalapjának. Ennyit vontak le ugyanis a totalizatőr és bookmecker fogadásokból, a szegény alapot megillető százalék czimén. A lovasegylet igazgatósága most megküldötte az összeget a fővárosnak.

Uj vizvezeték a X. kerületben.

A közgyülés jóváhagyta a tanácsnak azt a határozatát, mely szerint a X. kerületnek a *Harmat*-utcza, *Jászberényi*-ut és *Kolozsvári*-utcza közti részében a vizvezetéki csőhálózatot a műszakilag letárgyalt tervek alapján kiterjeszti. A költségeket 2500 koronában állapitották meg. A határozatot a tanács most terjesztette jóváhagyás czéljából a belügyminiszterhez.

Országos gyüjtés, tüzkárosultak javára.

Az *Ugocsa*-megyei *Temesváralja* községnek csaknem kivétel nélkül szegénysorsu lakosait sulyos csapás érte e hónap 5-én. Ezen a napon ugyanis e községben tüz ütött ki és 13 telek valamennyi épülete, betakaritott terménye, s a lakosok minden ruha készlete és butorzata porrá égett. *Ugocsa* megye alispánja most körrendeletet intézett az összes társhatóságokhoz, s a szerencsétlen tüzkárosultak javára könyöradományok gyüjtésére kéri fel őket.

A fővárosi tisztviselők féláru vasuti jegyei.

A polgármester ma rendeletet adott ki a főváros valamennyi hivatal vezetőjének, hogy az 1901. évre szóló féláru vasuti jegy igazolványok kiállitása iránt a magyar államvasutak igazgatóságához intézett kérvényeket legkésőbb decz. 15-ig a polgármesteri hivatalba küldjék be, mivel később a kérvényeket az elnöki ügyosztály már el nem fogadja, s a vasut igazgatóságához hivatalból át nem küldi.

Vizvezeték a Harmat-utczában.

A főváros elhatározta, hogy a X. kerületi *Harmat*-utczában a vizvezetéki csőhálózatot kiépitteti A belügyminiszter most ezt a határozatott jóváhagyta.

Uj villamos vasut a fővárosban.

Ürményi Pál rákospalotai lakos a napokban folyamodást adott be a kereskedelmi miniszterhez a kitől a fővárosban épitendő uj közuti villamos vasutra kér előmunkálati engedelmet. Az uj villamos vasut a *Gizella*-térről a *Margit*-hidon át a *Margit*-körutra, a régi *Szt.-János* kórház mellett, a *Várfok*-utczán keresztül a várba vezetne fel, a hol a diszterem lenne a végső állomása. A kereskedelmi miniszter a főváros tanácsához küldte le a kérvényt, hogy véleményes javaslatot tegyen.

A nőgyógyászati klinika tüzbiztonsága.

A füvészkertben épült uj nőgyógyászati klinika tüzbiztonsága érdekében elhatározta a főváros, hogy három tüzicsapot állittat fel az épület előtt és a csapok felállitásához szükséges csővezetéket lerakatja A munka 1750 korona költségbe kerül. A közgyülésnek e tárgyban hozott határoz tát a belügyminiszter jóváhagyta. A költségeket a 100 milliós kölcsönből fedezik. A főváros az uj tüzicsapok felállitását azért határozta el, mert a klinikán egy alkalommal igen veszedelmes tüz dühöngött.

Védekezés az árviz ellen.

A főváros árvizügyi bizottsága megvizsálta a dunai árvizvédelmi müveket, s valamennyit teljesen rendben találta. A vizsgálatokat rendesen minden évben őszszel és tavaszszal megszokták tartani, nehogy valami kataszrófa meglephesse a fővárost.

Tanulók a szibériai képkiállitáson.

Sochaczewski Sándor lengyel festő, kinek szibériai képekből álló kiállitása most az *Uránia* Szinház épületében látható, engedélyt kért a tanácstól, hogy a kiállitás megtekintésére a

községi iskolák tanulói között 20 filléres kedvezményes belépőjegyeket osztathasson szét. A kérvény szerint a kiállitás cultur historiai értékkel bir s a képek a szibériai életet élénk szinekkel ecsetelik. A festő szegénysorsu tanulóknak ingyenes belépő jegyeket is ad ki.

A budai sikló reformjai.

Többször emlegetett terve és óhajtása a fővárosnak, hogy a budai gőzsiklón a közlekedést éjjel 11 óráig kiterjesztesse és külön menetjegyeket adasson ki a fel és le közlekedő utasok számára. A főváros egy alkalommal már kötelezte is a társaságot az ujitások életbeléptetésére, a kereskedelmi miniszter azonban e határozatot csak fele részében hagyta jóvá, kimondotta, hogy a társaságot jog szerint nem lehet arra kötelezni, hogy külön menetjegyeket bocsásson ki. Mégis azonban fölhivta a fővárost, hogy a kérdést tegye beható megfontolás tárgyává, s a megoldására keressen módozatokat. A tanács felhivására most a hegyipálya társaság bejelentette, hogy a 11 óráig tartó közlekedést október 1-je óta már életbe léptette, a külön menetjegyek kiadását azonban a társaság pénzügyi érdekeinek teljes megóvása mellett lehetetlen lesz megoldani. A társaság tisztelettel meghajlik a hatóság rendelete előtt, s a maga részéről is kiván a kérdéssel foglalkozni, a mely czélra legalkalmasabbnak tartja, hogy ha a tanács néhány tagból álló külön bizottságot küld ki, a mely a társaság vezetőségével egyetértve a hegyipálya közlekedési és üzleti viszonyairól magának meggyőződést szerezne, s a nyert tapasztalatok alapján a tanácsnak jelentést tenne.

A budapesti közuti vaspálya-társaság zárószámadásainak felülvizsgálata.

A budapesti közuti vaspálya-társaság 1899. évi zárószámadásait a főváros nevében *Lampl* Hugó főszámvevő már átvizsgálta s beterjesztette felülvizsgálat czéljából a közuti vasut üzletvizsgálatára kiküldött külön fővárosi bizottság elé. E bizottság azonban a zárószámadásokat csak később veheti tárgyalás alá, mivel ez idő szerint a vasut müszaki felülvizsgálatával van elfoglalva. A müszaki vizsgálat pedig fontos és hosszadalmas munka, mivel ez alkalommal a társaság müködését abból a szempontból is ellenőrzés alá veszik, hogy az épitési tőkéjét szerződésszerüen használja-e fel?

Közgazdaság

Pamut-ipar Csongrád megyében.

Darányi Ignácz földmivelésügyi miniszter legujabb törekvése oda irányul, hogy egy hatalmas iparágat t. i. a pamutszövetek előállitását meghonositani az országban, még pedig oly annyira alaposan, hogy a *kellő nyersanyag termelésről is gondoskodva legyen az ország határain belül.* Ez utóbbi czélra közép Tiszavidéke, nevezetesen *Csongrád*-megyének talaja és éghajlata a legalkalmasabbnak kinálkozik A szükséges előleges tanulmányozások és előkészületek még nincsenek ugyan egészen befejezve, de a sikeres eredmény már is biztosnak tekinthető a mennyiben különösen a tengeri földek, de az alföldi Tiszamentében honos termelőviszonyok általában véve nagyon kedvezőnek mutatkoznak a pamut plántálására.

Hirdetések.

900: 12401. eln. szám.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a hivatalnoki létszámhoz tartozó alább felsorolt állásokra, ugymint:

1) egy 2800 kor. évi fizetéssel 800 kor. évi lakpénzzel javadalmazott kerületi adópénztárnoki,

2) egy 2000 kor. évi fizetéssel és 700 kor. évi lakpénzzel javadalmazott adószámv. hiv. II. o. számtiszti-, és

3) egy 2400 kor. évi fizetéssel, 800 kor. évi lakpénzzel es 400 kor. évi kocsiátalánynyal javadalmazott közp. vásárcsarnoki gépészi állásra, — valamint a felsorolt magasabb illetményü állásoknak esetleg fokozatos előléptetése utján leendő betöltese következtében megüresedhető adópénztári I o. pénztár. tiszti (2200+700), II. o. pénztártiszti (1800+700.), III. o pénztártiszti (1400 60 .), adópénztári gyakornoki (két-két évi szolgálatidő után két izben 200—200 koronával emelkedő 1000 korona évi segélydij), adószámv. hiv. számsegédi (1600+700) számgyakornoki (lásd adó pénzt.-gyak rnoki) és közp. vásárcsarnoki segédgépészi (1600+600), állásokra ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a jelzett állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy erre vonatkozó szabályszerüen bélyegezett pályázati kérvényüket a származásuk, élekoruk, magyar állampolgárságuk, előéletük, az 1883. évi I. t.-cz.-ben megállapitott elméleti és gyakorlati illetve szakképzettségük, eddigi alkalmaztatásuk s ezenfelül — a székesfővárosnál rendszeres alkalmazásban nem álló folyamodók — az egészségi állapotuk (hatósági orvosi bizonyitvány) igazolására szolgáló okmányaikkal tüzetesen felszerelve s a székesfőváros tanácsához czimezve, ennek elnöki és személyügyi osztályánál (IV. ker. Központi városház I. em. 24. ajtó sz. a.) 1900. évi deczember hó 15-ik napjának déli 12 órájáig okvetlenül nyujtsák be, mert később érkező kérvények egyáltalán nem fognak figyelembe vétetni.

Megjegyeztetik, hogy:

a.) az olyan pályázók, a kik magyar állampolgárságukat nem igazolják, — a kik életük 18. évét még be nem töltötték, vagy a törvényes életkort (40 év) már meghaladták és sem a székesfőváros szolgálalában rendszeres hivatalnoki állásokon még alkalmazva nincsenek, sem pedig korengedélylyel nem birnak, — továbbá a kik a törvényes minősitéssel nem rendelkeznek, s illetve kérvényeiket a szükséges okmányokkal a legpontosabban fel nem szerelik: egyszerüen vissza fognak utasittatni;

b) az adószámv. hiv. számtiszti-, számsegédi- és számgyakornoki állásokra megválasztandó egyének tartoznak a székesfőváros adóhivatalai személyzete részére megállapitott gyakorlati szakvizsgát — amennyiben ezen képesitéssel nem rendelkeznének a 345/900. kgy. sz. szabályrendeletben körülirt következmények terhe alatt egy, — illetőleg két év alatt letenni.

c) a közp. vásárcsarnoki gépészi és segédgépészi állásokra pályázóktól a stabil és condensatiós gépek kezeléséről vizsgabizonyitvány, valamint az elektrotechnikai tanfolyam elvégzéséről szóló bizonyitvány kivántatik meg,

d) azokkal szemben, kik még nem állanak a székesfőváros szolgálatában, vagy csak ideiglenes minőségben vannak alkalmazva, egy-, illetőleg két évi próbaidő fog kiköttetni.

Budapesten, 1900. évi november hó 16-án.

Halmos.
polgármester.

Budapest Székesfőváros tanácsa.

1900; 12324. eln. szám.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a hivatalnoki létszámhoz tartozó, alább felsorolt állásokra ugymint:

1) egy 6000 korona évi fizetéssel és 2000 kor. évi lakpénzzel javadalmazott tanácsnoki-, és

2) egy két-két évi szolgálati idő után két izben 200—200 koronával emelkedő 1200 kor. évi segélydijjal javadalmazott tanácsi fogalmazó-gyakornoki állásra, valamint az elől emlitett tanácsnoki állásnak esetleg fokozatos előléptetése utján leendő betöltése következtében megüresedhető I. osztályu.

tanácsjegyzői (4000 + 1200) II. o.
tanácsjegyzői (3200 + 1000) I. o.
tan. fogalmazói (2600 + 800) II. o.
tan. fogalmazói. 2000 + 700) és

tan. fogalmazó-gyakornoki (1. a. 2. pont alatt)

állásokra ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a jelzett állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy erre vonatkozó, szabályszerüen felbélyegzett pályázati kérvényüket a származásuk, életkoruk, magyar állampolgárságuk, előéletük az 1883. évi I. t.-cz.-ben megállapitott elméleti képzettségük, eddigi alkalmaztatásuk s ezenfelül a székesfővárosnál rendszeres alkalmazásban nem álló folyamodók — az egészségi állapotuk (hatósági orvosi bizonyitvány) igazolására szolgáló okmányaikkal tüzetesen felszerelve s a székesfőváros tanácsához czimezve, ennek elnöki és személyügyi osztályánál (IV. ker.. központi városház I. em. 24. ajtó sz. a) *1900. évi deczember hó 12-ik napjának déli 12 órájáig* okvetlenül nyujtsák be, mert később érkező kérvények egyáltalában nem fognak figyelembe vétetni.

Megjegyeztetik, hogy:

a) az olyan pályázók, a kik magyar állampolgárságukat nem igazolják, — a kik életük 18. évét még be nem töltötték, vagy a törvényes életkort (40 év) már meghaladták és sem a székesfőváros szolgálatában rendszeres hivatalnoki állásokban még alkalmazva nincsenek, sem pedig korengedélylyel nem birnak, — továbbá a kik a törvényes minősitéssel nem rendelkeznek s illetve kérvényeiket a szükséges okmányokkal a legpontosabban fel nem szerelik: egyszerüen vissza fognak utasittatni, azzal a kivétellel mégis, hogy a fent megjelölt életkor a tanácsnoki és tanácsjegyzői állásokat elnyerni óhajtó pályázókra nem vonatkozik

b) azokkal szemben, a kik még nem állanak a székesfőváros szolgálatában vagy csak ideiglenes minőségben vannak alkalmazva, a menynyiben a tanács által betöltendő állásra választatnak meg, egy évi próbaidő köttetik ki.

Budapesten, 1900. évi november hó 13-án.

Halmos.
polgármester.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV.. Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., Józsaf-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbízásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros" kiadóhivatalában

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV. Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váczi-utcza 81.

III. évfolyam. Budapest, 1900. deczember 3-án. 46. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Takarékosság és kenyér.
A belvárosi plébánia templom eltolása.
Aszfalt-burkolat a Zichy muzeum előtt.
A főváros Lipót-körúti házépitése.
A fővárosi közegek dijazása vizsgálati eljárásoknál.
Buda fejlesztésének programmja.
Statisztika.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtöhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenítéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek el avol tása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZAG ZÁLOGKÖLCSÖN RESZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam. 1900. Budapest deczember 3. 46. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Takarékosság és kenyér.

A pénzügyi bizottság vészharangozása sorra megtermette a maga gyümölcseit. A jövő évi költségelőirányzatban mutatkozott deficzit valóságos extázisba hozta a gondos városatyákat: a takarékosság derék, elismerésre méltó elve formális dühöngéssé fajult. A bizottság sorra elfogadta az okszerü inditványok mellett a bizarrnál-bizarrabb terveket, a melyekkel a tényleges pénzügyi egyensulyt ugyan helyre nem fogják tudni állitani, de épen elegendők arra, hogy a fővárost a legképtelenebb helyzetbe sodorják és lehetetlen feladatok elé állitsák.

Legujabb, tehát legaktuálisabb ezek közül — de egyuttal a legfájóbb is — az a birálat, a melyben a bizottság a főváros tisztviselői karának müködését részesitette és az a határozat, melylyel a tiszti fizetések időközi megtakaritása czimén elért bevételt az eddigi 1%-ról 2%-ra emelte fel.

Ennek a két cselekménynek eddig is már három más következménye lett s ki tudja, hogy mi minden lesz még ezután.

Az első egy polgármesteri rendelet, melyet a főváros első tisztviselője valamennyi hivatalvezetőhöz intézett, a személyzet munkásságának jobb kihasználása és a hivatalos órák pontos betartása érdekében. Elmondja, hogy ő a maga részéről ugyan nem osztja teljesen a bizottság fölfogását, mindazonáltal maga is meggyőződött arról, hogy egyik-másik hivatalban részint a személyzet munkásságának a fogyatékossága, részint pedig a hivatalos órák pontatlansága indokolt panasz lehet. Utasitja tehát a hivatalfönököket, hogy a személyzet rejét kellőkép kihasználják és szigoruan ügyeljenek a hivatalos órák pontos betartására. Ennek az intézkedésnek eredményéről a polgármester a hivatalok küszöbön levő megvizsgálása alkalmával személyesen kiván meggyőződést szerezni.

Ez a rendelet a megszokott szigoru és erélyes hangon szól s ridegségét csak igen kis mértékben enyhiti az a kijelentés, hogy a polgármester nem osztja *teljesen* a felhozott kifogásokat.

A másik rendelet szintén a polgármestertől ered, s ugyancsak a hivatalvezetőknek szól. A pénzügyi bizottságnak az interkaláris százalék megállapitása tárgyában hozott határozata következtében felhivja az összes hivatalvezetőket, hogy a vezetésük alatt álló hivatal ügyforgalmát és személyzeti létszámát szigoruan mérlegelve legkésőbb *deczember 15-éig* tegyenek jelentést arról, vajjon az alájuk rendelt személyzetet az ügymenet fennakadásának veszedelme nélkül milyen mértékben lehetne apasztani. A mennyiben ugyanis a pézügyi bizottság emlitett inditványát a közgyülés határozattá emeli, ennek elkerülhetetlen következménye az lenne, hogy az időközi megtakaritások terhére alkalmazott személyzetet ez alkalmaztatása alól fel kellene menteni s a polgármester erre az eshetőségre számitva már most tájékozódni óhajt a felől, vajjon az ügymenet fennakadása nélkül ez egyáltalán keresztül vihető lenne-e és ha igen, milyen arányban és módon?

A harmadik, a legsulyosabb és legmegdöbbentőbb intézkedés a polgármesternek az az akcziója, hogy az interkaláris százalék feleme lése következtében szükségessé vált személy

zet apasztások ügyét a tanács elé vitte s a tanács szomoru megadással konstatálta, hogy a mennyiben a pénzügyi-bizottság határozatát a közgyülés magáévá teszi, abban az esetben *ötvenegy dijnokot kénytelen a főváros elbocsájtani*, mert ezeket az embereket csupán az átmeneti fizetésmegtakaritások terhére alkalmazták, — napidijaikat utalványozni tehát továbbra — fedezet hiányában nem lesz lehetséges.

A tanács legteljesebb mértékben *megdöbbent* a szomoru tény hatása alatt s kényszerüségében mást nem tehetett, mint hogy kimondotta, hogy a szerencsétlen napidijasokat nem lehet télviz idején világgá ereszteni, hanem a legrosszabb esetben is kiadják három hónapi járandóságukat, hogy abból addig, mig uj állást találnak megélhessenek.

Igen fontosnak találjuk mind a három intézkedést. A legutóbbiról nem is kell ezt konstatálnunk, hiszen még a mai lassan felbuzduló kedélyeket is állandó és általános izgalomban tartja.

A pénzügyi bizottságnak régi vesszőparipája az a panaszkodás, hogy a főváros költségvetésének főbaja a személyzeti kiadások tulságos nagy mértéke lenne, s a főváros hivatalnokai munkásságát nem használná ki eléggé.

Megszokott, kivül állóknak tetszetős, hangzatos kijelentések ezek, melyek még a nagy nyilvánosság előtt is gyakorta zajos visszhangra találnak. Hogy is ne! Hisz olyan könnyü nem szeretni azt a tisztviselőt, a ki a törvények rendelkezéseit kénytelen szigoruan végrehajtani, a ki büntet, ha kihágást követünk el, minduntalan meghiv, idéz, okmányokat követel tölünk, adót szed, tárgyal, várakoztat, — söt — tisztelet a kivételnek — nem is épen udvarias hangon látja el a bajunkat — ha zugolódni merünk és igy tovább. Persze, hogy ez mind a *fél érdekében*, a törvény rendelkezései nyomán történik s az esetleges kellemetlen oldalai abból az egyszerü okból esnek igy — mert másképen nem lehet, hogy a tiszviselő nem szórakozásból várakoztatja a nyakán a feleket, — hanem mert tulhalmozott munkájával egy pillanat alatt el nem bánhat, — ilyesmikkel ugyan már kitörödnék?

Nem, mi még mindig azt a világot érjük a melyben a hivatalnok gyülöletes, zsarnok, a ki a polgárok zsirján hizik és uraskodik, — a ki hivatalos órák alatt sétál vagy a körmét piszkálja. — A tömeget értjük. A ki a hivatal belsejébe bele nem lát s a mit lát, azt félre magyarázza s meg nem érti — attól egyebet nem várhatunk. — Ámde egészen egyebet várunk a pénzügyi-bizottságtól, s magától a polgármestertől.

Ezeknek az uraknak tudniok kellene, hogy a főváros hivatalai — alig egy-két igen kis kivétellel — teljesen elmerültek a rengeteg munka sulya alatt, s a közigazgatás gépezete egyenesen felmondaná a szolgálatot, ha számtalan tisztviselő még jogosan megilletö szabadidejét is a hivatalos ügyek elintézésére nem forditaná.

Pedig ezt igazság szerint nem lehetne és nem is lehet megkivánni töle. A főváros és alkalmazottja között alkalmaztatásakor kétoldalu szerződés jött létre, a mely szerint az alkalmazott arra vállalkozik, hogy a törvényszerü hivatalos órák alatt teljes erejéből dolgozik. A fővárosnak nincs joga annyi munkát bizni reá, hogy a rendes hivatalos órák alatt elvégezni képes ne legyen. Ez a kihasználása a személyzetnek még a humanizmus követelményeivel sem egyeztethetö össze.

Nem hisszük, hogy maga a polgármester úr is épen ilyen jól ne tudná a főváros hivatalainak tulterheltségét. A ki városi ügyekkel foglalkozik — tudja és látja okvetlenül. Ha pedig igy van, miért van az, hogy a kicsavart czitromot még tovább sajtolják, — legalább is látszólagosan, — a külső világ előtt? A megrovás és rendelkezés ez esetben csak a járatlan tömeget ingerli a hivatalok ellen és legfeljebb arra alkalmas, hogy a néhány különösen ambiciózusabb tisztviselőnek kedvét szegje.

Nem állitjuk, hogy abban az óriási testületben csakugyan nem akadnának kevésbbé szorgalmas, vagy épenséggel hanyag tisztviselök is, — ezek azonban kivételek, a kik személyenként felelösek fönökeiknek, — de miattuk az egész testületet, általános gáncs nem érheti.

Czéltalan és oknélkül megalázó volt tehát ez az intézkedés, de mennyire eltörpül ahhoz képest, hogy most azt az ötvenegy napidijast elakarják bocsájtani. Ugyanazokat az embereket azért fogadtak fel, mert a munkájukra nagyon is szüksége volt és van a fővárosnak.

Ki ne tudná, hogy a fővárosnál, — mint sok más helyen is, de sehol annyira, mint épen itt, — a munka oroszlán részét a napidijasok és a kishivatalnokok végzik. Sok ügyosztály, elöljáróság és más hivatal a legfontosabb munkákat dijnokokkal végezteti. Tekintsük csak az illetöségi ügyosztályt. Évek hosszu sora óta nem dijnokok végzik-e a fontos fogalmazói teendöket, még pedig a munkának olyan mennyiségü anyagát, a mely minden képzele-

tet fölülmul. Ebben a hivatalban egy-egy előadó ötven-hatvan érdemleges elintézésre váró ügydarabot kap átlag naponként, s a díjnokok szolgálata ellen eddigelé kifogást nem tett senkisem. Törekvő emberek ezek, itt és másutt egyaránt, kik a jobb jövő reményében szolgálják a fővárost s a napidíjaikért keservesen megdolgoznak.

Mi lenne a főváros közigazgatásából, ha most egyszerre ötven embert eltávolitanának? Csöd és skandalum. Egyszerüen mesebeszéd, hogy ez a közigazgatás fennakadása nélkül *mostanság* lehetséges lenne.

Aztán kiket bocsájtanak el? A kiket a vaksorsa *formaszerint* az átmeneti megtakaritások terhére felvettek közé juttatott! Mit változtat ez a díjnok helyzetén? Mivel szolgált reá a *saját hibáján kivül* az ilyen ember, hogy kenyerétől megfosszák? A fővárosnak szüksége volt réájuk, kell most is a munkájuk, — ők is reászorultak a kenyérre, — miért tehát a bomlás előidézése! Puszta szeszélyből teszik talán a takarékoskodás *czégére* alatt?

Uraim, ez nem takarékoskodás. Ez közönséges önámitás. Nem a gyufán kell spórolni és nem a kenyéren. Ha a főváros elkövetné azt az igazolhatatlan barbárságot, — nemcsak az emberiesség ellen vétkeznék, hanem önmaga ellen is, mert keservesen ráfizetne a takarékosságra.

Komolyan sem vehetnök azt a szándékot, ha nem tudnók, hogy a *központi segédhivatalból már eddig is hat gépirónőt elbocsájtottak.* Olyan hölgyeket, a kik hosszú várakozás és vagy épen egyéb állás elhagyása után állottak a főváros szolgálatába, s most keservesen csalódnak szép reményeikben. Pedig ezekre a gépiró hölgyekre ma is égető szükség van a segédhivatal ma is roskadásig görnyed a munka terhe alatt.

Ilyen csúfság még nem esett meg — nyugodtan elmondhatjuk — Budapest székesfővárosával. Reméljük és e tekintetben a törvényhatósági bizottságra appellálunk, talán ezuttal sem történik meg.

Csupán egy valamin csodálkozunk, hogy a között a sok okos és feltétlenül jóakaratu uriember között, kik eddig ezzel az ügygyel foglalkoztak, egy sem akadt, a ki a fővárosi hivatalnokok és díjnokok karának teljes erejéből pártjára kelt volna s kimondta volna, hogy nem ők a hibásak a pazarlás miatt, hanem a mai elfajult, elkorcsosult és tulfejlődött *rendszer.*

A személyzeti kiadások nagysága pedig nem azért megdöbbentő, mert az alkalmazottak nem dolgoznak, hanem azért, mert a főváros ügykezelése bonyolódott, nehézkes, felesleges czafrangokkal teli, az ügyek érdemleges elintézése pedig ugyancsak olyan bonyodalmakkal és felesleges idő és munkát rabló nehézségekkel jár, hogy a közönséget is százféle oktalan zaklatásnak teszi ki, — és elsősorban pedig a tisztviselőt elviselhetetlen teherrel sujtja.

Tessék a közigazgatás menetét egyszerüsiteni, világos eljárást elrendelni, s akkor majd lehet talán redukálni a személyzeti kiadásokat. De nem oknélküli elbocsájtások utján, — ezt csak hagyjuk a sarki grájzlernek, — hanem ugy, hogy a megüresedett és feleslegesnek bizonyult állást nem töltik be.

Egyedül ez az egyetlen egyenes és lelkiismeretes eljárás, mely a főváros sokat hangoztatott méltóságának és tisztességének egyedül megfelelő.

Azzal az ötven elbocsájtással üzött izlés-telen játékot pedig hagyjuk abba — de tüstént.

A belvárosi plébánia-templom eltolása.

Az eskütéri hid épitése következtében elmélyitett belvárosi plébánia-templom áthelyezésének kérdése hosszú idők óta gondot okoz a fővárosnak. Többször felmerült az eszme, hogy a plébánia-templomot az uj amerikai módszer szerint más alkalmas helyre eltolják.

A bonyodalmas kérdés a mult héten nagy lépéssel jutott előre. A mérnöki hivatal ugyanis részletes javaslatot dolgozott ki, a melyben több alternativ terv mellett a plébánia-templom eltolatását ajánlja a tanácsnak. A nagyérdekü előterjesztés részletesen kifejti, hogy a belvárosi plébánia-templom a jelenlegi helyén és állapotában továbbra meg nem maradhat.

De nemcsak a templom áthelyezésének kérdése vár megoldásra, hanem ezzel kapcsolatosan gondoskodni kell megfelelő plébánia-lakról (parochiáról) is. A belvárosi plébánia-hivatal és paplakás ugyanis ez idő szerint a meghosszabbitott *Váczi*-utcza volt *Lipót*-utczai részének egy kisebb bérházában szorong, számos apróbb lakók közé beékelve. Ez a helyiség nemcsak teljesen alkalmatlan a kivánt czélra, hanem

a templomtól távol is fekszik ugy, hogy e miatt a legkellemetlenebb szituácziók állanak elő. A szentségek kiszolgáltatása és általán a papi szolgálat körül különösen tél idején mindenféle nehézségek merülnek fel.

A mérnöki hivatal terve szerint a *templomot ellehetne tolatni arra a telektömbre, a mely a régi városháza lebontása következtében felszabadult. A templom régi helyén pedig épittessen a főváros modern, s a czélnak minden tekintetben megfelelő plébánia-lakot, s ennek főrészében a paplakásokat és a plébánia-hivatalt rendezze be, a földszinti helyiségeket pedig boltoknak használja fel,* sőt szükség esetén az épület néhány felesleges helyiségét előkelőbb lakásokul is bérbe adhatja. Ezeknek a boltoknak, a melyek az uj hidfő utvonalán előreláthatólag keresettek és értékesek lennének, a *bérjövedelméből a mérnöki hivatal kimerítő számadásai szerint az épitkezés és eltolatás összes költségeit fedezni lehetne*, miért is ezzel a megoldással a *főváros minden anyagi megterheltetés nélkül egy uj pompás középülethez*, a plébánia-hivatal pedig megfelelő helyiségekhez jutna, a régi templomot meglehetne menteni az elpusztulástól és végre a munkálatok végrehajtásával a főváros ismét segitene valamelyest az épitő-ipar ismeretes pangásán.

A mérnöki hivatal ezt a tervet a legmelegebben ajánlja elfogadásra. Azonban minthogy számitani kellett azzal a tartózkodó hangulattal, a melylyel a főváros a *Mester*-utczai iskola eltolásának kudarcza óta a házeltolás müveletével szemben érthetően viseltetik, több alternativ tervet is dolgozott ki, a melylyel a belvárosi plébánia kérdését rendezni lehetne. Igy többek közt abban az esetben, ha a főváros a templomot lebontatná és a régi városháza helyén a elemelt utczaszinten ujból felépittetné, a plébánia hivatalt a szomszédos *Klotild*-palotában lehetne elhelyezni, a hol a hivatalt a külső közönségtől el lehetne különiteni. A *Klotild*-palotában megfelelő helyiségek rendelkezésre állanának és e házban csak néhány nagyobb lakás lévén, e hivatal nyugalmát mi sem zavarná, ez a helyiség még akkor is megfelelő lenne, ha az uj templomot a *Hal*-téren épitenék fel, mert a templomtól a parochiát csak egy ház választaná el.

Sokkal nagyobb nehézségekbe ütköznék azonban a templomnak magán a *Hal*-téren való elhelyezése, mert ezt a terepviszonyok gátolják és a szük helyet ujabb költséges kisajátisások utján kellene kiegésziteni.

Felemliti végül még a mérnöki hivatal, hogy tetszetős megoldásnak kinálkozik az a terv is, hogy a dunaparti görögtemplomot szerezzék meg és alakitsák azt a belvárosi plébánia czéljára, ez azonban szintén igen nagy anyagi áldozatokkal járna, melyeket a főváros ösmert pénzügyi viszonyai meg nem engednének.

A mérnöki hivatal munkálata mindenesetre igen méltó a figyelemre. A belvárosi plébánia-templom áthelyezésének kérdése immár égetővé vált, s a további halogatás annál kevésbbé lehetséges, mivel az elfogadott terv kivitele is időt, még pedig igen sok időt vesz igénybe.

De még a hidépitkezés befejezésére való tekintet nélkül is fontos és halaszthatatlan a templom ügye már csak vallási és esztetikai szempontból is a melyekkel a lemélyitett, körülbástyázott templom helyzete ugyancsak ellenkezik. A mérnöki hivatal tervezete igen tetszetős. Elvégre is jobb módot, mint az eltolás nem fognak találni soha. A templom régi épületéért kár lenne mindenképen. Csupán a minden kegyeletet és gyengédséget nélkülöző üres ujkori felfogás törhet a vesztére ennek a régi és több szempontból becses épületnek. Meg kell őrizni az ujhodt czifra városban a multnak ez egyszerü, becsületes emlékét, a régi Belvárosnak talán utolsó nevezetességét.

Értjük a főváros idegenkedését az amerikai mesterségtől. Bizony az a multkori eset — kellemetlen emlék.

Elvégre is azonban az nem lehetne elegendő ok az uj terv mellőzésére. Csak azt az egyet ajánljuk, hogy ehhez a tervhez ne készülődjenek annyit, mint amahhoz, mert akkor nem lesz csuda, ha elfő a dolog, mielőtt feltálalhatnák.

Auer-égők a Nádor-utczában

Több nádorutczai háztulajdonos a tanácshoz folyamodást nyujtott be, melyben azt kéri, hogy a Nádor-utczában a főváros a gázlámpákat *Auer*-égőkkel lássa el. A kérvényezők kijelentik, hogy hajlandók az uj világitással felmerülő többlet költséget sajátjukból fedezni, csakhogy a jobb világitáshoz, a melytől fontos üzleti érdekeik is függenek — mielőbb hozzá juthassanak. — A tanács a méltányos kérelem teljesitése elől nem zárkózik el.

Aszfalt-burkolat a Zichy-muzeum előtt.

A főváros hetekkel ezelőtt sulyos hibát, vagy mondjuk tévedést követett el. Olvasóink bizonyára élénken emlékeznek még a Zichy-muzeum ügyére, a melylyel annak idején érdeme szerint foglalkoztunk. Ime azóta fordult egyet a dolog sorja, s a mérnöki hivatal siet megragadni a legelső kedvező alkalmat, hogy a tanács tévedését, vagy talná a saját mulasztását is jóvá tegye.

Örömmel s bizonyos kis mértékével az elégültségnek regisztráljuk a következő értesülésünket, mely — bár csupán közvetett uton — fordulatot ad a Zichy-muzeum előtt létesiteni kért zajtalan burkolat ügyének s bizonyságot tesz róla, hogy a mit egyenes uton elég tapintatlanok voltak visszautasitani, — ime egy kis kerülővel mégis csak sietnek szivesen teljesiteni.

A dolog érdemében tehát az eredmény ugyanaz, — most már csak teljes tisztelettel azt kérdjük, — hogy minek volt épen szükséges a minapi formai, vagy mondjuk ki magyarán: erkölcsi vereség?

A vitás burkolat ügyében vett értesülésünk a következő:

A magyar királyi államvasutak igazgatósága az iránt folyamodott a tanácshoz, hogy a *Rózsa* utczának az *Andrássy*-ut és *Király*-utcza közötti szakaszát aszfaltburkolattal lássa el, mert a nagy zajt okozó kövezet miatt a hivatalnokok nyugodtan dolgozni nem tudnak.

A tanács a mérnöki hivatal véleményét hallgatta meg a kérelem tárgyában. A mérnöki hivatal a napokban terjesztette be jelentését, mely azzal a megszokott kijelentéssel kezdődik, hogy a kért aszfaltozás végrehajtása elhalaszthatatlan közszükségnek nem tekinthető, s igy annak teljesitését nem is javasolhatja. Azt ajánlja azonban a hivatal a tanácsnak, hogy 4 cm. öntött aszfalt burkolattal lássa el a *Rózsa*-utczának az *Andrássy*-ut és Szegfü-utcza közötti részét, mert ezzel a megoldással a vasút igazgatóság kérelme érdemleges elintézést nyer, egyuttal pedig a *gróf Zichy* Jenő muzeumának *Rózsa*-utczai részén zajtalan burkolat létesül, a mit a gróf már régebben kért a a fővárostól, kérelmét azonban akkor nem teljesithették. Ilyen módon egy csapásra két fontos érdeket kielégithetnek s a szükséges költség nem rugna többre 15.000 koronánál. Kéri tehát a hivatal a tanács utasitását, hogy az aszfaltozást végrehajthassa, s egyben a költségeknek az 1902. évi költségelőirányzatban leendő felvétele tárgyában javaslatot tehessen.

A főváros Lipót-köruti házépitése.

A főváros tudvalevőleg elhatározta, hogy a *Lipót*-köruton levő két telkén, melyeket többszöri kisérletre sem tudott eladni, bérházakat épittet. A munka azonban nagyon sürgős, mivel a köruti telkek adómentessége 1902. juniusban lejár, s igy addig az épitkezést be kell fejezni. Felhivta tehát a tanács a mérnöki hivatalt, hogy a *Lipót*-köruti bérházak terveit a lehető legsürgősebben készitse el. A mérnök és épitész-egyesület azonban a tanácsnak ezen intézkedése ellen felszólalt, s arra kérte a fővárost, hogy ne a mérnöki hivatallal készittesse el a terveket, hanem azokat nyilvános pályázat utján szerezze meg, mi ve egyrészt a mérnöki hivatal a bérházak tervezésében gyakorlat hiján kellőképen nem járatos, másrészt egyéb munkával is annyira tul van halmozva, hogy a feladatot helyesen meg sem oldhatja.

Egyedüli helyes és szabályszerü eljárás tehát csak az lehet, ha a tanács kiirja a nyilvános pályázatot.

A mérnök- és épitész-egyesületnek ezt a kérelmét a tanács most a közgyülés elé terjeszti még pedig elutasitó javaslattal, mert abban a véleményben van, hogy az idő már sokkal rövidebb, hogy sem a hosszadalmas pályázati eljárást belehetne tartani, s egyébként is a mérnöki hivatal a tervezéseket már megkezdte.

Nos, hát bizony ezuttal nincs igaza a mérnök- és épitész-egyesületnek. A pályázati eljárás feltétlenül hosszadalmas, a mire itt valóban nincs idő. A fővárost a jó sors kényszeritette arra, hogy maga épittessen.

A mai szomoru pénzviszonyokat mi sem jellemezheti jobban, minthogy a Lipót-köruti telkekre nem akadt vevő. Még csak egy kisujnyi ajánlattevő sem, pedig kétszer is meghirdették az árverést. Most tehát a fővárosnak maradt a kényelmetlen mód, hogy maga épittessen a telkein, nehogy az adómentesség kedvezményét elveszitse. Az pedig, hogy a főváros maga épittet, igen előnyös lészen majd magára a fővárosra. Az épületek a muló időben is épületek maradnak és kétségtelenül megfogják majd hozni a maguk jövedelmét később is, — sőt valószinüleg mind fokozottabban, — s akkor majd elkövetkezik az az idő, hogy nem fogják sajnálni, a miért maga a főváros kényszerült épiteni.

A főváros ritkán csalódott, ha a maga lábán járt. — Nem fog csalódni ezuttal sem. —

A mi pedig a mérnöki hivatalt illeti, épenséggel nincs okunk kételkedni benne, hogy a feladatnak tisztességgel meg fog felelni. A főváros mérnökeiben képesség, tehetség bőven van, — ambiczió és jóakarat szintén. — Miért ne tudnák a tervezett bérházat megszerkeszteni, felépiteni? Természetesen közérdek lett volna, ha a főváros a terveket nyilvános pályázat utján szerezte volna be, de ha már ennyire kifogytak az időből, egészen érthető a tanács eljárása, — s szinte megmagyarázhatatlan az egyesület makacs törekvése. Ez a kérdés azt a lendületet és fulmináns fellépést valóban nem érdemelte meg. —

Most már csak azt kérdjük: „hol vannak a tervek.“

A fővárosi közegek dijazása vizsgálati eljárásoknál.

A főváros területén fenálló egyesületekre felügyelő első foku hatóság, tehát a kerületi előljáróság közegei a rendkivüli vizsgálatok alkalmával eddig külön dijakat számitottak fel az érdekelt egyesületek terhére, minthogy a vizsgálattal járó tetemes munkákat rendkivüli időben, a hivatalos órán kivül kénytelenek elvégezni. A tanács azonban ujabban kimondotta, hogy az egyesületek terhére ilyenféle vizsgálati dijakat felszámitani nem lehet, mert a hivatalos vizsgálat a hatóságnak közérdekből tett funkcziója, a melyet hivatásánál fogva teljesiteni köteles.

Az előljáróságok kérelmére most a tanács ezt a határozatát kiegészitette azzal, hogy megengedte, hogy az előljáróságok a rendes időszaki vizsgálatok teljesitésével megbizott közegeket különös figyelmet érdemlő esetekben valami mérsékelt dijazásban részesithessék, de csupán csakis a főváros terhére. Abban az esetben pedig, ha az egyesület ellen foganatositott vizsgálatot magánpanasz következtében teljesitik és az eljáró közegek külön dijazásra érdemesek, ilyenkor az előljáróságoknak a tanácshoz kell jelentést tenniök és a tanács állapitja meg majd a megérdemelt külön dijakat, szükség esetén a megvizsgált egyesület terhére.

A fővárosban már számtalan megbizhatatlan egyesület adott rengeteg dolgot az ellenőrző, felügyelő hatóság tisztviselőinek. A főváros hivatalaira igen nagy terhet ró ez a felügyelőkötelesség, — mégis a mennyire méltányos és kivánatos, hogy az időn kivül elfoglalt tisztviselő fáradozásáért kárpótlást nyerjen — épen annyira jogtalan dolog volna ezeket a *rendes* vizsgálatok alkalmával felmerült dijakat az ártatlan egyesület terhére róni. Az bizony a hatóság hivatása, s igy a belőle eredő költségek kizárólag a közpénztárt terhelhetik.

Az is egészen méltányos dolog, hogy a feljelentés alapján foganatositott vizsgálatok dijait a vétkesnek bizonyult egyesületekre rójják ki, — a főváros vesztesége csupán akkor igazságtalan, ha a vizsgálat eredményesnek nem bizonyulna, illetőleg az egyesület ártatlanságát deritenék ki, viszont azonban a panaszos felek, — a kiket ilyenkor a költségek terhelnének — vagyontalanok. Ilyenkor azután a főváros viseli a czéltalanul kidobott költségeket. De hát csak viselje; a takarékoskodás nem jelenti azt, hogy ingyen munkát követeljenek az amugy is eléggé igénybe vett tisztviselőtől. Fizessék meg nekik ezután is, a mit megszolgálnak és ne vigyék tulságba a takarékoskodást ott, a hol nem lehet.

A tanács határozatának intencziója kétségtelenül helyes, — csak azután ne értsék félre és ne vonják meg ezentul se senkitől a megérdemelt fillereket.

Buda fejlesztésének programmja.

A szőke Duna jobbpartjának, a főváros budai részének fejlődése kérdésével az utóbbi évek során mind több- és több oldaláról foglalkoznak több-kevesebb alapossággal és igazsággal.

Buda fejlődése kétségtelenül nagy lépésekkel halad előre, s különösen az utóbbi évek alatt felmerült és részben megvalósult eszmék s tervek a jobbparti rész jogos törekvéseit sok tekintetben kielégitették. — A kir. várlak, budai vásárcsarnok, corvintéri vigadó, a Szent-György-tér rendezése, a kibővitet villamos vasuti hálózat, a kelenföldi és lágymányosi nagyszabásu tervezgetések és számtalan más társuk megannyi fontos figyelemreméltó tényező, mely tanubizonyságot tesz arról, hogy a Buda teljes elmaradásáról világgá szórt kifakadások egy része csupán csak frázis, vagy tulságig fokozott helyi lelkesedés. Viszont azonban a dolog másik oldaláról tekintve — kétségtelen valóság az is, *hogy Budát sokszor és méltatlanul mellőzték* és a budaiak törekvéseiben sok igazságot találhatunk. Vannak olyan kivánságai a budai közönségnek, a melyek olyannyira jogosultak, hogy fokozatos — részben pedig sürgős — teljesitésük elől elzárkozni többé nem lehet és nem szabad.

Bizonyos ilyen irányban kifejtett törekvésektől az aktuális jelleget sem lehet immár megtagadni, s igy csak kötelességünket teljesitjük, a midőn kijelentjük azt a szándékunkat, hogy közelebbről Buda jogos érdekeinek ügyével alaposabban foglalkozni fogunk, s a jobbpart méltányos kivánságainak sorsát teljes figyelemmel kisérjük.

Ez alkalommal egy ambiczióz fiatal szakember nemrég megjelent munkájából adunk néhány részletet, a melynek jelentőséget tulajdonitunk már csak abból a szempontból is, hogy körülbelül a budai lakosság ez idő szerinti átalános főbb törekvéseit összegezni, a melyek alkalmasak arra, hogy különkülön és részletesen mérlegelés alá kerüljenek, s az

esetleg felesleges, vagy legalább egyelőre kivihetetlen részletek eliminálása után megmaradó magvában alapjául szolgáljanak további megbeszéléseinknek.

Lord Albert munkája — talán épen mert kisebb méretü és a felkarolt kérdésekkel csupán felszinesen foglalkozik, — csak bizonyos szükebb körben vált ezuttal ismeretessé, s ez a körülmény csak egy okkal több arra, hogy a benne felhalmozott becses anyagot szélesebb terénumon ismertessük.

Buda fejlesztésének programmja *Lord* Albert szerint főbb vonásaiban a következő:

*

Szomoru tény: Budapest két város, nem egy. Az Ofen-Pesth-tel csufolkodó bécsieknek annyiban mindenesetre igazuk van, hogy a két part, ha nem is Ofen és Pest, de külön Buda városa és külön Pest városa maradt az egyesités óta is.

Lehetetlen nem látni, hogy az egységes közigazgatás daczára gazdaságilag, kulturálisan, általában nagyvárosias fejlődés tekintetében mily éles különbségek választják el a két részt, még pedig tagadhatatlanul Buda hátrányára.

Félmillió ember érzi a pesti oldal lakásmizériáját. Ezek mind szomoru vágyódással tekintenek az egészséges, gyönyörü fekvésü, de elhanyagolt, többnyire lakatlan budai hegycsoport felé. Emitt pedig másfélszázezer lakos nélkülözi a könnyü bevásárlás kényelmét üzletek, vásárcsarnokok hiján.

Pesten pompás és olcsó a villamos közlekedés. De a mint Budára akar innen valaki átmenni, drága és sok technikai hiányossággal akadályozott utazást kell tennie. Pesten még a kültelkek fele is palotasorok épülnek. Budán pedig a királyi vár fényével bántó ellentétet képez a Krisztinaváros és a Tabán sok kivénhedt viskójának rendezetlen csoportja.

Kulturális intézmények sorában — a főváros sok anyagi visszonyait ismerve — csak azokról akarok szólani, a melyek létesitése közvetlen szükséget képez, s a halogatás a közmüvelődési állapotoknak egyenesen visszahanyatlását jelenti.

Mert iskolák dolgában, például, lépést kell tartani, ha nem egyébbel, legalább a népesség szaporodásával. A felsőbb tudományos oktatásra vagy szakiskolai kiképzésre Budán egyetlen intézet sincs. A kor jelszava az ipar fejlesztése. Budán nincs ipariskola.

A főváros egyetlenegy, Pesten levő ipari szakiskolája csak kis részét tudja befogadni a jelentkezőknek. Ez a körülmény amugy is szükségessé teszi uj intézet alapitását; Buda elhanyagoltsága pedig nem enged habozást abban, hogy azt a jobb parton, legczélszerübben a Buda magvát képező Krisztinavárosba vagy Tabánba kell helyezni.

A müegyetem felépitésétől a Kelenföld és Lágymányos környéke vár erős föllendülést. Elkészült a Ferencz József-hid nagy áldozattal. Budai hidfőjének közvetlen szomszédságában meg is vásárolt a 27.000 öl telket a müegyetem czéljaira. Itt tehát diákváros lesz előbb-utóbb. A technikának több szakosztálya most pesti bérházakban nyomorog. A boulevard-élet zaja zavarja az előadások nyugalmát, a sötét rajztermek kinossá teszik a technikusok munkáját. Hányszor látni nappal is a müegyetem bérelt házainak ablaksorait belülről lámpafénytől világitva. Ott az ifju müszaki generáczió szeme sorvad naphosszant a gázláng mellett való rajzolgatás miatt. Még ha a jobb part fejlesztését nem is méltányolja valaki kellően, magának a müegyetemnek érdeke ép oly hangosan követeli az uj épitkezések sürgős végrehajtását, mint a mily helyesnek fogadta el a Budára való visszatelepités eszméjét.

Még a vidéki városoknak is ambicziója, hogy a szinmüvészetnek állandó épületet emeljenek s benne állandó társulat müködjék. Budán ma sincs állandó szinház, a mikor Pesten sorra minden városrész követel s kap is szinházat. Most kénytelen a budai valóságos utazásra vállalkozni, ha szinpadi müvészetet akar látni. Népgyüléseket tartottak már Budán a szinház-ügyben. Telek is van rá kitünő a főváros tulajdonában: a Horvát-kert, a Krisztinaváros legforgalmasabb helyén, a hol most egy fabódéban tanyázik a nyári muzsa. A fővárosnak és az államnak egyaránt feladata, hogy Buda társadalmának e kulturális intézményt mielőbb megteremtse.

Ipar és kereskedelem, tehát a modern nagyváros gazdasági életének legfőbb tényezői csak akkor fognak Budán igazi lendületet nyerni, ha a Lágymányoson kereskedelmi kikötő épül. Sokszor hangoztatták ezt már mérvadó körökben s tudtommal a kormány kebelében is kedvező fogadtatásra talált ez az eszme. Maga Darányi miniszter foglalkoztatja müszaki osztályát az immár égetővé vált kikötőépitésnek ezzel a megoldásával.

A fennálló helyzet maga utal erre. A hetvenes években végrehajtott dunaszabályozási müveletek folytán egy nagy vizmedencze lett a folyam szétterjengő vizéből kihasitva a Gellérthegy déli lábától az összekötő vasuti hidig és azon tul is. Ez a Lágymányos vizmedenczéje, a mely kellő kiterjedésénél és Budapest forgalmi középpontjaihoz való közelségénél fogva önként kinálkozik egy kereskedelmi kikötő czéljaira. Nemcsak az szól mellette, hogy aránylag legkissebb költséggel, 16—20 millió koronával teremthetjük meg azt a kikötőt és raktározó teret, mely a magyar főváros — sajnos — nem tulságos élénk vizi közlekedését és forgalmát kielégiti; hanem az is, hogy ipartelepek fölállitására megfelelő kiterjedésü szabad és sik terület, továbbá a Kelenföldön egy tetszés szerint fejleszthető pályaudvar áll a közvetlen szomszédságában. Igy a természetes és gyors fejlődésnek feltételei már meg vannak adva, szemben azzal a fölmerült és bizonyos oldalról felkarolásra talált másik tervvel, a mely száz millió korona költséggel, ennélfogva az ügy halogatásával a fővárostól távol, a Csepelszigeten akar a mi visszonyainkhoz képest pazarlóan nagy kereskedelmi kikötőt épiteni.

Már az is mellette szól a kikötőnek s azzal kapcsolatosan a budapesti gyárvárosnak a Lágymányos külső részein való megteremtésére, a mit föntebb az egyes részek arányos fejlesztéséről mondtam. — Jobban még Budának sem volt egyetlenegy pontja elhanyagolva, mint ez a szép, egészséges levegejü, hegyek lábánál fekvő sik vidék. A második kerület ha nem is ipari központtá, de legalább számos középület székhelyévé tette az állam gondoskodás. Helyesnek is találjuk, hogy az a vidék,

a mely nagyszabásu ipari telep létesitésére teret nem is igen nyujt, legalább ezen az uton jusson bele elhanyagolt állapotából a fejlődésnek abba a menetébe, a melyen a pesti oldal már régóta rohamlépésekben siet előre. De viszont az első kerület egy részének ipari és kereskedelmi negyeddé varázslása ugyszólván az egyedüli feltétele annak, hogy Budán a teljes pangásban levő üzletélet virágzásnak induljon és Pesttel mielőbb diadalmasan lépést tarthasson.

Csakhogy ennek az aktiv fejlesztési munkának is mindig kerékkötője lesz az a sajnálatos adó, a mivel az állami hidak e két part közti forgalmat megterheli. Lehetetlen élénk közlekedést képzelni addig Pest és Buda között, a mig egyszerü bérkocsi 40 fillért, teherkocsi pedig menet-jövet 1 koronát fizet hidvám gyanánt. Ez oly aránytalan megdrágitása a helyi forgalomnak, a mely budai embernek a kocsitartást s az üzleti forgalmat ugyszólván lehetetlenné teszi s Buda és Pest teljes összeforradásának nagy gátat vet. Igy hidvámot nem ismernek külföldön, sem Párisban, sem Londonban, sem Manheimban, a hol pedig a hidak az óriási forgalom lebonyolitására tuczatszámra kötik össze a folyó két partját.

Városrendezési szempontból szólna hozzá Buda fejlesztéséhez, nem tudom eléggé hangsulyozni, mily nagy jelentősége van a budai belső körut szabályozásának és kiépitésének. Ez az utvonal a Margithidtól kiindulva, Margit-körúton, Krisztina-körúton és az Atilla-körúton áthaladva a Gellérthegy dunaparti tövénél tér vissza a Ferencz József-hidon Pesthez. Ez önmagának záródóvá teszi a nagykörúti vonalat, mely Pestnek már évtizedek óta fő forgalmi erévé fejlődött. Ez a teljes körut fogja Budát Pesttel a legegységesebb közlekedési és forgalmi utvonallal egybefüzni, s a városfejlődés menetét egy zárt gyürü menetére terelni.

Ezen körut mentén haladva, lássuk a részleteket, a melyek elé Buda fejlődése néz s a melyeknek végrehajtása valóban kötelesség, elmulasztása bün a rendezés észszerüsége ellen.

Ott az egyik legégetőbb kérdés, a Vérmező megváltása, befásitása, partozása, részben való tervszerü beépitése. Régóta sürgeti azon környék nem kis számu lakossága, hogy ezeket a munkálatokat hajtsák végre. A főváros tárgyalt is e dologban már többször a katonai kincstárral, s csak a túlzó követeléseken mult, hogy eddig az áldozatot meghozni nem lehetett. Mindamellett ez a kérdés pillanatig sem kerülhet le a napirendről, mert a Vérmező mai puszta, kopár állapotában nemcsak azon városrész rendszeres fejlődésének állja utját, hanem a gyakorlatozás, kora hajnali sortüzelés zaja a lakók nyugalmát zavarja, a fölvert por a levegőt fertőzteti meg. Sürgős kötelessége tehát az illetékes köröknek, a város vezetőségének s a közgyülésnek is, hogy a kisajátitás és városszerü rendezés ügyét mielőbb a döntő stádiumába tereljék.

Tovább haladva a körut mentén, a rendezetlen Tabán s a beépitetlen Naphegy az, a mi a szemünkbe ötlik. Ez a hegy reátekint a királyi palotára; ez a falusias elhanyagolt városrész, melynek egyetlen modern háza a Közmunkák Tanácsának palotája, legközelebb összeköttetésbe jut a pazar fényü uj belvárossal az Eskütéri-hid épitése által. Micsoda aránytalanság a Várpalota remek épülettömege, s a Naphegy néhány árván álló villája, kopár oldala közt. Micsoda szánalmas ellentét a Hadnagy-utcza, Aranykakas-utcza és Kosuth Lajos-utcza között. A Naphegyre a legszebb villanegyednek kell épülnie, a Tabánból modern városrésznek kell lennie. Nem maradhat mai rendezetlen állapotában, viskóból összealkotva, a mikor a fény és élet kellő közepébe jut. Mellette az udvar zaja, csillogása, élénk kocsijárása; az uj hidon át előbb-utóbb villamos köti össze Pest szivével, mert a villamos kérdését, bár most elodázták, a közeledés parancsoló szüksége előbb-utóbb meg valósulásra fogja hozni. Itt tehát gyorsan kell cselekedni, hogy annyira, a mennyire csak lehetséges, már is elsimuljon az ellentét, mire a király palotája megnépesül, a hid átadatik a forgalomnak. Ha mód van rá, középitkezéseket kell ott végezni-de főkép a maganépitkezést kell elősegiteni azokkal a kedvezményekkel, a melyeket a főváros Pesten sokhelyt még a külső részeknek is megad. Ilyenek a jó utak épitése, jó világitás, vizvezeték, csatornázás, de főleg a budai belső körúton a harminczéves adómentesség megadása.

Soha annyi jó és rosz idea nem született városrendezésünk egyes fázisaiban, mint a Gellérthegy dolgában. A mióta a sokat emlegetett erődjelleg megszünt rajta, s katonák helyet huszonhárom békés rendőrcsalád kap benne lakást, mindenféle józan és kalandos terv szerint akarják a főváros természeti szépségeinek központjává avatni.

Impozáns sziklatömegeivel, szabadon álló bómbokfalával és gyönyörü kilátást nyujtó felső plateaujával a természet kétségtelenül nem fösvényen ruházta ki erre a föladatra. Budapest ujabb fejlődése során kétségtelen, hogy alig egy-két évtized mulva a Gellérthegy benne lesz a város kellő közepén, aljában mindenütt, a Tabánban, a Németvölgyben s a Lágymányoson ép ugy város fog épülni, mint a hogy szembenéz vele már most is a Duna tulsó partján.

A Gellérthegyet tehát terv szerint és müszaki alkotásokkal bele kell foglalni a főváros aesthetikai képének egységébe, de ugy, hogy ez ki ne vetkőztesse őseredetü szépségének, fönségesen dominálo erejének, szóval természetes jellegének becséből. A csiszolatlan gyémántot is csillogóbbá teszi a csiszolás, de gyémántnak hagyja meg.

Elsősorban tehát azt a csodás szépségü kilátást kell könnyen hozzáférhetővé tenni, a mit a Gellérthegy koronája Budapest legtávolabbi részeire is, egész a környező dombok láncolatáig szemben és szabadon biztosit, mint bármely más emelkedett pontja a fővárosnak. Sikot kell rája vezetni, más oldalról az eskü-téri hid budai fejétől kényelmes és jól megépitett szerpentin uton kell a Belvárossal minél rövidebb uton összekötni.

Mindezeknek a végrehajtása talán nem is messze idő munkája lesz. Legközelebb Széll Kálmán miniszterelnök egyenes kezdőlépésére — végre-valahára — megalakul a városrendezési bizottság. Ennek egyik legszebb feladatát fogja képezni, hogy Buda rendezését gyors megvalósulás stádiumába terelje. És azt hiszem, hogy azok az általánosabb jelentőségü elvek, amiket itt Buda jövő képéről megrajzolni igyekeztem, miodenféle józan városrendezési tervben érvényesülni fognak,

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 451 gyermek, meghalt 221 egyén, a születések 239-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 324 törvényes, 127 törvénytelen; nemre nézve 241 fiu, 210 leány. Halvaszületett 7 gyermek köztük 6 törvényes, 1 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra: 34·2.

A halálozások arányszáma 1000 lakosra: 16.1, az egy éven felüli lakosságnál: 13.3, az öt éven felüli lakosságnál: 12·0

A halottak közt volt 113 (—) finemü, 99 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 2. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 21-nél).

Az év eddigi 46 hetében élve született összesen 20.912 gyermek, meghalt összesen 13.156 egyén, a születések többlete ehát 7756; a mult év megfelelő időszakában született 20.929 meghalt 13.538, a születések többlete tehát 7.391.

Az élveszülöttek között volt: 99 római katholikus, 1 görög katholikus, 1 görög keleti, 13 ágostai evang., 9 helvét, — unitárius, 48 izraelita, 1 egyéb, — összesen 172. Halvaszületett összesen 4.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1152 beteget, szaporodás 337, csökkenés 394, maradt a hét végén 1095, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 172 beteget, szaporodás 37, csökkenés 44, maradt a hét végén 165, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 626 beteget, szaporodás 268, csökkenés 250 maradt a hét végén 644, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 752 beteget, szaporodás 149, csökkenés 125, maradt a hét végén 776. Összesen ápoltak a mult hét végén 2702 beteget, szaporodás 791, csökkenés 813, maradt a hét végén 2690

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros“ harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek, s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk:

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagyközönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, ami a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni, s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt, s maradt a mi programunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt. *A szerkesztőség.*

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Fél évre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 Kor.
Fél évre	4 „

Hirek a városházáról

Nürnberg tanácsot kér Budapesttől

Nürnberg város tanácsa meg van akadva a közuti vaspálya társaságával. Nürnbergben ugyanis a közuti vasuti kocsikat téli időben füteni szokták. A mesterségesen előidézett meleg azonban a kocsik első és hátulsó részén levő ajtókon rendszerint elil-

lan és a költséges fütés hiába valóvá válik. A vasuttársaság igazgatósága most engedélyt kért a tanácstól, hogy a kocsik elején levő ajtókat a fütés idejére bezárhassa és igy védekezhessék a hideg levegő betódulása ellen, a mint azt Budapesten már hosszabb idő óta gyakorlatba vették. A nürnbergi tanácsnak azonban aggodalmai vannak, hogy az ajtók bezárása forgalmi és közbiztonsági okokból egyaránt nehézségekbe ütközik. Megkereste tehát Budapest főváros tanácsát, hogy világositsa föl, vajjon az ajtók lezáratása miként vált be, s az uj rendszer életbeléptetése nem ütközik-e nehézségbe?

A szegényügyi szabályrendelet tervezet sikere.

A közelmult napokban adta ki a fővárosi tanács közjótékonysági ügyosztálya az uj szegényügyi szabályrendelet tervezetét. A munkálatnak máris igen nagy sikere van, a minek egyik legérdekesebb bizonyitéka a vidéki városok élénk érdeklődése. Számos vidéki nagyobb városból érkezett megkeresés a főváros tanácsához, hogy a tervezet egy egy példányát küldje meg nekik. A vidéken olvasták ugyanis e tervezetről közzétett ismertetéseket és az abban felhalmozott anyagot olyan becsesnek tartják, hogy ha a fővárosi tervezet mintájára a vidéki törvényhatóságok szintén a főváros példája szerint szabályozzák a szegényügyet, azzal a fontos közigazgatási ügyágazat országos rendezés-e lehetővé válnék, s mintegy önmagától megvalósulna. A tanács természetesen a kivánt példányokat készséggel bocsájtotta rendelkezésére az érdeklődő hatóságoknak.

A folyammérnöki hivatal uj vezetője.

A földmivelésügyi miniszter ma értesitette a fővárost, hogy a magyar királyi folyammérnöki hivatal vezetésével *Nagy* dön műszaki tanácsost bizta meg. A tanácsos ezenkivül mint külön miniszteri megbizott is fog szerepelni.

A Ferencz József kaszárnya uj gondnoka.

A főváros tanácsa a Ferencz József huszárkaszárnya gondnokául *Pasku* ezredest, a második honvéd ezred parancsnokát választotta meg.

Egy egyesület bonyodalmai.

Sulyos panaszt emeltek a „Haladás leánykiházasitó és temetkezési egyesület“ vezetősége ellen, magának az egyesületnek elégedetlenkedő tagjai. A panaszosok mindenféle visszaélésekkel vádolják az egyesület vezetőségét, panaszolják, hogy a főpénztáros és az ellenőr testvérek s igy a szükséges ellenőrzés teljesen hiányzik, a tagok pedig tetemesen károsodnak. A panaszok alapján az illetékes kerületi előljáróság megtartotta a vizsgálatot, s az egyesület vezetőit állásuktól felfüggesztette. A tanács, a mely második fokban foglalkozott az egyesület dolgairól, nem vette tudomásul az előljáróságnak ezt az intézkedését, mivel a felfüggesztés egyedül a belügyminiszter joga. A bajok orvoslása céljából azonban a kivánt intézkedések megtétele czéljából felterjesztést intéz a belügyminiszterhez és addig is, mig a miniszter rendelkezése beérkezik, *Günther Béla* kerületi választmányi tagot az egyesület működésének állandó ellenőrzésére kiküldötte.

Egy régi egyesület feloszlása.

Az óbudai Frőbel-féle nőegyesület iskoláit és kisdedóvóit a főváros átvette, minélfogva a nőegyesület elhatározta, hogy feloszlik. A belügyminiszter most az egyesület feloszlását tudomásul vette, s erről a főváros közönségét leiratilag értesitette. A Frőbel nőegyesület feloszlásával a fővárosnak egy hosszú idők óta sikerrel működő régi egyesülete mulik el.

Zajtalan burkolat az iskola előtt.

A tanács elhatározta, hogy a Felsőerdősor és Kmetty-utcza sarkán levő fővárosi iskola előtt zajtalan burkolatot létesit. A burkolat költségeit 14300 koronára irányozták elő. Az árlejtést a legközelebbi napokban kitüzik.

A bakterologiai intézet jégszállitmányának vámmentessége.

A bakterológiai intézet panaszt tett a tanácsnál, hogy kocsijait a határokon minduntalan megvámolják, bár az intézet mint tudományos és részben humanus intézmény vámmentességre joggal tarthat igényt. A főváros most kimondotta, hogy az intézet kocsijain levő viztartályok, valamint portati-jégszekrény vámmentesek, s igy azok után vámot követelni ezentul nem szabad.

Védőkészülék a telefon fertőzések ellen.

A telefon kagylója orvosok állitása szerint sokféle közvetitője lehet a ragadós betegségeknek. A budapesti közuti vaspálya-társaság két mérnöke *König* és *Zappner* olyan készülékeket talált fel, a melynek segitségével mindennemü fertőzésnek utját lehetne vágni A szabadalmazott szerkezetet a feltalálók bemutatták a főváros tanácsának, s kérték, hogy azt a hivatalokban berendezett telefon-készülékeknél alkalmaztassa. A tanács a mérnöki hivatallal megvizsgáltatta a védőszerkezetet, s különösen a felől kért felvilágositást, vajon az a telefon használatát nem zavarja-e? A mérnöki hivatal ma tett jelentése szerint a készülék a beszélő kagyló elé vont papirlemezből

áll, a melyet a beszéd befejezte után leszakitanak és könnyüszerrel ujabbal pótolnak, — a kivánt czélra teljesen megfelelő, s a parpirlapok a hang hullámot fel nem tartóztatják, tehát a beszélgetés közvetitését nem akadályozzák. A tanács most végleges határozat hozatala előtt a tiszti főorvos véleményét kéri ki, hogy a szerkezet a fertőzés meggátolására alkalmas-e?

Adományok a Karátsonyi alapitványból.

A *Karátsonyi* Guido gróf *Rudolf* trónörökös emlékére tett hires alapitványa utóbbi években összegyült kamatainak felhasználása felől az alapitó jogutódával gróf *Karátsonyi* Jenővel egyetértőleg most határozott a pénzügyminiszter A kamatokból 20.000 koronás uj alapitványt létesitenek a magyar szent korona országai vörös kereszt egyesületének budai „Erzsébet" kórháza részére. Ez alapitvány kamataiból nyolczadik részletül 20 0 koronát utalványozott most ki a miniszter. A budai nőegyesületnél egykor fennállott, Marczibányi-féle alapitvány kiegészitésére negyedik részletül ezuttal 1000 korona jutott. A nagypénteki református társaság gyermek otthona javára tett alapitvány tőkéjének harmadik részlete fejében 2000 koronát; a magyar gazdaviszonyok országos egyesületének létesitendő 8000 koronás alapitvány második részletéül 1000 koronát utalványoztak ki. A pénzügyminiszter most a főváros tanácsa utján értesitette a nevezett egyesületeket, hogy a felsorolt részleteket a magyar királyi állampénztárnál felvehetik.

A községi szeretetház október hónapja.

A székesfőváros községi szeretetházának igazgatósága jelentést tett a tanácshoz az intézet októberi beléletéről és kiadásairól. A szeretetháznak a mult hónapban 49 növendéke volt. Az iskolai tanitás, valamint az ipartanműhelyi oktatás az egész hónap alatt megszakitás nélkül rendben folyt. A tanulók egészségi állapota teljesen kielégitő, az intézet kiadásai októbérben összesen 3115 korona 56 fillérre rugtak. Ebből ruházatra és ágynemüre 1949 korona 31 fillér, Mosásra 21 korona 20 fillér, élelmezésre 557 korona 81 fillér, termesztményekre és anyagokra 29 korona 56 fillér, világitásra 47 korona 36 fillér, tüzelőanyagokra 485 korona, bútorokra és szerekre 4 korona 20 fillér és végül különféle apróbb kiadásokra 21 korona 12 fillér jutott.

A fiákerek alkonya.

A mind tökéletesebben kifejlődött villamos vasuti hálózat lassanként feleslegessé teszi a bérkocsikat s a két fogatu kocsi a mai praktikus világban mindinkább kimegy a használatból. A rendőrfőkapitányságnak a főváros tanácsához intézett egyik legujabb átirata kétségtelen bizonyiteka ennek a körülmynek. A főkapitány ugyanis azt javasolja, hogy a főváros tiz kétfogatu bérkocsi rendszámának egy fogatu rendszámokra való átváltoztatásához járuljon hozzá. A főváros közlekedési bizottsága november 23-án pénteken d. e. 11 órakor tartandó ülésén foglalkozik a főkapitány javaslatával.

A főváros a „Ferenczvárosi torna-klubnak.

A tanács a „Ferenczvárosi torna-klub" kérelmére a *Bakáts*-téri elemi iskola-torna termét átengedte a klubnak hetenkint háromszori használatra. A fütés és világitás költségeinek fedezésére köteles azonban a klub 80 korona dijat fizetni.

Jóváhagyott alapszabályok.

A női tisztviselők országos egyesületének alapszabályai leérkeztek a belügyminisztertől, a szokásos kormányhatósági jóváhagyással ellátva. Az egyesület most már megkezdi működését, melynek főczélja a magyar korona országainak területén a kereskedelmi irodákban, valamint az állam és egyébb közhivatalokban működő tisztviselőnők érdekeinek ápolása és előmozditása.

Bérkocsi-állomások fenntartása.

A *Tárnok*-utczai bérkocsi-állomás aszfalt-burkolátának jókarban tartására nézve a fővárosnak az angol aszfalt társasággal kötött szerződése lejárt. Ugyanis mostanáig 5 év óta a társaság ingyen tartozott az aszfalt jó állapotáról gondoskodni. A főváros kövezési és csatornázási albizottsága a mérnöki hivatal egyetértőleg azt javasolja a tanácsnak, hogy a szerződésben biztositott jogánál fogva további tiz évre kötelezi a társaságot, hogy a bérkocsi-állomást gondozza még pedig négyszögölenként 60 fillér költséggel. Ugyan igy járt el a tanács a *Bajza*-utczai bérkocsi-állomás dolgában is, a hol a fenntartási egységárakat 30 fillérben állapitották meg, kikötötték azonban azt is, hogy a társaság a javitások alkalmával nem osztott makadám burkoló anyagot, hanem 5 cm. kettős aszfalt coulét használja.

A fővárosi szegényalap szaporodása.

A fővárosi számvevőség most készült el, a különféle mutatványok engedély-dijai czimén legutóbb befolyt összegek részletes kimutatásával Ezek a dijak a fővárosi szegény alapot illetik meg. A számadások tanusága szerint a szegényalap legutóbb az engedély-dijak fejében 6944 korona 87 fillérrel növekedett meg.

Közgazdaság

Kórházak kötőszer szükséglete.

A fővárosi közkórházak kötőszer szükségletének fedezése érdekében tartott árlejtés eredménye felől már kihirdette a tanács érdemleges döntését. A határozat szerint a szállitást a *Schottola* Ernő budapesti

czég kapta vállalatba. A czég a szállitást 45014 kor. 50 fillér költség fejében vállalta el. Az árlejtés iránt élénk érdeklődés mutatkozott, s a tanács a győztes czég ajánlatát, mint legkedvezőbbet fogadta el.

Uj iparvágány közigazgatási bejárása.

A Danubius Schönichen Hartmann egyesült hajó-és gépgyár részvénytársaság uj vasuti vágányait, valamint a „Fakereskedelmi részvénytársaság" iparvágányának közigazgatási bejárását a magyar kir. vasuti és hajózási felügyelőség kiküldöttjének vezetése alatt a héten tartották meg. A bejáráson a főváros részéről *Szabó* Károly tanácsosnak a vasuti ügyosztály fejének vezetése alatt *Fülepp* Kálmán tiszti főügyész, *Henffel* Adolf közlekedési igazgató, és *Mezei* Lajos előljáró vettek részt.

Hirdetések.

77743.
1900. X.

Árlejtési hirdetmény.

A székesfővárosi Szt.-Rókus kórház s annak fiókjaiban, továbbá a Szt.-János kórház s annak fiókkórházaiban nemkülönben a Szt.-István és Szt.-László kórházakban 1901. Január 1-től deczember 31-ig, vagyis egy éven át szükséges kenyérzsemlye- és szarvassüteménynek szállitása iránt ezennel nyilvános árlejtés iratik ki.

Ajánlatok nyujtandók be:

a) Szent-Rókus kórház és fiókjaiban (ide értve a Szt.-László kórházat is).

b) A Szt.-János kórház és fiókjaiban (ide értvé a Szt.-Margit kórházat is.)

c) A Szt.-István kórházban együttesen vagy külön szükséges kenyér-, zsemlye- és szarvassütemények szintén különkülön, vagy pedig mindháromnak együttesen leendő szállitására.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen szállitásra vállalkozni akarnak, hogy 50 kros bélyeggel, az árlejtési feltételek ben kikötött, bánatpénznek a székesfőváros központi pénztárá ánál készpénzben, takarékpénztári könyvecskében, vagy a székesfővárosi hatóság által biztositékul elfogadhatónak kijelölt értékpapiroknak letételét igazoló nyugtatványnyal ellátott, a hivatalos minta szerint szerkesztett, zárt irásbeli ajánlataikat, *1900. évi deczember hó 12-ik napjának d. e. 10 óráig* Viola Imre tanácsnok ur, vagy helyettese kezéhez (Központi városháza II. em. 54. a) nyujtsák be, később érkező vagy utóajánlatok, valamint az oly ajánlatok, melyek a fent előirt kellékeknek meg nem felelnek, figyelembe vétetni nem fognak.

Az árlejtési feltételek a tanácsi X. ügyosztályban (Központi városház II. em. 54. a.) a d. e. hivatalos órákban tekinthetők meg és ajánlati mintákkal együtt kaphatók.

A beérkezendő ajánlatok közül való feltétlen szabad választás jogát a tanács magának fentartja.

Budapesten, 1900. november hó 24-én

A székesfőváros tanácsa.

Árlejtési feltételek.

A főv. dunajobbparti szegényház és polgári tápintézet és a balparti Erzsébet szegényház részére 1901. évre szükséges tej és tejnemüek szállitása iránt.

1. Budapest székesfőváros közönsége kiadja az emlitett intézetekben szükséges tej és tejnemüek szállitását egy évre azaz 1901. január hó 1-től 1901. deczember hó 31-ig.

2. Vállalkozó kötelezi magát, hogy ezen intézetek részére az egész éven át a kötelezett árakon és a szükséglendő mennyiségben 3%-os zsirtartalmu fölös (teljes) tejet, $1^1/_2$ % zsirtartalommal biró lefölözött tejet, továbbá tejfelt, irós-vajat és tehéntúrót szállitani fog.

3. Köteles vállalkozó a naponként szükséglendő tejet és tejnemü czikkeket az intézeti gondnok által mindig egy nappal előbb kiadott utalvány alapján naponként a kijelölt időre pontosan saját költségén az illető intézeti épületbe vagy annak esetleg megnyitandó egy vagy több fiókhelyiségeibe szállitani; a szállitmány az intézeti mérlegen azonnal megméretik. — A mutatkozó mértéktöbblet tekintetbe nem vétetik, s miért a vállalkozó semmiféle kártalanitást, vagy a más alkalommal előfordulható mértékhiányba leendő beszámitást nem igényelhet, ellenben a tapasztalt hiány naponként feljegyeztetik s a hiánynak megfelelő összeg vállalkozónak a szállitásért keresztbe hozandó követeléséből a havi számlán levonatik s azonkivül vállalkozó ellen az 5) pontban foglalt eljárás is alkalmaztatik.

4. A szállitmány átvétele az intézeti orvos, az intézeti felügyelő bizottmány egyik tagjának ellenőrzése mellett az intézeti gondnok által eszközöltetik, s a mennyiben a szállitmány előirt minősége iránt kételyek támadnának, ezen közegek együttesen a vállalkozóra nézve feltétlenül kötelezőleg határoznak a szállitmány el vagy el nem fogadása iránt s az esetben, ha a szállitmányt egészben vagy részben visszautasitják, e visszautasitott mennyiség vállalkozó által a szerződésnek megfelelővel azonnal kicserélendő, a mit ha a vállalkozó tenni elmulasztana, vagy az ujabb szállitmány a rendes ogyasztás idejére nem érkezik vagy nem érkezhetik meg, a szükséglendő mennyiség akármely termelőtől vagy kereskedőtől fog vállalkozó költségeire beszereztetni.

Az intézeti főorvos által a szállitott czikkeknek esetleg elrendelt vegyi vizsgalatából felmerülendő költségeket a mennyiben a vizsgálat kideritette, hogy a kérdéses czikk a szerződés kikötötte minőségnek nem megfelelő vállalkozó köteles viselni.

5. Ha vállalkozó a szerződésben körülirt kötelezettségeinek bármi tekintetben eleget nem tenne, a suly vagy ürhiány jelentkezése esetén először 50 azaz ötven korona, másodszor 100 azaz száz korona, harmadszor 200 azaz Kettőszáz koronával birságoltatik meg, mely birságösszegek vállalkozótól közigazgatási végrehajtás utján behajthatók, vagy pe-

dig vállalkozónak a legközelebbi haviszámlájára utalványozandó összegből vagy biztositékából egyszerüen levonhatók, háromszori megbirságolás után előforduland ó szerződésszegés esetében, vagy ha vállalkozó a szállitást az 1. pontban meghatározott időben meg nem kezdené, avagy a szállitást félbeszakitaná, jogában állana a főváros közönségének a szerződést minden birói közbenjövetel nélkül megszüntnek tekinteni. — A szerződés megszüntetése esetén vállalkozó kárára és költségére uj árlejtés tartatik, mely árlejtés vagy az uj vállalkozó szerződésszegése miatt elmozditása esetén tartandó többi árlejtések eredményéből a főváros közönségére esetleg háramolandó árkülönbségért s egyéb hátrányokért vállalkozó az egész szerződési idő e egész biztositékával és egyéb irgó és ingatlan vagyonával felelős beleegyezését adván vállalkozó, hogy szükség esetében ezen szerződés netaláni megszegéséből a székesfőváros közönségére háramolható károknak megfelelő s a fővárosi tanács által megállapitandó összeg erejéig a zálogjog vállalkozó bármely ingatlan vagyonára a főváros közönsége javára bekebeleztethes ék.

6. Vállalkozó az árlejtés alkalmával a dunajobb- és balparti Erzsébet-szegényházi intézet részére a székesfőváros központi pénztárában letétbe helyezett 1000 (Egyezer korona) biztositékát illetve bánatpénzét csak a szerződési idő lejártával adatik vissza s akkor is csak miután konstatáltatott, hogy vállalkozó ezen szerződés által elvállalt kötelezettségének mindenben eleget tett.

7. Vállalkozó semmi esetben árfelemelésre vagy kártéritésre igényt nem tarthat még akkor sem, ha az intézet vagy fiókjai, esetleg valamely távolabb helyre tétetnék át vagy megszüntettetnék.

8. Vállalkozó ezen szerződést a főváros közönségének előleges irásbeli beleegyezése nélkül semmi szin alatt másra át nem ruházhatja.

9. Vállalkozónak az ezen szerződés alapján teljesitett szállitásért keresetbe hozandó követelése az intézeti gondnokság, orvos s az intézeti felügyelő bizottmány egyik tagja, végre a fővárosi tanács illető ügyosztályának vezetője által láttamozott s a számvevőség által érvényesitett számlák alapján polgármesteri utalványozásra havonként a fővárosi központi pénztárnál fizettetik ki, megjegyeztetik továbbá, hogy az 1888. április 25-én 374 sz. kelt közgyülési és 16191/88 tan. határozat alapján vállalkozó által a havi számla minden hó 15-éig benyujtandó, késedelmes benyujtás esetére minden egyes esetben 50 Kor. rendbirsággal fog a vállalkozó sujtatni, valamint 2% illetve 3% kamat le fog vonatni az esetre, ha a kiutalványozott összegeket vállalkozó az utalványozási rendelet kézbesitésétől számitott egy hó, illetve egy év alatt fel nem venné.

10. Vállalkozó kötelezőleg kijelenti, hogy a főv. törtörvényhatósági bizottságának 1885. évi 7·50 kgy. határozata értelmében az ezen vállalkozása után részére kiutalványozandó kereseti összegekből a fővárosi alkalmazottak azok özvegyei és árvai segélyalapjának javá eső 1/100 rész levonását türni kötelesek.

11. Minden ezen szerződési viszonyokból eredhető perlekedések esetében aláveti magát a vállalkozó a főváros által szabadon választandó bármely budapesti kir. biróság itéletének és a sommás perbeli eljárásnak.

12. A szerződés megkötésével és az annak alapján történendő pénzfelvétellel járó bélyegkiadásokat, dijakat illetékeket s egyébb költségeket vállalkozó viseli.

13. Ezen szerződés vállalkozóra aláirás, Budapest fő- és székvárosára nézve pedig annnak tanácsilag tett jóváhagyása napjától bir kötelező erővel.

Budapest 1900 november hó 16-án.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a Duna bal és jobb-parti szegényházakban elhelyezett ápoltak, az orvosi kezelő- és szolgaszemélyzet részére szükséges tej és tejnemüek szállitására 1901. január hó 1-től ugyanazon évi deczember hó végéig terjedő egy évi időtartamra irásbeli ajánlatok utján nyilvános árlejtést hirdet.

Miről a vállalkozók azzal értesittetnek, hogy irásbeli és lepecsételt ajánlataikat magyar nyelven kiállitva folyó *évi deczember hó 11-én délután 4 óráig az Erzsébetszegényházi gondnoki hivatalban* (VII. ker., Alsóerdősor, földszint) Horvát János tanácsnok úr vagy helyettese kezeihez nyujtsák át.

Az ajánlathoz 1000 (Egyezer) korona bánatpénz csatolandó, illetőleg ezen bánatpénz készpénzben, takarékpénztári könyvecskében vagy a székesfővárosnál elfogadott óvadékképes értékpapirokban, legkésőbb az árlejtés napján, vagyis folyó évi deczember hó 11-én déli 12-óráig a főv. központi pénztárban teendő le és az erről szóló letéti nyugta az ajánlathoz mellékleudő.

Az elkésve érkezett vagy utóajánlatok, vagy olyanok, a melyek az előirt minta szerint nincsenek kiállitva, valamint olyanok, melyek nem magyar nyelven vannak kiállitva avagy bánatpénzzel a fentebb megszabott módon vagy egyáltalán nincsenek ellátva, figyelembe nem vétetnek.

A beérkezett ajánlatok közül bármelyiknek elfogadására nézve fenntartja a székesfőv. tanács magának a szabad választás jogát.

Az árlejtési feltételek a székesfővárosi tanács IV. (közjótékonysági) ügyosztályában (IV. ker., Borz-u. 7. I em 6 sz. a.) és az Erzsébet szegényház gondnoki hivatalában (VII. Alsóerdősor 7. sz.) megtekinthetők és ugyanott ajánlati minták is kaphatók.

Budapest 1900. évi november hó 16-án.

A székesfőváros tanácsa.

Ajánlat.

Minta.

A fővárosi balparti szegényházi és a duna-jobbpart Sándor-laktanyai szegényházi intézetekben elhelyezett ápoltak és személyzet részére az általam ismert és kötelezőleg átvállalt árlejtési feltételek alapján 1901. évi január hó 1-től deczember hó 31-ig terjedő egy évi időtartamra szükséges tej és tejnemüek szállitását és pedig:

1. Fölös tej 3% zsirtartalommal . . . . . fillér
1. a) Ugyanaz pastenrizált állapotban . . . . . fillér
2. Lefölözött tej 1½% zsirtartalommal . . . . fillér
3. Tejfel . . . . . fillér
3. a) Ugyanaz pastenrizált állapotban . . . . . fillér
4. Irós vaj . . . . . fillér
4. a) Ugyanaz pastenrizált állapotban . . . . . fillér
5. Zehénturó . . . . . fillér
5. a) Ugyanaz postenrizált állapotban . . . . . fillér

ért elvállalom.

A bánatpénz fejében letett összegről a letéti bizonyiványt (a, csatolom.

Budapesten 1900 évi . . . . . hó . . . . n

vállalkozó

lakik . . . . ker . . . . . .

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** **kamatozással,** ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., Józsaf-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros" kiadóhivatalában

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV. Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váczi-utcza 81.

III. évfolyam. Budapest, 1900. deczember 10-én. 47. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A reklám.
A mesterutczai villamos.
Tulkiadások a közegészségügy érdekében.
A temető látogatók zaklatása.
Az izraelita tanulók szombati oktatása.
Hólerakodó helyek.
Statisztika.
Irodalom és művészet.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenítéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 .

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kifünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lakáskiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKAREKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam 1900. Budapest deczember 10. 47. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A reklám.

A napilapokban erélyes felzudulásokat olvastunk a legutóbbi napokban az iparhatóságnak a kereskedők ellen inditott akcziójáról. Ez a mozgalom visszhangra talált a főváros közgyülésén is, mely — sajnos — épen olyan kevés tájékozottsággal foglalkozottvele, mint akár maguk a kereskedők. Ismeretes dolog, hogy az ipartörvény intézkedéseit az iparhatóságok ujabban minden bejelentett hihágás esetében szigoruan alkalmazzák, s a tömeges és gyors vételre ingerlő árusitást keményen büntetik.

Az alsóbb hatóságoknak ez az eljárása egyrészt az összhangot keresi a tisztességtelen verseny ellen tervbe vett korlátozó intézkedésekkel s azoknak mintegy előkészitője akar lenni, más oldalról pedig nem is közvetlenül az elsőfoku hatóságok inicziativájából történik, hanem egyenesen a legfelsőbb kereskedelem és iparügyi forum: a kereskedelmi miniszterium rendeletét hajtja végre.

A tisztességtelen verseny megszüntetésének kérdésével nemrég már hosszasabban foglalkoztunk az akkor e tárgyban megtartott anket alkalmából. A kereskedők most megindult mozgalma ugyan erösen idöelötti és talán részben tárgytalan is addig, a mig tisztességtelen verseny megakadályozásáról szóló törvényt meg nem alkotják, — minthogy azonban a nyilvánosság előtt, ennek teljes belevonásával akar propogandát szerezni saját eszméinek és a kereskedőknek saját érdekükben kifejtett törekvéseit már most érvényesiteni igyekszik, s végül a hatóság egyenes megtámadásának téves eszközével akarja vélt igazát diadalra juttatni, — a dolog érdemének sulyán kivül már csupán ezek a körülmények is arra inditanak, hogy az ügynek ujból teret szenteljünk, s megkisértsük kissé belevágni a sajgó kérdés elevenébe.

A dolog történeti háttere, előzményei ugy hiszszük ismeretesek.

A budapesti kereskedők között évek óta és föképen évekkel ezelött számtalan akadt, ki hangzatos kiáltó czégérekkel, gyakran hamis és lehetetlen állitásokkal akart magának reklámot szerezni, s nagy forgalmat biztositani. Az ilyen üzlettulajdonos, a ki a vevö megjelenésére csupán *egyszer*, *egy izben* számitott, rendesen a hitelezöi elöl menekült a tömeges eladás révébe, hol hirtelen megrakodott a lehetőség szerint összeharácsolt bevételekkel, hogy aztán sietve evezzen tova uj biztosabb hazába, esetleg valamely uj név alatt megnyitott uj üzlet jobban jövedelmező ölébe.

Az „alkalmi elárusitók“ hada ellen még ugyancsak évekkel ezelött inditották meg a háborut a tisztességes kereskedők, kik az olcsón adott silány portéka miatt rengeteg veszteségeket szenvedtek, mivel az állandóan kevés pénzzel rendelkező nagyközönség szivesen mond le a minöség magasabb fokáról, ha a szemnek tetszetős árut olcsóbb pénzen szerezheti be.

Megindult tehát a hajsza a kereskedelmi tisztesség nevében a tisztességtelen verseny ellen.

Még 1884-ben, tehát talán elég idejekorán megkapták a tisztességes kereskedők legerösebb védö bástyájukat, az ipartörvényt, a melynek 51. §-a valóban tág térben és igen messzemenö módon biztositja a szolid és tisztességes árusitást, a korlátozott versengést.

Vagy egy évtizeden át meg is voltunk békében a törvénynyel. Ha kihágás fordult elő, megbüntették, ha pedig feljelentés nem történt, a kisebb eset szemet nem szúrt, — átsiklottak rajta. Ebben megvolt a hatóságnak a maga jó érzéke és biztos felfogása.

A tisztességtelen verseny elméletének lassu kifejlésével azonban a régi állapotokon a világ tova rohant.

Elfajult a kereskedők magatartása és lassanként elfajult a hatóság felfogása is. A kereskedők nem elégedtek meg a hatóság mérsékletével, vészt kiabáltak s a hangzatos erkölcsi jelszavakkal megtöltötték a levegőt. — A feljelentők az ügyeket felvitték legfelsőbb forumig, hogy csak a kihágás magasabb fokának megállapitását kieszkolhassák. — A hatóság a rázogatásra fel is ébredt, — s a lábára állt, de olyan hatalmasan, hogy most már ők riadtak meg tőle, s ördögöt hirdetve — szét rebbentek.

Itt vagyunk ma. A tisztességes konkurrenczia megvédése érdekében eddig is lelkiismeretesen jártak el a hatóságok, de az érdekeltek keveselték. Most azután, mikor gyakran tullőnek a czélon, — sokalják. De ők lovalták bele, ők erőszakolták ki ezt a hangulatot.

Mintha az aesopusi mesét hallanók. A békák királyt választanak. A fadorong nem tetszett s felfalja őket a gólya-király.

Kétségtelen dolog, hogy a hatóság ma már tulmegy a határon. Az élelmesség és a szükséges reklám nem bün, hanem a kereskedő tisztességes eszköze az élet küzdelmében. És ime, milyen különös jelenség: mig a kereskedelmi miniszterium a mai rideg álláspontját el nem foglalta, azelőtt soha sem volt drákói itélet iparkihágási ügyben, sem pedig iparkihágássá nem minősitettek nem rosszakaratu cselekedetet. Ki hát a hibás?

Ma már egészen másként vagyunk. Ma bizony iparkihágás az, ha a kalmár hirdeti, hogy portékája *olcsó*. Pedig hát ugyan mit hirdessen, ha ezt nem? Egyebet se mondhat, mint hogy jó és olcsó a mit árul. Ezt pedig mondania kell, ha áruit elakarja adni.

Igen jogos és helyénvaló tehát a kereskedők felzudulása, — és minden tekintetben méltánylandó az a törekvésük, hogy a szükséges és korlátozott reklámnak tért biztositsanak. Ezt máskép azonban el nem érik, mint ha a tisztességtelen versenyre vonatkozó törvény keretében tisztázódni fog a helyzet és sikerül majd megállapitani azt a finom határvonalat, mely a megengedett reklámot a tisztességtelen vevőcsődítéstől elválasztja.

Csak abban tévednek, — még pedig igen nagyot — elégedetlenkedő kereskedőink, hogy *helytelenül keresik bajaik forrását, nem találják meg „sérelmük“ igazi okát és téves eszközökkel akarják kivivni az óhajlott czélt.*

Mint a nyujtott kis visszapillantásból kiderül, kereskedőink önmaguk az okai a mai állapotoknak. De sőt tovább megyünk, önmaguk az okai annak is, hogy az egyelőre elfogadott elvek mellett annyi esetben, és néha talán valóban méltánytalanul — megindítja a hatóság az eljárást. Mert a kihágási eljárást a legtöbb esetben nem hivatalból inditja meg a hatóság, hanem a konkurrens kereskedő feljelentésére. Miért van ilyen szellem, ilyen „tisztességes együttérzés“ kereskedőink között? Ha a hatóságnál a feljelentés megtörtént, mit tehet egyebet az, mint hogy a fennálló szabályokat alkalmazza? Hiszen ez olyan szigoru kötelessége, a melynek teljesitéséért anyagi, erkölcsi, sőt fegyelmi felelősséggel tartozik.

A zugolódók pedig — mint akár a teljesen járatlan szemlélők — az elsőfoku iparhatóságra kenik a felelősséget s azt akarják feltüntetni, mint minden bajnak okát. A IV. ker., elöljáróságot támadták meg, végig az egész sajtóban — még pedig kiméletlen, méltatlan hangon és ugyanezt a támadást hallottuk a törvényhatósági bizottság szine előtt. Ime azt az elöljáróságot rohanják meg, a mely — mint valamennyi társa, sőt talán még fokozottabb mértékben is — szivén viseli a polgárok érdekét, támogatója bajukban és igazságos birája olyan esetekben, a mikor hivatása erre rendeli. Felejtik, hogy az elöljáróság csak szigoru kötelességét teljesiti az iparkihágási itéletek kimondásával, s a felhánytorgatott büntetések kiszabásánál *Mert azt, hogy az olcsó jelző, az alkalmi eladás hirdetése és a többi kifogásolt cselekmény iparkihágás, nem a IV. kerületi elöljáróság találta ki, hanem a kereskedelmi miniszter mondotta ki elvi jelentőségüvé avatott harmadfoku határozataiban.* Az elsőfoku iparhatóság — kerületi elöljáróság — pedig köteles a fellebbviteli forum elvi jelentőségü határozatait irányadóknak elfogadni s azokhoz alkalmazkodni.

Miért erőszakolták ki tehát a kereskedelmi minisztertől azokat a nagyon sérelmes határozatokat, miért kerestek bajt maguknak és miért szoritották az alsóbb hatóságot ilyen helyzetbe, hogy most már a miniszter szélső szigoruságával szemben polgárait megoltalmazni nem tudja, nem védheti? A jóakaró

atya nem volt elég, — most a szigoru biróval kell beérniök, a ki ellen hiában elégedetlenkednek.

A kereskedelmi miniszter volt egyedül és kizárólag az, a ki az iparkihágások mérlegelésénél a mai tulhajtott szigoruságu mértéket megállapitotta. — Az alsóbb hatóságok egyszerü végrehajtói a felsőbb rendelkezésnek. Itt jegyzéket vezetnek azokról az inkriminált jelzőkről, a melyeket a miniszter kifogásolandóknak kijelölt.

A kereskedelmi miniszter volt az, a ki az ipartörvény szigoru alkalmazásával minden megfellebbezett tömeges elárusitást tárgyazó kihágási ügyben a bruttó bevétel 10 %-ának és a törvényszerü 200 korona engedély dijnak behajtását kérlelhetetlenül elrendelte. — Mégis az elöljáróság a hibás?

Jó forrásból szerzett tapasztalatok alapján nyugodtan elmondhatjuk, hogy az elöljáróság a szigoru uj rendszeren még ma is enyhiteni igyekezik — minden méltánylást érdemlő különös esetben.

Azok a tiszteletreméltó és lelkes urak pedig, a kik a közgyülésen és sajtóban gond nélkül végigszapulták az iparhatóságot és elözékeny parádot csaptak a magas minisztériumnak — kirohanásuk előtt okosan tették volna, ha előbb széjjel néznek kissé a hatóságnál. Jellemző statisztikát lehetne összeállitani azokból a kihágási ügyekből, a melyekben az alsó hatóság enyhébb eljárásban részesitette a felet, mint a legfelsőbb forum. Érdekes lenne nyilvánosságra hozni azoknak a kereskedőknek a számát, a kiket az elöljáróságok csak ujabban megbüntettek tömeges és gyors vételre ingerlő módon történt árusitás miatt, — a nélkül azonban, hogy a 10% bruttó bevétel részesedést és az engedély dijat utólag megfizettették volna!

Fontos kérdés a kereskedőknek napirenden lévő ügye; nagy részben igazuk is van, a mikor az absurdumig hajtott korlátozások ellen kikelnek, — ámde igaz ügyért harczoljunk igaz fegyverekkel, jó szándékkal, jó indulatu gondolkozással és ha belefogunk, mi, érdekeltek, — ugy legalább szerezzünk *alapos tájékozódást* magunknak *előre*, mert különben a vád: üres frázis, a küzdelem: szélmalom harcz lészen.

A mozgalom genézise már magán viselte a legnagyobb foku tájékozatlanság jeleit, — bár épen az ellenkezővel akart tündökölni. Konkrét eseteket soroltak fel a sajtóban, mint világra szóló abszurdumokat — a nélkül, hogy kellőképen tájékozva lettek volna az esetek felől.

Nem hinnök, hogy a kiszerkesztett czégeknek a közlés valami jó szolgálatot tett volna, de mivel a közérdek a magánérdeknél mindenesetre előbb való, szükségesnek látjuk az eseteket mi is ismertetni, csakhogy helyes világitásban. Világos bizonyitékai ezek annak, hogy milyen egyoldalu informácziö alapjántörténtek a vehemens kirohanások.

A *Haas Fülöp és fia* czég ellen két magánfeljelentés érkezett az elöljárósághoz, a miért azt hirdette, hogy „tetemesen leszállitott árakon és legolcsóbb gyári árakon“ árusitja áruit.

A IV. ker. elöljáróság azonban nem 400 koronával büntette meg a czéget, hanem 50 koronával. A ki csak egy kissé foglalkozott efféle ügyekkel, jól tudja, hogy a kifogásolt kifejezésekről a kereskedelmi miniszter megállapitotta, hogy tömeges és gyors vételre ingerelnek. A büntetés tehát elég enyhe, — a minek oka főkép abban rejlett, hogy a hirdetés nem vonatkozott a czég rendes áruira, hanem csak valami alkalmilag forgalomba bocsájtott régiségekre.

A *Kún* antiquáris esete is elferditve jelent meg a közönség előtt. Az elöljáróság nem üldözi az ódonkönyvkereskedőket, *Kúnt* is magánfeljelentés következtében büntette meg, még pedig sokkal kisebb összeggel mint az elhiresztelt 200 korona. Nem is azért, mert azt hirdette, hogy könyveit leszállitott áron adja el, hanem mert „*bámulatos olcsón*“ kinálgatta holmiját, s ehhez hasonló kifejezésekkel telerakott hirdetményét az utczán osztogattatta.

Fischer Emil *alkalmi eladást*, hirdetett *leszállitott, olcsó áron*, a herendi porczellán készletből. Az alkalmi eladás tartására pedig az ipartörvény értelmében külön előleges iparhatósági engedély kell, a miért 200 korona engedelem dijat kell fizetni. Minden egyéb alkalmi, vagy végeladás meg nem engedett dolog: iparkihágás. Az 50 korona pénzbüntetés tehát csakis enyhe büntetés, a mit a czégnek épen a herendi porczellán elárusitása körül szerzett érdemei okoltak meg.

A példák tehát épen a vádlók ellen bizonyitanak. Ezekre kár volt hivatkozni, ha csak épen azt nem akarták vele bizonyitani a közgyülés szine előtt, hogy az olcsó és más hasonló kifejezéseket az iparhatóság üldözi. Ezt pedig nem tagadja senkisem.

Viszont végül mi sem tagadjuk, hogy teljesen jogosult volt a kereskedő köröknek az a kifakadása, hogy a bécsi kereskedők ellen az

ilyen módon elnyomott magyar üzletemberek védelmet nem találnak, s szabad leszen Magyarországon külföldi czégnek minden, — a magyarnak pedig semmi.

Üdvözöljük tehát a mozgalmat mi is s kivánjuk, hogy minél nagyobb és igazabb sikere legyen; de mint közigazgatási ügyekben otthonos organumnak kötelességünk az igazság és a méltányosság nevében tiltakozni a támadásoknak e módja ellen, a milyet most látnunk kellett.

Tessék odaütni, a hol a baj fészkel — és egyenes uton törtessünk a czél felé!

A mesterutczai villamos.

A főváros közlekedési viszonyairól minden, még a legkényesebb igényekkel fellépő külföldi vendégünk is a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott. Fiatal, hirtelen fejlődött fővárosunknak csaknem minden pontjára kényelmesen elfuthatunk a keresztülkasul vonuló közuti vasuti hálózat segitségével.

Vannak azonban a fővárosnak olyan részei, a melyeket eddigelé következetesen elhanyagoltak. Olyanok, a melyek bár nem szolgáltak reá, kiestek minden haladásból, a melyeket elmellöztek következetesen.

Nem csupán szemrehányásképen mondjuk ezt A főváros fejlődésének természetes folyamata hozta részben magával, hogy egész környékek, teljes városrészek elmaradtak a többitől. Azután meg a fejlődés olyan rémületesen gyors tempóban ment végbe, hogy az előkelőbb, belső részek minden időt, erőt és eszközt lefoglaltak a maguk számára.

Itt van a *Ferenczváros*. Hosszu idők óta csak mint a főváros mostoha gyermekét emlegetik. Az 1870-es évek legvégén hosszu időkre biztositani akarták a Ferenczváros jövőjét. Óriási áldozatok árán megépitették az *elevátort* a hozzá tartozó melléképületekkel és a részben meglevő vasuti sinhálózattal együtt. Azt remélték, hogy a hatalmas mű évtizedekre biztositani fogja a Dunaparton az élénk forgalmat, sőt felpezsditi a csendes Ferenczvárosban a kereskedelmi életet is.

Mindebből persze semmi sem lett. A közraktárak elzárták a kerületet a Dunától, holott fejlődésének természetes folyamata kizárólag a folyampart mentére szoritkozhatott volna. Ezzel tehát évtizedekre vége lett a Ferenczváros haladásának.

A belső részei épitésüknél, közönségüknél és minden egyéb más körülményeknél fogva is csak assu fejlődésre képesek. A városrészbe bevezető fő utvonalak, melyeknek az lenne hivatásuk, hogy a csendes külvárost a belső részek lüktető életével összekötetésbe hozzák, feladatuknak csak alig elenyésző kis részben tudnak megfelelni. Ez utakon egyetlen egy közuti közlekedési vonal sem létesült, sőt az egyetlen fenálló társaskocsi közlekedés is megszünt.

Ezeken a bajokon a hatóságok az utóbbi évek alatt mindjobban igyekeznek segiteni. A Lónyay-utcza tökéletlen lóvasuti közlekedését gyors villamos üzem váltotta fel, a mely a Ferenczvárosnak a Duna felőli külső részeit és a vágóhid környékét megközelithetővé teszi.

Még fontosabb lépés volt ennél a városi villamos vasut társaság nagy-köruti vonalának az Esküténi állomással létesitett összeköttetése. Mindez azonban egyáltalán nem hozta közelebb a város belsejéhez a Ferenczváros területének tálajdonképeni zömét a középső és külső Ferenczvárost, a mely mindeddig minden közuti közlekedést nélkülözött.

A ferenczvárosi pályaudvar és környéke épen olyan megközelithetetlen távol fekvő terrénum, mint akár Budakesz. Sőt Budakeszre még legalább nyáron három órai utazás árán eljuthatni a döczögős omnibuszon, — a ferenczvárosi pályaudvar és vidéke azonban mindeddig legsötétebb terra incognita.

Ezt az elhagyatott területet, a főváros lakossága nyolczizedrészének teljesen ismeretlen vidékét kapcsolta egybe most a főváros legbelsejével Budapest legujabb közuti vasutja — a *mester-utczai villamos vasut*.

Létesitése régi terv volt, mely azonban soha igazán felszinre nem került. A hivatalok mélyén, poros akták méhében foglalkoztak vele már hosszabb idő óta, de a megvalósulása meglepő, egyenesen bámulatos gyorsasággal történt.

A *Mester*-utcza kétségkivül a legalkalmasabb utvonal a külső *Ferenczváros* megközelitése czéljára. — A főváros tehát habozás nélkül elfogadhatta az épitkezés tervét, s aggodalom nélkül bizhatta meg a kivitellel a *városi villamos* vasuti-társaságot, mely hasonló feladatokat már számos esetben oldott meg.

Olyan eredményt azonban, mint a mester-utczai vasutépitésnél, eddig még aligha mutatott fel.

Az 5 kilométer hosszu vasuti vonalat 35 nap alatt épitették meg. Ritka rekord, novemberi időben, mikor a munkanap reggel fél héttől, délután fél öt óráig tart. Egyébkor a sötétség miatt dolgozni nem lehet.

A pálya egyéb testén két sinpár vonul végig szabványos nyomtávolságban. A kettős sineket, melyeknek mindegyik vágánya két és fél kilométer hosszu, beton alapra fektették, egészen a *Védgát*-utczáig, a meddig az utvonal már rendezett. A sinek a *Védgát* utczától kezdve végig egészen a ferenczvárosi pályaudvarig ka-

vics ágyazaton épült. A vonal villamos vezetéke felső vezetékes, a vezeték oszlopai azonban egészen uj rendszer szerint készültek. Az utvonal mentén két uj váró-csarnok emelkedik; az egyik a *Ferencz*-körut és a *Mester*-utcza sarkán, a másik a végső ponton, a *Ferenczvárosi* pályaudvarnál. A csarnokok szeczesszios stilusban épültek *Wörner* Adolf müszaki igazgató tervei alapján, a ki a vasut összes terveit is készitette.

A kivitel és a bámulatraméltó gyorsaság *Hirsch* Mihály és *Hirsch* László vállalkozók kiváló szakértelmét és buzgalmát dicséri. Ők épitették ki a városi villamos vasutnak egész hálózatát, munkáik között azonban a *Mester*-utczai csak időbelileg utolsó.

A legujabb villamos vasuti vonal kocsija külsőleg is különböznek a többiektől. Hatalmas zöld és fehér jelző táblákkal látták el azokat. A táblákon a két végső pont a nyugoti pályaudvar és a ferenczvárosi pályaudvar jelzés olvasható. A kocsik közvetlen közlekedést hoznak létre e két pályaudvar között, s a viteldij mindössze husz fillér, a *Mester*-utcza sarkától pedig tizenkét fillér.

A legujabb villamos vasut a szegényebb közönség érdekeit szolgálja, s már csak ebből a szempontból is áldás a lakosságra. Gyors megteremtéséért annál őszintébb elismerés illeti meg mindazokat, a kiknek részük van benne. A főváros közlekedési ügyosztályát épen ugy, mint a vasutak igazgatóságát, a melynek élén *Hüvös* József kir. tanácsos vezérigazgatót az oroszlán rész illeti meg. *Hüvös* József legujabb alkotásával megszaporitotta számát az ő elévülhetetlen érdemeinek, a melylyel a magyar főváros történetében nevét megörökitette.

A vasut közigazgatási bejárását a napokban tartották meg, a melyen a már emlitett urakon kivül a vasut-társaság agilis titkára *Gerő* Károly és számtalan érdeklődő vett részt. A vonal bejárása után a bizottság a társaság *Kertész*-utczai telepét szemlélte meg, a hol az uj hatszáz lóerejü áramfejlesztő gép keltett általános feltünést.

A fővárosi jótékony intézetek októberi forgalma.

A közjótékonysági ügyosztály most tette meg szokásos jelentését a községi jótékony intézetek forgalmáról. A fővárosi Erzsébet szegényházba való felvételért jelentkezett összesen 17 egyén, tényleg felvettek közülök 15-öt. Árva és szeretetházba való felvételért jelentkezett 14 és felvettek közülök 12 egyént. A kimutatás szerint a jótékony intézetek lakosainak létszáma az elmult hónap alatt megnövekedett.

A temetőlátogatók zaklatása.

Tekintetes Szerkesztő úr!

Legyen kegyes becses lapjában egy hű olvasónak egy kis tért engedni. Mély tisztelettel és köszönettel. *Veritas.*

*

Még nincs *elég* szabályrendelet, tehát a főváros egy ujat ad ki. Ez a temetők látogatására vonatkozik. Nem lett volna szükséges ez a szabályrendelet, mert már van egy, a mely nagyjában ugyan az mint az uj: Hát miért csináltak mégis? Megmondom. Hogy a közönséget vexálni és zaklatni lehessen.

Ugyanis azt mondja az uj szabályrendeletnek egy pontja, hogy a sirokat vagy sirboltokat diszitő tárgyakat: koszorút, virágot, lámpát növényeket stb. csak akkor lehet bevinni a temetőbe, ha előbb a temetői irodában *irásbeli engedély* szereztetik.

Azt mondják a városházakon, hogy minden eljárást egyszerüsiteni kell, hogy az ügyek gyorsabban bonyolittassanak le. Ha az egyszerüsitések ilyenek — na — akkor jól vagyunk. Tessék tekintetbe venni, hogy vannak napok a hol egy pár száz ember, de vannak napok a hol ezer ember sőt október 25-től november 2—3-ig 1000—2000 ember visz be virágot, meg növényeket és egyébb tárgyakat a sirokra.

Ezeket passzussal ellátni lehetetlenség.

A dolog azon fordul meg, hogy kényszeriteni akarják a közönséget, hogy ne hozzanak magukkal virágokat hanem vegyék a temetői kertésznél.

Micsoda joggal akarják a publikumot arra szoritani, hogy ne a piaczon vegyen olcsó és szép virágokat, hanem a temetői kertésznél drága áron? Mert tudván azt, hogy másutt nem szerezhetik — vagy egy-két hatos miatt nem fog a vevő ujra a városba menni, mindent dupla áron számit a temető kertész.

Ne fogadja el a fővárosi tanács az uj szabályrendeletnek e passzusát, mert akkor ő is abba a gyanuba jön, hogy érdekelve van.

Mert az bizonyos, hogy a kertész érdekében kivánja azt a temető-igazgató; — ennek az ajánlatára elfogadta azt Viola Imre tanácsos, és elfogadásra ajánlta a jogügyi és rendészeti bizottságnak, ezután majd a tanács és végre a közgyülés fogja elfogadni és ebből kitünik, hogy valamennyi forum ugy cselekszik, mint azt a kertész kivánja — természetesen mint minden a mi a fővárosnál történik, nem a közönség kényelmére vagy javára, hanem tisztán csak terhére.

Talán akad egy városatya a ki ez ellen protestál. *Veritas.*

*

Régi elvünk, hogy minden szót, főképen minden jóakaratu szót meghallgatunk, s mindenkinek szabad tért nyitunk.

Annál kevésbbé zárkóztunk el a „*Veritás*“ fenti levele elől, mert az abban foglaltak körülbelül hü kifejezői a nagy közönség általános felfogásának, mely akár egy, akár más alakban minduntalan felüti fejét.

Igaza van a levélirónak, hogy a fővárosi temetőkre vonatkozó kifogásolt szabály nagy terhére van a közönségnek. Egészen igaz, hogy az igazolványok megszerzése kellemetlen tolongással, ácsorgással és idővesztegetéssel jár.

Ez a szabály azonban nem uj, hanem nagyon is régi, és elég jó is. Hosszu kipróbálás bizonyitotta be ezt róla.

Nagy tévedés, a közönség különös gondolkozásmódjára jellemző az, a miben a rendelkezésnek okát keresik. A főváros azonban hál' Istennek ma már azon a nivón tul van, hogy sem ilyen fajta rejtett szándékot reá lehetne távolról is fogni.

A dolognak igen egyszerü a magyarázata. Azért kell a temetőbe csomaggal bemenő közönségnek a belépéskor igazolványt váltani, hogy bántatlanul *jöhessen ki*. A régibb időben ugyanis mindennapos volt a temetőben a lopás. Lehetetlenség hüségesen ellenőrizni, hogy ki hoz ki onnan illetéktelen holmit, s viszi ki csupán azt a mihez jussa van.

A temető kapujában mindenkit megvizsgálnak, a ki onnan csomaggal jön haza felé. Ha a bemenetnél szerzett igazolványt átadja, feltartakadás nélkül távozhatik. De ha nem adnak igazolványokat a bemenetnél, ki tudná ellenőrizni a kijövőket. Ki kárpotolná az igazta anul megzaklatott becsületes embert és ki felelne a ravasz tolvaj furfangjáért?

Az igazolvány váltás nehézkes eljárása tehát régi és szükséges adminisztrativ intézkedés, minden egyébb jelentőség nélkül. A többi a mit hozzá füznek csápán a közönség élénk fantáziájának játéka.

Pangás mindenfelé.

Az annyiszor hangoztatott rossz viszonyokat sulyosan megérzik az üzletemberek. Fényes bizonyitéka ennek az a sok mindenfele kérvény, melylyel a főváros bérlői járulnak minduntalan a tanács elé, mindenféle engedményeket legtöbbször bérleszállitást kérnek. Legutóbb ismét ilyen folyamodással foglalkozott a tanács. A központi városháza Károly-köruti oldalának egyik bolt bérlője jelenti, hogy a 2800 koronás bért továbbra fizetni nem tudja, s ha a főváros le nem szállitja a bérösszeget, tönkre jut. A tanács bár a fővárosnak éppen nincs módjában ez időszerint kedvezményeket osztogatni, kénytelen volt méltányolni a felhozott okokat, s olyan értelmü előterjesztést tett a közgyülésnek, hogy a boltos bérét évi 2400 koronára szállitsa le.

Tulkiadások a közegészségügy érdekében.

A tavaszi árviz egészen elárasztotta volt a *kelenföldön* a *Nádor-kert* alatti szemétlerakodó helyet. A visszamaradt viz a nyár folyamán erjedésnek indult és kiállhatatlan büzzel töltötte be a környék levegőjét. A rothadó posvány eltávolitása közegészségi szempontból elhalaszthatatlanná vált, miért is az I. kerületi előljáróság a szemét-bánya mélyebb helyeiről a vizet kiszivattyúztatta.

A tanács a munkálatok költségeinek fedezésére 300 koronát utalványozott, „vizsgálatok fentartása árviz elleni óvóintézkedések“ czimü kiadási fejezet terhére. Az előljáróság azonban a munkálatokat ezen az áron végrehajtani nem tudta, hanem az engedélyezett összegnél 282 k. 48 fillérrel többet költött. Az előljáróság most e túlkiadás fedezésére póthitelt kér.

Ugyancsak tulkiadás merült fel a csatorna tisztitások czimén. Erre a czélra 1600 koronát szánt a költségelőirányzat, azonban az előljáróság már szeptember végéig 1651 korona 84 fillért adott ki, s jelentése szerint az év végéig a tulkiadás mintegy 350 koronára fog megnövekedni, a melyet megint csak póthitel utján kell fedezni.

A pénzügyi bizottság a tételeket szigoru felülvizsgálat alá vette. Az előljáróság azonban azzal igazolja a hitel túllépést, hogy a munkák végrehajtására halaszthatatlan szükség volt, a mennyiben a végrehajtásokat fontos közérdek követelte meg. A csatornatisztitások költségét egyébként sem lehet előre pontosan meghatározni, mert a munka arányát jórészt az időjárás határozza meg.

Száraz időben, a milyen az idén gyakran fordul elő a tisztogatás több munkába és költségbe kerül, mint olyankor mikor az esőviz maga is öblögeti a csatornákat.

A takarékoskodó bizottság és tanács a átlátta a megokolás helyességét és olyan értelmü előterjesztéssel járult a közgyülés elé, hogy a tulkiadásokra a gzárószámadások keretében keressen fedezetet. A közgyülés nem is zárkózott el a méltányos kivánság teresztése elől.

A szükséglakás forgalma.

Elérkezett a hüvösebb idő, a hajléktalan szegények kénytelenek fedél alá huzódni. A lakástalan nyomorgók száma a fővárosban egyre szaporodik. Élénken bizonyitja ezt a fővárosi szükséglakások forgalma, a mely a nyomoruságról ijesztő képet nyujt. A VII. kerületi *Külső Kereprsi-uti* szükséglakás forgalmáról szóló kimutatás ma érkezett be a tanacshoz. Ez a szükséglakás 56 magánvos egyén befogadására képes és október hónap folyamán összesen 280 egyén lakott benne.

Hólerakodó helyek.

A tanács a napokban jelölte ki az idei télre a *hólerakodóhelyeket*. A hólerakások miatt évről-évre sok kellemetlenség szokott előfordulni, mivel a szabálytalan helyre történt hólerakatás — *kihágás*, s büntetést von maga után és mindenféle kártérítési kötelezettséggel jár. Még élénken emlékezünk az előző évek alatt napirenden volt kalamitásokra, a miket legtöbbnyire a közönség tájékozatlansága idézett elő. Mert a tanács évről évre a változó viszonyok szerint uj meg uj helyet jelöl ki a hólerakásokra s különféle mellék kikötéseket tesz. Ezt a határozatát hirdetmények alakjában publikálja, de ugyan ki áll meg az utcza sarkon ilyen hivatalos plakátokat olvasgatni.

Olvasóink bizonyára szivesen veszik, ha kivénatosan is mertetjük a tanács idei határozatát, mely minden érdeklődőnek és érdekeltnek kellő tájékozást nyujt.

Az idei télre a tanács a következő helyeket jelölte ki a hólerakodókul:

Az I. kerület részére:

1. a Lánczhidtól az Ördögárok torkolatáig terjedő Dunapartot;

2. a Csaba-, Szamos- és Maros-utczák, valamint az Ördögárok közti területet a (volt régi faiskola helyét);

3. a Városmajor játszóterét, de csupán rendkivüli szükség esetén;

4. ugyancsak rendkivüli szükség esetére az elzárt Dunaágat azzal a megjegyzéssel, hogy a havat sem a töltésre lerakni, sem a töltésen havat fuvarozni nem szabad.

A hó a medenczébe hányandó be és az oda fuvarozás a promontori uton s a vele kapcsolatos feltöltött területen át eszközöltessék.

A II. kerület részére:

1. az egész Margit-rakpartot a Lánczhidtól felfelé;

2. a III. ker. Lujza-gőzmalom előtt a védgáton kivül eső Dunapartot a nem tiszta hó lerakására.

A III. kerület részére:

1. az első budapesti gőzmalom részvénytársaság iparteleppe előtt, a véggáton kivül fekvő dunapartot;

2. a Lukács- és Szépvölgy-utczák között levő s a védgáton kivül eső dunapartot;

3. a Lujza gőzmalom előtti a védgáton kivül eső dunapartot;

4. az ó budai gőzhajó állomás előtti a Timár-utcza és Fazekasköz közötti dunapartot;

5. a Leipziger-féle (volt Grünwald-féle) szeszgyár fölött lévő dunapartot;

6. az Ustökös- és Zátony-utczák közötti a védtöltésen kivül eső dunapartot;

7. a Filatori védgát mögött levő Lang-féle mély telket;

8. az Anger-féle dülőt.

A IV. kerület részére:

a Sörház-utczától a Petőfi-térig terjedő lépcsőzetes rakpartot.

Az V. és VI. kerület részére:

1. az Árpád-utczától az uj országházig s illetve a vizmütelepig terjedő dunapartot, továbbá az V. kerület részére.

2. a vizafogógátat, megjegyeztetvén, hogy magára a gátra havat lerakni tilos, valamint egyáltalán a gátakra és töltésekre a havat lerakni nem szabad:

3, Rendkivüli szükség esetén:

a Dráva-utczában 1.324. hrsz. alatt fekvő s a székesfőváros tulajdonát képező teleknek bérbe nem adott részét, továbbá az 147.714. hrsz. alatt fekvő, jelenleg Splivalo Ede által bérelt székesfővárosi telket.

A VII. kerület részére:

1. a Petőfi-tértől a Vigadó északi sarkáig terjedő dunapartot, megjegyeztetvén, hogy az Eskü-téri hid épitkezéseitől kezdve felfelé 50 fm rakpart szabadon tartatik;

2. a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvény-Társaság kikötő helyétől a Lánczhidfőig terjedő dunapartot magánrakodó;

3. a Kerepesi-ut és külső-körut sarkán a Ferencz József-laktanya város felőli részén fekvő fővárosi haszonbéres földet;

4. a Városligetnek az Aréna-uttól fölfelé az István-ut mentén a Stefánia-utig terjedő területet, de csak rendkivüli szükség esetén, s a háznak vasuti kocsikkal való fuvarozása mellett, megjegyeztetvén, hogy e helyek minden esetben csakis a tanács külön engedélyével vehetők igénybe;

5. a Viztorony s illetve a szükséges barakkok mellett evő szabad területet kizárólag hatósági fuvarozás számára fentartva;

6. a Zuglóba az Egressy-ut végén, a Róna-utcza sarkánál a csőszház közelében elterülő haszonbéres földeket (használható a magánosok által is);

7. a külső Kerepesi-uton lévő lóvásártérnek a Schottola féle ruggyanta-gyár melletti részét, egészen a Juranics-utczáig mintegy 50 méter szélességben, (a VIII. ker. való együttes használatra, de csak rendkivüli szükség esetére és csak a hatósági fuvarozás számára).

A VIII. kerület részére:

1. a Sörház-utczától a Petőfi-térig terjedő lépcsőzetes rakpartot (a IV. kerülettel való együttes használatra);

2. a külső Kerepesi-uton levő lóvásártér e czélra kijelölt részét a (VII. kerülettel együttes használatra).

A IX. kerület részére:

1. a Vámház előtti dunapart (Vásárcsarnoki saison-vásárok rakodóját) kizárólag a hatósági fuvarozás czéljára fentartva megjegyezvén, hogy a mig a hajózás tart a vásárcsarnoki hajóforgalomban ne akadályoztassék;

3. az uj országos vásártér mögött, a Szt.-István-kórház felé eső mélyebb helyeket;

3. a Szt.-László-kórház nyugati oldala mellett elvezető ut mentén az ut jobb- és baloldalán lévő szabad területet;

4. az Üllői-ut jobb oldalán, a vasuti töltés és honvédgyalogsági laktanya közti törmelék lerakóhely mélyebb részeit;

5 a főgyüjtő csatorna aknáit a tiszta hó számára.

A X. kerület részére:

1. a Kőbányai-uton a Lemberger-féle fatelep melletti területet;

2. a szállások mellett lévő homoklerakó helyet;

3. a Villám- és Táncsics-utczák között, a jégpálya előtti területet, kizárólag a tisztviselő-telep számára;

4. a Ferencz József-laktanya város felőli részén fekvő haszonbéres földeket a Rákosfalva számára;

5. a Maglódi-ut és Ó-hegy-ut sarkán levő fővárosi kavicsbányát;

6. az ugynevezett pékerdőt;

7. az Üllői-uti Népliget mellett a kőbányai-ut felé eső haszonbéres földeket, de csak rendkivüli szükség esetén.

A felsorolt helyeket ugy a hatóság, mint a magánosok a hólerakás czéljaira igénybe vehetik, megjegyeztetvén, hogy

hólerakó helyeken megjelöltetett az a terület, a hová a hatóság és a hová a magánosok fuvarosai a kihordott havat lerakhatják.

A Dunapart mentén levő hólerakodó helyeken póznákra tüzött vörös zászlócskákkal jeleztetik az a határvonal, melyen tul a Dunához befelé sem a hófuvarozó kocsiknak közlekedniök sem a hó lerakásával foglalkozó munkásoknak menniök nem szabad

A dolgozó munkások és fuvarosok, a felügyelők és rendőrök utasitásait feltétlenül teljesiteni tartoznak.

A Dunába csak tisza hó fuvarozható, tehát oly kocsik, a melyeken a felrakott hó piszkos, illetve sárral, szeméttel, kövekkel, hulladékokkal stb. van keverve, a felügyelők által a Dunapart mentén kijelölt hólerakó helyekről vissza fognak utasittatni.

Végül értesiti a tanács a közönséget, hogy ha a hatóság valamely előre nem látott eset folytán szükségesnek találná, ugy az egyes hólerakó helyeken a magánosoknak a hó lerakását bizonyos időre, esetleg végleg is megtilthatja.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 486 gyermek, meghalt 262 egyén, a születések 224-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 339 törvényes, 147 törvénytelen; nemre nézve 259 fiu, 227 leány. Halvaszületett 11 gyermek köztük 5 törvényes, 6 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 36.9.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 19.9. az egy éven felüli lakosságnál: 16.7, az öt éven felüli lakosságnál: 15.0,

A halottak közt volt 141 (—) finemü, 121 (—) nőnemü.

A meghaltak közt egy éven alul tartozkodott Budapesten. 5.5 (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 27-nél).

Ez év eddigi 47 hetében élve született összesen 21.398 gyermek, meghalt összesen 13 418 egyén, a születések többlete tehát 7980; a mult év megfelelő időszakában szü etett 21.350 meghalt 13.813, a születések többlete tehát 7537.

Az élveszülöttek között volt: 105 romai katholikus, — görög katholikus, 2 görög keleti, 14 ágostai evang., 10 helvét, 1 unitárius, 48 izraelita, 1 egyéb, — összesen 177. Halvaszülöttek összesen 2,

Betegedés.

Betegforgalom a városi kórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1095 beteget, szaporodás 390, csökkenés 358, maradt a hét végén 1127, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 165 beteget, szaporodás 40, csökkenés 48, maradt e hét végén 163, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 644 beteget, szaporodás 297, csökkenés 232, maradt a hét végén 709, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 776 beteget, szaporodás 116, csökkenés 125, maradt a hét végén 767. Összesen ápoltak a mult hét végén 2680 beteget, szaporodás 849, csökkenés 763, maradt a hét végén 2766.

Irodalom és művészet.

Irodalmi értesitő.

Lampel Róbert (*Wodianer* F. és fiai) czég kiadásában megjelenő irodalmi értesitő legujabb számát kaptuk kézhez. — Az értesitő voltaképen könyvjegyzék: a czég legujabb kiadványainak gyüjteménye. Érdekes képet nyujt ez a füzet a hazai irodalom mai fellendült állapotáról. Számtalan uj munkáról ad utbaigazitó ismertetést: köztük százával; diszmüvek, remekmüvek, összes munkák, közérdekü dolgozatok, szépirodalmi termékek, ifjusági- történelmi- jogi- és paedagógia munkák, gyüjteményes kiadványok, térképek, stb. Irodalom barátoknak, de sőt minden müvelt embernek igen ajánlatos az irodalmi értesitőt átforgatni. — A czég melyet kiadványaiér az idén a párisi világkiállitáson arany éremmel tüntettek ki, — kivánatra bárkinek szivesen megküldi a katalógust, dij- é költségmentesen. — Az értesitő utbaigazit a részletfizetések feltételeiről is, mivel a czég valamennyi kiadványát részletfizetésre is szállitja.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója és illetéke.

A jövő év januárhónap első felében jelenik meg Kormos Alfréd és Komin János dr.-nak. „A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója és illetéke“ czimü könyve.

Régóta hiányát érezzük egy oly könyvnek, mely a részvénytársaságok (bankok, biztositók, iparvállalatok, stb.) valamint a szövetkezetek adó- és illeték-ügyét, az ezekkel kapcsolatos szabályokat, illetve teendőket egységes, minden ágazatra kiterjedő munkában foglalja össze. Ez a hiány még érezhetőbbé vált a kivetés tárgyalásánál tapasztalható eltérések és a közigazgatási biróság egészen uj csapáson haladó judikaturája következtében. Erről a nagy fontosságu ügyről, mely ménynyen belevág a pénzintézetek, részvényvállalatok és szövetkezetek vagyori érdekeibe, eddigelé nem jelent meg olyan munka, mely a szükséges anyagot teljesen feldolgozva a szabály kat irányadó határozatokat és rendeleteket kellően csoportositva nyujtaná.

Ezt a hiányt van hivatva pótolni Kormos Alfréd a Magyar Pénzügy és a Magyar Kereskedők Lapja szerkesztője és Komin János dr. pénzügyi titkár müve, mely minden tekintetben alaposan felvilágositó és kimeritően utbaigazitó kézikönyv lesz, s a beosztásnál fogva teljesen meg fog feleln azon követelményeknek, hogy az adó- és illetékügy labirinfu ában az érdekeltek kellően tájékozhassák magukat.

A munka első sorban a gyakorlati használhatóság követeléseit tartja szem előtt. Ezért a törvények és a közigazgatási bíróság határozatainak közlése mellett gondot fordit arra, hogy a bonyolultabb kérdéseket a gyakorlatban felmerült, vagy felmerülhető esetekkel és példákkal szemléltetővé tegye s igy konkrét esetekben azonnal megmutassa a helyes utat. Az ugy nevezett „üzleti" adón, a tőkekamat-adón és az alkalmazottak keresetadóján kivül a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek összes illetékeivel is foglalkozik, sőt a tőzsdeadóra is kiterjed ugy, hogy az emlitett társulatokra vonatkozó adó- és illetéki szabályoknak egységes kódexe lesz. A mellett a szerzők nemcsak, hogy tudomást vesznek azon egyes eltérésekről, melyek majd a pénzügyi hatóságok, majd a gyakorlat és elmélet közt konstatálhatók, hanem azokat behatóan tárgyalva, velök szemben jól megokolt álláspontot foglalnak el. E körülmény lehetővé teszi, hogy bonyultabb esetekben maga az adóköteles, vagy illetékkel terhelt részvénytársaság vagy szövetkezet kellően megokolt s a tényállást behatóan megvilágító jogorvoslattal élhet, mire nézve a mű szintén megadja a kellő utbaigazitásokat, sőt a szükségesnek mutatkozó minták közlésével is elő fogja mozditani a jogorvoslatok igénybe vételét. Ezenkivül kiterjeszkednek szerzők az idevágó külföldi és főleg osztrák és német törvényes intézkedések ismertetésére.

„A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója é illetéke" czimü munka ezeknél fogva főleg gyakorlati czélokat követ és a mű becsét a gyakorlati utbaigazitások teszik.

A munka azonban tudományos érdeket is szolgál, mer azokat a kérdéseket, melyek az elmélet szempontjából is jelentősek, az államgazdaságtan mai álláspontjából kiindulva szintén vizsgálat tárgyává teszi.

Ajánljuk tehát e munkát mindazoknak, a kik a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója és illeté k ügyében, bármely minuczióz us részlet kérdésben tájékozódn kivánnak. A diszes kötésü, tartalmas könyv előfizetési ára 8 korona. Bolti ára jóval magasabb lesz. A könyvre, mely az 1901. január hó első felében jelenik meg, előfizetések posta utalványon küldendők: Kormos Alfréd, a Magyar Pénzügy és a Magyar Kereskedők Lapja szerkesztője czimére (Budapest VII., Almássy-tér 2.).

Ócska rongyok értékesitése.

A főváros mégis csak ügyesen gazdálkodik. Ime még azokat a teljesen használhatatlan ócska lomokat is tudja értékesiteni, a miket a szegényházból selejteznek ki. A tanács a napokban hosszabbitotta meg az eddigi vállalkozóval kötött alku leveleket, a melynek értelmében a vállalkozó a kiselejtezett ruhanemüeket, fehér, tarka és szürke rongyokat és ócska pokróczokat métermázsánként 5 koronáért, a csizmákat és czipőket pedig métermázsánkint 6 koronáért köteles megvásárolni.

Az izraelita tanulók szombati oktatása.

Vörös Kálmán, a VIII. kerületi *Erdélyi*-utczai elemi iskola igazgatója nemrég előterjesztést tett a tanácshoz, melyben jelenti, hogy az emez iskolát látogató izraelita tanulók szülői közül napról-napra többen tiltakoznak a miatt, hogy szombati napon gyermekeik irni és rajzolni tanittassanak, minthogy ezt vallásuk tiltja.

Az igazgató előterjesztésében kiemeli, hogy három évvel ezelőtt az oskolában négyszász volt az izraelita tanulók száma s ma már a számuk 600-ra emelkedett, s igy ha ezek a szombati tanitás alól felmentetnének, a szombati nap ilyformán a tanulásra nézve teljesen elveszne, illetve szüneti idővé válnék, sulyosbitja ezt az a körülmény is, hogy az egyéb tanulás éppen az elemi iskolákban az irástól el nem választhatható, mert az alsóbb iskolákban irva tanulják az olvasást, vagyis a tanult betüket leiratják a gyermekekkel, a felsőbb osztályokban pedig a tanitás nyomán a tanulóknak jegyezniök kell. Ha már most a tanulókat ilyen aránytalanul nagy számban elvonják az irástól, a tanulás a szombati napon lehetetlenné válnék.

A tanács az igazgató előterjesztésének elintézéséül hivatkozott a vallás- és közoktatási miniszteriumnak egyik még az 1892-ik évben kiadott rendeletére; a melynek értelmében az izraelita szülőknek vagy gyámoknak joguk van az iskola igazgatóságához *folyamodni* az iránt, hogy gyermekeik a szombati napokon az irás és rajzolás alól felmentessenek, s ez esetben annak hely is adandó, olyformán azonban, hogy mig a keresztény tanulók az irást és rajzolást végzik, addig az izraelita gyermekek egyébb tantárgyakat kötelesek tanulni vagy a leczkéiket ismételik, hogy igy a mulasztott időt is hasznosithassák.

Az izraelita tanulók felmentésének alapfeltétele tehát a szülők irásbeli folyamodása, a minek következtében a tanulót ugyan a szombatnapi iskolalátogatás alól fel nem mentik, de lehetővé teszik, hogy a rituális szabályokat betarthassa.

Az iskolaigazgatóságot azonban a tanács felvilágositása épen nem nyugtatta meg, mert az izraelita tanulók fokozatos szaporodása és a szülők orthodox vallásossága a községi iskolát lassanként felekezeti iskolává alakitja át, és a többi tanulók előhaladását gátolja meg, mert a szombati irás és rajzolás alatt a felügyelet nélkül maradt 600 izraelita gyermek az időt okvetlenül gyümölcsöztetés nélkül pazarolja el, sőt a többieket is folytonosan zavarja. Legegyszerübb megoldás lenne mindenesetre, ha az orthodox szülők felekezeti iskolákba adnák gyermekeiket, — vagy ha

ezt nem teszik, ugy nem követelnének kivételt a községi iskolába járó gyermekeik számára.

A tanrendet sem lehetséges — mint ezt a tanács ajánlotta — ugy összeállitani, hogy szombatra irás vagy rajzolás ne essék, — mert — mint mondottuk, — az elemi iskolai oktatásnál az irás az egyéb tanulástól teljesen el nem különithető.

Olvasóinkhoz.

A „Magyar Székesfőváros harmadik évfolyamát járja.

Pályafutása alatt szigoruan megmaradt a kitüzött czéljánál: érvényre juttatta a jogos kivánságokat és követeléseket. Segitő kezet nyujtott a hatóság tévedései ellenében a közönségnek, s egyetlen óhaja az volt, hogy szeretettel, igyekezettel, buzgalommal meghóditsa magának a közönség bizalmát.

Most a harmadik esztendő folyamán ismételjük azt, a mit megindulásunk alkalmával hangoztattunk;

Szerkesztőségünk mindig nyitva áll a nagy közönségnek. Bármely, a fővárosi közigazgatás körébe vágó kérdezősködésre szivesen válaszolunk előfizetőinknek. Bármely ügyben szives örömest támogatjuk tanácscsal, felvilágositással. Utána járunk a fővárosnál előfizetőink egyes ügyeinek. Sürgető szavunkkal, ha kell a nyomtatott betü erejével, odatörekszünk, hogy minden fővárosi polgár ügye gyors és méltányos elintézést nyerjen. Szerkesztői üzenetben — ha szükséges élő szóval is — szivesen tudósitjuk eljárásunk eredményéről előfizetőinket, mert kitüzött czélunkat, hogy a főváros közigazgatását jobb irányba tereljük, hogy a polgárság érdekeit minden vonalon érvényre juttassuk, csak ugy érhetjük el, ha a közönség bizalmával megtisztel s mi személyes tapasztalat utján győződünk meg minden egyes esetben az eljárások hosszadalmasságáról és az elintézések czélszerütlenségéről.

Nem fogja figyelmünket kikerülni semmi, a mi a város életmüködésében fontos.

A közegészségügy, kérelmezés, városrendezés a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók és a javadalmi dijak, a lakásbér, a házbér uzsora és szegényügy, ezek mindannyian szigoru birálatunk tárgyát fogják képezni, s magától érthető, hogy minden ily kérdésben szives örömest állunk a közönség rendelkezésére is.

A Magyar Székesfőváros pártatlan és szakszerü közleményeiben;

friss, jól értesült hireiben;

kimeritő és pontos ismertetéseiben.

Ez volt, s marad a mi programmunk.

Hisszük és bizunk benne, hogy ez alapelvek mellett lapunk továbbra is népszerü és szivesen látott lesz az olvasó közönség előtt.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ara:

Egész évre	12 Kor.
Félévre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	6 „

Hirek a városházáról

Hivatal vizsgálat.

Rózsavölgyi Gyula alpolgármester megvizsgálta a tanács közjótékonysági IX. ügyosztályát. A vizsgálat kiterjedt az ügyosztály ügymenetének minden ágára. Az alpolgármester mindent a legnagyobb rendben talált.

Az uj központi szegényház.

A tanács megbizásából a főváros mérnöki hivatala már régebben kidolgozta az uj központi szegényház épitésének részletes tervét. Akkoriban még ugy tervezték, hogy az uj szegényházat a budai oldalon a *Törökkő* dülőben fogják felépiteni. Azóta azonban a kiszemelt telken keresztül vezették az *Esztergom*-nánai vasutvonalat, s igy e régi terv megvalósitása lehetetlenné vált. A mérnöki hivatal ujabban a pesti oldalon keresett a központi szegényház számára alkalmas területet, s az épitkezés czéljára a rákosi rendezőpályaudvarral szemben levő fővárosi telket szemelte ki. Ehhez a tervhez a tanács is hozzájárult, s most már arra utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a terveket uj telek terepviszonyainak megfelelően dolgozza át. A mérnöki hivatal azt jelenti a tanácsnak, hogy az eredeti tervek szerint a szegényház, pavillon rendszer szerint épülne, s igy a minden megfelelő nagyságu területen változatlanul fel lehet használni a terveket, s azokon az uj telek következtében semminemü változtatás sem szükséges.

A Martinovich-téri teherkocsi-állomás.

A X. ker. rendőrkapitányság nemrég átirt a X. ker. elöljárósághoz, hogy a csütörtöki és vasárnapi hetivásárok alkalmával a *Martinovich*-téren a fuvarosok folytonosan keresztül-kasul járnak s a piaczot tele álljak, a mivel a tér burkolatát rongálják és tisztántartását lehetetlenné teszik, okvetlenül szükséges tehát, hogy a piaczon mielőbb teherkocsi állomást létesitsenek. Az elöljáróság előterjesztésére a tanács most helyszini szemlét tartatott a Martinovich-téren.

A szemlén résztvettek a közmunkák tanácsa részéről *Szerdahelyi* Ágost, kir. főmérnök, — a főváros mérnöki hivatalának kiküldöttje, — a X. ker. rendőrkapitányság részéről *Saly* Károly rendőrtanácsos, — *Toperczer* Péter elöljáró, *Linhardt* József kir. mérnök, — *Aich* Ferencz és *Burg* Ferencz kir. választmányi tagok. —

A bizottság megállapitotta, hogy a *Martinovich*-téren a teherkocsi-állomás berendezése valóban szükséges. Ki is szemeltek a kivánt czélra 32—35 méter hosszu területet, a melyet a piacz tömbjéből hasitanak ki a Halom-utcza és Román utcza irányában levő gyalogjáró mellett és a Dréher-féle keritésekkel szemben A bizottság megállapitotta azt is, hogy a szomszédos utczák keskenységüknél fogva forgalmi szempontból az állomás czéljára alkalmatlanok, igy csakis a piacz emlitett helye használható fel arra. Az állomást aszalt burkolattal vonják be, — s három méter szélességüre rendezik be, hogy szükség esetén a növekedő forgalomnak is megfelelhessen. Az állomáson a kocsikat nem hosszában, egymásután állitják fel, hanem a gyaloguttal szemben, keresztben.

A farkas-réti temető uj sirboltjai.

A főváros külön bizottságot küldött ki a farkas-réti temető uj sirboltjainak megvizsgálására. A bizottság *Viola* Imre tanácsos elnöklete alatt *Henffel* Adolf középitési igazgató *Hegedüs* és Krisztinkovics mérnökök, valamint Dr. *Rónai* Károly és *Gerenday* Béla törvényhatósági bizottsági tagokból állott. Jegyzője pedig *Vigh* fogalmazó volt. A bizottság az ujonnan elkészült sirboltokat a vállalkozótól átvette, s azokat teljesen kifogástalannak találta. Az épitkezés tökéletesen befejeződött, csupán néhány márvány lemezt kell még elhelyezni. A mint az megtörténik, a bizottság ujból vizsgálatot tart, s a márvány-lemezeket a főváros nevében átveszi. Az uj sirboltok a bizottság tagjai előtt nagy tetszésre találtak, a mennyiben az uj rendszer szerint épült boltozatok, ugy esztetikai, mint közegészségi szempontból megfelelőbbek a régieknél. Az uj rendszerü sirboltokba csinos kivitelü lépcsőzeten lehet lejutni, ami nemcsak széppé teszi azokat, hanem egyébb tekintetből is előnyös. A bizottság egyuttal megállapitotta a temető folytatólagos parczellázásának tervét, s elhatározta azt is, hogy milyen utakat létesitsenek az uj temetőrészben. Az ujonnan következendő munkálatok 12000 korona költségbe kerülnek.

A megujult városligeti tó.

A városligeti tavat tudvalevőleg nemrég lecsapolták, hogy medrét az összegyülemlett szennyes anyagoktól kitisztogathassák. A meder kotrásával immár elkészültek és a tóban uj tiszta vizet bocsájtottak. Különösen nevezetes tapasztalatra is tettek szert a tó lecsapolása alkalmából. A meder tisztogatását ugyanis egyrészt ezért is sürgették volt, mert az előző évek tanusága szerint azt állitották, hogy a tóban sok a hinár. Most a lecsapolás alkalmával kiderült, hogy mig az előző években a tó tele volt a kellemetlen hinárral, addig az idén a mederben nyomát sem találták a hinárnak, a mi a korcsolyázóknak bizonyára örömet fog okozni.

A Maláta-utczaiak kérelme.

A X. kerületi *Maláta*-utcza lakosai panaszos kérvényt adtak be a főváros tanácsához, a *Maláta*-utcza rendezésének érdekében. Az utcza ugyanis már csaknem teljesen kiépült, különösen két nagy telep emelkedett rajta, a melyekben több száz főnyi lakosság tartózkodik. Az utczában már a vizvezeték kiépült, a csatornát azonban sajnálatosan nélkülözik, valamint a végleges szabályozás keresztülvitele is csak a jövő reménye. A mérnöki hivatal a lakosok kérelmére most kidolgozta az okvetlenül szükséges csatornázás tervét. E szerint az ideiglenes jellegü csatorna megépitése 4100 koronába kerülne, ha azonban két telektulajdonos beleegyezését adná, hogy a csatornát a saját telkeiken keresztül vezessék, abban az esetben 5000 korona költséggel a végleges csatornázást is végre lehetne hajtani.

Kórházi orvosok élelmezése.

A *Szent-István* és az uj dologházi fiók-kórház al- és segédorvosai azzal a kérelemmel fordultak a fővároshoz, hogy a déli étkezést a nem ügyeleti napokon is engedélyezze számukra, a mint ez a *Szent-Ró-*

kus és *Szent-János* kórházban ez idő szerint is történik. A doktorok elpanaszolják, hogy a *Szent-István* kórház beteg létszáma meghaladja az 1000-et és ezt a rengeteg beteg anyagot 11 orvosnak kell ellátni, ugy hogy egy orvosnak átlag 90 néha 100 beteget is kell gyógykezelnie és az ezzel járó adminisztrativ munkát végeznie. Sulyosbbitja mindezt, hogy a *Szent-István* kórházban, de főképpen a dologkórházban számos fiókosztályt rendszeresitettek, melyeknek külön segédorvosaik nincsenek, s egy segédorvosnak két osztályon is kell szolgálatot tennie. Betetőzésül több osztályon bejáró betegek számára is történik rendelés, s jelen kell lennie a mütéteknél és bonczolásoknál is. E nagy és fárasztó munkának az orvosok csak ugy tehetnek eleget, ha nem kell a déli órákban a kórházat étkezés czéljából elhagyniok, a mi a kórházak távoli fekvése miatt igen sok időt vesz igénybe. Az orvosok kérelmét a Rókus kórház igazgatósága, valamint az együttes kórházi bizottság is pártfogásába vette, s azt a tanács is kedvezően intézte el. A tanács az élelmezést 1901 januárius 1-től kezdődőleg kivánja engedélyezni, s ilyen értelmü előterjesztést tesz a törvényhatósági bizottságnak.

Kábel lerakások a fővárosban.

A főváros tanácsa több rendbeli kábel lerakásra adott engedelmet. Igy többek közötta budapesti általános villamossági részvénytársaságnak, mely a *Wesselényi-* és *Klauzál*-utcza között rakatja le legközelebb a villamvilágitás földalatti vezetékét. Ugyanilyen kábelt készitenek a *Rökk Szilárd*-utcza egy részen, valamint a *József*-körutnak a *Népszinház*-utcza és Kerepesi-ut közti szakaszán. A *Rökk Szilárd*-utczai kábelt a magyar villamossági részvénytársaság rakatja le. A budapesti távbeszélő hálózat vezetékét is ujabb vonallal egészitik ki, a mennyiben a *Margit* körúton földalatti telefon vezetéket készitenek. Mindezeket a munkálatokat a legközelebbi napokban megkezdik.

Kölcsönök az Albrecht-Hildegarde alapitványból.

Az *Albrecht-Hildegarde* alapitványból a főváros minden hónapban szokott az önhibájukon kivül elszegényedett iparosoknak és kereskedőknek kamatnélküli kölcsönöket utalványozni. Az alapitvány kezelésével megbizott felügyelő-bizottság *Horvát* János tanácsos elnöklete alatt a minap tartott ülésén döntött novemberi utalványozások dolgában Ezuttal harminczan kaptak egyenkint 80—80 koronát (összesen 2400 k.) hét folyamodó kapott egyenkint 120 koronát (összesen 840 k.) öt kapott egyenkint 160 koronát (összesen 800 k.) és huszonegy kapott egyenkint 200 koronát (összesen 4200 k.) tehát összesen 8240 koronát utalványoztak ki ezuttal az alapitványból. Tizenegy folyamodót kérelmével elutasitottak.

A balparti vadászati jog.

A főváros a tulajdonát tevő balparti vadászati jogot 1901. január 1-étől kezdődőleg hat évre bérbe adja. A bérletre vonatkozó nyilvános árverést a tanács VI., (pénzügyi és gazdasági) ügyosztályában (központi városháza, városház-utcza rész II. em. 51. ajtó) 1900. decz 31-én d. e. 10 órakor tartják meg, a mely időpontig a zárt ajánlatokat a mondott helyen *Vaszilievits* János tanácsos, vagy helyettese kezéhez kell benyujtani.

Pénztárvizsgálat.

A IV. kerületi pénztáránál a napokban rendes váratlan pénztári vizsgálatot tartottak, mely alkalommal a vizsgáló bizottság ugy a pénztárt, mint a naplók kezelését teljesen rendben találta, s erről most a tanács utján tudomás vétel végett a közgyülésnek jelentést tett.

Az Erzsébet szegényházi betegek szállitása.

Dr. Stáhly Ignácz a fővárosi *Erzsébet* szegényház főorvosa előterjesztest tett a tanácsnak, hogy a szegényház betegeinek szállitásáról valamiképen gondoskodjék, mivel a szegényháznak betegszállitó kocsija nincs, s a sulyosbb betegeket bérkocsikon kell nagy ügygyel-bajjal kórházba elszállittatni. Az előterjesztés alapján a tanács e napokban megbizást adott a fővárosnak, hogy *Beliczay* Béla bizottsági tag közbenjöttével a szegényház számára 300 koronaköltséggel alkalmas betegszállitó kocsit szerezzen be.

A kőbányai szemétszállitás.

A X. kerületi utczai, piaczi és házi szemét elfuvarozása tárgyában megtartott árlejtés alkalmával hét ajánlat érkezett be a fővároshoz. Az árlejtésen *Bolog* Albin ajánlata bizonyult legkedvezőbbnek és azt is fogadták el. A vállalkozó a házi szemetet havi 810 korona, az utczai szemetet pedig 690 korona havi dijért hajlandó elfuvarozni, rendkivüli fuvarozásokhoz pedig az előfogatokat egyenként 7 korona 20 fillérért állitja elő.

Jégpálya vizsgálat.

A „*Nemzeti torna egyesület*“ az előző évek példájára az dén is külön jégpályát rendez be a *Szentkirályi*-utczai tornacsarnok udvarán. A hatóság most a szokott módon megvizsgálta a jégpályát, s annak használatát megengedte. *Most csak még jég kellene* a jégpályához.

Villamos váróterem áthelyezése.

A városi villamos vasut társaságnak az Akadémiával szemben a Rudolf köparton levő várócsarnoka ezen a helyen feleslegessé vált, mivel a *Podmoniczky*-utczai vonal végső állomása, a melynek czéljára a csarnokot annak idején felállitották megszünt. A társaság most azzal a kérelemmel járult a tanácshoz, hogy a várócsarnoknak az *Arany János*-utcza sarkán leendő áthelyezésébe egyezzék bele, mivel ott a szomszédos hajóállomás miatt is kellemetlen időben a közönség jobban használhatná.

A Margit kórház rendezése.

A budai Szt.-Margit kórház környékén sok bajt okoztak a szomszédos hegyekről alá patakzó vizmosások. A környék rendezése során a tanács elrendelte, hogy a csúcshegyi táborhegyi és péterhegyi árkokat megfelelően alakitsák át. A munkálatok most már befejeződtek, s a hatóság kifogástalanul végzett munkákat átvette.

A festők engedély dija.

A magyar művészek egyik jelentékeny csoportja „Kimaradottak Szalonja“ czim alatt f. évi deczember 15-én megnyiló és 1901. évi február hó 1-én bezáruló tárlatot rendez. A rendező bizottság nevében most Dr. *Ágai* Béla budapesti festőművész azzal a kéréssel járult a tanácshoz, hogy a tárlat, mint nyilvános mutatvány után esedékes és a szegényalapot megillető hatósági engedély dijat engedje el. — A tanács közjótékonysági ügyosztály javaslatára a hatósági dijat elengedte.

Közgazdaság

A 400.000 nyirfaseprő.

A fővárosnak az utczák tisztán tartására évenként körülbelül 400.000 db nyirfaseprőre van szüksége. A legközelebbi évek nyirfaseprő szükségletének szállitása tárgyában kiirt árlejtést a napokban tartották meg a városházán, *Viola* Imre tanácsos elnöklete alatt. Összesen nyolcz ajánlat érkezett be, melyek közül a bizottság *Laszlovszky* Gyula ajánlatát fogadta el, mint legelőnyösebbet. A győztes vállalkozó a seprőknek darabját 5 fillérért szállitja.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz.

Folyó évi november hóban 1238 jutalékrész iratott be és nászjutalékok fejében 52.676 korona 27 fillér fizettetett ki. 19 0. január 1-től november 30-ig beirt összes jutalékrészek száma 13794 és a kifizetett nászjutalékok összege 439.649 korona 08 fillér.

Uj jótékony sorsjátékok.

A „*Müvelt nők otthona*“ egyesületének a pénzügyminiszter megengedte, hogy a saját czéljai előmozditására jótékonyczélu tárgysorsjátékot rendezhessen. A sorsjátékra 50.000 drb egy koronás sorsjegyet bocsátanak ki és a huzást 1901. évi október 11-én tartják meg. A miniszter egyidejüleg utasitotta a fővárosi tanácsot, hogy a sorsolásra politikai biztos kiküldése felöl idejekorán intézkedjék. Hasonló engedelmet adott a miniszter „Magán tisztviselők országos szövetségének“ is. Ez az egyesület 200.000 drb egy koronás sorsjegyet bocsájt ki és a huzást 1901. márczius hónap folyamán tartja meg.

Hirdetések.

81701/1900-IX. sz.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a Dankó család nevét viselő alapitványból 1901. évben nyerendő segélyezés végett pályázatot hirdet.

Ezen alapitvány kamataiból *munkaképtelen és önhibájukon kivül szegénységre jutott helybeli illetőségü özvegy nők és árvák évnegyedenként 20 korona segélyt nyerhetnek.*

Felhivatnak tehát azon *özvegy nők és árvák*, kik a fenti alapitványból segélyre igényt tartanak, miszerint ebbeli bényegtelen kérelmöket f. évi deczember 26-ának déli 12 óráig azon kerületi elöljáróságnál nyujtsák be, melynek területén állandó lakással birnak.

A kérvényhez csatolandó az özvegyek által a kérelmező házassági s a férj halottlevele, árvák részéről a szülők halott levelei, minkét redbelli kérelmező által szegénységi, erkölcsi és illetőségi bizonyitvány, a keresetképtelenséget igazoló orvosi bizonyitvány és annak hatósági igazolása, hogy folyamodónő önhibáján kivül jutott szegénységre.

Megjegyeztetik, hogy a fenti határidőn túl beadott, vagy fent kitett okmányokkal fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Budapesten, 1900. november 2.

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV. Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest, IV. ker., Váczi-utcza 81. sz.

III. évfolyam. Budapest, 1900. deczember 17-én. 48. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Inkompatibilitás a városházán.
Háromszék-vármegye akciója a nemzetiségi kérdésben.
Villamos vasuti balesetek meggátlása.
Az egyesületek vizsgálatának költségei.
A budakeszi-ut világitása.
Pénzhiány, tulkiadás póthitel.
A belvárosi templom ügye.
Kanyaró járvány.
A magyar helységnevek.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Szerkesztői üzene tek.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam 1900. Budapest deczember 17. 48. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Inkompatibilitás a városházán.

A főváros törvényhatósági bizottságának kebeléből alakitott negyvenötös bizottság általános feltünést keltett a közelmult napokban hozott határozatával. A bizottság egészen váratlanul és inczidens nélkül, — talán a legutóbbi inkompatibilitás esetének hatása alatt, — azt a figyelemreméltó határozatot hozta, hogy ezentul a fővárosi bizottsági tagoknak szakbizottságokba leendő beosztásánál, megválasztásra nem fog jelölni olyan tagokat, a kik az illető szakbizottság müködésének tárgykörében bármiképen érdekeltek lehetnek. Vagyis a bankigazgató, vagy olyan bizottsági tag, a ki a fővárossal szerződéses viszonyban áll, vagy vállalataiban részt vesz, ne legyen a pénzügyi bizottság tagja; — a vasutvállalat részese, vagy igazgatója ne kapjon helyet helyet sem a közlekedési, sem pedig a pénzügyi bizottságban és igy tovább.

Senki sem állitja, hogy a minden téren egyre szaporodó összeférhetetlenség kiirtása és ennek érdekében kifejtett minden törekvés ne lenne a legnagyobb mértékben kivánatos és üdvös.

E fontos és módfelett kényes kérdés megoldása azonban igen alapos körültekintést igényel, mert az érdekelt egyéniségek kiküszöbölésének nem szabad és nem lehet egyuttal a *hozzáértők* eltávolitásával egyértelmünek lenni.

Felesleges hangoztatnunk azt a fontosságot, mely abban rejlik, hogy a főváros szakbizottságaiban a szakférfiak kellő számmal képviselve legyenek, mert egyedül ez a körülmény biztositja a bizottság müködésének szinvonalát és eredményét.

Az inkompatibilitás általános kérdésével azonban ez alkalommal behatóan foglalkozni nem kivánunk, mivel a kérdés mai alakjában egy egészen más mellékkörülmény foglalja le a maga számára a közfigyelmét is foglalkoztatja a főváros közigazgatása iránt érdeklődőket.

Az ügy nevezetes része a negyvenötös bizottság szereplésében rejlik.

A negyvenötös bizottság eredeti rendeltetésénél fogva nem hivatalos természetü intézmény, hanem csupán a főváros törvényhatósági bizottságának tagjai közül abból a czélból alkotott külön testület, hogy a fővárosi községi választásoknál a szavazatok szétforgácsolását meggátlandó, az egyes kerületek jogos igényeinek figyelembe vételével kijelöléseket teljesitsen.

Ilyen megbizással rendelkező, nem törvény alapján szervezett testület olyanféle nagyhangu elvi határozatokat, mint most az inkompatibilitás kérdésében történt, — nem hozhat s az ilyen határozat ab ovo illuzórius és semmis.

Tudjuk jól, hogy a 45-ös bizottságnak ez a nevezetes határozata heves küzdelem és hosszu vita után jött létre, de viszont nem tudják sem megérteni, sem megmagyarázni, honnan vette a bizottság a jogalapot, minden eddigi szokás ellenére a törvényhatósági bizottság helyett, illetőleg annak megelőzésével elvi jelentőségü határozat hozatalához.

Nyilvánvaló, hogy a bizottság fulmináns fellépése hamarosan erejét veszti, s a kérdés ott fog felmerülni, a hol annak egyedül helye lehet. — Nem tulajdonitunk tehát a dolog érdemének ez oldalról különös fontosságot, — viszont azonban minden figyelemre méltó

jelenségnek kell tartanunk a bizottság példátlan fellépését, mely megett érdekes hátteret kell sejtenünk.

Megkérdeztük a kétségkivül érdekes ügyben a főváros törvényhatósági bizottságának néhány kiváló tagját.

Több tekintetben nagyjelentőségü nyilatkozataikat a következőkben szószerint adjuk.

Élénken megvilágitják ezek a nyilatkozatok azt a hatást, a mit a bizottság szokatlan fellépése keltett, s egyébként is bővelkednek a tanulságos részletekben.

Polónyi Géza:

A 45-ös bizottság nem törvények által alkotott bizottság lévén, határozati joga nincsen. Az inkompatibilitást törvény szabályozza; Azt szükiteni, tágitani semmiféle bizottságnak, még a közgyülésnek sem áll jogában. A mig maga a törvény nem változott meg, addig azt csak respektálni lehet. Különben magát az intencziót helyeslem.

Heltai Ferencz:

Az egész eljárás minden tekintetben helytelen. Különben is a hozott határozat minden bizonynyal még e héten megdől.

Weisz Berthold:

A 45-ös bizottság nem törvény és nem pedig szabályrendelet által alkotott testület. Annak idején a véletlen következtében alakult, tisztán ötletszerüleg keletkezett véleményező testület, a melynek létezése sem a törvényben sem a főváros szabályrendeleteiben nem gyökerezik. Minthogy pedig minden kérdés végleges eldöntése egyedül a közgyülés hatáskörébe tartozik, azért a 45-ös bizottság határozata nem egyéb, mint egy magántestület nézetének megnyilvánulása, senkit egyáltalában nem kötelező állásfoglalása.

Az mindenesetre nagyon kivánatos törekvés, hogy az illetékes tényezők az összeférhetetlenségi kérdést egyszer s mindenkorra tisztázzák.

Vázsonyi Vilmos dr.:

Magát a határozatot helyeslem. Helytelen azonban, hogy a 45-ös bizottság hoz bizonyos határozatokat és ezzel hatósági jelleget arrogál magának, a melylyel pedig nem bir. Különben bizonyos nevetségesség van abban, hogy olyanokra mondják ki, hogy nem lehetnek szakbizottságok tagjai, a kik tulajdonképen nem is lehetnének a törvényhatósági bizottságnak sem a tagjai. Hogy ez a törvénytelenség fennáll, arról nem tehet sem a közgyülés, sem a képviselőtestület, mert az igazoló és biráló választmány e tekintetben önálló birói funkczionákat teljesit és ha nem semmisiti meg azokat a mandátumokat, a közgyülés nem tehet egyebet, minthogy be nem választja az illetőket a szakbizottságokba. Ez a legkevesebb, amit meg kell tenni.

Tenczer Pál:

A 45-ös bizottság inkorrektül járt el, mikor e határozatot meghozta. Erre a bizottságnak nem volt joga. Magát a határozatot érdemileg *nagyrészben* helyeslem, *nagyrészben* — mondom, mert például, hogy a takarékpénztári igazgató a finánczbizottságnak ne lehessen tagja, annak egyáltalában semmi értelme nincsen.

Végül adjuk a negyvenötös bizottság érdemes alelnöke *Mérő* János kir. tanácsos nagyérdekü nyilatkozatát.

Mérő János:

A 45-ös bizottság 1873-ban alakult meg; megalakult pedig nem szabályrendelet, nem közgyülési határozat alapján, hanem néhai *Királyi* Pál inditványára egy kerületi konferenczián a végből, hogy a választásoknál a szavazatok szét ne forgácsoltassanak, hanem *egyöntetü megállapodás jöjjön létre a kerületek között a megválasztandók személyeire nézve.* Igy azután a 45-ös bizottság által megállapitott szavazóczédula rendesen többséget nyert a közgyüléseken, mivel a bizottságban minden kerület 5—5 taggal képviselve van.

A szavazás a 45-ös bizottságban kerületenként történik és a ki itt a kerületek többségét elnyeri — az ajánltatik a közgyülésnek megválasztásra. A bizottságnak most hozott határozata kötelező erővel nem bir, azért, *mert a kerületeket előlegesen meg nem hallgatták, a határozatban kimondott inkompotibilitási elvre nézve.*

A szakbizottságokba való ajánlásra vonatkozólag az eljárás az eddigi gyakorlat szerint az volt, hogy minden kerület a megállapitott arány szerint kijelölte saját tagjait és ezt a *többi kerület szó nélkül elfogadta.*

Most kérdésessé válik az, vajjon a 45-ös bizottságnak kimondott elvi határozata szentesitést nyer-e vagyis, *hogy a 45-ös bizottság belebocsátkozik-e az egyes kerületek által ajánlandó szakbizottsági tagok inkompatibilitási qualifikatiójának a megállapitásába.*

A 45-ös bizottság e határozata tehát csak egy kimondott elv, melyet a közvélemény is helyesel, de a mely valószinüleg meg fog dölni, nem fog alkalmaztatni, mivel sok érdeket és sok érdekeltet sért.

Háromszék-vármegye akcziója a nemzetiségi kérdésben.

Háromszék-vármegye feliratot intézett a képviselőházhoz és a miniszterelnökhöz a nemzetiségek egyenjogosultságairól alkotott 1868. évi XLIV. t.-cz. módositása érdekében. Háromszék-vármegye alispáni hivatala most ezt a feliratot lelkes hangu körirat kiséretében megküldötte az ország valamennyi törvényhatóságának azzal a felhivással, hogy hasonló akczió megindításával kérelmüket támogassák.

Háromszék vármegyében a megyei közgyülés alkalmával dr. *Bene* István és társai, mindannyian törvényhatósági bizottsági tagok, tették meg a nemzetiségi törvény reviziója tárgyában a kezdeményező inditványt. Ezt a vármegye közgyülése magáévá is tette és olyan értelemben találná kivánatosnak a revizió keresztülvitelét, hogy az egyes nemzetiségeknek megengedjék ugyan saját anyanyelvük használatát akkor, a mikor a közhatóságokkal csupán szóbelileg érintkeznek, azonban a hatóságokhoz intézett beadványokban, valamint az egyes hatóságok, hivatalok és hivatalos testületek, mindennemü hivatalos eljárásában, intézkedésében és bármiféle hivatalos irataiban és jegyzőkönyveiben, kizárólag csakis az állam hivatalos nyelvének, tehát a magyar nyelvnek használatát tartja egyedül megengedhetőnek. A nemzetiségek egyenjogosultságáról alkotott törvényczikk kimodja ugyan, hogy Magyarország államnyelve a magyar, azonban ezenkivül megkülönbözteti az anyanyelvet, községi és törvényhatósági ügykezelési és jegyzőkönyvi nyelvet és ezek használatát a nemzetiségi vidékek szerint a törvény keretén belül megengedi A hatóságok azonban még ezt a törvényt sem hajtják végre pontosan, annál kivánatosabb tehát, hogy a magyarság érdekeit ujabb, szigorubb és pontos rendelkezésekkel biztositsák és megvédelmezzék.

A székesfőváros közönsége Háromszék-vármegye köriratát a fővárosi tanácsnak adta ki, hogy a kérdés kellő tanulmányozása és a szakbizottságok meghallgatása után tegyen a dolog érdemében megokolt javaslatot.

A villamos vasuti balesetek megátlása.

A főváros intéző köreiben állandó tanulmányozás tárgya az a fontos és a szó legszorosabb értelmében véve közérdekü kérdés, hogy az egyre szaporodó villamos vasuti baleseteket miként lehetne megakadályozni. Most már különös hatósági intézkedésekre van szükség, mivel a villamos vasutak intézménye immár nem ujság nálunk, a közönségnek nem szokatlan és már a legközönségesebb nép köztudatába is át kellett mennie.

A megborzasztó szerencsétlenségek száma még sem csökken s nem éri el azt az átlagos alacsony nivót, a mely a főváros forgalmi viszonyaihoz arányitva az egyebütt szerzett tapasztalatoknak megfelelő lenne.

Gyors és kényelmes közlekedésre szükségünk van, a vasuttársaság a maga részéről mindent elkövet: emberei jól értik dolgukat s talán kevés kivétellel lelkiismeretesen is végzik. A hiba tehát sokszor a véletlenben, legtöbbször pedig a közönségben van.

Védekezni, a lehetőség szerint minden módon, a hatóság elsőrendü humanus feladata,

Legutóbb két kis lépéssel haladt előre a hatóság müködése a villamos vasuti balesetek megszüntetése érdekében. Röviden beszámolunk mindkettőről; vajha csak bármily kis mértékben is hozzájárulhatnának a bajok orvoslásához.

*

A budafoki vonal veszedelme.

A hatóságnak régen szemet szurt, hogy a *Budapes—budafoki helyi érdekü* villamos vasut vonalának egyik szakaszán tömegesen fordultak elő különféle balesetek, elgázolások. A kereskedelmi miniszter rendeletére a napokban külön vegyesbizottság tartott helyszini eljárást a vonalon abból a czélból, hogy a vasut menetsebességének felülvizsgálása után megállapitsa azokat az intézkedéseket, a melyekkel az ismétlődő baleseteket meg lehetne akadályozni. Az államrendőrség az eljárás alkalmával a menetsebesség korlátozását kérte.

A bizottság megállapitotta, hogy a *Fehérvári* utnak az *átlós* uttal való találkozása pontjától mintegy 800 méternyi távolságig kifelé terjedő ut részen a közlekedést az teszi veszedelmessé, hogy az uttest jobb oldalán több épület mentén nincs megfelelő gyalogjáró, ellenben két közkut gyüjti oda a közönséget. A régi téglagyári-telep keritése rossz, a bejárás el nem zárható, mivel a keritésnek erre szolgáló része teljesen hiányzik; a gyerekek naphosszat ki és be futkosnak s a sok szegény munkásember reggel este ott rajzik el.

A bizottság a fővárost hivta fel, hogy a mostani közveszedelmes állapotok megszüntetése érdekében

haladéktalanul tegyen megfelelő intézkedéseket. A főváros kiküldöttei az iránt tettek előterjesztést a tanácsnak, hogy a gyalogjárókat rendeztesse, a két közkutat helyeztesse át alkalmasabb pontra és a régi téglagyári telepnek megfelelő keritéssel és kapuval való ellátása iránt is mielőbb tegyen lépéseket. A bizottság végül még annak a kimondását is óhajtja, hogy a *Klein*-féle korcsma részére kért járda foglalásra a jövőben engedélyt ne adjanak.

*

Uj mentőkészülék.

A mentőkészülék régi kemény dió, a melyet azonban eddigelé nem tudtak feltörni, pedig talán a legbiztosabb orvosság lenne valamennyi között. A héten megint uj készüléket mutattak be a tanácsnak. Ha beválnék, igen jó szolgálatot tenne az oly gyakran előforduló villamos vasuti szerencsétlenségek meggátlására. *Sipos* Ferencz magy. államvasuti müvezető a legujabb feltaláló, ki találmányára szabadalmat nyert.

A találmány igen egyszerü s ugy a vasut elejére, mint hátuljára könnyen felerősithető hálós kosárból áll, melynek alján két kis kerék van elhelyezve, mely a sineken jár. A kosár szélei vastag gummival vannak beritva. Már több izben mutattak be a fővárosnak ilyenféle mentőkészüléket, de eddig egyik sem bizonyult kifogástalannak, hogy az óriás költséggel járó kötelező alkalmazásukat el lehetett volna rendelni. A legujabb készülékről azonban azt beszélik, hogy a kitüzött czélnak minden tekintetben megfelel s teljesen kifogástalanul müködik. A feltaláló lelkesen erősiti, hogy a szerkezet ugy egyszerüsége, mint praktikus volta miatt az eddig bemutatott találmányokat tulszárnyalja. A tanács a mérnöki hivatalt utasitotta, hogy a mentőkészüléket próbálja ki.

Nem lenne az első eset, ha megint csalódás volna a találmány vége.

Nem vagyunk annyira optimisták, hogy csodálkoznánk rajta.

Addig azonban, a mig lehet, reméljünk: reméljük a legjobbakat.

Kis-Zugló világitása.

A kis-zuglói kör tagjai kérvényt nyujtottak be a tanácshoz, melyben a *Kövér Lajos*-utczának gázvilágitással való ellátását kérik. Kérésüket azzal indokolják meg, hogy a *Kis Zugló* csaknem minden utczájába már a gázvilágitás be van vezetve, a *Kövér Lajos*-utczában azonban, a mely a Kis-Zugló főere, még mindig petroleum lámpákkal világitanak, holott az utcza egész hosszában szép házakkal van beépitve. A gázvilágitást egyébként közbiztonsági szempontok is kivánatossá teszik.

Az egyesületek vizsgálatának költségei.

A fővárosi tanács fontos ujitásokat léptetett életbe az egyesületek vizsgálatai alkalmával felmerült hatósági költségek megállapitása körül. A tanács redukálta az eddig szokásos felszámitásokat és sok illetéktelen tehertől megszabaditotta a hatósági ellenőrzés alatt álló egyesületeket.

Nemrég volt alkalmunk nagyjából ismertetni a tanácsnak ez ujitásait, melyeket azonban akkor még csupán elvileg állapitottak meg — a kellő részletek nélkül.

Ezeket az elvi jelentőségü határozatokat most az évzáró számadásoknál a gyakorlatban is érvényesitették s az eljárást pontosan és részletesen megállapitották. A kerületi előljáróságok ugyanis beterjesztették a kerületükben levő egyesületek vizsgálatával megbizott közegek részére az illető egyesületek terhére megállapitott munkadijakról, a melyeket az előljáróságok a kezelésük alatt levő pénzekből az eljárt tisztviselők számára előlegeztek is. A tanács a számadásokat felülvizsgálatra *Lampl* Hugó főszámvevőnek adta ki.

A főszámvevő most tette meg részletes jelentését, a melyből kiderül, hogy 1895. január 1-től, 1900. október 31-ig az előljáróságok az egyesületek vizsgálatainál eljárt közegek részére az élelmezési dijak terhére mindössze csak 667 korona 38 fillért fizettek ki. Az egyesületek részéről ebből megtérült 66 korona 72 fillér, a főváros terhén maradt tehát 600 korona 66 fillér.

Az előljáróságok ilynemü vizsgálatai általában két osztályba sorozhatók; u. m. az egyesületek rendes időszaki vizsgálata és az olyan rendkivüli vizsgálatok, a melyeket az egyesületek ellen benyujtott panasz következtében foganatositanak.

Az egyesületek rendes időszaki vizsgálatát a kerületi előljáróságok megbizott közegei a délutáni órákban kénytelenek végezni, nehogy rendes hivatali teendőik ellátása fennakadást szenvedjen. A különböző munkásegyesületeknél a vizsgálatot nem is lehet máskor teljesiteni, mint az esti órák alatt, mivel a tagok napközben saját munkáikkal foglalatoskodnak. Ugyanigy áll a dolog a panaszok következtében teljesitett vizsgálatoknál, amelyek rendszerint hosszadalmas és fárasztó munkával járnak.

A tanács már a mult alkalommal kimondotta, hogy a rendes vizsgálatok után az egyesületek terhére dijakat felszámitani nem lehet, mivel az ellenőrzés és felügyelet a hatóságnak kormányrendeletileg megszabott kötelességei közé tartozik. Méltányolja azonban a tanács az ilyen vizsgálatokon résztvevő szakközegek munkálkodását s részükre megengedi a külön munkadijak kiutalványozását a következő ujabban megállapitott eljárás szerint:

Megengedi a tanács, hogy az „élelmezési dijak“ czimén az előljáróságok rendelkezésére bocsátott hitelösszeg terhére az előljáróságok az egyesületek vizsgálatánál a hivatalos órákon kivül müködő tisztviselőknek mérsékelt élelmezési dijakat utalványozhassanak ezentul is, azonban kötelességükké teszi az előljáróknak, hogy a felszámitásokat a legszigorubban ellenőrizzék. Ellenben a panaszok következtében teljesitett vizsgálatok-

nál bárminemü élelmezési-, munka-, vagy szakértői dij felszámitását az elöljárósági szolgálati utasitás 284. §-a értelmében eltiltja és utasitja az elöljárókat, hogy ilyen dijakat meg ne állapitsanak és az egyesületektől be ne szedjenek, sem pedig a kerületi pénztárból ne előlegezzenek, hanem ha szükségét látják, a vizsgálat eredményéről a tanácsnak jelentést és ennek kapcsán a kiérdemelt munkadijakra nézve tüzetes és megokolt javaslatot tegyenek, hogy ennek alapján a dijak megszavazása és utalványozása felül a tanács esetenként külön-külön intézkedhessék.

A Budakeszi-ut világitása.

A *Budakeszi*-utat eddigelé téli időben nem világitották. Az elöljáróság az előző évekhez hasonlóan az idén is leszedette a közlámpákat, a melyek nagyobb nyári forgalom idején a világitást szolgáltatták. Az ut azonban még ilyenkor is elég élénk forgalmu közlekedő vonal, mely a közbiztonság szempontjából is sulyosan nélkülözi a közvilágitást. Az I-sö kerületi kapitányság most meg kereste a fővárost, hogy ezentul a *Budakeszi*-ut világitását téli idő alatt se szüntesse be, hanem a lámpák felszerelése iránt ismét mielőbb intézkedjék.

A rendőrkapitányság jól megokolt helyes kivánsága ez. A *Budakeszi*-ut fontos forgalmi utvonal, az egyetlen közlekedés *Budakesz* és környéke felé, a mely község nem csak mint nyaralóhely, hanem a fővárossal fokozatosan szerves összefüggésbe kerülő mellékhelység — a főváros életében szerepet játszik.

Mi sokkal tovább mennénk az egyszerü petroleum lámpáknál. Megfelelő közlekedésről is kellene gongoskodni, lehetőleg minél előbb. Már hallottunk holmi budakeszi villamos vasutat emlegetni, ez azonban valószinüleg csak valami dajkamese volt.

El kell azonban ismernünk azt is, hogy a budakeszi érdekeknél a fővárosnak még sürgősebb feladatai is vannak.

Ha azonban figyelemre méltatjuk azt a nagy közlekedést, a mely igy is, minden eszköz hiányában a főváros és Budakesz között fenn áll, ugy méltán kell bizton hinnünk, hogy az a villamos vasut, mely ezt a forgalmat okvetlenül megsokszorositaná, — nem járna kárral a megépitőre.

Akkor pedig nem igen lehet az áldozatoktól visszariadni.

A mi a kőolaj-világitást illeti, az a legkevesebb, a mivel a főváros a budakeszi-utnak tartozik. Bizonyára népszerütlen kivánság lesz a teljesitése, most a takarékosság fénykorában, — ez azonban olyan minimális áldozat, a minek a megtagadása mindenesetre több lenne már mint kicsinyeskedés, vagy takarékoskodás.

Pénzhiány, tulkiadás, póthitel.

A városházán nagy a jövő évi költségvetési vita hatása. — A felbukkanó deficzit ijesztő réme és a takarékosság mindenféle legelképzelhetetlenebb alakjának még fenyegetőbb megjelenése akkora hatást tett, hogy a tanács a legnagyobb aprólékossággal kénytelen minden pénzügyi kérdésben eljárni s olyan képtelen helyzetbe kerül, a melyekből igazán alig van tapintat, mely kivezesse s biztos révbe juttassa.

Különösen sok akad az idei 1900. évi költségvetés zárószámadásainak összeállitásánál. Itt is, ott is merül fel mindenféle tulkiadás, a melyeknek fedezésére póthitel kellene. Ámde a tanács nem akar a közgyülés elé járulni póthitelt kérő előterjesztéssel.

Még valami különös esetben, a hol a közérdek is közbejátszik néha-néha megkoczkáztatja, a hivatalok szükséglete körül azonban már nem hajlandó ujabb heves vitát előidézni s magát ujabb szapulgatásoknak alávetni. Ebből már elég volt, bőven; talán még sok is.

Most egyszerre három felől is kapunk érdekes értesüléseket. Valamennyi tulkiadásról beszél, — póthitelt kér — és a szigoru takarékosság eleve hangoztatásának méla akkordjával végződik.

A tanács egyszerüen salamoni itéleteket hozott. A gordiusi csomót nem lehet egyszerübben kettévágni, mint igy. Nincs, tehát nincs és punktum. Nincs élelmezési költség — hát ne egyetek. Nincs bérkocsi kiadásra fedezet, hát ne kocsikázzatok s ezzel vége.

Erős, merész a tanács eljárása. Elismerjük, hogy a kényszerüség késztette reá. De figyelmébe kell ajánlanunk, — bár biztos, hogy maga is jól tudja, hogy veszedelmes a játék. Mert ha lehet *nem* kocsikázni, a mikor *muszáj*, akkor azt mondhatnák sokan, — hogy lehet akkor is, ha *akarják*. Már pedig ha lehet, akkor a takarékosság csak az akaraton mulik. — Azonban tudjuk jól, hogy nem igy áll a dolog: a bérkocsi kiadásokat talán mérsékelni még mindig *lehet*, de megszüntetni nem. — Azért nem tanácsos még kényszeritő körülmények között sem az olyan határozat hozatala, mint a tanács mostani többrendbeli megállapodása. — Az igazság kedvéért egyébként magyarázatul meg kell jegyeznünk végül, hogy a tanács szokatlan intézkedése aránylag rövid,

legfeljebb hat heti időtartamra szól s az a fő és egyetlen igaz ok, a mely létre jöttét lehetővé tette.

De tartsunk sort. Imo a többfelől érkező tudósitások.

*

Az idén nincs több hivatalos bérkocsi.

A főváros horibilis és évről-évre növekedő bérkocsi kiadása miatt számtalan megtámadtatásban részesült, ugy a közgyülés, mint az egyes bizottságok köréből. Ennek következménye az lett, hogy már az idei költségvetésben is annyira redukálták a bérkocsi kiadásokat, hogy a legszükségesebbekre is alig jutott. Megtörtént már az idén a fővárosnál ugyanis az a furcsa eset, hogy a bérkocsi kiadásokra előirányzott még igy is hatalmas összeg ekkoráig tökéletesen elfogyott, ugy, hogy most egyetlen egy hivatal rendelkezésére sem áll az év hátralevő napjaira a legszükségesebb bérkocsi sem

Mi sem természetesebb, minthogy a hivatalok sorra előterjesztést tettek a tanácsnak, hogy eszközöljön ki számukra ujabb költség utalványozásokat és a még szükséges bérkocsik költségeit egyéb mód hiányában pótthitellel fedeztesse.

A tanács azonban már bele ment abba a mulatságba, hogy mindig a hátát tartsa a felhányt orgatott bérkocsi kiadások miatt s most salamoni itélete kereken kijelentette, hogy a mai viszonyok között a közgyüléstől *bérkocsi kiadásokra pótthitelt kérni nem hajlandó. A hivatalok tehát egyszerüen szüntessék be 1901. januárius 1-ig a bérkocsik használatát.*

Sőt tovább ment a tanács: forma szerint eltiltotta, hogy közköltségen ebben az évben több bérkocsit felhasználhassanak. Kivételt csak akkor enged, ha közveszély esete fordul elő. A kocsihasználatért ilyenkor is az illető hivatal vezetője minden esetben személyes felelősséggel tartozik. Amennyiben pedig egyáltalán lehetséges minden egyes bérkocsi megrendelést előzetesen dr. *Vaszilievits* János tanácsnoknak a pénzügyi és gazdasági bizottság vezetőjének kell bejelenteni, a ki arra esetenként előleges engedélyt ad. Utasitotta végül a tanács a központi városháza gondnokát is, hogy az ezután hozzá esetleg beérkező bérkocsi megrendeléseket mindenkor *Vaszilievits* tanácsosnak mutassa be.

Beszüntetett élelmezési költségek.

A számvevőség a héten bejelentette a tanácsnak, hogy az idei költségvetésben az élelmezési dijak czimén felvett összeg teljesen elfogyott. Minthogy pedig a törvényhatósági bizottság és a pénzügyi bizottmány a főváros gazdálkodását és gyakori hitel tullépéseit szigorúbb birálat tárgyává tette, ennélfogva a tanács az előter jesztésre egyszerüen kijelentette hogy az élelmezési dijakra a közgyüléstől póthitelt nem kér s a mondott fejezet terhére a folyó év hátra levő tartamára ezentul semmi nemü ujabb kiadást nem engedélyez.

Felhivja tehát a tanács az összes kerületi elől járóságokat, hogy az élelmezési dijak czimén rendelkezésükre bocsájtott hitelösszegekből a lehetőség szerint igyekezzenek megtakaritásokat elérni, hogy a központ és a kerületek részére a fejezeten előirányzott hitelösszegek egybevetésével és kölcsönös kiegyenlitések utján lehessen az egyensulyt a kiadások és az előirányzat között helyre állitani.

Az I. ker. kőolajlámpák.

Az I. ker. elöljáróság kellemetlen előterjesztéssel járult a tanács elé: bármilyen zavarosak is a pénzügyi viszonyok, megint póthitelt kellett kérni. A kőolaj világitás czéljára előirányzott 20276 korona költség fogyott el s mint egy 4300 korona tulkiadás várható, a miből már több mint 4000 koronát fel is használtak. A tulkiadásnak az az oka, hogy a tanács a mérnöki hivatal javaslatára a növekedő szükséghez képest számos ujabb lámpa felállitását engédélyezte a kerületben, minélfogva a lámpagyujtogatók számát is meg kellett szaporitani. A tanács ezt a mentséget a pénzügyi bizottsággal egyetértőleg elfogadta és azzal az előterjesztéssel járul a közgyülés elé, hogy a tulkiadást a jobbparti kőolajvilágitás czimén a központ részére előirányzot 87724 korona s 4 fillérből megfelelő összegü hitel átruházás utján fedezze.

Ebben a csakugyan különös figyelmet érdemlő esetben, tehát megtört a tanács szigorusága s nincs ember, a ki kifogá t akarna ellene támasztani. Közérdek, mely nem tür gáncsot és akadályt.

Jellemző a tanácsnak ez a megkülönböztetése.

A szigoruság és hajthatatlanság csak önmaval szemben fegyvere. Olyan szép és derék vonás ez, mely a tanács legujabb határozatainak fényesen megadja az erkölcsi sulyt és a főváros vezérlő testület méltóságához valóban hozzá illő.

Uj gázvezeték a Lipót-körúton.

Az általános osztrák-magyar légszesz-társulat engedélyt kér a tanácstól, hogy a *Lipót-körúton* épült *Haggenmacher*-féle háztömböt a *Szemere*-utcza felől légszeszvezetékkel láthassa el. A *Szemere*-utcza, Lipót-körut és Balaton-utcza közötti részben 4 átmérető légszesz csöveket raknak le.

A hajdani gőzmalom helyén ma már hatalmas bérpalota emelkedik, a melynek helyiségeit akarják az uj vezeték segitségével gázvilágitással ellátni.

A belvárosi templom ügye.

Levél a Szerkesztőhöz.

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

Kedvelt lapja, melynek szorgalmas olvasói közzé tartozom a 46-ik számban „a belvárosi plébánia templom“ czimü czikk olvasása arra késztetett engem, hogy a mellékelt sorokat megirjam. Kérem azokat átolvasni és ha megfelelőknek találja sziveskedjék azoknak lapjában helyt adni.

Fővárosunk iránt érzett szeretet arra indit, hogy szerény tehetségemhez képest a város érdekét én is szolgáljam és ebbeli reményben vagyok bátor az emli tett sorokat tisztelt Szerkesztő úrjóindulatába ajánlani.

Mély tisztelettel. *W. L.*

*

A „Magyar Székesfőváros“ f. é. XII., 3-iki számában. „A belvárosi plébánia templom eltolása“ czimü czikkben azt olvastam, hogy a fővárosi mérnöki hivatal terve szerint a templomot el kellene tolatni arra a telektömbre, a mely a régi városháza lebontása következtében felszabadult. A templom régi helyén pedig épitessen a főváros modern s a czélnak minden tekintetben megfelelő plébánia lakot s ennek főrészében a paplakásokat és a plébánia hivatalt rendezze be, a földszinti helységeket pedig boltoknak használja fel.

A milyen örvendetes is, hogy a belvárosi templom ügyét sürgősen rendezni akarják és magam is ez ügynek sürgős és szerencsés megoldását szivből óhajtom, mégis a fent nevezett tervet határozottan ellenezni és annak létrejöttét m gakadályozhatni hazafiui köteleségemnek tartom, mert ez megint egyike ama szükkeblü, rövidlátó terveknek, melyek fővárosunk számos diszes, nagy költséggel megalkotott középületét teljesen eltemették és egészen hatástalanná tették, mint pl. az Opera, a Bazilika, az Egyetem stb.

A fentemlitett terv a mostani templomot megtartani s azt a volt városháza helyére tolatni és elébe egy paplak épittetését kivánja. — Már most képzeljük csak el, milyen lesz ez a templom bérpaloták közzé ékelve, melyek talán magasabbak lesznek, mint maga a templom és az előtte levő diszes paplak, mely a Duna felől egészen eltakarja! Nem lenne ez másképen mint a szerb templom a Zöldfa-utcza és a Szerb-utcza sarkán. Ez bizony nagyon diszes!?

Nem volna kár minden krajczárért, melyet ilyen munkára kiadunk? Még ha a paplak-bérpalotából akármennyi jövedelem folynék is be ha ugyan csakugyan úgy lenne, olyan rossz lakás viszonyok között, mint most vannak. És ha a plébánia hivatalnak kényelmes és alkalmas helység kell, melyre a közönséges bérház 1-ső és 2-dik emelete meg nem felelő, miért ékeljük ezt megint egy nagy uj bérház lakásai közé akkor megint csak ott vagyunk, a hol emigy.

Azt hiszem, ha az a terv megvalósulna és ha majdan a körülötte levő bérpaloták felépülnek, a templomot csak úgy lesz lehetséges megtalálni, ha nagy czimtábla lesz ráfüggesztve: „Ez a belvárosi plébánia templom.“

Nagyon szép, hogy csupa kegyeletből, mert valamelyik udósunk a templom egyik pillérjében Árpád-kori maradványokat vélt felfedezni, az épületet igyekeznek megtartani, de meg nem érdemli ezt a különben külsőleg egészen igénytelen és szépnek nem épen mondható épület, a melyet Magyarország majdnem minden városában lehet találni, sőt Budapesten is többet.

Fogadhatatlan, hogy rendkivül érdekes és rit a szép a belső gothikus oltárhajó, de a technika mai fejlettségénél fogva a mily könnyen a templomot eltolni lehet, annál könnyebben ehet az épitészeti és történeti szempontból értékes részt lebontani és egy uj templom keretén belül ismét felépiteni.

Mondjunk le tehát erről a szerencsétlen tervről, a városháza helyére feltolt templommal és az eléje épitett paplakkal. Hisz van annyi sok szebb terv is! Ilyen első sorban az Irányi Kéményseprő-, Duna-utczák és Haltér közti részen felépitendő uj templom terve, aztán a templom mostani helyének egy részén a városháza volt helyének felhasználásával felépitendő templom terve. — Igaz, hogy ezeknek a terveknek kivitele, több pénzbe kerülne, de mikor már egyszer a Belváros szabályozása rövidlátóan úgy alkottatott, hogy a belvárosi templom elvitele okvetlenül szükségessé vált, nincs mit tenni, mint hogy egy uj, alapos, évszázadokon át is érvényben maradható tervet kell alkotni. — Ne sajnáljuk a pénzt, ha alapos munkára kell, hanem igenis akkor, ha csak toldalékot csinálunk, mert ez ugy sem tartós és rövid idő mulva ugy is uj munkát és akkor már tettemesen nagyobb költséget kiván meg. — Tapasztaltuk ezt a fővárosnál sokszor.

Végre pedig nem megvetendő terv a *Petőfi*-téri görög templom megvásárlása, hisz ez az egyház nagy nehézségekkel küzd és valószinüleg hajandó volna nagy erőmegfeszitésekkel fentartott temploma eladására. Mig egyrészt ez az egyház sorsán is nagyot lenditene, eddig másrészt ez a legolcsóbb terv volna, mert itt csak a templom átalakitásáról lehetne szó és értékesithető volna a régi templom telke és igy a főváros rossz pénzügyi viszonyainak is ez a terv felelne meg legjobban.

W. L.

*

Számtalanszor hangoztatott elvünknél fogva, hogy minden jó akaratu szónak tért nyitunk, — egész terjedelmében kiadjuk ezt a hozzánk érkezett levelet. Irója, kinek lelkesedése soraiból kiderül, sok figyelemre méltó körülményt érint. Érdemileg azonban csak majd közelebbről foglalkozunk a belvárosi plébánialak áthelyezése kérdésével, a mikor ujabb mozzanat alkalmából ismét teljesen aktuálissá válik.

Addig fentartjuk véleményünk nyilvánitását, szabad tért nyitunk a közönségnek a nyilt és mindenképen tanulságos eszmecserére.

A József-fiárvaház október hónapja.

A *József-fiárvaház* igazgatója jelentést tett a tanácsnak a növendékek október havi létszáma és egészségi állapota felöl. A kimutatás szerint jelenleg 103 növendéke van az árvaháznak, melyek közül teljes árva 40, félárva 63. Az összes növendékek egészségi állapota kielégitő. Az intézet október havi kiadása összesen 2029 korona 46 fillér volt.

Kanyaró járvány.

A tőrosban ismét nagyobb mértékben lépett fel a kanyaró járvány, mely áldozatát leginkább az apró gyermekek közül szedi. A főváros minden irányban megtette óvó intézkedéseit, igy ma a tanács elrendelte, hogy a IX. kerület gyeputczában levő Ranolder-intézetbeli fiu iskolát egyelőre két hétre bezárják.

A II. kerületi Margit-körúti iskola ugyanigy járt. Itt az első leány osztályt zárták be két hétre, ugyancsak a kanyaró betegedések nagy száma miatt, jeléül, hogy a jobb levegőjü budai oldalt sem kiméli meg a gyermekek kellemetlen és szapora betegsége.

A kanyaró terjedését bizonyitja a tiszti főorvosi hivatalnak a heveny ragályos kórok legutóbbi idő alatti állapotáról tett jelentése is. E szerint a legutóbbi hét alatt 195 kanyarós beteg volt a fővárosban, közülök mint legutóbb rendesen legtöbb jutott a VII. kerületre, a hol a betegek száma 57. A nagy terjedelmü *Józsefvárosban* 47 kanyaró, a II. kerületben pedig 40 fordult elő. Az I. kerületben 7, a IV. kerületben 9, az V-ikben 12, a VI. és IX. kerületben 11—11 betegedés fordult elő. A III. kerület mentes a kanyarótól, a X. kerületben pedig szinén 1 beteg akadt.

A többi ragályos betegségek elég szórványosan fordultak elő. Nagyobb számban szerpelt még a vörheny, mely 31 lelket döntött ágyba; hagymáz 3, álhimlő 1, roncsoló toroklob és torokgyik 21- trahoma 8, holthurut 18 és orbáncz 16 esetben fordult elő.

Sok betegedést okozott végül a gyermekek szokásos őszi baja a bárányhimlő, mely 132 betegedést okozott.

E legujabb statisztika örvendetes bizonysága a közegészségi állapotok javulásának, s különösen figyelemre méltó adata, hogy a már-már városszerte dühöngő tifuszjárvány csaknem egészen megszünt, a mennyiben csupán 3 betegedést okozott, ezek közül is azonban 1 beteg utról jött, csupán 2 fordult elő tulajdonképen a tőrosban; egyik a II-ik, a másik a VIII. kerületben. A hagymázos betegek mindhárman meghaltak. A vörheny 6 áldozatot szedett, a kanyaróban 4-en pusztultak el és a diphtéria 2 beteget ölt meg. Érdekes jelenség, hogy a legtöbbször elég ártatlan lefolyu orbáncz 8 nap alatt 3 halálozást okozott.

Az önálló vámterület és a hazai ipar pártolása.

A főváros törvényhatósági bizottsága a tudvalevőleg nemrég feltünést keltő feliratot intézett a kormányhoz az önálló vámterület s ezzel kapcsolatosan a hazai ipar pártolása érdekében. A főváros hazafias és nyilt fellépése sürü viszhangra talált országszerte. Sorra érkeznek a tőroshoz az üdvözlő átiratok a vidéki törvényhatóságoktól. Legujabban az *országos iparegyesület, a temesvári iparegyesület és a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara* üdvözölte a székesfővárost. A tanács a meleghangu üdvözlő iratokat a legközelebbi közgyülés elé fogja terjeszteni.

A magyar helységnevek.

Magyarország helységneveinek csak egy alakja van olyan, a mely elfogadható és használható a hazafiatlanság vádja nélkül.

A magyar községek idegen, elsősorban pedig német nevei ellen vivott küzdelem örvendetes módon mind általánosabb tért hódit, — most érdekes forduló pontra ért . . .

A *Magyar Egyesület*-tel egyesült Országos magyar iskola-egyesület nyujtott be „alázatos felterjesztést és kérelmet „Magyarország mélyen tisztelt képviselőházához“ melyben a község és egyéb helynevekről szóló 1898. évi IV. törvényczikk módositása és minél előbb való végrehajtása tárgyában esedezik.“

Maga az ügy már bizonyos mértékben politikai szinezetü s igy nekünk, mint tisztán közigazgatási és részben társadalmi organumnak terrenumunkon némileg kivül esik.

Minden magyar embernek a mozgalom iránt érzett rokonérzése kifejezésén kivül tehát a kérdés érdemével foglalkozni nem kivánunk, de meg kell emlékeznünk az egyesület kérvényéről annál a fontos és már tisztán közigazgatási érdekü részénél fogva mely a kivánt törvény módositással azt a jelentős eredményt akarja kivivni, hogy a *község neve megállapitásának joga a központi kormányhatalom hatáskörébe utaltassék át.*

Felesleges ezuttal bővebben fejtegetnünk, mily fontossága van a felvett eszmének, — közigazgatási szempontból majd még lesz alkalmunk e kérdéssel bővebben foglalkozni. Ezúttal főbb vonalaiban csupán ismertetni akarjuk az egyesület szép elaboratumát, melyet *Tóth* József kir. tanácsos, pestmegyei tanfelügyelő, a magyar nemzetiségi eszmék régi kipróbált harczosa irt alá, mint az Országos magyar iskola-egyesület b. elnöke.

Maga a kérvény egyébként dr. *Toldy* Lászlónak a főváros főlevéltárosának alapos tudását és kiváló tollát dicséri.

*

A Magyar Egyesülettel egyesült Országos Magyar Iskola-egyesületnek alapszabályaiban kitüzött czélja irja az egyesület: Magyarország területén, különösen pedig a nem magyar ajku polgárok által lakott vidékeken . . . a magyar . . . szellem ébresztésére és fentartására irányuló minden törekvést anyagilag, szellemileg és erkölcsileg támogatni és igy arra törekedni és oda hatni, hogy a magyarság hazánkban a köz- és társadalmi élet minden terein necsak érvényesüljön, hanem minél inkább terjedve, erős gyökereket hajtson.

Nem haboztunk soha és ma sem habozunk abban, hogy Egyesületünknek ezt a czélját nyiltan bevalljuk; nem is télünk annak bevallásánál attól, hegy akár a sovinista gunynévvel illettessünk, akár azzal vádoltassunk, hogy a hazánkban lakó nem magyar ajku nemzetiségek ellen törünk. Nem, mert nemcsak büszkén valljuk magunkat sovinistáknak, de kötelességünk is azoknak lenni, mert ebben látjuk államunk magyar voltának megszilárdul ását, és nem azért, mert bár terjeszkedni és erősiteni iparkodunk a magyarságot, nem törünk ezzel a többi nemzetiségek ellen, kikkel testvéri egyetértésben és szeretetben

kivánunk együtt működni hazánk boldogitásában, a nélkül, hogy tőlük akár anyanyelvöket, akár ősi szokásaikat és rkö-cseiket s ezekhez való jogukat elvitatni akarnók.

Amennyiben azonban működésünknek és tevékenységünknek néha mégis volna ilyen látszata, annak oka abban az elvitázhatatlan jogunkban rejlik, melynek erejével Magyarországot magyarnak akarjuk tudni és látni. Hogy ilyen működés néha látszólag összeütközésbe jön az ő nézeteikkel és érzelmeikkel, az a dolog természetében rejlik.

Mindezeket azért bocsátottuk előre, hogy nyiltan és férfias őszinteséggel feltárjuk törekvéseink czélját és irányát és hogy megokoljuk azon kérésünket, a melyet e sorokban a Mélyen Tisztelt Képviselőházhoz intézünk.

Egyesületünk fennállása óta három izben tettünk felterjesztést, illetőleg fordultunk kérelemmel a magas kormány egyes tagjaihoz az iránt, méltóztassanak odahatni, hogy a Magyarország területén levő helyek ugy a magyarországi német sajtóban, mint a postai és vasuti szállitások terén magyar neveikkel jelöltessenek meg. Ezen felterjesztéseinkben egész sereg oly magyar városnevet emlitettünk, melyeket németes a'akjokban használnak.

1898. október 5-én megtartott ülésünkből 4490/1898. sz. felterjesztésben kértük az akkori nm. m. kir. belügyminiszter urat, hogy támogassa Egyesületünknek azon törekvését, hogy a Magyarországon megjelenő idegen nyelvü lapokban a helynevek magyar alakjokban használtassanak. Ezen felterjesztésünkre 1899. április 14-iki kelettel 24,387/I. főszámu leiratban azon megnyugtató választ vettük, hogy ezen törekvésünk megfelelvén a helynevekről szóló 1898 : IV. t.-cz. intenciójának, azt a nm. m. kir. belügyminiszter ur is helyesli, de kijelenti, hogy érdemleges intézkedések csak akkor lesznek foganatosithatók, a mikor a községnevek rendezésére vonatkozó munkálatok annyira előrehaladtak, hogy legalább egy vármegye községei, különösen pedig a városok neveinek hivatalos jellegü megállapitása tényleg megtörtént; mindamellett kijelenti a miniszter ur azt is, hogy már is foglalkozik oly intézkedések megtételével, a melyek a hivatalos jelleggel megállapitandó községneveknek a társadalmi érintkezésekben való általános elterjedését hathatósan előmozditani alkalmasak, különösen pedig a Magyarországon megjelenő nem magyar nyelvü hirlapokban is a hivatalos jellegü községneveknek kizárólagos alkalmazását remélhetőleg biztositani fogják. Örömmel vettük tudomásul ezen miniszteri leirat tartalmát, de fájdalom, még nem tapasztaljuk az abban tett igéret megvalósulását, mert a nem magyar nyelvü hazai lapok bizony még ma is Pressburgot, Raabot, Segedint, Debrezint stb. irnak.

Egy esztendőre rá, t. i. 1899. november 21-én tartott ülésünkből ismét kérelemmel fordultunk, most már a nm. m. kir. kereskedelemügyi miniszter urhoz 4728/1899 számu felterjesztésünkben, melyben arra hivtuk fel a miniszter ur figyelmét, hogy a postai, távirdai és vasuti forgalomban nemcsak külföldiek, hanem hazánkfiai is német alakjokban használnak számos helynevet; s arra kértük, méltóztassék oly tartalmu rendeletet kibocsátani, hogy a Magyarországba szóló leveleket, táviratokat és csomagokat ezentul csak ugy kézbesitsék, ha ezeken a czimzett község a hivatalos jelleggel megállapitott névnek, illetőleg a magyar névnek megfelel Ezen felterjesztésünket a kereskedelemügyi miniszter ur, bizonyára figyelembevétel szempontjából, a M. K. Államvasutak igazgatóságához tette át, mert ettől kaptunk rá választ 1900. febr 24-iki kelettel 26,469/A. I. szám alatt. E válaszban arra hi fel minket a M. K. Államvasutak igazgatósága, hogy jövőre mindazon konkrét eseteket, melyek panaszra alapul szolgálhatnak s a vasuti szállitással összefüggésben állanak, vele közvetlenül és tüzetesen körülirva közöljük, mert a nevezett igazgatóság csak igy juthat abba a helyzetbe, hogy a helynevek használata körül fenforgó visszaéléseket és bajokat orvosolhassa.

Minthogy szerény nézetünk az, hogy ezen emlitett második felterjesztésünkben már soroltunk fel konkrét példákat a magyar helynevek idegen, főképen német alakban való használására nézve, ugyancsak szerény nézetünk az, hogy ezen felterjesztésünknek legalább azon részét, mely a Magyarországon postára vagy vasutra tett küldeményekre és táviratilag feladott sürgönyökre vonatkozik, a dolgot lehetett volna orvosolni egy oly értelmü intézkedéssel, mely elrendelné, hogy a Magyarországon ajánlottan feladott postaküldemények, továbbá a sürgönyök és vasuti küldemények, melyek mindannyian okvetlenül az illető postai, távirdai és vasuti kezelő személyzet kezén mennek át, visszautasitandók, ha a község neve nincs azokon magyarul jelezve: nem nyugodhattunk meg a M. Kir. Államvasutak igazgatóságának válaszában, már csak azért sem, mert bár örömmel és buzgósággal szolgáljuk a magunk elé kitüzött czélokat, nem véltük szükségesnek, hogy minden egyes hibás és nem magyarul czimzett küldeményről külön tegyünk jelentést. Minthogy pedig panaszunk tárgya nem főképen a vasuti, hanem inkább a postai és távirdai küldeményekre vonatkozott, 1900. márczius 24-én tartott felügyelő-bizottsági ülésünkből 4812/1900. számmal egy ujabb felterjesztést intéztünk a nm. m. kir. kereskedelemügyi miniszter urhoz, melyben arra kértük, hogy az elébb emlitett felterjesztésünkben kifejezett kérésünk tárgyában, tekintettel arra, hogy konkrét eseteket is bőven felsoroltunk volt, ama felterjesztésünkben kért intézkedést megtenni kegyeskedjék.

Ezen harmadik felterjesztésünkre f. évi julius 5-iki kelettel 30,625/1900. számmal vettük a nm. m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur válaszát, melyben kijelenti, hogy a magyar posta ma már teljesen nemzeti alapokra van fektetve s ezt bizonyitják annak belső ügyvitele, a külföldi hatóságokkal folytatott hivatalos levelezése, a közönség részére kiállitott nyomtatványok stb. melyben kizárólag a helynevek magyar elnevezéseit használja, minek eredménye az, hogy a külföldi postai hatóságok és hivatalok a magyarországiakhoz intézett átiratokban és okmányaikban szintén a magyar helyneveket használják. Az ezen leiratban foglalt kijelentéseket alulirott felügyelő-bizottság f. évi október 8-án tartott ülésében örvendetes tudomásul vette és belátja azt is, hogy a külföldről jövő küldemények tekintetében a nemzetközi egyezményekhez kell alkalmazkodni, azaz épen ugy kell nálunk is kézbesiteni a helynevek

német alaku jelölésével érkezett postai, távirdai és vasuti küldeményeket, mint a hogy viszont a külföld is kézbesiteni tartozik az oda, magyaros alakban irt helynevekkel czimzett küldeményeket.

De ha megnyugvással is veszszük a nm. m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrnak ez utóbbi kijelentését és köszönettel a fentebb emlitett felterjesztéseinkre érkezett leiratokban foglalt azon biztositást, hogy a magyar kir. kormány közegei tudatában ez irányban fennálló kötelességöknek, a magyarság érdekét tartva szem előtt működnek:

mégis nem zárkózhatunk el azon szomorú és minden jó hazafi szivét keserüséggel eltöltő melyek azt mutatják, hogy e téren a kormány jóakarata daczára is mily sok még az orvosolni való.

A nm. m. kir. belügyminiszter úr már fentemlitett és 1899. április 14-én kelt nagybecsü leiratában biztositott minket a felől, hogy a hozzá intézett felterjesztésünkben kifejtett törekvés megfelelvén az 1898: IV. t.-czik intenczióinak ő azt helyesli, de kijelenti, hogy érdemleges intézkedések csak akkor lesznek foganatosithatók, a mikor legalább egy vármegye helynevei hivatalosan meglesznek állapitva. Ebben tehát megnyugvást találhatnánk és találnánk is, ha időközben oly jelenségek nem merültek volna fel, melyek azt bizonyitják, hogy bár ez a feltétel a legutóbbi napokban teljesült, a mennyiben a folyó évi október 18-án 91,057. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye helyneveit megállapitotta, ez maga még nem elegendő méltányos és igazságos kivánságunk teljesülésére. Mert a fentemlitett és időközben felmerült szomoru jelenségek azt mutatják, hogy ma már nem elég az, hogy oda hassunk, hogy a Magyarországon megjelenő nem magyar lapok hivatalos, magyar alakban használják a helyneveket, — mert ez a kérdés ma már eltörpül azon másik, sokkal nagyobb érdek mellett, mely az 1898: IV. t.-czikk végrehajtásától függ, sőt ma már oda jutottunk, hogy ama törvénynek mai alakjában való végrehajtása sem elegendő, — hanem szükséges és indokolt annak olyatén módositása, mely jogos nemzeti aspirácziónkat és az államnak érdekeit kielégiti.

Véleményünk szerint mindazon jogos panaszok, melyek a fentebb előadottak szerint még mindig nagy számmal fordulnak elő, gyorsan és hatásosan volnának orvosolhatók, ha „a község és egyéb helynevekről" szóló 1898: IV. t.-czikk olyképpen módosittatnék, hogy semmiféle ingadozás, félremagyarázhatás vagy kétely fenn ne maradhasson.

Őszintén valljuk be ugyanis, Mélyen Tisztelt Képviselőház, hogy ezen törvénynek rendelkezései nem tartalmazzák mindazt, a mit mi benne találni szeretnénk s a mit benne másokkal szemben való minden jogcsorbitás nélkül, de viszont a magyarság jogának megóvása szempontjából találnunk kellene. Mi ugyanis azt szeretnök ama törvényben kifejezve látni, hogy Magyarország minden városa, községe, helysége és névvel biró minden helye ne csak hivatalosan megállapitott és a másoktól való biztos megkülönböztethetés céljából alkalmas névvel legyen megjelölve, de azt is kimondva szeretnök látni, hogy ez a név csupán magyar lehet. Nem akarunk harczba szállani a törvényhozás bölcsességével, mely ugy látta czélszerünek meg állapitani ama törvény szövegét, a mint az valóban meg is állapittatott; mert hogy a törvény intencziója az volt a mi a mienk az kitünik a belügyminisztérium fentemlitett leiratának következő szavaiból is: „Az a törekvés — t. i. egyesületünknek azon törekvése, hogy a hazai nem magyar nyelvü hirlapok is a községeknek mindenkor hivatalos elnevezéseit használják — megfelel az 1898: IV. t.-czik intencziójának is.

Mélyen Tisztelt Képviselőház!

Az emlitett t.-czikk 2. §-ának 1-sö pontja a községnevek megállapitásának jogát a belügyminiszter hatáskörébe utalja, a 2-ik pont azonban véleményezési jogot vagy mondjuk inkább az e tekintetben való óhajtás jogát biztositja a községeknek.

Ez az a pont, Mélyen Tisztelt Képviselőház, a mely annyira megnehezíti az emlitett törvényczikk végrehajtását. Mert ez a pont az, a mely a vele kapcsolatban levő hosszú időt igénylő tárgyalások következtében annyira elodázza a törvény végrehajtását.

Ha van kérdés, melynek rendezésénél sulyt fektetünk arra hogy az helyes és a nemzeti eszmét szolgáló irányban oldassék meg s igy annak megoldása a nemzeti kormányra bizassék ugy ez a kérdés azok közé tartozik; ha van kérdés, melynél szigoru erélylyel kell eljárnunk, kizárva minden aggályoskodást sőt a mint a mai visszonyok mutatják, minden kiméletet, ugy ez az; és mi a mélyen tisztelt képviselőház közigazgatási bizottságának 1897. nov. 19-én kelt jelentésével meg vagyunk győződve, hogy a magas kormány, illetőleg a nm. m. kir. belügyminiszterium figyelemmel lesz arra, hogy a helynevek megállapitásánál a történelmi és egyéb szempontok szem előtt fognak tartatni s igy jogtalanság és igazságtalanság nem fog történni, de igenis történjék meg erős, szilárd kézzel az, amit a nemzet érdeke és nyugalma megkiván.

Nem kivánunk ezzel uj dolgot, mert hiszen már ezen törvénynek indokolásában is ezt olvassuk: Ezen eszményi állapot — t. i. a hivatalos helynevek megállapitása — fokozatos megvalósitásának egyik előfeltétele, hogy a község nevének megállapitása tekintetében az elhatározás joga, a mely eddig nem ugyan törvény alapján, hanem a fennálló gyakorlat szerint a község jogkörébe tartozott, a központi kormányhatalom hatáskörébe utaltassék át, a mely egyedül képes a kitüzött eszmét a községnevek rendezésével kapcsolatos minden egyéb általános szempontot szem előtt tartva, egységek elvek szerint megvalósitani".

Tekintettel a felhozottakra, Mélyen Tisztelt Képviselőház, az volna a mi alázatos véleményünk, hogy egyrészt az 1898: IV. t.-czikk olyformán módositandó, hogy: 1. kimondatnék, miszerint minden községnek csak egy és pedig magyar neve lehet; 2. hogy eleje vétessék az eddig bőven tapasztalt hazafiatlan, az állampolgárok széles rétegeinek nyugalmát felzaklató s őket a magyarság ellen harczba vivő és elkeseredett gyüleletre tüzelő izgatásoknak, a mi azzal volna elérhető, hogy a helynevek az ő megkérdezésök nélkül állapittassanak meg.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 425 gyermek, meghalt 275 egyén, a születések 150-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 323 törvényes, 102 törvénytelen; nemre nézve 47 fiu, 208 leány. Halvaszületett 7 gyermek köztük 5 törvényes, 2 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 32.2.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20.9. az egy éven felüli lakosságnál: 16.4, az öt éven felüli lakosságnál: 14.1.

A halottak közt volt 152 (—) finemü, 123 (—) nőnemü.

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten. 9. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 29-nél).

Ez év eddigi 48 hetében élve született összesen 21.823 gyermek, meghalt összesen 13.693 egyén, a születések többlete tehát 8130; a mult év megfelelő időszakában született 21.807 meghalt 14.062, a születések többlete tehát 7745.

Az élveszülöttek között volt: 93 romai katholikus, 1 görög katholikus, 2 görög keleti, 11 ágostai evang., 14 helvét, — unitárius, 37 izraelita, 1 egyéb, — összesen 159. Halvaszületett összesen 4.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1127 beteget, szaporodás 344, csökkenés 344, maradt a hét végén 1127, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 163 beteget, szaporodás 37, csökkenés 48, maradt e hét végén 152, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 709 beteget, szaporodás 286, csökkenés 285, maradt a hét végén 710, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 767 beteget, szaporodás 94, csökkenés 115, maradt a hét végén 746. Összesen ápoltak a mult hét végén 2766 beteget, szaporodás 761, csökkenés 792, maradt a hét végén 2735.

A pékek vasárnapi munkaszünete.

A budapesti sütőmunkások ismételten panaszkodnak, hogy a mesterek nem tartják be a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény rendelkezéseit, és sok mühelyben vasárnap még több munkát végeznek, mint egyébkor. A panasz szerint a baj onnan van, hogy a hatóságok nem ellenőrzik kellőképen a pékmestereket. A kereskedelmi miniszter ma körrendeletben utasitja törvényhatóságokat, hogy az elsőfoku iparhatóságokat a legszigorubb ellenőrzés foganatosítására hivják fel és az esetleg tapasztalt visszaéléseket a legszigorubban torolják meg, sőt neki is jelentsék be.

Hirek a városházáról

A vidéken lakó szegények segélyezése.

A budapesti illetőségü, de vidéken lakó szegények közsegélyezése eddig ugy történt, hogy a vidéki község a segélyösszegeket előlegezte s a főváros a kifizetett összeget utólagosan téritette meg. Gyakran előfordult azonban, hogy a szegény vidéki község maga sem tudta a segélyösszegeket előre kifizetni s a szegény csak akkor kapta meg a segélyt, a mikor a főváros utalványa odaérkezett Természetes, hogy ilyen esetekben néha hónapokon keresztül volt kénytelen a segélyre várakozni, s gyakran azt már akkor kapta kézhez — a mikor már késő volt. *Horvát* János tanácsos most előterjesztést tett a tanácsnak, hogy az eddigi rendszert változtassák meg és a segélypénzeket előlegesen küldjék meg a budapesti illetőségü segélyezett tartózkodása helyére, a mivel ezentul a késedelmet és a felesleges előlegezgetésekkel és megtérítésekkel járó munkát is megtakaritják. A javaslat bár csak szükkörben — de minden esetre ismét lendit valamit a szegényügyünk rendbehozatalának munkáján.

A sertésközvágóhid vasutja.

Az uj sertés közvágóhidhoz és a sertésvásárhoz a magy. kir. államvasutak Budapest—ferenczvárosi rendező állomásáról vasutat épitnek. A fővárosi tanács közgazdaság- és élelmezési ügyosztálya elkészitette az uj vasutvonal használatára és a hozzá tartozó vasuti beruházásokra és épitményekre vonatkozó szerződést, melyet a főváros közönsége köt a magyar kir. államvasutakkal. A szerződésben kötelezi magát a főváros, hogy gondoskodni fog a vasut üzeméhez szükséges területek átengedéséről; az államvasut felerészben a saját költségén, felerészben pedig a főváros költségén épitik meg a vasutat. A munkálatokat a vasutigazgatóság hajtja végre s a főváros köteles a félköltségeket 254.000 koronát az államvasutak főpénztárába még a munka megkezdése előtt befizetni. Ez az összeg azonban csupán csak biztositékul szolgál s az épitkezés befejeztéig letétként fogják kezelni. A vasut elkészülte után a költségeket felszámitják, a letéti összeg beszámitásával egyenlitik ki azokat. — A letét után kamat nem jár. A szerződés értelmében a köztük levő sinrészszel, továbbá az államvasut területén előállitott valamennyi alépitmény és vágányrész elkészülte után az államvasutak tulajdonába megy át, azzal a kötelezettséggel azonban, hogy azokat kizárólag csakis a fővárosi sertésközvágóhid czéljaira lehet használni. A szerződés összesen 21 pontból áll, s már legközelebb mindkét részről aláirás alá kerül.

A szegényügy országos rendezése.

A fővárosi tanács közjótékonysági ügyosztályának a szegényügy rendezése tárgyában kidolgozott néhány rendelet tervezetét e héten *Kolozsvár*, *Besztercebánya*, *Nagyvárad* és *Arad* városok tanácsának megküldötték. Ezek a vidéki törvényhatóságok a főváros akcziója iránt meleg érdeklődést tanusitottak s mindannyian kifejezték azt az óhajtásukat, hogy a szegényügy rendezése dolgában a főváros mintájára óhajtanak eljárni, s ezért kérték a budapesti tervezet egy-egy példányát. Dr. *Bulyovszky* József Nagyvárad város polgármestere, ki a napokban Budapesten időzött, személyesen is járt a fővárosi tanács közjótékonysági ügyosztályában s ott beható információkat szerzett a szegényügy rendezése tárgyában megindult nagyarányu akcióról. A nagyváradi polgármester kijelentette, hogy Biharvármegye székhelyén is a főváros példája nyomán óhajtják a szegényügy rendezését keresztülvinni s a *Horvát* János tanácsos ismert tervezetét veszik munkálkodásuk alapjául. Az ügyosztály természetesen a legnagyobb készséggel bocsájtotta dr. Bulyovszky rendelkezésére a kivánt adatokat, valamint a tervezetek több példányát is.

Uj villamos vasuti megállóhely.

A magy. kir. államvasutak Budapest—lipótvárosi teherállomás főnöke azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a közuti vaspálya-társaság ujpesti vonalán az *Árboc*-utcza sarkán megállóhelyet létesitsen, minthogy a körvasut lipótvárosi állomását igen sokan látogatják s azt legalkalmasabb módon az *Árboc*-utczánál lehet megközeliteni, az V. kerületi elöljáróság a kérelmet a maga részéről is igen melegen pártolja s az uj állomás létesitését szükségesnek tartja.

Uj szerb-tolmács.

A szerb királyi kormány *Schwarcz* Rezső budapesti lakost a budapesti szerb királyi főkonzulátushoz tolmácscsá nevezte ki. *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter most körrendeletben értesiti a kinevezésről Magyarország valamennyi törvényhatóságát, valamint a kereskedelmi és iparkamarákat is.

Bérkocsi-állomás a Korvin téren.

A II. kerület elöljárósága előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a Korvin-téren rendes bérkocsi-állomást létesitsen.

A tanács megkereste a főkapitányságot, hogy adjon véleményt a terv felől. A főkapitány most válaszolt a tanács megkeresésére s azt a feltünést keltő kijelentést teszi, hogy a Korvin-téren rendes bérkocsi-állomásra szükség nincsen, mert ott egyedül a Vigadó miatt kivánatos, hogy bérkocsik álljanak rendelkezésre, — már pedig a Vigadóban csak ritkán van valami mulatság, vagy látványosság, a mely oda nagyobb közönséget gyüjt.

A vigadó publikumának igényeit a főkapitány szerint egyszerüen ugy is ki lehet elégiteni, hogy — mint a vasutakhoz szokás — a főkapitányság minden egyes bejelentett alkalommal egyéb állomásokról rendel ki a Korvin-térre ügyeletes bérkocsikat.

A bérkocsi-állomás ügye most majd a közlekedési bizottság elé kerül s az fog a kérdés sorsa felől egyelőre dönteni.

A szegényház kötőszerei.

A tanács a szegényházi bizottság előterjesztése alapján az *Erzsébet*-szegényházban a jövő év folyamán szükséges kötőszerek szállitására vonatkozó szerződést, az eddigi vállalkozóval, a *Fischer Péter és társa* helybeli czéggel, az 1901-ik év folyamára meghosszabbitotta.

A ferenczvárosi pályaudvar kibővitése.

A m. kir. államvasutak ferenczvárosi rendező pályaudvarának kibővitésével kapcsolatosan az *Illatos* árok mellett uj utátjárót és csatlakozó utakat létesitettek, a melyek már teljesen elkészültek. Az utak átvétele tárgyában deczember 18-án tartják meg a közigazgatási eljárást, a mikor is a ferenczvárosi állomás váróterében fog az eljáró bizottság találkozni.

Az Orczy-ut és a Sárkány-utcza vizvezetéke.

A vizmüigazgatóság kidolgozta a részletes terveket, a melyek szerint az Orczy-ut és a Sárkány-utcza telkeit vizvezetékkel lássák el, illetőleg a már meglevő csővezetéket kijavitják és kiegészitik.

A tervekhez most a középitési bizottság hozzájárult s igy az Orczy-utiak régi óhajtása már remélhetőleg nemsokára teljesedésbe megy.

Az Erzsébet sósfürdő vasutja.

A budapesti közuti vaspálya-társaság tudvalevőleg beszüntette a téli időre azon a mellékkiágazáson a forgalmat, a mely a Budapest—kelenföldi vonalon a Mattoni-féle *Erzsébet*-sósfürdőhöz vezet. A tanács, mint felügyelő hatóság a társaságnak erre vonatkozólag tett bejelentését jóváhagyólag tudomásul vette ugyan, puszta tájékozódás czéljából azonban kérdést intézett az *Erzsébet* sósfürdő tulajdonosához, vajon nincs-e kifogása az intézkedés ellen. *Mattoni* ma előterjesztést tett a tanács felhivására s kijelenti, hogy egyelőre a téli időszak alatt fürdőjének forgalma szünetel s igy egyáltalán nem törődik vele, vajon a villamos közlekedést ily időkor fentartják-e? Ha azonban a főváros az ő többszöri ismételt kérelmére a vizvezeték csőhálózatát a fürdőig kiterjeszti, akkor ő is tüstént berendezi a téli kurát. Akkorra majd az állandó villamos közlekedést egyenesen „meg fogja követelni.“

A Rókus-kórház világitása.

A *Szent-Rókus*-kórház hatalmas épületét az eddigi gázvezeték kellő világitással ellátni nem tudta. A főváros ennek következtében a Vas-utcza mentén és a Stáhly-utczának a Vas- és Gyöngytyuk-utcza között levő részében az eddigi 2⁰—2⁰ átméretü gázcsöveket 4⁰ illetőleg 3⁰ átméretü főcsővel cseréltette ki. — Az uj csőlerakások munkái már befejeződtek s igy a kórház hozzájutott végre a várva-várt jobb világitáshoz.

Az uj csendőrségi laktanya csatorna-munkálatai.

Az uj budai külső köruton épülő csendőrségi laktanyához szükséges csatornázó munkálatok tervét a belügyminiszter felülvizsgálta és jóváhagyta. A munkálatokat azonban csak akkor hajtják végre, ha a szükséges területek a fővárosnak birtokába jutnak. A csatornázás 8200 koronába kerül.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Veritas. Érdeklődését mi is köszönjük. Kéziratát ezuttal kissé későn kaptuk, úgy, hogy terszüke miatt a jövő számra maradt. Örvendünk, hogy a vita nem riasztja el, s kérjük, hogy csak folytassa. — Szivesen vennők, ha az álarczot fellebbentené.

W. L. Épen nincs mindenben igaza. Sorait azonban ki adtuk, mert figyelemre méltó dolgok is vannak benne. Szivesen látjuk mindenkor.

Bekény Nándor urnak Budapest. Kiadóhivatalnak felkérésére tudatjuk, hogy közelebbről harmadik évfolyamát betöltő lapunk „*A Főváros*“ czimü lappal semminemü összefüggésben sincs.

F. Elek, müépitész Budapest. Többet nem lehetett megtudni, mivel az utvonal helyét csakis helyrajzi számokkal lehetséges megjelölni. Más egyéb támasztó pont az eligazodásra ott nem található. Igéretet kaptunk azonban, hogy a vonalról nagyjában elkészitett helyszinrajz másolatot kapunk. Annak alapján aztán világosan eligazodhatunk. A mint rendelkezésünkre fog állani, jelt adunk. — Üdv.

Hirdetések.

Hirdetmény.

Az 1884. évi XVII törvényczikkbe iktatott ipartörvény 167. §-a értelmében az elsőfoku iparhatóságokat müködésükben iparhatósági megbizottak támogatják.

Az iparhatósági megbizottak feladata és hivatása különösen a következő:

1. Véleményük meghallgatandó:

a) iparügyekben tervezett szabályrendeletek alkotásánál:

b) iparüzleteknek szárdékba vett kisajátitásánál;

c) az ipartestületek alkotásánál, az ipartestületek alapszabályainak megvizsgálásánál, segédek- és tanonczokról szóló szabályzatok alkotásánál,

2. Véleményt adni mindazon iparügyi kérdésekben melyekre nézve az iparhatóság hozzájuk fordul.

3. Az iparhatóság felhivása folytán ellenőrizni a végeladást, vagy árverést rendező üzleteket.

4. Felügyelni arra, hogy az iparhatóság által az önálló iparosok, tanonczok és segédek lastromai vezetésével megbizott közeg ezeket kellő rendben vezesse és rendetlenség esetén az iparhatóságnál jelentést tenni.

5. Meglátogatni időnként a tanoncziskolákat s az ott tapasztaltakról az iparhatóságnak jelelentést tenni.

6. Ellenőrizni a tanonczokat a mühelyben s az itt tapasztaltakat az igazgatóságnak bejelenteni.

7. Megszemlélni a gyárakat, s vizsgálatuk eredményéről az iparhatóságnak jelentést tenni.

A törvény értelmében az iparhatósági megbizottak évenkint ujból választandók, az iparhatósági megbizotaknak 1901. évre leendő meeválasztása f. évi *deczember hó 23. napjára* (vasárnap — délelőtti 8 órától estt 6 óráig = tüzetik ki; nálasztási helyiségül pedig az illető ker, elöljáróságok hivatalos helyisége jelöltetik ki.

A választások vezetésével a ker. elöljáróságok bizattak meg, s e választásoknál a budapesti kereskedelmi és iparkamara által a székesfőváros kerületeiből kijelölt bizalmi férfiak fognak közremüködni.

Felhivatnak tehát a székesfőváros területén lakó kereskedők és iparosok, hogy a választásnál saját jól felfogott érdekükben — adókönyvükkel és iparigazolványukkal jelenjenek meg és szavazati jogukat minél számosabban gyakorolják.

Megjegyeztetik: 1. hogy a szavazati jog igazolására az igazolvány és adókönyv felmutatása szükséges;

2. hogy minden egyes kerületben külön-külön 20 rendes és 5 póttag választandó.

3. hogy az eddigi iparhatósági megbizottak ujból megválaszthatók:

4, hogy a szavazás szavazatlapokkal kijelölés nélkül történik, és végre

5. hogy a törvény értelmében minden önálló iparos (kereskedő), a ki az illető területen lakik; megválasztható azonban csak az az iparos (kereskedő), a ki a megelőző 1899. évben a székesfőváros III. és X. kerületében legalább 60 korona, az I., II., VII., VIII. és IX. kerületében legalább 80 korona, IV., V. és VI. kerületében pedig legalább 100 korona III-ad osztályu kereseti adót fizetett.

Budapest, 1900. évi november 5-én.

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetmény

a III. és IV. osztályu kereseti adóra, a tőkekamat és járadékadóra valamint az ingatlan birtokok általános pót adójára vonatkozólag az 1901. évre benyujtandó vallomások tárgyában.

A kerületi elöljáróság felhivja mindazokat az adózókat kik III., vagy IV. osztályu kereseti adó, avagy tőkekamat- és járadékadó fizetésére kötelesek, hogy ezen adókra vonatkozólag a törvény intézkedésénél fogva az 1901. évre benyujtandó vallomásaikat a törvényes következmények terhe alatt *1901. évi január hó 20-áig* (bezárólag nyujtsák be.

Felhivja továbbá az elöljáróság a helybeli házak és telkek tulajdonosait, hogy az ingatlan birtokukra netán bekebelezett terheknek, ezen birtokuk után az 1900. évre kivetendő általános jövedelmi pótadó megállapításánál a törvény értelmében leszámitandó kamatait 1901. évi janaár hó 31-ikéig (bezárólag) jelentsék be.

A szükséges ürlapokat naponta reggeli 8 órától déli 12 óráig a kerületi adószámviteli osztályok ingyen szolgáltatják ki, s ugyanezen osztályoknál lesznek a kitöltött vallomások is elismervény mellett benyujtandók.

A III. osztályu kereseti adóra vonatkozó vallomásoknál — melyeket mindazok tartoznak benyujtani, kik az 1900. évi adókivetés befejezte óta III. oszt. keresetí adó alá tartozó üzletet nyitottak vagy foglalkozást kezdtek, vagy kik III. osztályu kereseti adóval, bármi okból, az 1901. évben kerülnek első izben megadóztatás alá, — a bevallás tárgyát az 1900. évben illetőleg az 1900. év megfelelő részében elért tiszta jövedelem képezi. A III. osztályu kereseti adó alá eső jövedelmek a székesfőváros azon közigazgatási kerületében lesznek bevallandók, melyben az üzlet, esetleg főüzlet van; mert a megadóztatás is rendszerint ezen kerületben foganatositandó. Ama III. osztályu kereseti adót fizetők, kik segédekkel dolgoznak, vallomásaikhoz segédeik jegyzékét is tartoznak csatolni, mely jegyzékekben a segédek nevei, azok lakásai, a segédek belépésének ideje s havi vagy évi fizetései pontosan kiteendők.

A IV. osztályu kereseti adóra vonatkozó vallomásoknál melyeket alkalmazottaikat illetőleg a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek is benyujtani tartoznak, a bevallás tárgyát az 1901. évre megállapitott, ha pedig ez megállapitva még nem volna, az 1900. évben élvezett évi fizetés képezi.

A tőkekamat- és járadékadóra vonatkozó vallomásoknál a bevallás tárgyát a kamatok- és járadékokból az 1900. évben élvezett jövedelem képezi.

Az ingatlanok általános jövedelmi pótadójára vonatkozó chervallomásokat illetőleg utalunk a minden egyes ház- és telek-tulajdonosának kézbesitett külön figyelmeztetésre.

Budapesten, 1901. évi január hó 1-én.

A ker. elüljáróság.

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros"

kiadóhivatalában.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV. ker., Váczi-utcza 81. sz.

III. évfolyam. Budapest, 1900. deczember 24-én. 49. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Karácsony.
Lefuvás az inkompatibilitás ügyében.
A főváros ügykezelésének egyszerüsitése.
Az uj mérnöki eljárási dijak.
Az épitő ipar válsága.
A temető látogatók ügye.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések gondosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst targyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam 1900. Budapest deczember 24. 49. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. Partha Sándor.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Karácsony.

Karácsony estéjén ájtatos, ihletett hangulat szállja meg az egész világot. Betölti az egész mindenséget az Eszme, s az élet viszontagságaiban egymástól szerte szórva küzködő, tülekedő embereket titkos kötelék füzi szorosan egybe.

Mint a meleg akolban az összebútt bárányok, az emberek csoportokba, családokba tömörülnek s egymás örömében gyönyörködnek a szent ünnepen; nincs rossz, gonosz ember ezen a napon. A legfeketébb lelkü gyülölködő bohó vidámsággal szemléli a kisgyermek örömét; — a gondszántotta barázdák elsimulnak a csillogó karácsonyfa árnyékában.

Mintha kicserélték volna ezt a szomoru villágot. Csodás változás, mindeneket átalakitó, ellentéteket elsimitó, bánatot, bút eloszlató, — honnan támadsz te ezen a napon?

. . . Az angyalok dicséneket zengedeznek, az égen fénylő csillag gyul ki . . . megszületik Jézus, világra születik a *szeretet*.

A *szeretet*, a legerősebb, láthatatlan, titkos, csodás kötelék: az emberfeletti hatalom, mely erőt vesz ezen a napon az emberiségen, legyőz minden egyéb indulatot, hatalmába keriti az emberek szivét.

Az ember pedig boldogan hajtja az édes álom karjaiba fejét.

Milyen szomorú ilyenkor az egyedüllét. Akad ember, a kinek senkije sincs, a kit nem füz össze rokoni, vagy bajtársi érzés, a ki az öröm ünnepét bús egyedüllétben tölti el.

A társadalom hivatása az elhagyatottakon segiteni. Egyiken igy, a másikon úgy, az egyénisége, az állása, a hivatása szerint. A ki valami testületnek a tagja, annak fel kell találni a a szeretet kapcsát abban a testületben, s a barátság, kollégialitás, vagyis az összetartozandóság érzete tág körben egybelánczolja a testület minden tagját; a kinek nem jut része a családi élet örömeiből, annak egyedül állóságát felejtetni igyekezik maga a testület, mely átvitt értelemben maga is tágabb méretü család.

A közigazgatási tisztviselő karácsonyát nem édesitik meg az összetartozandóság érzetének effajta örömei. A fővárosi tisztviselő, ha nincs családja vagy *személyes* barátja, vigasztalást nem találhat abban a tudatban, hogy sok ezer lelket számláló, intelligens és hatalmas testületnek a tagja; és ha karácsony estéjét nem töltheti a hozzátartozói körében, — magára marad s nem fog találni vigasztaló kenyeres pajtást, hasonló sorsban részesülő társat.

Mert a főváros tisztviselői kara bármennyi derék, sőt kiváló tulajdonsággal rendelkezzék is — csakrem *teljesen nélkülözi a testületi szellemet* és hiányzik belőle az összekötő erő, a nagy mechanizmus főcsavarja — a *szeretet*.

Igenis uraim, Önök egyenként mind kifogástalan uri emberek, de egy csomóban nem akad Önök között csak fehér hollóként olyan, a ki becsülni és szeretni tudja társát annál az oknál fogva, mivel hogy ő is annak a gépezetnek az egyik tagja, a melyiknek másik szögletében Ön keresi meg mindennapi kenyerét és fejti ki tudásának és szorgalmának termékenyitő produktumát.

Megszivlelni való karácsonyesti téma ez; mert azok az állapotok, a miket a fővárosnál látbatni, egyszerüen példátlanok.

Nem tudhatni: az egyén, a nevelés vagy más-e az oka, alig hinnők, hogy igy legyen, mert valószinüleg az ok, a *helyzet* és a *rendszer* maga.

Mert a fővárosi tisztviselő is csakugy családapa és jóbarát, mint más emberfia; csakolyan fogékony a jóra, szépre, mint bárki más? Miért féltékeny teh t egyik a másikra; miért tud mondani egyik a másikról kellemetlent és bántót, miért akar *emelkedni* egyik ember a *másik hátán*; miért tülekednek, stréberkednek, ha egymás megelőzéséről van szó, — és miért nincs igazi kollegialitás, miért nincs egymás közt kölcsönös megbecsülés és szeretet?

Nem lehet elegendő mentség a választásrendszere és a kényszerhelyzet. — Egy kissé erősebb jóakarat sokat változtathatna a helyzet sorján, s egy kis jóindulat sok keserüséget változtathatna át édes mézzé.

A jó utat mintha már tapogatnák. Az ujabban virágzásnak lendülő tisztviselő-egyesületük keresi. Keresi a nyitját, a hol hozzálehetne férközni a kollosszus hydra szivéhez s kihasitani belöle az epezacskóját. Már ösmerünk egyes hivatalokat is, a hol kicsinyben és még igen homályosan ugyan, de már átdereng a sürü ködön keresztül a karácsonyfa fénye, átmelegit a szeretet lángja. — De mindez még csak mag, a melynek ki kell majd csirázni és kelni. -- A kikelet pedig még, sajnos, igen messze van.

Ha a magányosság unalma, az elhagyatottság keserüsége, a szeretet hiányának hidegsége megborzongatja hátatok, s titkon egy tolakodó könycseppet morzsoltok szét a *szeretet ünnepén*, gondoljátok meg, hogy tulajdonképen minő sok kötelék füz egybe benneteket, testvéreket, csak nem tudjátok, vagy nem akarjátok észrevenni.

Hallgassátok meg a bethlehemi pásztorok énekét s megértitek majd, hogy mit jelent és mire kötelez a szeretet születésének ünnepe!

Karácsonyfa-ünnep az árvaházakban.

A közjótékonysági ügyosztály a napokban állitotta össze az ünnepélyek sorozatát, melyeket az egyes árvaházakban karácsony-estélyén fognak rendezni. Az ünnepelyek kezdetét a következőkép állapitották meg: Deczember hónap 24-én d. u. 4 ó. az *Erzsébet*-leányárvaházban, $^1/_2$ 5 órakor a *József*-fiárvaházban, 5 ó. a *Mayer*-fiárvaházban és 4 órakor a *községi-szeretet-házban*. *Érdeklődőket* mindenütt szivesen látnak és az árvák javára bárminemü adományt szivesen fogadnak.

Lefuvás az inkompatibilitás ügyében.

Talán tulságos szerénytelenség nélkül dicsekedhetünk vele, hogy — mint az utóbbi időben fokozottabb mértékben örvendetesen tapasztaljuk, legutóbbi felszólalásunk a 45-ös bizottság minapi feltünést keltő határozata ügyében nem volt a pusztában kiáltó szava. Közvetve vagy közvetlenül, elkövetkezett a mit nem csak mi előre megjósoltunk és óhajtottunk, hanem biztosan hirdetett az ez ügyben megnyilatkozott fővárosi vezérférfiak szava is.

A 45-ös bizottság szépen takarodót fujt, — s a jogosulatlanul hozott határozatát minden csürés csavarás nélkül *egyszerüen visszavonta*.

Ez a visszavonás épen olyan hirtelenül és a formák teljes mellőzésével történt, mint a minő hirtelen és inczidens nélkül hozták magát a csütörtököt mondott határozatot. Egyszerüen s minden kerülgetés nélkül kimondották, hogy az elvi határozat hozatalára joguk nem volt, s igy azt, mint tévedést visszavonják.

A legközelebbi kandidácziónál már negligálták s a nagy széllel feltálalt elveket s egyszerüen kiválogatták azokat a jelölteket, a kiket a kerületek ajánlottak és óhajtottak.

Igaztalanok volnánk, ha a negyvenötös bizottság takarodóját meg nem becsülnők. Igaz, hogy a visszavonulás dolgában kényszerhelyzet előtt állott a bizottság, a mennyiben az egész közvélemény s minden árnyalatának vezetőférfiai ellene fordultak, — mégis valami tiszteletreméltó vonás van abban, midőn egy testület nyilt arczczal és önérzettel kiáll a porondra s bevallja, kijelenti, hogy bár jót akart, de tévedett s tévedését jóvá teszi a teljes visszavonással. Ez az eljárás minden tiszteletet megillető erkölcsi erőről tesz tanubizonyságot, s bár ezt az erőt és tiszteletet senki kétségbe nem vonná, — mégis jóleső látvány az őszinte megnyilatkozása.

A főváros negyvenötös bizottsága tehát ezzel a kinosan indult s szépen elsimult ügygyel nem ejtett csorbát a tekintélyén, nem tett kárt sem önmagában, sem pedig másban, legfeljebb világosságot vetett arra a forrongó törekvésre, mely az inkompatibilitás nagykaliberü kérdésének végleges és mielőbbi rendezését immár nem csak óhajtja, hanem a leghatározottabban követeli.

A főváros ügykezelésének egyszerüsitése.

A főváros nehézkes, lassu és bonyodalmas ügykezelése a költségvetési vita során lesujtó kritikában részesült úgy a pénzügyi bizottság, mint a közgyülés részéről. A polgármester most kisérleteket akar tenni egyelőre legalább is apróbb egyszerüsitésekkel. Igy felhivta most az egyes tanácsi ügyosztályok vezetőit, hogy adjanak véleményt, vajjon az osztályokban történt külön-külön iktatást nem lehetne-e ezentul elmellőzni, mivel az ügyiratokat a központi iktatóhivtalban ugyis beiktatják s a másodszori iktatás csak felesleges időtrabló munka.

Az ügyosztályokban csak egy vagy két év óta vezetnek külön formaszerü iktatókönyveket, azelőtt csak az ügyiratok számát könyvelték az ügyosztályokban, a nevet és tárgyat azonban nem irták be. A külön iktatást a közönség állandó zugolódása következtében rendelték el, mert a pusztán számok után való tájékozódásnál minduntalan valami tévedés adja elő magát s a tudakozódó félnek a sokszor távol levő ügyosztályból többször is vissza kellett szaladgálni a központi segédhivatalokba.

Az ügyosztályvezetők tehát ezután is ragaszkodni fognak a kettős iktatás rendszeréhez, mely sok kellemetlenségtől kiméli meg úgy a hivatalt, mint a feleket.

A nevszerinti ügyosztályi iktatás elmellőzésével nem is érnének el nagyobb munkamegtakaritást, mert az ügyosztályokba beosztott kezelőhivatalnok mökődését feleslegessé nem tenné, legfeljebb kényelmesebbé tenné helyzetét, munkaerő megtakaritást azonban nem eredményezne.

Az uj tüzrendészeti szabályrendelet.

Horváth János tanácsos a IX. közjótékonysági ügyosztály vezetője, alig készült el az uj szegényügyi szabályrendelettel, a mely nagy és körültekintő munkát igényelt, már is ujabb hatalmas munkába fogott. A tüzrendészeti szabályrendeletet vette revizió alá. Az uj tüzrendészeti szabályrendeletet, mely a tüzoltóság és a rendőrség meghallgatása után készül, kibővitik a fatelepek, robbanó és gyulékony anyagok kezelésére és ellenőrzésére vonatkozó fejezetekkel is. Az uj tervezeten a tanácsos most végzi az utolsó számitásokat, s legközelebb a munkálatot nyilvánosság elé fogja adni.

Az uj mérnöki eljárási dijak.

A főváros mérnöki hivatala köréből sok panasz merült fel, hogy a mérnökök eljárási dijai tökéletlenül vannak megállapitva s a főváros aránylag igen alacsony dijakat szed. A közgyülés a dijakat nemrég felülvizsgálta s azok nagyságát ujból megállapitotta Akkoriban a törvényhatósági bizottság azt határozta, hogy az uj dijjegyzék 1901. január 1-én lép életbe.

A tanács e határozat alapján most intézkedett, hogy a mérnöki hivatal valamennyi szakosztálya, s minden kerületi előljáróság a közelgő uj esztendőre megkapja az uj dijjegyzéket, s felszámitásait annak alapján állithassa össze és január elsejétől már az uj felemelt dijakat veti ki.

A mérnöki eljárási dijak uj dijjegyzéke a következő:

I. Térrajzok másolásáért terület kimutatással együtt.

A) Szabályozás nélkül,

1. alapdij 8 K.

2. Ezenfelül a térrajz területének minden dm. után 40 fillér.

3. Továbbá minden egészben ábrázolt telek 40 fillér.

B) Szabályozási vonalak kitüntetésével együtt az A) pont alatti dij s azonfelül ennek 20%-a.

C) Vázlatok zárméretekkel

1. szabályozás nélkül: az A) pont alatti dij, azonfelül 25%-a.

2. szabályozási vonalakkal az A) pont alatt dij 50%-a.

II. Épitkezési vonalak és talajmagasságok kitüzéseért.

A) Helyszini kijelölés (szemle) mérés nélkül 10 K.;

B) ugyanezen mérések alapján, ha egy napnál többet nem von igénybe, igazolványnyal együtt:

1. a beltelken 18 K.

2. a kültelken 24 „

III. Felosztások tervezeteért.

1. Alapdij 12 K.

2. Ezenkivül minden ujonnan tervezett telek után 2 K.

3. A háromszöges szabályozás vonalai által érintett telken ezen alapra külön fizetendő még

a) telek minden □-öle után 4 fillér,

b) a telket érintő szabályozási vonal minden folyó öle után 4 fillér,

4.) a felosztási térrajz 1 példányban az I. fejezet A) és B) alatti másolási dij szerint számittatik.

Térrajzok másolatának hitelesitéséért:

1. Alapdij 6 k.

V. Minden ezen dijszabályzat fentebbi pontjaiba nem foglalt müszaki müveletekért, milyenek például: helyszini felmérés, telekosztások, kitüzések, határvonalak vizsgálása és kiigazitása, helyszini hitelesités kivételes térszámitásokért külön dijak fizetendők és pedig:

A) szobai munkáért minden nap után 16 K.;

A) helyszini munkáért és beltelken minden nap után 20 K.;

C.) helyszini munkáért a kültelken minden nap után 24 K.

A helyszini munkálatoknál a felhasznált közlekedési eszközök szabályszerü fuvarbére is külön fizetendő.

Kimondja továbbá a közgyülés, hogy ezen mérnöki eljárási dijak a vonatkozó érdemleges határozatok kiadása előtt szedendők be. Ezt a közgyülési határozatot a belügyminiszter is jóváhagyta.

Az épitő-ipar válsága.

A főváros 1899-iki épitkezései.

A főváros megtelt az épitőipar hanyatlásáról világgá szórt jajveszékeléssel. A panaszkodásokban sok az igazság kétségtelenül, mégis ebben a dologban igen jellemző és érdekes adatokat lehet szerezni a főváros statisztikai hivatalának számitása és összeállitása alapján.

Az épitő-ipar válsága felől terjesztett feljajdulások már a mult évben megindultak, s ime a statisztika tanuls ágai megczáfolják a panaszok alaposságát.

*

Az 1899-ik év épitkezési tevékenysége — mondja a statisztikai hivatal érdekes és tanulságos jelentése — az átalakitásokat, toldaléképitéseket és emeletfelrakásokat szintén számba véve, a következő számokban tükröződik vissza:

1899-ben véghezvitt épitkezések:

	Lakóházakban		Egyéb épületekben		Összesen	
	1898	1899	1898	1899	1898	1899
Budai oldalon	267	289	79	78	346	367
Pesti oldalon	558	437	205	224	763	661
Budapest	825	726	284	302	1109	1028

Az 1899. év épitkezési tevékenységében tehát az előző évhez képest némi csökkenést láthatunk. A lakóházakra vonatkozó épitkezések száma 99-el kisebb, mint az előző évben. E csökkenés azonban csak a pesti oldalra szoritkozik, mig a budai részen az épitkezési tevékenység ez évben is emelkedett.

Visszapillantván a testvérvárosok egyesitése óta kifejtett épitkezési tevékenységre, azt tapasztaljuk, hogy a hetvenes évek második felében az épitkezési kedv folyton hanyatlott ugyan és az 1879-ik évben 196 épitkezéssel mélypontját elérte; azonban ezután ismét lendület állt be, úgy, hogy 1887-ben az épitkezések száma már 960-at tett. Három évig tartó csökkenés után az 1891-ik évvel ismét ujabb emelkedés állott be, mely 1893-ban oly rendkivüli módon fokozódott, hogy az épitkezési tevékenység eleddig a legnagyobb magaságott érte el: ebben az évben a befejezett (új-, át- és reá-) épitkezések száma ugyanis 1055 öt tett. A rá következő két évben ismét 846-ra apadt e szám, de 1896-ban és 1897-ben megint emelkedett; 1898-ban pedig az épitkezések száma 1109-re emelkedvén, az 1873. évi magasságot is meghaladta s ekkép az épitkezési tevékenység a főváros egyesitése óta 1898-ban érte el az eddigi legnagyobb magasságot. E magasságtól nem messze áll az 1899. év sem 1028 épitkezéssel.

Ha az összes épitkezéseknek kerületek szerinti eloszlását vesszük szemügyre, kitünik, hogy 1899-ben, 1898-hoz képest, csakis a II. kerületben mutatkozik nagyobb emelkedés, (előbb 40, most 99). Emelkedett továbbá az épitkezések száma az V. és X. kerületben. A többi kerületben kisebb-nagyobb csökkenés látszik; legnagyobb a csökkenés a IX. kerületben (előbb 124, most 70) és a VI. kerületben (előbb 157, most, 118).

Összes épitkezések kerületek szerint: [1]

	kerület I	II.	III.	IV.	V.
1897.	140	52	109	10	60
1898.	194	40	112	22	24
1899.	167	99	101	20	48

	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
1897	157	197	126	92	174
1898	157	179	117	124	140
1899	118	154	93	70	158

Ha csak az új épitkezéseket és ezek közül különösen a lakóházakat vesszük szemügyre, e tekintetben a következő mozgalmat tapasztaljuk:

Az összes uj épitkezések száma az előző évhez képest 842-ről 758-ra, az ujonnan épült lakóházak száma 622-ről 537-re csökkent. E csökkenést azonban csak a pesti oldal viszonyai okozzák, mig a budai részen emelkedés történt; itt ugyanis az összes uj épitkezések száma 245-ről 264-re, az ujonnan épült lakóházak száma pedig 176-ról 203-ra emelkedett.

A főváros egyesitése óta lefolyt huszonhat év alatt összesen nem kevesebb, mint 10.984 uj épület s ezek közt 7.582 lakóház keletkezett. Az egyesitéskor Budapesten 9.796 lakóház létezvén és időközben 1.870 régi ház lebontatván, a főváros lakóházállománya ezen két évtized alatt nem kevesebb, mint 58·3%-l szaporodott. Ha azonban nemcsak azt nézzük, menynyivel gyarapodott a lakóház-állomány, hanem azt is, hogy az mennyivel változott, akkor a főváros fejlődése és szépülése még élénkebb szinben áll szemünk elé. Az egyesitéskor létezett lakóház-állományból ugyanis a lebontások következében jelenleg már csak 7.926 lakóház áll fenn, ehhez pedig nem kevesebb mint 7.582, még pedig sokkal nagyobb és sokkal csinosabb uj lakóház járult. Nagyitás nélkül állitható tehát, hogy a főváros egyesitése óta Budapest ép oly nagy, sokkal diszesebb uj várossal gyarapodott, mint minő egy negyed századdal ezelőtt volt.

A főváros egyesitése óta épitkezésekre nem kevesebb, mint 949 millió korona forditatott (a telek árán kivül), miből 112 millió a budai és 827 millió a pesti részekre esett. Ime ezen jelentékeny befektetéseknek egyes évek szerinti részletezése:

Az épitkezésekbe fektetett tőke 1899-ben 92 millió koronára rugott. Ekkora összeg a főváros egyesitése — bátran mondhatjuk, — a főváros létezése óta még egy évben sem forditatott az épitésekre.

Kétszázezer koronánál drágább épület 1899-ben mindössze 160 keletkezett, még pedig 6 állami 4,864.868 korona, 7 községi 2,865.116 korona, 2 egyházi 607.756 korona és 145 társaságok és magánosok által emelt épület 38,790.114 korona értékben. Azon 1899-ben keletkezett épületek jegyzékét, melyeknek épitkezési költsége a kétezer koronát meghaladja, a czikk végén közöljük; a közölt összegek a mérnöki hivatal becslésén alapulnak és a telek árát nem foglalják magukban.

A mi az épitészeti költségek kerületenkint való megoszlását illeti, azt találjuk, hogy 1899-ben a legnagyobb összeg (20,589.980) a VII. kerületre, a legkisebb összeg pedig 2,367.204)a III. kerületre esett. Az előző évhez képest az épitési költség közel három millióval emelkedett, habár az épitkezések száma valamivel kevesebb. Ez emelkedés azonban csak a budai oldalra, s itt is csak a II. kerületre szoritkozik, a hol az épitési költség az előző évit tizenhárom millióval haladta meg. A pesti oldalon ellenben hét millióval kisebb az épitési költség. Legnagyobb volt a csökkenés a IX. kerületben hét millió), továbbá a VI. és VII. kerületben (négy, illetve három millió); mig az V. és VI. kerületben az épitési költség háromhárom millióval emelkedett.

1899-ben az átlagos épitkezési költség a földszintes, két- és háromemeletes házaknál emelkedett, az egyemeletes házaknál csökkent. Miután a földszintes házaknál az izlés és a kiállitás legkevésbbé változik, ezek épitkezési költségét tekinthetjük mérvadónak annak megitélésére, vajjon az épitkezési költség általában emelkedett-e, vagy fogyott. A fent felhozott adatok után azt kellenne feltennünk, hogy az épitkezés költségei az utolsó év alatt mintegy 25%-al emelkedtek.

A következőkben adjuk az 1899-ben épült nagyobb épületek felsorolását, melyek sok érdekes adatot tartalmaznak.

	Hozzávet. épitkezési költség koronákban.
Holtzspach A. fiai, II. ker., Pálffy-, Margit-tér és Margit-rakpart között 4069/3. hrsz., 2 drb. háromemeletes bérház	2,600.000
A csász. és kir. katonai épitési osztály, VI. ker., Hungária-ut 1684—1685. hrsz., katonai helyőrségi kórház	2,258.160
Ganz és társa villamosgyár r.-t., II. ker., Nagy-Rókus-utcza, kétemeletes igazgatósági épület, 2 egyemeletes villamosmühely, kovácsmühely, kazánház	1,298.348
Budapest székesfőváros, II. ker., Corvin-tér 2388. hrsz., budai vigadó	1,040.000
Grünwald testvérek, VII. ker., Kerepesi-ut 30. sz., négyemeletes bérház	870.000
Cs. és kir. katonai épitészeti osztály, IV. ker., Duna-, Irányi- és Váczi-utcza 139 152. hrsz., tiszti casino-épület	840.000
Magyar kir. földtani intézet, VII. ker., Stefánia-ut 2806/19/a. hrsz. kétemeletes intézeti palota	760.000
Dreher Antal, VII. ker., Wesselényi-utcza 3/a. hrsz., négyemeletes bérház	738.000
Dr. Emmer Kornélné, VII. ker., Kerepesi-ut 5288. hrsz., négyemeletes bérház	704.000
Ámon József, VIII. ker., József-körut 37. sz., négyemeletes bérház	700.000
Jahn József, VI. ker., Hajós-utcza 2771—2772. hrsz., négyemeletes bérház	640.000
Grót Andrássy Géza, IV. ker., Egyetem-tér 345—349 hrsz., négyemeletes bérház	618.692
Flóra első magyar stearingyertya és szappangyár r.-t., IX. ker., Soroksári-ut 7. sz., földszintes szappan- és gyertyagyár-épület, gépház és párolló épület	580.000
Ujlaki tégla- és mészégetőgyár r.-t., III. ker., Bécsi-ut 136—138. hrsz., kétemeletes gyárépület és kazánház	571.000
Wagner János, IV. ker., Kossuth Lajos-utcza 14—16. sz., négyemeletes bérház	560.000
Odánszky Lajos, VII. ker., Kertész-utcza 47—49. sz., négyemeletes bérház	536.000
Dr. Dick Vilmos, VII. ker., Damjanich-utcza 30. sz., két háromemeletes bérház	526.000
Zsolnay-féle porczellán és fayenczegyár r.-t., VII. ker., Öv-utcza 1978—79/a. hrsz., egyemeletes gyár, földszintes mérlegház és kazánház	500.000
Kugler Ferencz Jakab, II. ker., Zsigmond-utcza 7. sz., háromemeletes bérház	499.600
Klösz György, VII. ker., Damjanich-utcza 56. sz., háromemeletes bérház	460.000
Neuschlosz Miksa, Fő-ut, Fazekas-tér és Margit-rakpart sarok 2298. hrsz., háromemeletes bérház	459.000
Gans Ármin, VIII. ker., Rökk Szilárd-utcza 5653. hrsz., négyemeletes bérház	448.000
Budapest székesfőváros, VII. ker., Dohány-utcza 32. sz., kétemeletes polgári leányiskola	440.000
Szommer Ignácz, V. ker., Váczi-ut 12., Kádár-utcza 1. sz., négyemeletes bérház	440.000
Freiberger Dávid, VI. ker., Bulyovszky-utcza 2991—29 92/a/b. hrsz., háromemeletes bérház	426.000
Özv. gróf Károlyi Gyuláné, VIII. ker., Szentkirályi-utcza 32/a/b. hrsz. kétemeletes bérház	420.000
Dreher Antal, VII. ker., Wesselényi-utcza 2/a. sz., négyemeletes bérház	420.0

	Hozzávet. építkezési költség koronákban.
Zipernovszky K., II. ker., Zsigmond-utcza 11. sz., háromemeletes bérház	412.800
Ganz és társa, II. ker., Margit-rakpart, Kacsa- és Fő-utcza közt, háromemeletes bérház	409.810
Müller testvérek, V. ker., Klotild-utcza 22., Sólyom-utcza 13. sz., háromemeletes bérház	403.906
Stern Károly, VII. ker., Kerepesi-ut 72. sz., háromemeletes bérház	400.000
Orlay Sándor, VII. ker., Király-utcza 89. sz., négyemeletes bérház	400.000
Wellisch Alfréd, V. ker., Lipót-körut 16. sz., négyemeletes bérház	400.000
Az országház-építési végrehajtó bizottság, V. ker., Rudolf-rakpart 20—22 hrsz., háromemeletes bérház	400.000
Eckermann Ede, II. ker., Corvin-tér, Fazekas-tér és Margit-rakpart 70.721 hrsz., háromemeletes bérház	400.000
Schickedanz és Herzog, II. ker., Zsigmond-utcza 9. háromemeletes bérház	394.574
Sziklai Zsigmond, II. ker., Zsigmond-utcza 1—3. háromemeletes bérház	390.554
Budapest székesfőváros, II. ker., Ponty- és Szalag-utczában 2397—98/6. hrsz., kétemeletes elemi és kereskedelmi iskola	384.000
Freiberger Sámuel, I. ker., Mészáros-utcza 1295/1—1295/2. hrsz., háromemeletes bérház	380.160
Magyar kir. honvédelmi miniszterium, III. ker., Vörösvári-ut 17. 1/2. hrsz., honvéd élelmezési telep	376.948
Freund Vilmos, VII. ker., Erzsébet-körut 51—53 sz., négyemeletes bérház és fürdő	375.000
Swadló Ferencz és neje, II. ker., Fő-utcza és Margit-rakpart 29/15. hrsz., négyemeletes bérház	370.000
Berg Adolf, II. ker., Fő-utcza 51. sz., négyemeletes bérház	370.000
Magyar országos központi takarékpénztár, VII. ker., Krepesi-ut 28. sz négyemeletes bérház	370.000
Holtzspach A. fiai, II. ker., Margit-rakpart E) épület, háromemeletes bérház	369.518
Dr. Grauer Vilmos, VIII. ker., Népszinház-utcza 5797. hrsz., négyemeletes bérház	366.000
Foglár Lajos, V. ker., Lipót-körut 2. sz., négyemeletes bérház	360.000
Nay Rezső és Strausz Ödön, VI. ker., Teréz-körut 3458. hrsz., négyemeletes bérház	360.000
Mandelsohn J. Gyula, VII. ker., Amazon-utcza 6—8. sz., háromemeletes bérház	360.000
Pozsonyi Aladár és társa, II. ker., Margit-körut 1. sz., háromemeletes bérház	360.000
Wellisch Sándor és Gyula, VIII. ker., Baross-utcza 5538. hrsz. háromemeletes bérház	348.000
Özv. Lerch Károlyné, I. ker., Győri-ut és Márvány-utcza sarok 937—939. hrsz. háromemeletetes bérház	347.772
Geittner József András, VI. ker., Külső váczi-ut 39/a—39/b., kétemeletes bérház	336.600
Holtzspach A, fiai, II. ker., Margit-rakpart D) épület, háromemeletes bérház	328.756
Relle Mátyás és neje, VII. ker., Verseny-utcza 10. sz., négyemeletes bérház	326.000
Szél Samu, III. ker., Határ-utcza 4583. sz., háromemeletes bérház	325.920
Ágost. hitv. evang. hitközség, VII. ker., Klauzál-utcza 21. sz., kétemeletes bérház	324.400
Rauscher Jánosné, II. ker., Corvin-tér és Margit-rakpart sarok, háromemeletes bérház	320.000
Kopf Dávid, VII. ker., Damjanich-utcza 33. sz. háromemeletes bérház	319.300
Budapest székesfőváros, VIII. ker., Csobáncz- és Örömvölgy-utcza 7252—3. hrsz., kétemeletes iskolaépület	310.000
Pausz Géza, VI. ker., Dohány-utcza 26. sz., háromemeletes bérház	308.000
Id. Haggenmacher Henrik, V. ker., Kádár-utcza 5. sz., háromemeletes bérház	300.000
Schwarcz Lajos, VI. ker., Nagy János-utcza 4193/a. hrsz., kétemeletes lakóház	300.000
Schnitzer Mór, V. ker., Alkotmány-utcza 21. sz., háromemeletes bérház	300.000
Paulheim Aranka, IX. ker., Soroksári.utcza 9416/43. hrsz., háromemeletes bérház	300.000
Redlich Sámuel, V. ker., Alkotmány-utcza 14. sz., négyemeletes bérház	300.000
Blaskovits Sándor, I. ker., Lógody-utcza 433—434 hrsz., háromemeletes bérház	300.000
Hahn Bernát és neje, VIII. ker., Üllői-ut 6896/b. hrsz., háromemeletes bérház	300.000
Holtzspach A. fiai, II. ker., Pálffy-tér A) épület, háromemeletes bérház	296.650
Fischl Mór és neje, VIII. ker., Örömvölgy-utcza 7236. hrsz., háromemeletes bérház	296.000
Faith Mihály, IX. ker., Soroksári-utcza 9426. hrsz., háromemeletes bérház	292.000
Gans Ármin, IX. ker., Rákos-utcza 9208/3. hrsz. háromemeletes bérház	290.000
Vasvári Mór, VII. ker., Wesselényi-utcza hoszszabbitása 517. hrsz. négyemeletes bérház	290.000
Dr. Weisz Izidor, VII. ker., Wesselényi-utcza 18—20. sz., háromemeletes bérház	288.000
Daubek János, VIII. ker., Aggteleki-utcza 5761. hrsz., háromemeletes bérház	284.000

	Hozzávet. építkezési költség koronákban.
Budapesti ev. reform. egyház község, II. ker., Fazekas-tér 7—9. hrsz., egyház-községi épület és bérház	283.356
Holtzspach A. fiai, II. ker., Margit-rakpart C) épület, háromemeletes bérház	283.118
Kollár Dávid, V. ker., Nagymező-utcza 3573. hrsz., háromemeletes bérház	282.000
Dréher Antal, X. ker., Halom-utcza 8446/a. hrsz. földszinti nyaraló kiépítés és ráépítés	280.000
Höfler József, VIII., ker., József-utcza 34—36 sz. háromemeletes bérház	278.000
Pozsonyi Aladár, II. ker., Zsigmond-utcza 15. sz., háromemeletes bérház	257.418
Darvas Albert, IX. ker., Üllői-ut 9002. hrsz, háromemeletes bérház	275.200
Özv. Kovács Károlyné, II. ker., Várfok- és Vérmező-ut sarkán, háromemeletes bérház	275.000
Dr. Virava József, VI. ker., Szondy-utcza 3446. hrsz. háromemeletes bérház	270.000
Györgyei Kálmán, VI. ker., Bajza utcza 311/c. hrsz. háromemeletes bérház	268.000
Boschán Mór, VIII. ker., Népszinház-utcza 5928. hrsz., háromemeletes bérház	268.000
Feketeházy János VIII, ker., Aggteleky-utcza 5760. hrsz., háromemeletes bérház	268,000
Holtzspach A fiai, II. ker., Margit-rakpart B) épület, háromemeletes bérház	267,748
Karos Rezső, VII. ker., Dembinszky-utcza 36. sz., háromemeletes bérház	266.000
Gróf Andrássy Géza, IV. ker., Kaplony-utcza 346—349/1. hrsz., háromemeletes bérház	264.276
Back Károly, VII. ker., Jósika-utcza 28. sz., háromemeletes bérház	264.000
Holtzspach A. és fiai, II. ker., Margit-rakpart G) épület, háromemeletes bérház	262 460
Grünwald Sámuel és neje, VIII. ker., Visi Imre-utcza 6108. hrsz., négyemeletes bérház	262.000
Lepter János X. ker., Temető-dűlő 7286. hrsz., egy emeletes lakóház, gépház	260.000
Fehérkereszt orsz. lelenczház egyesület, Tüzoltó-utcza 9104—9105—9106/7. hrsz. háromemeletes lakóház (részben kórház)	260.000
Sachs Ármin, VII. ker., József-körut 5694. hrsz, négyemeletes bérház	260.000
Haas és Deutsch czég, VIII. ker., Sándor-utcza 5579. háromemeletes bérház	260.000
Gremsperger J. és Fodor, VII. ker., Aréna- és Verseny-utcza sarok háromemeletes bérház	260.000
Szentkirályi Kálmán, VIII. ker., Szentkirályi-utcza 5425. hrsz. háromemeletes bérház	260.000
Huszár Elekné és társai, VIII. ker., Örömvölgy-utcza 7203/4. hrsz., négyemeletes bérház	256.00

	Hozzávet. építkezési költség koronákban.
Wertheim Mihály, VI. ker., Vörösmarty-utcza 3350. hrsz. háromemeletes bérház	255.000
Eellner Sándor, VI. ker., Podmaniczky-utcza 3073. hrsz. négyemeletes bérház	252.000
Relle Mátyás, VII. ker., Akáczfa-utcza 45. sz. négyemeletes bérház	252.000
Székely Marczell, VII. ker., Szövetség-utcza 4539. hrsz., háromemeletes bérház	250.000
Wolf Antal, VIII. ker., Baross-utcza 6684. hrsz., háromemeletes bérház	250.000
Dvoracsek Antal, VIII. ker., Baross-utuza 129. sz., háromemeletes bérház	250.000
Hlavay György, VII. ker., Akáczfa-utcza 39. sz. négyemeletes bérház	250.000
Budapest székesfőváros, V. ker., Honvéd- és Szalay-utcza 1092. hrsz., háromemeletes elöljárósági épület	250.000
Hegedüs Dániel, VII. ker., Dohány-utcza 86. sz., háromemeletes bérház	246.000
Krell István, IX. ker., Márton-utcza 8670/35, hrsz., háromemeletes bérház	244.800
Magyar tisztviselők országos egyesülete, VIII. ker., Eszterházy-utcza 4. sz. kétemeletes egyleti ház	244.000
Spitzer Mór, VI. ker., Vörösmarty-utcza 3321. hrsz., négyemeletes bérház	241.009
Holtzspach A. fiai, II. ker., Margit-rakpart F) épület háromemeletes bérház	240.688
Hamburger és Birkholcz, V. ker., Csáky-utcza 13. sz. háromemeletes bérház	240.000
Fuchs Karolin, VI. ker., Hungária-körut 1686/1. hrsz. háromemeletes bérkáz	240.009
Madary Gábor, V. ker., Kádár-utcza 6. sz., háromemeletes bérház	240.000
Csáki Samu, VII. ker., Dohány-utcza 39. sz., háromemeletes bérház	240.000
Nom Nándor, VII. ker., István-ut 12. sz., háromemeletes bérház	240.000
Dr. Kiss Sándor, VI. ker., Fóthy- és Névtelen-utcza 1686/9. hrsz., háromemeletes bérház	240.000
Gróf Andrássy Géza, IV. ker., Kaplony-utcza 1686—339/4. hrsz. háromemeletes bérház	234.510
Agulár Dávid, VII ker., Magdolna-utcza 6346. hrsz., háromemeletes bérház	234.000
Füredy Alajosné, II. ker., Nagy Rókus-utcza 17. sz., háromemeletes bérház	233,870
Márkus Géza, VII. ker., Óvoda-utcza 19. sz., háromemeletes bérház	232.000
Dr. Adler József, IX. ker., Üllői-ut 8991. hrsz., háromemeletes lakóház-toldalék	232.000
Magyar királyi állatorvosi főiskola, VII. ker., Rottenbiller-utcza, egyemeletes ráépítés	229.760

	Hozzávet. épitkezési költség koronákban.
Dr. Székely Adolf, VI. ker., Gömb-utcza 1686/11. hrsz., háromemeletes bérház	225.600
Gróf Andrássy Géza, IV. ker., Kaplony-utcza 345—349/3. hrsz., háromemeletes bérház	225.260
Pozsonyi Aladár és társa, II. ker., Margit-körut 2. sz., háromemeletes bérház	224.592
Müller Lajos, VII. ker., Rottenbiller-utcza 66. sz., háromemeletes bérház	224.000
Budapest székesfőváros, IX. ker., Gyáli-ut 9629/a/1/10. hrsz., központi fertőtlenitő intézet	221 116
Dr. Töry József, VIII. ker., Rökk Szilárd-utcza 5602. hrsz., háromemeletes bérház	220.000
Budapest székesfőváros, VII. ker., Akáczfa- és Wesselényi-utcza sarok, háromemeletes polgári fiuiskola	220.000
Jiraszek Nándor, VII. ker., Dembinszky-utcza 29. sz., négyemeletes bérház	220.000
Révay Manó, VII. ker., Csömöri-ut 33. sz., háromemeletes bérház	220.000
Walla József, VIII. Csepreghy-utcza 4—6. sz., háromeletes bérház	220.000
Gellért Emil, II. ker., Batthyányi-utcza 61. sz., háromemeletes bérház	200.000
Schindler Károly, VII. ker., Arena- és Dembinszky-utcza sarok, háromemeletes bérház	200.000
Dr. Nyári Sándor, VI. ker., Aradi- és Izabella-utcza sarkán 3250. hrsz., háromemeletes bérház	219.000
Brüggemann György, II. ker., Margit-körut 49. sz., háromemeletes bérház	216.160
„Athenaeum" irodalmi nyomdai vállalat, VII. ker., Kerepesi-ut 4853. hrsz., négyemeletes bérház	216.000
Danzig Jakab, VI. ker., Eötvös-utcza 3402. hrsz., négyemeletes bérház	216.000
Glücksmann Adolf, VII. ker., Klauzál-utcza 32. sz., háromemeletes bérház	116.000
Dr. Brück Jakabné, II. ker., Zsigmond-utcza 13. sz., háromeletes bérház	214.000
Özv. Ocker Károlyné, VII. ker., Garay-utcza 11. sz., háromemeletes bérház	212.000
Bartolffy János, VII. ker., Külső-Kerepesi-ut 2558. hrsz., háromemeletes bérház	212.000
Sziklai Zsigmond, II. ker., Zsigmond-utcza 2. sz., háromemeletes bérház	210.000
Bartolffy János, VI. ker., Ó- és Lázár-utcza 3743—3744. hrsz., háromemeletes bérház	210.000
Glückselig Józsefné, VI. ker., Nagy János-utcza 4199. hrsz., háromemeletes bérház	210.000
Greiner Adolf, VII. ker., Magdolna-utcza 6326 hrsz., háromemeletes bérház	208.000
Silberstein Sándor, VII. ker., Garay-utcza 12. sz., háromemeletes bérház	208.000
Fuchs Karolin, VI. ker., Hungária-körut 1586/c, hrsz., háromemeletes bérház	208.000
Stefanovits S. Béla, VIII. ker., Baross-utcza 6508. hrsz., háromemeletes bérház	206.000
Schumy Rezső, I. ker., Maros-utcza 1597—1598/1. hrsz., kétemeletes bérház	205.700
Gróf Serény Istvánné, VIII. ker., Szentkirályi-utcza 5429. hrsz., kétemeletes bérház	204.000
Krug Teofil, VIII. ker., Kalvaria-tér 6386. hrsz., háromemeletes bérház	204.000
Dumba Miklósné, I. ker., Városmajor-utcza 797. hrsz., kétemeletes bérház	203.958
Főző Márton, VIII. ker., Orczy-ut 7202/5. hrsz., háromemeletes bérház	200.000
Spiegel Adolf, VII. ker., Dob-utcza 34. sz., kétemeletes bérház	200.000
Strasser Ulrik, V. ker., Nádor-utcza 1098. hrsz., négyemeletes bérház	200.000
A budapesti közuti vaspálya-társaság, I. ker., Átiós-ut 10.271. hrsz. egyemeletes mühely, kétemeletes lakóház	200.000

A temetőlátogatók ügye.

A mi lelkes levélirónk, nem hagyja magát röviden kapacitálni. Ujabb levéllel kopogtatott be hozzánk, melyben folytatja a temetőlátogatók kellemetlenségei miatt kerekedett vitát.

Kiadjuk ismét e sorokat, nem pusztán méltányosságból és a levéliró egyes személyére való tekintettel, — hanem ismételjük, azért, mert jól tudjuk, hogy a levél tartalma nem az egyes egyén nézete, hanem a nagyközönség általános gondolkozásának tükre.

Közreadjuk tehát a levelet azzal az ujabban is megerősitett kijelentéssel, hogy tartalmával egyet nem értünk, s megkisértjük folytatni a vitát. A köztudatot meggyőzni, az általános véleményt meghóditani — méltó feladat, a melytől nem tagadhatjuk meg sem a teret, sem a fáradtságot.

Vajha jó szolgálatot tennénk vele a közérdeknek. Sz bb jutalomra nem vágyunk, mintha sikerülni fog az elharapódzott ferde felfogást a helyes irányba átterelni.

Ime a levél :

*

Tekintetes Szerkesztő Ur !

Köszönöm először, hogy oly szives volt a temetőügyben irt soroknak tért adni, egyuttal nagyon kérem nekem megengedni, hogy becses reflexióira még én is reflektálhassak.

Nagyon téves nézet az, hogy a közönség akármilyen rendeletnek opponál, hogyha azt a főváros kiadja.

Igen szivesen aláveti magát minden becsületes polgár szó nélkül oly adminisztrativ intézkedésnek — melynek szükségességét belátja, leginkább akkor, hogy ha az külön költséget nem hárit reá.

De az esetben t. i., hogy virágot nem szabad bevinni engedély nélkül, vagy pedig vasárnapon egyáltalán nem, ez nem más, mint zaklatás.

Mert — méltóztassék kegyesen megengedni — mikor menjen ki például az az ember, a ki hétköznapon nem mehet?

És ha megy vasárnapon és pietásból virágot akar vinni visszautasitják — de az meg van engedve vasárnapon is, hogy a kertésztől vehet!!!

Ha pedig a főváros azt gondolja, hogy avval a tolvajlást fogja megakadályozni, ujra téved.

Loptak azelőtt és most is fognak lopni. A tolvaj lesz az első, a ki a rendszabályokhoz fogja magát tartani és majd két ócska lámpát bevisz, ott ujjal kicseréli és az irásbeli passzussal ellátva, mosolyogva viszi ki zsákmányát.

Nem uj szabályrendeletek, hanem rend kell kinnt a temetőben. Állitsanak egy müvelt szakembert, egy mérnököt az élire és akkor nem lesz panasz. Az egész világon (nagyobb városokban) — mindenütt mérnökök intézik a temetői dolgokat, csak minálunk nem.

Azért is történhetnek oly dolgok, a melyekről a „Pester Lloyd" f. é. márcz. 25-én azt irja: „a főv. tanács 18 sirhelytáblákat az 1876. évi XIV. t.-cz. 118. § értelmében kiürittet. Most nevezett t.-cz. értelmében azonban csak oly sirtáblákat lehet exhumálni, a melyeknél az utolsó temetéstől számitva 30 évi határidő lejárt. A 18 sirtábla közt van egy, a 39. számu, a melyet még a kilenczvenes években temettek."

Kitünik tehát, hogy itt sulyos mulasztásról van szó. A tanács csak az igazgató előterjesztésére rendelhette el a kiürítést — és mégis, daczára, hogy a tanácsnak okvetlen tudomásának kellett birni erről a dologról — eddig még nem rectifikálta az 1889. évi 38.084. eln. számhoz kibocsájtott hirdetményt.

Evvel törvényellenes dolgot müvelnek, ha kényszeritik a a 39. parczellában eltemetettek exhumálását. Hát ez nem zaklatás és vexálás? Hát a polgármester ur miért nem tesz ez ügyben valamit, hogy az érdekelt polgárságot megnyugtassa?

Köszönöm előre szivességét, egyuttal igérem, hogy mindannyiszor, ahányszor valahol rendellenességet észreveszek, ezt a t. szerkesztőségnek bejelenteni fogom.

Tisztelettel
Veritas.

*

Nem sok megjegyzésünk lehet erre a levélre, — a mi mondani valónk van, avval is röviden végzünk A fővárosnak a temetők látogatása tárgyában készitett szabályrendelete 7. §-a ekkép szól:

„A temetőbe a látogatók csak a sirok vagy sirboltok diszitésére szolgáló tárgyakat (koszorut, lámpát, golyót, virágot, virágcserepeket, növényeket stb.) vihetnek be.

Fapadok, fából készitett sirkeritések, továbbá vadszőllő, orgonafa vagy egyéb fanemüek bevitele és elhelyezése egyáltalában tilos.

Más tárgyak beviteléhez a temetői igazgatóság, illetőleg a temető felügyeletével megbizott közeg engedélye szükséges."

A 8. §. szerint pedig:

A temetőből a sirokat vagy sirboltokat diszitő tárgyakat (koszorut, lámpát, golyót, virágot, más növényt, virágcserepet stb.) csak a temetői irodában előzetesen szerzett irásbeli engedély mellett szabad kivinni.

Végre a 11. § szószerinti szövege a következő:

Ünnepeken és vasárnapokon a temetőben magánfeleknek a sir- és siremlék gondozásán kivül bármi más munkát végezni vagy végeztetni tilos.

A közönség a temetői személyzetet munkák végzésére igénybe nem veheti.

A 12. §. a szükséges ellenőrzés és felügyelet foganatositásáról gondoskodik. Szól pedig eképen:

A jelen szabályrendelet megtartására a temetői igazgatóság és a temetői őrszemélyzet ügyel fel.

A 7. § rendelkezéseinek ellenőrizhetése czéljából ezen közegek a látogatók által magukkal hozott kosarakat, csomagokat stb. ugy a bemenetnél, valamint a kimenetnél megvizsgálhatják.

Az olyan tárgyakat, a melyeket a 7. §. szerint a temetőbe bevinni nem szabad, a felek kötelesek a temetőkezelési irodában visszaérkezésükig megőrzés végett letenni.

Ezért dij nem szedhető. A feleknek a megőrzés végett átadott tárgyakról irásbeli elismervényt kell adni

A temetői személyzet büntetés terhe alatt köteles a felek irányában mindig udvariasan és illedelmesen viselkedni, különösen pedig az előbb emlitett vizsgálatnál minden zaklatást kikerülni.

Már most kérdjük, hol van ebben bárminemü zaklatás vagy pláne olyan jogtalan kedvezmények kicsikarására való törekvés, amilyet a fővárosnak imputálnak. Világosak ezek a rendszabályok és olyan nyilt az értelmök, hogy a commentálás csak erejüket venné.

A levél egyéb részei már sokkal figyelemreméltóbb adatokat tartalmaznak, a melyekre alkalomadtán visszatérünk.

A külső-Terézváros rendezése.

A tanács már régen elhatározta a külső Terézváros rendezését, a melyre nézve az előmunkálatok jóval ezelőtt megtétettek. Most a VI. kerületi előljáróság előterjesztést tett a tanácsnak, hogy az *Erzsébet-királyné*-ut világitására nézve a folytatólagos munkálatokat rendelje el, még pedig a *Jókai*-uttól kifelé. Viszont a VI. kerületi kültelki-kör kérvényt nyujtott be a tanácshoz, hogy a *Hungária* utnak a *Hajdu*- és *Szent László*-utczáig terjedő részének járdával való ellátását, nemkülönben a *Kurtács*-utcza rendezésének ügyét mielőbb valósitsa meg és a *Csala*-utczának kőolajjal leendő világitását rendelje el.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 442 gyermek, meghalt 265 egyén, a születések 177-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 322 törvényes, 120 törvénytelen; nemre nézve 226 fiu, 216 leány. Halvaszületett 12 gyermek köztük 6 törvényes, 6 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 35.5.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20.1. az egy éven felüli lakosságnál: 16.3, az öt éven felüli lakosságnál: 14.3.

A halottak közt volt 147 (—) finemü, 118 (—) nőnemü.

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten. 5. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 18-nál).

Ez év eddigi 49 hetében élve született összesen 22.265 gyermek, meghalt összesen 13.958 egyén, a születések többlete tehát 7944; a mult év megfelelő időszakában született — — meghalt — — a születések többlete tehát — —.

Az élveszülöttek között volt: 104 romai katholikus, 2 görög katholikus, — görög keleti, 8 ágostai evang., 14 helvét, — unitárius, 33 izraelita, 1 egyéb, — összesen 165. Halvaszülöttek összesen 4.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1127 beteget, szaporodás 362, csökkenés 327, maradt a hét végén 1162, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 152 beteget, szaporodás 42, csökkenés 43, maradt e hét végén 150, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 710 beteget, szaporodás 304, csökkenés 268, maradt a hét végén 746, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 746 beteget, szaporodás 178, csökkenés 127, maradt a hét végén 794. Összesen ápoltak a mult hét végén 2835 beteget, szaporodás 885, csökkenés 765, maradt a hét végén 2755.

A déli-vasut tüzbiztonsága.

A *déli-vasut*-társaság igazgatósága ama tapasztalata alapján, hogy tüzveszély esetében a pályaház és környéke egész terjedelmében ma már veszedelem ellen több távolabb eső pontján a kellő védelemben nem részesül, az iránt folyamodott a főváros tanácsához, hogy a *mészáros*utczai teherpályaudvar vizzel való ellátása végett eme telepen uj vizcsöveket rakattasson le és ezzel kapcsolatosan 10 darab tüzcsapot állittathasson fel. A vizvezetéki igazgatóság jelentése és a középitési bizottmány javaslata alapján, melyhez a közmunkák tanácsa is hozzájárult, a tanács most a vasut-társaság kérelmének mindenben helyt adott.

Hirek a városházáról

Az államépitészeti hivatal uj vezetője.

A kereskedelmi miniszter *Sziklay* Béla müszaki tanácsost bizta meg a Budapesten székelő magy. kir. államépitészeti hivatal állandó vezetésével, s őt küldte ki a közlekedési érdekeknek a főváros közigazgatási bizottságában leendő képviseletével is. A miniszter ma mindezeket külön leiratban közölte a főváros tanácsával.

Nagyvárad polgármestere a mérnöki hivatalban

Bulyovszky József dr. *Nagyvárad* város polgármestere budapesti tartózkodása alatt felkereseste a főváros mérnöki hivatalát, hogy ott beható tanulmányokat tegyen. A polgármester különösen a gáz- és villamvilágitásra vonatkozó fővárosi szerződések iránt érdeklődött és ezekről másolatokat is kért, mivel Nagyváradon a fővároséhoz hasonló szerződéseket óhajtanak kötni.

Javaslat a központi városháza környékének szabályozása tárgyában.

Palóczi Antal ipariskolai tanár érdekes tervet nyujtott be a tanácshoz, a központi városháza és környékének szabályozása tárgyában. A főváros tanácsa tegnapi ülésén foglalkozott ezzel a tervvel s kimondotta, hogy mielőtt felőle érdemlegessen határozna szükségesnek tartja, hogy szakértő véleményét kérje ki. Ugyanazért *Palóczi* Antal épitész tanár javaslatát véleményezés végett kiadta *Heuffel* Adolf középitési igazgatónak, mint a központi városháza és környéke szabályozásának tárgyalására kiküldött bizottság elnökének véleményes javaslattétele végett.

A fővárosi kórházak kenyérszükséglete.

A városházán a napokban tartották meg a nyilvános árlejtést a fővárosi kórházak részére a jövő év folyamán szükséges kenyér-, zsemle- és szarvassütemények szállitása tárgyában. Beérkezett összesen tiz ajánlat, melyek közül legelőnyösebb volt a *Glasner* Miksáé, a ki a *Szt. Rókus-*, *Szt. János* és *Szt.-István*-kórházakba a kenyérnek kilogrammját 18.8, a zsemlének kilogrammját 21·6 és a szarvassütéménynek kilogrammját pedig 34 fillérjével hajlandó szállitani. Az eljáró bizottság ennélfogva ezt az ajánlatot terjeszti a tanács elé elfogadásra.

A Külső Soroksári-ut burkolása.

A sertés-közvágóhid és a sertésvásár telepét a Külső Soroksári-uton lehet megközeliteni Ezen az utszélen a sertés közvágóhid megnyilta után élénk forgalomra számit a főváros s ezért elhatározta, hogy az utat, illetőleg a Külső Soroksári-ut végétől a sertés közvágóhid kapujáig terjedő utvonalat már ideiglenesen is bazalt fajkővel burkoltatja. A szükséges 55.000 korona költséget a jövő évi költségvetésbe már fel is vették. A tanács most utasitotta a középitési ügyosztályt, hogy a kövező-munkákat haladéktalanul készitse elő és a lehető legrövidebb idő alatt hajtassa végre, hogy az utvonalat a tavaszszal rendeltetésének át lehessen adni, mivel akkorra a sertés közvágóhid megnyilik és az utat nélkülözni többé nem lehet.

Kétezer hajléktalan a Ferenczvárosban.

Szocziális és humanus szempontból egyaránt érdekes az a kimutatás, melyet a főváros hónaponként a szükséglakások forgalmáról kiad. Ma jelent meg a ferenczvárosi szükséglakások novemberi forgalmának pontos statisztikája. E szerint a *Ferenczvárosban* két szükségbarakk állt a mult hónapban a szegények számára nyitva. Az egyik a Vágóhid-utczában van: ebben *70 család* talált biztos fedélre, köztük 44 féfi, 66 nő, 122 gyermek. A *mesterutczai* szükséglakásban a *családi* szobákban 8 férfi, 13 nő, 20 gyermek, — összesen 41 egyén. — a közös hálótermekben pedig *1759* egyén, — a két szükséglakásban összesen *2032* lélek nyert hajlékot.

Megdöbbentő ez a szám, mely méltóan jellemzi a fővárosszerte uralkodó nyomoruságot.

A vágóhidutczai szükséglakás 60, a mesterutczai 205 kor. 90 fillér jövedelmet hajtott.

A villamos körforgalom.

A közuti villamos vaspálya-társaság erősen dolgozik a várva-várt villamosvasuti körforgalom berendezésének előkészitésén. A szükséges kiegészitő vonalak megnyilta következtében a körforgalom közelebbről már csakugyan megvalósul. A társaság most a hatóságoktól engedelmet kért, hogy a központi városháza előtt levő rendező-állomás inberendezését megváltoztathassa, mivel ezt az uj forgalom okvetlenül szükségessé teszi. A miniszter most a főváros utján közli a társasággal, hogy a kivánt változtatásokba beleegyezik, — az átalakitó munkálatokat azonban két hónapon belül be kell fejezni.

Bukógátak épitése a Táborhegyen.

A főváros mérnöki hivatala előterjesztést tett a tanácsnak hogy a III. kerületi *Táborhegy*-dülőben kőbukógátak létesitése vált szükségessé és a munka keresztülvitelére 10 604 korona 82 fillérnyi fedezet kell. Továbbá a *Csúcs*-hegyi vizmosásokban szintén szükség lévén kő- és fabukógátakra, a mérnöki hivatal e czélra 18.024 korona 41 fillérnyi költség megszavazását kéri, végre tekintettel arra, hogy a Csucshegyen összefolyó esőviz levezetésére két mesterséges árok készitése szintén szükségessé vált, e czélra még külön 4403 korona 14 fillért kér. Mind e munkálatokra tehát összesen 42341 korona 31 fillér megszavazását kéri a mérnöki hivatal. A tanács tegnapi ülésén a kivánt költségeket egytől-egyig megszavazta, s igy a mérnöki hivatalnak az erre vonatkozó előterjesztését pártolólag fogja a legközelebbi közgyülés elé terjeszteni.

Állami közut a főváros kezelésében.

A főváros elhatározta, hogy a Budapest—Kassa—Zboró országhatárszéli állami közutnak a Budapest gráczi, illetve most már Budapest—eszéki állami közut közti szakaszát a főváros kezelésébe átveszi. A tanács most a közgyülés idevonatkozó határozata értelmében felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy a főváros szorult pénzügyi helyzetére való tekintettel az átveendő utszakaszok fentartási költségeihez évi állami segély czimén járuljon hozzá.

A kőbányai közvilágitás javitása.

Több izben panasz merült fel a miatt, hogy a főváros X. kerületének, különösen pedig a kerület külső részeinek kellő világitása érdekében a tanács mit sem tesz, holott ezt a közbiztonsági szempontok és a polgárság egyéb érdeke is komoly an megkivánják. A főváros eme panaszok következtében fokozatosan igyekezik a bajon segiteni, s igy legutóbb megtartott tanácsülésen elrendelte, hogy a X. kerületben levő *Jegenye*-utczát 15 drb. kőolaj-lámpával egész éjjen át világittassék.

Adományok a szegényeknek.

Taub Salamon a budapesti szegények számára a fővárosnál 10.000 koronás alapitványt tett. Az alapitvány kamatai 1024 koronára gyültek össze. A tanács most ezt az összeget a főváros tiz kerületi elöljáróságának adja ki, hogy a *keresztény-vallásu* érdemes szegények között osszák szét.

Villamos vasut a Várba.

A kereskedelmi miniszter *Szekula Mór* hirlapirónak a *Várba* vezetendő közuti villamos vasut épitésére kért előmunkálati engedelmet *megadta*. A vasut terv szerint a budai *Széna*-tértől indulna ki és a *Vérmező*-uton, *Várfok*-utczán, a volt *Bécsi* kapun a *Verbőczy*-utczán, *Pázmán*-utczán, a *Szent-háromság*-téren Tárnok- és *Szent György* utczán át a várbel *Szent György*-térre vezetne. Előmunkálati engedelem kiadásánál kikötötte a miniszter, hogy az engedély sem a hatóságra a pálya létesitése iránt kötelezettséget nem hárit, sem pedig a folyamodónak semmiféle előjogot nem biztosit, miért is az engedélyes előmunkálatokra forditott költségek fejében semmi körülmények között kártéritési igényt nem támaszthat. Az engedélyes 500 korona biztositékot köteles letenni az előmunkálatok során esetleg okozott károk fedezésére és a munkálatok megkezdésének idejét három nappal előbb az I. és II. kerületi elöljáróságnál és a fővárosi mérnöki hivatalban bejelenteni tartozik.

A városi villamos vasut novemberi forgalma.

A budapesti városi villamos vasut-társaság igazgatósága a napokban terjesztette a tanács elé a vasut novemberi forgalmáról szóló kimutatást. E szerint a mult hónapban a városi villamos vasut-társaság kocsijain 1.550,135 személy utazott; elaltak a kibocsájtott bérlet és füzetjegyekkel együtt 1.550,845 drb menetjegyet, a melyek fejében az összes bevétel 236.958 korona volt.

Uj útelnevezés az I. kerületben.

A fővárosi közmunkák tanácsa a napokban közölte a fővárossal azt a határozatát, hogy az I. kerületi városkuttól a Kútvölgybe, a *Mária*-kápolnáig vezető névtelen utat *Városkuti*-utnak nevezte el. A fővárosi tanács most utasitja a mérnöki hivatalt, hogy az utczai névtáblákat haladéktalanul rakassa fel.

A József fiárvaház igazgatóságának jelentése.

A József-fiárvaház igazgatósága ma terjesztette be a tanácshoz november havi jelentését, melyben a gyermekek egészségi állapotáról, létszámáról és a kiadásokról tesz említést. A jelentés szerint a növendékek száma 106, ezekközül 41 félárva, 65 pedig egész árva. Az intézetbe belépett 3 növendék, kik közül egy egész, 2 pedig félárva.

A növendékek egészségi állapota teljesen kielégitő, az intézet kiadása pedig 2350 koronát tett ki.

A kelenföldi iskolás gyermekek segélyezése.

A szegény iskolás gyermekek támogatására *Kelenföld* területén is alakult legujabban segélyző egyesület, a mely maga elé a gyermekek felruházása és anyagi segélyezése derék czélját tüzte ki. Az uj egyesület elemi iskolába járó szegénysorsu fiu- és leány- gyermekeket részesit segélyben. Évi tagsági dija két korona. Az egyesület alapszabályait a tanács kormányhatósági jóváhagyás czéljából most terjesztette a belügyminiszter elé.

A Ferenczváros világitása.

A Lónyay-utcza, Czuczor-, Kapisztrán- és Erkel-utcza környékén a meglevő gázcsőhálózat elégtelennek bizonyult, mivel a lámpák szaporitása következtében a szük átmérőjü csövek kellő mennyiségü légszeszt szállitani nem tudnak. A gáztársaság most a csöveket nagyobbakkal cserélteti ki, s erre engedélyt kért a tanácstól. A tanács tudomásul vette a bejelentést s megengedte, hogy a munkálatokat azonnal megkezdhessék, nehogy a téli fagy és zord idő a munkások dolgát meg akadályozza.

A főváros iskolaszer adományozása.

A *rákos-kereszturi* ág. ev. egyházközség elemi iskolája számára a fővárostól iskolai berendezéseket és tanszereket kért. A tanács most utasitotta a gazdasági hivatalt, hogy a községi iskolákból kiselejtezett tárgyak közül bocsássa a rákos-kereszturiak rendelkezésére a kivánt tárgyakat. Az elszállitás költsége a folyamodót terheli. Ugyancsak kiselejtezett iskolaszereket adományozott a tanács a rákospalotai orth. izraelita hitközségnek is, mely szintén szükölködik az iskola elszerelésekben.

A Barnum- és Bailey-czirkusz Budapesten.

Már hire ment nemrég, hogy a jövő tavaszszal szokatlanul nagyszabásu czirkusz jön Budapestre, olyan, a melyhez hasonló, magyar közönség előtt, még nem produkálta magát. A világhirü Barnum-féle vállalat ez idő szerint Bécsben tartja előadásait s ebből az alkalomból látogat el a magyar fővárosba. A Tattersal részvény-társaság igazgatósága ma bejelentette a tanácsnak, hogy a *Barnum* és *Bailey* vállalkozóknak a mutatványaikhoz, valamint összes berendezéseik elhelyezéséhez szükséges területeket 1901. évi márczius hónap 24-től április hónap 26-ig mérsékelt bérösszeg mellett átengedte. A társaság beadvány szerint azért nélkülözheti helyiségeit, mert a mondott időben pusztán csak heti lóvásárok fognak tartatni, a melyeknél az átengedett területekre szükség nincsen. Ezenkivül a társaság szeme előtt a *Tattersall* intézmény nép-

szerüsitése és a luxus lóvásárok élénkitése lebegett, a mely irányban a vállalat előreláthatő nagy látogatottsága jó szolgálatot fog tenni. A tanács a folyamodó társaság bejelentését, illetve a területek átengedését jóváhagyólag tudomásul vette, — a *cirkusz előadásaira* pedig már napokkal ezelőtt megadta a helyhatósági engedelmet.

Jégpálya az Isten hegyen.

Az I. kerületi istenhegyi fővárosi elemi népiskola igazgatósága engedélyt kért a tanácstól, hogy az iskola sik udvarán mintegy 200 □-öl terjedelemben 5 cm. vastagságu jegpályát létesithessen, melyen a tornára kötelezett tanulók a torna óra alatt tanitójuk felügyelete mellett korcsolyázhassanak. A kérelemmel a tegnapi ülésen foglalkozott a főváros tanácsa, s a nemes testedző szórakozás előmozditásához szives en hozzá járult, amennyiben a kért engedélyt megadta.

A főváros a Mária Dorottya egyesületnek.

A *Mária Dorottya*-egyesület február 10-én saját alaptőkéjének gyarapitására a pesti vigadóban hangversenyt rendez. A tanács a hangverseny után a szegényaap javára eső szokásos dijakat az egyesület kérelmére a jótékonyczélra való tekintettel elengedte.

Scioptikon előadások a fővárosi iskolában.

Czike Ferencz fővárosi vezető-tanitó engedélyt kért a tanácstól, hogy a saját tulajdonát képező scioptikonnal, részint felnőttek, részint az iskola növendékei számára, — az I ker. istenhegyi elemi iskolában vasárnap délutánonként, — ismeretterjesztő és mulattató ködfátyol-képes előadásokat tarthasson. Kérvényében megemliti a kérelmező, hogy az előadásokat belépti dij nélkül óhajtja megtartani, a teremben csupán perselyeket állitana fel, s az azokban összegyül adományokat, időről-időre, szegénysorsú iskolás gyermekek feruházására forditaná.

A főváros alapitványa a mensa academicán.

A főváros a budapesti mensa academicán szegénysorsu egyetemi hallgatók részére tett alapitványának jövő évi kamataira az egyetemi tanács most irja ki a pályázatot. Az egyetemi tanács a pályázat tervezetét megküldötte a főváros tanácsának. A főváros most közli a tudományos egyetemmel, hogy a pályázat tervezetéhez hozzájárul, s kéri, hogy az egyetem a szükséges további intézkedéseket saját hatáskörében tegye meg.

Uj villamos-vasuti várócsarnok.

A közuti vaspálya társaság az uj Szt. János-kórház mellett levő villamos-vasuti vonalán uj várócsarnokot épittetett. A csarnokot a napokban adták át rendeltetésének.

Közgazdaság

Házalás Bécsben gyártott czipő-árukkal.

Már nem egy izben volt panasz amiatt, hogy a fővárosban különböző külföldi gyártmányok csempésztetnek be s házalás utjan árusittatnak el, a mi nemcsak tiltva, hanem a közönség megtévesztésére is szolgál mert az olyan czikkek a magyar-ipar termékei gyanánt szoktak elárusittatni. Ma ismét ily tárgyu panasz érkezett a tanácshoz a budapesti czipész ipartestület részéről. Az ipartestület elpanaszolja, hogy egy idő óta *Budapest* területét, házaló tótok árasztották el, a kik bécsi gyártmányu czipőkkel házalnak, s kérik a főváros hatóságát, hogy ezeket az elárusitástól tiltsa el, miután a hazai iparnak rendkivüli kárára van.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóinknak, jóakaróinknak, boldog ünnepeket kiván,

a szerkesztőség.

B. G. Budapest. Köszönjük. Boldog ünnepeket.

W. L. Budapest. Szives ajánlatát köszönjük, azonban rendes belső munkatársakkal kellő számban rendelkezünk. Ha alkalmanként soraival beköszönt, szivesen fogadjuk, bár ismételnünk kell, hogy épen nem volt igaza. Arról a dologról egyébbként legközelebb ujabbat olvashat lapunkban. Üdv.

F. E. Ujévre szivesen látuók. A rajzokat csak az ünnep alatt kapjuk meg.

St. Hugó. Budapest. Arról a dologról ne tessék elfelejtkezni. Közelebbről levél megy. B. Ü. K.

Hirdetések.

Árlejtési hirdetmény.

A kerületi előljáróság az általa kezelt, ugy nemkülönben a kerületben levő összes egyéb központi, vagy más kezelés alatt álló épületekben 1901. év január hó 1-től deczember hó végéig szükséges üveges javitási munkálatok teljesitése, illetve vállalatba adása iránt 1901. évi január hó 10-én d. e. 10 órakor irásbeli ajánlatok alapján árlejtést fog tartani.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a fentemlitett munkálatokra vállalkozni akarnak, hogy kellőleg felszerelt és 1 K. bélyeggel s 50 (Ötven) K. bánatpénzzel ellátott irásbeli zárt ajánlataikat, melyeknek az előljáróság hivatalos helyiségében átvehető minta szerint kell szerkesztve lenniök, a kitüzött határnapon Józsa Mihály h. előljáró kezéhez (Vár, Szentháromság-utcza 2. szám. I. emelet 2. szám) nyujtsák be.

Az árlejtési feltételek és az árjegyzék időközileg az előljáróság hivatalos helyiségében naponként 8—12 óra közt megtekinthetők.

Az előljáróság fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson.

Budapesten, 1900. deczember hó 10-én.

Az I. kerületi előljáróság:

Józsa Mihály s. k.
h. előljáró.

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székestőváros“

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV. Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest IV., Váczi-utcza 81. sz.

III. évfolyam. Budapest, 1900. deczember 31-én. 50. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Évfordulón.
A belvárosi plébánia templom eltolása.
A főváros és a kormány.
A Nádor-utcza Auer világitása.
A reklám-orvosok és titkos-szerek üldözése.
A szegények Karácsonya.
Polgármesteri rendelet a takarékosságról.
Ujitás az országos betegápolási alap terhére történő gyógyszerrendeléseknél.
A vesselényiutczai főgyüjtő-csatorna.
A stefániaiuti közlekedés mizériái.
A fővárosi pénztárak ellenőrzése.
A főváros uj utczái.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság!

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok!

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

III. évfolyam 1900. Budapest deczember 31. 50. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Évfordulón.

Régi szokás ilyentájon, a mikor az idő rozsdás kereke egyet fordul s az ember uj esztendőt jegyezve a papiros szélére életének legalább is formaszerint uj szakasza kezdetéhez ér, — némi visszapillantást vetni a multba s a remény és tervek szárnyain egy röpke tekintetet a jövendőbe. E pillanat a legalkalmasabb arra, hogy az uj ciklus kezdetén mi is hozzáforduljunk olvasóközönségünkhöz s minden álszégyent félretéve néhány szót ejtsünk a multról s némi utmutatást adjunk a jövőbe.

A magyar olvasóközönség épen nem fog csudálkozni azon, ha utalunk reá, hogy — bármennyire különös jelenség legyen is ez — Magyarországon a *szaklap* helyzete sulyos és válságos a legigazabb törekvés és a leghübb odaadás mellett is.

Talán a közönség lelki természetében rejlik ennek a körülménynek a magyarázata, annyi bizonyos, hogy kétségtelenül ugy van. Küzdelmes harczot kell tehát vivni minden effajta uj vállalatnak a közönyösséggel, a türelmetlenséggel, magánérdekkel, és ezer okból eredő ellenérzéssel. Mindezt pedig leküzdeni, győzelmesen megállani helyét a viaskodásban s végül megszerezni a legbecsesebb kincset: a közönség és szakkörök szimpatiáját, jóakaratát, és pártfogását — olyan eredmény, a melyre büszkén hivatkozhatik a szerény és lelkes munkás.

A *Magyar Székesfőváros* immár negyedik évfolyamába lép. Fokozott lelkesedéssel és szorgalommal és a teljes sikernek legfőbb biztositékával indul az uj munkára.

Legyőzte a kezdet nehézségeit, lassanként megtalálta a helyes és egyenes utat a boldogulásra és hivatása betöltésére, s most olyan megelégedetten léphet az uj esztendőbe, a mely boldogitó érzés volt három hosszu éven át legfőbb óhajtása, vezérlő remény csillaga.

Kötelesség szerint, de a mi ennél sokkal előbbre való, őszinte szivből mond tehát köszönetet szeretett közönségének, hogy ezt elérni engedte, lehetővé tette.

Nekünk is meg kellett küzdenünk a kezdet nehézségeivel. Nekünk is kellett tapasztalat, másokkal és önmagunkkal szemben. Szorgos munka és lelkiismeretes fáradozás gyümölcse, hogy elérhettük azt az időt, a mikor minden oldalról támogató kéz nyulik felénk és az elismerést kivivnunk sikerül.

A *Magyar Székesfőváros* programmja ösmeretes a mi közönségünk előtt.

Közigazgatási hetilap vagyunk, *községi* ujság, mely a közigazgatás a főváros törvényhatósága, e törvényhatóság közönsége és vezetősége érdekeit szolgálja.

Magánérdekeket a lap hasábjain nem ismerünk; pártoskodásban, személyi harczokban részt nem veszünk. A közérdeket szolgáljuk minden tudásunkkal, minden szorgalmunkkal.

Világos képet nyujtunk a közigazgatás eseményeiről, a főváros külső és belső ügyeiről. Ha kell és szükségét látjuk birálunk; ha alkalom nyilik az igaz érdemet kiemeljük, az ok nélkül megtámadtat védelmezzük. Mindezt komoly, higgadt hangon, nem az olcsó szenzáczió rikoltozó dob szaván.

Az ilyen közigazgatási organum, hogy milyen ürt pótol, felesleges hivatkoznunk reá. De rá kell mutatnunk egy másik nagy felada-

tunkra, mely ugyan már a részletek közé tartozik, de elsőrangu fontosságu.

A magyar sajtó a közigazgatás, vagyis főkép a székesfőváros ügyeivel elég felületesen foglalkozik.

A felmerülő kérdéseket rendszerint felszinesen birálja el, a szakavatatlan szemlélő szempontjából. Kifogásolni azután beható tanulmányozás nélkül, a legkönnyebb és gyakorta hálás feladat. Ez az oka, hogy a lapok fővárosi rovatában olyan gyakran otthont talál a többé-kevésbbé sikerült humor. A főváros igazgatása elsősorban is a tanács feladata s igy érthető, hogy az ostorozás médiuma rendesen a tanács. Ha ez a tanács olyan Istentől elhagyatott testület lenne, a minőnek ezek után a közlemények után el lehet képzelni, akkor bizony csakugyan szomoruságos állapotok lennének Magyarország székesfővárosában.

A *Magyar Székesfőváros*, mint a községi ügyekben teljesen szakavatott, járatos organum tudja és akarja is mérlegelni a maguk érdeme szerint a napirendre kerülő ügyeket, terveket, és igyekezik birálataiban, melyek kivétel nélkül elismert szakférfiak és irók tollából kerülnek ki — tárgyilagos lenni, a fővárost kormányzó testülettel pedig az őt megillető tisztelettel és megbecsüléssel foglalkozni.

Mindez azonban természetesen csupán ildomosság kérdése s a *Magyar Székesfőváros* teljes függetlenségére és igazságszeretetére hatással nincs. Kimondjuk a mint eddig is kimondottuk a kemény elitélő szót, ha ez szükséges, ámde a jó munkát és érdemes törekvést meg is becsüljük, s nem gúnyolunk ki mindent csupán azért, mert a magisztrátus müve.

Szomoru, hogy hivatkoznunk kell ezekre, de szükséges s mi szivvel-lélekkel dolgozunk rajta, hogy a közvélemény hangulatát igazságos irányba tereljük.

Nem kell ismételnünk más oldalról, hogy minden munkánkkal, — mint eddig is — a nagy — közönséget szolgáljuk.

Azt a közönséget, a melyért van maga a főváros, a törvényhatóság, a tanács, a tisztviselő, mi magunk s mindenki és minden egyáltalán. Azt a nagyközönséget, a mely még mindig nem ébred öntudatára teljesen, a mely általánosságban még mindig nem érdeklődik eléggé a községi ügyek iránt és nem szerez tájékozást azok felől és nem igyekszik beleszólni azokba. Mintha bizony a hatóság minden ténykedése, minden szabályrendelet, törvény és intézkedés nem egyedül arra lenne hivatva, hogy az ő érdekeit szolgálja, javát előmozditsa.

A *Magyar Székesfőváros* a községi élet minden ágát figyelemmel kiséri. A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók, javadalmi dijak, lakásbér, házbér, uzsora, szegényügy, épitkezés, közvilágitás s a közigazgatás százféle ágazata szolgáltatja munkaanyagát. A sokszor elvont és száraz témát azonban mindenkor ugy igyekezik feldolgozni, hogy a szakférfiak igényeit is kielégithesse és könnyed, világos modorával a nagyközönségnek is szórakoztató, tanulságos és érdekes olvasmánya legyen.

Szinház rovatunk is arra számit, hogy a minden tekintetben teljesen közérdekü anyaggal lekösse a közönség érdeklődését, és a szakszerü közlemények esetleg fárasztó tömegében szellemi üdülésül szolgáljon. Egyébként is szinházi és müvészeti közleményeink is teljesen önállóak eredetiek, s nem az elhangzott birálatok összegezései. Keressük ezen a téren az érintkező pontokat, hol a müvészetet szolgáló intézmények a közigazgatással találkoznak. Bőven kinálkozik erre az alkalom, az épitkezések, segélyezések alkalmával, a tüzbiztonsági, közrendészeti, közerkölcsiségi stb. kérdések megvitatásánál.

Egyebekben maradunk a régiek. Régi elvünket a hirszolgáltatás terén fel nem adjuk, jól értesült és friss marad hirrovatunk, szakszerü és pártatlan minden közleményünk, kimeritő és pontos valamenyi ismertetésünk.

Tért nyitunk minden jóakaratu, érdeklődő, felvilágositást kérő szónak. Minden tudakozódásra szivesen felelünk, előfizetőinknek minden dolgában készségesen eljárunk. Ha kell, a városházán levő ügyeknek személyesen is utána járunk s előfizetőink ügyeiben felvilágositásokat szerzünk. Ajtónk nyitva áll minden megkeresésnek, válaszszal élőszóval, levélben, vagy szerkesztői üzenetben szolgálunk.

Fontos és kedves kötelességének ismeri a *Magyar Székesfőváros* a közigazgatási tisztviselők jogos érdekeit is mindenkor lelkesen támogatni. A tisztviselők érdekeit nem viselheti több joggal szivén senki, mint mi, a kik a közigazgatás minden ágát-bogát annyira ismerjük, s a bajokat, hiányokat közvetlenül látjuk és tapasztaljuk.

Ennyit egyelőre önmagunkról. Bocsássa meg a tisztelt olvasó, hogy a magunk dolgával e napon lekötöttük. Most csupán köszöne-

tet mondunk az eddigi támogatásért és kérjük hogy gyülekezzék teljes lelkesedéssel, teljes számmal a mi zászlónk alá, a melyet el nem ejtünk, cserben nem hagyunk soha.

*

Boldog uj évet kívánunk olvasóinknak jóakaróinknak.

Magyar Székesfőváros kiadóhivatala az uj év alkalmából uj előfizetést hirdet.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Félévre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	6 „

A belvárosi plébánia-templom eltolása.

A belvárosi plébánia-templom eltolása dolgában még mindig nincs végleges megállapodás. A mérnöki hivatal első szakosztályát több oldalról heves támadásban részesitették azért, hogy a templom eltolását hozta javaslatba.

Állitólag szakértők állapitották meg, hogy a templom épülete az eltolatást meg nem érdemli, másrészt pedig az müszakilag is lehetetlen, mert a templom omlatag falazata az eltolást meg nem birná. Mindezekkel szemben most arról értesülünk, hogy a mérnöki hivatal első szakosztálya eredeti terveihez továbbra is határozottan ragaszkodik.

A legilletékesebb helyen az eredeti tervező kijelenti, hogy a müszaki tudomány mai állapotában az eltolatás feltétlenül jó sikerrel végrehajtható.

Nincs akadálya annak sem, hogy az épület nivóját a megfelelő utcza szintre felemelhessék. Az eltolatás végrehajtása a már ismert okokból határozottan kivánatos is.

Uj templomépület épittetése legszükebb számitás szerint is két és fél-egész három millió költségbe kerülne.

Ezenfelül legalább egy milliót megemésztene ama terület kisajátitásának költsége is, a hová az uj templomot épiteni óhajtanák. Ezzel a körülbelül négy milliónyi költséggel szemben az eltolatással járó kiadások nem tennének ki többet, mint annak egy tizedrészét. A főváros jelenlegi pénzügyi viszonyai között tehát még vitatkozni is alig lehet arról, hogy melyik terv alkalmasabb a kivitelre. A főváros eleget költött már a belváros szabályozására, melynek során gyakran tulságos költséggel csekély értékü eredményt ért el.

A belvárosi plébánia-templom kérdésének megoldásánál tehát egyébb fontos szempontokon kivül a takarékosság elvét szem elől téveszteni nem szabad. Ha találkozik valaki, olyan megbizható vállalkozó, a ki az eltolás müveletét végre akarja hajtani, akkor azt megakadályozni a hatóságnak nem szabad.

A belvárosi plébánia-templomnak mint regiségnek a fővárosra nézve meg van a maga mübecse. Maga a szentély az 1217-ik évből származik. Történelmi hagyomány, hogy a déli tornyából a város kétségbeesett lakosai a tatárjáráskor itt pusztitó tatárhordákra lövöldöztek.

A közhatóságnak egyenesen hivatása, hogy az ilyen mükincset az utókor számára megmentse, s egy kétes értékü szabályozás kedvéért fel ne áldozza.

A tervezők legrosszabb esetben azt remélik, hogy a régi templom elpusztitását maga a belügyminiszter fogja megakadályozni.

A főváros és a kormány.

— Ujabb konfliktusok. —

A főváros és a kormányhatóság között egyre tart a torzsalkodás. A két hatóság, melynek békés összemüködés lenne a hivatása, állandó berzenkedésben él egymással. Hol a kormány akarja megnyirbálni a törvényhatóság féltett kincsét: autonomiáját, hol pedig a törvényhatóság nem enged a minisztérium óhajtásainak.

Nemrég sulyos ütközet volt a két fél között. Az eredmény még ismeretlen, a mennyiben a főváros sérelmét a törvényhozás elé vitte. Kisebb csatározások azonban még mindig folynak s az ilyesmit hivatalos nyelven konfliktus-nak szokták emlegetni.

Most tehát legujabban megint két efféle véleményeltérés — vagy összekülönbözésről számolhatunk be. Egyik eset sem nélkülözi az érdekességet s *egyelőre* ugy látszik mindegyikben a főváros huzta a rövidebbet.

*

A törvényhatóság és a viczinális vasut.

A kereskedelmi miniszter kereken kijelentette, hogy a törvényhatóságnak a viczinális vasuthoz semmi köze sincs, annak a dolgaiba beleszólani nincs jussa

A Budapest—budafoki helyiérdekü villamos vasut téli menetrendjének megállapitása volt az a téma, mely ezt a határozott megnyilatkozást provokálta, minekutána a főváros a kereskedelmi kormány előző eljárása ellen valóban ildomos és respektáló hangon kifogást tett.

A dolog előzménye az, hogy a kereskedelmi miniszter a Budapest—budafoki helyiérdekü vasut téli menetrendjét a főváros tanácsának meghallgatása nélkül hagyta jóvá. A főváros nem akart kázust csinálni az esetből, hanem a miniszterhez felterjesztést intézett, a melyben kijelentette, hogy a menetrendhez utólag hozzájárul, azonban kéri, hogy a miniszter a menetrendek jóváhagyásánál ezentul a fővárost előzetesen hallgassa meg.

A miniszter a tanács felterjesztésére most kijelenti, hogy a főváros téved, ha azt hiszi, hogy a helyiérdekü vasut menetrendjének megállapitásába beleszólni jogosult.

A budafoki villamos vasut helyiérdekü közlekedő eszköz, s mint ilyen közvetlenül a miniszter felügyelete alá tartozik; a közigazgatási hatóságot ellenben az önként értetődő kérelmezésre, illetve javaslattételre szoritkozó jogán kivül egyéb befolyás meg nem illeti; miért is a vasut menetrendjéhez való utólagos hozzájárulásra a főváros részéről szükség nem volt és a tanács az előzetes meghallgattatást nem igényelheti.

*

Az ujépület telke; vagy 2000 helyett 900 korona.

A másik nézeteltérés az Ujépület telkén támadt terület gondozásának költségei miatt kerekedett még pedig a változatosság kedvéért, ezuttal a főváros *pénzügyi* kormány között.

A főváros a kormány terhére 2020 korona költséget számitott fel a terület fentartásának költségei czimén, minthogy a terület legnagyobb része a kincstár tulajdona a költségek pedig leginkább az öntözés, seprés stb. fejében merültek fel. A főváros felterjesztésére a pénzügyminiszter hosszadalmas leiratban felel s hivatkozik ebben arra, hogy az Ujépület területéből a budapesti kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság még 1899. évben 11918·20 négyszögölet közterületül lejegyzett. Igy tehát a kincstár tulajdonában 11532.80 négyszögölnyi terület maradt. Addig az időpontig, a mig a kormány ezt a területet tulajdonába át nem vette, az összes gondozási költségek feltétlenül a fővárost terhelik. *Tény, hogy a kormány a saját területét bekeritteni elmulasztotta*, mind a mellett azonban a pénzügyminiszter el nem ismerheti a fővárosnak azt az igényét, hogy e terület gondozása czimén felmerült költségeket a kincstárra átháritani jogosult lenne; legkevésbbé sem hajlandó tehát a felszámitott 2020 korona költséget elvállalni.

Méltányosságból azonban az egész telek arányában hajlandó a be nem keritett kincstári területre eső fentartási költségeket, vagyis a kivánt 2020 korona helyett 993 korona 40 fillért megtériteni, de csakis azzal a feltétellel, ha a főváros a 993 korona felvételével az Ujépület területének gondozásából a kincstár ellen netán emelhető minden nemü követeléséről egyszer és mindenkorra lemond.

A tanács most az összes iratokat a középitési ügyosztálynak adta ki abból a czélból, hogy a felszállitott költségeket pontosan részletezze s különösen állapitsa meg, vajjon a 2020 koronából mennyi tisztán az öntözés költsége.

A Nádor-utcza Auer-világitása.

Végre kedvező megoldást nyert a Nádor-utczaiak kérelme. Sokáig huzódott a dolog, mignem a megfelelő formát sikerült kitalálni a kérdés minden oldalról kielégitő eldöntésére.

Az V. ker. nádor-utczai kereskedők — mint erről annak idején hirt adtunk — közös folyamodásban arra kérték a főváros tanácsát, hogy a Nádor-utcza lámpáit „Auer"-égőkkel lássa el.

A főváros azonban már előzőleg elhatározta, hogy az „Auer"-világitást a Nádor-utczában csak 1902-ben rendezteti be. A kereskedők erre kijelentették, hogy hajlandók az uj világitással járó költségkülönbözetet megtériteni, csakhogy az „Auer"-világitást már most megkaphassák. A tanács azonban evvel nem elégedett meg, hanem azt követelte, hogy a kereskedők biztositsák a költségmegtérités, necsak 1902-ig, hanem mindaddig, a mig a főváros az „Auer" égőket fel nem szerelteti.

A tanács ugyanis nem tudhatja előre azt, hogy a kormány a megállapitott világitási programmot jóváhagyja-e, vagy pedig másrészről annak betartása elé akadályok nem fognak-e gördülni. A kereskedők a bizonytalan időre szóló kötelezettséget nem vállalták el, hanem e helyett most beterjesztették a tanácshoz az „osztr. magyar légszesz-társulat" kötelező nyilatkozatát, a mely szerint a társaság kijelenti, hogy hajlandó a folyamodó kereskedők költségén a Nádor-utczában lévő 24 drb közlámpát „Auer"-égőkkel ellátni és a mennyiben a kereskedők 1902-től kezdve a költségeket tovább viselni hajlandók nem lennének,

sem pedig a főváros a berendezést át nem venné — az égőket dijmentesen eltávolittatja és a lámpákat előbbi állapotukba visszahelyezteti.

A tanács most már az igy felszerelt kérelem teljesitése ellen többé kifogást nem emelt, hanem azt a közgyülésnek teljesitésre ajánlotta.

Örvendetes dolog mindenesetre, hogy ezt az ügyet ilyenformán nyélbe ütötték. A Nádor-utcza lakosainak fontos érdeke, hogy a jobb közvilágitás haladéktalanul létesüljön. De a magánérdeken kivül épen olyan mértékben megkövetelik az uj világitást a köztekintetek is, a mit bizonyitani is felesleges.

Tudjuk jól, hogy a tanács csupán az alaki helyesség szempontjából akadékoskodott s a városházán a már megállapitott közvilágitás-programmot pontosan végre is akarják hajtani Még a látott formában sem szeretjük azonban azt tapasztalni, hogy e munkarendtől eltérés egyáltalán feltételezhető. A főváros annyira meggondoltan és épen a pénzügyi viszonyok hatása alatt annyira szük körben és takarékoskodóan állapitotta meg ezt a programmot, hogy abból még engedni egyáltalán nem lenne lehetséges ; eltérésnek csakis abban az egy irányban lehetne helye, hogy szükség esetén a munkatervet ki kellene bővíteni és hamarabb, több munkát végezni. Arra azonban, hogy az amugy is lassu, fokozatos Auer-égő berendezések foganatositását még redukálják, vagy tovább halasszák, gondolni sem lehet.

Ez a kérdés tehát alapjában véve csupán csakis formai. A nádor-utczaiak megnyugodhatnak, hogy mához egy esztendőre nem szedik le a fényes világitást biztositó azbeszt-tokocskákat ; a főváros nem fog haladni visszafelé.

A reklám-orvosok és titkos-szerek üldözése.

Különböző hatóságok már ismételten folyamodtak a belügyminiszterhez, hogy mint legfőbb közegészségügyi hatóság a „reklám-orvosoknak“ egyre terjedő üzelmeit, valamint a gyógyszereknek hirdetés utján való árusitását akadályozza meg és a külföldi szerek behozatalát tiltsa el, az ugynevezett speczialitások forgalmát szabályozza s a velük elkövetett viszéléseket szüntesse meg.

A belügyminiszter a közérdekü kérdésben ma a főváros tanácsához részletes leiratot intézett. Kijelenti ebben, hogy a reklám-orvosok üzelmeiben nyilvánuló nyegleséget a maga részéről is teljes mértékben elitéli. Ezeknek az üzelmeknek a megakadályozása azonban ez idő szerint a miniszternek módjában nem áll, minthogy az orvosi tisztesség érzékének hiánya törvényes alapon nem üldözhető, orvosi kamarák pedig tudvalevőleg nem állanak fen.

A gyógyszer-különlegességek és titkos-szerek forgalomba hozatalának szabályozása iránt a tárgyalások Ausztriával és Horvátországgal már régibb idő óta folyamatban vannak, minthogy a kivánt irányban kifejtett akczió s közös vámterület miatt csak abban az esetben vezethet czélra, ha az a közös vámterület keretébe tartozó többi országokkal egyöntetüen történik.

Végül megjegyzi a miniszter, hogy a gyógyszerészeknek törvényes alap hiányában meg nem tilthatja, hogy gyógyszereiket ne hirdessék.

Fájdalom, csakugyan komoly szükség volt erre a miniszteri rendeletre. Egyenesen kuruzslás már, a mit egyes orvosok a tudomány czégére alatt véghez visznek. A miniszteri rendelet kézzelfogható intézkedést ugyan nem tartalmaz ellenük, a legelőkelőbb és illetékesebb helyről jövő határozott és szókimondó kritika azonban sulyosabb erkölcsi fenyiték minden egyéb másnemü megtorlásnál.

Intelligens testületnek tényleges és müködő tagjai ehhez hasonló ostorozásban már régen nem részesültek. A miniszternek e szokatlanul erélyes és határozott fellépésében remélhetni épen annak a biztositékát, hogy az elhangzott szó nem marad majd irott malaszt. Mert azt már igazán nehéz lenne elhinni, hogy az a diplomatikus uri ember, a kinek *nyegleségét* hivatalos forrásból nyilvánosan szemébe vágják, ne ébredne öntudatra s azt az eljárást, melyre két ségkivül a mai kor materiális gondolkozása és a megélhetésért való küzdelem kényszeritették — abba ne hagyja. Az elhangzott szónak ezuttal tehát előrelátható kézzelfogható következményei lesznek.

Megnyugtató az a miniszteri kijelentés is, hogy a külföldi gyógyszerkészitmények tömeges forgalomba hozatala ellen tervezett intézkedések felől a tárgyalások már folyamatban vannak. Az efféle tárgyalásoknak csak az a rendszerinti hibájuk, hogy soká szoktak ebben a stádiumban maradni. Pedig ezen a téren az orvosló intézkedések *sürgősen* szükségesek s minden késedelem egyenes kár és veszedelem.

Vigyázni kell tehát, hogy ne huzódjék el soká vagy épen el ne aludjék, ez a dolog mint az már annyi sok okos és üdvös tervvel megtörtént.

A szegények karácsonya.

A király budapesti tartózkodása alkalmából a főváros szegényeinek 10,000 koronát adományozott A kabinetiroda ezt az összeget a főváros főpolgármesterének küldötte meg.

A főpolgármesteri hivatal felosztotta az adomány a főváros lakosságának számarányához képest az egyes kerületek szerint. Igy az I. kerület szegényei az adomány 8 százalékát, a II. kerület 7 százalékot, a III. ker. 8 százalékot, a IV. ker. 7 százalékot az V. ker. 8 százalékot, a VI. ker. 14 százalékot, a VII. ker. 18 százalékot, a VIII. ker. 14 százalékot, a IX. ker. 9 százalékot és a X, ker 7 százalékot kapott az adományból.

Az elöljáróságok most az ünnepek előtt osztották szét a szegények között a király ajándékát.

A főváros tanácsa nem feledkezett meg a szegényház lakosairól sem, s az előző évekhez hasonlóan karácson ünnepére az Erzsébet-szegényház ápoltjainak készpénzadományt is juttatott. A szegényházbeliek fejenként 40 fillért kaptak a fővárostól.

A szegények karácsonyának szomoruságát a hatóságok áldozatkészsége az idén igen felszaporodott magánjótékonysággal karöltve igyekezett enyhiteni általánosságban elmondhatjuk, hogy az idén, a mikor a nyomoruság olyan nagy drimenziókban jelentkezik, szokatlanul nagy volt a könyörületesség áldozatkészsége is. Az ünnep napjain számos vendéglős ingyen ebédeket adott a szegényeknek, egy belvárosi kávémérő száz ingyen kávét és kalácsot osztott szét a szükölködők között. Magánosok sok kisebb nagyobb adományösszeget juttattak a hatóság kezébe a kerületbel szegények között leendő kiosztás czéljából.

Az adakozók igen helyesen azt az utat követik, hogy az adományok szétosztását a kerületi elöljáróságra bizzák.

A segitségnek ez a legigazságosabb és legalkalmasabb módja, mert a kerületi elöljáróságok a kerületben lakó szegényeket nyilvántartják s legjobban ismerik a szükölködők viszonyait és igy gondoskodhatnak róla, hogy az adomány méltó helyekre jusson.

A jótékonyság Istennek tetsző cselekedete sok könnyet száritott fel az idén is, áldást imádkozva a jóltevők fejére.

Polgármesteri körrendelet a takarékosságról.

Halmos János polgármester érdekes körrendeletet adott ki a főváros valamennyi hivatalának vezetőjéhez. A rendelet megint csak a takarékosság elvéről szól. Elmondja benne a polgármester, hogy a főváros 1901. évi költségvetésének mérlegét csakis olykép lehetett hiány nélkül megállapitani, hogy egyrészről egyes szükséges, sőt fontos közmunkák költségeire, másrészt a községi alapnak törlesztendővé vált tartozásaira előirányzott némely nagyobb kiadástételt a költségvetésből egyszerüen töröltek. Ez az eszköz és a mód, a melylyel a háztartás egyensulyát a következő évre biztositották, már magában véve is komoly intésül szolgálhat arra nézve, hogy az igazgatásban a *legmesszebbmenő és legszigorubb takarékossági elvek* nyerjenek alkalmazást.

Mindazonáltal szükségesnek és kötelességének tartja a polgármester, hogy a törvényhatóság összes közegeihez azt a figyelmeztetést intézze, hogy számot vetve a főváros pénzügyi helyzetével és komolyan mérlegelve a most megállapitott költségvetésből kivonható tanulságot, minden téren és minden alkalommal a legszigorubb takarékossággal járjanak el, az 1901. évi költségvetés kiadási tételeinek pontos betartását kötelességüknek ismerjék és gondosan tartózkodjanak csak annak tullépésétől is.“ A maga részéről kijelenti a polgármester, hogy semmiféle póthitelre irányuló előterjesztést támogatni nem fog és hiszi, hogy azokat egyáltalán nem is fogják engedélyezni. Éppen azért személyes felelősség terhe alatt felhivja az összes hivatalfőnököket, hogy az előirányzat keretén belül maradjanak, a póthitel iránti előterjesztéseket mint a melyek ugy sem vehetők figyelembe, — mellőzzék.

Végül megjegyzi a polgármester, hogy netán e rendelete ellenére eljárókat minden esetben felelősségre fogja vonni.

Az Erzsébet királyné-ut vasutja.

Az Erzsébet királyné-uton tervezett villamos épitése következtében szükségessé vált kisajátitások már legnagyobb részben megtörténtek. Van azonban néhány telek, a melyeknek kisajátitását a biróság elé kell vinni. A kereskedelmi miniszter most felszólitotta a fővárost, hogy a még szükséges kisajátitás részletes terveit készittesse el, s felülvizsgálatra hozzá terjessze fel.

Ujitás az országos betegápolási alap terhére történő gyógyszerrendeléseknél.

A belügyminiszter a fővároshoz ujabb rendeletet intézett, melyben az országos betegápolási alap terhére történő gyógyszerrendeléseknél az eddig követett eljárást egyszerüsiti és e czélból több hasznos és kivánatos ujitást léptet életbe.

Az ilyen módon létrejött gyógyszerész-számlák és reczeptek felülvizsgálása alkalmával ismételten tapasztalta ugyanis a miniszter, hogy azokat a hatóságok nem az előirt szabályszerü módon felülvizsgálva terjesztették a miniszter elé, hanem azok minden hatósági ellenőrzés és átvizsgálás nélkül kerültek oda közvetlen a gyógyszerésznek kezéből. Hogy tehát a feltétlenül szükséges rendszabályokat a jövőben mindenkor pontosan be lehessen tartani.

Kimondja most a miniszter, hogy az országos betegápolási-alap terhére való gyógyszerrendeléskor ezentul az elhagyott gyermek hozzátartozói vagyoni viszonyainak kipuhatolása iránt folyamatba tett és a rendszerint igen hosszadalmas eljárás eredményének bevárását mellőzni lehessen s a gyermek szegénységét a *Fehérkereszt* országos lelenczház-egyesület és az országos első gyermek egyesület főorvosai maguk igazolhassák. Ez az igazolás olyan módon történik, hogy az orvosi rendelő-lapot az egyesület czimét magában foglaló bélyegzővel lepecsételik. E bélyegzőn azonban rajta kell lenni annak a feliratnak is, hogy „Elhagyott gyermek,“ Az ilyen reczeptek alapján kiszolgáltatott gyógyszerekről szóló számlákat a gyógyszerészek az illető kerületi előljáróságokhoz kötelesek benyujtani. A hatóság felülvizsgálja és ellenőrzi a számlákat s ezeket negyedévenként a miniszterhez felterjeszti.

Ujitás az is, hogy a miniszter engedelméből ezentul a két fentebb emlitett egyesület központi intézeteiben ápolt beteg elhagyott gyermekek számára az országos betegápolási alap terhére a gyógyszerrendelést az erre felhatalmazott orvosok a kórházakban szokásos könyvalakban teljesithessék. Az intézeti orvos köteles azonban a rendelőkönyvben minden egyes rendelőlap fején a beteg nevét és a diagnozist külön-külön feltüntetni.

Olyan gyógyszereket azonban, a melyek a magyar gyógyszerkönyvben és árszabványban elő nem fordulnak, az országos betegápolási-alap terhére rendelni nem lehet.

A szegény-gyermekkert egyesület gyüjtése.

A fővárosi szegény gyermekkert egyesület az utóbbi évek mozgalmai után még mindig nem állott teljesen lábra. Az egyesület vezetősége most engedélyt kér a tanácstól, hogy a főváros háztulajdonosai körében a saját javára gyüjtést rendezhessen.

A vesselényiutczai főgyüjtőcsatorna.

E hónap folyamán a főváros igen nevezetes és nagyszabásu közmunkát fejezett be. Elkészült ugyanis a *vesselényi*utczai főgyüjtő-csatorna, mely a főváros végleges csatornázó munkálatai között az első önálló mű volt.

Az uj főgyüjtő-csatorna olyan nagy kaliberü, hogy képes lesz levezetni a VII. kerületnek a nagykőruton kivül eső részében az összes összegyülemlő csapadékmennyiséget, még pedig ugy a *Kerepesi*-utmint a *Kemnitzer* utcza irányában. Az Erzsébetváros helyzetén az uj csatorna kiépitése nagy mértékü javulást idézett elő, mivel most már a szükséges mellékágak elkészülte után a kerületben összegyülemlő szennyes vizek akadálytalanul fognak az Erzsébetkőruti főgyüjtőbe lefolyást találni. Most még csak kisebb munkálatok vannak hátra az Erzsébetvárosban. Néhány régebbi csatornát kell átépiteni, mivel ma már igen rozzant állapotban vannak. Ezeket a hátralevő munkálatokat a tavasz folyamán fogják elvégezni. Igy újra épitik a *Dohány*-utcza mentén végig vonuló régi csatornát az *Erzsébet*-körüttől egészen a *Rottenbiller*-utczáig. Továbbá a *Rózsa*-utcza alatt levő csatornát, a *Király*-utcza és *Vesselényi*-utcza között; a miksautczai csatornát az *Izabella* utcza és a *Csengeri* utcza között.

Ha még ezek a csatornázások is elkészülnek, akkor az Erzsébetváros sokat panaszolt mizériái végleg megorvosoltatnak. Az emlitett három csatorna még 41.000 korona költséget okoz, a melyet a jövő év budgetbe vettek fel. Ez a költség a három munka között olyanformán oszlik meg, hogy a *dohány*utczai csatorna 20.000 K. a *rózsa*utczai csatorna 12.000 K, és a *miksa*utczai 9000 koronába kerül.

A mesterutczai villamos vasuti vonal hibás kitüzése.

A főváros a napokban arra a meglepő felfedezésre jutott, hogy a mesterutczai villamos vasu kitüzését a mérnöki hivatal hibásan készitette el, a mennyiben tévesen tüntette ki a vonal szintmagasságát. A polgármester ennek következtében felhivta a mérnöki hivatalt, hogy tegyen igazoló jelentést, hogy a hibás adatokat minő alapon tüntette fel a terveken A mérnöki hivatal most azzal igazolja magát, hogy a téves adatokért nem lehet felelős, mert a végrehajtott terv azonos avval, a mit annak idején a fővárosi közmunkák tanácsával egyetértőleg a közgyülés is elfogadott. A kifogásolt bajokra a mérnöki hivatal már annak idején rámutatott, hogy azonban ezt figyelembe nem vették, azért már felelősséggel nem tartozik.

A stefániauti közlekedés mizériái.

A Stefánia-uton közlekedő közönség kellemetlen sorsban részesül, különösen most a zordabb idő beálltával. A Stefánia-uton villamos vasut jár, a melynek nagyszámu az utazó közönsége. Itt épült ugyanis a földtani intézet uj palotája, a főváros adományozta telken s még 1900 május hónapjában megnyilott itt a földtani muzeum. A muzeumot azóta 6000 főnyi közönség látogatta, a melynek legnagyobb része a villamos vasutat vette igénybe. Ugyan igy jut el az intézetbe annak egész testülete, hivatalnoki kara s valamennyi alkalmazottja, a kik a villamos vasut Eskü-tér zuglói vonalát használják. Menetrend szerint a vonalon a kocsiknak 8 perczenként kellene közlekedni, ez azonban valóságban keresztül nem vihető, mivel a zuglói kocsiknak keresztül kell menni a magyar államvasutak nyugati pályaudvaráról kiinduló vonalán, a hol azokat gyakorta megvárakoztatják. A vasuti őr a vonat elhaladta előtt gyakran tiz perczczel is korábban lezárja a sorompót s naponta 60—80 kocsi szenved ennek következtében tetemes késést és megzavarja az összes kocsik rendes közlekedését. A közönség e miatt a főbb váróhelyeken minduntalan felszaporodik s zimankós időben a Stefánia-uton védelem és fedél nélkül kénytelen ácsorogni.

A gondos és áldozatra kész vasutársaság a maga részéről mit sem segithet a bajokon, a szenvedő közönség szaporodó panaszkodásának hatása alatt azonban engedélyt kért a főváros tanácsától, hogy a *Csömöri*-ut és a *Stefánia*-ut keresztezésénél, a hol a földtani intézet közönsége várakozik a kocsikra, az uttest mindkét oldalán egy-egy nagyobb szabásu váró-csarnokot épittethessen.

A fővárosi pénztárak ellenőrzése.

A belügyminiszter még a mult év végén körrendeletet bocsájtot ki a törvényhatóságokhoz, a pénztárvizsgálatok egyszerüsitése és gyorsitása érdekében. A rendelet szerint a városi, házi- és gyámpénztárakban elhelyezett magán kötvényeket és adós leveleket évenként egyszer, még pedig minden év január hónapjában meg kell vizsgálni. A megvizsgált kötvényeket főkönyvi lapszerint 100—100 darabonként csomagokba kell kötni, följegyzendők arra a főkönyvi lapszámok, az adózók nevei, a tartozásnak főkönyv szerint mutatkozó összege. Az elkészitett csomagokat a vizsgáló bizottság lepecsételi s csupán akkor veszi ujból vizsgálat alá, ha évközban azokban valami változás fordul elő.

A rendelet még sokféle utasitást tartalmaz a kötvények megvizsgálására nézve is. A tanács a rendeletre hosszabb előterjesztésben felelt a miniszternek, s kifejtette, hogy a kivánt kezelési mód kivitelét a fővárosnál ennek speciális viszonyai miatt czélszerünek nem tartja. Az uj eljárással nem csak egyszerübb nem lenne a kezelés, hanem még sokkal több munkába kerülne, az ellenőrzést pedig annyira megnehezitené, hogy a dologidőből igen sok napot elrabolna.

A miniszter most arról értesitette a fővárost, hogy a főváros nyilatkozata alapján a körrendelet végrehajtását nem követeli. Nem támaszt nehézségeket az iránt, hogy a házi- és gyámpénztárban elhelyezett magán kötvényeket és adóleveleket ezentul is az eddigi rendszer szerint kezeljék.

A tanács a miniszter ez ujabb rendelkezését tudomásul vette, s ez alkalomból a közpénztárak lelkiismeretes és pontos vizsgálatáról szóló szabályok hathatósabb keresztülvitele érdekében előterjesztést tett a közgyülésnek, hogy mondja ki, hogy a közigazgatási bizottsághoz a 76-ik évi 6 t.-cz. 15 §-a értelmében teendő jelentése és a jegyzőkönyvek ezentul a pénztárvizsgálatok lefolyására is kiterjeszkedjenek és hogy a pénztárvizsgálati jegzőkönyveket ezentul a vizsgálatok után legkésőbb 8 nap alatt a belügyminiszterhez felterjesszék.

A főváros uj utczái.

A fővárosi közmunkák tanácsa tudvalevőleg a népszámlálás munkálatainak megkönnyitése czéljából a fővárosnak 275 névtelen utczáját névvel jelölte meg. A főváros ezt az intézkedést a maga részéről is tudomásul vette s az uj utczai névtáblák kifüggesztése iránt intézkedett.

A 275 uj utczai névtábla kifüggesztését a *mérnöki hivatal* felügyelete alatt már befejezték.

Az uj esztendő kezdetével tehát a főváros a valóságban is 275 uj utczával gyarapodott. Mindez a nagy közönség előtt már nem ujság, valamint egy részének arról is tudomása jutott már, hogy melyek azok az uj nevek, a melyek a magyar metropolis legujabb utczáit ékesitik. Olyan emberfia azonban, a a ki azt is tudná, hogy az uj név a fővárosnak melyik utczáját emeli ki a névtelenség homályából, eddig még nem igen akadt, ha csak nem épen mérnök a tüzhely körül, vagy esetleg ingatlan tulajdonos az uj nevü utczában.

Rövid néhány nap alatt két kérdezősködő levelet kaptunk, az uj utczanevek dolgában. Mindegyik kivánesi levéliró az uj utczák valamelyikének hol fekvése iránt érdeklődik. Utána jártunk a dolognak s illetékes helyen megkaptuk a teljes jegyzéket az uj utczáknak, annak a megjelölésével, hogy mindegyik pontosan hol fekszik.

Ugy hiszszük kellemes szolgálatot teszünk vele olvasóinknak, ha ezt az érdekes jegyzéket közöljük. Hasznát vehetik mint szükséges tájékoztatásnak és kétségtelen érdeklődésüket is kielégitheti.

*

I., Irén-utcza, Kuruczles. Ferenczhalom. Budakeszi-uttól a 6342—46. hrsz., telekig a 6382 hrsz., telek mentén.

I., Dániel-ut, Virányos-dülő 6518—23. hrsz., telek mellett a 6656. hrsz., telekig.

I., Szilassy-ut, Virányos. Fáczántól a Disznófőhőz vezető ut.

I., Janka-ut, Virányos-dülő 7205—9. hrsz., és 6471—76. hrsz., telkek közt. Kiágazik a Szilassy-utból.

I., Tárogató-ut. Kuruczles. A Zöldvadásztól a Gerliczy-féle nyaralóig.

I., Hárshegyi-ut. Kuruczles. Budakeszi-utból a Szt.-László kápolnánál kiágazik. 6342—46. hrsz., telekig ér.

I., Gereben-utcza, Istenhegy. Mátyás király-uttal párhuzamos 6481 - 82. hrsz., telkek között.

I., Fülemile-ut. Istenhegy. Báró Eötvös-ut és Ordas-ut között, Báró Eötvös-ut és Őzike-ut között.

I., Csiz-utcza, Istenhegy. Farkasvölgyi-ut és Agancs-ut között.

I., Pinty-utcza, Istenhegy. Farkasvölgyi-utból kiágazik 7285. hrsz. telekig ér.

I., Csonka-utcza, Istenhegy. Mártonhegyi-utból kiágazik 7273—74. hrsz., telek mellett.

I., Vilma-ut, Istenhegy. Béla király-ut Normafa-ut között. (Ugyanily nevü ut folytatása)

I., Bartha-utcza, Orbánhegy. 7496—97. hrsz., telkek mellett Diana-utczával párhuzamosan.

I., Tamás-utcza, Orbánhegy. Mártonhegyi-utból kiágazólag 7515—16. hrsz., telekig.

I., Orbánhegyi-ut, Orbánhegy. Németvölgyi-uttól a vizvezetéki telepig.

I., Agárdi-ut, Orbánhegy. Németvölgyi-uttól a 7416, 18, 19 és 25. hrsz. telkek előtt.

I., Deres-ut, Mártonhegy. Mártonhegyi-utból kiágazva 7608. hrsz, telek mellett.

I., Ormódi-utcza, Mártonhegy Mártonhegyi-utból kiágazva 7608. hrsz., telek mellett. Párhuzamos a Deres-uttal.

I., Vilára utcza, Városmajor. Csaba-uttól a Szamos-utczáig.

I., Csap-utcza, Tabán. Csend-utczából kiágazólag 10967. hrsz., telekig.

I., Böszörményi-ut, Németvölgy. Németvölgyi-uttal párhuzamos fekvésü. — Csörsz-utczától, cs. és kir. katonai kórházig.

I., Királyhágó-utcza, Németvölgy. Alkotás-utcza Böszörményi-ut közt.

I., Márvány-utcza, Németvölgy. Királyhágó-utczával párhuzamosan, Alkotás-utcza, Ugocsa-utcza közt. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

I., Hertelendy-utcza, Németvölgy. Alkotás-utcza, Ugocsa-utcza közt.

I., Ugocsa-utcza, Németvölgy. Mozdony-utcza Böszörményi ut közt.

I., Diószegi-ut, Kelenföld. Déli-vasut pályatestétől a budai közvágóhidig (Fehérvári-utig).

I., Magyarádi-ut, Kelenföld. Délivasut pályájától a Fehérvári-utig.

I., Daróczi-ut, Kelenföld. Országos szőlőiskolától (délivasut-pályájáig) Hamzsabégi-utig, (M. Á. V.) töltéséig.

I., Vinczellér-utcza, Kelenföld. Villányi-ut, M. Á. V. töltése közt.

I., Mogyoró-utcza, Kelenföld. Villányi-ut Átlós-ut közt.

I., Hamzsabégi-utcza, Kelenföld. M. kir. áll. vasut mellett kelenföldi állomásig. Töltés északi oldalán.

I., Sárbogárdi-ut, Kelenföld. Fehérvári-uttól az Átlós-utig a töltés déli oldalán.

I., Csóka-utcza, Kelenföld. Átlós-ut és Hamzsabégi-ut közt 10559., 10562. hrsz., telkek előtt.

I., Bogyó utcza, Kelenföld. Átlós-uttól a Hamzsabégi-utig.

I., Hidvég-utcza, Kelenföld. Átlós-ut és a M. A. V. töltése közt.

I., Halmi-utcza, Kelenföld. Fehérvári-ut és a Sósfürdő közt.

I., Szentpétery-utcza, Kelenföld. 10354. hrsz., telek mellett a Sósfürdőig.

I., Bártfai-utcza, I., Kelenföld. Fehérvári-uttól a Keserüviz forrásokig.

I., Etele-utcza, Kelenföld. Fehérvári-uttól a kelenföld állomásig.

I., Bikszádi-utcza, Kelenföld. Fehérvári-uttól 10396. hrsz., és 10395. hrsz., telkek közt 10315. és 10314. hrsz. telkek közt.

I., Major-utcza. Kelenföld. Fehérvári-uttól 10304 - 7. és 10396. hrsz. telkek közt nyugat felé délivasutig.

I., Andor-utcza, Kelenföld. Fehérvári-uttól a délivasutig 10308. 37., 40., 43., és 10339. hrsz. telkek közt.

I., Csorbai-utcza, Kelenföld. 10308., 37., 40., 43., hrsz. telkek mellett Tétényi-ut és a határ közt.

I., Csurgói-ut, Kelenföld. Fehérvári-utól a 10304—7. hrsz. telek mellett.

I., Kondorosi-ut, kelenföldi déli határ-ut (Budafok határánál).

I., Kelenföldi-ut, Kelenföld. Délivasut mellett annak keleti oldalán. Elhalad a kelenföldi állomás mentén levő nyaralók előtt.

I., Parádi-utcza, Kelenföld. Átlós-uttól az Andor-utczáig, 10326. hrsz. telektől 10310. hrsz. telekig.

I., Erzsi-ut, Kelenföld. Parádi-utczával párhuzamos, attól keletre Átlós-uttól Andor-utczáig.

I., Tétényi-ut, Kelenföld. Sós-fürdő előtt elhaladva a Budafoki határig (Kondorosi-utig).

I., Bornemissza-utcza, Kelenföld. Fehérvári-uttal párhuzamos. Sárbogárdi-uttól Andor-utczáig (Sós-fürdő mellett vonul el.)

I., Mohai-ut, Kelenföld. Fehérvári-uttal párhuzamos, Sárbogárdi-uttól a határig.

I., Albert-utcza, Kelenföld. Párhuzamos-ut a Fehérvári-uttal. Sárbogárdi-uttól a határig.

I., Kőérberki-ut. Dobogó. Budaörsi-utból kiágazó ut 9453 hrsz. telek mentén.

I., Poprádi-ut, Dobogó. Budaörsi-utból kiágazik Hunyadi J.-forrás mellett elmegy 9996—10670. hrsz. telkek előtt.

I., Örmezei-ut, Örmező. Péterhegyi-uttól a 10091—10103. hrsz. telek mellett 10122. hrsz. telekig.

I., Mikes Kelemen-utcza, Őrmező. Őrmezei-uttal párhuzamos 10148—10186. hrsz. telkek előtt.

I., Neszmélyi-ut, Őrmező. Mikes Kelemen-uttal párhuzamos (Budaörsi-utból ágazik ki) 10192—10210. hrsz. telkek mellett.

I., Boldizsár-ut, Őrmező. Budaörsi-uttól a kelenföldi pályaudvarig.

I., Péterhegyi-ut, Örmező. Kelenföldi pályaudvar nyugati oldaláról Ujszőnyi-vasut töltéséig.

I., Zenta-utcza, Tabán. Fehérvári uttól a mai Dunapartig 10569. hrsz. telek mellett. (Ugyanily nevü utcza folytatása).

I., Bertalan-utcza, Tabán. Fehérvári-uttól a mai Dunapartig 10576. hrsz. telek mellett.

I., Szirtes-ut, Tabán. Budaörsi-utból a Gellérthegyre vezető ut.

I., Mihály-ut, Tabán. Sánczutcza és Berényi-ut között.

I., Berényi-ut, Tabán. Budakeszi-uttól a Mihály-utczáig.

I., Derék-utcza, Naphegy. 0976. és 10977. hrsz. telkek közt. 10952. és 10953. hrsz. telkek közt.

I., Bányász-utcza, Tabán. Csend-utcza és Budaörsi-ut közt.

I., Dobogó-ut, Dobogó. Örmező. Budaörsi-utból kiágazólag 10130—31. hrsz. telektől 10072. hrsz., telekig és a határig.

I., Villányi-ut, Kelenföld. Országos szőlőiskola mellett 10696. hrsz. telektől a Fehérvári-utig.

I. Átlós-ut, Kelenföld. A mai Átlós-ut a Fehérvári-uttól a kelenföldi pályaudvarig.

I., Kemenes-ut, Kelenföld. 10634 hrsz. telektől 10610. hrsz. telek előtt. (Ugyanily nevü ut folytatása.)

I., Bükkös-ut, Virányos. Béla király-ut és Alkony-u. között,

I., Zuhatag-ut, Lipótmező. Pasarét. Hidegkuti-utból kiágazólag Lipótmezei-utig 6254—55. hrsz. telek mellett.

I., Nyéki-ut, Lipótmező. Nyék. Az orsz. tébolydánál az ördögárokig 6242—46. hrsz. telektől 6049. hrsz. telekig.

I., Völgy-utcza, Lipótmező. Nyék. Lipótmezei-ut és Nyéki-ut között.

I., Lenke-ut, Kelenföld. A Déliva-uttól a Dunáig.

II., Vincze-utcza, Rézmál. Margit-körut. Rét-utcza között

II., Marczibányi-tér, Rézmál. Rét-utcza és a főv. szeretet ház előtt.

II., Felvinczi-ut, Rézmál. Marczibányi-tértől 5535. hrsz. telekig.

II., Alvinczi-ut, Rézmál. Felvinczi-uttal párhuzamosan 5535. hrsz. telekig.

II., Házmán-utcza, Pasarét. Trombitás-ut és Ördögárok közt 6124. hrsz. telek előtt.

II., Pázsit-utcza, Pasa-rét. Trombitás-ut és Ördögárok közt 6125. hrsz. telek előtt.

II., Küküllő-utcza, Pasarét, Trombitás-ut és Ördögárok közt 6126. hrsz. telelek előtt.

II., Ákos-utcza, Pasarét. Trombitás-ut és Ördögárok közt 6127. hrsz telek előtt.

II., Julia-utcza, Pasarét. Trombitás-ut és Ördögárok közt 6128. hrsz. telek előtt.

II., Ezredes-utcza. Országut. Retek-utcza Fülér-u. közt.

II., Káplár-utcza, Országut. Retek-utcza és Rózsahegyi utcza közt.

II., Fény-utcza, Országut. Retek-utcza és Rózsahegyi utcza közt.

II., Eszter-utcza. Országut. Rózsahegyi-utcza folytatásában az 5757. hrsz., telek előtt.

II., Anikó-utcza, Lőpormalom. Káposztásmegyéri határnál Emőd-utczától a határig. Római-fürdő közelében.

III., Boris-utcza, Lőpormalom. Teljesen párházamos az Anikó-utczával, — Emőd-utczától a határig.

III., Csalma-utcza, Lőpormalom. Teljesen párhuzamos a Boris-u.-val. — Emőd-utczától a határig.

III., Dósa-utcza, Lőpormalom. Teljesen párhuzamos a Csalma-utczával. — Emőd-u.-tól a határig.

III., Keve-utcza, Lőpormalom. 1636. hrsz., telektől a határig 1630. hrsz., teleknél.

III., Zaránd-utcza, Lőpormalom. Kadosa-utczától a határig. 1630. hrsz, teleknél.

III., Nánási-utcza, Lőpormalom. 1587.—1626. hrsz., telkek előtt — a határig.

III., Petu -utcza, Lőpormalom. 1676. hrsz., teleknél Szt. Endrei-uttól Keve-utczáig.

III., Emőd-utcza. Lőpormalom. Petur-utczával párhuzamos a római-fürdő mellett 1622. hrsz. telekig.

III., Drugeth-utcza, Lőpormalom. A római-fürdőtől a 1615. hrsz. telekig. Párhuzamos az Emőd-u.-val.

III., Monostori-ut, Lőpormalom. Párhuzamos a Drugeth-utczával. — Szt.-Endrei-uttól a Dunáig.

III., Kadosa-utcza, Lőpormalom. Párhuzamos a Monostori-uttal. Szt. Endrei-uttól a Dunáig.

III., Honti-ut, Lőpormalom. Párhuzamos a Kadosa-u.-val.

III. Ányos-utcza, Lőpormalom Párhuzamos a Szt. Endrei-uttal. Honti-u. Monostori-u. közt.

III., Római-ut, Lőpormalom. A római-fürdőhöz vezető ut, Monostori-ut és a Krempl-féle malom közt.

III., Palicsi-utcza, Lőpormalom. Honti-ut, Monostori-ut közt.

III., Csatlós-ut, Lőpormalom. 1666 —68. hrsz., telektől a Monostori-utig, átlós irányu ut.

III., Sóvári-utcza, Lőpormalom. 6428. hrsz., telektől, Monostori-utig.

III., Leányvár-utcza, Lőpormalom. 1658. hrsz., telektő átlós irányban a Monstori-utig.

III., Kaszás-utcza, Filatori. Filatoriároktól, aranyhegyi árokig 6091.—6118. hrsz. telkek előtt.

III., Buza-utcza, Filatori. Kaszás-utczával párhuzamosan 6039.—6059. hrsz., telkek előtt.

III., Szérüskert-utcza, Filatori. Zab-utcza és Kazal utcza közt.

III., Apát-utcza, Filatori. Párhuzamos Szérüskert-utczával, Zab-u. és Kazal-u. közt.

III., Kazal-utcza, Filatori. Szt. Endrei-uttól 1860. hrsz. telekig.

III., Csikos u'cza, Filatori. Szt. Endrei-uttól 61070. hrsz., telekig.

III., Bojtár-utcza, Filatori. Szt. Endrei-uttól 6161. hrsz., telekig.

III., Köles-utcza, Filatori. Szt. Endrei-uttól Kaszás-utszáig.

III., Konkoly-utcza, Filatori. Szt. Endrei-uttól Kaszás-utczáig 6095. hrsz., teleknél.

III., Zab-utcza, Filatori. Apát-u. és Kaszás-u. közutt.

III., Megyfa-utcza, Filatori. Szt. Endrei-uttól 1415. 16. 17. hrsz. te'ekig. (Ugyanily nevü ut folytatása.)

III., Veder-utcza, Filatori. Majláth-utcza Vihar-u, közt.

III., Vályog-utcza, Filatori. Föld-u. és Törzs-u. közt.

III., Fényes Elek-utcza, Filatori. Timár-u. Emese-u. közt.

III., Zápor-utcza, Filatori. Határ-utcza Törzs-utcza közt.

III., Szöllö-utcza, Filatori 2018. 19. 20. 21. hrsz., telektől a hatarig. (Ugyanily nevü utcza folytatása).

III., Ágoston-utcza, Filatori 6543. hrsz., telek mellett a bécsi-utig. (Ugyanily nevü ut folytatása.)

III., Körte-utcza, Filatori 2075. hrsz., telek mellett a bécsi-utig (Ugyanily nevü ut folytatása.)

III., Emese-utcza, Filatori. Átlós-irányu-utcza Vörösvári-uttól a Törzs-utczáig. (Mai Velencze köz.)

III., Törzs-utcza, Filatori. Ujlaki-mészégető mellett a écsi-utig. (Ugyanily nevü utcza folytatás.)

III., Selmeczi utcza, Filatori Pacsirtamező-utcza és bécsi-u. közt.

III., Timár-utcza, Filatori Pacsirtamező-utcza és béssi-ut közt. Továbbá Pacsirtamező-u. és Lajos-u. közt. (Ugyanily nevü ut folytatása.)

III., Kolosy-utcza, Filatori. Szépvölgy-u. és Evező-u. közt Lajos-utcza irányában.

III., Zöldmáli-ut, Filatori. Ürömi-utczától 5145. hrsz., telekig.

III., Zsigmond-tér, Filatori Zsigmond-u. Lajos-u. találkozásánál.

III., Dara-utcza. Filatori. Zzigmond-u. ó-budai-rakpart közt.

V., Turócz-utcza, Vizafogó. 1477. hrsz., teleknél körvasuttól a Dunáig.

V., Lajta-utcza, Vizafogó. Körvasuti állomástól a Dunáig 1424. hrsz.. telek mellett.

V., Morva-utcza, Vizafogó, 1420. hrsz., telek mellett közvasuti állomástól a Dunáig.

V., Báró Aczél-utcza, Vigszinház. Keleti oldalán Lipót-körut—Vigszinház-u. közt.

V., Hollán-utcza, Lipót-körut—Csanády-tér közt

V., Vajkay-utcza, Curia palotája mögött, az Alkotmány és Szalay-u. közt

V., Párkány-utcza, Vizafogó. Révész-utczától kezdve a körvasut lipótvárosi állomásának nyugati oldalán.

V., Esztergomi-út, Vizafogó. Révész-u.-tól kezdve a körvasut lipótvárosi állomásának keteti oldalán.

V., Sió-utcza, Vizafogó. Párkány-utcza és Vizafogói gát között.

(Folyt. köv.)

Jóváhagyott alapitvány.

Flesch Mór az elszegényedett fővárosi tisztviselők segélyezésére 10.000 koronás alapitványt tett. Az alapitó levelet a belügyminiszter most jóváhagyta azzal a kikötéssel, hogy az alapitványról a fővárosi tanács évenként hozzá kimutatást köteles felterjeszteni.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340 Az elmult héten élve született 470 gyermek, meghalt 274 egyén, a születések 196-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 335 törvényes, 135 törvénytelen; nemre nézve 222 fiu, 248 leány. Halvaszületett 5 gyermek köztük 4 törvényes, 1 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 35.7.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20.8. az egy éven felüli lakosságnál: 17.2, az öt éven felüli lakosságnál: 13.2.

A halottak közt volt 137 (—) finemü, 137 (—) nőnemü.

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 25-nél).

Ez év eddigi 50 hetében élve született összesen 22.735 gyermek, meghalt összesen 14.232 egyén, a születések többlete ehát 8503; a mult év megfelelő időszakában született 22.800 meghalt 14.506 a születések többlete tehát 82.94.

Az élveszülöttek között volt 89 romai katholikus, görög katholikus, 1 görög keleti, 9 ágostai evang., 13 helvét, 1 unitárius, 46 izraelita, 1 egyéb, — összesen 160. Halvaszülöttek összesen 3.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1162 beteget, szaporodás 372, csökkenés 370, maradt a hét végén 1164, a Szt.-László kórházban ápoltak a mult hét végén 150 beteget, szaporodás 31, csökkenés 40, maradt e hét végén 141, a Szt.-István kórházban ápoltak a mult hét végén 746 beteget, szaporodás 302, csökkenés 267, maradt a hét végén 746, a Szt.-János kórházban ápoltak a mult hét végén 797 beteget, szaporodás 154, csökkenés 131, maradt a hét végén 820. Összesen ápoltak a mult hét végén 2855 beteget, szaporodás 859, csökkenés 808, maradt a hét végén 2906.

A főváros mint előfizető.

A tanács a gazdasági hivatal előterjesztése alapján elrendelte, hogy a hivatalos jegyzékben megállapitot hirlapokra és szaklapokra az 1901. év folyamára a főváros nevében a gazdasági hivatal fizessen elő. A főváros jövő évi kiadásai ezen a czimen 4760 korona 44 fillérre rugnak. *Prochnow* Ede városgazda az előfizetéseket már szét is küldötte az illetékes helyre. A főváros a kimondott takarékoskodó elv következtében több napi és szaklaptól az uj évre megvonta, vagy redukálta az előfizetést s csupán a legszükségesebbeket és legérdemesebbeket tartotta meg.

Hirek a városházáról

Megtagadott gázvilágitás.

A „Kis-zuglói kör“ azzal a kérelemmel járult a tanácshoz, hogy a Kis-zuglót, első sorban pedig a *Kövér* Lajos utczát gázvilágitással lássa el. A mérnöki kivatal, melyet a tanács véleményes javaslattételére szólitott fel, most azt az előterjesztést teszi, hogy a Kis-zuglónak gázvilágitásra nincs szüksége, hanem ott a kőolaj-világitás is megteszi a szolgálatot.

Ugyancsak ellenzi a mérnöki hivatal az *Erzsébet* királyné-utján kért gázvilágitás berendezését is egyrészt takarékosság szempontjából, másrészt pedig, mivel a petroleum világitás a helyi viszonyoknak ott is megfelel.

A Ferencz József-téri bérkocsi-állomás áthelyezése.

Az Akádémia—eskütéri-vonal létesitése következtében a Ferencz József-téri bérkocsi-állomás nem maradhatott meg továbbra is az eddigi helyén. Az V. ker. előljáróság, a rendőr-főkapitányság és a főváros mérnöki hivatala részéről vegyes bizottság tartott a napokban helyszini szemlét a *Ferencz József*-téren abból a czélból, hogy a bérkocsik számára alkalmas helyet szemeljenek ki. A bizottság megállapodása szerint a bérkocsikat olyanformán helyezik el, hogy a lánczhiddal szemben levő háromszög körül tiz, a *Deák Ferencz* szobor parkja körül pedig tizenöt két fogatu bérkocsit allitanak fel; az Akadémia mellett ezenkivül tizenhárom egyfogatu és a gróf *Széchenyi* István szobrának parkja körül pedig három egyfogatu bérkocsit helyeznek el.

Fennál-e a Charité egyesület?

A főváros törvényhatósági bizottsága ez évi deczember 12-én tartott közgyülésén a tanács javaslatára a *Charité* kórház egyesületnek négyszáz korona segélyt szavazott meg. A segély megszavazása után *Polónyi* Géza bizottsági tag felszólalt, hogy a közgyülés olyan egyesületnek szavazott meg támogatást, a mely tulajdonképen nem is áll fenn. A tanács e felszólalás következtében utasitotta a napokban az illetékes kerületi előljáróságot, hogy szorgos hatósági vizsgálat alapján állapitsa meg vajon az egyesület csakugyan fennál-e, s önállóan működik-e vagy pedig más hasonló czélu egyesületbe beleolvadt-e?

A villamos vasuti-személyzet szolgálati szabályzata.

Megérkezett hivatalos-uton a főváros tanácsához a villamos vasutak alkalmazottaira vonatkozó szolgálati-szabályzat, melyet a társaság a főváros felhivására készitett el. A szabályzat főképen a villamos vasutak üzeménél foglalatoskodó személyzet pontos munkakörét és szabad idejét állapitja meg. A szabályzat szerint minden alkalmazott hetenként egy, tehát évenként 52 szabad napot élvez. Minden két szolgálatban lévő alkalmazott mellett egy harmadik egyén áll tartalékban, hogy ekkép a napi szolgálat folyamán a kocsivezetőknek és kalauzoknak kellő időközönként és módon való felváltása lehetséges legyen, s azok a pihenésre, étkezésre és apróbb teendőik elvégzésére napközben is elég időt nyerhessenek. A kocsivezetőknél és kalauzoknál még kedvezőbb az ellenőrök és rendező-kalauzok szolgálata, akik rendszerint csak félnapi szolgálatot teljesitenek.

A III. kerületi bölcsőde.

A főváros a III. kerületi bölcsőde czéljára a III. ker. fiókkórház régi épületét akarja felhasználni Mielőtt azonban a végleges intézkedéseket megtenné, felhivta a III. ker. előljáróságot, hogy *Kirschhoffer* Károly ó-budai plébános és a mérnöki hivatal közbenjöttével, esetleg pedig a középitési hetes albizottság meghallgatásával mindenek előtt állapitsa meg, vajjon a rozoga állapotban levő kórház épületet lehetséges-e ugy átalakitani, hogy a bölcsőde czéljainak megfeleljen, s ha igen, ugy a már összeállitott költségvetést kimeritő és alapos szakértői felülvizsgálat alá vegye, és részletes kimutatást terjesszen elő, hogy a legszigorubb gazdálkodás mellett az átalakitás költsége mekkora összegre rugna. Ha az épület átalakitásra alkalmasnak bizonyul, ugy az előljáróságnak a budapesti első bölcsőház egyesülettől kötelező nyilatkozatot kell vennie arra nézve, hogy ez egyesület a bölcsőde berendezését, fentartását és vezetését magára vállalja s a főváros részéről egyedül a *Floch Reichenberg* Henrik János lovag alapitványának kamatait fogja támogatásul kapni. A főváros mai gazdasági viszonyai ugyanis csupán annyit engednek meg, hogy az épületet használható állápotba helyeztesse, a berendezés és fentartás költségét azonban viselni nem hajlandó.

A főváros a Kárpát egyesület tagja.

A főváros az „Erdély-részi kárpát-egyesület“ kérelmére elhatározta, hogy az egyesület tagjai sorába belép. E határozat következtében a tanács a napokban száz koronát küldött Kolozsvármegye alispánjához, hogy az egyesülethez a főváros adománya fejében juttassa el.

A főváros a belgrádi magyar egyesületnek.

A Belgrádban székelő osztrák-magyar egyesület, melynek czélja a *Szerbiában* élő osztrák-magyar alattvalók segélyezése és érdekeik előmozditására anyagi támogatást kért a fővárostól. A kérelmet az osztrák-magyar konzulátus is pártfogolta. A főváros tanácsa 50 koronát szavazott meg az egyesületnek, s intézkedett, hogy az összeg mielőbb rendeltetése helyére jusson.

A képzőművészeti társulat sorsjátéka.

Az országos magyar képzőművészeti társulat téli tárlatával kapcsolatos tárgy-sorsjátékát 1901. januárius második felében tartja meg. A pénzügyminiszter a szokásos engedelmet most megadta s utasitotta a főváros tanácsát, hogy a sorsolásra politikai biztost küldjön ki. A sorsjátékra a társulat 4000 darab egy koronás sorsjegyet bocsájt ki.

A vesselényiutczai bérkocsi-állomás athelyezése.

A *vesselényi*utczai izraelita elemi- és polgári iskolák igazgatósága azzal a kérelemmel járult a tanács elé, hogy az iskola előtt levő bérkocsi-állomást onnan más alkalmas helyre helyeztesse át, mert a bérkocsi-állomás okozta büz megfertőzteti az iskola levegőjét, a kocsisok beszéde hátrányos a tanulók erkölcsi nevelésére, az állandó zaj zavarja az iskolai előadásokat, s végül a nagy forgalom veszedelmes a kisgyermekek életbiztonságára is. A VII. kerületi elöljáróság a maga részéről hozzájárult a kérelem teljesitéséhez s azt a javaslatot tette a tanácsnak, hogy az állomást az Erzsébet-körúton a 24—28 számu házak elé helyezzék, a hol azt minden tekintetben alkalmas módon lehetne berendezni. A rendőr-főkapitányság, melynek véleményét a tanács a kérelem tárgyában legutóbb kikérte, a napokban érkezett átiratában az elöljáróság előterjesztését minden tekintetben magáévá tette.

A Fehér-kereszt lelenczház egyesület alapszabályainak módositása.

A „Fehér-kereszt országos lelenczház egyesület" szükségét látta annak, hogy alapszabályain különféle módositásokat tegyen. A módositott alapszabályokat a napokban nyujtottai be az egyesület a főváros tanácsához, hogy kormányhatósági jóváhagyás végett a belügyminiszterium elé terjeszsze.

Kétszáz korona a Tancsics-bizottságnak.

A tanács a *Tancsics* Mihály siremlékének felállitásából fennmaradt kétszáz koronát a központi Tancsics-bizottság kérelmére *Horvát* János tanácsos előterjesztése alapján a bizottságnak kiutalványozta.

Az uriutczai bérkocsi-állomás aszfaltozása.

A budapesti bérkocsi-állomás ipartársulat arra kérte a tanácsot, hogy a Várbeli *uri*utczai egyfogatu bérkocsi-állomást aszfalt-burkolattal lássa el, mert a jelenlegi kövezet annyira megrongálódott, hogy tisztán tartása lehetetlen, de sőt még a lovak testi épségét is veszélyezteti. Az I. kerületi elöljáróság a maga részéről szintén szükségesnek tartja a kérelem teljesitését, mert az állomás, mely az elöljáróság épületének közelében van, igen nagy forgalmu.

Betörők a mértékhitelesitő hivatalban.

A VIII. ker mértékhitelesitő hivatalban betörők jártak a minap. A váratlan látogatók azonban porul jártak merész vál lalkozásukkal. Küzdelmes fáradozás után eljutottak egészen a kassza tövéig. Azonban nem találtak benne egyebet, mint 3 korona 25 fillért, Ezt vigasztalanul magukkal vitték, valamint egy csekély értékü czirkalmat is. A rendőrség most körözi az elveszett körzőt és betörőket.

Hirdetések.

Árlejtési hirdetmény.

Az I. kerületi elöljáróság a kerület területén levő összes hatósági s más fővárosi kezelés alatt álló épületek és iskolákban előforduló kőmüves javitási és átalakitási munkák teljesitésére az 1901. évre ezennel árlejtést hirdet.

Felhivja tehát az erre vállalkozni szándékozókat, hogy kellőleg felszerelt és 1 K. bélyeggel s 300 (Háromszáz) K. bánatpénzzel ellátott irásbeli zárt ajánlataikat, melyek az elöljáróság kivánatos helyiségében átvehető minta szerint szerkesztendők, 1901 évi január hó 10-én déli 12 óráig az I. kerületi elöljáróság hivatalában Józsa Mihály h. elöljáró kezéhez (Vár, Szentháromság-utcz 2. szám I. emelet) annál is inkább nyujtsák be, mert elkésve érkező ajanlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatban világosan kiteendő, hogy vállalkozó az árjegyzékben feltüntetett egységárakban néhány százalékohajlandó engedni.

A vállalati feltételek s az egységárak az I. ker. mérnöki naponként d. e. 9—12 óráig megtekinthetők.

Budapesten 1900. deczember hó 9-én.

Az I. kerületi elöljáróság:

Józsa Mihály s. k.
h. elöljáró,

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV. Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest IV., Váczi-utcza 81.